

NORDISKA RÅDET

10:e SESSIONEN

1 9 6 2

HELSINGFORS

STOCKHOLM 1962

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

Redaktörer: Tryggve Byström och Olof Wallmén

Innehållsöversikt

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	8
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	11
Saklista	20
Sakernas fördelning på utskott	30
Översikt över sessionen	38
Protokoll	41
Saker m. m.	225
Medlemsförslag (A-saker)	227
Regeringsförslag (B-saker)	857
Berättelser (C-saker)	910
Meddelanden (D-saker)	999
Dokument utanför saklistan	1370
Utskottsförslag m. m.	1447
Riktlinjer för utskottsarbetet	1449
Juridiska utskottet	1451
Kulturutskottet	1485
Socialpolitiska utskottet	1523
Trafikutskottet	1555
Ekonomiska utskottet	1580
Beslut	1615
Rekommendationer	1617
Övriga beslut (utom val)	1684
Val	1691
Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	1693
Register	1699
Översikt över sakernas behandling	1701
Personregister	1717
Ämnesregister	1725
Supplement: Nordiska rådets högtidssammankomst den 22 mars 1962	1733
Plan över sessionssalen	1751

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Til regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt til de valgte medlemmer og suppleanter i Nordisk Råd

I overensstemmelse med § 1 i arbejdsordningen for Nordisk Råd har rådets præsidium hermed æren at meddele, at rådets 10. session finder sted i Helsingfors med 1. mødedag lørdag 17. februar 1962. Møderne vil blive afholdt i Riksdagshuset.

Ifølge § 3 i arbejdsordningen for rådet skal regerings- og medlemsforslag være indsendt til pågældende lands sekretariat senest 17. december 1961 og meddelelser og beretninger senest den 17. januar 1962.

København, den 2. november 1961

For Nordisk Råds præsidium

Erik Eriksen

Til regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt til de valgte medlemmer og suppleanter i Nordisk Råd

På grund af udskrivningen af valg til Finlands riksdag vil det være nødvendigt at forandre det oprindeligt fastsatte tidspunkt for rådets 10. session. Efter forslag fra Finland og med samtlige nationale delegationers samtykke har rådets præsidium derfor i overensstemmelse med § 1, 1. stykke i rådets arbejdsordning fastsat lørdag 17. marts 1962 som den dato, på hvilken rådets 10. session åbnes i Riksdagshuset i Helsingfors.

Ifølge § 3 i arbejdsordningen for rådet skal regerings- og medlemsforslag være indsendt til pågældende lands sekretariat senest 17. januar 1962 og meddelelser og beretninger senest 17. februar 1962.

København, den 22. november 1961

For Nordisk Råds præsidium

Erik Eriksen

Medlemslista

(Upprättad enligt § 6 arbetsordningen och godkänd vid mötet den 17 mars med ändringar vid mötena den 20 mars, den 21 mars, den 22 mars och den 23 mars)

Lista godkänd den 17 mars:

Regeringsrepresentanter

<i>Benediktsson, Bjarni</i> , Island	<i>Karjalainen, Ahti</i> , Finland
<i>Bjerkholt, Aase</i> , Norge [närv. 17/3—20/3]	<i>Kling, Herman</i> , Sverige
<i>Bomholt, Julius</i> , Danmark	<i>Krag, Jens Otto</i> , Danmark [närv. 17/3—21/3]
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark [närv. 20/3—22/3]	<i>Lange, Gunnar</i> , Sverige
<i>Edenman, Ragnar</i> , Sverige	<i>Lange, Halvard</i> , Norge [närv. 17/3—22/3]
<i>Erkkilä, Eeli</i> , Finland [närv. 18/3—23/3]	<i>Lehtosalo, Pauli</i> , Finland [närv. 18/3—23/3]
<i>Erlander, Tage</i> , Sverige [närv. 17/3—18/3]	<i>Lindberg, Kai</i> , Danmark [närv. 18/3—22/3]
<i>af Geijerstam, Sven</i> , Sverige [närv. 17/3—20/3]	<i>Lindström, Ulla</i> , Sverige [närv. 17/3—21/3]
<i>Gerhardsen, Einar</i> , Norge [närv. 17/3—22/3]	<i>Lysø, Nils</i> , Norge [närv. 18/3—21/3]
<i>Gundersen, O. Chr.</i> , Norge [ej närv. vid sessionen]	<i>Miettunen, Martti</i> , Finland [närv. 20/3—23/3]
<i>Haugland, Jens</i> , Norge [närv. 17/3—21/3]	<i>Niemi, Jussi</i> , Finland
<i>Helveg Petersen, K.</i> , Danmark [närv. 19/3—21/3]	<i>Normann, A. C.</i> , Danmark [närv. 17/3—22/3]
<i>Holmqvist, Eric</i> , Sverige [närv. 17/3—21/3]	<i>Philip, Kjeld</i> , Danmark [närv. 17/3—19/3]
<i>Hosia, Heikki</i> , Finland	<i>Simonen, Vieno</i> , Finland
<i>Hustich, Ilmari</i> , Finland	<i>Sivertsen, Helge</i> , Norge [närv. 19/3—23/3]
<i>Hækkerup, Hans</i> , Danmark	<i>Skoglund, Gösta</i> , Sverige [närv. 19/3—20/3]
<i>Johansson, Rune</i> , Sverige [närv. 20/3—21/3]	<i>Skytte, Karl</i> , Danmark [närv. 18/3—20/3]
<i>Kampmann, Viggo</i> , Danmark [närv. 21/3—23/3]	<i>Virolainen, Johannes</i> , Finland

Valda medlemmar

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Møller, Poul</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Petersen, Carl</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Pitsinki, Kaarlo</i> , Finland
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Helén, Gunnar</i> , Sverige	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Ruutu, Paula</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Saarinen, Aarne</i> , Finland
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige
<i>Jónsson, Gislí</i> , Island	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark	<i>Söderhjelm, J. O.</i> , Finland
<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Kyttä, Harras</i> , Finland	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark	<i>Toven, Knut</i> , Norge
<i>Larsen, Helge</i> , Danmark	

Ändring den 20 mars:

Bland de valda medlemmarna ersattes Gunnar Helén, Sverige, av *Ingrid Gärde Widemar*, Sverige.

Ändring den 21 mars:

Bland de valda medlemmarna inträdde *Chr. L. Holm*, Norge, för tiden 17—20 mars ersatt av *Berte Rognerud*, Norge.

Ändringar den 22 mars:

Bland de valda medlemmarna ersattes Helge Larsen, Danmark, av *Jacob Kirkegaard*, Danmark, Bertil Ohlin, Sverige, för denna dag från och med punkt 5 på dagordningen av *Allan Hernelius*, Sverige, Hugo Osvald, Sverige, för denna dag av *Ingrid Segerstedt Wiberg*, Sverige, och Carl Petersen, Danmark, av *Hans Larsen*, Danmark.

Ändringar den 23 mars:

Bland de valda medlemmarna ersattes Bertil Ohlin, Sverige, av *Ingrid Segerstedt Wiberg*, Sverige, och Rickard Sandler, Sverige, av *Allan Hernelius*, Sverige.

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar
jämte suppleanter efter länder och partier
(Vid sessionens början)

Danmark

Regeringen

(Representanterna utsedda den 29 februari 1962)

<i>Kampmann, Viggo</i>, f. 10. Statsminister, København. (S) <i>Krag, Jens Otto</i>, f. 14. Udenrigsminister, Frederiksberg. (S) <i>Skytte, Karl</i>, f. 08. Landbrugsminister, Højrup. (RV) <i>Bomholt, Julius</i>, f. 96. Minister for kulturelle anliggender, Roskilde. (S). <i>Hækkerup, Hans</i>, f. 07. Justitsminister, Frederiksberg. (S)	<i>Lindberg, Kai</i>, f. 99. Minister for offentlige arbejder, København. (S) <i>Bundvad, Kaj</i>, f. 04. Arbejds- og socialminister, Roskilde. (S) <i>Philip, Kjeld</i>, f. 12. Økonomiminister, Rungsted kyst. (RV) <i>Normann, A. C.</i>, f. 04. Fiskeriminister, Helsingør. (RV) <i>Helveg Petersen, K.</i>, f. 09. Undervisningsminister, København. (RV)

Folketinget

(Val den 4 oktober 1961 — med vissa ändringar den 9 februari och den 14 februari 1962 — för tiden intill nästa val)

Socialdemokratiet (S)

Delegerede

- Petersen, Carl*, f. 94. Fhv. minister, Ågerup.
(Förfall vid 10:e sessionen 22/3—23/3; ersatt av Hans Larsen, se under Stedforträdere)
- Andersen, Nina*, f. 00. Sekretær, København.

Stedforträdere

- Groes, Lis*, f. 10. Fhv. minister, København.
- Hansen, Poul*, f. 97. Højskoleforstander, København.

<i>Delegerede</i>	<i>Stedfortrædere</i>
<i>Gram, Victor</i> , f. 10. Forretningsfører, København. (Förfall vid 10:e sessionen; ersatt av <i>Kaj Andresen</i> , se under <i>Stedfortrædere</i>)	<i>Teichert, Fr. W.</i> , f. 02. Husmand, Kliplev.
<i>Eriksen, Holger</i> , f. 94. Redaktør, Århus.	<i>Olsen, Lars, M.</i> , f. 05. Forlagsboghandler, København.
<i>Horn, Svend</i> , f. 06. Maskinarbejder, Nyborg.	<i>Larsen (Bjerre), Hans</i> , f. 10. Redaktør, Rønne. (<i>Delegeret vid 10:e sessionen 22/3—23/3</i>)
<i>Hækkerup, Per</i> , f. 15. Redaktør, Allerød.	<i>Andresen, Kaj</i> , f. 07. Overlærer, Horsens. (<i>Delegeret vid 10:e sessionen</i>)
<i>Pedersen, Gustav</i> , f. 93. Folketingets formand, København.	<i>Rasmussen, Hans</i> , f. 02. Forbundsformand, København.

Venstre (V)

<i>Delegerede</i>	<i>Stedfortrædere</i>
<i>Eriksen, Erik</i> , f. 02. Fhv. statsminister, Ringe.	<i>Damsgaard, K.</i> , f. 03. Konsulent, V. Skerninge.
<i>Christensen, N. Chr.</i> , f. 96. Chefredaktør, Horsens.	<i>Thisted Knudsen, P. B.</i> , f. 04. Landsretssagfører, Ringsted.
<i>Nielsen, Harald</i> , f. 96. Partisekretær, Frederiksberg.	<i>Eriksen, Niels</i> , f. 02. Gårdejer, Ringe.
<i>Poulsen, Johan</i> , f. 90. Lagtingsmedlem, førstelærer, Strænder, Færøerne.	<i>Bro, Vagn</i> , f. 94. Fhv. politimester, Køge.

Det konservative Folkeparti (KF)

<i>Delegerede</i>	<i>Stedfortrædere</i>
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , f. 93. Fhv. minister, Birkerød.	<i>Lowzow, Marie Antoinette von</i> , f. 99. Korpschef, Kirke Eskilstrup.
<i>Møller, Poul</i> , f. 19. Landsretssagfører, Skodsborg.	<i>Toft, H. C.</i> , f. 14. Gårdejer, Uglev.
<i>Thestrup, Knud</i> , f. 00. Dommer, Herring.	<i>Sørensen, Poul</i> , f. 04. Fhv. minister, Charlottenlund.

Det radikale Venstre (RV)

<i>Delegeret</i>	<i>Stedfortræder</i>
<i>Larsen, Helge</i> , f. 15. Adjunkt, Nykøbing F.	<i>Kirkegaard, Jacob</i> , f. 01. Gårdejer, Holstebro.

(Förfall vid 10:e sessionen 22/3—
23/3; ersatt av Jacob Kirkegaard.
se under Stedfortræder)

(Delegeret vid 10:e sessionen 22/3
—23/3)

Socialistisk Folkeparti (SF)

Delegeret

Larsen, Aksel, f. 97. Fhv. minister,
København.

Stedfortræder

Madsen, Chr., f. 12. Jord- og betonar-
bejder, Ålborg.

Finland

Regeringen

(Representanterna utsedda den 15 mars 1962)

Miettunen, Martti, f. 07. Statsminis-
ter, Rovaniemi. (MI)

Karjalainen, Ahti, f. 23. Minister för
utrikesärendena. Helsingfors. (MI)

Lehtosalo, Pauli, f. 10. Justitieminis-
ter, Helsingfors. (MI)

Niemi, Jussi, f. 11. Minister i finans-
ministeriet. Helsingfors. (MI)

Hosia, Heikki, f. 07. Undervisnings-
minister, Orivesi. (MI)

Virolainen, Johannes, f. 14. Lant-
bruksminister, Lojo. (MI)

Erkkilä, Eeli, f. 09. Minister i minis-
teriet för kommunikationsväsendet
och allmänna arbetena, Oulainen.
(MI)

Hustich, Ilmari, f. 11. Handels- och
industriminister, Helsingfors.

Simonen, Vieno, f. 98. Socialminister,
Pyhäselkä. (MI)

Riksdagen

(Val den 2 mars 1962 för tiden intill nästa val)

Maalaisliitto (Agrarförbundet) (MI)

Medlemmar

Kleemola, Kauno, f. 06. Riksdagens
talman, förutv. minister, Kannus.

Pentti, Arvo, f. 15. Lantbrukare, Hä-
meenkyrö.

Ruutu, Paula, f. 06. Lektor, Joensuu.
Sukselainen, V. J., f. 06. Förutv.
statsminister, professor, Esbo.

Suppleanter

Savela, Veikko, f. 19. Agronom, Lap-
pajarvi.

Niemelä, Esu, f. 21. Lantbrukare,
Sääminki.

Väänänen, Hilja, f. 96. Husmor, Muu-
ruvesi.

Mattila, Matti, f. 12. Agronom, Röyk-
kä.

Suomen kansan demokraattinen liitto — Demokratis-
ka förbundet för Finlands folk (Skdl)

Medlemmar

Kuusinen, Hertta, f. 04. Förutv. mi-
nister, redaktör, Helsingfors.
Nederström-Lundén, Judit, f. 98. Bok-
förelse, Åbo.
Rosenberg, Gösta, f. 11. Redaktör,
Helsingfors.
Saarinen, Aarne, f. 13. Förbundsord-
förande, Helsingfors.

Suppleanter

Tiekso, Anna-Liisa, f. 29. Studeran-
de Kemi.
Torvi, Irma, f. 13. Studiesekreterare,
Uleåborg.
Rosnell, Irma, f. 27. Pol. kand., Björ-
neborg.
Backlund, Georg, f. 05. Redaktör,
Helsingfors.

Sosialidemokraattinen puolue — Socialdemokra-
tiska partiet (Sd)

Medlemmar

Fagerholm, Karl-August, f. 01. För-
utv. statsminister, generaldirektör,
Helsingfors.
Lindblom, Olavi, f. 11. Förutv. mi-
nister, generaldirektör, Esbo.
Pitsinki, Kaarlo, f. 23. Partisekrete-
rare, Helsingfors.

Suppleanter

Henriksson, Gunnar, f. 05. Chefredak-
tör, Träskända.
Kajala, Olavi, f. 05. Stadsdirektör,
Lahti.
Siltanen, Sylvi, f. 09. Bokförelse, Åbo.

Kansallinen kokoomus (Nationella samlingspar-
tiet) (Kok)

Medlemmar

Hallberg, Raino, f. 90. Bankdirektör,
Joensuu.
Hara, Erkki, f. 14. Vicehäradshöv-
ding, Helsingfors.
Rihtniemi, Juha, f. 27. Pol. mag.,
Helsingfors.

Suppleanter

Lähteenmäki, Olavi, f. 09. Teol. dr,
Åbo.
Hamara, Irma, f. 04. Agronom, Sää-
minki.
Borg-Sundman, Margit, f. 02. Fil.
mag., Helsingfors.

Svenska folkpartiet i Finland (Sv)

Medlem

Söderhjelm, J. O., f. 98. Jur. dr, Hel-
singfors.

Suppleant

Högström, Sven, f. 08. Häradshöv-
ding, Ekenäs.

Suomen kansanpuolue (Finlands folkparti) (Kp)

Medlem

Kyttä, Harras, f. 12. Stadsdirektör,
Åbo.

Suppleant

Hyytiäinen, Veikko, f. 19. Vicehä-
radshövding, Jyväskylä.

Island

Regeringen

(Representanten utsedd den 7 mars 1962)

Benediktsson, Bjarni, f. 08. Dóms-
málaráðherra (justitieminister),
Reykjavík. (Sj)

Alpingi (Altinget)

(Val den 18 december 1961 för tiden intill nästa val)

(Efri deild (Övre avdelningen) = E; Neðri deild (Nedre avdelningen) = N)

(Sjálfstæðisflokkurinn (Självständighetspartiet) (Sj)

Fulltrúar (Ombud)

Varafultrúar (Suppleanter)

Jónsson, Gísli, f. 89. Forstjóri (direk-
tör), Reykjavík. N.

Mathiesen, Matthías Á., f. 31. Spari-
sjóðsstjóri (sparbanksdirektör),
Hafnarfjörður. N.

Jónsson, Magnús, f. 19. Bankstjóri
(bankdirektör), Reykjavík. E.

Björnsson, Ólafur, f. 12. Prófessor
(professor), Reykjavík. E.

Framsóknarflokkurinn (Framstegspartiet) (F)

Fulltrúi (Ombud)

Varafultrúi (Suppleant)

Bjarnason, Ásgeir, f. 14. Óðalsbóndi
(lantbrukare), Ásgarður, Dalasýs-
lu. E.

Jóhannesson, Ólafur, f. 13. Prófessor
(professor), Reykjavík. E.

Alþýðuflokkurinn (Folkpartiet) (A)

Fulltrúi (Ombud)

Varafultrúi (Suppleant)

Ingimundarson, Sigurður, f. 13.
Efnaverkfræðingur (diplomingen-
jör), Reykjavík. N.

Finnsson, Birgir, f. 17. Forstjóri (di-
rektör), Ísafjörður. N.

Alþýðubandalagið (Folkförbundet) (Ab)

Fulltrúi (Ombud)

Varafultrúi (Suppleant)

Olgeirsson, Einar, f. 02. Ritstjóri (re-
daktör), Reykjavík. N.

Valdimarsson, Hannibal, f. 03. Fyrrv.
ráðherra (förutv. minister), Reyk-
javík. N.

Regeringen

(*Representanterna utsedda den 2 mars 1962*)

<i>Gerhardsen, Einar</i>, f. 97. Statsminister, Oslo. (A) <i>Lange, Halvard</i>, f. 02. Utenriksminister, Oslo. (A) <i>Lysø, Nils</i>, f. 05. Statsråd, sjef for Fiskeridepartementet, Oslo. (A) <i>Bjerkholt, Aase</i>, f. 15. Statsråd, sjef for Departementet for familie- og forbrukersaker, Oslo. (A)	<i>Haugland, Jens</i>, f. 10. Statsråd, sjef for Justis- og politidepartementet, Kristiansand. (A). <i>Sivertsen, Helge</i>, f. 13. Statsråd, sjef for Kirke- og undervisningsdepartementet, Oslo. (A)

Stortinget

(*Val den 8 december 1961 för tiden den 1 januari 1962 till och med den 31 december 1962*)

(*Lagtinget = L; Odelstinget = O*)

Det norske arbeiderparti (A)

Representanter

- Hegna, Trond*, f. 98. Redaktør, Stavanger. O.
- Hønsvald, Nils*, f. 99. Lagtingspresident, fhv. statsråd, Sarpsborg. O.
- Moe, Finn*, f. 02. Fhv. ambassadør, Oslo. O.
- Hagelia, Magnhild*, f. 04. Revisor, Fjære. L.
- Johnsen, Håkon*, f. 14. Lagerarbeider, Trondheim. O.
- Klippenvåg, Harry*, f. 13. Forretningsfører, Kirkenes. O.
- Jacobsen, Nils*, f. 08. Småbruker, Skjervøy. L.
- Løbak, Harald*, f. 04. Fhv. statsråd, Trysil. O.

Varamenn

- Johannessen, Guri*, f. 11. Fru, Hol. O.
- Svendsen, Hartvig*, f. 02. Bygnings- snekker, Ski. O.
- Remseth, Jakob*, f. 97. Fabrikkarbeider, Sauda. O.
- Engelstad, Gunvald*, f. 00. Smed, Veran. O.
- Kalrasten, Gunnar*, f. 05. Skogsarbeider, Biri. O.
- Reinsnes, Peter, O.*, f. 04. Gårdbruker, Sortland. O.
- Salvesen, Salve*, f. 09. Sekretær, Kristiansand S. L.
- Berntsen, Parelius*, f. 10. Arbeider, Nord-Rana. L.

Høire (H)

Representanter

Lyng, John, f. 05. Lagmann, Skien. O.
Holm, Chr, L., f. 92. Forvalter, Kvinnherad. O.
 (Førfall vid 10:e sessionen 17/3—20/3; ersatt av *Berte Rognerud*, se under Varamenn)
Møller Warmedal, Johan, f. 14. Lærer, Nøtterøy. O.

Varamenn

Petersen, Erling, f. 06. Professor, Oslo. O.
Rognerud, Berte, f. 07. Avdelingsbestyrer, Oslo. O.
 (Representant vid 10:e sessionen 17/3—20/3)
Willoch, Kåre Isaachsen, f. 28. Konsulent, Oslo. O.

Senterpartiet (Sp)

Representanter

Leirfall, Jon, f. 99. Gårdbruker, Hegra. O.
Borten, Per, f. 13. Fylkesagronom, Flå. O.

Varamenn

Sandberg, Ole Rømer, f. 00. Gårdbruker, Nordfold. O.
Hovdhaugen, Einar, f. 08. Gårdbruker, Ringebu. O.

Kristelig folkeparti (Kf)

Representanter

Toven, Knut, f. 97. Gårdbruker, Neset. O.
Bondevik, Kjell, f. 01. Rektor, Sauda. O.

Varamenn

Dahl-Goli, Oliver, f. 97. Generalsekretær, Bergen. O.
Berg, Hans, f. 02. Gårdbruker, Bodin. O.

Venstre (V)

Representant

Røiseland, Bent, f. 02. Gårdbruker, Holum. L.

Varamann

Tande, Torkell, f. 01. Sokneprest, Sannidal. O.

Sverige

Regeringen

(Representanterna utsedda den 2 mars 1962)

Erlander, Tage, f. 01. Statsminister, Stockholm. (s)
Sträng, Gunnar, f. 06. Statsråd och chef för finansdepartementet, Stockholm. (s)

Lindström, Ulla, f. 09. Konsultativt statsråd, Stockholm. (s)
Lange, Gunnar, f. 09. Statsråd och chef för handelsdepartementet, Stockholm. (s)

- ting, Herman, f. 13.* Statsråd och chef för justitiedepartementet, Stockholm. (s)
- Skoglund, Gösta, f. 03.* Statsråd och chef för kommunikationsdepartementet, Umeå. (s)
- Edenman, Ragnar, f. 14.* Statsråd och chef för ecklesiastikdepartementet, Uppsala. (s)
- af Geijerstam, Sven, f. 13.* Konsultativt statsråd, Djursholm.
- Holmqvist, Eric, f. 17.* Statsråd och chef för jordbruksdepartementet, Malmö. (s)

Riksdagen

(Val den 16 januari 1962 för tiden intill nästa val)

(Första kammaren = F; andra kammaren = A)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar

- Sandler, Rickard, f. 84.* Förutv. statsminister, f. d. landshövding, Stockholm. F.
(Förfall vid 10:e sessionen 23/3; ersatt av Allan Hernelius, se under Högerpartiet: Suppleanter)
- Andersson, Birger, f. 01.* Redaktör, Tidaholm. F.
- Strand, Axel, f. 93.* Förste vice talman, Stockholm. F.
- Gillström, Anselm, f. 99.* F. d. chefredaktör, Skönsberg. F.

Suppleanter

- Ahlkvist, Emil, f. 99.* Riksbanksfullmäktig, Jordholmen. F.
- Pettersson, Georg, f. 07.* Skyddsassistent, Visby. F.
- Ranmark, Dagmar, f. 99.* Rektor, Värmlands Bro. F.
- Geijer, Arne, f. 10.* Landsorganisationens i Sverige ordförande, Stockholm. F.
-
- Jonsson, Sigfrid, f. 10.* Skogsarbetare, Strömsund. A.
(Förfall vid 10:e sessionen; ersatt av Sven Mellqvist, se under Suppleanter)
- Ekendahl, Sigrid, f. 04.* Ombudsman, Stockholm. A.
- Gustafsson, Hans, f. 12.* Metallarbetare, Stockholm. A.
- Thapper, Fridolf, f. 99.* Talman, Finspång. A.

- Andersson, Arvid, f. 00.* Småbrukare, Ryggestad, Gunnarskog. A.
- Mellqvist, Sven, f. 12.* Förste kontorist, Falun. A.
(Medlem vid 10:e sessionen)
- Alemyr, Stig, f. 24.* Rektor, Vimmerby. A.
- Kellgren, Nils, f. 15.* Sekreterare, Stockholm. A.

Folkpartiet (fp)

Medlemmar

- Osvald, Hugo, f. 92.* Professor emeritus, Knivsta. F.

Suppleanter

- Andersson, Axel, f. 99.* Chefredaktör, Örnsköldsvik. F.

- (Förfall vid 10:e sessionen 22/3; Segerstedt Wiberg, Ingrid, f. 11. Journalist, Göteborg. F.
ersatt av Ingrid Segerstedt Wiberg, se under Suppleanter) (Medlem vid 10:e sessionen 22/3—
Lundström, Birger, f. 04. Redaktör, 23/3)
Bromma. F.
-

- Ohlin, Bertil, f. 99. Förutv. statsråd, professor, Stockholm. A. Gärde Widemar, Ingrid, f. 12. Advokat, Stockholm. A.
(Förfall vid 10:e sessionen 22/3 och 23/3; ersatt 22/3 av Allan Hernelius, se under Högerpartiet: (Medlem vid 10:e sessionen 20/3—
Suppleanter, och 23/3 av Ingrid Segerstedt Wiberg, se under Suppleanter) 23/3)
Helén, Gunnar, f. 18. Docent, Saltsjö-Duvnäs. A. Gustafsson, Henning, f. 00. Kommunalarbetare, Skellefteå. A.
(Förfall vid 10:e sessionen 20/3—23/3; ersatt av Ingrid Gärde Widemar, se under Suppleanter)

Högerpartiet (h)

Medlemmar

- Andersson, Ebon, f. 96. Bibliotekarie, Stockholm. F.
-

Suppleanter

- Hernelius, Allan, f. 11. Chefredaktör, Stockholm. F.
(Medlem vid 10:e sessionen 22/3—23/3)
-

- Cassel, Leif, f. 06. Jur. kand., lantbrukare. A.

- Braconier, Jean, f. 07. Redaktör, Malmö. A.

Centerpartiet (cp)

Medlemmar

- Sundin, Sven, f. 15. Lantbrukare, Nordingrå. F.
-

Suppleanter

- Nilsson, Jan-Ivan, f. 24. Lantbrukare, Tvärålund. A.
-

- Eliasson, Lars, f. 14. Förutv. statsråd, lantbrukare, Sundborn. A.

- Gustafsson, Einar, f. 14. Lantbrukare, Österstad. A.

Saklista

(Fastställd enligt § 9 arbetsordningen vid mötet den 17 mars)

Medlemsförslag

- A 1. Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan.
Ändringsförslag om bevarande av den nordiska rättsgemenskapen inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen (väckt av Knud Thestrup).
- A 2. Uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.
- A 3. Uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning.
- A 4. Uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion.
- A 5. Uppskjutet medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning.
- A 6. Uppskjutet tilläggsförslag om samordning av änkepensionen.
- A 7. Uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel.
- A 8. Uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden.
- A 9. Uppskjutet ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen.
- A 10. Uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader.
- A 11. Uppskjutet tilläggsförslag om nordisk potatistförädlingsanstalt.
- A 12. Uppskjutet tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare.
- A 13. Uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet.
- A 14. Medlemsförslag om revision av den gemensamma lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande (väckt av Holger Eriksen, Harras Kyttä och Erling Wikborg).
- A 15. Medlemsförslag om ändrade omröstningsregler i Nordiska rådets arbetsordning (väckt av Erik Eriksen, Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald, Gísli Jónsson och Bertil Ohlin).
- A 16. Medlemsförslag om dansk-svensk planering av Öresunds-regionen (väckt av Jean Braconier, Helge Larsen och Birger Lundström).
- A 17. Medlemsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (väckt av Birger Andersson).
- A 18. Medlemsförslag om reguljär bilfärjeförbindelse Finland—Sverige (väckt av Sigrid Ekendahl, Hans Gustafsson och Nils Meinander).

- A 19. Medlemsförslag om internordisk giltighet för körkort (väckt av Victor Gram, Erkki Leikola och Jon Leirfall).
- A 20. Medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna (väckt av Anselm Gillström).
- A 21. Medlemsförslag om samarbete i fråga om medicinsk livsmedelskontroll (väckt av Nina Andersen, Gunnar Henriksson, Judit Nederström-Lundén och Claudia Olsen).
- A 22. Medlemsförslag om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete (väckt av Birger Lundström och Ingrid Segerstedt Wiberg).
- A 23. Medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse (väckt av Karl-August Fagerholm, Finn Moe och Bertil Ohlin).
- A 24. Medlemsförslag om inrättande av nordiskt institut i Reykjavik (väckt av N. Chr. Christensen, Chr. Christiansen, Gunnar Helén, Håkan Johnsen, Gísli Jónsson och Ole Bjørn Kraft).
- A 25. Medlemsförslag om samordning av invalidpensionerna (väckt av Nina Andersen, Judit Nederström-Lundén och Einar Olgeirsson).
- A 26. Medlemsförslag om kurser för språklärare (väckt av Stig Alemyr, Birger Andersson, Chr. Christiansen och Helge Larsen).
- A 27. Medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för lärare (väckt av Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Helge Larsen och Hugo Osvald).
- A 28. Medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier (väckt av Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Helge Larsen och Hugo Osvald).
- A 29. Medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel (väckt av Lars Eliasson och Lis Groes).
- A 30. Medlemsförslag om samverkan vid utbildning av stads- och regionplanerare m. m. (väckt av Henning Gustafsson, Helge Larsen och Helge Seip).
- A 31. Medlemsförslag om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet (väckt av Nina Andersen, Chr. Christiansen, Erik Eriksen, Håkon Johnsen, Aksel Larsen, Helge Larsen och Knud Thestrup).
- Ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget (väckt av Ingrid Gärde Widemar, Poul Møller och Hugo Osvald)¹.
- A 32. Medlemsförslag om likartade stadganden mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen (väckt av Magnús Jónsson, Harras Kyttä och Jon Leirfall).
- A 33. Medlemsförslag om införande av 40 timmars arbetsvecka (väckt av Eino Kilpi, Hertta Kuusinen, Hellä Meltti och Gösta Rosenberg).
- A 34. Medlemsförslag om plan för vidgat radio- och televisionssamarbete (väckt av Lars Eliasson och Sven Sundin).
- A 35. Medlemsförslag om samarbete mellan resebyråer i utlandet (väckt av Hugo Osvald).

¹ Ändringsförslaget väcktes först den 18 mars.

Regeringsförslag

- B 1. Regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål (väckt av Danmarks regering).
- B 2. Regeringsförslag om samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar (väckt av Sveriges regering).
- B 3. Regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse (väckta av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
 Ändringsförslag om samarbetsöverenskommelsens bestämmelser om samarbetsformerna (väckt av Erik Eriksen, Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald, Gísli Jónsson och Bertil Ohlin)¹.
- B 4. Regeringsförslag om vidgat samarbete på sjukvårdsplaneringens område (väckt av Sveriges regering).

Berättelser

- C 1. Berättelse om samarbete på lagstiftningens område (överlämnad av Finlands regering).
- C 2. Berättelse från Nordiska kulturkommissionen (överlämnad av Islands regering).
- C 3. Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (överlämnad av Finlands regering).
- C 4. Berättelse från Nordiska samfärdselkommittén (överlämnad av Finlands regering).
- C 5. Berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (överlämnad av Norges regering).
- C 6. Berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) (överlämnad av Danmarks regering).
- C 7. Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (överlämnad av Finlands regering).
- C 8. Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (överlämnad av Norges regering).
- C 9. Berättelse om samarbete mellan språknämnderna (överlämnad av Danmarks regering).

Meddelanden

- D 1. Meddelande om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (överlämnat av Sveriges regering).
- D 2. Meddelande om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (överlämnat av Sveriges regering).
 Tilläggsförslag om samverkan i fråga om verkställighet av administrativ myndighets beslut (väckt av Erkki Leikola och Knud Thestrup).

¹ Ändringsförslaget väcktes först den 18 mars.

- D 3. Meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om internordiska flyttningsbetyg (väckt av Knud Thestrup).
- D 4. Meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om samarbete i fråga om specialistvård på sjukhus (väckt av Birger Andersson, Gunnar Henriksson och Harald Nielsen).
- D 5. Meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 6. Meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 7. Meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 8. Meddelanden om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 9. Meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 10. Meddelande om rekommendation nr 12/1955 angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (överlämnat av Danmarks regering).
- D 11. Meddelande om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet (överlämnat av Sveriges regering).
- D 12. Meddelanden om rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafiknykterhet (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- D 13. Meddelanden om rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- D 14. Meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag 1 om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige (väckt av Hugo Osvald).
Tilläggsförslag 2 om inrättande av gemensamt organ för renskötselselfrågor (väckt av Olavi Lindblom).

- D 15. Meddelanden om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 16. Meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 17. Meddelanden om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om tillgodoräknande av nordisk offentlig tjänst i fråga om pensionsrätt (väckt av Nina Andersen).
- D 18. Meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 19. Meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- D 20. Meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- D 21. Meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 22. Meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställdhet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 23. Meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 24. Meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om ytterligare uppmjukning av gränshandelsbestämmelserna (väckt av Harry Klippenvåg).
- D 25. Meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om införande av sommartid (väckt av Sigrid Eken-dahl, Allan Hernelius och Birger Lundström).
- D 26. Meddelande om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner (överlämnat av Danmarks regering).
Tilläggsförslag om vid nordiska institutioner anställas ställning m. m. (väckt av Knud Thestrup).

- D 27. Meddelande om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten (överlämnat av Danmarks regering).
- D 28. Meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 29. Meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 30. Meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 31. Meddelanden om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 32. Meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- D 33. Meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- D 34. Meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar).
- D 35. Meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 36. Meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
- D 37. Meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 38. Meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlänningslagstiftning m. m. (överlämnat av Finlands regering).
- D 39. Meddelanden om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 40. Meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 41. Meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).

- D 42. Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 43. Meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utpickning av farvatten (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 44. Meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- D 45. Meddelande om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd (överlämnat av Norges regering).
- D 46. Meddelanden om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförorenig i Östersjön (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 47. Meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- Tilläggsförslag om samarbete för lösning av samebefolkningens gemensamma problem (väckt av Hugo Osvald).
- D 48. Meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade (överlämnade av Danmarks och Norges regeringar).
- D 49. Meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (överlämnade av Danmarks och Norges regeringar).
- D 50. Meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjö-rättsinstitut (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 51. Meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik (överlämnade av Danmarks och Norges regeringar).
- D 52. Meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (överlämnat av Norges regering).
- Tilläggsförslag om samarbete under marknadsförhandlingarna (väckt av Hans Gustafsson).
- D 53. Meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige (överlämnat av Norges regering).
- Tilläggsförslag om byggande av mellanriksväg över Graddis (väckt av Jon Leirfall).
- D 54. Meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 55. Meddelanden om rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningskatt för flyttgods (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).

- D 56. Meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 57. Meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 58. Meddelanden om rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 59. Meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 60. Meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 61. Meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
Tilläggsförslag om tillsättande av nordisk elkraftkommitté (väckt av Kaarlo Pitsinki).
- D 62. Meddelanden om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av exportdokument (överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar).
- D 63. Meddelanden om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (överlämnat av Sveriges regering).
- D 64. Meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om enhetliga regler om specialistbehörighet för läkare (väckt av Birger Andersson).
- D 65. Meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader (överlämnade av Norges och Sveriges regeringar).
- D 66. Meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 67. Meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningsarbetet (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- D 68. Meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
Tilläggsförslag om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York (väckt av Per Hækkerup).

- D 69. Meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (överlämnade av Danmarks och Norges regeringar).
- D 70. Meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 71. Meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 72. Meddelanden om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarskapslagstiftningen (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- D 73. Meddelanden om rekommendation nr 1/1961 angående nordiskt litteraturpris (överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 74. Meddelanden om rekommendation nr 2/1961 angående samnordisk filmproduktion (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 75. Meddelanden om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- D 76. Meddelanden om rekommendation nr 4/1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 77. Meddelanden om rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem (överlämnade av Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 78. Meddelanden om rekommendation nr 6/1961 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- D 79. Meddelande om rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbete (överlämnat av Norges regering).
- D 80. Meddelanden om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- D 81. Meddelanden om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
- D 82. Meddelanden om rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- Tilläggsförslag 1 om upprättande av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (väckt av Hugo Osvald).

Tilläggsförslag 2 om upprättande av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (väckt av Per Borten och V. J. Sukse-lainen).

Tilläggsförslag 3 om inrättande av nordiskt institut för konflikt-forskning (väckt av Danmarks regering).

Tilläggsförslag 4 om inrättande av gemensam institution för sino-logi (väckt av Gunnar Helén och Ingrid Segerstedt Wiberg).

Tilläggsförslag 5 om inrättande av gemensam institution för forsk-ning rörande massmedia (väckt av Gunnar Helén och Ingrid Seger-stedt Wiberg).

D 83. Meddelanden om rekommendation nr 11/1961 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).

Tilläggsförslag om multilaterala dubbelbeskattningsavtal (väckt av Juha Rihtniemi).

D 84. Meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lag-stiftning om aktiebolag m. m. (överlämnat av Finlands regering).

D 85. Meddelanden om rekommendation nr 13/1961 angående högre nor-disk hushållsutbildning (överlämnade av Danmarks, Finlands, Is-lands, Norges och Sveriges regeringar).

D 86. Meddelanden om rekommendation nr 14/1961 angående samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).

Utanför saktistan förelades följande dokument för rådet:

1. *Rapport från Nordiska rådets presidium.*
2. *Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté.*
3. *Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté.*
4. *Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté.*
5. *Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt».*

Sakernas fördelning på utskott

Juridiska utskottet

- A 1. Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan.
 Ändringsförslag om bevarande av den nordiska rättsgemenskapen inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen.
- A 4. Uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion.
- A 12. Uppskjutet tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare.
- A 13. Uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet.
- A 14. Medlemsförslag om revision av den gemensamma lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande.
- A 22. Medlemsförslag om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete.
- A 31. Medlemsförslag om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet.
 Ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget.
- A 32. Medlemsförslag om likartade stadganden mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen.
- B 2. Regeringsförslag om samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar.
- C 1. Berättelse om samarbete på lagstiftningens område.
- D 2. Meddelande om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land.
 Tilläggsförslag om samverkan i fråga om verkställighet av administrativ myndighets beslut.
- D 3. Meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg.
 Tilläggsförslag om internordiska flyttningsbetyg.
- D 7. Meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring.
- D 8. Meddelanden om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent.

- D 14. Meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område.
Tilläggsförslag 1 om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige.
Tilläggsförslag 2 om inrättande av gemensamt organ för renskötsel frågor.
- D 21. Meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter.
- D 22. Meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställdhet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål.
- D 26. Meddelande om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner.
Tilläggsförslag om vid nordiska institutioner anställdas ställning m. m.
- D 47. Meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden.
Tilläggsförslag om samarbete för lösning av samebefolkningens gemensamma problem.
- D 83. Meddelanden om rekommendation nr 11/1961 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattnings m. m.
Tilläggsförslag om multilaterala dubbelbeskattningsavtal.
- D 84. Meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.

Kulturutskottet¹

- A 11. Uppskjutet tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt.
- A 24. Medlemsförslag om inrättande av nordiskt institut i Reykjavik.
- A 26. Medlemsförslag om kurser för språklärare.
- A 27. Medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för lärare.
- A 30. Medlemsförslag om samverkan vid utbildning av stads- och regionplanerare m. m.
- A 34. Medlemsförslag om plan för vidgat radio- och televisionssamarbete.
- C 2. Berättelse från Nordiska kulturkommissionen.
- C 9. Berättelse om samarbete mellan språknämnderna.
- D 9. Meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig.
- D 18. Meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning.
- D 28. Meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor.

¹ Till kulturutskottet hänvisades även Dokument 5.

- D 40. Meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m.
- D 41. Meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst.
- D 59. Meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning.
- D 60. Meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.
- D 70. Meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder.
- D 71. Meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin.
- D 73. Meddelanden om rekommendation nr 1/1961 angående nordiskt litteraturpris.
- D 81. Meddelanden om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi.
- D 82. Meddelanden om rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning.
 Tilläggsförslag 1 om upprättande av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation.
 Tilläggsförslag 2 om upprättande av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation.
 Tilläggsförslag 3 om inrättande av nordiskt institut för konfliktforskning.
 Tilläggsförslag 4 om inrättande av gemensam institution för sinologi.
 Tilläggsförslag 5 om inrättande av gemensam institution för forskning rörande massmedia.
- D 85. Meddelanden om rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushållsutbildning.

Socialpolitiska utskottet

- A 2. Uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.
- A 3. Uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning.
- A 6. Uppskjutet tilläggsförslag om samordning av änkepensionen.
- A 7. Uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel.
- A 21. Medlemsförslag om samarbete i fråga om medicinsk livsmedelskontroll.
- A 25. Medlemsförslag om samordning av invalidpensionerna.
- A 33. Medlemsförslag om införande av 40 timmars arbetsvecka.

- B 4. Regeringsförslag om vidgat samarbete på sjukvårdsplaneringens område.
- C 3. Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén.
- C 7. Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet.
- D 25. Meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler.
Tilläggsförslag om införande av sommartid.
- D 30. Meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning.
- D 32. Meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor.
- D 33. Meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar.
- D 34. Meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor.
- D 36. Meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer.
- D 42. Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälso-tjänst för sjömän m. m.
- D 48. Meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade.
- D 57. Meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning.
- D 63. Meddelande om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land.
- D 64. Meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad.
Tilläggsförslag om enhetliga regler om specialistbehörighet för läkare.
- D 80. Meddelanden om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk.

Trafikutskottet

- A 10. Uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader.
- A 16. Medlemsförslag om dansk-svensk planering av Öresunds-regionen.
- A 17. Medlemsförslag om gemensam utlänningsmyndighet.
- A 18. Medlemsförslag om reguljär bilfärjeförbindelse Finland—Sverige.
- A 19. Medlemsförslag om internordisk giltighet för körkort.
- A 35. Medlemsförslag om samarbete mellan resebyråer i utlandet.

- C 4. Berättelse från Nordiska samfärdselkommittén.
- C 6. Berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén).
- D 1. Meddelande om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund.
- D 43. Meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten.
- D 44. Meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning.
- D 51. Meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik.
- D 53. Meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige.
Tilläggsförslag om byggande av mellanriksväg över Graddis.
- D 54. Meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten.
- D 65. Meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader.
- D 66. Meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål.
- D 67. Meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet.
- D 76. Meddelanden om rekommendation nr 4/1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror.

Ekonomiska utskottet

- A 5. Uppskjutet medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning.
- A 8. Uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden.
- A 9. Uppskjutet ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen.
- A 20. Medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna.
- A 23. Medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse.
- A 29. Medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel.
- B 1. Regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål.
- B 3. Regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse.
Ändringsförslag om samarbetsöverenskommelsens bestämmelser om samarbetsformerna.

- C 5. Berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete.
- C 8. Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor.
- D 16. Meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden.
- D 19. Meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön.
- D 23. Meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift.
- D 24. Meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor.
Tilläggsförslag om ytterligare uppmjukning av gränshandelsbestämmelserna.
- D 37. Meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna.
- D 49. Meddelande om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter.
- D 52. Meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete.
Tilläggsförslag om samarbete under marknadsförhandlingarna.
- D 61. Meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft.
Tilläggsförslag om tillsättande av nordisk elkraftkommitté.
- D 68. Meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten.
Tilläggsförslag om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York.
- D 69. Meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder.
- D 75. Meddelanden om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna.
- D 77. Meddelanden om rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem.
- D 78. Meddelanden om rekommendation nr 6/1961 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål.
- D 79. Meddelande om rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbete.

Följande saker avgjordes av rådet utan utskottsbehandling:

- A 15. *Medlemsförslag om ändrade omröstningsregler i Nordiska rådets arbetsordning.*
- A 28. *Medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier.*

- D 4. *Meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet.*

Tilläggsförslag om samarbete i fråga om specialistvård på sjukhus.

- D 5. *Meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel.*
- D 6. *Meddelanden om rekommendationer nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område.*
- D 10. *Meddelande om rekommendation nr 12/1955 angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen.*
- D 11. *Meddelande om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet.*
- D 12. *Meddelanden om rekommendation nr 16/1956 angående förenhelligande av lagstiftningen om trafiknykterhet.*
- D 13. *Meddelanden om rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem.*
- D 15. *Meddelanden om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare.*
- D 17. *Meddelanden om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension.*

Tilläggsförslag om tillgodoräknande av nordisk offentlig tjänst i fråga om pensionsrätt.

- D 20. *Meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart.*
- D 27. *Meddelande om rekommendation nr 8/1958 angående utbygandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten.*
- D 29. *Meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.*
- D 31. *Meddelanden om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter.*
- D 35. *Meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster.*
- D 38. *Meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m.*
- D 39. *Meddelanden om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter.*
- D 45. *Meddelande om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd.*
- D 46. *Meddelanden om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförörening i Östersjön.*

- D 50. Meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut.*
- D 55. Meddelanden om rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningsskatt för flyttgods.*
- D 56. Meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken.*
- D 58. Meddelanden om rekommendation nr 19/1959 angående likarlade regler för behörighet att utöva läkarkonsten.*
- D 62. Meddelanden om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av exportdokument.*
- D 72. Meddelanden om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarlagstiftningen.*
- D 74. Meddelanden om rekommendation nr 2/1961 angående samnordisk filmproduktion.*
- D 86. Meddelanden om rekommendation nr 14/1961 angående samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar.*

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i riksdagens plenisal i Riksdagshuset. Platsfördelningen i salen framgår av planen sist i bandet. För utskottens, delegationernas och presidiets sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete m. m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmöten

Lördagen den 17 mars kl. 11.00—11.32 och 15.00—17.47
 Söndagen den 18 mars kl. 14.00—17.27
 Tisdagen den 20 mars kl. 15.00—15.50
 Onsdagen den 21 mars kl. 15.00—18.02
 Torsdagen den 22 mars kl. 10.30—12.28 och 13.30—15.07
 Fredagen den 23 mars kl. 9.00—11.00 och 11.27—11.57

Utskottsmöten

Juridiska utskottet

Lördagen den 17 mars kl. 11.40—11.45
 Måndagen den 19 mars kl. 10.00—12.50 och 15.00—17.00
 Tisdagen den 20 mars kl. 10.00—12.50
 Onsdagen den 21 mars kl. 10.00—12.00
 Torsdagen den 22 mars kl. 10.00—10.30

Kulturutskottet

Lördagen den 17 mars kl. 11.45—11.55
 Måndagen den 19 mars kl. 10.00—12.05 och 15.00—17.30
 Tisdagen den 20 mars kl. 10.00—12.00
 Onsdagen den 21 mars kl. 10.00—12.15
 Torsdagen den 22 mars kl. 9.30—10.15

Socialpolitiska utskottet

Lördagen den 17 mars kl. 11.45—12.15
 Måndagen den 19 mars kl. 10.00—12.15 och 15.00—17.45
 Tisdagen den 20 mars kl. 10.00—12.00
 Onsdagen den 21 mars kl. 10.00—11.55
 Torsdagen den 22 mars kl. 9.30—10.05

Trafikutskottet

Lördagen den 17 mars kl. 11.30—11.42
 Måndagen den 19 mars kl. 10.00—12.15 och 15.00—17.10

Tisdagen den 20 mars kl. 10.00—12.35
 Onsdagen den 21 mars kl. 10.00—11.50
 Torsdagen den 22 mars kl. 9.30—9.57

Ekonomiska utskottet

Lördagen den 17 mars kl. 11.40—11.55
 Måndagen den 19 mars kl. 10.00—11.55 och 15.00—16.35
 Tisdagen den 20 mars kl. 10.00—11.45
 Onsdagen den 21 mars kl. 10.00—11.55
 Torsdagen den 22 mars kl. 9.30—10.15

Särskilda arrangemang

Lördagen den 17 mars: Lunch i Riksdagshusets restaurang (värd: Finlands riksdag)
 Söndagen den 18 mars: Middag å Stadshuset (värd: Helsingfors stad)
 Måndagen den 19 mars: Föreställning å Svenska teatern: (»Kiss me, Kate»). Därefter supé å Restaurang Royal (värd: Nordiska rådets Finlands delegation)
 Tisdagen den 20 mars: Middag (värdar: Danmarks, Islands, Norges och Sveriges ambassader)
 Onsdagen den 21 mars: Sammankomster i riksdagspartiernas regi
 Torsdagen den 22 mars: Nordiska rådets högtidssammankomst i Helsingfors universitets solennitetssal [se Supplement]. Därefter middag å Hotell Marski (värd: Finlands regering)
 Fredagen den 23 mars: Parafering av samarbetsöverenskommelsen i Riksdagshusets rikssal

PROTOKOLL

Protokoll

I:a mötet (I:a avd.)

Lördagen den 17 mars 1962 kl. 11.00

Presidenter: Erik Eriksen (1—3) och Karl-August Fagerholm (4—9)

Dagordning:

1. Öppningsanförande av presidenten Erik Eriksen
2. Namnupprop; godkännande av medlemslista
3. Val av presidium
4. Anförande av den nyvalde presidenten
5. Spörsmål, huruvida tillåtelse må meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen
6. Fastställande av saklista
7. Tillsättande av utskott
8. Val av medlemmar i utskotten
9. Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»
10. Rapport från Nordiska rådets presidium
11. Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté
12. Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté
13. Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté
14. Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»
15. Spörsmål, huruvida vissa saker må avgöras utan utskottsbehandling
16. Sak A 15: medlemsförslag om ändrade omröstningsregler i Nordiska rådets arbetsordning
17. Sak A 28: medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier
18. Sak D 4: meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet jämte tilläggsförslag om samarbete i fråga om specialistvård på sjukhus
19. Sak D 17: meddelanden om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodoräkning av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension jämte tilläggsförslag om tillgodoräkning av nordisk offentlig tjänst i fråga om pensionsrätt
20. Sak D 6: meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m.m. på hälso- och sjukvårdens område
21. Sak D 20: meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart
22. Sak D 45: meddelande om re-

kommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd

23. Sak D 50: meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut

24—45. Övriga saker, som föreslås skola avgöras utan utskottsbehandling

46. Sak A 31: medlemsförslag om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet

47. Sak A 23: medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse

48. Sak B 3: regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse

49—151. Återstående saker på saklistan

1

Öppningsanförande av presidenten Erik Eriksen

Presidenten: På präsidiets vegne har jeg den ære at byde velkommen til Nordisk Råds 10. session. Jeg retter en tak til Finlands delegation, som har forberedt vore møder og til Finlands rigsdag, som har afbrudt sit eget arbejde, for at vi kan samles her i dette skønne hus.

Før vi begynder vor gerning, vil vi sammen mindes et af Nordisk Råds medlemmer, som er afgået ved døden siden forrige rådsmøde.

Ingeniør Yrjö Enne var kun 63 år, da han brat blev revet bort. I Nordisk Råd blev hans gerning ikke langvarig, han valgtes til suppleant i 1958 og til medlem for første gang i 1959, men i de tre sessioner, han medvirkede i rådets arbejde, fik vi lejlighed til at konstatere hans stærke interesse for de problemer, rådet beskæftiger sig med, fremfor alt de økonomiske, som var hans særlige arbejdsområde i vor kreds. Yrjö Enne besad også den personlige baggrund for sit nordiske virke derigennem, at han i en årrække havde været bosat i Sverige og dér havde fundet sin hustru. Især vi, der sammen med Yrjö Enne var medlemmer af det økonomiske udvalg, erindrer hans værdifulde saglige indsats, men også hans venlige og stilfærdige væsen. Vi

ved, at hans alt for tidlige bortgang var et tab for den arbejderbevægelse, i hvilken han øvede sin livsgerning. I Nordisk Råd vil han også blive husket og savnet, og vi vil herfra udtale et: æret være hans minde.

I 1957 faldt det i min lod at åbne Nordisk Råds session, da den for første gang fandt sted her i Helsingfors. Nu da rådet for anden gang holder sine møder i Finlands hovedstad, påhviler dette ærefulde hverv atter mig.

Siden vi sidst var samlet i denne sal har rådet holdt session hele Norden rundt, i Oslo, i Stockholm, i Reykjavik, i København. Og nu slutter vi ringen og mødes på ny i Helsingfors til denne den 10. session.

Endnu ved sessionen i 1957 var Finlands medlemskab i rådet af ret ny dato. Siden da har vi år efter år haft lejlighed til at samarbejde med vore venner fra Finland, og vi har kunnet konstatere, at de forventninger er gået i opfyldelse, hvormed vi dengang fra alle sider hilste deres indtræden i rådet.

Vi mærker det ikke alene i behandlingen af de mange enkelte sager, hvor deres medarbejderskab er uundværligt. Der er også fra Finlands side i de forløbne år ydet bidrag af stor værdi til udviklingen af det nordiske samvirke i videre forstand.

Jeg minder om statsminister Sukelainens konstruktive forslag ved fællesmødet af statsministrene og præsidiet på Harpsund i efteråret 1960 og om statsminister Miettunens indsats på det tilsvarende møde i Hangö sidste efterår, hvor han bidrog så afgørende til den hurtige og énstemmige tilslutning til tanken om den nordiske samarbejdsoverenskomst. Men fremfor alt vil jeg pege på den betydning formanden for Finlands rådsdelegation Karl-August Fagerholm gennem disse år har haft for vort arbejde, både når han revsede, som i Kungälv og i Stockholm, og når han inspirerede os ved sin stærke nordiske overbevisning og sin seje målbevidsthed.

Det er som sagt 10. gang Nordisk Råd samles til session. Når opmærksomheden om vort møde i år er større end ellers,

skyldes det naturligtvis ikke dette beskudne jubilæum, som vi markerer på torsdag. Årsagen er dels indholdet på vor dagsorden, dels det nordiske samarbejdes stilling i den nuværende situation.

Et blik på dagsordenen viser, at det i hvert fald indtil nu har været grundløst at nære ængstelse for, om der virkelig findes arbejdsstof nok til en session hvert år.

I virkeligheden kan man måske snarere spørge, hvordan det er muligt for rådet på tilfredsstillende måde at bearbejde et så omfattende materiale i løbet af mindre end otte dage. Det lader sig dog gøre, men kun takket være den koncentrerede indsats fra medlemmerne og vore medhjælperes side i den lille uge, vi har til rådighed, og fremfor alt takket være det grundige og helt uundværlige forberedelsesarbejde, som udføres af nimanidskomiteerne og i visse tilfælde også af de samlede udvalg mellem sessionerne.

Der er mange interessante og vigtige sager på rådets dagsorden til dette årlige møde. Alligevel er der to spørgsmål som vil stå i forgrunden under vore forhandlinger. Det ene er forslaget til den nordiske samarbejdsoverenskomst. Det andet hele det kompleks af sager, som under den ene eller den anden form har tilknytning til de nordiske landes forhold til de europæiske markedsplaner.

Takket være den moderne teknik har vi i dette øjeblik gennem Nordvisionen næsten det samlede Nordens blikke rettet mod os i ordets egentlige forstand. Men også når TV-kameraerne ikke længere er i funktion, vil det arbejde, vi på denne session skal udføre, i meget høj grad være genstand for de nordiske folks interesse.

For vel kan der være delte meninger om, i hvilket omfang de nordiske lande skal samarbejde med det øvrige Europa. Men der er fuldstændig enighed om, at jo mere Nordens folk kan samarbejde indbyrdes, des bedre for hvert enkelt af dem og for vor nordiske helhed.

Når så mange tanker i dag og i de kommende dage vil gå fra alle Nordens lande til denne sal, skyldes det ængstelse

for de vanskeligheder udviklingen i verden omkring os kan berede dette samarbejde, og det netop på et tidspunkt, hvor vi mere end nogen sinde får brug for det.

Der hviler et stort ansvar på os, der sidder i denne sal som valgte repræsentanter for Nordens folk med den særlige opgave at varetage samarbejdet mellem dem.

De beslutninger, vi kommer til at træffe her i Helsingfors, umiddelbart før de store europæiske afgørelser, kan få indgribende betydning for det nordiske fællesskab og dermed for de nordiske folks fremtid.

Jeg er sikker på, at vi er os øjeblikkets alvor bevidst og at vor gerning i de kommende dage vil være besjælet deraf. Og med disse ord erklærer jeg Nordisk Råds 10. session for åbnet.

2

Namnupprop; godkännande av medlemslista

Namnupprop företogs enligt följande medlemslista, upprättad enligt § 6 arbetsordningen:

Regeringsrepresentanter

Benediktsson, Bjarni, Island
 Bjerkholt, Aase, Norge¹
 Bomholt, Julius, Danmark
 Bundvad, Kaj, Danmark¹
 Edenman, Ragnar, Sverige
 Erkkilä, Eeli, Finland¹
 Erlander, Tage, Sverige¹
 af Geijerstam, Sven, Sverige
 Gerhardsen, Einar, Norge
 Gundersen, O. C., Norge¹
 Haugland, Jens, Norge
 Helveg Petersen, K., Danmark¹
 Holmqvist, Eric, Sverige
 Hosia, Heikki, Finland
 Hustich, Ilmari, Finland¹
 Hækkerup, Hans, Danmark
 Johansson, Rune, Sverige¹
 Kampmann, Viggo, Danmark¹
 Karjalainen, Ahti, Finland
 Kling, Herman, Sverige
 Krag, Jens Otto, Danmark
 Lange, Gunnar, Sverige¹

¹ *Ej närvarande vid uppropet.*

Lange, Halvard, Norge¹
 Lehtosalo, Pauli, Finland¹
 Lindberg, Kai, Danmark¹
 Lindström, Ulla, Sverige¹
 Lysø, Nils, Norge¹
 Miettunen, Martti, Finland¹
 Niemi, Jussi, Finland
 Normann, A. C., Danmark
 Philip, Kjeld, Danmark
 Simonen, Vieno, Finland
 Sivertsen, Helge, Norge¹
 Skoglund, Gösta, Sverige¹
 Skytte, Karl, Danmark¹
 Virolainen, Johannes, Finland

Valda medlemmar

Andersen, Nina, Danmark¹
 Andersson, Birger, Sverige
 Andersson, Ebon, Sverige
 Andresen, Kaj, Danmark
 Bjarnason, Asgeir, Island
 Bondevik, Kjell, Norge
 Borten, Per, Norge
 Cassel, Leif, Sverige
 Christensen, N. Chr., Danmark
 Ekendahl, Sigrid, Sverige
 Eliasson, Lars, Sverige
 Eriksen, Erik, Danmark
 Eriksen, Holger, Danmark
 Fagerholm, Karl-August, Finland
 Gillström, Anselm, Sverige
 Gustafsson, Hans, Sverige
 Hagelia, Magnhild, Norge
 Hallberg, Raino, Finland
 Hara, Erkki, Finland
 Hegna, Trond, Norge
 Helén, Gunnar, Sverige
 Horn, Svend, Danmark
 Hækkerup, Per, Danmark
 Hønsvald, Nils, Norge
 Ingimundarson, Sigurður, Island
 Jacobsen, Nils, Norge
 Johnsen, Håkon, Norge
 Jónsson, Gisli, Island
 Kleemola, Kauno, Finland
 Klippenvåg, Harry, Norge
 Kraft, Ole Bjørn, Danmark
 Kuusinen, Hertta, Finland
 Kyttä, Harras, Finland
 Larsen, Aksel, Danmark¹
 Larsen, Helge, Danmark
 Leirfall, Jon, Norge
 Lindblom, Olavi, Finland
 Lundström, Birger, Sverige

Lyng, John, Norge
 Løbak, Harald, Norge
 Mathiesen, Matthias, Island
 Mellqvist, Sven, Sverige
 Moe, Finn, Norge
 Møller, Poul, Danmark
 Møller Warmedal, Johan, Norge
 Nederström-Lundén, Judit, Finland
 Nielsen, Harald, Danmark
 Ohlin, Bertil, Sverige
 Olgeirsson, Einar, Island
 Osvald, Hugo, Sverige
 Pedersen, Gustav, Danmark
 Pentti, Arvo, Finland
 Petersen, Carl, Danmark
 Pitsinki, Kaarlo, Finland
 Poulsen, Johan, Danmark
 Rihntniemi, Juha, Finland¹
 Rognerud, Berte, Norge
 Rosenberg, Gösta, Finland
 Ruutu, Paula, Finland
 Røiseland, Bent, Norge
 Saarinen, Aarne, Finland
 Sandler, Rickard, Sverige
 Strand, Axel, Sverige
 Sukselainen, V. J., Finland
 Sundin, Sven, Sverige
 Söderhjelm, J. O., Finland
 Thapper, Fridolf, Sverige
 Thestrup, Knud, Danmark
 Toven, Knut, Norge

Medlemslistan godkändes.

3

Val av presidium

Arbetsutskottet hade föreslagit, att till president skulle väljas Karl-August Fagerholm, Finland, och till vicepresident Erik Eriksen, Danmark, Gisli Jónsson, Island, Nils Hønsvald, Norge, och Bertil Ohlin, Sverige.

Arbetsutskottets förslag bifölls.

Karl-August Fagerholm övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

4

Anförande av den nyvalde presidenten

Presidenten: På vicepresidenternas och egna vägnar tackar jag för valet. Det

¹ *Ej närvarande vid uppropet.*

skall vara oss angeläget att leda förhandlingarna under denna session efter bästa förmåga och vi hoppas på överseende om det brister i något avseende. Det beror i så fall inte på dålig vilja.

Till den avgående presidenten hr Erik Eriksen riktar jag ett varmt tack för det hängivna arbete han också under denna period utfört som ledare av presidiets arbete. Jag tackar honom hjärtligt också för de vänliga ord han yttrade till och om Finland. Vi har i gott minne hans varma välkomsthälsning till oss, när Finland år 1956 för första gången intog sin plats i rådet vid sessionen i Köpenhamn. Vi satte värde på den välkomsthälsningen liksom också på hans ord i dag.

Jag hälsar Eder alla välkomna till Helsingfors och till Nordiska rådets tionde session. Rådet har ju ingen egentlig födelsedag — Hans Hedtoft lade fram förslaget 1951, de olika parlamenten behandlade saken 1952, fränsett Finland, och den första sessionen hölls 1953 — men då denna session är den tionde, finns det orsak att blicka både tillbaka och framåt. Men detta får ske vid jubileumsfesten om torsdag. Nu har vi att övergå till arbetet.

Meillä on edessämme tiivis päiväjärjestys. Monet kysymyksistä näyttävät pieniltä, mutta ne voivat kuitenkin olla hyvinkin tärkeitä käytännön elämän kannalta. Kokemus on opettanut meille, ettei ole syytä tähdätä liian korkealle pohjoismaisessa yhteistyössä. On parempi seisoa tukevasti maan kamaralla. Suurin kysymys koskee pohjoismaista yhteistyösopimusta, joka sisältää sen, mitä olemme saaneet aikaan ja mihin pyrimme. Olisimme iloisia, jos sopimus solmittaisiin juuri täällä Helsingissä. Se sopisi hyvin myöskin siksi, että Pohjoismaiden neuvostolla nyt on kymmenes istuntonsa. Juhlissahan luodaan aina katsaus sekä taaksepäin että tulevaisuuteen.

Vi har, som hr Erik Eriksen redan påpekat, en diger dagordning — kanske alltför diger — framför oss. Många av frågorna på dagordningen kan synas vara små och bagatellartade, men vi skall

akta oss att underskatta deras betydelse. Vi vet ju mycket väl, att vi också i våra nationella parlament för det mesta har att besluta om frågor, som kan synas vara av ringa storleksordning. Vi har småningom på grund av erfarenheter, som ibland verkat bittra, lärt oss att stå med båda fötterna på verklighetens fasta mark i vårt nordiska samarbete, vi har lärt oss sanningen i det gamla ordet att den som fikar efter alltför mycket ofta förlorar hela stycket. Nu försöker vi steg för steg skapa ett nordiskt samarbete, som är realitetsbetonat. Varje session i Nordiska rådet lämnar efter sig ett antal rekommendationer, som i sinom tid förverkligar nya former av nordisk gemenskap på de mest skiftande områden av mänsklig samverkan.

Den utåt sett största frågan vid denna session är som hr Erik Eriksen redan påpekat den föreslagna samarbetsöverenskommelsen. Det är med verklig glädje jag konstaterar regeringarnas positiva inställning till saken. Den tionde sessionen kommer, om samarbetsöverenskommelsen nu blir klar, att få ett vackert eftermäle i det nordiska samarbetets historia. Denna samarbetsöverenskommelse kommer att ge oss en fast grund att arbeta vidare på. Den visar oss hur långt vi hunnit och varthän vi strävar. Den visar oss att vi sannerligen inte arbetat förgäves, när vi strävat att levandegöra den nordiska gemenskapen.

Ärade rådsmedlemmar! Än en gång bjuder jag våra gäster varmt välkomna och hoppas att vi skall använda de få dagar vi har till förfogande väl och effektivt till båtnad för vårt nordiska folk.

5

Spörsmål, huruvida tillåtelse må meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen

Presidiet hade föreslagit att tillåtelse måtte meddelas att till behandling upptaga saker, trots att tillhörande handlingar utsänts senare än tre veckor före sessionen.

Presidiets förslag bifölls.

6

Fastställande av saklista

Rådet beslöt fastställa saklista i enlighet med föreliggande förslag [se s. 20—29].

7

Tillsättande av utskott

Arbetsutskotten hade föreslagit, att det skulle tillsättas ett juridiskt utskott, ett kulturutskott, ett socialpolitiskt utskott och ett trafikutskott, samtliga med 13 medlemmar, samt ett ekonomiskt utskott med 17 medlemmar.

Arbetsutskottens förslag bifölles.

8

Val av medlemmar i utskotten

Arbetsutskotten hade föreslagit följande fördelning av rådets medlemmar på utskotten:

Juridiska utskottet

- Danmark: Holger Eriksen (S)
Gustav Pedersen (S)
Knut Thestrup (KF)
- Finland: Erkki Hara (Kok)
Harras Kytä (Kp)
Gösta Rosenberg (Skdl)
- Island: Matthias Mathiesen (Sj)
- Norge: Berte Rognerud (H)
Nils Hønsvald (A)
Knut Tøven (Kf)
- Sverige: Gunnar Helén (Ingrid Gärde
Widemar) (fp)
Rickard Sandler (s)
Sven Mellqvist (s)

Kulturutskottet:

- Danmark: N. Chr. Christensen (V)
Ole Bjørn Kraft (KF)
Helge Larsen (RV)
- Finland: Hertta Kuusinen (Skdl)
Paula Ruutu (MI)
J. O. Söderhjelm (Sv)
- Island: Gisli Jónsson (Sj)
- Norge: Per Borten (Sp)
Håkon Johnsen (A)
Johan Møller Warmedal (H)

- Sverige: Anselm Gillström (s)
Hugo Osvald (fp)
Fridolf Thapper (s)

Socialpolitiska utskottet:

- Danmark: Nina Andersen (S)
Kaj Andresen (S)
Harald Nielsen (V)
- Finland: Karl-August Fagerholm (Sd)
Judit Nederström-Lundén (Skdl)
Arvo Pentti (MI)
- Island: Einar Olgeirsson (Ab)
- Norge: Kjell Bondevik (KF)
Magnhild Hagelia (A)
Harald Løbak (A)
- Sverige: Birger Andersson (s)
Sigrid Ekendahl (s)
Sven Sundin (cp)

Trafikutskottet:

- Danmark: Svend Horn (S)
Aksel Larsen (SF)
Johan Poulsen (V)
- Finland: Raino Hallberg (Kok)
Kauno Kleemola (MI)
Kaarlo Pitsinki (Sd)
- Island: Ásgeir Bjarnason (F)
- Norge: Nils Jacobsen (A)
Harry Klippenvåg (A)
Jon Leirfall (Sp)
- Sverige: Leif Cassel (h)
Hans Gustafsson (s)
Birger Lundström (fp)

Ekonomiska utskottet:

- Danmark: Erik Eriksen (V)
Per Hækkerup (S)
Poul Møller (KF)
Carl Petersen (S)
- Finland: Olavi Lindblom (Sd)
Juha Rihtniemi (Kok)
Aarne Saarinen (Skdl)
V. J. Sukselainen (MI)
- Island: Sigurður Ingimundarson (A)
- Norge: Trond Hegna (A)
John Lyng (H)
Finn Moe (A)
Bent Røiseland (V)
- Sverige: Ebon Andersson (h)
Lars Eliasson (cp)
Bertil Ohlin (fp)
Axel Strand (s)

Arbetsutskottens förslag bifölles.

Meddelande

9

Det meddelades att till sekreterare i utskotten hade utsetts: i det juridiska utskottet fuldmächtig Poul Eefsen, i kulturutskottet konsulent Helene Andersen, i socialpolitiska utskottet hovrättsfiskalen Hans-Olov Stark, i trafikutskottet expeditionsssekretær Axel Gormsen och i ekonomiska utskottet fil. mag. Ingvar Melin och kammarrättsfiskalen Bertil Wennergren.

Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

De nationella delegationerna hade till medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» föreslagit: från Danmark Per Hækkerup och Ole Bjørn Kraft, från Finland Georg Backlund och V. J. Sukselainen, från Island Þórleifur Thorlacius, från Norge Erling Fredriksfryd och Trond Hegna samt från Sverige Birger Andersson och Ingrid Segerstedt Wiberg.

Delegationernas förslag bifölles.

Förhandlingarna avbröts kl. 11.32.

Protokoll

1:a mötet (2:a avd.)

Lördagen den 17 mars 1962 kl. 15.00

Presidenter: Fagerholm, Ohlin och Hønsvald

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00.

Meddelande

Det meddelades, att statsråd Aase Bjerkholt, Norge, statsministern Tage Erlander, Sverige, utenriksminister Halvard Lange, Norge, statsrådet Ulla Lindström, Sverige, Nina Andersen, Danmark, och Juha Rihtniemi, Finland, intagit sina platser i rådet.

Angående debattordningen

Rådet beslöt, att presidenten skulle äga rätt att under sessionens debatter med frångående av den i § 14 arbetsordningen stadgade ordningsföljden mellan talarna ge medlem ordet för replik till föregående talare under högst två minuter.

10

Rapport från Nordiska rådets presidium

Lantbruksministern Virolainen, Finland: Herr ordförande! Ärade medlemmar i Nordiska rådet!

På Finlands regerings vägnar ber jag att i samband med den allmänna diskussion få ge uttryck åt vår tillfredsställelse över att Nordiska rådet nu åter har samlats i Helsingfors. Då Nordiska rådet senast samlades här för fem år

sedan, hade Finland nyss blivit medlem av rådet. Vi minns sessionen såsom en tilldragelse av vikt, som väckte stor och positiv uppmärksamhet. Jag vågar tro, att också denna session, som samtidigt utgör rådets tioårsjubileum, skall stanna i deltagarnas och de nordiska folkens minne som ett positivt uttryck för vårt samarbete.

Vi här i Finland gläder oss särskilt över att det är vår tur att stå som värdar för denna tionde session. Om samma praxis tillämpas i fortsättningen och vi alltså får ordna rådets sessioner vart femte år i Helsingfors, så kommer vi att få nöjet att vara värdar även vid rådets kommande jubiléer, t.ex. då rådet fyller 15, 20, 25 eller 50 år. Men det finns ju ingen orsak att gå händelserna i förväg. Denna gång är det av vikt att granska de resultat, som har uppnåtts, och de brister, som gjort sig märkbara, så att vi på basen av dem kan skapa förutsättningar för en vidare utveckling av vårt arbete i en målmedveten och realistisk anda.

Herra puheenjohtaja! Pohjoismaiden neuvoston arvoisat jäsenet! Suomen hallituksen puolesta esitän tämän yleiskeskustelun yhteydessä tyytyväisyytemme siitä, että Pohjoismaiden neuvosto on jälleen koolla Helsingissä. Kun Pohjoismaiden neuvosto edellisen kerran koontui täällä viisi vuotta sitten, Suomi

oli vastikään liittynyt mukaan. Muis-
tamme neuvoston istunnon täällä mer-
kittäväna ja paljon myönteistä huomiota
herättävänä tapahtumana. Uskon, että
myös tämänkertainen istunto, jonka
yhteydessä juhlimme neuvoston ensim-
mäisen vuosikymmenen täyttymistä, jää
kokouksen osanottajien ja Pohjolan
kansojen mieliin myönteisenä tapahtu-
mana yhteisessä työssämme.

Jag är djupt medveten om att rege-
ringarna icke bör framträda alltför myc-
ket vid rådets möten. Regeringarnas
uppgift här är närmast att lyssna och
dra lärdom av de uppfattningar och
stämningar angående det nordiska sam-
arbetet, som är rådande i de nordiska
parlamentarikernas krets. Enär samar-
betets praktiska förverkligande inom
den dagliga administrativa verksamhet-
ten alltmer blivit regeringarnas angelä-
genhet, är det blott rimligt att regering-
arnas åtgärder, med tanke på framti-
den, blir bedömda här. Jag tror, att de
åtgärder regeringarna har vidtagit un-
der det gångna året, också vid denna
session kommer att få både ros och ris.

Såsom vi minns, gjordes senaste höst
ett mycket auktoritativt medlemsförslag
för åstadkommande av ett nordiskt sam-
arbetsavtal med tanke på den situation,
som föreföll att bli en följd av strävande-
na till europeiskt samarbete inom när-
ingslivet. Avsikten var, att de resultat
som hittills har uppnåtts genom sam-
arbetet, skulle tryggas genom ett stats-
avtal, och att samtidigt en fast grund
för den framtida utvecklingen skulle
skapas genom en dylik kodifiering.

De nordiska statsministrarna sam-
mankom ju senaste år i början av no-
vember i Hangö. Där beslöts, att rege-
ringarna skulle vidtaga förberedelser för
det i medlemsförslaget avsedda samar-
betsavtalet, för att saken därigenom
skulle påskyndas och för att den skulle
få tillbörlig tyngd.

Förberedelserna för avtalet har inom
de av regeringarna tillsatta tjänsteman-
nadelegationerna fortlöpt i snabbt tem-
po och i synnerligen angenäm atmosfär.
Utkastet till avtalet blev färdigt i god
tid före rådets session, och i enlighet

med det gemensamt överenskomna för-
farandet har regeringarna var för sig
utbett sig Nordiska rådets utlåtande, vil-
ket enligt min åsikt gärna kan ges i form
av en rekommendation.

Utän att på något sätt vilja gå hän-
delserna i förväg eller påverka sakens
behandling anser jag mig dock kunna
meddela, att Finlands regering i prin-
cip är ytterst positivt inställd till avta-
let och anser det föreliggande utkastet
till avtalstext utgöra en utmärkt utgångs-
punkt, som gör det möjligt att även med
beaktande av rådets synpunkter utan
dröjsmål uppnå slutmålet.

Men, såsom jag redan har nämnt, rege-
ringarna skall icke här främst tala
utan i stället lyssna. Vi väntar med in-
tresse att få höra rådets åsikter såväl i
vårt viktigaste ärende — avtalsutkastet
— som i de övriga till behandling upp-
tagna ärendena, som är av stor praktisk
betydelse.

Udenrigsminister Krag, Danmark: Da
Nordisk Råd i 1957 sidst samledes i Hel-
singfors, var det bl. a. for at markere,
at Finland havde indtaget sin plads i det
nordiske samarbejde på linje med de
øvrige nordiske lande. Året blev derved
en milepæl i det nordiske samarbejde.
I dag — 5 år senere — samles de 5 lan-
des parlamentarikere og regeringsrepræ-
sentanter på ny i Finland, i en situation,
der vel på mange måder er anderledes
end for 5 år siden, og hvor det vest-
europæiske samarbejde er nået videre
frem, end vi dengang kunde forudse,
men hvor vor opgave er at finde veje
og midler til det nordiske samarbejdes
fortsættelse under ændrede forudsæt-
ninger. Jer er helt overbevist om, at så-
danne veje til en konsolidering og vi-
dereførelse af det nordiske samarbejde
vil blive fundet, og at Nordisk Råds
forhandlinger her vil blive frugtbare.

Det er da også denne positive og kon-
struktive indstilling til problemerne, der
ligger bag det medlemsforslag, som Ber-
til Ohlin sammen med Finn Moe og Fa-
gerholm fremsatte sidste sommer ved
Nordisk Råds møde på Voksenåsen.

Det pågældende medlemsforslag er
netop udtryk for den positive og kon-

strukturelle tankegang, at vi skal søge at bevare og videreføre det nordiske samarbejde og samtidig se til, at vi ikke derved gør det vanskeligere for vore lande at deltage i det europæiske samarbejde.

Siden mødet på Voksenåsen har de nordiske regeringer fulgt tanken op og udarbejdet et udkast til en nordisk samarbejdsoverenskomst, som i dag ligger på Nordisk Råds bord til udtalelse. Jeg skal ikke foregribe den debat, der vil finde sted her i rådet om dette udkast, men vil dog give det et par ord med på vejen.

Overenskomststudkastet er ikke det sidste og endelige svar på spørgsmålet om det nordiske samarbejde, det indeholder ikke patentløsninger på alle vore problemer, men det er et instrument, som kan hjælpe os til at løse vore problemer, og det indeholder et gensidigt tilsagn om, at vi fortsat agter at søge fælles løsninger, hvor der findes mulighed herfor.

Som nordisk samarbejde har udviklet sig, har det kun i ringe grad været afhængigt af eller bygget på skriftlige overenskomster. Sådan vil det på vigtige områder også være i fremtiden. Jeg tænker bl. a. på det samarbejde vi har mellem de nordiske landes regeringer og mellem embedsmændene i spørgsmål, der vedrører markedsforhandlingerne — et praktisk samarbejde af den allerstørste værdi. Dels har vi de gensidige orienteringer, som finder sted på møder i Den nordiske Ministerkomité for økonomisk Samarbejde og på EFTA's ministermøder, dels har vi det kontinuerlige samarbejde, som finder sted på embedsmandsplan i Bryssel og på de nordiske handelschefsmøder, samt på møder mellem repræsentanter for fagministerierne og i Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg.

Da Nordisk Råds økonomiske nimanandskomité kort før årsskiftet ytrede ønske om en intensivering af dette samarbejde med særligt henblik på at undersøge, på hvilke områder det måtte være muligt at samordne de nordiske landes synspunkter under forhandlinger med de seks, tog vi initiativet til en drøftelse af disse spørgsmål i Køben-

havn den 25. januar. Disse drøftelser blev senere fulgt op af et møde i Den nordiske Ministerkomité for økonomisk Samarbejde den 20. februar d. å. — ligeledes i København — hvor man behandlede de af samarbejdsudvalget fremsatte forslag. Der var enighed om at gennemføre særlige undersøgelser på de områder, hvor vi i forvejen har et formaliseret samarbejde i forpligtende form, nemlig for så vidt angår det nordiske arbejdsmarked samt spørgsmålet om den sociale sikring af vandrende arbejdere i Norden. Endvidere var der enighed om at underkaste spørgsmålet om kapitalbevægelse og de dermed forbundne etableringsretlige spørgsmål en særlig fællesnordisk undersøgelse. Jeg minder om, at vi allerede i løbet af efteråret lod foretage en fællesnordisk ekspertundersøgelse af de problemer, som en tilslutning til fællesmarkedet må antages at ville rejse for de nordiske lande på fiskeriets område, herunder også det ømtålige spørgsmål om fælles fiskeri inden for fiskerigrænserne. Der er mellem regeringerne enighed om, at yderligere fællesundersøgelser skal kunne iværksættes, efterhånden som der måtte vise sig at være behov derfor.

Der kan i denne sammenhæng være grund til at nævne, at hvert land selvfølgelig har foretaget dybtgående undersøgelser og overvejelser af, hvad en tiltrædelse af fællesmarkedstraktaten ville betyde for det pågældende land. Resultaterne af de danske og de norske undersøgelser er i alt væsentligt offentligt tilgængelige, og jeg forstår, at Sverige nu vil yde sit bidrag. Regeringerne er blevet enige om, at det fællesnordiske undersøgelsesarbejde skal udføres af de bestående nordiske samarbejdsorganer, og at undersøgelserne i princippet skal koncentreres om de spørgsmål og problemer, som de nordiske lande har til fælles i forhandlingerne med de seks.

De spørgsmål, vi fra dansk side har ønsket at bringe frem under forhandlingerne med fællesmarkedet, vil være kendt fra det danske oplæg af 26. oktober 1961, som er offentliggjort. En nærmere analyse af de problemer, som deri er omtalt, findes i en række memoran-

da, som er afgivet til fællesskabet. Disse memoranda har de nordiske landes regeringer modtaget til underretning. Fra dansk side ser vi frem til at modtage tilsvarende materiale fra de øvrige nordiske lande. Forståelsen af, hvilke problemer der rejser sig for hvert enkelt af de nordiske lande, er jo den første forudsætning for et frugtbart samarbejde om disse problemers løsning.

Vi har fra dansk side under vore forhandlinger med fællesmarkedet specielt gjort opmærksom på de problemer, det fællesnordiske arbejdsmarked rejser, og vi har understreget, at vi fra dansk side lægger den allerstørste vægt på, at dette fælles arbejdsmarked kan bevares. Spørgsmålet er for tiden genstand for undersøgelser i et særligt arbejdsudvalg i Bryssel, hvor danske eksperter sammen med eksperter fra de seks fællesmarkedslande søger at klarlægge problemet, som derefter vil blive gjort til genstand for en første drøftelse på et ministermøde mellem Danmark og fællesmarkedet den 23. ds. Det er mit indtryk, at vi har mødt forståelse for de synspunkter, vi allerede har fremført over for fællesmarkedet vedrørende betydningen af at bevare det fællesnordiske arbejdsmarked under alle omstændigheder. Ikke mindst har vi kunnet glæde os over en forstående holding fra Frankrigs side. Det endelige resultat af denne del af vore forhandlinger kender vi naturligvis ikke.

Vi har endvidere under forhandlingerne med de seks fremdraget de problemer, som kan opstå som følge af, at vi i Danmark og for øvrigt også i det øvrige Norden har lagt andre principper til grund for vor sociallovgivning end dem, der er lagt til grund for sociallovgivningen i fællesskabets hidtidige medlemslande. Det drejer sig om at tilvejebringe en ensartet social sikring af vandreende arbejdere. Der er her tale om ret komplicerede tekniske problemer, som dog ingenlunde skulle være uløselige. Der består således allerede visse bilaterale aftaler mellem Danmark og fællesskabets medlemslande, som eventuelt kan udbygges. Dersom det lykkes os at finde frem til tekniske løsninger på disse problemer, vil det være løsninger, som

i givet fald også vil kunne anvendes af de øvrige nordiske lande. Det er selvsagt af vigtighed, at vi her holder nøje kontakt, og det er netop derfor, at vi har bedt Den nordiske socialpolitiske Komité om at tage vare på denne kontakt. Også her bliver der dog i første omgang tale om en orientering fra dansk side, men vi håber at kunne trække på eksperterne også i de øvrige nordiske lande, når vi når så vidt, at vi skal foreslå de seks konkrete løsninger. Også dette spørgsmål vil komme op på ministermødet med de seks den 23. ds., men der skulle, så vidt vi kan bedømme, være tilstrækkelig tid til en grundig nordisk ekspertdrøftelse i Den nordiske socialpolitiske Komité, inden vi når ind i den afgørende forhandlingsfase.

Endelig vil jeg nævne, at vi på fiskeriets område, hvor i alt fald Norge og Island ligesom Danmark har vitale interesser, er gået meget varsomt til værks, og vi har som tidligere omtalt haft indgående drøftelser herom, ikke blot mellem embedsmænd fra alle 5 nordiske lande, men også mellem de nordiske fiskeriministre. Der har under disse drøftelser ikke vist sig afgørende meningsforskelle mellem de nordiske lande, men der gør sig dog visse forskelle gældende angående den forhandlingstaktiske fremgangsmåde. Det er værd at slå fast, at vi også på dette vigtige område er i nær kontakt med hverandre.

For en række andre problemer gælder det, at de næppe er modne til løsning under tiltrædelsesforhandlingerne med de seks. De vil formentlig blive stående og vil først blive løst efter at medlemskabet eller anden tilknytning er blevet opnået. Det gælder således spørgsmål vedrørende fællesskabets transportpolitik, der ligesom fællesskabets fiskeripolitik endnu ikke er udformet. Det gælder endvidere spørgsmål om udformningen af reglerne for den frie erhvervsudøvelse inden for en række vigtige næringsgrene. På disse og en række andre områder skulle der imidlertid være basis for et frugtbart nordisk samarbejde i fremtiden, når Nordens forhold til fællesskabet er mere afklaret, end det er i dag. Med henblik

herpå har vi bedt Det nordiske finansielle Udvalg om at underkaste disse spørgsmål en nærmere granskning.

For visse andre problemer gælder det, at de har en særlig vægt og betydning for Danmark — større og anderledes end for det øvrige Norden. Det gælder f. eks. de problemer, der er opstået for vor landbrugseksport i forhandlingsperioden, og som vi ofrer megen tid og energi på at få løst.

Det gælder også de særlige industriproblemer, vi har rejst over for de seks. De øvrige nordiske lande vil givetvis også få problemer inden for industri-sektoren, men det vil være andre problemer end dem, vi står overfor. Det vil være problemer, som står i forbindelse med de store naturrigdomme i Skandinavien, problemer, som Danmark — desværre, vil jeg sige — ikke har.

Jeg har i det foregående søgt at gøre rede for, hvorledes den danske regering bedømmer mulighederne for det nordiske samarbejde i den øjeblikkelige situation og på længere sigt. Vi bedømmer disse udsigter positivt, det afhænger af os selv, om det nordiske samarbejde skal gå godt, fordi vi stiller de rigtige opgaver, eller gå mindre godt, fordi vi stiller forkert formulerede krav til det.

Jeg vil gerne slutte med at anbefale det forslag til en nordisk samarbejds-overenskomst, som de nordiske landes regeringer har indbragt for rådet. Det er »det lange træk«, der er afgørende i det mellemfolkelige samarbejde, og det foreliggende udkast er netop udformet med det lange træk for øje. Jeg tror, det vil være klog nordisk politik, hvis vi i 10-året for Nordisk Råds tilblivelse og som det vigtigste resultat af Helsingfors-sessionen i 1962 kan frembringe den overenskomst, som skal danne rammen om de 5 nordiske landes samarbejde, ikke blot i år og til næste år, men i årtier fremover. Dertil mener jeg, at det forslag, de 5 nordiske landes regeringer præliminært er blevet enige om, er særdeles velegnet.

Moe, Norge: Det er på mange måter symbolsk at Nordisk Råd feirer sitt

10 års jubileum i Finnland. Det understreker at samarbeidet i rådet er et nordisk samarbeid, ikke bare et skandinavisk samarbeid. Finnland var dessverre ikke med da Nordisk Råd startet, selv om det fra lang tid tilbake hadde vært med i nordisk samarbeid. Desto mer gledelig er det at 10 års jubiléet kan finne sted i Helsinki, midt blant et folk for hvilket nordisk samarbeid betyr så meget, på samme måte som samarbeidet med Finnland betyr så meget for de andre nordiske land.

Den viktigste sak som foreligger for dette rådsmøte er utkastet til en nordisk samarbeidsavtale. Jeg var sammen med kolleger fra andre nordiske land en av forslagstillerne da vi fremsatte forslaget om en alminnelig nordisk samarbeidsavtale. Jeg må si at som forslagstillen er jeg ikke helt tilfreds. Vårt forslag hadde en dobbelt hensikt, og jeg vil få lov til å sitere et par linjer fra forslaget, hvor det heter:

Detta kan enklast ske genom att de fem nordiska länderna ingår en allmän samarbetsöverenskommelse. I denna bör område för område samarbetsresultaten preciseras. Härjämte bör överenskommelsen i stora drag angiva riktlinjerna för det framtida samarbetet.

Som man ser, så var det to formål. Det ene var at samarbeidsresultatene — resultatene — skulle presiseres, det andre at retningslinjene for det framtidige samarbeid skulle angis i store trekk. Når man nå ser på utkastet til avtale vil man oppdage at man ikke har tatt meget hensyn til den første hensikt, nemlig å presisere de oppnådde samarbeidsresultater. Jeg tror at dette er til en viss grad å beklage, fordi at nettopp når de nordiske land står foran den mulighet å komme inn i et videre samarbeid som omfatter flere land, ville det ha vært en fordel om det nordiske samarbeid som allerede eksisterer i bindende og forpliktende former, hadde vært fastlagt i internasjonalt anerkjente traktatmessige former. Det ville ha vært en fordel når det gjelder å bevare det.

Den andre hensikten, å angi retningslinjer for det framtidige samarbeid, den er jo derimot gjennomført i høy grad.

Der er her lagt et utmerket program for nordisk samarbeid i tiden framover.

Etter at samarbeidsavtalen ble offentliggjort er der rettet den kritikk mot den at dette samarbeid er fastlagt i lite forpliktende former. Overfor dette tror jeg man kan si at de prinsipielle forpliktelser er i høy grad til stede, men disse prinsipielle forpliktelser er jo, slik som det svært ofte er tilfelle når det gjelder prinsipielle forpliktelser, av generell natur, og svært lite konkret utformet. Derfor er det etter min mening meget som taler for at man kunne foreta en viss oppstramming av avtalen, den oppstramming som alle parter, både rådsmedlemmer og regjeringsmedlemmer og de forskjellige land kunne bli enige om.

Der er særlig ett område som jeg vil henlede oppmerksomheten på, og det gjelder utdannelses- og forskningssektoren. Det er en meget viktig sektor både i sin alminnelighet og særlig med tanke på de perspektiver som man står overfor. Dessuten har undervisnings-, utdannelses- og forskningssektoren den fordel at den berøres ikke — iallfall bare i meget liten grad — av det videre europeiske samarbeid som nå er på trappene. Dette samarbeid gjelder jo, kunne man nesten si, utelukkende den økonomiske sektor men den økonomiske sektor tatt i videste forstand. Men nettopp på bakgrunn av dette videre økonomiske samarbeid som vel de nordiske land må finne en eller annen form for tilknytning til, tror jeg at et vidtgående nordisk samarbeid på undervisnings- og forskningssektoren ikke bare er ønskelig men at det er nødvendig, hvis vi skal kunne holde tritt med den utvikling som foregår i andre land som er større enn våre land tilsammenlagt, og som kan sette langt større midler inn på dette området. Derfor mener jeg at dette samarbeidet i undervisnings- og forskningssektoren må kunne organiseres i fastere former. Og her er jeg enig med sekretariatet, som i sitt PM om forslaget sier følgende:

I kapitlet om det kulturelle samarbeidet har artikkel 9 givits en i forhållande till det första utkastet avsevärt försvagad form. I detta utgick man från att de nordiska län-

derna skulle utgöra ett ur studiesynpunkt enhetligt område, d. v. s. möjlighet skulle föreligga att fritt flytta mellan lärosätena i våra länder. I det föreliggande förslaget talas endast om att man bör bibehålla och vidga möjligheten för studerande att idka studier och avlägga examina i annat nordiskt land. Den principiella målsättningen har därmed bortfallit.

Jeg må si at jeg er enig i det sekretariatet her sier, og jeg vil rette en sterk henstilling om at man hvis det er mulig her retter avtalen opp på dette punkt.

Det er også et annet punkt som jeg gjerne ville si litt om. Der var et punkt i sekretariatets opprinnelige utkast om en fastere organisasjon for det nordiske samarbeidet. Det er ikke tatt med i avtalen. På denne bakgrunn vil jeg gjerne støtte presidiets forslag om at man søker for i avtalen at selve Nordisk Råd får en mer sentral stilling. Men utover det tror jeg det er ønskelig — fra et alminnelig synspunkt på det nordiske samarbeidet — at man søker å få det inn i fastere form. Når jeg sier dette er det også fordi at det er en konsekvens, en slutning, som jeg har trukket på grunnlag av erfaringene om det man kanskje kunne kalle Kvarntorp-affæren. Selvsagt har ikke denne noen enorm økonomisk betydning. Jeg tror kanskje at dens psykologiske og politiske virkninger er større enn de økonomiske.

Jeg tror ikke at det er selve realiteten — at man i Sverige har gått i gang med en viss salpeterproduksjon — som førte til så skarpe kommentarer i Norge og i den norske nasjonalforsamling. Jeg tror det er mer selve måten det ble gjort på, dette at ikke den norske regjering, ingen norske myndigheter fikk noen underretning på forhånd før man leste det i avisene. Det var så meget mer forbausende som det jo har vært et usedvanlig godt samarbeid mellom den norske og den svenske regjering i økonomiske spørsmål, kanskje i særdeleshet mellom handelsministrene, som jo har telefonert til hverandre både dag og natt for å konferere om både dette og hint. Og det faller da så meget mer merkelig at det ikke ble gjort i dette tilfelle. Og det førte jo da til en norsk protest i Stockholm og en svensk tilbakevisning av den norske protest, med andre ord feno-

mener som ikke burde forekomme mellom de nordiske land.

Jeg bebreider ingen. Jeg skal ikke gjøre noe som helst forsøk på å skifte sol og vind i denne saken. Det har heller ingen interesse. Men jeg vil bare konstatere at kanskje kunne hele dette ha vært unngått om man hadde hatt så faste former for det nordiske samarbeid at denne sak kunne ha vært forelagt før den ble offentliggjort, og at man da kunne ha konferert om den. Den ville iallfall da ikke ha ført til noen offisielle protester.

Der er et annet område — det er ikke i og for seg berørt i avtalen — hvor det nordiske samarbeid er både ønskelig og nødvendig. Det er arbeidet for utviklingslandene. Og det er ikke bare det at vi kan gjøre mer ved en felles innsats enn om vi opererer hver for oss, men det er også det at arbeidet for utviklingslandene kan bli mer effektivt om vi samarbeider. Som et eksempel vil jeg bare nevne det afrikanske institutt som den svenske regjering har planlagt å opprette i Uppsala, hvor da de som skal drive arbeid for utviklingslandene i Afrika vil kunne gjøre de nødvendige forstudier.

Det foreligger for dette rådsmøte et meget interessant medlemsforslag som jeg vil henstille til regjeringene at de ofrer en viss oppmerksomhet på, og det er forslaget om å drive sinologiske studier, altså studier om China og kinesisk sivilisasjon, på nordisk basis. Jeg må si at jeg i lang tid har vært av den oppfatning at jeg synes det er ganske eien-dommelig at her er under utvikling et av verdens største land, som vel innen dette århundrede er ute iallfall både tallmessig og kanskje også økonomisk vil være verdens største stormakt, men — jeg vet ikke, jeg foretar bare et anslag — hvis vi i de nordiske land til sammen teller 50 mennesker som kan snakke moderne kinesisk, så er vel det maksimum.

Men for å vende tilbake til vårt arbeid i utviklingslandene. Jeg tror at det at vi samarbeider om slike oppgaver også er et godt eksempel i utviklingslandene. Det viser at internasjonalt og regionalt samarbeid er mulig, og vil virke ansporende på utviklingslandene selv.

Jeg kan ikke tale om Norden og utviklingslandene uten å gratulere den svenske regjering med det skritt som den nylig har tatt ved å øke bevilgningen til utviklingshjelp i en ganske betraktelig grad, og jeg håper det vil virke som en oppfordring til de andre nordiske land om å gjøre det samme.

For å vende tilbake til det nordiske samarbeid og samarbeidsavtalen, så er jo vanskeligheten den at vi lever på en måte i en brytningstid, i en overgangsperiode i Europa, hvor nye, mer omfattende samarbeidsformer bryter seg vei med alle de vansker som det skaper på mange måter. Og det er innlysende at dette må virke tilbake på det nordiske samarbeid, enten de enkelte nordiske land finner sin form for tilknytning til dette samarbeid eller om de samtlige skulle bli stående utenfor. Virkningene unngår vi ikke.

Jeg vil gjerne sitere litt av hva jeg sa i fjor, for her ligger på mange måter problemet. Jeg sa i debatten i Nordisk Råds møte i København i fjor:

Har vi egentlig tenkt igjennom og forsøkt å danne oss et bilde av hvordan stillingen blir når denne ordningen mellom De seks og De sju, som vi ønsker, kommer i stand. Jeg tror det er nettopp da, hvis en slik ordning kommer i stand, at vi for alvor må spørre oss selv om vi ikke står sterkere når vi står sammen!

Jeg tror at like lite som de enkelte nordiske land kan isolere seg, like lite kan Norden samlet isolere seg. Vi må tilpasse oss den situasjon som er i ferd med å skapes, men under denne tilpassning er det nettopp at det gjelder å manifestere viljen til nordisk samholdighet.

Vi kan ikke stå i opposisjon til den verdensdel vi tilhører. Vi må, som vi har vært, fortsette med å være et ledd i den. Derfor gjelder det å bevare og videre utvikle det nordiske samarbeidet. Og i denne henseende tror jeg at avtalen er av meget stor politisk betydning, og at i så henseende er kanskje preambelen eller forordet, innledningen til avtalen, langt den viktigste del av hele avtalen. I det europeiske bilde, og for så vidt i verdensbildet, er det oppnådd en høy grad av stabilitet i Norden, en stabilitet som

er anerkjent både i øst og i vest. Der er ingen i de nordiske land som ønsker å endre noe ved denne stabile situasjon, og det nordiske samarbeid er i høy grad et bidrag til å verne om denne stabilitet.

Jeg ser det som en vesentlig oppgave for nordisk samarbeid å bidra til at intet land blir isolert fra det videre, mer omfattende samarbeid som jeg har omtalt. Jeg ser det som en vesentlig oppgave for det nordiske samarbeid å hevde at land som inntar en nøytral holdning, en nøytral holdning som kanskje er en av forutsetningene for stabiliteten i Norden, at disse land ikke av denne grunn får vanskeligheter med å bli med i et videre økonomisk samarbeid som de ønsker å delta i, og som det er av vital betydning for dem å delta i.

Ut fra disse forutsetninger tror jeg, som også påpekt av den foregående taler, at det er vesentlig at alle de nordiske land holder kontakt med hverandre, i det viktige tidsavsnitt vi gjennomlever. Det økonomiske nimannsutvalg har to ganger, både på sitt møte i København i desember i fjor og på sit møte i Helsingfors for fire—fem ukers tid siden, henstillet at dette blir gjort. Jeg tror at også i denne henseende er det viktig om avtalen blir fulgt opp av et samarbeid i fastere former som gir anledning til en fast og permanent, og jeg skulle nesten si automatisk konsultasjon og rådslagning mellom de nordiske land. Det er mange vansker som skal overvinnes, og kanskje akkurat i den nåværende situasjon, før vi kan nå fram til å befeste og videre utvikle det nordiske samarbeid som Nordisk Råd skal være organ for. Men jeg må si om den avtale som vi er innbudt til å vedta, at nettopp som en manifestasjon av den bestemte og faste vilje til nordisk samhörighet tror jeg at denne avtalen er av stor betydning, og denne betydningen skal ikke undervurderes. Jeg tror at det å vedta denne avtalen er en verdig måte å markere 10-års jubileet for Nordisk Råd, ikke for å se bakover på de 10 år som er gått, men for i vesentlig grad å se framover mot det utvidede nordiske samarbeidet som skal komme og må komme.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Gunnar Lange, Sverige, intagit sin plats i rådet.

Helén, Sverige: Herr president! Det är ju inte ovanligt att man jämför den nordiska samarbetsväg, som Nordiska rådet är ett uttryck för, med strävandena från studentskandinavismens tid på 1800-talets mitt. Jämförelsen är inte enbart angenäm, eftersom alla vet att den dåtida nordiska samarbetsviljan förrann i bål och i bålar, i flammande studentbål och i doftande punschbålar. Även om ingen har antytt att Nordiska rådets kraft skulle förrinna just på det sättet, så har man ändå sagt ut att det finns en klar risk för att dess kraft förrinner i en pappersflod av stenciler och trycksaker och i middagstal av betydande längd.

Jag tror emellertid, herr president, att den bilden — som vi har diskuterat vid tidigare sessioner — ger en alltför ylig och oriktig framställning av Nordiska rådets verkliga dilemma och därmed de nordiska samarbetssträvandenas dagsaktuella situation. Som jag ser saken, herr president, låter sig detta dilemma snarare fångas i två andra punkter. Den ena är nedtoningen — man kan säga pacificeringen — av de verkliga åsiktslägena i en rad av de frågor som kommer på rådets bord. Andra punkten är den bundna, ja, nästan fastlåsta rollfördelningen mellan företrädarna för regeringarna och de övriga rådsmedlemmarna. Jag skall försöka att något litet utveckla hur jag ser detta.

Jag menar att pacificeringen — man skulle rentav kunna säga en tendens till passivisering — härrör från det förhållandet att rådet ju i realiteten agerar med grupper vilka så gott som enbart företräder sina hemland; de agerar i form av nationella delegationer, men mycket sällan som företrädare för en politisk åskådning — vilket vi ju som valda riksdagsledamöter egentligen är vana att göra. Nu finns det naturligtvis de som menar att det är välsignat, att även politiker någon gång kan glömma att de företräder ett parti och att de

därmed också glömmet att de har att ta taktiska hänsyn. Jag tror dock att det finns frågor där vi skulle kunna engagera oss i vårt arbete, och kanske även engagera den allmänna opinionen, på ett starkare sätt, om vi vid sidan av detta engagemang ibland också tillät oss att framträda inom ramen för den grupp-bildning, som vår politiska åskådning gör naturlig. Det skulle innebära att vi överlade — ungefärligen på det sätt som sker i Europarådet — i grupper av socialdemokrater, liberaler, konservativa, agrarer; vi borde nog också kunna ta ställning från sådana utgångspunkter, när det gäller att driva åtminstone vissa frågor framåt.

Den andra punkten jag ville peka på är den rollfördelning som har uppkommit därur att regeringarnas representanter här i rådet liksom på det nationella planet företräder den exekutiva makten och har att ta ansvar för att vad rådet rekommenderar verkligen genomföres, medan vi i Nordiska rådet — i motsats till förhållandena i de nationella parlamenten — har en opposition som inte syftar till växling vid makten utan som enbart begränsar sig till en granskande, kritiserande, rådgivande och i viss mån pådrivande verksamhet.

Minister Virolainen fann det naturligt att säga, att regeringarna här huvudsakligen har uppgiften att lyssna, men jag anser att det ligger någonting olyckligt i att rollfördelningen i så hög grad har blivit den, att regeringarna finner det naturligt att hålla tillbaka i arbetstakten, t. ex. av det skälet att de egna nationella arbetsuppgifterna är så stora, så många och tidskrävande och mera »matnyttiga», att man helt enkelt inte får tid över att med samma kraft driva de nordiska strävandena. Kanske är det alltför elakt, herr president, att säga att telefonsamtalen hem till vederbörande departement för många av ministrarna är den viktigaste funktionen under den pågående sessionen; men ibland har man nog ändå den känslan. Och med all respekt för de stora upplevelser vi alla hade i Island tror jag mig våga säga, att exempelvis den svenske regeringschefen bör som ett av sina starkaste min-

nen därifrån ha de telefonsamtal, i vilka han hade att tillbakavisa den amerikanske presidentens aktion mot »synden» i Sverige.

Allvarligare är emellertid att vi enskilda rådsmedlemmar i så hög grad begränsar oss till att pliktskyldigt bevaka att de uppslag och utredningar, som vi har fört fram och begärt, verkligen fullföljes och genomföres. Min kritik innebär därför i mycket hög grad en själv-rannsakan. Jag menar, att om denna rollfördelning skall förbli allenarådande, så riskerar vi att arbetet bedrivs i onödigt långsam takt och med en alltför hög grad av försiktighet. Det kan tänkas att vi, om reella maktfrågor fördes in i diskussionen från åsiktsmässiga utgångspunkter, skulle kunna komma att från vardera sidan agera med annan skärpa och tyngd.

Tillåt mig anknyta till det exempel som herr Finn Moe berörde: den svenska regeringens i sig lovvärda strävan att med ett slag åstadkomma en verklig ökning av hjälpen till u-länderna. Jag tror inte det är oriktigt att säga, att regeringen där av flera skäl höll tillbaka sin egen handlingsvilja till det ögonblick, då en verklig opinion fanns som underlag för de stora krafttagen. Man fann det naturligt och riktigt att agera så i en fråga av denna idealistiska och därför på ett tidigt stadium för den stora allmänheten en aning kraftlösa karaktär. Men sedan väl opinionen föreligger, ja, då finns det enligt regeringens mening också reella skäl att handla. Och det är min uppfattning, herr president, att vi måste sträva efter att på samma sätt föra över de nordiska samarbetsproblemen från det mer allmänna, idealistiska planet till det direkt handlingsdugliga och tvingande.

Får jag ta två exempel och beröra dem endast i korthet. Det ena gäller en fråga som herr Finn Moe berörde: strävandena till samarbete i fråga om högre utbildning och forskning. Det andra exemplet — som herr Finn Moe också var inne på — gäller samarbetstraktatens tillkomst, utveckling och syften.

I den förstnämnda frågan beslöt ju rådet i Köpenhamn att hemställa till rege-

ringarna att »under medverknig av Nordisk kulturkommisjon og i samråd med rådets kultururvalg å utarbeide med sikte på rådets 10. sesjon et skisseprogram for de nærmeste tre års utbygging av samarbeidet mellom de nordiske lands høyere undervisnings- og forskningsinstitusjoner med forslag til prioritering av de ulike tiltak, samt innen rådets 10. sesjon å overveie formene for en utbygging av et permanent organ, som med ansvar overfor de nordiske undervisningsministermøter skal ha til oppgave å planlegge en systematisk arbeidsdeling innenfor alle områder av forskning og vitenskapelig utdanning i Norden».

Undervisningsministrarna behandlade saken här i Helsingfors i mars 1961 och överenskom att före den 20 maj samma år framlägga en inventering av aktuella utbyggnadsprogram och att under hösten 1961 besluta om den programskiss för det nordiska samarbetet på den högre utbildningens och forskningens område samt formerna för arbetets bedrivande, som förutsatts i Nordiska rådets rekommendation nr 10/1961. I dag föreligger en handling, Sak D 82, som vid det här laget väl nått och jämnt är tryckt och som endast innehåller en historik, en inventering och en berättande redovisning för vad som kan göras. Men någon möjlighet att här i dag med kraft driva, att vissa av dessa projekt snabbt skall föras vidare, har inte vi enskilda ledamöter. Vi vet inte i detalj — därför att regeringarna inte tagit ställning därtill — hur arbetet skall utföras. Och att komma därefter att de inom ministerierna agerande verkligen upplever det som ett tryck att handla är mycket svårt, så som arbetet tills vidare har lagts upp.

Såvitt jag förstår, återstår för rådsmedlemmarna fyra olika möjligheter. Vi kan som ledamöter lämpligen i utskottet, kritisera och framföra erinringar mot att man generellt och på den eller den punkten har handlat alltför långsamt och försiktigt. Vi kan för det andra lägga egna medlemsförslag; och jag vill säga till herr Finn Moe att jag beträffande sinologien har väckt just det förslag han efterlyste. Vi har möjlighet att

ta ställning till detta tilläggsförslag vid denna session. Vi kan vidare på det nationella planet driva, att förvaltningen får i uppdrag att vid planeringen av den nationella forskningens utbyggande verkligen ta större hänsyn till vad som sker i de andra länderna. Och slutligen kan vi verka för att det organ som regeringarna redan 1946 tillsatte — Nordiska kulturkommissionen — får möjlighet att ta en mera direkt och aktiv del i det här arbetet.

När jag, herr president, efter att under sex år ha deltagit i kommissionens arbete bad att få bli entledigad därifrån, så skedde det nog närmast i känslan av att kommissionen hade överlevt sig själv, att dess arbetsformer var så tunga och att så litet kom ut av arbetet, att man snarast borde rekommendera kommissionens upphörande. Men vid närmare eftertanke och inför de utsikter som regeringarnas förslag ändå öppnar skulle jag vilja vädja till regeringarna att söka åstadkomma en förbättring genom att reformera kulturkommissionens sammansättning, dess funktion och dess arbets sätt, så att den kan bli en centralt ansvarig instans i vederbörande land. Dess resurser bör avpassas så att den med ett för fackdepartementen gemensamt sekretariat kan bedriva det utrednings- och planeringsarbete som efterlysts i rådet. Jag tror att detta innebär att man ganska radikalt måste ompröva reglerna för kommissionens sammansättning. Jag vet att kommissionen nu själv har tagit upp dessa frågor till en grundlig omprövning, och redan däri ligger ju något glädjande. Att vi här står inför svårigheter som måste undanröjas är emellertid uppenbart.

Vad beträffar det andra exemplet — det förslag till samarbetstraktat som nu föreligger — vill jag säga, att traktaten har en begränsad reell verkan. Den kan komma att vara ett värdefullt instrument i de europeiska resonemangen som ett uttryck för att den nordiska gemenskapen redan är så fast, att exempelvis de maktägande inom EEC måste respektera den och finna sig i att den tar över vissa andra hänsyn, men något medel att redan nästa år eller året därpå åstadkom-

ma ett tätare och fastare samarbete av den typ herr Finn Moe efterlyste är traktaten knappast i sin nuvarande form.

Det kan sägas vara naturligt att vi i traktaten har avstått från att skaffa oss en målsättning på längre sikt som går utöver vad som redan är utträttat ifråga om samfärdsel, handel, arbetsmarknad, juridik och kultur men jag tror att det nordiska samarbetet knappast i längden kan underlåta att skaffa sig en sådan vidaregående målsättning. Hela det nordiska samarbetet har ju byggt på att vi har gått från fall till fall, från ärende till ärende. Detta lyckas i många fall, men det misslyckas ibland. Samarbetsöverenskommelsen fullföljer just denna en aning godtyckliga linje. Man förtecknar resultat från område efter område — i stort sett redan uppnådda — och man pekar ut vilka vägar vi skall gå, men dessa vägar pekas ut enligt redan valda och högst begränsade riktlinjer.

Inför vad som nu sker i Europa kan man nog ha rätt att fråga sig, om denna samarbetsmetod i längden är tillräcklig. Skall man inte våga någon gång formulera målsättningen på längre sikt och göra det så att även orden »ett nordiskt statsförbund» tas i munnen inte bara av en enskild rådsmedlem, utan kanske till och med av rådet självt? Alla vet vilka oerhörda hinder som ligger i vägen, alla vet av vilken natur de är och hur omöjligt det kan tyckas att i dag övervinna dem, men om inte försöket görs, så betyder det med all sannolikhet att det nordiska samarbetet riskerar att stanna upp.

Herr president! Det här är inget försök till någon generell nedvärdering av traktatens betydelse i nuläge. Jag tror, liksom herr Finn Moe, att det är den största manifestation som just nu är möjlig, men det vore dystert, om det inte skulle finnas någonting bortom denna traktat. Jag tror att skolbarnen i Norden en gång kan ha skäl att stava på namnen Karl-August Fagerholm, Finn Moe och Bertil Ohlin såsom dem som gav den verkliga impulsen till någonting, som blev en djupare gemenskap.

Gisli Jónsson, Island: Hr. præsident! Efter de lidelser, som Europa måtte gennemgå i den første verdenskrig, blev det klart, at folkene måtte afgøre deres tvistsspørgsmål ved forlig eller dom, ikke længere bygge på den stærkeres ret, men optage fredeligt samkvem, hvis det skulle lykkes meneskeheden at skabe en nogenlunde god sikkerhed i dens liv og arbejde.

Hos alle kulturfolk var tingene blevet ordnet på denne måde mellem hver enkelt stats borgere indbyrdes, som fandt sig i, at deres sager blev afgjort på denne måde. Det at behandle tvistsspørgsmål mellem nationerne på samme måde for således at skabe en varig fred syntes ikke at være forbundet med uoverstigelige vanskeligheder. Men da det kom til stykket, viste det sig dog at være betydeligt vanskeligere, end man havde troet. På fredskonferencen, som blev afholdt efter krigens afslutning, måtte alle forslag i den retning vige for sejrherrenes magt; sejrherrene troede, at de ville kunne betrygge freden ved magtansvendelse uden dom eller forlig — og i den ånd stillede man fredsbetingelser for de besejrede. Mange lande i Europa satte i for høj grad deres lid til fredstraktaten samt andre traktater, som senere blev afsluttet mellem Europas lande. De formindskede deres forsvar og var ikke på vagt, førend næste verdenskrig var brudt ud og folkene havde krigens rædsler over sig.

Under den ildprøve, som de nordiske lande dengang gennemgik, lærte de bedre at forstå, at de ville have kunnet øve en større og heldigere indflydelse på sagerne gang, hvis de dengang havde stået sammen som én ubrydelig helhed.

Til trods for, at der her i Norden boede fem forskellige nationer, som hver for sig havde sit sprog, sin kultur og sine sikke, var der dog så meget, som de havde til fælles, eller som havde en så stærk lighed i de nordiske nationers kultur og deres liv både i fortid og nutid, at forøget kendskab og et nærmere samarbejde ved opbygningen af en ny verden, som var en påtrængende nødvendighed, nødvendigvis måtte forene dem til én stærk helhed, som i højere

grad ville kunne gøre sig gældende, end hvis hver enkelt nation optrådte som part for sig. Derfor blev Nordisk Råd oprettet.

Dengang Nordisk Råd blev oprettet, var det som et uskrevet blad, ligesom alt det, som er i sin begyndelse. Men der blev straks knyttet store forhåbninger til det. Når rådet nu afholder sin 10. session, ville det ikke være berettiget at sige, at disse forhåbninger ikke er gået i opfyldelse. I løbet af disse år har rådet taget et stort antal sager op til behandling, og når man tager hensyn til, at Nordisk Råd kun er en rådgivende institution uden at sidde inde med den afgørende magt, er det i virkeligheden mærkelig meget, som er blevet udført. Uden at nævne de enkelte sager, som er blevet gennemført, kan man påpege, at der er blevet tilvejebragt overensstemmelse i lovgivningen på forskellige områder, samarbejde er blevet etableret angående praksis i retsvæsen, trafikvæsen, sundhedsvæsen og sociale anliggender. Det er da også på disse områder, samarbejdet har givet de bedste resultater, idet det ikke kun i høj grad er kommet de nordiske statsborgere til gode, men der er her blevet givet et eksempel for nationernes samkvem, som det ville være heldigt for de fleste af Europas nationer at tage til forbillede.

Der var ikke gået lang tid fra den gang, Nordisk Råd begyndte sin virksomhed, før man let kunne se, at et stort antal af de sager, som blev taget op til behandling på rådets møder, næppe kunne blive positivt ekspederet. Rådets arbejde ville medføre alt for meget bureaukrati uden opnåelse af praktiske resultater. På dette område opstod der større vanskeligheder, end de fleste i begyndelsen havde gjort sig klart. Men det, at disse sager blev fremført, alle helt eller delvis angående nordisk samarbejde, viste dog på en utvivlsom måde, at alle de nordiske landes borgere ønskede at etablere samarbejde på så mange områder som muligt, og at de alle stolede først og fremmest på Nordisk Råd til at føre deres forslag frem til sejr, hvor store vanskeligheder der end måtte komme i vejen. Det var der-

for alt andet end let at begrænse antallet af de sager, som skulle behandles på rådets møder. Men takket være det arbejde, som blev udført af nimandskomiteerne, som arbejder i tidsrummet mellem rådets møder på at forberede sagerne, og ved at følge den retning, som blev lagt på rådets møde i Reykjavik 1960, nemlig at optage et direkte og nærmere samarbejde mellem rådets præsidenter og de nordiske landes statsministre, idet disse parter skulle mødes i det mindste én gang om året for at drøfte de sager, som til enhver tid er de vigtigste, blev der for det meste rådet bod på disse vanskeligheder.

Møderne, som disse parter holdt i Harpsund i oktober 1960 og i Hangö i november 1961, bidrog uden tvivl til at skabe en større fasthed i rådets arbejde og sikre en hurtigere og bedre ekspedition af de sager, som det var vanskeligt at ekspedere, og de sager, som det ville have været mest skadeligt at trække i langdrag. Disse møder vil i fremtiden blive den bærende kraft i Nordisk Råds arbejde, og de vil komme til at styrke nordisk samarbejde på alle måder. Nordisk Råd havde først og fremmest fået det hverv at styrke det internordiske samarbejde. Men i fremtiden vil dets opgave ikke mindre blive den at repræsentere Norden udadtil, som én enhed, når talen er om sager, som angår de nordiske lande, og da ville det være af stor betydning, om disse fem landes samarbejde og samstemning var så fremragende, at det kunne blive forbillede for andre nationer, som i dag ikke har så megen vilje til at løse problemerne, som de nordiske lande har. Vi, som fra begyndelsen af har arbejdet i rådet, lærte at kende den ånd, som altid er den herskende der, og den stærke vilje, som der findes til at forene nordiske kræfter i kampen for bedre levevilkår, større lykke, sikrere fred og mindre frygt, ikke kun for de nordiske folk, men også for hele menneskeheden — vi ønsker af hele vort hjerte, at disse ideer må blive virkelighed, og vi er sikre på, at Nordisk Råd vil arbejde målbevidst derfor i de kommende år.

Til daglig hører menneskeheden sen-

sationer fra øst og vest om en kæmpe-mæssig udvikling i videnskab og teknik. Millioner af mennesker bliver fyldt med glæde og stolthed over, at det er lykkedes at sende mennesker ud i rummet og lade dem kredse omkring jorden med en fantastisk fart, og at man har kunnet få dem i god behold ned til jorden igen; man arbejder uophørligt på forberedelser til at sende mennesker til andre kloder. Og dog står det hele menneskeheden klart, at hvis det ikke skulle lykkes at afgøre nationernes stridigheder ved forhandling, ville netop denne udvikling i videnskab og teknik frembyde en stor fare for, at landene blev lagt øde og livet på jorden udsløjet i løbet af meget kort tid. Det er derfor på høje tid, at nationerne forener deres kræfter til værn mod den truende fare — og det sikreste værn er netop en forøget forståelse mellem folkene, en forøget agtelse for nationers og individers liv og ret, sammen med menneskenes kærlighed til hinanden. Men grundlaget for, at dette kan ske, er en større og bedre forståelse, som man bedst opnår i et nært samarbejde og ved personlig kontakt. På dette grundlag har Nordisk Råd bygget sit arbejde, og vi ønsker af hele vort hjerte, at det fyr, som således blev rejst, må sende sit lys også uden for de nordiske grænser. Da vil tusinder af mennesker også uden for Norden respektere og velsigne det arbejde, som Nordisk Råd udfører.

Kraft, Danmark: Hr. formand! Nordisk Råds 10. session holdes under helt andre vilkår og i en helt anden verdenssituation, end da den første session begyndte sit arbejde i København i 1953. Vi har jo i disse år oplevet både oplivende og nedslående begivenheder. Er det forkert at sige, at Nordisk Råd blev til som en reaktion mod sammenbruddet i Oslo af de nordiske forsvarsforhandlinger? For Danmarks socialdemokratiske leder, min ven fra besættelsesårene, Hans Hedtoft, der vel kan kaldes Nordisk Råds fader, var det under alle omstændigheder tilfældet. Hvad der var mislykkedes forsvarsmæssigt, skulle nu virkeliggøres økonomisk, kulturelt og

folkeligt. I en urolig verden skulle et nordisk bolværk bygges til beskyttelse for den nordiske kultur, selvstændighed og livsform, således drømte mange med ham i de år, og meget er også blevet bygget, men meget er blevet ved med at være en drøm, der til sidst måtte bryde. Det kan siges, at for det nordiske fællesskab ringede klokken første gang i 1949 ved forsvarsforhandlingerne. Anden gang ringede klokken i 1959, da vi ikke havde politisk vilje i Norden til at virkeliggøre det økonomiske samarbejde i en toldunion. Vi havde ikke vilje eller politisk evne til at virkeliggøre det økonomiske fællesskab, som Benelux-landene havde haft både vilje og politisk fremsyn til at virkeliggøre, inden landene blev medlemmer af det større fællesskab, det store fællesskab, på hvis dør Danmark nu har banket, det fællesskab, som Norge vil banke på døren til om en måneds tid, som Island vil nærme sig senere, og som Sverige ikke, tror jeg, vil kunne holde sig helt isoleret fra i det lange løb. På dette område som på det militære har det europæiske fællesskab afløst det nordiske, der kunne — og efter min mening burde — have været skabt. Sveriges alliancefrie politik, der var en af årsagerne til det forsvarsmæssige sammenbrud, har naturligvis måttet holde landet uden for det NATO, som Sverige naturligvis alligevel føler sig ideologisk knyttet til.

Med stor interesse spørger man derfor nu i de andre nordiske lande, der føler tilknytning til fællesmarkedet, hvilken indflydelse den alliancefrie politik vil få for Sveriges tilknytning til det nye Europa, der uimodståeligt er ved at gro frem, ligesom alle nordiske lande håber og beder til, at det vil være muligt at give Finland en tilknytning til samarbejdet under en eller anden form i overensstemmelse med landets officielle politik. Det er jo dog for os alle en ganske ejendommelig tanke, at når Norge, Island og Danmark er blevet medlemmer af Rom-unionen, virkeliggøres inden for dennes rammer det nordiske toldfri fællesmarked, det fællesskab i økonomisk skæbne, som det ikke lykkedes os at skabe selv, medens tiden var, inden

udviklingen var løbet fra tanken. Nu virkeliggøres den tilgrundliggende idé inden for et større område — jeg tror, vi havde stået stærkere, hvis den nordiske toldunion havde eksisteret i dag. Man kan spørge, og der er dem, der spørger, om Nordisk Råds arbejde da i disse år har været aldeles forgæves. Jeg tror, at historien vil kunne melde, at det ikke har været tilfældet, thi det samarbejde, som må tilvejebringes inden for — og også uden for — det europæiske fællesskab til gensidig støtte på alle samfundslivets områder i Norden, vil være godt forberedt igennem det omfattende virke, der under Nordisk Råds auspicer er blevet udført i disse år, og vi vil da også i fremtiden kunne yde hinanden uvurderlig støtte, når vi som et berettiget selvforsvar i fællesskab varetager interesser, som er fælles. Jo flere nordiske lande vi vil være herom inden for det europæiske — og her tænker jeg naturligvis på Sverige — desto stærkere vil vi stå. Men det er naturligvis en sag, som det alene tilkommer Sverige at tage stilling til og ansvar for. Men for enhver, der tænker nordisk og føler nordisk, er det en mere end ublid tanke, hvis NATO-skillevinjen skal fortsættes i en økonomisk skillevinje, der altid vil have den mulighed i sig at udvikle sig både til en politisk og en økonomisk skillevinje.

Derfor er dette møde i Helsinki i Finland så vigtigt. Dets opgave må være at få fastslået og fastlagt, hvor meget af det hidtidige nordiske samarbejde på de forskellige områder der kan fastholdes under de nye vilkår, og hvor meget det vil være muligt for os i fællesskab under disse nye vilkår at udbygge i fremtiden. Det er en tilfredsstillende, at vi for en gangs skyld, har man vel lov til at sige, desværre i tide har set den opgave, som her foreligger, og at Nordisk Råd nu har en mulighed for på grundlag af de forslag, som foreligger for os, først på initiativ af medlemmer af dette råd og derefter på initiativ af regeringerne, at få dette samarbejdes resultater fastholdt, således at vi kan give arven videre, uden at beslutningen vil stille sig hindrende for de forskellige landes

europæiske tilslutning og fællesskab, det fællesskab, som Norge og Danmark allerede nu føler som en nødvendighed og som det rigtige at foretage. Over for et europæisk forum, nemlig Europarådets rådgivende forsamling i Strasbourg, har jeg haft lejlighed til at fremhæve det nordiske ønske på dette område og udtalt håbet om, at man fra alle sider i Europa vil forstå, hvor smerteligt det vil føles, hvis vi skulle opgave det nordiske samarbejde på de mange områder, sociale, politiske og andre, som vi nu har haft i så lang en periode.

Men der er endnu et område tilbage, hvor vi selv er herre over, hvorledes samarbejdet skal forme sig i fremtiden, nemlig det kulturelle samarbejde taget i ordets videste forstand. Jeg ser sådan på det, at for tredje gang ringer nu klokken for et nordisk samarbejde. Den må ikke endnu en gang ringe forgæves. Vi kan skabe et kulturelt samvirke over hele Norden, et kulturelt fællesskab, uanset hvor vi står økonomisk og politisk, hvilken tilknytning vore lande end søger — vi kan gøre det, og vi bør gøre det, medens vi endnu har tid dertil.

Det er det afgørende spørgsmål, efter min opfattelse, vi her står overfor. Thi også her kan der, hvis vi ikke passer tiden, blive et valg, et nødvendigt valg, imellem Norden og Europa. Det behøver ikke, når vi vælger Norden, at betyde, at vi holder os uden for det europæiske. Der er her, som det er blevet sagt i dag, en mulighed for et både-og. Naturligvis vil de lande, der slutter sig til fællesmarkedet, Rom-traktaten, på en række områder uvilkårligt blive inddraget i et europæisk samarbejde, et europæisk videnskabeligt, forskningsmæssigt samarbejde og et samarbejde på undervisningsområde. Men det er jo kun godt og nødvendigt, og også lande, der står uden for Rom-traktaten, vil have en mulighed derfor. Vi må udvide horisonten i overensstemmelse med den økonomiske og politiske udvikling i verden. Men det er ikke det, der er spørgsmålet. Spørgsmålet er, om vi skal blive opslugt i det europæiske, om vi kulturelt så at sige skal miste vor identitet, om vi skal være et lille led i det europæiske samvirke,

eller om vi kan tilrettelægge arbejdet sådan, at vi kan deltage med en sådan styrke, at vi kan gøre os gældende på lige fod. Det er i virkeligheden et spørgsmål også om de kommende nordiske generationers arbejdsmuligheder og selvstændighed i forhold til det europæiske. Ingen kan være i tvivl om, hvad det vil betyde både for vore landes hele økonomiske udvikling og muligheder, at vi kan give de nye generationer en uddannelse, der svarer til tidens voksende behov, og at vi kan stille de nødvendige forskningsresultater på højde med tidens bedste til rådighed for vort lands erhvervsliv. Og der rejser sig det spørgsmål, kan vi løse denne opgave, denne videnskabelige forskningsmæssige, uddannelsesmæssige opgave på nationalt grundlag alene? Man har lov til at tvivle på, at hvert enkelt land for sig på alle forskningens og videnskabens områder har menneskelige og økonomiske kræfter hertil. Der er god grund til at tro, at der her kun er to muligheder, enten at søge et europæisk eller et nordisk samarbejde som grundlag for den videnskabelige, forskningsmæssige og undervisningsmæssige udvikling, eller at slutte de to ting sammen, ikke at undvære nogen af dem. Men i det europæiske vil vi, hvis vi ikke har det nordiske med, let blive den svage part, som må være taknemlige for at få del i arbejdets resultater. Men et udviklet nordisk samarbejde mellem ligeberettigede parter vil have rige muligheder både for at tilfredsstille vort nationale behov og samtidig for at yde vort bidrag til det europæiske videnskabelige og forskningsmæssige samarbejde.

Men for at et sådant nordisk samarbejde på videnskabens, forskningens og uddannelsens områder skal give virkelige resultater, må vi tænke nordisk, ikke lade national forfængelighed eller national selvtilstrækkelighed stille sig hindrende i vejen. Hvert enkelt land kan ikke løse alle opgaver på disse områder. Man har allerede ude i den store verden, i de store lande, indset, at man ikke kan, hvor store man end er, gøre det, og slutter sig derfor sammen i fællesskab om løsningen af de opgaver, der

kræver en stor kapitalindsats og de bedste hjerner. Her spørger man ikke om nationalitet. Og i de enkelte større lande lader man heller ikke alle universiteter klare alle opgaver, men fordeler dem imellem de forskellige lærdomsanstalter, så nogle tager sig af hint, andre af dette. Det er det, vi må gøre her i Norden, fordele opgaverne imellem os, da vi jo ikke hver for sig kan løse dem alle. Vi kan da løse dem på nordisk basis og derved vinde det, at resultaterne bliver mere tilgængelige for de nordiske folk, mere naturlige for vore unge videnskabsmænd med mindre omkostninger for vore stater, med større muligheder for at nå resultater, der kan tilfredsstille vore landes behov. Tanken er jo i virkeligheden så naturlig og ligetil, at det ikke kan forbavse, at den allerede er blevet tilfredsstillende løst på en række områder. Hvor naturligt er det til eksempel ikke, at vore nordiske biblioteker er blevet enige om at fordele indkøbene af kostbare værker imellem sig og stille dem til rådighed for hinanden? Det gør da ikke noget rigsbibliotek eller andet bibliotek ringere, at det ikke har alt, når andre nordiske lande har, hvad de har behov for, og de derfor kan få råd til på enkelte områder at købe og at skaffe sig det, som netop er værdifuldt for dem.

Men mere uforståeligt er det, at tanken virkelig synes at have vakt modstand hos adskillige videnskabsmænd, som har set denne tanke om det nordiske samarbejde på dette område som et udtryk for et uberettiget indgreb i deres og deres universiteters selvstændighed. Det vil jo slet ikke være tilfældet. I stedet for at indskrænke den nordiske videnskabs selvstændighed og styrke og dens muligheder vil den tværtimod udvide og styrke den. Og samtidig vil et sådant samarbejde underbygge den nordiske kulturs selvstændighed og frihed som et værdifuldt led i et europæisk samarbejde. Men der bør ikke være strid imellem videnskab og politikere, vi må finde udveje for at få tilvejebragt et tillidsfuldt samarbejde — det som åbenbart ikke fuldt er til stede i øjeblikket, men som være til begges

gavn. I England har man set det og har allerede for år og dag siden på privat initiativ skabt en komité bestående dels af politikere, dels af videnskabsmænd, som fører de to parter sammen og giver dem mulighed for at udveksle meninger om problemerne. I Sverige har man for nogen tid siden fulgt i dette fodspor. Forholdet er jo det, at politikerne må have en større mulighed for at følge med i forskningens og videnskabens resultater for at kunne bedømme, hvad der i enhver given situation kan anvendes i samfundslivet. Det er jo sådan, at vi er forfærdelig uvidende på en lang række af disse områder og ikke kan undgå at være det, fordi udviklingen går så hurtigt, men vi har vel evnen til at kunne lære, når nogen vil undervise os deri. Og også videnskabsmændene — jeg håber ikke, at nogen bliver fornærmede over, at jeg siger det — trænger til at få en orientering om, hvorledes politikerne tænker, hvilke økonomiske muligheder der eksisterer for at føre deres tanker og deres resultater ud i livet. Var det ikke en idé at søge et sådant nordisk samarbejdsudvalg mellem nordiske politikere og nordiske videnskabsmænd under Nordisk Råds auspicer tilvejebragt? Da vil videnskabsmændene få at se, at politikerne har de allerbedste hensigter og ikke på nogen måde vil indskrænke deres bevægelsesfrihed, når vi anbefaler et stærkt udvidet nordisk kulturelt, forskningsmæssigt og videnskabeligt samarbejde. Vi var jo da også i København inden for Nordisk Råd fuldstændig enige om et sådant samarbejdes nødvendighed i tiden, og vi rettede en henstilling til vore regeringer om at tilvejebringe en plan for et sådant samarbejde. Der foreligger nu for os et svar fra regeringerne, og vi vil jo få lejlighed — regner jeg med — til at drøfte det i det kulturelle udvalg, og jeg skal ikke meget foregribe denne drøftelse. Men for mig at se er svaret ikke så tilfredsstillende, som det kunne have været, og som vi havde håbet det ville blive — det er allerede nævnt af en foregående taler. Vi havde bedt om, at der kunne blive udarbejdet et skitseprogram for de nærmeste 3 års udbygning af samarbej-

det mellem de nordiske landes højere undervisnings- og forskningsinstitutter med forslag til prioritering af de forskellige opgaver. Vi henstillede til regeringerne inden rådets 10. session at overveje formerne for en udbygning af et permanent organ, som med ansvar over for de nordiske undervisningsminister-møder skulle have til opgave at planlægge en systematisk arbejdsdeling inden for alle områder af forskning og videnskabelig uddannelse i Norden. Men vi har ikke fået et svar på disse henstillinger, der er tilfredsstillende. I svaret fra regeringerne hævdes, at den arbejdsform, som hidtil er blevet fulgt, har vist sig formålstjenlig i hvert fald på sagens nuværende udviklingstrin, og der har været enighed om, at man indtil videre bør fortsætte dette samarbejde efter de retningslinjer, som er fulgt ved det 9. nordiske undervisningsminister-møde den 20. til 22. februar 1961 i Helsingfors. Ja men det var jo ikke det, vi bad om. Vi må håbe, at dette vil være udgangspunktet for en nøje og senere overvejelse. Dette svar er for forsigtigt, det lider af nogle af de samme svagheder, som tidligere har hindret, at de rette beslutninger blev truffet i rette tid.

Jeg har i det jeg har sagt her kun omtalt enkelte sider af det nordiske kulturelle samarbejde, mange andre kunne nævnes. Jeg lægger personlig megen vægt på udviklingen af kendskabet til de nordiske sprog i vore forskellige folk. Jeg lægger vægt på tanken om det nordiske bogmarked. Det er jo måske, når det kommer til stykket, simpelt hen et spørgsmål om ikke alene at se på denne generation, men på den næste og om, hvor meget der om 20—30 år består af det specielt nordiske, hvis vi ikke tager tiden i agt.

Det var en lykkelig tanke, man fik, da man indstiftede den nordiske litteraturpris. Jeg var egentlig meget skeptisk over for den, må jeg indrømme, men en lykkelig stjerne har skinnet over denne tanke, lykkeligt har det jo også været, at der i Norden fandtes netop nu en forfatter som Eyvind Johnson, og lykkeligt, at han netop i disse år skrev sin fornemste bog, »Ilans nådes tid«, en bog,

der vil blive stående i verdenslitteraturen. Og hvor heldigt var det da også, at vi havde en komité, der kunne se, at her var både bogen og manden. Jeg håber, at denne nordiske litteraturpris kan blive en inspiration for de nordiske forfattere til at samle sig om at yde deres ypperste til styrke for den nordiske litteratur og den nordiske kultur.

Lad mig slutte med at vende tilbake til mit emne og si: vi er inde i en hastig utvikling, i Europa utvikler videnskapen og forskningens samarbejde sig meget mere hastigt end det svar, der nu foreligger fra regeringernes side. Nye institusjoner gror op, og det er ganske eijendommeligt, at de nordiske regeringer har været med til at skape på det europeiske område en stor ny kulturell institusjon, Council for Cultural Cooperation, Rådet for kulturelt Samarbejde, med store underafdelinger, med et vidt arbeidsfelt foran sig, samtidig med at man ikke synes, at tiden er moden til på det nordiske område virkelig konkret at tilveiebringe resultater. Vi lever jo dog i jettiden. Det går ikke an, at vi på disse områder bliver ved med at age med stude. Vi må ikke forpasse tiden her i Norden. Jeg har sagt det før, og det lyder måske lidt flot, men jeg mener det faktisk: nu ringer klokken for tredje gang for et nordisk samarbejdsområde. Jeg vil sandelig håbe, at den ikke ringer forgæves.

Lyng, Norge: Det er blitt en tradisjon at vi på rådsmøtene har den såkalte generaldebatten før vi begynner å behandle de enkelte saker — en debatt hvor vi prøver å tegne opp en mer alminnelig politisk bakgrunn for de enkelte saker som skal behandles, og å stille det nordiske samarbeid i et noe videre perspektiv. Det er kanskje ganske særlig naturlig at vi tar en slik debatt under denne rådssesjon. Jeg vil også gjerne yte et bidrag til en slik debatt, selv om jeg skal love å uttrykke meg så kort som mulig.

Jeg tror nemlig at det akkurat nå er en særlig grunn til å prøve å stille det nordiske samarbeid og dets aspekter inn i et noe videre perspektiv — ikke fordi at vi nå feirer et beskjedent jubileum,

men fordi jeg tror utviklingen er inne i en fase hvor de nordiske lands innbyrdes samarbeidsforhold og også deres relasjoner til andre demokratiske stater kanskje vil bli bestemt for lang tid fremover.

Hr. Ole Bjørn Kraft kastet et blikk bakover. Han oppholdt seg ved enkelte anledninger hvor, hevdet han, klokken hadde ringt for det nordiske samarbeid. Han beklaget bl. a. at vi ikke var nådd frem til en nordisk tollunion. Jeg ser det spørsmål på en noe annen måte enn hr. Ole Bjørn Kraft. Jeg skal ikke ta opp noen debatt om fortiden, men jeg tror ikke at det i og for seg ville gjort utviklingen noe enklere og lettere hvis vi skulle passert et gjennomgangsstadium via tollunionen. Men det er et dominerende trekk ved hele tidsutviklingen at det internasjonale samarbeid mer og mer baseres på samvirke mellom forskjellige grupper og blokker. Den stadiige økning vi har hatt av det nordiske samarbeid er i seg selv et positivt utslag av en slik tendens. Men denne tendens har ikke virket entydig. Der er andre tendenser som trekker enkelte av de nordiske land i andre retninger, krefter som altså da for så vidt tilsynelatende virket derhen at det nordiske samarbeid på enkelte sektorer blir vanskeligjort.

Det er ikke nødvendig å gå i detaljer. Det er nok å nevne den forskjellige holdning vi måtte ta til NATO. Vi har felles målsetning, felles idealer og felles ønsker når det gjelder sikkerhets- og fredsproblemene, men der er skapt forskjellige forutsetninger for oss når det gjelder arbeidet. Det samme er tilfelle når det gjelder det store problem som flere av våre land akkurat nå står overfor, spørsmålet om vår stilling til EEC. Jeg skal ikke prøve å spå noe om hva sluttresultatet blir av den utvikling som de forskjellige nordiske land står oppe i når det gjelder denne saken. Vi må vel imidlertid se den mulighet i øynene når det gjelder det arbeidsfelt og det saksområde som konsentrerer seg om EEC, at våre nordiske land kan bli plassert i forskjellige europeiske relasjoner. Og det mer alminnelige spørsmål som da står igjen for

oss, det blir vel et dobbelt. Det blir for det første hvordan vi kan bidra til på de arbeidsfelter hvor våre veier har måttet skilles, at forskjellen i forutsetninger tross alt blir minst mulig og mest mulig kortvarig. Og det annet problem må være at vi utnytter best mulig de felter hvor vi fremdeles kan arbeide under de samme forutsetninger. Disse problemer er det vel da som danner den mer alminnelige politiske bakgrunn for dette møte og for dette møtes arbeid videre.

Det er da ganske naturlig at det er én sak som er kommet så sterkt i forgrunnen, nemlig spørsmålet om en alminnelig nordisk samarbeidsavtale. Jeg skal ikke nå gå inn på det spørsmål i sine enkeltheter, jeg skal reservere det for den debatt vi får senere. Men jeg har allikevel lyst til å knytte enkelte mer alminnelige refleksjoner til denne samarbeidsavtale. La meg da først knytte noen få bemerkninger til dens historikk.

Det første forslag ble, som man vet, fremsatt i august 1961. Det er vel riktig å si at det forslaget den gang ikke vakte noen særlig oppsikt i seg selv. Vi må vel også innrømme at det var mange av oss som kanskje spurte oss selv om det var naturlig å gjennomføre et slikt tiltak slik som forutsetningene var i august 1961. Men der er jo hendt adskillig siden august 1961. Første gang da denne samarbeidsavtale virkelig ble bragt til almenhetens kunnskap i noe videre utstrekning, var under noe dramatiske forhold. Det var under det såkalte Hangömöte i november 1961, og det var på bakgrunn av den nokså spente situasjon som var skapt for alle våre land gjennom visse uttalelser fra russisk hold. Det var på det tidspunkt og under de forutsetninger at den nordiske almenhet først fikk kjennskap til denne tanken om en alminnelig nordisk samarbeidsavtale, og det er ganske klart at dette historiske sammentreff på sett og vis løftet hele tanken opp i et noe høyere plan. Jeg vil si det slik, at den bakgrunn som her foreligger, er av den karakter at vel ingen nå kan tenke seg å motsette seg at man får en slik fellesnordisk samarbeidsavtale av en eller annen type.

Så vil jeg gjerne si et par ord om

den type avtaler som nu er fremlagt av regjeringene, uten å gå noe i enkeltheter og detaljer.

Der er i to henseender rettet en viss kritikk mot denne type avtaler. Den første innvending kom fra hr. Finn Moe, som jo er en av forslagstillerne. Han beklaget til en viss grad at forslagstillernes intensjon ikke var gjennomført, at avtalen ikke var formet som en slags samlende kodifikasjon av det avtalestoff som allerede forelå. Vel, det er en interessant tanke som i så måte har funnet sitt uttrykk i medlemsforslaget, men jeg tror det er uhyre vanskelig å gjennomføre den i praksis. Jeg tror at hvis man forsøker, så vil det vise seg at for å gjennomføre en slik kodifikasjon, så må man nesten skrive de nordiske lands historie for temmelig lang tid bakover. Vil noen prøve det, så kunne det være interessant, men jeg tror det vil vise seg å bli vanskelig.

Den annen form for kritikk som har vært rettet mot avtalen, er derimot av en annen og mer livsnær karakter. Det har vært sagt at avtalen er altfor generell, altfor alminnelig og altfor uforpliktende. Vel, til det vil jeg si at vil man først ha en bred og omfattende og alminnelig samarbeidsavtale, så må man også finne seg i at avtalen i sin utformning må holdes i generelle vendinger. Hvis noen mener noe annet, så vil jeg innby vedkommende til å prøve å sette seg og skrive en alminnelig samarbeidsavtale som samtidig gir konkrete anvisninger på konkrete løsninger. Jeg kan derfor ikke slutte meg til den kritikk som har funnet sitt uttrykk på dette grunnlag.

Og jeg tror vi bør se faktum i øynene når det gjelder den type avtaler vi her drøfter. Det er ikke en traktat som formelt og juridisk skaper noen som helst nye forpliktelser eller rettigheter for noen av dem som slutter seg til den. Den er ikke slik formet. Den skaper ikke ny traktatmessig bindende rett. Men den gir et programatisk uttrykk for et ønske om et bredt og oppriktig fremtidig samarbeid, og er moralsk bindende som enhver slik deklarasjon, og spesielt da når den er avgitt på den bakgrunn og i den historiske situasjon som den nu av-

gis i. Selvfølgelig kan man foreta enkelte detaljendringer under komitébehandlingen, men jeg tror praktiske hensyn vil gjøre det meget vanskelig på få dager å foreta noen virkelig inngripende endringer. Og da får man gjøre det på den måten, at vi i denne omgang vedtar denne generelle programatiske samarbeidsavtalen, og så får vi skritt for skritt knytte til den mer spesifiserte og konkrete avtaler som kan dekke de forskjellige konkrete felter. Det får bli en oppgave for kommende rådsmøter, vår oppgave får det bli å finne den best mulige utformning på det generelle plan.

Meddelande

Det meddelades, att handels- och industriministern Ilmari Hustich, Finland, intagit sin plats i rådet.

Cassel, Sverige: Herr president! En gammal vän till mig deltog för många år sedan i en sällskapsresa till södra Italien. När sällskapet gick omkring i Pompeji kom det en äldre lantman i sällskapet fram till min vän. Den lantmannen hade inte varit ute och rest så mycket förut, och han sade mycket förnytt: Förflåt, men här måste det ha hänt någonting? Och det hade det ju sannernigen gjort i Pompeji.

Men det har också hänt någonting på det nordiska fältet, sedan vi sist var samlade till nordiskt råd i Köpenhamn. Visst vet jag, att man vid sådana här solenna tillfällen brukar tala vackra ord om behagliga ting, men vi i Nordiska rådet samlas icke blott »til lyst» utan har mycket bestämda och mycket allvarliga syften med vårt arbete. Låt oss därför säga oss precis som det är: det nordiska samarbetet har under det gångna året råkat ut för och befinner sig just nu mitt uppe i en ganska oroande kris.

Vi är på vårt speciella arbetsfält visst inte ovana vare sig vid kriser eller vid besvikelser. Vi har fått uppleva att tanken på ett nordiskt försvarsförbund blev till ingenting, och vi har fått vara med om att resa en minnessten över förhoppningarna på en nordisk gemenskap i tullunionens form. Men vad som nu seglar upp sammanhänger med att de nor-

diska folken inför bildandet av den europeiska ekonomiska gemenskapen har kommit i närheten av ett kraftfält av alldeles ovanlig och utomordentlig styrka. Här slits vi mellan olika önskningsar och syften. Vi är både européer och nordbor. Vi hör hemma i båda dessa kulturkretsar. Våra ekonomiska intressen är djupt hopvävda med den gemensamma marknaden.

Om vi allihop samfällt och som en fast gemenskap hade kunnat närma oss EEC, är det klart att allting hade varit mycket lättare än det är i dag. Då hade det inbördes förhållandet mellan oss redan varit en realitet, men så har det såsom alla vet inte blivit. Den nordiska familjen har inte fungerat som en familj, utan som en skara individer med rätt ringa inbördes sammanhållning, där var och en intar sin egen attityd inför Rom-fördraget.

Danmark följde omedelbart England i spåren. Jag kan inte komma med ett ord av kritik för att så skedde — därtill var Danmarks skäl alldeles för uppenbara. Norge tycks nu följa Danmarks exempel. Sverige har valt en annan väg eller åtminstone en annan metod.

Men samspelet mellan oss har på detta sätt blivit i högsta grad komplicerat, och risken är uppenbar att den gemensamma marknads yttergräns här uppe i Norden kommer att dras genom Öresund och Kattegatt och att den norröver kommer att följa riksgränsen mellan Sverige och Norge. Vi bör inte ett ögonblick försöka dölja för oss själva, att en sådan utveckling — som vi alla hoppas, att vi skall slippa se — skulle innebära en katastrof för den nordiska enhetstanken.

Visst måste man förstå att när avgörande folkförsörjningsintressen står på spel en eller annan speciellt nordisk aspekt kan komma att få ge vika, men det är ytterligt angeläget att se till att några offer inte görs som inte dikteras av tvingande nödvändighet. Därför skulle jag i all anspråkslöshet vilja ställa frågan: Gör vi här i Norden och gör framför allt våra nordiska regeringar allt som står i vår makt och i deras

makt för att i den brydsamma situation, där vi nu befinner oss, rädda det nordiska samarbetet? Ett betydelsefullt försök är det gemensamma program för en samarbetsöverenskommelse som vi diskuterar i dag. Men för att en sådan räddning skall vara möjlig behövs en ständigt fortlöpande och ytterligt intim kontakt mellan dem som har att å de nordiska folkens vägnar agera gentemot den gemensamma marknadens stater och dess organ när det gäller förutsättningarna och villkoren för samarbetet mellan de nordiska länderna och EEC.

Jag frågar mig: Hålls den kontakten dag för dag? Jag vet att vi har samordningsministrar och att de har träffats några gånger under det senaste året, och jag vet att ett visst samarbete äger rum i EFTA:s regi, men är detta allt? Nog har väl regeringarna gjort någonting därutöver för att hålla samman, någonting som man kanske tidigare varken har kunnat eller har velat redovisa men som regeringarnas talesmän vid det här tillfället skulle kunna låta oss andra blicka in i? Jag är tacksam för vad jag idag har fått höra av den danske utrikesministern, men jag tror att vi alla skulle vara glada, om vi kunde få höra ännu mer i denna riktning och inte bara från Danmark, utan även från de andra länderna.

Vi som är församlade här i Nordiska rådet, är satta att slå vakt om de gemensamma nordiska värdena, och vi vill bli övertygade om att ingenting har försumrats eller kommer att underlåtas när det gäller att tillvarata de värdena. Har man på regeringshåll verkligen spämt sina krafter så hårt och så ihärdigt, att ingenting har lämnats oförsökt? Ligger planerna för det gemensamma agerandet i fortsättningen klara och i detalj utformade?

Herr president! Det är nya lysande utsikter, som öppnar sig inom den gemensamma marknaden för Europas och därmed också för Nordens folk, men detta får inte hindra oss från att troget hålla fast vid de familjeband som i generationer har hållit de nordiska folken tillsammans.

Statsminister Gerhardsen, Norge: Det er vel i og for seg naturlig, som en del talere allerede har gjort, ved Nordisk Råds tiende sesjon å prøve å gjøre opp en slags status. En spør seg om Nordisk Råd har svart til forventningene. Nå, det blir jo i høy grad avhengig av hvilke forventninger en hadde på forhånd. Det var jo allerede fra starten av en forutsetning at utenrikspolitikken og forsvarspolitikken skulle holdes utenfor. Allerede i det lå det en begrensning av virksomheten. Men ser en nærmere på det som er gjennomført på det rettslige, det kulturelle, det sosiale og det samferdselsmessige område i løpet av disse årene, må ihvertfall jeg for min del si at de forventninger jeg hadde er blitt innfridd. Selvfølgelig hadde jeg gjerne sett at det hadde blitt et enda bedre resultat. Jeg vil f. eks. ikke legge skjul på min skuffelse over at vi ikke er kommet lenger i vårt samarbeid på det økonomiske område. Jeg er enig med dem som har sagt, at hadde vi på et tidligere tidspunkt fått til et felles nordisk marked, ville vi ha stått sterkere og bedre rustet til de europeiske økonomiske sammenslutninger. Det er vel så at Norge må ta sin del av ansvaret for at vi ikke nådde fram til et resultat. Det skyldes delvis Norges spesielle næringspolitiske og økonomiske stilling, og delvis ulike politiske betenkeligheter som ble gjort gjeldende. Men tross de skuffelser som mange kan kjenne over at det ikke ble noe av det nordiske fellesmarked, kan vi vel være enige om at Nordisk Råd har hatt en misjon å fylle også når det gjelder økonomisk politikk, og vi må håpe at vi i tiden framover kan komme lenger også på dette felt.

Når det gjelder det spørsmål som den siste taler nevnte, er det allerede delvis besvart gjennom det innlegg utenriksminister Krag hadde. For mitt vedkommende kan jeg ikke føye noe til det ut over at den norske regjering for sitt vedkommende alltid skal være villig til å gjøre det den kan for å holde kontakten med de andre nordiske regjeringer for å få til det best mulige samarbeid med dem under de vekslende forhold vi kan komme til å stå overfor. Når det

gjelder Nordisk Råd er vi vel alle nok så sikre på at det er en institusjon som er kommet for å bli, og det står da til oss, de parlamentarikere og regjeringsmedlemmer som til enhver tid tar del i Nordisk Råds arbeid, å gjøre det til et stadig mer effektivt organ for nordisk samarbeid.

Samarbeidsformene har vært under stadige overveielser og debatt, og det er vel naturlig at det er så når det gjelder en ny institusjon. I det store og hele har en imidlertid holdt fast ved det grunnlag som ble lagt ved opprettelsen, og det vitner kanskje om at det ble gjort et godt og grundig arbeid av dem som la dette grunnlaget. For mitt vedkommende tror jeg at det var av stor betydning at en allerede fra begynnelsen av la vekt på å få regjeringene med i samarbeidet. Det har vel ellers aldri vært noen tvil om, eller uenighet om det. Hr. Virolainen sa at regjeringsmedlemmenes oppgave i første rekke var å lytte til og ta lærdom av rådets drøftinger. Det er kloke ord som vi kan gjøre rett i å legge oss på sinne, men jeg tror også at representanten Helén har rett i de betraktninger han gjorde gjeldende da han sa at regjeringene bør spille en mer aktiv rolle i det arbeid som må gå for seg mellom rådsrådene. For så vidt tror også jeg at Harpsund-møtet mellom presidiet og statsministrene hadde en ganske stor og grunnleggende betydning for Nordisk Råd og dets samarbeid med regjeringene. En kom der inn på konkrete spørsmål av ulike karakter, og en prøvde å få utdypet og befestet formene for dette samarbeid. Det er nå blitt en regel, og en fast instituert regel at det i tiden forut for hvert rådsråd skal holdes ett mellom presidiet og statsministrene. Jeg tror det kan medvirke til å sikre at det i rimelig utstrekning blir innhold i rådsrådene. En bør under drøftingene der ta sikte på å få opp for hvert rådsråd en eller et par sentrale saker.

For denne sesjonen foreligger det en slik stor prinsipiell sak til behandling. Det er det spørsmål som allerede er nevnt av mange av dem som hittil har hatt ordet, nemlig spørsmålet om en al-

minnelig nordisk samarbeidsavtale. Den norske regjering har gitt uttrykk for at den gjerne ser at det inngås en avtale, og at den stiller seg positivt til det utkast som foreligger. Så vidt jeg har kunnet se har forslaget også ellers i Norge fått en god mottagelse og vunnet alminnelig tilslutning. For så vidt kan jeg bare vise til det representanten hr. John Lyng nettopp sa.

Men det er vel dem som vil spørre hva vi skal med en samarbeidsavtale når det nordiske samarbeidet er kommet i forholdsvis god gjenge. Vi har hittil klart oss uten en slik avtale. Ja, selvsagt vil det nordiske samarbeidet kunne gå videre enten vi får i stand en slik avtale eller ikke. Jeg tror allikevel i likhet med mange andre at det vil ha stor betydning å få manifestert i en slik avtale hva nordisk samarbeid er og hvilke mål vi setter oss. Det kan være av verdi for forholdet oss imellom, men kanskje enda mer for vårt forhold til omverdenen. Avtalen skulle gjøre det klart at samhörigheten mellom landene i Norden har gamle røtter som vanskelig kan rives opp, og at vi er fast bestemt på å føre vårt samarbeid videre.

Det kan naturligvis sies om det foreliggende utkast at det er generelt og lite forpliktende. En kan vel også gjerne karakterisere det som elastisk. Det vil alltid bero på oss selv hvilket reelt innhold avtalen skal få. Jeg for mitt vedkommende tror det er rett å gi den en slik utformning som den har fått. Avtaleutkastet peker ut veien vi bør gå, og så får vi følge den så langt vi til enhver tid er beredt til det. På den måten har nordisk samarbeid vært drevet hittil, og slik tror jeg det bør fortsette. Det vil svekke avtalen om den inneholder konkrete krav som vi ikke makter å oppfylle fordi vi ikke er modne til det.

Når Nordisk Råd nå skal drøfte avtalen, vil jeg gjerne ha sagt at det sikkert er lett å legge fram alternative forslag til de enkelte punkter. Det er en rammeavtale og utformningen i detalj er kanskje ofte litt av en smaksak. Men jeg vil også peke på at det er oppnådd full enighet om utkastet mellom de eksperter som etter presidiets anmodning blev

oppnevnt av regjeringene. Det er grunn til å regne med at utkastet forholdsvis greit vil kunne aksepteres av partene stort sett slik som det foreligger. Skulle det bli foretatt vesentlige endringer i utkastet, vil det kunne sinke inngåelsen av en avtale.

Med dette vil jeg ikke på noen måte ha sagt at rådet skal fare lett over denne sak. Tvert om, den må bli gjenstand for samvittighetsfull drøftelse og behandling både i utvalget og i plenum.

Når det gjelder det spørsmålet som representanten Finn Moe reiste om en mer sentral stilling for Nordisk Råd i samarbeidet, vil jeg tro at det ikke kan være avgjørende innvendinger å gjøre mot de forslag til tilføyelser som presidiet har antydnet. Men det er jo da spørsmål som vi under sakens videre behandling må kunne komme nærmere tilbake til.

Til slutt, herr president, vil jeg gjerne få gjøre et par alminnelige betraktninger om nordisk samarbeid, eller kanskje heller, om nordisk samhold. Jeg skal vokte meg for å bruke store ord. Det er ikke store ord som har vært mangelvare i nordisk samarbeid. De skuffelsene vi har opplevd har også lært oss å være mer nøkterne og realistiske. Men vi må ikke bli så forsiktede og så engstelige at vi glemmer betydningen av et sterkt samhold i Norden. Vi har kommet til å følge hver vår vei i forsvarspolitik, og nå også i det økonomiske samarbeidet. Men like fullt vil det som binder de fem små nordiske landene sammen, alltid måtte være sterkere enn det som kan skille oss. I en motsetningsfylt verden, med spenning og usikkerhet, vil samhold og solidaritet mellom landene i Norden være av betydning for oss selv, for hvert enkelt nordisk land, og kanskje vil det kunne få betydning også for andre land.

Saarinen, Finland: Herr ordførende! Den mest betydende og samtidig mest vittgående frågan vid Nordiska rådets tionde session är förslaget till samarbetsavtal. Den viktigaste delen av avtalsförslaget utgörs otvivelaktigt av de artiklar, som berör det ekonomiska samarbetet.

Efter andra världskriget har strävandena till ekonomiskt samarbetsavtal och samarbetsorgan mellan staterna ökat. Vad är orsaken till dessa strävanden? Dessa orsaker är naturligtvis flera, men de utgörs framför allt av de väldiga förändringar som ägt rum i världens politiska läge efter andra världskriget. Den nationella befrielsekampen har lett till skapandet av talrika självständiga stater på stora områden, som tidigare behärskats av europeiska kolonialmakter såsom Tyskland, England och Frankrike, och vilkas folk av dessa kolonialmaktens kapitalister utsatts för en hänsynslös utsugning. Kolonialsystemet håller nu på att rasa samman och därför kan det inte nu längre bli fråga om en sådan utvidgning och omfördelning av råvarukällor och marknadsområden mellan de kapitalistiska stormakterna som det var fråga om i första och även i andra världskriget. Monopolen i de ledande kapitalistiska staterna har tvingats söka efter nya objekt för utvidgningen av råvarukällorna och marknadsområdena och för befästning av sitt inflytande. De har även varit nödgade att ändra sina metoder, att övergå till svagare våldsmetoder, att minska det direkta råa våldet. Dessa förändringar kommer å ena sidan till uttryck i nykolonialismen och å andra sidan i strävanden, som går ut på bildandet av ekonomiska sammanslutningar mellan de kapitalistiska länderna, med övernationella beslutande organ som berör de anslutna länderna, i synnerhet de svagare, en väsentlig del av deras nationella självbestämmanderätt. En sådan sammanslutning är EEC. Jämsides har bildats EFTA och vissa av dess medlemsländer söker nu inträde i EEC.

En annan viktig orsak till uppkomsten av de ifrågavarande ekonomiska sammanslutningarna utgöres av skapandet av det socialistiska världssystemet och dess väckande av för socialismen fördelaktigt inflytande i den kapitalistiska världen, på vilket denna världs härskande krafter svarar genom att intensifiera den antikommunistiska propagandan, det kalla kriget och krigsrüstningarna samt genom att avvisa all fredlig tävlan och det fria ekonomiska

umgänget mellan alla länder. EEC:s huvuduppgift är att ekonomiskt stärka det politiska och militära atlantblockets huvudkrafter mot Sovjetunionen och Europas övriga socialistiska länder. Dessa omständigheter bör vi alltid hålla i minnet, när vi definierar vår ståndpunkt till den ekonomiska delen av utkastet till de nordiska ländernas samarbetsavtal. Vi vet redan, att Danmark och Norge, som var anslutna till atlantblocket, strävar till att ansluta sig också till EEC och att Sverige strävar efter en associering till EEC. Om dessa strävanden förverkligas, kommer det att leda till talrika negativa verkningar i de nordiska ländernas folks liv. Det kommer ju att innebära, att atlantblockets reaktionära kärnstyrkor, framför allt Västtysklands politiska, ekonomiska och militära inflytande i Nordeuropa ökar. Ett ekonomiskt samarbetsavtal mellan de nordiska länderna under dessa omständigheter skulle också föra in Finland i atlantblockets inflytelseområde och leda till att landet spårade ur den väg av neutralitetspolitik, som visat sig vara riktig och överensstämmande med dess nationella intressen. Vi väntar oss från de övriga nordiska ländernas sida åtgärder, som skulle vara ägnade att stöda Finlands neutralitetsställning. I svenska regeringens uttalande av den 25 oktober 1961 beträffande EEC sägs det bl. a.:

Men vi är också angelägna om att vår nordiska ekonomiska samverkan skall kunna vidare utvecklas inom ramen för den europeiska integrationen. Den nordiska sammanhållningen kan bli av särskild betydelse för Finlands relationer till det europeiska marknadssamarbetet.

Detta bör förmodligen uppfattas så, att Sveriges regering genom utvecklingen av de nordiska ländernas ekonomiska samarbete strävar till att därigenom även Finland på det ena eller andra sättet skulle kunna anknytas till EEC.

Det är ytterst viktigt för Finlands folk, att det fritt får idka handel med alla länder och att det får bevara sin alliansfria ställning. Finland har stora möjligheter till att utvidga sin handel med Sovjetunionen och de övriga socialistiska och utomeuropeiska staterna. Men

även om vi skulle avlägsna EEC ur bilden, kvarstår dock frågan — vilket är det egentliga syftet med de nordiska ländernas ekonomiska samarbetsavtal? Vems intressen skulle det i praktiken tjäna? Denna fråga uppstår också naturligtvis inom arbetarrörelsen. Alla de nordiska länderna är kapitalistiska eller s. k. marknadsekonomiländer, och i alla dessa länder existerar en olöslig motsättning mellan arbete och kapital. I dem försiggår en ständig ytterligare koncentring av kapitalet, en koncentring av makten i händerna på monopolen och deras ägare, vilken makt de utövar genom statsorganens och regeringarnas förmedling. I intet av de nordiska länderna har demokratin förts in innanför företagens portar eller in till bolagens och kartellernas styrelserum, där de ekonomiska avgörandena fattas. De små företagen har inte heller något att säga till om i våra länders ekonomiska liv. Av dessa orsaker är det omöjligt att åstadkomma ekonomiska program och avtal, motsvarande arbetarnas och småföretagarnas intressen, med storkapitalisterna ens inom det egna landets ram, för att inte tala om internationella avtal, varvid också de nationella omständigheterna och de av dem betingade olikartade intressen måste beaktas.

Sålunda kan man beträffande det nu föreliggande utkastet till avtalet om ekonomiskt samarbete säga, att det är ett utkast till ett avtal mellan i de olika nordiska länderna verkande kapitalistiska monopol, genom vars godkännande man strävar till att utvidga de nationella monopolen till nordiska övernationella monopol. Denna uppfattning bestyrkes av avtalsförslagets artikel 19, enligt vilken avtalets syfte är att skapa förutsättningar till direkt samarbete mellan företag, som befinner sig i två eller flera av de nordiska länderna, samt artikel 20, där det sägs, att de avtalslutande parterna skall verka för största möjliga frihet för kapitalrörelser mellan de nordiska länderna. I fråga om sina ekonomiska resurser och sin utvecklingsnivå befinner sig de nordiska länderna i olikartad situation. Det föreslagna ekonomiska samarbetsavtalet skulle leda till stora

svårigheter för de svagare enskilda företagen, produktionsgrenarna och länderna, vilket skulle vara till nytta endast för de starkaste monopolerna, som därigenom ytterligare skulle befästa sitt inflytande över gränserna. Det är i enlighet med alla de nordiska folkens och framför allt de arbetande människornas intressen att minska de kapitalistiska monopolens makt och att helt och hållet avskaffa dem genom att utsträcka demokratin också till det ekonomiska livet. Endast därigenom skulle förutsättningarna för ett ekonomiskt samarbete i enlighet med de nordiska folkens intressen kunna skapas. Det skulle också vara i enlighet med de nordiska folkens intressen, om hindren för utrikeshandeln kunde avskaffas inte bara mellan de nordiska länderna såsom det sägs i avtalsförslaget utan i hela världen. Man försäkrade också Finlands folk, att när landet förmåtts att ansluta sig till EFTA, kommer detta att leda till många positiva saker, bl. a. till prissänkningar och till trygghet av exporten. Det är emellertid ett faktum, att produktionen för exporten delvis skurits ner här i landet och att levnadskostnaderna ständigt har stigit. Det är också ett faktum, att levnadskostnaderna under åren 1960—61 utan undantag stigit i alla såväl EEC-som EFTA-länderna. Prissänkningar kan inte heller i framtiden förväntas, åtminstone inte ifråga om levnadskostnader. Och till detta finns det bara en grundorsak, nämligen ökningen av monopolens inflytande och därmed av monopolkapitalisternas vinster i det kapitalistiska ekonomiska systemet. På grundval av allt det tidigare sagda anser jag det vara motiverat att Nordiska rådet med hänsyn till de av oss representerade folkens intressen skulle förkasta förslaget till avtal om ekonomiskt samarbete. Tack för ordet!

Sundin, Sverige: Herr president! Den fråga som vi nu har anledning att ägna oss åt med den allra största uppmärksamhet är ju det ekonomiska samarbetet med Europa, sett i sammanhanget av nordiskt samarbete. Det är självklart att

vi i Norden har stort intresse av en gemensam inställning i detta avseende, nämligen att vi alla skall vara med i samarbetet — den saken ter sig självklar med hänsyn till vår gemensamma kultur- och samhällsuppfattning. Men sedan kan vi ju inte komma ifrån att skilda förhållanden i våra olika länder eventuellt gör det nödvändigt att utformningen av vårt deltagande i detta samarbete blir olika för de olika länderna.

Danmark och Norge har valt att söka sig fram till ett direkt medlemskap i EEC. Sverige måste gå associeringens väg. Och Finlands läge är givetvis särskilt besvärligt i denna fråga, vilket de övriga nordiska länderna har all anledning att ta den största hänsyn till. För Danmark och Norge som medlemmar av Nato må det vara naturligt att inträda som direkta medlemmar i EEC; självklart måste vi i Sverige respektera den väg dessa två länder valt. Situationen för oss i Sverige är i detta avseende en annan. Visst kan vi tänka oss ett europeiskt statsförbund i framtiden — det är en tilltalande tanke, som kanske en gång kommer att förverkligas. I nuläget är det också vårt självklara gemensamma intresse att demokratin får så goda förutsättningar som möjligt. Men Sverige är som bekant inte medlem av Nato. För oss är det ett livsvillkor att vi kan upprätthålla vår neutralitetspolitik. EEC har ett politiskt syfte, i nära anknytning till ett militärpolitiskt samarbete i västerlandet; det är i och för sig ganska naturligt och något som vi också måste respektera. Den självklara slutsatsen av detta måste emellertid bli, att Sverige inte kan ingå som direkt medlem i EEC; det direkta medlemskapet kan inte förernas med vår neutralitetspolitik. Att vi har särskild anledning att ta hänsyn till Finlands situation behöver jag kanske inte understryka.

Från vissa håll har sagts att neutraliteten skulle vara något passerat och i dagens Europa omöjligt. Det synsättet är enligt vår mening felaktigt. Det alldeles övervägande flertalet av svenska folket står bakom den alliansfria utrikespolitiken — vi är övertygade om att denna neutralitetspolitik inte bara är ett

svenskt intresse utan till gagn för fredssträvandena i vår värld över huvud taget. Givetvis måste denna politik bygga på ett starkt försvar; och jag vill inom parentes nämna, att vi för närvarande till försvaret anslår cirka 5 procent av vår nationalinkomst.

Det är alltså neutralitetspolitiken som gör det nödvändigt för oss att söka anslutning till EEC i form av associering. Hur den skall utformas finns det inte anledning att närmare ingå på i detta sammanhang — det är ju överhuvud taget en förhandlingsfråga — men i princip skulle jag vilja säga så här: en associering kan sträcka sig mycket långt i fråga om ekonomisk gemenskap — enda självklara gränsen är att den inte kan få innefatta någonting som hindrar vår neutralitetspolitik, vidmakthållandet av vår neutralitet och av vår självförsörjning, om världen skulle drabbas av ett krig mellan stormaktsblocken.

I och för sig är detta en fråga som angår inte bara Sverige och Finland eller Norden över huvud taget, utan den har betydelse för hela Västerlandet. Såvitt jag kan förstå, bör det vara ett gemensamt västerländskt intresse att samarbetet kan omfatta hela Västerlandet, och ur den synpunkten bör det vara en självklar målsättning för EEC att respektera en alliansfrihet som måste sägas ha sin betydelse inte minst för Västerlandet. Enligt min uppfattning har vi i Norden ingen anledning att se pessimistiskt på möjligheterna att åstadkomma detta samarbete i Europa. Vi måste alla vara med i samarbetet, men med hänsyn till våra olika förhållanden på något olika sätt.

Farhågor har yppats för att ett vidgat europeiskt samarbete skulle försvåra det nordiska samarbetet i en framtid. Hur det skall bli med den saken beror, tror jag, uteslutande på oss själva. Även om vi alla var och en på sitt sätt mera öppnar dörrarna till den europeiska kontinenten, måste dock den nordiska gemenskapen alltjämt vara det väsentligaste för oss. Det förslag till nordisk samarbetstraktat som rådet nu skall behandla har i detta avseende stor bety-

delse. Avsikten med samarbetsöverenskommelsen är, som det heter, att bevara och ytterligare utveckla samarbetet mellan de nordiska länderna på det rättsliga, kulturella, sociala och ekonomiska området liksom inom samfärdseln. Jag tror mig kunna försäkra att vi från svensk sida är angelägna om att på alla sätt främja det nordiska samarbetet.

Herr president! I detta sammanhang vill jag också säga några ord om en speciell fråga som enligt min mening har stor vikt för opinionsbildningen i våra nordiska länder. Tillsammans med herr Eliasson har jag väckt ett medlemsförslag om att rådet måtte rekommendera de nordiska ländernas regeringar att vidtaga åtgärder för upprättande av en plan för vidgat nordiskt utbyte och samarbete i fråga om radio- och televisionsverksamheten. Redan nu förekommer ju ett ganska betydande samarbete. Nordvisionen har vunnit stor uppskattning i varje fall i Sverige, även om vi har vissa naturliga övergångssvårigheter språkligt, särskilt kanske då mellan svenskan och danskan. Naturligtvis är inte avsikten med detta medlemsförslag att på något sätt ingripa i de olika radio- och televisionsföretagens frihet att producera sina program, men den plan som vi tänkt oss bör kunna främja samarbetssträvandena på detta område till gagn för alla de nordiska folken. Inte minst viktigt är det att man vid utvidgandet av sändningsnäten ser till att bättre möjligheter skapas för mottagning av programmen i grannländerna. Denna fråga har nyligen diskuterats i svenska riksdagen, med särskild hänsyn till förhållandena mellan Sverige och Finland, och därvid mötts av stort positivt intresse; reaktionen från finsk sida har, såvitt jag kunnat förstå, varit lika positiv. Det har ju blivit allt vanligare att folk söker anställning över gränserna här i Norden och med tanke på denna rörlighet kan det vara angeläget att vi söker skapa en motsvarande rörlighet över gränserna även när det gäller radio- och televisionsprogrammen; för gränstrakterna har det allra största intresse att så sker.

Jag vill understryka att ett vidgat nordiskt utbyte på radio- och televisionsområdet är en angelägen målsättning i fråga om såväl produktions- som mottagningsförhållandena.

Mötet avslutades kl. 17.47.

Protokoll

2:a mötet

Söndagen den 18 mars 1962 kl. 14.00

Presidenter: Fagerholm (1—142) och Gísli Jónsson (1)

Dagordning

1. Rapport från Nordiska rådets presidium (fortsatt behandling) 2. Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté 3. Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté 4. Rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté 5. Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» 6. Spörsmål, huruvida vissa saker må avgöras utan utskottsbehandling 7. Sak A 15: medlemsförslag om ändrade omröstningsregler i Nordiska rådets arbetsordning 8. Sak A 28: medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för bibliotekariéer 9. Sak D 4: meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet jämte tilläggsförslag om samarbete i fråga om specialistvård på sjukhus 10. Sak D 17: meddelanden om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodoräknande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension jämte tilläggsförslag om tillgodoräk-	nande av nordisk offentlig tjänst i fråga om pensionsrätt 11. Sak D 6: meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område 12. Sak D 20: meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart 13. Sak D 45: meddelande om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd 14. Sak D 50: meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut 15—36. Övriga saker, som föreslås skola avgöras utan utskottsbehandling 37. Sak A 31: medlemsförslag om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet jämte ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget 38. Sak A 23: medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse 39. Sak B 3: regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse 40—142. Återstående saker på saklistan

Meddelanden

Det meddelades, att ministern Eeli Erkkilä, Finland, minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, Danmark, och Aksel Larsen, Danmark, intagit sina platser i rådet.

Vidare meddelades, att utskotten konstituerat sig och till förmän och vice förmän valt

i juridiska utskottet:

förman: Harras Kyttä, Finland,

vice förman: Matthías Mathiesen, Island,

i kulturutskottet:

förman: Gisli Jónsson, Island,

vice förman: N. Chr. Christensen, Danmark,

i socialpolitiska utskottet:

förman: Nina Andersen, Danmark,

vice förman: Judit Nederström-Lundén, Finland,

i trafikutskottet:

förman: Jon Leirfall, Norge,

vice förman: Hans Gustafsson, Sverige,

i ekonomiska utskottet:

förman: Axel Strand, Sverige,

vice förman: Bent Røiseland, Norge.

1

Rapport från Nordiska rådets presidium (fortsatt behandling)

Bondevik, Norge: Eit utvida og meir intimt samarbeid enn før er den løysinga som vår tid krev og ropar etter. Elles er ikkje vonene for den framtida som skal verta vår og gå over som arv til dei komande ættane, særleg stor. Og samarbeidet bør naturleg vera størst og best mellom dei som står einannan nær i lynne, tankegang, kultur og livskår. Ein kan difor kanskje undra seg over at Nordisk Råd berre er ti år gamalt. Men ein må ikkje gløyma at samarbeidet var der lenge før den tid, omenn i andre og lausare former.

Om den nordiske folkefamilien kan ein med full rett nytta ordet av ein kjend norsk diktar: »Hvo ei kan bygge sit eget hus, hvad stort han bygger går òg i grus». Greier me ikkje å finna løysingar på nordisk basis, er vonene

mindre for større område der me kan gjera oss gjeldande i mindre målestokk.

Sett i relasjon til det store apparatet som Nordisk Råd er, kan ikkje resultatata kallast store etter ti år. Dei fleste kunne ein truleg ha nådd på ein lettare veg. Men Nordisk Råd har likevel vore særst nyttig på mange måtar, spesielt som eit forum for meiningsytringar. Det har alltid sitt verd å koma saman til drøfting av sams problem og ulike spørsmål og synsmåtar, og såleis jamna vegen til samarbeid. Og spesielt har Nordisk Råd vore ein utklekkingsanstalt for idear og framlegg som har sett saker under debatt. Og spesielt har det gjeve store resultat på visse felt. Jamvel om ein ikkje kan seia at alle ideane og alle framlegga, kanskje ikkje eingong dei fleste, har hatt livsens rett, så har mange av dei ført til positive resultat på mindre område, og det er ting som me skal setja pris på. Det har vist seg at ein kunne koma langt mellom anna på det sosiale og kulturelle feltet, og der er vel også resultatata størst og gledelegast. Vanskane vil utan tvil reisa seg på det økonomiske området, og det med full tyngd. Me har alt fått ei kjensle av dette. Straks ein nærmar seg pengepungen, vert kvar gjerne seg sjølv nærast. Papiravtalar har me nok av. No spørst det etter kjensgjerningar, etter vilje, og jamvel etter offer. Og dei set krav til oss alle, både som individ og som borgarar av ulike land. Skal den påemna avtalen få noko verkeleg verd, så må ikkje alle rekna med å hausta av same treet. På visse område må me syna vilje til produksjons- og arbeidsdeling og ikkje gnaga snautt på same marka eller same beitet.

På to viktige punkt viste det seg uråd å nå fram til sams nordisk standpunkt. Det galdt fyrst forsvars- og utanrikspolitikken. Men denne situasjonen var likevel ikkje så farleg, fordi det var mogeleg å finna brukande separate løysingar som ikkje kom for mykje på tverke for nokon av partane. Verre var det at ein ikkje fann ei sams plattform då EFTA ikkje førde fram til målet som ein hadde sett seg. I dette ser eg eit stygt sår for den nordiske tanken. For meg

står det slik at framlegget om ein nordisk samarbeidsavtale i nokon mon skal prøva å retta opp att den slagsida som den nordiske skuta på denne måten fekk.

Det utkastet som ligg føre viser heilt klårt at her er det i grunnen ikkje spørsmål om nokon avtale, men om eit program i generelle vendingar. Det er prinsipielle retningslinjer ein dreg opp, men der ynske og voner er ringa inne av atterhald og varsame ordelag. Og noko anna kan det ikkje verta spørsmål om i dag. Situasjonen nektar oss å gå lenger så sant me vil vera realistiske. Men då synest eg også at det som kallast avtale burde ha eit anna namn, så det ikkje skapar illusjonar som vil bresta ein gong i tida. Avtale er etter mitt skjøn eit altfor høgtidleg og forpliktande ord når ein ikkje vil gå lenger enn det utkastet som ligg føre.

Eg trur ikkje det finst skilnad når det gjeld synsmåtane om verdet av samarbeidet i Norden. Det kan i høgda vera spørsmål om nyansar i synsmåtane. Det vil vera ei lukke for oss om me maktar å styrkja samarbeidet meir enn til dags dato. Eit nordisk samarbeid burde ha særlege føresetnader for å kunna lukkast både ut ifrå geografiske, sosiale og kulturelle grunnar. For trass i det som skil dei nordiske landa, så er det som bind saman mykje sterkare. Dersom ein hadde makta denne oppgåva å finna ei sams plattform for synspunkt og tingingar med fellesmarknaden, så ville ein verkeleg ha gjort noko stort for den nordiske saka. Men diverre glapp det på dette punktet. Samarbeidet er viktig der det er praktisk og naturleg og når alle partane har føremunar. Det er difor uvanleg viktig at ikkje noko av dei nordiske landa no eller i framtida handlar slik at dette skader samarbeidet. Handling og ord må fylgjast åt meir enn tilfelle har vore til denne dag.

Eg vil elles minna om at ein også stundom kan vera noko vonbroten og misnøgd og mismodig fordi det ikkje går så snøgt til å verta samde om reint praktiske spørsmål som burde liggja til rette for dei nordiske landa. Til dømes det at me ikkje kan køyra på same sida

av vegen, eller det å ha ei klokke som går likt sommar som vinter i dei landa som har den same middagsgrad.

Hr. Ole Bjørn Kraft hadde det synet at dersom me for år attende hadde skipa ein nordisk tollunion, ville dette ha vore ei god hjelp i den noverande situasjon. Eg ser heilt annleis på dette spørsmålet. Ei spesiell nordisk løysing den gongen ville truleg ikkje ha hjelpt oss i dag, når me no har i tankar å gå så ulike vegar under oppbygginga av eit sterkare Vest-Europa.

Sume hevdar at ein samarbeidsavtale, eller det som eg helst vil kalla eit samarbeidsprogram, vil verta eit viktig dokument som ein kan visa til under tingingar med fellesmarknaden. Eg er ikkje særleg optimistisk i så måte. Eit ratifisert dokument av den karakter som me har liggjande framfor oss, kan ikkje telja så mykje frå eller til når det gjeld konkrete resultat som ein vil oppnå i ein større samanheng. Ei koordinering av dei nordiske standpunkt må også vera særst vanskeleg så spreidde som landa står i dag. Skal det til dømes verta slik at ein kjem ut or tingingane på den måten at det vert spørsmål om for eitt av landa å stå heilt utanfor, for eit anna å koma heilt innanfor og for eit tredje å verta assosiert, så kan ein vel lite rekna med så frie hender på det økonomiske området når det gjeld samordninga med grannelanda i Norden.

Avtalen er på ingen måte naudsynleg, men han kan vera ei minnebok som ein slår opp i, der ein kan friska opp att idear som måtta ha kolna eller som har kome på fråstand i det hektiske jaget, og når egoisme og nasjonalisme lett vil trengja seg fram og verta dominerande i vurdering og handlemåte. Difor vil eg røysta for avtalen slik som han no er forma, men det bør ikkje verta spørsmål om endringar av reell eller avgjerande karakter. Særleg på det økonomiske området hindrar tidspunktet oss i å låsa planane meir fast. Det vil også vera ei vinning at handlingar går føre orda og viser veg til større resultat. Då vert det lettare å gå vidare mot nye mål.

Statsministern **Erlander**, Sverige: Herr president! Det hör ju till traditionen vid Nordiska rådets sammanträden att statsministrarna uppträder under generaldebatten och gör några reflektioner. Jag begagnar denna tradition bl. a. för att ge uttryck åt den glädje som jag är övertygad om att vi alla känner över att vi får vara här och fira detta lilla jubileum i Finlands huvudstad.

Det finns en annan tradition vid dessa debatter, nämligen att en rad talare står upp och talar om allt vad vi har misslyckats med. Det kan ju finnas skäl för en sådan begrundan — när vi ser tillbaka, ser vi otvivelaktigt en del misslyckanden — men jag tror vi gör klokt i att erinra oss ur vilka stämningar som Nordiska rådet på sin tid växte fram.

Efter de skandinaviska försvarsförhandlingarnas sammanbrott var det inte bara Nordiska rådets initiativtagare Hans Hedtoft som kände en verklig ångest och fruktade att det ställningstagande som då gjordes innebar att det nordiska samarbetet på praktiskt taget alla områden skulle vara ett avslutat kapitel. Jag vet mycket väl hur dessa stämningar påverkade initiativtagaren till Nordiska rådet, som menade att det, trots att det inte gick att ena de nordiska länderna när det gällde utrikes- och försvarspolitiken, var nödvändigt att finna en form att fortsätta det samarbete på det ekonomiska, sociala och kulturella området som otvivelaktigt var av stor betydelse för alla de nordiska länderna.

Om man har denna bakgrund klar för sig, kanske man inte behöver tala så mycket om att Nordiska rådet har misslyckats. Den omständigheten, att försvars- och utrikespolitiken är borttagen från Nordiska rådets förhandlingar, utgör naturligtvis en stor begränsning av Nordiska rådets aktionsradie, men innanför det område som är kvar har det otvivelaktigt utträttats åtskilligt.

Nu finns det de som är oroliga för att även de ekonomiska frågorna kommer att i större utsträckning än tidigare bedömas utifrån utrikespolitiska synpunkter och att därmed ett tredje stort om-

råde skulle falla utanför Nordiska rådets kompetenssfär. Detta får enligt min mening icke ske, herr president. Jag lyssnade med utomordentligt intresse till den danske utrikesministerns analys, av vilken det med all tydlighet framgick att just den omständigheten, att av politiska skäl ett ekonomiskt samarbete sker i Europa, gör det än nödvändigare för oss i Norden att resonera om de ekonomiska frågor som hör hemma inom Nordiska rådets område.

Vi har viktiga ting att resonera om, men vi har kanske inte riktigt funnit formerna. I ett som alltid mycket intresseväckande anförande pekade herr Helén i går på två olika vägar att nå ett bättre resultat.

Herr Helén menade först att vi inte bör vara så rädda för att låta vår partifärg skina igenom. Han tänkte sig tydligen att debatterna här skulle stimuleras, om vi sökte närmare kontakt med våra politiska meningsfränder tvärs över gränserna än genom att så starkt betona vår nationella samhörighet.

Ja, det kan ligga mycket i detta, men om man bara för att få en livligare debatt söker föra över de partipolitiska diskussionsmetoderna till Nordiska rådet, tror jag det har mycket ringa värde. Så stimulerande och entusiasmerande är inte exempelvis herr Ohlins och mina debatter i det svenska parlamentet.

Däremot tror jag det kan ligga i linje med herr Heléns uppslag att säga så här: Vi bör inte vara så rädda för att ta upp stora frågor, även om de är partiskiljande. På så sätt kommer det partiskiljande momentet liksom in naturligt och inte på konstlad väg.

Jag kan inte se annat än att det vore en fördel om Nordiska rådet koncentrerade sitt arbete vid de olika sessionerna till någon stor fråga. Det råder väl ingen tvekan om att Nordiska rådets största session hittills var mötet i Oslo, där vi diskuterade ekonomi. Det berodde på att det fanns en fråga som hela tiden höll oss fånglade. Jag tror det skulle vara klokt att försöka få en stor fråga som dominerar vid varje session och som sagt inte vara rädd för att denna fråga skulle kunna vara partiskiljan-

de. Jag skulle t. ex. inte tycka att det hade varit någonting onaturligt om vi hade träffats för att mot bakgrund av diskussionen om etableringsrätt och en fri kapitalmarknad resonera om vilka krav som en ny ekonomisk situation i Europa ställer på den ekonomiska politiken i våra länder. Men man kanske kan börja med mindre partipolitiskt kontroversiella ting. Jag har tillåtit mig framföra, att ungdomskriminalitet och ungdomsalkoholism är en fråga som förr eller senare kommer att engagera inte bara låt oss säga den stockholmska eller svenska expertisen, utan — i den mån utvecklingen fortsätter — gäller oss alla, och det är en fråga som inte är partiskiljande.

Den andra vägen som herr Helén föreslog var att regeringarna skulle frångå den som vi trodde klädsamma blygsamhet som alltid utmärker regeringsledamöter och lägga sig mera i rådets arbete. Det är naturligtvis värt att notera, men jag vill fästa uppmärksamheten på att den anklagelsen har mindre räckvidd vid denna rådssession, eftersom det huvudämne som vi skall diskutera är ett exempel på ett enligt min mening mycket lyckat samspel mellan initiativtagare inom Nordiska rådet, regeringarna och den expertis som regeringarna har till sitt förfogande. Vid denna session finns det alltså inte så stor anledning att framställa anmärkningar mot regeringarna för bristande aktivitet.

Herr Helén var orolig för att vi skulle tänka mer på våra hemländer när vi sitter i ett grannland, och han var rädd för att mina tankar under islandssessionen var så upptagna av den svenska synden, att jag inte hade tillfälle att ägna mig åt Nordiska rådet i tillräcklig utsträckning. Ska man fortsätta att skämta, kan man väl säga att jag liksom kände mig smickrad över att alla världens tidningar betraktade mig som en sådan expert på detta delikata ämne, att de behövde min vägledning. Avvisandet av Eisenhowers anmärkning krävde emellertid inte någon särskild tankemöda och tog inte mer än trettio sekunder.

För att återgå till det jag började med vill jag säga, att vi väl alla känner star-

kare i dag än någonsin, att det nordiska samarbetet inte är någonting exklusivt. Vi påverkas av vad som sker i Europa, och i vår lilla mån kan väl vi också påverka vad som sker utanför Norden. Det går inte att komma förbi att det nordiska samarbetet påverkas av intressemotsättningarna mellan blocken eller rättare sagt det sätt på vilket intressemotsättningarna spelas ut. Vi respekterar ju fullkomligt varandras ställningstagande, och vi kan göra det så mycket mer som det finns en gemensam önskan hos oss alla att bidra till att minska friktionerna mellan blocken och öka stabiliteten i vår del av världen.

Om det samarbete som vi brukar behandla här kan man utan vidare säga, att det har gått längre än man ibland gör sig en föreställning om. Mycket av det har vuxit fram utan några som helst statuter och utan några som helst organisatoriska hjälpmedel. Jag tror att var och en som verkligen sätter sig ner och funderar över vad som har skett exempelvis mellan Sverige och Norge på kraftsamverkans område och även i viss mån på det produktionstekniska samarbetets område blir överraskad över hur långt den ekonomiska integrationen ändå har kommit. Jag tycker det skulle vara en viktig uppgift för Nordiska rådet att belysa verkligheten på denna punkt.

Jag såg häromdagen i svenska utrikesdepartementet en redogörelse för det rena handelsutbytet. Vi har ju inte ett gemensamt tullområde — jag tillhör dem som tror att vår position i dag skulle ha varit mycket bättre om vi haft en tullunion — men trots det är det ganska märkligt, med vilken fart handelsutbytet mellan Nordens länder har utvecklats under de senaste åren. Siffror är ju alltid farliga, men någon antydning om verkligheten ger de kanske.

I Norden byter vi varor för över 50 dollar per invånare och år. Inom EEC, som säges ha nått så långt i fråga om integration, byter man varor för bara litet mer än 60 dollar per invånare. Det är ett par siffror som kanske har ett visst intresse.

Det har sagts här från svensk sida, att vi givetvis är starkt intresserade av

att komma fram till ett resultat, när det gäller den ekonomiska integrationen. Vi har valt att gå fram på associationens väg, men vår förhoppning är att ett associationsavtal skall när det gäller det ekonomiska komma ganska nära de avtal som jag föreställer mig att Danmark och Norge kommer att ingå.

Det är under sådana förhållanden kanske inte så lätt att förstå den oro som en ärad talare gav uttryck åt i gårdagens debatt. Den omständigheten, att Sverige har valt en annan förhandlingsväg än Norge och Danmark, kan ju icke i och för sig medföra en splittring och ej heller komplicera det kommande samarbetet. En så pessimistisk bedömning måste bero på att den ärade talaren förutsätter att de svenska förhandlingarna kommer att misslyckas. Det skulle vara i hög grad beklagligt om så skedde, men jag har svårt att tro det.

Om de ekonomiska skälen får tala, finns det så starka motiv för att associationsförhandlingarna leder till ett tillfredsställande resultat, att jag vägrar att vara pessimistisk. Om man kan uppnå en ekonomisk association på rimliga villkor, så betyder det ju att man har skapat förutsättningar för ett vidgat samarbete med Europa men också med de övriga nordiska länderna. Om jag uppfattade den danska utrikesministerns anförande i går riktigt gav han uttryck för den tanken, att det nordiska samarbetet inte konkurrerar med det europeiska utan att båda kan fortgå jämsides på det sätt som jag har försökt skildra här.

Herr Cassel frågade i går, hur vi har tänkt oss att denna jämsideskörning skall se ut. Ja, på det svarade också herr Krag på ett utmärkt sätt, och jag har inget annat svar att ge än att hänvisa till hans uppräknings av de många kontakter som nu tas. Skulle jag foga någonting till detta, skulle jag vilja särskilt understryka betydelsen av kontakterna mellan samarbetsministrarna och Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté.

Vid dessa överläggningar har man kommit överens om att undersöka, på vilka områden de nordiska länderna har

gemensamma intressen. Det gäller bl. a. de områden som herr Krag diskuterade i går — arbetsmarknaden och socialpolitiken — men också kapitalrörelserna och etableringsrätten. Vi vill undan för undan vidga undersökningsområdena i den mån förhandlingarna påkallar det.

Sedan vill jag, herr president, säga några ord om det förslag till samarbetsöverenskommelse som Nordiska rådet nu inbjuds att ta ställning till. Förslaget spänner över mångskiftande områden i vårt samhällsliv och innehåller en redogörelse för vad man hittills har utträttat. Men förslaget innebär också ett åtagande att fortsätta. Det är väl riktigt som har sagts här, att konventionsutkastet innehåller mindre av direkta åtaganden än som är brukligt vid internationella överenskommelser. Det viktigaste är enligt min mening att det är ett programmatiskt uttalande, ett politiskt manifest, om jag får begagna det uttrycket utan att det missförstås. Traktaten innebär en deklaration av de fem staternas vilja till nordisk sammanhållning och vilja att fortsätta samarbetet på de olika områdena. Vi tror att det är av stort värde att få ett uttryck för denna vilja innan förhandlingarna med Europa har kommit i gång på allvar.

Det har varit angeläget för oss att söka formulera utkastet så att det icke kan vara till hinder för någon som går in i de europeiska förhandlingarna, och vi har velat göra utkastet sådant, att det är till stöd för var och en av oss när vi går till förhandlingarna om ekonomiskt samarbete, i vilken form man än väljer att föra dessa förhandlingar.

Jag vill gärna ansluta mig till vad statsminister Gerhardsen sade i går att det vore önskvärt om vi kunde få förslaget ratificerat så fort som möjligt inför de förestående förhandlingarna och att det vore bra om man kunde få ett bestämt och naturligtvis positivt uttalande från det nu församlade rådsrådet.

Jag kan också säga, herr president, att jag för den svenska regeringens del kan liksom statsminister Gerhardsen för den norska regeringens del ansluta mig

till det ändringsförslag som presidiet har lagt fram för att ge Nordiska rådet en starkare ställning.

Presidenten: Gunnar Helén har begärt ordet för replik, förmodligen beträffande frågan om statsminister Erlander och synden.

Helén, Sverige: Herr president! Jag tackar för denna välvilliga introduktion — det känns ju annars nästan som ett helgerån att begära ordet för genmäle i denna församling.

Det var emellertid för att stimulera till en livligare debatt som jag i går tillät mig att göra en liten analys icke av rådets »misslyckande» — jag tror att det är fullständigt oriktigt att använda sådana uttryckssätt — utan av det dilemma som rådet enligt min uppfattning varaktigt befinner sig i. Jag vill alltså uttrycka min glädje över att statsminister Erlander har tagit fasta på det positiva i mitt inlägg. Det kan finnas skäl för oss att inte i onödan avstå från att föra fram stora och viktiga frågor, fastän vi vet om att de har ett direkt underlag i våra egna politiska åsiktsbildningar. Och jag tror, att ett av de exempel som statsministern framförde — möjligheten att här få diskutera behovet av friare nyetablering och kapitalrörelser över gränserna inom ramen för en större marknad — har sitt värde, därför att vi då skulle känna att det här gällde frågor, där vi själva var engagerade; kanske vi då också skulle kunna engagera en större allmänhet.

Jag är däremot rädd för att frågor av typen ungdomskriminalitet inte lämpar sig för diskussion här, så länge den hålls på ett allmänt plan; statsministern vet nog från Sverige, att då tar det inte trettio sekunder att diskutera den svenska »synden» utan tio timmar! Och ur de diskussionerna kommer det inte heller ut så mycket. Men i det ögonblick regeringarna är beredda att presentera ett handlingsprogram och vi verkligen får diskutera konkreta samarbetsprojekt, ja, då kanske också ett sådant ämne kan passa in i den bild jag avser.

Det är riktigt som statsminister Erlander säger, att regeringarna i traktatfrågan har visat en aktivitet av den typ som gör att diskussionerna här under veckan avvaktas med en viss spänning. Vi har där fått en sådan situation att exempelvis den danske utrikesministern redan i början finner det angeläget att säga: »Ändra inte för mycket, för då kanske» o. s. v. I ett sådant ögonblick känner vi igen en verklig regeringsvilja; och det är då naturligt att här uppstår en viss spänning — och ur den kanske till sist ett bättre resultat. Då vet vi att parterna är engagerade.

Får jag däremot peka på en annan fråga — den om samarbete när det gäller högre utbildning och forskning — och konstatera att undervisningsministrarna visserligen har träffats flera gånger och visat en betydande arbetsaktivitet men ändå inte gett oss ett material, som gör det möjligt att ta ställning vid denna session. Vi får inte veta, om det är brist på pengar, brist på tid för planläggningen eller brist på personella resurser i departementen som har gjort, att man inte kommit längre än till inventeringen. Vi får inte veta, om det ligger så till, att man är rädd för invändningar från vetenskapligt håll av ungefär den typ som herr Ole Bjørn Kraft antydde i går, alltså där enstaka vetenskapsmän uttalar, att det är frågan om att genom en samordning av de materiella resurserna i själva verket binda forskningen och minska dess frihet. Är det så, att man tror, att man genom att gå vidare här skall ohjälpligt stöta sig med den typ av forskare, som föredrar att arbeta utan skrivhjälp, utan assistenthjälp och utan kontakt med kolleger på annan ort, så kanske det funnes skäl för ministrarna att söka stöd i opinionen här i rådet och på den vägen skapa förståelse för att det i själva verket är fråga om att främja forskningen.

Jag tror alltså, herr president, att om man vågar ta några steg vidare på den väg, som den svenske regeringschefen glädjande nog också vill anbefalla, så kan rådets förhandlingar komma att innehålla mera av verklig kraft och must.

Hegna, Norge: Om de særsvenske konfliktforhold som har vært gjenstand for debatt nå i de to siste innlegg, vil ikke jeg uttale meg, bortsett fra at jeg vil vise til at det spørsmål har vært oppe på mer generell basis ved tidligere konferanser i Nordisk Råds forhandlinger. Det er ikke bare skjermysler innbyrdes mellom forskjellige representanter fra Sveriges politiske partier som her har tatt opp konfliktspørsmål seg imellom for rådet som forum. Vi har i tidens løp opplevet noe lignende både når det gjelder partimessige motsetninger i den danske riksdag, for ikke å snakke om hva vi har opplevet her stundom av partimessige motsetninger i det norske Storting.

For mitt vedkommende har jeg ved tidligere anledninger hevdet det synspunkt at det gir ikke noen særlige fordeler om man overfører til Nordisk Råd de partipolitiske stridigheter og konflikter som finnes i de enkelte nasjonalforsamlinger. Jeg tror man kan gjøre nyttigere arbeid ved å beskjeftige seg i rådet med de ting som har hatt med nordisk samarbeidsavtaleproblemer å gjøre. Jeg forlangte ordet i den anledning især for å knytte noen bemerkninger til et spørsmål som flere av de tidligere talere har vært inne på, nemlig det kulturelle samarbeid. Det faller meg òg naturlig å gjøre det fordi jeg har i en del år vært medlem av Nordisk kulturkommisjon og i øyeblikket er dens formann. Det er vesentlig noen spørsmål i den sammenheng jeg vil komme til å uttale meg om, men det er jo vanskelig å unngå også å berøre en del andre spørsmål som har dannet vesentlige momenter her i debatten.

Om samarbeidsavtalen vil jeg si ganske kort at jeg tror det er betimelig at man får en slik avtale — hva man nå måtte kalle den. Det kan diskuteres veldig meget om betydningen av det, og det kan gis gode grunner både for at det er ikke noe å legge noen særlig vekt på, det endrer ingenting i det reelle forhold — det er vel riktig — og det kan også gis gode grunner for at man ved en slik systematisk oppstilling av områdene og målsetting og resultater slår noe fast,

og at vi lever akkurat nå i en tid hvor det er av betydning at det blir slått fast. Jeg tror at man skal ikke avvise muligheten av at det når de forskjellige avsnitt kommer til behandling i komitéene, kan være ting der som man kanskje kan gi en utformning som ville i høy grad tilfredsstillende oss alle, uten at man av den grunn behøver å løpe risiko for at man begir seg inn på nordisk lettsindighet i utformning av samarbeidsformer og metoder.

Spørsmål som knytter seg til forholdet til fellesmarkedet vil jeg heller ikke komme noe særlig inn på, skjønt man kan vel si at det er det som er det store problem for nordisk samarbeid for øyeblikket, og det er få av de tidligere talere her som ikke har vært inne på det og da bedømt forholdene kanskje noe forskjellig. For mitt vedkommende vil jeg begrense meg til å si at jeg beundrer den koldblodighet hvormed en del talere betrakter utviklingen i forholdet mellom Norden og fellesskapet med dets videre konsekvenser for det nordiske samarbeid. Jeg beundrer koldblodigheten. Koldblodighet er i og for seg en bra ting.

Vurderingene kan være uhyre forskjellige av rekkevidde og konsekvenser. Men jeg synes for mitt vedkommende at man skal ikke helt utelukke også det perspektiv som rådsmedlem Cassel i går stillet opp, at man kan få en tollmur som går gjennom Øresund og langs Kjølen. Jeg ville være meget glad om den mulighet kunne sjaltes helt ut. Jeg var da for så vidt også meget oppløftet av de uttalelser som statsminister Erlander nettopp kom med, om at utviklingen vel kan gå slik at det perspektiv — det etter min mening ganske forskrekkelige perspektiv — ikke blir noen realitet. Men at man på det nåværende tidspunkt skulle utelukke det, det har jeg vanskelig for å forstå, det synes jeg ikke der er grunnlag for. Og det er overfor de som kan ta en slik mulighet i betraktning og betrakte den med stor sinnsro og si at i forhold til det nordiske samarbeid gjør det ikke stort fra eller til, det er overfor disse jeg beundrer deres koldblodighet.

Jeg vil gjerne si at når man kanskje stundom har inntrykk av at der er stemninger og følelser i Norge i bevegelse som er noe andre enn mange andre steder i forbindelse med dette, og som man kanskje ikke hadde ventet, så har det sammenheng med at en stor del av det norske folk er ikke i besittelse av den koldblodighet. Det er vel også det som gjør at det er noe av den forskjell som der er i forhold til denne situasjon mellom Danmark og Norge. I flere innlegg tidligere her har det vært brukt ord og uttrykk som måtte etterlate det inntrykk at Norge og Danmark for så vidt når det gjelder denne sak står fullstendig likt. Man behøver bare å se på den parlamentariske situasjon og også på uttrykk for stemninger, følelser og oppfatninger ute i befolkningen for å se at det her er en forskjell. Utviklingsstadiet er meget forskjellig. I Danmark er søknad om medlemskap allerede passert nasjonalforsamlingen mot noen forholdsvist få stemmer. I Norge står det ennå en del prosesser igjen. Til og med den prosess som består i at vedkommende stortingskomité skal behandle dette spørsmål, står igjen. Det er et forskjellig stadium. Og det kan vel være at det kommer mange momenter inn som kan understreke den forskjell som det er i den sammenheng.

Jeg viste tidligere til hva statsminister Erlander har uttalt i sitt siste innlegg om muligheten av gjennom et systematisk arbeid omkring de problemer som for Nordens vedkommende reiser seg når det gjelder forholdet til fellesmarkedet, så å si å bringe utviklingen i en retning som kunne avverge en del av de ganske skjebnesvangre utsikter som vi må ta i betraktning. For mitt vedkommende synes jeg at et slikt synspunkt faller helt i tråd med det standpunkt som fra svensk side er tatt til hele denne utviklingen hittil, og som gjør at jeg for mitt vedkommende ser det slik at i forhold til de problemer som man har å gjøre med i forholdet Norden og fellesmarkedet og i forhold til det vi alle sammen er opptatt av i meget høy grad, stabiliteten i Norden, er den særlige innsats som Sverige der

gjør, av ganske overordentlig stor betydning.

Men for nå å komme til det som jeg tok ordet for, og som jeg i begynnelsen nevnte at jeg ville komme til, dette med det kulturelle samarbeid, så er det viktig og det er gledelig at uansett forskjellig oppfatning av de forskjellige problemer er man enig om at på det kulturelle område vil det også i tiden videre fremover være mulig å utvikle samarbeidet og la det gi seg utslag ved betydningsfulle og positive resultater. Det kan selvfølgelig være at også det kan påvirkes av en uheldig utvikling på andre områder, men i og for seg skulle det være mulig, og forholdet skulle ligge godt til rette for at man kan utvikle det kulturelle samarbeid, uansett hvordan det ellers går. Man kan vel si at det kulturelle samarbeid står der i en særstilling.

Det står i en særstilling også i forhold til sosialarbeidet og i forhold til det rent rettslige arbeid. Det rettslige felt og det sosiale felt vil vel i noen større grad kunne komme til å påvirkes av utviklingen i forholdet mellom de nordiske land enn det kulturelle fellesskap, men i det kulturelle samarbeid skulle det kunne foregå en videre utvikling. Jeg tror at det at man retter blikket mot dette, kan vise seg å være av ganske stor betydning, og at i samme utstrekning som samarbeidet utvikles videre på andre felter, vil det også kunne hente styrke derfra.

Det har i noen av de tidligere innlegg vært reist kritikk mot at dette arbeid ikke føres med tilstrekkelig kraft og effekt. Jeg tror gjerne at en slik kritikk kan være berettiget. Det gjelder bare å finne de former som gjør det mulig at arbeidet kan føres videre med tilfredsstillende av de krav som man med rimelighet kan stille.

I den forbindelse faller det meg naturligt å si litt om Nordisk kulturkommissjon. Nordisk kulturkommissjon i sin nåværende form ble bygget opp ved starten av Nordisk Råd. Nordisk kulturkommissjons nåværende form er så å si skreddersydd i forhold til de oppgaver som kulturkommissjonen ville få etter at Nor-

disk Råd kom til, og innenfor den ramme har den forsøkt å virke. De bemerkninger som kan gjøres i forbindelse med at den kanskje ikke har løst så overveldende og imponerende oppgaver, er en kritikk eller bemerkninger som faller noenlunde i tråd med dem som kan rettes mot rådet selv. Svaret på en slik kritikk er det at i arbeidet med konkrete praktiske saker på de forskjellige kulturfelter har Nordisk kulturkomisjon ganske betydningsfulle resultater å vise til, og den har et stort arbeidsfelt videre når det gjelder slike ting. Altså et svar av nøyaktig samme art som det som kan knyttes til Nordisk Råds egen virksomhet. Man kan jo bedømme betydningen av dette noe forskjellig, og man kan uten videre medgi at ikke alt er like betydningsfullt. Men jeg vil eksempelvis nevne et slikt forhold som at på et tidspunkt da man i de nordiske land holder på å bygge opp en ny grunnskole — alle de nordiske land holder på med det — en grunnskole som skal være uttrykk for den nye samfunnstilstand man mener seg å holde på å bygge opp, med likeverdighet mellom alle borgere i samfunnet — den gamle skole tilfredsstillet ikke de krav — på et slikt tidspunkt har det etter min mening ganske overordentlig stor betydning at man har et organ som skaper den nødvendige kontakt i utviklingen av denne skolen, stiller problemer, søker ved eksperter å utrede dem, og går jevnt og sikkert fram med utbyggingen av denne skolen. Hvis man først taler om noen ting som kan være av betydning for nordisk samarbeid på lengre sikt, så er det vel ingenting som kan ha større betydning enn det at grunnskolen i de nordiske land bygges opp med en noenlunde ensartet målsetting, ensartede metoder, og bringer så å si alle oppvoksende borgere i de nordiske land fram til et grunnlag i sine kunnskaper og i sin innstilling til arbeidet, som er felles. Jeg tror det er svært vanskelig å nevne noe felt hvor man kan få større direkte uttrykk for nordisk samarbeid og få resultater.

Det som knytter seg til en høyere utdanning, de høyere skoler, har kanskje noe mindre betydning. Men også der har

man gjort en del med å legge til rette vilkårene for gjensidighet i utdanning og kvalifikasjoner. Vi ser at i den foreliggende samarbeidsavtale er der et avsnitt om dette. Det er da reist kritikk mot at det har fått en noe svak form, og her foreligger et forslag for å få det i en mer konkret form. Jeg tror ikke at man løper noen som helst risiko ved at man gir det en mer konkret og bestemt form, slik som det endringsforslag som foreligger.

Så har man endelig reist et tredje spørsmål, som man jo kan si har vært hovedsaken her, i den utstrekning dette feltet er blitt berørt, nemlig utbyggingen av et systematisk samarbeid når det gjelder forskning og den høyere utdanning. Det er riktig at Nordisk Råd i fjor gjorde et meget konkret og vidtfavnende opptak til et slikt samarbeid. Men det er også riktig, at i løpet av det året som er gått er det ikke skjedd nesten noen ting. Jeg vil ikke komme inn på hva grunnene til det kan være — jeg er ikke så helt klar over hva grunnene kan være — det kan sikkert være riktig at et slikt systematisk utformet samarbeid reiser særegne problemer i forhold til tradisjonell oppbygging av vitenskapelig arbeid og forskningsarbeid. Det er det ingen tvil om. Men på den annen side må man jo også være klar over at forskningen i vår tid går fort, og jeg har et inntrykk av at forskningens folk er meget raske til å innstille seg på det nye og de nye erobringer som blir gjort, og at de også vil være i stand til å gjøre det i dette tilfelle. Men et slikt systematisk arbeid stiller langt, langt større krav til organisasjonsmessig, økonomisk og personellmessig grunnlag enn noe av den slags samarbeid som vi har utført før på dette området.

I Nordisk kulturkomisjon har man ikke drøftet dette rent, om man vil på sentral basis, men man har talt meget om det, og man er jo kommet til det, og blitt fullt klar over at skal dette arbeidet føres fram med noen effekt og slik som man rimeligvis kan forlange, så kreves det et ganske annerledes utformet organisasjonsmessig grunnlag med alle dets elementer enn det som man nå har i

Nordisk kulturkommisjon. Den seksjon i Nordisk kulturkommisjon som naturlig kunne ta opp dette, var seksjon 1, men den er på ingen måte bygget opp slik at den kan påta seg et slikt meget omfattende og meget betydningsfullt og meget krevende arbeid. Men det tror jeg nok man sikkert kan si, selv om det ikke er blitt behandlet av kulturkommisjonen, at fra Nordisk kulturkommisjons side vil ethvert opptak som måtte gjøres, enten her fra rådet eller fra regjeringene, være et opptak som i kommisjonen vil møte full forståelse, for det er et meget sentralt punkt i nordisk kultursamarbeid, og kulturkommisjonen vil for sitt vedkommende, på det grunnlag den nå engang har og med de midler den har, være beredt til å gjøre det. Men jeg tror nok også man vil komme fram til, og kanskje understreke det enda sterkere enn jeg har gjort her, at skal et slikt samarbeid føre fram, så kreves det noe nytt, som nok kan koordineres med Nordisk kulturkommisjons arbeid, men som er av en så vesentlig ny kvalitetsmessig karakter at innenfor rammen av den nåværende oppbygning av Nordisk kulturkommisjon kan et slikt arbeid ikke utføres.

Gísli Jónsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Gustav Pedersen, Danmark: Hr. præsident! I lovene for Nordisk Råd står der i paragraf 9 følgende, som jeg gerne vil citere:

Enhver regering og ethvert medlem har ret til ved skriftlig henvendelse til præsidenten at rejse en sag for rådet. Præsidenten lader foretage den udredning, det finder påkrævet, og udsender aktstykkerne i sagen til regeringerne og medlemmerne i god tid før sessionen.

Jeg tror ikke, jeg er urimelig, når jeg sier, at det er en af de paragraffer, som det har været vanskeligst at få respekt for. Langt den største bunke af de forslag og meddelelser, vi fik, fik vi de sidste dage, før vi skulle rejse til rådets møde. Det ville være uretfærdigt, om jeg mistænkte sekretariatene for, at de havde ladet det mangle på energi

endsige god vilje; det er ganske givet, at sekretariatene i det sidste par måneder har arbejdet under højtryk. Misere kommer altså fra, at arbejdets omfang ikke har stået i rimeligt forhold til antallet af dem, der skulle udføre arbejdet. Det kan rettes på 2 måder: man kan øge personellet, så man mener, man har tilstrækkelig mange til at sikre en hurtig ekspedition af sagerne, og jeg har indtrykket af, at der er tanker fremme i så henseende. Jeg tror imidlertid ikke, at det er den rigtige løsning. For det første må man se i øjnene, at en øgning af personellet kan fremkalde nyt initiativ, flere sager og genskabe vanskeligheden. Dertil kommer — og det er i hvert fald i første omgang for mig det afgørende — at det antal dage, rådet har til sin rådighed, i forvejen er for ringe til en forsvarlig gennemgang af det kvantum tryksager, vi får. Vi har, når generaldebatten går fra, faktisk 4 dage til at behandle 35 forslag, komitébehandle dem, skrive betænkninger, læse betænkningerne fra komiteerne og bringe dem til behandling i rådet. Jeg tror, jeg har lov til at sige, at det vil ikke være muligt for noget medlem at gå dette stof igennem på forsvarlig måde. Og så er spørgsmålet: kan vi lade så store stofmængder passere rådet, få rådets kauderion for, at det virkelig er de folkevalgte repræsentanters indstilling, når vi i realiteten kun har kunnet tage stikprøver under sagerne?

Det er dette spørgsmål jeg henleder præsidiets opmærksomhed på, og jeg gør det, fordi jeg tror, at det vil være forsvarligt at bringe antallet af tryksager ned. Det er for øvrigt også ved at blive et økonomisk spørgsmål, vi har fået i parlamentterne en betydelig forøgelse af det beløb, der skal anvendes til tryksager, og det er næppe den sidste stigning i tryksagsbeløbet. Altså er der mange grunde til at prøve at få det kvantum tryksager, der skal lægges på rådets pladser, gjort betydelig mindre. Jeg vil f. eks. tro, at alle de sager, der ligger under gruppe D, altså meddelelserne, kunne resumeres i en liste, hvor man fik et meget kort resume, der gav besked om, hvad sagen var blevet

til. Om så et medlem eller en gruppe medlemmer ville have flere oplysninger, vil der jo altid være adgang til at spørge. En sådan liste behøvede overhovedet intet at have med Nordisk Råds møde at gøre; det ville oven i købet være mest praktisk, om man fik den uden for sessionen, det vil altså sige med tid til at arbejde med de sager, man eventuelt fandt frem til, og som man syntes, der kunne være grund til at undersøge mere.

Men også antallet af forslag under grupe A vil jeg mene det rimeligt at skære betydeligt ned. Det behøver ikke at betyde, at der skal være mindre nordisk samarbejde; man kan jo ikke på forhånd anse det for givet, at regeringerne ikke vil behandle et rent sagligt spørgsmål forsvarligt og omhyggeligt, fordi det ikke har været behandlet i Nordisk Råd og har rekommendation derfra. Der vil være mulighed for, at regeringerne, der har føling med hinanden året rundt, året igennem tog de sager, som eventuelt medlemmer af rådet ville henvise til behandling op i selve regeringssamarbejdet. Skulle det da vise sig, at der er vanskeligheder i forhold til parlamenterne, er der altid anledning til at rejse en sag, men jeg tror, at vi er bedst tjent med, at de sager, der får rekommandation herfra, er sager, der har været behandlet sådan, at man virkelig tør sige, at medlemmerne af Nordisk Råd har deltaget i behandlingen og ikke har kigget på de fleste af sagerne og læst nogle enkelte stykker.

Det er denne henstilling, hr. præsident, jeg gerne vil have lov at rette, fordi jeg tror, det er af betydning både for selve det principielle i folkestyret, men først og sidst for udførelsen af arbejdet her i rådet, at man tager hensyn hertil ved tilrettelægningsen af de kommende sessioner.

Strand, Sverige: Herr president! I och för sig är det väl inte så märkvärdigt om Folketingets »formand» vid detta tillfälle gärna vill rikta en anmodan till Nordiska rådet att försöka organisera sitt arbete på sådant sätt, att rådsmed-

lemmarna får möjlighet att läsa det tryck som sändes ut och, när beslutet fattas, verkligen veta vad de beslutar. Jag tror att de olika nationella delegationerna har diskuterat frågan på vilket sätt man skulle kunna begränsa antalet ärenden och deras omfång så att behandlingen kunde ske med den omsorg, som frågornas vikt rimligen fordrar, vid en så relativt kort session som en vecka; å andra sidan har man väl inte velat beskära möjligheten för de enskilda medlemmarna att motionera i den utsträckning de kan finna detta ändamålsenligt och önskvärt. Presidiet eller sekretariatet har inte heller haft möjlighet att skära bort någonting av det som förts fram.

Det är mycket att läsa, och vi har säkert alla känslan, att det är svårt att hålla samman allt, som förs fram. Därför måste väl de flesta koncentrera sitt intresse till de frågor, som kommer upp till behandling i deras utskott eller som eljest har ett särskilt intresse för vederbörande personligen. Många gånger frågar man sig kanske, huruvida det är fråga om något slags snabbköpsbutik, där man köper färdigpackade idéer på det nordiska samarbetets område. Ofta är det nämligen, tycker vi, alltför mycket av de små frågorna som kommer upp, sådant som inte har någon större betydelse i det långa loppet utan på sin höjd har intresse för ögonblicket, medan däremot de stora och vitala frågorna, som skulle kunna ge innehåll åt våra förhandlingar och tyngd åt våra beslut, inte förekommer så ofta.

En utväg vore möjligen att söka genomföra en sådan ändring av rådets arbetsformer, som herr Gustav Pedersen väl närmast ifrågasatte, d. v. s. att ge presidiet en fullmakt att begränsa antalet ärenden vid varje session på sådant sätt att man utan behandling kunde bordlägga vissa frågor som utan olägenhet kan uppskjutas; men en sådan åtgärd har man väl inte velat besluta i varje fall under de första åren av rådets verksamhet.

En annan utväg är antydd i och med förslaget att de olika nationella delegationernas sekretariat skall effektivise-

ras. Därigenom kan man möjligen vänta sig att de väckta frågorna får en mera noggrann behandling och kan presenteras för rådet i ett bättre skick, som ger rådsmedlemmarna större möjligheter att bilda sig en uppfattning om vad den ena och den andra saken gäller.

Alla har väl haft känslan, att förslaget till samarbetsöverenskommelse skulle spela största rollen i år och vara den viktigaste frågan vid denna session. När vi nu diskuterar möjligheterna att träffa en överenskommelse och nå fram till någonting som kan skapa utsikter att vidare utveckla det nordiska samarbetet, kan jag inte underlåta att erinra om några ord som herr Finn Moe yttrade vid den ekonomiska niomannakommitténs möte på Voksenåsen förra hösten i samband med behandlingen av frågan om de nordiska länderna och den gemensamma marknaden. Det är klart att vi alla har ett intresse av att slå vakt om våra länders suveränitet, sade han, men man skall kanske inte glömma bort att det ofta bara är fråga om en rent formell suveränitet, eftersom vi i så stor utsträckning är beroende av vad omvärlden företar sig. När vi själva fattar ett beslut, är vi bundna av vad som redan beslutats på andra håll, och detta i sådan utsträckning att det vi ursprungligen har velat i den aktuella frågan kanske spelar mindre roll än det som redan är ett faktum i de länder som vi har förbindelse med och som vi måste ha möjligheter att umgås med. Herr Finn Moe har nu i denna debatt uttalat, att han för sin del gärna skulle vilja ha samarbetsöverenskommelsen mera preciserad; i det skick den nu föreligger är den enligt hans mening alltför allmänt hållen för att kunna bli vägledande och förpliktande i det framtida arbetet.

När medlemsförslaget i denna fråga första gången presenterades på Voksenåsen, var väl avsikten att söka nå en samarbetsöverenskommelse som skulle ha sitt värde närmast på det sättet, att man i konventionens form fick en stadfästelse av det nordiska samarbetet med dess hittills uppnådda resultat och på samma gång någonting som kunde bli

vägledande för den framtida målsättningen i detta samarbete; jag tror att det var en ganska allmän mening, att överenskommelsen skulle bli ett uttryck både för vad som hittills uppnåtts och för vad vi i framtiden eftersträvade. Men jag är inte övertygad om att det därför skulle vara nödvändigt att i detaljer göra överenskommelsen alltför preciserad — jag är inte så säker på att man skulle vinna någonting med det — utan delar helt den synpunkt som statsminister Gerhardsen framförde under gårdagen, alltså att alltför detaljerade bestämmelser, med precisering av de områden man i första hand skall inrikta sig på och av ärendenas rent formella handläggning, många gånger skulle kunna vara lika mycket till hinder som till nytta. Det förhåller sig nämligen säkert så att den anda, i vilken uppgörelsen träffas, liksom viljan att i fortsättningen tolka och tillämpa den positivt för att stärka och utveckla det nordiska samarbetet, kommer att spela betydligt större roll än orden och utformningen av traktaten när det gäller att nå resultat i framtiden. Syftet är väl inte något annat än att både regeringsledamöterna och rådsmedlemmarna skall känna sin förpliktelse att effektivt arbeta i den anda som samarbetsöverenskommelsen är avsedd att ge ett uttryck åt. Utformningen av denna traktat innebär närmast en fastställelse av att vi har ett samarbete och att vi är skyldiga att utveckla det vidare. Vi skall inte gå och vänta på att andra medlemmar i Nordiska rådet eller de andra nationella sekretariatet skall ta initiativ eller att regeringarna i första hand skall ingripa och ta initiativen. Självklart skall de olika instanserna samarbeta, men man skall inte binda samarbetet på sådant sätt att det kommer att utgöra ett hinder för vad man eftersträvar.

I fortsättningen liksom hittills kommer det sannolikt att bero på oss själva och på dem som efter oss skall föra verket vidare i Nordiska rådet, i regeringsställning och i alla andra sammanhang, där det nordiska samarbetet utgör ett realistiskt inslag i verksamheten, om samarbetsöverenskommelsen skall bli

något mer än en bekräftelse på viljan att slå vakt om vad som hade uppnåtts intill det år då Nordiska rådet höll sin tionde session i Helsingfors. Samarbetsöverenskommelsen borde rimligen även utan en närmare precisering kunna utgöra en stimulans att föra verket vidare, och föra det betydligt längre än vi hittills nått.

Man har vid denna session och även tidigare talat om de misslyckanden, som kantar vägen fram till denna dag. Det är väl ingen som tänker sig, att vi skall resa några minnesmärken över dem; och de skall väl inte heller åberopas som exempel på oöverstigligen hinder i en strävan att nå de verkligt stora och betydelsefulla resultaten. De resultatlösa förhandlingarna om ett nordiskt försvarsförbund och senare om en nordisk tullunion är väl ingenting annat än uttryck för att förutsättningar icke förelegat att nå det eftersträfvade målet, eller för att tidpunkten ännu inte varit inne att ta det stora och avgörande steg som måste tas för att man skulle kunna nå detta mål. Det var tydligt att inga förutsättningar fanns för ett försvarsförbund, och den nordiska tullunionen var man inte heller beredd att vid den aktuella tidpunkten ansluta sig till.

Jag tror inte, att någonting står att vinna genom att man försöker utreda vem som eventuellt har största skulden till att resultatet blev negativt i dessa båda frågor. Visserligen har statsminister Gerhardsen tidigare i debatten låtit förstå, att norrmännen inte kände sig helt fria från ansvar för att det blev så i fråga om tullunionen, men han sade också att de vid den tidpunkten inte i alla avseenden »hade så bra på fötterna» att de kände sig kunna ta det avgörande steget. I de debatter vi haft efter konstaterandet av misslyckandet har vi inte heller känt något behov av att försöka reda ut skuldfördelningen. En viss belysning av situationen ger kanske den gamla historia av Albert Engström, där det talas om några turister som tittade på en vacker del av vårt land under ledning av en ortsbo, vilken enligt anekdoten yttrade: »I den här vackra skogsgläntan tjuvsköts en älg förra hösten,

och det påstås att det var jag som sköt den.» — »Men hur förhåller det sig då med den saken?» frågade någon i sällskapet. — »Ja, det är fortfarande under utredning», blev svaret — och av tonfallet kunde man förstå, att han icke önskade någon större klarhet i det avseendet!

Herr Finn Moe sade också någonting om besvärligheter av praktisk eller psykologisk art — stenar, eller vad man nu skall kalla det — som kan komma i vägen vid olika tillfällen, och nämnde därvid ordet Kvarntorp. Ja, om det vore så väl att vi inte råkade ut för några värre ting på vägen till ett mera givande nordiskt ekonomiskt samarbete på alla områden än vad namnet Kvarntorp markerar, så skulle vi nog kunna känna oss ganska säkra på att nå betydande resultat. Ty det förhåller sig väl ändå så med Kvarntorp, att man inte ens psykologiskt kan finna så värst stor anledning till missnöje.

Kvarntorp har bara kommit att bli ett »sällsamt mellanspel» i en produktion, som har sitt egentliga säte vid Salpeterverken i Köping, ett företag startat av Kooperativa förbundet och numera drivet gemensamt med jordbrukarnas förningsrörelse. När Kvarntorp tillkom år 1954, var inte syftet att hindra någon import från Norge utan att ersätta en import av ammoniak från Österrike och Tyskland. I Köping tillverkades nämligen bara en mindre del av den kvantitet ammoniak som behövdes medan resten importerades, och Albin Johansson i KF tyckte då, att man väl skulle hjälpa staten att klara det besvärliga problemet med produktionen i Kvarntorp — som vållade staten stora förluster — genom att dit förlägga en produktion som kunde baseras på några av överskottsprodukterna vid oljeutvinningen. Resultatet blev ammoniakfabriken, för vilken KF tillsköt kapitalet i form av lån. Där har tillverkats 22 000 ton ammoniak per år, som helt ersatt tidigare import från Tyskland och Österrike.

Nu skulle produktionen i Köping ytterligare utvecklas, inte så mycket i fråga om salpeterstillverkningen utan i fråga om andra konstgödselprodukter som också fordrar ammoniak, och man im-

porterade fortfarande mycket ammoniak utifrån; inte från Norge utan från Tyskland och Österrike. Skulle fabriken i Kvarntorp upphöra i samband med att man där slutade utvinna olja ur skiffern, så måste framställningen av de 22 000 ton ammoniak, som tillverkats där, förläggas någon annanstans, förmodligen till Köping. Det visade sig i detta läge förmånligare att låta fabriken i Kvarntorp bli kvar, även om den måste drivas med annat än överskottsgaser från oljeutvinningen.

Självklart innebär den ökade produktionen i Sverige på det här området en konkurrens med den norska exporten till Sverige av motsvarande produkter — ingen har ifrågasatt någonting annat än att det måste bli så — men den konkurrensen sattes in redan omedelbart efter kriget; Salpeterverken startade 1946 eller 1947, om jag inte minns fel. De norska produkterna är inte tullbelagda utan införes tullfritt i Sverige och konkurrerar alltså på fullt likvärdiga villkor med den svenska produktionen.

Jag hoppas — och tror för övrigt också — att sedan normmännen skakat av sig det rent psykologiska intrycket, att det var fråga om någonting ur nordisk samarbetspunkt olämpligt, så skall de komma underfund med att det väl inte har skett någonting annat än sådant som vi måste räkna med även i fortsättningen, nämligen att ett företag startar sin verksamhet och konstaterar att förutsättningarna finns för att utvidga verksamheten och då gör den utvidgningen om den är ekonomiskt lönsam. Det är fråga om en produktion genom enskilda företagare och inte om en konkurrens på officiell basis med subventioner av något slag.

Med detta, herr president, har jag sagt vad jag har att säga i denna debatt.

Justitieministern Bjarni Benediktsson, Island: Hr. præsident! Först må jeg bede om undskyldning, om jeg ikke taler noget sprog, som de andre forstår. Man er ikke endnu kommet så langt i det nordiske samarbejde, at man har sluttet hele ringen og kommet tilbage til det

oprindelige danske sprog, dansk tunge, som vi alle talte for 1 000 år siden, og kun vi islændere taler i dag, men derfor må vi prøve at tale på den nuværende danske tunge, jeg ved ikke, hvorledes det går. Når man sidder her og lytter til alle disse taler, må man spørge sig selv: hvorledes står det nordiske samarbejde i dag? Er de 5 nordiske folk nu fjernere hinanden eller nærmere end før? Jeg ved ikke, hvorledes andre svarer på dette spørgsmål, men personlig tror jeg, at de nordiske folk aldrig har stået hinanden nærmere end netop nu, i det mindste er det min overbevisning, at mit folk, det islandske, har aldrig før følt sig så tilknyttet andre nordiske folk som i dag. Vi på Island hører en gang imellem også på nordiske møder bekymringer over, at vi er ved at glide ud af den nordiske kulturkreds og komme ud under en eller anden skrækkelig fremmed indflydelse. Sandheden er tværtimod den, at det, at vi er kommet ud af vor isolation og afhængighedsforhold til et enkelt andet nordisk land, har skabt forudsætningerne for, at vi virkelig kan værdsætte både dette og de andre nordiske lande og forstå, hvilken støtte vi har i vort sammenhold med dem. Vi skal ikke glemme under vor diskussion, at ikke blot enkelte af os, men alle 5 lande i historiens løb prøvet et meget nærmere samarbejde end det, vi har i dag. Vi har endo haft et enkelt statsoverhoved alle 5, men det gik ikke. Vilkaarrene for et virkelig tillidsfuldt samarbejde blev først skabt, da alle 5 lande kunne træffe beslutninger efter egen fri vilje og selv bedømme, i hvilken grad samarbejdet var til deres bedste. På frihedens grundvold har de 5 folk fundet hinanden, og fra ét område til et andet udvidet deres samarbejde, indtil det nu er nået så vidt, at der på mange måder er nærmere mellem dem end mellem nogen andre selvstændige stater i verden.

Det udkast til samarbejdsoverenskomst, som her foreligger, viderefører denne linje. Det skaber ikke juridisk forpligtelse til noget, som man ikke allerede har forpligtet sig til. Det er kun en viljeserklæring om, at man skal gå videre på den samme vej, men erkende,

at hver enkelt må bestemme, hvor langt han kan gå.

Forholdene er ulige. Vi ved f. eks. alle, at forskjellen i størrelse må indvirke på de forpligtelser, som vi på Island kan påtage os. Dette har alle anerkendt i det hittidige samarbejde, og vi ved, at det vil blive anerkendt i udførelsen af de viljeserklæringer, som er indeholdt i samarbejdsoverenskomsten. Dette at tage gensidigt hensyn til hinandens muligheder er jo et af kendemærkerne på nordisk samarbejde, men netop derfor kan vi godkende de viljeserklæringer, som de 5 regeringer nu er enige om at fore-slå.

Endnu ved vi ikke med sikkerhed, hvad der kommer ud af forhandlingerne om et videre økonomisk samarbejde, som enkelte af os allerede har begyndt og andre har taget bestemmelse om at deltage i på en eller anden måde. Mit land har endnu ikke taget stilling til den sag. Hvis der er eller har været visse vanskeligheder ved at deltage fuldt ud i det nordiske samarbejde netop på det økonomiske område, er det desto mere klart, at det vil være vanskelig for os at deltage i et endnu nærmere samarbejde med langt flere og større lande, men man kan ikke udelukke sig fra verdens gang og tidens krav. Vi får håbe, at en eller anden form for associering vil gøre det muligt, at Island ikke bliver udelukket fra de naturlige markeder og fra at samarbejde med dem, som de fleste af os virkelig ønsker at samarbejde med. Men det er et problem, som ikke skal løses her.

Man har i denne diskussion beklaget, at der ikke blev dannet en nordisk toldunion, en nordisk forsvarsunion, men det er måske enfoldigt at spørge om, hvilke af vore vanskeligheder i dag der ville have været ude af verden, selv om man havde haft held i de bestræbelser. Hvor mange af de nordiske nationer ville have deltageret i en forsvarsunion, og ville vi virkelig være sterkere og nærmere hinanden, hvis det var lykkedes at få en sådan union stiftet, end vi er i dag, og ville vi da være sammen nu her i Helsingfors? Vi behøver ikke at svare, for begivenhedernes gang blev en

anden, og vi fik i stedet det nordiske råd. Vi håber, at det vil bestå, mens vi ved, at magtforholdene i verden stadig ændres og militære alliance kommer og går. Magt og penge har deres store værdi, men de er ikke de eneste værdier, og selv om vi stiftede en nordisk stat, ville den ikke blive nogen stormagt, hverken på det magtpolitiske eller det økonomiske område, men måtte tilstræbe samarbejde med andre, ligesom vi nu må gøre hver for sig. Lad os derfor ikke beklage det, som ikke er muligt, lad os gøre det, som er muligt nu, og gøre det på den bedst mulige måde.

Da tvangen os imellem ophørte, fandt vi virkelig frem til hinanden. Nu kan det være, at vi af ydre grunde tvinges til at gå veje, som for tiden fjerner os mere, end vi ønsker, ligeså vil vi føle behovet af samhold på andre områder sterkere end nogen sinde før. Lad os derfor netop nu erklære på en måde, som alle, både i og uden for vore lande, kan forstå, at det er frihedens stærke bånd, som nu og i fremtiden forener os, for hvis der er nogen lærdom, som de nordiske landes historie viser os, så er det den, at viljen til frihed er hos modne folk sterkere end nogen ydre magt. Det er den vilje samt samholdsfølelsen mellem enkelte mennesker og vore 5 folk, som er vor styrke i verden.

Håkon Johnsen, Norge: Da vi kom hit i går, lå det på våre plasser et skrift av Nils Herlitz om »Nordiska rådets tilkomst». Herlitz skriver et sted at under forberedelsene til dannelsen av Nordisk Råd gjaldt det å være så realistisk at man ikke skapte noe som bare ble et skalkeskjul for »inaktivitet och oförmåga». Hvis man ser tilbake på det som er foregått i Nordisk Råd i de senere år, tror jeg for min del at vi må stille oss det spørsmål, om det ikke er fare for at Nordisk Råd begynner å bli et slikt skalkeskjul for inaktivitet og politisk uformuenhet. Fra begynnelsen av ble utenrikspolitikken og forsvarspolitikken holdt utenfor. Det var det enighet om. Det økonomiske samarbeidet ble det i virkeligheten ingen ting av. Og så står det da igjen en rekke andre problemer

når det gjelder det sosialpolitiske samarbeidet og det kulturelle samarbeidet. Ved forrige sesjon gjorde man seg store forhåpninger om at kultursamarbeidet skulle bli en sak som skulle føre til praktiske resultater i det videre arbeid fremover. Det ble bedt om en plan for dette som man satte store forhåpninger til. Men enhver som har hatt tid til å se litt på de dokumenter som er kommet om denne sak, må vel erkjenne at de ikke representerer noe fremskritt, og de inneholder heller ikke noe som tyder på at man til neste sesjon vil komme en millimeter videre. På dette område er da kulturkommissjonen blitt kritisert for sin virksomhet. Jeg tror, som hr. Trond Hegna sa, at kulturkommissjonen er akkurat slik som Nordisk Råd ville ha den da vi startet i København i 1953. Den er i virkeligheten bare et utredende organ, et rådgivende organ, også her dukker spørsmålet opp om vi er villige til å gjøre det som er nødvendig for å gjennomføre forslagene fra Nordisk kulturkommissjon.

Det er da slik at nå innbys vi til noe som igjen skal være en stor sak som skal peke framover, det skal lages en nordisk samarbeidstraktat, som etter min oppfatning er så generelt og vakt utformet, at hva man enn mener om den politiske betydning av den, kan man vel neppe kalle den et program eller et politisk manifest. Etter min mening bør det ihvertfall være en del fremtidsperspektiv i et politisk manifest.

Saken er vel ganske enkelt den at vi i alle de nordiske land er så opptatt med internasjonalt samarbeid på et videre og et større område — jeg tenker på samarbeidet i fellesmarkedet, jeg tenker på utenriks- og forsvarspolitikken — vi er så opptatt av samarbeidet på disse områder, at det ikke finnes politisk interesse og politisk vilje til å realisere planene fra Nordisk Råds sesjoner, sette dem ut i livet i de enkelte land. Jeg tror det er ganske typisk at beretningen fra den norske delegasjons virksomhet og fra sesjonen i København ble lagt fram for Stortinget først 14 dager før denne sesjonen tok til, og ble vedlagt protokollen uten at en eneste re-

presentant i Stortinget sa et eneste ord . . . Jeg tror at det nå for tiden er en så stor interesse for andre problemer når det gjelder internasjonalt samarbeid at vi dessverre må erkjenne at det er for lite politisk vilje til å realisere planene og arbeidet i Nordisk Råd. Det er mange som mener at det som holder på å skje er at det hele ender i prat og papir, og papir og prat.

Jeg har ofte tenkt på den første nordiske institusjon der jeg var med og arbeidet noen år. Jeg tenker på komiteen med det lange navnet Den nordiske parlamentariske komité for friere samferdsel m. v. Og jeg har ofte spurt meg selv: Hva var årsaken til at vi i denne komiteen kunne få gjort såpass mye som vi gjorde, kunne komme fram til praktiske resultater på et begrenset område i løpet av forholdsvis kort tid. Jeg tror at for det første skyldtes det viljen til å få praktiske resultater, særlig hos dem som ledet arbeidet, Rolf Edberg, Hedtoft, Hjalmar Larsen og andre. Jeg tror også det skyldtes at vi ikke lot oss oversvømme av papir og ekspertutredninger. Vi sa til ekspertene: Kom med et forslag, innvendningene skal vi greie å produsere selv, og om ikke vi greier å produsere innvendningene, er det nok andre som kommer til å gjøre det. Vi gjorde også en ting til: Vi fulgte opp sakene hjemme i våre egne parlamenter. La meg ta et eksempel på hva jeg mener. Da det ble foreslått en nordisk passunion, var det første som skjedde etter at innstillingen kom i Norge, at Justisdepartementet sendte ut et sirkulære, der det innskjerpet en 30 år gammel passinstruks. Det var svaret på forslaget om nordisk passunion. Den saken ble tatt opp i Stortinget gjennom en interpellasjon, og i løpet av kort tid var Norge i den saken igjen på linje med de andre. Jeg nevner det som et eksempel på at det kan ordnes slik at saker som er reist i Nordisk Råd, saker som har fått anbefaling her, kan følges opp på en annen måte hjemme i de enkelte parlamentene, på en bedre måte enn vi gjør det i dag. Jeg tror nok at skal man få praktiske resultater på de områder som ennå står igjen innen det nordiske sam-

arbeid, må vi for det første ha viljen til å organisere våre nasjonale delegasjoner og sekretariater slik at det blir mulighet for å følge med sakene også mellom sesjonene. Jeg tror det også må være muligheter for de enkelte delegasjoner til å arbeide slik hjemme at man også tvinger administrasjonen til å tenke noe mer samnordisk når de behandler de forskjellige sakene som har nordisk interesse.

Hr. Ole Bjørn Kraft talte i går om at klokken nå ringer for tredje gang for nordisk samarbeid. Jeg sitter med et inntrykk — og det beklager jeg — av at klokkene ringer svakere og svakere, og det de sier nå er: Papir og prat, papir og prat. Jeg tror vi må begynne på ny frisk med en annen måte å ta problemene på skal vi komme ut av denne situasjonen.

Fagerholm övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Thestrup, Danmark: Hr. præsident! I den offentlige debat om det nordiske samarbejde og også i debatten her i går og i dag har forholdene til det europæiske fællesmarked og de konsekvenser, som det europæiske samarbejde vil kunne få for det nordiske fællesskab, naturligt nog spillet en stor rolle. Det er for mig naturligt i denne forbindelse at sige et par ord om den side af det nordiske samarbejde, som vi kalder det nordiske retsfællesskab. Alle i denne forsamling ved, at blandt de resultater, som samarbejdet i Norden har kunnet fremvise, indtager den fællesnordiske lovgivning en ganske særlig stilling. Jeg behøver blot at pege på, at dette samarbejde har en næsten 100-årig tradition og på, at vi netop under denne session skal behandle et regeringsforslag inden for dette område, som på ny betyder en milepæl. Jeg tænker på de lovforslag om fuldbyrdelse af straf idømt i et andet nordisk land, som regeringerne har anmodet rådet om at udtale sig om. For en nordisk jurist må de perspektiver, som oprulles nu, hvor vi måske står ved tærskelen til videre europæisk samarbejde naturligt nok give anledning til overve-

jelser. Det er en kendt sag, at der også inden for de seks er planer om et vidtgående lovsamarbejde. Sådan må det naturligtvis være, hvis et fælles marked skal fungere gnidningsfrit, så må der være en vidtgående overensstemmelse inden for store dele af i hvert fald den mere erhvervsbetonede del af lovgivningen. Nu er forholdet jo imidlertid det, at vi inden for disse områder har en lang række fællesnordiske love. Vi har den mere end 50 år gamle købelov, vi har aftaleloven, kommissionslovgivningen, gældsbrevslovgivningen, forskringsaftaleloven og mange andre, og der arbejdes i øjeblikket energisk med konkurrence-lovgivningen, patentlovgivningen m. m. Vi må så vidt det overhovedet er muligt undgå, at det fællesskab i lovgivningen, der her har været skabt, sættes over styr, selv om vi alle eller nogle af os går ind i et større fællesskab, og selv om de nordiske lande ikke går sammen ind i dette fællesskab, hvad der jo unægteligt havde været det lykkeligste.

Jeg har i det forslag, der er fremsat som ændringsforslag til Sag A 1, forsøgt at give udtryk for disse tanker i et forslag til rekommandation. Jeg ved vel, at ingen af de nordiske regeringer med deres gode vilje vil prisgive det nordiske lovsamarbejde. Det forslag, jeg har stillet til rekommandation, giver ikke nogen anvisning på, hvilke veje vi bør følge for at løse spørgsmålet. Jeg regner med, at tanker herom vil komme frem under den behandling af forslager, der skal foregå i udvalget. Når jeg aligevel her under generaldebatten fremdrager spørgsmålet, er det af to grunde: For det første for at betone, at spørgsmålet er så betydningsfuldt, at Nordisk Råd ved en rekommandation bør fremsætte en principiel udtalelse om den vægt, man lægger på bevarelsen og videreudviklingen af det nordiske retsfællesskab.

Men dernæst, fordi jeg over for de nordiske regeringer vil betone, at her kan rådet og den juridiske nimanndskomite ikke arbejde alene. Ja, her vil det arbejde, som rådet og nimanndskomiteen kan udføre, blive meget lidt i forhold til det arbejde, der må udføres af embedsmændene i ministerierne og af retsvi-

denskabsmændene. Og må jeg så yderligere sige, at jeg tror ikke, vi har megen tid at give væk af, jeg tror, at regeringerne skal begynde meget hurtigt på dette arbejde. Det har jo her under generaldebatten allerede været diskuteret, hvorvidt regeringerne i højere grad end tidligere skal være aktive i det nordiske samarbejde. Jeg vil i den anledning gerne sige, at det er min opfattelse, at der i den situation, hvori vi nu går ind, kræves en langt større aktivitet fra regeringernes side, end den vi i alt, for så vidt angår det juridiske arbejde, hidtil har haft. Jeg har gang på gang mødt en indstilling hos regeringerne, der fandt udtryk i følgende ord: »Lad dog nu være med at komme med flere rekommandationer, vi kan ikke nå at behandle dem, der allerede foreligger». Og jeg skal erkende, at der kan være noget om det, regeringerne sagde.

I den langt vanskeligere situation, der nu foreligger for det nordiske retsfællesskab tror jeg, at hvis vi skal nå noget, skal vi bevare og udbygge det nordiske retsfællesskab, så er det ikke nok, at den juridiske nemandskomiteé af og til arbejder med sagen, og at vi vedtager en rekommandation nu og da, og at der ydes arbejdet en vis støtte fra regeringernes side, men så må det være regeringerne, der tager ledelsen af dette arbejde i deres hånd, således at de har det fulde ansvar for dette arbejde og også tilrettelægger det.

Ikke mindst for at sige dette har jeg taget ordet her under generaldebatten.

Hertta Kuusinen, Finland: Herr president! Finlands folk har nyligen i två val på ett övertygande sätt givit sitt understöd åt den på fred och grannsämja byggande neutralitetspolitik, vars iakttagande och befastande utgör en grundförutsättning för vårt folks trygghet och framgång. Då Nordiska rådet nu åter är församlat här i Helsingfors, hoppas vi, att vårt folks erfarenheter och fredliga strävanden skall lända till nytta för Nordens alla folk.

Den internationella atmosfären har beklagligtvis inte just blivit varmare sedan vår senaste session i Köpenhamn.

Men våren, som vi här i Norden alltid ivrigt väntar på, den kommer. Och mänsklighetens vår kan vi människor, folk och folkrepresentanter själva främja. Jag avser därmed freden och dess främsta garanti avrustningen.

Jag hoppas, att det att jag talar för freden, inte här skall stämpas som »militärpolitiskt» eller som en sak, som »kunde leda till konflikter mellan stormakterna». Sådana saker kan ju Nordiska rådet inte behandla. Visserligen avböjdes senaste gång förslaget om en atomvapenfri zon i Norden uttryckligen med hänvisning till denna reservation. Men själva saken har så att säga fallit framåt. Den svenska utrikesministern Östen Undéns plan på en atomvapenfri klubb går i samma riktning, och den vann i Förenta Nationerna klar majoritet, till vilken även alla nordiska länder hörde. Även om det sedermera har uppstått en spricka i det nordiska samförståndet i denna sak, måste man hoppas, att den skall överbyggas.

Jag kan inte underlåta att nämna om den norska regeringens ändrade ställning, emedan den redan ur nordisk synpunkt är ytterst beklaglig. I utrikesminister Langes motivering inför Norges Storting ingår en intressant passus, som lyder: »Den norska regeringen menar, att länderna inte genom förpliktande förklaringar eller internationella avtal kan låsa fast sin ståndpunkt». Utan att mera fördjupa mig i frågan därom, vilken betydelse förhandlingar folken emellan har, om man inte genom dem eftersträvar resultat, önskar jag blott hänvisa till, att vi nu har att här behandla ett avtal, som även det binder och förpliktar vederbörande folk till vissa ståndpunkts-taganden. Och detta avtal, det s. k. nordiska samlösningsavtalet, saknar ej heller samband med den s. k. stormaktspolitiken. EEC, på vilken man genom avtalets ekonomiska del tar sikte, är som känt såväl en politisk som en ekonomisk sammanlutning, vars strävanden står i skarp konflikt åtminstone med Finlands utrikespolitiska linje. Jag önskar även framhålla, att varken Finlands delegation eller riksdagens utrikesutskott har haft tillfälle att delta i de olika skedena

i behandlingen av ett så vittbärande statsfördrag som detta. Jag undrar också, huru syftet med och bestämmelserna i Rom-avtalet går samman med Sveriges neutralitet och alliansfrihet.

Det nordiska samarbetet, så vacker denna tanke än är, blir äkta och fritt från baktankar, när alla parter omfattar samma grundlinje i vårt folks livsviktigaste fråga. Jag menar, att om alla de skandinaviska länderna vore neutrala, kunde vi utan betänkligheter driva på gemensamma strävanden på livets olika områden. Då skulle detta samarbete inte heller skapa gränsgården utan vara till gagn för inbördes växelverkan och samförstånd mellan alla folk.

De neutrala ländernas betydelse i den internationella politiken har de senaste tiderna ökat på ett iögonfallande sätt. Jag tar som exempel den som bäst pågående avrustningskonferensen i Genève, där även Sverige är representerat. Jag tror, att jag framför alla de nordiska folkens och deras fredsälskande representanters uppfattning, då jag hoppas att konferensen skall ha framgång. Det vore inte till skada — utan tvärtom en synnerligen storartad sak — om Nordiska rådet skulle sända en hälsning till konferensen och visa, att det stöder den svenska utrikesministerns säkert uppriktiga strävanden att nå framsteg i fråga om allmän avrustning. Våra länder har ju i FN enhälligt röstat för principbeslutet i saken. Sveriges och Finlands regeringar har nyligen framhållit, att de önskar resultat i avrustningsfrågan.

Ifall rådet det önskar, finner det utvägar att förverkliga denna tanke, även om intet initiativ i saken föreligger. Formellt skulle det kunna ske i samband med något till behandling stående spörsmål. Rådet har hittills varit dövt för förslag av denna natur, men man kan alltid hoppas på framsteg. Tack för ordet.

Økonomiminister Philip, Danmark: Ved Nordisk Råds 9. session i København dröftede rådet spørgsmålet om fælles nordisk indsats i hjælpen til udviklingslandene — og vedtog en rekommandation til de nordiske regeringer om at

nedsætte en nordisk ministerkomité til samordning af bistanden til udviklingslandene.

Denne komité, som jeg er dansk medlem af, har nu arbejdet i snart et år. Der er afgivet en skriftlig meddelelse til Nordisk Råd om komiteens arbejde indtil nu, men vi har i komiteen, der holdt møde i går, fundet det rigtigt, at vi her ved denne lejlighed orienterede rådet om et par væsentlige dele af vort arbejde. Jeg finder det så meget rimeligere, som det af gårsdagens debat fremgik, at man fra flere sider i Nordisk Råd er stærkt interesseret i dette arbejde.

En af de opgaver rådet bad os om at se på, var at undersøge mulighederne for at gøre en fællesnordisk indsats for en hensigtsmæssig forberedelse af de eksperter, vi fra de nordiske lande stiller til rådighed for De forenede Nationer til arbejde i udviklingslandene — og også for fagfolk og specialister, vi sender ud på eget initiativ.

Fra De forenede Nationers side har man tilkendegivet over for de nordiske lande, at man ville hilse et sådant initiativ velkommen, fordi man i FN-kredse fandt, at det var en opgave, hvis løsning i stigende grad trængte sig på. Det er vel desuden klart, at alt hvad vi i Norden kan yde for at gøre vore eksperter til udviklingslandene mere kvalificerede til deres arbejde, tjener til at forbedre deres indsats.

Med hensyn til oplysningscentre er vi gået to veje. For det første har vi nu fået udarbejdet et detailleret forslag til oprettelse af oplysningscentre i de nordiske lande, der skal hjælpe kommende eksperter til hurtigt og let at skaffe sig de mest nødvendige oplysninger om det land, de skal ud til, om leveforholdene i landet, dets økonomiske, sociale og kulturelle forhold og om befolkningens indstilling. Disse centre skal ikke blot benytte sig af litteratur, men vil også søge at drage sådanne folk, som har tidligere erfaringer fra udviklingslandene, ind i arbejdet ved at lade dem være rådgivere for dem, som sendes ud.

Etablering af kursusvirksomhed for folk fra de nordiske lande, der skal arbejde i udviklingslandene, er den anden

vej, vi forsøger at gå ved forberedelsen af disse mennesker. Vi tager her sigte på folk, der har fået en tilstrækkelig frist til en grundig forberedelse, før de tager ud.

Vi har holdt et forsøgs kursus — gennemført af Finland i januar i år — for ca. 55 embedsmænd og sagkyndige fra de nordiske lande. Formålet med dette kursus var at finde frem til en anvendelig nordisk kursusform for specialister til udviklingslandene. Dette forsøgs kursus har givet os håb om, at vi kan tilrettelægge en regelmæssig nordisk kursusvirksomhed — ikke blot for eksperter til teknisk bistand, men også for videnskabsmænd, forretningsfolk og andre, der drager ud til disse lande. Vi vil arbejde videre med dette spørgsmål i den kommende tid.

De nordiske lande har fulgt det princip i deres hjælpearbejde til udviklingslandene, at de yder den væsentligste del af deres hjælp gennem De forenede Nationer. Vi erkender, at FN har den største erfaring i dette arbejde og den bedste oversigt over, hvor hjælp er nødvendig og kan gøre nytte. De nordiske lande hører da også blandt de nationer i verden, der yder de største bidrag til FN:s tekniske bistand i forhold til deres folketal.

Men vi møder stigende krav om direkte indsats over for udviklingslandene, og det blev en af ministerkomiteens opgaver at se på, hvorledes vi kunne gøre en fællesnordisk indsats foreløbig i et eller et par enkelte udviklingslande, eller på anden måde koordinere vort bilaterale hjælpearbejde. Vi har fundet, at der er brug for en sådan koordination.

Efter nøje undersøgelser besluttede vi, at vi som et første forsøg skulle prøve at etablere et fællesnordisk projekt i Tanganyika i Østafrika, et land som blev selvstændigt for godt tre måneder siden — og vi besluttede endvidere at se på, om vi kunne koordinere nogle påtænkte bilaterale projekter i Nigeria. Vi har nu haft en nordisk delegation af sagkyndige på en tre ugers undersøgelsestur i Tanganyika. Delegationen er

vendt hjem for nylig, og vi håber at have dens rapport i løbet af næste måned. Vi ved allerede, at delegationen har haft et fortræffeligt samarbejde med myndighederne i Tanganyika og at dens medlemmer nærer betydelig optimisme med hensyn til mulighederne for at gennemføre et nordisk projekt. Det vil formentlig især tage sigte på uddannelse af befolkningen i et bestemt område i landbrug, skovbrug, håndværk og lignende. Der vil også kunne blive tale om almindelig og højere skoleuddannelse, om at tage sig af sundhedsspørgsmål og lignende — alt sammen inden for rammerne af regeringens egne udviklingsplaner.

Så snart vi modtager delegationens rapport, vil vi arbejde videre med sagen — men vi tror, at vi her har fundet et frugtbart område for en fællesnordisk indsats, hvor vi netop vil få behov for at samarbejde vore forskelligartede ressourcer, i form af teknisk kunnen og viden.

Vi er midt i de opgaver, jeg lige har talt om. Og vi tror i ministerkomiteen, at det vil være nyttigt, om vi fortsætter vort arbejde indtil rådets næste session.

Vi gør det først og fremmest, fordi vi finder det naturligt, at vi afslutter det påbegyndte planlægningsarbejde vedrørende det store projekt i Tanganyika.

Herudover har vi imidlertid taget os af en del andre løbende sager. Vi har her opdaget, hvor værdifuldt det er, at vi holder hinanden underrettet om vore rent nationale bistandsopgaver. Vi undgår derved faren for ubevidst at komme til at modarbejde hinanden. Samtidig finder vi nye muligheder for koordinering af vort arbejde — eller lærer af hinandens erfaringer på dette nye og vanskelige felt.

Vi tror, at vi her har fundet frem til et arbejdsfelt, hvor nordisk samarbejde kan komme til at spille en betydelig rolle i vore landes forhold til de nye lande. Og jeg tror, det er hensigtsmæssigt, at de nordiske lande fortsat arbejder for fællesnordiske planer og søger at koordinere deres nationale bestræbelser.

Utenriksminister Lange, Norge: Herr president, jeg har bedt om ordet til replikk for å korrigere det inntrykk som fru Hertta Kuusinen forsøkte å skape av den norske regjerings holdning til det svenske forslag om at medlemslandene som ikke i dag har atomvåpen, skal påta seg traktatmessige forpliktelser i den sammenheng. Jeg tror den enkleste måten å korrigere inntrykket på er at jeg siterer den norske regjerings svar til generalsekretær U Thant, hvor det gjelder nettopp dette spørsmål:

Norge har ikke til hensikt å framstille eller på noen annen måte skaffe seg kjernefysiske våpen. Regjeringen er beredt til å traktatfeste dette standpunkt for det tidsrom Norge og de andre deltagende parter i en slik avtale måtte bli enige om. Regjeringen finner det ikke nødvendig å gjøre dette tilsagn betinget av særlige vilkår.

Når det gjelder spørsmålet om under hvilke forutsetninger Norge vil være villig til å avstå fra å ta imot kjernefysiske våpen i framtiden på vegne av noe annet land, vil jeg vise til at den norske regjering våren 1961 fikk Stortingets tilslutning til å fastholde at slike våpen ikke skal plasseres på norsk område. Det blev samtidig presisert at Norge gjennom sine konstitusjonelle organer skal avgjøre hvilke tiltak som til enhver tid er nødvendige for å trygge landets sikkerhet og uavhengighet.

Regjeringen er også beredt til å overveie tilslutning til internasjonalt bindende avtaler, eller på annen måte påta seg særlige forpliktelser til ikke å motta kjernefysiske våpen på norsk område på vegne av noe annet land, under den forutsetning at slike avtaler eller forpliktelser ikke forrykker den maktbalanse som nå rå. Regjeringen har merket seg at den svenske regjering og de andre forslagstillere bygger sitt resolusjonsforslag på denne forutsetning. En slik forutsetning vil være oppfylt, dersom de nedrustningsforhandlinger som nå forestår, fører til resultater innenfor rammen av de prinsipper som Sovjetunionen og De forente stater la fram for De forente nasjoners 16de generalforsamling, og som generalforsamlingen enstemmig sluttet seg til. Den norske regjering og det norske folk nærer et sterkt håp om at nedrustningsforhandlingene vil føre til resultater som gjør en slik avtale mulig.

Presidenten: 6 talare är ännu antecknade i generaldebatten. Meningen är att den skall kunna avslutas vid 6-tiden för att få dagordningen slutbehandlad. Utan att fastställa någon tidsbegränsning vill

jag uppmana talarna till en viss återhållsamhet.

Einar Olgeirsson, Island: Hr. præsident! Da vi i Island i 1944 genrejste vor republik, som for 700 år siden gik under, erklærede vi enstemmigt i Altinget, at vi ønskede for fremtiden at tilhøre Norden. Det var med stor glæde, jeg for 11 år siden på det nordiske interparlamentariske møde i Stockholm tog del i at oprette Nordisk Råd. For 4 år siden, ved Nordisk Råds kongres i Oslo i 1958, stemte jeg som eneste medlem mod ønsket om økonomisk sammenslutning af hele Vest- og Nordeuropa. Jeg skylder den høje forsamling endnu en kort begrundelse af min stilling da og nu til det spørgsmål, som igen ved en eventuel indtræden af et eller flere af Nordens lande i EEC er blevet så aktuelt, at det overskygger alt andet og truer med at undergrave hele vort nordiske samarbejde.

Efter min mening er EEC en superstat i vorden, et ikke-helligt romersk rige af tysk nation, og hvis det bliver, hvad dets tyske forkæmpere ønsker sig, et mægtigt og rigt statsuhyre, så er faren den, at det opluger os nordiske nationer, hvis vi går ind i den. Derfor må vi finde en vej til at samle Norden som en helhed for sig, uafhængig af alle andre. Et samlet selvstændigt Norden har en stor mission i verden, ikke mindst over for de unge nationalstater, som ser med berettiget skepsis på Europas gamle kolonimagter.

Nordens lande med deres umådelige rigdomme og fremtidsmuligheder, fra Finlands østgrænse til Grønlands vestlige strande, fra Spitzbergen til Slesvig, er trods alt en størrelse, en kulturel, politisk og økonomisk magt, som alverdens stormagter vil respektere, ikke mindst i handels- og toldoverenskomster, hvis vi bare står sammen. Det nordiske, økonomisk-samarbejdende kulturelle og sociale fællesskab af politisk selvstændige stater, det burde være vor nordiske kongstanke. Vi kan eksistere, vi kan måske kun eksistere som selvstændige stater samlet i et nordisk broderskab, hvis vi står uden for EEC, uden for en hvilken som helst stormagtssammenslutning.

Hvis derimod en nordisk stat eller flere går ind i EEC og er afgrænset fra andre nordiske lande ved høje toldmure, så frygter jeg, at for dem, der går ind, ødelægges det, vi har kæmpet for gennem årtier og århundreder, den nationale stat og den sociale velfærdsstat, som den undertiden kaldes, og for de andre det nordiske samarbejde. Hvis én går ind, betyder det skærpede modsætninger mellem Nordens lande. Naturligvis vil arbejdet og kampen for Nordens enhed og selvstændighed fortsætte, ikke mindst her i Nordisk Råd, men muligheden for en fuldstændig sejr ville være væk. Der er ganske vist foreløbig en hel del materielle værdier i fare for nogle ved at stå dier, nationale, kulturelle, sociale, som uden for EEC, men der er højere værdsættes på spil og måske ødelægges, hvis én eller flere nordiske nationer går ind i EEC.

Norden har forsømt mange lejligheder til at samles og samles vi ikke, bliver det andre, der samler os op. Valget, vi står overfor, er faktisk mellem EEC og det samlede Norden. Vi må vælge det ene eller det andet. Det er at befrygte, at Nordens lande nu i den krise, hvori samarbejdet befinner sig, har den sidste historiske chance for at lægge grundlaget for et samlet selvstændigt Norden. Jeg vil ønske, at vi i Nordens folk benytter os af denne mulighed.

Statsråd Åse Bjerkholt, Norge: Hr. Kjeld Philip har redegjort så utførlig for den nordiske ministerkomité's arbeid med spørsmålet om samarbeid om utviklingshjelpen at det faller lett for meg å etterkomme presidentens anmodning om å vise en viss begrensning når det gjelder forbruk av tid. Når jeg allikevel har bedt om å få si noen ord, er det av to grunner. For det første hører jeg til dem som tror at de nordiske lands samarbeid med utviklingslandene om noen år vil komme til å vise seg som en av de aller viktigste oppgaver vi har. For det annet synes jeg av ministerkomitéen å ha fått det inntrykk at dette er et av de felter hvor det nordiske samarbeid faller naturlig og selvfølgelig. Den nordiske delegasjon som nylig var i

Tanganyika synes å bære med seg hjem bud om at de i dette land uten videre har et ønske om å samarbeide med oss på det grunnlag at vi gjør en felles innsats. Vi håper den endelige rapport om denne Tanganyika-delegasjonens oppgave vil gjøre at Nordisk Råd neste gang kan føle seg tilfreds med at arbeidet på nordisk basis blir tatt opp i forhold til denne oppgaven. Men på så mange andre felter innenfor samarbeidet med utviklingslandene kan man samarbeide nordisk. Det gjelder utdanning og rekruttering av eksperter, hvor våre små land hver for seg vil måtte bruke mer resurser enn om vi arbeider sammen. Det har vært holdt et seminar — det ble holdt her i Finnland, og alle uttalelser tyder på at det var en vellykket måte å legge det opp på å gjøre det nordisk og la de nordiske interesserte møtes i dette arbeid. Det har vært redegjort for hva man kan tenke seg opplegget for u-landsinstitutter blir i fremtiden. Jeg synes man skylder en takk til Sverige for at det allerede nå sier seg villig til å gi det u-landsinstitutt de planlegger et nordisk preg. Det er kanskje viktig å understreke at de prosjekter, de oppgaver som de nordiske land i fremtiden også kommer til å ta opp hver for seg, kan gjøres mer effektive hvis vi kan nytte hverandres eksperter, hvis vi kan nytte andres erfaringer også i våre egne oppgaver. I det dokument som heter Sak D 75, som formodentlig alle delegater har lest, gjøres det rede for at det i Sverige er opprettet en egen administrasjon for utviklingshjelpen. Jeg ville gjerne få lov til å legge til at det samme har skjedd i Norge på et noe senere tidspunkt, hvor vi i februar fikk et administrasjonsorgan som heter Norsk utviklingshjelp, med omtrent de samme oppgaver som det svenske organ har. Jeg tror det er rett å si at fra norsk side ser man med all mulig velvilje og positiv innstilling på et nordisk samarbeid på alle de felter hvor det er naturlig og effektivt innenfor hjelpen til utviklingslandene, og det vil få større betydning i årene som kommer, fordi det vel er grunn til å si at alle de nordiske land utvider sitt arbeid på dette felt i dis-

se år. Det er mitt inntrykk at de forslag og det arbeid, som den nordiske ministerkomité nå forsøker å legge opp, bygger på en realistisk vurdering av de mulighetene som er tilstede for et samarbeid. Det er sagt at det vil gjøre oppgavene lettere og mer hensiktsmessige å ta fatt på hvis vi løser dem sammen og at vår hjelp vil bli mer effektiv. Kanskje man skulle legge vel så stor vekt på det som hr. Finn Moe uttalte her i går, at det at vi »samarbeider om slike oppgaver, også er et godt eksempel i utviklingslandene. Det viser at internasjonalt og regionalt samarbeid er mulig.» I den utstrekning som Nordisk Råd vil slutte seg til denne uttalelse av hr. Finn Moe, synes jeg det kan være tankevekkende for Nordisk Råd i forhold til den debatt som har vært her om Nordisk Råds resultater, at man lettere ser verdien av et regionalt samarbeid i forhold til utviklingslandene enn man ser verdien av det nordiske samarbeid innenfor de nordiske land selv.

Minister for kulturelle anliggender **Bomholt**, Danmark: Hr. formand! Forslaget til samarbeidsoverenskomst er for de fleste artiklers vedkommende i nok så høy grad utryk for moralsk vilje som for juridisk forpliktelse. Det er et håndtryk mellom venner. Stående foran den europæiske integrasjon vil vi vedkende os det initiativ, vi har taget, fastholde de vundne resultater og fortsatte i det gode samarbeides ånd. De fleste internasjonale deklarasjoner f. eks. af social karakter fastlægger et minimumsstadium, som vi i vore lande har nået. Her står vi over for en fremtid, som vi kun har den første skitse til, og vi kan næppe nå væsentligt længere, end udkastet til overenskomst giver udtryk for. Hvis vi imidlertid skal fastholde og udbygge samarbejdet i det Europa, som er under dannelse, er det nødvendigt, at vi på alle afgørende områder har virkeligt effektive kontaktoorganer, og her vil jeg især pege på ét område, det kulturelle.

I det indledende afsnit bekræfter regeringerne, at de yderligere vil fremme det nære fællesskab, der består mellem de nordiske folk, og de ord der da først

nævnes, er kultur, det står i spidsen for samtlige sagområder. I artikel 1 er billedet ændret lidt, idet det retslige område nævnes før det kulturelle, og svarende hertil handler artiklerne 2—7 om retsligt samarbejde og 8—13 om kulturelt samarbejde. Opstillingen lader sig fuldt ud forsvare, men det ville næppe have vakt større modsigelse, såfremt de to artikelgrupper i overensstemmelse med de indledende ord var blevet ombyttede. Vi har både i teori og praksis i vore daglige nordiske bestræbelser stillet det kulturelle arbejde øverst. Det omfatter ikke blot en række konkrete midler, men angiver selve målsætningen og den ånd, hvori målet søges virkeliggjort. Vort økonomiske og sociale arbejde tilstræber en friere og rigere kultur. Vi er nået langt i udviklingen i vore nordiske stater, vi er nået så langt, at vi kan vise en voksende interesse for den kulturelle indsats i alle dens forgreninger, vi kan yde den øget støtte, samtlige nordiske budgetter viser det. Når vi fra Nordisk Råds side hædrer en stor forfatter med en kulturpris, er det ikke ydre pynt på vort arbejde, vi angiver dermed et ansvar og en forpligtelse over for det kulturelle. Vi ønsker at give det en så høj prioritet som muligt. I Danmark har vi oprettet et særligt ministerium for kulturelle anliggender. I et undervisningsministerium, i et skoleministerium har vi samlet alle former for basisuddannelse og et stort antal af de uddannelser, der sigter med erhverv. I et ministerium for kulturelle anliggender har vi samlet de mange opgaver, der ellers af historiske grunde har ligget spredt i mange ministerier — jeg nævner sager vedrørende videnskabelig forskning, biblioteker og arkiver, museer, teatre, film, radio og fjernsyn, forfatterret og kunstnerret, musikkonservatorier, akademiet for uddannelse af malere, billedhuggere og arkitekter, naturfredning, folkekulturelle organisationer o. s. v. Ministeriet har altså 3 knudepunkter: videnskabelig erkendelse, kulturel skabende virksomhed og kulturspredning. Der skulle hermed være givet en mulighed for et bedre samspil mellem de kulturelle felter og en hertil svarende både mere nuanceret

og mere effektiv kulturpolitik. Det skulle tillige være muligt efterhånden at tilrettelægge klare og mere rationelle bevillingslinjer. Det siger i øvrigt sig selv, at kulturpolitik i et nordisk land må være begrænset til udformning af ydre rammer og til støtteaktioner på saglig basis uden antydning af indgreb i den frie kulturelle proces. Det har da også vist sig overflødig, komplet overflødig at formulere en bestemmelse herom i samarbejdsaftalens kulturpolitiske afsnit. I det kulturpolitiske afsnit, d. v. s. artiklerne 3—13 siges der væsentlige og værdifulde ting om uddannelse og forskning. I det årti, der er gået, er det jo især disse områder, der har haft vor interesse, selv om der endnu ikke som sagt af hr. Helén er nået alt for store praktiske resultater. Men det kan desværre ikke skjules, at det der siges om de kulturelle anliggender i øvrigt er af sporadisk karakter, faktisk begrænset til art. 13, der konkret nævner det frie folkeoplysningsarbejde samt radio og television, resten går ind under den blufærdige betegnelse: de øvrige kulturområder.

Der er en række andre institutioner, der formentlig med lige så stor ret kunne nævnes, kulturelle områder, der nordisk set kan få den allerstørste betydning. Man kan vanskeligt på den ene side stille kultur øverst på det nordiske samarbejdes værdiskala og dernæst, når det kommer til det konkrete reducere det til et periferiområde. Den danske regering har anset det for et plus for det kulturelle sagområde, at det administrativt samles, og det er ikke utænkeligt, at denne samling kan blive af betydning over for den forestående europæiske integration. Der siges som bekendt ikke noget direkte i Rom-traktaten om det kulturelle arbejdes betingelser og vilkår, men på den anden side vil et tættere europæisk samarbejde med Norden efter alt at skønne få indflydelse på det kulturelle samspil. De frie kulturelle faktorer i vore lande er selv med til at virke bestemmende ind på værdiernes omsætning, og jeg for mit vedkommende følger mig overbevist om, at den nordiske kultur vil vise sig livskraftig og stærk.

Vi har altid kunne bevare vor egen livsform og give den udtryk i ægte kultur. Vi har altid levet i et kulturelt vekselspil med det øvrige Europa og har hidtil kunnet hævde os. Der gives ikke i det moderne Europa en skribent af større format end den Eyvind Johnson, som vi om et par dage samles om at hyldes. Men han står ikke alene som udtryk for kunstnerisk evne. Integrationen kan komme til at betyde en højkonjunktur for nordisk kulturel indflydelse. Der er jo imidlertid desværre enkelte nordiske medborgere, der tror, at vor nordiske kultur vil gå i defensiven og delvis miste sin selvstændighed. Tanken, så primitiv den end er, har dog ikke været fremsat her ved Nordisk Råds møde så vidt jeg har lagt mærke til. Over for den slags tvivlere kan det være hensigtsmæssigt, at der i det mindste findes en samlet kulturadministration, der overvåger de forskydnings, der har økonomiske eller lignende årsager og i påkommende tilfælde kan yde sin medvirken. Naturligvis, en kultur i defensiven er noget nær det værste, der kan ske, og her bør vi vel også nordisk set vende blikket fremefter. Det har faktisk altid været sådan i vore lokale administrationer i hvert fald, i vore lokale kommunale administrationer, at de kulturelle bevillinger var dem, der i en økonomisk depressionsperiode først blev strøget. Der er selvsagt her, hvis denne tradition videreføres, en latent fare, men hvis vi i en eventuel depressionsperiode under en europæisk integrationsproces — forhåbentlig undgår vi noget sådant, der er ikke grund til i og for sig at tro, at der skulle komme en sådan — stryger de kulturelle bevillinger først, betyder det, at vi udleverer de våben, nationalt og nordisk hvormed vi skulle kæmpe. Enten den europæiske integration former sig på den ene eller på den anden måde, vil jeg være tilbøjelig til at tro, at en organisk administrativ samordning på det kulturelle område vil medvirke til et stærkere kulturelt værn, et bedre vagthold og være et tryggere udgangspunkt for aktion.

Selv om vore landes positioner politisk og økonomisk kan være forskellige i

kraft af betingelser, som vi ikke uden videre kan eller bør ophæve, bør der altid stå et samlet kulturnorden over for det øvrige Europa.

Statsrådet Ulla Lindström, Sverige: Herr president! Jag har begärt ordet för att göra ett litet tillägg — vid denna sena timme skall jag inte bli långrandig — till vad min danske kollega Kjeld Philip rapporterat från den nordiska ministerkommittén, kommittén för hjälpen till u-länderna, och vad därefter min kollega Åse Bjerkholt har sagt i ämnet.

Även från svensk sida är det skäl i att betona, att här håller på att växa fram ett verkligt fruktbart samarbete mellan de nordiska länderna. Statsrådet Philip lät förstå att vi har goda förhoppningar om att fyra av våra nordiska länder snart skall kunna gemensamt i ett femte land — i Afrika — genomföra en hjälpsinsats på utbildningens område. Som övningsuppgift i praktiskt samarbete — och i detta fall en svår uppgift med ansvarsfördelning, samordning, avvägning av våra inbördes bidrag — bör detta kunna bli ett experiment av inte ringa intresse för Nordiska rådet i dess strävan att bygga ut våra samarbetsformer och samarbetsmöjligheter.

I sammanhanget skulle jag vilja säga några ord mer om en nyckelfråga för den blivande hjälpverksamheten. Vad jag syftar på är de knappa personaltillgångar som vi förfogar över för internationella biståndsprogram och som kan låsa hela utvecklingen av vår aktivitet om det inte vidtas motåtgärder. Möjligheterna att avsevärt vidga de nordiska insatserna för u-länderna — och vår avsikt är ju att göra så — beror mindre av anslag och pengar än av de personella resurser som kan omsätta pengarna i nyttigheter, av människor som kan bygga institutionerna och administrera dem och fungera som experter i u-länderna. Efterfrågan på fackkunniga personer från den nordiska regionen, redo att tjänstgöra som tekniker, lärare, sjukvårdspersonal etc. i andra regioner av vår värld, bara växer och växer. Ju mer vi ger till FN:s och FN:s fackorgans olika biståndsprogram — och härvidlag lig-

ger Norden långt framme och toppar bidragsskalan — desto oftare förfrågar sig dessa organ i Köpenhamn, Oslo och Stockholm om huruvida vi kan leverera experter att sätta i arbete med de pengar som vi och andra har skänkt. Och ju mer de nordiska länderna satsar pengar på egna direktinsatser i underutvecklade länder — var för sig eller tillsammans, som vi tänker oss i Tanganyika — desto mer kommer vi själva att behöva ta i anspråk nordisk expertis på olika områden. Totalt ökar alltså efterfrågan både för egna och för FN:s biståndsändamål. Då det gäller att få fram fler expertämnen, fler experter för aktuella projekt och som reserver, så blir den naturliggaste, mest näralliggande tanken att breda rekryteringsunderlaget, att analogt med en nordisk arbetsmarknad skapa en nordisk expertmarknad att välja inom för att tillgodose olika yrkesgrenars behov och behovet av specialkunskaper. Med en gemensam nordisk expertrekrytering kan man effektivisera både rekrytering och utbildning.

Som minister Philip här redovisat för togs initiativ till sådan gemensam expertutbildning av Nordiska rådet redan 1960, och den frågan har ägnats stor uppmärksamhet i vår kommitté. I Danmark har man åtagit sig att för vår gemensamma räkning utreda allt vad vi brukar kalla briefing, förhandsorientering av experter som går direkt ut på fältet. I Finland har man, som Åse Bjerkholt nämnde, redan haft en första försökskurs för en något mera allmän utbildning av dem som vill trimma sig att bli experter, och vi tror oss kunna ha stor glädje i alla våra länder av de erfarenheterna. I Sverige slutligen har vi intresserat oss närmast för en mera grundlig expertutbildning av den typ som kan förläggas till ett u-landsinstitut, dit man samlar all dokumentation och annat informationsmaterial om u-länder.

Ministerkommittén tog tidigt upp till diskussion inom sig frågan om u-landsinstitut och hur man kan förlägga utbildning till dem. I valet mellan att specialisera sådana institut på geografiska regioner eller att ge dem en mera speciell fackinriktning stannade vi för det förra.

Därvid förutsatte vi också att institut, som inrättades för att på detta sätt täcka en geografisk region, skulle göras gemensamt nordiska och betjäna hela Norden.

I enlighet med de tankegångarna är det också som svenska regeringen i den proposition, som framlades härömdagen, har föreslagit inrättandet av ett Afrika-institut i Uppsala. Det föreslås också att detta institut skall få en styrelse med helt nordisk sammansättning och med företrädare för vart och ett av de övriga nordiska länder som har egen expertverksamhet. Förslag om den närmare utformningen av institutet skall underställas de andra nordiska ländernas regeringar.

Bara sedan 1957 har vi fått 20 nya stater i Afrika, där de politiska, ekonomiska och sociala problemen är enorma. Många av dem vill särskilt gärna knyta kontakter med de nordiska länderna, som har ett respekterat demokratiskt styrelseskick, som har väl utbyggda välfärdsanordningar och som står utanför koloniala konflikter. Vi måste göra oss beredda för detta. Likaså kommer vi att med glädje hälsa den dag, då vi får ett Asien-institut i något land — vi gissar på Danmark — ett institut, som kan hjälpa oss att glänta på dörren till de asiatiska folkens sociala och ekonomiska problem.

Vad jag har velat säga med det här lilla bidraget beträffande expertutbildningen i Norden har bara varit, att här uppenbarligen föreligger ett område som den nordiska samarbetstanken har inmutat mycket snabbt. En talare nyss, Håkon Johnsen, efterlyste något annat än prat och papper i det nordiska samarbetet; kanske kan det trösta honom något litet att möta nordisk handling och handlingsvilja på u-landshjälpens område.

Johan Poulsen, Danmark: Hr. præsident! Mit hjerte er fyldt af glæde over at nyde det privilegium, som det er at kunne tage del sammen med alle de andre nordiske brødrefolk i Nordisk Råds 10. session her i Helsingfors. Var jeg en digter, ville jeg ufravigeligt sadle min

pegasus og en hymne til Nordens herlige stamme ville ganske spontant sprudle frem af mit hjertes kildevæld i samme stund. Men ak, desværre jeg er ingen digter, kun et prosaisk, gråt hverdagsmenneske, men ikke desto mindre er det for mig en nødvendighed at give udtryk for, hvilken personlig glæde og oplevelse det er som færing at kunne være med her og få lov til at blande min stemme i det samlede nordiske kor, så det kan være et fuldgyldigt udtryk for, hvad der findes af nordisk national egenart inden for Nordens grænser. Færøernes statsretlige status er som bekendt ikke sådan, at den giver øerne ret til at vælge medlem til Nordisk Råd på linje med de andre, selvstændige nordiske stater.

Når der desuagtet er en færing til stede her i dag som medlem af Nordisk Råd, skyldes det den omstændighed, at jeg som medlem af det danske folketing af mit parti i folketinget, partiet Venstre — hvis formand, hr. Erik Eriksen, vil være velkendt af de fleste medlemmer af Nordisk Råd — er blevet valgt som en af partiets repræsentanter. Det frisind og brodersind, som denne venlige gestus er udtryk for, frembærer jeg herved ikke alene min personlige men også mine landsmænds tak for.

Århundreders isolation har gjort os færing til det, vi er i dag. Vi har vort eget sprog, vor egen kultur. Vi har ikke været så heldige som vore venner og frænder, islændingene at have skrevet sagaer, men så har vi til gengæld haft en stor uvurderlig skat i vore mange kvad og folkeviser, ligesom det er lykkedes os ene af samtlige europæiske folk at bevare den i middelalderen almindeligt anvendte kædedans, der ledsages af kvad eller folkeviser. Og så kan jeg som et kuriosum nævne »Grindedrabet». Mig bekendt findes der ikke andre steder end Færøerne, hvor grindefangsten gennem århundreder har været ordnet ved lov, hvor der gives detaljerede statsregler ikke alene for selve drabet, men også for fangstens fordeling. Her viser det sig, hvor socialt indstillede de gamle færing var; århundreder inden der var tale om en social lovgivning i almindelig forstand i noget af Nordens lande,

praktiserede færingerne socialisme i renkultur. Ikke alene de, der deltog i fangsten, men også de, som var forhindret i at deltage i drabet, fik en vis andel i fangsten, selv barnet i vuggen fik sin andel. Den hårde kamp for tilværelsen, den stadige kamp mod havet og kræfterne i den omgivende natur har skabt en stærk og hårdfør race, sund og stærk, såvel fysisk som psykisk. Betegnende i så henseende er, at samtidig med, at havet har givet os alt det, der har været eksistensgrundlaget for de skiftende generationer gennem tiderne, er havet også vor største kirkegaard. Havet gav, havet tog, synger en af vore digtere.

Jeg skal ikke her komme ind på enkelte sager eller rekommandationer, men det vil fremgå af det allerede udtalte, at alt hvad der vedrører fiskeri, søfart og handel med fiskeprodukter er af livsvigtig betydning for os og har derfor vor udelte interesse.

Vi færinger er ret centralt placeret, når talen er om nordisk indstilling, nordisk samarbejde. Sprogligt tilhører vi den vestnordiske sproglinje. Vor politiske forbindelse med Danmark medfører naturligt kendskab til dansk sprog. Med kendskabet til disse to nordiske sprog har vi nøglen til samtlige andre nordiske sprog. At dette giver forudsætninger for et ret omfattende kendskab til og forståelse for nordisk samarbejde er kun naturligt. Det har været mig en oplevelse at erfare, hvorledes vor fællesnordiske kulturarv, vor fælles indstilling og fælles livssyn letter kontakten mellem personer fra de forskellige nordiske lande.

Vi færinger føler os som den yngste og mindste i den nordiske familie, og ligesom lillebror i enhver familie ser vi op til vore større og ældre brødre. Vi beundrer dem for styrke, klogskab og andre gode egenskaber og ønsker helst, at de skal være et lille gran klogere og stærkere end dem, der er uden for familien. Men samtidig med, at lillebror søger tryghed og forståelse hos familiens øvrige medlemmer har han et uhyre fintmærkende instinkt for, hvilke følelser og stemninger der gør sig gældende

mellem familiens øvrige medlemmer. Falder der mørke skygger over sindene eller omvendt, bliver det omgående registreret af lillebror. Lillebror har i almindelighed en urokkelig tillid til familiens øvrige medlemmer, deres ansvarsfølelse, deres klogskab og retsind. Mon ikke tidspunktet nærmer sig for Nordisk Råd, da klokken er ved at falde i slag, som det er udtrykt af andre talere.

Hr. præsident! Til slut skal jeg overbringe Nordisk Råd en hjertelig hilsen fra det færøske lagting med ønsket om held og lykke for rådet i dets betydningsfulde arbejde for de nordiske stater.

Meddelande

Det meddelades, att justitieministern Pauli Lehtosalo, Finland, statsråd Nils Lysø, Norge, och landbrugsminister Karl Skytte, Danmark, intagit sina platser i rådet.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsident! Jeg beklager, at jeg på grund af sygdom tilbragte dagen i går i sengen og derfor ikke kunne deltage i Nordisk Råds plenarmøde. Det er også årsagen til, at jeg har indtegnet mig så sent på talerlisten, men jeg har nogle bemærkninger, som jeg mener, det er nødvendigt at fremkomme med.

Det har været sagt af hr. statsminister Gerhardsen i går, at det var jo allerede fra starten en forudsætning, at udenrigspolitikken og forsvarspolitikken skulle holdes uden for, og i fortsættelse heraf tilføjede hr. statsminister Gerhardsen: »Jeg vil f. eks. ikke lægge skjul på min skuffelse over, at vi ikke er kommet længere i vort samarbejde på det økonomiske område.» Jeg er af den opfattelse, at man ikke kan skille økonomisk politik og udenrigspolitik, og jeg vil samtidig sige, at når hr. statsminister Erlander i dag har udtalt, at vi skal ikke være rædde for at diskutere store spørgsmål, på hver session burde en stor sag være dominerende, får det mig til at udtale, at på denne session af Nordisk Råd burde én stor sag være dominerende, nemlig vore landes stillingtagen

til markedsdannelserne. Ja jeg erkender, at dette naturligvis i høj grad er et udenrigspolitisk spørgsmål, selv om det også griber dybt ind i vore landes indenrigspolitik og i vore landes økonomiske politik. Men som sagt, økonomi og politik kan efter min opfattelse ikke skilles, og jeg mener derfor, det var på sin plads, om man i generaldebatten i Nordisk Råd i alt væsentligt havde koncentreret sig om dette altoverskyggende spørgsmål, hvis løsning kan komme til at bestemme vore landes skæbne og Nordisk Råds skæbne igennem lang, lang tid fremover.

Mange talere har beklaget, at det ikke i sin tid lykkedes at etablere en nordisk toldunion; jeg kan tilslutte mig beklagelserne, men jeg kan samtidig tilføje: var det lykkedes at etablere en nordisk toldunion, så er det ganske klart, at dette ville have fået udenrigspolitiske konsekvenser for hele Norden.

Hvad angår stillingen til markedsplanerne, til det vi i Danmark kalder fællesmarkedet, er der jo en mulighed for og en fare for, at de nordiske lande skilles i denne sag. Der er en mulighed for og en fare for, at Danmark og eventuelt Norge tilslutter sig fællesmarkedet som fuldt medlem, medens Sverige måske søger associering. Jeg er jo ikke så sikker på, at Finland vil søge associering, og jeg erkender at Islands stilling foreløbig er mig ubekendt. Jeg kan kun beklage, at man i hvert fald i den diskussion, der hidtil har været i Danmark om stillingen til fællesmarkedet, fra fællesmarkedets fortalere har søgt så godt som udelukkende at tale om den økonomiske side af sagen, at fremstille det, som om det bare drejede sig om en økonomisk stillingtagen, som om det drejede sig om økonomi og toldpolitik og ingenting andet. Jeg kan samtidig beklage, at man har fremstillet sagen sådan, at om vi ikke tilslutter os fællesmarkedet, da isolerer vi os. Ja jeg tror endda, det har været sagt her under debatten i Nordisk Råd i dag, at man må være forsigtig ikke at isolere sig.

Jeg er af den opfattelse, at selv om man holder sig fri af fællesmarkedet, isolerer man sig ikke. Jeg anser det for

aldeles udelukket, at de økonomiske forbindelser, handelsforbindelserne med fællesmarkedets lande skulle blive afbrudt, hvis vi ikke tilslutter os fællesmarkedet; og jeg gør derudover opmærksom på, at hvis det går som mange tror — men jeg er ikke så overbevist om, at det går sådan — at ikke bare England, men også Danmark og Norge tilslutter sig fællesmarkedet, er det rigtigt, at her har vi et markedsområde på en kvart milliard mennesker. Men jeg vil ikke lade mig fortælle, at om vi ikke er inden for dette markedsområde, da har vi isoleret os. Så vidt jeg ved, lever der 2,5 milliard mennesker på jordkloden, og det forekommer mig farligt at isolere sig fra 2,25 milliard mennesker for at være i selskab med 1/4 milliard. Jeg anser det ikke for givet, at Danmark og Norge tilslutter sig fællesmarkedet. Jeg ved, der er en mulighed — for Danmarks vedkommende er sagen i hvert fald ikke afgjort, der er indledt forhandlinger, der er stillet som betingelse, at England først tilslutter sig, og der er desuden stillet som noget i retning af betingelser, at vi får visse indrømmelser fra de store fællesmarkedslande af hensyn til vor industri og vort landbrug og af hensyn til vort nordiske samarbejde. Jeg ved ikke, om man skal opfatte det sådan, at hvis vi ikke får disse indrømmelser, da vil vor regering holde os fri af fællesmarkedet. Jeg ved imidlertid, at fællesmarkedet ikke er en økonomisk sag — det er også en økonomisk sag — men som sagt: økonomi og politik kan ikke skilles. Dersom et land kommer i alvorligt økonomisk afhængighedsforhold til et andet eller til flere andre, eller hvis der sker en alvorlig infiltration i dets økonomi og erhvervsliv, da mister det naturligvis evnen til og muligheden for selvstændigt og ud fra egne interesser at bestemme over sin udenrigspolitik. Til overflod er dette fastslået i Rom-traktatens allermest decideret økonomiske afsnit, afsnittet om handelspolitikken.

I Rom-traktatens artikel 111 påbydes det udtrykkeligt, at medlemsstaterne foretager en samordning af deres handelsforbindelser med tredjelande på en

sådan måde, at de nødvendige betingelser for iværksættelse af en fælles politik på udenrigshandelens område er til stede ved overgangsperiodens udløb. Denne bestemmelse, som uddybes i de følgende artikler, siger altså rent ud, at efter overgangsperiodens udløb, efter 1970, kan intet medlemsland selv slutte handelsaftaler med andre lande, de sluttes for hele Rom-unionen af fællesmarkedets overstatslige organer. Enhver ved, at et lands udenrigshandelspolitik absolut ikke kan skilles fra dets almindelige udenrigspolitik, så allerede gennem denne del af traktaten er det praktisk fastslået, at vi vil miste vor udenrigspolitiske handlefrihed, dersom vi kommer ind i de seks.

Rom-traktaten er imidlertid direkte politisk i sin målsætning. Det siges jo i dens formålsparagraf, den såkaldte præambel, at de seks landes regeringer er »besluttede på at opbygge grundlaget for en sammenslutning mellem de europæiske folk, der uden ophør gøres stadig snævrere» og »besluttede på gennem fælles handling at sikre økonomiske og sociale fremskridt for deres lande ved at ophæve de skranke, som deler Europa». De skranke, her er tale om, er ikke toldskranke alene eller visse skranke for handelen, her er tale om skranke overhovedet, altså de nationale grænser og statsgrænserne. Man skal uden ophør arbejde hen imod at få slettet disse statsgrænser, altså arbejde frem ikke mod et vesteuropæisk statsforbund, men mod en vesteuropæisk forbundsstat.

At de 3 dominerende magter i de seks er overvejende katolske, gør jo nok ikke sagen bedre, og at vi ikke er blot nogenlunde grundfæstet demokratiske, gør den værre. Jeg må tillade mig at sige, at den omstændighed, at Tyskland er den økonomisk og militært stærkeste af de 3 lande — det har vi lige fået besked om gennem en ledende artikel i Flensburger Tagesblatt — bør ingen i Danmark og Norge glemme.

Skulle man være i tvivl eller foregive at være i tvivl om Rom-traktatens politiske målsætning, skulle man være i tvivl om, at Sveriges regerings vurdering er rigtig, at det land, som går ind i Rom-

unionen, mister retten til selv at bestemme over sin udenrigspolitik og sin forsvarspolitik, så behøver man blot at tage hensyn til, hvad der bliver sagt fra de ledende folk i fællesmarkedets overstatslige organer. Det er nu engang ikke vore landes parlamenter eller udenrigsministre, der fortolker Rom-traktatens artikler. Det gøres af ministerrådet og kommissionen. Kommissionens formand, der jo i og for sig i konsekvensen er en slags statsminister i de seks, har den 8. maj 1961 på et møde i Hamburg erklæret: »Fællesmarkedets politiske mål er og har fra starten været de europæiske landes sammenslutning i en politisk enhed, skabelsen af et politisk handlekraftigt og enigt Europa.»

Må jeg, hr. præsident, tillade mig yderligere at gøre opmærksom på, at i juni måned forventede man jo i Bryssel, at England og Danmark skulle indgive optagelsesansøgninger til fællesmarkedet. I den situation holdt fællesmarkedets parlament, den såkaldte forsamling, møde i Strasbourg, og ved den lejlighed talte hr. Hallstein netop om perspektiverne for en eventuel engelsk-dansk tilknytning. Med henblik herpå sagde han: »Hvis et land tænker på at gå om bord i fællesmarkedets skib, så må det være klar over, at det binder sig til unionens paragraffer og bestemmelser, og det må ikke vente, at skibet vender tilbage til sin afsejlingshavn.»

Jeg kunne, om jeg anså det for nødvendigt, bringe adskillige flere citater fra de ledende folk i fællesmarkedet. Jeg skal ikke gøre det, da jeg må anse det for overflødig. Jeg ønsker kun at erindre om, at samme Hallstein, der er formand for fællesmarkedets kommission, har været i Amerika og holdt et foredrag på Harvard universitet. Det var den 22. maj 1960. Ved den lejlighed sagde han:

Vi — altså fællesmarkedet — driver ikke forretning for at opbygge toldmure eller for at skabe en diskriminerende klub . . . Vi driver overhovedet ikke forretning — vi beskæftiger os med politik.

Jeg har ønsket at sige dette, hr. præsident, for at i hvert fald ingen, som deltager i Nordisk Råds møde, skal kunne påstå, at de er uvidende om denne for-

tolkning af Rom-traktaten og denne fremstilling af Rom-unionens målsætning, som er givet af de ledende inden for Rom-unionen, og som vi må tage hensyn til.

Jeg erindrer også om, at den 18. juli 1961 samledes stats- og regeringscheferne fra de seks lande og vedtog en højtidelig erklæring om, at nu ville de »give viljen til politisk forening konkret form», og nu ville de »organisere samarbejdet, så der i stigende grad gaves forudsætninger for en fælles politik, der vil fremme Europas politiske forening».

Derfor overdrog de en særlig komité, kendt som Fouchet-komiteen, at udarbejde en med Rom-traktaten sideløbende traktat, der skulle være grundloven for denne politisk-militære sammenslutning.

Fouchet-komiteen har lavet sit udkast, som forudsætter denne forening i en økonomisk, udenrigspolitisk og militær organisation, der ledes af overstatslige organer med tilsvarende stærke og ubetingede beføjelser som de overstatslige organer i fællesmarkedet, nemlig en forsamling, et ministerråd og en kommission.

Der er ikke opnået enighed om denne plan endnu, fordi Frankrig foreløbig har stillet sig på det standpunkt, at det enkelte medlemsland skal have vetoret, medens Tyskland stiller sig på det standpunkt, at sådan vetoret skal ikke eksistere. Uanset denne uenighed er man absolut enig om målsætningen, at Rom-traktaten ikke skal være en økonomisk traktat, men at den skall etableres også som en udenrigspolitisk militærtraktat, eventuelt ved at der sluttes en sideløbende traktat, men således, at man ikke kan godkende selve Rom-traktaten, uden at man godkender denne sideløbende udenrigspolitisk-militære traktat.

De ledende statsmænd blandt de seks har til overflod kategorisk erklæret, at krav herom stilles ikke blot til de lande, der søger fuldt medlemsskab, men kravet herom stilles også til lande, som søger associering til fællesmarkedet. De har kategorisk sagt, at de har ikke brug for associerede lande, som vil være neutrale, for de godkender ingen neutralitet.

Ja, dette anser jeg for nødvendigt at sige ved denne lejlighed for derpå at understrege, at vi burde her i Nordisk Råd på denne 10. session gøre spørgsmålet om stillingen til fællesmarkedet til spørgsmålet over alle spørgsmål. Det burde dominere vore debatter, og vi burde søge at nå frem til en fælles eller koordineret stillingtagen.

Det har ganske vist i Danmark været sagt og bliver vel fortsat sagt, at vi er nødt til at melde os ind i fællesmarkedet, for ellers bliver vi ruineret, men om vi melder os ind i fællesmarkedet, da vil der oprinde en periode af velstand. Jeg anser ikke, at der findes nogen dokumentation eller blot sandsynlighed for, at dette er rigtigt, men selv om så var, er jeg af den opfattelse, at vort land burde holde sig fri af fællesmarkedet, og jeg er aldeles overbevist om, at det danske folk vil være villig til at bringe ofre for at bevare sin nationale selvstændighed og bevare samarbejdet med det øvrige Norden. Jeg tror ikke, der vil eksistere uovervindelige økonomiske problemer for vort land, om vi ikke går ind i fællesmarkedet, men jeg er sikker på, at om der etableres et efterhånden mere intimt økonomisk og handelspolitisk samarbejde mellem de nordiske lande, da bliver chancen for, at det går godt, langt, langt større.

Det er rigtigt, at for få år siden brast forhandlingerne om et sådant intimt økonomisk samarbejde, og resultatet blev, at vore lande gik ind i EFTA. EFTA eksisterer fortsat, og det er for mig et spørgsmål, om et enkelt eller to nordiske lande, som går ind i EEC, vil være i stand til overhovedet at frigøre sig for EFTA.

Men igen til spørgsmålet om vore landes økonomiske muligheder. Hr. statsminister Erlander har her gjort opmærksom på, at de nordiske lande indbyrdes pr. indbygger har omtrent lige så stor samhandel som de seks fællesmarkedslande har indbyrdes pr. indbygger. Det er noget, som giver grund til eftertanke. Det giver måske endda nok så megen grund til eftertanke, at disse nordiske lande i forhold til indbyggerantallet har en større udenrigshandel end nogle

andre lande eller områder. Om jeg ikke tager helt fejl, så er det sådan, at de nordiske lande har en import, et indkøb i den øvrige verden, som er cirka 4 gange, måske 5 gange så stort som hvert af de forskellige vesteuropæiske lande, deriblandt Vesttyskland, Frankrig og Italien.

Hvorfor nævner jeg importen? Jo derfor, at verdensmarkedet gennemgående er købers marked, og det land, som har stor købekraft, har handelspolitisk mulighed for at foranledige, at de lande, hvor det køber, også køber dette lands varer. Jeg tror, at om vi sluttede vore lande sammen og etablerede blot en fælles udenrighandelspolitik, da ville der ikke være så store problemer med hensyn til at sikre afsætning ude i verden for vore produkter.

Men hvorom alt er, det politiske er for mig det altoverskyggende. Jeg er af den opfattelse, at såvel af økonomiske, som navnlig af politiske grunde bør de nordiske lande holde sig fri af markedsdannelse som fællesmarkedet. Og jeg vil tilføje, at hellere så jeg de nordiske lande i fællesskab forhandle om associering til fællesmarkedet, end jeg så et eller to af de nordiske lande slutte sig til fællesmarkedet som fulde medlemmer. Skulle denne ulykke ske, da må man være klar over, at da bliver der trukket en toldgrænse ned over Kølen og ned gennem Øresund. Man må være klar over konsekvenserne af dette. Og da tror jeg, det kan blive berettiget at holde taler som den, hr. Håkon Johnsen har holdt her i dag. Da vil vi vel fremover i Nordisk Råd kunne tillade os at diskutere spørgsmål om en nordisk folkehøjskole og spørgsmålet om uddeling af en nordisk litteraturpris. Men de virkelig afgørende spørgsmål kan vi kun behandle rent akademisk i Nordisk Råd.

Hr. Thestrup har talt om muligheden for en yderligere samordning af vor lovgivning og praksis især på det juridiske område. Det var en smuk tale, der burde være realiteter i den; men om Danmark og Norge melder sig ind i Rom-unionen, er vi netop hvad den juridiske lovgivning angår skilt fra det øvrige Norden, og da vil romerretten holde sit indtog i

vore lande, så sandt som det fastslået i Rom-traktaten, at landenes lovgivning skal — som det så smukt hedder — »harmoniseres». Man skammer sig vel ved at bruge det langt mere udtryksfulde, som vi kender langt bedre i Danmark og Norge, nemlig: »ensrettes»!

Jeg håber stadig væk, at forhandlingerne, som Danmark fører med fællesmarkedets ledende organer, skal resultere i, at vi ikke kan tilslutte os fællesmarkedet, og i så fald er det vel muligt på et nyt grundlag, med et bedre udgangspunkt i Nordisk Råd og mellem regeringerne og mellem parlamenterne at arbejde for intimt nordisk samarbejde.

Men, hr. præsident, må jeg samtidig sige, at de nordiske lande, som er indstillet på ikke at gå ind som fuldt medlem af fællesmarkedet og som, selv om de måske søger associering, dog må være klar over, at chancerne for associering er meget små, de ville gøre Norden en stor tjeneste, om de ville tage initiativer, som gjorde det lettere for Danmark og forhåbentlig også for Norge at holde sig fri af det europæiske økonomiske fællesskab.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, beslöt rådet lägga rapporten till handlingarna.

2

Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Rådet beslöt lägga rapporten till handlingarna.

3

Rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Rådet beslöt lägga rapporten till handlingarna.

4

Rapport från rådets ekonomiska niomannakommitté

Rådet beslöt lägga rapporten till handlingarna.

5

**Rapport från Redaktionskommittén för
»Nordisk Kontakt»**

Rådet beslöt hänvisa rapporten till kulturutskottet.

6

Spörsmål, huruvida vissa saker må avgöras utan utskottsbehandling

Presidiet hade föreslagit, att rådet måtte utan utskottsbehandling avgöra de saker, som intagits i särskild lista [*se förteckningen s. 35—37*].

Presidiets förslag bifölls.

7

Sak A 15: medlemsförslag om ändrade omröstningsregler i Nordiska rådets arbetsordning

Arbetsutskotten hade föreslagit, att rådet måtte antaga medlemsförslaget.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

8

Sak A 28: medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier

Arbetsutskotten hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta behandlingen av spörsmålet till nästa ordinarie session.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

Följande två punkter på dagordningen behandlades i ett sammanhang.

9

Sak D 4: meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet jämte tilläggsförslag om samarbete i fråga om specialvård på sjukhus

10

Sak D 17: meddelanden om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodoräknande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension jämte tilläggsförslag om tillgodoräknande av nordisk offentlig tjänst i fråga om pensionsrätt

Arbetsutskotten hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session samt uppskjuta behandlingen av tilläggsförslagen till nästa ordinarie session.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

Följande fyra punkter på dagordningen behandlades i ett sammanhang.

11

Sak D 6: meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område

12

Sak D 20: meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart

13

Sak D 45: meddelande om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd

14

Sak D 50: meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut

Arbetsutskotten hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

15—36

Övriga förslag, som föreslås skola avgöras utan utskottsbehandling

Arbetsutskotten hade föreslagit, att rådet måtte lägga de under punkt 6 på dagordningen avhandlade saker, som icke avgjorts under punkterna 7—14, till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålen till nästa ordinarie session.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

37

Sak A 31: medlemsförslag om åtgärder mot radiosändning i strid mot det internationella radioreglementet jämte ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget

Presidiet hade föreslagit, att rådet måtte bordlägga saken till nästa möte.

Presidiets förslag bifölls.

Följande två punkter på dagordningen behandlades i ett sammanhang.

38

Sak A 23: medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse

39

Sak B 3: regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse

Arbetsutskotten hade föreslagit, att rådet måtte hänvisa sakerna till ekonomiska utskottet med åliggande för utskottet att införskaffa yttranden häröver från övriga utskott.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

40—142

Återstående saker på saklistan

Rådet beslöt hänvisa återstående saker till utskott enligt föreliggande förslag [se s. 31—35].

Mötet avslutades kl. 17.27.

Protokoll

3:e mötet

Tisdagen den 20 mars kl. 15.00

President: Fagerholm

Dagordning

1. Sak A 31: medlemsförslag om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet jämte ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget

2. Juridiska utskottets förslag nr 1 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (Sak D 8)

3. Juridiska utskottets förslag nr 2 i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m. (Sak D 84)

4. Juridiska utskottets förslag nr 3 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan jämte ändringsförslag om bevarande av den nordiska rättsgemenskapen inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen (Sak A 1)

5. Socialpolitiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. (Sak A 2)

6. Socialpolitiska utskottets förslag nr 2 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående ge-

mensam hälsotjänst för sjömän m. m. (Sak D 42)

7. Trafikutskottets förslag nr 1 i anledning av berättelse från Nordiska samfärdselkommittén (Sak C 4)

8. Trafikutskottets förslag nr 2 i anledning av berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén (Sak C 6)

9. Trafikutskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklad upptagande av passageraravgiften i lufttrafik (Sak D 51)

10. Trafikutskottets förslag nr 6 i anledning av medlemsförslag om internordisk giltighet för körkort (Sak A 19)

11. Ekonomiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen (Sak A 9)

12. Ekonomiska utskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna (Sak A 20)

13. Ekonomiska utskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel (Sak A 29)

Meddelanden

3

Det meddelades, att undervisningsminister K. Helveg Petersen, Danmark, statsrådet Rune Johansson, Sverige, statsministern Martti Miettunen, Finland, statsråd Helge Sivertsen, Norge, och statsrådet Gösta Skoglund, Sverige, intagit sina platser i rådet.

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes till rådet, att Gunnar Helén, Sverige, lämnat sessionen och ersatts av Ingrid Gärde Widemar, Sverige.

Rådet beslöt godkänna den härav föranledda ändringen i medlemslistan.

Angående dagordningen

Rådet beslöt, att för denna session saksaker, som behandlats i utskott, finge upptagas till avgörande tidigare än andra dagen efter det att utskottets förslag inkommit till rådet.

1

Sak A 31: medlemsförslag om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet jämte ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget

Presidiet hade föreslagit, att rådet måtte hänvisa saken till juridiska utskottet.

Presidiets förslag bifölls.

2

Juridiska utskottets förslag nr 1 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (Sak D 8)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

Juridiska utskottets förslag nr 2 i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m. (Sak D 84)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

4

Juridiska utskottets förslag nr 3 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan jämte ändringsförslag om bevarande av den nordiska rättsgemenskapen inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen (Sak A 1)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget;

II. att rådet i anledning av ändringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i fællesskab at overveje, hvorledes det nordiske retsfællesskab bedst kan bevares og udvikles, såfremt ét eller flere af de nordiske lande tilslutter sig Det europæiske økonomiske Fællesskab, og at træffe de efter regeringernes opfattelse i så høende fornødne foranstaltninger.

Thestrup, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Jeg tillader mig at anbefale, at man vedtager den foreslåede rekommendation. Det oprindelige forslag gik, som det vist er de fleste her bekendt, ud på, at der skulle oprettes et fælles rådgivende domstolsorgan.

Ved de undersøgelser, der er foretaget af retspraksis i de nordiske lande, er det fastslået, at den er så ensartet, at der ikke er brug for et sådant rådgivende domstolsorgan.

Derimod er der i høj grad brug for, at det af regeringerne overvejes, hvorledes det nordiske retsfællesskab bedst kan bevares og udvikles, såfremt et eller flere af de nordiske lande tilslutter sig

Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Regeringerne har på udvalgsrådet meddelt, at man påtænker nedsættelse af en studiegruppe til at undersøge, hvorledes lovgivningen i de forskellige lande stiller sig til Rom-traktaten; og rekommandationen går da ud på, at regeringerne opfordres til at træffe de efter deres opfattelse i så høje for- nødne foranstaltninger.

Jeg tillader mig at erindre om det, jeg sagde ved generaldebatten, at på dette område må det være regeringerne, der har initiativet, og at der næppe er megen tid at give væk.

Jeg skal som sagt anbefale, at man vedtager rekommandationen.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, bifölls utskottets förslag, punkt I.

Votering medelst omröstningsapparat skedde beträffande utskottets förslag, punkt II.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pitsinki, Johan Poulsen, Rihtniemi, Berte Rognerud, Rosenberg, Paula Ruutu, Røiseland, Saarinén, Sandler, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelm, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Asgeir Bjarnason, Horn, Hønsvald, Hertta Kuusinen, Leirfall, Ohlin, Osvald, Pentti och Carl Petersen.

Rekommandationen hade sålunda antagits med 60 röster.

5

Socialpolitiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. (Sak A 2)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att i samråd med vederbörande sjöfolks- och redareorganisationer företaga en undersökning av förutsättningarna för att tillerkänna nordiska sjömän tjänstgörande ombord på fartyg från annat nordiskt land samma sociala förmåner som fartygets hemland ger landets egna medborgare,

2. att utreda möjligheterna att i lämplig omfattning utvidga den egna konsulära verksamheten beträffande sjöfolkets angelägenheter till att avse icke blott ombordanställda från det egna landet utan även ombordanställda från alla övriga nordiska länder, samt

3. att sträva till att i framtida lagstiftning av betydelse för sjömannens sociala rättigheter i hans egenskap av yrkesutövare ombordanställda från annat nordiskt land tillförsäkras samma förmåner som det egna landets medborgare.

Birger Andersson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Den fråga vi nu skall avgöra har rådet tidigare behandlat vid ett par tillfällen, och socialpolitiska niomannakommittén har under flera år ägnat den ett rätt omfattande utredningsarbete. Bland annat har kontakter tagits med såväl redarorganisationerna som sjöfolksorganisationerna i hela Norden för att man skall komma underfund med hur detta ärende egentligen bör handläggas. Alla har varit överens om att skall man över huvud taget få en fri arbetsmarknad även för sjöfolk, så måste man skapa likartade sociala rättigheter.

Nu anlitas emellertid utländsk arbetskraft i stor utsträckning inom några av de nordiska handelsflottorna, framför allt den svenska, men detta har inte

hindrat att vi har ansett det naturligt att man försöker få en likartad sociallagstiftning i vart fall för de nordiska sjömännen. Det är inte alltid nödvändigt med allt för ingripande lagstiftningsåtgärder, men i varje fall bör de olika nationernas sjöfolk icke behandlas olika.

Nu kommer enligt den rekommendation som vi här förelägger rådet en fortsatt utredning att äga rum, och vi förutsätter att vederbörande sjöfolks- och redarorganisationer därvid kopplas in, så att de gemensamt kan komma på de riktiga lösningarna.

Det är glädjande framför allt för den socialpolitiska niomannakommittén att enighet har kunnat nås och att även utskottet enligt har kunnat sluta upp omkring förslaget. På detta sätt har vi nått ett bra stycke på vägen mot en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk. Sjöfarten betyder så mycket för Nordens ekonomi, att det är synnerligen värdefullt att det skapas likartade sociala förhållanden för dem som tjänstgör inom handelsflottorna.

Herr president! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lindblom, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Einar Olgeirsson, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Pitsinki, Johan Poulsen, Rihtniemi, Berte Rognerud, Rosenbergl, Paula Ruutu, Røiseland, Saarinen, Sandler, Strand, Sukselainen, Sun-

din, Söderhjelm, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Leirfall, Lundström, Lyng, Harald Nielsen, Ohlin och Carl Petersen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 63 röster.

6

Socialpolitiska utskottets förslag nr 2 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

(Sak D 42)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

7

Trafikutskottets förslag nr 1 i anledning av berättelse från Nordiska samfärdselkommittén (Sak C 4)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Cassel, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Beträffande trafikutskottets utlåtande finns inte så mycket att säga; det intressantaste är egentligen den till utlåtandet fogade innehållsförteckningen. Där finner man nämligen, att det är inte mindre än 37 olika ärenden, som samfärdselkommittén ständigt håller sin uppmärksamhet riktad på. Vissa av de uppräknade ärendena kommer tillbaka även i andra sammanhang, men samfärdselkommittén har tagit till sin uppgift att fortlöpande vaka över de ärenden, som gäller trafiken och samfärdseln i Norden. Samfärdselkommittén är ju inte något av Nordiska rådets egna organ utan ett regeringsorgan, fastän kommittén har att via regeringarna rapportera till rådet. Kommittén avlastar på det sättet en hel del detaljärenden från rådet.

En rad av ärendena på kommitténs lista är redan föremål för behandling av myndigheter eller olika utredningar, och i dessa ärenden håller kommittén myndigheternas och utredningarnas arbete under ständig observans. När kommittén inte är samlad, samlas dess sekretariat rätt ofta, och genom att ständigt rikta frågor till vederbörande organ försöker man hålla dem vakna och fungerar alltså som ett myndigheternas »dåliga samvete» när det gäller samarbetet i dessa ärenden.

Samfärdselkommittén har också tillämpat en annan arbetsmetod som jag tror att den kommer att arbeta efter i vidgad omfattning, nämligen att fungera som en panel, då myndigheternas representanter och andra från de olika nordiska länderna samlas och när de har litet svårt att komma överens om gemensamma lösningar. I sådana fall kan det vara av värde att vederbörande får komma till utomstående, som direkt driver de nordiska synpunkterna; på detta sätt har vi bl. a. haft ett mycket givande samarbete med tullmyndigheterna.

Nu skall jag, herr president, inte gå igenom rapporten utan nöjer mig med att fästa uppmärksamheten vid sak nr 13, punkt 2, där vi från trafikutskottets sida har känt behov av ett visst stöd från Nordiska rådet. Det gäller ett gammalt ärende som samfärdselkommittén många gånger förut har brottats med, nämligen rätt för människor, som inte medför några tullpliktiga varor och som inte innehar valuta utöver det tillåtna, att passera de nordiska gränserna där de själva finner för gott. Till en början mötte det önskemålet vissa erinringar från tullmyndigheterna, men de har gett med sig, och nu hänger det på passmyndigheterna, som vill att folk skall gå över vid de fastställda gränsställena. Nu vet vi ju alla, att t. ex. tusentals skidåkare går över gränsen vid Storlien, Sylarna och på andra platser. Ena ögonblicket är man på svensk sida om gränsen, andra ögonblicket på norsk sida, utan att man egentligen säkert vet på vilken sida man befinner sig. Men varje gång man passerar gränsen där det inte är ett legaliserat övergångsställe

gör man sig skyldig till en brottslig handling, som en nitisk landsfiskal eller annan åklagare skulle kunna beivra och få bötfälld. Naturligtvis väcks inga åtal, och därför händer ingenting, men vi har funnit det olämpligt att sådana gränsövergångar allt framgent skall vara kriminaliserade.

Vi har alltså velat säga ifrån, att man enligt vår mening bör försöka åstadkomma en sådan ordning, att dessa mycket oskyldiga och ofta förekommande gränsövergångar blir legaliserade.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

8

Trafikutskottets förslag nr 2 i anledning av berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) (Sak C 6)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

9

Trafikutskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik (Sak D 51)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

10

Trafikutskottets förslag nr 6 i anledning av medlemsförslag om internordisk giltighet för körkort (Sak A 19)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Utskottets förslag bifölls.

11

Ekonomiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen (Sak A 9)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av ändringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforskningsinstitutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten.

Lindblom, Finland (utskottets talesman): Herr president! Yttranden över ändringsförslaget har inhämtats och samtliga remissinstanser ger ändringsförslaget sitt stöd i så måtto, att de instämmer i förslaget, understrykandet av behovet av ökade anslag från regeringarna till ifrågakarande verksamhet. Remissorganen har varit såväl statliga instanser, t. ex. ministerier, centrala ämbetsverk och kommittéer, som olika förbund och föreningar som ändringsförslaget berör. Bland de statliga kommittéerna bör särskilt nämnas Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser, emedan den är de centrala nordiska byggnadsmyndigheternas samarbetsorgan. Bemärkas bör även, att de olika förbunden och föreningarna bedriver ett intensivt samarbete med motsvarande organisationer i övriga nordiska länder och därvid i allmänhet kunnat enas om gemensamma riktlinjer i sin verksamhet. Det kan därför med fullt fog anses, att det är en mycket vid och sakkunnig opinion, som ligger bakom de olika remissyttrandena. Detta stöds ytterligare av den slutresolution som gavs vid avslutningen av Nordisk byggedag VIII i Köpenhamn förra september, där 1200 fackmän av olika kategorier från de fem nordiska länderna behandlade temat och byggeriets industrialisering. Ur resolutionen vill jag citera bl. a. följande:

Byggnadsverksamhetens fortsatta industrialisering är icke först och främst ett tekniskt problem utan ett organisatoriskt

och politiskt. Det rör sig nu icke blott om ett ökat samarbete. Byggeriets många faser bör inrikta sig på en egentlig integration, d. v. s. ett uppgivande av rätten att disponera fritt och okoordinerat. Det blir fråga om integration tvärs över fackgränserna och integration mellan byggherrar, producenter, projekterande instanser och entreprenörer. Byggteamet bör ha en enhetlig ledning. Som i all annan industri kommer denna utveckling att bli möjlig endast på grundval av ökad insats för forskning, materialutveckling och information. Allt detta ställer också stora krav på samfundet som genom en långsiktig forskning och planering skall sörja för att ligga före med de stora linjerna som de enskilda icke själv kan klara. Målet bör först och sist vara konsumenternas behov, ramen omkring deras dagliga tillvaro, miljön i staden, bostaden och på arbetsplatsen, allt det som skapar tillfredsställelse och sunda människor.

Detta citat från resolutionen belyser klart de nordiska byggarnas åsikt om vad den kommande utvecklingen leder till. Byggnadssätt och nya material fordra en allt större forskarinsats för att utvecklingens resultat ekonomiskt och riktigt tekniskt sett skall kunna tillvaratas. Flera remissyttranden har redan understrukit nödvändigheten av materialprovningens koordinering. Detta kommer vi in på i Sak A 20: medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna, väckt av Anselm Gillström. Detta samarbete kan anses vara en absolut nödvändighet, om vi skall kunna uppgöra gemensamma nordiska normer, vilka i annat fall blir en halvmesyra. Jag vill inte gå in på remissyttrandena i detalj, då ju Nordiska rådets niomannakommitté i sitt utlåtande över ändringsförslagen gjort en ypperlig sammanfattning av dem.

Förstärkandet av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen kommer säkert att snabbt leda till goda ekonomiska och tekniska resultat. Förutsättningen därför är, som niomannakommittén kraftigt understryker, att normeringsverksamheten stärkes med bl. a. ökade statliga bidrag till redan existerande samarbetsorgan, nämligen Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser och Nordiska vägtekniska förbundet. Det är nämligen genom dessa institutioner som forskningens resultat snabbast kan göras tillgängliga till nytta för samhället. Som av det föregående

framgår är byggnadsverksamheten för närvarande under stark utveckling i de nordiska länderna. Nya byggnadsmetoder och byggnadsmaterial framkommer, omfattande forskning erfordras för att de skall kunna nyttiggöras på ett ekonomiskt och tekniskt riktigt sätt. För att det snabbast och på bästa sätt skall kunna ställas till samhällets förfogande fordras därjämte en förstärkning av normeringsverksamheten. Hittills vunna erfarenheter pekar på, att nordiskt samarbete på ifrågavarande område är till stort gagn för byggnadsproduktionens rationalisering och effektivisering i länderna. Utskottet vill därför uttala sin anslutning till det av ekonomiska niomannakommittén avgivna utlåtandet. Utskottet föreslår, att rådet i anledning av ändringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforskningsinstitutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hage-
lia, Hallberg, Hara, Hegna, Horn, Hækerup, Hønsvald, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kytä, Aksel Larsen, Helge Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Carl Petersen, Pitsinki, Johan Poulsen, Rihtniemi, Berte Rognerud, Rosenberg, Paula Ruutu, Røiseland, Saarinen, Sandler, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelms, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Sigurður Ingimundarson och Lyng.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 67 röster.

12

Ekonomiska utskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna (Sak A 20)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ytterligare utveckla samarbetet mellan såväl statliga som enskilda provningsanstalter i de nordiska länderna.

Ebon Andersson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Rekommendationen bygger på ett medlemsförslag, enligt vilket regeringarna skall undersöka möjligheterna för statliga nordiska provningsanstalter av olika slag att bredda och intensifiera samarbetet mellan de nordiska länderna i fråga om av dessa anstalter bedriven provningsverksamhet.

Att behovet av samarbete har ökat framgår tydligt och klart av samtliga remissinstansers uttalanden. Det förekommer redan ett samarbete på olika punkter mellan både statliga och privata institutioner.

I motionen som jag nyss nämnde, rekommenderas ett närmare samarbete mellan statliga anstalter, men niomannakommittén rekommenderar ett sådant samarbete också mellan privata institutioner.

En hel rad önskemål framställs både i motionen och i remissuttalandena. Jag skall emellertid fatta mig mycket kort och inte ta upp tiden med en närmare genomgång. Det önskas bl. a., att provningsresultat och provningsintyg skall göras jämförbara mellan de olika länderna. Man önskar ett mera omfattande personligt utbyte mellan länderna av forskare och andra, liksom också ett mer

intensifierat utbyte av publikationer. Man önskar — framför allt, höll jag på att säga — större anslag till forskningen, vilket man givetvis kunde förvänta. Vidare önskar man, att fortbildningskurser kommer till stånd — det är ett önskemål som framställts från olika håll, bl. a. från statens hantverksinstitut.

Man ställer sig litet tveksam till om det skall bli besparingar på kortare sikt — några större besparingar bör vi kanske inte vänta oss, säger man — men de tillgångar, som finns, kommer att kunna utnyttjas mera effektivt, vilket jag skulle vilja rubricera såsom en besparing.

Som jag redan har nämnt, är remissinstanserna sällsynt eniga, och de tillstyrker förslaget med olika variationer — någon tillstyrker det varmt, några andra tillstyrker kraftigt och en tredje grupp livligt.

Nu har Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté behandlat frågan och hemställer, att Nordiska rådet under åberopande av vad som i utlåtandet anförts måtte rekommendera regeringarna att ytterligare utveckla samarbetet mellan såväl statliga som enskilda provningsanstalter i de nordiska länderna.

Jag ber, herr president, att få yrka bifall till rekommendationen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hage-
lia, Hallberg, Hara, Hegna, Horn, Hækkerup, Hønsvold, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Aksel Larsen, Helge Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Osvold, Gustav Pedersen, Pentti, Carl

Petersen, Pitsinki, Johan Poulsen, Rihtniemi, Berte Rognerud, Rosenberg, Paula Ruutu, Røiseland, Saarinen, Sandler, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelm, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Sigurður Ingimundarson och Lyng.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 67 röster.

13

Ekonomiska utskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel (Sak A 29)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Lars Eliasson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Jag kan fatta mig kort, eftersom utskottets förslag inte innehåller någon rekommendation utan innebär, att behandlingen av detta ärende skall uppskjutas till nästa ordinarie session, men jag vill ändå säga ett par ord, eftersom jag anser att den här frågan liksom den fråga om provningsverksamheten, som nyss behandlades, har betydelse inte bara för producenterna, utan också för konsumenterna, d. v. s. den stora allmänheten.

Jag vill understryka att man redan gjort en del för att åstadkomma en samordning av elmaterielkontrollen i de nordiska länderna. Med det medlemsförslag som Lis Groes och jag väckt har vi emellertid siktat till att åstadkomma sådana provningsbestämmelser, att ett godkännande som utfärdats i ett land skall automatiskt innebära ett godkännande också i övriga nordiska länder. Det förefaller åtminstone en lekman märkligt, att det skall vara så svårt att komma fram till enhetliga normer och en enhetlig tolkning av bestämmelserna.

Vi har också velat rekommendera att elmateriel, som tillverkats i ett land utanför Norden och blivit godkänd i ett

av de nordiska länderna, därmed skall bli godkänd i hela Norden.

Jag är glad över att förslaget har underkastats en så omfattande remissbehandling. Det är emellertid ingen hemlighet — det frångår när man läser igenom ärendet — att det råder delade meningar, inte om syftet att nå fram till större enhetlighet, men om vägarna dit. Det är av detta skäl som ekonomiska utskottet har ansett det angeläget att den ekonomiska niomannakommittén studerar den här frågan ytterligare innan man tar en definitiv ståndpunkt. Då har man också anledning att närmare studera, hur avgiftsfrågan skall lösas vid ett tillgodoseende av de önskemål som har framförts i medlemsförslaget. Skall man gå över till en sådan ordning, måste ju finansieringen av kontrollverksamheten, som nu i stor utsträckning sker i enskild regi, anpassas till det system som här föreslås. Det måste väl närmast innebära att avgift betalas i ett land och att det sker något slags clearing.

Jag tillåter mig också, herr president, att som en av förslagsställarna skicka med den bemärkningen, att det medlemsförslag som vi har framfört och som utskottet nu inte kunnat ta definitiv ställning till ligger i linje med den allmänna samarbetsöverenskommelsens artikel 17, där det just framhålls att man skall söka åstadkomma en sådan ordning, att ett godkännande i ett land skall innebära också ett godkännande också i de övriga länderna i fråga om teknisk, medicinsk eller annan kontroll.

Jag ber att få yrka bifall till ekonomiska utskottets förslag, som innebär att rådet uppskjuter vidare behandling av saken till nästa ordinarie session. Jag vill till det knyta en förhoppning, att vi då skall ha ett mera genomarbetat material på bordet och kunna ta positiv ställning.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

Meddelanden

Det meddelades, att arbets- og socialminister Kaj Bundvad, Danmark, intagit sin plats i rådet.

Vidare meddelades, att det anlant ett telegram från Oslo, där representanter för centralbankerna i de fem nordiska länderna var samlade till möte. Telegrammet hade följande lydelse:

Representanter for sentralbankene i de fem nordiske land har på møte i Oslo i dag sluttet en avtale om kortsiktige valutakreditter i samsvar med et utkast som er tilrådd av Ministerkomitéen for nordisk økonomisk samarbeid. Følgende pressemelding offentligjøres i dag kl. 18.30:

Representanter for de nordiske sentralbanker har på møte i Oslo i dag undertegnet en avtale om gjensidig yting av kortsiktige valutakreditter. Avtalen bygger på et utkast som er utarbeidet av Det nordiske utvalg for finansielle spørsmål og som Ministerkomitéen for nordisk økonomisk samarbeid gav sin tilslutning til i møte den 20. februar 1962. Avtalen bygger på disse hovedprinsipper: Hvis et av de nordiske land kommer i globale betalingsvansker har det etter avtalen rett til i form av swapkreditter å låne inntil motverdien av 100 millioner svenske kroner av de andre land. For Islands vedkommende er beløpet begrenset til motverdien av 10 millioner svenske kroner. Den enkelte sentralbanks plikt til å yte kreditt er begrenset til motverdien av 200 millioner svenske kroner; for Island 20 millioner svenske kroner. Kredittenes maksimale løpetid er ett år, men det er adgang til å treffe avtale om forlenging utover dette tidsrom. Kredittene er kurssikret og rentevilkårene avtales i hvert enkelt tilfelle. En betingelse for å oppta valutakreditter er at låntakerlandet har utnyttet den såkalte gulltransje og en kreditttransje av trekkadgangen i Det internasjonale valutafondets gjeldende regler er adgangen til trekk innenfor denne rammen i praksis automatisk, mens videre trekk forutsetter mer inngående prøving.

Getz Wold

Norges bank

Presidenten: Jag ber att få uttala vår tillfredsställelse över detta nya framsteg på det nordiska samarbetets område.

Mötet avslutades kl. 15.50.

Protokoll

4:e mötet

Onsdagen den 21 mars 1962 kl. 15.00

Presidenter: Fagerholm (1—5, 9—16) och Erik Eriksen (5—9)

Dagordning

1. Trafikutskottets förslag nr 4 i anledning av meddelande om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (Sak D 1)
2. Trafikutskottets förslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om dansk-svensk planering av Öresunds-regionen (Sak A 16)
3. Kulturutskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om plan för vidgat radio- och televisionssamarbete (Sak A 34)
4. Ekonomiska utskottets förslag nr 5 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak D 69) samt om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (Sak D 75)
5. Ekonomiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1959 om ekonomiskt samarbete jämte tilläggsförslag om samarbete under marknadsförhandlingarna (Sak D 52) samt berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (Sak C 5)
6. Ekonomiska utskottets förslag nr 7 i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbete (Sak D 79)
7. Socialpolitiska utskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning (Sak D 57)
8. Socialpolitiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler jämte tilläggsförslag om införande av sommartid (Sak D 25)
9. Juridiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om likartade stadganden mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen (Sak A 32)
10. Juridiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion (Sak A 4)
11. Juridiska utskottets förslag nr 6 i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (Sak A 12) samt meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (Sak D 7)
12. Juridiska utskottets förslag nr 7 i anledning av berättelse om samarbete på lagstiftningens område (Sak C 1)

13. Juridiska utskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter (Sak D 21)

14. Juridiska utskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställdhet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål (Sak D 22)

15. Kulturutskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag angående gemensam arbetsmarknad för lärare (Sak A 27)

16. Kulturutskottets förslag nr 2 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi (Sak D 81)

17. Kulturutskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushållsutbildning (Sak D 85)

18. Kulturutskottets förslag nr 5 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning (Sak D 59)

19. Kulturutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst (Sak D 41)

20. Socialpolitiska utskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk (Sak D 80)

21. Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 3)

22. Socialpolitiska utskottets förslag nr 7 i anledning av medlemsförslag om samarbete i fråga om medicinsk livsmedelskontroll (Sak A 21)

23. Socialpolitiska utskottets förslag nr 8 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (Sak A 7)

24. Trafikutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader (Sak D 65)

25. Trafikutskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 17)

26. Trafikutskottets förslag nr 9 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader (Sak A 10)

27. Ekonomiska utskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (Sak D 16)

28. Ekonomiska utskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (Sak D 49) samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten jämte tilläggsförslag om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York (Sak D 68)

Meddelanden

Det meddelades, att statsminister Viggo Kampmann, Danmark, intagit sin plats i rådet.

Ändring i medlemslistan

Det meddelades, att Chr. L. Holm, Norge, intagit sin plats i rådet.

Rådet beslöt godkänna den härav föranledda ändringen i medlemslistan.

1

Trafikutskottets förslag nr 4 i anledning av meddelande om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (Sak D 1)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

2

Trafikutskottets förslag nr 5 i anledning av medlemsförslag om dansk-svensk planering av Öresunds-regionen (Sak A 16)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige at indlede et nært samarbejde om planlægning af udbygningen i Øresunds-regionen.

Lundström, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Det medlemsförslag, som nu föreligger till behandling, utgår från det förhållandet, att redan nu en stark koncentration av bosättning och bebyggelse har uppstått på ömse sidor av Öresund. Projektet om en fast broförbindelse över Sundet liksom integrationssträvandena på den europeiska marknaden gör det sannolikt, att denna utveckling kommer att fortsätta i accelererat tempo. Gjorda beräkningar visar, att man inom överskådlig tid kommer att ha en befolkning på bortåt 4 miljoner människor inom hela det dansk-svenska område, som i den offentliga debatten fått namnet Örestad.

Det aktuella medlemsförslaget har väckts för att i tid fästa uppmärksamheten på nödvändigheten av att ett samarbete mellan de berörda länderna kommer till stånd i fråga om de många problem som en sådan framtidsvy aktualiserar. Förslaget har också rönt ganska stor uppmärksamhet på båda sidor om Öresund. Förutom att en rätt intensiv

pressdebatt förekommit både i Sverige och i Danmark har framför allt politiska och ideella föreningar diskuterat frågan vid en rad sammankomster, ofta med inbjudna deltagare från andra sidan Sundet, i syfte att få problemen belysta ur så många synpunkter som möjligt.

Medlemsförslaget väcktes i maj förra året, och därför har många remissmyndigheter hunnit yttra sig. Trafikutskottet har kunnat konstatera, att de flesta yttrandena är positiva; i det hänseendet nöjer jag mig med att hänvisa till det tryckta häftet och trafikutskottets skrivning.

Från några håll har anförts, att de i medlemsförslaget upptagna problemen inte brådskar utan blir aktuella först i och med lösningen av brofrågan och EEC-anslutningen. Under behandlingen i utskottet har det emellertid framstått som klart, att ökningen av bebyggelsen och den ekonomiska livaktigheten på ömse sidor om Öresund är av den arten, att utvecklingen i dessa hänseenden sannolikt kommer att fortgå oberoende av det sätt, varpå EEC-frågan löses och även oberoende av brofrågans lösning. Å andra sidan kommer naturligtvis den väntade marknadsutvecklingen i Europa att få särskild betydelse för Öresunds-regionen, och självfallet blir broförbindelsen en verklig stimulans för detta område. Men man räknar med att broprojektet kan genomföras först efter ganska många år; lösningen av marknadsfrågorna ligger kanske relativt närmare i tiden.

Att uppskjuta de planeringsöverbägen som medlemsförslaget vill aktualisera, till dess bron blir en realitet, är såvitt trafikutskottet kunnat bedöma saken oklokt. Antagligen skulle det inte heller under några omständigheter vara möjligt — jag förmodar, att myndigheterna under hand skulle bli nödsakade att ingripa för att lösa uppkommande problem; kanske skulle det då i brist på förberedelser bli nödvändigt att improvisera åtgärder.

Man har anledning att räkna med att en lösning av marknadsfrågorna kan komma att mycket snabbt aktualisera flertalet av de problem, som i medlems-

förslaget nämns såsom exempel; kanske också andra problem, som inte omnämns där. I dessa strävanden finns det knappast något utrymme för dröjsmål.

Dessutom är det åtskilliga spörsmål, som redan nu kräver åtgärder. Utskottet har nämnt vattenförsörjningen, men det finns även andra. Vattenförsörjningen är ett ganska stort och ingalunda enbart nationellt problem. Vattenförsörjningen på Själland och i vissa delar av Sydsverige måste uppenbarligen lösas i samarbete.

Det är dessa skäl, som har föranlett utskottet att tillstyrka medlemsförslaget och samtidigt understryka önskvärdheten av att man snarast påbörjar åtminstone vissa delar av det föreslagna planeringsarbetet. Både det danska Landplansudvalget och länsstyrelsen i Malmöhus län har framfört tanken, att en för de båda länderna gemensam kommitté skulle tillsättas för att konkretisera de problem, som kan bli aktuella, och om möjligt framlägga ett program för hur det framtida samarbetet skall bedrivas. Även om man inskränker sig till de i medlemsförslaget nämnda spörsmålen, kan man notera, att en del av dem är ganska brådskande. Andra frågor behöver kanske inte lösas förrän litet längre fram i tiden. Slutligen finns det sådana problem, som mer har karaktären av önskemål eller förhoppningar. Att programmera arbetet är därför en naturlig första uppgift, och trafikutskottet har med hänsyn därtill ansett att Nordiska rådet borde till de berörda regeringarna vidarebefordra den framförda tanken på en programkommitté.

Jag hemställer alltså, herr president, att rådet bifaller trafikutskottets rekommendation.

Horn, Danmark: Hr. præsident! Det er jo en så stor sag, at det ville være lidt underligt, om ikke der også fra dansk side blev gjort enkelte bemærkninger, selv om det fremgår af betænkningen, at det er et enigt trafikudvalg, som har gjort sin indstilling.

Det er en meget interessant sag, og

der er vel delte meninger både i Sverige og Danmark om, hvor fornøftigt det ville være, om man planlægger en sådan kæmpestad.

Man har fra forslagsstillernes side kædet denne udvikling sammen med spørgsmålet om fællesmarkedet. Det er jo muligt, at det kan betyde et forøget pres i retning af tilslutning til fællesmarkedet enten i dettes nuværende form eller i en større form. Alle ved imidlertid, at både på den danske og på den svenske side er der en stor ekspansion i industri og bebyggelse — der er tale om de såkaldte sovebyer, som vi siger i Danmark — så at man nok kan ængstes for, om man nu også i tilstrækkelig god tid har iagttaget de problemer, der følger af en så voldsom udvikling. Nu er det jo ikke sådan, at man ikke har talt sammen landene imellem tværs over Øresund; der har gentagne gange, som også den foregående taler udtrykte det, været konferencer, og der er faste møder mellem Malmö og København bl. a. for at drøfte fælles problemer. Man kan altså ikke sige, at sagen har ligget stille, men der er naturligvis alligevel en risiko for, at der kan ske en fejlplanlægning, og kan dette forslag bidrage til, at man undgår at begå fejl af teknisk eller anden karakter, kan det kun være nyttigt. Ud fra den betragtning har vi altså også fra dansk side i udvalget kunnet tilslutte os den udtalelse, der findes i betænkningen, hvor man henstiller til regeringerne i Sverige og Danmark at nedsætte et udvalg til at tage sig af disse opgaver.

Alle, der har med planlægning af større byer og landsplanlægning at gøre, ved, hvor mange penge der kan spares, når man i god tid har foretaget planlægningen. Dette skulle være en af målsætningerne, foruden det, at vi skulle få mulighed for at gøre det mere »trevligt« at bo i området, hvis denne vældige ekspansion fortsætter.

Jeg kan altså også fra dansk side anbefale udvalgets indstilling.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Åsgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Holm, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Kyttä, Aksel Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Matthías Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller, Møller Warmedal, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Carl Peterseñ, Pitsinki, Johan Poulsen, Rihtniemi, Røiseland, Sandler, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelm, Thapper, Thestrup och To-ven.

Hertta Kuusinen, Paula Ruutu och Saarinen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Horn, Klippenvåg, Kraft, Helge Larsen, Lyng, Judit Nederström-Lundén och Rosenberg.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 59 röster.

3

Kulturutskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om plan för vidgat radio- och televisionssamarbete (Sak A 34)

Utskottet har föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å fremskaffe redegjørelser fra landenes radio- og fjernsynsinstitusjoner med sikte på en nærmere utredning av de spørsmål som er reist i medlemsfor-
slaget Sak A 34.

Håkon Johnsen, Norge (utskottets talesman): Herr president! Spørsmålet om utvidet nordisk samarbeid når det gjelder radio og televisjon har vært oppe i Nordisk Råd til behandling flere ganger. Rådet har stort sett vært fornøyd med det arbeid som har vært gjort på dette

området, og i sin tid ble det da også tatt av rådets dagsorden, fordi man mente at det samarbeidet som var i gang, var tilfredsstillende. Kulturutvalget understreker nå i sin innstilling, at vi også fremdeles er tilfreds med det arbeid som gjøres på dette området, det er godt og praktisk organisert, og det fører til stadig bedre resultater. Nå er det imidlertid kommet et medlemsforslag som går noe videre enn de forslag som tidligere har vært framme i Nordisk Råd. Dette forslaget tar ikke bare sikte på at man bør tilstrebe innslag fra andre nordiske land i de nasjonale riksprogrammer, men også at man bør søke å utbygge mulighetene for avlytting i de andre nordiske land av de enkelte lands utsendelser, og at man bør gjennomføre ordninger med felles regionale programmer for f. eks. Nordkalott-området og Øresunds-regionen. Det blir i forslaget pekt på at man har gjort for lite på dette området når det gjelder befolkningen i grenseområdene, og man vil også ha en utvikling og forbedring av senderstasjonene i de nordiske land, slik at det legges mer vekt på å kunne dekke større områder i flere nordiske land. Man fremhever også ønskeligheten av at man oppnår en så vidt stor kapasitet at det skapes muligheter for på visse tider å sende spesielle nordiske programmer på særlige bølglengder og kanaler.

Det er klart at dette forslaget inneholder mange ting av interesse, men det reiser også en rekke problemer som man må ta med i betraktningen, når man skal vurdere det. For det første er det jo det forhold, at vi ennå ikke er kommet på samme nivå, når det gjelder utbyggingen av fjernsyn og lydkringkasting i de nordiske land. Det kan kanskje fortone seg enkelt for Sverige, som har dobbeltprogram i lydradioen og dekker omtrent hele landet med TV; i Danmark er det jo heller ikke så store problemer med utbyggingen av sender-nettet, som vi f. eks. har i Norge av rent naturlige grunner. I Norge arbeider vi etter en landsplan for lydradioen som er lagt opp i 1952, og ennå er det en del ting som står igjen å gjøre. Stadig vekk

er det spørsmål om å bedre lytteforholdene, særlig på Vestlandet og i Nord-Norge. Vi arbeider også med spørsmålet om å utbedre kortbølgesendingen til våre sjøfolk. Når det gjelder fjernsynet, er vi ennå ikke kommet så langt at vi dekker hele landet med fjernsyn. Vi arbeider etter en tolv års plan, som ble vedtatt av Stortinget i 1957, og det er som sagt bare en del av landet, som er dekket med fjernsyn for tiden.

Men også endel andre problemer reiser seg i forbindelse med dette spørsmålet. En må utrede hele problemet om hvordan dette eventuelt vil stå i forhold til de internasjonale overenskomster om bølgelengder og kanaler som alle land er med i, og vi må også ta i betraktning den nye, delvis fellesnordiske lov om opphavsrett til åndsverker, som ble vedtatt av landenes parlamenter i fjor — hvordan de forhold kommer inn i bildet hvis forslaget skal gjennomføres. Også ellers vil det jo være en rekke problemer som må utredes og løses hvis det skal bli noe av dette en gang i framtiden. Det er derfor utvalget har bedt om en nærmere utredning av disse spørsmålene før man går til å arbeide videre med saken her i rådet.

Møller Warmedal, Norge: Som sakens ordfører, hr. Håkon Johnsen, gjorde oppmerksom på, går det foreliggende medlemsforslag ut på å planlegge et utvidet nordisk samarbeid på radioens og televisjonens område. Jeg tror at dette er en meget viktig sak og vel egnet for behandling akkurat i Nordisk Råd, fordi dette forslaget innebærer noe av kjernen i den virksomhet Nordisk Råd står som den første eksponent for.

Når det gjelder radio og televisjon har vi å gjøre med virkemidler av en karakter, som i høyeste grad er egnet til å tjene de formål nordisk samarbeid i praksis bør ta sikte på. Særlig televisjonen åpner i dag store praktiske, ja, jeg vil si nesten uanede muligheter for å fremme nordisk samarbeid, nordisk samhörighet og gjensidig nordisk forståelse.

Kulturutvalget har i den foreliggende

sak anbefalt at man skaffer til veie fra de forskjellige land de nødvendige rede-gjørelser som grunnlag for en utredning av de spørsmål som forslaget berører. Det er vel så at det kan være vanskelig på det nåværende tidspunkt å nå lenger i denne sak enn det som utvalgets innstilling bærer bud om, men jeg har allikevel tillatt meg å ta ordet for å aksentuere en bestemt side ved denne sak. Jeg sikter til et fremtidig nordisk televissjonssamarbeid når det gjelder undervisningen, både undervisningen i skolen og undervisningen ellers. Jeg er oppmerksom på at spørsmålet om televisjonen ved skolen har vært behandlet i kulturkommisjonen og at det arbeides videre med saken, slik som sakens ordfører også nevnte. Men jeg tror nok at det er riktig, at man i forbindelse med det foreliggende forslag og når man nå skal skaffe en bred utredning fra de forskjellige nordiske land, vier nettopp undervisningssektoren innenfor televissjonssamarbeidet en ganske særlig interesse.

Vi har her å gjøre med et moderne, effektivt hjelpemiddel i undervisningen og i våre samarbeidsbestrebelse. Blir dette moderne, effektive hjelpemiddel riktig brukt, kan det få uvurderlig betydning. Televisjonen er i dag kanskje det viktigste instrument vi råder over i folkeopplysningsarbeidet og i populærvitenskapens tjeneste. Hva man enn kan si om televisjonen i USA, må det innrømmes at dens resultater på undervisningsområdet er bemerkelsesverdige gode. Det er mitt inntrykk, så langt jeg har kunnet følge det, at skoletelevissjonen i Sverige under de prøvesendinger som hittil har foregått, har ført med seg meget tilfredsstillende resultater. Danmark har jo også drevet med prøvesendinger, og i Norge gikk det første skoleprogram i televisjonen ut som prøve for to dager siden.

Jeg for min del er overbevist om at en vel organisert utveksling av erfaringer mellom de nordiske land når det gjelder skoletelevissjonen, når det gjelder felles bruk av programmer i undervisningsens tjeneste, når det gjelder utlån

av våre fremste eksperter på det pedagogiske område, vil kunne gi rikt utbytte både for elevene og for den jevne skolelærer. For meg synes det åpenbart at et direkte samarbeid om undervisningsfilm gjennom televisjon, selv om man av sproglige grunner til å begynne med måtte sende teksten på de respektive lands eget sprog, ville by på besparelser og på store praktiske fordeler. Man må ikke vike tilbake for å søke å bringe istand de endringer i de forskjellige lands lovgivning som et slikt samarbeid burde forutsette.

Blir disse problemer grepet riktig an fra begynnelsen av, åpner det seg etter min mening på dette felt uanede perspektiver. Selvsagt kan ikke televisjonen noen gang erstatte den ordinære og individuelle undervisning i skolen. Den kan som lydradioen bare bli et supplement. Men du verden, du verden for et verdifullt supplement.

Og i tillegg til den rent undervisningsmessige side av saken kommer den kolossale betydning skoletelevisionen vil kunne få når det gjelder å nå mange av de mål vi setter oss i det nordiske samarbeid. Det klages ofte over at man ikke ser tilstrekkelige resultater av de bestrebelselser som gjøres for å vekke forståelsen for nordisk samhörighet. Jeg er av den oppfatning, at nettopp et slikt moderne hjelpemiddel som televisionen, særlig brukt på undervisningsområde, vil kunne bringe oss frem til resultater som vi tidligere har hatt vanskelig for å nå på nordisk basis.

Det er med dette for øye at jeg i forbindelse med det foreliggende medlemsforslag og med den foreliggende innstilling fra Kulturutvalget, vil be om at nettopp spørsmålet om en felles nordisk planlegging i forbindelse med undervisningen gjennom televisjon, blir viet så bred plass som mulig i de redegjørelser som de forskjellige nordiske land i sammenheng med innstillingen blir bedt om å legge frem.

Lars Eliasson, Sverige: Herr president! Jag vill uttala min glädje över det positiva mottagande, som utskottet har givit

det medlemsförslag, som har väckts av herr Sundin och mig i denna fråga. Jag vill också uttala min glädje över de synpunkter, som de båda föregående talarna har framfört.

Vi är ju alla på det klara med att radion och televisionen ger oss oerhört värdefulla möjligheter att lära känna vår omvärld och följa händelserna i tiden och ger oss möjligheter till ett vidgat kulturellt utbyte över nationella gränser.

Det är av många skäl ytterst värdefullt, att man redan har inlett ett intimt nordiskt samarbete på radions och televisionens område. Man får ju på det sättet möjligheter inte bara att höja programmets kvalitet utan också att stärka och fördjupa samhörigheten mellan de nordiska folken. Det är glädjande, att detta samarbete har tagit så fasta former — det hålls ju återkommande konferenser, och det förekommer nästan daglig kontakt mellan radioföretagen.

Detta samarbete gäller av naturliga skäl främst radio- och televisionsprogrammen, alltså det programmässiga innehållet. Möjligheterna till ett nordiskt samarbete inom radio och television har, enligt den uppfattning herr Sundin och jag hyser i denna fråga, inte tagits till vara i den utsträckning som vi anser vara möjlig nu och för framtiden. Det är därför som vi har begärt, att regeringarna skall upprätta en plan för ett vidgat nordiskt utbyte och samarbete inom radio och television. Vi är medvetna om att radion och televisionen efter hand får ökade resurser. Sändningstiden blir längre, och det kommer väl i framtiden också flera program. Detta ger oss ökade möjligheter till nordiska programinslag och ett vidgat programutbyte över huvud taget.

Men vad vi har velat framhålla i detta medlemsförslag — och jag vill understrika det här — är att samarbetet även bör inriktas på att vi skall få ökade möjligheter att direkt ta del av program som sänds av radio- och TV-stationer. Man kan ju här peka på de brister, som föreligger. Jag nämner som ett exempel svårigheterna i stora delar av Finland att lyssna till det svenska riksprogrammet i

radio. På denna punkt skall inom en relativt nära framtid en förbättring ske, men det är ett exempel på bristerna just nu. Man kan gå vidare och peka på att de här problemen har en alldeles särskild aktualitet i gränsområdena. Det gäller naturligtvis inte minst Nordkalotten och Öresunds-området, men man kan också erinra om den diskussion och irritation, som uppstod i Halden-området i Norge, när det tillkännagavs, att den norska TV-stationen i området skulle sända på en kanal, som låg så nära den svenska Bäckefors-sändarens, att det såvitt jag har kunnat se av pressdebatten skulle bli omöjligt att där ta del av det svenska TV-programmet i fortsättningen.

Det är naturligt och ingenting som bör kritiseras, att man vid utbyggnaden av radio och television i första hand anlagt nationella synpunkter på frågorna, men herr Sundin och jag menar, att tiden nu bör vara inne att vid sidan av de nationella synpunkterna också på allvar ta upp den nordiska aspekten och se till att vi får bättre mottagningsmöjligheter över gränserna och inte minst i gränsbygderna. Detta är viktigt bl. a. för att man — vilket jag tycker skulle vara av stort värde — skall kunna sända regionprogram som gäller ett stort gränsområde, exempelvis Nordkalotten.

Detta är alltså bakgrunden till det förslag som vi har väckt. Jag vill uttala min glädje över det positiva mottagandet som förslaget har fått, och jag ber att för min del få yrka bifall till kulturutskottets förslag.

Jag vill understryka att vårt förslag inte tar sikte på det programmässiga innehålllet, eftersom det är en sak som ankommer på programledningarna för radion och televisionen att utforma och inte är någonting som vi politiker och medlemmar av Nordiska rådet bör lägga oss i. Vad vi har syftat till är att skapa tekniska förutsättningar för ett vidgat nordiskt radio- och TV-samarbete.

När jag säger detta kan jag dock inte underlåta att göra en liten kommentar till den debatt som berördes här av en tidigare talare och som har sin grund i de språksvårigheter som utan tvivel föreligger. Spörsmålet har ju närmast va-

rit underhållningsprogrammen »TV i Tivoli», som har väckt en livlig debatt i Sverige, för att nu uttrycka det mildt.

Vad skall man säga om detta? Skall man dra den slutsatsen, att den tid är kommen då man bör slopa program som kan befaras medföra språksvårigheter? Jag tror inte det, och jag hoppas att man inom radio- och TV-ledningen inte har den åsikten. Men man måste väl vid det här laget ha blivit på det klara med att man kanske underskattat de språksvårigheter som finns, i första hand svårigheten för många svenskar att förstå danska språket. Det är beklagligt att det är på detta sätt, men det vore farligt att blunda för den saken — det kanske skulle medföra att radion och televisionen komme att försvåra i stället för att utveckla och stärka det nordiska samarbetet och fördjupa förståelsen. Det gäller att anpassa programmen till de faktiska förhållandena, och jag utgår ifrån att radio- och televisionsledningen strävar efter att göra det.

Jag vill också instämma i den föregående talarens yttrande beträffande skoltelevisionen. Nu skall det ju ske en utbyggnad av skoltelevisionen, och på det området tror jag inte att behovet av nordiskt samarbete kommer att vara mindre än på andra områden. Ett samarbete på ett nordiskt plan inom skoltelevisionen kommer att ge oss oändligt mycket större möjligheter än hittills att hos den unga generationen skapa förståelse för våra gemensamma problem i Norden. Skoltelevisionen kan få en utomordentlig betydelse då det gäller att riva ner de språkbarriärer som tyvärr finns i dag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Åsgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Eken Dahl, Lars Eliassen, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hækkerup, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen,

Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Hertta Kuusinen, Kyttä, Aksel Larsen, Lindblom, Lundström, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Ohlin, Einar Olgeirsson, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Carl Petersen, Pitsinki, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Røiseland, Saarinen, Sandler, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelms, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Kaj Andresen, Holm, Horn, Kraft, Helge Larsen, Leirfall och Lyng.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

4

Ekonomiska utskottets förslag nr 5 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak D 69) samt om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (Sak D 75)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 9/1960 till handlingarna och anse spørgsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 3/1961 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørgsmålet till nästa ordinarie session.

Hækkerup, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Det er vel ret sjældent, at Nordisk Råd har den chance at kunne tage spørgsmål op til behandling næsten fra begyndelsen og ligesom selv forme den måde, hvorpå spørgsmålet skal udvikles og besvares. I tilfældet med hjælpen til udviklingslandene har vi været i den situation, at her stod alle landene i Norden over for en ny opgave, og vi havde derfor i Nordisk Råd den mulighed, at vi kunne tilrettelægge i fællesskab den måde, hvorpå vi ønskede at behandle dette spørgsmål.

Det, vi derfor står over for nu, hr. præsident, er en bedømmelse af, om vi er lykkedes med den opgave. I den rekommendation, som vi vedtog i 1961 på Nordisk Råds sidste møde, blev det besluttet at nedsætte en ministerkomité, som skulle behandle disse spørgsmål. Det, vi står over for i dag, er vurderingen af, om denne ministerkomité har haft held eller evne til at tilrettelægge samarbejdet på en tilfredsstillende måde.

Vi har om dette spørgsmål haft en indgående debat i det økonomiske udvalg, og jeg må måske have lov at fastslå, at opfattelserne var ikke helt overensstemmende i udvalget. Nogle medlemmer af udvalget fandt, at ministrene var lykkedes, og det har i et vist omfang fundet udtryk i den rapport, som det økonomiske udvalg her har forelagt for rådet i dag. Andre medlemmer, deriblandt jeg selv, fandt, at ministrene ikke var lykkedes helt og fuldt. Jeg tror, at vi i det økonomiske udvalg havde en frugtbar diskussion. Jeg tror også, at diskussionen vil have givet ministerkomiteen ideer og oplæg til det videre arbejde.

Jeg kan derfor for så vidt acceptere den formulering, hvori vi retter en tak til ministerkomiteen for det arbejde, som er gjort, og som vitterlig har bidraget til at forberede et nordisk samarbejde på dette område. Men jeg må måske have lov til, hr. præsident, at referere til den rapport, vi har fået fra ministerkomiteen, hvoraf det fremgår, at man selv erkender, at man ikke helt og fuldt er lykkedes med sine gode forsætter. Af rapporten fra ministerkomiteen — det er Sag D 75 — fremgår det af side 4, at ministerkomiteen f. eks. fandt, at der ikke var grundlag for at oprette et enkelt fællesnordisk institut til fremme af u-landshjælpen. Det er muligt, det er vel sandsynligt, at ministerkomiteen har ret i dette. Det er også glædeligt, synes jeg, at ministerkomiteen har fastslået, at det nationale institut, som er oprettet, får så stærkt et nordisk præg som muligt, men jeg håber, at det ved oprettelsen af andre institutter i Norden vil blive muligt at understrege den nordiske karakter i højere grad, end tilfældet har

været indtil nu. Jeg mener ikke, vi skal glemme, at vi her står i en helt ny situation. I alle de nordiske lande er vi i øjeblikket inde i overvejelser om, hvordan vi kan gøre en virkelig indsats, hvordan vi kan i betydelig grad forøge vor virksomhed i hjælpen til u-landene.

I alle de nordiske lande er vi i øjeblikket ved at opbygge en ny administration på disse områder, og derfor er det efter min opfattelse overordentlig vigtigt, at vi får koordineret arbejdet mellem de nordiske lande så stærkt som overhovedet muligt. Vi har for få dage siden i Danmark slutbehandlet et forslag om vor indsats i hjælpearbejdet over for u-landene, Sverige har allerede etableret sin administration, og jeg har forstået, at man i Norge og Finland er meget nær ved at få etableret administrationen af dette område. Det er derfor efter min opfattelse overordentlig vigtigt, at vi på netop dette tidspunkt får tilrettelagt administrationen i så snævert samarbejde som overhovedet muligt. Det gælder om efter min opfattelse, at vi nu får skabt faste rammer for et nordisk samarbejde om u-landshjælpen, at vi gør det nu, inden vi nationalt får låset os fast i bestemte institutionelle rammer, som senere vil gøre det vanskeligt for os at få etableret samarbejdet.

Jeg kan for så vidt erklære mig tilfreds med rapporten fra ministerkomiteen, som det er blevet erklæret over for det økonomiske udvalg, at den ordlyd, der findes i rapporten, ikke helt svarer til realiteten, at realiteten, om jeg må bruge det udtryk, er bedre end ordlyden i rapporten, at der i højere grad er etableret et samarbejde mellem de nordiske lande, end det har fundet udtryk i rapporten.

Må jeg, hr. præsident, i denne forbindelse nævne, at i rapporten på side 5, hvor man netop beskæftiger sig med opbygningen af administrationen, hedder det, at man ved oprettelsen af de råd i de enkelte lande, der skal forestå administrationen af u-landshjælpen, skal åbne adgang for observatører fra de andre nordiske lande. Vi har af komiteen fået den oplysning, at ordet »ob-

servatør» er for svagt, at det, man er indstillet på f. eks. i det svenske råd, ikke er at åbne adgang for observatører fra Danmark, Norge, Finland og Island, men at åbne mulighed for, at repræsentanter fra disse andre lande kan tage sæde i det svenske råd praktisk taget på lige fod med de svenske medlemmer, og vi understreger jo i forslaget fra det økonomiske udvalg, at man, så vidt det overhovedet er muligt, giver den gensidige repræsentation en ligeværdig karakter.

Jeg er altså i den lykkelige situation, hr. præsident, at kunne sige, at virkeligheden ligesom er bedre end rapporten fra ministerkomiteen, og da det er i den retning — går jeg ud fra — vi alle sammen ønsker det skal gå, kan det kun hilses med tilfredshed.

Vi er naturligvis helt klar over, at når vi står over for en nydannelse som her, over for en ny opgave, vi tager op, må man begynde et enkelt sted. Ministerkomiteen har valgt at begynde i Tanganyika, utvivlsomt særdeles velbegrundet, men jeg vil lægge vægt på, at i rapporten fra ministerkomiteen omtales det, at man samtidig har overvejet spørgsmålet om en indsats fra nordisk side i Nigeria.

Nu kan man måske begynde en diskussion om, hvorvidt det er særlig vigtigt, at det er Tanganyika eller Nigeria. Jeg vil for mit vedkommende sige, at som den politiske udvikling former sig, tilsyneladende da, i Afrika, er det overordentligt vigtigt, at vi fra nordisk side interesserer os for et land som Nigeria. Jeg vil derfor meget anbefale ministerkomiteen at arbejde videre med det projekt, som man ligesom har antydnet er under overvejelse med hensyn til en indsats i Nigeria.

Jeg vil gerne have lov at tilføje en ting yderligere. I ministerkomiteens overvejelser om Tanganyika eller Nigeria eller eventuelt andre lande har man kun beskæftiget sig med de engelsktalende lande i Afrika. Det er måske nærliggende for os i Norden, at vi ligesom koncentrerer interessen omkring de engelsktalende lande, men jeg tror, det vil være en alvorlig mangel ved vort ar-

bejde, hvis vi ikke samtidig interesserer os for ét eller flere af de fransktalende lande i Afrika. Jeg tror ikke, man skal undervurdere den politiske udvikling, som i øjeblikket finder sted i det, man kalder det sorte Afrika, hvor forskellige af de fransktalende lande i virkeligheden er ved at finde frem til en syntese for samarbejdet mellem Europa og Afrika, som vi fra nordisk side må være stærkt interesseret i, og som vi derfor efter min opfattelse må støtte ved vor aktive indsats i samarbejde med et eller flere af disse lande.

Jeg vil altså gerne, hr. præsident, have lov til at slutte med at sige, at jeg finder, vi har fået en begyndelse på u-landsarbejdet, som vel ikke er så nordisk, som vi kunne ønske os det, men som i hvert fald åbner muligheden for — hvis vi selv vil det — at gøre vor indsats mere fælles, end den hidtil har været, og da jeg har forstået, at ministerkomiteen er enig i denne målsætning, vil jeg for mit vedkommende ønske ministerkomiteen til lykke med arbejdet og håbe, at den får yderligere succes i dette.

Undervisningsministern Hosia, Finland: Herr president! Under debatten seneste søndag underströk de danska, norska och svenska ledamöterna av ministerkommittén för den nordiska hjälpen till utvecklingsländerna betydelsen av samverkan med hänsyn till effektivisering av arbetet. För Finlands del har vi av många orsaker fullt skäl att uttala vår anslutning till de tankar, vari denna synpunkt understrukits.

Våra nordiska brödrafolks omfattande och mångsidiga verksamhet inom ramen för utvecklingshjälpen har väckt vår uppskattning och beundran. Vi har med stort intresse följt den upplysta debatt som har förts i pressen och i parlamenten i Danmark, Norge och Sverige. Också för vår egen del bereder vi oss för att ansluta oss till denna debatt. Finland står ju nu först på tröskeln till utvecklingshjälperksamheten i det vi för närvarande planerar förvaltning av denna verksamhet, ett skede, som annorstädes i Norden redan har passerats. Av många

orsaker har betydelsen av detta frågekomplex hos oss blivit dagsaktuell först under den allra senaste tiden. Under sådana förhållanden är det oss till stort gagn, att vi kan göra jämförelser med de erfarenheter man gjort i de övriga nordiska länderna. De världsomfattande frågor, som sammanhänger med utvecklingshjälpen, har sådana proportioner, att det lätt kan förefalla avskräckande. Uppgifternas omfång kan föranleda en känsla av kraftlöshet, som leder till passivitet. Men då de nordiska länderna sammanslår sina resurser och sin förmåga, kan resultat emotas, som också har en reell betydelse. Det är här givetvis icke fråga om att tävla med stormakternas massiva hjälp, i ingen händelse i fråga om beloppet. Men den speciella karaktären av Nordens utgångspunkter och det internationella renommé, som de nordiska länderna åtnjuter, kan i så avseende i viss mån utjämna läget till vår fördel. Vi är väl medvetna om att Finlands insats i detta arbete icke i fråga om sin betydelse kan bli på något sätt avgörande. Det kan även i bästa fall blott utgöra en komplettering. Men vi tror också, att den nya internationella utvecklingen redan har fört oss in i ett skede, då det icke finnes någon möjlighet att draga sig undan. Ehuru vid fördelningen av det internationella ansvaret varje lands egna resurser måste tagas i betraktande, kommer dock en del av detta ansvar att falla även på oss. Vi får nu också själva med häpnad konstatera, att en inbördes jämförelse av det nationella välståndet jordens drygt 100 länder emellan visar, att vi alls icke hör till dem som står i slutet av tablån, att vi icke ens befinner oss i dess mitt, utan att vi likhet med de övriga nordiska länderna har en placering bland dem, av vilka en insats för utvecklingen av de efterblivna skäligen kan emotas. Vi är nu tillräckligt starka för att ta del i våra svagare bröders strävan att förbättra sina levnadsvillkor, alldeles såsom de, vilka är starkare än vi, gav oss sitt stöd, då våra svårigheter var som störst.

Vi har i många sammanhang haft anledning att konstatera, att Finlands läge

i Europa är något avsidet. Måhända har Finland ända tills nu även i högre grad än Nordens övriga länder varit inåtvänt. En sådan attityd hör dock redan klart det förgångna till. I fråga om det geografiska läget har ett eller par tusen kilometer icke mera någon stor betydelse. Läget fixeras snarare av tänkesättet. I våra strävanden att effektivisera vårt internationella samarbete är det oss till stort gagn att vi kan göra detta i samarbete med det övriga Norden. På så sätt kan det tilltagande intresse, som man hos oss känner gentemot utvecklingsländerna redan i det första skedet få en inriktning, som med så litet läropengar som möjligt lämnar det bästa resultatet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

5

Ekonomiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1959 om ekonomiskt samarbete jämte tilläggsförslag om samarbete under marknadsförhandlingarna (Sak D 52) samt berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (Sak C 5)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att under de pågående och förestående marknadsförhandlingarna samverka på sådana punkter, där förutsättningar härför finnes;

III. att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Ohlin, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Nordiska rådet har nu att behandla meddelanden och rapporter från regeringarna om det ekonomiska samarbetet. Samarbetsministrarnas rapport rör bl. a. det handelspolitiska samarbetet, en fråga som rådet ju sedan

länge har fäst rätt stor vikt vid. Niomanakommittén har tagit flera initiativ och begärt utarbetandet av en nordisk förhandlingslinje vid de viktiga förhandlingar om våra länders förhållande till Europamarknaden, vilka har börjats eller kommer att äga rum.

Man kan säga, att de är tre aspekter som Nordiska rådet och dess utskott och kommittéer har velat särskilt framhålla. Den första är, att de nordiska staterna skall till fullo utbyta informationer rörande handelspolitikens förutsättningar.

Den andra betydelsefulla aspekten är, att de nordiska länderna skall stödja varandra så effektivt som möjligt vid förhandlingsarbetet. Det kan gälla saker som är viktiga för alla, men det kan också vara fråga om saker som har större betydelse för ett nordiskt land än för de övriga. Naturligtvis kan det tänkas en viss arbetsfördelning länderna emellan i spörsmål som är viktiga för alla, på sådant sätt att ett land driver några och ett annat land vissa andra aspekter i gemensamt intresse; men det är klart att utrymmet för ett samarbete av den arten kan vara begränsat, i den mån förhandlingarna mellan nordiska stater och gemenskapen söderut inte förlöper parallellt i tiden.

Den tredje aspekten är att det kan bli fråga om att jämka ihop olika nordiska länders ståndpunkter för att vi skall få största möjliga nytta av nordisk samverkan på handelspolitikens område. I frågor, där ländernas intressen inte är ensartade, kan ökad styrka vid förhandlingarna nås genom att varje stat gör någon uppoffring och på det sättet kanske vinner stöd från nordiska grannländer på punkter som har ännu större betydelse för respektive land. En sådan sammanjämkning av ståndpunkterna måste som regel ske i god tid före förhandlingarna med främmande makter eller organisationer eller innan problemen kommer in i en avgörande fas.

Ekonomiska utskottet har vid denna rådets tionde session fått upplysningar från regeringsrepresentanter beträffande det omfattande utbyte av informationer som pågår. Särskilt har övriga nordiska stater från danskt håll erhållits upplys-

ningar vilka är av intresse för dem vid förberedandet av deras egna förhandlingar med den ekonomiska gemenskapen; Danmark har som bekant sedan en tid tillbaka börjat sådana förhandlingar och alltså vunnit erfarenheter som intet annat nordiskt land förfogar över. Vidare har vi inom utskottet erfarit att en hel del utredningar redan kommit i gång i frågor, som rådet tidigare har förklarat sig intresserat av, samt — vad som måhända är det viktigaste — att ett meningsutbyte har börjat både på regeringsplanet och mellan ämbetsmännen rörande intressen och ståndpunkter av den art jag inledningsvis antydde.

Som exempel på samnordiska utredningsuppgifter nämner ekonomiska utskottet arbetsmarknadsproblem och socialpolitiska frågor, men vi kan av det föreliggande materialet se att regeringarna genom olika nordiska samarbetsorgan även har börjat bearbeta frågan om kapitalrörelserna och vissa etableringsrättsliga spørsmål som har samband därmed. Utskottet har också erfarit att cheferna på det handelspolitiska området på ämbetsmannaplan ganska ofta har överläggningar i samma anda, givetvis under nära kontakt med vederbörande regeringsrepresentanter. Man dryftar därvid även själva uppläggningsen av förhandlingarna från de olika nordiska ländernas sida.

Under dessa omständigheter finner ekonomiska utskottet det naturligt, att arbetet fortgår efter nuvarande riktlinjer. Men den välvilliga bedömning som jag tror att utskottet känner mycket stor glädje över att utan meningsmotsättningar ha kommit fram till, bygger naturligtvis, herr president, på den förutsättningen att regeringarna i framtiden kommer att göra allt som göras kan för att förverkliga samarbetet. Jag vill uttrycka saken så, att regeringarna har utställt en hel del växlar, och det avgörande blir självfallet, att dessa växlar kommer att inlösas.

Samarbetsministrarnas rapport berör också ekonomiskt samarbete av annat slag, bl. a. ett nordiskt finansiellt samarbete, som ju har en viss förbindelse med det handelspolitiska samarbetet.

Under det senaste året har tydligen ett visst samarbete börjat eller förberetts mellan centralbankerna och de nordiska exportkreditgarantiinstituten. Det är glädjande att dessa problem behandlas av ett särskilt finansiellt utskott, som har tillsatts av det nordiska samarbetsutskottet. Detta finansiella utskott har presenterat en såvitt jag kan förstå mycket intressant och värdefull rapport, som bl. a. belyser de finansiella förhållandena ute i Europa; det är ju mot den bakgrunden som de nordiska problemen får bedömas. Ekonomiska utskottet har inte funnit anledning att göra några särskilda kommentarer till dessa värdefulla rapporter.

Rådsmedlemmen Hans Gustafsson har väckt ett förslag att rådet skulle rekommendera regeringarna att under de pågående och förestående marknadsförhandlingarna samverka på sådana punkter där förutsättningar finns. Med hänsyn till vad jag här framhållit, är det naturligt att ekonomiska utskottet gör detta yrkande till sitt.

Herr president! Jag hemställer att utskottets förslag bifalles.

Erik Eriksen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Røiseland, Norge: Jeg har ikke bedt om ordet fordi jeg har noen illusjoner om å kunne si noe nytt, men jeg har et visst inntrykk av at det ikke for ofte og for alvorlig kan understrekes hvor viktig det er å opprettholde nordisk kontakt og nordisk samarbeid under de forhandlinger som nå kommer til å foregå med EEC. Vest-Europa står ved en korsveg. Vi kan like det eller mislike det. Det er et faktum, og hva vi enn gjør, eller om vi lar være å gjøre noe som helst, så vil vi likevel, når det har gått en tid, ha en annen situasjon enn vi har i dag og enn vi hadde i går. De andre statene i Europa vil sørge for det. Det gjelder hvert enkelt av de nordiske land, og det gjelder de nordiske land samlet. Den politikk som nå blir fastlagt, vil ikke bare komme til å bli avgjørende for økonomien, men for selve strukturen i samfunnslivet på mange måter,

f. eks. når det gjelder bosettingen, og når det gjelder yrkesfordelingen.

EFTA ble ikke det forhandlingsinstrument vi hadde tenkt. EFTA har hatt sin misjon, men noe forhandlingsinstrument med fellesmarkedet ble det dessverre ikke. Og så står da de nordiske land framfor tinginger, riktig nok etter forskjellige alternativer — iallfall foreløpig. Det blir for alle viktige og avgjørende forhandlinger, og det blir kanskje ikke lette forhandlinger for noen. Og da må det være helt naturlig, synes jeg, at de nordiske land samrår seg om forhandlingsopplegget og utveksler erfaringer med hverandre. Og en ting som må være viktig, er at en prøver å unngå resultater som kan skade de andre nordiske land, og ikke minst viktig er det å være oppmerksom på det fordi disse forhandlinger ikke kommer til å foregå parallelt. Jeg vil nok be våre danske venner om å ha det norske jordbruk i velvillig erindring, når det forhandles om jordbrukspolitikken. Fiskeripolitikken kommer vel også med det første opp til drøfting og til fastlegging i EEC. Alle de nordiske land har vel felles interesser når det gjelder fiskeripolitikken. Men dessverre er det også en del uløste spørsmål og en del uløste oppgaver i det innbyrdes forhold akkurat på dette punkt. Det er viktig at vi er oppmerksom på det. Det er viktig at vi i EEC kommer frem til løsninger, som også kan være løsninger i nordisk regi, og i hvert fall sørge for at vi ikke vanskeliggjør de forhandlinger, som på dette område må føres i nordisk regi.

Det er under denne diskusjonen flere ganger talt om nordisk tollunion, den som det ikke ble noe av. Det er vel naturlig slik som situasjonen er blitt når det gjelder markedsforhandlingene, men det er vel også naturlig fordi vi står ved et jubileumsmøte. Det er fra visse hold beklaget at den nordiske tollunion ikke ble realisert. Javel. La det med en gang være innrømmet, at en nordisk tollunion ville ha ført til en viss herding av nordisk næringsliv, men jeg tror også en må regne med at den ville ha ført til en viss feilinvestering, fordi

det hadde ikke blitt satset på nettopp de samme prosjekt i en nordisk tollunion som det vil bli i et vesteuropeisk fellesmarked. Det er det ene. Men det som allikevel er hovedspørsmålet er dette: Ville en nordisk tollunion i dag ha overlevet? Ville den ha greid seg og gått videre? Vi vet at ikke noe land kan stå i to tollunioner samtidig. Skulle en eventuell nordisk tollunion da ha bestått, er det så vidt jeg kan skjønne tre alternativer, som melder seg. Det første er at alle nordiske land hadde søkt medlemskap i fellesmarkedet. Det er ikke noe realistisk alternativ. Et annet alternativ er at alle nordiske land hadde holdt seg utenfor, hadde holdt seg helt vekk fra fellesmarkedet. Det er vel ikke heller så særlig realistisk. Det tredje er da at alle hadde søkt assosiering. Er det tenkelig at de hadde gjort det? Er det tenkelig at de hadde fått det? Jeg tror nok at det mest realistiske hadde vært å tro at det hele ville brite. Men vel, vi kan jo ha våre forskjellige meninger om det og det er jo ikke i første rekke viktig å diskutere snøen som falt i fjor. Det som nå er viktig, det er å komme videre under de nye forhold. Og da tror jeg, som jeg sa til å begynne med, at det nesten ikke kan understrekes sterkt nok og alvorlig nok, at her må det komme i stand et felles nordisk samarbeid.

Hegna, Norge: Herr president! Jeg skulle tro, at det er noe tidlig å trekke mer bestemte konklusjoner ut av den utvikling vi står foran i forbindelse med forholdet til fellesmarkedet, enn det som allerede ble gjort under generaldebatten. Jeg tror at fra de forskjellige kanter ble det under generaldebatten presentert perspektiver og synspunkter så langt som man nå kan gjøre det. Når vi nå skal se på utviklingen videre, så blir for oss et vesentlig spørsmål dette: om vi ut fra de forskjellige forutsetninger som foreligger og ut fra noe forskjellig opplegg i de forskjellige land, kan finne fram til arbeidsmåter i forholdet mellom de nordiske land som vi kan si kan gi et positivt utbytte for den tid som vi kan overskue.

Det kan være meget i det som herr Røiseland sa, at vi ikke skal oppholde oss så svært meget ved hva som kunne ha skjedd, hvis utviklingen hadde artet seg noe anderledes i spørsmålet om nordisk tollunion. Det er vel egentlig ikke mulig å anstille særdeles verdifulle betraktninger omkring det. Man kan oppstille forskjellige teoretiske muligheter, og det gjorde herr Røiseland. Og de kan godt begrunnes, de oppfatninger han hadde når det gjaldt disse forskjellige teoretiske muligheter. Jeg for mitt vedkommende tror han gikk noe langt, når han uten videre gikk ut fra at en nordisk tollunion ikke ville ha kunnet bestå i forbindelse med den europeiske markedsutvikling som man nå må regne med. Han gikk også uten videre ut fra at en ordning på den basis at alle de fem nordiske land hadde søkt assosiering i forhold til det europeiske fellesmarked, kunne man uten videre sjalte ut. Jeg har stor respekt for herr Røislands vurderingsevne og kunnskaper omkring disse spørsmål, men akkurat på det punkt må jeg tilstå at det finnes autoriteter som jeg setter høyere. Der eksisterer en meget ansett kommentarutgave til Roma-traktaten av en gruppe forfattere — den første av dem er Wohlfarth — og det er en meget kjent kommentar, som brukes svært meget i forbindelse med alle spørsmål som reiser seg når det gjelder vurderinger til Roma-traktaten. I kommentaren til art. 238, den som handler om assosieringsforholdet til Roma-traktatens land, har denne kommentarutgave pekt på at assosieringsforbindelse i forhold til Det europeiske økonomiske fellesskap, det kan ikke bare etableres i forhold til enkeltland, men også i forhold til sammenslutninger av land. Og det er ganske interessant å peke på at kommentaren nevner spesielt den slags sammenslutninger — og her kommer det som jeg ikke kan sitere ordrett, men hvis mening jeg her fører fram — den slags sammenslutninger som man har eksempel på i de land, som arbeider sammen under Nordisk Råd — står det i denne kommentarutgaven.

Det er meget mulig at herr Røiseland har bedre grunnlag for å vurdere mulighetene i en slik sammenheng enn de forfattere som jeg nevnte, men jeg mener for mitt vedkommende at man ikke uten videre skal sjalte dem ut til fordel for den oppfatning som herr Røiseland her gjorde gjeldende.

Jeg er enig i at dette til dels knytter seg til forhold som har vært under behandling og som ikke førte fram, og at vi for så vidt nå står i en helt ny situasjon. Men helt uten betydning for det samarbeidet som vi videre skal ha, synes jeg nok ikke det behøver å være. Det kan være riktig nok at vi er inne i en utvikling som har tatt et nytt løp. Men det er ikke alltid så godt å overskue, når en utvikling tar et nytt løp, alle de forskjellige momenter som da kan komme til å gjøre seg gjeldende. Og jeg kunne godt tenke meg at det også i utviklingens løp videre omkring disse spørsmål kan gjøre seg gjeldende momenter og krefter som betyr at man ikke helt behøver å se bort fra det som man arbeidet med dengang da Nordisk Råd og regjeringene forsøkte å legge til rette grunnlaget for en nordisk tollunion. Man behøver ikke å legge det alt sammen vekk. Vi kan ikke i dag peke på hvordan det konkret skal gi seg uttrykk. Men det vi kan gjøre, er å være oppmerksom på at spørsmålet har mange sider og at mange nye momenter kan komme fram. Og at nettop av den grunn er det av spesiell betydning at man også fra dette møte innstiller seg på å legge til rette grunnlaget for et samarbeid omkring disse spørsmål, spørsmål som stundom kan vise seg å stille seg noe forskjellig for de forskjellige av oss, men som av og til kan stille seg kanskje likt også. Og vi vil i alle tilfelle ha nytte av gjensidig orientering, gjensidig kontakt, med sikte på i en slik utvikling å fremme de momenter i utviklingen som videre kan sikre mest mulig av det vi ønsker å bygge opp i nordisk samarbeid.

Røiseland, Norge: Herr Hegna oppholdt seg vesentlig ved det som var teknisk

mulig etter Roma-traktaten i denne forbindelse. Jeg vil gjerne ha sagt at det er jo ikke bare spørsmål om hva som er teknisk mulig, det er jo også spørsmål om hva som politisk vil skje, om viljen hos vedkommende fem nordiske land og om viljen hos de andre til å få en ordening. Det, som er teknisk mulig eller umulig, det trenger vi ikke diskutere.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, bifölls utskottets förslag, punkt I.

Votering medelst omröstningsapparat skedde beträffande utskottets förslag, punkt II.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Bondevik, Borten, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Holm, Horn, Hækkerup, Hønsvald, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Aksel Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller, Møller Warmedal, Harald Nielsen, Ohlin, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Carl Petersen, Pitsinki, Johan Poulsen, Rihtniemi, Røiseland, Sandler, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelm, Thapper, Thestrup och Toven.

Hertta Kuusinen, Judit Nederström-Lundén, Einar Olgeirsson, Rosenberg, Paula Ruutu och Saarinen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Ásgeir Bjarnason, Cassel, Sigurður Ingimundarson, Kyttä, Helge Larsen och Lyng.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 57 röster.

Utskottets förslag, punkt III, bifölls.

Ekonomiska utskottets förslag nr 7 i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbete (Sak D 79)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Lyng, Norge (utskottets talesman):

Denne saken gjelder, som det står i forslaget, industrielt samarbeid i Norden. Det er jo et problem som åpner videre aspekter og perspektiver. Men til gjengjeld må det sies, at det forslag som foreligger fra det økonomiske utskott, er i ganske særlig grad nøkternt og jordnært. Det sier ikke annet enn at »strävanden mot vidgat nordiskt samarbete pågår». Det er en måte å si at der har ikke hendt noe særlig med dette i det siste året, og det er heller ikke særlig sannsynlig at det vil hende noe i fremtiden. Det er en uttrykksmåte som for så vidt dekker en karakteristikk som vi har på norsk side — det er en slags diplomatisk mellomting mellom nesten noe og absolutt intet. Det er for så vidt ingen grunn til å befatte seg mer med denne saken.

Derimot er det en annen industriell foreteelse som jeg i denne sammenheng gjerne vil si noen ganske få ord om. Det er nok for meg å nevne nøkkelordet Kvarntorp. Jeg skal berolige presidenten — jeg skal ikke prøve å polemisere i eller prosedere denne saken. Men den har vært nevnt under debatten her før, og jeg vil derfor gjerne med noen ganske få ord sette den inn i en litt videre sammenheng.

Herr Axel Strand var ikke så lite inne på sakens realitet under generaldebatten. Jeg har intet å si til herr Strands anførelse. Det var holdt i hva jeg vil kalle en tone av vennlig overbærenhet, jeg kunne nesten si faderlig overbærenhet, og det var ingen brodd i det han sa. Han sluttet med å uttrykke et håp om at nordmennene kunne få »skakat av sig det

rent psykologiska intrycket» av denne saken.

Nå skal man imidlertid ikke tro at nordmennene er kommet i en slags tilstand av psykologisk tvangsforestilling på den ene eller annen måte i anledning av denne saken. Men det må innrømmes at saken har brakt oss til en viss nøktern ettertanke når det gjelder visse foreteelser, til en nøktern realisering av enkelte fakta. Jeg skal ikke gå i enkeltheter, men jeg vil gjerne få summere opp det som for oss står som de springende punkter her, det som da er konklusjonen vi vil trekke av denne episoden når den nå formodentlig skal begraves.

Punkt 1: Vårt forretningsmessige forhold i vår samhandel med Sverige er at vi kjøper for ca. 1 milliard norske kroner mer pr. år i Sverige enn svenskene finner anledning til å kjøpe hos oss. Det er ganske klart at det behøver ikke i og for seg å være noe uheldig at handelsforbindelser er slik. I den situasjon vi er i, er dette imidlertid et problem for oss. Det er blitt et problem for oss. Vi ser det også helt generelt sett slik at når en nasjon plasserer store innkjøp hos en annen, så bidrar kjøperen til å tilføre den annen nasjons arbeidsliv økte muligheter. Vi ville gjerne sett at der hadde vært en mer gjennomført balanse mellom Norge og Sverige i så måte. Vi ville gjerne sett det.

Punkt 2 gjelder de begivenheter, som knytter seg til navnene Kvarntorp og Köping. Jeg skal, som sagt, ikke gå noe i detaljer. Det er nok å si at da Norge fikk oversikt over aspektene ved dette, ble det rettet en henstilling fra norsk side til Sverige. Den førte ikke til noe. Vi skal ikke kritisere noen for det. Vi må bare konstatere at denne utviklingen til en viss grad foregikk under offentlig medvirkning. Jeg sier ikke noe mer, men jeg sier også det, den foregikk til en viss grad under offentlig medvirkning. Og resultatet som må imøtesees, er jo at balansen mellom Sverige og Norge truer med å utvikle seg enn ytterligere i norsk disfavør.

Men dette er jo nå historie. Det nytter ikke å diskutere selve Kvarntorp-saken

lenger. Vi skal ikke la det sitte igjen noen bitterhet når det gjelder dette. Men når det gjelder vårt problem, så bringer det oss da over til hva jeg vil kalle punkt 3.

Det er: Vi sitter altså fremdeles med en handelsbalanse, som er 1 milliard norske kroner ugunstigere for oss enn den er for svenskene. Vi mener fremdeles at ved å plassere våre innkjøp i et annet land, bidrar vi til å skaffe dette lands arbeidsliv økte muligheter til ekspansjon og aktivitet. Og vi mener fremdeles rent generelt at det da er i og for seg rimelig å vente en viss gjensidighet i så måte. Det er rimelig å håpe at også vedkommende annet land ved å plassere sine innkjøp hos oss også vil bidra til å øke mulighetene for vårt arbeidsliv, som trenges.

Vel, det er altså da i all korthet dette problem satt inn i en litt videre sammenheng. Jeg vil gjerne understreke at med det jeg her har sagt, ønsker jeg ikke å innby til noen refleksjon av mer eller mindre bitre refleksjoner, tvertimot. Men vi får vel da ganske enkelt konstatere at der på dette felt rent faktisk er brytende og motstridende interesser mellom Sverige og oss, og vi får håpe at svenskene forstår vårt problem. Vi får håpe at svenskene forstår at når vi skal arbeide videre med dette problemet på lengre sikt, så kan det være naturlig og nødvendig for oss å orientere oss økonomisk annetsteds, hvor man kan finne frem til en rimeligere balanse. Men det faktum må jo for all del ikke forstyrre det utmerkede forhold vi ellers har overfor våre svenske venner på en lang, lang rekke andre områder.

Osvald, Sverige: Herr president! I avslutning till vad den föregående ärade talaren har anført skulle jag vilja säga några ord om denna s. k. Kvarntorpsaffär. Jag skall inte gå in på vår handelsbalans, utan jag skall begränsa mig till att nämna några siffror som i detta sammanhang är aktuella.

Men innan jag gör det skulle jag gärna vilja begagna detta tillfälle att beklaga, att den not som skickades från Norges

regering till Sveriges inte kom till riksdagens och dess utskotts kännedom. Om så hade skett, hade sannolikt de missförstånd, som uppstått, kunnat klaras av mycket snabbt.

När Aktiebolaget Salpeterverken i Köping inköpte Kvarntorp, innebar det, såsom vi vet, inte alls att ammoniakproduktionen skulle ökas. Den kommer att bli av samma storleksordning som hittills, och köpet har sålunda inte på något sätt kunnat förändra situationen i fråga om import av kvävegödsel från Norge.

En betydande ökning av salpeterproduktionen i Sverige kommer däremot att äga rum till följd av att en fabrik nu byggs i Köping. Där har tidigare funnits en liten, numera ganska omodern fabrik med en produktion av ungefär 12 000 ton om året. Det kommer nu att uppföras en modern fabrik, som skall tillverka 50 000—60 000 ton. Men jag vill erinra om att fabrikationen i Köping skall ersätta ammoniakimporten från Tyskland och Österrike. Vi har förut haft en produktion av 12 000 ton och en import som det senaste året uppgått till 25 000 ton men som beräknas komma att stiga till 40 000 ton inom kort. Det framgår härav, att det inte är någon större förändring ifråga om den svenska kväveproduktionen. Dessutom bör man komma ihåg att den ökning som uppstår när fabriken blir färdigbyggd 1964 uppgår till omkring 4 procent, och med ungefär 4 procent ökar årligen den svenska kväveförbrukningen. Jag tror därför att det kommer att finnas gott utrymme i Sverige även för norsk salpeter under kommande år.

Jag hoppas, att den diskussion, som har förts om detta problem, skall ebbat ut så småningom, vilket också den föregående ärade talaren hoppades på. Vi är överens om angelägenheten av att samarbeta i fråga om produktionen av kvävegödselmedel för våra jordar även i framtiden.

Statsrådet Lange, Sverige: Herr president! Jag lyssnade med stort intresse till vad herr Lyng nyss sade i den här debatten. Jag är helt ense med honom

om att det inte tjänar mycket till att förlänga diskussionen i Kvarntorp-affären nu, och jag har heller inte för egen del, herr president, begärt ordet för att delta i ett meningsutbyte, som har ägt rum på den punkten, utan snarare för att anföra några mera principiella synpunkter. Det må ändå vara mig tillåtet att deklarerera också hur den svenska regeringen ser på spørgsmålet Kvarntorp.

Jag vill då först konstatera, att vi alla beklagar den reaktion, som uppkommit i Norge. Jag vill inte alls dölja att vi, om vi hållit ännu bättre kontakt, kanske skulle kunnat undvika att frågan fått så stora proportioner. En del av ansvaret, herr president, för att en sådan kontakt icke togs får jag väl ta på mig själv.

Men det förhåller sig samtidigt på det sättet, att man i debatten har kopplat ihop försäljningen av vissa delar av den statsägda Kvarntorps-industrien med de planer på en utbyggnad av kvävegödselproduktionen, som köparna av Salpeterverken på egen hand och tidigare hade bestämt sig för att genomföra på en annan plats, nämligen i Köping.

Vad beträffar den sistnämnda utbyggnaden kan jag i och för sig förstå, att man på norsk sida kan hysa oro för de framtida möjligheterna att exportera kvävegödsel till Sverige, men i första hand får den här utbyggnaden ses mot bakgrund av att man väntar sig en fortsatt stegring av förbrukningen av kväve i Sverige. Det kan dessutom enligt min mening inte ligga i det nordiska samarbetets intresse, att myndigheterna ingriper hindrande i de ekonomiska dispositioner, som företagen i våra nordiska länder anser nödvändiga och motiverade utifrån sina egna rent kommersiella synpunkter.

En sådan inställning, som jag här försökt ange, ligger också helt i linje med vad vi varit överens om under de senaste årens övervägande på vilket sätt man bäst skall främja en riktig nordisk arbetsfördelning. Denna syn på produktionssamarbetet i framtiden överensstämmer med det förslag till samarbetsavtal som behandlas här i Nordiska rådet. Enligt det förslaget skall de nor-

diska länderna så långt som möjligt främja produktions- och investerings-samarbete med varandra och härvid söka lägga förhållandena till rätta för ett direkt samarbete mellan företag i två eller flera av de nordiska länderna.

Sedan gammalt finns ju på många områden redan ett nära samarbete mellan de enskilda industrierna, och alltefter-som handelshindren mellan länderna avskaffas bör ännu gynnsammare förutsättningar kunna skapas för ett sådant samarbete företagen emellan. Huruvida handelsfrigörelsen sker på nordisk basis eller i ett ännu vidare sammanhang saknar betydelse ur den här speciella synpunkten, såvitt jag förstår.

EFTA har som bekant under sin korta tillvaro medfört, att deltagarländerna i dag eller i varje fall inom en mycket snar framtid har 40 procent lägre tullar sinsemellan än för två år sedan. Vi har haft glädje av det. Med hänsyn till de redan nu väl utvecklade kommersiella förbindelserna mellan de nordiska länderna tror jag, att vi har ett emotse som en följd av tullavvecklingarna oss emellan redan inom EFTA en ökad nordisk samhandel. Jag kan väl förstå den oro på norskt håll över snedbelastningen i handeln mellan Sverige och Norge, som herr Lyng gav uttryck åt, men jag söker tröst i den omständigheten, att även om Norge alltjämt har ett betydande underskott i handeln med Sverige, så har ändå den norska exporten under de senaste åren, såvitt jag erinrar mig, utvecklats i rätt riktning.

Med hänsyn till de redan nu existerande kommersiella förbindelserna bör ju förutsättningarna för produktions-samarbetet i framtiden vara goda. Industriförbunden i de fem nordiska länderna har, såsom ministerkommittén kunde rapportera till rådet redan vid förra sessionen, på olika sätt sökt befordra ett sådant samarbete. Man har ansett det naturligt att initiativet till samarbete bör komma från företagen eller branschorganisationerna själva.

I den mån det finns några legala eller andra hinder för ett sådant samarbete över gränserna bör naturligtvis myndigheterna så långt som möjligt undanröja

dessa hinder — det är den uppgift vi som samarbetsministrar har i det sammanhanget. För att vi skulle få ett organ till förfogande där sådana frågor fortlöpande kunde tas upp till diskussion inrättades hösten 1960 ett samarbetsorgan mellan Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet och de nordiska industriförbunden. Det förefaller naturligt att vid sådana industriutbyggnader i något av medlemsländerna som kan befaras leda till ett andra länders intressen kommer till skada dessa frågor får diskuteras i den församlingen. Detta forum för behandling av problem bl. a. rörande produktions-samarbetet kan på det sättet bli en ytterligare länk i den kedja av samarbetsorgan som är av sådan vikt för utredningen av det nordiska ekonomiska samarbetet.

Herr president! Jag har genom att anföra de här synpunkterna velat understrika, att om vi skall nå bestående resultat på detta område, så är det ytterligare angeläget att vi arbetar efter konstruktiva linjer, d. v. s. positivt söker skapa förutsättningar för ett närmare samarbete mellan företagen.

Røiseland, Norge: Herr president! Skal det drives investerings- og produksjons-samarbeid eller økonomisk samarbeid i det hele i Norden, så kan det selvsagt ikke bygges på velgjørenhet. Det er ganske klart at det må bygges på strengt forretningsmessige prinsipper. Det ble sagt tidligere i ordskipet her, at Norge måtte finne seg i konkurranse. Ja selvfølgelig. Men det er vel ikke tanken likevel at vi skal konkurrere til ytterste grense på alle områder. Vi har vel tenkt med det økonomiske samarbeidet og med produksjonssamarbeidet å få til en fornuftig arbeidsdeling og produksjonsdeling, slik at en ikke konkurrerer med hverandre — iallfall ikke fullt ut — på hvert eneste område. Bare på den måten kan en styrke nordisk næringsliv i konkurransen med andre land. Og det må vel være denne arbeidsdelingen og for så vidt denne avgrensing av konkurransen på visse områder mellom de nordiske land, som traktaten tar sikte på. Dersom ikke traktaten for det økonomiske områ-

det skulle føre til det, så ville den jo være nok så verdiløs i det hele tatt.

Det har hendt et par ting nå i vinter som har skapt en viss skuffelse i Norge i forholdet til Sverige når det gjelder økonomisk samarbeid. Det ene er at aluminiumsverket Årdal og Sunndal verk har mistet sin største kunde. Det er Svenska metallverken. Årdal og Sunndal verk hadde en 10 års kontrakt om levering til dette selskap på c:a 35—40 millioner kroner pr. år. Nå ble den ikke fornyet, fordi vedkommende svenske selskap skal gå over til større produksjon av råaluminium i sitt datterselskap. Vel, dette er et helt privat foretagende, og det var naturligvis ikke så lett for staten å gripe inn. I Norge var en klar over dette, enda det ble interpellert om saken i Stortinget. Men jeg skulle nå likevel tro at traktaten, som vi nå tenker på å ratifisere, må ta sikte på at det også blir samråd når det gjelder private investeringer. Ellers vil det jo ikke bety så svært meget.

Men den episoden som for så vidt var verre for Norge er den som er blitt diskutert her, den om Kvarntorp. For her er det staten som på sett og vis kommer noe inn i bildet. Det ble sagt av herr Osvald at hadde bare det norske PM kommet fram til vedkommende utskott her, så kunne antagelig alle ubehageligheter ha vært unngått. Ja — da var det virkelig synd, at det ikke kom fram. For det som hendte var at det svenske svaret med avvisning ble overlevert til den norske ambassadør dagen før saken ble avgjort i Riksdagen. Også det har nok skapt en viss forstemthet i norsk opinion og mellom norske politikere.

Det ble sagt av herr Osvald at den økte produksjon i Kvarntorp og Köping ikke skulle fortrenge den norske vare. Til det er der å merke, at alt nå har Hydros andel i det svenske forbruket gått ned fra år til år. Det er blitt sagt at der var ingen subsidiering her fra statens side. Nei vel. Men det er sagt i den svenske proposisjonen, at det var nok så nødvendig at vedkommende selskap kunne reservere sine midler for utbygging i Köping og ikke binde dem i Kvarntorp. Men det som i hvert fall

ikke kan diskuteres, det er at den svenske stat var merksom på at her skulle det skje en utviding av svensk salpeterproduksjon, og det ble ikke konferert med norske myndigheter om det.

Vel, det er klart at det må regnes som en episode, og vi er jo alle sammen innstilt på at verden skal gå videre, og at samarbeidet skal gå videre. Men det er vel ikke noen grunn likevel til ikke å gjøre merksom på det som har hendt og på norsk reaksjon, og det er vel heller ikke noen grunn til å la være å peke på at det som har hendt er ingen reklame for svensk eksport til Norge.

Så går vi da ut fra som herr Lyng sa, at dette blir en episode, og at det formålet som traktaten tar sikte på når det gjelder økonomisk samarbeid, investerings- og produksjonssamarbeid, må kunne virkeliggjøres.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

7

Socialpolitiska utskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning (Sak D 57)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Sundin, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Det ärende, som behandlas under denna punkt, betecknas som ett meddelande och härleder sig från ett medlemsförslag från 1959. Den rekommendation, som då antogs, innebar att ärendet skulle hänskjutas till respektive land, och det som vi i dag har att behandla och att besluta om är alltså de meddelanden som Danmark, Sverige, Norge och Finland har lämnat i den här frågan.

Av meddelandet framgår, att man har försökt och även lyckats få till stånd ett intensivt samarbete, när det gäller skydd mot strålning till följd av kärn-

vapensprängningar. Bl. a. har man år 1961 låtit sakkunniga behandla den här frågan, och arbetet har fortsatt på så sätt, att man i januari 1962 lät de nordiska strålningshygieniska experterna studera frågorna. Det är i och för sig en mycket intressant läsning som dessa experter presenterar i meddelandet, och jag skulle, herr president, vilja råda de medlemmar av rådet, som inte haft tid att läsa meddelandet, att ägna det en noggrann genomläsning med tanke på den vikt som frågan har i vår tid.

Utskottet, som har behandlat frågan, har funnit, att de åtgärder som respektive länder och deras experter har vidtagit, är tillfredsställande. Jag vill avslutningsvis säga, att det också är tillfredsställande som framhålles i meddelandet från regeringarna i de berörda länderna, att man med tanke på den vikt, som frågan har, skall följa utvecklingen på samma sätt i framtiden.

Med anledning av detta, herr president, föreslår utskottet att rådet skall lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat, och till detta, herr president, ber jag att få yrka bifall.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

8

Socialpolitiska utskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler jämte tilläggsförslag om införande av sommartid (Sak D 25)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Sigrid Ekendahl, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Liksom i föregående ärende föreligger i detta ett

meddelande om vad som har skett i en för Nordiska rådet gammal bekant fråga, nämligen om införande av sommartid.

Där är att notera, att Danmarks regering säger, att den inte har funnit anledning att ta upp spörsmålet till förnyad undersökning. Finlands regering har helt naturligt inte behandlat ärendet, eftersom Finland ju har den östeuropeiska tiden, som skulle överensstämma med svensk sommartid.

Däremot har det hänt någonting i Norge. Man har där redan provat sommartiden och har dessutom i en gallupundersökning tagit reda på vad de som är berörda av omläggningen tycker om den. Det stora flertalet av de tillfrågade säger sig vara nöjda med sommartiden och vill ha den kvar. Dessutom har socialdepartementet i Norge beslutat sig för att låta en hel del organisationer och institutioner säga, vad de tycker om förslaget, sedan de nu har tre års erfarenhet av sommartid.

I Sverige har vi helt nyligen fått utredningar från de tre ämbetsverk, som fick svenska regeringens uppdrag att göra en undersökning utifrån de speciella synpunkter som de tre ämbetsverken järnvägsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen har att företräda. Utredningarna kom så sent som i början av februari, och jag är rädd för att det inte är många av Nordiska rådets ledamöter som kunnat ta del av denna. Vi får emellertid tillfälle att komma igen med frågan, eftersom svenska regeringen inte betraktar den som slutförd utan kommer att skicka ut utredningarna på remiss till olika organisationer och institutioner.

Till meddelandet har väckts ett förslag av tre svenskar, som gärna skulle se, att Nordiska rådet gjorde ett uttalande, som främjade införande av sommartid. I utskottet har man vid behandlingen av denna fråga inte trott, att det finns enighet i Nordiska rådet för ett sådant uttalande, och utskottet föreslår, att man skall avvakta, tills Sverige går vidare och får frågan färdigbehandlad. Jag vill tillägga, att vi också får avvakta resultatet av den undersökning, som görs i norska socialdepartementet. Om utskottets för-

slag vinner Nordiska rådets bifall, får vi möjlighet att komma tillbaka till denna fråga nästkommande år. Utskottet yrkar nämligen att rådet skall lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa session samt att rådet skall uppskjuta vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Jag har, herr president, självfallet inget annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

9

Juridiska utskottets förslag nr 4 i anledning av medlemsförslag om likartade stadganden mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen (Sak A 32)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at søge gennemført ensartede og fuldt betryggende bestemmelser i de nordiske luftfartslove angående misbrug af alkohol.

Toven, Norge (utskottets talesman): I dei seinare år har ein i Danmark, Norge og Sverige gjennomført stort sett einsarta luftfartslover. Dette lovverk er resultat av eit fellesnordisk komitéarbeid, der Finnland, til dels Island og har vore med. På enkelte område innanfor denne lovgjeving har ein likevel ikkje kome fram til fullt ut einsarta føresegner. Dette gjeld mellom anna flypersonelletts eventuelle misbruk av alkohol. Dansk og norsk luftfartslovgjeving har på dette området ein promille-regel. Så vidt eg veit har dei andre nordiske luftfartslover ingen slik regel. I teori og praksis er det sjølvsagt semje om at alkoholnyting og tenestegjering på fly ikkje let seg sameina. Men med det nære luftfartssamarbeid som det no er mellom dei nordiske land, ikkje minst mellom Danmark, Norge og Sverige, ved luftfartssamarbeidet i SAS, skulle det sy-

nest naturleg med einsarta lovgjeving og på dette området. Det ligg i saka sin natur at desse felles føresegner då må utarbeidast slik at det på dette viktige felt vert skapt absolutt tryggleik så langt det let seg gjera.

Det juridiske utvalet har slutta seg til det som er sagt i medlemsframlegget, og rår til at Nordisk Råd henstiller til regjeringane i »felleskap å søke gjennomført ensartede og fullt betryggende bestemmelser i de nordiske luftfartslover angående misbruk av alkohol».

Fagerholm overtog herefter ledningen av förhandlingarna.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hara, Hegna, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Matthías Mathiesen, Mellqvist, Møller, Judit Nederström-Lundén, Gustav Pedersen, Pentti, Pitsinki, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Røiseland, Saarinen, Sandler, Strand, Sukselainen, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Harald Nielsen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Cassel, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Hallberg, Hækkerup, Nils Jacobsen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lyng, Moc, Møller Warmedal, Ohlin, Einar Olgeirsson, Osvald, Carl Petersen och Söderhjeltn.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 52 röster.

10

Juridiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion (Sak A 4)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

I till förslaget fogad reservation hade Ingrid Gärde Widemar föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige att avgiva förklaring om erkännande av europarådsdomstolen enligt artikel 46 i Europarådets konvention angående de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Ingrid Gärde Widemar, Sverige (utskottets taleman): Herr president! Jag befinner mig i en något egendomlig situation då jag är både talesman för utskottet och reservant mot utskottets beslut.

Det föreliggande medlemsförslaget väcktes redan 1960 och blev då uppskjutet, sedan man från svensk och norsk sida givit tillkänna, att man önskade avvakta hur domstolen fungerade i praxis, innan man tog ställning till domstolens behörighet. Vid föregående års session var frågan inte uppe till behandling. Nu föreligger yttranden över förslaget dels från det norska justitiedepartementet, som vidhåller sin tidigare inställning om uppskov, och dels från den juridiska niomannakommittén.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, som började sin verksamhet år 1958, har till uppgift att avgöra tvister som hänskjutits dit av Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna eller av någon av Europarådets medlemsstater, om staten i fråga har erkänt domstolens behörighet. Den har erkänts av bl. a. Danmark och Island men inte av Norge och Sverige annat än i fråga om enskilda personer,

som alltså har rätt att klaga till kommissionen och att få sin sak prövad av domstolen. Finland är inte medlem av Europarådet, och saken har alltså inte varit aktuell för Finlands del.

Frågan behandlades i Sveriges riksdag senast år 1961, och vårt utrikesutskott uttalade då att man förväntade att regeringen skulle redogöra för sin inställning, sedan saken varit uppe i Nordiska rådet.

Niomannakommittén påpekar att i domstolen ingår både en norsk och en svensk domare och att det synes naturligt, att domstolen även finge ta ställning till frågor som gällde dessa länder, i all synnerhet som kommissionen redan har möjlighet att både i Sverige och i Norge göra undersökningar som föranledes av klagomål från enskilda personer.

Kommittén anser att Sverige och Norge bör erkänna domstolens behörighet, då det nu har gått tre år sedan den etablerades. Man finner det egendomligt att Sverige och Norge, som eljest arbetar på att få till stånd en internationell rättsordning, skulle undandraga domstolen sitt stöd.

Niomannakommittén föreslår, med herr Ahlkvist, Sverige, som ende reservant, att rådet skall antaga rekommendationen att Norge och Sverige bör erkänna domstolens behörighet.

Saken föreföll därför ganska klar ända till dess juridiska utskottet började sin behandling av ärendet. Både den norska och den svenska justitieministern tillkännagav nämligen i utskottet, att man alltjämt var av den uppfattningen att ytterligare erfarenhet av domstolens verksamhet borde avvaktas innan domstolens behörighet kunde erkännas. Efter de uttalandena beslöt utskottet att hemställa till rådet att uppskjuta förslaget till nästa session.

För min del känner jag mig helt övertygad av de skäl som niomannakommittén anfört, och jag kan inte finna minsta anledning att frånga kommitténs förslag. Jag kan inte förstå, varför herrar Erikson, Hønsvald och Thestrup, som under-tecknat kommitténs utlåtande bland andra, sprungit ifrån sin åsikt och varit med på ett uppskov.

Jag har därför tillåtit mig att avge reservation mot utskottets beslut och ber att få yrka bifall till niomannakommitténs rekommendation till rådet.

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! För bara några dagar sedan stod den svenske statsministern i denna talarstol och försökte analysera värdet av att man eventuellt för över de partipolitiska diskussionerna från våra inhemska parlament till Nordiska rådet. Om jag minns rätt fann han dessa inhemska debatter så föga stimulerande och entusiastmerande, att han icke ville rekommendera en sådan ordning. Men redan i dag, herr president, är situationen den att vi svenskar inför Nordiska rådets offentlighet tvättar vår inhemska byk.

Att den sak vi nu behandlar är föremål för meningsskiljaktigheter i Sverige har ju redan framgått av det anförande som utskottets charmerande talesman fru Gärde Widemar hållit. Men detta anförande har också visat någonting annat, nämligen det enastående förtroende som vi här i rådet och över huvud taget i nordiska sammanhang hyser för varandra — reservanten till juridiska utskottets utlåtande är nämligen samtidigt talesman för utskottets förslag! Jag måste säga att fru Gärde Widemar lyckades mycket väl med detta svåra prov på personlighetsklyvning. Men gav inte anförandet också, herr president, ett litet exempel på den klivenhet som ibland kan utmärka politiker?

Vad skulle vi vinna i de nordiska samarbetssträvandena genom att rekommendera Norge och Sverige att erkänna den s. k. europarådsdomstolen? Vi får ju i alla fall inte någon enhetlig nordisk inställning, eftersom Finland icke är medlem av Europarådet, såsom fru Gärde Widemar påpekade.

Den svenska regeringen har velat förhålla sig avvaktande i denna fråga — såvitt jag förstått, har norska regeringen intagit samma ståndpunkt — och skälen härtill är i huvudsak följande. Det är bara en del av Europarådets medlemsländer som har erkänt domstolen; flera stora stater, däribland Storbritannien och Frankrike, har icke lämnat ett så-

dant erkännande. Vidare vet vi alltför litet om denna domstol och dess verksamhet. Svenska regeringen ställer sig alltså avvaktande till dess erfarenheter vunnits om lämpligheten och behovet av att domstolen i stället för Europarådets ministerkommitté skall handlägga de ärenden, som det här kan vara tal om.

Med hänvisning till det anförda, herr president, skulle jag vilja rekommendera Nordiska rådet att följa juridiska utskottets förslag i denna sak.

Leirfall, Norge: Det faller helt naturlig for meg å stemme for fru Ingrid Gärde Widemars rekommendasjon. Jeg var en av forslagsstillerne i 1960, og som medlem av den juridiske nimannskomite har jeg så sent som i januar i år vært med på en uttalelse, hvor den samlede komité går sterkt inn for at Norge og Sverige nå ratifiserer denne avtalen.

Det sies i denne uttalelsen fra nimannskomiteén, at det synes eiendommelig at nettopp Norge og Sverige, som arbeider på opprettholdelse av en internasjonal rettsorden, skulle unndra seg medvirkning til å gi menneskerettighetsdomstolen en fastere stilling.

Jeg vil si, at jeg synes det er likeså eiendommelig at de som i januar i år var av denne oppfatning, nå tar et helt motsatt standpunkt. Jeg forstod at statsråd Kling var litt touchert over at fru Ingrid Gärde Widemar hadde reist denne saken, jeg måtte nærmest forstå hr. Kling slik at hvis regjeringen i ett eller flere land har en bestemt oppfatning av en sak, så skal det ikke være god tone å hevde en annen oppfatning her i Nordisk Råd. Hvis tilfellet er det, så må vi jo spørre: Hva har vi egentlig radet for?

Det sies at den norske og den svenske regjering vil ha erfaringer for hvordan domstolen virker i praksis. Jeg synes at det er et meget tvilsomt argument når det gjelder mellomfolkelig samarbeid. Hvis alle skulle resonere slik, så kunne det jo overhodet ikke komme i stand noe internasjonalt samarbeid, og det ville ikke bli mulighet for å få prøve resultatene av det i praksis. Den norske regjeringens standpunkt her minner nokså

mye om mannen som lot kona gå først ut på isen for å prøve om den holdt. Naturligvis må det vises forsiktighet, det må en jo gjøre når man binder seg til et internasjonalt samarbeid, men i dette tilfelle synes jeg forsiktigheten drives for langt. Det gjelder jo overdragelse av domsmyndighet til et overnasjonalt organ på et meget begrenset område, på et ideelt betonet område, et område hvor vi alle i prinsippet anerkjenner behovet for overnasjonale instanser. Jeg kan ikke forstå den forsiktighet som den norske regjering viser i denne sak, når en samtidig er vitne til hvor langt man på norsk regjeringshold er villig til å gå i suverenitetsoppgivelse i forbindelse med ganske andre og større sektorer, når det gjelder forhandlingene om et europeisk fellesmarked.

Hønsvald, Norge: I likhet med herr Leirfall er jeg en av forslagstillerne til en positiv rekommandasjon i denne saken. Vårt forslag ble i første omgang utsatt, og det var så vidt jeg vet enstemmig, fordi man ville se resultatene av de første dommene i denne menneskerettighetsdomstolen. Det var en sak fra Danmark som var innbrakt for domstolen. Den kom etter hva jeg vet ikke så langt som til domstolen, den ble behandlet og avvist i kommisjonen. Derimot er det falt en dom for domstolen angående en irsk sak. Det er hele den erfaringen man har for hvordan en slik domstol virker.

Man kunne naturligvis resonnerer om herr Leirfall og se bort fra erfaringene, og si at domstolen er opprettet, og at det er rimelig at vi deltar i domstolen, i særdeleshet fra norsk side, i betraktning av at vi har en norsk dommer i denne domstolen. Og i prinsippet er jeg helt enig i det. Når jeg allikevel stemmer for at saken skal utsettes, så er det fordi det fra det norske Justisdepartement er anført at vi risikerer at en hel del landssviksaker fra Norge, særlig de som angår økonomisk landssvik, og som er avgjort ved domstolsbehandling i Norge, da vil bli innbrakt for denne menneskerettighetsdomstolen. Jeg vet ikke i hvilken utstrekning det er mulig,

og jeg vet selvsagt heller ikke om disse landssvikene vil innbringe sine saker for domstolen, men de har jo forsøkt seg på såkalt rehabilitering gjennom en svensk juristkommisjon, og jeg tror nok at hvis vi i Norge åpner adgang for disse landssvikene til å få sin sak for den europeiske domstolen, så er det nok dem som har lyst til å gjøre det.

Jeg har som sagt ikke oversikt over hvor langt det er mulig for dem å gjøre det og å få det til, men vårt Justisdepartement mener at en del av dem iallfall har adgang til å få innbrakt sine saker for den europeiske domstolen, og det vil jeg nødig risikere. Vi har hatt bråk nok med disse landssvikene våre, de har vært dømt — sakene har gått helt til Høyesterett — og jeg synes ikke det er noen grunn for oss til å stille oss slik at vi får enda mer bråk med disse folkene. I særdeleshet når vi kanskje kan unngå det ved at denne saken blir utsatt enda et år.

Ingrid Gärde Widemar, Sverige: Herr president! Jag skulle vilja bemöta statsrådet Klings inlägg och säga, att jag visst inte har tänkt dra in någon partipolitisk debatt från den svenska riksdagen här i Nordiska rådet. Enligt min uppfattning skär meningarna i denna fråga tvärs igenom partierna i riksdagen; inom så gott som alla partier höjs röster både för och emot. Dessutom är det ju möjligt att statsrådet Klings och mina debatter i den svenska riksdagen inte bjuder mer av stimulans och intresse än debatterna mellan herr Ohlin och herr Erlander.

Jag har i denna fråga helt litat på niomannakommittén, som då den gjorde sitt uttalande visste att varken Sveriges eller Norges regering just nu hyste intresse för att erkänna denna domstols behörighet. Då kommittén trots detta gjorde förslaget till rekommandation, måste den haft sina alldeles särskilda skäl; och jag tycker att kommittén har utvecklat dem mycket väl i sitt uttalande.

För eget vidkommande har jag inte närmare tagit del av sakfrågan, men jag måste säga att det halva erkännandet

av domstolen verkar egendommeligt, alltså att enskilda människor i ett land skall kunna gå till domstolen men inte landet självt. Jag tror att detta är ett övergångsstadium och hoppas att både Sverige och Norge så snart som möjligt skall erkänna denna domstols fulla behörighet.

Jag skulle vilja vädja till de svenska och norska regeringarna att på nytt ta denna sak under övervägande, oavsett hur omröstningen i dag utfaller.

Leirfall, Norge: Jeg vil bestemt ta avstand fra den oppfatning som hr. Hønsvald synes å ha, hvoretter et land, når det finner det opportunt, ikke vil godta en internasjonal rettsorden. Og jeg vil også sterkt reservere meg overfor det han sa om at det var hensynet til det norske landssvikoppgjør som var grunnen til at det norske justisdepartementet ikke ville gå med på konvensjonen. Man får jo av det det inntrykk at det norske landssvikoppjøret er så svakt rettslig fundert at vi ikke vil ta risikoen for å få det inn for en internasjonal domstol. Jeg må bestemt ta avstand fra en slik oppfatning.

Bondevik, Norge: Dersom ein vil vera med i internasjonalt samarbeid, må ein også vera viljug til å ta konsekvensane av det, og når me i Noreg har vore med i Europarådet, og går inn for Europarådet, og har gått inn for domstolen, så synest eg at det er noko merkeleg at ein frå norsk side skulle vera redd domstolen. Det er vel ting som ein alltid må risikera når ein aksepterer det internasjonale samarbeidet i større eller mindre målestokk, at visse ting i dette samarbeidet kan koma på tverke av nasjonale interesser, og den risikoen må ein også ta ved ein domstol. Og skulle det vera slik at landssvikoppjøret, som det her er tale om, skulle ha kome skeivt ut, noko som eg ikkje trur, så fekk ein også vera viljug til å ta konsekvensen av det, elles står ein uvanleg veikt juridisk sett.

Eg har i og for seg ikkje noko imot at ein kan venta eit år til med denne saka for Noregs og Sverikes vedkomman-

de, men slett ikkje på dei premissar som herr Hønsvald nemnde. Dersom eg i tilfelle røystar for utsetjing av denne saka endå ein gong, er det av heilt andre grunnar, for eg er i tilfelle viljug til å ta konsekvensen av ei røysting i eit slikt spørsmål, og meiner at det får heile landet gjera.

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! Jag skall inte förlänga debatten i någon högre grad. Tillåt mig bara understryka att den svenska regeringen ställer sig avvaktande i frågan; vi har inte varit helt negativa utan endast velat avvakta. Men skulle vi i dag bli tvingade till ett slutgiltigt ställningstagande så är jag rädd för att beslutet icke skulle kunna bli positivt.

Man har velat göra detta till en rättsskyddsfråga; våra egna länders domstolar och myndigheter skulle inte vara tillfyllest. Låt mig då påminna om att den svenska riksdagen flerfaldiga gånger uttalat, att om reformer till förmån för rättsskyddet är påkallade så bör de vidtagas inom ramen för det traditionella rättsskyddssystem vi redan har — och inom det finns ingen europarådsdomstol.

Lyng, Norge: Jeg skal være meget kort. Jeg akter å stemme med utskottets flertall, men jeg finner det nødvendig, på samme måte som herr Bondevik, å reservere meg meget bestemt overfor den begrunnelse herr Hønsvald kom med i sitt innlegg. Jeg er ganske overbevist om at det norske landssvikoppgjør, som vi ikke skal snakke noe mer om her, ikke vil ha det ringeste å frykte av en hvilken som helst form for revisjon, det måtte være seg av en hvilken som helst domstol, og også den domstol som det her er snakk om.

Hønsvald, Norge: Som jeg gjorde oppmerksom på i mitt første innlegg, var jeg blant dem som gikk inn for at man skulle godkjenne den europeiske domstol, og jeg redegjorde for hvorfor den ble utsatt i første omgang. Det var fordi man ville vinne erfaring for hvordan domstolen virket i praksis. Hvis jeg ikke

husker meget feil, var beslutningen om utsettelsen enstemmig, og da må jo også herr Leirfall og herr John Lyng og herr Bondevik ha vært med på den. Når jeg også denne gang vil være med på en utsettelse, er det fordi vårt Justisdepartement mente at vi ellers ville få den situasjon at en del av våre landssvikere ville bringe sine saker inn for den europeiske domstol. Hverken Justisdepartementet eller jeg er redd for en behandling ved Europa-domstolen. Vi mener at det rettsoppgjøret vi hadde med landssvikerne var så solid fundert at de ikke ville komme noen vei. Men de ville ganske sikkert forsøke å bringe sine saker inn for Europa-domstolen, og de ville sannsynligvis få sine søknader behandlet av kommisjonen og avvist der. Men i forbindelse med det ville de gjennom sin avis og på annen måte drive en agitasjon, og på nytt grunnlag etter deres mening, mot selve landssvikoppjøret.

Så vidt jeg har forstått vil denne mulighet for landssvikernes ebbe ut, og det er en av grunnene til at vårt Justisdepartement vil ha saken utsatt. Det er Justisdepartementet jeg bygger på, de opplysninger som er gitt av Justisdepartementet. Det er ikke så mye mine egne følelser, min egen oppfatning. Jeg er ikke i tvil om at Europa-domstolen, selv om det lykkes for landssvikernes å få sine saker inn for den, vil komme til å godkjenne de norske dommene. Men jeg er litt redd for en oppblusning av den agitasjon vi har hatt, og kan man unngå det ved et års utsettelse eller så, tror jeg det er utsettelsen verdt.

Ingrid Gärde Widemar, Sverige: Herr president! Jag beklagar att jag återkommer än en gång, men jag tycker, att jag måste säga någonting med anledning av statsrådet Klings yttrande om vad vi hade bestämt angående förbättringar i rättsskyddssystemet i Sverige.

Det är alldeles riktigt, att det föreligger ett uttalande, att sådana förbättringar bör ske inom ramen för det traditionella rättsskyddssystemet, men det kan ju inte betyda, att vi skall vara fastlåsta för all framtid, i all synnerhet som uttalandet inte alls har avseende på de in-

ternationella domstolarna. Den omständigheten att vi är medlemmar i Europarådet bör väl betyda, att vi förr eller senare måste godkänna de former, i vilka Europarådet verkar.

Att man ställer sig avvaktande nu kan jag förstå, men om man skall låsa fast sig och säga, att vi för all framtid är bundna vid vårt gamla rättsskyddssystem, där det inte finns någon europadomstol, då kan jag inte alls vara med. Vi måste väl ändå sikta på att förr eller senare — enligt min uppfattning så snart som möjligt — inta en positiv hållning och erkänna europadomstolen. Jag hoppas också att det skall bli möjligt för Norge att fatta samma beslut.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, erinrades om att av Finlands riksdag valda medlemmar icke ägde röst rätt i saken.

På föranstaltande av presidenten skedde votering medelst omröstningsapparat. Under omröstning ställdes först utskottets förslag.

För utskottets förslag röstade:

Birger Andersson, Kaj Andresen, Åsgeir Bjarnason, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Hegna, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Klippenvåg, Aksel Larsen, Lyng, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Osvald, Gustav Pedersen, Sandler, Strand, Sundin, Thapper och Toven.

Mot utskottets förslag och därmed för fortsatt behandling av spørsmålet vid innevarande session röstade:

Borten, Erik Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Leirfall, Møller, Harald Nielsen och Røiseland.

Ebon Andersson, Bondevik, Lundström och Ohlin *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Nina Andersen, Lars Eliasson, Holger Eriksen, Hara, Holm, Hækkerup, Kraft, Helge Larsen, Møller Warmedal, Einar Olgeirsson, Carl Petersen, Johan Poulsen och Thestrup.

Rådet hade sålunda bifallit utskottets förslag med 30 röster mot 7.

Vid denna utgång kom det i reservationen ställda rekommendationsförslaget ej under omröstning.

11

Juridiska utskottets förslag nr 6 i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (Sak A 12) samt meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (Sak D 7)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget;

II. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Kyttä, Finland (utskottets talesman):
Herr president! Spörsmålet om likställighet av nordiska medborgare med hänsyn till rätt att driva näring behandlades redan vid rådets första session i samband med det allmänna spörsmålet om likställighet av nordiska medborgare. På grund av en vid denna session godkänd rekommendation och av en år 1954 godkänd rekommendation har den avsedda liberaliseringen kunnat genomföras i vid omfattning. Likväl är sakförhållandet alltjämt det, att personer, som önskar bedriva handel, hantverk eller industri, bör förskaffa sig särskilt tillstånd därtill, ifall de inte är medborgare i vederbörande land. Ett undantag är dock Norge, där kravet på medborgarskap inte är gällande, utan endast ett krav, att vederbörande skall vara »innvånare av riket», samt Island, som fordrar ett års vistelse i landet av den, som där önskar bedriva handelsnäring.

Då den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har genomförts för anställda, är det anledning att fråga, om inte förhållandena har mognat så långt, att man utan betänkligheter kunde genomföra rättslig jämställdhet för nordiska medborgare, till den del det är fråga om en-

skilda personers rätt att driva näring. Det är ju så, att de näringar, som enskilda personer driver i eget namn, i allmänhet är av anspråkslös omfattning. Fråga är i allmänhet om hantverkare, småhandlare etc. I detta syfte väckte underreklam för ett år sedan ett tilläggsinitiativ, på vars grund den rekommendation bygger, som nu är aktuell.

Då den juridiska niomannakommittén fick saken till behandling stannade den vid ett uttalande, vari föreslås rekommendation på grund av tilläggsförslaget. Ej heller juridiska utskottet intog en negativ ståndpunkt till saken, då det vid föregående session behandlade den. Emellertid fann utskottet, att frågan var av en så vittbärande principiell karaktär att det inte då ännu för ett år sedan var redo att inta en slutlig ställning till den.

Därefter har en grundlig undersökning i saken utförts. Nära 40 myndigheter och organisationer har avgivit utlåtanden över tilläggsförslaget, och de är i allmänhet positiva. I flera av dem har dock konstaterats, att verkan av ett nordiskt samarbete på etableringsrättens område i dag också måste bedömas med hänsyn till den tidiga utvecklingen mot ett integrerat Västeuropa och att förändringar i de nordiska ländernas etableringslagstiftning som följd av denna kan leda till att länder utanför Norden kommer att ställa krav på lika behandling. Dessa betänkligheter har även den juridiska niomannakommittén konstaterat i sitt i saken avgivna nya utlåtande, vari kommittén under bestämda förutsättningar funnit det möjligt, att juridisk jämställdhet förverkligas medborgarna i de nordiska staterna emellan, i den mån fråga är om handel och hantverk, men samtidigt konstaterat, att frågan intimt sammanhör med de nordiska ländernas relationer till EEC, till följd varav kommittén inte under nuvarande förhållanden har ansett sig kunna framställa något förslag om en bestämd rekommendation.

Sistnämnda synpunkt har varit bestämmande även för juridiska utskottets ståndpunkt. Utskottet har varit enigt om att medborgarnas i de nordiska staterna

möjligheter att driva näring i ett annat nordiskt land borde underlättas i så stor utsträckning som möjligt, men dock varit av den åsikten, att då vissa nordiska länder överväger en anslutning till EEC, är det inte orsak att vidtaga några åtgärder med anledning av initiativet.

Utskottets förslag bifölls.

12

Juridiska utskottets förslag nr 7 i anledning av berättelse om samarbete på lagstiftningens område (Sak C 1)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

13

Juridiska utskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter (Sak D 21)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

14

Juridiska utskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet ifråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål (Sak D 22)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

15

Kulturutskottets förslag nr 1 i anledning av medlemsförslag angående gemensam arbetsmarknad för lärare (Sak A 27)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å etablere et felles arbeidsmarked for lærere ved at skolemyndighetene i de enkelte land utarbeider forskrifter i dette øyemed, i nært samarbeid med de tilsvarende myndigheter i de andre nordiske land.

Votering skedde medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hara, Horn, Hækkerup, Nils Jaccobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kyttä, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Mellqvist, Møller, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Ohlin, Gustav Pedersen, Pentti, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Røiseland, Saarienen, Sandler, Strand, Sukselainen, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Erik Eriksen, Holger Eriksen, Hallberg, Hegna, Holm, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Kraft, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Helge Larsen, Lyng, Mathias Mathiesen, Moe, Møller Warmedal, Einar Olgeirsson, Osvald, Carl Petersen, Pitsinki, Johan Poulsen og Söderhjelm.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster.

16

Kulturutskottets förslag nr 2 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi

(Sak D 81)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

N. Chr. Christensen, Danmark: Hr. præsident! Jeg skal kun gøre en ganske enkelt bemærkning til denne sag.

Siden Nordisk Råd vedtog, at der skulle oprettes et nordisk folkeakademi, har de nordiske landes undervisningsministre drøftet sagen, ligesom den har været til behandling inden for et ekspertudvalg, og man er nået derhen, at det nordiske akademi skal oprettes i Kungälv forsøgsvis for en periode af 5 år, men inden akademiet kan komme i gang, skal der bygges et nyt hus dertil, så det trækker lidt ud med de bevilgede myndigheders indsats.

Det fremgår af det dokument, der er udgået fra kulturudvalget, at bevillingerne til formålet er under behandling i hvert af landene, og for Sveriges ved-

kommende er det oplyst, at bevillingerne ikke er stillet til rådighed for budgetåret 1961—62.

Ud herfra er det, at kulturudvalget meget indtrængende henstiller, at denne side af sagen bringes i orden, således at Nordisk Råds beslutning om at starte et folkeakademi i Kungälv kan føres ud i livet, og derfor er det, at udvalget stærkt understreger, at bevillingerne må tilvejebringes snarest mulig. Ligeledes henstiller udvalget at man tager de meddelelser, som man indtil nu har, til efterretning og imødeser de nye meddelelser til næste session, idet man meget ønsker, at disse meddelelser skal have en positiv karakter, så at beslutningen kan bringes til udførelse.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

Mötet avslutades kl. 18.02.

Protokoll

5:e mötet (1:a avd.)

Torsdagen den 22 mars 1962 kl. 10.30

Presidenter: Fagerholm (1), Gísli Jónsson (2—3) och Erik Eriksen (3—8)

Dagordning

1. Kulturutskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 1/1961 angående nordiskt litteraturpris (Sak D 73)

2. Juridiska utskottets förslag nr 15 i anledning av medlemsförslag om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet jämte ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget (Sak A 31)

3. Socialpolitiska utskottets förslag nr 14 i anledning av medlemsförslag om införande av 40 timmars arbetsvecka (Sak A 33)

4. Socialpolitiska utskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk (Sak D 80)

5. Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 3)

6. Socialpolitiska utskottets förslag nr 7 i anledning av medlemsförslag om samarbete i fråga om medicinsk livsmedelskontroll (Sak A 21)

7. Socialpolitiska utskottets förslag

nr 8 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (Sak A 7)

8. Juridiska utskottets förslag nr 10 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område jämte tilläggsförslag 1 om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige och tilläggsförslag 2 om gemensamt organ för renskötselfrågor (Sak D 14) samt meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden jämte tilläggsförslag om samarbete för lösning av samebefolkningens gemensamma problem (Sak D 47)

9. Kulturutskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning jämte tilläggsförslag 1 och 2 om upprättande av samarbetscentrum för jordbruket, tilläggsförslag 3 om inrättande av nordiskt institut för konfliktforskning, tilläggsförslag 4 om inrättande av gemensam institution för sinologi och tilläggsförslag 5 om inrättande av gemensam institution för forskning rörande massmedia (Sak D 82)

10. Kulturutskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushållsutbildning (Sak D 85)

11. Kulturutskottets förslag nr 5 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning (Sak D 59)

12. Kulturutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst (Sak D 41)

13. Trafikutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader (Sak D 65)

14. Trafikutskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 17)

15. Trafikutskottets förslag nr 9 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader (Sak A 10)

16. Ekonomiska utskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (Sak D 16)

17. Ekonomiska utskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (Sak D 49) samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten jämte tilläggsförslag om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York (Sak D 68)

18. Juridiska utskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nor-

diskt land jämte tilläggsförslag om samverkan i fråga om verkställighet av administrativ myndighets beslut (Sak D 2)

19. Juridiska utskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete (Sak A 22)

20. Juridiska utskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 11/1961 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m. jämte tilläggsförslag om multilaterala dubbelbeskattningsavtal (Sak D 83)

21. Kulturutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning (Sak D 18)

22. Kulturutskottets förslag nr 8 i anledning av berättelse från Nordiska kulturkommissionen (Sak C 2)

23. Kulturutskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor (Sak D 28)

24. Kulturutskottets förslag nr 10 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder (Sak D 70)

25. Socialpolitiska utskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade (Sak D 48)

26. Socialpolitiska utskottets förslag nr 10 i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (Sak C 3)

27. Socialpolitiska utskottets förslag

nr 11 i anledning av berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (Sak C 7)

28. Socialpolitiska utskottets förslag nr 12 i anledning av meddelande om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (Sak D 63)

29. Socialpolitiska utskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer (Sak D 36)

30. Socialpolitiska utskottets förslag nr 15 i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om samordning av änkepengsionen (Sak A 6) samt medlemsförslag om samordning av invalidpensionen (Sak A 25)

31. Trafikutskottets förslag nr 10 i anledning av meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige jämte tilläggsförslag om byggande av mellanriksväg över Graddis (Sak D 53)

32. Trafikutskottets förslag nr 11 i anledning av medlemsförslag om samarbete mellan resebyråer i utlandet (Sak A 35)

33. Trafikutskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten (Sak D 54)

34. Trafikutskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål (Sak D 66)

35. Trafikutskottets förslag nr 14 i anledning av medlemsförslag om reguljär bilfärjeförbindelse Finland—Sverige (Sak A 18)

36. Ekonomiska utskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om re-

kommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (Sak D 37) samt meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft jämte tilläggsförslag om tillsättande av nordisk elkraftkommitté (Sak D 61)

37. Ekonomiska utskottets förslag nr 10 i anledning av regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål (Sak B 1)

38. Ekonomiska utskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem (Sak D 77)

39. Ekonomiska utskottets förslag nr 12 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (Sak A 8)

40. Ekonomiska utskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxfiskebeståndet i Östersjön (Sak D 19)

41. Ekonomiska utskottets förslag nr 14 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1961 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål (Sak D 78)

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes till rådet, att Helge Larsen, Danmark, och Carl Petersen, Danmark, lämnat sessionen och ersatts av respektive Jacob Kirkegaard, Danmark, och Hans Larsen, Danmark.

Det anmäldes vidare, att Hugo Osvald, Sverige, för denna dag ersatts av Ingrid Segerstedt Wiberg, Sverige.

Rådet beslöt godkänna de härav föranledda ändringarna i medlemslistan.

1

Kulturutskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 1/1961 angående nordiskt litteraturpris (Sak D 73)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Kraft, Danmark (utskottets talesman): Hr. formand! Det er kulturudvalget en stor glæde at kunne forelægge denne indstilling for rådet. Vi er jo i en situation, der ikke forekommer alt for hyppigt, at regeringerne meget hurtigt, meget målbevidst og effektivt har optaget og gennemført et forslag fra rådet. Ja, har gjort det så effektivt og så hurtigt, at rådet er lige ved at komme bag efter. Der er jo kun nogle timer til den højtidelige stund, hvor denne litteraturpris for første gang skal blive uddelt.

Man har spurgt os — og nogle spørger stadig — om det virkelig er en opgave for en politisk forsamling, et parlament kan man sige, at uddele en litteraturpris.

Hertil er der for det første at sige, at vi jo ikke uddeler en litteraturpris. Der til har vi heldigvis en kyndig komité med repræsentanter for det nordiske åndsliv. Det vi gør og som det er vor opgave at gøre, er at skaffe midlerne til veje, at mødes i et samarbejde mellem regeringerne og nationalforsamlingerne for at muliggøre, at en pris af denne størrelsesorden kan blive givet. Men det er helt rimeligt, forekommer det mig, at uddelingen finder sted ved en lejlighed, hvor repræsentanter for alle de nordiske regeringer, repræsentanter fra alle de nordiske nationalforsamlinger, kan være til stede og dér få lejlighed til ved denne tilstedeværelse at hyldede en af nordisk åndslivs mest fremtrædende personligheder. Det er godt, at der bliver skabt en sådan lejlighed, et sådant sammenspil mellem åndslivets repræsentanter og repræsentanter for det politiske liv til i fællesskab at gøre en indsats.

Hr. formand! Jeg må måske have lov til at gøre en mere personlig bemærkning i anledning af, at prisen er blevet tildelt den svenske forfatter Eyvind Johnson. Han skrev i krigens tid en bog — eller rettere sagt, i begyndelsen var der 3 bind — Krilon-bøgerne.

Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til som dansker at takke Eyvind Johnson for disse bøger. De var os i en mørk og hård tid til stor opmuntring og til stor styrkelse for modstandsviljen ved den skildring, som den på Johnsons ironiske og fine måde gav af nazismens inderste væsen. De var naturligvis, disse bøger, ikke meget velset af besættelsesmagten, men på den ene eller den anden måde kom de ind i landet, og jeg ved ikke, hvor mange af dem der blev solgt, men de gik fra hånd til hånd, og mit eget eksemplar gik til sidst så meget fra hånd til hånd, at jeg snart ikke vidste, i hvilken hånd det befandt sig.

Men det var jo også meningen med disse bøger, og det er i virkeligheden meget glædeligt, at den første, der får denne litteraturpris, er en mand, som vi også på denne måde står i taknemlighedsgæld til.

I kulturudvalgets indstilling er der to bemærkninger, som jeg vil fremhæve. Den ene er, at vi anbefaler forslaget om, at ikke blot titlen på det værk, der får prisen, skal offentliggøres, men at titlerne på de værker, som hvert år udvælges, ligeledes skal meddeles offentligheden. Vi foreslår dette, fordi vi tror, at der derigennem vil være en stimulans for det nordiske bogmarked, som vi i øvrigt får lejlighed til at behandle senere her i rådet. Det kan vække en forøget interesse for nordisk litteratur, når de mest fremtrædende værker på denne måde bliver lagt frem for den nordiske offentlighed og får den omtale, som de fortjener.

Det nordiske bogmarked trænger måske til en sådan stimulans, det er jo ikke, hvad det var i Bjørnsons, Ibsens, Lies, Strindbergs og Heidenstams dage, hvor det var ganske naturligt, at de nordiske bøger blev solgt over hele Norden, men det vil nok ændre sig i den tid, der kommer.

Endelig er der den tekniske ændring, at vi følger forslaget om i stedet for at tale om kalenderåret kun at tale om de to seneste år.

Vi anbefaler altså rådet at tage denne indstilling. Når dette er sket, vil jo selve sagen være færdigbehandlet, dog med den lykkelige følge, at år efter år vil en sådan nordisk litteraturpris blive forelagt for den nordiske offentlighed og dermed være et vidnesbyrd om det fællesskab, som vi har i det nordiske åndsliv.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, *bifølls utskottets förslag.*

Gísli Jónsson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

2

Juridiska utskottets förslag nr 15 i anledning av medlemsförslag om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet jämte ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget (Sak A 31)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget och ändringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de i fællesskab træffer foranstaltninger for at sikre gennemførelsen af det af dem alle tiltrådte internationale radioreglement, for så vidt angår radiospredning i strid med dette og bestemt til modtagning på et nordisk lands område.

I till förslaget fogad reservation hade Ingrid Gärde Widemar hemställt, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Mellqvist, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Det ärende, som Nordiska rådet nu har att ta ställning till, gäller principfrågan huruvida Nordens länder skall följa eller inte följa de rekommendationer, som undertecknandet av internationella konventioner förpliktar till.

Tyvårr är icke juridiska utskottet helt enigt i sitt förslag till rådet. En ledamot har, av skäl som jag inte nu skall närmare beröra, reserverat sig för avslag på det föreliggande medlemsförslaget.

Det förhåller sig så, herr president, att det internationella samarbetet på telekommunikationernas område tillkom för snart hundra år sedan, då den internationella teleunionen bildades. Detta samarbete äger alljämt bestånd och har nu en världsomspännande anslutning. Också inom radiokommunikationernas område har det internationella samarbetet varit av utomordentlig betydelse. Radiovågornas spridning, som ju sker utan hänsyn till nationella gränser, samt det begränsade antalet tillgängliga frekvenser och inte minst faran för ömsesidiga störningar är faktorer, som helt enkelt nödvändiggör ett mycket långt gående internationellt samarbete.

Det var dessa förhållanden, som föranledde Förenta Nationerna att 1948 kalla till en konferens om informationsfriheten. Vid denna konferens framhölls särskilt behovet av rättslig reglering inom detta område. Konferensen understök, att det inte finns några hinder för framställning av ett obegränsat antal tidningar och filmer, men att frekvensbandets begränsning icke tillåter, att ett okontrollerat antal radiostationer upprättas. Det var därför enligt konferensens mening helt enkelt nödvändigt, att tillgängliga frekvenser fördelades mellan de olika kategorierna av radiotrafik och mellan stationerna i skilda områden och i olika stater.

En sådan fördelning har efter ett ingående samarbete länderna emellan också kommit till stånd. Denna internationella ordning har kunnat växa fram tack vare en gemensam strävan att genom ömsesidigt hänsynstagande uppnå ett för samtliga stater tillfredsställande resultat.

För att kunna trygga efterlevnaden av denna internationella ordning har i nu gällande internationella radioreglemente av år 1959 upptagits förbud mot rundradiosändning från fartyg och luftfartyg på öppna havet. Det bör här särskilt betonas att 1959 års radioregle-

mente undertecknades av de nordiska länderna och praktiskt taget alla jordens övriga stater. Samtidigt med reglementet godkändes den internationella telekonventionen, som förpliktar anslutna stater att verka för reglementets upprätthållande. I samband med att 1959 års radioreglemente antogs, beslöts även en rekommendation, vari teleförvaltningarna i samtliga länder anbefalldes att hos sina regeringar begära utredning om vilka direkta eller indirekta medel som kunde tillgripas mot de s. k. piratsändarna och om vidtagande av åtgärder mot just dessa sändare. Europeiska radiounionen har vidare år 1960 anbefallt teleförvaltningarna i Europa att söka förmå sina regeringar till väsentliga ansträngningar för att bl. a. genom nationell lagstiftning stoppa piratsändarnas verksamhet och förhindra tillkomsten av nya sådana sändare.

Av det anförda framgår, att de rundradiosändningar, som nu förekommer intill Danmarks och Sveriges territorialvatten, sker i uppenbar strid mot den internationellt gällande ordningen på telekommunikationernas område och därför utgör ett direkt hot mot denna ordnings upprätthållande. Hur allvarligt för att inte säga ödesdigert ett sådant hot kan vara framgår måhända bäst, om man betänker vilka följder, som kan uppstå inte minst genom störningar i luftradions och sjöradions olika förbindelser.

De nordiska ländernas förpliktelser enligt telekonventionen och dessa länders egna intressen av att radioreglementets föreskrifter iakttages får anses utgöra mycket starka skäl för ett ingripande mot piratsändarna. Att ett sådant ingripande bör ske i samarbete mellan de nordiska staterna är helt uppenbart; isolerade aktioner torde med hänsyn till verksamhetens art knappast bli så effektiva. När det sedan gäller frågan om vilka åtgärder, som bör vidtas i olika avseenden, så torde den i första hand böra överlämnas till statsmakternas bedömande inom de respektive länderna.

Med stöd av det anförda får jag, herr president, yrka bifall till juridiska utskottets förslag i denna sak.

Ingrid Gärde Widemar, Sverige: Herr president! Då jag väckte mitt tilläggsförslag i det här ärendet, hade jag ingen aning om vilken uppmärksamhet det skulle väcka. Uppenbarligen har det på sina håll tagits illa upp, i varje fall att döma av vissa uttalanden i juridiska utskottet.

Såvitt jag har förstått har åtskilliga krafter mobiliserats för att den här rekommendationen skall gå igenom, och man kunde tro, att det vore fråga om en allvarlig fara för våra nordiska länder eller det nordiska samarbetet. Herr Mellqvist talade om ett ödesdigert hot mot våra länder. Jag kan inte dela hans uppfattning. I själva verket rör det sig om radioutsändning, som visserligen strider emot ett internationellt reglemente men som är av helt ofarlig beskaffenhet.

Man åberopar det internationella radioreglementet som om det vore heligt. Jag skall inte närmare gå in på värdet och betydelsen av internationella konventioner, utan vill bara nämna att det här radioreglementet, som är daterat år 1959, biträdades av Sverige den 14 april 1961 och trädde i kraft den 1 maj 1961, då det hade biträtts av de flesta länderna i världen. Det är alltså fråga om en tämligen ny företeelse, och då man ser med vilken långsamhet våra stater i allmänhet ratificerar och godkänner internationella överenskommelser, blir man litet förvånad. Vi hade så sent som i går uppe förslaget om europadomstolens behörighet, och där skylldes den svenske justitieministern på att man måste ha ytterligare erfarenhet för att kunna erkänna densamma, trots att det rörde sig om en betydligt äldre överenskommelse än den som vi nu diskuterar.

Jag vill visst inte bestrida skyldigheten att följa en internationell överenskommelse, men jag kan inte finna att situationen här är sådan, att det skulle föreligga en förpliktelse. En av förutsättningarna är väl i alla fall att eventuella åtgärder står i överensstämmelse med den gängse rättsuppfattningen i det egna landet. Hur många tror ni det är i Sverige som uppfattar Radio Nordts och Radio Mercurs verksamhet som brotts-

lig eller samhällsskadlig? Jag tänker inte alls uppträda som dessa företags beskyddare, men jag kan inte inse att deras tämligen oförargliga sändningar med blandade reklam-, nyhets- och underhållsprogram gör någon skada, än mindre att de kan betraktas som brottsliga. Jag tror jag har med mig huvudparten av de svenska radiolyssnarna, när jag säger det.

Inte heller betraktar man längre dessa sändare som någon allvarlig konkurrent till Sveriges radio. Utan tvivel har de åstadkommit ett rikhaltigare program och längre sändningstider för Sveriges radio, vilket jag tror att vi alla har noterat med tillfredsställelse.

Om vi sedan också kunde få sådana ändrade bestämmelser att reklam i viss utsträckning blev tillåten, kanske det inte skulle vara så lätt för dessa fria stationer att fortsätta sin verksamhet, och då skulle de måhända upphöra på ett naturligt sätt utan tvång från vår sida. En av de viktigaste förutsättningarna för deras existens är dock den annonsering, som sker där av sådana, som anser sig ha behov av radioreklam och som inte kan få den annat än genom dessa sändare. Jag vill inte alls amerikanisera våra svenska radioprogram, men jag hade tänkt mig att man på försök kunde anslå några timmar om dagen i melodiradion till blandade program med reklam och underhållning.

Under debatten i utskottet har det påståtts, att de fria sändarna skulle kunna användas för politisk propaganda och därigenom bli farliga för våra länder. Herr Mellqvist menade, att de på detta sätt kunde utgöra en framtida fara.

Jag vill helt tillbakavisa ett sådant påstående, i första hand därför att dessa sändare hittills inte gjort något som helst försök till sådan propaganda och i andra hand därför att erfarenheterna bl. a. från det senaste kriget av politiska sändare visar, att det inte går till på det sättet. Propaganda har sänts och sänds alltjämt på stora stationers ordinarie våglängder och med starka sändare. Sådana våglängder och så svaga sändare som används av de fartygsstationer vi

nu diskuterar har inte kommit i fråga för sådana ändamål.

Jag vill också säga några ord om formuleringen av utskottsforlaget. Den tyder på att man har varit rädd för att dra ut konsekvensen och ange i utlåtandet vilka åtgärder man har avsett att vidta mot de illegala sändarna. Det framhålles att rekommendationen bara avser att »ämbetsmän från de nordiska länderna i samarbete skall överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att upprätthålla radioreglementets bestämmelser».

Jag vill då nämna, att det vid detta förslag finns fogat ett supplement inefattande en promemoria av højesteretssagfører Jens Evensen om vilka åtgärder, som kan ifrågakomma mot otillåten radioverksamhet. Han uttalar där, att medlemsstater är förpliktade till bl. a. följande:

1. att genom lagstiftningsåtgärder förbjuda utsändning från sådana här stationer.

2. att kriminalisera handlingar, som går ut på att driva och att delta eller på något sätt hjälpa till i driften av »piratstationer».

3. att stänga hamnar och flygplatser för varje »pirat». Däri innefattas förpliktelse att tillse, att piratstationerna inte får möjlighet till att anskaffa nödvändig utrustning eller bunkring.

4. att beslagta fartyg och flygmaskiner, i varje fall då de kommer in på det egna landets territorialvatten.

Även om man genom den nu föreslagna rekommendationen inte binder sig för vilka åtgärder, som skall vidtas med anledning av den, måste det bli fråga om just de åtgärder jag nu räknade upp. Till dem skulle också räknas straffsanktioner för de annonsörer, som fortsatte med reklam genom dessa sändare.

I det sammanhanget uppkommer frågan om ett förbud mot annonsering. Det skulle enligt min uppfattning strida mot de principer om allmän upplysningsfrihet, som ligger till grund för den svenska tryckfrihetsförordningen.

Jag upprepar vad jag nyss sade: att ingripa på det sätt som föreslagits stri-

der mot gällande rättsuppfattning och mot de demokratiska principer som vi i andra sammanhang är så måna om att försvara.

Det framgår av handlingarna i ärendet att det finns liknande sändare utanför Hollands kust och planeras utanför Englands. Dessa länder har inte ingripit mot verksamheten trots att också de har anslutit sig till internationella radioreglementet. Det finns väl ingen anledning, varför vi här i Norden skall börja att ingripa mot sådan verksamhet. Inte från något håll har ens påståtts, att stationerna i fråga åstadkommer någon skada eller störning. Man pekar bara på att det kan bli ett hot och att det kan bli störningar, men ingen påstår att det för närvarande är något hot eller förekommer någon störning.

Såvitt jag kan finna är det uteslutande principiella skäl som ligger bakom förslaget, såvida det inte rör sig om ren prestige. Jag tycker, att vi borde ha annat att syssla med här i Nordiska rådet än att uppställa förbud av detta slag. Vi har många stora och viktiga frågor, där vi kan agera i positiv riktning, och jag tycker inte vi bör ge oss in på sådana här förbud. Förbud är odemokratiska och motbudande och bör inte tillgripas om det inte är absolut nödvändigt. Det är det inte i detta fall. Jag vill därför vädja till rådets ledamöter att stödja min reservation om avslag på den föreslagna rekommendationen.

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! Det tycks vara mitt öde här i Nordiska rådet att alltid få diskutera med fru Gärde Widemar. Men jag tror att jag kan fatta mig ganska kort i dag. Jag vill bara säga några ord såsom talesman för den svenske kommunikationsministern, som tyvärr inte har tillfälle att vara närvarande.

Den svenska regeringen har den inställningen, att om vi har anslutit oss till en internationell konvention, så är vi också skyldiga att följa den. Om denna konvention ålägger oss något, så är det vår skyldighet att genomföra det. Det internationella radioreglementet för-

bjuder uttryckligen den verksamhet det här är fråga om, och då är det, såsom juridiska utskottet har uttalat i sitt förslag, varje enskilt lands skyldighet att träffa föranstaltningar om att detta förbud respekteras.

Det är alltså inte fråga om att införa något förbud här såsom fru Gärde Widemar vill göra gällande i sin vädjan. Vi har ett förbud, och det gäller att skapa respekt för detta förbud.

Men varje enskilt land kan icke nå resultat om det skall handla för sig, med hänsyn till dessa radiofartygs möjligheter att variera sin landbaserings. Det här är en fråga där samverkan är av särskild betydelse.

Fru Gärde Widemar ifrågasatte, om inte en kriminalisering av piratradioverksamheten skulle vara stridande mot vår rättsuppfattning och mot de grundprinciper på vilka den svenska tryckfrihetsförordningen vilar. Jag är av direkt motsatt uppfattning, herr president. Det är ingalunda stridande mot vår gemensamma nordiska rättsuppfattning att vi inskrider mot en verksamhet som innebär att dess utövare och tillskyndare utan vidare sätter sig över och till och med söker förlöjliga vad vi i våra respektive länder har beslutat i vanlig parlamentarisk ordning.

Redan så tidigt som 1885, alltså för snart 80 år sedan, var man på det klara med att den som i vanlig författningsenlig ordning anslutit sig till en internationell konvention är skyldig att fullgöra de förpliktelser som konventionen ålägger. År 1885 utfärdades nämligen i Sverige en lag som innebär att skadevållande åtgärder mot internationella telegrafkablar kriminaliseras, även om dessa ligger på internationellt vatten.

Jag har också, herr president, svårt att förstå, att en gemensam nordisk lagstiftning mot piratsändarna skulle innebära ett principiellt intrång i oföretterliga fri- och rättigheter. De, som utövar denna illegala verksamhet, skall givetvis ha samma rätt som alla andra i våra länder att yttra sig, men är det nödvändigt, att de skall ha ett exklusivt medel, ett medel, som inte står till för-

fogande för andra och ett medel, som de utnyttjar i strid mot en internationell rättsordning?

Møller, Danmark: Hr. præsident! Den tale, som statsråd Kling holdt over dette emne, var lige ved at overbevise mig om, at statsrådet havde ret i, at internationale konventioner, man har tilsluttet sig, har man også forpligtelse til at gennemføre, hvis ikke jeg netop i går havde hørt statsrådets tale om Europarådet og Europa-domstolen, hvor man jo fra svensk side og fra statsrådets side fastholdt, at Sverige selv var herre over, i hvilken udstrækning man ville underkaste sig den europæiske domstol. Derfor bliver der mere disharmoni i statsrådets argumentation, end man skulle have ventet, vel fordi statsrådet her havde den modsatte opgave af den, han havde i går. Det er aldrig let at skulle være advokat for to forskellige synspunkter.

Det spørgsmål, som falder mig ind ved denne rekommandation fra udvalget, er først spørgsmålet: er det en rådsopgave? Vi har nu hørt både fra udvalgets talsmand og fra statsrådet, at det, der foregår i Øresund og andetsteds, er forbudt, det er i strid med international konvention. Ja men, høje Nordisk Råd, det er ikke vor sag at være politibetjent. Hvis det er forbudt, hvorfor har så vore udmærkede ministre og regeringer ikke for længst gennemført forbudet? Det er ikke nogen ny tilstand. Hvorfor har så Danmarks statsminister optrådt i den forbudte merkantile radio ude i Øresund? Hvorfor har så politikere af alle partier talt gang på gang i disse radioer? Hvis det var givet, at det var forbudt, og at det var en krænkelse af internationale konventioner, det, der har fundet sted i 4 år, så kunne vi med rette spørge ministrene, hvorfor der skulle gå 4 år, før de følte sig foranlediget til at prøve på, om man kunne gribe ind over for det, der sker.

Det er jo til syvende og sidst et spørgsmål om forholdene i de nationale parlamenter. Den lovgivning, der eventuelt skal følge denne resolution op, skal vedtages i de nationale parlamenter og

skal vedtages naturligvis i de nationale parlamenter efter omhyggelig gennemgang af alle de problemer, der kan være i forbindelse hermed, herunder omhyggelig gennemgang af spørgsmålet, om ikke det var rimeligst at gå til ondets rod og fjerne monopolradioerne.

Når jeg derfor vil stemme imod denne rekommandation, skyldes det, at jeg ikke vil have mine hænder bundet, når denne sag kommer til forhandling i de nationale parlamenter, fordi der ikke har været den fornødne tid til en grundlig undersøgelse fra det juridiske udvalgs side af disse spørgsmål. Jeg skal ikke her komme ind på folkeretlige betragtninger, hr. præsident. Jeg er enig med statsrådet i, at vi skal selvfølgelig overholde internationale konventioner, men spørgsmålet er, om man ved international konvention kan indskrænke de rettigheder, der findes på det internationale søterritorium, og statsrådet ved jo særdeles vel, at det er folkeretligt et uhyre tvivlsomt spørgsmål. Ingen skal få os til at tro, at det juridiske udvalg i løbet af to dage er nået frem til en virkelig konklusion i dette spørgsmål efter omhyggelig gennemgang, når man ved, hvor mange andre sager dette juridiske udvalg har haft til behandling. Udvalget er jo et dygtigt udvalg, men det er ikke genier, der kan sætte sig ind i alle folkeretlige værker om havets frihed på den korte tid, der har været.

Jeg vil derfor ikke være med til ved at stemme for denne konvention at give hverken min regering eller andre regeringer en blankofuldmagt, der kan bruges over for mig i mit eget parlament, når sagen kommer til behandling. Jeg vil ikke mene, at det er Nordisk Råds opgave at give sig i kast med denne sag. De pågældende ministre kunne for længst være enedes om de foranstaltninger, de anser for at være nødvendige, og når de vil gå vejen omkring Nordisk Råd, finder jeg kun, at det er forsøg på at binde de nationale parlamenter, inden sagen kommer for hos os, og at prøve på at få nogle til at tage stødet for de pågældende ministre ude hos befolkningerne.

Nordisk Råd har, som det er sagt her i dag, ganske anderledes vigtige opga-

ver, der kan udvikle det nordiske fællesskab, end at gå i krig mod piratradioerne. Da jeg vil være imod at løse sagen ved strafforanstaltninger over for piratradioerne, da jeg ikke mener, man kan kriminalisere handlinger, som man har set igennem fingre med gennem flere år, og som rigets øverste embedsmænd har været med til ved at tale i disse radioer, mener jeg ikke, at man bør og skal gennemføre denne rekommandation, der må følges op af strafforanstaltninger.

Langt mere vigtigt ville det have været, om Nordisk Råd havde brugt sin tid til at undersøge, hvorfor vi har piratradioer. Nu da vi har talt litteratur i dag, kan jeg vel henvise til Holberg, der i »Jeppe på Bjerget« lader Jeppe sige, at folk nok siger, at Jeppe drikker, men de siger ikke, hvorfor Jeppe drikker. Hvorfor har vi disse piratradioer? Dem har vi, fordi vi har en monopolordning inden for vore radiosystemer, en monopolordning, som giver staten eneret til radiospredning, i hvert fald i Danmark. Med en sådan eneret er det naturligvis klart, at da opstår der på et eller andet tidspunkt et behov for, en trang til, at bryde denne eneret.

Inden for kulturlivets øvrige områder er der ingen af os i Nordisk Råd, der anerkender statsmonopoler. Vi gør det ikke, når det drejer sig om pressen, litteraturen. Vi danske kommer fra et land, hvor en af vore fremmeste folkeledere talte om, at der skulle være frihed for Loke såvel som for Thor. Kanhænde, at Radio Merkur ikke har gjort nogen stor kulturel indsats i de år, den har levet; den var måske Loke i radiospredningen. Men vi mener, at også Loke skal have sin frihed, ikke blot Thor, og vi mener, at der måske i denne frihed kunne ligge spiren til kulturværdier i det lange løb.

Jeg ved godt, at denne frihed ikke kan udøves i Øresund i det lange løb. Jeg er derfor overbevist om, at vejen frem må være at bryde statens monopol og så skabe inden for det antal bølglængder, Danmark kan råde over, en ordning, hvor også et privat selskab, måske på koncessionsbasis, kan konkurrere med statens radiospredning, såle-

des at vi får den størst mulige kulturelle frihed på området, som vi har det på pressens område. Der findes dårlige aviser, og der findes dårlige ugeblade, men ingen af os finder på af den grund at ville forbyde pressen, forbyde aviserne.

Hr. præsident, da det vigtigste for mig i dag er at stå frit, når denne sag kommer til behandling i det danske folketing, og da jeg kun ser én hensigt med at lægge denne sag over til Nordisk Råd, nemlig at binde vor frihed, når sagen kommer til behandling i folketinget, vil jeg anbefale rådets medlemmer at stemme imod udvalgets forslag til rekommandation.

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! Jag måste säga att den siste ärade talaren inledningsvis nog gjorde sig skyldig till att driva en advokatyr som vi gudskelov inte är vana att möta här i rådet. Vi har anslutit oss till en konvention, och då skall vi följa den; det är en sak, och en helt annan sak är att vi icke anslutit oss till konventionen om europarådsdomstolen.

Herr Møller frågade också, varför man inte redan hade gjort något. Ja, nordiska samarbetsfrågors behandling tar ofrånkomligt litet tid — det är inte alltid så lätt att genomföra en sak bara på några dagar, någon vecka eller en månad.

Denna piratradioverksamhet — jag är glad över att herr Møller i alla fall använda ordet; pirater är ju inte någonting, som vi brukar tillåta — kan bedrivas på sådant sätt, att ett enskilt land icke har möjlighet att stoppa dem. Om Sverige skulle försöka stoppa en piratradiosändare t. ex. i Öresund, så kunde ju piratsändningarna landbaseras i Danmark, om inte detta land tillämpade samma bestämmelser som vi. Blir det omöjligt att sända också från Danmark, kan man naturligtvis sända från Tyskland; men på det sättet får man längre väg och större besvärligheter vid sändningarna. Utan Finlands medverkan kan vi inte förhindra en piratradioverksamhet i norra eller mellersta Östersjön, men om Finland samarbetar med oss

återstår för en sådan verksamhet bara att basera sig på ryskt område; och det tror jag inte skulle vara så lätt.

Herr Møller protesterade också mot att man skulle ge regeringarna en blankofullmakt att genomföra en sådan här lagstiftning utan att man vet vad de olika detaljerna kan innebära. Jag utgår dock från att de olika ländernas parlament kommer att behandla även en sådan lagstiftningsfråga och att de inte tänker företa sig någonting lagstridigt.

Vidare ställdes frågan varför Jeppe dricker. Ja, det är ju inte kriminaliserat att dricka — möjligen kan man säga att vissa resultat av drickandet är kriminaliserade — men det är genom en internationell överenskommelse förbjudet att driva piratradioverksamhet; och det är endast i kommersiellt intresse sådan verksamhet f. n. bedrivs, inte av några andra skäl.

Jag utgår från att herr Møller inte hade tillfälle att lyssna till herr Mellqvist, som alldeles klart angav skillnaden mellan pressens och radions verksamhet. Vid FN-konferensen 1948 om informationsfriheten underströks ju, att det inte finns några hinder för framställning av ett obegränsat antal tidningar eller filmer, medan frekvensbandets begränsningar omöjliggör att var och en får hålla sig med egen, privat radioverksamhet.

Presidenten: Jeg vil gøre opmærksom på, at der er 3 talere endnu på talerlisten. Vi har 41 sager at gå igennem. Hvis vi skal kunne komme igennem dagsordenen, som den er, vil jeg bede de ærede talere om at gøre deres taler så korte som muligt.

Mellqvist, Sverige: Herr president! Jag vill bara i korthet bemöta några få synpunkter som fru Gärde Widemar här framförde.

Fru Gärde Widemar kunde inte förstå att det skulle kunna uppstå något ödesdigert hot, men det kan det faktiskt, helt enkelt därför att dessa piratradio-sändare ju inte sänder på egna frekvenser utan lägger beslag på andras frekvenser. Som statsrådet Kling nu se-

nast sade är den väsentliga skillnaden mellan pressens frihet och radions frihet att radions frihet är tekniskt begränsad. Skall man laborera som man här gör, så måste man sända på våglängder som har tilldelats andra länder, och det är också vad som sker. Fortsätter man alltså med sådana här sändningar, så kan det, såsom jag vågade säga, få ödesdigra konsekvenser framför allt för luftfarten och för sjöfarten.

Vidare säger fru Widemar i sin reservation att kommersiella inslag i radio och TV är förbjudna i hela Norden. Det är fel — reklam tillåtes inom den finska televisionen.

Det är ingen fara med de här sändarna, de är oförargliga, säger fru Widemar. Ja, vad vet man om hur det kan bli med den saken i en speciell situation? Vem äger egentligen sändarna? Vilkas intressen driver dem? Att det är rent kommersiella intressen för närvarande har vi fullt klart för oss, men vi har ingen garanti för att det kommer att vara så i en spänd situation. Denna verksamhet är alltså någonting som kan få stora konsekvenser för den händelse den får breda ut sig, och varför skulle den inte göra det? Varför skulle det bara finnas Radio Nord och Radio Mercur i fortsättningen? Vi kanske får ett nät av liknande sändare utefter hela vår långa kust, i Öresund och utefter den norska kusten. Allting talar för att så sker, och då kommer man att lägga beslag på andra länders frekvenser och strunta i internationella konventioner och överenskommelser. Det är mot detta som vi reagerar.

Fru Gärde Widemar ville slutligen inte vara med om förbud mot denna verksamhet. För en vecka sedan yrkade fru Widemar i den svenska riksdagen förbud mot en viss form av boxning. Vid det tillfället var det tydligen inte olämpligt att tala om förbud, men i det här sammanhanget, där konsekvenserna kan bli helt andra och mycket större, anser hon det i hög grad olämpligt att de nordiska länderna förenar sig i ett förbud mot den form av radiosändningar som för närvarande grasserar runt våra gränser.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsident! Jeg ved meget vel, at om hr. Poul Møller skulle fremføre sådanne argumenter, som han har fremført her, i det danske folketing, bliver der anledning til i det danske folketing at diskutere dem. Jeg ved imidlertid også, at i hvert fald ét af disse argumenter er det nødvendigt at imødegå her, hvor det er blevet fremsat. Hr. Poul Møller gør sig til talsmand for principielt, at der skal være frihed på dette område. Jeg tror, hr. Poul Møller må erkende, at det rent praktisk er en umulighed at give hvert menneske i Danmark sin bølglængde; så mange findes ikke. Det er han klar over, derfor taler han om, at man kunne måske ordne det ved hjælp af koncessioner. Hvilken forskel er der på et statsmonopol og på en koncessionsvirksomhed, dirigeret af staten, principielt? Jeg har vanskeligt ved at se den. Jeg ved, at disse piratradioer, vi har, ejes af ubekendte størrelser; vi kan have vor personlige mening om, hvilke pengefolk der står bag dem, men det er i hvert fald yderst uhensigtsmæssigt, at noget sådant skal være tilladt, og som sagt: det går ikke rent praktisk, for der findes ikke et ubegrænset antal frekvenser. Dertil kommer, at jeg naturligvis er ganske enig i det synspunkt, at har vi tiltrådt en international konvention, er vi pligtige til at sørge for, at den bliver overholdt; og det imponerer mig i den forbindelse ikke, at man vil forsvare piratradioerne med henvisning til, at en og anden statsminister skal have gjort sig skyldig i kriminelle handlinger ved at tale i denne piratradio. Også om en statsminister skulle have gjort sig skyldig i kriminelle handlinger, mener jeg, at vi må have en nordisk indgriben mod piratradioerne.

Borten, Norge: For å være kort, vil jeg gi uttrykk for at jeg stort sett slutter meg til de synspunkter som ble fremholdt av hr. Møller. I De forente nasjoner har Nordens standpunkt vært, at informasjonsfriheten så vidt mulig ikke skal reguleres ved konvensjoner, og i den debatt som der føres er det stadig blitt pekt på at vi i Norden regulerer

til en viss grad fordi vi har statsmonopol for radioer.

Jeg forstår det nå slik, at vi blir stillet overfor å skulle ta standpunkt til disse spørsmål i den form at man skal få en nasjonal lovgivning på området, og jeg vil gjerne da reservere meg og stå helt fritt når disse sakene kommer opp i vår nasjonalforsamling. Jeg vil markere det her ved å stemme mot at Nordisk Råd vedtar rekommandasjonen i denne sak.

Ingrid Gärde Widemar, Sverige: Herr Mellqvist ville tydligen fortsätta vår boxningsdebatt från förra veckan, och det skulle jag i och för sig inte ha någonting emot, men detta är kanske inte lämpligt forum för den debatten. Jag skall bara be att få förklara, varför jag i det sammanhanget var för ett förbud. Proffsboxning är enligt min mening detsamma som misshandel, och lika väl som det är förbjudet att döda och misshandla skall man förbjuda sådana handlingar också när de sker i den form boxningen innebär. Att jag inte vill ha förbud på radions område är en helt annan sak — jag tycker att alla jämförelser mellan dessa ting är uteslutna. Här saknas all anledning till ett förbud, eftersom dels ingen skada åstadkommes — för mig är kanske detta det väsentliga — och dels friheten principielt har ett värde.

De våglängder som den s. k. »piratradion» använder lär inte behövas för annan sändning; visserligen är de tilldelade andra länder, men de användes inte, eller i varje fall skulle de vara övergivna. Man säger att det kan bli flera »piratsändare» och att vi inte kan veta om tillgängliga våglängder i så fall skulle räcka eller om det blir kaos i etern. Den eventualiteten är väl inte utesluten, men någon risk finns inte i dag, och vi måste ändå rätta oss efter situationen just nu och inte handla efter vad som möjligen skulle inträffa i en framtid. Vi skall inte hota med framtiden utan måste bedöma situationen som den är, och i dag är den inte farlig. Därför finns ingen anledning att ingripa.

Herr Kling säger att vi har antagit en konvention och måste följa den. Både herr Møller och jag har ju bekräftat att

vi är ense om att internationella konventioner skall upprätthållas. Jag vill bara i sammanhanget fråga: hur många överträdelser sker inte mot internationella konventioner utan att man på något sätt innskriber däremot? I detta fall åberopas en internationell konvention därför att det passar — annars kan man blunda i årtal och underlåta att reagera mot överträdelser.

Enligt min mening bör man avvakta hur situationen utvecklas på detta område. Vi har ingen anledning att nu innskrida med ett förbud. I detta fall gäller det ju, som herr Møller säger, en nationell lagstiftning. De olika parlamenten kommer att få förslag till en lagstiftning som inte är internationell utan nationell, och för att vi inte skall bli bundna i parlamenten är det viktigt att vi här protesterar om vi inte vill ha sådana åtgärder. Särskilt som vi tills vidare inte vet vilka åtgärder det kan bli fråga om, måste man ju begära att få ha händerna fria.

Att den finska televisionen tillåter reklam är för mig bara glädjande att höra. Jag visste det inte, då jag skrev min reservation, men fick höra det tidigare i dag. Detta är ju någonting som bara stöder min uppfattning; går det bra med TV-reklam i Finland, bör det gå bra med sådan reklam också i de andra nordiska länderna.

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! Det är tydligen mycket man skall höra »innan öronen faller av»! Jag trodde nästan att de två senaste talarna skulle avsluta sina inlägg med ett yrkande om att Nordiska rådet bör avskaffas — de ansåg ju att rådsmedlemmarna inte skall binda sig, därför att frågan kommer upp i våra inhemska parlament. Men vad skall vi under sådana förhållanden diskutera här i rådet?

Tänker fru Gärde Widemar, herr Borten och herr Møller rösta nej, när förslaget till samarbetsöverenskommelse behandlas i morgon, därför att Ni inte vill binda Er med hänsyn till att det har föreslagits att överenskommelsen skall behandlas och ratificeras av

parlamenten? I morgon kommer rådet också att få ta ställning till en av de största principiella frågor rådet haft att handlägga, nämligen förslaget beträffande straffverkställighetslagstiftningen, som vi på regeringshåll har kommit överens om. Den saken skall ju också behandlas av de olika parlamenten. Vill Ni inte binda Er där heller?

Finns det med denna inställning över huvud taget någon fråga som kan tas upp till beslut i Nordiska rådet?

Håkon Johnsen, Norge: Det er blitt hevdet her, at man vil stemme imot fordi man ønsker å stå fritt, når saken kommer opp i de enkelte nasjonale parlamenter, men det er vel all grunn til å gjøre oppmerksom på at det ikke er regjeringene som har bragt denne saken inn for Nordisk Råd for dermed å binde noen representant, for at de ikke skal stå fritt når de kommer hjem til sine egne nasjonalforsamlinger. Det er et medlemsforslag som foreligger, og det er et medlemsforslag som er en konsekvens av de standpunkter de nasjonale parlamenter har tatt når det gjelder reklame i radio og TV, og det er en konsekvens av de drøftelser Nordisk Råd hadde i 1959. At man nå har andre standpunkter, det forundrer meg jo litt. Og det syn som herr Borten gjorde greie for er det første gang jeg hører fremført i den form fra norsk side. Men det er jo en sak som vi får komme tilbake til, når vi kommer hjem og skal diskutere denne saken nærmere.

Borten, Norge: Jeg har gitt uttrykk for den oppfatning at slik som nå engang arbeidsmåten er i Nordisk Råd, er det umulig for de enkelte rådsmedlemmer å ha den fulle oversikt over den hele konsekvens av samtlige de mangfoldige saker og spørsmål som reises i Nordisk Råd. Hvis man vil skade Nordisk Råd, da skal man følge den linje at enhver nesten skal moralsk forpliktes til å ta standpunkt her, og også være bundet av det i sine respektive nasjonalforsamlinger. Jeg tror ikke det er en fruktbart arbeidsmåte for Nordisk Råd, og det var det jeg forsøkte å gi uttrykk for.

Den sak som her foreligger er jeg for mitt vedkommende ikke sikker på konsekvensene av, og det vil jeg markere ved at jeg ikke vil tilrå den foreliggende rekommandasjon.

Møller, Danmark: Statsråd Kling bringer nu samarbejdsoverenskomsten ind i vore drøftelser her og spørger: hvis man vil lade sig binde i dette spørgsmål, hvorfor kan man så ikke lade sig binde her? Jeg vil blot svare statsråd Kling: fordi hvert enkelt medlem af Nordisk Råd afgør, hvornår han vil lade sig binde, og hvornår han ikke vil lade sig binde. Vi tager selv konsekvenserne af de standpunkter, vi ønsker at tage. Jeg vil ikke lade mig binde i denne sag, mens jeg gerne vil lade mig binde i spørgsmålet om samarbejdsoverenskomsten ved at stemme for den. Så enkelt, så klart er det, og jeg tror ikke, statsråd Kling kan komme uden om, at sådan må det være her i Nordisk Råd.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Cassel, Sigrid Ekendahl, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kirkegaard, Klemola, Klippenvåg, Hertta Kuusinen, Kyttä, Aksel Larsen, Hans Larsen, Lindblom, Løbak, Mellqvist, Moe, Judit Norderström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Strand, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Mot utskottets förslag röstade:

Borten, Ingrid Gärde Widemar, Kraft, Leirfall, Lyng, Møller och Ingrid Segerstedt Wiberg.

Ebon Andersson, Bondevik, Lars Eliasson, Holm och Møller Warmedal *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

N. Chr. Christensen, Hækkerup, Lundström, Matthias Mathiesen, Ohlin, Pit-sinki, Røiseland, Sukselainen och Söderhjelrn.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster mot 7.

3

Socialpolitiska utskottets förslag nr 14 i anledning av medlemsförslag om införande av 40 timmars arbetsvecka (Sak A 33)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

I till förslaget fogad reservation hade Judit Norderström-Lundén och Einar Olgeirsson föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Sigrid Ekendahl, Sverige (utskottets talesman): Herr president! I detta medlemsförslag yrkas, att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga lagstiftningsåtgärder för införande av 40 timmars arbetsvecka.

Som framgår av socialpolitiska utskottets förslag råder inga delade meningar i utskottet om att ytterligare begränsningar av arbetstiden ter sig önskvärda och bör eftersträvas. Nej, det är i fråga om vägarna att nå målet förkortad arbetstid som meningarna har gått isär inom utskottet, med resultat att det finns två reservanter.

Medlemsförslaget har varit remitterat till olika organisationer och myndigheter i de nordiska länderna, och ingen av remissinstanserna tillstyrker förslaget om lagstiftningsåtgärder.

Enligt utskottets uppfattning måste frågan om en förkortning av arbetstiden betraktas i ett större sammanhang. Det kan nämligen ifrågakomma, att man utnyttjar en möjlighet till kortare arbetstid även genom att exempelvis ta ut längre semester eller genom förkortad arbetsvecka under någon del av året.

Detta är också den åsikt som ett flertal remissinstanser framfört — jag nämner några av dem: socialministeriet i Finland, arbetarskyddsstyrelsen i Sverige och landsorganisationerna i Norge och Sverige. Därmed må å andra sidan icke vara sagt, skriver utskottet, att på längre sikt en förkortning av arbetsveckan ej bör ske. Frågan gäller hur man i dagens läge på bästa sätt kan utnyttja en möjlighet till förkortning av arbetstiden.

Detta bör vara en fråga för de förhandlande parterna på arbetsmarknaden. Det framgår också av speciellt de ytterranden som inkommit från landsorganisationerna, att man oavlatligt förhandlar om på vilket sätt en ytterligare arbetstidsförkortning skall tas ut.

Säkert vill ingen göra gällande, att de fackliga organisationerna inte skulle vara för en ytterligare arbetstidsförkortning. Som rådets medlemmar väl vet har Norge, Danmark och Sverige 45 timmars arbetsvecka. I Finland är arbetsveckan enligt lag 47 timmar, men genom förhandlingar har de fackliga organisationerna kommit fram till 45 timmars arbetsvecka.

Jag skall inte uppehålla rådets tid längre med denna fråga, herr president, utan ber att få yrka bifall till utskottets förslag. Under hänvisning till att det inte råder delade meningar beträffande önskemålet om förkortad arbetstid utan att meningarna skiljer sig endast när det gäller vägarna man skall gå, föreslår utskottet, att rådet icke företager sig något i anledning av förslaget.

Herr president! Jag yrkar bifall till socialpolitiska utskottets förslag.

Judit Nederström-Lundén, Finland: Herr president! I samband med denna sak vill jag framhålla, att det föreliggande medlemsförslaget har framställts i en angelägenhet, som för närvarande är aktuell i alla de nordiska länderna. Hos oss här i Finland intresserar införandet av 40 timmars arbetsvecka alla dem, som intar en arbetstagares ställning. Vår arbetstidslag, som stadgar 8 timmars arbetsdag, är över 40 år gammal. Visserligen har förkortningar av

arbetstiden genomförts i samband med vissa avtal, men bestämmelserna om 8 timmars arbetstid spelar sin roll på mycket talrika områden. Vi har den uppfattningen, att det till följd av den tekniska utvecklingen och produktionsmekanisering är både erforderligt och möjligt att införa en kortare arbetsdag. Produktionens mekanisering utmattar arbetstagaren, gör hans arbetsförmåga i förtid svag och minskar samtidigt behovet av arbetskraft. Å andra sidan ger den mekaniserade och rationaliserade produktionen arbetsgivaren i stor omfattning ekonomiska förutsättningar, som gör det möjligt och behövt att underlätta arbetstagarnas ställning. I socialpolitiska utskottet hade vi, när saken behandlades där, tillfälle att fördjupa oss i expertutlåtandena, som i princip innebär ett godkännande av arbetstidens förkortning. Då dessa utlåtanden kom både från arbetsgivarnas och arbetstagarnas centralorganisationer, är det klart, att de inte i denna motsättningarnas värld i alla avseenden var likadana. Sådana remissutlåtanden som exempelvis från Danmarks arbetsdepartement, Direktoratet for Arbejdstilsynet och Finlands socialministerium ställer sig positiva till saken. Där fäster man uppmärksamhet vid sakens behandling även i Internationella arbetskonferensen och anser, att man, förrän saken slutligt avgöres, borde invänta vad vederbörande internationella organ beslutar vid ett sammanträde, som hålls redan i år. Landsorganisasjonen i Norge ägnar uppmärksamhet åt den omständigheten, att frågan om arbetstidens förkortning kommer före vid ett skandinaviskt sammanträde, som hålles i Köpenhamn den 4 maj. Arbetstiden har förkortats i de nordiska länderna med tanke på en 45 timmars arbetsvecka, men i detta sammanhang har det nämnts, att det blott är fråga om en etapp, från vilken man skall komma längre. I socialpolitiska utskottets betänkande ges uttryck för majoritetens bestämda ställningstagande mot arbetstidens förkortning i lagstiftningsväg. Det sägs, att arbetstidens förkortning i främsta hand är en sak, som skall skötas i avtalen mellan arbets-

marknadsorganisationerna. Detta var egentligen huvudpunkten för medlemsförslagets förkastande. Härtill är att säga, att det ingalunda är något för de skandinaviska länderna främmande, att denna sak skulle handläggas i lagstiftningsväg. Sverige har alltsedan år 1919 en lag om 8 timmars arbetstid, och i Finland är motsvarande lag ännu äldre. I Sverige har förkortningar av arbetstiden genomförts på grundvalen av statskommittéens betänkanden. År 1957 godkändes en lag om övergång till 45 timmars arbetsvecka. I Island arbetar man för att införa lagstiftning om arbetstidens förkortning. Enligt min uppfattning är det alldeles naturligt att en allmän reglering av arbetstiden hör till de frågor som berör hela riket. Dessutom bör den av oss redan i utskottet uttryckt tanken här upprepas, nämligen att lagstadgad arbetstid innebär skydd för det arbetande folket och tryggar dess rättigheter.

I utskottets förslag understrykes även den omständigheten, att förkortning av arbetstiden kunde ifrågakomma exempelvis i form av längre semester. Också med hänsyn till detta hade det varit skäl, att saken skulle ha uppskjutits till rådets nästa session, så att man närmare hade kunnat fördjupa sig i dessa frågor. Gemensamt hade man kanske kunnat få till stånd ett förslag, som hade kunnat godkännas också av dem, som i princip står på samma ståndpunkt som medlemsförslagets grundtanke, men som inte kunde acceptera dess nuvarande form. Jag ville ytterligare fästa uppmärksamhet vid det samarbetsavtal, som har varit under behandling, och vars godkännande föreslås. I dess 14 artiklar säges: »Likformighet beträffande nationella regler rörande arbetarskydd och liknande frågor bör eftersträvas». Uppskjutandet av medlemsförslaget hade varit enligt min uppfattning förmånligt. Genom det hade det beretts tillfälle för rådets medlemmar att grundligt fördjupa sig i frågan. Beslutet kan ju göras här i rådet, och därför, herr president, hänvisande till vad jag här har sagt och till reservationen, föreslår jag, att rådet uppskjuter vidare behandling av

medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Rihtniemi, Finland: Jag ville konstatera, att i Finland har arbetstiden per vecka i en lag av år 1946 fastställts till 47 timmar. Genom avtal mellan arbetsmarknadsorganisationerna har arbetstiden förkortats till 45 timmar per vecka. Inom de flesta branscher trädde dessa avtal i kraft år 1958. I treskiftsarbete har arbetstiden per vecka redan flere år varit 42 timmar. I Finland har vi alltså samma arbetstid per vecka som i de övriga nordiska länderna och i de flesta andra europeiska länder, av vilka man endast i England för närvarande tillämpar en kortare arbetstid per vecka. En riktigare bild av den verkliga effektiva arbetstiden ger dock arbetstiden per år, som påverkas av semestrarna och sådana helg- och fridagar, som icke infaller på en söndag. I Finland har vi flere sådana fridagar än i de övriga nordiska länderna och i de flesta andra länder. Endast i Västtyskland och Österrike finns det en veckohelg mer än i Finland. Semestrarna regleras i Finland genom en lag av år 1960, som fastställer semesterns längd till en månad, då arbetsförhållandet varat 10 år och till 18 arbetsdagar, då arbetsförhållandet varat minst 1 år. Slutresultatet av det gällande avtalet och lagstiftningen är, att arbetstiden per år är kortare i Finland än i något annat land i Europa med undantag av England. Arbetstiden har förkortats ungefär samtidigt och rätt enhetligt i flere länder. Självklart är, att utvecklingen ledes av högt industrialiserade länder, som även har tillräckligt kapital för ökande av produktiviteten så, att en jämn förhöjning av realförtjänsten och en förkortning av arbetstiden inte utgör en fara för den ekonomiska tillväxten. I övriga länder har denna utveckling följt de ekonomiska möjligheterna. Av det ovarsagda framgår, att Finland har hållit jämna steg med de ledande länderna beträffande förkortningen av arbetstiden trots att dess kapital och konkurrensförutsättningar tillsvidare inte är lika goda som i de flesta andra europeiska länder och trots att vårt land för när-

varande lever i en sterk brytningstid, då den økonomiske strukturen förändras. Arbetstiden i Finland har förkortats sålunda, att den nuvarande avtalsenliga arbetstiden motsvarar den i Danmark, Norge och Sverige tillämpade arbetstiden även om detta inte faststälts i lag. Såvitt jag vet har man i de övriga nordiska länderna inte inlett en förkortning av arbetstiden per vecka, från de nuvarande 45 timmarna och om man i Finland i detta avseende skulle gå före de övriga länderna, skulle det innebära ett medvetet riskerande av landets konkurrenskraft och den kommande økonomiske utvecklingen. Liksom i de övriga nordiska länderna bereder man sig i Finland att avtalsvägen utveckla arbetstidsfrågan och som av det ovsagda framgår, är även resultatet i detta avseende övertygande. Arbetsmarknadens centralorganisationer ingick hösten 1960 ett s. k. ramavtal, på basen av vilket ingåtts kollektiva avtal, som är gällande till slutet av detta år. I detta ramavtal kom man även överens om att arbetstidsfrågan skulle undersökas på åtgärd av en kommitté, som tillsatts gemensamt av vardera parten. Så har även skett, och kommittén har enhälligt konstaterat, att i fråga om förkortning av arbetstiden har man i Finland hållit sig på europeisk toppnivå. Det finns skäl att antaga, att det inte heller i framtiden inträffar någon väsentlig eftersläpning om denna fråga skötes avtalsvis. Lagstiftningens uppgift åter vore närmast att göra tillämpningen av arbetstidsbestämmelserna smidigare än hittills, vilket otvivelaktigt skulle gagna arbetsmarknadens båda parter.

Erik Eriksen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Bondevik, Norge: Ordföraren for saka, representanten Sigrid Ekendahl, har gjort greie for dei synspunkta som fleirtalet i sosialnemnda har, og eg skal difor berre koma med eit par merknader ut ifrå norsk synspunkt.

Framlegget har ei form som ikkje kan nyttast i alle dei nordiske landa, fordi ein ikkje brukar lovgjevingsvegen til å

fastsetja arbeidstida for arbeidstakarane. Etter gamal tradisjon i vårt land er det dei to partane som stort sett vert samde om den arbeidsveke som ein skal ha. Difor nyttar det heller ikkje å utsetja denne saka til ein seinare sesjon, fordi sjølve opplegget kjem heilt på tverke av dei synsmåtar som me har i Norge.

Det må elles vera klårt at ei nedsetjing av arbeidstida har mange og kompliserte sider som ein må ta med i vurderinga. Produksjonskapasiteten, teknikken, rasjonaliseringa, utnyttinga av fritida er alt saman ting som kjem inn når ein skal fastsetja ei arbeidsveke. Det er vel eit hovudføremål som alle ynskjer at levestandarden må haldast oppe og aukast. Det er eit viktig mål som ein alltid må ha for auga. Men då kan ein ikkje gå snøggare i nedsetjing av arbeidstida enn produksjonsauken tillét. Og dette må ein då sjå i sin fulle samanheng.

Eg vil elles minna om at Europarådet i årevis arbeidde med å få til eit sosialt charter som vart underskrive for snauett eit år sidan. Sosialkomitèen i Europarådet hadde teke med ein passus om at ein ynskte 40 timars arbeidsveke som eit framtidig mål. Men det viste seg at Ministerkomitèen, som hadde ansvaret på regjeringshald, fann ut at det var det umogeleg å ta med i charteret på det noverande tidspunkt, fordi føresetnadene ikkje var der. Og alt dette synest eg peikar i den lei at ein må ta dette spørsmålet med noko ro. Alle ynskjer at arbeidstida kan verta mindre, og ingen har noko imot at ein set noko inn for å kunna oppnå dette. Men då må ein samtidig vega imot alle dei ting som reiser seg i dette spørsmålet, og ein må, slik som representanten Sigrid Ekendahl mellom anna nemnde, også ta med i vurderinga om ein ynskjer den lette i arbeidstida på ein annan måte enn å låsa det fast til 40 timars veke. Det kan vera andre måtar som arbeidarane og funksjonærane heller ynskjer skal verta nytta.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsident! Jeg vil tro, at medlemsforslaget ikke har været tilstrækkeligt gennemtænkt, og det havde været bedst, om det

ikke var stillet. Jeg mener ikke, at det kan nyde fremme på nogen måde, også fordi spørgsmålet om arbejdstiden i hvert fald for Danmarks vedkommende er et spørgsmål, som hidtil har været ordnet ganske godt af arbejdernes organisationer i forhandling eller kamp med arbejdsgivernes foreninger, og det har ikke været nødvendigt at få statslige beslutninger i den anledning. Jeg vil tilføje, at det oprindelige medlemsforslag går ud på »vidtagande av lagstiftningsåtgärder för införande av 40 timmars arbetsvecka utan att förtjänsten minskas».

Udviklingen går også, socialt såvel som teknisk, ret hurtigt; om forslagsstillerne havde tænkt over sagen, ville de måske have indført 40 timers maksimalarbejdsuge, men det gør de ikke. Om man tænkte sig, at dette skulle blive antaget her og derpå gennemført ved lovgivning i de enkelte lande, da fik vi låset arbejdsugen fast til 40 timer, og jeg vil antage, at fagbevægelsen, i hvert fald i Danmark, i perspektivet anser det for muligt at få arbejdstiden sat ned under 40 timer. Under alle omstændigheder er arbejdernes organisationer i Danmark ikke tilhængere af en sådan lovgivning, og jeg ser derfor heller ingen grund til, at man lader sagens behandling hvile og blive udskudt til næste session. Jeg tror, det vil være det rigtigste, at denne sag forsvinder af Nordisk Råds dagsorden. Skulle der komme en helt anden situation, kan den jo genoptages.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde på föranledande av presidenten votering medelst omröstningsapparat beträffande det i reservationen framställda förslaget om uppskov.

För reservationsförslaget röstade:

Hertta Kuusinen, Kyttä, Judit Norderström-Lundén, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Rosenberg och Saarinen.

Mot reservationsförslaget röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Erik Erikson, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hall-

berg, Hara, Hegna, Horn, Hønsvald, Nils Jacobsen, Gisli Jónsson, Kirkegaard, Kleemola, Klippenvåg, Axel Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Møller, Møller Warmedal, Harald Nielsen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Paula Ruutu, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Cassel, Lars Eliasson, Holger Eriksen, Fagerholm, Holm, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Kraft, Hans Larsen, Moe, Ohlin, Pitsinki, Røiseland och Söderhjelms.

Reservationen hade sålunda förkastats med 47 röster mot 7.

Utskottets förslag bifölls.

4

Socialpolitiska utskottets förslag nr 3 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk (Sak D 80)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørgsmålet till nästa ordinarie session.

Nina Andersen, Danmark (utskottets talesman): Jeg vil tillade mig, hr. formand, at ledsage denne sag med nogle få bemærkninger, til trods for, at det drejer sig om en meddelelse. Der er imidlertid sket sådanne fremskridt på området, at jeg synes, det vil være rigtigt her at give udtryk for den tilfredshed, som følte i den socialpolitiske komité.

Da i sin tid rekommandationen om gennemførelse af et fælles arbejdsmarked for søfolk var til behandling og senere til vedtagelse her, var det den almindelige opfattelse, at det ville være vanskeligt at godtage de certifikater, som foreligger i de forskellige lande, men at man måtte vælge den udvej at skabe muligheder for en tillægsuddannelse. Efter at eksperterne på dette område har arbej-

det med sagen og indhentet flere oplysninger, viser det sig, at man vil arbejde videre med den hensigt, at man vil prøve, hvorledes et lands certifikat kan bedømmes som ligeværdigt med certifikater i andre lande. Man vil altså tage det største skridt med det samme og først, hvis dette ikke er muligt, beskæftige sig med spørgsmålet om tillægsuddannelser. Vi synes, at det er et fremskridt, at man kan gå den vej i stedet for at gå vejen over tillægsuddannelserne, men at det må blive det, der i anden række melder sig, hvis det på nogle områder ikke skulle være muligt at betragte certifikaterne som værende ligeværdige.

Der er i denne forbindelse opstået et andet spørgsmål, idet man fra finsk side — fra regeringens side — har rejst det spørgsmål, om det skulle være muligt at gennemføre et fælles uddannelseskursus for det, vi kan kalde navigationslærere. Der var i udvalget almindelig enighed om, at det ville være en god udvej, idet man da fra grunden af fik en uddannelse, som lå på samme måde, og udvalget udtaler derfor — det er en ting, jeg gerne vil understrege — at man forudsætter, at det vil være muligt i det fortsatte arbejde at undersøge, om man kan gennemføre sådanne fælles uddannelseskursus for navigationslærerpersonalet.

Jeg vil gerne sige, at jeg synes, det har været en fornøjelse at følge en sag, som trods store vanskeligheder viser fremskridt, og hvori der også kommer nyt initiativ frem i løbet af sagens behandling på ekspertområdet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

Ändring i medlemslistan

Det anmäldes till rådet, att Bertil Ohlin, Sverige, lämnat sessionen och för denna dag ersatts med Allan Hernelius, Sverige.

Rådet beslöt godkänna den härav föranledda ändringen i medlemslistan.

5

Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 3)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

6

Socialpolitiska utskottets förslag nr 7 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om medicinsk livsmedelskontroll (Sak A 21)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna att genomföra en likartad livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk kontroll i fråga om livsmedel.

Løbak, Norge (utskottets talesman): Det spørsmål som her foreligger, er om det i Norden skal gjennomføres en felles lovgivning, felles forskrifter og felles kontrollarbeid for omsetning av levnetsmidler. Det forslag som er fremlagt her, har ikke møtt noen invendinger fra noen av dem som har uttalt seg om spørsmålet. Nimannskomiteén har i sin uttalelse fremholdt at man til å begynne med bør begrense dette forberedende arbeid med henblikk på felles lovbestemmelser til den helsemessige side av saken og en medisinsk kontroll. Den sosialpolitiske komité har erklært seg enig i det.

Det er særlig på ett punkt jeg gjerne vil understreke nødvendigheten og betydningen av et samarbeid, nemlig laboratoriarbeidet. Dette krever i seg selv nokså kostbare innretninger, og det vil være praktisk og ganske sikkert mer effektivt om de nordiske land seg imellom fordeler arbeider innenfor hele laboratoriarbeidsfeltet. Man skulle dermed kunne regne med at man vil komme fram til et ønsket resultat når det gjelder en

effektiv helsemessig lovgivning och medicinsk kontroll av levnetsmedler.

Jeg skal begrense meg til å si dette om saken, og anbefale rådet å vedta sosialkomitéens forslag til rekommendasjon.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Åsgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Gillström, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Holm, Hønsvald, Sigurdur Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyt-tä, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Lars Eliasson, Fagerholm, Hans Gustafsson, Hegna, Hernelius, Horn, Hækkerup, Aksel Larsen, Helge Larsen, Leirfall, Møller Warmedal, Pitsinki, Røise-land och Söderhjelm.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 55 röster.

7

Socialpolitiska utskottets förslag nr 8 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (Sak A 7)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt låta utreda spörsmålet om upptagande av ett nordiskt samarbete beträffande forskning

och upplysning i fråga om läkemedel samt om en vidareutveckling av samarbetet beträffande kontrollen av farmaceutiska specialiteter.

Harald Nielsen, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Vedrørende det her omhandlede forslag om lægemiddelkontrol ligger det sådan, at den nordiske farmakopé nærmer sig sin fuldførelse, og det medfører, at de råstoffer og præparater, som er optaget i farmakopeen, standardiseres og får samme navn og kvalitet og sammensætning i alle nordiske lande. Dette vil imidlertid ikke føre til en indskrænkning af det kontrolarbejde, som udføres på analytiske laboratorier i Norden. Der kommer stadig nye præparater og specialiteter til, som kræver undersøgelse, registrering og godkendelse.

Da man tog hele dette spørgsmål op i Nordisk Råd i sin tid for at finde frem til et nordisk samarbejde på dette felt egnet til at rationalisere og billiggøre hele dette kontrol- og undersøgelsesarbejde, havde man nærmest tænkt sig at løse det på den måde, at nye præparater, som var undersøgt og godkendt i ét nordisk land, dermed uden yderligere prøvning i andre nordiske lande også var godkendt for disse landes vedkommende.

I de undersøgelser og udredninger, som siden er foretaget og stillet til den socialpolitiske komités rådighed, viser det sig imidlertid, at der allerede er et meget vidt fremskredet samarbejde mellem Danmarks, Norges og Sveriges kontrolorganer på dette område, så at man i betydelig grad undgår dobbeltarbejde, hvorfor der ikke vil være noget at vinde ved gennemførelsen af den fremgangsmåde, man oprindeligt havde tænkt sig.

Den socialpolitiske nimanndskomite kom derfor til den opfattelse, som nu også hele den socialpolitiske komité har tiltrådt, at hvis det nordiske samarbejde i spörsmålet om specialitetskontrollen skal videre udbygges, så må man nok overveje at tilvejebringe et for de nordiske lande fælles undersøgelses- og kontrolorgan. En sådan ordning vil ik-

ke udelukke, at det enkelte land bibeholder en prøvningsret. Det fælles organs virksomhed kan nemlig tænkes indskrænket til den medicinske bedømmelse, medens behovsprøvning, og hvad der ellers kan være at prøve, foretages rent nationalt.

Alligevel kan der måske være grund til at overveje, om der er tilstrækkelig årsag til at opretholde forskellige nationale systemer for lægemiddelforskningen. Dette spørgsmål må imidlertid ses i sammenhæng med, at det norske socialdepartement har stillet forslag om at indrette et nordisk forskningsinstitut vedrørende lægemidlers virkninger, bivirkninger og rette anvendelse, en forskning, som det nok er meget påkrævet at få udbygget mest muligt. Mange mennesker er jo medicinforbrugere i stor stil, og kendskabet til virkningerne og bivirkningerne samt kendskabet til den rette anvendelse af de forskellige præparater trænger utvivlsomt til nøjere undersøgelse og nøjere bedømmelse, det er sikkert meget påkrævet. Komiteen ønsker derfor det norske socialdepartements forslag gjort til genstand for undersøgelse og udredning, og komiteen ønsker også, at der ved denne undersøgelse og udredning foretages undersøgelser vedrørende de ændrede forhold, som kan indtræde ved tilslutning til det europæiske fællesmarked.

Det er på denne baggrund, hr. præsident, og ud fra disse oplysninger, som jeg her ganske kort har givet, at komiteen opfordrer rådet til at vedtage den stillede rekommandation.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, skedde votering medelst omrøstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Gillström, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen,

Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Hans Larsen, Lundström, Løbak, Mathias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Fagerholm, Hans Gustafsson, Hegna, Hernelius, Hækkerup, Kirkegaard, Aksel Larsen, Leirfall, Lindblom, Lyng, Møller Warmedal, Pitsinki, Røiseland och Söderhjem.

Reservationen hade sålunda antagits med 55 röster.

8

Juridiska utskottets förslag nr 10 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område jämte tilläggsförslag 1 om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige och tilläggsförslag 2 om gemensamt organ för renskötselrågor (Sak D 14) samt meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden jämte tilläggsförslag om samarbete för lösning av samebefolkningens gemensamma problem (Sak D 47)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 20/1956 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 5/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

III. att rådet måtte uppskjuta vidarebehandling av tilläggsförslag 1 i Sak D 14 till nästa ordinarie session;

IV. att rådet i anledning av tilläggsförslag 2 i Sak D 14 och tilläggsförslaget i Sak D 47 måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att snarast tillsätta ett nordiskt organ för behandling av gemensamma samespørsmål och renskøtselråråor.

Hønsvald, Norge (utskottets talesman för Sak D 47): Som det gikk fram av presidentens opplesning, dreier det seg her om meddelelser angående to tidligere rekommandasjoner, og dessuten om tre nye tilleggsforslag. Når det gjelder de tidligere rekommandasjonene, må vi konstatere at de spørsmål som vi den gang bad om å få utredet, fremdeles er på utredningsstadiet. Det henger vesentlig sammen med at en større kommisjonsutredning om samespørsmålene i Norge for tiden er på remis, som det heter, i de samiske kommunestyrene og i de samiske organisasjoner. Behandlingen av samekomitéens innstilling ble noe forsinket fordi samekommunene etter at innstillingen var trykt og omsendt, bad om å få den oversatt til samisk språk og trykt på nytt, og da det dreier seg om et meget omfattende dokument, tok oversettelsen og den nye trykning- en sin tid. Men det er av stor viktighet at samene selv får anledning til å uttale seg om de forslag som finnes i utredningen, og vi får da ta den tid som er nødvendig.

De spørsmål som finnes i utredningen, gjelder formelt bare Norge, men de norske samenes forhold er ikke i prinsippet anderledes enn de svenske og de finske samenes. Det er derfor ingen tvil om at den norske samekomitéens innstilling vil få betydning også for Sverige og Finnland. Det er Finnland som skal koordinere behandlingen av den opprinnelige rekommandasjon om samarbeidet på renskøtselens område, men når det norske Landbruksdepartement har uttalt at det vil vente på behandlingen av samekomitéens innstilling i samekommunene, har vel vi her i rådet intet annet å gjøre enn å avvente begivenhetenes gang i form av nye meddelelser i neste sesjon. Det gjelder også rekommandasjonen om bedring av samenes leveforhold i sin alminnelighet.

Imidlertid er det til denne sesjonen også kommet tre tilleggsforslag. Det ene er fra herr Olavi Lindblom om at vi bør få et felles nordisk organ for behandling av de med renskøtselens sammenhengende spørsmål. Det annet er fra herr Hugo Osvald om opprettelse av et samarbeidsorgan for løningen av de felles problemer for den nordiske samebefolkningen. I virkeligheten står ikke disse to tilleggsforslagene så svært langt fra hverandre. Dessuten har herr Osvald foreslått en rekommandasjon om at Norge og Sverige i samråd med samenes organisasjoner skal treffe en »överenskommelse om en ny renbeteskonvention». Det siste spørsmålet har en egen saksordfører, så jeg skal ikke si noe om det.

Til de to tilleggsforslagene om å få et felles nordisk organ til å behandle alle de spørsmål som er aktuelle i forbindelse med bedringen av samenes kår, stiller den juridiske komiteen seg positivt. Samene har sitt eget nordiske råd, og det gis i Norge statsstøtte til sameorganisasjonene. Det er sannsynlig at en iallfall vil nå lenger med kartlegging av samespørsmålene og klarhet om hvordan de bør løses hvis vi kan få et felles nordisk organ bestående av f. eks. to representanter fra hvert av de tre landene, og den juridiske komiteen foreslår en rekommandasjon om at et slikt organ blir opprettet. Samerådet har gjort et godt arbeid, og er aktivt når det gjelder å fremme samenes krav, men jeg er nokså sikker på at det nordiske samerådet vil hilse med tilfredshet at det blir opprettet et organ mellom samerådet og departementet, ikke bare som et kontaktpunkt, men også for behandling av de samespørsmål, som er felles for de tre nordiske land. Det vil sannsynligvis alltid finnes nasjonale problemer, som må behandles og løses på det nasjonale plan, men en rekke spørsmål både av økonomisk og kulturell art er felles-nordiske, og det er slike spørsmål som med fordel kan behandles av et organ som det komiteen rekommanderer etter forslag fra to av rådets medlemmer.

På grunn av den tidsnød vi dessverre

er kommet opp i, skal jeg innskrenke meg til disse bemerkninger.

Sandler, Sverige (utskottets talesman for Sak D 14): Herr president! Det ärende som nu behandlas är väl värt att uppmärksammas. Det tilldrar sig också i viss mån internationellt intresse, i varje fall i Sydafrika.

Ärendet gäller livsvillkoren för den minoritetsgrupp som är gemensam för Finland, Norge och Sverige, nämligen den renskötande samebefolkningen. Såsom redan har framhållits har tre olika förslag väckts här.

För min del skall jag endast uppehålla mig med ett par ord vid det förslag som angår den uppsagda renbeteskonventionen, ett ärende som alltså gäller enbart Norge och Sverige. Det har upplysts inom utskottet, att de bägge regeringarna är beredda att ta upp förhandlingar om en ny överenskommelse, och utskottet understryker angelägenheten av att sådana förhandlingar snarast kommer till stånd. I övrigt kan jag helt ansluta mig till juridiska utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag, punkt I—III.

Votering medelst omröstningsapparat skedde beträffande utskottets förslag, punkt IV.

För utskottets förslag röstade:

Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Åsgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Holger Erikson, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hernelius, Holm, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kirkegaard, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Hans Larsen, Leirfall, Lundström, Lyng, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Møller, Møller Warmedal, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt Wi-berg, Strand, Sukselainen, Sundin, Thapper och Thestrup.

Nina Andersen, Erik Eriksen och Horn *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Borten, Fagerholm, Hegna, Hækerup, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Lindblom, Moe, Judit Nederström-Lundén, Pitsinki, Røiseland, Söderhjelm och Toven.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster.

Förhandlingarna avbröts kl. 12.28.

Protokoll

5:e mötet (2:a avd.)

Torsdagen den 22 mars 1962 kl. 13.30

President: Fagerholm

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.30.

9

Kulturutskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning jämte tilläggsförslag 1 och 2 om upprättande av samarbetscentrum för jordbruket, tilläggsförslag 3 om inrättande av nordiskt institut för konfliktforskning, tilläggsförslag 4 om inrättande av gemensam institution för sinologi och tilläggsförslag 5 om inrättande av gemensam institution för forskning rörande massmedia

(Sak D 82)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet i anledning av tilläggsförslag 1 och 2 måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å foreta en nærmere utredning av spørsmålet om et nordiskt samvirkesenter for landbruket;

III. att rådet i anledning av tilläggsförslag 3 måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å undersøke om det er grunnlag og be-

hov for å opprette et nordisk institutt for konfliktforskning;

IV. att rådet i anledning av tilläggsförslag 4 måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å påse at det ved utarbeidelsen av en nordisk plan for fordeling av nye institusjoner for utdanning og forskning blir overveiet å opprette en institusjon for sinologi, samt å ta de nødvendige skritt for å få utredet spørsmålet om å opprette en sådan institusjon;

V. att rådet icke företager sig något i anledning av tilläggsförslag 5.

Håkon Johnsen, Norge (utskottets talesman): Denne sak om nordisk samarbeid om undervisning og forskning vakte stor oppmerksomhet og interesse ved rådets møte i fjor. Man hadde inntrykk av at her hadde man en sak der det for det første var gjort meget forberedende arbeid på forhånd og der det var muligheter for å komme sammen i et nært samvirke, kanskje i mangel av en del av de andre store oppgaver, som det viste seg at det ikke ble noenting av i det nordiske samarbeid. Men vi var også i den situasjon, at vi rundt omkring i verden så for oss en vitenskapelig og forskningsmessig opprustning med en innsats av økonomiske midler og personell som var meget betydelig. Skulle ikke Norden

sakke akterut, måtte kreftene samordnes og de ressurser vi hadde, måtte brukes på en mer samordnet måte.

Det var denne situasjon som da førte til den rekommandasjon, som rådet vedtok i fjor. I denne rekommandasjon ble det sagt, at man ba regjeringene om å få utarbeidet et skisseprogram for utbygging av samarbeidet om høyere undervisning og forskning i de nordiske land. Videre ble det bedt om en prioritering av samarbeidstiltakene for en 3-års periode og et forslag om utbygging av et permanent planleggingsorgan.

For rådet i år foreligger det da en rapport fra undervisningsministrene, som er utarbeidet på grunnlag av oversikter og materiale, som er skaffet til veie i de enkelte land. I dokumentene er det også gitt en oversikt over samarbeide som er kommet i stand ved Nordisk kulturkommisjons formidling. Det er også gitt redegjørelse i kulturutvalget under dets behandling av saken, og på grunnlag av innsamlet oversiktsmateriale har de enkelte lands ministerier foretatt analyser med sikte på å registrere fag og fagområder, hvor man mener at spørsmålet om felles tiltak nå er aktuelt.

Jeg skal ikke gå inn på hele det område saksdokumentene og innstillingen omfatter. Men jeg vil peke på en side av saken som ble viet en del oppmerksomhet under utvalgets behandling. Det gjelder rekommandasjonens punkt 2 om et permanent nordisk planleggingsorgan. Det fremgår av de dokumenter som foreligger, og av de redegjørelser som er gitt i utvalget, at undervisningsministrene selv har funnet å kunne ta det direkte ansvar for de utredninger som er gjort på dette område. Kulturutvalget har sagt seg enig i den form for samarbeid som undervisningsministrene har valgt. Vi har også inntrykk av at denne direkte behandlingsmåte på mange måter kan føre til en bedre forhandlingsatmosfære i forhold til alle de institusjoner, som her må komme inn hvis man skal få et praktisk resultat ut av arbeidet. Selv om mange nok kan synes, at vi på dette område ikke er kommet så langt som de håpet i fjor, må man innrømme etter den behandling saken har fått i kulturutval-

get nå, at det er lagt et godt grunnlag for videre virksomhet på dette område, og det er stor grunn til å håpe at det i ethvert fall til neste sesjon kan komme en rekke praktiske resultater ut av det opplegget, som nå foreligger for Nordisk Råd.

Kraft, Danmark: Hr. præsident! Efter den redegørelse, som talsmanden har givet for resultatet af arbejdet i kulturudvalget om samarbejdet på forskningens og videnskabens område, kan jeg fatte mig i stor korthed. Men da jeg under generaldebatten var en af de talere, der var kritisk indstillet over for det svar, vi havde fået fra regeringernes side, vil jeg gerne give udtryk for, at det positive resultat, som er kommet ud af udvalgets arbejde, må siges at være i høj grad tilfredsstillende. Vi har under udvalgsarbejdet stræbt efter at nå frem til positive resultater, stræbt efter at få arbejdet i fremtiden lagt således til rette, at det kunne give positive resultater, og derfor har vi ikke villet hæfte os ved selve formen og har bøjlet os for de argumenter, som er blevet fremført fra ministrenes side over for det medlemsforslag, som var blevet forelagt, og som havde krævet et skitseprogram og et særligt organ; men det betyder på ingen måde, at man er trådt tilbage fra ønsket om et meget stærkt udvidet videnskabeligt og forskningssamarbejde i Norden, og det har jo fundet et meget klart udtryk i udvalgets indstilling, hvor det på side 3 udtrykkeligt hedder, at udvalget finder, at undersøgelserne med det formål at skabe udvidet nordisk samarbejde om højere uddannelse og forskning bør videreføres og imødeser nu konkrete forslag fra regeringerne til næste session. Det er den samme målsætning, som vi hele tiden har haft, men andre former, under hvilke dette arbejde skal gøres, og vi er blevet overbevist om, at man fra regeringernes side har en virkelig vilje til at gennemføre resultaterne og en stor interesse deri.

Jeg vil gerne sige, at ministrene, regeringerne, må være indstillet på, at de vil møde mange vanskeligheder, også fra forskellige sider, hvor man måske

ikke skulle tro de ville møte modstand. Der vil være en modstand at overvinde hos videnskabsmændene og ved universiteterne, som meget forståeligt er stærkt optaget af at beskytte deres egne interesser og deres egne synspunkter, og som måske endnu ikke har fået blikket fuldt åbnet for, hvor nødvendigt det er i den udvikling, vi er inde i, at man samarbejder i større områder, og at det er umuligt for de enkelte lande hver for sig at løse de opgaver, som tiden stiller — at en arbejdsdeling er absolut nødvendig.

En sådan arbejdsdeling findes allerede i Europa på væsentlige områder. Den findes inden for de store lande mellem de forskellige universiteter, og tiden må nu være kommet, da vi — når vi ønsker at bevare et nordisk kulturfællesskab, når vi ønsker at have vor egen tone i den europæiske koncert — arbejder sammen, således at vi ikke skal være henvist til resultaterne udefra, men på en lang række områder selv kan være med til at skabe dem. Der vil på mange områder være tidligere forestillinger at overvinde, og det vil også være nødvendigt, at snart den ene, snart den anden må give afkald på ting, som måske er dem kære, men de kan gøre det i den rolige forvisning, at derved yder de et bidrag til den nordiske videnskab og forskning og kan bidrage til, at denne videnskab og forskning kan hævde sig jævnbyrdigt over for andre lande i Europa. Jeg tror, det er berettiget at sige, at en løsning af disse spørgsmål kan blive meget afgørende for vor uafhængighed af andres resultater, kan blive meget afgørende for vor selvstændighed og frihed på disse områder.

Tiden kræver opbygningen af et kulturelt fællesskab i Norden, og heldigvis er der også på en lang række områder en stor forståelse herfor. Der er så mange, der er så ivrige og har så let til at sige, at de resultater, vi opnår her i Nordisk Råd, er små, men hvis man går igennem, hvad der er vedtaget og vil blive vedtaget på dette nordiske rådsmøde, også i det dokument, som her foreligger fra kulturudvalget, så vil man se, at på en lang, lang række områder er der op-

nået virkelig betydelige resultater; der er skabt både samarbejdsformer og institutioner, som vil kunne bære et arbejde i fremtiden.

Statsråd Helge Sivertsen, Norge: Samarbeid og kontakt er en livsbetingelse for vitenskapelig forskning i vår tid, og det skjer også et meget utstrakt samarbeid med eller uten universitetenes og regjeringenes medvirkning. Forskerne har kontakt på sine fagfelter over alt i verden, gjennom vitenskapelige tidsskrifter og publikasjoner og gjennom nasjonale og internasjonale konferanser. Det er her spunnet et fint forgrenet nett over hele kloden. Det foregår også samarbeid både på det nasjonale og det internasjonale plan direkte mellom universiteter og universitetsinstitutter og andre vitenskapelige institusjoner. Alle disse former for samarbeid er i utvikling, og i rask utvikling i hele verden, og kanskje ikke minst innenfor det europeiske område. Men enda om dette samarbeidet på mange måter går sin gang uten medvirkning fra regjeringene eller uten å stimuleres av regjeringene, eller fra parlamentenes side, er det likevel nødvendig at regjeringene og parlamentene kommer inn og legger til rette.

Når det gjelder samarbeidet om vitenskapelige tiltak i Norden, synes jeg det er naturlig å nevne den betydning Nordisk kulturkomisjon har på dette området. I en rekke saker har kommisjonen tatt initiativ og foretatt verdifulle utredninger. Den har også arbeidet fram tanken om et regjeringssamarbeid på dette område med sikte på vidtgående samordning når det gjelder både undervisnings- og forskningspolitikken. Jeg mener det er grunn til å understreke betydningen av Nordisk kulturkomisjons arbeid på dette felt. Jeg nevner også det forskningssamarbeid som skjer innen Nordforsk, som er en felles organisasjon for de enkelte lands teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd. Det er her med innsats av nokså beskjedne økonomiske midler nådd betydelige resultater. Jeg nevner også det lovende opplegg som de nordiske medi-

sinske forskningsråd har gjort for samarbeid på spesielle felter, som rådene mener egner seg for nordisk samarbeid.

Jeg tror vi kan si at Nordisk kulturkommisjon har hatt betydning også for stimulering av forskningsrådernes arbeid med nordisk koordinering og samarbeid. Og da så Nordisk Råd i København i fjor satte inn sin parlamentariske styrke langs Nordisk kulturkommisjons linjer for utvikling av samarbeidet om høyere utdanning og forskning, var det en meget gledelig begivenhet, som kan komme til å få avgjørende betydning.

Det oppdrag, Nordisk Råd under møtet i København gav regjeringene i de nordiske land, ble drøftet på undervisningsministermøtet i mars samme år, og det ble her lagt en plan for arbeidet med saka fram til denne sesjonen i rådet. Blant annet på grunn av tidsfristen, som var meget knapp for et arbeid av denne karakter, og fordi vi anså dette feltet som meget viktig, mente undervisningsministrene at undervisningsministeriene selv måtte arbeide med denne oppgaven. Og de embetsmenn som fikk dette oppdraget, har lagt et stort arbeid i saka. Det foreligger nå i undervisningsministeriene systematiske og sammenliknbare oppgaver over undervisning og forskning i alle disipliner, og om det enkelte lands utbyggingsplaner i hvert enkelt fag. Dette omfattende materiale er analysert med sikte på å finne fram, dels til samarbeidsoppgaver som kan løses straks, og dels med sikte på mer langsiktig samarbeid i større bredde. Det har vært en klar forutsetning under dette arbeid at bare slike felles prosjekter som samlet vil gi fordeler med hensyn til kvalitet og/eller kapasitet og økonomi, er aktuelt. Samarbeid for samarbeidets egen skyld er det ikke lagt opp til. Men om man følger de retningslinjer, som er trukket opp i det dokument som regjeringene nå har lagt fram for Nordisk Råd, og den utdyping som er skjedd gjennom kulturutskottets innstilling, vil virkningene etter mitt skjønn kunne bli ganske sterke etter hvert.

Hvert enkelt av de nordiske land har

ikke alene ressurser til utbygging på alle spesialområder, det er åpenbart, det er alle oppmerksom på. Vi må nok hver for oss bygge ut de sentrale fagområder, men også innen disse fagområdene er det aktuelt med et samarbeid, særlig i forbindelse med spesialisert videreutdanning, innen de enkelte disipliner og i forbindelse med forskningsprosjekter innen disse spesialområder. Det kan også i disse store sentrale fagene midlertidig gjelde samarbeid om undervisningsplasser også for grunntdanningen. Det kan være tider da det er overskott på undervisningsplasser ved en institusjon i et land mens det i andre nordiske land er en temporær mangel.

De nordiske land har til sammen om lag 20 mill. innbyggere, og de samlede ressurser som kan stilles til rådighet kan gi et ganske sterkt grunnlag for en videre utbygging også på mange spesielle fagfelter innenfor høyere undervisning og forskning. Det kan bygges opp i Norden et tilfredsstillende miljø for arbeidet innen mange av disse spesialfeltene, men vi må også være klar over at det er nødvendig med samarbeid med verden også utenfor og ut over Nordens grenser. Som et aktuelt eksempel nevner jeg romforskningen.

I det trykte dokumentet, som er lagt fram for Nordisk Råd, er det gjort rede for en rekke samarbeidstiltak som alt er tatt opp, og som vil bli videreført. Det er oppregnet på dokumentets sider 16—19. Ellers kan man dele opp de forskjellige samarbeidstiltak i grupper etter sin karakter. Jeg nevner først det som er kalt tverrgående tiltak, fordi de gjelder alle universiteter og høyskoler. De omfatter samarbeid og orientering særlig når det gjelder bruk av felles metoder og hjelpemidler i den høgre utdanningen. Det gjelder her også samarbeid i forbindelse med opplegg av undervisnings- og studieplaner og organisasjon av studiene, bruken av moderne undervisningsutstyr og også et så viktig spørsmål som studierådgivning. Etter hvert som studenttallet øker og tallet på institusjoner også, blir dette sentrale problemer, og et samarbeid om

disse spørsmål på nordisk basis vil lette overgangen til et felles nordisk studiemarked. Det tidligere arbeid med felles nordisk eksamensgyldighet har vist oss hvor viktig det er å oppnå mest mulig enhet når det gjelder studieoppleggene. Vi har hittil fått 12 fag inn under ordningen med gjensidig godkjenning av deleksamener. Nå er ytterligere en del kommet til, slik at det blir 15 i alt. Men undervisningsministeriene tar sikte på å få gjennoarbeidet stadig nye felter her, så vi kan oppnå å føre idéen om de frie studentvandringene i Norden over fra resolusjonenes til virkelighetens verden.

Den annen hovedgruppe som kan nevnes er tiltakene på de spesielle fagområder. Det gjelder her til dels mer sjeldne fag hvor utdanningskapasiteten og behovene er begrenset, slike som bostedsmarknadslære, som er nevnt, keltisk, medisinsk historie og torvmarkslære. I disse fagene er det tradisjon i enkelte land og i enkelte institusjoner, og studiemulighetene der vil etter opplegget kunne utnyttes av alle uten å øke den økonomiske innsatsnevneverdig. Dessuten nevnes enkelte av de spesialområder hvor det fra før av ikke eksisterer noen organisert virksomhet ved nordiske universiteter eller høgschooler, og på disse områdene er det ikke minst av personalmessige grunner behov for et samarbeid. Det gjelder fag som spesialpedagogikk, afrikanske språk og kulturer, og studiet av sentralasiatiske språk og kulturer. Når det gjelder disse nye fag vil det iallfall i oppbyggingsperioden være hensiktsmessig å konsentrere de ressurser som stilles til rådighet. Særlig spørsmålet om kvalifisert personell stiller krav om en slik konsentrasjon.

Endelig er det i det dokument, som er lagt fram for Nordisk Råd, nevnt fagområder som oseanografi og aerodynamikk og aeroplanlære, der økonomiske grunner og begrenset tilgang av kvalifiserte folk sterkt tilsier samarbeid. Det er vanskelig å se at disse fagområdene kan utbygges tilfredsstillende i hvert enkelt av de nordiske land, men jeg må understreke at det på

dette område kreves atskillig utredningsarbeid og videre planlegging før samarbeidstiltakene her kan settes ut i livet.

De samarbeidsprosjekter som er nevnt i det dokument som er lagt fram, er ikke på noen måte noen endelig liste, og de må realiseres — jeg understreker det — de må realiseres i forståelse med de vitenskapsmenn som blir engasjert i samarbeidet. Men de fleste av de tiltakene som er nevnt skulle kunne utvikles relativt raskt.

Undervisningsministrene er enige om å drive dette arbeidet videre med sikte på stadig å kunne utvide listen av realistiske samarbeidstiltak om høgre utdanning og forskning. Og i denne sammenheng er det viktig å få sakene allsidig belyst og vurdert både på nasjonal og internordisk basis, og det er da nødvendig at de vitenskapelige institusjoner og de fagfolk det angår fortsatt blir trukket inn i bildet. Jeg mener også — og det er det enighet om mellom undervisningsministrene — at man bør utnytte kulturkommissjonens innsikt og arbeidsmuligheter når det gjelder å skaffe fram materiale og utredninger som ikke ministeriene selv har tilgjengelige.

For den videre utvikling av dette arbeid er det etter mitt skjønn viktig å ha oversikt over det som skjer når det gjelder utbygging og planer for de enkelte fag ved hvert enkelt universitet og ved hver høgschool i Norden. Analyse av det materiale som på denne måten skaffes kontinuerlig til veie, av undervisningsministeriene, vil kunne gi grunnlag for utvikling av rasjonelle nordiske samarbeidsprosjekter. Undervisningsministeriene i de nordiske land har nå også fått atskillig erfaring når det gjelder arbeidet med materiale av denne art. Av denne grunn, og fordi vi mener at det nordiske samarbeid om høgre utdanning og forskning, vil høre til undervisningsministerienes sentrale arbeidsoppgaver i årene framover, er vi blitt enige om slik som det har vært nevnt, at arbeidet bør føres videre i og av undervisningsministeriene. Ordningen med en samarbeidende gruppe

av embetsmenn, som arbeider direkte under undervisningsministrene, er derfor vårt svar på anmodningen fra Nordisk Råd under København-sesjonen om å skape et permanent organ på dette område. Og jeg er glad over å forstå at kulturutskottet og ordføreren for saka og også herr Ole Bjørn Kraft, var enig i at dette kunne være en hensiktsmessig måte å gjøre det på. Jeg tror at etter de retningslinjer som nå er trukket opp, skulle det kunne oppnås gode resultater på rimelig tid.

Borten, Norge: Herr president! Bare en kort bemerkning om et konkret område innenfor den sak vi nå diskuterer, nemlig et tilleggsforslag om å opprette et internordisk samvirkesenter. Nordiske jordbruksforskernes forenings økonomiske seksjon la i 1961 fram forslag om opprettelse av et nordisk samvirkesenter. Det var i første omgang vesentlig tenkt for dekning av behov for hjelp til utviklingslandene. I brev til ministerkomitéen for samordning av denne hjelpen anmodet foreningen komiteen om å ta saken opp til nærmere utredning. I mellomtiden er det arbeidet videre med spørsmålet i NJF, og man er kommet til at det ikke har interesse bare for utviklingslandene, men kanskje i like høy grad for de nordiske lands egne behov. Det er jo slik at de nye markedsdannelsene i Europa stiller landbruket overfor helt nye problemstillinger. Det er sagt at vi lever i de store enheters tids-epoke. Når det gjelder landbruket, er det også klart, at de store enheter kan vi ikke få, slik som forholdene nå engang er i Norden, og da er det mange som mener at svaret ligger i å finne nye muligheter til å utnytte samvirket. Generelt kan det også sies, at det er en tendens i det mellomfolkelige samarbeidet at det er blitt en betydelig interesse for opprettelse av internasjonale sentre for opplæring og forskning. Som eksempel fra landbruksområdet kan nevnes et tiltak i Wageningen i Nederland for opplæring i veiledningsteknikk, og man har opprettet et senter for Middelhavs-området for å gi adgang til en videreutdannelse etter høyskoleeksamen. Og begrunnelsen

er den at de værende anstalter ikke har kapasitet nok hver for seg til å dekke disse nye behov. Vi har vel lov til å si at det også er internasjonalt anerkjent at de nordiske land har et vel utbygd både produsent- og forbrukersamvirke, som har vært ansett for å kunne være forbilde for utbygging på samvirkeområdet i andre land. Og det viser seg at interessen er stor både i utviklingsland og i mer industrialiserte land for å studere det samvirke man har utviklet i Norden. Men som sagt, samtidig synes det for mange slik at behovet for en intensivering av forskningen på dette området har tiltatt betraktelig også ut fra de nordiske lands egne behov, og forholdene skulle ligge godt til rette for et nordisk samarbeid på dette området, da både problemene og behovene stort sett skulle være like for de nordiske land. Derfor er det tilleggsforslag som her er omhandlet, fremmet. Det har fått en gledelig positiv mottagelse i kulturutskottet, og mitt ønske er at det får en like positiv mottagelse og prioritering i de enkelte nordiske lands regjeringer, når saken forhåpentlig kommer dit.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag, punkt I.*

Votering medelst omröstningsapparat skedde beträffande utskottets förslag, punkt II.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Aksel Larsen, Hans Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Møller, Judit Nederström-Lundén, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelm, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

N. Chr. Christensen, Hækkerup, Kirkegaard, Hertta Kuusinen, Lyng, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller Warmedal, Harald Nielsen, Pitsinki och Røiseland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 57 röster.

Votering medelst omröstningsapparat skedde beträffande utskottets förslag, punkt III.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, Sigrud Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Hans Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Møller, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Paula Ruutu, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelm, Thapper, Thestrup och Toven.

Hans Gustafsson, Hertta Kuusinen, Ak-sel Larsen, Rosenberg och Saarinen *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

N. Chr. Christensen, Hækkerup, Kirkegaard, Lyng, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Judit Nederström-Lundén, Møller Warmedal, Pitsinki, Røiseland och Sandler.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 52 röster.

Votering medelst omröstningsapparat skedde beträffande utskottets förslag, punkt IV.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir

Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrud Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Kyttä, Ak-sel Larsen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruuti, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Møller och Söderhjelm *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Hækkerup, Kirkegaard, Leirfall, Lyng, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller Warmedal, Pitsinki och Røiseland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 57 röster.

Utskottets förslag, punkt V, bifölls.

10

Kulturutskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushålls- utbildning (Sak D 85)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

11

Kulturutskottets förslag nr 5 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning (Sak D 59)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna

i avvaktan på nya meddelanden i spörs-målet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

12

Kulturutskottets förslag nr 6 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam nordisk utbildning i trädgårdskonst (Sak D 41)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörs-målet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

13

Trafikutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader (Sak D 65)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörs-målet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

14

Trafikutskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 17)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Utskottets förslag bifölls.

15

Trafikutskottets förslag nr 9 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader (Sak A 10)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att — med bibehållande av det nordiska passkontrollavtalets principer om enhetliga regler för reselegitimation och om fri rörlighet inom det nordiska området — genom nationella bestämmelser av enhetligt innehåll genomföra en sådan ordning, att identitetskort ävensom pass, vilkas giltighetstid utlöpt inom fem år, i lämplig utsträckning kan godtagas för inresa i och vistelse under tre månader inom det nordiska passkontrollområdet, samt att i samband därmed reglera möjligheterna att under samma tid avlägsna icke önskvärda utlännningar från detta område i huvudsak enhetligt i de berörda nordiska ländernas utlänningslagar.

Votering skedde medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Åsgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Holm, Horn, Hønsvald, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Aksel Larsen, Hans Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Mellqvist, Møller, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelms, Thapper, Thestrup och Toven.

Rosenberg avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Hernelius, Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Kirkegaard, Hertta Kuusinen, Lyng, Matthias Mathiesen, Moe, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Pitsinki och Røiseland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster.

16

Ekonomiska utskottets förslag nr 8 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (Sak D 16)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Klippenvåg, Norge: Det er nå fem år siden Nordisk Råd her i Helsingfors vedtok en rekommendasjon til regjeringene om økonomisk samarbeid i Finlands, Norges och Sveriges nordligste områder. Da saken var oppe til behandling dengang, ble det her i rådet sagt, at det var en stor sak og en viktig sak. Men jeg tror man kan si, at den allikevel var størst og viktigst for de distrikter, som denne rekommendasjonen omfatter, fordi disse distriktene på grunn av geografiske og klimatiske forhold ikke har de samme økonomiske muligheter som andre distrikter i de enkelte land har.

Det gjorde seg gjeldende en sterk optimisme i disse distriktene dengang, og framfor alt tror jeg at den interesse som Nordisk Råd var med på å skape for distriktene gjennom sin rekommendasjon og den publisitet saken fikk gjennom presse og radio, gav visse forhåpninger om at disse utkantstedene skulle komme mer med i det økonomiske bildet enn de hittil har vært.

Nå er det så at det ikke er så greit å finne prosjekter i de enkelte landsdeler, og det er kanskje ikke så greit heller å finne prosjekter når man kikker over landegrensen til naboen, og den saken man da festet seg ved — den som for så vidt ligger til direkte behandling her nå — var da den felles finsk-norske papirfabrikken i Kirkenes, hvor drøftingene ble opptatt i 1952, altså for 10 år siden, slik at det faller sammen med 10 års jubileet her i Nordisk Råd. Vel — at det vil ta sin tid å få et slikt spørsmål utredet er naturlig, og fra norsk side har

man jo i over et år nå vært klar til å gå inn i dette samarbeidet. Fra finsk side har det trukket ut, og det er jo også en spesiell undersøkelse om trevirketilgangen osv. som vil ta litt tid. Det er for så vidt greit nok. Men det som kanskje ikke er like greit, og som etter min oppfatning virker noe merkelig, det er at når der er en kommisjon som fremdeles arbeider med undersøkelser av de forskjellige spørsmål vedrørende dette prosjektet, så har man spesielt i pressen avskrevet denne fabrikk. I Oslo-avisen »Verdens Gang» for 14. november 1961 kan man lese, at statsminister Miettunen har sagt at i finske kretser vekker det nærmest en viss forundring, at det ennå er noen som taler om denne saken i Norge. Nå skal man selvfølgelig ikke legge så meget vekt på det som sies i et intervju, men det er klart at hvis det var tilfelle allerede den gangen, så er det vel i grunnen svært lite å si noe mer om, selv om man har et utskott, som skal se på trevirketilgangen osv.

Jeg vil ikke legge skjul på at jeg for min del hadde stilt store forventninger til dette prosjektet, fordi det i realiteten var det første konkrete prosjektet, som skulle løses på fellesnordisk basis, og da mellom Norge og Finland. Og jeg tror at avgjørelsen i denne saken, hva det nå blir til eller ikke blir til, i stor utstrekning vil kunne få følger for andre tiltak som skal skje på det økonomiske området der det kan være naturlig.

Nå skal ikke vi bli uvenner av den grunn at dette prosjektet ikke kan realiseres, men i prosjektet inngikk jo også en veiforbindelse mellom Virtaniemi i Finland og Kirkenes, og finnene skulle da få benytte Kirkenes som utskipningshavn. Hvordan den saken står vet ikke jeg nå, men jeg håper iallfall at man, når man har fått vurdert dette på finsk hold, ser på spørsmålet om veiforbindelsen og den eventuelle havn, slik at det iallfall blir noe igjen av dette prosjektet som de fleste nordpå stilte store forhåpninger til.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölles utskottets förslag.

17

Ekonomiska utskottets förslag nr 4 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (Sak D 49) samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten jämte tilläggsförslag om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York (Sak D 68)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 8/1959 till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 6/1960 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

III. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

18

Juridiska utskottets förslag nr 11 i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land jämte tilläggsförslag om samverkan i fråga om verkställighet av administrativ myndighets beslut (Sak D 2)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet i anledning av tilläggsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne på de områder, hvor der måtte være praktisk behov derfor, at undersøge forudsætningerne for iværksættelse af beslutninger truffet af administrativ myndighed i andet nordisk land.

Rosenberg, Finland (utskottets talesman): Herr president! Som av före-

liggande betänkande framgår, har juridiska utskottet behandlat ett av Sveriges å samtliga regeringars vägnar överlämnat meddelande, om rekommendation nr 7, antaget vid rådets möte 1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land. Jämsides härmed har utskottet också behandlat ett tilläggsförslag om samverkan i fråga om verkställighet av beslut, som fattats av administrativ myndighet i något av de nordiska länderna. Också juridiska niomannakommittén har avgett ett utlåtande i denna fråga på sitt möte i Oslo i januari i år. Efter att ha tagit del av dessa handlingar har utskottet fullt enligt gått in för att hemställa

1. att rådet i anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet hemställer till regeringarna, att på de områden, där det av praktiska behov kan vara påkallat, undersöka förutsättningarna för verkställandet av beslut, fattat av administrativ myndighet i annat nordiskt land;

2. att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationen nr 7 av år 1953 slutbehandlad för rådets vidkommande.

Jag föreslår därför, herr president, att detta utskottets betänkande antages av rådet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag, punkt I.*

Votering medelst omröstningsapparat skedde beträffande utskottets förslag, punkt II.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hage-
lia, Hallberg, Hara, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Gísli Jónsson, Kirkegaard, Kleemola, Klippenvåg, Kraft,

Kyttä, Aksel Larsen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Løbak, Mellqvist, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saارين, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelms, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Hegna, Hækkerup, Håkon Johnsen, Hertta Kuusinen, Leirfall, Lyng, Matthias Mathiesen, Moe, Møller, Møller Warmedal, Judith Nederström-Lundén, Pit-sinki och Røiseland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

19

Juridiska utskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete (Sak A 22)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

20

Juridiska utskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 11/1961 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m. jämte tilläggsförslag om multilaterala dubbelbeskattningsavtal (Sak D 83)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

21

Kulturutskottets förslag nr 7 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning (Sak D 18)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

22

Kulturutskottets förslag nr 8 i anledning av berättelse från Nordiska kulturkommissionen (Sak C 2)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

23

Kulturutskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studentbytesresor mellan nordiska skolor (Sak D 28)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spørsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

24

Kulturutskottets förslag nr 10 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder (Sak D 70)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spørsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

25

Socialpolitiska utskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade (Sak D 48)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

26

Socialpolitiska utskottets förslag nr 10 i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (Sak C 3)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

27

Socialpolitiska utskottets förslag nr 11 i anledning av berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (Sak C 7)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

28

Socialpolitiska utskottets förslag nr 12 i anledning av meddelande om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (Sak D 63)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

29

Socialpolitiska utskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer (Sak D 36)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

30

Socialpolitiska utskottets förslag nr 15 i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om samordning av änkepensionen (Sak A 6) samt medlemsförslag om samordning av invalidpensionerna (Sak A 25)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av tilläggsförslaget och medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att fortsätta och skyndsamt slutföra det inledda utredningsarbetet angående samordning av änke- och invalidpensioneringen.

Votering skedde medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Åsgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hernelius, Holm, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Gísl Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Aksel Larsen, Hans Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Løbak, Mellqvist, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt

Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Rosenberg *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Lars Eliasson, Hara, Hegna, Hække-rup, Hønsvald, Håkon Johnsen, Kirke-gaard, Heritta Kuusinen, Kyttä, Lyng, Matthias Mathiesen, Moe, Møller, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Pitsinki, Røiseland och Söderhjelm.

Rekommendationen hade sålunda an-tagits med 49 röster.

31

Trafikutskottets förslag nr 10 i anledning av meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige jämte tilläggs-förslag om byggande av mellanriksväg över Graddis (Sak D 53)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet i anledning av tilläggsför-slaget måtte antaga följande rekommenda-tion:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Norge og Sverige å samordne byggingen av veggen over Graddis, således at man når frem til grensen samtidig.

Leirfall, Norge (utskottets talesman): Spörsmålet om å få utbygd veinettet mellom Sverige og Norge, samt i det hele tatt å få utbygd nye kommunika-sjonsleder mellom de nordiske land, er jo av de saker som har opptatt Nordisk Råd mest. Men dessverre, når det gjelder veibygging mellom Norge og Sve-rige, spesielt de nordlige områdene, er det svært små resultater. Det er blitt laget en masse papir på sakene, vi kunne sikkert brolegge mange kilometer vei med det, men veibygging er det blitt lite av. Det er gjennom Nordisk Råd pekt på en rekke prosjekter, men stort sett står det i stampe. Det eneste

som er oppnådd hittil, kan vi si, er den nye veien mellom Enontekiö i Finland og Kautokeino i Norge. Den ble jo bygd prisverdig hurtig, den finske regjering viste stor positiv interesse og forserte veien fram. Fra norsk side ble den nær-mest fremmet som en lokal sak fra Kautokeino, men resultatet ble altså at vi nå har fått veien, og det ser ut til at det blir en viktig turistforbindelse.

Flere andre vei problemer har også vært oppe til diskusjon. Et av de vik-tigste er jo veien fra Inari til Kirkenes, men om den må vi dessverre konsta-tere at den er skutt ut i det blå nå slik som det ligger an med treforedlings-bedriften i Kirkenes.

Så har spörsmålet om en mellomriks-vei mellom Troms fylke og Kiruna vært oppe i rådet, men der er jo kommet for-skjellige militære betenkeligheter inn i bildet, og her venter vi nå på redegjø-relser fra regjeringene før vi kan be-handle det mer i den nordiske sam-ferdselskomitéen.

Der hvor man er kommet lengst, er vel når det gjelder veien fra Tärna til Mo i Rana over Umbukta, hvor svenske-ne nå er kommet ganske langt. Veibyggingen på svensk side er jo også nød-vendig av hensyn til den svenske kraft-utbygging i distriktet. På norsk side er man ennå ikke helt enig om traséen.

Så har det vært reist krav om å få bedre forbindelser mellom Oslo og Stockholm, enten over Østfold fylke over Ørje, eller over Magnor, hvor veie-ne på begge sider av grensen delvis er slik at det skaper vanskeligheter for den økende trafikk. Heller ikke her er det, iallfall på norsk side, gjort noe vesentlig.

Og så kommer vi til slutt til Graddis-veien, som også har vært drøftet mange ganger her i Nordisk Råd, men hvor det vel stort sett har vært den oppfatningen at veien over Umbukta burde komme først, uten at det egentlig har vært ut-talt noe bestemt om det verken her eller fra regjeringene. Veien over Graddis omfattes jo med stor interesse, særlig i den del av Nordland fylke, som ligger nord for Saltfjellet, med Lofoten og Bodø, blant annet fordi den vil gi en

helårsforbindelse til dette distriktet — en helårsforbindelse mellom Sverige og sentrum av Nordland fylke, og også en helårsforbindelse mellom Syd-Norge og sentrum av Nordland fylke. Veien over Saltfjellet er jo stengt 4—5 måneder om vinteren.

Det er nå kommet en faktor av ganske vesentlig betydning inn i bildet, som før ikke har vært der. I Saltdalen er det blitt bygget en sponplatefabrikk som har planer om utvidelser utover det som råstoffsituasjonen på norsk side tilsier. Ved å få bygget en vei over Graddis inn til de svenske grensekommunene, vil voldsomme mengder av virke som i dag ikke har noen som helst verdi og som det ikke kan skaffes avsetning for, kunne leveres til Norge, og samtidig vil da fabrikkene kunne realisere utbyggingsplanene sine.

Utvalget har behandlet det tilleggsforslag som er innsendt og som går ut på å henstille til regjeringene snarest å sette i gang bygging av Graddis-veien. Utvalget mener at utbygging av kommunikasjonene i nord har stor betydning — som vi flere ganger har gitt uttrykk for, og at både veien over Umbukta og veien over Graddis bør bygges snarest. Fra svensk side er det sagt at veien over Graddis ikke vil komme opp til ordinær bevilgning før i 1965, men at dersom sysselsettingssituasjonen tilsier det, kan det bli tale om å sette i gang byggingen før. Men noen videre utbyggings- og planeringsvirksomhet vil ikke finne sted før det fra norsk side er blitt gitt tilsagn om at veien vil bli ført fram til grensen til den tid som man regner med at den vil være ferdigbygget i Sverige.

Utvalget har foreslått at rådet vedtar en rekommandasjon som går ut på at det henstilles til regjeringene i Norge og Sverige å samordne byggingen av veien over Graddis slik at man når fram til grensen samtidig, men at for øvrig de spørsmål som ligger under denne sak, ansees ferdigbehandlet fra rådets side. Jeg anbefaler rekommandasjonen vedtatt.

Nils Jacobsen, Norge: Det ble sagt under den innledende debatt her ved Nordisk Råds 10. sesjon at det var vanskelig å komme fram til påviselige resultater av det arbeid rådet har utført i den tid det har virket. Jeg vil ikke vurdere resultatene av rådets arbeid så negativt. Jeg tror rådets virksomhet i disse 10 år har vært av stor betydning for fremme av samhörigheten mellom de nordiske land, og mange spørsmål av praktisk karakter er også blitt løst etter initiativ fra rådet. Men det er vel også like klart at mange spørsmål ikke har latt seg gjennomføre — i alle fall ikke til denne tid.

Når det gjelder f. eks. spørsmålet om næringsmessige utbyggingstiltak i nordisk regi, har det til nå ikke vært mulig å oppnå noe synderlig resultat.

Når det gjelder utbyggingen av nye vegforbindelser mellom landene, har vi heller ikke nådd store resultater ved rådets medvirkning.

Jeg er klar over de vansker som er tilstede for løsning av felles oppgaver bl. a. i industriutbyggingen, selv om man derfor ikke må oppgi å undersøke muligheter som måtte foreligge. Men de største muligheter nå — særlig i det såkalte Nordkalott-området — tror jeg ligger i en tilfredsstillende utbygging av vegforbindelsene mellom våre land, slik at handelen og samferdselen kan få en friere utfoldelse og dermed også kan skape et bedre grunnlag for næringsmessig utbygging og økonomisk vekst.

Når det gjelder mellomriksvegforbindelsene mellom Norge og Finland, har vi allerede nå — etter at veggen Enontekiö—Kautokeino er blitt farbar — på denne ca. 70 km lange felles grense 4 mellomriksvegforbindelser. Det som gjenstår her, er nå å få bygd en vegforbindelse mellom Inari-området i Finland og Sydvaranger-området i Norge, en vegforbindelse som for øvrig rådets medlem Klippenvåg var inne på.

Denne sak hadde vi håpet kunne la seg løse ved realiseringen av den treforedlingsbedrift som er påtenkt i Kirkenes. Ennå i dag vet vi jo ikke hva det blir til med dette tiltak, om Finland kan gå inn for saken eller om det skal

bli en uløst oppgave — kanskje først og fremst fordi en landegrense deler opp et naturlig interessefelt. Skulle det ikke bli til noe med treforedlingsbedriften, må man søke å løse denne mellomriksvegforbindelse uavhengig av denne sak, og helst så snart som råd er.

De mest presserende oppgaver vi står overfor når det gjelder utbyggingen av et tilfredsstillende samferdselsnett mellom de nordiske land, er vel å finne i de forhold som nå er tilstede i mellomriksforbindelsene mellom Nord-Norge og Nord-Sverige hvor vi nå har en grenselengde fra Treriksrøysa og sør-over på over 500 km uten noen mellomriksvegforbindelse.

Den nordligste direkte vegforbindelse mellom Norge og Sverige finnes nå, som kjent, over Umbukta. Den er nå under utbedring. Vel har vi jernbanen Kiruna—Narvik som gjør god nytte også i den alminnelige ferdsel — transport m. v. — men i denne bilismens tidsalder er en jernbane ikke nok og tilfredsstillende alene ikke behovet.

Jeg tror for øvrig det er et ganske bemerkelsesverdig forhold at to land som ellers har så meget tilfelles, ikke langt tidligere har sørget for å få utbygd et tilfredsstillende samferdselsnett seg imellom. At de rådende forhold er til stor ulempe for samferdselen, for handelen og for utviklingen av næringslivet i sin alminnelighet i disse vanskelige områder, kan det vel ikke være tvil om.

Trafikkutskottet har nå etter å ha behandlet disse spørsmål vedtatt å foreslå en rekommendasjon til regjeringene i Norge og Sverige vedrørende en vegforbindelse som vil ha betydelig interesse for samferdselen særlig den tid av året da Saltfjell-vegen er stengt av sne, men også for den næringsmessige utvikling bl. a. i forbindelse med sponplatefabrikken i Saltdal, som sakens talmann var inne på. Det er grunn til å uttale tilfredshet med at Sverige nå har tatt opp dette prosjekt på sin vegplan, og at man da kan håpe på at bevilgning fra svensk side vil bli gitt i 1965.

Det er på det lokale plan, både på norsk side og på svensk side av gren-

sen, også vist stor interesse for bygging av en mellomriksvegforbindelse mellom Kiruna i Sverige og Bardu og Narvik i Norge. Den nævrende vegforbindelse mellom disse nærliggende områder går over Helligskogen—Kilpisjärvi og 120 km gjennom Finland til Karesuando og så videre til Kiruna. En ganske kolossal lengre veg med de ulemper dette medfører både hva tid og omkostninger angår. Fra begge de interesserte områder er det gjort et stort forarbeid for å fremme denne sak raskest mulig.

I beretningen fra Den nordiske samferdselskomité under Sak C 4, side 11, finnes følgende uttalelse, som jeg skal få lov å sitere:

I Norge har lokale komitéer ladet foretage undersøgelser af forskellige alternativer. Sagen bør formentlig underkastes en mere grundig undersøgelse, før den kan optages til realitetsbehandling.

I Sverige er en utledning, som er foretaget af Kiruna by udsendt til udtalelse; de fleste udtalelser er nu kommet Kommunikationsdepartementet i hænde, og sagen vil blive viderebehandlet i departementet.

På møtet i København i fjor, da trafikkutskottet behandlet dette spørsmål, uttalte utskottet i sitt forslag nr. 12 følgende:

Man følger med interesse de forskellige planer om bygning af mellemrigsveje. Det i tillægsforslaget fremsatte forslag tilsigter, at den norske og svenske regering tager det omhandlede vejprojekt op til undersøgelse, og da udvalget har konstateret, at en sådan undersøgelse nu vil blive foretaget, hvilket man med tilfredshed har noteret sig, finder udvalget det overflødig, at der vedtages en formel rekommendation i anledning af tillægsforslaget. Udvalget vil dog finde det ønskeligt, at Norges og Sveriges regeringer i fremtidige meddelelser i anledning af rekommendation nr. 13/1959 også giver oplysninger om resultatet af undersøgelserne af projektet om en mellemrigsvej Troms fylke—Kiruna og eventuelle andre projekter.

Under Sak D 53, som var behandlet av trafikkutvalget, og hvortil utskottet har avvigt den uttalelse som rådet nå behandler, er det fra regjeringenes side i år intet uttalt om mellomriksveiforbindelsen Kiruna—Troms. Når så er tilfellet, tar jeg det som et tegn på at de undersøkelser rådet henstillet om å få under sesjonen i København i fjor, ennå

ikke er kommet så langt at noe kunne forelegges for dette rådsmøte. Når jeg likevel har tillatt meg å legge beslag på rådets tid med de uttalelser jeg her har fremsatt, er det fordi jeg med dette har villet rette oppmerksomheten spesielt på de her foreliggende oppgaver og de muligheter som her foreligger, og som jeg tror Nordisk Råd kan bidra til løsning av, og samtidig også uttale min forhåpning om at de regjeringer som i samråd og samarbeid skal finne de nødvendige løsninger på oppgavene, vil kunne få gjennomført de pågående undersøgelser, slik at det utbyggingsarbeid som her må følge, kan komme i gang snarest mulig.

I denne forbindelse vil jeg også vise til det trafiktkottet har uttalt i sammenheng med sitt forslag nr. 12. i år om utbygging av fly- og turisttrafikken i Nordkalott-området, hvilket jeg håper får rådets fulle tilslutning.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, bifölls utskottets förslag, punkt I.

Votering medelst omröstningsapparat skedde beträffande utskottets förslag, punkt II.

För utskottets förslag röstade:

Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Ásgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Gísli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Aksel Larsen, Hans Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Mellqvist, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelms, Thapper och Toven.

Nina Andersen, N. Chr. Christensen, Hertta Kuusinen och Rosenberg *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Erik Eriksen, Hara, Hækkerup, Hå-

kon Johnsen, Kirkegaard, Kytä, Lyng, Løbak, Matthias Mathiesen, Møller, Møller Warmedal, Pitsinki, Røiseland, Ingrid Segerstedt Wiberg och Thestrup.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 50 röster.

32

Trafiktkottets förslag nr 11 i anledning av medlemsförslag om samarbete mellan resebyråer i utlandet (Sak A 35)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet hemställer till regeringarna att undersöka möjligheterna att samordna den verksamhet, som i utlandet bedrivs av statliga eller statsunderstödda resebyråer och turistkontor samt andra organ med sammanfallande intressen i syfte att härigenom åstadkomma dels högre effektivitet, dels rationalisering och besparingar för det allmänna.

Votering skedde medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Ásgeir Bjarnason, Bondevik, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hegna, Holm, Horn, Hønsvald, Gísli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Hans Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Mellqvist, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelms, Thapper och Toven.

Hernelius *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Hara, Hækkerup, Sigurður Ingi-

mundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Kirkegaard, Kyttä, Lyng, Løbak, Matthias Mathiesen, Møller, Møller Warmedal, Pitsinki, Røiseland och Thestrup.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 49 röster.

33

Trafikutskottets förslag nr 12 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten (Sak D 54)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden till nästa ordinarie session, såvitt avser utbyggnad av turisttrafiken inom Nordkalotten, samt i övrigt anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

34

Trafikutskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål (Sak D 66)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

35

Trafikutskottets förslag nr 14 i anledning av medlemsförslag om reguljär bilfärjeförbindelse Finland—Sverige (Sak A 18)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at undersøge mulighederne og behovet for at samordne arbejdet med oprettelse af hen-

sigtsmæssige regulære færgeforbindelser for automobiltrafikken mellem Finland og Sverige, herunder forbindelser over Åland.

Votering skedde medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Holger Eriksen, Fagerholm, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Kleemola, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Hans Larsen, Leirfall, Mellqvist, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelm, Thapper och Toven.

Magnhild Hagelia avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Borten, N. Chr. Christensen, Erik Eriksen, Gillström, Holm, Hækkerup, Hønsvald, Kirkegaard, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Matthias Mathiesen, Møller, Møller Warmedal, Pitsinki, Røiseland och Thestrup.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 47 röster.

36

Ekonomiska utskottets förslag nr 9 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (Sak D 37) samt meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft jämte tilläggsförslag om tillsättande av nordisk elkraftkommitté (Sak D 61)

Utskottet hade föreslagit,
I. att rådet måtte lägga meddelandena

om rekommendation nr 22/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 23/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

III. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

37

Ekonomiska utskottets förslag nr 10 i anledning av regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål (Sak B 1)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av regeringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett permanent nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål enligt följande:

Organet skall ha till uppgift att följa utvecklingen och att till behandling upptaga konkreta problem såväl rörande själva fisket i de nordiska länderna som avsättningsproblem länderna emellan och gentemot tredje land. Härutöver skall organet kunna dryfta andra problem av gemensamt intresse som kan uppstå.

Organet skall bestå av representanter för regeringsmyndigheterna i de nordiska länderna och ett motsvarande antal representanter för fiskeriorganisationerna.

Organet skall sammanträda, när framställning härom göres av representanterna från regeringsmyndigheterna eller näringsorganisationerna i ett av länderna.

Sigurður Ingimundarson, Island (utskottets talesman): Hr. præsident! Det økonomiske udvalg har behandlet Sag B 1, det danske regeringsforslag angående

oprettelse af et nordisk kontaktorgan for fiskerispørgsmål.

Ved Nordisk Råds 9. session i København blev der vedtaget en rekommendation fra den islandske regering om samarbejde i visse fiskerispørgsmål. Forslaget var i overensstemmelse med retningslinjer, som var blevet udarbejdet af det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg. Samarbejdsudvalget har i sin udredning konstateret, at de nordiske lande som helhed er det største eksportområde for fiskeriprodukter. I 3 af disse lande er de naturlige betingelser for fiskeri meget fordelagtige sammenlignet med andre lande i Europa. Fiskeriindustrien i disse lande er konkurrencedygtig udadtil, og produktiviteten i selve fiskeriet synes at være meget høj, siges det i samarbejdsudvalgets udredning.

Det islandske regeringsforslag gik som bekendt ud på at gennemføre et nordisk samarbejde med sigte på at få restriktionerne for fiskehandelen mest muligt afskaffet og forsøge at få gennemført toldlettelser for fiskeriprodukter i aftagerlandene. Forslaget tog først og fremmest sigte på at gøre dette samarbejde gældende inden for OECD og GATT og eventuelt flere europæiske og internationale sammenslutninger.

Vi kan med glæde konstatere i meddelelse sag D 77, som foreligger her på dagsordenen i dag, at dette samarbejde allerede er gjort gældende på forskellige realistiske måder. Videre kan det nævnes, at det fremgik af hr. minister Krag's tale her under debatten, at i løbet af efteråret har der været foretaget en fællesnordisk ekspertundersøgelse af de problemer, som fællesmarkedet må antages at ville rejse for de nordiske lande på fiskeriets område, således at de nordiske lande allerede er i nær kontakt med hinanden.

Da det islandske forslag blev behandlet under den 9. session, blev der fra dansk side peget på, at foruden den mere udadvendte handelspolitiske side af fiskerispørgsmålet var der også behov for nærmere kontakt mellem de nordiske landes fiskerierkspertter og fiskeradministrationer, og at et sådant samarbejde formentlig bedst kunne etableres

ved oprettelse af et kontaktudvalg angående fiskerispørgsmål i lighed med det kontaktudvalg angående jordbrugs-spørgsmål, om hvilket 9. session vedtog en rekommandation. Det blev også fra dansk side påpeget, at fiskehandelen inden for de nordiske nationer også var betydelig, og at den kunne samarbejde på produktivitetens område inden for dette felt. Senere blev disse tanker fastlagt i det forslag, som vi nu behandler. Det er foreslået, at vi behandler fiskerispørgsmål på et nyt og bredere grundlag inden for nordisk samarbejde. Forslaget blev drøftet på det økonomiske udvalgs møde på Voksenåsen sidste sommer, hvor det blev anbefalet. Det økonomiske udvalg har nu under sessionen behandlet sagen og anbefaler, at forslaget bliver vedtaget.

Votering skedde medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Lars Eliasson, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Pitsinki, Johan Poulsen, Rihntniemi, Paula Ruutu, Saarinen, Sandler, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelm, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Borten, Erik Eriksen, Hernelius, Hækerup, Kirkegaard, Kyttä, Leirfall, Lyng, Løbak, Moe, Møller, Møller Warmedal, Rosenberg och Røiseland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 55 röster.

38

Ekonomiska utskottets förslag nr 11 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem (Sak D 77)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

39

Ekonomiska utskottets förslag nr 12 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (Sak A 8)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

40

Ekonomiska utskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön (Sak D 19)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

41

Ekonomiska utskottets förslag nr 14 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1961 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål (Sak D 78)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

Meddelande

Det meddelades, att samarbetsöverens-
kommelsen, för den händelse den bleve
godkänd, skulle komma att undertecknas

i rikssalen i Riksdagshuset den 23 mars
kl. 11.00, då en paus skulle göras i för-
handlingarna.

Mötet avslutades kl. 15.07.

Protokoll

6:e mötet (1:a avd.)

Fredagen den 23 mars kl. 9.00

President: Fagerholm

Dagordning

1. Ekonomiska utskottets förslag nr 19 i anledning av medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse (Sak A 23) samt regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse jämte ändringsförslag om samarbetsöverenskommelsens bestämmelser om samarbetsformerna (Sak B 3)

2. Juridiska utskottets förslag nr 14 i anledning av regeringsförslag om samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar (Sak B 2)

3. Socialpolitiska utskottets förslag nr 16 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad jämte tilläggsförslag om enhetliga regler om specialistbehörighet för läkare (Sak D 64)

4. Kulturutskottets förslag nr 22 i anledning av medlemsförslag om inrättande av nordiskt institut i Reykjavik (Sak A 24)

5. Kulturutskottets förslag nr 20 i anledning av medlemsförslag om kurser för språklärare (Sak A 26)

6. Socialpolitiska utskottets förslag nr 18 i anledning av regeringsförslag om vidgat samarbete på sjukhusplaneringens område (Sak B 4)

7. Ekonomiska utskottets förslag nr 16 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning (Sak A 5)

8. Juridiska utskottets förslag nr 17 i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner jämte tilläggsförslag om vid nordiska institutioner anställas ställning i skattehänseende (Sak D 26)

9. Juridiska utskottets förslag nr 19 i anledning av medlemsförslag om revision av den gemensamma lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande (Sak A 14)

10. Kulturutskottets förslag nr 15 i anledning av medlemsförslag om samverkan vid utbildning av stads- och regionplanerare m. m. (Sak A 30)

11. Juridiska utskottets förslag nr 16 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmän-

nas skadeståndsskyldighet (Sak A 13)

12. Juridiska utskottets förslag nr 18 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg jämte tilläggsförslag om internordiska flyttningsbetyg (Sak D 3)

13. Kulturutskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (Sak D 40)

14. Kulturutskottets förslag nr 14 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 60)

15. Kulturutskottets förslag nr 16 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig (Sak D 9)

16. Kulturutskottets förslag nr 17 i anledning av rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» (Dokument 5)

17. Kulturutskottets förslag nr 18 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin (Sak D 71)

18. Kulturutskottets förslag nr 19 i anledning av berättelse om samarbete mellan språknämnderna (Sak C 9)

19. Kulturutskottets förslag nr 21 i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt (Sak A 11)

20. Socialpolitiska utskottets förslag nr 17 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (Sak D 30)

21. Socialpolitiska utskottets förslag nr 19 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående

gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (Sak D 32), meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosyst-rar (Sak D 33) samt meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmor-skor (Sak D 34)

22. Trafikutskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten (Sak D 43)

23. Trafikutskottets förslag nr 16 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning (Sak D 44)

24. Trafikutskottets förslag nr 17 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet (Sak D 67)

25. Trafikutskottets förslag nr 18 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror (Sak D 76)

26. Ekonomiska utskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor jämte tilläggsförslag om ytterligare uppmjukning av gränshandelsbestämmelserna (Sak D 24)

27. Ekonomiska utskottets förslag nr 17 i anledning av berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (Sak C 8)

28. Ekonomiska utskottets förslag nr 18 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift (Sak D 23)

29. Val av medlemmar i juridiska niomannakommittén

30. Val av medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén

31. Val av medlemmar i ekonomiska niomannakommittén

32. Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

33. Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

34. Tid och plats för nästa ordinarie session

35. Sessionens avslutning

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes till rådet, att Bertil Ohlin, Sverige, ersatts av Ingrid Segerstedt Wiberg, Sverige, och Rickard Sandler, Sverige, av Allan Hernelius, Sverige.

Rådet beslöt godkänna de härav föranledda ändringarna i medlemslistan.

1

Ekonomiska utskottets förslag nr 19 i anledning av medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse (Sak A 23) samt regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse jämte ändringsförslag om samarbetsöverenskommelsens bestämmelser om samarbetsformerna (Sak B 3)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget, regeringsförslaget och ändringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskommelse om nordiskt samarbete i enlighet med det förslag, som finnes fogat till Sak B 3, ehuru med följande ändringar:

Artikel 13

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

I syfte att stödja och stärka den kulturella utvecklingen skall det fria nordiska folkbildningsarbetet och utbytet inom litteratur,

konst, musik, teater, film och övriga kulturområden främjas, varvid böra tillvaratagas bland annat de möjligheter som radio och television erbjuder.

Artikel 16

I den norska texten utbytes ordet »edruelighetsarbetet» mot ordet »alholistbehandling».

Artikel 35

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

För att uppnå de syften, som angivas i denna överenskommelse, böra de fördragsslutande parterna fortlöpande samråda och vid behov vidtaga samordnade åtgärder.

Detta samarbete skall liksom hittills äga rum på ministermöten, inom ramen för Nordiska rådet och dess organ enligt de riktlinjer som äro uppdragna i stadgan för rådet, inom särskilda samarbetsorgan eller mellan vederbörande myndigheter.

Artikel 36

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

Nordiska rådet bör beredas tillfälle att yttra sig om nordiska samarbetsfrågor av principiell härvidd, då detta av tidsskäl icke är ogörligt.

I till förslaget fogad reservation hade Aarne Saarinen föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget, regeringsförslaget och ändringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskommelse om nordiskt samarbete i enlighet med det förslag, som finnes fogat vid Sak B 3, ehuru med följande ändringar:

Artikel 18

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

De fördragsslutande parterna skola i avsikt att främja det nordiska ekonomiska samarbetet på olika områden samråda i fråga om den ekonomiska politiken.

Artikel 19

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

De fördragsslutande parterna skola vid den vidare utvecklingen av det internationella samarbetet söka att gemensamt och var och en för sig för alla länders vidkommande avskaffa hindren för den internationella handeln och för annat ekonomiskt samarbete. De skola främja det ekonomiska samarbetet mellan sina länder för höjande av folkens levnadsnivå, ökning av den ekonomiska tryggheten och bekämpande av arbetslösheten.

Artikel 20

Uteslutes.

Artikel 21

Uteslutes.

Artikel 22

Uteslutes.

Artikel 30

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

De fördragsslutande parterna — — — internationella konferenser.

Härvid böra de med all kraft främja alla strävanden till fredens tryggande samt genomförandet av allmän och fullständig nedrustning under internationell kontroll.

Moe, Norge (utskottets talesman): Det økonomiske utvalget tilråder enstemmig at rådet rekommanderer regjeringene å undertegne en avtale som foreslått, bortsett fra at ett medlem har tatt reservasjon med hensyn til de artikler eller paragrafer som omhandler økonomisk samarbeid. Fremgangsmåten ved behandlingen av denne avtalen har jo vært at hvert utskott har studert den del av avtalen som hører til utskottets saksområde. De uttalelser som utskottene er kommet med, er gjengitt i forslaget fra det økonomiske utskott, og jeg skal ikke gå nærmere inn på dem. Jeg vil bare nevne at kulturutvalget finner at det kulturelle avsnittet er for generelt utformet, og at det har overveiet om man skulle sette »skal» i stedet for »bør». Det foreslår dessuten en tilføyelse i artikkel 13.

Det sosialpolitiske utskottet har vært inne på tanken om å foreslå en endring

av artikkel 14, men finner at det det ville føyet til er egentlig dekket av artiklene 2 og 10. Det er enn videre presisert i artikkel 16.

Trafikkutskottet ville ha foretrukket at arbeidet for en samordning av jernbanetakstene og en samordning på luftfartens område hadde vært tatt med.

Jeg tror det er av betydning å feste seg ved utvalgenes uttalelser, for de peker i virkeligheten på arbeidsoppgaver for rådet og saker som regjeringene bør ha oppmerksomheten henvendt på. Det økonomiske utvalget slutter seg til forslaget fra rådspresidiets medlemmer, og regjeringene har godtatt de endringer som er foreslått.

Det økonomiske utvalget gjør en bemerkning til artikkel 30, der det sies:

Betræffande artikel 30 vill utskottet framhålla, att enligt dess mening denna är så att förstå, att samråd kan äga rum även i sådana fall, då icke alla fem länderna är företrädde i en organisation eller vid en konferens.

I anledning av denna bemerkning vil jeg gjerne uttrykkelig understreke at det av denne reservasjon med hensyn til artikkel 30 ikke kan trekkes noen konsekvens, når det gjelder fortolkningen av andre artikler. Med andre ord: Det som her er å understreke er at denne reservasjon ikke må fortolkes kontradiktorisk, slik at hvis det ikke er tatt reservasjon i andre artikler, så er visse ting forbudt hvis de ikke står i avtalen. I og for seg er kanskje også denne bemerkningen til artikkel 30 unødvendig, men det at den er tatt må ikke skape misforståelser med hensyn til andre artikler.

Utvalgets medlem herr Saarinen har fremsatt endringsforslag som han selv vil redegjøre for.

Etter å ha sagt dette om utvalgets innstilling, må jeg få lov til å komme med noen personlige bemerkninger. Som det økonomiske utvalget sier, er avtalen en viktig milepel i det nordiske samarbeidet, et viktig skritt for å bringe dette samarbeidet over i mer organiserte former. Avtalen er vel i første rekke, som det er sagt, en programerklæring, men som sådan er den jo uttrykk for den

faste vilje til å føre det nordiske samarbeidet videre. Det økonomiske utvalget sier videre at den betydning som avtalen kan få, er jo blant annet avhengig av den alminnelige europeiske utvikling, og det er utvilsomt riktig. Det gjelder vel hvordan man enn ser på denne utvikling. Det er vel grunn til å tro at den alminnelige europeiske utvikling kan føre til en nærmere tilknytning av varierende grad for de nordiske land til det europeiske samarbeid. Vi opplever således den situasjon at en rekke av de forholdsregler som var planlagt som ledd i en nordisk tollunion, nå gjennomføres av de nordiske land som ledd i en videre europeisk sammenheng. Det var kanskje nødvendig å gå denne omveien, for jeg tror nok jeg kan si, at for store kretser i Norge som stilte seg skeptisk til tanken om nordisk tollunion, spilte nettopp frykten for at det skulle bli en for stor avstand fra Europa, en stor rolle. Derfor gikk man da også så helhjertet inn for samarbeidet i EFTA. Jeg sier dette for å understreke — som jeg også nevnte i generaldebatten — at vi kan ikke isolere oss fra den utvikling som pågår i noen av de nordiske lands viktigste eksportmarkeder. Hvordan denne sammenhengen vil virke på det økonomiske samarbeidet i Norden, er det ikke så lett å si noe definitivt om. Den kan kanskje åpne muligheter for produksjonssamarbeid og industrielt samarbeid — som rådet jo har på sin dagsorden. Og det kan kanskje også føre til et konjunkturpolitisk og et valutærisk samarbeid av større omfang enn nå. Vel, om dette er det vanskelig å spå, men det som synes innlysende, er at den større europeiske sammenheng vil øke behovet for de nordiske land til å stå sammen, øke behovet for samarbeid på mange andre områder. Jeg nevner f. eks. samarbeid om forskning, om universitetsutdannelse, om kulturelle oppgaver, om samferdselspolitikken, om sosialpolitikken, om rettslige og juridiske spørsmål.

Og det er vel sett mot denne bakgrunn at avtalen, nettopp som en programmerklæring, har den aller største betydning. Men da må avtalen også bli en levende

realitet og ikke bare en programmerklæring. Og for at det skal kunne skje, tror jeg rådet må feste seg ved og arbeide videre med den tanke som herr Bertil Ohlin har fremkastet, nemlig å bygge ut institusjoner.

Vi feirer 10-årsjubileet for det faste nordiske samarbeidet ved å legge en fastere ramme om samarbeidet i form av en avtale. Vi definerer nærmere det grunnlag som det nordiske samarbeidet skal bygge på. Men da melder det seg også spørsmål om selve organisasjonen, institusjonene i samarbeidet, om de kan makte den oppgaven å føre avtalens programmerklæring over i praktisk politikk. Og her vil jeg gjerne peke på en annen erfaring som man vel kan si man har etter disse 10 år. Det er at det nordiske samarbeid fortrinnsvis er levende før, under og etter en sesjon i Nordisk Råd. Og det er vel mange av oss som gjerne skulle se at det var levende noe mer kontinuerlig. I så henseende tror jeg at nimanntutvalgene betegner et stort fremskritt. Men jeg spør meg selv om ikke utvalgene også kunne møtes utenom sesjonene, med fri adgang til å ta opp nye spørsmål. Og det samme gjelder utvalgene på statsrådsplan og på embetsmannsplan. De møtes jo i og for seg ganske ofte, men jeg har et sterkt inntrykk av at de møtes bare når det er en aktuell sak som skal behandles. Og hvorfor skulle de ikke også kunne møtes, når det ikke akkurat er aktuelle saker eller brennende spørsmål som skal behandles. Hvorfor skulle de ikke kunne møtes regelmessig for å orientere hverandre og for å drøfte nordiske aspekter av den utvikling som foregår.

Endelig har vi det spørsmål, som professor Ohlin reiste i sin tale i går, om man ikke burde styrke selve Nordisk Råds sekretariat. Dette er ting, som jeg tror det er verd å ta opp og drøfte, og jeg vil gjerne tilføye, at jeg har ikke reist disse spørsmål fordi jeg har noen trang til å skape noe større byråkrati. Jeg er ingen tilhenger av det, men jeg har reist disse spørsmål fordi jeg spør meg selv: Hvis den programmerklæring som denne avtale er, skal bli en realitet, trengs det ikke da en fastere institu-

sjonell ramme om det nordiske samarbeid? Jeg tror at dette er spørsmål som rådet skulle ta opp, det er spørsmål som jeg tror vil melde seg med stadig større styrke.

Med disse ord vil jeg anbefale at rådet rekommanderer regjeringene å undertegne denne avtalen, og jeg føler meg sikker på at den betegner et viktig steg framover på den veien som vi slo inn på for 10 år siden, og at Helsingforsavtalen vil markere en viktig dato i det nordiske samarbeidets historie.

Ministern för utrikesärendena **Karjalainen**, Finland: Herr president! Då Nordiska rådets session nu närmar sig sitt slut, kan vi konstatera, att tveivelsmål, som före sessionen på vissa håll uttalats om det nordiska samarbetets fortbestånd, har visat sig obefogade. Det arbete som har utförts under rådssessionen har på ett övertygande sätt visat, att samarbetet och samarbetsviljan mellan våra folk vilar på en fast och hållbar grund. Här i Norden har utvecklingen under tiden efter kriget kännetecknats av en för all internationell verksamhet och samverkan väsentlig omständighet, nämligen stabilitet. Så orolig världen omkring oss än är, har de meningsskiljaktigheter, som belastat de internationella relationerna inte utsträckt sig till oss. Norden har under dessa förhållanden fått förbli en tillflyktsort, där utvecklingen på alla områden har kunnat fortgå i lugn. Det är angenämt att konstatera, att vårt samarbetsavtal nu blivit färdigt. Här har visserligen även riktats kritik av olika slag mot dess stadganden. En del har i avtalet trott sig se förpliktelser, som t. ex. för Finlands vidkommande kunde innebära okända faktorer, andra åter synes vara besvikna över att avtalet inte enligt deras åsikt är tillräckligt förpliktande. I realiteten motsvarar avtalet grundkaraktären i det nordiska samarbetet. Det tar hänsyn till olikheterna i våra nationella intressen utan att tvinga fram ett förenhetligande av dem. Avtalets betydelse ligger däri, att det utvisar att de nordiska länderna också i föränderliga förhållanden och till trots av sina i olika riktningar gående in-

tressen vill bevara Norden som en helhet samt fortsätta och utveckla sitt samarbete under den nordiska tankens ledstjärnor. I detta hänseende är avtalet såsom en principiell deklaration av förpliktande natur. Utvecklingen på olika områden har ständigt fört oss närmare varandra, men såsom många gånger tidigare har sagts, återstår mycket att göra. På näringslivets område, t. ex. i fråga om industriellt samarbete, har enligt min mening vissa resultat nåtts. Men å andra sidan synes det mig, att våra möjligheter inte ännu är uttömda. Särskilt på exportfinansieringsområdet i fråga om export till utvecklingsländerna torde man kunna komma till gemensamma lösningar. I detta sammanhang är det med stor tillfredsställelse jag konstaterar, att man nu mellan våra centralbanker lyckats nå överenskommelse om kortfristiga valutakrediter.

Utän att här gå in på alla de talrika områden, där samhörigheten tydligt framträtt, vill jag som ett exempel nämna lagstiftningen. Knappast har man på många håll på vår jord på detta område kommit så nära varandra som här i Norden. Rättsordningen är ju för all mänsklig verksamhet en av hörnstenarna på vilken vårt tänkesätt i ganska många frågor grundar sig. Så har under årtiondenas — ja, rent av under århundredenas — lopp icke enbart mellan Sverige och Finland utan i hela Norden relationer uppkommit, som enligt vad jag kan förstå icke kan nedtecknas i avtalsform utan som på ett naturligt sätt fortlever hos våra folk. Vi i Finland har all orsak att bevara och stärka en utveckling, som kännetecknas av stabilitet. Det nordiska samarbetet är så grundmurat, att vi har en viss böjelse för att anse dess fortbestånd vara en självklar sak. Men, liksom relationer människorna emellan, hör också nära relationer mellan olika folk och länder med största omsorg vårdas. Vårt samarbetsavtal och vår samarbetsvilja tar enligt min mening sikte även på detta.

Saarinen, Finland: Herr president! Huvudfrågan i denna sak är fortfarande: Vad är meningen med samarbets-

överenskommelsen, varthän strävar vi med den? Många enskilda artiklar yppar den i vissa sakers del. I t. ex. 18 artikeln talar man ju om förberedelser för utjämning av konjunkturena. Men de finländska arbetarna har ganska bittra erfarenheter av på vilket sätt och med vilka följder i detta land konjunkturena utjämnas genom regeringen och centralbanken. Med dessa åtgärder utvidgades ju arbetslösheten i vårt land till nya rekordtal. I den 19 artikeln talar man om skapandet av förutsättningar till nödvändigt samarbete mellan i de nordiska länderna befintliga företag. Vi representerar våra folk och inte privata företagare, vilka kan och får sköta om sitt samarbete utan rekommendationer av Nordiska rådet och regeringarnas medverkan. Jag har samma åsikt som den norska regeringen, som i meddelanden i Sak D 79 bl. a. säger följande: »Det har vært enighet mellom industriorganisasjonene og myndighetene om at initiativet til et direkte samarbeid mellom nordiske bedrifter og organisasjoner må komme fra bedriftene og organisasjonene selv». Vi finländare har inte heller något skäl att rekommendera en befrielse av kapitalförflyttningarna, som man gör i den 20 artikeln, när ett ökat utländskt kapital även alltid betyder en utökning av den utländska politiska påtryckningsfaktorn. Vi har ännu mindre skäl till det, då man i de övriga nordiska länderna strävar att förena sig med av herrar Adenauer och de Gaulle ledda och understödda EEC. Statsminister Erlander definierade överenskommelsens betydelse, då han uttalade sig här med orden »att traktafen innebär en deklaration av de fem staternas vilja till nordisk sammanhållning» men fortsatte med att säga att »det har varit angeläget för oss att söka formulera utkastet så, att det icke kan vara till hinder för någon, som går in i de europeiska handlingarna». Dessa uttalanden bör troligen tolkas så, att de nordiska ländernas regeringar strävar till gemensamt samarbete inom EEC:s ram, då de nordiska länderna skulle anknutas som ett tillägg till EEC. Jag vet inte huru den finska regeringen ställer

sig till denna fråga. Vi har åtminstone tillsvidare inte fått svar på den frågan av finska regeringen. Om man nu menar något annat, borde förslaget ha varit formulerat så, att man med det skulle ha hindrat något av de nordiska ländernas anslutning till EEC eller att helt förkasta tanken om samarbetsöverenskommelsen. Det skulle ha varit logiskt. Sveriges statsministers uttalande har stärkt den misstanken, enligt vilken samarbetsöverenskommelsens huvudändamål är, att skapa förutsättningar bl. a. för att i ett senare skede förena Finland med EEC. Om det skulle vara fråga om en strävan att i de nordiska länderna få ett gemensamt neutralt förbund med tanke på att lätta på den internationella spänningen och eliminera de hinder, som står i vägen för ett internationellt ekonomiskt samarbete mellan alla länder samt skapa förutsättningar för en effektivare verksamhet för förverkligandet av en allmän nedrustning, skulle jag varmt understöda ett godkännande av överenskommelsen. I ett sådant fall skulle överenskommelsen ha ett verkligt värde för folken i de nordiska länderna samt övriga nationer. Vi har i ekonomiska utskottet diskuterat frågan om att få till stånd en överenskommelse mellan östersjöländerna om gemensamma bestämmelser till skydd för laxbeståndet i Östersjön. Det är ju också en mycket bra sak att försöka skydda laxbeståndet i Östersjön. Men jag anser att det skulle vara mycket viktigare, att diskutera frågan att få till stånd en överenskommelse till skydd för människobeståndet bl. a. i östersjöländerna. Men det tycks vara en fråga, som man inte gärna vill diskutera i Nordiska rådet. Om freden och dess tryggande sägs det inte ett enda ord i avtalsförslaget. Man kan inte hitta ordet fred i avtalsutkastet. Jag har i det ekonomiska utskottet gjort ändringsförslag, som nu är bifogat överenskommelseförslaget och som är utdelat till rådets medlemmar.

Herr president! Jag framför min förhoppning om att rådet skulle godkänna det ändringsförslag som jag har framfört.

Cassel, Sverige: Herr president, mina damer och herrar! Från olika håll har man betygat att den stora händelsen vid Nordiska rådets tionde session — den händelse som markerar inledningen av en ny epok i de nordiska folkens historia — skulle vara tillkomsten av samarbetsavtalet. Vore det att överskrida gränserna för det passande, herr president, om jag tillåte mig att här ställa frågan: Är den överenskommelse, som skall undertecknas om en liten stund, verkligen det styrkebälte som de nordiska folken behöver för att i en tid, då starka krafter hotar att tvinga dem åt olika håll, likväl hålla samman i stark och fast levande gemenskap?

Det är lätt att kritisera, visst vet jag det. Kanske har det inte varit möjligt att åstadkomma mer än vad regeringarna och deras experter här presterat. De motstående krafterna var måhända för starka. Rådslan att komma med bundna händer till andra förhandlingar av avgörande betydelse var möjligen för intensiv. Men, herr president: var är glöden, var är den entusiasm som levde när Nordiska rådet kom till? Var är Hans Hedtofts anda? Var finns de djärva greppen, de konstruktiva idéerna?

Visst kan luftig nordism behöva normaliseras till vardagsprosa, men prosan måste ha nerv och kraft. Den får inte vara till föga eller intet förbindande.

Nej, någon ny tideräkning för de nordiska folken startar icke i dag klockan 11 i och med att samarbetsöverenskommelsen undertecknas.

Jag vill inte lasta någon för att överenskommelsen har blivit mera till vatten än vin, men Nordiska rådets parlamentariska ledamöter har mindre skuld till detta än andra. Som ärendet lagts upp vid denna session har de samlade parlamentarikerna nära nog varit urståndsatta att inverka på avtalets utformning. Redan vid sessionens början lämnades klart besked från regeringshåll: »Vill ni ha en överenskommelse och ha den i år, får ni ta den sådan som regeringarna har föreslagit. Rör försiktigt vid de olika paragraferna, annars blir det ingenting av». Regeringarna har tagit ledningen, parlamentariker-

na har följt; det kan vara av värde att ha den ansvarsfördelningen redovisad till protokollet.

Men den proceduren får inte bli mönstret för Nordiska rådets fortsatta arbete. Det är min — och jag skulle tro nästan alla andra rådsmedlemmars — varma förhoppning, att avtalet kommer att betraktas enbart som en minsta gemensam nämnare och att det nordiska samarbetet skall drivas långt utöver de teser, som försiktiga ämbetsmän har vågat utforma och förelägga sina regeringar.

Herr president! Med dessa ord vill jag hemställa om bifall till ekonomiska utskottets förslag.

Statsråd Helge Sivertsen, Norge: Den norske regjering anbefaler at rekommendasjonen om samarbeidsavtalen vedtas av Nordisk Råd nå. Avtalen skal i første rekke minne oss om den nordiske side ved spørsmål som behandles av regjeringene og av parlamentene. Og mange av de viktige politiske saker i de nordiske land har en nordisk side eller tilsier et nordisk sideblikk. Dessuten kan avtalen minne oss om det samarbeid vi alt har, ja, enda mer om det fellesskap, som eksisterer mellom våre folk, og som vi ønsker å bevare. Det er en avtale som ikke binder i detaljene. Men den kan likevel komme til å bli en virkende kraft, dels fordi alle Nordens regjeringer og utvalgte representanter for Nordens parlamenter stod hos da den ble til, og de vil måtte huske den i deres daglige gjerning. Men avtalen kan komme til å bli en kraft først og fremst fordi den bygger på en realitet, på den samhörighet og det slektskap, som er mellom Nordens folk.

Justitieministern Bjarni Benediktsson, Island: Herr præsident! Fra islandsk side udtrykker jeg min glæde over den gode modtagelse, samarbejdsoverenskomsten har fået her i Nordisk Råd.

Vi i Island går ind for overenskomsten, fordi vi er et nordisk folk og agter at vedblive at være det. Vi mener, at den gensidige respekt, at den fælles stræben efter bedre livskår for alle, at

troen på lov og ret, at overbevisningen om, at uden frihed kan det bedste i menneskets liv ikke trives, skal være ethvert samfunds hovedstøtter. Men disse idealer er ikke kun gyldige inden for de enkelte samfund, de skulle også være gyldige folkene og staterne imellem. Overenskomsten er udtryk for, at de 5 nordiske folk allerede har sig imellem bragt disse idealer ud i livet og vil gøre det i fremtiden.

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! Det är en grundlinje i nordisk politik att främja sammanhållningen och samarbetet mellan våra länder. De band som förenar medlemmarna av den nordiska familjen är starka och djupt förankrade. Enstaka irritationsmoment kan visserligen uppkomma och leda till tillfälliga politiska missförstånd, men huvudtendensen är ständigt ökade kontakter och större utbyte på kulturella, ekonomiska och andra områden.

Det förslag till en samarbetsöverenskommelse, Helsingfors-fördraget, som Nordiska rådet nu har att ta ställning till, behandlar de skilda områden inom vårt samhällsliv där nordiskt samarbete redan förekommer, samtidigt som det — och det förtjänar kanske med hänsyn till vad som ibland har sagts att särskilt understrykas — innebär ett åtagande att ytterligare utveckla detta samarbete. Förslaget är ett klart uttryck för de fem ländernas positiva vilja till nordisk sammanhållning och till att fortsätta och föra vidare det nordiska samarbetet.

Herr president! Jag ber att få uttrycka den svenska regeringens stora tillfredsställelse över att vi nu har kommit så långt under den korta tid som har stått till buds, att vi inom någon timme kan skriva till undertecknande av Helsingfors-fördraget.

Rosenberg, Finland: Herr president! När man närmare tagit del av föreliggande samarbetsöverenskommelse och dessutom lyssnat till olika talares yttranden i denna fråga under generaldebatten och också här i dag, blir man — tycker jag — på det klara med att

detta avtal dikterats av storkapitalistiska kretsar i avsikt att över gränserna åstadkomma en större kapitalkoncentration och ett fastare samarbete, så att man inom ramen av den västeuropeiska politiska och ekonomiska gemenskapen EEC skall kunna inte enbart trygga de nuvarande vinsterna utan även ytterligare öka dem. För att uppnå detta mål är man villig att offra den egna nationens och de breda folklagrens intressen. Det finns också fullgoda skäl för slutsatsen, att det för Finlands del är fråga om att slinka bakvägen in i de europeiska västmakternas politiska, militärpolitiska och ekonomiska samarbete, ett samarbete, vars utrikespolitiska syftemål är välkänt och omvittnat. Våra nordiska länder har som känt i dag vitt skilda utrikespolitiska målsättningar. För oss i Finland är det ett livsvillkor, att vi inte viker en tum från den klart utstakade och av folket helt omfattade utrikespolitiska kursen. I denna kurs ingår också vilja och strävan att helt stå på sidan om alla storpolitiska engagemang. När man vet, att Danmark och Norge står i beråd att ansluta sig till EEC, råder det intet tvivel om, att också vårt land genom denna samarbetsöverenskommelse kommer i en beroendeställning till västmakterna, som inte är förenlig med vår utrikespolitiska linje. Vi folkdemokrater har aldrig motsatt oss ett nära samarbete på skilda områden med de övriga nordiska folken. Men vi har också alltid poängterat vikten av, att samarbetet bör utsträckas till att omfatta också andra folk och länder. I detta sammanhang vill jag, herr president, peka på det initiativ som togs av folkdemokraterna vid rådets sjätte session i Oslo år 1958, där vi efterlyste ett utvidgat ekonomiskt samarbete med Sovjetunionen och de folkdemokratiska länderna. Som känt ställde sig rådet positivt till saken, och en hemställan antogs om att utreda möjligheterna för att utvidga handeln och det övriga ekonomiska samarbetet med Sovjetunionen och de folkdemokratiska länderna. På sessionen i Stockholm ett år senare fick rådsmedlemmarna ta del av en utredning av denna fråga, och det visade sig

härvid att alla nordiska länder hade viktiga intressen att omhulda och försvara härvidlag. Det hade inte varit till skada ifall vi också denna session från auktoritativt håll hade fått höra hur frågan i nuvarande läge befinner sig och vilka planer och perspektiv man har i våra länder beträffande den s. k. öst-handeln. Tyvärr har man fått det intrycket, att Nordiska rådets blickar och tankar helt är inriktade åt ett visst håll. Det är betecknande för denna ensidiga inriktning hos rådet, att man inte i något som helst sammanhang, inte heller här i samarbetsöverenskommelsen beaktar eller planerar för en utveckling av handeln med de socialistiska länderna, som ju dock utgör ett mångdubbelt större marknadsområde än EEC. Dessutom befinner sig det socialistiska marknadsområdet i stark utveckling i alla avseenden. Det är ju ett faktum, att intet ekonomiskt samarbete är utan politiska konsekvenser. Att ensidigt låsa fast sig vid ett visst ekonomiskt block betyder också i viss mån ett politiskt ställningstagande och en diskriminering av andra länder. En sådan ekonomisk politik vill vi inte vara med om. Vi vill, att vårt land skall kunna bedriva en självständig, ekonomisk politik och kunna ha en fri och obunden handel med alla länder. Vårt ändringsförslag i artikel 19 syftar just till detta. Jag tror, att våra folk skulle vara bäst betjänta av ett sådant nytt och ändrat innehåll i denna artikel.

Till slut vill jag, herr president, rikta uppmärksamheten på det tillägg som har gjorts av herr Saarinen till artikel 30. Jag är övertygad om, att detta tillägg, ifall det godkännes av rådet, hos våra folk skulle väcka en djup tillfredsställelse med rådets arbete och befästa tron på regeringarnas och parlamentens goda vilja att verka för fred och trygghet. På det nordiska utrikesministermötet i Köpenhamn senaste höst var man ense om, att det i det nuvarande världsläget mer än någonsin är nödvändigt att verkliga förhandlingar inledes om allmän nedrustning under effektiv kontroll. Detta var ett uttalande, som folket helt kan förena sig om. Varje människa blir ju mer och mer medveten om, att det

sist och slutligen gäller antingen allmän nedrustning eller krig. På längre sikt finns det tydligen inte något annat alternativ. Tryggandet av freden utgör själva grundvalen för våra folks framtida existens. Därför är det enligt mitt förmenande inte bara berättigat utan helt enkelt en bjudande plikt, att denna fråga tas med i samarbetsöverenskommelsen, som ju också föreslås i reservationen. Om dock icke dessa och andra ändrings- och tilläggsförslag, som ingår i reservationen, vilken bifogas till betänkandet, antas av rådet, föreslår jag, herr president, att samarbetsöverenskommelsen måtte förkastas.

Statsminister Kampmann, Danmark:
Hr. præsident! Den danske regering hilser med glæde og tilfredshed resultatet av rådets arbejde med denne sag. Det er sjældent, at en så stor og omfattende sag behandles så hurtigt i rådet, og når det er sket, må det vel være udtryk for den store betydning, vi fra alle vore landes side tillægger dette spørgsmål. Knap et år efter, at sagen blev rejst, står vi nu over for at skulle underskrive samarbejdsoverenskomsten, og jeg synes at der i dag skal lyde en tak også til de medlemmer, som tog initiativet. Netop igennem samarbejdet mellem rådets medlemmer og regeringerne er det lykkedes at komme så hurtigt igennem. Over for omverdenen får vi ved denne samarbejdsoverenskomst dokumenteret det meget snævre og intime samarbejde, som finder sted her i Norden, og det må have sin store betydning netop i en tid, hvor man prøver på at nå videre frem inden for et vesteuropæisk samarbejde.

På den danske regerings vegne, hr. præsident, kan jeg give tilsagn om, at vi i det danske folketing inden for de nærmeste par måneder vil ratificere overenskomsten.

Aksel Larsen, Danmark: Hr. præsident! Jeg finder, at den karakteristik, hr. Cassel har givet fra denne talerstol, er aldeles rigtig, og jeg erklærer mig enig i den.

I det oprindelige medlemsforslag, der

er kort gengivet i beretningen fra det økonomiske udvalg, henstilles,

att rådet uppmanar regeringarna att föranstalta om ingående av en konvention mellan de fem nordiska länderna, som lägger fast hittills uppnådda resultat inom nordiskt offentligt samarbete och som angiver riktlinjerna för dess fortsatta utveckling.

Det var altså det, som var hensigten med medlemsforslaget, men når man nu ser på det forslag til samarbejdsaftale, som er udarbejdet af regeringerne eller af regeringernes forsigtige embedsmænd, må man erkende, at dér strækker man sig ikke engang så vidt, at man fastlægger de hidtil opnåede resultater, og man angiver slet ikke retningslinjerne for den fortsatte udvikling.

Vi kan jo se det dokumenteret gennem de udtalelser, der i betænkningen forefindes fra de forskellige udvalg, som har arbejdet her under Nordisk Råd. Jeg er selv medlem af trafikudvalget, og trafikudvalget har været meget forsigtigt, da det i sin betænkning kortfattet sagde:

Trafikudvalget ønsker af tidsmæssige grunde ikke at fremsætte ændringsforslag til den i regeringsforslaget indeholdte tekst til en samarbejdsoverenskomst, men ville have foretrukket, at arbejdet med samordning af jernbanetakster og på luftfartens område var optaget i teksten som foreslået i sekretariatets udkast.

Ikke engang så langt kunne regeringerne strække sig, at vi kunne få ensartede takster på statsbanerne. Man frygtede, at noget sådant skulle stride mod de direktiver eller forordninger, der kunne komme fra EEC's overstatslige organer, om Danmark og eventuelt Norge skulle tilslutte sig EEC.

På samme vis er det med andre udvalg. Her har vi betænkningen fra det juridiske udvalg:

Utskottet har övervägt införande av en bestämmelse om att parterna skall åtaga sig att söka skapa förutsättningar för en enhetlig tillämpning av sådan lagstiftning, som tillkommit i nordiskt samarbete, men har funnit sig böra avstå från att föreslå sådan bestämmelse.

Det juridiske udvalg ønskede at indføje konkret, hvad man hidtil har opnået, men har af respekt for regeringernes

diplomatiske frygt afstået fra at stille konkret forslag herom.

Kulturudvalget finder, at samarbejdsaftalen er alt for generelt udformet, og det finder, at der burde i hvert fald i adskillige artikler ikke stå, at man »bør» gøre sådan og sådan, men at man »skal» gøre sådan og sådan. Man har imidlertid under omstændighederne fundet, at det bør man helst ikke foreslå. Ja, det er jo den fortvilede juridiske formulering, som dommere anvender, når de ikke kan finde ud af, hvorledes de skal begrunde en afgørelse, eller som et regeringsdepartement anvender, når det ikke behager regeringsdepartementet at motivere en afgørelse; så indfører man dette, at efter omstændighederne skal man gøre sådan og sådan eller undlade at gøre sådan eller sådan. Her ved vi alle, hvad der menes med »efter omstændighederne». Der menes, at man anser det for håbløst at insistere på at få indført det, som er rigtigt, fordi regeringerne vil modsætte sig det.

Det socialpolitiske udvalg — ja, det fæster opmærksomheden

på att det önskemål om att utvidga den gemensamma arbetsmarknaden till områden, där yrkesverksamheten är beroende av viss kompetens eller särskilda föreskrifter o. s. v. o. s. v. . . . synes bliva tillfredsställt av de allmänna föreskrifterna i artiklarna 2 och 10.

Jeg har vanskeligt ved at finde i regeringsforslaget til samarbejdsoverenskomst noget, som dækker de faktiske juridiske og reelle forhold, vi har: at der eksisterer et frit nordisk arbejdsmarked. Det burde stå konkret og præcist her i samarbejdsaftalen, og det burde fastslås, at det agter vi at opretholde, men det kan man naturligvis ikke skrive, for man er fuldt opmærksom på, at om den ulykke skulle hænde, at Danmark engang bliver medlem af EEC, da vil et frit nordisk arbejdsmarked blive opfattet som diskriminerende imod de andre medlemsstater i EEC.

Vi må se i øjnene, at går noget nordisk land ind i EEC, og går andre nordiske lande ikke ind i EEC som fulde medlemmer, da eksisterer det frie nordiske arbejdsmarked ikke længere, og det er vel

derfor, at man ikke har præciseret det så tydeligt som ønskeligt i regeringsforslaget.

Jeg har villet nævne dette for at karakterisere situationen og karakterisere det — skal vi være elskværdige og sige yderst forsigtige forslag til samarbejdsaftale, som regeringerne har ændret det oprindelige ganske brugbare forslag til.

Hvad angår de ændringsforslag, der er stillet, kan jeg naturligvis tilslutte mig ændringsforslaget fra det økonomiske udvalg, men jeg har mine tvivl om, hvorvidt ændringsforslagene fra hr. Saarinen er velbegrundede eller rimelige. Jeg tror ikke, dette er tilfældet for ændringsforslagene til artikel 18, 19, 20, 21 og 22, og jeg må sige, at jeg anser den frygt, som fra den side er kommet til orde for, at samarbejdsaftalen enten skulle virke særlig befordrende for monopolkapitalistiske interesser, eller at det skulle være dens hensigt at drage Finland ind i et samarbejde, som er imod Finlands interesser, for ubegrundet.

Det er imidlertid stillet endnu et ændringsforslag, en tilføjelse til artikel 30. Den forekommer mig i virkeligheden overflødig. Jeg går ud fra, at vore lande i deres samarbejde i den internationale politik vil arbejde for fredens sag. Vi kan måske være uenige om metoderne, men jeg tror ikke, vi kan mistænke nogen for at have ond hensigt. Derfor anser jeg det ikke for ubetinget nødvendigt at foreslå en tilføjelse som den, der er foreslået af hr. Saarinen. Men nu er der engang foreslået tilføjelsen: »Härvid böra de med all kraft främja alla strävanden till fredens tryggande samt genomförandet av allmän och fullständig nedrustning under internationell kontroll.»

Det er jo noget, som mig bekendt praktisk taget alle magter erklærer at det er de tilhængere af. Når det nu er foreslået her, også selv om jeg anser det for en selvfølgelighed, der ikke behøvede at stå i aftalen, anser jeg det for nødvendigt at stemme for det.

Hr. Finn Moe, som er det økonomiske udvalgs ordfører, har erklæret, at nu gennemføres den fælles toldpolitik, vi i sin tid ønskede at gennemføre i Norden,

men den gennemføres på en anden måde. Ja, det tør vel nok antydes. Det er muligt, der bliver gennemført en fælles vesteuropæisk toldpolitik, men den kommer jo ikke til at omfatte hele Norden. Så jeg tror, det er overdrevet at påstå, at dette er en virkeliggørelse af den målsætning, man havde, da man mellem de nordiske lande forhandlede om en toldunion.

Hr. Finn Moe sagde noget, som var aldeles rigtigt: aftalens betydning afhænger af den almindelige europæiske udvikling. Ja, det er rigtigt, men det er sagt yderst forsigtigt og forblømt. Aftalens betydning afhænger af, om noget nordisk land bliver fuldt medlem af EEC. Hvis det bliver tilfældet, får aftalen så megen betydning, som dens blegt formulerede artikler nu engang har, og ikke mere. Da bliver det, som jeg tillod mig at sige i søndags, sådan, at vi naturligvis i Nordisk Råd kan samles for at træffe beslutning om uddeling af litteraturpris, om en nordisk folkehøjskole, men økonomiske og politiske realiteter kan vi ikke i fællesskab tage stilling til.

Jeg skulle ønske, at de nordiske lande kunne besinde sig på, at de har en geografisk position, og de har en økonomisk position, og de har en fælles kultur, og at de i temmelig høj grad har fælles sprog, således at de, om de virkelig ville slutte sig sammen i et fælles område, dels kunne fremme den økonomiske, sociale og kulturelle udvikling i de nordiske lande og dels øve indflydelse også i verdensmålestok, hvad angår fred og afspænding.

Man har i Danmark fra en side, der kaldes amatører, fremsat den idé, at Norge og Danmark ikke skulle fremsende ansøgning eller opretholde ansøgning om medlemskab i EEC, men derimod gennem forhandling skulle søge at blive løst fra NATO, hvorefter de nordiske lande i fællesskab skulle erklære, at de ikke kom til under nogen omstændigheder at deltage i krig, men at de stiller de væbnede styrker, de måtte besidde, til disposition for FN's generalsekretær. Jeg tror, at denne idé er rigtig, og jeg har det håb, at den skal trænge igennem og engang blive virkeliggjort i de nordiske lande.

Det sker naturligtvis ikke nu, men måske når vi mødes næste gang i Nordisk Råd er Norges og Danmarks stilling til EEC afgjort, som jeg håber og forventer, i den retning, at det viser sig, at det håb om indrømmelser fra EEC, der skulle muliggøre et medlemskab, er bristet, og at det norske og danske folk har afgjort, at vi skal ikke skille os fra den nordiske folkefamilie, men slutte os tættere sammen med den nordiske folkefamilie og derfor holde os på afstand fra EEC.

Jeg håber, det vil gå sådan, og jeg tillader mig at erklære, hr. præsident, at jeg er personlig overbevist om, at det vil gå sådan. Det er min overbevisning, at de, som i Danmark tror, at de i kraft af en øjeblikkelig parlamentsmajoritet og en enstemmig dagspresse kan føre Danmark ind i EEC, vil blive skuffede eller, som det hedder på svensk: »besvikna». Jeg tror, at det danske folk, når det bliver fuldt ud klar over, hvad EEC er, og hvad medlemskab i EEC vil betyde for Danmark, nemlig total ophævelse af Danmarks nationale suveræniteten, da tror jeg, at det danske folk vil forhindre, at Danmark bliver medlem af EEC. Jeg håber, noget lignende bliver tilfældet for Norge, og måske er denne sag allerede afgjort næste gang, vi mødes i Nordisk Råd. Da skulle jeg tro, vi bliver i stand til at revidere den samarbejdsaftale, der nu vil blive besluttet, og som jeg ingenlunde agter at stemme imod. Jeg anser den ikke for ligefrem at være skadelig, selv om den siger for lidt. Da bliver det antagelig muligt at revidere denne samarbejdsaftale, som nu bliver besluttet, så vi får en virkelig samarbejdsaftale og kan indlede det virkelige nordiske samarbejde, der er nødvendigt for vore lande og vore folk.

Sedan diskussionen forklarats avsluttet, skulle lydelsen av en eventuell rekommendation fastställas.

Artikel 13

Utskottets förslag bifölls.

Artikel 16

Utskottets förslag bifölls.

Artikel 18—22

På föranledande av presidenten skedd-
de votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Aksel Larsen, Hans Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Harald Nielsen, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Rihtniemi, Paula Ruutu, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelm, Thapper, Thestrup och Toven.

Mot utskottets förslag och därmed för reservationsförslaget röstade:

Hertta Kuusinen, Judit Nederström-Lundén, Einar Olgeirsson, Rosenberg och Saarinen.

Frånvarande var:

Sigrid Ekendahl, Hækkerup, Kirkegaard, Lyng, Løbak, Møller, Møller Warmedal, Pitsinki, Johan Poulsen och Røiseland.

Utskottets förslag hade sålunda bifallits med 54 röster mot 5.

Artikel 30

På föranledande av presidenten skedd-
de votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli

Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Hans Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Lyng, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Harald Nielsen, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Paula Ruutu, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelms, Thapper, Thestrup och Toven.

Mot utskottets förslag och därmed för reservationsförslaget röstade:

Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Judit Nederström-Lundén, Einar Olgeirsson, Rosenberg och Saarinen.

Frånvarande var:

Sigrid Ekendahl, Horn, Hækkerup, Kirkegaard, Løbak, Møller, Møller Warmedal, Pitsinki och Røiseland.

Utskottets förslag hade sålunda bifallits med 54 röster mot 6.

Votering medelst omröstningsapparat skedde beträffande det sålunda avfattade rekommendationsförslaget.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Borten, Cassel, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Aksel Larsen, Hans Larsen, Leirfall, Lindblom, Lundström, Lyng, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Paula Ruutu, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Söderhjelms, Thapper, Thestrup och Toven.

Mot utskottets förslag röstade:

Hertta Kuusinen, Judit Nederström-Lundén, Rosenberg och Saarinen.

Frånvarande var:

N. Chr. Christensen, Sigrid Ekendahl, Hækkerup, Kirkegaard, Løbak, Møller,

Møller Warmedal, Pitsinki och Røiseland.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster mot 4.

2

Juridiska utskottets förslag nr 14 i anledning av regeringsförslag om samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar (Sak B 2)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at antage en lovgivning om samarbejde mellem de nordiske lande angående fuldbyrdelse af straf m. v. i overensstemmelse med de principper, der er anført i det for rådet fremlagte regeringsforslag (Sag B 2).

Hønsvald, Norge (utskottets talesman): Jeg beklager å måtte legge beslag på tiden, som alt er for knapp, men denne saken er så stor og betydningsfull at vi får likevel ofre den noen minutter.

Etter en konvensjon av 8. mars 1948 mellom Danmark, Sverige og Norge kan en straffedom avsagt i ett av disse land i noen utstrekning fullbyrdes i et av de andre land. Men dette gjelder bare dom på bøter, inndraging eller andre rettsfølger av økonomisk art. En fant i 1948 ikke å kunne la ordningen gjelde fullbyrdelse av frihetsstraff. Konvensjonen av 1948 var bare en etappe på veien mot en mer alminnelig anerkjennelse av at en straffedom avsagt i ett nordisk land skulle ha rettskraft også i de andre land.

På et møte i desember 1953 vedtok justisministrene at det burde overveies å utvide det nordiske samarbeid på strafferettens område. Dette spørsmål ble også tatt opp i Nordisk Råd i 1956. Det ble der satt fram forslag om utvidet nordisk samarbeid på dette område. Med hensyn til fullbyrdelse av idømt straff understreket forslagsstillerne de fordelene en kan oppnå ved kriminal-

omsorg i frihet. Den som får betinget dom i et annet land enn hjemlandet, bør kunne reise tilbake til sitt hjemland og stå under tilsyn der. Så lenge det ikke er adgang til dette, kan domstolene føle seg tvunget til å idømme ubetinget straff. Det ville derfor etter forslagsstillernes mening innebære en humanisering om betinget dømte kunne bli undergitt tilsyn i et annet nordisk land. Liknende synspunkter gjør seg også gjeldende ved behandling i fengsel. Den som er idømt frihetsstraff i et annet land enn hjemlandet, bør kunne sendes tilbake til hjemlandet og sone straffen der. Domfelte vil på den måten få større mulighet for å komme i kontakt med sine pårørende, og det ville være lettere å ordne med passende bosted og arbeid etter løslatelsen. I medlemsforslaget av 1956 ble det ellers fremholdt at det ville være av betydning om justisdepartementene — før et omfattende utredningsarbeid ble satt i gang — fikk vite om de kunne regne med parlamentarisk støtte for så vidtrekkende inngrep i den tradisjonelle strafferettslige suvereniteten som de nevnte reformer ville føre med seg.

I samsvar med innstillingen fra det juridiske utvalg vedtok Nordisk Råd en rekommandasjon i 1956, hvor rådet uttalte sin tilfredshet med det strafferettslige samarbeid som var i gang, og henstilte at dette samarbeid måtte bli fortsatt og ytterligere utbygd. Under de drøftinger som senere har vært ført mellom representantene for de nordiske land, er en kommet fram til enighet om et utvidet samarbeid med hensyn til fullbyrdelse av straffedommer. De enkelte lands lovgivninger er nok på strafferettens område noe forskjellig, men er allikevel i hovedtrekkene så ensartet at et omfattende samarbeid om fullbyrdelsen både er mulig og ønskelig. Riktignok er en kommet til at det på det nåværende tidspunkt ikke lar seg gjøre å la samarbeidet omfatte visse særreaksjoner mot unge lovbrøyttere og psykisk abnorme. Men når det gjelder de mest anvendte strafferettslige tiltakene, betinget dom og ubetinget frihetsstraff, er forholdene så vidt ensartet at det er

mulig å få i stand en ordning med gjensidig hjelp ved fullbyrdelsen av straffen. En er kommet til at samarbeidet ikke bør bygges på traktater, men på at hvert enkelt land utarbeider lovregler som i hovedtrekkene er ensartet.

Det regjeringsforslag som er lagt fram for rådet i sak B 2, inneholder ikke noe lovforslag, men det er gjort utførlig rede for de resultater en er kommet fram til. Hovedpunktene er at samarbeidet mellom Danmark, Sverige og Norge om fullbyrdelse av bøtstraff bør utvides til å gjelde mellom alle de nordiske land, og at samarbeidet bør utvides til å omfatte følgende nye forhold:

1. Fullbyrdelse i et annet nordisk land av vanlig frihetsstraff.
2. Etablering av tilsyn i annet nordisk land med betinget dømte.
3. Etablering av tilsyn med personer som er blitt løslatt på prøve i et annet nordisk land.

Det er videre oppnådd enighet om at en straffedom avsagt i ett land, uten ny domstolsprøvnig kan legges til grunn ved fullbyrdelse i et annet nordisk land. På et tidligere tidspunkt under drøftingene var en inne på tanken om å la domstolen i fullbyrdelseslandet foreta overprøving, men ved nærmere overveielse er en kommet til at dette ikke er nødvendig. I denne sammenheng nevner jeg også at Nordisk Råds juridiske utvalg i 1959 sluttet seg til en uttalelse fra den juridiske nimanntkomite om at en bør søke å nå fram til en så enkel ordning som mulig, og at en rettskraftig dom avsagt i ett land, uten overprøving bør kunne legges til grunn i et annet nordisk land. Når det gjelder frihetsstraff, vil det i lovutkastene bli gitt bestemte regler om at en uten å endre frihetsstraffens varighet skal la domfelte sone den slags frihetsstraff som i fullbyrdelseslandet nærmest svarer til den idømte straff. Således vil både tukthus og fengsel idømt i Finland og både straffarbeid og fengsel idømt i Sverige bli omgjort til fengsel dersom straffen skal fullbyrdes i Norge. Men selv om det etter lovutkastene normalt ikke vil bli tale om ny domstolsbehandling i fullbyrdelseslandet, vil

domfelte selvsagt få full adgang til å få avgjort ved domstolene om lovens vilkår for overføring av fullbyrdelsen er til stede.

Som nevnt i regjeringsforslaget tar en sikte på i alle nordiske land å fremme lovforslagene så tidlig at lovene kan tre i kraft 1. juli 1963.

Den ordning som det er gjort rede for i regjeringsforslaget (Sak B 2), er helt ut i samsvar med den rekommandasjon som Nordisk Råd vedtok i 1956. Forslaget viser at vi nå står overfor et stort framskritt i det nordiske rettssamarbeidet. I det juridiske utvalgs forslag er det også sagt at det er gledelig å konstatere at rettsoppfatningen i de nordiske land er så ensartet at vi på strafferettens område kan gjennomføre et samarbeid som vistnok er enestående i verden.

Det er naturlig å se denne saken i sammenheng med spørsmålet om den nordiske samarbeidsoverenskomst (Sak B 3). Det er nok så at lovsamarbeidet i Norden er av gammel dato, og at det hadde festnet seg lenge før Nordisk Råd ble til. Men også på dette området har Nordisk Råd gitt et verdifullt bidrag, bl. a. ved at regjeringene i lovsaker kan få et visst inntrykk av den parlamentariske opinion både i sitt eget land og i de andre nordiske land. Selv om målsettingen for det nordiske lovsamarbeidet ikke er ny, kommer det i en ny og viktig fase ved at det får uttrykk i en forpliktende samarbeidsavtale. Som medlem av den juridiske nimannskommité og det juridiske utvalg er jeg særlig glad for at rettssamarbeidet har fått en så framskutt plass i samarbeidsoverenskomsten. Gjennom bestemmelsene i artikkelene 2—7 er det staket opp en klar vei for utviklingen videre framover, og ved at straffedommer avsagt i ett land kan fullbyrdes i de andre nordiske land tar vi, som jeg nevnte, et stort og viktig skritt i riktig retning.

Med disse ord vil jeg anbefale det forslag til rekommandasjon som det juridiske utvalg har satt fram.

Statsrådet Kling, Sverige: Herr president! Med hänsyn till tidsnöden skall jag, trots att detta är en av de viktigaste frågor som vi har att behandla vid denna session, försöka fatta mig mycket kort.

Lagstiftningssamarbetet mellan de nordiska länderna började för över hundra år sedan och har därefter utsträckts till allt fler områden, så att vi i dag har ett mycket stort fält av juridisk enhetlighet i denna del av världen. Jag skall endast peka på några exempel på detta lagstiftningssamarbete: lagarna om förhållandet mellan man och hustru, mellan föräldrar och barn, mellan förmyndare och myndling, arvslagstiftningen, köplagen, avtalslagen, skuldebrevslagen, sjölagen, växel- och checkrätt, patenträtt och verkställighet av domar i civilmål. Nu, herr president, har detta lagstiftningssamarbete utsträckts till ett nytt fält: verkställighet av straffdomar.

Det förslag som regeringarna till denna session har tillställt Nordiska rådet är av stor principiell betydelse. Det medför ett långt gående ingrepp i den traditionella straffrättsliga suveräniteten och innebär ett mycket avancerat samarbete, som icke har motsvarighet i andra delar av världen, ja, det innebär ett intimare samarbete på detta område mellan de nordiska staterna än som förekommer mellan olika delstater i federativa stater.

Som den föregående ärade talaren sade har vi kunnat komma dithän på grund av att strafflagstiftningen i våra länder bygger på en enhetlig rättsuppfattning. Genomförandet av det här förslaget kommer att innebära en mycket betydelsefull utbyggnad av samarbetet i Norden.

Jag ber, herr president, att å samtliga nordiska justitieministrars vägnar få uttala vår stora tillfredsställelse över den positiva inställning till denna fråga, som det juridiska utskottet enhälligt har intagit. Det kommer att stimulera oss till fortsatta ansträngningar att uppnå större rättsgemenskap även på detta område.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hage-
lia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Hertta Kuusinen, Kytta, Aksel Larsen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Ingrid Segerstedt Wi-
berg, Strand, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Asgeir Bjarnason, Borten, Sigrid Eken-
dahl, Hækkerup, Nils Jacobsen, Kirke-
gaard, Kraft, Leirfall, Lyng, Løbak, Moe,
Møller, Møller Warmedal, Osvald, Pit-
sinki, Røiseland, Sukselainen och Söder-
hjem.

*Rekommendationen hade sålunda an-
tagits med 51 röster.*

3

**Socialpolitiska utskottets förslag nr 16 i
anledning av meddelanden om rekomen-
dation nr 2/1960 angående gemen-
sam läkarmarknad jämte tilläggsförslag
om enhetliga regler om specialistbehö-
righet för läkare (Sak D 64)**

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena
till handlingarna i avvaktan på nya med-
delanden i spörsmålet till nästa ordina-
rie session;

II. att rådet i anledning av tilläggsför-
slaget måtte antaga följande rekomen-
dation:

Nordiska rådet rekommenderar rege-
ringarna att söka genomföra enhetliga
regler rörande specialistbehörighet för
läkare.

Birger Andersson, Sverige (utskottets
talesman): Herr president! Det är med
glädje man kan konstatera, att Danmark
och Sverige nu kommit så långt med ge-
nomförandet av rekommendationen om
gemensam nordisk arbetsmarknad för lä-
kare, att undertecknandet av det nordis-
ka avtalet i ämnet för dessa länder nu
har blivit en ren expeditionssak, lagd i
respektive utrikesdepartementets händer.
Med så många nordiska avtal som före-
bilder bör fullföljandet av dessa saker
knappast erbjuda några svårigheter men
heller inte ge tillfälle för yngre diploma-
ter att vinna sina sporrar.

Så mycket mera komplicerat tycks det
vara för Finland och Norge att skapa de
rättsliga förutsättningarna för att kunna
underteckna avtalet och realisera den ge-
mensamma nordiska arbetsmarknaden
för läkare. Inte desto mindre yrkar man i
dessa länder på att ytterligare kategorier
läkare skall omfattas av den gemensam-
ma arbetsmarknadens förmåner. Att des-
sa skall gälla ännu fler läkarkategorier
än dem, som man bestämt sig för i re-
kommendationen, bör ju inte kunna åbe-
ropas mot ett realiserande av denna så-
som ett första steg på vägen. Inget hind-
rar att man sedan, i den mån man finner
lämpligt och förenligt med sina intres-
sen, går vidare på den inslagna vägen.

Nu är det ju så inom läkaryrket, att
man på behörigheten att utöva yrket har
en överbyggnad av i princip samma ka-
raktär, nämligen behörigheten att vara
verksam som läkarspecialist. Vi har nu-
mera kommit därhän, att till och med all-
mänpraktikern — när det gäller annat än
de banala fallen — nästan måste vara
specialist han också, nämligen i att sor-
tera patienterna till de olika specialis-
terna. Det är med hänsyn till specialist-
väsendets utveckling rent allmänt sett en
naturlig sak, att den gemensamma ar-
betsmarknaden för läkare får till följd
också ett erkännande med nordisk gil-
tighet av specialistbehörighet. Lika litet
som folk i Sverige i allmänhet förstår
vad en oftalmolog är, lika litet bör det
vara möjligt att placera honom i hans
rätta sammanhang, när han är verksam i
annat nordiskt land. Men om man läm-
nar dessa allmänna synpunkter och går

in på de mera konkreta fördelarna av ett enhetligt specialistväsende, så faller kanske främst fördelarna för läkarna i ögonen; det måste ju vara en uppenbar fördel att kunna göra ett visst avsnitt av specialistutbildningen i ett annat nordiskt land, om det skulle visa sig att någon utbildningstjänst inte finns ledig i hemlandet. Men även för de myndigheter som är ansvariga för sjukvården måste fördelarna vara betydande; de kan ju räkna med ett större underlag för rekryteringen av den kvalificerade läkarpersonalen på klinikerna.

Vid de preliminära sonderingar rörande inställningen till ett enhetligt nordiskt specialistväsende, som föreslagits från svenskt håll, har också uteslutande positiva meningar kommit till uttryck, låt vara att man påpekat att resultaten kan uppnås först på längre sikt. Det är mot den bakgrunden jag väckt mitt förslag, som tydligen — och jag vill försäkra att detta inte varit det avgörande skälet — också äger förtjänsten att under lång tid framöver säkra en punkt på rådets dagordning.

Herr president! Jag ber att få yrka bifall till socialpolitiska utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag, punkt I.

Votering skedde medelst omröstningsapparat beträffande utskottets förslag, punkt II.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Åsgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu,

Saarinen, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Borten, Sigrid Ekendahl, Hækkerup, Nils Jacobsen, Kirkegaard, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Leirfall, Lyng, Løbak, Moe, Møller, Møller Warmedal, Pit-sinki, Røiseland, Sukselainen och Söderhjem.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 52 röster.

4

Kulturutskottets förslag nr 22 i anledning av medlemsförslag om inrättande av nordiskt institut i Reykjavík (Sak A 24)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene, på grunnlag av et forslag utarbeidet av foreningene Norden og etter innstilling fra Nordisk kulturkommisjon, å opprette et nordisk institutt i Reykjavik, som kan virke som et sentrum for opplysning i Island om de andre nordiske land.

Kraft, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Af to grunde er dette forslag meget tilfredsstillende, og det er glædeligt at kunne anbefale det til rådet. For det første på grund af selve indholdet: et vel gennemtænkt og vel udarbejdet konkret forslag, som, hvis regeringerne vil følge rådets sag op, kan blive meget nyttigt for det nordiske samarbejde mellem Island og de andre nordiske lande.

Men dernæst også fordi dette forslag, således som det nu foreligger for os, og den måde, det har været behandlet på, har været et vidnesbyrd om, hvad der kan nås ved samarbejde, når det gribes an med energi og målbevidsthed. Man har i virkeligheden lov til at sige, at da vi skulle til at behandle dette forslag i kulturudvalget, var det meget længere

fremme, end dengang forslagsstillerne havde forelagt forslaget. Og det skete takket være foreningen Nordens initiativ og arbejdslyst, og det samarbejde, som derefter opstod imellem foreningerne Norden og kulturkommissionen, der også øjeblikkelig tog sagen i sin hånd og lod eksperter undersøge den, således at der allerede nu til denne session kunne foreligge et forslag, som var således udarbejdet, at det kunne forelægges i den positive form, som det nu sker. Jeg tror, at vi i virkeligheden derved har vundet et år for denne sags gennemførelse, hvis blot regeringerne nu ikke vil lade tiden gå, men handle lige så energisk, som det hidtil er sket fra de organisationer, som jeg har nævnt, og nu fra Nordisk Råds side. Vi venter i virkeligheden kun på regeringernes indsats, for at sagen skal blive løst.

Der var under kulturudvalgets forhandlinger ét synspunkt, som jeg gerne vil understrege, og som kom meget stærkt frem i vore samtaler, og det er ønsket om — således som det også er fremhævet i indstillingen — at det nordiske institut i Reykjavik skal være et centrum for kulturel virksomhed og tage sigte på de videst mulige kredse i samarbejde med landsomfattende organisationer, således at det virkelig kan opfylde dette formål ikke at være et snævert institut udelukkende knyttet til et universitetssamarbejde, — hvad det naturligvis skal — men også have dette brede sigte; og det vil jeg gerne på kulturudvalgets vegne fremhæve ved denne lejlighed.

Der var et andet spørgsmål, som også blev forhandlet, — jeg skal ikke gå meget i detaljer, for tiden er jo kort — nemlig spørgsmålet om, hvorvidt lederen skulle være islænding eller en mand fra et af de andre nordiske lande. Den fremherskende opfattelse, som også jeg deler, var den, at det bør ledes af en islænding. Dette forslag ser jeg som en fremstrakt hånd fra de øvrige nordiske lande til Island, som et udtryk for vort ønske om den nærmest mulige tilknytning og det stærkest mulige kulturelle samarbejde.

Hr. præsident! Hvis jeg må tale lidt i sagsprog: Fjernt ligger Island i det nordlige hav, nært ligger det ved Nordens hjerte.

Bondevik, Norge: På grunn av tida skal eg berre bruka eit par ord som eg gjerne vil få sagt i samband med denne saka.

Eg har ved fleire tilfelle her i rådet tala om at dei institusjonar som ein vert samde om å skipa på nordisk basis, må spreidast, slik at alle landa får sin naturlege del. Ein har stundom ei kjensle av at institusjonane gjerne vil klumpa seg saman og skapa eit visst mishøve mellom landa, og det vil i tilfelle skapa tilbakeslag for den nordiske idé. Det er difor med særleg stor glede eg ser dei planane som no tek sikte på å få til eit nordisk institutt i Reykjavik. Dette må verta eit kultursentrum i vidaste tyding. Difor har det mykje å seia korleis sjølvve opplegget og starten vil verta. Eg vil nemna tre område:

For det fyrste må dette instituttet verta eit knutepunkt for Islands nordiske idé. Det må ta vare på og utvikla det nasjonale sambelde innan landet og knyta Island fast til dei andre nordiske landa. Etter mitt syn må det difor vera rett, slik som også ordføraren for saka nemnde, at her vert det berre spørsmål om ein islending som leidar for instituttet, ein som kjenner landet ut og inn. Instituttet må dessutan stå i nær kontakt med andre kulturorganisasjonar i Island, slike som universitetet med dei nordiske lektorane, med dei folkelege opplysnings- og kulturorganisasjonar og mange andre av liknande slag. For det andre skal det gje opplysning i Island om dei nordiske landa, og eg skulle tru at denne oppgåva også er viktig. For det tredje må instituttet verta eit sentrum for nordiske møte og kurs, som vert lagde dit. Med dei kommunikasjonane som me no har fått, så ligg ikkje Island isolert lenger, eller så langt bort ifrå dei andre nordiske landa at dette skulle skapa særlege vanskar. Island skulle på mange måtar ha særlege føresetnader for å verta eit sentrum på dette områ-

det. Eg tenkjer då mellom anna på dei sterke banda som Island har attover i tida både når det gjeld historie og litteratur, og eg tenkjer også på den særmerkte kultur som Island har, og som skil seg i nokon mon ut ifrå dei andre nordiske landa. Difor skulle instituttet ha voner om gode kår i Island, og det er med glede eg helsar dette velkomen som eit nytt ledd i det nordiske samarbeidet.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Ásgeir Bjarnason, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Hákon Johnsen, Gisli Jónsson, Kirkegaard, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Kyttä, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Lyng, Løbak, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Strand, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Bondevik, Borten, Sigrid Ekendahl, Ingrid Gärde Widemar, Hækkerup, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Leirfall, Moe, Møller, Pitsinki, Røiseland, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sukselainen och Söderhjelms.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster.

5

Kulturutskottets förslag nr 20 i anledning av medlemsförslag om kurser för språklärare (Sak A 26)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene i tilstrekkelig omfang å sørge for at det arrangeres kurser i nabolandenes sprog for lærere som underviser i vedkommende sprog.

Votering skedde medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Ásgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Hákon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Lyng, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sundin, Thapper och Toven.

Frånvarande var:

Borten, Sigrid Ekendahl, Hernelius, Hækkerup, Kirkegaard, Kyttä, Aksel Larsen, Leirfall, Løbak, Møller, Einar Olgeirsson, Osvald, Pitsinki, Røiseland, Sukselainen, Söderhjelms och Thestrup.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 52 röster.

6

Socialpolitiska utskottets förslag nr 18 i anledning av regeringsförslag om vidgat samarbete på sjukvårdsplaneringens område (Sak B 4)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av regeringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

Votering skedde medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Lyng, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Borten, Sigrid Ekendahl, Hækkerup, Kirkegaard, Kyttä, Aksel Larsen, Leirfall, Løbak, Møller, Einar Olgeirsson, Pitsinki, Rihtniemi, Røiseland, Sukselainen och Söderhjelms.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster.

7

Ekonomiska utskottets förslag nr 16 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning (Sak A 5)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att etablera nära samråd mellan de myndigheter, kommittéer och sakkunniga, som sysslar med utredning av skatteregler, som kan antagas vara av gemensamt nordiskt intresse;

II. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa

ordinarie session, såvitt avser den framtida utformningen av företagsbeskattningen och den individuella beskattningen.

Votering skedde medelst omröstningsapparat beträffande utskottets förslag, punkt I.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Lyng, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Møller Warmedal, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Borten, Sigrid Ekendahl, Hækkerup, Hønsvald, Kirkegaard, Kyttä, Aksel Larsen, Leirfall, Løbak, Møller, Einar Olgeirsson, Pitsinki, Røiseland, Sukselainen och Söderhjelms.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster.

Utskottets förslag, punkt II, bifölls.

8

Juridiska utskottets förslag nr 17 i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner jämte tilläggsförslag om vid nordiska institutioner anställas ställning i skattehänseende (Sak D 26)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya med-

delanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

1. i samarbejde med rådet at lade foretage supplerende undersøgelser af de i den juridiske nímandskomité's udtalelse af 10. oktober 1961 fremdragne spørgsmål vedrørende administration af fællesnordiske institutioner, samt

2. at søge udformet skattelovgivning m.v. således, at der ikke tilstås personer ansatte ved fællesnordiske institutioner særlige skattemæssige fordele i kraft af dette ansættelsesforhold.

Thestrup, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Jeg tillader mig at henvise til de udtalelser, som det juridiske udvalg har afgivet, og indstiller, at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer nye meddelelser i sagen til næste ordinære session, samt at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommendation: Nordisk Råd henstiller til regeringerne a) i samarbejde med rådet at lade foretage supplerende undersøgelser af de i den juridiske nímandskomité's udtalelse af 10. oktober 1961 fremdragne spørgsmål vedrørende administration af fællesnordiske institutioner, b) at søge udformet skattelovgivning m.v. således, at der ikke tilstås personer ansatte ved fællesnordiske institutioner særlige skattemæssige fordele i kraft af dette ansættelsesforhold.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag, punkt I.*

Votering skedde medelst omröstningsapparat beträffande utskottets förslag, punkt II.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar,

Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kirkegaard, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Lyng, Mathias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Ingrid Segerstedt Wi-berg, Strand, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Borten, Sigrid Ekendahl, Hækkerup, Kyttä, Aksel Larsen, Leirfall, Løbak, Møller, Møller Warmedal, Pitsinki, Røise-land, Sukselainen och Söderhjelm.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

9

Juridiska utskottets förslag nr 19 i anledning av medlemsförslag om revision av den gemensamma lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande (Sak A 14)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at optage spörsmålet om en revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

Votering skedde medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hagelia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kleemola, Klip-

penvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Lyng, Matthias Mathiesen, Mellqvist, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Osvald, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Ingrid Segerstedt Wiberg, Strand, Sukselainen, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Borten, Sigrid Ekendahl, Hækkerup, Kirkegaard, Kyttä, Aksel Larsen, Leirfall, Løbak, Møller, Møller Warmedal, Pitsinki, Røiseland och Söderhjelm.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

10

Kulturutskottets förslag nr 15 i anledning av medlemsförslag om samverkan vid utbildning av stads- och regionplanerare m. m. (Sak A 30)

Utskottet hade föreslagit, att rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler en utredning av möjligheterna för å genomföra en lösning på nordisk plan för utbildningen av by- och regionplanläggare och en närmare koordinering av den nordiska byplanforskning.

N. Chr. Christensen, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Dette medlemsforslag, som kulturudvalget nu har givet en indstilling her til rådet om, er udsprunget af den meget store udvikling, der er sket også her i de nordiske lande med hensyn til byplanlægning i de allerseneeste år. Der er allerede foretaget undersøgelser, der viser nødvendigheden af en specialuddannelse, men det enkelte nordiske land kan ikke klare dette spørgsmål alene, og derfor foreslår man, at denne uddan-

nelse skal foretages på et nordisk plan. Hvor interessant det end kunne være at komme lidt nærmere ind herpå, skal jeg afstå herfra, men bare henvise til selve sagen og til den rekommandation, som kulturudvalget har givet, som går ud på at anbefale en udredning af mulighederne for at gennemføre en løsning på nordisk plan for byplanlægning og en nærmere koordinering af den nordiske byplanforskning.

Jeg vil gerne på udvalgets vegne anbefale denne rekommandation til vedtagelse.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst omröstningsapparat.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Ebon Andersson, Kaj Andresen, Asgeir Bjarnason, Bondevik, Cassel, N. Chr. Christensen, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Fagerholm, Gillström, Hans Gustafsson, Ingrid Gärde Widemar, Magnhild Hage- lia, Hallberg, Hara, Hegna, Hernelius, Holm, Horn, Hønsvald, Sigurður Ingimundarson, Nils Jacobsen, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Kirkegaard, Kleemola, Klippenvåg, Kraft, Hertta Kuusinen, Aksel Larsen, Hans Larsen, Lindblom, Lundström, Lyng, Mellqvist, Moe, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Gustav Pedersen, Pentti, Johan Poulsen, Rihtniemi, Rosenberg, Paula Ruutu, Saarinen, Ingrid Segerstedt Wiberg, Sukselainen, Sundin, Thapper, Thestrup och Toven.

Frånvarande var:

Birger Andersson, Borten, Sigrid Ekendahl, Hækkerup, Kyttä, Leirfall, Løbak, Matthias Mathiesen, Møller, Møller Warmedal, Osvald, Pitsinki, Røiseland, Strand och Söderhjelm.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster:

Förhandlingarna avbröts kl. 11.00.

Protokoll

6:e mötet (2:a avd.)

Fredagen den 23 mars kl. 11.27

President: Fagerholm

Förhandlingarna återupptogs kl. 11.27.

11

Juridiska utskottets förslag nr 16 i anledning av uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 13)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Utskottets förslag bifölls.

12

Juridiska utskottets förslag nr 18 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg jämte tilläggsförslag om internordiska flyttningsbetyg (Sak D 3)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 5/1954 till handlingarna i avvaktan på nya meddelandena i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet måtte uppskjuta vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Hara, Finland (utskottets talesman): Herr president! I den rekommendation,

för vilken Norge är koordinerande land, hemställes, att regeringarna uppmanas att giva flyttningsbetyg motsvarande internordisk giltighet och att i samband därmed undersöka möjligheterna för ett utbyte av flyttningsrapporter. Saken behandlades icke vare sig vid sessionerna 1959, 1960 eller 1961. Anledningen härtill var, att man först ville avvakta resultatet av arbetet inom en år 1956 tillsatt internordisk expertgrupp. Som framgår av meddelandena till årets session avlämnade denna grupp våren 1961 sitt betänkande. Betänkandet innehåller först ett avsnitt om gällande bestämmelser rörande folkregistreringen i de nordiska länderna. Där behandlades bestämmelserna om anmälning och registrering av flyttningar, om bostadsbegreppet samt om folkregistreringens rättsliga ställning i Danmark, Island, Norge och i Sverige. I ett andra avsnitt behandlas villkoren för en samordning av reglerna för anmälning och registrering av flyttningar mellan de nordiska länderna genom utväxling av flyttningsbetyg. I ett tredje avsnitt, huvudavsnittet, innehåller betänkandet ett förslag till avtal om folkregistreringen vid internordiska flyttningar. Avsikten är, att ett sådant avtal skall ingås mellan Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar. Dessutom ges i dessa avsnitt dels förslag till vissa kompletterande föreskrifter, som skulle behövas, om avtalet sättes i kraft, dels

anvisning på de ändringar i länderna, folkregistreringslagar, som skulle bli nödvändiga. Kärnpunkten i avtalet är, att man skall införa en ordning om internordiska flyttningsbetyg. Meningen är, att den som har för avsikt att flytta från ett nordiskt land till ett annat, skall anmäla detta till den lokala registreringsmyndigheten i utflyttningslandet. Där får han då ett sådant s. k. internordiskt flyttningsbetyg. När han sedan bosatt sig i ett annat nordiskt land, skall han inom den tid som gäller för flyttningsanmälan i det landet, anmäla sin inflyttning till den lokala registreringsmyndigheten och då visa upp det nordiska flyttningsbetyget. Befinnes det då, att han skall räknas som bosatt där, meddelas detta omedelbart till den lokala registreringsmyndigheten i utflyttningslandet. Befinnes det däremot, att den inflyttade ej uppfyller kraven för att räknas som bosatt i registreringsområdet antecknar registreringsmyndigheten detta på flyttningsbetyget, som återställs till den sökande, samtidigt underrättas den lokala registreringsmyndigheten i utflyttningslandet. Expertgruppen vill starkt tillråda att en gemensam ordning för internordiska flyttningsbetyg kommer till stånd vad beträffar Danmark, Island, Norge och Sverige. Det är även mycket önskvärt, att Finland kommer med så snart som möjligt, särskilt med tanke på de stora flyttningarna mellan Finland och Sverige. I detta sammanhang kan nämnas att statistiska centralbyrån i Finland framhållit, att den ansluter sig till expertgruppens förslag. Det betyder, att de bestämmelser, som nu förhindrar Finland att genomföra den föreslagna ordningen inte är av sådan art, att den hindrar Finlands anslutning till avtalet samtidigt med de andra nordiska länderna.

Betänkanudet har under sommaren och hösten 1961 sänts på remiss i alla länder till ett stort antal myndigheter. Ärendet ligger för närvarande i Sverige under svenska finansdepartementets prövning. I Finland ligger frågan under undervisningsministeriets prövning, medan inrikesministeriet i Danmark och

finans- och tolldepartementet i Norge stöder de i betänkanudet framförda förslagen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls *utskottets förslag*.

13

Kulturutskottets förslag nr 13 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (Sak D 40)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Kraft, Danmark: Hr. præsident! Vi har nu nået det tidspunkt, hvor ingen bliver populær ved at bede om ordet, jeg skal då også fatte mig i yderste kortshed. Men i virkeligheden er det en meget betydningsfuld sag, de her drejer sig om. Den fik jo sin smukke baggrund ved højtideligheden i går i Solennitets-salen ved uddelingen af den nordiske litteraturpris, som stærkere end mange ord fremhævede, hvor nødvendigt det er, at denne sag om det nordiske bogmarked tages op. I virkeligheden er spörsmålet om vore nordiske folks kendskab til den nordiske litteratur et meget stort spörsmål, et led i beskyttelsen af denne kulturs uafhængighed og frihed, og de nordiske folks mulighed for en fælles kulturel indsats i det Europa, der er ved at gro frem. Det afhænger naturligvis af, at vi har forfatterne, men derom behøver man ikke at tvivle, der har altid været en stor rigdom i Norden på dette område. Derfor er det meget vigtigt, at de praktiske foranstaltninger kan blive iværksat, så disse bøger virkelig kan komme ud, og her er opgaven særlig henlagt til foreningerne Norden og til Kulturkommissionen, medens regeringernes opgave mere bliver at stille de fornødne midler til rådighed.

Jeg vil gerne slutte med at henstille til rådet at følge denne sag med opmærksomhed i de forskellige lande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

14

Kulturutskottets förslag nr 14 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 60)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

15

Kulturutskottets förslag nr 16 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig (Sak D 9)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölles.

16

Kulturutskottets förslag nr 17 i anledning av rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» (Dokument 5)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga rapporten till handlingarna.

Utskottets förslag bifölles.

17

Kulturutskottets förslag nr 18 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin (Sak D 71)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handling-

arna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

18

Kulturutskottets förslag nr 19 i anledning av berättelse om samarbete mellan språknämnderna (Sak C 9)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölles.

19

Kulturutskottets förslag nr 21 i anledning av uppskjutet tilläggförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt (Sak A 11)

Utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av tilläggförslaget.

Osvald, Sverige (utskottets talesman):
Herr president! Jag kan inte underlåta att säga, att det här uttalandet av kulturutskottet är i allra svagaste laget som uttryck för nordisk samarbetsvilja.

Det hade begärts en potatisförädlingsanstalt, men utskottet hänvisar till att man kan räkna med att det blir ett samarbete ändå. Jag hoppas att så blir fallet, och om detta samarbete läggs upp på ett klokt och förståndigt sätt och efter bestämda regler, kan man ju hysa en förhoppning om att det så småningom skall kunna ge åtminstone en del av de resultat som man hade kunnat nå snabbare och fullständigare med en gemensam potatisförädlingsanstalt. Det är ett område där det finns oerhört mycket att göra och som många är livligt intresserade av, och det är nödvändigt att redan från början organisera arbetet på sådant sätt att man kan nå resultat så snart som möjligt. Ännu har man ju inte någon erfarenhet av hur kontaktorganet för jordbruksforskning kan verka, men man har redan rätt stor er-

farenhet av nordisk jordbruksforskning. Jag hoppas att nordisk jordbruksforskning skall kunna ta hand om det samarbete på detta område som är i högsta grad önskvärt.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

20

Socialpolitiska utskottets förslag nr 17 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (Sak D 30)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

21

Socialpolitiska utskottets förslag nr 19 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (Sak D 32), meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar (Sak D 33) samt meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (Sak D 34)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 15/1958 till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 16/1958 till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

III. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 17/1958 till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

22

Trafikutskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten (Sak D 43)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

23

Trafikutskottets förslag nr 16 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning (Sak D 44)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

24

Trafikutskottets förslag nr 17 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet (Sak D 67)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

25

Trafikutskottets förslag nr 18 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror (Sak D 76)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handling-

arna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

26

Ekonomiska utskottets förslag nr 15 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor jämte tilläggsförslag om ytterligare uppmjukning av gränshandelsbestämmelserna (Sak D 24)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget.

Utskottets förslag bifölls.

27

Ekonomiska utskottets förslag nr 17 i anledning av berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (Sak C 8)

Utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

28

Ekonomiska utskottets förslag nr 18 i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift (Sak D 23)

Utskottet hade föreslagit,

I. att rådet måtte besluta uppdraga åt rådets presidium att på prov under 1962 utgiva en statistisk skrift i huvudsaklig överensstämmelse med det av f. d. byråchefen J. Sjöstrand framlagda förslaget;

II. att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

29

Val av medlemmar i juridiska niomannakommittén

De nationella delegationerna hade till medlemmar i juridiska niomannakommittén föreslagit: från Danmark Holger Eriksen och Knud Thestrup, från Finland Harras Kyttä och Erkki Hara, från Island Magnús Jónsson med Matthias Mathiesen som suppleant, från Norge Jon Leirfall och Nils Hønsvald, samt från Sverige Emil Ahlkvist och Ingrid Gärde Widemar.

De av delegationerna föreslagna valdes.

30

Val av medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén

De nationella delegationerna hade till medlemmar i socialpolitiska utskottet föreslagit: från Danmark Nina Andersen och Harald Nielsen, från Finland Judit Nederström-Lundén och Gunnar Henriksson, från Island Einar Olgeirsson med Hannibal Valdimarsson som suppleant, från Norge Magnhild Hagelia och Kjell Bondevik samt från Sverige Birger Andersson och Sven Sundin.

De av delegationerna föreslagna valdes.

31

Val av medlemmar i ekonomiska niomannakommittén

De nationella delegationerna hade till medlemmar i ekonomiska niomannakommittén föreslagit: från Danmark Poul Møller med Erik Eriksen som suppleant, Per Hækkerup med Carl Petersen som suppleant, från Finland V. J. Sukselainen och Kaarlo Pitsinki med Aarne Saarinen och Juha Rihtniemi som suppleanter, från Island Sigurður Ingimundarson med Birgir Finnsson som suppleant, från Norge Finn Moe och Bent Røiseland med Trond Hegna och Chr. L. Holm som suppleanter, samt från Sve-

rige Ebon Andersson och Axel Strand med Bertil Ohlin och Lars Eliasson som suppleanter.

De av delegationen föreslagna valdes.

32

Val av revisorer för »Nordisk Kontakt»

Den svenska delegationen hade till revisorer för »Nordisk Kontakt» föreslagit Leif Cassel, Sverige, och Anselm Gillström, Sverige.

De av delegationen föreslagna valdes.

33

Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

Presidiet hade föreslagit att rådet måtte bemyndiga presidiet att, i den mån det visade sig nödvändigt för att förbereda spørsmålens behandling till nästa ordinarie session, tillsätta mindre kommittéer, vilkas medlemmar i förekommande fall skulle väljas av de nationella delegationerna.

Presidiets förslag bifölls.

34

Tid och plats för nästa ordinarie session

Hønsvald, Norge: Når vi nå står foran avslutningen av den tiende sesjonen i Nordisk Råd, føler vi alle en trang til å takke arrangørene, som er den finske delegasjonen, for dens store arbeid. Møtene har vært greit avviklet, og vi er kommet gjennom de lange dagsordener uten en altfor generende følelse av å ha sjusket sakene unna. Vi kunne nok ha ønsket mere tid til behandlingen både i komitéene og i plenum, men vi har selv maksimert sesjonen til en uke, og da saksantallet tross alle gode forsetter om en begrensning, stadig er temmelig stort, blir tiden lett for knapp. Når det likevel har gått noenlunde bra, skyldes det president Fagerholms dyktige ledel-

se, og hovedsekretær Hultins og hans medhjelperes tilretteleggelse av de dokumenter, som jo er en nødvendig forutsetning for en forsvarlig saksbehandling.

Et slikt møte krever et stort apparat bak rådsmedlemmene, og nokså mye av det må improviseres for anledningen. Både det finske sekretariat og de andre lands sekretariater har i høy grad båret dagens byrde og hete. De har fått utmerket assistanse av riksdagens betjentkorps og andre tjenestemenn. Vi skylder alle takk for deres arbeid.

Vi takker også riksdagens talmenn for at de har stillet hele denne prektige bygningen til rådets disposisjon. Jeg forestiller meg at riksdagsmennene kunne hatt god bruk for den selv, både til riksdagsmøter og til konferanser om regjeringsdannelsen, men de har resignert til fordel for oss. Det representerer sikkert et offer, særlig i dagens situasjon. Vi sender riksdagens ledelse vår beste takk for den imøtekommenhet og gjestfrihet som er vist oss. Vi takker også regjeringen, Helsingfors stad og den finske delegasjon for de festlige tilstelninger, som har vært arrangert for rådet. Både teaterforestillingen i Svenska teatern og de selskapelige samværene gav en utmerket avkobling fra rådets unektelig noe anstrengende møtevirksomhet. Og jubileumsfesten i går var et høydepunkt, som vi sent kommer til å glemme.

Vi har hatt en god, interessant, og forhåpentlig også betydningsfull råds-sesjon.

Æren for det har i første rekke arrangørene.

Etter den turnus vi hittil har fulgt, er det Norges tur til å arrangere neste rådssesjon, som er den ellefte i rekken. Og på den norske delegasjons vegne har jeg den ære å innby Nordisk Råd til å holde sitt møte i Oslo i januar—februar neste år. Vi klarer vel neppe å nå opp på det nivå hvorpå våre finske venner har lagt denne sesjon, men vi lover iallfall å gjøre vårt beste.

Hjertelig takk til Finnland og Helsingfors for åtte dagers inspirerende og hyggelig opphold!

Rådet beslöt förlägga nästa ordinarie session till Oslo med början den dag under perioden januari—februari 1963 som presidiet senare bestämmer.

35

Sessionens avslutning

Presidenten: Ärade rådsmedlemmar! Vi är alltså nu redo att avsluta tionde sessionens förhandlingar. Dagarna har varit fyllda av arbete i utskott och plena och en mängd ärenden är avgjorda. Icke mindre än 33 rekommendationer har Nordiska rådet godkänt vid denna session, de flesta under stor enighet. Alla dessa rekommendationer syftar till att på olika områden föra oss närmare varandra.

Vid sidan av det normala arbetet har vi funnit tid att ägna tillbörlig uppmärksamhet åt tio-årsjubileet. En viss kritik har riktats mot rådets tekniska arbetsformer. Självfallet bör alla dylika anmärkningar sorgfälligt undersökas och om möjligheter finns, bör förbättringar och förenklingar göras. Men i det stora hela tror jag att rådet har funnit sina arbetsformer. Här har framkastats tanken på en förstärkning av sekretariaten,

som säkert bör ägnas uppmärksamhet. Uppenbart är att vi kräver orimliga arbetsprestationer av våra tämligen små sekretariat.

Jag vill än en gång understryka, att regeringarna har visat stort positivt intresse för sessionen och villigt samarbetat för vinnande av resultat. Detta har inte minst framgått vid behandlingen av samarbetsöverenskommelsen.

Jag tackar slutligen alla rådets medlemmar för arbetsinsatserna under dessa dagar. Jag förenar mig om Nils Hønsvalds tack till sekretariaten för det mycket påfrestande arbete de har presterat före och under denna session.

Ett tack också till de sakkunniga för deras värdefulla medverkan och högt skattar vi det intresse som pressens, radions och televisionens folk visat vårt arbete. Utan dem skulle ju våra folk inte veta vad vi sysslar med.

Island skänkte vid sessionens början denna praktfulla ordförandeklubba till Nordiska rådet med anledning av tio-årsjubileet. Denna gåva är vi tacksamma för och denna klubba har, synes det mig, slagit fast många goda beslut, nu när den har använts för första gången. Och den får också nu avsluta denna session.

Mötet avslutades kl. 11.57.

Godkännande av protokollen

Förestående protokoll, som innefattar stenografiskt och på band upptagna referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets tionde session i Helsingfors den 17—23 mars 1962, har förts av den vid sessionen enligt § 8 arbetsordningen fungerande sekreteraren, sekreteraren i Nordiska rådets Finlandsdelegation, justitiesekreteraren Eiler Hultin.

Jämlikt § 19 arbetsordningen godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Karl-August Fagerholm

SAKER M. M.

Uppskjutet medlemsförslag

om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan

Se Sak A 14/1958 och jur. utsk. 20/1958 (6. sesj., s. 476, 1693; behandl. s. 214), Sak A 5/1959 och jur. utsk. 13/1959 (7:e sess., s. 602, 1922; behandl. s. 202), Sak A 8/1960 (8:e sess., s. 152; behandl. s. 85) samt Sak A 3/1961 (9. sess., s. 255; behandl. s. 122).

BILAGA 1

Yttrande av Norges Justis- og politidepartement över medlemsförslaget

Sak A 1/1962 om opprettelse av et felles nordisk rådgivande domstolsorgan — — — ble drøftet på møtet mellom de nordiske justisministre 18. januar 1962. Sak A 1/1962 — — — ble for øvrig også drøftet på møtet mellom justisministrene og Nordisk Råds juridiske nimannskomiteé 19. januar 1962.

Til Sak A 1/1962 om opprettelse av et fellesnordisk rådgivende domstolsorgan kan opplyses at justisministrene ikke fant å kunne gi sin tilslutning til noen av de foreliggende forslag. Under møtet med nimannskomiteen fikk man for øvrig inntrykk av at nimannskomiteen ikke er innstilt på å gå videre med denne sak.

Oslo, 27 januar 1962

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska nioannakommitté över medlemsförslaget

A. Indledning

Den foreliggende sag er rejst som medlemsforslag til rådets 6. session (Sag A 14/1958) af Kyttä, Rylander og Thestrup, der foreslog, at rådet rekkommanderede regeringerne at undersøge mulighederne for at indrette et rådgivende domstolsorgan med den opgave at medvirke ved fortolkningen i retsanvendelsen af fælles nordisk lovgivning.

Baggrunden for forslaget var ønsket om at sikre, at ensartet lovgivning, der var fremkommet efter forudgående fælles nordisk samarbejde, fortolkedes på samme måde i de respektive lande, og det var forslagsstillernes tanke, at de spørgsmål vedrørende fortolkningen af fællesnordisk lovgivning, der fremkom i de respektive landes mellemste og højeste retsinstanter skulle kunne forelægges et fællesnordisk domstolsorgan til udtalelse.

Af de udtalelser, der blev indhentet om forslaget fra forskellige organisationer, myndigheder og retsinstanter i de nordiske lande, fremgik, at forslaget ikke vandt nogen større tilslutning. Derimod støttedes selve tanken om at sikre, at fællesnordisk lovgivning blev fortolket på ensartet måde i de respektive lande. I nogle udtalelser fremhævedes den nordiske domsamling, hvis udgivelse netop da var besluttet, som middel til at nå dette mål, men i andre udtalelser udkastedes tanken om en art ekspertorgan, som skulle kunne rådspørges angående fortolkningen af fællesnordisk lovgivning (Nordisk Råd 6. sesj., s. 480 ff.).

Efter forslag fra juridisk udvalg på 6. session (Nordisk Råd, 6. sesj., s. 1693) blev sagens behandling udsat på nærmere udredning, herunder navnlig med hensyn til i hvilket omfang det er forekommet i retspraksis, at fortolkning af samme retsspørgsmål inden for fællesnordisk lovgivning havde ført til forskellige resultater i de respektive lande.

Den juridiske nimanidskomité har herefter ladet iværksætte en undersøgelse af, hvorvidt praksis i de øverste nationale domstole med hensyn til anvendelsen af lovgivning, der er blevet til efter nordisk samarbejde, har været ensartet, og i benægtende fald hvilke forskelligheder der er forekommet.

Denne undersøgelse, der er blevet foretaget inden for familieretten, aftale-, købe-, kommissions- og gældsbrevslovgivningen, søretten, ophavsretten, patent- og varemærkeretten, veksels- og checkretten samt forsikringsretten af en række videnskabsmænd, er nu tilendebragt. De af de pågældende videnskabsmænd afgivne beretninger er trykt i »Nordisk udredningsserie» 1961:6: »Gemensam lagstiftning i rättstillämpningen».

Til 10. session har Thestrup rejst et ændringsforslag, hvori han foreslår at rådet vedtager en rekommandation om foranstaltninger for bevarelse af det nordiske retsfællesskab inden for rammene af Det europæiske økonomiske fællesskab.

B. De stedfundne undersøgelser

Idet der med hensyn til undersøgelsernes nærmere indhold henvises til den nævnte publikation skal her refereres de af de pågældende videnskabsmænd dragne konklusioner af de foretagne undersøgelser:

I. Familieret, herunder ægteskabs indgåelse og opløsning, ægtefællers formueforhold, forældre og børn.

På de felter, hvor det har været muligt at foretage sammenligninger af værdi, er det undersøgerens indtryk, at praksis stort set er overensstemmende. Ikke sjældent støder man på domme som i deres begrundelse hen-

viser til praksis fra de andre nordiske lande. De uoverensstemmelser, som har ladet sig konstatere, kan gennemgående næppe siges at være af indgribende karakter (s. 24).

I øvrigt anfører undersøgeren, at det under gennemgangen af retspraksis ofte er hændt, at han har fundet uoverensstemmelser, som tilsyneladende skyldtes forskellig fortolkning af retsreglerne, men som alligevel ved nærmere eftersyn viste sig at bero på (ofte små) uligheder i lovgivningen.

II. Lovgivningen om køb, aftaler, kommission og gældsbreve

Hovedindtrykket af den foretagne undersøgelse er blevet, at retspraksis i meget væsentlig grad har været overensstemmende (s. 26).

III. Søret

At give en helt sikker og fuldstændig oversigt vedrørende overensstemmelser og afvigelser i de nordiske domstoles praksis på det søretlige område er ikke muligt. Bl. a. beror en stor gruppe afgørelser på fortolkning af en konkret aftale eller på bedømmelsen af et skyldforhold eller — som ved bjergelønsudmåling — på udøvelsen af et skøn, hvilket vanskeliggør sammenligning mellem praksis. Med disse forbehold kan man efter undersøgerens mening sige, at de nordiske domstoles praksis i søretssager med rette kan behandles som et hele. Afvigelserne fra land til land er relativt ubetydelige og ikke større end de afvigelser, man inden for ét og samme land kan finde mellem sideordnede domstole (s. 47).

IV. Ophavsret

Det gennemgåede materiale viser en bemærkelsesværdig overensstemmelse i bedømmelsen af ensartede retsspørgsmål. Undertiden kan man ane en direkte påvirkning fra tilsvarende afgørelser i nabolandene, men kendskab til nabolandenes praksis har dog ikke altid foreligget. En kraftig forbedring af stillingen er fremkommet efter, at tidsskriftet »Nordiskt immaterielt rättsskydd» fra 1949 har bragt oplysninger om nordisk ophavsretlig praksis (s. 55).

V. Patent og varemærkeret

Praksis i patentsager viser en relativt nær overensstemmelse i grundsyn, selv om nogle divergenser kan påvises (s. 61).

Med hensyn til varemærkeret kan siges, at i det omfang lovgivningen har været ensartet, er også praksis stort set gået efter ensartede linier (s. 65).

VI. Veksel- og checkret

Kun i forholdsvis få tilfælde har samme spørgsmål været behandlet af to eller flere af de nordiske øverste domstole. I det omfang dette er sket, findes føje for at antage, at man i almindelighed har bedømt spørgsmålet ensartet. Kun i ret få tilfælde kan man iagttage mere eller mindre udprægede afvigelser (s. 73).

VII. Forsikringsret

Det er vanskeligt at foretage en sammenligning mellem praksis. Gang på gang må man konstatere, at selv om sagerne har en betydelig lighed, er det ikke berettiget at sige, at domstolene har skullet bedømme samme spørgsmål. Hertil kommer, at domstolene er tilbøjelige at træffe konkrete afgørelser og ikke binde sig ved generelle principudtalelser.

Alligevel er det bemærkelsesværdigt, at det så sjældent indtræffer, at forudsætningerne for bedømmelsen er aldeles eller i det mindste væsentlig de samme, men resultaterne forskellige. Næsten lige så bemærkelsesværdigt er den stærke overensstemmelse, som man finder på nogle punkter, hvor udfaldet på forhånd kunne synes tvivlsomt. Man kan imidlertid også spore forskelligheder i principopfattelse, som under andre omstændigheder kunne have medført et andet udfald (s. 107).

C. Komiteens bemærkninger angående medlemsforslaget og ændringsforslaget

Som det fremgår af juridisk udvalgs forslag på 6. session må tanken om indførelse af et egentligt domstolsorgan, selv med kun rådgivende funktion, anses for forkastet i den nuværende situation.

Spørgsmålet er herefter, om der må antages at være et behov for indførelse af en art ekspertorgan eller andet organ — f. eks. institut for sammenlignende retsstudier — til koordinering af kendskabet til fællesnordisk lovgivning og praksis.

På grundlag af de foretagne undersøgelser må det kunne fastslås, at ensartede lovbestemmelser inden for de områder, som undersøgelserne har omfattet, stort set er blevet fortolket ensartet i de respektive lande.

Som det er blevet påpeget i flere af undersøgelserne er det uhyre vanskeligt at fastslå helt sikkert, om ensartede lovbestemmelser er blevet fortolket forskelligt. For det første har selv meget små afvigelser i lovgivningen kunnet begrunde forskellige resultater, og dernæst kan sager om samme retsforhold have haft en forskellig baggrund, som har kunnet motivere forskelligt udfald. Endelig kan domstolenes tilbøjelighed til at træffe konkrete afgørelser vanskeliggøre et sammenlignende studium af retspraksis.

Men yderligere må det ved vurderingen af resultaterne af de sammenlignende undersøgelser tages i betragtning, at forskelligt udfald af i øvrigt ensartede retssager kan skyldes forskelligheder i den øvrige lovgivning, navnlig proceslovgivningen.

Antallet af sager, i hvilke ensartet lovgivning ved anvendelse på ensartede retstilfælde er blevet fortolket forskelligt, men hvor sagerne kunne have fået et andet udfald, såfremt kendskab til en tidligere i et andet nordisk land truffet afgørelse om det samme spørgsmål havde foreligget, må herefter antages at være temmelig beskedent.

Indførelsen af et konsultativt organ kan forventes at medføre procesuelle vanskeligheder og må antages at ville blive en ret bekostelig foranstaltning.

Hertil kommer, at tilstedeværelsen af »Nordisk Domssamling» og andre fællesnordiske tidsskrifter og domssamlinger, f. eks. »Nordiskt immateriellt rättsskydd», der bl. a. indeholder oplysning om lovgivning og praksis inden for ophavsretten, »Tidsskrift for Rettsvitenskap», der bl. a. indeholder fortolkningsbidrag til vigtigere retsafgørelser fra de nordiske landes øverste domstole, og »Nordiske domme i sjøfartsanliggender» på længere sigt yderligere vil mindske faren for, at ensartet lovgivning fortolkes forskelligt.

Komiteen mener herefter, at der ikke for tiden foreligger et umiddelbart behov for indførelse af noget organ til sikring af ensartet retspraksis inden for den fællesnordiske lovgivning.

Imidlertid er komiteen klar over, at stillingen hurtigt kan ændres. For så vidt nogle af de nordiske lande indtræder som medlemmer i Det europæiske økonomiske Fællesskab, vil disse lande blive underkastet jurisdiktion af fællesskabets domstol i visse henseender. Den beføjelse til at udstede forordninger, som ifølge Rom-traktaten tilkommer visse af fællesskabets organer kan også komme til at berøre områder, som nu reguleres gennem fællesnordisk lovgivning. Også på andre måder vil deltagelse i fællesskabet kunne influere på denne lovgivning, således som det nærmere udvikles i det følgende. At der i denne situation foreligger behov for øget kontakt også mellem de højeste domstolsinstanser i de nordiske lande synes komiteen åbenbart. Dette spørgsmål bør imidlertid angribes fra andre udgangspunkter end sket i det oprindelige medlemsforslag. Nødvendige foranstaltninger i den omhandlede henseende vil det være naturligt at overveje i forbindelse med løsningen af det problemkompleks, som er taget op til drøftelse i ændringsforslaget.

Efter at der fra nogle af de nordiske lande er fremsat ønske om en tilslutning til Det europæiske økonomiske Fællesskab, bliver det nordiske retsfællesskab at betragte under en helt ny synsvinkel. Det drejer sig ikke længere om at søge gennemført fællesnordisk lovgivning i det omfang det efter indbyrdes forhandlinger er ønskeligt og praktisk muligt og at sikre ensartet anvendelse i praksis af den fællesnordiske lovgivning. Spørgsmålet er nu også — og navnlig — hvorledes den én gang opnåede fælleslovgivning fremtidig kan opretholdes, og hvorledes det nordiske retsfællesskab, der giver sig udtryk ikke blot gennem den egentlige fælleslovgivning, men træder frem også på andre områder inden for retsordenerne i de nordiske lande, kan bevares og videreudvikles under Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Det er en kendt sag, at spørgsmålet om såkaldt harmonisering af lovgivningen inden for fællesskabet er et vigtigt punkt i Rom-traktaten, og de forskellige organer, der er oprettet ved traktaten, har allerede taget skridt til udarbejdelse af forslag til fælleslovgivning. Det kan således nævnes, at de forberedende undersøgelser med henblik på tilvejebringelse af en ensartet europæisk lovgivning vedrørende associationsretten påtænkes tilendebragt allerede i 1962.

Hvis harmoniseringen omfatter et lovgivningsområde, hvor der i forvejen foreligger fællesnordisk lovgivning, vil det eller de nordiske lande, der måtte blive tilsluttet fællesskabet, stå over for muligheden af at skulle tilpasse

denne lovgivning til den fælleslovgivning, som fællesskabets organer når frem til, og hvis ikke alle de nordiske lande tilslutter sig fællesskabet, vil en én gang tilvejebragt retsenhed i Norden kunne være i fare.

Dette er baggrunden for ændringsforslaget.

Efter den opfattelse der har fundet udtryk i ændringsforslaget bør man allerede nu overveje hvorledes det nordiske retsfællesskab kan bevares og udvikles, såfremt et eller flere nordiske lande tilslutter sig Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Komiteen kan ganske tiltræde dette synspunkt. Det kan vel ikke på nuværende tidspunkt siges, om noget nordisk land slutter sig til fællesskabet, men det synes ret vigtigt, at de nordiske lande stedse holder sig ajour med udviklingen inden for denne organisation og i forening gør sig klart, hvilken stilling man vil indtage i påkommende tilfælde.

Hvis det nordiske retsfællesskab skal bevares og videreudvikles også efter en tiltræden af Det europæiske økonomiske Fællesskab, er det efter komiteens opfattelse af afgørende betydning, at de nordiske lande står sammen; og navnlig i den vanskelige situation der kan opstå, såfremt ikke alle nordiske lande slutter sig til fællesskabet, er det vigtigt, at de nordiske lande bibeholder en snæver kontakt, ikke blot indbyrdes, men også med det eller de nordiske lande, der måtte stå udenfor.

Der er ikke inden for komiteen nogen sikker opfattelse af, om det er påkrævet at oprette noget særligt fællesnordisk organ til varetagelse af de nordiske landes interesser over for bestræbelserne for harmonisering af lovgivningen inden for fællesskabet. Denne opgave må dog muligvis kunne overdrages de organer i de respektive lande, der i forvejen varetager forholdet til fællesskabet, blot under snæver indbyrdes kontakt. Af betydning er det under alle omstændigheder, at de for det nordiske lovgivningssamarbejde ansvarlige kobles ind i dette arbejde.

Komiteen vil endvidere finde det hensigtsmæssigt, at Nordisk Råd, der i ikke ubetydeligt omfang har medvirket og medvirker ved tilvejebringelsen af fællesnordisk lovgivning, holdes løbende orienteret om udviklingen på dette område og om de foranstaltninger, der af regeringerne træffes med henblik på at gøre nordiske synspunkter gældende i forbindelse med harmoniseringen af lovgivningen inden for Det europæiske økonomiske Fællesskab samt om de resultatér, der måtte blive opnået. En sådan orientering vil kunne indpasses som et led i en orientering som vedkommende justitsministerier/departementer giver medlemmerne af nærværende komité om lovgivningsspørgsmål med nordisk aspekt, jfr. juridisk udvalgs forslag nr. 5 på 9. session (Nordisk Råd, 9. sess., s. 1239 ff.).

D. Komiteens forslag

Under henvisning til det foran anførte indstiller komiteen,

1. at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget,
2. at rådet i anledning af ændringsforslaget vedtager følgende rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i forening at overveje, hvorledes det nordiske retsfællesskab bedst bevares og udvikles inden for rammerne af Det europæiske økonomiske Fællesskab og at træffe de efter regeringernes opfattelse i så henseende fornødne foranstaltninger.

Oslo, 20. januar 1962

<i>Emil Ahlqvist</i>	<i>Holger Eriksen</i>	<i>Nils Hønsvald</i>	<i>Magnús Jónsson</i>
<i>Harras Kyttä</i>	<i>Erkki Leikola</i>	<i>Jon Leirfall</i>	<i>Olov Rylander</i>
			Formand
		<i>Knud Thestrup</i>	

Ändringsförslag

om bevarande av den nordiska rättsgemenskaben inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen

(Väckt av Knud Thestrup)

Ifølge Rom-traktatens artikel 3 h, skal fællesskabet harmonisere interne love i medlemsstaterne i den udstrækning det er nødvendigt for gennemførelsen af det fælles marked.

De vigtigste bestemmelser om denne harmonisering findes i artiklerne 100—102, hvoraf det bl. a. fremgår, at ministerrådet på forslag af kommissionen kan udstede direktiver for harmonisering af sådanne love og administrative bestemmelser som har direkte indflydelse på etableringen af fællesskabet eller dets virksomhed.

Af de af EEC's kommission hidtil udgivne 4 årsrapporter fremgår det, at de ved traktaten oprettede organisationer foreløbig har taget spørgsmålet om harmonisering inden for følgende lovgivningsområder op til overvejelse: patenter, varemærker, mønstre, licitation, illoyal konkurrence, voldgift, associationsret, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser samt lovgivning vedrørende forskellige forvaltningsmæssige og tekniske hindringer for handelssamkvem (f. eks. kontrol med madvarer, industriprodukter og farmaceutiske frembringelser). Det må påregnes, at yderligere store lovgivningsområder vil blive inddraget under disse overvejelser, herunder områder hvor fællesnordisk lovgivning foreligger, f. eks. køb, aftaler og kommission.

Såfremt ét eller flere af de nordiske lande tiltræder EEC, vil harmoniseringen selvsagt omfatte også vedkommende nordiske landes lovgivning.

Gennem det fællesnordiske lovgivningssamarbejde er de nordiske lande ikke sjældent nået frem til løsninger, der afviger fra retsstillingen i de andre europæiske retsordener, og det kan forudses, at nordiske synspunkter vil blive udsat for et hårdt tryk fra disse retsordener. Hertil kommer særlige problemer, såfremt ikke alle nordiske lande bliver medlem af EEC.

Selv om det endnu ikke er afgjort i hvilket omfang der fra Norden sker tilslutning til EEC, bør man efter min opfattelse allerede nu overveje, hvorledes det nordiske retsfællesskab kan bevares, såfremt et eller flere nordiske lande slutter sig til denne organisation.

Efter min opfattelse bør de nordiske lande holde sig orienteret om det lovgivningsarbejde, der foregår og senere iværksættes inden for EEC. End-

videre bør regeringerne i indbyrdes samarbejde undersøge, hvorvidt de bestemmelser, der måtte blive foreslået af fællesskabets organer med henblik på harmonisering inden for et bestemt lovgivningsområde, stemmer med nordisk lovgivning, og — såfremt harmoniseringen berører et eller flere af de nordiske lande — i forening arbejde for at nordiske synspunkter i videst muligt omfang bliver ført frem.

Under henvisning til foranstående foreslår jeg,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i forening at overveje, hvorledes det nordiske retsfællesskab bedst bevares og udvikles inden for rammerne af Det europæiske økonomiske Fællesskab, og at træffe de efter regeringernes opfattelse i så henseende fornødne foranstaltninger.

Oslo, den 19. januar 1962

Knud Thestrup

**Uppskjutet medlemsförslag
om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.**

Se Sak A 13/1960 (8:e sess., s. 197; behandl. s. 85) samt Sak A 5/1961 (9. sess., s. 295; behandl. s. 122).

BILAGA 1

PM rörande genomförande av likabehandling av nordiska sjömän i förhållande till den nationella lagstiftningen

(Av förstesekretær Even R. Lund)

Ut fra rettferdsbetraktninger og ønsket om i størst mulig utstrekning å søke å bemanne nordiske skip med sjøfolk hjemmehørende i de nordiske land, har spørsmålet vært reist om hvilke tiltak som i dag vil være nødvendig for å få gjennomført fullstendig likestilling av nordiske arbeidstakere ombord i samme skip. Det er her blitt vist til det nære samarbeid som eksisterer mellom de nordiske land og at bestrebelsene med en slik likestilling av sjømenn må sees som en videreføring av hva der allerede er gjennomført for landjordens arbeidstakere. For så vidt kan vises bl. a. til overenskomst av 22. mai 1954 mellom Norge, Danmark, Finland og Sverige om felles arbeidsmarked og til konvensjon av 15. september 1955 mellom de samme land om sosial trygghet. Nordiske sjømenn ombord i nordisk skip betaler da også »sjømannsskatt» til skipets hjemland i likhet med landets egne sjømenn.

På tross av at sjømannen således betaler for de sosiale ytelser, faller han i sin egenskap av yrkesutøver i stor utstrekning utenfor, i sammenlikning med landjordens arbeidstakere.

I Nordisk Råds regi pågår arbeid med, innenfor positivt avgrensede felter, å etablere likestilling mellom nordiske sjømenn ombord. Således tar rekommandasjon nr. 25/1954 sikte på å fjerne visse hindringer for gjennomføring av det felles nordiske arbeidsmarked som ennå eksisterer for sjøens arbeidstakere. (Her blir også spørsmålet om anerkjennelse av sertifikater som gir adgang til visse stillinger ombord trukket inn.) Rekommandasjon nr. 32/1958 angående felles helsetjeneste for sjømenn m. v. er foruten helse-

tiltakene rettet mot visse paragrafer i landenes sjømannslover og trygdetiltak (forsikring).

Det arbeid som er i gang, vil, dersom det fører frem, ha til følge at meget oppnås i retning av nasjonal behandling av nordiske sjømenn. På noe lengre sikt kan det dog være grunn til å overveie en overenskomst som tar sikte på å fange opp alle de forhold som faller utenfor de to rekommandasjoner, m. a. o. å søke å få i stand en generell overenskomst som er »negativt», ikke »positivt» bestemt. Forutsetningen bør da være at de eksisterende rekommandasjoner føres videre uavhengig herav.

Når det gjelder innholdet av en generell overenskomst som nevnt, ville det rent umiddelbart være tiltalende om man derigjennom kunne oppnå at alle nordiske sjømenn, uansett ombord i hvilke fartøyer de tjenestegjør, ble sikret de samme sosiale fordeler. En vil dog snart innse at denne vei i dagens situasjon ikke fører frem. For det første ville dette støte på nærmest uovervinnelige vansker som følge av de mange ulikheter som er til stede i landenes lovgivning. Vel så tungtveiende er dog den innvending at man på denne måte ville kunne legge et uheldig bånd på den sosiale utvikling innen hvert land, bånd som ville føre til at det nordiske samarbeide lett kunne komme i miskredit.

Et videre samarbeid antas således i prinsippet å burde baseres på de samme retningslinjer som Nordisk Råd har lagt til grunn for rekommandasjon nr. 32/1958. Målet er her ikke først og fremst å skape full samstemmighet mellom landenes lover. Derimot vil en ta sikte på at sjømenn med statsborgerskap i et av landene som tjenestegjør i skip hjemmehørende i et annet nordisk land, skal ha samme retsstilling som vedkommende skips hjemland sikrer landets egne borgere (»nasjonal behandling»). Det følger herav at en heller ikke vil kunne legge avgjørende vekt på hvorvidt de forskjellige land gjennom samarbeidet påviselig oppnår de samme fordeler.

Når en går igjennom de regler som gjelder i de nordiske land med hensyn til sjømannens retsstilling, og som ikke allerede er »i søkelyset» (jfr. rekommandasjon nr. 25/1954 og nr. 32/1958), turde det vise seg at de hen-seende i hvilke nordiske sjømenn ombord i nordiske skip ikke får »nasjonal behandling» ikke er særlig mange.

Interesse antas i første rekke å ville samle seg om følgende forhold:

I. Sjømannsloven

I forbindelse med rekommandasjon nr. 32/1958 har en i første rekke hatt sin oppmerksomhet rettet på de bestemmelser i landenes sjømannslover som har sammenheng med sjømanns sykdom eller skade. Dette gjelder således den norske lovs §§ 26, 27 og 28, hvilke igjen får innvirkning med hensyn til § 7.

For så vidt en slik utvidelse ikke måtte medføre noen forsinkelse i arbeidet med de forannevnte spørsmål, har man innen Nordisk Råd intet hatt å bemerke til at en i forbindelse med rekommandasjon nr. 32/1958 dess-

uten trekker inn norsk sjømannslovs §§ 23, 25, 41 og 42, foruten bestemmelsene i sjøfartslovens § 34, samt tilsvarende bestemmelser i de øvrige lands lovgivning, jfr. det sosialpolitiske utvalgs forslag av 4. november 1959¹ sammenholdt med P. M. fra embetsmannsdrøftelser i Stockholm, 27.—28. oktober 1959².

1. Norsk sjøml. § 13

a. Sjømann som er norsk statsborger eller som har sitt bosted i Norge, kan, når ikke annet er avtalt og vedkommende ikke er forhyrt i utlandet, bare si opp eller sies opp til fratreden i norsk havn som skipet anløper for å losse, laste eller gå i opplag.

b. Tilsvarende gjelder i det vesentlige etter dansk, finsk og svensk sjømannslovs § 13 for sjømenn som er vedkommende lands egne borgere.

c. Det vil kunne overveies hvorvidt sjømann hjemmehørende i et nordisk land under tilsvarende forutsetninger, utelukkende skal ha adgang til å sies opp og selv si opp tjenesteforholdet til fratreden i skipets (eventuelt i vedkommendes eget) hjemland.

d. Noen adgang til å inngå gjensidighetsavtaler med hensyn til dette forhold har man ikke etter landenes sjømannslover. Lovendringer vil i tilfelle være påkrevet, for Norges vedkommende med hensyn til § 75.

2. Norsk sjøml. § 14

a. Fortsetter en sjømann som er forhyrt på bestemt tid eller for bestemt reise, i tjenesten etter at tiden er utløpt eller reisen endt uten at ny avtale treffes, kan skipsføreren bare si sjømannen opp til fratreden i norsk havn, dersom sjømannen har sitt bosted i Norge eller ble forhyrt her. (Paragrafen har — i motsetning til § 13 — bare front mot rederne.)

b. Etter finsk og svensk sjømannslovs § 13 — dansk sjømannslovs § 14 — gjelder tilsvarende for dansk, finsk og svensk sjømann som er forhyrt i hjemlandet.

c. Det vil kunne overveies hvorvidt sjømann som er hjemmehørende i et nordisk land, under forhold som nevnt, bare bør kunne sies opp til fratreden i skipets (eventuelt i vedkommendes eget) hjemland.

d. Noen adgang til å inngå gjensidighetsoverenskomster med hensyn til dette forhold har man ikke i landenes sjømannslover. Lovendringer er i tilfelle påkrevet, for Norges vedkommende med hensyn til § 75.

3. Norsk sjøml. § 19, tredje ledd

a. Enhver sjømann som tjenestegjør ombord i norsk skip kan sende hyremidler til Norge gjennom de norske konsulater som departementet bestemmer (fortusatt at de stedlige valutabestemmelser gir adgang til dette). Staten er ansvarlig for slike pengeforsendelser, som skjer uten utgift for sjømannen.

¹ 7:e sess., s. 1962.

² 7:e sess., s. 1841.

b. Tilsvarende gjelder etter dansk, finsk og svensk sjømannslovs § 19, tredje ledd, dog med den forskjell at denne retten i disse land bare gjelder for landenes egne borgere.

c. Det kan her tenkes følgende løsninger.

aa. Det vil kunne overveies hvorvidt det i de øvrige land bør åpnes adgang for nordiske sjømenn til å sende hyremidler til mottaker i skipets hjemland, slik at f.eks. en norsk sjømann ombord i dansk skip, bosittende i Danmark, får sende midler gjennom dansk konsulat til familie i Danmark.

bb. Det kan også komme på tale hvorvidt en sjømann bør ha adgang til å sende hyremidler til annet land enn skipets hjemland, forutsatt at sjømannen bor i (eventuelt er borger av) det annet land. Dette ville innebære at en dansk sjømann ombord i et svensk skip, fikk adgang til gjennom svensk konsulat å sende hyre til sin familie i Danmark.

cc. Man kunne også overveie hvorvidt nordiske sjømenn ombord i nordiske skip bør kunne sende hyremidler til oppgitt mottaker i ethvert av de nordiske land, uansett hvorvidt vedkommende er bosatt i eller borger av mottakerlandet.

d. Alternativet forsendelse av hyremidler til skipets hjemland (aa) reiser ingen problemer i relasjon til norsk sjømannslov.

Etter dansk sjømannslovs § 85 vil Kongen under forutsetning av gjensidighet kunne bestemme at også sjømenn som ikke er danske statsborgere skal komme inn under § 19, tredje ledd.

I forhold til finsk og svensk sjømannslov vil lovendring måtte foretas.

Med hensyn til alternativene (bb) og (cc) vil det for samtlige lands vedkommende fordres lovendringer. Det er dog ikke helt klart i hvilken utstrekning man i Danmark måtte mene seg å ha hjemmel for gjensidighetsoverenskomster også med hensyn til disse alternativer.

(En vil her få føye til at fremmed sjømann som måtte bli avvist av konsulat tilhørende skipets hjemland, må formodes å få bistand av eget lands konsulat for forsendelse av hyremidler til dette land.)

4. Norsk sjøml. § 20, første ledd

a. Enhver sjømann kan kreve at en viss del av hans hyre skal utbetales som månedlig trekk til bestemt mottaker i Norge eller innsettes i norsk bank. Denne bestemmelsen retter seg mot skipsføreren og rederiet.

b. Tilsvarende gjelder etter dansk, finsk og svensk sjømannslov, også § 20, første ledd.

c. Denne bestemmelse begunstiger den sjømann som har en viss faktisk tilknytning til skipets hjemland. Det vil kunne overveies hvorvidt sjømannen også bør kunne kreve å få trekk utbetalt til bestemt mottaker (eventuelt innsatt på konto) i annet nordisk land (eventuelt under forutsetning av at han er bosatt i eller borger av det annet land).

d. Det vil i tilfelle fordres endringer i samtlige lands lover.

5. *Norsk sjøml. § 30*

a. For sjømann som dør mens tjenesteforholdet består eller som dør mens han har rett til sykepleie eller er under befordring for rederens regning, skal utgiftene ved begravelse eller kremasjon samt ved gravsetting av asken betales av rederen. Dør sjømannen mens han har rett till sykepleie eller var under reise for statens regning, betaler staten disse utgiftene.

b. Tilsvarende gjelder etter dansk og finsk sjømannslovs § 30. Det samme gjelder etter svensk sjømannslovs § 30, dog med den forskjell at man her ikke finner noen bestemmelse om plikt for staten til å bekoste begravelse (kremasjon og gravsetting av aske). I den svenske »Instruktion för beskickningar och konsulat» (IBK), § 54: 4, gis imidlertid visse ytterligere bestemmelser.

c. For så vidt som plikten til å bekoste en sjømanns sykepleie utvides ved gjensidighetsoverenskomster eller retten til reise for rederens regning utvides på samme måte, vil det kunne reises spørsmål hvorvidt dette skal ha konsekvenser for utgiftene ved begravelse m.v. (Det vil for så vidt også kunne bli tale om utvidet ansvar for statskassen.)

d. I tilfelle vil det være påkrevet med endring av den norske lovs § 75 og tilsvarende endringer må også foretas i de øvrige land. (For at staten skal bli ansvarlig for slike utgifter, må det i Finnland og Sverige i tilfelle også foretas endringer med hensyn til § 30.)

6. *Norsk sjøml. § 34*

a. Sjømann som gis avskjed av annen grunn enn omhandlet i lovens §§ 32 eller 33 — man får da tilbake »kontraktsbruddtilfellene» —, har, hvis avtalen bare kunne sies opp til opphør i norsk havn, rett til fri reise til slik havn eller til bostedet, dersom vedkommende har bosted i Norge.

b. Tilsvarende gjelder etter § 34 i dansk, finsk og svensk sjømannslov.

c. Som omtalt ovenfor under § 13 vil det kunne overveies hvorvidt enhver sjømann hjemmehørende i et nordisk land under forutsetninger som nevnt i paragrafen, bare skal ha adgang til å sies opp og selv si opp tjenesteforholdet til fratreden i skipets (eventuelt i vedkommendes eget) hjemland. Dette vil også kunne gis virkning for § 34, slik at f.eks. svensk sjømann gis rett til reise til Norge (eventuelt til bosted i Sverige) etter ugrunnet avskjed fra norsk skip.

d. I tilfelle vil det være nødvendig å endre norsk sjømannslovs § 75. Tilsvarende endringer må også foretas i de øvrige land.

7. *Norsk sjøml. §§ 3, 38, 39 og 40*

a. Den første av paragrafene har bestemmelser med hensyn til skipsføreren som dekker samme forhold som lovens § 34. De øvrige regulerer sjømannens stilling for tilfelle av at skipet ikke måtte være i sjødyktig stand, dersom mannskapets oppholdsrum er helsefarlige, dersom sjømannen blir mishandlet ombord uten at skipsføreren etter oppfordring gir ham beskyttelse samt tilfellet av at skipet måtte miste retten til å føre norsk flagg.

I alle tilfelle blir sjømannen sikret rettigheter som etter sjøml. § 34.

b. I det vesentlige gjelder det samme i medhold av dansk, finsk og svensk sjømannslovs §§ 3, 38, 39 og 40.

c. Det vil kunne reises spørsmål om hvorvidt tilsvarende utvidelser bør foretas i denne sammenheng som ovenfor antydnet under § 34.

d. I tilfelle vil det være nødvendig å endre norsk sjømannslovs § 75. Tilsvarende endringer må også foretas i de øvrige land.

8. Norsk sjøml. § 35, annet ledd

a. Paragrafen har bl. a. bestemmelser om rett for gravid arbeidstaker til under visse forutsetninger å kreve fri reise med underhold til bosted i Norge for statens regning. Nærmere forskrifter herom er fastsatt ved kgl. res. av 21. august 1959.

Begunstiget med hensyn til hjemreiseretten er enhver gravid arbeidstaker uansett statsborgerskap som har sitt bosted i Norge.

b. Tilsvarende bestemmelser finnes hverken i Danmark, Finland eller Sverige.

c. Det vil kunne reises spørsmål om hvorvidt ikke kvinnelige arbeidstakere hjemmehørende i annet nordisk land og som tjenestegjør ombord i norsk skip, bør gis en tilsvarende rett.

d. Norsk sjømannslovs § 75 har hjemmel for inngåelse av overenskomster med andre land med hensyn til denne retten, under forutsetning av gjensidighet.

Her kan tenkes to løsninger:

aa. De øvrige nordiske land etablerer regler med hensyn til samme forhold, og skaffer seg hjemmel for inngåelse av gjensidighetsavtaler herom.

bb. Man ser sjømannsloven under ett som et hele, og gir de rettigheter man har til kontraherende land uten at man derfor forutsetter å få tilbake rettigheter med hensyn til de samme forhold. (Dette alternativ ligger formentlig utenfor rammen av norsk sjømannslovs § 75 og de tilsvarende gjensidighetsparagrafer i de øvrige lands lover, og ville således gjøre det nødvendig i disse lover å få en egen bestemmelse av generell karakter om adgang til inngåelse av overenskomster med annet nordisk land med hensyn til sjømannslovens bestemmelser rent i alminnelighet.)

9. Norsk sjøml. § 71

a. Paragrafen har bestemmelser om rett til erstatning for norsk sjømann, eller sjømann som har bosted i Norge, og som avskjediges fra sin stilling ombord uten at dette har saklig grunn i rederens eller sjømannens forhold, men skyldes helt utenforliggende grunner.

b. Tilsvarende bestemmelser finnes hverken i Danmark, Finland eller Sverige.

c. Det vil kunne reises spørsmål om hvorvidt ikke sjømann hjemmehørende i annet nordisk land bør sikres samme rettsstilling etter norsk lov.

d. Norsk sjømannslovs § 75 har ingen hjemmel for inngåelse av overenskomster med hensyn til denne retten.

Her kan tenkes to løsninger, i likhet med hva der er antydnet under § 35 ovenfor:

aa. De øvrige land etablerer bestemmelser med hensyn til samme rettsforhold, og samtlige land skaffer seg hjemmel for gjensidighetsoverenskomster.

bb. Man ser sjømannslovene som et hele og gir til kontraherende land av de rettsinstitutt som man har. En viser her særskilt til hva som ovenfor er anført om etablering av en generell hjemmel for overenskomster i loven.

10. Norsk sjøml. § 77

a. Paragrafen fastslår at sjømann med bosted i Norge, og som måtte befinne seg i utlandet uten midler til sitt underhold, har krav på å motta lån hos norsk konsul etter retningslinjer som Kongen fastsetter, jfr. kgl. res. av 13. november 1953.

Det følger herav at også sjømenn som er statsborgere i annet nordisk land har rett til hjelp, dersom vedkommende har sitt bosted i Norge, mens på den annen side statsborgerskap alene ikke er tilstrekkelig (for så vidt heller ingen betingelse).

I henhold til utenriksinstruksen av 10. august 1923 har dessuten de utenrikske stasjoner adgang til å yte økonomisk bistand til norske og utenlandske sjømenn som ikke kommer inn under lovens § 77 («til avhjelp av de mest trengende behov»).

b. De øvrige land har ingen bestemmelser om slik rett til bistand i sine sjømannslover. Derimot har man her bestemmelser om hjelp i de respektive lands utenriksinstruksjoner, jfr. således dansk utenriksinstruks, § 96, finsk utenriksinstruks § 42 og svensk utenriksinstruks § 53.

For disse lands vedkommende gjelder en forholdsvis liberal adgang til å yte lån til egne borgere, men en mer begrenset adgang til å yte bistand til fremmede sjømenn som senest har tjenestegjort ombord i vedkommende lands skip.

c. Det spørsmål vil her kunne reises hvorvidt sjømann hjemmehørende i annet nordisk land bør sikres samme rett til økonomisk bistand (lån) som vedkommende land sikrer egne borgere (sjømenn bosittende i landet).

En kan her tenke seg et samarbeide etter to retningslinjer:

aa. Man tar sikte på fullstendig likestilling, slik at sjømann, som f. eks. senest har tjenestegjort ombord i svensk skip skal ha samme rettsstilling overfor svensk utenriksk stasjon uansett i hvilket nordisk land han måtte være hjemmehørende.

bb. En kan også tenke seg en mindre omfattende ordning hvoretter skipets hjemlands representasjon bare skal tre i funksjon for så vidt sjømannens hjemland ikke er representert på stedet. (Dette siste synes kanskje mindre rimelig, når en også tar i betraktning at de nordiske sjømenn på like linje betaler for sosiale goder til skipets hjemland.)

I denne sammenheng kan det være naturlig å se en spesiell side av konvensjonen av 15. september 1955 om sosial trygghet. I henhold til denne har person hjemmehørende i ett nordisk land, og som under opphold i et annet nordisk land måtte bli nøddestedt, krav på at de lokale myndigheter yter ham hjelp til hjemreise m. v. Er derimot vedkommende i egenskap av sjømann blitt etterlatt i havn innen landets grenser, vil han bli å henvise til sitt hjemlands konsulære representasjon på stedet.

Skal en først etablere gjensidighet med hensyn til lån til sjømenn utenfor Skandinavia, kunne det synes nærliggende om dette også ble utvidet til å gjelde sjømann under opphold innen Norden, og da slik at han ble omfattet av vedkommende sosiallover i likhet med andre nordiske borgere (hjemmehørende personer) som måtte oppholde seg der. Dette skulle i tilfelle innebære at en sjømann, i stedet for sitt hjemlands konsulat, skulle henvende seg til de sosiale myndigheter på stedet for hjelp.

d. Gjennomføring av en ordning med likestilling når det gjelder lån vil gjøre det nødvendig med endring av norsk sjømannslovs § 75, med mindre man får innarbeidet en alminnelig bestemmelse som tidligere omtalt under § 35, annet ledd. Videre vil det for samtlige lands vedkommende være nødvendig med endringer i gjeldende instruksjoner til utenrikske stasjoner, hva form de måtte ha (lov eller forordning).

Med hensyn til sjømenn som måtte bli etterlatt i noen nordisk havn, formoder man at vedkommende sosiallovgivning som konvensjonen om sosial trygghet baserer seg på, hjemler adgang til å gi sjømenn samme sosiale ytelser som andre nordiske borgere. (En har ikke hatt anledning til å undersøke forholdet nærmere.)

Gjennomføringen av en ordning med hjelp (eventuelt i form av lån) reiser særlige administrative spørsmål, nemlig om hvordan inndriving av lån skal foregå.

Skal inndriving av lån foretas overfor sjømannen, turde det overveies hvorvidt ikke dette burde foregå ved administrasjonen i det land hvor sjømannen er hjemmehørende, slik at sjømannens hjemland »forskudter» det långivende land. Under enhver omstendighet bør sjømannens hjemland være behjelpelig med avkrevingen. Dette er også i samsvar med konvensjonen om sosial sikkerhet, jfr. artikkelene 28 og 32.

For så vidt som hjelpen måtte bli å anse som sosialtrygd, som ikke skal betales tilbake, vil det bli spørsmål om ikke utbetalingslandet bør bære utlegget.

II. De maritime sosiale trygder

Konvensjonen av 15. september 1955 mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige om sosial trygghet omfatter i prinsippet all den stønad som etter den i vedkommende land til hver tid gjeldende sosiale lovgivning og bestemmelser i samband hermed, ytes ved alderdom, nedsatt ervervs-

evne, sykdom, ulykke og yrkessykdom, arbeidsløshet, svangerskap og fødsel, samt til barn, etterlevende og trengende.

I Norge er det etablert spesielle trygdeordninger for sjømenn. Fremmede sjømenn, som ikke har bosted i Norge, faller i regelen utenfor disse trygdene. I de øvrige land går i de fleste tilfelle sjømennene inn i ordinære trygdeinnretninger. I disse land er medlemsskap for sjømenn i stor utstrekning forbeholdt egne sjømenn, uttrykkelig eller ved vilkår som indirekte vil føre til et slikt resultat. Likevel heter det i artikkel 29 i konvensjonen at likt med opphold i et av de kontraherende land anses forhyring på skip som fører vedkommende lands flagg.

Som berørt i de innledende merknader til nærværende P.M., tar allerede rekommandasjon nr. 32/1958 sikte på å etablere likestilling mellom nordiske sjømenn ombord i samme skip i visse trygdemessige relasjoner. I første rekke har man nok her hatt for øye de trygder som har sammenheng med en sjømanns sykdom/skade.

Innen Nordisk Råd har det vært gitt uttrykk for ønskeligheten at trygdespørsmålene fremmes samtidig med de øvrige forhold som rekommandasjon nr. 32/1958 omhandler. Da det imidlertid i øyeblikket neppe er mulig å forutsi i hvilken utstrekning trygdene vil bli trukket inn under en konvensjon (eller tilsvarende overenskomst eller overenskomster) på grunnlag av rekommandasjonen, skal en i det etterfølgende omtale de trygder som har aktuell interesse.

1. Syketrygd

Man har i Norge en spesiell syketrygd for sjømenn i utenriks fart. De øvrige land har ingen slik særtrygd.

I henhold til overenskomst av 19. desember 1956 mellom Sverige, Danmark, Island og Norge om overflytting mellom sykekasser samt om sykepleie ved tilfeldig besøk gjelder generelt at sykepleie for regning av nasjonal sykekasse ikke skal gis sjømann som da behovet for pleie oppsto, var sikret hjelp i henhold til sjømannsloven. Hermed er sagt at sjømannen faller utenfor i de tilfelle at han blir syk i lovens forstand i forbindelse med sin yrkesutøvelse. Oppholder han seg derimot i et nordisk land av tilfeldige grunner, vil han være beskyttet i likhet med øvrige nordiske borgere.

Samtlige land unntatt Sverige har hjemmel for å utvide sykeforsikringen til å omfatte sjømenn i deres egenskap av yrkesutøvere.

2. Ulykkestrygd

Full gjensidighet foreligger her mellom de nordiske land hva retten (og plikten) til medlemsskap angår, uten dog at ytelsene etter landenes nasjonale lover er helt de samme.

3. Arbeidsløshetstrygd

a. Under norsk arbeidsløshetstrygd — som er en offentlig, obligatorisk trygd i likhet med syketrygden — kommer enhver person som er bosatt i

Norge (uansett statsborgerskap). Det gjelder til dels egne bestemmelser for sjømenn i utenriksk fart, men også her er regelen at de, såframt de har bosted i Norge, er pliktige medlemmer, jfr. lov om trygd mot arbeidsløyse av 28. mai 1959, § 1, punkt 2.

I utlandet yter trygden stønad i angitte havner som anses som sentra for forhyringen til norske skip. Den stønad som utbetales, er ment å skulle være tilstrekkelig for opphold på vedkommende sted.

b. I Danmark har man ingen offentlig, obligatorisk arbeidsledighetstrygd for sjømenn, som imidlertid i regelen står tilsluttet private kasser. I henhold til »lov om arbeidsanvisning og arbeidsløshedsforsikring m. v.» av 23. juni 1932, § 4, skal det nemlig ved anvisning av ledige stillinger i tilfelle av flere søkere, gis fortrinn til medlem av »anerkendt» arbeidsløshetskasse, jfr. også lov av 31. mars 1937 (forhyrings- og mønstringsloven), § 3.

De forskjellige fagforeninger pålegger dessuten sine medlemmer å stå tilsluttet de arbeidsløshetskasser som de selv forestår. (Kassene har også arbeidsanvisningen innenfor sine »fag».)

Prinsipielt er dansk statsborgerskap intet vilkår for medlemskap i slike kasser. For Sømændenes Arbejdsløshedskasse (for den underordnede dekkbesetning) gjelder således etter dennes vedtekter, § 5, at som medlemmer kan opptas person hvis hovedervert og vesentlige livsopphold er lønnsarbeid innen sjømannsfaget, som er bosatt i Danmark, eller som er dansk og seiler i utenriks fart uten fast bopel i Danmark, eller som er utlending og forhyrt med dansk skip. Tilsvarende gjelder for Søfyrbødernes Arbejdsløshedskasse. I praksis vil imidlertid dette medføre at utlendinger som ikke har tjeneste ombord i dansk skip (og dette oppnår de ikke i Danmark), heller ikke kommer inn under trygden.

Reglene for »søkokkenes», maskinmestrenes og styrmennenes kasser er mindre strenge.

Disse kasser yter, når en visstnok bortser fra Antwerpen, ikke stønad til medlemmer under opphold utenfor Danmark. Her må man i tilfelle falle tilbake på de bestemmelser som gjelder for »nødlidende» sjømenn, jfr. merknadene i det foregående ad norsk sjømannslov § 77.

c. I Finland har man f.t. ingen ordning med obligatorisk arbeidsløshedsforsikring, men slik lovgivning er for nærværende under forberedelse. Det er mulig at en slik trygd kan bringes i stand i nær fremtid. Inntil videre har man bare et system med private arbeidsløshetskasser. Egne kasser for sjømenn finnes dog ikke.

d. Arbeidsløshedsforsikringen er også i Sverige i prinsippet frivillig og organisert i arbeidsløshetskasser som har offentlig godkjennelse. Enhver sjømann ombord i svensk skip har rett til medlemskap i disse kasser, uansett statsborgerskap eller bostedsforhold.

I utlandet yter kassen stønad i såkalt sentralhavn, men bare med beløp svarende til dem som utbetales i Sverige.

Til sjømann som er svensk statsborger, kan av utenriksk stasjon utbetales arbeidsledighetshjelp (jfr. »Kungl. Maj:ts kungörelse av 29. 6. 1950 angående

understöd till sjömän vid arbetslöshet i utländsk hamn»). Her gjelder det til dels avvikende bestemmelser om tilbakebetalingsplikt alt etter beskaffenheten av de utbetalinger som er foretatt (»utlandstillägg» eller »utfyllnadsbelopp»).

e. Det vil her kunne reises spørsmål om hvorvidt arbeidstaker som i egenkap av sjømann er medlem av arbeidsløshetsstrygd i sitt hjemland, skal ha adgang til å overføre sitt medlemsskap til et annet nordisk land¹, ved der å melde seg som hyresøkende eller ta ansettelse ombord i fartøy hjemmehørende i det annet land. Erverv av nytt medlemsskap i det annet land kan her også komme på tale.

I denne sammenheng må det formentlig særskilt overveies hvorvidt en gjensidighet også bør omfatte retten til å heve stønad utenfor Norden. Som det vil ha fremgått av det foregående, er det — når en for Danmarks vedkommende ser bort fra Antwerpen — bare Sverige og Norge som har utbetaling av stønad i de særlige forhyringssentra. Videre vil spørsmålet om stønad muligens kunne stille seg forskjellig før og etter et tjenesteforhold.

Spørsmålet om gjensidighet i relasjon til arbeidsløshetsstrygden må formentlig sees i sammenheng med rekommandasjon nr 25/1954 (spørsmålet om et felles arbeidsmarked for sjømenn).

f. aa. Etter den norske lov om trygd mot arbeidsløse, § 1, punkt 2, kan lovens bestemmelser under forutsetning av gjensidighet utvides til også å omfatte sjømenn som ikke er bosittende i Norge.

bb. Tilsvarende adgang har man etter ovennevnte danske lov av 23. juni 1932, § 15 A, stk. 7. Faktisk vil forøvrig her de samme hindringer gjøre seg gjeldende for andre nordiske sjømanns optakelse i de danske arbeidsløshetskasser, som i dag har ført til at man på dansk side ikke har kunnet slutte opp om rekommandasjon nr. 25/1954 for så vidt angår underordnede sjømenn.

Da de danske kasser ikke utbetaler stønad utenfor Danmark, vil det også kunne bli spørsmål om hvorvidt der av dansk utenriksk stasjon i stedet skal ytes lån etter samme retningslinjer som for danske statsborgere, jfr. herom anførselene under norsk sjømannslovs § 77.

cc. Spørsmålet om forholdet til den fremtidige finske arbeidsløshetsforsikring, må foreløpig holdes åpent.

dd. Som det vil ha fremgått av det foregående er de svenske »arbetslöshetskassorna» i prinsippet åpne for enhver sjømann som tar ansettelse ombord i svensk skip.

(Den svenske forordning av 14. desember 1956 har for øvrig i sin § 25 hjemmel for inngåelse av gjensidighetsavtaler om »tillgodoräknande av medlemsavgifter m. m.»

I forbindelse med eventuelle gjensidighetsavtaler vil for Sveriges vedkommende spørsmål oppstå om utvidet adgang for de utenrikske stasjoner til

¹ Avtale om overføring under angitte forutsetninger av medlemsskap er i 1955 inngått mellom på den ene side »sømændenes og sofyrbødernes arbejdsløshedskasser» i Danmark og på den annen side Sjöfolkets erkända arbetslöshetskassa i Sverige.

også å yte arbeidsledighetshjelp til ikke svenske statsborgere. En slik utvidelse vil kunne gjennomføres ved kgl. forordning.)

4. Pensjonstrygd

a. Under den spesielle pensjonstrygd for sjømenn som er hjemlet i lov av 3. desember 1948 går enhver sjømann ombord i norsk skip som tilfredsstiller de krav som loven oppstiller, under forutsetning av at vedkommende er norsk statsborger eller har sitt bosted i Norge. Denne trygd er offentlig og obligatorisk på samme måte som sykestrygden er det.

b. I Danmark har man ingen offentlig regulert pensjonstrygd for sjømenn. Spørsmålet om inngåelse av gjensidighetsavtaler oppstår for så vidt heller ikke.

c. I Finland finnes særskilt lov om »sjömanspension» av 26. januar 1956. Loven sikrer sjømann ombord i finsk fartøy pensjon på grunn av alderdom eller arbeidsuførhet, under forutsetning av at lovens minimumskrav om fartstid er oppfylt. Som fartstid kan bare godtas tjeneste ombord i finsk fartøy. Mulighet for på gjensidighetsgrunnlag å ta i betraktning tjeneste ombord i utenlandsk fartøy, har man ikke med lovens nåværende ordlyd.

d. Man har i Sverige forskjellige bestemmelser med hensyn til pensjonering av underordnede sjømenn og medlemmer av skipsbefalet.

Medlemmer av Handelsflottans pensionsanstalt er bare underordnede sjømenn som er svenske statsborgere, jfr. reglement av 4. februar 1944. (Det foreligger nå et forslag om at endog andre enn svenske statsborgere skal ha rett til å bli medlemmer av »pensionsanstalten» og under visse forutsetninger kunne få pensjon i overensstemmelse med de vilkår som gjelder for svenske sjømenn.)

For befalet (til denne kategori regnes i denne relasjon også stuert) gjelder det dessuten tariffbestemmelser om privat pensjonsforsikring. Pensjon tegnes for disse i selskaper som tegner slik forsikring for funksjonærer eller i Sjöbefälets pensionskassa, understödsföreningen (SPK). Ethvert medlem av skipsbefalet kommer inn under slik forsikring, uansett statsborgerskap og bostedsforhold. Befal som ikke er svenske statsborgere kan dog fri seg fra medlemsskap, dersom vedkommende ikke står tilsluttet svensk befalsorganisasjon.

e. Spørsmål oppstår her hvorvidt nordisk sjømann tjenestegjørende ombord i fartøy hjemmehørende i annet nordisk land, skal få godskrevet farts-tid i relasjon til de pensjonsbestemmelser som gjelder i skipets hjemland.

f. aa. Etter lov om pensjonstrygd for sjømenn, § 44, kan Kongen slutte overenskomst med annet land om gjensidighet med omsyn til sjømannspensjonering. Det vil i denne forbindelse særskilt måtte overveies hvorvidt i relasjon til de land som ingen særskilt pensjonstrygd har for sjømenn, en alminnelig konvensjon om sjømanns likestilling vil tilfredsstille lovens forutsetninger om motytelse. Skulle dette være utilstrekkelig, må loven endres dersom danske og finske sjømenn skal komme inn under trygden.

bb. Spørsmålet om inngåelse av gjensidighetsavtaler oppstår ikke for Danmarks vedkommende.

cc. I prinsippet består det allerede likestilling i relasjon til finsk lov.

dd. For Sveriges vedkommende vil det, hva den underordnede besetning angår, først kunne skje en utvidelse av pensjonsrettighetene ved endring av gjeldende reglement av 4. februar 1944.

Med hensyn til befalet (og stuertene) foreligger det allerede full likestilling.

III. Ferie, velferdstjeneste m. v.

1. Feriebestemmelsene

I prinsippet blir alle arbeidstakere ombord i skip hjemmehørende i noe nordisk land stillet på like linje hva angår ferie. Dette gjelder dog ikke ubetinget hva angår tidspunktet for ferien.

a. I henhold til gjeldende norske føresegner om ferie for sjømenn av 19. mars 1948 skal rederiet fastsette tidspunktet for sjømannens ferie. Det kan dog ikke uten samtykke av sjømannen dele opp den årlige ferie eller gi ham ferie i havner utenfor det land hvor han ble tilsatt eller der han hører hjemme.

b. I Danmark gjelder i henhold til »bekendtgørelse» av 30. juni 1953 om »ferie med løn for søfarende», § 5, at ferie skal tas etter gjensidig avtale. Med mindre annet er avtalt, skal ferie gis når fartøyet anløper en av følgende danske havner:

aa. Den havn hvori skipet er hjemmehørende,

bb. den havn i hvilken den ferieberettigede ble forhyrt, eller

cc. den havn hvor skipets reise slutter.

c. I henhold til finsk lov om sjømanns ferie av 2. juni 1939 skal sjømannen gis ferie i en av følgende finske havner:

aa. Skipets hjemsted,

bb. stedet der sjømannen tiltrådte tjenesten eller,

cc. stedet der skipets reise slutter.

Avvikelser fra lovens bestemmelse kan skje, dersom partene blir enige om det. Rederen har rett til å bestemme tidspunktet for ferien, men han bør underrette sjømannen om dette minst en uke i forveien, dersom dette ikke er ugjørlig på grunn av særlig tungtveiende årsaker.

d. I henhold til svensk »lag om semester» av 29. juni 1945 kan rederen (skipsføreren) uten noen begrensninger bestemme stedet hvor en sjømann skal ha sin ferie, dog ikke i utlandet.

e. Det vil her kunne melde seg spørsmål hvorvidt noen nordisk sjømann må behøve å ta ferie i annen havn enn i hjemlandet, dersom sjømann hjemmehørende i skipets hjemland bare kan pålegges å ta ferien i hjemlandet.

f. I denne henseende gjøres det ingen forskjell i henhold til de gjeldende norske og svenske bestemmelser.

De danske og finske bestemmelser begunstiger derimot sjømenn som er bosittende i Danmark respektive Finland. Skal sjømenn bosittende i andre

av de nordiske land kunne begunstiges på en tilsvarende måte, må det i disse to land lovendring til.

2. Velferdstjenesten

a. I Norge er det med hjemmel av lov av 13. desember 1946 ved kgl. res. av 11. juli 1947 bestemt at velferdsavgift skal erlegges av og for samtlige mannskaper som tjenstegjør på skip under norsk flagg og som mottar lønn av rederen. Samtidig ble bestemt at avgift skulle erlegges av sjømenn som tjenstegjør ombord i skip i innenriks fart og som erlegger sjømannsskatt.

I realiteten vil dette si at alle nordiske sjømenn ombord i et norsk skip er stillet likt i relasjon til velferdstjenesten.

b. For Danmarks vedkommende gjelder i henhold til lov av 30. april 1948 om »vedfærdsforanstaltninger for søfarende», jfr. »bekendtgørelse» av 3. mai s. å., at velferdsavgift skal svares for enhver som er forhyrt med dansk skip og som kommer inn under ulykkesforsikringslovgivningen. Også her er for så vidt likestilling til stede.

c. I Finland er en statlig velferdstjeneste under forberedelse.

d. Etter svensk »lag om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk» av 30. juni 1948 skal velferdsavgift erlegges for enhver sjømann som er på-mønstreret svensk fartøy for utenriksk fart.

Likestilling er for så vidt også her til stede.

e. Som det vil ha fremgått av det foregående, er det i Norge, Danmark og Sverige (som har statlig velferdstjeneste) likestilling mellom arbeidstakere i relasjon til velferdstjenesten.

Faktisk er også velferdstiltakene som et land har etablert, i stor utstrekning åpne for sjømenn fra andre nordiske skip. Det spørsmål melder seg imidlertid om ikke velferdstiltakene ute kan gjøres felles i ennå større grad enn hittil slik at velferdssekretærer, velferdsnemnder m. v. arbeider på nordisk basis.

Dette blir formentlig i første rekke et administrativt og budsjettmessig spørsmål.

3. Annen offentlig servicevirksomhet

I forbindelse med rekommandasjon nr. 32/1958 angående felles helse-tjeneste for sjømenn m. v. er bl. a. tatt opp spørsmålet om etablering av felles nordiske legekontorer for sjømenn, anvendelse av samme »sjømannsleger» og sykehus. Under punkt 2 ovenfor har en videre pekt på et tilsvarende samarbeid med hensyn til velferdstjenesten.

Rent i sin alminnelighet kan man si at det parallelt med utviklingen av den sosiallovgivning som vedkommer sjømenn, har skjedd en utbygning av det administrative apparat. De organer som således er etablert, er til dels tillagt omfattende servicefunksjoner. Det siktes i første rekke til de konsulære stasjoner samt forhyrings- og mønstringskontorene (sjømannskontor i Norge og tilsvarende innretninger i de øvrige land).

Disse organer har i dag faktisk til oppgave å veilede og bistå sjømannen

i alle livets forskjellige situasjoner, etablere kontakt mellom sjømannen og det offentlige så vel som mellom sjømannen og hans pårørende. Gjøremålene er for så vidt like mangfoldige som livet selv.

Nok i det overveiende antall tilfelle blir nordiske sjømenn fra samme skip stillet likt med hensyn til denne servicevirksomhet — men slett ikke alltid. En nøyer seg her bare med å vise til hva der ovenfor er anført i avsnitt I ad § 19 om hjemsendelse av hyremidler og ad § 77 om utbetaling av lån.

Det reiser seg i denne forbindelse for det første spørsmål om i hvilken utstrekning nordiske sjømenn fra samme skip bør stilles likt i relasjon til de offentlige kontorer som hører under skipets hjemland. Dernest bør det overveies i hvilken utstrekning disse organer bør betjene enhver sjømann fra nordisk skip, uansett hvilket skip han er eller har vært knyttet til. En har med andre ord reist spørsmålet om i hvilken utstrekning også disse organer må kunne gjøres »felles».

Særlig hva de konsulære stasjoner angår vil formentlig handelspolitiske og andre nasjonale hensyn tilsi at disse i stor utstrekning opprettholdes for hvert enkelt land. Likevel måtte det kunne søkes nærmere utredet i hvilken grad spesielle gjøremål hensiktsmessig kan skilles ut og eventuelt legges til felles organ. For sjømannen ville formentlig meget være oppnådd dersom de nordiske konsulat — i hvert fall hvor det er fagstasjoner — kunne samles i en bygning. Kanskje lot det seg da også gjøre å etablere et visst kontorfellesskap.

IV. Fremtidig lovgivning

Skal en forsøke å oppnå likestilling med hensyn til nordiske sjømenn ombord i samme skip, er det selvsagt viktig å se hen til den allerede eksisterende lovgivning. Ikke mindre viktig er det imidlertid å få sikkerhet for at også den »lovgivning» — begrepet tatt i videste forstand — som vil komme, tilgodeser de samme hensyn. (Igjen bør det understrekes at det hermed ikke er sagt at man innen de forskjellige land hverken bør eller skal ha bestemmelser av samme innhold.)

Ellers må en være oppmerksom på at likestilling av nordiske sjømenn ombord i samme nordiske skip, også kan fremby betenkeligheter. En sikter her til de øvrige nasjonaliteter som bemanner skandinaviske skip, som vi er avhengige av, og som i fremtiden vil kunne føle seg »stemoderligt» behandlet. Ut fra dette hensyn hadde det kunnet fremstille seg som ønskelig — hva også tidligere er blitt omtalt — dersom alle arbeidstakere ombord kunne sikres de samme rettigheter. En begrensning av likestillingen til nordiske sjømenn, må i tilfelle kunne begrunnes med at disse — i motsetning til øvrige nasjonaliteter ombord — alle betaler for de sosiale ytelser til skipets hjemland som følge av ordningen med sjømannsskatt. Alle nordiske sjømenn betaler således i dag full, ordinær sjømannsskatt.

For så vidt som det måtte bli overveiet å føre arbeidet med likestilling av nordiske sjømenn videre, kan det komme på tale å formulere en programmer-

klæring hvoretter det henstilles til landene i forbindelse med forhold som i fremtiden måtte bli regulert ved lov eller annen bestemmelse, og som er av betydning for sjømannen i hans egenskap av yrkesutøver, så vidt mulig å sikre at sjømenn som er borgere av andre nordiske land, sikres de samme rettigheter og sosiale goder som egne borgere.

København, 20. januar 1960

BILAGA 2

PM rörande sjömäns, fiskares och deras familjemedlemmars sjuk- och yrkesskadeförsäkring i Sverige¹

(Utarbetad av riksförsäkringsanstalten i Sverige)

A. Sjukförsäkring

Den svenska sjukförsäkringslagstiftningen innehåller icke några särskilda bestämmelser för sjömän och fiskare. Dessas försäkringsskydd vid sjukdom regleras av samma författningar och på samma sätt som försäkringsskyddet för övriga yrkesutövare med motsvarande inkomstförhållanden. De grundläggande bestämmelserna återfinnas i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring², till vilken äro knutna ett flertal specialförfattningar.

I. Den obligatoriska sjukförsäkringen

1. Sjömän i inrikes fart samt fiskare i svenska fiskevatten

a. Försäkringstillhörigheten

Varje i riket bosatt svensk medborgare (med undantag för vissa anstaltsvårdade) skall från och med ingången av kalendermånaden näst efter den, varunder han fyllt 16 år, genom medlemskap i allmän sjukkasse vara försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring. För den som icke är svensk medborgare gäller såsom villkor för att han skall omfattas av försäkringen, att han är både bosatt och mantalsskriven i Sverige. Sjömän i inrikes fart samt fiskare i svenska fiskevatten omfattas av den svenska obligatoriska sjukförsäkringen, därest de uppfylla nu angivna villkor. I detta sammanhang

¹ Hänvisningarna i noterna avse antingen Broberg-Lindell-Samuelsson, Den allmänna sjukförsäkringen (betecknad SFL) eller Blomqvist-Lundberg, Lagstiftningen om yrkesskador m. m. (betecknad YL).

² SFL, s. 23 ff.

må anmärkas, att svensk sjöman, som är inskriven å svenskt sjömanshus eller har sin familj härstädes, alltid anses vara bosatt i riket.

b. Ersättningsförmåner

Sjukförsäkringen avser att bereda sjukhjälp i form av dels ersättning för sjukvård (sjukvårdsförsäkring) och dels för dag beräknad kontant ersättning (sjukpenningförsäkring).

Sjukvårdsförsäkringen omfattar alla sjukkassem medlemmar. Barn, som ej uppfylla åldersvillkoret för medlemskap i allmän sjukkassa, inbegripas i regel ändock i sjukvårdsförsäkringen. På grund av sjukvårdsförsäkringen ersättas utgifter dels för läkarvård med 3/4 av läkararvodet, dock högst 3/4 av belopp, som angives i en av Kungl. Maj:t utfärdad taxa (den s. k. sjukkassetaxan), dels för sjukhusvård med i allmänhet belopp motsvarande avgiften för plats å allmän sal, dels ock, enligt vissa regler, för resor till och från läkare och sjukhus. Vidare utgår viss ersättning för sjukgymnastisk behandling o. dyl. samt för konvalescentvård.

Sjukförsäkringslagen innehåller icke några bestämmelser om ersättning för medicin. Emellertid tillhandahålla apoteken jämlikt en förordning den 4 juni 1954 (nr 519)¹ på läkarordination de sjukförsäkrade samt utlands-svenskar, som vistas i Sverige, läkemedel antingen kostnadsfritt eller till nedsatt pris. De kostnadsfria läkemedlen erhållas endast vid vissa särskilt långvariga och allvarliga sjukdomar. Vilka dessa sjukdomar äro och vilka läkemedel som utlämnas kostnadsfritt, framgår av en samtidigt med den nyssnämnda förordningen utfärdad kungörelse (nr 520)². Priserabatteringen vid övriga läkemedel utgör hälften av det belopp, varmed priset överstiger 3 kr. Rätt till kostnadsfria eller priserabatterade läkemedel föreligger ej vid vistelse å sjukhus, men vid vård å sjukhus tillhandahåller regelmässigt sjukhuset fri medicin.

Sjukpenningförsäkringen omfattar sjukkassem medlemmar, vilkas årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kr. per år, samt dessutom vissa gifta eller tidigare gifta kvinnliga kassamedlemmar. Vid sjukdom, som förorsakar förlust av arbetsförmågan, utgives för varje dag efter karenstidens utgång hel sjukpenning, medan halv sjukpenning utbetalas, när arbetsförmågan är nedsatt med minst hälften.

Varje sjukpenningförsäkrad medlem är försäkrad för en grundsjukpenning om 3 kr. för dag. Uppgår medlemmens årsinkomst av tjänst till minst 1 800 kr., är han även försäkrad för tilläggs sjukpenning, som till storleken bestämmes av den sjukpenningklass, i vilken medlemmen av sjukkassan placerats med hänsyn till den beräknade årsinkomsten av tjänst. Grundsjukpenningförsäkrad medlem, som har annan inkomst av förvärvsarbete än inkomst av tjänst, t. ex. egen företagare, kan genom frivillig försäkring erhålla sjukpenningtillägg enligt samma grunder, som gälla för obligatoriskt tilläggs sjukpenningförsäkrad (se nedan under A II).

¹ SFL, s. 361.

² SFL, s. 363.

Sjukpenningklasserna äro till antalet 13, och sjukpenningen utgår med högre belopp under de första 180 dagarna av en sjukperiod och med lägre belopp därefter. Vid beräkningen av nyssnämnda tid av 180 dagar medräknas tid, för vilken sjukpenning utgivits under de 60 dagar, som närmast föregått sjukperioden.

Sjukpenningklasserna och beloppet av hel sjukpenning inom varje klass framgå av följande tabell:

Sjukpenningklass nr	Årsinkomsten av tjänst uppgår		De första 180 dagarna av en sjukperiod, för vilka sjukpenning utgår			Följande dagar av sjukperioden		
	till kr.	men ej till kr.	grund-sjukpenning kr.	tilläggs-sjukpenning kr.	summa kr.	grund-sjukpenning kr.	tilläggs-sjukpenning kr.	summa kr.
kol. 1	kol. 2	kol. 3	kol. 4	kol. 5	kol. 6	kol. 7	kol. 8	kol. 9
1	—	1 800	3	—	3	3	—	3
2	1 800	2 400	3	1	4	3	1	4
3	2 400	3 000	3	2	5	3	2	5
4	3 000	3 600	3	3	6	3	2	5
5	3 600	4 200	3	4	7	3	3	6
6	4 200	5 000	3	5	8	3	3	6
7	5 000	5 800	3	6	9	3	4	7
8	5 800	6 800	3	7	10	3	4	7
9	6 800	8 400	3	9	12	3	5	8
10	8 400	10 200	3	11	14	3	6	9
11	10 200	12 000	3	13	16	3	7	10
12	12 000	14 000	3	15	18	3	8	11
13	14 000	—	3	17	20	3	9	12

Har sjukpenningförsäkrad medlem ett eller flera hemmavarande barn, som äro sjukvårdsförsäkrade som barn till honom, utgår barntillägg till grund-sjukpenningen med 1 kr. för ett eller två barn, 2 kr. för tre eller fyra barn och 3 kr. för fem eller flera barn.

För tid, då sjukpenningförsäkrad medlem åtnjuter sjukhusvård, utgives i stället för sjukpenning s. k. hempenning, som i regel motsvarar den sjukpenning, som eljest skolat utgå, minskad med 3 kr.

Sjukpenning utgår ej för de tre första dagarna av varje sjukperiod (karenstid), den dag, då sjukdomsfallet inträffade, inräknad. Om en sjukperiod börjar inom 20 dagar efter föregående sjukperiods slut, skola de båda perioderna vid karenstidens beräkning anses som en sjukperiod.

Beträffande sjukhjälpstid gäller, att sjukhjälp i form av sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgives vid varje sjukdom för högst 730 dagar (för folkpensionärer är dock det maximala dagantalet för dessa former av sjukhjälp lägre än det nyssnämnda). I fråga om rätten till annan sjukvård än sjukhusvård gäller ingen tidsbegränsning.

Angående ersättning vid yrkesskada hänvisas till vad därom härnedan säges under B.

2. Sjömän i utrikes fart samt fiskare i icke-svenska fiskevatten

a. Försäkringstillhörigheten

Beträffande tillhörigheten till försäkringen gäller vad ovan sagts under punkt 1 a.

b. Förmåner

I fråga om sjukhjälpförmånerna till av den svenska sjukförsäkringen omfattade sjömän i utrikes fart samt fiskare i icke-svenska farvatten gäller vad ovan sagts under punkt 1 b. Därjämte är att beakta, att Kungl. Maj:t med stöd av 20 § sjukförsäkringslagen utfärdat kungörelse den 3 juni 1955 (nr 404) angående sjukhjälp utom riket enligt sagda lag¹, vilken kungörelse föreskriver tillämpning av förmånligare grunder, när en sjukförsäkrad insjuknar utomlands och erhåller vård därstädes. I dylika fall utgår ersättning för utgifter för sjukvård enligt följande.

Ersättning för läkarvårdskostnader utgives med 3/4 av läkarens arvode, som dock ej får beräknas till högre belopp än 25 kr. för varje besök. I arvodet inräknas ersättning, som den försäkrade utgivit till läkaren för läkemedel, sjukvårdsmaterial och läkarens resa ävensom för sådant intyg av honom, som erfordras för utfående av sjukpenning.

Kostnader för sjukhusvård ersätts med belopp motsvarande vårdavgiften, dock maximerad till 35 kr. per dag. I avgiften inräknas kostnad, som den försäkrade i anledning av sjukhusvården haft för läkararvode eller för läkemedel och sjukvårdsmateriel.

Vid sjukhusvård utomlands utgår ej hempenning utan sjukpenning, varför den sjuke i regel erhåller 3 kr. mer per dag än om han vårdats på svenskt sjukhus.

Därest Sverige träffat överenskommelse med främmande makt om utgivande av ersättning för sjukvård, skall för vård inom sådan makts område ersättning enligt nu angivna, förmånligare grunder utges endast i den mån Konungen förordnar därom. Kungl. Maj:t har genom kungörelse den 2 december 1955 (nr 619)² förordnat, att kungörelsen om sjukvård utom riket skall — ehuru mellan Sverige, Danmark, Island och Norge träffats överenskommelse om utgivande av ersättning för sjukvård — äga tillämpning beträffande sådan sjöman, som vid tillfällig vistelse i Danmark, Norge eller Island blir i behov av sjukvård och som är tillförsäkrad sjukhjälp enligt den svenska sjömanslagen.

Enligt 53 § förordningen den 3 februari 1928 om beskickningar och konsulat³, sådan denna förordning lyder efter däri år 1955 verkställd ändring, är svensk konsulär myndighet skyldig att i vissa fall förskottera kostnad för sjukvård och underhåll, som i Sverige sjukförsäkrad svensk sjöman blir i behov av i utlandet.

¹ SFL, s. 144.

² SFL, s. 146.

³ SFL, s. 155.

3. Förhållandet mellan sjukförsäkringslagen och sjömanslagen

Nu gällande svenska sjömanslag är utfärdad den 30 juni 1952 (nr 530).¹ De förmåner, som på grund av denna lag äro tillförsäkrade sjöman å svenskt fartyg vid sjukdom och skada, äro som regel större än de som tillkomma honom jämlikt sjukförsäkringslagen. Sålunda är sjöman i allmänhet berättigad till full lön från redaren och fri sjukvård på dennes bekostnad, dock med viss tidsbegränsning. Den sistnämnda är ifråga om rätten till lön olika för utrikes och inrikes fart och — såvitt angår sjukvård — olika för svenska och för utländska sjömän.

Under vissa speciella omständigheter föreligger icke redaransvar, oaktat att sjöman blir i behov av sjukvård eller underhåll, medan han är påmönstrad å svenskt fartyg. Så är t. ex. som regel fallet, när han ådragit sig sjukdomen eller skadan uppsåtligen eller genom grovt vållande.

Redare, som bekostat sjukvård för sjöman eller utgivit lön till denne vid sjukdom, har viss regressrätt jämlikt sjukförsäkringslagen. Med avseende på sjukvårdskostnader gäller härvid, att redaren äger få gottgörelse från allmänna sjukförsäkringen inom ramen för sjukförsäkringslagens regler om ersättning för sjukvård. Som gottgörelse för kostnaden för sjuklön, som redaren utbetalt, äger han vidare erhålla sjukpenningen (i förekommande fall hempenningen) jämte barntillägg, i den mån nämnda sjukhjälp icke överstiger den utbetalda lönen. Det kan här anmärkas, att det endast i undantagsfall förekommer, att sagda sjukhjälp överstiger lönen.

För handläggning av bl. a. ärenden om sådan gottgörelse från sjukkassa, som kan tillkomma redare, som haft att vidkännas kostnader för underhåll och sjukvård till sjöman, som drabbas av sjukdom utom riket, har inom tillsynsmyndigheten för den allmänna sjukförsäkringen, d. v. s. riksförsäkringsanstalten, inrättats en särskild serviceavdelning, till vilken regresskraven skola insändas. Riksförsäkringsanstalten utbetalar efter prövning gottgörelse, varefter vederbörande sjukkassa har att ersätta anstalten för vad denna utgivit.

4. Konventioner

Jämlikt 110 § sjukförsäkringslagen äger Konungen träffa överenskommelse med främmande makt om tillämpning av nämnda lag helt eller delvis å personer, som utan att vara svenska medborgare vistas här i riket och å vilka lagen ej eljest är tillämplig.

Av de överenskommelser, som Sverige ingått med andra länder och som beröra den svenska sjukförsäkringen, torde i förevarande sammanhang vara av intresse endast konventionen den 15 september 1955 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om social trygghet samt överenskommelsen den 19 december 1956 mellan Sverige, Danmark, Island och Norge om överflyttning mellan sjukkassor samt om sjukhjälp under tillfällig vistelse.

¹ SFL, s. 152.

Enligt artikel 6 i 1955 års konvention gäller för medborgare i ett av de fördragsslutande länderna i fråga om inträde i och förmåner från sjukförsäkringen i ett annat av länderna samma villkor och regler som för landets egna medborgare. För den svenska sjukförsäkringens vidkommande innebär detta ett upphävande av det ovan under punkt 1 a omförmälda kravet på mantalsskrivning. För tillhörighet till den svenska sjukförsäkringen är det således, såvitt angår medborgare i nordiskt land, tillräckligt med bosättning i Sverige. Kravet på bosättning är emellertid ofrånkomligt.

Beträffande överflyttning av sjukförsäkrad dansk, isländsk eller norsk medborgare till svensk allmän sjukkasse vid bosättning i Sverige äro tillämpliga artiklarna 2—4 i den ovannämnda överenskommelsen av år 1956.

Om sjukhjälp i form av läkarvård eller sjukhusvård, när medborgare i ett av de i 1956 års överenskommelse deltagande länderna tillfälligt vistas i något av de andra länderna, ha bestämmelser lämnats i artiklarna 5—10 av överenskommelsen. Det torde här få erinras om att enligt artikel 8 punkten 2 i överenskommelsen sjukhjälp vid tillfällig vistelse ej utgives av sjukkasse i vistelselandet för tid, under vilken redaransvaret gäller.

Slutligen må framhållas, att bestämmelsen i artikel 29 av 1955 års konvention om att med vistelse i ett av de fördragsslutande länderna skall jämsättas anställning på fartyg under vederbörande lands flagga saknar betydelse för sjukförsäkringens vidkommande på grund av ovanberörda artikel 8 punkt 2 i 1956 års överenskommelse.

Schematisk analys av sjukförsäkringsförhållandena för sjömän och fiskare enligt svensk lagstiftning

Medborgarskap	Bosatt i	Fartygets nationalitet	Sjukförsäkringsförhållande
svenskt	Sverige	svenskt	Obligatoriskt sjukvårds- och sjukpenningförsäkrade enligt svenska sjukförsäkringslagen.
danskt, finländskt, isländskt, norskt	Sverige	svenskt, danskt, finländskt, isländskt, norskt, icke-nordiskt	Obligatoriskt sjukvårds- och sjukpenningförsäkrade enligt svenska sjukförsäkringslagen.
danskt, finländskt, isländskt, norskt	Danmark, Finland, Island, Norge, icke-nordiskt land	svenskt	Icke sjukförsäkrade enligt svenska sjukförsäkringslagen. Fiskare, som omfattas av överenskommelsen den 19 december 1956, äro berättigade till sjukhjälp från allmän sjukkasse vid tillfällig vistelse i Sverige i form av ersättning för sjukvård enligt sjukförsäkringslagens regler. (Sjömän äro berättigade till förmåner enligt den svenska sjömanslagen.)

II. Den frivilliga sjukförsäkringen

Enligt 47 § sjukförsäkringslagen äger sjukpenningförsäkrad medlem, som åtnjuter annan inkomst av förvärvsarbete än inkomst av tjänst, genom frivilliga avgifter försäkra sig hos den centralsjukkassa, som han tillhör, för erhållande av tillägg till den sjukpenning, som utgives på grund av den obligatoriska försäkringen. Sådant tillägg må uppgå till högst så stort belopp, att sjukpenningen jämte tillägget motsvarar sjukpenningen i den sjukpenningklass, medlemmen skulle ha tillhört, därest hela hans årsinkomst av förvärvsarbete utgjort inkomst av tjänst. Viss valfrihet föreligger i fråga om karenstidens längd. Frivillig försäkring må i regel meddelas, endast om medlemmen ej fyllt femtiofem år och har god hälsa.

Centralsjukkassa kan med tillsynsmyndighetens medgivande överenskomma med sammanslutning om frivillig försäkring för medlemmar av sammanslutningen. I sådant fall tillämpas icke hälso- och åldersklausulerna.

B. Yrkesskadeförsäkring m. m.

Ej heller den svenska yrkesskadestiftningen innehåller några särbestämmelser för sjömän eller fiskare. Däremot finnas för dessa kategorier särskilda bestämmelser, avseende krigsrisker.

I. Den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen m. m.

1. Försäkringens omfattning

a. Yrkesskadeförsäkringen

Enligt 3 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring¹ är i regel varje arbetstagare i allmän eller enskild tjänst obligatoriskt försäkrad för yrkesskada. På grund härav omfattas sjömän och fiskare, som äro arbetstagare å svenskt fartyg, av den obligatoriska försäkringen, oavsett om de äro svenska medborgare eller ej och vare sig de äro bosatta i riket eller ej. Självständiga företagare omfattas däremot icke av lagen. Framhållas bör, att delägare i s. k. andelsrederier i regel icke betraktas som arbetstagare. Ej heller anses fiskare, som bedriver partsfiske, vara arbetstagare i lagens mening.

b. Särskilda krigsriskförfattningar

Enligt 1 § lagen den 14 maj 1954 (nr 246) om krigsförsäkring för sjömän m. fl.² skall, där inom område och under tid, som Konungen äger bestämmande, ombord å svenskt fartyg tjänstgörande person, som är obligatoriskt försäkrad enligt yrkesskadeförsäkringslagen, till följd av krigsåtgärd drabbas av olycksfall, den därav föranledda skadan anses såsom yrkesskada,

¹ YL, s. 1.

² YL, s. 414.

ändå att olycksfallet inträffat utom arbetet. Genom kungörelse den 26 maj 1954 (nr 278) har Kungl. Maj:t förordnat, att lagen skall äga tillämpning tills vidare inom samtliga farvatten samt, vid vistelse i land, inom utrikes ort, där fartyget befinner sig.

En komplettering i vissa avseenden av krigsförsäkringslagen föreligger genom förordningen den 14 maj 1954 (nr 247) om ersättning av statsmedel vid olycksfall, som till följd av krigsåtgärd drabba sjömän m. fl.¹ Enligt denna förordning utgår ersättning, då skada inträffat under hemfärd till Sverige med annat fartyg, sedan det fartyg, å vilket vederbörande tjänstgjort, förolyckats.

Enligt förordning den 14 maj 1954 (nr 248)² utgår viss ersättning till den, som idkar fiske (inräknat sälfångst) som yrke eller eljest för sin utkomst och som under fiske eller vid försök att rädda människoliv ur sjönöd eller vid användning av fiskebåt utan att fiske därvid bedrivs drabbas av olycksfall till följd av krigsåtgärd. Ersättning utgår, endast om skadan uppkommit vid användning av svensk fiskebåt.

2. Ersättningar

a. Yrkesskadeförsäkringslagen

För den s. k. samordningstiden, d. v. s. för tiden t. o. m. 90:e dagen efter den, då yrkesskada inträffar, dock längst till den dag, skadan medför rätt till livränta, äger den skadade enligt yrkesskadeförsäkringslagen erhålla ersättning från den allmänna sjukförsäkringen. Omfattas den skadade inte av den allmänna sjukförsäkringen — såsom är fallet exempelvis med utlänning, vilken ej är bosatt och mantalsskriven³ här i landet — får han ersättning under samordningstiden från yrkesskadeförsäkringen men enligt sjukförsäkringens regler.

Erforderliga kostnader för protes, tandvård och »särskild vård», som lämnas på försäkringsinrättningens begäran, samt sjukvård utom riket ersättes dock fullt av yrkesskadeförsäkringen, i den mån ersättning för kostnaderna ej utgår enligt lagen om allmän sjukförsäkring.

Efter samordningstiden utgår ersättning fullt från yrkesskadeförsäkringen för erforderliga kostnader för läkar-, tandläkar- och sjukhusvård samt läkemedel ävensom för nödiga utgifter för resor och särskilda hjälpmedel (proteser o. d.).

Om den av skadan orsakade sjukdomen medför nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften, utgår sjukpenning. Storleken av hel sjukpenning varierar med den årliga arbetsförtjänsten och är lägre fr. o. m. den månad, under vilken den skadade fyller 67 år. Sjukpenningklasserna motsvara dem, som tillämpas inom den allmänna sjukförsäkringen (jfr tabellen under A). Före nämnda månad utgår sjukpenning med belopp, som

¹ YL, s. 42.

² YL, s. 423.

³ Mantalsskrivningskravet gäller ej för danska, finska, isländska och norska medborgare, se ovan s. 256.

framgår av kol. 6 i nämnda tabell, och därefter med belopp, som motsvarar kol. 9.

Liksom inom sjukförsäkringen utgår barntillägg och vid sjukhusvård utbytes sjukpenningen mot hempenning.

Den årliga arbetsförtjänsten utgör i regel det belopp, vartill försäkrads årsinkomst av förvärvsarbete vid tiden för skadans inträffande kan antagas uppgå, dock lägst 1 200 och högst 15 000 kr.

Om skadan medför invaliditet med minst 10 %, är den skadade berättigad till livränta under den tid invaliditeten varar. Livräntan utgör en med invaliditetsgraden varierande del av det s. k. ersättningsunderlaget, som i sin tur beräknas på grundval av den skadades årliga arbetsförtjänst. Vid fastställandet av ersättningsunderlaget går man tillväga på följande sätt:

Den del av den årliga arbetsförtjänsten, som inte överstiger 7 200 kr., medräknas helt;

den del av den årliga arbetsförtjänsten, som överstiger 7 200 men inte 10 800 kr., medräknas till $\frac{3}{4}$;

den del av den årliga arbetsförtjänsten, som överstiger 10 800 kr., medräknas till $\frac{1}{2}$ (överstiger den årliga arbetsinkomsten 15 000 kr., tages som förut omtalats den överskjutande delen ej i betraktande).

Det högsta ersättningsunderlag, som kan förekomma, är alltså 12 000 kr.

Livräntans årliga belopp utgör t. o. m. den månad, under vilken den skadade fyller 67 år, ett belopp, som motsvarar

- a. vid fullständig invaliditet: $\frac{11}{12}$ av ersättningsunderlaget;
- b. vid partiell invaliditet, som uppgår till minst 30 %: en mot invaliditetsgraden svarande del av ersättningsunderlaget, minskad med $\frac{1}{12}$ av ersättningsunderlaget;
- c) vid partiell invaliditet, som ej uppgår till 30 %: den del av $\frac{2}{3}$ av ersättningsunderlaget, som svarar mot invaliditetsgraden.

Vårdbidrag i form av tillägg till sjukpenning eller livränta kan utgå vid hjälplöshet. Den som av försäkringsinrättning anmodats att i förebyggande syfte avhålla sig från arbete äger uppbära skälig ersättning, motsvarande högst hel sjukpenning jämte barntillägg.

Dödsfall medför rätt till begravningshjälp med 600 kr., varjämte livräntor utgå till viss efterlevande. Sålunda får en änka, så länge hon lever ogift, i livränta $\frac{1}{3}$ av den avlidnes arbetsförtjänst, intill hon fyller 67 år, och därefter $\frac{1}{4}$ samt varje barn till den dag, det fyller 16 år, en livränta motsvarande $\frac{1}{6}$ av arbetsförtjänsten. Även änking, den avlidnes fader, moder eller adoptant kan under vissa förhållanden erhålla livränta. Sammanlagda livräntebeloppen få icke överstiga $\frac{5}{6}$ av ersättningsunderlaget.

För den som ej är svensk medborgare och ej heller är eller vid viss tidpunkt varit bosatt i Sverige gälla i vissa avseenden särskilda regler enligt 30 § yrkesskadeförsäkringslagen. De inskränkningar i ersättningsrätten, som angivas i nämnda paragraf, äro emellertid, senast genom konvention år 1955, undanröjda för danska, finska, isländska och norska medborgare, varför närmare uppgifter om innehållet i paragrafen torde sakna intresse.

b. Krigsriskförfattningarna

Enligt krigsförsäkringslagen gäller — vare sig olycksfallet skett i eller utom arbetet — under tillämpning i övrigt av vad som är stadgat i yrkesskadeförsäkringslagen rörande obligatorisk försäkring vissa särskilda bestämmelser. Minimigränsen för den skadades årliga arbetsförtjänst är satt till 5 000 kr. Vid för framtiden bestående invaliditet om minst 10 % utgives enligt krigsförsäkringslagen utöver livränta ett belopp, som, om den skadade var befälhavare, maskinchef, styrman, maskinist, föreståndare för ekonomiavdelning eller radiotelegrafist, motsvarar vid förlust av arbetsförmågan ett års lön, beräknad till tolv gånger den kontanta månadslön, som den skadade åtnjöt vid tiden för olycksfallet, dock lägst 9 000 och högst 13 000 kr., och eljest ett belopp av 9 000 kr. samt vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen. Vid dödsfall utgives utöver livränta till de efterlevande ett belopp, motsvarande det som utgår vid förlust av arbetsförmågan, dock med avdrag av begravningshjälp och engångsbelopp, som tidigare må ha utgått vid invaliditet. Med efterlevande avses endast make, barn, som äger rätt till arv efter den avlidne, och adoptivbarn jämte deras avkomlingar samt föräldrar och adoptivföräldrar. Om annan efterlevande än make ej finnes, tillfaller hela engångsbeloppet maken. Finnas jämte make andra efterlevande, tillfaller halva beloppet maken. Belopp, som utgår till andra efterlevande än make, fördelas dem emellan enligt de regler, som gälla för fördelning av arvfallen egen- dom.

Ersättningen enligt förordningen nr 247/1954 utgår efter krigsförsäkringslagens regler.

Enligt förordningen nr 248/1954 garanteras fiskarna — vare sig de tecknat frivillig försäkring enligt yrkesskadeförsäkringslagen eller ej — och, om olycksfallet medfört döden, deras efterlevande samma engångsbelopp, som enligt krigsförsäkringslagen tillkommer ombordanställda och deras efterlevande.

3. Konventioner

Jämlikt 58 § yrkesskadeförsäkringslagen äger Konungen träffa överenskommelse med främmande makt om tillämpningen av nämnda lag eller det andra landets lag i fall, då arbetsgivare i det ena landet inom det andra bedriver verksamhet, i vilken arbetstagare användes, eller då arbetstagare, vilken ådragit sig yrkesskada på annat sätt än genom olycksfall, varit utsatt för skadeframkallande inverkan i båda länderna.

Av intresse i förevarande sammanhang torde de konventioner berörande yrkesskadeförsäkringen, som Sverige ingått med andra länder, endast vara konventionen den 15 september 1955 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om social trygghet.

Enligt artikel 9 i nämnda konvention är medborgare i ett av de fördragslutande länderna — såvida ej annat följer av artikel 10 — under arbete i

ett annat av länderna omfattad av detta lands lagstiftning om yrkesskadeförsäkring på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare. Med arbete i ett av länderna jämställs anställning på fartyg, som för vederbörande lands flagga. Vidare gäller, att medborgare i ett av de fördragsslutande länderna, vilken omfattas av lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring i ett annat av länderna, icke är underkastad de bestämmelser i nämnda lagstiftning, vilka inskränka vederbörandes rätt på grund av att han icke är medborgare i eller icke är bosatt i sistberörda land. De regler, som här angivits, skola äga motsvarande tillämpning, såvitt angår rätten till förmån enligt annan lagstiftning avseende ersättning vid olycksfall än yrkesskadeförsäkringslagstiftningen.

Vissa undantag från bestämmelserna i artikel 9 ha angivits i artikel 10, nämligen (såvitt här kan vara av intresse)

dels beträffande den som av ett företag med säte i ett av de fördragsslutande länderna utsändes för arbete i ett annat av länderna, i vad avser de första 12 månaderna av vistelsen i det andra landet,

dels för den som arbetar i verksamhet, som i omedelbart sammanhang bedrivs på ömse sidor om gränsen mellan två av de fördragsslutande länderna.

Enligt artikel 11 bibehålles uppkommen ersättningsrätt vid flyttning till annat av de fördragsslutande länderna.

Artikel 12 reglerar frågan om vilket lands försäkring som skall utgiva ersättning i fall, där yrkessjukdom yppas efter sysselsättning i verksamhet, som innebär fara för sjukdomen och som utövats i flera av de fördragsslutande länderna. Vidare fastslås i denna artikel, att ersättning för försämring av sådan yrkessjukdom, som föranlett ersättning från försäkringsinrättning i ett av länderna, skall åvila den inrättning, som svarar för nämnda ersättning.

Schematisk analys av sjömäns och fiskares ställningar i förhållande till den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen, krigsförsäkringen samt ersättningarna enligt förordningarna nr 247 och 248/1954

Medborgarskap	Bosatt i	Fartygets nationalitet	Försäkringsförhållande
svenskt, danskt, finländskt, isländskt, norskt	Sverige, Danmark, Finland, Island, Norge, icke-nordiskt land	svensk	Omfattas av lagstiftningen
svenskt, danskt, finländskt, isländskt, norskt	Sverige, Danmark, Finland, Island, Norge, icke-nordiskt land	dansk, finländsk, isländsk, norsk, icke-nordisk	Omfattas ej av lagstiftningen.

II. Den frivilliga försäkringen enligt yrkesskadeförsäkringslagen

Frivillig försäkring må enligt 45 § yrkesskadeförsäkringslagen meddelas

a. åt arbetsgivare, som bedriver verksamhet i riket, för arbetstagare hos honom,

b. åt utbildningsanstalt i riket för elever vid anstalten,

c. åt svensk yrkes- eller fackorganisation för medlemmar i organisationen samt

d. åt varje svensk medborgare, som är bosatt i riket, ävensom åt den som utan att vara svensk medborgare är bosatt och mantalsskriven i riket för egen del.

Den frivilliga försäkringen skall, i den mån dess omfattning ej begränsats i försäkringsavtalet, avse alla i eller utom arbete ådragna skador, som orsakats av olycksfall eller inverkan av ämne, strålände energi, viss påfrestning genom rörelser m. m. och som icke omfattas av den obligatoriska försäkringen.

Ersättning enligt frivillig försäkring utgår efter de grunder, som gälla för den obligatoriska försäkringen, i den mån icke annat bestämts i försäkringsavtalet.

Stockholm den 21 mars 1959

BILAGA 3

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över medlemsförslaget

I. Medlemsförslaget och dess bakgrund

Nordiska rådet rekommenderade den 16 augusti 1954 (rekommendation nr 13/1954) regeringarna att utreda spörsmålet om en gemensam hälso-tjänst för nordiska sjömän. På grundval härav inleddes ett utredningsarbete, som i första hand kom att omfatta bestämmelserna om läkarundersökning av sjömän samt om sjömannens rättigheter under sjukdom och olycksfall. I det senare hänseendet gäller utredningen såväl sjömanslagarnas bestämmelser om sjukdom och olycksfall som försäkringsskyddet för sjöfolk. I anslutning till ett tilläggsförslag i saken, väckt av den norska regeringen, antog rådet den 15 november 1958 en förnyad rekommendation (nr 32/1958), som närmare fastslog riktlinjerna för det fortsatta arbetet beträffande ifrågavarande spörsmål. I en första punkt i rekommendationen uppmanades regeringarna att utarbeta förslag till en nordisk överenskommel-

se, som tillförsäkrar sjömän med medborgarskap i ett nordiskt land och tjänstgörande å fartyg, hemmahörande i annat nordiskt land, samma rättsställning som fartygets hemland tillförsäkrar landets egna medborgare inom ramen för gällande sjömanslagstiftning».

Vidare rekommenderades regeringarna att fortsätta det pågående utredningsarbetet beträffande, bland annat, försäkringsskydd för sjöfolk.

Såsom framgår av en vid norska regeringens meddelande till Nordiska rådets sjunde session 1959 om rekommendationen fogad promemoria¹ synes viss tveksamhet till en början ha uppstått, huruvida rekommendationen åsyftade allenast sjömanslagarnas bestämmelser och i sådant fall om den gällde samtliga nationella särbestämmelser i sjömanslagarna eller endast de bestämmelser, som rör sjömannens rättigheter vid sjukdom och skada. På denna punkt har kommittén inhämtat, att det pågående utredningsarbetet på ämbetsmannaplanet numera syftar till en nordisk överenskommelse, omfattande alla nationella särbestämmelser i sjömanslagarna, beträffande vilka länderna för närvarande har möjlighet att utan lagändring träffa avtal om utsträckande av i bestämmelsen reglerad förmån till annat lands medborgare under förutsättning av ömsesidighet. Förutsättningarna för att träffa avtal av detta slag gives i § 85 danska sjömanslagen, 91 § finska sjömanslagen, § 75 norska sjömanslagen samt 87 § svenska sjömanslagen. De bestämmelser, som sålunda redan är föremål för utredning, gäller regler rörande sjömans sjukdom eller skada, tilläggslönen till avliden sjömans efterlevande hustru eller minderåriga barn, fri hemresa med underhåll vid sjukdom, lön vid arbetslöshet på grund av fartygs förolyckande samt fri hemresa med underhåll och ersättning för förlust av personlig egendom vid fartygets förolyckande.

Beträffande de ombordanställdas försäkringsskydd, vilket, såsom nämnts, även berörts i 1958 års rekommendation har den nordiska socialpolitiska kommittén (ämbetsmannakommittén) för detta spörsmål tillsatt ett underutskott med uppgift i första hand att framlägga förslag till en ordning, som medger nordiska sjömän på nordiska fartyg likställighet i fråga om sjukförsäkring med ombordanställda från fartygets hemland samt att ävenledes utreda, vilka problem som yppar sig vid ett genomförande av motsvarande ordning beträffande andra områden av socialförsäkringen.

Med hänsyn till det utredningsarbete, som sålunda pågår på ämbetsmannaplanet beträffande de angivna stadgandena i sjömanslagarna samt sjukförsäkringen, saknar niomannakommittén anledning att i detta sammanhang särskilt beröra dessa områden av lagstiftningen. Under beaktande av yrkesskadeförsäkringens nära samband härmed finner kommittén vidare lämpligt att anse även denna försäkringsform omfattad av 1958 års rekommendation. Kommittén utgår härvid från att den nordiska socialpolitiska kommittén även skall beakta om och i vilken utsträckning bristande likställighet för nordiska sjömän föreligger på yrkesskadeförsäkringens område.

I detta sammanhang bör vidare erinras om Nordiska rådets rekommendation nr 8/1961 angående likställighet vid anställning av nordiska sjömän

¹ 7:e sess., s. 1832.

på nordiska fartyg. Bestämmelser, som berör anställandet av sjöfolk, omfattas således icke av det nu aktuella medlemsförslaget.

Till grund för förslaget ligger en på uppdrag av niomannakommittén upprättad promemoria, nämligen »PM rörande genomförande av likabehandling av nordiska sjömän i förhållande till den nationella lagstiftningen» [se *Bilaga 1*]. Promemorian utgör en översiktlig inventering av den lagstiftning i de olika länderna, som innehåller nationella särbestämmelser för det egna landets sjömän.

Vid Nordiska rådets åttonde session fattades beslut om att medlemsförslaget — då betecknat såsom Sak A 13/1960 — skulle uppskjutas till en senare session, enär spørsmålet icke hunnit slutligt beredas av socialpolitiska niomannakommittén. Utredningsarbetet kunde ej heller slutföras till den följande sessionen, varför rådet då beslöt att uppskjuta behandlingen av medlemsförslaget till 1962 års session.

II. Kommitténs utredningsarbete

Berörda myndigheter ävensom sjöfartens intresseorganisationer i de nordiska länderna har till en början beretts tillfälle att skriftligen ange sina synpunkter på medlemsförslaget jämte den ovan omnämnda promemorian. På hemställen av Skandinaviska transportarbetarfederationen höll kommittén sedermera en informationskonferens i Oslo den 5—6 december 1960 för sjöfartens intresseorganisationer i Norden, vid vilken konferens även representanter för vederbörande departement och ministerier bereddes tillfälle att närvara. Vid konferensen — som även behandlade medlemsförslaget om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg (Sak A 4/1961), vilket förslag föranledde rådets ovannämnda rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk — framfördes organisationernas principiella synpunkter på de problem, som aktualiseras av medlemsförslaget. De skilda debattinläggen vid konferensen finns tillgängliga i stencil hos Nordiska rådet.

III. Utredningsmaterialet

Kommittén har inriktat sitt arbete på de nationella särbestämmelserna i sjömanslagarna och på försäkringsskyddet samt har mera översiktligt gått in på övriga områden av den för de ombordanställda aktuella lagstiftningen, allt med de undantag, för vilka ovan redogjorts.

1. Fördelningen mellan olika nationaliteter av de ombordanställda på nordiska fartyg¹

En nordisk arbetsmarknad för sjöfolk kan redan nu sägas existera. Här lämnas några tal för att belysa dess omfattning. I Danmark och Finland är det totala inslaget av utlänningar i respektive lands handelsflotta obetydligt. I den danska handelsflottan finnes sålunda för närvarande (1961) endast omkring 4 procent utlänningar, inklusive 1,7 procent sjömän från andra nordiska länder. I Finland är mindre än 2 procent av de ombordanställda utlänningar, och endast cirka 0,3 procent är sjömän från andra nordiska länder (understigande 25 sjömän).

I den norska handelsflottan uppgår det procentuella antalet utlänningar till 14 procent, varav 1/3 från andra nordiska länder (omkring 2 500 sjömän).

Största andel utlänningar finns ombord å svenska fartyg. Enligt för år 1961 tillgängliga uppgifter uppgår det procentuella antalet utlänningar på den svenska handelsflottan till cirka 33 procent. Av dessa kommer ungefärligen 2/3 från andra nordiska länder (omkring 4 500 sjömän).

2. Sjömanslagarna

Enligt sjömanslagarnas regler för de ombordanställdas — i det följande bortses från de stadganden, som särskilt reglerar befälhavarens tjänsteavtal, enär denne på de nordiska handelsfartygen anses böra ha medborgarskap i fartygets hemland — tjänsteavtal behandlas sjömän, som är medborgare i fartygets hemland, i flera avseenden förmånligare än sjömän från annat nordiskt land. I vissa fall, särskilt i den norska sjömanslagen, kräves dessutom eller i stället, att den ombordanställda skall vara stadigvarande bosatt i landet för att komma i åtnjutande av en förmånligare ställning. Även bestämmelser av denna art betraktas i det följande såsom nationella särbestämmelser.

¹ Senaste tillgängliga siffror rörande antalet nordiska sjömän på de olika ländernas handelsfartyg visar följande:

		danskar	finländare	islänningar	norrmän	svenskar	utlänningar	nordiska sjömännen i procent av antalet utlänningar
Danmark	(avser den 31 december 1961)	—	21	5	107	41	1 300	12 %
Finland	(avser den 1 april 1962)	5	—	—	1	1	ej känt	—
Norge	(avser den 1 november 1961)	1 817	255	55	—	320	11 667	21 %
Sverige	(avser den 1 april 1962)	1 990	1 849	några få	878	—	8 166	58 %

De bestämmelser i sjömanslagarna, som kommer i betraktande, låter sig indelas i följande fem grupper, nämligen regler om den ort, där sjömannens anställningsavtal kan upphöra (avmönstringshamn), om fri hemresa med underhåll, om skadeståndsrätt vid uppsägning, om ersättning för begravningskostnad samt om löneutbetalning.

a. Regler om avmönstringshamn (§§ 13 och 14 i danska och norska sjömanslagarna samt 13 § i finska och svenska sjömanslagarna):

Om viss ort för anställningens frånträdande är bestämd i tjänsteavtalet, upphör givetvis anställningen i den sålunda bestämda hamnen. I det fall vidare att sjöman enligt arbetsavtalet anställts för viss bestämd tid eller för viss resa upphör anställningen principiellt i den hamn, fartyget efter tidens utgång anlöper för lossning, lastning eller uppläggnings respektive i den hamn, där den bestämda resan slutar.

Har däremot sjömannen anställts tillsvidare eller stannar han kvar i tjänsten, sedan den i avtalet bestämda tiden för resan avslutats eller den bestämda resan gått till ända utan att nytt avtal träffas, gäller däremot särskilda regler i sjömanslagarna beträffande avmönstringshamn.

Enligt de finska och svenska sjömanslagarna gäller, att vardera parten kan uppsäga tjänsteavtalet att upphöra i varje finsk respektive svensk hamn, som fartyget anlöper. Om sjömannen anställts utom landet eller om han icke är finsk respektive svensk medborgare, kan anställningsavtalet uppsägas också i utländsk hamn, som fartyget anlöper för lossning, lastning eller uppläggnings.

I de danska och norska sjömanslagarna gäller motsvarande bestämmelser för det fall att sjömannen anställts tillsvidare, dock att enligt den norska sjömanslagen anställningsavtalet får uppsägas i utländsk hamn även i det fall att sjömannen icke är stadigvarande bosatt i Norge. I det fall att sjömannen anställts för bestämd tid eller för bestämd resa men stannar kvar i tjänst sedan tiden utgått eller resan avslutats utan att nytt avtal träffas, kan vardera parten uppsäga tjänsteavtalet till upphörande i utländsk hamn, som fartyget anlöper för lossning, lastning eller uppläggnings. Om sjömannen är dansk medborgare och anställd i Danmark respektive stadigvarande bosatt i Norge och anställd där, är dock redaren förhindrad uppsäga avtalet att upphöra i annan än dansk respektive norsk hamn.

För en sjöman, som är medborgare i annat nordiskt land än det till vilket fartyget hör, innebär dessa regler, att han riskerar att få frånträda sin anställning i en avlägsen från hemlandet belägen främmande hamn, under det att en ombordanställd av samma nationalitet som fartyget är skyddad därifrån. För Norges del fordras såsom nämnts att sjömannen har stadigvarande bostad i Norge. Vidare må framhållas den betydelse, som tillmätas det förhållandet, att påmönstring skett i hamn i fartygets hemland. Har sjömannen anställts i annan nordisk hamn föreligger icke det nyssnämnda skyddet mot uppsägning till avträdande i avlägsen ort.

b. Fri hemresa med underhåll (§§ 34, 38, 39 och 40 i vardera av sjömanslagarna samt § 35 i norska sjömanslagen):

Enligt de olika ländernas sjömanslag föreligger rätt till fri hemresa

med underhåll i vissa fall, om befälhavaren kontraktsstridigt avskedar sjömannen (34 §) eller om sjömannen säger upp sin anställning på grund av bristande sjövärdighet hos fartyget (38 §) eller på grund av misshandel (39 §) eller sedan fartyget övergått i utländsk ägo (40 §). I alla dessa fall gäller emellertid som förutsättning för rätten till dessa förmåner, att tjänsteavtalet icke kunde bringas att upphöra annat än i hamn belägen i fartygets hemland. Enär som framgått ovan under punkten a. sjömän från annat nordiskt land i sistnämnda avseende icke är helt jämställda med landets egna medborgare, föreligger ej heller beträffande dessa lagrum likabehandling av de nordiska sjömännen i förhållande till den nationella lagstiftningen.

Med stöd av bestämmelsen i § 35 andra stycket i den norska sjömanslagen har gravid arbetstagare tillförsäkrats rätt till fri hemresa, om hon är bosatt i Norge. De övriga nordiska sjömanslagarna saknar motsvarighet härtill. Kravet på bosättning i Norge föranleder, att arbetstagare från annat nordiskt land ofta icke kan komma i åtnjutande av denna förmån.

c. Skadeståndsrätt vid uppsägning (§ 71 i den norska sjömanslagen):

Den norska sjömanslagen tillerkänner under vissa förutsättningar en ombordanställd rätt till skadestånd vid uppsägning utan objektivt godtagbar anledning. För bestämmelsens tillämplighet kräves att arbetstagaren antingen är norsk medborgare eller är bosatt i Norge. Någon motsvarighet till detta stadgande finnes icke i övriga sjömanslagar.

d. Ersättning för begravningskostnad (§ 30 i vardera av sjömanslagarna):

Enligt i huvudsak överensstämmande regler i sjömanslagarna skall redaren betala kostnaden för sjömans begravning, om vid dödsfallet anställningsförhållandet alltjämt bestod eller om sjömannen ännu vårdades på redarens bekostnad. Tiden, under vilken redaren efter anställningsförhållandets upphörande svarar för vårdkostnader, uppgår i allmänhet till sex veckor men till tolv veckor för medborgare i fartygets hemland och enligt norska sjömanslagen även för sjömän bosatta i Norge. Den olikartade behandling, som reglerna om ansvar för vårdkostnad medför för nordiska sjömän, föranleder även till att likställighet icke föreligger beträffande ansvaret för begravningskostnad.

e. Regler om löneutbetalning (§§ 19 och 20 i vardera av sjömanslagarna):

Enligt § 19 tredje stycket i de olika sjömanslagarna ges sjöman möjlighet att kostnadsfritt genom konsuls försorg sända lönemedel till respektive land från utlandet. I de danska, finska och svenska lagarna är denna rätt tillerkänd endast det egna landets medborgare.

Sjömanslagarnas bestämmelser om utbetalning av lönen mot dragsedel är även begränsade på det sättet, att utbetalning endast kan ske till bestämd person eller bank i fartygets hemland.

3. Försäkringsskyddet

De områden av socialförsäkringen, som bör uppmärksammas i detta sammanhang, är arbetslöshetsförsäkringen och pensionsförsäkringen.

a. Arbetslöshetsförsäkringen

1. *Danmark.* Liksom i Finland och Sverige är arbetslöshetsförsäkringen i Danmark organiserad inom de fackliga organisationerna genom erkända arbetslöshetskassor. Såsom exempel på kassornas uppbyggnad i de avseenden, som har särskild betydelse i detta sammanhang, må Sømændenes arbejdsløshedskasse anföras. Enligt kassans stadgar fordras för medlemskap, att arbetstagaren är bosatt i Danmark eller att han, utan att vara bosatt där, tjänstgör i utrikes sjöfart och är dansk medborgare eller, om han är utlänning, tjänstgör på danskt fartyg. Övriga arbetslöshetskassor i Danmark innehåller likartade regler om medlemskap.

2. *Finland.* Finlands sjömans-unions arbetslöshetskassa och Finlands skeppsbefäls arbetslöshetskassa är enligt sina stadgar öppna endast för finska medborgare, och medlemskapet bibehålles även vid tjänstgöring på utländskt fartyg. Kravet på finskt medborgarskap är emellertid uppgivet genom kassornas anslutning till en nordisk överenskommelse, som närmare behandlas nedan.

3. *Sverige.* Varje sjöman, som tjänstgör på svenskt fartyg, kan oberoende av nationalitet vinna inträde i svensk arbetslöshetskassa. En medlem i kassan kan däremot icke i längden kvarstå i denna, om han övergår till att tjänstgöra på utländskt fartyg. — Vid arbetslöshet i utländsk hamn utbetalas till svensk sjöman utöver understöd från vederbörande arbetslöshetskassa utlandstillägg och utfyllnadsbelopp av statsmedel. Dessa tillägg kan icke erhållas av sjöman från annat nordiskt land.

4. *Norge.* I Norge finnes en obligatorisk statlig arbetslöshetsförsäkring. Försäkringen omfattar ombordanställda, som är norska medborgare eller som har stadigvarande bostad i Norge, när de tjänstgör på norskt fartyg i utrikes sjöfart. Lagen ger möjlighet att utsträcka försäkringen även till personer, som icke är norska medborgare, även om de icke har stadigvarande bostad i Norge. Detta har emellertid icke skett hitintills.

5. *Sammanfattning.* Från den 1 januari 1961 har en överenskommelse mellan de nordiska länderna trätt i kraft angående tillgodoräknande av avgifts- och arbetsperioder för arbetslöshetsförsäkrade, som flyttar mellan respektive länder. Överenskommelsen innebär, att medlem i ett lands försäkring i princip har rätt att bli överflyttad till annat lands försäkring och få tillgodoräkna avgifter till den tidigare försäkringen. Den norska lagens krav på bosättning i Norge upprätthålles emellertid, varför sjömän från övriga nordiska länder tjänstgörande på norska fartyg i stor utsträckning icke kommer in under den norska arbetslöshetsförsäkringen. Detta är särskilt kännbart för svenska sjömän, enär de icke kan bibehålla medlemskap i svensk arbetslöshetskassa. Det må framhållas, att en norsk sjöman, som övergår till tjänstgöring på ett fartyg hemmahörande i annat nordiskt land, vinner inträde i landets arbetslöshetskassa och får tillgodoräkna avgifter erlagda till den norska försäkringen.

b. Pensionsförsäkringen

Folkpensioneringen synes vara tillfredsställande reglerad även för de ombordanställda med stöd av bestämmelserna i konventionen om social trygghet m. m. Beträffande tilläggs-pensioneringen gäller följande.

1. *Danmark.* För icke-befäl finnes ej någon särskild pensionsordning. Däremot förekommer avtal mellan rederiföreningen, Pensionsförsäkringsanstalten och befålets organisationer om pensionsförsäkring samt vid tre större rederier privata pensionsordningar.

2. *Finland.* Enligt lagen om sjömanspensioner är alla ombordanställda på finska fartyg, oavsett medborgarskap, obligatoriskt försäkrade för ålderdom och arbetsoförmåga. Likställtheten för nordiska sjömän är således fullständig.

3. *Norge.* Den norska statliga, obligatoriska pensionsförsäkringen för sjömän omfattar norska medborgare och utlänningar, som har stadigvarande hemvist i Norge. Sistnämnda krav föranleder, att sjömän från annat nordiskt land i stor utsträckning icke omfattas av försäkringen.

4. *Sverige.* Sjöfolkspensionering meddelas genom handelsflottans pensionsanstalt. Pensioneringen är obligatorisk och omfattar även utländska sjömän under förutsättning, att de senast vid fyllda 50 år är mantalsskrivna i Sverige.

Av det anförda framgår, att full likställighet beträffande pensionsförsäkringen icke föreligger för nordiska sjömän i Norge och Sverige. Vidare saknas möjlighet att överflytta medlemskap från ett lands pensionsordning till ett annat lands med tillgodoräknande av tillhörigheten i den förra pensioneringen.

4. Den offentliga serviceverksamheten

Från det allmännas sida bedrivs en omfattande serviceverksamhet till förmån för de ombordanställda. Här må särskilt erinras om den verksamhet, som omhänderhas av konsulaten, samt om hälsotjänsten i utländska hamnar och välfärdsverksamheten för sjöfolk. Medlemsförslaget syftar till genomförandet av nationell likabehandling av ombordanställda även på detta område, i den mån så icke redan skett.

Vad först gäller välfärdsverksamheten för sjöfolk administreras denna av välfärdsråd i ettvar av de nordiska länderna. Mellan välfärdsråden hålles varje år konferenser för främjande och planering av välfärdsarbetet. Välfärdsrådets sekretariat håller därjämte fortlöpande kontakt för samordning av arbetet särskilt i de utländska hamnarna. Detta samarbete har bland annat resulterat i upprättandet av ett skandinaviskt sjöfartshotell i Antwerpen och ett klubbrum i Calcutta, där även en skandinavisk välfärdssekreterare finnes anställd, samt en sjömansklubb i Manila. Dessutom finnes i ett antal andra hamnar, såsom Abadan, Casablanca och Sidney, en välfärdssekreterare stationerad av något av de nordiska ländernas välfärdsråd, vilken har till uppgift att ta sig an nordiska länders sjöfolk. Det finska välfärdsrådet har tillkommit först på senare tid.

Den lämnade redogörelsen visar, att välfärdsverksamheten erhållit en likartad organisation i alla de ifrågavarande nordiska länderna, varigenom möjligheterna ökas att intensifiera välfärdsarbetet för det nordiska sjöfolket. Såsom generell regel kommer därvid att gälla, att de institutioner av olika slag, såsom sjöfartshotell, klubb- och läsrum eller idrottsanläggningar, vilka inrättats eller kommer att inrättas av respektive välfärdsråd såväl inom det egna landet som utomlands, blir på lika villkor tillgängliga för allt nordiskt sjöfolk. Ett samarbete av motsvarande natur äger rum mellan sjömanskyrkorna i de utomnordiska länderna. På förevarande område torde, såsom framgår av det anförda, nationell likabehandling av nordiskt sjöfolk förekomma eller komma att bli genomförd inom närmaste framtid.

Beträffande hälsotjänsten för sjömän har rådet genom rekommendation nr 32/1958 föreslagit regeringarna att vidtaga erforderliga åtgärder för en gemensam hälsotjänst i hamnar utanför Norden. Denna fråga bör därför icke upptagas i samband med förevarande medlemsförslag.

Konsulaten bistår sjömännen i en rad olika situationer. Här må såsom exempel nämnas förskottering av sjukhjälp, arbetslöshets hjälp och begravningskostnad, ekonomiskt bistånd i andra fall, hemsändning av löne medel, arbetsförmedling samt hemförande av kvarlämnat sjöfolk. På detta område torde en fullt genomförd likabehandling av nordiska sjömän icke föreligga. Frågan om en utvidgad service från konsulatens sida i dessa och andra avseenden torde resa ett flertal problem, såsom huruvida den utvidgade serviceverksamheten skall begränsas till sådana orter, där sjömannens hemland icke har representation samt vilka villkor i övrigt som skall gälla för att en sjöman från ett nordiskt land skall bli berättigad till förmåner enligt ett annat nordiskt lands lagstiftning till undvikande av att sjömannen erhåller valrätt mellan olika länders skilda system. Kommittén anser dock icke erforderligt att i detta sammanhang närmare beröra dessa frågor. Härvidlag må hänvisas till rådets rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten.

5. Sammanställning av remissyttrandena

a. Allmänt om förslagets grundtanke

Det övervägande flertalet remissinstanser ställer sig i princip positivt till grundtanken i medlemsförslaget, att man skall söka få till stånd lika behandling av nordiska sjömän enligt den nationella sjömans- och sociallagstiftningen i de nordiska länderna. I sådan positiv riktning uttalar sig bland andra Danmarks Skibsførerforening, Dansk Styrmandsforening, Maskinmestrenes Forening i Danmark, socialministeriet i Finland, Sjöfartens arbetsgivarförbund i Finland, Finlands skeppsbefälsförbund, Finlands maskinbefälsförbund, Finlands sjömansunion, Fraktefartøyenes arbeidsgiverforening i Norge, Norges skibsførerforbund, Norsk styrmannsforening, Det norske maskinistforbund, Norsk sjømannsforbund, svenska utrikesdepartementets nämnd för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden, sjöfartsstyrel-

sen i Sverige, Svenska maskinbefälsförbundet, Svenska stewardsföreningen och Svenska sjöfolksförbundet.

Dessa och andra remissorgan, som likaledes finner målsättningen i medlemsförslaget värd att understödjas, framhåller emellertid de svårigheter som här föreligger och manar på denna grund eller eljes till varsamhet eller återhållsamhet med förslagets förverkligande.

Handelsministeriet i Danmark finner, att de diskussioner och utredningar, som redan bedrivs i anledning av rådets tidigare initiativ på området, bör ges företräde.

Sjöfartsavdelningen inom Departementet for handel og skipsfart i Norge framhåller, att avdelningen genom att ge medlemsförslaget sin principiella anslutning inte har tagit ställning till omfattningen och innehållet av de däri förordade internordiska överenskommelserna på sjömans- och sociallagstiftningens områden. Enligt avdelningens mening kräves för ett sådant ställningstagande ett omfattande utredningsarbete, som bör ske i samråd mellan berörda myndigheter och organisationer i de nordiska länderna, och avdelningen understryker vikten av att man grundar det fortsatta arbetet på en målsättning, som innebär åsyftad likställighet inom avgränsade områden.

Socialdepartementet i Norge ansluter sig i allt väsentligt till sjöfartsavdelningens ståndpunkt och är ense med denna däri, att medlemsförslaget närmare utredes.

Norsk sjömannsforbund framhåller, att man måste gå varsamt fram med att i dagens situation skapa likställighet, om detta skulle kunna medföra reduktion eller stagnation av någon art. Vid sidan av att de nordiska ländernas sjöfolk genom ömsesidiga överenskommelse får samma sociala rättigheter som landets egna medborgare måste målet vara, att lagstiftningen också utbygges i riktning mot att varje enskild lag successivt förbättras för sjömännen.

Svenska utrikesdepartementets rättsavdelning är inne på samma linje, då avdelningen förordar, att varje social förmån eller rättighet behandlas för sig vid kommande förhandlingar.

Sjöfartsstyrelsen i Sverige erinrar om att ett förverkligande av förslaget måste förutsätta noggrann genomgång av och jämförelse mellan ifrågakommande författningar i de särskilda länderna. För ett framgångsrikt bedrivande av detta arbete synes det styrelsen önskvärt, att ett nordiskt sjöfartsutskott tillsättes. Ett sådant utskott borde även i fortsättningen följa tillämpningen av de överenskommelser, som må komma till stånd, samt även utvecklingen av den nationella lagstiftningen på hithörande områden, varvid utskottet i den mån så med hänsyn till förhållandena i de olika länderna kan vara möjligt borde söka åvägabringa i sak ensartade bestämmelser.

Socialstyrelsen i Sverige erinrar om svårigheterna för svenskt sjöfolk att mönstra på fartyg i andra nordiska länder. Enligt styrelsens mening synes likställighet i fråga om lagstadgade sociala förmåner för sjöfolk böra förutsätta, att även möjligheten för sjöfolket att erhålla anställning inom annat nordiskt land blir i stort sett lika inom Norden.

Sveriges redareförening anser, att överläggningar först bör ske i syfte att få till stånd likartade förmåner enligt den för sjömän i varje nordiskt land gällande sociallagstiftningen. Innan sådan likformighet åvägabragts, bör någon på medlemsförslaget grundad, generell överenskommelse enligt föreningens uppfattning inte träffas. Danmarks Skibsførerforening och Dansk Styrmandsforening, som vill stödja allt samnordiskt arbete på berörda områden, finner det vara nödvändigt, att sociala plikter och rättigheter såsom skatter, sjukvård, offentlig omvårdnad och rättsvård göres så likartade som möjligt.

Rederiföreningen i Sverige för mindre fartyg ifrågasätter den praktiska nyttan och behovet av vissa föreslagna lagändringar, varjämte föreningen erinrar om betydelsen av att sjömän från andra länder än de nordiska inte blir föremål för ogynnsammare behandling.

Skandinaviska transportarbetarefederationens sjömanssektion har vid en konferens i Göteborg den 26—27 februari 1960 enhälligt beslutat att till Nordiska rådet göra följande uttalande:

Federationen, som ingående behandlat Nordiska rådets utredningsarbete, som bland annat omfattar bemanningsbestämmelser, hälso-tjänst och arbetsmarknadsärenden för de ombordanställda i de nordiska ländernas handelsflottor, anser det vara synnerligen angeläget, att representanter för de ombordanställdas fackliga organisationer gives tillfälle att vid en konferens med representanter för Nordiska rådet genomdiskutera nämnda ärenden och därvid framföra de ombordanställdas synpunkter på dessa frågor.

Ett antal remissinstanser ställer sig på olika skäl mer eller mindre avvisande till medlemsförslagens förverkligande.

Danmarks Rederiforening framhåller, att förslaget aktualiserar så vittgående och komplicerade problem, att de närmast måste betraktas såsom oöverskådliga. Enligt föreningens mening bör man undersöka behovet av de föreslagna åtgärderna, innan man ger den ena rekommendationen efter den andra, som dessutom måste befaras bli lidande av bristande samordning. Till denna uppfattning ansluter sig även Rederiforeningen af 1895 i Danmark.

Under hänvisning till att varken norska eller svenska sjömän tagit hyra ombord på fartyg, tillhöriga föreningens medlemmar, menar Rederiforeningen i Danmark för mindre Skibe, att den genom förslaget väckta frågan saknar aktualitet för föreningen.

Skibsfartens arbeidsgiverforening i Norge framhåller liksom Danmarks Rederiforening, vilka komplicerade problem som medlemsförslaget reser, och förutsätter att den får tillfälle till mera omfattande uttalanden i saken, innan något förslag lägges fram för rådet. Enligt föreningens mening vilar förslaget på en felaktig principiell grund, eftersom den likställighet, som där åsyftas för utländsk arbetstagare, inte äger giltighet inom sjöfartsnäringsringen, i det att »bedriftens (skibets) nasjonalitet ikke leder till at han også bosetter seg i det annet land». Föreningen anser, att avgörande hänsyn i stället måste tagas till den omständigheten, att norsk skeppsfart utan tvivel

kommer att drabbas av automatiska och betydande skador, om förslagets likställighetsprincip genomföres. Dessutom framhåller föreningen, att de omfattande rättigheter, som sjömanslagen och övriga sociallagar tillförsäkrar sjöfolk i Norge är baserade på att det samtidigt finns lagbestämmelser, som hindrar att olämpliga personer vinner anställning som sjömän. Härigenom har man reducerat betänkligheterna mot att handelsflottan skulle påtaga sig den börda, som den vittgående sociallagstiftningen pålagt den. En utvidgning av de norska sociala förmånerna till att avse även sjömän från de övriga nordiska länderna bör därför under inga förhållanden komma till stånd, förrän dessa länder har antagit likartade bestämmelser på detta och andra områden av betydelse. Redernes arbeidsgiverforening i Norge ställer sig på samma ståndpunkt som Skibsfartens arbeidsgiverforening under hänvisning till att saken föranleder samma problem för inrikesflottan som i ännu högre grad gör sig gällande för norsk utrikessjöfart.

Handelsflottans välfärdsråd i Sverige framhåller, att det interna samarbete, som äger rum mellan de skandinaviska välfärdsråden, enligt rådets mening är tillfyllest såväl för pågående arbete som för att i framtiden lösa frågor om fortsatt samordning och rationalisering av välfärdsarbetet för sjöfolk på skandinavisk och internationell basis.

Ett flertal remissinstanser uppehåller sig närmare vid de skilda slag av sociala förmåner för sjömän, vilka behandlats särskilt i den till grund för medlemsförslaget liggande promemorian.

b. Sjömanslagarna

1. *Regler om avmönstringshamn.* Beträffande rätten till uppsägning av tjänsteavtalet kan man — framhåller Rederiföreningen i Sverige för mindre fartyg — inte bortse från att parterna enligt sjömanslagens bestämmelser äger rätt att avtala härom vid påmönstringen och vid påmönstring för viss resa vid tjänsteavtalets utlöpande. Denna rätt utnyttjas också, såvitt föreningen har sig bekant, i full utsträckning. Villkoren kan växla, men vanligen avtalas vid påmönstringen, att tjänsteavtalet efter viss uppsägningstid skall upphöra gälla i svensk hamn. I undantagsfall kan vid påmönstring av utländska sjömän bestämmelser såsom exempelvis »skandinavisk hamn», »tillåten hamn», »europeisk hamn» o. s. v. införas i tjänsteavtalet. Man har alltså i svenska fartyg möjlighet avtala om huruvida tjänsteavtalet skall upphöra gälla antingen i fartygets eller sjömannens hemland. Något hinder för införandet av bestämmelser, som går i samma riktning, bör dock inte föreligga, sett ur näringens synvinkel.

2. *Fri hemresa med underhåll.* Föreskrifterna om sjömans rätt till fri hemresa anser Rederiföreningen i Sverige för mindre fartyg det kunna vara motiverat att ändra i enlighet med förslaget i promemorian, eftersom avmönstringen i dessa fall skett utan sjömannens eget vållande.

Svenska sjöfolksförbundet anser, att rätten till fri hemresa vid sjukdom eller andra tillfällen, då en sjöman måste lämna tjänsten utomlands utan att själv vara skuld till detta förhållande, måste regleras likartat i de nor-

diska länderna. Det kan knappast vara förenligt med nordisk rättskänsla, att en norsk sjöman, som varit anställd i ett svenskt fartyg, men tvingats att avmönstra på grund av sjukdom i exempelvis Sydamerika, själv skall bekosta sin hemresa. Här bör träffas en klar överenskommelse med regeringarna i samtliga de nordiska länderna om likställighet för annan nordisk sjöman med de bestämmelser som gäller för det egna landets medborgare. Beträffande utländska sjömäns rättigheter till fri hemresa i samband med avmönstring på grund av sjukdom är den svenska sjömanslagens bestämmelser sämre än den panamanska lagen. I den sistnämnda lagen är vederbörande sjöman under alla förhållande garanterad fri hemresa till den plats där vederbörande tillträtt sin anställning. Förbundet framhåller:

Det här är en sak som på ett eller annat sätt måste rättas till, och ett första steg i detta avseende måste vara att se till att full likställighet genomföres i varje fall för de medborgare i de nordiska länderna som äro anställda inom den svenska handelsflottan och självklart även likaberättigad ställning för de svenska sjömän som äro anställda i handelsflottorna i övriga nordiska länder.

I fråga om rätten för gravid arbetstagare till fri hemresa framhåller Norges skibsførerforbund, att norska medborgare har en mindre gynnsam ställning, eftersom de ombord på andra nordiska länders fartyg inte har samma rätt till hemresa som andra nordiska medborgare ombord på norska fartyg.

Enligt den uppfattning, som hävdas av Rederiföreningen för mindre fartyg i Sverige, bör förslaget till ersättning i fall av graviditet inte föranleda någon åtgärd.

3. *Skadeståndsrätt vid uppsägning.* Rederiföreningen för mindre fartyg i Sverige anser, att förslaget till ersättning till sjöman, som skiljes från tjänsten utan att detta kan skyllas på förhållanden, som sjömannen eller redaren råder över, inte bör föranleda någon åtgärd.

4. *Regler om löneutbetalning.* Norges skibsførerforbund ansluter sig till vad som i promemorian anföres därom, att man bör kunna överväga möjligheten att låta nordiska sjömän ombord på nordiska fartyg sända avlöningsmedel till uppgiven mottagare i ettvar nordiskt land, oavsett huruvida vederbörande är bosatt i eller medborgare i mottagarlandet.

Rederiföreningen i Sverige för mindre fartyg anser, att även om det är antagligt, att här ifrågvarande fördel inte utnyttjas i större omfattning, bestämmelsen utan större olägenhet bör kunna ändras så, att alla nordiska sjömän skulle få anlita vilket som helst nordiskt konsulat för sådant ändamål samt att de vid anställning i nordiskt fartyg skulle få sända pengar till vilket nordiskt land som helst.

c. *Försäkringsskyddet*

1. *Arbetslöshetsförsäkring.* Norges skibsførerforbund erinrar om de förhållandevis stora skillnaderna mellan arbetslöshetsförsäkringarna i de nordiska länderna. Förbundet anser, att man här bör eftersträva likartade principiella grundsatser, ehuru förbundet f. n. inte är i stånd att ange, på vilket sätt detta lämpligen bör ske.

Arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige framhåller, att medborgare i övriga nordiska länder är likställda med svenskar med avseende å arbetslöshetsförsäkringen. Särskilda överenskommelser har var för sig träffats mellan Danmark, Finland, Norge, å ena sidan, och Sverige, å den andra, om tillgodoräknande av försäkringsavgifter, erlagda i respektive länder, vid medlems överflyttning från det ena landets arbetslöshetsförsäkring till det andra landets. Dessa bilaterala överenskommelser kommer den 1 januari 1961 att ersättas med en den 8 september 1959 ingången multilateral överenskommelse, som omfattar även Island. Emellertid kvarstår alltså vissa bestämmelser för utbetalning av arbetslöshetshjälp i utländsk hamn, som gör att övriga nordiska sjömän inte kan få samma ersättningsbelopp som en svensk sjöman, beroende på den form, under vilken arbetslöshetshjälpen i utländsk hamn är uppbyggd. I den dagsumma, som svenske sjömannen erhåller, ingår s. k. utlandstillägg och utfyllnadsbelopp. Dessa båda tillägg har tillkommit för att den sammanlagda arbetslöshetshjälpen skall nå upp till existensminimum, dagsumman, i den berörda hamnen. Utlandstillägget och utfyllnadsbeloppet räknas såsom arbetslöshetshjälp i arbetslöshetskungörelsens bemärkelse. För dessa belopp föreligger i princip återbetalningsskyldighet. I praktiken återkräves till statsverket endast undantagsvis de av staten tillskjutna medlen. Sedan kungörelsen angående vissa statliga och statsunderstödda åtgärder vid arbetslöshet ändrats och särskilda överenskommelser träffats med övriga nordiska länder om likställighet mellan nordiska medborgare, så snart dessa omfattas av respektive länders näringsliv, synes det påkallat att ändring göres i kungörelsen angående understöd till sjömän vid arbetslöshet i utländsk hamn (SFS 1950:473). En sådan ändring skulle syfta till att kungörelsen kommer att närmare ansluta till arbetslöshetskungörelsen (SFS 1949:278) samt att fullständig likställighet åvägbringas mellan svenska och övriga nordiska länders medborgare, anställda på svenska fartyg.

2. *Pensionsförsäkring.* Finlands sjömans-union fäster särskilt uppmärksamheten vid sjömannens pensionsfråga, som anses vara kritisk för finländska sjömän. Enligt den för sjömän i Finland gällande pensionslagen förlorar en sjöman förvärvade pensionsförmåner, om han under minst tre år inte tjänstgjort i Finlands handelsflotta av orsaker, som lagen inte godkänner. I dagens situation finns omkring 1 400 finländska sjömän anställda i den svenska handelsflottan, som riskerar att förlora sina i Finland intjänade pensionsförmåner med undantag av fribrev. På grund härav bör man enligt unionens mening inom de nordiska länderna enas om ett system, som innebär, att även av de finländska sjömän, som tjänstgör i den svenska handelsflottan, skulle uppbäras premier till pensionskassan för att därmed trygga deras pensionsförmåner.

Norges skibsførerforbund erinrar om att »pensionstrygden» för sjömän är etablerad och fullt utbyggd i Norge sedan 1946 och att ändringar i försäkringen överväges inom vederbörande departement efter framställningar från Skibsfartens arbeidsgiverforening och sjömansorganisationerna. Såvitt förbundet förstår är pensionsfrågan för sjömän långt ifrån utredd inom övriga

nordiska länder, varför det på sakens nuvarande ståndpunkt varken synes riktigt eller möjligt att förorda internordiska överenskommelser på området.

6. Oslo-konferensen

Vid konferensen kom meningsutbytet att i huvudsak röra dels den allmänna frågan om önskvärdheten av att man söker få till stånd lika behandling av nordiska sjömän med avseende å sociala förmåner dels den omfattning ett kommande gemensamt nordiskt lagstiftningsarbete borde givas. De vid konferensen representerade intresseorganisationerna utvecklade härvid närmare de åsikter, som kommit till uttryck i remissyttrandena. Utöver vad sammanställningen av dessa innehåller skall i det följande en redogörelse givas för vissa ytterligare synpunkter, som framkom vid konferensen.

Skibsfartens arbetsgiverforening i Norge betonade starkt — med instämmande från Sveriges redareförening och Sjöfartens arbetsgivarförbund i Finland — att eventuella ändringar i lagstiftningen om sjömännens sociala rättigheter måste ske på grundval av en konkret värdering för varje enskild socialförmåns vidkommande. Vid denna värdering borde hänsyn tagas till de särskilda förhållandena inom varje område av lagstiftningen samt till de olika lagreglernas art och innehåll ävensom till de speciella förutsättningar, som kunde föreligga i varje enskilt land. Det vore enligt föreningens mening därför oriktigt att inleda ett reformarbete på grundval av en på förhand accepterad princip om nationell likställighet. Varje enskilt land måste självt få avgöra, i vilken utsträckning landet ville genomföra en sådan likställighet. Föreningen betonade vidare att en generell likställighet mellan norska och utländska sjömän på norska fartyg förutsatte, att övriga länder genomförde effektiva regler till förhindrande av att olämpliga personer tillåtes tjänstgöra till sjöss.

Danmarks Rederiforening uttalade, att från dansk sjöfartsnärings sida icke förelåg någon önskan om en överenskommelse mellan de nordiska länderna angående nordiska sjömäns rättsställning. Emellertid var föreningen beredd att i princip ge sitt stöd till att det upprättas avtal, vilande på principen om nationell behandling av de ombordanställda, inom ramen för de avsnitt av den danska sjömanslagen som omtalades i § 85 eller således de fall, där det redan nu förelåg möjlighet att under förutsättning av ömsesidighet utsträcka lagreglerna till förmån för utländska sjömän.

Sveriges redareförening anförde bland annat, att ett kommande nordiskt samarbete på grundval av medlemsförslaget borde i första hand inriktas på sjömanslagarna, medan man däremot borde iakttaga varsamhet i fråga om socialförsäkringen. Sålunda vore det säkerligen omöjligt att omedelbart göra den starkt utbyggda svenska socialförsäkringen tillämplig på de andra nordiska ländernas medborgare. Många av de svenska socialförsäkringsförmånerna utgick endast till i Sverige mantalsskrivna personer. Enär utländska sjömän, anställda på svenska fartyg, som regel icke var mantalsskrivna i Sverige, kom de icke i åtnjutande av förmånerna. En tänkbar utväg vore att

i vissa hänseenden jämställa mönstringen på ett fartyg med mantalsskrivningen.

Sjöfartens arbetsgivareförbund anförde beträffande den finska pensionslagstiftningen för sjömän, att regeln om bortfallande av rätten till ålderspension efter tre års uppehåll i tjänstgöringen ombord på finskt fartyg tillkommit för att hålla sjöfolket kvar på finska fartyg. Denna regel vore emellertid att betrakta som en rent nationell angelägenhet särskilt som pensionslagstiftningen tillerkände utlänningar exakt samma förmåner som finska medborgare.

Från de ombordanställdas organisationer framhölls med skärpa den utomordentliga vikt man fäste vid att en nationell likställighet genomfördes på de nordiska ländernas handelsfartyg. Från Sveriges fartygsbefälsförening uttalades att man betraktade ett enstämt positivt ställningstagande till frågan om sjömännens sociala förmåner i det närmaste som en förutsättning för att kunna genomföra en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk. Från annat håll anfördes, att varken den norska eller den svenska handelsflottan skulle ha kunnat nå den storleksordning den hade i dag, om den icke byggt sitt utvecklingsprogram på sjöfolk från övriga skandinaviska länder. Norsk sjömannsforbund yttrade, att sjöfarten som näringsgren hade den egenheten, att sjömannen icke alltid kunde välja att taga anställning på sitt eget lands fartyg. Han måste nämligen ofta taga den hyra som erbjöds, vilken då kunde gälla ett fartyg under utländsk flagg. För sjömansorganisationerna var det därför naturligt att arbeta för en likställighet sjömännen emellan oavsett nationalitet. Från flera håll framfördes den synpunkten, att man på lång sikt borde eftersträva ett utjämning av de olikheter, som förelåg i de nordiska ländernas sjömanslagstiftning.

Danmarks Skibsførerforening framhöll det önskvärda i att man underlättar för den ombordanställda att förvärva medborgarskap i det land, vartill fartyget hör. Härigenom skulle många praktiska problem erhålla sin lösning.

IV. K o m m i t t é n s u t l å t a n d e

Inom viktiga områden av den lagstiftning, som berör sjöfolkets sociala rättigheter, förekommer bestämmelser, enligt vilka ombordanställda från det land vartill fartyget hör behandlas förmånligare än sjömän från andra nordiska länder. Denna bristande likställighet mellan de nordiska sjömännen utgör otvivelaktigt ett betydelsefullt hinder mot genomförandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk.

Under kommitténs arbete har från norskt håll vissa betänkligheter framförts mot ett alltför långtgående gynnande av de nordiska sjömännen i förhållande till annan utländsk arbetskraft på de nordiska fartygen. Härvidlag har hänvisats till vissa delvis mycket gamla avtal om mest-gynnad-nationsbehandling av utländska sjömän. Vidare har framhållits faran för att icke-nordiska länder, även om dessa icke kan åberopa klausuler av nyss-

nämnda art, kan bibringas den uppfattningen, att deras sjöfolk utsättes för diskriminerande behandling på nordiska fartyg med påföljd att anställandet av medborgare från sådana länder försvåras. I vilken grad hänsyn måste tagas till anförda omständigheter är icke fullt klart. Först då varje enskild förmån tages upp till behandling under ett kommande utredningsarbete, kan utrönas om och i vilken utsträckning hänsyn bör tagas till mestgynnad-nations-klausulen. Kommittén vill i detta sammanhang framhålla att beträffande åtskilliga av de förmåner, som beröres av medlemsförslaget, t. ex. förmånen av fri hemresa, det även för utomnordiska medborgare torde framstå som fullt naturligt, att de nordiska sjömännen ombord på ett nordiskt fartyg kommer i åtnjutande av likartad behandling och att de själva ej kan göra anspråk på alla de förmåner denna grupp erhållit.

Det står klart för kommittén, att ett förverkligande av den föreslagna rekommendationen kommer att bereda betydande svårigheter ur olika synpunkter, särskilt vad gäller vissa av socialförsäkringarna. Kommittén anser likväl att de skäl, som i medlemsförslaget åberopas till stöd för likställandet av nordiska sjömän i förhållande till den nationella lagstiftningen i de olika länderna, talar med sådan styrka, att ett utredningsarbete med syfte att i möjligaste mån undanröja existerande nationella särbestämmelser utan dröjsmål bör igångsättas och skyndsamt bedrivas. Under arbetets gång får varje enskild förmån behandlas för sig och därvid bli föremål för en konkret värdering utifrån de speciella förhållanden som råder i de olika länderna.

Såsom antytts i medlemsförslaget torde det visa sig mest ändamålsenligt att bedriva arbetet etappvis inom begränsade områden. Ett sådant arbets sätt synes så mycket naturligare, som ett betydelsefullt utredningsarbete redan pågår på ämbetsmannaplanet avseende vissa delar av sjömanslagarna och sociallagstiftningen på grundval av rådets rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m. Därest så finnes lämpligt, bör enligt kommitténs mening det pågående utredningsarbetet slutföras oberoende av det förevarande medlemsförslaget. De arbetsformer och de resultat, som härvid kommer att uppnås, torde bli av värde i det fortsatta arbetet på undanröjandet av föreliggande hinder mot genomförandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för ombordanställda på de nordiska ländernas handelsfartyg.

Vad därefter gäller de särskilda avsnitten av den lagstiftning, som berör sjöfolket, vill kommittén anföra följande.

Vid reformeringen av sjömanslagarnas bestämmelser bör principiellt eftersträvas, att de föreliggande kraven på medborgarskap i det land, vartill fartyget hör, ersättes med krav på medborgarskap i nordiskt land samt att i de fall stadigvarande bosättning i visst land fordras, härmed likställas bosättning i annat nordiskt land. Beträffande reglerna om avmönstringshamn må framhållas önskvärdheten av att påmönstring i nordisk hamn likställas med påmönstring i hamn belägen i fartygets hemland. Den bristande likställighet för nordiska sjömän, som föreligger i fråga om ersättning för

begravningskostnad, synes bliva automatiskt undanröjd under förutsättning att anknytningen till reglerna om vårdnad på redarens bekostnad bibehålles efter en ändring av de senare reglerna i enlighet med 1958 års rekommendation angående hälsotjänsten.

Beträffande de försäkringsformer, som berörs av medlemsförslaget, synes de problem, som berör arbetslöshetsförsäkringen, ha erhållit en principiell lösning genom konventionen den 1 januari 1961 angående tillgodoräknande av avgifts- och arbetsperioder för arbetslöshetsförsäkrade, som flyttar mellan respektive nordiska länder. Dock bör uppmärksammas, att den nordiska arbetslöshetsförsäkringen icke omfattar andra ombordanställda än dem som är bosatta i Norge. Pensionsförsäkringen rymmer däremot flera olösta problem och kommer givetvis att bereda stora svårigheter med hänsyn till de olikartade pensionssystem, som tillämpas i de olika länderna. Problemen, vilka i första hand gäller rätten för medborgare från annat nordiskt land att vinna inträde i den i fartygets hemland gällande pensionsordningen och därvid i en eller annan form få tillgodoräkna tidigare intjänade pensionsförmåner i annat nordiskt land, är emellertid av stor betydelse för de nordiska sjömannens möjligheter att fritt söka sig arbete på de nordiska ländernas handelsfartyg.

Hitintills har endast behandlats de spørsmål, på vilka tyngdpunkten lagts i medlemsförslaget, nämligen frågor om jämställdhet beträffande sociala förmåner mellan nordiska sjömän ombord på nordiska fartyg. I medlemsförslagets andra moment uppmärksammas emellertid även den med detta spørsmål sammanhängande frågan om den biståndsverksamhet gentemot sjöfolk, som ombesörjes av olika offentliga organ företrädesvis i främmande hamnar. Denna verksamhet har ovan benämnts den offentliga serviceverksamheten. Förslaget innebär i denna del, att dessa organ icke endast skall draga försorg om det egna landets sjömän utan även tillvarata andra ombord på vederbörande lands fartyg anställda nordiska sjömans intressen. Såsom framgår av det ovan redovisade utredningsmaterielet har dessa principer i huvudsak redan genomförts. Här återstår på detta område huvudsakligen endast konsulatens verksamhet att beakta. Enligt kommitténs mening bör regeringarna på denna punkt rekommenderas att utreda möjligheterna att i lämplig omfattning utvidga konsulatens verksamhet beträffande sjöfolk till att avse ombordanställda från alla de nordiska länderna.

I medlemsförslagets tredje moment behandlas det ytterligare samarbete mellan de centrala sjöfartsadministrativa organen i de olika länderna, som kan komma att bli erforderligt vid ett genomförande av rekommendationen. Enligt kommitténs mening saknas anledning för Nordiska rådet att på detta stadium i utredningsarbetet rikta någon hemställan till regeringarna angående ett sådant samarbete. Denna fråga torde få tagas upp i ett senare skede.

Fjärde momentet i medlemsförslaget behandlar frågan om framtida lagstiftning av betydelse för sjömannens sociala rättigheter i hans egenskap av yrkesutövare. Vid genomförandet av ny lagstiftning på detta område bör

självfallet i möjligaste mån tillses, att ombordanställda från annat nordiskt land tillförsäkras samma socialförmåner som det egna landets medborgare.

Under åberopande av vad sålunda anförts föreslår niomannakommittén, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att i samråd med vederbörande sjöfolks- och redareorganisationer företaga en undersökning av förutsättningarna för att tillerkänna nordiska sjömän tjänstgörande ombord på fartyg från annat nordiskt land samma sociala förmåner som fartygets hemland ger landets egna medborgare,

2. att utreda möjligheterna att i lämplig omfattning utvidga den egna konsulära verksamheten beträffande sjöfolkets angelägenheter till att avse icke blott ombordanställda från det egna landet utan även ombordanställda från alla övriga nordiska länder, samt

3. att sträva till att i framtida lagstiftning av betydelse för sjömannens sociala rättigheter i hans egenskap av yrkesutövare ombordanställda från annat nordiskt land tillförsäkras samma förmåner som det egna landets medborgare.

Lillehammer den 2 december 1961

Nina Andersen

Förman

Judit Nederström-Lundén

Claudia Olsen

Birger Andersson

Harald Nielsen

Rakel Seweriin

Gunnar Henriksson

Einar Olgeirsson

Sven Sundin

Uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning

Se Sak A 9/1960 och soc. utsk. 3/1960 (8:e sess., s. 153, 506; behandl. s. 88) samt Sak A 7/1961 (9. sess., s. 316; behandl. s. 122).

BILAGA

PM rörande ett av Nordisk Komité angående Dentalmaterialer framlagt betänkande om upprättande av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial (NU 1961: 7)

Under våren 1960 tillsatte regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige en nordisk kommitté med uppgift att utarbeta förslag om upprättande av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial samt att framlägga förslag till riktlinjer för en sådan institutions framtida ledning och verksamhet. Till medlemmar av kommittén utsågs

- från Danmark: professor, odont. dr. h. c. W. Krogh-Poulsen och professor, dr. odont. et mag. scient. K. Dreyer Jørgensen, båda Köbenhavns tandlägehøjskole;
- från Finland: överläkaren, odont. lic. Ensio Kalijärvi, medicinalstyrelsen, och biträdande läraren, odont. lic. Aimo V. Rantanen, odontologiska institutet vid Helsingfors universitet;
- från Norge: byråchef, tannlege S. Bryhn Ingebrigtsen, Helsedirektoratet, dr. philos, tannlege Birger Nygaard Østby, styrelse, Odontologisk forskningsinstitut, Oslo, samt såsom suppleant för den senare dr. philos, tannlege Kaare Langeland, forsker, Odontologisk forskningsinstitut, Oslo;
- från Sverige: medicinalrådet, leg. läkaren, leg. tandläkaren A. B. Maunsbach, Medicinalstyrelsen, och docenten, odont. dr. B. Axelson, tandläkarhögskolan i Malmö.

Kommittén framlade den 7 september 1961 ett betänkande med förslag om inrättande av en självständig nordisk institution för odontologisk materialprovning och forskning i samband därmed (Nordisk utredningsserie, 1961: 7).

Enligt förslaget skall institutet ha till syfte att genom forskning, kontroll-, provnings- och upplysningsverksamhet samt på annat lämpligt sätt motverka användning av mindervärdiga odontologiska medel, befordra en höjning av medlens kvalitet, främja utvecklingen av nya och bättre medel samt verka för ett riktigt användande av medlen. Institutet skall vidare fastställa nordiska odontologiska standards, d. v. s. beskrivningar av minimikrav på odontologiska medel och av metoder för att fastställa att dessa krav är uppfyllda. Det skall även åvila institutet att prova och registrera odontologiska produkter. Institutets verksamhet är tänkt att i första hand vara av vägledande karaktär i förhållande till tillverkare och förbrukare.

Kostnaderna för institutets verksamhet skall enligt förslaget täckas genom statsbidrag från de deltagande länderna och fördelas sålunda att Danmark, Finland och Norge bär 20 procent var och Sverige 40 procent. Byggnadskostnaderna, som beräknas till 1,5 million danska kronor, skall dock åvila det land, dit institutet förlägges. De årliga driftskostnaderna beräknas till 1 million danska kronor.

Kommitténs finska och norska medlemmar har uttalat sig för att institutet förlägges till Oslo, medan övriga medlemmar av kommittén inte velat fatta bestämd ståndpunkt i fråga om institutets placering.

Januari 1962

Uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion

Se Sak A 19/1960 och jur. utsk. 5/1960 (8:e sess., s. 253, 488; behandl. s. 117) samt Sak A 12/1961 (9. sess., s. 339; behandl. s. 123).

BILAGA 1

Yttrande av Norges Justis- og politidepartement över medlemsförslaget

 — — — Sak A 4/1962 om anerkjennelse av Den europeiske menneskerettighetsdomstols jurisdiksjon — — — ble drøftet på møtet mellom de nordiske justisministre 18. januar 1962 — — —

Til Sak A 4/1962 om anerkjennelse av Den europeiske menneskerettighetsdomstols jurisdiksjon kan opplyses at det ikke er tatt noe endret standpunkt fra norsk side. Som svar på en henvendelse i saken fra Utenriksdepartementet skrev Justisdepartementet følgende brev av 24. november 1961:

Justisdepartementet mener framleis at spørsmålet om anerkjennelse fra norsk side av Den europeiske menneskerettighetsdomstols domsmyndighet bør utstå til en har vunnet ytterligere erfaring om hvordan konvensjonen vil virke i praksis. En har merket seg at det hittil bare er pådømt en sak ved denne domstol. Dessuten er domstolens domsmyndighet, etter de opplysninger en sitter inne med, hittil bare godkjent av et nokså begrenset antall stater, nemlig Belgia, Danmark, Forbundsrepublikken Tyskland, Eire, Luxembourg, Nederland, Island og Østerrike.

Med sikte på framtidig overveielser av spørsmålet om å anerkjenne domsmyndigheten vil det være av stor interesse å få en nærmere vurdering av menneskerettighetskommisjonens klagesaksbehandling og i den sammenheng få opplyst om og i tilfelle hvilke presedenser som har dannet seg, f. eks. når det gjelder effektiviteten av fristen for adgang til klage etter menneskerettighetskonvensjonens artikkel 26. Videre vil det være av interesse å få vite hvilke røynsler de 3 stater som hittil har hatt saker til realitetsbehandling ved kommisjonen eller domstolen, har høstet.

Oslo, 27. januar 1962

(sign.)

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget¹

Den foreliggende sag, der er rejst som medlemsforslag til 8. session af Hønsvald, Leirfall og Rylander, går ud på, at Nordisk Råd skal rekommandere Norges og Sveriges regeringer at anerkende Den europæiske Menneskerettighedsdomstols myndighed.

Under sagens behandling i juridisk udvalg på 8. session gav de norske og svenske regeringsrepræsentanter udtryk for, at man ønskede at afvente, hvorledes domstolen fungerer i praksis, inden der blev taget stilling til spørgsmålet om anerkendelse af domstolen. Sagen blev herefter udsat og var ikke genstand for forhandling på 9. session.

Om sagens baggrund bemærkes følgende:

Den 4. november 1950 undertegnede Europarådets medlemsstater en konvention angående beskyttelse af menneskerettighederne og de grundlæggende friheder. Konventionen er trådt i kraft den 3. september 1953 og er tiltrådt af alle de nordiske lande, bortset fra Finland, der ikke er medlem af Europarådet. Ved konventionen oprettes 2 organer til at påse dens bestemmelser overholdt, Menneskerettighedskommissionen og Menneskerettighedsdomstolen.

Kommissionens opgave er at foretage en nærmere undersøgelse i de sager, der indbringes for og antages af kommissionen og medvirke til at opnå en mindelig løsning i sagerne. Hvis en løsning ikke opnås skal kommissionen udarbejde en beretning og heri anføre sin opfattelse af sagen. Beretningen sendes til Europarådets ministerudvalg.

Klageret til kommissionen har konventionsstaterne samt — i de tilfælde hvor konventionsstaterne udtrykkelig har anerkendt dette — enkeltpersoner.

Efter at kommissionen har behandlet en sag, og der ikke er opnået nogen mindelig løsning kan kommissionen eller vedkommende medlemsstat indbringe sagen for domstolen, hvis staten har anerkendt domstolens kompetence.

Enkeltpersoners klageadgang til kommissionen er anerkendt af bl. a. Danmark, Island, Norge og Sverige, medens domstolens domsmyndighed er anerkendt af bl. a. Danmark og Island, men ikke Norge og Sverige.

Da Finland, som ovenfor anført, ikke er medlem af Europarådet, angår den foreliggende sag kun Norge og Sverige.

Et større antal sager, herunder også sager med tilknytning til de nordiske lande, er blevet behandlet af Menneskerettighedskommissionen, men kun nogle få af Menneskerettighedsdomstolen, der først er etableret i 1958. Domstolen har indtil nu kun færdigbehandlet én sag, nemlig i anledning af en klage rejst af irlænderen Lawless. Dommen i den pågældende sag er afsagt

¹ *Finlands medlemmar i kommittén har icke deltagit i behandlingen av förevarande sak.*

den 1. juli 1961 og statuerede, at der ikke forelå en krænkelse af menneskerettighedskonventionen.

Såfremt en stat anerkender en international domstols kompetence, kan der tænkes at opstå en konfliktsituation, hvis en national domstols eller myndigheds afgørelse underkendes af den internationale domstol. I en motion i den svenske rigsdag i foråret 1961 (mot. I: 264) blev der, bl. a. med henvisning til, at spørgsmålet om anerkendelsen af Menneskerettighedsdomstolen har været drøftet i Sverige, rejst forslag om en nærmere udredning af de spørgsmål, der opstår i forbindelse med en sådan konfliktsituation. Forslaget forkastedes imidlertid. I Första lagutskottets udtalelse i anledning af forslaget anførtes det bl. a., at behovet for en lovgivning om disse spørgsmål var ringe, og at eventuelle konflikter måtte kunne løses i retspraksis.

Spørgsmålet om Sveriges anerkendelse af Menneskerettighedsdomstolen har været rejst i Sveriges rigsdag, senest i foråret 1961. I Utrikesutskottets udtalelse nr. 4, 1961, anførtes det, at man forventede, at den svenske regering til den kommende rigsdag redegør for sin stilling til spørgsmålet om anerkendelse af domstolen, efter at sagen påny har været behandlet i Nordisk Råd.

Efter komiteens opfattelse bør også Norge og Sverige, da der nu er forløbet 3 år siden Menneskerettighedsdomstolens etablering, anerkende domstolens myndighed. Komiteen skal herom tillade sig at anføre følgende synspunkter:

Som følge af de to landes anerkendelse af enkeltpersoners klageret til Menneskerettighedskommissionen, har kommissionen adgang til at foretage nærmere undersøgelser af påklagede forhold i disse lande. Det synes da en naturlig konsekvens, at der gives domstolen, i hvilken også en norsk og en svensk dommer har sæde, mulighed for at tage stilling til de af kommissionen behandlede klager.

Det synes ejendommeligt, at netop Norge og Sverige, der arbejder på opretholdelse af en international retsorden, skulle unddrage sig at medvirke til at give Menneskerettighedsdomstolen en fastere stilling.

Iøvrigt arbejder en ekspertkomité under Europarådet med spørgsmålet om en udvidelse af domstolens kompetence, således at domstolen også skal kunne afgøre tvivlsspørgsmål vedrørende fortolkningen af Menneskerettighedskonventionen. Såfremt en sådan ordning gennemføres, foreligger der yderligere en grund til at alle konventionsstaterne anerkender domstolens kompetence.

Under henvisning til det anførte indstiller nimanidskomiteen, at den foreslåede rekommandation vedtages.

Oslo, den 19. januar 1962

Holger Eriksen

Nils Hønsvald

Magnús Jónsson

Jon Leirfall

Olov Rylander

Knud Thestrup

Formand

Reservation

Då jag ansett att ytterligare erfarenheter av europarådsdomstolens verksamhet bör avvaktas, har jag icke kunnat biträda kommitténs beslut att tillstyrka rekommendationsförslaget.

Oslo den 19 januari 1962

Emil Ahlqvist

Uppskjutet medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning

Se Sak A 26/1961. (9. sess., s. 675; behandl. s. 123.)

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Till Nordiska rådets nionde session väckte Holger Eriksen, Hans Gustafsson och Harras Kyttä ett medlemsförslag, vari de på angivna skäl föreslog, att rådet skulle rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för ett samarbete beträffande utformningen av de nationella beskattningssystemen. Då förslaget icke hann närmare utredas före nionde sessionen, beslöt rådet att uppskjuta medlemsförslaget till nästa session.

Ekonomiska niomannakommittén, som haft att förbereda saken, vill inledningsvis framhålla, att vid behandling av allmänna skattefrågor på ett nordiskt plan hänsyn måste tagas till de sociala aspekter, som i de olika länderna i måhända skiftande grad lägges på skattelagstiftningen. Skatterna kan sålunda användas för delvis olika ändamål. Bl. a. måste skatternas funktion som medel för inkomstomfördelning beaktas. Skatternas uppgifter varierar med andra ord från ett land till ett annat.

Vidare gäller om de allmänna skattefrågorna, att man vid deras behandling ur nordisk synpunkt icke kan bortse från deras mellaneuropeiska aspekter. De länder, som kommer att närmare samverka i eller med Europeiska ekonomiska gemenskapen, torde ha att räkna med att deras skattepolitik för framtiden icke kan utformas utan hänsynstagande till de krav, som kommer att ställas på vederbörande länder från gemenskapens sida.

Niomannakommittén har emellertid icke ansett att de allmänna svårigheter, som antytts här, bör utgöra något hinder för Nordiska rådet att till behandling upptaga skattefrågorna, vilka otvivelaktigt måste tillmätas en efterhand växande betydelse ur samarbetssynpunkt. Då kommittén förberett saken, har den ansett sig böra särhålla de tre olika spörsmål, vilka be-

handlas inom ramen för medlemsförslaget, nämligen frågan om företagsbeskattningen, frågan om den individuella beskattningen samt frågan om samverkan mellan skattekommittéer och skattemyndigheter vid förberedande av skattelagstiftning.

1. Företagsbeskattningen

Enligt kommitténs mening är det för ett framtida ekonomiskt samarbete i Norden av stor betydelse, att icke alltför stora skillnader föreligger i fråga om skattetrycket å företagen i de olika länderna. Denna sida av saken synes därför väl värd att behandlas i rådet.

Emellertid är det ofta svårt att erhålla en rättvisande bild av företagens skattebelastning. Skilda faktorer samverkar därvidlag. Närmare undersökningar torde därför vara erforderliga. Enligt protokollet för mötet den 11—12 november 1961 i Hangö mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium beslöts i nu förevarande område, att rådets ekonomiska niomannakommitté skulle med bistånd av vederbörande myndigheter till en senare session låta verkställa en jämförande studie av de olika ländernas regler angående företagsbeskattningen.

En analys av skattereglerna för juridiska personer i Danmark, Finland, Norge och Sverige har tidigare utförts, och resultatet återfinnes i Nordiska ekonomiska samarbetsutskottets rapport av år 1957: »Spesiell del; økonomiske samarbejdsproblemer», bil. 1 a—1 c, s. 33—127. Denna utredning torde kunna läggas till grund vid det fortsatta arbetet. För att detta skall kunna fullgöras inom rimlig tid på ett tillfredsställande sätt skulle man kunna inom varje land utse en expert med uppgift att utarbeta en sammanställning över företagsbeskattningen i det egna landet, så uppställd att den senare kan sammanarbetas med motsvarande sammanställningar från de andra länderna till den önskade komparativa översikten.

Med hänsyn till statsministrarnas nyss citerade yttrande vid Hangö-mötet har kommittén utgått från att stöd från regeringarnas sida för den allmänt utredande uppgift, varom här är fråga, skulle kunna erhållas. Vid sitt sammanträde denna dag har kommittén därför beslutat avlåta en skrivelse härom till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete. Efter att ha redogjort för medlemsförslaget och erinrat om Hangö-mötets beslut heter det i skrivelsen:

Då niomannakommittén vid sitt sammanträde den 10 februari 1962 närmare överlagt i frågan, har den funnit det naturligast att hos ministerkommittén förfråga sig om huruvida denna är i tillfälle att lämna niomannakommittén det angivna biståndet. Niomannakommittén har härvid föreställt sig att en komparativ framställning av företagsbeskattningen i de fem nordiska länderna skulle kunna utarbetas genom ministerkommitténs försorg. En sådan undersökning borde omfatta icke endast de egentliga skattereglerna utan även inbegripa de sociala förpliktelser av olika slag, som åvila företagen och påverka deras inbördes konkurrenskraft.

Kommittén är medveten om att en relativt utförlig undersökning på sin

tid verkställdes av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet, vilken undersökning finnes publicerad i dess rapport av 1957. Denna torde kunna tjäna till underlag vid det arbete, varom nu är fråga. Enligt kommitténs mening torde även uppmärksamhet böra ägnas frågans europeiska aspekter. De resultat, som nås vid den föreslagna nordiska undersökningen, böra vara så utformade, att omedelbara jämförelser med motsvarande förhållanden inom Europeiska ekonomiska gemenskapen kunna i möjligaste mån göras.

Under återopande av det anförda får niomannakommittén, som anser att en realitetsbehandling i rådet av frågan bör anstå, till dess den utredning föreligger, som avses i ovan återgivna skrivelse till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, föreslå, att rådet beslutar uppskjuta medlemsförslaget i vad det gäller företagsbeskattningen till en senare session.

2. Den individuella beskattningen

Enligt kommitténs mening kan man vid en fortsatt ekonomisk integration icke helt bortse från den individuella beskattningens utformning. Det är exempelvis av vikt att avvägningen mellan direkt och indirekt beskattning av de enskilda individerna icke alltför mycket avviker från ett land till ett annat. Särskilt i gränstrakter med en talrik befolkning framkallar stora av skatteregler föranledda skiljaktigheter i fråga om levnadskostnadernas höjd en rad svårbemästrade problem. Kommittén har därför ansett även frågan om den individuella beskattningen vara ägnad att upptagas till närmare behandling i rådet.

Också på denna punkt erfordras emellertid ett ingående komparativt material, som kan tjäna till vägledning för bedömning av hur frågan i fortsättningen skall handläggas i rådet. Kommittén har icke för egen del upptagit några sådana undersökningar, enär det varit för den känt att vissa enskilda organisationer i de nordiska länderna äro sysselsatta med att gemensamt genomföra en sådan komparativ undersökning. I avsikt att undvika dubbelarbete har kommittén ansett riktigast att avvakta dessa undersökningar för att se, huruvida dessas resultat kan läggas till grund för det vidare arbetet inom rådet. Det har emellertid nu visat sig, att undersökningarna icke kan slutföras förrän under innevarande vår.

Kommittén ser sig under sådana omständigheter nödsakad att föreslå rådet att uppskjuta behandlingen av medlemsförslaget till en senare session jämväl i vad det avser den individuella beskattningen.

3. Samverkan mellan arbetande skattekommittéer och skattemyndigheter rörande skattelagstiftningen

På den allmänna lagstiftningens område försiggår sedan gammalt ett mycket nära samarbete mellan de nordiska länderna. Även på åtskilliga mera speciella områden har efterhand etablerats ett betydelsefullt nordiskt samarbete. Ett sådant har däremot hittills icke kommit till stånd beträffande

skattelagstiftningen, bortsett från vad gäller vissa speciella frågor, t. ex. sjömansbeskattningen. Vid några tillfällen har ett närmare samarbete mellan de nordiska ländernas skattedepartement diskuterats. I augusti 1946 hölls sålunda en första överläggning i Köpenhamn på inbjudan av den dåvarande danske finansministern Thorkil Kristensen mellan ämbetsmän i skattedepartementen.

Läget i de olika länderna torde vad angår skattefrågornas beredande vara följande:

Danmark: Frågan om beskattningens utformning är i hög grad aktuell. Efter folketingsvalet 1960 angav den nya regeringen en omläggning av skattesystemet såsom en av sina viktigaste primäruppgifter. Någon allmän skattekommitté för utredning av hithörande spörsmål har dock icke tillkallats. Tre specialutskott har dock tillsatts för att utreda 1. sambeskattningen, 2. beskattningen av pensionsförsäkring samt 3. avskrivningsreglerna.

Finland: Den i Finland tillsatta skattelagskommittén inlämnade sitt betänkande våren 1961 och betänkandet är utsänt på remiss. Betänkandet behandlar ej omsättningsskatten utan endast den statliga och kommunala beskattningen. Om omsättningsskatten finns ett särskilt betänkande. Nordiskt samarbete har ej förekommit.

Norge: Norska Finans- og tolldepartementet framlade i mars 1961 ett betänkande om det norska skattesystemet »Retningslinjer for skattepolitikken» (St. meld. nr 54/1960—61). Betänkandet innehöll en uttömmande redogörelse för bl. a. förhållandet mellan direkta och indirekta skatter och deras verkningar på inkomstfördelningen i samhället, företagsbeskattningen och kommunala skatterna samt de speciella avgifterna. I ett sammanfattande kapitel pekas vad angår företagsbeskattningen på bl. a. behovet att utreda möjligheterna att helt eller delvis ersätta den nuvarande inkomstbeskattningen av företagen med en beskattning i en eller annan form knuten till företagets utgifter. Det ansågs emellertid vara naturligt att i detta avseende avvakta resultatet av det utredningsarbete härom, som pågår i Sverige.

Behandlingen av »meldingen» har uppskjutits från 1960—61 års Storting till 1961—62 års Storting. Sedan Stortinget yttrat sig, avser regeringen att påbörja utarbetandet av detaljförslagen. Arbetet med saken pågår i Stortinget.

Sverige: I Sverige arbetar för närvarande två av finansministern under hösten 1960 tillsatta kommittéer med en allsidig översyn av hela beskattningssystemet, en allmän utredning och en utredning rörande företagsbeskattningen.

a. Den kommitté, som fick till uppdrag att företaga en allmän översyn av beskattningssystemet, skulle enligt finansministerns direktiv i samråd med företagsskatteutredningen i första hand söka finna en rättvis och rationell fördelning av skattebördan mellan enskilda personer, å den ena sidan, samt bolag och andra juridiska personer, å den andra. Utredningen

borde därvid vara obunden att pröva möjligheten och lämpligheten av nya skatteformer. I samband med en sådan relativ uppdelning av skattebördan borde utredningen göra en avvägning mellan direkt och indirekt beskattning. Den fråga, som i detta avseende träder i förgrunden, vore om och i vilken utsträckning man borde gå vidare på den förut inslagna vägen att lätta på den direkta beskattningen och ytterligare bygga ut systemet av indirekta skatter.

Utredningen borde vidare överse det nuvarande systemet av indirekta skatter och därvid utgå från att den allmänna varuskatten vore ett bestående element i skattesystemet. Även formerna för den direkta beskattningen borde granskas och vissa allmänna riktlinjer uppdragas för behandlingen av enskilda rörelseidkare, fria yrkesutövare och lantbrukare. Därvid borde beaktas om det över huvud taget vore rationellt med en starkt progressiv inkomstbeskattning för dessa kategorier.

I samband med en genomgång av det direkta beskattningssystemet borde önskemålen att förenkla skatteuppbörden och att övergå till en definitiv källskatt för löntagare uppmärksammas.

Utredningen borde vidare beakta de frågor som sammanhänger med beskattningen av förmögenhet och dess avkastning.

Slutligen borde skattesystemutredningen enligt direktiven sträva efter att inom en relativt snar framtid framlägga ett arbetsresultat, som kunde underställas statsmakterna.

b. Enligt finansministerns direktiv borde vidare den kommitté, som anförtroddes företagsbeskattningens framtida utformning, i främsta rummet ägna sig åt problemen vid beskattningen av aktiebolag, ekonomiska föreningar och andra juridiska personer oavsett vad slags verksamhet dessa bedrive. Kommittén borde även pröva olika former för beskattning av företag och överväga, huruvida den nuvarande nettovinstbeskattningen helt eller delvis borde omläggas till någon form av bruttobeskattning, d. v. s. en skatt lagd på företagens bruttointkomster eller -utgifter. Vidare borde undersökas företagsbeskattningens roll i konjunkturpolitiken under beaktande av näringslivets starka intresse av stabilitet i skattereglerna. Kommittén borde slutligen eftersträva att tillgodose förenklings- och kontrollsynpunkter.

Bortsett från att man i Norge avser att avvakta resultatet av det utredningsarbete, som pågår i Sverige, torde något samarbete mellan ifrågavarande skattekommittéer icke förekomma. Ej heller synes någon kontakt i övrigt förefinnas mellan vederbörande skattemyndigheter i de olika länderna. Med hänsyn till skattefrågornas alltmer ökade betydelse och till önskvärdheten av att, såsom en förberedelse inför den skärpta internationella konkurrens, som torde bli en följd av tillkomsten av de europeiska stormarknaderna, få till stånd en nordisk samordning på detta område, finner nio-mannakommittén de nuvarande förhållandena mindre tillfredsställande.

Enligt niomannakommitténs mening vore det naturligt, om nu ett samarbete kunde inledas även mellan de instanser, som i de olika länderna förbereder och omhänderhar arbetet med skattelagstiftningen. Detta samarbete måste få en något annan målsättning än det, som gäller på andra lagstiftningsfält, där likartade rättsregler eftersträvas. Det torde i främsta rummet få inriktas på utbyte av erfarenheter och synpunkter. Därutöver torde ett visst hänsynstagande till andras ståndpunkter vid den egna lag-

stiftningens utformning, där så är möjligt, icke vara ett orealistiskt önskemål.

Kontakten mellan de med skattelagstiftning sysselsatta myndigheterna synes böra etableras så snart som möjligt. Inför de samordningssträvanden, som de nordiska länder, vilka kommer att på ett eller annat sätt vinna anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen, torde komma att möta från kontinentalt håll, är det önskvärt att man inom de nordiska länderna gjort sig förtrogen med varandras problem och att man i den mån så är möjligt enats om gemensamma ståndpunkter.

Kommittén vill sålunda föreslå rådet att rekommendera regeringarna att etablera nära samråd mellan de myndigheter, kommittéer och sakkunniga som sysslar med utredning av skatteregler, som kan antagas vara av gemensamt nordiskt intresse.

Helsingfors den 10 februari 1962

Knut Ewerlöf

Förman

Finn Moe

Per Hækkerup

Kaarlo Pitsinki

Ole Bjørn Kraft

Bent Røiseland

Urho Kähönen

Axel Strand

Uppskjutet tilläggsförslag om samordning av änkepensionen

Se Sak D 64/1961, Tilläggsförslag, och soc. utsk. 1/1961 (9. sess., s. 1047, 1287; behandl. s. 168).

BILAGA 1

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över tilläggsförslaget

Det genom förslaget väckta spørsmålet om rätt för en mottagare av änkepension, som önskar flytta till annat nordiskt land, att vara bibehållen vid pensionen, intill dess hon blir berättigad till änkepension eller ålderspension i detta land, aktualiserar vissa bestämmelser dels i de nordiska ländernas sociallagstiftning, dels i konventionen den 15 september 1955 mellan de nordiska länderna om social trygghet m. m.

Ett gemensamt drag för lagstiftningen i de nordiska länderna om socialförsäkringsförmåner har intill senaste tid varit, att en person, som vid vistelse i ett land där blivit berättigad till pension men därpå utflyttar till ett annat land, i allmänhet endast får behålla pensionen från det förra landet under en kortare tid, som regel under högst ett år.

Vad gäller möjligheterna att komma i åtnjutande av motsvarande pensionsförmåner i det nya landet innehåller den nordiska trygghetskonventionen följande bestämmelser. Konventionen behandlar i artikel 2, första stycket, allmänna invalidpensionsförmåner, i artikel 3 allmän änkepension med tilläggsförmåner och bidrag till änkor och änklingar med barn samt i artikel 4 allmän ålderspension med tilläggsförmåner. För samtliga dessa grupper av förmåner gäller, att medborgare i ett av de fördragsslutande länderna vid vistelse i ett annat av länderna är berättigad till förmånerna på samma villkor och enligt samma regler som gäller för landets egna medborgare. Såsom förutsättning för att sådan likställighet skall inträda uppställes emellertid krav på viss oavbruten vistelse, i regel under minst fem år, i det senare landet.

En medborgare i ett nordiskt land, som där uppbär förmån av nu behand-

lat slag men utflyttar till annat nordiskt land, har alltså intill senaste tid efter högst ett år gått förlustig förmånen från hemlandet samt icke blivit berättigad till motsvarande förmån enligt det nya inflyttningslandets bestämmelser förrän efter minst fem års vistelse där.

För ålderspensionens del har detta problem uppmärksamrats genom Nordiska rådets rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen. Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt åvägbringa en ordning, varigenom den nuvarande karenstiden i fråga om rätt till ålderspension i annat nordiskt land än hemlandet reduceras samtidigt som möjlighet ges för den, som i ett nordiskt land fått ålderspension, att bibehålla denna vid flyttning till annat nordiskt land, intill dess han där erhåller motsvarande förmån.

Det i rekommendationen behandlade spørsmålet har dryftats av Nordiska socialpolitiska kommittén och har närmare undersökts av ett av kommittén tillsatt underutskott, Nordiska pensionsutskottet. I ett utlåtande av utskottet till kommittén uttalas, bland annat, att kravet på fem års karenstid bör bibehållas i dess nuvarande utformning i den nordiska trygghetskonventionen men att i konventionen en regel bör införas om pensionsutbetalning i annat nordiskt land i det fall, att ålderspensionen börjat utgå i ett nordiskt land före vederbörandes flyttning till annat nordiskt land. Kommittén har sedermera godtagit underutskottets synpunkter och hos de nordiska regeringarna hemställt, att överenskommelse träffas om tillägg till artikel 4 i konventionen av följande lydelse:

Oppebærer en statsborger fra et af de kontraherende lande folkepension [= ålderspension] efter lovgivningen i sådant land, bevarer han retten hertil ved flytning til et andet af landene, indtil han opfylder de vilkår, som gælder med hensyn til pensionsalder og opholdstid for opnåelse af pensionsret i opholdslandet. Flytter pågældende til sit hjemland, mister han dog retten til ydelserne senest, når han opnår den i hjemlandet gældende pensionsalder.

Förslaget har vunnit anslutning från regeringarna i de nordiska länderna. En överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande det ovan återgivna förslaget om ett tillägg till art. 4 i den nordiska trygghetskonventionen har sålunda undertecknats vid det nordiska socialministermötet i Pallastunturi den 12—14 september 1961. I Danmark och Sverige har ändringar företagits i lagarna om invalid- och folkpension, respektive lagen om folkpensionering, varigenom möjlighet skapats att utbetala pension enligt nämnda lagar även till person, som — efter det att pensionsförmån börjat utgå — flyttat till utlandet. Norges regering har meddelat, att ett godtagande av tillägget till konventionen icke föranleder någon ändring i den norska lagen om åldersförsäkring. Finlands regering slutligen har meddelat, att frågan, huruvida förslagets genomförande förutsätter ändringar i folkpensionslagen, skall utredas i närmaste framtid. Om lagändringar skulle visa sig nödvändiga, skall regeringen överväga avlåtande av en proposition till riksdagen om sådana ändringar.

Rådets rekommendation angående samordning i fråga om ålderspensionen

har således blivit förverkligad, såvitt gäller möjligheten att få behålla ålderspensionen även efter utflyttning till annat nordiskt land.

Det förevarande tilläggsförslaget syftar till att åstadkomma en motsvarande ordning beträffande änkepensionen. Lagstiftningen om efterlevandeförmåner i de nordiska länderna innehåller följande bestämmelser:

1. *Danmark*. Allmän änkepension utgår enligt lagen den 13 mars 1959 om pension och hjälp till änkor med flera. Rätt till pension föreligger under vissa ytterligare förutsättningar för a. kvinna, som blir änka efter fyllda 55 år, b. kvinna, som blir änka efter fyllda 45 år och som försörjer minst två barn under 18 år, så länge hon försörjer ett barn under 18 år, c. i särskilda fall annan änka vid fyllda 55 år. Rätten till änkepension är beroende av, bland annat, att vederbörande är bosatt i Danmark.

2. *Finland*. Någon änkepension finnes icke i Finland. Kvinnlig försäkrad, som fyllt 60 år och icke är gift samt ej erhåller invaliditetspension, kommer dock i åtnjutande av ålderdomsunderstöd fram till dess ålderdomspensionen börjar utgå. Ålderdomsunderstödet är emellertid att anse som en form av ålderspension och kommer därför icke i betraktande i förevarande sammanhang.

3. *Island*. Enligt lagen den 29 mars 1956, nr 24, om socialförsäkring utgår ett understöd till änka under tre månader efter makens död. Finnes minderåriga barn utgår understödet med ett reducerat belopp under ytterligare nio månader. Dessutom erhåller änka med två eller flera minderåriga barn moderslön, till storleken beroende på antalet barn, utgörande en större eller mindre del av åldersförsäkringen.

4. *Norge*. Lagen den 6 juli 1957 om åldersförsäkring innehåller regler om pension för äkta makar och för ensamstående. Pension för ensamstående utgår till person, som fyllt 70 år och uppfyller vissa andra krav. I stället för pension för ensamstående utgår pension för äkta makar, om a. båda makarna fyllt 70 år och minst en av dem är berättigad till pension för ensamstående, b. mannen är berättigad till pension för ensamstående och hustrun har fyllt 60 år eller c. hustrun är berättigad till pension för ensamstående och mannen har fyllt 60 år, är varaktigt oförmögen till arbete och huvudsakligen varit försörjd av hustrun. Om pension för äkta makar utgår och ena maken dör, fortsätter pensionen att utgå till den efterlevande, oberoende av om hon blivit berättigad till pension för ensamstående. Denna pension till änka eller änkling efter folkpensionär är enligt den nordiska trygghetskonventionen att anse som en änkepensionsförmån.

5. *Sverige*. Enligt lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering utgår änkepension till a. änka, som har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under sexton år, därest barnet vid mannens död stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan, samt b. annan änka än under a. sägs, som vid mannens död fyllt 36 år och varit gift med honom minst fem år.

Kommittén delar helt den i medlemsförslaget uttalade uppfattningen, att det föreligger samma skäl vad angår änkepensionen som beträffande ålderspensionen att göra det möjligt för en förmånstagare att med bibehållen pen-

sionsrätt efter vistelse i ett nordiskt land kunna återvända till sitt ursprungliga hemland, med vilket vederbörande med hänsyn till familjeförhållanden eller av andra skäl måhända känner större samhörighet. Med hänsyn till att i Finland änkepension icke finnes och att i övrigt skillnaderna i fråga om pensionsålder är mycket stora i de pensionssystem, som omfattar änkepension, leder den föreslagna ordningen till att änkepension i vissa fall kan komma att utbetalas under mycket lång tid till förmånstagare som vistas utanför hemlandet. I icke så få fall kan den som erhållit änkepension i sitt eget land överhuvud aldrig få änkepension i grannlandet, enär hon ej uppfyller där gällande villkor för erhållande av änkepension. Detta gäller i många fall den som i Sverige förvärvat rätt till änkepension och som där-efter flyttar till annat nordiskt land. Dessa konsekvenser, som icke inträder beträffande ålderspensionen, synes kommittén böra föranleda noggranna överväganden men dock knappast få hindra förslaget genomförande. Ett utsträckande av möjligheterna till utbetalning av försäkringsförmåner till i annat nordiskt land boende att omfatta även änkepensionen lär icke komma att medföra en ökning av någon betydelse av vederbörande lands pensionskostnader.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får niomannakommittén föreslå, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för åvägbringande av en ordning, varigenom den som i ett nordiskt land erhållit änkepension får behålla denna vid flyttning till annat nordiskt land, in-till dess hon uppfyller villkoren med hänsyn till pensionsålder och uppehålls-tid för erhållande av pensionsrätt i uppehållslandet.

Rønne den 21 september 1961

Nina Andersen
Förman

Birger Andersson

Gunnar Henriksson

Judit Nederström-Lundén

Harald Nielsen

Einar Olgeirsson

Claudia Olsen

Sven Sundin

Rakel Seweriin

BILAGA 2

Yttrande av Norges Sosialdepartement över medlemsförslaget

Spørsmålet om samordning av enkepensjoner er forutsatt utredet av et ekspertutvalg under Den nordiske sosialpolitiske komité i forbindelse med samordning av invalidepensjoner.

Oslo, 12. januar 1962

Etter fullmakt

Kaare Salvesen

Audun Ervik

Uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel

Se Sak A 19/1961 och soc. utsk. 4/1961 (9. sess., s. 496, 1292; behandl. s. 171).

BILAGA 1

Yttrande av Den faste farmakopékommisjonen i Norge över medlemsförslaget

Den felles-nordiske farmakopé vil foreligge om få år. Den nordiske farmakopé vil føre med seg at de råstoffer og bruksferdige preparater som er opptatt i farmakopéen, standardiseres slik at de får samme navn, kvalitet og sammensetning i alle nordiske land. Men dette vil ikke føre til innskrenkning i det kontrollarbeid som i dag utføres på analytiske laboratorier i Norden.

Mellom de institusjoner som forestår spesialitetskontrollen i Danmark, Sverige og Norge, består for tiden et samarbeid ved at lederne for de tre lands laboratorier årlig møtes.

Det foreliggende forslag er holdt overveiende i generelle vendinger. Man oppfatter forslaget slik:

Det foreslås at det inngås en nordisk overenskomst vedrørende analyse og vurdering av enhver søknad om registrering og forhandling av et nytt spesialpreparat i det enkelte land. Det er i premissene flere ganger talt om nye preparater, og det tales også om det betydelige kontrollarbeid, den kjemiske og farmakologiske undersøkelse som kreves når det gjelder legemidler som skal anmeldes til spesialitetsregistret.

Ifølge forslaget skal nye preparater som søkes registrert, analyseres og vurderes farmakologisk og terapøytisk i ett av landene. Den avgjørelse som treffes, skal være bindende for de øvrige nordiske land. Dette synes å forutsette opprettelsen av en felles nordisk spesialitetsnemnd med funksjon analog Den nordiske farmakopénemnds (N.F.N.). Mens N.F.N. foreslår stoffer og preparater opptatt i farmakopéen, ville den nye institusjon foreslå preparater opptatt i et nordisk spesialitetsregister. Opprettelsen av en slik nordisk spesialitetsnemnd synes imidlertid å forutsette en samordning av den lov-

givning og praksis som følges i de forskjellige land når det gjelder registrering av nye spesialpreparater. Dette arbeid — som i stor utstrekning ligger på et juridisk plan — synes således å være det første som må tas opp.

En ordning som skissert ovenfor, vil muligens kunne medføre en forenkling av de kontrollerende instansers arbeid med de helt nye spesialpreparater som fremkommer og som søkes registrert. Men en stor del av arbeidet på Spesialitetskontrollen består i kontroll av allerede registrerte preparater. Der tas stikkprøver etter bestemte systemer. Dette kontrollarbeid berøres ikke av den omtalte nordiske spesialitetsnemnds arbeid med nye preparater, og kan ikke innskrenkes ved fremkomsten av et eventuelt nordisk spesialitetsregister over de nyeste preparater. Det er således ikke gitt at det foreliggende forslag innebærer vesentlig innsparing i kontrollarbeid.

Ser man på spesialitetsregistreringene i Danmark, Sverige og Norge i dag, finner man:

1. Et stort antall preparater som er felles for alle tre land.
2. En rekke preparater felles for bare to av landene, men ikke registrert i det tredje.
3. Endel preparater som kun forhandles i ett land.

Det er meget mulig at det på dette område — uten et omfattende lovarbeid som innledning — kunne oppnås større ensartethet mellom de forskjellige lands registre, ved samarbeid mellom de interesserte parter.

Sammenfattende vil kommisjonen uttale: Man finner det ikke sannsynlig at forslaget slik kommisjonen oppfatter det, innebærer vesentlig innskrenkning i kontrollarbeidet når det gjelder spesialpreparatene i sin helhet.

Man er tilbøyelig til å anta at behovet for nordisk samarbeid på dette område er dekket med den form som samarbeidet for tiden har. Det kan muligens i noen grad utbygges.

Oslo, 24. februar 1961

L. Schmidt

F. O. Gundersen

BILAGA 2

Gemensamt uttalande av cheferna för specialitetskontrolllaboratorierna i Danmark, Norge och Sverige beträffande möjligheterna att förenkla arbetet med registreringen av farmaceutiska specialiteter i Norden

Den 16 och 17 maj 1961 i Stockholm höllo ledarna för de i Danmark, Norge och Sverige existerande offentliga utrednings- och kontrollorganen för farmaceutiska specialiteter sin årligen återkommande konferens. Därvid diskuterades bl. a. den framställning till Nordiska rådet, som företrädare för Danmark, Finland och Norge gjort, beträffande inrättandet av en samfällid nor-

disk specialitetskontroll och det beslutades att formulera följande gemensamma uttalande.

Det konstaterades, att skillnaderna i behandlingen av specialitetsärendena i de nordiska länderna förorsakades av olikheter i lagstiftning och praxis. Bakom olikheterna lågo ursprungligen skilda uppfattningar beträffande kontrollens administration och beträffande de vetenskapliga och näringspolitiska grundvalarna för urvalet.

Konferensen konstaterade, att större utbyte av samarbetet mellan kontrollorganen skulle kunna uppnås, om den administrativa ordningen för registrering gjordes likartad i de nordiska länderna. De gångna årens erfarenheter hade visat, att det nu i Danmark tillämpade systemet var det bästa. Registrering bör sålunda vanligen kunna ske utan detaljerad teknisk, kemisk eller biologisk undersökning av provmaterial, och obligatorisk omregistrering efter viss tidsrymd bör kunna undvaras. Härigenom skulle de olika kontrollmomenten komma att oftare än nu är fallet till tiden sammanfalla i de olika länderna och tyngdpunkten av det experimentella arbetet att falla på efterkontroll, vilken är lättare samordna än förhandskontroll. Konferensen ansåg även, att en gemensam översyn av en rad formella fordringar beträffande namngivning, deklaration, varningstexter etc. skulle vara önskvärd och sannolikt kunna leda till att utländska, i synnerhet nordiska specialitetsförpackningar oftare skulle kunna utan arbete godkännas i de olika länderna.

Bakom en del av olikheterna i avseende å urvalet av specialiteter ligga skilda utgångspunkter och uppfattningar hos lagstiftarna på det vetenskapliga planet, framför allt beträffande graden av medicinsk ändamålsenlighet, som måste krävas av en specialitet. Det samarbete mellan kontrollorganen, som ägt rum under mer än femton år, har visat, att inom dessa enighet nästan alltid råder om vilka preparat, som äro önskvärda som specialiteter ur terapeutisk synpunkt. Olikartade formuleringar i de tre ländernas specialitetsförfattningar och skiljaktigheter i praxis ha emellertid medfört olikheter i det slutgiltiga ställningstagandet till registrering. I synnerhet är det Sverige, som skiljt sig från Danmark och Norge genom större generositet, speciellt gentemot kombinationspreparat. Konferensen ansåg, att det skulle vara av värde, om de vetenskapliga, framför allt de medicinska kraven på farmaceutiska specialiteter kunde formuleras likartat i Danmark, Norge och Sverige.

Då det var bekant, att lagstiftningen på specialitetsområdet inom kort skulle omarbetas såväl i Sverige som i Norge, framfördes önskemålet, att kraven på medicinsk ändamålsenlighet då skulle utformas så, att man — eventuellt efter ytterligare överläggningar för att fastlägga praxis — uppnådde fullständig likformighet i denna bedömning. Man skulle därefter kunna tänka sig, att ställningstagandet till den medicinska ändamålsenligheten skedde gemensamt för de nordiska länderna.

Väsentliga olikheter i urvalet av farmaceutiska specialiteter för marknaderna i Norden går tillbaka på skilda näringspolitiska uppfattningar hos lag-

stiftarna. Detta gäller t. ex. frågan om att medicinskt behov av en specialitet skall krävas, frågan huruvida sådana specialiteter, som utan svårighet kunna framställas på apoket, skola få registreras och frågan om i vilken utsträckning namngivningen på specialiteterna bör begränsas. Beträffande dessa frågor var man ense om, att en likformig politik inom de nordiska länderna var nödvändig, om en verkligt samfällid nordisk specialitetskontroll skulle kunna etableras, men man avstod från att rekommendera några lösningar till dessa problem.

Stockholm den 16 maj 1961

Kaj Gottlieb

Hans Hellberg

Elias Reite

BILAGA 3

Yttranden i anledning av förslag av Norges Sosialdepartement om inrättande av nordiskt läkemedelsinstitut¹

D a n m a r k

Indenrigsministeriet:

— — — skal man efter stedfunden brevveksling med sundhedsstyrelsen meddele, at indenrigsministeriet med interesse har bemærket sig det fremsatte forslag, men finder, at der, for så vidt der foretages yderligere skridt i sagen, bør nedsættes et fællesnordisk udvalg af sagkyndige til drøftelse af de problemer der knytter sig til spørgsmålet.

København, den 4. september 1961

P. m. v.

E. b.

Helge Odel

MEFA, Foreningen af danske Medicinfabrikker:

MEFA må omfatte tanker og forslag om oprettelsen af et lægemiddelinstitut med stor interesse, også fordi et sådant institut ifølge sagens natur vil kunne få den største betydning for lægemiddelindustrien.

Når der nu fremføres ønske om oprettelsen af et fælles nordisk lægemid-

¹ Förslaget framställt i yttrande över föreliggande medlemsförslag; se 9. sess., s. 504—505.

delinstitut, må den første betingelse for at føre denne tanke ud i livet — efter foreningens opfattelse — være, at der findes et rimeligt grundlag for oprettelsen af dette institut. En væsentlig betingelse herfor er, at der skabes en mere ensartet lægemiddellovgivning i Norden. Trods visse lighedspunkter findes store forskelligheder, ikke mindst i lovbestemmelserne der vedrører fabriksfremstillede lægemidler.

Spørgsmålet om en harmonisering af de nordiske landes kontrol- og registreringsbestemmelser har MEFA taget stilling til i skrivelse af 9. februar d. å. til Nordisk Råd¹, hvor vi fremhævede, at en harmonisering af disse lovbestemmelser ikke længere har aktualitet.

Denne udtalelse har fået øget vægt, efter at den danske regering og det danske folketing har vedtaget at anmode »de seks» om forhandlinger med henblik på Danmarks medlemskab af det europæiske fællesmarked. Den danske lægemiddelindustri må nu rette sin opmærksomhed mod de betingelser og muligheder, som et eventuelt medlemskab af det europæiske fællesmarked byder, herunder en tilpasning af de nationale lovbestemmelser — som forudsat i Romtraktaten — i samklang med de øvrige partnere det nye marked.

København, den 13. september 1961

P. f. v.

C. Treschow

Formand

G. Myhre

Den alm. danske Lægeforening:

— — — skal hovedbestyrelsen meddele, at den fortsat henholder sig til sin skrivelse af 7. februar 1961², men finder det med den nu givne anledning for sit vedkommende naturligt, at man undersøger mulighederne for oprettelsen af et fælles nordisk lægemiddelinstitut, herunder specielt hvilke ændringer i gældende lovgivning og bestemmelser i de enkelte nordiske lande dette vil medføre.

Hovedbestyrelsen vil dog ikke undlade at henlede opmærksomheden på, at spørgsmålet måske retteligt for Danmarks vedkommende bør stilles i bero, indtil det er afgjort, hvorvidt Danmark bliver optaget i eller tilknyttet det europæiske fællesmarked.

Til orientering vedlægges genpart af en skrivelse fra hovedbestyrelsen til sundhedsstyrelsen af 11. september 1957 i anledning af et forslag om oprettelse af et dansk lægemiddelinstitut [*se Bihang*].

København, den 24. august 1961

P. h. v.

Holger Ehlers

H. Schleisner

¹ 9. sess., s. 499—500.

² 9. sess., s. 500.

Danmarks Apotekerforening:

Til det norske socialdepartements forslag skal Danmarks Apotekerforening udtale, at vi ikke finder, at oprettelse af et fælles nordisk lægemiddel-institut vil indebære væsentlige fordele, men vil mene, at hver enkelt land bør have laboratorier, hvorimellem der kan etableres et nært samarbejde.

Den konsultative virksomhed for statsmyndighederne, sådanne laboratorier nødvendigvis må yde, vil også kunne ske hurtigere og mere effektivt på denne måde.

København, den 2. september 1961

P. f. v.

J. Køndal

F i n l a n d**Medicinalstyrelsen¹:**

— — — får medicinalstyrelsen — — — meddela, att den anser, att man med hjälp av ett gemensamt nordiskt läkemedelsinstitut uppenbarligen mycket väl kunde trygga undersökningen av de i de nordiska länderna använda läkemedlen, koordineringen av detta undersökningsarbete ävensom upplysningsverksamheten beträffande läkemedlen.

Helsingfors den 14 september 1961

Vid förfall för generaldirektören

Medicinalråd *P. Kuusisto*

Medicinalråd *Risto Pätiälä*

N o r g e**Den faste farmakopékommissjon:**

Den faste farmakopékommissjon gir tanken om et nordisk legemiddelinstittutt sin varmeste tilslutning.

Fra norsk legehøld --- omfattende leger i kommissjonen --- har man lenge prøvet muligheten av å opprette en norsk sentralinstans for klinisk utprøving av legemidler. Det var for noen år siden også tale om en nordisk institusjon av denne art.

En slik institusjon er det etter kommissjonens mening ønskelig å få. Man kan tenke seg den som et råd, bestående av et antal kvalifiserte, blant annet statistikere, farmakologer og klinikere, som planlegger eller gir råd og an-

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

visninger om hvorledes en klinisk prøvning av et medikament bør gjennomføres. Resultatene må bearbejdes matematisk av spesialister, ansatt med dette for øye. Farmasøytisk sakkunnskap må heller ikke mangle.

Kommisjonen er enig i at opprettelsen av et slikt legemiddelinstittutt må anses velegnet som et nordisk fellestiltak, og peker i denne forbindelse på de gode erfaringer vedrørende nordisk samarbeid man har i og med Den nordiske farmakopénemnds arbeid på den felles nordiske farmakopé

Kommisjonen går ut fra at planen om et nordisk legemiddelinstittutt vinner slik tilslutning at det blir aktuelt å nedsette et utvalg på nordisk basis til nærmere utredning. Kommisjonen finner det naturligt at den i tilfelle blir representert i dette utvalg.

Oslo, 29. november 1961

L. Schmidt

F. O. Gundersen

Norsk medisinaldepot:

Styret har ved flere anledninger drøftet spørsmålet om behovet for en institusjon for koordinering av klinisk prøvning av medikamenter. Styret er klar over hvilket omfattende arbeide en slik klinisk prøvning krever, og at det derfor bare vil kunne dreie seg om et meget beskjedent antall medikamenter som kan bli gjenstand for prøvning. Styret er allikevel ikke i tvil om at det vil være av stor verdi å få en instans som vil kunne tilrettelegge og gi en fullt objektiv analyse av slike kliniske forsøk. Styret mener også at et skandinavisk samarbeide kan være hensiktsmessig når det gjelder denne sak.

Styret går ut fra at planen om et felles nordisk legemiddelinstittutt må bli gjenstand for en mer inngående utredning.

Oslo, 20. desember 1961

For styret i Norsk medisinaldepot

Anton Jervell

Formann

Magne Moe

Adm. direktør

Norges apotekerforening:

Det er innlysende at et instittutt med slike arbeidsoppgaver som er nevnt i departementets brev, vil kunne bli et effektivt organ til å fremme riktig anvendelse av legemidler og hindre unødigt bruk og misbruk av legemidler.

Etter hovedstyrets mening er det en oppgave som burde ligge meget vel til rette for nordisk samarbeid.

Hovedstyret vil, så sterkt det kan, rå til at spørsmålet gjøres til gjenstand for utredning av et allsidig sammensatt nordisk utvalg bestående av representanter fra de medisinske myndigheter, legene og apotekene.

Oslo, 24. november 1961

L. Schmidt

Norges farmasøytisk-kjemiske industriforening:

Vi har ennå ikke fått anledning til å ta saken opp til drøftelse blant våre medlemmer, men tanken på å få et institutt som blant annet kan påta seg å utprøve legemidlers terapeutiske effekt, vil sikkert omfattes med interesse av den farmasøytiske industri.

Imidlertid tror vi at tiden ikke er inne til å ta opp dette spørsmål til realitetsbehandling. Et slikt institutt, som skal være felles for flere land, må bygge på en mere ensartet lovgivning når det gjelder registreringsvilkårene for farmasøytiske spesialpreparater.

Innenfor de europeiske markedsdannelser (EFTA og Fellesmarkedet) arbeides det for tiden på å få harmonisert registreringslovgivningen. Samtidig står vårt land foran avgjørelsen med hensyn til spørsmålet om å slutte seg til Roma-avtalen.

Under disse omstendigheter står det for oss som det eneste naturlige å vente med å realitetsbehandle forslaget om et felles nordisk legemiddel-institutt inntil resultatet foreligger med hensyn til de nordiske lands plass i markedssammenslutningene og de konsekvenser som dette kan medføre.

Oslo, 25. november 1961

Norges farmasøytisk-kjemiske industriforening

O. Weider

S v e r i g e

Medicinalstyrelsen:

Medicinalstyrelsen delar det norska socialdepartementets uppfattning, att det är angeläget att få till stånd såväl intensifierad forskning rörande läkemedlens verkningar och biverkningar som ökad saklig information om en riktig användning av läkemedel. Uppbyggnaden av en sådan verksamhet är emellertid en stor och komplicerad uppgift, och, fastän frågan varit aktuell sedan någon tid, synes den ännu icke ha erhållit en fullgod lösning i något

av de nordiska länderna. Det kan därför synas ligga nära tillhands att söka åstadkomma en organisation på internordisk grundval, särskilt som en sådan kunde givas betydligt större resurser än motsvarande nationella institutioner. Å andra sidan torde en internordisk verksamhet icke kunna åvägbringas utan tidsutdräkt. Under mellantiden är det i varje fall för Sveriges vidkommande nödvändigt att bygga vidare på de resurser, som stå till buds inom landet. I vilken utsträckning dessa åtgärder låta sig samordnas med eller eventuellt ersättas av verksamheten vid ett gemensamt nordiskt läkemedelsinstitut, kan icke nu bedömas.

Under hänvisning härtill och till sitt utlåtande om gemensam kontroll av läkemedel¹ får styrelsen föreslå, att frågan om ett gemensamt läkemedelsinstitut och därmed sammanhängande spörsmål göres till föremål för utredning.

Stockholm den 12 september 1961

Erik Björkquist

Karl-Eric Linder

H. Ramberg

Statens bakteriologiska laboratorium:

Laboratoriet saknar anledning att yttra sig annat än i den del, förslaget berör bakteriologiska preparat. Tillverkning och kontroll av dylika preparat sker i statlig regi i samtliga nordiska länder. Dylik verksamhet bedrivs sålunda i Danmark vid Statens seruminstitut, i Norge vid Statens institut for folkehelse, i Finland vid statens seruminstitut och i Sverige vid statens bakteriologiska laboratorium. Samtliga dessa institutioner bedriver dessutom en omfattande forskning inom området. Tillverkningen av bakteriologiska preparat och forskningen i anslutning härtill utgör en del av dessa institutioners verksamhet, som hänger intimt samman med deras diagnostiska och epidemiologiska arbete, från vilket den inte kan lösöras utan menliga inverkningar på institutionens verksamhet som helhet betraktad. Enligt laboratoriets mening bör inte forskning rörande bakteriologiska preparat skiljas från tillverkningen av preparaten. Denna uppfattning har också i Sverige framförts av SBL-utredningen och i princip godtagits av statsmakterna 1961.

Härtill kan tillfogas, att ekonomiska fördelar följer bl. a. av att serviceavdelningar kan utnyttjas gemensamt för diagnostik och preparattillverkning.

Det förslag, som Sosialdepartementet i Norge framfört, skulle medföra, antingen att enbart forskningen i fråga om bakteriologiska preparat eller också

¹ 9. sess., s. 510—512.

såväl tillverkning av olika preparat som forskning inom området skulle övertagas av ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut eller att dylik verksamhet skulle bedrivas parallellt vid ett internordiskt och ett antal nationella nordiska institut. De båda förstnämnda alternativen är enligt laboratoriets mening inte realistiska med hänsyn till de samband, som råder mellan forskning och tillverkning av preparaten och mellan å ena sidan bakteriologisk och virologisk diagnostik samt epidemiologi och å andra sidan tillverkning av bakteriologiska preparat. Det sistnämnda alternativet skulle innebära dubblering av verksamhet, som icke vore rationell.

Statens bakteriologiska laboratorium anser således, att forskning rörande bakteriologiska preparat även i fortsättningen bör bedrivas inom respektive länder i princip på samma sätt som hittills. Däremot vill laboratoriet betona önskvärdheten av att det internordiska samarbetet inom området intensifieras och att enhetligare bestämmelser för bakteriologiska preparat blir gällande inom de nordiska länderna. Dessa frågor bör vara väl ägnade att göras till föremål för närmare utredning.

Stockholm den 7 september 1961

H. Lundbäck

Prof., t. f. föreståndare

Läkemedelsindustriföreningen:

Till en början må framhållas, att den av förslagsställarna framförda målsättningen för »läkemedelsinstitutet» är synnerligen dunkel.

Förslaget anknyter till frågan om kontroll av redan framställda läkemedel. Dessa äro resultatet av industrins nyskapande forskningsverksamhet, vilken är förbunden med ett risktagande, som intet statligt eller internordiskt »institut» kan förväntas påtaga sig. Man måste således förutsätta, att den forskning — och samordning av forskning — om läkemedels verkningar och biverkningar, som det nordiska institutet skulle påtaga sig, avser fastställande av förutsättningarna för att ett visst läkemedel, som en läkemedelsindustri vill lancera, skall kunna godtagas och registreras såsom farmaceutisk specialitet.

Detta skulle således betyda, att tillhandahållandet av en medicinsk nyhet som självfallet icke av producenten släppes ut i marknaden, innan synnerligen ingående undersökningar om verkan och biverkningar genomförts — skulle kunna undanhållas patienterna under den obestämbara tid, som det nordiska institutet behöver för genomförande av en samordnad kontroll av förhållanden, vilka redan utforskats i den omfattning, som står i samklang med internationellt godtagna normer för industriell läkemedelsproduktion och vilka i Sverige dessutom äro föremål för kontroll vid statens farmaceutiska laboratorium.

I dagens läge på den europeiska intergrationsfronten bör beaktas, att den

senaste lagstiftningen på specialitetsområdet är den tyska, i vilken förutsättes, att nya läkemedel icke få undanhållas marknaden genom registreringsformaliteter, därest det icke föreligger en uppenbar risk för icke tolerabla skadeverkningar. Man räknar med en normal prövningstid om 30 dagar.

Inom sexstatsgruppen försiggår f. n. en intensiv verksamhet för att harmonisera specialitetslagstiftningen. Den branschorganisation, som i enlighet med premisser i Rom-avtalet bildats för läkemedelsindustri, arbetar energiskt på en harmonisering, som i väsentliga delar syftar till anpassning till de principer, vilka godtagits av Tyskland.

Danmark har redan beslutat att söka anslutning till den hittillsvarande sexstatskonstellationen. Därmed har Danmark även bundit sig till strävandena att inom läkemedelslagstiftningen söka den samordning, som försiggår inom det nuvarande sexstatsblocket.

Norges ställning är visserligen ännu icke officiellt klar, men man kan väl utgå från att all sannolikhet talar för att även Norge följer Danmarks linje.

Då härav följer, att norska socialdepartementets förslag, dagtecknat den 10 februari 1961, i dag saknar aktualitet, ha vi icke nu någon grund till att närmare gå in på den kritik i sak, som i och för sig otvivelaktigt vore på sin plats.

Vi kunna således här även i stort sett förbigå den del av norska socialdepartementets förslag, som går ut på att institutet skulle »sprida upplysning om ett riktigt användande av läkemedel». Vad detta innebär kan icke på basis av föreliggande material bedömas; en rad frågor uppstå sig. Skall exempelvis upplysningen om riktigt användande avse visst bestämt läkemedel, eller menar man, att institutet skall lämna råd och anvisningar även beträffande valet av läkemedel, således bedriva en slags medicinsk undervisning? Skall vidare institutet auktorisera, resp. polemisera mot producentens anvisningar? Hur skulle det nordiska upplysningsinstitutets verksamhet samordnas med de regler, som kunna komma att gälla för den större europeiska marknaden?

Föreningen måste således bestämt avstyrka, att frågan om en internordisk specialitetskontroll och tillskapandet av ett nordiskt läkemedelsinstitut blir föremål för några ytterligare åtgärder, när dessa direkt skulle strida mot de ansträngningar, som företagas i större sammanhang.

Stockholm den 20 oktober 1961

Läkemedelsindustriföreningen

G. A. Rising

Sveriges läkarförbund:

Det förekommer sedan flera år tillbaka ett väl etablerat samarbete mellan de statliga kontrolllaboratorierna i Sverige, Danmark och Norge, varför en viss koordinering av forskningen och undersökningen av farmaceutiska

preparat redan är för handen. Det ökade samarbetet mellan de nordiska länderna i denna fråga, som är nödvändigt för att realisera det ursprungliga förslaget, kan genom en utvidgning av de förekommande samarbetsformerna komma till stånd utan ett nordiskt läkemedelsinstitut. Inrättandet av ett sådant institut, vars verksamhet i sin tur måste koordineras med de statliga laboratorierna, kan för övrigt medföra, att det direkta samarbetet dem emellan blir onödigt tungrott. Ju flera organ som skall samarbeta, desto svårare brukar det vara att få samarbetet att löpa smidigt.

Ett ökat samarbete på läkemedelsområdet bör och kan åstadkommas, men en av förutsättningarna för detta är en samordning av ländernas för närvarande alltför skiljaktigt utformade specialitetsförordningar. Om vad som i övrigt är att säga i denna fråga hänvisar vi till vårt yttrande över det ursprungliga förslaget om gemensam kontroll av läkemedel¹.

Med hänvisning till vad som ovan sagts avstyrker Sveriges läkarförbund inrättandet av ett nordiskt läkemedelsinstitut.

Stockholm den 11 december 1961

Sveriges läkarförbund

E. Husmark

Ture Widlund

Apotekarsocieteten:

Den medicinska och farmaceutiska forskningens snabba framsteg tillför årligen terapin ett stort antal nya läkemedel. Utvecklingen synes därvid i stor utsträckning gå mot allt mera aktiva och mera specifikt verksamma ämnen. Den kraftiga stegring av läkemedelsförbrukningen, som inträffat under senare år — delvis sannolikt som en följd av läkemedelsterapiens framsteg — har vidare gjort, att frågan om läkemedlens biverkningar blivit ett mycket mera framträdande problem än tidigare. Betydelsen av en tillförlitlig information till läkarkåren rörande de nya läkemedlens verkningar och biverkningar har därför starkt ökat.

Det måste anses mindre tillfredsställande, att denna information för närvarande i huvudsak sker genom de tillverkande läkemedelsindustrierna. Även om industriens information, som i de nordiska länderna är underkastad viss övervakning av statliga organ, i och för sig får betecknas som vederhäftig, har den naturligt nog i första hand försäljningsfrämjande syfte och lämnar icke den allsidiga upplysning och den överblick över läkemedelsarsenalen, som är en förutsättning för en adekvat läkemedelsterapi.

För apoteken har det kommit att framstå som en mycket angelägen uppgift att kunna tillhandagå läkarkåren med objektiva upplysningar angående

¹ 9. sess., s. 517—518.

läkemedlen, och direktionen har genom olika åtgärder sökt förbättra apotekens möjligheter att fullgöra denna viktiga verksamhet.

Behovet av ett särskilt organ med uppgift att skapa ett förbättrat underlag för objektiv, allsidig och adekvat läkemedelsinformation och med egna forskningsresurser framstår som angeläget. Allt synes tala för att detta organ bör inrättas och drivas i samarbete mellan de nordiska länderna.

Direktionen vill med hänvisning till det anförda uttala sitt stora intresse för tanken på ett gemensamt nordiskt läkemedelsinstitut med de antydda arbetsuppgifterna. Självfallet måste emellertid verksamhetens inriktning och omfattning samt förutsättningarna härför närmare utredas, innan slutlig ställning kan tagas till frågan. En sådan utredning synes böra bedrivas under medverkan av representanter för de nordiska medicinalmyndigheterna samt läkar- och apotekarorganisationerna.

Stockholm den 8 september 1961

Arnold O. Wilund

Sven Eklund

BIHANG

Yttrande av Den alm. danske Lægeforening över av professor, dr. med. K. O. Møller utarbetat förslag om inrättande av läkemedelsinstitut

Med hensyn til det principielle er Lægeforeningen enig med professor Møller i, at vurderingen af de talrige nye farmaka er et spørgsmål af central betydning såvel for hospitalslæger som for praktiserende læger, og at enhver bistand til løsning af de hermed forbundne problemer vil blive modtaget med den største interesse. Lægeforeningen er også af den opfattelse, at et lægemiddelsinstitut af karakter som det foreslåede på værdifuld måde vil kunne bidrage til løsningen af mange af disse problemer.

Det skal straks fremhæves, at det står Lægeforeningen klart, at alene antallet af nye farmaka (60—70 pr. år) medfører, at det kun i undtagelsestilfælde vil være muligt for lægemiddelinstituttet at foretage en gennemgribende farmakologisk-toksikologisk undersøgelse af et lægemiddel, og at det ligeledes vil være et meget begrænset udvalg af lægemidler, der vil kunne underkastes en klinisk gennemprøvning. Så megen mere vægt må man imidlertid fra Lægeforeningens side lægge på den rent informative side af lægemiddelinstituttet arbejde, og en regelmæssig serie af publikationer i den danske lægevidenskabelige fagpresse om resultater af klinisk gennemprøvning af lægemidler foretaget i udlandet, udvalgt og kommenteret fra auto-

ritativ side, således som det er skitseret i betænkningen, pg. 21 og 22, vil være særdeles værdifuld for danske læger.

Med hensyn til forslag om klinisk gennemprøvning af udvalgte farmaka på danske sygehuse, under lægemiddelinstitutets ledelse, skal det bemærkes, at gennemførelsen af sådanne forsøg erfaringsmæssigt er forbundet med betydelige vanskeligheder, men at en teknisk og videnskabelig bistand fra lægemiddelinstitutet til de sygehusafdelinger, der ønsker at medvirke i forsøgene, utvivlsomt vil være af største betydning for forsøgenes gennemførelse. Værdien af de oplysninger, der kan opnås ved forsøgsrækker af denne art, er så indlysende, at Lægeforeningen vil finde det naturligt at søge deres gennemførelse støttet.

Med hensyn til afsnit IV (pg. 22) er Lægeforeningen ganske enig med professor Møller i, at man hidtil i høj grad har savnet en mulighed for specialanalyser af lægemidler og andre stoffer i tilfælde, hvor man har formodning om, at de har været toksiske. En afhjælpning af dette savn, således som det er foreslået i betænkningen, vil være et yderligere argument for Lægeforeningen til at anbefale lægemiddelinstitutets oprettelse.

Den 11. september 1957

P. h. v.

Ch. Jacobsen

V. A. Fenger

BILAGA 4

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska nämndkommitté över medlemsförslaget

Handel med farmaceutiska specialiteter, varmed avses apoteksläkemedel, som tillhandahålles de enskilda förbrukarna i fabriksförpackningar, är ingående reglerad i Danmark, Norge och Sverige. I princip tillåtes i dessa länder icke försäljning av en farmaceutisk specialitet, innan läkemedlet upptagits i ett särskilt register. Ansökan om registrering av en specialitet föranleder en omfattande prövning av läkemedlet ur olika synpunkter, som närmare skall behandlas nedan. Sedan registrering ägt rum, sker från vederbörande myndighet en fortlöpande kontroll av specialiteten. Om kontrollen föranleder därtill, kan specialiteten avföras ur registret med påföljd, att den icke längre får försäljas. I Finland däremot förekommer icke något registreringstvång eller någon förhandsgranskning från myndigheternas sida av farmaceutiska specialiteter. Medlemsförslaget tager sikte på att förenkla behandlingen av de farmaceutiska specialiteterna hos kontrollorgan i de olika nordiska länderna. Förenklingen skulle uppnås genom att ett god-

kännande av en specialitet för införande i specialitetsregistret i ett nordiskt land tillägges den verkan, att registrering kan ske i övriga nordiska länder utan förnyad prövning. Däremot berör förslaget icke direkt den kontroll, som företages beträffande redan registrerade specialiteter.

Såsom motiv för förslaget åberopas av förslagsställarna i första hand, att förslagets genomförande kommer att avsevärt minska det undersökningsarbete, som nu företages i varje land, varigenom en betydande besparing står att vinna, samt i andra hand, att ibruktagandet av nya läkemedel kommer att ske tidigare och att handeln med läkemedlen allmänt underlättas.

II. Gällande lagstiftning i de nordiska länderna

A. Danmark

Bland de förutsättningar för registrering av en specialitet, som uppställas i den danska lagstiftningen, torde främst följande ha betydelse i förevarande sammanhang. Tillverkarens rörelse skall vara inrättad och drivas på sådant sätt, att de krav, som säkrar en betryggande framställning av läkemedlet, tillfredsställes, och tillverkaren skall ha tillgång till erforderlig sakkunskap. Tillverkarens farmakologiska, toxikologiska och kliniska arbete skall giva till resultat, att läkemedlet rimligen kan utlämnas till allmänt användande mot de i ansökningen angivna sjukdomarna eller sjukdomssymptomen. Slutligen skall specialiteten anses värdefull ur läkemedelsförsörjningens synpunkt. Efter en formell granskning av att villkoren är uppfyllda sker registrering av specialiteten. Därefter företages kontroll av läkemedlet med hänsyn såväl till dess innehåll och sammansättning som till namn, pris och tillverkningsätt.

B. Finland

Såsom nämnts saknar Finland registreringstvång beträffande medicinska specialiteter. Handeln med dessa kontrolleras emellertid av ett privat organ under statlig tillsyn, granskningslaboratoriet för apoteksvaror, som drives av den finska apoteksorganisationen. Denna kontroll sker stickprovvis, sedan preparaten förts ut i marknaden. En statlig kommitté har nyligen framlagt ett betänkande rörande handeln med medicinska specialiteter, vilket för närvarande är föremål för remissbehandling. I betänkandet föreslås dock icke någon ändring i det nuvarande kontrollförfarandet.

C. Norge

Vid prövningen av en registreringsansökan skall en allmän bedömning ske av, bland annat, preparatets art och sammansättning samt beståndsdelarnas renhet, kvalitet och hållbarhet. Särskilt kräves, att specialiteten är medicinskt berättigad, att behov föreligger av preparatet och att priset icke står i missförhållande till värdet. Specialiteten underkastas fullständig kontroll och undersökning, innan den införes i registret och kan försäljas. I praxis föranleder behovskravet, att normalt högst tre specialiteter av samma slag

kan registreras. Sökes registrering för fler än tre likvärdiga specialiteter, avgör prioriteten vad angår ansökans ingivande.

D. Sverige

Vid prövning av ansökan skall särskild hänsyn tagas till huruvida uppgiften om specialitetens art eller sammansättning är riktig, huruvida specialiteten i farmaceutiskt hänseende är av ändamålsenlig beskaffenhet, huruvida specialiteten är medicinskt berättigad, huruvida specialitetens pris är skäligt och huruvida föreslagen reklam är lämplig. Enligt praxis underkastas specialiteten en formell granskning ur dessa synpunkter. Om denna utfaller positivt, sker s. k. frilistning, vilket innebär, att specialiteten får säljas i avbidan på ansökningens slutliga prövning. Först efter frilistningen följer den laboratoriemässiga undersökningen, som i sin tur följes av den slutgiltiga registreringen.

E. En jämförelse mellan lagstiftningen i Danmark, Norge och Sverige

1. *Registreringsförfarandet.* Tidsföljden för de moment, som ingår i behandlingen av en registreringsansökan, är avvikande i de tre länderna. I Danmark sker registrering efter endast formell granskning, varefter laboratorieundersökning följer. I Sverige företages preliminär registrering, frilistning, efter formell granskning, medan slutgiltig registrering sker först efter laboratorieundersökningen. I Norge slutligen sker registrering först efter laboratorieundersökningen utan att möjlighet till försäljning dessförinnan ges.

2. *Behovskravet.* I Danmark och i särskild grad i Norge iakttages stor restriktivitet vid registrering av likartade specialiteter, parallellspecialiteter. I Sverige däremot synes någon begränsning ur denna synpunkt i möjligheterna att få en specialitet registrerad icke föreligga. Sortimentet av registrerade specialiteter är också betydligt större i Sverige än i de båda andra länderna.

3. *Specialitetens medicinska berättigande.* I detta avseende uppställer den norska lagen ett absolut krav, medan den danska lagen synes vara något mer liberal. I Sverige torde praxis vara ännu friare.

III. Remissyttrandena

Yttranden över medlemsförslaget har inhämtats från berörda myndigheter och organisationer i början av 1961. Sedan det norska Sosialdepartementet i sitt remissyttrande väckt tanken på att inrätta ett gemensamt nordiskt läkemedelsinstitut, har under hösten 1961 remissinstanserna beretts tillfälle att yttra sig häröver. Yttrandena över medlemsförslaget och över förslaget om ett nordiskt läkemedelsinstitut redovisas nedan var för sig.

A. Remissyttranden över medlemsförslaget

Från vederbörande myndigheter i Danmark, Norge och Sverige framhålles, att förslaget icke låter sig genomföra, utan att specialitetslagstiftningen i de

olika länderna först samordnas. Det betonas, att olikheterna i lagarna är betydande och att en samordning skulle fordra ett grundligt gemensamt nordiskt utredningsarbete. Det svåraste problemet synes den begränsning av specialitets Sortimentet, som företages i Danmark och Norge men som icke har någon motsvarighet i Sverige, erbjuda.

Medicinalstyrelserna i Finland och Sverige ställer sig emellertid positiva till förslaget; den svenska medicinalstyrelsen föreslår, att i första hand expertis tillkallas för att närmare utreda hithörande spörsmål. Sundhedsstyrelsen i Danmark tager icke direkt ståndpunkt till om ett nordiskt samarbete för samordning av specialitetslagstiftningen bör inledas. Det norska Sosialdepartementet anser, att den föreslagna ordningen icke kommer att medföra några väsentliga fördelar men att den sannolikt kommer att leda till att den i Norge följda restriktiva linjen måste uppges, att antalet parallellpreparat kommer att öka betydligt samt att priskontrollen och förhandsgodkännandet av reklamen måste slopas. Sosialdepartementet framhåller även, att man idag icke kan överblicka de konsekvenser ett genomförande av förslaget kan komma att få för apotekens och de farmaceutiska fabriker-
nas läkemedelsproduktion.

Av remissinstanserna i övrigt, som är direkt positiva till förslaget, märkes: Den alm. danske Lægeforening, Norges farmasøytisk-kjemiske industriforening, No-re-farm, forening for norske representanter for utenlandske farmasøytiske fabrikker och statens farmaceutiska laboratorium i Sverige. Följande instanser avstyrker förslaget: MEFA, Foreningen af danske Medicinfabrikker, Danmarks Apotekerforening, Läkemedelsindustriföreningen i Finland, Finlands läkarförbund, Den faste farmakopékommissjon i Norge, Norsk apotekerforening och Läkemedelsindustriföreningen i Sverige.

Beträffande de ekonomiska konsekvenserna av ett genomförande av förslaget framhålls av den norska Specialitetskontrollen, att utgifterna för kontrollen i Norge av medicinska specialiteter för budgetåret 1961 kan beräknas uppgå till 237 500 norska kronor, varav 140 000 kronor täckes av registreringsavgifter. Med en årlig omsättning av specialiteter i Norge uppgående till omkring 100 000 000 kronor kommer statens utgifter för kontrollen att understiga en promille av omsättningen. Den föreslagna ordningen synes därför enligt Specialitetskontrollens mening sannolikt icke leda till sänkta kostnader. Finlands läkarförbund framhåller vikten av att man i samtliga nordiska länder underhåller en laboratorieverksamhet, som förmår utföra alla till detta område hörande uppgifter. Undersökningen av samma preparat i olika länder synes förbundet vara av betydelse ur kontrollsynpunkt. Tillförlitligheten hos kontrollen anser förbundet vara viktigare än besparingssynpunkterna. Den svenska Läkemedelsindustriföreningen anför, att registrering av specialiteter ofta sker i Sverige, innan ansökan göres i Danmark och Norge. Detta skulle enligt föreningen eventuellt kunna innebära, att kostnaderna för den första prövningen i regel komme att belasta Sverige.

Från danskt håll har anförts, att i Danmark någon tidsvinst beträffande

marknadsföreningen av en specialitet icke vinnes genom den föreslagna ordningen, enär den tidsödande laboratorieundersökningen sker efter registreringen.

Av remissyttrandena framgår vidare, att samarbetet mellan kontrollaboratorierna i Danmark, Norge och Sverige drivits mycket långt inom ramen för gällande lagstiftning. Samarbete synes äga rum på, bland annat, följande punkter: utbyte av analysmetoder och kollektivt forskningsarbete för utarbetande av nya analysmetoder, framskaffande av nordiska standardpreparat att användas vid biologiska värdebestämningar, utväxling av upplysningar av gemensamt intresse för kontrollen, distribution av analysprotokoll, meddelande av upplysningar om grunden till vägrad registrering eller till att en registrerad specialitet avföres ur registret samt uppdelning av arbetsområdet beträffande kontrollen av specialiteterna. Flera av de avstyrkande instanserna anför, att ett genomförande av medlemsförslaget icke kan antagas leda till några väsentliga praktiska fördelar utöver vad som redan uppnåtts.

Från flera håll har framhållits, att ett genomförande av medlemsförslaget möjligen skulle kunna försvåra det arbete, som på bred bas pågår inom vissa internationella organisationer. De problem, som är förenade med den internationella handeln med läkemedel, har behandlats av WHO; inom OEEC tillsattes under 1960 en särskild arbetsgrupp för att behandla dessa frågor. Läkemedelsindustriens organisationer inom EFTA och Europeiska ekonomiska gemenskapen medverkar även i detta internationella arbete.

B. Uttalanden rörande ett gemensamt nordiskt läkemedelsinstitut¹

Det norska Sosialdepartementet har framhållit, att den snabba utvecklingen på läkemedelsområdet med en ständig ström av nya preparat, om vilka det väsentligen är överlämnat åt tillverkaren att lämna upplysningar, och den starkt stigande läkemedelsförbrukningen gör det önskvärt, att ett gemensamt nordiskt läkemedelsinstitut inrättas. Detta skulle kunna påtaga sig uppgiften att samordna forskningen i de nordiska länderna och även självt bedriva forskning rörande läkemedlens verkningar och biverkningar samt tillika sprida upplysning om ett rätt användande av läkemedel. Departementet har hänvisat till att saken vid flera tillfällen under de gångna åren berörts i nordiska medicinska tidskrifter samt att denna stora och viktiga uppgift finge anses väl ägnad för ett gemensamt nordiskt initiativ.

Det danske Indenrigsministeriet, Norges apotekerforening samt medicinalstyrelserna i Finland och Sverige ställer sig positiva till tanken på ett nordiskt läkemedelsinstitut och föreslår, att frågan göres till föremål för utredning.

Apotekarsocieteten i Sverige framhåller, att den kraftiga stegringen av läkemedelsförbrukningen, som inträffat under senare år, gjort att frågan om läkemedlens biverkningar blivit ett mycket mera framträdande problem

¹ Yttrandet av Den faste farmakopékommisjonen och Norsk medisinaldepot förelåg ej, då niomannakommittén avgav sitt utlåtande och kunde därför ej beaktas däri.

än tidigare. Betydelsen av en tillförlitlig information till läkarkåren rörande de nya läkemedlens verkningar och biverkningar har därför starkt ökat. Enligt Apotekarsocietetens mening måste det anses mindre tillfredsställande, att denna information för närvarande i huvudsak sker genom de tillverkande läkemedelsindustrierna. Även om industriens information i och för sig får betecknas som vederhäftig, har den naturligt nog i första hand försäljningsfrämjande syfte och lämnar icke den allsidiga upplysning och den överblick över läkemedelsarsenalen, som är en förutsättning för en adekvat läkemedelsterapi. Apotekarsocieteten finner därför behovet vara angeläget av ett särskilt organ med uppgift att skapa ett förbättrat underlag för objektiv, allsidig och adekvat läkemedelsinformation och med egna forskningsresultat. Detta organ bör enligt Apotekarsocietetens mening inrättas och drivas i samarbete mellan de nordiska länderna.

De danska läkemedelsfabrikernas förening, MEFA, anser förslaget om upprättande av ett läkemedelsinstitut vara av stort intresse, bland annat därför att ett sådant institut skulle få största betydelse för läkemedelsindustrin. Ett gemensamt nordiskt institut förutsätter emellertid såsom en väsentlig betingelse, att läkemedelslagstiftningen göres mera likartad i Norden. Detta spörsmål har dock mist sin aktualitet med hänsyn till Danmarks ansökan om inträde i Europeiska ekonomiska gemenskapen. Den alm. danske Lægeforening fäster uppmärksamheten på att resultatet av de kommande marknadsförhandlingarna först torde böra avvaktas, innan ett nordiskt samarbete upptages på förevarande område. — Liknande synpunkter anlägges av Norges farmasøytisk-kjemiske industriforening.

Danmarks Apotekerforening avstyrker förslaget under hänvisning till att ett gemensamt nordiskt läkemedelsinstitut icke skulle medföra några väsentliga fördelar och att i stället laboratorier bör inrättas i varje land, mellan vilka ett nära samarbete etableras. Läkemedelsindustriföreningen i Sverige avstyrker likaledes förslaget under hänvisning till att detta direkt strider mot de ansträngningar, som företages i större sammanhang. Samma ståndpunkt intas av Sveriges läkarförbund med hänvisning till att samarbetet mellan detta och de nationella laboratorierna skulle bli onödigt tungrovt.

IV. Kommitténs utlåtande

Av utredningen framgår, att beträffande specialitetskontrollen ett nära samarbete redan nu förekommer mellan kontrollorganen i Danmark, Norge och Sverige. Härigenom torde i betydande grad de olägenheter i form av dubbelarbete undvikas, vilka är förknippade med att de medicinska specialiteterna för närvarande måste undergå särskild registreringsprövning hos varje nationellt kontrollorgan för att kunna saluföras i alla länderna. De ytterligare fördelar, som står att vinna vid ett genomförande av den i medlemsförslaget tänkta ordningen, synes med hänsyn härtill vara av relativt begränsat värde. Härtill kommer, att med det tilltänkta systemet för registre-

ring av specialiteter svårigheter torde uppkomma dels för kontrollorganen att iakttaga en enhetlig praxis i sin prövning av läkemedlen, dels att undvika en snedbelastning i fråga om prövningsarbetet mellan dessa organ.

Därest det nordiska samarbetet i fråga om specialitetskontrollen skall ytterligare utvecklas, synes det enligt kommitténs mening vara naturligt att tillskapa ett för de nordiska länderna gemensamt undersöknings- och kontrollorgan. En sådan ordning behöver icke utesluta, att det enskilda landet bibehåller viss prövningsrätt beträffande saluförande av preparaten. Det gemensamma organets verksamhet kan nämligen tänkas inskränkt till att avse endast den medicinska bedömningen, medan behovsprövningen företages nationellt. Självfallet kan även övervägas, huruvida det finnes tillräckliga skäl att upprätthålla olika nationella system för läkemedelsgranskningen och om icke tidpunkten är kommen att undersöka, huruvida det finnes förutsättningar att samordna dessa system och få till stånd gemensamma regler för specialitetskontrollen.

Det nu behandlade spørsmålet bör emellertid ses i samband med det norska Socialdepartementets förslag om inrättande av ett gemensamt nordiskt institut för bedrivande av forskning och upplysning beträffande läkemedlens verkningar och biverkningar samt deras rätta användning. Från många håll har omvittnats behovet av en verksamhet med detta syfte med hänsyn särskilt till utvecklingen under senare år på läkemedelsområdet och det därav föranledda behovet av ett opartiskt undersökningsorgan. Naturligen kan stora fördelar vinnas, om de nordiska ländernas resurser på detta område bleve samordnade och utnyttjades gemensamt. Kommittén finner det därför angeläget, att det av norska Socialdepartementet väckta förslaget göres till föremål för en gemensam nordisk utredning. Vid genomförandet av utredningen bör hänsyn tagas till de ändrade förhållanden, som kan inträda som följd av kommande förhandlingar om anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen. Lämpligen bör utredningen även få till uppgift att undersöka förutsättningarna för ett vidgat nordiskt samarbete beträffande specialitetskontrollen överhuvud i enlighet med vad ovan anförts. Ett blivande forskningsinstitut skulle nämligen även kunna påtaga sig uppgiften att medicinskt granska de olika preparaten.

Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté får under hänvisning till vad sålunda anförts föreslå, att rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt låta utreda spørsmålet om upptagande av ett nordiskt samarbete beträffande forskning och upplysning i fråga om läkemedel samt om en vidareutveckling av samarbetet beträffande kontrollen av farmaceutiska specialiteter.

Lillehammer den 1 december 1961

Nina Andersen

Birger Andersson

Gunnar Henriksson

Förman

Judit Nederström-Lundén

Harald Nielsen

Einar Olgeirsson

Claudia Olsen

Rakel Seweriin

Sven Sundin

Uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden

Se Sak A 23/1960 (8:e sess., s. 306; behandl. s. 85) samt Sak A 6/1961 och ekon.utsk. 3/1961 (9. sess., s. 296, 1325; behandl. s. 183).

BILAGA 1

Författningar angående Norges fiskerigräns

1. Lag den 24 mars 1961 om Norges fiskerigräns

§ 1. Fiskerigrensen utenfor Norge og Jan Mayen skal gå i en avstand av 12 nautiske mil (en nautisk mil lik 1 852 meter) utenfor og parallelt med de grunnlinjer Kongen til enhver tid har fastsatt.

§ 2. I særlige tilfeller kan Kongen for bestemte områder innenfor fiskerigrensen gjøre unntak fra bestemmelsene i § 1, første ledd, i lov av 2. juni 1906 om forbud mot at utlendinger driver fiske m. v. innenfor Norges fiskerigrense.

Med virkning for område hvor slikt unntak er gjort, kan Kongen treffe bestemmelser om at fiskevirksomhet som tillates etter første ledd, helt eller delvis ikke skal være undergitt norsk lovgivning.

§ 3. Når det er nødvendig til gjennomføring av overenskomst med fremmed stat, kan Kongen treffe bestemmelser om:

a. At norsk fiskerioppsyn skal kunne utøve kontroll med at avtalte fiske-regler blir overholdt,

b. at utenlandske fiskerioppsyn utenfor fiskerigrensen skal ha adgang til å kontrollere at fisket fra norske fartøyer foregår i samsvar med avtalte regler.

§ 4. Kongen kan fastsette at eldre lovbestemmelser om fiske, helt eller delvis ikke skal gjelde i området mellom 4 og 12 nautiske mil utenfor grunnlinjene eller i deler av dette området.

Bestemmelser gitt i medhold av første ledd kan gis gyldighet inntil to år fra denne lov trer i kraft.

§ 5. Denne lov trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Kongen kan for en overgangsperiode fastsette:

1) at nærmere bestemte kyststrekninger inntil videre skal unntas fra utvidelsen,

2) at utvidelsen for hele kysten eller nærmere bestemte strekninger ved-

kommende inntil videre skal gjøres gjeldende for et smalere belte enn ut til 12 mil.

I forbindelse med vedtak etter annet ledd kan Kongen gi nærmere bestemmelse om opptrekkingen av den midlertidige fiskerigrense.

2. Kronprinsregentens resolution den 24 mars 1961 om ikraftträdande av lagen om Norges fiskerigräns av samma dag

I medhold av § 5 i lov av 24. mars 1961 om Norges fiskerigrense bestemmes:

I. Lov av 24. mars 1961 om Norges fiskerigrense trer i kraft 1. april 1961.

II. 1) Kyststrekningen østenfor en linje rettviseende 136° fra Lindesnes fyr unntas inntil videre fra grenseutvidelsen.

2) Inntil 1. september 1961 gjøres grenseutvidelsen for den øvrige del av kysten gjeldende inntil 6 nautiske mil utenfor og parallelt med de grunnlinjer som Kongen til enhver tid har fastsatt. Fra 1. september 1961 gjøres grenseutvidelsen for dette område gjeldende inntil 12 nautiske mil som bestemt i lovens § 1.

3) Grenseutvidelsen gjøres inntil videre ikke gjeldende for Jan Mayen.

III. Denne resolusjon trer i kraft 1. april 1961.

3. Kungl. resolution den 18 augusti 1961 om ändring av kronprinsregentens resolution den 24 mars 1961 om ikraftträdande av lagen om Norges fiskerigräns av sistnämnda dag

I medhold av § 2 i lov om Norges fiskerigrense av 24. mars 1961 fastsettes følgende bestemmelse om adgang for danske og svenske fiskefartøyer til å drive fiske innenfor den norske fiskerigrense:

§ 1. Fra bestemmelsen i § 1, første ledd, i lov av 2. juni 1906 om forbud mot at utlendinger driver fiske m. v. innenfor Norges fiskerigrense, gjøres unntak for fiskefartøyer, registrert i dansk og svensk territorium, som inntil videre gis adgang til å fiske i området mellom 6 og 12 nautiske mil utenfor og parallelt med de grunnlinjer Kongen til enhver tid har fastsatt.

Det fiske som drives fra danske og svenske fiskefartøyer i nevnte område er undergitt norsk lovgivning og norsk jurisdiksjon.

§ 2. Denne resolusjon trer i kraft 1. september 1961.

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Under tiden efter rådets nionde session har överläggningar pågått mellan Danmark, Norge och Sverige i syfte att nå en uppgörelse bl. a. rörande frågan huru fiskerigränserna skall dragas mellan dessa länder och rörande de rättigheter de berörda länderna skall bevilja varandras medborgare inom de egna fiskerigränserna. Även de tre ländernas fiskeriministrar själva har

överlagt i dessa ämnen, senast vid ett nordiskt fiskeriministermöte i Oslo den 29—30 januari 1962. Någon definitiv lösning på hithörande spörsmål har ännu icke nåtts. I avvaktan härpå har Norge vad angår Skagerack tillåtit fiskare från Danmark och Sverige att alltjämt fiska innanför den utvidgade norska fiskerigränsen i huvudsakligen samma utsträckning som tidigare.

Frågan om den svenska territorial- och fiskegränsens sträckning kan väntas inom kort bliva föremål för svenska riksdagens prövning, sedan till årets riksdag en motion väckts i ämnet. I denna föreslås, att frågan om en utvidgning av de svenska gränserna bör tagas upp till förutsättningslös undersökning.

Härtill kommer att spörsmålet om fiskerigränserna i Norden måste ses i sammanhang med de europeiska marknadsfrågorna. Den i Rom-traktaten stadgade regeln om fri etableringsrätt för medlemsstaternas medborgare har nämligen avseende även å rätten att bedriva fiske. Förevarande fråga kan väntas bliva föremål för överläggningar vid de förhandlingar, som åtminstone några av de nordiska länderna skall föra med Ekonomiska europeiska gemenskapen. Så länge ännu icke alla de nordiska länderna tagit ställning till huru de önskar ordna sina relationer till gemenskapen, kan icke något sägas om i vilken mån Rom-traktatens regler komma att inverka på de nordiska ländernas egen fiskegränsfråga.

Under föreliggande omständigheter har ekonomiska niomannakommittén bedömt att ett initiativ från rådets sida i närvarande läge knappast kan bidra till lösning av de gemensamma problem som äro knutna till fiskerigränsernas sträckning. Kommittén har därför ansett sig böra föreslå rådet att ånyo uppskjuta denna sak till en senare session.

Helsingfors den 10 februari 1962

<i>Knut Ewerlöf</i>	<i>Per Hækkerup</i>	<i>Ole Bjørn Kraft</i>	<i>Urho Kähönen</i>
Förman			
<i>Finn Moe</i>	<i>Kaarlo Pitsinki</i>	<i>Bent Røiseland</i>	<i>Axel Strand</i>

Uppskjutet ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen

Se Sak A 18/1961, Ändringsförslag, och ekon. utsk. 9/1961 (9. sess., s. 493, 1334; behandl. s. 193).

BILAGA 1

Yttranden över ändringsförslaget

Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser:

I samband med att den nordiska ekonomiska samarbetskommittén år 1955 tog upp frågan om vad som kunde göras inom ramen för byggnadslagstiftningen och byggstandardiseringen för att främja en gemensam nordisk varumarknad, bildade de nordiska ländernas centrala byggnadsmyndigheter en kommitté, kallad Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), med uppgift att verka för införande av ensartade byggnadsbestämmelser i de nordiska länderna.

Redan då kommittén började sin verksamhet skedde detta i förvissningen om att ett organiserat nordiskt samarbete om de byggnadstekniska bestämmelserna är av betydelse även från andra synpunkter än de som gäller en gemensam nordisk marknad.

Kommittén arbetar genom underutskott med sakkunniga från såvitt möjligt alla de nordiska länderna. Utskottens uppgift är att dels undersöka det faktiska läget och de gällande bestämmelserna på ett visst område, dels framlägga förslag om vad som erfordras för att den önskade samordningen skall uppnås. Vid möten två gånger om året tager huvudkommittén ställning till det arbete, som utförts i de olika utskotten samt planlägger den framtida verksamheten.

Sedan sin tillkomst har kommittén tillsatt arbetsutskott för behandling av följande områden:

Modul- och preferensfrågor.
Belastningsförutsättningar.
Värmeisolering.
Ljudisolering.

Ventilation.
Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.
Sanitetstekniska installationer.
Skorstenar i småhus.

Samtliga utskott — med undantag för skorstensutskottet, som tillsattes först år 1960 — har avgivit slutliga eller preliminära rapporter, som kunnat utnyttjas vid utarbetande av byggnadstekniska normer, främst i Danmark och Sverige, där under föregående år utfärdats Boligministeriets »byggningsreglemente» och byggnadsstyrelsens »anvisningar till byggnadsstadgan». Flertalet utskott har påbörjat nya eller kompletterande undersökningar.

Kommittén har vid sitt senaste möte beslutat upptaga ytterligare ett par arbetsuppgifter, nämligen konstruktionsvirke och träkonstruktioner samt lätta ytterväggar. Med hänsyn till att trävaror utgör en stor exportartikel från de nordiska länderna samt en ökad handel med fabriksstillverkade träkonstruktioner och prefabricerade ytterväggselement torde kunna förväntas, har det nämligen ansetts angeläget, att likartade normer tillämpas för dessa varor och produkter.

Den verksamhet, som bedrivits i Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser har för de enskilda länderna visat sig ha stor betydelse på en rad områden utöver det ursprungliga, att ur marknadssynpunkt samordna byggnadsbestämmelserna i de nordiska länderna. Som exempel härpå kan anföras följande.

Kommittéarbetet sätter ländernas statliga myndigheter i stånd att koordinera det arbete, som på gemensam nordisk basis tagits upp inom olika organ, på så vis att dessas arbete kan inpassas i byggnadsbestämmelserna i de olika länderna. Sålunda kan nämnas, att kommitténs arbetsutskott för belastningsfrågor samarbetar med de nordiska ländernas ingenjörsföreningar inom byggnadsfacket i syfte att utreda frågan om ett nytt betraktelsesätt vid dimensionering av bärande konstruktioner och att samordna de nya konstruktionsnormer, som blir en följd härav.

För byggnadsforskningen har kommitténs arbete också haft betydelse såtillvida, att kommittén tagit initiativet till forskningsuppgifter samt föreslagit forskningsorganen i de olika länderna att samordna verksamheten. Därigenom kan forskningen göras mer effektiv samtidigt som forskningsresultaten kan inpassas i de olika ländernas byggnadsbestämmelser och på så sätt snabbt bli tillämpade vid projekteringen och byggandet.

Vidare kan särskilt nämnas de viktiga framsteg, som gjorts inom modul- och standardiseringsarbetet och som kan få stor betydelse för byggnadsverksamheten i framtiden.

Den omständigheten, att man på de områden, som kommittén hittills har behandlat, har lyckats skapa förutsättningar för ensartade byggnadsbestämmelser i de skilda länderna, ger grund till antagande, att liknande resultat skall kunna uppnås också inom andra områden, som tages upp till behandling. Kommittén anser det därför vara av stor betydelse, att samarbetet fortsätter och ytterligare utbygges.

Beträffande den fortsatta verksamheten inom kommittén, synes det motiverat att söka få till stånd en översiktlig planläggning, som kan vara vägledande för normeringsarbetet i de olika länderna och som närmare preciserar målsättningen. Med utgångspunkt från en sådan planläggning bör det

vara möjligt att snabbare nå fram till konkreta förslag till ensartade normer. Genomförandet av förslagen i de olika länderna bör också kunna underlättas härigenom.

Det kan i detta sammanhang nämnas, att kommittén beslutat utreda möjligheterna att införa ett gemensamt förfarande vid prövning och godkännande av nya byggnadsmaterial och konstruktioner m. m. Åtskilliga sådana material och produkter inom byggnadsfacket är mer eller mindre likartade i de nordiska länderna, och även andra förutsättningar finns för gemensamma normer. Det synes därför ligga nära till hands att söka koordinera det administrativa arbetet med prövning och godkännande av nya material m. m. på så sätt, att villkoren för ett godkännande blir lika i största möjliga utsträckning. En sådan samordnad handläggning skulle ur administrativ synpunkt medföra en lättnad för såväl centrala som lokala byggnadsmyndigheter i de olika länderna. Samtidigt skulle denna samordning kunna bli av stor betydelse för byggnadsmaterialindustrin med hänsyn till såväl handeln mellan de nordiska länderna som exportmöjligheterna för de nordiska länderna på de större europamarknader, som nu är i vardande.

Ett villkor för att en utveckling i enlighet med den ovan skisserade skall komma till stånd inom rimlig tid är, att verksamheten bedrivs kontinuerligt och med ökade resurser. Detta förutsätter, att erforderligt bistånd i form av ekonomiskt stöd lämnas kommittén från de olika ländernas regeringar. I icke ringa omfattning kan underlag för kommitténs normarbete frambringas genom byggnadsforskningsorganen, varför verksamheten inom kommittén påverkas i gynnsam riktning, om dessa organ erhåller erforderliga resurser.

Mot bakgrunden av det ovan anförda samt med hänsyn till de inom kommittén gjorda erfarenheterna anser kommittén, att det vid Nordiska rådets 9:e session 1961 väckta förslaget beträffande det framtida nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen och normverksamheten är av utomordentligt stor betydelse. Särskilt vill kommittén betona, att ett framsynt handhavande av de hithörande frågorna med hänsyn till förhållandena på det internationella planet på ett väsentligt sätt torde kunna bidra till ökad nordisk konkurrenskraft. Kommittén tillstyrker därför, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att stödja kommitténs verksamhet att söka få till stånd enhetliga normer på byggnadsområdet. Härvid förutsätter kommittén, att detta stöd lämnas genom att kommittén ges tillräckliga resurser att effektivt och målmedvetet fortsätta sitt arbete.

Stockholm den 21 juli 1961

Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser

Enligt uppdrag

Gunnar Essunger

Nordisk V.V.S.-forbund:

I anledning det oversendte forslag om samarbeide innen byggforskningen skal vi få meddele at dette samarbeide innen V.V.S.-faget har pågått i en rekke år. Hovedtanken ved dannelsen av Nordisk V.V.S.-forbund for 14 år siden var nettopp det samarbeide som er nevnt i forslaget. Den rent praktiske side av saken er videreført av de respektive lands byggforskningsinstitutt.

Samarbeidet har hittil resultert i en rik utveksling av erfaringer, enkelte tillem্পninger av forskrifter og reglementer og bl. a. innføringen av felles nordiske prøvenormer for småkjeler og felles nordiske regler for radiatorprøving; de siste forsøkes nu også innført eller tillem্পet for hele Europa.

Samarbeidet vil sikkert kunne bringe større resultater om der kunne oppnås en bedre kontakt med institusjoner og myndigheter og en øket støtte fra disse.

Nordisk V.V.S.-forbund vil derfor sterkt understøtte det initiativ og det forslag til Nordisk Råd som er fremkommet fra herrene Knut Ewerlöf og Olavi Lindblom.

Oslo, 23. juni 1961

Nordisk V.V.S.-forbund

Einar Hübert

Nordisk betongforbund:*Samarbeide innen bygningsforskningen*

Nordisk betongforbund er opprettet av betongforeningene i de nordiske land. De deltagende foreninger er:

- Dansk Betongforening, fraksjon under Dansk Ingeniørforening.
- Betongföreningen i Finland r.f.
- Verkfræðingafélag Íslands.
- Svenska betongföreningen.
- Norsk betongforening, tilknyttet Den norske ingeniørforening.

Forbundet er et samarbeidsorgan hvis oppgave er å ta seg av den del av betongforeningenes oppgaver det er naturlig å løse på nordisk basis. Forbundet utgir et nordisk fagtidsskrift, »Nordisk betong», og avholder regelmessige kongresser. Dessuten har vi som spesielle arbeidsoppgaver tatt opp koordinering av betongforskningen i Norden og utarbeidelse av normer (rekommandasjoner) for utførelse av betongarbeider. Om de to siste områder vil vi nedenfor få redegjøre nærmere.

Forskning

Forskningen drives i dag av en rekke institutter i de nordiske land. Forbundet så det som sin oppgave å koordinere dette for på den måte å sti-

mulere virksomheten og unngå parallellarbeide. Vårt arbeide drives på følgende måte:

a. Forbundet innhenter regelmessig oppgaver over de forskningsobjekter som instituttene arbeider med og distribuerer oppgavene til alle institutter.

b. Vi avholder forskningskongresser hvor oppgaver som er under arbeide blir fremlagt og diskutert.

c. Forbundet har knyttet forbindelser med utenlandske samarbeidsorganisasjoner på området og mottar gjennom disse opplysninger om det forskningsarbeide som foregår i utlandet. Gjennom disse forbindelser bidrar vi også med å skaffe nordiske forskningsinstitutter kontakt med utenlandske institutter som arbeider med beslektede emner.

d. Betong i havvann. På dette område vil forbundet både arbeide med forskning og med utarbeidelse av rekommandasjoner. Det første arbeide som tas opp er utarbeidelse av foreløpige veiledninger.

Vi er av den oppfatning at dette arbeide er meget viktig og at det bør fortsettes.

Normarbeide

Forbundet har satt seg som mål å skaffe nordiske rekommandasjoner for utførelse av betongarbeider. Inntil nå er følgende spesialarbeider tatt opp:

a. De grunnleggende dimensjoneringsproblemer. Dette arbeide har vi tatt opp fordi de tradisjonelle beregningsmetoder gir uøkonomiske konstruksjoner.

b. Rekommandasjoner for utførelse av spennbetong. Et eget utvalg har nettopp gjort ferdig et foreløpig forslag som skal forelegges betongforeningene og de enkelte lands normutvalg før det blir endelig utformet.

c. Rekommandasjoner for fabrikkfremstilte elementer av ikke forspent betong. Rekommandasjonene var ferdig utarbeidet i 1957.

Vårt arbeide blir drevet i nær tilknytning til europeiske og internasjonale norminstitusjoner. Våre rekommandasjoner vil derfor alltid kunne baseres på de internasjonale normer som foreligger.

Til gjennomføring av disse arbeidsoppgaver råder Nordisk betongforbund gjennom de enkelte betongforeninger over Nordens fremste fagfolk og våre medlemmer utfører et meget stort frivillig arbeide. Vi mener at det arbeide som utføres er meget betydningsfullt og at våre rekommandasjoner vil danne det naturlige grunnlag for utarbeidelse av normer i de enkelte land. Dette arbeide bør derfor forsettes og fremskyndes så meget som mulig.

Av redegjørelsen ovenfor skulle det fremgå at Nordisk betongforbund nettopp arbeider med slike oppgaver som Nordisk Råd søker å få gjennomført. Vi er derfor meget glad for rådets henvendelse — — —.

Vi mener at endringsforslaget bygger på sunde og riktige prinsipper. Vår oppfatning er ennvidere at betongforbundet har viktige oppgaver å løse på de områder det har tatt opp arbeidet. Etter vår mening bør betongforbundet fortsette og intensivere dette arbeide, og vi vil sette stor pris på å få rådets støtte. Denne støtte kan antakelig best skje til de nasjonale organer som skal innpasse våre rekommandasjoner i de enkelte lands normer.

Foreløpig vil vi innskrenke oss til å sende disse mere generelle betraktninger, men vil gjerne få komme tilbake til saken senere. Både betongforbundet og de enkelte betongforeninger står gjerne til tjeneste med ytterligere opplysninger.

29. juni 1961

Nordisk betongforbund

Elliot Strømme

Formann

D a n m a r k

Boligministeriet:

— — — skal man meddele, at det svenske Statens råd för byggnadsforskning efter aftale med de øvrige nordiske byggeforskningsinstitutter har afgivet hoslagte i kopi følgende redegørelse af 10. juli 1961 til Statsrådet och chefen för Socialdepartementet (Sverige) vedrørende det nordiske byggeforskningsamarbejde [*se nedan*].

Man skal endvidere meddele, at Den nordiske komité for bygningsbestemmelser har afgivet en ligeledes i kopi følgende redegørelse af 21. juli 1961 til Nordisk Råds præsidium [*se ovan*]. Denne redegørelse er affattet i overensstemmelse med beslutning på den nordiske komités møde i juni 1961.

Boligministeriet mener for sit vedkommende, at de to nævnte redegørelser indeholder de forødnede oplysninger, og kan ganske tilslutte sig de deri fremførte betragtninger.

Det tilføjes, at boligministeriet agter at give den danske minister for nordiske anliggender en samlet fremstilling af det omtalte samarbejde inden for byggeforsknings- og byggenormgivningens område.

København, den 16. august 1961

P. m. v.

E. b.

E. Engberg

Ministeriet for offentlige arbejder:

Inden for vejbygningsområdet har der siden 1935 efter nedsættelsen af Nordisk vejteknisk Forbund fundet et omfattende samarbejde sted.

Forbundet har i henhold til sine love til opgave at fremme vejvæsenets udvikling gennem samarbejde mellem landenes vejteknikere dels ved nordiske vejtekniske møder, dels ved udvalgsarbejde vedrørende almindelige eller specielle opgaver.

Da formændene for de lokale afdelinger i de forskellige lande er de respektive vejdirektører, har vejadministrationerne førstehåndsviden om, hvad der foregår i forbundet, ligesom de kan iværksætte sådanne undersøgelser og udvalgsarbejder, som det fra administrationens side skønnes ønskeligt at få gennemført.

Blandt de opgaver, der behandles i stående udvalg, kan nævnes: Normer for betonveje, bituminøse bindemidler og belægnings, vejnomenklatur, vejenes geometriske udformning, vejenes vedligeholdelse og vejtrafikkens opretholdelse om vinteren, vejenes bæreevne og bærelagets konstruktion, vej- og trafikøkonomi, trafikmærker og trafiksignaler og optimale vejinvesteringer.

Blandt de emner, der har været drøftet på de siden 1935 afholdte 8 kongresser, kan nævnes: Vejplanlægning, tvær- og længdeprofiler, vejæstetik, asfaltbelægnings, cementbelægnings, grusbelægnings, oliebehandlede grusbelægnings, brokonstruktioner, laboratorieundersøgelser, belastning af vej, belastning af undergrund, anlægsmaskineri, moderne vejprojektering, vej- og trafikøkonomi og trafiksikkerhed.

Vejlaboratoriet, hvis virksomhed hovedsagelig består i undersøgelser af vejbelægnings og vejmaterialer m. v., er repræsenteret i Nordisk vejteknisk Forbund og deltager i det nordiske samarbejde inden for foreningen.

Herudover deltager vejlaboratoriet i forhandlingerne omkring oprettelsen af en europæisk organisation for vejlaboratorier under OECD.

Endelig er der direkte kontakt mellem vejlaboratorierne i Sverige, Norge og Danmark. Eksempelvis kan nævnes, at det danske vejlaboratorium har foretaget friktionsmålinger på norske veje, og at der herhjemme anvendes svenske forskningsresultater på bæreevneområdet. Vejbelægningserne har dog altid været og er stadig forskellige i de tre lande, og der er ikke noget, der tyder på, at det vil være formålstjenligt at tilstræbe ensartede vejbelægnings i disse lande.

Nærværende ministerium er for sit vedkommende af den opfattelse, at der på vejbygningens område næppe vil være behov for nye organer til formidling af nordisk samarbejde, idet det kommende europæiske samarbejde, samarbejdet inden for Nordisk vejteknisk Forbund samt de personlige kontakter mellem vejadministrationernes tjenestemænd må antages at være fyldestgørende.

København, den 2. februar 1962

P. m. v.

E. b.

(*sign.*)

Finland**Byggnadsstyrelsen¹:**

Byggnadsstyrelsen meddelar värdsamt, att den anser största möjliga nordiska samarbete i byggnadsforskningen vara av vikt samt fördelaktigt beträffande användning av forskarkraft, tid och medel.

På uppdrag av [Nordiska] kommittén för byggnadsbestämmelser uppgjordes bifogade utlåtande [*se ovan*], och byggnadsstyrelsen meddelar värdsamt, att den instämmer i däri framförda synpunkter.

Byggnadsstyrelsen önskar dessutom i detta sammanhang framföra del faktum, att vi i Finland erhållit synnerligen positiva erfarenheter av att normer och bestämmelser utarbetats genom eller med hjälp av fackliga organisationer såsom Byggnadsingenjörsföreningen, Finlands betongförening, Finlands arkitektförbund m. fl. samt av ledning och övervakning av därtill hörande forskning. Staten har därvid understött verksamheten ekonomiskt.

Byggnadsstyrelsen föreslår värdsamt, att nordiskt samarbete inom byggnadsforskningen fortfarande utvecklas särskilt så, att erhållandet av medel för arbetet tryggas samt förordar förslaget.

Helsingfors den 2 augusti 1961

I generaldirektörens frånvaro:

Byggnadsråd *B. Kelopuu*

Överingenjör *Risto Rusc*

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Samarbetet inom nordiska vägbyggnadsområdet har pågått sedan år 1935 inom ramen för Nordiska vägtekniska förbundets verksamhet. Förbundets verksamhet försiggår i 14 utskott, i vilka ingår bl. a. ett arbetsutskott, som tillsatts för utredande av olika forskningsuppgifter inom vägbyggnadsområdet såväl som för uppgörande av förslag till eventuell arbetsfördelning. Förbundet sammanträder till kongress vart fjärde år turvis i de olika medlemsländerna. Dessutom har mellan de olika ländernas vägämbetsverk försiggått direkt samarbete exempelvis i form av utbyte av resultaten av utförda forskningar och uppgjorda föreskrifter.

I Finland utföres det vägtekniska forskningsarbetet huvudsakligast på försorg av tre institut:

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens jordundersökningsbyrå utför prov och undersökningar samt ger föreskrifter i frågor, vilka berör vägbyggnadsmaterial, grundbyggnad och vägens konstruktiva delar. Byråns verk-

¹ Yttrandet översatt från finska.

samhet och forskningsarbetet har visat sig vara rätt fruktbringande, och ett friktionsfritt, intimt samarbete råder mellan de organ, som utför det praktiska vägbyggnadsarbetet.

På statens tekniska forskningsanstalts väglaboratorium utföres prov och forskningar, som berör vägbyggnadsmaterial och vägens konstruktiva delar huvudsakligast för övervakning av kvalitetsfordringarna beträffande arbeten, som utföres på entreprenad.

Teknisk-ekonomiska byrån vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens vägplanläggningsavdelning uppgör föreskrifter och normalbestämmelser beträffande dimensionering av vägar samt ombesörjer utförandet av trafikräkningar, trafikundersökningar m. m.

Forskningsverksamheten samt uppgörandet av föreskrifter och normalbestämmelser har i Finland till största delen finansierats med anslag, som beviljats för planläggning och anläggning av vägar. Däremot har svårigheter förekommit vid finansieringen av den i Nordiska vägtekniska förbundets regi försiggående forskningsverksamheten, och på dessa grunder anser väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som särskilt viktig den i ändringsförslaget ingående rekommendationen till regeringarna om givande av tillräckligt stöd för forskningsverksamheten och förenhetligande av föreskrifterna.

Helsingfors den 12 augusti 1961

Generaldirektör u. f., överdirektör *K. J. Tolonen*

Chef för vägplanläggningsavdelningen u. f. byråchef *V. Skogström*

Statens bostadsproduktionskommission har i skrivelse den 12 juli 1961 meddelat, »att den kan i princip förena sig om» förslaget.

Statens tekniska forskningsanstalt:

Första delen av förslaget gäller befrämjandet av samarbete mellan de centrala nordiska byggnadsforskningsorganen.

Samarbete mellan statens råd för byggnadsforskning i Sverige, Statens byggeforskningsinstitut i Danmark, Norges byggeforskningsinstitut samt statens tekniska forskningsanstalt i Finland existerar redan sedan år 1949. Sedan stiftelsen Rakeva år 1957 tillkommit i Finland, har den deltagit i samarbete från Finlands sida. Deltagandet i arbetet från Finlands sida har lidit av brist på medel. Så länge som Rakeva förblir en ideell sammanslutning utan medel bakom sig, är det statens tekniska forskningsanstalt som bekostar deltagandet i samarbetet, och tyvärr är dess resurser ganska begränsade, om ej staten beviljar nödiga medel för ändamålet. Finland har allt att vinna av ökat samarbete med andra nordiska länder, varför statens

tekniska forskningsanstalt på det varmaste förordar förslaget om beviljandet av erforderligt bistånd för samarbetet mellan de centrala nordiska byggnadsforskningsorganen.

Den andra delen av förslaget gäller förenhetligande av bestämmelser, som normerar byggnadsverksamheten. På detta området verkar våra nordiska standardiseringsorganisationer, som samarbetar inom INSTA (Internordiska standardiseringsorganisationen) samt Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser. Vardera utför ett mycket viktigt och nyttigt arbete, varför det är att hoppas, att även de kan genom Nordiska rådet erhålla bättre bistånd för sitt arbete.

Helsingfors den 27 september 1961

Överdirektör *E. Wegelius*

Rakeva-säätiö (Rakeva-stiftelsen):

Rakeva-stiftelsen har i enlighet med sina stadgar vidtagit åtgärder i syfte att främja samarbetet mellan organisationer, inrättningar och enskilda personer, som intresserar sig för byggnadsforskning. I Nordiska samarbetsgruppen, som behandlar frågor om samarbete mellan nordiska organisationer för byggnadsforskning, har Rakeva-stiftelsen invalt en medlem, som företräder byggnadsforskningen i vårt land.

Genom detta samarbete har Rakeva-stiftelsen deltagit i den samnordiska behandlingen av det i rubriken nämnda ärendet sålunda, att i det svenska organet statens råds för byggnadsforskning utlåtande [*se nedan*] synpunkter rörande vår egen verksamhet för byggnadsforskningen även blivit beaktade. Rakeva-stiftelsen meddelar härmed, att den omfattar nämnda utlåtande.

Därjämte önskar Rakeva-stiftelsen dock fästa statsmaktens uppmärksamhet vid att för Finlands och jämväl för stiftelsens vidkommande samarbete i fråga om byggnadsforskning och även annan verksamhet alltjämt är baserat på en väsentligen svagare grund än den verksamhet, de övriga nordiska ländernas motsvarande organ bedriver. Fördenskull föreslår Rakeva-stiftelsen, att Nordiska rådets Finlands delegation måtte fästa statsrådets uppmärksamhet vid saken och förordade de anslag för byggnadsforskning, som ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena intagit i sitt budgetförslag för år 1962, så att vårt land under ungefär likvärdiga och konkreta betingelser kunde delta i det nordiska samarbetet på byggnadsforskningens område.

Helsingfors den 31 juli 1961

Rakeva-stiftelsen

Kauko Leiponen

Antero Kallio

Suomen rakennusteollisuusliitto (Finlands byggnadsindustriförbund)¹:

Vårt förbund anser frågan vara av största vikt. Förhållandena inom byggnadsbranschen är så likartade inom de fyra nordiska länderna, att ett fastare samarbete skulle gagna alla länder. Det i hög grad likartade klimatet ställer t. ex. likadana krav på byggnadsmaterial. Även byggnadsmetoderna är i många avseenden likadana.

Samarbete de nordiska länderna emellan sker redan bl. a. i form av Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser. Enligt vår uppfattning borde man sträva till att utvidga samarbetet, särskilt på byggnadsforskningens område, så som skisserats i ändringsförslaget. Varje land har nu sina egna forskningsinstitutioner, men det innebär slöseri av tid och medel, om man i dessa oberoende av varandra utreder samma frågor. Man kunde tänka sig uppsättandet av ett gemensamt centralorgan för byggforskningen, vilket skulle fördela gemensamma forskningsuppgifter på lämpliga forskningsorgan. Materialprovning, därmed sammanhängande forskning och enhetliga bestämmelser kommer att vara en viktig uppgift vid utvecklandet av en gemensam marknad för Norden samt för hela Europa.

Saken har ett flertal gånger behandlats vid nordiska entreprenörmöten, och man har härvid enhälligt varit för ett utvidgat samarbete på ovan skisserade sätt.

I ändringsförslaget hänvisas endast till hus- och vägbyggnad; enligt vårt förmenande borde samarbetet utsträckas till all byggnadsverksamhet.

Finlands byggnadsindustriförbund stöder således alla åtgärder, som kan vidtas för att främja samarbetet på byggforskningens område.

Helsingfors den 25 oktober 1961

Finlands byggnadsindustriförbund r.f.

Suomen rakennustyönantajaliitto (Finlands byggnadsarbetsgivareförbund) har i skrivelse den 25 oktober 1961 meddelat, att det helt förenar sig om Finlands byggnadsindustriförbunds yttrande (se ovan).

Rakennusinsinööriyhdistys — Byggnadsingenjörsföreningen¹:

Organisationen av den nordiska byggnadsforskningen är en synnerligen omfattande fråga av principiell räckvidd. Vi berör den i detta sammanhang främst med avseende å normeringsverksamheten i Finland. Först en kort sammanfattning av den nuvarande situationen.

De bestämmelser, som reglerar byggnadsverksamheten, har hos oss inne-

¹ Yttrandet översatt från finska.

fattats i olika lagar och förordningar, statsrådets och olika ministeriers beslut samt i de lokala byggnadsstadgandena. Dessa bestämmelser är till sin natur huvudsakligen av allmän karaktär, även om vissa av besluten innehåller även detaljerade anvisningar. Utfärdandet av dylika har dock främst ankommit på olika organisationer, såsom Byggnadsingenjörsföreningen r.f., Finska betongföreningen r.f., den finländska avdelningen av Nordiska vägteknikerförbundet och Finlands kommunaltekniska förening.

Då bestämmelserna och anvisningarna härstammar från så många källor och då dessutom de bestämmelser, som utfärdats av organisationerna, till följd av sakens natur innehåller hänvisningar till olika beslut och begränsningar i fråga om bestämmelsernas tillämpning, har detta varit ägnat att skapa förvirring redan i det nationella normeringsarbetet.

Normeringsarbetet inom Byggnadsingenjörsföreningen har utförts av för ändamålet tillsatta tekniska kommissioner, vilkas antal i detta nu är 12. Dessa kommissioner har huvudsakligast arbetat med stöd av statliga anslag. Under perioden 1946—61 har Byggnadsingenjörsföreningen utgivit allt som allt 42 publikationer i A-serien, under benämning av normer, anvisningar eller bestämmelser. Dessa publikationer omfattar sammanlagt flera tusen sidor.

Om normeringsarbetet i allmänhet kan sägas, att det är synnerligen krävande och tar lång tid i anspråk. Uppdraget har inom Byggnadsingenjörsföreningen handhåfts som bisyssla, varvid medlemmarna i kommissionerna endast lyft mötesarvode. Inom ramen för det nuvarande systemet saknas alla förutsättningar för omorganiseringen av denna verksamhet på mera permanent bas. Normeringsarbetet inom övriga organisationer har skötts på enahanda sätt.

I ändringsförslaget har man utgått ifrån att Nordiska rådet borde göra en rekommendation till regeringarna om ett förenhetligande av normerna för byggnadsverksamheten. Byggnadsingenjörsföreningen anser detta förslag vara riktigt. Förhållandena i Norden är i sina huvuddrag likartade, varför den tekniska sidan av byggnadsverksamheten i enlighet med enahanda bestämmelser och anvisningar är möjlig att genomföra. Detta förutsätter dock ett förenhetligande av byggnadsmaterialnomenklaturen samt en utveckling av standardiseringen i allmänhet.

Byggnadsingenjörsföreningens normer tillämpas av såväl industrin som de privata sektorerna. Enär dessa normer dock, med undantag för de bestämmelser, som gäller bärkonstruktioner, icke försetts med officiell bekräftelse, även då dylik stått att få, finns det enligt vår åsikt inga juridiska hinder för deras koordinering med framtida nordiska normer.

Den första uppgiften skulle uppenbarligen bestå i en jämförelse mellan olika nationella normer och en klassificering av skiljaktigheterna exempelvis i tre grupper: a. juridiska skiljaktigheter, b. skiljaktigheter till följd av byggnadssätt och klimat, och c. rent tekniska olikheter.

Det finns skäl att antaga, att grupperna a och b kommer att gestalta sig

rätt små, medan å andra sidan grupp c lätt skulle låta sig förenhetligas. På detta sätt vore det möjligt att utarbeta modellnormer för olika specialområden, som kunde användas som förebilder vid förnyelsen av nationella normer och från vilka man inte utan tvingande skäl skulle få avvika. Man kunde också tänka sig en sanktionering av två alternativ för de förnyade normerna: ett samnordiskt och ett nationellt. I detta nu är den primära uppgiften emellertid en reorganisering av verksamheten. I Finland har under de senaste åren en rådgivande kommission, som representerar olika intressegrupper, försökt finna en lösning på frågan om en koordinering av bestämmelserna. I denna kommission har Byggnadsingenjörsföreningen en stark representation. I den mån det i de övriga nordiska länderna redan existerar ett motsvarande organ eller dylika komma att tillsättas, kunde samarbetet, enligt vår åsikt, bäst ske på detta plan. Den egentliga verksamheten borde icke baseras på bisysslor, enär en så omfattande verksamhet icke med framgång kan skötas på detta sätt. Först inom ramen för en färdig organisation kan man ansöka om det ekonomiska stöd för verksamheten, som även ändringsförslaget förutsätter. Denna organisation kunde i och för sig vara rätt liten och verka huvudsakligen som sekretariat, medan utskottsarbetet bäst skulle ske med tillhjälp av de tekniska organisationerna. I själva verket existerar det redan ett effektivt organ för samarbetet inom den nordiska byggnadsverksamheten, Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), med sina många undersektioner. Normeringsfrågan ansluter sig som ett delproblem till dess verksamhet, enär NKB:s målsättning är koordineringen av hela den lagstiftning som hänför sig till detta område. Det permanenta sekretariatet borde därför lämpligast arbeta i samband med NKB.

Man bör dock reservera tillräckligt med tid för förverkligandet av de slutliga målsättningarna, enär en koordinering av normerna förutsätter en modifiering i tänkesättet. I annat fall kommer dessa strävanden otvivelaktigt att stöta på motstånd närmast från icke-ingenjörshåll och i värsta fall helt misslyckas.

Om det är möjligt att finna en rationell och praktisk form för denna verksamhet, betyder det förutom rationalisering även en avsevärd ekonomisk insparning, enär man på detta sätt skulle undvika att utföra dessa forsknings- och övriga uppgifter separat i varje enskilt land.

Helsingfors den 1 september 1961

Rakennusinsinööriyhdistys — Byggnadsingenjörsföreningen r.y.

E. Ratia

Ordförande

Eero Ahola
Ombudsman

N o r g e

Kommunal- og arbeidsdepartementet:

Samferdselsdepartementet har uttalt om forslaget i brev av 27. juli d. å.:

For Norges del skulle man kunne ha vesentlige fordeler av et utvidet vegteknisk samarbeid i Norden. En nærmere utredning av spørsmålet om organisering av slikt samarbeid synes derfor av interesse. Det synes særlig ønskelig å få klarlagt om den vegtekniske forskning har så sterk tilknytting til byggforskningen at en utbygging av samarbeidet der kan tjene formålet, eller om det rent anleggstekniske må sees som et eget felt, og om en naturlig videreutvikling av det pågående samarbeid mellom landenes vegetater og av kongress- og utvalgsarbeidet vil være givende.

Vegdirektøren uttaler i brev av 5. juli d. å.:

Vegadministrasjonen i de nordiske land har under Nordisk vegteknisk forbund, siden dette ble opprettet i 1935, hatt samarbeid om veg- og trafikkproblemer. Samarbeidet har foregått ved kongresser hvert 4. år og ved fagutvalg som har møter etter styrets godkjennelse, når aktuelle spørsmål skal behandles. Gjennom kongress- og utvalgsarbeidet har også forskningsorganer på vegvesenets område, i de nordiske land, hatt intim kontakt, og vegetatene har forholdsvis hurtig kunnet nyttiggjøre seg nabolandenes forskningsresultater.

Det vil imidlertid sikkert være nyttig å finne fram til et mere organisert samarbeid på forskningsområdet, og det er mulig at dette best vil kunne skje i Nordisk Råds regi.

Norges byggforskningsinstitutt har i et notat av 12. juli d. å. uttalt:

Det nordiske samarbeid mellom de sentrale byggforskningsorganisasjoner i de nordiske land er organisert gjennom såkalte nordiske byggforskningsmøter, som nå avholdes med ca. 2 års mellomrom. I disse møter deltar representantene for styrene og administrasjonen i instituttene i de nordiske land, og man trekker her opp de generelle retningslinjer for samarbeidet. Dette samarbeid startet i 1949.

Det daglige arbeid mellom byggforskningsmøtene ivaretas av et samarbeidsutvalg med en representant fra hvert land. Samarbeidet skjer gjennom at man forsøker på et tidligst mulig tidspunkt å holde hverandre orientert om forskningsoppgaver som tas opp, og derigjennom oppnår man at unødig dobbeltarbeid unngås. Det praktiske samarbeid skjer for øvrig gjennom komitéer som behandler forskjellige spørsmål, gjennom at et land påtar seg en forskningsoppgave som er felles for alle landene, og personlige kontakter mellom forskerne. I noen grad har det også vært samarbeidet om utgivelse av publikasjoner. Det ikke minst viktige er at samarbeidet nå er såpass nært at forskerne i de forskjellige land kjenner hverandre slik at en på denne måten får et videre miljø enn det enkelte land kan utgjøre. Det dreier seg jo her om forskjellige områder hvor antall forskere i det enkelte land er meget begrenset.

Eiter dette departements oppfatning er det nordiske samarbeid innen byggforskningen og innen arbeidet med innføring av ensartede bygningsbestemmelser av stor betydning. De organer som forestår arbeidet bør få den

støtte som er nødvendig for fortsettelse og eventuell videre utbygging av samarbeidet på disse felter.

Når det gjelder det vegtekniske samarbeid viser en til uttalelsene fra Samferdselsdepartementet og fra Vegdirektøren.

7. august 1961

Etter fullmakt

Leiv Sjetne

Odd Strøm

S v e r i g e

Statens råd för byggnadsforskning:

Allmänt

Förslagsställarna anser att samma eller likartat utredningsarbete i stor utsträckning utföres i de fyra nordiska länderna och att nordiska byggforskningsproblem i väsentligt större utsträckning än hittills skulle kunna behandlas gemensamt.

Nordiskt samarbete inom byggnadsforskningen har tidigare behandlats i Nordiska rådet vid 5:e sessionen i febr. 1957¹. En berättelse, avgiven av Sveriges regering och utarbetad av dåvarande statens nämnd för byggnadsforskning i samråd med svenska och nordiska organisationer, beskrev forskningens organisation och samarbetsformer i de 4 nordiska länderna.

Sedan 1957 har vissa organisatoriska förändringar vidtagits. Så har i Finland stiftelsen RAKEVA tillkommit som centralt forskningsstödjande organ, och i Sverige har statens nämnd för byggnadsforskning upphört och avlösts av statens råd för byggnadsforskning och statens institut för byggnadsforskning. De ändrade förhållandena kan emellertid knappast sägas ha påverkat det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen på sådant sätt, att de närmare behöver redovisas här.

Utöver vad som i den ovan nämnda berättelsen anföres skall här i korthet nämnas följande: De tekniska högskolornas institutioner inom byggnadsområdet samarbetar inom Norden genom möten, konferenser och personliga kontakter. Speciella forskningsinstitut såsom statens forskningsinstitut för lantmannabyggnader, statens geotekniska institut, Svenska träforskningsinstitutet, Färg- och fernissindustriens forskningslaboratorium och Cement- och betonginstitutet samarbetar ävenledes i de former, som redovisats i berättelsen till Nordiska rådets 5:e session.

¹ 5:e sess., s. 932—940.

Gemensamma nordiska bestämmelser

Omsättning av forskningsresultat i rationellare byggmetoder och likartade frågor behandlas på nordiskt plan av bl. a. de nordiska standardiseringsorganen och i Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser. Vidare finns Nordisk byggdag, som på sitt möte i Köpenhamn i september detta år kommer att behandla byggandets industrialisering.

Statens råd för byggnadsforskning vill instämma med motionärerna i Nordiska rådet i att arbetet på gemensamma nordiska byggnadsbestämmelser blir viktigare allt eftersom byggnadsmaterialproduktionens avsättningsområde går utanför de nationella gränserna. Nordiska samarbetsgruppen framhöll i sin »Beretning til 10. Nordiske byggeforskningsmøde — 1959».

En ökad rationalisering inom industrin kräver längre tillverkningsserier och därför en gemensam nordisk marknad. Längre tillverkningsserier inom byggnadsmaterialproduktionen gör även fabrikstillverkningen mer effektiv i förhållande till tillverkning på byggplats och bidrar på så sätt till byggnadsverksamhetens industrialisering. En förutsättning för den gemensamma nordiska marknaden är nordiska byggnadsbestämmelser, nordisk standard och andra nordiska rekommendationer. Det pågående samarbetet mellan myndigheterna — och i viss mån standardiseringsorganen — bör därför utsträckas att omfatta rekommendationer. Samarbetet mellan forskningsorganen bör efterföljas av nordiska överenskommelser om provningsmetoder.

Elt ändå starkare skäl till nordiskt samarbete är att uppgifterna på detta område kommer att bli synnerligen arbetskrävande. Arbetsfördelning är därför av arbetsekonomiska (forskningsekonomiska) skäl lämplig.

Statens råd för byggnadsforskning anser, att Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser bör ges större resurser.

Samarbete mellan centrala nordiska byggnadsforskningsorgan

Sedan 1949 samarbetar centrala nordiska byggeforskningsorgan, för närvarande följande: Statens byggeforskningsinstitut (Danmark), statens tekniska forskningsanstalt (Finland), Norges byggeforskningsinstitut (Norge) samt statens råd för byggnadsforskning och statens institut för byggnadsforskning (Sverige). Vid Nordiskt byggeforskningsmöte, som avhålls vartannat år, träffas delegerade från ovan nämnda organs styrelser, ledsagade av chefstjänstemän för att dryfta gemensamma ekonomiska och organisatoriska frågor samt för att bli orienterade om pågående och planerade uppgifter liksom för att besluta om konkreta samarbetsuppgifter.

Nordiska samarbetsgruppen fungerar som verkställande organ mellan byggeforskningsmötena. Gruppen består av en chefstjänsteman från vart och ett av de fyra nordiska ländernas byggeforskningsorgan.

En långtidsplan för nordiskt samarbete inom byggnadsforskningen har framlagts av nordiska samarbetsgruppen och antagits av 10:e Nordiske byggeforskningsmöde år 1959. Planen, som omfattar 89 sidor jämte 5 bilagor, behandlar samarbetsformer och organisation och kartlägger samarbetsmöjligheterna samt påvisar vägar för finansiering av nordiska samarbetsuppgifter. Den nordiska samarbetsgruppen har bl. a. till uppgift att verka för

samarbete mellan de avdelningar, som, inom de centrala nordiska byggforskningsorganen, arbetar inom samma forskningsområden. De nationella forskningsprogrammen har därigenom kunnat utarbetas i samråd, bl. a. beträffande byggnadsplaneringsforskning, produktionsforskning samt värme-, ventilations- och sanitetsforskning. Danskt-svenskt samarbete har skett beträffande fjärrvärmeanläggningar och provningsmetoder för radiatorventiler och norskt-svenskt samarbete beträffande fönster. Nordiskt samarbete pågår om grundläggande förutsättningar för dimensionering av bostadens olika rum. Fuktvandringar i byggnadsmaterial och konstruktioner behandlas vid Norges byggeforskningsinstitut efter ett gemensamt nordiskt program. Som exempel på en nyligen igångsatt gemensam uppgift kan nämnas brandteknisk forskning — — —. Under årens lopp har samarbetskommittéer arbetat på skilda delområden. Bland dessa kan nämnas, »putskommittén», »småhuskommittén», och »fönsterkommittén». Inom kommittéerna har värdefulla erfarenheter utväxlats, metoder har diskuterats och i vissa fall har gemensamma nordiska normer framkommit. Nordiska forskningskonferenser har under senare år anordnats för att behandla byggnadskostnader, samt dimensionering av bärande konstruktioner och fogproblem vid monteringsbyggen. Den sistnämnda konferensen fullföljes genom att gemensamma nordiska provningsmetoder för fogtätningmaterial nu är under utarbetande.

De nordiska byggforskningsorganen skall även verka för att forskningsresultat på lämpligt sätt bringas till fackmännens kännedom. Vid utarbetande av populära småskrifter samt vid föredragsverksamhet sker internordiskt samarbete. Så är t. ex. en svensk skrift »Betonggolv direkt på mark» utgiven i dansk-norsk bearbetning, en norsk skrift om »Lätta icke bärande ytterväggar» har utgivits i Danmark och bearbetas för utgivning i Sverige. En dansk skrift om bostadsplaner har vunnit tillämpning i Sverige etc.

I den internationella forskningsorganisationen CIB (International Council for Building Research Studies and Documentation) har Norden gemensam representant.

Sammanfattning

Nordisk byggforskning samarbetar i många olika former. Konferenser, informella sammankomster och central registrering av forskningsuppgifter skapar möjligheter för den nordiska byggforskaren att följa den inom Norden pågående forskningen inom hans specialområde. Härigenom är en grund lagd till ett effektivt informellt samarbete. De centrala nordiska byggforskningsorganen kan genom anslagsutdelning etc. på längre sikt styra forskningens inriktning. Sedan 1957 har dessa organ medvetet arbetat på att fördela de gemensamma nordiska resurserna, så att den nordiska forskningen sedd som en enhet blir möjligast effektiv. Behov av ytterligare samarbete eller andra samarbetsformer föreligger ej.

Gemensamma nordiska bestämmelser blir allt nödvändigare i och med att byggnadsproduktionen industrialiseras. Av detta skäl bör Nordiska kom-

mittén för byggnadsbestämmelser ges större resurser. Standardiseringsarbetet bör byggas ut.

Stockholm den 10 juli 1961

Statens råd för byggnadsforskning

Hjalmar Olson

Mejse Jacobsson

Statens väginstitut:

Inom vägforskningsområdet har hittills förekommit ett visst samarbete mellan forskningsinstituten i de olika nordiska länderna. Samarbetet har skett dels genom direkta kontakter mellan instituten, dels inom Nordiska vägtekniska förbundets (NVF) ram. Någon i detalj planlagd uppdelning av forskningsuppgifterna mellan olika institut har icke genomförts. Däremot har det skett en viss naturlig uppdelning genom att instituten forskat inom områden, där dessa haft lämpliga resurser eller där det funnits speciella behov.

Det är emellertid sannolikt, att framdeles en avsevärt bättre samordning av forskningsarbeten kommer att erhållas genom den planerade intensifieringen av NVF:s arbete. Vidare torde bildandet av den europeiska organisationen för vägforskningsinstitut (European Organisation of Road Research Laboratories, EORRL), som skett på initiativ av OEEC, verka i samma riktning.

Ändamålet med NVF har av en av dess stiftare, f. d. generaldirektör Nils Bolinder, angivits på följande sätt.

Syftet var att få till stånd ett sådant samgående inom de nordiska ländernas vägväsende, att de arbetande ingenjörerna skulle kunna mötas och genom personlig samvaro kunna utbyta erfarenheter och rön från sina skilda verksamhetsområden. Samarbetet skulle avse att befrämja motortrafikens utveckling samt vägnätets utbyggande och konstruktion, speciellt med sikte på trafiksäkerhetens tillgodoseende. I den mån det var möjligt skulle man genom samarbete i förbundets olika utskott söka ernå enhetliga bestämmelser inom skilda delar av de nordiska ländernas vägväsende.

De utskott, som f. n. finnes, är följande.

- Nr 1. Sidoanläggningar.
- Nr 2. Bituminösa bindemedel och beläggningar.
- Nr 5. Betongbeläggningar.
- Nr 6. Vägmärken och trafiksignaler.
- Nr 8. Vägars geometriska utformning.
- Nr 9. Vinterväghållning.
- Nr 10. Väg- och trafikekonomi.
- Nr 13. Överbyggnad och grundförstärkning.
- Nr 14. Optimala väginvesteringar.

Tidigare har av olika skäl, bl. a. ekonomiska, endast några få utskott (nr 2, 5 och 9) bedrivit något arbete. Inom NVF:s styrelse har vid de senaste sammanträdena diskuterats olika åtgärder för att få utskotten att arbeta effektivt. Bl. a. har föreslagits, att sekreterare med arvode skulle tillsättas i samtliga utskott.

Den svenska avdelningsstyrelsen har numera utsett ledamöter i de olika utskotten, som vid sammanträden föreslagit arbetsområden samt arbetsprogram för 1961. Avdelningsstyrelsen har för avsikt att begära årliga statsbidrag för verksamheten. Dessa bidrag skulle bl. a. användas för arvoden till utskottssekreterarna.

EORRL torde icke kunna börja att fungera förrän under 1962. Organisationens arbetsuppgifter anges vara att befrämja utbytet av tekniska informationer rörande pågående vägforskning, att samordna forskning, som utföres av olika institut o. s. v.

Av det nu anförda framgår, att åtgärder redan vidtagits för den enligt samfällad uppfattning nödvändiga samordningen av arbetsuppgifterna inom både det vägtekniska området och vägforskningen på såväl internordisk som intereuropeisk basis. Frågan är sålunda, om dessa åtgärder är tillräckliga för att erhålla den önskvärda samordningen eller om denna för att bli effektivare fordrar annan organisation, andra arbetsformer m. m.

Enär de nu aktuella frågorna ligger inom vägtekniska området och det för dessa frågor redan finnes en internordisk organisation, NVF, anser väginstitutet det icke vara nödvändigt att skapa någon ny organisation. I den mån NVF:s verksamhet icke täcker alla aktuella områden, kan en utökning lätt ske genom bildandet av nya utskott, t. ex. för vägforskning. Vad som erfordras för att NVF skall bli en slagkraftig organisation är emellertid en avsevärd utökning av NVF:s ekonomiska resurser. Väginstitutet vill därför tillstyrka Nordiska rådets rekommendation, att organen för nordiskt samarbete inom vägforskning och därmed sammanhängande frågor erhåller bistånd i sitt arbete för att samordna och förbilliga kostnaderna för vägbyggandet i de nordiska länderna.

Under hänvisning till det ovan anförda får statens väginstitut tillstyrka, att det internordiska samarbetet inom det vägtekniska området och vägforskningen utvidgas och intensifieras, att NVF utses till det organ, som skall svara för samarbetet samt att erforderliga ekonomiska resurser ställes till NVF:s förfogande.

Stockholm den 5 juil 1961

Statens väginstitut

Nils G. Bruzelius

Svenska byggnadsentreprenörföreningen:

SBEF finner det sakligt riktigt att denna fråga tagits upp till behandling inom Nordiska rådet.

I det framlagda ändringsförslaget föreslås det utvidgade samarbetet böra omfatta enbart hus- och vägbyggnadsområdet. SBEF anser emellertid, att en utvidgning bör innesluta hela byggnadssektorn, d. v. s. hus- och industribyggeri, vägbyggnad, brobyggnad samt uppförande av kraftverksanläggningar m. m. Det torde komma att medföra praktiska svårigheter att begränsa sig till vissa bestämda sektorer, enär byggnadsmaterial och metoder samt därtill hörande normer och anvisningar måste kunna användas inom allt byggande. Med frågan sedd ur detta vidare perspektiv vill vi understryka angelägenheten av att de fyra nordiska länderna bedriver ett mera aktivt samarbete i frågor rörande enhetliga bestämmelser avsedda att »normera» själva byggnadsverksamheten och därmed även materialanvändningen. Ett sådant samarbete framstår särskilt angeläget, om man ser frågan mot bakgrunden av sex- och sjustatsmarknaderna och den betydelse, dessa marknader kan få för materialindustrin. Det gäller därvid för de nordiska länderna att gemensamt göra den nordiska marknaden och dess materialproduktion till en betydelsefull faktor (se sammanställningen nedan). Att nå därhän utan en aktiv samordning av förslagsvis provningsbestämmelser, normer och föreskrifter, egenskapsredovisning etc. synes knappast möjligt. En sådan samordning borde kunna ske, eftersom såväl de rent tekniska som de sakliga betingelserna är likartade i våra nordiska länder. Dessa omständigheter framhålles ju också av förslagsställarna.

Produktion av byggnadsmaterial och lägenheter 1959

	Murtegel milj. st.	Cement 1 000 ton	Lägenheter 1 000-tal
Sverige	330	2 820	69,3
Norge	94	1 033 ¹	26,5
Danmark	480 ¹	1 383	26,2
Finland	142	1 170	30,3
Norden	1 950	6 406	152,3
Frankrike	4 088	14 719 ¹	320,4
England	6 967	12 591	284,4
V-Tyskland	6 114	22 853	554,9

¹ Avser 1958 års uppgifter.

Samarbetet inom byggbranschen på det byggtekniska normområdet bör söka att så långt möjligt åvägbringa centrala nordiska forskningsinstitut och provningsanstalter för avancerade utrednings- och provningsuppgifter. Mera rutinbetonade undersökningar skulle då förläggas till regionalt spridda institut. En dylik ordning torde främja internordiskt utbyte av forskare. Resultat framkomna vid centrala nordiska institut torde lättare kunna bli normgivande för samtliga fyra länder än under nuvarande förhållanden.

Gemensamma nordiska provningsbestämmelser, vilka borde vara möjliga att åstadkomma, torde utgöra en grundläggande faktor dels för ett gemensamt normarbete, dels för realiserandet av en internordisk egenskapsredovisning — varudeklaration. För att uppnå dessa syften krävs, som förslags-

ställarna även framför, bl. a. att Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser ges tillräckliga resurser för att dess utskottsarbete skall kunna drivas med tillräcklig intensitet. Blev så fallet, borde vi inom överskådlig tid kunna emotse positiva praktiska resultat, d. v. s. gemensamma nordiska bestämmelser med de fördelar, detta kan medföra för handeln med byggnadsmaterial länderna emellan, för den gemensamma arbetsmarknaden samt för samarbetet fackmän emellan.

Med hänsyn till normfrågans mycket stora betydelse och då uppgiften att åstadkomma gemensamma normer måste ses långsiktigt, vill SBEF ifrågasätta, om icke åtgärder borde vidtagas i syfte att utforma ett arbetsprogram innefattande målsättning. Detta program skulle sedan framläggas för respektive länder för godkännande. Ett långsiktigt program är nödvändigt, så att varje land kan beakta det vid eventuellt förestående revideringar av »egna» normer under övergångstiden. Målsättningen borde vara att under 1970-talet få till stånd nordiska betongbestämmelser, nordiska brandbestämmelser etc.

Frågan har förts vidare vid Nordiska entreprenörmötet i Helsingfors den 17--18 augusti 1961. Därvid beslöts att inom varje land taga ställning till hur det fortsatta arbetet där skulle bedrivas.

Av vad ovan sagts framgår, att SBEF tillstyrker förslaget om att Nordiska rådet bör utfärda rekommendationer innebärande, att sådana åtgärder vidtages, att enhetliga normer inom samtliga områden inom byggnadsbranschen kan uppnås inom överskådlig tid. Därutöver vill SBEF hemställa, att övervägande sker huruvida icke förslaget kan utökas till att omfatta byggnads- och anläggningsindustrin i dess helhet.

Stockholm den 25 augusti 1961

SBEF

Bo Ekelund

Sten Källenius

Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund:

Verksamhetsområdet för de högskoleutbildade byggnadsingenjörerna omfattar hela byggnadsfacket och omfattar sålunda följande huvudämnen: samhällsplanering, trafikplanering, kommunikationsteknik, vattenförsörjning och avloppsteknik, husbyggnadsteknik, brobyggnad, vägbyggnad, damm- och kraftverksbyggnad, hamnbyggnad.

Inom dessa olika arbetsområden är byggnadsingenjörerna sysselsatta med projektering, entreprenadverksamhet, materialproduktion, undervisning, forskning, utvecklingsarbete och administration. (Omfattningen av inves-

teringarna inom byggnads- och anläggningsfacket år 1960: 12,5 miljarder kronor.)

Samarbete mellan de högskoleutbildade byggnadsingenjörerna i Norden har pågått mer eller mindre sporadiskt sedan mer än ett par decennier tillbaka. Frågan om ett nordiskt samarbete rörande byggnadstekniska normer togs upp på ett möte i Köpenhamn 1958, som tillkom på initiativ av DIF [Dansk Ingeniørforening]. Som en följd av denna överläggning utarbetades ett förslag till samarbetsordning, som syftade till en organiserad samverkan rörande planering och utarbetande av byggnadstekniska normer. Målsättningen angavs vara att söka få dessa normer ensartade i de nordiska länderna. Detta skulle bl. a. ske genom samarbete mellan normutskott och genom kontaktmän i de olika länderna. Det angavs vidare, att ekonomiskt stöd skulle kunna föreslås utgå bl. a. genom Nordiska rådet. Detta förslag till samarbetsordning biträdades helt av DIF, BIF [Byggnadsingenjörsföreningen i Finland] och SVR [Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund], medan NIF [Den norske ingeniørforening] önskade få ett icke fullt så strikt samarbete.

Sedan Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB) beslutat, att kommitténs arbetsutskott för belastningsfrågor i samarbete med de nordiska ingenjörsföreningarna inom byggnadsfacket skulle ta upp frågan om ett nytt betraktelsesätt vid dimensionering av bärande konstruktioner, diskuterades detta spörsmål vid ett möte hösten 1960 i Stockholm. Härvid deltog, förutom NKB:s belastningsutskott, även representanter för ingenjörsföreningarna. Man enades om att genom föreningarnas kanslier söka få till stånd en ömsesidig, fortlöpande information om pågående och planerat arbete med byggnadstekniska normer. Vid NKB:s möte i juni 1961 beslöts på förslag av belastningsutskottet, att erforderliga studier och utredningar rörande övergången till en ny dimensioneringsprincip i de nordiska länderna i möjligaste mån skulle samordnas genom belastningsutskottet i samråd med »de nordiska ingenjörsföreningarnas kontaktorgan rörande konstruktionsnormer».

SVR och motsvarande ingenjörsorganisationer i de övriga nordiska länderna har sålunda sedan länge varit positivt inställda till medverkan i nordiskt samarbete inom byggforskningen och vid utarbetande av normer (dvs. bestämmelser, anvisningar, standard, rekommendationer etc.).

Såsom framhålles i det remitterade förslaget pågår nu nordiskt samarbete inom byggnadsfacket genom medverkan av åtskilliga institutioner och organisationer. I flertalet existerande organ torde samarbetet vara gott. Det sker emellertid mestadels under mer eller mindre informella former, och målsättningen torde kanske inte alltid vara helt klarlagd. I några fall synes samarbetet vara inskränkt till kollegiala diskussioner utan allvarligare försök till systematisering eller inriktning på att uppnå allmängiltiga, praktiska resultat. För att nå fram till en effektivare internordisk samverkan inom byggnadsfacket samt till förverkligande av framkomna internordiska förslag till normer, som oftast är det praktiskt påtagliga resultatet

av forskningen, erfordras enligt vår mening mer än ideellt och informellt arbete. Det är nödvändigt med ett målmedvetet och systematiserat samarbete. Formerna härför kan vara olika inom olika områden av byggnadsfacket. Vi lämnar här ett par exempel på aktuella problem inom byggforskningen, som skulle kunna lösas snabbare genom en effektivisering av samverkan mellan länderna.

Den grundläggande utforskningen av byggnadsmaterialens, speciellt cement- och betongmaterialens, fysikalisk-kemiska egenskaper är ett område, inom vilket problemställningarna är i stort sett likartade för samtliga nordiska byggnadsmaterial- eller betongforskningsinstitut. Problemkomplexen inom detta område har under senare år tenderat att bli alltmer omfattande, och en rationellt bedriven forskning skulle fordra insättande av dyrbar specialutrustning och kompetenta forskare i långt större utsträckning än vad som hittills har varit möjligt inom de olika berörda forskningsinstitutionerna. Om man kunde enas om en gemensam linje i fråga om forskningsprogram och målsättning och om tillgängliga, eventuellt utökade, resurser samlades till ett av forskningsinstitutet, skulle ett intensifierat forskningsarbete kunna komma i gång och resultaten spridas och nyttiggöras i alla länderna. Problemställningen är densamma inom många andra specialområden, exempelvis beträffande byggnadsdelars motståndsförmåga mot brand, stålkonstruktioner, vägbeläggningar, betongkulvertar, limning av träkonstruktioner, fuktvandring genom konstruktioner och mycket annat. Vid planläggningen av en enligt ovan samordnad forskning måste hänsyn naturligtvis tas till bl. a. industriella och materialtekniska olikheter i de olika länderna.

Av de förslag till normer, som hittills utarbetats under ideellt nordiskt samarbete, har vissa direkt kunnat omsättas i normer, som varit under omarbetning i de enskilda länderna, varvid erforderlig anpassning skett till förhållandena i varje land, t. ex. klimatiska, organisatoriska eller juridiska förhållanden. Detta är fallet med vissa NKB:s normförslag. Inte sällan synes emellertid framkomna förslag ej bli utnyttjade på det sätt som vore önskvärt. Det finns fall, då normförslag accepterats av något eller några länder men ej av alla, trots att sakliga skäl inte torde förelegat för att det ej accepterats. För att undvika detta och bättre utnyttja det samarbete som bedrivs fordras effektivare samarbetsformer med kraftigare stöd från Nordiska rådet samt från de myndigheter och riksorganisationer i de enskilda länderna, som har att fastställa eller godkänna normer.

I detta sammanhang vill vi framhålla, att de samarbetsorgan, som utarbetar normförslag, även bör kartlägga de eventuella organisatoriska och juridiska hinder, som föreligger för att förslagen skall kunna accepteras i de enskilda länderna, samt föreslå åtgärder som medför, att hindren undanröjs. Samarbetsorgan av typen NKB torde vid uppföljande av framkomna förslag ha en betydelsefull uppgift att fylla.

Från angränsande områden finns konkreta exempel på att aktivt, nordiskt samarbete kan vara till stor nytta. Vi vill här peka på »Bygglitteratur —

Building abstract service», som innehåller danska, finska, norska och svenska referat av värdefull ny byggnadsteknisk litteratur och som distribueras på den internationella marknaden, »Byggmaskiner», som är en nordisk samlingskatalog över byggmaskiner, byggredskap etc., samt de gemensamma nordiska tävlingsreglerna för arkitekt- och stadsplanetävlingar, som stimulerat till ett nordiskt arkitektutbyte.

Det hittillsvarande nordiska samarbetet rörande bestämmelser, normer o. dyl. har mer eller mindre slumpmässigt kommit att avse endast vissa områden av byggnadstekniken. Inom några mycket viktiga områden saknas organiserat samarbete. Först och främst bör enligt vår åsikt samverkan ej inskränkas till enbart hus- och vägbyggnadsområdet. Även andra grenar av byggnadstekniken bör inordnas i den planmässiga samordningen av forskning och normering. Som exempel på större områden, där ett samarbete är av betydelse, kan nämnas vatten- och avloppsteknik, vattenbyggnad och geoteknik. Vi vill också särskilt peka på betydelsen av att metoderna för provning av byggmaterial och byggvaror samordnas. Frånsett att det i allmänhet inte föreligger rimlig anledning att ha skilda provningsmetoder för samma material är det av stort värde för en utvidgad internordisk handel med byggvaror, att samma bedömnings- och klassificeringsregler tillämpas i de nordiska länderna. Även många avgränsade tekniska frågor bör tas upp i det nordiska samarbetet. Sålunda torde ett utvidgat samarbete beträffande exempelvis stål- och aluminiumkonstruktioner, grundundersökningar och därmed sammanhängande geotekniska problem samt betongkulvertar kunna ge ett fruktbarande utbyte.

Ett planmässigt nordiskt samarbete inom byggnadsfacket bör enligt vår mening inriktas på gemensamma nordiska normer. Med hänsyn till de olikheter, som föreligger inom de olika länderna beträffande karaktären hos normerna och deras praktiska tillämpning, kan det givetvis dröja länge innan alla normer blir helt samordnade. Det är emellertid väsentligt, att man så snart som möjligt överenskommer om att det framtida arbetet skall syfta till ett gemensamt mål och att man får till stånd en översiktlig planläggning av verksamheten.

Det befintliga och skisserade nordiska samarbetet inom byggnadsområdet bör givetvis samordnas med det internationella. Många aspekter är gemensamma för de nordiska länderna, när det gäller problem i internationella sammanhang. Därför är ett nordiskt samarbete av stort värde, inte minst om det därvid erfordras forskningsinsatser. I detta sammanhang vill vi också framhålla betydelsen av att de nordiska länderna samordnar sin byggforskning och normering för att på så sätt skapa underlag för ett gemensamt uppträdande i internationella sammanhang. Därigenom skapas bättre förutsättningar för att provnings- och kvalitetskrav på produkter från de nordiska länderna, t. ex. wallboard och plywood, kan bli internationellt accepterade, vilket självfallet skulle vara av stort värde ur exportsynpunkt.

Med hänsyn till att de nordiska länderna var för sig har för begränsade resurser för ett effektivt forsknings- och utvecklingsarbete är det enligt vår

uppfattning angeläget att ett planmässigt och effektivt samarbete kommer till stånd. Det är också nödvändigt, att samordningen av normarbetet konkretiseras och att ett översiktligt program utarbetas. SVR är för sin del berett att i samarbete med de övriga nordiska ländernas motsvarande organisationer och andra berörda parter göra upp ett första program för en översiktlig kartläggning av problemställningarna. Förutsättningen härför är dock, att bidrag för utredningsarbetet ställes till förfogande från statsmakterna genom t. ex. statens råd för byggnadsforskning. Om erforderligt ekonomiskt stöd kan erhållas bör detta programarbete kunna efterföljas av en detaljerad kartläggning av pågående och framtida nordiskt samarbete samt utarbetande av ett förslag till målsättning för arbetet inom olika verksamhetsgrenar, t. ex. beträffande provningsmetoder, bestämmelser och normer.

Av det anförda framgår, att det är av synnerligen stor vikt, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att stödja det framtida samarbetet genom att verka för att erforderliga resurser ställs till förfogande för såväl forskning som normering. Av stor betydelse är härvid, att forskningen inom byggnadsbranschens alla delområden rationaliseras genom direkt samordning och uppdelning av forskningsuppgifterna. Utomordentligt viktigt är även, att det tillses, att framkomna förslag till enhetliga nordiska byggnormer uppföljs i de enskilda länderna och att framtida samverkan underlättas genom erforderliga lagstiftningsåtgärder. SVR vill därför på det kraftigaste tillstyrka det vid Nordiska rådets nionde session väckta ändringsförslaget om samarbete inom byggforskningen och normverksamheten samt föreslår även, att detta samarbete utvidgas till alla byggnadsbranschens områden.

Stockholm den 15 augusti 1961

Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund

Rune Synnelius

Svenska vägföreningen:

Vägtrafikens snabba expansion under 1950-talet kommer att fortsätta, och en intensifierad utbyggnad av väg- och gatunätet är nödvändig. I Sverige uppgick 1960 investeringarna för vägar och gator till ca 700 milj. kr. Därtill kommer kostnader för byggande av gator inom exploateringsområden i städerna, enskilda vägar m. m. Utgifterna för underhåll av vägar och gator översteg 400 milj. kr. De totala kostnaderna för vägväsendet överstiger sålunda redan nu i Sverige icke obetydligt en miljard kronor per år. För att uppfylla kraven på godtagbar vägtransportekonomi och tillfredsställande trafiksäkerhet erfordras ökade investeringar år från år allt eftersom trafiken växer. Vägföreningen anser det vara nödvändigt, att vägforskningen

får tillräckliga medel till sitt förfogande. Likaså bör vägunderhållet bli föremål för vidgad forskning.

Genom svensk vägforskning har vägväsendet och vägtrafiken gjort betydande vinster. Den har emellertid måst röra sig med relativt begränsade medel, och proportionellt sett har exempelvis England och USA fått bedriva sin forskning i avsevärt större skala.

Den nordiska vägforskningen för såväl byggande som underhåll har att lösa varierande uppgifter beroende på skiljaktigheter i bl. a. klimatiska och topografiska förhållanden. En viss uppgift aktualiseras inte heller samtidigt i de olika länderna. Även om forskningen sålunda i viss mån måste behandla särpräglade problem, inrymmer den å andra sidan stora områden, där det utan större olägenhet kan överlätas åt ett organ att behandla en viss uppgift, där resultaten kan komma de andra länderna tillgodo. Ett område, som passar väl härför, är trafiktekniken, inom vilken utexperimenterande av trafikräknare samt mätningar av trafiken ger underlag för utformning av vägarnas geometriska standard. Den likformiga vägstandard, som måste eftersträvas med tanke på den alltmer ökande internationella trafiken, motiverar ett intimt samarbete inom de nordiska länderna. De viktiga bärighets- och kapacitetsfrågorna hör också till uppgifter, som kan lösas på enahanda sätt med uppdelning av arbetet.

Några av de uppgifter, som beräknats bli aktuella för den svenska forskningen inom statens väginstitut under 1960-talet, gäller optimalt axeltryck, optimal dimensionerande hastighet och dito kapacitet. Likaså kommer uppenbarligen bärighets- och beläggningsavdelningarna att få viktiga undersökningsobjekt, där exempelvis frågor om jordpackning och högklassiga beläggningar m. m. måste ägnas stor uppmärksamhet. Inom den geologiska avdelningen bör fortsatt forskning bedrivas beträffande tjällyftningens orsaker, tjäldjupets variation med hänsyn till meteorologiska förhållanden och varierande geologisk markbeskaffenhet.

Beträffande samordningen av forskningen bör framhållas, att Nordiska vägtekniska förbundet (NVF) på senaste tiden aktiverat sin verksamhet. Genom de olika arbetsutskotten för sidoanläggningar, bituminösa beläggningar, betongbeläggningar, vägmärken och trafiksignaler, geometrisk utformning, vinterväghållning, väg- och trafikekonomi m. m. erhålles en god överblick över aktuellt och erforderligt normarbete. Inom utskotten hänskjuts också olika uppgifters lösande till tekniker och forskare inom ett visst land. Sedan sker gemensamma överläggningar, innan rekommendationer lämnas om tillämpning av föreslagna normer eller bestämmelser. NVF:s verksamhet begränsas emellertid tills vidare av att arbetet i stort sett baseras på frivilliga insatser, och det har diskuterats inom förbundet att begära statsbidrag för verksamheten, i första hand för arvoden till resp. utskottssekreterare. Säkerligen är detta väl motiverat med hänsyn till den kartläggning av aktuella uppgifter, som kan ske genom att utskottssekreterarna kan hålla sig à jour med arbetet inom de olika länderna. NVF kan för närvarande sägas vara ett samarbetsorgan, som har en god överblick över det erforderliga

utvecklingsarbetet och som också har fördelen av att dess medlemmar representerar forskningsorgan, väghållande myndigheter och den privata företagsamheten på vägbyggnadsområdet.

Ett intimt nordiskt samarbete sker därför redan nu på det här aktuella området genom NVF, men det begränsas åtminstone tills vidare av att tillräckliga medel icke står till förfogande. Förbundets verksamhet berör emellertid ett område, som är mera vittomfattande än det förslagsställarna avsett. Enligt vägföreningens mening vore det därför värdefullt, om statens väginstitut i Sverige resp. motsvarande organ i de övriga nordiska länderna dessutom anordnade en årlig konferens i och för diskussion av aktuella forskningsuppgifter och för överenskommelse om fördelning av dessa, där så är möjligt.

Svenska vägföreningen delar helt förslagsställarnas uppfattning, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna, att organen för nordiskt samarbete på här ifrågavarande arbetsfält erhåller erforderligt stöd för sitt arbete. Forskningen ger säkerligen så gott ekonomiskt utbyte, att detta är fullt berättigat. De samarbetsformer, som redan finns, resp. den rekommenderade fördjupade kontakten mellan de egentliga forskningsorganen bör också ge garanti för att planering och samordning av uppgifterna sker på ett tillfredsställande sätt.

Stockholm den 11 juli 1961

Svenska vägföreningen

Arnold Torell

Byggstandardiseringen:

Byggstandardiseringens uppgift är att handha den nationella standardiseringen inom husbyggnadsområdet och att företräda denna i det internationella standardiseringsarbetet. Genom standardiseringen avser man att i samarbete mellan berörda parter skapa enhetliga tekniska överenskommelser i form av svensk standard såsom bidrag till rationaliseringen inom den totala byggnadsprocessen — projektering, byggnadsmaterialtillverkning och byggnad. I den löpande verksamheten kommer Byggstandardiseringen i nära kontakt med de frågor, som förslaget behandlar speciellt för byggnadsforskningen, och då emellertid förslaget till Nordiska rådet i princip berör även andra verksamheter, som syftar till rationalisering inom byggnadsområdet, önskar Byggstandardiseringen särskilt beröra det nordiska samarbetet med sikte på gemensam standard och gemensamma bestämmelser inom byggnadsområdet.

Det principiella önskemålet om nordiskt samarbete beträffande de ratio-

naliseringssträvanden inom byggnadsområdet, som förslaget är ett uttryck för, delas helt av Byggstandardiseringen. Det är också Byggstandardiseringens uppfattning, att en rimlig fördelning av arbetsuppgifterna bör ske mellan de befintliga nordiska organen. Om emellertid avsikten med förslaget är att ändra formerna för arbetets bedrivande så, att för hela Norden gemensamma organ inom de berörda områdena skall inrättas, ställer sig Byggstandardiseringen avvisande. Det syns oss lämpligare att med bibehållande av de befintliga organen genomföra förslagets intentioner genom att för dessa organ möjliggöra hänsynstagande till den nordiska aspekten såväl vid arbetsuppgifternas planering som vid dessas genomförande.

För standardiseringssamarbetet i Norden existerar sedan flera år organiserade former, det s. k. INSTA-arbetet (InterNordisk STANDARDisering). INSTA-arbetets uppgift är: att främja utbytet av erfarenheter och synpunkter beträffande administration och fackliga spörsmål av gemensamt intresse; att verka för utarbetande av överensstämmande standard i de fyra nordiska länderna på områden, där detta anses vara av betydelse; att behandla frågor av gemensamt intresse i det internationella standardiseringsarbetet.

De för INSTA-arbetet erforderliga utredningarna utförs vid något av de nordiska standardiseringsorganen, och för varje uppgift svarar något organ såsom sekretariat. Regler och riktlinjer för INSTA-arbetet finns fastställda och antagna. På byggnadsområdet är för tillfället följande objekt upptagna för nordisk standardisering: modulsamordning, brandprovningar av byggnadsmateriel, rörinstallationer, träfiberskivor och ritningsregler.

Ett annat organ för nordiskt samarbete är — — — Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser. I denna har frågan om en samordning av i första hand sådana bestämmelser, som utfärdas av myndigheter, tagits upp. Detta arbete utgör även ett värdefullt underlag för standardiseringen av produkter m. m. I utskottet för samordning av modularbetet i Norden inom denna kommitté har de nordiska byggstandardiseringsorganen medverkat.

Som ett gott exempel på uppnått resultat kan erinras om det samarbete inom ramen för Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser och dess modulutskott, där detta på basis av befintligt grundmaterial i de nordiska länderna utarbetat underlaget till en helt överensstämmande standard för modulsamordning för byggnadsindustrin. Detta underlag har sedan genom standardiseringsorganen förts vidare, och i alla de nordiska länderna föreligger nu likalydande standard för dessa grundläggande principer för hela den vidare måttstandardiseringen.

Lämpligheten av nordiskt standardiseringssamarbete på det byggnadstekniska området har således observerats och i viss grad redan kanaliserats. En del resultat har också uppnåtts. Men det skall inte fördöljas, att svårigheter föreligger för samarbete i önskvärd omfattning. Några av dessa skall här påpekas.

Utom den ekonomiska frågan — för små anslag till byggstandardiseringen, vilket medfört en i omfattningen ojämn utbyggnad av fackorganen

för byggstandardisering i de nordiska länderna — spelar standardiseringsorganens olika utnyttjande roll. I Norge liksom i utomskandinaviska länder är utgivningen av konstruktionsbestämmelser av standardkaraktär centraliserad till det nationella standardiseringsorganet, medan i Sverige utgivningen av motsvarande bestämmelser är decentraliserad på flera fristående kommittéer, t. ex. Betongkommittén, T-virkesföreningen och Järndelegerade. Därtill kommer i alla de nordiska länderna lokala bestämmelser på byggnadsområdet av olika slag, som ytterligare försvårar samarbetet med övriga nordiska länder.

Det är emellertid nödvändigt, att de angivna svårigheterna inte får utgöra hinder för det nordiska samarbetet utan snarare motivera, att detta ytterligare förstärks. Det är dock nödvändigt att vara medveten om de svårigheter som föreligger och att varje resultat, som skall uppnås, kommer att kräva omfattande arbetsinsatser.

Sammanfattningsvis instämmer Byggstandardiseringen med förslagsstälarna om att ett vidgat nordiskt samarbete är önskvärt av skäl, som anges i förslaget. Detta samarbete bör i första hand inriktas på att de bestämmelser (motsvarande byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan i Sverige), som reglerar byggandet i de olika länderna så långt som möjligt samordnas. En väsentlig del av detta arbete består i att en rad befintliga lokala bestämmelser samordnas nationellt eller nordiskt. Vidare synes det angeläget, att även sådana produkter, som lämpar sig för nordiskt eller vidare internationellt handelsutbyte, standardiseras på nordisk bas. Utöver för produkter bör nordisk standard eftersträvas för sådana grundläggande metoder, förfaranden m. m., på vilka projektering, materialtillverkning och byggande baserar sig, t. ex. ritningsregler, byggtoleranser och preferensmått.

I flertalet av de nämnda fallen om önskvärt förenhetligande kan konstateras, att man har långt ifrån tillfredsställande kunskaper om såväl förutsättningarna vid byggandet som materialens och konstruktionernas lämpligaste egenskaper. Det är således genom byggnadsforskningen som den erforderliga kunskapen skall vinnas och läggas till grund vid myndigheternas utfärdande av bestämmelser och vid utarbetandet av de tekniska överenskommelser i form av nationella standard, som sker genom de centrala byggstandardiseringsorganen.

För genomförandet av dessa uppgifter syns det Byggstandardiseringen lämpligt att utnyttja befintliga organ och skulle med stor tillfredsställelse hälsa det stöd, som är förutsättning för det praktiska genomförandet av ett vidgat nordiskt samarbete under ovan angivna former och i enlighet med andan i det framlagda förslaget.

Stockholm den 14 juli 1961

Byggstandardiseringen

B. Wiking

S. Cassel

AB Svensk byggtjänst:

Vi vill i första hand framhålla, att det i ändringsförslaget framförda begreppet byggnadsforskning måste i många sammanhang tolkas relativt vitt och bland annat inräknas ofta den centrala informationsverksamheten inom byggnadsområdet i begreppet byggnadsforskning. För att belysa detta vill vi citera en begreppsbestämning ur ett anförande av forskningsledaren vid Statens byggeforskningsinstitut, Köpenhamn, arkitekt Philip Arctander, vid UN Seminar on Building Research and Housing Programmes, the Danish National Committee on Technical Assistance in Collaboration with the United Nations, maj—juni 1961 i Köpenhamn:

Research is not an end in itself. It is a method to provide more, more correct, and more exact knowledge as a background for better decisions. The purpose of building research is then to make available all kinds of knowledge which can assist in the improvement of building and housing conditions in the particular country. Under this definition, building research would include all organized activities aimed at providing knowledge for this purpose, including some activities, like compilation of already existing knowledge and its adaption to local conditions, popularization and dissemination under many forms, etc., which are often considered not to fall under the term »research». But if the definition based on the purpose is accepted, these activities concerned with the effective application of the results are equally important as the actual production of new knowledge.

I de internationella sammanhang, där samverkan beträffande byggnadsforskning diskuterats, har informations- och upplysningsfrågorna kommit att spela en alltmera betydelsefull roll. Dessa frågor har diskuterats såväl inom United Nations som Economic Commission for Europe, och särskilda internationella organ har bildats, bl. a. International Council for Building Research Studies and Documentation. Trots betydelsen av att forskningsresultat och praktiska erfarenheter sprides, vilket bl. a. påpekades i samband med att forskningens organisation och resultat ställdes under debatt, har emellertid hittills de resurser, som lämnats till upplysningsarbetets förfogande, varit alltför små för att de resultat, som uppnås i utvecklingsarbetet, snabbt skall kunna slå igenom i rationaliseringsprocessen. En lösning av kommunikationsproblemen eftersträvas därför världen över både nationellt, regionalt och internationellt. Detta arbete synes oss vara viktigt såsom en bakgrund till det samarbete, som sker och i ökad omfattning i framtiden bör ske i den region, som Norden utgör. Det internationella samarbete, som bl. a. utförts och utförs inom International Council for Building Research Studies and Documentation, gäller bl. a. samverkande referattjänst, klassifikationssystem, terminologi, mallar för egenskapsredovisning av byggarvaror, uppbyggnad av ett nät av informationscentraler och former för samverkan mellan dessa. För många frågor finns parallella nordiska samarbetsgrupper, vilket är betydelsefullt, eftersom Norden internationellt sett spelat en ledande roll inom detta område.

I många fall sker den nordiska kontakten i informations- och dokumentationsfrågor mellan särskilda informations- eller dokumentationscentraler, vilka i Norden uppbyggts av byggfackmannagrupper i form av stiftelser eller aktiebolag med direkt eller indirekt samverkan med statliga myndigheter och forskningsorgan. Inom Norden samverkar sålunda Svensk byggtjänst, Stockholm; Byggecentrum, Köpenhamn; Byggtjeneste, Oslo; SAFA, Standardiseringsinstitutet, Helsingfors, och Pysyväinen rakennusainenyhteisyhteisö (Permanent byggnadsmaterialutställningen), Helsingfors, med varandra, bl. a. genom reguljära möten samt även med de parallella centrala forskningsinstitutionerna. Några exempel på samverkan bifogas:

Varuförteckning enligt SfB-systemet. Svensk Byggtjänst 1959. Av den nordiska SfB-kommittén granskad version av klassifikationssystem för byggnadsvaror och byggnadsdelar, vilket allmänt tillämpas i de nordiska länderna och nu även fått en väsentlig internationell tillämpning.

Byggmaskiner, samlingskatalog för byggmaskiner, utgiven av AB Svensk byggtjänst, Stockholm, tillsammans med Byggecentrum, Köpenhamn, Suomen rakennustyönantajaliitto r.y. — Finska byggnadsarbetsgivareförbundet r.f., Helsingfors, A/S Byggtjeneste, Oslo, och Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Stockholm.

Byggglitteratur — Building abstract service, utgiven av Komiteen for byggdokumentation, Statens byggeforskningsinstitut, Danmark; rakennustietopalvelutoimikunta, valtion teknillinen tutkimuslaitos, Finland; Norges byggeforskningsinstitut, Norge; AB Svensk byggtjänst på uppdrag av statens råd för byggnadsforskning, Sverige.

Program för egenskapsredovisning, vars genomförande förutsätter nära nordisk samverkan.

Givetvis berör den information, som distribueras och/eller transformeras, ej endast det kunskapsmaterial, som produceras vid de centrala forskningsorganen eller vid forskningsarbeten bekostade med medel från dessa, utan måste även behandla all den information, som kan erhållas från statliga och enskilda forskningsorgan, myndigheter, industrier etc. Inom den ur vissa sammanhang enhetliga sfär, som Norden utgör, skulle en närmare samverkan ur informationssynpunkt sett totalt över hela byggnadsområdet innebära stora fördelar för varje enskilt land. Nuvarande nämnda informationsorgan torde kunna aktivt medverka i denna fortsatta uppbyggnad, allrahelst som samarbetet redan nu är nära nog lika fast som om institutionerna samtliga låg i samma land.

Stockholm den 25 augusti 1961

AB Svensk byggtjänst

Ingvar Karlén

BILAGA 2**Utlåtande av Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté över ändringsförslaget****I. Förslaget**

I samtliga nordiska länder intager byggnads- och anläggningsindustrien en framskjuten ställning med typiska drag av hemmaindustri. Samtidigt är denna industri stadd i mycket stark utveckling med hänsyn till rationalisering, strukturuomvandling, forskning och utvecklingsarbete, allt i syfte att förenkla och förbilliga produktionen. För att lösa dessa uppgifter har på olika håll i de nordiska länderna inrättats forskningsinstitut och andra utredningsorgan för byggnadsfrågor med intresset riktat på hus- och vägbyggandet.

Ett visst och med åren tilltagande nordiskt samarbete har etablerats mellan dessa institutioner. Trots de framsteg som därvid gjorts måste det emellertid konstateras, att för närvarande samma eller likartat utredningsarbete i stor utsträckning utföres på flera håll i de fyra nordiska länderna. Beträktad i ett större sammanhang exempelvis emot bakgrunden av sexstatsmarknaden ter sig denna uppläggning av arbetet mindre rationell. Inför den fortsatta utvecklingen under 1960-talet, då stormarknaderna kommer att få allt större betydelse, synes det därför angeläget att betrakta Norden som en enhet i förevarande avseende och att söka få till stånd ett utvidgat samarbete beträffande hithörande forskningsuppgifter.

Utgångspunkten för detta arbete torde i allmänhet böra vara den grundläggande forskningen. Den bedrivs av ett flertal nationella institut. På grundval av härvid vunna resultat kan sedan själva byggnadsproduktionen rationaliseras. Ett annat och på kort sikt kanske viktigare moment är emellertid även den i alla länderna omfattande normgivning — i form av byggnadsordningar och andra föreskrifter rörande byggnaders konstruktioner och uppförande — som byggnadsverksamheten är underkastad. Själva byggandet är nämligen i hög grad detaljreglerat överallt i Norden. En rationaliserad nordisk byggnadsproduktion förutsätter enhetliga bestämmelser på detta område i de nordiska länderna.

Mot denna bakgrund framställs i förslaget yrkande dels att organen för nordiskt samarbete inom byggnadsforskningen erhåller erforderligt bistånd i sitt arbete för att förbilliga kostnaderna för hus och vägbyggandet i de nordiska länderna, dels ock att regeringarna måtte verka för förenhetligande av de bestämmelser, som normerar själva byggnadsverksamheten.

II. Remissyttrandena

Yttrande över ändringsförslaget har inhämtats från berörda myndigheter och organisationer under sommaren och hösten 1961. Här nedan följer i sammandrag en redovisning av det väsentliga innehållet i de särskilda synpunkter, som remissorganen anlägger på de i ändringsförslaget behandlade två huvudfrågorna.

1. Samarbetet mellan forskningsorganen

a. Förutsättningarna för samordnad nordisk byggnadsforskning och fördelarna i konkurrenshänseende därav

Med instämmande av det danska Boligministeriet och Finlands byggnadsstyrelse anför Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB) att åtskilliga material och produkter inom byggnadsfacket är mer eller mindre likartade i de nordiska länderna och att även andra förutsättningar finns för gemensamma normer. Det synes därför ligga nära till hands att söka koordinera det administrativa arbetet med prövning och godkännande av nya material m. m. på så sätt, att villkoren för ett godkännande blir lika i största möjliga utsträckning. En sådan samordnad handläggning skulle ur administrativ synpunkt medföra en lättnad för såväl lokala som centrala byggnadsmyndigheter i de olika länderna. Samtidigt skulle denna samordning kunna bli av stor betydelse för byggnadsmaterialindustrin med hänsyn till såväl handeln mellan de nordiska länderna som exportmöjligheterna för de nordiska länderna på de större exportmarknader, som nu är i vardande. Den senare synpunkten om samordningens betydelse för den nordiska byggnadsmaterialindustrins internationella konkurrenskraft beröres även av Statens råd för byggnadsforskning i Sverige och Svenska byggnadsentreprenörföreningen (SBEF) i deras yttranden samt av Finlands byggnadsindustriförbund, varmed Finlands byggnadsarbetsgivareförbund förenar sig.

Nordisk betongförbund, ett samarbetsorgan för de nordiska betongföreningarna, framhåller, att betongforskning i dag bedrivs av en rad institutioner i de nordiska länderna och att förbundet ser det som en av sina viktigaste uppgifter att koordinera denna forskning för att på så sätt stimulera verksamheten och undgå dubbelarbete.

Finlands byggnadsstyrelse anser möjligast fast nordiskt samarbete i byggnadsforskningen vara av vikt och fördelaktigt beträffande användning av forskarkraft, tid och medel.

b. Finansiering av byggnadsforskningen

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i Finland framhåller att forskningsverksamheten samt uppgörande av föreskrifter och normalbestämmelser i Finland till största delen finansierats med anslag, som beviljats för planläggning och anläggning av vägar. Däremot har svårigheter förekommit vid

finansieringen av det forskningsarbete inom nordiska vägbyggnadsområdet, som försiggått i Nordiska vägtekniska förbundets regi. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser det därför särskilt viktigt att regeringarna ger tillräckligt stöd till forskningsverksamheten. Liknande synpunkter anföres av andra instanser i Finland, nämligen statens tekniska forskningsanstalt och Rakeva-stiftelsen. Nämnda stiftelse framhåller att för Finlands och jämväl för stiftelsens vidkommande samarbete i fråga om byggnadsforskning och även annan verksamhet alltjämt är baserat på en väsentligen svagare grund än den verksamhet, de övriga nordiska ländernas motsvarande organ bedriver. För sin del föreslår därför Rakeva-stiftelsen att anslagen för byggnadsforskning ökas, så att Finland under ungefär likvärdiga och konkreta betingelser kan delta i det nordiska samarbetet på detta område.

Det norska Kommunal- og arbeidsdepartementet anser att de organ, som leder det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen, bör få det stöd som är nödvändigt för ett fortsättande och eventuell vidare utbyggnad av samarbetet på dessa områden.

c. Organisation av forskningssamarbetet

Byggnadsingenjörsföreningen i Finland anser, att den primära uppgiften i vad avser arbetet på att förenhetliga normerna för byggnadsverksamheten i Norden består i att reorganisera verksamheten. I Finland har under de senaste åren en rådgivande kommission — i vilken Byggnadsingenjörsföreningen är starkt representerad — sökt finna en lösning av frågan om en koordinering av bestämmelserna. I den mån i de övriga nordiska länderna ett motsvarande organ redan existerar eller dylika kommer att tillsättas, menar ingenjörsföreningen att samarbetet bäst kunde ordnas på detta plan. Den egentliga verksamheten borde icke baseras på bisysslor, enär en så omfattande arbetsuppgift icke med framgång kan skötas vid sidan av andra uppgifter. Först inom ramen för en färdig organisation kan man begära det ekonomiska stöd för verksamheten, som även ändringsförslaget förutsätter. Denna organisation kunde i och för sig vara rätt liten och verka huvudsakligen såsom sekretariat, medan utskottsarbetet bäst skulle ske med tillhjälp av de tekniska organisationerna. I själva verket, påpekar Byggnadsingenjörsföreningen, existerar det redan ett effektivt organ för samarbetet inom den nordiska byggnadsverksamheten, Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), med sina många undersektioner. Normeringsfrågan ansluter sig som ett delproblem till dess verksamhet, enär NKB:s målsättning är koordineringen av hela den lagstiftning, som hänför sig till detta område. Det permanenta sekretariatet borde därför lämpligast arbeta i samband med NKB.

Även Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund är inne på samma linje. Förbundet anser att en effektivare internordisk samverkan inom byggnadsfacket och ett förverkligande av framkomna internordiska förslag till normer kräver mer än ett ideellt och informellt samarbete. Föreningen erinrar om fall, då normförslag accepterats av något eller några av länderna men

ej av alla, trots att sakliga skäl ej torde ha förelegat för att frångå förslaget. För att undvika sådana händelser och bättre utnyttja det samarbete som bedrivs fordras effektivare samarbetsformer med kraftigare stöd från Nordiska rådet samt från de myndigheter och organisationer i de enskilda länderna, som har att fastställa eller godkänna normer. — I det sammanhanget framhåller riksförbundet att de samarbetsorgan, som utarbetar normförslag, även bör kartlägga de eventuella organisatoriska och juridiska hinder, som föreligger för att förslagen skall kunna accepteras i de enskilda länderna, samt föreslå åtgärder till hindrens undanröjande.

Det svenska statens råd för byggnadsforskning erinrar om att Nordiska samarbetsgruppen, ett samarbetsorgan för de centrala nordiska byggforskningsorganen, har framlagt en sedermera av det tionde nordiska byggforskningsmötet antagen långtidsplan för nordiskt samarbete inom byggnadsforskningen. Planen, som omfattar 89 sidor jämte fem bilagor, behandlar samarbetsformer och organisation och kartlägger samarbetsmöjligheterna samt påvisar vägar för finansiering av nordiska samarbetsuppgifter. Med hänsyn härtill och till samarbetet i övrigt mellan de centrala nordiska byggforskningsorganen i form av konferenser, informella sammankomster och central registrering av forskningsuppgifter anser statens råd för byggnadsforskning att behov av ytterligare samarbete eller andra samarbetsformer ej föreligger. Till denna uppfattning ansluter sig Boligministeriet i Danmark och Rakeva-stiftelsen i Finland.

Statens väginstitut och Svenska vägföreningen anser, att Nordiska vägtekniska förbundet (NVF) är ett lämpligt forum för samarbetsuppgifter och för överblick över forsknings- och utvecklingsarbetet på vägområdet. Att skapa en ny organisation anses därför icke nödvändigt. Förbundets insats begränsas dock tills vidare av att tillräckliga medel icke står till förfogande.

Enär NVF:s verksamhet berör ett område, som är mer vittomfattande än det ändringsförslaget avser, föreslår Svenska vägföreningen att en årlig konferens anordnas i och för diskussion av aktuella forskningsuppgifter och för överenskommelse om fördelning av dessa, när så är möjligt.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen (SBEF), Finlands byggnadsindustriförbund och Finlands byggnadsarbetsgivareförening anser att samarbetet inom byggbranschen på det byggtekniska området bör söka att så långt möjligt åvägabringa ett eller ev. flera centrala nordiska forskningsinstitut och provningsanstalter för avancerade utrednings- och provningsuppgifter. SBEF tillägger att mera rutinbetonade undersökningar då kunde förläggas till regionalt spridda institut. En dylik ordning torde främja internordiskt utbyte av forskare. Resultat framkomna vid centrala nordiska institut torde då, enligt SBEF:s mening, lättare kunna bli normgivande för samtliga fyra länder än under nuvarande förhållanden.

Byggstandardiseringen i Sverige förklarar sig helt dela ändringsförslagets önskemål beträffande rationaliseringssträvandena inom byggnadsområdet. Om emellertid avsikten med förslaget är att ändra formerna för arbetets

bedrivande så, att för hela Norden gemensamma organ inom de berörda områdena skall inrättas, ställer sig Byggnadsstandardiseringen avvisande. Det synes den lämpligare att med bibehållande av de befintliga organen (Inter-Nordisk STANDARDisering, INSTA, och Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser, NKB) förverkliga förslaget intentioner genom att för dessa organ möjliggöra hänsynstagande till den nordiska aspekten såväl vid arbetsuppgifternas fördelning som vid dessas genomförande.

d. Utvidgning av området för samarbete

SBEF föreslår, i likhet med Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund samt Finlands byggnadsindustriförbund och Finlands byggnadsarbetsgivareförbund, att det i ändringsförslaget berörda samarbetet inom byggforskningen och normverksamheten utvidgas till alla byggnadsbranschens områden. Det anses nämligen komma att medföra praktiska svårigheter att begränsa sig till vissa bestämda sektorer, enär alla slag av byggnadsmaterial måste kunna användas inom allt byggande; metoder med därtill hörande normer och anvisningar måste anpassas härefter.

AB Svensk byggtjänst berör i sitt yttrande betydelsen av att den nordiska samverkan intensifieras inom området för central informationsverksamhet beträffande det kunskapsmaterial, som frambringas av de centrala forskningsorganen.

2. Normeringssamarbetet

NKB anser att den omständigheten, att man på de områden, som kommittén hittills har behandlat, har lyckats skapa förutsättningar för ensartade byggnadsbestämmelser i de skilda länderna, ger grund till antagande, att liknande resultat skall kunna uppnås också inom andra områden, som tages upp till behandling.

Finlands byggnadsstyrelse framhåller att i Finland synnerligen positiva erfarenheter erhållits av det samarbete som förekommit beträffande normer och bestämmelser med fackliga organisationer såsom Byggnadsingenjörsföreningen, Finlands betongförening, Finlands arkitektförbund m. fl. samt av ledning och övervakning av därtill hörande forskning.

Byggnadsingenjörsföreningen i Finland påpekar — i likhet med bl. a. SBEF — att förhållandena i Norden är så likartade, att den tekniska sidan av byggnadsverksamheten i enlighet med enahanda bestämmelser och anvisningar är möjlig att genomföra. Detta förutsätter dock ett förenhetligande av byggnadsnomenklaturen samt en utveckling av standardiseringen i allmänhet.

Liknande synpunkter framföres av Byggstandardiseringen i Sverige, som anser att samarbetet i första hand bör inriktas på att så långt som möjligt samordna de bestämmelser, som reglerar byggandet i de olika länderna. En väsentlig del av detta arbete består i att en rad förefintliga lokala bestämmelser samordnas nationellt eller nordiskt. Vidare anser Byggstandardise-

ringen det angeläget, att även sådana produkter, som lämpar sig för nordiskt eller vidare internationellt handelsutbyte, standardiseras på nordisk basis. Utöver för själva produkterna bör nordisk standard eftersträvas för grundläggande metoder, förfaranden m. m., på vilka projektering, materialtillverkning och byggande baserar sig, t. ex. ritningsregler, byggtoleranser och preferensmått.

Med hänsyn till normfrågans mycket stora betydelse och då uppgiften att åstadkomma gemensamma normer måste ses långsiktigt, vill SBEF i sitt yttrande ifrågasätta, om icke åtgärder borde vidtagas i syfte att utforma ett arbetsprogram innefattande målsättning. Detta program skulle sedan framläggas för respektive länder för godkännande. Ett långsiktigt program är nödvändigt, så att varje land kan beakta det vid eventuellt förestående revideringar av »egna» normer under övergångstiden. Målsättningen borde vara att under 1970-talet få till stånd nordiska betongbestämmelser etc. Denna fråga berördes vid nordiska entreprenörmötet i Helsingfors den 17—18 augusti 1961. Därvid beslöts att inom varje land taga ställning till hur det fortsatta arbetet där skulle bedrivas.

I sitt yttrande understryker Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund även vikten av att framkomna förslag till enhetliga nordiska byggnadsnormer verkligen föres fram i de enskilda länderna och av att framtida samverkan underlättas genom erforderliga lagstiftningsåtgärder.

III. Kommitténs utlåtande

Av det i ärendet insamlade utredningsmaterialet framgår, att behov föreligger av en upprustning vad angår samarbetet beträffande olika sidor av byggnadsforskningen och vad därmed sammanhänger. Det sagda synes gälla såväl vad angår den redan existerande samverkan mellan de nordiska forskningsinstitutioner, som särskilt sysslar med byggnadsfrågor, som i fråga om den delvis på detta forskningssamarbete vilande normeringsverksamheten. Ökade resurser på dessa områden torde utan tvivel kunna leda till en rationalisering och en effektivisering inom hela byggnadsbranschen i Norden. Goda förutsättningar för en ökad samverkan torde för övrigt till icke ringa del föreligga på grund av att de rent tekniska och sakliga betingelserna på byggnadsområdet är i stort sett likartade i de skilda nordiska länderna.

De centrala nordiska byggnadsmyndigheternas samarbetsorgan är Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), som sedan sin tillkomst år 1956 kunnat uträtta ett effektivt arbete och infört enhetliga nordiska normer på en rad områden inom husbyggandet. NKB har hittills icke åtnjutit egentliga statsbidrag. Avdelad personal har sysslat med de nordiska samarbetsfrågorna som tjänsteuppgifter vid sidan av det ordinarie arbetet. Statsunderstöd har knappast utgått annorledes än i form av reseersättningar. Med ökad finansiell hjälp skulle NKB kunna till behandling taga upp ett flertal uppgifter inom sitt naturliga verksamhetsområde berörande olika

sektorer inom byggnadsområdet. I avsaknad av tillräckliga ekonomiska resurser har NKB hittills måst avstå härifrån.

Om ett utvidgat statligt stöd lämnades till NKB vunnas bl. a. den fördelen att normeringsverksamheten på byggnadsområdet koncentrerades till ett centralt organ. I princip kan nämligen NKB:s verksamhetsprogram anses omfatta samtliga byggnadsbranschens områden med undantag för vägbyggandet. En förutsättning för ökade statliga bidrag borde vara att NKB ålades utarbeta en långtidsplan för sin verksamhet, vilken borde omfatta program för genomförandet av enhetliga bestämmelser såväl för produkter som för metoder och förfarande m. m.

För vägbyggandet i Norden fungerar Nordiska vägtekniska förbundet (NVF) såsom samarbetsorgan med i stort sett samma arbetsuppgifter som NKB har på husbyggnadsområdet. NVF är en sammanslutning, i vilken som medlemmar ingår dels enskilda personer, dels organisationer. Ej heller NVF har hittills åtnjutit statsunderstöd annat än i mycket ringa utsträckning.

Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté får med hänvisning till vad som sålunda anförts föreslå, att rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för en förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforskningsinstitutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten. Kommittén förutsätter härvid att den begärda förstärkningen beträffande normeringsverksamheten bl. a. får formen av ökade statliga bidrag till redan existerande samarbetsorgan, nämligen NKB för husbyggnadet och NVF för vägbyggandet.

Helsingfors den 10 februari 1962

<i>Knut Ewerlöf</i>	<i>Per Hækkerup</i>	<i>Ole Bjørn Kraft</i>	<i>Urho Kähönen</i>
Förman			
<i>Finn Moe</i>	<i>Kaarlo Pitsinki</i>	<i>Bent Røiseland</i>	<i>Axel Strand</i>

Uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader

Se Sak A 20/1960 och traf. utsk. 1/1960 (8:e sess., s. 261, 514; behandl. s. 97) samt Sak A 9/1961 och traf. utsk. 13/1961 (9:e sess., s. 323, 1319; behandl. s. 207).

BILAGA 1

PM rörande underlättande av persontrafiken mellan de nordiska länderna och Europarådets övriga medlemsstater m. m.

I. *Nordiska expertöverläggningar.* Vid behandlingen i Nordiska rådets trafikutskott den 22 februari 1961 av ett medlemsförslag rörande ytterligare pass- och reselättnader m. m. (Sak A 9/1961) föreslogs på svensk sida, att överläggningar skulle äga rum mellan de ansvariga myndigheterna i de nordiska länderna rörande möjligheterna för de nordiska stater, som är medlemmar av Europarådet, att sluta sig till konventionen den 13 december 1957 om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater.

Sedan ett möte avhållits den 10 april 1961 i svenska inrikesdepartementet mellan representanter för de fyra nordiska ländernas justitie- och inrikesdepartement och utlänningsmyndigheter, tillsattes under våren 1961 en nordisk expertgrupp med representanter från Danmark, Finland, Norge och Sverige, vilken fick till uppgift att undersöka konsekvenserna av de fyra ländernas eventuella anslutning till nämnda Europaråds-konvention om persontrafik. Förutsättningen för undersökningen var, att det nordiska passkontrollavtalet av den 12 juli 1957 skulle bibehållas. Likaledes skulle expertgruppen diskutera skilda spörsmål i samband med en effektivisering av den inre utlänningskontrollen och frågan om en nordisk anslutning till ILO-konventionen nr 108 om sjömäns identitetskort.

Den nordiska expertgruppen har avhållit tre arbetssammanträden. Det första mötet ägde rum i Oslo den 5 och 6 oktober 1961, det andra i Helsingfors den 21—23 november 1961 och det tredje i Köpenhamn den 15—17 februari 1962. Vid sistnämnda möte behandlades ett utkast till slutrapport från expertgruppen. Avsikten är att denna rapport skall överlämnas till

Nordiska rådet i god tid före tionde sessionen. I rapporten redovisas även erfarenheterna från en studieresa, som expertgruppen företog till Nederländerna och Västtyskland under tiden 22—27 januari 1962.

II. *Svensk utredning rörande utlänningskontrollen.* Genom beslut av Kungl. Maj:t den 1 december 1961 har i Sverige statsrådet och chefen för inrikesdepartementet bemyndigats tillkalla sakkunniga för utredning om utformningen av utlänningskontrollen jämte därmed sammanhängande frågor,

I direktiven till de sakkunniga utsäges bl. a., att utredningsarbetet bör bedrivas under hänsynstagande till den nordiska passkontrollöverenskommelsen av den 12 juli 1957 och de förutsättningar i fråga om en likartad nordisk utlänningspolitik, på vilka denna vilar. Vidare föreskrives, att i erforderlig utsträckning kontakt bör tagas med vederbörande myndigheter i de övriga nordiska länderna.

III. *Passöverenskommelser mellan Storbritannien och Danmark, Finland, Norge och Sverige.* Genom bilaterala notväxlingar under våren 1961 träffades överenskommelser mellan Storbritannien och vart och ett av länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige om godtagande av s. k. »British visitor's passport». Den svensk-brittiska överenskommelsen, som slöts i Stockholm den 5 maj 1961, har i sammandrag följande huvudsakliga innehåll.

1. Svenska regeringen förbinder sig att godtaga s. k. »British visitor's passport» såsom giltigt pass för inresa och vistelse i Sverige utan visumtvång på bl. a. följande villkor:

a. Vistelsen i Sverige får icke överstiga tre månader och får icke avse tagande av arbete. Tremånadersperioden räknas från inresedatum i det nordiska passkontrollområdet.

b. En besökare som inreser till Sverige genom uppvisande av ett »British visitor's passport» och som därefter erhåller tillåtelse att uppehålla sig längre än tre månader i Sverige, skall före tremånadersperiodens utgång vara skyldig att införskaffa pass som på omslaget bär inskriptionen »British passport».

c. Innehavare av »British visitor's passport», som inreser till Sverige, skall icke fritagas från skyldigheten att efterleva de lagar och bestämmelser i Sverige, som hänför sig till inresa och uppehåll av utlänningar.

d. Vederbörande svenska myndigheter förbehåller sig rätten att vägra inresa till Sverige för person, som av en eller annan anledning icke anses önskvärd.

e. Sveriges regering kan temporärt upphäva förenämnda bestämmelser i sin helhet eller delvis, om så anses erforderligt för upprätthållande av allmän ordning eller nationell säkerhet.

2. Den brittiska regeringen förbinder sig att medgiva återresa till sitt passområde av sådana innehavare av »British visitor's passport», som må ha inrest i Sverige.

3. Denna överenskommelse träder i kraft den 1 juni 1961.

IV. *Gränslättnader för ungdom.* Inom Europarådet har utarbetats en överenskommelse (accord européen sur la circulation des jeunes sous couvert du passport collectif entre les pays membres du Conseil de l'Europe), enligt vilken ungdom i gruppresor medgives vissa lättnader vid utlandsresor. Överenskommelsen, som är öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater, hade per den 18 december 1961 undertecknats av Belgien, Frankrike, Grekland, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Storbritannien. För Belgien, Frankrike och Grekland, som undertecknat utan ratifikationsförbehåll, trädde överenskommelsen i kraft den 17 januari 1962. I Danmark, Norge och Sverige övervägs för närvarande, huruvida en anslutning till denna konvention skall ske och i så fall tidpunkten härför.

Överenskommelsen innebär att ungdom upp till 21 års ålder, som åtföljes av ledare och reser i grupp om minst fem och högst 50 deltagare, kan företaga utlandsresor med stöd av en kollektiv resehandling under förutsättning att uppehållet i inreselandet icke överstiger tre månader.

Stockholm den 20 februari 1962

BILAGA 2

Innstilling fra Den nordiske ekspertgruppe til utredning av visse spørsmål vedrørende nordisk tilslutning til den europeiske konvensjon av 13. desember 1957 om persontrafikk m. v.

D. Ekspertgruppens forslag om tiltak for å motvirke ulempene ved en nordisk tilslutning til europarådskonvensjonen

Kap. VIII. Tiltak ved grensekontrollen

1. Inn- og utreisekort

Som anført under kap. VII, nr. 3, er det i alminnelighet ikke plass til inn- og utreisestemplinger i de etter europarådskonvensjonen godkjente legitimasjonspapirer, som ikke er pass. Som nevnt må man derfor oppgi å stemple disse legitimasjonspapirer ved inn- og utreise.

Ekspertgruppen har overveiet om det skulle være mulig på annen måte enn ved stempeling av de nevnte legitimasjonspapirer, ved inn- og utreisen å få en autoritativ dokumentasjon av at den innreisende har vært passkontrollert, og av tid og sted for grensepasseringen.

Gruppen har drøftet spørsmålet om å innføre en ordning hvoretter det for utlendinger, som ved innreisen er legitimert ved slike legitimasjonsdokumenter, skal utferdiges inn- og utreisekort slik som foreskrevet for viseringspliktige utlendinger. Dette vil innebære at disse reisende ved innreisen må fylle ut og underskrive et forholdsvis omfangsrikt skjema bestående av to deler. Den ene del (innreisekortet) stemples av passkontrollen og sendes vedkommende nordiske lands sentrale utlendingsmyndighet. Den annen del (utreisekortet) beholdes av den reisende og avleveres ved utreisen til passkontrollen, som stempler og sender kortet til vedkommende sentrale utlendingsmyndighet.

Gruppen finner imidlertid at man ved en slik ordning vil belaste såvel passkontrollen som de sentrale fremmedkontrollmyndigheter med en veldig arbeidsbyrde, likesom man må anta at ordningen vil medføre et totalt trafikksammenbrudd ved den danske landegrense. En ordning som nevnt vil derfor av de reisende snarere bli følt som en forringelse av reisemulighetene enn som en lettelse av reiselivet. Gruppen kan derfor ikke anbefale at en slik ordning blir gjennomført.

2. Grenseovergangskort

Gruppen har videre overveiet muligheten for å innføre et eget kontrollkort for personer som reiser på identitetskort. Dette kontrollkort (grenseovergangskort), skulle i tilfelle bestå av en stempel som angir innreisdato og innreisested og forsynes med den reisendes underskrift. I forbindelse med identitetskortet kunne dette gjelde som legitimasjon. Innehaveren måtte så forpliktes til å ta vare på grenseovergangskortet og til å vise det for fremmedkontrollmyndighetene på forlangende. På denne måte kunne man få et middel til å kontrollere overholdelsen av 3-månedersregelen og til å få fastslått innreisestedet for vedkommende utlending. Hvis innehaveren av identitetskortet ved kontroll innenlands ikke skulle være i besittelse av grenseovergangskort, ville han etter dette uten videre bli å fjerne fra riket (bortvise, forpasse, utvise) på grunn av manglende legitimasjon. Kravet om underskrift på grenseovergangskortet vil ha til hensikt å sikre identifikasjonen, samtidig som man på denne måte bedre kan sikre seg mot risikoen for at en utlending, for hvem plikten til å søke oppholdstillatelse skulle inntre i løpet av kort tid, bytter til seg et senere stemplet grenseovergangskort fra en annen utlending, som akter å forlate Norden.

På grenseovergangskortets bakside kunne trykkes en veiledning for den reisende, f. eks. om nødvendigheten av å ta vare på kortet. 3-månedersregelen, meldeplikt og meldefrister i Norden, regler for arbeidstillatelse, virkningene av å mangle kortet ved kontroll, samt om straffansvaret ved forfalskninger.

Slikt grenseovergangskort skulle i tilfelle bare gis til de personer som reiser på identitetskort. Derimot skulle borgere av europarådskonvensjonens stater, som måtte inneha gyldig eller utløpet pass, på ordinær måte få stemplet disse.

Gruppen har overveiet om det etter europarådskonvensjonen er adgang til å innføre et slikt system med grenseovergangskort. Gruppen antar at ordningen ikke vil stride mot konvensjonens formål. Dette er å frita de reisende for besværet med på forhånd å skaffe seg pass og å frita dem for de omkostninger som dette er forbundet med. Grenseovergangskortet vil nemlig i tilfelle bli levert uten avgift til de reisende.

Ekspertgruppen finner det innlysende at man bør få istand visse praktiske arrangementer, særlig for å hindre kødannelser når et større antall reisende skal passere grensekontrollstedet. Således bør grenseovergangskortene være tilgjengelige for de reisende før selve passkontrollen foretas, evt. inndeles slik at de reisende kan få høve til på forhånd å underskrive kortet. I det omfang det lar seg gjøre, bør man tillempe en selvbetjeningsmetode. Ved kontrollen av legitimasjonsdokumentet kan man så samtidig kontrollere at den reisende har underskrevet grenseovergangskortet. Dette stemples derpå når innreisekontrollen er foretatt. De reisende bør gjennom tydelige oppslag gjøres oppmerksom på at den som ikke har pass, skal vise frem et grenseovergangskort med sin underskrift.

I året 1961 innreiste det over samtlige danske passkontrollsteder følgende antall statsborgere i nedennevnte stater som er tilsluttet europarådskonvensjonen:

Belgia	15 562
Frankrike	39 100
Hellas	2 651
Holland	57 893
Italia	27 812
Luxembourg	604
Forbundsrep. Tyskland	5 369 632
Østerrike	24 165
	5 537 419

Da det langt største antall innreisende således er tyske statsborgere, og da en stor del av de 5 369 632 tyske innreiser foretas av tyske statsborgere som er bosatt umiddelbart syd for den dansk-tyske grense, kunne det bli spørsmål om å etablere en særordning for disse grenseboere slik at grenseovergangskort ikke skulle anvendes av disse, men kun av øvrige tyske statsborgere. Fra dansk side tar man imidlertid bestemt avstand fra tanken om å vende tilbake til den særordning med grensepass som var gjeldende i årene etter den annen verdenskrig, så vel som fra andre særordninger for innbyggere i grenseområdet.

En annen åtgjerd som kunne komme på tale for å redusere ulempene ved et system med grenseovergangskort, ville bestå i å tillate reisende å foreta flere innreiser på samme kort. Kortet må i så fall påføres en gyldighetstid av 3 måneder regnet fra innreisestemplets dato. På denne måte kunne kortets viktigste funksjon beholdes, nemlig den å danne grunnlaget for kontrollen med at den oppholdsfri tid i Norden ikke blir overskredet. Derimot vil stemplet ikke lenger være bevis for annet enn innreisedato og innreisested ved første gangs innreise. Av hensyn til tilbaketakelsesplik-

ten etter art. 10 i den nordiske passkontrollavtalen, må kortet imidlertid stemples pånytt ved senere gjentatt innreise til annen nordisk stat enn den som har utferdiget kortet. Imidlertid måtte man likevel alltid regne gyldighetstiden fra dato for den tidligste stempling. — En slik ordning ville antakelig få sin største praktiske betydning for det store antall grenseboere ved den dansk-tyske grense. Disse passerer regelmessig grensen for å gjøre innkjøp i Danmark. Ordningen skulle derfor utvilsomt redusere betraktelig det antall grenseovergangskort som måtte utferdiges.

Ekspertgruppens *finske, norske og svenske* medlemmer antar at ordningen med grenseovergangskort vil kunne gjennomføres for sine lands vedkommende, og tilrår at ordningen gjennomføres i samtlige nordiske stater såfremt noen nordisk stat skulle slutte seg til europarådskonvensjonen. De nordiske stater som ikke slutter seg til konvensjonen, bør i så fall gjennom nasjonale, og av konvensjonen uavhengige, regler godta de øvrige nordiske staters, samt konvensjonsstaters, pass som er utløpt innen 5 år før innreisen over nordisk yttergrense, og — i forbindelse med grenseovergangskort — de typer identitetskort som ifølge konvensjonen godtas av de stater som slutter seg til konvensjonen. Derved vil samme regler gjelde innen hele det nordiske passkontrollområde, hva enten alle eller bare noen nordiske stater slutter seg til konvensjonen. Således vil man kunne bibeholde de reiselettelse som allerede er innført innenfor det nordiske område.

Ekspertgruppens *danske* medlemmer vil anføre følgende:

Uanset om man i størst mulig udstrækning gjennomfører de i det foregående nævnte praktiske arrangementer (fremgangsmåden med forhåndsuddeling af grænseovergangskortenes gyldighed til flere rejser inden for 3 måneder) vil en grænseovergangskort-ordning ikke med blot nogenlunde tilfredsstillende resultater kunne gennemføres ved de større grænseovergangssteder.

Strømmen af rejsende over landegrænsen er — særligt i sommermånederne, ved højtiderne og i weekends — så stor, at der allerede nu er betydelige vanskeligheder ved dens afvikling. De rejsendes underskrift af grænseovergangskortene vil medføre yderligere forsinkelser. Skal der til de i brug værende kontrolforanstaltninger (eftersyn af rejselegitimation, eventuel en kort udspørgning af adskillige rejsende og eftersyn af udvisningsregister, register over efterlyste m. v.) yderligere føjes kontrollen med, at underskriften i grænseovergangskortet er den samme som i rejselegitimationen, vil dette yderligere medføre forsinkelser. Disse vil ved landegrænsen blive så store, at de vil give anledning til irritation og kritik. Det må herved tages i betragtning, at adskillige rejsende vil ønske en forklaring på, at de skal underskrive kortene, samt at nogle (navnlig børn) ikke og andre (navnlig ældre mennesker) kun med vanskelighed vil kunne skrive deres navn.

Det må påregnes, at kontrollen af indrejsende bilister, cyklister og motorcyklister ved den dansk-tyske landegrænse i nær fremtid skal foretages ved køretøjerne, idet disse ad afmærkede baner skal passere kontrolpaviljonen. En sådan ordning forudsætter en glidende afvikling af trafikken, og

en forsinkelse som følge af, at førere og passagerer skal underskrive grænseovergangskort, og at passkontrollanterne skal sammenholde underskriften i grænseovergangskortet og underskriften i legitimationsdokumentet vil føre til køddannelser.

Når Rødby-Femern-færgeruten åbner i midten af 1963, vil der blive et meget kraftigt arbejdspress i paskontrollen, der skal ske i land, idet et stort antal rejsende (op til 1 400 ad gangen) af hensyn til overholdelse af køre- og sejlplaner skal expederes på meget knap tid. Det må under sådanne forhold antages at være på det nærmeste umuligt at kræve grænseovergangskort udfyldt og kontrolleret. Selv om rejsende ved opslag eller meddelelse i højtalerne opfordres til inden ankomsten at udfylde kort, viser erfaringen, at mange ikke opfatter eller ikke efterkommer sådanne anvisninger.

Selvbetjeningsmetoden vil kun være praktikabel på færger og i lufthavne.

En udlevering af grænseovergangskort før ankomsten til de større grænsekontrolsteder ved den dansk-tyske landegrænse vil muligvis nødvendiggøre en personaleforøgelse.

Under togkontrol vil kravet om, at de rejsende skal underskrive grænseovergangskort virke så forsinkende, at en betydelig personaleforøgelse vil blive påkrævet.

Man stiller sig fra dansk side tvivlende over for værdien af en ordning, hvorefter grænseovergangskort kan benyttes for flere indrejser i 3 måneder. Dels er et stort antal af de rejsende navnlig i tog og med skib engangsrejsende, dels vil formentlig adskillige af de rejsende, der foretager flere rejser, bortkaste kortet efter brugen enten af skødesløshed, eller fordi de ønsker dokumentation for deres seneste indrejse.

Gruppens medlemmer er enige om at ordningen med grænseovergangskort ikke gjør det mulig å kontrollere overholdelsen av bestemmelsen om at tidligere opphold i Norden innenfor de siste 6 måneder innen seneste innreise skal komme til fradrag i den oppholdsfri 3-måneders periode. Bestemmelsen bør dog opprettholdes av hensyn til de tilfelle hvor et tidligere opphold kan påvises på annen måte.

E. Avsluttende merknader

Kap. XIII. Finlands stilling

Finland er ikke medlem av Europarådet og kan derfor ikke overveie spørsmålet om å tiltre europarådskonvensjonen om persontrafikk.

Kap. XIV. Forholdet til den nordiske passkontrollavtale av 1957

Den nordiske passkontrollavtale bestemmer at alle utlendinger som vil reise inn i det nordiske området, skal være i besittelse av pass eller annet legitimasjonspapir som er godkjent som pass av vedkommende myndighe-

ter i de kontraherende stater. Videre bestemmer avtalen at inn- og utreisestempling skal foretas i forbindelse med passkontrollen ved det nordiske passområdes yttergrenser og at passkontroll ikke skal foretas ved de internordiske grenser. Blant annet på basis av denne stempling skal hver nordisk stat kontrollere at visumfri ikke-nordbo ikke oppholder seg over 3 måneder i Norden uten oppholdstillatelse, og at utlendingens tidligere opphold innenfor de siste 6 måneder før siste innreise fradras i den oppholdsfrid tiden.

Hvis ikke alle de nordiske stater beslutter seg til å tiltre europarådskonvensjonen, vil man stå overfor spørsmålet om og i hvilken utstrekning en revisjon av passkontrollavtalen vil være nødvendig.

Besvarelsen av dette spørsmål vil avhenge av om de nordiske stater som vil stå utenfor konvensjonen, kan godta at de øvrige nordiske stater slutter seg til konvensjonen med den derav følgende godkjennelse av identitetskort som reiselegitimasjon (pass). Hvis de utenforstående nordiske stater kan godta dette, vil forholdet til passkontrollavtalen bli bestemt for det første av det standpunkt man måtte ta til innføringen av en ordning med grenseovergangskort, og for det annet av et eventuelt krav fra de utenforstående nordiske stater om at grensekontroll må gjeninnføres ved deres internordiske grenser.

Under forutsetning av at ordningen med grenseovergangskort innføres og hvis den eller de utenforstående nordiske stater ikke forlanger grensekontroll ved deres internordiske grenser, vil en tilslutning til europarådskonvensjonen av de øvrige nordiske stater bare gjøre det nødvendig å oppheve bestemmelsene om utreisestempling av reisedokumenter for statsborgere i europarådskonvensjonsstatene. Skulle derimot ordningen med grenseovergangskort ikke bli gjennomført, mens de utenforstående nordiske stater allikevel fortsatt ikke skulle kreve grensekontroll ved de internordiske grenser, må man oppheve bestemmelsene om så vel innreisestempling som utreisestempling for borgere av europarådskonvensjonsstatene. Dette vil ganske visst medføre vanskeligheter med kontrollen av 3-månedersregelen og regelen om fradrag av tidligere opphold, men noen endring av disse regler vil ikke bli nødvendig.

Skulle imidlertid den eller de nordiske stater som eventuelt ikke vil slutte seg til europarådskonvensjonen, forlange at grensekontroll etableres ved deres internordiske grenser, for å sikre seg mot innreiser av utlendinger som har reist inn i de tilsluttede nordiske stater på identitetskort, må grunnlaget for den nordiske passkontrollavtale av 1957 om opphevelse av passkontrollen ved de internordiske grenser anses bortfalt.

I fall internordisk grensekontroll blir etablert kunne denne etableres enten av de nordiske stater som vil bli stående utenfor europarådskonvensjonen, eller av de nordiske stater som måtte slutte seg til konvensjonen. Hvis utenforstående nordiske stater må etablere den internordiske grensekontroll, ville de andre nordiske staters tilslutning til konvensjonen, utelukkende medføre ulemper for de utenforstående stater. Dette ville ikke være rimelig og ville stride mot den nordiske solidaritetstanken.

Hvis den internordiske grensekontroll etableres av de nordiske stater som slutter seg til europarådskonvensjonen, må man på vedkommende grenseovergangssteder innføre et system med særskilt kontroll av ikke-nordboere.

Videre må det nevnes som en ulempe at det for en utenforstående nordisk stats vedkommende vil oppstå ikke uvesentlige komplikasjoner i de tilfelle hvor personer med identitetskort reiser inn i denne stat i strid med bestemmelsene. Som en stat utenfor europarådskonvensjonen kunne den ikke gjøre gjeldende direkte den tilbaketakingsplikt som er bestemt i konvensjonens art. 5.

Som en følge av passkontrollavtalens bestemmelser om opphold i Norden må vedkommende nordiske stat ved en eventuell tiltredelse til europarådskonvensjonen avgi deklarasjon om at enhver som reiser inn i vedkommende nordiske stat i medhold av art. 1, ikke må oppholde seg i vedkommende stat ut over 3 måneder etter at han er innreist i nordisk stat fra ikke-nordisk stat.

Likeledes må man ved en eventuell tiltredelse til konvensjonen fortsatt kreve pass for statsborgere i konvensjonsstat som akter å ta opphold ut over 3 måneder eller som akter å søke eller ta opp arbeid.

København, februar 1962

<i>Borg Hansen</i>	<i>K. A. Svensson</i>	<i>Eskil Hellner</i>	<i>R. N. Torgersen</i>
<i>Ole Stevns</i>	<i>Henry Stenlund</i>	<i>Sven Bundsen</i>	<i>Ö. O. Dahl</i>
<i>Nils Andermark</i>			<i>J. Denstad</i>

Björn Olstad

Uppskjutet tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt

Se Sak D 28/1961, Tilläggsförslag, och kult. utsk. 10/1961 (9. sess., s. 922, 1272; behandl. s. 216).

BILAGA 1

Yttranden över tilläggsförslaget

D a n m a r k

Landbruksministeriet har meddelat, att det »har henholdt sig» till följande tre yttranden.

Statens planteavlsudvalg:

Kartoffelforædlingen i de nordiske lande har et beskedent omfang. Den er begrænset til en enkelt eller nogle få institutioner i hvert land, der i almindelighed har haft begrænsede arbejdsmuligheder og benyttet sig af ret primitive metoder. Disse forhold har medført, at man ikke kunne følge med i den udvikling, der har fundet sted i andre lande som f. eks. Holland og Tyskland.

I de seneste år er der dog sket nogen udbygning af kartoffelforædlingen. Nyere og mere effektive metoder er taget i anvendelse, herunder afprøvning af nye sorters resistens mod forskellige sygdomme. I Danmark er der med oprettelse af Landbrugets Kartoffelfond, hvis hovedformål er at drive kartoffelforædling, gjort et betydeligt fremstød. Kartoffelforædlingsstationen i Vandel råder således over 20 ha med tilhørende vækst- og opbevaringshuse og har en kapacitet på ca. 30 000 frøplanter pr. år.

I forbindelse med forslaget om oprettelse af en nordisk kartoffelforædlingsstation skal man ikke undlade at gøre opmærksom på, at interesserne i de nordiske lande med hensyn til forædlingsprogrammet ikke er sammenfaldende på alle områder. Finland, Norge og Sverige er således specielt interesseret i sorter, der egner sig til afsætning til konsum eller industribrug på hjemmemarkedet.

For Danmarks vedkommende gør desuden betydelige eksportinteresser sig

gældende, hvilket også kommer til udtryk i forædlingsarbejdets tilrettelægning. Kartoffelforædlingsstationen i Vandel har således flere sorter under afprøvning ved udenlandske forsøgsvirksomheder med henblik på eksport.

Interesserne vedrørende kartoffelforædlingens formål er således ikke helt sammenfaldende i de enkelte nordiske lande, og hertil kommer desuden de forskelligheder i de enkelte landes klimaforhold, som også må tages i betragtning.

I stedet for at oprette en institution, der skal tilgodese interesserne for hele Norden, må planteavlsudvalget derfor finde det mere hensigtsmæssigt at udbygge de bestående forædlingsinstitutioner i de enkelte lande og søge etableret en arbejdsdeling mellem disse.

Det arbejde man på kartoffelforædlingens område har fået i gang her i landet, har allerede givet værdifulde resultater, og fra et dansk synspunkt vil det være meget betænkeligt, hvis oprettelsen af en fælles nordisk forædlingsstation skulle afsvække denne institutions arbejdsmuligheder, og en forudsætning for tilslutning fra dansk side til det foreliggende forslag måtte derfor være, at den påtænkte institution blev placeret i Danmark, og at den igangværende forædlingsstation i Vandel kom til at danne basis for denne.

Som nævnt finder planteavlsudvalget dog, at et samarbejde og en arbejdsdeling mellem de enkelte lande vil være at foretrække som mere fremmende for løsningen af den foreliggende opgave.

København, den 18. oktober 1961

E. Østergaard

Frits Olsen

Kartoffeleksportudvalget:

Sagen blev behandlet fornyligt paa et møde i Kartoffeleksportudvalgets bestyrelse, hvor det vedtoges at meddele [landbrugs]ministeriet, at det hidtidige samarbejde mellem nordiske kartoffelforædlere og forædlingsinstitutioner efter Kartoffeleksportudvalgets mening er af en saadan art, at det sikrer en fuldt tilfredsstillende koordination af kartoffelforædlingen i Norden, og at man ikke ser nogen fordel for nogen af parterne i saa henseende ved at oprette en ny fællesnordisk forædlingsinstitution. I denne forbindelse vil man gerne erindre om, at kartoffelforædling er et langtidsarbejde, der kræver en maalsætning mange aar frem i tiden, ligesom hensynet til specielle klimaforhold og sortskrav spiller en vigtig rolle, og det igangværende forædlingsarbejde i de enkelte lande kan derfor ikke uden videre erstattes af en enkelt nordisk forædlingsvirksomhed.

Under hensyn hertil vil Kartoffeleksportudvalget foretrække, at det hidtidige gode samarbejde mellem de nordiske kartoffelforædlere støttes og

fremmes paa enhver maade fremfor at søge oprettet en ny forædlingsinstitution, der skulle dække hele Norden.

Den 29. august 1961

Paa fællesorganisationens vegne

E. b.

Sv. Østergaard

Landbrugets Kartoffelfond:

— — — kartoffelforædling er et langtidsarbejde, der kræver hensyntagen til de specielle klimaforhold og sortskrav, m. m., som er fremherskende i de enkelte lande. Det igangværende forædlingsarbejde i de forskellige nordiske lande kan derfor efter fondens mening ikke uden videre erstattes af en enkelt nordisk forædlingsvirksomhed.

Fonden ønsker samtidig at gøre [landbrugs]ministeriet bekendt med, at forstander Børge Jacobsen, som leder fondens forædlingsvirksomhed, i de forløbne år har haft og stadig har et nært samarbejde med hans kolleger i de andre nordiske lande, og fra fondens side er man af den opfattelse, at man ad denne vej opnår en fuldt tilfredsstillende koordination af det nordiske forædlingsarbejde. Man vil derfor foretrække, at dette samarbejde mellem de nordiske kartoffelforædlere søges bibeholdt og fremmet på enhver måde fremfor at tilstræbe en sammensmeltning af de eksisterende forædlingsstationer i en virksomhed for hele Norden.

Den 23. september 1961

På bestyrelsens vegne

E. b.

Sv. Østergaard

Finland

Lantbruksministeriet:

I ovan anförda ärende har lantbrukets forskningscentral avgivit utlåtande, i vilket utlåtande forskningscentralen framhåller, att den på basen av ifrågavarande framställning, som icke innehåller några detaljuppgifter, icke i detta nu anser grundandet av en samnordisk potatisförädlingsanstalt tillräckligt motiverat. Lantbruksministeriet omfattar i detta avseende den av

lantbrukets forskningsanstalt tagna ståndpunkten och föreslår, att ärendet skulle grundligare klarläggas, innan åtgärder vidtagas för grundande av en samnordisk potatisförädlingsanstalt. Enligt lantbruksministeriets åsikt borde de nordiska lantbruksforskarnas samarbete ytterligare effektiviseras, framför allt i så måtto, att man förmådde klarlägga de problem, som äro av intresse för samtliga nordiska länder. I övrigt hänvisas till det av lantbrukets forskningscentral avgivna utlåtandet i saken [*se nedan*].

Helsingfors den 1 juni 1961

Minister *Einari Jaakkola*

Lantbruksråd *Eino Lähdeoja*

Lantbrukets forskningscentral¹:

På växtförädlingsområdet är ett samarbete mellan de nordiska länderna synnerligen nödvändigt, och Finland har haft stor nytta av de resultat, som uppnåtts i de övriga nordiska länderna i synnerhet med avseende på förädlingen av olika sädesslag. Däremot har förädling av potatis bedrivits i mindre skala. Bland de potatissorter, som för närvarande odlas i Finland, finns icke en enda, som vore framförädlad i något annat nordiskt land, men vårt land har fortgående erhållit värdefulla potatissorter från förädlingsanstalter i Tyskland, Holland och England.

I förslaget har man motiverat nödvändigheten av en gemensam nordisk potatisförädlingsanstalt därmed, att skördens kvalitet borde höjas och att sorternas resistens mot sjukdomar och skadedjur borde förbättras. Detta skulle förutsätta, för det första, att förädlingsarbetet vore så omfattande, att man varje år till sitt förfogande hade ett mycket rikligt material av fröplanter, samt för det andra, att förädlingsarbetet utfördes på en plats, där infektioner med virus vore de minsta möjliga.

Om det skulle visa sig nödvändigt att utvidga potatisförädlingsarbetet, så skulle detta innebära, förutom ett eventuellt grundande av en gemensam nordisk växtförädlingsanstalt, även att förädlingsarbetet i respektive länder också i övrigt skulle komma att effektiviseras.

Det ovannämnda villkoret, att förädlingsarbetet måste utföras på en plats, där infektionen med virus är den minsta möjliga, kan också ha negativa sidor. Om förädlingsarbetet utföres endast under goda förhållanden, måste varje slag av resistens undersökas med konstgjorda medel. Detta medför en viss otillförlitlighet och större svårigheter.

Då man tagit upp frågan om utvecklandet av potatisförädlingsverksamheten i de nordiska länderna, måste man vid noggrant övervägande av saken först klarlägga, huruvida potatisodlingen med avseende å nya förädlade sorter möjligtvis kunde främjas genom att i högre grad än förr utnyttja resultatet från potatisförädlingsanstalterna i Tyskland, Holland och England.

¹ Yttrandet översatt från finska.

Den gemensamma nordiska potatisförädlingsanstaltens verksamhet — om man anser det nödvändigt att grunda en sådan anstalt — kunde, beroende på de uppgifter, som förelagts densamma, organiseras i enlighet med principer, som senare framlägges i detta uttalande.

En dylik gemensam förädlingsanstalt, som skulle omhänderha potatisförädlingen ända till och med kontrollen av de sorter, som utföres i marknaden, skulle, särskilt vid förädlingen av matpotatis, kunna bringa viss oreda i de skilda ländernas smakriktningar och uppfattningar om de lämpligaste matpotatis-sorterna. I Finland gynnas främst Eigenheimer-typen, gul, mjölig och tämligen fast, medan man i Sverige gynnar Bintje-typen, som är vit och fast. Det är tvivel underkastat, huruvida en gemensam nordisk anstalt kunde tillfredsställa varje lands olika smakriktningar och specialbehov.

Då av allt att döma icke något av de nordiska länderna under nuvarande förutsättningar är i stånd till någon särskilt effektiv potatisförädlingsverksamhet, är tanken på samarbete naturlig. Beträffande definitionen av förädlingens slutliga mål samt det därmed sammanhängande urvalet av kloner kunde måhända anföras olika åsikter. Grundandet av en gemensam nordisk forskningsanstalt, som skulle undersöka potatisens genetik, patologi och kemi och som i de nordiska länderna skulle klarlägga de ur ekonomisk synpunkt sett viktigaste potatissjukdomarnas alstrare och dessas olika raser samt på denna grund skapa ett grundläggande material för det nordiska förädlingsarbetet, skulle säkerligen ha en viktig uppgift att fylla. Svårare vore att avgöra, hur långt denna anstalt skulle gå i praktisk förädling.

En möjlighet vore, att anstalten avhöll sig från praktiskt förädlingsarbete och fördelade sitt grundläggande material för vidare bruk till förädlarna i de olika länderna. Dessa skulle då ha fria händer att korsa och bearbeta materialet efter eget val. Denna metod skulle dock knappast i avgörande mån påskynda uppnåendet av praktiska resultat. De enskilda förädlingsanstalterna skulle fortfarande omhänderha hela förädlings-skalan ända från korsningen och uppdragandet av fröplantorna.

En annan möjlighet vore, att anstalten omhänderhade hela förädlings-skalan, vilket dock icke kan anses vara den bästa möjliga lösningen.

Ett tredje förslag vore en kompromiss mellan de föregående möjligheterna, varvid den gemensamma anstalten skulle utföra de slutliga korsningarna, uppdragningen av fröplantorna och det grundläggande urvalet med åtföljande sjukdomstestningar. Om man från detta till sina egenskaper kända, redan förberedelsevis utgallrade material kunde utdela åt förädlarna ett relativt mångsidigt urval av det de önskar, kunde varje förädlare fritt och med betydligt större snabbhet och säkrare tillförlit än vad som nu är fallet fortsätta ett urval, som leder till nya sorter.

Vid potatisförädling liksom vid all övrig växtförädlingsverksamhet samt vid lantbruksforskning i allmänhet är det synnerligen önskvärt att skapa bättre förutsättningar för gemensamt arbete mellan de nordiska länderna. Lantbrukets forskningscentral anser dock icke, att potatisförädlingen i detta

nu är en av de aktuella frågorna vid befrämjandet av vårt lands lantbruk. Av denna anledning kan en så vittomfattande åtgärd som grundandet av en gemensam nordisk förädlingsanstalt icke anses vara en fråga av omedelbar vikt, åtminstone icke utan detaljerade undersökningar i saken. Forskningscentralen motsätter sig dock icke i princip det gjorda förslaget men anser, att saken bör undersökas grundligt.

Nordiska jordbruksforskarens förening (NJF) har tagit initiativ för erhållandet av extra medel till föreningen för att effektivisera den gemensamma nordiska forskningsverksamheten även på växtförädlingsområdet. Man har föreslagit, att varje nordiskt land årligen skulle reservera 30 000 sv. kr. eller motsvarande summa för att genom de nationella avdelningarna klarlägga de gemensamma problemen inom lantbrukets forskningsverksamhet. I Danmark och Sverige torde, enligt vår kännedom, erhållandet av medel från staten vara tryggt. I Finland har Finlands avdelning i NJF framställt ansökan om att ett anslag på 1,8 milj. mark i statsbudgeten skulle beviljas för ändamålet.

Hänvisande till det ovan sagda meddelar lantbrukets forskningscentral, att lantbrukets forskningscentral på basen av det ifrågavarande förslaget, som icke innehåller några detaljer, icke anser grundandet av en gemensam nordisk potatisförädlingsanstalt i detta nu vara tillräckligt motiverat. Forskningscentralen ställer sig dock positivt till frågan i princip och framlägger som sin åsikt, att saken bör klarläggas ytterligare och med större noggrannhet, samt anser, att främjandet av de nordiska växtförädlingsanstalternas gemensamma verksamhet är av största betydelse.

Forskningscentralens uppfattning är, att framför allt samarbetet mellan de nordiska ländernas lantbruksforskare och därigenom även mellan de nordiska ländernas lantbruksforskningsanstalter borde effektiviseras. Som ett resultat av samarbetet skulle då eventuella, samtliga nordiska länder omfattande problem klarna, vilket kunde leda till vittomfattande åtgärder, såsom upprättande av gemensamma forskningsanstalter baserade på gemensam nordisk grund.

Helsingfors den 26 maj 1961

Överdirektör *Jouko Vuorinen*

Inspektör *Antti Elomaa*

Maataloustuottajain keskusliitto (Lantbruksproducenternas centralförbund)¹:

Maataloustuottajain keskusliitto finner det i princip vara av vikt, att växtförädlingen främjas med tanke på förhållandena i de nordiska länderna, men anser, att avgivandet av utlåtande närmast ankommer på lantbrukets

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

forskningscentral, under vilken nästan alla landets växtförädlingsinrättningar arbetar. Centralförbundet förfogar ej heller över sådan expertis, som avgivandet av ifrågakvarande utlåtande skulle förutsätta.

Helsingfors den 24 maj 1961

Maataloustuottajain keskusliitto

E. J. Korpela

Ensio Oila

Pellervo-seura (Sällskapet Pellervo):

Sällskapet Pellervo inser den stora betydelse, som växtförädlingsarbete har för lantbruket. Ur finska lantbrukets synpunkt är alla sådana åtgärder önskvärda, med vilkas tillhjälp denna verksamhet kan befrämjas och intensifieras.

Då växtförädlingsarbete ändå icke direkt tillhör Sällskapet Pellervos verksamhetsområde, anser vi, att avge yttrande om denna sak närmast åligger de organisationer och inrättningar, som arbetar inom växtförädlingen.

Helsingfors den 30 maj 1961

Sällskapet Pellervo

H. Rautavaara

Olli Näri

N o r g e

Landbruksdepartementet:

Landbruksdepartementet er av den mening at det samarbeide som etter hvert er kommet i stand innen landbruksforskning og foredling er av vital betydning. En om mulig sterkere kontakt og koordinering mellom de nordiske institusjoner som har sine arbeidsoppgaver innen denne spesielle sektor, vil sikkert være til fordel for alle. Forholdene er imidlertid så forskjelligartet også innenfor dette område at opprettelse av en felles nordisk potetforedlingsanstalt neppe vil være formålstjenlig.

Oslo, 31. juli 1961

Einar Wøhni

Arnulf Ystgaard

Statens plantevern:

Ut fra et plantesykdomssynspunkt vil Statens plantevern anse det som en fordel om det ble opprettet en felles nordisk potetforedlingsanstalt, forutsatt en heldig og vel gjennomtenkt plasering og administrasjon.

I en eventuell detaljdiskusjon om planløsningen vil en anse det som spesielt nødvendig med plantepatologisk sakkyndig representasjon, både av hensyn til lokalplasering og resistensforedlingsområde.

Oslo, 6. juni 1961

For Statens plantevern

Jac. Fjelddalen

Norges landbrukshøgskole:

Under henvisning til professor Lundens utredning av 5. 6. 61 [*se nedan*], som har fått tilslutning av j.avd. i møte 7. 7. 61, vil høgskolen uttale som sitt standpunkt i denne sak:

1. Det synes i øyeblikket ikke å være tilrådelig å opprette en felles nordisk potetforedlingsanstalt.

2. Et nordisk samarbeide på potetforedlingens område er av stor viktighet, men antas å fremmes best gjennom videre utbygging av det samarbeide som alt eksisterer og en samordning av virksomheten ved de enkelte lands potetforedlingsstasjoner.

3. Det bør drøftes nedsatt et fast råd på dette felt med medlemmer fra alle deltagende land.

Vollebekk, 3. august 1961

G. Kvifte

Arne Skipenes

Yttrande av professor A. P. Lunden

For de øvrige jordbruksvekster av noen betydning som det drives et foredlingsarbeide med er man kommet til at dette foredlingsarbeide helst bør foregå i det distrikt og under de forhold hvor de nye sorter skal dyrkes. De lokale særegenheter m.h.t. jordart, klima, forekomst av sykdommer o.s.v. har så sterk innvirkning på avlingsresultatene at sorter som er valgt ut under disse spesielle forhold vil være best tilpasset. Dette gjelder også andre egenskaper eller forhold, f. eks. kvalitetskravene. Og det gjelder også for en stor del for foredlingsarbeidet med poteter. Selv om vi naturligvis kan dyrke sorter som er foredlet i andre land under delvis andre vekstforhold —

og for en stor del også gjør det — betyr dette at vi for å finne de sorter som er best skikket for våre dyrkingsformål må prøve gjennom et stort materiale av slike utenlandske sorter. En felles nordisk foredlingsanstalt, f. eks. i Skåne eller Danmark, vil neppe kunne bli av vesentlig større verdi for norske potetdyrkere enn foredlingsanstalter eller private foredlere i Tyskland, Nederland eller England. Sortene må likevel prøves i forholdsvis langvarige forsøk under våre egne forhold og i de forskjellige deler av landet. Det er derfor vanskelig å innse hvilke vesentlige fordeler opprettelsen av en slik felles nordisk foredlingsanstalt for poteter vil kunne innebære for de andre land som eventuelt skal være med å bære utgiftene ved en slik foredlingsanstalt.

Det har iallfall ikke hittil vært vanskelig å få det ønskede sortsmateriale fra alle de øvrige land hvor det drives et foredlingsarbeide med poteter.

Det foregår også for tiden et foredlingsarbeide med poteter ved Institutt for plantekultur og åkervekslforsøk, her. Selv om dette arbeide drives i ganske liten målestokk på grunn av de beskjedne midler vi har hatt til rådighet og på grunn av annet arbeide vi må utføre har det da bragt resultater av en viss verdi. Det er neppe noen grunn til å nedlegge dette arbeide til fordel for en felles-nordisk foredlingsanstalt for poteter. Finner våre myndigheter at de kan ofre mere på denne oppgave vil det sikkert kunne oppnåes like meget eller mer ved å gi disse midler som tilskudd til det igangværende arbeide ved herværende institutt enn ved et bidrag til en fellesnordisk foredlingsanstalt.

nene om en fellesnordisk foredlingsanstalt bestemt må frarådes, av foredlingsarbeidet med potet, kan det hilses med glede, men jeg tror at planene om en fellesnordisk foredlingsanstalt bestemt må frarådes, av forskjellige grunner.

Det er riktig at foredlingsarbeidet med potet er meget arbeidskrevende og faller forholdsvis kostbart. Dette skyldes bl. annet at foredlingsmaterialet må undersøkes for en rekke egenskaper derunder resistens mot flere sykdommer som i tørråte (*Phytophthora*) på ris og knoller, potetkreft, forskjellige virustyper o. s. v. Testingen for disse sykdommer kan best utføres i samarbeide med plantepatologene, og et slikt samarbeide har vi allerede hatt gjennom lengere tid med Statens plantevern. Etter flyttingen av dette til Ås ligger forholdene her ved høgskolen meget godt til rette for dette samarbeide. Også dette taler for at foredlingsarbeidet med poteter her ved Institutt for plantekultur bør fortsette.

Det kan i foredlingsarbeidet skilles mellom grunnforskning som skal tilrettelegge grunnlaget for det videre arbeide og det egentlige foredlingsarbeide som tar direkte sikte på fremstilling av nye sorter for det praktiske jordbruk. Grunnforskningen tilsvarener nærmest det som på tysk benevnes »Züchtungsforschung» og som blant annet omfatter insamling og undersøkelse av et størst mulig antall arter og former av *Solanum* og deres anvendlighet for overføring av verdifulle egenskaper (gener eller genkomplekser) til den vanlige, dyrkede potet, *Solanum tuberosum*, egenskaper som

denne mangler eller besitter i for liten grad. Det grunnleggende arbeide med innkryssing av slikt materiale og utvalg i de første generasjoner hører også til grunnforskningen. Likeså må undersøkelser av nedarvingsforholdene hos potet, både generelt og for de enkelte egenskaper, regnes til grunnforskningen. Det kan nevnes at det ved herværende institutt (Institutt for plantekultur) med meget små midler er utført grunnleggende undersøkelser på dette område. Det er således påvist at poteten (*Solanum tuberosum*) er en autotetraploid art med de konsekvenser dette har for nedarving, foredlingsmetodikk og for selve foredlingsarbeidet. Denne grunnforskning bør fortsette, helst i øket omfang. Noen skarp grense mellom grunnforskning og det egentlige foredlingsarbeide kan det forresten ikke trekkes.

Skal et nordisk samarbeide på potetforedlingsens område fremmes tror jeg at det bedre vil skje gjennom en samordning av virksomheten ved de enkelte lands potetforedlingsstasjoner, eventuelt ved en foredling av oppgavene mellom stasjonene og ved en utveksling av foredlingsmateriale allerede på et tidlig stadium, f. eks. etter 3 års knollformering, utveksling av resultater og erfaringer o. s. v. Dette som et alternativ til en fellesnordisk potetforedlingsanstalt.

En slik samordning ville muligens kreve opprettelsen av et fast råd med medlemmer fra alle deltagende land.

Vollebekk, 5. juni 1961

Kontoret for landbruksforskning:

Ovennevnte sak er behandlet av styret i *Rådet for jordbruksforsøk*, som uttaler:

Med den tid som har stått til rådighet har det ikke vært mulig å forbedre saken for ordinær behandling i Rådet for jordbruksforsøk. Styret vil imidlertid peke på at det eksisterer et godt samarbeid innen de nordiske land når det gjelder potetforedlingen, og dette samarbeid bør styrkes ytterligere. Men da det er svært ulike vilkår for potetdyrking i de forskjellige land og stor forskjell i sortsbruk, mener styret det er lite å vinne ved en videre sentralisering av foredlingsarbeidet.

Oslo, 21. juli 1961

For Kontoret for landbruksforskning

John Ringen

Odd Stuhaug

Landbrukets sentralforbund:

Saken er behandlet av vårt styre som er av den oppfatning at en slik felles nordisk anstalt ikke vil være en hensiktsmessig ordning. Det synes å være helt klart at de forskjellige land under enhver omstendighet må drive

dette arbeid i egne anstalter hvor det kan tas hensyn til de forskjellige klimatiske og andre forhold. En nordisk anstalt som foreslått ville derfor komme i tillegg til disse. De midler som måtte bevilges til en nordisk anstalt vil etter vår oppfatning kunne anvendes bedre ved en videre utbygging av det arbeid som drives ved våre egne forsøks- og forskningsinstitusjoner.

Vi antar at det kan være fordeler ved et mer intimt samarbeide mellom de institusjoner i de nordiske land som arbeider med foredling av potet-sorter. Et slikt samarbeid går vi ut fra allerede er i gang, men det er godt mulig at det kan organiseres bedre og utvikles videre. Vi skal tilrå at man i stedet for å arbeide med planer om en felles nordisk anstalt i stedet tar opp spørsmålet om et best mulig samarbeid mellom de nasjonale institutter.

Oslo, 27. juni 1961

Hans Borgen

Olav Borgan

A/L Potetmelfabrikkens salgskontor:

Forholdet her i Norge er noenlunde det samme som professor Hugo Osvald beskriver forholdene i Sverige. Både absolutt og relativt i forhold til kornforedlingen ofres det alt for lite på potetforedlingen. All foredlingen her i landet blir utført av professor dr. Lunden ved NLH. Den er således under den beste ledelse, men bevilgningene er svært beskjedne både når det gjelder utstyr og arbeidshjelp. Når det gjelder sortsspørsmålet for matpoteter, er vi også i en krisesituasjon. Kerrs Pink er nokså enerådende matpotet-sort, men den er svak mot tørråte på riset og knollene. Dette er årligårs et sorts usikkerhetsmoment både for potetdyrkerne og for matforsyningen. Dessuten fordyrer det potetdyrkingen betydelig.

Når det gjelder en felles nordisk foredlingsanstalt har vi tidligere vært litt betenkt over det. Dette av hensyn til smittsomme og farlige potetsykdommer som vi har vært forskånet for her i landet i de fleste større potetdistrikter. Det er slike potetsykdommer som potetkreft, potetål, ringbakteriose og ikke minst ondartede virussykdommer. I og med at professor Osvald foreslår at foredlingsanstalten bør legges så langt nord at virussykdommene ikke er generende, vil også faren for de andre potetsykdommene bli langt mindre. I vårt elite-, avls- og forsøksarbeide på Hveen ligger hovedproblemene og sekundærsmitte av virus i det materialet vi får utenfra, og spesielt lenger sydfra. Det er i høy grad tilfelle med det materialet vi får fra karantenestasjonen ved NLH.

De nyeste undersøkelsene av forsøkslederne Dilling-Larsen og Bjørnstad viser at Oppland og Hedmark er av de beste distrikter her i landet for elite- og stamsædavl av poteter.

Uten at vi på det nåværende tidspunkt kan uttale oss klart for eller mot

en centralisering, er vi enig i at spørsmålet om felles nordisk potetforedlingsanstalt blir grundig faglig utredet.

Oslo, 15. juli 1961

A/L Potetmelfabrikkens salgskontor

Tor Foslien

S v e r i g e

Lantbruksstyrelsen:

I framställningen framhålles de spesiella problem, som är förknippade med potatisförädlingen. Med hänsyn till erforderliga resurser och det stora plantmaterial, som behövs i arbetet, är det också möjligt, att en internordisk förädlingsanstalt skulle kunna bli av betydelse. Lantbruksstyrelsen vill därför tillstyrka, att frågan utredes. Såsom även framgår av framställningen har Sveriges utsädesförening emellertid upptagit ett visst samarbete på området med förädlarna i Danmark. Styrelsen ifrågasätter, om icke härigenom och genom ett möjligen till hela Norden efter hand vidgat samarbete samma resultat skulle kunna nås som genom inrättandet av en speciell förädlingsanstalt. Därest en utredning kommer till stånd, bör även detta alternativ för frågans lösning beaktas. Styrelsen vill vidare erinra om att under en femårsperiod framåt vissa korporationer förbundet sig att lämna bidrag till förädlingsverksamheten rörande potatis vid Svalöv. I och för sig synes detta emellertid icke utgöra något hinder för att frågan om utvidgat samarbete mellan de nordiska länderna på potatisförädlingens område utredes.

Stockholm den 25 maj 1961

G. R. Ytterborn

Henry Gustafsson

Statens jordbruksnämnd:

Frågan om en välbehövlig förstärkning av den svenska potatisförädlingens resurser har under de senaste åren varit föremål för överväganden i olika sammanhang. Sålunda har Sveriges utsädesförening, den numera enda potatisförädlingsinstitutionen i vårt land, ägnat stor uppmärksamhet åt hithörande spörsmål och i samband därmed utarbetat organisations- och kostnadsplaner beträffande en utbyggnad av potatisförädlingen i Sverige.

med mera. Vidare har 1956 års matpotatisutredning framhållit betydelsen av att vi här i landet får tillgång på för våra speciella odlingsbetingelser lämpade potatissorter. Utredningen har bland annat i ett yttrande den 29 december 1960 över en inom jordbruksdepartementet upprättad P. M. angående viss upprustning av växtförädlingsverksamheten på potatisområdet uttalat, att det föreligger ett starkt behov av nya potatissorter och att detta behov främst synes böra täckas genom inhemsk förädling. Utredningen har härvid även betonat betydelsen av en förläggning av urvalet av förädlingsmaterial till de viktiga odlingsdistrikten i vårt eget land. För att praktiskt betydelsefulla framsteg skall kunna påräknas inom rimlig tid, har utredningen vidare förordat åtgärder snarast möjligt i syfte att förstärka den svenska potatisförädlingens arbetsresurser väsentligt.

Genom Kungl. Maj:ts proposition nr 117/1961, JoU 29, har strävandena för att åstadkomma en önskvärd utbyggnad av den svenska potatisförädlingen givits fast form. Enligt förslag, som framlagts i propositionen, kommer den svenska potatisförädlingen att under de närmaste åren kunna arbeta under betydligt gynnsammare ekonomiska förutsättningar än tidigare. Enligt jordbruksnämndens uppfattning är det av största värde, att man nu kunnat komma därefter.

Jordbruksnämnden har under hand inhämtat vissa synpunkter på remitterade förslaget från professorerna Tedin och Åkerberg vid Sveriges utsädesförening. Deras utlåtanden återfinns i härtill fogade bilagorna 1 och 2¹.

Därav framgår, att det redan nu förekommer en viss samverkan mellan svalövsinstitutionen och den danska potatisförädlingsstationen vid Vandel. Såvitt kan bedömas är detta samarbete till ömsesidig fördel och fungerar tillfredsställande. Man synes vidare vid Svalöv icke främmande för att en utveckling av samarbetet inom Norden på potatisförädlingsområdet kan komma till stånd.

En undersökning av möjligheterna att upprätta en gemensam nordisk potatisförädlingsanstalt skulle sannolikt lätt kunna medföra, att man finge på obestämd tid uppskjuta genomförandet av nu planerade åtgärder till vår inhemska potatisförädlings fromma. Även om så vore, att de berörda länderna ganska snabbt kunde enas om ett principbeslut, skulle det säkerligen bli betydligt svårare och mer tidsödande att komma tillrätta med en mångfald praktiska problem, som skulle uppstå till följd av ett sådant beslut, till exempel frågor rörande anstaltens lokalisering, de olika deltagarländernas representation inom anstaltens personalstab samt kostnadsfördelningen mellan länderna. Enligt jordbruksnämndens åsikt vore det beklagligt, om en utredning av dessa spørsmål skulle medföra fördröjning av den svenska potatisförädlingens snabba utbyggnad.

Jordbruksnämnden är helt på det klara över att ett samarbete mellan forskare från olika länder kan vara av stort värde och bör underlättas, till exempel genom ekonomiskt stöd från vederbörande myndigheters sida. Kanske kan det även bli av särskild betydelse, att ett speciellt intimt sam-

¹ Här ej tryckta; se Sveriges utsädesförenings yttrande nedan.

arbete de nordiska länderna emellan kan komma till stånd på det område, varom här är fråga. Vissa möjligheter härtill synes emellertid redan ha skapats genom att penningmedel ställts till förfogande för att underlätta samnordisk forskning; bland annat av de svenska myndigheterna till jordbrukets forskningsråd.

Under åberopande av vad här anförts får jordbruksnämnden för sin del föreslå, att man nu icke företar någon åtgärd, som kan bli till hinder för en omedelbar utbyggnad av vår inhemska potatisförädlings ekonomiska och materiella resurser.

Stockholm den 18 maj 1961

Robert Magnusson

Staffan Ericsson

Statens växtskyddsanstalt:

Ett nordiskt samgående på olika forskningsområden måste betraktas som synnerligen önskvärt och på längre sikt ofrånkomligt. De till folkmängden små nordiska länderna torde icke i längden kunna vidmakthålla en forskning på önskvärd nivå i förhållande till folkrikare och ekonomiskt starkare länder utan ett gemensamt planmässigt utnyttjande av förefintliga ekonomiska och intellektuella resurser. Härom torde heller inga allvarigare meningsbrytningar behöva befaras. Däremot kan givetvis formerna för samgåendet diskuteras.

Det är tänkbart, att ett fast, institutionellt organiserat samarbete av den art, som prof. Osvald föreslagit inför Nordiska rådet beträffande potatisförädlingen, i många fall skulle vara den effektivaste formen för ett samarbete. Den är emellertid tämligen oprövad inom ramen för det nordiska samarbete, som hittills ägt rum, och ett nordiskt institut för potatisförädling skulle därför kräva ingående utredningar rörande lokalisering, de olika ländernas andelar i anläggnings- och driftskostnader, administration, organisation o. s. v. Innan en sådan utredning verkställts och därpå grundade förslag godkänts på högsta ort i resp. länder torde lång tid ha förflutit, och tillkomsten av ett nordiskt institut för potatisförädling är därför något, som även i allra bästa fall kan förväntas först åtskilliga år efter det förslaget väckts. Under mellantiden kan befaras, att potatisförädlingen i respektive länder tvingas arbeta under de ogynnsamma förhållanden, som i regel brukar föreligga i en utredningssituation. Mot detta kan sättas, att Sveriges utsädesförening, landets f. n. enda institution med potatisförädling på sitt program, genom beslut vid årets riksdag erhållit ökat stöd för sin potatisförädling. Därmed torde också förutsättningar ha givits för ytterligare utveckling av det redan påbörjade samarbetet med dansk potatisförädling. I den mån ömsesidigt intresse härför finnes kan detta samarbete lätt utvidgas till att omfatta också övriga nordiska länder. En dylik utveckling underlättas f. ö. av att Nordiska

jordbruksforskarens förening numera erhållit ökade statsbidrag för administration och organisation av nordiskt samarbete inom jordbruksforskningen.

Det förefaller sålunda, som om förutsättningarna skulle vara goda för att ett allmänt nordiskt samarbete inom potatisförädlingens område skulle kunna successivt växa fram på befintlig grund och under fria former utan yttre initialiv. Tänkbart är givetvis, att en utveckling efter dessa riktlinjer slutligen leder fram till upprättandet av ett eller annat slag av nordiskt institut för potatisförädling. Detta kommer emellertid att ske vid en tidpunkt, när alla berörda parter är beredda för en dylik form av samverkan och — kan man hoppas — när överenskommelser träffats mellan de nordiska länderna om generella riktlinjer för ekonomisk och annan organisation av det kulturella och vetenskapliga samarbetet i Norden. Att redan nu söka forcera fram ett nordiskt potatisförädlingsinstitut torde vara förhastat och kan av ovan antydda skäl komma att mera skada än gagna potatisförädlingen.

Solna 7 den 25 maj 1961

För statens växtskyddsanstalt:

Daniel Lihnell

Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök:

Eftersom potatisens avkastning och kvalitet påverkas mycket starkt av klimat, jordmån, driftsriktning och övriga miljöfaktorer är det synnerligen önskvärt, att ett inhemskt sortmaterial står till jordbrukets förfogande. Detta är tyvärr inte fallet i vårt land, där jordbrukarna i huvudsak är hänvisade till sortmaterial, som är uppdraget under främmande miljöbetingelser. Man söker därför för närvarande intensifiera den svenska potatisförädlingen, och betydelsefulla åtgärder har vidtagits i detta syfte. Då kostnaderna för en intensiv potatisförädling är mycket stora, synes det önskvärt, att ett nära samarbete äger rum mellan de nordiska länderna. Om samarbetet skall leda till skapandet av en gemensam nordisk potatisförädlingsanstalt eller äga rum under mera fria former genom utbyte av framställt plantmaterial och dylikt, kan inte avgöras utan ingående överväganden av fackmän på potatisförädlingens område. Om en gemensam förädlingsanstalt skulle komma till stånd, vill styrelsen emellertid kraftigt understryka, att de mycket skiftande förhållanden, som råder i fråga om miljöbetingelserna för potatisodlingen i de nordiska länderna, ändå gör det nödvändigt, att varje land har väl utbyggda organ för fortsatt förädlingsverksamhet under det egna landets miljöförhållanden av det material, som framdragits vid den gemensamma anstalten.

Styrelsen vill slutligen framhålla, att, oavsett hur frågan om ett nordiskt

samarbete rörande potatisförädlingen löses, är det synnerligen angeläget, att den svenska potatisförädlingsverksamheten erhåller ökade resurser.

Uppsala den 5 juni 1961

På styrelsens för lantbrukshögskolan och
statens lantbruksförsök vägnar:

Olov Rylander

Ragnar Widén

**Sveriges lantbruksförbund, Svenska lantmännens riksförbund och Sveriges
potatisodlares riksförbund:**

Förbunden delar den i förslaget framförda uppfattningen, att det är en angelägen och betydelsefull uppgift, att potatisförädlingen förstärkes. Uttalanden av motsvarande innebörd gjordes i förbundens yttranden över jordbruksdepartementets promemoria angående upprustning av växtförädlingsverksamheten på potatisområdet. Denna promemoria har sedermera kommit att ligga till grund för de avsnitt i Kungl. Maj:ts proposition nr 117 år 1961, som behandlar detta ämne och som jämte propositionen i övrigt i dagarna behandlats av riksdagen.

Ett nära samarbete mellan växtförädlingsinstitutionerna i de nordiska länderna borde i och för sig inte möta några hinder utan snarare öka insikterna och resultaten på detta betydelsefulla men hittills eftersatta växtförädlingsområde. Det samarbete, som härvidlag under senare år bedrivits mellan svensk och dansk forskning, understryker endast denna slutsats. Viktigare än att upprätta en nordisk potatisförädlingsanstalt synes det förbunden vara att i första hand förutsättningarna undersökes rörande ett fortsatt och utvidgat samarbete mellan de institutioner, som nu bedriver växtförädling med potatis i de nordiska länderna. Samtidigt som härmed snabbare resultat än eljest kan förväntas framkomma torde de speciella förutsättningar, som råder inom varje land, därvid bli bättre beaktade.

Avslutningsvis vill förbunden starkt understryka, att frågan om ett nordiskt samarbete i någon form på hithörande område bör ses som ett särskilt projekt och bör icke förhindra eller försena genomförandet av den planerade utbyggnaden av den svenska växtförädlingen på potatisområdet.

Stockholm den 24 maj 1961

Sveriges lantbruksförbund
förening u. p. a.

Svenska lantmännens riksförbund
förening u. p. a.

C. W. Curtman

Gunnar Stenrup

Sveriges potatisodlares riksförbund

Nils Wixell

Sveriges utsädesförening:

Utsädesföreningen ställer sig mycket tveksam till tanken att inrätta ett nordiskt institut för potatisförädling, om därmed menas, att man skulle i huvudsak koncentrera det hela till en plats. Föreningen tror, att det skulle vålla mycket stora svårigheter att enas om platsen, om de skilda staternas andel i budgeten, i staben etc. I varje fall har föreningen inte reflekterat på att i avvaktan på eventuellt beslut om ett sådant institut ytterligare uppskjuta sin utbyggnad av potatisförädlingen. Växthusutrymmen för resistensförädling äro redan under uppförande, och föreningen har anledning hoppas att redan nästa år kunna uppföra fröplantsväxthus och lagerlokaler. Därefter har föreningen för sin del investerat så pass mycket, att den knappast kan tänka sig att låta dessa byggnader ligga oanvända. Danmark har också investerat betydande belopp i sin station vid Vandel. Om situationen i Norge och Finland har föreningen icke några detaljuppgifter.

Är utsädesföreningen alltså mycket skeptisk mot ett »enhetligt» nordiskt institut, är den å andra sidan övertygad om värdet av ett intimt samarbete. Föreningen tror emellertid, att detta bör byggas ut ungefär efter de linjer, som hittills följts i det dansk-svenska samarbetet. I korthet äro dessa följande:

1. Grund- och metodforskningen har i viss utsträckning fördelats mellan parterna med hänsyn till tekniska och personella resurser och till graden av aktualitet för olika problem i skilda länder.

2. Selektionen i växthus och laboratorier för viss resistens koncentreras i görligaste mån till den institution, som arbetar med vederbörande sjukdom enligt 1. Denna institution framställer då också nya kloner, som kunna vara lämpliga att använda som korsningsföräldrar i den direkta praktiska förädlingen.

3. Framställningen av fröplantor för direkt förädling utföres av den institution, som önskar bearbeta en viss korsning, men naturligtvis kan man även i detta avseende undvika onödigt dubbelarbete.

4. Vid krukodling av fröplantor får man oftast två eller tre knölar av varje planta. Sedan den institution, som odlat fröplantorna, tagit sin knöl från varje planta, erbjudes andra institutioner vad som finns kvar. Skulle det vid senare tillfälle visa sig, att två eller fler institutioner valt ut nya sorter ur samma ursprungliga fröplantpopulation, måste en jämförelse göras för att undersöka, huruvida man råkat utvälja identiskt samma klon. I de sällsynta fall, då sådant kan inträffa, anses den nya sorten tillhöra den institution, som uppdragit fröplantan.

5. Så fort en institution får fram en ny sort, som anses värdig att intagas i det egna landets officiella prövning, erbjudes den även övriga deltagande länder för prövning.

Detta är endast en kort sammanfattning av huvuddragen i det dansk-svenska samarbetet så som det hittills utformats. Efterhand som erfarenheter vinnas, kan samarbetet säkerligen ytterligare både utvidgas och fördjupas.

I varje fall, såvitt det på vederbörande svenska och danska förädlare ankommer, äro övriga nordiska länder välkomna att ansluta sig, vart och ett efter sina resurser.

För att samarbetet skall löpa bra, är det mycket viktigt, att vederbörande få tillfälle träffas och även att se varandras material. Särskilt om alla de nordiska länderna skulle samarbeta, kommer detta att bli ganska kostsamt — och här vore det ju tacknämligt, om de olika länderna kunde hjälpas åt att bidra till kostnaderna efter någon viss princip. Detta bör kunna vara möjligt genom de anslag, som för liknande ändamål ställts till förfogande för Nordiska jordbruksforskarens förening.

Om något nytt problem skall tagas upp eller arbetet med ett äldre sådant intensifieras, är det naturligtvis mycket önskvärt, att fackmännen kunna enas om gemensam planläggning av arbetena. Härvid är det tänkbart med en koncentration av arbetet i varje fall till att börja med till en eller två av de samverkande institutionerna. I dylika fall är det önskvärt, att stöd för projektet kan erhållas från samtliga länder, oavsett till vilket lands institution arbetet blir förlagt. Även detta synes möjligt inom det arbete, som kommer att upptagas genom Nordiska jordbruksforskarens förening.

Det ligger därför nära till hands att tänka sig, att samarbetet på potatisförädlingens område i första hand organiseras under medverkan av Nordiska jordbruksforskarens förening (NJF). Sveriges utsädesförening vill erinra om att redan i år anslag ha beviljats NJF för planläggning av internordiska projekt på jordbruksforskningens område. Till jordbrukets forskningsråd har för 1961/62 anvisats 100 000: — kr. för sådana projekts genomförande vid svenska forsknings- och försöksinstitutioner. Det förtjänar också omnämnas, att en koncentration av vissa resistensbiologiska forskningsuppgifter i fråga om stråså till ett bestämt land redan är till betydande del genomförd, varvid anslagsbeviljningen tänkes ske från samtliga deltagande länder.

Sedan ett efter antydda linjer organiserat samarbete under några år fördjupats och utvidgats, är det en naturlig utveckling, att NJF:s fackmannakommitté på ett eller annat sätt kompletteras med personer, som icke äro förädlare men som ha direkt anknytning till de anslagsbeviljande myndigheterna i de olika länderna. Sedan är steget icke så långt till en gemensam internordisk styrelse för de samverkande potatisförädlingsanstalterna, och man vore då ganska nära det »nordiska institutet». Det är emellertid utsädesföreningens bestämda uppfattning, att den rätta vägen är att låta en sådan organisation sakta och organiskt växa fram ur en till en början lösare form av samarbete.

Svalöf den 29 maj 1961

För Sveriges utsädesförening

Raoul Hamilton

Erik Åkerberg

Gösta Andersson

Kooperativa förbundet:

I det utredningsarbete, som föregått frågan om upprustning av potatisförädlingsverksamheten vid Svalöv, har representanter för Kooperativa förbundet deltagit, och Kooperativa förbundets styrelse har även förklarat sig villig att ställa medel till förfogande. Vi ber att i detta avseende få hänvisa till vårt remissvar den 20 december 1960 till statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet, som bifogas [*se Bihang*].

Från Kooperativa förbundet har ingen representant deltagit i diskussioner beträffande förslaget om en nordisk potatisförädlingsanstalt, väckt i en reservation till remissyttrande från statens växtskyddsanstalt. Från Kooperativa förbundets sida har tidigare uttalats den meningen, att forskningsuppgifter på olika områden borde vara särskilt lämpliga för samfälliga nordiska insatser.

Därför tillstyrker Kooperativa förbundets styrelse tilläggsförslaget till Nordiska rådets 9:e session 1961 om nordisk potatisförädlingsanstalt (Sak D 28), nämligen att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast undersöka möjligheterna för att upprätta en nordisk potatisförädlingsanstalt.

Stockholm den 10 maj 1961

Kooperativa förbundet

Styrelsen

Carl Lindskog

W. Weibull ab med Weibullsholms växtförädlingsanstalt:

Vi vill först erinra om att tidigare under detta sekel potatisförädling i betydande omfattning och särskilt inriktad på de växtpatologiska problemen bedrivits vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt. De lovande utvecklingslinjerna i detta arbete bröts dock på grund av brist på medel för att kunna fortsätta arbetet. Ett av resultaten av växtförädlingsarbetet — sorten Imperia — hann dock få viss betydelse för den amerikanska potatisförädlingen.

En rad i Sverige förädlade sorter särskilt av våra spannmålsslag har nått en betydande utbredning utanför vårt lands gränser. Detta gäller såväl havresorter från Svalöv som vetesorter och kornsorter från Weibullsholm.

Exempel på liknande företeelser på potatisområdet är ej svåra att finna. Vår rikssortlista omfattar en lång rad sorter, som i huvudsak förädlats i andra länder. Detta beror ej på att potatisförädling saknats i vårt eget land — så har nämligen ej varit fallet — det sammanhänger snarast med, vad

motionären klart understrukit, att potatisförädling i eminent grad fordrar stora resurser av ganska skild art, särskilt då på växtsjukdomsområdet. Under förutsättning att resurser skapas för en bred och djup forskning på detta område, torde också värdefulla resultat efterhand vara att vänta ej bara för vårt eget land utan också för andra europeiska länder, liksom vi fortsättningsvis också har att vänta goda sorter från andra europeiska länder exv. Tyskland, Nederländerna, Storbritannien och Irland. Med andra ord — det är av största vikt, att potatisförädlingen blir av betydande omfattning och djup. Detta är långt viktigare än exv. krav på att mindre anstalter måste finnas i exv. varje nordiskt land. Under förutsättning att urvalsarbetet och prövningen av förädlingsmaterialet organiseras regionalt på ett tillfredsställande sätt kan redan den centrala forskningsavdelningens arbete fullt utnyttjas.

Vi finner tanken på en nordisk potatisförädlingsanstalt bärande, och vi ansluter oss till denna.

Som motionären framhåller måste 1. förädlingen ges en sådan omfattning, att ett mycket rikhaltigt material av fröplantor årligen kan erhållas; 2. förädlingsarbetet utföras så, att risker för infektion med virus är den minsta möjliga.

Nu har genom riksdagens beslut under vårriksdagen, jfr JU utlåtande nr 29/1961, för Sveriges del frågan i viss mån låsts. Riksdagsbeslutet innebär, att potatisförädlingen koncentreras till Sveriges utsädesförening i Svalöf, där en betydande upprustning sker med allmänna medel. Vi menar dock, att tanken på en nordisk potatisförädlingsanstalt dock kan hållas levande och bli en realitet förutsatt att följande handlingslinje accepteras.

1. Det grundläggande forskningsarbetet sker centralt i Svalöf med uppdragning av bl. a. virusfritt korsningsmaterial.

2. Urvalsarbetet bör däremot ske på många platser och av alla dem som skulle vilja medverka i ett internordiskt potatisförädlingsarbete.

3. Prövningen av de framkomna sorterna bör äga rum vid den officiella försöksverksamheten i respektive länder.

4. Uppförelsen slutligen under kontroll av och i samråd med den officiella frökontrollverksamheten i varje land.

En uppläggning enligt denna skiss skulle ansluta till den linje, som med framgång tillämpas i andra europeiska länder, där den officiella växtförädlingsforskningen betjänar den enskilda växtförädlingsverksamheten med lämpligt urvalsmaterial, korsningskomponenter etc. men ej bedriver direkt målbetonad växtförädlingsverksamhet. Så är exv. fallet i både Tyskland och Nederländerna. En sådan linje stämmer för övrigt väl med intentionerna i JU utlåtande nr 29, där riksdagen anslutit sig till bl. a. följande uttalande: »Ett nära och välutvecklat samarbete bör enligt utskottets uppfattning äga rum mellan å ena sidan Sveriges utsädesförening och de övriga företag i vårt land, som kommer att bedriva växtförädling med potatis samt å andra sidan motsvarande utländska, framför allt danska, norska och finska, förädlingsinstitutioner med liknande verksamhet».

Vi är övertygade om, att de vid Svalöf utbyggda resurserna kommer att

fullt utnyttjas, först sedan de kopplas in i ett större internordiskt samarbete av den typ, som är motionärens tanke. Det ur virussynpunkt olyckliga läge, som Svalöfsanstalten obestriddligen har, stöder starkt detta resonemang. Riskerna för förlust av värdefullt växtförädlingsmaterial blir mindre samtidigt som möjligheterna att ur detta framvinna värdefulla typer för olika ändamål och odlingsområden ökar.

Kostnaderna för det grundläggande växtförädlingsarbetet synes bära åvila det allmänna — förutom bidrag av den art, som nämnes i propositionen nr 117 till 1961 års riksdag. I den mån nya sorter framkommer bör utsäde av dessa försäljas i en ordning, som i överensstämmelse med vad riksdagen i år beslutat i fråga om utsäde av stråsädesslagen och trindsäden, möjliggör uttagandet av växtförädlingsavgift, vilken i sin tur kan trygga finansieringen av det fortsatta praktiska växtförädlingsarbetet; jfr. f. ö. JU utlåtande s. 13. Härmed skulle vidare reciprocitet kunna vinnas med en rad andra potatisförädlade länder, vars sorter vi redan utnyttjar i de nordiska länderna och vilka länder i sin tur torde komma att visa intresse för odling av sorter uppdragna i Sverige eller i de andra nordiska länderna.

Med stöd av det ovan anförda vill vi sålunda livligt tillstyrka, att en verksamhet av den art som motionären avser — under beaktande av i vårt land fattat riksdagsbeslut — måtte komma till stånd.

Landskrona den 7 juni 1961

W. Weibull ab med Weibullsholms växtförädlingsanstalt

Gunnar Weibull

Algot Holmberg & söner ab:

Den föreslagna anstaltens uppgifter. »Bakom den praktiska förädlingen måste ligga en ändamålsenlig forskning inom genetik, växtpatologi och kemi...» Med dessa ord fastslår initiativtagaren redan från början den föreslagna anstaltens grundläggande forskningsuppgift till åtskillnad från existerande anstalter för praktisk växtförädling. Vi ansluter oss till uppfattningen, att forskning på nämnda områden är av fundamental betydelse för framgångsrik potatisförädling.

Förslagsställaren påpekar vidare, att främmande länders potatisförädlare svarar för en väsentlig andel av vårt i Sverige odlade potatissortiment. I de främmande länder, vars potatissorter i stor utsträckning odlas i Sverige, d. v. s. Holland, Storbritannien och Tyskland, förekommer en arbetsfördelning mellan å ena sidan institutioner för grundläggande forskning, å andra sidan anstalter för praktisk växtförädling.

En arbetsfördelning och ett samarbete av denna art mellan forskning och förädling, som givit goda resultat i europeisk potatisförädling, bör enligt vår mening eftersträvas även i Norden.

Utgående från arbetsfördelningens och samarbetets önskvärdhet bör en föreslagen nordisk anstalt enligt vår mening icke tävla med de nordiska ländernas redan arbetande växtförädlingsanstalter i uppdragning av nya marknadssorter. En nordisk anstalt bör i stället enligt förslaget innebörd och efter beprövad holländsk förebild på alla sätt stödja den praktiska växtförädlingens utövare.

Sådant stöd till praktisk växtförädling kan ges i flera former: forskning (ekologisk, genetisk, patologisk...), resistensbiologiska undersökningar (avseende virus, bladmögel, kräfta, nematoder, frost, torka...), insamling och bevarande av vildformer och lantsorter, uppdragande och utlämnande av förädlingsmaterial till praktiska förädlare, upprättande och vidmakthållande av virusfria sortiment av kultursorter, undersökningar av kvalitets- och lagringsegenskaper.

Den föreslagna anstaltens namn har väl icke avgörande betydelse. Men i verkligheten torde den förtjäna att bära namnet »forskningsanstalt för potatisförädling». Själva namngivningen skulle därmed markera principen arbetsfördelning och samarbete i förhållande till existerande växtförädlingsanstalter. Namnet skulle dessutom stå i god överensstämmelse med internationellt språkbruk (»... Institut für Züchtungsforschung...», »Society for Research in Plant Breeding» etc.)

Den föreslagna anstaltens placering. Den föreslagna anstaltens möjligheter att lösa sina uppgifter blir givetvis i hög grad beroende av lämplig placering. Uppgiften att hålla stora virusfria sortiment kan som förslagsställaren framhåller endast fyllas på en plats, där infektionen med virus är den minsta möjliga.

Resistensundersökningar beträffande virus och nematoder kan ställa särskilda lokaliseringskrav.

Ur ekologisk synpunkt vore det enligt vår mening värdefullt, om den föreslagna anstaltens verksamhet (eller en betydande del därav) kan läggas på en så nordlig latitud, att klimatiska betingelser radikalt avviker från odlingsvillkoren vid motsvarande anstalter i Tyskland, Holland, England och Skottland.

Slutligen torde det vara en stor fördel, om den föreslagna anstalten i huvudsak kan förlägga sin verksamhet till områden med ett (i förhållande till breddgraden) betydande jordbruk.

Det av professor Hugo Osvald i Nordiska rådet väckta tilläggsförslaget om nordisk potatisförädlingsanstalt är enligt vår mening av stor ekonomisk betydelse för jordbruksnäring och livsmedelsförsörjning i hela Norden. Det synes därför synnerligen angeläget att snarast undersöka, om de nordiska ländernas regeringar har intresse för dess förverkligande.

Norrköping den 23 maj 1961

Algot Holmberg & söner aktiebolag

Sven A. Holmberg

BIHANG

Yttrande av Kooperativa förbundet i Sverige över en inom Sveriges jordbruksdepartement uppgjord PM angående viss upprustning av växtförädlingsverksamheten på potatisområdet

Av det belopp på 500 000 kr, som av Kooperativa förbundets styrelse år 1953 avsattes för upprustning av matpotatiskvaliteten i Sverige, återstår för närvarande omkring 100 000 kr. Från Kooperativa förbundets sida har visats ett stort intresse för en långt driven förädlingsverksamhet på matpotatisområdet.

Sedan år 1953 har Kooperativa förbundet sålunda årligen bidragit med avsevärda belopp för potatisförsöksverksamheten, både hos Sveriges utsädesförening i Svalöv och hos Samarbetskommittén för potatisförsöksverksamheten (huvudsakligen för vetenskaplig forskning). Vidare har under uppbyggnadstiden för Föreningen svensk matpotatiskontroll medel ställts till denna förenings förfogande och även till statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, Lund, har bidrag lämnats. Kungl. skogs- och lantbruksakademien har erhållit anslag för att bereda svensk växtförädling tillgång till det material, som insamlats i Centralamerika under professor J. G. Hawkes' expedition, samt till äldre material, tillhörande Commonwealth Potato Collection i Birmingham, England.

Redan i början av år 1959 hade Kooperativa förbundet kontakt med Sveriges utsädesförening i Svalöv och fick på ett tidigt stadium ta del av den skrift av den 16 mars 1959 enligt remisskrivelsens bilaga 1 »Synpunkter på den svenska potatisförädlingen», som uppgjorts inom Sveriges utsädesförening. Vid de fortsatta diskussionerna beträffande upprustning av växtförädlingsverksamheten på potatisområdet har från Kooperativa förbundets sida framhållits vikten av att denna verksamhet förstärkes och utvidgas.

Redan från diskussionens början uttalades från Kooperativa förbundets sida en önskan om att en fastare organisation för växtförädlingsverksamheten på potatisområdet borde komma till stånd. Vid de överläggningar, som ägt rum inom jordbruksdepartementet med berörda parter, har från Kooperativa förbundet ställts i utsikt ett driftsbidrag av 50 000 kr per år under i första hand en femårsperiod, under förutsättning att från Svenska lantmännens riksförbund och Svenska sockerfabriksaktiebolaget motsvarande belopp ställes till disposition.

Stockholm den 20 december 1960

Kooperativa förbundet

Styrelsen

Carl Albert Anderson

Mauritz Bonow

Carl Lindskoq

*BILAGA 2***PM rörande yttrandena över tilläggsförslaget***A. Remissyttranden har inkommit från följande instanser:*

- Danmark: Statens planteavlsudvalg, Kartoffeleksportudvalget, Landbrugets Kartoffelfond.
- Finland: Lantbruksministeriet, Lantbrukets forskningscentral, Lantbruksproducenternas centralförbund, Sällskapet Pellervo.
- Norge: Landbruksdepartementet, Statens plantevern, Norges landbruks-høgskole, Kontoret for landbruksforskning, Landbrukets sentralforbund, A/L Potetmelfabrikkenes salgskontor.
- Sverige: Lantbruksstyrelsen, Statens jordbruksnämnd, Statens växtskyddsanstalt, Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Sveriges lantbruksförbund, Svenska lantmännens riksförbund och Sveriges potatisodlares riksförbund, Sveriges utsädesförening, Kooperativa förbundet, W. Weibull ab med Weibullsholms växtförädlingsanstalt, Algot Holmberg & ab.

B. Sammandrag av det huvudsakliga innehållet i remissyttrandena

Genomgående anser remissinstanserna det vara en angelägen och betydelsefull uppgift att förstärka potatisförädlingen. Huruvida denna uppgift bäst löses genom inrättande av en gemensam nordisk potatisförädlingsanstalt eller på annat sätt, därom råder däremot delade meningar. Sålunda kan elva remissinstanser sägas vara övervägande negativa till förslaget (Statens planteavlsudvalg, Kartoffeleksportudvalget, Landbrugets Kartoffelfond, Landbruksdepartementet, Norges landbrukshøgskole, Kontoret for landbruksforskning, Landbrukets sentralforbund, Sveriges utsädesförening, Sveriges lantbruksförbund, Svenska lantmännens riksförbund, Sveriges potatisodlares riksförbund), åtta instanser anser, att frågan förtjänar en närmare utredning (lantbruksministeriet, Lantbrukets forskningscentral, A/L Potetmelfabrikkenes salgskontor, lantbruksstyrelsen, statens växtskyddsanstalt, lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Kooperativa förbundet, Algot Holmberg & söner ab), medan endast två instanser stöder förslaget (Statens plantevern, W. Weibull ab med Weibullsholms växtförädlingsanstalt).

Även om grundinställningen i flertalet remissyttranden är negativ eller tveksam till en så vittomfattande åtgärd som grundandet av en särskild nordisk potatisförädlingsanstalt, anser likväl majoriteten av de hörda organen, däribland även flera av dem som intar en negativ hållning, att det nordiska samarbetet inom potatisförädlingen förtjänar att utbyggas, eventuellt i form av en samordning av verksamheten vid de nationella anstalterna.

Bland de skäl, som anföres mot upprättande av en nordisk institution,

märkes främst (Kartoffeleksportudvalget, Norges landbrukshøgskole, Landbrukets sentralforbund, lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök), att potatisförädling är ett långtidsarbete, som kräver hänsyn till de speciella klimatförhållanden och krav på olika sorter, som finnes i varje enskilt land. Det redan nu sedan länge pågående förädlingsarbetet i de olika länderna kan därför ej utan vidare ersättas med en nordisk förädlingsanstalt, varför en sådan institution t. ex. i Skåne eller Danmark knappast blir av större värde för nordiska potatisforskare än förädlingsanstalter, som finns i Nederländerna och Storbritannien. De gemensamt framdrivna sorterna måste likväl provas under långvariga försök under förhållandena i potatisforskarnas egna hemländer. Beroende på de från land till land mycket skiftande förutsättningarna blir därför väl utbyggda organ i varje land i alla fall nödvändiga vid sidan av den gemensamma institutionen. — Statens planteavlsudvalg påpekar, att de nordiska länderna icke har sammanfallande intressen i fråga om potatisförädlingens program. I Finland, Norge och Sverige inriktar man sig sålunda särskilt på sorter, som lämpar sig för konsumtion och industribehov på hemmamarknaden, medan i Danmark dessutom ett betydande exportintresse gör sig gällande.

Två svenska remissinstanser (statens växtskyddsanstalt samt lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök) framhåller, att ett fast organiserat samarbete mellan de nordiska länderna i form av en potatisförädlingsanstalt ännu är tämligen oprövat. Ett dylikt institut skulle därför kräva ingående utredningar rörande lokalisering, de olika ländernas andelar i anläggnings- och driftskostnader, administration, organisation etc. Innan en sådan utredning verkställts och därpå grundade förslag godkänts, torde lång tid ha förrunnit. Tillkomsten av ett nordiskt institut för potatisförädling vore därför något, som även i allra bästa fall kunde förväntas först åtskilliga år efter det förslaget väckts. Under mellantiden kunde befaras, att potatisförädlingen i respektive länder tvingades arbeta under de ogynnsamma förhållanden, som i regel föreligger, i avvaktan på en utredning. Under sådana omständigheter skulle dessa remissinstanser föredra, att det allmänna nordiska samarbetet inom potatisförädlingen finge växa fram under mera fria former utan yttre initiativ, t. ex. genom att det inledda svensk-danska samarbetet utökades till att omfatta även övriga nordiska länder. Tänkbart vore, att en utveckling efter sådana linjer ledde fram till upprättandet av ett eller annat slag av nordiskt institut. Att redan nu söka forcera fram en gemensam potatisförädlingsanstalt anses däremot vara förhastat. Liknande synpunkter anföres även av flera andra remissinstanser i mer eller mindre likartade ordalag.

En remissinstans (Norges landbrukshøgskole) framför slutligen tanken på att inrätta ett fast råd för dryftande av möjligheterna till nordisk samordning av potatisförädling.

Den 13 november 1961

*BILAGA 3***PM rörande beslut om utbyggnad av potatisförädlingsverksamheten i Sverige**

1. Sveriges regering lämnade till 1961 års riksdag en proposition (nr 117) angående vissa ytterligare åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis. I denna anför chefen för jordbruksdepartementet, sedan han förordat utbyggnad av en kraftigt ökad förädlingsverksamhet med centrum i Svalöv på grund av de fördelar ur organisations- och kostnadssynpunkt som därmed vore förknippade, bl. a.:

Ej heller andra skäl, som från samma håll anförts mot genomförandet av den föreslagna upprustningen finner jag bärande. Även om jag anser att ett nära samarbete bör etableras med växtförädlingsinstitutionerna i övriga nordiska länder, kan jag liksom vederbörande svenska intressenter inte finna det tillrådligt att låta det under alla omständigheter angelägna inhemska upprustningsprogrammet fördröjas av ytterligare organisatoriska undersökningar. Vid utbyggnaden av vårt lands förädlingsverksamhet på potatisområdet bör dock tillses att möjligheterna till internationell samordning inte begränsas.

I propositionen hemställes, att riksdagen måtte

2) godkänna i det föregående angivna förslag till åtgärder för viss upprustning av växtförädlingsverksamheten på potatisområdet.

2. I anledning av propositionen väcktes likalydande motioner av herr Osvald i första kammaren (nr 654) och av herr Lindström i andra kammaren (nr 780), i vilka påpekas, att vid Nordiska rådets möte i Köpenhamn 1961 förslag framlagts om en nordisk potatisförädlingsanstalt. Ärendet kunde vid detta ej upptagas till slutlig behandling, eftersom remissyttranden ej hunnit införskaffas. Yttrandena vore emellertid att förvänta före sommaren. Motionärerna hemställde,

att riksdagen måtte till höstsessionen uppskjuta behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 117 i vad den avser upprustning av växtförädlingsverksamheten på potatisområdet, samt

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om undersökning av möjligheterna att upprätta en nordisk potatisförädlingsanstalt.

3. I jordbruksutskottets utlåtande (nr 29) över propositionen nr 117/1961 och de ovan berörda motionerna hemställer utskottet om bifall till jordbruksdepartementets i propositionen framlagda förslag om potatisförädlingsverksamheten och om avslag på motionerna.

Utskottet avstyrker motionerna med följande motivering:

Ett nära och välutvecklat samarbete bör enligt utskottets uppfattning äga rum mellan å ena sidan Sveriges utsädesförening och de övriga företag i vårt land som kommer att bedriva växtförädling med potatis samt å andra sidan motsvarande utländska, framför allt danska, norska och finska, för-

ädlingsinstitutioner med liknande verksamhet. Spörsmålet hur en effektivisering av den internationella samverkan — vilken enligt utskottets mening ej bör ske genom förläggning av det huvudsakliga nordiska förädlingsarbetet på området till enbart en plats eller ett land — anser utskottet inte böra fördröja den angelägna intensifieringen nu av det inhemska växtförädlingsarbetet rörande potatisen.

4. Med skrivelse till regeringen den 24 maj 1961 (nr 298) anmälde riksdagen, att riksdagen beslutat i överensstämmelse med vad jordbruksutskottet hemställt i utlåtande nr 29.

Stockholm den 7 december 1961

BILAGA 4

PM rörande förslaget om en nordisk potatisförädlingsanstalt

1. Nordisk Råds kulturudvalg, som 19. og 20. november 1962 holdt møde på Biskops-Arnö og i Uppsala for at forberede de sager, som kunne forventes oversendt til udvalget under rådets 10. session i Helsingfors, behandlede herunder det tillæggsforslag om en nordisk kartoffelforædlingsanstalt, som ved 9. session i 1961 var blevet rejst af Hugo Osvald. Forslaget kommer til behandling på 10. session som Sag A 11/1962.

2. *Osvalds forslag.* I sit tillæggsforslag fremhævede Osvald, at kartoffelforædlingen er en betydningsfuld og påtrængende opgave for jordbrugsforskningen. Af forskellige tekniske og dyrkningsmæssige årsager er kartofflen imidlertid en planteart, som det er forholdsvis kostbart at forædle. Indtil for nyligt har der heller ikke i Sverige eksisteret det fornødne finansielle grundlag for et sådant arbejde. Tilstanden er dog nu betydeligt forbedret, men skal forædlingsarbejdet give et virkeligt udbytte, må det efter Osvalds mening have et endnu større omfang. Bag den praktiske forædling må der ligge en forskning inden for genetik, vækstpatologi m. m.

Særlig vigtigt er det, fremhæver Osvald, at fremskaffe sorter som forener høj kvalitet og afkastningsevne med stærk resistens overfor sygdomme og skadedyr. For at dette skal være muligt, må forædlingen have et sådant omfang, at der hvert år kan skaffes et meget stort antal frøplanter. Endvidere må forædlingsarbejdet udføres på et sted, hvor der er den mindst mulige infektion med virus. For at forædlingsvirksomheden kan få det nødvendige omfang, må den efter Osvalds mening drives i fællesskab for hele Norden ved en nordisk kartoffelforædlingsinstitution.

Med ovenstående motivering begrundet Osvald sit forslag om, at rådet skal henstille til regeringerne snarest at undersøge mulighederne for at oprette en nordisk kartoffelforædlingsanstalt.

3. *Remiss-udtalelserne.* Osvalds forslag sendtes til udtalelse hos foreninger

og institutioner i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Alle de adspurgte udtalte sig i stærke vendinger om kartoffelforædlingsarbejdets betydning. Derimod var meningene meget delte om forslaget om en fælles nordisk institution.

Forslaget fik støtte i Norge af Statens plantevern og i Sverige af Kooperativa förbundet, af W. Weibull ab med Weibullsholms växtförädlingsanstalt samt af Algot Holmberg & söner ab.

Ikke afvisende var Statens växtskyddsanstalt og Lantbrukshögskolan i Uppsala.

Forslaget mødte dog modstand fra de fleste af dem der udtalte sig. I Danmark pegede statens planteavlsudvalg således på, at interesserne med hensyn til forædlingsprogrammet ikke er sammenfaldende på alle områder. Danmark har betydelige eksportinteresser, mens Finland, Norge og Sverige er mere interesserede i kartofler til konsum eller industribrug.

Adskillige af remiss-instanserne var betænkelige ved en fælles anstalt, fordi den kunne »afsvække» de bestående institutioners arbejdsmuligheder. Fra dansk og særlig fra norsk side understregedes, at de lokale særegenheder med hensyn til jordart, klima, forekomst af sygdomme o.lign. gjorde det nødvendigt at lade forædlingsarbejdet foregå i de distrikter og under de forhold, hvor de nye sorter skal dyrkes. Fra visse sider henviste man til, at de indgående forundersøgelser, som en nordisk institution formodedes at måtte kræve, sikkert ville volde forsinkelser i den påtrængende nødvendige udbygning af forædlingsarbejdet i de enkelte lande.

Ud fra disse synspunkter udtalte visse remiss-instanser deres betænkelighed ved forslaget om en fælles nordisk forskningsinstitution, mens en række andre bestemt frarådede det.

Derimod tog de allerfleste af de remiss-instanser, som havde vendt sig mod forslaget til orde for et samarbejde mellem de bestående forædlingsanstalter i de nordiske lande, idet de gav udtryk for et sådant samarbejdes store betydning. Det fremhævedes, at et sådan samarbejde allerede var i gang især mellem Danmark og Sverige. Den videre udbygning kunne foregå inden for rammerne af Nordiske jordbrugsforskeres forening (NJF).

4. *Kulturudvalgets behandling af forslaget.* Osvald gjorde rede for sit forslag og fremhævede, at kartoffelforædling kræver arbejde med et meget stort materiale og anvendelse af mange slags krydsninger, hvorfor man behøver en meget stor anstalt med 1 million planter om året. Den store centrals opgave skulle bl.a. være at levere materiale til de mange eksisterende mindre anstalter, som skal fortsætte at bestå.

I betragtning af de fleste remiss-instansers afvisning ville han dog tilråde, at man i stedet for hans forslag om en fælles nordisk anstalt burde lade undersøge mulighederne for et nærmere samarbejde mellem de eksisterende anstalter. Man kunne da håbe på senere at få gennemført hans primære forslag, når fordelene ved den store fællesnordiske institution efterhånden bliver anerkendt. Eventuelt kunne man anbefale indkaldelse af en ekspertgruppe til at drøfte samarbejdet.

De øvrige medlemmer af udvalget, som udtalte sig i sagen, var enige med Osvald i, at man i stedet for hans oprindelige forslag skulle foreslå rådet at vedtage en rekommandation, der opfordrede til samarbejde mellem de kartoffelforædlende institutioner. Derimod var meningene delte om ekspertkonference.

Den 13. marts 1962

Uppskjutet tilläggförslag

om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare

Se Sak D 10/1961, Tilläggförslag, och jur. utsk. 7/1961 (9. sess., s. 855, 1244; behandl. s. 228).

BILAGA 1

Förslag till lagändringar i syfte att genomföra etableringsfrihet för enskilda företagare inom handel, hantverk och industri

(Utarbetat av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté)

D a n m a r k

Næringslov nr. 138 af 28/4 1931

Gældende formulering

§ 3, stk. 1

Ret til at få udfærdiget næringsbrev har enhver der, godtgør:

1) at have dansk indfødsret, jfr. herved § 5 — — —

§ 5

Personer, der ikke er i besiddelse af dansk indfødsret, kan, når de opfylder de øvrige i § 3 opstillede betingelser, erhverve næringsbrev, for så vidt og i det omfang adgang hertil er åbnet ved traktatmæssig aftale eller ved en af ministeriet for handel og industri udfærdiget bekendtgørelse — — —

Udkast

§ 3, stk. 1.

Ret til at få udfærdiget næringsbrev har enhver der, godtgør:

1) at have dansk, *finsk, islandsk, norsk eller svensk* indfødsret, jfr. herved § 5 — — —

§ 5

Personer, der ikke er i besiddelse af dansk, *finsk islandsk, norsk eller svensk* indfødsret, kan når de opfylder — — —

Som det fremgår af foranstående, kan spørgsmålet formentlig løses blot med en bekendtgørelse fra handelsministeriet. I den gældende bekendtgørelse, bek. nr 63 af 24/2 1950, jfr. bek. nr. 360 af 9/8 1950 og nr. 269 af 26/10 1955, er finske statsborgere optagne, men ikke islandske, norske og svenske.

Finland**Lag den 27/9 1919 angående rättighet att idka näring***Gældende formulering*

§ 1

Varje finsk medborgare är berättigad att under nedan stadgade villkor i Finland utöva såväl handels-, fabriks- och hantverksrörelse — — —

§ 2

Önskar utlänning, som med behörigt tillstånd uppehåller sig i landet, idka — — — näringsyrke — — —, göra därom ansökning hos landshövdingen — — —

Udkast

§ 1

Varje finsk, *dansk, isländsk, norsk eller svensk* medborgare är berättigad — — —

§ 2

Önskar utlänning, *som icke är dansk, isländsk, norsk eller svensk medborgare* och som med behörigt tillstånd — — —

Island**Lov af 27/6 1925 om handelsnæring****Norge****Lov om handelsnæring af 8/3 1935***Gældende formulering*

§ 1

I denne lov forstås ved: — — — Innvaaner av riket: den som har opholdt sig her i landet uavbrutt i minst 2 år og fremdeles er bosatt her; med innvaanere av riket likestilles i denne lov: ansvarlige selskaper — — —, når samtlige ansvarlige deltagere — — — er innvaanere av riket — — —

Udkast

§ 1

I denne lov forstås ved: — — — Innvaaner av riket — — — med innvaanere av riket likestilles i denne lov: *fysiske personer, der har statsborgerret her i landet eller i Danmark, Island, Finland eller Sverige, når de har fast ophold her*, ansvarlige selskaper — — —

Lov om haandverksnæring af 25/7 1913*Gældende formulering*

§ 3, sidste led

Med innvaaner av riket menes i denne lov enhver som har opholdt sig i landet uavbrutt i minst et aar og fremdeles er bosat her.

Udkast

§ 3, sidste led

Med innvaaner av riket menes i denne lov *enhver som har statsborgerret her i landet eller i Danmark, Island, Finland eller Sverige, når han har fast ophold her, samt* enhver som har opholdt sig — — —

Sverige**Förordning den 18/6 1864 angående utvidgad näringsfrihet***Gældende formulering**Udkast*

§ 1

§ 1

Svensk man eller kvinna är — — — — — *Envar medborgare i Sverige, Dan-*
berättigad att — — — — idka handels- *mark, Finland, Island och Norge är*
eller fabriksrörelse, hantverk eller berättigad
annan hantering — — — —

Udtrykket »utlänning» forekommer i »näringsfrihetsförordningens» §§ 25—29 og 31. Efter en ændret affattelse af § 1 må der ved »utlänning» i disse §§ forstås en udlænding, som ikke er dansk, finsk, islandsk eller norsk statsborger.

BILAGA 2**Yttranden över tilläggförslaget****Danmark****Handelsministeriet:**

Det fremgår af sagen, at Nordisk Råds juridiske nemandskomiteé har udarbejdet udkast til lovændringer på det pågældende område, og at disse, for så vidt angår bestemmelserne i næringsloven, går ud på, at finske, islandske, norske eller svenske statsborgere skal ligestilles med danske statsborgere med hensyn til retten til at få udfærdiget næringsbrev.

I denne anledning skal man meddele, at statsborgere i de øvrige nordiske lande i henhold til bekendtgørelse nr. 191 af 13. juni 1961 om udfærdigelse af næringsbrev for udlændinge [*se Bilaga 3*] er sidestillede med danske statsborgere med hensyn til erhvervelse af næringsbrev i Danmark.

København, den 18. oktober 1961

P. m. v.

(*sign.*)

Håndværksrådet:

Som svar på — — — skrivelse — — — vedrørende etableringsfrihed for nordiske statsborgere skal det herved meddeles, at Håndværksrådet gerne ser en sådan etableringsfrihed de nordiske lande imellem.

Håndværksrådet er bekendt med, at man i Norge stiller særlige kvalifikationskrav for at løse næringsbrev på håndværk. Håndværksrådet mener ikke, det er nødvendigt af den grund at ændre de næringsretlige bestemmelser i Danmark, hvorefter vi har fuldstændig etableringsfrihed.

Når man sidestiller Danmarks indtræden i »de 6« med spørgsmålet om etableringsfrihed de nordiske lande imellem, er Håndværksrådet mindre betænkelig i det sidste tilfælde, og da Håndværksrådet over for fællesmarkedet har taget det standpunkt kun at påpege de vanskeligheder, der kan opstå på grund af, at man i alle de seks lande har kvalifikationskrav, medens Danmark har etableringsfrihed, vil Håndværksrådet så meget desto mindre sætte sig imod en gennemførelse af etableringsfrihed på nordisk basis.

København, den 25. oktober 1961

P. r. v.

Tage Uhrskov

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation:

I besvarelse af — — — skrivelse — — — angående forslag om etableringsfrihed for enkeltpersoner skal man meddele, at ensartede regler på dette område har stor betydning for handelen. Man ser derfor med tilfredshed på, at der åbnes en tilsvarende adgang for danske statsborgere i de andre nordiske lande, som ved handelsministeriets bekendtgørelse af 13. juni 1961 om udfærdigelse af næringsbrev for udlændinge er åbnet nordiske statsborgere her i landet til at løse næringsbrev.

København, den 23. oktober 1961

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation

Chr. Saugman

B. Høegh-Guldberg

De danske Handelsforeningers Fællesorganisation

Vi kan — — — meddele, at fællesorganisationen anbefaler, at den foreslåede etableringsfrihed gennemføres, således at nordiske statsborgere, som driver håndværks- og handelsnæring, kan opnå fri etableringsret på de vilkår, som i de respektive lande er fastsat gennem lovgivningen.

Hellerup, den 21. november 1961

P. f. v.

Max Lindskov

Formand

A. Warming

Direktør

Finland**Ministeriet för inrikesärendena¹:**

De fall, då utlänning idkar näring i vårt land, är relativt fåtaliga. Sålunda har t. ex. Nylands länsstyrelse årligen under åren 1954—1960 beviljat näringstillstånd åt utlänningar i högst åtta och i medeltal blott fem fall. Bland dessa har de nordiska näringsidkarna varit i majoritet. Man kan även i övrigt konstatera, att man vid beviljande av näringstillstånd åt utlänningar har beaktat, huruvida sökanden är nordbo eller annan utlänning, bl. a. när det gällt att fastställa stämpelskattens storlek. I praktiken är saken alltså inte så betydelsefull, men av desto större betydelse är den såsom ett förverkligande av jämlikhetsprincipen nordbor emellan. Det kan dock antagas, att nordiska näringsidkare kommer att i allt större antal söka sig till vårt land, ifall rätten att idka näring inte mera är beroende av tillstånd, men å andra sidan är det dock tydligt, att finska medborgare i motsvarande grad kommer att söka sig till de andra nordiska länderna i ett åtminstone lika stort antal.

På grund av ovensagda förordar inrikesministeriet Nordiska rådets förslag till sådan förändring av lagen om idkande av näring, att nordiska medborgare på likställd grund har samma rätt att idka näring i alla nordiska länder.

Helsingfors den 29 augusti 1961

Minister *Eemil Luukka*

Byråchef *Aarne Kovero*

Handels- och industriministeriet:

Såsom i ärendet förrättade undersökningar utvisa och ministeriet på grund av Nordiska rådets tidigare rekommendation n:o 26/1954 meddelat, har i praktiken inga hinder uppställts, då enskilda medborgare från de övriga nordiska länderna önska idka näring i Finland. I princip torde fördenskuil förutsättningar föreligga för vidtagande av sådana lagstiftningsåtgärder, vilkas syftemål är att avlägsna i gällande lag stadgat, för närvarande närmast formellt tillståndssystem. Ur vidare synpunkt sett är likväl frågan om fullständig likställighet mångskiftande. Bl. a. lagen om utlänningars rätt att äga och besitta fast egendom i Finland (lag 28. 7. 1939/219) innehåller stadganden, som inskränka enskild utlänningens näringsverksamhet, och enligt en annan lag av samma dag (n:o 220) skall utlänning, även om han erhållit tillstånd att idka näring i Finland, därest han önskar bliva delägare i handelsbolag eller ansvarig bolagsman i kommanditbolag, anskaffa stats-

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

rådets tillstånd. Skulle den inskränkning, som ingår i lagen angående rätt att idka näring, upphävas, innebure detta sålunda icke i och för sig ett avlägsnande av alla de hinder, vilka vår lagstiftning uppställer för enskild utlännings rätt att idka näring. Å andra sidan kunna de mest-gynnad-nations-klausuler, som ingå i de handelsavtal, vilka slutits med flere olika länder, inverka på frågans lösning, och förekomsten av ordet »utlänning» i olika lagar förutsätter i lagteknisk mening, att frågan i vidsträcktare bemärkelse utredes.

Med anledning av det ovan anförda och med beaktande av att i meddelandet år 1961 angående rekommendationen n:o 26/1954¹ nämnda, av statsrådet den 6 oktober 1960 tillsatta kommitté icke ännu slutfört sitt arbete, anser ministeriet, att frågan därom, huru Nordiska rådets i ärendet möjligen beslutade rekommendation kan förverkligas, borde lämnas beroende av en i varje land verkställd utredning. Strävandena borde likväl gå ut på en så långt som möjligt utsträckt etableringsfrihet och likställighet mellan medborgarna i de olika nordiska länderna.

Helsingfors den 28 augusti 1961

Handels- och industriminister *Ilmari Hustich*

Äldre regeringssekreterare *Klas Bäckström*

Keskuskauppakamari — Centralhandelskammaren¹:

Frågan om nordiska medborgares likställighet att driva näring har behandlats av rådet redan år 1953, varvid även behandlades nordiska medborgares rättsliga jämlikhet. År 1954 beslöt man avge en rekommendation till regeringarna, att man skulle avstå från vissa fordringar vid tillämpningen av stadgandena om utlännings rätt att idka näring. Några ändringar har dock inte gjorts i de olika ländernas näringslagar, varför det i de nordiska länderna fortfarande gäller den bestämmelsen, att utlännings bör erhålla ett särskilt tillstånd att driva näring. I praktiken har det dock särskilt vad nordiska medborgare beträffar följts en mycket liberal linje, och dylika ansökningar har nästan undantagslöst beviljats. Hittills har ytterst sällan anhållits om ifrågavarande näringstillstånd. Enligt uppgift har t. ex. Nylands länsstyrelse beviljat i medeltal endast fem näringstillstånd per år för utlännings under tiden 1954—60. Av dessa har de flesta gällt nordiska medborgare. Enligt uppgift har ansökningarna beviljats. Vid fastställandet av stämpelskattens storlek har man tillämpat en mildare skala, då ansökanden varit nordisk medborgare.

Av ovannämnda framgår, att näringsidkande i Finland för övriga nordiska medborgare inte förorsakat dem andra olägenheter än anskaffandet av näringstillstånd, vilket är att betrakta som en ren formalitet. Fastän det i praktiken inte torde ha någon större betydelse att slopa bestämmelsen om

¹ 9. sess., s. 839.

näringsstillstånd, önskar Centralkammaren inte motsätta sig ett avgivande av den föreslagna rekommendationen till de nordiska regeringarna.

Helsingfors den 18 oktober 1961

Ordförande *Matti Virkkunen*

Generalsekreterare *M. E. Koskimies*

Helsingin kauppakamari — Helsingfors handelskammare¹:

Vårt land har som känt nyligen inom ramen för den s. k. EFTA-överenskommelsen anslutit sig till det stora marknadsområde, till vilket även de andra nordiska länderna hör. I den s. k. EFTA-konventionen, som utgör bakgrunden till sagda överenskommelse, förutsättes bl. a., att medlemsstaterna för att främja handeln sinsemellan tillämpar de stadganden, som avser möjligheter för medborgare i en medlemsstat att utöva ekonomisk verksamhet på annan medlemsstats område, sålunda, att behandlingen i ensartade fall vore likadan. På grund härav anser handelskammaren, att ifrågakvarande ändring av näringslagen i enlighet med det vid Nordiska rådet väckta initiativet främjar EFTA-konventionens ovannämnda syftemål och sålunda är en åtgärd, som bör tillstyrkas.

Under nuvarande förhållanden, då ett nytt komplicerat skede åter uppstått i fråga om Europas ekonomiska integration, är det ur vårt lands synpunkt av vikt, att man i olika former söker främja och befästa särskilt det nordiska ekonomiska samarbetet. Även av denna orsak förordar handelskammaren initiativet.

Då det i detta skede blott är fråga om etableringsfrihet för enskilda medborgare och förslaget sålunda icke berör bolag och andra sammanslutningar, borde 1 § 2 mom. i lagen av 27. 9. 1919 om rätt att idka näring för tydlighetens skull även ändras sålunda, att några oklarheter icke i detta avseende skulle uppstå i tolkningen av lagen. Vid sådant förhållande borde ovannämnda 1 § 2 mom. lyda sålunda: »Denna lag äger tillämpning jämväl å lagligen bildat finskt bolag, andelslag eller förening, som enligt sina stadgar är berättigad att idka näring.» Motsvarande förtydligande borde göras även i näringslagarna i de andra nordiska länderna.

Helsingfors den 1 september 1961

Helsingfors handelskammare

H. Wetterstrand

1:e viceordförande

Olavi Rokka

Handelskammarens sekreterare

¹ Yttrandet översatt från finska.

Västra Nylands handelskammare:

Handelskammaren stöder det av Harras Kytta framförda förslaget om att enskilda personer, vilka huvudsakligen driver näring i form av hantverk och handel, måtte få fritt etablera sig i något av de nordiska länderna på samma villkor som medborgarna i vederbörande land. Denna utvidgning av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden är motiverad redan ur rättvisesynpunkt. Vårt land bör, enligt handelskammarens åsikt, i alla skeden stöda den nordiska gemenskapen, i vilken denna fråga är en del.

I ändringen till den danska näringslagen (28.4.1931) föreslås, att den lika rättigheten skulle gälla erhållandet av näringsbrev. Ur utdraget ur de nordiska lagarna om handelsnäring (8.3.1935) och hantverksnäring (25.7.1913) framgår icke vad den lika rätten gäller. Enligt den svenska förordningen angående utvidgad näringsfrihet (18.6.1864) däremot skulle rättigheten »att idka handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering» gälla lika för medborgarna i de nordiska länderna. Stipulationerna i lagen om rättighet att idka näring (27.9.1919) i Finland beröra även såväl handels-, fabriks- som hantverksrörelse. De förkortade utdragen ge icke visshet om, att industriell verksamhet inbegripes i de danska och norska stadgandena. Om så icke vore fallet, borde lagtexten i vederbörande fall kompletteras och förtydligas.

Hangö den 30 augusti 1961

Västra Nylands handelskammare

Ordförande: *Eric Hausen*

Ombudsman: *G. Wahlström*

Turun kauppakamari — Åbo handelskammare¹:

Åbo handelskammare konstaterar, att frågan principellt är av stor bärrvidd och nära ansluter sig till framtida etableringsfrihet inom vidsträcktare marknader. Ur nationalekonomisk synpunkt synes det naturligt att inta en positiv hållning till förslaget, men å andra sidan borde det grundligt utredas, vilka konsekvenser saken kunde ha.

Det förefaller, som om näringslivet i vårt land icke ännu i tillräcklig grad är berett på full utländsk konkurrens, ej heller på erövrande av terräng i utlandet. Å andra sidan skulle förslagets godkännande medföra utländsk konkurrens i landet i högre grad än förut.

Enligt Åbo handelskammares uppfattning borde Centralhandelskammaren noggrant undersöka de konsekvenser förslaget medför, varvid det speciellt borde utredas, i vilken mån det komme att vara till nytta för oss på

¹ Yttrandet översatt från finska.

andra marknader och i vilken mån olägenheter skapas på den inhemska marknaden.

Åbo den 18 september 1961

Åbo handelskammare

Ilmari Kataja

Ordförande

Heikki Löyttyniemi

Ombudsman

Centralförbundet för hantverk och småindustri:

Det i förslaget avsedda initiativet har underkastats en omsorgsfull prövning inom centralförbundet. Då initiativet såsom det framgår ur de handlingar som delegationen tillställt oss, är av särskild betydelse enkom för småföretagare, har styrelsen för centralförbundet inhämtat utlåtanden av sina medlemsföreningar och särskilt av branschorganisationerna. Allmänt sett kan man ur utlåtandena draga den slutsatsen, att det i initiativet avsedda tillämpandet av näringsfrihet borde noggrant prövas. Som tillräcklig grund för tillämpandet av friheten kan man icke anse skapande av den gemensamma marknaden utan det vore orsak att noggrant undersöka vårt lands särskilda förhållanden.

I småföretagarkretsarna har man ägnat allvarsam uppmärksamhet åt det missförhållande som uppstår därigenom, att person som ej besitter yrkeskompetens, är berättigad att utöva näring i landet. På grund härav har man uppställt den fordran, att åtminstone inom vissa branscher av näringsidkande och yrkesutövning borde betingas avläggande av examen, varigenom respektive persons yrkeskompetens officiellt kunde konstateras. Endast person som avlagt avsedd examen skulle ha rätt att idka näring och utöva yrke. Centralförbundet undersöker som bäst de olika möjligheter som kunde anlitas vid tillämpning av ett dylikt, särskilt konsumenternas skydd avseende system, samt vid främjande av yrkesutbildningen. Såvida den i initiativet avsedda lagändringen skulle genomföras, skulle införandet av skyddssystemet avsevärt försvåras. Inom vissa specialbranscher hos oss har man dessutom i gällande kraft bestämmelser som icke är kända i de övriga nordiska länderna. Sålunda måste man inom guldsmedsbranschen avlägga kontrollstämplingsexamen. Enligt el-lagstiftningen förutsättes bl. a. att som betingelse för beviljande av monteringsrätt — är avlagd examen i känedom om landets gällande tekniska föreskrifter.

Ytterligare framhåller vi att vid sakens behandling uppmärksamhet måtte fästas utom vid näringslagstiftningen också vid ett flertal andra synpunkter. I Finland har man ännu icke erfarenhet av, vilka följder marknadssamarbetet medför. Vidare bör observeras, att vår sociallagstiftning för närva-

rande är i ett sådant utvecklingsskede, att dess inverkan och betydelse med hänsyn t. ex. till konkurrensförmågan ännu icke kan uppskattas. Detsamma måste man säga om vår skattelagstiftning.

På grund av det anförda framhåller centralförbundet, att delegationen ännu inte måtte antaga en generell rekommendation för genomförandet av den i motionen avsedda näringsfriheten, utan att frågan måtte upptagas till behandling och prövning först efter det totalreformen av näringslagstiftningen i de nordiska länderna fullbordats och sedan man hos oss erhållit tillräcklig erfarenhet av inverkan på marknadssamarbetet, sociallagstiftningen och revisionen av skattelagstiftningen.

Helsingfors den 8 mars 1962

Centralförbundet för hantverk och småindustri

Tauno Väyrynen

Ordförande

Klaus Ekholm

Verkst. direktör

Suomen osuuskauppojen keskuskuunta — Centrallaget för handelslagen i Finland har i skrivelse den 22 juli 1961 meddelat, att det »förhåller sig positivt» till förslaget och ej heller har »något att anmärka mot innehållet i de föreslagna lagändringarna».

Kulutusosuuskuntien keskusliitto — Konsumtionsandelslagens centralförbund¹:

Enligt 16 artikeln i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, till vilken Finland associerade sig genom överenskommelse av den 27 mars 1961, förutsättes, att medborgarna i de till sammanslutningen hörande staterna i fråga om affärsföretag i andra till sammanslutningen hörande länder får samma bemötande som vederbörande stats egna medborgare, varför den — — — avsedda etableringsfriheten för företagare uppstår redan på basen av EFTA-avtalet.

Helsingfors den 23 augusti 1961

Konsumtionsandelslagens centralförbund r.f.

För direktionen

Jalmari Laakso

Jorma Jalava

¹ Yltrandet översatt från finska.

Vähittäiskaupan keskusliitto — Detaljhandels centralförbund¹:

Centralförbundet är i princip anhängare av fri företagsamhet. Trots att finska företagare åtminstone i detta nu vad anskaffning av kapital beträffar befinner sig i svagare ställning än övriga nordiska företagare, förhåller sig förbundet positivt till förslaget om utvidgande av företagarfriheten i de nordiska länderna. I enlighet med detta principiella ståndpunktstagande förordar vi det vid Nordiska rådets nionde session i Köpenhamn 1961 gjorda tilläggsförslaget gällande nordiska enskilda företagares frihet att etablera affärsrörelse.

Helsingfors den 22 augusti 1961

Detaljhandels centralförbund r.f.

P. Paaermaa

N o r g e**Departementet for industri og håndverk:**

Det foreliggende tilleggsforslag synes først og fremst å ta sikte på virksomhet av beskjedent omfang i håndverk og handel, slik at det særlig blir innvånerbestemmelsene i handelsloven, håndverksloven og entreprenørloven, — for entreprenørloven dessuten kravet til statsborgerrett — som det i tilfelle blir spørsmål om å endre. Industridepartementet kan for sitt vedkommende for så vidt ikke se at det foreligger avgjørende grunner som skulle være til hinder for etablering av en slik likestilling som foreslått for nordiske statsborgere. Vedkommende håndverksloven vises i denne sammenheng til det som er uttalt om dette spørsmål i Ot.prp. nr. 50 for 1959/60, side 3—4.

I sin uttalelse om tilleggsforslaget går Nordisk Råds juridiske 9-mannskomiteé vesentlig lenger enn forslaget synes å gjøre, idet komitéen foreslår at den rettslige likestilling for nordiske statsborgere også skal omfatte adgangen til å drive industri.

Forslaget berører i tilfelle norsk konsesjonslovgivning. Komitéen til revisjon av den alminnelige konsesjonslov av 1917 m.v. har i sin innstilling ikke kommet med forslag i tråd med forslaget fra den juridiske komitéen. Det er naturlig at Industridepartementet tar standpunkt til disse spørsmål når forslag til ny konsesjonslov blir satt fram for Stortinget. I tilknytning til dette vil man særlig peke på at man vanskelig vil kunne finne fram til kriterier i loven, som i en viss utstrekning skulle medføre fri adgang til å etablere industri av mindre omfang.

Spørsmålet om utenlandske statsborgeres adgang til å drive næring er for tiden gjenstand for overveielse i forbindelse med de problemer som reiser seg ved en eventuell tilslutning til fellesmarkedet. Industridepartementet er

på denne bakgrunn enig med Handelsdepartementet i at behandlingen av tilleggsforslaget under enhver omstændighet bør utstå inntil spørsmålet om Norges forhold til Det europeiske økonomiske fellesskap er nærmere avklart.

Oslo, 15. september 1961

Etter fullmakt

Karl Skjerdal

E. M. Hammel

Departementet for handel og skipsfart:

Norges handelsstands forbund har i brev hit av 7. september d.å. uttalt følgende om tilleggsforslaget:

Dersom borgere i de øvrige nordiske land også i faktisk henseende helt ut skal være likestillet med norske statsborgere med hensyn til retten til å bli meddelt næringsbrev på kjøpmannshandel, vil det i tilfelle bli spørsmål om å oppheve kravet til innvånerskap, handelslovens § 16, overfor borgerne i disse land.

Efter vår oppfatning bør spørsmålet om å gi borgerne i disse land en slik særrett, eventuelt helt å oppheve kravet til innvånerskap, under enhver omstændighet utstå inntil spørsmålet om Norges forhold til Det europeiske økonomiske fellesskap, herunder etableringsspørsmålene, er avklart.

Handelsdepartementet antar i likhet med hva handelsstandsforbundet har gitt uttrykk for, at spørsmålet om full rettslig likestilling for nordiske borgere — eventuelt helt å oppheve kravet om innvånerskap — for så vidt gjelder enkeltpersoners adgang til å utøve handelsnæring her i landet, under enhver omstændighet bør utstå inntil spørsmålet om Norges forhold til Det europeiske økonomiske fellesskap er nærmere avklart.

Oslo, 13. september 1961

Etter fullmakt

Per Glad

Aage Barfoed

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen:

1. Montører

Efter avtale med de interesserte organisasjoner har Sertifiseringskomitéen i 1956 stillet følgende krav til faglig utdanning for utenlandske installa-

sjonsmontører som ønsker å arbeide selvstendig her i Norge. NVE har ikke hatt noe å bemerke til kravene.

a. Svenske og danske elektromontører (installasjonsmontører) med minst 4 års praksis og fagbrev fra sitt hjemland, bør ha minst 1/2 års praksis ved norsk installasjonsbedrift i Norge før de gis adgang til selvstendig arbeid i Norge.

b. Svenske og danske elektromontører med fagbrev fra sitt hjemland må arbeide 1 år ved installasjonsbedrift i Norge før de kan få fagarbeiderbevis etter å ha avlagt fagprøven.

c. Andre utenlandske elektromontører med fagbrev fra sitt hjemland kan bare arbeide selvstendig etter å ha avlagt fagprøven i Norge. De må i tilfelle ha arbeidet minst 1 år som hjelpemontør ved installasjonsbedrift i Norge før de kan få tillatelse til å avlegge prøven.

Montører driver vanligvis ikke selvstendig næring. Det kan imidlertid tenkes at en utenlandsk montør ønsker å drive selvstendig reparasjonsvirksomhet i medhold av bestemmelsene i punkt 1 b i kgl. res. av 13. juli 1951, eller drive som midlertidig installatør utenfor byområder og tettbebygde strøk i medhold av resolusjonens punkt 1 c. NVE har ikke noe å bemerke til at utenlandske montører får tillatelse til å drive slik virksomhet, såfremt de har skaffet seg norsk fagarbeiderbevis som elektromontør.

2. Installatører

Ved kgl. res. av 13. juli 1951 er fastsatt krav til faglig utdanning for installatører. Det er videre fastsatt at vedkommende som ønsker å virke som installatør må ha bestått visse montør- og installatørprøver. Kravene til faglig utdanning for installatører er forskjellig i de nordiske land og det må antas at kravene i Norge er de strengeste. Installasjonsmetodene og det materielle som brukes er også delvis forskjellig.

NVE vil ikke motsette seg at installatører fra andre nordiske land får tillatelse til å drive installasjonsvirksomhet i Norge. Forutsetningen herfor må imidlertid være at vedkommende installatør tilfredsstiller de krav man har til teoretisk og praktisk utdanning i Norge, og at de har avlagt og bestått de forlangte montør- og installatørprøver her i landet. For å kunne klare disse prøver er det nødvendig at han en viss tid har arbeidet ved installasjonsbedrift i Norge, slik at han har fått tilstrekkelig kjennskap til norske forskrifter og installasjonsmetoder.

Oslo, 7. september 1961

Etter fullmakt

L. Gaukstad

Trygve Hodne

Norges industriforbund:

I selve tilleggsforslaget synes det som om retten for enkeltpersoner til fritt å drive næring i de øvrige nordiske land kun skal gjelde håndverk og småhandel.

Av bilaget til forslaget fremgår det derimot at rådet innbys til å vedta en anbefaling til regjeringene i de nordiske land om å gjennomføre rettslig likestilling av nordiske statsborgere forsåvidt angår enkeltpersoners adgang til å drive næring ved handel, håndverk og industri.

Derved synes det som om forslaget også vil gripe inn i bestemmelsene i vår nu gjeldende konsesjonslovgivning, bl. a. om betingelsene for utlendingers adgang til å erverve vannfall, drive bergverk, erverve fast eiendom m. v. her i landet, forsåvidt vedkommende utlending er statsborger i ett av de øvrige nordiske land.

Som kjent er vår gjeldende konsesjonslovgivning for tiden under omforming, idet en offentlig nedsatt komité for ikke lenge siden har avgitt en utførlig innstilling med en rekke reformforslag på dette område.

Stillingen er dessuten når det gjelder disse spørsmål for tiden spesielt uklar, som følge av Roma-traktaten og Norges eventuelle tilslutning til denne traktat i en eller annen form. Hvis Norge slutter seg til Roma-traktaten som likeverdig medlem, vil dette etter alt å dømme måtte medføre endringer i vår konsesjonslovgivning når det gjelder adgang til å drive næringsvirksomhet her i landet, forsåvidt vedkommende utlending er statsborger i ett av de land som har sluttet seg til traktaten. I hvilken utstrekning vår konsesjonslovgivning i tilfelle må forandres, er imidlertid stadig noe uklart.

Norges industriforbund ser seg for sitt vedkommende ikke istand til å avgi noen uttalelse om det spørsmål som ble forelagt oss med brev av 19. august under den nuværende situasjon.

Vi vil tillate oss å foreslå at saken utsettes inntil:

1. man har en klarere oversikt over hva forslaget fra Nordisk Råd innebærer,

2. man vet hvilke forandringer som under enhver omstendighet vil bli gjennomført i vår konsesjonslovgivning på grunnlag av innstillingen fra den offentlige oppnevnte komité,

3. man kjenner bedre til hvilke endringer i vår konsesjonslovgivning en eventuell norsk tilslutning til Roma-traktaten vil medføre, forsåvidt angår statsborgere hjemmehørende i ett av Roma-traktatens medlemsland.

Oslo, 6. september 1961

Norges industriforbund

L. B. Bachke

For adm. direktør

Norske håndverks- og industribedrifters forbund:

I henhold til lov av 25. juli 1913 om håndverksnæring § 3, fjerde ledd, kan departementet (etter lovendring av 2. juni 1960) dispensere fra lovens prinsipielle krav om et års opphold i riket før næringsbrev meddeles. Det foreliggende forslag vil medføre at lovens innskrenking for utlendinger bortfaller.

I forslaget som foreligger for Nordisk Råd er det forutsatt etableringsfrihet »på samma villkor som gäller för landets egna invånare». De vilkår som gjelder innen håndverket i Norge er fastsatt — foruten i den ovennevnte lov om håndverket, — også i lærlingloven av 14. juli 1950. Håndverksloven tar sikte på å beskytte publikum ved å forbeholde adgangen til selvstendig næringsvirksomhet ved bruk av ansatte, til dem som har løst næringsbrev på håndverk. Den som vil ha sådant næringsbrev må ha følgende kvalifikasjoner:

1. Svenneprøve.
2. 6 arbeidsår i faget, eller 2 år etter bestått svenneprøve.
3. Bestått prøve i bokholderi og faglig kalkulasjon.

Når det gjelder svenneprøven er kravene nærmere spesifisert i lærlingloven og i de forskrifter for svenneprøver (fagprøver), som er gitt i medhold av lærlingloven.

Ved lovendring av 2. juni 1960 fikk håndverkslovens § 3 en tilføyelse som ga departementet adgang til å »godkjenne vitnesbyrd for bestått prøve i utlandet når prøven er faglig jevnbyrdig med den norske». Dette gjelder såvel svenneprøver som prøver i bokholderi og kalkulasjon. I praksis har denne ordning hittil ikke voldt vanskeligheter.

Det vil imidlertid i nær fremtid foreligge utkast til ny håndverkslov fra en av departementet oppnevnt komité. NHIF kjenner ikke til innholdet av utkastet, men er oppmerksom på at komitéens mandat går ut på å vurdere selve behovet for en håndverkslov og dens eventuelle faglige område.

Innen det norske håndverk nærer man en sterk frykt for at komitéens forslag vil gå i sterkt liberaliserende retning, og kanskje endog gå ut på at de foran nevnte prøver ikke skal være obligatoriske for å kunne drive håndverk som næring med leiet hjelp.

I Vest-Europa forøvrig er det den motsatte tendens som gjør seg gjeldende. Fellesmarkedets etableringsrett-bestemmelser tillater som kjent medlemslandene å beholde sine kvalifikasjonskrav for de forskjellige yrker og fag. Man vil kreve av borgere fra annet medlemsland at de har de samme reelle kvalifikasjoner som landets egne. Selve systemet med en effektiv, men smidig kontroll er enda under utarbeidelse. De enkelte land forbereder seg til nyordningen ved at kravene til prøver osv. høynes. Av de to land i fellesmarkedet som hadde fri etableringsrett (Belgia og Italia), har Belgia (i lov av 24/12-58) innført regulerende bestemmelser og i Italia foreligger nå ferdig lovforslag. I Holland fikk man i 1954 en ny lov om selvstendig nærings-

virksomhet. Efter denne kreves i de fleste håndverk efter avlagt svenneprøve ytterligere utdanning og dessuten en viss kredittverdighet før man kan begynne egen virksomhet. I Vest-Tyskland, hvor det ved lov av 1950 ble bestemt at bare den som har bestått en praktisk og teoretisk mesterprøve har adgang til å drive selvstendig håndverksnæring, er det fra regjeringshold erklært at kravene vil bli opprettholdt også etter rikets inntreden i EEC.

Blir kvalifikasjonskravene i Norge sløffet, vil adgangen til å drive selvstendig næringsvirksomhet bli åpen for ukvalifiserte utlendinger. Dette vil ikke bare skade det norske håndverk, men også det norske samfunn som helhet.

NHIF har intet å innvende mot at bestemmelsen i håndverkslovens § 3 om ett års opphold for utlendinger bortfaller, under den forutsetning at kvalifikasjonskravene blir opprettholdt i noenlunde samme omfang som idag.

Oslo, 9. september 1961

Norske håndverks- og industribedrifters forbund

(Tidl. Norges håndverkerforbund)

Einar Høstmark

Adm. dir.

Entreprenørenes landssammenslutning

Under forutsetning av at »tillæggsforslaget» bare omhandler enkeltpersoners adgang til å drive næring uten ansatte arbeidstakere, har vi intet å bemerke til, at forslaget blir vedtatt.

Oslo, 7. september 1961

Entreprenørenes landssammenslutning

Andreas Schjoldager

Adm. dir.

S v e r i g e

Kommerskollegium:

Kollegium stiller sig i likhet med de hörda organisationerna positivt till strävandena att underlätta forbindelserna mellan de nordiska länderna genom att i olika hänseenden jämställa medborgare i dessa länder. En ökad frihet för de nordiska medborgarna att driva näring inom hela det nordiska området utgör — även om de nuvarande hindren i förevarande avseende icke

äro särskilt besvärande — ett icke oväsentligt steg mot förverkligandet av önskemålet om en gemensam nordisk marknad.

Vid ställningstagandet till rådets lagförslag måste emellertid vissa särskilda problem beaktas. Ett sådant problem har berörts i remisshandlingarna, nämligen frågan, huruvida EFTA-konventionens regler om etableringsfrihet hindra de av konventionen omfattade nordiska länderna att ge andra nordiska länders medborgare likställning med egna medborgare med avseende å rätten att driva näring. Inom Nordiska rådet har den ståndpunkten intagits, att EFTA-konventionens bestämmelser icke torde lägga hinder i vägen för de nordiska länderna att avskaffa tillståndstvånget enbart för nordiska medborgare. Icke heller kollegium anser, att denna konvention i och för sig hindrar den ifrågasatta lagstiftningen.

Ett annat spørsmål sammanhänger med de mest-gynnad-nations-klausuler, berörande bl. a. etableringsrätten, som finnas intagna i åtskilliga av de traktater rörande handel, sjöfart och industri, vilka Sverige träffat med andra länder. Fråga uppkommer, huruvida dessa länder på grund av ifrågavarande klausul skulle kunna kräva att få åtnjuta samma förmåner och lättnader, som de nordiska länderna i dessa hänseenden medgiva varandras medborgare. Visserligen innehålla flera av dessa traktater en s. k. skandinavisk förbehållsklausul, vilken stadgar, att förmåner, som tillerkänts eller komma att tillerkännas Danmark eller Norge, icke skola kunna åberopas av mest-gynnad-nation, så länge samma förmåner icke tillerkänts ytterligare någon stat. Denna förbehållsklausul torde emellertid formellt ej vara tillämplig i förevarande sammanhang, eftersom den vidgade etableringsfriheten skulle tillerkännas även finska medborgare. Denna omständighet bör icke lämnas helt å sido i detta sammanhang.

Vidare vill kollegium erinra om att frågan om en vidgad etableringsfrihet kan komma att aktualiseras även i andra sammanhang. Skulle vårt land i en eller annan form komma att anknyta till sexstatsmarknaden, torde frågan om etableringsfrihet för medborgare i de länder, som tillhöra denna marknad, komma att aktualiseras, eftersom det s. k. Rom-avtalet innehåller bestämmelse om en gradvis avveckling av restriktioner för etableringsfrihet för medborgare i medlemsstater.

Slutligen förutsätter kollegium, att hithörande frågor komma att behandlas vid den utredning angående revision av den svenska näringsrätten, som för närvarande pågår. Då sålunda spörsmålen komma att behandlas i andra sammanhang, där mera långtgående liberalisering än mellan de nordiska länderna kan bli aktuell, synes det lämpligt att avvakta utvecklingen, innan slutlig ställning tages till förslaget om vidgad etableringsfrihet för medborgarna i de nordiska länderna. Gången kan eljest bli den, att näringsfrihetslagstiftningen ändras för att vidga etableringsfriheten först för nordiska medborgare och därefter för medborgare i sexstatsmarknadens länder för att slutligen bli föremål för fullständig revision.

Till sist synes det kollegium som en ovillkorlig förutsättning för en utvidgning av etableringsfriheten böra krävas, att bestämmelserna utformas

på samma sätt i alla de nordiska länderna. I likhet med industriförbundet och grossistförbundet vill kollegium sålunda särskilt understryka angelägenheten av full reciprocitet beträffande bosättningskravet.

Stockholm den 7 september 1961

Nils Malmfors .

Anders Lindstedt

G. v. Wachenfeldt

Överståthållarämbetet:

I samtliga nordiska länder måste medborgare i dessa länder för närvarande ha tillstånd för att få driva näring. Av tillgänglig utredning framgår, att det föreligger en liberal praxis vid prövningen av sådana ansökningar. Nu föreslagna lagändringar skulle medföra ett bekräftande och en ytterligare liberalisering av denna praxis. Tidpunkten för erforderliga lagändringar synes också vara lämplig ur den synpunkten, att i samtliga nordiska länder — med undantag tyvärr för Norge — pågår revision av gällande näringslagstiftning.

Genom de föreslagna lagändringarna i de nordiska ländernas näringslagar skulle, såsom ovan anförts, medborgare i de övriga nordiska länderna helt likställas med det egna landets medborgare. Emellertid synes frågan — i varje fall beträffande Norge — vara något komplicerad. Visserligen har överståthållarämbetet ej tillgång till hela lagtexten beträffande de norska lagarna om handelsnäring samt om hantverksnäring. Men ämbetet har erfarenhet, att en norsk medborgare måste enligt föreskrift i dessa lagar uppfylla vissa kvalifikationer för att få utöva näring i sitt hemland. Svensk medborgare har emellertid rätt att driva näring i Sverige utan att dessförinnan ha genomgått viss utbildning. Samma förmån skulle nu genom ändring av den svenska näringsfrihetsförordningen tillkomma medborgare i de övriga nordiska länderna. En svensk måste emellertid, om han exempelvis skulle vilja idka handel i Norge, kunna åberopa viss handelsutbildning. En sådan ordning innebär icke full jämställdhet. Den norska näringslagstiftningens större krav å näringsidkare skulle vid den åsyftade ändringen av den svenska näringsfrihetsförordningen även kunna medföra exempelvis den olägenheten, att en norsk medborgare, som icke uppfyller den norska lagstiftningens krav å viss utbildning, föredrager att i Sverige, kanske alldeles i närheten av den norska gränsen, starta den rörelse, som han av antytt skäl förmenas utöva i sitt hemland.

Självfallet är överståthållarämbetet i princip helt inställt för en likställighet mellan de nordiska länderna vad beträffar enskild näringsutövning. Men då måste krävas en verklig likställighet utan undantag.

Överståthållarämbetet anser, att frågan om etableringsfrihet för nordiska företagare icke bör lösas fristående utan i ett större sammanhang.

Stockholm den 25 augusti 1961

Erik Ros

Sigmund Wollmer

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

Såsom framgår av handlingarna är tillståndsprövningen i ifrågavarande ärenden numera av i huvudsak formell karaktär. Sålunda prövas vanligen icke vare sig behovet av eller kompetensen för den tillämnade rörelsen. I sak skulle den föreslagna etableringsfriheten därför för Sveriges vidkommande i stort sett icke medföra ändring i gällande praxis, dock med undantag av att kravet på vederhäftig borgen eller annan säkerhet för utskylder till stat och kommun under tre år komme att slopas. Handräkningsavtal avseende indrivning av skatter i förekommande fall torde emellertid erbjuda viss ersättning för nämnda säkerhet för skatter.

Ur de synpunkter, länsstyrelsen har att företräda, saknas anledning motsätta sig, att medborgare i övriga nordiska länder jämväl formellt bli jämställda med svenska medborgare, då det gäller att idka näring i Sverige.

Länsstyrelsen tillstyrker därför föreslagen ändring i § 1 näringsfrihetsförordningen.

Göteborg i landskansliet den 30 augusti 1961

På länsstyrelsens vägnar:

Åke Paulsson

Åke Mellström

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

En utvidgning av den redan existerande fria nordiska arbetsmarknaden för anställda till att avse även företagare är enligt länsstyrelsens mening följdriktig. Med hänsyn härtill och då — så vitt länsstyrelsen nu kan bedöma — den föreslagna etableringsfriheten icke kommer att inverka menligt på länets näringsliv, har länsstyrelsen intet att erinra mot förslaget.

Luleå i landskansliet den 29 augusti 1961

Manfred Näslund

L. Hultman

Länsarbetsnämnden i Norrbottens län:

Åtgärder i syfte att skapa likställighet för enskilda medborgare i de nordiska länderna har redan genomförts på ett flertal områden. Sålunda råder nu frihet för medborgare i dessa länder att antaga arbete i annat nordiskt land. Det kan därför anses följdriktigt, att ytterligare ett steg i liberaliseringen de nordiska länderna emellan företages genom att etableringsfrihet införes. Då tillståndsprövningen enligt den svenska näringsfrihetsförordningen för utlänning, som vill i Sverige driva handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering, numera synes i huvudsak vara av formell karaktär, anser länsarbetsnämnden mot bakgrunden av ovan anförda, att tillståndstvånget i vad avser rätten att driva näring för nordiska medborgare bör avskaffas.

Luleå den 28 augusti 1961

Gunnar Karlsson

Edmund Andersson

1958 års näringsrättssakkunnige:

Enligt de handlingar rörande ifrågavarande ärende, som överlämnats till den sakkunnige, har inom rådets juridiska niomannakommitté verkställt undersökningar rörande möjligheterna för de nordiska länderna att i nuvarande läge skapa likställighet för enskilda medborgare i de nordiska länderna vad angår rätten att driva näring. Därvid har såsom exempel på tänkbara lagändringar upprättats bl. a. ett lagutkast, innefattande sådan ändring av kungl. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, att dess § 1 skulle komma att innehålla ett allmänt stadgande om rätt till näringsutövning icke endast för svenska medborgare utan även för medborgare i de nordiska grannländerna; de följande paragraferna t. o. m. § 24 skulle i följd härav bli tillämpliga även på medborgarna i dessa länder.

Niomannakommitténs förslag åsyftar att för nordiska medborgare borttaga den olikställighet, som f. n. råder till följd av att respektive lands näringslagstiftning fäster vikt vid om näringsidkaren har medborgarskap i lagstiftningslandet eller i främmande land. Emellertid är att märka, att likställighet kan förhindras, även om lagstiftningen bortser från det främmande medborgarskapet. Fäster lagstiftningen avseende vid andra förhållanden, som är beroende av näringsidkarens anknytning till det egna landet eller till främmande land, kan betydande skillnad i själva verket föreligga mellan den egna medborgarens och ett främmande lands medborgares rätt till etablering. Vill man uppnå verklig likställighet, är det därför icke till-

räckligt att i ett lands lagstiftning fastslå, att medborgarskap i visst främmande land anses i etableringsavseende likvärdigt med medborgarskap i det egna landet, utan då måste också tillses, att förutsättningar i andra hänseenden är någorlunda likvärdiga. En sådan fråga är till exempel, om krav uppställs på bosättning i det land, där näringsverksamhet skall bedrivas. Frågor av sist angivna slag har icke beaktats i niomannakommitténs utkast. Detta innebär, såvitt gäller frågan om bosättning, att endast för Danmarks och Norges vidkommande skulle uppställas krav på bosättning. Motsvarande krav gäller väl f. n. även i Sverige såsom huvudregel vid tillståndsprövningen, låt vara att den ej är uttryckligt fastslagen i författning utan endast tillämpas i praxis och att den ej upprätthålles undantagslöst, men efter ett genomförande av kommitténs förslag skulle krav på bosättning i Sverige helt bortfalla för nordiska medborgares verksamhet i Sverige. Som annat exempel på hinder mot verklig likställighet kan anföras, att ett land för utövande av viss näring kräver viss utbildning och därvid godtager endast sådan som vunnits i det egna landet.

Det av niomannakommittén framlagda utkastet till ändring i näringsfrihetsförordningen har till följd, att stadgandena i förordningen t. o. m. § 24 skulle bli tillämpliga även på medborgarna i de nordiska grannländerna. Det må anmärkas, att vissa av stadgandena, t. ex. §§ 4 och 6, icke låter sig utan vidare tillämpas beträffande annan medborgare än svensk.

I nuvarande läge är det enligt den sakkunniges mening mindre lämpligt att för åstadkommande av likställighet överväga ändringar av näringsfrihetsförordningen. Utredningsarbete åsyftande ett upphävande av förordningen och utarbetande av ny lagstiftning i dess ställe pågår sedan länge. Arbetet i den del, som avser utlänningars rätt till näringsutövning här i riket, har framskridit avsevärt. Vid hittillsvarande överväganden har skäl funnits tala för att en kontroll över utlänningars näringsutövning bör bibehållas och att kontrollen bör åstadkommas genom att för rätt till näringsutövning i princip skall krävas tillstånd. Övervägandena har emellertid därjämte lett till, att avsteg synes böra göras från det principiella tillståndstvånget, för att det skall bli möjligt, att de åtaganden, riket i samband med förhandlingar om internationellt ekonomiskt samarbete kan komma att göra beträffande etableringsrätt för medborgare i främmande stat, skall kunna uppfyllas och för att det skall vara möjligt att inom områden av näringslivet och för grupper av utlänningar, för vilka tillståndstvång bedömes icke vara i visst läge påkallat, medgiva etableringsrätt utan att individuella tillstånd skall vara erforderliga. Hittillsvarande tanke är att genom ett fullmaktsstadgande i den lag, som kommer att föreslås, berättiga Kungl. Maj:t att förordna, att viss grupp utlänningar skall, under villkor som Kungl. Maj:t bestämmer, äga rätt till näringsverksamhet av visst slag eller rätt till näringsverksamhet i allmänhet. Med stöd av ett sådant bemyndigande skulle följaktligen Kungl. Maj:t komma att — med avsteg från det enligt lagstiftningen eljest gällande tillståndstvånget — kunna utfärda författning, innefattande förordnande, att medborgare i de nordiska grannländerna skall

vara likställda med svenska medborgare beträffande rätten att här i riket idka all slags näring eller vissa näringar, såsom handel, hantverk och industri. En i viss mån tveksam fråga är, huruvida förordnande om likställighet bör avse annan utlänning än sådan som är fast bosatt här i riket; enligt hittillsvarande bedömanden har det dock ansetts, att förordnande om likställighet icke i och för sig bör vara uteslutet beträffande här icke bosatta utlänningar.

Stockholm den 23 augusti 1961

Otto Petré

Nils Mannerfelt

Kooperativa förbundet:

På grundval av de upplysningar, som lämnats i de nämnda meddelandena¹ och i den utredning, som föreligger i bihanget², vill Kooperativa förbundets styrelse förorda, att de lagändringar, vilka kan anses erforderliga för att genomföra likställighet för enskilda företagare, förberedas i samband med det arbete, som nu nedlägges på ett förenhetligande av näringsrättslagstiftningen i hela dess sammanhang i de nordiska länderna. För de skilda företagsformerna — enskilda företag, aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och andra — består, till trots av den liberala dispensereringen, så skilda villkor i de olika nordiska länderna, att en fullständig näringsrättslig likställighet för en av dem, oberoende av de andra, skulle kunna i nuvarande läge av det samnordiska lagstiftningsarbetet befaras få inte fullt överskådliga följder. Såsom framgår av de siffermässiga sammanställningar, som gjorts i utredningen i bihanget om antalet ansökningar av fysiska personer att driva näring, har både ansökningar återkallats och avslag förekommit i Sverige — under åren 1954—59 varierande mellan 1 och 11 per år — och i de flesta fall haft sin grund i underlåtenhet att ställa säkerhet för utskyl-der till stat och kommun. Sådan skyldighet föreligger inte för svenska medborgare, som önskar etablera sig som enskilda företagare. Full likställighet med svenska medborgare skulle innebära befrielse från att söka tillstånd hos Kungl. Maj:t och att i samband därmed skyldighet för sökande att visa sig uppfylla vissa andra särskilda kvalifikationer, från vilka nu enligt tillämpad praxis dock dispens kan beviljas för medborgare i de andra nordiska länderna.

Styrelsen anser sålunda, att frågan om näringsrättslig likställighet bör lösas i ett sammanhang för alla företagsformer, däri inbegripet också enskilda företagare inom handel, hantverk och industri. Styrelsen har därvid beaktat svenska regeringens meddelande angående de åtgärder, som å svensk sida

¹ 9. sess., s. 838—840.

² 9. sess., s. 841—854.

skulle behöva vidtagas för att sätta rekommendationen nr 26/1954 i verkställighet och som går ut på att särskilda lagstiftningsåtgärder härför inte bedömts vara nödvändiga och att den i rekommendationen föreslagna liberaliseringen av svensk praxis har genomförts. Styrelsen önskar dock understryka betydelsen av att arbetet på ett förenhetligande av den nordiska näringsrättslagstiftningen förs fram till en definitiv lösning, omfattande alla de nordiska länderna. Det är av betydelse också för den konsumentkooperativa rörelsen i samtliga de nordiska länderna, att så sker, särskilt i betraktande av det planerings- och förberedelsearbete, som pågår inom ramen av den samnordiska konsumentkooperativa organisationen Nordisk Andelsförbund och som även kan komma att omfatta upprättande av samnordiska konsumentkooperativa industriföretag. Ett förenhetligande av näringsrättslagstiftningen är därvid av stor betydelse för den lämpliga lokaliseringen av eventuella sådana företag.

I den förutnämnda utredningen har även den principiella frågan beaktats, huruvida genomförd nordisk likställighet i fråga om näringslagstiftningen skulle i betraktande av Sveriges och de övriga nordiska ländernas tillhörighet till EFTA-överenskommelsen innebära en sådan inbördes preferensbehandling, att den skulle kunna betraktas som diskriminisation gentemot de övriga EFTA-länderna.

Utan att uttala sig om EFTA-konventionen i närvarande påtagliga övergångsläge beträffande frågan om de gemensamma marknaderna i Europa vill styrelsen ge uttryck åt den uppfattningen, att ett förenhetligande av näringsrättslagstiftningen respektive likartad tillämpning av näringsrättsliga lagbestämmelser i alla till en gemensam marknad anslutna länder också är en viktig förutsättning för att en sådan genomgående skall kunna få avsedd verkan med avseende på handelshindrens fortskridande avveckling.

Stockholm den 15 augusti 1961

Kooperativa förbundet
Styrelsen

Carl Albert Anderson

Mauritz Bonow

Thorsten Odhe

Sveriges industriförbund:

Industriförbundet har i olika sammanhang — bland andra i ett till Nordiska rådet avgivet yttrande över ett till rådets åttonde session väckt medlemsförslag om revision av den nordiska medborgarrättslagstiftningen¹ — i

¹ 8:e sess., s. 243—245.

princip uttalat sig för en fri etableringsrätt för utländska medborgare. En sådan fri etableringsrätt utgör otvivelaktigt ett viktigt led i den ekonomiska integration, som nu är aktuell eller kan förutses. I enlighet härmed anser förbundet det också värdefullt, att ansträngningar göres att vidga etableringsfriheten inom de nordiska länderna.

För svenskt vidkommande torde inom en snar framtid 1958 års näringsrättssakkunnige, som enligt sina direktiv särskilt ålagts utreda frågan om utländska medborgares etableringsrätt i Sverige, framlägga resultatet av sitt arbete. Detta kan väntas medföra ett avskaffande av 1864 års förordning och en genomgripande förändring i lagstiftningen på detta område. Att nu genomföra ändringar i 1864 års förordning, vilka kan antagas hinna träda i kraft endast kort tid innan förordningen upphäves, synes förbundet därför knappast motiverat. Den föreslagna lagändringen synes istället böra realiseras inom den nya svenska lagstiftningen.

Med hänsyn härtill vill förbundet i sak inskränka sig till ett par påpekanden av mer principiellt intresse rörande de såsom exempel på tänkbara lagändringar utarbetade utkasten.

En lagändring i det ifrågasatta hänseendet synes kunna medföra behov av ändringar också i andra bestämmelser. Såsom exempel må blott erinras om att särskilda bestämmelser av processuell art införts i 1955 års lag rörande utländska bolags och föreningars rätt att idka näring här i riket ävensom att särskilda villkor i praxis uppställts vid beviljande av dispens för utländsk här ej bosatt medborgare att driva näring. Förbundet vill därför betona vikten av att lagändringar på ifrågavarande område icke vidtages utan att behovet av följörfattningar beaktas och undersökes.

I den utformning, utkasten till lagändringar fått — vilken strikt bygger på principen om nationell behandling — innebär dessa, att krav på bosättning i landet upprätthålles i Danmark och Norge men däremot ej i Sverige och Finland. Frågan om bosättnings betydelse för rätten att utan särskilt tillstånd driva näring, vilken fråga tidigare torde ha saknat större aktualitet i Sverige, synes emellertid kräva mera ingående överväganden än som torde ligga bakom utkasten. Förbundet anser för sin del under nuvarande omständigheter starka skäl tala för att krav på bosättning i landet icke uppställs. Berättigade anspråk synes emellertid då kunna ställas på likformighet i detta avseende inom samtliga nordiska länder.

För att i Norge genomföra likställighet för medborgare i de nordiska länderna vad angår rätten att driva näring synes det icke tillräckligt att vidtaga de ifrågasatta ändringarna i lagarna om handels- och hantverksnäring. Även i den norska koncessionslagstiftningen — som, ehuru koncessionsplikten formellt är knuten till förvärv av bl. a. nyttjanderätt till fast egendom, i realiteten även reglerar rätten att driva näring — göres skillnad mellan norska och utländska medborgare, i det att tillstånd till förvärv av sådan rätt till fast egendom endast krävs för utländsk medborgare. Likställes icke med norska medborgare medborgare i övriga nordiska länder även i det ifråga-

varande hänseendet, blir värdet av de ifrågasatta ändringarna i lagarna om handels- och hantverksnärings ringa.

Stockholm den 14 augusti 1961

Sveriges industriförbund

Lennart Körner

Örjan Grundén

Sveriges hantverks- och industriorganisation:

Sveriges hantverks- och industriorganisation vill för sin del avvakta det utredningsresultat, som kan väntas från 1958 års näringsrättssakkunnige, vilken bl. a. har till uppgift att utreda frågan om utländska medborgares etableringsrätt i Sverige, innan organisationen tager definitiv ställning till de förhållanden, som aktualiserats i förevarande motion till Nordiska rådet. Det synes icke föreligga skäl att vidtaga någon detaljförändring i den svenska lagstiftningen eller att lägga de nuvarande svenska lagreglerna till grund för en nordisk lagstiftning, så länge oklarhet råder om den framtida svenska näringsrätten.

Organisationen anser icke heller, att frågan om full etableringsfrihet för enskilda företagare i Norden ännu är utredd i sådan omfattning, att ett avgörande kan träffas på basis av föreliggande förarbetens motiveringar och lagförslag. Att som sker i motionstexten och i utskottsutlåtandet göra en direkt parallell mellan de sektorer av arbetsmarknaden, som öppnats för medborgare från de nordiska länderna, och en fri etableringsrätt för företagare synes innebära en förenkling av problemen. Näringsrättslagstiftningen är i vissa delar av artskild karaktär i de nordiska länderna. Skilda regler gäller vidare såväl i lagstiftning som i praxis i vad avser utbildningskrav och kompetens- och auktorisationsföreskrifter. Enligt organisationens uppfattning är det rimligt, att man först kartlägger dessa förhållanden, så att överblick över ändringarnas konsekvenser kan vinnas, innan lagreformer genomföres.

Tilläggsförslaget om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare syftar, som nämnts, till att enskilda skall få fritt etablera sig »på samma villkor som gäller för landets egna invånare». Varken motionen eller Nordiska rådets juridiska kommitté går emellertid närmare in på dessa nationella villkor och vilka möjligheter det finns att göra dessa grundläggande förhållanden likartade. Både i Danmark och Norge existerar legala kompetensföreskrifter, vilka har tillkommit i syfte att ge allmänheten garanti för att utövarna av hantverk och vissa andra näringsidkare har nöjaktig utbildning och kompetens i övrigt.

För Norges del regleras dessa förhållanden i 1913 års »lov om haandverksnæring» och 1950 års »lov om lærlinger i håndverk, industri, handel

og kontorsarbeid». Enligt hantverkslagen är rätten att driva självständig näringsverksamhet med anställda förbehållen dem som har löst näringsbrev för hantverk. För att bli mästare och få dylikt näringsbrev, vilket ur kompetenssynpunkt är jämförligt med ett svenskt mästarbrev, uppställs följande kvalifikationer: a. avläggande av gesällprov, b. 6 års anställning i yrket eller 2 års anställning efter genomfört gesällprov, c. fullgjort prov i bokföring och kalkylation. Gesällprovsbestämmelserna specificeras närmare i lärlingslagen och i de föreskrifter för gesällprov, som utfärdats i anslutning till lagen. Genom ändring av hantverkslagen den 2 juni 1960 fick Industri- och håndverksdepartementet möjlighet att godkänna vitsord om genomgången prov i utlandet, som är jämbördigt med det norska provet.

Norge har auktorisationstvång för bilverkstäder och elektriska installatörer. Allmänt gäller, att rätten att driva näring i Norge regleras genom koncessionslagstiftningen, vilken avser förvärv av både ägande- och nyttjanderätt till fast egendom.

Även i Danmark fordras förvärv av s. k. näringsbrev, vilket erfordrar likartade kvalifikationer, för att fysiska personer skall få rätt att driva handel, hantverk, industri och dylikt.

Svenska hantverkare, som önskar öppna egen rörelse i Danmark resp. Norge, är självfallet skyldiga att på samma sätt som de danska resp. norska hantverkarna vitsorda sin yrkeskompetens, innan de kan erhålla närings-tillstånd. I detta sammanhang bör framhållas, att det vore önskvärt, om det svenska mästarbrevet, vilket utfärdas med stöd av Kungl. Maj:ts kungörelse den 11 oktober 1940 angående mästarbrev för hantverksutövare, skulle kunna likställas med de danska resp. norska mästarbrev vid sökande av tillstånd att driva hantverk i dessa länder.

I samband med den inledda översynen av näringsrätts- och etableringsbestämmelserna i Norden finns det även anledning att överväga, huruvida det är tillräckligt, att varje land vid sin tillståndsgivning likställer andra nordiska medborgare med det egna landets eller om reciprocitet bör eftersträvas i den meningen, att likartade utbildnings- och auktorisationsbestämmelser skall gälla i hela Norden. Danska och norska medborgare är nu skyldiga att uppfylla vissa yrkeskvalifikationer för att etablera sig som näringsidkare i sitt hemland men undgår motsvarande prövning vid etablering i Sverige. Å andra sidan uppställs stränga kvalifikationsvillkor för en svensk hantverkare, som vill starta en rörelse i endera Danmark eller Norge. Denna fråga om kompetensvillkorens ömsesidighet bör, synes det oss, beaktas i samband med etableringsrättens eventuella utsträckning till hela Norden.

Ytterligare skäl, som talar emot ett omedelbart avgörande av frågan om etableringsrätten i Norden, är, att etableringsbestämmelserna har aktualitet dels inom ramen för EFTA-överenskommelsen, dels i relation till det s. k. Rom-fördraget, vilket reglerar den Europeiska ekonomiska gemenskapen. Enligt Rom-fördragets artikel 52 innebär etableringsfriheten »rätt att

starta och driva självständig förvärvsverksamhet, ävensom att starta och driva företag — — — på samma villkor, som fastställts i etableringslandet för dess egna rättssubjekt».

I Västtyskland och Holland krävdes, redan innan Rom-fördraget år 1957 ingicks, viss kompetens för att driva självständig hantverksrörelse. Av sexmaktsgruppens stater har Belgien år 1958 infört viss lagstiftning på detta område, och i Italien föreligger ett färdigt lagförslag. Med hänsyn till att Danmark nyligen har hemställt om förhandlingar om fullt medlemskap i den europeiska ekonomiska gemenskapen kommer synbarligen hela den nordiska etableringsrätten att påverkas av Rom-fördragets bestämmelser och tillämpningsföreskrifter.

Sveriges hantverks- och industriorganisation är villig att medverka till en utveckling, som skapar goda etableringsmöjligheter för företagare både inom de egentliga hantverksyrkena och inom industri och servicenäringar. Organisationen anser det emellertid vara ett intresse för de svenska näringsidkarna, att näringslagstiftningen, såväl när det gäller etableringsmöjligheter som eventuell prövning av yrkeskvalifikationer, utformas på sådant sätt, att i första hand de nordiska länderna och i andra hand de väst-europeiska länderna får en något så när likartad lagstiftning. Som nämnts saknas enligt organisationens uppfattning för närvarande det allsidiga utredningsmaterial, som skulle göra det möjligt att på ett mera definitivt sätt uttala sig i detta ämne.

Stockholm den 30 september 1961

Sveriges hantverks- och industriorganisation

Stig Stefanson

Verner Helle

Sveriges grossistförbund:

Förslaget innebär, att de nordiska länderna beviljar varandra reciprocitet i sin nationella lagstiftning för fysiska personers rätt att bedriva handel, hantverk och industri. Av gjorda utredningar framgår, att dispenser från de nationella reglerna i praxis lämnats så liberalt att medborgare i de nordiska länderna nästan utan undantag givits rätt att etablera sig här. Med hänsyn till att huvudsakligen företag av mindre omfattning torde bli berörda, kan förslaget om den vidgade etableringsrätten för fysiska personer betraktas som en följdriktig utvidgning av den gemensamma arbetsmarknaden i de nordiska länderna. En ändring av den förhållandevis begränsade omfattning som detta förslag skulle innebära bör därför i princip kunna tillstyrkas.

En reciprocitetsbehandling innebär oftast, att full kongruens i fråga om beviljade förmåner ej kan uppnås. Dock anser förbundet, att de av Norge och Danmark uppställda kraven på fast uppehållsort i landet går så långt

utöver dem som uppställts i Sverige och Finland, att man på denna punkt bör söka nå fram till ett harmoniserat domicilkrav för samtliga nordiska länder.

Verkan av ett begränsat nordiskt samarbete på etableringsrättens område måste idag också bedömas med hänsyn till den framtida utvecklingen mot ett integrerat Västeuropa. Förändringar i de nordiska ländernas etableringslagstiftning kan som en följd av denna utveckling leda till att förutom våra EFTA-partners även länder utanför frihandelsområdet kommer att ställa krav på likabehandling. Då det inför förestående integrationsförhandlingar kan anses olämpligt att nu träffa beslut, som kan visa sig vara prejudicerande på etableringsrättens område, vill förbundet ifrågasätta, om man dock inte borde avvakta med frågans slutgiltiga behandling.

Härtill kommer, att 1958 års näringsrättssakkunnige väntas framlägga sitt betänkande redan i början av nästa år. I detta skall bl. a. frågan om utländska medborgares etableringsrätt i Sverige behandlas. Ärendet synes, bl. a. med hänsyn till rådande liberala tillståndspraxis, inte mera brådskande än att man utan större olägenhet bör kunna avvakta genomförandet av den föreslagna ändringen.

Stockholm den 16 augusti 1961

Sveriges grossistförbund

Einar Kördel

Pär Skåntorp

Sveriges köpmannaförbund:

Några erinringar mot det inom Nordiska rådet väckta förslaget om utvidgad etableringsfrihet föreligger i princip inte från vår sida. Det är emellertid angeläget, att en utvidgning av etableringsfriheten sammankopplas med en anpassning av de nordiska ländernas näringsfrihetslagstiftning även i andra avseenden. Härvid är ur detaljhandelns synpunkt särskilt betydelsefullt, att enhetliga regler om tillfälliga utförsäljningar och realisationer införas. Stora risker finns eljest för att Sverige, som för närvarande har mycket liberala lagregler på detta område, blir en öppen marknad för utskotts- och realisationsvaror från de övriga nordiska länderna, där lagstiftningen beträffande utförsäljningar och realisationer är betydligt strängare. En utveckling i den riktningen skulle kräva en anpassning av de svenska handelsföretagen, som inte minst ur konsumentsynpunkt skulle vara mindre tillfredsställande. Den speciella konkurrens, som härigenom uppkomme, skulle dessutom medföra allvarliga följder för industriföretag inom de branscher, där utförsäljningar och realisationer finge väsentligt ökad omfattning, exempelvis textilbranschen.

Vi vill även erinra om 1958 års näringsrättssakkunniges arbete på en ny näringsfrihetslagstiftning. Härvid torde reglerna för etableringsfriheten övervägas. Med hänsyn härtill och då frågan om etableringsfriheten inte bör brytas ut ur sitt större sammanhang, vill vi föreslå, att resultatet av 1958 års näringsrättssakkunniges arbete avvaktas, innan de föreslagna ändringarna i fråga om etableringsfriheten genomföres.

Stockholm den 3 oktober 1961

Sveriges köpmannaförbund

K. E. Gillberg

Stockholms handelskammare har i skrivelse den 8 augusti 1961 meddelat, att den tillstyrker förslaget.

Skånes handelskammare:

Den i näringsfrihetsförordningen föreskrivna tillståndsprövningen för utlänning, som vill i Sverige driva handels- och fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering, har på senare år alltmera liberaliserats i vad avser medborgare i de övriga nordiska länderna och torde numera vara av i huvudsak formell karaktär. Handelskammaren har för sin del hälsat denna liberalisering av praxis med tillfredsställelse; den utgör otvivelaktigt ett steg i rätt riktning. Det torde emellertid icke kunna bortses ifrån att det administrativa förfarande, som följer med tillståndsprövningen, medför en relativt tungrodd apparat och utgör viss hämsko på etableringen av företag från de övriga nordiska länderna. Handelskammaren finner det därför för sin del önskvärt, att statsmakterna tager steget fullt ut och tillåter fri etableringsrätt för medborgare från dessa länder. Villkoret bör givetvis vara full reciprocitet för dessa länders vidkommande. Icke minst med tanke på det livliga varuutbyte, som utbildat sig mellan ömse sidor om Öresund, vilket handelskammaren kan på nära håll följa, framstår för handelskammaren en fortsatt utveckling på området som fullt naturlig och i överensstämmelse med den syn, som man numera inom näringslivet i allmänhet anlägger å hithörande frågor. Att nordiska medborgare åtnjuter full etableringsfrihet i samtliga nordiska länder torde dessutom vara en av förutsättningarna för en gemensam nordisk marknad i en eller annan form. Handelskammaren vill alltså för sin del förorda, att en fortsatt liberalisering kommer till direkt uttryck i lagstiftningen på så sätt, att i näringsfrihetsförordningen införes bestämmelse, som innebär full likställighet för nordiska medborgare i fråga om rätten till näringsutövning. Självfallet måste därvid de inskränkningar i näringsfriheten, som gäller för svenska medborgare i fråga om realisation och

kringsöringshandel, även vara tillämpliga för medborgare i annat nordiskt land. — I detta sammanhang vill handelskammaren för sin del framföra tanken på att lagstiftningen på ifrågavarande område göres till föremål för en gemensam nordisk revision i syfte att åstadkomma en i möjligaste mån likartad nordisk lagstiftning.

Handelskammaren utgår ifrån att den fulla rättsliga likställigheten efterhand även måste komma att genomföras inom aktiebolagslagstiftningen i fråga om rätten att vara stiftare resp. styrelseledamot i aktiebolag i samband med en planerad enhetlig nordisk lagstiftning på aktiebolagsområdet.

Malmö den 15 augusti 1961

Skånes handelskammare
omfattande Skåne och södra Halland

S. Hammarskiöld

Gösta Jacobsson

Handelskammaren i Göteborg:

Förslaget innebär, att nordisk medborgare skall äga rätt att driva näring som enskild företagare i varje nordiskt land på samma villkor, som gälla för landets egna inneånare. Rätten att driva näring i aktiebolagsform beröres icke av förslaget. Praxis i fråga om meddelande av tillstånd åt nordiska medborgare att driva näring är vidare redan nu mycket liberal. Ett genomförande av förslaget kan därför bedömas bliva av endast begränsad praktisk betydelse. I en del fall kan det emellertid ha förekommit, att ansökningsförfarandet som sådant, ävensom kravet på viss säkerhet för skatter m. m. avhållit här i landet bosatta utländska medborgare från att etablera sig som rörelseidkare. Av såväl principiella som samhällsekonomiska skäl är det dessutom önskvärt, att den frihet och rörlighet, som från åtminstone svenskt håll eftersträvas i utbytet av varor och tjänster och även arbetskraft mellan skilda länder, utsträcker till att omfatta också kapitalet och företagsamheten. Den av Nordiska rådets presidium här förordade etableringsfriheten kan anses vara ett steg i en sådan riktning. Handelskammaren vill därför tillstyrka bifall till det föreliggande förslaget.

Göteborg den 15 augusti 1961

För Handelskammaren i Göteborg:

B. Thorburn

Åke Segge

Handelskammaren i Karlstad:

Från svensk sida har tidigare till Nordiska rådet uttalats, att några lagstiftningsåtgärder i Sverige i och för sig icke ansetts nödvändiga för genomförande av rådets rekommendation och att den i rekommendationen föreslagna liberaliseringen redan genomförts av svensk praxis.

Handelskammaren finner denna utveckling vara att hälsa med tillfredsställelse, men anser, att ett så betydelsefullt medgivande, varom här är fråga, även borde komma till klart uttryck i lagstiftningen.

Genomförande av etableringsfrihet i Sverige för enskilda företagare från övriga nordiska länder kan självfallet ifrågakomma endast under förutsättning av reciprocitet och med aktgivande på de inskränkningar i näringsfriheten, som här tillämpas beträffande realisation och kringföringshandel, därest olikartade regler på dessa områden skulle föreligga.

Den ifrågasatta etableringsfriheten skulle måhända slutligen också få en viss motsättningsutjämnande verkan i avseende å problemen inom gränshandeln.

Karlstad den 31 oktober 1961

För handelskammaren i Karlstad

A. Dahlin

Ordf.

Per-Olof Esping

Sekr.

Handelskammaren i Gefle:

Efter att ha tagit del av de till ärendet hörande handlingarna får handelskammaren härmed meddela, att den ej har något att invända mot att redan i den europeiska integrationens nuvarande läge likställighet skapas för enskilda medborgare i de nordiska länderna i fråga om rätten att driva näring. Kammaren håller dock bestämt före, att den sökande skall vara bosatt i det land, där etableringen är avsedd att äga rum.

Beträffande fysiska personers rätt att utöva vissa funktioner i aktiebolag och ekonomiska föreningar anser sig handelskammaren kunna tillstyrka, att styrelseledamot eller suppleant till ett antal ej överstigande en tredjedel av hela antalet ledamöter må utan särskilt tillstånd bestå av medborgare tillhörande andra nordiska länder och att post såsom verkställande direktör utan särskilt tillstånd bör kunna besättas med medborgare från annan nordisk stat, försåvitt han är stadigvarande bosatt i det land, där bolagets eller den ekonomiska föreningens styrelse har sitt säte.

Gävle den 8 augusti 1961

Handelskammaren i Gefle
för Gävleborgs län, Uppland och Dalarna

Sven Engwall

Birger Bellander

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare har i skrivelse den 23 augusti 1961 meddelat, att den tillstyrker förslaget.

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare:

Inom Norrbottens län är det väl huvudsakligen finska medborgare, som kommer att beröras av de föreslagna åtgärderna. En viss inflyttning äger rum, och, även om det i regel rör sig om arbetsanställning i första hand, är många gånger gränsen till hantverk och småhandel diffus. Svenska medborgare torde endast undantagsvis söka bedriva näring av berört slag i Finland, vilket framför allt beror på den högre levnadsstandarden i Sverige.

Något utbyte av näringsidkare över svensk-norska gränsen förekommer knappast. Avsaknad av vägförbindelser samt vissa olikheter i kynnet och klimat synes vara bidragande orsaker härtill.

Inom Tornedalen och angränsande delar av Norrbotten förekommer sålunda redan nu, att finska medborgare driver näring i form av hantverk och småhandel. Gällande bestämmelser om tillståndstvång kringgås säkerligen i rätt stor omfattning.

Även om det skulle visa sig önskvärt att förbehålla rätten driva näring inom vissa områden för svenska medborgare på grund av exempelvis arbetslöshet, synes dock den fria konkurrensen mellan näringsutövare böra medföra så goda verkningar och god stimulans för det föga differentierade näringslivet i Norrbotten, att några hinder mot de föreslagna lagändringarna icke bör resas.

Handelskammaren tillstyrker sålunda, att etableringsfrihet för enskilda företagare från övriga nordiska länder genomföres.

Luleå den 5 augusti 1961

Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare

Oscar Nylander

Åke Tåhlin

Landsorganisationen i Sverige:

LO har tidigare uttalat sig i positiv riktning, när det gäller ekonomiskt samarbete i Norden. Detta skedde bland annat under 1958 i två remissvar angående rapporter från Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet. Här framhölls, att LO principiellt gav sin anslutning till ett vidgat ekonomiskt samarbete men att man förbehöll sig rätten att senare återkomma, när konkreta åtgärder kunde bli aktuella. Förslaget om etableringsfrihet kan betecknas som en sådan konkret åtgärd.

LO delar den nordiska ministerkommitténs uppfattning, att EFTA-konventionens bestämmelser icke hindrar de nordiska länderna att avskaffa till-

ståndstvånget enbart för nordiska medborgare. I den mån de aktuella övervägandena angående associering med Europeiska ekonomiska gemenskapen icke skulle leda till något resultat föreligger ej heller i detta avseende något hinder för speciella nordiska samarbetsåtgärder.

Med stöd av sin principiella inställning till vidgat ekonomiskt samarbete i Norden och med hänsyn till att handläggningen av ansökningarna om etableringsrätt under de senaste åren endast haft karaktären av formell prövning vill LO sålunda tillstyrka förslaget om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare.

Stockholm den 7 augusti 1961

Landsorganisationen i Sverige

H. Blomgren

Gustav Persson

BILAGA 3

Yttrande av Islands Félagsmálaráðuneyti i anledning av rekommendation nr 26/1954

Ifølge lov nr. 39/1951, om udlændinges ret til arbejde på Island, § 6, er det udlændinge forbudt at arbejde selvstændigt eller drive erhvervsforetagender uden tilladelse fra socialministeren (driftsbevilling), medmindre arbejdet udføres ifølge en speciel autorisering eller bevilling fra en anden øvrighed ifølge loven. Ministeren kan ikke udstede driftsbevilling, undtagen ansøgeren har fast bopæl på Island og har opholdt sig her det sidste års tid. Ministeriet har ikke følt sig foranlediget til nogen foranstaltninger i anledning af denne rådets rekommendation, der er da også heller ikke indløbet til ministeriet nogen klage i anledning af betingelsen om ét års bosiddelse her i landet.

BILAGA 4

Dansk kungörelse den 13 juni 1961 (nr 191) om utfärdande av »näringsbrev» för utlänningar

I henhold til næringsloven af 28. april 1931 § 5 fastsættes herved følgende:

§ 1. Udlændinge, der opfylder de øvrige i næringslovens § 3 opstillede betingelser, kan erhverve næringsbrev, for så vidt de har statsborgerret i en af nedennævnte stater:

Amerikas Forenede Stater	Czekoslovakiet.
Belgien.	Den dominikanske Republik.
Bolivia.	Den sydafrikanske Union.
Burma.	Finland.
Canada.	Frankrig.
Chile.	Grækenland.
Columbia.	Guatemala.
Indien.	Rumænien.
Iran.	Schweiz.
Island.	Siam.
Italien.	Sovjetrusland.
Jugoslavien.	Spanien.
Liberia.	Storbritannien.
Liechtenstein.	Ungarn.
Nederlandene.	Sverige.
Norge.	Tunis.
Pakistan.	Tyrkiet.
Peru.	Uruguay.
Polen.	Østrig.

§ 2. Samtidig med nærværende bekendtgørelses ikrafttræden ophæves handelsministeriets bekendtgørelser nr. 63 af 24. februar 1950 angående udfærdigelse af næringsbrev for udlændinge og udenlandske selskaber, nr. 360 af 9. august 1950 og nr. 269 af 26. oktober 1955 om tillæg til fornævnte bekendtgørelse af 24. februar 1950.

BILAGA 5

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över tilläggsförslaget

1. Tillæggsforslaget og baggrunden herfor

Spørgsmålet om ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at drive næring behandledes allerede på rådets 1. session i forbindelse med det almindelige spørgsmål om retlig ligestilling af nordiske statsborgere.

Den på 1. session vedtagne rekommandation (nr. 7/1953), hvorefter det henstilledes til regeringerne at overveje mulighederne af fortsat at gennemføre praktiske og konkrete foranstaltninger til efterhånden at udjævne uligheden mellem statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske lande, blev på 2. session fulgt op af en rekommandation (nr. 26/1954), i hvilken det henstilledes til regeringerne, at der ved anvendelse af bestemmelserne om adgang for udlændinge til at drive næring, være bestyrelsesmedlemmer i aktieselskaber eller andre sammenslutninger etc. følges

en sådan praksis, at kravet om længere tids ophold i landet for indrømmelse af sådan ret lempes for så vidt angår statsborgere i de nordiske lande.

Denne rekommandation har i et vist omfang ført til liberalisering af lovgivning og praksis; men selv om dispensationspraksis er lempelig, er personer, som ønsker at drive næring i andet nordisk land og som ikke har statsborgerret i vedkommende land, i vidt omfang stadig henvist til at indhente en særlig tilladelse, og de kan ikke på forhånd regne med, at dispensation bliver givet. Hertil kommer, at der fortsat i et vist omfang i de nordiske landes næringslovgivninger stilles krav om en særlig uddannelse, som udlændinge vanskeligt kan præstere, selv om de i øvrigt måtte anses for fuldt ud kvalificerede til at udøve den pågældende næring.

På denne baggrund fremsatte HARRAS Kytta til rådets 9. session et tillægsforslag om vedtagelse af en rekommandation om gennemførelse af en nordisk etableringsfrihed for enkeltpersoner. Spørgsmålet om ligestilling inden for aktieselskabslovgivningen var allerede tidligere rejst over for rådet, og rekommandation herom blev vedtaget på 9. session (nr. 12/1961).

I motiveringen for forslaget hedder det:

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har genomförts för anställda, medan för företagare alltså den grundsatsen gäller, att tillstånd av vederbörande lands myndigheter kräves för att få driva näring. Det kan ifrågasättas, om icke tidpunkten nu är kommen att vad angår enskilda personer, vilka huvudsakligen driver näring i form av hantverk och småhandel, öppna möjlighet till en fri arbetsmarknad på så sätt, att de får fritt etablera sig på samma villkor som gäller för landets egna invånare.

Nimandskomiteen indstillede i sin i anledning af tillægsforslaget afgivne udtalelse, at den foreslåede rekommandation blev vedtaget (Nordisk Råd, 9. sess., s. 856 ff.). Sagen blev på sessionen behandlet i juridisk udvalg, der imidlertid foreslog sagens videre behandling udsat til næste session (Nordisk Råd, 9. sess., s. 1244).

II. Gældende ret med hensyn til enkeltpersoners adgang til at drive næring ved handel, håndværk og industri

A. Krav om statsborgerret eller længere tids forudgående ophold

Stort set er retsstillingen den, at der i Finland og Sverige stilles krav om statsborgerret og i Island og Norge i et vist omfang krav om forudgående ophold i landet som betingelse for at kunne drive næring. Indispensable forbud foreligger i intet tilfælde, og praksis viser, at der i de senere år kun i Finland og Sverige er nægtet dispensation. Om retsstillingen henvises i øvrigt til oversigten meddelt i Nordisk Råd, 9. session, side 845 ff., idet det bemærkes, at denne oversigt for Danmarks vedkommende må suppleres med en handelsministeriel bekendtgørelse af 13/6 1961, hvorefter statsborgere i visse i bekendtgørelsen opregnede lande, herunder nu samtlige nordiske lande, kan erhverve næringsbrev i Danmark uden dispensationsansøgning, såfremt de opfylder de øvrige i næringsloven anførte vilkår, bl. a. bopæl

i landet [*se Bilaga 3*]. For Danmarks vedkommende er ligestilling på dette punkt altså gennemført.

B. Krav om ophold i landet, medens næringen udøves

Dette krav opstilles i lovgivningen i Danmark, Island og Norge, men ikke i Sverige og Finland. I svensk praksis fastholdes kravet vistnok som hovedregel.

C. Særlige kvalifikationskrav

Sådanne betingelser stilles f. eks. i Norge, idet der kræves en særlig handelskassen for at kunne drive handelsnæring og fordres en særlig forudgående teknisk uddannelse for at kunne drive næring ved håndværk.

D. Andre krav

I Sverige kræves i praksis, at udlændinge stiller sikkerhed for betaling af skatter i en vis tid.

III. På komiteens foranledning indhentede udtalelser angående tillægsforslaget

Udtalelser er afgivet af følgende myndigheder og organisationer:

- Danmark: Handelsministeriet.
Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation.
Håndværksrådet.
De danske Handelsforeningers Fællesorganisation.
- Finland: Ministeriet för inrikesärendena.
Handels- og industriministeriet.
Centrallaget för handelslagen i Finland.
Konsumtionsandelslagens centralförbund.
Detaljhandelns centralförbund.
Centralhandelskammaren.
Helsingfors handelskammare.
Västra Nylands handelskammare.
Åbo handelskammare.
- Norge: Departementet for industri og håndverk.
Departementet for handel og skipsfart.
Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.
Norges industriforbund.
Norges håndverks- og industribedrifters forbund.
Entreprenørenes landssammenslutning.
- Sverige: Kommerskollegium.
Överståthållarämbetet.
Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.
Länsstyrelsen i Norrbottens län.
Länsarbetsnämnden i Norrbottens län.
1918 års näringsrättssakkunnige.
Sveriges köpmannaförbund.
Stockholms handelskammare.

Skånes handelskammare.
 Handelskammaren i Göteborg.
 Handelskammaren i Karlstad.
 Handelskammaren i Gefle.
 Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare.
 Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare.
 Kooperativa förbundet.
 Sveriges industriförbund.
 Sveriges grossistförbund.
 Sveriges hantverks- och industriorganisation.
 Landsorganisationen i Sverige.

Det norske Departement for handel og skipsfart og Norges industriforbund har ikke ment på nuværende tidspunkt at kunne tage stilling til spørgsmålet om indførelse af den i tillæggsforslaget omhandlede etableringsfrihed. Motiveringen herfor er hovedsagelig, at det ikke vides, hvilke konsekvenser en eventuel norsk tilslutning til EEC indebærer. Man ønsker derfor den foreliggende sag udsat, indtil Norges forhold til EEC er nærmere afklaret.

I de øvrige udtalelser indtages der en principielt positiv holdning til spørgsmålet om ligestilling af nordiske statsborgere på dette felt, men fra forskellig side er der fremhævet visse betænkeligheder ved den foreslåede etableringsfrihed eller betænkeligheder ved at indføre en sådan på nuværende tidspunkt. Endvidere har en del udtalelser, der i øvrigt ikke stiller sig kritisk over for forslaget, fremhævet nogle problemer, der bør tages i betragtning ved realisationen af dette.

1. Norges Industridepartement og Norges industriforbund fremhæver, at det foreliggende forslag vil berøre den norske såkaldte koncessionslovgivning om betingelserne for at erhverve fast ejendom, vandfald m. v., såfremt også industrinæring omfattes af forslaget, og bemærker, at kun handel og håndværk er nævnt i tillæggsforslaget, medens også industrinæring anføres i nemandskomiteens udtalelse til rådets. 9. session.

2. Handelskammaren i Gefle holder på, at der bør stilles krav om, at den person, der ønsker at drive næring i andet nordisk land, har bopæl i dette. 1958 års svenske »næringssakkunnige» vil ikke absolut stille dette krav, og Sveriges industriforbund anfører, at meget taler for, at et sådant krav ikke opstilles. Sveriges grossistförbund mener, at man på dette punkt bør søge at nå frem til et »harmoniseret domicilkrav» for samtlige nordiske lande.

3. I nogle udtalelser fremhæves de særlige problemer, der er forbundet med indførelse af etableringsfrihed på de områder, hvor der stilles krav om en særlig uddannelse. Norges håndverks- og industribedrifters forbund udtaler herom, at en ophævelse af kvalifikationskravene i den norske håndværkslovgivning vil åbne adgangen for ukvalificerede udlændinge til skade for det norske håndværk og det norske samfund som helhed. Det svenske Överståthållarämbetet på sin side påpeger den ulighed, der vil fremkomme, såfremt en norsk statsborger uden særlig tilladelse skulle kunne drive han-

delsnæring i Sverige, der ikke stiller særlige kvalifikationskrav, medens svenske statsborgere, der vil drive handelsnæring i Norge, fortsat skal være i besiddelse af en vis handelsuddannelse. Sveriges hantverks- og industriorganisation, der ligeledes fremhæver de særlige problemer på de områder, hvor der stilles kvalifikationskrav, finder det ønskeligt, om det svenske »mästarbrev» kunne ligestilles med danske og norske mesterbreve ved ansøgning om tilladelse til at drive håndværk i disse 2 lande.

4. Forskellige udtalelser påpeger, at gennemførelse af etableringsfrihed ikke blot er et spørgsmål, der vedrører bestemmelserne om statsborgerret, bopæl og forudgående uddannelse. Således fremhæver Handels- og industriministeriet i Finland og Sveriges industriforbund betydningen af ligestilling med hensyn til adgangen til at erhverve fast ejendom, og f. eks. Skånes handelskammare og Sveriges köpmannaförbund peger på, at der bør indføres ensartede konkurrenceregler, bl. a. med hensyn til udsalg (realisation).

5. I en del svenske udtalelser anføres det, at næringslovgivningen for tiden er under udredning, og at ændringer i den gældende svenske lovgivning bør afvente resultaterne af denne udredning.

6. I tre svenske udtalelser, nemlig fra Överståthållarämbetet, Skånes handelskammare og Handelskammaren i Karlstad betones, at etableringsfriheden bør indføres under fuld reciprocitet.

7. Et større antal udtalelser nævner forholdet til stater uden for Norden. Medens Sveriges Kommerskollegium og Landsorganisationen i Sverige deler den opfattelse, at de nordiske landes forpligtelser inden for EFTA ikke er til hinder for gennemførelse af etableringsfrihed alene omfattende nordiske statsborgere, frygter Sveriges grossistförbund, at forandringer i de nordiske landes etableringslovgivning kan føre til, at øvrige EFTA-stater såvel som stater uden for EFTA stiller krav om ligestilling. Videre peger Finlands Handels- og industriministerium og Kommerskollegium i Sverige på de i flere handelstraktater indsatte mestbegunstigelsesklausuler. Endelig foreslås det i udtalelserne fra Norges Industri- og håndverksdepartement, Norges Handelsdepartement, Kommerskollegium i Sverige og Sveriges hantverks- og industriorganisation, at spørgsmålet om gennemførelse af etableringsret afventer den videre udvikling af forholdet til EEC.

IV. Komiteens bemærkninger

Til de synspunkter og invendinger, der er fremkommet i de foran refererede udtalelser, skal komiteen anføre følgende:

ad 1. Komiteen har i sin udtalelse til 9. session indstillet, at det foreliggende forslag også omfatter industrinæring. Da der imidlertid er ganske særlige problemer knyttet til adgangen til at drive industrinæring, således navnlig med hensyn til koncessionslovgivningen, vil komiteen foreslå, at enkeltpersoners adgang til at drive industrinæring ikke medtages i denne sammenhæng, og at rådet begrænser sin behandling af den foreliggende sag til alene at angå enkeltpersoners ret til at drive handel og håndværk.

ad 2—4. Den foreliggende sag drejer sig i første række om afskaffelsen af krav om statsborgerret og længere tids forudgående ophold i landet, og som anført i komiteens udtalelse til 9. session (Nordisk Råd, 9. sess., s. 856 ff.) er det på baggrund af de foreliggende oplysninger om praksis med hensyn til dispensation uden betænkelighed at slette disse krav i lovgivningerne. Som anført er der efter tillægforslagets fremkomst gennemført ligestilling på dette område i Danmark, hvorfor rekommandationsforslaget for så vidt ikke angår Danmark.

Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt den, der udøver en næring, skal have bopæl i det land, hvor næringen udøves, skal komiteen bemærke, at dette næppe er noget spørgsmål om etableringsfrihed eller om retlig ligestilling, for så vidt som kravet også stilles til egne statsborgere. Komiteen vil for sit vedkommende ikke finde det urimeligt, om et sådant krav opretholdes bl. a. af kontrolmæssige grunde, men spørgsmålet er dog af temmelig underordnet betydning, når der som i den foreliggende sag er tale om enkeltmandsvirksomhed ved handel og håndværk. For disse grupper må bosætning i landet antages oftest at være en nødvendig forudsætning for at kunne udøve erhvervet.

Også krav om forudgående uddannelse eller eksamen som betingelse for adgang til at udøve næring kan selvsagt bevirke forskelsbehandling, navnlig når kun uddannelse og eksamen opnået i eget land anerkendes. Komiteen kan ikke bedømme, om de i næringslovgivningerne stillede krav om uddannelse og eksamen kan lempes, men der bør efter komiteens opfattelse kunne indføres sådanne bestemmelser, at lige så god uddannelse og tilsvarende eksamen i udlandet anerkendes på lige fod med den tilsvarende indenlandske, eksempelvis anerkendelse i Danmark og Norge af svensk mesterbrev som ligestillet med det tilsvarende danske og norske og anerkendelse i Norge af håndværksuddannelse i de andre lande.

Komiteen er enig i, at spørgsmålet om retten til at drive næring har forbindelse med flere andre områder inden for næringslovgivningen i de nordiske lande, f. eks. også med betingelserne for erhvervelse af fast ejendom og med konkurrencelovgivningen. Komiteen vil imidlertid anse det for rimeligst, at nærværende sag begrænses til de ovenfor under II A—D nævnte bestemmelser vedrørende statsborgerret, bopæl, kvalifikationskrav og andre særlige krav.

ad 5. Det er klart, at det ikke vil være rimeligt nu at ændre 1864 års svenske næringsfrihedsforordning, såfremt den igangværende udredning af næringslovgivningen kan ventes tilendebragt med det første, og der i udredningen foreslås nye lovregler indført. I det hele gælder det, at de fornødne lovændringer bør kunne indføres i de respektive lande indpasset i de øvrige lovgivningsopgaver.

ad 6. Komiteen er enig i, at der på dette område bør gælde reciprocitet. Som anført bør dette dog ikke hindre at lovændringerne søges gennemført på det for hvert enkelt land mest hensigtsmæssige tidspunkt, eventuelt i forbindelse med andre ændringer af næringslovgivningen.

ad 7. Komiteen er enig i, at det foreliggende spørgsmål har nær forbindelse med spørgsmålet om etableringsret inden for EFTA og EEC. Navnlig er de særlige problemer ved ét eller flere nordiske landes tilslutning til EEC at tage i betragtning ved overvejelserne angående gennemførelse af den i tillæggsforslaget omhandlede etableringsfrihed. Det kan være vanskeligt for et land under forhandlingerne med EEC at indføre særforanstaltninger for de nordiske lande vedrørende retten til at drive næring.

Med hensyn til mestbegunstigelsesklausuler kan henvises til, at disse ikke hidtil har været nogen hindring for tilvejebringelse af ligestilling af nordiske statsborgere inden for forskellige retsområder.

Komiteen tilslutter sig tanken om at gennemføre retlig ligestilling af nordiske statsborgere for så vidt angår enkeltpersoners adgang til at drive næring ved handel og håndværk på de betingelser der er nævnt foran.

På grund af sagens nære sammenhæng med problemer i forbindelse med de nordiske landes aktuelle forhold til EEC mener komiteen dog på nuværende tidspunkt ikke at kunne fremkomme med nogen indstilling i sagen men vil overlade den endelige stillingtagen til rådet ved sessionen.

Oslo, 20. januar 1962

<i>Emil Ahlkvist</i>	<i>Holger Eriksen</i>	<i>Nils Hønsvald</i>	<i>Magnús Jónsson</i>
<i>Harras Kyttä</i>	<i>Erkki Leikola</i>	<i>Jon Leirfall</i>	<i>Olov Rylander</i>
			Formand

Knud Thestrup

**Uppskjutet medlemsförslag
om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet**

Se Sak A 10/1960 och jur. utsk. 3/1960 (8:e sess., s. 156, 484; behandl. s. 117) samt Sak A 11/1961 och jur. utsk. 10/1961 (9. sess., s. 337, 1249; behandl. s. 229).

BILAGA 1

Yttranden över medlemsförslaget

N o r g e

Justis- og politidepartementet:

Sak A 13/1962 om det offentliges plikt til å betale skadeserstatning ble drøftet på møtet mellom de nordiske justisministre 18. januar 1962. — — — Sak A 13/1962 ble for øvrig også drøftet på møtet mellom justisministrene og Nordisk Råds juridiske nimannskmité 19. januar 1962.

Til Sak A 13/1962 om det offentliges erstatningsansvar kan opplyses at det på justisministermøtet var enighet om at spørsmålet om lovtiltak bør utstå inntil de nordiske erstatningskomitéer har gjort seg ferdig med sitt arbeid ang. husbondansvaret og i sammenheng med det vurdert spørsmålet om en samordning av reglene om husbondansvaret og det offentliges ansvar.

Oslo, 27. januar 1962

Carl Stabel

S v e r i g e

Justitiedepartementet:

I denna fråga har det av vederbörande svenska kommitté avgivna betänkandet (SOU 1958: 43) tidigare remissbehandlats. I vissa delar har man härefter från svensk sida ansett förnyade nordiska överläggningar vara på-

kallade. Utredningen angående vissa skadeståndsrättsliga frågor har anmodats att taga initiativ till överläggningar med motsvarande sakkunniga i Danmark, Finland och Norge angående samordning av reglerna om det allmännas ansvar och det allmänna principalansvaret.

Stockholm den 9 december 1961

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Det nu ifrågavarande medlemsförslaget, som ursprungligen väcktes till Nordiska rådets åttonde session 1960, går ut på att rådet skall rekommendera regeringarna att genomföra en lagstiftning om det allmännas skadeståndsansvar i överensstämmelse med vissa i förslaget närmare angivna grundsatser. Förslagsställarna önskade, att man vid en blivande lagstiftning på detta område skulle bygga på ett objektivet ansvar för stat och kommun i större utsträckning än som var fallet enligt de föreliggande, av sakkunniga i nordiskt samarbete utformade lagförslagen, enligt vilka stats och kommuns ansvar för skadevållande handlingar principiellt var beroende av culpa hos någon befattningshavare. Vid sakens fortsatta behandling i rådet har det emellertid visat sig, att justitieministrarna i de nordiska länderna motsatte sig en sådan förskjutning beträffande de grundläggande tankarna i lagstiftningen. Då det sålunda befanns icke vara praktiskt möjligt att vinna gehör för förslagsställarnas önskemål, för vilka rådets juridiska niomannakommitté tidigare uttalat viss sympati, föreslog kommittén i sitt utlåtande till nionde sessionen 1961, att rådet skulle begränsa sig till att mera allmänt uppmana regeringarna att arbeta vidare på en i möjligaste mån likartad nordisk lagstiftning på området. Vid sessionen visade det sig emellertid, att juridiska utskottet icke var berett att i dåvarande läge tillstyrka någon rekommendation i ämnet med hänsyn till de överläggningar i saken med företrädare för departement och ministerier som förestod. Rådet beslöt därför vid 1961 års session på utskottets förslag att uppskjuta saken. Sedan dessa överläggningar ägt rum under våren 1961, anser juridiska niomannakommittén numera detta redan två gånger uppskjutna medlemsförslag nu böra företagas till slutlig behandling i rådet.

Enligt kommitténs mening måste det betecknas som önskvärt att en i möjligaste mån likartad lagstiftning snarast kommer till stånd i de nordiska länderna rörande det viktiga ämne, som behandlas i medlemsförslaget. Självfallet vore att föredraga, om en sådan lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsansvar kunde genomföras i samtliga nordiska länder på en gång.

Även om en blivande lagstiftning för några länders vidkommande kan väntas främst bli en kodifiering av en av domstolarna redan tillämpad praxis, skulle ett lagfästade av de sålunda tillämpade principerna dock innebära ett icke oväsentligt framsteg. Med hänsyn till den alltmer ökade omfattning, som det allmännas verksamhet efterhand tagit, är det angeläget att medborgarna i skriven rätt kan hämta besked om i vilken utsträckning de kan påräkna gottgörelse från det allmänna i anledning av skada, som föranletts av det allmännas egna åtgöranden. Om något land ännu icke är berett att antaga en dylik generell lagstiftning, synes denna omständighet icke längre böra hindra övriga länder att för sin del slutföra lagstiftningsarbetet på detta fält.

Det har emellertid upplysts kommittén att de nordiska justitieministrarna vid sitt möte i Oslo den 19 januari 1962 beslutat låta frågan om en lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsansvar vila i avvaktan på resultatet av en allmän undersökning av principalansvaret. Då en sådan kan antagas bli tidsödande, synes ministermötets beslut innebära ett relativt långt uppskov med saken. Enligt kommitténs mening torde dock arbetet med frågan icke böra avstanna på grund av nämnda uppskavsbeslut. Så snart förutsättningar härför föreligger, synes lagförslag böra utarbetas och föreläggas parlamenten. Kommittén har därför ansett det riktigtast att förordna, att rådet nu antager en rekommendation till regeringarna i ämnet. På grundval av meddelanden i anledning av en sådan rekommendation blir det sedan möjligt för rådet att följa regeringarnas fortsatta arbete med detta icke oviktiga lagstiftningsspörsmål.

En särskild fråga är i vad mån icke på vissa områden av offentlig verksamhet en samnordisk speciallagstiftning av det allmännas ansvar skulle kunna genomföras. I det svenska sakkunnigförslaget har intagits särregler om gottgörelse i vissa fall för skada, som föranletts av bl. a. polisiär och militär verksamhet. Ur systematisk synpunkt kan det te sig lämpligt att upptaga regleringen av dylika ämnen till särskild behandling. Det är nämligen här fråga om spørsmål, som delvis faller utanför ramen för en allmän lagstiftning om det allmännas skadeståndsansvar. Denna lagstiftning avses nämligen endast skola få avseende å skada, som föranletts av att något objektivt sett felaktigt förelupit. Annorlunda ställer det sig i de nämnda specialfallen, där fråga är om farlig verksamhet. Behov av regler om gottgörelse förefinnes nämligen även för skada i dylik verksamhet, som icke föranletts av någon felaktighet från det allmännas sida. Utomstående kan tillfogas skada t. ex. genom polisiär eller militär verksamhet, ehuru alla å det allmännas vägnar agerande handlat i enlighet med gällande regler. Därest förutsättning för nordiskt samarbete rörande lagstiftning på dessa speciella områden skulle förefinnas, synes ett sådant böra inledas. Möjligt är att på detta sätt vissa erfarenheter skulle kunna vinnas, som senare kunde bli till gagn vid den allmänna lagstiftningsuppgiftens lösande.

Under åberopande av det anförda vill Nordiska rådets juridiska niomanakommitté föreslå rådet att besluta antaga en rekommendation till rege-

ringarna, vari dessa uppmanas att verka för att — så snart det låter sig göra — en i möjligaste mån likartad lagstiftning om det allmännas ansvar för skada i offentlig verksamhet antages i de nordiska länderna.

Oslo den 20 januari 1962

<i>Emil Ahlkvist</i>	<i>Holger Eriksen</i>	<i>Nils Hønsvald</i>	<i>Magnús Jónsson</i>
<i>Harras Kyttä</i>	<i>Erkki Leikola</i>	<i>Jon Leirfall</i>	<i>Olov Rylander</i>
	<i>Knud Thestrup</i>		Förman

Medlemsförslag

om revision av den gemensamma lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande

(Väckt av Holger Eriksen, Harras Kyttä och Erling Wikborg)

I Danmark, Norge og Sverige gælder en i alt væsentligt ensartet lovgivning om kommission, handelsagentur og handelsrejsende. De respektive love er vedtaget i Danmark i 1917, i Norge i 1916 og i Sverige i 1914 efter et forudgående fællesnordisk kommissionsarbejde.

Denne lovgivning er bortset fra enkelte bestemmelser deklatorisk, d. v. s. at den kun kommer til anvendelse, for så vidt ikke andet følger af aftale eller af handelsbrug eller anden sædvane, jfr. de respektive loves § 1.

I de ca. 45 år, denne lovgivning har været gældende, er der ikke foretaget ændringer af betydning i den. Derimod har den forløbne tid medført en voldsom udvikling af handelssamkvemmet, såvel nationalt som internationalt. Handelskutymen og retsopfattelse har ændret sig, og handelsagenter og handelsrejsende spiller en større rolle end ved lovens tilblivelse.

Under hensyn til disse forhold har der inden for de nordiske handelsagentforeninger gennem de senere år været rejst spørgsmål om en revision af bestemmelserne om handelsagenter, og tilsvarende har der inden for de handelsrejsendes organisationer vært drøftelser angående en revision af bestemmelserne om handelsrejsende.

I 1953 fremsatte Nordisk Handelsrejsendeunion over for den danske regering ønske om en ændring af visse bestemmelser i kommissionsloven bl. a. om provision. Spørgsmålet drøftedes af de nordiske justitsministre og de delegerede for nordisk lovsamarbejde, men under hensyn til mere presserende lovgivningsopgaver blev der ikke da foretaget videre.

De nordiske handelsagentforeninger har nu over for de respektive regeringer fremsat forslag om forskellige ændringer af bestemmelserne om handelsagentur med henblik på at give agenten en stærkere stilling over for agenturgiveren på samme måde som bl. a. efter nyere svejtsisk og vesttysk lovgivning. Foreningernes forslag samt den norske forenings bemærkninger til de norske ændringsforslag er gengivet nedenfor [*se Tillæg 1—2*]. Det anføres i bemærkningerne, at man ved udformningen af forslagene også har haft for øje de ændringsforslag, der er fremsat af Nordisk Handelsrejsende Union.

Vi finder ikke at kunne tage stilling til de af handelsagentforeningerne fremsatte forslag; men der kan efter vor opfattelse være god grund til at overveje, om der bør gennemføres ændringer i den nævnte lovgivning. I til-

slutning til de foran anførte omstændigheder må fremhæves, at de europæiske markedsdannelser ved deres indvirkninger på handelssamkvemmet har aktualiseret spørgsmålet om en revision af den nævnte lovgivning.

De ønsker om lovændringer, der er fremsat af handelsagenternes og de handelsrejsendes organisationer, tager kun sigte på en revision af loven for så vidt den angår disse organisationers medlemmer, men det vil være naturligt og rimeligt, om en revision af loven ikke begrænses til lovens afsnit om handelsagentur og handelsrejsende, men kommer til at omfatte loven i dens helhed.

Imidlertid må det være af største vigtighed, at denne fællesnordiske lovgivning også fremtidig så vidt muligt er ensartet. Arbejdet med en revision af de respektive love bør derfor selvsagt ske i fællesnordisk samarbejde. I dette samarbejde bør formentlig også Finland og Island, der ganske vist ikke på dette område har en lovgivning, der svarer til den i de øvrige nordiske lande gældende, deltage.

Under henvisning til det anførte skal vi henstille,

at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i fællesskab at optage spørgsmålet om en revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

Trondheim den 8 juni 1961

Holger Eriksen

Harras Kyttä

Erling Wikborg

TILLÄGG 1

Förslag till ändring av de danska, norska och svenska lagarna om kommission, handelsagentur och handelsresande

(Utarbetat av de danska, norska och svenska handelsagentföreningarna)

Det norske forslag

Det danske forslag

Det svenske forslag

§ 71

§ 71

§ 71

Er agenten varig representant for hovedmannen, har han rett til å få provisjonsnota fra hovedmannen ved begynnelsen av hvert kvartal for de salg, som er kommet i stand ved agentens medvirkning eller under sådanne forhold, at § 70 kommer til anvendelse.

(Foreslås ændret til hvert kvartal.)

(Föreningens förslag går ut på att provisjonsnota skall sändas kvartalsvis.)

I provisjonsnotaen skal opp-
tas alle salg som i løpet av det
siste kvartal er eller burde ha
vært oppfylt fra hovedmannens

Det norske forslag

side. For hvert salg skal enten godskrives provisjon eller oppgis grunnen til at så ikke skjer.

Er en provisjon godskrevet, og det viser seg senere, at agenten ikke har krav på den, kan hovedmannen i en følgende provisjonsnota godskrive seg beløpet.

§ 73

Agenten har krav på særskilt godtgjørelse for utlegg til porto, telegrammer, telefonsamtaler o. a. berettigede utgifter eller for ytelser, hvis de ikke skal dekkes ved provisjon eller på annen måte.

Har agenten inkassofullmakt har han krav på inkassoprovisjon for de av ham innkrevde og avleverte beløp.

Agenten har krav på særskilt godtgjørelse hvis han påtar seg å stå ansvarlig for riktig oppfyllelse av en forretning (delcredere). Kravet kan ikke på forhånd fraskrives. Avtale om delcredere skal skje skriftlig.

§ 74

Til sikkerhet for krav som utspringer av agenturforholdet har agenten tilbakeholdsrett i prøver, mønstre, varer eller annet som tilhører hovedmannen og som han har mottatt i anledning av oppdraget, likeså i de i kraft av inkassofullmakt innkrevde beløp fra tredjemann. Agenten kan ikke på forhånd gi avkall på tilbakeholdsretten.

§ 76

Er agenten varig representant for hovedmannen kan agenturforholdet i løpet av de første 2 år bare sies opp med en frist av 6 uker fra utløpet av en kalendermåned.

Har agenturforholdet vart minst 2 år gjelder en gjensidig oppsigelsesfrist på 3 måneder fra slutten av et kvartal.

Det danske forslag

§ 73

Samme regel gjelder, såfremt agenten skal foretage inkasso, eller han personlig skal være ansvarlig for køberens opfyldelse af sin betalingsforpligtelse (stå delcredere).

§ 74

Til sikkerhed for krav, som opstår af agenturforholdet, har agenten tilbageholdsret i prøver, mønstre, varer eller andet, som tilhører hovedmanden, og som han har modtaget i anledning af hvervet, ligeså i de i kraft af inkassofuldmagt indkrævede beløb fra trediemand.

§ 76

Såfremt agenten er vedvarende repræsentant for agenturgiveren og aftalen har været i kraft i mere end 2 år, kan aftalen ikke fra nogen af siderne opsiges med kortere opsigelsesvarsel end 3 måneder. I øvrigt gælder vedrørende aftalens ophør de i §

Det svenske forslag

§ 73

Har handelsagent iklätt sig ansvar för köparens fullgörande av sina betalningsskyldigheter (des credere), äge han rätt till särskild ersättning.

§ 74

Till säkerhet för fordringar, som härleder sig ur agenturförhållandet, äge handelsagenten kvarhålla prover, mönster eller varor, vilka tillhöra huvudmannen, och som han mottagit på grund av sitt uppdrag, likasom penningar, vilka han inkasserat med stöd av inkassofullmakt.

§ 76

Företräder handelsagent varaktigt sin huvudman, må avtalet, om det varit i kraft mer än två år, icke från någondera sidan uppsägas med kortare uppsägningstid än tre månader.

Det norske forslag

Hovedmann og agent kan avtale lengre frist. Avtalt oppsigelsesfrist må være lik for begge parter. I motsatt fall gjelder den lengste frist.

Agenturforholdet kan av en av partene sies opp uten hinder av oppsigelsesfrist, hvis det ville virke urimelig overfor ham at agenturforholdet fortsatte.

Bestemmelsene i §§ 49—52 om kommisjonsforholdets opphør får tilsvarende anvendelse i agenturforhold.

§ 76 a

Har agenten gjennom sin virksomhet utvidet hovedmannens kundekrets eller på annen måte bedret hovedmannens konkurransemessige stilling på en måte som må forutsettes å gi hovedmannen fordeler etter kontraktsforholdets opphør, har agenten eller hans rettsetterfølgere etter agenturforholdets opphør, krav på en godtgjørelse for de fordeler hovedmannen derved kan ventes å oppnå.

Godtgjørelsen skal vanligvis ikke være høyere enn ett års agentprovisjon beregnet på gjennomsnittet av de siste 5 års virksomhet eller av hele kontraktstiden, hvis forholdet ikke har vart så lenge. Hvis særlige forhold gjør det rimelig, f. eks. agenturforholdets varighet, kan godtgjørelsen fastsettes høyere enn 1 års gjennomsnittlig provisjon.

Kravet bortfaller hvis agenten har sagt opp forholdet dog unnatt hvis hovedmannens forhold har gitt begrunnet foranledning hertil.

Kravet bortfaller, hvis agenturforholdet opphører av årsaker som kan bebreides agenten.

Krav på godtgjørelse etter denne paragraf kan ikke på forhånd fraskrives. Kravet må gjøres gjel-

Det danske forslag

46—§ 52 vedrørende kommissionsaftale fastsatte bestemmelser i det omfang, disse kan finde anvendelse.

§ 76 a

Har handelsagenten gennem sin virksomhed ved udvidelse af agenturgiverens kundekreds eller omsætning skabt en goodwill for agenturgiverens produkter, som kommer agenturgiveren til gode efter aftalens ophør, skal handelsagenten eller hans retsefterfølger have krav på erstatning herfor, såfremt handelsagenten ikke er skyld i aftalens ophør.

Det svenske forslag

§ 76 a

Har handelsagenten genom sin verksamhet skapat en goodwill för huvudmannens produkter, vilken kommer huvudmannen tillgodo efter avtalets upphörande skall handelsagenten eller hans rättsinnehavare åtnjuta ersättning härför, såvida icke handelsagenten bär skuld till avtalets upphörande.

*Det norske forslag**Del danske forslag**Det svenske forslag*

dende innen 3 måneder etter agenturforholdets opphør.

§ 76 b

En avtale som begrenser agenten i hans handelsvirksomhet etter opphøret av kontraktsforholdet (konkurransesavtale) må skje skriftlig. Avtalen kan bare inngås for høyst to år regnet fra utløpet av kontraktstiden. Hovedmannen er forpliktet til å betale agenten en passende godtgjørelse for den tid konkurranseavtalen varer.

Hovedmannen kan inntil utløpet av kontraktsforholdet skriftlig si opp konkurranseavtalen med den virkning at han 6 måneder deretter er fri for forpliktelsen til å betale godtgjørelse.

Kravet på godtgjørelse bortfaller hvis agenturforholdet opphører av årsaker som kan bebreides agenten.

Hvis agenten sier opp agenturforholdet i henhold til § 76, 4. ledd, som følge av skyldig forhold fra hovedmannens side, kan agenten fri seg fra konkurranseavtalen ved skriftlig å gi melding herom til hovedmannen, senest innen 1 måned etter oppsigelsen.

§ 76 b

En mellem parterne truffet aftale om konkurrenceforbud (konkurrenceklausul) for handelsagenten må ikke gøres gældende mod handelsagenten for længre tid end 2 år efter agenturaftalens ophør.

§ 76 b

Ett mellan parterna träffat avtal om konkurrensförbud (konkurrensklausul) för handelsagenten avseende tiden efter agenturavtalets upphörande må icke göras gällande mot handelsagenten under längre tid än två år efter avtalets upphörande.

TILLÄGG 2

Kommentar till förslaget till ändring av den norska lagstiftningen om handelsagentur

(Utarbetad av Norske agents landsforbund)

Generelle bemerkninger

Lov om kommisjon, handelsagentur og handelsreisende av 30. juni 1916 nr. 1, har ikke vært undergitt forandringer siden den ble vedtatt. Handelen har imidlertid utviklet seg og agentene er på mange områder trukket ster-

kere inn i varedistribusjonen. Utviklingen har ledet til at det er oppstått nye forhold som ikke er omhandlet i loven. Det kan være grunn til å få gitt uttrykk i loven for de nye tanker og idéer som praksis og kutyme har slått fast.

Det er også et berettiget og naturlig krav at agentene må få en sterkere rettsbeskyttelse overfor hovedmannen. På dette området er loven inspirert av de nye strømninger i Europa som har fått sitt uttrykk bl. a. i den sveitsiske agenturlov av 1949 og den vesttyske av 1953.

Det er ingen urimelig tanke at agentens stilling blir sterkere. Det er ingen beskyttelse av sosiallovgivningens karakter som tilstrebes når lovforslaget gir agenten rett til erstatning ved agenturforholdets opphør. Det er som det sies i kommentarene til den sveitsiske agenturloven spørsmål om »en avfinning for den av agenten skapte kundestokk som ved kontraktens opphør forblir hos hovedmannen».

Lovforslaget gir ikke slipp på hovedprinsippet om at partene som begge er selvstendige næringsdrivende kan treffe den avtale som forholdet tilsier, men nettopp på grunn av det særegne forhold som agenten ofte står i til hovedmannen er det naturlig å gjøre enkelte bestemmelser tvingende. I denne forbindelse bør man ha for øye at agenten eier sin egen forretning, men at han ikke eier agenturet i vanlig forstand. Agenturet innebærer en verdi både på hovedmannens og agentens hender. Det synes lite rimelig at oppdragsgiveren skal kunne skalte og valte med disse verdier uten at også agentens berettigede interesser tas vare på.

I enkelte paragrafer i endringsforslaget slås fast forhold av praktisk art og som kan betegnes som en justering av de faktiske forhold. Norske agents landsforbund har også hatt for øye de endringsforslag som er fremsatt av Nordisk handelsreisendeunion.

Til § 71

§ 71 bestemmer at en agent som er varig representant for hovedmannen har rett til provisjonsnota ved begynnelsen av hvert kalenderhalvår.

N.A.L. mener det stemmer bedre med gjeldende praksis å endre dette til kvartalsoppgjør.

Det står videre i § 71:

Er der i løpet av samme tid sluttet salg som først senere skal oppfylles, skal de anføres i provisjonsnotaen uten at provisjon godskrives. Er grunnen til, at provisjonen av et salg ikke godskrives, av forbigående art, skal salget optas eller anføres påny i den følgende provisjonsnota.

N.A.L. mener at det ikke er behov for bestemmelsen, og at den heller ikke stemmer med praksis.

De handelsreisende har fremsatt forslag om at provisjonsnota skal gis hver måned og videre at de handelsreisende skal ha adgang til å se hovedmannens bøker.

N.A.L. finner ikke at det er noe grunnlag for å lovfeste reglene om provisjonsnota hver måned og den finner at kravet om adgang til å se hoved-

mannens bøker kan virke uheldig. Slike regler er riktignok innført i den tyske og sveitsiske lov, men N.A.L. mener at det i vårt land ikke er tilstrekkelig behov for en tilsvarende regel. Kommer man så langt at det blir retts-sak om provisjon vil opplysningene i alle tilfelle kunne fremskaffes.

Til § 73

Agentens primære funksjon er å oppta ordres. I tillegg hertil avtaler partene ofte at agenten skal overta andre funksjoner. I stor utstrekning dreier det seg om oppgaver som normalt tilligger oppdragsgiveren, men som det vil være praktisk at agenten utfører. De utgifter som er forbundet med dette skal hovedmannen betale.

Så langt følger man også den tidligere lovtekst, men det foreslås et tillegg for å gjøre lovteksten mer uttømmende, idet det i første ledd er tilføyet at man skal ha krav på særskilt godtgjørelse for ytelser som man utfører. Det er her valgt en felles betegnelse for å markere den utvikling, som er foregått på dette område og tillegget innebærer bl. a. at agenten skal ha særskilt betaling for f. eks. utkjøring av varer eller for medvirkning til reklame-tiltak. Forslaget bryter ikke prinsippet om at partene kan inkalkulere det hele i provisjonen.

Den omstendighet at agenten får inkassofullmakt er så spesiell at N.A.L. mener dette forhold bør nevnes særskilt for å lede tanken hen på at det for dette forholds vedkommende skal fastsettes særskilt provisjon.

N.A.L. foreslår videre at agenten skal ha særskilt godtgjørelse hvis han påtar seg å stå ansvarlig for riktig oppfyllelse av en forretning (delcredere). Dette krav kan ikke på forhånd fraskrives og avtalen om delcredere skal skje skriftlig. Agentstanden mener at det stort sett er uheldig at agenten skal stå delcredere. Det er normalt et forhold som ligger utenfor en agents virksomhet. Det bør helt klart fremgå at agenten skal ha særskilt godtgjørelse.

Til § 74

De alminnelig anerkjente rettsregler om tilbakeholdsrett er slått fast i loven av 1916 og forslaget gjør ingen endringer for så vidt, men det tilføyes at tilbakeholdsretten også gjelder varer som agenten har på lager for hovedmannen. Det er ikke ualminnelig at agenten har varer i konsignasjon for hovedmannen og tilbakeholdsretten bør selvsagt kunne gjøres gjeldende for disse varer. Hvis agenten har inkassofullmakt er det også naturlig at tilbakeholdsretten omfatter de beløp agenten i kraft av inkassofullmakt har innkrevet fra tredjemann. Det er videre en viktig bestemmelse i forslaget at agenten ikke på forhånd kan gi avkall på tilbakeholdsretten.

Til § 76

Det er en betydelig nyskapning i endringsforslaget, at der i likhet med den sveitsiske og tyske lov foreslås tvingende bestemmelse om oppsigelsesfrist. Bestemmelsen tar ikke ensidig sikte på å beskytte agenten. Det er av like

stor betydning for hovedmannen å få en områdnings tid. Oppsigelsesfristen gjelder bare hvis agenten er varig representant for hovedmannen. Fristen er — i løpet av de 2 første år av agenturforholdet — fastsatt til 6 uker fra utløpet av en kalendermåned, og etter 2 år er den fastsatt til 3 måneder fra slutten av et kvartal.

Selv om man lovfester ufravikelige bestemmelser om oppsigelsesfrist bør man ha en bestemmelse som ikke ubetinget låser det hele fast. Den sveitsiske og den tyske agenturlov gir adgang til oppløsning av kontrakten uten noen frist »aus wichtigen Gründen». Det norske endringsforslaget foreslår nå en annen uttrykksmåte, nemlig »hvis det ville virke urimelig overfor ham at agenturforholdet fortsatte». Som eksempel på hva man kan vente seg faller inn under begrepet, kan nevnes drikkfeldighet eller forsømmelse av pliktene ved lengre fravær eller ved konkurs.

Til § 76 a

Bestemmelsene i denne paragraf er den mest vidtgående nyskapning i forslaget. Agenten vil i visse tilfelle ha krav på erstatning eller en godtgjørelse etter agenturforholdets opphør.

Det må fortone seg som høyst urimelig at en agent som har arbeidet i årevis for hovedmannen og har opparbeidet en stor kundekrets skal kunne risikere å bli sagt opp uten noen form for godtgjørelse. Det er etter N.A.L.s mening en sikker oppfatning i vårt samfunn i dag og spesielt innen handelskretser at agents kundekrets representerer en verdi for ham. Det er hans innsats som har skapt denne goodwill-verdi. Her ligger en vesentlig del av agentens kapital. Vi har i de senere år sett en rekke tilfelle hvor hovedmannen har fulgt de linjer som nå søkes lovfestet.

Det er heller ikke nye tanker i og for seg som her kommer frem, det er en alminnelig oppfatning i flere vesteuropeiske land. I den sveitsiske og den tyske agenturlovgivning er prinsippet slått fast. Etter fransk oppfatning tilhører kundekretsen agenten og representerer for ham en goodwill-verdi som han kan selge.

Forslaget gir ikke agenten en ubetinget rett. Det forutsetter at agenten har utvidet hovedmannens kundekrets, men forslaget tilsier også at erstatningen skal gis hvis agenten har bedret hovedmannens konkurransemessige stilling. Det siktes her til forhold hvor agenten har klart å opprettholde både kundekrets og salg i en tid hvor hovedmannens konkurrenter og markedet forøvrig har vist en nedadgående tendens. Men selv om forholdet ligger slik til rette er det tross alt en betingelse at hovedmannen skal ha oppnådd fordeler etter kontraktsforholdets opphør. Bevisplikten tilligger agenten.

Det er ikke et urimelig beløp agenten på denne måte skal ha krav på. Godtgjørelsen skal vanligvis ikke være høyere enn 1 års agentprovisjon. Men den kan settes høyere, særlig hvis agenturforholdet har vart lenge.

Også for erstatningens vedkommende er det foreslått en sikkerhetsventil, idet kravet bortfaller hvis agenturforholdet opphører av årsaker som kan bebreides agenten. Kravet bortfaller også hvis handelsagenten selv sier

opp kontrakten, dog unntatt hvis hovedmannens forhold har gitt foranledning hertil.

Også bestemmelsen om erstatning er tvingende for så vidt som de ikke kan fravikes på forhånd.

Til § 76 b

Den siste nyskapning i N.A.L.s forslag er inntatt i § 76 b. Det dreier seg her om såkalte konkurranseforbud eller konkurranseavtaler. Det forekommer at agentkontrakten begrenser agenten i hans handelsvirksomhet etter opphøret av kontraktsforholdet. Slike avtaler kan virke ytterst urimelige og uheldige. De kan i visse tilfelle virke slik at agenten faktisk blir stavnsbundet og ikke kan endre et agenturforhold.

N.A.L. har foreslått at slike avtaler må skje skriftlig og at de bare kan inngås for høyst 2 år regnet fra utløpet av kontraktstiden. Også her foreslås at hovedmannen bør forpliktes til å betale handelsagenten passende godtgjørelse for den tid konkurranseavtalen varer. En slik godtgjørelse er ikke begrenset til 1 års provisjon som i § 76 a.

Det kan virke urimelig hvis hovedmannen ikke kan fri seg fra en slik bestemmelse og det er derfor tatt inn forslag om at hovedmannen inntil utløpet av kontraktsforholdet kan si opp konkurranseavtalen med den virkning at han 6 måneder deretter er fri for forpliktelsen til å betale godtgjørelse. Også her er en sikkerhetsventil inntatt. Godtgjørelsen bortfaller hvis agenturforholdet opphører av årsaker som kan bebreides agenten.

På den annen side kan agenten fri seg ved skriftlig å gi melding til hovedmannen senest en måned etter oppsigelsen, hvis det er skyldig forhold fra hovedmannens side.

Det kan i denne forbindelse nevnes at tilsvarende regler finnes i den tyske og sveitsiske lov.

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****Nordisk handelsreisende union:**

Innledningsvis vil vi opplyse: Nordisk handelsreisende union representerer følgende forbund: Danmarks aktive Handelsrejsende/Foreningen av 1901, Myyntimiehet r.y., Norges handelsreisendes landsforbund, Norges salgsrepresentanters forbund, Föreningen Sveriges aktiva handelsresande, Sveriges handelsresandeförbund.

Nordisk Handelsreisende Union representerer således samtlige handelsreisende og salgsrepresentantorganisasjoner i Danmark, Finland, Norge og Sverige med tilsammen 23 000 medlemmer.

Vi har gått igjennom det forslag til revisjon av enkelte paragrafer som er fremlagt av de danske, norske og svenske handelsagentforbund.

Vi kan tiltre endel av forslagene, men ikke alle. Da vi er av den oppfatning at en revisjon også bør omfatte andre paragrafer som f.eks. § 68, 69, 70, 87, finner vi her ikke grunn til å gå nærmere inn på de foreslåtte endringer.

Vi slutter oss helt og fullt til herrene Holger Eriksens, Harras Kyttäs og Erling Wikborgs forslag til Det Nordiske Råd om at en revisjon av kommisjonsloven ikke bør begrenses til en revisjon av et enkelt avsnitt, men omfatte hele loven.

I likhet med de forannevnte forslagsstillere, tillater vi oss å anmode Det Nordiske Råd å anbefale for de respektive lands regjeringer at man nå sammen tar opp til behandling spørsmålet om en fullstendig revisjon av lov om kommisjon, handelsagentur og handelsreisende.

Oslo, 27. oktober 1961

Nordisk handelsreisende union

Frithjof Wahl

President

A. Bjarøy

Gen. sekretær

D a n m a r k

Justitsministeriet:

— — — skal man — — — meddele, at spørgsmålet om revision af kommiss-lovgivningen på ny har været drøftet på justitsministermødet den 18.—19. ja-

15—610520. *Nordiska rådet.*

nuar 1962. Det blev her oplyst, at der i Finland er nedsat en komité med henblik på udarbejdelse af udkast til en kommissionslov. Det er justitsministeriets hensigt at udpege en eller to sagkyndige, som bl. a. skal stå til rådighed for den finske komité ved meddelelse af oplysninger om gældende dansk ret m. v. I forbindelse med det samarbejde, der således vil blive etableret, vil spørgsmålet om eventuelle ændringer i den gældende danske lov kunne optages til overvejelse.

København, den 24. januar 1962

P. m. v.

(*sign.*)

Handelsministeriet har i skrivelse den 16 november 1961 meddelat, at det »intet har at bemærke til» forslaget.

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation:

Som svar på Nordisk Råds skrivelser af 25.9.1961 og 8.1.1962 om et forslag om revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende skal Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation efter foretaget undersøgelse bekræfte, at der inden for de handelsrejsendes organisationer samt inden for Danske Importagenters Forening er betydelig interesse for at få gennemført en revision af denne lovgivning.

Det er imidlertid Den danske Handelsstands Fællesrepræsentations opfattelse, at en ændring af lovgivningen på dette område på nuværende tidspunkt vil kunne være uheldig set ud fra danske synspunkter, såfremt den gennemføres, forinden man har klarhed over, hvorvidt Danmarks ansøgning om medlemskab af Rom-unionen vil blive imødekommet, og om dette vil medføre pligt for Danmark til at harmonisere sin lovgivning med lovgivningen i de andre lande inden for det europæiske fællesskab.

Fællesrepræsentationen kan derfor tilslutte sig, at der optages et forbedrende nordisk revisionsarbejde af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende ud fra den forudsætning, at der ikke gennemføres nogen ny lovgivning her i landet, før ovennævnte problemer i forbindelse med Danmarks ansøgning om medlemskab af det europæiske fællesskab er afklaret.

København, den 13. februar 1962

Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation

Chr. Saugman

B. Høegh-Guldberg

Kontor- og Handelsfagenes Arbejdsgiverforening:

Vi har — — — foretaget undersøgelser inden for vor medlemskreds, men disse undersøgelser har ikke givet os grundlag for at fremsætte udtalelser af nogen som helst betydning, udover at vi ikke kan overse, om Danmarks eventuelle tilslutning til Rom-traktaten kan komme til at indvirke på den heromhandlede lovgivning. Vi går imidlertid ud fra, at Nordisk Råd i forvejen har sin opmærksomhed henledt på dette spørgsmål.

København, den 15. februar 1962

Vilner

Danmarks aktive Handelsreisende, Foreningen af 1901:

Vi har sammen med de øvrige nordiske landes repræsentanter i Nordisk Handelsrejsende Union drøftet sagen og er kommet til det resultat, at vi helt og fuldt kan slutte os til d'herrer Holger Eriksens, Harras Kyttäs og Erling Wikborgs forslag til Det Nordiske Råd om, at en revision af kommissionsloven ikke bør begrænses til revision af et enkelt afsnit, men omfatte hele loven.

I lighed med de forannævnte forslagsstillere, tillader vi os at anmode Det Nordiske Råd om at anbefale de respektive landes regeringer, at man nu samlet tager spørgsmålet om en fuldstændig revision af loven om kommission, handelsagentur og handelsrejsende op til behandling.

København, den 7. november 1961

Danmarks aktive Handelsrejsende
Foreningen af 1901

Knud Petersen

Landsformand

F i n l a n d**Handels- och industriministeriet¹:**

Betydelsen av enhetliga bestämmelser anslutande till handeln olika länder emellan har redan tidigare i olika sammanhang konstaterats, och som första steg för uppnående av detta mål är samarbetet mellan de nordiska länderna. Förslaget, som uppgjorts till Nordiska rådets möte, baserar sig på en ändring av gällande bestämmelser, varför Finlands deltagande i det föreslagna samarbetet skulle ske på en annan grund än Norges, Sveriges och Danmarks, vilka länder redan från förut har lagstiftning angående området i fråga.

Utän att redan i detta skede gå in på några detaljer i saken eller beröra

uppgjorda ändringsförslag anser ministeriet det vara av vikt, att Finland deltar i ovannämnda utvecklingsarbete rörande lagstiftning om kommission, handelsagentur och handelsresande, emedan hos oss en lagstiftning, som eventuellt i sinom tid kommer att ges i detta område, troligen i väsentlig grad skulle komma att följa riktlinjer godtagna i de övriga nordiska länderna.

Helsingfors den 30 oktober 1961

Handels- och industriminister *Ilmari Hustich*

T. f. äldre regeringssekreterare *Tauno Heikonen*

Keskuskauppakamari — Centralhandelskammaren¹:

Enligt finsk lag kännetecknas de avtal, vilka går ut på fullgörande av en arbetsprestation, därav, att den ena kontrahenten, ombudet eller sysslomannen, förbinder sig att för den andras, uppdragsgivarens, räkning handla eller syssla i visst avseende utan att därigenom inträda i den sistnämndas företag och underordnas denne. 1734 års lag, handelsbalkens 18 kapitel, innehåller stadganden om dylika ombuds- eller sysslomän. Dessa stadganden är fortfarande oförändrade i kraft. Det är därför förståeligt, att de lämnar tämligen knapphändiga anvisningar särskilt för bedömande av nutida handelsagenters kompetens att representera sina huvudmän eller huvudmannens och ombudets inbördes rättigheter och skyldigheter. I handelsbalkens 18 kapitel ingår dessutom inga bestämmelser om de specifikt handelsrättsliga ombuden: kommissionär, handelsagent eller handelsresande. I några speciallagar förekommer vissa spridda stadganden om dylika ombuds verksamhet. En speciallag i denna sak saknas helt hos oss. En dylik lag har redan länge varit i kraft bl. a. i Danmark, Norge och Sverige.

Det ifrågavarande medlemsförslaget till Nordiska rådets 10:e session avser en gemensam revision av lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande i Danmark, Norge och Sverige. Enär det i Finland inte förefinnes någon motsvarande speciallag, berör detta revisionsarbete inte oss direkt.

Centralhandelskammaren förbereder för närvarande en proposition till statsrådet, enligt vilken en kommitté skulle tillsättas för att även i Finland få till stånd en lagstiftning på detta område. Det är önskvärt, att Finland noggrant följer med alla åtgärder för vidare utvecklande av ifrågavarande lagar i de övriga nordiska länderna.

Helsingfors den 16 november 1961

För Centralhandelskammaren

Matti Virkkunen

Ordförande

Sakari Yrjönen

Bitr. ombudsman

¹ Yttrandet översatt från finska.

Suomen tukkukauppiain liitto (Finlands grossistförbund)¹:

Finlands lagstiftning saknar för närvarande en speciell lag om kommission, agentur och handelsresande. Knapphändiga stadganden angående dessa obligationsrättsliga förhållanden ingår i 18 kapitlet i 1734 års handelsbalk och i lagen av år 1929 om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område. Medan näringsverksamheten och särskilt handeln blir livligare och de ekonomiska relationerna allt mångsidigare samt servicenäringarnas betydelse växer, har motsvarande lagstiftning blivit efter i utvecklingen. De ovan nämnda knapphändiga stadgandena är ej längre tillfyllest och motsvarar icke heller gällande kommersiella sedvanor. Sveriges, Norges och Danmarks över 40 år gamla lagar om kommission, agentur och handelsresande förslår ej heller till att tillgodose vår tids mångsidiga affärsverksamhets behov, även om de är mycket fullständigare än motsvarande stadganden i Finland.

Då den internationella handeln frigives och utvecklas, blir avfattandet av lagstiftningen om agentförhållanden i en tidsenlig form nödvändigare än förut. I Finland har nyligen en kommitté omsider tillsatts för att planera en egentlig köplag och sålunda ersätta de på 1734 års lag grundade stadgandena om handeln med lösöre med en lagstiftning, motsvarande de krav nutidens mångsidiga handel ställer. I konsekvens härmed borde man nu jämväl utarbeta en lag om kommission, agentur och handelsresande. Beredningen av denna lag kunde mycket väl försiggå såsom ett samnordiskt arbete. Undertecknad organisation emotser, att till detta lagstiftningsarbete kallas eller att vid detsamma annars i tillräcklig grad höres representanter såväl för agentkretsarna som för partihandeln och övriga importörer.

Helsingfors den 30 oktober 1961

Finlands grossistförbund

Jouko Paakkanen

Liiketyöntäjain keskusliitto (Affärsarbetsgivarnas centralförbund)¹:

I vårt land existerar icke någon lag av den beskaffenhet initiativet avser. Sålunda skulle initiativets godkännande för vårt lands vidkommande innebära mera vittgående åtgärder än beträffande de skandinaviska länderna, nämligen lagens stiftande i stället för dess revidering. Vår rätt har hittills på det ifrågavarande området kommit till rätta utan någon skriven lag, enbart med stöd av rättspraxis och handelssed.

Då initiativet icke omfattar stadganden om i arbetsförhållande varande handelsresande (ex. 86 § i gällande svensk lag) och då det icke annars heller berör i arbetsförhållande varande personer, anser undertecknat centralförbund, vars verksamhetskrets omfattar frågor i anslutning till arbetsavtal

¹ Ylltrandet översatt från finska.

för arbetstagare underställda arbetsgivarens ledning och uppsikt, sig icke kunna avge utlåtande med anledning av initiativet.

Vi önskar dock fästa uppmärksamheten på att reglementering av i arbetsförhållande varande handelsresandes och hans arbetsgivares rättsliga förhållande kan ge upphov till vissa sådana spörsmål, vilka t. ex. i Sverige icke kommer fram, emedan hos oss en särskild lag om arbetsavtal är gällande.

Helsingfors den 1 november 1961

Affärsarbetsgivarnas centralförbund r. f.

Veikko Pesonius

Ulkomaankaupan agenttiliitto — Utrikeshandelns agentförbund¹:

Frågan har varit under behandling vid styrelsemötet av The Federation of Nordic Commercial Agents benämnda organisation i Stockholm den 13—14.10.1961, vari medlemsorganisationerna, d. v. s. Svenska handelsagenters förening, Norske agents landsforbund, Danske Importagents Forening samt Utrikeshandelns agentförbund, var representerade. Vid mötet konstaterades enhälligt, att frågan om den gemensamma nordiska lagstiftningen är av ytterst brådskande natur, och fastän en internationell agentlag är under arbete, konstaterades, att tillkomsten av densamma dock ännu kommer att ta så lång tid, att det är fullt skäl att få till stånd en gemensam nordisk agentlag.

Vid mötet konstaterades även, att det skulle finnas orsak att överväga frågan, om det inte vore sakligt att få till stånd skilda lagar för handelsresande och agenturer, ty i många principiella punkter skiljer sig dessa verksamhetsområden märkbart från varandra.

Angående förslaget, som bifogats till begäran om utlåtande, kan vi konstatera, att beträffande paragraferna 71, 73 och 74 finns det ingenting att tillägga utöver Sveriges förslag, vilket således borde följas och vilket enligt vår åsikt är fullt sakligt. Angående paragraf 76 borde i första momentet Sveriges förslag följas, och i sagda paragrafs andra moment borde innehållas 3 momentet i Norges förslag, vilket lyder som följer:

Hovedmann og agent kan avtale lengre frist. Avtalt oppsigelsesfrist må være lik for begge parter. I motsatt fall gjelder den lengste frist.

Till 3 moment i sagda paragraf borde tas det 4 momentet i Norges förslag som lyder:

Agenturforholdet kan av en av partene sies opp uten hinder av oppsigelsesfrist, hvis det ville virke urimelig overfor ham at agenturforholdet fortsatte.

¹ Yttrandet översatt från finska.

Ifråga om paragraf 76 a borde man följa Sveriges förslag. Ifråga om paragraf 76 b borde man följa 1 momentet i Norges förslag och till nytt moment borde man få en bestämmelse som lyder:

Ifall konkurrensförbudet göres gällande, är agenten berättigad till ersättning, såvida agenten icke bär skuld till agenturavtalets upphörande.

Denna bestämmelse skulle komma i stället för den sista meningen i första momentet av Norges förslag.

Till slut önskar vi påpeka, att såsom känt finns det i Finland inte någon lag som berör agenturförhållandet. Stiftandet av en sådan lag skulle vara mycket nödvändigt, och kommer undertecknat förbund att göra en hemställan till vederbörande myndigheter i saken.

Helsingfors den 30 oktober 1961

Ulkomaankaupan agenttiliitto — Utrikeshandelns agenturförbund r. y.

Arno von Pfaler

Ordförande

Aaro Koskenjaakko

Ombudsman

N o r g e

Justis- og politidepartementet:

Spørsmålet om en revisjon av kommisjonsloven ble på nytt drøftet på det nordiske justisministermøte i Oslo 18. og 19. januar 1962. Det blev opplyst at Finnland — som ikke har noen egen kommisjonslov — nå har nedsett en komité med oppdrag å utarbeide utkast til slik lov. Justisministrene ble enige om at de øvrige land skal utpeke en eller to sakkyndige, som skal stå til rådighet for den finske komité for så vidt angår opplysninger om gjeldende rett m. v. I forbindelse med det samarbeid som således vil bli etablert, skal de oppnevnte sakkyndige også vurdere om det er behov for en revisjon av de fellesnordiske kommisjonslover, jfr. særlig de henstillinger som er kommet fra agentens yrkesorganisasjoner.

Oslo, 3. februar 1962

Carl Stabel

S v e r i g e

Socialstyrelsen:

— — — det torde vara vanskligt att på grundval enbart av de i remissakten lämnade uppgifterna ingå på någon närmare bedömning av behovet

av en revision av kommissionslagens bestämmelser i av förslagsställarna angiven riktning. Frågan torde för övrigt förutsätta en så pass ingående kännedom om verksamhet av ifrågavarande slag, att den till väsentliga delar faller utom socialstyrelsens bedömande. Någon anledning att motsätta sig en utredning i frågan har styrelsen icke.

Helt allmänt kan det konstateras, att de i *Tillägg 1* intagna bestämmelserna grundas på det uppgivna förhållandet, att handelsresande och handelsagenter i vissa avseenden står i beroendeställning till huvudmannen, även om denna beroendeställning icke direkt grundas på något anställningsförhållande. Med hänsyn härtill och då man enligt vad som uppgivits i kommentarerna till de norska bestämmelserna avsett, att en del bestämmelser skall göras tvingande torde ändringsförslagen kunna betecknas som ett slag av skyddslagstiftning. Även om en sådan skyddslagstiftning icke är av arbetsrättslig natur, är de arbetsrättsliga förhållandena för ifrågavarande yrkeskategorier likväl av viss betydelse i förevarande sammanhang, eftersom möjligheterna att avtalsvägen hävda sina intressen i viss mån är beroende därav. Ur dessa synpunkter och då frågan om behovet av de föreslagna ändringarna givetvis är i viss mån avhängigt av hur de berörda kategorierna f. n. är organiserade kan det vara motiverat att i förevarande sammanhang lämna en redogörelse för hithörande förhållanden i den mån de framgår av för förlikningsmannaexpeditionen tillgängliga avtal etc.

Enligt 65 § kommissionslagen skall med handelsagent avses den, som åtagit sig uppdrag att för annans (huvudmannens) räkning verka för avsättning av varor genom att upptaga köpeanbud (order) till huvudmannen eller att i dennes namn sluta försäljningsavtal och som icke är anställd i huvudmannens tjänst utan driver verksamheten såsom självständig yrkesidkare med eget kontor eller annan egen lokal för sin rörelse, dit meddelanden angående denna kan sändas.

Enligt 85 § lagen skall med handelsresande avses den, som åtagit sig uppdrag att för en köpmans räkning resa från ort till annan och därvid, genom upptagande av köpeanbud (order) till huvudmannen eller slutande av försäljningsavtal i dennes namn, verka för avsättning av varor, som icke medföras å resan. I 86 § finnes bestämmelser som reglerar rättsförhållandet mellan huvudmannen och handelsresanden för det fall handelsresanden är anställd i huvudmannens tjänst, medan 87 § reglerar förhållandena, där sådant anställningsförhållande icke föreligger.

Genom lagar, som utfärdades den 27 april 1945, vidtogs sådana ändringar i förenings- och förhandlingsrättslagen, lagen om medling i arbetstvister, lagen om kollektivavtal och lagen om arbetsdomstol, att vid tillämpningen av vederbörande lag skulle såsom arbetstagare avses även den som, utan att anställningsförhållande föreligger, utför arbete för annans räkning och därvid till denne intager en beroende ställning av väsentligen samma art som en arbetstagare till arbetsgivaren. Dylika personer eller grupper av personer har man kallat beroende uppdragstagare. Den legala utvidgningen av arbetstagarebegreppet skedde sålunda på arbetsfredslagstiftningens område men icke i fråga om den sociala skyddslagstiftningen. En inom andra kammaren väckt motion (1949 II:43) angående utsträckt tillämpning av den till arbetsrätten hörande skyddslagstiftningen vann ej riksdagens bifall.

Det torde stå ganska klart, att 1945 års lagändringar i arbetsfredslagstiftningen givit de beroende uppdragstagarna och deras organisationer vissa ökade möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden. Icke oväsentliga grupper av beroende uppdragstagare har slutit kollektivavtal som arbetstagare.

Svenska handelsagenters förening förekommer enligt vad socialstyrelsens förlikningsmannarexpedition har sig bekant icke bland de organisationer, som har att företräda sina medlemmar vid förhandlingar rörande anställningsvillkor etc. Medlemmar av denna förening torde som regel icke vara att anse såsom beroende uppdragstagare och överhuvudtaget icke som arbetstagare.

Handelsresande torde däremot i regel vara att betrakta såsom arbetstagare. Svenska industritjänstemannaförbundet har träffat ett stort antal kollektivavtal med skilda arbetsgivareorganisationer, vilka avtal som regel omfattar även de till vederbörande industriföretags försäljningsorganisation hörande handelsresandena. Föreningen Sveriges aktiva handelsresande är en organisation, som enligt sina stadgar har till ändamål att sammansluta medlemmar av Sveriges handelsresandekår inom en självständig förening med uppgift att bl. a. tillvarata medlemmarnas ekonomiska och sociala intressen. Den omfattar cirka 6 000 medlemmar. Redan år 1937 inleddes förhandlingar mellan denna förening och Svenska arbetsgivareföreningen i avsikt att få till stånd en uppgörelse om en vägledning vid uppgörande av anställningskontrakt för handelsresande. 1948 nåddes en dylik överenskommelse. »Vägledningen» har kompletterats med en kommentar från parterna å ömse sidor, som i själva verket innefattar ett normalkontrakt, som huvudorganisationerna rekommenderat. Efter överläggningar mellan huvudorganisationerna under åren 1958 och 1959 har »vägledningen» reviderats och nytryckts 1960. Särskilda kontraktsbestämmelser förutsattes för semesterrett och sjukförmåner. Kontraktet innehåller bl. a. även frågor om uppsägningstid och behandling av tvister. De bestämmelser i »vägledningen» som kan vara av intresse i detta sammanhang avser närmast konkurrensförhållanden, uppsägning och tvister.

I frågan om konkurrerande verksamhet bestämmes, att representanten icke får utan företagets skriftliga medgivande åtaga sig tjänst eller uppdrag, som innefattar med företaget konkurrerande verksamhet eller som kan menligt inverka på hans möjligheter att fullgöra tjänsten hos företaget. Representanten skall förbinda sig att varken under anställningstiden eller därefter för obehöriga yppa något, varom han fått kännedom på grund av anställning hos företaget och som företaget kan anses ha ett berättigat intresse av att hemlighålla.

Uppsägning av kontrakt skall ske skriftligen minst tre månader före avtalstidens utgång, dock att efter en anställningstid av tio år uppsägningstiden skall vara sex månader. Sker ej uppsägning på detta sätt förlängs kontraktet ett år i taget. En modifierad version av denna bestämmelse kan också användas.

Frågan om behandling av tvister rörande kontraktet behandlas i olika förslag. Enligt det ena förslaget skall tvist, som icke löses genom överläggning direkt mellan parterna eller deras representanter, hänskjutas till förhandling mellan parternas organisationer och i sista hand avgöras av skiljemän enligt lag. Enligt det andra förslaget skall part som vill hänskjuta tvist till domstol inge stämningsansökan inom två månader från förhandlingens avslutande.

Göta Rosén

Ingvär Höjer

15†—610520. Nordiska rådet.

Kommerskollegium:

Från de nordiska handelsagenternas och handelsresandenas sammanslutningar ha önskemål framförts om revision av de bestämmelser i kommissionslagen som avse frågor om handelsagentur och handelsresande.

Med hänsyn till den utveckling på handelns område, som skett sedan nu gällande kommissionslag trädde i kraft för snart 50 år sedan, synes det kollegium naturligt att lagbestämmelserna överses. I likhet med förslagsställarna inom Nordiska rådet anser kollegium, att översynen bör avse hela kommissionslagen.

Stockholm den 15 november 1961

Anders Lindstedt

Jon Hanson

Svea hovrätt:

Hovrätten kan icke på grundval av de remisshandlingar, vilka blivit tillställda hovrätten, uttala sig om behovet av att revidera den ifrågavarande lagstiftningen. Skulle det emellertid visa sig att sådant behov föreligger, är det angeläget att lagstiftningen såvitt möjligt blir likformig i samtliga nordiska länder.

Stockholm den 30 oktober 1961

På hovrättens vägnar:

Herman Zetterberg

Per-Arnold Åström

Sveriges industriförbund:

För den svenska industrins del synes behov av en revision av kommissionslagen icke föreligga. Ej heller synes förbundet vad som anföres i förslaget utgöra en tillräcklig motivering för en sådan revision. Lagstiftningens dispositiva karaktär torde i erforderlig utsträckning möjliggöra en önskvärd anpassning till växlande förhållanden. Mot bakgrunden härav kan förbundet för sin del icke tillstyrka det remitterade förslaget.

Därest en översyn av ifrågavarande lagstiftning likväl anses böra komma till stånd, förutsätter förbundet, att — såsom förslagsställarna synes ha avsett — frågan blir föremål för en förutsättningslös utredning i en allsidigt sammansatt kommitté. Med hänsyn härtill anser förbundet sig sakna skäl

att nu redovisa sin uppfattning om de vid förslaget fogade utkasterna till lagändringar.

Stockholm den 16 november 1961

Sveriges industriförbund

K. Söderberg

Örjan Grundén

Svenska arbetsgivareföreningen har i skrivelse den 22 november 1961 meddelat, att den som eget yttrande önskar åberopa Sveriges industriförbunds yttrande (se ovan).

Sveriges grossistförbund:

I framställningen erinras om att några mer betydande ändringar icke skett av berörda lagstiftning under de cirka 45 år densamma varit gällande. Under denna tidrymd har däremot en stark utveckling skett av handelsutbytet mellan såväl de nordiska länderna inbördes som dessa och övriga länder. Handelskutym och rättsuppfattningar har ändrats och handelsagenter och handelsresande spelar nu en större roll än vid tidpunkten för lagarnas tillkomst.

Även om berörda förhållanden i och för sig kan ge anledning att överväga en översyn av lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande ger dock de synpunkter, som förslagsställarna i övrigt framfört, icke tillräckligt underlag för bedömandet av om en sådan översyn är påkallad. Vårt förbund har för sin del gjort underhandsförfrågningar härom hos de till förbundet anslutna branschföreningarna. Svaresresultatet har emellertid icke givit vid handen, att en revision av lagstiftningen skulle vara påkallad med hänsyn till de intressen, dessa föreningar representerar. Någon tvekan synes emellertid icke böra råda om att en översyn, om denna kommer till stånd, ej bör inskränkas till bestämmelserna om handelsagenter utan — såsom även förslagsställarna hävdade — omfatta lagen i dess helhet. Ett nära samband råder nämligen mellan de olika rättsområden, som inrymmer i lagstiftningen.

De konkreta revisionsförslag, som åberopas i den remitterade framställningen och bifogats denna, avser uteslutande de bestämmelser om handelsagentur, som återfinns under tredje kapitlet i 1914 års svenska lag. De innebär en utvidgning och komplettering av denna med regler, som delvis föreslås få tvingande natur. Utan att i detta sammanhang taga ställning till de av de nordiska agentföreningarna framförda förslagen vill vi framhålla, att dessa berör frågor av rätt betydande principiellt intresse.

Det torde sålunda å ena sidan kunna hävdas, att avtal om agentur ofta utformas på ett knapphändigt sätt och att därför oklarhet kan förekomma parterna emellan om vad som bör gälla t. ex. när avtalet upphör att gälla. Å andra sidan kan det med skäl resas betänkligheter emot att införa tvingande bestämmelser i en speciallagstiftning, som reglerar förhållandet mellan självständiga företagare. Det kan också i detta sammanhang framhållas, att praxis vid utformningen av överenskommelser om handelsagentur bör ha fått en viss stadga genom att de nordiska handelsagentföreningarna utarbetat normalkontrakt, vilka är avsedda som vägledning vid träffandet av dylika avtal. Internationella handelskammaren har även nyligen utgivit en vägledande skrift i ämnet med liknande syfte.

Oavsett dessa mera allmänna synpunkter anser vi det icke finnas anledning avstyrka, att frågan om en revision av lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande ytterligare övervägs. Självfallet är, att en eventuell utredning i ämnet bör ske i samarbete med övriga nordiska länder i syfte att vidmakthålla en enhetlig nordisk lagstiftning. Det finns emellertid skäl att överväga, om man icke i dagens läge bör på denna lagstiftningsfråga lägga mera vidsträckta internationella synpunkter. Sedan vårt land nyligen ansökt om associering till den gemensamma marknaden, kan vi inom överskådlig tid komma att stå inför förverkligandet av ett vidgat, ekonomiskt samarbete i Europa, innefattande även Sverige och andra nordiska länder. Ett realiserande av en sådan omfattande europeisk samverkan torde även komma att innebära strävanden efter närmare överensstämmelse mellan lagstiftningen på olika områden inom de länder, som för närvarande tillhör den gemensamma marknaden och de, som kan komma att anknytas till denna. Inför dessa utsikter kan det starkt ifrågasättas, huruvida icke med den föreslagna utredningen bör anstå, till dess närmare klarhet vunnits om förutsättningarna för ett vidgat internationellt samarbete på handelsrättens område.

Stockholm den 29 december 1961

Sveriges grossistförbund

Einar Kördel

B. Cedercrantz

Handelns arbetsgivareorganisation:

De spörsmål inom ifrågavarande lagstiftning, som organisationen kommer i kontakt med i sin dagliga verksamhet som arbetsgivareorganisation, berör av naturliga skäl i första hand handelsresandena och deras ställning i olika avseenden. Organisationen saknar därför anledning att kommentera de i förslaget redovisade ändringsyrkandena rörande handelsagenter.

Organisationens erfarenhet i övrigt och de speciella kontakter, som tagits i anslutning till denna remiss, ger heller icke vid handen, att det skulle före-

ligga något behov att nu göra en översyn av lagen i dess helhet. Snarare har framkommit att en revision, om den ändock kommer till stånd, borde framflyttas i tiden, till dess större klarhet vunnits rörande de internationella marknaderna och därmed sammanhängande lagstiftning.

Organisationen ber därför att för sin del få avstyrka förslaget om en revision.

Stockholm den 27 november 1961

Handelns arbetsgivareorganisation

Gunnar Nordholm

Svenska handelsagenters förening:

Det är i hög grad angeläget, att en revision snarast kommer till stånd. Genom de snabba strukturförändringar, som handeln för närvarande undergår och som accelereras genom integrationen i Europa, förekommer ett ökat antal uppsägningar av agenter. Uppsägningarna föranleds ofta av att huvudmannen startar tillverkning i agentens land eller etablerar ett dotterföretag för försäljning. Distribution och lagerhållning blir lättare, då tullarna faller bort. Vidare har fusionen av industrier medverkat till att minska antalet agenter. Många företag i USA har också påverkats i samma riktning av de europeiska integrationssträvandena. Några av de väsentligaste ändringsförslagen tager just sikte på agentens ställning vid en uppsägning. Mot en omedelbar revision av lagen har invänts, dels att man kan förvänta sig en internationell lag, dels att kommissionslagen i sin helhet borde ses över.

Vad den första invändningen beträffar har man visserligen inom den Internationella agentunionen påbörjat ett förslag till likalydande lag, men detta arbete, i vilket undertecknad Sjöman såsom representant för de nordiska agentföreningarna tager del, kommer med all säkerhet att ta mycket lång tid i anspråk på grund av de stora motsättningar, som föreligger mellan de tre dominerande rättssystemen. Men oavsett den tidrymd, som kan förflyta, innan en sådan lag kan komma att ratificeras, innebär de förslag, som framlagts för Nordiska rådet ett närmande till den lagstiftning, som i dag finns i Västtyskland, Schweiz och Österrike och de lagförslag, som är att vänta i Benelux-länderna.

Vad den andra invändningen angår är att märka, att kommissionärerna i dag spelar en mycket obetydlig roll i den internationella handeln. Handelsagenterna däremot har i Danmark och Sverige förlorat i betydelse för inrikeshandeln, och praktiskt taget alla medlemmarna i agenturorganisationerna i dessa länder är import- och exportagenter. I Finland är tendensen densamma. I Norge spelar ännu inlandsagenten en betydande roll.

Handelsresandena däremot ägnar sig huvudsakligen åt försäljning för in-

hemska företag på den egna marknaden. Såsom beroende företagare eller anställda intar de en ställning i förhållande till uppdragsgivaren, som i dag skiljer sig väsentligt mer från handelsagenternas än vid lagens tillkomst.

Mot denna bakgrund synes det oss praktiskt och lagtekniskt väl motive-
rat, att kapitlet om handelsagentur utbrytes ur kommissionslagen och görs
till separat lag. Så är fallet i stor utsträckning i utländsk lagstiftning, och
vi hemställer, att Nordiska rådet måtte med beaktande av dessa synpunkter
pröva frågan, om icke en separat lag angående handelsagenter bör genom-
föras.

I förhoppning att därmed kunna påskynda behandlingen höll styrelsen
för Nordiska handelsagenters federation extra sammanträde i Stockholm den
13 oktober för att söka sammanjämka de tre förslagen. Som medlem av fe-
derationen deltog även Utrikeshandelns agentförbund i Helsingfors.

De danska och svenska föreningarnas befullmäktigade representanter ena-
des därvid om följande ändringar i sina respektive förslag.

§ 73 (ändringen avser blott det svenska förslaget):

Handelsagenten skall vara berättigad även till särskild inkassoprovision.

§ 76 a: Har handelsagenten genom sin verksamhet förbättrat huvudman-
nens konkurrensmässiga ställning på marknaden på ett sätt, som kan för-
väntas komma huvudmannen tillgodo efter avtalets upphörande, skall agen-
ten eller hans rättsinnehavare åtnjuta ersättning vid avtalets upphörande,
såvida icke agenten bär skuld till avtalets upphörande.

§ 76 b: Man enades om följande tillägg till de danska och svenska försla-
gen:

I fall konkurrensförbudet göres gällande är agenten berättigad till ersätt-
ning för den tid förbudet varar, såvida agenten icke bär skuld till avtalets
hävande.

Tyvärr kunde icke de norska deltagarna ge något definitivt besked, ehuru
de personligen var benägna att acceptera de nu återgivna formuleringarna.

Då man av det tryckta och remitterade förslaget får en felaktig uppfatt-
ning om de danska och svenska föreningarnas ursprungliga förslag och då
de svenska kommentarerna helt saknas bifoga vi härmed Svenska handels-
agenters förenings förslag till Sveriges Konung [*se Bihang*].

Stockholm den 31 oktober 1961

Å styrelsens vägnar

Erik Sjöman

Verkst. dir.

Stockholms handelskammare:

Vad förslagsställarna i ärendet anfört till stöd för förslaget om en över-
syn av lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande
erbjuder knappast tillräckligt underlag för en bedömning av behovet utav
en sådan översyn. Å andra sidan kan det synas naturligt att såsom förslags-

ställarna utgå ifrån att, med hänsyn till den utveckling som på olika områden ägt rum under det senaste halvsekle, tiden nu är inne att till prövning upptaga frågan om en anpassning av lagen efter rådande förhållanden.

Om den gällande kommissionslagen såsom förslagsställarna hävdade icke står i överensstämmelse med rådande handelskutymmer och rättsuppfattning, synes detta redan såtillvida utgöra anledning till en översyn av lagen som denna — dispositiv till sin karaktär — bör innefatta regler som på ett lämpligt sätt komplettera mellan parterna ingångna avtal. Det torde icke vara någon överdrift att påstå, att avtal inom av lagen berörda rättsområden och därvid icke minst agenturavtalen ofta äro alltför knapphändiga till sitt innehåll. Det kan måhända synas vara förklarligt, att parterna vid träffande av sådana avtal icke alltid göra klart för sig vad som bör gälla, därest avtalet av en eller annan anledning bringas att upphöra. Men även andra spørsmål, exempelvis angående rätt för agenter att i skilda lägen utbekomma provision, lämnas i avtalen ofta obeaktade. Under senare år torde parterna emellertid ha börjat att i större utsträckning än tidigare bli medvetna om vikten av att redan vid ingående av agenturavtal i största möjliga mån taga ställning till sådana situationer, som i framtiden kunna ge upphov till meningsmotsättningar. I det sammanhanget må erinras om att de nordiska agentföreningarna själva utarbetat normalkontrakt att tjäna såsom ledning vid träffande av agenturavtal. Vidare har Internationella handelskammaren nyligen utgivit en skrift »Commercial agency, guide for the drawing up of contracts», vars främsta syfte är att »underlätta förhandlingar och undanröja de huvudsakliga anledningarna till missförstånd».

Även om sålunda parternas uppmärksamhet alltmer kommit att inriktas på vikten av att vid ingående av agenturavtal klarlägga vardera partens rättigheter och skyldigheter, kan det finnas anledning överväga, i vad mån lagstiftningen på området kan behöva omarbetas för att i enlighet med rådande rättsuppfattning reglera förhållandet mellan parterna i sådana hänseenden, i vilka parterna icke träffat uttrycklig överenskommelse. Därvid borde självfallet undersökas, i vilken utsträckning rådande handelsbruk på området kunde kodifieras i lagen.

Att en sådan översyn icke bör inskränkas till bestämmelserna om handelsagentur utan — såsom förslagsställarna anförde — avse lagen i dess helhet, är redan på grund av det nära sambandet mellan handelsagentur och övriga i lagen berörda rättsområden uppenbart. Ehuru därvid de av agentföreningarna framlagda förslagen förtjäna övervägande, bör utredningen självfallet vara förutsättningslös.

Även om det sålunda icke torde vara erforderligt att på förevarande stadium taga ställning till agentföreningarnas olika förslag, vilka för övrigt, enligt vad under hand framkommit, i samband med remissförfarandet torde komma att sammanjämkas till ett gemensamt förslag, finnes redan nu anledning ifrågasätta lämpligheten av att i lagen införas ytterligare bestämmelser av tvingande natur. Förslagsställarna ha själva vitsordat, att handelsagenter och handelsresande i dag spela en större roll än vid lagens tillkomst. I själva verket torde dugliga agenter och handelsresande vara i hög

grad eftertraktade och därför icke ha större svårigheter att vinna beaktande för sina synpunkter i samband med att de åtaga sig ett uppdrag. Om exempelvis i lagen införes en bestämmelse i syfte att tillerkänna agenten rätt till goodwillersättning vid agenturavtalets upphörande, måste — speciellt om regeln blir av tvingande natur — jämväl beaktas de fall, då agenten genom sin verksamhet skadat den goodwill, som huvudmannens produkter tidigare kunna ha åtnjutit. För övrigt torde provisionen ofta ha bestämts på sådant sätt, att agenten, efter det han innehaft agenturen under ett antal år, genom uppburna provisioner skall ha kommit i åtnjutande av skäligen ersättning för själva upparbetandet av agenturen. Helt bortsett från att det i dagens läge synes främmande att införa tvingande bestämmelser i en lagstiftning, som reglerar förhållandet mellan självständiga företagare, kan ifrågasättas, huruvida sådana regler allmänt sett kunna vara till fördel ens för agenterna själva. Det kan helt visst icke bortses ifrån att en lagstiftning, som med åsidosättande av parternas avtalsfrihet alltför ensidigt beaktar agenternas intressen, kan medföra, att huvudmännen bli mera benägna att söka andra vägar för avsättning av sina produkter.

I medlemsförslaget har erinrats om att de av agentföreningarna framförda önskemålen ligga i linje med den lagstiftning, som nyligen antagits i Schweiz och Västtyskland. Inför utsikterna till en vidgad europeisk marknad kan självfallet en utveckling mot närmare överensstämmelse med lagstiftningen i berörda länder betraktas såsom önskvärd. I själva verket torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke på något längre sikt det pågående arbetet på en internationell lagstiftning på köp- och avtalsrättens område borde utsträckas till att omfatta även kommission, handelsagentur och handelsresande. Det har för övrigt upplysts, att den internationella agentunionen väntas komma att i andra sammanhang framföra tanken på en sådan internationell lagstiftning.

Inför en sådan utveckling som nu antytts kan finnas anledning överväga, om icke en revision av den nordiska kommissionslagen, även om den från internt nordisk synpunkt redan nu kan vara påkallad, tills vidare borde anstå.

Sammanfattningsvis får handelskammaren framhålla, att det i och för sig kan föreligga skäl, att frågan om en revision av lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande blir föremål för prövning. En utredning i ärendet bör vara förutsättningslös och bedrivas i nordiskt samarbete i syfte att uppnå en såvitt möjligt gemensam nordisk lagstiftning. Det kan emellertid ifrågasättas, om en sådan utredning bör igångsättas innan det klarlagts, huruvida en internationell lagstiftning på här ifrågavarande rättsområde kan komma att åvägabringas.

Stockholm den 22 november 1961

Stockholms handelskammare

Tage Wärn

Lars C. G. Samzelius

Smålands och Blekinge handelskammare:

Handelskammaren finner skäl i och för sig föreligga för att frågan om en revision av lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande blir föremål för prövning. En utredning torde här böra bedrivas i nordiskt samarbete för att om möjligt uppnå en gemensam nordisk lagstiftning på området. Handelskammaren ställer sig emellertid tveksam till att utredning påbörjas, innan man vunnit klarhet i huruvida internationell lagstiftning på det aktuella området möjligen kan komma till stånd.

Jönköping den 1 november 1961

Smålands och Blekinge handelskammare

Bengt H. Skantze

Skånes handelskammare:

Som stöd för förslaget har främst åberopats framställningar från de danska, norska och svenska handelsagentföreningarna till respektive regering. Med hänsyn till innehållet i dessa framställningar och med beaktande av att ifrågavarande lagstiftning i Danmark, Norge och Sverige tillkom för omkring 45 år sedan har handelskammaren icke något att erinra mot att frågan om ändringar i kommissionlagen blir föremål för en närmare utredning. Enär lagstiftningen i de tre länderna på detta område föregicks av ett intimt samarbete länderna emellan, är det naturligt, att såväl dessa som övriga nordiska länder deltar i ett gemensamt kommande utredningsarbete. Även om kapitlet om handelsagentur, vilket enbart beröres i medlemsförslaget, torde vara av särskilt stor praktisk betydelse, synes det handelskammaren stöta på svårigheter att låta enbart detta kapitel omarbetas. Övervägande skäl torde därför tala för att en överarbetning får avse lagen i dess helhet.

De frågor, som regleras genom kommissionslagen, anser handelskammaren emellertid — särskilt med hänsyn till det ökande internationella handelsutbytet — vara av sådan karaktär, att likformighet i lagstiftningen bör eftersträvas för ett betydligt större område än det de nordiska länderna representerar. Därvid vill handelskammaren erinra om det omfattande internationella samarbete, som för närvarande sker på civilrättens område genom Internationella institutet för unifiering av privaträtten i Rom. Genom detta institut har sålunda på senare tid utarbetats ett förslag till konvention om internationella köp av lösören. Vidare torde för närvarande en kommitté inom institutet arbeta med ett konventionsförslag rörande det närliggande ämnet kommission för köp och försäljning av lösa saker. Huruvida detta förslag även kommer att omfatta frågan om handelsagentur saknar handelskammaren närmare kännedom om. Dessutom har på det internationella

området nyligen genom Internationella handelskammaren utgivits en skrift, som närmare behandlar avtal om agenturer. Innan en utredning sker i de nordiska länderna bör därför enligt handelskammarens uppfattning frågan om en vidgad internationell lagstiftning närmare undersökas.

Malmö den 29 november 1961

Skånes handelskammare
omfattande Skåne och och södra Halland
S. Hammarskiöld

Lars Hedman

Handelskammaren i Göteborg:

Handelskammaren anser för sin del, att goda skäl finnas för en översyn och revision av den nordiska lagstiftningen angående kommission, handelsagentur och handelsresande. Enbart den omständigheten, att lagstiftningen i stort sett förblivit oförändrad under en tid av 45 år samtidigt som utvecklingen av handeln, dess struktur och vägar, medfört väsentliga ändringar i de faktiska förhållanden lagstiftningen avser att reglera, utgör ett kraftigt argument för en förnyelse av densamma.

I princip bör enligt handelskammarens mening lagstiftningen allttjämt vara av dispositiv karaktär. Man bör utgå ifrån, att parterna liksom hittills i första rummet reglera sina mellanhavanden direkt genom avtal i de enskilda fallen. Handelsagenternas organisationer, som hos respektive regeringar framställt önskemål om en revision av bestämmelserna rörande handelsagentur, ha begärt en viss utvidgning av de nuvarande tvingande bestämmelserna, bl. a. såtillvida att agenten vid avtals upphörande skulle vara berättigad till goodwill-ersättning. Handelskammaren har i och för sig icke anledning att nu taga ställning till enskilda bestämmelser i lagstiftningen eftersom, innan några ändringar genomförs, i varje fall en förutsättningslös utredning av frågan måste göras. Emellertid vill kammaren redan nu framhålla, att enligt kammarens uppfattning tvingande bestämmelser i den tilltänkta lagstiftningen böra undvikas i så stor utsträckning som det är möjligt. Endast då det är absolut nödvändigt för att bereda avtalsparterna ett tillfredsställande rättsskydd, böra sådana bestämmelser ifrågakomma.

I samband med det föreliggande förslaget har också framhållits, att lagstiftningen rörande handelsagentur skulle kunna utbrytas ur den nuvarande lagen och behandlas för sig, eftersom behovet av ändringar lär vara mest påtagligt inom agenturavtalens område. Handelskammaren finner det tveksamt, om en sådan särbehandling av agentlagstiftningen kan vara lämplig. Det har visserligen påpekats, att i utländsk lagstiftning ett dylikt särskil-

jande på sina håll förekommer, men den nuvarande nordiska lagstiftningen, som reglerar rättsförhållandena för såväl kommissionärer som agenter och handelsresande, har inom det nordiska området gammal hävd, och bestämmelserna äro i flera avseenden så närbesläktade, att det icke synes handelskammaren motiverat att nu göra en uppdelning. Därest en revision kommer till stånd, bör den sålunda avse den nuvarande lagen i sin helhet.

I medlemsförslaget till Nordiska rådet har bl. a. påpekats, att jämväl de europeiska marknadsplanerna genom sin inverkan på handeln aktualisera frågan om en revision av den angivna lagstiftningen. Handelskammaren har i samband med remissens behandling även erfarit, att vissa planer finnas på en internationell reglering av de lagbestämmelser, som röra kommission och handelsagentur. I och för sig synes en sådan internationell lösning av lagstiftningsfrågan i hög grad önskvärd, och det kan med hänsyn härtill måhända hävdas, att en speciell revision av den nordiska lagstiftningen ej borde genomföras, när ett dylikt projekt är under arbete. Handelskammaren befarar emellertid, att den internationella konvention, som skulle lösa frågan, kommer att dröja avsevärd tid. Enligt handelskammarens mening är det under sådana förhållanden allt skäl att snarast möjligt söka genomföra en översyn av den gemensamma nordiska lagen. Hänsyn bör härvid givetvis kunna tagas till lagstiftningen i andra europeiska länder, så att en framtida internationell reglering underlättas.

Göteborg den 2 januari 1962

För Handelskammaren i Göteborg:

B. Thorburn

R. Uddenberg

Handelskammaren i Karlstad:

Efter att ha närmare genomgått och granskat förslagets innebörd finner kammaren för sin del vägande skäl tala för, att en förutsättningslös utredning bör komma till stånd inom ramen för nordiskt samarbete i syfte att åstadkomma en såvitt möjligt enhetlig lagstiftning på området i samtliga nordiska länder.

I frågan har emellertid antytts, att det pågående arbetet på en internationell lagstiftning på köp- och avtalsrättens område eventuellt kan komma att omfatta även kommission, handelsagentur och handelsresande. Under sådan förutsättning och inför de förestående förhandlingarna med EEC-området kan möjligen tvekan råda om icke en särskild nordisk utredning tillsvidare bör anstå i avvaktan på om en internationell lagstiftning på området kan vara att förvänta.

Härutöver har handelskammaren icke funnit anledning till uttalande.

Karlstad den 21 december 1961

För Handelskammaren i Karlstad

A. Dahlin

Ordf.

Per-Olof Esping

Sekr.

Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län:

Handelskammaren är av den bestämda uppfattningen, att avtalsfrihet överhuvud, och framför allt inom näringslivet, är av mycket stort värde, och att därför tvingande lagregler icke utan mycket starka skäl böra införas. Sätillvida kan handelskammaren dela den i framställningen framförda uppfattningen, att en allmän översyn av ifrågavarande lagregler kan vara befogad för att undanröja vissa nu måhända något förlegade bestämmelser och framför allt för att överhuvud bringa vissa detaljer i lagstiftningen i bättre överensstämmelse med nutida betraktelsesätt. Detta rör dock enligt handelskammarens uppfattning rena detaljer, som icke inverka på det allmänna bedömandet av lagstiftningen i fråga, som utan tvekan torde utgöra ett mycket gott arbete, och som under den tid, lagen varit i tillämpning, fungerat utmärkt. De ändringar, som enligt handelskammarens uppfattning sålunda skulle kunna tänkas vara befogade, beröra på intet sätt de områden, som avhandlas i den föreliggande framställningen.

Framställningen synes avse att genom tvingande lagregler tillförsäkra agenten (respektive handelsresanden) rätt till särskild ersättning för utlägg för porto, telefon och liknande och även rätt till inkassoprovision, därest agenten har inkassofullmakt, och likaledes särskild ersättning för delcredereansvar. I sistnämnda avseende förordas skriftlig form. Än vidare avser förslaget att tillförsäkra agenten ersättning, därest han »genom sin verksamhet skapat en goodwill för huvudmannens produkter, vilken kommer huvudmannen till godo efter avtalets upphörande», detta därest agenten icke »bär skuld till avtalets upphörande.»

Handelskammaren vill för sin del vitsorda den stora betydelse handelsagenterna ha för näringslivet. Denna betydelse har växt fram ur ett gott samarbete under iakttagande av hävdvunna rättsregler, varibland icke minst avtalsfriheten. En sak för sig må vara, att samhället i undantagsfall ansett sig böra införa tvingande lagregler, men detta har i varje fall hittills skett huvudsakligen i sådana fall, då ena parten kunnat förutsättas befinna sig i underläge i förhållande till motparten, och på handelsrättens område torde sådana inskränkningar ha införts med synnerlig försiktighet och endast

där särskilda skäl talat därför. Några sådana omständigheter torde normalt icke föreligga på här ifrågavarande område. Snarare torde en duktig och framgångsrik handelsagent vara i hög grad eftersökt och därför icke i behov av några tvingande lagregler såsom skydd. Det vore också i högsta grad att beklaga, om i hägnat av en tvingande lagstiftning en mindre duktig klass av handelsagenter skulle uppstå, som skyddades och vore beroende av en sådan lagstiftning. Sådant vore säkerligen icke till nytta varken för handelsagentkåren eller för näringslivet. Det är, enligt handelskammarens uppfattning, en avgjord fördel för båda parter, att avtalsfriheten gör det möjligt för uppdragsgivaren och agenten att utan alltför stora risker träffa preliminära avtal, som ofta nog mynna ut i ett långvarigt och gott samarbete.

Handelsagenten är i realiteten huvudmannens bästa kunskapskälla, när det rör kundernas solvens. Det ligger självfallet i huvudmannens intresse att såvitt möjligt försäljningar ske endast till solventa kunder. Det är därför en god spärr på en stundom alltför prononcerad säljarvilja hos agenten, om denne står delcredere gent emot huvudmannen. Självfallet får ett delcredereansvar genom förhandlingar avvägas mot provisionssatsen och kreditrisken.

Man frågar sig vad den i förslaget omtalade ersättningen, från vilken agenten icke skulle äga rätt att avstå, skall omfatta. Ersättning för normal risk torde, såsom ovan framhållits, ingå i provisionen. Skall ersättningen avse detta normalfall? Hur skola i så fall de icke normala fallen regleras? Och hur skall överhuvud lagtexten i så fall utformas?

Enligt förslaget skall handelsagenten även få ersättning för den goodwill han genom sin verksamhet skapat för huvudmannens produkter. Där emot säger förslaget ingenting om hur denna goodwill, respektive ökade goodwill, skall fastställas. Goodwill är ju i våra dagar följderna av en mängd samverkande faktorer, tidningsannonsering, reklamfilm, reklamtryck, emballage, etc. etc., och hur fördelas den ökning, som en rad av handelsagenter byggt upp, mellan den ene och den andre? Rimligen bör väl också, om handelsagenten under samma förutsättningar förorsakar minskning av huvudmannens goodwill, handelsagenten bliva skadeståndsskyldig mot huvudmannen härför. Problemet torde icke vara lättlost men under alla förhållanden ägnat att bereda domstolarna ökat arbete.

Det ovan anförda utgör endast exempel, som säkerligen utan större möda skulle kunna utökas.

Handelskammaren vill med det sagda endast ha framhållit, att förslaget icke synes ägnat att läggas till grund för en lagstiftning.

Örebro den 1 november 1961

Sverre R:son Sohlman

H. Bergstrand

Västernorrlands och Jämtlands handelskammare:

I den mån efter en lags tillkomst de förhållanden, som regleras i lagen, ändrats genom utvecklingen bör givetvis lagstiftningen bringas till överensstämmelse med dessa ändrade förhållanden. Vad förslagsställarna anfört till stöd för sitt förslag om en översyn av den gällande lagstiftningen på här ifrågavarande rättsområde utgör dock enligt handelskammaren icke tillräckligt underlag för att kunna bedöma behovet av en sådan översyn. Å andra sidan synes det uppenbart, att även på detta rättsområde förhållandena i olika avseenden ändrats sedan lagen i ämnet den 1 januari 1915 trädde i kraft. Lagen är avsedd att utgöra ett komplement till mellan parterna ingångna avtal. De nordiska agentföreningarna ha enligt uppgift själva utarbetat normalkontrakt till ledning vid träffande av agenturavtal, vilka kontrakt anknyta till nu rådande förhållanden. Lagstiftningen på området bör givetvis innehålla bestämmelser, som i enlighet med rådande rättsuppfattning reglerar de frågor, i vilka parterna icke träffat uttrycklig överenskommelse. Dessa reglerande lagbestämmelser böra dock icke, såsom föreningarna föreslagit, göras tvingande.

Under åberopande av det anförda får handelskammaren sammanfattningsvis uttala, att handelskammaren för sin del icke vill motsätta sig en förutsättningslös utredning, bedriven i samarbete mellan de nordiska länderna. I det vidgade internationella samarbetet även på lagstiftningens område kommer enligt uppgift även frågan om en internationell lagstiftning om kommission, handelsagentur och handelsresande att aktualiseras. Prövningen av den av föreningarna väckta frågan om en översyn av den nordiska lagstiftningen på området bör dock på grund härav möjligen tills vidare anstå.

Sundsvall den 17 november 1961

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare

Ax. Enström

Helge Thomson

Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare har i skrivelse den 11 december 1961 meddelat, att den helt ansluter sig till Stockholms handelskammares yttrande (se ovan).

**Förslag till revision av lagen om kommission, handels-
agentur och handelsresande**

(Utarbetat av Svenska handelsagenters förening)

1 kap. Allmänna bestämmelser

Nuvarande lydelse

1 §

De i denna lag givna stadganden skola lända till efterrättelse, så vitt ej annat följer av avtal eller av handelsbruk eller annan sedvänja.

Att i visst fall avtal eller sedvänja icke gäller emot denna lag, stadgas i 45 §.

Föreslagen lydelse

Stycket 1 oförändrat.

Stycket 2.:

Att i vissa fall avtal eller sedvänja icke gäller emot denna lag stadgas i 45 och 84 a §§.

3 kap. Om handelsagentur

65—70 §§ föreslås oförändrade.

71 §

Nuvarande lydelse

Handelsagent, som varaktigt företräder sin huvudman, äge i början av varje kalenderhalvår från huvudmannen erhålla provisionsnota beträffande försäljningar, som kommit till stånd genom agentens medverkan eller under sådana omständigheter att 70 § äger tillämpning.

I provisionsnotan skola upptagas alla försäljningsavtal, som under det sist förflutna kalenderhalvåret blivit eller bort bliva å säljarens sida fullgjorda med angivande för varje avtal av det provisionsbelopp, som tillgodoföres agenten, eller, där provision icke tillgodoföres honom, av anledningen därtill. Hava under samma tid slutits försäljningsavtal, vilka först senare böra fullgöras, skola sådana avtal, utan tillgodoförande av provision, i provisionsnotan antecknas. Är anledningen, varför provision å ett avtal icke blivit agenten tillgodoförd av övergående beskaffenhet, skall avtalet ånyo upptagas eller antecknas i följande provisionsnota.

Yppa sig, sedan provision blivit agenten tillgodoförd, sådana omständigheter, att provisionen finnes icke böra tillkomma honom, äge huvudmannen i en följande provisionsnota tillgodoföra sig beloppet.

Föreslagen lydelse

Handelsagent, som varaktigt företräder sin huvudman, äge i början av varje kalenderkvartal från huvudmannen etc. — — — tillämpning.

I provisionsnotan skola upptagas alla försäljningsavtal, som under det sist förflutna kalenderkvartalet blivit etc. — — — provisionsnota.

Tredje stycket föreslås oförändrat.

Kommentar

Särskilt för en handelsagent, som har ställning av ensamagent och bearbetar många kunder, är det angeläget att erhålla provisionsuppställningar med relativt korta intervaller för att kunna följa, hur kunderna fullgöra sina betalningsskyldigheter. De mindre handelsagenterna ha ju också ett mera omedelbart behov av att tillgodoföras provision oftare. Några större olägenheter torde den föreslagna ändringen icke kunna förorsaka huvudmännen.

72 §

Föreslås oförändrad.

73 §

Nuvarande lydelse

Avgifter för brev, telegram och telefonsamtal samt övriga utgifter, för vilka handelsagent haft fog, skola särskilt gottgöras honom, så vitt ej provision eller annan ersättning, som han äger uppbära, är avsedd att innefatta gottgörelse jämväl för dem.

Föreslagen lydelse

Föreningen föreslår att till paragrafen fogas ett nytt stycke av följande lydelse:

Har handelsagent iklätt sig ansvar för köpares fullgörande av sina betalningsskyldigheter (del credere), äge han rätt till särskild ersättning.

Kommentar

Det torde vara allmänt vedertaget bruk, att handelsagenten åtnjuter särskild ersättning, om han står del credere, eller att han då tillerkännes en högre provisionssats än vad som eljest kan anses normalt inom branschen. Det föreslagna tillägget syftar emellertid icke enbart till att få ett visst handelsbruk lagfäst utan också till att ge handelsagenten ett absolut skydd i de icke sällsynta fall, då en huvudman söker inrycka i ett bestående agenturavtal del credere-ansvar utan att ge handelsagenten kompensation. Detta inträffar särskilt i tider av hårdnande konkurrens, då omsättningen minskar och betalningssvårigheter uppkomma, varvid också handelsagentens ställning som den svagare parten starkare framträder. Vi föreslå att paragrafen göres till tvingande lagregel.

74 §

Nuvarande lydelse

Har handelsagent i följd av uppdraget fått mottaga prover, mönster eller annat som tillhör huvudmannen och icke är avsett till försäljning, äge han, så vitt hans säkerhet för vad han på grund av uppdraget har att fordra

eljest skulle äventyras, innehålla det mottagna, till dess huvudmannen gäldar hans ifrågavarande fordran eller för dess gäldande ställer betryggande säkerhet.

Föreslagen lydelse

Till säkerhet för fordringar, som härleder sig ur agenturförhållandet, äge handelsagenten kvarhålla prover, mönster eller varor, vilka tillhöra huvudmannen, och som han mottagit på grund av sitt uppdrag, likasom penningar, vilka han inkasserat med stöd av inkassofullmakt.

Kommentar

Det är icke ovanligt att huvudmännen infoga i agenturkontrakten en klausul, som eliminerar handelsagentens retentionsrätt. Icke desto mindre måste retentionsrätten alltjämt anses stå i överensstämmelse med allmän rättsuppfattning, vilket också kommit till uttryck i nyare lagar och lagförslag, ävensom i den »guide» för upprättande av agenturkontrakt, vilken i år slutredigerats inom Internationella handelskammaren. Det finns inget skäl att begränsa retentionsrätten till prover, mönster o. dyl. Har handelsagenten exempelvis inkassofullmakt eller lager för huvudmannens räkning, bör han äga retentionsrätt även i dessa för sina provisionsfordringar eller utlägg för huvudmannen. För att bestämmelsen skall tjäna sitt syfte måste den emellertid göras till tvingande rätt.

76 §

Nuvarande lydelse

Angående upphörande av handelsagents uppdrag skall vad i 46—52 §§ är för kommissionär stadgat äga motsvarande tillämpning.

Föreslagen lydelse

Företräder handelsagent varaktigt sin huvudman, må avtalet, om det varit i kraft mer än två år, icke från någondera sidan uppsägas med kortare uppsägningstid än tre månader.

I övrigt gäller angående avtalets upphörande i motsvarande delar vad som stadgat i 46—52 §§ beträffande kommissionsavtal.

Kommentar

Nyare lagar och lagförslag innehålla bestämmelser om uppsägningstid. Otvivelaktigt föreligger på denna punkt ett behov för handelsagenterna av rättsligt skydd. Emellertid synes oss som man i de nyare lagarna gått för långt i sin önskan att skydda handelsagenten i det man stipulerat en minimiuppsägningstid av sex veckor även för avtal som varit i kraft endast under kortare tid. Ofta kan det vara påkallat med en ömsesidig »prövotid». Först efter ett pars års erfarenhet bruka parterna kunna bedöma, hur samarbetet skall utfalla och om en viss vara kan finna en marknad i det ifrågavarande avsättningsområdet. Vi ha därför velat på föreslaget sätt modifiera de bestämmelser, som genomförts i vissa länder. Enligt vårt förmenande böra bestämmelserna gälla ömsesidigt.

76 a §

Förslag till ny paragraf

Har handelsagenten genom sin verksamhet skapat en goodwill för huvudmannens produkter, vilken kommer huvudmannen tillgodo efter avtalets upphörande, skall handelsagenten eller hans rättsinnehavare åtnjuta ersättning härför, såvida icke handelsagenten bär skuld till avtalets upphörande.

Kommentar

Vid tillkomsten av 1914 års lag torde man ha varit helt främmande för tanken på att agenten eller hans rättsägare skulle komma i åtnjutande av någon speciell ersättning vid agenturavtalets upphörande, även om han utvidgat huvudmannens kundkrets och skapat en goodwill för dennes varor. Handelsagenten som självständig företagare borde se till att han tillförsäkrade sig en provisionssats, som kunde inkludera såväl sin egen som sina rättsägars framtida försörjning i händelse avtalet upphörde.

Av väsentlig betydelse för en förändrad rättsuppfattning torde ha varit den allmänna sociallagstiftningen. En starkt bidragande orsak torde också ha varit den allt starkare känslan inom skilda områden för att »goodwill» är en överlåtbar ekonomisk tillgång.

Rätten till ersättning vid agenturavtalets upphörande lagfästes första gången 1949 genom den schweiziska »Bundesgesetz über den Agentur-Vertrag». Som grundförutsättningar uppställer denna lag, att agenten skall ha utvidgat kundkretsen, att detta kommer huvudmannen tillgodo och att det icke kan anses obilligt.

Den tyska lagen av 1953 uppställer i huvudsak samma förutsättningar. Agenten skall ha förskaffat huvudmannen nya kunder, som huvudmannen kan ha fördel av efter avtalets upphörande. Vidare skall handelsagenten ha kunnat påräkna provision på affärer med dessa kunder, om avtalet fortsatt, och slutligen skall ersättningen motsvara billighetskravet. Enligt båda dessa lagar begränsas kravet till ett års medelnettoprovision beräknad på genomsnittet under de senaste fem åren.

Särskilt i Tyskland möttes handelsagenternas lagförslag på denna punkt stark opposition från industrihåll, och man hotade att välja andra försäljningsvägar, om agentföreningen sökte genomdriva förslaget, som ansågs som ett försök att få huvudmännen att garantera handelsagenterna en form av pension. Enligt uppgift skulle man inom varken de tyska eller schweiziska agentföreningarna ha förmärkt någon tendens till uppsägningar som följd av lagbestämmelsernas införande. Man kan dock givetvis icke bedöma, om inte eventuellt ett antal nystartade företag eller äldre företag, vilkas agenturavtal upphört av annan anledning, valt andra former för sin försäljning under påverkan av lagens innehåll. Detta förefaller emellertid relativt osannolikt, då ersättningen aldrig kan överstiga ett års provision och detta måste te sig rätt blygsamt vid agenturavtalets ingående, särskilt som rätten till ersättning är förbunden med så många villkor.

Att rätten till ersättning under vissa förutsättningar uppbäres av ett mer

allmänt rättsmedvetande inte bara i de ovan nämnda länderna framgår därav, att den »guide» för upprättande av agenturkontrakt, som i år slutredigerats inom Internationella handelskammaren och snart kommer att publiceras, upptar en rekommendation till parterna att vid avtaletse ingående överenskomma om principerna för en ersättning åt agenten vid avtalets upphörande. Starka skäl tala sålunda för att även i Sverige handelsagentens rätt till ersättning i vissa fall vid avtalets upphörande lagfästes. Vad som däremot kan vara diskutabelt är, vilka omständigheter som skola anses konstituera denna rätt och beräkningsgrunderna.

I sina strävanden att finna en objektiv grund och ett objektivt beräkningssätt, ha de nämnda lagarna utgått från kundkretsen som grund och handelsagentens provisionsintäkter som beräkningsnorm. Reglerna ha blivit komplicerade och likväl lämnas åt domstolarnas fria prövning det väsentligaste. Den enskilde lär icke med hjälp enbart av lagreglerna kunna bedöma ersättningens storlek. De lämna alltså föga ledning åt de parter, som önska träffa en godvillig uppgörelse.

Den lösning, som föreningen föreslår, ger måhända icke större ledning, men den är enklare och det synes oss riktigare att knyta an till varan än till kundkretsen. Producenten/huvudmannen torde också ha lättare att då förstå det berättigade i ett ersättningskrav. Kontakten med kundkretsen, som handelsagenten skapat under försäljningen av en viss vara, kan handelsagenten oftast utnyttja för försäljningen av en annan vara. Kundkretsen är som regel en tillgång i handelsagentens rörelse, vilken han behåller, även om han förlorar viss agentur. Men förlorar han agenturen för en viss vara, vars goodwill på marknaden är resultatet av hans arbete, då går han förlustig frukterna av sitt arbete. Det torde vara mer uppenbart för huvudmannen, att varans goodwill är ett värde, som mer påtagligt utan vidare åtgärder kommer honom tillgodo än en viss kundkrets.

Givetvis kommer det att möta svårigheter att uppskatta goodwillvärdet, liksom att bedöma den del därav, som är ett resultat av handelsagentens arbete. Men samma svårigheter möter vid bedömandet av kundkretsen. Och om man anknyter till goodwillvärdet, är man icke bunden att enbart taga hänsyn till omsättningen under viss period. Man kan beakta andra omständigheter, som kunna vara betydelsefulla för omsättningen i framtiden.

Av samma skäl anse vi det felaktigt att låsa fast domstolarna vid genomsnittet av provisionsintäkterna under visst antal år, även om sedan i praxis ofta omsättningen kommer att bli en värdeämätare. Domstolarna bör kunna taga hänsyn bl. a. till konjunkturfluktuationer, bristande leveransförmåga eller -vilja hos huvudmannen o. s. v.

Likaså synes det oss felaktigt att maximera ersättningen till ett års provision. Det finns fall, då en så begränsad ersättning kan te sig löjväckande ringa. Om man tänker på de icke sällsynta fall, då en handelsagent ägnat hela sitt verksamma liv åt ett enda företag och upparbetat dess omsättning från 0 till miljoner samtidigt som handelsagenten undan för undan tvingats att sänka provisionssatsen.

76 b §

Förslag till ny paragraf

Ett mellan parterna träffat avtal om konkurrensförbud (konkurrensklausul) för handelsagenten avseende tiden efter agenturavtalets upphörande må icke göras gällande mot handelsagenten under längre tid än två år efter avtalets upphörande.

Kommentar

Inom vissa branscher, där handelsagenten under sin verksamhet får del av exempelvis vissa patent eller tillverkningshemligheter, är det icke ovanligt, att i avtalet inrymmes en konkurrensklausul, som tager sikte på tiden efter avtalets upphörande. Det förekommer sålunda, att handelsagenten förbjudes att under t. ex. 10 år efter avtalets upphörande åtaga sig en ny agentur inom samma bransch. Sådana klausuler ha som regel av svenska domstolar ansetts tillämpliga endast under en mer begränsad tid, vanligen i högst två år. Det synes oss lämpligt, att denna rättspraxis lagfästes.

84 a §

Förslag till ny paragraf

De i 73, 74, 76, 76 a, 76 b §§ givna stadgandena skola lända till efterrättelse utan hinder därav, att avtal eller handelsbruk eller annan sedvänja åberopas emot handelsagenten.

Stockholm i juni 1960

*BILAGA 2***Skrivelse från Danske Importagenters Forening till Danmarks Justitsministerium angående ändring av lagstiftningen om handelsagentur**

Under henvisning til det i december 1960 fra Danske Importagenters Forening fremsendte andragende om ændring i lov nr. 243 af 8. maj 1917 om kommission m. m. — — — skal man indtrængende henstille, at der ved det planlagte møde i januar 1962 af de skandinaviske justitsministre fra dansk side gås ind for, at sagen fremmes mest muligt. I vort fornævnte andragende er der givet en udførlig begrundelse for de ønskede ændringer i kommissionsloven, dels i almindelighed og dels for så vidt angår de enkelte bestemmelser i loven. Det vil formentlig heller ikke kunne bestrides, at ønsket om ændring i denne lovgivning, der faktisk er baseret på tiden før 1. verdenskrig, er i høj grad berettiget under de helt andre samfundsforhold, som nu foreligger.

Vort ønske må som nævnt under vore forhandlinger gå ud på, at behandlingen af ændringerne gennemføres så snart som muligt og ikke udskydes

af hensyn til Danmarks kommende optagelse i Fællesmarkedet. Det er vel tænkeligt, at den i Danmark særlig for erhvervsforhold gældende lovgivning på mange måder vil blive genstand for overvejelser efter en tilslutning med henblik på tilsvarende andetsteds gældende lovgivning. Netop af denne grund er det imidlertid ønskeligt, at de efter vor opfattelse rigtige synspunkter foreligger i lovform, idet det derved bliver muligt, at andre lande vil være mere tilbøjelige til at følge vore synspunkter ved en eventuel sådan fælles overvejelse.

Hertil kommer at bestemmelserne om opsigelsesvarsel, good will's erstatning m. m. er af så væsentlig betydning for danske agenter under de forskydninger, der allerede er i gang i erhvervslivet, at det på mange måder er af vital interesse, at gennemførelsen af de ønskede ændringer ikke forsinkes. I denne forbindelse bemærkes, at det efter vor opfattelse vil være muligt at ændre bestemmelserne om handelsagenturer i kap. III i loven, uden at arbejdet kompliceres af mulige ønsker om at ændre andre bestemmelser vedrørende de i denne lov omhandlede forhold.

Vi har på det for nylig afholdte møde i Stockholm i Federationen af nordiske Handelsagenter fundet fuld overensstemmelse med vore ønsker, og vi udtrykker vor forhåbning om, at justitsministeriet vil gå ind for sagen på det kommende møde.

Den 28. december 1961

Danske Importagenters Forening

Nils Henningsen

Formand

BILAGA 3

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Det foreliggende medlemsforslag går ud på at rekommandere regeringerne i fællesskab at optage spørgsmålet om en revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

Som det fremgår af motiveringen for forslaget, er der af de nordiske handelsagentforeninger over for regeringerne fremsat ønske om forskellige ændringer i denne lovgivnings bestemmelser om handelsagentur. Forslagsstillerne har imidlertid udtrykkelig fremhævet, at de ikke med fremsættelsen af deres forslag har taget stilling til de af handelsagentforeningerne fremsatte ønsker. Forslagsstillerne har yderligere præciseret, at overvejelserne angående en revision af den her omhandlede ca. 45 år gamle fællesnordiske

lovgivning ikke bør begrænses til bestemmelserne om handelsagenter og handelsrejsende; men i de udtalelser, der er indhentet fra forskellige myndigheder og organisationer i de nordiske lande angående medlemsforslaget, er det kun bestemmelserne om handelsagenter og handelsrejsende, der omtales.

Medlemsforslaget anbefales i samtlige finske udtalelser idet man fremhæver betydningen af, at der tilvejebringes en lovgivning i Finland på dette område svarende til den i Danmark, Norge og Sverige gældende. I øvrigt anbefales forslaget af Nordisk Handelsrejsende Union, Danske Importagenters Forening, Danmarks aktive Handelsrejsende, Svenska handelsagenters förening, Kommerskollegium i Sverige, Göteborgs handelskammare, Handelskammaren i Karlstad og Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län. Den svenske Socialstyrelse, Västernorrlands och Jämtlands handelskammare og Sveriges grossistförbund vil ikke modsætte sig overvejelser angående en revision af loven, medens det danske handelsministerium intet har at bemærke til forslaget.

Over for de her nævnte udtalelser, der enten anbefaler eller intet har at indvende mod medlemsforslaget, kan anføres udtalelserne fra Sveriges industriförbund, Svenska arbetsgivareföreningen og Handelsn arbetsgivareorganisation, som mener, at der ikke foreligger noget behov for en revision af den her omhandlede lovgivning.

I udtalelserne fra Handelsn arbetsgivareorganisation, Stockholms handelskammare, Smålands och Blekinge handelskammare og Norrbottens handelskammare nævnes, at en revision af kommissionslovgivningen muligt bør afvente klarhed over, om der tilvejebringes internationale bestemmelser vedrørende handelsagenter, et spørgsmål, som den internationale agentunion har taget op. Herom udtaler Svenska handelsagenters förening imidlertid, at det vil tage meget lang tid, inden arbejdet med en international lovgivning er afsluttet.

Selv om der ikke er givet forslaget overvældende stor tilslutning, viser det fremkomne materiale dog efter komiteens mening, at det vil være rimeligt at optage spørgsmålet om en revision af den nævnte lovgivning.

Efter komiteens opfattelse bør overvejelserne angående en revision af kommissionslovgivningen omfatte hele denne og ikke blot enkelte afsnit. En revision bør endvidere ske i fællesnordisk samarbejde, omfattende også Finland og Island med henblik på tilvejebringelse af ensartet lovgivning i alle 5 nordiske lande.

I denne forbindelse kan anføres, at der i Finland den 13. november 1961 er nedsat en særlig komité med den opgave under kontakt med de øvrige nordiske lande at forberede en lovgivning om kommission og handelsagentur. Nedsættelsen af denne komité er sket under henvisning bl. a. til det her omhandlede medlemsforslag.

Hvad angår spørgsmålet om udsættelse af en revision til det er klaret, om internationale bestemmelser om handelsagenter vil blive indført, skal komiteen bemærke, at disse overvejelser, der som anført af Svenska handels-

agents förening må ventes at ville tage lang tid endnu, efter komiteens mening ikke bør forsinke de fællesnordiske overvejelser af dette spørgsmål.

Den foreliggende sag har været gjort til genstand for drøftelser mellem de nordiske justitsministre og komiteen i forbindelse med justitsminister-mødet i Oslo den 19. januar 1962. Det oplystes på mødet, at der i anledning af nedsættelsen af den nævnte finske komité agtes udpeget repræsentanter for de øvrige nordiske lande til at bistå denne komité og i øvrigt med den opgave under hensyn til, hvad der fremkommer under deres kontakt med den finske komité, at overveje eventuelle ændringer i de respektive landes lovgivning angående kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

Under henvisning til det anførte vil komiteen, der i øvrigt understreger, at den ikke hermed tager stilling til de af handelsagentforeningerne fremsatte forslag, anbefale den foreslåede rekommandation til vedtagelse.

Oslo, den 20. januar 1962

<i>Emil Ahlqvist</i>	<i>Holger Eriksen</i>	<i>Nils Hønsvald</i>	<i>Magnús Jónsson</i>
<i>Harras Kyttä</i>	<i>Erkki Leikola</i>	<i>Jon Leirfall</i>	<i>Olov Rylander</i>
			Förman

Knud Thestrup

Medlemsförslag

om ändrade omröstningsregler i Nordiska rådets arbetsordning

(Väckt av Erik Eriksen, Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald, Gisli Jónsson och Bertil Ohlin)

Rådets omröstningsregler var senast föremål för behandling i rådet vid dess femte session 1957 (s. 394—395). Ehuru då vissa ändringar i de ursprungliga reglerna beträffande omröstningsförfarandet beslöts, har senare uppkommit behov av ytterligare jämkningar. Innan vi kommer in härpå, torde en kort redogörelse för de nu gällande reglerna vara på sin plats.

Enligt nuvarande bestämmelser försiggår omröstning på något av följande tre olika sätt.

a. Enligt 15 § arbetsordningen skall »beslut om en rekommendation» fattas genom votering medelst namnupprop efter medlemslistan. Vid ett sådant namnupprop skall svaras »ja», »nej» eller »röstar icke». Förslag till rekommendation har antagits, när flera har röstat för än mot detta. — Dessa bestämmelser torde utesluta s. k. alternativ omröstning, i det att »nej» icke får betyda annat än nej till rekommendationsförslaget (alltså ej »ja» till något annat).

b. Då val skall företagas, skall votering enligt 16 § arbetsordningen ske med slutna röstsedlar, då vald medlem det kräver. Vid lika röstetal faller lotten avgörandet.

c. I övriga fall skall enligt 17 § arbetsordningen avgörande ske genom öppen votering, då mer än ett förslag framställts eller då vald medlem det kräver. Öppen votering försiggår genom att medlemmarna reser sig; den skall utvisa, hur många av de närvarande som röstat antingen »ja», »nej» eller avhållit sig från att rösta. I detta fall har vid lika röstetal presidenten utslagsröst. Om medlem det kräver, skall i stället för öppen votering, som här sagts, användas votering med namnupprop efter de ovan angivna reglerna. — Hinder torde icke möta att anordna denna form av omröstning alternativt, så att »nej» till ett förslag tillika innefattar bifall till ett annat.

Gemensamt gäller för omröstningsförfarandet enligt såväl a. som c. ovan, att, om mer än en omröstning erfordras, presidenten skall delgiva rådet — såvitt möjligt redan före debatten i saken men dock senast före omröstningens början — i vilken ordning voteringen kommer att företagas.

Reglerna torde bygga på den tankegången, att — om förslag till rekommendation föreligger — detta alltid skall komma under omröstning enligt

metod a. I praktiken har bestämmelserna också på senare tid tillämpats på detta sätt. Rörande praxis kan följande förtjäna framhållas.

I frågor, som avser förfarandet under ett rådsmöte (t. ex. fråga om en saks bandläggning), skall regelmässigt den ovan under c. upptagna omröstningsmetoden vinna tillämpning, exempelvis om tvist uppstår, huruvida en sak bör uppgöras på saklistan eller ej. Genom omröstning av detta slag avgöres vidare fråga, huruvida ett väckt förslag faller utanför rådets kompetens eller ej, och fråga, om en sak skall företagas till avgörande utan utskottsbehandling eller ej; i sistnämnda fall kräves dock enhällighet. Öppen votering enligt c. skall tillika brukas, därest fråga är om att tillämpa bestämmelsen i 26 § arbetsordningen om att göra avvikelse från arbetsordningen; beslut härom kräver 2/3 majoritet.

Vad åter gäller de beslut, varigenom de på saklistan upptagna sakerna avgöres, kan såvitt angår själva slutet i huvudsak följande olika fall med nu tillämpad praxis tänkas förekomma.

a. Berättelser. Beträffande berättelser förekommer intet annat beslut än att berättelsen lägges till handlingarna (tages »til efterretning»). Någon omröstning synes under sådana förhållanden i detta fall regelmässigt icke kunna ifrågakomma.

b. Regeringarnas meddelanden. Beträffande meddelanden är också det egentliga beslutet, att de lägges till handlingarna. Dock plägar rådet därvid uttala, antingen att behandlingen av rekommendationen för rådets del slutförts eller att nya meddelanden avvaktas till nästa session. Om yrkanden ställs rörande såväl det ena som det andra alternativet, torde mellan de båda förslagen omröstning böra företagas och då enligt metoden c. ovan. Sådan omröstning får karaktären av en alternativ votering (se Nordisk Råd, 6. sesj., s. 128).

c. Regerings- och medlemsförslag m. m. Är fråga om förslag inklusive tilläggs- och ändringsförslag, föreligger med nuvarande praxis tre olika möjligheter: 1. Rådet kan besluta att uppskjuta förslaget; 2. väckt rekommendationsförslag kan ställas under omröstning; 3. rådet kan besluta att icke företaga sig något i saken.

Som ett särskilt voteringsalternativ torde icke böra uppställas, att rådet beslutar, att frågan icke tages upp till realbehandling. Om saken faller under rådets kompetens, kan ett dylikt beslut formellt icke fattas, även om rådet väl kan i sak underlåta realbehandling. En särskild kategori beslut, innebärande ej realbehandling, finns icke heller i de nationella parlamenten, där det beträffande varje sak, som skall avgöras, i princip icke beslutas annat än avslag eller bifall eller uppskov. Om man vill avgöra en sak utan realbehandling, är detta en angelägenhet avseende behandlingssättet, som icke kan bli föremål för särskild votering.

I tillämpningen kan, därest vid behandling av ett förslag alla tre yrkandena ställes, uppkomma fråga om ordningsföljden vid voteringen. Uppenbarligen är önskvärt, att samma ordningsföljd alltid iakttages och att rådet härvidlag har en fast praxis. Enligt vår mening bör därvid förfaras på följande sätt.

Uppskovsyrkandet torde alltid böra ställas under votering i första hand. För avgörande av uppskovsfråga tillämpas öppen votering enligt 17 § arbetsordningen, därest ej annat begäres. Bifalles ej uppskovsyrkandet, skall själva saken avgöras. Då torde omröstning beträffande ett eventuellt framställt rekommendationsförslag först böra företagas, enär som nämnts arbetsordningens regler bygger på att framställda rekommendationsförslag skall komma under omröstning. Mellan olika förslag till rekommendation kan röstas med öppen votering, eventuellt alternativ sådan. Om det slutliga förslaget till rekommendation, som kvarstår efter de förberedande voteringarna eller som vid dessa fått högst röstetal, skall därefter röstas med namnupprop. Vinner icke något rekommendationsförslag bifall, återstår i sista hand att rösta om avslagsyrkandet.

Behovet av ändring av nuvarande regler har föranletts av förekomsten av det fall, att ett stort antal medlemmar icke önskar uttala sig i en fråga. Detta legitima intresse kan icke tillgodoses med nuvarande bestämmelser. De som på detta sätt vill underlåta att taga ställning nödgas rösta mot det föreliggande förslaget, enär eljest risk föreligger, att detta blir antaget. Omröstningsreglerna företer nämligen den bristen, att det inte föreskrivits visst minimiantal ja-röstande för en rekommendations antagande. Inget annat krav ställs än att fler röstat för än mot förslaget, d. v. s. en rekommendation kan teoretiskt sett antagas med en ja-röst. Visserligen skall minst hälften av de valda medlemmarna vara närvarande för att rådet skall vara beslutfört, men flertalet kan avhålla sig från att rösta. Uppenbarligen bör det finnas en särskild regel om att ett visst minimiantal ja-röster skall ha avgivits, för att en rekommendation skall anses vara antagen.

Man kunde tänka sig att vid bestämmande av detta tal hänföra sig till regeln i § 1 andra stycket arbetsordningen om det minimiantal valda medlemmar, som har möjlighet att framtvinga en extra sessions inkallande, nämligen 25. Det synes i och för sig rimligt, att samma antal medlemmar, som äger få till stånd en extra session, också skulle kunna antaga en rekommendation, om enighet dem emellan föreligger därom och de är flera till antalet än motståndarna till rekommendationsförslaget. Emellertid måste beaktas, att enligt regeln i 10 § stadgan för rådet i spörsmål, som uteslutande angår vissa länder, endast medlemmar från dessa länder har rösträtt. Med hänsyn härtill är det ej möjligt att ange den erforderliga kvantiteten ja-röster i absoluta tal. I stället torde denna böra bestämmas som ett relationstal utgående från antalet närvarande i saken röstberättigade. Hälften av dessa torde böra stödja ett rekommendationsförslag, för att detta skall anses antaget.

Med stöd av det anförda får vi föreslå,

att § 15 andra stycket arbetsordningen för Nordiska rådet får följande lydelse:

(*Dansk text:*) Beslutning om en rekommendation fattes genom votering ved navneoprøb efter medlemslisten. Ved

navneopråb svares »ja» eller »nej» eller »stemmer ikke». En rekommandation er vedtaget, når mere end halvdelen af de tilstedeværende, i sagen stemmeberettigede medlemmer har stemt ja.

(*Norsk text:*) Beslutning om en rekommandasjon fattes gjennom votering ved navneopprop. Ved navneopprop svares »ja» eller »nei» eller »stemmer ikke». En rekommandasjon er vedtatt, når mer enn halvdelen av de tilstedeværende i saken stemmeberettigede medlemmer har stemt ja.

(*Svensk text:*) Beslut om rekommendation fattas genom votering medelst namnupprop efter medlemslistan. Vid namnuppropet svaras »ja», »nej» eller »röstar icke». En rekommendation är antagen, då mer än hälften av de närvarande i saken röstberättigade medlemmarna röstat ja.

København den 17 april 1961

Erik Eriksen

Karl-August Fagerholm

Nils Hønsvald

Gisli Jónsson

Bertil Ohlin

På finska lyder den föreslagna avfattningen av § 15 andra stycket arbetsordningen för Nordiska rådet sålunda:

Suosituksesta tehdään päätös nimenhuutoäänestyksellä jäsenluettelon mukaan. Nimenhuudossa vastataan »jaa», »ei» tai »ei äänestä». Suositus on hyväksytty: kun enemmän kuin puolet läsnäolevista asiassa äänioikeutetuista jäsenistä on äänestänyt jaa.

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget**

Juridiska niomannakommittén, som haft tillfälle genomgå och granska det föreliggande medlemsförslaget, tillstyrker antagande av den däri föreslagna nya lydelsen av 15 § andra stycket i arbetsordningen, enär den på ett ur olika synpunkter lämpligt sätt torde kunna lösa de omröstningsproblem, som nuvarande voteringsregler kan förorsaka.

Trondheim den 9 juni 1961

Holger Eriksen

Nils Hønsvald

Jon Leirfall

Harras Kyttä

Erkki Leikola

Olov Rylander

Förman

Medlemsförslag

om dansk-svensk planering av Öresunds-regionen

(Väckt av Jean Braconier, Helge Larsen och Birger Lundström)

Utredningen om en fast förbindelse över Öresund väntas föreligga färdig inom kort, och frågan härom kommer då upp till behandling i Nordiska rådet. Förslaget om byggande av en sådan förbindelse mellan Öresunds båda stränder aktualiserar på ett handgripligt sätt den nära samhörigheten mellan de delar av Danmark och Sverige, som här gränsar till varandra. Då broförbindelsen tages upp, måste även en rad andra problem, som sammanhänger med förhållandena kring Öresund, vinna beaktande.

Om, såsom är att förmoda, såväl Danmark som Sverige kommer att på ett eller annat sätt anslutas till en större Europa-marknad, torde med all sannolikhet området kring Öresunds stränder komma att få en central position i norra Europa. Att så måste bli fallet, följer redan därav, att några av de viktigaste trafiklederna i norra Europa passerar genom Öresund. Skeppsfarten från en rad länder bortom haven går via Öresund in till östra delarna av Sverige, norra Tyskland, Polen, Finland och Sovjetunionen. De stora europeiska huvudvägarna för motortrafiken kommer att liksom motsvarande järnvägsförbindelser ledas över Öresund. Kastrup är redan en av det internationella flygets stora knutpunkter. När Europa blivit en enhetlig marknadsgrupp, kommer Öresunds gynnsamma läge att ytterligare betonas såsom den punkt, där marknadsområdets norra delar möter det kontinentaleuropeiska. Det väl utbyggda hamnätet och det rika upplandet på ömse sidor om Sundet understryker områdets betydelse.

Då sjöfarten även framgent kommer att bli en livsnerv för området, är det nödvändigt, att den får gynnsammast möjliga betingelser. Farlederna i Öresund är emellertid på sina ställen så grunda, att det verkligt djupgående tonnaget undviker dem. Det är självfallet en gemensam dansk-svensk uppgift att tillse, att pågående överväganden om fördjupning av farlederna i Öresund leder till praktiska resultat.

Det föreligger redan nu en stark koncentration av bosättningen i dessa trakter till stränderna av Öresund. Sålunda förmärkes en betydande dragning av bebyggelsen från Skånes östra delar till landskapets västra kustbälte med städerna Hälsingborg i norr och Malmö jämte Limhamn i söder, och på Själland försiggår en likartad befolkningsförflyttning, som resulterat i en i stort sett sammanhängande bebyggelse från Helsingør i norr till in i Køgebukten i söder. Beräkningar har gjorts som visar, att inom överskådlig tid hela detta dansk-svenska område, som här sammanfattningsvis kan gå

under arbetsnamnet Örestad, kommer att ha en befolkning av bortåt 4 miljoner människor.

Att en befolkningsagglomeration av sådan storlek kommer att draga med sig en mängd olika problem är uppenbart. Dessa ökas givetvis med hänsyn till att genom området går ett jämförelsevis brett vatten och att det är uppdelat på två suveräna stater. De ovan antydda förhållandena måste självfallet framtvunga ett nära samarbete mellan de båda berörda länderna. Det är angeläget, att detta inledes så snart som möjligt, så att den planering, som här är oundgänglig, kan komma i gång.

En samordning av planeringen måste innebära betydande fördelar i många avseenden. I första hand förs tankarna till den blivande stadsplaneringen, särskilt sedd i samband med planläggning av behövliga förbindelseleder. Stortartade planer har redan mera skissartat uppgjorts om hur detta vidsträckta område bör utbyggas i olika avseenden för tillgodoseende av behov för bostäder, industri, administration, detaljhandel, rekreation etc. Uppmärksamhet måste vidare ägnas utbyggnaden av trafikleder över Öresund för såväl den landsvägs- och skenburna trafiken som den sjöburna. Icke minst finns anledning att understryka vikten av att med den stora befolkningstäthet, varom här är fråga, tillbörlig hänsyn toges till friluftslivets och naturskyddets behov. En planering torde bli nödvändig bl. a. för att inte oersättliga naturvärden skall spolieras.

Vidare måste undersökas, om icke en rad problem kan med fördel lösas gemensamt. Här åsyftas t. ex. sådana anordningar som byggande av atomkraftverk, storflygfält och liknande kapitalslukande anläggningar. Ett icke oväsentligt spörsmål utgör vattenproblemet. Föroreningarna i Öresund har redan varit föremål för förberedande undersökningar, som resulterat i en slutrapport med förslag till långtidsprogram för fortsatta undersökningar i ämnet. Där angivna riktlinjer har för Sveriges del godkänts av regeringen den 19 februari 1960, då ledamöter utsågs i en gemensam kommitté för en femårsperiod fram till halvårsskiftet 1965. Detta redan inledda undersökningsarbete bör inordnas i den större planering som nu förestår.

Givetvis måste uppmärksamhet ägnas också de frågor som uppkommer, därest Skåne och Själland blir ett gemensamt lokalt marknadsområde, men delat på två suveräna stater med delvis olikartad ekonomisk politik. Särskilt inverkar här konsumtionsbeskattningsens utformning och olika importregleringar. Likväl kan man antaga, att en viss fördelning av produktionen mellan företag på den svenska sidan och företag på den danska sidan kommer till stånd. Det är att förmoda, att företaget, som har en hög teknisk standard och en god marknadsposition inom sitt varuområde, kan utvidga sin marknad att omfatta hela Öresunds-området. Ett livligt varuutbyte över Öresund torde därför vara att förvänta. Av icke ringa intresse är, vilka möjligheter till investeringar det kommer att bli och hur de kommer att utnyttjas. Att en rätt till fri etablering bör gälla, är uppenbart, likaså att de investeringar, som fordras i samband med nyetablering och en ökad varuutväxling, får ske relativt fritt.

Den koordination på olika fält, varom här talats, inom Örestad, kan nödvändigöora vissa ändringar i de båda ländernas kommunala lagstiftning. De lagtekniska samarbetsmöjligheterna interkommunalt, både nationellt och nordiskt, kan behöva förstärkas. Det blir här fråga om att lösa markproblem på mycket lång sikt, så att icke en sund utveckling hindras. Även hithörande lagstiftning kan behöva överses. Också på vattenrättens område kan lagstiftningsbehov uppkomma.

Under åberopande av det anförda hemställer vi,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Danmark och Sverige att inleda ett nära samarbete för gemensam utveckling av Öresunds-regionen på sätt ovan angivits.

Stockholm och København den 17 maj 1961

Jean Braconier

Helge Larsen

Birger Lundström

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Finansministeriet, departementet for told- og forbrugsafgifter:**

— — — skal man meddele, at en udvikling som den i forslaget skitserede utvivlsomt vil få konsekvenser for det under departementet sorterende forretningsområde, men at man på det foreliggende grundlag ikke vil kunne udtale sig nærmere.

København, den 18. august 1961

N. P. Jacobsen

Boligministeriet och Handelsministeriet har meddelat, att de »har henholdt sig» till Landsplanudvalgets yttrande (se nedan).

Ministeriet for offentlige arbejder:

— — — skal man efter stedfunden brevveksling med generaldirektora-
tet for statsbanerne, vandbygningsdirektøren, direktøren for luftfartsvæ-
senet, øresundsudvalget og havnedirektøren i København herved meddele,
at nærværende ministerium for sit vedkommende intet har at erindre imod
det fremsatte forslag om etablering af et samarbejde mellem regeringerne
i Danmark og Sverige om udviklingen af Øresunds-regionen.

København, den 23. oktober 1961

P. m. v.

E. b.

(sign.)

Landsplanudvalget:*Øresunds-regionens forventede størrelse*

Den urbaniseringsproces, som finder sted i Sverige og Danmark — på
linie med udviklingen verden over — kan forventes at gøre sig kraftigt
gældende også i Øresunds-regionen.

I »Principskitse til en egnsplan for byudviklingen indtil 1980 i Københavns, Frederiksborg og Roskilde amter», som er udarbejdet af egnsplansekretariatet under byplannævnet, påregnes det, at hovedstadsbygruppens befolkning, som i 1955 udgjorde godt 1,4 mill. personer, i årene 1980 og 2000 kan blive henimod 2 mill. og 2 1/2 mill. personer.

For Skåne-regionen foreligger der ikke en tilsvarende beregning; men det er skønnet, at befolkningen her i år 2000 vil udgøre ca. 825 000 indbyggere, svarende til en vækst på ca. 500 000 personer.

Uanset om antagelserne om den fremtidige befolkning forrykkes — f.eks. som følge af ændringer i fødselshyppigheden, indvandringerne og lignende — eksisterer der allerede nu bysamfund på 1 400 000 + 325 000 indbyggere, altså betydelige bydannelse.

På baggrund bl. a. af den i 1958 gennemførte lov om egnsudvikling og diskussionerne om den foreliggende principskitse til en egnsplan for Storkøbenhavn samt i forbindelse med regeringens nedsættelse af landsplanudvalget i juni 1961 må det forventes, at man fra politisk side vil overveje, om man vil gribe til foranstaltninger med henblik på at hæmme Storkøbenhavns fremtidige vækst.

Hvad enten man i Danmark måtte træffe beslutning om at ville søge at hæmme Storkøbenhavns vækst eller ej, vil der blive tale om et Storkøbenhavn af en meget betydelig størrelse og utvivlsomt også med en væsentlig tilvækst.

Forudsætningerne for evt. plankægningsforslag for en Øresunds-region vil i givet fald blive påvirket af de politiske beslutninger om Storkøbenhavns fremtidige vækst, set i landsmålestok, men da der fortsat må regnes med et Storkøbenhavn med en betydelig befolkning, vil selve spørgsmålet om en samlet planlægning af Øresunds-regionen kun for visse forholds vedkommende ændre karakter.

To byer eller et bysamfund

Ved en stillingtagen til det over for Nordisk Råd fremsatte medlemsforslag forekommer det afgørende problem at ligge omkring markedsforholdene i Øresunds-regionen.

Skabes der ikke et fælles marked såvel med hensyn til råvarer som de færdige produkter, producerede i området eller importerede, samt med hensyn til kapital, og skabes der ikke en faktisk udveksling af arbejdskraft og ensartede regler for beskatning og afgifter, vil der nok kunne etableres et nært samarbejde, men der vil alligevel stadig blive tale om selvstændige bysamfund i to stater.

Økonomisk sammensmeltning eller samarbejde

Det er vanskeligt at tænke sig Øresunds-regionen udskilt som et i alle henseender integreret økonomisk område.

Det økonomiske og politiske problem med hensyn til Øresunds-regionen som en helhed må ses som led i overvejelserne om det økonomiske samvirke i Norden i øvrigt.

Hvis på den ene side muligheden for en økonomisk sammensmeltning længere ude i fremtiden må anses for realistisk, må den allerede nu tages i betragtning også ved en fysisk planlægning for regionerne på begge sider af Sundet.

Selv om — på den anden side — en økonomisk sammensmeltning ikke foreløbig kan anses for gennemførlig, og man må betragte bydannelserne i Øresunds-regionen som to eller flere byer, vil den store samling af produktion, handel, service og kulturgoder imidlertid kunne befordre en betydelig effektivitet og virke yderligere tiltrækkende på erhvervsudfoldelsen, og man kan formentlig uden stor dristighed antage, at bysamfundene ved Øresund tilsammen både i kraft af størrelse og beliggenhed vil kunne komme til at spille en betydelig rolle i erhvervslivet i Nordeuropa. En bevidst og samordnet indsats i så henseende — f.eks. samlende sig om nogle store anlægsgaver — vil kunne forøge denne betydning og dermed være til gavn for Norden som helhed.

Ved en egentlig økonomisk sammensmeltning af Øresunds-regionen — eller af Norden eller en del heraf — ville forudsætningerne for de nuværende gensidighedsforhold med hensyn til indkøb over Sundet af forbrugsvarer i detailhandel ophøre.

De ville dog formentlig blive afløst af en anden gensidighed, navnlig med hensyn til placeringen af arbejdskraft, boliger og erhvervsvirksomheder og med hensyn til centre, institutioner og lignende, hvor formentlig også en specialisering for disse forholds vedkommende ville sætte ind.

Sådanne forhold ville blandt mange andre forudsætte let adgang til flytning og udnyttelse af fælles goder, bl. a. lige adgang til erhvervelse af fast ejendom.

Samarbejde på den fysiske planlægnings område

Den i 1954 nedsatte svensk-danske Øresunds-kommission om en fast forbindelse over Øresund ventes snart at afgive betænkning.

Endvidere er der, i form af et svensk-dansk arbejdsudvalg og senere en fælles komité, etableret et samarbejde med henblik på at undgå forurening af Øresund.

Med hensyn til en udvidelse af Kastrup lufthavn eller lufthavnens eventuelle placering på Saltholm må der også forventes at ville finde et nært svensk-dansk samarbejde sted.

Yderligere samarbejde kan tænkes:

Det kan ske dels ved en aktiv gennemførelse af konkrete foranstaltninger til fælles udbytte for Øresunds-regionen, jfr. også eksempler herpå i medlemsforslaget til Nordisk Råd.

Dels kan det ske med hensyn til by- og egnsplanlægning, hvorom man skal bemærke følgende:

Udgangspunktet for den af egnsplansekretariatet for Storkøbenhavn udsendte principskitse til en egnsplan er, at Nordsjælland ikke vil kunne optage de bosætninger (såvel til helårsbeboelse som til sommerhuse), som

Storkøbenhavns tilvækst (uden indgreb) vil medføre, uden at Nordsjællands nuværende præg af et rekreationsområde for et storbysamfund vil fortabes. Selv om man regner med en fordobling af befolkningen i Nordsjælland, finder man det i principskitsen nødvendigt at søge en betydelig del af befolkningstilvæksten og betydelige industriarealer placeret på en sådan måde, at de enkelte bysamfund gennem trafik anlæggenes placering knyttes sammen i store bydele (på hver 250 000 indbyggere) langs Køge Bugt, altså i sydvestlig retning fra Københavns nuværende city.

Den opfattelse af udviklingen og planlægningen, der har fundet udtryk i principskitsen, som de ansvarlige myndigheder endnu ikke har taget stilling til, vil ikke stride mod tanker om et helt eller delvis integreret bysamfund i Øresunds-regionen og behøver heller ikke at stå i modsætning til tanker om en befolkningsplacering med gode muligheder for samkvem over Øresund. Afgørende vil være den sammenhæng, der skabes gennem et effektivt trafiksystem, som vil have erhvervsøkonomisk og kulturel betydning.

Det må i denne forbindelse fremhæves, at en Øresunds-by både på den danske og på den svenske side af Øresund vil kræve en dybde på bebyggelsen langs Øresunds kyst af en meget betydelig størrelse.

Selv om en Øresunds-by ikke bliver placeret udelukkende langs Øresund på strækningen fra Helsingør til Dragør, vil der -- hvis de økonomiske og andre forudsætninger tilvejebringes -- kunne udformes et samlet storby-samfund, som kan fungere som en helhed, forudsat at der skabes de således fornødne indbyrdes trafikforbindelser.

I tilfælde af et samlet marked kunne man gå et skridt videre og ved en planlægning tage hensyn til den ud fra et samlet synspunkt hensigtsmæssige placering af industriområder af en passende størrelse, også til imødekommelse af evt. ønsker om differentiering af industrien under hele Øresunds-regionens synspunkt, hvis de økonomiske og andre forudsætninger herfor tilvejebringes.

Forinden de økonomiske og arbejdsmæssige forudsætninger er tilvejebragt for et fælles marked og et fælles produktionsliv, forekommer det ikke forsvarligt at foregribe en udvikling, som ikke kan overskues, ved at man -- hvis andre væsentlige egns- eller landsplanmæssige hensyn i Danmark måtte tale derimod i de enkelte tilfælde -- søger at udforme byplaner og egnsplaner med henblik på et samlet og integreret bysamfund i Øresunds-regionen.

Men inden for både Sveriges og Danmarks rammer for befolkningsudvikling og erhvervslivets udvikling forekommer det at kunne være til gensidig udbytte, om man i videst muligt omfang søger at koordinere den fysiske planlægning, både på landsniveau og på egnsniveau, fra svensk og dansk side.

For eksempel synes der med hensyn til rekreative områder at foreligge et problem, hvis løsning ville være til fordel for alle parter, uanset om der etableres et fælles bysamfund. Der er i Østsjælland en efterspørgsel efter

sommerhusgrunde, som hidtil nogenlunde har kunnet tilfredsstilles, men som næppe fortsat kan tilfredsstilles i samme omfang som hidtil uden skade for de rekreative værdier i egnen.

Ved et svensk-dansk samarbejde skulle det være muligt at anvise og udlægge egnede grunde i Skåne m. v. til tilfredsstillelse af dette behov — også på en sådan måde, at der var interesse herfor, forinden en fast forbindelse over Øresund var etableret.

Det vil i øvrigt have den største værdi, om der for Skåne m. v. i fortsættelse af de omfattende arbejder i Skånes regionplaneinstitut og hos de lokale myndigheder iværksættes et egnsplanarbejde med sigte mod et samlet planforslag på samme måde, som der ved principskiten til en egnsplan foreligger et udspil i Danmark.

Forslag til dansk stillingtagen til medlemsforslaget

Uanset at man som ovenfor anført næppe foreløbig kan gå ud fra at realisere et så integreret bysamfund i Øresunds-regionen, vil der fortsat være opgaver for en fælles by- og egnsplanlægning i regionen.

Det indstilles, at det fremsatte medlemsforslag accepteres, idet det anføres, at spørgsmålet om samarbejde for Øresunds-regionen på det økonomiske og tilsvarende områder behandles i forbindelse med overvejelserne af disse forhold for Norden som helhed — eller i alt fald Sverige og Danmark imellem — og således, at de nævnte spørgsmål ikke foreløbig behandles særskilt for Øresunds-regionen.

Det indstilles endvidere, at de svenske og danske regeringer i fællesskab nedsætter et udvalg på 8 medlemmer med 4 medlemmer fra hvert land, som i løbet af 1 år gennemgår de foreliggende muligheder for samarbejde med udgangspunkt i den fysiske planlægning.

Udvalget afgiver indstillinger til de respektive regeringer om samarbejdsopgaver, der bør tages op og formen herfor, men foretager ikke egentlig behandling af de enkelte opgaver.

København, den 3. oktober 1961

P. u. v.

Vagn Rud Nielsen

Formand

S v e r i g e

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Frågan om de förändringar, som en fast förbindelse över Öresund kommer att utlösa, icke enbart beträffande de rent trafikala förhållandena inom öresundsregionen, utan också beträffande befolkningsutvecklingen och näringslivet inom regionen, torde till en del ligga inom det frågekomplex, som

behandlas av den blandade dansk-svenska kommitté, som för närvarande utreder frågan om en sådan fast förbindelse. Därmed kan ett nära samarbete, på sätt förslagsställarna synes avse, redan anses ha inletts.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vill för egen del tillstyrka, att ett utvidgat samarbete i frågor av gemensamt intresse för de danska och svenska områdena vid Öresund kommer till stånd. Styrelsen vill dock i detta sammanhang tillägga, att, sedan eventuellt beslut fattats rörande en fast förbindelse, kommer planeringsarbetet och själva utbyggnaden att taga så lång tid i anspråk, att förbindelsen icke torde kunna trafikeras förrän tidigast in på 1970-talet och sålunda påverka läget först efter denna tid. Det får förutsättas, att under hela detaljplaneringsskedet och under det därpå följande utbyggnadsskedet ett nära samarbete måste äga rum mellan berörda danska och svenska myndigheter och organisationer. Det ligger nära till hands, att de av förslagsställarna nämnda övriga problemen tages upp till behandling i direkt anslutning till ett sådant samarbete.

Stockholm den 31 augusti 1961

Gust. Vahlberg

Hans Kulander

Byggnadsstyrelsen:

Ett typiskt drag i den nutida samhällsutvecklingen är det ständigt vidgade beroende, som växer fram mellan olika orter, olika regioner och landsdelar och som efter hand tvingar fram nya former för översiktliga bedömanden och samordnande planläggning. Medan de flesta planproblem för några decennier sedan kunde lösas tämligen isolerat på det lokala planet, framstår det nu alltmer som en nödvändighet att grunda de lokala avgörandena på bedömanden med regional räckvidd.

På motsvarande sätt har fältet för de regionala bedömandena alltmer vidgats. Behovet av säkrare underlag för regionplanering, vägbyggande, olika slag av lokaliseringsåtgärder etc. har drivit fram dels vissa klarlägganden av riksomfattande karaktär, dels samhällsvetenskapliga utredningar av den typ, som nu pågår i flertalet län. En väsentlig uppgift i detta överregionala sammanhang är att åstadkomma den inbördes samstämmning, som kan krävas mellan skilda regioner eller administrativa enheter av högre ordning.

Problemen är i åtskilliga avseenden likartade i fråga om de starkt expanderande storstadsregionerna på ömse sidor om Öresund, även om de båda regionerna här skilds åt genom en riksgräns. Sundet fungerar visserligen som en effektiv skiljezon mellan de olika bebyggelseagglomerationerna, men det utgör även en förbindelse dem emellan, samtidigt som det utgör ett gemensamt rekreationsområde, en gemensam avloppsrecipient etc. — förhål-

landen, som i och för sig ställer krav på samstämda åtgärder från de båda länderna. I många avseenden — bl. a. när det gäller olika former av inbördes trafikförbindelser — har danskt-svenskt samarbete också sedan länge varit etablerat.

Till detta kommer emellertid en mångfald influenser av annat slag — turism och semesterliv, fritidsbebyggelse och annat — som mer eller mindre direkt påverkar planläggningen på ömse sidor om Sundet.

Såvitt kan bedömas av nu överblickbara utvecklingstendenser i fråga om befolkning och näringsliv inom öresundsområdet, torde dessa funktions-samband ständigt tillta i styrka och detta oavsett på vad sätt trafikförbindelserna över Sundet kommer att lösas. Att ett förverkligande av en eller flera fasta förbindelser kommer att förstärka dessa samband och stimulera till ökade kontakter mellan Själland och Skåne, förefaller emellertid rätt sannolikt.

Mot bakgrunden av de erfarenheter, som hittills gjorts på samhällsbyggandets område, och de utvecklingstendenser, som därvidlag framträder, vill byggnadsstyrelsen sålunda med anledning av det framlagda förslaget understryka angelägenheten av ett danskt-svenskt samarbete, i första hand på översiktlig nivå, vid den fortsatta planeringen och utbyggandet på ömse sidor om Öresund.

Stockholm den 1 september 1961

Sixten Larsson

Ivar Jonsson

Åke Flacker

Järnvägsstyrelsen:

— — — får styrelsen framhålla, att de skilda problem, som antydes i motiveringen till förslaget, icke direkt berör statens järnvägar med undantag för de aktuella frågorna om nya trafikleder över Öresund, vilka frågor styrelsen torde få anledning ytterligare beröra i särskilda sammanhang. Styrelsen har emellertid icke något att erinra mot en gemensam dansk-svensk planering av Öresunds-regionen att igångsättas vid lämplig tidpunkt.

Stockholm den 16 augusti 1961

Erik Upmark

N. Gudmunsson

Fiskeristyrelsen har i skrivelse den 13 oktober 1961 såsom eget utlåtande åberopat innehållet i följande yttrande.

Statens vatteninspektion:

Vatteninspektionen har endast anledning att avgiva utlåtande över den del av förslaget — — — som berör föroreningen av Öresund och den år 1960 tillsatta dansk-svenska Öresundsvattenkommittén. Därest den föreslagna planeringen av öresundsregionen kommer till stånd, bör enligt vatteninspektionens mening även vattenföroreningen i Sundet inbegripas i arbetet. Detta torde enklast kunna ske genom att i vart fall tills vidare Öresundsvattenkommittén får fungera som expertkommitté till ett planeringsorgan med vidare syften.

Drottningholm den 5 oktober 1961

På statens vatteninspektions vägnar:

Sven Andersson

Överinspektör

Kommerskollegium:

Ifrågavarande medlemsförslag berör spörsmål av mycket stor räckvidd och betydelse. Förslagets genomförande förutsätter ingående överväganden och krävande förberedelsearbeten. Kollegium ifrågasätter emellertid, om det för närvarande verkligen föreligger tillräckliga skäl för att inleda ett danskt-svenskt samarbete av så vittgående och genomgripande karaktär. Enligt kollegii mening är läget i dag alltför oklart, och det är omöjligt att överblicka den kommande utvecklingen och dess inverkan på de ekonomiska relationerna mellan Danmark och Sverige. Det nordiska samarbetet på det ekonomiska området har ännu ej tagit fastare former, och det kan icke förutsägas, hur de båda ländernas slutliga ställning blir i förhållande till sexstatsmarknaden.

På grund av det anförda finner kollegium för sin del, att frågan om inledandet av ett nära samarbete mellan Danmark och Sverige för gemensam utveckling av Öresunds-regionen är för tidigt väckt.

Stockholm den 18 september 1961

Nils Malmfors

Anders Lindstedt

Jon Hanson

Sjöfartsstyrelsen:

Förslagsställarna ser upprättandet av en fast förbindelse över sundet icke enbart som en rationalisering och kapacitetsförstärkning av de nu sjöburna förbindelserna utan också som ett instrument för integration av de berörda

befolkningsrika dansk-svenska landsdelarna. De frågor, som måste lösas för att nå så långt, är emellertid såsom styrelsen ser det, bara delvis lokalt begränsade. Till sin huvuddel beror lösningen på utformningen av det ekonomiska samarbetet mellan de båda länderna i stort och — som utvecklingen gått — det ekonomiska samarbetet inom Västeuropa över huvud. Det är de framtida förutsättningarna i dessa avseenden, som i mycket avgör, om den planerade förbindelsen blir mer än en förkortad kommunikationsled. Därigenom påverkas också angelägenheten av att leden kommer till stånd i konkurrens med andra stora investeringsprojekt i de båda länderna.

Med det sagda vill styrelsen inte göra gällande, att det av förslagsstälarna förordade samarbetet i planeringsfrågorna bör anstå, tills klarhet skapats i den europeiska marknadsfrågan utan endast att det finns ett grundläggande samband mellan denna fråga och graden av den faktiska samverkan och integration, som kan nås. I vissa frågor bör dock under alla förhållanden kunna ske ett samarbete, och det kan synas lämpligt att i första hand inrikta den gemensamma planeringen på dessa. En sådan fråga, som också nämns i medlemsförslaget, är i och för sig farlederna i Öresund. Det anföres, att det självfallet är en gemensam dansk-svensk uppgift att tillse, att pågående överväganden om fördjupningen av farlederna i Öresund leder till praktiska resultat.

Inom sjöfartsstyrelsen har på Kungl. Maj:ts uppdrag utförts en undersökning om de transportekonomiska vinster, som en fördjupad öresundsled kan medföra för svensk del. Huvuddelen av vinsterna har därvid förutsatts hänföra sig till trafiken på de svenska östersjöhamnarna. Avsikten är att, sedan utredningen nu remissbehandlats, i vissa avseenden komplettera densamma. De otillfredsställande djupförhållandena förefinnes i Öresunds nedre del, söder om linjen Malmö/Limhamn—Köpenhamn. De är till visst men för sundshamnarna vad gäller trafiken med stora, mera djupgående fartyg såväl på östersjöhamnarna som genom Kielkanalen i den mera vidsträckta farten. Här kommer i första hand in i bilden de transoceana linjefartygen, som under samma resa anlöper hamnar på kontinenten, på Skandinaviens västkust vid Sundet och vid Östersjön. I den mån linjefartygen, vilket dock f. n. mindre ofta synes vara fallet, har full eller nära full dödviktslast (djupgående överstigande c:a 7,5 meter), måste de dirigeras den avsevärt längre vägen via Stora Bält. Beträffande massgods i stora laster till eller från sundshamnarna, främst då mineralolja men även t. ex. cement och direktimporterad transocean spannmål berörs trafiken som regel inte av djupet i södra Öresund utan är begränsad till Sundets norra del och passagen via Skagen. Den trånga och hårt belastade Kielkanalen, även om den i de flesta av de aktuella transportrelationerna ger den kortaste vägen till de södra öresundshamnarna, blir allt mindre attraktiv för större, mera snabbgående fartyg. Det knappa djupet i södra Öresund är totalt sett mindre ett problem för öresunds- än för östersjöhamnarna. Med hänsyn främst till linjetrafiken föreligger ett gemensamt dansk-svenskt intresse. På längre sikt

kan måhända också bli aktuellt att för industriändamål anlägga djuphamnar på den sydligaste sundskusten. Styrelsen delar helt förslagsställarnas uppfattning, att det är en gemensam dansk-svensk uppgift att tillse, att övervägandena att fördjupa farlederna i Öresund leder till praktiska resultat. Det är också betydelsefullt, att vid utformningen av en fast förbindelse hänsyn tages till sjöfartens intressen, bl. a. på så sätt att möjligheterna till successiva farledsförbättringar inte kringskäres.

Till de frågor, som i varje fall sett på längre sikt torde påverkas av en fast förbindelse, med ett bättre utnyttjande av tillgängliga kapitalresurser som följd, är områdets hamnutbyggnader. En viss arbetsfördelning torde bli följden. Hur långt denna kan sträckas, lär dock bli beroende av förändringarna i näringslivets lokalisering och eventuell integration inom import-handeln. Under alla förhållanden lär en fast förbindelse i ett sydligt läge komma att påverka de transoceaniska linjefartygens anlop av resp. Köpenhamn och Malmö. Då transportkvantiteten till eller från en av hamnarna är liten, får man förutsätta, att detta parti omlastas från eller till landtransportmedel i den andra hamnen. I detta sammanhang må erinras om att Danmark saknar motsvarighet till den svenska fyr- och båkavgiften, vilken kan påverka konkurrensförhållandena till Malmös nackdel, i de fall ingen annan svensk hamn anlöpes under resan.

Sammanfattningsvis får sjöfartsstyrelsen uttala, att det område, som styrelsen har att bevaka, ger skäl för gemensamma dansk-svenska överväganden av de samarbetsfrågor, som kommer att aktualiseras vid tillkomsten av en fast förbindelse över Öresund. Styrelsen tillstyrker därför det remitterade förslaget.

Stockholm den 13 september 1961

C. G. Widell

Bengt O. Rickard

Svenska öresundsdelegationen:

Öresundsdelegationen kommer i enlighet med sina direktiv endast att utreda de problem, som ha direkt samband med frågan om anordnandet av en fast förbindelse över Öresund. De i det remitterade medlemsförslaget berörda problemen få anses ligga vid sidan av delegationens utredningsuppdrag, och delegationen kommer därför icke att gå närmare in på dessa spörsmål i sin utredning.

Öresundsdelegationen har tidigare räknat med, att delegationens slutbetänkande skulle kunna framläggas i slutet av innevarande år. Med hänsyn till bl. a. att de trafikekonomiska utredningarna blivit mera omfattande än som tidigare förutsatts, torde det emellertid, enligt vad delegationen för

närvarande kan bedöma, icke bli möjligt att avgiva betänkandet förrän under våren 1962.

Delegationen vill i anslutning härtill upplysa, att det efter ett eventuellt beslut om byggande av en fast förbindelse över Öresund kan, beroende på förbindelsens utformning, beräknas taga en tid av 8—11 år, innan förbindelsen färdigställts. Därest ett beslut att bygga förbindelsen skulle föreligga ungefär två år efter det delegationens betänkande framlagts, skulle således en fast förbindelse kunna vara klar att öppnas för trafik tidigast omkring mitten av 1970-talet.

Stockholm den 31 augusti 1961

För svenska öresundsdelegationen

Axel Strand

K. O. Wennerhorn

Kommittén för näringslivets lokalisering:

För vårt lands vidkommande är det närmast Malmöhus län, som berörs av förslaget om dansk-svensk planering av öresundsregionen. Näringslivet i de västliga delarna av detta län har under efterkrigstiden befunnit sig i stark utveckling. Särskilt påtaglig har expansionen varit i Malmö stad. En betydligt svagare utveckling visar den sydöstra delen av Malmöhus län samt Kristianstads län. Befolkningsutvecklingen under efterkrigstiden karakteriseras också av betydande flyttningsförluster för Kristianstads län, medan Malmöhus län haft en successivt stegrad flyttningsvinst, som varit särskilt markant under den senaste femårsperioden. Det bör i detta sammanhang omnämnas, att flyttningsvinsten för Stockholms stad och Stockholms län tillsammans samt för Göteborgs och Bohus län under åren 1956—1960 var icke obetydligt lägre än under den första femårsperioden efter kriget.

En fortsatt snabb expansion i den svenska delen av öresundsregionen är sannolikt att räkna med. I likhet med Stor-Stockholm och Stor-Göteborg har också i västra delen av Malmöhus län den snabba utvecklingen medfört rekryteringssvårigheter för de större industriföretagen. Dessa svårigheter har varit den främsta anledningen till den utflyttning av industriell verksamhet från Malmö stad, som ägt rum under efterkrigstiden. Under åren 1946—1959 flyttade 4 företag från nämnda stad, varjämte 16 filialer förlades till andra delar av Sydsverige. Uppgifterna avser anläggningar med en arbetsstyrka, som vid årsskiftet 1959/60 uppgick till minst 25 personer. De utflyttade anläggningarna sysselsatte vid nämnda tidpunkt sammanlagt 1 800 personer. Det kan antagas, att denna omlokalisering av företag på grund av ogynnsamma rekryteringsförhållanden kommer att fortsätta. I den rådgivande lokaliseringsverksamheten har företagen med hänsyn till arbetsmarknadssituationen avrått från att förlägga verksamhet till de mest expansiva områdena i Malmöhus län. Däremot har en lokalisering till bl. a. den östra delen av Skåne förordats.

I såväl Sverige som Danmark liksom i andra länder i Västeuropa ägnar myndigheterna stort intresse åt lokaliseringen av företag till områden, där en utbyggnad av näringslivet ur sociala och samhällsekonomiska synpunkter anses önskvärd. Åtgärder i syfte att stimulera sådan lokalisering har också vidtagits i flertalet västeuropeiska länder. De lokaliseringspolitiska strävandena tar vidare sikte på att verksamhet, som ej av särskilda skäl behöves förläggas till storstadsområdena, lokaliseras till orter, där de samhälleliga resurserna är mindre ansträngda än i storstäderna.

I medlemsförslaget om dansk-svensk planering av öresundsregionen förordas bl. a. en samordning av handläggningen av vissa planeringsfrågor, som rör förbindelseleder, friluftsliv, naturskydd och vattenvård och gemensam lösning av frågor rörande fördjupning av farlederna i Öresund, kraftförsörjning samt byggandet av storflygfält och andra anläggningar, som kräver omfattande investeringar. Mot förslag i denna riktning har kommittén icke funnit skäl till erinran. Med hänsyn till den nära samhörigheten mellan de delar av Danmark och Sverige, som ligger på ömse sidor om Öresund, torde betydande fördelar stå att vinna för befolkning och näringsliv genom samverkan vid lösandet av olika samhällsplaneringsuppgifter. Avsevärda kostnadsbesparingar bör vidare kunna uppnås, om vissa kapitalkrävande serviceanordningar, som kan betjäna området i sin helhet, kommer till utförande i samråd mellan de berörda länderna.

Som ovan påpekats har en betydande koncentration av näringsliv och befolkning till västliga delarna av Malmöhus län kunnat konstateras under senare år, medan utvecklingen inom sydöstra delarna av länet och i Kristianstads län varit mindre gynnsam. Huruvida denna tendens kommer att ytterligare förstärkas i framtiden, kan icke med säkerhet bedömas. Olika skäl talar dock för att så kan bli fallet, vilket skulle skapa betydande problem ur samhällsbildnings- och servicesynpunkt. Enligt kommitténs uppfattning bör det därför vara angeläget, att man vid planeringen av bebyggelsen, kommunikationerna och andra allmänna serviceanläggningar inom den svenska delen av öresundsregionen även beaktar möjligheterna för näringslivet att förlägga verksamhet till områden, där de samhälleliga resurserna och arbetskraftstillgångarna ej är så hårt utnyttjade som i de expansivaste delarna av Malmöhus län.

De i medlemsförslaget berörda frågorna om lagstiftningsändringar i syfte att underlätta samordningssträvandena i öresundsregionen och rätten till fri etablering i det nämnda området har kommittén icke funnit anledning att taga ställning till.

Stockholm den 8 september 1961

Kommittén för näringslivets lokalisering
Manfred Näslund

Tage Kahlin

Länsstyrelsen i Kristianstads län:

Det är ett allmänt känt faktum, att en befolkningsomflyttning sedan ett antal år tillbaka pågår från de östra till de västra delarna av Skåne. Att uttunningen av Östskånes befolkning givit anledning till allvarlig oro bland de myndigheter och andra, som ha att tillvarata bygdens intressen, säger sig självt. Olika åtgärder ha även vidtagits för att söka hejda den pågående befolkningsminskningen. Sålunda bildades för några år sedan en företagarförening i länet, och det torde utan vidare kunna påstås, att utan dess verksamhet hade befolkningsminskningen med all sannolikhet varit än mer accentuerad. Vidare arbetar en av landstinget tillsatt kommitté, vari ingå även representanter för andra länsmyndigheter, på en undersökning för utvärderande av möjligheterna till en aktivisering av näringslivet i länet.

Länsstyrelsen har inledningsvis velat beröra dessa för länet vitala problem för att framhålla, att de omfattande frågekomplex, som sammanhånga med Öresundsregionen, få ses ur vidare aspekter än de som hänföra sig till strandområdena utmed Sundet.

Förslagsställarna förmoda, att området kring Öresund kommer att få en central position i norra Europa, därest Danmark och Sverige på ett eller annat sätt anslutas till en större Europa-marknad. Härigenom skulle befolkningsökningen och därmed bebyggelsen i västra Skåne komma att fortgå i ett än mer ökat tempo. Även om utvecklingen skulle bli sådan, så synes det kunna diskuteras, vilken andel den större Europa-marknaden kan ha i denna utveckling. Skulle närheten till de stora avsättningsområdena ute på kontinenten och i England vara utslagsgivande för en lokalisering av näringslivet, så borde ju Jylland med dess fördelaktiga läge och utmärkta land- och sjöförbindelser gå en industriell expansion till mötes av stora mått. Såvitt länsstyrelsen har sig bekant är så icke fallet. Man frestas därför draga den slutsatsen, att det icke enbart är västra Skånes fördelaktiga läge i förhållande till och de goda kommunikationerna med kontinenten, som utgöra grunden för den hittillsvarande och den väntade utvecklingen. Vilka dessa andra faktorer kunna vara, är det självfallet omöjligt att angiva utan en närmare analys av hela frågekomplexet, en analys, som länsstyrelsen icke har möjlighet att prestera. En ytlig och lekmanmässig fundering må vara, att en ort, som nått en viss storleksordning, därefter på grund av sin egen inneboende kraft och tyngd fortsätter att expandera, väl i viss mån beroende på att dess attraktionsförmåga på näringsliv och befolkning växer allteftersom dess resurser i olika servicehänseenden öka.

En fråga, man då ställer sig i detta sammanhang, är denna. Är det ur olika synpunkter önskvärt, att samhällseliga organ söka påverka näringslivets lokalisering? Till en början vill länsstyrelsen framhålla, att länsstyrelsen i princip är motståndare till tvångsmässiga åtgärder i detta hänseende. Det måste ytterst ankomma på näringslivet självt att bestämma orten för förläggningen av en industri eller annan verksamhet. Och det är självfallet, att ett företag strävar efter att lokalisera sig till den ort, som ur företags-

ekonomisk synpunkt är gynnsammast, d. v. s. i regel där tillverknings- och distributionskostnaderna bli så små som möjligt. Men denna från företagets sida självklara synpunkt behöver icke utesluta ett flertal alternativa lokaliseringmöjligheter, som av företaget kunna betraktas som i stort sett likvärdiga men som ur sociala eller nationalekonomiska eller andra synpunkter kunna vara högst olika. Enligt länsstyrelsens uppfattning kan det ur skilda synpunkter, exempelvis sociala eller militära, icke anses önskvärt med en alltför stark koncentration av befolkning och näringsliv till en enda ort eller region; storstadens nackdelar behöva väl knappast exemplifieras. Godtager man denna ståndpunkt, ligger det också nära till hands att acceptera ett handlande från samhällets sida, som har till syfte att, där så ur olika synpunkter är lämpligt, söka påverka näringslivet till en decentralisering av industrier och andra företag. Som bekant pågår för närvarande en utredning rörande den samhällseliga lokaliseringsverksamheten. Länsstyrelsen kan ej annat än uttrycka förhoppningen, att den kommitté, som sysslar med frågan, har möjlighet att inom en snar framtid framlägga resultatet av sin utredning.

Av vad länsstyrelsen ovan framhållit torde kunna utläsas, att länsstyrelsen hyser den uppfattningen, att utvecklingen ingalunda blint och obevekligt behöver gå mot ytterligare avfolkning av östra Skåne. Tvärtom är länsstyrelsen av den mening, att även östra Skåne har stora möjligheter att hävda sig i konkurrensen om den företagsamhet, som enligt mångas mening kommer att lokaliseras till Skåne. En förutsättning härför är emellertid, att inga sådana åtgärder vidtagas från det allmännas sida, som är ägnade att motverka en positiv utveckling av näringslivet. De åtgärder, som från statens järnvägars sida vidtagits och ytterligare ställts i utsikt, innebärande försämrade kommunikationsservice, äro ägnade att ingiva starka betänkligheter. En annan förutsättning är, att näringslivets målsmän på ett effektivt sätt informeras om de möjligheter, östra Skåne har att erbjuda näringslivet.

Av vad länsstyrelsen nu anfört får icke dragas den slutsatsen, att länsstyrelsen är negativt inställd till det framlagda förslaget om ett nära samarbete mellan Danmark och Sverige för gemensam utveckling av öresundsregionen. Tvärtom torde väl ingen diskussion behöva råda om nödvändigheten av ett sådant samarbete. Närmast är dock länsstyrelsen av samma mening som Skånes handelskammare, att samarbetet till en början såsom hittills får ta sig uttryck i att varje fråga upptages till behandling efterhand som samarbetsbehovet aktualiseras av utvecklingen.

Även om sålunda länsstyrelsen icke är blind för behovet av det ifrågasatta samarbetet, så har länsstyrelsen med det anförda velat uppställa den frågan, huruvida icke de samhällseliga åtgärderna jämsides med detta samarbete böra avse en undersökning, som syftar till att utreda förutsättningarna för en spridning av näringslivet till hela Skåne. Att en sådan spridning skulle bli till gagn icke blott för det föga industrialiserade östra Skåne

utan även för den region, varom fråga är i detta ärende, är länsstyrelsen för sin del övertygad om.

Kristianstad i landskansliet den 31 augusti 1961

Per Westling

G. Lundborg

Länsarbetsnämnden i Kristianstads län:

En starkt ökad efterfrågan på arbetskraft i Öresunds-regionen kan — särskilt under utbyggnadsskedet — komma att inverka menligt på arbetskraftsbalansen i sydöstra Skåne. Samtidigt är det tänkbart, att en kraftig expansion av befolkning och näringsliv i Öresunds-regionen och en utvidgad Europa-marknad kan medföra, att även sydöstra Skåne blir attraktivare ur lokaliseringssynpunkt och får ökade behov av arbetskraft.

Av denna anledning synes det länsarbetsnämnden angeläget, att det föreslagna samarbetet kommer till stånd samt att frågor rörande arbetsmarknaden ägnas stor uppmärksamhet. En intern svensk utredning om »örestadsprojektets» inverkan på den sydsvenska arbetsmarknaden skulle enligt länsarbetsnämnden vara av stort värde för det planerade samarbetet.

Kristianstad den 26 juli 1961

R. Nylund

Arne Westergren

Länsarkitekten i Kristianstads län:

Den betydande koncentration av bebyggelsen till kustbältena på ömse sidor om Öresund, som redan skett och som för Skånes del bl. a. medfört en avsevärd befolkningsförflyttning från landskapets östra delar, kan väntas öka ytterligare efter en eventuell svensk-dansk anslutning till en större Europa-marknad. Hela detta område, benämnt Örestad, skulle enligt gjorda beräkningar inom överskådlig tid ha en befolkning av bortåt fyra miljoner människor.

Denna utveckling skapar en rad problem, som äro gemensamma för Sverige och Danmark, ex. förbättrade betingelser för sjöfarten, avloppsföreningar i Öresund etc.

Den utbyggnad av fasta trafikleder över Öresund, som f. n. utredes, aktualiserar ytterligare problem, vilka kräva en samordnad lösning. Det gäller i första hand sträckningen av de till en dylik förbindelse anslutande trafiklederna och de förbättrade möjligheter till samordning av industri och näringsliv, som dessa skapa.

De snabba person- och godstransporter, som dessa trafikleder komma att medgiva, torde även medföra bättre förutsättningar för lokalisering av industri-, rekreations- och fritidsområden utanför Öresunds-regionen. Härigenom bör det även vara möjligt att motverka de tendenser till snedvridning av Skånes befolkningsfördelning, som redan gjort sig märkbara.

Som framhålles i förslaget erfordras för lösningen av de gemensamma problemen en samordnad svensk-dansk planläggning. Denna planläggning, som bör kunna tjäna som vägledning för bl. a. kommande generalplaner, detaljplaner samt byggnadsreglerande åtgärder med hänsyn till naturskydd och landskapsvård, bör ske genom upprättande av regionplan.

Omfattningen och innehållet i en dylik gemensam plan kan jämlikt 127 § byggnadslagen bestämmas först sedan erforderlig utredning verkställt av länsstyrelsen. Då regionplanen, såsom i förevarande fall, i sin svenska del torde komma att omfatta områden inom Kristianstads och Malmöhus län samt ev. även inom Hallands län, skall jämlikt 130 § byggnadslagen Kungl. Maj:t bestämma, att länsstyrelsen i ett av länen skall taga befattning med upprättande av denna samt övriga med planen sammanhängande frågor, som ankomma på länsstyrelse.

Regionplanesamarbete över landets gränser torde icke tidigare ha förekommit och har heller icke förutsatts i lagstiftningen. Som påpekas i förslaget kan det därför visa sig nödvändigt att genom lagändringar förbättra de lagtekniska samarbetsmöjligheterna.

Det förtjänar påpekas, att vissa regionala utredningar för de båda skånelänen redan utförts och ytterligare dylika pågå inom Skånes regionplaneinstitut.

Kristianstad den 15 augusti 1961

Stig Jönsson

T. f. länsarkitekt

Väg- och vattenbyggnadsverket, distriktsingenjören för vatten och avlopp i Kristianstads län:

Frågan om en samordning för lösning av vattenförsörjningsfrågan i ett större sammanhang för västra Skåne och östra Själland upptogs för första gången till reell prövning i samband med lösningen av Hälsingborgs vattenförsörjningsfråga. Hälsingborgs stad tog därvid i slutet av 40-talet kontakt med såväl Malmö som Köpenhamn för diskussion om möjligheten till en gemensam lösning av vattenförsörjningsfrågan med sikte närmast på vattenuttag från Lagans vattensystem eller från Vättern. Båda de ifrågavarande släderna uppgav vid dessa underhandskontakter, att man hade sin vattenfråga löst för överskådlig framtid. Några år senare tog dåvarande landshövdingen i Malmöhus län, Vougt, kontakt med Köpenhamn för att

ännu en gång undersöka intresset för ett framtida samgående i vattenförsörjningsfrågan men erhöll inget gensvar från dansk sida för sin aktion. I skrivelse till Konungen den 5 februari 1954 i samband med Hälsingborgs stads framställning om tillstånd att bortleda vatten från Ringsjön redovisade staden ett antal alternativa skisserade lösningar att framdeles lösa vattenförsörjningsfrågan för västra Skåne och östra Själland. Sedermera har länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län i gemensam skrivelse till Konungen den 29 februari 1960 föreslagit, att en utredning kommer till stånd för klarläggande av förutsättningarna och åtgärderna för en samordnad lösning av i första hand Skånes vattenförsörjningsproblem. I skrivelserna uttalas bl. a. att

De större vattentillgångar, som kunna komma i fråga, är Helgeåns och Lagans vattensystem samt sjöarna Vättern och Vänern. Vilken omfattning ett eventuellt samgående bör givas, kan icke på förhand preciseras. Otänkbart är icke, att vid en samordning försörjningsområdet bör utsträckas att förutom Skåne omfatta såväl göteborgsregionen och Halland som ock Själland inkl. Köpenhamn.

Från länsstyrelsen i Hallands län har en motsvarande framställning om utredning ungefär samtidigt ingivits till Konungen. Genom beslut den 26 maj 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med en översiktlig utredning angående möjligheterna att trygga den framtida vattenförsörjningen inom Kristianstads, Malmöhus och Hallands län. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har därefter i juni månad i år uppdragit åt distriktsingenjören Sven Wetterhall att verkställa ifrågavarande utredning. Enligt uppgift har under senaste tid ånyo underhandskontakter förekommit med Köpenhamn, som emellertid fortfarande lär anse sig kunna lösa vattenförsörjningsfrågan inom landets gränser. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sitt yttrande till Konungen den 4 mars 1961 i samband med länsstyrelsernas gemensamma skrivelse på den punkten anfört följande:

Diskussionerna om Skånes vattenförsörjning har även kommit att omfatta frågan om hur Köpenhamn skall ordna sin vattenförsörjning i framtiden. Staden har erhållit nyttjanderätt till en mycket stor del av grundvattentillgångarna på Själland, vilket medfört, att åtskilliga samhällen och kommuner på ön är beroende av Köpenhamn i vattenförsörjningshänseende. Det är emellertid osäkert, hur länge grundvattentillgångarna kommer att vara tillräckliga. Det kan därför tänkas och har även nämnts, att Själland inom en icke alltför avlägsen framtid kan komma att behöva nyttja svenska vattentillgångar. Detta kan givetvis vara av stor ekonomisk betydelse. Vid en utredning av vattenförsörjningsfrågan för Skåne bör denna fråga beaktas.

Vad angår avloppssidan berör denna ur gemensam dansk-svensk synvinkel huvudsakligen den del av Öresund med sydgräns vid linjen Stevns fyr—Falsterbo och med nordgräns vid linjen Gilleleje—Kullens fyr såsom framgår av det dansk-svenska arbetsutskottets rapport av april 1956 (sept. 1958) angående långtidsprogram för undersökning av Öresunds förorening.

Det här inledda undersökningsarbetet är givetvis betjänt av en generalplanläggning av de aktuella kuststräckorna dels sannolikt i viss mån för det pågående undersökningsarbetets bedrivande, dels i hög grad vid utarbetande av de konkreta samordnade åtgärder, som inom en nära framtid böra vidtagas för att på effektivaste sätt och i möjligaste mån hejda och motverka föroreningen av Sundet.

Det står självfallet klart, att all lämplig planering och samordning bör ske bl. a. i de avseenden, som förslagsställarna aktualiserat, och icke minst inom den region, man upptagit till behandling. Det ifrågasättes emellertid dock, om icke en dylik planering — någon form av generalplanering — bör ges en helt annan omfattning ur främst geografisk synpunkt än vad, som föreslås, förslagsvis förutom hela Skåne även Blekinge, Halland, Göteborg och Bohuslän. Det ifrågasättes vidare, om tidpunkten är lämpligt vald för en gemensam dansk-svensk planering, innan konturerna beträffande den handelspolitiska situationen klarnat och man från svensk sida tagit ställning till hur en dylik planering bör uppläggas, bl. a. beträffande målsättningen, den geografiska omfattningen m. m. Den av förslagsställarna angivna regionen utgör i dagens läge icke i något väsentligt avseende någon avgränsad enhet. Olyckligt vore, om den åsyftade begränsade planeringen skulle medföra det resultatet, att en onödigt stark koncentration blev följden inom just detta område, som ändå har särskilt goda utvecklingsmöjligheter i olika avseenden. Genom att öka den tänkta planeringens geografiska omfattning i stort sett enligt vad som ovan angivits skulle ett väsentligt bättre underlag erhållas för bedömning i större sammanhang bl. a. av vattenförsörjningsfrågans lösning, av lämplig bebyggelse- och industrilokalisering icke minst ur vattenförsörjnings- och recipientsynpunkt samt av brofrågan m. m.

Med återopande av det ovan anförda förordar distriktsingenjören i första hand en väl upplagd översiktlig planering — generalplanering — inom landet av ungefärligen den geografiska omfattning, som ovan nämnts. Först sedan denna planering fortskridit tillräckligt långt, bör det i och för sig i hög grad önskvärda dansk-svenska samarbetet etableras.

Kristianstad den 17 augusti 1961

Distriktsingenjören för vatten och avlopp i Kristianstads län

Bertil Retzner

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Sedan åtskilliga år tillbaka har en stark koncentration av bosättning och näringsliv till områdena å ömse sidor om Öresund ägt rum och gett upphov till den alltmer utpräglade storstadsbygd, som i diskussionerna kommit att benämnas Örestad. Begreppet Örestad fäster närmast uppmärksamheten

på behovet av en samordnad planering för den fortsatta utvecklingen inom storstadsbygdens olika delar i fråga om sådana problem, vars räckvidd icke begränsas av vare sig kommun-, läns- eller riksgränser. En sådan planering i fysiskt hänseende bör kunna åvägbringas utan att storstadsbygden på någondera sidan av Öresund sammanföres till en administrativ enhet. Den får numera anses vara så angelägen, att den bör komma till stånd oavsett hur den administrativa indelningen en gång kan komma att gestalta sig.

Förslagställarna har nämnt åtskilliga exempel på problem, som tarvar ett skärskådande i nära samarbete Sverige och Danmark emellan i fråga om den fysiska planeringen. Länsstyrelsen vill här särskilt understryka, vilken betydelse en effektiv planering för tillgodoseende av friluftslivets behov och naturvårdens intressen har i detta sammanhang, oavsett om fast eller fasta trafikförbindelser över sundet kommer till stånd eller ej. Detsamma kan sägas vara fallet med vattenförsörjningen för storstadsbygden och den tilltagande föroreningen av Öresund, som i och för sig är ett betydelsefullt rekreationsområde. Självfallet kommer ett fast förenande på ett eller annat sätt i kommunikationstekniskt hänseende av Öresunds stränder ävensom andra betydelsefulla kommunikationsanläggningar att medföra nya och komplicerade problem, bland annat i fråga om bebyggelseplaneringen och naturvården. Vilka andra problem som kan uppstå på de ekonomiska, arbetsmarknadsmässiga och politiskt-administrativa områdena samt i fråga om lagstiftning för reglering av den samhälleliga utvecklingen inom regionen kring sundet och som med fördel bör lösas gemensamt, är nu för tidigt att uttala sig om. Svaret på dessa frågor torde bäst kunna ges på grundval av de resultat, som kan framkomma under den fysiska planeringen.

Såsom en första åtgärd bör enligt länsstyrelsens mening lämpligen till sättas en kommitté med uppgift att konkretisera de problem, som bör bli föremål för ett samarbete i den fysiska planeringen. Då det här är fråga om problem, som är starkt regionalt betonade, bör denna kommitté få en sammansättning, som mera överensstämmer med den kommitté, som nu sysslar med föroreningarna i Öresund, än med den sedan 1954 verksamma delegationen i fråga om anordnandet av fasta förbindelser över Öresund.

Med åberopande av vad sålunda anförts får länsstyrelsen livligt tillstyrka, att ett dansk-svenskt samarbete inleds på sätt ovan skisserats ifråga om planeringen för utvecklingen inom öresundsregionen.

Malmö i landskansliet den 31 augusti 1961

G. A. Widell

O. Hulterström

Svenska landstingsförbundet:

Förbundsstyrelsen har granskat förslaget utifrån landstingssynpunkter, varvid av naturliga skäl — eftersom sjukvården är den såväl personalmäs-

sigt som ekonomiskt viktigaste och mest omfattande grenen av landstingsverksamheten — intresset i första hand riktats på sjukvårdsfrågorna. Det kan därvid konstateras, att centralorterna på den svenska sidan av det som förslagsställarna kalla Örestad, nämligen Malmö-Lund, genom det under fjolåret fastlagda programmet för regionsjukvårdens ordnande gjorts till centralorter i en av landets sju regioner för den högspecialiserade sjukvården. Denna region beräknas år 1970 ha ca 1,3 milj. invånare, sålunda väl det antal, som enligt betänkandet om regionsjukvården angivits såsom grund för högspecialiserad vård. Något behov av ett reguljärt samarbete med Danmark för sjukvård synes därför icke föreligga, när dessa vårdgrenar blivit fullt utbyggda. På motsvarande sätt ha de danska resurserna för högspecialiserad sjukvård för landets östra delar koncentrerats till Köpenhamn med förorter, och för Danmark torde, såvitt nu kan bedömas, något behov av reguljärt sjukvårdssamarbete med de sydsvenska sjukhusen ej heller föreligga. En ökad efterfrågan på högspecialiserad vård kan givetvis väntas, därest de gjorda beräkningarna rörande befolkningsökning visa sig riktiga. Det torde dock finnas goda förutsättningar att möta efterfrågeökningen på den svenska sidan genom utbyggnad av sjukhusen i Malmö och Lund till var för sig fullständiga regionsjukhus, och likartade möjligheter torde föreligga på den danska sidan av Öresund. Planeringen härför synes böra ankomma på de för sjukvården ansvariga myndigheterna i de båda länderna. Förbundsstyrelsen anser, att man kan räkna med att kontakter därvid tagas med motsvarande organ på andra sidan Öresund, om så skulle visa sig erforderligt.

Om de båda ländernas delar av »Örestad» sålunda var för sig torde utgöra fullgott underlag även för den mest högspecialiserade vården och ett reguljärt samarbete därför icke kan väntas bli erforderligt, kvarstår emellertid behovet av sådant samarbete i sjukvårdsfrågor, som kan krävas därför, att Öresundsregionen kommer att vara en gemensam arbetsmarknad. Danskar, som arbeta på den svenska sidan, kunna bli i behov av sjukvård på grund av exempelvis olycksfall i arbete, och motsvarande kan inträffa för svenskar, som arbeta på den danska sidan. Detta problems ekonomiska sida är för närvarande löst genom den nordiska sjukförsäkringskonventionen och sjukvårdshuvudmännens i anslutning därtill visade tillmötesgående i fråga om vårdavgiftsdebitering för sjukkassemédlemmar från de nordiska länderna, men därest en pendeltrafik mellan bostäder och arbetsmarknad på ömse sidor om Öresund skulle ta större proportioner, synes det nödvändigt att finna utvägar för en kostnadsreglering mellan sjukvårdshuvudmännen på ömse sidor om Öresund. Det torde kunna förutsättas, att dessa huvudmän skola kunna träffa uppgörelser därom. En förutsättning härför — liksom för annat samarbete mellan sjukvårdshuvudmännen i Sverige och Danmark -- är emellertid, att statliga myndigheter i de båda länderna icke träffa överenskommelser eller vidtaga åtgärder, som försvåra eller omöjliggöra lokala samarbetsavtal.

För de övriga verksamhetsgrenar, som för närvarande omhänderhavas av

landstingen, synas på den svenska sidan vederbörande landstingskommuner (resp. Malmö stad) erbjuda tillräckligt underlag. Författningsregleringen av vissa verksamhetsgrenar torde ock vara så olika i de båda länderna, att ett organiserat samarbete skulle ställa sig svårt att genomföra, även om det möjligen skulle visa sig önskvärt från vissa synpunkter.

Det förhållandet, att landstingens verksamhetsgrenar endast i ringa utsträckning torde bli berörda av en gemensam dansk-svensk planering inom öresundsregionen, utesluter emellertid icke, att en dylik planering kan ha intresse för de berörda landstingen genom de bedömningar rörande befolkningsutveckling, ekonomi o. dyl., som därvid göras och genom de återverkningar, planeringen kan få bl. a. i ekonomiskt hänseende. De båda landstingen i Skåne jämte städerna Malmö och Hälsingborg ha ställt sig som huvudmän för Skånes regionplaneinstitut, som redan hunnit göra vissa utredningar rörande förhållandena på den svenska sidan av Öresund. En samplanering inom öresundsregionen enligt de i förslaget skisserade riktlinjerna måste dock enligt förbundsstyrelsens mening vara en statlig angelägenhet samt genomföras och bekostas av statliga organ i nära samarbete med berörda kommuner och landsting.

Solna den 15 augusti 1961

För Svenska landstingsförbundets styrelse:

Fridolf Thapper

Ivar Dahlgren

Svenska stadsförbundet:

Utgångspunkten för förslaget är, att utvecklingen inom näringsliv, handel och kommunikationsväsen i Väst-Europa måste leda till att samhörigheten mellan de högt utvecklade befolkningsagglomerationerna på ömse sidor av Öresund kommer att bli allt större. Den blir ytterligare betonad, när fasta förbindelser över Sundet tillkommer. Förslagsställarna konstaterar, att det föreligger behov av en gemensam planering av utvecklingen inom denna region. I första hand behöver den fysiska planläggningen samordnas, såväl bebyggelse- som trafikplaneringen. Förslagsställarna nämner också särskilt vattenproblemen, kraftförsörjningen m. m. De berör vidare möjligheterna att upprätthålla en enhetlighet i fråga om näringspolitiska förutsättningar och tänker sig också att samarbetsbehovet kan kräva lagändringar bl. a. inom kommunallagstiftningen.

Mot dessa antaganden torde det i stort sett ej finnas något att erinra. I själva verket vore det i hög grad önskvärt, att valet av läge för den första fasta förbindelsen över Sundet kunde ske på basis av en långsiktig översiktsplan för samhällsutvecklingen i hela öresundsregionen. En sådan översiktsplan borde närmast vara av samma karaktär som en regionplan enligt den svenska byggnadslagstiftningen. Om man numera kan betrakta det enbart

som en tidsfråga, när en förbindelse över Sundet skall tillkomma, och kanske t. o. m. kan konstatera, att kostnadsskillnaderna ej behöver vara avgörande i fråga om läget av förbindelsen, har förutsättningarna för översiktsplaneringen i ett grundläggande hänseende klarnat.

På båda sidorna om Sundet finns naturligtvis ett visst planmaterial av översiktsskärakt. För Storköpenhamn har bl. a. helt nyligen framlagts för diskussion en planskiss för bebyggelseutvecklingen fram till 1980, och som underlag för denna finns ett utrednings- och prognosmaterial, som delvis torde syfta längre fram i tiden. Folkmängden i Storköpenhamn beräknas fram till århundradets slut växa från 1 1/2 till 2 1/2 miljon. Planskissen, som innehåller radikala förslag om utbyggnad av en serie kvartsmiljonstäder längs Køgebugt, nya trafikförbindelser och hamnanläggningar m. m., är framlagd som diskussionsunderlag och har ännu ej föranlett några ställningstaganden. Det har påpekats, att denna planläggning talar för ett sydligt läge av bro- eller tunnelförbindelsen över Sundet.

På den svenska sidan har regionplanarbetet hitintills huvudsakligen haft karaktären av en inventering av befintliga förhållanden och utvecklingstendenser. För Malmö stad finns en modern generalplan, som dock ej syftar längre än till år 1970. Redan för ett planarbete på så pass kort sikt har det varit besvärande, att planläggningen ej kunnat anknyta till en regionplan.

Behov av fortsatt regional planläggning inom öresundsregionen och av en viss samordning av planarbetet på ömse sidor av Sundet föreligger oestriddligen. Ett viktigt led i en sådan samverkan utgör givetvis det pågående gemensamma utredningsarbetet om öresundsbron, som emellertid av allt att döma hitintills varit ganska snävt inriktat på själva trafikproblemet. Av allt att döma torde en samordning av översiktsplaneringen i så hög grad vara av intresse för de lokalt ansvariga, att en sådan samverkan blir etablerad utan särskilda ingripanden på regeringsplanet. Några ändringar i gällande lagstiftning torde väl knappast erfordras.

Om de övriga gemensamhetsproblemen torde generellt sett gälla, att det ännu måste dröja en ganska lång tid, innan det är möjligt att konkretisera dem. Lokaliseringsfrågor och dylikt låter sig i varje fall knappast överblicka, förrän planläggningen inom regionen avancerat längre. I vad mån och på vilket sätt man kan tänka sig en framtida riktningsplan på det näringspolitiska planet, ter sig väl åtminstone i dagens läge också mycket svårt att avgöra. Vad eventuella lagstiftningsåtgärder beträffar torde styrelsen för sin del närmast böra bedöma frågan om kommunallagstiftningen. Ändringar i denna lagstiftning borde rimligen endast kunna bli aktuella i samband med samdrift mellan svenska och danska kommuner av storanläggningar exempelvis för vatten- eller kraftförsörjningen eller möjligen på fritidslivets område. Av allt att döma bör det i så fall bli fråga om en lagstiftning in casu, som knappast kan förberedas, förrän man känner de praktiska betingelserna.

På här anförda skäl är det enligt styrelsen otvivelaktigt angeläget, att den översiktliga planläggningen inom öresundsregionen fullföljes i nära anslut-

ning till de pågående utredningarna om trafikförbindelsen över Sundet. Upprätthållandet av erforderliga kontakter i planarbetet på ömse sidor om Sundet borde i och för sig ej kräva några särskilda regeringsingripanden. Övriga spörsmål, som förslagsställarna aktualiserat, förefaller det alltför tidigt att ta upp till behandling, innan de kan konkretiseras mot bakgrunden av en utvecklingsplan för regionen.

Stockholm den 8 september 1961

Svenska stadsförbundets styrelse

Carl Petri

Rolf Romson

Sveriges industriförbund:

I förslaget påtalas den koncentration av bosättningen, som sker till stränderna av Öresund, såväl på den danska som på den svenska sidan. Befolkningen inom hela detta område kommer enligt vissa beräkningar att inom överskådlig tid uppgå till inemot 4 miljoner människor.

Den hittillsvarande ökningen av befolkningen på den svenska sidan av Öresund sammanhänger givetvis med ökningen av den industriella aktiviteten inom området. Utvidgningar av redan befintliga industrier, omlokaliseringar av industrier till området samt nyetableringar har sålunda förekommit och kan förväntas komma att fortsätta i framtiden. Motivet härför kan i många fall vara en önskan att inför den hårdnande konkurrensen på olika utländska marknader söka komma närmare dessa för att minska såväl transportkostnaderna som transporttiderna. I ett tätbefolkat område som det ifrågavarande är vidare köpkraften stor och servicemöjligheterna goda, vilket också kan vara betydelsefulla lokaliseringsfaktorer.

I det remitterade förslaget uttalas, att en dansk-svensk samordning av planeringen, i första hand den blivande stadsplaneringen, kan innebära en betydande fördel. Planer har redan mera skissartat uppgjorts om hur detta vidsträckta område bör utbyggas i olika avseenden för att tillgodose behovet av bostäder, industri, administration, detaljhandel, rekreation etc. Härtill kommer planläggning av behövliga förbindelseleder.

Förbundet delar förslagsställarnas uppfattning om lämpligheten av en samordnad planläggning rörande dessa frågor och vill tillstyrka förslaget, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark och Sverige att inleda ett nära samarbete härom.

Vid en dylik planering är det givetvis av stor vikt, att industrins synpunkter särskilt på utläggningen av industriområden blir beaktade. Så länge formen för det diskuterade samarbetet ännu är oklar, är det dock icke möjligt att ange, på vad sätt industrin bör vara representerad däri.

I förslaget nämnes vissa andra frågor av intresse för en utveckling av

ifrågavarande område, såsom konsumtionsbeskattningens utformning, etableringsrätten, kommunala lagstiftningsproblem etc. Det är emellertid uppenbart, att dylika problem icke kan lösas med utgångspunkt från förhållandena inom ett visst begränsat område utan måste ses i sitt nationella sammanhang. Vidare måste givetvis hänsyn tas till det europeiska integrationsarbetet. Förbundet anser därför, att det föreslagna samarbetet bör begränsas till ovannämnda stads- och regionsplaneringsfrågor.

Stockholm den 14 september 1961

Sveriges industriförbund

K. Söderberg

Carl Anderberg

Svenska naturskyddsföreningen:

Det ökade behovet av naturområden, som en följd av den växande fritiden och lagstadgade semestern samt den ökade internationella turismen, talar för att det ur naturskyddssynpunkt uppenbart är av största vikt, att exploateringen av landområdena på bägge sidor av Öresund blir föremål för en gemensam översiktlig planering. Redan befolkningstillväxten på den svenska sidan av Öresund, speciellt inom Malmöhus län, visar nödvändigheten av en regionplanering. Skånes befolkning uppgick således 1930 till ca 757 000 personer och hade 1959 ökat till ca 880 000. Enligt docent S. A. Godlunds prognoser kommer Skånes befolkning att 1975 uppgå till ca 933 000 personer. Ökningen lär praktiskt taget helt falla på Malmöhus län, speciellt de sydvästra områdena kring städerna Malmö—Lund, Landskrona och Häl-singborg. Under de närmaste 15 åren har man alltså att vänta en snabb utbyggnad av tätorterna. Detta innebär, att betydande landområden tages i anspråk för bostäder, kommunikationer, industrier m. m.

Det bör samtidigt hållas i minnet, att Skåne genom ett under 1900-talet snabbt expanderande jord- och skogsbruk har förlorat en stor del av sina tidigare ur naturskyddssynpunkt viktigaste och för friluftsliv bäst lämpade områden. Man torde med fog kunna säga, att delar av landsbygdslandskapet omvandlats till en kulturstapp, som är artfattig beträffande såväl fauna som flora. Utdikning av sjöar och sankmarker har liksom t. ex. granplanteringar bidragit till denna utveckling. Vad beträffar Skånes syd- och västkust utmärks den av att betydande områden tagits i anspråk för fritidsbebyggelse. Vattnet är delvis svårt förorenat.

De framförda synpunkterna torde understryka behovet av en omsorgsfullt utförd planläggning. Givetvis är det av största vikt, om denna kan ske i samarbete med de danska planmyndigheterna och att man söker bedöma

den troliga, gemensamma utvecklingen av hela regionen. Ur naturskyddssynpunkt torde, som en god förebild för hur utredningarna skall bedrivas, exempel kunna hämtas från de i Danmark pågående arbetena med att upprätta naturfredningsplaner för stora regioner. Enligt ett tillägg 1959 till den danska naturfredningslagen åvilar det Statsministeriet att låta utarbeta planer över allmänintressanta eller särskilt egendomliga landskap och områden, som man önskar hålla fria från bebyggelse eller andra ingrepp, som kan förstöra eller minska områdenas värde för allmänheten. Planerna utarbetas av ett särskilt s. k. »fredningsplanudvalg».

Som ordförande i »udvalget» tjänstgör vanligen landshövdingen. I övrigt är amtsrådet, berörda kommuner, vägmyndigheten och naturvårds- och turistintressena representerade. »Udvalget» har normalt en juridisk och en teknisk sekreterare (arkitekt, lantmätare eller ingenjör).

När ett utkast till plan färdigställts, remitteras detta till berörda kommuner, vilka har att inkomma med ändringsförslag. Efter eventuell omarbetning går planen sedan till »overfredningsnævnet», sedan kungörs planen och »tingslyses» samtidigt på respektive egendomar. Önskar markägaren sedan bebygga ett i planen upptaget område, har han att söka tillstånd hos »fredningsplanudvalget». Ersättning utges, om dispens ej beviljas.

Föreningen får alltså tillstyrka en samordning av planeringsarbetet på respektive sidor av Öresund och vill särskilt understryka, att det för utredningsarbetet även torde behöva utföras vissa inventeringar av ur naturskyddssynpunkt värdefulla områden. Sådana utredningar tar givetvis åtskillig tid och arbetskraft i anspråk. Det är även av detta skäl angeläget, att samarbetet kan komma till stånd så snart som möjligt, så att man hinner före den väntade utvecklingen.

Speciell uppmärksamhet torde vid en framtida planering givetvis även böra ägnas de mest markkrävande exploateringsprojekten, som vissa industrier, storflygfält m. fl. Det är också av största vikt, att man i god tid avsätter vissa områden som grönområden, naturparker och fritidsskogar såsom domänverket nu gör på kronan tillhörig mark. Försäljningen av tomtmark till icke svenskar torde även böra bli föremål för utredning.

Stockholm den 13 september 1961

Svenska naturskyddsföreningen

Gösta Walin

Ordförande

Lars-Erik Esping

Intendent

Skånes handelskammare:

Såsom i det remitterade förslaget framhålles har de senaste båda årtiondena otvivelaktigt en stark koncentration av bosättningen ägt rum till strän-

derna av Öresund, detta å såväl den danska som den svenska sidan av Sundet. Vad den senare angår så har det av de båda skånska landstingen jämte städerna Malmö och Hälsingborg bildade Skånes regionplaninstitut så sent som år 1960 verkställt en inventering av den befolkningsflyttning, som har ägt rum i de båda skånelänen de senaste trettio åren. Tydligt är, att den därvid konstaterade koncentrationen till kommunerna utmed öresundskusten och framför allt då till städerna Malmö, Lund, Landskrona och Hälsingborg varit betingad av näringslivets, enkannerligen industriens, utveckling i dessa kommuner. Denna har icke blott bestått i expansion av tidigare dit förlagda industriföretag utan även sammanhängt med en viss ditinflyttning av dylika från andra orter och en nyetablering. Orsakerna därtill har varit flera. Huvudorsaken har sannolikt varit de gynnsamma kommunikationerna som erbjödes, i första hand goda hamnar med välbelägna industritomter, reguljära sjöfartsförbindelser med utländska handels- och industricentra och ett väl utbyggt järnvägs- och vägnät, vartill kommer närheten till kontinenten. Näringslivets sammansättning har därjämte varit sådan, att en god service i olika hänseenden kunnat beredas nyinflyttade företag. Även från kommunernas sida har näringslivets önskemål i nämnda hänseende blivit väl tillgodosedda. Den omständigheten, att området utgör ett av landets större konsumtionscentra med en köpstark befolkning, torde ävenledes utgjort ett vägande skäl vid näringsföretagens lokalisering. Att den europeiska marknadsintegrationen föranlett olika svenska industri- och handelsföretag att placera filialer resp. nya fabriksanläggningar i området, har redan iakttagits. Denna tendens har efter hand gjort sig allt starkare gällande, något som bland annat tagit sig uttryck i en ökad efterfrågan på industritomter. Detta har framför allt varit fallet i Malmö. Även har en ökad efterfrågan på arbetskraft i ifrågavarande kommuner ökat inflyttningen, vilket i sin tur också ställt ökade krav såväl på bostadsproduktionen som på den kommunala investeringsverksamheten på olika områden. Mycket talar för att den skildrade utvecklingen de närmaste åren kommer att fortsätta i samma riktning som hittills, till och med i forcerat tempo.

Handelskammaren är fullt på det klara med att utvecklingen i fråga kommer att ställa samhället, framför allt de berörda kommunerna, inför betydande uppgifter, innefattande många svårlösta problem.

Med hänsyn till att man jämväl å den danska sidan har motsvarande företeelser delar handelskammaren förslagsställarnas åsikt, att behov kan föreligga av ett visst samarbete mellan de båda länderna liksom även av en viss gemensam planering över gränserna. På vissa betydelsefulla områden pågår ett sådant samarbete redan. Utöver de exempel härpå, som förslagsställarna åberopar, förtjänar omnämnas det samarbete, som på kraftförsörjningens område upprätthålles mellan Sydkraft och de danska elkraftproducenterna. Ett annat exempel erbjuder samarbetet mellan de olika statsjärnvägarna om transporter genom Danmark till och från kontinenten.

Nära till hands ligger, att kontakter upprätthålles på regionplaneringsområdet. En sådan kommer att bli nödvändig i den mån anstalter, som träffas på den ena sidan av Sundet, får direkta konsekvenser för planeringen å

den andra sidan. Handelskammaren tänker härvid — utom på öresundsbron — bland annat på ett sådant projekt som anläggandet av en jetflygplats på Saltholmen.

När det gäller den konkreta planeringen i varje särskilt fall möter merendels svårigheten, att denna planering icke ankommer på staten utan på de enskilda kommunerna. Detta är fallet såväl i Danmark som i Sverige. Frågan är också, om icke samarbetstanken överhuvudtaget bäst främjas, om den förverkligas i kommunal regi och på grundval av kommunala initiativ. I vad mån detta såsom i förslaget göres gällande kräver ändring av gällande kommunal lagstiftning saknar handelskammaren för sin del möjlighet att bedöma.

Även om handelskammaren för sin del ställer sig positiv till förslagsställarnas tanke såsom sådan, är handelskammaren icke säker på att tiden ännu är mogen för en sådan vittgående dansk-svensk koordination över hela arbetsfältet, som förslagsställarna synes ha tänkt sig. Naturligare synes vara, att såsom hittills varje fråga upptages till behandling i samarbetets tecken efterhand som samarbetsbehovet aktualiseras av utvecklingen. — Om såsom handelskammaren hoppas — beslut inom en nära framtid träffas om byggandet av den planerade öresundsbron, kommer detta uppenbarligen att nödvändiggöra en nära samordning av samhällsplaneringen på ömse sidor om Sundet framför allt med sikte på vägväsendets utbyggnad. Här uppstår då en samarbetsuppgift av stora mått.

Malmö den 15 augusti 1961

Skånes handelskammare
omfattande Skåne och södra Halland

S. Hammarskiöld

Gösta Jacobsson

Skånes naturskyddsförening:

Det är självfallet, att ett fast förenande på ett eller annat sätt i kommunikationstekniskt hänseende av Öresunds stränder kommer att medföra genomgripande omgestaltningar ifråga om den framtida utvecklingen inom den landsända, där Skånes naturskyddsförening är verksam, och att återverka på många områden inom samhällslivet. Föreningen saknar emellertid anledning att gå in på detta stora problemkomplex i annan mån än vad det kan vara av betydelse från de synpunkter, föreningen har att företräda.

Redan nu försiggår en stark strukturomvandling inom Skåne, vilken föreningen har all anledning att följa med oavlätlig uppmärksamhet. Denna strukturomvandling är i åtskilliga hänseenden influerad av den koncentration av befolkning och näringsliv, som sedan åtskillig tid tillbaka skett å

ömse sidor om Öresund och som är att betrakta som ett utslag av den allmänna samhällsutvecklingen, vilken obönhörligen synes leda till uppkomsten av vissa större agglomererade regioner med de många olika problem, icke minst på naturvårdens område, som sammanhänger därmed. Dessa problem kommer givetvis att bli ännu större och ännu mera komplicerade, om två redan i och för sig stora men samtidigt snabbt tillväxande agglomerationsområden genom ändrade kommunikationsförhållanden får en allt starkare geografisk och ekonomisk intressegemenskap. I detta sammanhang kan särskilt pekas på utvecklingen på den danska sidan av Öresund som medfört, att Nordsjälland numera är exploaterat i sådan omfattning, att Skåne i fortsättningen kommer att få ökad betydelse för att tillgodose behovet av lämpliga rekreatiomsområden för den danska storstadsbefolkningen.

Oavsett huruvida eller när Öresunds båda stränder kommer att bli fast förenade och vilka konsekvenser detta kan komma att medföra i politiskt-administrativt hänseende, så får intressegemenskapen mellan de olika delarna av regionen omkring Öresund i fråga om sådana problem, som särskilt intresserar Skånes naturskyddsförening — landskapsvården, friluftslivets behov, vattenförsörjningen, föroreningarna i Sundet och markkonsumtionen överhuvudtaget för större kommunikationsanläggningar, bosättnings- och näringslivsområden — anses vara så stark, att det är icke blott ett regionalt utan även ett nationellt intresse, att en gemensam dansk-svensk långsiktig planering för den framtida utvecklingen inom öresundsregionen nu kommer till stånd. Endast genom en sådan planering torde det vara möjligt att kunna komma till rätta med de problem ifråga om markkonsumtionen för olika ändamål och landskapets omvandling, som en allt starkare accelererande utveckling för med sig. I en härvid fogad bilaga [se *Bihang*] har lämnats en utförligare redogörelse för särskilt aktuella naturvårdsfrågor, som bör beaktas i planeringen i öresundsregionen.

På grund av det anförda får Skånes naturskyddsförening livligt tillstyrka, att ett danskt-svenskt samarbete inledes ifråga om den fysiska planeringen för den fortsatta utvecklingen inom öresundsregionen.

Kristianstad den 29 augusti 1961

Enligt uppdrag:

Ake Uddling

Skånes turisttrafikförbund:

Förbundet ser gärna att en utredning av det slag eller något liknande, som föreslagits i det översända medlemsförslaget, kommer till stånd. Det förutsättes därvid, att även vederbörlig hänsyn tages till den mer och mer

växande turisttrafiken och att då också prövas de olika vägar, som finnes att tillgå för att främja denna trafik.

H. Markland

Sekreterare i Skånes turisttrafikförbund och turistchef för Skåne

BIHANG

P M rörande naturvården i öresundsområdet

(Utarbetad av Skånes naturskyddsförening)

De problem, som bebyggelsen kring Öresund skapar, berör dels själva Sundet med dess öar och stränder, dels angränsande kustområde och i väsentlig grad även Skåne i dess helhet. De synpunkter, som här framförs, gäller själva Sundet och vissa direkt angränsande strandpartier.

Utvecklingen inom öresundsområdet kommer att leda till att Sundets betydelse såsom fritids- och rekreationsområde för den starkt växande stadsbefolkningen hastigt ökar. De centrala problemen rörande Öresunds framtid kommer därför i hög grad att bli sociala naturvårdsproblem. De kommer att kräva långsiktig planering och högst betydande investeringar.

Från dessa utgångspunkter blir det uppenbart, att man äger att i första hand tillgodose följande intressen och objekt:

1. Badning och badstränder.
2. Segling och båtsport och därmed förknippade turistintressen.
3. Fiske, i första hand fritidsfiske, i andra hand yrkesfiske.
4. Speciella naturskyddsobjekt av vetenskapligt eller estetiskt värde.

Alla dessa problem sammanhänger intimt med de vattenhygieniska. Dessa är f. n. föremål för undersökningar i den dansk-svenska Öresundsvandkomiteens regi. Man torde ej föregripa denna kommittés resultat genom att framhålla den utomordentliga vikten av att Sundet för framtiden skyddas för såväl kommunal som industriell förorening och att redan bestående olägenheter i dessa hänseenden undanröjes. Det är inom detta område, som såväl framsynlighet som betydande ekonomiska ansträngningar blir ofrånkomliga, därest Öresund skall bli det för öresundsstaden erforderliga fritidsområdet. Det bör i detta sammanhang uppmärksammas, att de vattenhygieniska åtgärderna ej blott måste inriktas på att hålla vattnet tillräckligt fritt från bakteriell förorening och från skadliga ämnen för att göra det godtagbart som badvatten. Den estetiska synpunkten är knappast mindre viktig. Nedskräpning av vattnet genom avstjälpning av avfall — ej minst från fartyg

-- utsläpp av olja, av ämnen som grumlar och missfärgar vattnet o. s. v. måste undvikas, liksom också nedskräpning av stränderna.

Det kommersiella fisket i Öresund är av en viss betydelse, som dock med all sannolikhet kommer att minska genom en framtida urbanisering av området. Den del av befolkningen, som för sin utkomst är beroende av fiske, avtar alltmer, och det är sannolikt, att denna sedan lång tid märkbara tendens kommer att bestå. Mot bakgrunden av fritidsfiskets utveckling under de senaste två decennierna förefaller dettas framtida betydelse såsom fritidssysselsättning för öresundsbefolkningen däremot knappast att kunna överskattas. Redan nu torde tusentals personer ägna sig åt fritidsfiske i Öresund, och denna siffra kommer säkerligen att stiga. Därest Sundet blir föremål för den vattenhygieniska omsorg, som torde bli nödvändig för att realisera de sociala önskemålen under p. 1 och 2 kommer fritidsfisket automatiskt att gynnas och dess fortsatta utveckling under överskådlig framtid säkras. Det är uppenbart, att Sundets permanenta och vandrande bestånd av fisk kan bära ett mycket omfattande fritidsfiske.

Lösandet av de vattenhygieniska frågorna kommer också att säkra Sundets fortbestånd såsom vetenskapligt undersökningsområde, vilket är ett starkt önskemål, då dess speciella hydrografiska förhållanden skapar för biologisk forskning intressanta betingelser. För närmare uppgifter om dessa hänvisas till danska och svenska vetenskapliga publikationsserier.

Det bör uppmärksammas, att vattencirkulationen i Sundets djupare delar är av vikt för hydrografi i hela området och givetvis alldeles särskilt för fiskeriförhållandena. Därest ev. planer för tunnelbyggen el. dyl. i Sundets norra del aktualiseras, bör det uppmärksammas, att tillströmningen av saltvatten norrifrån huvudsakligen sker på nivåer nedanför 15—20 m. Avskäres denna cirkulation störes områdets hela hydrografi, vilket eventuellt också kan få allvarliga återverkningar av rent sanitär art.

Vad beträffar enskilda naturskyddsobjekt utöver de vetenskapliga intressen, som redan omnämnts, och utöver det automatiska tillgodoseende även av naturskyddsintressen, som förebyggande av förorening och nerskräpning innebär, bör följande områden särskilt hållas i åtanke, nämligen Kullabergsområdet, Skälderviken och Bjäre-halvön, Ven och Glumslövs backar, samt marskområdena kring Sundets södra del.

Beträffande själva Kullabergsområdet synes nuvarande äganderättsförhållandena skapa garantier för områdets framtida skydd. Detsamma torde gälla Hallands Väderö. Av vikt är, att de mer utsatta trakterna kring Skälderviken och på Bjäre-halvön också infogas i en långsiktig planering, så att exploateringen i form av fritidsbebyggelse inom dessa områden kan hållas inom rimliga gränser.

Ven torde automatiskt komma att spela en central roll i ett framtida rekreations- och fritidsområde. Det synes viktigt, att ön i görligaste mån får behålla sin nuvarande karaktär och att de ingrepp, som blir nödvändiga för att tillgodose fritidsintressena, genomförs på ett pietetsfullt sätt. Likartade synpunkter bör läggas på Glumslövs backar. Det är av vikt, att detta land-

skaps allmänna karaktär bevaras och framför allt att branterna vid kusten skyddas och bibehålles i nuvarande skick.

Marskområdena i söder, särskilt Saltholm och området kring Hammarsnäs, är viktiga som häck- och rastplatser för vadare och sjöfågel. Inte minst kravet på skapandet av fredade rastplatser för genomflyttande vattenfågel har på senare tid blivit ett problem av internationellt intresse, som här bör tillgodoses. Detta marskområde representerar också en säregen vegetations-typ, som ej förekommer på andra ställen i vårt land. Det synes därför önskvärt, att så stora delar som möjligt av detta marsklandskap lämnas orörda och även i framtiden betas såsom nu sker. Utanför fåglarnas häckningstid kan dessa områden utnyttjas såsom strövområden. Därest Saltholm ej kan skyddas på detta sätt — och att så skulle kunna ske förefaller med hänsyn bl. a. till flygtrafikens utveckling osannolikt — måste vidsträckta områden i trakten kring Hammarsnäs och Fotevik i stället undantagas från exploatering.

BILAGA 2

Skrivelse från näringsorganisationer i Sverige till svenska öresundsdelegationen angående konsekvenserna för det svenska näringslivet av fasta förbindelser över Öresund

Genom skrivelse den 27 juli 1961 inbjöd svenska öresundsdelegationen bl. a. Handelskamrarnas nämnd, Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges industriförbund, Kooperativa förbundet, Sveriges köpmannaförbund och Sveriges lantbruksförbund att deltaga i ett sammanträde rörande öresundsutredningen. Vid sammanträdet, som ägde rum i Riksdagshuset den 15 september 1961, bereddes organisationerna tillfälle att muntligen framföra synpunkter i anslutning till en före sammanträdet av öresundsdelegationen upprättad och den 27 juli 1961 utsänd promemoria med vissa frågeställningar. Med hänvisning till vad som förevar vid sammanträdet få organisationerna, efter samråd inom Näringslivets trafikdelegation, nu skriftligen framföra vissa synpunkter, gällande en allmän bedömning av konsekvenserna för näringslivet av fasta förbindelser över Öresund.

Organisationerna vilja inledningsvis allmänt framhålla, att det för stärkande av vårt lands konkurrenskraft på den kontinentala europeiska marknaden krävs än snabbare och bekvämare kommunikationer med kontinenten och därav betingade billigare transportkostnader än vad nu kan erbjudas. Snabbare godstransporter äro icke endast av central betydelse för att

åstadkomma förkortade leveranstider och förbättrad service från den svenska exportindustriens sida, utan möjliggör dessutom även mindre lagerhållning.

De nuvarande färjeförbindelserna över Trelleborg—Sassnitz respektive Hälsingborg—Helsingør, Malmö—Köpenhamn, Gedser—Grossenbrode och Korsør—Nyborg utgöra — trots att här stora insatser gjorts för att söka minska restiden m. m. — otvivelaktigt mer eller mindre påtagliga flaskhalsar för trafiken. Tillkomsten av den blivande nya Rødby—Femern-leden år 1963 kommer visserligen att innebära en förkortning av restiden till lands och sjöss mellan Sverige och kontinenten med sammanlagt cirka 1 1/2 timme och vidare en ökad transportkapacitet. Trafiken växer med varje år och denna nya förbindelse torde således komma att innebära en stor lättnad för transportererna mellan Sverige och kontinenten. För gods-transporterna blir färjeleden i fråga dessutom en alternativ förbindelse till Trelleborg—Sassnitz. Rødby—Femern-leden utgör emellertid endast en tillfällig dellösning. Målet bör vara fasta förbindelser över såväl Öresund som över Stora Bält, därvid ur svensk synpunkt förbindelserna över Öresund bör träda i förgrunden. Att sådana komma till stånd är icke endast ett sydsvenskt intresse utan även ett mycket stort gemensamt svenskt för att icke säga nordiskt intresse. De fasta förbindelserna böra omfatta såväl järnväg som landsväg. För bilarnas del lorde restiden genom en fast förbindelse över Öresund komma att minskas med omkring 1/2 timme vid Hälsingborg—Helsingør och med 1 timme Malmö—Köpenhamn, vartill kommer att de väntetider, som för närvarande äro erforderliga i hamnarna, komma att bortfalla. För järnvägarnas del skulle förkortningen i restiden bli än större genom att den tidsödande vagnsväxlingen i anslutning till färjelägena bortföll. Det kan exempelvis antagas, att en godstransport Basel—Malmö, som för närvarande tager tre dagar i anspråk, med fasta förbindelser skulle kunna utföras på två dagar. Betydande godstransporter, som för närvarande ombesörjas med fartyg från medelhavs- och centraleuropeiska hamnar, skulle efter tillkomsten av dessa broar överföras till landtransporter, som skulle medföra större snabbhet och bekvämlighet och lägre terminalkostnader. Anledning finns att utgå ifrån att trafiken kommer att snabbt öka i sådan omfattning, att förhållandena inom en relativt snar framtid icke kunna bemästras annat än genom fasta förbindelser över Öresund. De trafikekonomiska fördelarna av förbindelserna skulle komma hela landet till del, icke endast öresundsstäderna och deras uppland. Att dessa städer och deras näringsliv skulle komma att särskilt gynnas av de förbättrade kommunikationerna — i den mån trafiken icke går dem mer eller mindre förbi — skall å andra sidan icke bestridas. Icke minst skulle den komma att ge upphov till en betydande integration mellan städerna å ömse sidor om Sundet med därav följande accelererad lokaltrafik.

Såsom uttalas i den tidigare omnämnda promemorian av öresundsdelegationen torde en fortsatt stark stegring av trafiken över Öresund, såväl vad avser persontrafik som godstrafik, kunna förväntas. Den ökande köbild-

ningen för bilarna i framtiden vid färjelägena framstår som ett olustigt perspektiv. Vid uppgörandet av trafikprognoserna för de närmaste årtiondena torde man för persontrafikens del böra ha en högre utgångspunkt än den uppskattade siffran för år 1960 av 7 1/2 miljon passagerare. Gränshandeln över Öresund är en normal företeelse, och resorna i samband därmed torde komma att öka i en alltmera stegrad takt. Godstrafiken är redan nu i stark utveckling; detta gäller icke minst lastbilstrafiken, som framför allt det senaste året visat en stark ökning. Den lokala distributionen med lastbil mellan öresundsstäderna är en företeelse, som först på senare år börjat taga fart. Den har främjats av de särskilda bilfärjor, som satts in i trafiken. Detta gäller såväl leden Hälsingborg—Helsingør och Landskrona—Tuborg som Malmö—Kastrup och Limhamn—Dragør. På de senare båda linjerna ha de under det senaste året anskaffade bilfärjorna medfört en påtaglig ökning av lastbilstransporterna över sundet. Tillkomsten av bilfärjorna med de möjligheter dessa skapa för bekväma dörr till dörrtransporter med lastbilar har i sin tur påtagligt befordrat affärsförbindelserna på det sättet, att industrier å ena sidan sundet skaffat sig underleverantörer å den andra sidan. En snabb fortsatt trafikökning torde vara att förvänta. Godstrafikens utveckling på längre sikt torde dock i viss mån bli beroende av under vilka former jämväl Sverige blir anslutet till sexstatsmarknaden och av i vilken utsträckning tullmurarna mellan länderna på ömse sidor om sundet försvinna.

Öresundshamnarnas nuvarande kapacitet kan ganska snart bli otillräcklig; den är redan hårt ansträngd i synnerhet sommartid. Detta gäller såväl inlopp som färjelägen för att icke tala om tillfartsvägarna. Trafiksäkerhets-skäl med tanke på såväl trafiken i hamnen och dess inlopp som den korsande genomgångstrafiken i Sundet göra sig redan nu påmint i detta sammanhang. För färjeleden Hälsingborg—Helsingør har en betydande utbyggnad av respektive hamnars anordningar för hithörande trafik nyligen aviserats. Även komma i en snar framtid stora investeringar i för trafiken erforderligt tonnage att bli nödvändiga.

Behovet av förbättrade kommunikationer mellan vårt land och kontinenten kommer att göra sig allt starkare gällande allt eftersom den europeiska marknadsintegrationen fortskrider. Enligt Rom-avtalet avses marknadsintegrationens sista etapp vara slutförd år 1970. Mycket talar för att integrationsplanerna i stor utsträckning komma att förverkligas dessförinnan. Ett uppskov med anordnandet av de fasta förbindelserna bör därför undvikas och beslut med hänsyn till erforderlig planeringstid snarast fattas.

Vidkommande de av öresundsdelegationen i dess promemoria uppställda frågeställningarna rörande konsekvenserna för näringslivet av fasta förbindelser över Öresund vilja organisationerna understryka, att det är uppenbart, att öresundsstädernas respektive uppland komma att utvidgas genom tillkomsten av fasta förbindelser. Allt talar för att förläggningen av en fast förbindelse kommer att influera härå på så sätt att den stad, till

vilken förbindelsen knytes, får en större ökning av sitt handelsområde, medan andra städer få vidkännas motsvarande krympning. Å andra sidan visa erfarenheterna från städerna Vordingborg och Middelfart och utvecklingen efter tillkomsten av Storströmsbron respektive Lilla Bältbron, att trafiken kan gå respektive städer mer eller mindre förbi med påföljd att näringslivet i dessa städer stagnerar.

Vad gäller industrilokaliseringen till öresundsstäderna är det troligt, att denna i stor utsträckning kommer att påverkas av den fasta förbindelsens förläggning. Befolkningskoncentrationen torde äga rum i anslutning till tillfartsvägarna. Sträckningen av huvudvägarna, framför allt riks- och motorvägarna, är därför av avgörande betydelse i detta sammanhang.

För sjötrafiken kommer tillkomsten av en fast förbindelse uppenbarligen att få viss negativ inverkan. Sjötransporternas konkurrens från den rullande trafiken skärpes. Detta gäller icke endast de lokala sjötransporterna mellan städerna på ömse sidor om Öresund utan även fjärrförbindelserna. En avledning från sjötransporter till landtransporter är sannolik. Viss möjlighet finns, att den transoceanica godstransporten på fartyg får Hamburg som terminal, varefter godset skulle komma att vidarebefordras med järnväg och lastbil till svenska mottagare. Även kan Köpenhamns hamn komma att på motsvarande sätt gynnas på bekostnad av svenska hamnar. Detta torde dock icke så mycket gälla bulklasterna, varför det av samma anledning synes sannolikt, att sådana östersjöhamnar som Ystad, Åhus och Kalmar, där tyngdpunkten ligger på massgodset (fodermedel), icke komma att nämnvärt beröras. Däremot kan trävaruutskieppningen över Halmstad och Karlshamn komma i farozonen. Trelleborg—Sassnitz-leden kan också komma att negativt påverkas.

Vad gäller frågan om flygtrafikanordningarnas lokalisering skulle kunna påverka valet av alternativa fasta förbindelser över Öresund kan anföras, att om den långväga flygtrafiken koncentreras till Amager eller Saltholm detta otvivelaktigt skulle utgöra ett starkt argument för det sydliga förbindelsealternativet.

Den fasta förbindelsens förläggning måste överhuvudtaget komma att få stor betydelse för distributionsområdena och organisationen av lagerhållningen. Ändrade förutsättningar komma att uppstå för försäljning och service. Konkurrensen mellan företagsamheten på ömse sidor om sundet kommer att öka. Icke minst gäller detta inom detaljhandeln med dess olika företagsformer, varuhus av olika typer och butikskedjor.

Organisationerna vilja avslutningsvis framhålla, att det enligt deras mening med hänsyn till näringslivets framtida planering är ofrånkomligt, att principbeslut om fasta förbindelser över Öresund träffas utan ytterligare tidsutdräkt. Det är vidare bland annat för öresundskommunernas samhällsplanering angeläget, att gator och parkeringsplatser i tid anpassas efter den beräknade trafikutvecklingen. Speciellt betydelsefullt är det för hamnarna

att få klarhet på denna punkt, så att de kunna vidtaga sina dispositioner därefter.

Stockholm den 8 januari 1962

Handelskamrarnas nämnd

Olof Leffler

Sveriges grossistförbund

Einar Kördel

Gunnar Himmelstrand

Sveriges hantverks- och industriorganisation

Hans Grundström

Sveriges industriförbund

K. Söderberg

Kooperativa förbundet

Mauritz Bonow

Sveriges köpmannaförbund

Tord Brotæus

Sveriges lantbruksförbund

C. W. Curtman

Medlemsförslag

om gemensam utlänningsmyndighet

(Väckt av Birger Andersson)

I anslutning till förslaget om ytterligare pass- och reselättnader (Sak A 9/1961) väckte jag till Nordiska rådets nionde session ett ändringsförslag om gemensam utlänningsmyndighet. Tiden syntes nämligen vara inne för en undersökning av möjligheterna att i viss mån rationalisera de nordiska utlänningsmyndigheternas arbete. Hittills har man underlåtit att draga några organisatoriska konsekvenser av den förenklade utlänningskontroll — även för icke-nordiska medborgare — som blivit följden av att Norden blivit ett enhetligt passområde. Genom att koncentrera vissa av de utlänningsmyndigheterna åliggande rutinuppgifterna till ett gemensamt organ borde rimligtvis åtskilligt dubbelarbete kunna undvikas och betydande besparingar för samtliga länder åstadkommas.

Ändringsförslaget föranledde ingen åtgärd av rådet under nionde sessionen, enär trafikutskottet vid sin behandling av saken informerades om att det däri berörda spörsmålet skulle bli föremål för övervägande under de överläggningar mellan representanter för de nordiska ländernas utlänningsmyndigheter, som skulle avhållas i mars eller april månad 1961 för att diskutera förutsättningarna för en anslutning till konventionen av den 13 december 1957 om persontrafik mellan Europarådets länder. Dyliga överläggningar har nu ägt rum vid ett möte i Stockholm den 10 april 1961. Därvid rådde enighet mellan de nordiska delegationerna om att vardera skulle utse högst tre ledamöter i en expertgrupp med uppgift att klarlägga och undersöka de problem, som kunde uppkomma i utlänningskontrollhänseende vid en anslutning till den nämnda europarådskonventionen. I direktiven till de svenska medlemmarna i denna expertgrupp anges, att de vid uppdragets fullgörande skall — i samråd med rationaliseringsteknisk expertis — pröva de rationaliseringsmöjligheter, som kan uppstå.

För det fortsatta arbetet vore det emellertid av stort värde, om en allmän debatt kunde komma till stånd rörande frågan om en rationalisering av utlänningskontrollen i våra nordiska länder. På grund av att ändringsförslaget till föregående session väcktes kort före dennas början, blev det då ej tid till remissbehandling av detsamma. Då saken kommer upp vid nästa råds-session, synes önskvärt, att olika myndigheter och organisationer fått tillfälle att uttala sig om tanken att samla vissa av den nordiska utlänningskon-

trollens samfällda administrativa uppgifter till ett gemensamt organ. En sådan anordning skulle kunna medföra avsevärda fördelar i rationaliserings- och besparingshänseende.

Under hänvisning till det anförda får jag föreslå,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att i samband med pågående överväganden till undersökning upptaga frågan om inrättande av ett gemensamt organ för ombesörjande av vissa administrativa uppgifter inom den nordiska utlänningskontrollen.

Stockholm den 17 maj 1961

Birger Andersson

BILAGA 1

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Rigspolitichefen:

Indledningsvis skal bemærkes, at de to for Nordisk Råds 9. og 10. session af hr. Birger Andersson fremsatte forslag, som efter deres overskrift synes at gå ud på etablering af en fællesnordisk udlændingsmyndighed, efter indholdet alene tilsigter at henlægge visse såkaldte rutineopgaver til et fællesnordisk organ med henblik på at undgå overflødig dobbeltarbejde og herved opnå betydelige besparelser for samtlige fire nordiske lande. Etablering af en egentlig fællesnordisk udlændingsmyndighed med besluttende kompetence ville formentlig også støde på betydelige stats- og forvaltningsretlige vanskeligheder.

Som eksempel på de rutineopgaver, der efter forslagsstillerens opfattelse med fordel ville kunne centraliseres i eet organ, nævnes i forslaget af 9. februar 1961 registrering af udlændinge, der befinder sig inden for det nordiske område. Forslagsstilleren er af den opfattelse, at der på dette område i betydelig grad finder dobbeltarbejde sted. Man skal hertil bemærke, at det er en uomgængelig nødvendighed, at fremmedarkiverne befinder sig på samme sted som den myndighed, der har kompetence til at træffe afgørelse i fremmedsagerne. Hovedregistraturerne over udlændinge i de fire nordiske lande må opfattes som en indholdsfortegnelse eller nøgle til fremmedarkiverne og må derfor befinde sig i umiddelbar tilknytning til disse. Det ville eksempelvis være umuligt for det danske tilsyn med udlændinge at tage stilling til andragender om indrejse- eller opholds- og arbejdstilladelse, såfremt man ikke havde umiddelbar adgang til fremmedsagerne. Når udgangspunktet er, at de resolverende beføjelser skal forblive hos de nationale myndigheder, følger således med nødvendighed heraf, at såvel arkiver som hovedregistratur må være i umiddelbar tilknytning til de nationale, kompetente myndigheder.

I henhold til den på det nordiske møde i Stockholm den 10. april 1961 truffne beslutning, skal en nordisk expertkomité i nær fremtid drøfte mulighederne for at nå en effektivisering af udlændingskontrollen gennem øget samarbejde mellem myndighederne i de forskellige nordiske lande. Som en af disse muligheder kunne der peges på etablering af en fællesnordisk registratur over tilmeldinger fra hoteller, folkeregistre m.v. — ikke med det formål at undgå dobbeltregistrering men med henblik på at effektivisere den indre kontrol. Man ser sig imidlertid ikke i stand til at tage stilling til, om en sådan centralregistratur, som vil stille betydelige personalmæssige krav, og som for-

mentlig måtte være et supplement til, og ikke en erstatning for lokalregistraturer, vil være realiserbar eller hensigtsmæssig, forinden spørgsmålet har været drøftet i ekspertkomiteen.

Som et andet område, der kunne tænkes foreslået rationaliseret ved etablering af et fællesnordisk organ, kunne nævnes udrejsekontrollen, idet der kunne tænkes oprettet et centralkontor, hvortil alle ind- og udrejsekontrollkort skulle sendes, og som skulle iværksætte eftersøgning, når der ikke rettidigt indløb udrejsekontrollkort eller meddelelse om, at en udlænding inden opholdstilladelsens udløb har indgivet andragende om forlængelse af denne i et af de nordiske lande. Man må imidlertid herfra være af den formening, at en sådan centralisering af udrejsekontrollen ikke vil være hensigtsmæssig. Selvom et sådant centraliseret kontrolorgan etableres, ville det formentlig fortsat være nødvendigt for de resolverende nationale myndigheder at modtage kontrollkort eventuelt i duplikat, idet det i mange tilfælde er af interesse hurtigt at konstatere om udlændinge, som har opnået visum, også benytter dette. Hertil kommer, at der næppe ved etablering af et fællesnordisk kontrolorgan vil opnås væsentlige besparelser, hvorved bemærkes, at Danmark, som er kontrolland for langt det største antal udlændinge, der indrejser i Norden, bestrider kontrollen ved hjælp af en polititjenestemand og to kontorister.

Alt i alt skal man udtale, at der næppe foreligger fremmedpolitimæssige opgaver, som egner sig for en centraliseret fællesnordisk behandling.

København, den 25. august 1961

S. E. Heide-Jørgensen

Finland

Ministeriet för inrikesärendena¹:

Frågan om gemensam nordisk utlänningskontrollmyndighet har redan år 1953 blivit dryftad i den nordiska interparlamentariska kommittén, vars uppgift var att åstadkomma nya lättnader i passagerartrafiken mellan de nordiska länderna m. m. Denna kommitté har i sitt betänkande nr 6 (Kommittébetänkande 1/1954) om ifrågavarande sak, som den 9 januari 1954 inlämnats till statsrådet, bl. a. uttalat:

Det är uppenbart, att det såväl med hänsyn till de icke-nordiska resenärer, vilka gästar Norden, som ur kontrolltekniska synpunkter skulle vara den idealiska lösningen, om länderna kunde överlåta sina funktioner i fråga om utlänningskontroll till ett gemensamt organ, som hade att fatta beslut på samtliga deltagande länders vägnar, så att beslut om inrese-, uppehålls- och arbetstillstånd etc. finge giltighet för hela området. Passkontrollen vid det nordiska områdets yttergränser skulle därvid få samma uppgifter för

¹ Yttrandet översatt från finska.

hela det nordiska området, som den nuvarande nationella passkontrollen har i respektive länder. Likaså skulle passkontrollen komma att stå i motsvarande relation till den gemensamma utlänningskontrollmyndigheten, som den nuvarande nationella passkontrollen har gentemot de centrala utlänningsmyndigheterna i respektive länder. De närmare reglerna i fråga om utövande av passkontrollen vid de skilda ländernas yttergränser måste enligt en sådan ordning fastställas av det gemensamma organet.

En lösning efter dessa principer försvåras emellertid av det förhållandet, att en del avgöranden på utlänningspolitikens område är betingade av så betydande ekonomiska och politiska nationella intressen, att man för närvarande knappast kan hålla för sannolikt, att länderna skulle vilja överlåta sina befogenheter på detta område till ett gemensamt organ. Kommittén har därför funnit, att förutsättningar för framläggande av ett dylikt förslag icke föreligger. Vid bedömningen av de problem, som är förbundna med upphävandet av passkontrollen vid de internordiska gränserna, har kommittén därför utgått från förutsättningen, att utlänningskontrollen även i fortsättningen måste vara en nationell angelägenhet.

Enligt inrikesministeriets åsikt är det ovan citerade utlåtandet ännu giltigt, varför grundandet av en gemensam utlänningsmyndighet inte torde vara möjligt.

Helsingfors den 31 augusti 1961

Minister *Eemil Luukka*

Byråchef *Aarne Kovero*

Norge

Justis- og politidepartementet:

Etter lov om utlendingers adgang til riket m.v. (fremmedloven) av 27. juli 1956 bistår Statens utlendingskontor som sentral fremmedkontrollmyndighet Kongen og departementet med håndhevelsen av fremmedkontrollen i riket. Den alminnelige daglige fremmedkontroll utføres av politiet i de enkelte politidistrikter. Denne ordning er økonomisk sett rimelig og har faglig sett vært tilfredsstillende. Særskilte rasjonaliseringstiltak har hittil ikke vært ansett påkrevd. Justisdepartementet er derfor tilbøyelig til å anta at et felles nordisk organ for utlendingskontroll ikke vil føre til økonomiske eller andre fordeler for Norges vedkommende.

I samband med spørsmålet om de nordiske lands tilslutning til europakonvensjonen med ytterligere liberalisering i fremmedkontrollen, kunne det etter Justisdepartementets oppfatning være grunn til å overveie om ikke passkontrollavtalen av 12. juli 1957 mellom de nordiske land burde endres eller ihvertfall tilpasses den nye situasjon som måtte oppstå. Det kunne da være ønskelig om de nordiske land kunne komme fram til en ordning med ensartete regler om indre kontroll i de kontraherende stater, f.eks. om meldepikt og frister, skjemaer og blanketter, registrering osv., eventuelt i sam-

band med et nærmere samarbeid mellom statenes fremmedkontrollmyndigheter. Ved en utredning av disse spørsmål ville det falle naturlig å vurdere eventuelle fellesnordiske fremmedkontrollordninger i samband med en ensartet indre kontroll som måtte bli etablert.

Oslo, 21. september 1961

Jens Haugland

A. Irgens

Overvåkingsentralen:

Medlemsforslaget fra Nordisk Råd om felles organ for utlendingskontroll reiser en rekke kompliserte spørsmål som man formoder bl. a. vil bli gjort til gjenstand for inngående drøftelser i den nordiske ekspertgruppe som er oppnevnt. Da denne gruppen skal begynne sitt arbeid med det første, vil man på det nåværende tidspunkt innskrenke seg til å frarå en rasjonalisering av utlendingskontrollen som ytterligere vil bidra til å vanskeliggjøre en overvåkingsmessig kontroll av utlendinger under deres innreise til og opphold i Norge.

Oslo, 11. august 1961

J. Denstad

Politiadjutant

Statens utlendingskontor:

På det nordiske møte i Stockholm som ble avholdt 10/4 1961 ble det vedtatt at det skulle opprettes en ekspertgruppe, og den gruppe som er oppnevnt har bl. a. fått det mandat å undersøke »møjligheterna att nå en effektivisering av utlänningskontrollen genom ökat samarbete mellan myndigheterna i de olika nordiska länderna». Av foran nevnte medlemsforslag fremgår også at det i direktivene til de svenske medlemmer av ekspertgruppen heter »att de, vid uppdragets fullgörande skall — i samråd med rationaliseringsteknisk expertis — pröva de rationaliseringsmöjligheter, som kan uppstå».

Hvis man på norsk side seriøst vil gå inn for tanken om å samle visse av de nordiske fremmedkontrollmyndigheters administrative gjøremål og henføre arbeidet til et felles organ, synes det således naturlig at denne ekspertgruppe samler materiale til bedømmelse av dette spørsmål og fremkommer med en innstilling.

Imidlertid vil Statens utlendingskontor tillate seg å bemerke følgende:

Det fremsatte medlemsforslag synes å være grunnet i en bestemt oppfatning om at det er behov for en rasjonalisering av utlendingskontrollen i de nordiske land. Statens utlendingskontor er på ingen måte overbevist om at det i hvert fall for tiden er noe slikt behov til stede for Norges vedkommende. Forholdet er nemlig at vi i Norge i Statens utlendingskontor har et meget lite forvaltningsapparat som til idag har maktet å holde sin saksmengde ajour. Kontoret har et personale som består av 3 mannlige og 13 kvinnelige funksjonærer. Dets budsjett er på ca. 350 000.— kr. pr. år.

Etter dette kontors oppfatning vil henleggelse av visse fremmedkontrollmessige oppgaver til et felles organ neppe innebære økonomiske fordeler for Norge — sett samlet — hvis dette skulle innebære at man skulle dele omkostningene med det betydelig større og vel også mere tungroddede svenske administrasjonsapparat.

Selvsagt vil Statens utlendingskontor ikke benekte at en granskning av fremmedkontrollens forskjellige organer og administrasjon vil kunne lede til at man kunne finne frem til visse rasjonaliseringstiltak i samtlige nordiske land. Men slike tiltak bør eventuelt tas opp på nasjonalt — ikke på fellesnordisk plan.

Forutsatt at man lar den tidligere nevnte ekspertgruppe samle materiale til bedømmelse av det fremsatte forslag, kan Statens utlendingskontor idag kun tenke seg muligheten av at gruppen kunne diskutere ønskeligheten av å lage:

1. Sentralt felles inn- og utreiseregister.
2. Sentralt felles oppholdsregister.
3. Felles utvisningsregister for ikke nordboere.
4. Sentralt hotellregister for viseringspliktige.

Det fremgår imidlertid av det som er uttalt foran at Statens utlendingskontor i hvert fall for tiden ikke kan anbefale gjennomført slike tiltak, — det måtte da være om man av rent økonomiske grunner gikk inn for å lage et felles utvisningsregister for ikke nordboere.

Hvis man vil se denne sak i større perspektiv vil Statens utlendingskontor tilslutt ikke tilbakeholde den bemerkning at en eventuell tiltredelse av Romaavtalen fra de nordiske lands side, — det være seg som assosierte medlemmer eller ikke, — også vil måtte komme til syne i landenes fremmedkontroll, idet avtalens regler om etableringsrett og oppholds- og arbeidsrett for borgere av medlemslandene vil måtte gjenspeile seg i landenes fremmedlover og i håndhevelsen av disse. Forholdene kan da meget vel tenkes å ligge forskjellig an i de nordiske land, slik at man av denne grunn for tiden bør være tilbakeholdende med å realisere tanken om å samle fremmedkontrollmyndighetenes administrative gjøremål og henføre arbeidet til et felles organ.

Oslo, 1. september 1961

A. E. Jøraandstad

Oslo politikammer:

I forslaget anføres at man ved å samle visse av de rutineoppgaver som påligger fremmedkontrollmyndighetene hos et felles organ rimeligvis burde kunne unngå atskillig dobbeltarbeide og innvinne betydelige besparelser for samtlige land. Hvilke oppgaver det her siktes til er ikke nærmere angitt. Når det gjelder de oppgaver som påligger politikamrene kan en ikke se at noen av disse kan overføres til noe felles organ. Heller ikke når det gjelder de rutinemessige oppgaver Statens utlendingskontor har kan man se at noen av disse med fordel kan overføres til et felles organ. Det måtte i tilfelle være om man i stedet for 4 registre over inn- og utreisekort for visumpliktige opererte med et felles register. Noen nevneverdig vinning ved en slik ordning ville det dog ikke bli idet de nåværende registre ikke medfører noen form for dobbeltarbeide men alene representerer en arbeidsfordeling.

En vil for øvrig bemerke at selve utgangspunktet for forslaget kan være diskutabelt. Det anføres at hittil har man unnlatt å trekke noen organisatoriske konsekvenser av den forenklete utlendingskontroll som er blitt følgen av at Norden er blitt et enhetlig nordisk passområde. Ser man saken fra fremmedkontrollmyndighetenes side kan man ikke — når man tar for seg fremmedkontrollen i sin helhet — tale om en forenkling av den, men om en komplisering. Det har da også vært innskjerpet i forbindelse med sløyfningen av passkontrollen på de internordiske grenser at den indre kontroll måtte skjerpes.

Oslo, 23. august 1961

Kaare Haavik

Politiadjutant

Sve r i g e**Riksrevisionsverket:**

Ärendet utvisar, att ett motsvarande förslag tidigare väckts inom Nordiska rådet. Vid trafikutskottets behandling av förslaget i fråga framkom, att spørsmålet skulle övervägas vid överläggningar mellan representanter för de nordiska ländernas utlänningsmyndigheter under våren 1961. Vid dessa överläggningar nåddes enighet om att rekommendera regeringarna att utse en nordisk expertgrupp för undersökning av förutsättningarna för anslutning till konventionen om persontrafik mellan Europarådets medlemsstater. Kungl. Maj:t har genom beslut den 21 april 1961 utsett de svenska ledamöterna inom expertgruppen. I beslutet har angivits, att de svenska ledamöterna i visst avseende böra pröva de rationaliseringsmöjligheter, som kunna uppstå i samråd med rationaliseringsteknisk expertis. Riksrevisions-

verket finner naturligt och lämpligt, att det uppdrages åt den sålunda tillsatta nordiska expertgruppen att närmare pröva förutsättningarna för en gemensam utlänningsmyndighet.

Stockholm den 22 augusti 1961

Gösta Renlund

Erik Löfström

Statens utlänningskommission:

Förslagsställaren föreslår, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att »till undersökning upptaga frågan om inrättande av ett gemensamt organ för ombesörjande av vissa administrativa uppgifter inom den nordiska utlänningskontrollen». Vilka administrativa uppgifter som avses utsäges icke. Av det i remissakten omnämnda av herr Andersson tidigare framlagda förslaget, betecknat Sak A 9/1961, torde emellertid kunna utläsas, att han närmast avser att få till stånd en gemensam registrering av inom det nordiska området befintliga utläningar. Härtill vill kommissionen uttala följande.

Överenskommelsen den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de nordiska gränserna innehåller bestämmelser om gemensamt utövande av utlänningskontrollen inom det nordiska passkontrollområdet. Tillämpningen av överenskommelsen har vidare föranlett till ett intimt samarbete mellan de skilda staternas utlänningsmyndigheter såväl i enskilda utlänningsärenden som i frågor av mera principiell betydelse. Nordiska utlänningsutskottet tager vidare fortlöpande till behandling upp frågor av gemensamt intresse för de skilda staternas utlänningskontroll, vilket ofta resulterar i en förenkling av densamma.

Vad gäller frågan om en gemensam registrering av utläningar inom det nordiska passkontrollområdet är det enligt kommissionens mening främst två faktorer, som böra beaktas vid denna frågas bedömande. Den ena är, att det i de skilda nordiska staterna för närvarande icke förekommer någon central registrering i den bemärkelsen, att samtliga utläningar, som vistas i respektive stater, finnas upptagna i ett register. För svenskt vidkommande diarieföras hos utlänningskommissionen på särskilda kort sammanförda till s. k. centralregistret alla till kommissionen inkomna ansökningar om visering, uppehålls- och arbetstillstånd, kommissionens beslut i dessa ärenden ävensom hos kommissionen anhängiggjorda ärenden om utlänningsars avlägsnande från riket. Vidare antecknas beslut om uppehålls- och arbetstillstånd, som meddelats av de lokala polismyndigheterna och länsarbetsnämnderna i enlighet med av kommissionen givna bemyndiganden. Kommissionens »centralregister» är sålunda ett i alfabetisk ordning uppställt

diarium över enskilda utlänningsärenden och motsvarar de diarier, som föras hos varje annan beslutande förvaltningsmyndighet. Detsamma torde vara förhållandet hos övriga nordiska staters centrala utlänningsmyndigheter i den mån de utöva beslutanderätt. Den andra faktorn av betydelse i detta sammanhang är, att beslut om inrese-, uppehålls- och arbetstillstånd för närvarande endast gälla för den nordiska stat, vars myndigheter meddelat tillstånden. Besluten måste följaktligen diariesföras av varje stat för sig. Detta innebär således icke något dubbelarbete, då det alltid är fråga om olika beslut, även om besluten gälla samma utlämning.

Kontrollen över de utlämningar, som vistas inom det nordiska passkontrollområdet, är något olika, då det gäller viseringspliktiga och viseringsfria utlämningar.

Viseringspliktig utlämning måste vid inresa i och utresa ur det nordiska passkontrollområdet avlämna inrese- respektive utresekort. På inresekortet angivas de vistelsetillstånd i olika nordiska stater, utlämningen innehar vid tidpunkten för sin inresa i passkontrollområdet. Inresekortet behålles i princip av den centrala utlänningsmyndigheten i den nordiska stat, i vilken inresan till passkontrollområdet först sker. Denna stat är kontrollstat. Det åligger kontrollstaten att tillse, att utlämningen icke kvarstannar i det nordiska passkontrollområdet utan tillstånd. Annan nordisk stat, som efter utlämningens inresa i det nordiska passkontrollområdet meddelar honom vistelsetillstånd, är skyldig att anmäla detta till kontrollstaten. Vid utlämningens utresa ur passkontrollområdet över annan nordisk stats gräns än kontrollstatens skall utresekortet tillställas kontrollstaten. Inkommer icke utresekortet i anslutning till att giltighetstiden utlöpt för det vistelsetillstånd i nordisk stat, som gäller längst, har kontrollstaten att föranstalta om utlämningens efterforskning inom passkontrollområdet. Denna sker som regel genom anlitanande av telex. Det skulle möjligen kunna ifrågasättas att överlåta nu nämnda kontroll till ett gemensamt organ. Den nuvarande ordningen fungerar emellertid i stort sett tillfredsställande. Då arbetsuppgifterna med ifrågavarande kontrollsystem äro uppdelade på samtliga fyra centrala utlänningsmyndigheter och icke innebära något dubbelarbete, torde det icke medföra någon vinst vare sig ur arbetsteknisk eller ekonomisk synpunkt att för dessa arbetsuppgifter tillskapa ett gemensamt kontrollorgan.

Vad därefter gäller kontrollen över de viseringsfria utlämningarna samt de viseringspliktiga utlämningar, som kvarstanna i en nordisk stat efter viseringstidens utgång, ankommer det på varje nordisk stat att själv tillse, att sådan utlämning icke utan uppehållstillstånd vistas i vederbörande stat efter det att tre månader förflutit från hans ankomst till det nordiska passkontrollområdet respektive från det viseringstidens utlöpt. För Sveriges vidkommande sker denna kontroll på grundval av uppgifterna i det centrala diariet och de till kommissionen inkomna anmälningarna om upplåtelse av bostad åt utlämning, vilka anmälningar av praktiska och arbetsbesparande skäl förvaras i direkt anslutning till diariet. I kommissionens centrala diarium antecknas, förutom ovan nämnda ansökningar och beslut beträf-

fande utlänningar, även numret på kommissionens dossier angående vederbörande. Diariet utgör sålunda även nyckel till kommissionens dossierarkiv. Självfallet måste kommissionen vid handläggningen av utlänningsärenden ha omedelbar tillgång till sitt diarium. Tillskapandet av ett gemensamt diarium för de utlänningar, som vistas inom det nordiska passkontrollområdet och vars ärenden äro föremål för myndigheternas prövning, skulle därför med nödvändighet medföra ett dubbelarbete. Däremot skulle det kunna ifrågasättas att till ett gemensamt nordiskt organ överföra till kommissionen inkommande bostadsanmälningar. Då emellertid dessa vid utövandet av kontrollen över de utlänningar, som vistas i Sverige, utgöra ett nödvändigt komplement till uppgifterna i kommissionens diarium, skulle en sådan åtgärd för kommissionens del vålla avsevärda olägenheter ur arbetssynpunkt. Så länge inom Norden meddelade vistelse- och arbetstillstånd endast givas nationell giltighet, torde inga bärande skäl kunna anföras för att till ett för de nordiska staterna gemensamt organ överflytta uppgiften att kontrollera, att utlänningar icke uppehålla sig inom det nordiska passkontrollområdet utan erforderliga tillstånd.

På grund av vad ovan anförts saknas enligt kommissionens uppfattning anledning att för ovan nämnda arbetsuppgifter tillskapa ett gemensamt nordiskt organ.

Annorlunda skulle frågan om en gemensam registrering av inom det nordiska passkontrollområdet befintliga utlänningar ställa sig, därest man inrättade en gemensam nordisk utlänningsmyndighet, som finge meddela tillstånd gällande för hela det nordiska området. Frågan härom har redan övervägts av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. Kommittén har i sitt betänkande den 9 januari 1954 (nr 6) uttalat, att en lösning efter dessa principer försvårades av det förhållandet, att en del avgöranden på utlänningspolitikens område vore betingade av betydande ekonomiska och politiska nationella intressen. Då det knappast kunde hållas för sannolikt, att de nordiska staterna skulle vilja överlåta sina befogenheter på detta område till ett gemensamt organ, fann emellertid kommittén, att förutsättningar för framläggande av ett förslag om inrättande av en gemensam nordisk utlänningsmyndighet icke förelåge.

De senaste årens utveckling på såväl det politiska som ekonomiska området synes icke ge anledning till antagande, att de skilda nordiska staterna nu skulle vara mera beredda att ge avkall på sin suveränitet beträffande avgöranden i utlänningsfrågor. Kommissionen vill i detta sammanhang även framhålla, att tillskapandet av en gemensam nordisk utlänningsmyndighet otvivelaktigt skulle medföra flera svårlösta problem av statsrättslig och förvaltningsrättslig natur. Kommissionen syftar här främst på frågorna om hur beslut skall fattas hos myndigheterna och hur klagorätten över myndighetens beslut skall konstrueras samt på hur frågor sammanhängande med respektive staters sekretesslagstiftning skola lösas. Skola exempelvis handlingar, som ha betydelse för ett utlänningsärendes avgörande och som hemligstämplats för att de beröra en stats förhållande till främmande makt,

kunna delgivas övriga staters representanter i en gemensam utlänningsmyndighet?

Kommissionen anser icke, att förutsättningar för inrättande av en gemensam nordisk utlänningsmyndighet föreligga och vill därför avstyrka, att frågan härom göres till föremål för en kostnadskrävande utredning.

Stockholm den 12 september 1961

Statens utlänningskommission

Nils Hagelin

S. Bundsen

Ledamoten av statens utlänningskommission, chefen för statspolisen Georg Thulin har i skrivelse den 14 september 1961 meddelat, att han — som ej hade tillfälle att deltaga i kommissionens sammanträde den 12 september 1961 — åberopar kommissionens yttrande som sitt eget.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Länsstyrelsen har självfallet i princip icke något att erinra mot att alla åtgärder vidtagas, som kunna vara ägnade att förenkla och rationalisera utlänningskontrollen. Som villkor måste emellertid bl. a. uppställas, att åtgärderna icke medföra någon försämring av de nu gällande kontrollmöjligheterna eller av möjligheterna för vårt land att under exempelvis ett krisläge självt utöva nödig kontroll i förevarande avseende. En förutsättning synes också vara, att lagstiftningen i Norden på de punkter, där rationaliseringsåtgärderna skola vidtagas, samt inom närliggande berörda områden i huvudsak är enhetlig.

En av de första åtgärderna synes därför vara att fastslå, vilka uppgifter som lämpligen kunna överlätas på den ifrågasatta gemensamma utlänningsmyndigheten. Härför torde erfordras ingående undersökningar i samarbete de nordiska länderna emellan. Innan resultatet av nämnda undersökningar föreligger, synes det icke möjligt att taga närmare ställning till den i förslaget uttalade tanken att samla vissa av den nordiska utlänningskontrollens samfällda administrativa uppgifter till ett gemensamt organ.

Av medlemsförslaget framgår, att en expertgrupp med ledamöter från samtliga de nordiska länderna skall klarlägga och undersöka de problem, som i utlänningskontrollhänseende kunna uppkomma vid en anslutning till konventionen den 13 december 1957 om persontrafik mellan Europarådets länder ävensom att i direktiven till de svenska medlemmarna i gruppen angivits, att de vid uppdragets fullgörande i samråd med rationaliserings-teknisk expertis skola pröva de rationaliseringsmöjligheter, som kunna upp-

stå. Det ligger därför nära till hands, att förenämnda undersökningar anförts denna expertgrupp.

Länsstyrelsen finner det sålunda för närvarande icke möjligt att göra något uttalande om huruvida den ifrågasatta anordningen att samla vissa utlänningsärenden under en gemensam utlänningsmyndighet är möjlig och lämplig men har icke något att erinra mot att frågan härom blir föremål för undersökning.

Malmö i landskansliet den 12 september 1961

På länsstyrelsens vägnar:

Sten Lundberg

Stellan Barring

Landsfogden i Malmöhus län har den 14 augusti 1961 åberopat innehållet i följande yttrande.

Statspolisens avdelning i Malmö:

Oaktat att Norden har blivit ett enhetligt passområde har varje nordisk stat sin egen centrala utlänningsmyndighet, vilken i Sverige är statens utlänningskommission i Stockholm, i Danmark Rigspolitichefen, Tilsynet med udlændinge, Köpenhamn, i Norge Statens utlendingskontor, Oslo, och i Finland inrikesministeriets utlänningsbyrå i Helsingfors. I medlemsförslaget om gemensam utlänningsmyndighet i Norden anföres, att man underlåtit att draga organisatoriska konsekvenser av den förenklade utlänningskontroll, som blivit följderna av ett nordiskt passområde, och att möjlighet finnes för rationalisering av de nordiska utlänningsmyndigheternas arbete genom att koncentrera vissa åliggande rutinuppgifter till ett gemensamt organ. Uttrycket »förenklade utlänningskontroll» kan endast omfatta de lättnader, som i ifrågasatt överenskommelse kommit utlänningskontrollen till godo.

Inom det nordiska passområdet företräder passkontrollen i inreslandet samtliga nordiska staters intressen vad avser respektive nordiska stats gällande in- och utresebestämmelser. Passkontrollen har därvidlag viss delad redovisningsskyldighet till de olika centrala utlänningsmyndigheterna. Beträffande förekommande inresekort föreligger exempelvis den bestämmelsen, att inresekortet, därest utlänningskontrollen innehar visering eller uppehållstillstånd, som meddelats för längre tid än tre månader, skall översändas direkt till den centrala utlänningsmyndigheten i den nordiska stat, som beviljat tillståndet. Utresekortet skall sändas till den centrala utlänningsmyndigheten i den nordiska stat, till vilken inresekortet blivit sänt. Detta framgår av passkontrollens anteckning i passet vid inresan. Kan passkontrollen icke konstatera, till vilken stat inresekortet blivit sänt, skall detta, därest utresan

sker över svensk passkontrollort, insändas till statens utlänningskommission, som därefter får utröna, till vilken stat kortet skall sändas. In- och utresekortet skola insändas till vederbörande centrala utlänningsmyndighet senast dagen efter inresan. Passkontrollen skall vidare genom granskning av passet kontrollera, att viseringsfri utlännning icke inom de senast förflutna sex månaderna vistats i Norden sammanlagt mera än tre månader. Skulle så vara fallet och skyldighet sålunda uppkommit för passinnehavaren att inneha uppehållstillstånd, må han icke tillåtas inresa, förrän den centrala utlänningsmyndigheten i destinationsorten givit sin tillåtelse därtill. Även i andra frågor föreligger skyldighet för passkontrollen att korrespondera med ifrågavarande lands centrala utlänningsmyndighet. Tillämpningen av gällande avvisningsgrunder förutsätter, att passkontrollen har konkreta uppgifter vad beträffar utvisningsregister och andra förekommande spärregister, vilket i sin tur synes fordra en stadigvarande korrespondens mellan de olika centrala utlänningsmyndigheterna.

Enligt överenskommelse 12/7 1957 har varje nordisk stat förbundit sig tillse, att viseringsfri utlännning, som önskar uppehålla sig i vederbörande nordiska stat utöver tre månader efter det han inrest i Norden, söker uppehållstillstånd i den nordiska stat, där han vistas vid utgången av tremånadersfristen. Den uppehållstillståndsfria tremånadersperioden skall räknas från den dag, då utlännningen inreser i en nordisk stat från en icke-nordisk stat, och uppehållstillståndet skall sökas i den nordiska stat, där utlännningen uppehåller sig vid utgången av tremånadersfristen. Skyldigheten att söka uppehållstillstånd är således icke beroende av hur lång tid utlännningen uppehållit sig just i denna stat. Har en utlännning erhållit uppehållstillstånd i en nordisk stat, är detta endast giltigt för vistelse i denna stat, dock kan viseringsfri utlännning, som innehar gällande uppehållstillstånd i ett nordiskt land, uppehålla sig i annan nordisk stat intill tre månader utan särskilt uppehållstillstånd för sistnämnda stat. Uppehållstillstånden äro nationella tillstånd och beviljas i Sverige dels av statens utlänningskommission och dels av polismyndighet med till antal ungefärlig lika fördelning. Polismyndighet äger icke rätt att bevilja uppehållstillstånd för längre tid än två år. Över beviljade uppehållstillstånd skall polismyndighet underrätta statens utlänningskommission. Bosättningstillstånden och arbetstillstånden äro likaledes nationella tillstånd och beviljas av enbart statens utlänningskommission, arbetstillstånden dock efter arbetsmarknadsstyrelsens utlåtande.

Genom att in- och utresekortet endast skola avkrävas utlännningar, som äro viseringsskyldiga i någon av de nordiska staterna, och endast vid deras inresa till Norden från icke-nordiskt land förlorades det effektivaste och säkraste medlet, då det gällde att konstatera, huruvida en utlännning uppehöll sig i Sverige. Bostads- och arbetsgivareanmälningsskorten för utlännningar blevo i stället det material, som är absolut nödvändigt, när det gäller att konstatera, vilka utlännningar som vistas i riket. Skärpta bestämmelser om sådan anmälningsplikt blevo också införda. Statens utlänningskommission handhar registreringen av här i riket bosatta utlännningar med ledning av

bostads- och arbetsgivarekorterna, som från de olika polismyndigheterna insändas till kommissionen. Denna registrering, som är av synnerligen stor omfattning och vars tillförlitlighet är helt grundad på den enskildes ansvarskänsla att fullgöra sin anmälningsplikt, utgör f. n. det enda organet för den inre utlänningskontrollen.

Enbart det förhållandet, att Norden blivit ett gemensamt passområde, torde icke utgöra tillräckliga skäl för införandet av en gemensam utlänningsmyndighet för de nordiska staterna. Arbetsuppgifter rörande in- och utresekontrollen synas med nuvarande system utan hinder kunna hänskjutas till en gemensam myndighet, medan däremot frågor omfattande bosättningsstillstånd, uppehålls- och arbetstillstånd samt mottagandet av flyktingar få anses vara av sådan beskaffenhet, att de utgöra nationella angelägenheter av rent internt intresse. Ifrågasvarande tillstånd äro fortfarande nationella tillstånd, och en ev. förändring av dessa tillstånd till internordiska torde omöjliggöras med hänsyn till icke likartad social lagstiftning i de nordiska staterna. Den inre utlänningskontrollen med polisieringskorterna synes icke utan större olägenheter kunna införas under en gemensam utlänningsmyndighet, enär de olika staternas registraturer därvidlag måste samordnas till ett med all sannolikhet ytterst svårbemästrat register.

Man får antaga, att en eventuell gemensam utlänningsmyndighet är avsedd att få en blandad sammansättning av representanter för samtliga nordiska länder och att respektive lands representanter skola tillvarataga sitt lands intresse i utlänningsfrågor. Representantens ställning därvidlag i beslutfrågor torde få bli föremål för ingående utredning. Slutligen må uppmärksammas, att en centraliserad utlänningsmyndighet för Nordens utlänningsangelägenheter endast torde kunna fungera under fredsförhållanden och att en i fredstid centraliserad teknisk utlänningskontroll vid en svårartad utrikespolitisk kris eller i ett krigsläge kan komma att skapa allvarliga problem för de länder inom den nordiska gemenskapen, vilka vid en då uppkommen gränsspärning icke ha tillgång till egna utlänningsregister.

Malmö den 7 augusti 1961

Eric Björk

C. Ljung

Poliskammaren i Malmö:

Det framhålles i förslaget, att dubbelarbete skulle kunna undvikas och betydande besparingar göras, om vissa av de utlänningsmyndigheterna åliggande rutinuppgifterna koncentrerades till ett gemensamt organ. Då förslaget icke exemplifierar eller eljest antyder vad i sammanhanget närmare bör inbegripas under begreppet rutinuppgift, finner poliskammaren svårt att bedöma, i vad mån en anordning av föreslagen art kan tänkas innebära

praktiska och ekonomiska fördelar. Därtill bidrar, att poliskammaren av naturliga skäl icke äger någon ingående känndeom om de centrala utlänningsorganens verksamhetsförhållanden.

En väsentlig, oumbärlig grund för de centrala utlänningsorganens verksamhet, i synnerhet kanske den mera rutinbetonade delen av denna, utgöres av de registersystem i form av kort och akter, som lagts upp och underhållas hos dessa myndigheter. En reform med sikte på ett gemensamt handhavande av vissa rutinuppgifter kan enligt poliskammarens mening knappast få något vägande praktiskt innehåll, därest registreringsverksamheten skulle anses böra lämnas utanför. Poliskammaren har å andra sidan svårt att föreställa sig, att ett sammanförande av de olika ländernas utlänningsregistraturer till ett gemensamt organ skulle innebära någon praktisk eller ekonomisk fördel.

Den rådande utrikespolitiska situationen måste enligt poliskammarens mening för närvarande göra den antydda reformen mindre aktuell.

Då det föreliggande förslaget begränsar sig till att rekommendera allenast ett närmare övervägande av den berörda frågan, synes emellertid poliskammaren hinder för tillmötesgående av framställningen icke kunna anses föreligga.

Malmö i poliskammaren den 14 september 1961

Ulf Fornander

Poliskammaren i Hälsingborg:

Poliskammaren vill som eget yttrande åberopa närlagda P. M. från kriminalkommisarien K. G. Hansson [*se nedan*], som jämväl är passkontrollföreståndare i Hälsingborg. Poliskammaren vill därvid särskilt understryka, att det är svårt att avgiva ett exakt yttrande, då förslagsställaren icke närmare antytt, vilka arbetsuppgifter som avses.

Poliskammaren i Hälsingborg den 26 juli 1961

Göte Friberg

PM av kriminalpoliskommisarien K. G. Hansson

Av förslaget framgår icke vilka »rutin-» eller »administrativa uppgifter» som anses kunna utföras av ett för samtliga nordiska länder gemensamt organ. Det uppdrag, som anförtrotts den omnämnda expertgruppen, torde åtminstone delvis komma att beröra enahanda frågor, som aktualiserats i föreliggande förslag. Det synes därför mindre välbetänkt och under alla förhållanden tämligen överflödigt, att hithörande frågor penetreras av olika myndigheter och organisationer, innan något förslag föreligger från den

nämnda expertgruppen. Frågekomplexet beträffande utlänningskontrollen torde för övrigt vara av den omfattningen, att ytterst få av remissinstanserna ha praktisk möjlighet att utan ingående undersökning uttala sig i frågan, allrahelst som denna berör icke blott det egna landet utan även övriga nordiska länder.

Jag får därför vördsamt föreslå, att poliskammaren i sitt remissvar framhåller önskvärdheten av att frågan vilar, intill dess expertgruppen redovisar sina synpunkter beträffande de problem i utlänningskontrollhänseende, som kunna uppkomma vid en anslutning till den nämnda europarådskonventionen.

Hälsingborg den 26 juli 1961

Länsstyrelsen i Värmlands län:

Nationella synpunkter vid utlänningskontrollen kunna tala för att de centrala utlänningsmyndigheterna i resp. länder bibehållas. Väsentliga fördelar synas dock kunna ernås genom en gemensam utlänningsmyndighet. Länsstyrelsen har därför icke något att erinra mot att en undersökning, syftande till att belysa möjligheterna att tillskapa en dylik myndighet, kommer till stånd.

Karlstad i landskansliet den 2 augusti 1961

Gustaf Nilsson

(*sign.*)

Landsfogden i Värmlands län:

Motionären synes vilja ha till stånd en allmän debatt rörande frågan om en rationalisering av utlänningskontrollen i våra nordiska länder. Bakgrunden härtill synes vara, att Norden blivit ett enhetligt nordiskt passområde. Sveriges centrala utlänningsorgan är statens utlänningskommission, som bedriver sin kontrollverksamhet m. m. i samarbete med icke blott passmyndigheterna utan även polismyndigheterna. De senare hava i huvudsak anförtrotts den s. k. inre utlänningskontrollen, en verksamhet som under rådande förhållanden är av största betydelse ur bland annat säkerhetssynpunkt. Det är mycket möjligt, att vissa frågor rörande utlänningskontrollen av gemensam natur inom de nordiska länderna kunna bliva rationellare handlagda av ett för länderna gemensamt organ. De nationella synpunkterna vid utlänningskontrollen torde dock vara så dominerande, att f. n. något

gemensamt utlänningsorgan icke kan anses påkallat. Jag avstyrker på grund härav bifall till motionärernas framställning.

Karlstad i landsfogdens expedition den 26 juli 1961

Anders Holmström

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Förslaget är hållet i så allmänna ordalag, att man därur icke med säkerhet kan utläsa annat än att syftet är att söka åstadkomma en rationalisering av utlänningskontrollen genom att inrätta en för de nordiska länderna gemensam utlänningsmyndighet. Uppgifter saknas om det ifrågasatta organets sammansättning och befogenheter, och arbetsuppgifterna är endast vagt antydda.

Det underlag, som står till länsstyrelsens förfogande, är således icke tillräckligt för att länsstyrelsen mera ingående skall kunna bedöma spörsmålet om ett för de nordiska länderna gemensamt organ för utlänningskontroll. Länsstyrelsen inskränker sig därför till att framhålla, att rationaliseringar, hur önskvärda sådana i och för sig än må framstå, icke bör vidtagas, om man därigenom ytterligare lättar på den redan nu genom förekomsten av nordiska passunionen förenklade utlänningskontrollen.

Luleå i landskansliet den 5 september 1961

Manfred Näslund

C. G. Wennberg

BILAGA 2

PM rörande svensk utredning om utlänningskontrollen

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 1 december 1961 har den svenska inrikesministern bemyndigats tillkalla sakkunniga och experter för utredning om utformningen av utlänningskontrollen jämte därmed sammanhängande frågor.

I direktiven för de sakkunniga anges bl. a. att utredningsarbetet bör bedrivas under hänsynstagande till den nordiska passkontrollöverenskommelsen av den 12 juli 1957 och de förutsättningar i fråga om en likartad nordisk utlänningspolitik, på vilka denna vilar. I erforderlig utsträckning bör kontakt tagas med vederbörande myndigheter i de övriga nordiska länderna.

Stockholm den 26 januari 1962

Medlemsförslag

om reguljär bilfärjeförbindelse Finland—Sverige

(Väckt av Sigrid Ekendahl, Hans Gustafsson och Nils Meinander)

Frågan om en utbyggnad av de internordiska trafiklederna har tidigare vid ett flertal tillfällen diskuterats inom Nordiska rådet. Detta har fallit sig naturligt med tanke på den under 1950-talet starkt ökade genomgående nytotrafiken. Även strömmen av resenärer, som sökt målet för semesterresor eller veckoslutsutflykter i något av de nordiska grannländerna, har under det senaste decenniet tilltagit i hastig takt. Framför allt den snabbt växande bilismen har medverkat till denna utveckling, vars fortsatta expansion emellertid är beroende av att möjligheter står till buds att passera över de vatten, som åtskiljer våra länder. I konsekvens härmed har under senare år öppnats en stor mängd bilfärjerutter, som möjliggjort kraftig expansion av den motoriserade trafiken. I detta sammanhang skall behandlas möjligheterna att åtledes överföra motorfordon mellan de centrala delarna av Finland och Sverige.

Hittills har dessa möjligheter varit ganska begränsade, även om efterhand nya färjeleder tillkommit. Här bör även Ålands ställning beaktas. Till detta landskap, som bl. a. borde kunna bli ett lätt tillgängligt och attraktivt utflykts- och semester mål för bilister, icke minst för svenskar, har transportmöjligheterna hittills varit mindre goda.

En effektiv sammanknytning av landsvägstrafiken i Finland och Sverige, förslagsvis via Åland, skulle utan tvivel medföra mycket stora fördelar. Ett stort steg framåt skulle härigenom tagas i arbetet att underlätta kommunikationerna mellan de båda länderna. För att belysa utvecklingen kan några siffror anföras. Trafiken mellan Finland och Sverige har tidigare huvudsakligen gått mellan olika hamnar i Finland och Stockholm. Sedan år 1959 har de resande emellertid alltmer börjat frekventera andra leder mellan Finland och Roslagen. Trafiken mellan Finland, Stockholm och roslagshamnarna representerar cirka 90 procent av hela bilfärjetrafiken på Finland. Mellan åren 1954 och 1958 fördubblades biltrafiken från Stockholms-regionen till Åland och övriga Finland. År 1958 omfattade trafiken 9 400 fordon. Under år 1960 var trafiken mer än fyra gånger större än 1958 och omfattade cirka 40 000 fordon. Över Roslagens hamnar gick då 63 procent av trafiken, eller cirka 25 000 bilar. De samseglande rederierna i Finland och Sverige svarade för 44 procent av bilfärjetrafiken, motsvarande cirka 17 000 bilar. De sedan år 1958 nytillkomna rederierna i Finland och Sverige med färjehamnar i

Roslagen ombesörjde transporten av 22 000 fordon, vilket motsvarar mer än 2/3 av ökningen sedan år 1958. Hittills har ökningen mest berört sommartrafiken, vars volym framför allt bestämmes av antalet semesterfirare och utflyktsresande.

Av de anförda jämförelsesiffrorna framgår, att trafiklederna mellan ros-lagshamnarna och Finland — på grund av den förkortning av överföringssträckorna, som de medfört — öppnat helt nya möjligheter för bilturismen, vilken uppenbarligen utnyttjats på båda sidor av Ålands hav i sådan utsträckning, att underlag förelegat för en kraftigt utbyggd färjetrafik. Denna slutsats får anses bestyrkt av de stora investeringar, som gjorts av såväl enskilda som samhället i dessa sammanhang. Som exempel kan anföras, att enbart de svenska rederier, som trafikerar ifrågavarande region, sedan år 1958 i fartyg eller ombyggnader av fartyg investerat cirka 20 milj. kr. För leverans under åren 1961—1962 har beställts fartyg för cirka 40 milj. kr., vilket innebär sammanlagda investeringar på omkring 60 milj. kr. I färjelägen på den svenska sidan har investerats 1—2 milj. kr., och under åren 1961/1962 avses ytterligare cirka 3—4 milj. kr. skola investeras.

I detta sammanhang bör erinras om att ledningarna för motororganisationerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige på en sammankomst i Helsingfors redan år 1954 enades om att uttala en enhällig önskan, att åtgärder snarast måtte vidtagas för att förbättra förbindelserna mellan Finland och Sverige genom insättandet av en bilfärja med stor kapacitet mellan två hamnar, belägna så långt ut som möjligt i Stockholms och Åbos skärgårdar och med goda förbindelser till fastlandet i övrigt.

Frågan om en reguljär bilfärja mellan Sverige—Åland—Finland har givit upphov till en livlig pressdebatt i olika tidningar i Finland och i Sverige. Härav har framgått, att det finns ett stort intresse för saken men även att ett något förvirrat läge råder med hänsyn till de skilda ortsintressen, som gjort sig gällande vid bedömningen av färjelägenas placering och vägsträckornas dragnings. Trafiken går nu över ett flertal olika platser både på den svenska sidan och i Finland. Bl. a. med hänsyn till de stora investeringar, som erfordras särskilt i hamn- och vägbyggnader på ömse sidor av Ålands hav, är det angeläget, att strävandena att skapa goda förbindelser på lämpligt sätt koordineras. För Sveriges del har länsstyrelsen i Stockholms län företagit en första undersökning, dagtecknad den 9 mars 1960. Dennas resultat bearbetas nu. Motsvarande utredningar pågår i Finland. Emellertid synes kontakten mellan de båda länderna i denna fråga ej vara helt tillfredsställande.

Frågan om de lämpligaste sträckningarna av färjeförbindelserna mellan Finland och Sverige kan icke lösas utan grundliga utredningar om de tekniska och ekonomiska förutsättningarna på längre sikt för olika alternativ. Dessa alternativ bör ställas upp efter samråd mellan myndigheterna i Finland och Sverige. Först sedan klarhet vunnits om lämpligaste platser för erforderliga färjelägen, kan upprustningen av dessa och av behövliga tillfartsvägar komma till stånd. För närvarande synes årligen nya färjeleder mellan Finland och Sverige upprättas utan någon säker planering. Risken för all-

varliga felinvesteringar måste under sådana förhållanden bedömas som stor.

Dragningen av färjeleden torde även vara av intresse för europavägnätets utbyggnad. Europaväg 4 passerar Stockholm på sin färd runt Bottenhavet. En förgreningslinje, Europaväg 80, går från Åbo till Imatra över Helsingfors.

Liksom frågan om en fast förbindelse över Öresund handlägges av de dansk-svenska öresundsdelegationerna borde en särskild kommitté med medlemmar från Finland — inklusive Åland — och Sverige tillsättas för att utforma de lämpligaste lösningarna, då det gäller färjeförbindelserna mellan Finland och Sverige.

I anledning av vad här anförts hemställas,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att samordna arbetet med anordnande av ändamålsenliga reguljära färjeförbindelser för motorfordonstrafiken mellan Finland och Sverige över Åland.

Stockholm och Helsingfors den 23 maj 1961

Sigrid Ekendahl

Hans Gustafsson

Nils Meinander

BILAGA 1

Yttranden över medlemsförslaget

Nordisk union för alkoholfri trafik:

Alla prognoser tyder på att trafiken över gränserna kommer att öka. För att underlätta för trafikanterna att åka till andra länder är det naturligtvis viktigt att inte bara söka åstadkomma enhetliga trafikbestämmelser utan att också skapa goda väg-, båt- och färjeförbindelser mellan länderna.

När det gäller trafiken mellan Finland och Sverige går denna av geografiska skäl i stor utsträckning sjövägen. Under senare år har en avsevärd utökning av transportkapaciteten ägt rum här. Den nuvarande kapaciteten beträffande fordon på färje- och båtförbindelserna mellan Finland och Sverige framgår av närslutna bilaga [*se Bihang*].

NUAT anser, att det är synnerligen viktigt för både turist- och nyttotrafiken att man har ändamålsenliga förbindelser mellan Finland och Sverige och tillstyrker, att man söker åstadkomma en samordning vid planering av reguljära färje- och båtförbindelser.

Stockholm den 20 oktober 1961

Nordisk union för alkoholfri trafik

Rune Andréasson

Valeri Surell

F i n l a n d

Ministeriet för inrikesärendena har i skrivelse den 30 april 1961 meddelat, att det »ingenting har att anmärka emot det framställda förslaget».

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena har i skrivelse den 6 november 1961 meddelat, att det förenar sig om väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande (*se nedan*).

Handels- och industriministeriet:

Upprätthållandet av färjtrafiken har utvecklats till privata skeppsredares företag. De har anskaffat fartyg och placerat dem i trafik längs all-

männa farleder mellan sådana färjelägen, där det finns av kommunerna eller av redarna själva bekostade anordningar. De kommuner åter, där färjelägena är belägna, har i hopp om ökade hamn- och trafikinkomster påtagit sig vissa ekonomiska uppoffringar. Utvecklingen har lett till en skarp konkurrens mellan redarna och till ett förfäktande av lokala intressen.

För ernående av en större samordning och ändamålsenlighet vill handels- och industriministeriet förorda den i medlemsförslaget gjorda hemställningen. Härvid borde man, enligt ministeriets uppfattning, beakta, att, om också färjtrafiken under sommarmånaderna skulle fördelas på flera linjer och färjelägen, borde den under vintern koncentreras till sådana farleder, där isbrytarassistans står till buds.

Helsingfors den 1 september 1961

I ministerns ställe:

Avdelningschef *S. Sundman*

Äldre regeringssekreterare *Veijo Huuskonen*

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen¹:

Den reguljära bilfärjtrafik, som förslaget avser, bedrivs mellan Åbo—Mariehamn—Stockholm (Bore), Åbo—Mariehamn—Norrtälje (Skandia), Korpo—Kapellskär—Mariehamn (Viking) och Nystad—Grisslehamn—Eckerö (Alpha), en bilfärja på var led. Vid trafikeringen på de två sistnämnda färjorna till Åland sker färden via Sverige. Sammanlagt trafikerar dessa bilfärjor under sommarmånaderna 20 veckoturer tur och retur mellan Finlands och Sveriges fastland. Under sistlidna sommar har deras transportkapacitet varit sammanlagt ca 2 000 personer per vecka. Bussar och lastbilar kan transporteras ca 150 per vecka, varvid antalet personbilar i motsvarande mån minskas. Enligt uppgifter från vederbörande ångfartygsbolag och rederier kommer ytterligare tre nya bilfärjor att tagas i trafik under kommande seglationsperiod, en för var och en av de tre tidigare nämnda färjsträckorna, varvid bilutrymmet på färjorna fördubblas.

På väg- och vattenbyggnadsstyrelsens åtgärd utföres för närvarande undersökningar angående anordnande av färjförbindelse mellan Gustavs och Åland, vilken förbindelse för sin del även skulle ansluta sig till förbindelserna mellan Finland och Sverige. Likaså utföres undersökningar för förbättring av den till Korpo ledande skärgårdsvägen jämte därtill anslutna bryggplatser. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i ärendet även tagit kontakt med Sveriges vägmyndigheter såsom även tidigare varit praxis i fråga om vägförbindelser mellan Finland och Sverige.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen finner för sin del önskvärt, att en dylik kommitté såsom i förslaget framhålles skulle tillsättas. Emedan väg- och

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

vattenbyggnadsstyrelsen likväl anser, att en nödvändig förutsättning för ett framgångsrikt kommittéarbete är, att de påbörjade undersökningarna fås till det stadium att tillräckligt med tekniska och ekonomiska utredningar för träffande av avgöranden förefinnes och att ärendet i ämbetsinstanser i underhandlingar med Sverige till fyllest förberetts, anser väg- och vattenbyggnadsstyrelsen det ej ändamålsenligt, att en kommitté redan under nuvarande förhållanden skulle tillsättas, utan föreslår, att detta skulle ske senare, därest ärendets förberedning avancerat tillräckligt långt.

Helsingfors den 30 augusti 1961

I generaldirektörens frv.

Överdirektör *K. J. Tolonen*

I chefens för vägplanläggningsavdelning frv.
Byråchef *E. Riihimäki*

Tullstyrelsen¹:

I förslaget har alldeles riktigt konstaterats den snabba utvecklingen av ifrågavarande trafik under de senaste åren. Den ökade bilturismen har å ena sidan ställt företagen inom sjötransportbranschen inför stora uppgifter, å andra sidan lockat fram även osunda företeelser. Tullstyrelsen, som noga kommit att iakttaga denna utveckling, har åtminstone i några fall kunnat konstatera, att en nygrundad färjelinjes räntabilitetskalkyler till en stor del har kunnat grunda sig å försäljning av obeskattade proviantartiklar såsom alkoholdrycker och cigarretter. Även ett annat missförhållande har kunnat konstateras. Då färjeruttens ändpunkt, såsom fallet är i fråga om Korpo, befinner sig långt från tullkamarstaden, blir skötseln av tullkontrollen och -klaringsuppgifterna svår och dyr. Av denna orsak synes det även enbart bedömt ur tullförvaltningssynpunkt motiverat, att man följer med utvecklingen av denna trafikform och att möjligheterna att nå en erforderlig centralisering undersökes. Det förenämnda avser dock närmast den trafik, som sker via Åland eller förbi Åland, ty de linjer, som från Österbottens städer sträcka sig direkt över havet till motsatta sidan av Bottenviken, kommer troligen att hava endast begränsad betydelse.

Helsingfors den 28 augusti 1961

Generaldirektör *N. Saarnio*

Tullråd *Holger Sandström*

¹ Yttrandet översatt från finska.

Suomen laivanvarustajain yhdistys (Finlands redareförening):

— — — har undertecknad förening i ärendet tillskrivit de medlemsrederier, vilka för närvarande upprätthålla reguljära färjförbindelser för motorfordonstrafiken mellan Finland och Sverige över Åland.

Enär de av sagda rederier avgivna yttrandena i allt väsentligt sammanfalla med föreningens uppfattning i frågan och då de detaljupplysningar, som i skrivelserna ges, äro av avgörande betydelse för frågans bedömning, har föreningen ansett det riktigt, att i avskrift bilägga dessa yttranden [*se nedan s. 549—552*].

Såsom ur desamma framgår ha, sedan ovannämnda medlemsförslag gjorts, avsevärda förbättringar i trafiken redan åstadkommits. Vidare kan konstateras, att konkreta beslut avseende en fortgående utbyggnad och effektivisering av färjförbindelserna på ifrågavarande trafikled föreligga. Slutligen vill föreningen understryka, att vederbörande rederiföretag även i fortsättningen ha uppmärksamheten riktad på föreliggande spörsmål.

Helsingfors den 7 september 1961

Finlands redareförening r. f.

H. Hallberg

H. Österberg

Ålands redarförening:

Ålands redarförening får för sitt vidkommande förorda ifrågavarande förslag om tillsättande av en särskild kommitté för att utforma de lämpligaste lösningarna, då det gäller färjförbindelserna Finland—Åland—Sverige.

För ett dylikt utredningsarbete torde siffror för senaste säsongens resandefrekvens snart stå till buds. Det är redan i detta skede värt att notera, att året medför ytterligare nya utgångspunkter för färjtrafiken på såväl den svenska som den finländska sidan.

Härtill må även omnämnas de aktuella planerna på en färjförbindelse mellan Gustavs och östra Åland.

Vid tillsättandet av en sådan kommitté förutsätter vi, att Åland skall bli företrätt och att vi där beredas tillfälle uttala oss om ifrågavarande representation.

Mariehamn den 13 september 1961

Ålands redarförening r. f.

(sign.)

Suomen kuorma-autoliitto (Finlands lastbilsförbund):

Suomen kuorma-autoliitto r. y. har behandlat förslaget till regelbunden bilfärjetrafik mellan Finland och Sverige och anser, trots att för den även för näringslivet viktiga tunga lastbilstrafiken nu från och med början av maj, då Scandia-bilfärjan satts i trafik, skapats förutsättningar att använda sig av bilfärjeförbindelserna mellan Finland och Sverige, att det med tanke på den ökning av den internationella lastbilstrafiken som är att vänta, vore allt skäl, att Nordiska rådet alltjämt skulle fästa uppmärksamhet vid denna fråga. Suomen kuorma-autoliitto ansluter sig till förslaget med önskemålet, att då frågan fortsättningsvis undersökes, uppmärksamhet måtte fästas särskilt vid den året runt skeende internationella lastbilstrafiken och den kommitté, som eventuellt tillsättes för att undersöka saken, härvid även skulle använda sig av den sakkännedom, som det svenska och finska lastbilsförbundet kan bidra med i egenskap av rikscentralorganisationer representerande de trafikidkare och godsstationssammanslutningar, som använder sig av bilfärjeförbindelserna.

Helsingfors den 11 september 1961

Suomen kuorma-autoliitto r. y.

Toivo Ruotsalainen

Suomen höyrylaiva osakeyhtiö (Finska ångfartygs aktiebolaget):

Bilfärjetrafiken mellan Finland och Sverige, som fick sin egentliga början våren 1959, har sedan dess snabbt vuxit och har numera tagit ansevärda proportioner, i synnerhet efter insättandet av bilfärjan m.s. »Skandia» i trafik mellan Åbo och Norrtälje.

Under tiden juni—augusti detta år har »Skandia» transporterat inemot 141 300 passagerare och ca 20 000 motorfordon (varav 1 342 långtradare och 610 bussar). Dessa siffror utvisa tydligt, att bilisterna föredraga att begagna sig av förbindelsen från Roslagen till Åbo såsom den bekvämaste och mest ändamålsenliga.

Genom sitt dotterbolag AB Siljarederiet komma de samseglande rederierna att våren 1962 insätta i trafik ytterligare en bilfärja — ett systerfartyg till m.s. »Skandia». Under högsommaren har rederiet för avsikt att fördubbla turerna för att därigenom redan inkommande år kunna erbjuda bilisterna på linjen Roslagen—Åbo och vice versa 350 bilplatser per dygn i vardera riktningen. Bägge färjorna komma att anlöpa Åland.

Det förefaller oss sålunda, som om sträckningen Åbo—Norrtälje, som uppkommit efter noggrant övervägande av olika möjligheter, vore den mest efterfrågade, varför en annan »sammanknytning av landsvägstrafiken i Finland och Sverige via Åland» med andra utgångspunkter torde vara att betrakta som ett alternativ av andra ordningen.

Upplyningsvis vilja vi tillägga, att utöver de ovannämnda förbindelserna fr. o. m. 1962 tvenne bilförande nattbåtar med utrymme för 50—70 bilar var komma att trafikera linjen Stockholm—Mariehamn—Åbo. FÅA räknar med att 1963 eller senast 1964 insätta ytterligare en liknande bilförande nattbåt på nämnda linje. Trafiken till och från Åland torde alltså genom de ovan relaterade förbindelserna jämte dem som ev. andra rederier komma att insätta, bli väl tillgodosedd.

Det må även nämnas, att de samseglande rederierna vid skapandet av de nu omtalade färjeförbindelserna varit i kontakt förutom med inhemska även med utländska, bl. a. med tyska bilorganisationer, som kunna antas ha direkt intresse av Finlands Europa-förbindelser. Dessa ha förklarat sig fullt tillfredsställda med de transportmöjligheter, som nu etablerats och hålla på att utbyggas på ovan framhållna sätt, och anse linjen över Roslagen till Åbo såsom den naturligaste och enklaste europavägen till och från Finland. Denna rutt har även såsom sådan upptagits i nämnda organisationers upplysningsmaterial av i år.

Finska ångfartygs aktiebolaget har ingenting att invända emot en vidare undersökning av möjligheterna till ett ytterligare förbättrande av motorfordonstrafiken mellan Finland och Sverige över Åland.

Helsingfors den 5 september 1961

Finska ångfartygs aktiebolaget

E. O. Soravuo

Fr. Norrmén

Höyrylaiva osakeyhtiö Bore (Ångfartygs aktiebolaget Bore):

Det finnes självfallet ingen anledning för oss att motsätta oss en undersökning av existerande färjeförbindelser och behovet av nya färjeförbindelser mellan Sverige och Finland över Åland, men förefaller oss initiativet alltför sentida och baserat på siffror och förhållanden, som ligger långt borta i tiden. Förslagsställarna ha sålunda alls icke beaktat den nya bilfärjan s.s. »Bore» och ej den färjeförbindelse, som innevarande år inrättats mellan Norrtälje och Åbo, som trafikeras av bilfärjan m.s. »Skandia». Detta fartyg insattes i trafik den 28 maj och redan per ultimo juni hade fartyget befordrat icke mindre än sammanlagt 34 685 passagerare, 3 472 personbilar, 273 långtra-dare och 184 bussar. På basen av dessa trafiksiffror torde man kunna fastslå, att denna nya fartygsled utgör en betydelsefull internordisk och internationell färjeförbindelse, som på ett naturligt sätt och, just såsom förslagsstäl-larna efterlyser, förenar Europaväg 4 över Stockholm med förgreningslinjen Europaväg 80 från Åbo till Imatra över Helsingfors. Under innevarande juli

månad har trafiken ytterligare intensifierats, synnerligast i vad gäller passagerare och personbilar, och torde i medeltal över 2 000 passagerare och 200 personbilar transporteras per dag mellan Åbo och Norrtälje via Mariehamn samt vice versa. Då m.s. »Skandia» 1962 erhåller ett systerfartyg, kommer dagförbindelse att kunna upprätthållas i vardera riktningen samt därutöver under högsäsong även nattförbindelse i vardera riktningen. Då enligt vad framkommit i tidningarna Viking-rederiet även beställt ett nybygge för linjen Korpo—Kapellskär, torde man lugnt kunna fastslå, att åtminstone från sydvästra Finland komma att finnas så utmärkta bilfärjeförbindelser västerut, att det ej finnes någon anledning för staten att på skattebetalarnas bekostnad delta i den internationella färjtrafiken. Då såväl m.s. »Skandia» som dess systerfartyg under turistsäsongen anlöpa Mariehamn och de ordinarie turbåtarna å linjen Åbo—Stockholm året runt trafikera Mariehamn, existera även tillfredsställande reguljära bilfärjeförbindelser mellan Sverige och Åland likasom mellan Åland och finska fastlandet.

Förslagsställarna ha framkommit med siffror över de investeringar, som svenska rederier sedan 1958 gjort i fartyg eller ombyggnader av fartyg, som trafikera mellan roslagshamnar och Finland inklusive Åland. Vi ha icke möjlighet att kontrollera de uppgivna siffrorna, som likväl förefalla oss väl höga i betraktande av det tonnage, som på svensk sida insatts i bilfärjetrafiken. Oss veterligen trafikeras denna region endast av en för ändamålet byggd mindre svensk bilfärja »Rospiggen», som sysselsättes mellan Grisslehamn i Roslagen och Eckerö på Åland. Dessutom trafikera tvenne för ändamålet ombyggda s. k. paragraflastfartyg m.s. »Slite» och m.s. »Boge» linjen Simpnäs i Roslagen—Mariehamn. Dessa tvenne sistnämnda fartyg äro likväl ej egentliga bilfärjor, och vintertid gå fartygen i vanlig trafik. Det förefaller oss mindre troligt, att dessa trenne fartyg betyda en investering om kr. 20 000 000:—. Förslagsställarna uppge även, att för leverans under åren 1961—62 ha beställts fartyg för ca. kr. 40 000 000:—. Vi ha endast kännedom om att Stockholms rederiaktiebolag Svea 1962 kommer att övertaga ett nytt kombinerat bil- och passagerarfartyg, avsett för de samseglande rederiernas reguljära linje mellan Åbo och Stockholm. Utöver ovanstående seglar ytterligare s.s. »Brynhild» under svensk flagg mellan Gävle och Mariehamn resp. Åbo, men, då fartyget kan medtaga endast ca. 30 bilar, utgör detsamma ej någon bilfärja i egentlig mening. Ovanstående gäller för övrigt såväl m.s. »Boge», m.s. »Slite» som m.s. »Rospiggen», vilka samtliga endast kunna medtaga ett begränsat antal bilar. Under finsk flagg segla däremot de stora bilfärjorna s.s. »Bore», m.s. »Skandia» och s.s. »Viking», varjämte numera en mindre bilfärja m.s. »Alpha» tillkommit å linjen Nystad—Eckerö—Grisslehamn. Då dessutom såväl AB Silja-rederiet som AB Viking-linjen kontrahera ytterligare var sin stora bilfärja, är det uppenbart, att finskt kapital investerats i bilfärjetrafiken i betydligt större utsträckning än vad som skett på den svenska sidan.

Förslagsställarna erinra även om att ledningarna för motororganisationerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige på en sammankomst i Helsingfors

redan år 1954 enades om att uttala en enhällig önskan om att åtgärder snarast måtte vidtagas för insättande av en bilfärja med stor kapacitet mellan Finland och Sverige. I denna sammankomst deltog även de tre samseglande rederierna och mot bakgrunden av de önskemål, som därvid framställdes, får delvis ses tillkomsten av bilfärjan s.s. »Bore» samt senare byggande av m.s. »Skandia».

Enligt vår uppfattning kommer innevarande år att ge ett entydigt svar på frågan, huruvida tillfredsställande bilfärjekommunikationer existera mellan sydvästra Finland och Roslagen-hamnar, och på den grund anse vi, att frågan åtminstone i detta skede icke är aktuell.

Åbo den 28 juli 1961

Ångfartygsaktiebolaget Bore

(sign.)

S v e r i g e

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vill beträffande denna jämförelse mellan Öresund och farvattnen mellan Finland och Sverige framhålla, att det i förstnämnda fall rör sig om en fast förbindelse som ersättning — helt eller delvis — för befintliga tåg- och bilfärjeleder, till stor del drivna i statlig regi, under det att frågan om trafikförbättringar mellan Sverige och Finland respektive Åland avser en utvidgning och samordning av bilfärjeleder, där trafiken för närvarande helt drives i enskild regi. Under förutsättning att trafiken mellan Sverige och Finland även fortsättningsvis kommer att drivas av enskilda företag, utan direkt engagemang från statens sida, i vart fall då det gäller sträckorna på internationellt vatten, och att de statliga investeringarna begränsas till anslutande fastlandsförbindelser, för vilka respektive lands vägmyndigheter i vanlig ordning får svara för trafiklederna, kommer förutsättningarna för en samordning i detta senare fall icke att vara desamma som för öresundstrafiken.

Det må härutöver tilläggas, att även om en viss samordning av den nuvarande färjedriften mellan Sverige och Finland/Åland kommer till stånd, i syfte att koncentrera och förbilliga denna, torde detta icke förhindra en fortsatt ökning och spridning av färjedriften genom tillkomsten av nya leder, allteftersom trafikunderlaget ökar. En parallell härtill kan de under senaste åren nyinrättade färjelederna mellan den svenska västkusten och Jylland sägas utgöra, därvid alltså relativt långa färjeleder kunnat konkurrera med de korta öresundslederna.

Mot bakgrunden av det ovan sagda får väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslå, att frågan om tillsättande av en gemensam kommitté eller motsvarande för lösandet av färjeförbindelserna mellan Sverige och Finland/Åland

icke tages upp, förrän närmare erfarenheter vunnits om det samarbete, som nu pågår på länsplanet i denna fråga.

Stockholm den 31 augusti 1961

Gust. Vahlberg

Hans Kulander

Sjöfartsstyrelsen:

Sjöfartsstyrelsen har tidigare avgivit yttrande över den i medlemsförslaget upptagna frågan, senast i anledning av de vid 1961 års riksdag väckta och till riksdagens allmänna beredningsutskott hänvisade motionerna I: 300 och II: 271 angående den internordiska bilfärjetrafiken. Styrelsen är av den meningen, att utvecklingen vad gäller de reguljära förbindelserna, vilken enligt förslaget nu sker utan någon säker planering, bör styras genom samordnade väg- och hamninvesteringar. Även om nuvarande risker för mera allvarliga felinvesteringar enligt styrelsens förmenande icke är så stora, som antydes i förslaget, är det av betydelse, att berörda länders planer definitivt utformas och klargöres så snabbt som möjligt och att dessa sedan realiseras utan onödigt dröjsmål. De hittillsvarande tendenserna ger vid handen en snabb fortsatt ökning av trafikvolymen, och en allt för stor splittring av färjelinjerna bör undvikas både för att hålla investeringarna i vägar, färjelägen m. m. inom en rimlig ram och för att få till stånd en koncentration till från nautisk synpunkt mest lämpliga hamnplatser.

Sedan den inom vägförvaltningen i Stockholms län pågående överarbetningen av det av länsstyrelsen i länet på sin tid framlagda förslaget nu slutförts bör på svensk sida, finnas underlag för upptagande av ett samarbete med Finland. Enligt styrelsens mening är det av vikt att så sker. Styrelsen får sålunda tillstyrka medlemsförslaget.

Stockholm den 13 september 1961

C. G. Widell

Bengt O. Rickard

Länsstyrelsen i Stockholms län:

I yttrande till statsutskottet den 24 april 1959 över motionerna I: 50 och II: 60 tillstyrkte länsstyrelsen, att en av motionärerna begärd utredning om de åtgärder, som kunde underlätta en regulär bilfärjetrafik Sverige—Åland—Finland, måtte komma till stånd. I sitt yttrande omnämnde länsstyrelsen, att å tjänstemannaplanet inom länsstyrelsen påbörjats en förberedande ut-

redning, vilken ginge ut på en undersökning av lämpliga tilläggsplatser och vägförbindelser på den svenska sidan i anslutning till den aktuella färjetrafiken. Utskottet ansåg, att resultatet härav borde avvaktas ävensom erfarenheterna av ytterligare några års trafik, innan en mera omfattande utredning igångsattes. Motionerna föranledde ej någon riksdagens åtgärd.

Sedan frågan sålunda avhandlades, har betydande erfarenheter av denna trafik vunnits, och den av länsstyrelsen i ovannämnda yttrande omförmälda utredningen är sedan länge färdigställd. I denna förklarades, att av inom länet befintliga hamnmöjligheter för ifrågavarande trafik Kapellskär och Norrtälje bedömts som de fördelaktigaste alternativen. Med skrivelse den 5 mars 1960 överlämnade länsstyrelsen till herr statsrådet denna utredning och förklarade därvid, att länsstyrelsen anslöte sig till utredningens uppfattning. Länsstyrelsen förklarade vidare, att »enligt länsstyrelsens mening synes materialet böra bearbetas till uttrönande av huruvida och i vilken omfattning det allmänna bör engagera sig i denna kommunikationsfråga. Detta torde lämpligen kunna anförtros sjöfartsstyrelsen, självfallet i nära kontakt med länsstyrelsen». Yttranden häröver har sedermera avgivits av sjöfartsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Sjöfartsstyrelsen har därvid framhållit, att ur rent allmän sjötrafiksynpunkt Kapellskär är att föredraga som färjstation för åretruntrafik på Finland framför något av övriga i yttrandet redovisade alternativ. Norrtälje har de fördelarna framför Kapellskär, att upplandsförbindelserna äro betydligt bättre utvecklade i form av flera och bättre landsvägar, järnvägsförbindelser med mera. Alternativet erbjuder vidare alla ett utbyggt samhälles fördelar i form av tillgång till hotell, affärer med mera. Trots detta anser sjöfartsstyrelsen, att — med hänsyn till den aktuella trafikens inriktning och till norrtäljealternativets svagheter ur nautisk synpunkt — övervägande skäl talar för Kapellskär som det ur allmän synpunkt lämpligaste färjledsalternativet. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förklarar i sitt yttrande, att Norrtälje erbjuder de bästa landförbindelserna och att i gällande flerårsplaner under perioden 1961—1965 ingår vissa arbeten å vägarna mot Norrtälje. Bland annat har beträffande väg 275 upptagits arbeten för sammanlagt 11 mkr. samt å väg 276 för sammanlagt 3,3 mkr. Dessa arbeten blir till nytta för färjetrafiken, oavsett vilken av hamnarna, Norrtälje eller Kapellskär, som väljs som utgångspunkt. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fortsätter, att, om Kapellskär (eller Gräddö) bedöms vara den lämpligaste hamnen, krävs, utöver upprustning av vägarna från Norrtälje till respektive hamn, om- och nybyggnad av en vägförbindelse söderut med anslutning med väg 276 i trakten av Penningby. Preliminära undersökningar härom pågår.

Jämväl till vårriksdagen 1961 ingavs motioner angående bland annat ifrågavarande trafik, nämligen I: 300 och II: 271. Motionärerna yrkade, att undersökningar och utredningar för att kartlägga situationen snarast måtte vidtagas. Genom dessa skulle man söka samordna vägplanerna på båda sidor om gränsen för att skapa interregionala trafikleder, som bidroge till att underlätta trafiken till färjfastena. I sitt yttrande häröver till riksdagens

allmänna beredningsutskott den 25 februari 1961 anförde länsstyrelsen bland annat följande:

Länsstyrelsen ansluter sig helt till vad motionärerna anført om vikten av att det snarast klargöres, var färjlägen för ifrågavarande trafik bäst skola placeras och hur vägförbindelserna till dessa lämpligast böra dragas. I den utredning, som verkstälts inom länsstyrelsen, har särskilt den första frågan varit föremål för undersökning. Och länsstyrelsen har givetvis därvid även haft frågan om lämplig vägdragnings aktuell. Vad länsstyrelsen hemställt om är en på det förebragta materialet gjord utredning av just dessa spörsmål. Länsstyrelsen har valt sin formulering i skrivelsen den 5 mars 1960 med tanke på att detta är en fråga av sådan vikt, att det allmänna på ena eller andra sättet måste engagera sig däri. Och trafiken har nu nått en sådan omfattning, att detta engagemang måste komma snart. Fortsätter passagerartrafiken att öka som hittills och tillkommer långtradartrafiken vilket planeras, kommer därav berörda vägar att ställas på hårda prov. Det gäller då för det allmänna att snarast bestämma, var man skall göra en aktiv insats, och se till, att resurserna ej splittras.

Länsstyrelsen vill med hänsyn till vad sålunda anförts på det sätt tillstyrka motionärernas yrkande, att den av länsstyrelsen i skrivelsen den 5 mars 1960 förordade utredningen, som har i huvudsak samma syfte, snarast kommer till utförande.

Motionerna föranledde icke någon riksdagens åtgärd.

För den genomgående trafiken öst—väst ter sig Norrtälje och Kapellskär som de lämpligaste hamnalternativen på den svenska sidan. Vad som nu synes mest angeläget för svenska staten är icke så mycket ytterligare utredningar utan fastmera skapandet av goda vägförbindelser till dessa hamnar. Vad Norrtälje beträffar torde behovet kunna anses bli tillgodosett genom norrtäljevägens utbyggnad inom ramen för ordinarie anslag. Däremot kräver landförbindelserna med Kapellskär en betydligt bättre väg än den nuvarande. Vid herr statsrådets besiktning av vägförbindelserna till dessa färjlägen orienterade länsstyrelsen och vägförvaltningen om sina synpunkter på hur denna fråga beträffande Kapellskär bäst borde lösas, nämligen genom en väg Kapellskär — väg 276 i trakten av Penningby. Vägförvaltningen erhöill under hand uppdrag att verkställa undersökningar jämte kostnadsberäkningar för en dylik förbindelse. Utbyggnaden av denna snarast möjligt är desto naturligare som väg nr 276 i dagarna färdigställts från Rosenkälla till Norrtälje så när som omkring 3 km grusväg söder om Frötuna kyrka.

I anslutning till vad som anförts i medlemsförslaget får länsstyrelsen, med biträdande av den däri framförda rekommendationen, understryka det omedelbara behovet av att den ifrågasatta förbindelsen Kapellskär—Penningby snarast kommer till utförande och att särskilda medel härför ställes till förfogande ur anslaget till vissa vägbyggnadsarbeten.

Stockholm å landskansliet den 31 augusti 1961

Erik Westerlind

Olof Ljungström

Vägförvaltningen i Stockholms län:

Vägförvaltningens ståndpunkt i här ifrågavarande spörsmål har tidigare redovisats i olika sammanhang. Sålunda har vägförvaltningen genom undertecknad vägdirektör deltagit i den i medlemsförslaget omnämnda utredningen, dagtecknad den 9 mars 1960. Vidare har vägdirektören såsom föredragande deltagit i länsstyrelsens yttrande till riksdagens statsutskott över de inom 1959 års riksdag väckta motionerna I: 50 och II: 66 angående utredning om de åtgärder, som kan ifrågakomma för att underlätta en reguljär bilfärjetrafik Sverige—Åland—Finland. I förenämnda yttrande, återgivet i statsutskottets utlåtande nr 152 år 1959, tillstyrkte länsstyrelsen den begärda utredningen. Vid innevarande års riksdag har samma fråga berörts i två likalydande motioner, nämligen I: 300 och II: 271, vari även frågan om nödvändigheten av en samordning med respektive nordiska grannländer framförts.

Då de av motionärerna till Nordiska rådet framförda synpunkterna beträffande nödvändigheten av att samordna arbetet med anordnandet av ändamålsenliga reguljära färgförbindelser för motortrafiken mellan Finland och Sverige sammanfaller med de av vägförvaltningen tidigare uttalade synpunkterna i frågan får vägförvaltningen tillstyrka bifall till medlemsförslaget.

Den 22 augusti 1961

Vägförvaltningen i Stockholms län

Per Olov Tjällgren

Sveriges redareförening:

Ett svenskt och två finska rederiföretag, nämligen Stockholms rederi a.-b. Svea samt Finska ångfartygs a.-b. och Ångfartygs a.-b. Bore, har sedan många år tillbaka i samsegling upprätthållit reguljär passagerare- och lasttrafik mellan Finland och Sverige. Föreningen har sig bekant, att man inom de tre företagen har de problem, som berörs i det nu föreliggande förslaget, under noggrann uppsikt. Dessa företag ha jämväl genom det av dem gemensamt ägda bolaget, Siljarederiet a.-b., under våren 1961 insatt en högmodern bilfärja med en kapacitet om cirka 175 personbilar och cirka 1 100 passagerare på linjen Norrtälje—Mariehamn—Åbo. Våren 1962 kommer ett systerfartyg att insättas på samma linje. Turlistan har under tiden juni—augusti 1961 omfattat en segling per dag i vardera riktningen och kommer under vintersäsongen att bestå av en segling varannan dag i vardera riktningen. Då den nya färjan sätts i trafik nästa år, kommer turlistan att omfatta ett fördubblat antal seglingar mot år 1961.

På sträckan Stockholm—Åbo har Bore-bolaget sedan våren 1960 ett fartyg med stor bilkapacitet i trafik, och våren 1962 kommer Svea-bolaget att i samma trafik insätta ett modernt passagerarfartyg, som ävenledes kommer att medtaga ett större antal bilar. Förutom nu nämnda fartyg trafikeras linjerna Stockholm—Åbo och Stockholm—Helsingfors av tre moderna passagerarfartyg, vilka vardera kunna medföra 30—40 bilar.

Vidare må erinras om den trafik mellan Sverige och Åland, som under högsäsongen bedrivs med mindre fartyg, tillhörande Rederi a.-b. Slite och Rederiet Grisslehamn—Åland. Även finska fartyg äro insatta i denna trafik. Dessa fartyg, som äro fullt moderna, kunna medtaga såväl passagerare som bilar.

Trafiken Sverige—Finland får enligt föreningens uppfattning anses väl ordnad och bjuda trafikanterna en god service och ytterligare förbättringar är, som ovan angivits, att emotse under nästa år.

Ett ordnande av trafiken i statlig regi innebär ingalunda någon garanti för att trafikanterna erhålla förbättrad service. Snarare skulle ett statligt ingripande begränsa de privata företagens intresse för denna trafik, vilket icke kan anses önskvärt från trafikanternas synpunkt.

Redareföreningen får därför för sin del avstyrka det nu föreliggande förslaget.

Göteborg den 29 september 1961

Sveriges redareförening

Sven Salén

Nils Grenander

Svenska turisttrafikförbundet:

STTF har med intresse följt de senaste årens snabba utveckling av turisttrafiken mellan Finland och Sverige. De med denna utveckling sammanhängande problem, som berörs i det aktuella medlemsförslaget, förtjänar utan tvekan att bli föremål för en allsidig undersökning och belysning. Redan på detta stadium synes det angeläget, att en löpande kommunikering sker mellan de utredande instanserna i Finland och Sverige.

Men hur önskvärd en gemensam kartläggning av den nuvarande svenskfinska färjetrafiksituationen än är, torde man därur inte utan vidare kunna utläsa »de tekniska och ekonomiska förutsättningarna på längre sikt för olika alternativ». Det är dessutom ytterligt tveksamt, huruvida man med statliga och/eller kommunala åtgärder kan undanröja de risker för allvarliga felinvesteringar från privat håll, varom det talas i medlemsförslaget. Dessa investeringar får väl i viss mån anses vara självreglerande på så sätt, att de olika färjeförbindelsernas ändamålsenlighet avgörs genom de resan-

des eget val. Ifrågavarande utredningar torde likväl vara väl motiverade genom att tjäna till ledning vid bedömningen av lämpliga hamn- och väg-investeringar m. m. från det allmännas sida.

Vad beträffar målsättningen för sådana »kompletterande» statliga och kommunala investeringar finns det onekligen mycket som talar för en större koncentration inom Stockholms-regionen av båt- och färjetrafiken på Finland. Därmed skulle större möjligheter föreligga för förbättringar av väg- och järnvägsförbindelserna till närliggande befolknings-, turist- och industricentra, större möjligheter ges för resenärerna att erhålla inkvartering och restauration liksom turistupplysning och annan service.

Turisttrafikförbundet vill således varmt tillstyrka, att den i medlemsförslaget berörda samordningen kommer till stånd.

Stockholm den 31 oktober 1961

Svenska turisttrafikförbundet

Erik Schulze

Kurt I. Paulsson

Kungl. automobil klubben:

Enligt tillgängliga uppgifter är transportkapaciteten mellan norrlands-hamnarna och Åland—Finland ca 15 000 fordon per månad. Därtill kommer såsom framhålles i medlemsförslaget de planerade utökningarna av trafiken. Detta innebär, att under några år en mycket stor ökning skett av transportkapaciteten mellan Sverige och Finland, framförallt genom de nyöppnade linjerna mellan roslagshamnarna och Finland.

Det önskemål, som De nordiska motororganisationernas permanenta kommitté uttalade år 1954, kan således sägas vara uppfyllt. Naturligtvis är efterfrågan mycket större nu än vad den var 1954 beroende på bilismens snabba tillväxt och den alltmer ökande turisttrafiken. Den på privat initiativ åstadkomna ökningen av transportkapaciteten synes svara mot den ökande efterfrågan. Naturligtvis utgör härvid den under några sommarmånader intensiva semestertrafiken ett problem.

Då det kan antagas att turisttrafiken mellan Sverige och Finland kommer att fortsätta att öka, synes det angeläget, att en utökning av biltransportkapaciteten underlättas genom tillkomsten av goda vägar och hamnar. KAK förordar därför, att den av länsstyrelsen i Stockholms län gjorda utredningen fullföljes och att erforderlig kontakt tages med vederbörande myndigheter i Finland.

Stockholm den 15 september 1961

Kungl. automobil klubben

Bertil Grönberg

Sekreterare

Motormännens riksförbund:

I det översända förslaget erinras om att de nordiska motororganisationerna vid sammankomst i Helsingfors 1954 beslutat uttala som sin enhälliga önskan, att åtgärder snarast vidtages för en bättre biltransport helst med en bilfärja mellan Sverige och Finland med beaktande av att landsvägs- trafikerna borde utsträckas så långt ut i skärgårdarna som möjligt för att på så sätt sjösträckan skall förkortas.

Sedan detta uttalande gjordes har utvecklingen — såsom redan då kunde förutses — gått snabbt, vilket bl. a. belyses av att den svenska bilparken, som den 1 januari 1955 uppgick till 652 321 enheter, den 1 januari 1960 ökat till 1 215 886. Motsvarande siffror för Finland är 120 687 resp. 227 426. Turisttrafikens snabba utveckling i Finland efter kriget framgår av att landet 1945, det första efterkrigsåret, besöktes av 13 000 utlänningar, en siffra som 1952 steg till ca 145 000 för att 1960 gå upp till ca 400 000, varav ca 300 000 från Sverige. För 1961 räknar man med ca 400 000 turister enbart från Sverige.

Av i medlemsförslaget angivna siffror framgår, att bilfärjetrafikens kapacitet mångdubblats framför allt under den senaste femårsperioden samt att ytterligare betydande fartygsbeställningar gjorts för leverans under de närmaste åren. Som följd härav torde man kunna räkna med att utbudet av bilplatser mellan Sverige och Finland under större delen av året kommer att tillgodose efterfrågan.

Detta gäller dock inte under den mest utpräglade semestertiden, då efterfrågan på bilplatser på Finlandsbåtarna stiger till en sådan nivå, att det torde vara praktiskt taget omöjligt att ställa ett tillräckligt stort antal bilplatser till förfogande. Den rådande koncentrationen av semestertiden utgör här liksom i så många andra sammanhang en broms på utvecklingen. M har vid olika tillfällen med skärpa framhållit önskvärdheten av en spridning av semestertiden, en som det har visat sig mycket svårlöst men angelägen fråga.

Beträffande vägfrågorna torde det för övrigt stå klart, att problemen är större på finska än på svenska sidan. För Norrtäljes vidkommande torde några åtgärder icke erfordras utöver den planering och det byggande, som förutsattes enligt fastställda flerårsplaner. Väganslutningen till Kapellskär tarvar däremot vissa icke alltför kostnadskrävande investeringar, vilket också uppmärksammats av berörda vägmyndigheter. I detta sammanhang vill förbundet framhålla önskvärdheten av att bilisternas allmänna servicekrav (hotell, reparationsmöjligheter etc.) vederbörligen beaktas vid bedömandet av färjlagets placering.

Mot bakgrunden av vad ovan framhållits vill Motormännens riksförbund förorda en uppföljning av det ifrågakvarande utredningsarbetet i syfte att sä-

kerställa en ekonomisk och även ur andra synpunkter rationell samordning av motorfordonstrafiken mellan Finland och Sverige.

Stockholm den 12 september 1961

Motormännens riksförbund

B. Uddenberg

Direktör

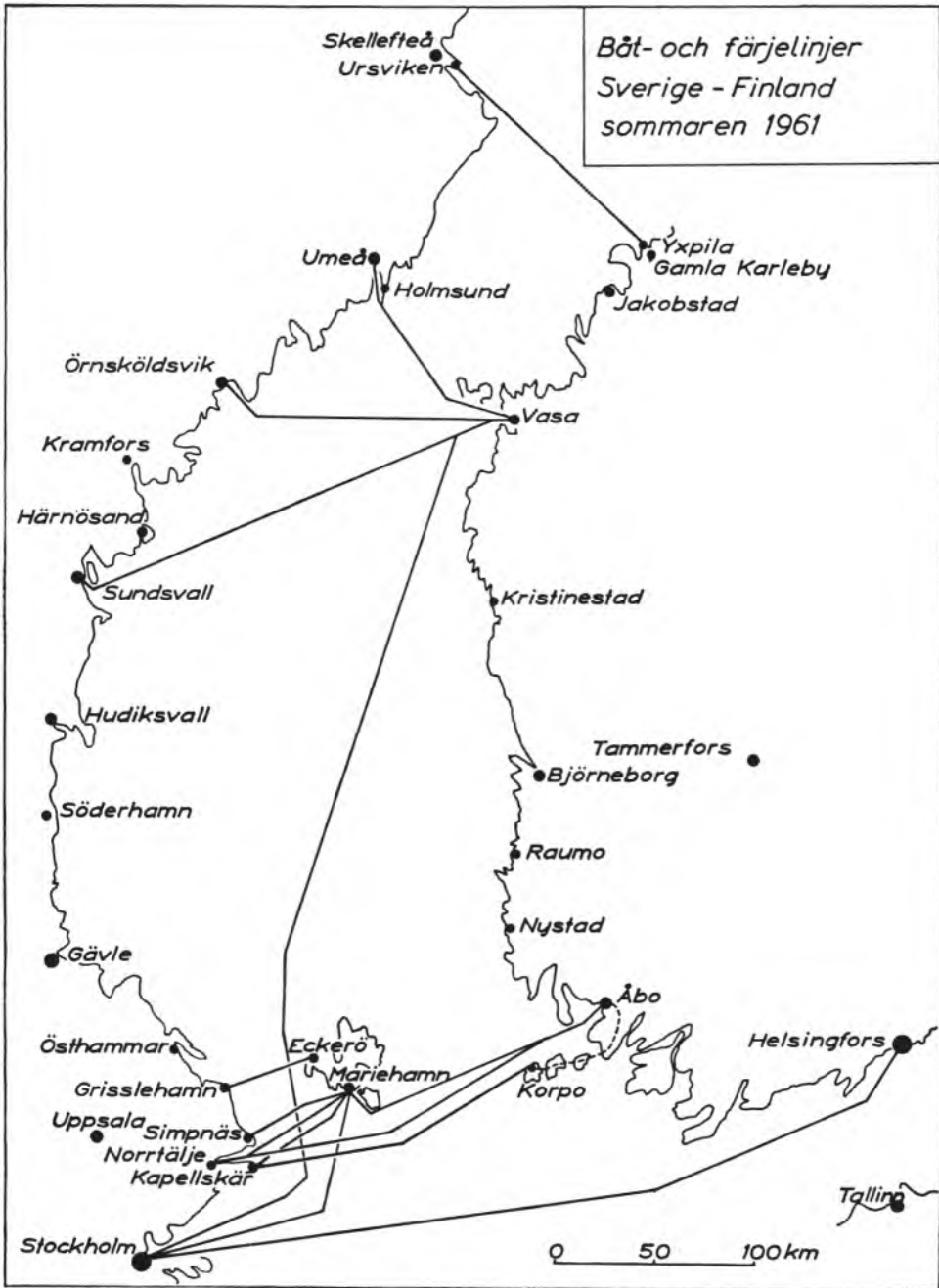
BIHANG

Bilfärjor och båtförbindelser mellan Finland—övriga Norden och kontinenten under sommaren 1961

1. Helsingfors—Stockholm (dagligen 17 eller 24 bilar).
2. Åbo—Stockholm (dagligen 19 eller 75 bilar).
3. Åbo—Norrtälje (dagligen 175 bilar).
4. Korpo—Kapellskär (dagligen 85 bilar).
5. Helsingfors—Köpenhamn (två gånger i veckan 15—16 bilar).
6. Helsingfors—Travemünde (två gånger i veckan 25—40 bilar).
7. Stockholm—Helsingfors—Leningrad (en gång i veckan 20 bilar).
8. Marehamn—Simpnäs (4 gånger dagligen 30—35 bilar).
9. Eckerö—Grisslehamn (dagligen 30—35 bilar).
10. Åbo—Gävle (3 gånger i veckan 35 bilar).
11. Nystad—Grisslehamn (dagligen 35 bilar).
12. Vasa—Stockholm (två gånger i veckan 30 bilar).
13. Vasa—Umeå (dagligen 11—34 bilar).
14. Vasa—Örnsköldsvik (tre gånger i veckan 11—20 bilar).
15. Vasa—Holmsund (tre gånger i veckan 11—22 bilar).
16. Yxpila—Skellefteå (3—6 gånger i veckan 14 bilar).

BILAGA 2

Båt- och färjelinjer Finland—Sverige

Medlemsförslag

om internordisk giltighet för körkort

(Väckt av Victor Gram, Erkki Leikola och Jon Leirfall)

Enligt gällande bestämmelser äger nordiska medborgare rätt att utnyttja sina i hemlandet utfärdade och där gällande körkort för motorfordon vid tillfälliga besök i annat nordiskt land.

Denna rätt att begagna det nationella körkortet bortfaller emellertid, så snart körkortsinnehavaren tager hemvist i vistelslandet. I dylikt fall måste vederbörande ansöka om nytt körkort i enlighet med de regler härom, som gäller i vistelslandet. I detta avseende intager dock nordiska medborgare en förmånsställning i förhållande till icke-nordbor, enär de erhåller nytt körkort utan att behöva undergå förarprov.

Ehuru härigenom nordiska medborgare tillförsäkrats en viss lättnad, innebär likväl redan det omständliga ansökningsförfarandet för körkortssökandena kostnader, tidsspillan och andra olägenheter, vilka ej kan sägas stå i samklang med de på olika områden pågående strävandena att underlätta samfärdseln och de allt intensivare kontakterna mellan de nordiska länderna. Man bör i detta sammanhang kanske främst tänka på den genom den fria nordiska arbetsmarknaden allt rörligare arbetskräften. För dem, som reser till ett annat nordiskt land för att där arbeta, är det ej utan betydelse att en ändring av nuvarande ordning i fråga om giltigheten av de nationella körkorterna snarast kommer till stånd.

Detta spörsmål har sedan ganska länge diskuterats i olika sammanhang, bl. a. inom Nordiska samfärdselkommittén. En lösning har emellertid ännu ej kunnat nås. Den försvåras av att de beträffande körkort gällande reglerna är på vissa punkter olika såsom framgår av bilagda översikt [*se Tillägg*]. Sannolikt måste de i länderna nu gällande bestämmelserna på området i vissa avseenden sammanjämkas. Med hänsyn till den snabba utvecklingen av den internordiska samfärdseln bör försök göras att snarast nå fram till konkreta åtgärder i denna sak. Det nyligen upptagna arbetet på ett för enhetligande av den nordiska trafiklagstiftningen bör, om det för till resultat, underlätta genomförandet av internordisk körkortsgiltighet. Flertalet trafikregler kan väntas småningom bli lika.

Som mål kan exempelvis följande ordning eftersträvas: körkort erhålles på den ort, där vederbörande är bosatt, enligt de där gällande reglerna och har därefter omedelbar giltighet överallt i Norden under den tid, för vilket det utfärdats.

Under återopande av ovanstående får vi därför föreslå

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att snarast undersöka möjligheterna för att låta nordiska medborgares nationella körkort gälla även vid bosättning i annat nordiskt land än det där körkortet utfärdats.

København, Helsingfors och Oslo den 2 juni 1961

Victor Gram

Erkki Leikola

Jon Leirfall

TILLÄGG

Översikt över reglerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige för utfärdande, förnyelse och återkallande av körkort

	<i>Danmark</i>	<i>Finland</i>	<i>Norge</i>	<i>Sverige</i>
Aldersgräns för bil för motorcykel	18 år 18 år	18 år 16 år	18 år 16 år	18 år 16 år
Övningskörning	endast med lärare	endast med lärare samt med vita skyltar		med vem som helst som fyllt 21 år och har körkort sedan tre år
Förarprov	= Sverige	= Sverige; dock tidigast 21 dagar efter kursens början	= Sverige	åldersbetyg, läkarintyg, foto, skriftligt och muntligt förhör om trafikförordningar och motorfordonskunskap; körprov i trafik
Utfärdande av körkort	allmän lämplighetsprövning	allmän lämplighetsprövning; dock väntetid 1 år, om vederbörande kört utan körkort och om körkortet indragits 2 år	allmän lämplighetsprövning; dock om vederbörande kört utan körkort väntetid $\frac{1}{2}$ à 1 år; ej dom för fylleri på 3 år	allmän lämplighetsprövning; ej dom för fylleri på 2 år
Giltighetstid	5 år (70 års ålder kortare tid)	5 år	5 år	obegränsad tid; dock omprövning vid skäligen anledning

(forts.)

	<i>Danmark</i>	<i>Finland</i>	<i>Norge</i>	<i>Sverige</i>
Förnyelse av körkort	läkarintyg; känt av myndigheterna eller förklaring, att vederbörande kontinuerligt kört bil under senare tid	intyg att vederbörande kört kontinuerligt under senare tid eller ny examen; vid 50 års ålder läkarintyg	eventuellt läkarintyg, vilket är obligatoriskt över 50 år; myndigheterna avgör, om körprov är erforderligt	—
Återkallande av körkort	grov vårdslöshet, rattfylleri, grovt åsidosättande av trafikföreskrifter	grov vårdslöshet, rattfylleri, avlägsnande sig från olycksplatsen, upprepade mindre förseelser, grovt åsidosättande av trafikföreskrifter, fylleri, billån, sjukdom	då polismästaren, efter att vederbörande överhuvud dömts enligt strafflagen, finner allmänna hänsyn kräva detta; om vederbörande avlägsnat sig från olycksplatsen i stället för att hjälpa till eller dömts 2 gånger för rattfylleri på 5 år, indrages körkortet för alltid	grov vårdslöshet, rattfylleri, avlägsnande från olycksplatsen, upprepade mindre förseelser, grovt åsidosättande av trafikföreskrifter, fylleri, rån, misshandel och »billån», sjukdom
Administrativ rätt för myndigheterna att indraga körkort temporärt	ja	ja	ja	ja

*BILAGA***Yttranden över medlemsförslaget****De nordiske Motororganisationers permanente Komité:**

Som det er fremhævet i det netop nævnte forslag, indebærer de i dag gældende regler, at indehaveren af et i et nordisk land udstedt førerbevis, som tager fast bopæl i et andet nordisk land, efter ansøgning kan opnå førerbevis i besøgslandet uden aflæggelse af køreprøve dog således, at det i visse af de nordiske lande er gjort til en betingelse herfor, at der forelægges et særligt »færdighedsbevis», udstedt af den kompetente politimyndighed i det land, hvori det oprindelige førerbevis er udstedt. Da udstedelsen af et sådant bevis kan være forbundet med betydelig vanskelighed, såfremt den pågældende ansøger gennem længere tid har opholdt sig uden for det land, i hvilket det oprindelige førerbevis er udstedt, og da »færdighedsbeviset» først vil kunne udstedes af myndighederne i besøgslandet, når ansøgeren har opholdt sig i dette land gennem en vis længere periode, kan den pågældende blive afskåret fra at køre bil i en vis tid efter bosættelsen i besøgslandet.

Da dette efter komiteens opfattelse i højeste grad må karakteriseres som en utilfredsstillende ordning, specielt når henses til, at førerbevis udstedt i et nordisk land giver indehaveren ret til at føre motorkøretøj i de andre nordiske lande under midlertidigt ophold på indtil et år, er en ændring i den nu praktiserede ordning nødvendig og naturlig, også når henses til de bestræbelser, der i øvrigt udvises for at intensivere de internordiske forbindelser. Hvorvidt en revision bør gennemføres i overensstemmelse med det af de ovennævnte medlemmer af Nordisk Råd formulerede forslag eller på den måde, at indehaverens nationale kørekort skal kunne ombyttes med et førerbevis uden udstedelse af »færdighedsbevis» eller andre formaliteter ved bosættelse i besøgslandet, synes at være afhængigt af, om reglerne om førerbeviser i samtlige nordiske lande kan bringes i indbyrdes overensstemmelse.

P.K. henstiller derfor, at spørgsmålet af Nordisk Råd forelægges de nordiske landes regeringer med henstilling om, at regeringerne tager de refererede problemer op til hurtig behandling, således at tilfredsstillende resultat kan opnås.

København, den 13. september 1961

De nordiske Motororganisationers permanente Komité

N. J. Gorrissen

Præsident

Nordisk union för alkoholfri trafik:

NUAT har bl. a. i skrivelse av den 3 juni 1961 till Nordiska Rådet understrukit nödvändigheten av likformiga trafikregler inom de nordiska länderna. Med den ökade trafiken över gränserna blir frågan allt angelägnare.

Frågan om körkortens giltighet inom Norden kan sägas vara ett led i den ömsesidiga trafiklagstiftningen. NUAT anser, att de nuvarande bestämmelserna om körkortens giltighet vid bosättning i annat nordiskt land icke är tillfredsställande och tillstyrker medlemsförslaget om att man undersöker möjligheterna att undanröja dessa olägenheter.

Stockholm den 23 september 1961

Nordisk union för alkoholfri trafik

Rune Andréasson

Generalsekreterare

Valeri Surell

D a n m a r k**Justitsministeriet:**

I över sagen afgivne udtalelser har rigspolitietschefen, politidirektøren og Foreningen af Politimestre i Danmark frarådet, at forslaget tiltrædes. Dette kan justitsministeriet tilslutte sig, idet man peger på følgende forhold:

1. Aldersgrænsen for erhvervelse af førerbevis til motorcykel er i Danmark 18 år, mens den i de andre nordiske lande er 16 år. Følgelig kan det bl. a. forventes, at herboende personer mellem 16 og 18 år i ikke ringe omfang vil tage kortvarigt ophold i et andet nordisk land for at skaffe sig førerbevis til motorcykel og derefter flytte tilbage til Danmark for at udnytte førerbeviset her. Det bemærkes i denne forbindelse, at man i Danmark under henvisning til de i færdselsuhedsstatistikken indeholdte oplysninger om unge motorcyklisters færdselsuheld næppe vil kunne sænke aldersgrænsen.

2. Svenske førerbeviser udfærdiges med ubegrænset gyldighedstid, mens danske førerbeviser udstedes med 5 års gyldighedstid. Hvis forslaget fremmes, vil personer, der er i besiddelse af svensk førerbevis, blive stillet gunstigere end personer med dansk førerbevis, og personer, der er fast bosat i Danmark, kan befrygtes at ville skaffe sig denne fordel under et kortvarigt ophold i Sverige, eventuelt etableret alene med dette formål for øje.

3. Ifølge de danske regler kræves for udstedelse af førerbevis til motorvogn med totalvægt over 3 500 kg en særlig førerprøve, hvorunder den pågældende bl. a. skal vise indgående kendskab til bremseanlægs brug, pasning og vedligeholdelse og skal vise færdighed i at føre sådant køretøj. Prø-

ven aflægges med en lastmotorvogn med akselafstand mindst 4 m og med størst tilladt totalvægt på mindst 6 000 kg belæsset med mindst 50 % af den tilladte last.

For udstedelse af førerbevis til motorvogn med påhængsvogn med totalvægt over 750 kg kræves yderligere særlig prøve, hvorunder den pågældende bl. a. skal vise kendskab til brug, pasning og vedligeholdelse af bremseanlæg, trækanordninger og tilkoblingsanordninger til trækanordning, til bremsesystem og til signalapparater, ligesom han skal vise færdighed i at føre et sådant vogntog. Denne prøve aflægges med et vogntog, bestående af en lastmotorvogn som foran angivet med tilkoblet påhængsvogn med størst tilladt totalvægt på mindst 8 000 kg, belæsset med mindst 50 % af den tilladte last.

I Sverige udstedes førerbevis med gyldighed til lastmotorvogn med påhængsvogn så vidt vides på grundlag af en prøve med personmotorvogn, og det må befrygtes, at det vil blive almindeligt, at herboende vil søge at skaffe et svenskt førerbevis, som tilmed har ubegrænset gyldighedstid, under et dertil sigtende kortvarigt ophold i Sverige.

Da de nævnte i Danmark gældende strengere regler er begrundet i hensynet til færdselssikkerheden, finder man ikke for tiden at kunne gå ind for det stillede forslag, som vil medføre, at mange personer vil kunne erhverve førerret i Danmark i strid med disse regler. Det må være en forudsætning for, at forslaget kan tiltrædes, at reglerne i de nordiske lande i hvert fald for så vidt angår de her nævnte punkter bliver langt mere ensartede, end de nu er.

København, den 27. oktober 1961

Hans Hækkerup

Robert Dam

Kongelig dansk Automobil Klub har i skrivelse den 28 september 1961 hænvisat till De nordiske Motororganisationers permanente Komité's yttrande (se ovan).

Finland

Ministeriet för inrikesärendena:

— — — får ministeriet för inrikesärendena härmed — — — konstatera, att gällande regler beträffande körkort i Danmark, Norge och Finland till väsentliga delar överensstämna. Däremot avvika stadgandena i Sverige rörande giltighetstiden för körkort helt från stadgandena i de övriga nordiska länderna däri, att giltighetstiden för körkort icke alls är begränsad. Ministeriet anser det dock nödvändigt, att körkortsinnehavarens hälsotillstånd, vilket inverkar på körsäkerheten, åtminstone för personer över 50 år efter be-

stämt antal år, exempelvis vart femte år, kontrolleras. Med anledning härav anser ministeriet, att de i förslaget avsedda åtgärderna kunna förverkligas, endast såvida lagstiftningen rörande körkort i alla nordiska länder åtminstone till sina väsentligaste delar förenhetligas.

Helsingfors den 30 augusti 1961

Minister *Eemil Luukka*

Sektionschef *Erkki Laaksovirta*

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena¹:

Vid prövning av möjligheterna att utvidga körkortens giltighet i övriga nordiska länder, såsom [Victor Gram,] Erkki Leikola och Jon Leirfall för Nordiska rådet föreslagit, bör observeras:

- a. förutsättningarna för beviljande av körkort i de olika länderna,
- b. de rättigheter körkortet medför samt
- c. återkallande av körkort i syfte att förhindra trafikförseelser.

a. *Förutsättningarna för beviljandet.* Förutsättningarna för erhållande av privat körkort för bil och körkort för motorecykel avviker i de nordiska länderna föga från varandra, varför de sannolikt i förhandlingsväg kunde göras så enhetliga, att olikheterna inte skulle ha någon praktisk betydelse. Däremot föreligger det större skiljaktigheter beträffande körkort för yrkesmässig trafik. Bl. a. fordras i Sverige utöver körkortet ett särskilt trafik-kort och i Finland åter ett speciellt yrkeskörkort.

b. *De rättigheter körkortet medför.* I detta avseende föreligger avsevärda olikheter. Förutom att körkortet i Sverige tills vidare utges på livstid, utfärdas oberoende av bilens beskaffenhet blott ett körkort. I Finland är körkortet olika för trafik med person- och paketbil, med lastbil och specialbil samt med buss. För att komma därtill, att nationellt körkort vore giltigt i alla länder, borde man tillämpa den klassificering av körtillstånden, som förutsättes av Genève-konventionen om internationell vägtrafik. Den förutsätter utöver den i Finland gällande uppdelningen ytterligare ett skilt körtillstånd för trafik med lastbil, som har tung släpvagn. Enhetlighet i detta avseende skulle förutsätta avsevärda förändringar i nuvarande praxis speciellt från Sveriges sida.

c. *Återkallande av körkort.* Bestämmelserna om återkallande av körkort är mycket olika i de nordiska länderna. Särskilt i detta hänseende borde stadgandena och förfaringssätten med hänsyn till temporärt och slutligt återkallande samt till utfärdandet av nytt kort i det indragnas ställe vara fullt lika, emedan det annars är uppenbart, att ett kort, som återkallats i något land, skulle ersättas med ett i ett annat land anskaffat kort. Även om körkort skulle utges på sökandens ordinarie boningsort, såsom fallet för

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

närvarande är hos oss, kan utfärdandet av nytt kort i förtid i stället för ett indraget icke effektivt övervakas utan ett hela Norden omfattande gemensamt körkortsregister.

På grund av vad ovan anförts anser ministeriet, att, även om förslagets syfte är riktigt och det är skäl att sträva därhän genom att i mån av möjlighet förenhetliga alla bestämmelser i saken, möjligheterna att gradvis lindra bestämmelserna i Stockholms-överenskommelsen av år 1956 om körkortens giltighet (fördragsserien nr 25—28, förf. saml. 505/56) likväl i första hand borde undersökas.

Helsingfors den 6 september 1961

Minister *Eeli Erkkilä*

Regeringssekreterare *Mauno Satuli*

Suomen kuorma-autoliitto (Finlands lastbilsförbund) har i skrivelse den 15 september 1961 meddelat, att det instämmer i förslaget.

N o r g e

Justis- og politidepartementet:

 Dette departement antar at det foreliggende forslag til Nordisk Råd om internordisk gyldighet for førerkort bør kunne anbefales fra norsk side under forutsetning av at det kan gjennomføres ens regler i de nordiske land vedrørende gyldighetstiden for førerkort.

De øvrige uoverensstemmelser i reglene for utstedelse, fornyelse og inn-dragning av førerkort i de nordiske land antar man i praksis ikke vil skape særlige vansker for forslaget gjennomføring, men også her bør man såvidt mulig søke å komme frem til ens regler. Man peker videre på at det synes nødvendig å finne frem til felles regler for avgjørelse av spørsmålet om når en person skal sies å være »bosatt» i besøkslandet.

Oslo, 7. september 1961

Etter fullmakt

A. Irgens

E. Smedsrud

Samferdselsdepartementet har i skrivelse den 10 oktober 1961 meddelat, att det »slutter seg til» Justis- og politidepartementets yttrande.

Helsedirektoratet har i skrivelse den 5 september 1961 meddelat, att det »har intet å bemerke til at saken blir tatt opp».

Vegdirektøren:

Forslaget stiller som ønskelig mål at førerkort skal kunne erholdes av nordiske statsborgere på det sted vedkommende er bosatt i Norden etter de der gjeldende regler, og at førerkortet skal ha gyldighet overalt i Norden i det tidsrom det er utferdiget for. Vegdirektøren vil gjerne anbefale at det foretas en undersøkelse angående muligheten for å realisere dette mål, men skal i sakens anledning bemerke:

Forslagstillerne antyder at de nordiske lands regler om førerkort sannsynligvis må gjøres ensartet i visse henseender. En antar at dette vil være nødvendig, bl. a. av hensyn til det prinsipp som er nedlagt i art. 32 b) i Chicago-overenskomsten om internasjonal sivil luftfart, ratifisert av Norge. Ifølge art. 32 b) har hver kontraherende stat forbeholdt seg rett til å nekte å anerkjenne sertifikat utstedt til dens egne borgere i annen stat ved flyging over dens eget område. Det prinsipp bestemmelsen gir uttrykk for, må antas å ha like stor gyldighet når det gjelder førerkort for motorvogn. En uforbeholden anerkjennelse av førerkort utstedt i annet nordisk land, også til anerkjennende lands egne statsborgere, vil derfor forutsette at de strengeste kvalifikasjonsregler må legges til grunn når det gjelder utferdigelse av førerkort — dersom man ikke oppnår hel ensartethet — og den samme betraktning må komme til anvendelse hva angår dets fortsatte gyldighet. I motsatt fall må Norge for sitt vedkommende ta tilsvarende forbehold som angitt i ovennevnte art. 32 b). En peker i denne forbindelse på art. 33 i Chicago-overenskomsten hvoretter de kontraherende staters plikt til å anerkjenne sertifikater utstedt i andre kontraherende stater, er avhengig av at kvalifikasjonskravene er minst like strenge som fastlagt av ICAO. Slike internasjonalt gjeldende minimumskrav finnes som kjent ikke hva motorvogn angår.

Under en hver omstendighet synes det å være meget ønskelig å få eliminert de vesentligste ulikheter med hensyn til kvalifikasjonskrav og vilkår for gyldighet. Opprettholdes således den svenske regel om ubegrenset varighet av førerkort, vil realisering av det oppstilte mål medføre at en svensk statsborgers førerkort, ervervet i Norge, blir ugyldig etter 5 år også om han bosetter seg i Sverige. Det må i tilfelle fornyes, hvorav følger at det måtte innføres regler om fornyelse i Sverige — hvilket for øvrig blir en direkte følge av at begrenset varighet av førerkort måtte bli fastsatt.

Forslaget om internordisk gyldighet reiser uten videre spørsmål om internordisk ugyldighet. Skal eksempelvis inndragning etter de strenge bestemmelser i norsk motorvognlovs § 18 ha internordisk virkning slik at vedkommende ved bosetning i annet nordisk land ikke kan få nytt førerkort der — med derav følgende behov for legitimasjon fra politiet på tidligere hjemsted i det land vedkommende før var bosatt i? Med andre ord: skal »de där gällande reglerna» implisere at ved utferdigelse av førerkort til person som tidligere var bosatt i annet nordisk land, må det alltid undersøkes om han der hadde hatt førerkort som var inndratt og inndragningslandets bestem-

melser for inndragningen — ikke utstedelseslandets bestemmelser om utstedelsen — være avgjørende? Vil det være nødvendig å opprette et nordisk sentralregister for inndratte førerkort med kvartalsvise rapporter til samtlige politikamre, som man har i Norge? Skal det gjelde samme regler for inndragning når inndragnings- og utstedelseslandet er ett og når førstnevnte er et annet enn sistnevnte?

Idet en her har antydnet enkelte spørsmål, som vil melde seg til løsning dersom det innføres førerkort med nordisk gyldighet for nordiske statsborgere, vil en til avslutning bemerke at forslaget understreker betydningen av å få helt ensartede regler for motorvognkjøring i Norden. Den internasjonale anerkjennelse av luftfartsertifikater har som kjent til forutsetning bl. a. internasjonalt ensartede lufttrafikkregler, jfr. Chicago-konvensjonens art. 12.

For ordens skyld anføres at når det i begrunnelsen for her omhandlede forslag er nevnt at »nordiska medborgare [har] en förmånsställning — — — — — enär de erhåller nytt körkort utan att behöva undergå förarprov», gjelder dette ikke for islendinger i Norge, da Norge ikke har dertil svarende overenskomst med Island.

Oslo, 9. september 1961

T. Backer

E. Wister

Statens bilsakkyndiges forening:

Saken ble behandlet på foreningens styremøte 29. august 1961. — Styret gjorde enstemmig vedtak om å anbefale forslaget. En kan i denne forbindelse også meddele at samme sak ble behandlet i presidiet under N.B.F.'s (Nordisk forbund av bilsakkyndige) kongress i Finland 30. juli 1961 hvor jeg som president ledet forhandlingene. Representantene for nedennevnte foreninger gjorde enstemmig vedtak om å anbefale forslaget:

Landsforeningen av Justitsministeriets Motorsakkyndige, Danmark.
 Automobilbesiktningsmannaföreningen, Finland.
 Automobilbesiktningsmännens förening, Sverige.
 Felag islenskra bifreiðaeftirlitsmanna, Island.
 Statens bilsakkyndiges forening, Norge.

Sarpsborg, 5. september 1961

For Statens bilsakkyndiges forening

Gunnar Thorsen

Formann

Kongelig norsk automobilklub:

Rent umiddelbart vil vi si at vi føler oss meget tiltrukket av tanken på å gi førerkort utstedt i ett land, gyldighet også i de øvrige nordiske land. Rent formelt og praktisk sett vil dette være en utmerket ordning og i stor grad lette den tiltagende samferdsel og det store samarbeide landene imellom.

Men når vi tenker på den betydning dette vil ha for trafikksikkerheten, har vi idag visse betenkeligheter med at en slik ordning gjennomføres. Riktignok har det vært gjort forsøk på å få de enkelte nordiske lands trafikkregler samstemt i en viss utstrekning, men fremdeles er det uoverensstemmelser i reglene på etter vår mening meget viktige punkter. Det fremsatte forslag går ut på at man må regne med en større ensartethet etter hvert i de nordiske lands trafikkregler. Vi har også underhånden hørt at det er et visst arbeide igang for å forsøke en viss tilnærming, uten at vi idag vet i hvilken retning dette arbeide går. Vi vet derimot at etter at man var kommet frem til trafikkregler i Norge, som skulle være så ensartet med de øvrige nordiske lands trafikkregler som det på det tidspunkt var mulig, har det blitt foretatt endringer i de norske trafikkregler som ikke er i overensstemmelse med de øvrige nordiske lands trafikkregler. Det vil da si at man forsåvidt her har fjernet seg fra den tanke som engang var tilstede.

Vi mener derfor at det som først må gjøres, er å få utjevnet de uoverensstemmelser som idag er tilstede, slik at man på i hvert fall alle vitale punkter, får så stor ensartethet som mulig. Derved vil man også eliminere mulighetene for misforståelser, og derved også fjerne den fare som er tilstede for trafikksikkerheten.

Vår konklusjon blir derfor at under forutsetning av at man i løpet av kort tid kan oppnå større ensartethet, d. v. s. full ensartethet i alle trafikksikkerhetsmessig sett viktige trafikkregler, vil det ikke være noen betenkelighet tilstede med å innføre den internordiske gyldighet som i forslaget nevnt.

4. september 1961

Kongelig norsk automobilklub

E. Høilund

Assist. direktor

Norges automobil-forbund:

Norges automobil-forbund har sterk sympati for tanken om internordisk gyldighet for førerkort utstedt i hvert av de nordiske land.

I dag er forholdene imidlertid at trafikkreglene i de land det gjelder ikke er så ensartet som de helst burde være for at en sådan ordning skulle kunne gjennomføres uten betenkeligheter. Vi nevner punkter som hastig-

hetsbestemmelsene, alkoholbestemmelsene, fortolkningen av oppmerkingen i veibanen, videre at et svensk førerkort har livsvarig gyldighet mens de andre land har fornyelse hvert femte år.

Det ble for noen år siden gjort et forsøk på å få gjennomført felles nordiske trafikkregler. Det viste seg imidlertid at dette ikke lot seg gjennomføre fullt ut. Vi ser at forslagsstillerne går ut fra den forutsetning at en større ensartethet må kunne oppnås etter hvert. Det er imidlertid vårt inntrykk at i tiden som er gått siden dette forsøk ble gjort er man ikke kommet noe nærmere en full samordning, snarere tvert imot. Endringer som er gjennomført etter den tid i de norske regler er så vidt vi forstår ikke innført etter samråd med de øvrige nordiske land. Vi nevner som eksempel de bestemmelser vi har fått om kjøring på vei med flere kjørefelt i en retning, hvor ordlyden i den norske bestemmelse avviker ganske sterkt fra teksten i de øvrige lands trafikkregler.

Vi er derfor tilbøyelige til å mene at et arbeid for å søke gjennomført full gyldighet innen Norden av de enkelte lands førerkort må begynne med en planmessig innsats for en ytterligere tilnærming mellom trafikkreglene i de nordiske land.

Oslo, 28. august 1961

Norges automobil-forbund

F. Nagell-Erichsen

Direktør

Motorførernes avholdsforbund:

Forslaget om internordisk gyldighet for kjørekort støttes helt ut av vår organisasjon, og vi kan ikke se noen grunn til at det ikke skulle gjennomføres.

Oslo, 30. august 1961

Motorførernes avholdsforbund

Steinar Hauge

S v e r i g e

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Redan den mellan de nordiska länderna träffade överenskommelsen av den 15 september 1956 har tillförsäkrat nordiska medborgare betydande lättnader genom att de efter ett relativt enkelt ansökningsförfarande och

utan att behöva avlägga nytt förarprov kan utbyta ett i hemlandet utfärdat och där gällande körkort mot ett nytt körkort gällande i vistelselandet. Det synes dock eftersträvansvärt, att den ordning, medlemmar av rådet föreslagit, snarast kommer till stånd.

De nordiska ländernas bestämmelser om körkorts giltighet är emellertid mycket olika. Sålunda upptager de finska bestämmelserna flera olika kategorier av körkort, medan däremot de danska och svenska endast upptager två kategorier. Vidare är giltighetstiden för i Sverige utfärdat körkort obegränsad, medan körkort utfärdat i de övriga nordiska länderna är begränsade gälla endast 5 år.

Styrelsen anser därför icke, att den av medlemmarna i rådet föreslagna ordningen kan komma till stånd, förrän de nordiska ländernas bestämmelser om körkort bringats i överensstämmelse, vilket synes vara en för Nordiska vägtrafikkommittén angelägen uppgift.

Stockholm den 21 augusti 1961

Gösta Hall

Gustav Ekberg

Överståthållarämbetet:

De i förslaget omförmälda ändringarna i fråga om giltigheten av de nationella körkortet äro ägnade att väsentligt underlätta för en nordisk medborgare att söka arbete i annat land än det vari han är medborgare. Härigenom kommer, speciellt med hänsyn till den fria nordiska marknaden, arbetskraften i de olika länderna att kunna tillvaratagas på ett bättre och mera ändamålsenligt sätt. Ett genomförande av förslaget synes emellertid icke kunna ske, förrän den nordiska trafiklagstiftningen i alla avseenden är enhetlig, såvitt avser utfärdande och återkallande av körkort, giltighetstid m. m.

Poliskammaren har i sitt yttrande [*se nedan*] ansett, att det i avvaktan på en enhetlig trafiklagstiftning bör vara möjligt att underlätta för en nordisk medborgare, som tagit hemvist i annat nordiskt land, att erhålla körkort i vistelselandet. Överståthållarämbetet, som i huvudsak ansluter sig till vad poliskammaren anfört, anser emellertid, att kravet på lämplighetsintyg icke kan slopas, beroende på att relativt lång tid kan förflyta, innan körkortsinnehavaren tager stadig hemvist i vistelselandet och alltså rätten att begagna det nationella körkortet bortfaller. Utredning i vederbörlig ordning om körkortsinnehavarens allmänna lämplighet bör sålunda fortfarande ske i form av att kravet på lämplighetsintyg bibehålles.

Stockholm den 31 augusti 1961

Erik Ros

H. Lindesvärd

Poliskammaren i Stockholm:

Åtskilligt talar för att man med hänsyn till den snabba utvecklingen av samfärdseln mellan de nordiska länderna bör eftersträva internordisk giltighet för körkort. Vissa lättnader i denna riktning ha redan genomförts, såtillvida att nordiska medborgare äga rätt att vid tillfälliga besök i annat nordiskt land använda sina i hemlandet gällande körkort. Den fulla internordiska giltigheten av körkort saknas emellertid ännu och torde för övrigt vara svår att genomföra, så länge Norden icke har enhetliga bestämmelser om utfärdande och återkallande av körkort, körkortsålder, giltighetstid m. m. Det förtjänar dessutom påpekas, att, därest ett körkort erhåller permanent internordisk giltighet, torde det bli nödvändigt att ordna ett underrättelseförfarande mellan de olika länderna, så att domstolarna över hela Norden åläggas att beträffande en nordbo, vilken dömts för brott eller förseelse, som kan påverka körkortsinnehavet, lämna meddelande härom till den myndighet i den dömdes hemland, som utfärdat körkortet. I annat fall kommer den som utomlands dömts för brott eller förseelse i gynnad ställning i fråga om eventuell körkortsåterkallelse i förhållande till den som i hemlandet gjort sig skyldig till samma handlingar, eftersom den förstnämndes förseelser icke alltid bli kända i hemlandet.

Det synes därför knappast lämpligt att införa full internordisk giltighet för körkort, innan en enhetligare trafiklagstiftning åstadkommits inom de nordiska länderna. Däremot torde det vara möjligt att underlätta för en nordisk medborgare, som tagit hemvist i annat nordiskt land, att erhålla körkort i vistelselandet. Redan nu intaga nordiska medborgare i detta avseende en förmånsställning i förhållande till icke-nordbor, enär de slippa undergå förarprov. Övriga för körkorts erhållande erforderliga handlingar måste de dock förete.

Den ytterligare lättningen bör enligt undertecknads mening dock kunna genomföras, att i hemlandet giltigt körkort må kunna utbytas mot körkort i vistelselandet enbart mot företeende av utdrag ur hemortens körkortsregister samt fotografi med påteckning om identiteten. Ett dylikt utbyte må kunna ske, så snart vederbörande har för avsikt att stanna i landet, och bör vara verkställt, senast då han blivit mantalsskriven i vistelselandet. Kravet på åldersbetyg, läkarintyg och lämplighetsintyg bör således kunna eftersättas. Innehar den körkortssökande enligt företett utdrag ur hemortens körkortsregister gällande körkort, så har han ju, då detta körkort erhölls, måst ingiva åldersbetyg, läkarintyg och lämplighetsintyg och bör då icke besväras med att ånyo behöva införskaffa dessa handlingar.

Stockholm den 7 augusti 1961

Nils Lünig

Ture Eliasson

Länsstyrelsen i Stockholms län:

För närvarande äger innehavaren av ett i Danmark, Norge, Finland eller Sverige utfärdat och där gällande nationellt körkort rätt att vid tillfällig vistelse, dock högst ett år, framföra motorfordon i annat av dessa länder än det, där körkortet erhållits. Denna rätt upphör dock, så snart körkortsinnehavaren tager stadig hemvist i vistelselandet. Vederbörande måste i sådant fall söka nytt körkort i enlighet med de bestämmelser härom, som gäller i vistelselandet. Den körkortssökande behöver dock, därest han tager stadig hemvist i sistnämnda land, icke undergå nytt förarprov. Detta ansökningsförfarande medför för körkortssökanden betydande olägenheter såsom kostnader och tidsförlost. Härtill kommer, att det för den myndighet, som skall utfärda sådant körkort, i vissa fall måste vara svårt att avgöra, huruvida stadig hemvist skall anses föreligga. Mången gång visar det sig också svårt för körkortsmyndigheten att vid handläggning av ärenden rörande återkallelse av körkort bedöma, huruvida vederbörandes vistelse är av tillfällig eller stadigvarande karaktär. Samma svårigheter uppkommer också för åtalande och dömande myndigheter.

Med hänsyn till framför allt den rörlighet med avseende å dansk, norsk, finsk och svensk arbetskraft, som råder på arbetsmarknaden i de nordiska länderna och som kan förväntas alltmer öka, framstår det som mycket önskvärt, att en samordning i fråga om giltigheten för de danska, norska, finska och svenska nationella körkorterna kommer till stånd. Ett visst hinder härför synes för närvarande föreligga bland annat på grund av de olika bestämmelser, som gäller för erhållande av körkort, körkortens giltighetstid och återkallelsegrunder. En omarbetning av bestämmelserna, så att i möjligaste mån enhetliga regler erhöles, torde därför snarast böra ske. Ifrågasätts kan, om man icke i avvaktan på en sådan ordning bör överväga att som ett provisorium tillerkänna ett i vederbörandes hemland utfärdat och där gällande körkort samma giltighetstid i övriga nordiska länder som i hemlandet, oavsett om vederbörandes vistelse är av tillfällig eller stadigvarande karaktär.

Stockholm å landskansliet den 21 augusti 1961

På länsstyrelsens vägnar:

Gösta Falk

Bengt Sandberg

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

I princip har länsstyrelsen icke något att erinra mot förslaget, att ett i nordiskt land utfärdat körkort skall äga giltighet jämväl i övriga nordiska länder. Emellertid föreligga i vissa avseenden icke oväsentliga olikheter

emellan de nordiska ländernas lagstiftning i här ifrågasvarande avseende, exempelvis beträffande giltighetstiden för körkort och i fråga om reglerna för återkallelse av körkort på grund av bl. a. trafikbrott eller trafikförseelser. Ett genomförande av förslaget torde fördensskull fordra, att olikheterna i lagstiftningen sammanjämkas.

Malmö i landskansliet den 30 augusti 1961

På länsstyrelsens vägnar:

Sten Lundberg

Erik Appelberg

Landsfogden i Malmöhus län:

Någon erinran mot förslaget angående internordisk körkortsgiltighet kan icke göras. Önskvärt är dock, att trafiklagstiftningen samordnas i högre grad än vad nu är fallet.

Malmö i landsfogdens expedition den 2 augusti 1961

Alf Eliason

Landsfogde

Statspolisens avdelning i Malmö:

Erfarenheten av den praktiska tillämpningen av bestämmelserna i K. K. den 12/10 1956 (SFS 522 och 524) giver vid handen, att ytterligare lättnader i bestämmelserna för körkortsinnehavare i de nordiska länderna skulle kunna genomföras i syfte att så småningom nå fram till en mera enhetlig nordisk trafiklagstiftning. För genomförande av internordisk körkortsgiltighet utan inskränkning torde emellertid införande av erforderliga reformer, t. ex. högertrafik här i landet, avvaktas. Men nu gällande villkor för nordiska medborgare med stadigvarande bostad i ett främmande nordiskt land att inneha inhemskt körkort för framförande av motorfordon, där vederbörande är boende, torde utan olägenhet kunna ändras. Sålunda borde ett i Sverige, Norge, Danmark eller Finland utfärdat nationellt körkort gälla i alla nordiska länder för framförande av motorfordon av det slag körkortet avser och oberoende av förarens stadigvarande bostad. Såvitt angår motorfordon i yrkesmässig trafik, dock allenast under förutsättning, att fordonet är registrerat i förarens hemland. För tjänst som yrkesförare (t. ex. s. k. firmakörning) i annat land än vederbörandes hemland skulle endast gälla körkort, utfärdat i det land, där vederbörande är anställd och verksam. För flertalet motorförare i de nordiska länderna skulle förenämnd ändring innebära en väsentlig lättnad utan att medföra olägenheter i något avseende.

På grund av vad sålunda anförts och med iakttagande av förenämnda inskränkningar instämnes i Nordiska Rådets förslag, nämligen »körkort erhålles på den ort, där vederbörande är bosatt, enligt de där gällande reglerna och har därefter omedelbar giltighet överallt i Norden under den tid, för vilket det utfärdats».

Malmö den 28 juli 1961

H. Angelin

Poliskammaren i Malmö:

Vid tillämpningen av gällande bestämmelser om rätt för nordiska medborgare att vid tillfällig vistelse, dock högst ett år, i annat nordiskt land nyttja giltigt hemlandskörkort uppkommer icke sällan tveksamhet vid tolkningen av begreppen tillfälligt uppehåll och tagande av hemvist. Särskilt är detta fallet vid ett icke fåtal tillfällen, då vederbörande tagit endast kortvarig anställning i Sverige i avsikt att efter anställningens slut återvända till hemlandet.

Att söka få till stånd internordisk körkortsgiltighet är tvivelsutan en följdriktig utveckling av de nordiska samarbetssträvandena, som bland annat kommit till uttryck i en fri nordisk arbetsmarknad. Innehav av körkort erfordras ju numera allt oftare för att komma i fråga till sökt anställning. Poliskammaren vill därför biträda det föreliggande förslaget.

Såsom framgår av tillägget till förslagstexten råder rätt stora olikheter i de nordiska ländernas körkortsbestämmelser. En förutsättning för att ernå internordisk giltighet av körkort måste därför vara att åvägabringa enhetliga regler om bl. a. utfärdande, förnyelse och återkallelse av körkort.

Under hänvisning till vad ovan anförts vill poliskammaren föreslå, att, intill dess enhetliga körkortsregler i de nordiska länderna kan komma till stånd, gällande bestämmelser uppmjukas så, att hemlandskörkort får brukas i annat nordiskt land under viss bestämd tid oberoende av under vilka villkor körkortsinnehavaren uppehåller sig i det andra landet.

Malmö i poliskammaren den 14 augusti 1961

R. Albin

Ulf Fornander

Poliskammaren i Hälsingborg har i skrivelse den 21 juli 1961 meddelat, att den tillstyrker förslaget, »som ur polisiär synpunkt sedan länge varit önskvärt».

Polischefen i Trelleborg:

I princip synes det mig intet finnas att erinra mot att nordiska medborgares nationella körkort får gälla även vid bosättning i annat nordiskt land än det där körkortet utfärdats. I dylikt fall böra emellertid reglerna om återkallelse av körkort utsträckas att avse även dylikt körkort, så att t. ex. dansk medborgare, som under bosättning här i landet gör sig skyldig till rattfylleri, kan fråntagas sitt danska körkort av svensk myndighet med giltighet även utanför Sverige. Det vore naturligtvis också önskvärt, om reglerna om körkort i alla avseenden finge internordisk giltighet. Detta synes dock knappast kunna åvägbringas annat än genom allnordisk lagstiftning, varvid ev. nationella skiljaktigheter måste sammanjämkas. Ur trafiksäkerhetssynpunkt skulle det närmast vara en fördel, om även svenska körkort finge tidsbegränsad giltighet.

Då saken emellertid är svårbedömd utan närmare utredning, får jag närmast tillstyrka, att man vidare undersöker möjligheterna för en unifiering av körkortsbestämmelserna i Norden.

Trelleborg i polischefens expedition den 10 augusti 1961

Carl G. Borgström

Statens bilinspektion, Malmö distrikt:

Ur bilinspektionens synpunkt saknar det betydelse, huruvida nuvarande ordning bibehålles eller om ett körkort utfärdat i hemlandet skall gälla i övriga nordiska länder.

Det väckta förslaget synes mig dock komma att medföra en väsentlig lättning både för den enskilde och myndigheter. En fråga, som icke berörts i förslaget, är, huruvida en innehavare av i hemlandet utfärdat körkort skall kunna tilldelas trafik kort i annat nordiskt land. Denna fråga bör tagas i beaktande vid slutlig behandling av förslaget.

Under förutsättning att gällande regler för körkort i behövliga avseenden — såsom körkortsåldern för motorcykel — sammanjämkas, får jag tillstyrka förslaget.

Malmö den 11 augusti 1961

E. Sundström

Förste bilinspektör

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

I princip synes intet vara att erinra mot åtgärder i syfte att förlåna körkortens internordisk giltighet. De regler, som i de särskilda länderna för närvarande gälla i fråga om utfärdande, förnyande och återkallande av körkort och varom en översiktlig redogörelse bifogats handlingarna, uppvisa emellertid delvis starkt avvikande drag. En sammanjämkning av bestämmelserna torde sålunda bliva nödvändig, om det framförda önskemålet skall kunna realiseras, och det torde nog vara ganska tveksamt, om en sådan för närvarande kan åvägbringas.

Antalet körkortssökande, som i stället för kompetensbevis företer körkort från annat nordiskt land, torde icke vara påfallande stort. Sålunda förekommo dylika ärenden vid härvarande länsstyrelse till ett antal av 11 under maj 1960, 17 under maj 1961 och 16 under juni 1961. Även om dock genom reformens genomförande en viss arbetsbesparing för myndigheterna i fråga om själva körkortsutfärdandet skulle uppkomma, torde denna böra vägas mot viss ökad arbetsbelastning ur annan synpunkt. Sålunda torde de nordiska länderna emellan få införas en ömsesidig underrättelseplikt av i huvudsak samma omfattning, som den varom stadgas i 80 § vägtrafikförordningen.

Även om ett förverkligande av det framkomna uppslaget torde vara förknäat med betydligt större komplikationer än förslagsställaren kanske tänkt sig, har länsstyrelsen givetvis icke anledning motsätta sig, att frågan upptages till närmare övervägande.

Göteborg i landskansliet den 25 augusti 1961

Erik Axelsson

Nils Wallenberg

Länsstyrelsen i Västmanlands län:

Länsstyrelsen kan vitsorda, att det kan vara onödigt betungande för medlemmarna i de nordiska länderna att vid varaktig bosättning i annat nordiskt land behöva söka nytt körkort, särskilt med tanke på att körkortet i Danmark, Norge och Finland endast ha en giltighetstid på fem år. Någon direkt olägenhet av den föreslagna utsträckta giltigheten torde, såvitt länsstyrelsen kan finna, icke föreligga. Länsstyrelsen får därför tillstyrka förslaget.

Västerås i landskansliet den 7 september 1961

Gustav Cederwall

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i skrivelse den 17 augusti 1961 meddelat, att den på av landsfogden i länet anförda skäl (se nedan) avstyrker förslaget.

Landsfogden i Norrbottens län:

De regler, som nu gälla om rätt för nordiska medborgare med hemlandskörkort att här i Sverige få körkort av motsvarande slag utan förarprov, innebära en avsevärd lättnad för medborgare i de nordiska länderna. Den kontroll i körkortshänseende över här i riket fast bosatta personer, som nu kan vinnas genom körkortsregistren, får anses ha en icke oväsentlig betydelse framförallt ur trafiksäkerhetssynpunkt. De besvär, som äro förknippade med att skaffa nytt körkort i bosättningslandet, synas mig relativt obetydliga. De vinster för de enskilda, som kunna vinnas genom att genomföra förslaget, synas mig icke av den storleksordning, att de i princip försvara en ändring av nuvarande regler. Med anledning av vad jag sålunda anförat anser jag mig böra avstyrka förslaget.

Luleå den 10 augusti 1961.

Hans Fjelner

Kungl. automobil klubben:

Såsom framhålles i medlemsförslaget är de nuvarande bestämmelserna beträffande rätt att begagna det nationella körkortet vid bosättning i annat nordiskt land icke tillfredsställande. Enligt vår uppfattning synes nu en liberalisering av bestämmelserna kunna ske, och vi hänvisar till det yttrande, som De nordiska motororganisationernas permanenta kommitté kommer att avgiva [*se ovan*].

Stockholm den 15 september 1961

Kungl. automobil klubben

Bertil Grönberg

Sekreterare

Motormännens riksförbund:

— — — vill förbundet uttala förhoppningen, att det skall visa sig möjligt att genomföra ytterligare lättnader på ifrågavarande område samtidigt som förbundet ber att få hänvisa till det yttrande, som De nordiska motororgani-

sationernas permanenta kommitté kommer att avgiva i denna fråga [se
ovan].

Stockholm den 12 september 1961

Motormännens riksförbund

B. Uddenberg

Direktör

Medlemsförslag

om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna

(Väckt av Anselm Gillström)

För den industriella verksamhet, som bedrivs redan i dag, liksom för den framtida utvecklingen på det tekniska området över huvud är ingående kännedom om egenskaperna och funktionerna hos olika slag av material och konstruktioner en faktor av grundläggande betydelse. Behovet av materialundersökningar, materialprovningar och materialkontroll ökar också ständigt. Jämsides med att verksamheten på materialprovningsområdet rent kvantitativt ökar kommer allt mer förfinade och komplicerade mät- och provningsmetoder till användning. Ett kontinuerligt kostnadskrävande forsknings- och utvecklingsarbete måste därför pågå för att rationalisera och förbättra provningsmetodikerna.

Tillgång till säkra och entydiga provningsmetoder för olika typer av material är vidare en viktig förutsättning för det standardiserings- och normeringsarbete, som pågår i alla länder och som på det internationella planet sammanhålles av International Organization for Standardization (ISO). Även inom Norden har man uppmärksammat de fördelar, som ett utvidgat samarbete mellan de statliga nordiska provningsanstalterna skulle kunna medföra. Sålunda har under senare år cheferna för dessa anstalter i Danmark, Finland, Norge och Sverige — så snart tillfälle härtill erbjudit sig — sammankommit till informella sammanträden. Därvid har man i första hand utbytt erfarenheter om tekniska framsteg men även diskuterat möjligheter och förutsättningar för ett intimare nordiskt samarbete beträffande den i samtliga länder pågående utbyggnaden av den statliga provningsverksamheten.

Vid en svensk undersökning har framkommit (SOU 1960:27), att den statliga svenska allmänna materialprovningen kan hänföras till tolv arbetsområden, nämligen:

1. Mekanisk och teknologisk provning och undersökning av byggnadsmaterial av i huvudsak oorganisk karaktär jämte byggnadsdelar och byggnadskonstruktioner.
2. Mekanisk och teknologisk provning av metalliska konstruktionsmaterial och därmed likställda material samt konstruktionsdelar och konstruktioner, maskiner och andra produkter, som tillverkats av dylika material. Kontroll av provningsmaskiner samt besiktningar och kontroll vid verkstäder och materialtillverkande industrier.

3. Provning och undersökning av eldstäder, särskilt för bostadsuppvärmning, andra värmeapparater samt tillbehör till sådana, kylanläggningar och kylutrustningar, ventilationsanläggningar, fläktar, luftreningsaggregat och annan ventilationsteknisk utrustning. Mätning av värmeomgångstal för isolationsmaterial, väggar och andra konstruktioner.

4. Brandtekniska undersökningar av byggnadsmaterial och byggnadskonstruktioner samt värdeskåp, branddörrar och liknande. Undersökning av brandsläckningsutrustning.

5. Kemisk analys av metaller samt oorganiska och organiska föreningar, material och produkter jämte fysikaliska och andra undersökningar av kemiskt-tekniska preparat och produkter.

6. Undersökning av kemiska, fysikaliska och mekaniska egenskaper hos material av huvudsakligen organisk karaktär, såsom plast och gummi, textila material, papper, arkiv- och fotomaterial, läder, trä och vägbeläggningar av organiskt ursprung.

7. Provning och undersökning av färger, lacker och andra bstrykningsmedel inklusive träskyddsmedel jämte ytor, som behandlats med sådana medel.

8. Metallografiska undersökningar jämte undersökning av korrosion hos metalliska material och föremål.

9. Provning och undersökning av fasta, flytande och gasformiga bränslen samt smörjolja och andra smörjmedel.

10. Mättekniska undersökningar på det elektrotekniska området samt sådan fysikalisk-teknisk provningsverksamhet, som kan förenas därmed. Kontroll och kalibrering av instrument och mätenheter.

11. Ljud och bullermätningar jämte vibrationsmätningar. Undersökning av ljudisolering och ljuddämpning hos material och konstruktioner. Kontroll och kalibrering av instrument. Undersökning i akustiskt avseende av mikrofoner, telefoner, högtalare, ljudmätare, tongeneratorer och annan elektroakustisk utrustning.

12. Fysikaliska mätningar gällande ljus, temperatur etc. Kontroll och kalibrering av instrument samt fysikalisk-teknisk provning av optisk utrustning, icke elektrisk utrustning för reglering och automatik m. m.

Fastare former har det nordiska samarbetet endast erhållit i fråga om den brandtekniska forskningen, där representanter för brandlaboratorierna vid de fyra ländernas provningsanstalter bildat en samarbetskommitté. Den typ av samarbete, som ägt rum inom denna kommitté beträffande en begränsad sektor av den vidsträckta provningsverksamheten, har enligt enstämmiga vittnesbörd givit utmärkta resultat. Främst har man inom kommittén inriktat sig på att söka få fram gemensamma nordiska metoder vid provning av olika typer av byggnadsmaterial m. m. Bristen på lämpliga provningsmetoder — på detta såväl som på andra områden — utgör nämligen i dagens läge ett allvarligt hinder för att provningar skall kunna utföras i den omfattning och med den grad av precision, som den tekniska utvecklingen kräver. Enhetlighet inom Norden på detta område skulle därför vara av mycket stor ekonomisk betydelse. Som exempel på hur långt detta samarbete redan nu drivits kan nämnas, att vid ett internationellt möte för brandlaboratorierepresentanter i London för någon tid sedan kunde de nordiska länderna i kostnadsbesparande syfte enas om att låta sig företrädas av ett land, vars representant sedan rapporterade till de övriga länderna.

Det torde stå klart, att en utvidgning av det nordiska samarbetet i första hand även till andra sektorer av den statliga provningsverksamheten på samma sätt som skett i fråga om den brandtekniska forskningen skulle vara ytterst värdefull. I nästa skede bör man kunna gå vidare och söka få till stånd också en uppdelning av mer omfattande forskningsuppgifter mellan länderna. En dylik specialisering skulle komma metodforskningen direkt tillgodo och utan tvivel betyda ett mer effektivt utnyttjande av de samlade personella och materiella resurserna. I nuvarande läge försvåras emellertid varje form av nordiskt provningssamarbete på grund av att de statliga provningsanstalterna har ringa möjligheter till igångsättande av metodforskning på nordisk basis. Även saknas medel till de resor till grannländerna, som är oundgängliga, därest ett effektivt samarbete skall kunna komma till stånd. En i detta sammanhang beaktansvärd omständighet är vidare, att den för provningsverksamheten erforderliga utrustningen och apparaturen efter hand blir allt mer kostnadskrävande. En nordisk arbetsfördelning kommer därför att kunna medföra ej föraktliga besparingar.

En närmare undersökning av vad som på detta område kan göras synes böra utföras. Härtill erfordras regeringarnas medverkan.

Under återopande av ovanstående får jag därför föreslå,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för statliga nordiska provningsanstalter av olika slag att bredda och intensifiera samarbetet mellan de nordiska länderna i fråga om av dessa anstalter bedriven provningsverksamhet.

Stockholm den 18 maj 1961

Anselm Gillström

BILAGA 1

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Boligministeriet:

Boligministeriet skal i øvrigt udtale, at der i juni 1961 under Den nordiske Komité for Bygningsbestemmelser er nedsat et udvalg til nærmere at undersøge spørgsmålet om fælles nordiske bygningsbestemmelser, herunder fælles bestemmelser vedrørende godkendelsen af nye konstruktioner og materialer — — —. Formand for dette udvalg er chefarkitekt S. G. Albinus, boligministeriet. Endvidere er en anden af ministeriets embedsmænd medlem af udvalget.

Udvalget har indledt sit arbejde og er herunder i forbindelse med statsprøveanstalten, fra hvilken det har modtaget en redegørelse. Det er formentlig for tidligt at udtale sig nærmere om udvalgsarbejdet.

Udvalgets virke må ses i sammenhæng med arbejdet i Den nordiske Komité for Bygningsbestemmelser og i de nordiske byggeforskningsorganer, hvorom boligministeriet — i anledning af Nordisk Råds Sag A 9/1962 — har underrettet statsministeriet ved skrivelse af 16. august 1961 (j.nr. 103—227—60).

Boligministeriet må for sit vedkommende tillægge det omtalte udvalgsarbejde betydelig vægt, og da den tilstræbte fælles nordiske godkendelsesordning vedrørende nye konstruktioner og materialer forudsætter ens prøvningsmetoder og -betingelser, finder man ligeledes et nærmere samarbejde prøvningsanstalterne imellem værdifuldt; bl. a. vil man måske kunne opnå, at kostbart prøveudstyr til specialopgaver kun anskaffes til et af de nordiske lande.

Det må dog betones, at arbejdet på at få ensartede prøvemetoder, ikke bør medføre, at der bliver tale om en ren prøvemetodeforskning, hvor metoden og dens reproducerbarhed bliver målet i sig selv. Prøvemetoderne bør udvikles med henblik på at give de oplysninger om metoderne og konstruktionernes egenskaber, der er af betydning for deres anvendelse i praksis.

Denne tilknytning til praksis kan næppe uden videre tilgodeses fuldtud af prøvningsanstalterne, fordi disse ikke beskæftiger sig med udforskningen af de ofte komplicerede funktionelle krav, der ud fra brugs- og sundhedsmæssige, økonomiske, sociale og andre hensyn må stilles til byggeriet. Dette forhold er af særlig betydning, når det gælder om at udvikle nye prøvemetoder med henblik på vurderingen af nye bygningsmaterialer og bygningskonstruktioner. På disse områder bør samarbejdet etableres ikke alene mellem de nordiske materialeprøveanstalter, men de nordiske byggemyndigheder og

byggeforskningsinstitutter bør inddrages i samarbejdet efter behov fra sagsområde til sagsområde. I denne forbindelse skal det nævnes, at udviklingen af nye prøvemethoder inden for bygningsområdet i flere tilfælde er foregået uden for de statslige prøveanstalter, bl. a. har Norges byggeforskningsinstitut udviklet metoder i prøvning af vinduers og ydervægelementers tæthed mod regn og vind samt prøvemethoder for de såkaldte termoruders egenskaber samt prøvemethoder for fugematerialer.

Sammenfattende skal ministeriet om det foreliggende forslag til Nordisk Råd udtale, at gennemførelsen af forslaget efter ministeriets opfattelse kan blive til betydelig gavn på byggeområdet, men at også organer uden for prøvningsanstalterne bør inddrages som ovenfor nævnet.

København, den 25. september 1961

P. m. v.

E. b.

E. Engberg

Handelsministeriet:

— — — skal man hoslagt fremsende en fra statsprøveanstalten indhentel udtalelse [*se nedan*] hvortil man kan henholde sig.

Det tilføjes, at sagen har været forelagt statens materialprøveråd, der har vedtaget at tiltræde statsprøveanstaltens udtalelse.

København, den 13. oktober 1961

P. m. v.

(*sign.*)

Statsprøveanstalten:

Idet statsprøveanstalten skal henvise til det af Nordisk Råd udarbejdede korrekturforslag Sak A 20, vedr. samarbejde mellem de statslige prøveanstalter (i Norden), skal anstalten til de i forslaget *side 1 och 2* nævnte arbejdsområder meddele, at disse stort set også dækker statsprøveanstaltens arbejdsområder, bortset fra et par områder, 3 og 11, henholdsvis undersøgelser af ildsteder, ventilation, varmeisolation m.v., som udføres fortrinsvis af Teknologisk Institut, og undersøgelser af lydisolations, lydtekniske undersøgelser m.v., som foretages af Lydteknisk Laboratorium under Akademiet for de tekniske Videnskaber, idet statsprøveanstalten har samarbejde med begge institutioner. Endvidere foretages for statsprøveanstalten fysiske undersø-

gelses, såsom termometerkontrol og elektriske undersøgelser, såsom kontrol med el-målere, måleinstrumenter m.v. på respektive laboratorier ved Danmarks tekniske højskole, som statsprøveanstalten har samarbejde med. Det skal nævnes, at de resterende undersøgelsesområder dækkes af statsprøveanstalten gennem dens fire afdelinger, benævnt og beskæftiget som følger:

1. Afd. A, metalfysisk afdeling

Udfører mekaniske og teknologiske prøvninger på metalliske konstruktionsmaterialer og -dele samt metallografiske undersøgelser og korrosionsundersøgelser. Kontrollerer og justerer prøvemaskiner samt kontrollerer beholdere for luftarter og væsker under tryk m.v., undersøger plast og tilsvarende materialer og varer heraf.

2. Afd. B, byggeteknisk afdeling

Foretager mekaniske, kemiske og fysiske prøvninger og undersøgelser af byggematerialer af enhver art (cement, beton, tegl, træ o.lign.) og af konstruktioner samt udfører brandtekniske undersøgelser af byggematerialer og -konstruktioner, branddøre o.lign. og undersøger brandslukningsapparatur (i afdelingens brandtekniske laboratorium).

3. Afd. C, organisk, kemisk afdeling

Undersøger og analyserer organiske stoffer og varer af enhver art, dog undtaget levnedsmidler og gødningsstoffer. Er konsulent for tolddepartementet vedr. toldtarifiering af varer. Undersøger papir, pap, gummi o. lign. samt blæk, farvebånd o. lign., fysisk og kemisk.

4. Afd. D, metalkemisk afdeling

Foretager kemiske analyser af metaller, legeringer, mineralske stoffer, slagger o.lign., samt undersøger faste brændselsstoffer.

Som det er omtalt i ovennævnte korrekturforslag er de fire nordiske landes brandtekniske laboratorier, hvoraf det danske er henlagt under statsprøveanstaltens byggetekniske afdeling, i gang med et værdifuldt samarbejde med sigte på Nordisk Råds tanke, at skabe mulighed for en internordisk udveksling af prøvningsresultater, og herigennem generel godtagning af materialer og konstruktioner, prøvet i eet lands prøveanstalt, således at de pågældende varer kan benyttes i de øvrige lande. Systemet har delvis virket i nogen tid, idet f.eks. statsprøveanstalten har godkendt prøveattester og dermed prøvning på materialer og konstruktioner, prøvet i andre nordiske landes brandtekniske laboratorier, hvorefter danske myndigheder godtager disse varer til brug i Danmark. Forudsætningen for ovennævnte er, at de fire nordiske landes brandtekniske prøvningsmetoder er ens, og at prøvningerne udføres ensartet. Denne forudsætning har nødvendiggjort et snævert samarbejde, som har været meget værdifuldt og resultatrigt.

Vedrørende den øvrige del af det i de nordiske landes statslige prøveanstalter udførte, meget vidstrakte arbejde kan det allerede nævnes, at de for-

skellige prøveanstalter indbyrdes er nogenlunde kendt med de anvendte arbejdsformer og med en stor del af de anvendte prøvningsmetoder.

Den af Nordisk Råd udkastede plan om et virkeligt betydende samarbejde kan efter statsprøveanstaltens mening kun baseres på et fællesarbejde prøveanstalterne imellem, i lighed med det, som i flere år har fundet sted vedr. brandtekniske undersøgelser. Det vil formentlig være det rigtigste først at få analyseret, på hvilke områder et samarbejde er gavnligt, samt på hvilke områder allerede eksisterende standardiserede prøvningsmetoder, f.eks. rekommanderet af I.S.O. (International Standardisation Organisation) findes og kan anvendes af de fire landes prøveanstalter. Dette er således tilfældet med en lang række fysiske og teknologiske prøvningsmetoder for stål og andre metaller.

Statsprøveanstalten vil være meget interesseret i at kunne medvirke til, at en ensartet prøvningsvirksomhed ved de nordiske landes statslige prøveanstalter kunne bevirke en fællesnordisk godtagning af prøvede og kontrollede materialer og konstruktioner. Anstalten er klar over, at det for prøveanstalterne vil koste arbejde og penge at nå resultater, idet der i denne forbindelse må tilrettelægges et internordisk arbejde med mange møder o. lign.

Samtidig må det vel overvejes, om det vil være muligt at give de fire nordiske landes statslige prøveanstalter ensartede økonomiske vilkår for deres virke, idet der kan indtræde vanskeligheder, når takster for samme prøvning i de forskellige lande er forskellige. Hvis forskelle af væsentlig størrelse er til stede, vil et virkeligt nordisk samarbejde på prøvningsområdet formentlig være vanskeligt at realisere. Det skal i den henseende bemærkes, at man vedr. brandtekniske undersøgelser har nogenlunde ens retningslinier for takster i de fire lande.

København, den 5. september 1961

Gerhard Hansen

Industrirådet:

Industrirådet kan principielt anbefale et udvidet samarbejde mellem de statslige prøveanstalter i Norden inden for de under materialprøvning hørende forskningsarbejder og metodestudier.

Ved valget af, på hvilke områder samarbejdet bør fremmes, bør der lægges vægt på allerede standardiserede prøvningsmetoder f. eks. anbefalet af I. S. O. Samarbejdet bør i princippet begrænses til den materialprøvning, statens prøveanstalter allerede udfører og udvides til den materialprøvning, der udføres i private forskningsinstitutter og lignende.

En specialisering inden for standardiserede prøver er derimod ikke ønskelig, da hver prøveanstalt må kunne udføre disse. Hvor det drejer sig om sjældent forekommende prøver, de kræver specielt kostbart apparatur, vil

det være naturligt, at en prøveanstalt, der er i besiddelse af sådant apparatur, udfører prøven, der så må have retsgyldighed i hele Norden.

Det anføres i forslaget som en fordel, at et af de nordiske lande kan repræsentere hele Norden ved faglige sammenkomster i udlandet. Økonomisk er dette rigtigt, men en væsentlig side ved sådanne møder er de personlige kontakter, der skabes med fagfæller, og som efter mødet kan give anledning til meget frugtbare meningsudvekslinger.

København, den 9. januar 1962

Wigo Theilgaard

F i n l a n d

Ministeriet för inrikesärendena har i skrivelse den 30 augusti 1961 såsom eget yttrande upptagit vad byggnadsstyrelsen yttrat i saken (se nedan).

Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena har i skrivelse den 7 augusti 1961 meddelat, att det omfattar byggnadsstyrelsens yttrande (se nedan).

Byggnadsstyrelsen¹:

Byggnadsstyrelsen meddelar vördsamt, att den för sin del anser ett möjligast fast samarbete mellan de olika materialprovningsanstalterna i de nordiska länderna vara viktigt och understöder utvecklingen av denna verksamhet enligt de riktlinjer vilka givits förslaget — — —.

Ifrågavarande sak har även varit upptagen i Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser och har där konstaterats att genom samordnande av krafterna och fördelande av uppgifterna på ett lämpligt sätt härvid sparas både arbete, tid och besvär jämfört med att de olika länderna skilt utföra motsvarande utredningar.

I denna kommitté och dess åtta underutskotts verksamhet har målmedvetet följts nämnda samarbetsprincip även i fråga om materialprovning. Det må nämnas, att en av de ifrågavarande sektionerna som bäst har behandlat de i ovannämnda förslag påpekade brandtekniska frågorna och att bland annat förenhelligandet av värmeledningstals bestämmande erhållit Nordiska kommitténs för byggnadsbestämmelser rekommendation. På det sistnämnda området blir som bäst färdig en jämförande materialprovningsserie, och berörda inrätningars representanter ha redan börjat samarbetet.

Må det här konstateras, att de underutskott, som på uppdrag av Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser ha bildats, äro följande: modulutskottet, värmetekniska utskottet, belastningsutskottet, ljudisoleringsutskottet, ventilationsutskottet, brandskyddsutskottet, sanitetstekniska utskottet och utskottet för små skorstenar. På dessa områden inom husbyggnadstekniken har samarbetet erhållit en fast form. Dessutom kan konstateras,

¹ Yttrandet översatt från finska.

att samarbetet praktiskt taget utförts med frivillig kraft och med stöd av tillfälliga medel, varför de finska förbindelsemännen oftast icke ens kunnat delta i det egna utskottets sammanträden på grund av felande resebidrag.

Byggnadsstyrelsen anser, att samarbetet mellan materialprovningensanstalterna enligt det gjorda förslaget borde utvecklas och då närmast inriktas på:

Skapande av förenhetligade materialprovnings- och undersökningsmetoder för rutinmässiga arbeten sålunda, att i något av de nordiska länderna utförd provning eller undersökning kan tillämpas i de andra länderna.

Sträva till att arbeten hörande till grundforskning och större undersökningar fördelas mellan de olika länderna, för att beträffande användning av arbetskraft, tid och medel kunna uppnå mest förmånliga resultat, samt kunna hålla jämna steg med byggnadsteknikens snabba utveckling. I det internationella samarbetet borde representationen samordnas, på det att för de nordiska länderna viktiga synpunkter och dessas specialförhållanden även på materialprovningensområdet bättre skulle kunna tillvaratagas. I många fall kunde härvid sändande av gemensam representant till de olika konferenserna vara tillfylles.

Helsingfors den 2 augusti 1961

I generaldirektörens frånvaro:

Byggnadsråd *B. Kelopuu*

Överingenjör *Risto Ruso*

Statens tekniska forskningsanstalt:

Det är klart, att undersökningar och materialprovningar av liknande slag utföres i alla våra nordiska länder. Ett effektivt samarbete med eventuell arbetsfördelning mellan de olika nordiska länderna kan åstadkomma ansevärd besparingar. Men det fordrar mycket bättre kontakt mellan institutionerna än hittills, gemensamma arbetsgrupper, mera personal, mera resor, med andra ord sagt erforderliga medel. Förslaget berör otvivelaktigt en mycket viktig sak, varför en undersökning av möjligheterna till ett vidgat samarbete bör på det varmaste förordas.

Statens tekniska forskningsanstalt har haft tillfälle att studera utlåtandet, som givits av statens provningsanstalt i Sverige och antar alla de synpunkter, som framförts i detta utlåtande.

Helsingfors den 27 september 1961

Överdirektör *E. Wegelius*

Tekniska högskolan har i skrivelse den 22 augusti 1961 meddelat, att den förenar sig om den i medlemsförslaget uttryckta önskan att man skulle

undersöka möjligheterna om ett utvidgat och effektiviserat samarbete mellan de nordiska provningsanstalterna».

Suomen teollisuusliitto — Finlands industriförbund:

Finlands industriförbund önskar icke i detta sammanhang närmare ingå på i förslaget ingående detaljer men anser, att den i medlemsförslaget gjorda framställningen om en undersökning av möjligheterna att utvidga samarbetet mellan materialprovningensanstalterna i de nordiska länderna är motiverad.

Helsingfors den 9 oktober 1961

Finlands industriförbund

C-E. Olin

N o r g e

Departementet for industri og håndverk:

For å klarlegge behovet for samarbeid på materialprøvningens område har Industridepartementet gjennom Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd (N.T.N.F.) innhentet kommentarer til forslaget fra norske forskningsinstitutter og materialprøveanstalter [*se nedan*].

Som det går fram av disse, eksisterer det allerede et nordisk samarbeid på enkelte av de felter forslaget tar sikte på. Instituttene ser imidlertid en videre utbygging av dette som et viktig ledd i effektiviseringen av materialprøvingen.

Da det fremlagte forslag bare angår de statlige nordiske prøveanstalter, vil departementet henlede oppmerksomheten på forskningsrådets uttalelse om at materialprøvingen i de nordiske land er svært ulikt organisert.

Den norske foretas i stor utstrekning av industrielle eller halvoffentlige institusjoner. I de andre nordiske land er prøvingen mer sentralisert og foretas i det alt vesentlige av statlige anstalter.

Man vil derfor slutte seg til forskningsrådets uttalelse om intensivering av samarbeidet ikke bare mellom de statlige materialprøveanstalter, men også mellom de øvrige institusjoner (halvoffentlige og private) som driver materialprøving. Videre vil man understreke forskningsrådets uttalelse om at man først og fremst tar sikte på å løse de enkelte spesielle problemer som ligger vel til rette for et nordisk samarbeid.

Oslo, 8. november 1961

Etter fullmakt

E. Slåtto

Leif Rød

Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd:

— — — kan vi meddele at det allerede finnes et utstrakt samarbeid vedrørende materialprøvning innen de nordiske land. Det forhindrer imidlertid ikke at det er en rekke felter hvor samarbeidet bør styrkes, og hvor det kan være behov for et initiativ.

Vi vil gjerne få peke på at arbeidsområdene til de statlige materialprøveanstalter i de nordiske land er svært forskjellige. En hel rekke av de oppgaver som er nevnt i »medlemsförslaget» fra Nordisk Råd og som, såvidt vi forstår, tilligger den svenske statlige materialprøveanstalt, ivaretas her i landet av industrielle eller halvoffentlige institusjoner, f. eks.: papirprøvning av Papirindustriens forskningsinstitutt, tekstilprøvning av Norsk tekstilforskningsinstitutt, bestemmelse av varmeledningstall og dampdiffusjon for byggematerialer av Norges byggforskningsinstitutt, osv.

Vi skulle derfor anta at Nordisk Råd burde anbefale regjeringene å undersøke mulighetene for å intensivere samarbeidet, ikke bare mellom de statlige materialprøveanstaltene, men også mellom materialprøveanstalter og forskningsinstitusjoner (både statlige og private) med sikte på den prøvningsvirksomhet som disse institusjoner driver.

Videre ville vi anta at det ville være formålstjenlig å gripe fatt i enkelte spesielle problemer som ligger særlig vel til rette for et internasjonalt samarbeid, og ikke sette seg som mål å løse samarbeidsproblemet på hele det materialtekniske felt.

17. oktober 1961

For Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd

O. Elsrud

Kontorsjef

Norges tekniske høgskole, materialprøvningsanstalten:

Prøvningsvirksomheten i Norge er mindre sentralisert enn i nabolandene. Således ivaretas flere av forslagets tolv arbeidsområder av andre institutter, mens NTH's materialprøvningsanstalts virksomhet bare omfatter forslagets punkter 1, 2, 4, 5 og 8.

Dessverre er det ikke meget arbeid som er koordinert over landegrensene på NTHM's arbeidsområder, når unntas brannteknisk prøvning som er omtalt i forslaget. Imidlertid vil en nevne at det etter initiativ fra Det norske Veritas er søkt å få istand et internordisk samarbeid vedrørende utmatningsforsøk med skipsstål. Videre kan også nevnes at prøvningsanstaltene i Norden har anbefalt et forslag fra Statens prøvningsanstalt som går ut på at denne anskaffer et Wazau-Meyer-apparat for kalibrering av standard hårdhetsplater for interesserte i de nordiske land.

Det er ikke tvil om at det ville være ønskelig med et betydelig større sam-

arbeid både når det gjelder prøvningsmetoder, utveksling og vurdering av prøvningsresultater, og når det gjelder anskaffelse av spesielt eller sjelden brukt utstyr.

En av betingelsene for et effektivt samarbeid er at vitenskapsmenn fra de nordiske prøvningsanstalter får anledning til å møtes gjerne flere ganger i året for å drøfte muligheter for — og planlegge et mest mulig rasjonelt samarbeid med hensyn til personell og utstyr. Dette medfører at bevilgninger til faglige reiser må økes. Et forpliktende samarbeid, hvor de enkelte land påtar seg bestemte deler av felles oppgaver, krever også at budsjettene må økes.

En hilser med glede den interesse Nordisk Råd viser for denne sak og håper det vil føre til at de bevilgende myndigheter ser med velvilje på søknader om midler til utvidet nordisk samarbeid på prøvningens områder.

Trondheim, 10. oktober 1961

N. Hertzberg

Driftsing.

Materialteknisk forening:

Vi skal nedenunder gi en kort orientering om det som er satt i verk og det som vil være ønskelig m.h.t. samarbeid mellom de statlige materialprøveanstalter i Norden.

Oslo materialprøveanstalt har 3 forskjellige avdelinger,

a. Mekanisk-Metallurgisk avdeling: Avdelingslederen, siv.ing. Taraldsen hadde et 2 ukers opphold ved Statens provningsanstalt i 1954. Utover dette har det ikke vært kontakt med noen av prøveanstaltene i de andre nordiske land.

b. Kjemisk avdeling: Avdelingslederen, cand. real. Øveraas besøkte i 1958 Statens provningsanstalt, Stockholm, Chalmers provningsanstalt, Göteborg og Statsprøveanstalten, København.

Mag. scient. Aaberg var våren 1961 på et 14 dagers opphold på Statens provningsanstalt, Stockholm.

Forøvrig har avdelingen til stadighet kontakt med Statens provningsanstalt.

c. Bygningsavdelingen: Avdelingslederen, dr. Haugli besøkte Statens provningsanstalt, Stockholm og Betongtekniska laboratoriet, Helsingfors i 1959, ennvidere Statsprøveanstalten, København i 1960.

Tidsskriftet »Nordisk betong» er forøvrig en god kontaktkilde m.h.t. materialprøvning innen betongfaget.

Det ville være av stor betydning om det kunne foregå en noe mer omfattende utveksling av såvel personell som publikasjoner enn det som finner sted idag. Av den grunn ville det vel være hensiktsmessig om man fikk et

kontaktutvalg som kunne legge opp retningslinjer for en koordinasjon av dette.

Oslo, 9. oktober 1961

For Materialteknisk forening

F. R. Haugli

Akustisk komité:

Det er i Norge ingen statlige organer med spesielle oppgaver av akustisk art som er nevnt under pkt. 11 — — —, hverken som kontrollinstanser eller referanseinstanser.

Gjennom de offentlige bygningsforskrifter er det fra statens side angitt visse krav om lydisolasjon i bygninger som skal oppfylles, men det er ikke instituert noget spesielt kontrollorgan for dette. Det har vært et nært samarbeide for å få mest mulig ensartet fellesnordisk grunnlag for disse forskrifter.

Når det gjelder høreapparater og audiometre er det etablert en frivillig ordning mellom Norsk otolaryngologisk forening og Høreapparatimportørenes forening for kontroll av apparater, med Audiologisk institutt som kontrollinstans. Resultatene har forsåvidt en viss offentlig betydning, idet trygdekassene og andre offentlige kasser ikke yter tilskudd til apparater som ikke tilfredsstillter de etablerte krav. Når det gjelder spesifiseringen av kravene, har det vesentlig på rent personlig basis, vært et nært samarbeid med svenskene.

Et samarbeid om skipsstøy, etablert av ingeniørforeningene i de nordiske land, er vesentlig av informativ karakter.

For kontroll av apparatur og måleutstyr er det ingen bestemt institusjon. For utstyr for bygningsakustiske undersøkelser har det vært prøvet en ordning med Lydteknisk laboratorium, København som referanselaboratorium, men ordningen har foreløbig ingen faste former.

Nordisk akustisk selskap, som er en sammenslutning av de nasjonale akustiske selskaper, har sin hovedoppgave som en kontaktorganisasjon. Dette er imidlertid en rent faglig sammenslutning, uten offentlige funksjoner, eller noget mandat for aktivitet av den art det her er tale om.

Gjennom ISO og JEC søker man best mulig å opprettholde ensartede målemetoder og definisjoner, selv om Norge foreløbig ikke er aktivt medlem i ISO, gruppe 43 for akustikk. Et nærmere nordisk samarbeid måtte eventuelt i første rekke ta sikte på en ensartethet i krav og spesifikasjoner, og eventuelt etablering av referanselaboratorier hvor dette måtte være ønskelig.

Det bemerkes at tiden ikke har tillat å forelegge saken for den samlede

komité. Foranstående uttalelser er fremkommet på grunnlag av sekretærens samtaler med noen av komitéens medlemmer.

Blindern, 10. oktober 1961

For Akustisk komité

Wilh. Løchstøer

Sekretær

Norges byggforskningsinstitutt:

I motiveringen for forslaget er pekt på at det er et stort behov for utarbeidelse av prøvemetoder for de forskjellige materialer. Dette behovet er det all grunn til å understreke. Behovet er utvilsomt så stort at ikke noe enkelt land kan klare selv å utarbeide alle nødvendige prøvemetoder. Selv ved en nordisk arbeidsdeling kan dette neppe gjennomføres. Man må utvilsomt i stor utstrekning bygge på prøvemetoder som man er kommet fram til i andre land. Det er imidlertid et stort behov for å utarbeide prøvemetoder som under alle omstendigheter må utarbeides i de nordiske land, og de prøvemetoder som er utviklet i andre land, må innøves og de samme metoder generelt aksepteres i Norden.

Det skulle ikke være nødvendig at man prøver et materiale som det foreligger prøvingsattest på fra et land, om igjen i et annet nordisk land etter en noe forskjellig prøvemetode. Dette finner dessverre sted i ikke liten utstrekning i dag.

Det er derfor all grunn til å forsøke å finne fram til et mest mulig omfattende nordisk samarbeid. Selv om det forslag som er reist i Nordisk Råd, vil føre til et samarbeid mellom de statlige institusjoner om denne virksomhet, så er ikke dette etter vår mening tilstrekkelig til å løse det problem man tar sikte på å løse. Årsakene til dette er flere:

Hvis man med begrepet »statlig materialprøveanstalt» her i landet forstår Materialprøvningsanstalten ved Norges tekniske høyskole, så dekker de forskjellige statlige materialprøvningsanstalters arbeidsområde ikke hverandre. Dette kan man lett konstatere ved å gjennomgå den oppstilling i 12 punkter som omfatter den statlige svenske materialprøvingen. Dette henger antakelig delvis sammen med det forhold at her i landet, i likhet med i andre land, det klassiske materialprøvningsbegrep i noen grad er gått i oppløsning. Prøvingene er overtatt av spesielle institusjoner, f. eks. utføres her i landet papirprøving ved Papirindustriens forskningsinstitutt, tekstilprøving ved Norsk tekstilforskningsinstitutt, bestemmelse av varmeledningstall og dampdiffusjon for byggematerialer gjøres ved NBI, osv., osv. Man kan ramse opp en lang rekke av de undersøkelser som omfattes av den statlige materialprøvingen i Sverige, og som hos oss er fordelt på forskjellige spesialinstitusjoner. Så vidt vites, dekker heller ikke forholdene i Danmark de svenske forhold.

Det er heller ikke tilstrekkelig at de egentlige prøvemetode-forskere ved materialprøvningsanstaltene alene arbeider med å finne fram til prøvemetoder. Det vil som regel først og fremst være nødvendig å ta utgangspunkt i hva man vil vite om materialet ut fra bruk i praksis, og forsøke å finne fram til prøvemetoder som gir en de opplysninger en søker ut fra dette utgangspunkt. Dette gjør at langt videre kretser må trekkes inn i arbeidet med å finne fram til prøvemetoder enn de egentlige materialprøvningsanstalter. Som eksempel kan nevnes at vel ingen vil falle på å lage prøvemetoder for tre uten å trekke inn treforskningsinstitusjonene, ingen vil finne på å lage prøvningsmetoder for papir eller trefiberplater uten å trekke inn de spesielle institusjoner på dette område, og tilsvarende er det med en lang, lang rekke materialer. Som eksempel kan også nevnes at samarbeidet med å finne fram til ensartede metoder for varmeledningstall i Norden drives mellom NBI (som er det eneste som utfører slike målinger i Norge). Teknologisk Institut i København, professor Granholms laboratorium ved Chalmers tekniske høgskole, Statens prøvningsanstalt og Värmetekniska laboratoriet ved Statens tekniska forskningsanstalt i Finland.

Prøvemetoder for puss og pussmørtler er blitt til i samarbeid mellom Kalk- og Teglværkslaboratoriet i Danmark, sivilingeniør Saretok ved Chalmers prøvningsanstalt, Statens tekniska forskningsanstalt i Finland og Norges byggforskningsinstitutt i Norge.

Hvis man derfor virkelig skal få lagt opp arbeidet med prøvemetoder på nordisk basis, må det samarbeides i en videre krets enn bare de statlige materialprøvningsanstalter.

Konklusjon: Nordisk Råd burde anbefale regjeringene å undersøke mulighetene for å intensivere samarbeidet ikke bare mellom de statlige materialprøvningsanstaltene, men mellom materialprøvningsanstalter og forskningsinstitusjoner av alle arter (både offentlige og industriens) med sikte på den prøvningsvirksomhet som disse institusjoner driver.

Oslo, 9. oktober 1961

Norges byggforskningsinstitutt

Øivind Birkeland

Norges elektriske materiellkontroll:

Institusjonen Norges elektriske materiellkontroll (NEMKO) administreres av Norske elektrisitetsverkers forening (NEVF) etter avtale med og under regnskapsmessig kontroll av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen (NVE) som også godkjenner NEMKO's prøveforskrifter.

Etter siste verdenskrig har NEMKO stått tilsluttet den europeiske sammenslutning av elektriske materiellprøveanstalter International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment (CEE) sammen

med bl. a. de øvrige nordiske lands tilsvarende materiellprøveanstalter. CEE's hovedarbeide består i å utarbeide prøveforskrifter.

Samarbeide mellom de nordiske lands prøveanstalter, Elektriska inspektoratet (Finnland), DEMKO (Danmark), SEMKO (Sverige) og NEMKO startet allerede før krigen og er i årene etter krigen stadig blitt utvidet. Island har delvis deltatt med observatør. Det holdes 1 møte av bortimot 1 ukens varighet 1 gang for året der saker av felles interesse blir drøftet. Dessuten arrangeres gjensidige besøk, utveksling av teknikerpersoneell etc., og det drives en utstrakt korrespondanse der felles problemer blir tatt opp.

På møtene blir det først og fremst tatt stilling til de internasjonale prøveforskrifter for elektrisk materiell, apparater, belysninger, ledninger, og kabler. Hvis de nordiske land greier å bli enig om felles standpunkt til CEE-forskriftene øker sjansene for å få det gjennomført innen CEE. Forøvrig diskuteres CEE-forskriftene i detalj innen Norden, ved utarbeidelse av kommentarer og prøveanvisninger for å komme frem til en mest mulig lik tolkning av prøveforskriftene. Dette har stor praktisk betydning for den nordiske avtaleordning for forenklet prøving av nordisk tilvirket utstyr av 1955 som går ut på at en godkjenning i et land kan være tilstrekkelig for å oppnå godkjenning også i de øvrige land som omfattes av avtalen (Danmark, Finland, Sverige og Norge). Avtalen er inntil i dag gjort gjeldende for følgende grupper:

Gummiisolerte ledninger.	tekniske apparater (for vekselstrøm).
Installasjonsstikkontakter og -plugg	Elektriske gjerdeapparater for batteritilkobling
Finsikringer.	Vernetransformatorer.
Motordrevne apparater.	Koke- og varmeapparater.
Radiomottakere for vekselstrøm.	D-sikringer.
Forsterkere og motortilbehør for tele-	

For en vellykket gjennomføring av den fellesnordiske godkjenningsordning er det også nødvendig at prøveanstaltene har noenlunde ens prøveutstyr og at fremgangsmåten under prøvingen er den samme. Også på dette felt er det nordiske samarbeidet kommet godt i gang.

Materiellkontrollanstaltenes prøveforskrifter er bygd på de offentlige forskrifter for elektriske anlegg som grunnlag. For å oppnå samstemmighet mellom prøveforskriftene er det nødvendig at de nordiske lands installasjonsforskrifter også koordineres. Derfor er de årlige nevnte møter ofte koblet sammen med møter mellom de nordiske lands myndigheter på området installasjonsforskrifter.

Med tiden håper man at den nordiske godkjenningsordning vil bli overflødig i og med innføring av en tilsvarende europeisk godkjenningsordning. Et slikt system er på trappene, men man må regne med at den praktiske gjennomføring vil ta ganske lang tid. I mellomtiden høstes verdifull praktisk erfaring ved det forenklete nordiske system, erfaringer som senere sikkert vil komme det internasjonale arbeide til gode.

Av detaljer kan, under henvisning til det mottatte vedleggs punkt 8, som

et eksempel, bemerkes at de nordiske lands materiellprøveanstalter har interessert seg for korrosjonsproblemer, særlig i forbindelse med koblingsboksar av aluminiumlegering (silumin), anvendt på vegg eller innfelt i betongvegg. Det er foretatt en rekke undersøkelser i den anledning, bl. a. i samarbeid med IVA's korrosjonsnämnd, Sentralinstituttet for industriell forskning, Norges byggforskningsinstitutt og Statens teknologiske institutt. Spørsmålet ble drøftet bl. a. på fjorårets nordiske materiellkontrollanstaltmøte, sammen med representanter fra IVA's korrosjonsnämnd.

9. oktober 1961

H. P. Jorstad

Per Sjøholt

Norsk tekstilforskningsinstitutt:

Mellom tekstilforskningsinstituttene i Norden, (Danmark, Finland, Norge og Sverige) har det i en årrekke vært en meget intim kontakt. Denne kontakt opprettholdes først og fremst ved de faste årlige møter mellom instituttlederne som holdes på omgang på de fire instituttene, ved gjensidige besøk av personalet forøvrig på instituttene og ved utveksling av forskningsrapporter.

Når det gjelder de samarbeidsformer som er spesielt aktuelle i forbindelse med det oversendte vedlegg — — — skal en få nevne at de fire nordiske instituttene har oppdragsavdelinger hvor materialprøvning inngår som en viktig del av arbeidsoppgavene. På dette arbeidsområdet har den intime kontakten allerede resultert i visse samarbeidstiltak.

Således er det foretatt allerede en viss form for arbeidsdeling mellom instituttene ved at bare Svenska textilforskningsinstituttet foretar undersøkelser og prøvninger av råbomull. Vi sender derfor alle prøvninger av denne art over til det svenske instituttet. Også i andre tilfeller hvor det kan være spørsmål om spesiell apparatur eller erfaring kan et oppdrag med prøvninger oversendes et annet institutt til bearbeidelse.

Ved siden av materialprøvning arbeider oppdragsavdelingene med mange andre arbeidsoppgaver som produkt- og prosessutvikling, produksjonsvanskeligheter, reklamasjoner o. s. v. Når det gjelder arbeid i forbindelse med produksjonsvanskeligheter og reklamasjoner er det allerede etablert et samarbeid mellom instituttene ved at resultater fra oppdrag av litt spesiell art eller interesse blir meddelt de øvrige instituttene. Til dette formål er det utarbeidet et skjema — — —.

Under det siste ledermøtet i Helsingfors i september mnd. d.å. ble det fra norsk side foreslått et mere intimt samarbeid når det gjelder utarbeidelse av nye prøvningsmetoder for tekstiler. Alle instituttene bortsett fra det finske deltar i standardiseringsarbeidet organisert av International

Standard Organization (ISO). Samarbeidet mellom de nordiske instituttene er tenkt konsentrert først og fremst til de tilfeller hvor det enten mangler ISO-forslag eller hvor ISO-forslag har karakteren av et rammeforslag og derfor trenger mere detaljert spesifisering for å kunne bli nasjonal standard. På møtet i Helsingfors var det enstemmig interesse for samarbeidsforslaget og saken vil høyst sannsynlig bli tatt opp til bearbeidelse i nærreste fremtid med sikte bl. a. på å få en arbeidsdeling mellom instituttene.

Av andre samarbeidstiltak kan nevnes at det i april måned d.å. ble nedsett en komité med representanter fra tekstilforskningsinstituttene og tekstilindustrien i de fire land med oppgave å utrede spørsmålet om et samarbeid ved et felles opplagt forskningsprogram og fritt utbytte av forskningsresultatene. Komitéen har ennå ikke avsluttet sitt arbeide.

Som det vil fremgå av det ovennevnte stiller vi oss positivt til et nordisk samarbeid om materialprøvning da dette kan gi fordeler til alle parter. Spørsmålet er å finne hensiktsmessige og effektive samarbeidsformer. Da det økonomiske grunnlaget og forholdene forøvrig varierer fra land til land kan det vise seg ønskelig og gjerne også nødvendig med offentlig støtte for å sette slike samarbeidstiltak ut i livet.

Når det gjelder organiseringen av slikt samarbeid på tekstilområdet vil en anse det for å være både enklest og mest fordelaktig at dette som hittil gjøres mest mulig direkte mellom tekstilforskningsinstituttene i Norden.

Oslo, 6. oktober 1961

Norsk tekstilforskningsinstitutt

Johan Alvsaker

Papirindustriens forskningsinstitutt:

Treforedlingsindustriens sentrallaboratorier i de nordiske land har et utstrakt samarbeid både når det gjelder materialprøvning og forskning.

På materialprøvningens område er det dannet en nordisk komité under navnet Scandinavian Pulp, Paper and Board Testing Committee, forkortet SCAN-test. Komitéen har foreløpig til oppgave å utarbeide forslag til felles analysemetoder for treforedlingsindustrien i de nordiske land. Vi vedlegger et eksemplar av den først utgitte metode, SCAN-C 1, Kappa Number of Pulp¹. Den samme metode er forøvrig godtatt av ICCA, International Committee for Cellulose Analysis, og i juni i år behandlet av ISO, International Organization for Standardization, og vil om kort tid bli sendt ut som en ISO-rekommendasjon.

SCAN-test arbeider i øyeblikket med 55 forskjellige analysemetoder. Det er et omfattende og selvfølgelig meget kostbart arbeid, men man anser saken for å være av så stor betydning at det er verd å satse på den, samtidig som

¹ Här ej tryckt.

man regner med at de på denne måde bearbejdede metoder vil kunne anvendes av de nordiske standardiseringsforbund som likelydende forslag overfor ISO.

Oslo, 10. oktober 1961

Papirindustriens forskningsinstitut

E. Stephansen

Sverige

Kommerskollegium:

Materialprovningen är med säkerhet ett område, där fördelar kunna vinnas genom internationellt samarbete och i första hand genom ett samarbete mellan de statliga provningsanstalterna i de nordiska länderna. Både för uppdragsgivarna, vanligen industrien och handeln, och för anstalterna är det önskvärt, att provningsresultat och provningsintyg, som utfärdats vid de olika anstalterna, anses likvärdiga eller åtminstone jämförliga, oberoende av vilken anstalt som utfört provningen. För att nå dithän måste provningsmetoderna göras så likformiga som möjligt, och härför kräves ett löpande samarbete mellan anstalterna.

Genom ett samarbete av den föreslagna arten kan man även uppnå ett bättre utnyttjande av de resurser i personal och teknisk utrustning, som finnas vid anstalterna. Då dessa resurser — åtminstone i Sverige — äro knappa, så är det så mycket mer angeläget att undvika onödigt dubbelarbete och att befrämja en arbetsfördelning inom specialområden, främst sådana som ha karaktären av forskning eller som kräva särskilt dyrbar utrustning.

Kollegium tillstyrker därför att möjligheterna för ett vidgat nordiskt samarbete mellan de statliga provningsanstalterna undersökas.

Stockholm den 16 september 1961

Nils Malmfors

Bernt Löfström

B. Widström

Statens provningsanstalt:

Statens provningsanstalt ser med stor tillfredsställelse på det initiativ, som tagits genom det nu framlagda förslaget till Nordiska rådet. I de diskussioner, som föregått den nu pågående rekonstruktionen och upprustningen

av provningsanstalten, har framhållits önskvärdheten av att ett samarbete av det slag, som nu föreslagits, kommer till stånd. Samarbetet bör omfatta såväl de nordiska provningsanstalterna som andra tekniskt-vetenskapliga institutioner i Norden, vilka arbeta inom materialprovningssområdet eller angränsande områden. Provningsanstalten kommer också att efter måttet av sina resurser sträva efter att få till stånd ett sådant samarbete.

Enligt provningsanstaltens åsikt bör samarbetet mellan provningsanstalterna etc. främst syfta till att nå fram till enhetlig metodik vid utförandet av olika slags provningar samt enhetliga regler för utvärdering av erhållna resultat. En lämplig uppdelning bör också komma till stånd av det mycket omfattande arbetet med utveckling och komplettering av metoderna, vilket är en nödvändig förutsättning för provningsanstalternas verksamhet. Härigenom skulle dubbelarbete kunna undvikas. Dessutom borde besparingar kunna göras genom att inköp av dyrbarare utrustning och utbildning av specialister för mera komplicerade och sällan förekommande provningar endast behövde ske vid en av de nordiska anstalterna. Ur ett sådant samarbete kan med tiden en viss arbetsfördelning sålunda växa fram.

En viktig — för att inte säga avgörande — förutsättning för att ett samarbete skall komma till stånd är, att provningsanstalterna erhålla tillräckliga resurser för att bearbeta metodfrågorna och bedriva den forskning, som behövs härför. Anstalternas personal måste också ha möjlighet att utan onödiga svårigheter få företa de resor till de nordiska grannländerna, som bli en följd av en intensifiering av samarbetet.

Provningsanstalternas möjligheter att bedriva systematiskt arbete med utveckling av provningsmetoderna äro tyvärr för närvarande ytterst begränsade. I årets petitaskrivelse har anstaltens styrelse åter tagit upp denna fråga och anför bl. a.:

För att verksamheten vid provningsanstalten skall kunna anpassas till de ständigt nya krav, som ställs på material och konstruktioner, måste ett systematiskt arbete utföras för utveckling och komplettering av provningsmetodiken. Sådant arbete pågår visserligen på flera håll både inom och utom landet men är ej tillräckligt för att svara mot den tekniska utvecklingen på många områden, t. ex. byggnadsmaterialområdet. Metodutvecklingen och därmed förenat forskningsarbete är nödvändigt att bedriva vid anstalten också med hänsyn till att riktig bedömning skall kunna ske av olika tillgängliga metoders värde ävensom för att möjliggöra en anpassning av metoderna till de särskilda krav, som ofta måste ställas på officiell, statlig provning.

Det är naturligtvis viktigt, att samtidigt också en anpassning äger rum så, att de olika provningsmetoderna göras gemensamma för Norden.

Under förutsättning, att anstalten erhåller tillräckliga medel för metodutveckling etc. samt förhållandena i övrigt det medge, har anstalten för avsikt att medverka till att ett antal nordiska samarbetskommittéer inrättas av i princip samma slag, som den i förslaget till Nordiska rådet omnämnda brandlaboratoriekommittén.

Arbetet i nämnda kommitté har varit resultatrikt, och nyttiga erfarenheter av hur denna samarbetsform fungerar har dessutom vunnits. Som exempel

på resultatet kan nämnas, att överenskommelse träffats om gemensamma metoder samt likartad utrustning vid de nordiska brandlaboratorierna. Diskussioner pågå för närvarande med berörda standardiseringsorgan om att låta fastställa metoderna som nordisk standard. Kommittén har också framlagt förslag om gemensamma brandförsök, vilka skola utföras i Köpenhamn med deltagande av experter från samtliga nordiska brandlaboratorier. För att bekosta försöken, vilka avse studiet av hastig övertändning av ytbeklädnadsmaterial i byggnader och fartyg, tillskjuter varje land en fjärdedel av det erforderliga beloppet samt ställer dessutom i viss utsträckning instrument och annan utrustning till förfogande. Försöken beräknas kunna igångsättas under senare delen av detta år.

Forskning rörande brandförsvar och brandprovning kommer att behandlas vid en nordisk konferens i Stockholm den 17 oktober i år, varvid riklinjerna för ett mera allsidigt och långsiktigt samarbete skola diskuteras med representanter för av dessa frågor intresserade institutioner och organisationer.

Förutom på brandområdet deltar provningsanstalten för närvarande i gemensamma nordiska försök, avseende en jämförelse mellan de i de nordiska länderna använda utrustningarna för mätning av värmeledningstalet hos isoleringsmaterial och för bestämning av effekten hos radiatorer. Båda dessa mätningar äro betydelsefulla; det kan t. ex. nämnas att bostadsstyrelsens lånevillkor för bostadsbygge äro direkt avhängiga av väggarnas värmeisoleringsförmåga och därigenom (i enlighet med byggnadsstyrelsens anvisningar) av de olika materialens värmeledningstal. En större insats från de olika nordiska ländernas sida för att lösa de med dessa mätningar förenade problemen är mycket önskvärd. Vidare kan nämnas, att underhandlingar pågå om att gemensamt för de nordiska länderna anskaffa likarapparat för kalibrering av hårdhetsmätare för stål.

Provningsanstalten vill med ledning av det sagda varmt tillstyrka det förslag, som nu framlagts inför Nordiska rådet om att rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna att bredda och intensifiera samarbetet mellan de nordiska provningsanstalterna. Statens provningsanstalt är som redan nämnts beredd att efter förnåga stödja och befrämja ett sådant samarbete.

Stockholm den 14 september 1961

Statens provningsanstalt

Hjalmar Olson

Styrelsens v. ordf.

Lennart Simonsson

Överdirektör

Försvarets forskningsanstalt:

Redan i samband med remissbehandlingen av provningsanstaltsutredningens betänkande (SOU 1960:27) underströk forskningsanstalten (underdånigt utlåtande den 16 september 1960) nödvändigheten av en kraftig utbygg-

nad av de organ, som skulle ägna sig åt främst fysikalisk mätteknik. Det beslut, som 1961 års riksdag fattat om en utbyggnad av statens provningsanstalt, är i och för sig mycket viktigt men motsvarar icke på långt när det totala behovet av provningsorgan, som den snabba tekniska utvecklingen kräver. Liksom tidigare måste ett flertal andra myndigheter och institutioner syssla med provningsverksamhet samt forskning och utveckling av provnings- och mätmetoder. Detta gäller bland annat områdena elektroteknik och elektronik, där förutom forskningsanstalten även universitet, högskolor, industrilaboratorier och Svenska elektriska materialkontrollanstalten (SEMKO) aktivt medverkar.

Beträffande mättekniska undersökningar på det elektrotekniska området m. m. medverkar forskningsanstalten inom rent mätteknisk forskning, utbildning och standardisering. Emellertid förekommer även annan form av verksamhet koncentrerad till försvarets teletekniska laboratorium (FTL), som sorterar under forskningsanstalten, nämligen typprovning och standardisering av komponenter för försvarets telemateriel. Denna verksamhet söker främst höja funktionssäkerheten hos materielen. Där bedrivs även standardisering av komponenter, normering av provningsmetoder m. m.

I fråga om dessa två verksamheter, den mättekniska och komponentprovningen, bedrivs redan ett internordiskt och i övrigt internationellt samarbete, som i vissa avseenden torde kunna utvidgas.

Genom den uppdelning av provningsverksamheten, som överenskommits mellan forskningsanstalten och olika provningsanstalter inom landet, har forskningsanstalten stort intresse av att de olika provningsanstalternas resurser utnyttjas på effektivaste sätt, vilket till en del kan ske genom en ytterligare samordning med andra länder, främst övriga nordiska länder. Mest fruktbart synes ett samarbete kunna bli beträffande forskning rörande kontroll- och mätmetoder. En samverkan beträffande funktionssäkerhetsforskningen och typprovningens verksamheten torde kunna ge avsevärda fördelar. På bägge dessa områden kräves dock ej blott samarbete inom Norden utan även i övrigt internationellt, för att tillräckliga vinster skall göras.

Det ligger i sakens natur, att varje land måste ha nära tillgång till resurser av olika slag och att den nationella specialiseringen ej kan drivas för långt. Tvärtom torde i vissa fall mångskiftande resurser erfordras på flera orter inom samma land.

Huruvida ett utvidgat samarbete mellan nordiska statliga provningsanstalter verkligen kommer att medföra »ej föraktliga besparingar», torde vara ovisst. Däremot skulle med ett sådant utvidgat samarbete de begränsade resurser, som står och även framdeles torde komma att stå till förfogande, kunna utnyttjas väsentligt mer effektivt än vad nu är fallet, varigenom indirekt avsevärda vinster skulle kunna påräknas.

Försvarets forskningsanstalt anser sig därför höra tillstyrka, att en utredning rörande förutsättningarna för en ökad nordisk samverkan i fråga om materielprovning m. m. kommer till stånd.

Närmare redogörelse för den av forskningsanstalten bedrivna forsknings-

verksamheten samt vissa ytterligare synpunkter på ett vidgat nordiskt samgående inom materielprovningens område lämnas i två inom forskningsanstalten utarbetade promemorior, vilka såsom bilagor fogats till detta utlåtande [*se nedan*].

Den 11 september 1961

Martin Fehrm

Holger Andersson

Yttrande av laboratorn Per-Olof Lundbom

Att ett allmänt samgående och utvidgande av samarbete i samtliga ovan skisserade frågor de nordiska länderna emellan är av godo, råder ingen tvekan om. Dock får varnas för en alltför stor optimism om möjligheten att på kort tid driva detta till fulländning.

En lämplig början vore kanske, att möjligheterna undersöktes för åstadkommande av en relativt långt gående rutin beträffande information och utbyte av erfarenhet inom området ifråga.

Nästa steg vore att efter en grundlig inventering och utredning av olika provningsresurser fördela arbetet så, att vissa arbetsområden omhändertogs av de anstalter, där möjligheterna och traditionerna var bäst samt marknadsundersökning talade för en vidmakthållning och helst möjlighet till vidare utveckling av resurserna. Redan nu finnes kanske områden, även inom elektrotekniken, där ett sådant förhållande klart indikeras. Fördelnings- och förmedlingsverksamheten skulle då åtminstone till en början handläggas av de statliga anstalterna.

Vid försvaret kommer troligtvis dock alltid att nationellt böra finnas provningsresurser att tillgå inom så gott som hela det elektrotekniska området. En tendens hos den elektrotekniska industrin, troligen framtvingen av ett reellt behov trots existensen av statens provningsanstalt och FTL [försvarets teletekniska laboratorium], är att i anslutning till utveckling och produktion bygga upp ganska fullständiga provningsresurser för såväl byggelement som färdiga system.

Beträffande många av delområdena kommer det dock alltså att nationellt ja, kanske t. o. m. provinsialt vara nödvändigt att ha provningsanstalter och filialer, som praktiskt och aktivt bearbeta den dagsaktuella uppdragsverksamheten inom ett ganska brett område.

Vad däremot forskningen på kontroll- och mätmetoder samt normalieverksamhet ankommer (om denna skall handläggas av de statliga provningsanstalterna) så förmodas, att här finnes mest att omedelbart vinna och minst att förlora, om ett internordiskt samarbete etableras. Här kunde rent av, givetvis efter grundlig undersökning enligt ovan, centralanstalter

uppdelade efter fackområden tänkas utbyggas i de nordiska länderna. Dessa skulle dela bördan inom ifrågavarande arbetsuppgifter.

En stark koordination av verksamheten och utbyte av erfarenhet, ej enbart internordiskt utan även internationellt, är i detta sammanhang av största betydelse. Detta skulle även stimuleras och lättare fördelas av ett sammanhållande organ, om samgående med ovan skisserade målsättning och efter de skisserade principerna skulle komma till stånd.

Stockholm i augusti 1961

Yttrande av avdelningsdirektören T. Gussing

Vid försvarets teletekniska laboratorium (FTL) inom FOA bedrivs en omfattande typprovning av komponenter och materiel för militära teleutrustningar i avsikt att förbättra kvalitet och tillförlitlighet hos dessa utrustningar samt standardisera och typminska krigsmaktens materiel. Dylik provning bedrivs även vid statens provningsanstalt och vid industrier, som tillverkar militär telemateriel. I avsikt att tillvarataga landets resurser på detta område har FTL organiserat ett intimt samarbete mellan berörda parter. Erfarenheter, provningsresultat och provningsplaner rapporteras till FTL, som distribuerar denna information till samtliga anslutna företag och myndigheter. Befintliga provningsresurser utnyttjas genom att beställningar på typprovning utläggas på lämpliga laboratorier. Resultaten av typproven remitteras för yttrande till sakkunniga inom myndigheter och civila företag, varefter en kommitté med representanter från samtliga försvarsgrenar beslutar, huruvida provade komponenter kan användas i militär telemateriel. Godkända komponenter införs i publikationen »Försvarets typprovade telekomponenter», som distribueras till berörda statliga myndigheter samt ett stort antal civila firmor att tjäna som ledning vid konstruktion och tillverkning av militär telemateriel.

I ovan skisserade samarbete deltar danska och norska institutioner, nämligen från danska sidan Hærens signaltekniske tjeneste i Köpenhamn och från norsk sida Forsvarets forskningsinstitutt i Oslo. Provningsresultat från dessa organisationer har använts för att godkänna komponenter, varigenom betydande provningsarbete kunnat insparas. På samma sätt utnyttjas informationer, som erhålles från provningsinstitutioner i framför allt USA, England och Frankrike, med vilka FTL står i kontakt.

Den militära telematerielens komplicitet ökar snabbt, vilket medför att materielens driftsäkerhet minskas, beroende på att ingående komponenters driftsäkerhet är begränsad. Stora ansträngningar måste göras, dels att förbättra komponenterna, dels att genom typprovning gallra ut otillfredsställande komponenter och skaffa kännedom om tillförlitlighet och livslängd hos användbara komponenter, så att den militära materielen kan få godtagbar driftsäkerhet. Detta är problem, lika för alla länder. De prov-

ningsresurser, som erfordras för denna typprovning, är enorma. Inget land kan ensamt klara denna uppgift, varför en internationell samverkan vore önskvärd. Dylig samverkan har börjat informellt diskuteras inom International Electrotechnical Commission, IEC, som samarbetar med ISO [International Organisation for Standardization]. En organiserad samverkan inom IEC:s ram kan dock dröja avsevärd tid. Ett samarbete mellan de nordiska provningsanstalterna på detta speciella område skulle därför vara synnerligen önskvärdt och med säkerhet medföra avsevärda besparingar och ett bättre utnyttjande av tillgänglig utrustning. Början kunde göras med ett organiserat informationsutbyte. Därefter kunde följa en planerad fördelning av specifika arbetsuppgifter, baserade på gemensamma nationella eller internationella normer. FTL är villigt att ställa nu tillgängligt informationsmaterial till samarbetsorganisationens tjänst under förutsättning att FTL får ta del av motsvarande informationer från norsk och dansk sida.

Nordiska rådets förslag om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna synes därför böra upptagas till prövning.

Den 2 augusti 1961

Statens råd för byggnadsforskning:

— — — får rådet framhålla, att ett utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna inom Norden med syfte att åstadkomma enhetliga provningsmetoder är av stor betydelse för den byggnadstekniska utvecklingen.

Behov av ökad provning av byggnadsmaterial

Rådets föregångare, statens nämnd för byggnadsforskning, uppdrog år 1957 åt AB Svensk byggtjänst att utarbeta ett program för egenskapsredovisning för byggnadsmaterial. Egenskapsredovisningen baserar sig i väsentliga delar på data från provningar, utförda vid de statliga provningsanstalterna.

I rapporten över nämnda programarbete framhålles:

Den byggnadstradition, som vägledde gångna tiders byggfackmän, gav levande kunskaper om byggmaterial och byggvaror, deras ändamålsenlighet och livslängd. Detta berodde framför allt på att materialen inskränkte sig till ett fåtal, väl kända sedan århundraden. Den ständigt ökande industrialiseringen har skapat en ny situation, därför att materialen nu till stor del måste väljas utan stöd i erfarenhet och tradition. Nya material och varor skapas i stigande tempo och används ofta utan ingående kännedom om deras egenskaper. Detta beror bl. a. på att den forskning, provning och information, som måste ersätta traditionen, är bristfälligt utvecklad.

För byggnadsbranschen är det av största betydelse, att denna utveckling sker så snart som möjligt. För närvarande finns cirka 16 000 olika byggnadsmaterial och varor på den svenska marknaden, och varje år tillkommer cirka 500 nya, vilket visar uppgiftens storlek.

Rådet har i yttrande om SOU 1960: 27 (provningsanstaltsutredningen)

betonat, att byggnadsbranschens materialkontroll och mättekniska problem vid fastställande av normer och standard är i hög grad beroende av en central offentlig provningsverksamhet, medan den övriga industrin, särskilt exportindustrin, i regel är väl utrustad med egna laboratorier, där provningar kan utföras.

Statens provningsanstalts resurser beträffande laboratorieutrymmen, utveckling av provningsmetoder och anskaffning av ny utrustning är dock icke tillräckliga, varför det allvarligt kan befaras, att den snabba takt, i vilken nya byggnadsmaterial ständigt tillföres marknaden, med avseende på provning och egenskapsredovisning icke kan följas. Av detta skäl bör det önskvärda nordiska samarbetet omfatta både statliga provningsanstalter och andra vetenskapliga institutioner, som arbetar inom materialprovningsområdet.

En nordisk arbetsfördelning för den offentliga provningsverksamheten, i överensstämmelse med vad som framhållits av Gillström, är sålunda för Sveriges del väl motiverad.

Allmänna förutsättningar för nordiskt samarbete för provning av byggnadsmaterial

De centrala nordiska forskningsorganen har en samarbetsgrupp. Denna framhåller i ett betänkande av år 1959:

Med hänsyn till den industriella, tekniska och ekonomiska utvecklingen bildar de nordiska länderna ett förhållandevis homogent område. De nordiska ländernas byggnadsteknik skiljer sig delvis från de flesta andra europeiska länders. De nordiska länderna må antagas ha på det byggnadstekniska området väsentliga gemensamma uppgifter att lösa.

En av de väsentligaste målsättningarna för samarbetet mellan de nordiska provningsanstalterna bör vara, att provningsintyg, utfärdat av en provningsanstalt för en viss byggnadsvara, godtages för samma byggnadsvara även i de andra nordiska länderna. Möjligheterna ökar i och med att det nu pågående arbetet med förenhetligandet av byggnadsbestämmelser genom Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser fortskrider. Emellertid måste provningsanstalterna ges tillräckliga resurser att utarbeta och samordna enhetliga provningsmetoder och utföra härför erforderlig forskning. Ingen nordisk provningsanstalt har upprustats i den omfattning, som den snabba tekniska utvecklingen kräver.

Mot bakgrunden av det ovan anförda vill statens råd för byggnadsforskning kraftigt tillstyrka förslaget. Därutöver vill rådet föreslå, att förslaget utvidgas så, att Nordiska rådet rekommenderar de skilda ländernas regeringar att ställa tillräckliga resurser till provningsanstalternas förfogande.

Sammanfattning

Byggnadsbranschens materialkontroll och mättekniska problem vid fastställande av normer och standard är i hög grad beroende av en central, offentlig provningsverksamhet. Statens provningsanstalts resurser är dock

otillräckliga, varför en nordisk arbetsfördelning för den offentliga provningsverksamheten för Sveriges del är väl motiverad. Samarbetet bör omfatta både statliga provningsanstalter och andra vetenskapliga institutioner, som arbetar inom materialprovningområdet.

Väsentliga målsättningar för samarbetet mellan de nordiska provningsanstalterna bör vara att utarbeta och samordna enhetliga provningsmetoder samt verka för att utfärdade provningsintyg godtages i samtliga nordiska länder.

Rådet tillstyrker kraftigt förslaget. Därutöver vill rådet föreslå, att förslaget utvidgas så, att Nordiska rådet rekommenderar de skilda ländernas regeringar att ställa tillräckliga resurser till provningsanstalternas förfogande.

Stockholm den 12 september 1961

Statens råd för byggnadsforskning

Hjalmar Olson

Mejse Jacobsson

Statens hantverksinstitut:

Statens hantverksinstitut hälsar med tillfredsställelse, att frågan om ökat nordiskt samarbete på det tekniska planet tagits upp av Nordiska Rådet.

Mellan institutet och likartade institutioner i Danmark, Norge och Finland har redan samarbete ägt rum under en följd av år, vad såväl beträffar fortbildningskurser inom olika fack- och yrkesområden som beträffande konsultations- och provningsverksamhet. Samarbetet verkställs i praktiken på olika sätt. Dels anordnas kontinuerligt inom de nordiska länderna större gemensamma möten, där ett antal deltagare från varje institution diskussionsvis behandlar aktuella problem enligt ett i förväg uppställt och förberett program, dels äger inom speciella fackområden ett mera ingående samarbete rum med upprätthållande av ständig kontakt medarbetarna emellan.

Ett exempel på den senare typen av samarbete — inom värme- och sanitetsområdet — är säkerhetsprovningarna av apparatur för oljeeldning. Representeranter för berörda myndigheter och laboratorier i de nordiska länderna sammanträffa i regel 1 à 2 gånger om året till s. k. myndighetsmöten i någon av de nordiska huvudstäderna. Vid myndighetsmötena utbytas erfarenheter och synpunkter på konkreta problemställningar, och man eftersträvar att utforma likartade provningsmetoder. Värme- och sanitetstekniken är präglad av en snabb utveckling. Det är därför av stor betydelse, att de som på ett eller annat sätt beröras av provningarna få ta del av de rön,

som göres i de övriga nordiska länderna beträffande olika apparattypers säkerhetsmässiga funktion. Tack vare samarbetet kunna härigenom nya och bättre metoder snabbt tagas i bruk.

En fråga, som har ägnats mycket stort intresse vid myndighetsmötena, är möjligheterna till att utöka provningarnas geografiska giltighetsområde utöver provningslandets gränser. Ansträngningarna i denna riktning har emellertid hittills stött på stora svårigheter, huvudsakligen av två orsaker, nämligen dels på grund av att de flytande bränslen, som saluföras i de nordiska länderna, icke äro lika, dels på grund av skillnaden i byggnadsmaterial och byggnadstradition, när det gäller uppskattning av brandrisker. Medan man i Danmark praktiskt taget uteslutande behöver räkna med stenhus, äro i Sverige och Norge trähus mycket vanliga. I Sverige måste man även ha uppmärksamheten riktad på att eldningsapparaterna böra kunna funktionera tillfredsställande även i mycket kallt klimat. Erfarenheten visar, att möjligheterna till gemensamma nordiska provningar begränsats framför allt av olikheter beträffande konstruktionernas funktionsvillkor och användning, något som provningsmyndigheterna ha mycket begränsat inflytande på.

Vad beträffar en fördelning av arbetsuppgifterna mellan de olika provningsanstalterna är det självfallet, att forskningsarbeten ej böra igångsättas eller genomföras i onödan, om liknande arbeten pågå eller ha utförts i ett annat land.

En uppdelning av provningsuppdragen återigen kan emellertid innebära vissa principiella olägenheter, varför tungt vägande ekonomiska eller andra skäl i varje enskilt fall böra fordras för sådana åtgärder. Så kunna t. ex. utvecklingsmöjligheterna inom de egna provningsanstalterna och utbildningen av provningstekniker försämrats, om något visst tekniskt område koncentreras till en provningsanstalt i utlandet. Likaså kan den personliga kontakten mellan uppdragsgivare och provningsinstitutet försvåras med leveranssvårigheter och köbildning som följd.

Sammanfattningsvis kan konstateras, att förutom ovannämnda exempel, ett nordiskt samarbete även föreligger mellan andra intressegrupper inom institutets olika avdelningar och sektioner, t. ex. mekaniska, motortekniska, kemiska, måleritekniska yrkesområdena. Genom de nordiska hantverksinstitutens möten vartannat år och specialsammansträffanden inom olika fackområden ha institutets både tekniska specialister och praktiskt inriktade yrkesfackmän etablerat personlig kontakt med motsvarande tjänstemän i de nordiska grannländerna. Denna kontakt har varit synnerligen stimulerande och värdefull för deras verksamhet vid institutet.

Institutet anser, att en utökning av samarbetet, utöver vad som hittills har ägt rum, bör ligga på det personliga planet. Enligt institutets förmenande skulle, bl. a., utbyte av medarbetare de nordiska provningsanstalterna emellan kunna ske. Härvid böra tjänstemännen under den tid, de vistas i ett grannland, icke betraktas som studieintresserade gäster utan i möjligaste mån under vistelsen direkt delta i institutets arbete. Härigenom

uppnå de utan tvivel större erfarenhet och kontakt med ev. föreliggande problem. Tjänstemannatubytet torde ändamålsenligt komma att komplettera de regelbundet återkommande konferenserna samt medföra mera djup personlig kontakt. Hittills har ett dylikt utbyte icke kommit till stånd, enär instituten icke förfogat över medel till täckning av kostnaderna för dylika arrangemang. Dessa kostnader torde lämpligen kunna täckas av särskilda fonder och andra medel för internationellt samarbete beträffande vetenskap och forskning m. m., som finnas i de olika länderna, eller av de medel, som statsmakterna anvisat för förmedlande av tekniska forskningsresultat till näringslivet (tekniska forskningsrådet, Ingenjörsvetenskapsakademien m. fl.). I detta sammanhang kan här slutligen nämnas, att OEEC har utarbetat en rapport med rubriken »Co-operation in scientific and technical research». Rapporten rekommenderar, att medlemsländerna ställa speciella fonder till förfogande för internationellt vetenskapligt samarbete i stället för att uteslutande taga medel i anspråk, som äro avsedda för inhemskt forskningsarbete.

Stockholm den 8 september 1961

Statens hantverksinstitut

Harald Wik

Gösta Holmberg

C. G. Sundberg

Statens konsumentråd:

Samarbete av det slag, som beskrivits i det remitterade förslaget, bedrivs sedan några år tillbaka mellan de nordiska konsumentorganisationerna. Detta samarbete sker dels i organiserad form, dels på mera informellt sätt. Efter initiativ av Nordiska rådet bildades år 1958 den Nordiska kommittén för konsumentfrågor. Kommitténs uppgift är att verka för största möjliga samarbete och samordning i fråga om forsknings- och upplysningsarbete på konsumentområdet i de nordiska länderna. Kommittén skall även söka uppnå en rationell fördelning av forskningsuppgifter, för att tillgängliga resurser skall kunna utnyttjas effektivt. Bland kommitténs arbetsresultat i dessa avseenden märks främst upprättandet av en gemensam nordisk forskningskatalog (konsumentvaruforskning) samt omfattande analyser av olika konsumentupplysningsmedia. Kommittén har emellertid också sett som en av sina främsta arbetsuppgifter att inom de nordiska länderna gemensamt bearbeta olika varuområden, där ökad provnings- och forskningsverksamhet varit önskvärd. Med forskning har därvid närmast avsetts att utarbeta tillförlitliga provningsmetoder och provningsnormer. Vid kommitténs sista sammanträde (maj 1961) förelåg sålunda promemorior från Sverige beträffande belysning, från Danmark beträffande skor och från Norge beträffande texti-

lier. Dessa promemorior är f. n. under ytterligare bearbetning och kommer tagas upp till förnyad behandling vid sammanträde i november d. å. Kommittén har vidare vid flera tillfällen hos de olika nordiska konsumentinstituten hemställt om inrättande av arbetsgrupper inom instituten för gemensam nordisk behandling vid provning och testning av olika varugrupper. Liknande samarbete har redan tidigare bedrivits av de nordiska konsumentinstituten. Som exempel på varugrupper, som behandlas inom speciella gemensamma arbetsgrupper, kan nämnas: dammsugare, tvättmaskiner, kylskåp, köksventilationsanläggningar samt matberedningsmaskiner och vissa andra köksredskap. I några fall har såväl metodikundersökningar som testningar helt centraliserats till ett land, i andra fall har själva metodikundersökningarna förlagts till ett land, medan testningarna skett inom respektive land med utnyttjande av i huvudsak samma provningsmetodik.

Inom några områden har sålunda ett konstruktivt samarbete inletts. Tyvärr måste dock konstateras, att som helhet sett samarbetet fortfarande befinner sig i planeringsstadiet. Bidragande orsaker härtill har varit personalbrist, finansieringssvårigheter m. m. I detta sammanhang kan nämnas, att utgifter i samband med svenskt deltagande i nordiska kommitténs arbete bekostas ur anslaget »administrationskostnader för nordiskt-ekonomiskt samarbete». Konsumentrådets uppfattning är, att ett intensifierat samarbete skulle innebära icke endast betydande kostnadsbesparingar utan även ett bättre utnyttjande av tillgänglig expertis.

Den främsta skillnaden mellan nu beskriven versamhet och den verksamhet, som bedrivs av provningsanstalterna, torde vara, att provningsanstalterna huvudsakligen arbetar på uppdragsbasis, medan konsumentorganisationerna vanligen bearbetar de problem, som de själva finner mest angelägna. Rådets uppfattning är emellertid, att provningsanstalterna måste ägna större uppmärksamhet åt frågor, som rör utveckling av provningsmetoder. Denna uppfattning har rådet redan tidigare redovisat i remissvar av den 26 september 1960 över provningsanstaltsutredningens betänkande. Det är med beklagande som rådet konstaterar, att den svenska provningsanstalten icke heller nu erhållit tillräckliga medel för att kunna bedriva en systematisk utveckling av provningsmetoder och då i synnerhet på nya produktområden. Genom den snabba tekniska utveckling, som f. n. råder, kommer nya produkter ständigt fram — detta gäller icke endast färdigvaror utan även råvaror. Detta ställer givetvis också ökade krav på provningsanstalterna. I den mån dessa ej har tillräckliga resurser för att följa den tekniska utvecklingen, kommer man ständigt vara satt på efterhand. Vidare hänvisas man till att använda sig av provningsmetoder, som utarbetats i främmande länder, där förutsättningarna kanske ej är desamma som i det egna landet. För konsumenterna är detta icke ett tillfredsställande förhållande.

Med de knappa resurser för metodutvecklingsarbeten, som f. n. står till förfogande, synes det desto mera motiverat att genom ett nordiskt samarbete öka möjligheterna till ett optimalt utnyttjande av tillgängliga resurser — såväl materiella som personella. Det torde speciellt inom denna del av prov-

ningsanstalternas verksamhet finnas möjligheter till bättre resultat och till betydande besparingar. Tidigare har provningsanstalterna endast i mindre utsträckning sysslat med rena varutestningar. Rådets uppfattning är, att en förändring härvidlag kommer visa sig nödvändig i framtiden. Det är orealistiskt att tänka sig, att konsumentinstitutet skall ha möjlighet att täcka hela konsumentvaruområdet. Varken ekonomiska eller personella resurser kommer vara tillräckliga. På de varuområden, där branschforskningsinstitut finns upprättade, pågår i de flesta fall ett kontinuerligt arbete med utveckling av nya provningsmetoder. Inom övriga varuområden (vilka representerar det övervägande antalet) finns ett stort behov av ett opartiskt organ, som på konsultationsbasis eller i egen regi utför provningar samt utarbetar nya provningsmetoder. I detta sammanhang kan som exempel nämnas plastområdet. Icke minst inom hushållen har plasten under senare år fått mycket stor betydelse. Någon enhetlig provningsverksamhet (opartisk) eller tillräckligt utarbetad provningsmetodik förefinnes knappast. Det synes naturligt, att inom detta stora område ett nordiskt samarbete etablerades. Genom arbetsfördelningen skulle snabbare resultat till mindre kostnader kunna uppnås.

Den direkta provningen av produkter torde endast i undantagsfall kunna centraliseras till en provningsanstalt. Denna del av anstaltens verksamhet måste ses ur mera affärsmässig synpunkt, d. v. s. tids- och kostnadsmomenten är av avgörande betydelse. I flertalet fall önskar uppdragsgivaren få fram provningsresultaten snabbt och till en rimlig kostnad. Detta önskemål kan möjligen i vissa fall bättre tillgodoses i den mån annat lands provningsanstalt användes. En svensk uppdragsgivare i Malmö borde t. ex. kunna erhålla snabbare resultat från den danska provningsanstalten i Köpenhamn. Då är givetvis en förutsättning, att provningsmetodikerna är standardiserade mellan den svenska och danska anstalten. Viss del av den direkta provningsverksamheten torde emellertid icke vara av brådskande karaktär. Detta är kanske speciellt fallet vid testning av varor, som beställes av konsumentorganisationerna eller av den enskilde konsumenten. Denna del av provningsanstaltens verksamhet torde få ökad betydelse i framtiden. Härvid bör ju mycket väl en arbetsfördelning mellan de nordiska provningsanstalterna kunna ske. Ett annat område, där förutsättningar finns för en centralisering av arbetsuppgifterna, är standardiseringsområdet. Inom detta område försiggår också redan ett väl utvecklat samarbete mellan såväl nordiska som internationella organ.

En förutsättning för ett smidigt samarbete mellan de nordiska provningsanstalterna är, att medel ställes till förfogande för utökade personalkontakter och även för utbyte av forskare under längre tid. I Sverige ställes f. n. medel till förfogande för resor utomlands (även inom Norden) endast efter hemställan hos Kungl. Maj:t. Detta förhållande gör arbetet alltför tungrott. Ett smidigt samarbete måste förutsätta, att institutionscheferna själva har möjlighet att bestämma över personalens resor inom Norden.

Sammanfattningsvis önskar statens konsumentråd understödja det i Nor-

diska rådet väckta förslaget om att regeringarna undersöker möjligheterna till ett utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna i Norden.

Stockholm den 13 september 1961

För statens konsumentråd

Rudolf Meidner

Sven Fredholm

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har i skrivelse den 12 september 1961 meddelat, att den kan tillstyrka en utredning av ifrågavarande spörsmål.

Tekniska högskolan i Stockholm (kollegienämnden):

Enligt kollegienämndens bedömande synes ett utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna av skäl, som framgår av förslaget, kunna bli av stort värde. Särskilt gäller detta samarbetet i fråga om utredning och forskning om nya provningsmetoder.

Kollegium får därför tillstyrka att en utredning i ärendet kommer till stånd.

Stockholm den 17 augusti 1961

På kollegienämndens vägnar:

R. Woxén

Folke Hagström

Chalmers tekniska högskola (kollegienämnden):

I yttrande till överstyrelsen den 5 september 1960 över provningsanstaltsutredningens betänkande »Offentlig provningsverksamhet — behov och resurser» uttalade kollegienämnden bl. a. sin tillfredsställelse över den föreslagna upprustningen av statens provningsanstalts resurser och därav följande ökade möjligheter för forskningen vid anstalten. Denna forskning borde enligt kollegienämndens mening framför allt avse metodforskning för utveckling av provningsmöjligheter samt normerings- och standardiseringsarbete.

I det remitterade förslaget erinras om nödvändigheten av att kontinuerligt bedriva denna kostnadskrävande forskning på provmetodikens område. Vidare framhålles, att inom ett forskningsområde, nämligen det brandtekniska, har etablerats ett nordiskt samarbete, som givit utmärkta resultat, samt att en utvidgning av det nordiska samarbetet även till andra sektorer

av den statliga provningsverksamheten skulle vara ytterst värdefull. Såsom ett nästa steg i detta samarbete förordas även en uppdelning av mer omfattande forskningsuppgifter mellan länderna, vilket borde kunna medföra ett effektivare utnyttjande av de personella och materiella resurserna.

Det synes emellertid enligt kollegienämndens mening lämpligt, att en undersökning i nu föreslaget syfte jämväl beaktar den materialforskning m. m., som bedrivs vid tekniska högskolor och branschforskningsinstitut. Härigenom skulle erhållas en fullständigare bild av respektive länders resurser på området till underlag för bedömningen av de fördelar, som kan uppnås genom samverkan.

Kollegienämnden vill i detta sammanhang även omnämna, att stadgarna för Chalmers provningsanstalt förutsätter ett visst samarbete mellan anstalten och högskolan. Detta innebär, att anstalten erbjuder högskolan det bistånd med forskning och undervisning, som kan ifrågakomma, medan högskolans expertis och instrumentresurser i tillämpliga fall kan anlitas för provningsverksamheten. Ett sådant samarbete kan sägas ha existerat sedan anstalten startade år 1886.

Kollegienämnden har för sin del intet att erinra mot att den föreslagna undersökningen beträffande möjligheterna att bredda och intensifiera samarbetet mellan de nordiska ländernas statliga provningsanstalter kommer till stånd. Vid undersökningen bör emellertid hänsyn tagas jämväl till den materielforskning m. m., som bedrivs vid tekniska högskolor och branschforskningsinstitut för att utröna möjligheterna till en samordning av resurserna på hithörande områden i första hand på det nationella planet och i andra hand på det nordiska.

Göteborg den 29 augusti 1961

På kollegienämndens vid Chalmers tekniska högskola vägnar:

Lennart Rönmark

Ragnar Thun

Ingeniörsvetenskapsakademien:

Akademien finner till en början, att målbunden forskning i form av metodutvecklingsarbete ovillkorligen måste bedrivas vid provningsanstalterna. Den anser, att sådan forskning är en nödvändig förutsättning för att en provningsanstalt skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter. Tyvärr har de nordiska provningsanstalterna hittills haft alltför små förutsättningar i detta hänseende.

Med teknikens fortgående utveckling blir emellertid, samtidigt som resurserna är otillräckliga, metodutvecklingsarbetet allt viktigare och allt mer omfattande. Provningsmetoderna blir allt mer komplicerade och kostnadskrävande. En större insats av pengar och personal blir nödvändig.

I detta läge inställer sig osökt tanken på ett samarbete mellan de nor-

diska provningsanstalterna. Vid sådant samarbete skulle i många fall arbetsuppgifterna kunna uppdelas mellan de olika länderna. Dyrbara instrument inom ett visst arbetsområde kunde anskaffas till ett land, medan ett annat land koncentrerade sig på ett annat område. Provningsmetoderna i de olika länderna kunde göras likartade. Ett sådant samarbete skulle komma att innebära stora besparingar för både uppdragsgivarna och provningsanstalterna.

Akademien finner, med stöd av det ovan anförda, att det vore till stor fördel, om ett intimt samarbete komme till stånd. Akademien vill härvid särskilt betona, att ett effektivt utbyte av erfarenheter endast blir möjligt, om tillräckliga medel ställes till förfogande för forskares och andra befattningshavares resor.

Akademien tillstyrker med hänsyn till vad som ovan framförts förslaget om ett utvidgat samarbete mellan de nordiska provningsanstalterna.

Stockholm den — — —¹

För Ingeniörsvetenskapsakademien

Donovan Werner

Sven Brohult

Folke Lindgren

Kooperativa förbundet:

Styrelsen önskar med fullt instämmande med det inför rådet framlagda förslaget särskilt framhålla, att den sedan en längre tid tillbaka i skilda sammanhang förordat ett intimare nordiskt samarbete såväl på det område, som varit föremål för detta speciella förslag som för forskningsverksamheten i vidare bemärkelse. Motiven för ett utsträckt nordiskt samarbete på forskningens olika områden och de fördelar, som skulle kunna vinnas därigenom, sammanfaller med vad som i dessa avseenden anförts av förslagsställaren. I sitt yttrande den 23 november 1955 till kungl. svenska handelsdepartementet över kommittéförslaget om upprättande av ett svenskt näringsforskningsinstitut påyrkade styrelsen, att de svenska statsmakterna snarast möjligt ville ta kontakt med statsmakterna i de övriga nordiska länderna för en undersökning av möjligheterna att upprätta ett gemensamt nordiskt näringsforskningsinstitut. Endast genom en sammanslagning av resurserna och en ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifterna kan man, såsom framhölls i yttrandet, hoppas att överhuvudtaget upprätta forskningsenheter i Norden, som i rimlig mån skulle kunna mäta sig med forskningsinstituten på det i yttrandet särskilt nämnda och andra forskningsområden i de stora länderna med liknande levnadsstandard och på jämförlig industriell utvecklingsnivå.

¹ Yttrandet inkom till rådet den 24 oktober 1961.

Styrelsen behandlade på nytt frågan i sitt yttrande den 14 mars 1958 över det nordiska ekonomiska samarbetsutskottets år 1957 avgivna rapport. Gentemot utskottets uttalande, att den tekniska och industriella forskningen i allmänhet — inom vilken det nu inför Nordiska rådet framlagda förslaget faller — är av den omfattningen, att det nordiska samarbetet här betingas av att »den tekniska utvecklingen i Norden fortfarande kommer att huvudsakligen basera sig på de framsteg, som göres i de stora, ledande industriländerna», framhöll styrelsen, att de nordiska specialindustrierna — t. ex. skogsindustrierna och de därtill anknutna försäljningsindustrierna — spelar en ledande roll för den tekniska utvecklingen på sina områden. I fråga om särskilt det nu berörda området — den statliga provningsverksamheten och därtill anknuten forskning beträffande provningsmetodikerna — önskar styrelsen framhålla, att det vid sidan av betydelsen av att upprätthålla de internationella forskningskontakterna, också finns omständigheter, som särskilt starkt talar för ett gemensamt nordiskt forskningsarbete inom materialprovningen, såsom t. ex. de för Norden i stort sett gemensamma särskilda klimatförhållandena, när det gäller byggnadsmaterial, bostadskonstruktion och -inredning, uppvärmning, skydd mot korrosion etc. och den gemensamma höga levnadsnivån med dess nordiska särart, vilken möjliggör såväl användning i större omfattning än i många andra europeiska länder av maskinella hjälpmedel inom hushållen som utnyttjande av kommunikationsmedel, såväl när det gäller upplysningens massmedia som inom trafik av skilda slag. För att få ett enstaka exempel bland många kan motortrafikforskning med beaktande av särskilda nordiska förhållanden här särskilt nämnas. Sådant samarbete torde kunna verka främjande såväl på denna gren av forskningen som på uppnående av enhetlighet beträffande trafikvanor och trafikregler. Ett nordiskt samarbete i fasta institutionella former på den statliga materialprovningens och -forskningens område utesluter å andra sidan, enligt styrelsens mening, på intet sätt tillvaratagande av särintressen för de olika nordiska länderna och bör dessutom kunna verka främjande också på ett nordiskt samarbete mellan privata provnings- och forskningsinstitut på detta mycket vidsträckt och inom de olika nordiska länderna starkt differentierade område med utsikt till kostnadsbesparingar också inom den privata sektorn.

Styrelsen önskar särskilt understryka förslagsställarens synpunkt, att det ifrågakvarande samarbetet i första rummet skall syfta till utbyte av erfarenheter och till ändamålsenlig specialisering och arbetsfördelning mellan provningsverksamheten och inte till en centralisering i mer eller mindre schematiska former, vilken skulle kunna stöta på avsevärda praktiska svårigheter, både ifråga om lämpliga administrativa former och effektivt utnyttjande av de materiella och personella resurser, som redan finns att tillgå. Vederbörliga hänsyn bör vid en uppdelning av den ifrågakvarande verksamheten i första rummet tas till de praktiska fördelarna med förbiseende av de prestige- och andra ovidkommande synpunkter, vilka eventuellt kan komma att göra sig gällande.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts önskar Kooperativa förbundets styrelse livligt tillstyrka, att Nordiska rådet avger en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar att verkställa undersökningar av möjligheterna för nordiska provnings- och forskningsanstalter i syfte att bredda och intensiviera deras verksamhet.

Stockholm den 2 oktober 1961

Kooperativa förbundet

Styrelsen

Carl Albert Anderson

Harry Hjalmarson

Thorsten Odhe

Sveriges industriförbund:

Flera skäl synes tala för en rationalisering och ett samarbete i vad avser den verksamhet, som bedrivs vid de statliga provningsanstalterna i Norden. Industriförbundet vill härmed framhålla den påtagliga knapphet på teknisk personal, som för närvarande råder inom samtliga länder och som icke förefaller kunna hävas under den närmaste framtiden. Samma bristförhållande torde föreligga jämväl i fråga om de materiella resurserna. Ett samarbete, som syftar till en specialisering inom olika arbetsområden, synes sålunda angeläget.

Utöver den kostnadsnedbringande och personalbesparande verkan, en nordisk arbetsfördelning kan medföra på hithörande områden, torde det även — både ur konsumenternas och leverantörernas synpunkt — vara önskvärt med en standardisering av provningsmetoderna och redovisning av undersökningsresultaten. Enligt förbundets mening bör härvid i första hand åstadkommas en samordning av provningsbestämmelserna.

För den pågående utbyggnaden av den statliga provningsverksamheten torde det också vara av stort värde, om ett regelbundet samarbete mellan provningsanstalterna kunde etableras, som siktade till ett utbyte av erfarenheter beträffande utvecklingen av provningsmetoderna samt därmed sammanhängande frågor.

Under hänvisning till det föregående vill industriförbundet tillstyrka förslaget om en utredning av möjligheterna att bredda och intensiviera samarbetet mellan de statliga nordiska provningsanstalterna.

Stockholm den 16 september 1961

Sveriges industriförbund

K. Söderberg

Johan Curman

Jernkontoret:

För att fullgöra sin uppgift som officiella provningsställen behöver anstalterna ofta tillgång till mycket dyrbara provningsapparater, som i flera fall även blir av så speciell karaktär, att utnyttjningsgraden med nödvändighet blir låg. Utvecklandet av provningsmetoder för materials egenskaper och konstruktioners funktionsduglighet hör till anstalternas viktigaste uppgifter, och detta kräver betydande forskningsinsatser. Det är uppenbart, att genom ett samarbete en differentiering av forsknings- och utvecklingsarbetet vid var och en av dem kan äga rum samtidigt som en dubbling av dyrbar och speciell apparatur för tillgodoseende av mera extrema provningsbehov kan undvikas. Jernkontoret vill därför varmt tillstyrka förslaget om ett utvidgat samarbete. För att detta skall bli fruktbringande, måste livliga personliga kontakter mellan provningsanstalterna säkerställas genom att erforderliga medel anslås för ändamålet.

Stockholm den 21 september 1961

Jernkontoret
Ragnar Sundén

Ulf Notini

Stockholms handelskammare och Östergötlands och Södermanlands handelskammare har i skrivelser den 4 september resp. den 24 augusti 1961 meddelat, att de icke har något att erinra mot förslaget.

Skånes handelskammare:

Enligt vad handelskammaren inhämtat har inom industrien en tendens gjort sig gällande till ett utvidgat nordiskt samarbete på materialprovningsområdet, och på enskilda initiativ har ett antal internordiska samarbetsgrupper bildats för handhavande av speciella forskningsuppgifter å olika avsnitt. Detta har bland annat varit fallet inom varvsindustrien. Ett utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna i Norden skulle ligga väl i linje med angivna tendens. Möjligheter härför synes i första hand föreligga, när det gäller forskning på området, där för övrigt den svenska statliga anstalten genom årets riksdagsbeslut givits ökade resurser. Även synes det tänkbart, att å ett mindre antal snävt begränsade avsnitt och speciellt då inom sådana, där det kräves dyrbar utrustning och apparatur, en uppdelning de olika anstalterna emellan kan genomföras av själva provningsverksamheten på så sätt, att envar av anstalterna specialiserar sig på provning av visst material och de övriga till denna anstalt överlämnar utförandet av provningsuppdrag, som hänför sig till dess speciella område.

Under åberopande av vad sålunda anförts får handelskammaren för sin del tillstyrka, att möjligheterna för ett utvidgat nordiskt samarbete mellan de statliga materialprovningsanstalterna undersökes.

Malmö den 18 augusti 1961

Skånes handelskammare
omfattande Skåne och södra Halland

S. Hammarskiöld

Gösta Jacobsson

Handelskammaren i Gefle:

Förslagsställaren framhåller, att det redan förekommer visst internordiskt samarbete inom materialprovningsverksamheten, nämligen i fråga om den brandtekniska forskningen. Detta samgående har enligt enstämmiga vittnesbörd givit utmärkta resultat och bl. a. möjliggjort vissa kostnadsbesparingar. Intresse synes även på ansvarigt håll finnas för att ytterligare koordinera de statliga nordiska provningsanstalternas arbete; cheferna för dessa anstalter i Danmark, Finland, Norge och Sverige har sålunda vid ett flertal informella sammanträden diskuterat lämpligheten av och förutsättningarna för ett sådant intimare internordiskt samarbete inom ramen för de standardiserings- och normeringsdirektiv som utgår från International Organization for Standardization (ISO).

Handelskammaren delar förslagsställarens uppfattning, att det vore tacknämligt, om forskningsuppgifterna inom materialprovningsarbetet i en framtid kunde fördelas på de olika länderna. Hänsyn borde härvid givetvis tagas till att varje land i möjligaste mån tilldelades de forskningsuppdrag, för vilka landets provningsanstalter hade speciellt goda tekniska och personella förutsättningar eller som ägde speciellt intresse för dess näringsliv. En dylik koncentration av de nordiska materialprovningsanstalternas resurser skulle möjliggöra betydande besparingar vid inköp av den ofta kostsamma utrustning som erfordras samtidigt som improduktivt dubbelarbete skulle undvikas.

Handelskammaren finner det därför önskvärt, att Nordiska rådet måtte rekommendera de anslutna staternas regeringar att låta undersöka förutsättningarna för ett utökat och intensifierat samarbete de statliga, nordiska provningsanstalterna emellan.

Gävle den 23 augusti 1961

Handelskammaren i Gefle
för Gävleborgs län, Uppland och Dalarna

Sven Engwall

Birger Bellander

*BILAGA 2***Utlåtande av Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté över medlemsförslaget****Medlemsförslaget**

För den industriella verksamhet, som pågår i dag, liksom för den framtida utvecklingen på det tekniska området över huvud är ingående kännedom om egenskaperna och funktionerna hos olika slag av material och konstruktioner en faktor av grundläggande betydelse. Behovet av materialundersökningar, materialprovningar och materialkontroll ökar också ständigt såväl kvantitativt som kvalitativt. Inom Norden har man uppmärksammat de fördelar, som ett utvidgat samarbete mellan de statliga nordiska provningsanstalterna skulle kunna medföra. Sålunda har under senare år cheferna för dessa anstalter i Danmark, Finland, Norge och Sverige sammankommit till informella sammanträden. Därvid har man i första hand utbytt erfarenheter om tekniska framsteg men även diskuterat möjligheter och förutsättningar för ett intimare nordiskt samarbete beträffande den i samtliga länder pågående utbyggnaden av den statliga provningsverksamheten.

Fastare former har det nordiska samarbetet endast erhållit ifråga om den brandtekniska forskningen, där representanter för brandlaboratorierna vid de fyra ländernas provningsanstalter bildat en samsarbetskommitté. Det torde emellertid stå klart, att en utvidgning av det nordiska samarbetet i första hand även till andra sektorer av den statliga provningsverksamheten på samma sätt som skett i fråga om den brandtekniska forskningen skulle vara ytterst värdefull. I nästa skede borde man kunna gå vidare och söka få till stånd även en uppdelning av mer omfattande forskningsuppgifter mellan länderna. I nuvarande läge försvåras emellertid varje form av nordiskt samarbete av att de statliga provningsanstalterna har ringa möjligheter till igångsättande av metodforskning på nordisk basis. Även saknas medel till de resor till grannländerna, som är oundgängliga därest ett effektivt samarbete skall kunna komma till stånd.

Med stöd av dylika synpunkter önskar förslagställaren, att rådet ville rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för statliga nordiska provningsanstalter av olika slag att bredda och intensifiera samarbetet mellan de nordiska länderna i fråga om av dessa anstalter bedriven provningsverksamhet.

Remissyttrandena

Yttranden över medlemsförslaget har inhämtats från berörda myndigheter och organisationer under sommaren och hösten 1961. Här nedan följer i sammandrag en kort redovisning för de väsentliga synpunkter som redovisas i remissyttrandena.

1. Allmänt

Samtliga remissinstanser ger medlemsförslag sitt stöd i ofta långa och innehållsrika yttranden. Två remissinstanser tillstyrker förslaget livligt, respektive kraftigt. Genomgående anför remissorganen behovet av ökade remisser för en utökning av provningsverksamheten i takt med teknikens fortgående utredning.

2. Särskilda synpunkter

a. Nordisk arbetsfördelning

I likhet med statens tekniska forskningsanstalt i Finland anser de svenska instanserna statens provningsanstalt, statens konsumentråd, Sveriges industriförbund och Handelskammaren i Gefle att en lämplig uppdelning av arbetsuppgifterna vid provningsinstitutionerna skulle medföra ansevärd besparingar.

Härigenom skulle även en dubbling av ofta dyrbar och speciell apparatur för tillgodoseende av mer extrema provningsbehov kunna undvikas. Denna synpunkt framhålls särskilt av det danska Boligministeriet, Norges tekniske høgskole, Norsk tekstilforskningsinstitut samt i Sverige kommerskollegium, statens provningsanstalt, Ingeniörsvetenskapsakademien, Jernkontoret, Skånes handelskammare och Handelskammaren i Gefle.

Å andra sidan anser försvarets forskningsanstalt i Sverige att det torde vara ovisst, om vidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna verkligen kommer att medföra »ej föraktliga besparingar». Närmast skulle med ett sådant utvidgat samarbete de begränsade resurser, som står till förfogande eller framdeles torde komma att stå till förfogande, kunna utnyttjas väsentligt mer effektivt än vad nu är fallet, varigenom indirekt avsevärda vinster skulle kunna påräknas.

Försvarets forskningsanstalt och den hos denna anställde laboratorn P. O. Lundbom framhåller även, att specialiseringen inom provningsverksamheten ej kan drivas alltför långt. Beträffande många av delområdena kommer det även framgent att nationellt och kanske även provinsielement vara nödvändigt att ha provningsanstalter och filialer, som praktiskt och aktivt bearbetar den dagsaktuella uppdragsverksamheten inom ett ganska brett område.

Statens hantverksinstitut i Sverige uttalar härom:

En uppdelning av provningsuppdragen återigen kan emellertid innebära vissa principiella olägenheter, varför tungt vägande ekonomiska eller andra skäl i varje enskilt fall böra fordras för sådana åtgärder. Så kunna t. ex. utvecklingsmöjligheterna inom de egna provningsanstalterna och utbildningen av provningstekniker försämrast, om något visst tekniskt område koncentreras till en provningsanstalt i utlandet. Likaså kan den personliga kontakten mellan uppdragsgivare och provningsinstitutet försvåras med leveranssvårigheter och köbildning som följd.

b. Nordiskt samarbete i förhållande till utvidgat internationellt samarbete

Norges byggforskningsinstitut och i Sverige försvarets forskningsanstalt framhåller, att ej ens en genomförd nordisk arbetsfördelning mellan provningsanstalterna är tillfyllest för att bearbeta alla de provningsmetoder som är nödvändiga. Man måste i stor utsträckning bygga på provningsmetoder som tillkommit i andra länder. I viss mån liknande synpunkter anföres av avdelningsdirektören T. Gussing och laboratorn P. O. Lundbom vid forskningsanstalten samt av Norges elektriske materiellkontroll. Sistnämnda myndighet hoppas, att den genomförda nordiska ordningen för godkännande av elektrisk materiel med tiden skall bli överflödigt i och med införande av motsvarande europeiska ordning.

Kooperativa förbundet i Sverige anser, att — jämte det är betydelsefullt att upprätthålla de internationella forskningskontakterna — åtskilliga omständigheter starkt talar även för ett gemensamt nordiskt forskningsarbete inom materialprovningen. Förbundet nämner de för Norden i stort sett gemensamma särskilda klimatförhållandena beträffande byggnadsmaterial, bostadskonstruktion och inredning, uppvärmning, skydd mot korrosion etc. Den gemensamma höga levnadsnivån med dess nordiska särart möjliggör användning av maskinella hjälpmedel inom hushållen i större omfattning än i många andra europeiska länder. Kommunikationsmedlen, såväl upplysningens massmedia som vanliga trafikmedel av skilda slag, utnyttjas i Norden mer än på många andra håll.

c. Samarbetsformerna

Statsprøveanstalten i Norge anser att ett verkligt betydande samarbete blott kan grundas på ett gemensamt arbete mellan provningsanstalterna, liknande det som i flera år ägt rum beträffande brandtekniska undersökningar.

Materialteknisk forening i Norge förordar en något mer omfattande utväxling av såväl personal som publikationer än vad som sker för närvarande och menar, att det för detta ändamål vore lämpligt att inrätta ett kontaktorgan med uppgift att dra upp riktlinjer för dylikt arbete.

Norsk tekstilforskningsinstitut, som ställer sig positivt till nordiskt samarbete beträffande materialprovning, menar att det nu gäller att finna ändamålsenliga och effektiva samarbetsformer. Då de ekonomiska möjligheterna och förhållandena i övrigt varierar från land till land, kan det visa sig önskvärt och kanske också nödvändigt med offentligt stöd för att få till stånd samarbetsåtgärderna.

Laboratorn P. O. Lundbom vid försvarets forskningsanstalt i Sverige menar, att ett internordiskt samarbete skulle erbjuda de största fördelarna vad avser forskning av kontroll- och mätmetoder. Han tänker sig att — givetvis efter grundlig undersökning — olika anstalter skulle kunna utbyggas i de nordiska länderna enligt en uppdelning efter fackområden. Statens konsumentråd i Sverige framhåller bl. a. följande:

Den direkta provningen av produkter torde endast i undantagsfall kunna centraliseras till en provningsanstalt. Denna del av anstalternas verksamhet måste ses ur mera affärsmässig synpunkt, d. v. s. tids- och kostnadsmomenten är av avgörande betydelse. I flertalet fall önskar uppdragsgivaren få fram provningsresultaten snabbt och till en rimlig kostnad. Detta önskemål kan möjligen i vissa fall bättre tillgodoses i den mån annat lands provningsanstalt användes. En svensk uppdragsgivare i Malmö borde t. ex. kunna erhålla snabbare resultat från den danska provningsanstalten i Köpenhamn. Då är givetvis en förutsättning att provningsmetodikerna är standardiserade mellan den svenska och danska anstalten. Viss del av den direkta provningsverksamheten torde emellertid icke vara av brådskande karaktär. Detta är kanske speciellt fallet vid testning av varor, som beställes av konsumentorganisationerna eller av den enskilde konsumenten. Denna del av provningsanstalternas verksamhet torde få ökad betydelse i framtiden. Härvid bör ju mycket väl en arbetsfördelning mellan de nordiska provningsanstalterna kunna ske. Ett annat område, där förutsättningar finns för en centralisering av arbetsuppgifterna, är standardiseringsområdet. Inom detta område försiggår också redan ett väl utvecklat samarbete mellan såväl nordiska som internationella organ.

Enligt Kooperativa förbundet i Sverige utesluter ett nordiskt samarbete i fasta institutionella former på den statliga materialprovningens och forskningens område på intet sätt att de olika nordiska länderna tillvaratager sina särintressen. Ett offentligt samarbete bör dessutom kunna inverka stimulerande på samarbetet mellan de privata provnings- och forskningsinstituterna på detta mycket vidsträckta och inom de olika nordiska länderna starkt differentierade område med utsikt till kostnadsbesparingar också inom den privata sektorn. Förbundet understryker särskilt förslagställarens synpunkt, att det ifrågasatt samarbetet i första rummet skall syfta till utbyte av erfarenheter och till ändamålsenlig specialisering och arbetsfördelning mellan provningsanstalterna och icke till en centralisering i mer eller mindre schematiska former.

d. Utökade resurser för resor

Statens tekniska forskningsanstalt i Finland, Norges tekniske høgskole, samt i Sverige statens provningsanstalt, statens hantverksinstitut, statens konsumentråd, Ingeniörsvetenskapsakademien och Jernkontoret anser att ett fruktbringande samarbete kräver bättre personliga kontakter mellan institutionerna än som hittills varit möjligt och förordnar därför att erforderliga medel för fackliga resor beviljas.

e. Samarbete även mellan privata institutioner

Boligministeriet (Danmark), Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd, Norges byggforskningsinstitut samt i Sverige statens provningsanstalt, statens råd för byggforskning och Chalmers tekniska högskola framhåller, att det ifrågasatta samarbetet bör utsträckas att omfatta förutom de statliga provningsanstalterna även andra vetenskapliga institutioner som arbetar inom materialprovningens område.

e. *Provningsintyg*

Norges byggforskningsinstitut framhåller i likhet med i Sverige kommerskollegium och statens råd för byggnadsforskning att det för provningsanstalterna bör vara en viktig uppgift att genomföra en ordning som möjliggör att av ett land utfärdade provningsintyg godtages i samtliga nordiska länder.

f. *Utbyte av tjänstemän*

Statens hantverksinstitut i Sverige framhåller bl. a.:

En utökning av samarbetet, utöver vad som hittills har ägt rum, bör ligga på det personliga planet. Enligt institutets förmenande skulle, bl. a. utbyte av medarbetare de nordiska provningsanstalterna emellan kunna ske. Härvid böra tjänstemännen under den tid, de vistas i ett grannland, icke betraktas som studieintresserade gäster utan i möjligaste mån under vistelsen direkt delta i institutets arbete.

g. *Övrigt*

Enligt Statsprøveanstalten i Danmark bör det övervägas, om det vore möjligt att ge de fyra nordiska ländernas statliga provningsanstalter enhetliga ekonomiska villkor för deras verksamhet, eljest kan svårigheter uppkomma om taxorna för samma provning i de olika länderna är olika. Om skillnader av väsentlig storleksordning föreligger, kommer ett verkligt nordiskt samarbete på provningsområdet antagligen att bli svårt att förverkliga.

K o m m i t t é n s u t l å t a n d e

Genom remissförfarandet har bekräftats att åtskilliga fördelar står att vinna genom en utökad samverkan mellan de statliga provningsanstalterna i de nordiska länderna. En intimare samverkan på detta område skulle bl. a. kunna medföra, att dyrbar apparatur för sällan förekommande specialforskning endast behövde anskaffas i ett land. Ett närmare samarbete skulle också — om ej alltid medföra direkta besparingar — så åtminstone i hög grad kunna öka institutionernas effektivitet.

På grund av att provningsverksamheten icke är organiserad på samma sätt i samtliga länder vill kommittén framhålla att den föreslagna samverkan icke bör begränsas till endast de statliga provningsanstalterna utan bör utvidgas att omfatta samtliga med provningsverksamhet sysselsatta institutioner i Norden.

Vad sedan gäller frågan hur långt en specialisering med fördel kan genomföras på detta område torde den endast kunna besvaras av fackmän efter noggranna överväganden om förhållandena inom olika sektioner. Klart är emellertid, att en arbetsfördelning inom provningsverksamheten ej kan drivas alltför långt. En gräns för uppdelningen sättes av att den dagsaktuella uppdragsverksamheten på provningsområdet kräver nationella och kanske även provinsiella provningsanstalter inom en rad delområden. För vissa slag

av produkter är för övrigt tids- och kostnadsmomenten så avgörande, att en centralisering till en enda nordisk institution ej är möjlig. Å andra sidan finns det andra varor t. ex. vissa konsumentvaror, för vilka provningsverksamheten ej är så brådskande. För sådana fall bör en genomförd nordisk arbetsfördelning i framtiden kunna få stor betydelse.

Hur en nordisk arbetsfördelning för provningsverksamheten skall utformas är en fråga, på vilken ej det i detta sammanhang föreliggande materialet kan ge ett entydigt svar utan vilken torde få överlämnas till fortsatt utredning av fackmän.

Ett annat av medlemsförslaget aktualiserat mer närliggande spörsmål, vilket enligt kommitténs mening borde kunna lösas på kort sikt, gäller provningsanstalternas för närvarande mycket ringa möjligheter att igångsätta metodforskning på nordisk basis och att bereda personalen tillfälle till tjänsteresor inom grannländerna.

Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté får — under åberopande av vad som ovan anförts, varav behovet av vidgad samverkan tydligt framgår — för sin del föreslå, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att ytterligare utveckla samarbetet mellan såväl statliga som enskilda provningsanstalter i de nordiska länderna.

Helsingfors den 10 februari 1962

Knut Ewerlöf

Förman

Per Hækkerup

Ole Bjørn Kraft

Urho Kähönen

Finn Moe

Kaarlo Pitsinki

Bent Røiseland

Axel Strand

Medlemsförslag

om samarbeite i fråga om medicinsk livsmedelskontroll

(Väckt av Nina Andersen, Gunnar Henriksson, Judit Nederström-Lundén och Claudia Olsen)

Helsemyndighetene i de nordiske land utfører en omfattende kontroll med næringsmidler. Kontrollen tar i første rekke sikte på å hindre at det omsettes næringsmidler som kan fremkalle sykdom. Den er påkrevet fordi en rekke av våre viktigste matvarer gir gode vekstmuligheter for sykdomsfremkallende mikroorganismer og fordi mange tilsettes kjemiske stoffer hvorav en del kan være helseskadelige. Kontrollen tar delvis sikte på å hindre at det omsettes varer med feilaktig eller mangelfull deklarasjon som kan få medisinske konsekvenser for forbrukerne.

Helsemyndighetenes arbeid støtter seg til et til dels omfattende lov- og forskriftsverk som blant annet gir regler om hvordan næringsmidler skal fremstilles, setter krav til deres bakteriologiske og kjemiske sammensetning, hvilke undersøkelsesmetoder som skal nyttes osv.

Til hjelp i dette arbeid har helsemyndighetene laboratorier av forskjellig slag.

Før og like etter siste verdenskrig foregikk det nært samarbeid om den helsemessige næringsmiddellovgivning i Norden, og hovedlovene er derfor stort sett basert på de samme prinsipper. De detaljerte forskrifter er imidlertid ikke alltid like. Likeledes har det siden før siste verdenskrig foregått et intimt samarbeid om utarbeidelsen av kontrollmetoder av forskjellig slag. Det nordiske samarbeid på området har derfor solide tradisjoner.

Opp igjennom 1950-årene har det imidlertid oppstått et behov for et mere koordinert samarbeid på hele det hygieniske felt som her foreligger. En ensartet lovgivning og et felles kontrollarbeid vil føre til at de nordiske land kan stå sterkere overfor eksportørene i andre land i håndhevingen av de krav som i Norden ansees riktig å stille til importerte næringsmidler. Det tildels særdeles krevende og kostbare laboratoriearbeid kan fordeles de nordiske land imellom, slik at unødig dobbeltarbeid unngås samtidig som kontrollen kan bli av tilstrekkelig omfang og kvalitet. De nordiske helsemyndigheter vil kunne samle sine erfaringer, og derved i større utstrekning enn nå kunne gi råd til nordiske produsenter. Et ensartet lovverk vil også bidra til å fjerne visse vanskeligheter for den nordiske samhandel.

Under henvisning til det foranstående vil vi tilrå

at Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å gjennomføre en ensartet helsemessig lovgivning og felles medisinsk kontroll vedrørende næringsmidler.

Tammerfors den 22 juni 1961

Nina Andersen

Judit Nederström-Lundén

Gunnar Henriksson

Claudia Olsen

BILAGA 1**Yttranden över medlemsförslaget****Nordisk Metodik-Komité for Levnedsmidler:**

— — — skal man meddele, at Nordisk Metodik-Komité for Levnedsmidler i princippet kan tilslutte sig tanken om etablering af en fælles nordisk optræden på dette område, og metodik-komiteens opgave er, som det vil være Nordisk Råd bekendt, blandt andet at udarbejde ensartede forskrifter for prøvetagning og undersøgelse af levnedsmidler med en fælles nordisk undersøgelsesmetodik som mål.

Samarbejdet på levnedsmiddellovgivningens område inden for de skandinaviske lande er af gammel dato, idet der allerede i 1913 indledtes forhandlinger mellem de enkelte landes sundhedsstyrelser om mulighederne for et sådant arbejdes iværksættelse, og i 1917/18 nedsattes der en kommission, bestående af delegerede fra Danmark, Norge og Sverige, til udarbejdelse af ensartede regler på levnedsmiddellovgivningens område.

Den pågældende kommission afgav i 1921/22 en betænkning, hvori der stilledes forslag om, at der i Danmark og Norge skulle gennemføres lovgælder, som fastsatte levnedsmiddeltilsynets rammer og beføjelser samt bemyndigede regeringerne i de to lande til at give nærmere bestemmelser herom.

For Sveriges og Finlands vedkommende var en sådan lovgivning ikke påkrævet, fordi regeringerne allerede havde de administrative og økonomiske beføjelser, som det med lovforslaget var hensigten at tillægge regeringerne i de to andre lande. Siden kommissionen afgav sin betænkning, er der i Danmark og Norge gennemført levnedsmiddellove, som i princippet følger kommissionens forslag, mens lovgivningsgrundlaget i Finland og Sverige i det væsentligste er forblevet uændret.

Som følge heraf er den lovgivning, der i de enkelte lande ligger til grund for udfærdigelsen af bestemmelser om enkelte levnedsmidler, stadig principielt forskellig, og Nordisk Metodik-Komité for Levnedsmidler mener sig ikke kompetent til at udtale sig om, hvorvidt der måtte være tilstrækkelig anledning til at søge lovgivningsgrundlaget revideret som foreslået, således at det i det store og hele gøres enslydende i lighed med, hvad der er tilfældet inden for person-, familie- og statsborgerretten.

Metodik-komiteen er på den anden side af den opfattelse, at det vil være af afgørende betydning, at de regler, som i de enkelte lande fastsættes om bestemte levnedsmidler, ensrettes i videst mulig omfang, og skal i denne forbindelse henlede opmærksomheden på, at der under metodik-komiteens

medvirken allerede er eller i den nærmeste fremtid kan forventes gennemført ensartede regler om anvendelse af farvestoffer, om plast-blandinger, som kommer i berøring med nærings- og nydelsesmidler, og om anti-harskningsmidler til fedtstoffer. Man finder dog anledning til at pege på, at de enkelte levnedsmidlers forekomst, indhold og konsistens ikke er fuldstændig ens over hele Norden, og det kan derfor ikke undgås, at der må forekomme særbestemmelser, som kun er gældende inden for et begrænset område, eller — hvis gyldigheden udstrækkes til hele Norden — visse steder intet reelt indhold vil have. Også kostvaner og klimatiske forskelligheder samt de enkelte landes exportinteresser kan i visse tilfælde gøre særregler ønskelige eller direkte påkrævede.

Metodik-komiteen er endvidere af den opfattelse, at den løbende kontrol med levnedsmidler må udøves lokalt, og er tilbøjelig til at mene, at et nordisk centralorgan for denne kontrol må anses for uhensigtsmæssig.

Derimod må man anse det for særdeles ønskeligt, at levnedsmiddelkontrollen gennemføres efter fælles nordiske retningslinier, og navnlig finder man det påkrævet, at udtagningen af prøver og de nødvendige laboratorieanalyser sker efter ensartede regler. Det er specielt på dette område, at metodik-komiteen gennem de sidste 15 år har øvet en indsats inden for det nordiske samarbejde, og når de enkelte lande har fået etableret kontrollaboratorier af betryggende standard, vil visse systematiske undersøgelser for hele Nordens vedkommende med fordel kunne henlægges til et enkelt af disse laboratorier.

Også på forskningens område vil komiteen anse det for meget værdifuldt at få tilvejebragt det snævrere mulige samarbejde, idet man derigennem mener at kunne skabe det bedste grundlag for ensartede analysemetoder og kontrol.

Komiteen skal i øvrigt udtale, at den anser de problemer, som knytter sig til det af rådsmedlemmerne stillede forslag, for så betydelige og mangeartede, at det må anses for mest hensigtsmæssigt at søge dem nærmere belyst gennem nedsættelse af en fælles nordisk kommission, bestående af sagkynige inden for alle de områder, som forslaget kan komme til at berøre.

København, den 6. september 1961

E. Abramson

J. Bielefeldt

D a n m a r k

Indenrigsministeriet har i skrivelse den 28 september 1961 meddelat, at det kan »henholde sig til» Sundhedsstyrelsens yttrande (se nedan).

Handelsministeriet:

— — — indenrigsministeriet i sin over sagen afgivne udtalelse har henvist til en af Nordisk Metodik-Komité for Levnedsmidler den 6. september

d.å. afgiven erklæring [*se ovan*], til hvilken erklæring handelsministeriet for sit vedkommende også mener at kunne henholde sig. Idet henvises til den af Industrirådet afgivne erklæring [*se nedan*], vil handelsministeriet dog finde det hensigtsmæssigt, at forslaget udskydes til behandling på en session, der falder på et tidspunkt, hvor spørgsmålet om Danmarks tiltræden af Rom-traktaten er afgjort.

København, den 4. december 1961

P. m. v.

(*sign.*)

Fiskeriministeriet:

— — — skal man meddele, at det omhandlede forslag ikke umiddelbart synes at berøre den kontrol, der i medfør af lov nr. 150 af 11. maj 1954 om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer udføres af fiskeriministeriets tilsynsførende myndigheder (fiskeriministeriets industritilsyn og fiskerikontrollen), men i første række vedrører de videnskabelige undersøgelses- og kontrolopgaver, der fra dansk side er tænkt henlagt under det af indenrigsministeriet planlagte levnedsmiddelinstitut.

Et nordisk samarbejde på det her omhandlede område med henblik på en koordination af såvel undersøgelser som vedtagelse af fælles retningslinier for de af de enkelte nordiske lande fastsatte regler for den medicinske kontrol med levnedsmidler må efter fiskeriministeriets mening anses for en særdeles rationel foranstaltning, hvorfor fiskeriministeriet for sit vedkommende vil kunne tilslutte sig en eventuel vedtagelse af forslaget i Nordisk Råd.

København, den 22. september 1961

P. m. v.

E. b.

(*sign.*)

Sundhedsstyrelsen har meddelat, at den »fuldt ud kan tilslutte sig» Nordisk Metodik-Komités for Levnedsmidler yttrande (*se ovan*).

Industrirådet:

Industriraadet anser det for en hensigtsmæssig rationaliseringsforanstaltning, at større forskningsopgaver, herunder udformning og gennemprøvning af særlig komplicerede analysemetoder, på samme måde som det allerede for visse områders vedkommende finder sted gennem Nordisk Metodik-Ko-

mité, udføres af de nordiske lande i fællesskab. Også på andre områder vil det være af værdi at etablere fælles organer som rådgivende for de nordiske landes lovgivningsarbejde inden for levnedsmiddelsektoren.

Imidlertid må Industriraadet nære betænkelighed ved, at der tilstræbes en gennemført harmonisering inden for det under dette område henhørende lovgivningsarbejde, da fornødne ændringer på grund af den stærke udvikling, der foregår for såvel levnedsmidler, tilsætningsstoffer for disse som levnedsmiddelemballage i så fald ikke vil kunne gennemføres tilstrækkelig hurtigt.

Hertil kommer det i dag åbne spørgsmål om, hvorledes markedsforholdene vil stille sig for de nordiske lande, idet man ikke kan se bort fra den mulighed, at nogle af disse vil blive tilsluttet fællesmarkedet, medens et eller flere vil holde sig udenfor.

Industriraadet skal på grundlag af de anførte betragtninger henstille, at det inden for Nordisk Råd fremsatte medlemsforslag udskydes til behandling på en session, der falder på et tidspunkt, hvor markedsforholdene er afklarede, ligesom raadet skal henstille, at medlemsforslaget konkretiseres og begrænses i overensstemmelse med det ovenfor anførte.

København, den 2. oktober 1961

P. r. v.

E. b.

F. Hjorth Hansen

Håndværksrådet har i skrivelse den 15 september 1961 meddelat, att det »intet har at bemærke».

Arbejderbevægelsens erhvervsråd har i skrivelse den 18 september 1961 meddelat, att »man er enig i» förslaget.

Centralforeningen af »Tolvmandsforeninger» og større Landbrugere i Danmark:

Hvorvidt tidspunktet er inde til, at selve lovgrundlaget søges harmoniseret, anser man sig ikke kompetent til at tage stilling til, men for så vidt angår en fælles optræden i spørgsmål vedr. kontrolmetoderne og her såvel den hygiejniske kontrol som de analytisk-kemiske undersøgelser, må det forekomme rationelt, at man tilstræber ensartede retningslinier og i øvrigt lader disses nærmere udformning bero på, hvor langt man kan komme i videreførelsen af det bestående samarbejde mellem de pågældende organer, der i praksis skal gennemføre kontrollen.

Set fra et dansk landbrugsproducent-synspunkt giver forespørgslen anledning til at bemærke, at det på forhånd skulle synes let fra dansk side at indrette sig på at opfylde kravene til de landbrugsvarer og fødemidler, der omsættes udenrigsk, her specielt inden for det nordiske område, eftersom den danske landbrugseksport stedse har måttet lægge den største vægt på just gennem kvaliteten at sikre afsætningen på »verdensmarkedet». Man har, som det vil vides, gjort en indsats i den henseende, der tilvisse ikke er blevet resultatløs, hvorfor en koordinering af den nordiske offentlige levnedsmiddel-kontrolregler, der objektivt sigter efter højnelse af varekvaliteten, herfra må hilses med tilfredshed.

København, den 11. december 1961

P. f. v.

G. Garth-Grüner

Karl Madsen

De samvirkende danske Husmandsforeninger har i skrivelse den 29 augusti 1961 meddelat, att de ickc har »særlige bemærkninger at gøre til dette forslag».

Grosserer-Societetets Komité har i skrivelse den 23 november 1961 meddelat, att den »gerne deltager i eventuelle drøftelser om et sådant samarbejde».

De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark:

Organisationen skal i denne anledning udtale, at vi for vor part vil finde det hensigtsmæssigt, om den koordinering af levnedsmiddellovgivningen i Norden, der har fundet sted i de senere år, videreføres.

Det er af betydning overfor handelen over grænserne mellem de nordiske lande, at der tilvejebringes ensartede regler, og vi skal for vor part udtale, at regler svarende til de svenske er bedst i pagt med teknikens og handelsens udvikling.

København, den 21. oktober 1961

De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark

Preben Nielsen

De danske Handelsforeningers Fællesorganisation har i skrivelse den 28 september 1961 meddelat, att den »kan anbefale, at forslaget fremmes».

Provinshandelskammeret:

Det må efter Provinshandelskammerets opfattelse betvivles, at der gennem et samarbejde som det påtænkte vil kunne opnås værdifulde resultater, og det må tværtimod befrygtes, at resultatet snarere vil blive et forøget administrativt maskineri, der vil kunne vanskeliggøre importen af levnedsmidler.

Vi ønsker i denne forbindelse særligt at pege på, at de krav, der stilles til sundhedslovgivningen vedrørende levnedsmidler, ofte vil være bestemt ud fra forskelligartede traditioner og vurderinger, der i et vist omfang vil være lokalt og klimatisk betingede, og at det derfor vil være u hensigtsmæssigt at indføre ensartede regler og fælles administration for et område, der skal strække sig fra Gedser til Nordkap, indbefattende geografiske områder med vidt forskellige klimatiske, sociale og kulturelle formål.

Provinshandelskammeret må under henvisning hertil fraråde, at forslaget nyder fremme.

København, den 26. september 1961

P. r. v.

E. b.

Alf Ross

Slagteriernes forskningsinstitut:

Instituttet er for sit vedkommende indforstået med, at det er ønskeligt, at der mellem de nordiske lande etableres et samarbejde, når det drejer sig om analytiske spørgsmål vedrørende levnedsmiddelkontrol.

Derimod må instituttet anse det for upraktisk, dersom man i øjeblikket stiler efter en fællesnordisk levnedsmiddelovgivning. Man står i øjeblikket over for betydelige problemer i forbindelse med markedsdannelserne, og særlig Danmark må i øvrigt i det væsentlige afpasse sin lovgivning efter kravene på eksportmarkederne. For køds vedkommende er de nordiske lande kun aftagere af små mængder. Det væsentlige for vort arbejde er derfor levnedsmiddelovgivningen i England, USA, Tyskland og Italien. Særlig i øjeblikket, hvor betydelige ændringer forestår med hensyn til selve markedssammenhængen, forekommer det derfor ikke rimeligt at tilstræbe en fællesnordisk lovgivning på området.

Roskilde, den 18. oktober 1961

Hans Riemann

Finland**Lantbruksministeriet:**

Vid planeringen av en lagstiftning angående kontroll av livsmedel har redan nu i någon mån förekommit nordiskt samarbete. Detta gäller åtminstone den kontrollverksamhet, som är underställd lantbruksministeriet. Sålunda ha vederbörande myndigheter vid planeringen av köttbesiktningens bestämmelser ofta vänt sig till motsvarande myndigheter i de övriga nordiska länderna. Enligt lantbruksministeriets åsikt är det synnerligen önskvärt, att denna form av samarbete intensifieras.

Helsingfors den 19 september 1961

Minister *Johannes Virolainen*

Regeringsråd *Martti Kemppainen*

Elintarviketeollisuusliitto — Livsmedelsindustriförbundet¹:

Kontrollen av livsmedel omfattar förutom hygienisk kontroll, varom i förslaget talas, även bl. a. kemisk kvalitetskontroll, som för närvarande bör anses vara viktigare än den hygieniska. Dessa två sidor av kontrollen ansluter sig nära till varandra. Det kan bl. a. nämnas, att undersökningen av de ämnen, som tillsätts de i förslaget avsedda livsmedlen, huvudsakligen är kemisk och teknologisk. Likaså är den i förslaget nämnda felaktiga deklarereringen av livsmedel ur köparens synpunkt oftast en ekonomisk och inte en hälsofråga, och dess konstaterande utgör närmast en kemisk undersökning. Bestämmelserna om kontrollen av livsmedel ingår dels i hälsovårdslagstiftningen, dels i en särskild livsmedelslagstiftning. I förslaget berörs nu enbart en liten del av livsmedelskontrollen, nämligen den, som gäller livsmedlens hygieniska art och deras inverkan på hälsan. Det vore bättre att taga livsmedelskontrollen som en helhet, varvid den även skulle omfatta en allmän, särskilt kemisk kvalitetskontroll av livsmedlen samt etiketternas och varuförklaringarnas riktighet ävensom härtill hörande lagstiftning och de därvid använda metoderna. Genom ett sådant förfarande skulle man icke på ett konstgjort sätt uppdelat livsmedelskontrollens enhetliga arbetsfält.

Det är viktigt, såsom i förslaget framhålles, att söka förenhetliga den nordiska livsmedelslagstiftningen. Veterligen har man också hittills eftersträvat detta mål; sålunda är t. ex. bestämmelserna om tillsatser och livsmedelsfärger i Finland ungefär desamma som i Sverige. Vad samarbete vid utvecklandet av undersökningsmetoderna beträffar, har dylikt arbete hittills utförts av Nordisk metodikommitté för livsmedel. Denna verksamhet är synnerligen erforderlig, emedan man därigenom kan stabilisera förfarings-

¹ Yttrandet översatt från finska.

sätten och samtidigt förenhetliga dem. Därför vore det skäl att stöda metodkommitténs arbete. Däremot torde det i ringare grad komma i fråga, att bestämda uppgifter inom kontrollen kunde fördelas mellan de olika länderna, emedan detta skulle medföra ansevärd praktiska olägenheter. I vissa fall, såsom exempelvis vid definition av D-vitaminer, där omfattande försök med djur erfordras, kunde detta måhända komma i fråga.

Det synes i någon mån osannolikt, att hälsovårdsmyndigheterna kunde giva råd åt den nordiska livsmedelsindustrin. Industrin bör ju i varje händelse eftersträva sådan varukvalitet, att den tillfredsställer fordrande köpare, och härvid är hygienisk oklanderlighet den första förutsättningen. Svåra frågor, såsom exempelvis förbättring av på kvaliteten inverkan tekniska processer, är däremot experterna på hygien icke lämpade att avgöra. Dessutom kan hälsovårdsnämndernas sakkunskap icke alltid bli så stor, något som bl. a. föranledes av livsmedelsinspektörernas och -granskarnas svaga utbildning och dåliga avlöning.

Sammanfattningsvis kan det konstateras, att det i förslaget rekommenderade nordiska samarbetet i fråga om livsmedelskontroll är mycket önskvärt. Ur industrins synpunkt är det fördelaktigt, att livsmedelslagstiftningen, exempelvis bl. a. stadgandena om metoderna vid deklaration och kontroll av produkterna, i de nordiska länderna blir så enhetliga som möjligt. Utvecklandet av samarbetet torde väl kunna genomföras på den tidigare grundvalen. Likväl bör det framhållas, att det härvid vore kortsynt att begränsa samarbetet till att gälla enbart den medicinska eller hygieniska kontrollen av livsmedlen; även kemisk övervakning av kvaliteten borde innefattas i samarbetet, således livsmedelskontrollen i dess helhet. Livsmedelskontrollen försiggår på flera olika plan: genom utvecklande av lagstiftningen och av kontrollmetoderna samt utförande av praktiska kontrolluppgifter. Emedan dessa verksamhetsgrenar i hög grad ligger fjärran från varandra och då dessutom de myndigheter, som bedriver kontrollen av livsmedel, är talrika, blir frågan därom öppen, huru samarbetet borde vara organiserat i praktiken för att bli så bra som möjligt, beakta alla olika sidor av saken och därjämte bli effektivt.

Helsingfors den 21 september 1961

Livsmedelsindustriförbundet

Seppo Laurila

Verkställande direktör

N o r g e

Sosialdepartementet:

De norske helsemyndigheter kan helt ut slutte seg til forslagsstillernes tilråding, under henvisning til tilrådingens begrunnelse. Felles lovgivning og en koordinert kontroll som tar sikte på å etablere Norden som et felles

næringsmiddelområde i relasjon til den medisinske kontroll, vil by på store medisinske, økonomiske, administrative og praktiske fordeler. Det er særdeles ønskelig at arbeidet med saken blir tatt opp straks, og som følge av det igangværende nordiske samarbeidet på området bør det kunne gjennomføres raskt.

Oslo, 22. september 1961

Olav Bruvik

Fr. Mellbye

S v e r i g e

Medicinalstyrelsen:

Medicinalstyrelsen finner obestridt, att betydande fördelar kan vinnas genom enhetliga nordiska föreskrifter om tillsatser till livsmedel, varornas sammansättning samt metoder för kontroll av livsmedel. Styrelsen vill därför biträda de synpunkter, som i förslaget framförts angående behovet av ett mer samordnat gemensamt arbete på det hygieniska område, som den medicinska livsmedelskontrollen omfattar.

Stockholm den 14 augusti 1961

Arthur Engel

Hans Bolin

Lennart Löfquist

Veterinärstyrelsen:

Livsmedelskontrollen handhas av hälsovårdsnämnderna och avser i fråga om färdiga varor en stickprovskontroll beträffande varans sammansättning och hygieniska beskaffenhet. Viss del av stickprovskontrollen verkställs i samband med import, och detta sker närmast av praktiska skäl, då härvid tillförlitliga uppgifter om ursprung, leverantör och hantering lätt kunna erhållas. Att från denna kontroll undanta från övriga nordiska länder importerade livsmedel, därest dessa tillverkades under betingelser, som genom likformad lagstiftning gjorts ensartade, synes veterinärstyrelsen knappast möjligt. Den nuvarande stickprovskontrollen i tillverknings-, import- och distributionsledet torde endast kunna slopas, helt eller delvis, under förutsättningen att samtliga tillverkare ställdes under fortlöpande officiell kontroll, anordnad så, att nära fullständig garanti för produktens livsmedelshy-

gieniska kvalitet kunde erhållas, vilket av kostnadsskäl är ogörligt. Hittillsvarande erfarenheter ha visat, att importkontrollen icke kan undvaras, ens när det gäller nordiska produkter, och den bör även i fortsättningen accepteras, trots att den för vederbörande varuägare innebär en som regel dock blygsam utgift. Veterinärstyrelsen kan därför icke biträda förslaget i den mån detsamma åsyftar att befria livsmedel härrörande från övriga nordiska länder från undersökning enligt gällande införselbestämmelser.

Veterinärstyrelsen anser däremot, att ett förenhetligande åtminstone i vissa delar av de nordiska ländernas livsmedelslagstiftning vore fördelaktigt även ur de synpunkter, som styrelsen har att beakta. Särskilt må därvid framhållas bestämmelserna om tillåtna tillsatser till livsmedlens sammansättning. Styrelsen vill därför förorda, att möjligheterna för ett sådant förenhetligande utredes av representanter för de berörda länderna.

Stockholm den 9 augusti 1961

Gösta Björkman

Torsten Blom

Statens institut för folkhälsan:

Institutet anser, att det väckta förslaget är värt stort beaktande. Redan nu föreligger ett omfattande nordiskt samarbete på olika områden av livsmedelskontrollen. Inom Nordisk metodikkommitté för livsmedel pågår sålunda sedan ca 15 år ett på bred bas upplagt arbete, som syftar till att ernå gemensamma metoder för provtagning och undersökning av livsmedel. Ett 40-tal sådana metoder finnes för närvarande publicerade. Även i andra frågor har på kommitténs initiativ samarbete etablerats. Man har exempelvis enats om att för de nordiska länderna rekommendera en överensstämmande förteckning över sådana färgämnen, som får användas i livsmedel. Institutet anser det emellertid vara av största värde, om samarbetet kunde utsträckas till andra delar av livsmedelskontrollen, exempelvis till frågan om de normer, som bör tillämpas vid bedömningen av undersökningsresultaten.

Institutet biträder det framlagda förslaget och finner med hänsyn till frågornas mycket komplicerade natur mest ändamålsenligt, att förslaget närmare bearbetas och utredes under medverkan av expertis från samtliga nordiska länder.

Stockholm den 13 september 1961

Åke Natt och Dag

Sölve Widell

A. Josefson

Statens bakteriologiska laboratorium:

Ett genomförande av ovannämnda förslag skulle säkerligen medföra icke oväsentliga fördelar. En likformig lagstiftning i fråga om livsmedelshantering och hygienisk livsmedelskontroll förutsätter emellertid, att även vissa andra lagar och förordningar bringas i samstämmighet. Sålunda måste bland annat epidemilag, epizootilag, hälsovårdsstadga, tuberkulosförordning och bestämmelser angående rapportering av smittsamma sjukdomar i huvudsak innehålla likartade bestämmelser. Innan en rekommendation av ovannämnda innehåll tillställes berörda regeringar, bör därför utredas, i vilken utsträckning lagar och förordningar, som icke direkt beröra livsmedelshantering men som likväl ha betydelse för livsmedelshanterings- och kontrollagstiftningen, redan nu i allt väsentligt överensstämmer eller vilka förutsättningar som finnas för en samordning av dessa.

Motionärernas förslag, att krävande och kostsamt laboratoriearbete skulle fördelas mellan de nordiska länderna, kan i princip accepteras, men förutsättningarna härför måste i detalj utredas.

Sammanfattningsvis kan sägas, att ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om all hälso- och sjukvårdslagstiftning liksom tidigare bör eftersträvas och att likformig lagstiftning i fråga om livsmedelshantering och den medicinska (hygieniska) livsmedelskontrollen bör lösas, sedan vissa andra lagar och förordningar bringats i samstämmighet.

Stockholm den 12 september 1961

B. Zetterberg

T. f. föreståndare

S. Gustafsson

T. f. laborator

Generaltullstyrelsen:

Förslaget är uttryck för en strävan att inom de nordiska länderna få till stånd enhetlig lagstiftning och vidgat samarbete, i vad avser den sanitära kontrollen vid tillverkning och import av livsmedel. Målsättningen med förslaget synes vara, att den sanitära kontrollproceduren vid införsel av livsmedel till ett nordiskt land från ett annat skall kunna förenklas eller måhända helt borttagas. Förslaget kommer, såvitt styrelsen kan bedöma, att bli av stor vikt för ett planerat utvidgat nordiskt gränstullsamarbete.

Stockholm den 12 september 1961

Kungl. generaltullstyrelsen

Vidar Fahlander

Arnold Joelsson

Sveriges lantbruksförbund:

I förslaget erinras om att lagstiftningen på livsmedelsområdet inom de olika nordiska länderna är uppbyggd på likartade principer, medan de detaljerade föreskrifterna i allmänhet uppvisar olikheter. Under de senaste åren har emellertid uppstått ett behov av att koordinera även denna senare del med hänsyn till de alltmera betydelsefulla export- och importintressen inom Norden, då det gäller att vis å vis livsmedel och dess medicinska kontroll gemensamt hävda en uppfattning gentemot exportörer i andra länder. Vinster skulle icke minst kunna göras genom undvikande av dubbelarbete beträffande krävande och kostsamt laboratoriearbete.

Lantbruksförbundet ställer sig positivt till det framlagda förslaget, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna inom de nordiska länderna att söka genomföra en likartad lagstiftning och medicinsk kontroll beträffande livsmedel. Emellertid vill förbundet samtidigt med hänsyn till den fortsatta behandlingen av ärendet erinra om att kostvanor och sedvänjor på livsmedelsområdet mycket starkt avviker i vissa avseenden i de nordiska länderna och att det därför kan innebära svårigheter, att bestämmelser, som i ett nordiskt land anses nödvändiga för att tillgodose en tillfredsställande hygienisk beskaffenhet hos ett livsmedel, kan införas i ett annat nordiskt land. Som exempel härå kan tagas färgning av köttvaror med artificiella färgämnen. Bestämmelserna härom är synnerliga stränga i Sverige, eftersom man vet, att flertalet av de artificiella färgämnena kan vara cancerogena eller åstadkomma annan skada. I Danmark däremot färgas sedan gammalt många slag av köttvaror intensivt med artificiella färgämnen. Troligtvis skulle det vara svårt att i Danmark införa samma stränga bestämmelser som de nu i Sverige förekommande.

Stockholm den 30 september 1961

Sveriges lantbruksförbund

förening u. p. a.

Ture Bengtsson

C. W. Curtman

Oscar Westerlind

Sveriges grossistförbund:

Den kontroll av livsmedel, som nu förekommer i de flesta länder, är i princip både motiverad och riktig. Däremot är det enligt vår mening beklagligt, att man, i en tid, då strävandena inriktas på att söka underlätta varuutbytet länderna emellan, bl. a. genom att tillämpa så uniforma internationella regler och bestämmelser som möjligt, inte har kunnat åstadkomma större likformighet i fråga om regler för livsmedelskontroll. Ofta synes istället varje land gå in för att skapa sina egna bestämmelser utan hänsyn

till andra länder. Detta orsakar inte bara betydande olägenheter för såväl industri som handel utan fördyrar också onödigtvis varorna. Det är därför att hoppas, att man så småningom skall kunna få till stånd en internationell synkronisering av den nuvarande floran av nationella särbestämmelser på området.

Mot bakgrunden av det ovan sagda hälsar vi med tillfredsställelse det inom Nordiska rådet framlagda förslaget om ett nordiskt samarbete inom detta område. Det är vår uppfattning, att de strävanden i denna riktning, som hittills förekommit, bör påskyndas, och i detta hänseende torde säkerligen en från Nordiska rådet framlagd rekommendation till regeringarna i de nordiska länderna kunna föranleda, att en samordning med det snaraste kommer till stånd.

Stockholm den 3 oktober 1961

Sveriges grossistförbund

Einar Kördel

Walter Brangmo

Sveriges speceri- & lanthandlareförbund:

En bättre principiell överensstämmelse och en större likformighet i detaljföreskrifterna i fråga om medicinsk livsmedelskontroll i de nordiska länderna måste framstå som ett mycket starkt önskemål från alla berörda parter sida. De i förslaget redovisade synpunkterna och argumenten motiverar enligt vår uppfattning mer än väl yrkandet om ökat samarbete i dessa avseenden.

Stockholm den 10 oktober 1961

Sveriges speceri- & lanthandlareförbund

Gunnar Sandberg

Tolle Ramstedt

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Inledning

Vid Nordiska rådets session i Köpenhamn år 1953 antogs en rekommendation till regeringarna att undersöka och framlägga en översikt över möjligheterna till ett fortsatt samarbete mellan de nordiska länderna på hälsoväsensområdes område. En sådan översikt förelåg till den följande sessionen

i Oslo. Översikten, som utarbetats av det norska socialdepartementet, upp- tog ett avsnitt rörande livsmedelskontrollen, vilket bland annat innehöll följande uttalande:

Et nordisk samarbeide om næringsmiddelkontrollen har foregått i lengere tid, dels ved uformell utveksling av erfaringer, dels gjennom den offentlig oppnevnte nordiske metodikk-komité for næringsmidler som utarbeider standardmetoder for undersøkelser og analyser på dette felt. Det er påkrevet å utvide dette samarbeide. En bør ta sikte på å etablere felles næringsmid- delforskrifter, slik at næringsmidlene fremstillet i et land uten hindring av nasjonale bestemmelser på dette området kan selges over hele Norden, og slik at produkter fremstillet i et land ikke behøver å bli kontrollert i et annet. Det arbeide som den nordiske metodikk-komité utfører vil være grunnleggende for dette utvidete samarbeide. I de felles næringsmiddelfor- skrifter bør også inntas deklarasjonsbestemmelser, slik at usunn konkur- ranse kan forebygges.

I översikten uttalades även, att vissa särskilt komplicerade forsknings- uppgifter rörande syntetiska tillsatsämnens biologiska verkningar borde fördelas mellan de nordiska laboratorierna och en gemensam politik i frå- ga om godkännande av sådana ämnen genomföras.

På grundval av översikten antog rådet ett antal rekommendationer på hälsoväsandets område. I rekommendation nr 16/1954 hemställde rådet, att regeringarna skulle låta utreda spørsmålet om upptagande och vidare- utveckling av samarbete i fråga om laboratorieverksamhet, om livsmedels- kontroll och om materialprovning på det odontologiska området. Rekom- mendationen synes, såvitt gäller livsmedelskontrollen, inte ha lett till något påtagligt resultat. I meddelanden till rådet från regeringarna har huvud- sakligen hänvisats till den verksamhet, som alltsedan år 1946 bedrivs av Nordisk Metodik-Komité for Levnedsmidler, ävensom till det vid personliga kontakter mellan den berörda personalen i de olika länderna förekomman- de utbytet av erfarenheter. I meddelande från Danmarks regering till 1959 års session uttalades, att det då ej förelåg skäl till att ytterligare utvidga det nordiska samarbetet beträffande livsmedelskontrollen och att denna uppfattning delades av de norska och svenska regeringarna.

I det nu väckta medlemsförslaget yrkas, att Nordiska rådet rekommende- rar regeringarna att genomföra likartad hälsovårdslagstiftning och gemen- sam medicinsk kontroll rörande livsmedel.

Livsmedelslagstiftningen

Livsmedelslagstiftningens syfte kan i stort sett sägas vara, att förhindra att konsumenten erhåller livsmedel som är skadliga att förtära eller eljest otjänliga till människoföda, att upprätthålla en tillfredsställande hygienisk standard vid handhavandet av livsmedel, att ange vilka krav som bör ställas på varan för att denna skall anses tillfredsställande ur olika synpunkter samt att förebygga att någon bibringas felaktiga uppfattningar om varans ur- sprung, beskaffenhet, mängd etc.

Detta syfte tillgodoses genom att lagstiftningen uppställer regler av mate-

riell natur, som avser exempelvis hur den enskilda varan skall vara beskaffad, hur den får framställas, förpackas och transporteras samt hur de lokalteter, där livsmedel förekommer, får vara beskaffade. Vidare är i livsmedelslagstiftningen föreskrivet hur den kontrollorganisation skall vara beskaffad, som har att utöva tillsynen över att de nämnda materiella föreskrifterna efterlevs. Ytterligare ges bestämmelser för vilka befogenheter som tillkommer dessa kontrollorgan i sin verksamhet och hur kontrollen närmare skall utövas, exempelvis regler för provtagningen.

De nu nämnda grundelementen i livsmedelslagstiftningen återfinnes visserligen likartade i de olika ländernas livsmedelsförfattningar. Det torde därför vara riktigt att, såsom anges i medlemsförslaget, lagstiftningen i Norden på detta område är baserad på samma huvudprinciper. Beträffande däremot författningsmaterialets disposition och dess detaljer är olikheterna synnerligen omfattande. Ett eventuellt tillskapande av en ensartad lagstiftning i de olika länderna kommer därför att bereda betydande svårigheter.

En jämförelse mellan enskildheterna i de olika ländernas författningar låter sig svårligen göra i detta sammanhang med hänsyn till lagstiftningens synnerliga omfattning och till mångfalden av skiljaktigheter i detaljerna. Dessutom synes en sådan jämförelse näppeligen vara erforderlig för kommitténs ställningstagande. Nedan skall emellertid utan krav på fullständighet ges en översikt av innehållet i den centrala lagstiftningen på området. Översikten är närmast avsedd att ge en uppfattning angående vilka frågor som regleras i livsmedelslagstiftningen.

1. Danmark

Huvudförfattningen är »lov av den 28. april 1950 om levnedsmidler m. m.». Lagen inledes med att ett allmänt förbud ges mot försäljning av livsmedel, som kan förorsaka skada eller som eljest är otjänliga till människoföda. Vidare förbjudes saluförande av livsmedel under sådana omständigheter, som är ägnade att vilseleda köparen. Lagen föreskriver, att varje tillverkare av livsmedel har att göra anmälan om sin verksamhet till »sundhedskommissionen» (det lokala tillsynsorganet) och inhämta dess godkännande, innan tillverkningen igångsättes. Regler uppställs vidare om hur lokaler för tillverkning av livsmedel skall vara beskaffade. Lagen bemyndigar inrikesministern att utfärda föreskrifter i fråga om de enskilda livsmedlen. Den offentliga tillsynsverksamheten regleras, varjämte straffbestämmelser ges för åsidosättande av föreskrifterna i livsmedelslagstiftningen.

»Lov om levnedsmidler m. m.» kan sägas ge den yttre ramen för livsmedelslagstiftningen och kompletteras av ett stort antal följdörfattningar angående exempelvis kontroll av olika livsmedel och olika tillsatser till livsmedel.

2. Finland

I livsmedelslagen den 3 juli 1941 medges regeringen rätt att reglera hanteringen av livsmedel samt att föreskriva anmälningsskyldighet för den som i

försäljningssyfte bereder eller idkar handel med livsmedel. Efterlevnaden av lagen övervakas i första hand av hälsovårds-, polis- och tullmyndigheterna. Härvid kan förbud meddelas mot bl. a. tillverkning och försäljning av livsmedel och livsmedel kan tagas i beslag. Vidare ges straffbestämmelser.

Till livsmedelslagen ansluter sig en av regeringen utfärdad livsmedelsförordning av den 21 november 1952. I denna ges allmänna regleringsföreskrifter i de avseenden som lagen medger. Förordningen innehåller bl. a. definitioner på livsmedel och andra förnödenheter, som har samband med livsmedel eller livsmedelskontroll. Generella föreskrifter ges angående beredning, förvaring, transport och försäljning av livsmedel. Användningen av giftig färg och icke godkänt konserveringsmedel förbjudes. Vidare ges regler om förpackning av livsmedel och om märkning av förpackningshöljet. Bland förordningens regler angående övervakningen av bestämmelsernas efterlevnad märkes, att tillsynen handhaves av medicinalstyrelsen och lantbruksministeriets veterinäravdelning under ledning av handels- och industriministeriet. Lokal myndighet är hälsovårdsnämnd med livsmedelskontrollörer och inspektörer. Importen av livsmedel övervakas av tullmyndigheterna.

Dessutom finnes exempelvis lagar om köttkontroll, mjölkkontroll och margarintillverkning samt förordningar om malet kött och hönsägg. Enligt lagen den 25 mars 1960 om köttbesiktning råder köttbesiktnings- och slakteritvång i städerna och på landet i den mån förordnande därom givits. Vidare märkes förordning den 11 oktober 1957 med allmänna bestämmelser om kött och köttprodukter samt en förordning den 23 oktober 1959 angående införsel till landet av kött och köttprodukter. För sådan införsel fordras lantbruksministeriets tillstånd. Varje importerat köttparti skall vara åtföljt av veterinärintyg från utförsellandet.

3. Norge

Grundbestämmelsen är »lov 19. mai 1933 om tilsyn med næringsmidler m. v.» I denna lag medges regeringen rätt att utfärda föreskrifter angående handhavandet av livsmedel. Tillsynen över livsmedelshandlingen handhaves under Sosialdepartementet av »helseråd» (lokala organ), polisen och tullen. Helseråden har befogenhet att förbjuda omsättningen av livsmedel och även beslagta varor, som rådet anser hälsovådliga. Lagen innehåller vidare straffbestämmelser.

I resolution den 3 maj 1935 med senare ändringar ges närmare föreskrifter på området. Sålunda ges definitioner på bl. a. begreppen livsmedel och hälsofarliga livsmedel. Generellt förbud stadgas mot försäljning av livsmedel, som är otjänliga som människoföda eller som säljes under omständigheter, vilka är ägnade att vilseleda köparen. Tillsatsmedel får ej användas, om de icke angivits såsom tillåtna i föreskrifterna för de särskilda livsmedlen. Tillverkning eller försäljning av livsmedel från fast driftsställe skall anmälas till hälsoråd. Regler finnes uppställda angående beskaffenheten av de lokaler, vari livsmedel förekommer. Resolutionen innehåller vidare instruktioner för »helseråden» samt föreskrifter om tullväsendets tillsynsverk-

samhet beträffande livsmedel. Detaljerade bestämmelser meddelas för hur provtagningen vid livsmedelskontrollen skall äga rum. Därefter följer föreskrifter beträffande de olika livsmedlen.

Enligt »lov 14. april 1957 om slakterier, kjøtindustri og offentlig kjøtkontroll m.v.» föreligger slakteritvång på platser varest förordnande därom givits samt obligatorisk offentlig köttkontroll i städer och andra större kommuner.

4. Sverige

Detta lands livsmedelslagstiftning är såtillvida avvikande från övriga länders som en stor del av bestämmelserna är samlade i en enda författning, nämligen livsmedelsstadgan den 21 december 1951. Stadgan inledes med definitioner av begreppen livsmedel och tillsats till livsmedel. Därefter följer ett förbud mot användande av vara eller ämne, som kan föranleda att livsmedlet kan antagas bli skadligt att förtära eller eljest otjänligt till människoföda. Tillsats till livsmedel får regelmässigt icke användas, om det icke godkänts av kommerskollegium. Saluförandet av livsmedel är förbjudet om varan till följd av exempelvis förskämning eller genom att det hanterats av person behäftad med sjukdom kan antagas vara skadligt att förtära eller eljest otjänligt till människoföda. Regler ges om beskaffenheten av livsmedelslokaler, om hanteringen av livsmedel samt om märkning av livsmedel. Därefter följer särskilda bestämmelser beträffande vissa livsmedelsgrupper. Livsmedelskontrollen tillkommer som högsta instans medicinalstyrelsen och veterinärstyrelsen var och en på sitt område. Centralt undersökningsorgan är statens institut för folkhälsan. Den lokala tillsynen utövas av hälsovårdsnämnd under medverkan av läkare och veterinärer. Importen av livsmedel står under tillsyn av tullmyndigheterna.

Enligt lagen den 20 mars 1959 om köttbesiktning m. m. gäller köttbesiktningstvång inom hela riket och slakteritvång inom kommun, beträffande vilken länsstyrelse förordnat därom. Införseln till landet av köttvaror och djurfett är reglerad i en förordning av den 30 september 1921. Enligt denna förordning skall köttvara undersökas och godkännas före införseln. Importören måste låta registrera sig. Utländsk slakteriinnrättning skall vara godkänd av veterinärstyrelsen. Vidare skall varan vara åtföljd av intyg från offentlig sanitär myndighet i ursprungslandet. Av intyget skall framgå, att varan vid utförandet var förpackad på ett tillfredsställande sätt samt att den då var av sådan beskaffenhet och i sådant skick, att den skäligen icke kunde anses skadlig att förtära eller eljest otjänlig till människoföda.

PM rörande medlemsförslaget

Av de nu avgivna remissyttrandena över förslaget framgår, att samtliga remissinstanser ställer sig principiellt positiva till ett vidgat nordiskt samarbete på livsmedelslagstiftningens och livsmedelskontrollens område. Från flera håll framhålls emellertid att förslaget rymmer en mångfald problem av skiftande beskaffenhet och berör många olika områden, varför en gemensam nordisk utredning bör tillsättas för att få närmare belyst i vilka avseenden ett nordiskt samarbete bör upptagas.

Livsmedelsindustriförbundet i Finland vänder sig mot att förslaget berör endast den hygieniska sidan av livsmedelskontrollen samt anför, att den kemiska kvalitetskontrollen anses vara minst lika viktig som den hygieniska och därför också värd beaktande i detta sammanhang. En begränsning av samarbetet till den hygieniska kontrollen av livsmedel skulle dessutom enligt förbundets mening innebära en konstlad uppdelning av livsmedelskontrollens enhetliga arbetsfält.

Vad gäller särskilt frågan om genomförande av en enhetlig livsmedelslagstiftning anser Slagteriernes Forskningsinstitut i Danmark det olämpligt i dagens läge att upptaga ett sådant spörsmål till behandling. Ur Danmarks synpunkt vore det väsentligare att anpassa livsmedelslagstiftningen efter kraven på de mest betydelsefulla exportmarknaderna. Beträffande kött kommer därvid förhållandena i England, USA, Tyskland och Italien främst i fråga. Även en kommande anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen torde enligt institutets mening medföra betydelsefulla ändringar på detta område för Danmarks vidkommande. Nordisk Metodik-Komité for Levnedsmidler anför att den lagstiftning, som ligger till grund för utfärdandet av bestämmelser om de enskilda livsmedlen, är i grunden olikartad, och kommittén vill ej uttala sig om huruvida det föreligger tillräckliga skäl att söka göra denna lagstiftning i det stora hela likalydande. Däremot är kommittén av den uppfattningen att det skulle vara av stor betydelse, om reglerna i varje land beträffande särskilda livsmedel bleve i vidast möjliga omfattning likartade. Kommittén erinrar i detta sammanhang om att under medverkan från kommitténs sida likartade regler om användningen av färgämnen, om plastblandningar, som kommer i kontakt med näringsämnen, och om anti-härskningsmedel till fettämnen redan genomförts eller inom den närmaste framtiden kan förväntas bli genomförda. Livsmedelsindustriförbundet i Finland framhåller, att det ur industrins synpunkt är fördelaktigt, om livsmedelslagstiftningen, särskilt stadgandena om metoderna vid deklaration och kontroll av produkterna, blir så enhetlig som möjligt i de nordiska länderna. Veterinärstyrelsen i Sverige anför som särskilt önskvärt, att bestämmelserna om tillåtna tillsatser till livsmedlen för enhetligas.

Från flera håll påpekas dock, att särbestämmelser under alla förhållan-

den torde bli erforderliga med hänsyn till att livsmedlens förekomst, innehåll och konsistens inte är fullständigt likartade över hela Norden. Kostvanor och andra sedvänjor, klimatiska olikheter samt de enskilda ländernas exportintressen kan också i vissa fall göra särregler önskvärda eller direkt nödvändiga. Såsom exempel på hur sedvanan på livsmedelsområdet kan avvika från ett land till ett annat har färgningen av köttvaror med artificiella färgämnen anförts. I Sverige är bestämmelserna härom synnerligen stränga, medan däremot i Danmark köttvaror sedan gammalt färgas i mycket stor utsträckning.

I den del medlemsförslaget åsyftar en gemensam nordisk livsmedelskontroll går remissinstansernas yttranden i viss mån isär. Det norska socialdepartementet uttalar att en gemensam lagstiftning och en samordnad livsmedelskontroll, som tager sikte på att etablera Norden som ett gemensamt livsmedelsområde i relation till den medicinska kontrollen, skulle erbjuda stora medicinska, ekonomiska, administrativa och praktiska fördelar. Generaltullstyrelsen anser att ett genomförande av förslaget skulle få stor betydelse för ett planerat utvidgat nordiskt gränstillsamarbete. Nordisk Metodik-Komité for Levnedsmidler anför emellertid för sin del, att den löpande kontrollen måste utövas lokalt, och är närmast av den uppfattningen, att det inte skulle medföra några väsentliga fördelar att inrätta ett nordiskt centralorgan för denna kontroll. Veterinärstyrelsen i Sverige anser, att livsmedelskontrollen beträffande importerade varor ej kan slopas ens för livsmedel, som kommer från övriga nordiska länder.

Däremot föreligger enighet angående vikten av att i fråga om livsmedelskontrollen genomföra enhetliga riktlinjer för provuttagningen och det laboratoriemässiga analysarbetet liksom överensstämmande normer för bedömningen av undersökningsresultatet samt att främja samarbetet beträffande forskning på området.

Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté vill till en början framhålla, att sedan gammalt ett relativt omfattande nordiskt samarbete förekommit på livsmedelslagstiftningens område. Även vid utformandet av riktlinjerna för kontrollen av livsmedel har de nordiska länderna samverkat. Särskilt må erinras om den verksamhet, som bedrivs av Nordisk Metodik-Komité for Levnedsmidler. I väsentlig omfattning åsyftar således medlemsförslaget en vidareutveckling av redan existerande verksamhetsformer.

Redan på ett tidigt stadium kom rådets uppmärksamhet att fästas vid möjligheterna att utvidga det nordiska samarbetet i fråga om livsmedelskontrollen. Den av regeringarna till 1954 års session framlagda översikten angående samarbete mellan de nordiska länderna på hälsoväsendets område upptog också ett avsnitt om livsmedelskontroll. Rådets rekommendation nr 16/1954 i ämnet ledde emellertid inte till något påtagligt resultat i denna del. När nu ett förslag framlägges angående delvis samma sak, synes dock läget vara förändrat. Samtliga remissinstanser har avgivit i huvudsak po-

sitiva uttalanden över förslaget. Detta tyder på att — såsom även framhållits av förslagsställarna — numera ett starkt behov gör sig gällande av en mera samordnad samverkan på detta område. Enligt niomannakommitténs mening synes därför tiden nu vara inne för rådet att taga ett förnyat initiativ i saken.

Medlemsförslaget tager endast sikte på den hälsomässiga livsmedelslagstiftningen och den medicinska kontrollen av livsmedel. Niomannakommittén vill för sin del också förorda, att arbetet till en början begränsas till den hälsomässiga sidan. Det förefaller nämligen vara en alltför vidsträckt arbetsuppgift att i ett sammanhang till behandling upptaga livsmedelslagstiftning och livsmedelskontroll i vidaste bemärkelse. Å andra sidan torde det inte vara praktiskt möjligt att finna en klar gränslinje, som avskiljer sådana avsnitt av lagstiftningen, som har ett hälsomässigt syfte, från annan livsmedelslagstiftning. En behandling av den hygieniska kontrollen av livsmedel kommer sannolikt likaledes att beröra också livsmedelskontroll med annat syfte. Enligt niomannakommitténs mening bör med hänsyn härtill inledningsvis närmare klarläggas, vilken omfattning det föreslagna samarbetet bör givas. För en sådan undersökning torde såsom allmän riktpunkt böra gälla, att arbetet begränsas till den hälsomässiga lagstiftningen och den medicinska kontrollen utan att dock för den skull hinder bör möta att även andra avsnitt kommer i beaktande, om detta finnes praktiskt motiverat.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté föreslå, att rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna att genomföra en likartad livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk kontroll i fråga om livsmedel.

København, Stockholm, Helsingfors, Reykjavik och Oslo i februari 1962

Nina Andersen

Förman

Birger Andersson

Gunnar Henriksson

Judit Nederström-Lundén

Harald Nielsen

Einar Olgeirsson

Claudia Olsen

Rakel Seweriin

Sven Sundin

BILAGA 3

Skrivelse från Köttbranschens riksförbund i Sverige till Sveriges jordbruksdepartement angående förenkling av den internordiska veterinärkontrollen

Nordisk union i köttbranschen (NUIK) med undertecknade organisationer som svenska medlemmar är ett samarbetsorgan för den privata verksamheten såväl inom import och export som fabrikation och detaljhandel med kött, fläsk och charkuterivaror m. m. i Danmark, Finland Norge och Sverige, som vid upprepade tillfällen dryftat de svårigheter, som uppstår för

samhandeln på detta varuområde som en följd av de i varje land olikartat föreskrivna veterinära bestämmelserna för import och export. Svårigheterna har ökat av att dessa bestämmelser skiljer sig från land till land och från vara till vara.

Under senare år har en betydande samhandel de fyra nordiska länderna emellan utvecklats på köttvaruområdet. Såvitt det kan bedömas kommer det också för framtiden att bli behov av en omfattande handel med dessa varor mellan de fyra nordiska länderna. Exempelvis har det under hösten 1961 visat sig, att det varit ojämn produktion på kött och fläsk i respektive länder, vilket har medfört ett ökat behov av internordisk samhandel, vilket i sin tur har ökat handelsledens önskan om att uppnå en mera smidig tillgång för att kunna täcka det aktuella förbrukningsbehovet. Det är NUIK:s uppfattning, att effektiviteten av den veterinära kontrollen i stort sett ligger på samma höga plan i de fyra nordiska länderna. Sålunda bör man kunna anse, att den veterinära kontrollmyndigheterna utfört i något av de fyra nordiska länderna är en tillräcklig garanti för varans kvalitet även i de övriga nordiska länderna.

I avsikt att få lättnader till stånd i den nordiska samhandeln och att få hinder härför reducerade, vill härmed undertecknade organisationer inom ramen för Nordisk union i köttbranschen föreslå, att den svenska regeringen måtte medverka till att de fyra nordiska ländernas veterinärmyndigheter får i uppdrag att i samråd med branschens organisationer i respektive länder upptaga omedelbara förhandlingar i syfte att uppnå

- a. en förenkling av de veterinära bestämmelserna, som är absolut nödvändig för samhandeln på köttvaruområdet,
- b. en harmonisering och största möjliga överensstämmelse länderna emellan i de veterinära föreskrifterna för import och export,
- c. ett ensartat veterinärcertifikat, som kan följa varusändningarna och som gör ytterligare veterinärkontroll i mottagarlandet överflödig.

Konsumenternas ökade krav på fri tillgång till ett rikligt varuutval av högsta kvalitet — bl. a. färdigstyckade och färdigpaketerade kött- och fläskvaror — nödvändiggör handelsledens anpassning till denna omläggning i konsumtionsvanorna.

NUIK uppskattar och ansluter sig till de internationella organisationernas strävanden att uppnå förenklade och ensartade veterinära bestämmelser för handeln mellan större områden eller avgränsade regioner respektive för speciella varor. NUIK har därför den uppfattningen, att de av föreslagna förhandlingarna med syfte att uppnå förenkling och likformighet i de veterinära bestämmelserna för handeln mellan de fyra nordiska länderna bör ske under iakttagande av ovannämnda internationella strävanden.

Här anförda synpunkter har allmän betydelse för såväl producenter som konsumenter i de fyra nordiska länderna. Vi vill som exempel erinra om

det stora konsumentintresse, som tar sig uttryck i att enskilda personer och familjer reser över gränserna för att köpa livsmedel.

Organisationerna vill också anhålla om att denna fråga av regeringen upptages till behandling vid Nordiska rådets förestående sammanträde.

Johanneshov den 15 januari 1962

Köttbranschens riksförbund

Henry Olsson

Göteborgs köttgrossistförening

Uno Stanne

Stockholms köttgrossistförening

Percy Bussler

Sveriges privata kontrollslakteriers samarbetsnämnd

Lars Frisk

Skrivelser av samma innehåll som ovanstående har av köttbranschens organisationer i Danmark, Finland och Norge samtidigt tillställts respektive regeringar.

Medlemsförslag

om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete

(Väckt av Birger Lundström och Ingrid Segerstedt Wiberg)

Som framgår av en översikt, som utarbetades till Nordiska rådets tredje session i Stockholm 1955 (se Nordiska rådet, 1955, s. 365—369), finns sedan många år tillbaka ett icke ringa antal fonder, stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete och stärka den kulturella och språkliga gemenskapen mellan de nordiska länderna. Sedan nämnda uppställning gjordes år 1955, har tillkommit ytterligare sådana fonder. Bland dessa förtjänar särskilt att nämnas den stora kulturfonden mellan Finland och Sverige, som i år för första gången utdelat bidrag. Av betydelse är självfallet vidare den stora utbyggnaden av de danska nordiska fonderna, som skedde 1959 genom överförande av vissa krigsförsäkringsmedel. Ett stort antal av dessa nordiska fonder är statliga, medan åtskilliga är av enskild natur. Beträffande dessa senare uppkommer fråga om huruvida de är skattepliktiga.

I detta avseende gäller i Danmark enligt regler i lagen den 10 april 1922 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt att vad angår stiftelser och föreningar skatteplikten omfattar endast den del av inkomsten, som härrör från förvärvsverksamhet. Efter finansministerns medgivande kan emellertid skatteplikten helt bortfalla, om inkomsten uteslutande användes till allmänna, välgörande, humanitära, konstnärliga, vetenskapliga eller liknande ändamål. Enligt lagen den 1 augusti 1922 om statlig fastighetsskatt och lagen den 20 maj 1933 om kommunal fastighetsskatt är finansministern respektive kommunens styrelse bemyndigad att befria välgörande stiftelser och andra allmännyttiga institutioner från erläggande av fastighetsskatt.

I Norge åtnjuter ifrågavarande fonder skattefrihet enligt »skattelov for landet» av den 18 augusti 1911, samt enligt motsvarande regler i »skattelov for byerne» av samma dag. Befriade från skattskyldighet är bl. a. milda stiftelser (enligt en »høyesterettsdom» av år 1933 är det karakteristiska för en mild stiftelse, att den är av »velgjørende art») samt sammanslutningar och inrättningar, som icke har till ändamål att bedriva förvärvsverksamhet, såsom vetenskapssällskap, konstföreningar, museer, soldathem på exercisplatserna, fiskarhem och sällskapliga klubbar.

Ej heller i Finland är ifrågavarande fonder skyldiga att erlægga skatt. Enligt lagen den 19 november 1943 om inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjutes befrielse från skatt till staten av bl. a. ideell förening ävensom an-

nan sammanslutning, inrättning eller stiftelse, vilken, utan avsikt att genom sin verksamhet bereda ekonomiska fördelar åt de i densamma delaktiga, verkar i vetenskapligt eller konstnärligt syfte eller har till ändamål att främja allmännyttigt syftemål. Befrielse åtnjutes också från kommunal-skatt.

Enligt de i Sverige gällande bestämmelserna i kommunalskattelagen (KL) och förordningen om statlig inkomstskatt (Si) är däremot enskilda fonder med uppgift att stödja nordiskt samarbete underkastade oinskränkt skattskyldighet. Frågan om skattefrihet för stiftelser och föreningar verksamma för nordiska ändamål har emellertid — sedan 1956 års riksdag uttalade önskemål därom — varit föremål för utredning, varvid förslag utarbetats till en förordning om skattefrihet för sådana institutioner. Detta förslag har emellertid ej genomförts, enär det på sina håll ansetts stå i strid med de allmänna principer, som ligger till grund för reglerna om skattskyldighet för allmännyttiga och ideella organisationer och som bl. a. innebär att med de nordiska fonderna jämförbara allmännyttiga institutioner skall beskattas.

Förevarande spørsmål kan emellertid icke betraktas uteslutande som en intern svensk skattefråga. Hänsyn måste också tagas till hur motsvarande fonder behandlas i beskattningsavseende i övriga länder. Uppenbarligen bör de institutioner, som uteslutande har till ändamål att främja nordiskt samarbete, behandlas skattemässigt lika i samtliga nordiska länder. Att ett land ensidigt skattlägger och till statskassan indrager betydande delar av avkastningen av fonder, som donerats till nordiska ändamål, kan icke anses riktigt. I själva verket berövas härigenom övriga länder tillgångar, som varit avsedda komma dem till godo. Ett exempel kan anföras: Clara Lachmanns fond avkastar årligen cirka 90 000 svenska kronor. Härav tager stat och kommun tillhoppa cirka 25 000 kronor, vilket belopp sålunda undandrages övriga länder. Något motsvarande förekommer ej i övriga länder. Den erforderliga likformigheten synes enklast kunna nås så, att Sverige anpassar sina regler till vad som gäller eljest i Norden.

Att medge dessa fonder skattefrihet i Sverige liksom i grannländerna kan ej — såsom stundom antylts — anses vara stridande mot de principer, varpå den svenska skattelagstiftningen är uppbyggd. Som framgår av kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt finns redan nu undantag för vissa allmännyttiga institutioner från den absoluta skattskyldigheten. Enligt uppräknningen i KL 53 § 1 mom. är redan nu bl. a. följande rättssubjekt befriade från inkomstskatt: sjukvårdsinrättningar, vilkas verksamhet ej bedrivs i vinstsyfte, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser, som har till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar eller att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, ävensom sådana föreningar, vilka, utan att i sin verksamhet

tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, verkar för ändamål av den i fråga om stiftelser här angivna art.

Enligt Si 7 § f) är samtliga de rättssubjekt, som omförmäles i KL 53 § 1 mom. e), frikallade från skattskyldighet för sådan inkomst, som ej här flutit från rörelse.

Av vad som sagts framgår, att i Sverige redan skattefrihet åtnjutes av stiftelser och föreningar med syfte, som icke väsentligt avviker från de nordiska fondernas, t. ex. att lämna understöd åt undervisning och utbildning och att främja vetenskaplig forskning. I själva verket torde de nordiska stiftelserna och föreningarna i stor utsträckning just främja syften av nämnda art, ehuru för deras del förbehåll gjorts, att detta främjande skall ske inom det nordiska samarbetets ram. Denna senare omständighet borde icke få inverka menligt i beskattningsavseende.

Då såsom framgår av vad ovan anförts den negativa svenska inställningen i denna fråga direkt påverkar även övriga nordiska länder och möjligheterna till kontakt dem emellan, synes frågan lämpligen böra tagas upp i Nordiska rådet för att bereda företrädare för samtliga länder tillfälle att uttala sig om behovet av likformiga regler på detta område.

Under åberopande av det anförda får vi därför hemställa,

att Nordiska rådet — i syfte att skapa likformiga regler i Norden beträffande beskattningen av stiftelser och föreningar med huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete — ville rekommendera svenska regeringen att verka för sådana ändringar av hithörande regler i den svenska skattelagstiftningen, att denna kommer att överensstämma med vad gäller i övriga nordiska länder.

Stockholm och Göteborg den 8 augusti 1961

Birger Lundström

Ingrid Segerstedt Wiberg

*BILAGA 1***Yttranden över medlemsförslaget****Sverige****Kammarrätten:**

I två vid 1956 års riksdag väckta motioner (I: 307 och II: 223) hemställdes, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av gällande skatteförfattningar, att stiftelse med huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete befriades från skattskyldighet. I anledning av motionerna uttalade bevillningsutskottet (betänkande nr 30) bland annat, att främjandet av samhörighetskänslan mellan de nordiska folken var en angelägenhet av största betydelse och att det till följd härav och på grund av inrättandet av Nordiska rådet framstod såsom naturligt och följdriktigt, att man i möjligaste mån underlättade den verksamhet, som utövades av stiftelser och organisationer med ändamål att främja förståelsen de nordiska länderna emellan. Att, såsom i motionerna yrkats, medgiva skattebefrielse för stiftelser med så allmän ändamålsbestämning som befrämjande av nordiskt samarbete, syntes dock utskottet inte lämpligt. Utskottet erinrade om att vid genomförandet år 1942 av nu gällande lagstiftning i förevarande ämne densamma givits en restriktiv utformning och att kulturella ändamål i allmänhet inte ansetts motivera skattefrihet. Det borde — ansåg utskottet — givetvis inte ifrågakomma att utsträcka skattefriheten så, att man bröt mot de principer, varpå 1942 års lagstiftning var uppbyggd. En skattebefrielse för stiftelser av nu ifrågavarande slag torde emellertid, anförde utskottet vidare, kunna åstadkommas utan en genomgripande ändring av den nu gällande lagstiftningen med hänsyn till att stiftelsernas ändamål var av i viss mån speciell karaktär. Utskottet förklarade emellertid, att det inte var berett att på föreliggande material angiva de närmare villkoren för den ifrågasatta skattebefrielsen. Utskottet fann därför angeläget, att en utredning i ämnet kom till stånd och föreslog riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan utredning.

Åt en särskild utredningsman inom skattelagssakkunniga uppdrogs att utreda frågan. I en i november 1957 upprättad promemoria uttalade emellertid denne, att det vore alltför vanskligt att söka en lösning av beskattningsfrågan för ifrågavarande institutioner på sådant sätt, att viss eller vissa verksamhetsgrenar betraktades såsom särskilt allmännyttiga och på dylik grund bereddes en särställning i beskattningshänseende till skillnad från verksamheten i övrigt. Icke heller borde enligt utredningsmannens mening ifrågavarande institutioner beredas skattelättnad genom införandet av rätt till avdrag vid inkomsttaxeringen för belopp, som utgivits till ifrågavarande ända-

mål. Utredningsmannen stannade därför vid att föreslå att stiftelse, som utslutande hade till ändamål att genom verksamhet på ideell grund främja samhörigheten mellan de nordiska eller de skandinaviska folken, likställdes med stiftelse, som avsågs i 53 § 1 mom. e) kommunalskattelagen och 7 § f) förordningen om statlig inkomstskatt. Med stiftelse som nu sagts jämställde utredningsmannen förening, som utan att den i sin verksamhet tillgodosåg medlemmarnas ekonomiska intressen utslutande verkade för nämnt ändamål. Utredningsmannen föreslog, att bestämmelserna upptogs i en särskild författning. Härigenom skulle — menade han — tydligare komma till uttryck, att de avsedda institutionerna huvudsakligen på grund av sin speciella karaktär ansetts böra beredas en undantagsställning vid beskattningen.

I ett den 28 maj 1958 över förslaget avgivet yttrande har kammarrätten funnit sig icke kunna tillstyrka, att förslaget lades till grund för lagstiftning i ämnet. Kammarrätten fann det nämligen icke lämpligt, att skattebefrielse medgavs stiftelser eller föreningar med en så allmän ändamålsbestämmelse som främjande av nordisk samhörighet. Kammarrätten anförde vidare:

Någon speciell grund för skattebefrielse kan icke åberopas. En utsträckning av skattefriheten på sätt som föreslagits måste också innebära, att man bryter mot de principer, varpå 1942 års lagstiftning är uppbyggd. En bestämmelse som den föreslagna torde dessutom ge upphov till att krav på liknande skatteförmåner komma att resas av andra skattskyldiga, som i sin verksamhet främja likvärdiga ändamål.

Kammarrätten framhöll dock, att kammarrätten därmed icke ville ha sagt, att den verksamhet, som på förevarande område bedrevs av stiftelser och föreningar, icke kunde vara förtjänt av uppmuntran från det allmännas sida. Kammarrätten fortsatte:

I den mån så kan vara fallet synes emellertid uppmuntran icke böra lämnas genom att införa förmåner på beskattningens område — vilket för övrigt med hänsyn till ändamålets statliga karaktär torde vara mindre befogat vid den kommunala än vid den statliga beskattningen — utan på det sättet, att anslag av allmänna medel beviljas till den bedrivna verksamheten. Kammarrätten vill även erinra om att bevillningsutskottet vid upprepade tillfällen givit uttryck åt denna uppfattning.

Den förenämnda utredningen har icke resulterat i någon proposition från Kungl. Maj:ts sida med förslag till ändring av gällande regler om skattskyldighet för ifrågavarande institutioner. Anledningen härtill torde få antagas vara att finna i den kritik, som i principiellt avseende riktats mot utredningsmannens förslag. I det förevarande inom Nordiska rådet väckta medlemsförslaget har icke förebragts några skäl, som kan föranleda kammarrätten att frånträda den ståndpunkt, kammarrätten tidigare intagit i frågan. Det synes kammarrätten icke kunna komma i fråga, att varje verksamhet, som syftar till att främja nordiskt samarbete, skall medföra skattefrihet. Enligt gällande rätt är icke ens stiftelser och föreningar, som tillgodoser kulturell verksamhet av högt kvalificerad art, skattefria. Kammarrätten är icke beredd, att här söka ange, hur en eventuell gränsdragning skulle göras.

Kammarrätten vill ingalunda förneka, att det kan te sig mindre tillfredsställande, att institutioner med ändamål att genom kulturell verksamhet främja nordiskt eller internationellt samarbete genom beskattningen tvingas att begränsa sin verksamhet, i all synnerhet som beskattningsreglerna i övriga nordiska länder är mera liberala i ifrågavarande avseende. Genom en lagändring i den av förslagsställarna uttalade riktningen skulle emellertid i beskattningshänseende den olikformigheten uppkomma, att institutioner med syfte att främja nordiskt samarbete genom kulturell eller annan verksamhet bli skattefria, medan andra svenska institutioner med verksamhet allenast inom hemlandet men eljest med likartade uppgifter alltjämt skulle beskattas. Ett sådant resultat synes kammarrätten inte heller tillfredsställande.

Av anförda skäl, och då en lagändring av föreslagen art uppenbarligen innebär en rubbning av de principer, varpå 1942 års lagstiftning är uppbyggd, synes förevarande spörsmål böra prövas i samband med en mera allsidig översyn av hithörande spörsmål, därest en sådan översyn anses böra komma till stånd.

Stockholm den 11 oktober 1961

På Kungl. Maj:ts och rikets kammarrätts vägnar:

G. Hedborg

Yngve Hallin

Riksskattenämnden:

Den i det remitterade förslaget väckta frågan har behandlats i en inom skattelagssakkunniga av taxeringsintendenten Bertil Sundberg i november 1957 upprättad promemoria.

Över promemorian avgav riksskattenämnden, efter remiss, yttrande den 4 juni 1958. Härvid framhöll riksskattenämnden bl. a., att gällande författningsbestämmelser i ämnet voro i hög grad restriktiva och att sålunda endast vissa högt kvalificerade ändamål hade ansetts kunna tillmätas sådan betydelse, att de borde medföra skattebefrielse. Det framlagda förslaget innebure avsteg från de principer, som lågo till grund för dessa bestämmelser, och riksskattenämnden fann förslaget ur rena beskattningssynpunkter knappast vara tillräckligt motiverat.

Den av Sundberg upprättade promemorian har — såsom framhålles i det nu remitterade förslaget — icke föranlett proposition i ämnet. Icke heller lärer, sedan promemorian framlades, i rättstillämpningen något ha hänt, som påverkat frågeställningen. Riksskattenämnden, som liksom förut anser sig böra inskränka sitt yttrande till att omfatta nämndens uppfattning ur intern svensk skattesynpunkt, finner — i motsats till vad som göres gällande i det re-

mitterade förslaget — alltjämt, att realiserande av förslaget skulle innebära avsteg från de principer, som ligga till grund för utformningen av skattskyldighetsreglerna främst i 53 § kommunalskattelagen. Å ena sidan förhåller det sig givetvis så, att en förening eller stiftelse, som tillgodoser ett i 53 § 1 mom. e) kommunalskattelagen angivet syfte, icke bliver skattemässigt diskriminerad enbart därför att syftet helt eller delvis tillgodoses utom Sveriges gränser. Inom den ram, som uppdragits i nyssnämnda lagrum, åtnjuta sålunda föreningar och stiftelser skattefrihet, om de tillgodose nordiskt samarbete. Det är sålunda icke riktigt, när det i förslaget göres gällande, att tillgodoseende av nordiskt samarbete skulle inverka menligt i beskattningshänseende. Å andra sidan måste skattemässig privilegiering av nordiskt samarbete inom snart sagt vilket område som helst av offentlig eller enskild verksamhet anses gå vida utöver de stränga principer, som ligga till grund för utformningen av nämnda lagrum.

Sammanfattningsvis vill riksskattenämnden uttala, att nämnden ur intern svensk skattesynpunkt alltjämt ställer sig tveksam till tanken att skattemässigt gynna nordiskt samarbete.

Stockholm den 16 oktober 1961

Kurt Björklund

Bengt Bohman

Överståthållarämbetet:

I yttrande av den 12 januari 1959 över en inom skattelagssakkunniga uppriktad promemoria med förslag till förordning om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja samhörigheten mellan de nordiska folken har ämbetet på anförda skäl förklarat sig icke kunna biträda det framlagda förslaget.

Då skattelagssakkunnigas förslag — såvitt överståthållarämbetet har sig bekant — ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, och då det nu framlagda medlemsförslaget icke innehåller några nya synpunkter utöver de hos skattelagssakkunniga redovisade, anser sig ämbetet sakna anledning frångå sitt tidigare ställningstagande i frågan.

Ämbetet närsluter en avskrift av sitt här ovan åberopade yttrande [*se Bi-hang*].

Stockholm i överståthållarämbetets skatteavdelning den 14 oktober 1961

På överståthållarämbetets vägnar:

E. Hjortsberg

Erik Scholander

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

I november 1957 har inom skattelagssakkunniga en promemoria upprättats, vari framställes förslag om hel skattebefrielse för stiftelser och föreningar med ändamål att främja samhörigheten mellan de nordiska folken. Någon mera ingående undersökning av arten av den verksamhet, som de facto bedrivs av olika institutioner på detta område, synes emellertid icke ha verkställts.

Det torde förhålla sig så, att flertalet stiftelser och föreningar, som ha till ändamål att främja nordiskt samarbete, inriktat sin verksamhet på undervisning och upplysning. Emellertid finnas också stiftelser, som bedriva verksamhet av annan art. Enligt ett mål anhängiggjort hos prövningsnämnden i länet år 1960 har sålunda en stiftelse med ändamål att främja norskt-svenskt samarbete anvisat en väsentlig del av tillgängliga medel för att möjliggöra medverkan av en ensemble från Göteborgs orkesterförening i »festspillene» i Bergen år 1958 samt ett mindre anslag för gästspel av norsk teatertrupp i Göteborg. Det kan måhända anses tveksamt, om medelsdisposition av angivet slag låter sig förena med skatteprivilegier av det slag, förslagsställarna tänkt sig. Det kan även tänkas, att en förening eller en stiftelse framdeles bildas av huvudsakligen sällskaplig eller politisk karaktär med angivet syfte att främja nordiskt samarbete. Institutioner av sistnämnda slag synas i vart fall icke böra erhålla skatteprivilegier. Det torde knappast heller vara motiverat, att föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete på idrottens område erhålla mera gynnad ställning i skattehänseende än dylika föreningar med verksamhet enbart knuten till Sverige.

Länsstyrelsen ifrågasätter sålunda, om generell skattefrihet bör införas för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete. Med hänsyn till att övriga nordiska länder synas tillämpa en ganska vidsträckt skattefrihet för institutioner av det slag, varom här är fråga, torde dock en omarbetning av våra beskattningsbestämmelser kunna övervägas i syfte att för nu ifrågavarande föreningar och stiftelser bringa bestämmelserna i bättre harmoni med motsvarande skattebestämmelser i våra grannländer. Vilken metod som här bör väljas, kan diskuteras. En diskretionär prövning torde här få göras beträffande vederbörande institutioners verksamhetsformer. Länsstyrelsen vill ifrågasätta, om icke denna prövning lämpligen skulle kunna anförtros åt riksskattenämnden. Åt riksskattenämnden skulle sålunda uppdragas att efter undersökning av varje särskilt fall besluta, huruvida befrielse från skattskyldighet kan medgivas för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete. Sådant beslut torde böra givas tidsbegränsad räckvidd. En annan lösning skulle vara att införa regler av innebörd, att stiftelse och förening med ändamål att främja nordiskt samarbete meddelas begränsad skattefrihet i överensstämmelse med vad gäller s. k. fromma stiftelser. Detta alternativ kräver emellertid, att i lagstiftningen eller förarbetena till densamma noggrant anges, vilka verk-

samhetsgrenar inom det nordiska samarbetet som medföra den åsyftade inskränkningen i skattskyldigheten.

Länsstyrelsen föreslår att hithörande frågor närmare utredas.

Göteborg i landskontoret den 14 oktober 1961

På länsstyrelsens vägnar:

Folke Elfving

Erik Johansson

Norden, svensk förening för nordiskt samarbete:

Redan 1958 avgav föreningen till svenska finansdepartementet ett yttrande över en inom skattelagssakkunniga upprättad PM med förslag till förordning om skattefrihet för ifrågavarande svenska föreningar och stiftelser. Det hette i detta yttrande:

Föreningen har med stor intresse tagit del av ifrågavarande PM. De i densamma inledningsvis framförda allmänna synpunkterna på den landsgagneliga karaktären av den verksamhet, här ifrågavarande organ bedriver, överensstämmer med en uppfattning, som man alltid hyst inom föreningen och som man menat sig få allt starkare bekräftad genom de målmedvetna insatser till det nordiska samarbetets främjande, som Sveriges liksom grannländernas högsta myndigheter på senare år gjort i allt större omfattning. Det arbete, som här utförs på grundvalen av enskildas initiativ och offervilja, kan utan tvekan betraktas som ett viktigt komplement till den offentliga nordiska aktiviteten. Historiskt sett torde de enskilda insatserna varit en av förutsättningarna för det allmännas numera särdeles omfattande engagemang i de nordiska strävandena, och alltjämt spelar dessa insatser en viktig roll för utvecklingen av det nordiska utbytet och samarbetet. I själva verket torde det förhålla sig så, att ifrågavarande organs verksamhet i nuvarande läge innebär en betydande avlastning och besparing för staten, vilken, om verksamheten bortföle, troligen funne sig nödsakad att i väsentlig grad upprätthålla ett motsvarande arbete med statliga anslag och i statlig regi. Att genom lämpliga åtgärder underlätta och främja det frivilliga nordiska arbetet torde därför även ur statlig ekonomisk synpunkt kunna betraktas som en angelägen uppgift.

Det i PM framlagda förslaget, att berörda stiftelser och föreningar i beskattningshänseende helt skall likställas med de i kommunalskattelagens 53 § 1 mom. e) samt förordningens om statlig inkomstskatt 7 § mom. f) avsedda stiftelserna och föreningarna finner föreningen Norden sålunda synnerligen rimligt. Den vill därför livligt tillstyrka detsamma.

För föreningen Norden själv skulle den föreslagna skattelättnaden innebära, att ytterligare några tusental kronor varje år kunde disponeras för verksamheten. För vissa av de övriga organ, som avses i förslaget, skulle den ekonomiska betydelsen bli ännu mycket större. Därest förslaget genomföres, kommer det nordiska utbytet och samarbetet sålunda att tillföras avsevärt ökade ekonomiska resurser, något som inte minst i nuvarande tid måste tillmätas ett utomordentligt värde.

Det framgår av medlemsförslaget, att i Danmark, Finland och Norge full skattefrihet gäller för de fonder och föreningar, varom här är fråga. Mot bakgrunden av detta förhållande ter sig nuvarande svenska bestämmelser icke rimliga. Medan man på område efter område söker åstadkomma gemensam nordisk lagstiftning, ägnad att främja det nordiska samarbete, vars betydelse statsmakterna understrukit icke minst genom bildandet av Nordiska rådet, har man ännu icke uppnått samstämmighet på en punkt av så självklart gemensamt intresse som de beskattningmässiga förhållanden, det här gäller. I medlemsförslaget hävdas rentav, att Sverige för närvarande genom beskattning i själva verket berövar övriga länder tillgångar, avsedda att komma dem till godo. Även om kompensation härför måste anses lämnas genom statliga bidrag till nordiska ändamål av olika slag, kan förfaringssättet dock icke uppfattas som ett uttryck för den vilja till nordisk insats även av ekonomisk natur, vilken de svenska statsmakterna under senare tid eljest i glädjande omfattning lämnat bevis för. En ändring av de svenska skattebestämmelserna till överensstämmelse med de i Danmark, Finland och Norge gällande skulle utan att den svenska staten åsamkades något mera kännbart inkomstbortfall avlägsna en oformlighet, som i grannländerna måste vara föremål för undran. Samtidigt skulle de nordiska samarbetssträvandena tillföras ytterligare välbehövliga ekonomiska resurser.

Under åberopande av det ovan anförda får sålunda centralstyrelsen för Norden, svensk förening för nordiskt samarbete, livligt tillstyrka, att Nordiska rådet ville rekommendera svenska regeringen att verka för sådana ändringar i hithörande regler i den svenska skattelagstiftningen, att denna kommer att överensstämma med vad som gäller i övriga nordiska länder.

Stockholm den 14 oktober 1961

För föreningen Nordens centralstyrelse

Yngve Kristensson

Ordförande

Arne F. Andersson

Verkst. direktör

BIHANG

Yttrande av överståthållarämbetet i Stockholm över en inom skattelagssakkunniga i Sverige upprättad promemoria med förslag till förordning om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja samhörigheten mellan de nordiska folken (1957)

Vid tillkomsten av den lagstiftning år 1942, som reglerar skattskyldigheten för ideella föreningar och stiftelser, framhölls, att stor restriktivitet skulle råda vid urvalet av de juridiska personer, vilka skulle beredas möjlig-

het till inskränkning i skattskyldigheten. Kretsen av de juridiska personer, som genom nämnda lagstiftning erhöll förmånen av viss skattefrihet, har sedan dess — frånsett de frikyrkliga rättssubjekten — utvidgats endast genom att Nobelstiftelsen genom författningsändring intagits bland de i 53 § 1 mom. d) kommunalskattelagen och 7 § e) förordningen om statlig inkomstskatt omförmälda juridiska personerna. Beträffande Nobelstiftelsen ha alldeles särskilda skäl motiverat förmånen. Under årens lopp ha flera framställningar från andra organisationer med samhällsnyttig inriktning om en utvidgning av skattefriheten avvisats.

Med hänsyn härtill synes det även i fortsättningen böra krävas mycket starka skäl för en utvidgning av skattefriheten för juridiska personer. I utredningen har enligt överståthållarämbetets bedömande icke framlagts tillräckliga skäl för en särslagstiftning för speciellt sådana föreningar och stiftelser, som ha till ändamål att främja samhörigheten mellan de nordiska folken.

Stödet från det allmänna till dylik verksamhet bör — liksom till annan sådan internationell verksamhet — icke givas indirekt genom skattelättnader för vissa rättssubjekt utan bör på sätt som för närvarande sker, åstadkommas genom direkta bidrag över statsbudgeten med möjlighet till angelägenhetsgradering från statsmakternas sida.

Överståthållarämbetet finner icke skäl biträda det framlagda förslaget.

Stockholm i överståthållarämbetets skatteavdelning den 12 januari 1959

På överståthållarämbetets vägnar:

Arne F. Bækkevold

Erik Scholander

BILAGA 2

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över medlemsförslaget

Av de yttranden som avgivits över ifrågavarande medlemsförslag framgår, att den skillnad, som föreligger i fråga om skattskyldighet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete mellan Sverige, å ena, och övriga nordiska länder, å andra sidan, bottnar i olikheter i beskattningsreglernas uppbyggnad. Medan huvudregeln i Danmark, Finland och Norge är att stiftelser och föreningar med allmännyttiga ändamål icke är skattskyldiga, med mindre de bedriver förvärvsverksamhet, utgår skattelagstiftningen i Sverige närmast från att sådana subjekt i princip skall vara

skattskyldiga i samma utsträckning som fysiska personer men tillerkänner en rad, särskilt uppräknade stiftelser och föreningar en mer eller mindre långt gående skattebefrielse. Eftersom stiftelser och föreningar med uppgift att främja nordiskt samarbete icke omnämnes bland de uppräknade privilegierade subjekten, åvilar skattskyldighet dem i samma mån som fysiska personer. Det bör emellertid framhållas, att i Sverige en stiftelse eller förening för nordiskt samarbete på grund av sin ändamålsbestämning i övrigt kan vara att hänföra till de skatteprivilegierade subjekten. En stiftelse, som skall främja nordisk vetenskaplig forskning, har sålunda att erlægga skatt endast för inkomst av fastighet eller rörelse, eftersom skattskyldigheten för stiftelser med uppgift att främja vetenskaplig forskning begränsats härtill.

Resultatet av den förefintliga olikheten beträffande reglerna om beskattning av stiftelser och föreningar med allmännyttiga ändamål blir i många fall, att medan en stiftelse eller förening i något av de nordiska grannländerna med syfte att främja samarbetet mellan detta land och Sverige åtnjuter skattefrihet, en stiftelse eller förening i Sverige med samma ändamål har att erlægga skatt för sin inkomst. En sådan olikformighet av beskattningen av två nordiska syskoninstitutioner ter sig icke tillfredsställande. Den innebär närmare besett, att man från svenskt håll genom beskattning beskär den svenska institutionens resurser att verka för nordiskt samarbete, under det att en i grannlandet hemmahörande institutions inkomster oavkortade kommer också Sverige till del. Man kan sålunda från svensk sida draga fördel av grannlandets mera liberala beskattningsregler utan att ge motsvarande förmåner i utbyte. Förhållandet synes föga förenligt med de allmänna strävandena rörande nordisk samverkan. Enligt niomannakommitténs mening står man inför ett missförhållande, som är i det närmaste stötande och bör avhjälpas i den utsträckning det är möjligt utan att grundläggande principer för den interna svenska skattelagstiftningen rubbas.

Medlemsförslagets syfte är att det nordiska samarbetets främjande skall ställas i paritet med de ändamål, som gällande svensk lagstiftning erkänner såsom skatteprivilegierande, och i lika mån som dessa meritera till skattebefrielse. I enlighet med de grunder, på vilka lagstiftningen bygger, bör det allmännyttiga ändamålets betydelse vara utslagsgivande. Anses ändamålet böra tillmätas lika stor eller större betydelse än t. ex. ändamålen att stärka rikets försvar, att främja vård och uppfostran av barn eller att främja vetenskaplig forskning, bör, såvitt niomannakommittén kan bedöma, några principiella betänkligheter icke kunna anses möta mot en ändring av den svenska lagstiftningen i enlighet med medlemsförslaget.

Gällande svenska regler om skatteprivilegier för stiftelser och föreningar med uppgift att verka för allmännyttiga ändamål bygger som framhållits i flera av yttrandena över medlemsförslaget på en sträng sovring av ändamålen. Endast allmännyttiga ändamål av betydande vikt har ansetts böra föranleda skattebefrielse. Allmänna kulturella ändamål som sådana har t. ex. endast i fråga om Nobelstiftelsen ansetts tillräckligt vägande som skäl för skattebefrielse. Det är emellertid att märka, att flera av de i lagstiftningen uppräknade skatteprivilegierade subjekten beskrivits medelst en så allmän

ändamålsbestämning, att utrymme finnes även för kulturell verksamhet inom ramen för den skatteprivilegierade uppgiften. Intet hinder möter t. ex. att stiftelser med den skatteprivilegierade uppgiften att främja barns och ungdoms vård och fostran inom ramen för denna sin uppgift stöder musik, teater, konst, litteratur, idrott m. m.

I fråga om betydelsen av det nordiska samarbetets främjande vill niomannakommittén särskilt erinra om ett uttalande av svenska riksdagens bevillningsutskott år 1956 (utskottets betänkande 1956: 30, s. 21). Utskottet framhöll bl. a., att främjandet av samhörighetskänslan mellan de nordiska folken var en angelägenhet av största betydelse. Genom inrättande av Nordiska rådet har förbindelserna med de nordiska grannländerna fått ökad aktualitet. Det framstod under sådana förhållanden för utskottet som naturligt och följdriktigt, att man i möjligaste mån underlättar den verksamhet som utövas av stiftelser och organisationer med ändamål att främja förståelsen de nordiska folken emellan. Niomannakommittén vill för sin del särskilt framhålla, att gällande svenska regler om beskattning av stiftelser och föreningar med allmännyttiga ändamål tillkom 1942 och att sedan dess en radikal omvärdering av det nordiska samarbetets betydelse skett, som väl torde motivera en ändrad ståndpunkt i fråga om beskattningen av stiftelser och föreningar med uppgift att främja detta samarbete. Det nordiska samarbetet tillmäts numera allmänt en sådan betydelse, att det bör kunna anses likvärdigt med åtskilliga av de ändamål, som privilegieras av gällande lagstiftning. Bärande skäl för en ändring, som i beskattningshänseende jämställer stiftelser och föreningar för nordiskt samarbete med de redan privilegierade stiftelserna och föreningarna, bör alltså kunna anses vara för handen.

Det har i flera yttranden gjorts gällande att främjande av nordiskt samarbete är ett alltför allmänt ändamål för att lämpligen kunna utgöra grund för skattebefrielse. Niomannakommittén delar i viss mån denna uppfattning.

Ändamålsbestämningen bör därför även enligt kommitténs mening utformas något mindre vittsyftande. En lämplig begränsning synes kunna erhållas, om det angives, att fråga skall vara om främjande av nordiskt samarbete, som bedrivs i samverkan med statlig eller kommunal myndighet eller efter godkännande av någon bestämd statlig instans t. ex. den svenska riksskattenämnden. Härigenom uteslutes de mera perifera samarbetsuppgifter, som icke anses motivera uppmärksamhet från det allmännas sida.

Under hänvisning till det anförda får niomannakommittén föreslå, att rådet beslutar rekommendera regeringen i Sverige att föranstalta om sådana ändringar i reglerna om beskattning av stiftelser och föreningar, att stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete i möjligaste mån befrias från skattskyldighet.

Oslo den 18 januari 1962

<i>Holger Eriksen</i>	<i>Nils Hønsvald</i>	<i>Magnús Jónsson</i>	<i>Harras Kyttä</i>
<i>Erkki Leikola</i>	<i>Jon Leirfall</i>	<i>Olov Rylander</i>	<i>Knud Thestrup</i>

Förman

Medlemsförslag

om allmän samarbetsöverenskommelse

(Väckt av Karl-August Fagerholm, Finn Moe och Bertil Ohlin)

Nordiskt samarbete har alltsedan dess begynnelse i modern tid, d. v. s. ungefär från 1870-talet, bedrivits i fria och obundna former. Skilda spörsmål har efterhand tagits upp på olika områden, och i de fall, då man kunnat ena sig om en lösning, har också praktiska resultat nåtts. Arbetet har bedrivits med småningom ökad intensitet, icke minst under åren efter det andra världskrigets slut. Nordiska rådet har efter sin tillkomst otvivelaktigt därvid verkat som en pådrivande kraft. I rådet har nya initiativ kunnat väckas på ett smidigt och effektivt sätt. Härjämte har rådet haft icke obehagliga möjligheter att påskynda arbetet.

Under decenniernas lopp har på stora områden av offentlig verksamhet nordiska anordningar genomförts. Emellertid har samarbetsresultaten endast i begränsad omfattning iklätts formen av konventioner; så har skett t. ex. beträffande den fria arbetsmarknaden och likställigheten med avseende å sociala förmåner. Vanligen har man nöjt sig med att genom separata nationella beslut antaga till sitt innehåll likartade lagregler eller eljest nationellt genomföra åtgärder som ett led i ett nordiskt samarbete.

Utvecklingen beträffande de europeiska marknadsfrågorna synes komma att leda till ett förändrat läge, som nödvändiggör en omprövning av de ovan berörda samarbetsmetoderna och som ställer krav på fastare samarbetsformer. Genom en övergång till sådana former tillgodoses även allmänna opinionens fordran, att det nordiska samarbetet befästes, fortsättes och vidareföres.

En första åtgärd måste i detta sammanhang vara att i förpliktande former lägga fast de resultat, som hittills nåtts. Detta kan enklast ske genom att de fem nordiska länderna ingår en allmän samarbetsöverenskommelse. I denna bör område för område samarbetsresultaten preciseras. Härjämte bör överenskommelsen i stora drag angiva riktlinjerna för det framtida samarbetet. Begränsar man överenskommelsen på sätt här angivits, behöver utarbetandet av ett konventionsutkast icke taga längre tid i anspråk och ej heller åstadkomma förseningar i väntade europeiska förhandlingar. En överenskommelse av här skisserat slag kan icke heller försvåra enskilda nordiska länders uppgörelser på det allmän-europeiska planet. Tvärtom måste de olika länderna hämta styrka av vetskapen om att bakom sig ha en klart markerad vilja till nordisk sammanhållning.

Under återopande av det anförda får vi föreslå,

att Nordiska rådet ville uppmana regeringarna att föranstalta om ingående av en konvention mellan de fem nordiska länderna, som lägger fast hittills uppnådda resultat inom nordiskt offentligt samarbete och som anger riktlinjerna för dess fortsatta utveckling.

Voksenåsen den 20 augusti 1961

Karl-August Fagerholm

Finn Moe

Bertil Ohlin

*BILAGA 1***Uttalande av Nordiska samarbetskommittén för de socialdemokratiska ungdomsförbunden angående nordisk ekonomisk union, antaget den 1 augusti 1961**

I en situation, när möjligheten av en större europeisk marknad diskuteras, anser Nordens socialdemokratiska ungdom, att de nordiska regeringarna omgående bör återuppta förhandlingarna om nordiskt ekonomiskt samarbete med målsättningen att snarast skapa en nordisk ekonomisk union.

Vi anser inte, att det ligger i något nordiskt lands samlade ekonomiska, politiska och kulturella intresse att isolerat söka inträde i den tullunion som benämns de 6, och de nordiska ländernas regeringar bör därför allvarligt eftersträva att uppnå enighet om Nordens placering i det europeiska ekonomiska sammanhanget.

En nordisk union stärker de deltagande ländernas förhandlingsposition vid framtida överläggningar om en större europeisk marknadssammanslutning, den grundfäster Nordens politiska och kulturella traditioner och ökar samhörighetskänslan mellan de nordiska folken.

*BILAGA 2***Uttalande av föreningarna Norden angående Norden och den europeiska integrationen, antaget vid delegerademöte den 29—30 augusti 1960**

Med överenskommelsen om domars ikraftträdande inleddes för exakt hundra år sedan det nordiska statliga samarbete, som under de följande årtiondena och särskilt under tiden efter första världskriget skapade en vittomfattande praktisk nordisk gemenskap på de flesta av det offentliga samhällslivets områden.

Genom den nordiska konventionen om social trygghet åtnjuter i de flesta fall medborgare från ett nordiskt land, som vistas i ett annat, samma sociala förmåner som detta lands egna innevånare.

Den fria arbetsmarknaden ger 10 000-tals nordbor sysselsättning och tillfälle till personlig utveckling och bidrar genom arbetskraftens större rörlighet till att främja ländernas produktion.

Reselivet fungerar fritt överallt i Norden utan att hämmas av poliskontroll eller pass.

Genom parallella nationella lagar har på område efter område skapats likartade rättsförhållanden, vilka bygger på den nedärvda gemensamma nordiska synen på rättfärdighet och frihet. Medborgare i de nordiska länderna har tillförsäkrats en privilegierad möjlighet att förvärva medborgarskap i varandras länder.

Inom kommunikationsväsendet är de nordiska länderna sammanknutna genom en postunion, en telegrafunion och ett nära samarbete mellan järnvägarna.

På kulturlivets område har universiteten och andra högre läroanstalter intima förbindelser. Nya gemensamma vetenskapliga institutioner och samsarbetsorgan upprättas i snabb följd, och Norden blir i stigande grad en enhet, när det gäller forskning och högre undervisning.

Det ständigt mer djupgående och förtroendefulla offentliga samarbete, som omfattar en mångfald andra samsarbetsformer än de här nämnda, har skapats med hjälp av ett antal nordiska institutioner, som vuxit organiskt fram under den senaste generationen. Statsministrarna och det stora flertalet departementschefer möts till regelbundet återkommande förhandlingar. Ämbetsmänna- och expertkommittéer förbereder ministermötena och garanterar att dessas beslut blir genomförda, medan direkta kontakter mellan de olika ländernas departement ökar samsarbetets tempo och effektivitet. Som högsta koordinerande och inspirerande organ för de offentliga myndigheterna fungerar Nordiska rådet.

Detta praktiska samsarbete mellan de nordiska nationernas myndigheter har kunnat växa sig så starkt, därför att det har sin rot i den folkliga gemensamhetskänsla, som tagit sig uttryck i nordiska föreningar, organisationer och institutioner på de olika områden, som näringsliv, kulturliv och samhällsliv representerar. Deras ändamål är att — inom ramen för det europeiska och internationella samsarbetet — var på sitt område skapa en nordisk samverkan för att stärka gemensamma intressen och främja gemensamma ideal.

I dag står de nordiska länderna inför ett avgörande beslut om sin inställning till den gemensamma europeiska marknaden.

I detta för våra länders framtid så betydelsefulla ögonblick uppmanar föreningarna Norden på alla nordiskt sinnade medborgares vägnar och med den rätt, som en över 40-årig verksamhet för nordiskt samsarbete ger, inträngande de statliga myndigheterna, att under förhandlingarna om marknadsplanerna göra sitt yttersta för att finna vägar, som Nordens folk i gemenskap kan följa och därigenom skapa garantier för att det nordiska samsarbetet fortsättes och utbygges.

BILAGA 3**Skrivelse från Norden, svensk förening för nordiskt samarbete, till Nordiska rådets svenska delegation angående utkastet till nordisk samarbetskonvention**

Föreningarna Nordens ordförande har vid möte på Voksenåsen i Oslo den 27 november 1961 bl. a. dryftat det aktuella utkastet till en nordiskt samarbetskonvention. Ordförandemötet gav uttryck åt sin glädje över det positiva mottagande utkastet fick vid mötet i Hangö nyligen mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium och konstaterade med tillfredsställelse, att detsamma nu behandlas i alla länderna i avsikt att framläggas vid Nordiska rådets tionde session i Helsingfors i mars 1962.

Ordförandemötet uttalade sin glädje över utkastets vittgående formulering av det nordiska samarbetets målsättning och sin tro på att slutandet av en dylik bindande överenskommelse kommer att ha väsentlig betydelse för Nordens framtida öde.

Stockholm den 8 december 1961

Yngve Kristensson

Ordförande

Arne F. Andersson

Verkst. direktör

Skrivelser med samma innehåll som ovanstående har av de övriga föreningarna Norden tillställts respektive rådsdelegationer.

BILAGA 4**PM rörande beredningen av medlemsförslaget**

Nordiska rådets presidium beslöt vid sitt sammanträde den 20 augusti 1961 att i anledning av förevarande medlemsförslag uppdraga åt rådssekretariatet att uppgöra utkast till en samarbetsöverenskommelse av det slag, som förordats i medlemsförslaget. Sedan rådssekretariatet fullgjort detta uppdrag, överlämnade de i oktober 1961 till presidiet utkast till en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse [*se Bihang*]. Detta låg till grund för överläggningar i saken mellan presidiet och de nordiska ländernas statsministrar vid Hangö-mötet den 11—12 november 1961. Vid detta beslöts, att den fortsatta utredningen skulle omhänderhas av regeringarna. För sakens vidare behandling hänvisas till *Sak B 3*.

Stockholm den 3 februari 1962

Utkast till allmän samarbetsöverenskommelse

Anm. Föreliggande utkast har medtagit dels regler, som närmast innefattar en kodifiering av vad hittills uppnåtts, dels ock på åtskilliga punkter mera programmatiska uttalanden.

Rädssekreteriaten är fullt medvetna om att man på enstaka punkter kommit in på kontroversiella spörsmål ävensom att formuleringarna ej sällan är relativt kategoriska och kanske mera vittgående än vad länderna kan tänkas vilja för närvarande acceptera. Sekretariatet har emellertid ansett värdefullt att som ett första underlag för det fortsatta arbetet och för den allmänna debatten få ett så fylligt dokument som möjligt.

Regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige, som vilja ytterligare främja den nära gemenskap, som i fråga om kultur och samhällsuppfattning råder mellan Nordens folk, och vidareutveckla det samarbete mellan de nordiska länderna, som tog sin början under förra seklet och därefter oavlåtligt utbyggts;

som eftersträva att låta de nordiska länderna i så många avseenden som möjligt utgöra ett enhetligt område och som därför vilja, så långt möjligt är, upphäva riksgränsernas betydelse som skiljemurar mellan länderna;

som vilja på alla områden, där förutsättningar därför finnas, samordna ländernas tillgångar och åstadkomma en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan länderna;

som vilja utforma en fastare organisatorisk ram för samarbetet och i sådant syfte önska stärka Nordiska rådet och övriga samarbetsorgan;

hava överenskommit om följande.

Avdelning I. Allmänna bestämmelser

Anm. Här upptagna bestämmelser är av generell natur och kan sägas ha karaktär av principdeklarationer. Delvis återkommer man under de särskilda avdelningarna till samma problem, som behandlas i denna avdelning, men då med mera preciserade stadganden.

Art. 1

De nordiska länderna (alt.: de fördragsslutande parterna) skola verka för bevarande och vidareutveckling av den nordiska gemenskapen i lagstiftning och rättstillämpning.

Art. 2

Medborgare och invånare i de nordiska länderna skola vid uppehåll eller vistelse i annan fördragsslutande stat än den egna, därest hinder icke möter, hava samma rättigheter och skyldigheter som vistelselandets medborgare eller de där bosatta.

Art. 3

Envar fördragsslutande part förbinder sig att, därest hinder icke möter, medverka till genomförande av beslut, träffat av domstol eller eljest av

myndighet i annan fördragsslutande stat, jämväl inom sitt område vid förekommande behov.

Anm. Redan nu finnes konventioner om verkställighet av domar av skilda slag. I denna artikel vidgas stadgandet att avse beslut överhuvud. Hinder emot sådan verkställighet kan möta i verkställighetslandets lagstiftning.

Art. 4

I internationella organisationer böra de nordiska ländernas företrädare samråda med varandra i syfte att, då så är möjligt, nå fram till överensstämmande eller likartade ståndpunkter.

Art. 5

Förslag till samarbetsåtgärder, som ej omnämnas i denna överenskommelse men som tjäna dennas syften, skola av de fördragsslutande parterna upptagas till välvilligt övervägande.

Avdelning II. Rättsligt samarbete

Art. 6

Den överensstämmelse, som hittills uppnåtts i de nordiska länderna beträffande den nationella lagstiftningen inom civilrättens centrala delar, så ock på särskilda civilrättsliga områden, förbinda sig de fördragsslutande parterna att söka vidmaktmålla. Arbetet med att vidga denna rättsenhet till nya områden skall fortsättas.

Anm. Här åsyftas den gemensamma nordiska lagstiftningen dels rörande bl. a. avtal, köp, kommission, handelsagentur och handelsresande, avbetalningsköp, försäkringsavtal, skuldebrev, upphovsrätt, äktenskap, förmynderskap, adoption m. m., dels ock rörande t. ex. check, växel, varumärke, patent, handelsregister, firma och prokura, sjö rätt. Arbetet pågår för närvarande beträffande t. ex. skadestånd, aktiebolag och arv.

Art. 7

Beträffande de lagregler, som avgränsa området för vad som i varje nordiskt land är straffbelagt, ävensom i fråga om bestämmelserna om straffpåföljderna, skola de fördragsslutande parterna eftersträva enhetlighet.

Brott böra kunna bekämpas och straff verkställas, oavsett i vilket av de fördragsslutande staterna brottet begåtts eller straffdomen meddelats.

Anm. På det straffrättsliga området har ett permanent fackligt samarbetsorgan, Nordiska straffrättskommittén, nyligen påbörjat ett omfattande koordineringsarbete, som förutsättes skola successivt föras vidare. Den nordiska utlämningslagstiftningen och en blivande lagstiftning om internordisk straffverkställighet åsyftas främst i andra stycket. Vidare avses samarbetet mellan polis- och åklagarmyndigheterna, vilket hittills endast blivit delvis författningsmässigt reglerat.

Art. 8

På sådana områden av offentligrättslig lagstiftning, där ett samarbete är av omständigheterna påkallat eller ter sig ändamålsenligt, skola de fördragsslutande parterna eftersträva samordning.

De nationella reglerna om förvärv och förlust av medborgarskap böra hava likartat innehåll.

Anm. Som exempel på områden, som åsyftas i första stycket, kan nämnas trafiklagstiftningen och lagstiftningen på luftfartens och sjöfartens område.

Avdelning III. Kulturellt samarbete

Art. 9

I den obligatoriska skolutbildningen i de fördragsslutande staterna skall i lämplig omfattning ingå undervisning i de nordiska grannländernas språk, deras kultur och allmänna samhällsförhållanden.

Anm. Redan i nu gällande skolstadgor m. m. finns i viss omfattning bestämmelser, varigenom det med artikeln avsedda syftet tillgodoses. Självfallet avser artikeln ej att på något sätt ingripa i de särskilda språkförhållandena i Finland. Orden »i lämplig omfattning» ger uttryck åt tanken, att det ankommer på varje land självt att bestämma om vad med hänsyn till omständigheterna kan vara rimligt.

Art. 10

Studera ungdom bör kunna fritt flytta mellan utbildningsanstalter och lärosäten i de fördragsslutande staterna och där idka studier och avlägga examina utan att hindras av nationella föreskrifter. Ekonomiskt stöd från hemlandet bör kunna utgå, oavsett till vilket land studierna förläggas.

Anm. Här åsyftas bl. a. intagnings- och examensbestämmelser, vilka bör utformas så att nordiska studerande beredes likställighet, där icke intagningsspärrar framtvingar preferensbehandling av de egna. Vidare bör en i ett land avlagd delexamen (tentamen) utan vidare godtagas i övriga länder.

Enligt undervisningsministrarnas beslut vid undervisningsministermötet i Oslo 2—4 februari 1959, kan stipendier, som erhållits i hemlandet, medfölja den studerande vid tillfällig flyttning i studiesyfte från ett land till ett annat.

Art. 11

De fördragsslutande parterna böra samordna sådan av det allmänna ordnad utbildning, som syftar till att giva behörighet för viss yrkesutövning. Dylig utbildning bör giva den, som med godkända resultat genomgått densamma, i huvudsak samma behörighet i alla fördragsslutande stater. Krav må dock uppställas på sådan tilläggsutbildning, som kan erfordras av hänsyn till nationella förhållanden.

Anm. Av en rad olika yrkesutövare — t. ex. medicinsk personal, revisorer, mäklare, kontrollanter, i vissa länder också hantverkare och affärsidkare — fordras på föreskrivet sätt dokumenterad yrkesutbildning, vanligen genomgången i vederbörande land för tillåtelse till näringsutövning. Det bör eftersträvas att dylig utbildning i de olika länderna samordnas, så att en allmän, ej nationellt begränsad behörighet för ifrågavarande yrkesverksamhet kan erhållas oavsett i vilket land utbildningen erhållits.

Art. 12

För en samordnad utbyggnad av utbildningsanstalterna på sådana områden, där ett nordiskt samarbete synes ändamålsenligt, skola de fördragsslutande parterna uppgöra en efterhand förnyad allmän plan. Vid planläggningen skall eftersträvas, att de nationella tillgångarna utnyttjas på bäst möjliga sätt.

Anm. På en rad områden är utbildningsbehovet i Norden med hänsyn till elevantalet så begränsat, att det icke är ekonomiskt försvarligt att i ettvar av våra länder grunda särskilda utbildningsanstalter. Samfälliga utbildningskurser ter sig naturligare. På vissa områden har ett sådant samarbete redan inletts, t. ex. vid hälsovårdskurserna i Göteborg och högre journalistkursen i Århus. Vad angår

den högre hushållsutbildningen planeras ett liknande samgående. Vissa tekniska utbildningsgrenar har redan centraliserats; så finns exempelvis en särskild bryggeriskola i Danmark, som har en utbildningskapacitet täckande hela Nordens behov. Förslag om en differentiering av vissa grenar av högre civilingenjörsutbildning har framlagts och prövas nu i regeringarna.

Vid undervisningsministermötet i Helsingfors 1961 beslöt dessa ministrar i anledning av en rekommendation av Nordiska rådet att en plan skulle uppgöras. Denna är nu under utarbetande.

Art. 13

Forskningssamarbetet de nordiska länderna emellan bör främjas efter en gemensam plan med sikte på att tillgängliga resurser skola utnyttjas på bäst möjliga sätt. Samarbetet kan bestå i upprättande av gemensamma institutioner eller i koncentrerande av disponibla forskningsanslag till viss uppgift eller ock taga sig annan form.

Anm. Gemensamma institutioner förefinnes redan eller håller på att upprättas i några fall, t. ex. atomforsknings- och folklivsforskningsinstituterna i Köpenhamn och sjörettsinstitutet i Oslo. En viss planläggning erfordras bl. a. för att få till stånd en rättvis länderfördelning. Observeras bör, att lokalintressen hittills oftast förhindrat en i och för sig önskvärd koncentration av forskningsresurserna. Av vikt är att de statliga forskningsråden står i nära förbindelse med varandra, såsom redan sker t. ex. inom Nordforsk på det naturvetenskapliga och tekniska området.

Viktigt är att avsevärda insatser av medel kan koncentreras på vissa uppgifter, som ter sig särskilt betydelsefulla. Fråga kan vara om centrala medicinska uppgifter eller om forskning, som kan direkt nyttiggöras i industrin och få stor produktionsfrämjande effekt.

Art. 14

I syfte att stödja och stärka den kulturella utvecklingen i Norden skola de fördragsslutande parterna främja det fria nordiska folkbildningsarbetet och kulturutbytet folken emellan. Särskilt böra därvid de möjligheter tillvaratagas, som radio och television erbjuder.

Anm. Här åsyftas bl. a. frågan om en nordisk bokmarknad samt samarbetet beträffande teater, konst och musik, vidare samarbete mellan folkbildningsförbunden, föreningarna Norden och folkhögskolorna. På televisionens område märkes särskilt Nordvisionen.

Avdelning IV. Ekonomiskt samarbete

Anm. Åtskilliga viktiga frågor såsom spörsmålet om etableringsrätten samt lantbrukets och fiskets särskilda problem har icke upptagits här, när de icke i närvarande läge lämpligen böra behandlas inom ramen för denna överenskommelse. Möjlighet finnes att i ett senare skede återkomma till dessa frågor.

Art. 15

De fördragsslutande parterna skola eftersträva att befästa det samarbete, som tidigare inletts i syfte att undanröja hinder för handeln mellan de nordiska länderna, samt att framgent så långt möjligt stärka och vidareutveckla detta samarbete.

Anm. Artikeln innebär, att de nordiska länderna skall söka bevara det resultat som uppnåtts inom EFTA och verka för att inga nya eller utvidgade handelshin-

der uppresas mellan länderna, därest något eller några av länderna icke kan deltaga i samarbetet inom ramen för en större europeisk marknad.

Art. 16

Vad gäller de handelspolitiska förbindelserna med icke-nordiska länder skola de fördragsslutande parterna samråda i vad avser spörsmål, som angå flera av dem, ävensom såväl var för sig som samfällt stödja varandra och främja nordiska intressen.

Anm. Artikeln åsyftar att bevara och utvidga det handelspolitiska samarbete som sedan lång tid tillbaka förekommer mellan de nordiska länderna. Detta samarbete har tagit olika former. Frågor om de nordiska ländernas ställning till viktigare spörsmål som kommer upp till behandling i internationella ekonomiska organisationer och konferenser diskuteras sålunda dels på regeringsplanet, dels mellan nordiska delegationer eller berörda myndigheter i de olika länderna.

Art. 17

Så långt det är möjligt skola de fördragsslutande parterna samarbeta beträffande produktion och investeringar. I sådant syfte böra förutsättningar skapas för direkt samverkan mellan företag i två eller flera av länderna. Samråd bör äga rum mellan de fördragsslutande parterna, då sådant erfordras för uppnående av en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan länderna i fråga om produktion och investeringar.

Anm. På många områden har man sedan lång tid tillbaka haft ett samarbete mellan industrierna i de nordiska länderna, som bl. a. bestått i utväxling av informationer, samarbete om tekniska uppgifter eller direkt produktionssamarbete. Det bör på åtskilliga områden finnas förutsättningar för att genom statliga åtgärder främja detta samarbete.

På produktionsområden, där staten själv är företagare eller där staten har ett direkt eller starkt inflytande på produktionen, bör myndigheterna ständigt överväga möjligheterna för ett produktionssamarbete inom de nordiska länderna. Exempel på dylika produktionsområden är elförsörjningen och transportväsendet.

Förhållandena bör i möjligaste mån läggas till rätta för ett direkt samarbete mellan företag i två eller flera av de nordiska länderna. Myndigheternas åtgärder kan därvid ta formen av initiativ till konkreta samarbetsuppgifter för näringslivet.

Art. 18

De fördragsslutande parterna skola verka för störst möjliga frihet för kapitalrörelser mellan de nordiska länderna. Beträffande andra betalnings- och valutafrågor av samfällt intresse skola gemensamma lösningar eftersträvas.

Anm. Ett nära samarbete mellan de nordiska centralbankerna existerar sedan länge och torde kunna utvidgas.

Art. 19

I avsikt att främja såväl det nordiska samarbetet i allmänhet som de särskilda samarbetsuppgifter, denna överenskommelse behandlar, skall samråd äga rum mellan de fördragsslutande parterna om huvuddragen i envars ekonomiska politik. Därvid bör uppmärksamhet särskilt ägnas möjligheterna att samordna åtgärder, som vidtagas i konjunkturutjämnande syfte.

Anm. Det nordiska samarbetet på detta fält bör i praktiken utformas genom diskussioner mot bakgrunden av det ekonomiska läge, som föreligger vid till-

fället. Det enskilda landet kommer att stå fritt vid bedömningen av hur långt det kan vara ändamålsenligt att gå i detta samarbete.

Art. 20

För det tulltekniska arbetet i de fördragsslutande staterna skola gälla i huvudsak likartade bestämmelser. Även i övrigt böra de tulladministrativa reglerna samordnas.

Anm. Samarbetet på de i artikeln angivna områdena omhänderhas av Nordiska tulladministrativa rådet, för vilket fastställts särskild stadga (se i Sverige »Tullverkets författningssamling», 1960, nr 356).

Art. 21

Bestämmelserna för gränshandeln mellan nordiska länder skola utformas på sådant sätt, att gränstrakternas invånare beredas störst möjliga lättnader i sitt dagliga liv.

Anm. Frågan om gränshandelsreglerna bör ses i samband med Nordiska rådets rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor.

Art. 22

Regeringarna i Finland, Norge och Sverige skola samverka för gemensam utbyggnad av näringsliv och samfärdsel i det norr om norra polcirkeln belägna området (Nordkalotten).

Särskild hänsyn skall tagas till den samiska befolkningens utveckling och levnadsvillkor.

Anm. Nordkalottfrågorna intager numera en så betydande plats i det nordiska samarbetet, att de synes böra omnämnas.

Opinionen bland samerna själva, sådan den kommer till uttryck i Nordiska samrådet, fordrar åtgärder för bevarande av den samiska befolkningens egenart.

Avdelning V. Socialt samarbete

Art. 23

De fördragsslutande parterna skola arbeta för en utveckling av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden efter de riktlinjer, som uppdragits genom tidigare överenskommelser. Denna bör utsträckas att omfatta även sådana områden, där yrkesverksamheten är beroende av viss kompetens eller av tillståndsgivning eller eljest av särskilda föreskrifter.

Arbetsförmedling och yrkesvägledning skola samordnas. Utbytet av praktikanter skall vara fritt. Likformighet beträffande nationella regler rörande arbetarskydd och arbetsförhållanden i övrigt bör eftersträvas.

Anm. För den nordiska arbetsmarknaden, som omfattar Danmark, Finland, Norge och Sverige, gäller redan nu överenskommelsen av den 22 maj 1954 avseende befrielse för nordiska medborgare från skyldighet att söka uppehållstillstånd för vistelse i annat nordiskt land. Vidare föreslås här, att den fria arbetsmarknaden successivt bör vidgas att omfatta även sådana områden, där det finns speciella kompetensregler av olika slag t. ex. beträffande medicinalpersonal. Också sådana fält, där de, som utför arbetet icke är anställda utan är att anse som företagare, har medtagits här, t. ex. hantverksområdet. För vissa områden, t. ex. vad angår sjöfolket, gäller specialregler, som för närvarande hindrar en fri arbetsmarknad. Också dessa områden är avsedda att inbegripas under artikeln.

Redan nu finns ett nära samarbete mellan de nationella organen för arbetsförmedling och yrkesvägledning. Detta bör traktatfästas och gärna utbyggas. Om en

nordisk koordinering av den centrala arbetsrättsliga lagstiftningen avseende förhållandet mellan arbetsmarknadens parter har enighet ej kunnat vinnas, då saken tidigare diskuterats i Nordiska rådet. Förevarande punkt har därför begränsats till att avse arbetarskyddet och därmed jämförliga frågor.

Art. 24

Medborgare i någon av de fördragsslutande staterna skall vid vistelse i annat nordiskt land än det egna åtnjuta sådana där utgående sociala förmåner, som omförmålas i konventionen den 15 september 1955 om social trygghet eller om vilken överenskommelse eljest träffats. Likaså bör annan social förmån utgå, om vilken överenskommelse ej träffats, därest hinder icke möter.

Anm. På det sociala området får konventionen av den 15 september 1955 om social trygghet anses vara i allt väsentligt bestämmande; se även t. ex. överenskommelse den 8 september 1959 rörande arbetslöshetsförsäkrade. Ev. ändringar torde böra företagas inom trygghetskonventionens ram i vad angår där upptagna socialförmåner. Vad angår nytillkommande förmåner synes naturligt att alla nordiska medborgare från början behandlas lika. Om i den nationella lagen upptagits regler som utesluter sådan likställighet, föreligger dock sådant hinder för likställighet, som det talas om i artikeln.

Art. 25

Samarbetet mellan de nordiska länderna inom hälso- och sjukvården skall utbyggas. Därvid skall vid behov en arbetsfördelning beträffande specialistvården genomföras.

Arbetet för ökad trafiksäkerhet bör samordnas.

Anm. Samarbete inom sjukvården förekommer dels i gränsregionerna enligt särskild lagstiftning dels mera allmänt i viss omfattning enligt den under art. 24 nämnda trygghetskonventionen (vid olycksfall och yrkesskada) samt enligt överenskommelsen den 19 december 1956 om överflyttning mellan sjukkassor samt om sjukhjälp under tillfällig vistelse (omfattar dock ej Finland). Vidare kan erinras om det långt framskridna samarbetet på en gemensam nordisk farmakopé.

En viss arbetsförmedling inom Norden vid utbyggande av sjukhusväsendet kan bli aktuell och har därför ansetts böra nämnas här.

Redan nu samverkar de olika nationella organen för trafiksäkerhetsarbetet.

Art. 26

Besked, attest, intyg rörande medicinsk, teknisk eller annan liknande kontroll utfärdad i en fördragsslutande stat skola i möjligaste mån godtagas även av övriga parter.

Anm. Här åsyftas den omfattande säkerhetskontroll som i varje land förekommer beträffande t. ex. livsmedel, läkemedel och materiel, som kan vara ur någon synpunkt farligt, t. ex. elmateriel och byggnadsmateriel. Även de gemensamma karantänbestämmelserna avses skola omfattas av artikeln.

Avdelning VI. Trafikalt samarbete

Art. 27

De fördragsslutande parterna skola utbygga samfärdsellederna till lands och sjöss mellan länderna enligt gemensamt uppgjorda planer, som tillgodose såväl samfärdselns behov som olika landsdelars utveckling.

Anm. I den mån dragningen av land- och sjöförbindelser bestämmes av det allmänna, synes såväl väg- och järnvägsbyggandet över landgränserna som planering av sjöförbindelserna böra följa gemensamt uppgjorda planer. Att därvid hänsyn måste tagas icke endast till behovet av samfärdseln i stort mellan de länder, varom är fråga, utan även till de av förbindelsen närmast berörda landsdelarnas mera lokala intressen är uppenbart.

Art. 28

Luftfartens trafiknät liksom flygplatserna i de nordiska länderna böra utbyggas efter en gemensam plan, som möjliggör att de samlade resurserna utnyttjas på fördelaktigaste sätt.

Anm. Vad som ovan sagts vid föregående art. om land- och sjöförbindelserna torde ha avseende även å luftfartsförbindelserna. Särskild uppmärksamhet bör ägnas flygplatserna, så att dessa blir ändamålsenligt placerade och utbyggda även sett från en samlad nordisk synpunkt.

Art. 29

De nordiska ländernas taxor för gods- och personbefordran, liksom för befordran av postförsändelser eller av samtal och meddelanden televägen böra uppgöras efter likartade grunder. Den omständigheten, att förbindelseväg skär riksgrens, bör icke inverka på taxebestämmningen.

Anm. Taxebestämmningen ingår som ett viktigt led i den nationella trafikpolitiken. Med hänsyn till de stora skilljaktigheterna i de nordiska ländernas geografiska struktur torde också trafikpolitiken få utformas nationellt. Det oaktat synes viktigt att likartade grunder för all taxebestämmning om möjligt tillämpas. Måhända borde även andra trafikpolitiska problem än taxesättningen behandlas. Vad angår överenskommelsen den 5 november 1958 om person- och godsbefordran å väg liksom liknande avtal inom luftfarten har dock icke däri behandlade frågor medtagits, då de berör etableringsfriheten m. fl. spörsmål, som denna överenskommelse ej för närvarande behandlar.

Art. 30

De fördragsslutande parternas samlade territorium skall utgöra ett passområde i enlighet med vad som därom närmare överenskommes. Kontrollen vid de internordiska gränserna bör förenklas och samordnas efter gemensamma riktlinjer.

Anm. Här åsyftas den gemensamma överenskommelsen den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna. Ett nära samarbete mellan de passkontrollerande myndigheterna torde förefinnas. Inom Nordiska tulladministrativa rådet bedrivs ett fortlöpande arbete bl. a. för att rationalisera tullkontrollföreställningarna. Förefintliga kontrollåtgärder bör erhålla en sådan utformning, att resandetrafiken i minsta möjliga mån störes av dessa.

Avdelning VII. Samarbete beträffande utrikestjänsten m. m.

Art. 31

Utanför de nordiska länderna placerad befattningshavare tillhörande en fördragsslutande stats utrikestjänst skall, i den mån det är förenligt med hans övriga ämbetsplikter, i sin verksamhet bistå jämväl medborgare från annan fördragsslutande stat, därest denna saknar representation på den ifrågakvarande orten.

Anm. Sådan service varom här är fråga torde redan i stor utsträckning lämnas. Av värde vore emellertid om detta slag av samarbete kunde få fastare former.

Art. 32

I syfte att på ändamålsenligaste sätt sprida ökad kännedom om de nordiska länderna, deras folk och kultur utanför Norden skola de nationella organen för utlandsupplysning nära samverka. Därvid bör i förekommande fall övervägas i vad mån de nordiska länderna böra framträda samfällt i utlandet såväl genom tillfälliga arrangemang som genom stadigvarande anläggningar.

Anm. Redan nu finnes viss lokal gemenskap vid turisttrafikkontoren i Frankfurt, Zürich och Rom. En för Finland, Norge och Sverige gemensam utställningspaviljong är under uppförande vid Biennalen i Venedig. Den gemensamma vandringsutställningen »Scandinavian design» blev en stor framgång i USA. Även i övrigt samarbeta nära de nordiska utlandsupplysningsorganen av typen Det danske Selskab. Ytterligare exempel på samarbete av denna art kan anföras.

För närvarande är vissa gemensamma husbyggen i utlandet aktuella.

Art. 33

De fördragsslutande parterna skola, i den mån det befinnes ändamålsenligt samordna den av dem själva bedrivna verksamheten för bistånd till utvecklingsländerna.

Anm. Med biståndsfrågorna arbetar en särskild nordisk ministerkommitté, vilken ännu ej framlagt sina slutliga förslag.

Avdelning VIII. Formerna för nordiskt samarbete

Anm. En redogörelse för de nuvarande organisatoriska formerna för nordiskt samarbete har ansetts obehövlig, då förhållandena har bedömts vara kända. I föreliggande utkast har man utgått från nuvarande organisation; avdelningen innehåller därför blott vissa kompletterande regler.

Art. 34

I betydelsefullare ärenden, som avse fråga av gemensamt intresse, omnämnd i denna överenskommelse, skall fördragsslutande part, innan den fattar beslut, genom behöriga organ träda i förbindelse med företrädare för övriga berörda parter. I brådskande fall kan dylikt samråd underlåtas.

Art. 35

I de fall, då bestämmelser tillkommit på grundval av förarbete, vari två eller flera fördragsslutande parter deltagit, må senare ändring i dessa bestämmelser ej företagas av en part, med mindre övriga parter blivit hörda.

Art. 36

Rörande åtgärd inom ramen för denna överenskommelse skola regeringarna inhämta Nordiska rådets yttrande, därest fråga är om angelägenhet av vikt för två eller flera fördragsslutande parter eller om spörsmål berörande två eller flera parter, vars lösande kan förutses komma att bliva kostsamt. I fall då en råds-session ej kan avvaktas, må i stället något rådets organ höras.

Art. 37

Regeringarna i de fördragsslutande staterna skola årligen till Nordiska rådet avgiva en översiktlig redogörelse för tillämpningen av denna överenskommelse.

Art. 38

Myndigheter i de fördragsslutande länderna böra skriftväxla omedelbart (alt.: direkt) med varandra i alla de fall, då icke av språkliga skäl eller eljest av hänsyn till meddelandets art en annan ordning är påkallad.

Art. 39

De fördragsslutande parterna skola verka för att olika arter av den offentliga statistiken samordnas.

Art. 40

I den mån myndighet eller inrättning upprättas, som är gemensam för två eller flera fördragsslutande parter, skall överenskommelse om dess verksamhet, sättet för dess förvaltning och tjänstemännens ställning träffas mellan berörda parter.

Avdelning IX. Slutstadganden

Art. 41

Denna överenskommelse träder i kraft, då den ratificerats av fem (alt.: minst fyra) (alt.: minst tre) nordiska stater. Ratifikationsinstrumenten skola deponeras hos Danmarks regering.

I samband med ratifikation må förbehåll göras rörande särskild bestämmelse i överenskommelsen.

Anm. Det har här lämnats öppet om överenskommelsen skall fordra godkännande av samtliga fem suveräna nordiska stater eller om ett mindre antal skall vara tillräckligt.

Bl. a. av hänsyn till Islands särskilda läge har ansetts riktigt att det land, som så önskar, må kunna göra förbehåll beträffande visst stadgande i överenskommelsen.

Art. 42

Överenskommelsen skall gälla tillsvidare med rätt för fördragsslutande part att uppsäga densamma. Sex månader efter uppsägningens ingivande upphör överenskommelsen att gälla i förhållande till den uppsägande parten.

Medlemsförslag

om inrättande av nordiskt institut i Reykjavík

(Väckt av N. Chr. Christensen, Chr. Christansen, Gunnar Helén, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson och Ole Bjørn Kraft)

Islands folkelige og kulturelle forbindelser med de andre nordiske lande frembyder på grund af de lange afstande og de deraf forvoldte store rejseudgifter en række særlige problemer. Samtidig føles både i Island og i det øvrige Norden et stærkt behov for at overvinde disse vanskeligheder og derved styrke det nordiske kulturfællesskab. Nordisk Råd har da også vedtaget flere henstillinger til regeringerne om udvidede forbindelser og i redegørelser i tilslutning til de rejste forslag kortlagt det eksisterende samarbejde og peget på nye muligheder og former for kontakter.

Gennem mange år har ligeledes foreningerne Norden interesseret sig stærkt for denne side af det nordiske samarbejde. Med udgangspunkt i en tanke oprindelig udkastet af professor Ingvar Svennilson har foreningernes fælles delegeretmøde i Bergen i august i år behandlet spørgsmålet om oprettelse af et nordisk institut i Island og opfordret Nordisk Råd og Nordisk Kulturkommission til på passende måde at arbejde for planens virkeliggørelse. Foreningerne Nordens beslutning blev truffet på grundlag af det som bilag vedføjede »PM rörande inrättande av nordiskt institut i Reykjavík» [*se Tillägg*].

Ifølge den af foreningerne Nordens delegeretmøde fremsendte plan skal instituttet tjene som samlingspunkt for nordisk kulturel virksomhed i Island og tage sigte på de bredest mulige kredse. Foruden at spille en rolle i det almindelige oplysningsarbejde gennem foredrag, kursus, filmsforevisninger, kunstnerisk optræden og udstillinger foreslås dog også universitetsundervisning i de øvrige landes sprog og kultur knyttet til instituttet. Endvidere tænker man sig dette gjort til centralsted for gæstende nordiske akademikere og mødeplads for studiegrupper fra de andre nordiske lande.

Uden i øvrigt at tage stilling til planens enkeltheder ønsker vi som vor principielle opfattelse at udtale, at indretningen af et institut, som det af foreningerne Norden skitserede, skulle kunne få stor betydning for det nordiske samarbejde ved at fremme kendskabet i Island til åndslivet, nærings- og folkelivet i det øvrige Norden og derved blive et nyt, værdifuldt foreningsbånd mellem det islandske folk og de andre nordiske folk. Vi foreslår derfor

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne på grundlag af det af foreningerne Norden udarbejdede forslag at undersøge mulighederne for at oprette et nordisk institut i Reykjavik, der kan virke som et centrum for oplysning i Island om de andre nordiske lande.

København, Stockholm, Oslo og Reykjavik, den 4. oktober 1961

N. Chr. Christensen

Chr. Christiansen

Gunnar Helén

Håkon Johnsen

Gisli Jónsson

Ole Bjørn Kraft

TILLÄGG

PM rörande inrättande av nordiskt institut i Reykjavik

(Av direktören Arne F. Andersson och skolkonsulenten Magnús Gíslason)

Inom föreningarna Norden har befästandet och stärkandet av Islands förbindelser med de övriga nordiska länderna alltid tillmätts stor betydelse. Föreningarna har i sitt arbete givit upplysningsverksamheten rörande Island och utbytet med detta land en framskjuten ställning. De resurser, som står till buds, har dock långt ifrån motsvarat behov och önskemål.

Sedan Nordiska kulturkommissionen och Nordiska rådet tillkommit, har man även inom dessa organ ägnat samarbetet och utbytet med Island stor uppmärksamhet och vid Nordiska rådets sjätte, sjunde och åttonde sessioner har frågor rörande förbindelserna med Island intagit en framskjuten plats på dagordningen.

Utvecklingen särskilt under tiden efter kriget har starkt aktualiserat frågan om Islands nordiska förbindelser. I yttrande till Nordiska rådets svenska delegation den 22 september 1959 anförde den svenska föreningen Norden bl. a. följande:

Enligt föreningens mening måste här ifrågavarande arbetsuppgifter nu anses vara av ännu högre angelägenhetsgrad än tidigare. Utvecklingen under senare år, särskilt under och efter det andra världskriget, har nämligen visat, att allvarliga risker föreligger för att Island glider bort ur den nordiska kulturfären, om icke målmedvetna åtgärder vidtas för att trygga och fördjupa landets samhörighet med det övriga Norden. Insatser krävs både av islänningarna själva och av deras nordiska grannfolk för att icke en mer än tusenårig gemenskap, vars bakgrund numera endast i ringa mån är av materiell art, långsamt men obönhörligt skall upplösas. Islands särställning, främst betingad av läget men också av de språkliga och ekonomiska förhållandena, gör emellertid de problem, som härvid erbjuder sig, svårbemästrade, och deras lösning ställer stora ekonomiska och organisatoriska krav både på islänningar och övriga nordbor. Dess bättre torde det vara en spridd

uppfattning, att Islands bevarande inom de nordiska staternas krets är värt mycket stora ansträngningar. Det torde emellertid få anses självfallet, att de isländska bidragen i strävandena icke kan bli av samma storleksordning som grannländernas.

På dagordningen för de nordiska möten, som sommaren 1960 ägde rum i Reykjavik, intog frågan om Islands förbindelser med det övriga Norden en central plats. Detta gällde både Nordiska rådets session, Nordiska kulturkommissionens plenarmöte och föreningarna Nordens delegerademöte. I anslutning till den överläggning om upprättandet av fonder för utbyte med Island, vilken förekom vid föreningarna Nordens möte, framförde professor Ingvar Svennilson ett förslag om upprättandet av ett nordiskt institut på Island. Förslaget väckte starkt intresse, och det beslöts, att ärendet närmare skulle utredas. I föreliggande PM redovisas olika synpunkter på det planerade institutets uppgifter, omfattning och organisation.

I

Otvivelaktigt skulle en nordisk institution på Island kunna spela en stor roll för främjande av Islands deltagande i det nordiska utbytet och stärkandet av den nordiska samhörighetskänslan i landet. Det på skilda fält alltmer tilltagande nordiska samarbetet, i betydande utsträckning handlagt genom officiella samarbetsorgan såsom Nordiska rådet och Nordiska kulturkommissionen, kräver, att i de olika länderna finns organisationer och institutioner, som kan hålla en allmän nordisk verksamhet levande. Inte minst gör Islands avlägsna läge det starkt önskvärt, att där finns en arbetande institution, som medverkar till att i opinionsbildande kretsar de nordiska sammanhangen alltid bevarar sin aktualitet.

II

a. Institutets allmänna uppgift bör vara att tjäna som samlingspunkt för nordisk kulturell verksamhet på Island. Det bör rikta sig till bredast möjliga folklager. Detta medför, att det bör förläggas till Reykjavik, inne i staden, helst nära universitetet.

b. Till institutet bör knytas universitetsundervisning i övriga nordiska länders språk och kultur. Härför erforderligt bibliotek bör finnas vid institutet liksom behövliga undervisningslokaler. Institutet bör vara arbetsplats för de nordiska universitetslektorerna.

Sannolikt skulle institutets tillkomst kunna leda till en förstärkning av den undervisning i de övriga nordiska ländernas språk och kultur, som är avsedd för blivande lärare. För närvarande är danskan obligatorisk som främmande språk under de två sista åren i den åttaåriga obligatoriska skolan på Island, och någon orientering i de andra nordiska språken skall lämnas i de högre klasserna, åtminstone i vissa av realskolorna i Reykjavik. Ett behov av att vidga denna undervisning är otvivelaktigt för handen. Härför torde emellertid erfordras en mera omfattande akademisk undervisning. Det tänkta institutet skulle skapa möjligheter för en dylik.

c. Institutet bör vara centralpunkt för gästande nordiska akademiker och tjänstgöra som mötesplats för studiegrupper från andra nordiska länder. I detta sammanhang kan bl. a. erinras om rekommendation nr 10 vid Nordiska rådets åttonde session avseende stipendier till universitetsstuderande i nordiska språk, för vilka särskilda studieresor till Island skulle anordnas.

d. Institutet bör spela roll i det allmänna folkbildnings- och upplysningsarbetet. Inom institutet eller med utgångspunkt därifrån bör anordnas föreläsningar, kurser, filmföreläsningar, artistframträdanden, utställningar (konst, böcker, teknik etc.). En nära förbindelse med de nordiska ländernas beskickningar torde i detta sammanhang vara naturlig och fruktbar, liksom en fortlöpande kontakt med olika folkbildningsorganisationer.

Institutet borde tjäna som upplysningscentral beträffande vilka möjligheter som står till buds för islänningars studier i andra nordiska länder, deltagande i kurser m. m.

Det skulle vara tilltalande, om institutet kunde vara mötesplats för olika föreningar med nordiska intressen, sålunda Norræna félagið samt de bilateralt inställda organisationer, som avser kontakt med Danmark, Finland, Färöarna, Norge och Sverige. Föreläsningssalen bör utformas med tanke även på dylik verksamhet.

Slutligen bör man räkna med att institutets lokaler bör kunna utnyttjas också för vissa rent nationella isländska behov. Från institutets synpunkt skulle säkert en dylik användning vara välkommen, då den kunde bidra till att lokalerna bleve utnyttjade mera kontinuerligt än annars kunde bli fallet.

e. Institutets administration kan tänkas utformad på olika sätt, beroende t. ex. på hur intim anknytningen till Reykjavíks universitet skall vara. Måhända kunde en styrelse vara sammansatt så, att i densamma inginge en representant för kulturministeriet, en för universitetet, en för Islands folkbildningsorganisationer, en för Reykjavíks stad, en för Norræna félagið, en för var och en av de nordiska beskickningarna samt en för Färöarna. Denna styrelse bleve ganska stor — tio personer — men den skulle dels vara värdefull som kontaktorgan, dels motsvara en lämplig fördelning av ansvaret för verksamheten.

Institutet bör ha en särskild föreståndare, som samtidigt bör vara styrelsens sekreterare. Det är inte sannolikt, att enbart dennes med institutet förknippade uppgifter kan motivera en heltidstjänst. Å andra sidan skulle det för den nordiska verksamheten på Island vara en värdefull tillgång, om det funnes en person, vars huvuduppgift vore nordisk verksamhet.

Det borde undersökas, om inte institutets ledning kunde förenas med uppgiften att vara sekreterare åt Nordiska rådets isländska avdelning och Nordiska kulturkommissionens isländska delegation eller med generalsekreterarposten i Norræna félagið.

Utom föreståndare bör till institutet knytas ett eller flera biträden samt en vaktmästare.

III

Institutet bör inrymmas i särskilda lokaler, som förslagsvis kunde utformas efter en nordisk arkitektpristävlan.

Professor Svennilson föreslår följande lokaler:

a. Tjänsterum, eventuellt även bostäder och gästrum för lektorer och gästföreläsare.

b. Seminarie- och sammanträdesrum; nordiskt referensbibliotek.

c. Föreläsningssal med möjligheter till filmförevisning.

d. Utställningslokal.

e. Informationscentrum samt läsrum med nordiska tidningar och tidskrifter. Dessa båda lokaler borde vara direkt tillgängliga från gatan. Eventuellt kunde en mindre kafeteria anknytas.

Det förtjänar övervägas, om icke härutöver borde inrättas åtminstone bostad för vaktmästare.

IV

En preliminär isländsk beräkning har givit vid handen, att en institution i huvudsak av den omfattning, professor Svennilson föreslagit, skulle kunna uppföras för 16—18 milj. isl. kr. eller 2—2,3 milj. skr.

Enligt professor Svennilsons förslag skulle investeringskostnaderna fördelas mellan de olika länderna enligt gängse normer.

Driftskostnaderna för institutionen ter sig svåra att bedöma. Utgifter för nordisk lektorsverksamhet förekommer ju redan men måste väntas stiga med ökad undervisning. Det måste övervägas, huruvida utgifter förknippade med den akademiska undervisningen helt skall bestridas via universitetets budget eller helt eller delvis via institutets. Folkbildnings- och informationsverksamhet kräver särskilda anslag och blir till sin omfattning beroende av dessas storlek. Hur stor lön föreståndaren skall ha, kan endast avgöras, sedan tjänstens karaktär bestämts. Vaktmästare och biträden måste avlönas enligt på Island vanliga grunder. Underhållskostnader får beräknas på normalt sätt.

Vissa inkomster bör kunna påräknas av hyra för mötes- och utställningslokaler. Den föreslagna kafeterian kan bedömas ge visst överskott.

Driftskostnadernas fördelning mellan Island och övriga länder bör bli föremål för särskilda överenskommelser, sedan verksamhetens utformning närmare fastställts.

Möjligheterna att till institutet knyta vissa stipendier bör särskilt undersökas. Föreningarna Nordens förslag om upprättande av särskilda fonder för utbytet mellan Island och övriga nordiska länder bör i detta sammanhang beaktas.

Uppenbart torde vara, att betydande ekonomiska ansträngningar från samtliga nordiska länder vill till, om det planerade institutet skall kunna bli verklighet.

Reykjavik och Stockholm i augusti 1961

BILAGA 1**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Undervisningsministeriet:**

— — — skal man herved meddele, at spørgsmålet om oprettelse af et nordisk institut i Island blev drøftet på Nordisk Kulturkommissions plenarmøde på Voksenåsen ved Oslo 28.—30. september d.å., hvor Kulturkommissionen vedtog følgende udtalelse:

Fra foreningerne Nordens delegeretmøde i Bergen 29.—30. august 1961 har Nordisk Kulturkommission modtaget anmodning om at virke for at realisere tanken om oprettelse af et nordisk institut i Reykjavik.

På sit plenarmøde på Voksenåsen 28.—30. september 1961, hvor sagen blev taget op til indledende behandling, besluttede Nordisk Kulturkommission at iværksætte en sagkyndig udredning av sagen på grundlag af det modtagne PM af august 1961. Udredningen skal blandt andet omfatte en kortlægning af den nordiske kulturelle virksomhed, der allerede foregår i Island, og en undersøgelse og vurdering af de forskellige mulige former, hvori et nordiskt institut kunne etableres. Også instituttets funktioner af dels videnskabelig, dels folkeoplysende karakter m. m. må nærmere udredes, og der må opstilles overslag over såvel anlægs- som driftsudgifter. Endelig bør der gennem udredningen tilvejebringes materiale til belysning af den interesse for tanken fra det islandske folks side, som er en naturlig forudsætning for sagens gennemførelse. Udredningen bør gennemføres så hurtigt som muligt.

Under hensyn til, at foreningerne Nordens delegeretmøde også har rettet henvendelse til Nordisk Råd, vil man bestræbe sig for at kunne fremlægge et foreløbigt materiale ved rådets 10. session i februar 1962.

Nordisk Kulturkommission er på forhånd varmt interesseret i dette projekt som et led i bestræbelserne for at styrke forbindelsen mellem Island og de andre nordiske lande og håber, at en konstruktiv løsning vil kunne findes.

Det tilføjes, at Kulturkommissionen har nedsat et sagkyndigt 3-mands udvalg til foretagelse af den omhandlede udredning med følgende medlemmer: chefredaktør Bent A. Koch (Danmark), professor Þórir K. Þórdarson (Island) og konsulent fru Kerstin Sönnnerlind (Sverige). Udvalgets sekretær er førstesekretær Helene Andersen (Norge). Udvalget har allerede påbegyndt udredningsarbejdet og stiler imod at kunne fremlægge et foreløbigt materiale på Nordisk Råds 10. session.

København, den 13. november 1961

P.m.v.

E.b.

P. Danneskiold-Samsøe

Ministeriet for kulturelle anliggender:

— — — skal man herved meddele, at ministeriet for kulturelle anliggender i princippet kan anbefale det stillede forslag, men at man med hensyn til enkeltheder i forslaget må afvente en betænkning fra det af Nordisk Kulturkommission nedsatte udvalg, der behandler forslaget.

København, den 5. december 1961

(*sign.*)

Norden, dansk forening for nordisk samarbejde:

Foreningen Norden i Danmark ønsker gerne yderligere at fremhæve betydningen af, at instituttet placeres i Islands hovedstad med de betingelser, dette giver for nær kontakt med centraladministrationen, universitetet, højere lærestalter, landsorganisationer m. v. samt at fremhæve værdien af, at instituttets virksomhed baseres også på det almindelige folkelige arbejde, herunder oplysningsarbejdet i Island om de øvrige nordiske lande og folk.

København, den 3. januar 1962

Hedegaard

Foreningens formand

N o r g e**Kirke- og undervisningsdepartementet:**

Dette departement antar at man bør afvente Kulturkommissionens utredning — som blant annet vil bygge på innhentede opplysninger fra en rekke institusjoner og organisasjoner — før man avgir uttalelse i saken.

Oslo, 17. november 1961

Etter fullmakt

Olav Hove

Leif J. Wilhelmsen

S v e r i g e**Svenska institutet:**

Institutet önskar i princip livligt tillstyrka en institution av föreslagen art och även vitsorda det starka behovet av ett samlat centrum för den nor-

diska upplysningsverksamheten på Island. Inom ramen av sina resurser har Svenska institutet under en följd av år genom en utbyggnad av det svenska lektoratet vid Reykjaviks universitet sökt tillgodose behovet av svensk kulturinformation. Denna lärartjänst är sålunda det från Sverige kraftigast subventionerade av våra utlandslektorat; för närvarande utgår för denna tjänst ett svenskt lönetillskott om 14 000 kronor, vartill kommer kostnader för bibliotek, grammofonskivor, filmdepositioner och annat upplysningsmaterial. En rad högt förtjänta innehavare av lektoratet har här bedrivit en omfattande undervisning inom Háskóli Íslands. Svenska institutet skulle med glädje se, att denna verksamhet effektivt inlemmades i det föreslagna kulturinstitutet. Om planen på ett sådant förverkligas, skulle Svenska institutet på detta organ överlåta det nuvarande lektoratsbiblioteket och övrig utrustning samt även erbjuda sina tjänster vid organiserandet av den svenska avdelningen. Vissa synpunkter torde dock från början böra beaktas.

Såsom förslaget nu föreligger, synes det oss ha erhållit alltför vidlyftiga proportioner, som kan tänkas äventyra projektets förverkligande. Risk finnes, att man är i färd att skapa ett från abstrakta utgångspunkter konstruerat »kulturhus» utan organiskt samband med de isländska bildningsorganens verksamhet och konkreta behov. En nära anslutning till sådana intressen synes oss vara en oundgänglig förutsättning.

Inte minst med hänsyn till den hittillsvarande lektoratsverksamheten borde det nya institutet organiseras i intimt samband med Reykjaviks universitet. Riktlinjerna för den icke akademiska verksamheten finge fastläggas i andra hand och även dess detaljer utformas under hänsynstagande till lokala behov.

Dessa synpunkter har med eftertryck även framförts av den nuvarande innehavaren av det svenska lektoratet som på vår anmodan inkommit med ett yttrande varav vi citerar:

Det är uppenbart att institutet ges alltför storslagna och diffusa riktlinjer. Det förefaller mig vara helt orealistiskt att planlägga ett nordiskt institut utan att i första hand ta hänsyn till universitetets behov. Som ett organ för universitetet skulle en dylik institution få en praktisk uppgift och verkligen kunna betyda något för Island. I likhet med mig tycks f. ö. förslagsställarna själva tvivla en aning på det skisserade föreningshusets praktiska användning. Det sägs — — — att institutet bör användas för rent isländska ändamål, en användning som skulle vara välkommen, »då den kunde bidra till att lokalerna bleve utnyttjade mera kontinuerligt än annars kunde bli fallet».

Under årets lopp har de nordiska lektorerna diskuterat planerna på ett institut sinsemellan och även försökt intressera vederbörande länders ambassadörer i Reykjavik. Under diskussionens gång har några huvudpunkter kommit fram.

Ett nordiskt institut i Reykjavik bör rent administrativt knytas till universitetet. Huvuduppgiften för detta institut bör vara att ge de studerande en bättre utgångspunkt vid studiet av nordiska språk, nordisk litteratur, historia etc. Lektoratsbibliotek, tidskrifter, tidningar sammanföres lämpligen till gemensamma lokaler. I anslutning till bibliotek-läsrum inreds dels lärosalar, dels tjänsterum för lektorerna. Det bör framhållas att institutet i denna form hålles öppet även för allmänheten, precis som det svenska lektorats-

biblioteket redan under nuvarande besvärliga förhållanden välkomnar alla gäster.

Med ett sådant mål för ögonen tror jag, att man skulle kunna åstadkomma ett nordiskt institut, som kan uträtta mycket. De kommer att fylla ett behov. Jag vill gärna framhålla att universitetets rektor helt instämmer i ovanstående synpunkter.

Utöver dessa, som det synes oss, väsentliga synpunkter vill Svenska institutet även framhålla önskvärdheten av att bostäder för de nordiska lektorerna måtte beredas inom den föreslagna institutionsbyggnaden. De i Reykjavík rådande inkvarteringsförhållandena har vållat betydande svårigheter för våra lektorer. För att säkra den f. ö. icke tillfredsställande bostad, som svenska lektorn nu disponerar, har Svenska institutet vid lektorsbytena nödgats inträda såsom hyresgarant och även lämna betydande möbleringsbidrag. En väl dimensionerad lektorsvåning i det planerade komplexet synes oss därför i hög grad önskvärd. Skulle denna genom en förbättring av Reykjavíks bostadsbestånd i framtiden icke behövas, kunde lokalerna säkerligen disponeras för stipendiater eller för en utvidgning av den ordinarie verksamheten.

Stockholm den 23 november 1961

Tore Tallroth

Gunnar Ahlström

Norden, svensk förening för nordiskt samarbete:

Förslaget har väckts inom föreningarna Norden och av dessa gemensamt framförts till Nordiska kulturkommissionen, som har frågan under utredning.

Under hänvisning till — — — det förhållandet, att den PM, som ligger till grund för den pågående utredningen, utarbetats inom föreningarna Norden och alltså ger uttryck för dessas synpunkter, inskränker sig föreningen till att i detta sammanhang endast återigen understryka, att den anser uppriktandet av det föreslagna institutet vara en viktig åtgärd för bibehållandet och stärkandet av sambandet mellan Island och det övriga Norden.

Stockholm den 14 februari 1962

Arne F. Andersson

Verkst. direktör

BILAGA 2**Preliminär rapport från expertutskottet rörande upprättande av nordiskt institut i Reykjavík****1. Ekspertutvalgets medlemmer**

Professor Þórir Þórdarson, universitetet i Reykjavík.

Chefredaktör Bent A. Koch, Kristeligt Dagblad, København (utvalgets formann).

Konsulent fru Kerstin Sönnnerlind, Kungl. skolöverstyrelsen, Stockholm.

Konsulent Helene Andersen, Utenriksdepartementets kulturkontor, Oslo, Nordisk kulturkommisjons generalsekretær (utvalgets sekretær).

2. Ekspertutvalgets mandat

Nordisk kulturkommisjon vedtok på sitt plenumsmøte på Voksenåsen 28.—30. september 1961 å iverksette en sakkyndig utredning av saken på grunnlag av et mottatt PM fra foreningene Norden av august 1961. Utredningen skal bl. a. omfatte en kartlegning av den nordiske kulturelle virksomhet som allerede foregår i Island, samt en undersøkelse og vurdering av de forskjellige former for etablering av et nordisk institutt. Også instituttets funksjoner av dels vitenskapelig, dels folkeopplysende karakter m. m. skal nærmere utredes, og det skal utarbeides overslag over såvel anleggs- som driftsutgifter. Endelig skal det gjennom utredningen tilveiebringes materiale til belysning av den interesse for tanken fra det islandske folks side, som er en naturlig forutsetning for sakens gjennomførelse. Utredningen skal gjennomføres så hurtig som mulig.

3. Utvalgets møter

Utvalget har hittil hatt to møter, hvorav det ene i København 18. november 1961, hvor det islandske medlem var forhindret fra å delta, og i Oslo 5. februar, hvor samtlige var tilstede. Dessuten foretok utvalget i dagene 1.—3. mars 1962 en befaring i Reykjavík, hvor saken ble drøftet med undervisningsminister Gylfi Gíslason, departementssjef Birgir Thorlacius, Reykjavíks ordfører, rektor for Islands universitet, de skandinaviske lektorer, riksarkitekten, representanter for foreningen Norden og de bilaterale foreninger samt de nordiske lands ambassader.

4. Foreløbig basis for utredningen

Utvalget har som et foreløbig arbeidsgrunnlag presisert følgende:

Det nordiske institutt i Reykjavík forutsettes å skulle tjene som samlingspunkt for nordisk kulturell virksomhet i Island for derigjennom å aktivisere og levendegjøre den nordiske interesse.

Instituttet antas å burde bli en frittstående selveiende institusjon med statsstøtte fra de nordiske land såvel til opprettelse som drift.

Instituttet bør drive foredrags- og kursvirksomhet på en rekke områder med sikte på å fremme kunnskapene i Island om de øvrige nordiske lands sprog, kultur og samfunnsforhold, samt eventuelt informasjonsvirksomhet.

Instituttet tenkes utstyrt med et bibliotek som skal omfatte skjønnlitteratur, faglitteratur, tidsskrifter, aviser, dokumentarfilmer, grammofonplater, filmstrips osv.

For å kunne drive virksomhet av denne art bør instituttet ha til rådighet offentlig tilgjengelige lokaler for anvendelse av det nevnte utstyr, til foredragsvirksomhet o. l.

Instituttet bør kunne virke som et koordinerende organ for det kulturelle samarbeid med Island som drives av institusjoner og organisasjoner med tilsvarende formål i de respektive nordiske land. Det bør også kunne tjene som kontaktpunkt for besøkende fra andre nordiske land, såvel grupper som enkeltpersoner. Det bør videre kunne formidle opplysninger og kontakter for islendinger som ønsker å besøke eller orientere seg om andre nordiske land.

Med utgangspunkt i instituttet bør det også kunne drives aktivt kulturarbeid overfor skoler, foreninger o. l. over hele Island, f.eks. ved arrangement av foredragsturnéer, utgivelse av publikasjoner o. l.

5. Sirkulærbrev for innsamling av materialet

Utvalget har sendt ut et sirkulærbrev til i alt 117 institusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner med svarfrist til 20. januar, senere utsatt til 1. februar. I brevet er ovenstående opplysninger referert, hvoretter adressatene anmodes om en vurdering av og redegjørelse for følgende punkter:

1. Behovet for et sådant institutt.
2. Instituttets generelle arbeidsoppgaver.
3. Kulturelt og opplysende arbeid som for tiden drives av Deres institusjon (organisasjon o. l.), samt eventuell oppgave over finansieringen av denne virksomhet.
4. Formene for Deres institusjons (organisasjons o. l.) samarbeid med og utnyttelse av dette institutt.

6. Gruppering av sirkulærbrev

De utsendte sirkulærbrev omfatter følgende grupper, hvorav antall spurte er angitt i parentes: islandske myndigheter (4), nordiske ambassader i Island (4), islandske ambassader i Norden (4), foreningene Norden (5), organer for kulturelt samkvem (3), universiteter og høyskoler (5 norske, 4 danske, 7 svenske, 1 islandsk, 10 finske, ialt 27), nordiske universitetslektorer i Island (3), skandinaviske foreninger i Island (5), bilaterale foreninger forøvrig (5), nordiske fonds (7), studentorganisasjoner (6), folkeopplysningsorganisasjoner (8), utvalget vedrørende en høyskole i Skálholt (3), eksportorganer (1 norsk, 3 danske, 6 islandske, 1 finsk, 1 svensk, ialt 12), turistorganer (5), teaterorganisasjoner (4), musikkorganisasjoner (4), kunstorganisasjoner (8).

7. Syntese av uttalelsene

Alle innkomne svar, pr. 20. februar ialt 76, er systematisk bearbeidet ut fra følgende kriterier: a. oppfatning av behovet, b. oppfatning av arbeidsoppgaver, c. opplysninger om egen virksomhet, d. antatte former for samarbeid, e. andre uttalelser, f. konklusjon (ja/nei/likegyldig).

Når det gjelder konklusjoner, fordeler svarene seg som følger: islandske myndigheter (4 ja, 0 nei), nordiske ambassader i Island (3 ja, 1 avstod, men erklærte seg senere positiv, med andre ord 4 ja), islandske ambassader i Norden (3 ja, 1 ikke svart), foreningene Norden (4 ja, 1 ikke svart, men sto bak det opprinnelige forslag, med andre ord 5 ja), organer for kulturelt samkvem (3 ja), universiteter og høyskoler (13 ja, 1 nei, 7 likegyldig, 6 ikke svart, idet universitetene er positive, mens de fleste høyskoler finner at instituttet ligger på siden av deres interesseområde), nordiske universitetslektorer i Island (3 ja), skandinaviske foreninger i Island (2 ja, 2 ikke svart, men senere erklært seg meget positive), bilaterale foreninger i de øvrige land (2 ja, 3 ikke svart), nordiske fonds (2 ja, 3 intet sagt, 2 ikke svart), studentorganisasjoner (3 ja, 1 avstår, 2 ikke svart), utvalget vedrørende en høyskole i Skálholt (2 ja, 1 ikke svart), eksportorganisasjoner (2 ja, 1 avstår, 9 ikke svart), turistorganisasjoner (2 ja, 1 avstår, 2 ikke svart), diverse kunstorganisasjoner (enten positivt avventende eller avstår eller ikke svart).

Generelt kan det sies at de innkomne svar enten er positive eller avventende og at de som har erklært seg likegyldig eller avstår fra å ta standpunkt, har gjort dette ut fra to motiveringer, enten manglende kompetanse eller den antagelse at instituttets virksomhet vil ligge utenfor det egne interesseområde.

Forøvrig er de innkomne svar gjennomgående holdt i alminnelige vendinger og gir, på visse unntagelser nær, ikke tydelige retningslinjer for behovet og arbeidsoppgavene for et slikt institutt.

Utvalget fant det derfor riktig å presisere problemene i første omgang, uten å ta noe endelig standpunkt, idet drøftelsene i Reykjavik måtte bli avgjørende for den endelige utforming av innstillingen.

Etter forhandlingene i Reykjavik er følgende punkter på det nærmeste klarlagt:

9. Instituttets arbeidsoppgaver

a. Sprogundervisning for universitetsstudenter.

- » » skoleelever.
- » » lærere.
- » » offentligheten.

b. Reiselektorvirksomhet.

c. Generell informasjon vis à vis studenter.

- » » » » skoler.
- » » » » ungdom.
- » » » » presse og radio.

d. Opprettelse av et nordisk bibliotek. (Innredning av et hyggelig samlingssted med adgang til utlån av bøker, tidsskrifter, dokumentarfilmer, grammofonplater, diapositiver etc. etc., samt adgang til lesning av aviser og tidsskrifter på stedet.)

e. Formidling av besøk i de øvrige nordiske land for studenter, skoleelever og ungdom fra ervervslivet.

f. Invitasjon av spesialister på forskjellige fagområder til avholdelse av seminarer, kontakt med islandske fagfolk etc.

g. Koordinering av besøk av forskere og studenter fra de andre nordiske land.

10. Lokaler

a. Instituttet bør inneholde en sal for 75 å 100 personer med skyvbar vegg, slik at den kan omgjøres til to seminarrum. Denne tenkes utstyrt med hyller for aviser, tidsskrifter, brosjyrer, turist- og informasjonsmateriale og skulle om dagen anvendes til oppholdsrum for besøkende, mens den om aftenen skulle kunne ominnredes til forsamlingssal med lette flyttbare stoler. Her må også finnes låsbare skap for oppbevaring av dokumentarfilmer, diskotek, lydbånd, diapositiver, bildebånd m. m., beregnet på utlån.

b. Videre skal instituttet inneholde et bibliotek, helst i et særskilt rum, som også kan benyttes som lesesal. Biblioteket kan tenkes utstyrt med skyvbar vegg på tilsvarende måte, slik at det etter behov kan omgjøres til seminarrum, bl. a. beregnet på lektorenes virksomhet.

c. Det må også innrettes et kontor for direktøren, ett for hver av lektorene, ett for den kombinerte bibliotekar og sekretær og ett for felles avbenyttelse av foreningen Norden og de bilaterale foreninger.

d. Videre bør instituttet ha tre mindre arbeidsrum for studerende, hvorav det ene eventuelt kunne utstyres med bad og tekjøkken.

e. Endelig tenker man seg en liten vaktmesterleilighet, en beskjeden kafeteria-innretning, samt garderobe og øvrige utrum.

De nordiske lektorers behov for seminarrum, kontorsplass, samt bibliotekets størrelse er under nærmere overveielse. Først når disse rums anslagsvise størrelse er bragt på det rene kan det foretas en nøyaktig beregning av den totale gulvflate. Inntil videre har man arbeidet ut fra en foreløpig kalkyle på i alt 500 m², fordelt på to etasjer.

11. Personale og ledelse

a. Personalet forutsettes å bestå av en direktør (ikke-islending), de tre skandinaviske lektorer, en kombinert bibliotekar og sekretær (islending), samt en kontordame i hel- eller halvdagsstilling (islending).

Instituttets filologiske avdeling tenkes ledet faglig av de skandinaviske lektorer, men administrativt av direktøren, mens folkeopplysningsavdelingen både faglig og administrativt ledes av direktøren.

b. Styret skal bestå av tre medlemmer, hvorav 1 utnevnt av undervis-

ningsministeriet, 1 utpekt av Islands universitet og 1 utpekt av foreningen Norden. Direktøren og en av de nordiske lektorer, utpekt av disse for ett år av gangen, deltar uten stemmerett i styremøtene.

Styremedlemmene utnevnes for en periode av tre år og skal kunne gjenvelges.

Styrets ansvar, oppgaver og arbeidsformer skal nærmere presiseres i de vedtekter som vil bli utarbeidet i størst mulig overensstemmelse med den endelige anbefaling fra Nordisk Råd angående fellesnordiske institusjoner.

c. Representantskapet skal være et rådgivende organ, som bør komme sammen minst én gang pr. år. Det forutsettes å bestå av styret, direktøren og de skandinaviske lektorer, samt 4 andre medlemmer utpekt av de bilaterale foreninger, nemlig 1 av Dansk-islandsk forening, 1 av den finsk-islandske forening Suomi, 1 av foreningen Noregur-Island og 1 av den islandsk-svenske forening.

d. Rådet tenkes sammensatt av en representant fra hvert av de fem nordiske lands undervisningsministerier, ut fra det syn at disse bør føre tilsyn med instituttets drift, som forutsettes finansiert over statsbudsjettene.

12. Tomt og arkitektarbeid

Spørsmålet om instituttets plasing ut fra ideelle og praktiske vurderinger har vært gjenstand for inngående drøftelser, og det synes mest rimelig at man vil gå inn for en beliggenhet i nærheten av universitetet i Reykjavik. På bakgrunn av de særdeles positive forhandlinger i Reykjavik finner utvalget grunn til å anta at enten universitet eller Reykjavik by vil gå inn for å stille en gratis tomt til disposisjon.

Når det gjelder arkitektarbeidet vil utvalget anbefale den løsning at man ikke utlyser en nordisk arkitektkonkurranse, men i stedet etablerer et samarbeid mellom de statlige arkitektinstitusjoner, nemlig riksarkitektene i Island og Norge, Kungl. byggnadsstyrelsen i Sverige, den kgl. bygningsinspektør i Danmark og stadsplaneringssjefen (Aalto) i Finland. Ved hjelp av et teamwork mellom disse regner man med å kunne reise bygningen i løpet av to år etter at de nødvendige forarbeider er utført.

13. Anleggs- og driftsutgifter

Det mangler fremdeles en del opplysninger før det vil bli mulig å foreta eksakte beregninger men utvalget går rent foreløpig ut fra at bygningen vil kunne reises for anslagsvis 1,5 millioner norske kroner, forutsatt at tomten blir stillet gratis til disposisjon.

Løpende årlige utgifter til lønninger og drift, heri innbefattet et disposisjonsbeløp på minimum norske kroner 50 000, — pr. år, antas ikke å ville overskride norske kroner 150 000, — pr. år.

Utvalget formoder at Islands andel vil være dekket i og med en eventuell gratis levering av tomten og at de øvrige anleggs- og driftsutgifter blir å fordele etter de vanlige satser som benyttes av Nordisk kulturkommissjon, nemlig 1/5 på henholdsvis Danmark, Finland og Norge og 2/5 på Sverige. Ifølge

den foreløbige kalkyle skulle dette utgjøre norske kroner 300 000, — i anleggsutgifter på hvert av landene Danmark, Finland og Norge og norske kroner 600 000, — på Sverige som engangsbevilgning til bygningen, samt henholdsvis norske kroner 25 000, — og norske kroner 50 000, — pr. år til driften.

Det må sterkt understrekes at det her dreier seg om rent foreløbige tall, som kun er tatt med for å vise omtrent hvilken størrelsesorden utvalget har gått ut fra.

14. Den nordiske kulturelle virksomhet som allerede foregår i Island.

Dels gjennom det skriftlige materiale, dels gjennom de muntlige konferanser i Reykjavik, har utvalget fått opplysninger om denne virksomhet, som det ville føre for langt å gjøre detaljert rede for her, men som generelt kan oppsummeres som følger:

a. De skandinaviske lektors virksomhet. Den danske lektor har opplyst at vordende realskole- og gymnasielærere undervises i dansk sprog og litteratur og at det etter behov avholdes offentlig tilgjengelige kurser i moderne dansk litteratur og sprog. Et bibliotek på ca. 700 bind står til rådighet for utlån. Stort sett tilsvarende opplysninger gis av den svenske lektor, mens den norske dessuten fremhever foredrag, avis- og tidsskriftartikler samt almen informasjonsvirksomhet.

b. De nordiske ambassaders virksomhet. De respektive ambassader har opplyst at deres informasjonsvirksomhet er av beskjedent omfang og vesentlig bygger på islandske venner av de respektive land, bl. a. innenfor de bilaterale foreninger, som f. eks. benytter ambassadens dokumentarfilmer o. l. Den danske ambassade har her det beste utgangspunkt, idet danskene er i flertall såvel når det gjelder bosetning som besøk i Island.

c. De bilaterale foreningers virksomhet. Utvalget har fått opplyst at den norske forening har 170 medlemmer i Reykjavik, den danske 430, den svenske 140 og den færøyske 50. Samtliges virksomhet synes å ha et beskjedent omfang og består vesentlig i arrangement av foredrag o. l. fra tid til annen.

d. Foreningen Nordens virksomhet. Denne forening har ca. 2 000 medlemmer over hele landet, hvorav ca. 1 200 i Reykjavik. Foreningen samarbeider med foreningene Norden i de øvrige land om felles prosjekter og formidler bl. a. opplysninger til folk som ønsker å reise til andre nordiske land.

15. Interesse for planen i Island

Santlige uttalelser fra islandsk side, såvel skriftlige som muntlige, har vært særdeles positive og til stor oppmuntring og hjelp i utvalgets arbeid. I denne forbindelse må særlig fremheves den støtte og bistand utvalget har fått i undervisningsministeriet og av universitetsrektor Armann Snævarr. Også Reykjaviks borgarmester har gitt uttrykk for stor interesse for planen.

Undervisningsminister Gylfi Gislason har uttrykt sin glede over planen og understreket at landet legger den største vekt på å bevare forbindelse med

det øvrige Norden. Videre har han pekt på at det allerede finnes tilsvarende institutter opprettet av de større nasjoner som USA, Sovjetsamveldet og Forbundsrepublikken Tyskland, men at man har savnet et tilsvarende grunnlag for å dyrke kontaktene med de andre nordiske land. Forøvrig henvises til undervisningsministerens P. M. som vedlegges i avskrift [*se Bihang*].

16. Konklusjon

I løpet av den korte tid utvalget har vært i arbeid, nemlig fra november 1961, har det ikke vært mulig å legge frem en endelig innstilling. I løpet av april regner imidlertid utvalget med å avslutte sitt arbeid, slik at innstillingen kan drøftes under de planlagte møter i Nordisk kulturkommisjons seksjoner som er fastsatt i løpet av perioden mai/juni.

København, Oslo, Reykjavík, Stockholm i mars 1962

Bent A. Koch

Thórir Thórdarson

Kerstin Sönnnerlind

Helene Andersen

BIHANG

PM rörande Islands undervisningsministeriums ställning till frågan om nordiskt institut i Reykjavík på dess nuvarande stadium

1. Principiell inställning till tanken

Såsom ministeriet tidigare framhållit i ett yttrande välkomnar det tanken om ett nordiskt institut i Reykjavík och skulle sätta stort värde på om den kunde genomföras.

2. Institutets uppgifter

Såsom framgår av det tidigare nämnda yttrandet är ministeriet av den åsikten, att det vore lämpligast att bygga institutet kring den kärna som redan finns, d. v. s. de nordiska lektorernas verksamhet vid Islands universitet. Institutet skulle därmed bli i nära förbindelse med universitetet, men man skulle sikta mot att bygga ut institutets funktion med tiden, således att det i framtiden kunde verka på en så bred basis som möjligt. Takten för denna utbyggnad skulle självfallet i ganska hög grad bli beroende av de finansiella bidragen från de instanser som skulle komma att stå bakom institutet.

Det må erinras om att lektorernas verksamhet redan nu är tväsidig, d. v. s. undervisning för universitetsstudenter, som siktar mot examen (tentamen), samt kurser för allmänheten.

3. Institutets status

Ministeriet anser att institutet bör vara en självständig (självägande) institution, vilken samarbetar med Islands universitet — och andra institutioner enligt sakens natur — samt att undervisningsministeriet bör handlägga ärenden angående institutet på isländska statsmyndigheters vägnar.

4. Institutets personal

Ministeriet anser att institutet bör ledas av en särskild direktör, som till sin hjälp har en bibliotekarie samt en sekreterare. Direktören bör, enligt ministeriets åsikt, vara från de fyra övriga nordiska länderna i tur och ordning, utnämnd för en period på tre eller fyra år. Bibliotekarien och sekreteraren bör vara islänningar.

Lektorerna bör, såsom hittills, vara underställda universitetet i fråga om det arbete de utför i dess tjänst, d. v. s. undervisning för universitetets studenter. Deras verksamhet i övrigt skulle sortera under institutet.

Den 2 mars 1963

Medlemsförslag

om samordning av invalidpensionerna

(Väckt av Nina Andersen, Judit Nederström-Lundén och Einar Olgeirsson)

Nordiska rådets rekommendation nr 10/1959 om samordning av ålderspensionen har föranlett de nordiska ländernas regeringar att träffa överenskommelse om ett tillägg till konventionen den 15 september 1955 om social trygghet m. m. innebärande att en person, som i ett nordiskt land erhållit ålderspension, får bibehålla denna vid flyttning till annat nordiskt land, intill dess vederbörande där uppfyller villkoren med hänsyn till pensionsrätt, pensionsålder och uppehållstid för erhållande av pensionsrätt. Härigenom utfylles den lucka i pensionsskyddet, som uppstår för en förmanstagare vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat på grund av att enligt trygghetskonventionens bestämmelser viss minsta uppehållstid i vistelselandet, som regel fem år, erfordras för att komma i åtnjutande där av ålderspension.

Samma lucka i skyddet vid flyttning från ett land till ett annat, som tidigare fanns beträffande ålderspensionen, finns alltså i fråga om änkepensionen och invalidpensionen enligt reglerna i art. 3 resp. 2 i konventionen om social trygghet. Vid Nordiska rådets tionde session kommer att behandlas ett till sessionen uppskjutet tilläggsförslag (Sak A 6/1962), som syftar till införande av ordning beträffande änkepensionen, motsvarande den som redan avtalats rörande ålderspensionen.

I detta läge synes även spörsmålet om utbetalning i annat nordiskt land av invalidpensionsförmånerna böra aktualiseras. Också beträffande sådana förmåner uppställs, såsom nyss antytts, i trygghetskonventionen krav på viss minsta uppehållstid i vistelselandet. En utbetalning av invalidpension i annat land torde visserligen medföra vissa särskilda problem, vilka icke föreligger beträffande ålderspensionen och änkepensionen, såsom exempelvis svårigheterna att kontrollera, att den pensionsberättigades arbetsförmåga alltså är så nedsatt, att invaliditet föreligger i vederbörande nationella pensionslagstiftnings mening. Å andra sidan föreligger otvivelaktigt ett starkt behov av att underlätta också för en person, som under vistelse i främmande nordiskt land drabbats av arbetsoförmåga, att söka sig tillbaka till sitt ursprungliga hemland, där han måhända lättare kan anpassa sig i sin nya situation. Det synes därför angeläget att utsträcka den beträffande ålderspensionen redan godtagna principen om utbetalning i annat nordiskt

land av pensionsförmån i avvaktan på att pensionsrätt vinnes i vistelselandet även till mottagare av invalidpension.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställes,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för åvägabringande av en ordning, varigenom den som i ett nordiskt land erhållit invalidpension får bibehålla denna vid flyttning till annat nordiskt land, intill dess han där uppfyller villkoren med hänsyn till uppehållstid för erhållande av pensionsrätt.

København, Helsingfors och Reykjavik i oktober 1961

Nina Andersen

Judit Nederström-Lundén

Einar Olgeirsson

BILAGA 1**Yttranden över medlemsförslaget****D a n m a r k****Socialministeriet:**

— — — skal man meddele, at der fra socialministeriets side ikke kan indvendes noget imod, at medlemsforslaget underkastes behandling, så meget mere som det udvalg, der behandlede det tilsvarende forslag vedrørende reglerne om alderspension, af sig selv har været inde på, at spørgsmålet om invalidepension ved lejlighed nok må tages op til drøftelse.

Man må imidlertid erklære sig enig med forslagsstillerne i, at problemerne i denne forbindelse er anderledes, end tilfældet var, for så vidt angår folkepension. Der kan således som anført opstå vanskeligheder ved kontrollen med, at den pensionsberettigedes erhvervsevne er nedsat i et sådant omfang, at invaliditet foreligger i henhold til vedkommende nationale lovgivningsregler. Ud over de tekniske vanskeligheder må desuden fremhæves, at det, når talen er om folkepension, blot er et spørgsmål om tid — og i almindelighed kun om kortere tid — før tilflytningslandets alderspensionsordning træder i kraft, medens variationer i bedømmelsen i de forskellige nordiske lande, om hvorvidt invaliditet faktisk foreligger, kan føre med sig, at pensionsudbetaling ud af landet kan finde sted indtil vedkommende pensionists død.

Dertil kommer, at behovet for at medtage pension til et andet nordisk land må skønnes at være væsentligt mindre for invalidepensionister end for folkepensionister, der typisk rejser for at være sammen med og eventuelt lade sig passe af voksne børn, medens invalidepensionister gennemgående vil være væsentlig yngre og derfor normalt ikke kan forventes at have denne tilskyndelse til at flytte ud af landet med deres pension. Dette stemmer med ministeriets erfaringer i disse sager.

Det må derfor antages, at situationen for invalidepensionister oftere vil være den, at vedkommende pensionist ønsker at vende tilbage til hjemlandet. For så vidt angår denne situation, som forslagsstillerne også synes særligt at have for øje, skal det nævnes, at den danske pensionslovgivning giver danske statsborgere mulighed for opnåelse af invalidepension efter eet års ophold her i landet, og at der yderligere er mulighed for dispensation fra denne regel, en dispensation, der altid meddeles, når den pågældende flytter

til Danmark fra et andet nordisk land, hvor han har modtaget invalidepension.

København, den 30. november 1961

P. m. v.

E. b.

(sign.)

De samvirkende Invalideorganisationer:

Vi ser de foreslåede ændringer som et fremskridt, selv om der naturligvis også fremover er problemer ved at flytte til et andet land. Den, som flytter til et land med højere ydelser end det, hvorfra man kommer, må tilsyneladende stadigvæk i fem år vente på samme levestandard som ellers ligestillede i det nye land. Omvendt får den, som flytter til et land med lavere ydelser end det, hvorfra han kom, kun 5 år til at omstille sig. I første tilfælde er reglen formentlig nødvendig for ikke ligefrem at opfordre til at flytte. I sidste tilfælde er det vel rimeligt, man deler kår med dem, man flytter til.

Vi har derfor ikke yderligere bemærkninger at gøre til forslaget, udover at fremhæve det som et skridt på vejen mod fuldstændig ligestilling.

København, den 28. november 1961

For De samvirkende Invalideorganisationer

H. C. Seierup

Formand

F i n l a n d

Socialministeriet har i skrivelse den 29 november 1961 meddelat, att det finner »det ändamålsenligt, att en detaljerad utredning i ärendet, med avseende fäst vid åvägabringandet av en ändring i den internordiska konventionen om social trygghet, torde åläggas Nordiska socialpolitiska kommitténs pensionsutskott».

Folkpensionsanstalten¹:

I folkpensionslagens 41 § ingår stadgandena om utbetalning av folkpension till folkpensionstagare, som flyttat utomlands. Enligt sagda lagrum har åt invaliditetspensionstagare, som flyttat till de nordiska länderna, i allmänhet kunnat utbetalas folkpension, tills han enligt den mellan de nordiska länderna slutna konventionen om social trygghet har blivit berättigad till pension i det nya vistelselandet. Lagens stadganden härom skiljer sig dock från varandra i de olika nordiska länderna, och i pensionstryggheten förefinns en sådan brist, som nämns i medlemsförslaget.

Till följd av invaliditetspensionens karaktär blir man vid prövningen av medlemsförslaget tvungen att fästa uppmärksamhet bl. a. vid skiljaktigheterna i begreppet arbetsoförmåga i de olika nordiska länderna ävensom vid de praktiska arrangemangen för granskning av arbetsförmåga. Enligt folkpensionsanstaltens uppfattning kräver åstadkommandet av en ändamålsenlig konvention en detaljerad utredning av ärendet. Denna uppgift torde närmast ankomma på Nordiska socialpolitiska kommitténs pensionsutskott, som har berett motsvarande tilläggskonvention om ålderdomspension.

Helsingfors den 23 november 1961

Folkpensionsanstalten

Väinö Rankila

Veikko Katajainen

Finlands civil- och värnpliktsinvaliders förbund¹:

Enligt reglerna i art. 2 p. 2 i konventionen om social trygghet, som träffats av de nordiska länderna, har en person vid flyttning till annat nordiskt land rättighet till allmänna invalidpensionsförmåner på samma villkor och enligt samma bestämmelser som vistelselandets egna medborgare, om han omedelbart innan föreläggandet av ansökan utan avbrott har vistats i landet minst fem år. Vederbörandes möjligheter till erhållandet av invalidpension eller förmåner under de första fem vistelseåren beror på de bestämmelser, som råder i hans hemland. Såvitt dessa bestämmelser är sådana, att rättigheten till sociala förmåner avbrytes, är säkerställandet av dem angeläget. Mellan de nordiska länderna finns överenskommelse om ömsesidig vård av dem som är i behov av understöd, men denna torde inte anses tillräcklig i dessa fall.

I Finland finns det ingen egentlig invalidpensionslag, utan invalidförmånerna sammansättes på grund av olika lagar. Som viktigaste av dessa må nämnas folkpensionslagen, lagen om olycksfallsförsäkring, lagen om skada ådragen i militärtjänst, trafikförsäkringslagen och lagen om invalidpenning. Livräntorna, som utbetalas enligt lagen om skada ådragen i militärtjänst och lagen om olycksfallsförsäkring, kan betalas åt en person, som vistas i ett nordiskt land, fastän utevaron från hemlandet skulle förlängas även över ett år. I trafikförsäkringslagen utgör bortflyttande från hemlandet inget hinder för utbetalande av ersättning. Enligt folkpensionslagen avbrytes utbetalning av pension åt en person, som vistas utomlands, efter ett års tid. Trots detta har pensionen betalats även därefter så gott som utan undantag beträffande vistelse i ett nordiskt land efter ansökan. Lagen om invalidpenning avviker betydligt från de ovannämnda med avseende till sin art. Invalidpenning kan med vissa förutsättningar betalas åt en i Finland bosatt invalid, som är finsk medborgare. Till erhållandet av invalidpenning ingår bl. a. plikt att utföra arbete enligt förmåga för sin utkomst. På erhållandet av invalidpenningen inverkar inte i allmänhet nödvändigheten av vederbörandes

¹ *Utltrandet översatt från finska.*

vårdbehov, utan den beviljas för en person, som utför arbete och vars invaliditet föreligger inom kretsen för lagen om invalidpenning. Förvärvsinkomsten har ingen avgörande betydelse i annat avseende än att invalidpenningens årliga belopp inte får överstiga årsinkomsten. Således begränsar inkomstbeloppet storleken av invalidpenningen i fråga om invalider med små inkomster. Maximibeloppet av invalidpenning är stadgat i lagen.

Fastän från Finlands sida de flesta stadgar, som innebär förmåner till invalider, inte hindrar dessas erhållande vid flyttning till annat nordiskt land och fastän det skulle komma fram vissa svårigheter i praktiken vid konstaterandet av de grunder, som berättigar till erhållandet av förmåner, anser förbundet det särdeles viktigt, att man ytterligare skulle försöka utveckla och fördjupa invalidernas sociala trygghet inom de nordiska länderna.

Helsingfors den 23 november 1961

Finlands civil- och värnpliktsinvaliders förbund r. f.

Ordförande *Aimo O. Aaltonen*

Sekreterare *M. J. Väyrynen*

Krigsinvalidernas brödraförbund:

Nämnda förslag utsträcker sig inte till de invalidpensioner, som utbetalas till krigsinvalider. Att överföra dem att erläggas av ett annat land är inte möjligt på grund av sakens specialkaraktär. Däremot kan man redan nu utarbeta ersättning enligt lagen om skada ådragen i militärtjänst till under i denna lag stadgade förhållanden skadade och deras anhöriga, både till finska medborgare och till nordiska frivilliga, som deltagit i Finlands krig, oberoende av på vilket nordiskt område de vistas.

Krigsinvalidernas brödraförbund anser dock, att utbetalningen av de allmänna invalidpensionerna borde ordnas enligt förslaget på samma sätt som utbetalningen av ålderspensionerna är ordnad och understöder i detta avseende varmt medlemsförslaget i fråga.

Helsingfors den 25 november 1961

Esko Kosunen

Generalsekreterare

N o r g e

Sosialdepartementet har i skrivelse den 20 december 1961 meddelat, att »spørsmålet om samordning av invalidepensioner er tatt opp av Den nordiske sosialpolitiske komité og er under utredning av et ekspertutvalg under denne komitéen».

Sverige**Socialstyrelsen:**

Socialstyrelsen vill till en början erinra om att formella förutsättningar för genomförandet av den ifrågasatta reformen skapats genom de vid årets vårriksdag genomförda ändringarna i 4 § 2 mom. tredje stycket samt 42 § av folkpensioneringslagen. Motsvarande bestämmelser har införts i 5 kap. 2 § och 20 kap. 16 § av förslaget till lag om allmän försäkring (SOU 1961: 39). Dessa förutsättningar bör enligt styrelsens mening snarast utnyttjas för en reform i den i medlemsförslaget avsedda riktningen. Styrelsen anser det nämligen vara angeläget, att man även för invalidpensionärernas del söker — i görligaste mån — utfylla den lucka i försäkringskyddet, som den femåriga väntetiden utgör och som redan eliminerats beträffande ålderspensionärerna. Socialstyrelsen ställer sig därför positiv till det nu framlagda förslaget om utredning.

Vid en sådan utredning torde böra beaktas, dels det fallet att en medborgare i ett nordiskt land drabbas av invaliditet vid vistelse i ett främmande nordiskt land och därstädes erhåller invalidpension, varefter han återvänder till hemlandet, samt dels det av förslagsställarna synbarligen i första hand åsyftade fallet, då en medborgare i ett nordiskt land, vilken är invalidpensionär i sitt hemland, under pensionstiden flyttar in i annat nordiskt land.

I det första fallet, där vederbörande alltså hela tiden haft samma medborgarskap, erhåller han givetvis invalidpension vid återflyttningen till hemlandet i enlighet med detta lands lagstiftning. Eventuellt kan man i detta fall diskutera ett borttagande av mantalsskrivningskravet.

I det andra fallet — som bland annat omfattar sådana situationer som att en invalidpensionär flyttar in i annat nordiskt land, därför att vederbörande där har anhöriga, som kan biträda med vården — synes det naturligt att — i vart fall i princip — utgå från att vederbörande skall få behålla pensionen, intill dess han förvärfvar ny pension i vistelselandet.

Emellertid är det otvivelaktigt, att, som förslagsställarna framhåller, bibehållandet av förvärfvad invalidpension vid flyttning till annat land innefattar helt andra problem än bibehållandet av ålderspension. I fråga om en avsevärd del av invalidpensionärerna torde det vara aktuellt med en bevakning av deras arbetsförmåga, vilket här i landet sker genom lokala organ och med stöd bland annat av inkomstprövning. Även enligt socialförsäkringsutredningens förslag om förtidspensionering måste pensionärens inkomster och arbetsförmåga fortlöpande följas. Här bör också beaktas, att förtidspension enligt nämnda förslag torde komma att utgå i Sverige vid lägre invaliditet än i andra nordiska länder. Emellertid finnes, såvitt socialstyrelsen kan finna, ej anledning anta, att icke de härmed sammanhängande problemen skall kunna genom internordiskt samarbete på det administrativa planet i avsevärd utsträckning lösas.

Styrelsen får sålunda med hänvisning till det anförda tillstyrka, att den i medlemsförslaget berörda frågan upptages till utredning.

Stockholm den 25 november 1961

Ernst Bexelius

Ingvar Höjer

Riksförsäkringsverket

Förslagsställarna har framhållit, att det otvivelaktigt föreligger »ett starkt behov att underlätta också för en person, som under vistelse i främmande nordiskt land drabbats av arbetsoförmåga, att söka sig tillbaka till sitt ursprungliga hemland, där han måhända lättare kan anpassa sig i sin nya situation». Med anledning av detta uttalande må erinras om att i överenskommelsen om fortsatt utbetalning av allmän ålderspension vid flyttning till annat nordiskt land ingår en bestämmelse, att den som flyttar till sitt hemland förlorar den i utflyttningslandet beviljade ålderspensionen, senast när han uppnår den i hemlandet gällande pensionsåldern. I konsekvens härmed synes förefintliga luckor i invalidpensionsskyddet i det av förslagsställarna särskilt nämnda fallet i princip böra utfyllas icke genom utvidgning av konventionsbestämmelserna utan genom borttagande av de karenstider för egna medborgare, som må förefinnas i de nationella lagstiftningarna. Det synes också naturligt att en invaliderad person, som är bosatt i sitt eget hemland, erhåller invalidpension enligt hemlandets lagstiftning. En annan ordning skulle medföra, antingen att pension skulle utgå såväl enligt hemlandets som enligt det förutvarande vistelselandets lagstiftning eller att hemlandet kunde bli befriat från att utgiva pension till vederbörande, därest han eljest skulle vara berättigad därtill.

Av nu angivet skäl kan riksförsäkringsverket inte tillstyrka, att någon vid flyttning till sitt hemland skall bibehålla i annat nordiskt land beviljad invalidpension för längre tid än som kan antagas åtgå för att få pensionsrätten i hemlandet fastställd, förslagsvis tre månader. Denna ståndpunkt förutsätter för svensk del en uppmjukning av det krav på mantalsskrivning i riket, som förutom i vissa undantagsfall föreskrives för rätt till folkpension såväl i gällande folkpensioneringslag som i den nyligen i betänkandet 1961: 39 föreslagna lagstiftningen.

Vad angår frågan om fortsatt utbetalning av allmänna invalidpensionsförmåner vid pensionstagarens flyttning till annat nordiskt land än hemlandet må följande framhållas.

Förslagsställarna anför, att en utbetalning av invalidpension i annat land torde medföra vissa särskilda problem, såsom exempelvis svårigheter att kontrollera, att den pensionsberättigades arbetsförmåga alltjämt är så nedsatt, att invaliditet föreligger i vederbörande nationella pensionslagstiftnings

mening. Givet är att en sådan kontroll förutsätter ett effektivt samarbete över gränserna. Svårigheterna att åstadkomma ett sådant samarbete bör emellertid ej överskattas. Nämnas bör att från svensk sida utredningar rörande inkomstförhållanden m. m. för personer i Sverige med finsk pension utförts på begäran av vederbörande finska myndighet utan att detta medfört några speciella problem.

Däremot vill riksförsäkringsverket erinra om vissa frågor av materiell natur, vilka är av intresse i förevarande sammanhang. När förslagsställarna önskar fortsatt utbetalning av allmänna invalidpensionsförmåner fem år efter pensionstagares flyttning till annat nordiskt land, har man utgått ifrån att allmänna invalidpensionsförmåner för tiden därefter skall beviljas och utbetalas av vederbörande myndighet i vistelslandet enligt detta lands lagstiftning. Emellertid har invaliditetsbegreppet i de olika ländernas lagstiftning och praxis utformats på olika sätt, vilket kan medföra att fortsatt pension ej kan beviljas i vistelslandet efter femårsperiodens utgång, ehuru fortsatt pensionsrätt skulle ha förelegat enligt utflyttningslandets lagstiftning. Härtill kommer för svensk del, att enligt det nyss berörda lagförslaget, vilket beräknas läggas till grund för proposition till 1962 års riksdag, allmänna invalidpensionsförmåner fr. o. m. den 1 januari 1963 skall kunna utgå även vid en i förevarande sammanhang så jämförelsevis låg nedsättning av arbetsförmågan som med 50 procent. Samtidigt väntas inkomstprövningen av dessa förmåner försvinna utom beträffande bostads- och hustrutillägg.

Om det kan förutses, att invalidpensionsförmånerna från utflyttningslandet i ett betydande antal fall inte skulle kunna avlösas av motsvarande förmåner från vistelslandet, synes tveklaktigt huruvida en reform av det slag förslagsställarna avser verkligen är ändamålsenlig. Viss tvekan kan också hysas med hänsyn till de skillnader, som föreligger enligt de olika ländernas lagstiftning beträffande invalidpensionsförmånernas storlek och de fastställda maximibeloppens beroende av inkomstprövning. För att undvika alltför stora skillnader i fråga om pensionsrätt och pensionsbelopp under tiden för den pensionsberättigades vistelse i inflyttningslandet kunde man tänka sig en regel, enligt vilken invalidpensionsförmånen viss kortare tid efter flyttningen, exempelvis tre månader, skulle omprövas med hänsyn till vistelslandets lagstiftning och därvid indragas eller minskas för den händelse pensionstagaren enligt denna lagstiftning saknade pensionsrätt resp. hade rätt till pension endast med lägre belopp än enligt utflyttningslandets lagstiftning. Principen skulle sålunda vara, att invalidpensionsförmånen intill femårsperiodens slut inte skulle utgå med högre belopp än som ryms inom ramen för bådadera landens lagstiftning. En sådan omprövning skulle givetvis medföra behov av samverkan mellan myndigheterna i respektive länder. Därest omprövning ej kan komma till stånd inom föreskriven tid skulle pensionen innehållas intill dess så skedde.

Det må erinras om att enligt 5 kap. 2 § förslaget till lag om allmän försäkring Kungl. Maj:t har möjlighet förordna, att beviljad folkpension kan åtnjutas även sedan vederbörande upphört att vara mantalsskriven i Sve-

rige. Med stöd härav bör kunna tillses, att en invalidpensionsberättigad svensk medborgare, som flyttar till annat nordiskt land, inte kommer i sämre läge än pensionär, som ej är svensk medborgare.

Stockholm den 29 november 1961

Rolf Broberg

I. Holmquist

De vanföras riksförbund:

Den rörelsefrihet på den nordiska arbetsmarknaden, som eftersträvas för övriga medborgare, bör självfallet omfatta även dem som drabbas av invaliditet. Som förslagsställarna framhåller kan den som under vistelsen i ett främmande nordiskt land drabbas av arbetsoförmåga måhända lättare anpassa sig till sin nya situation, om han återvänder till sitt hemland. Invalidiserade bör därför icke av ekonomiska skäl bindas vid fortsatt vistelse i grannland, där de intjänat sin pensionsrätt. Både ur samhälls- och den enskildes synpunkt är det angeläget, att pensionslagstiftningen utformas så, att förtidspensionärer i likhet med ålderspensionärer kan erhålla intjänad pension vid flyttning tillbaka till sitt hemland, till dess pensionsrätt vinnes i detta.

Förbundet tillstyrker därför det föreliggande förslaget om rekommendation till regeringarna om undersökning av frågan om sådan ordning, att den som i ett nordiskt land erhållit invalidpension får behålla denna vid flyttning till ett annat nordiskt land, intill dess han där uppfyller villkor för erhållande av pensionsrätt.

Stockholm den 28 november 1961

De vanföras riksförbund

Göran Karlsson

Förbundsordförande

Nils Wallin
Förbundsombudsman

BILAGA 2**Utlåtande av Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté över medlemsförslaget**

Såsom närmare framgår av niomannakommitténs utlåtande över tilläggsförslaget om samordning av änkepensionen (Sak A 6/1962, s. 000), gäller enligt konventionen den 15 september 1955 mellan de nordiska länderna om social trygghet, att medborgare i ett av de fördragsslutande länderna vid vistelse i ett annat av länderna är berättigad till socialförmåner på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare. Beträffande förmåner vid nedsatt arbetsförmåga, till efterlevande och vid ålderdom har dock konventionen, såsom förutsättning för att sådan likställighet skall inträda, intill senaste tid uppställt krav på viss oavbruten vistelse, i regel under minst fem år, i det senare landet. En person, som under vistelse i ett land där blivit berättigad till förmån av nu behandlat slag men utflyttar till annat nordiskt land, riskerar dessutom att i samband med flyttningen gå förlustig förmånen från hemlandet. Den i trygghetskonventionen uppställda karenstiden kan alltså leda till att en förmånstagare vid flyttning till annat nordiskt land under avsevärd tid blir ställd utan pensionskydd.

För ålderspensionens del har detta problem erhållit en tillfredsställande lösning genom att de nordiska länderna i september 1961 överenskommit om ett tillägg till trygghetskonventionen (artikel 4), innebärande att en person, som i ett nordiskt land erhållit ålderspension, får bibehålla denna vid flyttning till annat nordiskt land, intill dess vederbörande där uppfyller villkoren med hänsyn till pensionsrätt, pensionsålder och uppehållstid för erhållande av pensionsrätt.

I ovannämnda tilläggsförslag om samordning av änkepensionen har vidare påyrkats en rekommendation till regeringarna om införande av motsvarande ordning även för änkepensionens del. Niomannakommittén har i utlåtande över förslaget givit sin principiella anslutning till detta förslag.

Det föreliggande medlemsförslaget gäller den återstående gruppen av socialförsäkringsförmåner, för vilken den nordiska trygghetskonventionen uppställer en femårig karenstid, nämligen invalidförmånerna.

I Danmark, Finland, Norge och Sverige utgår allmänna invaliditetsförmåner, därest vederbörandes arbetsförmåga är i sådan grad nedsatt att invaliditet föreligger. Invaliditetsbegreppet är bestämt på följande sätt i lagstiftningen i de olika länderna.

Enligt den danska »lov om invalide- og folkepension af 10. juni 1960» föreligger rätt till »invalidepension» för den, vars förvärvsförmåga är avsevärt nedsatt. Sådan nedsättning föreligger, om vederbörandes förvärvsförmåga »ved en til hans kræfter og færdigheder svarende beskæftigelse, der under billigt hensyn til hans uddannelse og tidligere virksomhed kan forlanges af ham, må forventes at ligge betydeligt under det, som legemligt og åndeligt

sunde personer med lignende uddannelse og i samme egn plejer at fortjene ved arbejde». Vidare uttalas, att utgångspunkt för denna bedömning skall vara förhållandet, huruvida vederbörandes förvärvsförmåga är nedsatt till en tredjedel eller därunder.

Den norska »lov om uføretrygd av 2. januar 1960» innehåller en i viss mån likartad bestämmning av invaliditetsbegreppet. »Uførepensjon» utgår nämligen till den »som på grunn av uførhet ikke kan anses i stand til å yte mer enn en tredjedel av normal arbeidsinnsats på et arbeidsområde som høver for ham».

Enligt den svenska lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering utgår invalidpension »till den, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom, sinnesslöhet, vanförhet eller annat lyte är ur stånd att försörja sig genom sådant arbete som motsvarar hans krafter och färdigheter, under förutsättning att nedsättningen av arbetsförmågan kan anses varaktig». I motsats till den danska och norska lagstiftningen anges icke i själva lagen något visst bråktal såsom uttryck för vilken grad av nedsatt arbetsförmåga som skall föreligga för att invalidpension skall utgå. I praxis fordras dock liksom i Danmark och Norge en nedsättning av arbetsförmågan till en tredjedel.

Den finska folkpensionslagen den 8 juni 1956 medger invaliditetspension till den som är varaktigt arbetsoförmögen. Såsom varaktigt arbetsoförmögen anses person, som »till följd av sjukdom, lyte eller kroppsskada är varaktigt oförmögen att draga försorg om sig genom arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter», d. v. s. en bestämmning av invaliditetsbegreppet, som nära ansluter sig till den svenska lagens begreppsbestämning.

De i pensionslagstiftningen uppställda förutsättningarna för att invalidpension skall utgå är, såsom framgår av det anförda, relativt likartade i de nordiska länderna. Man har dock att räkna med att praxis vid invaliditetsbedömningen i de olika ländernas pensionsorgan i viss utsträckning kan vara olikartad och att därför en person, som i ett land bedömes vara berättigad till invalidpension, i ett annat land icke anses böra komma i åtnjutande av sådan förmån.

I Danmark och Finland utgår pensionerna med olika belopp beroende på inom vilken dyrtor förmånstagaren är bosatt. Förmånerna är vidare i större eller mindre grad behovsprövade. I Norge och Sverige förekommer kommunala tillägg av varierande storlek. Ytterligare må nämnas, att i Danmark särskilda tillägg av betydande storlek kan utbetalas till vårdbehövande. Nu nämnda förhållanden medför att det näppeligen låter sig göra att på ett rättvisande sätt jämföra storleken av pensionsförmånerna i de olika länderna.

De remissinstanser, som yttrat sig över medlemsförslaget, har samtliga ställt sig positiva till att frågan göres till föremål för närmare utredning. Från flera håll framhålles emellertid, att olikheterna i invaliditetsbedömningen och beträffande invalidpensionsförmånernas storlek kan medföra vissa komplikationer. Riksförsäkringsverket i Sverige anser det sålunda tvi-

velaktigt, huruvida en reform av det slag förslagsställarna avser verkligen är ändamålsenlig, om invalidpensionsförmånerna från utflyttningslandet i ett betydande antal fall inte skulle kunna avlösas av motsvarande förmåner från vistelselandet. Däremot anses i allmänhet problemen rörande utförande i annat land av eventuellt erforderlig kontroll över att förutsättningarna för rätt till invalidpension alltjämt föreligger kunna lösas genom samarbete mellan vederbörande administrativa myndigheter.

Socialstyrelsen i Sverige framhåller, att i det fall förmånstagaren flyttar till ett land, där han ej är medborgare, bör han principiellt vara berättigad att få behålla pensionen från utflyttningslandet, intill dess han förvärvat pension i vistelselandet. Socialministeriet i Danmark erinrar om att med en sådan ordning invalidpension, till skillnad mot vad som gäller beträffande ålderspensionen, kan komma att utbetalas under mycket lång tid till pensionstagare bosatt i utlandet.

Enligt kommitténs mening kan icke bestridas, att en samordning av invalidpensionen i enlighet med de till grund för den genomförda samordningen av ålderspensionen liggande principerna bereder vissa problem, som ej uppkommer beträffande den senare försäkringsformen. Härmed åsyftas i första hand dels bevakningen av att pensionstagaren alltjämt uppfyller kraven för pensionsrätt, dels de skiljaktigheter i invaliditetsbedömningen, som må föreligga i lagstiftningen och praxis i de olika länderna.

Vid bedömandet av vilken vikt som bör fästas vid dessa förhållanden är emellertid följande omständigheter att beakta. Av naturliga skäl kommer det endast i mycket begränsad utsträckning i fråga för invalidpensionstagare att flytta från ett land till ett annat. Att förmånstagare kommer att flytta till annat land i avsikt att där komma i åtnjutande av högre pension torde ej heller vara att befara. Den föreslagna samordningen av invalidpensionen kan därför inte väntas få nämnvärd betydelse ur bostadssynpunkt och kommer ej heller att fordra någon större administrativ apparat. Med hänsyn härtill bör en lösning i någon form av denna för den enskilde i det särskilda fallet viktiga fråga stå att finna.

Enligt kommitténs uppfattning framstår det härvidlag som väsentligt att en person, som uppbär invalidpension i utflyttningslandet och som i och för sig är berättigad till sådan pension även i det nya landet, bibehålles vid sina pensionsförmåner från utflyttningslandet, till dess han, sedan eventuell karenstid i inflyttningslandets pensionslagstiftning utlöpt, kommer i åtnjutande av invalidpension från det senare landet. Kommittén saknar anledning att ingå på en prövning av hur samordningen bör utformas för att detta primära syfte skall tillgodoses. Likaledes anser sig kommittén icke böra taga ståndpunkt till frågan, i vad mån utbetalning av invalidpension till förmånstagare, som flyttat till annat nordiskt land, bör ifrågakomma även i det fall, att vederbörande ej efter karenstidens utgång blir berättigad till invalidpension från vistelselandet. Dessa frågor torde få bli föremål för närmare

överbägende under utredningen av ärendet, vilken lämpligen bör anförtrös Nordiska socialpolitiska kommitténs pensionsutskott.

Under hänvisning till vad sålunda anförts tillstyrker niomannakommittén, att rådet antager en rekommendation i enlighet med vad som hemställes i medlemsförslaget.

Lillehammer den 1 december 1961

Nina Andersen

Birgit Andersson

Gunnar Henriksson

Förman

Judit Nederström-Lundén

Harald Nielsen

Einar Olgeirsson

Claudia Olsen

Rakel Seweriin

Sven Sundin

Medlemsförslag

om kurser för språklärare

(Väckt av Stig Alemyr, Birger Andersson, Chr. Christiansen och Helge Larsen)

År 1957 antog Nordiska rådet en rekommendation (nr 20/1957), vari regeringarna rekommenderades att låta utreda frågan om allsidig fortsatt utbyggnad av nordiska fortbildningskurser för lärare i skilda ämnen. Rekommendationen har av regeringarna överlämnats till Nordiska kulturkommissionen, som i utredningssyfte vidtagit vissa förberedande undersökningar. Ett antal kurser av den i rekommendationen avsedda arten torde ha kommit till stånd under åren efter 1957. Verksamheten har emellertid icke blivit särskilt livlig.

Det finns emellertid nu anledning att rikta uppmärksamheten på ett fält, där behovet av kursverksamhet av här ifrågavarande slag är särskilt påtagligt. I alla de nordiska länderna undervisas på något skolstadium i språk, som talas i nordiska grannländer. Ett mycket stort antal lärare i ettvarvt av de nordiska länderna är mer eller mindre sysselsatta med sådan språkundervisning. Det skulle för dessa lärare vara av mycket stort värde att i det land, där man talar det språk, vari de undervisar, få genomgå kurser för att öka sina färdigheter i det ifrågavarande språket. Vid sidan av uppövandet av de rent lingvistiska färdigheterna borde sådana kurser inriktas på pedagogisk metodik. Kurser av sådan art kunde bli av stort värde för en effektivisering av undervisningen på många håll.

Att ett stort behov av dylika kurser föreligger, har framgått av många omständigheter. Då Svenska institutet sistlidne sommar anordnade en kurs i svenska egentligen avsedd för icke-nordbor, besattes exempelvis en stor del av platserna av finskspråkiga lärare i svenska från Finland, som önskade utnyttja denna möjlighet att vidareutbilda sig i svenska. Bland de i Finland verksamma lärarna i svenska, som har finska till modersmål, finns stort intresse för dylika kurser. Vidare är att nämna, att i Island undervisning i annat nordiskt språk bedrivs obligatoriskt i skolorna. Från de isländska lärarnas sida har det varit ett starkt önskemål att få tillfälle att i respektive språks hemland få tillfälle inhämta ytterligare färdighet i detta. I Island finnes bestämmelser av innebörd, att en lärare efter tio års tjänst äger att med bibehållen lön få resa utomlands för att vidareutbilda sig. För dessa lärare skulle vara av stort värde, därest lämpliga kurser funnes att tillgå i övriga nordiska länder. Självfallet är det också av vikt, att svens-

ka lärare, som har att undervisa i danska eller norska, och omvänt vad angår danska och norska lärare, får tillfälle att i respektive länder göra sig närmare förtrogna med det språk, i vilket de skall undervisa.

Då den nordiska gemenskapen i mycket bygger på den språkliga förståelsen, är det nödvändigt, att skolundervisningen i grannländernas språk göres så bra som möjligt. Mycket hänger därvidlag på lärarna. På längre sikt är det därför av stor betydelse, att möjligheten till dessas vidareutbildning icke försummas. Det är angeläget, att Nordiska rådet riktar regeringarnas uppmärksamhet på denna fråga. Lämpligen skulle Nordiska kulturkommissionen kunna i de olika länderna anordna ett stort antal kurser av det slag, varom här är fråga. I de flesta länderna finns för sådan kursverksamhet lämpade anläggningar, t. ex. i Sverige Bohusgården.

Under åberopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att i tillräcklig omfattning låta anordna kurser för i ett nordiskt land hemmahörande lärare, som har att undervisa i grannlandsspråk.

Stockholm och Köbenhavn den 15 november 1961

Stig Alemyr

Birger Andersson

Chr. Christiansen

Helge Larsen

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Undervisningsministeriet:

Undervisningsministeriets statskonsulent for folkeskolen og seminarierne anbefaler forslaget, i det de nævnte kurser skønnes at ville have stor betydning for folkeskolens lærere i nordiske sprog.

Rektor for Danmarks lærerhøjskole udtaler:

En kursusvirksomhed som den i forslaget skitserede vil efter mit skøn være særdeles nyttig og stærkt påkrævet, hvis undervisningen i de nordiske sprog skal effektiviseres. Erfaringsmæssigt er det svært at undervise i sprog, der ligner hinanden så meget, men som dog på afgørende punkter er vidt forskellige. Der bør derfor gives de lærere, der påtager sig en sådan opgave, den hjælp, der kan ydes gennem kortere eller længere kurser. Det må være en forudsætning, at de lærere, der underviser på sådanne kurser, er velkvalificerede såvel på det sproglige som på det metodiske område.

Undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne henholder sig til følgende udtalelse fra sin faglige medhjælper i dansk:

Jeg kan ganske tilslutte mig både de almene betragtninger og det konkrete forslag.

Den økonomiske, politiske udvikling i Europa frembyder mange muligheder af kulturel art — de vil kunne udnyttes med større sikkerhed og balance, jo mere kontakt der er mellem de nordiske lande indbyrdes. Denne kontakt formidles — som det siges — mest effektivt af lærerne.

De kursus, der foreslås, vil have betydning ved at skabe bedre kontakt mellem de nordiske landes sprog, litteratur, undervisning.

For gymnasiets undervisning vil sådanne kursus have en ganske særlig interesse:

De nye læseplaner fortsætter med hensyn til undervisning i svensk-norsk den udvikling, der indledtes med læseplanerne fra 1953: Der lægges mindre vægt på overhøring i grammatiske, lyd-mæssige detaljer, mere vægt på tekstforståelse af samme art, som når der er tale om danske tekster.

Når de nye læseplaner træder i kraft, vil eksamination i fonetik og sprog-historie falde bort til studentereksamen. Denne eksamination har hidtil næsten udelukkende været knyttet til svensk/norske tekster — uden at dog de pågældende landes litteratur nødvendigvis har været berørt i nævneværdig grad.

De nye læseplaner indskærper, at »eleverne skal have tilegnet sig teksternes indhold», og at eleverne »ud fra deres kendskab til dansk litteratur (skal) kunne sætte teksterne ind i en historisk sammenhæng». (Bekendtgørelse om undervisning i gymnasiet, 6. september 1961, pag. 2.) Til eksamen skal eleverne prøves i »en af de opgivne tekster (eventuelt

det opgivne værk) fra svensk, norsk eller anden udenlandsk litteratur. Teksten behandles litterært, dog ikke med samme grundighed som den danske tekst, og således at paralleller til den danske litteratur drages, hvor det er muligt.» (Bekendtgørelse om fordringerne ved og eksamensopgivelserne til studentereksamen, 6. september 1961, pag. 1.)

Dette skulle give mulighed for, at eleverne får en bedre orientering i de pågældende landes litteratur.

Men — hvis der skal komme solide resultater ud af det — stilles der sikkert herved større krav til lærerne, krav, som i øjeblikket ikke alle vil kunne efterleve lige effektivt.

De foreslåede kursus vil således i høj grad kunne dække et behov for gymnasieskolen: De vil kunne give lærerne nødvendig viden, inspiration og — ikke det mindst vigtige — personlige kontakter.

Ministeriet kan for sit vedkommende henholde sig til de indhentede erklæringer og anbefale medlemsforslaget.

København, den 12. januar 1962

P. m. v.

E. b.

E. Drostby

Fg.

Norden, dansk Forening for nordisk Samarbejde:

For foreningen Norden er det en glæde at få lejlighed til at fremkomme med en udtalelse om ovenstående forslag, idet undervisningen i skolerne i broderlandenes sprog altid har været en sag, der har haft foreningen Nordens store interesse, idet vi betragter denne undervisning som en meget væsentlig opgave, når det drejer sig om styrkelse af det nordiske kulturfællesskab.

Foreningen Norden i Danmark har da også, med de midler der har stået til vor rådighed, selv søgt at give danske lærere — fortrinsvis fra folkeskolen — mulighed for at videreuddanne sig til undervisningen i norsk og svensk. Dette er sket dels ved afholdelse af nordiske lærerkursus på Hinds-gavl og dels i mere begrænset omfang ved gennemførelse af instruktionskursus for folkeskolelærere, der underviser i svensk.

Det er imidlertid klart, at foreningen Nordens egen virksomhed på disse områder kun har kunnet nå ud til en ret begrænset del af lærerne, ikke mindst af økonomiske grunde, og foreningen Norden vil derfor varmt anbefale det foreliggende medlemsforslag, hvis gennemførelse vil give mulighed for, at et langt større antal lærere end hidtil kan modtage en sådan videreuddannelse.

Foreningen Norden vil, hvis forslaget gennemføres, gerne tilbyde sin medvirken ved tilrettelæggelse af de foreslåede sprogkurser. Vi forstår, at forslaget går ud på, at kurser i norsk for svenske respektive danske og finlands-svenske lærere holdes i Norge, kurser i svensk i Sverige og kurser i dansk i

Danmark. Vi vil dog gerne pege på ønskeligheden af, at der ved sådanne kurser i Danmark også deltager danske lærere. Der vil for disse naturligt kunne tilrettelægges undervisning på kurset i norsk respektive svensk, en fremgangsmåde foreningen Norden selv med stort udbytte har praktiseret ved de ovennævnte lærerkurser på Hindsgavl. Det personlige samkvem, der finder sted på kurserne, vil for lærerne fra de andre nordiske lande tillige vinde ved, at der også er danske lærere til stede.

Ud fra sit mangeårige arbejde som arrangør af kurser med nordisk deltagelse mener foreningen Norden at have indvundet værdifulde erfaringer, som vi gerne stiller til rådighed i forbindelse med tilrettelæggelsen af de foreslåede sprogkurser.

I så fald kunde der på foreningens kursus ejendom, Hindsgavl, afholdes kurser i dansk for lærere fra de andre nordiske lande, idet vi går ud fra, at udgifterne ved denne kursusvirksomhed dækkes af staten.

Det er vort indtryk, at der i disse år, hvor undervisningen i broderiandenes sprog udvides i de nordiske skoler og ikke mindst i Danmark som en følge af bestemmelserne i den nye folkeskolelov, er et overordentligt stort behov for en kursusvirksomhed som den foreslåede. Dette indtryk er overfor os bekræftet af talrige henvendelser fra lærere, og foreningen Norden i Danmark vil derfor med glæde se forslaget gennemført og vil som nævnt gerne tilbyde sin medvirken ved tilrettelæggelse af den foreslåede kursusvirksomhed.

København, den 12. januar 1962

Olaf Hedegaard

Foreningens formand

Danmarks Lærerforening:

— — — skal Danmarks Lærerforening udtale, at der allerede i Danmark på lærerhøjskolen er etableret undervisning i de nordiske sprog, og at denne undervisning i det store og hele imødekommer folkeskolens behov.

Forslagets betydning for undervisningen i de nordiske sprog for voksne elever eller for undervisningen i andre undervisningsinstitutioner mener foreningen ikke at burde udtale sig om.

København, den 18. januar 1962

Stinus Nielsen

Danmarks Realskoleforening:

Hovedstyrelsen for Danmarks Realskoleforening kan fuldtud tiltræde ovennævnte forslag om videregående kurser i sprog. Ikke mindst kan man anbefale, at de pågældende kurser finder sted i det land, hvis sprog de omtalte lærere hver for sig studerer.

Hovedstyrelsen tilslutter sig derfor helt henvendelsen til Nordisk Råd af 15. november 1961.

København, den 19. februar 1962

På hovedstyrelsens vegne

(*sign.*)

Finland

Undervisningsministeriet:

Såsom sitt utlåtande — — — hänvisar undervisningsministeriet till bifogade utlåtande, som ministeriet inhämtat av skolstyrelsen [*se nedan*] samt förenar sig om de däri framförda synpunkterna. Därutöver uttalar undervisningsministeriet följande:

För Finlands del vore det särskilt viktigt, att de i finskspråkiga läroverk arbetande lärarnas i svenska språket praktiska färdighet i detta språk kunde förkovras i så stor utsträckning som möjligt. För strävandena i denna riktning vore i Sverige anordnade kurser, vid vilka uppmärksamhet skulle ägnas även åt allmänna frågor gällande Sveriges samhälls- och kulturliv, av stort värde.

Det är icke möjligt att i skolorna i Finland införa danska och norska såsom egentliga läroämnen, men däremot vore det önskvärt, att eleverna i läroverkens högstadier i samband med undervisningen i svenska kunde beredas tillfälle att genom att höra prov på dessa språk stifta en viss bekantskap även med dem. Som hjälpmedel för dessa kunde nyttjas grammofonskivor eller ljudband jämte texthäften, vilka kunde komma till användning särskilt vid förberedelsen av elevutbytesresor till Norge eller Danmark och vilka vore till gagn även för lärarna i svenska språket.

I den mån i de övriga nordiska länderna intresse föreligger för kurser i finska språket har Finland anledning att kontinuerligt på allt sätt främja anordnandet av sådana kurser.

Helsingfors den 30 december 1961

Undervisningsminister *Heikki Hosia*

Äldre regeringssekreterare *Ragnar Meinander*

Skolstyrelsen¹:

Såsom i det till remissen anslutna initiativet konstateras, har lärarnas i svenska vid de finskspråkiga läroverken intresse för i Sverige föranstaltade kurser och studiedagar för undervisning i svenska språket alltid varit

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

avsevärt, vilket vittnar om ett verkligt behov härvidlag. Detta beror närmast därpå, att man vid undervisningen i svenska i våra läroverk i högre grad än tidigare strävar att bibringa eleverna även praktisk kunskap i detta språk, medan icke ens närmelsevis alla lärare i svenska erhållit den praktiska utbildning detta skulle förutsätta. Fördenskull finner skolstyrelsen det synnerligen önskvärt, att kurser av nämnda slag föranstaltas, varvid uppmärksamhet samtidigt kunde ägnas åt de möjligheter, som öppnar sig att i detta sammanhang effektivt stödja och främja den nordiska samhörighetsandan genom att uppgöra programmet för kurserna så, att de icke inskränker sig till enbart språkliga och didaktiska frågor utan att även en mera allmän kännedom om grannländernas kultur ägnas beaktande.

Skolstyrelsen anser det även möjligt, att motsvarande kurser eller med dem jämförliga studiedagar för lärare i finska i de övriga nordiska länderna kunde anordnas i Finland, försåvitt intresserade yppar sig i tillräckligt antal. Nämnas må, att vid Jyväskylä sommaruniversitet under de tre senaste åren anordnats kurser i finska för folkskollärare från Västerbotten med kunskap i finska. Dessa kurser har lämnat rätt positiva erfarenheter i fråga om både den egentliga språkliga utbildningen och kännedomen om kulturlivet i vårt land. Det är även mycket sannolikt, att kurser i danska och norska kommer att väcka intresse hos modersmåslärarna vid våra svenskspråkiga läroverk, ehuru någon egentlig undervisning i dessa språk icke meddelas i dem.

Helsingfors den 8 december 1961

Generaldirektör *R. H. Oittinen*

Skolråd *Esko Pennanen*

Pohjola — Norden:

Speciellt ur finländsk synpunkt bör förslaget om en intensifierad kursverksamhet för lärare i nordiska språk hälsas med glädje. År 1957 var vårt förbund i samarbete med Suomenkielisten oppikoulujen ruotsinopettajain yhdistys (Föreningen för lärare i svenska vid finskspråkiga läroverk) och Sveriges modersmåsläraryörening med om att arrangera en veckolång kurs i Sigtuna för finskspråkiga lärare i svenska. En liknande kurs anordnades ånyo år 1960 genom modersmåsläraryöreningens försorg, och vid den samnordiska kurs, som år 1962 skall äga rum i Göteborg, har 20 platser reserverats för deltagare från Finland. Dessa kurser har anordnats på privat initiativ — genom modersmåsläraryöreningen — och de har visat sig vara mycket betydelsefulla för svensklärare. Ett ekonomiskt stöd från statsmaktens sida i form av stipendier vore av behovet påkallat för de finländska deltagarna.

I de kurser i svenska för utlänningar, som anordnats av Stockholms högskola och Svenska institutet gemensamt, har även deltagit finska lärare i svenska. Även dessa kurser har varit bra, men då de är avsedda för utlänningar, som bedriver studier i svenska, har nivån bland de finska deltagarna, som redan i universitetet avlagt vitsord i svenska, varit betydligt högre än bland de övriga kursdeltagarna, varigenom finnarna inte i motsvarande mån dragit nytta av dessa kurser.

Viktigast med avseende på att lära sig språket har för finskspråkiga svensklärare blivit den placeringsverksamhet under sommaren i folkhögskolor i Sverige, som redan i flera år bedrivits genom försorg av Sveriges och Finlands skolstyrelser. Finskspråkiga lärare i svenska, sammanlagt något flere än 20 per sommar, har i en månads tid med stöd av stipendier av Sveriges skolöverstyrelse fått studera vid folkhögskolor i Sverige och därigenom kunnat utveckla sina praktiska kunskaper i svenska. För deras resor har Finlands avdelning av Nordiska kulturkommissionen beviljat medel.

Som ett sammandrag av ovanstående torde man kunna konstatera, att den ovannämnda månadslånga vistelsen i Sverige under sommaren bildar grunden för de finskspråkiga svensklärarnas strävanden att utveckla sina språkkunskaper. Såvitt vi kan se vore det bra, om vederbörande lärare efter denna vistelse kunde delta i en samnordisk kurs, som skulle anordnas för danska, isländska, finländska och norska lärare och vid vilken speciell uppmärksamhet skulle fästas vid språkriktighetsfrågor och kännedom om svensk kultur. På dylika kurser borde för de finskspråkiga svensklärarna rännas en särskild sektor, emedan de har en alldeles annan utgångspunkt än de lärare, vilka som sitt modersmål har ett skandinaviskt språk. Särskilt vore det av behovet påkallat, att man genom att bevilja tillräckligt stora stipendier ekonomiskt skulle möjliggöra deltagandet av finskspråkiga svensklärare i dylika kurser.

En egen kategori bildas av de kurser i finska, som genom försorg av Sveriges och Finlands skolstyrelser under ett par års tid har anordnats i Finland för lärare från Norrbotten i Sverige med finska som modersmål. Med beaktande av norrbottenfinskans provinsialism och avvikelser från det moderna finska skriftspråket är anordnandet av dylika kurser för ifrågavarande lärare av synnerligen stor betydelse.

Helsingfors den 10 januari 1962

Pohjola-Norden r.y.
r.f.

Veikko Karsma

Verkst. dir.

Suomenkielisten oppikoulujen ruotsinopettajain yhdistys — De finskspråkiga läroverkens svenskläraryörening

Nämnda förening grundades år 1948 i syfte att främja de finskspråkiga svensklärarnas samarbete samt att öka deras kompetens och sörja för deras fortbildning, vilket årligen skett genom föredragsserier och studiedagar. Speciellt har föreningen lagt an på att främja svensklärarnas praktiska språkkunskaper. Med tanke på dessa praktiska språkstudier har de av Nordiska kulturkommissionen beviljade resebidragen samt de auskulteringsstipendier till svenska folkhögskolor, som genom skolstyrelsens generaldirektör R. H. Oittinens och skolöverstyrelsens generaldirektör N. Roséns benägna förmedling ställts till våra medlemmars förfogande, varit av största betydelse.

Sedan år 1957 har vår förening stått i intim kontakt med Modersmåslärarnas förening i Sverige och har tillsammans med den anordnat två sommarkurser i Sigtuna. Nämnda kurser har blivit mycket uppskattade av våra medlemmar. Modersmåslärarna i Sverige har stått för kursprogrammet, vilket dock helt lagts upp med tanke på de finskspråkiga svensklärarnas problem och praktiska behov.

Svenskläraryörelsen uttrycker sin stora tillfredsställelse över alla de åtgärder, som kan vidtagas i syfte att främja nordiska kontakter och bidra till en mera omfattande kursverksamhet för svensklärare i Finland. I kurser, som eventuellt kommer att anordnas, kunde enligt vår mening även mera avancerade studerande delta. Vi förutsätter dock, att man vid planerandet av kursprogrammet beaktar våra medlemmars akademiska utbildning samt de problem de har i sin vardagsgärning. Styrelsen anser, att kursprogrammet främst borde koncentreras på följande huvudpunkter: praktisk språkkunskap och uttalsövningar, språkriktighetsproblem — med särskilt beaktande av att elevernas modersmål icke är ett germanskt språk — samt undervisning i litteratur och annan kulturkunskap.

Såvida kursprogrammet skulle omfatta pedagogisk-metodiska problem, ber vi att speciellt få framhålla, att svenskan vid finskspråkiga läroverk undervisas enligt samma principer som främmande språk.

Då vår förening årligen anordnar studiedagar, anser vi, att eventuella språkkurser i Sverige knappast kunde komma i fråga varje år. Vad kurs-tiden beträffar, har ett intensivare kursprogram på 8—10 dagar visat sig vara ändamålsenligare än en längre kurs, vilken även ekonomiskt blir mera betungande för deltagarna.

Helsingfors den 15 januari 1962

Å styrelsens vägnar för De finskspråkiga läroverkens svenskläraryörening

Valborg Rekola

Ordförande

Maire Rouvali

T. f. sekreterare

N o r g e

Kirke- og undervisningsministeriet:

Medlemsforslaget om kurser for språklærere (Sak A 26) har vært oversendt Lærerutdanningsrådet og Undervisningsrådet til uttalelse. I skriv 22. desember 1961 har *Lærerutdanningsrådet* uttalt:

Lærerutdanningsrådet hilser med glede alle tiltak som kan sette nordiske lærere i stand til å undervise i grannelandenes språk. I norske skoler har denne undervisningen sin faste plass. Det er særlig ønskelig at finlands-svensk og nyislandsk blir sterkt representert i planene for slike kurs.

I skriv av 13. januar 1962 har *Undervisningsrådet* blant annet uttalt:

I samsvar med denne uttalelsen som samtlige filologmedlemmer har gitt sin tilslutning til, vil Undervisningsrådet tilrå forslaget som foreligger om at regjeringene sørger for kurser for lærere fra et nordisk land som skal undervise i grannelandenes språk. Slike kurser vil være verdifulle for undervisningen i skolen, men Undervisningsrådet vil likevel tillate seg å føye til at det neppe er denne slags kurs som trengs mest.

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til dette og er enig i at det er betydningsfullt med kurs for å kvalifisere norske lærere i å undervise i grannelandenes språk.

Oslo, 18. januar 1962

Etter fullmakt

Olav Hove

T. Sirevåg

S v e r i g e

Skolöverstyrelsen:

Överstyrelsen delar Nordiska rådets uppfattning, att en utbyggnad av gemensamma nordiska fortbildningskurser för lärare i de nordiska språken är önskvärd. Det är enligt överstyrelsens mening synnerligen värdefullt att lärare, som har att undervisa i annat nordiskt språk än modersmålet, genom deltagande i kurser i vederbörande land ökar sina kunskaper i språket och får tillfälle till direkt kontakt med olika sidor av landets kultur.

Under senare år har överstyrelsen regelbundet låtit meddelande om de svenska kurserna för modersmålslärare utgå även till övriga nordiska länder med erbjudande till en lärare från vardera landet att delta i kurs. Kursanslaget har dock ej tagits i anspråk för dessa deltagare. Erbjudandet har endast i ringa omfattning utnyttjats. I vissa fall synes vederbörande själv ha erlagt kostnaden för deltagande, i andra fall har stipendiemedel ställts till förfogande.

Överstyrelsen vill även erinra om att ett antal svenska folkhögskolor som gäster mottagit finska lärare, vilka under 1—3 månader fått auskultera

vid undervisningen. Vidare planerar överstyrelsen en kurs i Sverige till sommaren för 25 lärare i svenska vid det obligatoriska skolväsendet i Finland. Överstyrelsen har hos Svensk-finska kulturfonden hemställt om medel till denna kurs och har för avsikt att äska medel till dylik kursverksamhet i riksstaten för budgetåret 1963/64.

Stockholm den 3 februari 1962

Nils Gustav Rosén

Karin Lundström

Astrid Borelius

Modersmåslärarnas förening:

Föreningen har med största intresse tagit del av förslaget. De framförda synpunkterna och önskemålen stämmer helt med dem som föreningen sedan länge framfört. Då det i förslaget pekas på det stora intresse hos de finskspråkiga läroverkens svensklärare, som kommit till synes vid den av Svenska institutet förra sommaren anordnade kursen i svenska, kan det framhållas att detta intresse till väsentlig del väckts genom de två kurser för sådana lärare, som föreningen tagit initiativ till och genomfört åren 1957 och 1960 i Sigtuna vid kurser, som tillsammans haft över hundratalet deltagare. Vidare kan det vara av intresse att få några upplysningar om den kurs, som föreningen planerar instundande sommar. Föreningen, vars medlemsantal närmar sig femtusen, har i de övriga nordiska länderna omkring 350 medlemmar, med vilka ständig kontakt hålles medelst en årsskrift och ett varje kvartal utkommande medlemsblad, »Vårt modersmål». Från dessa medlemmar har ivrigt framförts önskemål om en nordisk kurs. Då föreningen i år firar sitt femtioårsjubileum, ämnar föreningen göra detta genom att i Göteborg (födelsestaden) den 3—10 augusti anordna en kongress, bestående av en nordisk kurs i modersmålet och ett årsmöte i anslutning till denna. Man räknar med att kunna bereda plats åt 30 danska, 30 norska, 20 finlandssvenska och 20 finska lärare samt ett antal från Island och Färöarna. Kursen kommer att omfatta förutom föredrag och diskussioner även språkundervisning i danska, norska, svenska och nyisländska samt seminarieövningar i språkliga och pedagogiskt-metodiska frågor. Särskild vikt kommer att läggas vid samvaron mellan dessa deltagare och hundratalet svenska deltagare, bl. a. vid samkväm, utfärder o. d.

Största svårigheten för anordnandet av en sådan kurs utgör givetvis de stora kostnaderna. Föreningen måste räkna med att vederbörande myndigheter ger det ekonomiska stöd som erfordras. Nordiska rådets rekommendation till regeringarna att anordna nordiska kurser är därför att hälsa med tillfredsställelse och med förhoppningar om god framgång. I förslaget nämnes ingenting om kostnaderna för de enskilda lärarnas deltagande i kurser-

na, men föreningen utgår ifrån att detta bör vara kostnadsfritt eller eventuellt helt eller delvis bestrides genom stipendier.

I detta sammanhang vill MLF framföra ett annat liknande önskemål, som sedan länge förts fram från föreningens sida, nämligen att modersmåslärarna får komma i åtnjutande av studiestipendier likaväl som lärarna i moderna språk. För modersmåslärarna är det av vikt att få vistas i de länder, i vars språk de är skyldiga att undervisa. Det är även ett viktigt pedagogiskt önskemål att hålla kontakten med modersmålsundervisningen i andra länder, även de utomnordiska, och kunna studera de undervisningsmetoder, som tillämpas där. Det är viktigt att tillvarata den fortbildningsiver, som modersmåslärarna visar, och som bör vara särskilt värdefull för arbetet i den skolordning, som vårriksdagen kommer att besluta om.

Sigtuna och Göteborg den 3 januari 1962

Rolf Hillman

Ordförande

Einar Lilie

Sekreterare

Medlemsförslag

angående gemensam arbetsmarknad för lärare

(Väckt av Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Helge Larsen och Hugo Osvald)

I rekommendation nr 16/1959 hemställer Nordiska rådet, att regeringarna måtte vidtaga åtgärder innebärande, att en gemensam arbetsmarknad genomföres för intellektuella yrken. Vid sitt möte i Helsingfors den 20—22 mars 1961 utgick de nordiska undervisningsministrarna vid behandlingen av denna rekommendation från att frågan om en sådan arbetsmarknad som helhet komme att behandlas i ett vidare sammanhang. I samband härmed gjorde ministrarna följande uttalande angående lärargruppen.

Undervisningsministermötet annoterar med tillfredsställelse den utredning av kompetenskraven för lärartjänster i de nordiska länderna, som på Nordiska kulturkommissionens försorg har utförts. Mötet finner det önskvärt, att nationalitetskravet som en förutsättning för utnämning till lärartjänster i så stor utsträckning som möjligt avlägsnas. De centrala skolmyndigheterna bör bemyndigas att till personer, som i ett annat av de nordiska grannländerna förvärvat kompetens för lärartjänst, utfärda behörighetsintyg för motsvarande lärartjänster i det egna landet. Det förutsättes, att för erhållande av dylikt intyg kan krävas, att vederbörande på sätt, varom varje land besluter, dokumenterar sin språkkunskap och fullgör nödigbefunna tilläggsprestationer gällande landets historia och samhällsordning.

Mot bakgrund av vad sålunda förevarit anser vi tiden nu vara kommen att, såsom redan skett beträffande vissa lärargrupper i Norge, omedelbart i de olika ländernas föreskrifter rörande behörighet att erhålla lärartjänster likställighet stadgas för dem som i något land förskaffat sig det slag av lärarkompetens, vilken är föreskriven för den tjänst, varom kan vara fråga. Därvid måste dock tillika krav uppställas om innehav av sådana språkliga insikter, att vederbörande kan på ett ändamålsenligt sätt fullgöra sina lärarfunktioner. Däremot bör icke nationalitetskrav få stå hindrande i vägen för en gemensam nordisk arbetsmarknad för denna yrkesgrupp.

Med stöd av det anförda hemställer vi,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att få till stånd en gemensam arbetsmarknad för lärare på ovan angivna villkor.

Uppsala slott den 20 november 1961

Chr. Christiansen

Anselm Gillström

Håkon Johnsen

Helge Larsen

Hugo Osvald

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Undervisningsministeriet:

— — — skal man herved meddele, at nærværende ministerium for sit vedkommende kan anbefale medlemsforslaget. Spørgsmålet om udvikling af et fælles arbejdsmarked for lærere har gennem de seneste år været genstand for behandling i de nordiske landes undervisningsministerier med bistand af Nordisk Kulturkommission og drøftedes bl. a. på IX. nordiske undervisningsministermøde i marts 1961 i Helsingfors, hvor følgende udtalelse vedtoges om dette spørgsmål:

Undervisningsministermötet annoterar med tillfredsställelse den utredning av kompetenskraven för lärartjänster i de nordiska länderna, som på Nordiska kulturkommissionens försorg har utförts. Mötet finner det önskvärt, att nationalitetskravet som en förutsättning för utnämning till lärartjänster i så stor utsträckning som möjligt avlägsnas. De centrala skolmyndigheterna bör bemyndigas att till personer, som i ett annat av de nordiska grannländerna förvärvat kompetens för lärartjänst, utfärda behörighetsintyg för motsvarande lärartjänster i det egna landet. Det förutsättes att för erhållande av dylikt intyg kan krävas, att vederbörande på sätt, varom varje land besluter, dokumenterar sin språkkunskap och fullgör nödigbefunna tilläggsprestationer gällande landets historia och samhällsordning.

I Danmark er stillingen for tiden således:

1. *Folkeskolen*

Ifølge grundlovens § 27 er dansk indfødsret en betingelse for ansættelse som tjenestemænd inden for folkeskolen. En ændring af den danske grundlov på dette punkt vil antagelig vanskeligt kunne tænkes i denne sammenhæng. Indførdsel er derimod ikke nødvendig for at kunne virke som f. eks. vikar eller timelærer.

Bestemmelserne om de uddannelsesmæssige betingelser for ansættelse som folkeskolelærer findes i § 23 i lovbekendtgørelse af 18. juni 1958 om folkeskolen. Disse bestemmelser indeholder ikke nogen udtrykkelig hjemmel for, at lærere med uddannelse fra et andet af de nordiske lande umiddelbart kan ansættes som lærer i folkeskolen; men undervisningsministeriet bifalder normalt ansættelse i folkeskolen af lærere med uddannelse fra et af de andre nordiske lande, når indstilling om ansættelse foreligger fra vedkommende stedlige skolemyndigheder, på betingelse af, at der ikke tillægges den pågældende undervisning i faget dansk.

2. *Gymnasieskolerne*

Tjenestemandsansættelse er betinget af dansk indfødsret, jfr. ovenfor om grundlovens § 27, men der skulle, såvidt ses, intet være hinder for, at lærere fra de øvrige nordiske lande opnår ansættelse i stillinger i danske gymnasieskoler og aflønnes i henhold til overenskomsten af 28. november 1960 mellem finansministeriet, undervisningsministeriet og Gymnasieskolernes Lærerforening om ansættelse af cand. mag.'er og mag. scient.'er, for så vidt den af dem beståede eksamen kan sidestilles med dansk skoleembedseksamen og magisterkonferens eller eventuelt med anden akademisk uddannelse. Det tilføjes, at det må være en forudsætning, at sprogvanskeligheder ikke er til hinder for en sådan ansættelse, hvilket i almindelighed ikke vil være tilfældet ved undervisning af elever i gymnasiet.

3. *Handelsskoler og tekniske skoler*

Inden for disse skolers område er der intet til hinder for ansættelse af udenlandske lærere.

4. *De frie skoler (friskoler, efterskoler, folkehøjskoler m. fl.)*

Inden for disse skolers område er der intet til hinder for ansættelse af udenlandske lærere.

København, den 21. februar 1962

P. m. v.

E. h.

H. Thomsen

Fg. fm.

Danmarks Realskoleforening:

Til ovennævnte forslag, hvori der tages til orde for, at nationalitetskravet som betingelse for læreransættelse inden for de nordiske lande såvidt muligt glider i baggrunden, skal hovedstyrelsen for Danmarks Realskoleforening udtale sin ubetingede tilslutning.

På samme måde kan man tiltræde de forslag, der er fremsat til den praktiske gennemførelse heraf.

Den 19. februar 1962

På hovedstyrelsens vegne

Chr. Kjeldsen

Gymnasieskolernes lærerforening:

 Gymnasieskolernes Lærerforening skal — — — bemærke, at nogle af de lærergrupper, der findes ved norske og svenske gymnasier, ikke direkte kan

finde ansættelse ved de danske gymnasier, da det i gymnasieloven af 7. juni 1958 i § 16 udtrykkelig er fastsat, at kun akademisk uddannede lærere kan ansættes som adjunkt, lektor og rektor.

København, den 12. februar 1962

Vagn Haarsted

Danmarks Lærerforening:

I princippet kan man tilslutte sig forslaget, som vi anser for at være en naturlig og ønskværdig konsekvens af bestræbelserne for mere kontakt og et forstærket samarbejde mellem de nordiske lande.

I mange år har de nordiske landes lærerforeninger arbejdet sammen på flere områder, f. eks. ved hyppige kontaktmøder mellem styrelserne, skolemøder, kursus, m. v. Det må derfor fra lærerside hilses med glæde, at der gennem det stillede forslag skabes mulighed for et endnu snævrere samarbejde, men det synes dog at være en række problemer, der bør belyses nærmere, før endelig beslutning tages i sagen:

1. Sproglige

Det må være en forudsætning for ansættelse som lærer i et andet nordisk land, at ansøgeren har erhvervet et grundigt kendskab til vedkommende lands sprog og kultur. Et sådant krav vil næppe i almindelighed stille sig hindrende i vejen for ansættelse, men man bør dog erindre, at nynorsk og islandsk vil give særlige vanskeligheder, ligesom der vil være meget store problemer forbundet med Finlands særlige sproglige forhold.

2. Uddannelsesmæssige

Læreruddannelsen i de nordiske lande er af forskellig omfang og giver forskellig kompetence.

En ensretning af uddannelsen vil af hensyn til den forskellige skoleopbygning og -tradition næppe være mulig eller ønskelig, men en vis tilnærmelse kunne måske nok finde sted uden at bryde med de tilgrundliggende principper for uddannelse af lærere i de respektive lande.

3. Økonomiske

Det må være en naturlig forudsætning, at en lærer, der ansættes i et andet nordisk land, lønmæssigt og med hensyn til anciennitet og pension stilles lige med pågældende lands egne lærere.

Da lønniveauet imidlertid er forskelligt i de nordiske lande, bør man være opmærksom på, at en for stor forskel på lønningsområdet kan indeholde en

fare for vandring af lærerkrafter fra et land til et andet med særlig sigte på opnåelse af økonomiske fordele.

Et lignende forhold kan opstå, hvis der i et land er overskud, i et andet land mangel på lærere.

Foreningen finder, at et fælles nordisk arbejdsmarked for lærere særlig bør være beregnet for personer, som af pædagogiske grunde og af interesse for det nordiske samarbejde ønsker at gøre en indsats ved et andet lands skolevæsen.

København, den 27. februar 1962

Stinus Nielsen

Finland

Skolstyrelsen har i skrivelse den 9 februari hänvisat till sitt yttrande i spørsmålet den 8 oktober 1959¹.

Helsingfors universitet (kansler) har i skrivelse den 12 februari 1962 meddelat, att han förenar sig i följande yttrande.

Helsingfors universitet (konsistorium):

Konsistoriet anser det till Nordiska rådet framställda medlemsförslaget angående gemensam arbetsmarknad för lärare viktigt och värt understöd. Många lärare som erhållit sin utbildning i Finland verkar i skolor i Sverige och har där veterligen haft god framgång. Konsistoriet understryker, att examensfordringarna i de nordiska högskolorna numera i de flesta ämnen är så likartade, att på denna punkt i och för sig någon svårighet icke borde uppstå.

Konsistoriet anser det självklart, att den i medlemsförslaget påtalade språkkunskapen och nödigbefunna kännedomen om Finlands historia och samhällsordning fordras av de lärare, som kommer hit från något annat nordiskt land. Vad övriga kompetenskrav angår, torde inga större svårigheter uppstå på grund av de likartade examensfordringarna vid de nordiska högskolorna. Konsistoriet förutsätter, att skolmyndigheterna in casu avgör de frågor, som eventuellt kan uppstå på grund av olika kompetenskrav för de skilda lärarbefattningarna i de nordiska länderna samt försäkrar sig om att en sökande från ett annat nordiskt land har tillräckliga insikter i sådana delar av skolkursen, som i sökandens hemland anses mindre viktiga, men som kan vara av stor betydelse i det land, där sökanden ämnar verka som lärare.

Konsistoriet meddelar sålunda — — — såsom sitt utlåtande, att det un-

¹ 7:e sess., s. 827—828.

derstöder Nordiska rådets ifrågavarande medlemsförslag med beaktande av ovanstående förbehåll.

Helsingfors den 7 februari 1962

Å konsistoriets vägnar:

Edwin Linkomies

Heikki Rauramo

Akava (Akademiska organisationernas centralorgan):

Föreningen har redan förut framfört sin principiella ståndpunkt rörande en samnordisk arbetsmarknad för de intellektuella arbetstagarna samt den 28.8.1959 tillställt Nordiska rådets Finlands delegation sitt tillstyrkande utlåtande i saken¹. I överensstämmelse härmed är Akavas ståndpunkt i nu föreliggande fråga om en samnordisk arbetsmarknad för lärare likaså positiv. Då man övergår till gemensan arbetsmarknad, borde lärarnas ekonomiska och sociala förmåner dock bli enahanda i samtliga nordiska länder, vilket föreningen redan tidigare allmänt konstaterat. Därigenom skulle man förebygga en ensidig överflyttning av arbetskraft från ett land till ett annat.

Då Akava nu behandlat frågan för lärarnas vidkommande har föreningen kommit till det resultatet, att en överflyttning av lärare inom olika områden från Finland till de övriga nordiska länderna på grund av utvidgningen av arbetsmarknaden knappast skulle komma att ske i sådan omfattning, att det skulle uppstå olägenhet därav för undervisningsväsendet i det egna landet eller i grannländerna. De examina, som fordras i vederbörande lands språk, historia och samhällsordning, skulle delvis vara ett hinder härför. Beträffande vår svenskspråkiga lärarkår kunde en överflyttning i högre grad t. ex. till Sverige komma i fråga. Därvid bör man likväl beakta, att överflyttning från de övriga nordiska länderna till undervisningsuppgifter vid svenskspråkiga skolor också i motsvarande grad bleve lättare, om förenämnda ekonomiska och sociala förmåner vore desamma. I andra avseenden skulle en överflyttning till skolor i Finland knappast komma att ske i nämnvärd grad.

Akava önskar i detta sammanhang även understryka, att det är viktigt, att man, för att kunna fullt förstå och tillägna sig något lands samhällssystem, känner till sitt eget lands samhällssystem och dess historiska bakgrund tillräckligt väl. Därför anser föreningen, att man i synnerhet på grund av det tilltagande umgänget med de nordiska länderna bör fästa större uppmärksamhet än hittills också vid denna omständighet i lärarutbildningen.

I fråga om förenhetligandet av kompetensfordringarna för lärare hänvisar föreningen till den av Nordiska kulturkommissionen verkställda utred-

¹ 7:e sess., s. 841.

ningen. Sålunda ser Akava inte något hinder för en samnordisk arbetsmarknad för lärare, utan anser, att man i de skilda nordiska länderna borde skrida till erforderliga ändringar i lagstiftningsväg och nödiga andra åtgärder. Därvid borde för den lärararbetskraft, som kommer från ett annat nordiskt land, garanteras möjlighet att också i framtiden få sådant arbete, som dess utbildning och yrkesskicklighet förutsätter, så att den inte råkar i svårigheter på grund av ökning av efterfrågan på ifrågavarande lands inhemska arbetskraft, vilket inträffat t. ex. med avseende å kroppsarbetare.

Helsingfors den 9 februari 1962

Akava r. f.

Styrelsens ordförande *Kullervo Kuusela*

Verksamhetsledare *Aulis Lintunen*

Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen keskusliitto — Tjänstemannaorganisationernas centralförbund¹:

Centralförbundet stöder i princip förslaget såsom varande en åtgärd, ägnad att ytterligare fördjupa nordisk samhörighet och främja nordiskt samarbete. Innan åtgärder till verkställande av förslaget vidtas, borde emellertid förutsättningarna härför grundligt undersökas. Detta är enligt centralförbundets förmenande nödvändigt, speciellt med tanke på att i vårt land majoriteten av befolkningen språkligt skiljer sig helt från de andra nordiska länderna och sålunda försätter vårt land i en särställning.

Beträffande våra lärares förutsättningar att fungera såsom lärare i de andra nordiska länderna torde kunna göras gällande, att de svenskspråkiga lärarna ur språklig synpunkt har möjlighet att fungera som lärare inom sina respektive fack åtminstone i Sverige. Med tanke på verksamhet i något av de övriga länderna vore emellertid även för dem särskild språkexamen kanhända nödvändig, men de erforderliga språkkunskaperna kunde — för såvitt frågan inte gällde modersmålsundervisning i respektive värdland — förhållandevis lätt förvärfvas. Annorlunda ter sig förhållandet beträffande de finskspråkiga lärarna. Med undantag för ett fåtal skolor i Nord sverige och Nordnorge, där dessa kan meddela undervisning på sitt eget språk, har de att övervinna betydande svårigheter, därest de avser utövande av lärargärning i andra nordiska länder. Men med beaktande av att det i våra läroverk undervisas i svenska och att språkkunskaperna i samband med högskolestudier delvis kompletteras, kunde det tänkas att finskspråkiga läroverkslärare skulle kunna verka som ämneslärare i andra ämnen än värdlandets modersmål. En för dylika fall erforderlig språkexamen kunde eventuellt vara av begränsat omfång.

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

Möjligheterna för lärare från de övriga nordiska länderna att fungera som lärare i Finland torde vara avsevärt beskurna — dessa har ju i allmänhet ej studerat finska och likaså kan verksamhet i svenskspråkiga skolor åsamka andra än svenskar svårigheter. Det torde därför vara uppenbart, att med finskspråkiga skolor lärarutbyte från de övriga nordiska länderna näppe- ligen kan komma till stånd, med undantag kanhända för ämneslärare i svenska, enär inte mången torde vara benägen att för en förhållandevis kort tids behov ge sig i kast med den arbetsdryga uppgiften att inlära ett språk, vars användning i stort sett begränsas till tiden för gästandet. I allmänhet torde det kunna sägas, att språksvårigheterna möjligen ställer större hinder för lärare än för andra yrkesutövare, vad förverkligandet av samnordisk arbetsmarknad beträffar.

I fråga om förslaget om tilläggsprestationer i vederbörande lands historia och samhällsordning anser centralförbundet, att dessa krav borde samordnas. Kraven borde dock ej ställas så högt, att de skulle hindra uppnående av syftemålen. Sålunda skulle kännedom om landets historia krävas endast av de lärare, som behöver det i sin undervisning. För övriga borde de kunskaper i de nordiska ländernas historia de tillägnat sig i samband med sina studier vara tillräckliga. Däremot kunde man av alla lärare kräva en grundkunskap beträffande vederbörande lands samhällsordning.

Med det ovsagda som grund framför centralförbundet som sin uppfattning, att

1. det vore önskvärt att planerna på en samnordisk arbetsmarknad för lärare förverkligas,
2. detta förverkligande kräver att nationalitetskravet upphäves,
3. språkfordringarna bör förenhetligas så, att det endast av de lärare som undervisar i modersmålet skulle krävas fullständiga språkkunskaper, av övriga däremot endast förmåga att meddela kunskaper på undervisnings- språket,
4. de i samband med studierna förvärvade kunskaperna i landets historia skulle vara tillräckliga för andra utom historielärare,
5. i fråga om samhällsordning skulle krävas endast grundkunskaper, samt att
6. möjlighet att erhålla tjänst borde kunna förvägras i det fall att det i något land förekommer riklig överproduktion och så länge överproduktionen fortgår.

Helsingfors den 13 februari 1962

Tjänstemannaorganisationernas centralförbund r. f.

Ordförande *Pentti Kalaja*

Generalsekreterare *Lauri Hyppönen*

N o r g e**Kirke- og undervisningsdepartementet:**

Kirke- og undervisningsdepartementet er enig i at samtlige nordiske land, for alle skoleslag, i sine forskrifter vedrørende den faglige kompetanse til lærere, bør ha bestemmelser som lar ervervet kompetanse i et annet nordisk land utstrekkes til å kunne gjelde tilsvarende undervisningsstillinger i sitt eget.

Det må imidlertid før sertifiseringen kunne kreves at vedkommende godtgjør at han har de kunnskaper som måtte trenges i språket i det land han søker om å få undervise i. Vi anser det også nødvendig å stille krav om at han har et rimelig kjennskap til landets historie og samfunnsforhold.

Selv om det enkelte land gir regler om sine krav til godkjenning, må det være en naturlig forutsetning for å kunne gjennomføre likestillingen, og dermed et reelt felles nordisk arbeidsmarked for lærere, at de nordiske land har et nært samarbeid ved utarbeidningen av reglene.

Det er tidligere fremholdt — av undervisningsministermøte i Helsingfors i mars 1961 — at det er ønskelig at nasjonalitetskrav til lærere i størst mulig utstrekning avskaffes.

Vi viser for øvrig til uttalelse herfra av 5. desember 1960, intalt i »Nordisk Råd, 9. session», side 1094 flg. I uttalelsen var nevnt utkastet til den lov som seinere er gitt 16. juni 1961 om utdanningskrav for lærerarer i skulen. Loven gjelder følgende allmenn- og yrkesutdannende skoler drevet av stat, fylke eller kommune: Folkeskole, spesialskole, framhaldsskole, folkehøgskole, realskole, gymnas, handelsgymnas og nærmere angitte yrkesskoler. Kongen kan på visse vilkår fastsette at loven skal gjelde også for andre skoler.

Det har her interesse å nevne at loven bestemmer at den som skal undervise ved skoler som går inn under loven må ha pedagogisk utdanning. Loven setter det utdanningskrav til den som skal undervise som lærer at han må være lærerutdannet (i Norge) eller ha tilsvarende utdanning fra Danmark, Finland, Island eller Sverige, eller ha likeverdig utdanning fra andre land. Det er for undervisning i barneskolen et vilkår at vedkommende kan norsk mål i skrift og tale. Til adjunktstilling godtar loven også utdanning ved institusjon i utlandet når utdanningen er likeverdig med den nærmere fastsatte innenlandske. Det samme gjelder ved tilsetting i lektorstilling, men det kreves her et spesialstudium på samme nivå som hovedfall ved nærmere angitte embetseksamener i Norge.

Det kan også nevnes at Kirke- og undervisningsdepartementet etter loven bl. a. kan avgjøre om en utdanning er likeverdig med annen utdanning og det kan, når særlige forhold gjør det nødvendig eller ønskelig, gjøre unntak fra den utdanning loven krever. Departementet kan også for visse undervisningsstillinger fastsette fag- og emnekombinasjoner, spesialutdanning m. m.

Vi mener at det i hele kan sies at forholdene i Norge skulle ligge vel til rette for å gi de utfyllende regler som trenges.

Det er mulig at ulike lønnsforhold i de forskjellige nordiske land vil kunne medføre en noe ujevn vekslning av lærere landene imellom. Vi antar imidlertid at dette ikke bør hindre et felles arbeidsmarked for lærere. I tilfelle det skulle oppstå vanskeligheter, antar man at landene gjennom et samarbeid må kunne utvirke en uheldig utvikling.

Medlemsforslaget har av departementet vært forelagt bl. a. Undervisningsrådet, Folkeskolerådet og Lærerutdanningsrådet.

Undervisningsrådet støtter forslaget. Det uttaler bl. a. at det i norsk skole ikke stilles nasjonalitetskrav til lærere og at det ikke kan ses at et slikt krav i seg selv skulle ha noen betydning for læregjerningens kvalitet. Rådet mener at selvsagt må lærerne ha tilstrekkelige språkkunnskaper til å greie undervisningen på tilfredsstillende måte, og at de må ha det kjennskap til landets historie, samfunnsordning og forhold i det hele som læregjerningen må kreve.

Folkeskolerådet peker på behovet for å presisere nærmere hvilke utdanninger i de øvrige nordiske land i alminnelighet kan anses likeverdig med den norske utdanning av vedkommende lærerkategori. Rådet antar at språkkunnskaper, innsikt i norsk historie og norske samfunnsforhold m. v. må bli gjenstand for vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Lærerutdanningsrådet har i sin uttalelse presisert at ved endelig sertifisering av lærere med utdanning fra nordisk land, bør en stille krav om at søkerne har rimelig kjennskap til norsk historie og samfunnsfag.

Oslo, 16. februar 1962

Etter fullmakt

Olav Hove

Oddvar Lie

S v e r i g e

Universitetskanslersämbetet:

Rektorsämbetena vid universiteten ha beretts tillfälle att inkomma med yttrande i ärendet. Yttranden ha avgivits av rektorsämbetena vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg.

Med överlämnande av dessa yttranden [*se nedan*] får jag för egen del anföra följande.

Med hänvisning till vad som anföres i yttrandena tillstyrker jag att ytterligare åtgärder vidtagas för att främja utvecklingen av en gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare.

Stockholm den 13 februari 1962

Bengt Petri

Harald Häggquist

Skolöverstyrelsen:

I underdånigt utlåtande den 23 januari 1961 över Nordiska kulturkommissionens förslag till likartade bestämmelser angående läraranställning i de nordiska länderna har överstyrelsen dels tillstyrkt att medborgarskap i ett annat nordiskt land icke skall utgöra hinder för erhållande av ordinarie lärartjänst i Sverige, dels ock yttrat sig beträffande tillgodoräknande av utbildning från ett annat nordiskt land för behörighet till lärartjänst.

Överstyrelsen hänvisar till vad överstyrelsen anfört i detta utlåtande, som bifogas i avskrift [*se Bihang*]. Något ytterligare har överstyrelsen för närvarande icke att tillägga i denna fråga. Överstyrelsen vill dock samtidigt erinra om de cirkulär, som utsänts av kanslern för rikets universitet om tillgodoräknande av akademiska prov, som avlagts i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Stockholm den 6 februari 1962

För generaldirektören

C. E. Sjöstedt

Bertha Högström

Monica Bewendal

Överstyrelsen för yrkesutbildning:

Remisshandlingarna utgöres dels av det i föregående stycke nämnda medlemsförslaget angående den gemensamma arbetsmarknaden för lärare, dels ock av en utredning utförd på uppdrag av Nordiska kulturkommissionen rörande kvalifikationskrav för lärartjänster i de nordiska länderna. Överstyrelsen vill nämna, att den tidigare, den 30 januari 1961, till Konungen avgivit utlåtande över ett förslag från Nordiska kulturkommissionen om likartade regler för godkännande av lärare mellan de nordiska länderna, ett ämne som nästan helt sammanfaller med det som beröres i det remitterade medlemsförslaget; till detta förslag var fogad samma utredning som nyss nämnts. Med anledning härav får överstyrelsen hänvisa till utlåtandet den 30 januari 1961 vilket bilägges i avskrift [*se Bihang*]. Härjämte vill överstyrelsen anföra följande.

Överstyrelsen är som framgår av det åberopade utlåtandet villig att medverka till att lärare från andra nordiska länder, i den mån de är kompetenta härtill, får behörighet att undervisa vid läroanstalter sorterande under överstyrelsen. Överstyrelsen vill emellertid tillägga, att en av överstyrelsen meddelad behörighet ofta kan avse behörighet att meddela såväl praktisk som teoretisk utbildning inom ett eller flera yrkesområden. Då det blir fråga om att ge behörighet till en lärare från ett annat land än Sverige kan

fråga uppkomma, huruvida det kan vara lämpligt att ge en behörighet nu nämnd omfattning. Det kan mycket väl tänkas, att överstyrelsen av olika anledningar kan finna det lämpligt eller nödvändigt, att begränsa behörigheten till att avse exempelvis endast undervisning i praktiskt arbete. Detta kan bero på att sådana ämnen som samhällskunskap, arbetslagstiftning etc. ingår i den teoretiska utbildningen och att den sökande icke kan anses ha kompetens att meddela dylik undervisning.

Vidare vill överstyrelsen erinra om ett inom Nordiska kulturkommissionen väckt förslag om gemensamma överläggningar om ett eventuellt samarbete de nordiska länderna emellan avseende frågor, som har med yrkesutbildningen att göra. I detta förslag nämnes bland lämpliga debattämnen bl. a. frågor rörande lärarutbildningen. Överstyrelsen har tillstyrkt att åtgärder vidtages i det syfte, som förslagsställaren tänkt sig. Överstyrelsen utgår från att vid de överläggningar, som kommer till stånd som ett resultat av detta förslag, frågor avseende gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare blir föremål för diskussion. Överstyrelsen tillstyrker för sin del att åtgärder vidtages i enlighet med vad som anföres i medlemsförslaget. Härvid bör dock beaktas vad överstyrelsen anförde i utlåtandet den 30 januari 1961.

Stockholm den 9 februari 1962

Birger Öhman

T. Hessler

Universitetet i Uppsala (rektorsämbetet):

Inom nästan alla yrkesområden, som tillsättes med akademiskt utbildad arbetskraft, råder för tillfället en bristsituation. Det är vidare troligt, att denna knapphet kommer att ytterligare markeras under hela 1960-talet. Det är emellertid samtidigt mycket svårt att göra helt tillförlitliga prognoser över det framtida behovet av arbetskraft inom varje särskilt delområde, enär så många olika faktorer kunna påverka marknadens behov. Ju större arbetsmarknaden är för de akademiskt utbildade, desto mindre är ävenledes risken för att utbildningen skall visa sig vara en felinvestering. Har man t. ex. av någon anledning utbildat för många lärare i fysik i ett land, är det föga troligt att ett motsvarande överskott gör sig gällande i de andra länderna. Med hänsyn till de stora praktiska fördelarna som en gemensam nordisk arbetsmarknad skulle medföra för de akademiskt utbildade tillstyrker rektorsämbetet vid universitetet i Uppsala det framlagda förslaget.

Uppsala den 5 februari 1962

På rektorsämbetets vägnar:

Torgny Segerstedt

S. H. T. Kihlgren

Universitetet i Lund (rektorsämbetet):

I den del som berör universitetets verksamhetsområde har — — — 28 § i regeringsformen erhållit ändrad lydelse genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 17 februari 1961. Den nya lydelsen av grundlagsbestämmelsen innebär, att till lärarbefattningar vid universitetet — de teologiska lärarbefattningarna undantagna — utländska medborgare i princip har möjlighet att på samma villkor som svenska medborgare konkurrera om ifrågavarande tjänster.

Av vad ovan framförts framgår, att gemensam arbetsmarknad för lärare inom de nordiska länderna redan tillskapats för lärarbefattningar vid universitetet. Utredningen påkallar därför icke något rektorsämbetets yttrande.

Lund den 24 januari 1962

Rektorsämbetet:

Philip Sandblom

Alf Gjöthlén

Universitetet i Göteborg (rektorsämbetet) har i skrivelse den 25 januari 1961 meddelat, att det biträder följande av professorn Ture Johannisson avgivna yttrande, i vilket även de filosofiska fakulteterna instämt.

Yttrande av professorn Ture Johannisson

Förslaget om den gemensamma arbetsmarknaden är gott och bör kunna genomföras, dels med iakttagande av de allmänna tilläggsbestämmelser angående språkkunskaper m. m., som nämns i remisshandlingen, dels med följande viktiga undantag.

Undervisningen i landets språk måste inom alla skolformer och på alla stadier förbehållas lärare, som har detta språk som modersmål. Endast dessa äger den erforderliga kompetensen. Man kan här icke åberopa de nordiska språkens inbördes likhet. Denna utgör nämligen snarast ett hinder, då det för en nordbo gäller att nå den fulla behärskningen av ett nordiskt språk, som icke är hans modersmål.

Göteborg den 18 januari 1962

Svenska landstingsförbundet:

Inledningsvis vill styrelsen erinra att den ställt sig välvillig till framlagda förslag om gemensam nordisk arbetsmarknad för medicinalpersonal, bl. a. läkare och tandläkare. I princip är styrelsen förstående till tanken, att ar-

betsmarknaden i Norden öppnas för allt flera yrkesgrupper. I enlighet härmed är styrelsen införstådd med att, såsom ifrågasättes i det remitterade medlemsförslaget, arbetsmarknaden för lärare blir gemensam för de nordiska länderna. Självfallet måste härvid det kravet ställas, att vederbörande lärare väl behärskar språket i det land han skall tjänstgöra i.

En förutsättning för att denna tanke skall kunna förverkligas är att kvalifikationskraven för likartade lärartjänster blir i huvudsak ensartade i de nordiska länderna. Landstingen äro huvudmän för en rad skolor, såsom folkhög-, lantman- och lantushållsskolor, centrala verkstadsskolor och andra yrkesskolor ävensom särskolor för psykiskt efterblivna barn. Beträffande samtliga dessa skolformer, till vilka statsbidrag utgår, fastställas behörighetskraven för lärartjänsterna av statliga myndigheter. Förbundsstyrelsen har för sin del intet att erinra mot att dessa krav bli föremål för en översyn i syfte att möjliggöra den föreslagna gemensamma nordiska arbetsmarknaden för lärare.

Stockholm den 24 januari 1962

För Svenska landstingsförbundets styrelse:

Fridolf Thapper

Ivar Dahlgren

Svenska stadsförbundet:

Styrelsen har delvis berört ovannämnda fråga i remissyttranden dels till Nordiska rådet i september 1959 angående gemensam arbetsmarknad för de intellektuella yrkena¹, dels i mars 1960 angående svenskt medborgarskap som villkor för erhållande av statstjänst. Såsom styrelsen framhållit i dessa båda remissyttranden — — — är styrelsen i princip positivt inställd till tanken på en gemensam nordisk arbetsmarknad. I enlighet med denna grundinställning finner styrelsen det riktigt, att erforderliga åtgärder snarligen vidtas för att en fri nordisk arbetsmarknad för lärare skall kunna skapas.

Styrelsen, som i detta sammanhang anser sig ha anledning beakta blott de problem, som frågan aktualiserar beträffande de kommunalt anställda lärarna, vill erinra om att dessas anställnings- och behörighetsvillkor i flertalet fall regleras av statliga och ej av kommunala bestämmelser. Så är fallet beträffande lärare vid det obligatoriska skolväsendet, högre kommunala skolor samt kommunala gymnasier, allmänna såväl som merkantila.

Vad gäller lärare vid statsunderstödda yrkesskolor, på vilka det för stadsförbundets medlemskommuner gällande normaltjänstereglementet är tillämpligt, bör nämnas att ifrågavarande reglemente ej innehåller något krav på svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av anställning.

¹ 7:e sess., s. 853—855.

Även för dessa lärartjänster har för övrigt vissa allmänna behörighetsvillkor uppställts dels i 25 § 1 mom. yrkesskolestadgan, dels i de generella bestämmelser angående lärarbehörighet vid statsunderstödda yrkesskolor, som överstyrelsen för yrkesutbildning utfärdat med stöd av nyssnämnda stadgeparagraf. De formella författningsändringar, som erfordras för att en fullt fri nordisk arbetsmarknad för lärare skall bli en realitet, ankommer det således på statliga myndigheter att vidta.

Styrelsen förutsätter att sakkunniga organ därvid kommer att företa erforderlig prövning av frågan, vilka utbildningskrav från annat nordiskt land som skall uppställas för att sökanden skall anses ha en utbildning likartad och likvärdig med den som finnes uppställd som behörighetsvillkor för ifrågavarande tjänst i anställningslandet.

Stockholm den 26 januari 1962

Svenska stadsförbundets styrelse

Hj. Mehr

Sten-Sture Landström

Svenska landskommunernas förbund:

Styrelsen har tidigare i sitt yttrande den 2 september 1959 över medlemsförslaget om en gemensam arbetsmarknad för de intellektuella yrkena ställt sig positiv till tanken på att existerande formella hinder för en gemensam internationell arbetsmarknad i görligaste mån undanröjes¹. Samma uppfattning präglar också styrelsens yttrande den 25 februari 1960 angående svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av statstjänst.

Styrelsen finner det av flera skäl vara av stort värde, att man nu inriktar sig på att avlägsna de hinder, som finns för en gemensam arbetsmarknad för lärarna inom Norden. Genom sin direkta kontakt med ungdomen synes lärarna ha goda tillfällen till att främja den internordiska samhörighetskänslan. Styrelsen vill dock framhålla att de bestämmelser, som är till hindern för att realisera den gemensamma arbetsmarknaden för lärare, i allt väsentligt återfinnes i de av statsmakterna utfärdade lagar och författningar, som omgärdar det svenska skolväsendet. Först sedan dessa bestämmelser liberaliserats torde man från kommunernas sida ha någon möjlighet att göra en insats i syfte att föra förslaget ut i verkligheten.

Stockholm den 25 januari 1962

Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund

Rud. Anderberg

Per Langenfelt

¹ 7:e sess., s. 855.

Tjänstemännens centralorganisation:

I sitt yttrande (1 september 1959) över medlemsförslaget om gemensam nordisk arbetsmarknad för de intellektuella yrkena¹ ställde sig TCO positiv till strävanden av detta slag.

TCO vill ånyo betona dessa synpunkter och konstaterar att skolreformarbetet i de nordiska länderna gått vidare under de senaste åren, så att man nu något klarare kan skönja, vilka krav som i framtiden kommer att ställas på lärarna och deras utbildning. En översyn och reformering av lärarutbildningen i anslutning till skolans reformering framstår därför som naturlig. Lärarutbildningen i de nordiska länderna är för närvarande skiljaktig i flera avseenden. TCO anser att en mera enhetlig och likvärdig lärarutbildning inom de nordiska länderna bör eftersträvas. Att detta kan genomföras först på längre sikt bör emellertid inte nu utgöra hinder för åtgärder syftande till ökad rörlighet mellan länderna för lärarna. Genom att tillhandahålla och stödja kompletteringsutbildning i de nordiska språken och andra ämnen kan skolmyndigheterna medverka till att utjämna olikheterna. Självfallet blir behovet av sådana kompletteringskurser mindre ju större likhet den grundläggande lärarutbildningen i de nordiska länderna kommer att uppvisa.

Det nu aktuella medlemsförslaget till Nordiska rådet går ut på att länderna skall rekommenderas att realisera en gemensam arbetsmarknad för lärare på villkor att krav ställs »om innehav av sådana språkliga insikter, att vederbörande kan på ett ändamålsenligt sätt fullgöra sina lärarfunktioner». TCO anser att vissa ytterligare krav bör ställas vid nuvarande lärarutbildning i de nordiska länderna. Som villkor för en gemensam arbetsmarknad för lärare bör sålunda uppställas krav på dels viss kompletteringsutbildning, dels samverkan de nordiska länderna emellan i fråga om prognoser för lärarbehov och lärartillgång så att balansen mellan utbildningskapacitet och efterfrågan inte rubbas genom den gemensamma arbetsmarknaden. Speciella problem uppstår därvid på de lärarutbildningsområden där tillträde till studierna är fritt och fixerad intagning av lärarkandidater inte förekommer. Skulle överskott uppkomma trots en utbyggd prognosverksamhet fordrar detta särskilda åtgärder, som inte direkt berör frågan om en internordisk rörlighet.

TCO vill beträffande medlemsförslaget således understryka sin positiva inställning till en gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare och anser att ett sådant lärarutbyte kan ge värdefulla impulser till ungdomens fostran och utbildning i skolan och därjämte främja det allmänna nordiska samarbetet.

Kvalifikationskrav för lärartjänster

TCO konstaterar med tillfredsställelse att kvalifikationskraven för lärartjänster blivit utförligt undersökta genom den Nordiska kulturkommissionens utredning. Den utförda undersökningen belyser dock inte de väsent-

liga skillnaderna mellan ländernas lärarutbildning, men man torde kunna förutsätta att utbildningen i betydande delar är likvärdig. Det framgår i viss mån av att de behörighetskrav som tillämpas i olika länder är relativt likartade med det undantaget att man i regel kräver den i respektive land förekommande utbildningen. Det viktigaste undantaget härifrån är det nya norska systemet. För att på längre sikt uppnå allmängiltighet för lärarutbildningen i de nordiska länderna fordras dels att utbildningen blir så enhetlig som möjligt, dels att gällande stadgor samordnas.

Vissa kompletteringskurser i ämnena modersmålet, historia och samhällskunskap, kännedom om skola och utbildningsväsende torde behövas och bör anordnas av myndigheterna — ev. gemensamt av de nordiska länderna — för lärare som önskar söka sig till annat nordiskt land. I vissa andra ämnen kan smärre kompletteringar visa sig önskvärda. De speciella krav som ställs på lågstadiets lärare och specialklassundervisningen kräver särskilt beaktande i sammanhanget.

Ett framträdande drag i utredningen av kvalifikationskraven är att speciella regler gäller för behörighet till ordinarie och icke ordinarie tjänster. TCO anser att skillnad inte bör föreligga mellan lärare från annat nordiskt land och det egna landets lärare i fråga om behörighetsvillkor till dessa tjänster. Vidare aktualiseras en rad frågor rörande anställningsvillkor och arbetsförhållanden. TCO anser att det inte är anledning att redan nu i detalj gå in på dessa. Som exempel på sådana frågor kan nämnas lika möjligheter till vidareutbildning och samma löne- och pensionsbestämmelser som landets lärare. Av stor vikt är att tjänstgöring som lärare i annat nordiskt land skall få tillgodoräknas i merit-, löne- och pensionshänseende som om tjänstgöringen fullgjorts i det egna landet.

Avslutningsvis vill TCO deklarerera sin positiva inställning till ett snabbt genomförande av en nordisk arbetsmarknad för lärare. Organisationen får således tillstyrka att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att söka få till stånd en gemensam arbetsmarknad för lärare på vissa villkor. TCO förutsätter att villkoren kommer att samordnas mellan Nordens länder och att organisationen och de till densamma anslutna lärarförbunden i anslutning till utarbetandet därav bereds tillfälle till överläggningar.

Stockholm den 6 februari 1962

Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

Otto Nordenskiöld

Gösta Dahlström

Sveriges akademikers centralorganisation:

En gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare är ett naturligt led i den nordiska integration som pågår inom olika områden, och SACO ansluter sig principiellt till tanken på en sådan gemensam arbetsmarknad.

Den gemensamma nordiska lärarmarknaden kommer att få en rad viktiga konsekvenser, som emellertid inte behandlas, vare sig i det medlemsförslag, som väckts i Nordiska rådet, eller i den till medlemsförslaget fogade utredningen »Kvalifikationskrav för lärartjänster» (Nordisk utredningsserie, 1961: 8). I den senare skriften påpekas (sid. 6), att olika utredningar torde bli erforderliga, innan en fri nordisk arbetsmarknad för lärare kan bli förverkligad. SACO instämmer helt i detta.

Sålunda anser SACO, att möjligheterna att samordna och likvärdiggöra lärarutbildningen i de nordiska länderna måste belysas. Skillnader mellan de olika ländernas lärarutbildning får betydelse i en rad praktiska sammanhang. Så till exempel måste meritvärderingsnormerna vid tillsättning av tjänst med sökanden från olika länder klarläggas. Språkkompetensen för dem som skall komma i fråga till ordinarie anställning måste fixeras. I vissa ämnen, exempelvis de främmande språken, ställer nämligen undervisningen stora krav på en språkriktig behandling även av modersmålet. Inom samhällsorienterande ämnen måste även vissa fordringar ställas på att vederbörande lärare är helt orienterad i värdlandets historia och samhällsliv.

Ytterligare utredning behövs också enligt SACO:s mening beträffande anställnings- och avlöningsförhållanden. Sålunda måste kravet på statsmedborgarskap som villkor för ordinarieanställning ges ytterligare belysning. SACO hänvisar i denna fråga till sitt yttrande av den 27 februari 1960 över betänkande om svenskt medborgarskap såsom villkor för erhållande av statstjänst — — —. Man måste också skaffa material som gör det möjligt att bedöma de arbetsmarknadsmässiga konsekvenserna. En gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare måste bl. a. föra med sig en samordning av prognosverksamheten på detta område.

Med stöd av det anförda vill SACO med skärpa framhålla vikten av att ytterligare utredningar görs och att det fullständiga utredningsmaterialet läggs till grund för ett förslag, som remitteras till berörda instanser och organisationer.

I övrigt hänvisar SACO till sitt den 2 september 1959 avgivna yttrande över medlemsförslag i Nordiska rådet om gemensam arbetsmarknad för de intellektuella yrkena¹.

Stockholm den 6 februari 1962

Sveriges akademikers centralorganisation

Bertil Östergren

Gerhard Arfwedson

Yttranden av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning i Sverige angående Nordiska kulturkommissionens förslag om likartad bestämmelse angående läraranställning i de nordiska länderna

Skolöverstyrelsen:

Skolöverstyrelsen finner det vara av mycket stort värde, att en kartläggning av de olika nordiska ländernas lärarutbildning verkställts på sätt som nu skett. Inom överstyrelsens verksamhetsområde förekommer det i ganska stor utsträckning, att medborgare i andra länder, kanske framför allt i de nordiska länderna, gör förfrågan eller ansökan om lärartjänst i Sverige. I många fall har det varit vissa svårigheter med bedömandet av meriterna från det andra landet och med inplacering i lämplig tjänsteställning.

Överstyrelsen delar Nordiska kulturkommissionens uppfattning i fråga om medborgarskap och finner vad beträffar överstyrelsens verksamhetsområde, att medborgarskap i ett annat nordiskt land icke bör utgöra hinder för erhållande av lärartjänst i Sverige. Hittills har svenskt medborgarskap krävts för ordinarie och extra ordinarie lärartjänst vid statlig läroanstalt. Däremot har efter Kungl. Maj:ts medgivande utländsk medborgare kunnat anställas som ordinarie och extra ordinarie vid kommunal och enskild läroanstalt.

Bortsett från medborgarskapet äger skolöverstyrelsen jämlikt § 178 mom. 2 sista stycket läroverksstadgan medgiva befrielse från de föreskrivna kraven på kunskapsprov för behörighet till adjunktstjänst, därest sökanden i fråga om de till tjänsten hörande ämnena genom studier vid universitet eller högskola förvärvat insikt, som kan anses likvärdig med den beträffande dessa ämnen stadgade. Här har överstyrelsen noga prövat varje examensämne och dess värde och omfattning jämfört med fordringarna för betyg i svensk akademisk examen. Enligt Nordiska kulturkommissionens förslag skulle skolöverstyrelsen bemyndigas att förklara personer, som i ett av grannländerna förvärvat kompetens för visst slag av lärartjänster, behöriga för tjänster av motsvarande art i det egna landet. Överstyrelsen förutsätter härvid, att meriteringen från det andra landet även i fortsättningen skall bedömas efter svenska förhållanden, så att den endast berättigar till den tjänsteställning en svensk med motsvarande utbildning skulle vara berättigad till. Som exempel vill överstyrelsen nämna, att en lärare med norsk lektorsexamen icke utan vidare bör erhålla behörighet till lektorstjänst i Sverige. Enligt av överstyrelsen under årens lopp inhämtade yttranden från universitet i en rad särskilda fall har det visat sig, att norsk lektorsexamen ej utan vidare kan jämföras med i Sverige avlagd filosofisk äm-

betsexamen och filosofie licentiatexamen i lämpligt skolämne. Överstyrelsen finner det vara av väsentlig betydelse, att ämnena i utbildningen överensstämmer med ämnen och ämneskombinationer i svenska lärartjänster. En lärare från ett grannland bör inte komma i ett bättre läge än en svensk med motsvarande utbildning. Överstyrelsen har vid prövning av dessa ärenden en ganska fast praxis.

Vad beträffar den praktiska lärarutbildningen, bör denna kunna godtagas från det ena landet till det andra. Här har överstyrelsen enligt nu gällande bestämmelser icke befogenhet medgiva dispens. Överstyrelsen finner, att bemyndigande att besluta även i dessa frågor lämpligen bör medgivas överstyrelsen.

Överstyrelsen har i den översända utredningen över kompetenskraven infört vissa ändringar och justeringar av formell art, som överstyrelsen redan delgivit Nordiska kulturkommissionen, då överstyrelsen företog en detaljgranskning av utredningen.

Under hänvisning till det anförda tillstyrker överstyrelsen förslaget om slopandet av kravet på medborgarskap för medborgare i de nordiska grannländerna för erhållande av ordinarie och extra ordinarie lärartjänst i Sverige.

Överstyrelsen tillstyrker även medgivande av bemyndigande för skolöverstyrelsen att besluta i frågor rörande rätt för medborgare i nordiskt grannland att efter prövning från fall till fall erhålla behörighet till sådan lärartjänst, som deras teoretiska och praktiska utbildning kan anses berättiga dem till.

Stockholm den 23 januari 1961

På skolöverstyrelsens vägnar

C. E. Sjöstedt

Bertha Högström

Överstyrelsen för yrkesutbildning:

Enligt vad överstyrelsen kan finna bör kommissionens förslag ses såsom ett led i strävandena att i olika hänseenden närma de nordiska länderna till varandra. Mot denna bakgrund framstår det såsom naturligt, att lärare, som erhållit viss utbildning i ett nordiskt land och söker tjänst i annat nordiskt land, bedömes efter samma normer, som det egna landets medborgare. Då det naturligen föreligger vissa olikheter mellan de olika länderna i fråga om lärarutbildning, kan det för närvarande dock vara svårt att avgöra, hur en i ett grannland erhållen utbildning skall bedömas och för vad slags tjänst denna utbildning skall kvalificera. Det framstår därför som angeläget, att kompetenskraven blir utformade så likartade som möjligt. Över-

styrelsen vill föreslå, att överläggningar, närmast på tjänstemannaplanet, kommer till stånd mellan de nordiska länderna i detta syfte.

I avvaktan på att sådana överläggningar leder till resultat är överstyrelsen beredd att verka för att lärare från andra nordiska länder — i den mån så är möjligt med hänsyn till nu gällande bestämmelser — får anställning i skolor under överstyrelsens inseende på samma villkor som svenska medborgare. Överstyrelsen förutsätter härvid, att innebörden av den kompetens som vederbörande besitter är angiven, så att större svårigheter ej uppkommer vid bedömandet av frågan till vad tjänst, som vederbörande utbildning kvalificerar.

Stockholm den 30 januari 1961

Birger Öhman

T. Hessler

Medlemsförslag

om gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier

(Väckt av Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Helge Larsen och Hugo Osvald)

I rekommendation nr 16/1959 hemställde Nordiska rådet, att regeringarna måtte vidtaga åtgärder innebärande, att en gemensam arbetsmarknad genomföres för intellektuella yrken. Vid mötet med undervisningsministrarna i Helsingfors den 20—22 mars 1961 gjordes från dessas sida uttalanden av innebörd, att utredningen rörande ovannämnda rekommendation borde återupptagas i rådet. Det förutsattes därvid, att man under det fortsatta arbetet borde behandla de intellektuella arbetstagarna yrkesgrupp för yrkesgrupp.

I detta läge synes det oss, att särskilt gynnsamma betingelser föreligger för att skapa en gemensam nordisk arbetsmarknad vad angår bibliotekarier. Beträffande denna grupp behöver nämligen endast i begränsad grad nationella krav uppställas på kunskaper rörande det land, där biblioteket är beläget. En viss gemensam nordisk utbildning förefinnes redan också.

Vi får därför föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att få till stånd en gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier.

Uppsala slott den 20 november 1961

Chr. Christiansen

Anselm Gillström

Håkon Johnsen

Helge Larsen

Hugo Osvald

*BILAGA***Utlåtande avgivet på uppdrag av Nordiska rådets presidium över medlemsförslaget**

Ifrågavarande förslag har icke hunnit bliva föremål för den närmare utredning, som erfordras för dess behandling i rådet. För att erhålla tid till sådan utredning föreslås, att medlemsförslaget uppskjutes till nästa session.

Stockholm den 5 februari 1962

På uppdrag av Nordiska rådets presidium
Rådssekretariaten

Medlemsförslag

om samordning av kontrollbestämmelser rörande el- materiel

(Väckt av Lars Eliasson och Lis Groes)

Kontrollen av elektrisk materiel är i de olika nordiska länderna utformad på något skiftande sätt. På området gäller för närvarande i huvudsak följande:

Danmark. Bestämmelser om kontroll av elektrisk materiel återfinnes i »lov nr. 356 af den 30. juli 1949 om elektriske starkstrømsanlæg». Enligt denna lag må viss elektrisk materiel såsom ledningar, dosor, proppar, lamp-hållare, kondensatorer, symaskiner, radio- och televisionsmottagare icke försäljas eller användas, därest densamma icke provats och godkänts av Danmarks elektriske Materielkontrol (DEMKO). Sådant godkännande gäller i regel för en period om 10 år. Materiel, som godkänts av DEMKO, skall i vissa fall förses med D-märkning.

DEMKO är underställt Ministeriet for offentlige arbejder och ledes av en styrelse (plenarforsamling), bestående av en ordförande och nio ledamöter. Ordföranden utses av »ministeren for offentlige arbejder». Ledamöterna förordnas likaledes av denne men efter förslag av olika branschsammanlutningar representerande bl. a. elproduktionen, tillverkare och grossister av elmateriel, installatörerna och Dansk Elektrikerforbund.

Finland. Enligt lagen den 11 maj 1928 angående elektriska anläggningar tillkommer tillsynen över utförande, användande och vård av elektrisk anläggning å handels- och industriministeriet. Närmare föreskrifter om tillämpning av lagen har enligt denna meddelats av Republikens president genom förordning den 4 januari 1929. Nämnda ministerium har genom förordningen berättigats att utfärda alla närmare bestämmelser och föreskrifter angående utförande av elektriska anläggningar, deras säkerhetsanordningar, vård, drift och besiktning. Likaså ankommer enligt förordningen högsta uppsikten över besiktningsverksamheten på handels- och industriministeriet. Enligt de nu gällande av ministeriet meddelade säkerhetsföreskrifterna, vilka trätt i kraft den 1 oktober 1957, utföres själva besiktningen av Sähkö tarkastuslaitos r.y. — Elektriska inspektoratet r.f. enligt befullmäktigande av handels- och industriministeriet. Inspektoratet har tillika fått i uppdrag att meddela närmare anvisningar i olika avseenden.

I enlighet med nu återgivna bestämmelse utför Elektriska inspektoratets

laboratorium förhandsprov på elektrisk materiel. Viss elektrisk materiel är underkastad obligatorisk förhandsgranskning; bl. a. gäller detta hushållsapparater, flyttbara apparater för lågspänning och materiel för normala inomhusinstallationer.

Den elektriska materielprovningen utföres sålunda i Finland av en registrerad förening under kontroll av handels- och industriministeriet.

Norge. Grundläggande lagbestämmelser innehålls i »lov av 24. mai 1929 om tilsyn med elektriske anlegg», enligt vilka Konungen kan förordna, att viss elektrisk materiel icke må försälas eller användas, därest den icke godkänts på sätt, som närmare bestämmes av Konungen. Enligt nu gällande stadgande (Kronprinsregentens resolusjon av 31. mai 1956) gäller krav på sådan materielkontroll för en rad elektriska artiklar. Generellt undantagen från kravet på materielkontroll är bl. a. materiel, som användes i kraftverk, transformatorstationer, industrianläggningar och vetenskapliga institutioner. — Godkänd materiel skall förses med N-märke.

Materielkontrollen verkställs vid Norges elektriske materiellkontroll (NEMKO).

Sverige. Jämlikt kungl. kungörelsen angående kontroll av viss elektrisk materiel den 26 april 1935 (SFS 138) i den lydelse, kungörelsen erhållit genom kungörelse den 1 juni 1945 (SFS 212) är viss elektrisk materiel underkastad provningstvång efter föreskrift av kungl. kommerskollegium. Jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 26 april 1935 har Svenska elektriska materielkontrollanstalten auktoriserats att prova och godkänna elektrisk materiel, som är eller kan bli underkastad provningstvång. Godkänd materiel skall i vissa fall förses med S-märke. Sådant märke må, även då märkningstvång icke föreligger, i regel anbringas på materiel, som godkänts av anstalten.

SEMKO drives av ett aktiebolag, vars huvudintressenter är Svenska elverksföreningen, Svenska brandskyddsföreningen och Sveriges elektroindustriförening. Enligt bolagsordningen får ingen utdelning av vinstmedel ske till aktieägarna. SEMKO:s tekniska verksamhet ledes av en nämnd om femton ledamöter, varav Kungl. Maj:t utser nio.

I anledning av en framställning den 15 juni 1959 från Nordiske Radiofabrikanters Forbund hemställde Nordiska rådets presidium i skrivelse till regeringarna den 27 juli 1960 om vidtagande av sådana författningsändringar, att godkännande av elektrisk materiel i ett nordiskt land skulle äga giltighet även i övriga länder. I sin framställning till presidiet hade Nordiske Radiofabrikanters Forbund framställt, att de nordiska ländernas materielprovningensbestämmelser, ehuru de utarbetats inom internationella organ, i vilka de nordiska länderna var representerade, i allt fall blivit föremål för skilda tolkningar i de enskilda länderna, något som vållat icke ringa praktiska olägenheter. Enhetlig tolkning av dessa bestämmelser åtminstone inom Norden skulle därför vara av stort värde.

I regeringarnas svar till presidiet, dagtecknat den 23 oktober 1961 och av-

givet av Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, upplyses rörande det nuvarande samarbetet bl. a.:

De elektriska materielkontrollanstalterna i Danmark, Finland, Norge och Sverige ingick i april 1955 ett avtal om samnordisk provning av elmateriel, det s. k. Lifjell-avtalet. Avtalet innebär, att en i något av de nordiska länderna verksam tillverkare av elmateriel, som fått sin materiel godkänd i hemlandet enligt för samnordisk provning gällande bestämmelser, utan särskild provning skall kunna få motsvarande godkännande utfärdat i vilket som helst av de övriga tre nordiska länderna. Lifjell-avtalet avsågs till en början skola tillämpas endast i fråga om de materielgrupper, för vilka enhetliga nordiska kontrollbestämmelser redan genomförts. Efter hand skulle avtalets område varumässigt utvidgas allteftersom enhetliga nordiska kontrollbestämmelser genomfördes för nya materielgrupper.

Vid avtalets tillkomst beslöts, att detsamma skulle tillämpas beträffande följande varugrupper: gummiisolerade ledningar, installationsuttag och stickproppar, radioapparater för växelström, fänsäkringar samt motordrivna bruksföremål. Fr. o. m. den 1 juli 1960 har området för samnordisk provning utvidgats att omfatta även kok- och värmeapparater, diazedsäkringar, skyddstransformatorer, batteridrivna elstängselapparater samt inom det teletekniska området förutom radioapparater även förstärkare jämte motordrivna enheter för teletekniska apparater för växelström. Sedan provisoriska internationella provningsbestämmelser för televisionsmottagare utkommit sommaren 1960, har de nordiska materielkontrollanstalterna vid möte i Helsingfors i februari 1961 beslutat utvidga den samnordiska provningen att fr. o. m. den 1 juli 1961 även omfatta denna varugrupp.

Vidare påpekas i ministerkommitténs skrivelse, att en gräns för det nordiska elkontrollsamarbetets vidareutveckling till nya varugrupper sättes därav, att samordning måste ske med motsvarande avsevärt mera tidskrävande arbete på det teletekniska området inom de internationella organisationerna för elmaterielkontroll, IEC (International Electric Commission) och CEE (International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment). Detta arbete har för närvarande anknytning till sjustatsmarknaden såsom riktpunkt. Möjligheterna att ytterligare påskynda det nordiska samarbetet på detta område utan att samtidigt avbryta de internationella kontakterna anser ministerkommittén därför vara synnerligen små.

Även på sådana områden, där man nått fram till enhetliga fordringar i säkerhetsavseende, visar sig svårigheter kunna uppkomma genom att olika praxis tillämpas vid tolkningen av provningsbestämmelserna samt i fråga om prövningsmetodik. Beträffande de åtgärder, som vidtagits till undanröjande av dessa svårigheter, upplyses i ministerkommitténs skrivelse bl. a. följande:

Materielkontrollanstalterna i de nordiska länderna har för att undanröja existerande olikheter beträffande tolkningspraxis ansett det nödvändigt att försöka åstadkomma mera detaljerade provningsanvisningar för den kontrollpliktiga materielen. Arbetet härmed måste emellertid nödvändigtvis bli tidskrävande, och man har därför från materielkontrollanstalternas sida an-

sett det mest rationellt att i första hand koncentrera ansträngningarna till sådana varugrupper, som har stor praktisk och ekonomisk betydelse för tillverkare inom Norden. I enlighet härmed har de nordiska materielkontrollanstalterna i april förra året i samordnade hänvändelser till det egna landets industrier anmodat dessa att närmare precisera, för vilka materielslag ett intensifierat nordiskt samarbete önskas. På grundval av de uppgifter, som inkommit från berörda nordiska industriföretag, har vid materielkontrollanstalternas senaste möte övervägts möjligheterna att få till stånd ett fördjupat detaljsamarbete inom Norden för uppnående av gemensam tolkningspraxis för ett visst antal ekonomiskt viktiga materielgrupper. Beslut fattades därvid om att förslag till gemensamma nordiska provningsanvisningar skall framläggas vid nästa års möte mellan de nordiska materielkontrollanstalterna beträffande bl. a. kylskåp, elspisar, tvättmaskiner och televisionsmottagare.

Ministerkommittén redogör härefter i sin skrivelse för de anordningar, som träffats för att tillgodose en exportörs intresse av att veta, om materiel, som godkänts enligt säkerhetsföreskrifterna i produktionslandet, kan väntas bli godtaget också i de nordiska grannländer, till vilka export av materielen i fråga avses skola äga rum. I det förenämnda Lifjell-avtalet har sålunda öppnats möjlighet för ett typgodkännande i förhand av vara tillhörande vissa områden även i andra nordiska länder än varans produktionsland.

Det nuvarande läget beskrives av ministerkommittén på följande sätt:

Sammanfattningsvis kan konstateras att Lifjell-avtalet i princip gör det möjligt för nordiska fabrikanter att, i fråga om varugrupper, för vilka gemensamma nordiska kontrollbestämmelser föreligger, efter godkännande i hemlandet, utan särskild provning erhålla godkännande även i övriga nordiska länder. Den samnordiska provningen kan inom ramen för det gällande avtalet successivt utvidgas att omfatta även övriga kontrollpliktiga varugrupper efter hand som gemensamma nordiska kontrollbestämmelser utarbetas för dessa. Några ändringar av gällande lagbestämmelser är med andra ord icke erforderliga för att en ordning, som innebär automatiskt godkännande i övriga nordiska länder efter typprovning endast i ursprungslandet, skall kunna genomföras för varor som är underkastade de elektriska säkerhetsföreskrifterna.

Otvivelaktigt har icke oväsentliga framsteg gjorts genom det nuvarande samarbetet mellan de organ, som omhänderhar elmaterielkontrollen i de olika länderna. Fråga är emellertid, om icke, i överensstämmelse med presidentens förslag, ett mera radikalt grepp vore möjligt att taga i syfte att ytterligare effektivisera detta samarbete. Härvid torde den samverkan, som planlägges ifråga om patent, kunna tagas som förebild. Tankegången på detta område är, att ett patent kan utfärdas av den ansvariga myndigheten i ett land med omedelbar verkan även i övriga nordiska länder. En liknande ordning borde kunna etableras vad angår elmaterielkontrollen.

Godtagbara skäl synes knappast kunna anföras för att säkerhetsföreskrifterna beträffande elmateriel skall vara olika i våra länder. I samtliga nordiska länder torde man se på i huvudsak samma sätt på elmaterielkontroll-

lens uppgifter. Från denna utgångspunkt vore det naturligt, om man verkligen sökte arbeta samman nuvarande nationella kontrollföreskrifter och göra dessa ensartade. Efterhand som en sådan likformighet i fråga om reglerna rörande en viss materielgrupp genomföres, bör ett godkännande av hithörande materiel i ett land givas omedelbar giltighet även i övriga nordiska länder. Beträffande varor, framställda i något nordiskt land, bör rimligen produktionslandets kontrollmyndighet anlitas. Varor, som importerats från utomnordiskt land, får naturligen provas av införsellandets kontrollorgan men bör efter dess godkännande kunna saluföras fritt i Norden.

I ministerkommitténs skrivelse har framhållits de olikheter i tillämpningen, som uppkommer i trots av att reglerna är ensartade på grund av skiljaktigheter dels vid tolkningen av föreskrifterna, dels ock beträffande provningsmetodiken m. m. Om myndigheterna i två länder på grund av dylika skiljaktigheter skulle komma till olika resultat beträffande en och samma vara, som införts från ett utomnordiskt land, eller skulle ett lands myndighet vid stickprovskontroll finna en inom det egna landet spridd vara, ehuru godkänd i ett grannland, enligt sin mening ej uppfylla kontrollföreskrifternas krav, måste de berörda myndigheterna uppta överläggningar med varandra och finna en gemensam ståndpunkt.

Genom anordningar av detta slag skulle elmaterielkontrollarbetet i de nordiska länderna avsevärt underlättas. Producenterna skulle då veta, att en vara godkänd i ett land kan, utan att behöva genomgå ytterligare kontrollåtgärder, försäljas i alla nordiska länder. De skulle kunna lägga upp större serier med tanke på den vidare marknaden. Administrativt skulle säkerligen åtskilliga besparingar kunna göras.

De nuvarande kontrollmyndigheterna torde till stor del finansiera sin verksamhet genom att uttaga avgifter av producenterna. Om framgent en artikel i princip behöver provas endast i ett land, har man att räkna med visst inkomstbortfall för anstalterna. Detta torde i viss mån motsvaras av en minskad arbetsbelastning och minskade kostnader. I den mån inkomstbortfallet icke kompenseras på detta sätt torde det icke vara orimligt att tänka sig någon förhöjning av avgifterna med hänsyn till att ett godkännande enligt den nya ordningen skulle avse ett större område och därför ha större värde än de nationellt begränsade godkännanden, som gives för närvarande.

Mot det här föreslagna systemet har invänts, att det nordiska samarbetet på detta område icke kan drivas längre än det internationella. Mot detta argument synes kunna erinras, att takten i detta ej kan vara utslagsgivande. Det måste vara möjligt att avsevärt snabbare förenhetliga de nordiska ländernas bestämmelser än att nå till allmän internationell enighet. Nu nordiskt samordnade regler kan, i den mån så befinnes erforderligt, i ett senare skede anpassas till vad man vid ett fortsatt internationellt samarbete småningom kan nå fram till.

Icke heller kan den omständigheten, att ett samarbete på detta område inom en vidare ram är att förutse för de länder, som kommer att i en eller annan form delta i den vidgade Europamarknaden, utgöra tillräcklig

grund för att ej fortsätta det nordiska samarbetet. Av skäl som nyss antytts torde hinder icke möta att mot bakgrund av det europeiska arbete, som försiggår och vars huvudlinjer kan antagas vara bekanta för de nordiska kontrollmyndigheterna, söka utarbeta för Norden gällande gemensamma kontrollregler, vilka sedermera får jämkas, om så befinnes nödvändigt, till en blivande gemensam europeisk standard på området.

Under återopande av vad ovan anförts hemställes,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att föranstalta om ett förenhetligande av elmaterielkontrollen i Norden på sätt ovan föreslagits.

Stockholm och København den 15 december 1961

Lars Eliasson

Lis Groes

*BILAGA 1***Avtal om provning av elektrisk materiel och elektriska apparater av nordiskt fabrikat (Lifjell-avtalet)**

De elektriske materielkontrolanstalter i de nordiske lande (Danmark, Finland, Norge og Sverige) indgår følgende aftale om prøvning af materiel af nordisk fabrikat:

1) Fabrikanter af elektrisk materiel (ledningsmateriel, montage- og brugs-genstande) i Danmark, Finland, Norge og Sverige, som har fået en bestemt slags materiel godkendt i hjemlandet, kan på dette grundlag ansøge om at få godkendelsen udvidet til at gælde i et hvilket som helst af de øvrige nordiske lande.

Det forudsættes, at materiellet er prøvet efter bestemmelser, som i alt væsentligt er i overensstemmelse med CEE-bestemmelserne, eller efter andre fælles bestemmelser på områder, hvor CEE-bestemmelser ikke foreligger.

Ved prøvningen i hjemlandet bør fabrikanten om muligt gøre den stedlige materielkontrolanstalt opmærksom på, at han senere agter at søge om at få godkendelsen udvidet til at gælde i de øvrige nordiske lande.

2) Såfremt en fabrikant ønsker en godkendelse udvidet til at gælde i et eller flere af de øvrige nordiske lande, skal han henvende sig til materielkontrolanstalten i det pågældende land gennem med een repræsentant, som er ansvarlig overfor materielkontrolanstalten, og som er bosat i vedkommende land.

Repræsentanten skal være udpeget af fabrikanten, som skal give en skriftlig bekræftelse af repræsentationsforholdet.

3) Sammen med ansøgning om godkendelse som foran nævnt under 2 indsendes til besigtigelse et eksemplar af materiellet (af ledninger en bestemt længde) og en kopi af godkendelsesskrivelsen, som er udstedt af materielkontrolanstalten i fabrikantens hjemland.

Hvis materielkontrolanstalten ønsker det, kan det indsendte eksemplar beholdes som arkiveksemplar. Dette gælder især for mindre typer af materiel.

4) Efter besigtigelse af det indsendte eksemplar kan materielkontrolanstalten, hvis det anses for nødvendigt, henvende sig direkte til materielkontrolanstalten i fabrikantens hjemland og anmode om en kopi af den fuldstændige prøveprotokol eller anmode om specielle oplysninger. Prøveprotokoller og specielle oplysninger, som udveksles direkte mellem materielkontrolanstalterne, behandles konfidentielt.

Ansøgning om udvidet godkendelse ekspederes så omgående som muligt og uden den sædvanlige ventetid i den udstrækning, det kun drejer sig om besigtigelse.

5) På grundlag af besigtigelse af det indsendte eksemplar og eventuel gennemgang af prøveprotokollen kan materielkontrolanstalten frit træffe en af følgende beslutninger:

- a. Godkende materiellet uden yderligere prøvning eller undersøgelse.
- b. Bestemme, at materiellet skal underkastes en ny fuldstændig prøvning eller bestemte tillægsprøver.
- c. Nægte godkendelse af materiellet med angivelse af begrundelsen.

Opmærksomheden henledes på, at i Finland og Norge kan godkendelse f. eks. nægtes på grund af radiostøj.

6) Fabrikanten, som har fået en godkendelse udvidet i henhold til denne aftale, må rette sig efter de bestemmelser, som forøvrigt gælder med hensyn til kontrol og omsætning i de enkelte lande på samme måde, som om materiellet var godkendt på grundlag af en normal prøvning.

Prøvningsafgift, omsætningsafgift, årsafgift o. l. skal betales, som det er bestemt af de enkelte materielkontrolanstalter.

Godkendelsen kan tilbagekaldes på grundlag af en kontrolprøvning af stikprøver, misligholdelse af aftaler eller manglende afgiftsbetaling o. s. v.

7) For de forskellige typer af materiel og apparater behøver aftalen ikke til enhver tid at omfatte alle de nordiske lande.

Denne aftale træder i kraft 1. maj 1955. Den kan opsiges uden varsel af en hvilken som helst af materielkontrolanstalterne, men opsigelsen skal i så tilfælde gives skriftlig til materielkontrolanstalterne i samtlige nordiske lande med angivelse af årsagen.

Lifjell, den 4. mars 1955

V. Faaborg-Andersen

Mose-Christensen

Danmarks elektriske Materielkontrol

Paul D. Poppe

Norges elektriske materiellkontroll

V. Veijola

Elektriska inspektoratet, Finland

Matts-Erik Nygren

Svenska elektriska materielkontrollanstalten

BILAGA 2

Skrivelse från generaldirektören för Islands elektricitetsväsen till Islands Viðskiptamálaráðuneyti angående nordiskt samarbete i fråga om kontroll av elektrisk materiel.

Generaldirektøren og statens elektricitetstilsyn — — — er af samme mening som før, at det ville være meget ønskværdigt at der blev stilet imod, at de samme krav skal gælde for elektrisk materiel hos de nordiske landes institutioner, som varetager kontrollen med elektrisk materiel, og at man ligeledes stiler imod det, at anerkendelse af en prøve i et af de nordiske lande medfører automatisk anerkendelse i de øvrige lande.

Endelig kan vi nævne — — — at de såkaldte »teletekniske« instrumenter, som radioapparater og fjernsynsapparater, ikke bliver prøvet af statens elektricitetstilsyns kontrol for elektrisk materiel.

Reykjavík, den 1. december 1961

Jakob Gislason

BILAGA 3

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Ministeriet for offentlige arbejder har i skrivelse den 7 mars 1962 meddelat att det »for sit vedkommende kan henholde sig» till Danmarks elektriske Materielkontrols yttrande (se nedan).

Dansk Standardiseringsråd:

Hvad det konkrete indhold af det pågældende medlemsforslag angår, mener rådet sig ikke kompetent til at afgive nogen udtalelse, idet de heromhandlede spørgsmål helt og holdent henhører under DEMKO's arbejdsområde.

Rent principielt vil man imidlertid fra rådets side gerne generelt give udtryk for sin tilslutning til de tanker, der ligger bag det fremsatte forslag. Kanske tilsvarende tanker er taget op til drøftelse i de 4 nordiske landes standardiseringsorganisations samarbejdsorgan INSTA.

Man søger inden for INSTA at samordne de 4 nordiske landes bestemmelser vedrørende tilladelse til standard-mærkning af standardiserede varer til brug over for sådanne varer, som er fremstillet efter fælles nordiske standards. Formålet med en sådan samordning skulle være, at en vare, som er fremstillet efter en fælles nordisk standard i et af de nordiske lande og godkendt til standard-mærkning i dette, umiddelbart skulle kunne godkendes til anvendelse også i de øvrige nordiske lande uden nærmere prøvning. Det omtalte standard-mærke vil formentlig komme til at bestå af et kodenummer til identificering af fabrikanten, i forbindelse med den pågældende standardiseringsorganisations indregistrerede homærke og eventuelt med det pågældende nationale standardblads nummer.

Som det vil ses, er baggrunden for INSTA-drøftelserne ganske den samme som de tanker, der ligger bag det i sekretariatets skrivelse omhandlede medlemsforslag, og vi kan — som nævnt — derfor fra rådets side principielt give disse tanker vor fulde tilslutning.

København, den 8. februar 1962

Dansk Standardiseringsråd

O. Weincke

Direktor

Danmarks elektriske Materielkontrol:

Som det tidligere er fremført af DEMKO — — — finder der stadig en udbygning sted af den eksisterende aftale om samnordisk prøvning af elma-

teriel, den såkaldte Lifjell-aftale, i henhold til hvilken fabrikanter af elmateriel i de nordiske lande har mulighed for, uden særskilt prøvning, at få materiel, som er godkendt i hjemlandet, godkendt i et hvilket som helst af de øvrige 3 nordiske lande.

Lifjell-aftalen omfatter for tiden følgende arter af materiel: gummiisolerede ledninger, plastisolerede ledninger, sikringer, stikkontakter, radiomodtagere for vekselstrøm, fjernsynsmodtagere, forstærkere og motordrevne enheder til teletekniske apparater for vekselstrøm, motordrevne husholdningsapparater, koge- og varmeapparater (undtagen varmeovne og varmtvandsbeholdere), batteridrevne spændingsgivere til elektriske hegn, beskyttelsestransformere.

For en del af dette materiel er der udarbejdet praktisk talt enslydende prøveforskrifter, og der arbejdes på fælles prøveanvisninger for laboratorierne i den hensigt at eliminere mulige afvigelser, når det gælder udførelsen af de enkelte prøver. Endvidere holdes der hvert år et møde mellem materielkontrolanstalterne, hvor en række spørgsmål af fælles interesse behandles, og hvor eksisterende og kommende bestemmelser koordineres.

Til trods for det store arbejde fra materielkontrolanstaltens side har interessen for nordisk godkendelse hos fabrikanter været forbløffende ringe, og fabrikanterne har hidtil kun i ringe grad udnyttet mulighederne for samnordisk prøvning. I øvrigt må det fremhæves, at det kun er en meget ringe del (ca. 5 %) af det materiel, som DEMKO behandler, der kommer fra de andre nordiske lande, og forholdene er tilsvarende i de øvrige nordiske lande.

Den nugældende aftale må betragtes som et mellemstadium, og DEMKO vil principielt kunne tilslutte sig tanken om at ændre aftalen således, at en godkendelse i eet nordisk land, såfremt indsenderen ønsker det, umiddelbart får gyldighed i de øvrige nordiske lande. Der må dog, efter DEMKO's mening, stilles følgende betingelser:

1. Der skal foreligge helt ens bestemmelser for det pågældende materiel i alle nordiske lande.

2. Materiellet skal af en i det pågældende land boende repræsentant registreres i hvert enkelt land, før anvendelse, salg eller udlevering finder sted i vedkommende land, idet der fra det land, som foretager undersøgelsen, sendes kopier af godkendelsesskrivelse, undersøgelsesrapport og fotografier til de andre lande.

3. Der skal betales afgift i hvert land i henhold til de hidtil gældende (eller evt. ændrede) regler i de respektive lande.

4. Den under 2. nævnte repræsentant har ansvaret overfor myndighederne i vedkommende land.

Forinden en sådan ordning kan træde i kraft, må der evt. forhandles om indførelse af et nordisk godkendelsesmærke til anbringelse på materiel, som indsenderen ønsker godkendt til levering i alle nordiske lande, medens de nationale godkendelsesmærker skal anbringes på materiel, der ikke ønskes godkendt i alle landene.

Nordisk Råd ønsker, at ordningen skal gælde både for materiel af nordisk fabrikat og for materiel, der importeres fra lande uden for Norden, og

DEMKO kan slutte sig hertil, da et forslag om udvidelse af den nuværende ordning (den udvidede Lifjell-aftale) til også at gælde lande uden for Norden tidligere er fremført fra dansk side. Opmærksomheden henledes imidlertid på, at der inden for den internationale organisation CEE er en særlig organisation CEE's Certification Body, hvis medlemmer har forpligtiget sig til, uden undersøgelse, at godkende materiel, for hvilket der er udstedt et prøvecertifikat (CB's certificat).

Et CB's certifikat kan efter undersøgelse af det pågældende materiel udstedes af en hvilken som helst anerkendt elektrisk prøveanstalt inden for CEE-gruppen, som omfatter 16 europæiske lande. Materiellet skal undersøges i laboratorier i 2 CEE-lande, før certifikatet kan udstedes.

Hvis denne ordning kommer til at virke godt i praksis, vil der næppe være grund til at lade den nordiske godkendelsesordning omfatte lande udenfor Norden.

København, den 3. marts 1962

A. K. Bak

A. Mose-Christensen

Foreningen af Fabrikanter og Grossister i El-Branchen:

— — — skal vi meddele, at vor forening har en afgjort interesse i, at de skandinaviske lande bestræber sig på at nå hen til en ordning, hvorved godkendelse i eet af landene automatisk medfører godkendelse i de øvrige lande.

Vi må dog samtidig fremhæve, at en sådan ordning først kan etableres, når prøvebestemmelser, prøvemetoder og prøveafgifter er gjort fuldstændig ens i de 4 lande. Vi er kendt med, at arbejdet hermed er i gang og at der bl a. afholdes fællesmøder for de respektive landes prøveanstalter 2 gange årligt, men opgaven rummer betydelige vanskeligheder og kræver derfor nogen tid. Ændringer i prøvebestemmelserne vil som regel også kræve konstruktionsændringer, og et vist hensyn må derfor tages til industrien for ikke at skabe vanskeligheder for produktionen.

Den 26. februar 1962

Foreningen af Fabrikanter og Grossister i El-Branchen

H. C. Peitersen

Radiobranchens tekniske og kommercielle Sammenslutning:

— — — vi er helt enige i de af Nordiske Radiofabrikanter Forbund fremførte synspunkter, som de fremgår af »medlemsforslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel». I denne forbindelse ønsker vi navnlig at pege på det uheldige, der ligger i, at der inden for de

nordiske lande er afvigelser i godkendelsesbestemmelserne, og at der kræves særlig afprøvning af elektrisk materiel eller ansøgning om en udvidet godkendelse, for at en sådan skal være gældende i samtlige de nordiske lande.

Hertil vil vi finde det rimeligt, at varer, der importeres fra lande udenfor Norden, og som godkendes i ét af disse, samtidig anses for godkendte i de øvrige nordiske lande.

København, den 3. marts 1962

På RATEKSA's vegne

Geo Cortsen

Radiofabrikantforeningen:

— — — skal vi udtale, at Radiofabrikantforeningen ikke har bemærkninger til forslaget »om samordning av kontrollbestämmelser rörande el-materiel», bortset fra at vi foreslår det første ord i teksten: »Kontrollen» afløst af ordene »Den sikkerhedsmæssige kontrol».

København, den 15. februar 1962

P. b. v.

S. Kahlke

Sekr.

Radiogrossistforeningen:

— — — kan meddele Dem, at foreningen kun kan se med billigelse på alle forsøg, der gøres for at simplificere godkendelsen af elmateriel i Skandinavien, men vi vil foreslå, at der bliver arbejdet på, at en godkendelse i et af de fire lande automatisk skulle gælde for dem alle, idet vi vil mene, at forskellen mellem godkendelseskravene i de fire lande ikke er større, end at de må kunne overvindes.

Vi håber, De vil tage dette op til overvejelse — — —.

København, den 9. februar 1962

Radiogrossistforeningen

Tage Schouboe

Finland

Handels- och industriministeriet, industriavdelningen¹:

— — — — —
Kontrollverksamheten är i alla nordiska länder i praktiken anordnad på enahanda sätt, och säkerhetsföreskrifterna samt de provningar som skall

¹ Yttrandet översatt från finska.

utföras på grund av dem är även i huvudsak likadana. De nordiska kontrollanstalterna har år 1955 ingått det s. k. Lifjell-avtalet om samnordisk provning av elförnödenheter och elmaterial. Detta avtal har emellertid icke visat sig motsvara sitt syfte, utan alltjämt försiggår provningen i de flesta fall i det land, dit materielen eller förnödenheterna förts. Detta torde bero på, att skiljaktigheter förekommer vid tolkningen av bestämmelserna, och i vissa finnes dessutom en del mindre tilläggsföreskrifter om verkställandet av provningarna. Ehuru dessa föreskrifter är kända för de övriga ländernas kontrollanstalter och tillämpas vid utförandet av s. k. samnordiska provningar, förutsätter det ovannämnda Lifjell-avtalet dock icke utan vidare, att materielen godkännes i de andra länderna, utan det kan det oaktat krävas, att den kontrolleras i vederbörande lands kontrollanstalter. Vid sådant förhållande har avtalet ej den betydelse man vid dess uppgörelse eftersträvat.

Då kontrollanstalterna icke synes nå inbördes överenskommelse om utförandet av samnordisk provning sålunda att godkännandet vore gällande i alla nordiska länder, är det uppenbarligen på sin plats, att Nordiska rådet för regeringarna rekommenderar, att en dylik nordisk överenskommelse ingås.

Handels- och industriministeriet förordar sålunda de i medlemsförslaget Sak A 29 framställda rekommendationer till regeringarna om anordnande av kontroll av elmaterial och -förnödenheter i de nordiska länderna.

Helsingfors den 1 mars 1962

Handels- og industriminister: *Ilmari Hustich*

Industriråd: *Urho Hakkarainen*

Suomen teollisuusliitto — Finlands industriförbund:

Finlands industriförbund förordar att kontrollbestämmelserna i de nordiska länderna rörande elmateriel samordnas för att underlätta varuutbytet och handeln mellan ifrågavarande länder. Det föreligger intet skäl att upprätthålla sinsemellan avvikande kontrollbestämmelser i dessa länder. Kontrollbestämmelsernas samordning torde lättast kunna förverkligas utgående från CEE-rekommendationerna (International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment), som utgör grund för samtliga nordiska bestämmelser. Härvid bör de samnordiska provningsföreskrifter beaktas, som de nordiska ländernas elektriska inspektorat gemensamt uppgjort och som föreslås utvidgade så, att de gäller allt det elmateriel, som i de nordiska länderna är underkastat kontroll. I detta sammanhang borde man dock, med hänsyn till ett eventuellt senare utvidgat internationellt samarbete, sträva till, att avvikelserna från CEE-föreskrifterna bli så små som möjligt.

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

Med beaktande av det faktum, att elmateriel icke överallt utanför Norden är underkastad obligatorisk kontroll samt att en utvidgning av den gemensamma nordiska kontrollverksamheten så, att den skulle omfatta äverprodukter av utomnordiskt ursprung, skulle komma att öka svårigheterna med redan existerande föreskrifters tolkning samt även göra tillämpningen av provningsmetoderna och övervakningen svårare, föreslår vi, att den gemensamma nordiska kontrollverksamheten begränsas endast till elmateriel och -apparater av nordiskt ursprung.

För att avlägsna de svårigheter, som härrör av nu gällande bestämmelserns tolkning och av den olika tillämpningen av provningsmetoderna, borde de gemensamma nordiska provningsföreskrifterna och de enhetliga provningsanvisningarna så fort som möjligt färdigställas, på det att man verkligen skulle uppnå, att en i ett nordiskt land företagen godkänd provning samtidigt skulle innebära ett omedelbart godkännande med hänsyn till övriga nordiska länder.

Helsingfors den 27 februari 1962

Finlands industriförbund

C.-E. Olin

Elektriska inspektoratet:

Samnordisk provning av elmateriel har hittills utförts på basis av avtalet enligt bilaga 1 till ovannämnda medlemsförslag, det s. k. Lifjell-avtalet. Enligt punkt 5 i detta avtal kan varje nordisk provningsanstalt fritt välja mellan tre olika förfaringssätt beträffande begäran om godkännande av elmateriel, som redan godkänts i ett annat nordiskt land: a. godkänna materielen utan tilläggsprov eller -undersökningar; b. bestämma att på materielen utföres ett fullständigt nytt prov eller vissa tilläggsprov; c. neka godkännandet och samtidigt ange orsaken härtill. Man kan anse att denna valfrihet i hög grad inverkar menligt på avtalets praktiska betydelse och just härmed sammanhänger även vår industris ringa intresse för att få sina produkter redan i hemlandet provade även för övriga nordiska länder.

Som en annan betydande menligt verkande faktor inom den nordiska provningsverksamheten bör dessutom framhåvas, att det i allmänhet icke varit möjligt trots ansträngningar att få till stånd provningsbestämmelser för samnordisk provning av elmateriel utan vissa nationella tilläggsbestämmelser, som tillämpas av olika nordiska länder. Detta läge beror på att gällande säkerhetsföreskrifter i olika nordiska länder för fasta elinstallationer innehåller skiljaktigheter, vilka orsakar från varandra skilda konstruktiva fordringar på elmateriel och -apparater. Tillämpningen av dylika nationella tilläggsbestämmelser i praktiken möjliggöres av punkt 5 i ovannämnda Lifjell-avtal.

Elektriska inspektoratet understöder den verksamhet som utvecklar vidare den i medlemsförslaget framförda nordiska samordningen av kontrollverksamheten rörande elmateriel och är villig att taga del i den. Speciell uppmärksamhet borde härvid fästas just vid avhjälpandet av förut nämnda menliga moment, som konstaterats i praktiken. Enligt vår uppfattning borde verksamheten åtminstone i början riktas uttryckligen på elmateriel av nordiskt ursprung, emedan genom försorg av den internationella organisationen International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment, förkortat CEE, ett nytt system som bäst utvecklas för internationell provning av elmateriel.

Helsingfors den 24 februari 1962

Elektriska inspektoratet

Erkki Yrjölä

Suomen standardisoimisliitto — Finlands standardiseringsförbund¹:

Finlands standardiseringsförbund r. f. kommer icke i direkt beröring med provningsverksamheten, varför vi icke finner skäl att ingå i detaljer i denna sak. Principiellt finna vi det dock synnerligen önskvärt, att man i provningsverksamheten för elmateriel beträffande själva bestämmelserna som även det praktiska utförandet av proven skulle kunna komma till allt större enhetlighet mellan de olika nordiska länderna.

Helsingfors den 13 februari 1962

Finlands standardiseringsförbund r. f.

A. Willberg

Suomen radioteollisuusyhdistys — Finlands radioindustriförening:

Som medlem representerande Finland i Nordiska radiofabrikanTERS förbund har Finlands radioindustriförening r. f. medverkat vid beslutet av nämnda förbund att hänvända sig till Nordiska rådet med skrivelsen av den 27 juni 1960, vari föreslagits om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel i de nordiska länderna.

Detta förslag Sak A 29, varom vårt utlåtande begärts, befinnes på allt sätt motsvara radio- och televisionsindustrins i Finland industriella och handelspolitiska intressen.

Härmed ber vi få förorda detta förslag om föranstaltande av ett förenhetligande av elmaterielkontrollen i Norden. Samtidigt uttalas radio- och

¹ Yttrandet översatt från finska.

televisionsindustrins önskemål, att i de nordiska länderna även kontrollen av radiostörningar förenhetligas med iakttagande av IEC:s (International Electrical Commission) bestämmelser eller i den mån sådana ej föreligga, enligt andra gemensamma bestämmelser.

Helsingfors den 26 februari 1962

Suomen radioteollisuusyhdistys — Finlands radioindustriförening r. y.

A. R. Saarmaa

N o r g e:

Departementet for industri og håndverk:

 Det pågjeldende medlemsforslag går — så vidt skjønnes ut på:

1. At man søker å sammenarbeide de nåværende nasjonale prøvoforskrifter, så de blir mest mulig ensartede i de nordiske land.

2. At den ordning som i 1955 ble istandbragt ved Lifjell-avtalen blir endret slik at når et nordisk fabrikat er blitt godkjent i fabrikantens hjemland, skal godkjennelsen gis umiddelbar gyldighet også i de andre nordiske land. Ordningen forutsettes gjennomført etterhvert som det blir istandbragt ensartede prøvoforskrifter i de nordiske land for de forskjellige grupper og typer av elektriske apparater og materiell.

3. Varer som importeres fra land utenom Norden, prøves av innførselslandets kontrollorgan og bør etter dettes eventuelle godkjennelse kunne markedsføres fritt i Norden.

Ad 1. Som det vil ses, fremholder Norges elektriske materiellkontroll at det for en rekke av de viktigste grupper av elektrisk materiell og elektriske apparater allerede er utarbeidet praktisk talt enslydende prøvoforskrifter og at arbeidet med ytterligere harmonisering fortsetter. Videre fremholder NEMKO at de nordiske kontrollanstalter samarbeider — bl. a. ved utveksling av laboratoriepersonell og utferdigelse av felles direktiver for personalet — i den hensikt å eliminere mulige avvikelser i de enkelte land, når det gjelder utførelsen av de enkelte prøver og mulige uoverensstemmelser i tolkningen av de mer kompliserte forskriftsparagrafer.

Ad 2. Departementet skal bemerke at etter Lifjell-avtalen må en fabrikant som har fått sitt produkt godkjent i hjemlandet i tilfelle sende særskilte søknader til de andre nordiske land, som så — på grunnlag av besiktigelse av et innsendt eksemplar av produktet og om ønskes også av prøveprotokollen fra hjemlandet — fritt kan ta standpunkt til spørsmålet om godkjennelse.

Departementet finner ikke for nærværende å kunne ta standpunkt til det av forslagsstillerne reiste spørsmål om å gi hjemlandets godkjennelse auto-

matisk gyldighet i de andre nordiske land. Departementet har imidlertid inntet i mot at forslaget blir tatt opp til felles drøftelse av de nordiske fagmyndigheter.

Ad 3. Når det gjelder spørsmålet om å utvide avtalen om nordisk godkjenning til også å omfatte apparater og utstyr fabrikkert i land utenom Norden, mener departementet i tilslutning til NEMKO og Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet at spørsmålet bør stilles i bero inntil videre, for ikke å komplisere og eventuelt ødelegge de samordningstiltak som er igangsatt såvel innen CEE-organisasjonen som mellom EFTA-landene og fellesmarkedslandene for harmonisering av forskriftene på det elektrotekniske område. Det vises i denne forbindelse også til det innen CEE-organisasjonen (som omfatter 16 land i Europa) ifjor utarbeidede nye system for sertifisering av elektrisk materiell og apparater, med utstedelse av prøvesertifikat (CB-sertifikate) av prøveanstalten i fabrikantens hjemland, som skal overflødiggjøre ytterligere prøvning når riktigheten av prøveresultatet er bekreftet av et laboratoritum i et annet CEE-land, som utpekes av CEE.

Departementet vil ellers få peke på den store betydning det vil ha for den norske industri at det så snart som mulig skjer en samordning på det omhandlede felt på bredest mulig internasjonal basis.

Oslo, 1. mars 1962

Etter fullmakt

Dagfinn Mellum

J. S. Giverholt-Hanssen

Departementet for familie- og forbrukersaker:

Departementet for familie- og forbrukersaker er prinsipielt enig i forslaget om samordning av de nordiske lands kontrollbestemmelser vedrørende elektrisk materiell.

En samordning av sikkerhetsbestemmelsene vil føre til vesentlig mindre arbeid for de nåværende kontrollinstanser. Den kapasitet som derved frigjøres, bør etter departementets mening nyttes til funksjonsprøving av elektriske husholdningsapparater og -maskiner — — —. Også resultatene av dette arbeide vil kunne nyttes over grensene i de nordiske land.

Oslo, 26. februar 1962

Etter fullmakt

Rolf H. Bærøe

Odd Hekland

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen:

NVE viser spesielt til Materiellkontrollens redegjørelse om det arbeide som hittil er utført når det gjelder nordisk godkjenning og godkjenning innen de land som er tilsluttet CEE.

NVE er for sitt vedkommende enig i at man må søke å komme fram til et system for sertifisering av elektrisk materiell og elektriske apparater som kan godkjennes av alle land innen CEE-gruppen. Man er dog enig med Materiellkontrollen i at en utvidelse av den nordiske godkjenning til også å omfatte andre land, inntil videre bør stilles i bero for ikke å komplisere og eventuelt ødelegge de tiltak som er igangsatt, og for ikke å risikere at det utføres unyttige dobbeltarbeider.

Oslo, 19. februar 1962

Etter fullmakt

L. Gaukstad

Trygve Hodne

Norges elektriske materiellkontroll:

Såvidt vi kan forstå av det — — — oversendte medlemsforslag — — — inneholder dette i hovedsaken to vesentlige punkter, nemlig:

1. Sikkerhetsforskriftene for elektrisk materiell og apparater gjøres enslydende i samtlige nordiske land.
2. Avtalen om nordisk godkjenning utvides til også å omfatte produkter fra land utenom Norden.

Med hensyn til det første punkt kan vi bare gjenta hva som tidligere er gjort oppmerksom på, at det for en rekke av de viktigste grupper av elektrisk materiell og elektriske apparater allerede er utarbeidet praktisk talt enslydende prøveforskrifter. Nordisk godkjenning kan således idag oppnås for følgende:

- Gummiisolerte ledninger.
- Plastisolerte ledninger.
- Sikringsmateriell.
- Stikkontakter og pluggen.
- Radiomottakere for vekselstrøm.
- Fjernsynsmottakere.
- Forsterkere og motortilbehør for teletekniske apparater.
- Motordrevne apparater.
- Koke- og varmeapparater (unntatt ovner og varmvannsbeholdere).
- Elektriske gjerdeapparater med batteri.
- Vernetransformatorer.

Arbeidet med å utvide omfanget av avtalen om nordisk godkjenning fortsetter, og det er også satt igang utveksling av laboratoriepersonell og utferdigelse av felles prøveanvisninger for laboratoriepersonalet, i den hensikt å eliminere mulige avvikelser når det gjelder utførelsen av de enkelte prøver og mulige uoverensstemmelser i tolkingen av de mer kompliserte forskrifts-paragrafer. Materiellkontrollanstaltene i Norden er således kommet meget langt i løsningen av denne sak, lenger enn forslagsstillerne synes å være oppmerksom på.

Det har i praksis vist seg at interessen for nordisk godkjenning blandt fabrikantene hittill ikke på langt nær har vært så stort som man på forhånd skulle ha lov til å tro. I virkeligheten står det arbeid som er nedlagt fra kontrollmyndighetenes side i denne sak ikke i noe rimelig forhold til utnyttelsen. Grunnen til dette antas å være at de nordiske land på det elektrotekniske område i stor utstrekning er selvforsynte, og at eksportinteressen derfor er rettet mot andre markeder.

Det som prøves ved NEMKO av materiell fra andre nordiske fabrikanter enn norske, utgjør omtrent 5 % av alle prøveoppdrag, mens oppdrag fra utlandet forøvrig i alminnelighet utgjør mer enn 40 %. Det er derfor riktig at en utvidelse av den nordiske godkjenning til å omfatte produkter fra alle land, som nevnt under punkt 2, vil være av langt større betydning. Imidlertid ble det siste år innen CEE opprettet et nytt system for sertifisering av elektrisk materiell og elektriske apparater, det såkalte »CEE certification scheme». Ifølge dette system kan en hvilken som helst fabrikant, uansett hvilket land han kommer fra, oppnå å få utstedt et prøvesertifikat (CB certificate) for sine produkter. Ved å fremlegge dette sertifikat vil fabrikanter kunne få godkjenning i alle land som står tilsluttet systemet uten ytterligere prøving. Alle de nordiske land har erklært seg villig til å akseptere slike sertifikater.

Et »CB-certificate» kan utstedes av hvilken som helst anerkjent elektrisk prøveanstalt innenfor CEE-gruppen, som omfatter 16 land. For fabrikanter fra land innen gruppen, blir sertifikatet utstedt av prøveanstalten i hjemlandet. Riktigheten av prøveresultatet må imidlertid bekreftes av et laboratorium i et annet CEE-land.

Hvis dette nye sertifiseringssystem viser seg å bli vellykket, vil det være klart at en utvidelse av den nordiske godkjenning ikke lenger vil være av interesse. Det kan til og med bli et spørsmål om ikke også den nåværende avtale blir mindre aktuell og kan bortfalle. Om CEE's sertifisering vil slå an, vil for en vesentlig del være avhengig av i hvilken grad industrien virkelig er interessert, og det vil tiden alene vise.

Vi ønsker i denne forbindelse også å vise til det samarbeide som er igang mellom fellesmarkedlandene og EFTA-landene for å harmonisere eksisterende og nye forskrifter på det elektrotekniske område. For ikke å komplisere og eventuelt ødelegge de tiltak som er igangsatt, og for ikke å risikere at det utføres unyttige dobbeltarbeider, må vi sterkt tilråde at spørsmålet

om en utvidelse av den nordiske godkjenning til også å omfatte andre land, inntil videre stilles i bero.

10. februar 1962

Norges elektriske materiellkontroll

Paul D. Poppe

Bransjerådet for elektroteknisk industri:

Protokoll hållet vid möte den 20 februari 1962

Rådet er klar over de fordeler som en felles nordisk godkjenning vil kunne føre med seg for industrien, men antar at arbeidet i den retning bør føres videre etter Lifjell-avtalens prinsipper. Rådet mener for øvrig at det bør legges stor vekt på arbeidet med harmonisering av sikkerhets- og prøveforskrifter m. v. på bredere internasjonal basis.

Landsforeningen for elektroteknisk industri:

Fellesnordisk godkjennelse på grunnlag av ensartede forskrifter og prøve-metoder er en sak som har vært fulgt med interesse av denne forenings medlemmer. Vi har også sett med velvilje på de bestrebelsler som de nordiske materiellkontrollanstalter har tatt i denne retning og som blant annet resulterte i »avtale om prøving av elektrisk materiell og elektriske apparater av nordisk fabrikat (Lifjell-avtalen)» av 4. mars 1955.

Så sent som 17. oktober 1960 har vår forening i brev til Norges elektriske materiellkontroll positivt medvirket til forslaget om å utvide avtalen til å omfatte ytterligere produktgrupper.

Vi er prinsipielt enig i den oppfatning som kommer til uttrykk i henvendelsen fra Nordiske radiofabrikanters forbund, om at en fellesnordisk godkjennelse vil være rasjonell og av stor verdi også for den norske elektrotekniske industri.

Vi er imidlertid klar over de store tekniske vanskeligheter som må overvinnes før en slik ordning kan bli en realitet, og med den knappe tid som vi har hatt til å fremkomme med en uttalelse tør vi ikke uttale noen formening om i hvilken grad de nevnte tekniske vanskeligheter vil være en avgjørende hindring.

Det kan vel ikke være tvil om at selv om Lifjell-avtalen var et skritt i riktig retning vil det ennå ta lang tid før den dekker behovet for fellesnordiske forskrifter. De nasjonale avvik er nemlig med hensyn til fortolkninger og prøvemetoder ennå i mange tilfelle så store at avtalen har begrenset praktisk verdi.

Det er utvilsomt at det knytter seg ganske sterke nasjonale interesser til behandlingen av en sak som denne. Hvis forslaget kommer opp til behandling må det være i landets interesse at et eventuelt forhandlingsutvalg fra vår side blir så allsidig sammensatt at det kan bli tatt fullt hensyn til alle spørsmål som måtte melde seg ut fra ønsket om å sikre norske interesser.

Vi vil gjerne derfor peke på at vi ville anse det naturlig hvis et slikt utvalg ble sammensatt av bl. a. representanter fra Vassdragsvesenet, NEMKO og L. E. I.

Oslo, 22. Januar 1962

Landsforeningen for elektroteknisk industri

(*sign.*)

(*sign.*)

Elektroinstallatørenes landsforbund:

Vi — — — tillater oss å meddele at vårt forbund vil se det som en fordel dersom man kan komme frem til ensartede kontrollbestemmelser for elektrisk materiell i de fire nordiske land.

Forutsetningen for en slik ordning må være at de nåværende norske prøveregler ikke nednivelleres nevneverdig slik at man fortsatt har garanti for at det godkjente materiell er førsteklases. Enn videre mener vi det må være en fordel om de eventuelle nye prøveregler for de nordiske land såvidt mulig blir tilpasset de krav som CEE stiller.

Oslo, 9. februar 1962

Elektroinstallatørenes landsforbund

Joh. Johansen

Norges elektrohandlerforbund:

Av samme grunner som fremgår av medlemsforslaget har vårt landsforbund tidligere gitt uttrykk for at elektrisitetslovgivningen bør forandres dithen at godkjennelse av elektrisk materiell og utstyr i et av de nordiske land Danmark, Finnland, Sverige og Norge bør ha gyldighet også i de øvrige land. Dette gjelder for materiell og utstyr enten det er produsert i vedkommende land, eller importert.

Erfaringene som må has, — bør etter den samordning av lovgivningen som allerede har skjedd på dette område, etter vårt landsforbunds oppfatning gjøre det ubetenkelig å gjennomføre en slik gyldighet av godkjennelse i de enkelte nordiske land. Vi tillater oss derfor å anbefale forslaget, og henstiller så sterkt vi kan om at det blir satt fortgang med gjennomførelsen.

Oslo, 9. februar 1962

Norges elektrohandlerforbund

Albert Horn

Formann

Norske radiofabrikanters forbund:

I — — — vil vi få meddele at vårt forbund gjerne ser en samarbeiding og fellesbehandling av godkjenningsprøvene for radio- og fjernsynapparater slik som foreslått av Nordisk Råd og prøveanstaltene. Vi går da ut fra at det er et alminnelig ønske at den kontroll av radiostøy som utføres i Norge etterhvert blir innført også i de andre nordiske land, og at den i mellomtiden fortsatt blir utført i Norge.

12. februar 1962

Norske radiofabrikanters forbund

(sign.)

Norske radio/TV-handleres landsforbund:

Vi er enige i at man søker gjennomført best mulig samordning av kontrollbestemmelser vedrørende elektrisk materiell.

Vi vil spesielt understreke at kontrollen også bør omfatte radiostøy for å hindre at apparatene forstyrrer radio- og fjernsynmottaking.

Oslo, 9. februar 1962

Norske radio/TV-handleres landsforbund

Henry Hvam

S v e r i g e**Kommerskollegium:**

En samordning av kontrollbestämmelserna beträffande elmateriel i de nordiska länderna utgör i och för sig ett mycket önskvärt led i strävandena till näringspolitisk samordning. Redan i medlemsförslaget beröres emellertid en omständighet som i dagens läge måste beaktas och ägnas särskild uppmärksamhet vid ett ställningstagande till frågan om att intensifiera detta samarbete, nämligen hänsynen till det vidsträcktare europeiska samarbetet på materielkontrollområdet. I anslutning härtill vill kollegium framhålla att den elektriska materielkontrollen är en komplicerad uppgift och det ligger i sakens natur och visas för övrigt av erfarenheten att varje försök till samordning av detta arbete mellan olika länder kräver stora arbetsinsatser. Mot denna bakgrund ter det sig önskvärt att undvika en ordning som innebär att provningsreglerna först samordnas mellan de nordiska länderna inbördes och därefter — kanske inom ett fåtal år — anpassas till de regler som kunna komma att fastställas inom ramen för det samarbete som sedan åtskilliga år äger rum mellan flertalet europeiska stater

(CEE). Vidare bör beaktas att varje ändring av materielkontrollbestämmelserna kräver en anpassning inom produktionen som kan leda till betydande kostnader för de enskilda företagen. Även mot denna bakgrund är det angeläget att kontrollbestämmelserna icke utan vägande skäl ändras från tid till annan.

I detta sammanhang vill kollegium också framhålla att de möjligheter till s. k. samnordisk provning som för närvarande stå till buds för olika slag av elektrisk materiel hittills utnyttjats i tämligen begränsad omfattning och att vissa förfrågningar som gjorts till fabrikanterna icke visat att något påtagligt intresse för en utvidgning av det internordiska provningsområdet föreligger på detta håll. Tillgängliga uppgifter från Svenska elektriska materielkontrollanstalten angående provningsuppdragens länderfördelning giva också skäl anta, att behovet av en vidgad internordisk samordning knappast är så trängande att en sådan samordning icke kan anstå i avvaktan på resultatet av det arbete på detta område som pågår inom en vidare europeisk ram. Viss risk föreligger för övrigt att nordiska särbestämmelser på detta område äro ägnade att försvåra vår anpassning till det europeiska samarbetet, vilket med hänsyn till de ändrade marknadsförhållandena i Europa i dagens läge ter sig särskilt angeläget för vårt land.

Vad slutligen angår förslaget om att ett godkännande i ett nordiskt land skall med omedelbar verkan äga tillämpning i övriga nordiska länder vill kollegium framhålla att ytterligare erfarenheter rörande nordisk samprovning bör avvaktas innan en sådan reform genomföres. Det kan också vara skäl erinra om att CEE-systemet i förevarande hänseende icke innebär en så långtgående samordning. Här uppställs nämligen krav på provning i två länder. En sådan anordning innebär enligt kollegii mening en garanti som i varje fall i ett övergångsskede kan vara värdefull.

Med hänsyn till vad ovan anförts anser kollegium, att övervägande skäl tala för att avvakta utvecklingen innan åtgärder vidtagas för att intensifiera samordningen mellan de nordiska länderna på förevarande område.

Stockholm den 24 februari 1962

Nils Malmfors

Dag Lyckou

G. v. Wachenfeldt

Statens provningsanstalt:

Provningsanstalten instämmer i princip med de synpunkter, som framlagts i förslaget angående ett utvidgat nordiskt samarbete rörande provning av elektrisk materiel. I förslaget framhålles bland annat önskemålet att ytterligare effektivisera det samarbete, som förekommer mellan berörda prov-

ningsinstitutioner i Danmark, Norge och Sverige. Provningsanstalten är av den uppfattningen, att ett utvidgat samarbete mellan berörda nordiska länder är ett önskemål på så sätt att en produkt, som blivit godkänd i ett av de nordiska länderna, även kan saluföras i de övriga utan ytterligare provning. Det bör dock framhållas, att innan dylika generella godkännanden kan genomföras, måste enhetliga provningsbestämmelser samt enhetliga provningsmetoder tillämpas inom respektive provningsinstitutioner. Dessutom bör en enhetlig märkning genomföras.

Enligt provningsanstaltens uppfattning är denna nordiska samordning beträffande provning av elektrisk materiel att betrakta som en integrerande del i ett utvidgat internationellt samarbete mellan i första hand de europeiska länderna. Det är därför väsentligt, att samarbetet mellan de nordiska länderna utformas så, att det i framtiden blir till stöd för ett utvidgat internationellt samarbete inom det berörda området.

Provningsanstalten vill särskilt framhålla, att anstalten för närvarande bygger upp provningsresurser för provning av explosionsskyddad elektrisk materiel i enlighet med av kungl. kommerskollegium utfärdade föreskrifter. Provningsanstalten anser det vara angeläget att en samordning av provningsbestämmelser och provningsresurser inom Norden kommer till stånd även inom detta område och att man även här senare bör inrikta arbetet på internationell basis.

Stockholm den 3 mars 1962

Statens provningsanstalt

Lennart Simonsson

Rolf Ohlon

Statens konsumentråd:

Statens konsumentråd finner förslaget väl motiverat och det synes icke nödvändigt att avvakta en internationell lösning av frågan. Erfarenhetsmässigt kan konstateras att en lösning på internationell basis vanligen drar ut över en mycket lång tidsperiod. Detta torde icke minst vara fallet beträffande elområdet vars expansionstakt är mycket hög. Ett nordiskt avtal bör kunna utformas på så sätt att det utan svårighet kan anpassas till ett kommande internationellt system.

Otvivelaktigt pågår f. n. ett relativt väl utvecklat nordiskt samarbete. De avtal som har kommit till stånd har emellertid visat sig svåra att praktiskt tillämpa. Som exempel härpå har motionärerna framfört olikartad tolkning av provningsavtalen. Ytterligare ett exempel må här anföras. Mellan de nordiska länderna finns avtal beträffande provning av radiomottagare. I och

för sig borde det således vara tillräckligt med kontroll i ett av länderna. Emellertid finns det separata bestämmelser beträffande enskilda komponenter (stickproppar, nätsladdar, strömbrytare, finsäkringar) i radiomottagare. Detta medför att detaljer vilka är utsatta för särbestämmelser måste utbytas vid export till annat nordiskt land. Ny kontrollbesiktning erfordras därefter i importlandet. Det räcker således icke med samarbetsavtal beträffande provningarnas utförande. En förutsättning för att avtalen överhuvudtaget skall få någon praktisk betydelse är att de tekniska säkerhetsbestämmelserna samordnas (standardiseras).

Rådets uppfattning är att dessa svårigheter skulle kunna övervinnas genom inrättandet av ett nordiskt centrallaboratorium för elmaterial. De nu fungerande nationella kontrollorganen skulle i ett sådant fall kunna tjänstgöra såsom filialer till centrallaboratoriet med främsta uppgift att på marknaden följa upp den löpande produktionen och vid eventuella felaktigheter rapportera till centrallaboratoriet. Rådet är medvetet om att en dylik lösning måste ses på längre sikt. Det är därför nödvändigt att mera omedelbara åtgärder sättes in. I första hand bör då det nuvarande samarbetet intensifieras på så sätt att nuvarande principiella lösningar kan få praktisk effekt. En förutsättning för att svårigheter vid tolkning av avtal skall kunna undvikas är bl. a. att de som är direkt ansvariga för den praktiska verksamheten oftare än vad som f. n. synes vara fallet får möjligheter att diskutera gemensamma problem.

De i vissa avseenden väsentliga skiljaktigheter som förekommer beträffande säkerhetsföreskrifterna försvårar givetvis handelsutbytet mellan de nordiska länderna. Sak samma gäller beträffande importen från länder utanför Norden. Ur konsumentens synpunkt kan detta förhållande icke anses tillfredsställande. Urvalsmöjligheterna begränsas och även priset påverkas av detta förhållande. Det förefaller rådet uppenbart att i den mån som de nordiska länderna uppträder såsom en enhet beträffande kontrollåtgärder, säkerhetsföreskrifter m. m. så kommer den nordiska marknaden att bli väsentligt mera attraktiv för utomnordiska producenter. Det förutsättes härvid givetvis att ett förenhetligande av kontrollsystemen i Norden måste ske under sådana former att en friktionsfri övergång och anpassning till ett kommande internationellt system kan ske.

I medlemsförslaget rekommenderas vidare att även elmaterial som importeras från utomnordiskt land skall kunna godkännas för samtliga nordiska länder efter kontrollprovning endast i importlandet. Statens konsumentråd önskar understödja också detta förslag. Rådets uppfattning är även i detta fall att ett centrallaboratorium bäst skulle kunna tillgodose kraven på säkerhet och snabb behandling. Även själva provningskostnaden borde på detta sätt kunna nedbringas.

Rådet ansluter sig sålunda till de i medlemsförslaget framförda förslagen. Det synes vidare rådet naturligt att regeringarna föranstaltar om en allsidig utredning av kontrollorganens framtida verksamhet. Det förutsättes att kon-

sumentsynpunkterna — icke endast beträffande säkerhetsskyddet — speciellt uppmärksammas.

Stockholm den 1 mars 1962

För statens konsumentråd

Rudolf Meidner

Sven Fredholm

Statens elektriska inspektion:

Av olika skäl, bl. a. geografiska och ekonomiska, har de elektriska distributionsanläggningarna ej blivit enhetligt utformade i alla länder. Även om förbrukningsspänningen 220 V är vanlig för enfasigt anslutna bruksföremål kan denna spänning erhållas i en del fall från 380/220 V-system, i andra fall från 3×220 V eller 220/127 V-system, vilka båda senare system statistiskt sett innebär mindre farlighet. Vidare har skyddsproblemen t. ex. med avseende på jordning lösts något olika i olika länder, vilket i vissa fall medför, att anspråken på materieln från säkerhetssynpunkt på grund av förhållanden och vunna erfarenheter kan bli i en del avseenden avvikande från ett land till ett annat. En snabb förändring av rådande förhållanden i vad avser distributionssystemen är av bl. a. ekonomiska skäl utesluten. Tendensen i många länder synes för närvarande vara övergång till 380/220 V spänning och skyddsjordning genom nollning, men detta system inger på en del håll betänkligheter från säkerhetssynpunkt. För att tillförsäkra allmänheten nöjaktigt skydd mot den elektriska faran har det visat sig nödvändigt i många länder att införa kontroll av elektrisk materiel i större eller mindre omfattning. I Sverige handhaves dylik materielkontroll av den statligt auktoriserade Svenska elektriska materielkontrollanstalten AB, i vilken statens elektriska inspektion medverkar såväl i dess nämnd som i kommittéer för utarbetande av provningsbestämmelser.

Obligatorisk kontroll har i Sverige föreskrivits för endast vissa materielslag och därvid i huvudsak sådana som den stora allmänheten kommer i beröring med och för vilka man därför anser särskild kontroll av utförandet från säkerhetssynpunkt angelägen.

En allmän önskan att få enhetliga provningsbestämmelser i olika länder har lett till internationellt samarbete mellan materielkontrollanstalterna genom International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment (CEE), och vid utarbetandet av de enskilda ländernas provningsbestämmelser söker man såvitt möjligt följa de av CEE utgivna »modellföreskrifterna» dock med de avvikelser, som äro motiverade av säkerhetsanspråken i resp. länder. Vid utarbetandet av provningsbestämmelser har det visat sig föreligga svårigheter att nå överenskommelse rörande bestäm-

melsernas innehåll. Detta torde böttna i — förutom obenägenhet att rubba bestående förhållanden — önskan att icke föregripa och hindra en alltjämt pågående utveckling på det tekniska området och omöjligheten att förutse alla utvecklingsmöjligheter. Provningsbestämmelser varom överenskommelse nåtts komma därför, trots att de äro i många fall mycket detaljerade, likväl ofta att lämna visst spelrum vid bedömningen av materielen.

Önskan att, i avvaktan på vidare internationell »samprovning», åtminstone inom de nordiska länderna åstadkomma en samnordisk provning av elektrisk materiel tog sig uttryck i bl. a. det i medlemsförslaget omnämnda Lifjell-avtalet år 1955, som i princip möjliggör »samprovning» av vissa materielgrupper med möjlighet till framtida utökning till andra grupper.

En utökad »samprovning» är önskvärd, men undertecknade vill på det bestämdaste framhålla, att en sådan icke får ske på bekostnad av nuvarande säkerhetsstandard på elmaterielen eller på bekostnad av möjligheten att snabbt kunna få en skärpning eller komplettering av en provningsbestämmelse till stånd, när erfarenheten inom ett land visa, att en sådan är från säkerhetssynpunkt önskvärd.

En förutsättning för att fullt överensstämmande provningsresultat skall erhållas är bl. a., att likartad provningsmetodik och tolkningspraxis iakttages samt att likvärdig provningsutrustning står till buds vid samtliga provningsanstalter.

Undertecknade anser det vara synnerligen önskvärt, att det vid strävandena efter ökat ekonomiskt samarbete mellan de nordiska länderna tillses, att detta icke medför ogynnsamma verkningar med avseende på övervakningen av säkerheten mot olycksfall och eldsvådor genom elektrisk ström i respektive länder och att inställningen hos de organ, som ha att bevaka det allmänna säkerhetsintresset, bör tillmätas största vikt vid nu ifrågasvarande ärendes behandling.

Stockholm den 24 februari 1962

Eskil Jakobsson

Överinspektör i östra
distriktet

Sam Flodmark

Överinspektör i västra
distriktet

Yngve Isaksson

Överinspektör i södra
distriktet

Hans Jansson

T. f. överinspektör
i norra distriktet

Sveriges standardiseringskommission:

Den provnings- och kontrollverksamhet för elmateriel som berörs i medlemsförslaget handhas i vårt land av Svenska elektriska materielkontrollanstalten (SEMKO) och standardiseringskommissionen är icke direkt engagerad i verksamheten. Kommissionen anser sig därför icke kompetent att yttra sig över de tekniska detaljerna. På grund av erfarenheter från andra

standardiseringsområden, där det gällt att samordna bestämmelser i skilda länder, vill kommissionen emellertid påpeka en synpunkt som kommissionen anser värd beaktande.

Till grund för kontrollbestämmelserna på elmateriel ligger i princip rekommendationer som utarbetats inom International Commission on Rules for Approval of Electrical Equipment (CEE). Dessa rekommendationer är avsedda för ett större område än enbart Norden. Inom vissa avsnitt som antingen ännu icke tagits upp av CEE eller för vilka arbetet inom CEE går alltför långsamt, kan man visserligen överväga ett direkt nordiskt samarbete för att få fram gemensamma bestämmelser, men det väsentliga bör i första hand vara att inom Norden få en ur teknisk synpunkt enhetlig tillämpning av de tillgängliga CEE-rekommendationerna. Liksom alla internationella rekommendationer förutsätter nämligen CEE-rekommendationerna tillägg och preciseringar vid den praktiska tillämpningen. Kunde dessa tillägg och preciseringar göras identiska i de nordiska länderna vore säkerligen mycket vunnet.

Stockholm den 26 februari 1962

Sveriges standardiseringskommission

Sven Dahlbäck

Olle Sturén

Svenska elektriska materielkontrollanstalten:

Rekommendationerna i förslaget avser att göra elmaterielkontrollen i Norden ännu mer enhetlig genom ändring av nu rådande förhållanden huvudsakligen i följande avseenden.

a. Även elmateriel tillverkad i länder utanför Norden skall kunna erhålla nordiskt godkännande efter provning i endast ett nordiskt land.

b. Ett godkännande utfärdat i ett nordiskt land skall med omedelbar verkan äga tillämpning i övriga nordiska länder.

c. Gemensamma nordiska provningsbestämmelser bör utarbetas även på områden där det internationella samarbetet ännu ej lett till internationella normer.

Inledningsvis kan till belysande av frågans praktiska betydelse anföras, att enligt SEMKO:s statistik över erhållna uppdrag under de sista tre verksamhetsåren utgör antalet uppdrag från de övriga nordiska länderna högst ca 5 %, medan resterande 95 % fördelar ungefär lika mellan svenska uppdragsgivare och övriga utländska fabrikanter.

Ett fullföljande av förslaget enligt a. kan få synnerligen vittgående konsekvenser. Lifjell-avtalet tillkom år 1955, då försöken att genom det av CEE bildade organet Reciprocal Licensing Body (RLB) införa en internationell materielkontroll redan tenderade att misslyckas. I en rapport från de nor-

diska länderna till CEE och RLB framhölls att det nordiska avtalet var att betrakta som ett provisorium, vilket tillkommit dels på grund av redan existerande samarbete mellan de nordiska ländernas materielkontrollanstalter, dels för att inom en begränsad krets skaffa erfarenheter av gemensam provning. För att reducera den irritation, som denna rapport utan tvivel framkallade, framhölls att, så snart en internationell materielkontroll visat sig fungera tillfredsställande, skulle avtalet helt eller delvis kunna hävas.

På grund av de mindre gynnsamma erfarenheterna av RLB-systemet har detta nyligen avvecklats. Det håller nu på att ersättas av ett nytt, förenklat system, CEE Certification Scheme, administrerat av en s. k. Certification Body (CB). Systemet bygger till stor del på gemensamma nordiska erfarenheter, och CB omfattar liksom CEE de flesta länderna inom sex- och sjustatsgrupperna jämte Polen, Tjeckoslovakien och Ungern. Vid konstituerande sammanträde med CB i Köpenhamn i höstas fattades principbeslut om internationell provning enligt det nya systemet av ett stort antal materielslag, och denna provning skall i första hand baseras på under senare år utgivna CEE-bestämmelser. Vidare har en revision av samtliga gällande CEE-bestämmelser nyligen igångsatts för att göra det möjligt att reducera de f. n. rätt avsevärda nationella avvikelserna från dessa bestämmelser och därigenom underlätta den internationella materielkontrollen enligt CB-systemet.

Av det anförda torde framgå, att tidpunkten för en utvidgning av Lifjellavtalet att gälla även elmateriel som importerats från länder utanför Norden just nu måste betraktas som mindre lämplig.

Vad gäller frågan under b. innebär den internationella provningen enligt CB-systemet att efter godkännande i ursprungslandet skall materielen kontrolleras i ytterligare ett CEE-land, vilket utsetts av CB-sekretariatet. De gångna årens erfarenheter av Lifjell-avtalet, vilka med hänsyn till uppdragsgivarnas ringa intresse för den samnordiska provningen dock är starkt begränsade, har tydligt visat att möjligheten att i ett annat land än ursprungslandet utföra en kontrollprovning är synnerligen välmotiverad under en tämligen lång övergångsperiod. I detta hänseende vill nämnden hänvisa till vad som anförs i regeringarnas skrivelse av den 23/10 1961. På lång sikt torde dock det nu inledda, tekniskt komplicerade arbetet på gemensamma provningsanvisningar möjliggöra den i förslaget framlagda förenklingen, innebärande att ett godkännande i ett nordiskt land får omedelbar verkan i hela norden.

Beträffande önskemålet enligt c. om utvidgat arbete på nordiska bestämmelser utan att avvakta resultatet av det internationella normarbetet må framhållas att Lifjell-avtalet redan nu tillämpas på den övervägande delen av den elmateriel, som faller inom SEMKO:s verksamhetsområde. Med beaktande av vad i det föregående sagts om antalet provningsuppdrag från de nordiska länderna finner nämnden det föga sannolikt att en utvidgning av den samnordiska provningen enligt särskilda, för enbart Norden avsedda provningsbestämmelser skulle leda till resultat som kunde uppväga de där-

av härrörande olägenheterna i fråga om det internationella handelsutbytet.

I detta sammanhang kan man ej bortse från att det på grund av den historiska utvecklingen föreligger vissa grundläggande tekniska olikheter i de nordiska länderna både i fråga om den elektriska materielens beskaffenhet och beträffande sättet att utföra installationer. Med hänsyn till att materiel som är avsedd för nya installationer i regel måste kunna användas även vid reparation, ändring eller utökning av äldre anläggningar, krävs vid ändring av tillämpad praxis alltid en lång övergångstid även där enighet om sådan ändring i princip har uppnåtts. Ett typiskt exempel i detta avseende utgör installationsrör, i vilka elektriska ledningar indras. Dessa rör importerar i stor omfattning från utomnordiska länder, och deras dimensionsstandard påverkar utförandet av både installationsmateriel och bruksföremål för fast anslutning. I Danmark och Norge används installationsrör tillverkade enligt engelsk standard och i Finland och Sverige rör enligt tysk standard, och dessa båda utföranden erbjuder i åtskilliga fall avsevärda olikheter. Tack vare arbetet inom CEE håller nu ett system på att utarbetas, som skall ersätta både engelsk och tysk standard, och det kan icke vara lämpligt att inom ett så litet förbrukningsområde som Norden söka nå en specialöverenskommelse, innan en definitiv internationell standard framkommit. En sådan beräknas i detta fall föreligga inom ett å två år.

Sammanfattningsvis vill SEMKO:s nämnd som sin åsikt uttala att det — med hänsyn till den förutsedda ringa nyttan för det nordiska handelsutbytet och den befarade skadliga inverkan på det internationella samarbetet — icke synes påkallat att på föreslaget sätt intensifiera det samarbete mellan de nordiska länderna som efter Lifjell-avtalets tillkomst utvecklats under ständig avvägning mellan nationella, nordiska och internationella hänsyn.

Stockholm den 23 februari 1962

Svenska elektriska materielkontrollanstalten

Nämnden

Sten Tennander

(sign.)

Sveriges industriförbund har i skrivelse den 7 mars 1962 som eget yttrande åberopat Sveriges elektroindustriförenings yttrande (se nedan).

Sveriges elektroindustriförening:

Föreningen finner naturligt att i första hand hänvisa till yttrande i detta ärende avgivet av den organisation, som genom sin verksamhet är bäst in-

formerad i frågor inom berört område, och då dessutom ett nära samarbete existerar mellan Semko och undertecknad organisation ansluta vi oss till de synpunkter, som Svenska elektriska materielkontrollanstalten anfört i sitt remissvar [*se ovan*].

Därutöver önskar föreningen anföra följande:

Erfarenhet från svenska industrier med exportintressen på sex- och sju-statsmarknaderna klarlägger, att därstädes ofta betydande svårigheter föreligga att erhålla ett nationellt godkännande av sådan materiel, som tidigare är godkänd i Sverige av Semko på basis av internationella bestämmelser.

Detta förhållande är ofta att hänföra till specialbestämmelser sammanhörande med tolkningspraxis men därjämte synes en tendens utveckla sig till att sammankoppla de internationella bestämmelserna angående säkerhet med vissa krav på mer allmän kvalitetskontroll, som ligger utanför säkerhetsområdet och i mycket ringa grad har internationell normering att stöda sig på.

En utvidgning enligt förslaget av det nordiska godkännandet efter provning enbart i ett nordiskt importland även till att elmateriel tillverkad i länder utanför Norden skulle kunna utan kontroll av importlandet få införas och försäljas, skulle innebära en ensidig lättnad för importen till Sverige, som knappast i märkbar grad skulle komma konsumenterna tillgodo men skulle starkt minska Sveriges möjligheter att genom förhandlingar med krav på reciprocitet få liknande lättnader för sin export.

Det synes därför föreningen riktigt, att såsom Svenska elektriska materielkontrollanstaltens nämnd förordar avstyrka ett genomförande av föreslagna åtgärder vid nuvarande tidpunkt.

Stockholm den 27 februari 1962

Sveriges elektroindustriförening

Harry Nyström

Svenska radioindustriföreningen:

Svenska radioindustriföreningens positiva intresse för en enhetlig elektrisk materielkontroll i de nordiska länderna framgår av att Svenska radioindustriföreningen var en av undertecknarna av den resolution, som Nordiska radiofabrikanters förbund avgav till Nordiska rådet år 1959.

Vi stödja därför gärna de i ovannämnda förslag framförda synpunkterna men ifrågasätta om Nordiska rådet behöver taga ställning till kontrollbestämmelser rörande el-materiel, som importerats från utomnordiska länder.

Detta faller i varje fall utom ramen för nämnda resolution från Nordiska radiofabrikanters förbund och ingår icke i vårt ställningstagande.

Stockholm den 27 februari 1962

Svenska radioindustriföreningen

Sture Näslund

Ordförande

Sveriges radiohandlares riksförbund:

Målsättning för provning av viss elmateriel, nämligen att skydda användare av elektriska bruksföremål från skada till liv eller egendom torde vara gemensam för de nordiska länderna. Beträffande de tekniska åtgärderna för provning gäller i stort sett att endast mindre skiljaktigheter kan iakttagas mellan de skilda ländernas provningsbestämmelser och säkerhetskrav.

Särskilt inom det radio- och teletekniska området, vilket numera kommit att präglas av massproduktion och -distribution, framstår det som en synnerlig olägenhet att inte apparater, provade i ettdera av de nordiska länderna, utan förnyad provning skulle kunna införas till och användas i ett annat nordiskt land. Gemensamma provningsbestämmelser skulle kunna medföra en friare handel, vidgad marknad för de nordiska tillverkarna av elektrisk apparatur samt en därav orsakad ökning av produktionsserierna, vilket enligt förbundets åsikt ytterst skulle kunna komma konsumenterna tillgodo. För radio/TV-detaljhandelns del skulle såväl planering på längre sikt av marknadsföringen som olika rationaliseringssträvanden underlättas.

Även om kostnaderna för provning av teletekniska apparater för hemmabruk inte uppgår till någon betydande del av dessa apparaters konsumentpris, torde förfarandet med separat provning i varje land många gånger hindra att i och för sig goda produkter erhåller så stor spridning att en rationell tillverkning och/eller distribution kan äga rum.

Förbundet vill vidare framhålla att ett ökat nordiskt tekniskt samarbete inom detaljhandelns radio/TV-sektor står och faller med den grad av spridning samma vara har i samtliga nordiska länder. Speciellt ur konsument-synpunkt vore ett nordiskt erfarenhetsutbyte rörande service och underhåll av teletekniska apparater för hemmabruk en fördel med hänsyn till att underhållskostnaderna inom några få år torde kostnadmässigt överstiga kostnaderna för nyanskaffning.

De invändningar som av ministerkommittén framförts beträffande möjligheterna att samordna provningsmetodiken och tolkningen av sådana bestämmelser, vilka redan är gemensamma för de nordiska länderna enligt Lifjellavtalet och besluten i Helsingfors 1961, torde icke få tillmätas någon väsentlig bärkraft.

Förbundet föreslår att de nordiska ländernas provningsmyndigheter anmodas tillsätta ett permanent arbetsutskott med uppgift att ansvara för sammanjämkningen av de skilda åsikter som av olika anledningar kan uppkomma beträffande tillämpning av provningsbestämmelserna eller provningsmetodiken.

Samma utskott borde därjämte kunna följa normarbetet i IEC och CEE samt i dessa internationella organ hävda de gemensamma nordiska intressena för säkerhetsbestämmelser och kontrollmetoder.

Stockholm den 12 mars 1962

Sveriges radiohandlares riksförbund

Bertil Harrison

Verkst. direktör

Medlemsförslag

om samverkan vid utbildning av stads- och regionplanerare m. m.

(Väckt av Henning Gustafsson, Helge Larsen och Helge Seip)

Utviklingen av moderne by- og regionalplanlegging har skapt behov for utdannelse av et betydelig større antall spesialister enn de nordiske land i dag rår over på disse feltene. Særlige problem reiser det at våre land hver for seg er så vidt små at man ikke i alle relasjoner kan regne med å skaffe vordende by- og regionalplanleggere en tilstrekkelig allsidig utdannelse i hjemlandet. Britiske eksperter har f. eks. hevdet at det trengs områder med en befolkningsmasse på 15—20 millioner for å skape en passe stor forsknings- og studieenhet.

Nå viser erfaring at unge byplanleggere som søker ut til større land for sin utdannelse, svært ofte blir i utlandet etter at utdannelsen er slutt. Skal en skaffe de spesialistene vi i dag trenger i de nordiske land, er det derfor nødvendig å ta opp arbeidet med en systematisk undervisning i større skala. Slik undervisning bør iallfall delvis kunne skje på nordisk plan, likesom det er viktig å få en bedre koordinering av den nordiske byplanforskning. Det siste er de faglige organisasjonene på området fullt klar over [*se Tilllegg*].

I et kommende P.M. fra arkitekt Hans-Kjell Larsen [*se Bilaga 1*] som i lengre tid har studert byplanlegging i Storbritannia blir det gjort nærmere greie for momenter som taler til fordel for en nordisk innsats på dette feltet.

Under henvisning til det som her er fremholdt foreslås

at Nordisk Råd på neste møte i Helsingfors vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd anbefaler at det søkes gjennomført en løsning på nordisk plan for utdannelsen av by- og regionalplanleggere og en nærmere koordinering av den nordiske byplanforskning.

København, Oslo og Stockholm, 30. september 1961

Henning Gustafsson

Helge Larsen

Helge Seip

*TILLÄGG***Resolution antagen av den nordiska stadsplanekonferensen i Oslo den 26—28 september 1960**

Byplankonferansen hadde som emne bykjernens problemer i små og middelstore byer — et sentralt spørsmål i byplanlegningen idag.

På konferansen var det enighet om ønskeligheten av å bibeholde bykjernen som sete for visse betydningsfulle funksjoner i byenes liv. Bl. a. ble det drøftet hvilke funksjoner som på lengre sikt bør høre hjemme i bysentrene, hvilke utnyttelsesgrader som passer i de sentrale områder, og hvilke krav til trafikkbetjening og parkering som følger med dette — forhold som i langt høyere grad enn hittil kan og bør gjøres til gjenstand for analyse og rasjonell planlegning. Konferansen kunne ønske at det ble tatt initiativ til en felles-nordisk forskning på disse områder.

Konferansedeltagerne så med særlig bekymring på den form byfornyelsen har fått i de senere år, ikke minst i de mindre byer. Et alminnelig trekk er at altfor store bygningsenheter vokser tilfeldig opp som følge av den manglende helhetsplanlegning av bykjernen og som følge av den urimelig høye utnyttelsesrett som vanlig brukes i byenes sentrale områder. Disse nybebyggelser medvirker til å ødelegge byenes gode miljø og arkitektoniske karakter og skaper ofte økte trafikk- og parkeringsproblemer.

Konferansen ønsket å peke på nødvendigheten av en helhetsplanlegning av byfornyelsen og på ønskeligheten av en generell nedsettelse av utnyttelsesretten i de sentrale byområder.

BILAGA 1**PM rörande nordiskt samarbete om utbildning av stadsplanerare**

(Av arkitekt Hans-Kjell Larsen)

Et spørsmål som etterhvert får en bredere plass i fagfolk og politikeres bevissthet, er behovet for en koordinert totalplanlegging. Det synes riktig at man som utgangspunkt setter opp en målsetning for denne planlegging, for så klart som mulig å definere de kvalifikasjoner de må være i besittelse av, som skal ta hånd om denne enormt voksende oppgave.

På bakgrunn av erfaringer innen planlegging i land som på dette område er lenger fremme enn vårt, synes det klart at kvalifisering for planlegging må skje som en spesialisering ut fra en universitets- eller høyskoleutdanning.

Behovet for kvalifiserte planleggere er allerede i dag så stort, at det må tas sikte på en løsning av utdannesspørsmålet på en måte som gjør at det i utdannelsesstiden kan løses aktuelle oppgaver, under ledelse av internasjonalt sett, høykvalifiserte krefter. Denne form for studie sier seg selv å måtte ligge på nivå med det man forøvrig betegner som forskning eller »post-graduate» studier, og må ha en bakgrunn som må være større enn vårt nasjonale.

Disse og andre faktorer, som de allerede uttrykte ønsker innen planleggere om en koordinering av forskning innen planlegging i Norden, gjør at det faller naturlig å tenke seg utdannesspørsmålet løst som et fellesnordisk utdannings-, eventuelt forsknings-senter, hvor der også i nær kontakt arbeider nasjonale koordinerings- og forskningssentre for planlegging.

Den målsetning som tidligere er nevnt, er forsøkt definert gjennom de artikler som er samlet for »Byggekonsts» nr. 8, 1960, som følger som bilag¹, og kanskje spesielt gjennom artiklene av professor Sir William Holford, og planleggingskonsulent arkitekt Max Lock. Det er ansett som riktigst at denne henvendelse skjer gjennom Norsk byplanforening, ved formannen, som uttrykk for at det er et problem som planleggere her i landet ser, liksom i de øvrige nordiske land, er i ferd med å bli et av våre vanskeligste.

Det arbeides allerede blant mange faglige interesserte i Norden omkring dette spørsmål, og det ansees derfor som meget viktig at dette spørsmål blir reist når Nordisk Råd kommer sammen i Helsingfors i mars neste år.

Oslo, 7. november 1961

¹ Här ej tryckt.

*BILAGA 2***Skrivelse från ordföranden i Norsk byplanforening, ingenjör Th. Johnsen till Nordiska rådet angående utbildning av stadsplanerare**

Som formann i Norsk byplanforening tillater jeg meg å anbefale at Nordisk Råd så snart som mulig tar opp til drøftelse hvorledes man på den beste måte kan få en god utdannelse av byplanleggere.

Det må være riktig at en slik drøftelse tas opp på nordisk basis etter som forholdene i de nordiske land når det gjelder synet på moderne byplanlegging, er nokså likt.

Den sterke flytning som nå foregår mot de største byområdene, vil føre med seg et meget krevende arbeide for de som skal planlegge og bygge ut byer og tettbebyggelser. Disse oppgaver har etter hånden blitt så vanskelige at det ikke lenger kan være tale om at en enkelt gruppe personer kan klare en slik oppgave. Det blir mer og mer nødvendig at folk med forskjellig utdanning gjennom team-arbeide forsøker å løse de store samfunnsoppgaver som melder seg ved den sterke byvekst. Det vil være av den aller største betydning at Nordisk Råd, eventuelt i samarbeid med Nordisk kulturkommisjon, nå tar opp til diskusjon hvorledes en slik utdanning skal finne sted. Særlig er det viktig å drøfte om denne utdannelsen kan være basert på et nordisk samarbeide.

Oslo, 8. november 1961

I styret for Norsk byplanforening

Th. Johnsen

Formann

*BILAGA 3***Protokoll över förhandlingarna vid det nordiska socialpolitiska ministermötet å Pallastunturi i Finland den 12—13 september 1961**

Följande ministrar deltog i mötet:

Arbejds- og socialminister Kaj Bundvad, Danmark.

Socialminister Emil Jonsson, Island.

Statsråd Olav Bruvik, Norge.

Statsråd Andreas Cappelen, Norge.

Statsrådet Torsten Nilsson, Sverige.

Statsrådet Sven av Geijerstam, Sverige.

Socialminister Vieno Simonen, Finland.

Ministern för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena Kauno Klee-
mola, Finland.

Som representanter för Nordiska rådet deltog:
Riksdagsman Gunnar Henriksson.
Justitiesekreterare Eiler Hultin.

Dagordningens punkt 6: Sysselsättningspolitik i stället för arbetslöshetspolitik, med hänsyn tagen till distriktsproblemen

Statsrådet Cappelen föreslog, att det nordiska arbetsmarknadsutskottet skulle taga upp till analysering de olika slag av merkostnader, vilka samfundet och befolkningen har att bära vid industrins koncentrerings till de större städerna.

BILAGA 4

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Boligministeriet har i skrivelse den 28 februari 1962 meddelat, att det »kan tillslutte sig» Dansk Byplanlaboratoriums yttrande (se nedan).

Dansk Byplanlaboratorium:

Fra dansk side har interessen for uddannelse i mange år været levende, hvorfor man f. eks. i juni 1956 afholdt en konference i København om uddannelsesspørgsmål — i øvrigt med deltagelse af repræsentanter fra Norge og Sverige.

Dansk Byplanlaboratorium mener, at man indtil videre må arbejde videre med undervisningsspørgsmålet under den forudsætning, at der inden for byplanområdet skal finde uddannelse sted af arkitekter, ingeniører, landinspektører og evt. også andre faggrupper, således at der ved disse uddannelser, eller i alt fald de tekniske af dem gives en almen undervisning i byplanlægning, medens en specialuddannelse på teoretisk basis må finde sted som en videre uddannelse.

En del af denne videre uddannelse vil have et både for faggrupperne og de enkelte lande fælles indhold, som utvivlsomt med udbytte kan meddeles på nordisk plan, medens der i øvrigt vil være behov for særlige nationale uddannelser, bl. a. med hensyn til de lovgivningsmæssige og administrative forhold.

Der vil i givet tilfælde udover de undervisningsmæssige problemer være en række spørgsmål f. eks. vedrørende deltagernes økonomiske forhold at løse.

Der er i Danmark for tiden visse organisatoriske og personalemæssige

vanskeligheder til stede for en videreuddannelse, og man må formode, at det ved overvejelser på et fælles nordisk plan kan være vanskeligt for Danmarks vedkommende at møde frem med tilstrækkeligt klarlagte synspunkter.

På grund af de mange vanskeligheder må Dansk Byplanlaboratorium med en vis skepsis se på muligheden af allerede nu at kunne få organiseret en fællesnordisk undervisning i byplanlægning. På den anden side må man anse spørgsmålet om muligheden af at etablere sådan undervisning for så vigtigt, at man kan anbefale, at spørgsmålet underkastes en nærmere undersøgelse.

For så vidt det måtte være meningen at nedsætte en komité, skal man tillade sig at henstille at den bliver ganske lille — med kun 1 à 2 pr. delta-gende land.

København, den 14. februar 1962

Vagn Rud. Nielsen
Formand

V. Malling
Sek.

Den danske Købstadsforening:

Man er fra Købstadsforeningens side af den formening, at det må være mest hensigtsmæssigt, at der arbejdes videre med en udvikling af de eksisterende uddannelser inden for byplanlægningen m. m., men man finder det selvsagt af betydning for den bedst mulige uddannelse og forskning på dette område, at der i de nordiske lande er en nær kontakt mellem de eksisterende uddannelsesinstitutioner inden for by- og egnsplanlægning.

København, den 28. februar 1962

P. b. v.
Woldhardt Madsen

O. Ingvarsen

Danske arkitekters Landsforbund:

Landsforbundet ser med velvilje, at spørgsmålet om en systematisk undervisning inden for byplanlægningen tages op til overvejelse, og at det sker delvis på nordisk plan.

Man tillægger det samtidig betydning, at der finder en koordinering sted, hvad den nordiske byplanforskning angår.

Landsforbundet er vidende om, at kunstakademiets arkitektskole har

foretaget en liniedeling i studierne, således at det er muligt at arbejde med byplanlægning inden for arkitekternes normale uddannelse. Samtidig skulle man igennem akademiets højere skole have mulighed for at få en speciel uddannelse i byplanlægning.

Landsforbundet deler endvidere de synspunkter, som er gjort gældende i Dansk Byplanlaboratoriums skrivelse af 14. februar d. å [se ovan], og kan anbefale, at det af Nordisk Råd rejste spørgsmål gøres til genstand for nærmere overvejelser i en komité.

Landsforbundet føjer endelig til, at man med glæde tager del i et sådant arbejde.

Den 28. februar 1962

P. l. v.

Bent Røgind

Generalsekretær

Finland

Byggnadsstyrelsen¹:

— — — får byggnadsstyrelsen vördsamt meddela, att den anser det vara synnerligen önskvärt, att utbildningen av stads-, byggnads-, general- och regionplanerare särskilt för den fortsatta och kompletterande utbildningens vidkommande anordnas i form av samarbete mellan alla de nordiska länderna. Med beaktande av de på planeringsfrågor i avgörande mån inverkan, i hög grad jämförbara geografiska, sociala och politiska förhållandena i de nordiska länderna finner byggnadsstyrelsen det ändamålsenligt, att resultaten av undersökningarna beträffande planeringsarbetet i så stor utsträckning som möjligt bringas till kännedom åtminstone för vårt lands del.

Helsingfors den 26 februari 1962

Generaldirektör *Jussi Lappi-Seppälä*

Byggnadsråd *Heimo Kautonen*

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens åsikt uppstår i väg- och trafikfrågor, som förekommer i stadsplaneringen, flera sådana frågor, vilkas utredning på grund av begränsade möjligheter är svår. Även till utbildningen av fackmän finns inom vårt land otillräckliga resurser. Nordiskt samarbete

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

på detta område vore enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens åsikt ytterst viktigt.

Helsingfors den 1 mars 1962

Generaldirektör: *M. Niskala*

Chef för vägplanlägningsavdelningen

Överingenjör: *V. Skogström*

Kaupunkiliiton toimisto — Stadsförbundets byrå:

I Finland råder för närvarande inom planlägningsbranschen avsevärd brist på planeringsarbetskraft. Detta gäller särskilt sådana planerare som innehar tillräcklig utbildning och kompetens. Det bör i detta sammanhang konstateras, att utbildningen av planerare inom den ifrågavarande branschen i vårt land icke längre fyller de moderna krav, man bör ställa på sagda utbildning. Undervisningen har nämligen icke i tillräcklig grad utvecklats och anpassats efter den oerhörda utveckling, som på sistone skett på vissa, även på planeringen inverkan branscher. Som exempel härpå må nämnas bil- och flygtrafikens utveckling. Inom tekniska högskolan torde visserligen för närvarande förberedas en omorganisering av planeringsundervisningen.

Enligt Stadsförbundets byrås uppfattning borde man i fråga om en utveckling av utbildningen av regions-, general- och stadsplanerare fästa huvudvikten vid en effektivisering av utbildningen i hemlandet. Inom planeringsbranschen erfordras emellertid också internationellt utbyte av åsikter, erfarenheter och forskningsresultat. Detta kunde mellan de nordiska länderna ske t. ex. genom att anordna gemensamma kongresser inom denna bransch.

Med hänvisning till ovanstående anför byrån, att Nordiska rådet vid behandlingen av ifrågavarande medlemsförslag måtte sträva till att utveckla sagda nordiska samarbete i form av särskilda regelbundna kongresser.

Helsingfors den 24 februari 1962

Erkki Irjala

Avdelningschef

Veikko Häyhä

Byråingenjör

Maalaiskuntien liitto — Landskommunernas förbund:

I vårt land är det en mycket viktig och aktuell angelägenhet att få utbildningen av personer, som utför samhällsplanering, ordnad. Regionplane- och generalplanearbetet är hos oss ännu i det första utvecklingskedet, och

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

beträffande den mera detaljerade planeringen väntar synnerligen omfattande uppgifter på lösning.

Då uppgifterna i samband med samhällsplaneringen på kort tid blivit allt mera omfattande och allt mångsidigare, kan den undervisning, som för närvarande meddelas hos oss, icke anses vara tillfyllest. Därför borde man ägna särskild uppmärksamhet åt att förbättra och utvidga den undervisning, som sker i hemlandet.

Vad det internationella samarbetet beträffar måste man anse det vara av största vikt att försöka få till stånd ett så omfattande utbyte av forskningsresultat och erfarenheter med andra länder som möjligt. Däremot torde det vara skäl att åtminstone i detta skede iakttaga viss försiktighet beträffande grundandet av en särskild läroinrättning, vars uppgift vore att omhändera special- och fortsättningsutbildning av planerare. Till en början torde man kunna anse det vara tillräckligt, om de nordiska kongresserna och kurserna i facket kunde anordnas så, att de återkommer periodiskt och att deras program planeras med beaktande av att både kongresserna och kurserna skall fortlöpa. För närvarande är detta samarbete icke ordnat, utan blott sporadiskt. Därför vore det ändamålsenligt om varje stat utsåge representanter eller tillsatte en kommitté med uppgift att sköta om att fortsatt samverkan i denna form upprätthålles. Det nordiska samarbetet rörande samhällsplaneringen har hittills även av ekonomiska skäl varit begränsat, varför det vore nödvändigt, att vederbörande stat skulle bidra här till även ekonomiskt, i synnerhet om staten officiellt deltar också i planeringen och arrangerandet av dessa sammankomster. Såvitt sådana organ tillsättes i vart och ett av de nordiska länderna, kunde de samtidigt sköta om utbytet av forskningsresultat och andra upplysningar länderna emellan samt även i övrigt söka nya former för utvecklandet av samarbetet.

Helsingfors den 1 mars 1962

Maalaiskuntien liitto

Aarne Eskola

Paavo Pekkanen

Suomen arkkitehtiliitto — Finlands arkitektförbund:

Inom ramen för det nordiska samarbetet faller redan nu flere verksamhetsformer som direkt eller indirekt berör stads- och regionalplaneringen. Det synes oss därför nödvändigt att framhålla behovet av att Nordiska rådet kunde medverka till en koordinering av dessa. Förutsättningar för ett samarbete vid utbildningen av samhällsplanerare kan, enligt vår mening, utbyggas utgående från de redan existerande verksamhetsformerna. Dessa är inriktade på såväl s. k. administrativ som fysisk samhällsplanering och berör även bl. a. sociologisk och ekonomisk forskning. Finlands arkitektkår har i sin efterutbildning och i sitt dagliga arbete strävat efter att förkovra

sin förmåga att syntetiskt handha både stadsplane- och byggnadsplaneringsuppgifter.

Några av de områden som alltmer kan samordnas och som tangerar samhällsbyggandets problem nämnes här nedan.

Den Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser arbetar för att inom byggnadsväsendet utveckla gemensamma grunder för normering och lagberedning. Denna kommitté har konstaterat att vid bestämmande av t. ex. normer för bullerskydd m. m., forskningen bör beröra i hög grad rena stadsplaneproblem.

Samarbetet inom byggnadsstandardiseringen mellan de nordiska länderna berör i flere hänseenden områden, som kan hänföras till den reglering som i samband med stadsplaneringen bör upptas i städernas byggnadsordning eller ingå i stadsplanebestämmelserna.

Den nordiska stadsplanekonferensen, som 1960 hölls i Oslo, bör kunna få samma pedagogiska betydelse både för fackfolk och bl. a. förtroendemän i samhället, som de nordiska byggnadsdagarna redan fått inom sitt område.

Av alla största betydelse är även att den tävlingsinstitution som inom de nordiska länderna befrämjat arkitektkårens fortsatta skolning inom husbyggnadsområdet, i allt högre grad skall kunna omfatta internordiska stadsplanetävlingar.

Ytterligare kan de samhällsplaneringsuppgifter, som genom UNESCO och Nordiska rådet erbjuds i utvecklingsländerna, appellera till ett vidgat nordiskt samarbete och ge rika erfarenheter och goda utbildningsmöjligheter i teoretiskt och praktiskt hänseende samtidigt som en kontinuerlig hjälpverksamhet kunde ordnas.

Beträffande behovet av förbättrade forskningsmöjligheter, synes det oss som om ett nordiskt samarbete i första hand borde inrikta sig på att skapa en permanent institution, som snabbt kunde förmedla uppgifter om och vid behov rekommendera för bearbetning de mest vitala problem som berör stadsplaneringen i Norden. En sådan institution kan även ge stadsplanefrågorna en nödig internationell relief.

Utbildningen av stadsplanespecialister kan enligt vårt förmenande dels ges genom ett utvidgat samarbete mellan de universitet och högskolor som handhar den grundläggande akademiska skolningen och dels i direkt anslutning till den ovannämnda behövliga nordiska institutionen för stadsplaneforskningskoordinering.

Vid utbildningen kunde härvid en klarare differentiering vara erforderlig av de kvalifikationer alla de fackmän bör besitta, som i olika ställningar bereder program och prognoser eller utför tekniskt betonade uppgifter, handhar den syntetiska stadsplaneringen eller ombesörjer olika stadier av planernas förverkligande. Vidare torde utbildningen böra ta hänsyn till såväl de gemensamma som de individuella särdrag, olika stadsplaneuppgifter ställer envar fackman inför.

Då det Nordiska rådet i mars sammanträder i Helsingfors, vore det av

stor betydelse om rådet kunde godta som resolution det medlemsförslag, som tillställts vårt förbund för utlåtande.

Helsingfors den 27 februari 1962

Suomen arkkitehtiliitto — Finlands arkitektförbund

Veijo Martikainen

1. viceordförande

Kai Palmqvist

Ombudsman

N o r g e:

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Kirke- og undervisningsdepartementet har lagt fram medlemsforslaget om samarbeid ved utdanning av by- og regionplanleggere for en rekke interesserte institusjoner.

Samtlige gir uttrykk for ønskeligheten av at spørsmålet vedrørende samarbeid om utdanning av by- og regionplanleggere blir nærmere utredet.

Kirke- og undervisningsdepartementet slutter seg til dette syn og vil for sitt vedkommende anbefale at saken søkes utredet gjennom Nordisk kulturkommissjon.

Oslo, 9. mars 1962

Etter fullmakt

Olav Hove

Dag Omholt

Samferdselsdepartementet:

Samferdselsdepartementet vil understreke den betydning by- og regionalplanleggingen har for en rekke av de saker som sorterer under dette departement. Det er en følbart mangel på tilgang av personale med de rette forutsetninger for å arbeide med disse typer av planlegging. Hvis det kan gjøres noe for å rette på dette forhold vil dette departement hilse slike tiltak med glede. Hvorvidt utdannelsen av by- og regionalplanleggere kan løses best på nordisk plan kan Samferdselsdepartementet vanskelig vurdere, men en anser det verdifullt at spørsmålet blir tatt opp til nærmere undersøkelse.

Oslo, 23. februar 1962

Etter fullmakt

Sigurd Lorentzen

Robert F. Nordén

Statens bygge- og eiendomsdirektorat, planavdelingen:

Det er i dag over hele verden et meget stort behov for privat praktiserende konsulenter som i videste forstand er kvalifisert for by- og regionalplanlegging.

Den egentlige utdanning skjer først og fremst ved at de vordende konsulenter får ta del i arbeidet med meget store konkrete oppdrag.

I praksis viser det seg at små land som Norge ikke byr oppgaver som sikrer den allsidighet i utdanningen som er nødvendig.

Den aller beste utdanning er imidlertid nødvendig for å få løst problemer av den størrelsesorden vi har å kjempe med.

Resultatet av mangelfull utdanning har både her og i andre land vært at oppgavene blir løst summarisk og uten det vidsyn som er forutsetningen for et godt resultat.

Arkitekt MNAL Hans-Kjell Larsen har i »Byggekunst», nr. 8 for 1960 oppsummert en del av de viktigste momenter i denne saken. Han uttaler blant annet:

I de fleste land øker urbaniseringen parallelt med industrialiseringen — også i Norge. Planleggingsproblemer oppstår ikke bare i de større byer, men også i mindre miljøer og i helt nye miljøer som utbygges industrielt. Behovet for kvalifiserte planleggere vokser praktisk talt fra dag til dag. Tanken om å opprette et kontor som kan yte den nødvendige faglige konsultasjon i by- og regionplanlegging har da også vært fremme flere ganger.

Man kunne forestille seg en institusjon som på forskningsmessig basis samler, bearbeider og tar i bruk resultater fra planleggingsvirksomhet her i landet og i utlandet. Man måtte finne fram til et arbeidssystem som på best mulig måte nyttiggjorde seg eksperters kunnskap og erfaring på alle planleggingsens fagområder. Hva vi trenger, er et institutt med høyt trimmede by- og regionplankonsulenter som kunne påta seg aktuelle oppgaver over hele landet og som stadig koordinerer resultatene av sitt eget arbeid med nye impulser og nytt materiale fra de forskjellige forskningsfelter som inngår i planleggingens vide og allsidige sektor av fag.

Her i Norge er forholdene neppe rike nok og store nok til at vi ennå kan gi en utdanning i by- og regionplanlegging som virkelig svarer til dagens krav. Men ser vi på saken som en nordisk oppgave, ville det falle lettere å løse den. Det er sikkert mulig å bygge opp et fellesnordisk byplanakademi med en kapasitet og kompetanse fullt på høyde med det beste ute i verden. De som her ville søke en omfattende videreutdanning som planleggere, kunne alt i studietiden trekkes inn i praktiske planleggingsproblemer, idet de nasjonale planleggingsinstanser kan søke hjelp i det nordiske akademi til løsning av aktuelle oppdrag.

Forholdene i de nordiske land ligger vel til rette for et slikt felles krafttak. Behovet for akademiet er lett å påvise, mulighetene for å skaffe førsteklases lærerkrefter er de beste, og finansieringss spørsmålet måtte kunne løses med bidrag fra stater og kommuner, forskningsselskaper, industri og andre organisasjoner som i siste omgang høster fordelene ved ordningen.

Statens bygge- og eiendomsdirektorat er enig i de synspunkter arkitekten gjør seg til talsmann for. En vil derfor støtte tanken om at det søkes gjen-

nomført en løsning på nordisk plan for utdanning av privat praktiserende konsulenter med spesialfelt by- og regionalplanlegging.

Likeledes anser en at det bør søkes et samarbeid med henblikk på koordinering av den nordiske byplanforskning.

Oslo, 17. februar 1962

P. Ström

Dag Brønne

Nordisk kulturkommisjon, norsk avdeling:

Man har merket seg at Norsk byplanforening anbefaler at Nordisk Råd tar saken opp til drøftelse, og Nordisk kulturkommisjons norske avdeling ønsker å slutte seg til denne anbefaling.

Hvis forslaget blir vedtatt anser den norske avdeling det for rimelig at saken blir utredet gjennom Nordisk Kulturkommisjon.

Oslo, 26. februar 1962

Helene Andersen

L. L. Castberg

Norges tekniske høgskole, arkitektavdelingen:

Arkitektavdelingen skal først i korte trekk gjøre rede for situasjonen vedrørende undervisningen i faget by- og regionplanlegging ved Norges tekniske høgskole. — Fra 1956 av har NTH hatt et eget professorat i by- og regionplanlegging. Undervisningen inngår som et ledd i den ordinære arkitektutdannelse og følger i store trekk det samme opplegg som ved de tekniske høgskoler i Sverige. Undervisningen er obligatorisk for studentene ved arkitektavdelingen, hvor det er et av hovedfagene til 2. avdeling. Studentene ved bygningsingeniøravdelingen kan velge by- og regionplanlegging som støttefag til 2. avdeling.

Hva angår videreutdanning ved Norges tekniske høgskole etter avlagt høgskole- eller universitetseksamen er det adgang til å velge faget

1. som grunnlag for spesialstudier med høgskolestipendium,
2. til studium (likeledes med stipendium) med sikte på å ta den tekniske licentiatgrad eller
3. studium med sikte på den tekniske doktorgrad.

Når det gjelder undervisning og forskning som grenser inn på byplanfaget, kan det opplyses at det i budsjettforslaget for 1963 er foreslått opprettet et professorat i trafikkteknikk ved Norges tekniske høgskole. Videre er det foreslått opprettet et professorat i geografi ved Norges lærerhøgskole. Opprettelsen av disse lærerstillinger vil bety en styrkelse av det vitenskape-

lige miljø og bli av stor verdi også for undervisningen i by- og regionplanlegging. Dessuten har arkitektavdelingen foreslått en økning av antall lærerkrefter ved instituttet.

Det er på det rene at behovet for by- og regionplanleggere vil øke sterkt i Norge de kommende år, særlig i forbindelse med innføringen av den nye bygningslov. Det er derfor helt nødvendig at man snarest tar opp spørsmålet om hvordan man i Norge skal sikre rekrutteringen av fagfolk på dette felt. Arkitektavdelingen har foreslått overfor departementet at det blir nedsatt en komité som skal utrede det fremtidige behov for de forskjellige kategorier av arkitekter i Norge frem til 1975. Hvis komitéen kommer til at behovet er større og mere differensiert enn de eksisterende arkitekthøgskoler nå tar sikte på å dekke, skal komitéen komme med forslag til prinsipielle retningslinjer for hvor og hvordan den fremtidige undervisning bør skje. Et av de spørsmål som naturlig vil melde seg i denne forbindelse, er en egen studie-linje for by- og regionplanleggere.

Et felles nordisk forsknings- og undervisnings-sentrum for by- og regionplanleggere kan tilsynelatende ha meget for seg. På den annen side kan det innvendes at både de naturgitte forhold og den lovgivning som planleggerne skal bygge på, er så vidt forskjellig i de nordiske land, at et felles undervisningsopplegg vil støte på vanskeligheter.

Hva angår byplanforskningen er det derimot sikkert riktig å utvide og ytterligere stimulere det nordiske samarbeid som allerede er i gang. Man har således i flere år hatt direkte faglig kontakt blant annet med Institutionen för stadsbyggnad ved KTH i Sverige og med Dansk Byplanlaboratorium og avtale om utveksling av forskningsresultater og faglige publikasjoner. Det bør også nevnes at arkitektavdelingen hver vinter arrangerer en ekskursion (med 3. årskur's studenter) til Danmark, Finnland eller Sverige og da besøker undervisningsanstaltene i vedkommende land. En øket adgang til å invitere gjesteforelesere fra de andre nordiske land ville utvilsomt berike miljøet og stimulere interessen for byplanfagene. På dette felt vil et initiativ fra det Nordiske Råd sikkert være av stor betydning.

Arkitektavdelingen har dessverre bare hatt noen få dager til å uttale seg om denne viktige sak. Avdelingen har derfor måttet innskrenke seg til denne korte uttalelse, som bare berører noen få av de spørsmål saken reiser. Man vil imidlertid foreslå at Nordisk Råd foranlediger oppnevnt en egen internordisk komité til å utrede saken nærmere. I en slik komité bør også Norges tekniske høgskole være representert.

Trondheim, 27. februar 1962

Herman Krag

Avdelingsformann

Statens arkitektkurs:

Disse ting er ikke styret ukjent, det har fulgt utviklingen med stor interesse, og det erklærer seg fullt ut enig både med britiske eksperterens syn, og at saken blir tatt opp i Nordisk Råd som foreslått av Helge Larsen og Helge Seip.

Oslo, 26. februar 1962

Etter fullmakt

For styret

Arne Vesterlid

Rektor

Den norske ingeniørforening:

Den norske ingeniørforening vil anbefale at spørsmålet om utdanning av by- og regionplanleggere blir tatt opp til drøfting på nordisk basis sammen med en koordinering av den nordiske byplanforskning.

En slik nordisk utdanning måtte da legges opp som en spesialutdanning og bygge på at deltakerne har en grunnutdanning i faget og er i arbeid innen by- og regionplanleggingen. Det kan her trekkes en parallell med de nordiske kurs i sanitærteknikk som holdes ved Den nordiske helsehøgskolen i Gøteborg med støtte av WHO.

I hvilken grad en slik felles nordisk undervisning kan kombineres med løsning av aktuelle oppgaver, er det vanskelig å uttale seg om, men dette synes å ville komplisere saken noe.

Det er i dag ikke lett å si noe om muligheten for spesialutdanning i by- og regionplanlegging i Norge, da problemet er for lite utredet.

Vi vil derfor anbefale at det blir nedsatt en komité med 1 a 2 representanter fra hvert land til å utrede dette spørsmål. Vi går ut fra at høgskolene i nødvendig utstrekning tas med i dette arbeid. Vi viser i denne forbindelse til utvalget for utredning av nordisk samarbeid om teknisk utdanning, oppnevnt av Nordisk kulturkomisjon under Nordisk Råd. Dette utvalg bør antagelig kontaktes i denne sak.

Oslo, 2. mars 1962

Den norske ingeniørforening

A. Nagell

Generalsekretær

Odd Grønhaug

Norske arkitekters landsforbund har i skrivelse den 24 februari 1962 meddelat, att det »vil fullt ut støtte forslaget».

Sverige

Byggnadsstyrelsen:

Frågan om utbildningen av fackmän med uppgifter inom samhällsplaneringens område har i vårt land under senare år tilldragit sig ett växande intresse bland fackmännen själva och i politiska kretsar, och även från det centrala planväsendets sida har vissa initiativ tagits. Inom det till byggnadsstyrelsen knutna rådet för översiktlig planläggning har planerarutbildningen sålunda diskuterats vid flera tillfällen, senast i anslutning till universitetsutredningens betänkande VI: »Universitet och högskolor i 1960-talets samhälle» (SOU 1959: 45), över vilket rådet den 29 februari 1960 avgav yttrande. I detta sammanhang konstaterades bl. a. följande:

Inom de arbetsområden som rådet för översiktlig planläggning har att företräda råder f. n. en påtaglig brist på kunniga planerare inom olika fackområden med blick för de sammanhang som karakteriserar samhällsplaneringen. För avhjälpande av denna brist är det nödvändigt att möjligheterna för utbildning av planerare vidgas och förbättras. Detta gäller båda de huvudgrupper av fackmän — samhällsvetare och tekniker — som i första hand har att svara för planeringsarbeten.

Åtgärderna bör inriktas dels på grundutbildningen och dels på att bereda möjlighet till efterföljande fortbildning.

I anslutning härtill kan också nämnas att frågan om en mer planeringsinriktad grundutbildning för samhällsvetarna (geografer, ekonomer, sociologer, statistiker) för närvarande är under utredning inom kommittén för nya utbildningsvägar vid de filosofiska fakulteterna. Inom rådet för översiktlig planläggning har tillsatts en arbetsgrupp med uppgift att i första hand föreslå lämpliga riktlinjer för fortbildningens ordnande.

Av vad som här anförts torde framgå att man i Sverige tagit vissa initiativ, ehuru ännu på utredningsstadiet, i syfte att höja kunskapsnivån och kvalifikationerna i övrigt bland de fackmän och specialister som medverkar vid samhällsplaneringen. I vårt land liksom i utlandet bedrivs också ett intensivt utvecklings- och forskningsarbete rörande olika planeringsproblem, och ett väsentligt led i effektiviseringen av vårt eget planeringsarbete måste självklart vara att noggrant följa den internationella utvecklingen och att aktivt verka för goda kontakter med utländska forskningsorgan och institutioner inom området. Inte minst måste detta gälla de nordiska länderna, för vilka ett utbyte av erfarenheter och en samordning av de förhållandevis begränsade ekonomiska och personella resurserna borde innebära betydande gemensamma fördelar. Med den fortgående utveckling av planeringsverksamheten, som gör sig gällande i samtliga nordiska länder och som i många

avseenden kännetecknas av en påfallande likhet i problemställningar och idémässig inriktning är det rätt uppenbart att förutsättningarna för ett internordiskt samarbete i hithörande frågor bör vara i hög grad gynnsamma. Delvis har ett sådant samarbete redan vuxit fram såsom fallet exempelvis är beträffande byggforskningsorganisationernas verksamhet och som i fråga om samhällsplaneringen kom till uttryck i form av en nordisk stadsplane-konferens i Oslo hösten 1960.

Utan att ha haft möjligheter att ta ställning till de organisatoriska samordningsproblemen vill byggnadsstyrelsen med anledning av det framlagda förslaget understryka angelägenheten av att en internordisk samverkan i frågor rörande planerarutbildningen och planeringsforskningen kan komma till stånd i lämpliga former.

Stockholm den 19 februari 1962

Sixten Larsson

Ivar Jonsson

Åke Flacker

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Den fortgående urbaniseringen och den strukturella omvandling av vårt samhälle, som följer av näringslivets koncentration och utvecklingen inom transportområdet, kräver såväl en förutseende regional planläggning som riktlinjer för planeringen inom tätorterna. Av särskild betydelse är därvid den mångfald problem som sammanhänger med biltrafikens kraftiga expansion.

De problem, som måste lösas i samband med region- (general-) planeringen, och den översiktliga stadsplaneringen inom de centrala stadsområdena, kräver anlåtande av expertis från ett flertal fackområden såsom statistik, näringsgeografi, sociologi, ekonomi, väg- och trafikteknik, bebyggelseplanering, vatten- och avloppsteknik m. m. Med hänsyn härtill synes frågan om utbildning av region- och stadsplanerare liksom frågan om forskning inom hithörande områden i första hand vara ett samordningsproblem. Det torde sålunda icke vara möjligt att utbilda region- och stadsplanerare med sikte på att dessa skola kunna behärska de olika fackområdena tillräckligt för att självständigt lösa de problemställningar som region- och stadsplanering innefattar. Däremot synes det angeläget att utbildningen i region- och stadsplanering är utformad med sikte på att vederbörande skall erhålla tillräcklig insikt i de olika ämnesområden, som beröres av planeringen, för att kunna medverka vid samordningen såväl av de olika deluppgifterna inom den praktiska planläggningen som av forskningen inom samhällsplaneringen.

I vad mån behov föreligger av ett internordiskt samarbete på detta om-

råde torde icke kunna klarläggas utan en föregående inventering av de resurser, som för närvarande finnes att tillgå inom respektive länder. Inventeringen förutsättes därvid omfatta samtliga de ämnesområden, som beröras av region- och stadsplanering ävensom omfattningen av den samverkan som redan nu förefinnes mellan de olika ämnesområdena.

Med hänsyn till region- och stadsplaneringens stora betydelse för samhällsutvecklingen synes en dylik inventering angelägen såsom en första åtgärd för erhållande av en överblick över dagens situation såväl i vad avser utbildningen som forskningen. Först med inventeringen som underlag torde det vara möjligt att upptaga frågan om behovet av samordning såväl inom respektive länder som på internordiskt plan.

Styrelsen vill slutligen i anslutning till det föregående framhålla att utbildningen i region- och stadsplanering med hänsyn till sin speciella natur till viss del lämpligen borde kunna bedrivas såsom fortbildningskurser i samnordisk regi och att möjligheterna härför borde undersökas.

Stockholm den 19 februari 1962

Kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

Gust. Vahlberg

Erik Hasselquist

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna:

— — — får överstyrelsen — — — förorda, att frågan om förutsättningarna för en nordisk samverkan på hithörande områden — främst beträffande fortbildningen och forskningen — göres till föremål för en närmare utredning.

Stockholm den 6 mars 1962

Frank Öhman

Gunnar MacDowall

Tekniska högskolan i Stockholm (kollegienämnden) har i skrivelse den 19 februari 1962 hänvisat till följande yttrande såsom sitt eget.

Tekniska högskolan i Stockholm, avdelningen för arkitektur:

De två frågorna om forskningens koordination och om en gemensam utbildning av planerare synes inte nödvändigtvis behöva sammankopplas. Om ett gemensamt utbildningsinstitut av något slag skulle komma till stånd,

bör det givetvis också komma att spela en roll inom planforskningen. Det kan också diskuteras att ge det funktionen av ett samordnande organ för all planforskning i Norden, men det är inte självskrivet att detta är en ändamålsenlig lösning. I och för sig torde en samordning inom Norden av den för stadsbyggande och regionplanering behövligen forskning vara av värde, och en utredning om i vilka former en sådan samordning bäst befrämjas vore att hälsa med tillfredsställelse.

Vad angår skolningen av planerare är denna i dag bristfällig i samtliga de nordiska länderna. Det finns ingen speciell utbildning av sådana fackmän som krävs för den översiktliga samhällsplaneringen, och det gäller då både dem som företrädesvis har att syssla med det grundläggande utredningsarbetet och som nu vanligen hämtas från samhällsvetenskaperna och dem som har att svara för den egentliga planeringen och som nu i regel har arkitekt- eller civilingenjörsutbildning. Inte heller ifråga om den mer detaljerade stadsplaneringen är utbildningen helt tillfredsställande, ehuru bristerna där är mindre framträdande. Som vägar att förbättra samhällsplanerarnas kvalitet har diskuterats dels en efterutbildning av tekniker och samhällsvetare, dels en speciell grundläggande studielinje för planerare. Det bör understrykas att det grundläggande samhällsstudiet omfattande både sociologiska och ekonomiska förhållanden i deras relation till planeringsområdena å ena sidan och det planerande, konstruktiva arbetet å andra sidan alltför kommer att kräva medverkan av fackmän med olika utbildning. Men de samhällsvetenskapligt skolade krafterna bör genom en kompletterande utbildning få bättre förståelse för planeringens speciella problem och behov av kunskapsmaterial, medan planeraren behöver ett ökat vetande om de samhällsvetenskapliga ämnenas kunskapsområden och metodik för att därigenom bättre kunna utnyttja och värdera det frambragta materialet.

En nordisk samverkan för någon form av efterutbildning har diskuterats vid gemensamt sammanträffande mellan de nordiska arkitekturskolornas lärare, men inga konkreta förslag i frågan har hittills framkommit. Skälen för samgående har därvid varit, såsom också framhållits i förslaget till Nordiska rådet, det ringa rekryteringsunderlaget i de nordiska länderna var för sig. I samband med utredningarna om teknisk högskola i Lund har tankar framförts att redan inom den grundläggande arkitektutbildningens ram ordna en särskild studielinje för samhällsplanerare. Även om därigenom en grund skulle kunna läggas för en förbättrad planerareutbildning på rent svensk basis, synes det vara lämpligt att närmare utreda vad som eventuellt kan vinnas på ett nordiskt samgående i denna utbildningsfråga.

Sammanfattningsvis kan framhållas,

att en förbättrad utbildning såväl av samhällsvetare med inriktning på för planeringen speciellt viktiga spörsmål som av egentliga stads- och regionplanerare är ett starkt önskemål,

att en sådan utbildning kan tänkas få formen dels av efterutbildning av personer med grundläggande akademiska examina, dels en skolning inom en speciell grundläggande studieriktning,

att en utredning om de lämpligaste formerna och om förutsättningarna för ett nordiskt samgående i och för sådan utbildning är att rekommendera, samt

att en utredning likaså är att förorda om i vilka former en samordning av planforskningen inom de nordiska länderna bäst främjas.

Stockholm den 19 februari 1962

För avdelningskollegium A

Lennart Uhlin

Chalmers tekniska högskola (kollegienämnden):

Företrädaren för ämnet stadsbyggnad vid högskolan, *professor Sune Lindström*, har i ärendet anfört följande som kollegienämnden framför såsom eget yttrande.

Utbildningen i samhällsplanering vid de tekniska högskolorna sådan den nu bedrivs kan betecknas som en grundutbildning. Med hänsyn härtill har i många olika sammanhang framhållits behov av en fortbildning för de arkitekter, ingenjörer eller lantmätare som kommit att i sin praktiska verksamhet ägna sig åt stadsbyggnadsproblem. Samtidigt har också framhållits önskvärdheten av att ekonomer, samhällsvetare och sociologer skulle kunna inhämta en viss grundutbildning i samhällsplanering för att därefter kunna delta i eventuellt i framtiden anordnad fortbildning för samhällsplanerare.

Vad beträffar den nu förekommande grundutbildningen vid de tekniska högskolorna synes den i stort sett ha en lämplig utformning och en omläggning av denna på nordisk bas förefaller knappast motiverad. Dock skulle en ökad kontakt i stadsbyggnadsämnet, med utväxling av lärare och organiserande av gemensamma övningsuppgifter, mellan de svenska tekniska högskolorna och läroanstalter i de övriga nordiska länderna vara synnerligen lämpligt. Detta kräver emellertid icke några organisatoriska förändringar men däremot tillgång till större rese- och materialanslag än nu. Beträffande grundutbildningen vid de tekniska högskolorna skulle alltså ökade anslag för nordisk kontakt troligen vara helt tillfyllest.

Vad däremot beträffar fortbildning och forskning synes det i högre grad önskvärt att denna baseras på ett fast organiserat nordiskt samarbete.

Fortbildningen har ännu inte fått någon lämplig organisatorisk form och det synes möjligt att i de fortsatta övervägandena om en fortbildning basera dessa på att fortbildningen ordnas gemensamt för de nordiska länderna. Detta torde kunna vidga basen för en sådan utbildning och stärka det ekonomiska underlaget för denna.

Forskningen på stadsplaneområdet är alltjämt mycket eftersatt och utomordentligt stora, kostsamma och angelägna forskningsuppgifter väntar på att bli omhändertagna. Det bör då givetvis vara lämpligt om arbetsuppgifterna kunde fördelas de nordiska länderna emellan och att arbetet för forskningsuppgifternas genomförande planerades så att man tillvaratar erfarenhet och material från hela Norden.

Om fortbildningen i samhällsplanering ordnas gemensamt för de nordiska länderna måste förutsättas att man bygger upp en organisation med fast anställd högt kvalificerad personal. Vid en sådan organisation skulle då också med fördel forskningsarbetet inom samhällsbyggandet i Norden kunna samordnas och »clearas».

Göteborg den 1 mars 1962

På kollegienämndens vid Chalmers tekniska högskola vägnar:

L. Rönmark

Ragnar Thun

Länsstyrelsen i Stockholms län:

I likhet med länsarkitekten [*se nedan*] ifrågasätter länsstyrelsen, om icke de nationella olikheterna med avseende å byggnadslagstiftningens utformning, olika myndigheters befattning med planväsendet, geografiska förhållanden m. m. avsevärt försvåra en effektiv nordisk samverkan, åtminstone vad gäller undervisning i ämnen rörande praktiskt plangenomförande. Detta gäller främst den grundläggande undervisningen vid högskolorna. En samordning av undervisningen redan på detta stadium skulle kunna medföra, att vederbörande planerare icke erhöles tillräckligt ingående kännedom om olika, vid samhällsplanering inverkanfaktorer i det land, i allmänhet hemlandet, där han kunde komma att ha sin verksamhet.

Med denna utgångspunkt borde kanske därför övervägas möjligheten att vid högskolorna i respektive länder lämna ökat utrymme åt ämnet stadsplanering eller eventuellt inrätta en särskild linje för planerare med utvidgad undervisning, förutom i tekniskt-arkitektoniska ämnen, jämväl i samhällskunskap, nationalekonomi och andra vid översiktsplanering viktiga ämnen. Det nordiska samarbetet kunde därvid ske i form av utbyte av lärare, samråd vid utarbetande av kurslitteratur och dylikt.

Stora fördelar synas däremot vara förenade med ett gemensamt nordiskt centrum för planforskning. För länderna gemensamma problem på samhällsplaneringens område skulle där få en mera allsidig belysning varjämte forskningsresultaten genom det nyss skisserade samarbetet inom högskolornas ram skulle bidra till en förbättrad utbildning av planerare.

Stockholm å landskansliet den 28 februari 1962

På länsstyrelsens vägnar:

Gösta Falk

Olof Ljungström

Länsarkitekten i Stockholms län:

Bristen på planfackmän är mycket stor i Sverige och gör sig särskilt gällande under nu pågående folkomflyttning från landsbygden till tätorterna, en föreetelse, som i högre eller lägre grad torde vara genomgående i alla de nordiska länderna. I Stor-Stockholms-regionen, med dess snabba folkökning är eftersläpningen i planarbetet särskilt markant.

Det till Nordiska rådet framlagda medlemsförslaget om en ökad utbildning av planspecialister synes sålunda motiverat av ett stort behov. Med erfarenheter från Stor-Stockholms-området som grund kan emellertid ifrågasättas om icke behovet av planfackmän redan nu har nått en sådan storleksordning att tillräckligt underlag för utbildningsgrupper finns inom landet. På längre sikt synes emellertid en gemensam utbildning kunna underlätta ett utbyte länderna emellan för att i mån av behov täcka uppkommande underskott.

Vid en grov schematisk uppdelning av det kunskapsfält som undervisningen bör omfatta kan en gräns dragas mellan ämnen av huvudsakligen teoretisk art och ämnen som hänför sig till det praktiska plangenomförandet. Undervisningen i de teoretiska ämnena torde, bl. a. med hänsyn till likartade klimatiska förhållanden och levnadsvanor, sannolikt med framgång kunna bedrivas gemensamt för de nordiska länderna. I ämnen som rör det praktiska plangenomförandet synes emellertid än så länge finnas många nationella olikheter. Den kommunala och statliga organisationen samt byggnadslagstiftningens utformning kan här nämnas som exempel. Ehuru en gemensam nordisk utbildning, kombinerad med forskning, på längre sikt skulle kunna bli av stort värde, torde dock undervisningen för det i Sverige nu aktuella behovet av fackmän väsentligt försvåras av nämnda rådande olikheter.

Tillgången på internationellt sett högkvalificerade krafter som ledare för planeringsundervisningen är givetvis begränsad. I de ämnen där en gemensam nordisk undervisning redan nu kan vara lämplig torde ett gemensamt utnyttjande av tillgängliga lärarkrafter kunna höja undervisningens kvalitet.

Stockholm den 16 februari 1962

Torsten Josephson

Svenska landstingsförbundet:

Erinras må att förbundets verksamhet icke omspanner planläggningsfrågorna i egentlig mening. Dock ha några landsting, främst de som omgiva städer utanför landsting, haft anledning att engagera sig i dessa frågor. Det torde vara en allmän erfarenhet att tillgången på dugliga planeringsmän är begränsad och att åtgärder äro motiverade att få till stånd

en rationell utbildning på detta område. Nära till hands synes ligga, att man därvid söker sig fram till en lösning på nordisk basis. Icke minst värdefullt vore att få till stånd en forskningsinstitution på detta område. Frågan synes enligt styrelsens mening väl förtjänt att upptagas till behandling å det stundande rådsmötet i Helsingfors.

Stockholm den 22 februari 1962

För Svenska landstingsförbundets styrelse:

Fridolf Thapper

Ivar Dahlgren

Svenska stadsförbundet:

Frågan om en förstärkt och förbättrad utbildning av samhällsplanerare samt en utbyggnad av forskningen på samhällsplaneringsområdet har för närvarande stor aktualitet i Sverige och synbarligen även i de övriga nordiska länderna. Då såväl utbildningen av planerare som forskningen på området väsentligen är statliga uppgifter, kan styrelsen för sin del knappast uttala sig närmare om de praktiska möjligheterna att organisera en internordisk samverkan i dessa frågor. Styrelsen kan emellertid bekräfta, att bristen på arbetskraft med en för samhällsplaneringsuppgifter lämplig utbildning medför besvärliga problem för de svenska städerna, likaså att forskningen inom detta vidsträckta arbetsområde är otillräcklig. Att så är fallet sammanhänger naturligen med att det i Sverige liksom i de övriga nordiska länderna saknas utbildningsvägar med särskild inriktning på samhällsplaneringsuppgifterna.

Samhällsplaneringens arbetsuppgifter är numera så stora och betydelsefulla, att ej blott en fortbildning för sådana uppgifter efter teknisk eller samhällsvetenskaplig examen utan även en särskild grundutbildning av planerare behöver övervägas. För en sådan grundutbildning, som hör anknytas till universitet eller teknisk högskola, torde det i Sverige numera finnas tillräckligt underlag enbart inom landet, men den kunde självfallet bli till nytta även för de övriga nordiska länderna i den mån dessa funne ett sådant samgående önskvärt. Det är emellertid i första hand för fortbildningen och för forskningsuppgifterna som förslagsställarna ansett en internordisk samverkan värdefull. Styrelsen delar denna åsikt. Det torde framför allt vara på dessa områden som ett utbyte av erfarenheter och rön och ett gemensamt utnyttjande av högkvalificerade lärarkrafter kunde erbjuda fördelar. Styrelsen finner det motiverat att frågan upptages till övervägande inom nordiska rådet.

Stockholm den 22 februari 1962

Svenska stadsförbundets styrelse

Hj. Mehr

Rolf Romson

Stockholmstraktens regionplanenämnd har i skrivelse den 20 februari 1962 meddelat, att den åberopar följande yttrande.

Stockholmstraktens regionplanekontor:

Ur kontorets synpunkt bör det främst understrykas att det finns ett behov av fler och bättre utbildade planerare. Bristen på lämpligt utbildade fackmän är särskilt påfallande då det gäller den översiktliga planeringen men inte heller ifråga om den mer detaljerade stadsplaneringen är förhållandena tillfredsställande. Även behovet av mer forskning på en rad områden av betydelse för stadsbyggandet och regionplaneringen gör sig starkt gällande.

Innan kontoret går vidare in på utbildnings- och forskningsfrågor i samband med stads- och regionplaneringen må det erinras om skillnaden mellan den fysiska planeringen som sysslar med organisationen i rummet och formgivningen av anläggningar och byggnadsverk och med markens disposition, och den planering av verksamheter, inklusive investeringsverksamhet, som vanligen rubriceras som ekonomisk planering. Ekonomisk planering förekommer hos oss för enskilda både privata och allmänna företag, kommuner etc. och kan i någon mån sägas vara förhanden på riksplanet genom de ramar som »långtidsutredningarna» har givit. Någon motsvarighet på det lokala eller regionala planet till en sådan ekonomisk ramplanering innefattande såväl privat som offentlig verksamhet finns däremot inte här i landet, och då det här talas om stads- och regionplanering är det således en fråga om fysisk planering, där kännedomen om anläggnings- och byggnadstekniska förhållanden alltid måste spela en betydande roll.

Det finns idag i Sverige ingen speciell utbildningslinje för stads- och regionplanerare. Den nuvarande arkitektutbildningen, som för närvarande är den bästa basen för den mer detaljerade stadsplaneringen, ger även för denna verksamhet otillräckliga kunskaper såväl i vissa anläggningstekniska frågor som beträffande den samhällsvetenskapliga bakgrunden. För den översiktliga samhällsplaneringen krävs framförallt en väsentlig fördjupning av kunskaperna inom det socialvetenskapliga fältet. Det kan, som ett uttryck för de kunskapskombinationer som är önskvärda inom den översiktliga planeringen, pekas på att, innan regionplanekontoret tvingades till personalinskränkningar, bland de till kontoret knutna fackmännen fanns tre med dubbla examina, en arkitekt och fil. kand., en arkitekt och civilingenjör och en civilingenjör och fil. kand. Även om det sålunda har visat sig att yngre personer med intresse för de mer komplicerade samhällsplaneringsuppgifterna i viss utsträckning genom en sådan kombination av studieriktningar skaffar sig ett bättre underlag för sådan verksamhet, borde det bli lättare att för de utomordentligt viktiga regionala planeringsuppgifterna få lämpligt utbildat folk om det funnes en särskild planerareutbildning.

Regionplanearbetet för stockholmstrakten har ju till stor del baserats på specialutredningar utförda av vetenskapsmän — statistiker och ekonomer — utanför regionplanekontoret, och regionplaneringen kommer alltid att vara i hög grad beroende av den forskning som bedrivs inom sådana vetenskapsfält som sociologi, ekonomi, näringsgeografi etc. En förbättrad planerareutbildning ändrar ingenting i detta förhållande. Men genom bättre skolning inom det socialvetenskapliga området skulle planerarna få ökade möjligheter att rätt bedöma och handskas med det material som dessa vetenskaper sätter i deras händer och att bättre formulera sina anspråk på och »beställningar» hos dem. På motsvarande sätt är det utomordentligt önskvärt att sådana samhällsvetenskapare som skall ägna sig åt för planeringen erforderliga studier och utredningar får en viss skolning i planerandets innebörd och villkor för att därigenom lättare kunna anpassa sin verksamhet till planeringens verkliga behov.

En för samhällsplaneringens behov anpassad utbildning bör därför innefatta dels en speciell studieriktning för fysiska planerare med anknytning till teknisk-arkitektonisk utbildning, men med fylligare kurser i samhällsvetenskapliga ämnen, dels en på planläggningens problem starkare inriktad utbildning av samhällsvetare. Regionplanekontoret har den uppfattningen att sådana speciallinjer för planerare och samhällsvetare redan nu borde vara möjliga att etablera i Sverige med hänsyn till de uppgifter som förestår på stadsbyggandets och regionplaneringens område och det behov av fackmän som dessa skapar. Hittills har det dock mot tankar av ovanstående slag inväntats, att underlaget här i landet för en sådan specialutbildning vore alltför ringa. Kontoret finner därför att en närmre undersökning av förutsättningarna för en gemensam nordisk skolning av planfackmän vore värdefull.

Ifråga om en koordination av planforskningen i de nordiska länderna vill kontoret framhålla att en intensifierad forskning är starkt påkallad och att i den mån en bättre hushållning med tillgängliga forskningsresurser kan vinnas genom en nordisk samverkan, en sådan koordination bör eftersträvas. Däremot är det inte säkert att denna samordning skall handhas just av ett gemensamt utbildningsinstitut, därest ett sådant skulle komma till stånd. Snarare bör det väl sökas en lösning med anknytning till de skilda forskningsråden.

Regionplanekontoret föreslår med hänvisning till det ovan sagda att regionplanenämnden i svar till Nordiska rådet tillstyrker dels en utredning om de lämpligaste formerna och om förutsättningarna för ett nordiskt samgående i och för utbildningen av planfackmän, dels en utredning om i vilka former en samordning av planforskningen inom de nordiska länderna bäst främjas.

Sundbyberg den 20 februari 1962

C.-F. Ahlberg

Svenska arkitekters riksförbund:

På grund av den korta remisstiden har det tyvärr ej varit möjligt för förbundet att gå in på en mera ingående prövning av förslaget.

Förbundet vill emellertid framhålla, att frågorna om utbildningen av arkitekter, vilka i betydande omfattning är engagerade i samhällsplaneringen, är av mycket stort intresse för förbundet. Inom förbundet finnes sålunda sedan flera år tillbaka en särskild kommitté, som arbetar med dessa frågor. Utbildningsfrågorna har även dryftats vid de gemensamma mötena med presidierna i styrelserna för de nordiska arkitektförbunden som i regel hålles vart tredje år.

Förbundet anser, att det skulle vara av värde att det nu framlagda medlemsförslaget bleve föremål för närmare utredning i samråd med företrädare för de organisationer och sammanslutningar inom Norden, vars medlemmar är verksamma på samhällsplaneringens område.

Förbundet vill sålunda föreslå, att Nordiska rådet rekommenderar tillsättandet av en nordisk kommitté för vidare behandling av de i medlemsförslaget upptagna frågorna.

Stockholm den 1 mars 1962

Svenska arkitekters riksförbund

L-O Andersson

Verkst. dir.

Medlemsforslag

om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet

(Väckt av Nina Andersen, Chr. Christiansen, Erik Eriksen, Håkon Johnsen, Aksel Larsen, Helge Larsen och Knud Thestrup)

Da radiobølger udbreder sig uden hensyn til landegrænser, og det anvendelige radiospektrum kun har et begrænset omfang, blev det for at undgå gensidige forstyrrelser hurtigt nødvendigt at indføre en international fordeling af radiobølgerne og kontrol med, at denne fordeling respekteredes. At fordele radiofrekvenserne på en hensigtsmæssig måde mellem de forskellige lande blev en af de vigtigste opgaver for Den internationale Telekommunikationsunion (ITU), som oprettedes ved den internationale telekonvention af 9. december 1932.

Da der efterhånden var disponeret over alle til rådighed stående frekvenser til brug for landenes allerede eksisterende eller planlagte stationer, vakte det bekymring inden for ITU, da man begyndte at oprette mobile sendere uden for de nationale territorier og følgelig uden for det internationale radioreglementets rækkevidde. ITU's administrative konference i Atlantic City i 1947 forbød derfor radiospredning fra mobile stationer uden for nationale territorier.

Da der derefter etableredes »piratsendere» på skibe forankrede i farvande uden for nationale territorier, og der planlagdes udsendelser fra fly over internationalt farvand, foretog ITU's administrative radiokonference i Genève i 1959 på forslag fra de nordiske lande en skærpelse af det internationale radioreglement, for at der ikke skulle kunne bestå tvivl om, at også udsendelser fra bl. a. fast forankrede stationer var i strid med reglementet.

De pågældende bestemmelser i det internationale radioreglement af 1959 har følgende ordlyd:

Bestemmelse nr. 422: Etablering og benyttelse af radiospredningsstationer (radiofoni- og fjernsynsstationer) om bord i skibe, luftfartøjer eller enhver anden form for flydende eller luftbårne objekter uden for nationale territorier er forbudt.

Bestemmelse nr. 962: Det er forbudt bevægelige stationer på søen eller over søen at udføre radiospredningstjeneste.

Dette internationale radioreglement af 1959 er tiltrådt af alle de nordiske lande, idet Danmark tiltrådte det 28. marts 1961, Finland 19. april 1961,

Island 12. august 1960, Norge 16. juni 1961 og Sverige 14. april 1961. Det trådte i kraft 1. maj 1961.

Allerede ITU's administrative konference, som havde vedtaget radio-reglementet på mødet i Genève i 1959, vedtog en rekommandation (nr. 16) til de nationale radioadministrationer med henstilling til disse om at opfordre deres regeringer til at tage de nødvendige skridt for at forhindre eller standse »piratsendernes» virksomhed. Foruden at henvise til at disse senderes virksomhed var i strid med radioreglementet fremhævede den administrative konference, at den stred mod velordnet brug af radiofrekvensspektret og kunne føre til kaotiske tilstande. Endvidere pegede konferencen bl. a. på, at den omstændighed, at driften af sådanne stationer kunne finde sted uden for medlemslandenes jurisdiktion, vanskeliggjorde anvendelsen af pågældende lands love. En særlig vanskelig situation i lovmæssig henseende ville opstå, såfremt »piratsenderne» drev deres virksomhed fra skibe eller luftfartøjer, som ikke var behørigt registrerede i noget land.

Den internationale Telekommunikationsunions rekommandation fik tilslutning af Den europæiske Radiounions administrative råd, som på sit 22. møde i 1960 vedtog en rekommandation, hvori det henstillede til unionens medlemsorganisationer at få deres regeringer til at standse de eksisterende »piratsendere» og hindre etableringen af nye. I rekommandationen pegede man bl. a. på, at regeringerne ved diplomatiske henvendelser til de regeringer, som indregistrerer »piratsendere», skulle få disse til at standse udsendelserne eller i hvert fald at ophæve bærernes registrering. Endvidere opfordrede Radiounionen sine medlemsorganisationer til at tilskynde regeringerne til ved lov at gøre det strafbart at hjælpe eller understøtte driften af »piratsendere».

Den nordiske administrative radiokonference i Oslo 13.—14. april 1961 tog sagen op til behandling. Man fastslog, at »piratsendernes» virksomhed kunne medføre kaos i æteren og derved ødelægge modtageforholdene for lyttere og seere. Deres ukontrollerede og illegale virksomhed kunne give sig skadelige udslag også ud fra almene samfundsmæssige synspunkter. Hele den moderne anvendelse af radiobølger er i alle dens detaljer baseret på en international orden, som er opnået ved de verdensomspændende telekommunikationskonventioner. Konferencen udtalte i øvrigt, at det tilkom statsmyndighederne at træffe bestemmelse om, hvilke tiltag krævedes for at sikre overholdelsen af de internationale radioregler.

De nordiske teleadministrationer tog derefter problemet op på deres møde i Reykjavik 18.—21. juli 1961. De var enige om, at man enten ved lovgivning eller regeringsbeslutning skulle søge at forhindre gennemførelse af radiospredning, rettet mod et af de nordiske lande, fra skibe eller luftfartøjer, som befinder sig uden for de nationale territorier. Uanset om man kunne bringe »piratsendernes» virksomhed til ophør i de nordiske farvande, ville teleadministrationerne søge at få gennemført forbud mod, at der i fartøjer, som befinder sig inden for det nationale territorium, installeres eller medføres radiospredningsstationer, som åbenbart er beregnet på at benyt-

tes i strid med det internationale radioreglement. Desuden ville teleadministrationerne snarest muligt søge at få gennemført forbud mod, at deres egne landstationer eller mobile radiostationer fører korrespondance med skibe eller luftfartøjer, som udfører radiospredning i strid med det internationale radioreglement, mangler gyldig licens eller ikke er indregistreret i et land, som har tiltrådt den internationale telekommunikationskonvention.

Sverige havde allerede ved kongelig kundgørelse af 17. februar 1961 forbudt fremmede fartøjer — med mindre de opnåede kongens tilladelse dertil eller befandt sig havsnød — under færd på svensk territorialfarvand at medføre radioanlæg, som åbenbart er bestemt til at anvendes til radioudsendelse fra fartøjet i strid med bestemmelserne i den gældende internationale telekommunikationskonvention med dertil hørende radioreglement.

En lignende bestemmelse som den svenske er optaget i den danske »bekendtgørelse fra ministeriet for offentlige arbejder om radiostationer i skibe eller luftfartøjer» af 27. april 1961. I henhold til den danske bestemmelse er det også forbudt at installere sådanne radioanlæg.

Herudover er der af Danmark, Finland, Norge og Sverige udstedt forbud mod korrespondance undtagen nødkorrespondance med »piratskibene» over de pågældende landes kyststationer fra følgende datoer: Danmark 29. september 1961, Finland 6. oktober 1961, Norge 25. oktober 1961 og Sverige 30. september 1961.

For de nordiske lande foreligger der her et problem af fælles interesse. Eftersom de eksisterende »piratsendere» er placeret i internationale farvande mellem Danmark og Sverige og mellem Sverige og Finland, vil ensidige foranstaltninger fra et enkelt af disse landes side være uden virkning. Der kræves et samordnet nordisk initiativ for at sikre radioreglementets overholdelse, for så vidt angår det nordiske område. Vi undertegnede foreslår derfor,

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de i fællesskab træffer foranstaltninger for at sikre gennemførelsen af det af dem alle tiltrådte internationale radioreglement, for så vidt angår radiospredning i strid med dette og bestemt til modtagning på et nordisk lands område.

København og Oslo, i december 1961

Ninu Andersen

Chr. Christiansen

Erik Eriksen

Håkon Johnsen

Aksel Larsen

Helge Larsen

Knud Thestrup

BILAGA 1

PM rörande åtgärder mot otillåten radioverksamhet

(Av högsterettsagförer Jens Evensen)

A. Så vidt der er tale om sanktioner mod piratvirksomhed, er udgangspunktet dette, at to hovedgrupper af folkeretten krænkes af denne virksomhed.

I. Specielle regler i international telekommunikationsret, der er fastlagt i de bestående generelle og/eller regionale telekommunikationskonventioner og vedtægter.

II. Generelle folkeretlige principper.

De folkeretlige regler, der er baseret på de bestående konventioner og vedtægter, er kun bindende for stater og administrationer, der er parter i de pågældende aftaledokumenter, medens de generelle folkeretlige principper er bindende for alle medlemmer af det internationale folkesamfund. Forskellen mellem de to grupper af folkeretten er imidlertid ikke særlig stor i det aktuelle tilfælde, der her drøftes.

1. For det første, fordi de bestående generelle eller regionale telekommunikationskonventioner og vedtægter har fundet tilslutning fra et så stort antal stater, at kun få stater er faktisk upåvirkede af eet eller flere af disse aftaledokumenters bindende virkning.

2. For det andet, fordi visse af de grundlæggende principper, der er kommet til udtryk i disse forskellige konventioner og vedtægter, faktisk er blevet generelle retsprincipper på dette specielle område. Således er det efter forfatterens mening evident, at de følgende principper er kommet frem som generelle folkeretlige principper bindende for de forskellige regeringer og telekommunikations-administrationer i verden, hvad enten de er parter i de forskellige telekommunikationsaftaledokumenter eller ikke:

- a. Forbud mod skadelig indblanding.
- b. Princippet om regeringslicens til radiostationer.
- c. Princippet om effektiv landsradiofoni som basis for driften af radiofonistationer.

3. For det tredje, fordi generelle folkeretlige principper sådanne som princippet om »misbrug af rettigheder» eller princippet om »godt naboskab» ikke kan betragtes som værende upåvirkede af de generelle og regionale telekommunikationskonventioner og vedtægter, der opretter en verdensomspændende lov og orden på dette område, en lov og orden uden hvilken moderne telekommunikationsvirksomhed i dens forskellige aspekter i det hele taget ikke kunne eksistere. Det må være klart, at een eller flere stater ikke

kan forblive uden for det system, der etablerer den nødvendige internationale orden, med det udelukkende eller hovedsagelige formål at misbruge den frihed, som den nyder ved at være ubundet af de nævnte konventioner. En stat kan ikke af rent egennyttige grunde handle på en sådan måde, at den bringer denne verdensomspændende organisation og orden i fare. En sådan adfærd ville krænke principperne og »missbruk av rettigheder» og »godt naboskab».

B. Hvor det drejer sig om virkelige sanktioner mod »piratstationer», kan disse sanktioner ligge på det nationale eller på det internationale plan.

Sanktioner på den nationale rets niveau

Stater, som er parter i telekommunikationskonventioner og vedtægter, har en forpligtelse til at håndhæve reglerne og bestemmelserne i sådanne aftaledokumenter overfor enhver person eller enhver virksomhed, som falder under dens jurisdiktion. Denne forpligtelse pålægger staten de følgende pligter:

1. Promulgation af nødvendig lovgivning¹

De pågældende regeringer har i henhold til folkeretten en forpligtelse til at promulgere den nødvendige indenlandske lovgivning for at være i stand til at håndhæve bestemmelserne i telekommunikationsaftalens dokument. En sådan lovgivning skal f. eks. forbyde drift af uautoriserede radiofonistationer (heri indbefattet radiofonistationer fra skibe eller flyvemaskiner). Den skal forbyde driften af selv autoriserede stationer på ulovlige frekvenser. Den bør drage omsorg for, at sådanne autoriserede stationer har deres hovedbasis i effektiv national virksomhed etc.

2. Håndhævelsesaktioner

Den skal effektivt håndhæve den under 1. nævnte lovgivning ved at kriminalisere en handling, der går ud på at drive eller at deltage eller på nogen måde assistere i driften af »piratstationer», og desuden fastsætte og håndhæve regler vedrørende beslaglæggelse og konfiskation af udstyr, der anvendes til illegal drift af »piratstationer».

3. Lukning af havne og flyvepladser

En stat skal desuden lukke sine havne og flyvepladser for skibe og flyvemaskiner, der driver »piratstationer». Den skal håndhæve denne lukning ikke alene overfor nationale skibe eller flyvemaskiner, men overfor enhver »pirat». Og denne forpligtelse består — naturligvis —, hvad enten »piratstationerne» driver deres virksomhed uden for dens kyster eller ikke. Efter de samme retningslinier har en stat forpligtelse til at drage omsorg for, at sådanne »piratstationer» ikke inddrømmes lejlighed til at få nødvendig udstyr, bunkers etc. fra nogen af dens havne. Aktivitet af den art vil falde ind under begrebet »assistance» til piratverksamheden.

¹ Sådant særlig lovgivning ville blive anset for nødvendig i de fleste lovsystemer, medmindre internationale konventioner og vedtægter ifølge forfatningen betragtes som en del af indenlandsk ret.

4. Beslaglæggelse af skibe (og flyvemaskiner)

Inden for dens territorier (heri indbefattet dens territorialfarvande og luftrummet over dem) har en medlemsstat ret og forpligtelse til at beslaglægge det fartøj, der driver illegal radiospredningsvirksomhed.

Så vidt angår skibe, der udøver deres illegale virksomhed uden for de territoriale farvande, er spørgsmålet noget mere indviklet. Spørgsmålet er enkelt, hvis det pågældende skib nyder godt af den nævnte stats nationalitet. En stat har overfor alle andre medlemmer af de forskellige telekommunikationskonventioner klar forpligtelse til at håndhæve sin forpligtelse imod skibe, der sejler under dens flag, hvor som helst nævnte skib udøver sin virksomhed.

Hvor skibet er ubeskrevet, d. v. s. ikke har nogen nationalitet, er det ligeledes klart, at enhver stat har ret til at beslaglægge skibet, både for krænkelse af den generelle havets lov og for dets illegale radiospredningsvirksomhed. I typiske tilfælde antages det yderligere, at kyststaten, mod hvis territorium den illegale virksomhed helt eller hovedsagelig rettes, også har en forpligtelse til at gribe ind og beslaglægge skibet for den internationale ordens skyld, både i relation til de ledende principper for havets lov og i relation til dens specielle forpligtelser i henhold til de forskellige telekommunikationskonventioner.

Uden for dens territoriale farvande (og tilstødende zoner) skal en stat være mere forsigtig med at udøve sin jurisdiktion på skibe, der fører et andet lands flag. Til at begynde med — i det mindste — skal den afholde sig fra at beslaglægge skibet og snarere tage sin tilflugt til diplomatiske aktioner. Hvis diplomatiske aktioner er resultatløse, kan kyststaten i graverende tilfælde beslaglægge det skib, der udøver illegal radiospredningsvirksomhed uden for dens kysters territoriale farvande.

Som ovenfor anført er forfatteren imidlertid af den mening, at en stat med radiospredningsformål for øje også kan oprette såkaldte tilgrænsende zoner inden for en rimelig afstand fra dens kyst, f. eks. 12 sømil. Inden for denne tilstødende zones grænser kan den håndhæve sin telekommunikationslovgivning for at forhindre illegal radiospredningsvirksomhed, og den kan gøre dette også overfor fremmede skibe, hvad enten registreringsstaten er medlem af telekommunikations-organisationerna eller ikke.

Sanktioner på folkerettens niveau

Som påvist i de foregående kapitler medfører »piratstationers» illegale virksomhed klare brud på folkeretten. Folkeretlige sanktioner er til disposition overfor sådanne brud. Folkeretten lider imidlertid i et vist omfang af visse håndhævelsesproblemer, der skyldes den stadig noget uudviklede organisation inden for det internationale folkesamfund og dette samfunds noget løse og uensartede karakter. Nogle af de folkeretlige hovedsanktioner, såsom processer for Den internationale Domstol i Haag eller international voldgift for andre dømmende korporationer, er afhængig af overenskomst

mellem de pågældende parter, enten en voldgiftsprocedure, der er aftalt i forvejen, eller en særlig overenskomst for den pågældende tvist.

Til trods for disse håndhævelsesproblemer står effektive folkeretlige sanktioner imod »piratstationer» til rådighed for regeringer eller unioner, som ønsker at gøre ende på en sådan virksomhed.

1. *Diplomatiske forestillinger*

En standard-fremgangsmåde overfor brud på folkeretten er diplomatisk protest, enden i form af diplomatiske noter eller som en mere uformel diplomatisk forestilling.

Hvor der er tale om piratstationer om bord på skibe eller flyvemaskiner, ville en diplomatisk protest mod sådan virksomhed og rettet til den regering, hvor fartøjet er registreret, være et naturligt første skridt at tage.¹ For at gøre den modtagende stat mere klar over situationens alvor kunne det være formålstjenligt, at sådanne diplomatiske erklæringer blev fremsat også af andre stater end de direkte interesserede, f. eks. af medlemmer af en regional eller universal telekommunikationsunion. Udøvelse af tryk fra telekommunikationsunionen og/eller regionale unioner kan også anbefales.

2. *Specielle sanktioner i henhold til telekommunikationskonventionerne*

Artikel 27 i den internationale telekommunikationskonvention af 1959 (Genfer-konventionen) svarende til artikel 25 i Buenos Aires-konventionen af 1952 bestemmer i artikel 27 under overskriften »Afgørelse af stridsspørgsmål»:

1. Medlemmer og passive medlemmer kan afgøre deres uenighed om spørgsmål vedrørende anvendelsen af denne konvention eller af de påtænkte vedtægter i artikel 14 gennem diplomatiske kanaler eller i overensstemmelse med fremgangsmåder, der er fastlagt gennem tosidede eller flersidede traktater, som afsluttet mellem dem til afgørelse af internationale stridigheder, eller på en hvilken som helst anden fremgangsmåde, man gensidigt er enedes om.

Dette afsnit henviser kun til de ordinære midler, der er til rådighed i henhold til folkeretten som drøftet i det foregående. Artiklens afsnit 2 sørger imidlertid for et specielt middel til afgørelse af stridsspørgsmål, der fremkommer fra konventionen eller de anvendelige vedtægter som følger:

2. Hvis ingen af disse afgørelsesmåder bruges, kan ethvert medlem eller passivt medlem, der er part i en strid, forelægge stridsspørgsmålet til voldgiftsavgørelse i overensstemmelse med den fremgangsmåde, der er bestemt i bilag 4.

Artikel 27, afsnit 2, fastsætter således international voldgift, hvis ikke andre midler er aftalt. Artikel 4, hvortil der er henvist i afsnittet, giver yderligere enkeltheder med hensyn til voldgiftsmændenes udnævnelse og arbejde. Særlig henledes opmærksomheden på afsnit 10 og afsnit 12 i bilag 4.

¹ Diplomatiske protester til de lande, hvis statsborgere har den ledende interesse i stationen, kan også være passende.

Afsnit 10 bestemmer, at voldgiftskendelsen skal være »endelig og bindende for parterne i striden».

Afsnit 12 bestemmer, at:

Unionen skal levere alle oplysninger vedrørende striden, som voldgiftsmanden eller voldgiftsmændene måtte have brug for.

Artikel 8, afsnit 3, i den europæiske radiospredningskonvention af 15. september 1948 henviser også til voldgift i overensstemmelse med de ovenfor citerede forskrifter som et middel til afgørelse af stridigheder.

Det er måske unødvendigt at tilføje, at den specielle voldgiftsprocedure, der er fastlagt i disse to konventioner, kun er obligatorisk for parterne i konventionerne. I en konkret strid kan udenforstående stater imidlertid også blive påvirket til at anvende denne fremgangsmåde til løsningen af vanskelighederne.

Bestemmelserne i Genfer-konventionens artikel 36 (svarende til artikel 34 i Buenos Aires- og Atlantic City-konventionen) må ligeledes have i erindring:

For at lette anvendelsen af bestemmelserne i artikel 21¹ i denne konvention, forpligter medlemmer og passive medlemmer sig til at underrette hverandre om overtrædelser af bestemmelserne i denne konvention og de dertil knyttede vedtægter.

Naturligvis kan en sådan notifikation af overtrædelser også indeholde en anmodning om at få den illegale virksomhed standset.

3. Oprettelse af tilstødende zoner på flersidet grundlag

Et skridt, som alvorligt burde tages under overvejelse, er spørgsmålet om, hvorvidt en tilstødende zone med radiospredningsformål for øje burde oprettes på flersidet grundlag. En sådan zone, der inden for sine grænser forbyder radiospredningsvirksomhed fra skibe (eller flyvemaskiner), kan i praksis vise sig at være et effektivt middel mod »piratstationer». Den ville tvinge skibene bort fra kystens beskyttende læ og kunne måske samtidig forøge omkostningerne og vanskelighederne ved at drive et sådant foretagende. Den 12. sømilzone, der er fastlagt i Genfer-konventionen af 1958 vedrørende søterritoriet og den tilstødende zone, kunne måske være tilstrækkelig vid til disse formål. Men de pågældende stater kunne flersidigt endog aftale videre zoner.

Oslo, den 22. august 1960

¹ Artikel 21 indeholder de bestemmelser, i henhold til hvilke medlemmer og passive medlemmer har forpligtelse til at håndhæve konventionen og de tilknyttede vedtægter såvel overfor regerings- som overfor privatdrevne virksomheder.

BILAGA 2

Yttranden över medlemsförslaget**D a n m a r k****Generaldirektoratet for post- og telegrafvesenet:**

På forslag fra nærværende generaldirektorat nedsatte ministeren for offentlige arbejder i september 1961 et udvalg med repræsentanter for udenrigsministeriet, ministeriet for kulturelle anliggender, justitsministeriet og finansministeriet samt generaldirektoratet for post- og telegrafvesenet med den opgave at udarbejde forslag til en lov som på effektiv måde ville bringe de såkaldte »piratsendere«s virksomhed til ophør. Da et sådant forslag var blevet udarbejdet, blev der efter aftale mellem de nordiske landes ministre for det pågældende sagområde truffet aftale om en koordinering af landenes lovforslag til løsning af det foreliggende problem, som i øjeblikket især berører Danmark og Sverige. Embedsmænd fra Sverige, Norge, Finland og Danmark har efter en række møder, der sluttede i februar 1962 foretaget den nødvendige koordinering af lovforslagene, således at det tilsigtede resultat skulle kunne opnås, såfremt forslagene vedtages.

Hovedbestemmelsen i de udarbejdede forslag går ud på at kriminalisere oprettelse, drift eller benyttelse af radiospredningsstationer på det åbne hav eller i luftrummet derover. Herved gør man altså en bestemmelse i et internationalt reglement (radioreglementet) til en bestanddel af en national lov, hvilket ikke automatisk er tilfældet, når regeringen ratificerer en international konvention med tilhørende reglementer. Det bemærkes, at virkeområdet for den hidtil gældende lov om telekommunikation m. m. ved radio har været begrænset til det nationale land- og søterritorium samt luftrummet derover.

Endvidere indeholder forslaget specificerede bestemmelser, om kriminalisering af forskellig art af medvirken ved de omhandlede radiosenders oprettelse og drift. Det bemærkes, at medvirken ved udsendelserne af kunstnere ikke agtes kriminaliseret ifølge forslaget, med mindre denne medvirken finder sted om bord i fartøjet.

Om de i de danske farvande beliggende radioskibe kan i øvrigt oplyses, at de på intet tidspunkt synes at have haft tilladelse til oprettelse af radiofonistationen, hvilket strider imod en af hovedbestemmelserne i det internationale radioreglement, som går ud på, at enhver radiostation skal licenseres af administrationen i det land, hvortil den hører. Efter alt at dømme har skibenes rederier oprindeligt opnået at få udstedt midlertidige indregistreringsbeviser for skibene i mindre lande uden for Europa gennem disse landes konsulater forskellige steder i Europa. I de to tilfælde, hvor generaldirektoratet er blevet gjort bekendt med skibets nationalitet, har myndighederne i de pågældende lande, efter at der fra generaldirektoratets side blev

gjort indsigelse imod overtrædelsen af radioreglementet, straks annulleret skibenes registrering.

Da de nordiske »piratsenders» hidtil med held gennemførte virksomhed har dannet skole uden for Norden — der har i længere tid været en »piratsender» i virksomhed udfør den hollandske kyst, og der vil efter forlydende blive placeret et senderskib udfør Englands kyst i nær fremtid — må det anses for naturligt, at der fra de nordiske lande først tages initiativ til at løse dette efterhånden alvorlige internationale problem, som truer med at undergrave retsordenen på radioområdet.

København, den 28. februar 1962

Arne Krogh

Börje Nielsen

F i n l a n d

Post- och telegrafstyrelsen¹:

Post- och telegrafstyrelsen har i plenum den 6.10.61 beslutat att förbjuda förmedlingen genom finska landstationer av samtal och telegram från och till s. k. »piratradiostationer», vilka bedriva rundradiotrafik. Om detta beslut meddelades omedelbart till alla finska kuststationer, varvid framhölls att ifrågavarande förbud icke tillämpas på nödsamtal och nödtelegram, som röra trygghandet av människoliv på land, till sjöss eller i luften och icke heller på läkarråd.

I förordningen den 27 oktober 1961 (484/61) om ändring av förordningen angående nyttjande av radioanläggning ombord å utländskt fartyg eller luftfarkost inom finskt territorium säges i 1 § 2 mom., att:

Då utländskt fartyg eller luftfarkost färdas inom finskt territorialvatten eller luftområde, må ombord å farkosten icke finnas radiosändaranläggning, som i strid med bestämmelserna i den internationella fjärrförbindelsekonventionen och dess radioreglemente uppenbarligen är avsedd att nyttjas för rundradiosändningar från denna farkost.

I samma paragraf 3 mom. säges, att:

Vad i 2 mom. är sagt, gäller icke farkost, som för räddande av människoliv, farkost eller dess last i nödfall är tvungen att komma in på finskt område.

I ett nytt 2 mom. till 4 paragrafen i ifrågavarande förordning stadgas, att:

Radioanläggning, som avses i 1 § 2 mom., förklaras förbruten till staten, därest omständigheterna icke äro synnerligen mildrande.

Den i Finland för närvarande gällande lagstiftningen har med avseende på sin tydliga straffpåföljd gått längst i förhindrandet av »piratradioverksamheten».

För det i ifrågavarande medlemsförslag nämnda samnordiska lagstiftnings-

¹ *Yttrandet översatt från finska.*

arbetet fungerar, enligt uppgifter i tidningspressen, en samnordisk kommitté, till vilken utsetts representanter även för Finland. Post- och telegrafstyrelsen har sig dock icke bekant ordalydelsen i kommitténs lagutkast. Post- och telegrafstyrelsen antar likväl, att man i utkastet gått åtminstone lika långt som våra nuvarande stadganden tillåta och att man dessutom beaktat att genom förbud med straffpåföljd förhindra givandet av reklamer, ekonomiskt stödjande av piratradiostationer, förmedling av reklamer samt produktion, förmedling och export av program.

Enligt post- och telegrafstyrelsens uppfattning vore det önskvärt att en i det ifrågakvarande förslaget avsedd samnordisk lagstiftning mot »piratradioverksamheten» åstadkommes, emedan varje enskilt lands åtgärder icke kunna leda till ett lika gott resultat. Ett dylikt förfarande kunde tänkas giva upphov till att även övriga europeiska länder vidtaga lika effektiva åtgärder, varigenom denna mot radioreglementet stridande verksamhet kunde fås att helt upphöra i Europa

Helsingfors den 2 mars 1962

Oiva Saloila
Generaldirektör

T. Puolanne
T. f. direktör

N o r g e

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Medlemsforslaget om tiltak mot radiosendinger i strid med det internasjonale radioreglement har herfra vært forelagt *Norsk rikskringkasting* som i brev 21. februar 1962 uttaler:

Norsk rikskringkasting har intet å bemerke til medlemsforslaget om tiltak mot radiosendinger i strid med internasjonale radioreglementer ut over at kringkastingen mener det vil være riktig og nyttig å gjøre et slikt vedtak som foreslått.

Som kjent ble det på et møte i Stockholm 17. november 1961 med representanter fra Danmark, Finnland, Sverige og Norge vedtatt å nedsette et felles arbeidsutvalg med 2 representanter fra hvert land til å komme med forslag til fellesbestemmelser på området. Dette felles-nordiske arbeidsutvalg har nå utarbeidet forslag til lovregler. I samsvar med de retningslinjer en er blitt enige om vil de norske delegerte i nær fremtid fremlegge forslag til Kirke- og undervisningsdepartementet om »lov om tiltak til iverksettelse av internasjonale avtaler om kringkasting m.v.» og et utkast til utfyllende forskrifter.

Kirke- og undervisningsdepartementet slutter seg i samråd med Utenriksdepartementet til denne uttalelse.

7. mars 1962

Etter fullmakt
Olav Hove

Dag Omholt

Sverige**Telestyrelsen:**

Såsom framgår av den i medlemsförslaget lämnade redogörelsen, ha i Sverige redan vidtagits vissa åtgärder mot radioutsändningar av ifrågavarande slag.

Sålunda har Kungl. Maj:t den 17 februari 1961 utfärdat kungörelse (nr 21) om ändrad lydelse av 1 och 8 §§ kungörelsen den 3 november 1939 (nr 796) angående nyttjande inom svenskt territorium av radioanläggning eller radiomottagningsapparat å främmande fartyg eller luftfartyg. Vidare har Kungl. Maj:t i skrivelse till telestyrelsen den 29 september 1961 föreskrivit, att radioanläggning icke må här i riket nyttjas för att utväxla eller förmedla korrespondens med radioanläggning å fartyg eller luftfartyg, vilken användes för rundradiosändning i strid mot bestämmelserna i gällande internationella telekonvention med därtill hörande radioreglementen.

Vad beträffar ytterligare åtgärder, torde telestyrelsen få hänvisa till det utredningsarbete, som bedrivits på departementsplanet om möjligheterna att få till stånd en särskild lagstiftning i ämnet.

Stockholm den 28 februari 1962

Kungl. telestyrelsen

B. Olters

Thomas Övergaard

Tage Rosenlund

Ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget

(Väckt av Ingrid Gärde Widemar, Poul Møller och Hugo Osvald)

I ett i Nordiska rådet väckt medlemsförslag (Sak A 31/1962) föreslås att rådet skall rekommendera regeringarna att gemensamt träffa åtgärder för att trygga iakttagandet av det internationella radioreglementet i vad angår radioutsändning till nordiskt land i strid mot radioreglementets bestämmelser.

Förslaget innebär i realiteten, att regeringarna uppmanas att gemensamt söka sätta stopp för radioutsändning från de s. k. piratradiostationerna ombord å fartyg. För närvarande torde två sådana fartyg finnas i närheten av nordiska farvatten, nämligen en station å ett fartyg, förankrat å internationellt vatten i Öresund, och en station ombord å ett fartyg förankrat strax utanför svenskt territorialvatten i Stockholms södra skärgård. I själva förslaget angives icke närmare vilka slag av åtgärder som regeringarna skall vidtaga. Av de över förslaget inkomna yttrandena framgår emellertid att en grupp av regeringsexperten med deltagande från Danmark, Finland, Norge och Sverige under senaste tiden iordningställt ett lagförslag i ämnet. Enligt detta skall radioutsändning från internationellt vatten och internationellt luftrum under vissa omständigheter kriminaliseras. Vidare torde medverkan vid utsändningar komma att straffbeläggas. Straff skall på detta sätt drabba t. ex. den som annonserar i dessa radiosändningar.

Enligt vår mening är det föga tilltalande att med dylika metoder, som torde vara svårförenliga med allmän rättsuppfattning, söka komma dessa företag till livs. Den ekonomiska förutsättningen för deras verksamhet är den annonsering som sker på uppdrag av personer och företag i de olika nordiska länderna. Den önskar om sådan reklam, som uppenbarligen finns, har på grund av det förbud mot annonsering i alla former som för närvarande gäller för de statliga monopolistiska radioföretagen icke kunnat tillgodose på annat sätt. Vi vill föreslå att de nordiska länderna överväger att upphäva detta förbud för radio och television.

Under inga omständigheter torde Nordiska rådet böra utan vidare uppmana regeringarna att tillgripa de åtgärder som föreslagits för att stoppa de radiosändare, varom nu är fråga. Med hänsyn härtill och på ovan anförda skäl får vi föreslå,

att det framlagda medlemsförslaget icke måtte föranleda någon åtgärd.

Helsingfors den 18 mars 1962

Ingrid Gärde Widemar

Poul Møller

Hugo Osvald

Medlemsförslag

om likartede stadganden mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen

(Väckt av Magnús Jónsson, Harras Kyttä och Jon Leirfall)

I de senere år er der i Danmark, Norge og Sverige gennemført i hovedsagen ensartede luftfartslove, nemlig i Danmark lov nr. 252 af 10/6 1960, i Norge lov nr. 1 af 16/12 1960 og i Sverige lov af 6/6 1957. Disse love er fremkommet efter et fællesnordisk komitéarbejde, i hvilket også Finland og til dels Island har taget del.

På enkelte områder inden for denne lovgivning er der ikke opnået fuldstændig ensartede bestemmelser. Dette gælder således med hensyn til flypersonales misbrug af alkohol.

De nordiske luftfartsudvalg, der forberedte den her omhandlede lovgivning, gjorde ikke spørgsmålet om indførelse af ensartede regler vedrørende misbrug af alkohol til genstand for fælles drøftelser, men overlod udformningen til de enkelte nationale udvalg, idet spørgsmålet tidligere havde været drøftet i et udvalg af regeringsrepræsentanter for Danmark, Finland, Norge og Sverige, i forbindelse med dette udvalgs overvejelser angående en ensartet nordisk lovgivning vedrørende trafik og alkohol. Det nævnte udvalg havde i sin i februar 1955 afgivne betænkning (se herom Nordisk Råd, 4. sess., s. 397 ff.) foreslået en regel om straf for den, der fører luftfartøj under sådan alkoholpåvirkning, at han ikke kan føre fartøjet på betryggende måde, og således at påvirkning skulle anses at foreligge, når vedkommende havde en alkoholkoncentration i blodet på 0,40 ‰ eller derover. Fra finsk side blev der dog taget afstand fra en ‰-regel.

Resultatet af de nationale luftfartsudvalgs overvejelser blev, at man fra finsk og norsk side ikke ønskede at opstille en ‰-regel, medens en sådan blev foreslået i de danske og svenske lovudkast.

Det danske udvalgs forslag om en ‰-regel blev senere gennemført som lov. Derimod blev der i Norge imod udvalgsforslaget gennemført en ‰-regel, medens omvendt den af det svenske udvalg foreslåede ‰-regel ikke blev gennemført i Sverige. For Finlands vedkommende blev de af udvalget foreslåede bestemmelser gennemført med en forordning af 25/2 1961 om ændring af forordningen af 12/3 1937 om luftfart.

Retsstillingen er herefter den, at der i Danmark og Norge gælder en ‰-regel, som ikke findes i finsk og svensk lovgivning. Med hensyn til reglernes nærmere indhold henvises til vedhæftede bilag [*se Tillæg*].

Det forekommer forbavsende, når henses til det nære luftfartssamarbejde, navnlig inden for SAS, der anvender personale fra Danmark, Norge og Sverige, og hvis fly er indregistreret dels i Danmark, dels i Norge og dels i Sverige, at der ikke på dette område, hvor der ikke synes at foreligge praktiske eller teoretiske vanskeligheder ved gennemførelsen af ensartede bestemmelser, men hvor der tværtimod synes at være praktisk behov for ensartet lovgivning, ikke er tilvejebragt en sådan. I teori og praksis er der selvfølgelig enighed om, at alkohol og tjenstgøring på luftfartøj absolut ikke kan forenes, men den forskellige affattelse af reglerne kan føre til forskellige resultater, alt efter hvilket lands lovgivning de enkelte tilfælde af alkoholmisbrug skal bedømmes.

I marts 1961 er der i Sverige afgivet en betænkning angående bestemmelser om alkoholmisbrug inden for luftfarten. I betænkningen tager man afstand fra indførelse af en ‰-regel bl. a. med den begrundelse, at selv ganske små koncentrationer alkohol påvirker menneskets reaktionsevne; en alkoholkoncentration på 0,40 ‰ hos flypersonel kan derfor under visse forhold være for høj; men det kan ikke undgås, at en ‰, som er under denne grænse, vil blive opfattet som forsvarlig.

Vi ønsker ikke at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt en ‰-regel bør indføres eller ej eller i øvrigt til den nærmere formulering af reglerne på det her omhandlede område, men det er efter vor opfattelse særdeles ønskeligt, at ensartede regler indføres i de respektive lande, og at disse regler gøres så strenge, at fuldt betryggende forhold inden for luftfarten opnås.

Under henvisning til det anførte skal vi henstille,

at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i fællesskab at søge gennemført ensartede og fuldt betryggende bestemmelser i de nordiske luftfartslove angående misbrug af alkohol.

Oslo, den 10. januar 1962

Magnus Jónsson

Harras Kyttä

Jon Leirfall

TILLÄGG

Nordiska lagbestämmelser om alkoholmissbruk inom luftfarten

Danmark

Lov om luftfart nr. 252 af 10/6 1961. § 50: Ingen må gøre eller forsøge at gøre tjeneste på et luftfartøj, hvortil der kræves certifikat (d. v. s. først og fremmest som fører), når han har nydt spiritus i et sådant omfang, at han er ude af stand til at gøre tjeneste på fuldt betryggende måde eller — bortset

fra tjeneste af underordnet sikkerhedsmæssig betydning — såfremt han har en alkoholkoncentration i blodet på 0,40 ‰ eller derover.

Ifølge § 51 kan trafikministeren bestemme, i hvilket omfang denne regel, der umiddelbart kun gælder for danske luftfartøjer, kan anvendes på udenlandske luftfartøjer inden for dansk område.

Finland

a. Forordning om luftfart af 12/3 1937 som ændret med forordning af 25/2 1961. § 19 c: Ingen må tjenstgøre på luftfartøj, hvis han er påvirket af alkohol eller andet berusningsmiddel.

b. Finnair's flyvehåndbog, pkt 1.18, indeholder bestemmelser om, at den, der er påvirket af alkohol, ikke må gøre tjeneste i luftfartøj. Trafikflyvere må ikke indtage alkoholholdige drikke under flyvning eller inden for 24 timer før flyvningen.

Norge

a. Lov nr. 2 af 16/7 1936 om pligtmessig avhold fra alkoholnyttelse for personer i visse stillinger. § 1: Den, der gøf tjeneste i luftfartøj, må ikke i tjenestetiden nyde alkohol — undtagen øl som ikke indeholder over 2,50 volumenprocent alkohol — eller andet berusende eller bedøvende middel.

Forbuddet gælder også 8 timer før tjenesten begynder, medmindre det bliver nødvendigt at benytte stedfortræder og der ikke kan gives denne så langt varsel.

b. Lov om luftfart nr. 1 af 16/12 1960. § 71: Ingen må gøre tjeneste i luftfartøj, når han er påvirket af alkohol (ikke ædru) eller andet berusende eller bedøvende middel. Har han større alkoholkoncentration i blodet end 0,4 ‰ eller en alkoholmængde i kroppen, som kan føre til en så stor alkoholkoncentration, regnes han i alle tilfælde for påvirket af alkohol.

Den, der har gjort tjeneste, må ikke nyde alkohol eller tage andet berusende eller bedøvende middel i de første 6 timer efter tjenesten, når han forstår eller må forstå, at der kan blive indledet politimæssig efterforskning mod ham vedrørende hans forhold i tjenesten.

Ved kgl. resolution bestemmes det, i hvilket omfang bestemmelsen kommer til anvendelse på udenlandsk luftfartøj inden for norsk område.

Sverige

a. Luftfartslag af 6/7 1957. 5 kap. § 10: Den, der på grund af påvirkning af stærke drikke eller andre stimulerende eller bedøvende midler ikke på betryggende måde kan udføre sit hverv, må ikke gøre tjeneste i luftfartøj.

b. Bestemmelser i tjenestaftaler. I aftaler mellem de større flyveselskaber og personaleorganisationerne findes bestemmelser om, at alkoholkoncentrationen i blodet ikke må være over 0,5 ‰ under tjenesten. Alkoholholdige drikke må ikke indtages under flyvning eller inden for 8 timer før dennes begyndelse, bortset fra 1/3 liter øl indeholdende højst 2,5 volumenprocent alkohol indtaget i forbindelse med ordinært måltid.

*BILAGA***Yttranden över medlemsförslaget****Nordisk union för alkoholfri trafik:**

Under senare år har den flygmedicinska forskningen rönt allt större uppmärksamhet. De ökade flyghastigheterna och utbredningen av trafikflygnätet har ställt nya krav på flygförarna. Under senare år har flera flygkatastrofer inträffat, där man förgäves försökt finna en förklaring till olyckan. Vilken orsaken än har varit, kan man förutsätta att något har inträffat som tvingat föraren att blixtsnabbt företa motåtgärder. Flygföraren måste därför alltid vara i bästa kondition och får på inga villkor nedsätta funktioner, som är av betydelse vid flygning genom t. ex. alkoholförtäring. Vid flygning under normala förhållanden behöver med all sannolikhet flygföraren inte ta alla sina resurser i anspråk, vilket innebär att han alltid har en reserv att ta till i en kritisk situation. Då även den minsta mängd alkohol ogynnsamt påverkar denna reserv, bör konklusionen bli att alkoholpåverkan i samband med flygning av säkerhetsskäl inte kan tolereras. I de skandinaviska länderna är så fallet endast i Finland, även om regeln i den norska lagstiftningen och bestämmelsen i tjänstereglementet i Sverige innebär förbud mot alkoholförtäring viss tid före tjänstgöringens början. Det är emellertid att märka att detta endast gäller trafikföretagens personal. Man kan inte bortse från privatflygets utbredning och självfallet måste av säkerhetsskäl på en sport- och privatflygare ställas samma nykterhetskrav som på trafikflygets förare.

I Sverige tog 1949 års trafiknykterhetsutredning upp frågan om lagbestämmelser beträffande alkoholmissbruk inom luftfarten. I sitt betänkande (SOU 1953: 20) redovisas några alkoholförsök på flygare. Man kom därvid fram till, att hos flygförare konstaterades inte bara redan kända funktionsnedsättningar såsom t. ex. försämring av uppmärksamheten, omdömet, precisionen, synförmågan, mörkerseendet o. s. v. utan därtill kom en rad faktorer som skilde sig från försöken med bilförare. Det gällde t. ex. inverkan av lågt syretryck och höga accelerationskrafter. Bland intressanta iakttagelser kan nämnas, att alkoholtillförsel vid atmosfärtryck medförde en klar nedsättning i ögats flimmerfrekvens.

Experiment visade en klar samverkan mellan alkoholförtäring och undertryck. Den undre gränsen för kombinationen av undertryck (4 000 m) och alkoholpåverkan beräknades ligga vid en blodalkoholhalt av i genomsnitt 0,2 promille eller lägre.

Försök har också gjorts i »linktrainer» med alkoholpåverkade flygförare. Vid dessa försök fann man att den undre gränsen för börjande försämring i prestationerna låg vid en genomsnittlig alkoholhalt av mindre än 0,2 promille.

Erfarenheterna från vetenskaplig forskning gör klart att alkoholens effekt blir större om till dess verkan vid vanligt lufttryck skulle adderas verkan av lågt syretryck, av ämnen såsom sömnmedel eller sjösjukemedel, eller inandning av koloxid, bensingaser eller andra flyktiga ämnen, t. ex. trikloretylen. Tröskeln för begynnande påverkan ligger under dessa omständigheter vid en halt av 0,1 till 0,2 promille. Flera forskare har visat hur åtskilliga av de mera oskyldiga och mycket vanliga medikamenterna kan förstärka alkoholeffekten. Sålunda har Elbel visat att acetylsalicylsyra, som ingår i de vanliga huvudvärkspulvren, stegrar alkoholsymtomen på samma sätt som t. ex. pyramidon- och veronal. Lickint skriver att de narkotiska verkningarna av alkohol stegras genom sulfonamid, som så allmänt används vid infektionssjukdomar. Flera forskare, t. ex. Jungmichel och Danger, har visat hur nikotin också kan förstärka effekten av alkohol. Det är värt att observera hur vanligt använda medikamenter och andra gifter kan förstärka effekten av alkohol, då förtäring av mycket små mängder alkohol härigenom kan få icke väntade effekter.

I diskussionen om alkoholeffekt på flygare kan det också ha sitt intresse att fästa uppmärksamheten på de resultat, som vunnits vid vetenskapliga undersökningar om motorförarens funktionsnedsättning efter små mängder alkohol. Slutsatser, som också kan vara av intresse för bedömandet av alkoholpåverkan hos flygförare, har Drew lagt fram. Trots att hans prov utfördes på ett laboratorium, som helt naturligt saknar de risker och oväntade situationer, som erbjuder sig ute i trafiken, fann han att en funktionsnedsättning kunde registreras så snart det fanns en mätbar kvantitet alkohol i blodet.

Mot bakgrunden av vad vi nu vet om alkoholens funktionsnedsättande förmåga torde det vara realistiskt att fordra, att ingen som har alkohol i blodet tillåts att föra flygplan. Bland bestämmelserna i Skandinavien torde endast den finska förordningen om luftfart och bestämmelser i Finnairs flyg-handbok tillfredsställa detta krav.

Emellertid har alkoholen vissa efterverkningar, sedan all alkohol förbränts och således icke kan påvisas genom prov. Vid försöken med flygare i »linktrainer» var försämringen »dagen efter» mycket påtaglig, trots att all alkohol redan försvunnit ur kroppen. Goldberg och Aschan har påvisat förändringar i ögat avsevärd tid efter att all alkohol har försvunnit ur kroppen. Denna kunskap, men också kännedomen om den hastighet med vilken alkoholen förbränns i kroppen, gör det nödvändigt att närmare diskutera fråga om förbud mot förtäring av alkohol viss tid före flygning.

I allt för ringa grad är det känt hur lång tid det tar för alkoholen att lämna kroppen. I genomsnitt förbränns i levern 0,15 ‰ alkohol per timme. Om man tar i beaktande att ungefär 98 % av den förtärda alkoholen skall nedbrytas i levern framgår härav att det tar cirka 5,5 timmar för att

två snapsar på tillsammans 100 milliliter skall lämna kroppen. Efter förtäring av 300 milliliter brännvin torde det ta bortemot 15 timmar innan ett blodprov visar negativt resultat.

Dessa exempel torde vara nog för att visa på nödvändigheten av regler, som förbjuder alkoholförtäring viss tid innan flygning. Denna tid bör naturligtvis vara så avpassad att dels all eventuell alkohol hinner lämna kroppen och dels att hänsyn tas till att efterverkningarna av alkoholförtäring hinner upphöra. Då det, som tidigare anförts, tar lång tid för kroppen att befria sig från alkohol, och försök visar funktionsnedsättning också »dagen efter», synes i de nordiska lagstiftningsbestämmelserna och tjänstereglerna endast bestämmelsen i Finnairs flyghandbok om förbud för flygare att förtära alkoholhaltiga drycker 24 timmar före flygning ge den eftersträfvade säkerheten.

I likhet med förslagsställarna finner NUAT det angeläget att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt söka genomföra likartade och fullt betryggande bestämmelser i den nordiska luftfartslagen angående missbruk av alkohol. NUAT anser att materialet från vetenskaplig forskning ger stöd för meningen, att ett lagbud, som gör varje blodalkoholhalt, d. v. s. ej endast blodalkoholhalter över viss promille, straffbar ur trafiksäkerhetsskäl är den enda acceptabla lagbestämmelsen. Vidare bör i lagstadgas att flygare icke får förtära alkoholhaltiga drycker under flygning eller 24 timmar före flygning. Detta innebär att NUAT rekommenderar, att den nu gällande finska förordningen om luftfart av den 25 februari 1961 § 19 c kompletterad med bestämmelsen i Finnairs flyghandbok, punkt 1.18, antages som luftfartslag i samtliga nordiska länder.

Slutligen får NUAT beträffande påvisandet av alkohol i kroppen hänvisa till dels de möjligheter som utandningsprovet innebär, dels vad som är stadgat om blodprov i den svenska lagstiftningen och dels vad Alha anført om möjligheten till tillförlitlig bestämning av blodalkoholhalten hos personer, vilka dött under varierande omständigheter.

Stockholm den 3 mars 1962

Nordisk union för alkoholfri trafik

Rune Andréasson

Generalsekreterare

D a n m a r k:

Ministeriet for offentlige arbejder:

Den promilleregulering, som er indeholdt i den danske Luftfartslovs § 50, er i overensstemmelse med indstillingen i den betænkning, som et udvalg af regeringsrepræsentanter for Danmark, Finland, Norge og Sverige angående en ensartet nordisk lovgivning vedrørende trafik og alkohol afgang i februar 1955.

Den danske luftfartslov er først trådt i kraft den 1. januar 1962, hvorfor man er uden erfaringer med hensyn til promilleregulens virkninger — herunder også sådanne, der eventuelt måtte tale imod reglen.

København, den 6. marts 1962

P. m. v.

E. b.

(*sign.*)

N o r g e:

Sosialdepartementet:

En viser til de alkoholbestemmelser som er tatt inn i den nye norske luftfartsloven av 16. desember 1960 og som trådte i kraft 1. januar 1962.

Samferdselsdepartementet, som har fått seg forelagt det nye medlemsforslaget, har sluttet seg til denne uttalelsen fra Luftfartsdirektoratet:

Som følge av det nære skandinaviske samarbeid på luftfartens område har det vært et ønskemål hos myndighetene, særlig i Norge, Danmark og Sverige, å komme fram til mest mulige ensartede regler på dette felt. Det har også i stor utstrekning lyktes, og fra norsk side vil man anse det som en utvilsom fordel — ut fra de samme grunner som nevnt i det oversendte medlemsforslag — at man også fikk ensartede regler med hensyn til flypersonalets misbruk av alkohol.

En viser til dette.

6. mars 1962

Etter fullmakt

K. J. Øksnes

Kaare Salvesen

S v e r i g e:

Luftfartsstyrelsen:

I sitt den 10 oktober 1953 avgivna yttrande över av 1949 års trafiknykterhetsutredning avgivet förslag (SOU 1953: 20) anförde luftfartsstyrelsen — så vitt berör införande av en promilleregul — följande:

En av huvudlinjerna i utredningens förslag innebär, att det är straffbart att framföra flertalet fordon, som i lagen avses, redan vid en blodalkoholhalt av 0.5 promille. Det kan ur skilda synpunkter råda delade meningar om man skall draga gränsen vid detta tal för varje form av trafik. Luftfartsstyrelsen vill emellertid för luftfartens del understryka, vad utredningen funnit, nämligen att vid egentlig flygtjänst man måste räkna med tillkommande faktorer, som förstärka graden av påverkan även vid relativt liten alkoholförtäring. Ur denna synpunkt skulle det vara motiverat att uppställa sträng-

are krav på flygande personal än på andra genom en utsträckning av straffområdet så att exempelvis en alkoholkoncentration i blodet av 0,2 å 0,3 promille skulle vara straffbar för denna personalgrupp. Med hänsyn till önskvärdheten av en enhetlig lagtillämpning samt den praktiska svårigheten att tillförlitligen påvisa så små alkoholmängder, varom här skulle bli fråga, synes det emellertid luftfartsstyrelsen olämpligt att införa en lägre gräns för straffpåföljd. Luftfartsstyrelsen vill här understryka, att de inledningsvis berörda disciplin- med flera bestämmelser för luftfartens personal torde ha väl så stor förebyggande verkan som en lagbestämmelse. Indragning av certifikat eller behörighetsbevis samt avstängning från tjänst torde för flertalet framstå som ett mer avhållande moment än direkta straffpåföljder. Personal, som fått sina certifikat och behörighetsbevis indragna, är därjämte på ett mycket effektivt sätt förhindrade att fortsätta sin verksamhet inom luftfarten.

Erfarenheterna på detta område under senare år har icke givit luftfartsstyrelsen anledning frånträda den ståndpunkt, varåt sålunda givits uttryck. I samband med frågan om införande av promilleregeln i luftfartslagen, vilket föreslagits av 1945 års luftfartssakkunniga, avstyrkte också luftfartsstyrelsen i sitt under departementsbehandlingen år 1956 avgivna yttrande en speciallagstiftning för luftfartens del, som byggde på den i lagförslaget angivna lägsta gränsen för alkoholpåverkan.

Sedermere har luftfartsstyrelsen i yttrande den 4 maj 1961 över en av 1957 års trafiknykterhetskommitté avgiven promemoria angående trafiknykterhet inom luftfartens område närmare redogjort för läget samt för de åtgärder, som av styrelsen i samråd med medicinalstyrelsen och de större flygföretagen vidtagits. Styrelsen fäster stor vikt vid att utfärdade bestämmelser böra vara realistiska, d. v. s. framstå som rimliga för den berörda personalen och efterlevnaden kunna kontrolleras med normala åtgärder. I övrigt anförde styrelsen, att det vore olyckligt att, såsom i promemorian föreslagits, forcera fram en särslagstiftning i Sverige; den av kommittén förebragta utredningen vore nämligen bristfällig. Först sedan en grundlig utredning under direkt medverkan av flygmedicinsk och annan luftfartsexpertis verkställts av ämnets alla aspekter, och skiljaktigheterna i de nationella lagstiftningarna i Danmark, Norge och Sverige överbryggats, borde frågan om en eventuell lagstiftning på området upptagas till behandling.

De i förenämnda promemoria framlagda förslagen ha ännu icke föranlett någon åtgärd från statsmakternas sida. I avvaktan härpå har luftfartsstyrelsen i samråd med medicinalstyrelsen utfärdat bifogade förhållningsregler för förare av luftfartyg och annan medlem av flygbesättning i luftfartsstyrelsens publikationsserie, »Bestämmelser för civil luftfart» (BCL-D 1.15).

I fråga om det nu inom Nordiska rådet framlagda förslaget vill luftfartsstyrelsen framhålla, att någon grundlig utredning av det slag, som ovan omförmäles, så vitt styrelsen har sig bekant ännu icke föreligger eller ens igångsatts. Innan resultaten av en dylik utredning föreligger synes ställning icke kunna tagas till frågan om likartad lagstiftning inom berörda länder

på förevarande område. Det synes emellertid styrelsen önskvärt att sagda utredning snarast kommer till stånd, och det torde sannolikt kunna förväntas, att genomförandet av likartade regler i de nordiska länderna på detta område skulle kunna underlättas, därest utredningen anförtroddes åt ett allsidigt sammansatt nordiskt utredningsorgan.

Stockholm den 24 februari 1962

Kgl. luftfartsstyrelsen
Henrik Winberg

Sven Sörenson

1957 års trafiknykterhetskommitté:

Sin principiella inställning till frågan om nykterhet inom luftfartens område har kommittén redovisat i en den 4 mars 1961 avgiven promemoria. Med hänsyn till den allt livligare trafiken mellan de nordiska länderna bör likartade trafiknykterhetsbestämmelser eftersträvas inom samtliga trafikområden. Då trafikflyget i Norden till stor del bedrivs av det delvis samnordiska företaget SAS, framträder behovet av enhetliga bestämmelser särskilt starkt inom luftfartens område. Kommittén vill sålunda tillstyrka att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att söka genomföra likartade och fullt betryggande bestämmelser mot trafiknykterhet inom luftfartens område.

Stockholm den 28 februari 1962

1957 års trafiknykterhetskommitté
Olov Rylander

Curt Ormegård

Kungl. svenska aeroklubben:

Aeroklubben har den 28. 4. 1961 till statsrådet och chefen för kungl. kommunikationsdepartementet i Sverige avgivit yttrande över »Promemoria angående trafiknykterhet inom luftfartens område», vilken i avskrift bifogas *se Bihang*]. I likhet med vad som anförts i detta yttrande får även nu framhållas, att det icke synes föreligga skäl att för privatflygare tillämpa de synnerligen rigorösa krav, som i ifrågavarande avseende måste ställas på trafikflygare. Aeroklubben vill dessutom starkt framhålla önskemålet om samstämmighet mellan de nordiska länderna.

Aeroklubben har i denna fråga samrått med aeroklubbarna i Danmark, Finland och Norge och härvid erhållit fullt stöd för de ovan framförda synpunkterna.

Stockholm den 7 mars 1962

För KSAK

Nils Söderberg

Generalsekreterare

Svensk pilotförening:

Vid de första kollektivavtalens tillkomst mellan föreningen och flygbolag — omkring år 1946 — förefanns ej några direktiv eller klara riktlinjer beträffande stadganden om förbud mot alkoholförtäring i samband med flygtjänst. Avtalsparterna enades om en viss avtalstext (s. 3, Sverige b. i medlemsförslaget) utan att man hade egentlig ledning eller anvisningar från t. ex. myndigheternas sida. Avtalstexten har alltsedan dess stått oförändrad med tillägg, att därest nya bestämmelser av myndigheterna utfärdas skall avtalstexten automatiskt ändras. Avtalsbestämmelsen får ej tolkas så, att parterna ansåge att en promillehalt i blodet av 0,5 under flygtjänst skulle vara acceptabel utan fastmer så, att promillesiffran kunde utgöra en vägledning vid en eventuell straffmätning.

I samband med luftfartslagens och luftfartskungörelsens tillkomst aktualiserades frågan och den blev därvid föremål för överväganden mellan myndigheter, intresseorganisationer och flygbolag. I och för sig har frågan redan tidigare varit föremål för värdering enär ICAO-anslutna stater åtagit sig att genomföra av ICAO fastställda normer och tillämpningsförfaranden. Salunda stadgas i ICAO:s »Annex 2» (Rules of the Air), »att ingen må föra ett luftfartyg eller tjänstgöra som besättningsmedlem ombord å ett luftfartyg, då han står under inflytande av berusande dryck eller narkotiskt medel eller drog, på grund varav hans förmåga att sköta tjänsten är försvagad».

Stadgandet i »Annex 2» torde utgöra den grund på vilken de nordiska ländernas myndigheter under hand byggt nu gällande bestämmelser och den svenska luftfartslagens kap. 5 § 10 torde i huvudsak utgöra en kopiering av »Annex 2», 2.5.

Den svenska luftfartsmyndigheten utfärdade med stöd av luftfartskungörelsen (§ 54) den 5 september 1961 ytterligare bestämmelser och anvisningar i berört ämne efter det att ärendet ånyo diskuterats mellan intresserade parter. Anvisningarna har följande lydelse:

1. Alkoholförtäring o. d. i samband med flygtjänst

1.1 Allmänt

1.1.1. Alkoholförtäring, även i små kvantiteter, samt efterverkningar av alkoholförtäring, även sedan all alkohol lämnat kroppen, nedsätter reak-

lionsförmåga och omdömesförmåga samt minskar motståndskraften mot flygningens påfrestningar såsom syrebrist, acceleration samt fysisk och psykisk belastning.

Särskilt skadlig är en kombination av alkoholförtäring och bristande sömn före flygtjänstgöring liksom även alkoholförtäring i kombination med lugnande medel, sömnmedel o. d.

1.2 *Speciellt*

1.1. Under flygning får alkoholförtäring icke äga rum.

1.2.2. Ej heller får alkoholförtäring ske under de närmaste 8 timmarna före flygning; dock att till ordinarie måltid må förtäras högst 1/3 liter öl (ej starköl) eller ett glas lättvin.

1.2.3. Under tiden mellan 24 och 8 timmar före flygning skall stor återhållsamhet iakttagas i fråga om alkoholförtäring.

1.2.4. Lugnande medel eller sömnmedel får icke användas av flygande personal i samband med flygtjänst utan samråd med flygläkare.

Vid utarbetandet av de föreliggande anvisningarna frambölls från skilda håll önskvärdheten och även nödvändigheten av likartade stadganden för de nordiska länderna, särskilt med hänsyn till det nära flygsamarbetet som uppkommit vid SAS tillkomst. Det synes emellertid uppenbart, att vare sig de lagstiftande församlingarna eller myndigheterna lyckats enas i detta hänseende. Måhända kan likformighet ytterligare försvåras därav, att SAS-besättningar genom det nära samarbetet med Swissair tidvis flyger schweiziska flygplan och att schweiziska besättningar motsvarande flyger skandinaviska flygplan. Inom det operativa och tekniska området har emellertid förordningar och bestämmelser likformats, varför man har anledning att tro, att likartade stadganden även på berörda område är möjligt. Härav framgår sålunda, att föreningen obetingat ansluter sig till medlemsförslaget att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att genomföra ensartade och betryggande bestämmelser. I luftfartslagen kap. 5 § talas också om oförmåga »till följd av sjukdom eller uttrötning». Det förefaller föreningen vara i hög grad påkallat, att likartade stadganden införes i de nordiska länderna rörande begränsning av arbetstiden till förhindrande av i lagen nämnda uttrötning då i vissa fall orimliga arbetstider förekommer. Framställningar från vår sida till regeringen har ej lett till några åtgärder. Frånsett den flygsäkerhetsmässiga betydelse av likartade stadganden rörande arbetstid borde det ur nordisk, kommersiell synpunkt vara av betydelse att de flygande besättningarnas arbetsinsatser vid de skilda flygbolagen — särskilt charterföretagen — var begränsade av likartade föreskrifter. Svensk pilotförening hemställer, att Nordiska rådet beaktar även denna betydelsefulla fråga.

Bromma den 19 februari 1962

Svensk pilotförening

G. Lindgren

Yttrande av Kungl. svenska aeroklubben över av 1957 års trafiknykterhetskommitté i Sverige avgiven »Promemoria angående trafiknykterhet inom luftfartens område» (1961)

Av den statistik som kommittén redovisar angående haverier som inträffat under perioden 1949—1959 framgår, att totala antalet haverier inom hela den civila luftfarten uppgått till 880. Av dessa har endast ett varit alkoholbetingat. Inom den del av den civila verksamheten, som aeroklubben närmast företräder, privatflyg och segelflyg, har antalet haverier varit 546. I förhållande till det redovisade timantalet — 15 % av den totala flygtiden — kan detta anses vara högt, men härvid får beaktas att inom denna flygtid utföres ett mångdubbelt större antal starter och landningar (ett glidflygplans flygtid räknas exempelvis i sekunder) än vid linje- och luftfart. Hänsyn måste dessutom tagas till att dessa starter och landningar mycket ofta har skett på relativt primitiva flygfält.

Endast vid ett av dessa haverier har alkoholmissbruk kunnat påvisas, men föraren innehade vid tiden för förseelsen trafikförarcertifikat av 3. klass och var således icke privatflygare i vanlig ordning. Endast en privatflygare har undergått straff för förande av flygplan i alkoholpåverkat tillstånd, varvid dock inget haveri inträffade. Fyra privatflygare har under tioårsperioden fått sina certifikat indragna på grund av fylleriförseelser i samband med bilkörning, och en privatflygare har av luftfartsstyrelsen erinrats om vikten av ett nyktert levnadssätt.

Av ovanstående framgår att onykterhet vid flygning bland privatflygare praktiskt taget icke har kunnat påvisas och att förseelser på grund av onykterhet i annat trafikhänseende varit synnerligen ringa under tioårsperioden.

Aeroklubben har under sin mångåriga verksamhet gjort iakttagelser som stöder denna statistik. De flesta av privat- och segelflygarna har varit och är idealister, som offrat mycket av det som vanligen anses höra till normal standard för att få medel till att bedriva sin flygning och som sällan eller aldrig kan tillåta sig att »slå över» så att alkoholmissbruk förekommer.

Aeroklubben anser därför principiellt att det icke nu kan anses påkallat, att genom alltför skärpta lagbestämmelser sätta denna kategori i särklass. Därest det kan anses erforderligt att utfärda särskilda föreskrifter för trafikflygets personal, bör detta icke medföra att samma skärpning även drabbar privatflygare. Dessutom ifrågasättes om icke största möjliga samstämmighet bör eftersträvas mellan olika länder, i varje fall inom de skandinaviska, innan kommittén tager slutlig ståndpunkt till de i promemorian berörda frågorna.

Stockholm den 28 april 1961

För KSAK
N. Söderberg
Generalsekreterare

Medlemsförslag

om införande av 40 timmars arbetsvecka

(Väckt av Eino Kilpi, Hertta Kuusinen, Hellä Meltti och Gösta Rosenberg)

På grundval av undersökningar, som Internationella arbetsorganisationen verkställt, kan det konstateras, att utvecklingen i flera länder i fråga om den ordinarie arbetstiden går mot en längd av 45—46 timmar per vecka. Arbetstidens förkortning har skett antingen genom lagstiftning eller genom kollektivavtal eller på båda dessa sätt.

Även i Finland har arbetstiden förkortats sålunda, att den på grund av kollektivavtal på många områden motsvarar den i de skandinaviska länderna gängse arbetstiden. Förkortningen har emellertid icke i Finland fastställts i lagstiftningsväg, varför den för mera än 40 år sedan godkända lagen om 48 timmars arbetsvecka alltjämt är gällande.

Arbetstidens förkortning i avtalsväg har närmast dikterats av den tekniska utvecklingen och av produktionens allt fullständigare mekanisering, som tvingat arbetstagarnas organisationer att vidta åtgärder för arbetstagarnas skyddande mot de härav föranledda negativa konsekvenserna. Det är dock uppenbart, att i avtalsväg ernådd förkortning av arbetstiden icke förslår. Produktionens rationalisering och den ökade arbetstakten leder i många branscher till att arbetstagarnas psykiska och fysiska påfrestningar ständigt ökas, vilket redan i ett tidigt skede förorsakar dem bestående skador och för tidig förlust av arbetsförmågan. Även om avvärjandet av olyckor ägnats allt större uppmärksamhet, medför arbetstaktens ökning det oaktat, att antalet olyckor stiger. Redan av dessa skäl är det nödvändigt att alltjämt fortsätta förkortandet av arbetstiden och att trygga detta i lagstiftningsväg.

Beaktas ytterligare arbetslösheten, som redan nu drabbar personer i den bästa arbetsföra åldern, antalet äldre arbetslösa åldersklasser samt de nya arbetssökande åldersklasserna, kan brist på arbetskraft icke utgöra något hinder för arbetstidens förkortning.

Från deras sida, som motsätter sig förkortningen, görs det gällande, att den leder till minskad produktion eller långsammare uppsving och försvagad konkurrensförmåga. Redan en snabb jämförelse mellan genomförd förkortning av arbetstiden och produktionens ökning utvisar, att dessa påståenden icke håller streck. Produktionens mekanisering och rationalisering har medfört en kännbar intensifiering av arbetet och ökning av produktionen.

I Internationella arbetsorganisationens överblick för år 1957 påvisas, att arbetstidens förkortning fortgår. I USA och Australien är arbetstiden per vecka 40 timmar. I Sovjetunionen är den i genomsnitt i hela landet för närvarande 39,4 timmar, och genom lag har i alla branscher 7 timmars arbetsdag nu tryggats, på vissa områden rentav en ännu kortare arbetstid. Kontinuerlig förkortning av arbetstiden har i Sovjetunionen tryggats i lag.

Både från de skandinaviska ländernas och från Finlands fackliga centralorganisationers sida har redan i flera års tid krav på 40 timmars arbetsvecka utan minskad förtjänst framförts. De båda internationella fackliga centralorganisationerna, FVF och FFI, stöder dessa krav.

Hänvisande till vad ovan anförts föreslår vi,

att Nordiska rådet måtte för regeringarna rekommendera vidtagande av lagsliftningsåtgärder för införande av 40 timmars arbetsvecka utan att förtjänsten minskas.

Helsingfors den 17 januari 1962

Eino Kilpi

Hertta Kuusinen

Hellä Meltti

Gösta Rosenberg

BILAGA

Yttranden över medlemsförslaget

D a n m a r k

Arbetsministeriet

Spørgsmålet om arbejdstidens længde afgøres i Danmark sædvanemæssigt af arbejdsmarkedets parter, uden at lovgivningsmagten hidtil har blandet sig heri, idet det anses som et led i de almindelige løn- og arbejdsvilkår, der fastsættes i kollektive overenskomster. Dette fremgår også forudsætningsvis af den gældende lovgivning, jfr. til eksempel § 45 i lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse, hvorefter den daglige arbejdstid for personer under 18 år — bortset fra budtjeneste — ikke må overstige det antal arbejdstimer pr. dag, der er fastsat for fagets voksne arbejdere ved overenskomst mellem arbejdsgiver- og arbejderorganisationer, samt § 14 i lov nr. 261 af 2. oktober 1956 om lærlingeforhold, hvorefter den normale ugentlige arbejdstid for lærlinge ikke må overstige den sædvanlig gældende arbejdstid inden for vedkommende fag, faglige område eller virksomhed. Arbejdstidens længde er senest ændret ved overenskomstforhandlingerne i 1958, hvor der blev truffet aftale om en gradvis nedsættelse af arbejdstiden fra 48 timer til 45 timer pr. uge, hvilket timetal har været gældende fra den 1. marts 1960. Der blev samtidig truffet aftale om lønkompensation for nedsættelsen i arbejdstiden i takt med nedsættelsen.

Under overenskomstforhandlingerne i 1960/61 rejstes kravet om 40 timers arbejdsuge af Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, der imidlertid lod det falde, idet der under forhandlingerne blev truffet aftale om, at spørgsmålet om en 5 dages arbejdsuge skulle kunne tages op til forhandling inden for de enkelte fag i det omfang, der var interesse derfor. Sådanne forhandlinger, der forudsætter, at arbejdstiden fortsat skal være 45 timer, er påbegyndt inden for jern- og metalindustrien i oktober 1961.

Spørgsmålet om gennemførelse af 40 timers arbejdsuge er imidlertid fortsat genstand for debat, dels i arbejder- og arbejdsgiverorganisationer, dels i dagspressen.

Da det er et led i medlemsforslaget, at arbejdstidsnedsættelsen skal ske ved lov, og da fastsættelsen af løn- og arbejdsvilkår i Danmark igennem en mere end 60-årig praksis stedse har været overladt til parterne gennem afslutning af kollektive overenskomster, finder arbejdsministeriet ikke at kunne støtte det pågældende forslag.

København, den 1. marts 1962

(sign.)

Finland**Socialministeriet¹:**

Internationella arbetskonferensen godkände vid sin 44:e session år 1960 i första behandling ett förslag till rekommendation om arbetstidens förkortning, vari 40 timmars arbetsvecka uppställes som ett socialt mål, som stegvis borde nås. Enligt detta förslag borde envar medlemsstat i sitt eget land föra en politik, genom vilken man på det sätt, som lämpar sig för landets förhållanden och praxis samt för de privata industrigrenarna, skulle söka främja accepterandet av principen om gradvis förkortning av arbetstiden. Denna princip borde tillämpas på ett sätt, som är förenligt med det system för arbetstidens reglering, som är gällande eller eventuellt tages i bruk. Principen kunde enligt förslaget förverkligas genom lagstiftning, administrativa bestämmelser, kollektivavtal eller skiljemannabeslut eller genom en kombination av dessa olika metoder eller ock på annat sätt, som är förenligt med nationell praxis och med hänsyn till näringslivets olika behov befinnes lämpligast. Arbetstidens förkortning borde enligt sagda förslag ske gradvis, utan att arbetstagarnas förtjänst till följd härav skulle minskas.

På begäran av Internationella arbetsbyrån avgavs från Finlands regerings sida genom socialministeriets skrivelse av 16.11.1959 utlåtande i fråga om övergång till 40 timmars arbetsvecka, och därvid framhölls, att 40 timmars arbetsvecka är ett allmänt eftersträvat mål i Finland och att det därför kan vara på sin plats att åvägabrunga ett internationellt aktstycke, där 40 timmars arbetsvecka uppställes som ett internationellt mål. Beträffande formen för den akt, som Internationella arbetskonferensen eventuellt komme att godkänna, fann Finlands regering det icke ännu i detta skede vara skäl att fastslå sin ståndpunkt, utan ansåg det vara bättre att invänta ärendets behandling i arbetskonferensen. I utlåtandet anfördes, att det aktstycke, som med hänsynstagande till nationella förhållanden samt praxis och olika industriella branschens betingelser skall godkännas, kunde vara av generell natur, men att däri dock borde bestämmas, att envar av Internationella arbetskonferensens medlemsstater, skulle förbinda sig att följa en politik, som principiellt skulle taga sikte på införandet av 40 timmars arbetsvecka. Även om akten icke i fråga om förfaringssättet skulle binda medlemsstaterna vid vissa former och tidpunkter, borde som allmän regel betraktas, att arbetstidens förkortning icke genomföres på bekostnad av arbetstagarnas levnadsstandard.

Då frågan om godkännande av en internationell akt rörande ibruktagande av 40 timmars arbetsvecka var före i andra behandling vid Internationella arbetskonferensen år 1961, redogjordes för Finlands ståndpunkt till denna fråga under den allmänna debatten vid konferensen. Härvid nämnde Finlands representant, att arbetstiden enligt vår lagstiftning är 47 timmar i veckan, men att denna arbetstid genom kollektivavtal i allmänhet sänkts till 45 timmar och i skiftarbete i allmänhet till 42 timmar. I redogörelsen fram-

¹Yttrandet översatt från finska.

hölls, att en ny semesterlag år 1960 trätt i kraft i Finland, vilken för arbetstagarna medförde tre veckors semester, som dock efter 10 års fortsatt arbetsförhållande uppgår till en månad. Då Finland dessutom har mycket talrika extraordinarie fridagar med lön, nationella festdagar och s. k. vardagshelger, aktualiseras automatiskt frågan därom, huruvida ett land i fråga om arbetstidens längd enbart på basen av antalet veckotimmar kan jämföras med ett annat, där semestern är kortare och antalet fridagar med lön mindre. En tillförlitligare totalbild av arbetstagarnas fritid kunde säkerligen erhållas genom inbördes jämförelse av arbetstiden per år.

Finlands regeringsrepresentanter röstade vid Internationella arbetskonferensen både år 1960 och år 1961 för godkännande av det där föreliggande internationella förslaget till rekommendation, men det bör observeras, att detta förslag till sitt innehåll var kännbart mindre radikalt än det nu föreliggande medlemsförslaget, där lagstiftningsåtgärder direkt efterlyses.

Såsom av det ovan anförda framgår, är Finlands regering ehuru den betraktar en kontinuerlig förkortning av arbetstiden såsom ett socialt mål, som då produktionen rationaliseras och automatiseras småningom nås, likväl av den åsikten, att de ekonomiska förutsättningarna i Finland icke ännu synes tala för en allmän övergång i lagstiftningsväg till 40 timmars arbetsvecka. Tills vidare borde man hos oss nöja sig med de förkortningar av arbetstiden, som arbetsmarknadsorganisationerna genom inbördes förhandlingar i olika branscher kommit till och framdeles avtalar om. Därjämte vore det skäl att, förrän slutlig ståndpunkt tages till det ifrågavarande medlemsförslaget, invänta det beslut, som Internationella arbetskonferensen, där frågan i juni månad detta år ånyo kommer före och där representanterna för alla de nordiska ländernas regeringar skall fastslå sin ståndpunkt till saken, kommer att fatta i saken.

Helsingfors den 19 februari 1962

Minister *Vieno Simonen*

Avdelningschef *Raf. Rinne*

Suomen ammattiyhdistysten keskusliitto — Finlands fackföreningars centralförbund:

— — — önskar vårt centralförbund understryka att det helt stöder strävandena att genomföra 40-timmarsveckan och, vad Finland beträffar, genom lagstiftning. Då likväl i de övriga nordiska länderna de fackliga centralorganisationerna i princip anser att arbetstidsfrågorna bör lösas på avtalsväg, anser sig vårt centralförbund icke kunna stöda förfaringsätt, vilka står i strid med broderorganisationernas principställning. I den mån de nordiska fackliga centralorganisationerna ändrar sin inställning är vårt centralförbund berett att stöda nämnda medlemsförslag.

Helsingfors den 6 mars 1962

Finlands fackföreningars centralförbund r. f.

Vihtori Rantanen

Olavi Saarinen

N o r g e:

Kommunal- og arbeidsdepartementet:

Spørsmålet om reduksjon av arbeidstiden har vært oppe til behandling ved de internasjonale arbeidskonferanser i Geneve i 1960 og 1961. Ved avslutningen av konferansen i 1961 forelå det utkast til en rekommandasjon for en gradvis reduksjon av den normale arbeidstid til 40 timer i uken uten reduksjon av lønningene. Utkastet, som i tillegg til nevnte prinsipp inneholdt en rekke supplerende bestemmelser (24 artikler), ble ved den endelige votering på konferansens siste dag ikke vedtatt idet det ikke ble avgitt det nødvendige antall stemmer for gyldig vedtak. Saken er imidlertid ført på dagordenen for årets arbeidskonferanse med sikte på et endelig vedtak.

Etter dette departements oppfatning er det nødvendig å se spørsmålet om en alminnelig reduksjon av arbeidstiden med til 40 timer i uken i en meget vid sammenheng. Ved Den internasjonale arbeidsorganisasjon og de nevnte konferanser har spørsmålet vært gjenstand for en meget inngående behandling med deltaking av representanter ikke bare for regjeringene, men også for arbeidsgiverne og arbeiderne. Alla nordiske land er medlem av Den internasjonale arbeidsorganisasjon.

Under disse omstendigheter synes det noe tvilsomt om Nordisk Råd bør ta det fremlagte medlemsforslag opp til behandling. I hvert fall synes det nærliggende å avvente utfallet av arbeidstidsspørsmålets behandling ved årets arbeidskonferanse.

7. mars 1962

Andreas Cappelen

Berger Ulsaker

Arbeidsdirektoratet har i skrivelse den 1 mars 1962 meddelat, att det i den rådande arbetsmarknadssituasjonen icke kan »anbefale innføring av 40 timers arbeidsuke i Norge».

Direktoratet for arbeidstilsynet:

I sitt brev av 24. oktober 1957 til departementet vedrørende Arbeidstidskomiteens instilling gjorde direktoratet merksam på faren for en større ulykkesrisiko ved en økning av arbeidstempo og arbeidsintensitet. Direktoratet så det den gang slik at nedsettelse av arbeidstiden måtte oppveies av en større arbeidsinnsats. Selvsagt er det også andre faktorer som medfører at arbeidstempoet settes opp, for eks. ved rasjonaliserng og innføring

av nye arbeidsmetoder. Direktoratet mener at man skal være på vakt mot denne tendens enten det skyldes nedsettelse av arbeidstiden eller andre forhold.

Vedvarende arbeidspress og oppjaget arbeidstempo medfører en belastning for arbeiderne, som man ut fra et vernesynspunkt må ta alvorlig. Nedsett arbeidstid og dermed lengre fritid vil riktignok under ellers like forhold kunne gi arbeiderne bedre anledning til hvile og avkobling. Skal imidlertid produksjonsnivået holdes oppe og arbeidstempoet skrues ytterligere opp, er det spørsmål om hvilke virkninger dette vil få.

Direktoratet ser det slik at vi ennå ikke er kommet så langt i utviklingen med automasjon og arbeidsbesparende teknikk at en nedsettelse av arbeidstiden til 40 timer i uken vil kunne gjennomføres uten helsemessige konsekvenser for enkelte grupper av arbeidstakere. Det må også tas hensyn til aldersfordelingen i arbeidsstokken, slik at den eldre og yngste del av arbeidskraften ikke blir skadelidende ved en forsering av arbeidet.

På grunn av den tekniske utvikling er vi inne i en omstillingsperiode. Direktoratet er klar over at kortere arbeidstid vil måtte gå inn som et ledd i denne prosess. Det er imidlertid særlig viktig at man på et hvert trinn tar hensyn til menneskets muligheter for å tilpasse seg overgangen til nye arbeidsmetoder og arbeidsforhold. Direktoratet siktar da i første rekke til arbeidsfysiologiske forhold. Her i landet har man nå gått over fra 48 til 45-timers arbeidsuke og man har ennå ikke tilstrekkelige erfaringer for å vurdere virkningene av arbeidstidsnedsettelsen.

Direktoratet finner det således vanskelig å støtte kravet om 40 timers arbeidsuke ut fra et rent arbeidervernsynspunkt på det nåværende tidspunkt. Det er imidlertid rimelig at kravet gjøres til gjenstand for en målsetting på lengre sikt og i sammenheng med internasjonalt samarbeid gjennom I.L.O.

2. mars 1962

(*sign.*)

Norsk arbeidsgiverforening:

Vi går ut fra som gilt at det ikke har vært Departementets mening at man i løpet av denne korte tid skulle komme med utførlige begrunnelser for de standpunkter man måtte ha til spørsmålet om på det nåværende tidspunkt å nedsette arbeidstiden fra 45 til 40 timer pr. uke. Vi forstår derimot henvendelsen slik at man bare vil ha en uttalelse fra oss om hvorvidt vi kan gi vår tilslutning til tanken om å nedsette arbeidstiden til 40 timer eller ikke.

Ved tariffavtale av 1958 ble den alminnelige arbeidstid fra 1. mars 1959 nedsatt fra 48 til 45 timer pr. uke. I sammenheng med spørsmålet om den ukentlige arbeidstid må man se det faktum at ferien hos oss er lenger enn

i de flesta andre land, hvilket naturligvis har betydning for årsarbeidstiden.

Alt i alt er vi av den oppfatning, ikke minst fordi arbeidstiden ble nedsatt så nylig som for 4 år siden, at det for tiden ikke må komme på tale å foreta noen ytterligere nedsettelse til 40 timer pr. uke.

Oslo, 28. februar 1962

Norsk arbeidsgiverforening

A. P. Østberg

Papirindustriens arbeidsgiverforening:

Vi tillater oss å meddele at i betraktning av bl. a. at den alminnelige arbeidstid blev nedsatt fra 48 til 45 timer pr. uke fra 1. mars 1959 i henhold til tariffavtale, bør det etter vår mening ikke være aktuelt å overveie noen ytterligere nedsettelse av den alminnelige ukentlige arbeidstid.

Oslo, 2. mars 1962

Papirindustriens arbeidsgiverforening

Per Kierulf

Adm. direktør

Elektrokemiske arbeidsgiverforening och Handelens arbeidsgiverforening har i skrivelse den 2 mars resp. 1 mars 1962 meddelat att de »fullt ut slutter sig» till Norsk arbeidsgiverforenings yttrande (se nedan).

Landsorganisasjonen i Norge:

Landsorganisasjonen i Norge har naturligvis ikke noe å innvende mot at Nordisk Råd tar opp til diskusjon spørsmålet om arbeidstidens lengde i de nordiske land.

For noen år siden ble den ordinære arbeidstid forkortet fra 48 til 45 timer pr. uke. Dette ble gjort etter forhandlinger med partene i arbeidslivet. For Norges vedkommende ble 45 timers-uken gjennomført fra 1. mars 1959 på grunnlag av tariffavtale som ble sluttet i 1958. Senere på året 1959 ble det vedtatt å innføre 45 timersuken ved lov.

Når arbeidstiden ble forkortet noenlunde samtidig i Danmark, Sverige og Norge, skyldes dette det samarbeid som landsorganisasjonene i de tre skandinaviske land lengre tid i forveien hadde innledet om denne viktige sak. Spørsmålet om en ytterligere forkortelse av arbeidstiden skal vi behandle på en skandinavisk faglig konferanse i København 4. mai. Det vil da bli aktuelt

å ta stilling til hvorvidt vi i Danmark og Norge, som har tariffrevisjon i 1963, skal reise kravet om ytterligere forkortelse av arbeidstiden ved disse revisjoner, eller om en slik som stillingen ligger an, skal forsøke det fremmet ved lovgivningens hjelp.

Oslo, 5. mars 1962

Landsorganisasjonen i Norge

Konrad Nordahl

Paul Engstad

Sve r i g e

Arbeterskyddsstyrelsen:

I vårt land genomfördes den första allmänna begränsningen av arbetstiden genom en lag av år 1919, den s. k. allmänna arbetstidslagen eller 8-timmarslagen. Denna lag, liksom senare tillkomna s. k. speciella arbetstidslagar, gällande för jordbruk, detaljhandel samt hotell- och restaurangnäring, vilade efter vissa lagrevisioner på principen om 48 timmars arbetsvecka. Genom lagändring år 1957 sänktes den medgivna ordinarie arbetstiden över hela linjen till 45 timmar i veckan. Lagändringen trädde i full kraft den 1 januari 1960. — Det bör i detta sammanhang framhållas, att arbetsmarknadens parter genom kollektiva avtal överenskommit om en ytterligare förkortad arbetstid på åtskilliga områden. Som exempel må nämnas, att den avtalsmässigt gällande arbetstiden för industri med kontinuerlig skiftgång utgör 42 timmar i genomsnitt för vecka samt att arbetstiden för gruvarbetare under jord genom avtal är begränsad till 40 timmar i veckan.

Av förarbetena till ovannämnda lagändring — se bl. a. SOU 1956: 20 och prop. nr 80 år 1957 — får anses framgå, att sänkningen av den ordinarie arbetstiden icke så mycket hade sin grund i skyddssynpunkter utan fastmera i huvudsak vilade på den tanken att arbetstagarna i gemen borde erhålla större fritid för att ha möjlighet till rekreation, studier, föreningsliv, fritidshobbies etc. Av nämnda förarbeten framgår också, att övergången till 45-timmarsvecka får anses utgöra en etapp på vägen mot ytterligare förkortning av arbetstiden. — Vid Internationella arbetskonferensen i Genève har under senare år diskuterats frågan, huruvida man icke borde sikta till att allmänt så småningom övergå till en arbetstid av 40 timmar i veckan.

I detta sammanhang förtjänar omnämnas att frågan om arbetstagarnas fritid icke enbart har att göra med arbetstidens längd för vecka och dag utan även beror av andra faktorer, t. ex. längden av semester, antalet helgdagar eller eljest arbetsfria dagar. I vårt land utgår den lagstadgade semestern med tre veckor men kan för vissa arbetstagargrupper utgå med

längre antal dagar. En av Kungl. Maj:t utsedd kommitté har i uppdrag, bl. a., att utreda frågan om utökning av den lagstadgade semestern till fyra veckor. Om en sådan utökning av semestern kommer till stånd, motsvarar den, genomsnittligt sett, en sänkning av arbetstiden med en timme i veckan.

Det är givet att en förkortning av arbetstiden kan medföra påfrestningar för näringslivet och kan innebära en sänkning eller fördröjd ökning av vår levnadsstandard. Vid genomförandet av 1957 års arbetstidsförkortning tillsattes en utredning, som skulle undersöka verkningarna av den från 48 till 45 timmar förkortade arbetstiden. Nämda utredning torde under innevarande år vara klar med sitt arbete.

Såsom ovan angivits får den i vårt land genomförda 45-timmarsveckan anses utgöra en etapp på vägen mot en ytterligare sänkning av arbetstiden. Med hänsyn bl. a. till att ovannämnda utredningar om förlängd semester och om verkningarna av den nyligen företagna arbetstidsförkortningen icke äro slutförda kan det för närvarande icke anses aktuellt med lagstiftning om ytterligare förkortning av arbetstiden.

Stockholm den 27 februari 1962

Otto Westling

Filip Rune

Landsorganisationen i Sverige:

LO har vid ett flertal tillfällen angett sin uppfattning i frågan om arbetstidsförkortningen. Bl. a. skedde detta i ett yttrande den 31 augusti 1959 till Internationella arbetsbyrån angående ett internationellt arbetstidsinstrument. Därvid anfördes bl. a.:

Allmänt vill LO understryka att en normalarbetstid av 40 timmar per vecka framstår som ett självklart mål för den fackliga rörelsen i fråga om de nuvarande strävandena på arbetstidens område. Både formerna och tidpunkten för målets uppnående kommer lika självfallet att växla från land till land och vara beroende av en rad olika faktorer, som inte är av generell karaktär.

Utifrån dessa allmänna synpunkter följer att LO anser det riktigt, att ett internationellt arbetstidsinstrument skall inrymma möjligheter för varje land att genomföra arbetstidsförkortningen på det sätt (tids- och industri-mässigt) som bäst står i överensstämmelse med de egna förhållandena och det egna systemet beträffande arbetstidsregleringen.

Vidare har i ett av 1961 års kongress godkänt utlåtande rörande generell arbetstidsförkortning anförts bl. a. följande:

Allmänt sett måste det för fackföreningsrörelsen alltid vara en avvägningsfråga på vilket sätt arbetstagarnas andel av det förbättrade produktionsresultatet skall tagas ut, i form av ökad fritid eller höjd kontantlön.

Med genomförandet av 45-timmarsveckan har vi även i Sverige beträtt den väg, som många andra länder tidigare slagit in på, nämligen arbetstidsförkortningens. Erfarenhetsmässigt är det vidare tydligt att en fortgående sänkning av arbetstiden väl låter sig förena med en kontinuerlig stegring av industriens och andra näringars produktivitet.

Någon tveksamhet om fackföreningsrörelsens principinställning till arbetstidsförkortningen kan följaktligen inte råda.

Vad som däremot inte kan synas självklart är formen för en minskning av den tid som tillbringas på arbetsplatsen. En nedsättning av maximalarbetstiden per vecka är endast en möjlighet. En annan möjlighet är en utökning av den lagstadgade semestern. Därvid bör det observeras att en förlängning av semestern från 3 till 4 veckor motsvarar en generell förkortning av veckoarbetstiden med 1 timme.

Genom tillsättandet i slutet av föregående år av en statlig utredning om en översyn av semesterlagstiftningen med sikte på införandet av fyra veckors semester har den samlade arbetarrörelsen ansett att goda skäl synes föreligga för att nästa steg i riktning mot en kortare årlig arbetstid bör bli en utökning av den lagstadgade semestern.

Under hänvisning till vad ovan anförts samt med särskilt beaktande av att möjlighet bör ges varje land att välja de former för arbetstidsförkortningen som med hänsyn till det enskilda landets förutsättningar kan anses lämpliga, anser sig LO ej kunna tillstyrka den i medlemsförslaget ifrågasatta åtgärden.

Stockholm den 26 februari 1962

Landsorganisationen i Sverige

Arne Geijer

Bertil Bolin

Medlemsförslag

om plan för vidgat radio- och televisionssamarbete

(Väckt av Lars Eliasson och Sven Sundin)

I det nordiska samarbetet och utbytet spelar radio- och televisionsprogrammen en betydelsefull roll. Med undantag möjligen för tidningspressen finns inte möjlighet att med några andra medel än radio och television nå tillnärmelsevis så stora medborgargrupper med information och belysning rörande förhållanden, händelser, problem, utvecklingstendenser etc. i de olika nordiska länderna. Angelägenheten av att dessa möjligheter tillvaratages torde inte närmare behöva betonas eller utvecklas.

För närvarande förekommer samarbete i viss utsträckning beträffande både radio- och televisionsprogrammen. Värdet härav skall ingalunda förnekas eller förbigås, men det bör även framhållas att möjligheterna till nordiskt samarbete på dessa områden ännu ej tillvaratagits i den utsträckning som i och för sig är önskvärd. Det bör även uppmärksammas att möjligheterna till ett vidgat radio- och televisionssamarbete med all sannolikhet kommer att ökas. Bl. a. torde man kunna räkna med att sändningstiderna kommer att förlängas, flera program sändas samtidigt över olika kanaler och våglängder etc. Härigenom växer även möjligheterna till nordiska programinslag samt vidgat programutbyte mellan länderna och samsändningar av skilda slag.

Ett vidgat nordiskt samarbete och utbyte på dessa områden bör inte inriktas endast på inslag i respektive länders riksprogram utan även på ökade möjligheter att ta del av program, som sändes från annat nordiskt land via därstädes belägen sändarstation för vissa områden samt gemensamma regionala program, t. ex. för Nordkalott-området och Öresunds-området.

Vid bedömandet av dessa spörsmål bör uppmärksammas att strävandena vid utbyggnaden av de nordiska ländernas sändningsnät i huvudsak varit inriktade på att ge den egna befolkningen goda möjligheter att ta del av de egna radio- och televisionsföretagens utsändningar. Möjligheterna för befolkningen i grannländerna — inbegripet befolkningen i grannländernas gränsområden — har beaktats i mycket liten utsträckning. Skall radio- och televisionssamarbetet kunna utvecklas på ovan nämnda sätt, måste emellertid andra riktlinjer få göra sig gällande i viss omfattning vid den fortsatta utbyggnaden och förbättringen av sändningsnäten i de nordiska länderna. Stor vikt måste fästas vid sändningsstationer, som täcker stora områden i

flera nordiska länder, emedan detta är en grundläggande förutsättning för såväl gemensamma regionala program som möjligheterna att ta del av t. ex. riksprogram i annat nordiskt land. Önskvärdheten av att sändningsstationer med stor kapacitet, som täcker stora delar av det egna landet, under vissa tider på dygnet kan ställas till förfogande för nordiska program av skilda slag torde likaledes böra beaktas vid den fortsatta utbyggnaden. Önskvärt vore att sändningsnäten finge en sådan kapacitet, att det vid sidan av samnordiska regionala program och nordiska inslag i riksprogrammen funnes möjlighet att under vissa tider av dygnet sända nordiska program för fixerade våglängder och kanaler. Sammanfattningsvis kan sägas, att vid sidan av de nationella synpunkterna bör de nordiska synpunkterna i långt större utsträckning än hittills få göra sig gällande vid den fortsatta utbyggnaden och förbättringen av sändningsnäten för radio och television.

Det torde här vara överflödigt att närmare ingå på den programmässiga utformningen och avvägningen av ett vidgat nordiskt samarbete på dessa områden. I det avseendet torde nämligen inte föreligga några väsentliga skillnader i förhållande till de nordiska ländernas nu bedrivna radio- och televisionsverksamhet. Inte heller kan på nuvarande stadium anges några bestämda riktlinjer rörande organisation, administrativa organ etc., som erfordras för en kraftigt vidgad nordisk radio- och televisionsverksamhet. Alla dessa spørsmål är av sådan art, att de bör ses på längre sikt. Det synes bli fråga om ständigt beaktande och successivt vidtagna åtgärder för att nå det angivna syftet. En allmän plan med angivande av dels allmänna riktlinjer för beaktande av de nordiska synpunkterna vid respektive länders egna åtgöranden på området, dels erforderliga gemensamma åtgärder och utbyggnadsprojekt, synes därför vara av värde.

Med stöd av det ovan anförda får vi föreslå,

att rådet måtte rekommendera medlemsländernas regeringar att vidtaga åtgärder för upprättande av en plan för vidgat nordiskt utbyte och samarbete i fråga om radio- och televisionsverksamhet i enlighet med förslaget syfte.

Stockholm den 16 januari 1962

Lars Eliasson

Sven Sundin

*BILAGA 1***PM rörande samarbetet inom Nordvisionen***(Av programdirektören Nils Erik Bæhrendtz)*

Samarbetet inom Nordvisionen, som kan betraktas som en regional avläggare av det vidare eurovisionssamarbetet, är sedan en längre tid etablerat i relativt fasta organisatoriska former. Programledningarna för televisionen i respektive nordiska länder sammankommer regelbundet tre gånger under året för dryftande av gemensamma problem och gemensam säsongplanering. Ärendenas antal har successivt visat en tendens att öka liksom också deras betydelse. Besluten från dessa planeringskonferenser följs upp genom löpande kontakter under mellanperioderna. Televisionsledningarna i Norden står genom särskilda kontaktorganisationer i utlandstjänsten praktiskt taget i daglig kontakt med varandra. Självfallet kan man mycket väl tänka sig att dessa relativt lösa samarbetsformer skulle kunna göras ännu fastare. En sådan utveckling synes emellertid ej aktuell och ej av behovet påkallad. Det nuvarande samarbetet, som bygger på förutsättningen att alla överenskommelser skall vara frivilliga, synes fungera väl. Föreställningen att en ytterligare organisatorisk integration i stil med SAS, som då och då skymtat i debatten, torde vara verklighetsfrämmande. En politik med denna målsättning torde för närvarande kunna betraktas som orealistisk, ja, rentav farlig då den lätt skulle kunna resa ett motstånd, som skulle kunna äventyra det goda samarbete, som redan etablerats.

Samarbetet under det gångna verksamhetsåret har i stort sett följt de uppdragna riktlinjerna. Tendensen visar en stadig kvantitativ ökning av programutbytet, något som bl. a. har sin grund i att sändningstiden successivt ökar och att Norge också sedan en tid tillbaka startat kontinuerliga televisionssändningar. Det måste också starkt framhållas att detta programutbyte innebär en betydelsefull kvalitetsbefrämjande faktor. Ett av de viktigaste motiven för programutbytet är givetvis strävandena att höja kvaliteten på sändningarna.

Det hittills mest uppmärksammade resultatet av utbytet har varit de stora underhållningsprogrammen på lördagarna, som naturligtvis delvis varit experimentbetonade. Man har strävat efter nya former på detta svårbemästrade område. Den nationella debatten och kritiken på det nationella planet, som varit livlig inte minst i Sverige, har emellertid varit positiv i ett mycket viktigt avseende. Man har kritiserat enskilda program men själva linjen har vunnit anslutning av omdömesgilla betraktare. Erfarenheterna av detta programutbyte synes alltså visa att det har framtiden för sig. Efter ett till-

fälligt uppehåll i höst kommer detta programutbyte att på nytt återupptas till våren.

F. ö. har det förekommit en relativt livlig utväxling av program av andra typer. Diverse stora evenemang har sänts över hela Norden. Här kan man bl. a. framhålla utsändningarna av Nordiska rådets förhandlingar i Köpenhamn. Av »kulturprogram» kan man notera åtskilliga musikaliska sändningar. Glädjande är också att notera ett ökat utbyte av teatersändningar. På nyhetssektorn existerar ett fast och kontinuerligt samarbete. Det gäller också idrotten, där stora ekonomiska problem är involverade.

I och med att radioföretagen börjat producera kvalitetsbetonad dokumentärfilm har utbytet också här tagit fart.

Ett betydelsefullt samgående har också ägt rum beträffande en del kostsamma eurovisionssändningar av evenemangskaraktär. Här har ett samarbete mellan de nordiska radioföretagen i ett flertal fall etablerats, som gjort det möjligt för de enskilda företagen att få återutsända evenemang, som annars skulle ha ställt sig alltför dyrbara för de enskilda företagen.

Till sist kan erinras om den stora gemensamma sändningen under Nordens dag, som innebar ett värdigt celebrerande av denna högtid och som fick ett mycket gott mottagande.

En följd av det ökade programutbytet är den språkdiskussion som har väckts till liv. Diskussionen har visat att det finns en språkbarriär framför allt mellan svenskar och danskar. Detta är ett faktum som programplaneringen har att taga hänsyn till. Det är angeläget att inte äventyra den good will hos allmänheten som finns för det nordiska programutbytet. Det är också viktigt att inte slå till reträtt inför mer eller mindre oartikulerade krav i detta hänseende. Det torde ej heller vara för mycket sagt att anta att den nuvarande aktuella diskussionen är ett övergående fenomen. Diskussionen har emellertid varit nyttig då den fäst uppmärksamheten på språkfrågan och på behovet av en förbättrad skolundervisning på detta område. Radioföretagen i Norden har också insett nödvändigheten att söka underlätta utvecklingen mot ökad språkförståelse genom skilda programinslag av mer eller mindre pedagogisk natur.

Den närmaste framtiden torde innebära en utveckling av programutbytet på de här berörda områdena. Alla parter är dessutom överens om önskvärdheten att öka utväxlingen av kulturprogram av skilda slag inte minst inom konstområdet. Man är också överens om att få till stånd flera reportage som speglar den samhälleliga och sociala utvecklingen i Norden. Av konkreta förslag, som kommer att realiseras inom den närmaste framtiden, kan nämnas »nordiska aftnar» vid fyra tillfällen under hösten. Detta förslag baserar sig på de positiva erfarenheterna från den internordiska sändningen inför Nordens dag i våras. En sådan afton innebär alltså kort sagt att samtliga nordiska länder under fyra tillfällen i höst kommer att vara representerade i ett gemensamt nordiskt program. Principiellt är detta i och för sig ingenting nytt men försöket innebär ändå ett betydelsefullt steg mot en intensifiering av programsamarbetet.

Det föreligger ytterligare ett intressant förslag, som alla programledningarna har anslutit sig till, nämligen att åstadkomma en nordisk teaterserie med representativa verk ur den nordiska repertoaren. En sådan serie planeras för säsongen 1962—63. Man hoppas också kunna ge ut en kommenterande bok med texter till serien och inleda samarbetet med folkbildningsverksamheten i de nordiska länderna.

Under den gångna säsongen har Sveriges radio startat försöksvisa skoltelevisionssändningar. Experimenten skall fortsätta under innevarande läsår. Avsikten är att om resultaten blir positiva sätta i gång med reguljär skoltelevision från och med läsåret 1962—63. Redan nu kan sägas att resultaten visat sig så positiva att man räknar med att dessa sändningar kommer att fortsätta. De övriga nordiska länderna, som ännu ej startat försökssändningar, kommer säkert att göra så inom en nära framtid. Den hittillsvarande experimentverksamheten har redan visat prov på en nordisk inriktning, bl. a. genom danska språkprogram. I och med att skoltelevision uppstår i de nordiska grannländerna finns förutsättningar för ett betydelsefullt samarbete på denna viktiga sektor, som givetvis inte bara kommer att få stor betydelse för den nordiska programutvecklingen i stort utan också för att befrämja den nordiska samhörighetskänslan hos ungdomen.

Augusti 1961

BILAGA 2

PM rörande radio- och televisionssändningars mottagbarhet

1. Danmark — Sverige

I Danmark finns en mycket stark televisionssändare i Ålborg och en mindre sändare i Frederikshavn, senare avsedd för befolkningen på norra Jylland. I detta område kan även med fördel mottagas det svenska riksprogrammet via sändaren i Göteborg. På norra Jylland har en stor del av befolkningen därför två televisionsantennor, en riktad mot den svenska sändaren i Göteborg och den andra mot den danska sändaren i Frederikshavn.

När Göteborgs nya strålsändare kommer i funktion under våren 1962, innebär detta en fyrdubbling av sändningsstyrkan. Härigenom möjliggöres mottagning av det svenska programmet ända till Ålborg. Våglängdsfrekvenserna har fördelats mellan Sverige och Danmark på sådant sätt att de båda programmen icke kommer att störa varandra.

2. Finland — Sverige

I anledning av en interpellation i svenska riksdagens andra kammare av herr Börjesson i Falköping angående förbättring av möjligheterna att i

Finland avlyssna Sveriges radios sändningar yttrade kommunikationsministern G. Skoglund den 6 mars 1962 följande:

Våra möjligheter att förbättra mottagningsförhållandena för svenska radiosändningar i våra grannländer är beroende av om vi har starka sändare för lång- och mellanvåg. Sändarna måste vidare disponera s. k. exklusiva våglängder, d. v. s. våglängder som är avsedda att göra mottagning möjlig utanför landets gränser och som inte används av andra starka sändare. I sistnämnda hänseende är vi bundna av en internationell överenskommelse om fördelning av våglängder. Enligt gällande fördelningsplan är Sverige berättigat till endast två exklusiva våglängder, en för stationen i Hörby och en för stationen i Motala. En utbyggnad av långvågsstationen i Motala till högre effekt har pågått i flera år och den nya stationen beräknas kunna tas i bruk redan i vår. Stationen, som nu har en sändare om 150 kW, kommer efter utbyggnaden att ha två sändare på 300 kW, och dessa kan dessutom köras parallellt. Det är min förhoppning att utbyggnaden av Motalastationen skall kunna påtagligt förbättra möjligheterna att i våra grannländer ta emot svenska radioprogram.

Det kan tilläggas, att herr Börjesson i sitt inlägg anförde bl. a., sedan han omnämnt att han fått en rad brev i saken:

Genomgående understryks önskemålet att effektiva åtgärder vidtagas för att förbättra möjligheterna att lyssna till svensk radio i Finland. Bl. a. påpekas från auktoritativt håll i Helsingfors att flera påstötningar gjorts hos Sveriges radio men utan resultat. Man nöjer sig, heter det, av allt att döma med att svensk radio hörs utefter det finländska kustlandet.

Jag anser att dessa olägenheter måste betecknas som anmärkningsvärda med hänsyn till de utomordentliga tekniska framsteg på olika områden som gjorts. Slörningarna från starka estniska, ryska och tyska stationer som nu försvårar hörbarheten av svensk radio på finsk sida borde enligt min uppfattning rimligtvis kunna elimineras genom erforderliga tekniska ingripanden.

3. Norge — Sverige

När det svenska televerket byggde ut televisionsnätet med en sändare i Strömstad, blev det möjligt för den norska befolkningen i Halden-området att se det svenska televisionsprogrammet. Mottagningsförhållandena var emellertid dåliga, enär Halden ligger i en försänkning. En norsk radiofirma monterade därför en reläsändare på ett av bergen kring staden. Denna sändare, som avsevärt förbättrade sändningskvaliteten, återsände det svenska riksprogrammet under ett års tid utan ingripande av den norska telestyrelsen. Detta förhållande ledde till att den norska befolkningen i stor utsträckning inköpte televisionapparater med antenner som riktades mot Sverige. När norska telestyrelsen sedan beslöt att utvidga televisionssändningarna i Norge även till Halden-området, förbjöds den norska radiofirman att begagna reläsändaren. Anledningen därtill var att den norska telestyrelsen behövde ta i anspråk den våglängdsfrekvens som använts för återsändningarna.

I och med att reläsändaren tvingades inställa sin verksamhet, försämrades avsevärt den norska gränsbefolkningens i detta område möjligheter att

mottaga det svenska programmet. Detta förhållande gav upphov till en ganska livlig pressdebatt. Det påpekades bl. a. att det i Halden- och Sarpsborgs-området bodde ett stort antal svenskättlingar, enligt en uppgift inemot 20 000 personer.

I Sverige torde man ha haft liknande problem. Sålunda nödgades det svenska televerket att begagna samma våglängdsfrekvens som Norge, när sändaren i Strömstad byggdes ut. Strömstadsborna gick då miste om möjligheterna att ta in det norska riksprogrammet från Oslo.

Enligt utsago av fackmän är det väl möjligt att finna sådana tekniska lösningar på sändningsfrågorna, att svårigheter av relaterat slag icke behöver uppkomma.

Stockholm den 8 mars 1962

BILAGA 3

Yttrande av Radiorådet i Danmark över medlemsförslaget

— — — man ville finde det naturligt, at disse tanker tages op til nærmere drøftelse på de kommende møder, der inden for forskellige områder afholdes regelmæssigt mellem de nordiske radiofonier, og gennem hvilke man holder sig i fortsat løbende kontakt om de muligheder for programsamarbejde, som er muligt inden for de nuværende rammer og midler.

København, den 9. marts 1962

P. r. v.

Peder Nørgaard

Medlemsförslag

om samarbete mellan nordiska resebyråer i utlandet

(Väckt av Hugo Osvald)

Resebyråverksamhet i utlandet bedrivs för närvarande av de statliga järnvägsföretagen i Danmark, Norge och Sverige. Sålunda driver de danska statsbanorna resebyråer i Berlin och Paris, de norska i London samt statens järnvägar i Sverige i Köpenhamn, Berlin, Hamburg och London samt genom ett särskilt bolag i Paris.

Gemensamt har de tre ländernas statliga järnvägsförvaltningar upprättat en resebyrå i New York. Finlands järnvägar har icke någon resebyrå i utlandet.

De nu nämnda resebyråernas främsta uppgift är att försälja biljetter samt att tillhandahålla service åt den resande allmänheten och upplysningar om reseförhållandena i Danmark, Norge och Sverige. De verkar härigenom för ökad resefrekvens i vederbörande land samt tillför länderna resande och valutaintäkter. Förutom den renodlade resebyråverksamheten ingår även i resebyråernas uppgifter att göra allmän reklam för landet, d. v. s. sprida upplysningar om landet, dess näringsliv, sociala förhållanden m. m., samt att hålla fotoarkiv, visa filmer, distribuera visst allmänt reklammaterial och slutligen att tillhandagå bilturister med upplysning och service.

Av naturliga skäl är en verksamhet av denna art ej vinstgivande. Tvärtom torde den årligen draga mycket stora kostnader. Särskilt fordrar den allmänna upplysningsverksamheten stora ekonomiska insatser. Däremot visar såvitt angår t. ex. de svenska resebyråerna en beräkning av kostnader och intäkter för den egentliga resebyråverksamheten ett relativt gynnsamt utfall. Under den senaste fyraårsperioden har sålunda denna verksamhetsgren för de svenska utlandsbyråerna årligen uppvisat överskott omväxlande med förluster, som i stort sett utjämnat varandra.

De statliga resebyråerna i utlandet drager sålunda icke obetydliga kostnader. Anledning finns därför att pröva utvägar för att åstadkomma en ekonomiskt gynnsammare anordning än den nuvarande. Enligt min mening ligger det härvid nära till hands att pröva i vad mån ett samarbete skulle kunna åstadkommas mellan de statliga resebyråerna, dels på olika platser i likhet med vad som skett i New York, dels med andra intressenter, för vilka samma problem kan tänkas föreligga. Vad den senare möjligheten angår, är att nämna, att de nordiska ländernas turisttrafikorganisationer i viss utsträckning anordnat gemensamma turistkontor i några av de ur turistsynpunkt viktigas-

te europeiska länderna (Frankfurt, Zürich och Rom), eller låter sig företräddas av gemensamma representanter eller ombud. I andra fall förefinnes planer på ordnandet av sådan representation. Vidare är att nämna att det skandinaviska flygtrafikföretaget SAS har ett omfattande system av försäljningskontor på många håll.

Det är svårt att utifrån bedöma i vad mån konkurrensförhållandena eller andra skäl kan lägga hinder i vägen för ett närmare samgående. Förhållandena är olikartade på de skilda platserna och de nämnda intressenternas utlandsrepresentation kan vara så ordnad, att någon omedelbar vinst icke är att vänta av en samordning. Den nu rådande ordningen tyckes dock föga rationell, och det synes mig ytterst sannolikt, att en koordinering av resebyråverksamheten i utlandet skulle leda till icke oväsentliga ekonomiska fördelar. Förslag i den riktning antytts har också framförts av den svenska riksdagens revisorer i deras berättelse till 1962 års riksdag.

Under återopande av det anförda får jag föreslå,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att snarast undersöka möjligheterna att samordna den ställiga eller statsunderstödda resebyråverksamheten i utlandet i syfte att härigenom åstadkomma rationalisering och besparingar för det allmänna.

Stockholm den 6 februari 1962

Hugo Osvald

*BILAGA***Yttranden av Scandinavian Airlines System samt järnvägsstyrelsen i Sverige och Svenska turisttrafikförbundet över Sveriges riksdags revisorers uttalande om statens järnvägars resebyråer i utlandet (1961)****Scandinavian Airlines System:**

Nödvändigheten av ett skandinaviskt samarbete utomlands mellan Svenska turisttrafikförbundet och dess motsvarigheter i Danmark och Norge å ena sidan samt SAS å andra sidan har ständigt påtalats av oss. Vi är övertygade om, att SAS-kontoren, för närvarande 104 spridda i 43 länder, här skulle kunna utnyttjas, inte enbart för de skandinaviska turistorganisationerna utan även för Svenska institutet, Sveriges allmänna exportförening, handelskammarna och andra liknande institutioner jämte deras motsvarigheter i Danmark och Norge. Härigenom skulle kunna skapas skandinaviska centra på ett stort antal orter i utlandet, där sådan skandinavisk representation idag icke finnes.

I ovannämnda förslag till ett utökat skandinaviskt samarbete via SAS utlandskontor, finner vi det också möjligt tänka sig att flerstädes få ett samarbete med Statens järnvägars utländska resebyråorganisation och motsvarande intressen i Danmark och Norge och efter de riktlinjer som anförts av statsrevisorerna. Även om vissa givna konkurrensförhållanden existerar mellan statsbanorna och SAS, borde ett samarbete kunna ge alla medverkande så betydande fördelar, att dessa komma att överväga.

Sammanfattningsvis få vi framhålla, att vi är beredda att beakta de synpunkter som redovisats av statsrevisorerna. Vi är förvissade om att utöver direkta kostnadsbesparingar för samtliga berörda parter, att samarbete skulle ge en effektivare skandinavisk information, i första hand till båtnad för värvning av utländska besökande till de skandinaviska länderna men därjämte också till fromma för handelsutbytet med utlandet och de kulturella förbindelserna.

Stockholm den 7 februari 1962

Arne Wickberg

M. Gripenbrand

Järnvägsstyrelsen:

Riksdagens revisorer har i sin redogörelse för den begränsade resebyråverksamhet, som SJ bedriver i utlandet, redovisat det siffermässiga underskott som hela verksamheten vid byråerna i fråga uppvisar. Samtidigt har

revisorerna påpekat att resebyråerna har åtskilliga uppdrag för statens järnvägars räkning, utöver vad som normalt kan anses falla inom ramen för egentlig resebyråverksamhet. Vidare understryks att resebyråerna utför ett avsevärt arbete med allmän trafikupplysning och turistpropaganda, som icke hänför sig till resebyråverksamheten eller representantskapet för statens järnvägar.

Riksdagens revisorer lämnar också en ny siffermässig redovisning av den egentliga resebyråverksamheten, där hänsyn tagits till de kostnader som är förknippade med byråernas allmänna verksamhet. Rörelsen visar därvid ett betydligt gynnsammare utfall.

Revisorerna framför som sin mening att det finns anledning pröva utvägar för att åstadkomma ett gynnsammare ekonomiskt resultat, exempelvis genom samarbete med andra intressenter, såsom övriga nordiska statsbanors resebyråer, Svenska turisttrafikförbundet och SAS.

Revisorerna säger sig ha svårt att bedöma i vad mån konkurrensförhållanden eller andra skäl kan lägga hinder i vägen för att samarbete, men framför som sin mening att verksamheten får en sådan inriktning att de angivna synpunkterna framdeles i görligaste mån kan tillgodoses.

Järnvägsstyrelsen har varit och är medveten om att resebyråverksamheten i utlandet medför förhållandevis höga kostnader och att det ekonomiska resultatet av denna verksamhet inte är helt tillfredsställande. Inom styrelsen har frågan om partiell nedläggning av utlandsverksamheten eller radikal omläggning av verksamheten med inriktning uteslutande på de ur SJ:s synpunkt värdefulla resenärerna och resmålen diskuterats. Järnvägsstyrelsen har emellertid ännu icke ansett sig kunna eller böra göra en så radikal omläggning.

En välskött resebyrå med goda kontakter, å ena sidan med resandeklientelet, å andra sidan med de många andra resebyråerna i det främmande landet har för järnvägen en påtaglig betydelse i konkurrensen med andra transportmedel.

Revisorerna har i sitt yttrande nämnt de särskilda uppgifter som byråerna påläggas: allmän trafikupplysning, turistpropaganda, service åt bilturismen. Om resebyråernas verksamhet i enlighet med vad som ovan diskuterats skulle läggas om radikalt, måste en av konsekvenserna bli att allmän trafikupplysning, turistpropaganda, allmänna upplysningar om Sverige, service åt bilturister — alltsammans viktiga funktioner ur allmän svensk synpunkt, men sett ur järnvägens synpunkt uppgifter som egentligen borde åvila andra organ än SJ:s resebyråer — skulle försvinna. SJ har icke ansett sig kunna eller böra ta ett sådant steg, eftersom det i turistiska och kanske också i andra avseenden skulle betyda en allvarlig försvagning av den svenska representationen i Danmark, Tyskland och England och detta i ett läge då den svenska representationen har behov av att förstärkas. Man kan inte heller bortse från det förhållandet att Norden och Sverige av de stora, kommersiellt drivna resebyråerna på kontinenten och i Storbritannien betraktas som ett resmål av andrarangsnatur.

Styrelsen följer med stor uppmärksamhet verksamheten vid resebyråerna i utlandet. En kontinuerlig rationalisering av arbetet pågår. Det preliminära resultatet av verksamheten för 1961 föreligger nu för byråerna i London och Berlin, som båda uppvisar en påtaglig förbättring av resultatet i jämförelse med motsvarande resultat för 1960.

Styrelsen har hittills endast i en stad, nämligen New York, lyckats aktivt medverka till att realisera tanken på ett gemensamt kontor för de nordiska statsbanorna. Under 1961 har styrelsen förhandlat med de danska statsbanorna om möjligheterna att i Hamburg ta första steget mot en gemensam byrå. Förhandlingarna har emellertid ännu icke gett något resultat. Styrelsen avser att under innevarande år ånyo undersöka vilka möjligheter som finns till ett samgående mellan de nordiska järnvägsförvaltningarna i fråga om gemensamma resebyråer.

Diskussioner kommer också att tas upp med SAS rörande de praktiska förutsättningarna för gemensamma kontor. Här måste dock tas hänsyn till att konkurrensen mellan flyg och järnväg på de ej alltför långa avstånden kan utgöra ett hinder för samgående.

Styrelsen har tidigare hävdat att samarbete mellan Svenska Turisttrafikförbundet och SJ i utlandet skulle innebära en rationalisering och totalt sett sänkta kostnader. SJ resebyråer i Köpenhamn, London och Berlin har tidigare representerat Svenska turisttrafikförbundet, en anordning som enligt styrelsens uppfattning fungerade tillfredsställande. Turisttrafikförbundet ansåg emellertid att turistpropagandan icke lämpligen borde ombesörjas av ett trafikföretag och att turistpropagandan skulle bli effektivare om den skedde helt i Turisttrafikförbundets egen regi. Samarbetet upphörde efter upprepade bestämda yrkanden från Svenska turisttrafikförbundet. Dock har en del av den tidigare gemensamma upplysningsverksamheten kommit att ligga kvar på respektive SJ-byråer, vilket inneburit en ekonomisk belastning för byrån.

Styrelsen anser att det finns argument som talar för ett samgående mellan Svenska turisttrafikförbundet och SJ och måhända också SAS och de danska och norska turistorganisationerna och järnvägsförvaltningarna. De viktigaste argumenten för ett svenskt — och också ett nordiskt — samgående skulle närmast vara de begränsade ekonomiska och personella resurserna, nödvändigheten av att sänka kostnaderna och det obestridliga värdet av samlade insatser. Ett uttryck för dessa samarbetsmöjligheter är den överenskommelse mellan SJ och turisttrafikförbundet om att gemensamt utnyttja och dela kostnaderna för den persontrafikrepresentant som SJ har i Frankfurt. Styrelsen avser att ånyo med turisttrafikförbundet ta upp frågan om begränsad gemensam representation.

Som sammanfattning vill styrelsen understryka sin i olika sammanhang dokumenterade bredvillighet och önskan att samarbeta med övriga trafikföretag och turistorganisationer, där detta kan ske i gemensamt svenskt eller nordiskt intresse utan att detta innebär allvarliga och påtagliga försämringar för SJ vid en jämförelse med nuläget. Så länge ett sådant sam-

arbete ännu icke kommit till stånd eller den svenska turistpropagandan på de för oss även ur andra synpunkter viktiga marknaderna avsevärt stärkts, måste SJ tveka att ta ett sådant steg som att radikalt skära ned resebyråverksamheten. Även om det sett ur snäv företagsekonomisk synpunkt skulle innebära vissa besparingar av den samlade svenska representationen, och innebära en avsevärd minskning av det antal utläningar, som gör turistresor till Sverige.

På längre sikt får man inte räkna med att SJ kan bortse från den ekonomiska belastning som den allmänna turistupplysningen etc. utgör för de egna resebyråerna i utlandet. SJ måste ganska snart vidtaga erforderliga åtgärder för att anpassa verksamheten i utlandet med hänsyn till järnvägsföretagets intressen. Det synes emellertid föreligga både möjligheter till samarbete med andra intressenter och planer på en sådan förstärkning av utlandspropagandan att SJ kan vidta erforderliga anpassningsåtgärder på ett sådant sätt och i sådan takt att både SJ ekonomiska intressen och gemensamma svenska intressen på de utländska marknaderna kan tillgodoses.

Stockholm den 26 januari 1962

Erik Upmark

Svenska turisttrafikförbundet:

Ifråga om samarbetet mellan Statens järnvägars och Svenska turisttrafikförbundets representanter i utlandet vill förbundet framhålla följande. Den bl. a. i samband med tillkomsten av turisttrafikförbundets London-kontor fastställda principen, att förbundet i sitt arbete skall vara obundet av kommersiella intressen, måste även i fortsättningen upprätthållas, för att förbundet skall kunna göra anspråk på objektivitet i sitt upplysnings- och värvningsarbete i utlandet. Samarbetet med resebyråer, trafikföretag samt andra företag och sammanslutningar måste alltså från turisttrafikförbundets sida ske på helt icke-kommersiell basis. Förbundet vidhåller att t. o. m. en teknisk samverkan, t. ex. i form av gemensam lokal för SJ:s och förbundets representanter, utgör en belastning och ett hinder i samarbetet med övriga reseintressenter. Förbundet drog konsekvenserna av denna uppfattning, när den med SJ gemensamma representationen i London år 1958 ersattes med ett särskilt kontor för turisttrafikförbundet.

När denna principiella uppfattning deklarerats, är dock förbundet angeläget understryka det intima samarbete, som äger rum mellan SJ:s resebyråer och turisttrafikförbundets representationer på olika utlandsmarknader. Allmänna förfrågningar om Sverige som reseland, vilka inkommer till

SJ:s resebyråer utomlands, hänvisas sålunda i viss utsträckning till förbundets närmaste kontor. I ett flertal fall har gemensamma värvningsaktio- ner företagits av SJ:s och förbundets representanter i olika länder. I sådana fall, liksom för det svenska turistvärvningsarbetet i allmänhet, synes det turisttrafikförbundet oundgängligen nödvändigt, att man, såsom sker genom ett dylikt arrangemang, kan gå fram på två linjer samtidigt, d. v. s., att den allmänna icke-kommersiella Sverige-upplysningen kompletteras och följes upp med praktisk reseinformation och presentation av konkreta reseförslag. Det råder ingen tvekan om att en på detta sätt genomförd arbetsfördelning möjliggör en effektiv bearbetning av respektive marknader.

Det synes turisttrafikförbundet angeläget, att i detta sammanhang uttrycka sin bestämda uppfattning, att SJ:s resebyråer i utlandet utför ett arbete, som för den allmänna Sverige-upplysningen och turistvärvningen är av allra största betydelse. Byråerna är placerade i några av våra viktigaste turistmarknader, som uppskattningsvis tillför Sverige närmare två miljoner danska, 250 000 tyska och 80—90 000 engelska besökare årligen. Den »allmänna Sverige-reklamen», som enligt uppgift tar mellan 10 och 14 procent av de berörda SJ-byråernas driftskostnader i anspråk, synes oss därför ur olika synpunkter vara väl motiverad.

För en svensk resebyrå i utlandet, som tillika representerar ett stort nationellt trafikföretag, torde en viss del sådan för själva resebyrån icke direkt räntabel serviceverksamhet vara nödvändig att upprätthålla, dels för att ge byrån goodwill i dess egenskap av utländsk representation, dels för att ge byrån möjlighet att intressera andra resebyråer i respektive land att sälja resor — och därmed även järnvägsbiljetter — till och i Sverige. Sådan reseförsäljning genom andra än SJ:s egna byråer blir självfallet delvis en direkt förlust för ifrågavarande SJ-byrå, medan den kommer trafikföretaget som sådant till godo. Skulle denna verksamhet ej upprätthållas, måste man rimligtvis räkna med en nedgång i SJ:s biljettförsäljning på respektive marknader.

Eftersom revisorerna så starkt betonar att SJ:s utlandsbyråer påläggas »ett flertal uppgifter, som huvudsakligen ha karaktär av allmän trafikupplysning och turistpropaganda, vilket förekommer i sådan omfattning, att det ofta icke faller inom ramen för en resebyrås normala verksamhet», anser sig förbundet böra framhålla följande principiella synpunkter: SJ:s resebyråer i utlandet representerar en viktig del av det svenska samhällslivet och kommer därigenom automatiskt att få ta på sig en del av den allmänna svenska upplysningsverksamheten. Detsamma gäller samtliga statliga och statsunderstödda representanter i utlandet, men i stor utsträckning även näringslivets representanter. I sammanhanget bör understrykas den mycket betydande allmänna Sverige-upplysning som — vid sidan av SJ — på liknande grunder bedrivs av andra trafikföretag, i första hand SAS, Svenska Amerika-linjen och Svenska Lloyd. Det vore enligt turisttrafikförbundets åsikt beklagligt, om SJ:s resebyråer i utlandet framdeles skulle tvingas av-

stå från sådana för själva byrån icke direkt lönsamma uppgifter, som både ur national- och näringssekonomiska synpunkter är av väsentlig betydelse och för Sveriges allmänna goodwill i resp. länder av stort värde.

Stockholm den 8 februari 1962

R. Sachs

Erik Schultze

R e g e r i n g s f ö r s l a g

om inrättande av nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål

(Väckt av Danmarks regering)

Ved Nordisk Råds 9. session vedtoges som rekommandation nr. 5/1961 en henstilling til regeringerne om at samvirke i fiskerispørgsmål i overensstemmelse med retningslinjer udarbejdet af Nordisk økonomisk Samarbejdsudvalg. Samarbejdsudvalgets forslag tager imidlertid især sigte på handelspolitisk samarbejde med hensyn til eksporten af fiskeriprodukter og ved behandlingen af spørgsmål af fælles interesse i GATT og OECD.

Ved rådets drøftelse af forslaget til ovennævnte rekommandation blev det fra dansk side påpeget, at der foruden dette mere udadvendte samarbejde også var behov for en nærmere kontakt mellem de nordiske landes fiskerierhverv og fiskeriadmissioner, og at et sådant samarbejde formentlig bedst kunne etableres ved oprettelse af et nordisk kontaktudvalg angående fiskerispørgsmål i lighed med det kontaktudvalg angående jordbrugsspørgsmål, om hvilket 9. session vedtog rekommandation nr. 6/1961.

Der findes allerede nu en vis kontakt såvel mellem fiskeriadmissionerne som fiskerierhvervene i nogle af de nordiske lande, og der afholdes hvert andet år nordiske fiskerikonferencer, hvori deltager repræsentanter fra såvel administrationerne som fiskerierhvervet. Ved disse møder drøftes en række vidt forskellige spørgsmål af interesse for nordiske fiskere. Da disse konferencer imidlertid som nævnt kun afholdes hvert andet år, vil der uvægerligt i de mellemliggende perioder fremkomme spørgsmål, der vel er af fælles interesse, men som ikke kan afvente afholdelsen af en konference. Det vil derfor efter den danske regerings opfattelse være af betydning, om der etableres et særligt kontaktudvalg, som til enhver tid kan drøfte problemer, der måtte opstå vedrørende de nordiske landes fiskeri og fiskeeksport.

Under henvisning til det foran anførte skal jeg herefter foreslå følgende:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at oprette et permanent nordisk kontaktudvalg for fiskerispørgsmål. Udvalget har den opgave at følge udviklingen og til behandling at optage konkrete problemer såvel vedrørende selve fiskeriet i de nordiske lande som afsætningsproblemer mellem landene indbyrdes og overfor tredielande. Herudover kan udvalget drøfte andre problemer af fælles interesse, der måtte opstå.

Udvalget består af repræsentanter for regeringsmyndighederne i de nordiske lande og et tilsvarende antal repræsentanter for fiskeriorganisationerne.

Udvalget træder sammen, når begæring herom fremsættes af repræsentanterne fra regeringsmyndighederne eller erhversorganisationerne fra et enkelt land.

København, den 9. august 1961

A. C. Normann

J. Nørgaard

*BILAGA 1***Förberedande utlåtande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över regeringsförslaget**

Nordisk Råds udvidede økonomisk udvalg har besluttet å anbefale et av Danmarks regering til rådets 10. sesjon reist forslag om å opprette et permanent nordisk kontaktutvalg for fiskerispørsmål.

Voksenåsen, 20. august 1961

Ole Bjørn Kraft

Formand

*BILAGA 2***Yttranden över regeringsförslaget****D a n m a r k**

Fiskeriministeriet har i skrivelse den 30 oktober 1961 meddelat,

at forslaget om oprettelse af et nordisk kontaktorgan for fiskerispørgsmål havde været drøftet ved et møde med repræsentanter for de større organisationer inden for fiskerierhvervet og havde fået tilslutning her, forinden dette blev rejst fra dansk side. Spørgsmålet har endvidere været fremdraget på en række af de pågældende organisationers i sommerens løb afholdte generalforsamlinger, ligeledes som det efter modtagelse af statsministeriets ovennævnte skrivelse har været gjort til genstand for drøftelse med en større kreds omfattende samtlig det danske erhvervsfiskeris organisationer.

Som resultat af disse drøftelser kan sammenfattende udtales, at de danske fiskeriorganisationer er gået ind for tanken om oprettelse af et nordisk kontaktorgan med de opgaver, som nærmere er præciseret i det danske regeringsforslag.

Under henvisning til, at spørgsmålet som nævnt gentagne gange har været forelagt fiskerierhvervet, har man ikke fundet anledning til at indhente skriftlige udtalelser fra de pågældende organisationer.

F i n l a n d

Lantbruksministeriet har i skrivelse den 25 oktober 1961 meddelat, att det förenar sig i följande yttrande.

Lantbruksstyrelsen:

Oaktat Finland i handelspolitiskt avseende inom fiskeribranschen icke har lika stora intressen att bevaka som de övriga nordiska länderna och därför icke heller är i behov av ett lika kontinuerligt samarbete inom detta område som de andra nordiska länderna, vill man icke från finsk sida motsätta sig tillsättandet av ett permanent nordiskt kontaktutskott för fiskerifrågor, och är Finland i sinom tid redo att utse sina representanter till detta utskott.

Helsingfors den 13 oktober 1961

Å lantbruksstyrelsens vägnar
 Generaldirektör *Hans Perttula*

Avdelningschef *D. Wikström*

Suomen kalastusyhdistys (Fiskeriföreningen i Finland)¹:

Med anledning av propositionen konstaterar styrelsen för Fiskeriföreningen i Finland, att det i Finland och övriga nordiska länderna förekommer sådana gemensamma fiskerifrågor, som kräver samarbete mellan de olika nordiska länderna. Därför anser styrelsen det vara ändamålsenligt, att även Finland deltar i den i propositionen nämnda delegationens arbete.

Helsingfors den 20 oktober 1961

Styrelsen för Fiskeriföreningen i Finland
Paavo A. Viding

Lauri Liedes

N o r g e**Fiskeridepartementet:**

Forslaget om opprettelse av et nordisk kontaktorgan for fiskerispørsmål har vært drøftet i fiskeriadministrasjonen, og det er interesse for forslaget, men en har funnet det ønskelig at enkelte sider av spørsmålet blir gjort til gjenstand for nærmere drøftelse mellom de nordiske fiskeriministre før en tar endelig standpunkt til forslaget.

Oslo, 8. desember 1961

Nils Lysø

J. H. Bertnes

¹ Yttrandet översatt från finska.

Sverige

Fiskeristyrelsen:

Ansatser till nordiska kontakter på fiskets område har som framgår av det remitterade danska regeringsförslaget icke saknats under efterkrigstiden. Utöver de i förslaget nämnda nordiska fiskerikonferenserna vartannat år kan erinras om de nordiska fiskeriministermötena samt om de samarbetsorgan för lösande av mera speciella uppgifter som sillforskning och skaldjursskydd, vilka efter hand tillkommit.

Såvitt fiskeristyrelsen kan bedöma skulle emellertid dessa kontakter på ett värdefullt sätt kompletteras och effektiviseras genom tillkomsten av ett sådant permanent kontaktorgan som rekommenderas i det nu föreliggande danska regeringsförslaget. Ett sådant organ skulle vara väl ägnat för löpande internordiska överläggningar i fria former om aktuella spörsmål berörande såväl näringsutövningen som forsknings- och försöksfrågor på fiskets område ävensom ekonomiska och administrativa spörsmål inom fiskerinäringen.

Styrelsen får alltså tillstyrka det remitterade förslaget med följande komplettering.

Enligt förslaget består »udvalget af repræsentanter for regeringsmyndighederne i de nordiske lande og et tilsvarende antal repræsentanter for fiskeriorganisationerne». Översatt till svenska konstitutionella förhållanden torde med »regeringsmyndighederne» för vårt lands del böra förstås jordbruksdepartementet, fiskeristyrelsen och statens jordbruksnämnd, sistnämnda myndighet på grund av gällande, vid 1951 års riksdag fastställda gränsdragning mellan styrelsen och nämnden beträffande arbetsuppgifterna på fiskerinäringens område.

Göteborg den 28 september 1961

Jöran Hult

Lars Wikland

Kooperativa förbundet:

Kooperativa förbundets styrelse, som tagit del av det danska regeringsförslaget, har ingen erinran att göra mot förslaget utan anser, att ett sådant samarbete bör kunna etableras genom ett permanent nordiskt kontaktutskott. Utskottet bör följa utvecklingen och ta upp till behandling konkreta problem rörande såväl fisket i de nordiska länderna som avsättningsproblemen inom respektive länder, mellan länderna inbördes och gentemot tredje land.

Enligt förslaget skulle utskottet bestå av representanter för regeringarna i de nordiska länderna och ett motsvarande antal representanter för fiskeriorganisationerna.

Fiskeriorganisationerna i de nordiska länderna är icke sammansatta på likartat sätt utan har olika struktur. Sålunda innefattar fiskeriorganisationen i Danmark både fiskarna som producenter och fiskhandeln i dess olika led. I Norge är fiskarna som producenter organiserade i en renodlad fackorganisation. Även i Sverige saknar fiskhandeln och de stora konsumentorganisationerna säte och stämma i vad som enligt danskt språkbruk benämnes »fiskeriorganisationerne».

Kooperativa förbundets styrelse vill tillstyrka förslaget om tillsättandet av ett nordiskt kontaktorgan för fiskerifrågor men anser, att vid utseendet av ifrågakavande kontaktutskott utöver de statliga representanterna även representanter för konsumentorganisationer och handel bör ingå.

Stockholm den 22 september 1961

Kooperativa förbundet

Styrelsen

Carl Albert Anderson

Harry Hjalmarson

Sveriges fiskares riksförbund:

Behovet av intimare kontakt och samarbete för behandling av gemensamma spörsmål har sedan många år och särskilt under efterkrigstiden uppmärksamrats såväl av fiskarna själva genom respektive organisationer som av regeringarna i de nordiska länderna. I det remitterade förslaget omnämnes också en del av de initiativ i denna riktning, som tagits och som resulterat i pågående samarbete, dels i fråga om utbyte av erfarenheter och informationer och dels beträffande planeringen i stort av fiskeripolitiken.

Inom fisket förekommer emellertid, vilket också mycket riktigt påpekats i förslaget, många problem, som ofta kräva skyndsam behandling, och såsom komplettering av de nuvarande formerna för ett nordiskt samarbete borde ett permanent kontaktorgan såsom föreslagits kunna bli till god nytta, och vi vill därför livligt tillstyrka, att ett sådant organ upprättas.

En förutsättning för att det föreslagna kontaktorganets verksamhet skall bli framgångsrik är givetvis, att de ledamöter, som komma att bli utsedda, äro väl förtrogna med fiskerispörsmålen och med direkt handelspolitiska problem. Med hänsyn vidare till förekommande olikheter i fråga om uppbyggnaden av fiskeriorganisationerna i de olika nordiska länderna är det vår uppfattning, att respektive organisationer böra ges möjlighet inkomma med förslag till egna representanter. I övrigt ha vi icke något att anföra.

Göteborg den 1 november 1961

Sveriges fiskares riksförbund

Hans Levin

Carl Zander

Fiskgrossisternas förening har den 24 oktober 1961 meddelat, att den finner förslaget beaktansvärt och tillstyrker detsamma.

Svenska fiskhandelsförbundet:

Svenska fiskhandelsförbundet får härmed meddela, att vi anser det danska förslaget mycket välmotiverat, och förbundet vill för sin del gärna bli representerat i ett sådant tilltänkt kontaktorgan. Vi tror nämligen, att man inom ramen för ett sådant organ kan få alla fiskerifrågor allsidigt belysta samtidigt som vi anser det vara mycket värdefullt för regeringsmyndigheterna i de nordiska länderna att få tillgång till handelsorganisationernas synpunkter, innan dessa myndigheter fattar sina slutgiltiga beslut.

Borås den 18 september 1961

Svenska fiskhandelsförbundet

Otto Bjerling

Regeringsförslag
om samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar
(Väckt av Sveriges regering)

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag [*se Tillägg*], begära Nordiska rådets yttrande över principerna i de förslag om samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om verkställighet av straffdomar, vilka omförmäles i nämnda utdrag.

Stockholms slott den 26 januari 1962

Gustaf Adolf

Herman Kling

TILLÄGG

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1962

Närvarande: Statsministern Erlander, ministern för utrikes ärendena Undén, statsråden Nilsson, Sträng, Andersson, Lindström, Lange, Lindholm, Kling, Skoglund, Edenman, Johansson, af Geijerstam, Hermansson, Holmqvist.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, fråga om inhämtande av utlåtande från Nordiska rådet rörande förslag om samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om verkställighet av straffdomar samt anför därvid följande.

Inledning. Straffdomar har tidigare kunnat verkställas endast i det land, där domen har givits. För Danmarks, Norges och Sveriges vidkommande gjordes avsteg från denna princip genom en mellan dessa länder den 8 mars 1948 upprättad konvention. Enligt denna kan dom, som i något av länderna har meddelats angående böter, konfiskation, rättegångskostnader i brottmål eller vissa processuella tvångsmedel, verkställas i övriga länder. Närmare bestämmelser om förutsättningarna för sådan verkställighet utom

domslandets gränser återfinnes i lagar, som i anslutning till konventionen har utfärdats i vart och ett av de berörda länderna.

Konventionen och lagstiftningen av år 1948 hade sin förebild i ett redan år 1932 mellan samtliga nordiska länder inlett samarbete i fråga om erkännande och verkställighet av domar, som i brottmål meddelats angående skadestånd. Under förarbetena till 1948 års konvention framhölls, att utvidgningen av nämnda samarbete till att gälla också verkställighet av domar å böter m. m. endast var en etapp på vägen mot att tillerkänna brottmålsdomar i de nordiska länderna allmän nordisk giltighet.

Vid nordiskt justitieministermöte år 1953 beslöts, att frågan om verkställighet av frihetsstraff och övervakning av villkorligt dömda och villkorligt frigivna skulle tagas upp till gemensam behandling. I Nordiska rådet framlades år 1956 (Sak A 16, s. 450—471, 1170—1171, 138—140, 1308—1309) ett medlemsförslag angående utvidgat nordiskt samarbete på det straffrättsliga området. I förslaget framhölls, att det skulle vara av värde, om man — innan ett omfattande utredningsarbete igångsattes — inom justitiedepartementen kunde räkna med parlamentariskt stöd för de delvis ganska långtgående ingrepp i den straffrättsliga suveräniteten, som bl. a. vidgade möjligheter till straffverkställighet utom domslandet skulle föra med sig. Rådet uttalade i rekommendation nr 5/1956 sin tillfredsställelse med det pågående samarbetet mellan de nordiska länderna på det straffrättsliga området och hemställde hos ländernas regeringar, att detta samarbete måtte fortsättas och ytterligare utbyggas.

Möjligheterna att genomföra ett utsträckt samarbete på detta område har, såvitt avser verkställighet av straffdomar, diskuterats vid ingående överläggningar mellan representanter för justitiedepartementen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Överläggningarna har resulterat i utkast till lagar om samarbete mellan dessa länder i nämnda hänseende. Lagförslagen torde i samtliga länder kunna läggas fram för parlamentarisk behandling under hösten 1962, och lagarna beräknas kunna träda i kraft den 1 juli 1963.

Principiell motivering för förslagen. Såväl inom Nordiska rådet som vid överläggningarna mellan representanterna för justitiedepartementen har åberopats åtskilliga skäl för ett vidgat nordiskt samarbete i fråga om straffverkställighet. Härom må anföras följande.

Nordiska rådets juridiska utskott underströk år 1956, att den föreslagna reformen skulle komma att innebära en humanisering av straffrätten. Beträffande verkställighet i den dömdes hemland av frihetsstraff, som har ådömts i annat land, framhölls särskilt, att en sådan ordning i allmänhet får antagas innebära fördelar såväl för den dömda och dennes anhöriga som för behandlingens anordnande. En humanisering skulle också inträda med avseende å fall, i vilka med nuvarande ordning myndigheterna kan vara mindre benägna att använda villkorlig dom och liknande åtgärder av den anledningen, att den skyldige kan befaras undandra sig övervakning genom att flytta till annat nordiskt land.

Även vid de tidigare omnämnda överläggningarna har framhållits, att för-

delarna med att kunna från domslandet till den dömdes hemland överflytta verkställighet av frihetsstraff och övervakning av villkorligt dömd eller villkorligt frigiven är uppenbara från behandlingssynpunkt. Härvid har bl. a. pekats på den menliga inverkan, som språksvårigheter kan ha vid både anstaltsvård och vård i frihet. Då det gäller att i samband med villkorlig dom eller frigivning från anstalt skapa möjligheter för den dömdes återanpassning till normalt samhällsliv, är också förutsättningarna för att vidtagna åtgärder skall lyckas väsentligt större, om den dömd kan placeras i den miljö där han bäst hör hemma.

Det har vidare framhållits att behovet av att kunna flytta över straffverkställighet från ett nordiskt land till ett annat har ökat i samma mån, som samfärdseln mellan länderna intensifierats och gränserna öppnats för arbetssökande. Visserligen kan man redan enligt nu gällande regler på det sättet åstadkomma att verkställighet sker i hemlandet, att man med stöd av utlämningslagstiftningen anordnar ett överförande dit före rättegången. De praktiska skäl — framför allt med avseende å bevisupptagning — som talar för att lagföringen sker i det land, där brottet har förövats, är dock ofta så starka, att utlämning knappast kan komma i fråga.

Tidigare har föreliggande statistiskt material icke tytt på något mera framträdande behov av en reform på ifrågavarande område. Senare siffror ger emellertid vid handen, att problemet snabbt växer i betydelse. Som exempel härpå kan nämnas, att från år 1955 till år 1960 antalet danska, finska och norska medborgare i svenska fångvårdsanstalter har ökat med 46 procent.

Mot det ifrågasatta samarbetet kan måhända invändas, att olikheterna mellan de nordiska ländernas straffrättsliga regelsystem — beträffande såväl området för straffbart handlande som reaktionsformernas gestaltning — försvårar överflyttning av verkställighetsåtgärder från ett land till ett annat. Invändningen har ansetts såtillvida ha fog för sig som ett stort antal tekniska problem av delvis invecklad beskaffenhet måste lösas, om samarbetet skall kunna genomföras. Därvid kan — såsom förslagsställarna i Nordiska rådet har anfört — ej undvikas, att ganska långtgående ingrepp måste göras i den traditionella straffrättsliga suveräniteten.

Skiljaktigheterna mellan de olika ländernas regelsystem har dock vid de överläggningar, som legat till grund vid utarbetandet av lagförslagen, icke tillmätts någon avgörande betydelse. De principer, på vilka regelsystemen bygger, är i det väsentliga likartade. Strafflagstiftningen i de olika länderna har också utformats under ömsesidig påverkan. Länderna har därför ansetts kunna delta i ett samarbete sådant som det föreslagna utan att behöva befara, att en verkställighetsöverflyttning kommer att innebära, att verkställigheten präglas av en för domslandet främmande rättsuppfattning.

De största skillnaderna mellan straffsystemen hänför sig till speciella reaktionsformer mot vissa grupper av lagöverträdare, såsom ungdomar, psykiskt abnorma och vaneförbrytare. Skiljaktigheterna är härvidlag för närvarande så pass stora, att samarbetet anses åtminstone tills vidare icke böra gälla

dessa reaktionsformer. De framlagda lagförslagen omfattar — förutom bötesstraff m. m., som redan nu är föremål för gemensam verkställighet mellan Danmark, Norge och Sverige — de vanliga frihetsstraffen, inklusive villkorlig frigivning, samt villkorlig dom.

Lagförslagen. Under överläggningarna i ämnet har enighet rått om att i likhet med vad som har skett beträffande den nordiska utlämningslagstiftningen icke låta samarbetet regleras av en konvention, utan av varandra motsvarande lagar, som utfärdas i de olika länderna. De lagförslag, som har utarbetats, är icke likalydande men innehåller i allt väsentligt likartade regler. Varje lagförslag omfattar regler om förutsättningarna dels för verkställighet i det egna landet av straffdomar, meddelade i de andra länderna, dels för verkställighet i de senare av det egna landets domar.

Det land, som mottager begäran om verkställighet, ges rätt att i varje särskilt fall pröva, huruvida begäran skall efterkommas. Samarbetet mellan länderna skulle alltså vara frivilligt i så måtto, att ingen ovillkorlig skyldighet stadgas att efterkomma framställningar om verkställighet. Vid de överläggningar, som föregått lagförslagen, har dock förutsatts, att en framställning, som har gjorts i enlighet med den föreslagna lagstiftningen, regelmässigt skall bifallas, om ej särskilda hinder föreligger.

I lagförslagen har man tagit avstånd från tanken, att myndigheterna i verkställighetslandet skulle — för att anpassa straffet till vad som skulle ha ådömts enligt det landets lag — få ompröva domar å frihetsstraff, som mottages för verkställighet. I överensstämmelse med ett uttalande av Nordiska rådets juridiska utskott år 1959 (s. 1919) om att dom, som har meddelats i ett land och där vunnit laga kraft, utan egentlig omprövning bör kunna fastställas i annat nordiskt land, föreslås att den i domslandet givna domen direkt lägges till grund för verkställighet. Därvid skall det ådömda frihetsstraffet enligt schematiska regler, som anges i de olika lagarna, omvandlas till ett straff av motsvarande längd i någon av verkställighetslandets arter av frihetsstraff. För denna okomplicerade omvandling behövs icke någon domstolsprövning, utan den skall företagas av den myndighet, som har att pröva begäran om verkställighet.

Reglerna i 1948 års lagstiftning om gemensam verkställighet av bötesstraff m. m. har inarbetats i de föreslagna lagarna. I de danska, norska och svenska lagförslagen är dessa regler placerade i lagens första kapitel. Därefter följer i särskilda kapitel regler om verkställighet av frihetsstraff, om övervakning av villkorligt dömda och om tillsyn över villkorligt frigivna, varjämte i ett avslutande kapitel meddelas vissa allmänna bestämmelser. Det finska lagförslaget inledes med ett avsnitt med vissa allmänna bestämmelser. Nästa avsnitt gäller verkställighet i Finland av annat nordiskt lands straffdom. Därefter ges föreskrifter om verkställighet i annat nordiskt land av straffdom, meddelad i Finland. Förslaget avslutas med vissa särskilda bestämmelser. Det finska lagförslaget kompletteras med förslag till ändring av vissa andra lagar.

Reglerna om verkställighet av böter m. m. motsvarar i allt väsentligt de

regler, som i Danmark, Norge och Sverige har lagfästs år 1948. Samarbetet härvidlag föreslås utvidgat till att omfatta även Finland.

Beträffande verkställighet av frihetsstraff föreslås, att verkställigheten skall kunna överflyttas från domslandet till den dömdes hemland eller till det land, där han har sitt hemvist. Om det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligast, skall straffet kunna verkställas även i annat nordiskt land, under förutsättning att den dömda uppehåller sig där.

I samtliga berörda länder finns för närvarande en strängare och en lindrigare art av frihetsstraff. Maximi- och minimitider för de olika straffarterna varierar, liksom också deras utformning och användning i övrigt. Man har, som redan antytts, valt att vid överflyttning av verkställighet låta straffet omvandlas efter schematiska regler utan någon omprövning av den meddelade domen. Den ådömda strafftiden skall alltså lämnas oförändrad och närmast motsvarande straffart i verkställighetslandet väljas. Verkställigheten kommer därefter att ske i enlighet med reglerna för denna straffart.

Även korta frihetsstraff och straff, som till någon del har avtjänats i domslandet, skall kunna verkställas i annat land. Samarbetet skall också avse frihetsstraff, vilka åläggas såsom förvandlingsstraff för oguldna böter.

I de nordiska utlämningslagarna har meddelats bestämmelser som avser att förhindra att den utlämnade blir föremål för straffrättsligt ingripande eller utlämnas till annan stat med anledning av brott, som han har begått före utlämningen. Motsvarande regler föreslås i de nu aktuella lagarna i fråga om person, som skall tvångsvis överföras till annat nordiskt land för verkställighet av frihetsstraff. Dessa regler skall dock icke gälla, om den dömda på grund av förordnande om förpassning, förvisning eller utvisning skall befordras till det andra landet.

Också beträffande villkorlig dom förefinns skiljaktigheter mellan de olika nordiska ländernas regelsystem. Framför allt varierar reglerna om prøvotidens längd och om de föreskrifter, som kan förknippas med villkorlig dom.

Redan nu existerar i viss utsträckning frivilligt samarbete mellan övervakningsorgan i nordiska länder. Detta samarbete har dock ej stöd i lag, och om den villkorligt dömda överträder de med domen förbundna villkoren, kan några åtgärder med avseende å den i annat land meddelade villkorliga domen icke beslutas i det land, där den dömda uppehåller sig.

Enligt lagförslagen skall övervakning av villkorligt dömd kunna överflyttas från domslandet till annat nordiskt land, där den dömda uppehåller sig eller dit han ämnar återvända eller där han eljest ämnar mera varaktigt slå sig ner. Myndigheterna i det senare landet övertar därvid i princip de befogenheter, som tidigare har tillkommit myndigheterna i domslandet. Beträffande åtgärder mot den dömda, om han åsidosätter de skyldigheter, som åligger honom till följd av den villkorliga domen, skall iakttagas lagstiftningen i det land, där övervakningen utövas. Fråga om vidtagande av sådana åtgärder skall emellertid även kunna hänskjutas till behörig myndighet i domslandet, varvid dess lag kommer att tillämpas. Åtgärd i fråga om

den villkorliga domen skall kunna beslutas i domslandet även i sådana fall, då den dömde där övertygas om annat brott.

I lagutkastens upptages för övrigt också en bestämmelse, som medger att domstol förklarar i annat nordiskt land meddelat villkorligt anstånd förverkadt, även om övervakningen icke har överflyttats. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra en samlad bedömning av påföljdsfrågan, när den dömde har begått nytt brott.

Den omständigheten, att domslandets och verkställighetslandets myndigheter måste äga rätt att vid sidan av varandra besluta om åtgärder med avseende å den villkorliga domen, kräver en tämligen detaljerad reglering av de inbördes kompetensförhållandena. Det har dock icke ansetts finnas anledning antaga, att samarbetet i de avsedda fallen skall medföra större praktiska svårigheter. Viss översyn av de olika ländernas brottsregistreringsbestämmelser måste emellertid göras, för att systemet skall kunna fungera tillfredsställande. En sådan översyn pågår.

Lagförslagets regler om tillsyn över villkorligt frigivna (på prov frigivna) har avfattats i nära överensstämmelse med reglerna om övervakning av villkorligt dömda.

I lagförslagen meddelas vissa föreskrifter angående formerna för framställning om överflyttning och för behandling av sådan framställning samt bestämmelser om vissa rättsverkningar, som överflyttningen medför.

En grundförutsättning för att överflyttning av verkställighet skall få ske är att domen är verkställbar i det land, där den har meddelats. Detta innebär bl. a., att preskription ej får ha inträtt i domslandet. Några hinder för verkställighet i annat nordiskt land med hänsyn till själva brottslighetens beskaffenhet har icke föreslagits.

Det andra landets dom får i verkställighetslandet i åtskilliga hänseenden samma rättsverkningar, som om domen skulle ha meddelats där. Bl. a. får ej, om verkställigheten överflyttats, i det senare landet väckas åtal för gärning, som avses i domen.

Lagförslagen innehåller även vissa regler om benådning. Innebörden av dessa regler kan sägas vara, att beslut om benådning kan avse såväl dom meddelad i det egna landet men föremål för verkställighet i annat nordiskt land som dom, vilken har meddelats i annat land men vars verkställighet har överflyttats till det egna landet. I nådeärenden förutsättes kommunikation komma att ske mellan myndigheterna i berörda länder.

De föreslagna lagarna avses skola kompletteras med administrativa föreskrifter rörande bl. a. proceduren i ärenden om överflyttning av verkställighet. Därvid skall även regleras frågan om rätt för den dömde att yttra sig i ärendet.

Departementschefen. De lagförslag, för vilka jag har redogjort i det föregående, är ett led i det samarbete mellan de nordiska länderna på straffrätts-

tens område, om vilket Nordiska rådet har uttalat sig i sin rekommendation nr 5/1956. Lagförslagen behandlades vid det nordiska justitieministermötet den 18 och 19 januari 1962. Därvid förklarades från Islands sida, att även Island är berett att delta i det föreslagna samarbetet. Med hänsyn härtill kommer de övriga ländernas lagförslag att utvidgas till att omfatta jämväl Island.

Vid justitieministermötet ansågs lämpligt att Nordiska rådets yttrande inhämtades över principerna i lagförslagen. Härvid uppdrogs åt svenska regeringen att även å de övriga regeringarnas vägnar begära sådant yttrande.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t i skrivelse till Nordiska rådet måtte begära rådets yttrande över principerna i de lagförslag om samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om verkställighet av straffdomar, vilka omförmäles i hans förut återgivna anförande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till Nordiska rådet skall avlåtas skrivelse av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Margit Hirén

Regeringsförslag

om allmän samarbetsöverenskommelse

(Väckta av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Danmarks regering

Under henvisning til det til Nordisk Råds 10. session rejste medlemsforslag om en almindelig nordisk samarbejdsoverenskomst (Sag A 23) og under henvisning til den på mødet i Hangö den 11.—12. november 1961 mellem de nordiske landes statsministre og rådets præsidium truffne beslutning om, at regeringerne skulle lade udarbejde et præliminært forslag til en samarbejds-overenskomst, som kunne forelægges Nordisk Råd ved dets 10. session, oversender den danske regering hermed den danske tekst til et sådant overenskomstudkast [*se Tillæg 2*].

Man skal anmode Nordisk råd om at ville fremkomme med en udtalelse vedrørende overenskomstudkastet.

København, den 16. februar 1962

Kampmann

F. Grage

Finlands regering

Sedan medlemmarna av Nordiska rådet Karl-August Fagerholm, Finn Moe och Bertil Ohlin i ett medlemsförslag till Nordiska rådet den 20 augusti 1961 föreslagit, att mellan de nordiska länderna måtte träffas en samarbetsöverenskommelse, vari de hittills uppnådda resultaten inom nordiskt offentligt samarbete skulle kodifieras och riktlinjerna för dess fortsatta utveckling angivas, har Nordiska rådets presidium hemställt, att de nordiska statsministerrarna måtte, på basen av det av rådets sekretariat uppgjorda preliminära utkastet, låta utarbeta ett förslag till en sådan överenskommelse att föreläggas rådet vid dess tionde session i Helsingfors. Med anledning härav beslöts vid mötet mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium i Hangö den 11 och 12 november 1961 att statsministrarna skulle giva i uppdrag åt experter från varje land att i samråd med rådets sekretariat uppgöra förslag till ifrågavarande överenskommelse.

Efter att ha av de experter, som från finsk sida deltagit i arbetet för uppgörande av förslag till samarbetsöverenskommelse mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige, mottagit förslaget, har statsrådet, som anser det vara av vikt att en samarbetsöverenskommelse, som syftar till att trygga och utveckla det nordiska samarbetet åstadkommes i enlighet med riktlinjerna i det nu uppgjorda förslaget, härmed äran Nordiska rådet till kännedom översända ifrågavarande i finsk och svensk text avfattade förslag [*se Tillägg 2*] samt föreslå att Nordiska rådet ville yttra sig över förslaget till samarbetsöverenskommelse.

Helsingfors den 16 februari 1962

Minister för utrikesärendena: *Ahti Karjalainen*

Tf. biträdande avdelningschef: *W. Schreck*

Islands regering

Herved ønsker ministeriet Nordisk Råds udtalelse om hoslagte udkast til kontrakt om samarbejde mellem Island, Danmark, Finland, Norge og Sverige [*se Tillägg 2*].

Der er her tale om en islandsk tekst af det udkast, som embedsmænd fra de nordiske lande blev enige om på et møde i København d. 24 jan. d. å. De nordiske landes regeringer er blevet enige om at ønske, hver for sig, efter Nordisk Råds udtalelse om udkastet.

Reykjavik, den 16. februar 1962

Olafur Thors

Birgir Thorlacius

Norges regering

I anledning av medlemsförslaget av 20. august 1961 fra Karl-August Fagerholm, Finn Moe og Bertil Ohlin, skal den norske Regjering meddele:

En nordisk ekspertgruppe, oppnevnt av statsministrene, ble den 24. januar 1962 enig om et forslag til en almindelig nordisk samarbeidsavtale. Forslaget (norsk tekst) følger vedlagt [*se Tillägg 2*].

Den norske Regjering, som har drøftet forslaget, ser gjerne at de nordiske land inngår en slik avtale. Regjeringen skal imidlertid be om en uttalelse fra rådet i saken.

Oslo, 16. februar 1962

Einar Gerhardsen

Dagfin Juel

Sveriges regering

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag [se *Tillägg 1*], begära Nordiska rådets yttrande över förslag till samarbetsöverenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge.

Stockholms slott den 16 februari 1962.

Gustaf Adolf

Herman Kling

TILLÄGG 1**Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1962**

Närvarande: Ministern för utrikes ärendena Undén, statsråden Nilsson, Sträng, Lindström, Lange, Lindholm, Kling, Skoglund, Edenman, Johansson, af Gejierstam, Hermansson, Holmqvist.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, fråga om inhämtande av utlåtande från Nordiska rådet rörande förslag till samarbetsöverenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge samt anför därvid följande.

Vid möte i Hangö den 11 och 12 november 1961 mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium nåddes enighet om att vid rådets påföljande session i Helsingfors år 1962 taga upp frågan om en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse. På hemställan av presidiet förklarade statsministrarna, att de med utgångspunkt från ett av Nordiska rådets sekretariat utarbetat konventionsutkast skulle låta i kontakt med sekretariatet utarbeta ett preliminärt förslag till överenskommelse, som kunde föreläggas rådet vid denna session. Vidare kom statsministrarna överens om att experter i varje land skulle gå igenom konventionsutkastet och att man från svensk sida skulle bjuda in till ett nordiskt expertmöte i Stockholm i början av december 1961 med uppgift att påbörja utarbetandet av ett sådant preliminärt förslag.

Med anledning härav uppdrogs i Sverige åt experter från justitie-, utrikes-, social-, kommunikations-, finans-, ecklesiastik-, handels- och inrikesdepartementen att närmare utreda hithörande spörsmål.

Den sålunda tillsatta expertgruppen, som under sitt arbete samrått jämväl med företrädare för jordbruksdepartementet samt upprätthållit kontakt med Nordiska rådets svenska sekretariat, företog till en början en preliminär översyn av det utkast till överenskommelse, som lagts fram av Nordiska rådets sekretariat.

På svensk inbjudan hölls ett första möte i Stockholm den 15 december 1961 med experter från samtliga fem nordiska länder. Dessa experter har därefter hållit ytterligare möten i Helsingfors den 9 januari och i Köpenhamn den 24 januari 1962. Nordiska rådets sekretariat har vid dessa möten beretts tillfälle att framföra sina synpunkter. Vid sistnämnda möte enades de fem ländernas experter om ett förslag till överenskommelse att underställas respektive regeringar. Detta förslag torde som bilaga [*se Tillägg 2*] få fogas till detta protokoll.

Departementschefen. På många områden inom samhällslivet pågår ett omfattande nordiskt samarbete. Resultaten av detta samarbete har endast i begränsad omfattning tagit sig uttryck i mellanstatliga avtal. I de allra flesta fall har de resultat som nåtts genomförts genom interna åtgärder inom de nordiska staterna var för sig. När nu förslag väckts inom Nordiska rådet om ingående av en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse, har detta icke i första hand grundats på en önskan att få till stånd en ändring i de hävdvunna samarbetsformerna. Främst torde förslaget ha dikterats av önskemålet att, oavsett hur de europeiska integrationssträvandena kommer att beröra de nordiska staterna, såvitt möjligt befästa de redan uppnådda resultaten och att skapa garantier för ett fortsatt nordiskt samarbete utan att de enskilda staternas blivande uppgörelser på det allmäneuropeiska planet härigenom kommer att försvåras. Det var också med utgångspunkt från det berättigade i detta önskemål som de nordiska statsministrarna vid Hangömötet tillmötesgick framställningen från Nordiska rådets presidium att låta utarbeta ett preliminärt förslag till samarbetsöverenskommelse, som kunde läggas fram för rådet vid dess stundande tionde session.

Det förslag till överenskommelse, om vilket enighet nåtts mellan experter från de nordiska staterna, behandlar i stora drag de skilda områden inom samhällslivet, på vilka nordiskt samarbete redan förekommer. Samtidigt innebär förslaget att de nordiska staterna åtager sig att ytterligare utveckla detta samarbete. Förslaget är enligt min mening väl ägnat att läggas till grund för en blivande nordisk samarbetsöverenskommelse. Mellan regeringarna i de nordiska staterna råder enighet om att inhämta Nordiska rådets yttrande över förslaget samt att regeringarna var för sig bör begära sådant yttrande.

Föredraganden hemställer, att Kungl. Maj:t i skrivelse till Nordiska rådet måtte begära rådets yttrande över det förslag till samarbetsöverenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge, vilket finnes fogat till detta protokoll [*se Tillägg 2*].

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till Nordiska rådet skall avlåtas skrivelse av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Birgitta Liljefors

TILLÄGG 2

Förslag till samar-

Danmark

Udkast til samarbejds-
overenskomst mellem
Danmark, Finland, Is-
land, Norge og Sverige

Danmarks, Finlands,
Islands, Norges og Sve-
riges regeringer,

som yderligere vil
fremme det nære fæl-
lesskab, der i kultur
samt i rets- og sam-
fundsopfattelse består
mellem de nordiske
folk, og yderligere vil
udvikle samarbejdet
mellem de nordiske
lande;

som tilstræber at
gennemføre ensartede
retsregler i de nordiske
lande i så mange hen-
seender som muligt;

som på alle de områ-
der, hvor forudsætnin-
gerne derfor er til ste-
de, vil tilvejebringe en
hensigtsmæssig arbejds-
deling mellem landene;

som vil fortsætte det
for landene betydnings-
fulde samarbejde inden
for Nordisk Råd og in-
den for de øvrige sam-
arbejdsorganer, er ble-
vet enige om følgende
bestemmelser:

*Indledende bestem-
melser*

Artikel 1

De kontraherende
parter skal bestræbe
sig på at bevare og yder-

Finland (finsk text)

Ehdotus Suomen, Is-
lannin, Norjan, Ruotsin
ja Tanskan väliseksi
yhteistyösopimukseksi

Suomen, Islannin,
Norjan, Ruotsin ja
Tanskan hallitukset,

jotka haluavat edel-
leen edistää Pohjois-
maiden kansojen kesken
kulttuurin sekä oikeus-
ja yhteiskuntakäsitys-
ten alalla vallitsevaa lä-
heistä yhteisyyttä, ja
edelleen kehittää Poh-
joismaiden välistä yh-
teistyötä;

jotka pyrkivät ai-
kaansaamaan yhtenäisiä
säännöksiä Pohjois-
maissa mahdollisimman
monilla aloilla;

jotka tahtovat kaikil-
la aloilla, missä siihen
on edellytyksiä, aikaan-
saada tarkoituksenmu-
kaisien työnjaon näiden
maiden välillä;

jotka haluavat jatkaa
näille maille tärkeätä
yhteistyötä Pohjoismai-
den neuvostossa ja
muissa yhteistyöelimis-
sä;

ovat sopineet seuraa-
vista määräyksistä.

Johdantosäänös

1 artikla

Sopimuspuolten on
pyrittävä säilyttämään
ja edelleen kehittämään

Finland (sv. text)

Förslag till samarbets-
överenskommelse mel-
lan Finland, Danmark,
Island, Norge och Sve-
rige¹

Finlands, Danmarks,
Islands, Norges och Sve-
riges regeringar

¹ Den svenskspråkiga texten till Finlands regerings förslag till samarbetsöverenskommelse över-
ensstämmer med den av Sveriges regering överlämnade förslagstexten i här icke återgivna delar.

betsöverenskommelse**Island**

Frumvarp að samstarfs-samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar

Ríkisstjórnir Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar,

sem efla vilja enn betur hin nánú menningartengsl Norðurlandabjóðanna og samstöðu þeirra í skoðunum á réttar- og þjóðfélagsmálum og auka enn samstarfið milli Norðurlanda;

sem keppa vilja að sameiginlegum reglum á Norðurlöndum í svo mörgum greinum sem unnt er;

sem koma vilja fram hagkvæmri verkaskiptingu milli landanna á öllum sviðum, þar sem skilyrði eru til þess;

sem halda vilja áfram samstarfi þessara landa, sem þeim et mikilvægt, í Norðurlandaráði og öðrum samstarfsstofnunum;

hafa orðið sammála um eftirfarandi ákvæði.

*Inngangsaðkvæði***1. gr.**

Samningsaðilar skulu kappkosta að varðveita og efla enn betur sam-

Norge

Utkast til samarbeidsavtale mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige

Norges, Danmarks, Finnlands, Islands og Sveriges regjeringer

som ønsker å fremme ytterligere det nære fellesskap som råder mellom de nordiske folk med hensyn til kultur og når det gjelder retts- og samfunnsoppfatning, og ytterligere utvikle samarbeidet mellom de nordiske land;

som ønsker å gjenomføre ensartede bestemmelser i de nordiske land i så mange henseende som mulig;

som på alle områder hvor det finnes forutsetninger for det, vil søke å oppnå en hensiktsmessig arbeidsdeling mellom landene;

som vil fortsette det for landene betydningsfulle samarbeid innen Nordisk Råd og andre samarbeidsorganer;

er blitt enige om følgende bestemmelser:

*Innledende bestemmelse***Artikkel 1**

Avtalepartene skal søke å bevare og ytterligere utvikle samarbei-

Sverige

Förslag till arbetsöverenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge

Sveriges, Danmarks, Finnlands, Islands och Norges regeringar,

vilka vilja ytterligare främja den nära gemenskap, som i fråga om kultur samt om rätts- och samhällsuppfattning råder mellan de nordiska folken, och ytterligare utveckla samarbetet mellan de nordiska länderna;

vilka eftersträva enhetliga regler i de nordiska länderna i så många avseenden som möjligt;

vilka vilja på alla områden, där förutsättningar därför finnas, åstadkomma en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan länderna;

vilka vilja fortsätta det för länderna betydelsefulla samarbetet inom Nordiska rådet och övriga arbetsorgan;

ha enats om följande bestämmelser.

*Inledande bestämmelse***Artikel 1**

De fördragsslutande parterna skola eftersträva allt bevara och

ligere udvikle samarbejdet mellem landene på det retslige, det kulturelle, det sociale og det økonomiske område såvel som i spørgsmål vedrørende samfærdselen.

Retsligt samarbejde

Artikel 2

De kontraherende parter skal fortsætte arbejdet med at opnå den størst mulige retslige ligestilling mellem statsborgere i et nordisk land, som opholder sig i et andet nordisk land end hjemlandet, og opholdslandets statsborgere.

Artikel 3

De kontraherende parter skal søge at lette adgangen for statsborgere i ét nordisk land til at opnå statsborgerskab i et andet nordisk land.

Artikel 4

De kontraherende parter skal fortsætte lovgivningssamarbejdet med henblik på at opnå den størst mulige overensstemmelse på privatrettens område.

Artikel 5

De kontraherende parter bør tilstræbe ensartede bestemmelser om forbrydelse og straffetretlige retsfølger.

Med hensyn til forbrydelser, der er begået i et nordisk land, bør efterforskning og strafforfølgning i videst mulig udstrækning kunne finde sted også i et andet nordisk land.

maiden välistä yhteistyötä oikeudellisella, sivistyksellisellä, sosiaalisella ja taloudellisella alalla, sekä liikennekysymyksissä.

Oikeudellinen yhteistyö

2 artikla

Sopimuspuolten on jatkettava työtä mahdollisimman suuren oikeudellisen tasa-arvoisuuden saavuttamiseksi muussa Pohjoismaassa kuin kotimaassaan oleskelevan Pohjoismaan kansalaisen ja oleskelumaan omien kansalaisten välillä.

3 artikla

Sopimuspuolten on pyrittävä helpottamaan Pohjoismaiden kansalaisten kansalaisoikeuden saamista muussa Pohjoismaassa.

4 artikla

Sopimuspuolten on jatkettava lakiyhteistyötä mahdollisimman suuren yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi yksityisoikeuden alalla.

5 artikla

Sopimuspuolten olisi pyrittävä yhdenmukautamaan rikosta ja rikoksen seuraamuksia koskevat säännöksensä.

Toisessa Pohjoismaassa tehdyn rikoksen tutkinnan ja syytteen panon tulisi mahdollisimman laajalti voida tapahtua myös toisessa Pohjoismaassa.

starfið milli landanna i réttar-, menningar-, félags- og efnahagsmálum, svo og um samgöngur.

det mellom landene på det rettslige, kulturelle, sosiale og økonomiske område, og når det gjelder samferdsel.

ytterligere utveckla samarbetet mellan länderna på det rättsliga, kulturella, sociala och ekonomiska området, ävensom i fråga om samfärdseln.

Réttarsamstarf

2. gr.

Samningsaðilar skulu halda áfram að vinna að því, ð rikisborgarar Norðurlanda, sem dveljast á Norðurlöndum utan heimalands síns njóti svo sem framast er unnt sömu réttarstöðu og rikisborgarar dvalarlandsins.

Rettslig samarbeid

Artikkel 2

Avtalepartene skal fortsette arbeidet for å oppnå størst mulig rettslig likestilling mellom statsborgere i et nordisk land som oppholder seg i et annet nordisk land enn hjemlandet, og oppholdslandets statsborgere.

Rättsligt samarbete

Artikel 2

De fördragsslutande parterna skola fortsätta arbetet att ernå största möjliga rättsliga likstälighet mellan medborgare i nordiskt land, som vistas i annat nordiskt land än det egna, och vistelselandets medborgare.

3. gr.

Samningsaðilar skulu leitast við að auðvelda rikisborgurum Norðurlanda að hljóta ríkisfang i einhverju hinna landanna.

Artikkel 3

Avtalepartene skal søke å lette adgangen for statsborgere i et nordisk land til å oppnå statsborgerskap i et annet nordisk land.

Artikel 3

De fördragsslutande parterna skola söka underlätta för medborgare i ett nordiskt land att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land.

4. gr.

Samningsaðilar skulu halda áfram löggjafarsamstarfi i því skyni að ná sem mestu samræmi á sviði einkamálaréttar.

Artikkel 4

Avtalepartene skal fortsette lovsamarbeidet i den hensikt å oppnå størst mulig overensstemmelse på privatrettens område.

Artikel 4

De fördragsslutande parterna skola fortsätta lagsamarbetet i syfte att uppnå största möjliga överensstämmelse på privaträttens område.

5. gr.

Samningsaðilum ber að leitast við að samræma reglur um afbrot og lögfylgjur þeirra.

Artikkel 5

Avtalepartene bør søke å oppnå ensartede bestemmelser om forbrytelser og deres rettslige følger.

Hafi afbrot verið frammið i einhverju Norðurlandanna ber að keppa að því, að rannsókn, málshöfðun og dómur geti einnig farið fram, svo sem framast er unnt, i einhverju hinna.

Forbrytelser begått i et nordisk land bør i størst mulig utstrekning kunne etterforskes og være gjenstand for rettergang og pådømmelse også i et annet nordisk land.

Artikel 5

De fördragsslutande parterna böra eftersträva enhetliga bestämmelser om brott och brottspåföljder.

Beträffande brott, som begåtts i ett nordiskt land, bör utredning och lagföring i största möjliga utsträckning kunna ske även i annat nordiskt land.

Artikel 6

De kontraherende parter skal tilstræbe indbyrdes samordning af anden lovgivning end den her nævnte på områder, hvor dette findes hensigtsmæssigt.

Artikel 7

Enhver af de kontraherende parter bør virke for at gennemføre sådanne bestemmelser, at afgørelser truffet af domstole eller andre myndigheder i et andet nordisk land tillige kan fuldbyrdes inden for partens område.

Kulturelt samarbejde

Artikel 8

I alle de nordiske lande skal undervisningen og uddannelsen i skolerne i passende omfang omfatte undervisning i de øvrige nordiske landes sprog, kultur og almindelige samfundsforhold.

Artikel 9

Enhver af de kontraherende parter bør opretholde og øge mulighederne for studerende, hjemmehørende i et andet nordisk land, for at drive studier og aflægge eksaminer ved sine uddannelsesinstitutioner. En deleksamen består i et nordisk land bør i størst mulig udstrækning anerkendes og medregnes ved afsluttende eksaminer i et andet nordisk land.

6 artikla

Sopimuspuolten on pyrittävä muunkin kuin edellä mainitun lainsäädännön keskinäiseen yhtenäistämiseen sellaisilla aloilla, joilla tämä näyttää tarkoituksenmukaiselta.

7 artikla

Jokaisen sopimuspuolen olisi toimittava sellaisten säännösten aikaansaamiseksi, että toisen Pohjoismaan tuomioistuimen tai muun viranomaisen päätös voidaan panna täytäntöön myös asianomaisen sopimuspuolen alueella.

Sivistyksellinen yhteistyö

8 artikla

Jokaisessa Pohjoismaassa on kouluissa annettavaan opetukseen ja koulutukseen sopivassa laajuudessa sisällytettävä muiden Pohjoismaiden kielten, kulttuurin ja yleisten yhteiskuntaolojen opetusta.

9 artikla

Jokaisen sopimuspuolen olisi opetuslaitoksissaan ylläpidettävä ja laajennettava toisesta Pohjoismaasta kotoisin olevan opiskelijan mahdollisuuksia harjoittaa opintoja ja suorittaa tutkintoja niissä. Tällöin olisi myös jossakin Pohjoismaassa suoritettu osatutkinto mahdollisimman laajalti voitava lukea hyväksi loppuopintua varten muussa Pohjoismaassa.

6. gr.

Sammingsaðilar skulu leitast við að ná samræmi sin á milli um aðra löggjöf en nú hefur verið nefnd, á þeim sviðum, þar sem hagkvæmt þykir.

7. gr.

Sérhverjum sammingsaðila ber að vinna að því, að settar verði reglurum, að úrskurðar dómstóls eða annars yfirvalds í einhverju Norðurlandanna geti einnig hlotið fullnustu á umráðasvæði hans.

*Samstarf i menningar-
málum*

8. gr.

Í sérhverju Norðurlandanna skal fræðsla og menntun i skólunum, eftir því sem við á, taka til kennslu i tungumálum og um menningu og almennt þjóðfélagsástand hinna Norðurlandþjóðanna.

9. gr.

Sérhverjum sammingsaðila ber að halda við og auka möguleika fyrir námsmenn, sem heimaa eiga i öðru Norðurlanda, til að stunda nám og þreyta próf við fræðslustofnanir hans. Skyldi þá, svo sem framast er unnt, leyft að taka gilt próf i hluta námsgreinar i einu landanna við lokapróf i einhverju hinna.

Artikkel 6

Avtalepartene skal søke å oppnå innbyrdes samordning av annen lovgivning enn den som her er nevnt på områder der det synes hensiktsmessig.

Artikkel 7

Hver avtalepart bør søke å få gjennomført bestemmelser som medfører at beslutning av domstol eller annen myndighet i et annet nordisk land kan iverksettes også innen partens område.

Kulturellt samarbeid

Artikkel 8

I hvert enkelt av de nordiske land skal undervisningen og utdannelsen i skolene i passende utstrekning omfatte undervisning i andre nordiske lands språk, kultur og alminnelige samfunnsforhold.

Artikkel 9

Hver avtalepart bør opprettholde og utvide mulighetene for studerende hjemmehørende i et annet nordisk land til å studere og avlegge eksamen ved dens læresteder. I størst mulig utstrekning bør deleksamen avlagt i et nordisk land kunne anerkjennes og medregnes ved sluttexamen i et annet nordisk land.

Artikel 6

De fördragsslutande parterna skola eftersträva inbördes samordning av annan lagstiftning än som nu sagts på sådana områden, där detta ter sig ändamålsenligt.

Artikel 7

Varje fördragsslutande part bör verka för genomförandet av sådana regler, att beslut av domstol eller annan myndighet i annat nordiskt land kan verkställas jämväl inom partens område.

Kulturellt samarbete

Artikel 8

I vart och ett av de nordiska länderna skall undervisningen och utbildningen i skolorna i lämplig omfattning innefatta undervisning i övriga nordiska länders språk samt röran-
de deras kultur och allmänna samhällsförhållanden.

Artikel 9

Varje fördragsslutande part bör bibehålla och vidga möjligheten för studerande, hemmahörande i annat nordiskt land, att idka studier och avlägga examen vid sina utbildningsanstalter. I största möjliga utsträckning bör därvid även i något nordiskt land avlagd delexamen få räknas till godo för slutexamen i annat nordiskt land.

Økonomisk støtte fra hjemlandet bør kunne ydes, uanset til hvilket land studierne henlægges.

Artikel 10

De kontraherende parter bør samordne den af det offentlige anordnede uddannelse, der tager sigte på at give beføjelse til at udøve bestemte erhverv.

Sådan uddannelse bør såvidt muligt give samme beføjelse til erhvervsudøvelse i alle de nordiske lande. Der kan dog stilles krav om sådan tillægsuddannelse, som nødvendiggøres af hensyn til nationale forhold.

Artikel 11

På de områder, hvor et samarbejde er hensigtsmæssigt, bør udbygningen af uddannelsesinstitutionerne samordnes gennem stadigt samvirke om udbygningsplanerne og disses gennemførelse.

Artikel 12

Samarbejde på forskningens område bør være således tilrettelagt, at disponible forskningsbevillinger og andre midler samordnes og udnyttes på den bedst mulige måde, blandt andet ved oprettelse af fælles institutioner.

Artikel 13

Med det formål at støtte og styrke den kulturelle udvikling skal

Kotimaasta käsin annettava taloudellinen apu olisi voitava suorittaa riippumatta siitä missä maassa opintoja harjoitetaan.

10 artikla

Sopimuspuolten olisi yhtenäistettävä sellainen julkinen koulutus, joka tarkoittaa pätevyyden antamista määrätyn ammatin harjoittamiseen.

Sellaisen koulutuksen olisi mikäli mahdollista annettava sama pätevyys kaikissa Pohjoismaissa. Kuitenkin voidaan vaatia sellaisia lisäopintoja, jotka kansallisiin oloihin liittyvistä syistä saattavat olla tarpeellisia.

11 artikla

Aloilla, joilla yhteistyö on tarkoituksenmukaista, olisi opetuslaitosten kehittäminen yhtenäistettävä kehittämissuunnitelmia ja niiden toteutusta koskevan jatkuvan yhteistoiminnan puitteissa.

12 artikla

Yhteistyö tutkimuksen alalla olisi suunnattava siten, että käytävissä olevat tutkimusmäärärahat ja muut voimavarat yhtenäistään ja käytetään hyväksi parhaalla mahdollisella tavalla, muun muassa perustamalla yhteisiä laitoksia.

13 artikla

Sivistyksellisen kehityksen tukemiseksi ja vahvistamiseksi on va-

Nemandi ætti að geta fengið styrk frá landi sinu án tillits til þess, í hvaða landi námið er stundað.

Økonomisk stötte frá heimlandet bör kunne ytes uten hensyn til i hvilket land studiene finner sted.

Ekonomiskt stöd från hemlandet bör kunna utgå, oavsett till vilket land studierna förläggas.

10. gr.

Samningsaðilum ber að samræma þá fræðslu, sem veitt er af opinbera hálfu hins og miðar að því að veita heimild til að stunda ákveðna atvinnu.

Slík menntun ætti, svo sem unnt er, að veita sömu réttindi í sérhverju Norðurlandanna. Krefjast má þó þeirrar viðbótarmenntunar, sem nauðsynleg kann að vera vegna aðstæðna hverrar þjóðar um sig.

11. gr.

Þegar um er að ræða að koma á fót fræðslustofnunum, ber að hafa samstarf á þeim sviðum, sem hentugt þykir, með stöðugri samvinnu um áætlanir, sem um þetta eru gerðar, og framkvæmd þeirra.

12. gr.

Samstarfi í rannsóknnum ber að haga þannig, að tiltækar fjárveitingar til rannsókna og önnur framlög til þeirra verði samræmd og noluð á þann hátt, sem beztur er, m.a. með því að setja á fót sameiginlegar stofnanir.

13. gr.

Í því skyni að styðja og efla menningarbrúunina skulu sam-

Artikkel 10

Avtalepartene bør samordne slik offentlig anordnet utdanning som tar sikte på å gi rett til særskilt yrkesutøvelse.

Denne utdanning bør så vidt mulig gi samme rett til yrkesutøvelse i alle nordiske land. Det kan likevel stilles krav om slik tilleggsutdanning som nasjonale forhold måtte tilsi.

Artikkel 11

På de områder der det er hensiktsmessig bør utbyggingen av læresteder samordnes gjennom stadig samarbeid om utbyggingsplanene og deres gjennomføring.

Artikkel 12

Samarbeid på forskningens område bør være ordnet slik at tilgjengelige bevilgninger og andre ressurser samordnes og utnyttes best mulig, bl. a. ved at det opprettes felles institusjoner.

Artikkel 13

For å støtte og styrke den kulturelle utviklingen skal det frie nor-

Artikel 10

De fördragsslutande parterna böra samordna sådan av det allmänna ordnad utbildning, som syftar till att giva behörighet för viss yrkesutövning.

Sådan utbildning bör såvitt möjligt giva samma behörighet i alla de nordiska länderna. Krav må dock uppställas på sådan tilläggsutbildning, som kan erfordras av hänsyn till nationella förhållanden.

Artikel 11

På de områden där ett samarbete är ändamålsenligt bör utbyggnaden av utbildningsanstalter samordnas genom fortlöpande samverkan beträffande utbyggnadsplaneringen och dess genomförande.

Artikel 12

Samarbete på forskningens område bör vara så inriktat att tillgängliga forskningsanslag och övriga resurser samordnas och utnyttjas på bästa möjliga sätt, bland annat genom att gemensamma institutioner upprättas.

Artikel 13

I syfte att stödja och stärka den kulturella utvecklingen skall det

det frie nordiske folkeoplysningsarbejde og udvekslingen inden for de øvrige kulturområder fremmes, hvorved blandt andet de muligheder, som radio og television frembyder, bør udnyttes.

paata pohjoismaista kansansivistystyötä ja kulttuurivaihtoa muilla aloilla edistettävä; tällöin tulee muun muassa ottaa vareen radion ja television tarjoamat mahdollisuudet.

Socialt samarbejde

Artikel 14

De kontraherende parter skal bestræbe sig på at bevare og videreudvikle det fælles nordiske arbejdsmarked efter de retningslinier, der er blevet afstukket i tidligere aftaler. Arbejdsanvisning og erhvervsvejledning skal samordnes. Udvekslingen af praktikanter skal være fri.

Ensartethed i udformningen af de nationale regler vedrørende arbejderbeskyttelse og lignende spørgsmål bør tilstræbes.

Artikel 15

De kontraherende parter skal virke for, at statsborgere i et nordisk land ved ophold i et andet nordisk land i størst mulig udstrækning skal kunne oppebære sådanne sociale ydelser, som ydes i opholdslandet til dettes egne statsborgere.

Artikel 16

De kontraherende parter skal videreudvikle samarbejde med hensyn til sundheds- og sy-

Sosiaalinen yhteistyö

14 artikla

Sopimuspuolten on pyrittävä säilyttämään ja edelleen kehittämään yhteisiä pohjoismaisia työmarkkinoita aikaisempien sopimusten sisältämien suunta- viivojen mukaisesti. Työnvälitys ja ammatinvalinnanohjaus on yhtenäistettävä. Harjoittelijain vaihdon on oltava vapaata.

Kansalliset työväensuojelua ja muita senlaatuksia kysymyksiä koskevat säännökset olisi pyrittävä yhdenmukaistamaan.

15 artikla

Sopimuspuolten on toimittava siihen suuntaan, että jonkin Pohjoismaan kansalainen oleskellessaan muussa Pohjoismaassa mahdollisimman laajalti pääsee osalliseksi oleskelumaan omille kansalaisilleen tarjoamista sosiaalisista eduista.

16 artikla

Sopimuspuolten on edelleen kehitettävä yhteistyötä terveyden- ja sairaanhoidon, raittius-

ningsaðilar stuðla að frjálsu lýðfræðslu- starfi á Norðurlönd- um og samskiptum á sviði bókmennna, mynd- listar, tónlistar, leik- listar, kvikmynda og annarra menningar- mála, m. a. með því að nýta þá möguleika, sem útvarp og sjónvarp hafa að bjóða.

Samstarf í félagsmálum

14. gr.

Samningsaðilar skulu leitast við að varðveita og þróa enn betur hinn sameiginlega norræna vinnumarkað sam- kvæmt þeim megin- stefnum, sem markaðar hafa verið með fyrri samningum. Vinnu- miðlun og starfsfræðsla skulu samræmdar. Frjáls skulu skipti á nemum í verknámi.

Stefna ber að samræmi í reglum hinna einstöku landa um vernd verka- fólks og svipuð mál.

15. gr.

Samningsaðilar skulu vinna að því, að ríkis- borgarar Norðurlanda sem dveljast í öðru ríki Norðurlandanna en eigin landi, skuli svo sem framast er unnt njóta þeirra félagslegu hlunninda, sem ríkis- borgarar dvalarlandsins njóta.

16. gr.

Samningsaðilar skulu auka enn samstarfið í heilsugæzlu- og sjúkra- málum og umönnun

diske folkeopplysnings- arbeidet og utvekslingen innen de øvrige kultur- områder fremmes, hvor- under bl. a. de mulighe- ter radio og televisjon byr på bør utnytted.

Sosialt samarbeid

Artikkel 14

Avtalepartene skal søke å bevare og ytter- ligere utvikle det felles- nordiske arbeidsmarke- det etter de retnings- linjer som er trukket opp i tidligere avtaler. Arbeidsformidling og yrkesveiledning skal samordnes. Det skal være fri utveksling av praktikanter.

Ensartet utforming av nasjonale regler om arbeidervern og lignen- de spørsmål skal søkes oppnådd.

Artikkel 15

Avtalepartene skal arbeide for at en stats- borger i et nordisk land under opphold i et an- net nordisk land i størst mulig utstrekning skal nyte godt av de sosiale goder som ytes i opp- holdslandet til dets egne statsborgere.

Artikkel 16

Avtalepartene skal yt- terligere utvikle sam- arbeidet innen helseve- senet, sykepleien, edrue-

fria nordiska folkbild- ningsarbetet och utby- tet inom övriga kultur- områden främjas, var- vid böra tillvaratagas bland annat de möjlig- heter som radio och te- levision erbjuder.

Socialt samarbete

Artikel 14

De fördragsslutande parterna skola efter- sträva att bevara och ytterligare utveckla den gemensamma nordiska arbetsmarknaden efter de riktlinjer, som upp- dragits genom tidigare överenskommelser. Ar- betsförmedling och yr- kesvägledning skola samordnas. Utbytet av praktikanter skall vara fritt.

Likformighet beträf- fande nationella regler rörande arbetarskydd och liknande frågor bör eftersträvas.

Artikel 15

De fördragsslutande parterna skola verka för att medborgare i ett nordiskt land vid vistel- se i annat nordiskt land skall i största möjliga utsträckning komma i åtnjutande av de sociala förmåner, som må utgå i vistelselandet till dess egna medborgare.

Artikel 16

De fördragsslutande parterna skola ytterli- gare utveckla samarbe- tet beträffande hälso-

gevæsen, alkoholikerforsorg samt børne- og ungdomsforsorg.

huollon sekä lasten ja nuorisonhuollon alalla.

Artikel 17

Enhver af de kontraherende parter skal virke for, at medicinsk, teknisk eller anden lignende sikkerhedskontrol udføres på en sådan måde, at attester vedrørende kontrollen kan anerkendes i de øvrige nordiske lande.

Økonomisk samarbejde

Artikel 18

De kontraherende parter skal med henblik på at fremme det nordiske økonomiske samarbejde på forskellige områder rådføre sig med hinanden i spørgsmål vedrørende den økonomiske politik. I denne forbindelse bør opmærksomheden rettes mod mulighederne for at samordne foranstaltninger, som iværksættes i konjunkturudjævningen de øjemed.

Artikel 19

De kontraherende parter tilsigter såvidt muligt at fremme produktions- og investeringssamarbejde mellem deres lande og herunder søge at lægge forholdene til rette med henblik på direkte samarbejde mellem virksomheder i to eller flere af de nordiske lande. De kontraherende parter bør som et led i et videre internationalt samarbejde stræbe efter at opnå en hensigts-

17 artikla

Jokaisen sopimukseen on pyrittävä lääkinnöllisen, teknillisen tai muun sentapaisen turvallisuustarkastuksen suorittamiseen siten, että tarkastuksesta annettu todistus voidaan hyväksyä muissa Pohjoismaissa.

Taloudellinen yhteistyö

18 artikla

Sopimuspuolten on edistääkseen Pohjoismaiden taloudellista yhteistyötä eri aloilla neuvoteltava talouspolitiikka. Tällöin on kiinnitettävä huomiota mahdollisuuksiin sopeuttaa toisiinsa toimenpiteet, joihin ryhdytään suhdanteiden ta- soittamiseksi.

19 artikla

Sopimuspuolten tarkoituksena on siinä laajuudessa kuin mahdollista on edistää maidensa välistä yhteistyötä tuotannon ja sijoistustoiminnan alalla ja tällöin pyrkiä luomaan edellytykset välittömälle yhteistyölle kahdessa tai useammassa Pohjoismaassa olevien yritysten kesken. Sopimuspuolten olisi kansainvälistä yhteistyötä edelleen kehitettäessä pyrittävä maiden välillä tarkoituk-

áfengissjúklinga, svo og barnavernd og unglinga.

17. gr.

Sérhver samningsaðili skal vinna að því, að læknisfræðilegt, tæknilegt eða annað áþekkt öryggisefirlit sé framkvæmt á þann hátt, að skirteini eða vottorð um eftirlitið sé tekið gilt í hinum Norður-löndunum.

Samstarf í efnahagsmálum

18. gr.

Samningsaðilar skulu hafa samráð um stefnuna í efnahagsmálum til þess að efla efnahags-samstarf Norðurlanda á ýmsum sviðum. Skal þá hyggja að möguleikum á því að samræma ráðstafanir, sem gerðar eru til jöfnunar á hagsveiflum.

19. gr.

Samningsaðilar hyggjast stuðla svo sem unnt er að framleiðslu- og fjárfestingarsamvinnu milli landa sinna og leitast þá við að hagræða svo aðstöðu, að auðveldað verði beint samstarf milli fyrirtækja í tveimur eða fleiri Norðurlandanna Samningsaðilar skulu kappkosta að ná hagkvæmri verkaskiptingu milli landanna

lighetsarbeidet og når det gjelder barne- og ungdomsvern.

Artikkel 17

Hver avtalepart skal arbeide for at medisinsk, teknisk eller annen lignende sikkerhetskontroll blir utført på en slik måte at attest eller bevitnelse om kontrollen kan godtas i de øvrige nordiske land.

Økonomisk samarbeid

Artikkel 18

For å fremme det nordiske økonomiske samarbeid på forskjellige områder skal avtalepartene rådføre seg med hverandre om den økonomiske politikk. Herunder bør oppmerksomheten rettes mot mulighetene for å samordne tiltak som treffes med sikte på konjunkturutjevning.

Artikkel 19

Avtalepartene har til hensikt så langt det er mulig å fremme et produksjons- og investerings-samarbeid mellom sine land og herunder søke å legge forholdene til rette for direkte samarbeid mellom foretagender i to eller flere av de nordiske land. Avtalepartene bør som ledd i et videre internasjonalt samarbeid søke å oppnå en hensiktsmessig arbeidsdeling mellom landene

och sjukvård, nykterhetsvård samt vård av barn och ungdom.

Artikel 17

Varje fördragsslutande part skall verka för att medicinsk, teknisk eller annan liknande säkerhetskontroll utföres på sådant sätt att attest eller intyg om kontrollen kan godtagas i övriga nordiska länder.

Ekonomiskt samarbete

Artikel 18

De fördragsslutande parterna skola, i avsikt att främja det nordiska ekonomiska samarbetet på olika områden, samråda i fråga om den ekonomiska politiken. Därvid bör uppmärksamhet ägnas möjligheterna att samordna åtgärder, som vidtagas i konjunkturutjämnande syfte.

Artikel 19

De fördragsslutande parterna avse att så långt det är möjligt främja produktions- och investeringssamarbete mellan sina länder och att härvid söka lägga förhållandena till rätta för direkt samarbete mellan företag i två eller flera av de nordiska länderna. De fördragsslutande parterna böra som ett led i ett vidare internationellt samarbete eftersträva att uppnå en ändamåls-

mæssig arbejdsdeling imellem landene for så vidt angår produktion og investeringer.

Artikel 20

De kontraherende parter skal virke for den størst mulige frihed for kapitalbevægelser mellem de nordiske lande. Fælles løsninger af andre betalings- og valutaspørgsmål af fælles interesse skal tilstræbes.

Artikel 21

De kontraherende parter skal bestræbe sig på at befæste det samarbejde, der tidligere er blevet indledt med henblik på at fjerne handelsskrankerne imellem de nordiske lande, samt så vidt muligt yderligere at styrke og udvikle dette samarbejde.

Artikel 22

De kontraherende parter skal i internationale handelspolitiske spørgsmål såvel hver for sig som i fællesskab søge at fremme nordiske interesser og med henblik herpå rådføre sig med hverandre.

Artikel 23

De kontraherende parter skal virke for samordning af de toldtekniske og toldadministrative bestemmelser samt for sådanne forenklinger i toldanliggender, som er egnede til at lette samfærdselen mellem landene.

senmukaiseen työnjakkoon tuotannon ja sijoitustoiminnan alalla.

20 artikla

Sopimuspuolten on toimittava mahdollisimman laajan pääomansiirtojen vapauden hyväksi Pohjoismaiden välillä. Muissa osapuolia yhteisesti kiinnostavissa maksu- ja valuuttakysymyksissä on pyrittävä yhteisiin ratkaisuihin.

21 artikla

Sopimuspuolten on pyrittävä lujittamaan aikaisemmin aloitettua yhteistyötä kaupan esteiden poistamiseksi Pohjoismaiden väliltä sekä mahdollisimman laajalti edelleen vahvistamaan ja kehittämään tätä yhteistyötä.

22 artikla

Sopimuspuolten on kansainvälisissä kauppapoliittisissa kysymyksissä pyrittävä niin hyvin kukin erikseen kuin yhteisesti edistämään Pohjoismaiden etuja ja tässä tarkoituksessa neuvoteltava keskenään.

23 artikla

Sopimuspuolten on toimittava tulliteknillisten ja tullihallinnollisten määräyksien yhtenäistämiseksi sekä tullitoiminnan yksinkertaistamiseksi siten että maiden välistä liikennettä voidaan helpottaa.

varðandi framleiðslu og fjárfestingu sem þætti í viðtækara alþjóðlegu samstarfi.

20. gr.

Samningsaðilar skulu vinna að því, að fjármagnshreyfingar milli Norðurlandanna verði svo frjálssar sem framast er unnt. Leitast skal við að leysa í sam- einingu önnur greiðslu- og gjalddeyrismál, sem eru sameiginleg hagsmunamál.

21. gr.

Samningsaðilar skulu leitast við að treysta það samstarf, sem áður er hafið í því skyni að ryðja úr vegi hindrun- um fyrir verzlunarvið- skiptum milli Norðurlanda, svo og að efla og auka þetta samstarf svo sem framast er unnt.

22. gr.

Samningsaðilar skulu bæði hver um sig og sameiginlega leitast við að hlynna að hagsmun- um Norðurlanda í alþjóðlegum viðskipta- málum og ráðgast við í því skyni.

23. gr.

Samningsaðilar skulu vinna að samræmingu ákvæða um tæknileg atriði í tollmálum og stjórn tollmála, svo og að breytingum til einfaldari tilhögunar í toll- málum, sem til þess eru fallnar að auðvelda samskipti milli land- anna.

nár det gjelder produk- sjon og investeringer.

Artikel 20

Avtalepartene skal arbeide for størst mulig frihet for kapitalbeve- gelser mellom de nor- diske land. Når det gjel- der andre betalings- og valutaspørsmål av felles interesse bør det søkes oppnådd felles løs- ning.

Artikel 21

Avtalepartene skal søke å befeste det sam- arbeid som tidligere er innledet for å fjerne hindringer for handelen mellom de nordiske lan- dene, og så langt som mulig ytterligere styrke og utvikle dette sam- arbeid.

Artikel 22

Avtalepartene skal i internasjonale handels- politiske spørsmål såvel hver for seg som i felles- skap søke å fremme nordiske interesser, og rådføre seg med hver- andre i dette øyemed.

Artikel 23

Avtalepartene skal arbeide for en samord- ning av de tolltekniske og tolladministrative be- stemmelser og for slike tollmessige forenklinger som kan lette samferd- selen mellom landene.

enlig arbetsfördelning mellan länderna i fråga om produktion och in- vesteringar.

Artikel 20

De fördragsslutande parterna skola verka för största möjliga frihet för kapitalrörelser mel- lan de nordiska länder- na. Beträffande andra betalnings- och valuta- frågor av samfällt in- tresse skola gemen- samma lösningar efter- strävas.

Artikel 21

De fördragsslutande parterna skola efter- sträva att befästa det samarbete, som tidigare inlets i syfte att un- danröja hinder för han- deln mellan de nordiska länderna, samt att så långt möjligt ytterligare stärka och utveckla detta samarbete.

Artikel 22

De fördragsslutande parterna skola i inter- nationella handelspoli- tiska frågor såväl var för sig som gemensamt söka främja nordiska intressen och i detta syfte rådgöra med var- andra.

Artikel 23

De fördragsslutande parterna skola verka för samordning av de tull- tekniska och tulladni- strativa bestämmel- serna samt för sådana förenklingar i tullhän- seende som äro ägnade att underlätta samfärd- selen mellan länderna.

Artikel 24

Bestemmelserne vedrørende den nordiske grænsehandel skal udformes således, at grænseområdernes indbyggere påføres mindst mulig ulempe.

Artikel 25

Når der foreligger behov og forudsætninger for fælles økonomisk udbygning af sådanne territorier inden for to eller flere kontraherende parters områder, som grænser op til hverandre, skal disse parter sammen søge at fremme en sådan udbygning.

Samarbejde på samfærdselens område

Artikel 26

De kontraherende parter skal bestræbe sig på at befæste det samarbejde, der tidligere er indledt på samfærdselens område, samt søge at udvikle dette samarbejde med henblik på at lette forbindelserne og vareudvekslingen mellem landene og opnå en hensigtsmæssig løsning af de problemer, som måtte forekomme på dette område.

Artikel 27

Bygning af samfærdselsforbindelser, der berører to eller flere kontraherende parters områder, skal ske i samråd mellem de berørte parter.

Artikel 28

De kontraherende parter skal søge at bevare og videreudvikle

24 artikla

Pohjoismaista raja-kauppaa koskevat määräykset on laadittava siten että rajaseutujen asukkaille aiheutetaan mahdollisimman vähän haittaa.

25 artikla

Milloin tarve vaatii ja edellytykset kahden tai useamman sopimuspuolen alueen toisiinsa rajoittuvien osien yhteiseen taloudelliseen kehittämiseen ovat olemassa, on näiden osapuolten pyrittävä yhdessä edistämään sellaista kehitystyötä.

Yhteistyö liikenteen alalla

26 artikla

Sopimuspuolten on pyrittävä lujittamaan liikenteen alalla aikaisemmin aloitettua yhteistyötä ja kehittämään sitä maiden välisten yhteyksien ja tavaranvaihdon helpottamiseksi sekä sellaisten ongelmien tarkoituksenmukaiseksi ratkaisemiseksi, joita tällä alalla saattaa esiintyä.

27 artikla

Kahden tai useamman sopimuspuolen aluetta koskettavien liikenneyhteyksien rakentamisen on tapahduttava osapuolten välisten yhteisten neuvottelujen pohjalla.

28 artikla

Sopimuspuolten on pyrittävä säilyttämään ja edelleen kehittämään

24. gr.

Ákvæði um landa-
mæraverzlun á Norð-
urlöndum skulu
þannig gerð, að þau
valdi íbúum landa-
mærahéraðanna sem
minnstum óþægindum.

25. gr.

Þegar þörf er á og skil-
yrði eru til sameiginleg-
ra efnahagslegra fram-
kvæmda í samliggjandi
héruðum tveggja eða
fleiri samningsaðila,
skulu þeir aðilar leitast
við að stuðla að þeim
framkvæmdum í sam-
einingu.

*Samstarf í samgöngu-
málum*

26. gr.

Samningsaðilar skulu
leitast við að treysta það
samstarf, sem áður er
hafið í samgöngumál-
um, svo og reyna að
auka það samstarf í
þeim tilgangi að auð-
velda samgöngur
og vöruskipti milli
landanna og finna hag-
kvæma lausn þeirra
vandamála, sem kunna
að vera á þessu sviði.

27. gr.

Gerð samgönguleiða
um landssvæði tveggja
eða fleiri samnings-
aðila skal framkvæmd
með samráði
hlutaðeigandi aðila.

28. gr.

Samningsaðilar skulu
leitast við að varðveita
og auka það samstarf,

Artikkel 24

Bestemmelsene ved-
rørende den nordiske
grensehandel skal utfor-
mes på en slik måte at
befolkningen i grense-
traktene påføres minst
mulig ulemper.

Artikkel 25

Når det foreligger be-
hov og forutsetninger
for felles økonomisk ut-
bygging av områder in-
nen to eller flere avtale-
parters territorier som
grenser opp til hver-
andre, skal disse parter
i fellesskap søke å frem-
me en slik utbygging.

*Samarbeid på samferd-
selsens område*

Artikkel 26

Avtalepartene skal ar-
beide for å befestе det
samarbeid som tidligere
er innledet på samferd-
selsens område, og søke
å utvikle dette samar-
beidet for å lette for-
bindelsene og varebyttet
mellom landene og opp-
nå hensiktsmessige
løsninger på de proble-
mer som måtte fore-
komme på dette om-
råde.

Artikkel 27

Bygging av samferd-
selsforbindelser som be-
rører to eller flere av-
taleparters område skal
skje i samråd mellom de
berørte parter.

Artikkel 28

Avtalepartene skal
søke å bevare og utvik-
le ytterligere det sam-

Artikel 24

Bestämmelserna för
den nordiska gränshan-
deln skola utformas på
sådan sätt, att gräns-
trakternas invånare
åsåmkas minsta möjliga
olägenheter.

Artikel 25

När behov och förut-
sättningar föreligga för
gemensam ekonomisk
utbyggnad av sådana
områden inom två eller
flera fördragsslutande
parters territorier som
gränsa till varandra,
skola dessa parter till-
sammans söka främja
en sådan utbyggnad.

*Samarbete på samfärd-
selsens område*

Artikel 26

De fördragsslutande
parterna skola efter-
sträva att befästa det
samarbete som tidigare
inletts på samfärdsels-
ens område samt söka ut-
veckla detta samarbete
i syfte att underlätta
förbindelserna och
varuutbytet mellan län-
derna och erhålla en
ändamålsenlig lösning
av de problem, som må
förefinnas på detta om-
råde.

Artikel 27

Byggandet av sam-
färdselled, som berör
två eller flera fördrags-
slutande parters områ-
den, skall ske i samråd
mellan de berörda par-
terna.

Artikel 28

De fördragsslutande
parterna skola söka be-
vara och ytterligare ut-

det samarbejde, der har ført til, at deres territorier udgør ét paskontrolområde. Kontrollen med rejsende, som passerer grænser mellem nordiske lande, skal også i øvrigt forenkles og samordnes.

Artikel 29

De kontraherende parter skal samordne arbejdet for øget trafik-sikkerhed.

Samarbejde i øvrigt

Artikel 30

De kontraherende parter bør i de tilfælde, hvor dette er muligt og hensigtsmæssigt, rådføre sig med hverandre i spørgsmål af fælles interesse, som behandles i internationale organisationer og på internationale konferencer.

Artikel 31

Embedsmænd, som tilhører en kontraherende parts udenrigstjeneste, og som forretter tjeneste uden for de nordiske lande, skal, i det omfang det er foreneligt med hans tjenstlige pligter, og det ikke møder hindringer fra det lands side, hvori vedkommende forretter tjeneste, tillige bistå statsborgere fra et andet nordisk land, såfremt dette ikke har nogen repræsentation på det pågældende sted.

Artikel 32

De kontraherende parter bør, når som

sitä yhteistyötä, joka on johtanut niiden alueiden muodostumiseen yhdeksi passintarkastusalueeksi. Pohjoismaiden välisen rajan ylittävien matkustajien tarkastusta on muutenkin yksinkertaistettava ja yhtenäistettävä.

29 artikla

Sopimuspuolten on yhtenäistettävä toiminta liikenneturvallisuuden lisäämiseksi.

Muu yhteistyö

30 artikla

Sopimuspuolten olisi milloin mahdollista ja tarkoituksenmukaista on neuvoteltava keskenään niitä yhteisesti kiinnostavista kysymyksistä, joita käsitellään kansainvälisissä järjestöissä ja kansainvälisissä konferensseissa.

31 artikla

Sopimusmaan ulkoasiainhallinnossa Pohjoismaiden ulkopuolella toimivan virkamiehen on, siinä määrin kuin se on sopusoinnussa hänen virkatehtäviensä kanssa ja jos asemamaan taholta ei ole estettä, annettava apua myös muun Pohjoismaan kansalaiselle, jos tällä maalla ei ole edustustoa kysymyksessä olevalla paikkakunnalla.

32 artikla

Sopimuspuolten olisi aina silloin kun mahdol-

sem orðið hefur til þess, að lönd þeirra eru eitt umdæmi að því er vegabréfaskoðun varðar. Eftirlit með ferðamönnum, sem fara yfir landamæri milli Norðurlandanna, skal einnig að öðru leyti gera einfaldara og samræma.

29. gr.

Samningsaðilar skulu samræma starfið að auknu umferðaröryggi.

Annað samstarf

30. gr.

Samningsaðilar skulu þegar unnt er og heppilegt þykir, ráðgast hver við annan um sameiginleg áhugamál, sem fjallað er um í alþjóðlegum stofnunum og á alþjóðaráðstefnum.

31. gr.

Starfsmaður í utanríkisþjónustu samningsaðila, er starfi gegnir utan Norðurlanda, skal, að því leyti sem það samrýmist skyldustörfum hans og ekkert er til fyrirstöðu af hálfu þess ríkis, þar sem hann starfar, aðstoða einnig ríkisborgara annarra Norðurlanda, hafi þau ekki fulltrúa á þeim stað.

32. gr.

Samningsaðilar skulu, hvenær sem það

arbeid som har ført til at deres territorier utgjør ett passkontrollområde. Kontrollen av reisende som passerer grense mellom nordiske land skal også ellers forenkles og samordnes.

Artikkel 29

Avtalepartene skal samordne arbeidet for øket trafikksikkerhet.

Annet samarbeid

Artikkel 30

Avtalepartene bør i de tilfelle det er mulig og hensiktsmessig rådføre seg med hverandre i spørsmål av felles interesse som behandles i internasjonale organisasjoner og på internasjonale konferanser.

Artikkel 31

Tjenestemann som tilhører en avtaleparts utenriktjeneste og tjenestegjør utenfor de nordiske land, skal, i den utstrekning det er forenlig med hans tjenesteplikter og ikke møter hindringer fra det lands side hvor han tjenestegjør, også bistå statsborgere fra et annet nordisk land når dette ikke har noen representasjon på vedkommende sted.

Artikkel 32

Avtalepartene bør, når det finnes mulig og hen-

veckla det samarbeite som lett till att deras territorier utgöra ett passkontrollområde. Kontrollen av resande, som passera gräns mellan nordiska länder, skall även i övrigt förenklas och samordnas.

Artikel 29

De fördragsslutande parterna skola samordna arbetet för ökad trafiksäkerhet.

Samarbete i övrigt

Artikel 30

De fördragsslutande parterna böra i de fall detta är möjligt och lämpligt rådgöra med varandra i frågor av gemensamt intresse, som behandlas i internationella organisationer och vid internationella konferenser.

Artikel 31

Befattningshavare, som tillhör en fördragsslutande parts utrikes-tjänst och tjänstgör utanför de nordiska länderna, skall i den mån det är förenligt med hans tjänsteåligganden samt hinder icke möter från tjänstgöringslandets sida bistå jämväl medborgare i annat nordiskt land, därest detta saknar representation på den ifrågavarande orten.

Artikel 32

De fördragsslutande parterna böra, närhelst

helst det findes muligt og hensigtsmæssigt, samordne deres virksomhed vedrørende bistand til og samarbejde med udviklingslandene.

Artikel 33

Foranstaltninger, der tager sigte på at udbrede øget kendskab til de nordiske lande og det nordiske samarbejde, bør iværksættes i nært samarbejde mellem de kontraherende parter og deres organer for oplysning i udlandet. Hvor det skønnes hensigtsmæssigt, kan det gøres ved fælles optræden.

Artikel 34

De kontraherende parter skal virke for, at forskellige områder inden for den offentlige statistik samordnes.

Formerne for nordisk samarbejde

Artikel 35

For at nå de mål, som er angivet i denne overenskomst, bør de kontraherende parter til stadighed rådføre sig med hverandre og, hvor behov derfor foreligger, træffe samordnende foranstaltninger.

Dette samarbejde skal som hidtil finde sted på ministermøder, i særlige samarbejdsorganer eller mellem vedkommende myndigheder.

liseksi ja tarkoituksen mukaiseksi havaitaan, yhtenäistettävä toimintansa, joka tarkoittaa avunantoa kehitysmaille ja yhteistyötä niiden kanssa.

33 artikla

Toimenpiteisiin Pohjoismaiden ja pohjoismaisen yhteistyön tunnetuksi tekemiseksi olisi ryhdyttävä läheisessä yhteistyössä sopimuspuolten ja niiden ulkomaista tiedotustointaa hoitavien elinten kesken. Milloin tarkoituksen mukaiseksi katsotaan voivat yhteiset esiintymiset tulla kysymykseen.

34 artikla

Sopimuspuolten on toimittava virallisen tilaston eri haarojen yhtenäistämiseksi.

Pohjoismaisen yhteistyön muodot

35 artikla

Tässä sopimuksessa mainittujen tarkoitusten saavuttamiseksi olisi sopimuspuolten jatkuvasti neuvoteltava keskenään ja tarvittaessa ryhdyttävä yhtenäistäviin toimenpiteisiin.

Tämän yhteistyön on niinkuin tähänkin asti tapahduttava ministerikokouksissa, erityisissä yhteistyöelimissä tai asianomaisten viranomaisten kesken.

telst kleif og hagkvæmt, samræma starfsemi sína til aðstoðar og samstarfs við þróunarlöndin.

33. gr.

Ráðstafanir í því skyni að breiða út þekkingu á Norðurlöndum og norrænu samstarfi skulu gerðar í náinni samvinnu milli samningsaðila og stofnana þeirra, sem annast landkynningu erlendis. Þegar hentugt þykir, geta aðilar komið fram sameiginlega.

34. gr.

Samningsaðilar skulu vinna að því, að samræmd verði opinber hagskýrslugerð í ýmsum greinum.

Tilhögun norræns samstarfs

35. gr.

Til þess að ná þeim markmiðum, sem greinir í samningi þessum, ber samningsaðilum að hafa að staðaldri samráð og gera ráðstafanir til samræmis, þegar þörf gerist.

Samstarf þetta skal eins og verið hefur, eiga sei stað á ráðherrafundum, í Norðurlandaráði og stofnunum þess í samræmi við þau stefnumið, sem mörkuð eru í starfsreglum ráðsins, í sérstökum samstarfsstofnunum eða milli yfirvalda þeirra, sem hlut eiga að máli.

siktsmessig, samordne sin virksomhet for birstand til og samarbeid med utviklingslandene.

Artikkel 33

Tiltak for å spre øket kjennskap til de nordiske land og det nordiske samarbeidet bør foregå i nært samarbeid mellom avtalepartene og deres organer for informasjon til utlandet. Der det finnes hensiktsmessig, kan felles opptreden komme på tale.

Artikkel 34

Avtalepartene skal arbeide for at forskjellige områder av den offentlige statistikk samordnes.

Formene for nordisk samarbeid

Artikkel 35

For å oppnå de mål som angis i denne avtale, bør avtalepartene stadig samrå seg med hverandre, og når det er behov for det beslutte samordningstiltak.

Dette samarbeid skal som hittil finne sted på ministermøter, innen særlige samarbeidsorganer eller mellom vedkommende myndigheter.

det befinnes möjligt och ändamålsenligt, samordna sin verksamhet för bistånd till och samarbete med utvecklingsländerna.

Artikel 33

Åtgärder i syfte att sprida ökad kännedom om de nordiska länderna och det nordiska samarbetet böra vidtagas i nära samverkan mellan de fördragsslutande parterna och deras organ för utlandsupplysning. Där så befinnes lämpligt kunna samfälliga framträdanden komma i fråga.

Artikel 34

De fördragsslutande parterna skola verka för att olika grenar av den offentliga statistiken samordnas.

Formerna för nordiskt samarbete

Artikel 35

För att uppnå de syften, som angivas i denna överenskommelse, böra de fördragsslutande parterna fortlöpande samråda och vid behov vidtaga samordnande åtgärder.

Detta samarbete skall liksom hittills äga rum på ministermöten, inom särskilda samarbetsorgan eller mellan vederbörande myndigheter.

Artikel 36

Samarbejde bør som hidtil endvidere finde sted inden for rammerne af Nordisk Råd og dets organer i overensstemmelse med de retningslinier, som er afstukket i vedtægterne for rådet.

Artikel 37

Bestemmelser, som er blevet til efter samarbejde mellem to eller flere kontraherende parter, må ikke ændres af en part, medmindre den anden eller de øvrige parter underrettes derom. Sådan underretning kræves dog ikke i hastende tilfælde, eller hvor det drejer sig om retsregler af mindre betydning.

Artikel 38

Myndighederne i de nordiske lande skal have adgang til at korrespondere direkte med hverandre i andre anliggender end sådanne, som ifølge deres natur eller af anden grund bør behandles ved udenrigstjenestens foranstaltning.

Slutbestemmelser

Artikel 39

Denne overenskomst skal ratificeres, og ratifikationsinstrumenterne skal snarest muligt deponeres i

Overenskomsten træder i kraft den første dag i den måned, der begynder nærmest efter den dag, da (samtlige/fire) kontraherende parters ratifikationsin-

36 artikla

Yhteistyön olisi niin kuin tähän asti tapahduttava myös Pohjoismaiden neuvoston ja sen elinten puitteissa neuvoston perussääntön sisältämien suunta- viivojen mukaisesti.

37 artikla

Kahden tai useamman sopimuspuolen yhteistyöhön perustavaa säännöstä älköön osapuoli muuttako ellei siitä ole ilmoitettu muille osapuolille. Kiireellisissä tapauksissa tai kun kysymyksessä on säännös, jolla ei ole sanottavaa merkitystä, ei ilmoitusta kuitenkaan vaadita.

38 artikla

Pohjoismaiden viranomaiset voivat olla välittömässä kirjeenvaihdossa keskenään muissa asioissa kuin sellaisissa, jotka luontensa puolesta taikka muusta syystä on käsiteltävä ulkoisainhallinnon välityksellä.

Loppumääräykset

39 artikla

Tämä sopimus on ratifioitava ja ratifioimiskirjat mahdollisimman pian talletettava

Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka lähinnä seuraa päivää, jona kaikkien sopimuspuolten ratifioimiskirjat on talletettu.

36. gr.

Gefa ber Norðurlandaráði tækifæri til þess að láta í ljós álit sitt á norrænum samstarfsmálefnum, er hafa grundvallarþýðingu, þegar tímaskortur hamlar því ekki.

37. gr.

Ákvæði, sem til hefur orðið með samstarfi tveggja eða fleiri samningsaðila, má aðili ekki breyta, nema hinum sé tilkynnt. Ekki verður þó krafizt tilkynningar, þegar mikið liggur á eða ákvæðið skiptir litlu máli.

38. gr.

Yfirvöld á Norðurlöndum geta haft beint samband sín á milli í öðrum málum en þeim, sem utanríkisþjónustunni ber að fjalla um samkvæmt eðli þeirra eða af öðrum ástæðum.

Lokaákvæði

39. gr.

Samning þennan skal fullgilda og senda fullgildingarskjölin hið fyrsta til utanríkisráðuneytisins.

Samningurinn tekur gildi fyrsta dag þess mánaðar, sem næstur kemur eftir þann dag, er þorizt hafa fullgild-

29—610520. Nordiska rådet.

Artikkel 36

Samarbeidet bør som hittil også finne sted innen rammen for Nordisk Råd og dets organer etter de retningslinjer som er trukket opp i Rådets vedtekter.

Artikkel 37

En bestemmelse som er et resultat av samarbeid mellom to eller flere avtaleparter må ikke endres av en part med mindre de øvrige parter underrettes om det. Underretning er ikke nødvendig i tilfelle hvor det haster og når det gjelder bestemmelser av mindre betydning.

Artikkel 38

Myndighetene i de nordiske land skal kunne korrespondere direkte med hverandre i slike saker som ikke etter sin natur eller av andre grunner bør behandles gjennom utenrikstjenesten.

Sluttbestemmelser

Artikkel 39

Denne avtale skal ratifiseres og ratifikasjonsdokumentene skal snarest mulig deponeres i . . . Avtalen trer i kraft første dag i den måned som begynner nærmest etter den dag da (samtlige/fire) parter ratifikasjonsdokumenter er deponert.

Artikel 36

Samverkan bör liksom hittills även försiggå inom ramen för Nordiska rådet och dess organ enligt de riktlinjer som äro uppdragna i stadgan för rådet.

Artikel 37

Bestämmelse som tillkommit efter samarbete mellan två eller flera fördragsslutande parter må ej av part ändras, med mindre övriga parter därom underrättats. Underrättelse erfordras dock icke i brådskande fall eller då fråga är om bestämmelse av mindre betydelse.

Artikel 38

Myndigheter i de nordiska länderna äga skriftväxla direkt med varandra i andra ärenden än sådana som till följd av sin natur eller av annat skäl böra handläggas genom förmedling av utrikesförvaltningen.

Slutstadganden

Artikel 39

Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationshandlingarna skola snarast möjligt deponeras i . . .

Överenskommelse träder i kraft första dagen i den månad, som infaller närmast efter den dag då (samtliga/fyra) parter ratifika-

strumenter er blevet deponeret.

Artikel 40

Ønsker nogen af de kontraherende parter at opsigse overenskomsten, skal skriftlig meddelelse herom sendes till den regering, som umiddelbart skal underrette de øvrige kontraherende parter herom samt om datoen for meddelelsens modtagelse.

Opsigelsen gælder kun det land, der har indgivet den, og får gyldighed fra og med den første dag i den måned, der begynder seks måneder efter den dag, da den regering modtog meddelelsen om opsigelsen.

Overenskomsten skal deponeres i det udenrigsministeriums arkiv, og bekræftede afskrifter skal af det udenrigsministerium sendes til hver af de kontraherende parter.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede repræsentanter undertegnet denne overenskomst.

Udfærdiget i i eet eksemplar på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk, hvilke tekster alle skal have samme gyldighed, den 196 .

(Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka lähinnä seuraa neljännen ratifioimiskirjan tallettamispäivää).

40 artikla

Jos jokin sopimuspuoli haluaa irtisanoa sopimuksen, on siitä kirjallisesti ilmoitettava hallitukselle, jonka viipymättä tulee antaa asiasta sekä ilmoituksen vastaanottamispäivästä tieto muille sopimuspuolille.

Irtisanominen koskee ainoastaan irtisanomisilmoituksen tehnyttä maata ja tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kuuden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona hallitus vastaanotti irtisanomisilmoituksen.

Sopimus on talletettava ulkoasiain arkistoon ja oikeiksi todistetut jäljennökset siitä on ulkoasiain toimitettava kaikille sopimuspuolille.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, asianmukaisesti valtuutettuna, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty yhtenä kappaleena suomen, islannin, norjan, ruotsin ja tanskan kielillä, jokaisen tekstin ollessa yhtä todistusvoimainen, 196 .

— — — i ett exemplar på finska, danska, isländska, norska och svenska språken — — —

ingarskjöl allra aðila.

tionshandlingar depone-
rats.

40. gr.

Æski samningsaðili að segja upp samningnum, skal skrifleg tilkynning um það send finnsku stjórninni, sem ber þá þegar að skýra hinum samningsaðilunum frá því og hvaða dag tilkynningin hafi borizt.

Uppsögnin tekur aðeins til þess lands, sem hana hefur sent, og hún öðlast gildi frá og með fyrsta degi þess mánaðar, sem næstur kemur sex mánuðum eftir að finnsku stjórninni barst uppsagnartil-
kynningin.

Samningurinn skal geymdur í skjalasafni finnska utanríkis ráðuneytisins, og skal finnska utanríkisráðuneytið senda hverjum aðila staðfest afrit.

Til staðfestingar þessu hafa neðanskráðir fulltrúar, sem til þess hafa umboð undirritað þennan samning.

Gjört i Helsingfors i einu eintaki á hverju máli: íslenzku, dönsku, finnsku, norsku og sænsku og skulu þeir textar allir jafngildir. Hinn tuttugasta og þriðja marz nitján hundruð sextiu og tvö.

Artikkel 40

Ønsker noen av avtalepartene å oppsi avtalen skal skriftlig meddelelse om dette tilstilles den . . . regjering som straks skal underrette de øvrige avtalepartene herom og om hvilken dag meddelelsen ble mottatt. Oppsigelsen gjelder bare for det land som har foretatt den, og blir gyldig fra og med første dag i den måned som begynner seks måneder etter det tidspunkt den . . . regjering mottok meddelelse om oppsigelsen.

Overenskomsten skal deponeres i det . . . utenriks . . . arkiv, og bekreftede avskrifter skal av det . . . utenriks . . . tilstilles hver enkelt avtalepart.

Til bekreftelse av dette har undertegnede befullmektigede representanter undertegnet denne avtale. Utferdiget i . . . i ett eksemplar på norsk, dansk, finsk, islandsk og svensk, som alle har lik gyldighet, den . . . 19 . . .

Artikel 40

Ønskar någon av de fördragsslutande parterna uppsäga överenskommelsen skall skriftligt meddelande härom tillställas den . . . regeringen, som har att omedelbart underrätta övriga fördragsslutande parter härom och om dagen då meddelandet mottogs.

Uppsägningen gäller endast det land, som verkställt densamma, och äger giltighet från och med första dagen i den månad som inträffar sex månader från det den . . . regeringen mottagit meddelande om uppsägningen.

Överenskommelsen skall vara deponerad i det . . . utrikes . . . arkiv och bestyrkta avskrifter skola av det . . . utrikes . . . tillställas var och en av de fördragsslutande parterna.

Till bekräftelse härav hava undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna överensskommelse.

Som skedde i . . . i ett exemplar på svenska, danska, finska, isländska och norska språken, vilka samtliga texter äga lika vitsord, den . . . 196 . . .

Ändringsförslag

om samarbetsöverenskommelsens bestämmelser om samarbetsformerna

(Väckt av Erik Eriksen, Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald, Gisli Jónsson, och Bertil Ohlin)

Inför behandlingen av de till rådets tionde session väckta båda förslagen om en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse har inom rådets sekretariat uppgjorts en promemoria, innehållande redogörelse för de punkter i det av regeringarnas sakkunniga utarbetade utkastet till allmän samarbetsöverenskommelse, i vilka det kan ifrågakomma att från rådets sida förorda ändringar [*se Tillägg*].

Enligt vår mening bör i detta läge särskild uppmärksamhet ägnas de stadganden, som avser formerna för det nordiska samarbetet. Därvid har vi uppmärksammat artiklarna 35 och 36, vilka icke synes på ett fullt tillfredsställande sätt angiva Nordiska rådets ställning i samarbetet.

För vår del skulle vi vilja förorda förslagsvis följande lösning beträffande dessa artiklar. Inledningsvis stadgas liksom i den föreliggande texten:

För att uppnå de syften, som angivas i denna överenskommelse, böra de fördragsslutande parterna fortlöpande samråda och vid behov vidtaga samordnande åtgärder.

Därpå följer ett andra stycke, vari det kunde heta:

Detta samarbete skall liksom hittills äga rum på ministermöten, inom ramen för Nordiska rådet och dess organ enligt de riktlinjer som äro uppdragna i stadgan för rådet, inom särskilda samarbetsorgan eller mellan vederbörande myndigheter.

Härefter skulle i en följande artikel föreskrivas:

Nordiska rådet bör beredas tillfälle att yttra sig om spörsmål av principiell härvidd, då detta av tidsskäl icke är ogörligt.

Med stor tillfredsställelse konstaterar vi, att det genom ett skickligt arbete varit möjligt att så snabbt få till stånd det föreliggande avtalsutkastet. Under hänvisning till det anförda vill vi emellertid förorda viss jämkning i den nu föreliggande texten. Vi föreslår sålunda,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att medverka till att de bestämmelser i samarbetsöverenskommel-

sen, som avse samarbetsformerna, kommer att på ett tydligt sätt framhålla rådets centrala ställning i det nordiska samarbetet.

Helsingfors den 18 mars 1962

Erik Eriksen

Karl-August Fagerholm

Gisli Jónsson

Nils Hønsvald

Bertil Ohlin

TILLÄGG

PM rörande förslaget till allmän nordisk samarbetsöverenskommelse

(Utarbetad inom Nordiska rådets sekretariat)

Under arbetet i Nordiska rådets olika organ med förslaget till allmän nordisk samarbetsöverenskommelse har olika förslag och synpunkter framkommit. Denna promemoria utgör en sammanfattning av vad som sålunda förekommit och som kan tänkas bli aktuellt under tionde sessionen.

1. Allmänna synpunkter

Till viss skillnad i förhållande till det första utkastet till överenskommelse (se Sak A 23/1962) har det av regeringarna framlagda förslaget genomgående utformats så, att det icke innehåller några förpliktande bestämmelser utan endast anger riktlinjer för ländernas framtida handlande. I det första sekretariatsutkastet ingick ett antal förpliktande regler.

I närvarande läge får en förutsättning för överenskommelsens antagande antagas vara att denna icke innehåller några förpliktande bestämmelser. Detta förhållande torde dock icke utesluta att vissa artiklar — utan att göras förpliktande — likväl kan i någon mån göras mindre vaga. Några exempel anföras:

Artikel 3: Ordet »söka» torde kunna utgå.

Artikel 5, första stycket: Ordet »böra» kan utbytas mot ordet »skola».

Artikel 38: Orden »åga skriftväxla» kan utbytas mot »böra skriftväxla».

2. Ingressen

I regeringsförslagen har i den nationella redaktionen av överenskommelsen det egna landet nämnts först i enlighet med den praxis, som brukas vid internationella konventioners uppgörande. Detta skick bygger på föreställningen, att det egna landet är överlägset övriga fördragsslutande parter och därför bör nämnas först. Inom nordiskt samarbete har man på senare år

eftersträvat att sätta ländernas namn i bokstavsordning. Denna metod tillämpas exempelvis också i Rom-traktaten, där länderna uppräknas i bokstavsordning.

3. *Preambelns innehåll*

I förhållande till det första utkastet har vid omarbetningen tre synpunkter utgått ur preambeln, nämligen

- a. att de nordiska länderna bör i möjligaste mån betraktas som ett enhetligt område med bortseende av riksgränserna som skiljelinje;
- b. att de nordiska länderna vill samordna sina resurser;
- c. att det nordiska samarbetet bör ges en fastare organisation.

4. *Rättstillämpningen*

Rådets juridiska niomannakommitté beslöt vid sitt sammanträde i Oslo den 18 januari 1962 föreslå att under kapitlet »Rättsligt samarbete» skulle som en ny artikel tilläggas följande:

De fördragsslutande parterna böra verka för att tillämpningen av rättsregler, tillkomna i nordiskt samarbete, blir så enhetlig som möjligt.

5. *Fri studiemarknad*

I kapitlet om det kulturella samarbetet har artikel 9 givits en i förhållande till det första utkastet avsevärt försvagad form. I detta utgick man från att de nordiska länderna skulle utgöra ett ur studiesynpunkt enhetligt område, d. v. s. möjlighet skulle föreligga att fritt flytta mellan lärosätena i våra länder. I det föreliggande förslaget talas endast om att man bör bibehålla och vidga möjligheten för studerande att idka studier och avlägga examina i annat nordiskt land. Den principiella målsättningen har därmed bortfallit.

6. *Vidgad arbetsmarknad*

Vad angår det sociala samarbetet kan antecknas, att artikel 14 i sin första version innehöll ett åtagande att söka vidga den fria nordiska arbetsmarknaden till nya områden. Den i regeringsförslagen upptagna artikeln talar om att bevara och ytterligare utveckla den gemensamma arbetsmarknaden efter de riktlinjer, som uppdragits genom tidigare överenskommelser. För att komma vidare måste man emellertid gå utöver dessa riktlinjer och söka undanröja hinder av olika slag som sammanhänger med utbildningskrav och andra särskilda fordringar.

7. *Minoritetsskydd*

I det första utkastet fanns ett stadgande om samerna, vilket utgått. Möjligt är att man i traktaten — i det sociala eller i det kulturella avsnittet — borde införa en allmän bestämmelse om skydd för internordiska minoritetsgrupper.

8. *Trafikavsnittet*

Avsnittet beträffande trafiken har starkt reducerats i förhållande till det första utkastet. Det har gjorts så allmänt, att det ger föga vägledning för framtida arbete. Under efterkrigstiden har några av de mest betydelsefulla framstegen i nordiskt samarbete nåtts på samfärdselns område. Inte minst med hänsyn härtill synes önskvärt, om man kunde i någon form särskilt nämna exempelvis samarbetet inom post- och televäsendet, likaså samarbetet mellan järnvägsförvaltningarna. Ett område, där stora investeringar är ofrånkomliga och där ett samarbete ter sig särskilt angeläget, är luftfarten. En viss samverkan på luftfartens område liksom koordination beträffande flygplatsbygge synes vara ett naturligt önskemål.

9. *Samarbetet i internationella organ*

I artikel 30 angives icke syftet med samrådet rörande arbetet i internationella organisationer. I sådant hänseende kan lämpligen angivas, att ändamålet med samrådet är att nå fram till likartade ståndpunkter så långt detta är möjligt.

10. *Samarbetsformerna*

Tre icke oväsentliga stadganden i det första utkastet återfinnes icke i regeringsförslagen:

- a. regeln om rådets hörande i vissa viktigare samnordiska angelägenheter;
- b. regeln om avgivande av en allmän redogörelse från regeringarna till rådet rörande överenskommelsens tillämpning i stort;
- c. regeln om samverkan i form av upprättande av gemensamma institutioner.

Vad angår frågan om formerna för samarbetet i övrigt har framkommit åtskilliga förslag:

- a. Rimligast vore att inledningsvis stadga — i anslutning till vad som föreskrives i 1 § stadgan för Nordiska rådet —:

De fördragsslutande parterna (ev.: de fördragsslutande parternas folkrepresentationer och deras regeringar) samverka inom ramen för Nordiska rådet och dess organ i enlighet med föreskrifterna i stadgan för rådet.

Då i rådet bedrivs samarbete mellan såväl regeringar som parlament, bör stadgandet sättas först. I en följande artikel kan därefter införas de nu i artikel 35 första stycket upptagna reglerna. Första och andra styckena kan därvid sammanskrivas på följande sätt:

För att uppnå de syften, som angivas i denna överenskommelse, böra de fördragsslutande parterna fortlöpande samråda och vid behov vidtaga samordnande åtgärder. Samarbetet äger rum på ministermöten, inom särskilda samarbetsorgan eller mellan vederbörande myndigheter.

I artikel 36 intages härefter en regel angående regeringarnas hörande av Nordiska rådet exempelvis av följande lydelse:

Rådet bör beredas tillfälle att yttra sig om spörsmål av principiell bärvidd, då detta av tidsskäl icke är ogörligt.

b. Enligt ett annat förslag skall artikel 35 andra stycket och artikel 36 sammanskrivas enligt följande:

Detta samarbete skall liksom hittills äga rum på ministermöten, inom ramen för Nordiska rådet och dess organ enligt de riktlinjer som äro uppdragna i stadgan för rådet, inom särskilda samlarbetsorgan eller mellan vederbörande myndigheter.

11. Slutstadgandet

Vad inledningsvis anförts angående ordningsföljden mellan ländernas namn har avseende även å ordningsföljden mellan språkens namn i slutbestämmelserna.

Helsingfors den 3 mars 1962

Regeringsförslag

om vidgat samarbete på sjukvårdsplaneringens område

(Väckt av Sveriges regering)

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda, inom inrikesdepartementet upprättade promemoria [*se Tillägg*], föreslå Nordiska rådet att överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

Stockholms slott den 16 februari 1962

Gustaf Adolf

Rune B. Johansson

TILLÄGG

PM rörande samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område

(Upprättad inom Sveriges inrikesdepartement)

Frågan om närmare samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område upptogs på förslag av Sverige till diskussion vid det sammanträde mellan de nordiska ländernas hälsovårdsministrar, som ägde rum i Göteborg den 21 september 1961. Därvid överenskoms, att det svenska inrikesdepartementet skulle sammankalla representanter för berörda myndigheter i de nordiska länderna till ett förberedande sammanträde i Stockholm för att ytterligare överväga frågan. Den 15 januari 1962 hölls i Stockholm ett sammanträde mellan representanter för medicinalmyndigheterna m. fl. myndigheter i Danmark, Norge, Finland och Sverige, därvid ifrågasvarande spörsmål närmare behandlades.

1. Översiktlig planläggning avseende fördelningen av sjukvårdsresurserna inom regionala områden

Då planläggningen är starkt beroende av den standard för sjukvården man i respektive land bestämt sig för samt då den regionala indelningen varierar, torde alltför långt samarbete härvidlag ej kunna bedrivas. Däremot

kan givetvis utbyte ske ömsesidigt av planering och erfarenheter. Vidare torde samtliga nordiska länder ha nytta av undersökningar dels om relationen mellan invånarantalet inom sjukhusens upptagningsområden och platsbehovet vid sjukhusen och dels — med hänsyn till att de största sjukhusen inom länderna i allt större utsträckning kunna väntas bli ianspråktaga för utbildning av läkare — om behovet av vårdplatser per medicine studerande. Vid bedömningen av frågan om vårdplatskvoter måste dock hänsyn tagas bl. a. till olikheter i den öppna vårdens utformning och sjukvårdsområdenas varierande storlek.

2. Detaljplanläggning av sjukhusanläggningar

Detaljplanläggning omfattar utarbetande efter studier och utredningar av anvisningar av normerande karaktär för sjukhusanläggningar eller delar därav från hela sjukhus — sjukavdelningar-behandlingsavdelningar — till inredandet av speciella rum.

Anvisningar beträffande detaljplanläggning bör i huvudsak inrikta sig på funktionsanalys med angivande av förutsättningarna beträffande behov och fordringar och mindre på utarbetade standardförslag, som snabbt visat sig bli omoderna. Med den angivna målsättningen bör denna uppgift väl lämpa sig för ett internordiskt samarbete med en uppdelning av undersökningarna mellan ländernas resp. organ.

Som exempel på uppgifter för detaljplanläggningen kan nämnas dimensioneringen av röntgenanläggningar, laboratorium, kök och tvätterier för sjukhus av viss storlek.

3. Rådgivning beträffande sjukhusplanering i aktuella fall samt avgivande av remisser

Rådgivningen bör grundas på den erfarenhet som bl. a. erhålles genom studier och tidigare behandlade principfall.

Ett direkt internordiskt samarbete exempelvis genom hänvändelse till en gemensam rådgivningsbyrå kan knappast förekomma. Däremot kan möjligen, när varje land inrättat ett centralt organ för sjukhusplanering, dess ställningstagande i väsentliga delar baseras på gemensamma erfarenheter.

4. Lagstadgad granskning av sjukhusprojekt

Granskningen torde i de olika länderna få göras från så olika utgångspunkter att något samarbete ej kan ske utöver i punkten 3 nämnt utbyte av allmänna erfarenheter.

5. Utarbetande av anvisningar för driftavdelningar och för byggstandard

Anvisningarna kan avse exempelvis ventilation, belysning, värme, buller, sanitet, rörpost, centralsug, hissar, el. installation o. dyl. samt speciell byggstandard för dörrar, fönster, väggar och golv, ljudisolering m. m.

Ifrågavarande uppgift lämpar sig väl för samarbete, varvid de olika ländernas organ kan svara för bearbetning av vissa delproblem. Gemensamma anvisningar torde i viss utsträckning kunna fastställas.

6. *Utbildningsfrågor avseende kurser och föreläsningar inom hithörande områden*

Ett utbyte — främst såvitt angår tekniska frågor — kan sannolikt visa sig fruktbringande. Det synes naturligt att deltagare från övriga nordiska länder inbjudes att delta i sådan kurs- och föreläsningsverksamhet, som anordnades av ett nordiskt land.

7. *Utlandskontakter, utländska litteraturstudier samt studieresor*

I fråga om litteraturstudier kan möjligen ett samarbete ske genom centralt ordnad bevakning och sammanställning samt eventuellt översättning av artiklar om sjukhusplanering. Rapporter från studieresor bör utbytas.

Vidare bör övervägas utgivande av en gemensam nordisk tidskrift om sjukvårdsplanering. För att möjliggöra för intresserade i utomnordiska länder att ta del av utvecklingen på området i de nordiska länderna bör tidskriften eventuellt utgivas på engelska språket.

8. *Standardisering av sjukvårdsmateriel*

Samarbetsformen mellan ländernas centralorganisationer finnes reglerad genom s. k. INSTA-regler (INSTA = internordisk standard). För närvarande har Sverige, genom centrala sjukvårdsberedningen, INSTA-sekretariatet för standardisering av infusionsmateriel och provsändningsmateriel för bakteriologiska preparat och Norge, genom Norges standardiseringsförbund, sekretariatet för injektionssprutor och kanyler. En utvidgning av denna samarbetsform för standardisering av sjukvårdsmateriel är fullt möjlig och är högaktuell för suturmateriel, förbandsvadd och medicinflaskor.

9. *Övriga sjukvårdsmateriel- och utrustningsfrågor*

Det internordiska samarbetet kan utsträckas utöver renodlade standardiseringsärenden. Sålunda kan även utredningar av mer allmän natur sammanhängande med materiel eller utrustning komma i fråga, t. ex. angående sterilisationsförfaranden, utnyttjande av förbränningsugnar på skilda platser inom sjukhuset, undersökningar rörande arbetsbesparande materiel särskilt sådan för engångsanvändning etc.

10. *Utställning (modellkammare) för sjukvårdsmateriel och utrustning*

Samarbete när det gäller centrala eller permanenta utställningar synes knappast kunna komma i fråga. Däremot kan visst samarbete vara av värde, när det gäller flyttbara utställningar, som organiseras inom något av de berörda länderna.

11. *Organisationsundersökningar rörande sjukhuspersonalens arbete och utnyttjande*

Endast i mycket ringa omfattning torde enhetliga normer härvidlag kunna skapas med hänsyn till olikartade anställningsavtal, den olika tillgången på personal av olika kategorier och deras andel i den totala personalstyr-

kan etc. Ett visst utbyte av erfarenheter i fråga om uppmätta arbetsvolymmer för enskilda arbetsmoment är dock önskvärt.

12. Organisation av kontorsrutiner

Organisationen inom de olika länderna torde vara så beroende av speciella faktorer (huvudmannaskap, inköpsorganisationer, sjukkasseväsande m. m.) att något egentligt samarbete knappast kan ifrågasättas.

13. Driftavdelningarnas (hjälpavdelningar till den egentliga sjukvården) arbete

Studier beträffande arbetet inom kök, tvätterier, hjälpverkstäder o. dyl. kan i stor utsträckning äga allmängiltighet i de olika länderna.

14. Undersökningar beträffande transportorganisationen vid sjukhus

Vad gäller de interna transportererna vid sjukhusen, synes behovet och målsättningen rörande transporterarnas organisation-rationalisering överensstämma inom länderna. Krav, synpunkter etc. på den rent tekniska delen av transportorganisationen (trafikleder, rullande materiel etc.) torde även vara desamma, varför gemensamma normer kan utarbetas i viss utsträckning.

15. Ekonomisk redovisning av sjukhusens verksamhet

Syftet är att erhålla uppgift om vad olika arbetsmoment kostar och genom jämförelser få ett instrument för bedömning var ekonomisk rationalisering skall sättas in. Vid bedömning av värdet av driftbokföring över huvud taget måste hänsyn tagas till svårigheten att ekonomiskt värdera resultatet av vården vid sjukhusen. Emellertid måste driftbokföring anses synnerligen betydelsefull för att rätt kunna angripa kostnadsutvecklingen.

Måhända vore det av värde att införa enhetliga redovisningsnormer i de nordiska länderna, ehuru kostnadsjämförelser länderna emellan måste bli vanskliga.

16. Förbättrad sjukdomsstatistik i syfte att få ett bättre underlag för bedömning av behovet av vård och vårdplatser

Ehuru i de nordiska länderna levnadsstandarden torde vara relativt jämförbar, kan sjukdomarnas förekomst och vårdbehov dock visa avvikande värden genom den olika sjukvårdsstandarden med större eller mindre diagnos- och vårdresurser. Av största betydelse måste likväl vara en gemensamt upplagd sjukdomsstatistik för planeringen av sjukvårdsarbetet. Om man kunde visa vilka sjukdomar, som framför allt belastar samhället och dess sjukvårdsorganisation, finge man möjlighet att bedöma vilka vårdformer, som ur samhällets synpunkt är de lämpligaste. Härvidlag skulle en förbättrad sjukdomsstatistik även kunna visa bl. a. i vad mån patienterna kvarhålls på sjukhusen av medicinska eller sociala skäl och i vad mån patienterna behöver intensivvård eller kan vårdas i mindre kostnadskrävande former.

17. Utbildning av sjukhusadministratörer

I alla de nordiska länderna framstår behovet av utbildning av sjukhusadministratörer såsom i hög grad angeläget. Behovet av tekniker med akademisk specialutbildning inom det utomordentligt komplicerade område det moderna sjukhusbyggandet och sjukvårdsplaneringen innebär framstår som alltmera trängande. Önskemålen i fråga om högkvalitativ forskning inom detta viktiga område bör få en tillfredsställande lösning. En särskild utredning pågår f. n. i Sverige.

Ett nordiskt samgående härvidlag synes naturligt och möjligen nödvändigt. Möjligheterna att skapa tillfredsställande utbildningsanordningar på detta område torde vara avsevärt större om ett internordiskt samgående kunde etableras än om varje enskilt land måste lösa frågan. En institution för gemensam nordisk utbildning och vidareutbildning av sjukhusadministratörer kan förläggas antingen i anslutning till någon medicinsk högskola eller till den Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

18. Allmänna synpunkter

Även om det inte skulle vara möjligt eller lämpligt att i alla avseenden organisera och bedriva sjukhusvården på samma sätt i alla de nordiska länderna, beroende på gällande lagar, förordningar, avtal och utbildad praxis m. m., skulle onekligen väsentliga fördelar kunna vinnas, om utrednings- och forskningsarbetet på sjukhusplanerandets område i viss omfattning kunde samordnas.

Någon gemensam central organisation härför torde det knappast vara lämpligt att inrätta. Däremot kan övervägas att tillskapa ett råd med representanter från de olika ländernas sjukvårdande organisationer och huvudmän. Inom länderna borde skapas i stort sett jämbördiga organ, mellan vilka arbetsuppgifter kunde fördelas, erfarenheter utbytas och samråd etableras.

Stockholm i inrikesdepartementet den 16 februari 1962

Berättelse

om samarbete på lagstiftningens område

(Överlämnad av Finlands regering)

Efter avgivandet av den senaste redogörelsen över det nordiska lagsamarbetet (se 9. sess., s. 730) har ett möte mellan justitieministrarna från Danmark, Finland, Norge och Sverige hållits i Helsingfors den 17—18 januari 1961. Isländske justitieministern var förhindrad att delta i mötet, men företrädde av ambassadör Magnús Magnússon.

I samband med ministermötet fördes även sedvanliga förhandlingar mellan justitieministrarna och representanter för Nordiska rådets juridiska niomannakommitté. Beträffande dessa förhandlingar hänvisas till niomannakommitténs rapport [*se Dokument 2*].

De i den senaste redogörelsen nämnda kontaktmännen för lagsamarbetet har sammanträtt i Köpenhamn den 8 september 1961, varvid bl. a. bereddes de ärenden, som skulle komma upp till behandling vid följande justitieministermöte.

I anslutning till tidigare avgivna redogörelser lämnas nedan uppgifter från de viktigaste områden, på vilka i detta nu nordiskt lagstiftningssamarbete pågår eller är planerat.

I. Civilrättsliga spørsmål

A. Äktenskapslagstiftningen

1. Allmän revision av äktenskapslagstiftningen

I fråga om samarbetet för en revision av de nordiska äktenskapslagarna hänvisas till meddelande angående rådets rekommendation nr 12/1955 [*se Sak D 10*].

2. Medicinska äktenskapshinder

Förslag föreligger i Danmark, Norge och Sverige. Från dansk, norsk och svensk sida ärnar man icke utarbeta särskilda lagsförslag i denna sak. I Danmark kommer frågan att beaktas i förslag från de allmänna äktenskapslagkommittéerna. I Finland föreligger förslag till regeringsproposition, som är under remissbehandling.

3. Jurisdiktionsmyndighet i äktenskapsärenden

Nordiska överläggningar har ägt rum i Oslo den 27 november 1961. I Norge kommer proposition i saken att framläggas i en nära framtid.

B. Adoptions- och annan lagstiftning om barn

1. Adoptionslagstiftningen

Nya regler är genomförda i Danmark och Norge år 1956 och i Sverige år 1958. I Finland föreligger förslag till regeringsproposition i saken.

2. Barn utom äktenskap

I Norge har år 1956 genomförts en ny lagstiftning i denna sak och en i allt väsentligt motsvarande lagstiftning har genomförts i Danmark år 1960. I Finland föreligger ett kommittébetänkande innefattande förslag till ändring av lagen om barn utom äktenskap. Betänkandet är under remissbehandling. I Sverige har frågan om lagändringar lämnats att bero av en eventuell revision av bestämmelserna angående efterlevande makes rättsliga ställning i avlidne makens dödsbo.

C. Arvslagstiftningen

En kommitté i saken har tillsatts i Danmark, Island och Norge. Den danska kommittén har avgivit sitt betänkande i juni 1961 och den norska kommitténs betänkande kommer att föreligga i början av år 1962. I Sverige har en ny ärvdabalk trätt i kraft år 1958. En familjerättskommitté behandlar frågan om den efterlevande makens rättsställning. I Finland håller en arvslagskommitté på att slutbehandla ett förslag till regeringsproposition om en ny arvslag på basen av ett av lagberedningen år 1959 uppgjort förslag.

D. Lagstiftningen om namn

I Danmark har stiftats en ny namnlag av den 17 maj 1961. I Norge och Sverige pågår propositionsarbete.

E. Köplagstiftningen

Frågan har behandlats vid justitieministermötet i Helsingfors och vid mötet mellan kontaktmännen för nordiskt lagsamarbete i Köpenhamn. I enlighet med en gemensamt uppgjord plan har i Finland i oktober 1961 tillsatts en kommitté att bereda förslag till proposition om en köplag. Avsikten är att i Danmark, Norge och Sverige tillsätta sakkunniga för att följa med den finska kommitténs arbete och ge den nödiga uppgifter. Härvid och under beaktande av arbetet på den internationella köplagen skulle de vidare ha att överväga förslag till ändringar i gällande interna köplagar.

F. Godtrosförvärv av lösöre

De nordiska sakkunniga har hållit ett möte i Köpenhamn i januari 1961 och ett i Stockholm i slutet av november 1961.

G. Revision av preskriptionslagstiftningen

I Danmark, Finland, Norge och Sverige föreligger kommittéförslag från åren 1957—58 med förslag till nästan likartade bestämmelser om preskription av fordringar. I Finland och Sverige föreligger även lagförslag angående preklusion.

Efter de överläggningar, som ägde rum mellan de nordiska kontaktmännen i Köpenhamn i september 1961, beslöts att rekommendera de nordiska justitieministrarna att vid sitt kommande möte låta saken bero på det samnordiska planet. I vissa delar skulle emellertid övervägas ett finskt-svenskt samarbete.

H. Ersättningslagstiftningen

1. Lagstiftningen om motortrafikersättning (trafikförsäkring)

Kommittéer i Danmark, Finland, Norge och Sverige framlade år 1957 utkast till propositioner med förslag bl. a. om införande av objektiva ansvar i sådana fall, då ansvaret är täckt av försäkring.

I Danmark har år 1959 genomförts en ändring av trafiklagens ersättningsbestämmelser. Lagen upprätthåller dock den tidigare danska regeln om culpa som ansvarsförutsättning. I Finland har den 26 juni 1959 givits en lag, som i huvudsak överensstämmer med kommittéernas förslag om objektiva ansvar. I Norge har givits en lag den 3 februari 1961 om ansvar för skada i samband med motorfordon. Lagen är i stort sett överensstämmande med kommittéernas förslag om objektiva ansvar och obligatorisk ansvarsförsäkring. I Sverige är frågan tills vidare öppen.

2. Det offentligas (stats och kommuns) ersättningsansvar

Saken dryftades vid ett nordiskt departementsmöte i Oslo i maj 1961. På grund av ett önskemål från svensk sida överenskom man om att, förrän saken avgöres, den ytterligare skall behandlas av de nordiska sakkunniga, som har till uppgift bl. a. att utarbeta förslag till allmänna stadganden om arbetsgivares skadeersättningsansvar (husbondeansvaret, se nedan punkt 4).

3. Lagstiftningen om ersättning och försäkring vid atomreaktordrift

Ett kommittébetänkande föreligger i Danmark. Motsvarande betänkanden i Finland, Norge och Sverige torde föreligga under år 1962.

Inom OEEC har utarbetats en konvention angående frågan. Konventionen har undertecknats av alla fyra nordiska länder.

4. Husbondeansvaret

5. Barnens och föräldrarnas ansvar

6. Jämkning av ersättningsansvaret för arbetstagare

De i 4, 5 och 6 punkterna nämnda spörsmålen är under behandling av nordiska sakkunniga, som sammanträtt i Oslo i april 1961.

II. Processlagstiftningen

A. Konkurslagstiftningen

I Danmark, Finland och Norge har kommittéer tillsatts i saken, medan Sverige deltar i arbetet genom observatörer. Kommittéerna har hållit ett flertal möten och planlagt ytterligare överläggningar.

Den norska kommittén har — på särskilt uppdrag — i mars 1961 avgivit ett betänkande med förslag till lag om fordringsägares prioritet i konkurs m. m. Den danska och norska kommittén har tidigare utarbetat ett preliminärt förslag till nya bestämmelser om ackord.

B. Exekutionslagstiftningen

1. Utmätning och lagsökning

I enlighet med ett av justitieministrarna vid mötet i juni 1960 fattat beslut har i ettvart land tillsatts sakkunniga att tillsammans utreda, på vilka av utsökningslagstiftningens områden en större enhetlighet än tidigare skulle kunna uppnås de nordiska länderna emellan. De sakkunniga har hållit ett gemensamt möte i Köpenhamn i augusti 1961.

2. Indrivning av underhållsbidrag

Frågan har dryftats mellan representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige vid möten i Köpenhamn år 1959, i Stockholm i april 1961 och i Oslo i maj 1961. En ny konvention har utarbetats, som föreligger färdig för undertecknande i en snar framtid. Även Island har förklarat sig villigt tillträda konventionen.

III. Lagstiftningen om sammanslutningar

Ifråga om lagsamarbetet angående associationsrätten hänvisas till meddelande angående rekommendation nr 12/1961 [se Sak D 84].

IV. Immaterialrätten

1. Lagstiftningen om upphovsmannarätt

De i nordiskt lagsamarbete utarbetade lagarna om upphovsmannarätt har givits, i Danmark den 31 maj 1961, i Finland den 8 juli 1961, i Norge den 12 maj 1961 och i Sverige den 30 december 1960. Lagarna har trätt i kraft, i Danmark den 1 oktober 1961, i Finland den 1 september 1961, i Norge den 1 juli 1961 och i Sverige den 1 juli 1961.

2. Patentlagstiftningen

I fråga om patentlagstiftningen hänvisas till meddelande om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent [*se Sak D 8*].

3. Lagstiftningen om mönsterskydd

De nordiska kommittéerna har hållit ett gemensamt möte i Oslo i mars 1961. Därefter har arbetsutskotten haft tvenne överläggningar, i Sverige och Danmark. Samarbetet fortsätter.

4. Lagstiftningen om arbetslagares uppfinningar

I Norge och Sverige har tillsatts kommittéer, som samverkar med varandra. Från dansk sida har i samarbets syfte utsetts en sakkunnig. I Finland behandlas frågan av samma kommitté, som bereder frågan om lagstiftningen angående mönsterskydd. Senast har ett samarbetsmöte hållits i Oslo i januari 1961.

5. Lagstiftningen om varumärke

I Danmark har givits en ny lag om varumärke och en lag om »fellesmerker» den 11 juni 1959. I Finland föreligger ett kommittéförslag, som efter remissbehandlingen håller på att överses i handels- och industriministeriet. I Norge har givits en ny lag om varumärke och lag om »fellesmerker» den 3 mars 1961. I Sverige har en ny varumärkeslag givits den 2 december 1960.

6. Lagstiftningen om firma

7. Lagstiftningen om illojal konkurrens

De samnordiska kommittéerna har sammankommit i maj 1961 i Köpenhamn och deras ordförande i Stockholm i november 1961. Samarbetet fortgår.

V. Sjölagstiftningen

De samnordiska kommittéerna har senast sammanträtt i Helsingfors i augusti 1961.

VI. Luftfartslagstiftningen

A. Registrering av rättigheter i luftfartyg

På basen av Genève-konventionen av år 1948 om internationellt erkännande av rättigheter i luftfartyg har i Danmark, Norge och Sverige genomförts enhetliga regler om registrering av sådana rättigheter. I Finland är motsvarande lagstiftning under behandling i den kommitté, som år 1959 tillsattes för revidering av luftfartslagstiftningen.

B. Revision av den allmänna luftfartslagstiftningen

I Sverige har en ny luftfartslag givits år 1957 och i Danmark och Norge år 1960. Den norska lagen trädde i kraft den 1 januari 1962. I Finland är ett lagförslag om luftfart under behandling i laggranskningsrådet.

VII. Lagstiftningen om fraktavtal vid vägtransport

Det nordiska justitieministermötet år 1960 beslöt, att ettvar av de nordiska länderna skall tillsätta en mindre kommitté, som skall överväga frågan om ratifikation och lagstiftning i anledning av konventionen av den 19 maj 1956 om fraktavtal vid internationell godstransport på väg. Avsikten är att kommittéerna, som redan tillsatts i Danmark, Finland, Norge och Sverige, även skall överväga frågan om lagstiftning angående intern godstransport. Det första nordiska mötet i denna sak har hållits i november 1961 i Stockholm.

VIII. Lagstiftningen om alkoholpåverkade motorförare

I fråga om denna sak hänvisas till meddelande om rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafikonykterhet [*se Sak D 12*].

IX. Strafflagstiftningen

A. Det straffrättsliga samarbetet i allmänhet

I enlighet med det nordiska justitieministermötets beslut år 1960 har en permanent fyramanskommitté tillsatts med uppgift att förbereda nordiskt lagstiftningssamarbete på straffrättens område samt att dryfta principiella kriminalpolitiska spörsmål. Dansk medlem i kommittén, som antagit namnet Nordiska straffrättskommittén, är professor Knud Waaben, finsk lagstiftningsrådet Östen Elfving, norsk häradshövding Ole F. Harbek och svensk medlem statssekreterare Bengt Hult.

B. Det övriga samarbetet på straffrättens område

I fråga om detta samarbete hänvisas till meddelanden om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet [*se Sak D 11*], nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd [*se Sak D 45*] och nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m. [*se Sak D 38*].

X. Medborgarskapslagstiftningen

I fråga om lagstiftningen om medborgarskap hänvisas till meddelanden om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarskapslagstiftningen [*se Sak D 72*].

XI. Internationellt lagstiftningssamarbete

Såsom tidigare har nära kontakt upprätthållits mellan justitieministrarna i fråga om ett flertal internationella lagstiftningsspörsmål, som behandlas av FN, Europarådet (förutom Finland), Haag-konferensen för internationell privaträtt, det internationella privaträttsliga institutet i Rom och ICAO (International Civil Aviation Organisation) m. fl.

Justitieministeriet, Helsingfors den 15 januari 1962

Kai Korte

Berättelse

från Nordiska kulturkommissionen

(Överlämnad av Islands regering)

A. Organisation m. m.

Sedan föregående års berättelse avlämnades av Nordiska kulturkommissionen, har följande förändringar inträffat i dess sammansättning:

I den finska avdelningen efterträddes rektor Kaarlo Kajatsalo den 1 januari 1962 av professor Arvi Kivimaa. I den isländska avdelningen har ambassadör Haraldur Guðmundsson inträtt efter ambassadör Sigurður Nordal. Två ledamöter av den svenska avdelningen har lämnat kulturkommissionen, nämligen riksdagsman Gunnar Helén och generaldirektör N. G. Rosén, kulturkommissionens ordförande under 1959—1960. De har efterträts av statssekreterare Hans Löwbeer och undervisningsrådet Yngve Norinder. De andra landsavdelningarnas sammansättning är oförändrad. Vid årsskiftet 1961/62 är kulturkommissionens sammansättning således följande:

Danmark:	Professor Peter Skautrup.	Sektion I.
	Professor Hakon Stangerup.	»
	Departementschef Albert Michelsen.	Sektion II.
	Folketingsmand Marius Buhl.	»
	Folkehøjskoleforstander Uffe Grosen.	Sektion III.
	Folketingsmand K. B. Andersen.	»
Finland:	Universitetsrektor Edwin Linkomies.	Sektion I.
	Statsrådet Johannes Virolainen.	»
	Generaldirektör Reino H. Oittinen.	Sektion II.
	Professor Matti Koskenniemi.	»
	Professor Arvi Kivimaa.	Sektion III.
	Fil. mag. J. O. Tallqvist.	»
Island:	Professor Ólafur Björnsson.	Sektion I.
	Departementschef Birgir Thorlacius.	»
	Nationalparksinspektör Eiríkur J. Eiríksson.	Sektion II.
	Alttingsman Sigurður Ingimundarson.	»
	Chefredaktör Sigurður Bjarnason.	Sektion III.
	Ambassadör Haraldur Guðmundsson	»
Norge:	Professor Svein Rosseland.	Sektion I.
	Stortingsmann Helge Seip.	»
	Stortingsmann Trond Hegna.	Sektion II.
	Departementsråd Olav Hove.	»
	Byråsjef Ingeborg Lyche.	Sektion III.
	Forslagsdirektør Arthur Holmesland.	»

Sverige:	Statssekreterare Hans Löwbeer.	Sektion I.
	Professor Ingvar Svennilson.	»
	Landstingsman Erik Forslund.	Sektion II.
	Undervisningsrådet Yngve Norinder.	»
	Rektor Harald Elldin.	Sektion III.
	Riksdagsman Stig Alemyr.	»

Presidiet

Nordiska kulturkommissionens ordförande under året 1961 har varit professor Ólafur Björnsson, Island. I presidiet har de övriga länderna företrätts av respektive avdelningsordförande, således: Danmark av departementschef Albert Michelsen, Finland av universitetsrektor Edwin Linkomies, Norge av stortingsmann Trond Hegna samt Sverige först av generaldirektör N. G. Rosén, men sedan denne den 15 april 1961 lämnat kulturkommissionen, av statssekreterare Hans Löwbeer. Vid årsskiftet 1961/62 övergår ordförandeskapet från Island till Norge och vid plenarmötet på Voksenåsen den 28 september 1961 valdes stortingsmann Trond Hegna till kulturkommissionens ordförande för tvåårsperioden 1962—1963.

Sektioner och sekretariat

Ordförande i sektionerna har under 1961 varit desamma som 1960, nämligen: i sektion I (akademiska och vetenskapliga frågor) professor Svein Rosseland, Norge, i sektion II (skolfrågor) generaldirektör R. H. Oittinen, Finland, och i sektion III (folkbildning och konst) folkehøjskoleforstander Uffe Grossen, Danmark. I samband med presidiets övergång till Norge vid årsskiftet 1961/62 överförs ledningen för sektion I till Sverige, medan de andra sektionspresidierna blir oförändrade.

Kulturkommissionens generalsekreterare under 1961 har varit fullmäktig Árni Gunnarsson, Island. Vid årsskiftet 1961/62 överflyttas generalsekretariatet, samtidigt med ordförandeskapet, till Norge och ny generalsekreterare blir då konsulent Helene Andersen, Kontoret for kulturelt samkvem med utlandet, Oslo.

Nationella sekreterare har varit i Danmark ministersekretær Helge Thomsen, i Finland notarie Håkan Branders, i Island fullmäktig Árni Gunnarsson, i Norge konsulent Helene Andersen samt i Sverige förste byråsekreterare Ulla Åhgren till den 1 juli 1961 och därefter byrådirektör Rune Fremlin.

Huvudsekreterare i sektion I var till den 1 september 1961 kontorsjef Kjell Eide, Norge, sedan sekretær Christian Lange, Norge till den 15 oktober 1961, men därefter sköttes sektionssekretariatet av den norska avdelningens sekretariat under ledning av konsulent Helene Andersen. Vid årsskiftet 1961/62 övergår sektionssekretariatet tillsammans med ordförandeskapet för sektion I till Sverige. Huvudsekreterare i sektionerna II och III har varit desamma som tidigare, d. v. s. äldre regeringssekreterare Ragnar Meinander, Finland, respektive ministersekretær Helge Thomsen, Danmark. Nationella sektionssekreterare har varit för sektion I universitetssekretær Olaf Waage, Danmark, notarie Håkan Branders, Finland, samt förste byråsekreterare Ul-

la Åhgren, Sverige till den 1 juli 1961 och därefter byrådirektör Rune Frem-
lin; för sektion II avdelningssekreterarna i Danmark och Norge samt i Sveri-
ge förste byråsekreterare Thorsten Ericsson till den 15 februari 1961 och
därefter förste byråsekreterare Ingrid Fjellström; för sektion III avdelnings-
sekreterarna i Finland och Norge samt konsulent Kerstin Sönnerrind, Sve-
rige.

Sammanträden

Under 1961 har plenarmöte ägt rum den 28—30 september på Voksenåsen
vid Oslo. Sektionerna höll sammanträden i anslutning till plenarmötet, men
dessutom sammanträdde sektion I i Helsingfors den 18—19 mars 1961, sek-
tion II i Jyväskylä den 18—19 mars 1961 samt sektion III i Göteborg den
13—14 januari 1961 och i Stockholm den 27 maj 1961. Presidiet samman-
trädde i Helsingfors den 21 mars 1961 i samband med IX nordiska under-
visningsministermötet.

Informationsskrift på engelska om Nordiska kulturkommissionen

I enlighet med presidiets beslut vid plenarmötet i Reykjavik 23—26 juli
1960 utgavs under 1961 en kortfattad skrift på engelska om kulturkommis-
sionens verksamhet 1950—61 (The Nordic Cultural Commission 1960—1961.
Report on activities). Broschyren bygger i huvudsak på kulturkommissio-
nens årsberättelse till Nordiska rådets förra session, försedd med en orien-
terande ledning. Vid plenarmötet på Voksenåsen 28—30 september 1961 be-
slöts att tillsätta en redaktionskommitté, bestående av generalsekreteraren
och sektionsssekreterarna, för att förbereda nästa upplaga av publikationen,
företrädesvis i något omarbetad utformning.

B. Behandlade ärenden

I. Seksjon I

A. Undervisningssamarbeidet

Seksjonen har fortsatt sitt arbeid for å fremme utviklingen av et felles
nordisk miljø innenfor den høyere undervisning. Imidlertid har Nordisk
Råds rekommandasjon nr. 10/1961 om samarbeid i spørsmål om høyere
undervisning og forskning medført en viss stagnasjon i virksomheten, i på-
vente av det resultat som undervisningsministerienes utredning måtte gi for
seksjonens organisasjon og virksomhet.

1. Studentvandringer

Seksjonens arbeid for internordisk tentamensgyldighet har resultert i for-
slag til bestemmelser for ytterligere fire fag, nemlig slavisk filologi, nordiske
sprog, egyptologi og zoologi. Myndighetene i de enkelte land har fått seg fo-
relagt forslag om regler for gjensidig godkjennelse for disse fags vedkom-
mende. Det er også foreslått at faget kjemi tas opp til ekspertutredning.

Videre har seksjonen vedtatt å undersøke mulighetene for å få innført generelle regler om godkjenning av deleksamener for grupper av fag. Seksjonssekretariatet har fått i oppdrag å gjøre en mer utførelsesmessig sammenstilling av de resultater man er kommet til på de ekspertkonferanser som hittil har vært holdt. På denne bakgrunn vil seksjonen på sitt neste møte vurdere om det er grunnlag for å komme med forslag om innføring av generelle regler.

Videre finner seksjonen at det er ønskelig å få gjennomført spesialutredninger for visse av de sentrale naturvitenskapelige fag, slik at man også innenfor dette felt kunne søke å komme frem til generelle regler for tentamensgyldighet.

Som meddelt i siste beretning hadde seksjonen vedtatt å foreta en utredning med sikte på å klarlegge de kriterier som legges til grunn for opptagelse til de studier hvor adgangen er begrenset, hvilke forhold som betinger adgangsbegrensningen og hensiktsmessigheten av de utvalgs-kriterier som brukes, sammenholdt med andre seleksjonsmetoder. På bakgrunn av den utredning som undervisningsministeriene for tiden gjennomfører når det gjelder det generelle utbyggingsprogram for forskning og undervisning, har imidlertid seksjonen på forslag av den svenske avdeling vedtatt å utsette arbeidet med denne sak.

Seksjonen har videre overveiet å koordinere utarbeidelsen av studieveiledninger med sikte på å bedre informasjonene om muligheter for studier i andre nordiske land. Seksjonen finner at det dels er behov for en samlet trykt oversikt over tentamensgyldighetsregler og andre forhold av interesse ved studentvandringer, dels en mer spesiell informasjon for de enkelte fags vedkommende.

2. Felles undervisningstiltak

Også kartleggingen av de undervisningsmessige tyngdepunkter med sikte på å finne frem til en naturlig arbeidsdeling mellom de nordiske land, inngår som et ledd i undervisningsministerienes utredning av Nordisk Råds rekommandasjon nr. 10. Seksjonen har derfor ikke arbeidet videre med disse spørsmål, og de tidligere omtalte forslag er fremdeles til behandling i undervisningsministeriene.

Ekspertutvalget vedrørende samarbeid mellom de tekniske høyskoler skulle etter planen ha fremlagt sin annen innstilling i løpet av våren 1961, men innstillingen er blitt forsinket, vesentlig på grunn av dissenser innenfor utvalget. Et avsluttende møte i ekspertutvalget i slutten av januar 1962 vil forhåpentlig gjøre det mulig å fremlegge innstillingen før Nordisk Råds 10. sesjon i Helsingfors.

Seksjonen er av den oppfatning når det gjelder etterutdanning at det er av størst betydning å komme frem til nordisk samarbeid om reell videreutdanning av lengre varighet, og særlig spesialisering på nye fagfelter. Det er enighet om at seksjonen i sitt videre arbeid foreløpig skal konsentrere seg om fagområdene medisin, siviløkonomi og psykologi. Nordiske psykologers

samarbeidskomité er anmodet om å foreta en utredning av mulighetene for nordisk samarbeid om etterutdanning av psykologer, og det er nå nedsatt et ekspertutvalg med et nærmere presisert mandat. Seksjonssekretariatet skal i samråd med ekspertutvalget fastlegge den økonomiske ramme for utvalgets virksomhet. For de øvrige to fags vedkommende skal seksjonssekretariatet arbeide videre med sikte på å få et utredningsarbeide i gang.

Kursene i svensk skulle i følge den opprinnelige plan ikke bare ta sikte på studerende fra Finland, men også kunne følges av studerende fra andre nordiske land. De konsulterte eksperter fant det imidlertid vanskelig å legge opp et kurs beregnet på finske studenter som samtidig skulle være egnet for studenter fra andre nordiske land. Etter at de nødvendige midler var skaffet til veie ble det således gjennomført et kurs i svensk for finske studenter i Umeå sommeren 1961, og erfaringene var meget gode. En uttalelse fra undervisningsministeriene innebærer at slike kurs fortsatt skal holdes med regelmessige mellomrom.

Det er planlagt et møte mellom faglærerne i nordiske sprog ved universitetene i de nordiske land, med sikte på en drøftelse av de videre planer for nordiske sprogkurs. Seksjonen imøteser konkrete forslag til utvidelse og omlegning av disse kurser med budsjettoverslag.

Fra det norske Kirke- og undervisningsdepartement har seksjonen mottatt en anmodning om å drøfte en henstilling som studentorganisasjoner i de nordiske land har rettet til undervisningsministrene om å utrede spørsmålet om behovet for lærebøker og annet undervisningsmaterieell i universitets- og høyskoleundervisningen. I denne forbindelse har seksjonen gjennom presidiet rettet følgende henvendelse til undervisningsministeriene:

Nordisk kulturkommissjon er blitt underrettet om at representanter for de nordiske studentorganisasjonene samt for forlags- og bokhandlervirksomheten ved de nordiske lærestedene har gjort henvendelse til de nordiske lands undervisningsministre om spørsmål som henger sammen med lærebøker og annet studiematerieell til bruk i undervisningen ved universitet og høyskoler.

I henvendelsen fremholdes blant annet at det kreves en effektivisering av undervisningen og dessuten en langtgående spesialisering av undervisningen innenfor de forskjellige vitenskapsgrener for å holde utdannelsestiden innenfor en rimelig tidsgrense. Representantene konstaterer at på mange områder er faglitteraturen blitt foreldet samt at lærebøker i mange tilfelle for tiden ikke er tilgjengelig i tilstrekkelig utstrekning. På visse områder savnes det helt litteratur, enten fordi antallet studenter er for lite til å kunne bære utgiftene for produksjon av passende undervisningslitteratur eller fordi faget er nytt som undervisningsfag.

Representantene henstiller derfor at det foretas en kartlegning av behovet for lærebøker og annet studiematerieell innen hvert fagområde ved universitet og høyskoler i de nordiske land.

Nordisk kulturkommissjon finner det ønskelig at det sørges for at de best mulige lærebøker og annet studiematerieell stilles til rådighet for de studerende og at utarbeidelse og distribusjon av slikt materieell kan skje på en slik måte at de utgifter studentene får til innkjøp av bøker ikke blir alt for tyngende.

Kulturkommissjonen vil — under forutsetning av at de nødvendige midler

kan stilles til disposisjon for arbeidet — gi en person i oppdrag i samråd med studentorganisasjonene og faglærerne i hver disiplin å kartlegge behovet for lærebøker og annet undervisningsmaterieell samt å undersøke mulighetene for å redusere produksjons- og distribusjonskostnadene, eventuelt gjennom et nordisk samarbeid.

Når denne undersøkelse er gjennomført vil Kulturkommisjonen på grunnlag av de forslag som legges frem overveie hvilke tiltak som videre er nødvendige.

B. Forskningssamarbeidet

Også på dette felt går virksomheten ut på samarbeid om konkrete arbeidsoppgaver og arbeidsdeling, hvilket i høy grad kommer inn under det formål som dekkes av Nordisk Råds rekommandasjon nr. 10 om høyere undervisning og forskning. Seksjonen har derfor heller ikke på dette område tatt opp vesentlige nye saker.

3. Vitenskapelig arbeidsdeling

Samarbeidet innen marin biologi utvikler seg meget tilfredsstillende, men spørsmålet om stipendiatboliger er en begrensende faktor for den videre utvikling. Seksjonen har derfor henstillet til undervisningsministeriene å finne en løsning på dette problem, og undervisningsministrene har vedtatt å arbeide med saken på grunnlag av et fremsatt forslag om oppføring av stipendiatboliger ved de marin-biologiske stasjonene i de nordiske land. En større utvidelse av den marin-biologiske stasjon i Helsingør er under planleggelse.

Spørsmålet om nordisk husstellhøyskole, samarbeid om arktisk medisin, samt nordisk institutt for sjørett er til behandling i undervisningsministeriene og er således utgått av seksjonens dagsorden.

Samarbeidet om studiet av internasjonal politikk er ført videre frem, og på anbefaling av Kulturkommisjonen har undervisningsministeriene stillet til rådighet de nødvendige midler for den nordiske samarbeidskomité's virksomhet. Komitéen har således kunnet igangsette utarbeidelsen av en bibliografi for litteratur om internasjonal politikk publisert i de nordiske land 1945—1960 og en bibliografisk forundersøkelse om nordisk forsvars- og allianspolitikk. Komitéen vil på sitt neste møte i Finland i januar/februar 1962 arbeide videre med den nordiske studie over forsvars- og samlingspolitikken. Videre vil det sommeren 1962 bli avholdt en ny nordisk studiekonferanse om internasjonal politikk i Danmark.

Utredningsarbeidet med sikte på en spesialisering og arbeidsdeling mellom de nordiske vitenskapelige biblioteker pågår fortsatt gjennom bibliotekenes egne samarbeidsorganer. På henstilling av Kulturkommisjonen er det skaffet til veie de nødvendige midler for en utredning om formene for en nordisk samkatalog over utenlandske periodica.

Seksjonens planer om utredning av muligheten for et nordisk samarbeid om utvidete spesialstudier av forholdene i nye og fjerntliggende land er

foreløbig stillet i bero, da seksjonen anser at dette samarbeidsprosjekt bør sees i sammenheng med det større utredningsarbeid om utbygging av universiteter og høyskoler.

4. *Kontakt mellom forskere*

Seksjonen er fortsatt meget interessert i å få utvidet rekrutteringsgrunnlaget for forskningen til å omfatte hele Norden. Opprettelsen av nordiske forskningsstipendiatstillinger er etter seksjonens oppfatning et viktig ledd i dette arbeid. Dette syn ble også understreket på det siste nordiske undervisningsministermøte, hvor det ble konstatert konkrete resultater i enkelte av landene og uttalt ønske om en videre utbygning av denne ordning.

Spørsmålet om samarbeid mellom de vitenskapelige forskningsråd er bragt et skritt videre, idet et omfattende samarbeidsprogram er utformet av representanter for medisinske forskningsråd og tilsvarende institusjoner. Seksjonen har tatt et nytt initiativ for at slike permanente samarbeidsorganer må bli opprettet på andre forskningsområder hvor slike organer ikke eksisterer. Følgende henstilling er sendt undervisningsministeriene:

Nordisk kulturkommisjons vitenskapelige seksjon har med stor interesse studert det samarbeidsprogram som representanter for de nordiske medisinske forskningsråd og tilsvarende organer har lagt frem ved et møte i Helsingfors i oktober 1960:

I programmet foreslås det:

att berörda organisationer i varje land beaktar de synpunkter, som framförts angående möjligheterna att genom en breddad forskarrekrutering och en förstärkt forskarutbildning upprusta vetenskapen och forskningen inom respektive land;

att, när en medicinsk eller blandad medicinsk och naturvetenskaplig eller teknisk forskarutbildningsgång utformas, möjligheterna beaktas av en gemensam nordisk utbildning inom berörda områden;

att forskarutbytet för yngre forskare stimuleras genom att berörda organisationer reserverar årliga anslag såsom stipendier åt yngre forskare för resor och forskningsvistelse till andra nordiska länder;

att systemet med regelbunden ledighet för forskning (sabbatstermin eller -år) för de ordinarie lärarna vid universiteten (motsvarande) införes i samtliga nordiska länder för att bl. a. befrämja forskarutbytet länderna emellan;

att forskarutbytet för kvalificerade forskare stimuleras genom att berörda forskningsorganisationer inom respektive land beviljar rese- och forskningsanslag för forskningsvistelse i andra nordiska länder;

att utbytet av föreläsare mellan de nordiska länderna stimuleras och att ett gemensamt nordiskt samarbete etableras med anordnande av kurser för vidareutbildning av läkare såväl med inriktning på kliniska specialiteter som på teoretisk forskning;

att frågan om utbyte av informationer angående forskningsarbeten och befintliga forskningsresurser i de olika länderna blir föremål för fortsatta överväganden;

att en nordisk samarbetsgrupp bildas med uppgift att planera och

upplägga en gemensam produktion av radioaktiva isotoper i speciella ämnen;

att en nordisk samarbetsgrupp för näringsforskning bildas med representanter för såväl näringsfysiologien som den kliniska medicinen;

att en sannordisk kommitté för atheroscleros- och thrombosforskning bildas för att göra en översikt och en koordinering av forskningen inom området och med uppdrag att inkomma med förslag till initiativ på området;

att en nordisk samordning av geo-medicinska undersökningar redan på planlägningsstadiet uppmuntras och stödas samt

att en nordisk samarbetsdelegation för medicinsk forskning bildas.

Nordisk kulturkommisjon vil uttrykke sin tilfredshet med at man nå kan imøtese opprettelsen av et permanent samarbeidsorgan mellom de medisinske forskningsråd og tilsvarende institusjoner i de nordiske land.

Kulturkommisjonen har til hensikt å ta initiativet til at permanente samarbeidsorganer også opprettes på andre felter der slike organer ikke allerede eksisterer.

I denne forbindelse bør det dessuten nevnes at de nødvendige midler er bevilget til opprettelse av seks forskningsråd i Finland ved årsskiftet 1961/62.

Endelig er det nylig fremkommet et forslag om geologisk-naturgeografiske ekskursionsjoner til Island av forskere fra de øvrige nordiske land for å samle opplysninger om islandsk vulkanologi, glaciologi og geomorfologi og bistå med planlegning av forskningsarbeider i Island. Forslaget vil bli tatt opp til nærmere behandling i seksjonen.

C. Seksjonens arbeidsformer

Det felles nordiske sekretariat for denne seksjon blir pr. 1. januar 1962 overført fra den norske til den svenske avdeling.

II. S e k t i o n I I

1. Likartade regler för godkännande av lärare från andra nordiska länder

Den i föregående berättelse (Nordisk Råd, 9. sess. 1961, s. 743) omnämnda, av förste byråsekreteraren Nils Karlman utförda utredningen har utkommit som nummer 1961: 8 i »Nordisk udredningsserie» under titeln »Kvalifikationskrav för lärartjänster».

2. Förhållandet mellan nationellt, nordiskt och allmänt lärestoff i skolan

Sektionen har avstått från planen att i tryck utgiva hela det av expertutskottet sammanbragta materialet. I stället har skolrådet Klas Wallin, Finland, på sektionens uppdrag gjort ett sammandrag av detta material i form av en artikel, som kommer att publiceras i någon därför ägnad tidskrift.

3. Filmsamarbete

Sedan filmutskottet kompletterats med fyra av sektion III nominerade personer, är dess sammansättning för närvarande följande:

- Danmark: Seminarieinspektör Helger Nielsen.
Kontorchef Asbjørn Grathe.
- Finland: Fil. lic. H. A. Turja.
Regeringsrådet Aarne Nuorvala.
- Norge: Skoledirektør Johs. Helgheim.
Konsulent, cand. jur. Alv Heltne.
- Sverige: Undervisningsrådet E. Ullstad.
Redaktör Gunnar Oldin.

Utskottets ordförande är undervisningsrådet E. Ullstad och dess sekreterare läroverksadjunkten Olof Storm.

Utskottet sammanträdde den 11—13 oktober på Voksenåsen.

De på utskottets försorg utarbetade lektionsutkasterna för undervisning i filmkunskap har, sedan sektionen därtill samtyckt, ställts till förfogande för försök med undervisning i filmkunskap, vilka under läsåret 1961—62 anordnas vid vissa skolor i Sverige.

4. Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen

Kommitténs arbete fortgår enligt de uppgjorda riktlinjerna (se Nordisk Råd, 9. sess. 1961, s. 747—748). De för dess verksamhet erforderliga medlen har enligt den av sektionen förordade kostnadsplanen ställts till förfogande i samtliga de berörda länderna.

5. Det nordiska gymnasiesystemets bekantgörande i USA

Utgivningen av den broschyr, som utarbetats av ett samnordiskt expertutskott, fördröjes på grund av vissa tekniska svårigheter och broschyren förelåg icke ännu hösten 1961. I samband med slutgranskningen av den uppstod, med hänsyn till att det rätt detaljerade materialet snabbt föråldras och då en engelsk publikation om det nordiska skolväsendet under året utgivits på pedagogiska expertutskottets försorg, tvekan beträffande ändamålsenligheten att trycka broschyren, vars nytta måhända icke komme att stå i proportion till de med tryckningen och distributionen förenade kostnaderna. Sektionen beslöt med hänsyn till dessa betänkligheter avstå från tryckningen.

6. Nordiska språkskivor

Sektionen beslöt vid sitt sammanträde i Jyväskylä att hos de centrala skolmyndigheterna anhålla, att dessa måtte utse envar en expert med uppgift för dessa att i samråd utarbeta förslag till texter och uppläsare för nordiska språkskivor, avsedda närmast att tjäna skolundervisningen i nordiska språk. Följande experter har sedermera utsetts:

Danmark: Skoledirektør P. L. Engelbrechtsen, Horsens.
 Finland: Fil. mag. Vide Strandvik, Helsingfors.
 Norge: Rektor Gorgus Coward, Oslo.
 Suppl.: Lektor Jan Jørgen Alnæs, Oslo.
 Sverige: Docent Bengt Holmberg, Göteborg.

Experterna sammanträdde i Horsens den 7 oktober 1961 och beslöt härvid att i första hand begränsa sitt arbete till att gälla skivor eller band avsedda för åldersgrupperna 12—14 år. För det följande mötet skulle provupptagningar av en text ur vardagslivets språk på danska, norska och svenska göras. Vid mötet väcktes även fråga om upprättande av en internordisk bandcentral för skolorna. Frågan härom dryftades vidare vid ett möte i Helsingfors den 20—21 januari 1962.

7. Samarbete mellan de centrala skolmyndigheternas företrädare för olika ämnen

Sektionen har jämlikt vid mötet i Jyväskylä fattat beslut tillskrivit undervisningsministerierna i Danmark, Island och Norge samt skolöverstyrelsen i Sverige och skolstyrelsen i Finland sålunda:

Till Nordiska kulturkommissionens II sektion har framförts ett önskemål om att sektionen måtte medverka till, att årliga konferenser sammankallas för övningsämnenas företrädare inom de centrala skolmyndigheterna. Ärendet har behandlats av sektionen, som funnit det synnerligen värdefullt, om kontakterna mellan ämnesrepresentanterna inom de centrala skolmyndigheterna kunde intensifieras, men ansett, att önskvärdheten härav gör sig gällande icke blott i fråga om företrädare för övningsämnena utan även beträffande övriga ämnesgrupper. Om regelbundna sådana kontakter ordnas, kan erfarenheter utbytas och impulser förmedlas, vilka på ett värdefullt sätt kan tjäna utvecklingen inom respektive områden.

Nordiska kulturkommissionens II sektion får med hänvisning till vad ovan anförts vördsamt hemställa, att konferenser för företrädare för samma eller besläktade ämnesområden inom de centrala skolmyndigheterna ordnas, samt att överenskommelse om formerna för dessa måtte träffas mellan sagda myndigheter. I den mån finansieringen av dylika konferenser förutsätter särskilda åtgärder, anhåller sektionen, att sådana måtte vidtagas.

8. Skolans fostringsuppgift

Sedan material, ägnat att belysa läget i de olika länderna, tillställts sektionssekretariatet, utarbetade rektor Leo Backman, Helsingfors, en på detta material grundad översikt, vilken föredrogs för sektionen vid dess sammanträde på Voksenåsen. Vid ärendets behandling uttalades en viss tvekan, huruvida en vidare utredning av detta stora problemkomplex skall anses vara en sådan samnordisk uppgift, som faller inom ramen för sektionens verksamhet. Å andra sidan konstaterades, att frågan i alla de nordiska länderna är av synnerligen vital betydelse och att det med hänsyn till likheten i problemen kunde ha sitt värde, att kulturkommissionen i ett uttalande till re-

geringarna underströke angelägenheten av att skolans fostrande uppgift i tillbörlig mån beaktas.

Sektionen beslöt bordlägga frågan till sitt nästa sammanträde, före vilket de nationella avdelningarna äger överväga, i vad mån och i vilken form en gemensam aktion i saken från sektionens sida är påkallad. I samband härmed skall även disciplinsproblemet i skolan, vars upptagande på sektionens arbetsprogram föreslagits av den norska avdelningen, ägnas uppmärksamhet.

9. Lärarnas rättsliga ställning

På basen av material, som ställts till förfogande av sektionens nationella avdelningar har sektionssekreteraren utarbetat en jämförande översikt av lagstadgandena i de nordiska länderna närmast om lärarnas rätt att kvarstå i sina tjänster. Denna framställning, som förelades sektionen vid dess möte på Voksenåsen, gav vid handen, att betydande olikheter föreligger mellan stadgandena i de olika länderna. Något direkt behov av konformitet föreligger å andra sidan icke och åstadkommandet av en sådan kompliceras av att frågan i huvudsak regleras genom den allmänna tjänstemannalagstiftningen och sålunda faller utom ramen för kulturkommissionens verksamhet.

Sektionen beslöt, att utredningen, sedan den granskats i de nationella avdelningarna och i samband därmed i vissa avseenden kompletterats, skall tillställas vederbörande centrala skolmyndigheter till kännedom och om möjligt publiceras i lämplig tidskrift.

10. Samarbete för fortbildning av lärare i yrkesvägledningsfrågor

Sektionen har till behandling upptagit frågan om samarbete i fråga om utbildning och fortbildning av lärare med yrkesvägledande uppgifter. Sedan utlåtande i frågan inhämtats från Nordiska arbetsmarknadsutskottets expertgrupp rörande yrkesvägledningsfrågor, beslöt sektionen, med bifall till expertgruppens därom gjorda förslag, att en utredning av frågan skall ske. Denna utföres av förste byråsekreteraren Nils Karlman, Stockholm, som utsetts av expertgruppen, och konsulent Sven Huselius, Stockholm, som utsetts av sektionen.

11. Utredning angående skolbibliotekens standard

Sektionen har, sedan f. d. överläraren, fil. kand. Lorentz Larson, Stockholm år 1959 på dess uppdrag utarbetat en översikt gällande författningsbestämmelserna för skolbiblioteken, deras sammansättning och minimistandard, övervägt att initiera en enmansutredning i syfte att åstadkomma gemensamma standardkrav för sådana bibliotek. Sektionen har dock, sedan särskilt från de danska fackmyndigheternas sida skepsis yppats angående möjligheten att skapa samnordiska normer och önskvärdheten av sådana, avstått från att i detta skede inleda någon utredning. I skrivelser till de nordiska biblioteksmyndigheterna har sektionen underrättat dessa om att frå-

gan varit föremål för behandling och att sektionen finner den vara av den art, att en vidare utredning bör övervägas. Biblioteksmyndigheterna ombads därför att vid lämpligt tillfälle sinsemellan överlägga om behovet av och möjligheterna att åstadkomma gemensamma normer.

12. Effektivisering av undervisningen i svenska i finskspråkiga läroanstalter

Vid sektionens möte på Voksenåsen förelåg en av Finlands regering upprättad promemoria, vari hemställdes

1. att frågan om utökande av kunskaperna i de nordiska språken, särskilt i svenska, och av intresset för hithörande studier måtte upptas på kulturkommissionens dagordning;

2. att de olika ländernas delegationer måtte införskaffa uppgift om i vilken utsträckning de har möjligheter att skrida till praktiska åtgärder i saken och att de måtte avfatta skriftliga utlåtanden därom; samt

3. att ärendet vid nästa sammanträde måtte upptas till behandling på basen av delegationernas utlåtanden.

Som bakgrund till dessa önskemål framhölls, att bristen på kompetenta lärare med tillräcklig kunskap i svenska begränsar möjligheten att utvidga undervisningen i detta språk i de finska folkskolorna, ehuru från kommunalt håll ett växande intresse för sådan undervisning försports. Även lärarnas bristande praktiska språkkunskap är ägnad att hämma elevernas intresse för ämnet. För att stimulera detta intresse borde eleverna bibringas en starkare känsla av att de har nytta av sin kunskap i svenska. I detta avseende vore det synnerligen värdefullt, om stipendiesystemet kunde utvecklas därhän, att ett stipendium för en resa till ett nordiskt grannland stode till buds för varje sjunde klass i de finska läroverken.

Sektionen beslöt omfatta de i promemorian framställda förslagen med en sådan komplettering, att även möjligheterna att i de övriga nordiska länderna stimulera intresset för finska språket skulle beaktas.

13. Rådgivningstjänsten i skolan

Vid sitt sammanträde på Voksenåsen beslöt sektionerna på basen av ett av norska avdelningen därom gjort förslag att på sitt arbetsprogram upptaga frågan om ordnande av rådgivningstjänst i skolan med karaktären av en skolans inre angelägenhet. Skäl ansågs föreligga att rikta regeringarnas uppmärksamhet på att rådgivningstjänst är behövlig och att lärarna bör göras skickade för en sådan. Ärendet bordlades till följande sektionsmöte, före vilket norska avdelningen på basen av utlåtanden från de övriga avdelningarna skall utarbeta ett förslag till uttalande.

14. TV i skolan

Sektionen beslöt vid sitt sammanträde på Voksenåsen på förslag av norska avdelningen, att frågan om nyttjande av TV i skolan skall övervägas av de

nationella avdelningarna för att därefter vid nästa sammanträde upptas till förnyad behandling.

15. Utbildning av facklärare samt övrigt samarbete i fråga om yrkesutbildningen

Sektionens nationella avdelningar skall, enligt vid mötet på Voksenåsen fattat beslut, inhämta yrkesskolkretsarnas mening angående önskvärdheten av samarbete enligt riktlinjer, varom norska avdelningen gjort förslag. Frågan behandlas ånyo vid nästa sektionsmöte.

16. Expertutskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksarbete

Nordiska kulturkommissionen erhöll av IX nordiska undervisningsministermötet i Helsingfors den 20—22 mars i uppdrag att fastställa en ny instruktion för expertutskottet. Den nya instruktionen, vartill förslag uppgjorts av expertutskottets ordförandekonferens och vilken därefter behandlats vid sektion II:s möte i Jyväskylä, fastställdes den 13 april 1961 på kulturkommissionens vägnar av dess ordförande. (*Se Tillägg 1.*)

Expertutskottet sammanträdde till plenarmöte i Trondheim den 24—25 april 1961. Ordförandekonferens hölls i Oslo den 4 oktober 1961.

Såsom expertutskottets gemensamma ordförande och sekreterare fungerar från den 1 januari 1962 ordföranden för utskottets finländska avdelning. Expertutskottet har beslutit att tillsvidare låta tillsättandet av en i den nya instruktionen förutsatt verkställande ledamot anstå, till dess erfarenhet har vunnits av arrangemanget med en gemensam ordförande. Avsikten är, att denna skall deltaga även i II sektionens sammanträden och sålunda förmedla kontakten mellan sektionen och utskottet.

Inom utskottet har för övrigt bl. a. följande ärenden behandlats:

a. Lärarnas yrkesanpassningsproblem

Den av expertutskottet igångsatta undersökningen gällande lärarnas yrkesanpassningsproblem fortgår. I en den 8 mars 1961 dagtecknad rapport har kulturkommissionen erhållit en sammanfattning av det som hittills utförts. Avsikten är, att detta arbete skall vara slutfört under loppet av år 1963, då dess slutliga resultat kommer att redovisas för expertutskottet och kulturkommissionen.

b. Den samnordiska skolpublikationen

Den av Herman Ruge utarbetade publikationen »Skolesystemene i de nordiske land» har under redovisningsperioden utkommit av trycket. Publikationen föreligger även i översättningar till finska och engelska.

c. Förutsättningar för genomförande av fem dagars arbetsvecka

Ärendet dryftades vid expertutskottets plenarmöte, som orienterades om de försök och förslag, vilka förelåg i Norge och Sverige. Expertutskottets na-

tionella avdelningar kommer att följa sakens utveckling och hålla varandra underrättade med sikte på att saken senare kan uppföras på expertutskottets arbetsprogram.

d. Evalueringsspörsmål

Beträffande den av sektionen till expertutskottet hänskjutna frågan om gemensamma betygsbeteckningar och betygsfördelningsnormer har den under expertutskottet verkande arbetsgruppen för evalueringsfrågor uttalat, att frågan åtminstone för närvarande, med hänsyn till olikheterna i kursernas innehåll, icke är aktuell. I stället förordas, att information angående betygs-givningen utbytes mellan de nordiska länderna. Ett sådant utbyte har även inom ramen för expertutskottet skett.

Även i fråga om samarbete gällande standardprov har arbetsgruppen för evalueringsfrågorna rekommenderat, att detta måtte inskränkas till utbyte av informationer.

Arbetsgruppen för evalueringsfrågor har även behandlat den fråga om normer för intagning av studenter till universitet och högskolor med numerus clausus, som av II sektionen på anhållan av I sektionen hänskjutits till gruppen. Arbetsgruppen förordade, att dessa frågor skulle behandlas inom de grupper, vilka inom pedagogiska expertutskottet arbetar med olika läroämnen, eller att särskilda expertgrupper tillsättes för granskning av aktuella kursplaner. Gruppen konstaterade, att enhetliga intagningsprinciper skulle förutsätta gemensamma kursplaner och då skapandet av sådana icke anses lämpligt, så måste i stället gemensamma intagningsprinciper grunda sig på jämförelser mellan kursplanerna i de berörda ämnena. Pedagogiska expertutskottet beslöt vid sitt plenarmöte att inledningsvis uppgöra översikter över nuvarande intagningspraxis och företa jämförelser mellan kursplaner och betygsgivning i de aktuella ämnena för att därigenom erhålla en grund för ärendets behandling.

e. Tonåringarnas utvecklings- och anpassningsproblem

Utskottet tog vid sitt plenarmöte del av en del värdefullt material om undersökningar gällande tonåringarnas utvecklings- och anpassningsproblem. Plenarmötet fann, att forskningsuppgifterna på detta område är så omfattande och vanskliga, att expertutskottets resurser knappast förslår för dem. Däremot borde forskningsinstitutionerna i de enskilda länderna uppfordras att upptaga centrala problem gällande tonåringarna till undersökning. Särskilt borde härvid uppmärksamhet ägnas åt tonåringarnas övergång från skolan till produktionslivet.

f. Utbildningens innehåll i relation till näringslivets krav

Utskottet hade av kulturkommissionens I sektion i samråd med II sektionen anmodats att undersöka möjligheterna för ett nordiskt samarbete, avseende en undersökning närmast av gymnasiernas läroplaner i relation till de akademiska och icke-akademiska yrken, vilka bygger på studentexamen.

Utskottet behandlade frågan vid sitt plenarmöte och fann då, att den svenska gymnasiutredningen borde inväntas, innan forskningsverksamhet i större omfattning inledes. Tillsvidare tillråddes de nationella avdelningarna att företaga de undersökningar de finner ändamålsenliga. Vidare borde en provisorisk planläggning av det fortsatta arbetet på nordisk bas äga rum. Ärendet borde lämpligen även i fortsättningen handhas av det utskott under kulturkommissionens I sektion, som arbetar med motsvarande problem.

III. Sektion III

A. Folkeoplysning

1. Nordiskt samarbete om brevskolevirksomhet

Sektionen har modtaget foreløbigt materiale fra det nordiske ekspertudvalg, som behandler denne sag. Udvalget vil efter offentliggørelsen af den svenska brevskoleutrednings betænkning afslutte sit arbejdet og afgive sin endelige indstilling til sektionen.

2. Nordiske folkehøjskoleelevstipendier

Efter anmodning fra sektion III har Nordisk Kulturkommissions præsidium den 3. februar 1961 for regeringerne i de nordiske lande forelagt følgende af sektionen udarbejdede forslag:

På VIII nordiske undervisningsministermøde februar 1959 i Oslo blev der for at fremme den nordiske udveksling af studenter og skoleelever, herunder elever på folkehøjskoler, vedtaget det princip, at en elev skal kunne benytte det stipendium, som han kan få i sit hjemland, også til skoleophold i et nordisk land og endda herudover kunne få et yderligere tilskud under hensyn til merudgifterne ved at tage på skole i et andet land.

Dette princip er nu gennemført i Danmark, Norge og Sverige og er ved at blive gennemført i Finland, jfr. bilag 1¹, der indeholder en oversigt over de nugældende regler om nordiske folkehøjskolestipendier i samtlige nordiske lande.

Nordisk Kulturkommissions sektion III (sektionen for folkeoplysning og kunst) anser det for glædeligt og værdifuldt, at de behovsprøvede folkehøjskolestipendier således gennemføres og praktiseres efter de af de nordiske undervisningsministre fastlagte principielle retningslinier.

Imidlertid er sektionen af den opfattelse, at dette ikke vil være tilstrækkeligt til at tilvejebringe en fyldestgørende nordisk udveksling inden for folkehøjskoleområdet, som stedse er blevet betragtet som et særligt betydningsfuldt og udbyttegivende nordisk udvekslingsområde. Som det fremgår af en af sektionen tilvejebragt statistik (bilag 2¹) omfatter den samlede nordiske udveksling kun ca. 200—250 elever årlig eller mindre end 0,8 pct. af det samlede årlige antal folkehøjskoleelever i de nordiske lande, ialt ca. 33 000.

På Kulturkommissionens plenarmøde i Reykjavik i juli 1960 nedsatte sektionen et særligt udvalg til udredning af denne sag bestående af folkhøgskolerektor Stig Alemyr, folketingsmand K. B. Andersen (formand), konsulent, fru Kerstin Sønnerlind samt sekretær Helge Thomsen. Udvalget har afholdt møde den 3. oktober 1960 på Voksenåsen, hvor der under en del af

Här icke tryckt.

mødet var lejlighed til at drøfte sagen med repræsentanter for foreningerne Norden i samtlige nordiske lande.

På grundlag af udvalgets indstilling, der blev fremlagt på sektion II's møde 13.—14. januar 1961 i Göteborg, anbefaler sektionen, at den nu gennemførte ordning, der omfatter de af statsmyndighederne bevilgede behovsprøvede stipendier, kompletteres med ikke-behovsprøvede stipendier til en udvekslingsordning, som formidles gennem foreningerne Norden.

Det bemærkes i denne forbindelse, at Norden-stipendier gennem mange år har været kendt i de nordiske lande, og at man har særdeles positive erfaringer fra foreningerne Nordens virksomhed på dette felt. De for tiden eksisterende Norden-stipendier i Danmark og Norge uddeles imidlertid til tilrejsende elever fra nabolandene, medens de nye ikke-behovsprøvede stipendier, som foreslås af sektionen, som hovedregel ligesom de behovsprøvede skulle gives til landets egne unge, som tager på folkehøjskole i andet nordisk land.

Som begrundelse for dette forslag anføres, at de behovsprøvede stipendier ikke virker som tilstrækkeligt incitament til udveksling, i første række på grund af usikkerhed med hensyn til stipendiets opnåelse og dets størrelse, såfremt det opnås — i Sverige og Norge får ansøgeren endda først besked efter, at det kursus, hvortil han søger stipendium, er påbegyndt. Hertil kommer, at de behovsprøvede stipendier, hvis størrelse er fikseret til bestemte beløb på grundlag af visse generelt fastsatte kriterier, ikke tilstrækkeligt smidigt imødekommer de individuelle økonomiske behov, idet de konkrete udgifter for elever, som tager skoleophold i udlandet, er meget varierende efter rejsens længde, skolepengenes størrelse osv. Endvidere er det en kendsgerning, at mange af de unge, som er mest interesserede i et folkehøjskoleophold i et andet nordisk land og bedst kvalificerede hertil, kommer fra et økonomisk milieu, som er udelukket fra behovsprøvet stipendium uden dog at være velhavende nok til på egen hånd at kunne bekoste rejsen og opholdet. Endelig er der stærkt behov for et centralt organ, som gennem pressen og på anden måde kan vække interesse for nordisk udveksling og blandt de interesserede finde frem til de bedst egnede samt drage omsorg for den rent praktiske formidling af udvekslingen.

Herudover er der et specielt behov for ikke-behovsprøvede stipendier til folkehøjskoleelever fra Island, hvor der som nævnt ikke er nogen folkehøjskole og følgelig heller ikke nogen behovsprøvet stipendieordning, jfr. i denne forbindelse Nordisk Råds rekommandation nr. 8/1960.

Sektionen foreslår derfor, at der i hvert af landene Danmark, Finland, Norge og Sverige stilles et passende beløb til rådighed for foreningen Norden til uddeling af ikke-behovsprøvede stipendier dels til elever fra vedkommende land, der ønsker at gennemgå folkehøjskolekursus i et andet nordisk land, dels til tilrejsende folkehøjskoleelever fra Island. Foreningen bør over for sit lands undervisningsministerium aflægge årligt regnskab for det samlede tilskudsbeløbs anvendelse, men i øvrigt bevilge de enkelte stipendier efter eget frit skøn. Tilskuddene til dette formål bør for tiden udgøre i Danmark og Norge ikke under 25 000 kr., i Sverige ikke under 30 000 sv. kr. og i Finland ikke under 1 250 000 fmk.

Under drøftelsen af sagen med foreningerne Nordens repræsentanter gav disse udtryk for positiv interesse for den foreslåede løsning og erklærede, at foreningerne var villige til at påtage sig administrationen af de foreslåede rådighedsbeløb. Betydningen både for eleverne og for skolerne af nordisk udveksling på folkehøjskoleområdet blev stærkt understreget.

Specielt angående udvekslingen mellem Island og det øvrige Norden blev det oplyst, at rejseomkostningerne kan dækkes fra islandsk side.

For Finlands vedkommende bør der snarest, ved fornøden ændring af gældende bestemmelser, gennemføres en fuldstændig overgang til den samme ordning med hensyn til folkehøjskolestipendier, som er indført i Danmark, Norge og Sverige i overensstemmelse med resolutionen på VIII nordiske undervisningsministermøde, således at de i Finland bevilgede stipendier kan anvendes til folkehøjskoleophold i nabolandene.

Det bemærkes endelig, at sektionen agter at rette opfordring til folkehøjskoleelevernes organisationer i de nordiske lande til at virke for, at elevudvekslingen fremmes, og at man ligeledes har til hensigt at orientere organisationerne om den nye stipendieordning, så snart denne måtte være gennemført.

Med henvisning til det anførte skal Nordisk Kulturkommissions sektion III herefter henstille, at der snarest muligt stilles i Danmark et beløb af ikke under 25 000 d. kr., i Finland et beløb af ikke under 1 250 000 fmk., i Norge et beløb af ikke under 25 000 n. kr. og i Sverige et beløb af ikke under 30 000 sv. kr. årligt til rådighed for foreningen Norden i vedkommende land til uddeling efter de foran angivne retningslinier af ikke-behovsprøvede stipendier dels til landets egne elever, der ønsker at gennemgå folkehøjskolekursus i andet nordisk land, dels til tilrejsende folkehøjskoleelever fra Island. Samtidig kan de i Danmark og Norge eksisterende Norden-stipendier til folkehøjskoleelever fra nabolandene bortfalde; disse udgør ialt 18 000 d. kr. i Danmark, hvor nærværende forslag derfor vil medføre en merudgift på 7 000 d. kr., og ialt 22 500 n. kr. i Norge, hvor merudgiften derfor vil blive 2 500 n. kr.

3. Fælles nordisk folkeoplysningssamarbejde

Det er sektionens opfattelse, at det på nuværende tidspunkt er aktuelt at tage hele dette spørgsmål op til generel undersøgelse og overvejelse med sigte på at søge samarbejdet inden for folkeoplysningsområdet bragt på linie med den udveksling, der er etableret inden for både den højere uddannelse og skolevæsenet. De seneste markedsdrøftelser i de nordiske lande har hos den almindelige samfundsborger skabt et øget behov for orientering om nabolandenes forhold, og forskellene inden for landenes økonomiske politik har gjort det yderligere påkrævet, at den kulturelle udveksling og det nordiske oplysningsarbejde når ud i så brede kredse som muligt.

Sektionen overvejer evt. at iværksætte en grundlæggende ekspertudredning af hele dette felt, men vil først forelægge spørgsmålet for folkeoplysningsorganisationernes fællesorganer, som påtænker at afholde en nordisk drøftelse i Finland i begyndelsen af 1962.

4. Televisionens betydning for det nordiske samarbejde

Efter henstilling fra sektionen var cheferne for TV-institutionerne i de nordiske lande indbudt af Nordisk Kulturkommissions præsidium til kommissionens plenarmøde på Voksenåsen for at give den samlede Kulturkommission en orientering om det nordiske TV-samarbejde.

For TV-institutionerne mødte: programchef L. Bindsløv, Danmarks radio, televisionschef Wilhelm Zilliacus, Finlands television, redaktionsse-

ekretær Tollef Berg, Nork rikskringkasting og intendent Mats Rehnberg, Sveriges radio.

Fjernsynsrepræsentanterne gav kommissionen en fyldig redegørelse for det nordiske TV-samarbejde, som er under stadig udvikling og udbygning, og som åbner betydningsfulde nordiske perspektiver.

I øvrigt modtager sektion III's hovedsekretariat fra Danmarks radio regelmæssige Nordvisions-oversigter.

5. Oprettelse af et nordisk institut i Reykjavik

Efter forberedende drøftelse af sagen på et fællesmøde mellem sektion I og sektion III under Voksenås-konferencen har Kulturkommissionen efter forslag fra sektion II under 30. september 1961 tilskrevet foreningerne Norden således:

Fra Foreningerne Nordens delegeretmøde i Bergen 29.—30. august 1961 har Nordisk Kulturkommission modtaget anmodning om at virke for at realisere tanken om oprettelse af et nordisk institut i Reykjavik.

På sit plenarmøde på Voksenåsen 28.—30. september 1961, hvor sagen blev taget op til indledende behandling, besluttede Nordisk Kulturkommission at iværksætte en sagkyndig udredning af sagen på grundlag af det modtagne PM af august 1961. Udredningen skal blandt andet omfatte en kortlægning af den nordiske kulturelle virksomhed, der allerede foregår i Island, og en undersøgelse og vurdering af de forskellige mulige former, hvori et nordisk institut kunne etableres. Også instituttets funktioner af dels videnskabelig, dels folkeoplysende karakter m. m. må nærmere udredes, og der må opstilles overslag over såvel anlægs- som driftsudgifter. Endelig bør der gennem udredningen tilvejebringes materiale til belysning af den interesse for tanken fra det islandske folks side, som er en naturlig forudsætning for sagens gennemførelse. Udredningen bør gennemføres så hurtigt som muligt.

Under hensyn til, at foreningerne Nordens delegeretmøde også har rettet henvendelse til Nordisk Råd, vil man bestræbe sig for at kunne fremlægge et foreløbigt materiale ved rådets 10. session i februar 1962.

Nordisk Kulturkommission er på forhånd varmt interesseret i dette projekt som et led i bestræbelserne for at styrke forbindelsen mellem Island og de andre nordiske lande og håber, at en konstruktiv løsning vil kunne findes.

Til gennemførelse af udredningen har Kulturkommissionen nedsat et særligt ekspertudvalg bestående af: chefredaktør Bent A. Koch (Danmark), professor Þórir Þordarson (Island), førstesekretær Helene Andersen (Norge), udvalgets sekretær, og konsulent Kerstin Sönnnerlind (Sverige).

B. Kunst

1. Fælles nordisk bogmarked

Den ekspertudredning af hele bogmarkedetsagen, som skal danne grundlag for det videre arbejde med sagen, blev afsluttet i løbet af 1960 og resulterede i en betænkning af 31. december 1960 »Problemer omkring et

fælles nordisk bogmarked», udarbejdet af chefen for statsbiblioteket i Århus, overbibliotekar Ib Magnussen, med bistand af fuldmægtig i finansministeriet K. Wieth-Knudsen, der har udredet de særlige told- og importtekniske spørgsmål, og førstebibliotekar Karl V. Thomsen.

Betænkningen blev behandlet på sektionens møde i Göteborg, hvor en række beslutninger blev truffet. Sektionen har i henhold hertil under 1. februar 1961 fremsendt betænkningen til Nordisk Råd tilligemed en redegørelse for det hidtidige og det forestående arbejde med bogmarkedsagen. Den 7. februar 1961 blev betænkningen offentliggjort i de nordiske landes presse. Den vil med enkelte rettelser og tilføjelser blive trykt i »Nordisk Råds udredningsserie».

Som udtalt i betænkningen findes der ikke nogen patntløsning af problemerne, men der er fremsat en række konkrete forslag, hvis gennemførelse vil bidrage til, at man nærmer sig målet. Sektionen vedtog på mødet i Göteborg straks at påbegynde iværksættelsen af de stillede forslag, og man har i henhold hertil foreløbig foretaget følgende:

a. De af Nordisk Råd tidligere anbefalede statstilskud til stipendier til litteraturkritikere, til indkøb af nabolandslitteratur på originalsproget til folkebibliotekerne, samt til stilkonkurrencer i skolerne. Sektionen har under 7. februar 1961 rettet en henstilling til de nordiske undervisningsministre, som havde møde i Helsingfors i marts 1961, om snarlig gennemførelse — i det omfang dette endnu ikke er sket — af disse tilskud. Man vedlagde en oversigt over sagens stilling i de enkelte lande og har senere — efter brevveksling med biblioteksdirektørerne i de nordiske land — med sektionens anbefaling tilsendt ministrene biblioteksdirektørernes forslag til nærmere retningslinier for anvendelsen af tilskuddet til indkøb af nabolandslitteratur på originalsproget til folkebibliotekerne.

b. Nordiske litteraturkonferencer. Efter henstilling fra sektionen var bogmarkedsagen genstand for en drøftelse på Nordisk Forlæggerråds møde i juni 1961. Forlæggerne viste positiv interesse for bestræbelserne for at fremme et fælles bogmarked, men gav udtryk for nogen skepsis over for tanken om at afholde en ny stor nordisk litteraturkonference i lighed med konferencen i 1950. Hvis det bliver aktuelt at afholde en sådan conference, ville forlæggerne anbefale, at dens arbejdsprogram begrænses til kun at omfatte nogle få af de mange enkeltproblemer, som er taget op i Ib Magnussens betænkning, og at der forinden gøres et grundigt forberedende arbejde.

Sektionen, som drøftede dette spørgsmål på ny under mødet på Voksenåsen i september 1961, besluttede herefter foreløbig at se tiden an og nøje følge arbejdet i foreningerne Nordens nylig oprettede nationale bogkomiteer (disse er nærmere omtalt nedenfor under punkt g). En stor conference vil kræve betydelige statstilskud og et omfattende teknisk apparat. Det er derfor vigtigt, at den først afholdes, når man kan være nogenlunde sikker på reelle resultater. I denne henseende gælder det navnlig om på forhånd at søge at overvinde forlæggernes og boghandlernes skepsis og inddrage dem i nogle

konkrete samarbejdstiltag, og dette vil bedst kunne gøres inden for bogkomiteerne, hvor de er repræsenterede tillige med bogmarkedets øvrige grupper.

Samtidig bør sagkyndige drøftelser af bogmarkedproblemerne også føres på nordisk plan. Sektionen har i en skrivelse af 1. november 1961 henstillet til foreningerne Norden på et passende tidspunkt at samle repræsentanter for bogkomiteerne til en fællesnordisk drøftelse af nogle af bogmarkedproblemerne. Kulturkommissionen vil være rede til at drage omsorg for finansieringen af et sådant møde.

Endvidere vil sektionen stille imod, at der i tilknytning til næste sektionens møde, som skal finde sted i Finland i foråret 1962, arrangeres en særlig drøftelse med repræsentanter — fortrinsvis forlæggere og boghandlere — for bogkomiteerne.

c. *Øget oversættelse af finsk og islandsk skønlitteratur.* To af sektionens medlemmer, fil. mag. J. O. Tallquist og redaktør Sigurður Bjarnason, har påtaget sig at udarbejde en redegørelse vedrørende henholdsvis Finlands og Islands litteratur.

d. *Toldforsinkelser og portoproblemer i forbindelse med bogdistributionen.* Sektionen har anmodet boghandlerforeningerne og bogimportcentralerne i de nordiske lande om at tilvejebringe materiale til belysning af ulemperne ved toldbehandlingen og de ugunstigt virkende portosatser.

e. *Udvidelse af biblioteksafgiften til også at omfatte forfattere fra de andre nordiske lande.* Sektionen har anmodet den danske biblioteksdirektør Erik Allerslev Jensen og formanden for den danske forfatterforening, forfatteren Hans Lyngby Jepsen, om en udtalelse angående mulighederne for at udvide den i Danmark, Norge og Sverige eksisterende ordning om forfatterafgift for landets egne forfattere, således at en forfatter i ethvert af Nordens lande også får afgift af bøger — både originaler og oversættelser — som findes i de andre landes biblioteker.

Man har foreløbig modtaget meddelelse om, at spørgsmålet blev drøftet mellem de nordiske biblioteksdirektører og repræsentanter for de nordiske forfatterforeninger i forbindelse med det nordiske biblioteksdirektørmøde i København 24.—26. april 1961, hvor det blev overdraget de to ovenfor nævnte danske sagkyndige at udarbejde et konkret forslag i sagen.

f. *Samarbejde med udgiverne af »Nordisk litteraturfortegnelse».* Man har henstillet til hovedredaktøren af denne fortegnelse, at der ved udarbejdelsen tages hensyn til den betydning, som et sådant katalog foruden for bibliotekerne tillige vil kunne have f. eks. for boghandelen og for det folkeoplysende arbejde.

g. *Nedsættelse af permanente, nationale bogkomiteer samt andre spørgsmål, som behandles i samarbejde med foreningerne Norden.* Efter henstilling fra sektionen har foreningerne Norden i Danmark, Finland, Norge og Sverige nedsat permanente, nationale bogkomiteer med repræsentanter for bogmarkedets forskellige grupper, forlæggere, boghandlere, forfattere, biblioteksfolk m. fl., og med den opgave at bidrage til at fremme og koordinere

bestræbelserne for at udvikle et fælles bogmarked. Bogkomiteerne har allerede indledt deres virksomhed. Angående fællesnordiske drøftelser mellem repræsentanter for de nationale bogkomiteer se ovenfor under punkt b.

Sektionen har endvidere anmodet foreningerne Norden om nærmere at overveje forslagene i bogmarkedbetænkningen om udgivelse evt. som tillæg till foreningerne Nordens medlemsblade dels af en årlig eller halvårlig liste over ny udkommen litteratur, dels af et årligt udvalg af nordiske boganmeldelser.

Endelig har man anmodet foreningerne om en konkret indstilling indeholdende udgiftsoverslag angående betænkningens forslag om statstilskud til forfatterturneer, arrangerede af foreningerne Norden evt. i samarbejde med forfatterforeningerne, til nordiske skoler og seminarier.

2. Nordisk Råds litteraturpris

I medfør af Nordisk Råds rekommandation nr. 1/1961 blev det på IX nordiske undervisningsministtermøde i Helsingfors i marts 1961 besluttet at pålægge Nordisk Kulturkommission at udarbejde udkast til statutter for Nordisk Råds litteraturpris, hvorefter der en gang årlig skal uddeles en pris på 50 000 d. kr. for et skønlitterært værk på et af de nordiske sprog.

Sagen er blevet behandlet af sektion III. Sektionens indstilling omfattende udkast til statutter, bemærkninger til statutudkast, samt udkast til instruks for den nordiske bedømmelseskomite, som foreslås nedsat for hvert år at udvælge det værk, der skal udmærkes med litteraturprisen, blev den 2. august 1961 af Nordisk Kulturkommissions præsidium afgivet til undervisningsministrene i de nordiske lande.

3. Nordiske priser til andre kunstarter end litteratur

På IX nordiske undervisningsministtermøde blev der rettet en henstilling til Nordisk Kulturkommission om at overveje former for oprettelse af nordiske priser også på andre områder end litteratur.

Sektionen er positivt indstillet over for tanken om at stimulere også andre kunstarter end litteraturen gennem priser eller lignende og har foreløbig pålagt sine sekretariater at indsamle materiale vedrørende eksisterende kunstpriser m. m. inden næste sektionensmøde, hvor sagen vil blive overvejet på ny på grundlag af et sådant materiale og i lyset af de til den tid indhøstede erfaringer fra litteraturprisen.

4. Nordisk teaterhøjskole

Efter anmodning fra sektionen har chefen for det norske riksteatret Frits von der Lippe udredet spørgsmålet om videregående uddannelse af teaterinstruktører på nordisk basis.

Teaterchefen var til stede under sektionens møde på Voksenåsen, hvor han gennemgik dels sin egen udredning, dels en henvendelse af 21. september d. å. angående samme spørgsmål fra Den nordiske Teaterunion.

Efter forslag fra sektionen har Kulturkommissionen derefter under 30. september 1961 tilskrevet Den nordiske Teaterunion således:

I skrivelse af 21. september 1961 har Den nordiske Teaterunion, som afholdt møde i København 16.—17. september 1961, anmodet Nordisk Kulturkommission om at støtte unionens forslag om nordisk samarbejde med hensyn til uddannelse af teaterinstruktører.

Kulturkommissionen har på sit møde 28.—30. september 1961 med stor interesse drøftet forslaget om at afholde nordiske sommerseminarer for yngre instruktører og kan give principielt forhåndstilsagn om støtte til gennemførelse, som et forsøg, af et sådant seminar, dog tidligst i 1963.

Med henvisning til Teaterunionens skrivelse beder man om, at nærmere planer for seminaret må blive udarbejdet af finske sagkyndige og forelagt for Nordisk Kulturkommission, der derefter vil rette henvendelse til de bevillende myndigheder i de respektive lande. Som grundlag herfor bedes til lige det i skrivelserne skitserede, foreløbige budget nærmere gennemgået og specificeret.

Det tilføjes, at man med hensyn til spørgsmålet om bevilling af stipendier for instruktører til studieophold i udlandet må henvise unionen til at rette henvendelse til vedkommende myndigheder i de enkelte nordiske lande. Det samme gælder spørgsmålet om eventuel statsstøtte til et nordisk teaterseminar i Bruxelles i 1962.

Kulturkommissionen ønsker til slut at takke Den nordiske Teaterunion for det værdifulde initiativ, som unionen har taget inden for et nyt betydningsfuldt felt af det nordiske teatersamarbejde.

5. Kulturkommissionens ekspertudvalg for filmspørgsmål

Efter indstilling fra sektionen har Kulturkommissionens præsidium be- skikket følgende nye udvalgsmedlemmer som sagkyndige med hensyn til sektion III's arbejdsområder:

Danmark: Kontorchef i justitsministeriet Asbjørn Grathe.

Finland: Regeringsråd Erkki Nuorvala, Finansministeriet.

Norge: Konsulent Alv Heltne, Kirke- og undervisningsdepartementet.

Sverige: Redaktør Gunnar Oldin, Sveriges radio.

Sektionen har anmodet ekspertudvalget om at tage spørgsmålet om fælles nordisk uddannelse af filminstruktører m. fl. op til behandling.

Endvidere har man for udvalget forelagt en henvendelse, modtaget fra en nordisk folkehøjskolelærer-konference på Biskops-Arnö i juni 1960, vedrørende fremstilling af en film om den nordiske folkehøjskole.

C. Andre sager

1. Udgivelse af en nordisk bogserie på engelsk

Efter forslag fra sektionen har Nordisk Kulturkommission under 30. september 1961 tilskrevet regeringerne i de nordiske lande således:

I sin indstilling af 28. august 1958 vedrørende Nordisk Råds rekommandation nr. 2/1954 om oversættelse af nordisk litteratur til verdenssprog udtalte Nordisk Kulturkommission, at planen om at udgive en nordisk 80-binds klassiker serie i engelsk oversættelse næppe ville kunne realiseres på rimelige vilkår, men samtidig anbefalede man, at de organer i de enkelte nordiske lande, som varetager de kulturelle forbindelser med udlandet, i bedst mulig indbyrdes kontakt fortsætter bestræbelserne for gennem hensigtsmæssige

översættelsesprojekter at udbrede kendskabet til Nordens litteratur i den øvrige verden.

På foranledning heraf har de nordiske landes kulturattachéer i USA indledet et samarbejde med American-Scandinavian Foundation om udgivelse i engelsk oversættelse af en nordisk 15-binds serie af udvalgte litteraturværker, 3 fra hvert land. Planen tager i første række sigte på det amerikanske bogmarked, men om muligt ønskes også Storbritannien inddraget i projektet.

Kulturattachéerne anmodede Nordisk Kulturkommission om medvirken og støtte, og på sit plenarmøde i juli 1960 i Reykjavik vedtog Kulturkommissionen at imødekomme denne anmodning, idet man gav principielt tilsagn om at ville søge statstilskud tilvejebragt til dækning af udgifterne til oversættelse og til erhvervelse af forfatterrettigheder.

I samarbejde med kulturattachéerne og på grundlag af sagkyndiges erklæringer, indhentet såvel i USA som i de nordiske lande, har Nordisk Kulturkommission derefter udvalgt de værker, som skal indgå i serien, jfr. den vedlagte bogliste [*Tillæg 2*].

Endvidere har man opstillet retningslinier for den kontrakt, som skal indgås mellem det amerikanske forlag, der vil påtage sig udgivelsen (sandsynligvis University of Wisconsin Press eller University of Minnesota Press), og de nordiske forlag, som repræsenterer de udvalgte forfattere, jfr. vedlagte redegørelse af 25. september 1961¹ fra medlem af Nordisk Kulturkommission, forlagsdirektør Arthur Holmesland.

Et kontrakttilbud affattet på dette grundlag kan herefter relativt snart forventes fremsat af vedkommende amerikanske forlag over for de nordiske forlag, og da disse på forhånd overfor Nordisk Kulturkommission har accepteret de opstillede retningslinier for kontraktens væsentligste bestemmelser, vil spørgsmålet om ydelse af statstilskud antagelig blive aktuelt i forholdsvis nær fremtid.

Den samlede tilskudsudgift for hvert af de 5 lande anslås til ca 30 000 d. kr., idet udgiften pr. bog ansættes til ca 10 000 d. kr. (gennemsnitlig ca 8 000 kr. til oversættelse + royaltysforskud 300 dollars).

Der vil dog antagelig tidligst i 1962 blive tale om at yde noget statstilskud, og udgiften vil blive fordelt over flere år, idet serien påtænkes udgivet over en 5-årig periode. Nordisk Kulturkommission vil senere, så snart det er muligt, fremlægge en mere eksakt finansierings- og tidsplan for udgivelsen, men ønsker på nuværende tidspunkt at orientere regeringerne om sagen med henstilling om, at der allerede nu i det omfang, det i de enkelte lande måtte anses for nødvendigt, træffes skridt til at sikre tilstedeværelsen af de nødvendige midler til planens gennemførelse.

TILLÄGG 1

Instruktion för Expertutskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet

§ 1

Expertutskottet för nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet består av en nationell avdelning i varje land. Dessa avdelningar utses genom vederbörande undervisningsminister.

¹ Här ej tryckt.

§ 2

Expertutskottet består av fyra ledamöter för varje land, representande pedagogisk forskning samt pedagogisk försöksverksamhet i olika skolformer. För varje nationell avdelning utses en ordförande och en sekreterare. Vid behov kan utskottet eller de nationella avdelningarna med sig adjungera ytterligare sakkunniga.

För samordning av utredningsuppdrag och för beredning av expertutskottets ärenden ävensom för verkställandet av dess beslut och handhavande av kontakten med Nordiska kulturkommissionens sektion II kan tillsättas en verkställande ledamot, som på förslag av expertutskottet utses av Nordiska kulturkommissionens sektion II. Till hans förfogande bör ställas nödig personal.

§ 3

Expertutskottets nationella avdelningar står till Nordiska kulturkommissionens nationella avdelningars förfogande för beredning och utredning huvudsakligen av frågor inom sektionen för skolfrågor.

Expertutskottet äger därjämte att självständigt upptaga frågor till behandling. I viktigare frågor bör vederbörande nationella avdelning samråda med den nationella avdelningen av Nordiska kulturkommissionens sektion för skolfrågor.

§ 4

Expertutskottet skall vid plenarsammankomster och genom konferenser verka för en ändamålsenlig planering av den pedagogiska försöksverksamheten inom de nordiska länderna samt främja utbytet av erfarenheter och synpunkter på den pedagogiska forskningens och försöksverksamhetens område.

Expertutskottet skall vidare tjänstgöra som utredningsorgan för undervisningsministerierna i frågor av gemensamt intresse för de berörda ländernas skolväsen.

§ 5

Expertutskottets nationella avdelningar sammanträder på kallelse av sina ordförande så ofta omständigheterna gör det nödvändigt. Avdelningarna skall härvid kunna upptaga samarbete sinsemellan eller arbeta var för sig efter de riktlinjer, som må uppdragas av Nordiska kulturkommissionen, av dess sektioner eller av expertutskottets plenarmöte.

Som ordförande och sekreterare för expertutskottet fungerar i bestämd ordning för en tid av tre år i sänder ordföranden och sekreteraren i varje lands nationella avdelning. Ordningsföljden mellan länderna fastställs vid det första plenarmöte, som hålles efter det denna ändring av instruktionen blivit antagen.

Plenarmöte skall äga rum minst en gång årligen och eljest så ofta som erfordras.

§ 6

Expertutskottet skall årligen på lämpligt sätt delge Nordiska kulturkommissionen och dess nationella avdelningar resultaten av sin verksamhet.

Expertutskottets nationella avdelningar skall delge varandra resultaten av sitt arbete.

§ 7

Expertutskottets ledamöter, sekreterare och tillkallade sakkunniga äger att för sitt arbete uppbära sammanträdesarvodet, resekostnadsersättning och dagtraktamenten i den ordning som för varje land bestämmes.

Den verkställande ledamoten uppbär avtalat arvode samt resekostnads-

ersättning och dagtraktamenten enligt de bestämmelser, som gäller för hans hemland. Arvodet för övrig personal fastställs inom ramen för beviljade anslag av expertutskottets ordförande.

Ovanstående instruktion fastställd av Nordiska kulturkommissionen.

Reykjavík, den 13 april 1961

På presidiets vägnar

Ólafur Björnsson

Arni Gunnarsson

TILLÄGG 2

Lista över för nordisk—amerikansk bokserie utvalda böcker

- Danmark: Jacob Paludan: »Jørgen Stein».
 Tom Kristensen: »Hærværk».
 H. C. Branner: Novellesamling.
 (I reserve:
 Henrik Pontoppidan: »Lykke Per».
 Hans Kirk: »Fiskerne».
 Johs. V. Jensen: »Himmerlandshistorier».)
- Finland: F. E. Sillanpää: »Ihmiset suviyössä».
 Toivo Pekkanen: »Lapsuuteni».
 Hagar Olsson: »Träsnidaren och döden».
 (I reserve:
 Volter Kilpi: Novellesamling.
 Tito Colliander: »Förbarma dig».)
- Island: Halldór Laxness: »Heimsljós».
 Gunnar Gunnarsson: »Svarlfugl».
 3 skuespil: Jóhann Sigurjónsson: »Galdra-Loftur».
 Guðmundur Kamban: »Vér morðingjar».
 Davíð Stefánsson: »Gullna hliðið».
 (I reserve:
 Samling af noveller af forskellige forfattere.)
- Norge: Johan Falkberget: »Den fjerde nattevakt».
 Aksel Sandemose: »Varulven».
 Tarjei Vesaas: »Det store spelet».
- Sverige: Karin Boye: »Kallocain».
 Tage Aurell: »Novellsamling».
 Peder Sjögren: »Kärlekens bröd».

Berättelse

från Nordiska socialpolitiska kommittén

(Överlämnad av Finlands regering)

Sedan den förra berättelsen avgavs i december 1960, har Nordiska socialpolitiska kommittén sammanträtt två gånger, den ena gången i Helsingfors i april 1961 och den andra gången å Pallastunturi i Finland i september 1961.

Vid mötet i Helsingfors godkände kommittén bl. a. ordalydelsen i den gemensamma skrivelse, som i enlighet med kommitténs förslag på samtliga nordiska regeringars vägnar skulle riktas till generaldirektören för ILO och i vilken föreslås att dels vid revision av ILO:s äldre konventioner dels vid utarbetandet av nya konventionsförslag borde eftersträvas att konventionerna inte komma att innehålla sådana begränsade eller detaljerade föreskrifter, som försvåra ratificeringen av konventionerna. Denna skrivelse undertecknades på alla de nordiska regeringarnas vägnar av vederbörande socialministrar vid ministermötet å Pallastunturi i september 1961. Generaldirektören för ILO har besvarat skrivelsen i oktober samma år.

Vid mötet i Helsingfors lämnades kommittén även redogörelser för arbetet i underutskotten för arbetarskyddslagstiftningen, för behandling av nordiska sjömans sociala rättigheter, för ålders- och invalidpensioneringen samt för bidragsförskottsbestämmelserna.

Vid mötet i Pallastunturi i anslutning till ministermötet behandlade kommittén även en rapport från underutskottet för behandling av lagstiftningen om bidragsförskott. Kommittén beslöt härvid översända utskottets rapport till samtliga nordiska länders socialministerier för att man i ministerierna med tanke på ett förenhetligande av nämnda lagstiftning skulle överväga de i rapporten framförda synpunkterna samt möjligen utarbeta lagutkast eller förslag till lagändringar, vilka sedan skulle behandlas av kommittén.

På förslag av Nordiska rådets presidium behandlade kommittén vid mötet i Pallastunturi även frågan om utgivande av en ny upplaga av publikationen »Nordiska medborgares sociala rättigheter» och beslöt till samtliga nordiska länders socialministerier rikta en framställning om att ministerierna skulle skrida till åtgärder för att så snart som möjligt åvägbringa en ny upplaga av publikationen på dagens nivå.

Som framgår av föregående berättelse¹ hade kommittén på grundval av ett av underutskottet för ålders- och invalidpensionering (Nordiska pen-

sionsutskottet) utarbetat förslag år 1960 förordat, att de nordiska regeringarna skulle träffa en överenskommelse om ändring av konventionen mellan de nordiska staterna den 15 september 1955 om social trygghet. Enligt denna ändring bibehåller medborgare i ett av de nordiska länderna, som i något av dessa länder uppbär ålderspension, denna rätt vid flyttning till ett annat av länderna, till dess han uppfyller de villkor, som gälla beträffande pensionsålder och vistelsetid för rätt till pension från vistelselandet. Överenskommelsen behandades vid det nordiska socialpolitiska ministermötet, varvid den undertecknades av samtliga nordiska länders socialministrar den 13 september 1961. För att överenskommelsen skall träda i kraft skall den ratificeras av vederbörande länder. Överenskommelsen kan väntas bli ratificerad i en nära framtid.

Det av kommittén tillsatta underutskottet för arbetarskyddslagstiftning har fullbordat sitt arbete. Utskottet ansåg att möjligheter för förenhetligande av arbetarskyddslagstiftningen till vissa delar förelågo och kommer att i den utredning, som senare skall tillställas kommittén, närmare redogöra för saken.

Helsingfors den 16 januari 1962

Aarne Tarasti

Berättelse

från Nordiska samfärdselkommittén

(Överlämnad av Finlands regering)

Nordisk Samfærdselskomité, der er nedsat af de nordiske regeringer i henhold til Nordisk Råds rekommandation nr. 1/1957, har mandat til foruden att foretage undersøgelser i sager, som den får henvist til behandling, på eget initiativ at beskæftige sig med de nordiske samfærdselsspørgsmål, som den finder det hensigtsmæssigt at tage op.

Komiteen har følgende sammensætning:

Danmark

Folketingets 1. næstformand Vagn Bro.

Folketingsmand Svend Horn.

Suppleant: Folketingsmand Victor Gram.

Sekretær: Ekspeditionssekretær Axel Gormsen.

Finland

Riksdagsmannen Urho Kähönen.

Riksdagsmannen Väinö Leskinen.

Sekretær: Regeringssekreteraren Paul Paavela.

Island

Altingsmand Birgir Finnsson.

Sekretær: Afdelingschef Brynjólfur Ingólfsson.

Norge

Visepresident i Stortinget Nils

Hønsvald.

Stortingsmann Jon Leirfall.

Sekretær: Byråsjef John Paxal.

Sverige

Riksdagsmannen Leif Cassel.

Riksdagsmannen Fritz Persson.

Sekretær: Förste sekreteraren Axel Edelstam.

I tiden fra marts måned 1960 til maj måned 1961 var Horn formand og Leskinen næstformand. Fra maj måned 1961 er Leskinen formand og Leirfall næstformand. I sekretariatet, som udgør den permanent arbejdende del af komiteen, og som har fået bemyndigelse til at afholde møder, når det selv finder behov herfor, er der i den periode, beretningen dækker, sket følgende ændringer: Den tidligere sekretær for den finske gruppe, byråchefen Richard Tötterman, blev den 24. marts 1961 afløst af byråsekreteraren Pentti Vasara, som den 24. november 1961 atter afløstes af regeringssekreteraren Paul Paavela; den tidligere sekretær for den svenske gruppe, første sekreteraren Hans Colliander, blev den 15. september 1961 afløst af første sekreteraren Axel Edelstam.

Komiteen har siden afgivelsen af sidste beretning, den 14. oktober 1960,

afholdt følgende møder: 11. møde i Karlstad (Gunnerud) den 4.—6. maj 1961 og 12. møde i Finland den 13.—15. september 1961.

I komiteens 12. møde har som sagkyndig deltaget byrådirektøren Ringbom, Statens järnvägar, ved behandling af sagerne nr. 12 og 29. Under komiteens 12. møde har man endvidere afholdt et fællesmøde med Nordisk toldadministrativt Råds almindelige udvalg, hvor samtlige på komiteens sagsliste optagne sager vedrørende toldspørgsmål blev drøftet.

I vedlagte bilag [*se Tillägg*] er givet en fortegnelse over samtlige sager, som Nordisk Samfærdselskomité har behandlet. Komiteen har, som det fremgår af fortegnelsen, taget sager op, som er behandlet af Nordisk Råds trafikudvalg, men har også optaget en række spørgsmål på eget initiativ eller på grundlag af modtagne henvendelser. I det følgende redegøres for de af disse sager, som har været genstand for behandling i komiteen i den periode, som beretningen omfatter.

3. *Transportøkonomisk forskning*

Nordisk Transportforskningskomité har i løbet af 1961 blandt andet behandlet følgende spørgsmål [*se även Sak C 6*]:

Den i 1960 udarbejdede oversigt over motorafgifter og vejjudgifter i Norden er optaget til revision og komplettering.

Et norsk-svensk samarbejdsudvalg med deltagelse af en dansk observatør har påbegyndt en nærmere udforskning af emnet optimale vejtrafikinvesteringer. Fra svensk side vil man særlig sætte ind på spørgsmålet om vejenes bæreevne, medens man fra norsk side særlig vil foretage trafikøkonomiske sammenligninger mellem alternative linieføringer.

På komiteens foranledning er der i Sverige og i Finland nedsat særlige udvalg til drøftelse af spørgsmål vedrørende transportdokumentation (litteraturfortegnelse), og i Norge er disse spørgsmål overdraget Transportøkonomisk udvalg i samarbejde med biblioteksvæsenet m. v. Tilsvarende skridt er under forberedelse i Danmark.

Hos en vid kreds af offentlige trafikstyrelser, forskningsinstitutioner og private organisationer m. v. er i 1961 indhentet fornyede oplysninger om fuldførte, igangværende og planlagte forsknings- og undersøgelsesarbejder med henblik på en ny udgave af den nationale og den fællesnordiske forskningsoversigt, der sidst udarbejdedes pr. oktober 1959.

Der er igangsat en nærmere undersøgelse af transporternes rolle i den nationale økonomi, belyst ved nationalbudgetter, regnskaber m. v.

Derudover har Transportforskningskomiteen ved møder afholdt i Helsingfors i juni 1961 og i København i december 1961 drøftet en række trafikøkonomiske problemer, blandt andet i forbindelse med 1953 års trafikutrednings betænkning »Svensk trafikpolitik«, den danske betænkning »Hovedretningslinierne for den mest hensigtsmæssige afvikling af den kollektive overfladef trafik i hovedstadsområdet«, afgivet af hovedstadskommunernes samråd, trafikudvalget, og det danske trafikøkonomiske udvalgs betænkning

»Indplaceringen af de store trafikinvesteringer: Storkøbenhavns nærtrafik, Storebæltsbro og Øresundsbro i et samlet 20-års program for de offentlige trafikinvesteringer», ligesom Transportforskningskomiteen på anmodning fra forskellige sider har optaget andre spørgsmål til drøftelse.

Nordisk Samfærdselskomité vil fortsat med interesse følge arbejdet i Nordisk Transportforskningskomité.

4. Færdselslovgivning

Den af regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige i henhold til Nordisk Råds rekommandation nr. 16/1955 nedsatte ekspertkomité, som har fået til opgave at udarbejde et forslag til en fælles nordisk færdselslovgivning — Nordisk Vejtrafikkomité — har følgende sammensætning:

Danmark

Kontorchef Robert Dam, justitsministeriet.

Civilingeniør Aage Andersen, vejdirektoratet.

Finland

Överingenjören Mikael Tötterman, Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena.

Regeringssekreteraren Mauno Sa-tuli, Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena.

Norge

Byråsjef Rolf Torgersen, Justis- og politidepartementet.

Overingeniør Arne Grotterød, Vegdirektoratet.

Sverige

Avdelningschefen G. von Sydow, Kommunikationsdepartementet.

Revisionssekreteraren W. Stoltz, Nedre justitierevisionen.

Byrådirektören Nils H. J. Egedal, Statens biltrafiknämnd, Sverige, er de svenske medlemmers sekretær, og direktören Sten Hagard, Kungl. automobilklubben, Sverige, sagkyndig.

Vejtrafikkomiteen har indtil nu afholdt tre møder, og det påregnes, at den oversigt over de gældende færdselsregler i Danmark, Finland, Norge og Sverige, som skal danne grundlaget for det videre arbejde, vil foreligge færdig til det 4. møde i Stockholm i januar måned 1962.

Foruden de egentlige færdselsregler har Vejtrafikkomiteen også optaget spørgsmål om skiltning, afmærkning m. v. samt om køretøjers udstyr. Forholdet til Island, som ikke er repræsenteret, er blevet drøftet, og det er Vejtrafikkomiteens hensigt at holde de islandske myndigheder orienteret om arbejdet.

De danske medlemmer af Vejtrafikkomiteen har på komiteens vegne deltaget i møderne om fælles færdselsregler i den europæiske trafikministerkonference (CEMT).

Samfærdselskomiteen vil, når Vejtrafikkomiteen er færdig med sine forberedende undersøgelser, indlede et nærmere samarbejde med denne komité — eventuelt med afholdelse af fællesmøder — for at drøfte ikke blot de egentlige færdselsregler samt skiltning, afmærkning og køretøjers udstyr

m. v., men også andre spørgsmål, som Samfærdselskomiteen har taget op, f. eks. de særlige problemer for cykler med hjælpemotor (knallerter, mopeder) — sag nr. 20 — og fælles regler om udfærdigelse, fornyelse og inddragelse af førerbeviser — sag nr. 32.

Överdirektören Gösta Hall, som sidste år af den svenske kommunikationsminister var blevet udpeget til at foretage en undersøgelse af spørgsmålet om omkostningerne ved overgang til højrekørsel i Sverige, har i november måned 1961 afgivet betænkning, hvori disse omkostninger er beregnet til et beløb af 333 mill. svenske kroner i 1965, såfremt man i året 1962 beslutter sig til at foretage en overgang til højrekørsel. Kommunikationsdepartementet har sendt betænkningen til udtalelse hos et stort antal myndigheder og organisationer. Når svarene, som skal være departementet i hænde senest den 15. januar 1962, er blevet gennemgået, vil der blive truffet beslutning om, hvorvidt og hvornår forslag i sagen skal forelægges den svenske rigsdag.

5. Bus- og lastbiltrafik

Komiteen har i den forløbne periode først og fremmest beskæftiget sig med arbejdstidsbestemmelser for erhvervschauffører, idet man finder, at en ensartethed på dette område må anses for en forudsætning for et frit transportmarked.

Spørgsmålet vil muligvis blive løst på europæisk basis. ECE's transportkomité's underudvalg for vejtransport har på en række møder behandlet spørgsmålet om arbejdstiden. På underudvalgets sidste møde, der blev afholdt den 6.—10. november 1961, udarbejdedes et revideret udkast til aftale om fælles regler for arbejdstid m. v. for erhvervschauffører i motor-køretøjer, som benyttes i international vejtransport. Dette reviderede udkast vil blive behandlet på et møde i ECE's transportkomité, som vil blive afholdt i Genève den 15. januar 1962.

Samfærdselskomiteen finder det ønskeligt, om Norden får fælles arbejdstidsbestemmelser i bus- og lastbiltrafikken, forudsætningsvis efter de retningslinier, som er trukket op i ECE's udkast.

8. Trafikforbindelserne med Island

Island er nu blevet medlem af Nordisk Turisttrafik Komité. Statens turistbureau i Island har i denne anledning fået bevilget et begrænset statsbidrag, der muliggør deltagelse i driften af de fællesnordiske turistbureauer i Tyskland og Schweiz (Frankfurt og Zürich).

Island har allerede i år deltaget i det nordiske rundtursprogram, idet der er blevet udgivet et tillæg til det gældende program. Det nordiske rundtursprogram bliver kun revideret hvert andet år, og Islands egentlige optagelse i programmet sker derfor først fra 1962 at regne.

Statens turistbureau i Island har fået adgang til at udstede billetter for

rejser i de øvrige nordiske lande, og spørgsmålet om bureauets adgang til udstedelse af billetter for rejser i Europa er i øjeblikket genstand for nærmere overvejelser.

9. Isbrydersamarbejde

En nordisk overenskomst om isbrydersamarbejdet foreligger færdigudarbejdet til undertegning i Helsingfors. De danske, norske og svenske ambassader i Helsingfors er blevet bemyndiget til at undertegne overenskomsten på deres landes vegne. Den finske udenrigsminister har ligeledes fået fuldmagt til at undertegne overenskomsten. Den endelige tekst er i øjeblikket genstand for gennemgang, og det forventes, at overenskomsten vil blive underskrevet før julen 1961.

11. Fælles toldstationer

Samarbejdet mellem Norge og Sverige fortsættes i henhold til overenskomsten af 28. oktober 1959, der trådte i kraft den 12. januar 1960, hvorefter toldkontrollen kun skal finde sted én gang ved hver grænsepassage. En ny svensk toldstation vil blive lagt i Tärnaby, hvorved to norske stationer kan nedlægges, og en svensk i Gäddede, som også medfører, at to norske stationer kan inddrages. Langs den sydlige del af grænsen vil ialt otte svenske toldstationer blive nedlagt. Tre af disse vil i fremtiden blive dækket af norske stationer, medens de øvrige erstattes af patruljer. De norske og svenske toldstyrelser er endvidere blevet enige om principielt at opheve kontrollen med personbiltrafikken, således at disse køretøjer kun ved indførsel af toldpligtigt gods har pligt til at standse og deklarerer. Det er hensigten at lade bilpatruljer foretage en stikprøvekontrol.

For så vidt angår transporten af gods med jernbaneforbindelserne mellem Norge og Sverige foregår en prøvevirksomhed med fælles norsk-svenske told- og jernbanestationer i Kornsjö fra den 1. februar, i Charlottenberg fra den 1. oktober, i Storlien fra den 1. juli og i Narvik fra den 1. maj 1961. Told- og jernbaneekspeditionerne vedrørende trafikken over grænsen er således koncentreret i en og samme station, som for de to jernbaneliniers vedkommende ligger i Norge og for de andre to liniers vedkommende ligger i Sverige. Prøvevirksomheden er forløbet godt og har medført hurtigere godsbefordring. Ved dette samarbejdes endelige gennemførelse, som menes at ville finde sted i løbet af året 1962, vil antagelig 2—3 norske og 2 svenske toldstationer eller toldkamre blive nedlagt, hvilket beregnes at medføre ikke uvæsentlige besparelser (ca. 20 mand).

Langs den svensk-finske grænse er samarbejdet endnu ikke kommet så vidt, men prøvevirksomheden med henblik på at indføre forenklinger fortsættes og vil antagelig føre til resultater i løbet af næste år.

Vedrørende færgetrafikken mellem Sverige og Finland, som hovedsagelig går over Åland, har man allerede i en vis udstrækning indledet et samarbejde, som har ført til forenklinger og besparelser på begge sider. Det er hensigten at udvide dette samarbejde.

Mellem Finland og Norge har man indledet et samarbejde ved Kilpisjärvi—Skibotn og ved Karigasniemi—Karasjok, hvor hvert af landene har toldpersonale. Endvidere har man optaget et samarbejde ved Utsjoki, hvor der kun er finsk personale, med mulighed for at sende varer som toldgods til den nærmeste norske toldstation.

Toldstyrelserne har indtil nu opgjort besparelsen ved toldsamarbejdet ved den norsk-svenske grænse til 130 mand, svarende til en aflønning af 1,3 mill. svenske kroner i hvert af de to lande. Hertil kommer besparelser som følge af, at man har undgået ellers nødvendige nye anlæg, og at driftsomkostningerne i øvrigt har kunnet holdes nede.

For så vidt angår det finsk-norske grænsesamarbejde vil man formentlig kunne nå frem til mere faste former i løbet af 1962.

Toldstyrelserne påregner at optage forhandlinger i nær fremtid med henblik på at finde frem til en endelig ordning vedrørende færgetrafikken mellem Danmark og Sverige og mellem Finland og Sverige, idet dog bemærkes, at der foruden det ovenfor nævnte finsk-svenske samarbejde også forsøgsvis er etableret et samarbejde mellem det danske og svenske toldvæsen for så vidt angår kontrol med motorkøretøjer, der passerer ad ruten Helsingør—Hälsingborg, med hensyn til behørig ansvarsforsikring, samt indsamling af statistiske oplysninger vedrørende denne trafik.

Samfærdselskomiteen ønsker at udtale sin anerkendelse af det af toldstyrelserne i denne sag gennemførte arbejde, som ikke alene er resulteret i virkeliggørelse af forslag fra komiteen og Nordisk Råd, men også i en række praktiske foranstaltninger, som er gennemført på toldstyrelsernes eget initiativ.

12. Samordning af jernbanetakster

De nordiske jernbanestyrelseres tariffkomité har indsamlet et omfattende statistisk materiale, som imidlertid endnu ikke er fuldt færdigbehandlet.

Samfærdselskomiteen vil fortsat følge tariffkomiteens arbejde, som imidlertid er af en teknisk kompliceret natur og må antages at trække noget ud.

13. Forslag i slutbetænkning fra Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m.

Punkt 2. Adgang for rejsende, som kun medbringer toldfri og indførseltilladte varer og tilladte rejsevalutabeløb, til at passere de internordiske landgrænser, hvor de selv finder det hensigtsmæssigt

Spørgsmålet er blevet behandlet på Nordisk toldadministrativt Råds almindelige udvalgs sidste møde, hvor der var enighed om, at der ikke ud fra et toldmæssigt synspunkt var noget til hinder for gennemførelsen af forslaget.

I de gældende regler om paskontrol bestemmes imidlertid, at rejsende mellem de nordiske lande skal passere et godkendt grænseovergangssted. Spørgsmålet blev behandlet på Nordisk Udlændingsudvalgs møde i Oslo den

3. oktober 1961; udvalget udtalte, at det af fremmedkontrolmæssige grunde var af betydning at kunne foretage kontrol med udlændinge ved de godkendte overgangssteder; man antog imidlertid, at de nordiske udlændingsmyndigheder ville være rede til at overveje en forøgelse af antallet af overgangssteder på de internordiske grænser.

Samfærdselskomiteen finder det imidlertid påkrævet, at der gennemføres en ordning, som letter grænsepassagen for de rejsende, for hvem grænseovergangsstederne ligger ubekvem, og som legaliserer den grænseovergang, der faktisk finder sted, blandt andet ved de ved grænserne beliggende turiststationer.

Punkt 3. Fælles minimumsbestemmelser om told- og afgiftsfri indførsel af spiritus, vin og tobaksvarer

I Danmark er der ved bekendtgørelse nr. 177 af 5. juni 1961 indført nye regler, hvorefter rejsende med bopæl i et europæisk land (herunder Norden), som ankommer til landet med de lange fartøjsruter og flyveruterne (bortset fra ruten Malmö—København) samt over landgrænsen, told- og afgiftsfrit kan medføre indtil 3/8 liter spiritus, indtil 1 liter vin, indtil 200 cigaretter eller 250 gram tobaksvarer i anden form og indtil 200 blade cigaret-papir. Rejsende, der ankommer med flyveruten Malmö—København, med skibsruter over Øresund, mellem Sverige og Bornholm, fra Flensborg til Kollund eller Sønderborg eller med andre lignende skibs- og flyveruter, kan, såfremt de har bopæl i et af de lande, som den benyttede rute berører, told- og afgiftsfrit medføre 40 cigaretter eller 20 cigarer eller cerutter eller 100 gram tobaksvarer i anden form, men ingen vin og spiritus og intet cigaret-papir; disse rejsende kan dog told- og afgiftsfrit medføre samme kvantum spiritus, vin og tobaksvarer som rejsende på de lange ruter, såfremt det dokumenteres, at varerne er beskattede i afrejselandet.

På Nordisk toldadministrativt Råds almindelige udvalgs møde den 13.—15. september 1961 opnåedes stort set enighed om ensartede regler, idet man fra finsk og svensk side var indstillet på at gennemføre lignende regler; fra norsk side mente man ikke at kunne foreslå en nedskæring af det kvantum spiritus på 1 liter, som man i lang tid har kunnet indføre told- og afgiftsfrit i Norge, når man rejste på de lange ruter, ligesom man heller ikke mente at kunne tillade told- og afgiftsfri indførsel af tobaksvarer, der medbringes af rejsende på de korte ruter. I Sverige har Generaltullstyrelsen den 7. oktober 1961 forelagt Kungl. Maj:t et forslag, hvorved man tilsigter de samme regler som for Danmarks vedkommende. De eventuelle nye svenske regler vil formodentlig træde i kraft den 1. februar 1962.

Samfærdselskomiteen står principielt fast på sit tidligere standpunkt, at rejsende, der ankommer med de lange ruter, bør have adgang til told- og afgiftsfrit at indføre 1 liter spiritus og 1 liter vin, men forstår på den anden side de danske toldmyndigheders betænkelighed ved at tillade dette kvantum spiritus for rejsende, der indrejser over landgrænsen, efter at passtemplingen er ophørt, og man således ikke længer har mulighed for at konstatere varig-

heden af de rejsendes ophold i udlandet. Komiteen finder imidlertid, at ensartethed i reglerne i de nordiske lande i sig selv er meget ønskelig, og såfremt der opnås ensartede regler i Danmark, Finland og Sverige, finder komiteen det ønskeligt, at den norske regering på ny tager spørgsmålet under overvejelse.

Punkt 5. Fritagelse for toldklarering af lystfartøjer under 30 tons

I Nordisk toldadministrativt Råds almindelige udvalg er udarbejdet forslag om, at sådanne lystfartøjer, når de ikke medfører ubeskattede skibsfornødheder og proviant, skal være fritaget for at toldklarere, når de ankommer fra eller afgår til andet sted i et af de nordiske lande.

Komiteen vil følge toldstyrelsernes behandling af dette forslag.

Punkt 7. Gennemførelse af forslagene i de såkaldte Lahtipromemorier

a. Ind- og udførsel af våben inklusive ammunition til brug ved jagt og skyttekonkurrencer under midlertidigt ophold i et andet nordisk land. I Danmark er den 17. marts 1961 vedtaget en lov om ændring af våbenloven, som bemyndiger justitsministeren til at gennemføre de af Den nordiske Komité for friere Samfærdsel m. m. fremsatte forslag om friere regler. Det danske justitsministerium er i færd med at udarbejde en sådan bekendtgørelse.

En ny finsk våbenlov er under forberedelse.

I Island er justitsministeren i henhold til lov af 23. juni 1936 bemyndiget til at udstede et reglement vedrørende import af og omgang med skydevåben m. v. Det i henhold hertil udstedte reglement af 12. oktober 1936 tilgodeser ikke komiteens forslag.

I Norge er vedtaget en ny »lov om skytevåpen og ammunition», hvorefter komiteens forslag kan gennemføres administrativt. Nærmere bestemmelser er under udarbejdelse.

I Sverige kan private personer — uanset nationalitet — uden særlig tilladelse indføre og udføre skydevåben, som de i Sverige lovligt kan besidde, til personlig brug.

Dette indebærer, at den, som i henhold til en af svensk myndighed udstedt erklæring eller tilladelse har ret til at være i besiddelse af et våben i Sverige, også — uden særlig tilladelse — kan ud- og indføre våbenet et ubegrænset antal gange under bevisets gyldighedstid. Den, som en gang har fået tilladelse til at indføre et våben i Sverige, har ret til under indførelstilladelsens gyldighedstid at ind- og udføre våbenet et ubegrænset antal gange uden yderligere tilladelse.

Svenske, danske, finske og norske statsborgere kan ved indrejse i Sverige uden særlig tilladelse indføre jagt- og konkurrenceskydevåben mod, at der til toldmyndigheden på indførselsstedet dels afleveres en særlig deklARATION vedrørende våbenet og dels — i forekommende tilfælde — også forevises en af myndighederne i bopælslandet udstedt tilladelse eller bevis for anvendelse af våbenet.

Punkt 20. Forhøjelse af den told- og licensfri værdigrænse for rejsegods

Spørgsmålet om en værdigrænse for licensfri import har ikke mere praktisk betydning i Danmark, Norge og Sverige, efter at importreguleringen stort set er afskaffet i disse lande. I Finland er størstedelen af toldtariffens positioner nu fritaget for indførselsregulering. Reguleringen opretholdes for ca. 1/4 af alle positioner, og grænsen for licensfri indførsel af rejsegods er derfor nu forhøjet til 50 000 fmk.

I Finland har man efter devalueringen for at opretholde den tidligere grænse for toldfri import af rejsegods den 14. oktober 1960 forhøjet grænsen til 15 000 fmk., således at toldfrihedsgrensen nu er på omtrent samme niveau i alle de nordiske lande.

Komiteen er herefter af den opfattelse, at spørgsmålet om en forhøjelse af værdigrænsen for den told- og licensfri indførsel af rejsegods ikke er aktuel.

Punkt 21. Delegation til jernbanepersonalet af myndigheden til at udøve toldkontrol samt til at foretage toldklarering af indskrevet rejsegods

Dette spørgsmål er til behandling i den permanente tekniske komité under toldsamarbejdsrådet i Bryssel, og man bør formentlig ikke tilstræbe en isoleret nordisk løsning, såfremt man kan forvente en europæisk ordning i nærmeste fremtid.

Punkt 25. Ophævelse af det norske krav om forevisning af pas ved køb af rejsevaluta

Forslaget er gennemført ved de nye norske bestemmelser af 16. december 1960 angående køb og anvendelse af turistvaluta. Komiteen besluttede derfor på sit 11. møde at henlægge sagen som færdigbehandlet.

14. Nordisk pasunion

Islands regering har endnu ikke tilsluttet sig overenskomsten af 12. juli 1957 om ophævelse af paskontrollen ved de internordiske grænser; der arbejdes med i de gældende islandske bestemmelser at gennemføre de ændringer, som er en forudsætning for Islands tilslutning till de nordiske pasunion.

Island har fra den 1. juli 1961 tiltrådt den europæiske overenskomst af 20. april 1959 om visumfritagelse for flygtninge, hvilken overenskomst Danmark, Norge og Sverige har tiltrådt fra den 1. januar 1961.

Den ekspertundersøgelse af de problemer, som er forbundet med tilslutningen til den europæiske overenskomst af 13. december 1957 om bestemmelser for persontrafik mellem Europarådets medlemsstater (pas afløses af identitetskort) er endnu ikke afsluttet.

Samfærdselskomiteen afventer foreløbig resultatet af ekspertkomiteens arbejde, men ønsker at gentage sin tidligere principielle udtalelse om, at en eventuel tilslutning til overenskomsten af 13. december 1957 ikke på noget punkt må medføre indskrænkninger i de lettelser, som er opnået for de

rejsende mellem de nordiske lande indbyrdes, hverken for så vidt angår den nordiske pasunion eller lettelser i toldbehandlingen af rejsende m. v.

15. Vejforbindelserne mellem Finland, Norge og Sverige

1. Vejen Mo—Umbukta—Tärnaby

I Norge er vejen i 1961 detailstukket på en strækning af 30 km til Om-skaret; der resterer herefter ca. 5 km, som vil blive stukket i 1962. — Der foreligger intet nyt om alternativet Dalselv—Umbukta; der er rettet henvendelse til Norsk elektro-kemisk A/S med forespørgsel om, hvorvidt selskabet ville deltage i finansieringen af dette vejprojekt, men svar er endnu ikke modtaget fra selskabet.

På det svenske afsnit af vejen er der i 1961 udført omfattende arbejder for at give vejen en moderne standard. Siden 1955 er der investeret 20 mill. svenske kroner i vejstrækningen Umeå—Tärnaby—den norske grænse, og ved udgangen af året 1965 vil der yderligere være investeret 40 mill. svenske kroner i denne vej. Fem sjattedele af strækningen på den svenske side vil til den tid være færdig eller under udbygning til tilfredsstillende standard. I Sverige er der stor interesse for, at arbejdet med forbedring af det norske afsnit af vejen, særlig vejstykket nærmest grænsen, bliver videreført.

2. Mellemrigsvej over Graddis

Den 12. og 13. april 1961 foretog repræsentanter for den svenske rigsdags finansudvalg og repræsentanter for Norrbottens län en befarung af denne mellemrigsvej. Der blev i denne forbindelse arrangeret et møde i Bodø den 13. april 1961. Ifølge oplysninger fra den norske vejchef meddeltes på dette møde, at Norrbottens län har optaget Graddis-vejen på sin 5-års plan, og Graddis-komiteen i Nordland har opført 2 mill. norske kroner til vejen i 1965.

På norsk side har der foreligget detailplaner for denne mellemrigsvej siden 1944.

Det i den svenske rigsdag i 1961 rejste forslag om snarest at gennemføre foranstaltninger til bygning af denne vej blev under den svenske rigsdags efterårssamling behandlet af finansudvalget. I dettes indstilling, som blev tiltrådt af rigsdagen den 6. december 1961, udtaltes, at spørgsmålet om udbygningen af denne vej også fortsat bør behandles i overensstemmelse med den for undersøgelse af vejsager gældende orden. Det bemærkedes i tilslutning hertil, at forslaget nu er optaget i flerårsplanerne for bygning af lensveje i Norrbottens län, som skal påbegyndes i 1965. Udvalget fandt det hensigtsmæssigt, at det igangværende planlægningsarbejde blev fremskyn-det, således at projektets udførelse kunne sættes i gang på et tidligere tidspunkt, såfremt der ud fra et beskæftigelsessynspunkt måtte opstå behov herfor. Endelig fremhævede man nødvendigheden af, inden mere omfattende udbygningsarbejde blev igangsat, at indhente endelige oplysninger fra de pågældende myndigheder vedrørende tilsvarende udbygning på norsk side.

3. *Mellemrigsvejen Troms—Kiruna*

I Norge har lokale komiteer ladet foretage undersøgelser af forskellige alternativer. Sagen bør formentlig underkastes en mere grundig undersøgelse, før den kan optages til realitetsbehandling.

I Sverige er en udredning, som er foretaget af Kiruna by udsendt til udtalelse; de fleste udtalelser er nu kommet Kommunikationsdepartementet i hænde, og sagen vil blive viderebehandlet i departementet.

4. *Vejen Kautokeino—Enontekiö—Karesuando*

Vejen fra Kautokeino til den finske grænse er nu helt farbar for biler. Der mangler dog en del efterarbejde.

Også fra den norsk-finske grænse til Enontekiö kan biler nu — i det mindste størstedelen af året — køre ad denne vej. Fra Enontekiö til Karesuando ved den finsk-svenske grænse findes fra gammel tid en vej, som kan benyttes af biler.

På den svenske side af grænsen findes en god bilvej, både til Kiruna og langs grænseelven til Haparanda.

5. *Vejen Oslo—Setskog—Karlstad*

Dette vejprojekt blev drøftet mellem svenske og norske myndigheder på et møde den 7. september 1961 på Eidsverket i Bjørklangen. I mødet, som blev ledet af fylkesmann Trygve Lie, var Nordisk Samfærdselskomité også repræsenteret. Der blev nedsat et udvalg, bestående af 3 repræsentanter fra Norge og 3 fra Sverige til at arbejde videre med sagen.

I den svenske vejplan af 1958 udtales i udredningen om hovedrigsvejen mellem Oslo og Stockholm blandt andet, at en vej mellem rigsgrænsen og Karlstad via Arvika, Åmotfors og Skillingmark ikke for tiden synes at have aktualitet. Der er dog i vejplanen gjort den tilføjelse, at dette standpunkt ikke bør forhindre en senere fælles svensk-norsk undersøgelse af »Skillingmark-alternativet».

Der henvises i øvrigt til Samfærdselskomiteens udtalelser under sag nr. 22 for så vidt angår vejforbindelser mellem de nordiske hovedstæder (Oslo—Ørje—Årjäng—Karlstad—Stockholm).

6. *En ny vej over Torne älv*

Vejforvaltningen i Norrbottens län har påbegyndt en udredning vedrørende en ny vejforbindelse over Torne älv, og man må efter de allerede foreliggende oplysninger formode at der i løbet af det kommende år vil blive truffet beslutning om en sådan forbindelse; man må derfor antage, at de pågældende finske og svenske vejmyndigheder ikke agter at foranstalte oprettet en vintervej ved Juoksengi, således som der fra lokal side er udtrykt ønske om.

I den svenske Väg- och vattenbyggnadsstyrelse foretages en generel udredning vedrørende vejforbindelserne mellem Sverige og Finland. Denne udredning forventes afsluttet i 1962.

16. *Ind- og udførsel af oplysningsfilm uden toldformaliteter*

Samfærdselskomiteen har drøftet dette spørgsmål med repræsentanter fra toldstyrelserne og finder, at toldbehandlingen af oplysningsfilm nu i samtlige nordiske lande er blevet så forenklet, at yderligere lettelser ikke er påkrævet; specielle bestemmelser om toldklarering af oplysningsfilm vil måske endda kun komplicere toldbehandlingen.

Komiteen har derfor på sit 12. møde besluttet at henlægge sagen som færdigbehandlet for komiteens vedkommende.

17. *Nordisk carnet-område*

Personmotorkøretøjer, der er indregistreret i et af de nordiske lande, kan frit køre i hele det nordiske område: de nationale forsikringer dækker også for sådan kørsel. Ikke-nordiske person-motorkøretøjer kan indkøre i det nordiske område uden toldformaliteter; toldvæsenet må dog ved hver grænsepassage påse, at der foreligger gyldig ansvarsforsikring. Da denne ordning efter komiteens opfattelse medfører større lettelser for de motor-kørende, end det oprindeligt foreslåede carnet-område ville give, besluttede Samfærdselskomiteen på sit 5. møde at henlægge sagen som færdigbehandlet. Komiteen har imidlertid genoptaget spørgsmålet, idet man agter at foretage en undersøgelse af mulighederne for at komme frem til en yderligere forenkling af toldvæsenets kontrol ved at etablere et nordisk motor-køretøjsforsikringsområde.

Komiteen agter at optage kontakt med de nordiske motorkøretøjsforsikringsselskaber og de pågældende ressortmyndigheder og vil i denne forbindelse have opmærksomheden henvendt på mulighederne for at forenkle forsikringsproblemerne for nordiske cykler med hjælpemotor (knallerter, mopeder).

20. *Cykler med hjælpemotor (knallerter, mopeder)*

Komiteen vil under sine fremtidige drøftelser med den ovenfor under sag nr. 4 nævnte ekspertkomité for nordisk vejtrafik også optage de særlige problemer vedrørende cykler med hjælpemotor samt spørgsmålet om forsikring for disse køretøjer, jfr. ovenfor under sag nr. 17. Det forhold, at cykler med hjælpemotor ikke indregistreres i de fleste af de nordiske lande, giver anledning til visse vanskeligheder ved grænsepassage. De nordiske trafikforsikringsforeninger overvejer for tiden i fællesskab fjernelsen af disse vanskeligheder.

22. *Generel kortlægning af kommunikationsproblemerne*

Det forventes, at betænkningen fra øresundsudvalget og øresundsdelegationen angående en fast forbindelse mellem Danmark og Sverige i Øresund vil blive afgivet i 1962. I denne sammenhæng har man måttet tage hensyn til de senere fremkomne planer om oprettelse af en flyveplads på Saltholm.

Vedrørende forbindelserne mellem Norden og kontinentet har ministeriet for offentlige arbejder i Danmark på forespørgsel fra komiteens danske gruppe oplyst, at de øvrige nordiske landes interesse i at blive holdt løbende underrettet om planerne for udbygningen af disse forbindelsesveje gennem Danmark bliver varetaget blandt andet gennem arbejdet i Nordisk vejteknisk Forbund ved tilsendelse af publikationer og større redegørelser om den i Danmark stedfindende planlægning af veje m. v. til de øvrige nordiske vejstyrelser. Det kan i øvrigt i denne forbindelse nævnes, at den såkaldte lugleflugtslinie over Rødby—Fehmern ventes åbnet i 1963, og at der i Danmark nu er bevilget penge til projektering af en fast forbindelse over Storebælt.

Efter at Samfærdselskomiteen under sit 11. møde har haft lejlighed til besigtigelse af vejen mellem Oslo og Karlstad (den såkaldte Europavej 18), har man ud fra ønsket om etablering af de bedst mulige vejforbindelser mellem de nordiske hovedstæder gennem komiteens svenske gruppe rettet henvendelse til det svenske Kommunikationsdepartement og understreget det ønskelige i, at der uden hensyntagen til den sædvanlige prioritetsordning blev opstillet en plan om i løbet af en periode på 7—8 år at udbygge mellemrigsvejen mellem Stockholm og Oslo for så vidt angår strækningen Karlstad—Oslo over Årjäng og Ørje. Også komiteens norske gruppe har gennem en tilsvarende henvendelse til det norske Vegdirektorat anmodet om en sådan planlægning på norsk side.

Samfærdselskomiteen vil i øvrigt påpege det ønskelige i, at vejforbindelserne mellem de nordiske landes hovedstæder får en prioritetsstilling i landenes programmer for udbygningen af vejnettet.

24. Nordisk lastpall-pool

Danske statsbaner har fra 1. januar 1962 tilsluttet sig den europæiske lastpall-pool for fladpaller (800 × 1200 mm). De øvrige medlemmer af denne pool er for tiden jernbaneforvaltningerne i Vesttyskland, Frankrig, Schweiz, Italien, Holland, Belgien, Luxembourg og Østrig. Det forventes, at også de norske og svenske baner i nær fremtid vil tilslutte sig lastpall-poolen. I Finland anvendes lastpaller af størrelsen 1000 × 1200 mm, og den finske jernbanestyrelse har derfor foreløbig ikke kunnet tilslutte sig den europæiske pool. I Finlands standardiseringsforbund undersøges for tiden mulighederne for at gå over til at anvende paller af størrelsen 800 × 1200 mm i stedet for den hidtil anvendte størrelse.

25. Færdselssikkerhedsspørgsmål

a. Færdselspropaganda

Komiteen har som bebudet i sin sidste beretning ført drøftelser med Rådet for større Færdselssikkerhed vedrørende fremstilling af en brochure indeholdende oplysninger om de danske færdselsregler m.v. til uddeling til bilister, der indkører i Danmark fra de øvrige nordiske lande. Rådet for

større Færdselssikkerhed har derefter fremstillet en sådan brochure og i samarbejde med Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande föranstaltet, at den fra sommeren 1961 er blevet uddelt til bilister, der rejser til Danmark fra Malmö, Hälsingborg og Göteborg, ligesom brochuren kan rekvireres på Motormännens riksförbund i Stockholm.

Komiteen ønsker at udtale sin anerkendelse af, at Rådet for større Færdselssikkerhed gennem sit arbejde har løst denne sag, som man anser for at være af væsentlig praktisk betydning.

b. Færdselssikkerhedsforskning

I Norge og Sverige er allerede tidligere gennemført forskellige undersøgelser vedrørende færdselssikkerheden. I Danmark varetages den nordiske koordinering af denne forskning af transportforskningsrådet, som inden for rammerne af sin årlige bevilling har iværksat to mindre undersøgelser og nu efter aftale med de øvrige nordiske lande, og efter at finansudvalget har bevilget de dertil fornødne midler, i december måned 1961 har påbegyndt en større analyse af færdselsulykkerne i et bestemt geografisk område (Fyn). Ved denne analyse vil man samarbejde med blandt andre Statens trafiksäkerhetsråd i Sverige for at drage nytte af dette råds erfaringer med hensyn til en lignende regional analyse, der omfattede Uppsala län.

Det er komiteens opfattelse, at der på dette område foregår et kontinuerligt og betydningsfuldt samarbejde mellem de nordiske lande.

27. Turiststatistik

Nordisk Samfærdselskomité, som gentagne gange har peget på, at man ikke gennem indsamlinger af statistiske oplysninger bør gøre grænsepassagen besværlig for de rejsende, har rettet henvendelse til turistorganisationerne og de statistiske myndigheder i de nordiske lande med anmodning om at blive holdt underrettet, såfremt man påtænkte nye former eller nye indsamlingsmetoder for turiststatistikken. Komiteen har herefter på sit 11. møde besluttet at betragte denne sag som færdigbehandlet.

28. Nordkalot-spørgsmål

a. Flyveforbindelserne

Det forventes, at helårsflyvningen til Kirkenes vil blive etableret i 1963. På det norske statsbudget er eller vil blive optaget de fornødne beløb til den nødvendige udbygning af Høybuktnoen flyveplads ved Kirkenes og flyvepladsen ved Alta.

b. Turistspørgsmål

På foreningerne Nordens 2. nordiske konference i Hammerfest den 3. og 4. juli 1961 blev turismens udviklingsmuligheder inden for Nordkalot-området drøftet indgående, og på konferencen blev vedtaget en resolution, hvori blandt andet påpeges, at såvel kommunikationsforbindelserne, herunder især

vejforbindelserne, som indkvarteringsmulighederne må forbedres. Det understregedes endvidere, at opgavens løsning nødvendiggør en væsentlig indsats både fra statslige og kommunale myndigheder, fra organisationer og fra det private næringsliv samt et nært samarbejde mellem de berørte lande.

De finske, norske og svenske turistorganisationer har i år besluttet at udgive en ny fælles Nordkalot-brochure i 250 000 eksemplarer på engelsk, fransk og tysk. Der foregår en omfattende udbygning af hoteller, moteller m. v., således at indkvarteringsmulighederne inden for Nordkalot-området udvides betydeligt.

Samfærdselskomiteen vil følge de forskellige Nordkalot-spørgsmål med interesse.

29. Transittrafik over Narvik

Det af jernbanestyrelserne nedsatte udvalg har afsluttet sin undersøgelse af de naturlige forudsætninger for import og eksport i de områder, som kan betjenes af jernbanen over Narvik, og udvalgets betænkning er foreløbig afgivet til jernbanestyrelserne, hvor den nu bliver behandlet.

31. Told- og afgiftsfri overførsel af fløtningsmateriel

Det af komiteen optagne spørgsmål om fritagelse for told og afgifter ved overførsel af fløtningsmateriel fra Sverige til den norske del af Klarälven og andre norsk-svenske grænsevandveje er nu blevet løst gennem en norsk-svensk konvention, der er trådt i kraft den 25. juni 1961. Da der allerede tidligere er indgået en lignende finsk-svensk konvention, er de nævnte problemer for fløtning, der berører flere nordiske lande, blevet løst, og komiteen besluttede på sit 12. møde at henlægge sagen som færdigbehandlet.

32. Fælles regler om udfærdigelse, fornyelse og inddragelse af førerbeviser

Samfærdselskomiteen har til hensigt at tage dette spørgsmål op til drøftelse med Nordisk Vejtrafikkomité, når Vejtrafikkomiteen er rede hertil, jfr. ovenfor under sag nr. 4.

33. Finsk-svensk Decca-samarbejde i Den botniske Bugt

I Finland er der til anlæg af de fornødne finske stationer bevilget 80 mill. fmk. i 1961 og 44 mill. fmk. i 1962. Samarbejdet vil blive påbegyndt den 1. juli 1962.

Komiteen besluttede på sit 11. møde at henlægge sagen som færdigbehandlet.

34. Farvandsafmærkning

Spørgsmålet drøftes fortsat internt mellem de pågældende ressortmyndigheder.

37. Genoptagelse af ruteflyvning på Røros

Samfærdselskomiteen har i denne sag udført et tilrettelæggende arbejde og søgt at skabe kontakt mellem de forskellige parter, som man måtte antage ville være interesseret i en sådan ruteflyvning. Komiteen er imidlertid af den opfattelse, at det videre arbejde med sagen bør udføres af de interesserede parter, herunder navnlig de lokale turistorganisationer på begge sider af grænsen.

Helsingfors, den 15. december 1961

Väinö Leskinen

Axel Gormsen

TILLÄGG

Förteckning över samtliga saker, som behandlats av Nordiska samfärdselkommittén

1. Komiteens interne forhold (oprettelsen, NR's rek. 1/1957).
2. Samarbejde angående rensdyravl (NR's rek. 20/1956) (henlagt på 8. møde).
3. Transportøkonomisk forskning (NR's rek. 8/1956).
4. Færdselslovgivning (NR's rek. 16/1955).
5. Bus- og lastbiltrafik (NR's rek. 8/1955).
6. Frirejser for rigsdagsmænd (henlagt på 2. møde).
7. Fri studierejser for skoleungdom mellem de nordiske venskabsbyer (henlagt på 2. møde).
8. Trafikforbindelserne med Island (NR's rek. 9/1957 og 5/1960).
9. Isbrydersamarbejde (NR's rek. 2/1959).
10. Fritagelse for toldbehandling af myndigheders forsendelser (NR's rek. 11/1955) (henlagt på 9. møde).
11. Fælles toldstationer (NR's rek. 6/1956).
12. Samordning af jernbanetakster (NR's rek. 9/1955).
13. Forslag i slutbetænkning fra Den nordiske parlamentariske Komité for friere Samfærdsel m. m. (NR's rek. 11/1957).
 - Punkt 2. Adgang for rejsende, som kun medbringer toldfri og indførselstilladte varer og tilladte rejsevalutabeløb, til at passere de internordiske landgrænser, hvor de selv finder det hensigtsmæssigt.
 - Punkt 3. Fælles minimumsbestemmelser om told- og afgiftsfri indførsel af spiritus, vin og tobaksvarer.
 - Punkt 5. Fritagelse for toldklarering af lystfartøjer under 30 tons.
 - Punkt 7. Gennemførelse af forslagene i de såkaldte Lathi-promemorier.
 - a. ind- og udførsel af våben inklusive ammunition til brug ved jagt og skyttekonkurrencer under midlertidigt ophold i et andet nordisk land.
 - e. Ophævelse af stempelafgift af udenlandske handelsrejsende i de nordiske lande.
 - Punkt 11. Fritagelse for personautomobiler for at svare afgifter for told-

- ekspedition uden for den almindelige ekspeditionstid (henlagt på 7. møde).
- Punkt 12. Afskaffelse af de i Sverige opkrævede havneafgifter for motor-køretøjer, som indlades eller losses uden hjælp af de pågældende havnes lastekraner eller andet udstyr (henlagt på 6. møde).
- Punkt 13. Forlæggelse af kontrollen med rejsevaluta til det nordiske områdes ydergrænser (henlagt på 6. møde).
- Punkt 16. Fastsættelse af en lavere takst end den nugældende for internordiske breve mellem 500 og 1 000 g.
- Punkt 17. Anvendelse af den indenlandske porto for tryksager, forretningspapirer og vareprøver til og med 1 000 g i den internordiske postudveksling (henlagt på 5. møde).
- Punkt 20. Forhøjelse af den told- og licensfri værdigrænse for rejsegods.
- Punkt 21. Delegation til jernbanepersonalet af myndigheden til at udøve toldkontrol samt til at foretage toldklarering af indskrevet rejsegods.
- Punkt 25. Ophævelse af det norske krav om forevisning af pas ved køb af rejsevaluta (også NR's rek. 3/1960, punkt 2) (henlagt på 11. møde).
- Punkt 26. Nedsættelse af portoen for postpakker i den internordiske trafik (henlagt på 7. møde).
14. Nordisk pasunion.
 15. Vejforbindelserne mellem Finland, Norge og Sverige.
 16. Ind- og udførsel af oplysningsfilm uden toldformaliteter (NR's rek. 7/1956) (henlagt på 12. møde).
 17. Nordisk carnet-område (henlagt på 5. møde).
 18. Kystfart (NR's rek. 26/1957).
 19. Fælles vejrtjenesteskib i Nordsoen (NR's rek. 27/1957) (henlagt på 8. møde).
 20. Cykler med hjælpemotor (knallerter, moped).
 21. Ind- og udførsel af levende dyr.
 22. Generel kortlægning af kommunikationsproblemerne.
 23. Postvalutaspørgsmål.
 24. Nordisk lastpall-pool.
 25. Færdselssikkerhedsspørgsmål.
 - a. Færdselsprogaganda.
 - b. Færdselssikkerhedsforskning.
 26. Anlæg af en jernbane i Tornedalen (henlagt på 10. møde).
 27. Turiststatistik (NR's rek. 24/1958) (henlagt på 11. møde).
 28. Flyveforbindelserne på Nordkalotten (NR's rek. 14/1959).
 - a. Udbygning af flyveforbindelserne.
 - b. Turistspørgsmål.
 29. Transittrafik over Narvik.
 30. Nordisk udveksling af dokumenter (henlagt på 8. møde).
 31. Told- og afgiftsfri overførsel af fløtningsmateriel (henlagt på 12. møde).
 32. Fælles regler om udfærdigelse, fornyelse og inddragelse af førerbeviser.
 33. Finsk-svensk Decca-samarbejde i Den botniske Bugt (henlagt på 11. møde).
 34. Farvandsafmærkning (NR's rek. 1/1959).
 35. Forenkling af opkrævningen af passagerafgift til lufthavne (NR's rek. 11/1959).
 35. Undersøgelse af forudsætningerne for bygning af en dybvandskaj i Skjeberg (henlagt på 9. møde).
 37. Genoptagelse af ruteflyvning på Røros.

Berättelse

från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete

(Överlämnad av Norges regering)

1. *Forhandlingene om markedsproblemene*

Nordisk Råds økonomiske utvalg har ved sesjonen i København anmodet om kontakt mellom den økonomiske nimannskommittéen og samarbeidsministrene for å drøfte aktuelle nordiske samarbeidsproblemer, blant annet samarbeidet på det internasjonale område.

Drøftingene på nordisk basis på det økonomiske område har siden siste sesjon i Nordisk Råd spesielt vært konsentrert om den handelspolitiske utvikling i Vest-Europa og de nordiske lands stilling til markedsproblemene.

Etter at det på våren 1961 ble klart at den britiske regjering hadde planer om å gå til det skritt å søke forhandlinger om medlemskap i Det europeiske økonomiske fellesskap har de nordiske samarbeidsministre og andre regjeringsrepresentanter drøftet de problemer EFTA-landene og spesielt de nordiske land står overfor når det gjelder forholdet til CEE. Disse drøftinger har funnet sted både i særskilte nordiske møter og i forbindelse med de ministerrådsmøter som har funnet sted i EFTA. Ministrene har også lagt disse problemer fram for den økonomiske nimannskommittéen og drøftet med den de nordiske lands stilling på møter 6. mai 1961 i Stockholm og 19. og 20. desember 1961 i København, samt i et møte med hele det økonomiske utvalget på Voksenåsen 19. og 20. august 1961.

I anledning av henstillingen fra den økonomiske nimannskommittéen har samarbeidsministrene ved et møte 20. februar 1962 i København diskutert muligheten for samarbeid i forbindelse med de nordiske lands forhandlinger med CEE.

Ministerkommittéen besluttet å anmode bestående nordiske samarbeidsorganer (Nordisk sosialpolitisk komité, Nordisk arbeidsmarkedsutvalg samt Det nordiske finansielle utvalg) om umiddelbart å ta under drøfting de spørsmål som måtte reise seg vedrørende henholdsvis sosialpolitikken, det fellesnordiske arbeidsmarked samt kapitalbevegelser og etableringsrettslige forhold som har sammenheng med kapitalproblemene. På disse områder anser man at det er særlige muligheter og interesse for en samordning av de nordiske lands synspunkter. Det var enighet om å supplere de således iverksatte undersøkelser på andre områder i det omfang utviklingen i for-

handlingene med Det europeiske økonomiske fellesskap måtte gi anledning til.

Regjeringene vil også i den kommende fase holde Nordisk Råds organer løpende orientert om utviklingen av forhandlingene om markedsproblemene og drøfte med dem de nordiske lands stilling.

2. *Finnlands tilslutning til EFTA*

Siden Nordisk Råds siste sesjon har også forhandlingene mellom Finland og EFTA om en assosiasjonsavtale vært sluttført. Avtalen ble undertegnet i Helsingfors 27. mars 1961 og trådte i kraft 26. juni 1961. Avtalen medfører at fire av de nordiske land nå deltar i den gjensidige nedbygging av hindringene for handelen og i det øvrige samarbeid som finner sted innenfor EFTA. I forbindelse med Finnlands assosiasjon med EFTA ble det inngått en dansk-finsk landbruksavtale.

3. *Nordisk finansielt samarbeid*

I samsvar med mandat fra ministerkomitéen for nordisk økonomisk samarbeid har Nordisk økonomisk samarbeidsutvalg nedsatt et særskilt finansielt utvalg som utreder formene for et nordisk samarbeid på det finansielle område. Utvalget har drøftet forskjellige former for slikt samarbeid:

a. Nordiske sentralbankkreditter

Det finansielle utvalg avga i juli 1961 en tilråding om at det ble sluttet en overenskomst mellom de nordiske sentralbanker om kortsiktige valuta-kreditter. Utvalget har utarbeidet utkast til en slik avtale mellom sentralbankene i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Island deltok bare ved sakens sluttbehandling i utvalget hvor det ble fremmet forslag om at overenskomsten også skulle omfatte Island. Det er enighet om dette forslag og avtaleutkastet ventes nå å bli ferdigbehandlet av sentralbankene.

b. Nordisk kredittinstitusjon

Det finansielle utvalg har også drøftet spørsmålet om å opprette et nordisk finansinstitutt. Det finansielle utvalg har i en rapport 8. desember 1961 lagt fram materiale som belyser utviklingen på de internasjonale kapitalmarkeder, forholdet til CEE og enkelte merknader om behovet for et nordisk institutt. Rapporten følger vedlagt [*se Tillägg*]. På bakgrunn av den nye utvikling i det økonomiske samarbeid i Europa har utvalget ikke funnet det mulig å stille noe konkret forslag uten nærmere rettledning fra de politiske organer.

c. Samarbeid mellom de nordiske eksportkredittgarantiinstitutter

På bakgrunn av et forslag fra det finansielle utvalg av 31. januar 1961 om en nordisk samarbeidsordning for eksportkredittgarantier har den nor-

diske økonomiske ministerkomité gitt de nordiske garantiinstitutter for eksportkreditter i oppdrag i fellesskap å utarbeide oversikt over de problemer som foreligger på dette område og komme med forslag til samarbeid om eksportkredittgarantier. For dette formål er det nærmere samarbeid mellom garantiinstituttene i Danmark, Norge og Sverige. Det antas at også Finnland vil komme med i dette samarbeid. Island har fulgt forhandlingene mellom garantiinstituttene ved observatør.

4. Andre spørsmål

Blant andre spørsmål som har vært diskutert i ministerkomitéen kan nevnes industrielt samarbeid og standardisering av eksportdokumenter og samarbeid i fiskerispørsmål.

En tillater seg i den anledning å vise til de meddelelser som er sendt rådet om rekommandasjon nr. 7/1961 om industrielt samarbeid fra den norske regjering, og rekommandasjon nr. 24/1959 om standardisering av eksportdokumenter fra den svenske regjering, og rekommandasjon nr. 5/1961 om samarbeid om fiskeriproblemer fra den islandske regjering.

Ministerkomitéen har videre i skriv til Nordisk Råd 23. oktober 1961 gitt en redegjørelse for det fortsatte samarbeid om elektrisk materiellkontroll.

Oslo, den 23. februar 1962

På vegne av Den nordiske ministerkomité for økonomisk samarbeid

O. C. Gundersen

TILLÄGG

Rapport fra Det nordiske utvalg for finansielle spørsmål om en nordisk kredittinstitusjon

I samsvar med mandatet fra ministerkomitéen for nordisk økonomisk samarbeid og Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg har Det nordiske utvalg for finansielle spørsmål i flere møter drøftet spørsmålet om å opprette et nordisk finansinstitutt. På bakgrunn av den nye utvikling i det økonomiske samarbeid i Europa har utvalget ikke funnet det mulig å stille noe konkret forslag uten nærmere rettleiding fra de politiske organer.

Utvalget har derfor utarbeidet denne rapport til samarbeidsutvalget. Fremstillingen faller i følgende deler:

I første del redegjøres kort for utvalgets mandat slik det kommer til uttrykk i referatene fra sakens behandling i ministerkomitéen og samarbeidsutvalget.

Annen del gir en oversikt over den gamle plan om en nordisk investeringsbank som var en del av planen om et felles nordisk marked.

Forholdene på de internasjonale kapitalmarkeder som har endret seg betydelig i de senere år, beskrives i tredje del.

Siden ett eller flere av de nordiske land sannsynligvis vil bli knyttet til Det europeiska økonomiske fellesskap (CEE), gis i fjerde del en oversikt over CEE's finansielle institusjoner.

Femte del redegjør for drøftingene i utvalget og de konklusjoner en foreløpig er kommet fram til.

I. Utvalgets mandat

I begrunnelsen for opprettelsen av en nordisk ministerkomité for økonomisk samarbeid uttaler de nordiske økonomiske samarbeidsministrene følgende om finansielt og valutamessig samarbeid (Sak A 22 — Nordisk Råd 1959):

Samarbeidsutvalgets forslag om opprettelse av en nordisk investeringsbank og forslaget om kortsiktige centralbankkreditter er nøye knyttet til planen om et nordisk fellesmarked. Bakgrunnen for forslaget om en nordisk investeringsbank var den grunnleggende betydning kapitaltilgangen ville ha for gjennomføringen av produksjonsoppgaver av en slik karakter eller størrelsesorden at de ikke kunne løses av et enkelt land. Særlig gjelder dette områder der utbyggingen vil ha stor betydning for den alminnelige økonomiske ekspansjon. I spesielle tilfelle skulle investeringsbanken også kunne bidra til en løsning av de overgangsvanskeligheter som gjennomføringen av et felles marked kan føre med seg for enkelte bransjer, blant annet når det gjelder sysselsettingen.

Det er ennå ikke truffet beslutning om i hvilken utstrekning eller under hvilke institusjonelle former et spesielt nordisk finansielt og valutamessig samarbeid i fremtiden bør gjennomføres. Et nært samarbeid på produksjons- og investeringsområdet forutsetter i mange tilfelle et kapitalsamarbeid ved finansieringen av felles prosjekter. Det synes formålstjenlig at spørsmål av denne art blir gjort til gjenstand for fortsatte drøftelser mellom de nordiske land.

Spørsmålet ble drøftet i ministerkomitéens møte 30. mai 1960. I protokollen heter det.

Ministerkomitéen drøftet hvorvidt spørsmålet om en nordisk investeringsbank skulle tas opp til ny vurdering. Fra svensk side ble det gitt uttrykk for at planen om en nordisk investeringsbank var en del av den forkastede plan om et felles nordisk marked, men man ville likevel ikke motsette seg at saken ble drøftet på ny. Slike drøftinger måtte imidlertid være på uforbindtlig og »forutsetningsløs» basis.

Saken ble besluttet oversendt til samarbeidsutvalget som drøftet den i møte 13. september 1960. Det var enighet om å behandle de finansielle samarbeidsproblemer i sammenheng med den redegjørelse om produksjonssamarbeid som var bebudet fra norsk side.

I ministerkomitéens møte den 19. oktober 1960 ble drøftet forutsetningene for et utvidet produksjonssamarbeid mellom de nordiske land. Samarbeidsutvalget fikk i oppdrag å utrede mulige tiltak for å fremme dette samarbeidet. For å behandle de finansielle spørsmål som kan bli aktuelle i denne

sammenheng, besluttet ministerkomitéen å nedsette et særskilt utvalg (Det nordiske utvalg for finansielle spørsmål). Samarbeidsutvalget gav i møte den 26. oktober 1960 uttrykk for at det finansielle utvalg burde stå fritt i sitt arbeid med saken.

II. Forslaget om en nordisk investeringsbank

Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg la den 8. juli 1957 fram sin innstilling om »Nordisk økonomisk samarbeid». Det heter her at formålet med et utvidet økonomisk samarbeid må være å fremme de enkelte lands velstand ved å skape bedre vekstvilkår for deres næringsliv. Et nordisk fellesmarked var et sentralt virkemiddel for å nå dette målet. Det ble imidlertid også lagt betydelig vekt på direkte produksjons- og investeringssamarbeid. På side 47 i innstillingens bind I heter det således:

Gjennom samarbeid må også de nordiske land søke å løse det felles kapitalproblem som utviklingen i stigende grad stiller dem overfor. De økende krav til investeringer i produksjonsutstyr, i høyere boligstandard, i skolestell, helsestell og kommunikasjoner synes å gjøre det nødvendig at en relativt stor andel av nasjonalproduktet går til investeringer. Samtidig viser det offentlige forbruk en tendens til å øke, bl. a. som følge av stigende utgifter til sosiale og kulturelle formål. Når landene under disse forhold skal søke å opprettholde prisstabilitet, oppstår spørsmålet om hvordan en tilstrekkelig sparing skal sikres. For hvert enkelt av de nordiske land vil det bli en viktig oppgave å sørge for den nødvendige kapitaldannelse på en slik måte at et stabilt prisnivå kan sikres. Det blir også viktig å sørge for at knappe tilganger på kapital blir utnyttet på den mest effektive måte. Gjennom rådslagninger og felles tiltak på disse felter må de enkelte lands og Nordens samlede vekstmuligheter søkes utvidet. Kapitalproblemet og det interne prisstabiliseringsproblem som er nøye knyttet til det, vil lettere kunne løses dersom Norden kan få tilført kapital utenfra.

Som et bidrag til løsningen av kapitalproblemet foreslår samarbeidsutvalget opprettet en nordisk investeringsbank. Denne banks hovedoppgave bør være å legge det finansielle grunnlag til rette for samarbeidsprosjekter og for andre investeringer av felles nordisk interesse som vanskelig lar seg finansiere på nasjonal basis.

I det følgende gjengis de viktigste punkter i forslaget om en nordisk investeringsbank:

Formål

Yte lån og stille garantier for å muliggjøre gjennomføring av investeringsprosjekter, i særlige tilfelle slike prosjekter som tar sikte på å overvinne omstillingsvansker i forbindelse med et felles nordisk marked.

Banken skal drive sitt arbeid i nært samarbeid med privat sakkunnskap og privat kapital.

Lån og garantier skal i første rekke kunne ytes til prosjekter av nordisk interesse, herunder både investeringer som direkte berører to eller flere nordiske land og andre investeringer som på lengre sikt vil ha gunstige virkninger på Nordens økonomi som helhet.

Kapital

Grunnfond 300 mill. dollar fordelt slik: Danmark 60 mill., Finnland 60, Norge 60 og Sverige 120 mill. \$.

Av grunnfondet innbetales 100 mill. dollar i alt, herav 25 mill. i US \$ (fordelt som ovenfor) ved opprettelsen. De resterende 75 mill. innbetales av Sverige i US \$ eller annen godkjent valuta i takt med tilbakebetaling av svenske statskreditter ytlet til de øvrige land.

Grunnfondet kan økes utover 300 mill. \$ ved at kredittinstitusjoner (eventuelt også andre foretak) i medlemslandene tegner andeler.

Sverige skal stille ytterligere 12 mill. \$ til disposisjon i form av lån. For øvrig skal banken skaffe seg midler ved å ta opp lån.

Virksomhet

Virksomheten skal bare drives etter bankmessige og økonomiske prinsipper og ta sikte på å gi overskudd for oppbygging av fonds og forrentning av kapitalen.

Lån og garantier kan ytes alene eller sammen med andre långivere til medlemsland og deres myndigheter og til foretak i medlemslandene. Garantier kan stilles for lån bevilget av ikke nordiske långivere. Lån og garantier bevilges og midler opplånes bare i forståelse med vedkommende medlemsland.

Bankens medvirkning er betinget av at det ikke på annen måte kan skaffes de nødvendige midler, og den må ikke ved utlån og garantier påta seg kursrisiko.

Ordinært kan midler utlånt av banken anvendes til utbetaling i hvilket som helst land.

Lån og garantier må ikke overstige 250 % av grunnkapitalen (min. 750 mill. \$.).

Administrasjon

Styret består av 16 medlemmer, 4 pekes ut av hvert land, herav 1 fra det private bankvesen og 1 som også er medlem av et av Det nordiske fellesmarkeds organer. Formannsposten alternerer årlig mellom de 4 stater.

Styret er beslutningsdyktig når 12 medlemmer er til stede. Hvert medlem har 1 stemme, og et vedtak må ha minst 10 stemmer for å være gyldig.

Den daglige ledelse foreståes av administrerende direktør som utnevnes av styret.

Forslaget om NIB inngikk som en integrerende del av planen om et nordisk fellesmarked og økonomisk samarbeid for øvrig. Likevel kan det være av interesse å studere særskilt reaksjonen i de enkelte land på forslaget om å opprette en investeringsbank.

I Danmark ble forslaget om NIB forelagt bankene som stillet seg velvillig til planen under forutsetning av at næringslivet ikke reiste innvendinger. For øvrig har forslaget om NIB ikke i Danmark inntatt en så femtredende

plass i diskusjonen av det nordiske økonomiske samarbeid at det kan utledes en bestemt stillingtagen på dette grunnlag.

I Finland ble forslaget om NIB hilst med alminnelig tilfredshet. Betydningen av forslagets gjennomføring ble betonet i uttalelser fra bl. a. Centralhandelskammaren, Industriforbundet, Arbetsgivarnas i Finland centralförbund og FFC (Landsorganisasjonen).

I Norge tok Norges industriforbund og Den norske bankforening avstand fra forslaget om NIB. De fryktet for at NIB ville redusere de norske lånemuligheter i utlandet. De pekte også på faren for at utlånene ville bli fordelt etter ikke-økonomiske prinsipper. Landsorganisasjonen stilte seg derimot positivt til banken som ville kunne bli et viktig instrument i det nordiske økonomiske samarbeidet.

I Sverige møtte forslaget om NIB sterk kritikk fra praktisk talt alle næringslivets organisasjoner. Man betvilte både muligheten for og ønskverdigheten av å få tilført Norden kapital på denne måte. Bank- og fondsinspeksjonen henviste til det velutviklede private bankvesen i de nordiske land og mente at bankene kunne etablere de nødvendige kontakter hvis det fantes tilgjengelig utenlandsk kapital. Konjunkturinstituttet og Kommerskollegium hevdet liknende synspunkter. Mer positive vurderinger ble i første rekke anført av Riksbanksfullmäktige, Landsorganisationen og Kooperativa förbundet.

Da planen om et nordisk fellesmarked ikke ble realisert, vil spørsmålet om opprettelsen av et nordisk kredittinstitutt måtte vurderes på nytt. Betydningen av de uttalelser som er referert i det foregående bør bedømmes på denne bakgrunn.

III. Utviklingen på de internasjonale kapitalmarkeder i de siste år

Av en FN-oversikt¹ fremgår det at den samlede utgang av langsiktig privat kapital fra de viktigste kapitaleksporterende land utgjorde mer enn 17 milliarder \$ i de fire år 1955—58. Foreløpige oppgaver for de senere år synes å vise fortsatt vekst i kapitalbevegelsene. Til sammenlikning kan nevnes at tilsvarende tall utgjorde ca. 5 milliarder \$ i 5-årsperioden 1924—28 som var preget av høy internasjonal investeringsaktivitet. På tross av nedgangen i dollarens kjøpekraft er det klart at kapitaleksporten nå er betydelig høyere. Sett i forhold til verdenshandelen er eksporten av langsiktig privat kapital imidlertid neppe av større betydning enn i 1924—28. Men siden 1955 har internasjonale investeringer vokst hurtigere enn verdenshandelen, og den gjennomsnittlige årlige kapitalutgang på 4 milliarder \$ i 1955—58 er omtrent det dobbelte av utgangen i 1951—52.

Vest-Europas evne til å eksportere kapital har økt sterkt i de siste år. Dette synes ikke å være noe konjunkturbetinget fenomen, men henger sammen med at de europeiske industriland etter en lang gjenreisningsperiode

¹ U. N.: The international flow of private capital 1956—1958.

nå makter å eksportere kapital samtidig som de hjemlige investeringsbehov dekkes. Det er riktignok variasjoner fra land til land idet den økte evne til å eksportere kapital ikke alltid har ført til en faktisk utstrømning av kapital. Styrkelsen av Vest-Europas økonomi vil i første rekke føre til større kapitalbevegelser innen Europa og mellom Europa og andre rike land. Dette vises i økningen i porteføljainvesteringer etter dannelsen av CEE og konvertibilitetsvedtaket i desember 1958.

USA har vært den viktigste kapitaleksportør i hele etterkrigstiden. Følgende tabell viser USA:s direkte private investeringer i utlandet ved utgangen av årene 1950 og 1957—1960:

(Mill. \$.)	1950	1957	1958	1959	1960	Gj.snittlig endring pr. år	
						1950—1957	1957—1960
Canada	3 579	8 769	9 470	10 310	11 198	740	810
Latin-Amerika	4 576	8 052	8 447	8 866	9 249	495	400
Europa	1 733	4 151	4 573	5 323	6 645	345	830
Herav: CEE-land	637	1 680	1 908	2 208	2 644	150	320
Danmark							
Norge	114	202	209	235	266	12	21
Sverige							
Afrika	287	664	746	833	925	55	85
Asia	1 001	2 019	2 178	2 237	2 315	145	100
Oceania	256	698	786	879	994	65	100
Annet ¹	356	1 041	1 188	1 357	1 418	100	125
I alt	11 788	25 394	27 388	29 805	32 744	1 945	2 450

¹ Rederier under «bequemmelighets flagg».

Kilde: Survey of current business, Aug. 1961.

Investering av fortjeneste opptjent ved datterselskaper o.l. i utlandet dekket vel 40 % av økningen i 1959 og 1960. Siden 1957 har en økende del av de direkte investeringer gått til Europa.

Andre langsiktige private tilgodehavender (bl. a. obligasjonslån og aksjer) viser også en meget kraftig oppgang fra 8,4 milliarder \$ i 1957 til 12,6 milliarder \$ i 1960. En del av oppgangen (ca. 25 % i 1959—60) skyldes kursstigning. Vest-Europa har også her fått en økende andel av kapitaleksporten.

U.S.A. har også økt sine langsiktige statlige tilgodehavender i utlandet, men i langt svakere grad enn den private sektor, nemlig fra 15,6 milliarder \$ i 1957 til 18,2 milliarder \$ i 1960. Denne kapitaleksport har gått til land utenfor Europa. Overfor Vest-Europa ble tilgodehavendet redusert med ca. 600 mill. \$ i løpet av 3-årsperioden.

Til tross for større betalingsproblemer i 1960 og 1961 har de amerikanske myndigheter ikke innført noen restriksjoner på kapitaleksport fra USA. De overveier imidlertid å trekke tilbake de særlige skattefordeler som amerikanske investeringer i utlandet hittil har nytt godt av.

De lave valutaeserver har tvunget Storbritannia til å begrense den private kapitaleksport. Den utgjorde likevel ca. 200 mill. £ (netto) pr. år i

perioden 1953—57. I de senere år har imidlertid utlendingers investeringer i Storbritannia økt meget sterkt slik at nettoeksporten av langsiktig privat kapital gikk ned til ca. 130 mill. £ i 1958, ca. 140 mill. i 1959 og ca. 100 mill. £ i 1960. Kapitaleksporten har for den alt overveiende del gått til Samvelde-landene. Emisjoner for oversjøisk regning på London-markedet har i de siste årene ligget på ca. 60 mill. £ pr. år eller 13 % av totale emisjoner. Herav falt 50 mill. £ på Samvelde-land og 10 mill. £ på utlandet for øvrig.

Frankrikes kapitaleksport går hovedsakelig til franc-området, og består for en stor del av direkte investeringer i datterselskaper i utlandet.

Vest-Tysklands brutto-eksport av privat langsiktig kapital har økt sterkt i de siste år. I 3-årsperioden 1954—56 utgjorde den vel 60 mill. \$ pr. år, steg til 185 mill. \$ i 1957, 271 mill. \$ i 1958 og 470 mill. \$ i 1959. Da det samtidig har foregått en betydelig tilstrømning av langsiktig kapital til Tyskland, blir netto-eksporten dog av langt mer beskjedent omfang.

Kapitaleksporten fra Sveits har svinget betydelig i 1950-årene. Den steg fra 200 mill. \$ i 1954 til 321 mill. \$ i 1956, men gikk som følge av økte restriksjoner på utenlandske kapitalemisjoner ned til 130 mill. i 1957 og 33 mill. i 1958. I 1959 — etterat det var lempet på restriksjonene — utgjorde utenlandske emisjoner 124 mill. \$ og i 1960 128 mill. \$. Av dette beløp var 28 mill. \$ IBRD-obligasjoner. En betydelig kapitaleksport skjer også ved kjøp av amerikanske verdipapirer, mens derimot kapitaleksporten til underutviklede land er av relativt beskjedent omfang.

Det nederlandske kapitalmarked som siden 1955 har vært stengt for utenlandske låneemisjoner, ble i april 1961 atter åpnet for utenlandske lån. Hver emisjon må imidlertid godkjennes av sentralbanken. Det har i 1958—1959 vært en stigende brutto-utstrømning av kapital, særlig i form av direkte investeringer. Samtidig har imidlertid utlandets porteføljeinvesteringer i Nederland økt meget sterkt.

Følgende tabell viser netto kapitalemisjoner på de viktigste kapitalmarkeder fordelt på utenlandske og innenlandske emisjoner.

(Tall i mill. \$.)		Utenlandske	Innenlandske	I alt
Belgia	1959	— 12	774	762
	1960	— 30	738	708
Frankrike	1959	—	1 543	1 543
	1960	—	1 401	1 401
Vest-Tyskland	1959	87	2 476	2 563
	1960	12	1 585	1 597
Nederland	1959	— 3	417	414
	1960	— 12	457	445
Sveits	1959	110	436	546
	1960	128	377	505
Storbritannia	1959	140	616	756
	1960	140	2 860	3 000
U.S.A.	1959	620	20 660	21 280
	1960	610	19 710	20 320

Kilde: BIS 31. Annual report, s. 63.

Den internasjonale banks (IBRD) utbetalinger av nye lån som i 1954—56 lå på ca. 290 mill. \$ pr. år, steg til 439 mill. \$ i 1957 og har i de tre følgende år ligget vel over 500 mill. \$. Utlånene til land i Vest-Europa har gått tilbake relativt. Av lån utbetalt i 1960 gikk 16 % til disse land mot 22 % i 1954—56. Utbetalingen av lån har i stigende utstrekning skjedd i europeiske valutaer.

Med henblikk på å øke kapitaltilførselen til utviklingslandene og bringe flest mulig av de industrialiserte land inn som bidragsyttere, ble det i 1960 i tilslutning til IBRD opprettet en institusjon med navnet International Development Association. Enn videre ble det i 1960 for å finansiere investeringsoppgaver i Latin-Amerika opprettet et særskilt institutt, Inter-American Development Bank, hvor USA bidrar vesentlig til finansieringen. Et samarbeide mellom visse bidragsyttende land foregår innenfor India- og Pakistan-konsortiene. Endelig er det i tilslutning til OECD opprettet et utvalg, Development Assistance Committee, hvis oppgave er å søke å koordinere den økonomiske bistand til utviklingslandene.

Av en OEEC-oversikt¹ fremgår det at OEEC-landenes (inkl. USA og Canada) lån og bidrag til utviklingslandene økte fra gjennomsnittlig 3 500 mill. \$ i 1950—55 til 6 800 mill. \$ i 1956—59.

Restriksjonene på kapitalbevegelser har blitt gradvis avvirket i mange land. Innen OEEC ble det allerede i 1955 vedtatt visse anbefalinger om frigjøring av kapitalbevegelser. I de følgende år arbeidet en videre med spørsmålene og i 1959 ble bestemmelsene samlet i »The code for liberalisation of capital movements». Etter etableringen av OECD regner en med at USA vil tiltre denne kode.

Roma-traktatens hovedregel om kapitaloverføringer (art. 67) går ut på at landene i løpet av en overgangsperiode skal avvikle restriksjonene på kapitalbevegelser seg imellom så langt dette er nødvendig for at Fellesmarkedet skal kunne funksjonere etter sitt formål. Nærmere direktiver om kapitaloverføringer er gitt i mai 1960 for visse kategorier av kapitaltransaksjoner.

Når en går over til å se på utviklingen i de nordiske land finner en at de har hatt en til dels betydelig økning i gull- og valutabeholdninger i de siste 10 år, jfr. følgende tabell som viser brutto-beholdningene ved årets utgang:

(Mill. \$.)	1950	1953	1956	1957	1958	1959	1960	Endring 1953-60
Danmark	118	190	177	242	332	388	331	141
Finnland	108	175	201	195	278	344	371	196
Island	9	17	14	18	18	16	20	3
Norge	160	200	273	302	368	380	429	229
Sverige	352	616	655	686	735	776	762	146
I alt	747	1 198	1 320	1 443	1 731	1 904	1 913	715

Tallene gjelder monetary authorities, other official og deposit money banks.

Kilde: International financial statistics.

¹ OEEC: The flow of financial resources to countries in course of economic development 1956—59.

Oppgangen i valutabeholdningene skyldes med unntak av Finland bare i liten utstrekning overskudd på driftsbalansen overfor utlandet, som har vist følgende utvikling siden 1953:

(Mill. \$.)	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	Sum 1954 —1960
Danmark	— 76	24	— 17	42	125	13	— 77	34
Finnland	54	62	— 59	— 13	76	27	— 45	102
Island	— 1	— 9	— 10	— 10	— 6	— 14	— 10	— 60
Norge	— 179	— 138	— 1	10	— 164	— 92	— 130	— 694
Sverige	— 24	— 75	— 23	— 15	— 50	1	— 80	— 266
I alt	— 226	— 136	— 110	14	— 19	— 65	— 342	— 884

Kilde: International financial statistics.
Tallene gjelder goods and services.

Ved å stille sammen tallene i de to tabeller finner en at landenes gull- og valutabeholdninger steg med 715 mill. \$ fra 1953 til 1960 på tross av et driftsunderskudd på 884 mill. \$. Denne utvikling er mest utpreget for Norge som hadde et driftsunderskudd på 694 mill. \$ samtidig som beholdningene økte med 229 mill. \$. (Et visst forbehold må tas m. h. t. oppgavene i statistikken over betalingsbalansen. I alle land foreligger en »uforklart differanse», som antakelig for en del skyldes ikke registrerte kortsiktige kapitalbevegelser.)

Hvis en splitter opp perioden 1953—60 finner en at de nordiske lands samlede valutaholdninger økte med gjennomsnittlig 61 mill. \$ pr. år fram til utgangen av 1957, mens det årlige driftsunderskudd utgjorde gjennomsnittlig 115 mill. \$. I de tre år 1958—60 økte beholdningene med gjennomsnittlig 157 mill. \$ pr. år samtidig som det årlige underskudd var gjennomsnittlig 142 mill. \$. Kapitaltilgangen sett under ett har således sannsynligvis vært betydelig større etter 1957. Ifølge denne i og for seg mangelfulle statistikk skulle størstedelen av kapitaltilgangen ha gått til Norge og Sverige.

Den totale kapitalgang til Norden slik den kommer til uttrykk i ovenstående tall, har vist en betydelig økning i de senere år. Oppgangen har imidlertid vært sterkest for de kortsiktige kapitalbevegelser.

For drøftingen av en nordisk kredittinstitusjon er det tilgangen på lang-siktig utenlandsk kapital som har størst interesse. Dessverre foreligger det ikke noen komplett statistikk på dette felt, så en må basere seg på mer ufullstendige oppgaver.

Følgende oppstilling viser de nordiske lands obligasjonsemissjoner i utlandet 1958—61:

Danmark	Låntaker	Rente-sats %	Emisjons-kurs %	Løpe-tid år	Marked	Lånebeløp
1959	Danske stat	5 1/2	97 1/2	15	USA	20 mill. \$
	Danske stat København Telefon- aktieselskab	4 1/2	100	15	Sveits	50 mill. S. franc.
		4 1/2	100	18	Sveits	15 mill. S. franc.
						Sum ca. 35 mill. \$

Danmark	Låntaker	Rente- sats %	Emisjons- kurs %	Løpe- tid år	Marked	Lånebeløp
1960	Danske stat	4 1/2	100	15	Sveits	50 mill. S. fr.
						Sum ca. 12 mill. \$
1961	Københavns kommune	5	100	20	Nederland	30 mill. H. fl.
	Jydsk Telefon Aktieselskab	6 1/4	99 ¹	12	USA	5 mill. \$
	Københavns Telefon Aktieselskab	6 1/4	99 ¹	12	USA	10 mill. \$
	" Dansk Svovlsyre- og Superphosphatfabrik	4 3/4	100	20	Nederland	25 mill. H. fl.
		4 1/2	100	14	Sveits	25 mill. S. fr.
						Sum ca. 36 mill. \$
<i>Finnland</i>						
1961	Finske stat	5	100	15	Sveits	30 mill. S. fr.
						Sum ca. 7 mill. \$
<i>Norge</i>						
1958	Norske stat	5 1/4	98	15	USA	17,5 mill. \$
	Oslo kommune	5 1/2	97 1/2	15	"	8 mill. \$
	" "	4 7/8	100	5	"	3 mill. \$
	Trondheim kommune ²	5 1/2	97 ³	18	Sverige	32 mill. Sv. kr
						Sum ca. 35 mill. \$
1959	Oslo kommune	5 1/2	96 ³	15	Vest- Tyskland	30 mill. DM
	Elektrokemisk	4 1/2	99	15	Sveits	15 mill. S. fr.
	Norsk Hydro	4 1/2	100 ³	18	Sveits	50 mill. S. fr.
						Sum ca. 22 mill. \$
1960	Norske stat ²	6	100	16	Sverige	62 mill. S. kr
	Norske stat	4 1/2	100	15	Sveits	50 mill. S. fr.
	Oslo kommune	5 3/4	99	15	USA	10 mill. \$
						Sum ca. 32 mill. \$
1961	Norske stat	5 1/2	97 1/2	15	USA	18 mill. \$
	Oslo kommune	5	100	20	Nederland	30 mill. H. fl.
	Trondheim kommune ²	6	98	22	Sverige	35 mill. S. kr
	Vaksdal Mølle	4 1/2	99	10	Sveits	8 mill. S. fr.
	Redernes kreditforening	5 1/2	100	14	Nederland	12,5 mill. H. fl.
						Sum ca. 38 mill. \$
<i>Sverige</i>						
1959	L. M. Ericsson	4 1/2	100	18	Sveits	45 mill. S. fr.
						Sum ca. 10 mill. \$
1961	Volvo	4 1/2	100	15	Sveits	40 mill. S. fr.
						Sum ca. 9 mill. \$

¹ Ikke lagt ut til offentlig tegning, men overtatt av en gruppe amerikanske forsikringssselskaper m. v.

² Lånene er knyttet sammen med avtaler om kraftleveranser til Sverige.

³ Avslutningskurs.

Sammenlagt har de nordiske land ved ovennevnte lån fått en bruttotilførsel av utenlandsk kapital på 29 mill. \$ i 1958, 67 mill. \$ i 1959, 32 mill. \$ i 1960 og 83 mill. \$ i 1961. (Lån fra Sverige til Norge ikke medregnet.)

Andre viktige kilder for langsiktig kapital til de nordiske land har vært Den internasjonale bank (IBRD), utenlandske stater og offentlige institusjoner (Export-Import Bank, Kreditanstalt für Wiederaufbau o. l.) samt de leveranse kreditter som er bevilget i samband med import av kapitalvarer.

IBRD:s netto kapitaltilførsel til de nordiske land har i perioden 1958 — ult. september 1961 vært følgende: Danmark 10,4 mill. \$, Finland 30,8 mill. \$, Island 0,9 mill. \$ og Norge 20,0 mill. \$.

Sammenliknet med de tidligere år synes IBRD:s relative betydning som kapitalkilde for de nordiske land å ha avtatt.

For Finnlands del har dog opplåningen i IBRD fortsatt vært av stor betydning. Dette beror hovedsakelig på at Finnlands totale nettoopplåning fra utlandet har vært nokså begrenset.

På de private kapitalmarkeder har bare kunnet opptas ett obligasjonslån (S. frc. 30 mill. i 1961), og når det gjelder de offentlige lån som var så betydningsfulle i den første etterkrigstid, har amortiseringen i de seneste årene langt overskredet beløpet for nyopplåning. Således utgjorde i årene 1958—60 Finnlands mellomlange og langsiktige utenlandske nettoopplåning 10 mill. \$ pr. år, hvorav IBRD:s andel var 8 mill.

For Norges vedkommende har de mellomlange lån i forbindelse med skipsimporten, vært av avgjørende betydning for kapitaltilgangen. I årene 1954—57 utgjorde nettoopplåningen ca. 50 mill. \$ pr. år og i 1958—60 ca. 75 mill. \$ pr. år. Dette tilsvarende henholdsvis nær 50 % og vel 40 % av Norges samlede kapitalimport. Det er selvsagt en direkte sammenheng mellom disse store låneopptak og de betydelige underskudd på driftsbalansen.

Det kan sammenfatningsvis fastslås at de internasjonale kapitalbevegelser har økt meget sterkt i omfang i de senere år, noe som til dels har sammenheng med avvikling av nasjonale reguleringstiltak. De industrialiserte land opptrer som regel samtidig både som importører og eksportører av kapital. Det foreligger ingen totaltall over de internasjonale fordringer, men det er tydelig at fordringsmassen har økt meget sterkt.

De økte internasjonale kapitalbevegelser har for de nordiske land gitt seg uttrykk i en til dels betydelig oppgang i valutabeholdningene samtidig som de kortsiktige forpliktelsene har økt sterkt. Tilgangen på langsiktig lånekapital har derimot vist langt svakere vekst. Dette gjelder særskilt for Finland og Island som bare i meget liten utstrekning har kunnet dra nytte av den generelt sett lettere låneadgang på de internasjonale kapitalmarkeder.

IV. De nordiske land og Roma-traktatens finansielle institusjoner

Siden Danmark har søkt om medlemskap i Det europeiske økonomiske fellesskap og flere av de øvrige nordiske land overveier tilknytning i en eller annen form, er det grunn til å gi en oversikt over Fellesskapets finansielle institusjoner.

Viktigst i denne forbindelse er Den europeiske investeringsbank som er opprettet i henhold til Roma-traktatens artikler 129—130. Til traktaten er knyttet en »Protokoll vedrørende vedtektene for Den europeiske investeringsbank».

Ifølge art. 130 har investeringsbanken til formål ved anvendelse dels av midler lånt på kapitalmarkedet, dels av egne midler i Fellesskapets interesse å bidra til en avbalansert og jevn utvikling av fellesmarkedet. Med dette formål for øye skal den, ved ytelse av lån og garantier og uten å la seg lede av hensynet til egen gevinst, lette finansieringen av følgende prosjekttyper innen for alle sektorer av økonomien:

- a) prosjekter, som har utbygging av mindre utviklede områder for øye,
- b) prosjekter, som tar sikte på modernisering eller omstilling av virksomheter eller skapelse av nye beskjeftigelsesmuligheter, og som er foranlediget av fellesmarkedets gradvise gjennomføring, men som på grunn av deres omfang eller karakter ikke fullt ut kan finansieres ved utnyttelse av de i de enkelte medlemsstater tilstedeværende finansieringsmuligheter,
- c) prosjekter av felles interesse for flere medlemsstater, som på grunn av deres omfang eller karakter ikke fullt ut kan finansieres ved utnyttelse av de i de enkelte medlemsstater tilstedeværende finansieringsmuligheter.

Bankens kreditt ytes bare til investeringsprosjekter — såvel i forbindelse med private som offentlige bedrifter — som tenkes realisert innen for medlemsstatenes europeiske områder. Det kan dog under særlige omstendigheter, hvis alle medlemsland er enig om det, dispenseres fra den nevnte regel.

Bankens lån betinges så vidt mulig av, at også andre finansieringskilder utnyttes.

Det stilles i bankens statutter en rekke krav til investeringsprosjektene økonomiske forsvarlighet, og det kreves garanti fra den medlemsstat, på hvis område prosjektet skal gjennomføres, eller annen tilstrekkelig garanti. Bankens utlånsrenter og garantiprovisjoner skal tilpasses kapitalmarkedets og være tilstrekkelige til, at banken kan oppfylle sine forpliktelser, dekke sine utgifter og opprette et reservefond. Banken skal videre sikre seg mot kursrisiko ved å forsyne låne- og garantikontrakter med slike klausuler, som den finner egnet.

Endelig bestemmes det, at bankens utlån og garantier ikke tilsammen må overstige 250 % av den tegnede kapital.

Bankens grunnkapital er 1 milliard regnskapsenheter, som tegnes av medlemsstatene med følgende beløp:

Tyskland	300 millioner
Frankrike	300 »
Italia	240 »
Belgia	86,5 »
Nederland	71,5 »
Luxembourg	2 »
I alt	1 000 millioner

Regnskapsenheten er den mengde gull, som for tiden har samme verdi som en US-dollar. Det nevnes i traktaten ikke noe om, etter hvilke kriterier

de enkelte lands bidrag er fastsatt, men en sammenligning viser, at landenes innbyggertall sammenholdt med nasjonalinntekt pr. innbygger har spilt en vesentlig rolle ved bidragenes fastsettelse.

Av den tegnede kapital har medlemsstatene måttet erlegge 25 % i fem like store rater henholdsvis 2 måneder, 9 måneder, 16 måneder, 23 måneder og 30 måneder etter Roma-traktatens ikrafttreden. Av hver innbetaling skal en fjerdedel skje i gull eller fritt konvertibel valuta og tre fjerdedeler i medlemsstatens egen valuta. Det bemerkes i denne forbindelse, at banken skal ha adgang til å overføre tilgodehavender, som den besitter i en medlemsstats valuta, til en annen medlemsstats valuta i forbindelse med bankens normale finansielle transaksjoner, derimot ikke i spekulativ hensikt. Banken kan ikke omlegge tilgodehavender i en medlemsstats valuta til tredjelandervaluta uten vedkommende medlemsstats samtykke.

De resterende 75 % av den tegnede kapital er garantikapital, som bare kan innkreves i det omfang, som er nødvendig for å oppfylle bankens forpliktelser overfor långiverne. I så fall skal hver medlemsstats innbetaling foretas i forhold til dens andel i den tegnede kapital og i den valuta, som banken har bruk for til oppfyllelse av sine forpliktelser.

Den tegnede kapital kan forhøyes, hvis alle land er enige om det, og opp-tas et nytt medlem, forhøyes den tegnede kapital med det nye medlems bidrag.

Hvis parikursen for en medlemsstats valuta endres i forhold til regnskapsenheten, reguleres den del av kapitalen, medlemsstaten har innbetalt i sin valuta, slik at banken hverken får gevinst eller tap som følge av kursendringen. Hvis alle medlemslandene gjennomfører en ensartet proporsjonal endring av deres valutaers parikurs, behøver en slik regulering dog ikke å finne sted.

Banken kan oppta lån på såvel de internasjonale kapitalmarkeder som medlemsstatenes kapitalmarkeder. Medlemsstatens kompetente myndigheter kan dog nekte deres samtykke, men bare hvis alvorlige vanskeligheter på denne stats kapitalmarked kan fryktes.

Bestyrelsen kan med kvalifisert majoritet pålegge medlemsstatene å yte banken lån til finansiering av bestemte prosjekter, når denne ikke på annen måte har kunnet skaffe seg de nødvendige midler på kapitalmarkedene på betingelser, som i betraktning av vedkommende prosjekters art og formål er rimelige. Tvangslånene kan først utskrives fra begynnelsen av det fjerde år etter Roma-traktatens ikrafttreden, og de må hverken overskride 400 mill. regnskapsenheter ialt eller 100 mill. regnskapsenheter pr. år. Lånene skal erlegges av medlemsstatene etter deres andel i den tegnede kapital i deres egen valuta, og traktaten synes ikke å hjemle medlemsstatene noen mulighet for — under henvisning til særlige vanskeligheter — å søke fritagelse for betaling av tvangslån. Tvangslånene forrentes av banken med 4 % p.a., med mindre bankens bestyrelse under hensyn til utviklingen av og nivået for renten på kapitalmarkedene fastsetter en annen sats. Lånenes løpetid må ikke overskride 20 år.

Anmodninger om lån og garantier fremsettes enten direkte av den lån-

søkende selv over for banken eller gjennom den medlemsstat, på hvis område prosjektet skal gjennomføres, eller gjennom kommisjonen. Direksjonen skal under det forberedende arbeide dra omsorg for, at både vedkommende medlemsstat og kommisjonen får forelagt andraget, og den endelige avgjørelse treffes av bankens administrasjonsråd. Banken kan dog hverken helt eller delvis finansiere noe prosjekt, som den medlemsstat, på hvis område prosjektet skal gjennomføres, motsetter seg.

Det må ikke stilles betingelser om, at de utlånte beløp skal benyttes i en bestemt medlemsstat.

For å sikre avdrags- og rentebetalinger er medlemsstatene forpliktet til å gi bankens debitorer adgang til å erverve den valuta, som er nødvendig for disse betalinger.

Banken trer i forbindelse med hver medlemsstat gjennom en myndighet utpekt av vedkommende medlemsstat. Ved utførelsen av sine finansielle transaksjoner anvender banken vedkommende medlemsstats seddelbank eller andre av medlemsstaten godkjente finansinstitutter.

Banken har siden opprettelsen og inntil utgangen av 1960 ytet lån for ialt 93,5 mill. regnskapsenheter til finansiering av prosjekter på ialt 689 mill. regnskapsenheter, idet finansieringen av de enkelte prosjekter har variert fra 8 % til 57 % av investeringsutgiftene.

Lånene, hvorav 93 % gikk til de mindre utviklede områder, hadde følgende geografiske fordeling:

	mill. regnskapsenheter	procent
Italia	61,4	66
Frankrike	25,7	27
Luxembourg	4,0	4
Vest-Tyskland	2,4	3
I alt	93,5	100

Med hjemmel i den i Roma-traktatens artikkel 136 omtalte »Gjennomføringsoverenskomst vedrørende de oversjøiske lands og områders assosiering med fellesskapet», er det opprettet et utbyggingsfond for de oversjøiske områder. Utbyggingsfondet medvirker ved finansiering av visse sosiale institusjoner og av investeringer som er ledd i et utbyggingsprogram. Fondets virksomhet er begrenset til en femårsperiode, og de samlede tilskudd utgjør 581,25 mill. regnskapsenheter. Den vesentlige del av midlene skal gå til de franske oversjøiske områder. Fordelingsnøklen for landenes bidrag er noe annerledes enn for innskuddene i investeringsbanken, idet særlig Italia betaler et relativt beskjedent bidrag til utviklingsfondet.

Det europeiske sosiale fond atskiller seg fra de to ovennevnte organer. Det er opprettet i henhold til Roma-traktatens artikler 123—128 og har til formål å lette tilpassingen på arbeidsmarkedet etter etableringen av fellesskapet. Fondet dekker etter nærmere regler 50 % av medlemsstatenes utgifter til omskoling, flyttingsgodtgjørelse og stønad til personer som er blitt arbeidsledige på grunn av omstillingsvansker.

Fondets utgifter dekkes ved bevilgning over fellesskapets budsjett. I 1960 utgjorde medlemsstatenes bidrag til budsjettet 210 mill. d.kr. og for 1961 regnes det med ca. 300 mill. d.kr. Herav gikk henholdsvis 70 og 140 mill. d.kr. til Det sosiale fond.

Medlemsstatenes bidrag til Det sosiale fond og til budsjettet for øvrig fastsettes etter følgende fordelingsnøkkel:

Prosent	Til Det sosiale fond	Til budsjettet for øvrig
Belgia	8,8	7,9
Frankrike	32,0	28,0
Italia	20,0	28,0
Luxembourg	0,2	0,2
Nederland	7,0	7,9
Tyskland	32,0	28 0
I alt	100,0	100,0

Et medlemskap i fellesskapet vil automatisk føre til deltakelse i fellesskapets ovennevnte institusjoner.

Da traktaten m.v. ikke inneholder regler om, etter hvilke kriterier de enkelte medlemsstaters absolutte og relative bidrag er fastsatt, har man intet fast grunnlag for å beregne de nordiske lands eventuelle tilskudd i tilfelle av medlemskap i eller assosiering til fellesskapet. Da som nevnt landenes innbyggertall sammenholdt med inntekten pr. innbygger har spilt en vesentlig rolle ved bidragenes fastsettelse, synes det imidlertid rimelig ved overveielser om størrelsen av de nordiske lands bidrag å ta utgangspunkt i de bidrag, som er fastsatt for Benelux-landene.

V. Utvalgets kommentarer

Utvalget tok utgangspunkt i det gamle forslag om en nordisk investeringsbank og drøftet behovet for en slik institusjon under de endrete markedsforhold. Deretter diskuterte en om det kunne være hensiktsmessig å utvide eller endre instituttets formål til å omfatte yting av eksportkreditter.

Samtlige nordiske land går inn for å holde et forholdsvis høyt investeringsnivå slik at en sikrer økonomisk vekst på lengre sikt. Det er likevel betydelig forskjell i investeringsnivåene, kfr. følgende tabell:

		Brutto-investeringer (ekskl. lager) som % av BNP:	Eksport-overskudd av varer og tjenester som % av BNP:
Danmark	1957	16,3	1,0
	1958	16,8	2,6
	1959	18,0	0,2
	1960	19,1	— 1,1
Finland	1957	26,5	—
	1958	25,5	2,4
	1959	26,3	0,8

		Brutto- investeringer (ekskl. lager) som % av BNP:	Eksport- overskudd av varer og tjenester som % av BNP:
Island	1957	33,1	— 3,5
	1958	29,2	— 1,6
	1959	32,3	— 3,9
Norge	1957	28,7	0,2
	1958	32,2	— 4,1
	1959	30,1	— 2,1
	1960	28,3	— 2,7
Sverige	1957	20,1	— 0,1
	1958	21,1	— 0,5
	1959	22,1	—
	1960	22,0	— 0,7

Kilde: OEEC General statistics, nr. 4/1961.

Finland: Yearbook of national accounts statistics, 1960.

Investeringene har i Finland, Island og Norge ligget på et betydelig høyere nivå enn i Danmark og Sverige. De tre førstnevnte land og i de siste årene også Danmark har også tatt sikte på   få tilført kapital fra utlandet. En må regne med at disse land fortsatt vil følge denne politikk i årene fremover.

Som nevnt i kapittel III har alle de nordiske land i perioden 1954--60 økt sine valutabeholdninger på tross av til dels betydelige underskudd på driftsbalansen. Danmark og Finland som hadde overskudd på driftsbalansen, økte sine beholdninger med mer enn overskuddet skulle tilsi. Samtlige nordiske land har således hatt en viss kapitalimport i denne perioden.

I forhold til de samlede brutto-investeringer har kapitalimporten et begrenset omfang. Av ovenstående tabell vil det fremgå at nettotilgangen av varer og tjenester fra utlandet svarte til maksimum 13 % av bruttoinvesteringene (Norge 1958). I forhold til nettoinvesteringene teller kapitalimporten imidlertid tyngre.

Finlands og Islands representanter i utvalget har uttalt at tilgangen på langsiktig utenlandsk lånekapital i de senere år har vært mindre enn hva en ut fra realøkonomiske betraktninger ville anse som ønskelig. Da den innenlandske sparing allerede er på et meget høyt nivå, må en regne med at en økt investeringstakt i stor utstrekning er avhengig av kapitaltilførsel fra utlandet. Da gjeldsavdragene vil bli meget store i årene fremover, vil dog selv en konstant utenlandsgjeld forutsette en omfattende nyoppl ning i utlandet. Både Finland og Island anser at mulighetene for   oppta l n på de internasjonale kapitalmarkeder er sterkt begrenset.

Den samlede kapitaltilgang til Norge anses for   ha vært tilfredsstillende. En betydelig del av kapitaltilgangen har imidlertid vært av kortsiktig og mellomlang art. St rre langsiktig finansiering ville vært ønskelig. Også for

Norge må en regne med at en økt investeringstakt i stor utstrekning er avhengig av kapitaltilførsel fra utlandet.

Finnlands og Islands representanter mener at en nordisk finansinstitusjon ved å yte direkte lån eller garantier for lån, vil innebære en betydelig hjelp i bestrebelsene for å få tilført utenlandsk kapital. Representantene for de øvrige land tviler på at en nordisk bank vil føre til særlige endringer i den samlede tilgang på utenlandsk kapital til deres land.

Utvalget er enig i at det nåværende system med utelukkende nasjonale finansinstitusjoner i en viss utstrekning kan tenkes å føre til at prosjekter av fellesnordisk interesse ikke blir tilgodesett i tilstrekkelig grad. Det foreligger dog hittil ikke for utvalget erfaringer om et slikt behov. Hvis en ønsker å legge forholdene til rette for et økt produksjonssamarbeid mellom de nordiske land, vil trolig et nærmere samarbeid i finansieringsspørsmål være et nyttig ledd i en slik politikk.

Utvalget har på sine møter også drøftet spørsmålet om samarbeid i forbindelse med finansiering av eksport. Når det gjelder eksportkredittgarantier, avga utvalget en innstilling den 31. januar 1961 som har ført til at det er etablert et økt samarbeid mellom de nasjonale garantiinstitutter for så vidt angår normale kommersielle kreditter.

Eksportkredittspørsmålet er imidlertid ikke løst. Den økte bruk av kreditt som konkurransemiddel i eksportfremstøtene, har ført til aktivitet for å opprette nasjonale eksportkredittinstitutter i flere av de nordiske land. Utvalget har diskutert hensiktsmessigheten av å etablere et nordisk samarbeid på dette felt.

Et nærmere nordisk samarbeid på det finansielle område kan altså tenkes å skje på ulike måter. Mest nærliggende er en intensivering av samarbeidet om visse konkrete prosjekter av felles nordisk interesse. Hvis en utover dette ønsker å gi samarbeidet en særskilt institusjonell ramme ved å opprette en nordisk finansinstitusjon, har innen utvalget den mening fått tilslutning fra flere hold at det er meget som taler for å gi instituttet et forholdsvis bredt formål, slik at det både kan tilgodese investeringsbehov i de nordiske land og yte eksportkreditter, herunder kreditter i forbindelse med eksport til de underutviklede land, f.eks. som ledd i et produksjonssamarbeid mellom to eller flere nordiske land om levering av større produksjonsanlegg i samband med godkjente hjelpeprosjekter. En slik institusjon vil i så fall dekke et større felt enn Den europeiske investeringsbank gjør.

Utvalget vil samtidig peke på de samordningsproblemer som utformingen av et nordisk finansinstitutt ville kunne komme til å møte, når en skal ta hensyn til den situasjon som oppstår om et eller flere nordiske land går inn i eller assosieres med CEE (jfr. avsnitt IV foran). Den europeiske investeringsbanks virksomhetsområde faller for en del sammen med det som ville bli aktuelt for et nordisk finansinstitutt, og den samordning av eksportkredittgarantier, investeringsgarantier og finanskreditter — spesielt i forhold til de underutviklede land — som forutsees innen CEE, gjør det nødvendig

at ytterligere aktivitet av liknende art på det nordiske plan tilpasses rammen innen CEE.

Utvalget har ikke funnet grunn til å behandle i detalj de konkrete tekniske sider ved en nordisk bank eller et nordisk finansinstitutt.

Det kan være delte meninger om behovet for et slikt institutt ut fra økonomiske hensyn, og ulike vurderinger i så måte har kommet til uttrykk i utvalget. Men en må også legge vekt på at dette er et av de felter hvor det økonomiske samarbeidet i Norden i dag kan føres videre fram. Hvis en ønsker å utvide det nordiske økonomiske samarbeidet i den fase det mellomfolkelige økonomiske samarbeidet nå er, vil et nordisk finansinstitutt med et tilstrekkelig vidt mandat og en sterk ledelse kunne få viktige arbeidsoppgaver og stor betydning.

Utvalget finner at det vanskelig uten nærmere instruksjoner vil kunne komme videre med det konkrete arbeidet med denne saken. Det legger derfor saken fram for Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg og for ministerkomitéen for nordisk økonomisk samarbeid og ber om slike instruksjoner.

*BILAGA***Skrivelse från chefen för utrikesministrarnas/departementens handelsavdelningar till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete angående samarbete på handelspolitikens område**

1. Nordiska rådet beslöt vid sin sjunde session den 6 november 1959 att tillsätta en arbetsgrupp bestående av nio medlemmar, som vid behov kunde sammanträda mellan sessionerna, den s. k. ekonomiska niomannakommittén. Vid kommitténs andra sammanträde redogjordes från svensk sida den 21 mars 1960 för det samarbete, som äger rum mellan cheferna för de nordiska utrikesdepartementens handelspolitiska avdelningar.

2. I anslutning härtil erinrades vid första sammanträdet med den Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete den 30 maj 1960 om att utbyte av synpunkter och upplysningar mellan de nordiska länderna i handelspolitiska frågor försiggår bl. a. vid möten mellan cheferna för de handelspolitiska avdelningarna i de nordiska ländernas utrikesdepartement. Ministerkommittén förklarade sig finna det viktigt, att detta samarbete intensifierades och i fortsättningen gavs en fastare och mera regelbunden karaktär. Med hänsyn till deras värde ur nordisk synpunkt framhölls vidare, att dessa möten försättningsvis borde äga rum minst fyra gånger om året. Slutligen uttalades att redogörelse för mötena skulle lämnas ministerkommittén.

3. Sedan detta beslut fattades, har följande möten hållits: Oslo 29—30 augusti 1960, Stockholm 7 december 1960, Köpenhamn 6—7 mars 1961, Helsingfors 27—28 april 1961, Reykjavik 7—8 september 1961 och Oslo 9—10 november 1961. Nästa möte avses skola äga rum i Stockholm i mitten av februari 1962.

Då möjlighet endast vid ett tillfälle erbjudit sig att göra en föredragning för ministrarna rörande vad som förekommit vid dessa möten, nämligen vid ministerkommitténs sammanträde i Stockholm den 20 september 1960, har undertecknade äran härmed avgiva följande rapport.

4. Vid mötena har en i förväg uppgjord dagordning följts. Den har regelbundet omfattat samtliga för de nordiska länderna aktuella handelspolitiska spørsmål. Som ett exempel bifogas dagordningen från det senaste mötet¹.

Sålunda har under senare år frågor sammanhängande med Finlands association med EFTA och Islands förhållande till denna sammanslutning vid dessa möten ägnats stor uppmärksamhet, liksom över huvud taget det nordiska samarbetet inom EFTA:s ram. På senaste tid har, med hänsyn till den nya inriktningen av de nordiska ländernas handelspolitik, deras för-

¹ Här ej tryckt.

hållande till EEC varit föremål för utförliga och givande meningsutbyten, ofta av mycket förtrolig karaktär.

5. De många olika frågor, som behandlas inom OEEC/OECD, GATT, ECE och andra internationella organisationer, har upptagit en betydande del av tiden vid handelschefsmötena. Diskussionerna har lett till att en samordning av ståndpunkterna ofta kunnat ske, särskilt beträffande förhandlings-taktiken. De nordiska ländernas representanter i dessa internationella ekonomiska organisationer upprätthåller givetvis ävenledes, liksom hittills, ett nära samarbete på platsen.

6. Ett positivt samarbete har ägt rum i sjöfartspolitiska ärenden, speciellt i vad avser i olika länder förekommande diskriminerande åtgärder, som drabbar nordisk sjöfart. Dessa frågor behandlas bl. a. även i den till OECD hörande sjöfartskommittén men behov har förelegat att i en mindre, enhetligare krets som den nordiska, för vars ekonomi sjöfarten spelar en så betydande roll, dryfta dessa komplicerade spörsmål. Överläggningarna har i ett flertal fall utmynnat i enighet om samordnade démarcher från berörda nordiska staters sida. Bland de länder, vars diskriminerande åtgärder på sjöfartens område på senare tid behandlats, må särskilt nämnas Förenta staterna (den s. k. Bonner-billen) och Brasilien.

7. Vid dessa möten har vidare erfarenheter utbytt om handelspolitiska problem på den bilateralt reglerade utrikeshandelssektorn, främst beträffande förhållandet till statshandelsländerna, den sovjetiska inställningen till EFTA och EEC m. m.

8. Vidare har de nordiska insatserna i fråga om tekniskt, ekonomiskt och finansiellt bistånd till utvecklingsländerna dryftats vid mötena. En fråga rörande förhållandet till de nya staterna i Afrika, som på sistone särskilt diskuterats, är, huruvida ingående av handels- och sjöfartsavtal kunde anses lämpligt och önskvärt till främjande av respektive nordiska länders intressen. Enighet har nåtts om vilka aspekter, som härvid bör beaktas.

9. Det råder enighet om att handelschefsmötena är av stort praktiskt värde, icke minst tack vare den informalitet, koncentration och öppenhet — även i förtroliga ämnen — som karakteriserar dem; detta har bl. a. möjliggjorts av den begränsade deltagarkretsen och de arbetsformer, som utbildat sig.

Det synes oss därför ändamålsenligt och riktigt, att detta nordiska samarbete på handelspolitikens område fortsättes såsom hittills.

København den 13 januari 1962

Erling Kristiansen

Helsingfors den 19 januari 1962

Olavi Munkki

Reykjavik den 22 januari 1962

Jónas H. Haralz

Oslo den 31 januari 1962

Jahn Halvorsen

Stockholm den 11 januari 1962

Eric von Sydow

Berättelse

från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén)

(Överlämnad av Danmarks regering)

Föregående berättelse för kommitténs verksamhet, avseende perioden oktober 1959—november 1960, lämnades av kommittén den 2 december 1960¹.

Följande medlemmar, utsedda av respektive lands regering, har under tiden december 1960—december 1961 deltagit i kommitténs arbete:

Danmark

Ministeriets for offentlige arbejder økonomiske konsulent, kontorchef Kai Lemberg med sekretær L. P. Skøtt såsom ställföreträdare.

Norge

Chefen för Samferdselsdepartementets økonomiske kontor, byråsjef John H. Paxal.

Finland

Under tiden december 1960—15 november 1961 chefen för det trafik-ekonomiska forskningsorganet vid statsjärnvägarna, numera direktören i Sparbanksföreningen i Finland, licentiaten Jussi Linnamo samt för tiden härefter nuvarande chefen för samma organ mag. fil. Jukka Wallenius.

Sverige

Chefen för kommunikationsdepartementets trafikbyrå, kanslirådet Björn Dillén med t. f. kanslirådet Bruno Öhrn såsom ställföreträdare.

Såsom kommitténs ordförande under ifrågavarande verksamhetsperiod har fungerat kontorchef Lemberg. T. f. kanslirådet Öhrn har under samma tid tjänstgjort såsom kommitténs sekreterare.

Under verksamhetsperioden har kommittén avhållit två plenarsammanträden, nämligen i Helsingfors den 9 och 10 juni och i Köpenhamn den 4 och 5 december 1961. Härutöver har i kommitténs regi avhållits ett sammanträde i Stockholm den 2 oktober 1961 rörande nordisk samordning av forskningen i ämnet optimala vägtrafikinvesteringar, varjämte kommitténs ledamöter var för sig lett nationella överläggningar på skilda forskningsområden såsom förberedelse till överläggningar inom kommittén.

¹ 9. sess., s. 793—800.

Kommitténs samordningsverksamhet med hänsyn till vissa forskningsuppgifter och därmed sammanhängande spörsmål

Utgångspunkten för kommitténs samordningsverksamhet är, såsom i tidigare sammanhang framhållits, att överväga de forskningsuppgifter, som föranledes av de grundläggande principerna för den allmänna trafikpolitiska målsättningen. Kommittén har under verksamhetsperioden blivit orienterad av vederbörande kontaktmän om bl. a. två omfattande trafikpolitiska utredningar nämligen:

a. 1953 års trafikutrednings betänkande »Svensk trafikpolitik», I och II.

b. Det trafikøkonomiske udvalgs betänkande »Indplaceringen af de store trafikinvesteringer: Storkøbenhavns nærtrafik, Storebæltsbro och Øresundsbro i et samlet 20-års program for de offentlige trafikinvesteringer».

Med utgångspunkt från innehållet i dessa redogörelser har kommittén såsom underlag för sitt samordningsarbete upptagit till debatt vissa centrala frågor av trafikpolitisk natur, däribland särskilt trafikpolitiska riktlinjer för att uppnå en samhällsekonomiskt optimal arbetsfördelning mellan järnvägs- och vägtransport samt principsynpunkter på de offentliga trafikinvesteringarna.

Den av kommittén upptagna frågan om forskning i ämnet optimala vägtrafikinvesteringar har blivit föremål för fortsatt behandling inom Nordiska vägtekniska förbundet (NVF), Ingeniörsvetenskapsakademiens (IVA:s) transportforskningskommission i Sverige och Transportøkonomisk utvalg i Norge. För svenskt vidkommande har tillskapats ett topporgan för ett nationellt samordnande av förevarande forskning. I detta organ ingår överdirektören N. Bruzelius, statens väginstitut (ordförande), byråchefen S. Samuelson, IVA:s transportforskningskommission, professorn B. Björkman, tekniska högskolan i Stockholm och överingenjören H. Ekström, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Motsvarande funktion uppbäres i Norge av Transportøkonomisk utvalg med sivilingeniør E. B. Olimb såsom forskningsledare. I syfte att på ett rationellt sätt fördela de med förevarande forskningsuppgift förenade frågeställningarna har vid sammanträde i Stockholm den 2 oktober 1961 tillskapats ett svenskt-norskt samarbetsutskott, i vilket ingår förenämnda Bruzelius och Samuelson samt från norsk sida förenämnde Olimb och kontorsjef E. Killi, Vegdirektoratet. På basis av den diskussion, som ägde rum vid detta sammanträde, har befunnits lämpligt att man på norsk sida i första hand tog sig an de i forskningsuppgiften ingående linjeföringsproblemen och att man från svensk sida närmast ägnade sig åt bärighetsfrågorna. Från dansk och finsk sida kommer observatörer att följa utskottets arbete. På uppdrag av väg- och fordonskommittén inom IVA:s transportforskningskommission har avdelningschefen N. Odemark vid statens väginstitut utfört vissa undersökningar rörande delfrågan optimalt axeltryck, vilka resultat framlagts i ett antal promemorior (se statens väginstituts rapport den 18/12 1960). Arbetet avses fortsättningsvis bedrivas med den av Odemark angivna metoden. Sedan ytterligare preliminära undersökningar utförts i syfte att utröna, om denna metod är användbar, kommer ett

detaljerat forskningsprogram att framläggas. Utredningsarbetet har hittills på grund av personalbrist tyvärr legat nere en längre tid. Då en för uppgiften lämpad person numera kunnat anställas, torde utsikter föreligga för ett återupptagande av arbetet i fråga. De hittills gjorda undersökningarna synes utvisa, att någon generell lösning angående optimalt axeltryck för det allmänna vägnätet icke kan erhållas. Det torde sålunda bli nödvändigt att studera olika transportområden och -volymmer (fjärrgodstransporter, skogs- transporter och råvarutransporter för tung industri) och av resultaten av dessa specialstudier söka draga vissa slutsatser beträffande optimalt axeltryck.

Beträffande kommitténs tidigare hemställan hos Nordiska järnvägsmannasällskapet med förfrågan, huruvida sällskapet såg sig i stånd att — i samarbete med NVF och IVA:s transportforskningskommission — upprätta ett förslag till undersöknings- och arbetsprogram beträffande optimala järnvägstrafikinvesteringar, kan meddelas, att frågan numera blivit föremål för överläggningar inom sällskapet. I syfte att fortlöpande bli satt i tillfälle att följa upp motsvarande spörsmål på vägtrafiksidan har sällskapet tillsatt en kontaktman, ekonomidirektören A. Sjöberg, järnvägsstyrelsen, vilken tillika är styrelseledamot i IVA:s transportforskningskommission.

Beträffande den i verksamhetsberättelsen den 2 december 1960 omnämnda undersökningen genom Kalmar läns kommunikationsråds försorg beträffande forskning i ämnet fjärrtransportavvecklingen i kombination bil- (sjötrafik-) järnväg på grundval av inom Kalmar län föreliggande trafikdata kan meddelas följande. Rådet har numera erhållit bekräftelse på att den svenska järnvägsstyrelsen är beredd att, i den mån detta är förenligt med SJ:s egna ekonomiska intressen och styrelsen erhållit närmare uppgifter om den ifrågakvarande undersökningens syfte och omfattning, ställa inom styrelsen tillgängligt utredningsmaterial rörande undersökningar i fråga om omkostnaderna vid kombinerade transporter till rådets förfogande. Rådet har träffat överenskommelse med t. f. professorn Stig Gustafsson i Lund att biträda vid undersökningens genomförande. För övrigt har rådet haft anledning att närmare diskutera undersökningens lämpliga uppläggning med utgångspunkt från vissa, inom länet uppkomna konkreta transportproblem. Sålunda kan såsom exempel nämnas, att nedläggningen av järnvägen på Öland medfört vissa terminaltransportproblem i fråga om trafiken till och från fastlandet. Rådet har konstaterat, att den tilltagande användningen av traktorer på Öland aktualiserat spörsmålet om ökad direktomlastning mellan traktortåg och järnvägsvagn, och ansett att ett bibehållande av järnvägsfärjorna mellan fastlandet och Öland var av stor trafikekonomisk betydelse. De i anledning härav uppkomna frågorna av såväl teknisk som ekonomisk art har upptagits till behandling mellan rådet och järnvägsstyrelsen.

Inom kommittén har fortsatt diskuterats frågan om tillskapandet av bättre förutsättningar för transportforskningen att erhålla ett säkrare grepp om hur samhällskostnaderna för trafikinvesteringarna skall beräknas. Den

vidare handläggningen av denna forskningsuppgift, som måste anses vara av stor praktisk betydelse, är föremål för beredning av ett särskilt arbetsutskott inom kommittén, därvid med hänsyn till forskningsämnets räckvidd försök kommer att göras att åstadkomma en uppdelning av detsamma på olika forskningsorgan inom de nordiska länderna.

Kommittén har konstaterat att behov föreligger av en närmare utredning om transporterens ställning i den nationella ekonomien. Genom tillmötesgående från norsk sida har det uppdragits åt konsulent A. Hoff vid Samferdselsdepartementet att för kommitténs räkning undersöka grundförutsättningarna för undersökningens genomförande. Härvid har — bl. a. vid konsulent Hoff's besök i december 1961 i de övriga berörda ländernas huvudstäder i och för kontakter med experter på transportområdet och statistiker — undersökts i vad mån förekommande uppgifter rörande transportsektorns omfattning i respektive nationalbudgeter (motsvarande) är kommensurabla. I undersökningsarbetet ingår att analysera de enskilda delarna av transportsektorn inom nationalbudgeten för att erhålla kännedom om förefintliga avvikelser från land till land. Vidare kommer en allsidig inventering att verkställas rörande uppgifter — vid sidan av nationalbudgeten — av intresse för en samlad översikt över samferdselsektorns betydelse, därvid bl. a. uppgift om hur stor del av samhällets resurser denna sektor tager i anspråk.

Under år 1960 utarbetades från norsk sida inom kommittén på basis av utförliga upplysningar från vart och ett av de berörda länderna en jämförande översikt över motorfordonsbeskattningen år 1960 i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Översikten utvisar avgiftsbeläggningen för ett nytt fordon vid anskaffningstillfället i olika typfall och de årliga avgifternas storlek för vissa utvalda person- och lastbilar samt bussar. Vid beräkningen av avgiftsbelastningen har med tillämpning av respektive lands avgiftsbestämmelser hänsyn tagits till fordonets värde, vikt, drivmedelsförbrukning och antal körda kilometer per år. Kommitténs medlemmar avser att för ömsesidig information i fortsättningen tillhandahålla varandra uppgifter om inträffade förändringar på området i fråga. Med hänsyn till att kommittén funnit angeläget att materialet jämföres med en samställning av analyser på vägstodsidan har införskaffats vissa uppgifter angående de samlade vägutgifterna i respektive land med fördelning på staten, städer och landskommuner. Vidare har inhämtats jämförande uppgifter om kostnaderna för polisövervakningen av trafiken. Det framskaffade undersökningsmaterialet kommer att bli föremål för fortsatt behandling inom kommittén.

Stadskollegiet i Stockholm har den 15 mars 1961 tillsatt en parlamentarisk spårvägstaxekommitté med uppgift enligt direktiven att, utom annat, noga överväga transportstandardproblemen. Efter hänvändelse från undersökningsledaren i sistnämnda kommitté har, genom förmedling av den svenske kontaktmannen i Nordiska transportforskningskommittén, spårvägstaxekommittén erhållit del av vissa mera omfattande nordiska transportforskningsarbeten på området i fråga. Spörsmålet om forskning på transport-

standardområdet har varit föremål för ingående överväganden från kommitténs sida, därvid bl. a. diskuterats möjligheten av att på grundval av ett koefficientsystem mäta och jämföra transportstandarderna inom områden av skiljaktig struktur. 1953 års trafikutredning har för övrigt fäst kommitténs uppmärksamhet på detta forskningsområde.

Kommittén har inventerat vad som hittills åtgjorts i detta ämne och kontaktmännen i kommittén kommer att hålla sig à jour med aktuella forskningsuppgifter inom transportstandardområdet i respektive länder samt att vidarebefordra framkomna synpunkter härom till kommittén för dess överväganden.

Översikt av transportforskningen i Norden

Den i kommitténs senaste verksamhetsberättelse omnämnda tredje reviderade upplagan av kommitténs översikt över avslutade, pågående och planlagda forsknings- och undersökningsarbeten i Danmark, Finland, Norge och Sverige på transportområdet — vilken översikt tidigare planerats utgiven redan under första halvåret 1961 — är för närvarande under utarbetande. Kommittén har avsiktligt dröjt något med utgivandet av nämnda reviderade översikt i syfte att därigenom bli i tillfälle att intaga i densamma vissa numera framlagda betydelsefulla transportforskningsarbeten i Danmark och Sverige. Det må framhållas, att kommittén rönt ett flertal bevis på uttalat fortsatt intresse för denna översikt. Vissa synpunkter som i samband därmed av nationella dokumentationstjänstorgan och forskare framlagts rörande utformningen av innehållet i översikten har beaktats av kommittén vid det pågående revideringsarbetet.

Överväganden rörande principerna för metodik och organisation av en gemensam nordisk transportnomenklatur

I verksamhetsberättelsen den 2 december 1960 har kommittén meddelat, att vissa förberedelser verkställts för att få denna fråga ventilerad gemensamt med representanter för de nordiska nomenklaturcentralerna och skilda transportforskningsorgan. Vissa andra angelägna arbetsuppgifter har dock föranlett kommittén att låta förevarande fråga tillfälligt anstå. Kommittén avser dock att snarast möjligt söka få till stånd förenämnda kontakter, i första hand genom förmedling av en utav kommittén för ändamålet särskilt tillsatt arbetsgrupp.

Frågan om införande av en nordisk utväxlingstjänst beträffande ändringar i gällande trafikregleringsbestämmelser m. m.

Då kommittén kunnat konstatera, att ett behov föreligger av en utväxlingstjänst beträffande ändringar i gällande trafikregleringsbestämmelser m. m. framlade kommittén i sin senaste verksamhetsberättelse ett förslag till lösning av denna fråga. Nordiska rådets trafikutskott uttalade i samband med rådets 9:e session i februari 1961, att den ifrågasatta utväxlingstjänsten i och för sig var önskvärd men att man funnit att densamma så vitt

möjligt i stället borde ske direkt mellan ämbetsmännen eller organen i fråga. Utskottets förslag följdes av rådet. I detta sammanhang konstaterar kommittén, att det svenska kommunikationsdepartementet, mot bakgrunden av kommitténs ifrågavarande förslag, i skrivelse den 4 januari 1961 upptagit förevarande spörsmål till behandling och hos de berörda nordiska ministerierna föreslagit vissa åtgärder syftande till en intensifierad och förbättrad nordisk utväxlingstjänst på förevarande område.

Från dessa ministerier har härefter meddelats, att det förenämnda svenska förslaget antagits.

Frågan om en gemensam nordisk dokumentationstjänst på transportforskningsområdet

Såsom ett första led i anordnandet av en gemensam nordisk dokumentationstjänst på transportforskningsområdet har visst förberedelsearbete ägt rum inom de berörda länderna. Sålunda har i Norge interimistiskt organiserats en nationell dylik dokumentationstjänst genom Transportøkonomisk utvalgs försorg och på dess bekostnad.

Enligt det upprättade arbetsprogrammet skall utges regelbundna översikter över litteratur (böcker, kongressreferat, utredningar o. s. v.) anskaffad av norska bibliotek, kompletterade med upplysningar om de tidskrifter som biblioteken abonnerar på. Dessa översikter skall publiceras i en ny tidskrift, utgiven av Transportøkonomisk utvalg under titeln »Samferdsel». Tidskriften skall utkomma 4 gånger årligen och det första numret väntas utkomma i april 1962. I »Samferdsel» skall också intagas enklare bokanmälningar och referat från aktuella tidskriftsartiklar.

Dessutom skall göras ett försök med att distribuera utvalda referat från kända referatorgan till personer i central ställning inom olika områden av samfärdssektorn. Dessa referat kommer att utväljas efter det fackområde inom vilket vederbörande önskar litteraturöversikter.

Dokumentationstjänsten kommer att omhänderhavas av Studieselskapet for norsk industri.

I Sverige har på den svenske kontaktmannens i kommittén initiativ en interimskommitté tillsatts med uppgift att ur nationell synpunkt närmare taga ställning till ett tidigare framlagt arbetsprogram — redovisat i närmast föregående verksamhetsberättelse, sid. 6¹ — rörande etableringen av en nordisk dokumentationstjänst på transportforskningsområdet.

I interimskommittén ingår professorn B. Björkman, tekniska högskolan i Stockholm, byråchefen S. Samuelson, IVA:s transportforskningskommision, överbibliotekarien G. Björkbom, tekniska högskolan i Stockholm, överdirektören N. Bruzelius, statens väginstitut, bibliotekarien B. Tell, Aktiebolaget Atomenergi, samt representanter för järnvägsstyrelsens bibliotek, kungl. biblioteket och Handelshögskolans i Stockholm bibliotek. Den svenske kontaktmannen i Nordiska transportforskningskommittén är tillsvidare

¹ 9. sess., s. 798.

sammankallande i interimskommittén. Vid sammanträde i september 1961 har denna kommitté uppdragit åt bibliotekarien Tell att, efter kontakter med berörda bibliotek i landet, framlägga ett närmare organisationsförslag rörande en nationell dokumentationstjänst på hithörande område. Såsom ett första led i dokumentationstjänstarbetet har vidare IVA:s transportforskningskommission utlovat, att för nordisk distribution ställa till Nordiska transportforskningskommitténs förfogande 150 exemplar av dels kommissionens lista över löpande nationella och utländska tidskrifter i landets bibliotek, dels kommissionens accessionslista över transportlitteratur.

I Finland har kommunikationsrådet i oktober 1960 uttalat, att man anser transportforskningsdokumentation vara en viktig uppgift samt erbjudit sig villigt att finansiera detta arbete i den omfattning som föreslagits av kommitténs arbetsgrupp för dokumentationstjänstfrågor. Ett speciellt utskott för transportdokumentation har bildats i början av år 1961 under ledning av kommunikationsrådet. Utskottet består av fyra medlemmar samt en sekreterare. Två av utskottets medlemmar representerar närmast biblioteksteknisk sakkunskap. Av de övriga medlemmarna representerar en transportteknisk sakkunskap och en transportekonomisk forskning i Finland. Sekreteraren är bibliotekarie. Kommunikationsrådet har uppdragit åt den transportekonomiske experten att i egenskap av ordförande tills vidare leda utskottets arbete. Utskottet har hittills avhållit fyra möten, därvid diskuterats detaljfrågor rörande dokumentationstjänstarbetets praktiska utförande. Utskottet avser att igångsätta detta arbete med ingången av år 1962.

I Danmark har frågan om dokumentationstjänstens anordnande behandlats av den danske kontaktmannen i kommittén med representanter för danska bibliotek och man hoppas att ett definitivt beslut i saken — mot bakgrunden av en framställning härom till Ministeriet for offentlige arbejder från bibliotekarien vid Handelshøjskolen, lektorn P. Boesen — kan föreligga någon gång under första halvåret 1962.

Kommitténs fortsatta arbete

På initiativ av kommittén har, såsom av vad här och i tidigare verksamhetsberättelser framgår, upptagits forskning på vissa väsentliga avsnitt av transportområdet. Kommitténs avsikt är att fortlöpande hålla en nära kontakt med de transportforskare och transportforskningsorgan, som ägnar sig åt ifrågavarande uppgifter samt, då så är möjligt, bistå med ifrågakommande upplysningar och samordningsåtgärder. Kommitténs strävan är att fortsatt stimulera till och samordna ytterligare forskning inom dess arbetsområde. I anslutning härtill må bl. a. framhållas att kommittén kommer att fortsatt ägna uppmärksamhet åt frågan om transportsektorns betydelse i respektive länders nationella ekonomi. Ett fortsatt och intensifierat intresse kommer också att ägnas frågan om forskning på transportstandardområdet. Vidare kommer kommittén att, så snart frågan om dokumentationstjänstens anordnande lösts nationellt i samtliga berörda länder, upptaga jämväl

spörsmålet om det internordiska samarbetet i förevarande avseende. Slutligen må framhållas, att de i berättelsen angivna forskningsöversikterna kommer att utsändas till vederbörande under tidigare delen av år 1962.

Köpenhamn den 4 december 1961

På Nordiska transportforskningskommitténs vägnar

Kai Lemberg

Ordförande

Berättelse

från Nordiska arbetsmarknadsutskottet

(Överlämnad av Finlands regering)

I enlighet med Nordiska arbetsmarknadsutskottets beslut vid sammanträde i Helsingfors avges härmed följande rapport om utskottets arbete under tiden september 1960—februari 1962.

Utskottets möte i Lillehammer den 21—24 september 1960

Vid sitt möte i Lillehammer den 21—24 september 1960 behandlade Nordiska arbetsmarknadsutskottet bl. a. följande frågor:

Beträffande situationen på arbetsmarknaden konstaterades, att utvecklingen de senaste åren hade varit mycket likartad i samtliga fyra medlemsstater. De flesta näringsgrenar hade högkonjunktur, och det rädde brist på arbetskraft, speciellt på kvalificerad arbetskraft, medan det på enskilda orter kunde förmärkas ett visst överskott på icke fackutbildad arbetskraft. I Danmark, Finland och Sverige hade det visat sig nödvändigt att vidtaga vissa restriktiva åtgärder för att hålla högkonjunkturen under kontroll.

Arbetskraftsmyndigheterna i samtliga fyra länder har speciellt ägnat uppmärksamhet åt följande tre åtgärder i syfte att avhjälpa bristen på arbetskraft: mobilisering av arbetskraftsreserverna, yrkesutbildning och mobilitetsfrämjande åtgärder.

Då det gällt att mobilisera sina arbetskraftsresurser, har man i de flesta av länderna främst koncentrerat sig på att aktivera gifta kvinnor, särskilt kvinnor i åldern 40—55 år.

Utbyggnaden av yrkesskolväsendet har stått i centrum av intresset i samtliga länder. Speciellt i Finland och Norge har denna utbyggnad starkt forcerats.

Arbetskraftsmyndigheterna i de olika länderna har ansett de mobilitetsfrämjande åtgärderna vara en synnerligen viktig uppgift. I Finland och Norge har man nyligen infört statlig arbetsförmedling, och i Sverige har man genomfört ett utväxlingsprogram för arbetsförmedlare i Norrland och de sydliga delarna av landet.

Det största hindret för en omfattande geografisk mobilitet på arbetsmarknaden har i samtliga länder varit bristen på bostäder. I Danmark åligger det arbetsförmedlingskontoren att vara arbetssökarna behjälpliga med att skaffa sig bostad på tillflyttningsorten, men i praktiken har detta visat sig bereda

svårigheter. I Sverige har Arbetskraftsmyndigheterna dels själva uppfört bostäder, dels får tillflyttningsorterna större statslån för uppförande av bostäder än andra distrikt.

Ett problem har också representerat den ovilja man i vissa kommuner i flere av länderna kunnat förmärka mot förmedling av Arbetskraft bort från kommunen. Från svensk sida framhölls i detta sammanhang, att man i Sverige nu är inställd på en ny kommunindelning. Syftet är därvid, hävdas det, att draga kommungränserna på sådant sätt, att varje kommun får minst ett expansivt område inom sina gränser.

I de flesta av länderna söker man främja den geografiska mobiliteten på arbetsmarknaden genom rese- och flyttningsbidrag.

I samband med frågan om den geografiska och yrkesmässiga mobiliteten på arbetsmarknaden behandlas även lokaliseringsproblemen och utbyggnaden av yrkesutbildningen för icke facklärd.

Arbetsmarknadsutskottet har tidigare tillsatt en del arbetsgrupper med speciella uppgifter. På mötet avgavs redogörelser för arbetet i arbetsgruppen för Arbetskraftsstatistisk, arbetsgruppen för yrkesklassificering samt arbetsgruppen för utväxling av informationsmaterial för utvandringsintresserade. Särskilt grundligt diskuterades frågan om Arbetskraftsstatistiken och mötet fattade beslut om vissa riktninglinjer för det fortsatta arbetet på detta område.

Arbetsmarknadsutskottet beslöt även att tillsätta en ny arbetsgrupp under norsk ledning med uppgift att undersöka Arbetsförmedlingens organisation och verksamhet samt att utväxla erfarenheter på detta område.

Övriga punkter på dagordningen var vinterarbetslösheten, spørsmålet om samarbete mellan Arbetsförmedlingen och organisationerna på arbetsmarknaden samt frågan om inpassning av utländsk Arbetskraft på arbetsmarknaden.

Utskottets möte i Helsingfors den 1—3 februari 1962

Vid Nordiska arbetsmarknadsutskottets möte i Helsingfors den 1—3 februari 1962 konstaterades beträffande situationen på arbetsmarknaden rätt stor likformighet i utvecklingen i de olika länderna. I samtliga länder hade under år 1961 rått högkonjunktur och detta hade avspeglats i förhållandena på arbetsmarknaden i form av stor efterfrågan på Arbetskraft, i synnerhet på yrkesutbildad Arbetskraft. Från såväl svenskt, norskt som finskt håll ansåg man sig dock kunna förmärka en viss dämpning på arbetsmarknaden, men man räknade dock med att även året 1962 skall gå i högkonjunkturs tecken, även om en viss avmattning sannolikt kan komma att äga rum.

I behandlingen av frågan om enskild värvning av Arbetskraft i de nordiska länderna påpekades från finskt håll, att fortfarande i viss utsträckning en sådan värvning förekommit och att samspelet på arbetsmarknaden kräver, att Arbetskraftens överföring från ett land till ett annat såvitt möjligt sker genom Arbetskraftsmyndigheternas förmedling och att dessa myndigheter bör inta en aktiv inställning till problemet.

Vid fortsatt behandling av den redan vid mötet i Lillehammer behandlade

frågan om arbetsmarknadsundersökningar av typen »labour force sample surveys», enades utskottet om ett uttalande, enligt vilket arbetskraftsräkningar grundade på urvalsmetod har ett betydande värde som grundval för arbetsmarknadspolitiken samt för den ekonomiska och sociala politiken i de enskilda länderna. Sådana räkningar skulle också möjliggöra en större jämförbarhet i fråga om utvecklingen på arbetsmarknaden och beträffande den ekonomiska aktiviteten i de nordiska länderna. Utskottet rekommenderade, att införandet och utbyggnaden av sådana räkningar påskyndas. Under detta arbete bör fortlöpande kontakt upprätthållas mellan å ena sidan de nationella institutioner i respektive länder, som skall genomföra räkningarna, och arbetsmarknadsmyndigheterna och å andra sidan mellan dessa institutioner i de olika länderna. Därmed kan erfarenheterna i de olika länderna utnyttjas och jämförbarhet uppnås. I det fortsatta arbetet bör de rekommendationer följas, som antagits vid ILO:s 8:e internationella konferens för social- och arbetsmarknadsstatistik år 1954.

Utskottets danska deltagare ansåg sig i princip kunna ansluta sig till den föreslagna rekommendationen men måste understryka, att man inte på förhand kan garantera, huruvida och när man i Danmark kan realisera de föreslagna »labour force sample surveys».

Till mötet i Helsingfors hade kontaktmannautskottet för utbyte av informationsmaterial i arbetsmarknadsfrågor avgivit rapport, som i princip godkändes.

Frågan om gemensam nordisk yrkesklassificering belystes i ett antal uttalanden, av vilka framgick, att man nu börjar bli färdig med arbetet för Sveriges del och att ett förslag inom närmaste framtid kommer att föreligga. Detta förslag torde kunna utredigas under loppet av detta år, så att yrkesklassificeringen kan bli färdig att tagas i bruk fr. o. m. början av år 1963. — Från finsk sida rapporterades att arbetet framskridit i stort sett i samma takt som arbetet i Sverige och att man räknar med, att en finsk version av yrkesklassificeringen kommer att föreligga färdig någon månad efter det den svenska originalupplagan blivit färdigställd i Sverige. — Från dansk och norsk sida rapporterades, att arbetet även i Danmark och Norge är i full gång och att särskilda arbetsgrupper tagit hand om redigeringen av den danska, respektive den norska upplagan.

Beträffande frågan om praktikantutbytet mellan de nordiska länderna beslöt utskottet uttala som ett önskemål, att man i de olika länderna strävar till att organisera praktikantutbytet mellan de nordiska länderna så att det förlöper så smidigt som möjligt.

Nordiska arbetsmarknadsutskottet upptog även till diskussion frågan om investeringsfonder och andra skattepolitiska åtgärder som medel i arbetsmarknads- och lokaliseringspolitiken. Till mötet hade från samtliga länder inlämnats särskilda skriftliga rapporter, på basis av vilka frågan ingående dryftades. Utskottet beslöt att utbyte av material rörande denna fråga fortfarande skall äga rum och att utskottet även vid senare möten skall ta upp frågan till förnyad dryftning.

På basis av en svensk inledning diskuterade arbetsmarknadsutskottet frå-

gan om kvinnan och arbetsmarknaden, speciellt med tanke på den kvinnliga arbetskraften såsom arbetskraftsreserv. Det konstaterades att frågan diskuterats på nationell basis i samtliga nordiska länder och att saken var av sådan betydelse, att den bör upptagas på dagordningen för följande sammanträde för ingående behandling.

Beträffande avgivandet av rapporter om Nordiska arbetsmarknadsutskottets arbete till Nordiska rådet beslöt utskottet, att rapport till Nordiska rådet skall avges av det land där möte hålles.

På norskt initiativ diskuterades frågan om sysselsättningspolitik contra arbetslöshetspolitik, varvid konstaterades att en viss motsättning råder mellan industrins och handelns behov av en koncentrerad till större centra och de följer en stark koncentration kan komma att ha i form av extra utgifter för samhället och befolkningen. Med hänsyn till frågans omfattning beslöt utskottet, att rapporter skall avges från alla medlemsländer till följande sammanträde.

På basis av en i Sverige sammanställd översikt diskuterade Nordiska arbetsmarknadsutskottet frågan om den yrkesmässiga rehabiliteringen och arbetsplaceringen av partiellt arbetsföra. Utskottet beslöt att fortsatt utbyta material rörande denna fråga och att frågan skall uppföras på dagordningen för nästa möte.

I anledning av ett beslut vid mötet i Lillehammer hade samtliga länder utarbetat redogörelser för åtgärder och erfarenheter angående arbetskraftens rörlighet på arbetsmarknaden på längre respektive kortare sikt. Det konstaterades därvid, att den interlokala förmedlingen av arbetskraft bekräftat, att en ökad geografisk rörlighet på arbetsmarknaden kunnat åstadkommas med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Från finskt håll framhölls, att man i en särskild kommitté för tillfället utreder frågan om den geografiska och yrkesmässiga mobiliteten på arbetsmarknaden. I Sverige är en sociologisk undersökning igångsatt för att undersöka, vilka band som binder folk vid deras ursprungliga hemtrakter. Ett intimt samarbete har där etablerats mellan arbetsmarknadsmyndigheterna och yrkesutbildningsmyndigheterna, och länsarbetsnämnderna tjänstgör nu som regionala organ för Kungl. överstyrelsen för yrkesutbildning. Ca 80 % av de vid kurser utbildade har snabbt kunnat placera sig i arbete, som motsvarat denna utbildning. En bättre kvalitet på vuxenutbildningen bör eftersträvas. — Utskottet beslöt att frågan skall tagas upp till fortsatt behandling vid nästa sammanträde.

Från expertgruppen för yrkesvägledning hade till mötet inkommit rapport om expertgruppens arbete fram till utgången av 1961.

Till följande sammanträde, som torde komma att hållas i Sverige hösten 1962, bordlades följande frågor:

1. Vinterarbetslösheten.
2. Utländsk arbetskrafts anpassning på arbetsmarknaden.
3. Värvning av arbetskraft till transoceaniska länder och utbyte av upplysningsmaterial för utvandringsintresserade.
4. Småbrukarna och fiskarna på arbetsmarknaden.

5. Rapport från arbetsgrupp, som tillsatts för att utväxla erfarenheter angående arbetsförmedlingens organisation och verksamhetsfält.

6. Expertgruppens för yrkesvägledning framställning med förslag till åtgärder för att möjliggöra hospitering för yrkesvägledare i annat nordiskt land.

Helsingfors den 20 februari 1962

Jouni Hakkarainen

Wolmar Mattlar

Berättelse
från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
(Överlämnad av Norges regering)

Till rådet har som berättelse överlämnats referat från två av kontaktorganet avhållna möten, i København i februari 1961 och i Stockholm i september 1961.¹

¹ Här ej tryckta.

Berättelse

om samarbete mellan språknämnderna

(Överlämnad av Danmarks regering)

Nævnene har som sædvanlig udvekslet publikationer og meddelelser om deres rådgivningsvirksomhed; før spørgsmål af principiel betydning blev besvaret har nævnene regelmæssigt rådført sig med hinanden. Indsamlingen og registreringen af nye ord i dansk, norsk og svensk er blevet fortsat, og meddelelser om arbejdet er jævnlig blevet udvekslet. En fyldig ordliste offentliggøres i sprognævnenes fælles publikation »Nordiske sprogproblemer 1959 og 1960» (udkommer februar 1962).

Arbejdet med fjernsynets terminologi er tilendebragt, idet TV-styrelsen i adskillige tilfælde har godtaget forslag fra sprognævnenes side. Terminologien publiceres i det nævnte hæfte af »Nordiske sprogproblemer».

Samme publikation indeholder en liste over navne på stater og hovedstæder samt nationalitetsbetegnelser. Listen indeholder de navneformer og afledninger deraf, som sprognævnene vil tilråde under hensyn til målet: størst mulig overensstemmelse mellem sprogene. Arbejdet med de geografiske navne fortsættes med en undersøgelse af hele det udenlandske navnestof som læres i skolernes realafdeling.

6. og 7. oktober 1961 holdtes et fællesmøde i Helsingfors. Her drøftedes præliminært nogle sammenlignende lister og teleterminologi (telefon, telegraf, skibradio) og meteorologisk terminologi i de nordiske sprog. På næste fællesmøde i Oslo 1962 skal nævnenes sekretærer forelægge eventuelle forslag til ændring af termer, som synes unødigt forskellige.

På Helsingfors-mødet vedtog man at søge etableret fast forbindelse med sprognævnenes modsvarighed på Island: Orðabókarnefnd háskolans. Fra Island har nævnene modtaget et positivt svar på deres henvendelse.

Foreningen Norden iværksatte i tilknytning til »Nordens dag» 1961 en »sprogoffensiv», hvori flere af sprognævnenes medlemmer og sekretærer har medvirket. Således har professor Gösta Bergman, Sverige, og magister Allan Karker, Danmark, deltaget i opstillingen af en liste over de vigtigste indbyrdes forskellige ord i dansk, norsk og svensk. Disse ordsamlinger er på forskellig måde blevet publiceret af en række dagblade i Norden i løbet af 1961. Desuden har foreningen Norden tilstillet dagbladene artikler om nordiske sprogspørgsmål af professor Elias Wessén, Sverige (retskrivningen), lektor

Bent Fossetøl, Norge (faglig terminologi) og magister Allan Karker (nye ord).

21. februar 1961

Allan Karker

Berättelse av motsvarande innehåll har överlämnats av Finlands regering.

Meddelande

om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund

(Överlämnat av Sveriges regering)

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 29 januari 1962:

I redogörelser från de danska och svenska regeringarna till Nordiska rådets tidigare sessioner ha uppgifter lämnats om det utredningsarbete, som under åren 1954—1960 utförts inom de av resp. regeringar tillsatta öresundsdelegationerna.

I redogörelsen till Nordiska rådets nionde session i Köpenhamn i februari 1961 (s. 817) meddelades bl. a., att arbetet inom delegationernas tekniska expertgrupper var avslutat och att grupperna framlagt olika förslag till anordnande av en fast förbindelse över Öresund. Vidare meddelades, att det för delegationernas expertgrupper för trafikekonomiska frågor ännu återstod att verkställa vissa utredningar.

Under år 1961 har arbetet inom sistnämnda expertgrupper fortskridit så långt, att resultaten av de trafikekonomiska kalkylerna för de olika alternativen till fast förbindelse numera föreligga. För grupperna återstår bl. a. att redovisa vilka samhällsekonomiska verkningar olika alternativ till fast förbindelse kunna antagas få inom de områden, som beröras av förbindelsen. Expertgruppernas utredningar beräknas vara helt avslutade under den närmaste tiden.

Den särskilda grupp av sakkunniga, som för öresundsutredningens räkning undersökt de sjöfartsmässiga konsekvenserna för sjötrafiken i farvattnet mellan Helsingör och Hälsingborg vid en fortsatt utvidgning av färje- och båttrafiken i nämnda farvatten, har slutfört sitt arbete.

Delegationerna, som under 1961 hållit tre gemensamma sammanträden, räkna med att delegationernas slutliga betänkande skall kunna föreligga under våren 1962.

Meddelande
om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

(Överlämnat av Sveriges regering)

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 8 december 1961 å *samtliga regeringars vägnar*:

1. Rätt att inneha statstjänst

Den i meddelande till Nordiska rådets 9:e session (s. 820) berörda ändringen av § 28 regeringsformen, till grund för vilken ligger ett betänkande av den i svenskt meddelande till rådets 7:e session (s. 1277) omnämnda svenska utredningen, har trätt i kraft den 1 mars 1961. Efter ändringen erfordras icke svenskt medborgarskap för erhållande av lärarbefattning vid universitet — utom för teologisk lärartjänst — eller för lärare- eller annan beställning vid andra inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst, eller för befattning, av vars innehavare kräves naturvetenskaplig, medicinsk eller teknisk utbildning.

Den svenska utredningens fortsatta arbete har inriktats på utarbetande av förslag till bl. a. lag med närmare bestämmelser om krav på visst medborgarskap för erhållande av statstjänst.

2. Biträde med verkställighet av beslut fattat av administrativ myndighet i annat nordiskt land

Den i svenskt meddelande till Nordiska rådets 7:e session (s. 1277) omnämnda utredningen av frågan om omhändertagande för verkställighet av beslut om administrativt frihetsberövande i annat nordiskt land pågår.

BILAGA

Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/1953

Af de spørgsmål, der i henhold til vedtagelsen på det nordiske justitsministermøde i 1953 er behandlet under den her omhandlede rekommendation, resterer endnu spørgsmålet om ret til at indehave statstjeneste samt spørgsmålet om bistand til iværksættelse af beslutninger udfærdiget af administrativ myndighed i andet nordisk land, medens sagen i øvrigt i henhold til tidligere vedtagelser i rådet er slutbehandlet.

Hvad angår det første af de resterende punkter må det konstateres, at adgangen til statslige embeder i vidt omfang er forbeholdt egne statsborgere i henhold til grundlovsbestemmelser, som ikke kan ventes ændret.

I vidt omfang er der dog åbnet adgang til statstjeneste for andre. I Sverige er der således som det fremgår af den fra den svenske regering modtagne meddelelse i foråret 1961 foretaget en grundlovsændring, således at der for opnåelse af statstjeneste, hvortil der kræves medicinsk, teknisk eller naturvidenskabelig uddannelse, ikke kræves statsborgerret. Yderligere er nye ansættelsesformer (kontrakt etc.) bragt i anvendelse, i forbindelse med hvilke der ikke stilles krav om statsborgerret. Betydelige fremskridt er således gjort, men det er komiteens indtryk, at man ikke for tiden vil kunne opnå yderligere ligestilling af nordiske statsborgere på dette område. Spørgsmålet kan derfor nu afskrives.

Med hensyn til ydelse af bistand til iværksættelse af administrative beslutninger truffet i andet nordisk land henvises til den i det rejste tillæggsforslag foreslåede rekommendation, som komiteen anbefaler vedtaget, hvorefter også dette spørgsmål vil kunne anses slutbehandlet i forbindelse med rek. nr. 7/1953.

Spørgsmålet om gennemførelse af en lovgivning angående iværksættelse af administrative beslutninger har været genstand for drøftelser mellem justitsministrene og komiteen på det nordiske justitsministermøde i Oslo den 19. januar 1962. Under disse drøftelser stillede justitsministrene sig positivt til en sådan lovgivning.

Komiteen skal herefter indstille, at rådet vedtager en rekommendation i overensstemmelse med det rejste tillæggsforslag, og tager de afgivne meddelelser til efterretning, idet rek. nr. 7/1953 anses for slutbehandlet.

Oslo, den 20. januar 1962

Emil Ahlqvist

Holger Eriksen

Nils Hønsvald

Magnús Jónsson

Harras Kyttä

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Förman

Knud Thestrup

Tilläggsförslag

om samverkan i fråga om verkställighet av administrativ myndighets beslut

(Väckt av Erkki Leikola och Knud Thestrup)

På Nordisk Råds 1. session i 1953 vedtoges en rekommandation (rek. 7/1953) i hvilken det henstilledes til regeringerne at overveje muligheden for fortsat at gennemføre praktiske og konkrete foranstaltninger for successivt at udjævne ulighederne mellem statsborgere i de nordiske lande.

Denne rekommandation, der berørte vigtige områder bl. a. inden for proces-, straffe- og forvaltningslovgivningen, har i den forløbne tid på et stort antal områder resulteret i gennemførelse af lovgivning til udjævning af hidtil bestående uligheder mellem statsborgere i de respektive lande.

Efter vedtagelsen af den nævnte rekommandation blev spørgsmålet om ligestilling af nordiske statsborgere taget op til drøftelse på det nordiske justitsministermøde i 1953, og som et af de områder, hvor ligestillingsspørgsmålet havde aktualitet, optoges spørgsmålet om bistand til gennemførelse af beslutning truffet af administrativ myndighed i andet nordisk land.

Hverken judicielle eller administrative beslutninger truffet i ét land kan uden videre anerkendes eller fuldbyrdes i andet land. Medens der imidlertid fra gammel tid kendes aftaler om fuldbyrdelse af retsafgørelser, jfr. således konventionen af den 25. april 1861 mellem Danmark og Sverige om fuldbyrdelse af domme og kendelser, har der kun på stærkt begrænsede felter, f. eks. med hensyn til inddrivelse af underholdsbidrag og skatter, været truffet aftaler om ydelse af bistand til gennemførelse af administrative beslutninger.

Hvad angår ydelse af bistand til gennemførelse af judicielle beslutninger er udviklingen i de senere år gået videre; der kan her henvises til den i Sverige i 1959, i Danmark og Finland i 1960 og i Norge i 1961 gennemførte udleveringslovgivning og til, at spørgsmålet om fuldbyrdelse af straf i andet nordisk land gennem længere har været gjort til genstand for indgående drøftelser mellem de respektive lande og nu synes at stå foran en løsning.

Administrative beslutninger forekommer naturligtvis på alle områder inden for samfundslivet, men det er kun ved relativt få afgørelser, der kan være behov for fuldbyrdelse uden for det land hvor de er truffet. Spørgsmålet kan særlig blive aktuelt ved en beslutning, der angår en person eller ting, som ikke befinder sig i det land, hvor beslutningen er truffet. Med hensyn

til beslutninger om personer kan eksempelvis nævnes beslutninger om indsættelse i eller tilbageførelse efter flugt fra en anstalt (sindssygehospital, børne- og ungdomshjem), beslutninger om foretagelse af visse indgreb (lægeundersøgelse af epidemisk syge, udtagning af blodprøve), beslutninger om opfyldelse af medborgerlig forpligtelse (værnepligt, skolepligt), beslutninger om indskrænkning i bevægelsesfriheden (pligt til ophold inden for et bestemt område) eller beslutninger om forældres ret til samkvem med børn, som den anden ægtefælle har forældremyndigheden over. Som eksempler på beslutninger vedrørende ting kan nævnes beslutninger om tilintetgørelse af ting med farlige egenskaber. I intet af de nævnte tilfælde er der for tiden hjemmel til ydelse af bistand til iværksættelse af beslutninger i andet nordisk land.

Vi er bekendt med, at spørgsmålet om ydelse af bistand til gennemførelse af administrative beslutninger i andet nordisk land for år tilbage har været genstand for præliminære undersøgelser i regeringerne. Undersøgelserne har dog i henhold til en på det nordiske justitsministermøde i 1956 truffet aftale mellem justitsministrene og rådets juridiske nemandskomite siden da været begrænset til beslutninger om administrativ bestemt frihedsberøvelse, et spørgsmål, som en svensk komité har arbejdet med i forbindelse med problemer vedrørende forøgelse af de retslige garantier ved administrativ frihedsberøvelse.

Som det fremgår af de ovennævnte eksempler har det her omhandlede problem berøring med vidt forskellige områder inden for både privatretten og den offentlige ret, og det kan på forhånd ikke ventes, at samme fremgangsmåde ved ydelse af bistand til gennemførelse af en i andet nordisk land truffet beslutning skal eller kan følges i alle tilfælde. Det er imidlertid efter vor opfattelse ønskeligt, at ikke blot problemer i forbindelse med administrativt bestemt frihedsberøvelse, men også spørgsmål vedrørende iværksættelse af administrative beslutninger på andre områder, hvor der måtte være praktisk behov derfor, nu underkastes en undersøgelse på fællesnordisk basis. Der vil på flere områder være tale om en naturlig videreførelse af arbejdet med gennemførelse af udleveringslovgivningen og med forberedelse af lovgivningen vedrørende fuldbyrdelse af straf i andet nordisk land.

Under henvisning til det anførte foreslår vi,

at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne på de områder, hvor der måtte være praktisk behov derfor, at undersøge forudsætningerne for iværksættelse af beslutninger truffet af administrativ myndighed i andet nordisk land.

Oslo, den 19. januar 1962

Erkki Leikola

Knud Thestrup

BILAGA**Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté över tilläggförslaget**

Se Sak D 2, Bilaga.

Meddelanden

om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 29 november 1961:

Det af regeringerne nedsatte sagkyndige udvalg har i januar 1961 afgivet indstilling om indførelse af internordiske flytteregler.

Indenrigsministeriet kan for sit vedkommende anbefale, at udvalgets indstilling nyder fremme.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Undervisningsministeriet har anhållit om registermyndigheternas utlåtande om den internordiska expertnämndens förslag och kommer att efter det att utlåtandena inkommit handlägga ärendet.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 24 oktober 1961:

I »Nordisk udredningsserie» foreligger som kjent 1961:4: »Internordiske flytteattester».

Statistisk sentralbyrå har meddelt at det ikke har noe å føye til de tidligere meddelelser som byrået har gitt. Jfr. Finansdepartementets brev til Nordisk Råd senest av 28. desember 1960¹.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddeler den 15 januari 1962:

Statistisk sentralbyrå har i brev til Finansdepartementet av 4. januar 1962 meddelt følgende:

Folkeregistrene blir i stadig stigende grad nyttet av administrasjonen i stat og kommune. Dette fører med seg økende krav til folkeregistrenes effektivitet.

Når det gjelder flytninger er folkeregistrene avhengig av at publikum overholder sin meldeplikt. For å sikre en så vidt mulig rask og riktig registrering av flytningene, har det vært lagt særlig vekt på å gi folkeregistrene de

¹ 9. sess., s. 824.

nødvendige midler til kontroll av meldeplikten. For innenlandske flytninger gjelder en registreringsordning ens for hele riket, som stort sett gir betryggende og rask registrering. Folkeregistrene er blant annet pålagt gjensidig meldeplikt i samband med registreringen av den enkelte flytning. Tilsvarende ordning har en ikke ved flytning inn og ut av riket, og de muligheter folkeregistrene har til å kontrollere publikums meldeplikt er ikke særlig store. I praksis spiller dette størst rolle ved flytninger mellom Norge og de øvrige nordiske land, der det er en ikke ubetydelig flyttebevegelse. I 1959 representerte den således ca. 50 prosent av alle flytninger til og fra riket (eller ca. 11 000 av ca. 22 000 flytninger). Her er dessuten kontrollmulighetene mindre etter at passtvangen opphørte.

Den foreliggende utvalgsinnstilling (Nordisk udredningsserie, 1961:4) vil i praksis føre med seg at den registreringsordning som nå gjelder ved innenlandske flytninger også vil omfatte internordiske flytninger, som der ved kommer under folkeregistrenes kontroll. Foruten den betydning dette vil ha for folkeregistreringen og dermed for administrasjonen som henter sine opplysninger fra folkeregistrene, vil ordningen føre til en påliteligere statistikk over internordiske flytninger.

Byrået vil derfor sterkt tilrå at rekommandasjonen blir gjennomført.

Finansdepartementet slutter seg til tilrådingen fra Statistisk sentralbyrå om at rekommandasjonen blir gjennomført.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Det med representanter för de nordiska länderna år 1956 tillsatta utskottet har avgivit ett i januari 1961 dagtecknat betänkande, benämnt »Innstilling om internordiske flytteattester» (Nordisk udredningsserie, 1961:4). Betänkandet remitterades den 3 juli 1961 till ett femtontal myndigheter m. m. med föreskrift att yttrandena skulle vara inkomna före utgången av år 1961. I samtliga inkomna remissyttrandena har utskottets förslag i princip tillstyrkts. Ärendet befinner sig f. n. under Kungl. Maj:ts prövning.

Tilläggsförslag

om internordiska flyttningsbetyg

I rekommendation nr 5/1954 framförde Nordiska rådet till regeringarna önskemål om att flyttningsbetyg och motsvarande aktstycken skulle erhålla internordisk giltighet och att i samband därmed möjligheterna för ett utbyte av flyttningsrapporter skulle undersökas. Det i anledning av rekommendationen igångsatta utredningsarbetet är nu avslutat, och resultaten redovisas i ett nyligen utkommet betänkande (Nordisk udredningsserie, 1961: 4). Enligt förslaget skall ett system införas, som gör det möjligt för folkbokföringen i de olika länderna att följa de internordiska befolkningsrörelserna. Att så kan ske är av ej ringa praktisk betydelse. Rådet synes nu böra rekommendera regeringarna att genomföra den av de sakkunniga föreslagna ordningen.

I anledning härav får jag föreslå,

att rådet ville rekommendera regeringarna att genomföra det av regeringarnas experter framlagda förslaget om »internordiske flytteattester» (Nordisk udredningsserie, 1961: 4).

København, den 22. februar 1962

Knud Thestrup

Meddelanden

om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 24 november 1961:

Der henvises til den under 3. september 1958 afgivne meddelelse til rådets 6. session (s. 1170). Den heromhandlede, af den svenske Medicinalstyrelse påbegyndte undersøgelse er endnu ikke tilendebragt.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Frågorna som föranletts av medicinalstyrelsen i Sverige till medicinalstyrelsen i Finland den 11 maj 1959 riktade förfrågan angående detta ärende är under behandling vid medicinalstyrelsen.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 17 november 1961:

Sverige er det koordinerende land for denne sak. Den norske regjerings stilling til den vil fremgå av dets melding til Nordisk Råds 6. sesjon, jfr. Sak D 9/58.

Saken ble behandlet på et møte i Göteborg den 21. september 1961. I møtet deltok den danske, finske og svenske innenriksminister, den norske sosialminister og representanter for helseadministrasjonen i de fire land. Man var enige om at det ikke var behov for ytterligere tiltak på det i rekommendasjonen omhandlede felt.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

Den 30 november 1956 uppdrog den svenska regeringen åt medicinalstyrelsen att närmare utreda de problem, som äger samband med denna rekommendation. I skrivelse den 9 november 1961 har medicinalstyrelsen under

hänvisning bl. a. till redan vidtagna åtgärder på ifrågavarande område och under åberopande av att spørgsmålet inte längre synes äga vidare aktualitet för de övriga nordiska ländernas vidkommande anhållit om befrielse från utredningsuppdraget.

Genom beslut den 12 januari 1962 har den svenska regeringen bifallit medicinalstyrelsens framställning. Under hänvisning till vad sålunda förekommit torde Nordiska rådet enligt inrikesdepartementets mening vid instundande session böra överväga att lägga ifrågavarande rekommendation till handlingarna.

Tilläggsförslag

om samarbete i fråga om specialistvård på sjukhus

(Väckt av Birger Andersson, Gunnar Henriksson och Harald Nielsen)

I anledning av de redogörelser för samarbetsmöjligheterna inom nordisk hälso- och sjukvård, som de centrala medicinska myndigheterna i de olika nordiska länderna lade fram för Nordiska rådet vid rådets andra session 1954, antog rådet vid nämnda session en rekommendation (nr 10/1954) angående vård av nordiska medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet. Med utgångspunkt från denna rekommendation har de nordiska ländernas regeringar upptagit ett utredningsarbete, som efter hand inriktats på flera skilda spörsmål.

Frågan om hur en nordisk medborgare, som insjuknar under tillfälligt besök i ett grannland skall erhålla nödig vård, har i stort sett lösts genom den allmänna konventionen om social trygghet, vilken förutsätter att alla sjukhjälpförsäkrade via sjukförsäkringsorgan eller motsvarande organ skall erhålla nödig hjälp, oavsett i vilket land man befinner sig.

De problem, som möter i gränstrakterna, där det på grund av geografiska förhållanden ofta är enklare att få läkar- eller sjukhusvård i grannlandet än i det egna landet, har också lösts på ett tillfredsställande sätt under de senaste åren.

Inom den ursprungliga rekommendationens ämnesområde återstår nu främst ett problem olöst, nämligen frågan om samarbetet inom specialistvården. Som redan de ledande medicinska myndigheterna påpekade i sina redogörelser av år 1954, förekommer ej sällan, att i ett land specialkliniker eller andra specialanstalter avsedda att täcka hela landets behov uppföres endast på någon enstaka plats. Det kan på detta fält vara naturligt, att i fråga om vissa större regioner, som omspannar områden i mer än ett land, ett lokalt samarbete kommer till stånd, så att sjukhus i det ena landet tar sig an vården inom vissa specialiteter, medan sjukhus i det andra landet inriktar sig på vård av andra specialiteter. Icke minst i anledning av den snabba accelerationen vad angår utbyggnaden av sjukhusväsendet, som förekommit i alla länderna under senare år, och mot bakgrund av den alltmera ökade specialiseringen kan ett sådant utbyte te sig fördelaktigt för alla berörda länder. Som exempel kan nämnas, att frågan tagits upp av svenska regeringen i samband med att för närvarande undervisningssjukhusen utbygges i Umeå för Nord-Sverige och i Uleåborg för norra Finland

(se kungl. prop. nr 159 till 1960 års riksdag i Sverige, s. 104). Men även i andra trakter kan ett dylikt samarbete beträffande specialistvården vara fördelaktigt.

Också i sådana fall, då en klinik på grund av en epidemi eller av andra orsaker är överbelagd eller ej i stånd att ta emot alla vårdsökande i det egna landet, skulle det vara av stor praktisk betydelse, om lediga sjukhusplatser i ett grannland finge tagas i anspråk. Ett samarbete på detta område kräver emellertid överenskommelser mellan berörda parter.

Av tekniska grunder vore lämpligast om 1954 års rekommendation nu kunde ersättas med en ny rekommendation, som direkt toge sikte på det återstående problemet om specialistvården. Detta skulle därigenom kunna bli klarare belyst.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att undersöka på vilket sätt och på vilka områden ett samarbete mellan två eller flera länder beträffande specialistvård å sjukhus bäst skulle kunna åstadkommas.

Lillehammer den 1 december 1961

Birger Andersson

Gunnar Henriksson

Harald Nielsen

*BILAGA***PM rörande sjukvårdssamarbetet**

I. Till exemplifiering av det slag av samarbete mellan sjukhusinrättningar för specialistvård, som förslagsställarna avser, kan nämnas det samarbete, som vid något tillfälle under 1961 ägt rum mellan sjukhus i Lund och Köpenhamn.

I några fall har patienter, som på grund av överbeläggning icke kunnat beredas plats på avdelningen för neurokirurgi vid Lunds lasarett, remitterats till motsvarande klinik vid något av Köpenhamns sjukhus. Efter avslutad behandling har räkning avseende sjukhusets kostnader för de svenska patienterna tillställts det svenska sjukhuset, som likviderat räkningarna direkt till sjukhuset i Köpenhamn. Någon särskild ersättning har således icke uttagits av patienterna.

II. Likartade problem har aktualiserats vad angår sjukhusvården i gränsområdena mellan Finland, Norge och Sverige. Belysande för vad som från myndigheternas sida kan göras är en skrivelse den 15 januari 1962 från förste provinsialläkare J. H. Henriksson till Norrbottens läns landsting.

I skrivelsen anhålles att landstinget måtte medge finska och norska medborgare rätt dels att mot inomlänstaxa mottagas på landstingets sjukvårdsinrättningar i sådana fall, där snabb hjälp är av nöden och resa till hemlandets sjukhus skulle vara förbunden med allvarligt dröjsmål eller betydande olägenhet för patienten, dels att utnyttja mottagningar för förebyggande mödra- och barnavård samt dispensärvård på samma villkor som länets innevånare i de fall, där länets mottagningar är lättare tillgängliga än motsvarande mottagningar i det egna landet.

Vidare beröres i skrivelsen den öppna vården. Distriktssköterskor och distriktsbarnmorskor, verksamma i gränstrakterna, föreslås skola åläggas mottaga patienter från distrikt från andra sidan riksgränsen på samma villkor som patienter från det egna distriktet och att i trängande fall göra hembesök på andra sidan gränsen, varvid resekostnaderna skola bestridas av patienten, dock att landstinget åtager sig att bestrida dessa kostnader för de fall, där befattningshavaren icke kan få dem ersatta av patienten eller dennes anhöriga.

Stockholm den 22 februari 1962

Meddelanden

om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Jämför Sak A 7: Uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel, s. 297.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 1 december 1961:

Som der er givet udtryk for af de nordiske regeringer i tidligere afgivne meddelelser, senest meddelelse fra den danske regering af 26. oktober 1960 (Nordisk Råd, 9. sess., pag. 830), bør man ved behandlingen af nærværende rekommandation afvente udgivelsen af den fællesnordiske farmakopé, hvortil udkast nu kan forventes at foreligge i løbet af 1962.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Efter det översättningen till finska av 4 delen av »Pharmacopœa nordica» fullbordats trädde den i kraft i Finland den 1 april 1961.

Översättningen till finska av 1, 2 och 3 delen av nämnda farmacopé fortgår i den mån utarbetandet av farmacopén fortskrider. Delarna ha beräknats bliva färdiga före utgången av år 1962.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 22 november 1961:

at en norsk utgave av bind IV av den felles nordiske farmakopé, »Biologiske metoder», er utgitt og satt i kraft som tillegg til gjeldene norsk farmakopé fra 1. april 1961. Arbeidet med de øvrige deler av den felles nordiske farmakopé pågår, og manuskriptet ventes å foreligge i løpet av 1962.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

Slutförandet av arbetet på en samnordisk farmakopé utgör förutsättningen för ett genomförande av rekommendationen. Enligt uppgift från medicinalstyrelsen är nu fjärde delen av den gemensamma farmakopén färdig. Arbetet fortsätter.

Meddelanden

om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Jfr Sak A 3.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 1 december 1961:

Idet der henvises til regeringens meddelelse den 1. december 1960 (Nordisk Råd, 9 sess., pag. 831/32), skal man meddele, at Nordisk Komité angående dentalmaterialer den 7. september 1961 har afgivet betænkning, i hvilken komiteen indstiller, at der indgås en overenskomst mellem Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer om oprettelse af et fælles nordisk institut for odontologisk materialprøvning og forskning i forbindelse hermed efter nærmere i komiteens betænkning angivne retningslinier.

Det bemærkes, at betænkningen blandt andet indeholder et af komiteen udarbejdet udkast til de nærmere bestemmelser, der skal fastsættes som gældende for det foreslåede institut, samt en opgørelse over det foreslåede instituts personale-, udrustnings- og lokalebehov.

Indenrigsministeriet har udsendt eksemplarer af betænkningen til en række myndigheder, institutioner og organisationer med anmodning om bemærkninger til det i betænkningen indeholdte udkast til bestemmelser for det foreslåede institut.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Frågan har av Finlands regering handlagts blott till den del som berör kvalitetsundersökningar av dentalmaterial. Till representanter för Finland i den samnordiska kommitté, som bereder ärendet, har ministeriet för utrikesärendena 15.12.1959 medelst beslut n:o 45468 utsett övertandläkaren vid medicinalstyrelsen Ensio Kalijärvi och odontologie licentiaten Aimo Ran-

tanen. Nämnda kommitté har under år 1961 sammanträtt 7 gånger och efter att ha överlämnat sitt den 7 september 1961 undertecknade betänkande till Indenrigsministeriet i Danmark och till Nordiska rådet betraktat sitt arbete som åtminstone tills vidare avslutat.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 17 november 1961:

Danmark er koordinerende land for denne sak.

Den komité av sakkyndige fra de fire nordiske land, som er omtalt i melding av 1. desember 1960 til Nordisk Råd, niende sesjon, har i høst avgitt sin innstilling til det danske innenriksministerium.

Innstillingen vil på vanlig måte bli forelagt interesserte institusjoner m. v. så snart den blir oversendt hit.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

De sakkunniga för deltagande i en utredning rörande nordiskt samarbete i fråga om odontologisk materielprovning har slutfört sitt arbete och den 7 september 1961 framlagt ett betänkande om »Prøvning af dentalmaterialer» (Nordisk udredningsserie, 1961: 7).

För Sveriges del är betänkandet föremål för sedvanlig remissbehandling. Resultatet härav väntas föreligga i sådan tid, att utredningens förslag kan realbehandlas vid Nordiska rådets instundande session.

Meddelanden

om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 23 november 1961:

Under hänvisning til den under 29. november 1960 fremsendte meddelelse¹ skal man yderligere meddele, at statsborgere i de øvrige nordiske lande i henhold til bekendtgørelse nr. 191 af 13. juni 1961 om udfærdigelse af næringsbrev for udlændinge nu er sidestillede med danske statsborgere med hensyn til erhvervelse af næringsbrev i Danmark.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 4 januari 1962:

Ministeriet hänvisar med anledning av rekommendationen till sitt meddelande den 4 december 1960¹. De i meddelandet nämnda kommittéerna ha va icke slutfört sitt arbete under år 1961.

Islands regering (Félagsmálaráðuneytið) meddelar den 19 juni 1961:

Ifølge lov nr. 39/1951, om udlændinges ret til arbejde på Island, § 6, er det udlændinge forbudt at arbejde selvstændigt eller drive erhvervsforetagender uden tilladelse fra socialministeren (driftsbevilling), medmindre arbejdet udføres ifølge en speciel autorisering eller bevilling fra en anden øvrighed ifølge loven. Ministeren kan ikke udstede driftsbevilling, undtagen ansøgeren har fast bopæl på Island og har opholdt sig her det sidste års tid. Ministeriet har ikke følt sig foranlediget til nogen foranstaltninger i anledning af denne rådets rekommendation, der er da også heller ikke indløbet til ministeriet nogen klage i anledning af betingelsen om ét års bosiddelse her i landet.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 27 november 1961:

Det er ved lov nr. 25 av 9. juni 1961 lempet på bestemmelsene i § 1 femte

¹ 9. sess., s. 838—839.

ledd i lov om handelsnæring av 8. mars 1935 om ikke-innvåneres adgang til å delta i selskaper som driver handel eller tilvirkning her i landet.

I ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (derunder også kommandittaksjeselskaper) er det nå tilstrekkelig at minst to tredjedeler av de ansvarlige deltagere, og i kommandittaksjeselskaper tillike minst to tredjedeler av medlemmene av tilsynsrådet er innvånere av riket. Tidligere måtte samtlige være innvånere.

I aksjeselskaper og andre selskaper med begrenset ansvar er det nå tilstrekkelig at minst to tredjedeler av styremedlemmene er innvånere av riket. Tidligere måtte samtlige være innvånere.

Dispensasjonsbestemmelsen i paragrafens siste ledd er beholdt uendret hvorefter Handelsdepartementet »under særlige omstendigheter» kan dispensere fra ovennevnte innvånerbestemmelse.

Ved lov av 2. juni 1960 er § 3 i lov om håndverksnæring av 25. juli 1913 endret slik at Industridepartementet, når særlige grunner foreligger, kan dispensere fra lovens krav om minst ett års uavbrutt opphold i riket som vilkår for å kunne oppnå næringsbrev på håndverk, jfr. meddelelse via Danmarks regjering under Sak D 10 ved Nordisk Råds 9. sesjon¹. Samtidig har loven åpnet adgang til å godkjenne fagprøver fra utlandet og eksamen i bokføring og kalkulasjon i utlandet som likeverdige med norsk svenneprøve eller norsk eksamen i bokføring og kalkulasjon ved løsning av håndverksbrev. Godkjennelsen er betinget av at prøven er faglig jevnbyrdig med den tilsvarende norske prøve (eksamen). Disse lovendringer tok etter sitt formål særlig sikte på statsborgere fra andre nordiske land.

Konsesjonsloven av 14. desember 1917 (nr. 16) om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom er som tidligere nevnt under revisjon. Den i 1956 nedsatte komité har avgitt innstilling i november 1960, og proposisjon til Stortinget om revisjon av loven ventes fremmet i vårsesjonen 1962.

Forøvrig vil man anta at spørsmål om ytterligere lempninger i forbindelse med rek. nr. 26 1954 bør utstå inntil forholdene vedrørende de internasjonale markedsdannelser er mer avklart.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 13 januari 1962:

Av tidigare gjorda uttalanden från svensk sida till Nordiska rådet framgår, att några lagstiftningsåtgärder i Sverige för genomförande av rekommendationen i och för sig icke har bedömts vara nödvändiga och att den i rekommendationen föreslagna liberaliseringen av svensk praxis har genomförts.

Den i 1958 års meddelande (se s. 1267/1958) omförmälda utredningen rörande revision av den svenska näringsrätten beräknas slutföra sitt arbete under år 1962.

¹ 9. sess., s. 838.

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 17 augusti 1954 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 3 januari 1962:

De nordiska patentkommittéerna sammanträdde till gemensamt plenum i Oslo i april 1961 för att behandla de av de nordiska kommittéerna gemensamt uppgjorda förslagen till patentlag, tillämpningsföreskrifter och motiv till patentlagen. Härefter ha förslagen i enlighet med de vid plenum fattade besluten rättats och omskrivits och äro för närvarande under tryckning. Tryckningsarbetet blir färdigt inom innevarande års januari månad, varefter förslagen komma att i samtliga nordiska länder tillställas myndigheter och intresserade kretsar för utlåtande. Senare under innevarande år upptagas de inkomna svaren till behandling inom de nationella kommittéerna och vid behov vid gemensamt nordiskt plenum. Kommittéernas slutliga betänkanden komma att uppgöras med beaktande av de inkomna svaren.

Kommittéernas arbete kommer sålunda att räcka hela innevarande år; tidpunkten för arbetets avslutande är beroende på mängden och arten av de ändringsförslag, som i de inkomna utlåtandena anföras.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 27 november 1961:

Siden møtet i Nordisk Råd i februar 1961 har de nordiske patentkomitéer på et plenumsmøte i Oslo i april 1961 gått gjennom utkast til komitéenes foreløpige innstilling. På grunnlag av de merknader som derved fremkom, er utkastets forskjellige deler blitt videre bearbeidet. Trykningen av den foreløpige innstilling er nå igang og ventes ferdig omkring årsskiftet. Denne innstilling vil så bli sendt til interesserte organisasjoner m. v. til uttalelse, hvoretter komitéene vil avgi sin endelige innstilling etter å ha studert de innkomne uttalelser.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 13 januari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Sedan Nordiska rådets session i februari 1961 ha de danska, finska, norska och svenska kommittéerna för nordiska patent vid ett plenarmöte i Oslo i april 1961 genomgått ett utkast till gemensamt preliminärt betänkande. Utkastets olika delar ha därefter vidare bearbetats i överensstämmelse med därvid fattade beslut. Det preliminära betänkandet har numera överlämnats till tryckning och väntas föreligga i tryck i februari 1962. Kommittéerna ämna översända betänkandet till intresserade myndigheter och organisationer för yttrande, varefter kommittéerna i och för avgivande av slutligt betänkande skola vidtaga den överarbetning av förslaget, som påkallas av yttrandena och nödiga kompletteringar.

I en till det preliminära betänkandet hörande inledande översikt lämna kommittéerna en ingående redogörelse för det samarbete på patentområdet, som planeras mellan de till EEC (enligt Rom-avtalet) anslutna länderna, och för de inom Europarådet pågående strävandena att förenhetliga patentlagstiftningen och att vidga samarbetet mellan patentmyndigheterna i de olika länderna. Av denna redogörelse framgår sambandet mellan det arbete, som i ämnet pågår utanför de nordiska länderna, och kommittéernas förslag. Ehuru kommittéernas arbete bedrivits självständigt och så snabbt som möjligt, ha ifrågavarande internationella strävanden givetvis beaktats vid utformningen av de lösningar kommittéerna föreslå. Vidare ha kommittéerna funnit det angeläget att hålla vederbörande organ inom det internationella patentsamarbetet utanför Norden underrättade om resultaten av sina överläggningar och därigenom torde ett väsentligt inflytande ha utövats särskilt på de förslag, som syfta till att förenhetliga patentlagstiftningen. Det får betonas, att enligt kommittéernas uppfattning ovannämnda internationella strävanden icke torde förringa värdet av ett självständigt system med nordiska patent och en därav betingad enhetlig nordisk patentlagstiftning.

Meddelanden

om rekommendation [nr 3/1955] angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig

(Överlämnande av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 16 mars 1955 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

År 1961 bestämdes för Finlands del följande:

1. Finlands konstakademi, som dragit försorg om arrangerandet av en finlandsavdelning på Biennale-expositionerna handhar även framdeles arrangerandet av en Finlands-avdelning på dessa utställningar;
2. byggnadsstyrelsen handhar ärenden rörande utställningsbyggnadens framtida skötsel och underhåll; och
3. Finlands andel i kostnaderna för uppförandet av utställningspaviljongen erlägges i början av år 1962.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 28 november 1961:

Kontrakten mellom Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer og kommunen Venezia om bygging av tomt ble undertegnet høsten 1961 og byggingen ble påbegynt. Paviljongen forutsettes ferdig mars—april 1962, slik at paviljongen kan tas i bruk til Biennalen i 1962.

På norsk side vil det for tiden ikke bli oppnevnt noen spesiell biennalekomité, da etter vanlig praksis Bildende kunstneres styre og juryen for offisielle utstillinger i utlandet tar seg av saker av denne art. Den norske representant i byggekomitéen er formannen i Bildende kunstneres styre, maleren Håkon Stenstadvold. Det første møte i byggekomitéen har vært holdt i Stockholm, hvor man besluttet et omfattende samarbeid om felles åpningsseremoniell, og katalog- og opplysningsmateriell.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 20 januari 1962 å samtliga regeringars vägnar:

Efter ritningar av den norske arkitekten Sverre Fehn uppföres för närvarande den för Finland, Norge och Sverige gemensamma utställningspaviljongen på en intill den danska paviljongen gränsande tomt på biennialområ-

det i Venedig. Byggnaden kommer att färdigställas under innevarande vår och tagas i bruk i samband med 1962 års biennial.

De för utställningsverksamheten ansvariga organen i Danmark, Finland, Norge och Sverige har — i avvaktan på närmare bestämmelser om bildandet av ett särskilt nordiskt samarbetsorgan för biennialutställningarna — inlett informella överläggningar om samarbete vid 1962 års biennial.

Meddelande
om rekommendation nr 12/1955 angående revision av
den nordiska äktenskapslagstiftningen

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Oslo den 16 mars 1955 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Justitsministeriet) meddelar den 21 november 1961 å *samtliga regeringars vägnar*:

De nordiske ægteskabsudvalg har afholdt møder i Stockholm den 25.—28. april 1961 og i København den 7. september 1961. Man har herunder fortsat drøftet de udarbejdede foreløbige lovudkast. Et nyt fællesnordisk møde forventes afholdt i Oslo i foråret 1962.

Herudover er arbejdet fortsat i de nationale udvalg.

*BILAGA***De nationella kommittéerna för revision av äktenskapslagstiftningen***Danmark*

Ægteskabsudvalget:

Højesteretsdommer Jørgen Trolle (ordf.).
Professor Ernst Andersen.
Kontorchef i justitsministeriet Poul Gaarden.
Landsdommer Karen Johnsen.
Landsretssagfører, folketingsmedlem Edel Saunte.
Sekretær: Fuldmægtig i justitsministeriet Laurits Ringgård.

Finland

Observatörer i det nordiska samarbetet:

Professorn Matti Ylöstalo.
Lagstiftningsrådet Pentti Kurkela.

Island

Ægteskabsudvalget:

Universitetsrektor, professor Ármann Snævarr (ordf.).
Ordföranden i kommunalstyrelsen för Reykjavík, advokat Audur Auduns.

Norge

Ekteskapslovkomitéen:

Professor Carl Jacob Arnholm (ordf.).
Høyesterettsadvokat Andreas Støylen.
Læge Valborg Klem.
Sekretær: Byråsjef Elisabeth Schweigaard Selmer.

Sverige

Familjerättskommittén:

F. d. justitierådet Gösta Walin (ordf.).
Advokat Sigrid Beckman.
Ledamoten av riksdagens första kammare Ruth Hamrin-Thorell.
Lagbyråchefen Torvald Hesser.
Ledamoten av riksdagens första kammare Erik Svedberg.
F. d. ledamoten av riksdagens andra kammare Eivor Wallin.
Sekreterare: Hovrättsassessor Olle Höglund.

Meddelande
om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av
det straffrättsliga samarbetet

(Överlämnat av Sveriges regering)

Med godkännande av presidiet i skrivelse den 28 februari 1956 gjorda förslag har regeringarna enats om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 8 december 1961 å *samtliga regeringars vägnar*:

Rörande den i förevarande rekommendation ingående delfrågan om verkställighet av frihetsstraff i annat nordiskt land och därmed sammanhängande spörsmål har utredningsarbetet inom de danska, finska, norska och svenska justitieministerierna nu i det närmaste avslutats. Lagförslag i ämnet väntas bli framlagda till 1962 års justitieministermöte. Frågan torde därefter komma att föreläggas Nordiska rådet vid dess nästa session.

Den i meddelande till Nordiska rådets 9:e session (s. 873) omnämnda permanenta samnordiska kommittén för nordiskt straffrättsligt och kriminalpolitiskt samarbete, som antagit namnet Nordiska straffrättskommittén, höll sitt första sammanträde i Stockholm i juni 1961. Därvid upptogs till behandling frågan om genomförande i de nordiska länderna av ensartade principer för konfiskation.

Meddelanden

om rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafikonykterhet

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Med godkännande av presidiets i skrivelse den 28 februari 1956 gjorda förslag har regeringarna enats om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Justitsministeriet) meddelar den 3 november 1961:

— — — at meddelelse til rådets 10. session vedrørende den nævnte rekommendation vil blive afgivet af den svenske regering på justitsministeriets vegne.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 januari 1962:

att blodprov i Finland medelst lag den 12/6 1959 är obligatoriskt, men har man ej fastställt promilletal, enligt vilket kunde dömas för rattfylleri.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 29 januari 1962:

Den 4 mars 1961 har 1957 års trafiknykterhetskommitté avgivit promemoria angående trafiknykterhet inom luftfartens område. Till 1962 års riksdag torde komma att läggas en proposition med förslag till ändring i luftfartslagen i detta hänseende. Därvid torde önskemålet att bringa de svenska bestämmelserna i närmare överensstämmelse med motsvarande danska och norska regler komma att beaktas. Kommittén fortsätter sitt arbete i övrigt.

Meddelanden

om rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Med godkännande av presidiets skrivelse den 28 februari 1956 gjorda förslag har regeringarna enats om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (socialministeriet) meddelar den 20 december 1961 å *samtliga regeringars vägnar*:

Underutskottet, som tillsatts av Nordiska socialpolitiska kommittén för att behandla de i rekommendationen avsedda angelägenheterna, har sedan det föregående meddelandet lämnats sammanträtt tvenne gånger, i december 1960 i Stockholm och i mars 1961 i Köpenhamn.

Såsom av det till Nordiska rådet vid rådets nionde session överlämnade gemensamma meddelandet (9. sess., s. 891) framgår, uppdrog Nordiska socialpolitiska kommittén vid sitt möte i Oslo i november 1958 åt förenämnda underutskott att redigera och låta trycka en nordisk handbok i rehabiliteringsfrågan. Av denna handbok äro avsnitten angående Island, Norge, Sverige och Finland redan färdigställda. Avsnittet angående Danmark har i någon mån blivit fördröjt på grund av en reform av ifrågavarande lagstiftning. Handboken torde i sin helhet föreligga färdig i början av år 1962.

Anordnandet av det i föregående meddelande nämnda nordiska seminariet i Stockholm för behandling av rehabiliteringsverksamheten har fördröjts till följd av vissa praktiska svårigheter. Seminariet kan uppenbarligen hållas hösten 1962, och praktiska åtgärder för dess anordnande ha redan vidtagits. Tema för seminariet blir arbetsdiagnosen.

Vad beträffar övriga planerade former för samarbete kommer Nordiska socialpolitiska kommittén att framlägga sina förslag, så snart förenämnda handbok blivit färdig.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 1 december 1961:

Fra norsk side er det ikke noe nytt å melde om nevnte rekommendasjon.

Meddelanden

om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Med godkännande av presidiets i skrivelse den 28 februari 1956 gjorda förslag har regeringarna enats om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 9 januari 1962:

Mellan Finland och Norge samt mellan Finland och Sverige gälla renavtal, som huvudsakligen behandla renars gränsöverskridningar. Egentligt samarbete på renskötselns område kan knappast fås till stånd utan den tidigare föreslagna sakkunnigkommittén. Fördenskull böra de utredningar inväntas, som verkställas från svensk sida.

I Finland har i Enare inrättats en renvallarhundsgård, där man redan fått de första valpkullarna. Under sommaren 1960 företogs en inventering av landets renvallarhundar för utrönande av vilka som voro dugliga brukshundar och till utseendet lämpliga renvallarhundar.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1961:

Landbruksdepartementet har ikke noe spesielt å meddele utover det som er anført i ekspedisjoner i forbindelse med de tidligere avholdte sesjoner.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

I meddelande till Nordiska rådets nionde session (s. 892) har man från svensk sida förklarat sig beredd att med representanter för övriga berörda nordiska länder ingå på närmare diskussioner beträffande de i rekommendationen aktualiserade frågorna. Vidare torde i detta sammanhang kunna anföras, att den svenska regeringen inom en förhållandevis nära framtid avser att förelägga riksdagen proposition i anledning av de under år 1960 avlämnade betänkandena angående renforskningens organisation samt renskötselns organisation och renprodukternas marknadsförande.

*BILAGA 1***Skrivelse från Nordiska samerådet till Nordiska rådet angående uppsägningen av renbeteskonventionen mellan Norge och Sverige**

Nordiska samerådets arbetsutskott har varit samlat till möte i Karis, Finland, 23—25 september 1961. Därvid har diskuterats den situation, som uppstått på grund av att Norge i juni 1961 uppsagt renbeteskonventionen mellan Norge och Sverige.

Vid Nordiska rådets session i Stockholm 1959 rekommenderade rådet regeringarna i Finland, Norge och Sverige »att på grundval av bl. a. det genom rådets medverkan frambragta materialet gemensamt närmare undersöka samebefolkningens problem i syfte att klargöra, vilka åtgärder som bör vidtagas för att utveckla denna befolkningsgrupps kultur och för att förbättra dess levnadsförhållanden». Ur regeringarnas meddelanden i saken till Nordiska rådets session i Köpenhamn 1961 kan man utläsa att regeringarna ställer sig positiva till rekommendationen. Bland annat säger regeringen i Norge, som är koordinerande land i denna sak, att sedan resultatet av vissa utredningar »foreligger og det svenske standpunkt til saken forhåpentlig vil være avklaret, vil en fra norsk side gjerne gå inn for arbeidet med koordineringen av saken på nordisk basis». Uppsägningen av konventionen är enligt vår mening en tillbakagång från den gemensamma nordiska linjen som deklarerats och försvårar möjligheterna att rationellt utnyttja renbetena i gränsområdena oberoende av yrkesutövarnas medborgarskap.

Alltsedan bildandet av samerådet har frågan om renbetena i gränsområdena varit en aktuell fråga inom rådet. Vi hänvisar till protokollet vid mötet med kontaktmännen inom Nordiska samerådet i Östersund den 4—7 december 1956, delvis avtryckt i Nordiska rådets handlingar från rådets 5:e session i Helsingfors 1957, Sak D 59. Renbeteskonventionen har diskuterats på Nordiska samerådets session i Enare, april 1957, och utförligast vid dess session i Kiruna, mars 1958 (*se Bihang 1*).

Nordiska samerådet är allvarsamt bekymrat inför den situation, som uppkommit genom konventionens uppsägning. Enligt vår mening behöver särskilt de nordligaste grupperna av de svenska samerna oundgängligen sommarbetesmarker på norskt område. Uppsägningen av konventionen framstår i desto skarpare relief, då man betänker att utnyttjandet av naturtillgångarna inom Nordkalotten, som är en väsentlig del av samernas bosättningsområde, nu är föremål för ingående överläggningar mellan de nordiska länderna.

Med anledning av vad vi ovan anfört får vi vördsamt anhålla att Nordiska rådet ville uppta frågan om den uppsagda renbeteskonventionen på sin dagordning och verka för att Norge och Sverige även i fortsättningen gemen-

samt och i samråd med samerna själva tillgodose och garantera de renskötande samernas behov av betesmarker under olika årstider.

Karis den 25 september 1961

Nordiska samerådets arbetsutskott

Karl Nickul
Finland

Hans J. Henriksen
Norge

Israel Ruong
Sverige

BIHANG

Protokoll hållet vid Nordiska samerådets andra session i Kiruna den 7—8 mars 1958

Närvarande från Norge Hans J. Henriksen, Edel Haetta Eriksen och Johan Johnsen; från Sverige Israel Ruong, Per Idivuoma, Carl Johansson och Anders Åhrén; från Finland Karl Nickul, Oula Aikio och Hans Aslak Guttorm. Utan rösträtt deltog i förhandlingarna från Norge programsekretär Thor Frette från Samisk råd for Finnmark (hela tiden), från Sverige samekonsulenten vid vattenfallsstyrelsen Åke Vikman (5 och 6 §§), lappfogden Erik Hedbäck (5, 6, 8 och 9 §§) — — —.

6 §

Till diskussion upptogs den av rådmötet i Enare 15—17. 4. 1957 (protokollet, 13 §) till detta möte bordlagda frågan om renbeteskonventionen mellan Norge och Sverige, som rådet jämlikt sina stadgar (8 §) anser sig böra känna till. Konventionen, som härrör från fördraget i Strömstad 1751, har senast förnyats 1949 med giltighet till utgången av år 1962. Beträffande eventuell revision av konventionen bör för dess förnyande överenskommelse mellan Norge och Sverige ske före utgången av år 1959. Idivuoma hade på rådmötet i Enare framhållit att några bestämmelser i renbeteskonventionen blivit föråldrade på grund av utvecklingen såväl i renskötseln som i gårdsbruket. Idivuoma har senare till rådet inlämnat en skrivelse i ämnet (bilaga II¹). I ett medlemsförslag till Nordiska rådet (sessionen i Köpenhamn 1956) hade svårigheterna vid tillämpandet av konventionen i gränstrakten mellan Jämtland och Tröndelag påtalats. För att allsidigt belysa renbeteskonventionens tillämpning i praktiken hade samerådet i Enare uppmanat arbetsutskottet att till mötet i Kiruna kalla två lappfogdar från vardera landet. Från Sverige var närvarande lappfogden Erik Hedbäck från det nordligaste distriktet i Norrbottens län samt förre lappfogden i Jämtlands län Åke Vikman. Från Norge hade ej någon lappfogde anmält sig och från jordbruks-

¹ Här ej tryckt.

departementet i Oslo hade meddelande ingått att departementet ej anser det önskvärt att frågan om renbeteskonventionen tas upp.

Då samerådet endast har konsultativ karaktär, ansåg sig rådet oförhindrat att låta informera sig beträffande renkonventionens tillämpning.

Hedbäck redogjorde för huru renskötseln bedrivs i det nordligaste distriktet i Sverige, där renarna på sommaren nyttja betesmarker i Troms fylke. Samarbetet med norska myndigheter har varit gott. Vikman framhöll att konventionen ej korresponderar med utvecklingen inom renskötseln och frågan blir då huruvida renskötseln skall rättas efter lagstiftningen eller tvärtom. Det förra alternativet skulle leda till uppförande av stängsel, det senare till en legalisering av en praxis, som utvecklats i strid mot konventionen. För renskötarna är en ökning av hjordarna ett livsvillkor, men det kan ej ske utan att bestämmelserna ändras. En legalisering innebär ej en eftergift åt vårdslöshet, den torde tvärtom egga till större disciplin. Det största ansvaret måste överlätas åt renskötarna själva. Vid en diskussion om konventionens revidering bör de aktiva renskötarna var väl representerade. Att omskriva till lagspråk blir juristernas sak. Henriksen framhöll att diskussionen inom samerådet endast är en information. Legalisering av olovlig renskötsel tål allvarsam omprövning. Det skadar samerna själva om de försöker få utrymme för flera renar eller för sina alltför stora renhjordar genom otillåten betning på det andra landets område, då samerna också där har svårigheter att finna bete för sitt renbestånd. I andra fall kan det dock övervägas huruvida en sträng tillämpning av renbeteskonventionens bestämmelser är det effektivaste sättet att utnyttja betesmarkerna. Så länge olika meningar härom härskar bör samerådet som organ för samerna ha rätt att be om upplysningar ävensom att diskutera frågan. Som en följd av kriget har några områden i Troms fylke bortlämnats från svenska samers användning, men andra områden har blivit värdefullare genom att gårdsbruket har centraliserats vid hemmanen. Renhjordarnas ökning i Kautokeino föranleder att de östliga delarna av Troms fylke behövs för norska renar. Idivuoma ansåg en revision av konventionen nödvändig. Han fann det förkastligt att renskötare kunde tvingas att flytta från lappby till annan och nämnde att samer anvisats trakter där renbetesmarkerna av något skäl avsiktligt övergivits av andra. Ruong påpekade att konventionen reglerar förhållandet mellan nomader och bofasta i Troms, men mellan nomader och nomader i södra delen av Norrbottens gräns och i Jämtland. I Balvand finns samer, som är svenska undersåtar men norska näringsidkare och deras barn går i svensk nomadskola. Nickul ansåg att konventionens ursprungliga intentioner sammanfaller med samerådets: den samiska urbefolkningens intressen borde ej bli föremål för en dragkamp över statsgränserna och dess intressen bör kunna tillgodoses utan konflikter beträffande suveräniteten över områdena.

Efter diskussionen förenade sig rådet om följande uttalande:

Då sedan ingående av gällande renbeteskonvention mellan Norge och Sverige väsentliga förändringar skett i betesförhållandena, framhåller Nordiska samerådet önskvärdheten av att myndigheterna i bägge länderna i samråd

anordna informationsmöten, vid vilka jämförbara underrättelser kan erhållas av de intresserade renskötarna och sakkunniga om de faktiska förhållandena på bägge sidor av gränsen.

BIHANG 2

Protokoll hållet vid Nordiska samerådets sjätte session i Narvik den 15—16 februari 1962

Närvarande från Finland ingenjören Karl Nickul och renvärderna Oula Aikio; från Norge konsulenten Hans J. Henriksen, res.kap. Ottar Bondevik, programsekretär Katherine Johnsen och renägaren Daniel Mortensen; från Sverige docenten Israel Ruong, renägaren Per Idivuoma, tillsynsläraren Carl Johansson och renägaren Anders Åhrén.

Sak 1/1962

Nickul gav en redogörelse för samerådets arbetsutskotts möte i Karis, Finland, 22—25. 9. 1961. Utskottet hade bland annat behandlat ett på sessionen i Jokkmokk gjort förslag om ändringar i rådets stadgar, men stannat vid att det ej för närvarande var skäl att föreslå några ändringar. Sedan sessionen i Jokkmokk hade förhandlingarna om renbeteskonventionens mellan Sverige och Norge fortsatta giltighet upphört på grund av att Norge i juni 1961 uppsagt konventionen. Då frågan är av vital betydelse för rendriften på Nordkalotten, hade arbetsutskottet gjort en hänvändelse i saken till Nordiska rådet. Hänvändelsen upplästes i sin helhet. Samerådet godkände enhälligt arbetsutskottets synpunkter och åtgärd.

BILAGA 2

PM rörande utredningar i Sverige om samefrågor

Ett nordiskt samarbete beträffande samefrågorna har hittills fått anstå, bl. a. därför att man i Sverige velat avvakta resultaten av vissa utredningar. Sedan dessa slutförts redovisas nedan resultatet av dessa.

A. Renutredningen

Härtill bemyndigad av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för jordbruksdepartementet i Sverige den 20 augusti 1956 sex sakkunniga för att verkställa ut-

redning angående renprodukternas tillvaratagande och avsättning (renutredningen).

De sakkunniga överlämnade sitt betänkande den 8 juni 1960.

Utredningen framlägger förslag till förändrad organisation av lappbyn. Denna föreslås bli ombildad till en juridisk person, särskilt anpassad för renskötselns förhållanden, och för vilken skall gälla delvis enklare regler än de i lagen om ekonomiska föreningar upptagna. Renägarna bibehåller den enskilda äganderätten till renarna men blir skyldiga att vid renarnas skötsel samverka med varandra. Lappbyn gives befogenhet att driva ekonomisk verksamhet, som hör till renskötseln. De associationsrättsliga reglerna lämnas i lag om lappbys förvaltning. I anslutning härtill har jämväl upprättats förslag till normalstadgar för lappby. Ordningmannainstitutionen bibehålles. Arbetsuppgifterna förändras dock på det sättet, att ledningen av renskötseln överflyttas till lappbys styrelse. Förslaget innebär vidare, att myndighetskontrollen lättar. Ändringarna av lappbyorganisationen föranleder vissa ändringar i renbeteslagen; bl. a. anpassas reglerna om skadas ersättande till den föreslagna nya organisationen.

Vidare framlägges förslag om bildande av lappbyarnas förbund som överorganisation till lappbyarna. Förbundet skall vara en ekonomisk förening. Förbundets uppgifter föreslås omfatta allmän produktionsfrämjande verksamhet, viss medverkan vid produktionen samt handhavande av eller medverkan vid renprodukternas marknadsförande. Hos förbundet föreslås bli anställda en direktör och två konsulenter, varav den ene med inriktning på avel och produktion, den andre på slakt och försäljning. Förbundet bör vidare anställa lokala ombud, vilka utbildas till instruktörer. Av dessa stationeras en i Jämtlands län och en i Västerbottens län samt två eller tre i Norrbottens län.

I avsikt att förbättra betingelserna för renslakt och möjliggöra tidsenlig varubehandling för renskötselns produkter föreslås, att lappbyarnas förbund övertar ansvaret för renprodukternas marknadsförande.

Kostnaderna för det allmänna beräknas vid fullt utbyggd organisation uppgå till 200 000 kronor per år, utgörande driftsbidrag till lappbyarnas förbund. Under första och andra verksamhetsåret föreslås bidrag med 50 000 resp. 25 000 kronor högre belopp. Särskilt anslag för vissa åtgärder för utjämning av växlande transportkostnader föreslås med 25 000 kronor under det första verksamhetsåret. Under övergångstiden föreslås för särskilda åtgärder anslag med 100 000 kronor till en organisationsnämnd, i huvudsak avsedd att bedriva främjande verksamhet, innan lappbyarnas förbund hunnit träda i verksamhet. Kostnaderna böra gäldas ur statens lappfond.

I syfte att underlätta kapitalanskaffningen för lappbyarnas förbund föreslås statlig kreditgaranti intill 2,6 milj. kronor.

Med betänkandet överlämnas av motiv åtföljda förslag om ändringar i renbeteslagen, om ny lag om lappbys förvaltning och om ändring av nomadundervisningsstadgan. Den nya lagen och ändringarna föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1963.

Särskild proposition väntas komma att föreläggas 1962 års riksdag i anledning av renutredningens förslag.

B. Renforskningsutredningen

Härtill bemyndigad av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för jordbruksdepartementet i Sverige den 30 maj 1958 landshövdingen i Norrbottens län för att såsom utredningsman verkställa utredning rörande forskningen å renskötselns område och därmed sammanhängande frågor (renforskningsutredningen).

Utredningen överlämnade sitt betänkande i ämnet den 29 november 1960.

I kapitel 1 av betänkandet lämnas en beskrivning rörande renskötseln under rubrikerna: lagstiftning och administration, lappbefolkning och reninnehav, skötselmetoder, renskötsel och renskötselns ekonomiska betydelse.

I kapitel 2 redogöres för renforskningen under rubrikerna: historik, nuvarande forskningsverksamhet och behovet av forskning på renskötselns område.

Kapitel 3 innehåller utredningens sammanfattning och förslag.

I detta kapitel konstateras att f. n. bedrivs renforskning i Sverige dels vid försöksstationen å Kuolpavare i Gällivare kommun i nära samarbete med den under styrelsen för statens veterinärmedicinska anstalt lydande rennämnden (lappväsendets renforskning), dels ock inom skogslappbyn Serri i Jokkmokks kommun (Serri-verksamheten).

Beträffande renforskningens framtida organisation finner renforskningsutredningen det av många skäl önskvärt att arbetet vid lappväsendets renforskning och Serri-verksamheten samordnas under en gemensam ledning. Detta bör ske genom inrättande av ett särskilt organ för renforskningen. Organets huvuduppgifter bör vara att genom lämpliga åtgärder främja forskningen på renskötselns område. Organet bör vidare ansvara för och organisera ifrågavarande verksamhet. Ledningen av organet bör anförtros en särskild nämnd. Denna nämnd bör upprätthålla en god kontakt med lantbruks-högskolan, statens veterinärmedicinska anstalt, veterinärhögskolan och andra vetenskapliga institutioner på närliggande områden.

Nämnden bör söka intressera forskare och forskargrupper för forskning inom skilda områden av renskötseln. Detta bör ske såväl genom att nämnden för att lösa speciella och aktuella arbetsuppgifter direkt anlitar härför lämpliga forskare som genom att nämnden allmänt på olika sätt stimulerar forskare att ägna sig åt renforskningen. Nämnden bör jämväl verka för att för forskningsverksamheten erforderliga medel ställes till förfogande. Det torde också vara betydelsefullt att nämnden upprätthåller goda förbindelser med motsvarande organ i andra länder där försöks- och forskningsverksamhet på renskötselns område redan utövas.

På grundval av sådana synpunkter föreslår utredningen, att det för forskningen på renskötselns område inrättas ett särskilt statligt organ, förslagsvis benämnt statens renforskning och att ledningen av statens renforskning anförtros en nämnd, nämnden för statens renforskning.

Utredningen föreslår vidare inrättande av en befattning som renkonsulent vid statens veterinärmedicinska anstalt. Renkonsulenten bör syssla med de renveterinära arbetsuppgifterna vid anstalten och åläggas att i veterinärmedicinska frågor tjänstgöra som föredragande hos nämnden för statens renforskning.

Det sammanlagda anslagsbehovet på riksstaten för statens renforskning, som skulle förädlas av att utredningens förslag genomfördes, uppskattar utredningen till cirka 69 600 kronor för budgetåret 1961/62. Härtill kommer kostnaden för renkonsulenten på staten för veterinärmedicinska anstalten.

Beträffande kostnaderna för försöks- och forskningsverksamheten i övrigt uppskattar utredningen dessa till omkring 200 000 kronor per år under den närmaste 5-årsperioden.

Särskild proposition väntas komma att föreläggas 1962 års riksdag i anledning av renforskningsutredningens förslag.

C. 1957 års nomadskolutredning

Härtill bemyndigad av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet i Sverige i början av 1957 fem sakkunniga för att utreda frågan om nomadskolväsendets organisation och därmed sammanhängande spörsmål (1957 års nomadskolutredning).

Utredningen avlämnade den 25 november 1960 sitt med bilagor cirka 250 sidor långa betänkande »Samernas skolgång».

Betänkandets huvudsakliga innehåll framgår av de tolv kapitelrubrikerna, kapitel 1: inledning, kapitel 2: samerna i Sverige, kapitel 3: historik, kapitel 4: sameundervisningen i Norge och Finland, kapitel 5: motiv för särskild undervisning av samernas barn, kapitel 6: enhetsskolan, kapitel 7: elevantalet, kapitel 8: nomadundervisningens allmänna organisation, kapitel 9: nomadundervisningens innehåll och utformning, kapitel 10: nomadundervisningens ledning och administration, kapitel 11: organisationens kostnader och genomförande och kapitel 12: sammanfattning.

I det sammanfattande kapitlet framhåller utredningen att det förhållandet, att samernas barn kommit att till stor del undervisas i särskilda statliga skolor, sammanhänger med den renskötande befolkningens egenartade, nomadiserade levnadssätt i äldre tid.

Sedan detta numera modifierats i samband med att samerna blivit mera bofasta och även på andra sätt närmat sig till huvudbefolkningens livsform, har den ursprungliga motiveringen för nomadskolorna förlorat sin giltighet. Utredningen finner det dock, av andra skäl, behövt att samebarnen även i fortsättningen erbjudes undervisning i för dem särskilt lämpade former.

Ett skäl därtill sammanhänger med de lapsktalande barnens språkliga situation, framförallt med deras, som har inga eller obetydliga förkunskaper i svenska, då de börjar skolan. Den ändamålsenligaste undervisningen av dessa barn kan inte vara identisk med den som meddelas barn med svenskt modersmål. Det bildningsinnehåll, som skolan har att förmedla till den

svensktalande majoriteten i vårt land, kan inte gärna vara alldeles detsamma som det som svarar mot den samiska minoritetens behov att vinna fäste i två olika språk- och kulturmiljöer.

Vad orienteringsämnen angår, är vissa förskjutningar inte endast möjliga utan även erforderliga. Vidare bör i samebarnens bildningsinnehåll träning i användningen av det lapska modersmålet ingå som en integrerande del. För båda grupperna gäller däremot i fråga om vissa grundläggande färdigheter, främst i svenska och matematik, att samma prestationsnivå bör uppnås. Nybörjarnas anpassning till skolmiljön främjas vidare bäst därav att de, till en början, kan i större eller mindre utsträckning använda hemspråket i skolan. De här angivna önskemålen kan inte tillgodoses vid genomförd samundervisning.

Vid sidan av de pedagogiska och psykologiska synpunkterna motiverar sameminderitetens kulturella och, om man så vill, nationella behov nomadundervisningens bibehållande i en eller annan form. I den mån samerna själva vill få sina barn fostrade till kunskaper om och positiv känsla för sitt folks språk och övriga kultur, bör samhället medverka därtill genom lämpliga åtgärder på skolans område.

Nomadundervisningen föreslås i princip bli tillgänglig för alla samer, vare sig renskötande eller ej, och fullständig valfrihet råda, så att de skolpliktiga samebarnen i stället kan anmälas till reguljär undervisning tillsammans med övriga barn.

På enhetsskolans låg- och mellanstadium föreslås, att de nuvarande nomadskolorna bevaras; de kommer då att i de flesta fall omfatta årskurserna 1—6. Då det gäller högstadiet har utredningen, med anledning av det ringa och minskande elevunderlaget, ej funnit sig kunna förorda en särskild lapsk centralskola. I stället föreslås särskild undervisning i lapska ämnen samt förberedande yrkesutbildning i renskötsel komma till stånd vid två av det reguljära skolväsendets högstadieskolor, den ena i Kiruna C och den andra i Jokkmokk. Till dessa samegruppshögstadiet skall all lapsk ungdom, således även från andra kommuner, kunna anmälas.

De ämnen som antingen endast förekommer i nomadskolan eller också läses där efter särskild kursplan, nämligen lapska och nomadkunskap samt hembygdskunskap med arbetsövningar och slöjd, avses även i fortsättningen bilda kärnan i nomadundervisningen. På högstadiet förutsätter utredningen att systemet med tillvalsämnen skall skapa tillfällen för studium av det lapska.

Att förberedande yrkesutbildning i renskötsel anordnas i årskurs 9 ter sig särskilt angeläget med hänsyn till att näringens drifts- och organisationsformer är på väg att förnyas och till att yrkesundervisning på detta område hittills knappast i någon form förekommit. Tänkbart är att 9y-grenen för renskötare måste centraliseras till en enda ort.

Utredningen har uppmärksammat den pedagogiska frågan om på vilket språk barnen skall erhålla den första läsundervisningen. Att svenska skall vara det huvudsakliga undervisningsspråket är odiskutabelt. Gällande be-

stämmelser och praxis ger därjämte rum för användandet av olika minoriteters modersmål i skolan såsom nybörjar- och hjälpspråk. Utifrån denna bedömning synes ändrade författningsbestämmelser icke vara erforderliga.

Samernas rätt att välja skolform förutsätter, att den särskilda skolplikt som nu gäller för fjällsamernas barn upphör och ersättes av bestämmelserna om allmän skolplikt. Detta betyder i sin tur en förlängning av undervisningstiden till nioårig skolgång och 39 veckors läsår, d. v. s. till likställdhet med det reguljära skolväsendet, något som för övrigt är oundgängligt, om de uppväxande samerna skall få likvärdig allmänbildning och samma chans att taga sig fram i livet som den övriga ungdomen.

Särskilda kvalifikationer erfordras hos de lärare, som skall undervisa i lapska ämnen. I syfte att råda bot för bristen på kompetenta lärare i lapska förordar utredningen, att en för nomadlärare avsedd terminskurs i lapska språket anordnas vid Uppsala universitet.

I fråga om nomadundervisningens ledning och administration föreslås relativt djupgående förändringar. Det lämpligaste sättet att skapa en lokal ledning av nomadskolorna har syntts vara att underställa dessa skolstyrelserna i respektive kommuner.

En särskild proposition rörande nomadskoleväsendet väntas komma att föreläggas 1962 års riksdag.

Tilläggsförslag
om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige
(Väckt av Hugo Oswald)

För närvarande torde svårigheterna att få till stånd ett effektivt samarbete mellan Finland, Norge och Sverige rörande samespörsmålen delvis bero på de motsättningar, som aktualiserats sedan renbeteskonventionen mellan Norge och Sverige uppsagts att utlöpa med utgången av innevarande år. I denna fråga har Nordiska rådet fått mottaga en hänvändelse från Nordiska samerådet, i vilken samerådet hemställer till Nordiska rådet att verka för att Norge och Sverige gemensamt och i samråd med samerna själva tillgodoser och garanterar de renskötande samernas behov av betesmarker under olika årstider. Vad angår de närmare förhållandena beträffande renbetesspörsmålen kan hänvisas till bifogade promemoria (*se Tillägg*). Förutsättningarna synes vara goda att få till stånd en uppgörelse beträffande renbeteskonventionen. De närmast berörda båda regeringarna bör därför uppmanas att nå fram till en överenskommelse. I detta sammanhang är anledning att taga fasta på Nordiska samerådets förslag om att låta samerna själva bliva företrädare på ömse sidor vid dessa förhandlingar. En sådan åtgärd skulle sannolikt underlätta deras förande.

I anslutning till Nordiska samerådets hemställan får jag föreslå,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Norge och Sverige att i samråd med samernas organisationer träffa överenskommelse om en ny renbeteskonvention.

Stockholm den 8 mars 1962

Hugo Oswald

*BILAGA***PM rörande den norsk-svenska renbeteskonventionen**

Den norra delen av nuvarande gränsen mellan Norge och Sverige bestämdes genom fördrag år 1751 mellan dåvarande konungariket Danmark—Norge och konungariket Sverige som då inbegrep Finland. I en kodicill till denna gränstraktat stadfästes uttryckligen lapparnas rätt till renbete på ömse sidor om gränsen i enlighet med gammal sedvänja. Därvid åsyftades dels den flyttning som de svenska lapparna med sina renar årligen företog till Norge för att finna sommarbete, dels motsvarande flyttning på vintern av norska renar till norra Sverige och till Finland via svenskt territorium.

Sedan Sverige år 1809 avträtt Finland till Ryssland och Norge år 1814 skiljts från Danmark och i union förenats med Sverige, uppkom ett nytt läge. Den nya norsk-ryska gränsen bestämdes inte förrän 1826 efter långvariga förhandlingar. Ehuru det då överenskomms att norska lappar skulle bibehållas vid sina traditionella rättigheter att övergå gränsen, stängde ryssarna år 1852 den norsk-finska gränsen för all flyttning. Denna åtgärd vidtogs som en följd av att ett ryskt krav på fiskerättigheter längs den norska kusten till Ofotfjorden kort dessförinnan hade tillbakavisats av Norge. Gränsstängningen fick till resultat att ett betydande antal lappar, som bodde i Kautokeino-området i Norge och som tidigare brukat flytta till betesmarker i Finland, utvandrade till Karesuando i Sverige, enär tillträdet till finska betesmarker ännu var fritt via den svensk-finska gränsen.

Redan före 1852 hade förekommit överläggningar mellan Norge och Sverige om en revision av 1751 års kodicill, vilken ganska lösligt hade behandlat frågan om skada och kompensation i samband med renbetet. Bl. a. den ryska gränsstängningen år 1852 föranledde norrmännen att söka uppnå en ny uppgörelse. Därvid påpekades från norsk sida att, medan fördelarna varit ömsesidiga så länge de norska lapparna kunnat utnyttja betesmarkerna i Finland, en bristande balans nu uppkommit genom att antalet svenska lappar, som varje sommar flyttade till Norge vore alltför stort. Ett annat norskt klagomål var att — sedan många norrmän söderifrån med början omkring år 1770 tagit fast boplatz i Troms fylke — de svenska lapparnas renar förorsakade avsevärd skada på deras marker under de årliga besöken. Sverige hävdade å andra sidan att den årliga flyttningen in i Norge vore en ekonomisk nödvändighet för de svenska lapparna, särskilt som inflyttning av lappar från Kautokeino i Norge till Karesuando ökat befolkningen och förorsakat svårigheter i just det område, varifrån huvuddelen av de svenska lappar som flyttade till Norge kom. Slutligen stängde

ryssarna även de svensk-finska gränsen år 1889 och skar härigenom av möjligheterna för svenska lappar att söka betesmarker i Finland.

Ett norskt-svenskt sammanträde hölls år 1866 men först år 1883 kunde en överenskommelse slutligen nås rörande texten till en överenskommelse, som skulle gälla femton år. Under denna period skulle 1751 års kodicill tillfälligt sättas ur kraft. Då överenskommelsen år 1898 utlöpte, förlängdes den; den ursprungliga perioden kom härigenom att i tre års intervaller utsträckas ända till år 1907 då en ny konvention trädde i kraft, även den tillfälligt ersättande 1751 års kodicill.

De svenska och norska flyttlapparnas rätt att med sina renar överskrida gränsen mellan Sverige och Norge regleras för närvarande genom konventionen den 5 februari 1919 angående flyttlapparnas rätt till renbetning. Denna konvention, som ersatte den norsk-svenska konventionen av år 1905, trädde i kraft den 1 januari 1923 och utlöper den 1 januari 1963, sedan den uppsagts av Norge den 15 juni 1961.

Förhandlingar om ett nytt avtal inleddes i en första omgång på våren 1959 och avslutades i augusti 1960, sedan enighet mellan förhandlarna nåtts om ett förslag till konvention innebärande ändringar i 1919 års konvention. En av huvudfrågorna under dessa förhandlingar gällde artikel 202 i konventionen. Redan vid förhandlingarnas början hade man nämligen på norsk sida uppställt såsom absolut villkor för fortsatta förhandlingar att 202 § andra stycket skulle utgå ur konventionen. Detta stycke innehåller följande klausul:

Då konventionen upphört att gälla, skola första kodicillen eller tillägget till gränstraktaten den 7/18 oktober 1751 och artikel I i konventionen den 26 oktober 1905 angående flyttlapparnas rätt till renbete m. m. åter träda i tillämpning.

I kodicillen blev lapparnas rätt till renbete på ömse sidor gränsen för första gången traktatmässigt fastställd.

Den omförmälda artikeln i 1905 års konvention, som fastställer, att kodicillen ej ensidigt kan uppsägas, lyder:

De bägge rikena förplikta sig av humanitära skäl att allt framgent tillåta, att hvardera rikets flyttlappar må i den utsträckning, som af ålder ägt rum, åtnjuta de rättigheter i det andra landet, som omhandlas i första kodicillen till gränstraktaten af den 7/18 oktober 1751, hvilken kodicill icke någotdera riket skall göra anspråk på att ensidigt uppsäga.

Sedan man på svensk sida biträtt det norska villkoret, under förutsättning att överenskommelse kunde nås om en bestämmelse som garanterade att de svenska lapparnas rätt till renbete på ömse sidor om gränsen bevarades, enades man om följande nya lydelse av andra och följande stycken av 202 §.

Därest konventionen uppsäges, skall frågan om flyttlapparnas renbetning i det andra riket avgöras genom förhandlingar mellan rikena. Båda rikena äro införstådda med att den rätt, som lapparna hittills åtnjutit i detta hänseende, i allt väsentligt skall bibehållas.

Konventionen skall gälla intill dess nytt avtal om flyttlapparnas renbetning träder i kraft.

Sedan förslaget till konvention om ändring i 1919 års konvention underkastats en förnyad granskning i Norge, återkom man på norsk sida under hösten 1960 med begäran om återupptagande av förhandlingarna. Som skäl härför anfördes i främsta rummet att artikel 202 även i den nya av båda parter förhandlingar godtagna lydelsen uppväckte starka betänkligheter i Norge. Det framhölls att den faktiska belastning som 1751 års kodicill samt de därtill knutna konventionerna 1905 och 1919 pålade Norge, icke vore acceptabla för en suverän stat.

De sålunda på norsk begäran under första halvåret 1961 återupptagna förhandlingarna har, såsom ovan nämnts, icke lett till en för båda parter godtagbar uppgörelse, utan 1919 års konvention har uppsagts av Norge. Härigenom träder — i enlighet med art. I i 1905 års konvention — automatiskt 1751 års kodicill i kraft, vid avtalstidens utgång den 1 januari 1963, därest icke en ny överenskommelse kan ingås.

Tilläggsförslag

om inrättande av gemensamt organ för renskötselfrågor

(Väckt av Olavi Lindblom)

I en rekommendation 1956 (nr 20/1956) rekommenderade Nordiska rådet regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna till ökad samverkan mellan länderna på renskötelsens område.

Från Finlands sida föreslogs redan 1959 till effektivisering av samarbetet att regeringarna skulle tillsätta en gemensam kommission bestående av sakkunniga med uppgift att gemensamt planera och utreda en rad sådana frågor, som är av betydelse för renskötelsen i alla länderna. Något ställningstagande till detta förslag har ännu icke kunnat erhållas från övriga länder.

Enligt min mening skulle det uppenbarligen vara av stort värde om ett nära samarbete mellan de myndigheter i de länder, som är ansvariga för de med renskötelsen sammanhängande problemen, snarast kunde komma till stånd. Otvivelaktigt förhåller det sig så, att många av problemen beträffande renskötelsen kan lösas i gemenskap.

Jag får därför föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar de tre nämnda regeringarna att i enlighet med Finlands förslag inrätta ett gemensamt nordiskt organ för behandling av de med renskötelsen sammanhängande frågorna.

Helsingfors den 9 mars 1962

Olavi Lindblom

Meddelanden

om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Spörsmålet är slutbehandlat utom såvitt avser gemensam arbetsmarknad för tandläkare.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 1 december 1961:

Der henvises til regeringens meddelelse den 1. december 1960 (Nordisk Råd, 9. sess., pg. 900).

Det bemærkes, at spørgsmålet på ny har været genstand for en drøftelse på et møde i København i maj 1961, og at nyt møde er berammet til afholdelse i Oslo i begyndelsen af 1962.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Ministeriet för utrikesärendena har den 27 juli 1960 medelst brev n:o 39187 förordnat till den nordiska kommittén för utredning av frågan om gemensam arbetsmarknad för tandläkare som Finlands representanter över-tandläkaren Ensio Kalijärvi och äldre regeringssekreteraren Veikko Kangas samt som sakkunniga professorerna Eero Tammissalo och Ilmari Vartiainen. I stället för den sistnämnde har ministeriet för utrikesärendena den 17 november 1961 förordnat professor Sakari Mustakallio. Kommittén har under år 1961 sammanträtt en gång och dess arbete fortgår.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 17 november 1961:

En komité med nye sakkyndige når det gjelder tannleger, ble nedsatt sommeren 1960 med representanter fra Danmark, Sverige, Finland og Norge.

Komitéen har hittil hatt 2 møter, og det er utarbeidet et utkast til over-

enskomst som vil bli gjenstand for nærmere gjennomgåelse og drøfting i komitéens neste møte som påregnes avholdt i mars 1962. Man regner med at komitéen da vil kunne avgi innstilling og dermed avslutte sitt arbeid.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

Den nordiska kommitté, som tillsatts för att utreda frågan om en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare har i det närmaste slutfört sitt arbete. Ett utkast till överenskommelse mellan de nordiska länderna har framlagts i december 1961 och väntas bli justerat under våren 1962.

Meddelanden
om rekommendation nr 12/1957 angående økonomisk
samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste
områden

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Den av industridelegationen tillsatta skogsbilanskommissionen har ombetts att avgiva den av riksdagen förutsatta utredningen och utlåtande där- om, huruvida för den planerade fabriksinrättningen i Kirkenäs förslår trä- råmaterialet från Enare område, då i betraktande tages den inhemska trä- förädlingsindustrins pågående och planerade investeringar i samband var- med anhängits, att särskild uppmärksamhet bör fästas vid frågan om Kemi- järvi Oy träförädlingsfabriks träråmaterialet. Utredningen av fabriksföreta- gets företagsekonomiska sida har ansetts kunna ändamålsenligast bliva ut- förd, efter det ovannämnda utredning angående träråmaterialet blivit fär- dig.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 30 okto- ber 1961:

Siden Regjeringen den 14. desember 1960 avga uttalelse er det ikke skjedd noe med saken fra norsk side i påvente av visse finske undersøkelser. Som omtalt i forrige års melding¹ fattet Stortinget den 13. desember 1960 ved- tak om a. samtykke til ratifikasjon av avtalen, b. Industridepartementets medvirkning til etablering av en kraftpapirfabrikk i Kirkenes-området og c. en bevilgning på 5 millioner kroner på statsbudsjettet for 1961 til aksje- tegning i treforedlingsbedriften. Derimot ble Regjeringens tilråding til Stor- tinget om bevilgning av 7 millioner kroner til veiarbeide fra riksgrensen til fabrikkstedet senere trukket tilbake i påvente av resultatet av de finske undersøkelser.

¹ 9. sess., s. 903.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 29 januari 1962:

Rörande denna rekommendation torde få hänvisas till innehållet i svenska regeringens meddelanden denna dag om rekommendationerna nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna [*se Sak D 37*] och nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten [*se Sak D 54*].

Meddelanden

om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension

(Överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Finansministeriet) meddelar den 5 december 1961:

Efter at Nordisk Råd på sin 5. session i rekommandation nr. 15/1957 havde vedtaget at henstille til regeringerne, at der udarbejdes en redegørelse vedrørende forudsætningerne for en ordning, hvorefter offentlig tjeneste i ét land kan ligestilles med tjeneste i et andet nordisk land forsåvidt angår retten til pension, blev der i de nærmest følgende år over for rådet redegjort for, hvilke synspunkter de respektive regeringer har ment at måtte anlægge med hensyn til det rejste spørgsmål.

Man kan herom henvide til meddelelse optrykt i Nordisk Råds tidende, 6. session 1958, side 1524—1533, og 7. session 1959, side 1453—1455.

På grundlag af de fra de enkelte lande modtagne tilkendegivelser udtalte den danske regering i en på samtlige nordiske regeringers vegne d. 28. november 1960 afgivet meddelelse, der er optrykt i Nordisk Råds tidende for 9. session, side 913—914, at der under hensyn til de foreliggende forskelligheder i pensionsreglerne m. v. i hvert af de nordiske lande næppe lader sig etablere en på forhånd regelbunden ordning, men at der i aktuelle enkelttilfælde findes at være mulighed for efter nærmere aftale mellem de respektive ressortmyndigheder at sikre en person, der overgår fra pensionsberettigende ansættelse i offentlig tjeneste inden for ét land til ansættelse i et andet nordisk land, en pensionsmæssig status, som tilgodeser den tidligere pensionsberettigende tjenestetid, uden at den pågældende herved stilles gunstigere, end om den forudgående tjeneste var tilbagelagt i det land, hvor han senest har opnået ansættelse.

Fra den danske regerings side kan man henholde sig hertil, idet man finder, at en ordning af de pensionsmæssige forhold i overensstemmelse med den skitserede fremgangsmåde vil give mulighed for en tilfredsstillende løsning af de herhenhørende problemer i de praktisk forekommende tilfælde.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 1 december 1961:

Fra norsk side er det ikke noe nytt å melde om nevnte rekommandasjon.

Sveriges regering (civildepartementet) meddelar den 22 januari 1962:

I denna fråga — där Danmark är koordinerande land — har någon åtgärd från svensk sida icke vidtagits.

Tilläggsförslag

om tillgodoräknande av nordisk offentlig tjänst i fråga om pensionsrätt

(Väckt av Nina Andersen)

I året 1957 antog Nordisk Råd en rekommandation, i hvilken rådet henstillede til regeringerne, at disse til brug for rådet ville lade udarbejde en redegørelse vedrørende forudsætningerne for indførelse af en ordning, hvorefter offentlig tjeneste i et nordisk land ligestilles med tjeneste i et andet nordisk land, for så vidt angår retten til pension (nr. 15/1957).

I anledning af denne rekommandation har rådet i en række meldinger fået belyst de meget komplicerede forhold, som gør sig gældende på dette område, og som indtil nu har gjort det umuligt at fremsætte generelle forslag til løsning af spørgsmålet. Såfremt en større udveksling skal komme i stand mellem de nordiske lande af personer ansat i offentlig tjeneste, er det imidlertid nødvendigt, at pensionsspørgsmålet på en eller anden måde finder sin løsning. Den socialpolitiske nemandskomiteé har derfor i det forløbne år taget sagen op til behandling for om muligt at finde en vej frem gennem vanskelighederne.

Komiteen har under disse overvejelser drøftet den tanke, at hele det tidsrum, hvori nogen har arbejdet i statslig eller kommunal tjeneste i et af de nordiske lande, bør medregnes som adkomst for erhvervelse af pension i det land, hvor den pågældende senest før sin afgang har været ansat i stat eller kommune. Ved en sådan fremgangsmåde vil man formentlig kunne komme uden om en lang række af de vanskeligheder, som hidtil har hindret en løsning af sagen.

Da det vil være ønskeligt, om rådets socialpolitiske komité kunne fortsætte sit arbejde med pensionsspørgsmålet efter denne linie, tillader jeg mig at foreslå,

at rådet henstiller til regeringerne, at disse, efter at de fornødne undersøgelser er foretaget, skridtvis gennemfører en ordning, hvorefter al ansættelse i stat eller kommune i et nordisk land lægges til grund ved beregningen af pension til tjenestemænd ansat i offentlig tjeneste.

København, den 9. marts 1962

Nina Andersen

Meddelanden

om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Landbruksministeriet) meddelar den 11 november 1961:

Under förhandlingar mellem repræsentanter for landbruksministerierne i de nordiske lande er der opnået enighed om at søge gennemført en forøgelse af støtten til Nordiske Jordbruksforskernes Forening med særligt henblik på øget kontaktvirksomhed.

I overensstemmelse hermed er der med virkning fra den 1. april 1961 bevilget en forhøjelse af statens årlige tilskud til Nordiske Jordbruksforskernes Forenings danske afdeling fra 5 000 kr. til 35 000 kr.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 27 februari 1962:

Av de nya samarbetsformerna på jordbruksforskningens område är samarbetet med Sverige på jordartskarteringens och trädgårdsförsöksverksamhetens område de viktigaste. Målet för samarbetet på jordartskarteringens område är utarbetande av en samnordisk, senare möjligen europeisk jordartskarta. Samarbetet på trädgårdsförsöksverksamhetens område upprätthålles genom vederbörande försöksstationer.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1961:

I tilknytning til kulturutvalgets forslag og uttalelser i forbindelse med behandling av Sak D 28 i 9. sesjon om økonomisk støtte til nordisk forsknings samarbeid, kan meddeles at det norske Storting for budsjett-terminen 1962 har bevilget kr. 30 000 til dekning av utgifter med norsk deltakelse i nordiske arbeidsgrupper og annen nordisk kontaktvirksomhet på landbruksforskningens område. Midlene er stilt til disposisjon for Nordiske jordbruksforskernes forening, den norske avdeling.

Det er ikke stilt midler til disposisjon for spesielle forskningsoppgaver.

Landbruksdepartementet har for sitt vedkommende antatt at økonomisk støtte til konkrete sams nordiske forskningsoppgaver fra norsk side må kunne påregnes å bli bevilget av tippemidler fra Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd når dette blir aktuelt.

I 9. sesjon under Sak D 28 ble det fra svensk side fremmet forslag om etablering av en felles nordisk potetforedlingsanstalt [*se Sak A 11*]. Denne saken er tidligere besvart av Landbruksdepartementet ved ekspedisjon av 15. august 1961. De faglige norske instanser ga følgende konklusjon:

1. Det synes i øyeblikket ikke være tilrådelig å opprette en felles nordisk potetforedlingsanstalt.

2. Et nordisk samarbeide på potetforedlingens område er av stor viktighet, men antas å fremmes best gjennom utbygging av det samarbeide som alt eksisterer og en samordning av virksomheten ved de enkelte lands potetforedlingsstasjoner.

3. Det bør drøftes å nedsette et fast råd på dette felt med medlemmer fra alle deltakende land.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

I statsverkspropositionen till 1962 års riksdag har regeringen föreslagit att — liksom skedde förra året — 30 000 kronor tilldelas Nordiska jordbruksforskarens förenings svenska avdelning att användas enligt jordbrukets forskningsråds närmare bestämmande. Därutöver har föreslagits att forskningsrådet för andra året i rad erhåller 100 000 kronor att disponeras i första hand för att främja jordbruksforskning med nordiska aspekter.

Meddelanden

om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerade land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Fiskeriministeriet) meddelar den 25 januari 1962:

at spørgsmålet om beskyttelse af laksebestanden i Østersøen fortsat er til behandling mellem de i laksefiskeriet i Østersøen interesserede stater.

Finlands regering (ministeriet för utrikesärendena) meddelar den 15 januari 1962:

Från finsk sida finns intet nytt att meddela i saken.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

Frågan om ett avtal för skyddandet av laxbeståndet i Östersjön är fortfarande under behandling i respektive regeringar.

*BILAGA***Sveriges ministers för utrikes ärendena svar på i riksdagens andra kam-
mare väckta spörsmål angående laxfisket i Östersjön**

*(Anförande av excellensen Östen Undén i svenska riksdagen den 13 mars
1962)*

Till en början vill jag erinra om att Nordiska rådet, vid sitt möte i Helsingfors i februari 1957, rekommenderade de nordiska regeringarna att träffa anstalter till skydd för laxbeståndet i Östersjön. I anslutning till denna rekommendation ägde i augusti 1957 förhandlingar rum i Stockholm mellan svenska, danska och finska expertdelegationer, och i november samma år mellan svenska, danska och västtyska delegationer. Vidare sammanträdde i februari 1958 svenska, polska och sovjetiska expertdelegationer i Stockholm för att överlägga i samma ämne. Dessa tre förhandlingsomgångar på expertplanet resulterade i undertecknandet av tre olika protokoll innehållande förslag till åtgärder till skydd för laxbeståndet i Östersjön. Dessa skyddsbestämmelser, som i stort sett överensstämmer, avser fastställande av minimimått på fångad lax, maskor i laxdrivgarn och gapet på krok å laxlinor samt vidare införande av fredningstid för laxfiske med drivlina.

I stort sett har sålunda enighet i princip uppnåtts om själva skyddsbestämmelserna. Emellertid har det fortsatta genomförandet av arbetet på en överenskommelse om laxfisket stött på vissa svårigheter. Problemet har i första hand bestått i att finna en sådan form för uppgörelse, att samtliga berörda länder blir bundna av bestämmelserna. Av de länder som undertecknat nyssnämnda protokoll har bl. a. Danmark såsom villkor för medverkan i en uppgörelse uppställt kravet på att samtliga i saken intresserade östersjöstater biträder överenskommelsen. Detta har emellertid visat sig svårt att genomföra bl. a. på grund av den omständigheten att flera östersjöstater icke har diplomatiska förbindelser sinsemellan.

Förslag har emellertid framförts om att man skulle söka få till stånd ett avtalsreglerat skyddsprogram som biträdes av åtminstone de viktigaste laxfiskande staterna. Diskussioner har i detta syfte under hand förts mellan Sverige och Danmark. Från dansk sida har därvid förklarats, att man vore beredd ingå en överenskommelse av i stort sett det innehåll som angivits i 1957 års protokoll. Med hänsyn till att en överenskommelse — i varje fall till en början — inte skulle gälla för samtliga östersjöstater önskade man emellertid att bestämmelsen om fredningstid skulle utgå. I samman-

hanget har vidare anförts, att de danska fiskemyndigheterna, som endast med stora betänkligheter accepterat bestämmelserna om fredningstid enligt 1957 års protokoll, vid denna tid icke förfogade över erforderligt vetenskapligt material för att kunna bedöma spörsmålet. Ett sådant underlag har nu sammanställts av den danska expertisen, och man är beredd att diskutera detta med svenska sakkunniga.

Från svensk sida har framhållits, att man önskar en uppgörelse på basis av tidigare utarbetade texter inkluderande bl. a. bestämmelsen om fredningstid. Denna bestämmelse vore en väsentlig del i varje överenskommelse, och vi ansåge, att vetenskapliga skäl talade för det berättigade i den svenska ståndpunkten.

De svenska myndigheterna företar nu en förnyad genomgång av det vetenskapliga materialet. Så snart denna är slutförd kommer saken att åter tagas upp med danska regeringen.

Jag vill här understryka, att det är ett viktigt intresse att en överenskommelse till skydd för laxfisket snarast kommer till stånd. Laxfisket ger bärgning åt ett stort antal östersjöfiskare, och varje mera avsevärd minskning av laxbeståndet måste på längre sikt få allvarliga konsekvenser för dessa befolkningsgrupper. Att lax överhuvudtaget fortfarande finnes att tillgå i Östersjön får i väsentlig utsträckning tillskrivas de omfattande och kostnadskrävande anstalter för att reproducera laxbeståndet som sedan länge vidtagits från svensk sida. Vid de större laxförande älvarna vid svenska östersjökusten har anlagts laxodlingar varifrån årligen utsätts bortåt en miljon utvandringsfärdiga laxungar. Kostnaderna för reproduktionen av laxbeståndet beräknas uppgå till c:a 4 milj. kronor per år. Vi överväger också att inbjuda representanter för bl. a. danska fiskeriorganisationer och myndigheter att på ort och ställe personligen lära känna vad vi företagit oss på detta område.

När diskussionerna i laxfiskefrågan nu inom kort återupptages, är det min förhoppning att de kommer att leda till en principiell uppgörelse som kan ligga till grund för en överenskommelse med Danmark och så många som möjligt av de övriga östersjöstaterna.

Meddelanden

om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 22 februari 1957 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 23 november 1961:

I meddelelse af 23. november 1960, jfr. Nordisk Råds 9. session, side 925, oplyste handelsministeriet, at den finske regering ifølge de for den danske regering foreliggende oplysninger endnu ikke havde anset forudsætningerne for ophævelse af det i Finland gældende forbud mod kystfart for danske, norske og svenske skibe for at være til stede.

Der er ikke siden denne meddelelses afgivelse passeret noget, der giver den danske regering anledning til at fremkomme med anden eller yderligere udtalelse i sagen.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 2 januari 1962:

Såsom tidigare har meddelats avlät Finlands regering till riksdagen den 24 maj 1957 en sådan proposition om ändring av lagen angående rätt att idka näring av den 27 september 1919, som verkställandet av rekommendationen förutsatte. Då riksdagens mandattid utgick, förrän det slutliga avgörandet träffades, förföll propositionen. Någon ny proposition har icke avgivits, enär man önskade avvakta utvecklingen av landets småbåtstonnage. Då någon nämnvärd utbyggnad av det finska småbåtstonnaget under de gångna åren icke ägt rum och då det i dagens läge synes vara synnerligen svårt att med någon slags säkerhet uttala sig om detta tonnages utveckling under de närmaste åren, föreslås, att rekommendationen i detta skede skulle avföras från dagordningen. Senare då läget i Finland för småbåtstonnagets vidkommande förbättrats, torde ärendet i form av ett nytt medlemsförslag kunna upptagas till förnyad behandling.

Meddelanden

om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Landbruksministeriet) meddelar den 29 november 1961:

at den under 13. august 1959 nedsatte kommission, der har til opgave mest muligt at søge fremmet en revision af jagtloven også med henblik på mulighederne for en koordinering af de nordiske landes fredningsbestemmelser, i 1960 har overdraget et underudvalg at revidere de gældende fredningsbestemmelser m. v. Underudvalget har i 1961 afgivet indstilling til kommissionen, der for tiden behandler underudvalgets forslag.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar 27 februari 1962:

Enligt den av riksdagen godkända men ännu icke stadfästa jaktlagen äro jakttiderna följande:

1. hela året: björn, varg, järv, räv, mink och iller, samt på havsstrand och inom havsområde säl;

2. från och med den 20 augusti till utgången av november månad: gräsand, krickand, bläsand, stjärtand, skedand, gäss, brunand, vigg, bergand, knipa, alfågel, sjöorre, storskrake, småskrake eller pracka samt ring- och skogsduva;

3. från och med den 10 september till utgången av februari månad: nordisk hare, fälthare och grävling, dock sålunda, att jakt på fälthare inom Åbo och Björneborgs läns, Nylands, Tavastehus och Kymmene läns områden får bedrivas från och med den 1 september till och med den 15 april;

4. från och med den 10 september till utgången av december månad: tjäder, orre, dalripa, fjällripa, järpe, morkulla och svärta;

5. under oktober månad: raphöna;

6. från och med den 1 juni till utgången av november månad: ejderhane.

I Uleåborgs och Lapplands län får utöver vad ovan nämnts jakt bedrivas som följer:

1) under januari månad: på tjäder och orre i Kuhmo, Ristijärvi, Hyrynsalmi, Puolanka, Suomussalmi, Pudasjärvi, Taivalkoski, Kuusamo, Ranua, Posio, Rovaniemi, Kemijärvi, Övertorneå, Pello och Kolari kommuner;

2) från ingången av januari till utgången av februari månad: på tjäder, orre, dalripa och fjällripa i Salla, Pelkosenniemi, Savukoski, Sodankylä, Kittilä, Muonio, Enontekiö, Enare och Utsjoki kommuner, samt

3) under mars månad: på dalripa och fjällripa i Enontekiö, Enare och Utsjoki kommuner.

Tillstånd får beviljas medlemmar av föreningar för sjöfågelskydd att skjuta alfågel och sjöorre samt hanar av ejder, svärta, brunand, vigg, knipa samt storskrake och präcka eller småskrake från ingången av januari till utgången av maj månad. Denna jakt får bedrivas endast för eget behov.

Oberoende av ovannämnda bestämmelser fastställas jakttiderna på grund av villebrådsstammarnas storlek årligen genom förordning. Lagen bör således betraktas som vägledning. I gränstrakterna har jaktens begynnelsepunkt i möjligaste mån bestämts så, att den överensstämmer med vad som gäller i grannländerna.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1961:

Landbruksdepartementet har ingen ting å meddele i förbindelse med gjennomføringen av rekommandasjonen, idet det avventes initiativ fra svensk side som koordinerende instans under den videre behandling av saken.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Rekommandationen överlämnades under år 1959 till den pågående jaktutredningen. Till dennas övervägande ha emellertid såväl tidigare som senare överlämnats åtskilliga framställningar och förslag, vilka förutsätta ändringar även i den för jakträtt och jaktutövning gällande civillagstiftningen. Utredningen ämnar inom kort till chefen för jordbruksdepartementet överlämna vissa förslag till sådana lagändringar. Enligt utredningens bedömande kommer dessas genomförande att positivt påverka effekten av den omläggning av det svenska fridlysningsystemet, som enligt riksdagens begäran utredningen ävenledes har att pröva. Av denna anledning har utredningen till en sista fas av sitt arbete förlagt fridlysningsfrågorna. Medverkande härtill har vidare varit, att utredningen önskar avvakta pågående undersökning rörande de större rovdjurens förekomst, levnadsvanor och bytesval m. m. Preliminära resultat härutinnan kunna knappast förväntas föreligga förrän på försommaren 1962. Utredningen har emellertid för avsikt att för chefen för jordbruksdepartementet anmäla, att den anser sig ha fått tillgång till material av sådan omfattning, att gemensamma överläggningar mellan företrädare för de nordiska länderna rörande de i rekom-

mendationen behandlade frågorna lämpligen böra komma till stånd. Detta planeras ske under sommaren 1962.

Slutligen kan nämnas att jaktutredningen under år 1961 framlagt vissa förslag i frågan rörande jakt efter sjöfågel. Förslagen avse att — med bibehållande i övrigt av ett sedan sju år gällande förbud mot vårjakt efter sjöfågel — bereda möjlighet för den inom en del skärgårdsområden vid den svenska östersjökusten varaktigt bosatta befolkningen att bedriva en till jakttid och artantal starkt begränsad vårjakt. Utredningen har utformat förslagen, för vilka den i Finland tillämpade ordningen med sjöfågelvårdsföreningar utgjort förebild, så, att de skola vara förenliga med Paris-konventionen för fågelskydd.

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i anledning av meddelanden om rekommendation nr 1/1958**

Av regeringarnas meddelanden framgår, att ännu efter tre år något initiativ till kontakt mellan länderna i saken icke tagits från det koordinerande landets sida. Nordiska rådets juridiska niomannakommitté måste beklaga att härigenom de ursprungligen gynnsamma möjligheterna att åstadkomma en koordinering av de med rekommendationen avsedda jakt- och fridlysningsliderna till stor del försuttits. Under mellantiden har nämligen i Finland en helt ny jaktlag antagits. Efter ingående utredningar förelades Finlands riksdag en proposition i ämnet i början av 1960. I lagen, som slutligen antogs i november 1961, har intagits bl. a. bestämmelser om jakt- och fridlysningsstider för de stora rovdjuren liksom för fågelarter som är av gemensamt nordiskt intresse. I Danmark tillsattes i augusti 1959 en kommission för revision av landets jaktlag. Enligt direktiven skulle hänsyn tagas bl. a. till andra nordiska länders fridlysningsbestämmelser. Sedan nu inom kommissionen förslag uppgjorts till nya fridlysningsbestämmelser, avser denna att slutföra sitt arbete instundande vår.

Enligt niomannakommitténs mening är det ytterst angeläget att ett initiativ till samarbete mellan de organ i de nordiska länderna som arbeta med hithörande frågor tages omedelbart, så att icke även möjligheterna att uppnå en samordning med Danmark med avseende å de nya danska bestämmelserna försummas.

Oslo den 19 januari 1962

Emil Ahlkvist
Harras Kyttä

Holger Eriksen
Erkki Leikola

Nils Hønsvald
Jon Leirfall

Magnus Jónson
Olov Rylander
Förman

Knud Thestrup

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att *F i n l a n d* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Justitsministeriet) meddelar den 2 november 1961:

— — — skal man meddele, at den omhandlede rekommandation efter justitsministeriets opfattelse må anses for færdigbehandlet for Danmarks vedkommende.

F i n l a n d s r e g e r i n g (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 januari 1962:

att enligt 6 § 2 mom. lagen angående ändring av lagen om bostadsproduktion den 17/4 1959 och 9 § 1 punkten förordningen angående verkställighet och tillämpning av lagen om bostadsproduktion den 26/5 1959 kan för bygande av egnahemshus beviljas bostadslån och med statsrådets tillstånd som aktieägare i bostadsaktiebolag godkännas även annan än finsk medborgare.

N o r g e s r e g e r i n g (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar den 7 oktober 1961:

Som opplyst i melding til 9. sesjon 1961, Sak D 33 (Nordisk Råds tidende, side 933), er likestilling for nordiske lands statsborgere forlengst gjennomført i praksis. Det er ennå ikke tatt standpunkt til Konesesjonslovkomitéens forslag til endring av § 19 i den alminnelige konsesjonslov av 14. desember 1917.

S v e r i g e s r e g e r i n g (justitiedepartementet) meddelar den 8 december 1961:

Frågan om eventuella lagändringar i syfte att uppnå likställighet nordiska medborgare emellan beträffande rätten att förvärva fast egendom inom landet, vilken såsom framgår av svenskt meddelande till Nordiska

rådets 7:e session (s. 1490) hänskjutits till justitiedepartementet, är alltjämt vilande inom departementet. Såvitt rekommendationen rör frågan om erhållande av lån för bostadsändamål torde av svenskt meddelande till samma session (s. 1490) få anses framgå, att ändamålet med rekommendationen är tillgodosett för svenskt vidkommande.

BILAGA**Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1958**

Då Nordiska rådet antog ifrågavarande rekommendation nr 3/1958 för nu mer än tre år sedan, betraktades frågan om likställighet för nordiska medborgare med avseende å rätten att förvärva fast egendom för bostadsändamål som en internordisk angelägenhet. Utvecklingen har sedermera gått i den riktningen, att frågan om rätt att förvärva fast egendom kommit att dragas in i ländernas allmänna överväganden i samband med de europeiska marknadsförhandlingarna. Denna aspekt blev först aktuell för Danmarks del och föranledde Danmark att införa en lagstiftning, enligt vilken någon preferensbehandling icke kunde tillerkännas invånarna i övriga nordiska länder framför andra, utan alla utanför Danmark bosatta blev i princip likställda och sålunda beroende av särskilt tillstånd för att kunna förvärva fast egendom också för bostadsändamål i Danmark.

I anledning av denna händelseutveckling väcktes vid fjolårets session ett tilläggsförslag i rådet, som syftade till att få till stånd nordisk likställighet på detta område. Detta förslag biträdades icke av rådet, men i förslag nr 11/1961 avgivet av rådets juridiska utskott vid 1961 års råds-session förklarade sig detta förutsätta att niomannakommittén skulle hålla sig orienterad om frågans vidare utveckling.

Till efterkommande av utskottets uppdrag har niomannakommittén tagit upp ämnet vid de gemensamma överläggningarna mellan de nordiska justitieministrarna och kommittén i Oslo den 19 januari 1962. Därvid erhöll kommittén den upplysningen att den danska regeringens praxis förblivit oförändrad. Kommittén kan sålunda endast konstatera, att saken alltjämt befinner sig i samma läge som då den behandlades vid 1961 års råds-session.

För sin del hyser kommittén den uppfattningen att, i och med att Danmark, Norge och Sverige inlett eller kan väntas komma att inleda närmare förhandlingar med Europeiska ekonomiska gemenskapen om medlemskap eller associering med nämnda organisation, frågan om rätten att förvärva fast egendom för andra än det egna landets medborgare eller de där bosatta kommit i ett nytt läge. Denna fråga tillhör de problem, som vid förhandlingarna med gemenskapen kan beräknas intaga en relativt betydelsefull ställning. Enligt kommitténs mening måste spørsmålet numera ses ej som ett internt nordiskt spørsmål om likställighet för nordiska medborgare utan mot bakgrund av kravet i Rom-traktaten om likställighet för alla invånare i gemenskapens länder i ifrågavarande avseende. De i detta sammanhang uppkommande problemen torde enligt kommitténs uppfattning vara i stora

drag likartade för alla de berörda nordiska länderna. Det ter sig därför naturligt att man nu i de olika nordiska länderna upptager samråd om hur den nya situationen skall mötas. Det är enligt kommitténs mening av stor vikt att de nordiska länderna på denna punkt söker nå fram till en gemensam uppfattning.

Kommittén vill på angivna skäl föreslå att rådets juridiska utskott under behandling av förevarande sak i utskottet undersöker förutsättningarna för länderna att finna en gemensam ståndpunkt inför de problem, som möter de länder vilka upptagit eller avse att uppta kontakt med Europeiska ekonomiska gemenskapen med avseende å utlänningars rätt att förvärva fast egendom för bostadsändamål i landet.

Oslo den 20 januari 1962

Emil Ahlkvist

Magnús Jónsson

Jon Leirfall

Holger Eriksen

Harras Kyttä

Olov Rylander

Förman

Nils Hønsvald

Erkki Leikola

Knud Thestrup

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta ändamål.

Danmarks regering (Økonomiministeriet) meddelar den 29 november 1961:

Man har ikke nye bemærkninger at knytte til rekommandation nr. 4/1958 angående udgivelse af et fælles statistisk skrift, men opretholder det tidligere standpunkt i denne sag, jfr. Nordisk Råds tidende 1959, side 1493.

Danmarks regering (Udenrigsministeriet) meddelar den 23 januari 1962:

— — — man finder, at en endelig stillingtagen til spørgsmålet om udsendelse af skriftet bør udsættes, indtil sagen har været overvejet i forbindelse med spørgsmålet om et øget oplysningsarbejde uden for Norden om det nordiske samarbejde — — —.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 4 januari 1962:

På åtgärd av Nordiska rådets ekonomiska 9-mannakommitté har uppgjorts ett utkast till en gemensam statistisk skrifts innehåll. Statistiska centralbyrån har den 15 december 1961 avgivit ett detaljerat utlåtande om detta utkast.

Norges regering (Finansdepartementet) meddelar den 24 oktober 1961:

Statistisk sentralbyrå har meddelt at det ikke har noe å føye til de tidligere meddelelser som byrået har gitt. Jfr. Finansdepartementets brev til Nordisk Råd senest av 15. desember 1960 og 4. januar 1961¹.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 12 januari 1962:

¹ 9. sess., s. 939.

Såsom framgår av svenska regeringens (finansdepartementets) meddelande den 14 januari 1961¹ anslöt sig den svenska statistiska centralbyrån till ett förslag från Norge, att Nordiska rådet skulle tillsätta ett arbetsutskott med representanter från medlemsländernas statistiska centralbyråer med uppgift att framlägga konkreta förslag i frågan om utgivande av en gemensam statistisk tidskrift. Finansdepartementet har från centralbyrån inhämtat, att f. d. byråchefen hos statistiska centralbyrån J. Sjöstrand efter Nordiska rådets uppdrag avlämnat förslag till en gemensam statistisk skrift. Förslaget remitterades, varefter byråchefen Sjöstrand i december 1961 föredrog ärendet inför Nordiska rådets niomannakommitté. Slutlig behandling av ärendet lär komma att ske i mars 1962.

¹ 9. sess., s. 940.

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/1958**

Vid det 21:a nordiska statistiska chefsmötet i Stockholm den 20—22 maj 1957 väcktes ett förslag om utgivande av en mindre statistisk bok med engelsk text om de nordiska länderna. Man kom därvid överens om att frågan hade sin plats i Nordiska rådet.

Till Nordiska rådets sjätte session 1958 väcktes också ett medlemsförslag i denna fråga (Sak A 11/1958). Det framhölls i detta, att icke minst inför det vidgade nordiska ekonomiska samarbete, som kunde förutses, föreläge ett påtagligt intresse att på ett enda ställe kunna få fortlöpande information om de grundläggande statistiska data beträffande de nordiska länderna. Huvuddelen av innehållet borde ägnas åt rent statistiska uppgifter, men därutöver skulle man kunna tänka sig att även medtaga en del andra uppgifter, exempelvis om ländernas statsskick. Texten skulle i första hand vara på engelska. Något större antal illustrationer skulle icke komma i fråga. Ett antal diagram kunde dock tänkas. Som jämförelse nämndes Beneluxländernas årsbok av 1953.

Rådet beslöt i enlighet med medlemsförslaget att rekommendera regeringarna att närmare utreda omfånget av och kostnaderna för en gemensam statistisk publikation av föreslagen art (rekommendation nr 4/1958).

Arbetet med frågan övertogs härefter av regeringarna. Till rådets nionde session 1961 framlades från Norge, vilket land utsetts att vara koordinerande, ett förslag om att ett arbetsutskott skulle tillsättas med uppgift att lägga fram konkreta förslag rörande en gemensam statistisk skrifts ändamål, innehåll, tryckningsplats och redaktion, omkostnader och utgifternas fördelning m. m. Nordiska rådes ekonomiska utskott uttalade i sitt förslag nr 13 vid nionde sessionen att den föreslagna förberedande undersökningen borde kunna företagas av rådets niomannakommitté. Rådet biföll utskottets förslag.

I anledning härav har niomannakommittén uppdragit åt f. d. byråchefen J. Sjöstrand att biträda kommittén med utredningen av de med utgivande av en statistisk skrift sammanhängande frågorna. Som ett första led i arbetet har Sjöstrand uppgjort konkreta förslag till alla de tabeller, som lämpligen borde medtagas i skriften, vilken planlagts som en tabellbok utan resonerande text. I detta förslag, som föreligger i stencilerad form, har Sjöstrand i enlighet med det ursprungliga medlemsförslaget tabellvis belyst de frågor, som berörts i Beneluxländernas nämnda årsbok, i den mån motsvarigheter finnas i nordisk statistik. Vidare har Sjöstrand ansett sig böra ut-

nyttja de internationella avdelningarna i de nordiska ländernas statistiska årsböcker. De uppgifter, som kunnat erhållas från dessa, böra givetvis också kunna anskaffas till en gemensam nordisk skrift. Härutöver har ett antal tabeller föreslagits, vilka behandla företeelser av nordiskt intresse och till vilka material bör utan större svårigheter kunna erhållas. Tabellförslaget berör i huvudsak följande områden:

1. Ett fåtal geografiska uppgifter.
2. Befolkning, hälsovård.
3. Jordbruk, fiske, skogsbruk.
4. Industri.
5. Handel.
6. Sjöfart.
7. Flygväsende.
8. Kommunikationsväsende i övrigt.
9. Penning- och kreditväsen.
10. Socialstatistik.
11. Prisindex.
12. Den högre undervisningen.
13. Allmänna val.

Över Sjöstrands tabellförslag har kommittén låtit inhämta yttranden från myndigheter och organisationer i de olika länderna. Flertalet av de hörda remissinstanserna har utfört en ingående granskning av förslaget och framfört en rad värdefulla synpunkter vad angår en eventuell skrifts detaljutformning. Dessa synpunkter har kommittén ansett sig kunna förbigå i detta sammanhang. En sammanställning av remissyttrandena i deras huvuddrag ger följande bild:

Danmark

Det statistiske departement framhåller, att avsikten med att genom en gemensam statistisk skrift presentera de nordiska länderna för utlandet icke nås med det föreliggande förslaget. I övrigt finnes huvuddelen av tabellerna redan i den internationella delen av de nordiska statistiska årsböckerna. Departementet framhåller också att extra kostnader bli behövliga dels för materialets färdigställande samt tryckning dels för nödvändiga personliga konferenser med representanter för de nordiska länderna.

Departementet finner sig därför icke kunna förorda förslaget utan anser, att en eventuell komplettering av de i de nordiska statistiska årsböckerna redan medtagna uppgifterna om de nordiska länderna med eventuellt andra jämförbara uppgifter skulle vara den ekonomiskt bäst försvarbara lösningen. Frågan om arten och omfånget av sådana kompletterande uppgifter kunde eventuellt behandlas på ett av de ordinarie mötena mellan de nordiska chefsstatistikerna.

Finland

Statistiska centralbyrån, som icke ingår på principfrågorna om utgivandet av en gemensam statistisk skrift och dess finansiering, förklarar, att den i allmänhet icke har någon erinran emot de föreslagna tabellerna. Vissa tilläggs- och ändringsförslag framläggas emellertid.

Socialministeriet kommer med vissa tilläggsförslag i fråga om vissa tabeller inom sitt verksamhetsområde.

Norge

Utan att närmare beröra principfrågorna eller sakens ekonomiska sida förklarar sig Statistisk centralbyrå godkänna de allmänna linjerna för en nordisk statistisk årsbok, såsom desamma skisserats i förslaget, samt anser, att det av Sjöstrand uppgjorda utkastet till tabeller i det stora hela överensstämmer med dessa linjer. Centralbyrån framlägger emellertid en del ändrings- och tilläggsförslag. Byrån utgår från att förslaget blir föremål för fortsatt behandling av representanter för de nordiska ländernas statistiska centralverk.

Sverige

I Sverige har ett flertal olika myndigheter hörts.

Statistiska centralbyrån uttalar som sin mening, att den planerade skriften med den utformning tabellförslaget visar säkerligen skulle bli av stort värde för spridande av kännedom om Norden i utomnordiska länder, liksom också för vidgande av de nordiska folkens kännedom om varandras förhållanden. Centralbyrån anser förslaget väl ägnat att läggas till grund för ett positivt beslut och vill inte på nuvarande stadium framföra konkreta förslag rörande ytterligare tabeller. Denna fråga bör kunna diskuteras under ett ev. kommande redigeringsarbete. Centralbyrån förordar tillsättande av en huvudredaktör i ett av de nordiska länderna, som håller kontakt med de statistiska centralverken i de nordiska länderna. Centralbyrån förklarar sig icke kunna beräkna, huru stor arbetsinsats som skulle krävas från centralverkens sida men utgår från att såväl en statistiker som ett kvalificerat biträde erfordras under några månader i vart och ett av länderna. Enligt det ursprungliga förslaget skulle texten avfattas på engelska, men centralbyrån ifrågasätter, om icke skriften bör förses med en alfabetisk glossar, där de engelska orden översättas till åtminstone ett par av de språk, som talas i Norden. Centralbyrån uttalar slutligen sitt intresse för att en dylik skrift kommer till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget och är villig och lämna sin medverkan, under förutsättning att erforderliga resurser ställas till förfogande.

Socialstyrelsen, statens jordbruksnämnd och Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet tillstyrka förslaget i princip men framställa en del ändrings- eller tilläggsförslag avseende tabellerna.

Följande remissmyndigheter ha inskränkt sig till att framlägga sina synpunkter beträffande de tabeller, som beröra deras verksamhetsområden, nämligen: sjöfartsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, luftfartsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och domänstyrelsen.

Kommerskollegium framlägger dels vissa mera principiella synpunkter på en skrift av ifrågavarande slag och dess innehåll, dels synpunkter på de föreslagna tabellerna inom dess verksamhetsområde.

Konjunkturinstitutet anför följande:

De internationella organisationerna, då i första hand Förenta Nationerna och numera OECD, har som en av sina arbetsuppgifter sett att insamla och samlat publicera medlemsländernas officiella statistik. Särskilt vad beträffar den ekonomiska statistiken föreligger nu en uttömmande dokumentation från dessa internationella organisationer, varför institutet inte utifrån sitt behov av information kan tillstyrka utgivandet av en särskild nordisk statistisk skrift.

På uppdrag av niomannakommittén har Sjöstrand därefter fortsatt utredningsarbetet för att dels klarlägga på vad sätt en skrift av det huvudsakliga utseende, som ovan angivits, lämpligen skulle kunna redigeras och huru materialet till densamma skulle kunna anskaffas. Åt Sjöstrand har vidare uppdragits att framlägga de kostnadsberäkningar, som erfordras för ett slutligt ställningstagande. Sjöstrand har framlagt resultatet av sina undersökningar i följande punkter:

1. Vad angår materialanskaffningen torde man av det förhållandet, att de statistiska centralbyråerna i Finland, Norge och Sverige förklarar sig i huvudsak icke ha något att invända mot de föreslagna tabellerna, kunna draga den slutsatsen att dessa länder äro i stånd att lämna de uppgifter, som erfordras för tabellernas ifyllande. Då Det statistiske departement i Danmark, som helt avstyrker förslaget, icke yttrar sig om tabellerna, är oviss i vad mån de icke i befintliga publikationer tillgängliga uppgifterna kan anskaffas för Danmarks del. I nödfall torde i en första årgång i vissa tabeller uppgifterna om Danmark få utelämnas, därest det skulle visa sig omöjligt att anskaffa desamma. Över huvud taget torde man få vara beredd på att på grund av statistikens olika utformning icke i alla fall uppgifter kan erhållas från alla fem länderna.

2. Det 50-tal tabeller av de föreslagna drygt 80, som grunda sig på tabeller i den internationella delen av de nordiska ländernas statistiska årsböcker, kunna genom välvilligt tillmötesgående från statistiska centralbyrån i Sverige färdigställas i samband med upprättande av de internationella tabellerna i »Statistisk årsbok för Sverige». En förutsättning torde därvid vara att redaktionspersonalen för årsboken gottgöres för uppkommande merarbete, förslagsvis med 500 kr., och att ett kvalificerat biträde avlönas under 3—4 månader, vilket torde draga en kostnad av ca 4 000 kronor. Detta belopp skulle då täcka kostnaden även för de under punkt 3 angivna tabellerna i vad Sverige angår.

Detta arrangemang förutsätter, att tabellerna i de statistiska årsböckernas internationella avdelningar kunna läggas till grund också för den nordiska skriften och att omarbetningar eller omräkningar icke behöva göras.

Enligt uppgift från svenska centralbyrån blir det material, som skall användas för årsboken 1962, där tillgängligt under sommaren detta år.

3. Beträffande övriga tabeller — ett 30-tal — synes lämpligast att de olika ländernas statistiska centralanstalter ombedas ifylla desamma vad deras resp. land angår. För Sveriges del kan detta, som redan framhållits, ske i samband med färdigställandet av de ovan under punkt 2 nämnda tabellerna.

Vad de övriga länderna angår, har här antagits att centralanstalterna kunna åtaga sig detta för någon mindre kostnad. För ändamålet har här beräknats ett belopp om 1 500 kronor.

4. Redigeringsarbetet måste sammanhållas av en redaktör. För denne torde man få räkna med ett arvode om förslagsvis 3 000 kr.

5. Det synes lämpligt, att rådets sekretariat tillsammans med redaktören bildar en redaktionskommitté, som har att hålla kontakt med den statistiska sakkunskapen. Bland annat bör denna kommitté fatta ståndpunkt till de vid remissbehandlingen av tabellförslaget framställa ändrings- och tilläggsförslagen. Alla dessa förslag kunna icke tillgodoses, därest kostnaderna skola kunna hållas inom rimliga gränser. För redaktionskommittén uppkomma inga kostnader.

6. Då avsikten är att texten skall avfattas på engelska, får man räkna med en engångskostnad för översättning av de nytillkomna tabellerna å uppskattningsvis 500 kr.

7. Vad angår tryckningskostnaden har inhämtats ett preliminärt anbud från Norstedts tryckeri i Stockholm. Enligt anbudet kan denna kostnad beräknas till 5 500 kr. för en upplaga om 2 000 exemplar.

Att märka är, att anbudet avser en första årgång, för vilken hel nysättning erfordras. Kostnaderna komma att bli icke obetydligt lägre för en andra och följande årgångar, om tabellernas kolumnhuvuden och förspalter kunna bli stående.

8. Lämpligen bör man inrikta sig på att utge en första årgång under 1962. Arbetet med det slutliga fastställandet av tabellerna bör under sådana omständigheter ske under våren 1962.

9. Med bortseende från det osäkerhetsmoment, som vidlåder ersättningen för uppgifter till de under punkt 3 angivna tabellerna från Danmark, Island, Finland och Norge, skulle skriften, om den uppgjorda tabellplanen i huvudsak följes, kunna utgivas i en upplaga om 2 000 exemplar på engelska för en kostnad för första årgången av cirka 15 000 svenska kronor, som följer av nedanstående uppställning.

	Sv. kr
Arvode till redaktören	3 000
Ersättning till redaktionspersonal vid »Statistisk årsbok» i Stockholm	500
Ersättning till byråerna i Danmark, Finland, Island och Norge för vissa specialuppgifter	1 500
Biträde	4 000
Översättning	500
Tryckning	5 500
	Summa 15 000

Enligt niomannakommitténs mening bör förevarande fråga ses mot bakgrund av det stora aktuella behovet av upplysning utanför Norden om de nordiska länderna. En statistisk skrift av föreslagen art kan, även om man självfallet icke skall överdriva dess betydelse, vara till avsevärt gagn i det upplysningsarbete, som man på alla håll i Norden nu är beredd att intensi-

fiera. De belopp, som — när de beräknade 15 000 kronorna fördelas på de fem deltagande länderna — komma att belasta ettvar av dessa, te sig jämförelsevis blygsamma. Ekonomiska betänkligheter synas därför icke böra hindra att man nu gör ett försök och utger en gemensam statistisk skrift.

Som framgår av utredningen förefinnas möjligheter att jämförelsevis enkelt träffa nödiga anordningar för skriftens utgivande i anslutning till statistiska centralbyrån i Stockholm. Enligt kommitténs mening bör man utnyttja de gynnsamma förutsättningar, som just för närvarande föreligga för att på detta sätt koncentrera arbetet för en försöksvis utgiven första årgång till Stockholm. Lämpligen kan därvid den plan, som framlagts av Sjöstrand, i huvudsak följas. Erfarenheterna av en första årgång få sedan avgöra, om företaget bör fortsättas och om de yttre anordningarna i så fall böra ändras. Enligt kommitténs uppfattning bör dock arbetet redan nu planläggas med tanke på att skriften skall utkomma med ny upplaga årligen.

Då det av hänsyn till det aktuella upplysningsbehovet är angeläget att skriften kan utkomma redan i år, har kommittén funnit lämpligt föreslå, att rådet påtager sig utgivningen av den första årgången av skriften. Därigenom undvikes den omgång, som blir oundviklig, därest på grundval av en ny rådsrekommendation regeringarnas utredningsarbete skall återupptagas, innan slutligt beslut om skriftens utgivande kan träffas. Det kan erinras om att rådet tidigare i andra fall påtagit sig att på liknande sätt bekosta utgivning av upplysningsmaterial, avsett att spridas utanför Norden. Presidiet torde i enlighet med 22 § i rådets arbetsordning böra ha överinseendet av arbetet med skriften.

Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté vill på angivna skäl föreslå rådet att besluta uppdraga åt presidiet att på prov under 1962 utgiva en statistisk skrift i huvudsaklig överensstämmelse med den ovan av byråchefen J. Sjöstrand framlagda förslaget.

Helsingfors den 10 februari 1962

Knut Ewerlöf

Förman

Ole Bjørn Kraft

Kaarlo Pitsinki

Per Hækkerup

Urho Kähönen

Bent Røiseland

Sigurður Ingimundarson

Finn Moe

Axel Strand

Meddelanden

om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor

(Överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 10 februari 1962:

— — — fremgår, at den svenske regering nu har tiltrådt rekommendationen, idet man derved har forudsat, at der i påkommende tilfælde finder samråd sted med berørte myndigheder i andre nordiske lande, inden beslutning træffes. Den nu foreliggende oplysning om Sveriges tiltræden af rekommendationen giver ikke handelsministeriet anledning til nye bemærkninger i sagen, jfr. herved den med ministeriets skrivelse af 30. december 1960 fremsendte udtalelse¹.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 28 december 1961:

En tillater seg å vise til tidligere uttalelse av 1. oktober 1959² der man fra norsk side erklærte seg villig til å handle i samsvar med rekommendasjonen. Rekommendasjonen er således oppfylt for Norges vedkommende.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962 *å samtliga regeringars vägnar*:

Sedan samtliga berörda länder numera förklarat sig ha för avsikt att handla i enlighet med rekommendationens syfte får densamma anses ha godtagits.

¹ 9. sess., s. 941.

² 7:e sess., s. 1497.

Tilläggsförslag

om ytterligere oppmjukning av gränshandelsbestem- melserna

(Väckt av Harry Klippenvåg)

Spørsmålet om grensehandelen ble igjen tatt opp i Nordisk Råd i en rekommandasjon til regjeringene i 1958 (nr. 5/1958). Denne gikk ut på at regjeringene skulle samrå seg med hverandre innen bestemmelser som har innflytelse på grensehandelen blir vedtatt i et land. I den seneste tid har Nordisk Råd mottatt fremstillinger eller på annen måte blitt gjort oppmerksom på bestemmelser i begge land, som på forskjellig måte virker hindrende for grensehandelen. Bl. a. har Grensehandlergruppen innen Norges kolonial- og landhandelforbund rettet en henvendelse til rådet i anledning av de svenske reglene om at barn under 12 år ikke får medføre matvarer ved innreise til Sverige¹. Videre er det innført nye bestemmelser i Finland som skjærer ned den tollfrie grensehandelen mellom Finland og Norge innen Nordkalott-området.

Det synes ønskelig at man i Nordisk Råd forsøker å klarlegge nærmere hvorledes de nå gjeldende bestemmelser for grensehandelen skulle kunne lettes. De siste års nye regler ser ut til å innebære skjerpninger. Da spørsmålet er av stor betydning for folket i grensetraktene, bør saken tas opp. Det ville være fordelaktig om rådets økonomiske nimannskomité nærmere kunne utrede spørsmålet og forberede en rekommandasjon av rådet til regjeringene i saken.

Under henvisning til det anførte vil jeg henstille,

at Nordisk Råd etter tilbørlig utredning av saken vil rekommandere regjeringene, i den grad det er mulig, ytterligere å lette grensehandelsbestemmelsene.

Oslo, 7. mars 1962

Harry Klippenvåg

¹ 9. sess., s. 789

*BILAGA 1***Skrivelse från Nordisk K bmandskomit  till Nordiska rådets presidium an-
gående gränshandeln**

Nordisk K bmandskomit , der repræsenterer organisationer i Finland, Norge, Sverige og Danmark med mere end 45 000 kolonial- og landhandle- re, tillader sig at rette følgende henvendelse til Nordisk Råds præsidium:

På et fornylig afholdt komitémøde dr ftede man de mellem de nordiske lande gældende regler for handelen af forskellige varer over grænserne. Der var tilfredshed med den tendens henimod st rre frihed i handelen, som de senere år har budt på, men forhandlingerne viste samtidig, at der endnu er betydelige forskelle i indkøbs- og toldbestemmelserne de forskellige lan- de imellem.

Da det er vor opfattelse, at vilkårene for grænsehandelen spiller en ikke uvæsentlig rolle i samarbejdsforholdene mellem de nordiske lande, anm- oder Nordisk K bmandskomit  om, at de problemer, som knytter sig til grænsehandelen, må blive taget op til nærmere overvejelse i Nordisk R d med henblik på såvidt muligt at komme frem til mere ensartede regler for området. Komiteen vil gerne bistå Nordisk Råd i disse undersøgelser og overvejelser, hvis man mener at kunne tilslutte sig forslaget om, at sagen tages op.

For god ordens skyld tilføjes, at nærværende henvendelse fremsendes uafhængig af de overvejelser, som for tiden foregår vedrørende begræns- ninger af det afgiftsfrie salg på visse korte færgeruter mellem Sverige og Danmark — begrænsninger, som de til Nordisk K bmandskomit  tilslut- tede organisationer i de to n vnte lande m  anbefale ud fra ethvert rimelig- hedsprincip.

K benhavn, den 15. april 1961

Nordisk K bmandskomit 

Knud Aagaard

Svend Gade

*BILAGA 2***Resolution angående gränshandeln, antagen vid föreningarna Nordens andra nordkalottkonferens i Hammerfest den 3—4 juli 1961**

Konferensen konstaterar med tillfredsställelse, att det nordiska samarbetet inom Nordiska rådets ram på ett naturligt sätt främjat gränshandelns liberalisering. Gränshandeln på Nordkalotten har gammal hävd och måste betraktas som ett naturligt uttryck för befolkningens ekonomiska liv. Därför är det av vikt, att de författningsmässiga och psykologiska hinder, som fortfarande begränsar denna handel, utan dröjsmål avlägsnas.

Konferensen antar, att bestämmelserna om gränshandeln bör utformas så, att en gemensam hemmamarknad på Nordkalotten förverkligas. Härigenom ökas sysselsättningen och Nordkalottens möjligheter att försörja sina invånare förbättras.

Meddelanden

om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommertid efter enhetliga regler

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Statsministeriet) meddelar den 17 november 1961:

Den danske regjering har ikke fundet anledning til at tage spørgsmålet op til fornyet undersøgelse, da der ikke synes at være sket ændringer i forholdene siden afgivelse af meddelelse til 7. session (jfr. Nordisk Råd, 1959, s. 1498).

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

att frågan icke föranlett åtgärder i Finland.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 13 januari 1962:

Sommertiden har nå vært praktisert i Norge 3 år på rad. Av praktiske grunner er det ikke mulig å foreta endringer i reglene for 1962. Sommertiden vil da bli innført den 18. mars kl. 02.00 og opphevet 16. september kl. 03.00.

Sosialdepartementet har gjennom Norsk Gallup institutt A/S i september 1961 latt foreta en landsomfattende meningsmåling om sommertiden. Meningsmålingen viser at et klart flertall blant befolkningen er for ordningen med sommertid i det tidsrom av året den har vært praktisert.

En skal også opplyse at Sosialdepartementet ved rundskriv av 10. november 1961 har forelagt spørsmålet om sommertiden for samtlige departementer og en rekke organisasjoner og institusjoner. Når svarene fra disse foreligger, vil man få en ny og bred oversikt over de fordeler og ulemper som er forbundet med sommertiden i Norge.

Det er tidligere pekt på at de ulemper man har hatt, vesentlig er oppstått på landbruksnæringens og kommunikasjonsvesenets område. Det siste skyldes for en stor del at det ikke er innført sommertid i Danmark og Sverige.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

Den 17 september 1959 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen att i samråd närmare undersöka förutsättningarna för införande av sommartid i Sverige. Denna utredning har ännu ej slutförts, men beräknas bli klar under den närmaste tiden¹.

¹ Tryckt i »Nordisk utredningsserie», 1962: 5.

*BILAGA***Skrivelse från Sommartidskommittén i Sverige till Sveriges inrikesdepartement**

Den s. k. Sommartidskommittén — representerande Målsmännens riksförbund, Sveriges läkarförbund, Sveriges riksidsrottsförbund och Svenska turisttrafikförbundet — har i skrivelse till Kungl. inrikesdepartementet av den 11 januari 1960 tillåtit sig framföra vissa synpunkter beträffande behandlingen av frågan om införande av sommartid i Sverige. Kommittén, som med intresse följt frågans utveckling alltsedan den blev föremål för behandling inom Nordiska rådet i februari 1958, har funnit anledning att inför den förestående slutliga handläggningen av frågan sammanfatta de argument, som enligt kommitténs mening talar för införande av sommartid i Sverige.

Den omställning av klockan, som införandet av sommartid innebär, medför för de flesta människor ett bättre utnyttjande av solljuset, en förlängning av dagen, som gör sig särskilt märkbar under vår och höst. I praktiken verkar detta också som en förlängning av den ljusa säsongen. Just denna förlängning är av fundamental betydelse för allt, som har med fritid, friluftsliv, rekreation och reseliv att göra.

Flera dagsljusstimmar efter arbetstidens slut är av största betydelse för den allmänna folkhälsan. Detta gäller inte minst för det uppväxande släktet.

För skolbarnen är det av stor betydelse att särskilt under vår- och höstmånaderna få tillfälle att efter skolans slut vistas utomhus i dagsljus längre än vad som nu är möjligt.

För att utöka möjligheterna till fritidsrekreation i form av idrotts- och friluftsliv är det önskvärt att förlägga fritiden vid dagsljus efter arbetsdagens slut. Ett medel härför är införande av sommartid.

En av riksidsrottsförbundet företagen undersökning visar, att man vid införande av sommartid enligt norskt mönster skulle få ca. 50 % flera dagsljusstimmar under sommarhalvåret än man nu har. Med »sommartid året om» (östeuropeisk tid) skulle denna vinst bli ca. 300 timmar. Resultatet av en sommartidsreform skulle bl. a. bli,

att idrotts- och rekreationsanläggningar skulle kunna utnyttjas i mycket högre grad än f. n. och sålunda även förränta sig bättre, bl. a. genom minskade el-kostnader (särskilt i tätorterna är läget f. n. sådant, att intreserade står i kö för att få hyra bollplaner, tennisplaner etc.),

att allmänheten, särskilt tätortsbefolkningen, skulle få avsevärt större möjligheter att besöka badplatser, sommarstugor och andra rekreations-

platser i tätorternas närhet även under veckodagarna före och efter den egentliga semesterperioden,

att — vid införande av östeuropeisk tid — allmänheten och inte minst skolbarnen skulle få bättre möjligheter att idka vintersport och friluftsliv även under vinterhalvåret.

Införandet av femdagarsvecka i större delen av landet — med relativt längre arbetstid per dag — ger ökad tyngd åt ovanstående synpunkter.

De svenska semestrarnas koncentration till några få veckor i juli och början av augusti medför under nuvarande förhållanden avsevärda olägenheter och har bl. a. för stora delar av den svenska turisthotellnäringsen resulterat i betydande finansiella problem. Införande av sommartid skulle utan tvekan stimulera till en spridning av semestrarna och därmed till en förlängning av turistsäsongen. Fördelarna av en sådan utveckling är uppenbara: bättre kapacitetsutnyttjande av de kollektiva transportmedlen liksom av hotell- och semesteranläggningar och därmed mindre trängsel, bättre service och större trivsel för den semestrande allmänheten. För den enskilde betyder det större möjligheter att förlägga semestern till önskad tid och plats.

Vid införandet av fyraveckorssemester torde semesterkoncentrationens problem komma att ytterligare accentueras. Det finns inte minst därför all anledning att på olika sätt söka stimulera till en ökad semesterspridning.

Utlänningsturismen, som redan nu är en betydande inkomstkälla för vårt land (600 milj. kr. år 1960), kommer med nuvarande ökningstakt att fördubblas om 7—10 år. Införandet av sommartid kan — det verifieras klart av de norska erfarenheterna — märkbart stimulera och underlätta mottagandet av denna turistström p. g. a. sommartidens säsongförlängande verkan.

Bilismens, enkannerligen bilturismens, enorma ökning under senare år finns alla skäl att beakta i detta sammanhang. Kongelig norsk automobilklubb, som inhämtat talrika uttalanden om sommartiden från såväl norska som utländska bilturister, konstaterar i en skrivelse, att

alle uttalelser er positive. Bilistene liker sommertiden. Om sommeren vil man gjerne utnytte kveldene. Det er behagelig å kjøre lengst mulig om aftenen. Man ønsker å kjøre i dagslys. Dette har man kunnet gjøre i større utstreckning etter innføringen av sommertid. Trafikken er blitt sikrere som følge av sommertiden. Bilistene kjører bedre i dagslys og fotgjengerne føler seg tryggere.

Sådana trafiksäkerhetssynpunkter får för Sveriges del särskild tyngd med hänsyn till att det stora antal utländska bilturister, som kommer till Sverige — i första hand danska, norska och finska — är ovana vid vänstertrafik, vilket särskilt vid mörkerkörning torde medföra ökade risker för trafikolyckor.

Alternativet att i Sverige införa s. k. östeuropeisk tid skulle enligt kommitténs uppfattning innebära väsentliga fördelar. Sommartidens gynnsamma effekter skulle förstärkas, samtidigt som omställningsproblemen vår

och höst (vid gängse sommartid) undanröjdes. Om detta alternativ valdes, torde stora möjligheter föreligga att uppnå en »samskandinavisk» tid för Finland-Sverige-Norge.

Undertecknade, som finner det angeläget att förslag till genomförande av berörda reform framlägges för 1962 års riksdag (vårsessionen), hemställer härmed vördsamt att statsrådet vid sin bedömning av ärendet ville taga ovannämnda synpunkter i beaktande.

Stockholm den 16 januari 1962

Folke Nihlfors
Kommitténs ordförande

K.-Fr. Blom
Sveriges läkarförbund

T. Wiklund
Sveriges riksfidrottsförbund

R. Hellström-Olsson
Målsmännens riksförbund

R. Sachs
Svenska turisttrafikförbundet

Tilläggsförslag om införande av sommartid

(Väckt av Sigrid Ekendahl, Allan Hernelius och Birger Lundström)

Vid Nordiska rådets sjätte session år 1958 beslöt rådet rekommendera regeringarna att närmare undersöka förutsättningarna för att införa sommartid i de nordiska länderna efter enhetliga regler (nr 6/1958). I anledning av denna rekommendation igångsattes i Sverige en utredning rörande sommartid, som utförts av tre myndigheter — medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen — i gemenskap. Utredningsresultatet föreligger nu färdigt och har bilagts regeringarnas meddelanden om 1958 års rekommendation¹. Det synes önskvärt, att saken nu kan föras vidare. Nordiska rådet torde kunna bidra här till genom ett positivt uttalande till förmån för sommartidens införande i de nordiska länderna. Detta uttalande kunde sedan läggas till grund för regeringarnas fortsatta överväganden i saken.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville i anledning av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 6/1958 uttala sig för sommartidens genomförande i de nordiska länderna.

Stockholm den 6 mars 1962

Sigrid Ekendahl

Allan Hernelius

Birger Lundström

¹ Tryckt i «Nordisk utredningsserie», 1962: 5.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner

(Överlämnat av Danmarks regering)

Danmarks regering (Statsministeriet) meddelar den 19 februari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Med afgivelsen af betænkningen Fælles institutioner i Norden (Nordisk udredningsserie, 1960: 2) er rekommandationens henstilling imødekommet.

Den danske regering (finansministeriet) foreslår de i betænkningen opstillede mønsterbestemmelser ændret således, at § 5 får følgende affattelse:

Regeringen i domicillandet fører et almindeligt tilsyn med institutionen og udpeger efter indstilling fra domicillandets ordinære statslige revisionsmyndighed en revisor for institutionens regnskaber. Revisor skal enten være autoriseret i domicillandet eller være ansat ved dette lands ordinære statslige revisionsmyndighed, der er berettiget til at foretage efterrevision,

og at pkt. 6 i § 12 ændres til:

Beretning og regnskab tilstilles Nordisk Råd og domicillandets ordinære revisionsmyndighed ved foranstaltning af regeringen i domicillandet.

Den norske regering (Det kgl. finans- og tolldepartement) knytter følgende bemærkninger til mønsterbestemmelserne:

§ 4

Utkastet inneholder i § 4 en alminnelig bestemmelse om at utgifter til lokaler skal utredes av domicillandet. I merknadene til § 4 er uttalt at det for større institusjoners vedkommende, hvor det kan bli tale om reising av særskilte bygninger, innredning av laboratorier m.v., kan komme på tale å fordele investeringsutgifter og utgifter til lokalers drift mellom de deltakende land.

En antar at den alminnelige regel bør være at utgifter til lokaler — bortsett fra tilfelle hvor utgiftene er ubetydelige — fordeles på samme måte som de øvrige utgifter mellom de deltakende land, jfr. § 3, og at spørsmålet om å fordele utgifter til lokaler etter en annen regel enn hovedregelen bør tas opp til drøfting konkret i forbindelse med opprettelse av fellesnordiske institusjoner.

§ 5

Når den ordinære statlige revisjonsmyndighet i domicillandet foretar etterrevisjon, vil en anse det riktig at de tilsvarende myndigheter i de øvrige deltakerland blir underrettet om resultatet av revisjonen.

§ 7

Det bør overveies å sette funksjonstiden til 4 år som passer bedre med den ordinære valgperiode i alle fem nordiske land.

§ 12

I punkt 2 bør det nærmere presiseres om forretningsutvalgets formann skal kunne attestere utbetalinger også i tilfelle der styret har bemyndiget en bestemt person til dette.

I punkt 3 bør nærmere presiseres om det er meningen at styrets formann og forretningsutvalgets formann begge skal kunne forplikte institusjonen eller om denne beføyelse enten skal ligge hos den ene eller andre.

§ 13 punkt 4

Også forslag om endring av bestemmelsene bør forelegges de deltakende land gjennom domicillandets regjering på samme måte som andre forslag, jfr. punkt 3.

Bortset herfra har regeringerne ikke fundet anledning til at fremkomme med bemerkninger til de opstillede mønsterbestemmelser for nordiske fælles institutioner eller til betænkningsens indhold iøvrigt.

Den danske regering har ved statsministeriets cirkulærskrivelse af 25. september 1961 henledt samtlige ministeriers opmærksomhed på, at de opstillede mønsterbestemmelser i påkommende tilfælde bør anvendes i videst muligt omfang, idet man samtidig har givet meddelelse om det af finansministeriet stillede ændringsforslag.

Den finske regering har gennem statsrådets nordiske kontaktmænd anmodet samtlige ministerier om at have opmærksomheden henledt på de opstillede mønsterbestemmelser ved udarbejdelse af vedtægter for fælles nordiske institutioner.

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i anledning av
»Betänkning fra komiteen om fællesinstitutioner i Norden»**

Efter at Nordisk Råd på 6. session havde vedtaget en rekommandation (rekommandation 7/1958 til regeringerne om i samarbejde med rådet at udforme almindelige retningslinier for administrationen af fælles institutioner, nedsattes i 1959 en komité bestående af 1 medlem fra hvert land udpeget af regeringerne og 1 medlem fra hvert land udpeget af rådets præsidium til at arbejde videre med dette spørgsmål.

Som resultat af komiteens arbejde forelå i december 1960 en betækning med udkast til bestemmelser for fællesnordiske institutioner. Betækningen er trykt i den nordiske udredningsserie (NU 1960: 2). På rådets 9. session foreslog juridisk udvalg indhentet udtalelser fra regeringerne til næste session om deres syn på komiteens forslag (se Nordisk Råd, 1961, s. 1236).

Den juridiske nimandskomité, der på grund af betænkningens fremkomst umiddelbart før 9. session ikke havde kunnet nå at drøfte de i betækningen fremsatte forslag, har nu haft anledning til at foretage en gennemgang af disse.

Nimandskomiteen hilser med tilfredshed, at der nu er skabt et grundlag for udarbejdelse af fremtidige vedtægter for fællesnordiske institutioner, men finder det tvivlsomt, om det foreliggende udkast fuldt ud dækker behovet for vejledning ved udarbejdelsen af sådanne vedtægter.

Navnlig personalets ansættelsesforhold vil sædvanligvis give anledning til vanskelige overvejelser, når en ny fællesinstitution skal dannes. Det vil derfor være af ganske særlig værdi, om der på dette punkt kunne foreligge almindelige retningslinier, men betækningen har ikke ment det muligt at opstille sådanne.

Nimandskomiteen er fuldtud klar over, at det er behæftet med betydelige vanskeligheder at give almindelige regler på dette område, men også en udredning, som gennemdrøfter de forskellige problemer og om muligt opstiller alternative løsninger, vil være af betydelig værdi. Idet man i øvrigt henviser til medlemsforslagets bemærkninger herom (Sag A 26/1958) skal man gøre opmærksom på, at navnlig følgende spørgsmål trænger sig på: Efter hvilke retsregler skal ansættelsesforholdet bedømmes? Hvorledes skal underordnet og overordnet personale aflønnes? Bør stillingerne være pensionsberettigende? Hvorledes kan eventuel pensionsanciennitet tænkes overført fra tidligere stilling, eventuelt i andet nordisk land? Skal tilbagevenden til tidligere stilling kunne sikres de pågældende?

Nimandskomiteen vil for sit vedkommende finde det ønskeligt, om en udredning af disse spørgsmål kunne iværksættes. I denne forbindelse vil ko-

miteen pege på, at spørgsmålet om, hvorvidt offentlig tjeneste i ét land kan ligestilles med tjeneste i andet nordisk land for så vidt angår retten til pension for tiden udredes i rådets socialpolitiske nimandskomité (se rekommandation nr. 15/1957).

Den foreliggende mønstervedtægt for fællesnordiske institutioner indeholder ikke nogen bestemmelse om, hvorledes udgifterne skal fordeles på de respektive lande, eller om hvilke beføjelser der tilkommer institutionens styrelse. Også på disse punkter er efter nimandskomiteens opfattelse en nærmere udredning og vejledning ønskelig. Specielt med hensyn til spørgsmålet om fordeling af fællesudgifter kan anføres, at rådets sekretariater i flere tilfælde er blevet forespurgt, om der foreligger almindelige retningslinier.

Nimandskomiteen skal derfor tillade sig at foreslå, at regeringerne og rådet i fællesskab lader foretage en nærmere udredning af de ovennævnte hovedspørgsmål — eventuelt gennem den tidligere nedsatte komité — med henblik på udformning af almindelige retningslinier på de pågældende områder.

Kalmar slott, den 10. oktober 1961

Holger Eriksen

Harras Kyttä

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Knud Thestrup

Förman

Tilläggförslag

om vid nordiska institutioner anställdas ställning m. m.

(Väckt av Knud Thestrup)

Med udgangspunkt i en rekommandation fra Nordisk Råd i 1958 (nr. 7/1958) har regeringerne ladet foretage en undersøgelse af de bedst egnede former for oprettelse af fælles nordiske institutioner. Resultatet af denne undersøgelse er blevet offentliggjort som en betænkning i »Nordisk udredningsserie» (1960: 2).

Derefter har Nordisk Råds juridiske nimanndskomite gennemgået betænkningen og fremsat ønske om visse kompletterende undersøgelser. Komiteen har nærmere redegjort for sine synspunkter i en udtalelse af 10. oktober 1961 [*se Sak D 26, Bilaga*]. Det synes mig rigtigt, at rådet tager stilling til komiteens forslag, hvorfor jeg henstiller, at rådet tager disse op til behandling.

I denne sammenhæng må opmærksomheden særligt henledes på spørgsmålet om, hvilken skatteretlig stilling bør gælde for personale ansat ved sådanne fælles nordiske institutioner. Ved flere lejligheder er det i rådet og dets organer blevet udtalt, at man forudsætter, at de ved de fælles institutioner ansatte skal betale skat efter samme regler som andre, der opholder sig i det land, hvor institutionen har til huse. Imidlertid er den opfattelse lejlighedsvis kommet til udtryk, at rådet ikke udtrykkeligt har taget stilling til dette spørgsmål. For at fjerne tvivl på dette punkt bør rådet fremsætte en klar udtalelse angående dette spørgsmål.

Jeg tillader mig derfor at foreslå,

at rådet tager de i den juridiske nimanndskomités udtalelse af 10. oktober 1961 i Sag D 26/1962 fremførte henstillinger under overvejelse og i forbindelse dermed udtrykkeligt udtaler, at personer ansat ved fælles nordiske institutioner ikke bør nyde særlige skattemæssige be-
gunstigelser.

København, den 8. marts 1962

Knud Thestrup

Meddelande
om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggande
av förbindelserna mellan Norden och kontinenten

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 10 januari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Der er ikke passeret noget nyt i nærværende sag siden afgivelsen af meddelelse til rådets 9. session¹.

¹ 9. sess., 949—951.

Meddelanden

om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieturbytesresor mellan nordiska skolor

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 30 oktober 1961:

Undervisningsministeriet har givet foreningen Norden i Danmark tilsagn om et tilskud i finansåret 1961—62 til det omhandlede formål på indtil 15 000 kr., idet tilskuddets endelige størrelse er afhængig af, hvor meget der ydes til samme formål fra finsk, norsk og svensk side.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

I statsförslaget för år 1962 har upptagits ett anslag om 1 370 000 mark för förverkligande för Finlands del av skolelevers studieturbytesresor till de nordiska länderna. Detta anslag tilldelas föreningen Pohjola-Norden r.f. för anordnande av sagda utbytesverksamhet.

Vidare har i statsförslaget observerats ett anslag om 700 000 mark för beviljande av reseunderstöd åt finländska gymnasister för resor till de nordiska länderna.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 1 december 1961:

For 1961 er det fra norsk side stilt kr. 7 000 til rådighet for Foreningen Nordens skolareisevirksomhet.

Et tilsvarende beløp vil bli reservert til dette formål av bevilgningen til nordiske samarbeidstiltak for 1962.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

I budgeten för 1962/63 har upptagits ett belopp som avser täcka bl. a. bidrag till skolungdomsutbyte mellan de nordiska länderna.

Det i Sveriges regerings meddelande nämnda beloppet ingår i ett anslag på 56 000 kr., varur skall bestridas bl. a. Sveriges andel i kostnaderna för det nordiska litteraturpriset, för stipendier åt isländska elever vid svenska folkhögskolor och för skolungdomsutbyte mellan de nordiska länderna.

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 6 december 1961:

Indenrigsministeriet har anmodet forskellige danske myndigheder og organisationer om at udpege repræsentanter til at indtræde i et udvalg, der skal undersøge spørgsmålene om etablering af en autorisationsordning for uddannede psykologer samt om beskyttelse mod misbrug af psykologisk testningsmateriale. Det pågældende udvalg agtes nedsat i nær fremtid.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Statsrådet har vid föredragning från undervisningsministeriet den 29.3.1961 för undersökning av saken tillsatt en kommitté, till vars ordförande kallats professor Kai von Fieandt. Kommittén har, sedan den inlett sin verksamhet, tagit kontakt med motsvarande kommittéer i de övriga nordiska länderna. Kommittén har förstädigats att avgiva betänkande under år 1962.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 22 november 1961:

Det norske utvalg har tilveiebragt det materiale som antas nødvendig for å kunne utarbeide en utredning om:

1. Forutsetningene for at psykologer fra andre nordiske land skal kunne arbeide i Norge.

2. Spørsmålet om norske lovbestemmelser når det gjelder legitimasjon for psykologer, beskyttelse mot misbruk av psykologisk utstyrsmateriale samt psykologers taushetsplikt.

Det norske utvalgs mandat forutsetter imidlertid, overensstemmende med rekommandasjonen fra Nordisk Råd, at man i samarbeid med utvalg fra

de øvrige nordiske land, søker å legge frem forslag om koordinerte regler i de enkelte land, herunder at man undersøker mulighetene for å avgi en felles innstilling.

Samarbeidet med det svenske utvalg er i gang.

Et tilsvarende finsk utvalg ble først oppnevnt våren 1961. Det norske utvalg har innledet samarbeid med det finske utvalg.

Man har ikke mottatt noen underretning om at tilsvarende utvalg er oppnevnt i Danmark og på Island.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

För Sveriges del ankommer ifrågavarande utredningsarbete på en delegation inom medicinalstyrelsen, medan särskilda kommittéer för frågans behandling har tillsatts i Norge (koordinerande land) och Finland. Representanter för Norge och Sverige sammanträdde såsom framgår av meddelande till nästföregående session¹ i Oslo i december 1960 för att diskutera de med rekommendationen sammanhängande problemen. Ett sammanträde jämväl med representanter från Finland planeras äga rum under våren 1962.

¹ 9. sess., s. 954.

Meddelanden

om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 12 januari 1962:

Den nordiske kursusvirksomhed vedrørende uddannelse af tjenestemænd med tilknytning til sundhedsvæsenet er fastsat i det store og hele efter de hidtil fulgte retningslinier. Bevillingsmyndighederne har givet tilslutning til dækning af Danmarks andel af udgifterne ved kursernes gennemførelse.

Man er fra dansk side indstillet på at medvirke til kursernes fortsatte gennemførelse blandt andet ved etablering af en fastere ramme om de fremtidige kurser på grundlag af en aftale herom mellem de respektive landes regeringer.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

I statens budget för år 1962 fanns intaget ett anslag för fortsättningskurser för hälsovårdspersonal, vilka kurser skulle avhållas i Göteborg. Kurserna för läkare räcka 2 månader och kurserna för ingenjörer 1 månad.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 17 november 1961:

Saken ble behandlet på et møte i Göteborg 21. september d.å. hvori deltok innenriksministrene i Danmark, Finnland og Sverige, sosialministeren i Norge og representanter fra landenes medisinalstyrelser. På møtet ble det fra det svenske Inrikesdepartementet fremlagt et utkast til avtale mellom de nordiske land om opprettelse og drift av en nordisk helsehøgskole i Göteborg. Det var prinsipiell enighet om retningslinjene i avtaleutkastet, som nå ventes sendt de enkelte lands myndigheter til behandling.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

Vid möte i Göteborg den 21 september 1961 har hälsovårdsministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige godkänt ett avtal rörande organisationen av en gemensam nordisk hälsovårdshögskola. I skrivelse den 5 december 1961 har inrikesdepartementet hemställt, att det svenska utrikesdepartementet måtte vidtaga åtgärder för träffande av överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om organisationen av en gemensam nordisk hälsovårdshögskola.

I statsverkspropositionen till 1962 års riksdag har chefen för inrikesdepartementet framhållit, att det — med hänsyn till det stora behovet av välutbildade högre hälsovårdstjänstemän — är önskvärt, att den nuvarande utbildningskapaciteten vid hälsovårdshögskolan i Göteborg väsentligt ökas och att kursverksamheten bör utökas från tre till sju månader.

BILAGA**Förslag till avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige rörande organisationen av en gemensam nordisk hälsovårdsskola***Allmänna bestämmelser*

1 §

Den nordiska hälsovårdshögskolan har till huvudsaklig uppgift att för läkare, ingenjörer och annan personal från de nordiska länderna anordna vidareutbildning inom allmän hälso- och sjukvård.

2 §

Verksamheten bedrivs i Göteborg.

3 §

Kostnaderna för verksamheten bestrides genom statsbidrag av de deltagande länderna och fördelas mellan dessa i överensstämmelse med reglerna i 14 §.

4 §

Sverige förpliktar sig att tillse att erforderliga lokaler står till förfogande för verksamheten.

Organisation

5 §

Ledningen av skolan utövas av en styrelse, som består av en ledamot från varje deltagande land jämte en suppleant för honom.

Ledamot och suppleant utses för högst tre år i sänder av vederbörande lands regering.

Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

6 §

Styrelsen sammanträder i Göteborg, såvida ej styrelsen för visst fall anordnunda bestämmer.

Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll, som godkännes senast vid följande sammanträde.

På framställning av ledamot skall inom högst två månader därefter hållas sammanträde i styrelsen.

Kallelse till sammanträde skall utsändas senast tre veckor före sammanträdet och innehålla förslag till dagordning för sammanträdet.

7 §

Styrelsen är beslutförför när fyra ledamöter deltagar i avgörandet.

Såsom beslut gäller den mening, varom de flesta förenar sig, eller vid lika röstetal den som biträdes av ordföranden.

Ledamot äger få skiljaktig mening antecknad till protokollet.

8 §

Styrelsen äger tillsätta utskott med särskilda uppgifter.
Det åligger styrelsen att fastställa arbetsordning.

9 §

Skolan förestås av en befattningshavare med professors ställning.
För verksamheten i övrigt erforderlig personal anställs i mån av behov och tillgång på medel.

Tjänstetillsättning och kompetensfordringar

10 §

Föreståndare och övrig personal tillsättes av styrelsen på en tid av högst sex år, med möjlighet till omförordnande för ytterligare en period i sänder.

11 §

Innan föreståndaren tillsättes skall medicinska fakulteten i Göteborg — efter hörande av särskilda sakkunniga — avgiva yttrande rörande de sökandes vetenskapliga skicklighet. De sakkunniga skall om möjligt representera olika nordiska länder.

12 §

För behörighet till befattning som föreståndare erfordras styrkt vetenskaplig skicklighet ävensom förmåga att meddela och organisera undervisning av den art skolan avser att giva.

Räkenskaper m. m.

13 §

Räkenskapsår är 1 juli—30 juni påföljande år.
Förslag till budget för nästföljande räkenskapsår skall senast den 1 september varje år av styrelsen ingivas till regeringarna i respektive länder.
Svenska regeringen samordnar budgetarbetet.

14 §

Vid avtalets ingående upprättas en driftfond å 500 000 svenska kronor, som inbetalas till styrelsen med 125 000 svenska kronor för varje deltagande land. Av fonden bestrides samtliga utgifter för verksamhet under det räkenskapsår som följer efter avtalets ingående.

Efter avslutningen av varje räkenskapsår inbetalar länderna ett belopp motsvarande utgifterna under räkenskapsåret, så att driftfonden vid varje räkenskapsårs början utgör 500 000 svenska kronor.

De fasta kostnaderna för skolans verksamhet, varmed avses hyres- och administrationskostnader, löner, pensions- och andra socialförsäkringsavgifter för den fast anställda personalen samt kostnader för anskaffning av utrustning fördelas för varje räkenskapsår med en fjärdedel på varje deltagande land. De rörliga kostnaderna utslås per utnyttjad elevplats, och varje deltagande land påföres kostnaderna för utnyttjade elevplatser.

Varje land har tillgång till en fjärdedel av elevplatserna i varje särskild kurs. Därest deltagande land inte utnyttjar sina elevplatser i varje särskild kurs, äger övriga länder övertaga de lediga platserna.

Det åligger styrelsen att tillse att lediga elevplatser kommer vederbörande länder tillgodo i lika mån.

15 §

Styrelsen för räkenskaper över inkomster och utgifter för verksamheten. Utbetalning av medel må ej förekomma utan att attestering skett av den som av styrelsen bemyndigats därtill.

Skolans firma tecknas av styrelsens ordförande.

16 §

För revision av räkenskaperna förordnar svenska regeringen en revisor, som är auktoriserad i Sverige eller innehar statlig anställning som revisor därestädes. Riksrevisionsverket skall jämväl vara berättigat verkställa revision av verksamheten.

Det åligger styrelsen att lämna alla upplysningar till revisorn och lämna denne allt det bistånd som är nödvändigt för utförande av revisionen.

En av styrelsens ordförande underskriven sammanställning av årsräkenskaperna, försedd med påteckning angående utförd revision skall — tillika med av styrelsen utarbetad verksamhetsberättelse — tillställas regeringarna i de deltagande länderna senast sex månader efter räkenskapsårets utgång.

Verksamhetsberättelse och räkenskaper tillställs Nordiska Rådet genom svenska regeringen.

17 §

Detta avtal gäller för en tid av sex år. Därest uppsägning av avtalet ej sker senast ett år före avtalstidens utgång skall avtalet anses förlängt ytterligare sex år i sänder.

18 §

Därest verksamheten upphör skall, om tillgångarna befinnes icke vara tillräckliga för att bestrida verksamheten åvilande förpliktelser, underskottet läckas av de deltagande länderna i enlighet med den i 14 § angivna fördelningsprincipen. Uppkommet överskott fördelas enligt samma princip. Skolans bibliotek och arkiv skall tillfalla medicinska fakulteten i Göteborg.

Detta avtal träder i kraft den 1 juli 1962.

Island äger efter förhandlingar ansluta sig till detta avtal samt efter överenskommelse med styrelsen sända elever till skolan.

Meddelanden

om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 28 november 1961:

Indenrigsministeriet har fra henholdsvis det finske og det svenske Inrikesdepartement modtaget oplysning om mulighederne for at ændre de i Finland og Sverige eksisterende bestemmelser, der er til hinder for at farmaceuter med udenlandsk uddannelse udøver den farmaceutiske gerning i disse lande.

På grundlag heraf og med overenskomsten om fælles arbejdsmarked for læger som forbillede er et udkast til en overenskomst om fælles arbejdsmarked for farmaceuter under udarbejdelse i indenrigsministeriet. Udkastet vil under udarbejdelsen blive drøftet i den nedsatte embedsmandskomité.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Ärendet är under beredning i nordiska arbetsmarknadskommittén för farmaceutisk personal, till vilken kommitté ministeriet för utrikesärendena 9.10.1958 medelst beslut n:o 37835 utsett apoteksinspektören vid medicinalstyrelsen Bertel Nylander som representant för Finland.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 22 november 1961:

at det ikke foreligger noe nytt i saken, og viser til sin melding til 9. sesjon¹.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

I skrivelse den 25 november 1960 anhöll Indenrigsministeriet i Köpen-

¹ 9. sess., s. 962.

hamn om inrikesdepartementets yttrande över vissa frågor av betydelse för genomförandet av rekommendationen. I skrivelse den 10 oktober 1961 framhöll inrikesdepartementet, att enligt departementets mening förutsättningar föreligger för en sådan ändring av gällande svenska bestämmelser, att farmaceuter med erforderlig utbildning från de övriga nordiska länderna kan få rätt att utöva apotekaryrket i Sverige. Departementet har därför tillstyrkt att ett förslag till överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för farmaceuter utarbetas under beaktande av de synpunkter, som i denna fråga framförts av de svenska fackmyndigheterna.

Kommittens medlemmar är f. n.: för Danmark ekspeditionssekretær Poul Gemynthe Madsen, för Finland apoteksvisitatorn E. G. B. Nylander, för Norge byråsjef Åsmund Thorvik, och för Sverige kanslirådet Sven Bucht.

Meddelanden

om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Ministeriet för inrikesärendena har den 15 december 1961 avgivit sitt utlåtande angående det norska socialdepartementets förslag till överenskommelse i dessa ärenden (förslag till överenskomst mellan Danmark, Finland, Norge og Sverige om felles nordisk arbeidsmarked for sykepleiere).

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 3 januari 1962 å samtlige regeringars vägnar:

Den 29. september 1961 ble det avholdt møte i Helsedirektoratet, Oslo, med representanter for Danmark, Finnland, Norge og Sverige til drøftelse blant annet av det av Sosialdepartementet utarbeidede utkast til overenskomst om felles nordisk arbeidsmarked for sykepleiere.

Til stede:

- For Danmark: Ekspedisjonssekretær i Indenrigsministeriet Louis Heegaard.
- For Finnland: Tuberkuloseinspektør Sakari Härö og inspektør Aila Pohjanpää, begge i Medicinalstyrelsen.
- For Norge: Overlege T. Due Strand og hysråsjeff Ths. Amlie, begge i Helsedirektoratet.
- For Sverige: Jur. dr. Åke Larsson, Kungl. inrikesdepartementet, og byråsjeff i Kungl. medicinalstyrelsen H. Rahm.

På møtet fungerte overlege T. Due Strand som ordfører.

På grunnlag av drøftelsene på nevnte møte har Sosialdepartementet utarbeidet endelig »Forslag til overenskomst mellom Danmark, Finnland, Norge og Sverige om felles nordisk arbeidsmarked for sykepleiere».

Et eksemplar av forslaget følger vedlagt [*se Tillägg*].

Det bemerkes at forslaget til dels må ses i sammenheng med det forslag som er utarbeidet av den nordiske komité til utarbeidelse av forslag til felles

nordisk arbeidsmarked for leger, hvor Sverige er den koordinerende stat. Dette gjelder særlig de prinsipielle betraktninger som ligger til grunn for overenskomsten.

Vedrørende forslagetets motivering for øvrig bemerkes:

Rubrikk. Det foreslås at overenskomsten blir truffet mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige. Islands regjering har hittil ikke vært representert under utredningsarbeidet. I en særskilt artikkel i overenskomsten foreslås at Islands regjering etter forhandlinger bør kunne slutte seg til overenskomsten.

Ingress. Til punkt 3 bemerkes:

I Danmark, Norge og Sverige er læretiden for grunnutdanningen 3 år. Samme læretid gjaldt tidligere i Finland, men ved effektivisering av undervisningsprogrammet har Finland brakt læretiden ned til 2 1/2 år.

Det bemerkes dog at grunnutdanning gjennomgått i Danmark, Norge og Sverige kvalifiserer til høyere stilling innen sykepleien (avdelingssøster og tilsvarende eller høyere stilling) i hvert av de nevnte land. For tilsvarende stilling i Finland gjelder at finsk sykepleier med grunnutdanning i hjemlandet må ha gjennomgått 9 måneders tilleggsutdanning i administrasjon.

For øvrig antas at sykepleieutdanningen i sin helhet stort sett er likeverdig i de kontraherende stater.

Artikkel 1. Det forutsettes at hver av de kontraherende stater selv kan ta stilling til spørsmålet om grunnutdanningens kompetanseområde når det gjelder høyere stilling innen sykepleien.

For kontroll med sykepleievirksomheten benytter man seg i Danmark, Norge og Sverige av et offentlig godkjenningssystem, hvoretter bare sykepleier med godkjent grunnutdanning kan få offentlig godkjenning. I Finland brukes et tilsvarende registreringssystem.

Som det fremgår av de for rådet tidligere fremlagte opplysninger, er det i Norge allerede felles nordisk arbeidsmarked for sykepleiere, da adgangen til å utøve yrket i dette land ikke er betinget av offentlig godkjenning (autorisasjon, legitimasjon).

Det bemerkes at prinsippet om et fritt sykepleieryrke i Norge vil være uberørt av overenskomsten.

Heller ikke i Sverige er utøvelsen av sykepleieryrket i og for seg betinget av offentlig godkjenning. For å få ansettelse som sykepleier ved statlig eller kommunalt sykehus, kreves dog offentlig godkjenning. Ettersom flertallet av sykepleiere er ansatt ved sådanne sykehus, finnes det i Sverige ikke stort virkefelt i dette yrket for sykepleiere som ikke har offentlig godkjenning.

Artikkel 2. Sykepleier som søker godkjenning i annen kontraherende stat, må — som generell regel — ha tilfredsstillende kjennskap til språket i det land hvor virksomheten som sykepleier skal utøves.

Artikkelens formulering gjør det lettere for danske, norske og svenske sykepleiere å få arbeid ved institusjoner og i distrikter i Finland, hvor svensk er valgt som offisielt språk. Bestemmelsen gir tilsvarende en lettere

adgang for svensktalende sykepleiere fra Finland til å få arbeid i annen kontraherende stat.

Artikkel 3. I samsvar med det registreringssystem som benyttes i Finland, har gjeldende finsk rett ingen bestemmelse om meddelelse av godkjenning som sykepleier eller om tilbakekalling av sådan godkjenning. Spørsmålet om endring av finsk lovgivning på dette område er tatt opp til behandling. Man går derfor ut fra at slik lovendring blir gjennomført i samsvar med overenskomstens artikkel 7.

Artikkel 5. I Danmark er de fleste sykepleiere, som virker i offentlig tjeneste, kommunalt ansatte. Etter lovgivningen er ansettelse i kommunal tjeneste ikke betinget av dansk statsborgerskap. Med vedtektsmessig hjemmel har ansettelse i kommunale tjenestemannsstillinger tidligere i atskillige tilfelle vært betinget av dansk statsborgerskap, men vedtektsbestemmelser av denne art finnes nå bare i enkelte kommuner.

I Finland kreves statsborgerskap for ervervelse av statlig og kommunal tjeneste, hvilket ikke er tilfellet i Norge og Sverige. Det arbeides imidlertid i Finland med å få gjennomført en grunnlovsendring på dette område. Arbeidet kan bare løses på lengre sikt.

Da en fri utveksling av sykepleiere mellom de kontraherende stater bare kan gjennomføres uavhengig av statsborgerskap, finner man det viktig at en prinsipputtalelse herom inntas i overenskomsten.

Artikkel 9. Det foreligger for tiden ikke grunnlag for et felles nordisk arbeidsmarked for helsesøstre.

Det antas for tiden heller ikke å være nødvendig eller hensiktsmessig å treffe noen overenskomst om en viss tilleggsutdanning for helsesøstre, jfr. melding av januar 1962 vedrørende rek. nr 16/1958 (helsesøstre) [*se Sak D 33*].

Det er dog enighet mellom de kontraherende stater om at sykepleier som er godkjent som sådan i en av de kontraherende stater, skal ha adgang til å gjennomgå helsesøsterutdanning i annen kontraherende stat. Da man finner det lite praktisk å gi en bestemmelse herom i en særskilt overenskomst, er bestemmelsen foreslått inntatt som artikkel 9 i denne overenskomst vedrørende sykepleiere.

TILLÆGG

Forslag til overenskomst mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige om felles nordisk arbeidsmarked for sykepleiere

De kontraherende stater
som tidligere har truffet overenskomst om et felles nordisk arbeidsmarked,
som finner at muligheten for fri utveksling av sykepleiere mellom de nor-

diske stater kan bli til gagn for den medisinske og sosiale utvikling i disse stater,

som finner at utdanningen av sykepleiere stort sett er likeverdig i de respektive stater,

som vil søke å oppnå en så ensartet utdanning og lovgivning som mulig i spørsmål om medisinsk personell, er blitt enige om følgende:

Artikkel 1

Den som har offentlig godkjenning som sykepleier i en av de kontraherende stater, skal ha adgang til under de i overenskomsten gitte forutsetninger å utøve virksomhet som sykepleier og oppnå godkjenning som sådan i enhver av de øvrige kontraherende stater.

Artikkel 2

Sykepleier fra Finnland som søker godkjenning i annen kontraherende stat, må — om det kreves — godtgjøre å ha tilfredsstillende kjennskap til annet nordisk språk.

Sykepleier fra annen kontraherende stat som søker godkjenning i Finnland, må — om det kreves — godtgjøre å ha tilfredsstillende kjennskap til det finske språk.

Artikkel 3

Sykepleier i kontraherende stat som ønsker å utøve sin virksomhet i en annen kontraherende stat, må overfor den sentrale medisinalmyndighet i sistnevnte stat godtgjøre å oppfylle de i artikkel 1—2 gitte vilkår.

Godkjenning som sykepleier skal gis søkere som oppfyller de ovenfor nevnte vilkår, med mindre det foreligger omstendigheter som kan medføre tilbakekalling av godkjenning.

De sentrale medisinal-myndigheter i de kontraherende stater skal gjensidig underrette hverandre om meddelt godkjenning av sykepleier som tidligere er godkjent i annen kontraherende stat.

Artikkel 4

Er en godkjenning blitt tilbakekalt av den stat som opprinnelig meddelte den, bør den av annen kontraherende stat senere meddelt godkjenning tilbakekalles. For øvrig må den senere godkjenning bare tilbakekalles etter gjeldende regler i den stat som meddelt den, dog under hensyntagen til om det i annen tilsluttet stat er begått lovbrudd eller er vist uskikkethet ved utøvelsen av virksomheten, eller om det på annen måte har vist seg at vedkommende sykepleier er ute av stand til å utføre sin gjerning forsvarlig.

De sentrale medisinalmyndigheter i de kontraherende stater skal gjensidig underrette hverandre om tilbakekalling av godkjenning av sykepleier som også er godkjent i annen kontraherende stat.

Artikkel 5

Sykepleier som er godkjent i samsvar med denne overenskomst, bør i prinsippet være berettiget til å søke og å få stilling som sykepleier i annen kontraherende stat uten hinder av at søkeren ikke er statsborger i denne stat.

Tjenestegjøring som sykepleier i en av de kontraherende stater bør i annen kontraherende stat, hvori tjenestegjøringen fortsetter, likestilles med tilsvarende tjeneste utført i sistnevnte stat.

Artikkel 6

Sykepleier i kontraherende stat som har fått tjeneste i annen kontraherende stat, bør i prinsippet være likestillet med sykepleier i sistnevnte stat for så vidt angår rett til lønn og pensjon samt øvrige med tjenesten forbundne rettigheter.

Artikkel 7

Enhver av de kontraherende stater skal etter undertegningen av denne overenskomst — i den utstrekning det er mulig — gjennomføre endringer i gjeldende bestemmelser i samsvar med de i artikkel 5—6 angitte prinsipper for så vidt angår statlig sivil tjeneste, og medvirke til at disse prinsipper får tillempet anvendelse også i ikke-statlig tjeneste.

Artikkel 8

De sentrale medisinalmyndigheter i de kontraherende stater bør følge utviklingen på arbeidsmarkedet for sykepleiere i de respektive stater og dersom særskilte tiltak finnes påkrevet, gi melding herom til den kommisjon som er nedsatt i henhold til artikkel 5 i overenskomsten av 22. mai 1954 om felles arbeidsmarked.

De sentrale medisinalmyndigheter bør gi hverandre fortløpende oppgaver og opplysninger som er av betydning for bedømmelsen av utviklingen på arbeidsmarkedet for sykepleiere i de kontraherende stater.

Artikkel 9

Den som har godkjenning som sykepleier i en av de kontraherende stater, skal ha adgang til å gjennomgå helsesøsterutdanning i annen kontraherende stat.

Artikkel 10

Islands regjering bør etter forhandlinger kunne slutte seg til denne overenskomst.

Artikkel 11

Denne overenskomst skal ratifiseres og ratifikasjonsdokumentene deponeres i det norske utenriksdepartements arkiv.

Overenskomsten trer i kraft når samtlige ratifikasjonsdokumenter er blitt deponert, dog tidligst den

Enhver av de kontraherende stater kan oppsi overenskomsten med en oppsigelsestid på seks måneder til opphør den 1. juli eller den 1. januar.

Enhver av de kontraherende stater kan med øyeblikkelig virkning sette overenskomsten ut av kraft i forhold til en eller flere av de øvrige kontraherende stater i tilfelle av krig eller krigsfare eller når andre særskilte nasjonale eller internasjonale forhold gjør det nødvendig. Vedkommende staters regjeringer skal straks underrettes om beslutningen.

Meddelanden

om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1956 [*se Sak D 32*]:

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 3 januari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Den 29. september 1961 ble det avholdt møte i Helsedirektoratet, Oslo, med representanter for Danmark, Finnland, Norge og Sverige til drøftelse bl. a. av mulighetene for gjennomføring av et felles nordisk arbeidsmarked for helsesøstre.

Til stede [*se Sak D 32*]:

Da Island hittil ikke har avgitt uttalelse i saken, vil følgende redegjørelse bare gjelde Danmark, Finnland, Norge og Sverige.

På grunnlag av drøftelsene på nevnte møte bemerkes:

Helsesøstertjenesten dekker noe forskjellige områder i de nordiske land, og tilsvarende er helsesøsterutdanningen lagt opp forskjellig i de nevnte land.

Det foreligger således ikke umiddelbart et grunnlag for et felles nordisk arbeidsmarked for helsesøstre.

Det antas for tiden å være av liten praktisk betydning å utarbeide et program for en viss tilleggsutdanning for helsesøstre, slik at man derved skaper et felles utvekslingsgrunnlag. Det er få helsesøstre som søker tjeneste i annet land, og læretiden i yrket er kortvarig — fra 7 måneder til 1 år — i samtlige nordiske land. Det anses ikke hensiktsmessig nå å pålegge vedkommende læreanstalter i disse land å utarbeide og å gjennomføre et fellesprogram for en slik tilleggsutdanning.

Man finner derfor for tiden ikke å burde foreslå noen overenskomst om felles nordisk arbeidsmarked eller om en viss tilleggsutdanning for helsesøstre.

De nordiske land vil dog prøve å utarbeide retningslinjer for tilleggsutdanning med sikte på å lette en utveksling av helsesøstre i Norden.

Det er enighet mellom de nordiske land om at sykepleier som er godkjent som sådan i et av de nordiske land, bør ha adgang til å gjennomgå helsesøsterutdanning i annet nordisk land. Da man finner det lite praktisk å gi en bestemmelse herom i en særskilt overenskomst, er bestemmelsen foreslått inntatt som artikkel 9 i forslaget til overenskomst om felles nordisk arbeidsmarked for sykepleiere, jfr. melding av januar 1962 vedrørende rek. nr. 15/1958 (sykepleiere) [*se Sak D 32*].

Meddelanden

om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 12 oktober 1961:

Undervisningsministeriets udvalg vedrørende jordmoderuddannelsen arbejder bl. a. med spørgsmålet om fælles arbejdsmarked. Ministeriet forventer at modtage udvalgets indstilling i 1962.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961 [*se Sak D 32*]:

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 3 januari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Den 29. september 1961 ble det avholdt møte i Helsedirektoratet, Oslo, med representanter for Danmark, Finnland, Norge og Sverige til drøftelse bl. a. av mulighetene for gjennomføring av et felles nordisk arbeidsmarked for jordmødre.

Til stede [*se Sak D 32*]:

Da Island hittil ikke har avgitt uttalelse om denne rekommandasjon, vil følgende redegjørelse bare gjelde Danmark, Finnland, Norge og Sverige.

På grunnlag av drøftelsene på nevnte møte bemerkes:

Jordmorutdanningen bygger på ulike systemer i de nordiske land. Utdanningen er enten frittstående, som i Danmark og også for største delen i Finnland, eller den bygger på sykepleieutdanning, slik som tilfellet er i Norge og i Sverige.

Læretiden for utdanningen varierer også sterkt i de nevnte land — fra 12 måneder til 3 år.

De nordiske myndigheter har gitt uttrykk for divergerende oppfatninger når det gjelder spørsmålet om hvorvidt utdanningen i Norden kan anses som likeverdig, slik at en jordmor med utdanning i et nordisk land uten videre kan få adgang til å praktisere i et annet nordisk land.

Av denne grunn vil det på det nåværende tidspunkt være vanskelig å trekke opp generelle retningslinjer for en eventuell tilleggsutdanning. Dette antas også å ville være unødvendig, idet det erfaringsmessig er få jordmødre som søker tjeneste i et annet land.

For Danmarks vedkommende bemerkes at et av undervisningsministeriet nedsatt utvalg for tiden arbeider med den fremtidige tilrettelegging av den danske jordmorutdanning. Inntil dette utvalg har avsluttet sitt arbeid, kan det ikke gis nærmere opplysninger om i hvilket omfang utdanningen i Danmark vil kunne sidestilles med utdanningen i de andre nordiske land.

Under henvisning til foranstående antas at det foreløpig ikke er gjennomførlig å treffe en overenskomst om felles nordisk arbeidsmarked for jordmødre. Man finner det for tiden heller ikke nødvendig å treffe en slik overenskomst.

Denne rekommandasjon anses nå som sluttbehandlet.

Meddelanden

om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 24 november 1961:

Man henviser til den den 3. september 1958 afgivne meddelelse vedrørende rekommendation nr. 14/1954 angående udveksling af og fælles arbejdsmarked for medicinsk personel (6. sess., s. 1213).

Det i ovennævnte meddelelse omhandlede kontaktudvalg arbejder videre med sagen.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Frågan är under prövning i medicinalstyrelsen.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 17 september 1961:

Sosialdepartementet har hittil ikke mottatt henvendelse fra Sverige, som er utpekt som koordinerende land.

Saken har imidlertid vært drøftet på møte den 29. september 1961 i Helse-direktoratet, Oslo, med representanter fra Danmark, Finnland, Sverige og Norge.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

I skrivelse den 12 januari 1962 har medicinalstyrelsen anmält, att goda förutsättningar numera torde finnas för att utjämna olikheterna i sjukgymnastutbildningen i de nordiska länderna till godtagbar nivå, varvid man bör eftersträva att utbildningen blir så överensstämmande att den utan någon

tilläggsutbildning skall kunna berättiga till auktorisation i annat nordiskt land.

Inrikesdepartementet får i anslutning härtill meddela, att departementet snarast avser att uppdraga åt medicinalstyrelsen att företaga en utredning i syfte att förverkliga rådets rekommendation.

Det i Sveriges regerings meddelande nämnda utredningsuppdraget har givits genom kungl. brev den 2 februari 1962.

Meddelanden

om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer

(Överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Landbrugsministeriet) meddelar den 16 januari 1962:

Forhandlingar har nu fundet sted mellem repræsentanter for lærerforsamlingerne ved de nordiske veterinærhøjskoler.

Det veterinærvidenskabelige fagråd ved den kgl. veterinær- og landbohøjskole i København har afgivet følgende rapport om et møde, der fandt sted i København den 31. januar—1. februar 1961:

Indledning

På grundlag af Nordisk Råds arbejdsmarkedskomités redegørelse for veterinæruddannelsen ved de nordiske veterinærhøjskoler henstillede rådet på 6. session i 1958 følgende (medlemsforslag Sag A 23)¹:

Med henblik på Nordisk Råds rekommandations første punkt, at søge den veterinære uddannelse i de nordiske lande gjort så ensartet som muligt, mødtes repræsentanter for de nordiske veterinærskolers lærerkollegier (Finland ikke repræsenteret) til et møde i København d. 6. september 1959 for at drøfte kirurgiundervisningen. Der var ved mødet enighed om at søge skabt den bedst mulige kontakt mellem de nordiske veterinærhøjskoler. Dette kunne i fremtiden bedst opnås ved at rektorerne for de nordiske veterinærhøjskoler samt formanden for det veterinærvidenskabelige fagråd i København mødtes med visse mellemrum for med faglærere at drøfte veterinærundervisningen ved de nordiske veterinærhøjskoler, udveksling af forskere m. m.

Ved det nu afholdte møde 31. januar—1. februar 1961 drøftedes følgende:

- a. Forskning og undervisning i husdyrbrug.
- b. Forskning og undervisning i parasitologi.
- c. Forskning og undervisning i strålebiologi (radiobiologi).
- d. Udveksling af forskere og fællesnordiske møder.

¹ 6. sesj., s. 1876.

Deltagere

- Danmark: N. O. Rasbech, professor, formand for det veterinærvidenskabelige fagråd.
 H. C. Bendixen, professor.
 Johs. Moustgaard, professor.
 Sv. Dalgaard-Mikkelsen, professor.
 P. Havskov Sørensen, lektor.
 P. A. Bruun, afdelingsleder.
- Finland: P. Stenius, professor, rektor.
 R. Moberg, professor.
- Norge: H. F. Wirstad, professor, rektor.
 P. Slagsvold, professor.
- Sverige: Nils Lagerlöf, professor, rektor.
 S. Dyrendahl, professor.

*Rekommandationer**ad a. Forskning og undervisning i husdyrbrug*

1. Med den udvikling der har fundet sted inden for husdyrbruget siden sidste krig, og som har resulteret i en stærkt forøget intensivering og rationalisering af dette, anse udvalget det for nødvendigt, at undervisningen af de nordiske veterinærstuderende i såvel husdyrenes fodring som husdyravl, som forskningen inden for disse forskningsområder aktiveres. Dette begrundes deri, at ernæringsbetingede og arvelige, konstitutionelle sygdomme spiller en stigende økonomisk rolle for nordisk husdyrbrug. De praktiserende veterinærer får derved en større og større betydning som rådgivere, specielt når det gælder at forebygge de for husdyrbruget tabvoldende ernæringsbetingede og arvelige sygdomme.

2. Med det omfang forskning og undervisning inden for ernæringsfysiologi og fodringslære samt husdyrgenetik og avlslære har fået igennem den i de seneste år stærkt øgede animalieproduktion, finder udvalget, at det er nødvendigt at adskille disse to fagområder. Det bør oprettes selvstændige forskningsafdelinger og lærerstillinger i teoretisk fodringslære og husdyrenes fodring og pleje (husdyrhygiejne) samt i veterinær husdyrgenetik ved de nordiske veterinærhøjskoler.

3. Udvalget har drøftet, hvorvidt undervisningen af veterinæstudenter i disse fagområder kunne ske sammen med studerende fra andre studieretninger som f.eks. agronomstuderende. Udvalget er af den opfattelse, at veterinærernes fordannelse (bl. a. anatomi og fysiologi) og den senere anvendelse af de nævnte fagområder inden for husdyrproduktionen adskiller sig så stærkt fra andre studieretninger, at en fælles undervisning vil være til betydelig gene for undervisningens effektivitet.

4. Ved en enkel af de nordiske veterinærhøjskoler kræves foruden studentereksamen, at den pågældende student har arbejdet 1 år ved praktisk landbrug. Udvalget har drøftet, hvorvidt en sådan praktisk uddannelse kan anses for nødvendig. Der er i udvalget enighed om, at et vist kendskab til praktisk husdyrbrug er af betydelig værdi for den studerende ved tilegnelsen af det teoretiske stof. Udvalget mener imidlertid, at dette lige såvel eller endog bedre vil kunne opnås ved et ca. 2 måneders planlagt ophold på særlige dertil egnede landejendomme, før eller under veterinærstudiet. Der er endvidere i udvalget enighed om, at undervisningen i disse fagområder bør støttes gennem ekskursioner og praktiske øvelser i videre omfang end det hidtil har været tilfældet.

ad b. Forskning og undervisning i parasitologi

Den udvikling som i de seneste år har fundet sted inden for husdyrbruget med omlægning af driftsformerne (større enheder, løsdrift, forøgede kommunikationsmuligheder og dermed ændrede græsningsforhold, beite) har medført, at de parasitære sygdomme hos de forskellige husdyrarter har fået en stadig voksende betydning. Faren for overførsel af parasiter til mennesker synes tilsvarende forøget. Efter udvalgets bestemte opfattelse har dette medført, at forskning og undervisning inden for dette fagområde ved de nordiske veterinærhøjskoler må tilpasses denne udvikling, således at veterinærerne mere effektivt kan bidrage til at forebygge og mindske de tab som herved opstår.

Udvalget er derfor enig i, at man må stræbe efter ved de nordiske veterinærhøjskoler at få oprettet selvstændige forsknings- og lærerstillinger til udvikling af dette fagområde.

ad c. Forskning og undervisning i radiobiologi

Den rivende udvikling, som er foregået efter den sidste verdenskrig på atomenergiforskningens område, har medført stadig stigende anvendelsesmuligheder for atomenergi bl. a. til fredelige formål. Det må forventes at atomenergiens fredelige udnyttelse vil blive intensiveret i de kommende år. Under hensyn til den latente fare som udnyttelsen af atomenergi som kraftkilde indebærer, samt de vidtrækkende følger, som en frigørelse af radioaktive fissionsprodukter i store mængder vil kunne få for den animalske levnedsmiddelproduktion og dermed for folkesundheden, må det anses for nødvendigt, at der snarest ved de nordiske veterinærhøjskoler skabes muligheder for undervisning og udvidet forskning i radiobiologi. Det er udvalgets opfattelse, at dyrlæger som følge af deres hygiejniske, kliniske og biologiske indsigt har særlige forudsætninger for at nyttiggøre deres specielle viden inden for dette fagområde. Udvalget mener endvidere, at undervisningen ved veterinærhøjskolerne i dette emne i første række må være af grundlæggende natur. En mere specialiseret radiobiologisk uddannelse af veterinærer vil formentlig mest hensigtsmæssigt kunne meddeles veterinærer under den militære uddannelse.

ad d. Udveksling af forskere. Fællesnordiske møder

Med den tekniske udvikling og specialisering der finder sted inden for den biologiske og hermed også den veterinærmedicinske forskning, finder udvalget, at det er af afgørende betydning, at samarbejdet mellem forskningsinstitutioner i de nordiske lande fremmes mest muligt. For tiden eksisterer der kun stærkt begrænsende muligheder for et sådant samarbejde. Udvalget skal derfor indstille, at der skabes økonomisk grundlag for udveksling af forskere inden for de veterinære institutioner i Norden.

Til slut skal det anføres, at det er udvalgets opfattelse, at det er af særdeles stor værdi for udviklingen af forskningen og undervisningen ved de nordiske veterinærhøjskoler, at der med visse mellemrum afholdes møder med rektorerne ved højskolerne samt faglærere inden for de emner, som ønskes drøftet.

Forslagsvis skal man pege på, at udvalget finder det hensigtsmæssigt at afholde sådanne møder een gang årligt.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1961:

Det foreligger om denne sak ikke nye opplysninger som foranlediger bemerkninger herfra med sikte på forhandlingene under 10. sesjon.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Utredningen om den svenska forskningen och undervisningen på veterinärområdet pågår alltjämt. Under arbetet hålles kontakt med verksamheten i övriga nordiska länder. Sålunda har ledamoten av utredningen, professor N. Lagerlöf, deltagit i ett möte mellan representanter för de nordiska veterinärhögskolorna, som anordnades i Köpenhamn den 31 januari—1 februari 1961.

Meddelanden

om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 4 januari 1962:

Med anledning av rekommendation nr 22/1958 har samarbetet på kraftområdet mellan länderna fortsatt enligt Nordiska vattenkraftkommitténs bifogade rapport¹ beträffande möjligheterna att utnyttja vattenkraften i Torneå och Kalix älvar.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 januari 1962:

att ifrågasvarande samarbete med Sverige började redan år 1959. Emedan vattentillgången var exceptionellt dålig i Finland ända till våren 1961, inköptes från Sverige betydande mängder energi under åren 1959, 1960 och 1961, och under samma tid såldes från Finland till Sverige en mindre mängd energi. I slutet av år 1961, då vattentillgången var god i Finland, har kraftinköpen från Sverige fortsatt. Avsikten härmed har varit att draga nytta av de magasineringsmöjligheter, som Finlands regleringssjöar erbjuder.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 6 november 1961:

— — — skal meddeles at samarbeidet når det gjelder utnyttelsen av vannkraftressursene og produksjon og utveksling av elektrisk kraft har fortsatt i Den nordiske vannkraftkomité. Komitéen har hatt 2 møter i 1961 og har berammet ytterligere et møte til avholdelse 8—9. desember d. å. Rapport fra komitéen om arbeidet vil straks etter dette møte bli gitt til departementet og oversendt Den norske delegasjon.

Foreløpig kan meddeles at den nye sambandslinje fra Røssåga kraftverk til riksgrensen mot Sverige er vedtatt av Stortinget 12. mai 1961 (St. prp. nr. 87 og Innst. S. nr. 158 for 1960—61) og bevilgning gitt til å sette arbei-

¹ Här ej tryckt; se Nordisk udredningsserie, 1962: 3.

det igang. Linjen forutsettes nyttet dels til utveksling av tilfeldig kraft og dels til mer faste leveranser etter nærmere avtale.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 13 december 1961:

Den nordiske vannkraftkomitéen holdt sitt møte som bestemt, i Stockholm 8. og 9. desember 1961, og godkjente på dette møte forslag til slutt-rapport vedrørende Torne—Kalix-prosjektet. Rapporten, som er avfattet på svensk og omfatter ca. 100 maskinskrevne sider samt bilag, vil nå bli tryk-
ket i Sverige. Komitéen har opplyst at den vil gjøre den fortgang som er mulig med trykningen, og tar sikte på å kunne overlevere rapporten i de respektive land før nyttår.

Spørsmålet om et videre samarbeid om produksjon og utveksling av elektrisk kraft, hvor rådet har anbefalt en forutsetningsløs utredning (rek. nr. 23/1959), har Den nordiske vannkraftkomitéen for sitt vedkommende ikke drøftet ennå. Komitéens norske medlemmer har heller ikke funnet grunn til spesielt å bringe inn dette spørsmål, før det omfattende arbeid vedrørende Torne—Kalix-prosjektet var fullført. Som kjent er Finland angitt som koordinerende land for spørsmålet, og man avventer initiativ derfra i saken.

Departementet viser foreløpig til det ovenfor anførte.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 6 januari 1962:

I tilslutning til departementets brev 13. f. m. oversendes vedlagt sluttrapport av 9. f. m. fra Den nordiske vannkraftkomitéen vedrørende mulighetene for å utnytte Torne og Kalix elver¹. Videre vedligger den juridiske subkomitéens betenkning av 26. oktober 1961¹.

I sluttrapporten er behandlet 3 hovedalternativer for utbygging:

Alt. A. Konvensjonelle utbygginger i Torne og Kalix elver.

Alt. B. Overføring av vann fra Torne og Kalix.

Alt. C. Overføring av vann fra Torne og Kalix til Rombaksbotn i Norge.

Av disse alternativer er det vesentlig bare alt. C som berører norske interesser.

I sluttrapportens konklusjon er det (side 103) gitt uttrykk for at alt. C. bør stå tilbake for alt. A og B. Alt. A og B blir anbefalt til nærmere undersøkelse.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 29 januari 1962:

I anledning av ifrågavarande rekommendation uppdrogo regeringarna i Finland, Norge och Sverige våren 1959 åt de statliga kraftföretagen i respektive land att fortsätta det inledda samarbetet rörande Nordkalottens vat-

Här ej tryckta; se Nordisk utredningsserie, 1962: 3.

tenkrafttillgångar samt att därvid göra upp tekniska planer med kostnadsförslag för utbyggnaden av vattenkraften i Torne och Kalix älvar samt angränsande vattendrag, utarbета riktlinjer för utbyggnadsförslagets administrativa och juridiska behandling i de tre länderna samt undersöka om behov föreligger av en allmän vattenrättskonvention mellan Finland och Norge samt mellan Finland och Sverige.

Vad först beträffar kraftsamarbetet mellan Finland, Norge och Sverige har detsamma starkt utvecklats genom tillkomsten av flera samkörningsförbindelser. De finska och svenska ledningsnäten ha kopplats ihop via en 220 kV ledning mellan Kalix och Petäjäskoski. Mellan Norge och Sverige har en 220 kV samt en 130 kV förbindelseledning tagits i drift, och ytterligare en 400 kV samt en 220 kV ledning är under byggnad. Kraftutbytet mellan länderna uppgår redan till betydande belopp och väntas öka starkt under de närmaste åren.

Det påbjudna utredningsarbetet rörande Torne och Kalix älvar har numera slutförts. Således har Nordiska vattenkraftkommittén i en den 9 december 1961 dagtecknad slutrapport lämnat en redogörelse för de undersökningar och utredningar som verkstälts beträffande dessa älvar samt de slutsatser kommittén kommit fram till beträffande möjligheterna att utnyttja vattenkraften i desamma. Kommitténs rapport har i Sverige remitterats ut till ett flertal myndigheter och organisationer, vilka anmodats yttra sig före den 1 juli 1962. En sammanfattning av utredningsresultatet lämnas i bilaga¹ till detta meddelande.

I enlighet med förslag av Nordiska vattenkraftkommittén ha de finska och svenska regeringarna under år 1961 var för sig utsett sakkunniga med uppdrag att utarbета förslag till en allmän vattenrättslig konvention mellan Finland och Sverige beträffande nyttjandet av gränsvattendragen.

Meddelande
om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam
utlämningslagstiftning m. m.

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Spörsmålet är slutbehandlat utom såvitt avser samarbete mellan polis- och åklagarmyndigheterna i brottmål.

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 15 januari 1962 å samtliga regeringars vägnar:

Såsom av meddelandet vid Nordiska rådets nionde session¹ framgår, har man i Danmark ansett, att lagstiftningen i dessa länder redan erbjuder tillräckliga möjligheter för polis- och åklagarmyndigheternas nordiska samarbete, varför från detta lands sida ej föreligger avsikt att vidtaga vidare åtgärder i anledning av rekommendationen. Däremot har från Finlands och Sveriges sida vid förhandlingar på tjänstemannanivå ansetts önskvärt att åstadkomma en sådan lagstiftning, som ger de egna myndigheterna ett legalt underlag för att lämna annat lands polismyndigheter önskad hjälp. I ärendet har på åtgärd av Finlands och Sveriges justitieministerier hållits en gemensam rådplägning i Helsingfors i april 1961. Då den lagstiftning, som man har för avsikt att åstadkomma angående verkställighet av dom i brottmål, likväl i fråga om angelägenhetsordningen intager en primär plats, kommer behandlingen av lagstiftningsfrågor mellan Finland och Sverige rörande samarbetet mellan polis- och åklagarmyndigheterna att fortsättas omedelbart efter det den sammordiska beredningen av lagstiftningen om straffverksställighet avslutats (*se Sak D 11*).

Även i Norge innehåller lagstiftningen tillräckliga möjligheter för nordiskt samarbete mellan polis- och åklagarmyndigheten. Från norsk sida överväges emellertid att ge polis- och åklagarmyndigheten aktuella riktlinjer för samarbetet med de andra nordiska ländernas motsvarande myndigheter.

¹ 9. sess., s. 979—980.

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Finansministeriet, skattedepartementet) meddelar den 24 januari 1962:

Til brug for behandlingen af nærværende forslag ved Nordisk Råds 10. session, kan skattedepartementet henholde sig til det i departementets meddelelse af 14. december 1960 udtalte (Nordisk Råds tidende, 1961, s. 986).

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 2 januari 1962:

Finlands regering hänvisar till vad på dess vägnar meddelades den 4 september 1959¹ och den 5 december 1960².

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) har i meddelande den 31 oktober 1961 hänvisat till Norges regerings meddelande i spörsmålet den 14 december 1960 (9. sess., s. 987).

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Såsom framgår av svenska regeringens (finansdepartementets) meddelanden den 25 augusti 1959³ och den 13 december 1960⁴ föreligger för närvarande enligt svenska beskattningsbestämmelser icke i rekommendationen åsyftad rätt att vid inkomsttaxering åtnjuta visst avdrag för i annat nordiskt land erlagd skatt. Spörsmålet har den 5 juni 1959 överlämnats till dubbelbeskattningssakkunniga för utredning. Enligt de för de sakkunniga utfärdade direktiven bör under utredningsarbetet samråd äga rum med berörda myndigheter eller utredningsorgan i de övriga nordiska länderna. Utredningsarbetet är ännu icke avslutat.

¹ 7:e sess., s. 1809.

² 9. sess., s. 986.

³ 7:e sess., s. 1810.

⁴ 9. sess., s. 987.

Meddelanden
om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam
bokmarknad m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 16 november 1961:

Nordisk Kulturkommission fortsætter sit arbejde med denne sag på grundlag af den i 1960 foretagne ekspertudredning. Man henviser herom til kulturkommissionens beretning.

Efter anmodning fra Nordisk Kulturkommission har foreningerne Norden i Danmark, Finland, Norge og Sverige nedsat særlige bogkomiteer i de respektive lande med repræsentanter for bogmarkedets forskellige grupper, forlæggere, boghandlere, forfattere, biblioteksfolk m. fl. I disse komiteer vil der bl. a. blive arbejdet videre med nogle af de forslag, som er fremsat i den ovennævnte ekspertudredning. I det fremtidige arbejde for at fremme et fælles nordisk bogmarked vil komiteerne være af største værdi, ikke alene som følge af deres sagkyndige repræsentation og permanente karakter, men også fordi komiteernes virksomhed foregår under foreningerne Nordens auspicer. Dette indebærer bl. a., at der vil være god mulighed for indbyrdes nordisk kontakt mellem de nationale komiteer.

Bogmarkedssagen blev drøftet på IX nordiske undervisningsministtermøde i marts 1961 i Helsingfors, hvor følgende resolution blev vedtaget:

Undervisningsministermødet har med tilfredshed taget til efterretning, at en række foranstaltninger med sigte på at fremme et fælles nordisk bogmarked er påbegyndt iværksat af Nordisk Kulturkommission på grundlag af en ekspertudredning.

Det anbefales, at statstilskud stilles til rådighed i det nødvendige omfang til gennemførelsen af de forskellige forslag. I første række bør de tidligere af Nordisk Kulturkommission foreslåede bevillinger til stipendier til litteraturkritikere, til indkøb af nabolandslitteratur på originalsproget til folkebibliotekerne samt til stilekonkurrencer i skolerne snarest muligt søges realiseret i de enkelte lande i det omfang, dette endnu ikke er sket.

Undervisningsministrene vil endvidere allerede på nuværende stadium fremhæve betydningen af, at der stilles midler til rådighed for de læreste-

der, hvor der findes nordiske lektorer, til anskaffelse af et fyldestgørende udvalg af moderne litteratur og tidsskrifter m. m. fra vedkommende lektors hjemland.

I Danmark er forslag vedrørende de i resolutionen omhandlede tilskudsbevillinger under forberedelse i undervisningsministeriet i samarbejde med ministeriet for kulturelle anliggender. Indtil gennemførelsen heraf støttes de nævnte formål af undervisningsministeriets dispositionsbevilling til nordiske kulturelle formål.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Undervisningsministeriet hänvisar till danska undervisningsministeriets meddelande av den 16 november 1961 [*se ovan*].

Undervisningsministeriet beviljade år 1961 föreningen Pohjola—Norden r. f. 250 000 mark för anordnande av en tävling i uppsatsskrivning för skolelever. För övriga i rekommendationen nämnda ändamål har icke beviljats särskilda anslag, men biblioteken kunna inom ramen för sina allmänna anslag införskaffa även nordisk litteratur och åt litteraturkritiker kan beviljas stipendier av tippningsvinstmedel.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 28 november 1961:

Rekommandasjonens punkt 1 står fremdeles på Nordisk kulturkommissjons sakliste. Den sakkyndige utredning som er omtalt i kulturutskottets forslag til 9. sesjon av Nordisk Råd er besørget trykt i Nordisk Råds utredningsserie¹.

Av de konkrete forslag i innstillingen har foreningen Norden etter henstilling fra Nordisk kulturkommissjon nedsatt en permanent bokkomité med representanter for de forskjellige grupper i det norske bokmarked. Nordisk kulturkommissjon, seksjon III, har videre henstilt til foreningen Norden å ta under overveielse på et passende tidspunkt å samle representanter for de nordiske lands bokkomitéer til en fellesnordisk drøftelse av noen av bokmarkedetsproblemerne, idet seksjonen foreløpig stiller seg avventende overfor tanken om å holde en mer omfattende nordisk litteraturkonferanse.

Rekommandasjonens punkt 2:

a. På statsbudsjettet for 1962 er bevilget stipend for nordiske litteraturkritikere på til sammen n. kr. 6 000.—, og

b. Statsbidrag på n. kr. 15 000.— til folkebibliotekene til innkjøp av grannelandslitteratur på originalspråket.

c. Det er ikke oppført statsbidrag til foreningen Norden til arrangement av stilkonkurranser om nordisk litteratur. Saken er fremdeles under drøfting i foreningen Nordens skolekomité.

Når det gjelder punkt 3 (avskaffelse av toll- og importrestriksjoner etc.) foreligger det ingen nye opplysninger siden forrige melding².

¹ Nordisk utredningsserie, 1962: 4.

² 9. sess., s. 989.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

I samtliga nordiska länder har nu permanenta bokkommittéer satts upp. Den svenska kommittén har hållit sitt första sammanträde under hösten 1961.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Beträffande denna rekommendation har finansdepartementet i sak intet att tillägga utöver vad som anförts i tidigare meddelande den 13 december 1960¹.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 2 februari 1962:

Såsom tidigare meddelats har permanenta bokkommittéer satts upp i samtliga nordiska länder. Ordförande i den svenska kommittén, vilken uppgår till ett femtontal personer, är riksdagsman Stig Alemyr. Sekreterare är direktör Andersson i föreningen Norden. Kommitténs första sammanträde hölls den 30 november 1961. Ett arbetsutskott tillsattes, vilket nu utarbetar planer hur man skall sprida grannländernas litteratur i ökad omfattning till skolbiblioteken. Utskottet har i dagarna utsänt en första cirkulärskrivelse i ämnet.

¹ 9. sess., s. 939.

Meddelanden

om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst

(Överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 22 november 1961:

I överensstemmelse med Nordisk Råds kulturudvalgs önske, jfr. side 1928 i rådets rapport om 7. session 1959 i Stockholm, har denne sag været genstand for drøftelse på et nordisk møde den 17. marts 1960 i København mellem repræsentanter for havearkitekternes organisationer og for de institutioner, som uddanner havearkitekter i de nordiske lande. Mødet vedtog at anbefale, at der oprettes et nordisk institut for havekunst, og at instituttet foreløbig søges indrettet for en forsøgsperiode på 5 år i tilknytning til Kunstakademiet i København.

Kunstakademiet har på grundlag heraf udarbejdet forslag til vedtægter for et sådant institut samt virksomhedsplan og budget. Det danske undervisningsministerium har som koordinerende ministerium forelagt dette forslag for vedkommende ministerier i de andre nordiske lande.

Man har foreløbig modtaget svar fra det islandske landbrugsministerium og fra det svenske Jordbruksdepartement.

Det islandske landbrugsministerium meddeler, at der ikke fra Islands side er interesse for at medvirke i denne sag.

Det svenske Jordbruksdepartement meddeler, at hele spørgsmålet om højere uddannelse på landbrugs- og havebrugsområdet er genstand for behandling i regering og rigsdag. Først når denne behandling er afsluttet, antagelig i løbet af 1961, vil man fra svensk side kunne tage endelig stilling til det foreslåede nordiske samarbejde.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1961:

Etter ønske fra kulturutvalget i Nordisk Råd, 7. sesjon, ble det den 17. mars 1960 på et møte mellom representanter fra hagebruksarkitekter i nordiske land drøftet spørsmålet om felles nordisk høyere utdanning i hage-

kunst. Møtet vedtok å anbefale at det blir opprettet et nordisk institutt for hagekunst, foreløpig som en prøveordning i 5 år tilknyttet Kunstakademiet i København. Dette akademi har latt utarbeide studieplan, budsjett og vedtekter som det danske Landbruksministerium har oversendt de øvrige nordiske land til uttalelse.

Saken er fra norsk side ennå ikke tilstrekkelig faglig utredet til at det kan gis avgjørende uttalelser utover det som framgikk av Landbruksdepartementets ekspedisjon av 30. november 1960 til Det kgl. norske utenriksdepartement¹. Fra norsk faglig hold er det tidligere gitt uttrykk for at en felles nordisk høyere utdanning i hagekunst bare vil ha interesse hvis dette blir som et overbygg til den studieordning en allerede har og at studieordningen ved Norges landbrukshøgskole ikke må endres. De framlagte planer anses fra norsk faglig hold ikke å være tilstrekkelig konkret uttrykt eller detaljert utformet, men det vil bli arbeidet videre med saken.

Sve r i g e s r e g e r i n g (jordbruksdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Såsom omtalades i tidigare meddelande i detta ärende¹ framlade jordbrukshögskoleutredningen år 1960 förslag till omläggning av bl. a. den högre utbildningen på trädgårdsområdet i Sverige. 1961 års riksdag fattade därefter beslut (prop. 69, rskr 297) i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag. Beslutet innebär bl. a. att den högre trädgårdsutbildningen blir av högskolemässig karaktär. Som inträdeskrav till denna utbildning kräves studentexamen på reallinjen med kvalificerade betyg i de naturvetenskapliga ämnena. Utbildningen är femårig med ett års propedeutisk utbildning, förlagd till trädgårdsskolan i Alnarp, två års studier i grundläggande ämnen vid lantbrukshögskolan, Uppsala, samt två års studier i tillämpade trädgårdsämnen vid en nyinrättad trädgårdssektion i Alnarp. Årligen intages ca 10 studerande. Första intagningen till denna nya studiegång skedde hösten 1961. Dessa först intagna kan beräknas avlägga hortonomexamen (trädgårdsarkitektexamen) tidigast år 1966.

Från svensk sida synes en samverkan mellan de nordiska länderna ändamålsenlig särskilt när det gäller att skapa möjligheter för dem som efter avlagd hortonomexamen (trädgårdsarkitektexamen) önskar erhålla avancerad utbildning inom trädgårdsarkitektur. En sådan vidareutbildning bör alltså ligga på en hög nivå och bör inte ta alltför lång tid i anspråk (6—12 mån.). Behovet från svensk sida av en dylik kompletterande konstnärlig utbildning för utexaminerade trädgårdsarkitekter kan uppskattas till 2—4 elevplatser per år.

Svenska regeringen har av det danska Undervisningsministeriet inbjudits att diskutera ett från dansk sida framlagt förslag till stadgar, verksamhetsplan m. m. för ett nordiskt institut för trädgårdskonst. Från svensk sida har man förklarat sig beredd att delta i sådana överläggningar.

¹ 9. sess., s. 993—994.

² 9. sess., s. 994.

Meddelanden

om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälso-tjänst för sjömän m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 12 januari 1962:

Under hänvisning til tidligere meddelelser til Nordisk Råd vedrørende rekommendation nr. 32/1958 angående nordisk konvention om søfolks retsstilling, fælles sundhedstjeneste for søfolk m. m., senest meddelelse af 23. november 1960, Nordisk Råds 9. session 1961, side 995—996, meddeles, at problemerne i forbindelse med spørgsmålet om indgåelse af gensidighedsaftaler de nordiske lande imellem på sømandslovens område med det formål at sikre national behandling af andre nordiske statsborgere forsat har været genstand for overvejelse og undersøgelse inden for de nordiske landes søfartsadministrationer, idet der dog ikke siden 9. session har været afholdt fælles embedsmandsmøder om sagen.

Med hensyn til spørgsmålet om etablering af en fælles nordisk sundhedstjeneste for søfolk henvises, forsåvidt angår arbejdet i udvalget til udarbejdelse af en fælles nordisk lægebog for søfarende og udvalget til udarbejdelse af fælles nordiske regler for indholdet af medicinkister, til de redegørelser, der vil blive afgivet af de i så henseende koordinerende regeringer, henholdsvis den norske og den svenske regering.

Det kan dog oplyses, at det af de førte embedsmandsdrøftelser hidtil er fremgået, at det næppe lader sig gennemføre at udarbejde en for alle de nordiske lande fælles lægebog for søfarende, men at man vil tilstræbe en fælles opbygning af de nationale lægebøger.

Hvad endelig angår arbejdet i udvalget til udarbejdelse af fælles nordiske regler for lægeundersøgelse af søfarende m. v. henvises til den af udvalget under 7. november 1961 afgivne betænkning nr. 1 om nordisk helsetjeneste for søfarende, som er under trykning, og som vil blive optaget i »Nordisk udredningsserie», 1962: 1.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Frågan är under fortsatt beredning i tre samnordiska kommittéer, och har socialministeriet den 21 oktober 1959 medelst brev n:o 1798/937—59 till desamma som representanter för Finland utsett följande och samtidigt förordnat om suppleanter för dessa:

Lärobokskommittén: professor Leo Noro med medicine licentiaten Adolf Wasenius som suppleant;

Skeppsapotekskommittén: tuberkulosinspektören vid medicinalstyrelsen Sakari Härö med medicine licentiaten Adolf Wasenius som suppleant; och

Komittén för utarbetande av regler om läkarundersökning av sjöfolk m. m.: medicine licentiaten Adolf Wasenius med tuberkulosinspektören Sakari Härö som suppleant.

De två förstnämnda kommittéernas arbete har ännu icke avslutats. Lärobokskommittén sammanträdde icke under år 1961. Skeppsapotekskommittén sammanträdde en gång.

Kommittén för utarbetande av regler om läkarundersökning av sjöfolk m. m. sammanträdde tre gånger och dess betänkande fullbordades 7 november 1961 för att överlämnas till vederbörande myndigheter i det koordinerande landet (Norge).

Finlands regering (socialministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Utredningen av de till rekommendationens punkt 1 anslutna frågorna kräver ytterligare överläggningar mellan representanter för vederbörande länder.

Om rekommendationens punkt 3 meddelas, att frågan om nordiska sjömäns sociala rättigheter, speciellt vad beträffar sjukförsäkring, är under fortsatt behandling i ett av Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatt underutskott, vilket under år 1961 har hållit två sammanträden.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 17 januari 1962:

Det har ikke vært holdt noe møte mellom de sentrale sjøfartsmyndigheter i de nordiske land vedrørende denne rekommandasjon siden det i melding til Nordisk Råds 9. sesjon 1961 (Sak D 54) omhandlede møte i Oslo den 7. desember 1961¹. I vedlegg 1 til nevnte melding² er redegjort for en rekke spørsmål i forbindelse med rekommandasjonen, som var eller ville bli gjort til gjenstand for nærmere utredning i de respektive land.

Fra dansk side er det i brev av 28. august og 13. oktober 1961 meddelt at man der nu er beredt til å oppta direkte drøftelser om gjensidighetsavtaler på sjømannslovens område på grunnlag av prinsippet om nasjonal behandling alt innenfor rammen av den danske sjømannslovs § 85 (norsk lovs

¹ 9. sess., s. 996.

² 9. sess. s. 998—1003.

§ 75). Med hensyn til spørsmålet om forholdet til utenforstående 3.-land antas det ikke å kunne anføres avgjørende betenkeligheter mot inngåelse av slik nordisk avtale. Det må dog overveies nærmere hvilken betydning en eventuell tilslutning til det europeiske fellesmarked vil kunne få.

For Sveriges vedkommende er forholdet at man i 1961 har tatt opp spørsmålet om å foreta slike endringer i landets sjømannslov at alle sjømenn (altså ikke bare nordiske sjømenn) som tjenestegjør på svensk skip, skal bli stillet likt med svenske sjømenn. Dette gjelder alle de bestemmelser som det etter den svenske sjømannslovs § 87 (norsk lovs § 75) kan inngåes gjensidighetsavtaler om. Det er antydnet at et eventuelt lovforslag i emnet eventuelt forutsettes å kunne fremmes for Riksdagen i løpet av 1962. Fører dette til at de nevnte bestemmelser i den svenske sjømannslov blir opphevet, vil punkt 1 i rekommandasjonen (innenfor den ramme som er trukket opp for dette punktet) ikke lenger by på noen problemer for Sveriges vedkommende.

Forøvrig fremholdes det i en redegjørelse av 24. november 1960 at man heller ikke i Sverige anser forholdet til utenforstående 3.-land til hinder for løsning av spørsmålet om likestilling på nordisk basis. Imidlertid er man på svensk hold for tiden ikke beredt til å uttale seg noe om i hvilken utstrekning forholdet til andre samarbeidsavtaler som bl. a. Roma-traktaten (fellesmarkedet) vil kunne virke inn. Undersøkelser pågår.

På finsk hold er man ifølge brev av 29. november 1961 beredt til, under forutsetning av gjensidighet, å inngå nordiske overenskomster, på grunnlag av § 91 i den finske sjømannslov (norsk lovs § 75). Med hensyn til de praktiske foranstaltninger som i denne anledning må treffes, måtte man etter en finsk oppfatning kunne enes etter drøftelse mellom representanter for de nordiske land. I denne sammenheng omtales de gjensidighetsavtaler som i dag eksisterer mellom Finland på den ene siden og Danmark og Sverige på den annen om sykepleie og hjemsendelse av sjømenn (sjømannslovens §§ 28 og 41).

Med hensyn til spørsmålet om hvilken betydning det forhold bør tillegges at visse nordiske sjømannslover knytter særskilte rettsvirkninger til sjømannens bosted, så er man i Finland av den oppfatning at alle nordiske sjømenn bør nyte nasjonal behandling.

Videre fremholdes fra finsk side om konsulatpassasjerer at plikt for finsk skipsfører til å medta nordiske sjømenn bare bør gjelde slike sjømenn som senest har gjort tjeneste på finsk fartøy, og bare i tilfelle som sjømannslovens § 26 (norsk lovs § 25) forutsetter.

For øvrig synes det fra et finsk synspunkt som om spørsmålet om eventuelle virkninger av mestbegunstigelsesklausuler sannsynligvis ikke har noen større praktisk betydning.

Fra islandsk side foreligger til nå ingen nærmere opplysninger.

Fra norsk side har en ansett det som en vesentlig betingelse for gjensidighet etter sjømannsloven at de øvrige land istandbringer ordninger med

hensyn til legeundersøkelse av sjømenn som tilfredsstiller ILO-konvensjon nr. 73, og at det i sammenheng hermed etableres sentrale registre over sjømenn som av medisinske grunner finnes uskikkede for tjeneste til sjøs med internordisk utveksling av opplysninger med hensyn til slike sjømenn.

Slik ordning med legeundersøkelser er ennå ikke etablert i Danmark, og i Sverige, som ifølge foreliggende opplysninger nå har ratifisert konvensjonen, synes legetjenesten for sjømenn foreløpig ikke å være fullt utbygget.

I foran nevnte vedlegg 1 til meldingen til rådets 9. sesjon — — — er omtalt forholdet til land som Norge har avtaler med inneholdende mestbegunstigelsesklausuler. Denne sak, som er blitt tatt opp med sjøfartsadministrasjonen i de øvrige nordiske land, er gjenstand for utredning — bl. a. for å få klarlagt nærmere eventuelle konsekvenser av et utvidet europeisk samarbeide i relasjon til rekommandasjon nr. 32/1958.

For øvrig gjenstår til nærmere utredning visse spørsmål vedrørende rekkevidden og innholdet av eventuelle internordiske overenskomster på bakgrunn av rekommandasjonen. Utredningsarbeider i forbindelse hermed fortsetter på grunnlag av materiale som fra norsk side er blitt tilstillet sjøfartsadministrasjonen i de øvrige nordiske land.

Arbeidet med de spørsmål som har sammenheng med rekommandasjonens punkt 2, jfr. vedlegg 1 til foran nevnte melding til rådets 9. sesjon — — — fortsetter. Med hensyn til utvalget til utarbeidelse av felles nordiske regler for legeundersøkelse av sjømenn, som har arbeidet under dansk forsete, forstås den danske regjering å ville avggi melding til rådets forestående sesjon. På tilsvarende måte vises til den svenske regjeringens melding vedrørende det med svensk formann nedsatte utvalg til utarbeidelse av felles regler for skipsmedisinkister. Utvalget til utarbeidelse av lærebøker i skipsmedisin og skipshygiene, som har norsk formann, har ennå ikke avgitt melding.

I tilknytning til rekommandasjonens punkt 3, som retter seg mot spørsmål om gjensidighet i sjømannstrygdene m. v., jfr. bilag 1 til foran nevnte melding til rådets 9. sesjon — — —, har *Sosialdepartementet* i brev av 13. d. m. meddelt følgende:

Spørsmålet om å likestille nordiske sjøfolk på nordiske skip i forhold til trygdelovgivningen i skipets hjemland, er tatt opp til utredning av et ekspertutvalg under Den nordiske sosialpolitiske komité.

En kan opplyse at sjømanns trygdemessige stilling også er aktuell i samband med en ILO-konvensjon og en europeisk konvensjon som er under utarbeidning. Ekspertutvalget har funnet å burde avvente de standpunkter som ble tatt i forhold til nevnte konvensjoner før standpunkt i spørsmålet om de nordiske sjømanns stilling blir tatt. Arbeidet i ekspertutvalget vil nå bli påskyndet.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 13 januari 1962:

Rekommendationens punkt 1 om överenskommelse inom ramen för gällande sjömanslagar

I anledning av motioner anhöll riksdagen i skrivelse den 26 maj 1961 om skyndsamt utredning i syfte att bereda utländska sjömän sjöfartssociala förmåner likvärdiga dem som enligt sjömanslagen utgår till svenska sjömän. Med stöd av Kungl. Maj:ts den 30 juni 1961 givna bemyndigande tillkallades den 10 juli samma år en utredningsman med uppdrag att verkställa utredning och framlägga förslag om förbättring av utländsk sjömans förmåner enligt sjömanslagen. Utredningen skulle avse såväl nordiska icke-svenska sjömän som övriga utländska sjömän och omfatta de förmåner enligt sjömanslagen, vilka — vad Sverige beträffar — enligt 87 § sjömanslagen under förutsättning av ömsesidighet kunna utvidgas till att gälla även utländska sjömän, eller alltså de förmåner, som avses bli föremål för en överenskommelse enligt rekommendationens punkt 1.

I betänkande den 11 december 1961 har utredningsmannen avgivit betänkande i ämnet. I betänkandet föreslås i princip, att den svenska sjömanslagens bestämmelser om sociala förmåner i de delar, där de nu gäller enbart svenskar, ändras så att de i fortsättningen även bli tillämpliga på utländska sjömän. Förslaget innebär, att — efter en sådan ändring av sjömanslagen — dess 87 § icke längre blir erforderlig och att lagrummet därför skall upphävas.

Betänkandet har remitterats till ett antal myndigheter, däribland sjöfartsstyrelsen, och organisationer. Remisstiden utgår den 1 mars 1962.

Proposition i ämnet avses att föreläggas riksdagen under år 1962.

Oberoende av de ändringar i sjömanslagen, som förslagen i betänkandet kunna föranleda, kan det emellertid vara önskvärt, att de nordiska sjömännens likställighet i de avseenden, som regleras i sjömanslagen, kommer till uttryck i en nordisk överenskommelse.

Över de båda promemorior avseende bestämmelser om sjömans »bosted» respektive om konsulatspassagerare, vilka angivits i meddelande till rådets nionde session (tryckta handl. s. 997), har utrikesdepartementets nämnd för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden avgivit yttrande beträffande spörsmålets sjöfartskonsulära aspekter. Promemoriorna ha sedermera underställts sjöfartsstyrelsen för yttrande. Styrelsen, som i ärendet hör sjöfartsorganisationerna, kommer att avgiva yttrande i samband med styrelsens besvarande av remissen av ovannämnda betänkande. Slutlig ståndpunkt å svensk sida till promemoriorna torde kunna tagas tidigast vid prövningen av frågan om en proposition i anledning av betänkandet.

Rekommendationens punkt 2 om gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

En förutsättning för en gemensam hälsotjänst för nordiskt sjöfolk har varit, att den svenska hälsotillsynen på området bringas att motsvara kraven i den av Internationella arbetsorganisationen (ILO) vid dess konferens år 1946 (sjätte sjöfartskonferensen) antagna konventionen (nr 73) angå-

ende läkarundersökning av sjömän (jfr meddelande till 9:e sessionen, Tillägg 2, tryckta handl. s. 1003—1004).

Den 14 april 1961 utfärdades dels förordning om registrering och mönstring av sjömän (mönstringsförordning) dels ock kungörelse angående läkarintyg för sjöfolk. Såväl förordningen som kungörelsen trädde i kraft den 1 juli 1961.

De bestämmelser om läkarkontroll av sjömän, som intagits i mönstringsförordningen och i kungörelsen angående läkarintyg, uppfylla kraven i konventionen. Denna har — efter riksdagens hörande — också sedermera genom beslut av Kungl. Maj:t den 8 och den 15 december 1961 ratificerats av Sverige.

I promemoria den 8 maj 1961 framlade medicinalstyrelsen förslag till bestämmelser om antagande av sjömansläkare. Enligt punkt 3 i promemorian borde för läkarundersökning enligt mönstringsförordningen få anlitas jämväl i utländsk hamn verksam läkare, nämligen dels sådan läkare, som av nordisk hälsovårdsmyndighet erkänts som sjömansläkare, dels annan läkare, som av medicinalstyrelsen — efter samråd med utrikesdepartementet och vederbörande nordiska myndigheter — befunnits ha förvärvat erforderlig erfarenhet inom sjöfolkets hälsovård. Genom beslut den 12 maj 1961 har Kungl. Maj:t bl. a. bemyndigat medicinalstyrelsen att i enlighet med de riktlinjer, som angivas under nämnda punkt i promemorian, godtaga i utländsk hamn verksam läkare att utom riket utfärda sådana läkarintyg, som enligt mönstringsförordningen skola utfärdas av sjömansläkare. Medicinalstyrelsen har sedermera utsett dylika sjömansläkare och utfärdat bestämmelser på området.

Vad angår de i meddelanden till nionde sessionen angivna tre expertkommittéerna på det medicinska området (jfr Tillägg 1, tryckta handl. s. 1000—1001) må beträffande skeppsapotekskommittén, i vilken ordförandeposten innehas av en svensk, upplysas, att från ordföranden erfarits att frågan om de grundläggande förteckningarna över fartygs utrustning med läkemedel, desinfektionsmedel samt sjukvårdsutensilier och instrument ingående dryftats vid gemensamma överläggningar under år 1961 mellan de tre kommittéerna. En ytterligare detaljgranskning av förteckningarna pågår.

Rekommendationens punkt 3 om försäkringsskydd för sjöfolk

Det av Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatta underutskottet för behandling av vissa frågor rörande socialförsäkring för sjömän har under år 1961 hållit två sammanträden. Nytt sammanträde är planerat att hållas i början av år 1962.

Meddelanden

om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 2 januari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

I meddelanden till Nordiska rådets 9:e session 1961 (Sak D 55, s. 1005—1006) redovisades resultatet av överläggningar i ämnet den 15 november 1960 i Helsingfors.

Fortsatta överläggningar i anledning av rekommendationen ha den 28 mars 1961 hållits i Stockholm mellan därtill utsedda ämbetsmän från Danmark, Finland, Norge och Sverige. Vid dessa överläggningar enades man om att det eftersträvade förenhetligandet av utprickningen skulle avse utomskärsutprickning samt att inomskärsutprickningen sålunda skulle bibehållas vid nu tillämpade system, varvid dock inomskärs begagnade sjömärkens färg och toppmärken skulle ändras till överensstämmelse med utomskärsutprickningen. — Vidare diskuterades frågan om möjligheten att nu göra ett principuttalande om valet av enhetligt system för utprickning inomskärs vid en eventuell framtida ytterligare likformning av utprickningen. Därvid konstaterades, att förutsättningar för ett sådant principuttalande för närvarande saknas.

På grundval av de vid överläggningarna den 15 november 1960 och den 28 mars 1961 förda diskussionerna har utarbetats ett utkast till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om enhetliga regler för utprickning av farvatten [*se Tillägg*]. Enighet om utkastet har uppnåtts mellan vederbörande sjöfartsmyndigheter i nämnda länder. Genom Islands ambassad i Stockholm har isländska kommunikationsministeriet fått utkastet sig underställt för prövning av frågan om Islands ställning till rekommendationen. Kommunikationsministeriet har på sakens nuvarande ståndpunkt inte ansett tiden mogen för åtgärd för en anslutning från Islands sida till den tänkta överenskommelsen.

Utkastet innebär i huvudsak, att ändringar i utprickningssystemen i Dan-

mark, Finland, Norge och Sverige vidtages på det sättet, att i Danmark färgsättningen ändras på bojar och prickar, att i Norge och Finland i förekommande fall vissa ändringar göras på prickar och bojar, samt att i Sverige bl. a. prickar och bojar färgsätts enligt samma system, som följes i Finland och Norge, eller med andra ord att det svenska nuvarande systemet användes med en vridning av 90 grader.

De olikartade geografiska förhållandena vid de nordiska ländernas kuster har icke kunnat lämnas obeaktade vid utarbetandet av utkastet till överenskommelse. Möjligheterna att erhålla ett helt enhetligt utprickningssystem har därför varit begränsade och det torde under rådande omständigheter icke vara möjligt att uppnå en större likformighet av de olika ländernas utprickning än den utkastets bestämmelser innebära. Bestämmelserna synas dock väl ägnade att minska möjligheterna till missuppfattningar om utprickningen i de nordiska farvattnen och att därigenom öka säkerheten till sjöss för sjöfarten i dessa farvatten.

Det må här erinras om att — enligt skrivelse den 24 augusti 1961 från Nordiska rådets presidium till det finska handels- och industriministeriet [se *Bilaga*] — presidiet anfört, att det, då fråga här är om en rent teknisk-nautisk överenskommelse, icke synes erforderligt att inhämta rådets yttrande över en text till överenskommelse, innan denna godkänts av regeringarna, och att det ur rådets synpunkt är tillfyllest, att rådet får del av en eventuellt godkänd överenskommelse.

Norges regering (Fiskeridepartementet) meddelar den 18 oktober 1961:

Eksperter fra de nordiske land har utarbeidet et utkast til overenskomst mellom landene om ensartede regler for oppmerking av farvann.

Utkastet vil bli sendt de nordiske lands regjeringer til videre behandling.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 13 januari 1962:

Det utkast till överenskommelse om enhetliga regler för utprickning av farvatten, som angives i det av Finlands regering å samtliga regeringars vägnar avgivna meddelandet, har å svensk sida godkänts av Kungl. Maj:t den 15 december 1961.

Kostnaderna för den ändring av det svenska utprickningssystemet, som föranledes av ett undertecknande å svensk sida av överenskommelsen, ha beräknats till 215 000 kronor. Frågan om medel för bestridande av dessa kostnader har behandlats i konselj den 3 januari 1962 vid anmälan i statsverkspropositionen till 1962 års riksdag av anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde. Därvid har för budgetåret 1962/63 begärts 90 000 kronor och behov anmälts om ytterligare 125 000 kronor att fördelas med 75 000 kronor för budgetåret 1963/64 och med 50 000 kronor för budgetåret 1964/65.

Frågan om undertecknande å svensk sida aktualiseras först sedan riksdagen meddelat beslut i anslagsfrågan. Möjlighet till ett anstånd med undertecknandet tills dess sådant beslut föreligger finnes enligt artikel 8 i överenskommelsen.

TILLÄGG

Utkast till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om enhetliga regler för utprickning av farvatten

Regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige, vilka hava för avsikt att främja säkerheten till sjöss i de nordiska farvattnen genom större enhetlighet i utprickningen, hava enats om följande.

Artikel 1

Utprickning enligt kardinalsystemet innebär, att sjömärkenas utseende är beroende av deras bäring från det grund de utmärka, varvid bäringen hänföres till närmaste kardinalstreck (N, O, S eller V).

Utprickning enligt lateralsystemet innebär, att man, oberoende av väderstreck, vid gång i en farled i en bestämd riktning (t. ex. från sjön mot hamn) har sjömärken av en viss typ om styrbord och av en annan typ om babord.

Med »öppna sjön» förstås i denna överenskommelse vattenområdena utanför den linje, som sammanbinder de punkter, från vilka territorialvattengränsen bestämmes.

Med »övriga farvatten» förstås innanför samma linje belägna farvatten, dock icke inlandsfarvatten (insjöar, floder och kanaler).

Artikel 2

Följande utprickningssystem skola på samma sätt som hittills — dock med de modifikationer, vilka följa av artikel 3 — tillämpas, i öppna sjön:

- av Danmark lateralsystemet,
- av Finland kardinalsystemet,
- av Norge kardinalsystemet,
- av Sverige kardinalsystemet;

i övriga farvatten:

- av Danmark lateralsystemet,
- av Finland kardinalsystemet,
- av Norge kombinerat kardinal- och lateralsystem,
- av Sverige kombinerat kardinal- och lateralsystem.

Utan hinder av vad i första stycket sägs må såväl i öppna sjön som i övriga farvatten enhetlig utprickning ske av mitten av en farled eller av grund, som är till sin utsträckning starkt begränsat samt så beläget i farleden, att det kan passeras på båda sidor.

En dylik utprickning må ej ske på sådant sätt, att tveksamhet kan uppstå, huruvida utmärkningen avser att angiva mitten av en farled eller i farleden befintligt grund.

Artikel 3

Prickar och bojar skola vara färgade,
 vid tillämpning av lateralsystemet, enligt den utformning av systemet,
 som nu är internationellt mest använd,
 vid tillämpning av kardinalsystemet eller en kombination av kardinal-
 och lateralsystemen, enligt den princip för färgsättning som tillämpas i Fin-
 land och Norge,
 vid utmärkning av mitten av en farled eller av i en farled beläget, be-
 gränsat grund, med svarta och röda horisontala eller vertikala band.

Artikel 4

Toppmärken för röda och rödvita prickar och bojar skola hava triangu-
 lärt utseende med basen uppåt.

Toppmärken för svarta och svartvita prickar och bojar skola hava trian-
 gulärt utseende med spetsen uppåt.

Toppmärken för rödsvarta prickar skola hava klotformigt utseende.

Karaktären på andra igenkänningstecken än i denna artikel angivna topp-
 märken bestämmes av vederbörande stat. Sådana andra tecken som här av-
 ses må utnyttjas endast såsom komplement till toppmärkena och skola där-
 vid vara placerade under dessa.

Artikel 5

För genomförande av denna överenskommelse erforderliga åtgärder, däri
 inräknat ändringar av sjökort och andra nautiska publikationer, skola vara
 verkställda före den 1 juli 1965.

Artikel 6

Önskar någon av de fördragsslutande staterna uppsäga överensommel-
 sen, skall skriftligt meddelande härom tillställas Finlands regering, som
 äger att omedelbart underrätta övriga fördragsslutande stater om saken
 och om dagen då meddelandet mottogs.

Uppsägningen gäller endast den stat, som verkställt densamma, och trä-
 der i kraft den 1 nästföljande juli efter det minst sex månader förflutit se-
 dan Finlands regering mottagit meddelande om uppsägningen.

Artikel 7

Överenskommelsen skall deponeras i Finlands ministerium för utrikes-
 ärendena och bestyrkta avskrifter skola av ministeriet tillställas var och en
 av de fördragsslutande staternas regeringar.

Artikel 8

Denna överenskommelse skall stå öppen för undertecknande intill utgång-
 en av juni 1962 och träda i kraft den 1 juli samma år.

Till bekräftelse härav hava de respektive fullmäktige undertecknat den-
 na överenskommelse.

Som skedde i Helsingfors den _____ i ett exemplar på svenska,
 danska, finska och norska språken, vilka alla texter hava samma vitsord.

*Överenskommelsen har ännu ej undertecknats, men ordalydelsen har god-
 känts av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar.*

*BILAGA***Skrivelse från Nordiska rådet till Finlands handels- och industriministerium
angående enhetliga regler för utprickning av farvatten**

I skrivelse den 3 juli 1961 har Finlands handels- och industriministerium, vilket omhänderhar uppgiften såsom koordinerande beträffande arbetet med Nordiska rådets rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten, hos rådets presidium förfrågat sig huruvida det är ur rådets synpunkt ändamålsenligt att ett uppgjort utkast till konvention i ämnet, innan det föres vidare, förelägges rådet vid dess tionde session 1962 eller om konventionsutkastet redan hösten 1961 kan underställas regeringarna för godkännande.

Sedan Nordiska rådets presidium vid möte den 18 augusti 1961 fått tillfälle taga del av handlingarna i ärendet, vill presidiet som sin mening uttala, att det ej finnes anledning att låta arbetet med ifrågavarande konvention anstå i avbidan på nästa rådssession. Då det här är fråga om en rent teknisk/nautisk konvention, synes icke erforderligt att inhämta rådets yttrande över konventionstexten, innan denna godkännes av regeringarna. Ur rådets synpunkt är i förevarande fall tillfyllest att rådet får del av den färdiga konventionen genom regeringarnas meddelanden till tionde sessionen i anledning av rekommendationen.

Helsingfors den 24 augusti 1961

För Nordiska rådets presidium

K.-A. Fagerholm

Eiler Hultin

Meddelanden

om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 2 januari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Den i rekommendationen avsedda överenskommelsen har i vederbörlig ordning blivit undertecknad den 20 december 1961 i Helsingfors av därför befullmäktigade representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige i huvudsaklig överensstämmelse med det utkast, som såsom tillägg 2 bilagts till Nordiska samfärdselkommitténs berättelse av den 11 september 1959¹.

Norges regering (Fiskeridepartementet) meddelar den 25 november 1961:

Norske isbrytermyndigheter har i samsvar med utkastets art. 16 drøftet med tilsvarende svenske og danske myndigheter spørsmålet om den geografiske utstrekning av »Nordre Skagerak» i art. 2 og med de svenske myndigheter hvordan et eventuelt økonomisk oppgjør skal finne sted etter art. 14, jfr melding til Nordisk Råd, 9. sesjon 1961, Sak D 56².

Forøvrig viser en til den melding som det koordinerende land Finnland vil fremsette.

Den i Finlands regerings meddelande nämnda överenskommelsen trädde i kraft med undertecknandet den 20 december 1961.

¹ 7:e sess., s. 1246—1248.

² 9. sess., s. 1007.

Meddelande

om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 2 december 1961:

Nordisk samarbetsråd for kriminologi har holdt konstituerende møte. Rådet vil 1. januar 1962 tre i virksomhet. Rådet har ansatt en sekretær i hel-dagsstilling til å utføre det løpende arbeid.

*BILAGA 1***Stadga för Nordiska samarbetsrådet för kriminologi**

§ 1

Nordiska samarbetsrådet för kriminologi består av medlemmar utsedda av Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

Rådets uppgift är att främja kriminologisk forskning i Norden och att bistå myndigheterna i de nordiska länderna i kriminologiska frågor.

§ 2

Rådet skall ha ett fast sekretariat med en heltidsanställd sekreterare. Denne tillsättes och avlönas av rådet, som även anställer erforderlig kontorspersonal.

Regeringarna i deltagarländerna besluta, var sekretariatet skall vara beläget (domicillandet).

§ 3

De med rådets arbete förenade utgifterna bestridas genom årliga statsbidrag från deltagarländerna. Statsbidragen fördelas tills vidare så, att Danmark, Finland, Norge och Sverige svara för en fjärdedel var. Island fritages tills vidare från bidragsskyldighet.

Varje land betalar sitt bidrag vid början av sitt budgetår.

§ 4

Rådet består av en medlem från Island och tre medlemmar från vart och ett av de övriga deltagarländerna.

Medlemmarna utses för tre år av regeringen i vederbörande land.

Vid förfall för medlem kan vederbörande regering utse annan att i hans ställe delta i rådet.

Vid utseende av medlemmar bör fästas vikt vid att olika grenar av kriminologien såvitt möjligt bli representerade i rådet.

§ 5

Rådet väljer bland sina medlemmar ordförande och vice ordförande.

Ordföranden är för sitt arbete berättigad till fast ersättning, som bestrides av rådets medel. Till samtliga medlemmar skall utgå rese- och traktementsersättning för resor, som de företaga för rådets räkning. Dessa ersättningar beräknas efter de regler, som gälla i vederbörande medlems hemland.

§ 6

Rådet sammanträder minst en gång om året och bestämmer självt, var sammanträdena skola hållas.

Ordföranden må även eljest kalla till sammanträde, när han finner skäl därtill föreligga.

Om alla medlemmar från något av deltagarländerna göra framställning därom, skall rådet sammanträda senast inom två månader därefter.

I kallelse till sammanträde med rådet skall lämnas uppgift om dagordning vid sammanträdet.

Rådet är beslutfört, när minst sju av medlemmarna äro tillstädes.

Rådets beslut träffas genom enkel majoritet. Vid lika röstetal gäller den mening, som ordföranden biträder.

§ 7

Räkenskapsåret sammanfaller med kalenderåret.

Före den 1 mars utarbetar rådet budgetförslag för det kommande räkenskapsåret. Rådet sänder förslaget till regeringen i domicillandet, och denna framlägger förslaget till deltagarländerna för godkännande. Regeringen i domicillandet underrättar rådet om när budgetförslaget blivit godkänt.

De anslagna beloppen angivas i domicillandets mynthsort och statsbidragen betalas i samma mynthsort.

§ 8

Rådet för räkenskap över alla intäkter och utgifter.

Regeringen i domicillandet utser en revisor för rådets räkenskaper. Revisorn skall vara offentligt auktoriserad i domicillandet eller anställd vid riksrevisionen i detta land. Domicillandets ordinära revisionsmyndighet har rätt att eftergranska räkenskaperna.

Ett exemplar av räkenskaperna med anteckning om företagen revision sändes jämte rådets verksamhetsberättelse till regeringarna i deltagarländerna inom sex månader efter räkenskapsårets utgång.

§ 9

Rådet för protokoll med referat av sammanträdena. Rådet utarbetar varje år en berättelse om sin verksamhet. Årsberättelsen tillställs deltagarländernas regeringar i enlighet med stadgandet i § 8 tredje stycket.

Spörsmål, som rådet skall förelägga deltagarländerna eller som det på eget initiativ finner böra upptagas, föreläggas deltagarländernas regeringar genom domicillandets regering. Detsamma gäller förslag till ändringar av bestämmelserna i denna stadga.

§ 10

Första räkenskapsåret börjar löpa den 1 januari 1962.

BILAGA 2

Förteckning över Nordiska samarbetsrådets för kriminologi medlemmar

- Danmark: Docent Karl O. Christiansen
Kontorchef Niels Madsen
Professor Knud Waaben
- Finland: Professorn Inkeri Anttila
Professorn Erik Allardt
Psykiatern Achilles Westling
- Norge: Professor Johs. Andenæs (förman)
Docent Nils Christie
Departementsråd Rolv Ryssdal

Sverige: Statssekreteraren Bengt Hult
Professorn Gunnar Inghe
Docenten Knut Sveri

Någon representant för Island har ännu ej utsetts.

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförening i Östersjön

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) hänvisar i meddelande den 2 januari 1962 till Danmarks regerings meddelande.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 1 december 1961:

I meddelelse af 1. december 1960 (Nordisk Råds tidende, 1961, pag. 1010) oplystes, at man, under hensyn til at generalsekretæren for IMCO havde rettet en henvendelse om ratifikation af olieskadekonventionen af 1954 til de stater, der på daværende tidspunkt ikke havde ratificeret konventionen, havde fundet det rigtigst, at de nordiske lande afstod fra at rette lignende henvendelser til disse lande.

Med hensyn til spørgsmålet om et totalt forbud mod olieudtømning i Østersøen gav man udtryk for, at spørgsmålet endnu ikke var modent til afgørelse, først og fremmest af den grund, at Polen og U.S.S.R. ikke havde ratificeret konventionen, men også fordi det rent praktisk ansås for uigennemførligt, så længe der ikke var oprettet modtageranlæg for spildolie i alle større østersøhavne. Man mente det derfor mest naturligt at udskyde spørgsmålet til den kommende konference om revision af konventionen.

Tidspunktet for den omhandlede konference er nu fastsat til marts-april 1962, og spørgsmålet vil blive rejst under konferencen.

Det kan i denne forbindelse oplyses, at Polen den 28. februar d.å. har ratificeret konventionen, og at Sovjetunionen forventes at ville ratificere i nær fremtid. Endvidere findes der nu i østersøområdet modtageranlæg i tilstrækkeligt omfang.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 27 januari 1962:

¹ 9. sess., s. 1012.

Handelsdepartementet viser til sitt brev av 17. desember 1960¹ og kan meddele at bl. a. spørsmålet om å innføre et utvidet forbud mot tømning av olje fra skip i Østersjøen vil komme opp til behandling under en internasjonal konferanse i London i mars—april d.å. Konferansen arrangeres som tidligere nevnt av IMCO (International Maritime Consultative Organization).

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

Rekommendationens punkt 1 om att en gemensam nordisk hänvändelse om ratificering av 1954 års internationella oljeskadekonvention skall riktas till de stater, som ännu icke ratificerat konventionen

Av meddelandet från Danmarks regering framgår att Polen numera ratificerat konventionen och att Sovjetunionen förväntas ratificera i en nära framtid. Av intresse är att från Sovjetunionens sida i olika sammanhang förklarats, att — ehuru Sovjetunionen ännu icke ratificerat konventionen — bestämmelserna i densamma sedan länge i praktiken satts i tillämpning och att alla befälhavare i den sovjetiska handelsflottan instruerats att noga efterfölja konventionens föreskrifter, varjämte oljeseparatorer installerats i de sovjetiska fartygen och mottagningsanordningar för oljerester från fartyg tagits i bruk i sovjetiska hamnar.

Rekommendationens punkt 2 om en sådan revision av oljeskadekonventionen att oljeuttömning blir förbjuden i hela Östersjön

Det må här erinras om att frågan om åtgärder för att förhindra skador å sjöfågel genom oljeutsläpp, framför allt i Östersjön, behandlades av 1961 års riksdag i anledning av en motion (nr 90 i första kammaren). Med hänvisning till att frågan ägnas mycket stor uppmärksamhet i andra sammanhang — bl. a. genom de åtgärder, som aktualiserats genom Nordiska rådet och inom IMCO — hemställde vederbörande riksdagsutskott — allmänna beredningsutskottet — i utlåtande den 6 april 1961, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Detta blev också riksdagens beslut.

Dessförinnan hade generalsekreteraren för IMCO i skrivelse den 5 mars 1961 anhållit att få del av de förslag till ändringar av oljeskadekonventionen, som ansågos böra behandlas vid 1962 års konferens i ämnet. I enlighet med ett från sjöfartsstyrelsen efter samråd med statens oljeskyddsråd gjord hemställan har från svenska regeringens sida i skrivelse i augusti 1961 till IMCO framförts dylika förslag. Ett av dessa förslag anknyter direkt till rekommendationens punkt 2 och avser att få till stånd den ändringen av konventionen, att de zoner, inom vilka förbud mot oljeuttömning skall föreligga, de s. k. förbjudna zonerna, skola omfatta hela Östersjön och Bottenhavet med anslutande vikar samt att därvid sådant förbud skall avse icke blott tankfartyg utan även andra fartyg. Övriga förslag, som framlagts från svensk sida till IMCO, avse att göra konventionen tillämplig

även å tankfartyg med mindre bruttodräktighet än 500 registerton samt att upphäva de bestämmelser i konventionen, som undantaga torrlastfartyg, som är på resa till hamn utan särskild mottagningsanordning för fartygs oljerester, från förbud mot oljeuttömning.

Sekreteraren i International Council for Bird Preservation (I.C.B.P.) och sekreteraren i den svenska sektionen av organisationen har med skrivelse i augusti 1961 till chefen för handelsdepartementet överlämnat de resolutioner (1—12), som antagits av en av den europeiska sektionen av I.C.B.P. anordnad internationell konferens i Stavanger i juni 1961. Enligt resolution 1, vars innehåll är hämtad från resolutioner hörande till oljeskadekonventionen, bör prioritet givas övervägandena av bl. a. frågan om fullständigt undvikande så snart som möjligt av uttömning av beständiga oljor i havet. I skrivelsen uttryckes förhoppningen, att de åtgärder och förslag, som anges i resolutionen, måtte beaktas.

Frågan om ett fullständigt förbud mot uttömning av olja i havet och om bestämmandet av tidpunkten, efter vilken en sådan uttömning skulle bli olaglig, har i december 1961 jämväl uppmärksamrats inom Europarådet. Frågan avses att behandlas vid nästa möte med ställföreträdarna för medlemsstaternas representanter i rådets ministerkommitté.

För närvarande avvaktas en av IMCO:s sekretariat utlovad sammanställning av alla de förslag till ändringar i konventionen, som framlagts för att behandlas vid 1962 års oljeskadekonferens. Avsikten är, att — då en sådan sammanställning föreligger — kontakter skola tagas rörande ett gemensamt nordiskt ställningstagande till förslagen. Först därefter kommer å svensk sida spörsmålet om utseende av ombud för Sverige vid konferensen och om direktiv för ombuden att närmare behandlas.

I övrigt hänvisas till de uppgifter, som lämnats i meddelandet från Danmarks regering.

Meddelanden

om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 15 januari 1962:

De åtgärder, som avse förverkligandet av rekommendationen ha i Finland fortfarande varit under behandling i den på hösten 1960 tillsatta samdelegationen. I delegationen ha under år 1961 behandlats bl. a. följande frågor: 1. utökning av statsunderstödet för samernas kristliga folkhögskola, 2. förbättring av vägförbindelserna inom same-område, 3. vissa frågor, som ansluta sig till försäkring av renar, 4. initiativ för beviljande av lån mot låg ränta åt renägare i ekonomiska svårigheter för anskaffning av avelsrenar, 5. vissa frågor, som ansluta sig till obligatorisk kontroll av renkött, 6. frågan om föranstaltandet av en undersökning av same-befolkningen samt 7. vissa åtgärder, som avse en förbättring av same-språkets ställning.

I några frågor har samdelegationen stått i samarbete med Lapin sivistysseura benämnda samfund och Nordiska samerådets finlandssektion. Nordiskt samarbete i frågor, som höra till samedelegationens verksamhetsområde, har förekommit endast inom ramen för nämnda organisationer.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 9 februari 1962:

Det er til saken ikke vesentlig å tilføye utover det som ble meddelt Nordisk Råd i Landbruksdepartementets brev av 10. Januar 1961¹.

Fra norsk side vil det være av avgjørende betydning å kunne avvente behandlingen av innstillingen fra Komitéen til å utrede samespørsmål. Etter henstilling fra samehold er innstillingen blitt oversatt til samisk og det vil ennå ta noen måneder før en kan vente uttalelser fra alle interesserte parter.

En kan nevne at Komitéen til å utrede samespørsmål bl. a. har fremmet forslag om opprettelse av et norsk sameråd med eget sekretariat. Rådet og kontoret er tenkt som et felles rådgivende og koordinerende organ for same-

¹ 9. sess., s. 1015—1016.

spørsmål overfor de respektive fagdepartementer. Samerådet er også foreslått samtidig å skulle utgjøre den norske seksjon av Nordisk sameråd som ble opprettet av samenes organisasjoner alt i 1956. Hvis forslaget blir lagt fram for Stortinget og vedtatt, skulle man for Norges vedkommende få et sentralt offentlig sakkyndig organ for spørsmål som vedrører samenes leveforhold og som samtidig kan representere Norge i et fellesnordisk rådgivende organ vedkommende samespørsmål.

Fra norsk side er det for året 1962 tilsammen stilt til disposisjon for Nordisk sameråd som støtte til nordisk-samisk samarbeid kr. 15 000.

I tilknytning til de forhold som er nevnt foran og som kan få betydning for samenes leveforhold og det nordiske samarbeidet på dette felt, kan nevnes at det fra norsk side fremdeles arbeides med en ny reindrifftslov som vil kunne bidra til å bedre levevilkårene for flyttsamene. Det er også nedsatt en komité som skal utrede spørsmålet om en driftskredittordning og forsikringsordning for reindriften.

En må gå ut fra at det fra norsk side — som koordinator på nordisk plan — vil være vanskelig å kunne legge fram konkrete forslag om utvidet nordisk samarbeid før resultatet av de utredninger og undersøkelser som er nevnt foran, foreligger.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Beträffande denna rekommendation, som avser frågor för vilka Norge är koordinerande land, hänvisas till det senaste meddelandet från svensk sida (9:e sess., s. 1016). Härutöver kan nämnas att 1957 års nomadskoleutredning under år 1960 avlämnat betänkande, »Samernas skolgång» (SOU 1960: 41). De i detta betänkande, liksom de i renforsknings- och renutredningarnas båda betänkan, berörda frågorna torde inom en förhållandevis nära framtid föranleda propositioner till riksdagen.

Härutöver må nämnas att regeringen beslutat förelägga riksdagen förslag om statsbidrag till Nordiska samerådets sekretariat.

*BILAGA***Yttrande av kammarkollegium i Sverige över framställning av Svenska samernas riksförbund angående utredning om intrång i samernas rättigheter**

Av det vid riksförbundets framställning fogade protokollet framgår, att med framställningen närmast avses skador eller svårigheter som orsakas renskötseln genom 1. skogsbruket, 2. jakt- och fiskerättsupplåtelser åt gruv-samhällellenas befolkning, 3. överkörandet av renar vid järnvägs- och biltrafik samt 4. nyttjanderättsupplåtelser för turistanläggningar.

Såsom erinras i det av länsstyrelsen i Norrbottens län avgivna remissyttrandet har, sedan förevarande framställning gjordes, åtskilligt utredningsarbete bedrivits — genom, bland andra, lappväsendets renforskning, Nordiska rådet och Nordiska samerådet — rörande förutsättningarna för att förena fortsatt utövande av lapparnas traditionella renskötsel-, jakt- och fiskeutövning med andra samhällsgruppers verksamhet inom samma trakter. Också den år 1960 tillsatta renbetesmarksutredningen är av intresse i detta sammanhang. Igångsättandet av ytterligare utredningar synes kammarkollegiet för närvarande närmast vara beroende av vederbörande regeringars ställningstagande till Nordiska rådets rekommendation nr 5/1959.

Vad härefter beträffar de fyra med framställningen särskilt åsyftade problemkomplexen må anmärkas följande.

Förhållandet mellan renskötseln och skogsbruket är sedan åtskilliga år föremål för noggrant studium. Något behov av åtgärder för närvarande från Kungl. Maj:ts sida är ej bekant för kollegiet.

De båda länsstyrelserna ha i sina yttranden redovisat, hurusom de vid meddelande av upplåtelser till icke lapsk befolkning av jakt- och fiskerätt ävensom upplåtelser för turismen söka tillvarataga lapparnas intressen. Enligt den uppfattning, som kollegiet kunnat bilda sig om dylika frågors handläggning hos statsmyndigheter, ägnas allmänt sett sorgfälligt uppmärksamhet åt lapparnas intressen och behov.

De förluster, som orsakas renskötseln genom järnvägstrafik, lär till större delen vara av beskaffenhet att böra regleras genom järnvägsansvarighetslagen. Kammarkollegiet — som erhållit del av Kungl. Maj:ts beslut den 3 mars 1961 i anledning av framställning av riksförbundet i fråga om höjd ersättning vid renskador förorsakade av kommunikationsmedel — anser sig kunna förutsätta, att järnvägsstyrelsen utgiver ersättning för skadade eller dödade renar med belopp ej understigande dem som Kungl. Maj:t den 25 juni 1959 bestämt för renar, som dödats av rovdjur. De närmare önskemål och synpunkter, som lapparna kunna ha i fråga om grunderna för bestäm-

mande av ersättning för ren, som dödats å järnväg, torde böra av lapparna eller dessas företrädare framföras direkt till järnvägsstyrelsen.

Frågan om ersättning för renar, som skadas eller dödas genom biltrafik, har icke berörts av länsstyrelsen i Norrbottens län. Kammarkollegiet — som vill anmärka att de av länsstyrelsen i Jämtlands län i denna sak gjorda uttalandena icke motsvara gällande rätt — får erinra om den belysning av spörsmålet som gavs vid Nordiska samerådets konferens i Stockholm den 20—21 april 1959 (se Nordiska rådet, 7:e sess. 1959, förtryck, Sak A 1, s. 92 ff¹).

Sammanfattningsvis får kammarkollegiet uttala att remitterade framställning icke synes böra föranleda någon Kungl. Maj:ts särskilda åtgärd.

Stockholm den 10 april 1961

¹ 7:e sess., s. 308—310.

Tilläggsförslag

om samarbete för lösning av samebefolkningens gemensamma problem

(Väckt av Hugo Oswald)

Nordiska rådet antog för några år sedan en rekommendation, vari regeringarna i Finland, Norge och Sverige uppmanades att gemensamt närmare undersöka samebefolkningens problem i syfte att klargöra vilka åtgärder som borde vidtagas för att utveckla denna befolkningsgrupps kultur och för att förbättra dess levnadsförhållanden (nr 5/1959). Av de regeringsmeddelanden, som rådet erhållit till årets session, framgår att hittills ännu icke något närmare samarbete kommit till stånd mellan de nordiska länderna i denna sak. Detta är att beklaga, även med hänsyn till att våra länder i hög grad har den kringliggande världens uppmärksamhet riktade på sig vad beträffar handläggningen av detta vårt eget minoritetsspörsmål. Det är angeläget att alla åtgärder vidtages för att åstadkomma ett effektivt nordiskt samarbete beträffande samefrågan. Den nu i norra Skandinavien kvarlevande samisktalande folkgruppen utgör resten av den befolkning, som i ett tidigare skede bebott stora delar av de nordliga områdena i nuvarande Finland, Norge och Sverige. Ett stort ansvar åvilar våra länder att tillse att denna grupps säregna kultur bevaras och utvecklas.

I de olika länderna har under senare år utförts betydelsefulla utredningar rörande samefrågorna, i Norge bl. a. rörande samernas ställning överhuvud och i Sverige rörande samernas skolfrågor samt rörande renforskningsens bedrivande och andra spørsmål angående renskötseln. På grundval av det material som sålunda sammanbragts borde ett effektivt nordiskt samarbete på området nu kunna upptagas. På organisationssidan har samerna själva gått i spetsen och tillskapat Nordiska samerådet.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige att snarast upprätta nödiga samsamarbetsorgan för lösning av de för de nordiska ländernas samebefolkning gemensamma problemen.

Stockholm den 8 mars 1962

Hugo Oswald

Meddelanden

om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade

(Överlämnade av Danmarks och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Arbetsministeriet och Socialministeriet) meddelar den 11 januari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Spørsmål om udveksling af oplysningsmateriale til brug for udvandringsinteresserede (Nordisk Råds rekommendation nr. 6/1959) er i henhold til en på Nordisk Arbejdsmarkedsudvalgs møde i København i december 1959 truffen beslutning blevet behandlet i et under Arbejdsmarkedsudvalget nedsat underudvalg under dansk formandskab.

Udvalget har til brug for sagens afsluttende behandling i Nordisk Arbejdsmarkedsudvalg udfærdiget rapport over de førte drøftelser og udvalgets indstilling. Spørsmålet blev imidlertid på grund af tidnød ikke behandlet på Arbejdsmarkedsudvalgets møde i Norge i september 1960, men udsendt til behandling på næste møde, der var planlagt til efteråret 1961 i Finland. Dette møde blev imidlertid ikke afholdt, men nyt møde er berammet til 1.—3. februar 1962. På grundlag af udvalgets arbejde er der imidlertid allerede faktisk iværksat en udbygning af det allerede eksisterende samarbejde på det pågældende område.

Norges regering (Kommunal- og arbeidsdepartementet) meddelar den 7 oktober 1961:

En viser til meldingen som ble avgitt til Nordisk råds 9. sesjon 1961, Sak D 60 (Nordisk råds tidende, side 1020). Innstillingen fra den arbeidsgruppe som er nevnt der, vil bli behandlet på førstkommende møte i Nordisk arbeidsmarkedsutvalg. Dette var først planlagt avholdt i 1961, men er utsatt til februar/mars 1962¹.

¹ Ärendet upptogs ej till behaneling vid mötet, som hölls den 1—3 februari 1962 i Helsingfors.

Meddelanden
om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i
fråga om specialattachéposter

(Överlämnade av Danmarks och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Udenrigsministeriet) meddelar den 9 februari 1962 å samtliga regeringars vägnar:

Det i maj 1959¹ af repræsentanter for Danmark, Finland, Norge og Sverige i Nordisk Råd fremsatte forslag om, at rådet skulle henstille til de 4 landes regeringer at undersøge mulighederne for at dele omkostningerne ved opretholdelsen af specialattachéstillinger i udlandet, sendtes til høring hos de i betragtning kommende myndigheder i de 4 lande. Resultatet heraf var, at tanken, som allerede forslagsstillerne havde forudset muligheden af, i alle de 4 lande ansås for mindre praktisk, hvor det drejede sig om specialattachéer med kommercielt betonedede opgaver, hvis løsning forudsætter indgående kendskab til de enkelte landes erhvervsliv, og som i øvrigt indebærer nærliggende muligheder for interessekonflikter. Derimod var der en positiv indstilling over for tanken om fællesnordiske udsendinge på de tekniske og forskningsmæssige områder, ligesom der sporedes en vis interesse for oprettelse af fællesnordiske socialattachéstillinger.

Efter at forslaget var blevet vedtaget på Nordisk Råds 7. session i Stockholm i november 1959², blev mulighederne for en virkeliggørelse af forslaget gjort til genstand for nærmere undersøgelser. Resultatet, der nedfældedes i det danske udenrigsministeriums ovennævnte meddelelser af 30. november 1960 og 21. februar 1961, blev, at de 4 landes interesserede instanser ikke fandt grundlag for principielle ændringer af deres oprindelige stilling til sagen.

Rekommandationen drøftedes på et møde i København den 9.—10. januar 1961 mellem de nordiske udenrigsministeriers administrationschefer, der aflagde en fælles beretning. I denne udtaltes det som konklusion af drøftelserne om fællesnordiske specialattachéstillinger, at oprettelse af sådan-

¹ Nordisk Råd, 1959, s. 896 f.

² Nordisk Råd, 1959, s. 2026—2027.

ne måtte anses for mulig og ønskelig på tekniske, forskningsmessige og andre neutrale områder, hvor konkurrencemomentet er mindre væsentligt. På kommersielt betonedede områder ville det derimod neppe være gjennomførligt at anvende fællesnordiske specialattachéer. Det ret udstrakte samarbejde, der på en række områder af felles interesse, derunder navnlig den generelle informationsvirksomhed, allerede foregår mellom de nordiske landes erhvervstjenester og deres representasjoner i udlandet, burde imidlertid søges udbygget mest mulig.

Fællesberetningen blev forelagt det nordiske udenrigsministermøde i Stockholm den 14.—15. marts 1961, hvor spørsmålet drøftedes i sammenheng med mulighetene for nordisk udenrigstjenstligt samarbejde i øvrigt.

Udenrigsministrene tiltrådte administrasjonschefernes konklusjoner og vedtog at overgive fællesberetningen til Nordisk Råd. Dette foretoges den 6. april 1961 af Finland som koordinerende land for rekommandation 6/1960.

Mulighetene for et nordisk samarbejde med hensyn til specialattachéstillinger i udlandet vil inden for de ved de foretagne undersøgelser afstukne rammer fortsatt blive prøvet som et led i undersøgelsene af mulighetene for et nordisk samarbejde om udenrigstjenesten (rekommandation nr. 6/1960), og det foreslås derfor, at det i rekommandation nr. 8/1959 indeholdte forslag i fremtiden betragtes som dekket af de i henhold til rekommandation nr. 6/1960 stedfindende løbende bestræbelser for et nordisk samarbejde på det udenrigstjenstlige område.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 28 november 1961:

Det har i det forløpne år ikke fremkommet noe nytt i forbindelse med spørsmålet om fellesnordisk finansiering av spesialattachéstillinger. Spørsmålet har bl. a. vært drøftet av sjefene for administrasjonsavdelingene i de nordiske lands utenriksdepartementer. Resultatet av de undersøkelser som er foretatt, er forelagt Nordisk Råd i to meldinger av henholdsvis 30. november 1960 og 21. februar 1961 fra det danske Udenrigsministerium som koordinerende organ for undersøkelsene¹. Undersøkelsene viser at de fire interesserte land (Danmark, Finland, Sverige og Norge) ikke har funnet grunnlag for prinsipielle endringer av sine opprinnelige uttalelser i saken.

¹ 9. sess., s. 1027—1030.

Meddelanden
om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjö-
rättsinstitut

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 9 november 1961:

På IX nordiske undervisningsministermøde i Helsingfors i marts 1961 vedtoges følgende resolution herom:

Undervisningsministermötet konstaterar, att detta är en fråga, där ett nordiskt samgående synes erbjuda synnerligen stora fördelar.

Undervisningsministermötet finner det ändamålsenligt, att det nordiska forskningsinstitutet för sjörätt etableras i anslutning till den institution på detta område, som redan finnes vid Oslo universitet.

Vissa reduktioner i fråga om de beräknade kostnaderna bör kunna företagas särskilt med hänsyn till att forskare från de nordiska länderna i vissa fall kan taga med sig sina licentiand- och doktorandstipendier.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 2 januari 1962:

I statens budget för år 1962 har upptagits ett anslag för täckande av Finlands andel av kostnaderna för sjörättsinstitutets grundande och verksamhet¹.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Statsrådet har den 14 december 1961 till Finlands representant i institutets styrelse förordnat förvaltningsrådet Rudolf Beckman och till suppleant för honom juris licentiaten Olof Riska.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 6 december 1961:

Det norske Institutt for sjørett ved Universitetet i Oslo har knapt tilstrekkelige lokaler for sin egen virksomhet. På grunn av vansker med å finne

¹ 750 000 fmk.

egnede lokaler til en utvidelse av instituttet til en nordisk institusjon, regner bestyreren, professor Sjur Brækhus, ikke med at Nordisk institutt for sjørett vil kunne etableres før i annet halvår 1962.

Etter anmodning fra Kirke- og undervisningsdepartementet har professor Brækhus satt opp et budsjett for perioden 1. juli til 31. desember 1962 på i alt kr. 50 000:—.

Kirke- og undervisningsdepartementet har i brev av 30. november 1961 til de tilsvarende ministerier i Danmark, Finland og Sverige foreslått at det så snart som mulig blir oppnevnt et styre for det nordiske institutt, og har bedt om forslag til representant. Forslaget går ut på at styret består av en representant for hvert av de fire land med instituttets bestyrer, professor Sjur Brækhus, som 5. medlem. Styrets oppgave vil i første rekke være å utarbeide forslag til statutter og til budsjett for instituttet for kalenderåret 1963.

Samtidig har departementet bedt om opplysning om man har til disposisjon et beløp som svarer til vedkommende lands andel av det nevnte budsjett på kr. 50 000:— i annet halvår 1962.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

Anslag härför anvisas i budgeten för 1962/63 beträffande den svenska andelen av kostnaderna för ett nordiskt sjörättsinstitut förlagt till Oslo.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 2 februari 1962:

I statsverkspropositionen 1962 (sid. 520) behandlas ärendet utförligt. Av vad som där framkommer bör särskilt framhållas departementschefens yttrande, vilket här återgives:

Ett nordiskt samarbete på sjörettens, inklusive lufträttens och landtransporträttens område bör enligt min mening erbjuda stora fördelar. Det torde inte vara realistiskt att räkna med att varje nordiskt land skall vara i stånd att bygga upp ett institut av den storleksordning, som framgår av det framlagda förslaget. Det norska Institutet för Sjørett, som upprättades år 1955 vid universitetet i Oslo, synes mig genom sina personella och övriga förutsättningar — instituttet har bl. a. ett betydande sjörättsligt bibliotek — utgöra en god grund för ett gemensamt nordiskt institut. Jag förordar därför, att Sverige lämnar bidrag till det föreslagna nordiska sjörättsinstitutet i Oslo.

I skrivelse den 30 november 1961 från det norska kirke- og undervisningsdepartementet har meddelats, att det nordiska instituttet för sjörett beräknas börja sin verksamhet andra halvåret 1962. I nämnda skrivelse uppges kostnaderna för år 1962 belöpa sig till 50 000 norska kr. I denna kalkyl har kostnaderna för bl. a. stipendier reducerats i förhållande till den ursprungliga beräkningen. Av det angivna beloppet skall 35 % eller omkring 12 500 svenska kr. gäldas av Sverige. För första halvåret 1963 föreligger ingen kostnadsberäkning, men jag utgår från att Sveriges andel för denna tid inte kommer att överstiga 17 500 svenska kr. Jag föreslår, att i riksstaten uppföres ett anslag benämnt Bidrag till nordiskt institut för sjörett och att för detta ändamål för budgetåret 1962/63 anvisas ett förslagsanslag av 30 000 kr.

*BILAGA***Skrivelse från Danmarks undervisningsministerium till Norges Kirke- og undervisningsdepartement**

I anledning af Kirke- og undervisningsdepartementets skrivelse af 30. november f. å. (10.405 Ku 61) vedrørende oprettelsen af et nordisk institut for søret skal man herved foreløbig meddele, at undervisningsministeriet har anmodet rektorerne ved Københavns og Århus universiteter om i fællesskab at ville indstille et medlem og en suppleant til instituttets nordiske styre.

Man har endvidere anmodet de bevilgende myndigheder om tilslutning til afholdelse i finansåret 1962/63 af en udgift på 15 000 kr. svarende til Danmarks andel 20 % af de anslåede fællesudgifter på ca. 75 000 kr. til instituttets drift i treårsperioden 1. juli 1962 til 31. marts 1963.

Underretning om resultaterne heraf vil blive givet, såsnart de foreligger. Hvilket herved meddeles.

København, den 16. februar 1962

P. m. v.

E. b.

Otto Obling

Eksp. sekr.

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik

(Överlämnade av Danmarks och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 9 februari 1962 å Danmarks och Sveriges regeringars vägnar:

I den indenrigske lufttrafik opkræves i Danmark ingen passageravgift, medens afgiften i Sverige er inkluderet i billetprisen.

I den internationale lufttrafik er det ikke muligt at inkludere passageravgiften i billetprisen, idet denne fastsættes inden for organisationen IATA (International Air Transport Association) af hvilken såvel SAS, som de fleste udenlandske luftfartsselskaber er medlemmer.

For i videst muligt omfang at forenkle opkrævningssystemet har man i Sverige indført den ordning, at SAS eller vedkommende rejsebureau samtidig med billetudstedelsen opkræver passageravgiften og vedhæfter flyvebilletten en afgiftskvittering. Omkring 60 % af de fra Sverige afgående passagerer i udenrigsk lufttrafik erlægger passageravgiften på denne måde. De resterende 40 % erlægger afgiften på flyvepladserne ved en særlig kasse, hvor tillige eventuel afgift for overvægt opkræves. Kontrollen med, at afgiften er betalt, foretages af den ekspederende ground hostess. I de tilfælde, hvor afgiften ikke allerede er betalt, henvises passagererne til den nævnte kasse, hvor tillige boarding pass udleveres.

Den i Danmark gældende ordning, svarer stort set til den nævnte svenske ordning, dog således at såvel kontrollen med afgiftsbetalingen som erlægelse af denne i de tilfælde, hvor dette ikke er sket i forvejen samtidig med købet af flyvebilletten, sker ved en særlig SAS-kasse, som skal passeres af alle udenrigspassagerer, inden disse går ind i afgang- og transithallen.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 11 december 1961:

En finner å måtte vise til den melding som er gitt 26. november 1960 (Nordisk Råd, 9. sesj., s. 1049—50).

Det har hittil ikke vært mulig å gjennomføre en ytterligere forenkling av avgiftsoppkrevingen, f. eks. ved en alminnelig innkalkulering av avgiften i billettprisen.

Meddelande
om rekommendation nr 12/1959 om ekonomiskt samarbete

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) hänvisar i meddelande den 23 februari 1962 å *samtliga regeringars vägnar till Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete berättelse (se Sak C 5).*

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1959**

Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté har under verksamhetsåret med uppmärksamhet följt utvecklingen av frågorna om nordiskt ekonomiskt samarbete och de nordiska ländernas möjligheter till samgående inför de europeiska marknadsförhandlingarna. Beträffande sina åtgöranden härvidlag vill kommittén upplysa följande:

Vid sitt sammanträde i Stockholm den 6 maj 1961, vid vilket statsrådet Gunnar Lange utförligt redogjorde för marknadsläget, underströk kommittén efter en ingående diskussion betydelsen i dåvarande läge av ett möte med samsarbetsministrarna för en diskussion av den handelspolitiska situationen i stort och för åvägabringande i möjligaste mån av ett gemensamt nordiskt uppträdande inom EFTA. Ett möte inom Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete kom också till stånd den 15 maj 1961.

Vid det på rådspresidiets initiativ anordnade mötet med Nordiska rådets förstärkta ekonomiska utskott på Voksenåsen den 19—20 augusti 1961 redogjorde de där närvarande regeringsrepresentanterna för sina regeringars ståndpunkter till den på grund av Storbritanniens ansökan om inträde i den Europeiska ekonomiska gemenskapen ändrade marknadssituationen. Av dessa uttalanden framgick att någon grundval för gemensamt nordiskt uppträdande i förhållande till gemenskapen då icke förelåg. Ekonomiska utskottet uttryckte vid detta möte bl. a. önskemål om att ekonomiska niomannakommittén måtte hållas löpande underrättad om utvecklingen av förhandlingarna om marknadsproblemen. Presidiet översände med instämmande detta utskotts uttalande till regeringarna i skrivelse den 22 augusti 1961.

Vid sitt möte i Köpenhamn den 19—20 december 1961 återkom niomannakommittén till marknadsfrågorna och diskuterade möjligheterna till samverkan mellan de nordiska länder, som deltagar i eller står i färd med att inleda förhandlingar med Europeiska ekonomiska gemenskapen om anslutning i en eller annan form till denna. I enlighet med ovannämnda hemställan lämnade vid detta tillfälle utrikesminister J. O. Krag en utförlig redogörelse för marknadsförhandlingarnas läge för Danmarks del. Kommittén beslöt uttala önskemål om att regeringarna i ifrågavarande nordiska länder borde ta kontakt med varandra för att oförhindrade överlägga om i vilken utsträckning det vore möjligt för regeringarna att nå fram till likartade ståndpunkter rörande sådana förhandlingspunkter, beträffande vilka länderna kunde antas ha närliggande intressen eller beträffande vilka nordiska synpunkter gjorde sig särskilt gällande; frågorna om etableringsrätten, arbetsmarknaden, frihet för kapitalrörelser och socialpolitikens utformning nämndes där-

vid som exempel. Det bestämdes tillika att kommittémedlemmarna omedelbart skulle bringa detta uttalande envar till sitt lands samarbetsministers kännedom.

I Helsingfors den 10 februari 1962 fortsatte kommittén överläggningarna rörande ifrågavarande spørsmål efter att ha lyssnat till en redogörelse av Per Hækkerup, lämnad på uppdrag av Danmarks utrikesminister, rörande marknadsfrågornas läge. Den beslöt därvid att inför de nordiska samarbetsministrarnas till den 20 februari 1962 utsatta möte ånyo understryka vikten av att de nordiska ländernas regeringar i marknadsförhandlingarnas nuvarande läge upprätthåller nära kontakt med varandra och tillvaratager alla möjligheter att få till stånd en samfällid nordisk förhandlingslinje på sådana punkter, där de nordiska länderna ha gemensamma eller likartade intressen.

Kommitténs ledamöter har vidarebefordrat detta beslut till hemlandets minister för nordiskt ekonomiskt samarbete.

Kommittén har övervägt huruvida den skulle föreslå rådet att göra några uttalanden vid tionde sessionen i marknadsfrågorna men avstått därifrån med hänsyn till svårigheten att i förväg överblicka vad som vid tidpunkten för sessionens avhållande kan vara ur då rådande förhandlingsläge önskvärt.

Härmed anser sig kommittén ha slutfört förberedelsen av rådets behandling av marknadsfrågorna under rådets tionde session.

Helsingfors den 10 februari 1962

Knut Ewerlöf

Förman

Finn Moe

Per Hækkerup

Kaarlo Pitsinki

Ale Bjørn Kraft

Bent Røiseland

Urho Kähönen

Axel Strand

Tilläggsförslag

om samarbete under marknadsförhandlingarna

(Väckt av Hans Gustafsson)

I den berättelse, som Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete avgivit till Nordiska rådets förestående session, redogöres för hur man nu inom regeringarna börjat planlägga ett samarbete mellan de länder, som ansökt eller kan väntas komma att inom kort ansöka om anslutning i någon form till Europeiska ekonomiska gemenskapen. Utredningsarbetet avseende de frågor, beträffande vilka dessa länder har likartade intresse, har i huvudsak anförtrotts redan existerande nordiska samarbetsorgan bl. a. vad angår de socialpolitiska frågorna och arbetsmarknadsfrågorna. En kartläggning torde utvisa att länderna på en rad punkter har relativt samstämmiga intressen att hävda vid förhandlingarna med gemenskapen.

Det synes i dagens situation värdefullt om rådet, då det inom kort samlas i Helsingfors, kunde ge uttryck åt en allmän önskan att de nordiska länderna ville — så långt det är förenligt med varje lands egen målsättning — vid förhandlingarna med gemenskapen samlas kring gemensamma ståndpunkter på sådana punkter, som är av betydelse för det fortsatta nordiska samarbetet.

Under hänvisning till det anförda får jag hemställa,

att rådet ville rekommendera regeringarna att under de pågående och förestående marknadsförhandlingarna samverka på sådana punkter, där förutsättningar därför finnes.

Stockholm den 7 mars 1962

Hans Gustafsson

Meddelande
om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbin-
delse mellom Nordland fylke och Sverige

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 20 januari 1962 å *egna och Sveriges regerings vägnar*:

Under henvisning til det som er uttalt i melding til Nordisk Råd 9. sesjon¹ kan en meddele at detaljundersøkelse av forbindelsen Mo—Umbukta nå er utført for 30 km. Det gjenstår ca. 5 km. fra Umskaret til grensen, og denne strekning vil bli undersøkt i 1962.

Det i nevnte melding omtalte alternativ over Dalselv til Umbukta har vegsjefen i Nordland fått i oppdrag å undersøke med sikte på i første rekke å bringe på det rene hvilken av de to ruter som antas lettest å kunne holdes åpen om vinteren.

Elektrokemisk A/S har meddelt at det ikke er truffet noen beslutning ennå om utbyggingen av Bjerka/Plura vassdragene og at selskapet derfor ikke kan ta noe standpunkt til spørsmålet om selskapets interesser i forbindelse med valg av linjealternativ. Selskapet har imidlertid bedt om å bli underrettet om resultatene av snøundersøkelsene og om at det deretter blir anledning til å komme tilbake til spørsmålet.

*BILAGA 1***PM rörande svenska riksdagens behandling år 1961 av frågan om mellanriksväg mellan Sädvaluspen och Graddis i Norge***1. Motioner*

I till 1961 års riksdag väckta motioner (nr 239 i första kammaren och nr 347 i andra kammaren) hemställes, att riksdagen måtte besluta att bygga en mellanriksväg från Sädvaluspen till Graddis i Norge (Graddis-vägen) och att för ändamålet anvisa 2 miljoner kronor under budgetåret 1961—1962.

2. Remissyttranden

Över motionerna har riksdagen inhämtat yttranden av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen samt av länsstyrelsen i Norrbottens län.

a. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hänvisar i sitt yttrande först till en inom styrelsen år 1959 utförd utredning angående vägförbindelserna mellan de nordliga delarna av Sverige och Norge. I den skrivelse den 30 april 1959 varmed denna utredning överlämnades till Kungl. Maj:t framhöll styrelsen att frågan om de olika vägföretagens realiserande borde lösas inom ramen för de s. k. flerårsplanerna.

Styrelsen erinrar vidare om sitt beslut den 20 januari 1961, varigenom flerårsplanen för byggande av länsvägar i Norrbottens län under perioden 1961—1965 fastställdes. I denna flerårsplan har den ifrågavarande mellanriksvägen intagits med ett mindre belopp, nämligen 3 miljoner kronor år 1965. Avsikten härmed har enligt styrelsen närmast varit att möjliggöra företagens planering och att ha det tillgängligt som reserv ur arbetsmarknadssynpunkt, för den händelse det skulle bli nödvändigt att med medel vid sidan av ordinarie anslag företaga en utbyggnad i snabbare takt än enligt flerårsplanerna.

De totala kostnaderna har beräknats till 31 miljoner kronor, varav 13 miljoner kronor avser höjning av standarden på länsväg 622 Arjeplog—Sädvaluspen. Resterande belopp, 18 miljoner kronor, avser nybyggnad mellan Sädvaluspen och riksgränsen vid Graddis.

På angivna grunder förordar styrelsen att motionerna icke skall föranleda något riksdagens beslut.

b. I arbetsmarknadsstyrelsens yttrande åberopas styrelsens utlåtande den 15 september 1959 över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ovannämnda utredning. I detta utlåtande utgick styrelsen från att särskilda anslag till de av utredningen omfattade vägarbetena icke skulle komma att uppföras på riksstaten samt förordade med hänsyn till sysselsättningssynpunkterna att förberedelser gjordes för att bedriva arbeten på något av dessa vägföretag

i den turordning som de enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens bedömande komme att upptagas i flerårsplan.

Behovet av beredskap mot arbetslöshet bedömes dock av arbetsmarknadsstyrelsen alltjämt ge anledning till att planering av vägarbete i Norrbottens län bedrivs såväl inom som utom ramen för den fastställda flerårsplanen.

Eftersom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen genom intagandet i flerårsplan av arbeten å vägen Arjeplog—Graddis synes ha tagit principiell ställning till företagets utförande, finner arbetsmarknadsstyrelsen ur de synpunkter styrelsen har att företräda lämpligt, att planeringsarbetet bedrivs så att företagets utförande kan tidigareläggas i den mån behov härav ur samsättningsynpunkt kan komma att föreligga.

c. Länsstyrelsen i Norrbottens län, som i ärendet inhämtat yttranden från länsvägsnämnden samt Arjeplogs och Arvidsjaurs kommuner, förklarar sig inledningsvis helt dela motionärernas uppfattning angående behovet av snara åtgärder för att förverkliga det nära hundraåriga förslaget om en mellanriksväg till Norge över Sädvaluspen till Graddis och vitsordar de motiv som förslagsställarna åberopat härför.

I sin sammanfattning förklarar sig länsstyrelsen till fullo instämma i motionernas slutsats att Graddis-vägen är av grundläggande betydelse för utvecklingen av näringslivet i Norrbottens södra inland liksom för angränsande delar av Västerbotten.

Länsstyrelsen säger sig därutöver — under hänvisning till den föreslagna vägens betydelse ur turistisk och allmän kommunikationssynpunkt — ytterligare vilja fästa statsutskottets uppmärksamhet på att förverkligandet av Graddis-projektet bör betraktas inte bara såsom en kombinerad läns- och riksfråga utan även såsom en samnordisk angelägenhet av största vikt.

Länsvägsnämnden samt Arjeplogs och Arvidsjaurs kommuner understryker också i sina yttranden vikten av att utbyggnaden snarast kommer till stånd.

3. Statsutskottets utlåtande

I sitt utlåtande (nr 179) erinrar statsutskottet om den betydelse för näringslivet och ur lokaliseringsynpunkt som tillkomsten av ifrågavarande vägförbindelse skulle få. Vid en resa i närmast berörda områden, som utskottet i anledning av förevarande motioner företagit under april månad 1961, hade utskottet också övertygats om det behov som i och för sig förelåge av denna mellanriksväg. Utskottet säger sig emellertid med hänsyn till nu rådande investeringsläge och med beaktande av de stora kostnaderna för projektets genomförande icke berett att föreslå att i enlighet med motionärernas önskemål medel i särskild ordning ställes till förfogande för detta ändamål. Frågan om utbyggnaden synes sålunda även i fortsättningen böra behandlas i den för prövning av vägärenden gällande ordningen, d. v. s. i flerårsplaner. I anslutning härtill framhåller utskottet att förslaget numera intagits i flerårsplanerna för byggande av länsvägar i Norrbottens län — med påbörjande år 1965. På grund härav finner utskottet det vara angeläget att det redan på

gående planeringsarbetet bedrives så, att företagets utförande kan tidigare läggas i den mån behov härav ur sysselsättningssynpunkt kan komma att föreligga. Utskottet har således intet att erinra mot att utbyggnaden vid sådant förhållande påskyndas.

Utskottet understryker slutligen nödvändigheten av att innan några mer omfattande utbyggnadsarbeten igångsättes, bindande besked inhämtas från vederbörande myndigheter rörande motsvarande utbyggnad på norsk sida.

I överensstämmelse med vad utskottet sålunda anfört finner det sig icke kunna biträda motionärernas yrkanden och hemställer att riksdagen icke måtte bifalla motionerna I: 239 och II: 347.

4. Riksdagens beslut

Efter en kortare debatt i bägge kamrarna beslöt riksdagen den 6 december 1961 i enlighet med utskottets hemställan.

BILAGA 2

Yttrande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i Sverige över förslag från Kiruna stad om fortsatt utredning rörande mellanriksväg mellan Kiruna och Nordnorge

Beträffande tillkomsten av en av Kiruna stad framlagd utredning om väg Kiruna—Nordnorge må nämnas, att, efter vad som framgår av remissen bifogade handlingar, under början av 1957 framställning gjorts av svenska och norska kommuner till respektive länsvägmyndigheter om utredning av frågan om väg Kiruna—Nordnorge. Därefter tillsattes inom Norge under 1958 av Troms fylkesting ett mellanriksvägutskott och på svensk sida har arbetet i denna fråga drivits av en av Kiruna stadsfullmäktige tillsatt kommitté. Under februari 1960 framlades sedan en norsk rapport »Mellomriksveg Troms fylke—Sverige» och i maj motsvarande svenska utredning »Väg Kiruna—Nordnorge», utarbetad av docent S. Godlund och fil. lic. G. Rasmussen. På ett gemensamt möte den 1 juni 1960 beslöt de nämnda kommittéerna dels att förorda alternativ VI i den svenska utredningen, dels att till vederbörande statsmyndigheter rikta en hemställan om att utse ett gemensamt svensk-norskt utskott för att bl. a. utreda på vilket sätt den föreslagna mellanriksvägen skall finansieras och det tekniska samarbetet ordnas. Under slutskedet av utredningsarbetet gjordes vidare framställning till Nordiska rådets trafikutskott — den 31 oktober 1959 av Kiruna stad — vari man framhöll vikten av att i Nordiska rådets rekommendationer rörande utbyggnad av mellanriksvägar på Nordkalotten även sträckningen från Kiruna till Setermoen i Bardu kommun beaktas.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen får i detta sammanhang erinra om, att styrelsen jämlikt kungl. brev den 29 juni 1956 erhöll uppdrag att efter samråd med berörda myndigheter verkställa utredning om behovet av vägförbindelser mellan å ena sidan Norrbottens och Västerbottens län och å andra sidan angränsande delar av Norge samt att därvid, i den mån sådana vägförbindelser prövades erforderliga, särskilt utreda spörsmålen om deras lämpliga utsträckning och erforderliga standard samt deras inbördes angelägenhetsordning. Det av Kungl. Maj:t sålunda anbefallda utredningsuppdraget redovisades av styrelsen i skrivelse till Konungen den 30 april 1959 med bl. a. en särskild bilaga bestående av en inom styrelsen verkställd ekonomisk-geografisk utredning »Mellanriksvägar till Norge från Norrbottens och Västerbottens län». Av diskuterade olika vägförbindelser mellan Norrbottens län och Norge tog styrelsen till närmare granskning endast upp en vägsträckning, nämligen en väg Sädvaluspe—Graddis. Beträffande andra sträckningar av en mellanriksväg mellan Norrbottens län och Nordnorge syntes sådana, exemplifierade med en mellanriksväg Kiruna—norr om Torneträsk—Inset—Bardu, enligt styrelsens mening, bortsett från turisttrafiken, få liten betydelse för näringslivet inom berörda delar av Sverige och Norge. En bidragande orsak till att denna väg ej upptogs till närmare prövning var även att den var olämplig ur militär synpunkt.

Sedan riktlinjerna drogs upp för den inom styrelsen utförda ekonomisk-geografiska utredningen angående mellanriksvägar till Norge från Norrbottens och Västerbottens län ha planer redovisats för investeringar och utbyggnader inom olika sektorer av näringslivet i Norrbottens län och angränsande delar av Norge. Främst kan erinras om planerna på en väsentligt utökad produktion vid de norrbottniska malmfälten och därmed sammanhängande utvidgningar och nyanläggningar av utskeppningshamnar, samt om den år 1958 av Nordiska vattenkraftkommittén framlagda rapporten beträffande utvidgat samarbete mellan Finland, Norge och Sverige för utnyttjande av Nordkalottens vattenkrafttillgångar. På norsk sida har bl. a. utretts möjligheterna att anlägga ett stålbrikettverk i Narviks-området.

Då vissa delsträckningar i de framförda alternativen till en mellanriksväg sammanfaller med vägsträckningar som kunna bli aktuella för realiserandet av vattenkraftsutbyggnaderna inom Nordkalotten synes mer slutlig ställning ej böra tagas till frågan om byggandet av en mellanriksväg och dess sträckning förrän vattenkraftsfrågorna mera slutligt klarlagts.

Frågan om en mellanriksväg i denna del av landet påverkas även av den framtida trafikpolitiken i vad avser malmbanan på delen mellan Kiruna och Narvik. Enligt vad som hittills framkommit kan det tänkas att järnvägens fulla kapacitet bör utnyttjas i sådan omfattning för malmtransporterna, att utrymmet för personbefordran samt transporter av annat gods än malm blir så litet, att en landsvägsförbindelse förr eller senare måste komma till stånd enbart av denna orsak. Det torde emellertid stå klart att, bortsett från de synpunkter som ovan nämnts, de direkta vinster som står att vinna för näringslivet med den här ifrågasatta vägen är av relativt begränsad omfatt-

ning i förhållande till de härför erforderliga investeringarna och att trafiken på vägen till mycket stor del torde komma att utgöras av turisttrafik.

En väsentlig faktor är de allvarliga försvarspolitiska betänkligheter som rests mot denna förbindelse.

Styrelsen är givetvis även medveten om de olägenheter som föreligger av att ett stadscentrum av denna storlek endast har ett par allmänna vägar att tillgå för kommunikationerna med yttervärlden. Detta är måhända en fråga som tarvar ytterligare övervägande i det den är av betydelse för stadsbefolkningens möjligheter till ett bättre utnyttjande av den successivt ökade framtiden.

Utän att taga ställning till de tekniska och kostnadsmässiga utredningarna vill styrelsen i detta sammanhang vidröra frågan om den standard i avseende på vägbredden som utredningen föreslår. Utredningen har vid beräkningen av kostnaderna för det förordade vägalternativet utgått ifrån att vägen skulle få en bredd av 3,5 m, men med möjligheter att utan större merkostnader helt eller sträckvis utbygga vägen till 6 m körbanor. Med hänsyn till strukturen och omfattningen av den trafik som utredningen beräknar för vägen och framkomligheten för denna trafik såväl sommar- som vintertid torde enfilig väg icke vara tillfyllest. En tvåfilig väg enligt exempelvis alternativ VI kommer att medföra utbyggnadskostnader av storleksordningen 45—50 milj. kronor, mot i utredningen framkomna 35—40 milj. kronor för enfilig väg.

Med hänsyn till vad som framkommit sedan styrelsens senaste ståndpunkttagande rörande mellanriksvägar i övre Norrland, anser sig styrelsen icke vilja motsätta sig, att frågan om en mellanriksväg mellan Kiruna och Nordnorge blir föremål för ytterligare utredningar. I enlighet med väglagens bestämmelser synes det böra ankomma på länsstyrelsen att i samband med flerårsplaneringen föra frågan vidare.

Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla att styrelsen icke ansett skäl föreligga att nu taga ståndpunkt till de olika alternativ som framlagts i utredningen.

Stockholm den 5 februari 1962

Gust. Vahlberg

Harald Ekström

Gunnar Sidenvall

Tilläggsförslag

om byggande av mellanriksväg över Graddis

(Väckt av Jon Leirfall)

Nordisk Råd har i mange år vist stor interesse for å få frem et øket antall vegforbindelser mellom Norge og Sverige. Betydningen av disse er stor både med hensyn til utviklingen av næringslivet i det nordlige Skandinavia og for turismen innen disse områder. Dessværre har rådets arbeid hittil oppnådd relativt små praktiske resultater. Ved sesjonen i fjor ble f. eks. et forslag om at rådet skulle uttale seg for bygging av en mellomriksveg mellom Troms fylke og Kiruna avslått under henvisning til at den norske og den svenske regjering hadde tatt opp dette prosjekt til undersøkelse. Rådets trafikkutvalg ventet seg da nærmere opplysningar om disse undersøkelser til neste sesjon, likesom vedrørende andre mellomvegsprosjekter. I den meddelelse som den norske regjering har gitt på såvel egne som på Sveriges vegne i år opplyses det imidlertid bare om noen undersøkelser vedrørende Umbukta-vegen. Om øvrige prosjekt får man ingen opplysninger.

I løpet av det siste år ser det ut til at et annet vegprosjekt er kommet i forgrunnen, nemlig den s. k. Graddis-vegen. Den svenske riksdagen har i 1961 uttalt seg for bygging av denne veg, men den skulle først påbegynnes i 1965. Det synes viktig å få denne veg klar fortere enn det altså var forutsatt ved den svenske riksdags behandling av saken. Vegens betydning for utviklingen både av den norske bygden og tilsvarende svenske bygd har vært understreket i flere sammenheng. Den første arbeidsplanen lå ferdig allerede i 1869, altså for snart 100 år siden. År 1899 var saken kommet så langt at den svenske riksdag bevilget midler til å bygge veggen. Det ble ikke noe av den gang fordi vedkommende kommune ikke våget å påta seg underholdet av den planlagte veggen. Spørsmålet er så blitt lagt til side år etter år. Nordisk Råd bør nå si fra at arbeidet med veggen bør påskyndes.

Jeg vil derfor henstille

at Nordisk Råd vil rekommandere Norges og Sveriges regjeringer til snarest å sette igang bygging av Graddis-vegen.

Oslo, 6. mars 1962

Jon Leirfall

Meddelanden

om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

1. Utbyggnad av flygtrafiken

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 januari 1962:

att första byggnadsskedet omfattar Kirkenes flygfälts ombyggnad och utrustning med flygsäkerhetsanordningar. Enligt uppgifter från norska myndigheter äro arbetena i gång.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 18 januari 1962:

1. Kirkenes flypass, Høybukthmoen: Her ventes banesystemet ferdig sommeren 1962. Ekspedisjonsbygning med kontrolltårn ventes ferdig våren 1963.

2. Banak flyplass: Banesystemet var her ferdig høsten 1961. En kan for tiden ikke si når ekspedisjonsbygningen med kontrolltårn blir ferdig. Det må dog antas at disse byggearbeid vil være fullført våren 1964.

3. Alta flyplass: Arbeidet blir her påbegynt våren 1962. Flyplassen med ekspedisjonsbygning og kontrolltårn ventes tatt i bruk våren eller sommeren 1963.

4. Tromsø flyplass, Langenes, ventes tatt i bruk våren eller sommeren 1964.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 29 januari 1962:

Som framgår av svenska regeringens meddelande den 15 december 1960 till Nordiska rådets nionde session¹ ha de åtgärder i fråga om flygtrafiken, vilka enligt Nordkalottkommitténs förslag ankomma på Sverige, redan ge-

¹ 9. sess., s. 1082—1085.

nomförts. Ifrågavarande rekommendation har således därefter i detta hänseende icke föranlett någon ytterligare åtgärd från svensk sida.

I syfte att underlätta gränsformalitetserna avse tullmyndigheterna i Finland, Norge och Sverige att snarast möjligt inleda ett samarbete.

2. Utbyggnad av turisttrafiken

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 18 januari 1962:

Det pågår en vesentlig utvidelse av Grand hotell, Harstad.

Ved Banak planlegges bygging av et gjestgiveri med minst 30 senger med støtte fra Distriktenes utbyggingsfond.

Utvildelse av Karasjok gjestgiveri pågår, og likeledes planlegges utvidelse av Kautokeino gjestgiveri.

Det kan videre opplyses at det foreligger konkrete planer om en vesentlig utvidelse og forbedring av campingplassene i Troms og Finnmark.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 13 januari 1962:

Den arbetsgrupp för behandling av ärenden om Nordkalotten såsom internationellt turistområde, som — i anledning av rekommendationen — på svensk sida efter initiativ från handelsdepartementet bildats av Svenska turisttrafikförbundet, den s. k. STTF:s nordkalottskommitté (jfr meddelande till nionde sessionen, tryckta handl. s. 1084), har under år 1961 hållit sex sammanträden. I ett av dessa sammanträden (i november 1961) deltog representanter för Hotell- og turistdirektoratet i det norska Samferdselsdepartementet och för Turistföreningen i Finland. Kommitténs ledamöter har därjämte i september 1961 företagit en resa till Nordkalotten för överläggningar dels i Kiruna med representanter för staden, de lokala turistorganisationerna, Luossavaara-Kiirunavaara AB m. fl. dels ock i Abisko med representanter för länsstyrelsen i Norrbottens län, Turistföreningen i Finland, Nord-Norges reisetrafikkförbund, Svenska turistföreningen, Norrbottens turistförening och STTF:s kontor i New York. Vid dessa överläggningar gavs orientering om turisttrafiken inom de olika delarna av Nordkalotten och erhöles en inblick i de många frågor och problem, som äro förknippade med utvecklingen av denna trafik.

Kommittén, som katalogiserat tillgängliga handlingar rörande Nordkalotten såsom turistområde, har behandlat hotellfrågor och gjort sig bekant med kommunikationsspörsmål, däribland aktuella vägprojekt, samt genom Norrbottens turistförening låtit upprätta en sammanställning över samtliga inkvarteringsställen — hotell, turisthotell, motell, pensionat, vandrarhem och campingplatser — inom Norrbotten.

Vid kommitténs sammanträde i november 1961, i vilket — såsom förut nämnts — representanter från Finland och Norge deltog, framhöles önskvärdheten av bildandet av ett centralt internordiskt organ för handlägg-

ning av turistfrågor rörande Nordkalotten. Likaså framhölls önskvärdheten av att få till stånd en förteckning över samtliga hotell, turiststationer, motell, pensionat, vandrarhem och campingplatser inom hela Nordkalottområdet med en uppdelning av dessa efter storleksordning inom varje grupp. Det beslöts, att förberedande åtgärder för utgivandet av en dylik förteckning skulle vidtagas. Vidare beslöt man vid sammanträdet att till Nordiska turisttrafikkommittén (NTTK) rikta hemställan om att en resa på Nordkalotten skulle under år 1963 anordnas för de i Sverige ackrediterade korrespondenterna för större utländska tidningar. Vid sammanträdet redogjordes därjämte för de i fråga om Nordkalotten aktuella planerna på nya hotellanläggningar eller utbyggandet av redan befintliga anläggningar.

De närvarande vid sammanträdet beslöto göra följande uttalande, avsett att vidarebefordras till Nordiska rådet:

Nordkalotten är ett område med exceptionella förutsättningar att attrahera turister från när och fjärran. Därom vittnar utvecklingen av turisttrafiken på Nordkalotten under de senaste åren. För en effektiv ökning av denna trafik fordras emellertid en hotellkapacitet av helt annan storleksordning än den nuvarande. Det är därför angeläget att en plan snarast utarbetas för utbyggnaden av hotell, turistanläggningar, motell, pensionat, vandrarhem och campingplatser inom hela detta område.

Särskilt för biltrafikens utveckling är vägnätets utbyggnad av vital betydelse och speciellt tillkomsten av de länge planerade svensk-norska mellanriksvägarna på sträckorna Kiruna—Narvik resp. Tromsø samt den s. k. Gradis-vägen. Av samma angelägenhetsgrad synes vara utbyggandet av den likaledes länge planerade finsk-norska mellanriksvägen på sträckan Ivalo—Kirkenes.

Svenska turisttrafikförbundet har av handelsdepartementet anmodats att genom förbundets nordkalottkommitté å svensk sida fortsätta det arbete om utbyggnad av turisttrafiken, vartill rekommendationen kan giva anledning. Vad angår frågan om bildandet av ett centralt internordiskt organ för handläggning av turistfrågor rörande Nordkalotten förutsättes från handelsdepartementets sida, att kommittén eller medlemmar av kommittén kan utgöra den svenska delegationen i ett eventuellt tillsatt sådant organ.

Beträffande de vid kommitténs sammanträde i november 1961 omförmälda svensk-norska mellanriksvägarna hänvisas till meddelande i Sak D 53/1962.

Såsom komplettering till redogörelsen över kommitténs arbete och dess kontakter med vederbörande intressenter i Finland och Norge kan meddelas, att den turistfolder över Nordkalotten, »Top of Europe», som angivits i Tillägg 1 och 2 till meddelandet till nionde sessionen (tryckta handl., s. 1089 och 1091) numera föreligger i tryck i en upplaga av 250 000 exemplar, fördelade på tre språkversioner (engelska, tyska och franska). Foldern, som innehåller en geografisk karta över Nordkalotten med angivande av samtliga flyg-, tåg- och båtförbindelser och med markering av olika inkvarteringsställen, utgives gemensamt av Turistföreningen i Finland, Nord-Norges reisetrafikförbund och Svensk turisttrafikförbundet.

*BILAGA 1***Anförande av direktør Gunnar Lampe, Landslaget for reiselivet i Norge, hållet i Malmö den 6 september 1961 i samband med Svenska turisttrafikförbundets och Skånes turisttrafikförbunds turistdagar i Skåne**

I juli 1873 foretok Kong Oscar II en reise til Nordkapp, og i den anledning kom det beretninger om kongens ferd til midnattsolens land i aviser og tidsskrifter rundt om i alle verdens land. Allerede to år etter arrangerte Cooks reisebyrå den første selskapsreise til Nordkapp, og i 1878 ble det satt inn 4 skib i turistrute på Nordkapp. Senere har Nordkapp vært det naturlige for tusenvis av utenlandske turister som har foretatt reisen dels med norske og utenlandske turistskib, dels med kystruten, den såkalte hurtigruten som går hver dag fra Bergen langs hele den norske kyst til den russiske grense i nord.

Det var først etter siste krig at reisen tok andre veier etter at man fikk ubrutt veiforbindelse gjennom hele Nord-Norge med trafikk av rutegående busser og spesielle turistbusser og etter at man også fikk flyforbindelse med en rekke steder i Nord-Norge.

Men ennu gikk den alt overveiende del av trafikken på norsk side begge veier, med skib, tog, bil og fly, inntil man i de senere år oppdraget at her er et område som kaller på nordisk samarbeide. Her er et nordisk område som omfatter de nordligste deler av Finnland, Sverige og Norge som gir muligheter for en utvidet trafikk mellom de nordiske land. Dette område fikk navnet Nordkalotten.

Nordkalotten har tiltrukket seg oppmerksomheten for en vesentlig del takket være SJ's vellykkede og intensive propaganda for turister til Norrland med utflukter til Narvik. Særlig berømt i denne forbindelse er SJ's spesielle tog hit.

I flyvningens tidsalder har vi fått en ny form for turisme i Nordkalotten, nemlig de såkalte mitnattsolflyvninger. Disse går i sommersesongen fra Oslo og Stockholm til henholdsvis Bodø og Kiruna med forlengelse til Nordkapp. Siste sommer ble det på den norske ruten befordret rundt regnet 1 200 midnattsolgjester og på den svenske ca 400.

Bilismen har med sin dynamiske utvikling trengt seg inn også på Nordkalott-området sydfra. Bilkolonnene som øker i lengde fra år til år, har bannet seg vei nordover gjennom finsk Lappland, gjennom svensk Lappland og gjennom Nordkapp-veien eller riksvei 50 i Norge. Bilistene har ett mål, nemlig Nordishavets strender, og de har en bestemt vilje til å se så meget

som mulig, og de vil derfor gjerne returnere en annen vei enn den de kom. Dermed er behovet for tverforbindelser mellom Finland, Sverige og Norge blitt sterkt aktualisert.

Heldigvis er dette utvikling kommer samtidig med at det på Nordkalotten er tatt opp et samarbeide for å få handelsveier over landegrensene. Kontaktpunktene mellom de 3 nordlige landsdelar i respektive land har tidligere ikke vært særlig omfattende idet handelsveiene stort sett gått nord-syd i de 3 land. Samtidig har Nordkalottens egne innbyggere tatt konsekvensen av at de lever under forhold som gjør at de ofte finner mennesker med samme problemer og livsoppfatning på den annen side av grensen og som det ofte kan være naturligere å ha sakvem med enn med sine egne landsmenn lengre sydpå.

Disse faktorer har medført at representanter for myndighetene og de forskjellige næringene på Nordkalotten i de senere år har satt hverandre årlige stevner for å drøfte problemer og spørsmål av felles interesse. Disse Nordkalott-konferansene har fått stor betydning for kommunikasjonene mellom våre 3 nordlige landsdeler, og har gitt seg konkrete utslag som også har kommet reiselivet til gode.

Av nye eller utbedrede vei- og bussforbindelser over grensene har vi først og fremst fått: en fra Sverige til Norge over Umbukta, en fra Finland til Norge over Kilpisjärvi/Skibotn, en fra Finland til Norge over Enontekiö/Kautokeino, en fra Finland til Norge over Karigasniemi/Karasjok og en fra Finland til Norge over Utsjoki/Tana.

Dessuten er prosjekteringen igang selv om utbyggingen ennå ikke er vedtatt for 3 nye mellomriksveier mellom Sverige og Norge i retning: Saltendistriktet/Bodø, Ofoten/Narvik, Indre Troms/Bardu samt fra Finland over den sterkt omdiskuterte vei Ivalo—Kirkenes.

Av interesse for mulighetene på Nordkalotten er også den såkalte Sameenes indre ringvei dels på finsk, dels på norsk område. Selve grenseovergangene ved Kautokeino og Karasjok er nå ferdige, men ennå er det både på finsk og norsk side lange veiløse strekninger. For Norges vedkommende gjelder det prosjektet Kautokeino—Karasjok som er et ledd i helårsveien over Finnmarksvidda til Kirkenes.

Flyforbindelsene har på samme måte som de gamle landvertsforbindelsene også gått nord/syd i de 3 land. Og hittil har man ikke kunnet komme frem til ruter tvers over Nordkalotten selv om krav om dette har kommet frem regelmessig på Nordkalottkonferansene.

Den mest omdiskuterte forbindelsen er Rovaniemi—Kiruna—Bodø/eventuelt Bardufoss. Det sier seg selv at trafikkunderlaget i de første år vil være forholdsvis begrenset for en slik rute og flygselskapene har ennå ikke funnet frem til noe ruteopplegg basert på grunnlag for kommersiell drift.

Så snart de norske flyplasser i Lakselv (Banak) og Kirkenes (Høybukta) blir åpnet for trafikk, vil utviklingen bli skjøvet et skritt fremover. For det første er det da sannsynlig at vi vil få mellomriksruten Ivalo—Kirke-

nes, og for det annet synes det sikkert at vi får helårs lanflyrute på norsk side fra Bardufoss til Kirkenes i løpet av 1962. Dermed skulle vi få en direkte sammenknytning over Nordkalotten mellom Finland og Norge. Samtidig skall vi merke oss at en flyplass i Nordkapps umiddelbare nærhet (i Lakselv, og om 2—3 år også i Alta) vil by på muligheter for turistmessig utnyttelse som sikkert vil bli utnyttet og som øker sjangsen for intensifisert flytrafikk på Nordkalotten.

Samferdselmidlenes utbygging har foruten den sterke økning av den private biltrafikk også gitt seg mange konkrete utslag i oppleg av gruppeturer. Tusenvis av utenlandske turister deltar nå hvert år i reiser med Nordkalotten som mål, og som går nordover gjennom Sverige/Finland og sydover gjennom Norge eller omvendt.

Dette gjelder arrangementer med rimelige priser og dessuten også en begynnende trafikk med stor komfort og individuell service for den enkelte turist. Et eneste sveitsisk byrå har allerede etter krigen hatt ca 12 000 deltakere å slike turer, og stadig flere skandinaviske og utenlandske byråer tar de såkalte »hårnålturer» over Nordkalotten inn i sine programmer uavhengig av landsgrensene.

Interessen er merkbar i de fleste land, men den er særlig sterk nere på det europeiske kontinent. Spesielt franskmann, sveitsere, tyskere og italienerne føler seg tiltrukket av disse arrangementer. Men det er store markeder også i England og Amerika.

Selve markedsføringen har for Nordkalotten i alt vesentlig foregått gjennom det nordiske samarbeide allerede etablert i Nordisk turisttrafikkomité. Det eksisterer vel neppe noe mere naturlig samarbeidsobjekt for våre nordiske reselivsorganisasjoner enn nettopp Nordkalotten.

Som et resultat av dette samarbeidet får vi til neste år bildebrosjyren »Top of Eurpe», utgitt av Turistföreningen i Finland, Svenska turisttrafikkförbundet og Nord-Norges reisetrafikk-forbund. Den vil bli spredt i 260 000 eksemplarer på de viktigste markeder på 3 sprog: 120 000 engelsk, 100 000 tysk og 40 000 fransk. Utgiftene fordeles med n. kr. 10 000 på Finland, n. kr. 25 000 på Sverige og n. kr. 25 000 på Norge.

»Spennings land» ble i sin tid brukt som det dikteriske navn på Nord-Norge. Jeg tror at vi innenfor den nordiske turismen trygt kan betegne det samarbeide som er påbegynt og som skal videreføres i forbindelse med Nordkalotten, både som et spennings, men også som et mulighetenes samarbeide i årene som kommer.

*BILAGA 2***Resolution, antagen vid föreningarna Nordens andra Nordkalott-konferens i Hammerfest den 3—4 juli 1961, angående turismen**

Föreningarna Nordens andra Nordkalott-konferens, anordnad i Hammerfest den 3 och 4 juli 1961, har dryftat turismens utvecklingsmöjligheter på Nordkalott-området och därefter gjort följande uttalande:

Mycket tyder på att Nordkalotten i en nära framtid kommer att spela en långt större roll än hittills som mål både för den nordiska och för den internationella turismen. Starkt ökade krav kommer att ställas på områdets möjligheter att ta emot gäster på ett tillfredsställande sätt. Både kommunikationsleder och inkvarteringsmöjligheter måste förbättras. Skall de stora uppgifterna kunna lösas, krävs det både att tillgängliga resurser utnyttjas så rationellt som möjligt och att nya skapas. Kraftiga insatser är nödvändiga härvidlag, både från statliga och kommunala myndigheter, från organisationer och från enskilt näringsliv.

En viktig förutsättning för framgång är emellertid att alla intresserade parter nära samarbetar med sina motsvarigheter i de berörda grannländerna och att till grund för strävandena ligger en klar insikt om det nära sammanhanget mellan Kalottområdets olika delar, vilket existerande gränser icke får undanskymma.

Konferensen hänvisar till de uttalanden i centrala Nordkalott-frågor, som gjordes vid 1960 års Torneå-konferens, och konstaterar, att dessa ännu endast i ringa grad lett till påtagliga resultat. Det är dess förhoppning att den opinionsyttring från kalottområdets egen befolkning, som dessa uttalanden innebär, måste hos vederbörande myndigheter vinna allvarligt beaktande.

Av konkreta problem, vilkas snara lösning ter sig särskilt angelägen, vill konferensen i första hand peka på följande:

1. Konferensen finner det i högsta grad angeläget, att Norge och Sverige får en vägförbindelse norr om Saltfjellet och konstaterar med tillfredsställelse, att planen på en väg Graddis—Sädvaluspen synes ha kommit närmare sitt förverkligande. Det är dess livliga förhoppning, att de ansvariga myndigheterna gör målmedvetna ansträngningar så att denna betydelsefulla väg snarast blir byggd.

Av synnerlig vikt för samfärdseln på Nordkalotten är också den s. k. »samernas ringväg», av vilken sträckan Kautokeino—Enontekiö nu är praktiskt taget färdig. Som en angelägen uppgift återstår nu att bygga sträckorna Karasjok—Kautokeino och Enontekiö—Enare. Vägbygget på finländska sidan av Tana älv från Karigasniemi till Polmak vid norska gränsen är likaså viktigt, främst sträckan Utsjoki—Polmak, som skulle förena vägen med det norska vägnätet.

Ett starkt önskemål är att kvaliteten hos existerande vägar höjes i görligaste mån.

Utvecklingen visar, att flygkommunikationerna i ökad utsträckning erövrar resandetrafiken. Konferensen understryker därför Torneå-konferensens krav om utbyggnad av flygplatserna inom Nordkalott-området och vill framhäva vikten av att områdets flygplatser allteftersom de färdigställas, hålles öppna för helårstrafik.

Det bör snarast möjligt och efter hand som flygplatserna byggs ut, etableras tvärgående flygförbindelser efter överenskommelse mellan Finlands, Norges och Sveriges flygföretag.

2. För att på ett tillfredställande sätt kunna ta emot den ökande turisttrafiken på Nordkalott-området är det nödvändigt att bygga nya inkvarteringsställen av olika kategorier, från campingplatser till hotell av hög klass. Vidare är det nödvändigt att fackutbilda arbetskraft för att administrera och betjäna existerande och nya anläggningar.

Billiga ferieresor till sydliga trakter bör arrangeras under tiden oktober—februari för hotell- och reselivspersonal på Nordkalotten. Studenter o. l., som tar feriearbete på turistanläggningar inom kalottområdet, bör erhålla betydande reserabatter till och från arbetsplatserna.

3. Med hänsyn till det starkt ökande intresset för fritidsfiske bör åtgärder vidtagas för att sprida upplysning om möjligheterna härtill inom Nordkalott-området. Detaljerade kartor bör upprättas och spridas genom resebyråer, upplysningsställen, bensinstationer etc. En förenkling av formerna för fiskerättsupplåtelser bör eftersträvas och kontakter i detta syfte tagas med förvaltande myndigheter och ägare av enskilda fiskevatten.

Konferensen understryker att tillgodoseendet av fritidsfiske icke får medföra intrång i den fastboende befolkningens ekonomiska intresse genom att dennas oskrivna rätt till olika fiskevatten åsidosättes.

4. Konferensen anser det starkt önskvärt, att man på de kartor, som ges ut för Finland, Norge och Sverige, tar med också de närmaste delarna av grannländerna och understryker också vikten av att det snarast tillkommer goda kartor över hela kalottområdet.

5. Konferensen anser det nödvändigt, att turistsäsongen på Nordkalotten förlänges, så att säkrare underlag för turisttrafikens olika led kan skapas. Den rekommenderar därför de lokala trafikföretagen att söka sig fram till nya trafikskapande initiativ.

6. För att främja lösningen av här nämnda frågor och för att vinna bättre översikt över framtida behov bör enligt konferensens mening en mindre arbetsgrupp utses med uppgift att kartlägga och sammanfatta de problemställningar, som ter sig aktuella inför det närmaste årtiondets utveckling. Lapplands läns turistnämnd, Nord-Norges reisetrafikkförbund och Norrbottens turistförening bör anmodas utse förslagsvis vardera två representanter i denna arbetsgrupp, som synes böra sammanträda redan i början av hösten 1961. Det torde vara lämpligt att kallelse till det första sammanträdet utgår från norsk sida.

Meddelanden

om rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningskatt för flyttgods

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (finansministeriet) meddelar den 26 januari 1962:

Fra Finlands finansministerium har man med skrivelse af 27. januar 1961 modtaget et konventionsudkast.

Man har derefter den 17. april 1961 tilskrevet Finlands finansministerium således:

I anledning af finansministeriets skrivelse af 27. januar 1961 — — —, hvormed fulgte et udkast til en konvention i overensstemmelse med Nordisk Råds rekommandation nr. 15/1959 (omsætningsafgift af flyttegods), skal man udtale, at der herfra intet principielt vides at erindre imod, at der mellem de nordiske lande indgås en konvention som den i rekommandationen omhandlede. Det bemærkes, at en sådan konvention her i landet alene vil få virkning for omsætningsafgiften af motorkøretøjer m.v., eftersom de i udkastet i øvrigt nævnte effekter allerede er fritaget for omsætningsafgift, når de medbringes hertil som flyttegods.

For så vidt angår omsætningsafgiften af motorkøretøjer rejser sagen imidlertid problemer af principiel og teknisk karakter udover det i konventionsudkastet anførte, og man er derfor enig i, at der som foreslået finder en drøftelse sted mellem de interesserede parter, forinden der tages stilling til, om det rejste spørgsmål kan løses på den foreslåede måde.

Der er herefter ikke fra dansk side foretaget videre i sagen.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 2 januari 1962:

Med anledning av det på åtgärd av finansministeriet uppgjorda konventionsutkastet hava de övriga medlemsstaterna avgivit utlåtanden. Tvivelsmål synes ha uppkommit bland annat med avseende på huru konventionens stadganden skulle komma att inverka på den i den internationella tullkonventionen (GATT) avsedda allmänna mestgynnadnationsklausulen. Å andra sidan har uppmärksamhet fästs därvid, att den i rekommendationen av-

sedda frågan är under behandling i Tullsamarbetsrådets tekniska kommitté i Bryssel, där även Norge, Sverige, Danmark och Finland äro representerade. Finlands regering omfattar förslaget, att sakens vidare behandling av dessa orsaker måtte uppskjutas tillsvidare.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 26 oktober 1961:

En har ikke noe å føye til det som er uttalt i brev til Nordisk Råd av 12. desember 1960¹.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Såsom framgår av svenska regeringens (finansdepartementets) meddelande den 13 december 1960, beskattas i princip icke flyttgods i samband med flyttning till Sverige från annat land. Det i rekommendationen berörda spørsmålet torde sålunda, såsom framhölls i samma meddelande, sakna aktualitet vid flyttning till Sverige.

I skrivelse den 27 januari 1961 har Finlands finansministerium bl. a. framlagt förslag till konvention mellan de nordiska länderna för undvikande av dubbel omsättningsskatt på flyttgods. Finansdepartementet har i svarsskrivelse den 16 oktober 1961 — under hänvisning bl. a. till gällande svenska regler på området och till handläggningen av frågan om tull- och skattefrihet för flyttsaker inom Tullsamarbetsrådets tekniska kommitté i Bryssel — förklarat, att den fortsatta behandlingen av den med rekommendationen avsedda frågan i förhållandet mellan de nordiska länderna enligt departementets mening tills vidare bör anstå. Finansdepartementet har emellertid samtidigt förklarat sig villigt att medverka, om en av Finlands finansministerium ifrågasatt konferens i ärendet likväl kommer till stånd.

¹ 9. sess., s. 1092—1093.

BILAGA

PM rörande debatt i Stortinget den 8 januari 1962 angående dubbelbeskattning av motorfordon som medföres som flyttgods från utlandet

Storingsrepresentanten Lønning hade riktat följande fråga till chefen för Samferdselsdepartementet:

Som svar på mitt grunngitte spørsmål den 29. mars 1960 om muligheten å avvikle dobbeltbeskattningen av motorkjøretøjer som medbringes som flyttegods av personer som flytter til landet, erklærte den daværende finansminister at forholdet ville bli overveiet av departementet i forbindelse med behandlingen av en rekommandasjon fra Nordisk Råd. Hvilket resultat har denne overveielse ført til?

Under stortingsdebatten den 8 januari 1962 utspann sig följande meningstbytte mellan representanten Lønning och statsrådet Bratteli:

Lønning: Det begynner å nærme seg to år siden jeg meldte følgende spørsmål til daværende — og idag værende — finansminister:

Er departementet oppmerksom på urimeligheten ved at person som flytter til Norge fra et av nabolandene og som medbringer bil, må betale full importavgift for denne? Overveies i så fall en reform i retning av de danske regler om »indførsel som flyttegods af brugte motorkjøretøjer» eller i hvert fall en dispensasjonsadgang som i Sverige?

I min begrunnelse den gang henviste jeg gjennom et konkret eksempel til de meningsløse følger av den gjeldende ordning. Jeg nevnte en nordmann som etter en årrekke i Sverige vendte hjem og gikk i den norske stats tjeneste, et skritt han følte seg forpliktet til å ta fordi det her hjemme i mellomtiden var oppstått mangel på utdannet arbeidskraft på hans område. Som takk for dette måtte han på sin et år gamle bil, som han i høy grad hadde bruk for også i sin tjeneste for staten her hjemme, betale tilleggsavgifter som medførte at bilen kom til å koste ham totalt ca. 1 800 kr. mer enn en tilsvarende bil dengang kostet ny her i landet.

Det må jo være klart at en slik ordning virker særlig krenkende på folks rettferdighetsfølelse. Det kan vel ikke være rett på denne måten å opprettholde nærmest en straffeskatt på flytting hit til landet for personer med bil. At bilen før registrering i Norge blir tilleggsbeskattet, slik at avgiftsbelastningen totalt kommer på høyde med de norske satser, det kan eventuelt virke forståelig, men at den beskattes på ny uten hensyntagen til tidligere beskatning av samma vogn — det forekommer meg å være en nokså klar krenkelse av alminnelig retts- og rimelighetsbevissthet.

Dette fører naturligvis i sin tur til økt motvilje mot skatte- og avgiftsbestemmelser i det hele, og dermed til forsøk på moralsk rettferdiggjørelse av omgælsler. Dessuten svekker det vår konkurransevne, noe som ikke minst kan bli skjebnesvangert i de tider vi nå går inn i. Denne bilavgiften vil også gjøre det ytterligere vanskelig for oss å trekke til oss kvalifisert arbeidskraft. Jeg tenker da ikke minst på norske akademikere som må søke utenlands for utdanning. Flere av dem tar ansettelse i utlandet for noen år, del-

vis som fortsatt utdanning, delvis for å kunne betale ned sin studiegjeld hurtigere. I mange tilfeller vil bilen for dem være en bruksgjenstand som de er direkte avhengig av i sin yrkesutøvelse. Når så spørsmålet om å vende hjem til Norge igjen melder seg, blir straffeskatten på bilen et av de momentene som melder seg, og som skaper problemer, problemer som ikke bare knytter seg til de kroner man direkte skal punge ut med, men til den følelse av å være lite velkommen hjem som dette mildest talt lite gjestmilde krav vekker.

Til dette kommer også at Norge er det eneste — så vidt jeg vet — av de nordiske land som stivbent har opprettholdt en slik ordning. Finland og Sverige har en relativt rommelig dispensasjonsadgang. Danmark fulgte etter med generelle unntagelsesbestemmelser i 1959. Det samme år var det blitt vedtatt en rekommandasjon av Nordisk Råd, som Norge — så vidt jeg vet — pr. dags dato er det eneste av de nordiske land som sitter overhørig. Nå er det ikke meg imot at vi som nasjon en gang i blant velger en selvstendig kurs. Men akkurat i denne sak forekommer det meg at selvstendigheten ikke er så meget å rope hurra for. Det er underlig å måtte si det i forbindelse med et moderne fremkomstmiddel som bilen, men her har vi en avgiftsordning som mest av alt virker som en gjenganger fra stavnsbåndets dager.

Statsråd Bratteli: Nordisk Råd har i rekommandasjon av 1959 henstillet til regjeringene å inngå en konvensjon om at det ved flytting fra et nordisk land til et annet ikke i tilflyttingslandet skal betales omsetningsavgift av medbrakt flyttegods med større beløp enn forskjellen mellom den omsetningsavgift som i tilflyttingslandet ellers ville pålagt vedkommende vare, og den omsetningsavgift som i fraflyttingslandet er betalt av varen.

Slik tolltariffens innledende bestemmelser nå lyder, kan husgeråd, bohaver e. l. innføres tollfritt når det tas in for regning av og til bruk for personer som har oppholdt seg i utlandet minst et år og der har eid og brukt dem. Tilsvarende bestemmelse er truffet om fritak for den alminnelige omsetningsavgift og for avgiften på gull-, platina- og sølvvarer.

Det spørsmål som rekommandasjonen dreier seg om, skulle således være løst i sin alminnelighet for så vidt angår vanlig flyttegods. Det er vel begrunnet at vanlig flyttegods skal være fritatt for toll, omsetningsavgift og særavgifter, idet det her dreier seg om gjenstander som eierne er personlig knyttet til — innbo, bøker, kunstgjenstander, sølv osv. Finansdepartementet mener derimot at motorkjøretøyer kommer i en annen stilling enn flyttegods for øvrig. En personbil skiftes ut med mellomrom, og hvorvidt eieren vil beholde den i kortere eller lengre tid, avgjøres som regel ut fra rent økonomiske overveielser. Etter å ha overveiet spørsmålet nærmere, har Finansdepartementet derfor ikke funnet å kunne samtykke i toll- og avgiftsfritak for brukte motorkjøretøyer som blir innført i samband med eierens flytting hit til landet, uten hensyn til om avgifter er svart i fraflyttingslandet. Denne oppfatning har departementet gitt uttrykk for i brev til Nordisk Råd av 12. desember 1960. De som tar inn brukte biler som flyttegods, må derfor betale toll og avgifter i samme omfang som de som importerer brukte biler på annen måte.

Jeg vil til slutt peke på at en gjennomføring av et eventuelt fritak for motorkjøretøyer som medbringes som flyttegods, reiser en rekke tekniske problemer. Et eventuelt fritak ville heller ikke bare kunne gjennomføres på nordisk basis, men måtte gjelde overfor samtlige land hvor Norge er bundet av bestevilkårsklausulen.

Lønning: Når det gjelder de tekniske vanskeligheter som statsråden henviste til, er jo ikke den større enn at våre naboland i hvert fall har funnet en løsning på dem.

Jeg forstår hr. statsrådens bemerkninger slik at det departementet har lagt avgjørende vekt på, og som stiller motorkjøretøyer i en annen klasse enn annet flyttegods, er den affeksjonsverdi som husgeråd og bohaver og gull-, platina- og sølvvarer kan ha, men som et motorkjøretøy ikke kan ha tilsvarende. Til det må vel imidlertid sies at det i regelen er en forholdsvis liten brøkdel av de ting som medbringes som flyttegods som eieren egentlig er knyttet til på en så avgjørende måte at det alene skulle berettige til avgiftstiltak for hele flyttelasset. Så vidt jeg kan skjønne, må vel hovedtanken bak det nåværende avgiftsfritak være den at folk som flytter til landet, og som medbringer eie som er deres eget og som de akter å beholde som sitt eget, ikke i tillegg til sine flytningsutgifter skal belems med en særskilt flytteskatt.

Når det gjelder en bil, så høres det jo flott ut dette at eieren ikke er så personlig knyttet til den — underforstått: Han kan jo bare selge den og kjøpe en ny. Men heller ikke Finansdepartementet er formodentlig ukjent med at det å skifte bil vel ikke til ethvert tidspunkt er like økonomisk tilrådelig. Slik amortisasjonen for motorkjøretøyer nå engang faller, må tidspunktet for skifte av bil velges med omtanke, og det er slett ikke sikkert at den laglige tid for skifte faller sammen med den laglige tid for flytting.

Jeg synes at hvordan man enn snur og vender på argumentene, er den særstilling Norge her er kommet i, meget å beklage, både av hensyn til dem som direkte rammes av ordningen, og av hensyn til vårt land som skal måtte dras med dette konkurransehandikap, som de jo unektelig dreier seg om. Og når det gjelder den punkt som jeg var inne på, om avgiftsbelastning og rettferdighetsbevissthet, så tror jeg at også det er en viktig sak som jeg vil henstille til departementet å tenke grundig gjennom, ikke bare på bakgrunn av denne sak, men også på bakgrunn av en på mange måter lignende sak som jag reiste før jul, nemlig straffbeskatningen av folk som flytter og skifter hus. Jeg vil gjerne be om at departementet vil ha også den side av saken under en ganske særskilt observasjon.

Meddelanden

om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 18 december 1961:

Sagen blev dröftad på IX nordiske undervisningsministermøde i marts 1961 i Helsingfors, hvor følgende resolution blev vedtaget:

Undervisningsministermötet förutsätter att frågan om gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken som helhet kommer att behandlas i ett vidare sammanhang.

Undervisningsministermötet annoterar med tillfredsställelse den utredning av kompetenskraven för lärartjänster i de nordiska länderna, som på Nordiska kulturkommissionens försorg har utförts. Mötet finner det önskvärt, att nationalitetskravet som en förutsättning för utnämning till lärartjänster i så stor utsträckning som möjligt avlägsnas. De centrala skolmyndigheterna bör bemyndigas att till personer, som i ett annat av de nordiska grannländerna förvärvat kompetens för lärartjänst, utfärda behörighetsintyg för motsvarande lärartjänster i det egna landet. Det förutsattes att för erhållande av dylikt intyg kan krävas, att vederbörande på sätt, varom varje land besluter, dokumenterar sin språkkunskap och fullgör nödigbe- funna tilläggsprestationer gällande landets historia och samhällsordning.

En generell hindring for Danmarks vedkommende er krævet i grundlovens § 27 om dansk indfødsret som betingelse for at kunne blive ansat som tjenestemand.

Imidlertid er der den 4. maj 1960 indgået en overenskomst mellem finansministeriet og Dansk Magisterforening om ansættelse i statens tjeneste — uden tjenestemandstatus, men på særlige, i overenskomstens vilkår — af mag.art.'er, mag.scient.'er, cand.mag.'er, cand.scient.'er og dr. phil.'er. Der er herved åbnet for et nordisk arbejdsmarked inden for en række intellektuelle erhverv, omfattende f.eks. universitetslærere, personale ved arkiver og museer, bibliotekarer ved videnskabelige biblioteker etc., idet udlændinge med udenlandsk eksamen svarende til de ovennævnte eksaminer kan blive medlemmer af Dansk Magisterforening og dermed opnå adgang til ansæt-

telse i henhold til overenskomsten. En del videnskabsmænd fra nabolandene har allerede opnået sådan ansættelse.

En tilsvarende overenskomst omfattende kontraktansættelse af lærere ved gymnasierne er d. 28. november 1960 indgået mellem finansministeriet, undervisningsministeriet og Gymnasieskolernes Lærerforening således, at også lærergerningen i gymnasieskolen er åbnet for nordiske statsborgere.

Med hensyn til folkeskolen er dansk indfødsret en betingelse for fast ansættelse som lærer, jfr. grundlovens § 27, men denne betingelse gælder ikke for timelærere, vikarer og faglærere. Med forbehold af denne betingelse bifalder undervisningsministeriet som hovedregel ansættelse i folkeskolen af en lærer eller lærerinde med lærereksamen fra et af de nordiske lande. Den pågældende må dog ikke undervise i dansk.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 januari 1962:

att enligt internordisk arbetsmarknadsprincip är varje medborgare i Norden berättigad att utan arbetstillstånd förflytta sig till förvärvsarbete i annat nordiskt land. I de olika länderna från varandra avvikande examens- och kompetensfordringar ställa dock hinder för förflyttning till annat nordiskt land, som förutsättes av yrket. Nämnade förflyttning försvåras bl. a. av avsaknaden av ett gemensamt organ.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Efter det att en av Nordiska kulturkommissionen verkställd utredning angående i de olika nordiska länderna gällande kompetensfordringar för lärare i sin slutliga utformning tillställts undervisningsministeriet, kommer ministeriet att pröva vilka åtgärder som kunna företagas i saken.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 2 december 1961:

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til det som er uttalt i Regjeringens melding av 16. desember 1960 til Nordisk Råd¹ og har for sitt vedkommende ikke noe å bemerke for beretningsåret 1961.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

Lärartjänster i folkskola och gymnasium. Den som i ett nordiskt land har utbildning för en lärartjänst, som kan likställas med motsvarande svenska tjänstgöring, har kompetens för den svenska tjänsten.

Universitetslärarna. Genom en nyligen företagen grundlagsändring fordras icke längre svenskt medborgarskap för att inneha ordinarie tjänst som professor, laborator, preceptor och observator. Dessa tjänster liksom övriga

¹ 9. sess., s. 1094—1096.

ordinarie universitetslärartjänster (lektorer) kan innehas av medborgare från övriga nordiska länder.

Läkare. En internordisk kommitté avlämnade i början av 1961 ett betänkande om en gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare. Förslaget gick ut på att den som avlagt examen i ett nordiskt land skulle ha behörighet att i de övriga nordiska länderna utöva läkaryrket. På grundval av detta förslag har en överenskommelse utarbetats, som Sverige godkänt medan de andra berörda länderna ännu icke undertecknat densamma.

Auktorisation såsom läkare i annat nordiskt land berättigar numera — efter viss kortare tilläggsutbildning — till legitimation som läkare i Sverige. Specialistutbildning vid sjukhus i annat nordiskt land tillgödöräknas nu som motsvarande utbildning i Sverige, om den skulle ha godtagits i utbildningslandet.

Tandläkare. Den som avlagt tandläkarexamen i något av de nordiska länderna äger icke utan vidare utöva yrket i Sverige. Härför krävs särskilt tillstånd av medicinalstyrelsen och tillståndet omfattar endast tjänst inom folktandvården. För närvarande utreder en internordisk kommitté (Island ingår dock icke i denna) frågan om en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare. Kommittén torde vara klar med sitt betänkande före halvårsskiftet 1962.

Veterinärer. Den som i annat nordiskt land avlagt veterinärexamen äger icke behörighet att utöva yrket i Sverige. Dock kan en i utlandet — det gäller såväl i övriga Norden som överhuvudtaget — utbildad veterinär efter genomgången kortare kurs få tjänstgöra inom Ai- (d. v. s. semin-) verksamheten i Sverige. Många av de i Norge och Finland verksamma veterinärerna ha fått sin utbildning i Sverige.

Meddelanden

om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 1 december 1961:

Der henvises til regeringens meddelelse den 1. december 1960 (Nordisk Råd, 9. sess., pg. 1098).

Det bemærkes, at den i meddelelsen omtalte konference mellem nordiske eksperter på området først vil blive afholdt i januar måned 1962.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961¹:

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 17 november 1961:

Det er for flere år siden etablert et nært samarbeid mellom det sakkyn-dige norske råd på det strålehygieniske område og de tilsvarende råd i de øvrige nordiske land. Rådene har ordinære fellesmøter en gang årlig. Opp-trer det akutte problemer som berører landene, afholdes ekstraordinære fellesmøter for å drøfte og samordne beskyttelsestiltakene. Det er også ellers løpende kontakt mellom rådene og helsemyndighetene, som rådene sorterer under, om strålehygieniske spørsmål. Samarbeidet er således smidig og vel tilrettelagt, og ytterligere stimulering av dette er ikke påkrevet.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

Inrikesdepartementet har — såsom framgår av meddelande till nästföre-

¹ Meddelandet är identiskt med Finlands regerings meddelande i spörsmålet till 9:e sessionen (9. sess., s. 1098—1099).

gående rådssession¹ — uppdragit åt medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd att vidtaga de åtgärder från svensk sida, som rekommendationen förutsätter.

Erfarenheten har visat, att samarbetet med övriga nordiska myndigheter på detta område fungerar synnerligen tillfredsställande. Med hänsyn härtill och till den diskussion, som fördes i denna fråga vid hälsovårdsministermötet den 21 september 1961, vill inrikesdepartementet ifrågasätta, om inte Nordiska rådet nu bör överväga att besluta, att förevarande rekommendation kan anses som slutbehandlad.

¹ 9. sess., s. 1100.

BILAGA 1**PM rörande risker för strålskador, som kärnvapenproven vid Novaja Zemlja kan föra med sig för befolkningen i de nordiska länderna och de åtgärder, som kan föranledas därav**

Sakkunniga från institutioner i Danmark, Finland, Norge och Sverige, verkamma inom forskningsområden, som direkt eller indirekt har anknytning till frågor berörande uppkomsten och verkningarna av joniserande strålning i samband med kärnvapenförsök, har varit samlade i Stockholm den 28 och 29 september 1961 för diskussion av den situation, som uppstått med anledning av de återupptagna kärnvapenproven. I anknytning till det tidigare samarbete, som beträffande liknande problem ägt rum mellan nordiska fackmän, har följande frågor diskuterats:

1. De risker för större nedfallsmängder i de nordiska länderna, som kan uppstå särskilt på grund av dessa länders geografiska läge i förhållande till provplatserna vid Novaja Zemlja.

2. Den nuvarande situationen i Norden beträffande radioaktivt nedfall från kärnvapenprov.

3. Några strålningsbiologiska synpunkter på frågan om verkningarna av extern och intern bestrålning, med hänsyn särskilt till senare års forskningsresultat.

4. De praktiska åtgärder i strålskyddssyfte, som under olika omständigheter kan bedömas erforderliga vid en avsevärd ökning av radioaktivt nedfall.

De sakkunniga har varit
från Danmark:

Ambrosen, J., cand. mag., Forsvarets forskningsråd, Köpenhamn.
Gjørup, H. L., civiling., A. E. K., Helsefysisk afdeling, Risø, Roskilde.
Grande, P., mag., Sundhedsstyrelsens strålehygiejniske laboratorium, Köpenhamn.

från Finland:

Salimäki, K. E., fil. dr, strålbehandlingskliniken, Helsingfors.

från Norge:

Devik, F., overlege, dr. med., Statens radiologisk-fysiske laboratorium, Oslo-Montebello.

Eker, R., direktør, dr. med., Radiumhospitalet, Oslo.

Eldjarn, L., professor, dr. med., Universitetets institutt for klinisk biokjemi, Rikshospitalet, Oslo.

Haagenrud, A., stadsfysikus, Oslo helseråd, Oslo.

Hauge, S., professor, Norges veterinærhøgskole, Oslo.

Hvinden, T., forskningssjef, Forsvarets forskningsinstitutt, Kjeller, Lillestrøm.

Koren, K., best.-siv.ing., Statens radiologisk-fysiske laboratorium, Oslo-Monte-bello.

Storebø, P. B., forsker, Forsvarets forskningsinstitut, Kjeller, Lillestrøm.

från Sverige:

Edvardson, K., laborator, försvarets forskningsanstalt, Stockholm.

Forssberg, A., laborator, fil. dr, radiobiologiska institutionen, karolinska institutet, Stockholm.

Fredriksson, L., agr. lic., statens jordbruksförsök, Uppsala.

Lidén, K., laborator, fil. dr, radiofysiska institutionen, universitetet, Lund.

Lindblom, G., 1:e forskningsing., försvarets forskningsanstalt, Stockholm.

Lönnqvist, O., byråchef, fil. dr, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Stockholm.

Magnusson, T., fil. dr, försvarets forskningsanstalt, Stockholm.

Rylander, C. G., fil. lic., radiofysiska institutionen, Stockholm.

Sievert, R., professor, fil. dr, radiofysiska institutionen, karolinska institutet, Stockholm.

Snihs, J. O., fil. mag., radiofysiska institutionen, Stockholm.

Åberg, B., laborator, med. dr, kliniska centrallaboratoriet, veterinärhögskolan, Stockholm.

Efter ingående diskussioner har de sakkunniga enats om följande synpunkter och rekommendationer.

Det aktiva nedfallet från kärnexplosioner

Allmänt om nedfallets uppkomst och egenskaper

Vid en atomexplosion suges större eller mindre mängder av stoft, sand och jord eller vatten upp i luften. De radioaktiva ämnen, som produceras vid explosionen, blir därvid bundna till partiklar av varierande storlek, vilka härstammar från marken och/eller konstruktionsmaterialen i bomben. Partiklarna förs längre upp i luften, ju kraftigare bomben är och ju högre explosionen sker. Den tid, det tar för partiklarna att komma tillbaka till jorden, kommer att vara beroende bl. a. av hur stora partiklarna är och hur högt de blir förda. Under denna tid förs partiklarna med vinden bort från explosionsplatsen. Nedfallsområdet på marken kommer därför att både i tid, utsträckning och form vara beroende av bombens styrka, explosionshöjd och de meteorologiska förhållandena under och efter explosionen.

Det radioaktiva nedfallet efter atomvapenexplosionen kan delas i två grupper:

Den första gruppen är lokalt nedfall, som kan komma ned, med eller utan nederbörd, under loppet av de första timmarna eller dagarna efter explosionen, inom ett avstånd av några kilometer upp till flera hundra kilometer från explosionsplatsen. Det uppkommande nedfallsområdet kan ha form som en cigarr liggande i vindriktningen ut från explosionsplatsen, men området kan också ha andra former. I ett sådant lokalt nedfallsområde kommer strålningen att stiga under loppet av några timmar till ett maximum för att därefter med tiden snabbt avta. Ett lokalt nedfall representerar därför

i första omgången ett akut strålriskproblem, som bör lösas på mycket kort tid — timmar eller dagar — men det kan också representera ett mer långsiktigt problem. Lokalt nedfall är bundet till stora partiklar, som normalt kan uppträda, endast när explosionen företas nära jord- eller vattenytan.

Den andra gruppen omfattar globalt nedfall, som kan komma ned speciellt med nederbörd under loppet av de första veckorna, månaderna och åren efter explosionen och som under tiden kan ha spritt sig i luften över stora delar av jorden. Detta nedfall, som kan falla över områden många tusen kilometer från explosionsplatsen, representerar i första hand ett långsiktigt problem, som måste bli föremål för studium under loppet av flera månader.

Globalt nedfall är bundet till små partiklar, som sändes upp i de högre luftlagren speciellt vid explosion av stora bomber. Partiklarna kommer efter hand ned i de lägre luftlagren och bringas därifrån ned till jorden huvudsakligen med nederbörd. Det är den förra delen av denna process, som går långsamt. Om explosionen för partiklarna till höjder under 20—25 km, kommer förmodligen största delen av nedfallet att ha kommit ned under första året efter explosionen. Om explosionen efterlämnar partiklar högre upp, kan det ta längre tid.

Väderleksförhållandenas inverkan på fördelningen av nedfallet

Väderleksförhållandena har ett avgörande inflytande på hur de radioaktiva partiklarna från en explosion faller ned. En del meteorologiska omständigheter är viktigare än andra, deras betydelse varierar också med explosionens art och storlek och med den tid, som förflutit efter explosionen. En explosion på eller nära markytan förorsakar ett lokalt nedfall, som kan anses vara överståndet inom 2—3 timmar beträffande mycket små explosioner, men som förmodligen kommer att taga 2—3 dygn i anspråk beträffande en explosion på 100 megaton. Detta lokala nedfall består av jämförelsevis stora partiklar, som har stor fallhastighet, och de viktigaste meteorologiska faktorer, som är bestämmande för fördelningen i detta fall, är vindriktning och vindhastighet. De luftströmmar, som explosionen själv förorsakar, är över efter 10—20 minuter. Under återstoden av falltiden kommer partiklarna att följa vinden och alltså falla på läsidan om explosionsplatsen, om man med vind avser en beräknad medelvind mellan marken och den nivå, från vilken partiklarna börjar att falla. Man kan räkna med att partiklarna har så stor fallhastighet, att en tänkbar uppsamling i regndroppar icke kommer att öka nedfallet i nämnvärd utsträckning. När man skall beräkna risken för att lokalt nedfall från en markexplosion vid Novaja Zemlja skall komma in över Norden, är frågan reducerad till hur ofta medelvinden blåser någorlunda direkt mot vårt område.

En undersökning utförd vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut omfattande månaderna september, oktober och november under de senaste tolv åren visar, att antalet dagar, då luftströmmen från Novaja Zemlja direkt eller efter en kortare omväg når Norden uppgår till 4 à 6 %

av den totala tiden. Man har då räknat de fall, då tiden för partikeltransporten från Novaja Zemlja till norra Skandinavien är av storleksordningen 24 timmar. Vid ett av de undersökta fallen i 12-års-perioden var luftens medelhastighet i det berörda området ca 80 knop, vilket innebär, att Norges nordkust och Finland nås redan efter ca 5 timmar och gränslinjen Finland—Sverige efter 8 timmar. Det torde observeras, att nämnda väderlekssituationer är starkt avvikande från de genomsnittliga förhållandena. Det är därför betydligt mindre sannolikt, att en så ovanlig vindriktning skall återfinnas över hela sträckan från Novaja Zemlja till södra delen av Skandinavien samt ännu mindre sannolikt, att ett lokalt nedfallsområde skall kunna beröra Danmark.

Det globala nedfallet kan enligt erfarenhet delas upp i två grupper. Detta nedfall består av mindre partiklar än lokalnedfallet, men för en del av globalnedfallet kommer ändå partiklarna att vara så stora, att vertikaltransporten väsentligen sker genom att partiklarna faller genom atmosfären. Detta blir exempelvis fallet i det område, som ligger närmast intill lokalnedfallsområdet från en markexplosion, men även vid luftexplosioner kommer en del aktivitet att vara bunden till sådana partiklar. Falltiden kan variera från några dagar till några månader. Även i detta fall är det vindförhållandena, som har det väsentliga inflytandet på nedfallsfördelningen. Till en del kan partiklarna följa luftströmmen runt jorden från väster till öster en eller flera gånger, innan de når jordytan. Ett nedfall på marken kan ske även utan nederbörd. Det är dock uppenbart, att nederbörd kan »tvätta ut» luften och lokalt öka nedfallet. Fördelningen kommer emellertid icke att vara särskilt starkt beroende av de klimatiska förhållandena.

Återstoden av den globala radioaktiviteten är bunden till mycket små partiklar, och här kommer de klimatologiska förhållandena att i mycket hög grad bestämma beläggningen av marken med radioaktivt nedfall. Vertikaltransporten sker väsentligen genom luftbyten eller turbulens, eftersom partiklarnas fallhastigheter är mycket små. Nedfallet kan därför fortgå länge efter explosionen, månader eller år, beroende på partiklarnas ursprungliga höjd. Under denna tid cirkulerar de runt jorden många gånger och sprids till andra breddgrader än den där explosionen ägde rum. Depositionen på marken försiggår då väsentligen genom att partiklarna fångas upp av nederbörds-element och kommer ned tillsammans med dem. De klimatiska förhållandena är följaktligen beträffande det globala nedfallet av avgörande betydelse för fördelningen på marken. Över ett så begränsat område av jorden som de nordiska länderna kan man räkna med att denna typ av nedfall fördelar sig på olika delar av landet någorlunda proportionellt mot nederbördsmängden.

Luftvirvlar och turbulens har en tendens till att dela upp en luftmassa i mindre »luftpaket». Detta är första steget i en blandningsprocess. De första veckorna efter en explosion är bombresterna ofullständigt blandade, och mätningar har därför en tendens att variera starkt från dag till dag och från

plats till plats. Detta gör det svårt att, medan fissionsprodukterna är färska, få fram representativa mätningar, som möjliggör en säker prognos under de första dagarna eller veckorna efter en explosion.

Konsekvenser ur hälsosynpunkt

Inverkan av det radioaktiva nedfallet får betraktas ur två synpunkter.

A. Den externa bestrålningen (beta- och gammastrålning från beläggningen på marken).

B. Den interna bestrålningen (strålning från i kroppen inkomna radioisotoper).

A. Vid extern bestrålning kan personer, som utan skydd vistas i de mest kritiska områdena komma att utsättas för så höga doser, att akut strålsjuka blir följd, men även långt senare manifesterade sjukdomar, t. ex. leukemi, kan förorsakas av den externa bestrålningen. Dessa kritiska områden ligger framför allt i explosionens omedelbara närhet men kan vid ogynnsamma väderleksförhållanden även få en större utsträckning.

Strålningsintensiteten avtar snabbt den första tiden efter explosionen. Den är efter de 7 första timmarna 10 % av vad den var 1 timme efter explosionen, efter 2 dagar 1 % och efter 2 veckor är den nere i 0,1 %. På längre avstånd från explosionsplatsen ger nedfallet (det globala nedfallet) så små doser vad beträffar extern bestrålning, att det ej längre är risk för akuta strålskador.

B. Den interna bestrålning, som erhålles som följd av ett radioaktivt nedfall, uppkommer genom att radioaktivt stoft häftar vid och upptages av jord, växter och vattenytor, varvid de radioaktiva ämnena kommer in i människokroppen via föda, vatten och luft. Beroende på de radioaktiva ämnens natur och kemiska egenskaper kommer de att avsätta sig i olika delar av kroppen och därigenom ge olika för varje ämne specifik strålverkan. De mest aktuella ämnena är radioaktiva isotoper av strontium, jod och cesium. Strontium är bensökare och kommer följaktligen att ge en strålbekastning för ben och benmärg. Jod söker sig till sköldkörteln och kommer att där ge en lokal bestrålning. Cesium kommer i huvudsak att medföra en strålbekastning för kroppen som helhet. Den interna bestrålningen ger i första hand upphov till långtidseffekter.

I äldre nedfall finner man av de nu nämnda ämnena huvudsakligen Sr-90 och Cs-137. I nedfall av yngre datum kan man också finna ämnena Sr-89, J-131 och Ba-140. I mycket färskt nedfall får man även taga hänsyn till mera kortlivade ämnen och medtaga även dessa vid beräkningar av strålbekastningen. Sker nedfall under den tid av året, då kreatur står på stall och grönsaks- och foderodlingar ej förekommer, är situationen betydligt gynnsammare ur kontamineringsynpunkt. De kortlivade isotoperna hinner då till stor del avtaga, innan de når människan.

Vid intag via födoämnen är huvudkällan för strontium mjölk och mjölkprodukter samt spannmålsprodukter och grönsaker. För jod är huvudkällan mjölk, för cesium mjölk, mjölkprodukter och kött.

Förslag rörande provtagning och mätning

Den övervakning av det radioaktiva stoftets spridning, som är önskvärd ur hälsosynpunkt, kräver ett relativt omfattande insamlings- och mätprogram. Flera olika typer av undersökningar är nödvändiga för att ge tillräckligt underlag för en riskbedömning.

Externa strålnivåer

Den externa strålningens intensitet kan mätas direkt med hjälp av jonkammare e. d., som placeras ut i naturen. Man kan på så sätt erhålla en mycket snabb information om ökningarna i strålningsnivån, om den är större än omkring 10 % av den naturliga och man på förhand känner den naturliga strålningsnivån. För att få tidiga indikationer på en inträffad strålningsökning kan fasta mätstationer för gammastrålning med fördel användas. Vid väsentligt större ökningarna kan intensitetsmätare av den typ, som är avsedd för beredskapsändamål, användas.

Mätning av totalaktiviteten enligt dessa metoder ger i regel ingen information om arten av den radioaktivitet, som orsakar en höjning av strålningsintensiteten, och måste därför kompletteras med laboratoriemässiga mätningar av insamlade prov.

Depositionen på marken

Depositionen på marken bestäms i regel ur nederbördens aktivitet. Insamlingen av sådan aktivitet sker i regel med hjälp av stora trattar eller kar, vars innehåll efter varje nederbördstillfälle eller med bestämda intervall tillvaratas och analyseras på sin aktivitet. Man bestämmer därvid i regel den totala betaaktiviteten samt halten av vissa långlivade fissionsprodukter, i första hand Sr-90 och/eller Cs-137. Ofta bestäms halterna av olika gamma-emitterande nuklider med hjälp av gammaspectrometri. Genom den sistnämnda metoden kan en relativt god och framför allt snabb uppfattning erhållas om bombstoffets ålder och eventuell inblandning av annan aktivitet än den som normalt väntas.

Som en kompletterande metod för bestämning av depositionen på marken användes undersökning av aktiviteten i markens ytskikt. Därvid togs provkärnor av markens översta decimeter, som sedan analyseras laboratoriemässigt, antingen gamma-spektrometriskt eller med hjälp av radiokemiska metoder. Man kan på så sätt bestämma halten av ett antal radioaktiva nuklider. Metodens stora fördel är, att man ej är beroende av något i förväg upprättat stationsnät.

Markluftens aktivitet

Aktiviteten i markluften utgör en potentiell hälsorisk, vilket i och för sig motiverar provtagning. Dessutom ger den, tillsammans med depositions- och mätningar i högre luftlagren, information om mekanismen för det radioaktiva utfallet, vilket är av stor betydelse för en prognos av utfallsförloppet. I regel användes för markluftprovtagningen filteranordningar med

hög kapacitet. Filtren analyseras i regel laboratiemässigt på samma sätt som gäller för nederbörd. Vid låga aktiviteter erhålles definitiva mätvärden först 2—3 dagar efter provtagningen, men vid höga aktiviteter kan man få omedelbara resultat.

Aktiviteten i högre luftlager

Aktiviteten i högre luftlager insamlas lämpligen med hjälp av filteranordningar burna av flygplan. Frånsett seismiska, mikrobarografiska o. d. metoder är undersökningar av sådan aktivitet i regel den snabbaste metoden att erhålla information om kärnvapenexplosioner. Mätmetoderna är desamma som för markluftprover.

Intern kontaminering

Risken för intern kontaminering kan uppskattas genom mätning av radioaktivitetsinnehållet i dricksvatten och livsmedel. Då endast ett fåtal nuklider, J-131, Sr-89, Sr-90 och Cs-137, normalt bedöms vara väsentliga i detta sammanhang, utföres i regel mätningarna endast med avseende på dessa. För bestämning av strontiumisotoperna är man därvid hänvisad till radiokemiska metoder. J-131 och Cs-137 bestäms gammaspektrometriskt, vilket innebär att även direkta mätningar in vivo på djur och människor kan utföras. Detta kan även ske för Sr-89 och Sr-90 vid aktiviteter överstigande 0,2 μc medelst bromsstrålningsmätningar. Förekomsten av Cs-137 i ett större material kan, om kontroll av enstaka prov utförts med gamma-spektrometri, ibland med fördel bestämmas med tryckjonkammare.

Vid en akut situation kan en total beta- eller total gammamätning vara av värde för snabb fältmässig kontroll av livsmedel.

Den nuvarande nedfallssituationen

Nedfallsmängderna

Den 1 september 1961 återupptogs kärnvapenproven. Sedan dess har till den 6 oktober 1961 sammanlagt 20 explosioner offentliggjorts, varav 6 i Centralasien med laddningar av »medelmåttig» storlek den 1, 4, 5, 6, 13 och 17 september. 11 prov har ägt rum i trakten av Novaja Zemlja och med två undantag (ett av proven den 10 september och ett den 13 september) varit av »megaton-klass». Megatonproven har företagits den 10, 12, 14, 16, 18, 20 och 22 september samt den 2, 4 och 6 oktober. Slutligen har två underjordiska prov, från vilka intet nedfall kan väntas, företagits den 15 och 16 september i Nevada.

Av proven i den nya serien är det endast megatonproven vid Novaja Zemlja, som kunde ha förorsakat lokalt nedfall i Skandinavien, om situationen varit ogynnsam (markexplosion och ogynnsamma vindar). Sådana förhållanden har dock hittills inte förekommit. Vid tiden för de första provexplosionerna var dock vindarna över provplatsen och norra Skandinavien mycket svaga, och en del av det bildade radioaktiva stoftet kan ha stannat kvar i atmosfären i närheten av provplatsen flera dygn.

Det radioaktiva nedfallet från de återupptagna provexplosionerna nådde fram till Skandinavien omkring den 11 september 1961. Första veckan efter nedfallets början uppmättes endast små luftkoncentrationer och obetydligt nedfall. Under veckan 19—25/9 uppmättes som genomsnittlig luftkoncentration ca $3 \mu\mu\text{c}/\text{m}^3$ vid markytan och under veckan 21—27/9 en genomsnittlig nedfallsmängd av ca $40 \text{ mc}/\text{km}^2$. Det högsta veckogenomsnittet under hösten 1958 för luftkoncentration var ca $4 \mu\mu\text{c}/\text{m}^3$ och för nedfallskvantiteter ca $40 \text{ mc}/\text{km}^2$.

Stråldoser från nuvarande och förutsebar beläggning

De hittills (6.10.1961) företagna proven är i fråga om explosionstyp och sammanlagd styrka i stort sett desamma som under hösten 1958. Detta samt det förhållandet, att årstiden är densamma, innebär, att man sannolikt kan räkna med att även det radioaktiva nedfallets tidsförlopp blir i huvudsak detsamma. Om luftexplosioner av avsevärd styrka (många megaton) inom en kort tid (någon månad) inträffar, kan man fortfarande vänta samma tidsförlopp men en högre intensitetsnivå. Om t. ex. ytterligare prov av en sammanlagd styrka på omkring 100 megaton företas, kan intensitetsnivån väntas ligga omkring tre gånger högre än 1958—1959.

Man kan således sannolikt utgå från förhållandena 1958—59 vid en diskussion av konsekvenserna ur strålningssynpunkt av de pågående proven.

Det externa dosbidrag, som erhöles från den radioaktiva depositionen i Skandinavien under tiden 1.9 1958—31.12 1959, kan uppskattas till att ha varit av storleksordningen 1—100 mrem.

Den ytterligare externa dos, som erhålles från denna källa efter 31.12 1959, är sannolikt betydligt lägre. Som jämförelse kan nämnas, att den naturliga strålningen ger en extern dos av storleksordningen 100 mrem per år.

Det interna dosbidrag, som härrör från ifrågavarande prov, beror i huvudsak på Sr-90 och Cs-137. Man kan uppskatta det dosbidrag, som under åren 1959 och 1960 i genomsnitt erhållits från Sr-90 och Cs-137 i de nordiska länderna. För Sr-90 är den genomsnittliga bendosen för nyfödda barn lägre än 10 mrem/år och för vuxna av storleksordningen 1 mrem/år, för Cs-137 är dosen i könskörtlarna av storleksordningen 1 mrem/år. För att ge ett begrepp om storleksordningen av den interna bestrålningen kan det nämnas, att det interna bidraget från naturlig strålning är ca 30 mrem/år, huvudsakligen från K-40.

Den internationella strålskyddskommissionen (ICRP) har rekommenderat, att ingen individ, med undantag av dem som är yrkesmässigt sysselsatta med strålning eller utsättes för bestrålning i samband med medicinsk undersökning eller behandling, bör erhålla mer än 500 mrem per år såsom genomsnittlig dos över hela kroppen eller i könskörtlarna. Beträffande den genomsnittliga stråldosen för hela befolkningen har ICRP uttalat sig endast med avseende på dosen i könskörtlarna, för vilka per capita-värdet föreslås begränsat till ca 70 mrem per år (2 rem över 30 år).

Samtliga provexplosioner före 1959 har resulterat i en kontaminering av

livsmedel till en nivå, som beträffande de långlivade radioaktiva ämnena i genomsnitt för Skandinavien har varit upp till något tiotal procent av den nivå, som den skandinaviska expertgruppen 1959 ansåg skulle behöva uppnås, för att det skulle vara berättigat att vidtaga praktiska åtgärder. Sedan 1960 har kontamineringen av livsmedel visat en avtagande tendens. De hittills företagna proven i den nya provserien kan väntas bidra till livsmedelskontamineringen i proportion till nedfallsmängden.

Akut kraftigt nedfall

Det kan icke uteslutas, att en markexplosion av en bomb av åtskilliga megatons styrka vid Novaja Zemblja företagen under ogynnsamma väderleksförhållanden kan ge akut farligt lokalt nedfall över vissa områden av Finland, Norge och Sverige. Det förefaller därför nödvändigt att ha en beredskap mot akut lokalt nedfall, så länge proven företas vid Novaja Zemblja. I detta sammanhang kan det vara motiverat att lämna följande uppgifter om avstånden mellan Novaja Zemblja och olika platser i de nordiska länderna samt i Ryssland:

Novaja Zemblja — Norges nordkust	700 km
— Archangelsk	800 »
— Haparanda/Kemi	1 200 »
— Narvik/Kiruna	1 300 »
— Leningrad	1 500 »
— Helsingfors	1 600 »
— Moskva	1 800 »
— Stockholm	2 000 »
— Oslo	2 200 »
— Köpenhamn	2 500 »

Det bör också observeras, att vissa områden och vissa befolkningsgrupper i de nordiska länderna på grund av speciella meteorologiska och andra förhållanden kan bli betydligt mer utsatta än andra, även när det gäller mer globalt nedfall. Det är därför viktigt att i dylika speciella fall kunna utföra detaljerade undersökningar av nedfallet och dess konsekvenser.

Några radiobiologiska synpunkter

Allmänt

Underlaget för att bedöma de biologiska verkningar, som erhålles vid olika strålningsnivåer, utgöres av undersökningar, som utförts på försöksdjur och erfarenheter av studier av grupper av människor, som utsatts för bestrålning. Sådana data har bl. a. sammanställts av den av Förenta Nationerna tillsatta kommittén för utredning av verkningar av atomstrålning och andra officiella organ. Dessa utredningar måste uppfattas som representativa dokument, då de utarbetats under medverkan av experter från hela världen.

Bland den stora mängd av olika radioaktiva isotoper, som ingår i det ra-

dioaktiva nedfallet, har experterna enats om att två strontiumisotoper Sr-89 och Sr-90, som kan framkalla vissa former av cancer, t. ex. leukemi (blodkräfta), utgör en farokälla, om mängden därav i kroppen starkt ökas. Vidare kan jodisotopen J-131 ge thyroideacancer och Cs-137 kan ha genetiska effekter.

Som framgår av vad som anförts i föregående kapitel måste man räkna med två olika situationer:

antingen en betydande mängd färskt nedfall, väsentligen bestående av kortlivade isotoper, som nedfaller inom loppet av de första dagarna efter en atombombsexplosion,

eller enbart en långsam ökning av förekomsten av långlivade isotoper.

Konsekvenserna av färskt nedfall

Extern bestrålning

En eventuell betydande akut ökning av färskt kortlivat radioaktivt nedfall på jordytan kommer att leda till en väsentlig ökning av den yttre strålbekastningen. Då denna orsakas av kortlivade isotoper, kan ett snabbt ingripande redan inom loppet av de första timmarna vara av väsentlig vikt. Riktlinjer för erforderliga åtgärder bör vara utarbetade på förhand, och dosnivåer bör vara fastställda. Som grundval för dessa dosnivåer tycks det vara rimligt att välja den samlade dosen (som i huvudsak mottages under loppet av en eller två veckor) vid kontinuerlig exponering utomhus.

Det synes ändamålsenligt att särskilt diskutera följande tre nivåer gällande akut extern engångsbestrålning.

1—10 r

Vid exponering av en större befolkningsgrupp kan i detta intervall icke ens statistiskt påvisbar somatisk skada förväntas med undantag av möjligheten av en viss risk för missbildning i bestrålade fosters första utveckling. Genetisk skada kan icke helt uteslutas.

10—100 r

Fosterskador och (statistiskt påvisbara) genetiska skador kan förväntas. Blodförändringar kan påvisas hos de flesta. Hos enstaka individer är en påverkan av allmäntillståndet att förvänta.

Över 100 r

Med ökad stråldos kan man räkna med sjukdomssymptom hos de flesta och dödlig utgång för ett med dosen växande antal.

Intern bestrålning

Medan de ovan skisserade situationerna, som avser allmänbestrålning, måste anses vara föga sannolika, måste man på grundval av erfarenheterna från 1958—59 års nedfall vid upprepade kärnvapenprov förutse en ökning

av relativt kortlivade isotoper i näringsämnen, i första hand Sr-89 och J-131. Då dessa medför en övergående förorening av födoämnen, som dock kan vara betydande, måste eventuella åtgärder kunna sättas i verket, omedelbart när situationen så kräver. Det är därför nödvändigt, att man på förhand fastställer de dosnivåer för Sr-89 och J-131, vid vilka praktiska åtgärder kan anses berättigade.

Problemet med en hög engångskontamination av födoämnen har tidigare ingående diskuterats i England av en kommitté för strålningsskydd inom Medical Research Council. Man har därvid kommit fram till 15 rad i ben för Sr-89 och 25 rad i sköldkörteln för J-131 såsom gränser, vilka man bör söka att icke överskrida. Förutsättningen härför är emellertid, att det gäller en relativt liten del av befolkningen och att det är föga sannolikt, att samma del av befolkningen senare skall bli utsatt för liknande stråldoser. De slutsatser, den engelska kommittén kommit till, är en god utgångspunkt, som kan accepteras under de givna förutsättningarna, ty de angivna doserna kommer med all sannolikhet icke att ge ens någon statistisk påvisbar skadeverkan.

Den viktigaste källan för tillförsel av de två nämnda kortlivade isotoperna torde vara mjölk. För Sr-89 kommer en lokal stråldos av 15 rad i nybildat ben icke att överstigas under förutsättning av ett normalt intag av 1 g kalcium per dag, om den dagliga tillförseln understiger $0.2 \mu\text{c}$, oberoende av åldern. Beträffande J-131 kommer en dos på 25 rad att motsvara ett totalt intag av $0.65 \mu\text{c}$ hos spädbarn (6 månader), $1.2 \mu\text{c}$ för barn 3 år gamla, $3.4 \mu\text{c}$ för barn 10 år gamla och $15 \mu\text{c}$ för vuxna. Det är icke alltid ändamålsenligt att omräkna dessa doser till tillåtliga isotopmängder per liter mjölk, men de ansvariga myndigheterna följer situationen och ingriper, när denna så påfordrar.

Konsekvenserna av en långsam ökning av kontamineringsnivån

En långsam ökning av förekomsten av långlivade radioaktiva isotoper kommer att öka den externa strålnivån och ge upphov till kontaminering av födoämnen på samma sätt som efter tidigare kärnvapenprov. En sådan ökning kommer att ske gradvis under månader eller år. De problem, som därvid uppstår, kräver fortlöpande överväganden och utredningar, som utan risk kan fortsätta, till dess man har större översikt över hur omfattande de pågående kärnvapenproven kommer att bli.

Vid olika strålnivåer rekommenderade praktiska åtgärder

Allmänt

De i denna skrivelse givna rekommendationerna gör icke anspråk på att vara i något avseende fullständiga utan utgör endast allmänna riktlinjer i avsikt att tillämpas vid utfärdande av mera detaljerade planer anpassade efter i de olika nordiska länderna föreliggande behov. Framhållas bör emel-

lertid, att det synes i hög grad önskvärt, att i samtliga nordiska länder så långt som möjligt samma principer tillämpas särskilt beträffande arten av de åtgärder, som kommer att anbefallas, och de dosnivåer, vid vilka de är avsedda att träda i kraft.

De praktiska åtgärder, som ur strålskyddssynpunkt bör ifrågakomma, blir delvis olika vid en akut, kraftig beläggning och en måttlig långsam ökning av radioaktivitetsnivån. I det förra fallet krävs omedelbara, direkta åtgärder för befolkningens skydd mot extern bestrålning, medan i båda fallen åtgärder måste vidtagas för att undvika konsumtion av vatten och livsmedel behäftade med radioaktivitet.

Det måste understrykas, att nedanstående rekommendationer ges i beredskapssyfte med tanke på en i ogynnsammaste fall möjlig situation. Det har ovan framhållits, att sannolikheten för den ogynnsamma väderlekssituation, som i kombination med en mycket kraftig kärnvapenexplosion lokalt skulle kunna ge upphov till akut, kraftig radioaktiv beläggning någonstades inom de nordiska länderna, är mycket ringa. Den situation, som kan förväntas, är i stället en långsamt tilltagande radioaktivitet, jämförbar med läget under 1959.

Akut beläggning

Betydelsen av snabb insamling av uppgifter angående radioaktiviteten för klarläggandet av den aktuella situationen är uppenbar. De praktiska åtgärderna kommer självfallet att vara beroende av det radioaktiva nedfallets styrka. Under hänsynstagande till vad som anförts under strålningsbiologiska synpunkter har följande strålningsnivåer för extern strålning vid ständigt vistelse utomhus befunnits böra särskiljas; dosvärdena gäller den dos, som man har anledning att förvänta under en kommande vecka.

- I. 0.01—0.1 r/1:a veckan (5—50 ggr den genomsnittliga naturliga strålnivån).
- II. 0.1—1 r/1:a veckan (1—10 ggr den av ICRP rekommenderade högsta tillåtliga strålnivån vid mångårigt radiologiskt arbete).
- III. 1—10 r/1:a veckan.
- IV. 10—100 r/1:a veckan.
- V. Mer än 100 r/1:a veckan.

Vid beslut om åtgärder inom intensitetsområdena III—V måste hänsyn tagas till tidigare dosbelastning och till förväntad utveckling beträffande strålningssituationen.

Befintliga alarmeringsmöjligheter bör undersökas för såväl landsbygdens som tätorternas förhållanden. Behovet av adekvat information av allmänheten är betydelsefull. Allmänheten måste ges en grundläggande information, så att de begrepp och de uppgifter som meddelas blir förstådda.

Evakuering måste betraktas som ett allvarligt ingrepp och har sådana konsekvenser för den evakuerade själv och för hela samhället att beslut om denna åtgärd måste fattas på högsta nivå. Det är önskvärt, att sådana beslut samordnas mellan de skandinaviska länderna.

Följande åtgärder rekommenderas

För strålningsnivåerna II—V bör omfattningen av det kontaminerade området snarast undersökas. Där så är lämpligt med hänsyn till terrängförhållandena, bör detta ske per flyg, varvid spanings- eller övningsplan med låg hastighet eller helikopter närmast torde böra utnyttjas.

I. Så snart strålningsnivå I uppnås, igångsättes undersökningar för klarläggande av situationen. Detta är även av betydelse, emedan erfarenheter av värde för framtida åtgärder därigenom erhålles. Undersökningar av kontaminationen av livsmedel bör företagas.

II. Om strålningsnivå II uppnås, igångsättes mera omfattande undersökningar för att bestämma kontaminationen. Löpande kontroll av vatten och födoämnen organiseras. Reservfoderlager bör uppläggas. Angeläget är vidare, att lämpliga skyddsutrymmen, t. ex. källare, inventeras.

III. Strålningsnivå III innebär, att skydd skall tas inomhus med stängda dörrar och fönster, särskilt av havande kvinnor och barn, men att livsviktiga samhällseliga funktioner fortgår, (brandkår, polis, läkare etc.). För försörjningen vital verksamhet skall fortgå obehindrat. Utegående djur bör stallas och förses med foder.

IV. Strålningsnivå IV innebär, att befolkningen måste taga skydd i källare. I den mån det är möjligt bör de stallade djuren åtföljas av skötare. Samhällsviktiga funktioner bör kunna hållas i gång genom avbytarsystem och så långt som är möjligt av äldre personer. Efter det situationen klarlagts, bör befolkningen per radio ges besked om i vilken utsträckning skyddet kan upphöra. Evakuering kan i vissa fall tänkas komma ifråga.

V. Strålningsnivå V innebär, att all befolkning ovillkorligen måste söka bästa tillgängliga skydd. Endast äldre personer bör få vistas utanför skydd och detta endast för viktigare uppgifter under korta perioder efter besked över radio. Inför detta läge måste fullständig evakuering av de berörda områdena övervägas.

Så fort det blir aktuellt att söka skydd, måste livsmedel och vatten för några dagar medföras. Av livsmedel rekommenderas konserver, tormjolk, bröd och potatis. Åtgärderna blir analogt med dem som rekommenderas vid krigsfall. Livsmedelslager bör övertäckas liksom även foderlager och vattentäcker. Mjolk, kött och andra färska livsmedel får ej användas utan noggrann aktivitetskontroll. Per radio meddelas bestämmelser beträffande nyttjandet av dessa livsmedel.

Långsamt tilltagande radioaktivitet

Frågan om åtgärder torde vid långsamt tilltagande radioaktivitet kunna tagas upp till behandling från fall till fall, eftersom mer tid står till förfogande än vid akut beläggning. Mera brådskande åtgärder torde dock ifrågakomma vid starkt nedfall under vegetations- och betesperioden. Underlag för åtgärder bör snarast inhämtas. Kalkning, tillförsel av kalium och olika markbehandlingsmedel kan ifrågakomma. Extra kalktillförsel till husdjuren och

kalktillsats till mjöl bör likaledes övervägas. Dessutom bör möjligheten att späda såväl mjölk som andra livsmedel med motsvarande icke-aktiva eller låg-aktiva produkter beaktas. Den löpande kontrollen av vatten och livsmedel, som omnämnts under I och II, bör i fallet av långsamt tilltagande radioaktivitet organiseras på ett mera permanent sätt. Till följd av extrema kostvanor kan mindre befolkningsgrupper i de nordiska länderna utsättas för en strålbekastning, som är betydligt högre än för befolkningen i genomsnitt. Sådana grupper bör givetvis visas speciell uppmärksamhet.

Efter de nyligen återupptagna kärnvapenproven torde en mätbar ökning av aktiviteten i livsmedel vara att förvänta. En närmare undersökning bör därför snarast utföras beträffande behovet av den orienterande aktivitetskontroll, som kan bedömas erforderlig beträffande viktigare livsmedel såsom kött, mjölk och fisk. Härvid bör även frågan om spädbarnens näring beaktas.

Stockholm den 9 oktober 1961

För de danska sakkunniga: <i>Per Grande</i> Föreståndare för Sundhedsstyrelsens strålehygieniske laboratorium, Köpenhamn	För de finländska sakkunniga: <i>K. E. Salimäki</i> Fil. dr Föreståndare för radiofysikaliska in- stitutet, Helsingfors
För de norska sakkunniga: <i>R. Eker</i> Med. dr. Formand för Statens råd i strålehy- gieniske spørsmål, Oslo	För de svenska sakkunniga: <i>R. Sievert</i> Prof., fil. dr Vice ordförande i medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd, föreståndare för radiofysiska institutionen, Stockholm

BILAGA 2

PM rörande möte i Köpenhamn den 9—11 januari 1962 mellan nordiska strålehygieniska experter

Den 9—11 januari 1962 hölls i Köpenhamn ett möte mellan nordiska strålehygieniska experter, av vilka 20 deltagare representerade Danmark, 2 Finland, 1 Island, 13 Norge och 13 deltagare Sverige. Delegationerna leddes av ordförandena i respektive lands råd för strålehygien:

Danmark: Overlege Juel Henningsen.
Finland: Professor Eero Mustakallio.
Island: Doktor Gisle Petersen.
Norge: Overlege Reidar Eker.
Sverige: Professor Rolf Sievert.

I en från mötet utsänd kommuniké uttalades bl. a.:

I dagene 9.—11. januar har det i København vært avholdt et nordisk møte mellom representanter for strålehygiene-utvalgene i de nordiske land. På møtet, som ble arrangert av de danske helsemyndigheter, deltok 50 sakkyndige fra såvidt forskjellige områder som biologi, fysikk, medisin, genetik, ernæringsfysiologi, veterinær medisin og landbruks- og havforskning. Møtets første dag var viet problemer vedrørende reaktordrevne skip. Formålet med denne del av møtet var å utveksle synspunkter vedrørende strålehygieniske problemer i forbindelse med anløp av disse skip i nordiske havner. På møtets to siste dager drøftet man problemer i forbindelse med det radioaktive nedfall som er fortsettelse av tidligere møter avholdt i henholdsvis Oslo og Stockholm.

Ved de sakkyndiges møte i Stockholm i september 1961 ble særlig den akutte fare for kraftig lokalt radioaktivt nedfall som kunne oppstå på grunn av høstens prøvesprengninger av kjernefysiske våpen diskutert. Det ble den gang forutsagt at det nedfall av langlivede radioaktive stoffer som kunne ventes i 1962, som følge av disse sprengninger, ville gi anledning til spesielle overveielser. Dette problem er nu påny diskutert, og et studium av de data som nu er tilgjengelige, muliggjør en bedre forutsigelse av utviklingen i 1962.

BILAGA 3

PM rörande prognoser för dietkontaminering och för extern bestrålning Skandinavien under 1962—1963

(Utarbetad av vid mötet i Köpenhamn den 9—11 januari 1962 mellan av nordiska strålhygieniska experter utsedda sakkunniga)

Vid det skandinaviska mötet i september 1961 i Stockholm mellan strål-skyddsexperter från de 5 nordiska länderna försökte man att ställa en prognos för falloutnivåerna 1962. Vid denna tidpunkt hade man blott mycket ofullständiga upplysningar om de sovjetiska provsprängningarna på Novaja Zemlja. Då försöksserien var avslutad, kunde man av pressmeddelanden från den amerikanska atomenergikommissionen sluta sig till att den samlade sprängkraften av försöken hade varit ca 120 MT. Vid tidigare termokleära sprängningar har man räknat med en fissionsandel på ca 50 %. Ett pressmeddelande från den amerikanska atomenergikommissionen den 9 december 1961 har emellertid omtalat, att fissionsandelen i den sista sovjetiska provserien blott har varit ca 25 MT. Hittills företagna mätningar i de skandinaviska länderna synes icke strida mot denna storleksuppgift, ehuru det ännu är för tidigt att med säkerhet säga något om fissionsandelen från dessa mätningar. Den ringa fissionsandelen måste nämligen i särskild grad

tillskrivas det faktum att de mycket kraftiga termonukleära vapnen i provserien (här syftas särskilt på 55—60 MT-sprängningen den 30 oktober) blott har producerat relativt små mängder fissionsprodukter och följaktligen kan antagas att ha uppnått sin sprängkraft övervägande genom fusion. Fissionsprodukterna från dessa stora bomber har hittills i blott ringa grad nått ned till jorden.

Fall-outmönstret från dessa 25 MT fission kan man skissera om man antager att den sovjetiska provserien, som ägde rum på hösten 1958 kan användas som modell. Detta synes rimligt när man tager i betraktande att sprängningarna 1961 också försiggick på Novaja Zemlja och att årstiden för bägge försöksserierna var densamma.

Vissa förhållanden gör det dock något osäkert att använda fall-outbilden från 1958 års försök som modell för fall-outfördelningen efter försöken 1961. Man vet till exempel icke om förhållandena mellan luftexplosioner och jord- och havsytexplosioner har varit desamma för de två försöksserierna, vilket är av betydelse, då luftexplosioner ger ett betydligt större bidrag till det globala nedfallet än de två andra explosionstyperna där en väsentlig del av aktiviteten faller ned som lokalt nedfall. Dessutom saknas upplysningar om stabiliseringshöjden för explosionsmolnen från de mycket stora sprängningarna; här kan man antaga, att om dessa vapens fissionsprodukter har nått mycket högt upp i stratosfären (över 30—40 km) kan man vänta en längre genomsnittlig fördröjning än det halva år man har räknat med för nedfallet från 1958 års försök.

Fissionsandelen efter de sovjetiska höstförsöken 1958 är satt till 10—15 MT, d. v. s. försöken 1961 skulle ha producerat ca dubbelt så mycket fissionsaktivitet som försöken 1958. Med hänsyn till de många osäkra faktorerna torde en rimlig uppskattning av förhållandet mellan fissionsproduktmängderna från de två försöksserierna kunna angivas till 2 ± 1 .

Bland de fissionsprodukter som har intresse på längre sikt, är det i särskild grad strontium 90 och cesium 137 som man fäster sig vid. Strontium 90 upptages i skelettet tillsammans med kalcium och utsöndras blott mycket långsamt, varvid ben och benmärg kan bli underkastade långtidsbesträlning. Cesium 137 förekommer i födoämneskedjan tillsammans med kalium och upptages i den mänskliga organismen, varvid det liksom strontium 90 får ett biologiskt intresse.

1959 var Sr 90-utfallet från de sovjetiska höstförsöken 1958 ca 5 mC/km² i Skandinavien för områden med en nederbördsmängd på ca 700 mm nederbörd/år. Detta innebär att den väntade nedfallsmängden för sådana områden kan antagas bli omkring 10 mC Sr 90/km² 1962. Den genomsnittliga specifika aktiviteten i nederbörden 1962 kan uppskattas bli ca 15 pC Sr 90/1 över hela det skandinaviska området och Cs 137 aktiviteten uppskattas bli ca 1,7 gånger större eller 25 pC/1. Härtill kommer fall-out från tidigare explosioner som kan väntas bli ca 1—2 mC/km² Sr 90 och ca 2—3 mC/km² Cs 137 under 1962.

Tabell 1. Prognos för ackumulerad Sr 90 och Cs 137 i jorden i Skandinavien 1961—1962 (mC/km²)

		Danmark Medeltal hela landet	Finland Medeltal hela landet	Island Medeltal hela landet	Norge Medeltal hela landet	Sverige Medeltal hela landet	Skandinavien Medeltal alla 5 länderna
Sr 90	Slutet av 1961	17	17	24	24	17	20
	Slutet av 1962	28	28	40	40	28	33
Cs 137	Slutet av 1961	29	29	41	41	29	34
	Slutet av 1962	48	48	68	68	48	56
Nederbördsmängd mm/år		630	600	870	900	600	720

I tabell har angivits de uppskattade nivåerna av Sr 90 och Cs 137 i jorden före och efter nedfallet 1962. Det framgår av tabellen att nedfallet förväntas bli störst över den västliga delen av Skandinavien svarande mot den större nederbördsmängden över detta område.

Födoämnesnivåerna 1962 och 1963 kan beräknas från den ackumulerade fall-outmängden och från fall-outhastigheten. Man har i de här företagna uppskattningarna antagit (i brist på upplysningar) att hälften av Sr 90 innehållet i livsmedlen kommer från direkt upptag från jorden genom rot-nätet och resten från direkt ytkontamination av växtligheten.

I tabell 2 visas väntade nivåer av Sr 90 i livsmedel i Skandinavien 1962 och 1963.

Tabell 2. Prognos för Sr 90 innehållet i livsmedel i Skandinavien 1962—1963

		Danmark Medeltal hela landet	Finland Medeltal hela landet	Island Medeltal hela landet	Norge Medeltal hela landet	Sverige Medeltal hela landet	Skandinavien Medeltal alla 5 länderna
S. U. i mjölk	1962	11	11	20	20	11	15
	1963	5	5	20	20	5	11
S U. i o.tal kost	1962	12	11	20	20	11	15
	1963	12	5	20	20	5	12

Vid beräkningen av tabellen har man gjort det antagandet att livsmedlens S.U.-värde för alla de nordiska länderna med undantag för Danmark är desamma som mjölkens; att detta icke är fallet i Danmark beror på det grova brödets relativt stora bidrag till totalupptaget av Sr 90 i detta land. Jämfört med 1959 års Sr 90 nivåer i livsmedlen är de uppskattade nivåerna för 1962 knappt dubbelt så höga. Detta beror dels på att kosten det första kvartalet 1962 till största delen utgöres av den relativt okontaminerade födan från 1961 dels på att livsmedlens kontaminering 1959 till ca 1/4—1/3 utgjordes av fall-out från andra försök än de sovjetiska höstsprängningarna 1958. Vid beräkningen av nivåerna i Finland och Island har man gjort det antagandet att S.U. nivåerna är desamma som motsvarande i Sverige och Norge. Nivåer-

na 1963 är beräknade utifrån 1962-nivåerna då man har antagit att situationen är analog med förhållandet i respektive länder 1959—1960.

Tabell 3. Prognos för koncentration och doser i ben och benmärg från Sr 90 och Sr 89 under 1962 och 1963

		Danmark Medeltal hela landet	Finland Medeltal hela landet	Island Medeltal hela landet	Norge Medeltal hela landet	Sverige Medeltal hela landet	Skandinavien Medeltal alla 5 länderna
S. U. i ny- bildad ben- vävnad	1962: 1963:	3 3	3 1	5 5	5 5	3 1	4 3
pC Sr 89/g Ca i nybil- dad ben- vävnad	1962: 1963:	~ 30 ~ 0	~ 30 ~ 0	~ 50 ~ 0	~ 50 ~ 0	~ 30 ~ 0	~ 40 ~ 0
Dos från Sr 90 och Sr 89 i nybildad benvävnad under 1962 och 63 mrem		27	21	45	45	21	33
Dos från Sr 90 och Sr 89 i benmärg och nybildad ben- vävnad 1962 och 1963 mrem		9	7	15	15	7	11

I tabell 3 anges de väntade totala doserna för ben och benmärg från Sr 90 och Sr 89 under perioden 1962—1963. Man har antagit att Sr 89 kommer att ge samma vävnadsdos som Sr 90 1962 medan däremot bidraget 1963 från Sr 89 kommer att vara noll.

Tabell 4. Prognos för den totala dosen i mrem i benvävnad, benmärg och gonader i Skandinavien

		Externt bidrag	Cs 137	Internt bidrag konstgjort C 14	Sr 90 och Sr 89	Total
Nybildad benvävnad	Period 1962— 1963 (2 år)	Medeltal: 6	Medeltal: 4	~ 1—2	Medeltal: 33	Medeltal: 44
Benmärg i förbindelse med nybil- dad ben- vävnad	Period 1962— 1963 (2 år)	Medeltal: 6	Medeltal: 4	~ 1—2	Medeltal: 11	Medeltal: 22
Gonader	Period 1962— 1992 (30 år)	~ 20	~ 10	~ 20	~ 0	~ 50

I tabell 4 är medeltalen beräknade för en nederbörds mängd på ca 700 mm/år. Det externa bidraget under perioden 1962—63 kommer övervägande att utgöras av den dos som Zr-Nb-95 levererar under vårmånaderna 1962. Vid beräkningen av det externa bidraget till organismens bestrålning räknar man med en skärningsfaktor på 8. Det externa bidraget till 30-års gonaddosen kommer företrädesvis att utgöras av doser från Cs 137 i jordytan. Det interna bidraget från Cs 137 beräknas ifrån ett kroppsvävnadsinnehåll på 100 pC Cs 137/g K (1 000 M.U.) 1962—1963, vilket ger en dos på ca 4 mrem under loppet av dessa två år. Spädbarn utvisar ett högre M.U.-värde och kan få doser på ca 5 gånger 4 mrem under perioden 1962—1963 från Cs 137.

Observera att extern strålning och intern strålning från Cs 137 ger samma doser för all benvävnad och all benmärg, icke bara för nybildad. Beräkningen av doser från C 14 är mycket osäker då man saknar tillräckliga upplysningar om den producerade mängden av denna isotop samt om dennas fördelning. Man har i den här företagna uppskattningen antagit att det har skett en fördubbling av mängden av på konstgjord väg producerat C 14 efter den sista försöksserien på Novaja Zemlja.

Slutsats

Den sovjetiska försöksserien hösten 1961 på Novaja Zemlja antages tillsammans med tidigare företagna försök komma att ge en genomsnittsdos under loppet av 1962—1963 vad avser ny benvävnad på ca 0,05 mrem och vad avser benmärg i förbindelse med sådan ny vävnad på ca 0,02 mrem (eller ca 10 % av dosen från bakgrundsstrålningen 1962—1963). 30-års gonaddosen för en period med början 1 jan. 1962 blir ca 0,05 rem eller 1—2 % av bakgrundsstrålningens bidrag under loppet av 30 år. Osäkerheten i dessa dosangivelser kan uppskattas till ca ± 50 %.

Enskilda befolkningsgrupper i Skandinavien som lever i områden med särskilt höga nederbörds mängder eller som har extrema kostvanor kan väntas nå upp till doser av samma storleksordning som dem de erhåller från den naturliga bakgrundsstrålningen eller något högre.

Den 23 februari 1962

Meddelanden

om rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 24 november 1961:

Som anført i ministeriets skrivelse af 29. november 1960 er indenrigsministeriet villigt til at medvirke til en undersøgelse af muligheden for en tilnærmelse mellem de nordiske lovgivninger på dette område, men har ikke ment, at der endnu foreligger grundlag for herfra at tage noget initiativ i sagen, i hvilken den svenske regering er koordinerende.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

I anledning av rekommendationen har i Finland icke ansetts skäl föreligga att taga till prövning frågan om revidering av gällande stadganden angående utövande av läkaryrket.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 17 november 1961:

Saken ble behandlet på et møte i Göteborg den 21. september 1961. I møtet deltok den danske, finske og svenske innenriksminister, den norske sosialminister, samt representanter for helseadministrasjonen i de fire land.

Det var enighet om at det ikke lenger forelå noe behov for ytterligere samordning av lovgivningen på dette område.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

Departementet hänvisar till meddelande den 15 december 1960, Sak D 73/1961, s. 1104, i rådets tryck rörande 9:e sessionen. Ytterligare åtgärder har ej vidtagits.

Meddelanden

om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 12 oktober 1961:

Sagen blev dröftad på IX nordiske undervisningsministermöde 1961, som vedtog följande uttalelse:

Undervisningsministrene vil gi sin tilslutning til de konkrete forslag om samarbeid mellom de tekniske høyskoler i Norden, som er fremsat av NKK og dets ekspertutvalg, og som er oppsummert i punkterne 2—10 i ekspertutvalgets innstilling. Ministrene er beredt til å ta de praktiske konsekvenser som forslagene medfører, med de tillem্পninger som spesielle forhold i de enkelte land tilsier, og til å anmode de tekniske høyskoler i sine respektive land om å ta de skritt som er nødvendig for gjennomføringen av forslagene.

Den omtalte ekspertudvalgsindstilling er optaget i Nordisk Råds rapport om rådets 7. session 1959, se side 1087 o. flg. Punkterne 2—10, som er angivet side 1089—1090, svarer til den opsummering i 7 punkter, som Nordisk Kulturkommission har foretaget i sin skrivelse til regeringerne af 15. oktober 1959 vedrørende det omhandlede samarbejde, jfr. side 1116—1117 i rapporten.

I Danmark har man forelagt sagen for den polytekniske læreanstalt, Danmarks tekniske høyskole, som under 16. marts 1961 har udtalt følgende angående de nævnte 7 punkter:

Ad 1. Etablering av en kvoteordning ved de tekniske høyskoler for studenter fra andre nordiske land inntil kapasiteten tillater fri adgang

Da der for tiden er adgangsbegrænsning ved alle nordiske høyskoler, vil der ikke være nogen mulighed for Danmarks tekniske høyskole til at optage studerende fra andre tekniske høyskoler til et normalt studium fra studiets begyndelse, medmindre en sådan optagelse kunne ske på udvekslingsbasis.

Der er derimod nogen mulighed for at give studerende ved høyskoler i

andre nordiske lande adgang til andetdelsstudium. Højskolen har således mulighed for at optage nordiske studerende på sin skibsbygningsafdeling, forsåvidt de har bestået 1. del som maskiningeniørstuderende på deres hjemlige højskole. Herom har man i sommeren og efteråret 1960 ført direkte forhandlinger med Norges tekniske højskole, idet forskellige praktiske spørgsmål med hensyn til værkstedstjeneste skulle ordnes.

Ad 2. Etablering av en rapportordning mellom høyskolene angående ledige studieplasser

En sådan ordning vil meget let kunne lade sig etablere.

Ad 3. Etablering av en ordning med gjensidig studentutveksling for deler av studietiden

Som allerede nævnt under 1 vil en gensidig studenterudveksling kunne ske for dele af studietiden.

Ad 4. Fastlegging av retningslinjer for godkjenning av deleksamener avlagt ved andre tekniske høyskoler i Norden

Højskolen har igennem § 11 i kgl. anordning af 29/10 1953 mulighed for at godkende prøver og øvelser, der er taget ved andre nordiske højskoler. § 11 er sålydende:

Stk. 1. De studerende kan ansøge højskolen om afvigelse fra de normale studie- og eksamensordninger. Afvigelser fra studieordninger godkendes af undervisningsrådet, når det eller de pågældende fagråd og faglærere er enige. I tilfælde af uenighed forelægges sagen for lærerrådet, jfr. § 5., stk. 4. Afvigelser fra eksamensordninger godkendes af undervisningsministeriet for hvilket sagen forelægges med erklæringer fra fagråd og undervisningsråd, jfr. § 7. stk. 7. Afvigelserne kan omfatte såvel nye fagkombinationer inden for de ved højskolen repræsenterede fag som ombygning af et eller enkelte af de normerede fag med fag, i hvilke ansøgeren har nydt undervisning og aflagt prøve ved en anden inden- eller udenlandsk af lærerrådet godkendt højskole.

Stk. 2. De nærmere regler om karakteroverføring for de ved andre højskoler aflagte prøver fastsættes af undervisningsministeriet.

Stk. 3. Tilladelse til afvigelse må kun gives, når den ansøgte fagkombination og de dertil knyttede prøver stiller mindst lige så store fordringer til kandidatens modenhed og kundskabsfyldte som gennemførelsen af den normale studie- og eksamensordning.

Stk. 4. Prøver i de ved højskolen repræsenterede fag, men aflagt ved en af lærerrådet godkendt højskole, kan træde i stedet for en ved højskolen aflagt prøve.

Stk. 5. Andragender om afvigelser fra eksamensordninger forelægges ministeriet senest 2 måneder inden den afsluttende eksamens afholdelse.

Ad 5. Ligestilling av alle licentiatstuderende ved opptag ved samtlige høyskoler

Højskolen kan herom henvise til sit svar af 9/1 d. å. (2. dept. 1. kt. j. nr. 221/60.), hvor man med hensyn til licentiatstuderende har udtalt følgende:

Til et licentiatstudium eller anden »post-graduate» undervisning skulle der derimod være mulighed for optagelse af højskoleuddannede ingeniører også fra de andre skandinaviske lande. I § 14 i kgl. anordning af 29/10 1953 kan undervisningsrådet efter indstilling fra det pågæl-

dende fagråd tilstede andre (herunder også udlændinge) til et licentiatstudium, forsåvidt de pågældendes faglige forudsætninger findes at være jævnbyrdige med danske kandidater (civilingeniører, kandidater fra Århus og Københavns universiteter, alle med 1. karakter og magistre). En sådan tilladelse vil foruden de faglige kvalifikationer selvfølgelig være afhængig bl. a. af pladsforholdene, men da en del danske civilingeniører m. v. formentlig vil søge optagelse på svenske, norske eller finske tekniske højskoler, skulle en optagelse af licentiat fra andre nordiske tekniske højskoler ikke nødvendigvis kræve særlige udvidelsesplaner.

Ad 6. Oppnevning av et rådgivende utvalg for samordning av licentiatstudiene

Højskolen har gennem rektorkonventet, der består af rektorerne fra de nordiske tekniske højskoler, og som holder møde mindst hvert andet år, mulighed for at drøfte dette spørgsmål. Det kan bemærkes, at der er rettet henvendelse til Nordisk Råd om, at dette rektorkonvent får officielt stempel. Det eksisterende rektorkonvent vil altid kunne skabe en hurtig etablering af alt ønskeligt arbejde mellem de nordiske tekniske højskoler.

Ad 7. Utvidet utveksling av lærerkrefter mellom høyskolene

Udveksling af lærere fra de nordiske tekniske højskoler for længere perioder har ikke i større grad været praktiseret. Højskolen har ikke nogen speciel bevilling til at opretholde udgifterne til det pågældende formål, men gennem den danske komité for nordisk akademisk samarbejde har højskolen hyppigt haft lejlighed til besøg af videnskabsmænd fra de andre nordiske tekniske højskoler. Disse besøg har dog været kortvarige, og de forelæsninger, der har været afholdt af disse videnskabsmænd har været specialforelæsninger, som alle har indgået som et led i højskolens normale undervisning.

Finlands regering (handels- og industriministeriet) meddelar den 2 januari 1962:

Handels- och industriministeriet har icke under året 1961 haft några till rekommendationen anslutna frågor att behandla. Rektor för tekniska högskolan, professor Jaakko Rahola, har meddelat ministeriet, att högskolan avvaktar det av Nordiska kulturkommissionen tillsatta expertutskottets för behandling av samarbetet mellan de tekniska högskolorna andra delbetänkande och dess handläggning i Nordiska rådet. Då utskottets arbete icke ännu avslutats hänvisar ministeriet till sitt meddelande av den 4 december 1960¹, enligt vilket ministeriet på basen av de förslag som högskolan framställt kommer att företa åtgärder för åvägabringande av ett mera omfattande samarbete för tekniska högskolans vidkommande.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 6 december 1961:

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til sin meddelelse av 16. desember 1960², og har ikke nå noe spesielt å meddele for beretningsåret 1961. Departementet har bedt Norges tekniske høyskole gi en orientering om hvil-

¹ 9. sess., s. 1114—1115.

² 9. sess., s. 1115.

ke tiltak som er blitt gjennomført, og vil oversende denne orientering så snart den foreligger.

Etter hva man har fått opplyst er 2. del av ekspertutvalgets innstilling blitt forsinket på grunn av uforutsette vansker. Innstillingen ventes å foreligge ut på nyåret.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

I tilknytning til melding herfra av 6. desember 1961 kan nevnes at Norges tekniske høgskole i henhold til brev hertil 21. desember 1961 har meddelt at den tar sikte på å bruke en del av sin bevilgning for 1962 til gjesteforelesere til utveksling av gjesteforelesninger på internordisk basis og internordiske professormøter (avdelingsseksjonsmøter innen de enkelte fagområder). Norges tekniske høgskole tar videre sikte på å bruke en del av sin bevilgning til ekskursjoner til spesielle ekskursjoner i Norden for arkitektstudenter samt nordiske gruppereiser og internordiske studentarrangementer (utveksling av kontaktstipendiater) i Norden.

Norges tekniske høgskole anfører videre i ovennevnte brev:

Lov av 12. juni 1936 om Norges tekniske høgskole inneholder bestemmelse om fortrinnsrett for norske statsborgere ved opptak som studerende ved NTH. Da høgskolestudiet er et »lukket studium» vil adgangen til studiet ved NTH evt. måtte baseres på utveksling av studenter.

Professorutvalget praktiserer imidlertid en uformell kvoteordning for utlendinger i sin alminnelighet. Fra Island tar NTH opp inntil 5 studenter pr. år. Søkere fra de øvrige nordiske land med tilstrekkelige kvalifikasjoner vil i begrenset omfang kunne gjøre regning med opptak ved NTH.

Når det gjelder studier ved NTH for den tekniske licentiatgrad, inneholder lov eller reglement ingen tilsvarende restriksjoner som for opptak. For kandidater fra de øvrige tekniske høgskoler i Norden vil derfor adgangen til et licentiatstudium ved NTH i prinsippet være åpen i samme utstrekning som for nordmenn, idet utdannelsen ved samtlige nordiske tekniske høgskoler i det vesentlige er lagt opp etter samme mønster og på samme nivå.

For kandidater fra de øvrige nordiske land vil det også være adgang til å disputere for den tekniske doktorgrad ved NTH, for så vidt disse har den bakgrunn m.h.t. utdanning og vitenskapelig virksomhet som doktorgradsreglementet forutsetter.

Norges regering (Utenriksdepartementet, kontoret for kulturellt samkvem med utlandet) meddelar den 9 februar 1962:

Kontoret har i egenskap av generalsekretariat for Nordisk kulturkomisjon mottatt følgende redegjørelse fra ekspertutvalget for utredningen av ovennevnte sak, datert 7. februar og undertegnet av rektor S. P. Andersen ved Norges tekniske høgskole:

Utvalg for samarbeid mellom de tekniske høgskoler i Norden leverte første del av sin innstilling høsten 1959. Arbeidet med å fullføre innstillingens siste del har senere fortsatt. I forbindelse med siste del av innstillingen har det senere vært hold ialt 3 møter i utvalget.

Arbeidet har trukket noe i langdrag, delvis fordi det kom vesentlig nye

momenter inn i saken gjennom den anbefaling som ble vedtatt i Nordisk Råd om samarbeid mellom nordiske universiteter og høøgskoler. (Kulturutvalgets innstilling nr. 16 — 1961.)

Utvalget regnet med å avslutte sitt arbeid etter møte i Oslo 25. januar 1962, slik at sluttrapport kunne foreligge før møte i Nordisk Råd i mars 1962. Vi beklager imidlertid å måtte meddele at det fremdeles står enkelte problemer igjen. Vi regner imidlertid med at sluttrapport kan leveres i løpet av første halvår 1962.

Sve r i g e s r e g e r i n g (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

Ärendet redovisas under rekommendation 10/1961 [*se Sak D 82*].

Meddelanden

om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 22 november 1961:

Under Nordisk Råds kulturudvalgs behandling af denne sag på rådets 9. session blev det udtalt, at de fra regeringerne modtagne oplysninger ikke er sammenlignbare, og udvalget anmodede om, at det koordinerende land, som er Norge, vil drage omsorg for, at meddelelserne fremtidig udarbejdes efter fælles retningslinier, jvfr. side 1260 i rapporten om Nordisk Råds 9. session 1961 i København.

Foranlediget heraf har undervisningsministeriet efter brevveksling med det norske Kirke- og undervisningsdepartement udarbejdet den medfølgende oversigt over midler i Danmark til nordisk kulturelt samarbejde [se Tillägg 1].

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

För nordiska kulturella ändamål har 1961 beviljats följande anslag:

Nordiska kollegiet för marinbiologi	2 000 000:—
Nordiska sommarakademin	3 200 000:—
Nordiska institutet för folkdiktsforskning	554 200:—
Översättning av vetenskaplig facklitteratur	1 000 000:—
Nordisk journalistkurs	175 000:—
Nordisk rättsmedicinsk kongress	300 000:—
Understöd för utgifterna vid 12 nordiska pressmötet	1 000 000:—
Nordiska kulturkommissionens avdelning för Finland (härav 1 000 000:— att användas enligt prövning	6 210 000:—
Pohjola—Norden	4 250 000:—
Fadderortsförbundet	1 900 000:—
Nordiska administrativa förbundet	100 000:—
Nordiskt samarbete på teaterns område	1 500 000:—

Samnordiska folkhögskolor	1 000 000:—
Stipendier åt studerande vid folkhögskolorna för studieresor till de nordiska länderna	300 000:—
Finlands kvinnoorganisationers centralförbund för nordiska konferensdagar	1 000 000:—
Övriga nordiska kulturella ändamål	22 000 000:—
Sammanlagt	46 699 200:—

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 21 februari 1962:

Nedenfor gives en oversigt om de vigtigste bevillinger til nordisk samarbejde på det kulturelle område på finanslovene for 1961 og 1962:

I. Permanente samarbejdsopgaver

	1961	1962
<i>1. Universitetsuddannelse og videnskab</i>		
Til Den nordiske Sommerhøjskole (§ 14 B)	kr. 20 000	30 000
Til Institut for teoretisk Atomvidenskab (§ 16 E)	» 36 000	36 000
	kr. 56 000	66 000

(Desuden findes der bidrag i andre bevillinger, bl. a. til de nordiske lektorer ved Islands universitet og til den islandske lektor i Norge, ligeledes stipendier til studenter fra de nordiske lande ved Islands universitet, én fra hvert land.)

2. Skoleanliggender

Til foreningen Norden i anledning af omkostninger ved nordiske studerendes ophold (§ 14 B)	kr. 14 000	14 000
	kr. 14 000	14 000

3. Andre permanente punkter

Til Nordisk Journalistkursus i Århus (§ 14 B)	kr. 15 000	15 000
Til Nordisk Råds litteraturpris (§ 14 B)	» —	70 000
Til betaling af omkostninger ved Nordisk Kulturkommission (§ 14 B)	» 30 000	30 000
Til foreningen Norden (§ 14 B)	» 30 000	30 000
Til udgivelse af »Scandinavia, international journal of Scandinavian studies»		
a. Startkapital (første afdrag)	kr. 12 000	
b. Omkostninger ved redaktion samt honorarer	» 18 000 »	30 000
Til Kelvin Lindemanns Forfatterfond, forudsat at pengene bliver anvendt til opholdsomkostninger for en skandinavisk forfatter her i landet (§ 14 B)	» 2 500	2 500
Understøttelse til en færøsk sagkynding til at holde foredrag her i landet om færøsk folkeliv, historie og litteratur (§ 14 A)	» 30 000	30 000
	kr. 107 500	207 500

II. Andet samarbejde

I anledning af Islands deltagelse i udgivelsen af »Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder» (§ 14 B)	kr. 50 000	50 000
Til Det nordiske Kunstforbunds kunststilling i Reykjavik 1961	» 100 000	—

Til islandsk kunstutstilling i Danmark (§ 14 B)	» —	100 000
	kr. 150 000	150 000
	kr. 327 500	437 500

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 30 november 1961:

För 1961 og 1962 er det bevilget henholdsvis kr. 999 800 og kr. 1 207 900 til nordiske kulturelle samarbeidstiltak i samsvar med vedlagte spesifikasjon [se *Tillägg 2*].

De oppførte kapittelnumre refererer seg til budsjettet for 1962.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 2 februari 1962:

För innevarande budgetår har ett reservationsanslag uppförts med 555 000 kr. att disponeras på följande sätt:

1. Nordiska docentstipendier	50 100
2. Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete	25 000
3. Bidrag till svenska föreningen Nordens allmänna verksamhet	80 000
4. Bidrag till svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet	80 000
5. Bidrag till svenska föreningen Norden för lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet, specialskolväsendet och folkhögskolorna mellan Sverige, Danmark och Finland	25 000
6. Anordnande av nordiskt-akademiskt lärarutbyte	1 000
7. Bidrag till Nordens skolresetjänst för främjande av skolresor och skolungdomsutbyten mellan de nordiska länderna	5 000
8. Bidrag till gemensam nordisk journalistutbildning	23 000
9. Bidrag till Vetenskapsakademien för bestridande av vissa kostnader förenade med det nordiska samarbetet på marinbiologiens område	35 000
10. Bidrag till inköp av svensk litteratur till isländska riksbiblioteket	2 000
11. Bidrag till svenska föreningen Norden för verksamheten inom föreningens historiska och geografiska facknämnder	3 000
12. Bidrag till Svenska institutet till avlöning åt en lektor i svenska språket vid universitetet i Reykjavik	7 500
13. Bidrag till svenska landsavdelningen av Nordiska sommaruniversitetet för svenskt deltagande i sommaruniversitetets möte	29 000
14. Nordiska kulturkommissionens svenska avdelning	90 000
15. Bidrag till Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen	40 000
16. Feriekurs i svenska för studerande, företrädesvis från Finland, i nordisk filologi	30 000
17. Bidrag till Nordiska institutet för folkdiktning	17 000
18. Översättning till svenska av finsk facklitteratur	12 000
	Summa kr. 554 600

Vad gäller anslaget för budgetåret 1962/63 kan ur departementschefens yttrande i statsverkspropositionen (s. 124) anföras:

Till Nordiska kulturkommissionens svenska avdelning har under detta anslag för innevarande budgetår anvisats en anslagspost å 90 000 kr. Med anledning av avdelningens karaktär av ett regeringens utredningsorgan för

nordiska samarbetsfrågor på det kulturella området föreslår jag, att kostnaderna för avdelningens egen verksamhet i fortsättningen bestrides från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Dessa kostnader bör kunna rymmas inom det under sistnämnda anslag åskade beloppet. Förevarande anslag torde i gengäld minskas med 90 000 kr.

I övrigt tillstyrker jag uppräknade av följande nuvarande anslagsposter, nämligen anslagsposten 9 med 1 500 kr., posten 13 med 6 000 kr. samt posterna 15 och 17 med åskade 39 000 respektive 1 500 kr.

För innevarande budgetår är på riksstaten uppfört ett särskilt reservationsanslag av 40 000 kr. till stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen. Jag föreslår att medel för detta ändamål framgent anvisas från en särskild anslagspost under förevarande anslag. Denna post bör uppföras med ett oförändrat belopp av 40 000 kr. Samtidigt torde eventuell reservation å nuvarande anslag vid budgetårets utgång få tillföras den särskilda anslagsposten för ändamålet.

För att i viss utsträckning kunna stödja nya initiativ inom det nordiska kultursamarbetet föreslår jag en ytterligare medelsanvisning av 56 000 kr. under detta anslag. Jag beräknar, att därur skall kunna bestridas bl. a. Sveriges andel i kostnaderna för ett nordiskt litteraturpris samt stipendier åt isländska elever vid svenska folkhögskolor ävensom bidrag till skolungdomsutbyte mellan de nordiska länderna.

Med hänsyn till de av stiftelsen för föreningen Nordens institut åberopade särskilda omständigheterna anser jag mig böra tillstyrka, att statlig kreditgaranti lämnas stiftelsen för upptagande av lån i bank å högst 400 000 kr. Jag förordar därför att riksdagens bemyndigande härtill inhämtas.

Vid bifall till vad jag här förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (555 000 + 54 000 =) 609 000 kr.

TILLÄGG 1

Översikt över i Danmark beviljade medel till nordiskt kulturellt samarbete

	Finansåret 1960/61	Finansåret 1961/62
<i>I. Dispositionsmedler på finansloven</i> (finanslovskonto § 20.8.80.67)	100 000 kr. (heraf 15 000 kr. til disp. for Nordisk Kulturkommissions danske afdeling)	100 000 kr. (heraf 15 000 kr. til disp. for Nordisk Kulturkommissions danske afdeling)
<i>II. Faste finanslovstilskud til konkrete formål</i>		
<i>A. Videnskabelige formål</i>		
1. Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik (finanslovskonto § 20.8.11)	200 000 kr.	200 000 kr.
2. Nordisk Institut for Folkedigtning (finanslovskonto § 20.8.12)	25 400 kr.	27 000 kr.
3. Nordisk samarbejde på det mar- rinbiologiske område (finanslovs- konto § 20.8.80.67)	45 710 kr.	45 710 kr.

	Finansåret 1960/61	Finansåret 1961/62
4. Udveksling af nordiske universitetslærere (finanslovkonto § 20.8.80.65)	13 000 kr.	16 000 kr.
5. Nordiske fagkonferencer for universitetslærere (finanslovkonto § 20.8.80.64)	10 000 kr.	10 000 kr.
6. Nordiske forskerstipendiatstillinger ved Københavns universitet og ved Århus universitet (finanslovkonti § 20.6.02.65.5 og § 20.6.10.65)	36 960 kr.	36 960 kr.
Videnskabelige formål ialt	331 070 kr.	335 670 kr.

B. Skoleformål

1. Nordisk udveksling af folkeskolelærere, seminarlærere og gymnasielærere (finanslovkonti § 20.2.04.64, § 20.3.80.64 og § 20.5.80.64)	27 000 kr.	27 000 kr.
2. Stipendier til elever fra nabolandene på danske folkehøjskoler (finanslovkonto § 20.4.16.62, jfr. tekstanmærkning)	10 000 kr.	10 000 kr.
3. Tilskud til Den nordiske Folkehøjskole i Genève (finanslovkonto § 20.4.16.67)	12 000 kr.	12 000 kr.
4. Tilskud til Den nordiske Folkehøjskole i Kungälv (finanslovkonto § 20.4.16.67)	28 500 kr.	35 000 kr.
5. Nordisk udveksling af gymnasieelever (finanslovkonto § 20.5.80.64)	—	30 000 kr.
Skoleformål ialt	77 500 kr.	114 000 kr.

C. Andre formål

1. Tilskud til Nordisk Kunstforbund (finanslovkonto § 20.8.23.64)	10 000 kr.	10 000 kr.
2. Tilskud til Komiteen for nordisk Samarbejde	14 700 kr.	14 700 kr.
3. Tilskud til Foreningen Nordens historiske Fagnævn	4 000 kr.	4 000 kr.
Andre formål ialt	28 700 kr.	28 700 kr.
Faste finanslovstilskud ialt	390 310 kr.	431 410 kr.

III. Ekstraordinære finanslovstilskud

Tilskud til det 18. nordiske skolemøde i København (finanslovkonto § 20.2.04.64)	—	38 000 kr.
--	---	------------

	1961	1962
<i>IV. Tilskud af andre offentlige midler</i>		
1. Tilskud af tipsmidlerne til Nordisk Sommeruniversitet	60 000 kr.	60 000 kr.
2. Tilskud af tipsmidlerne til foreningen Nordens rejselektorvirksomhed	10 000 kr.	10 000 kr.
3. Tilskud af tipsmidlerne til udgivelse af »Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder»	68 577 kr.	68 577 kr.
4. Tilskud af filmfondens midler til nordisk teatersamarbejde	40 000 kr.	40 000 kr.
Tilskud af andre offentlige midler	178 577 kr.	178 577 kr.
<i>V. Statstilskud specielt til samarbejde med Island</i>		
1. Stipendier til islandske elever på danske folkehøjskoler (finanslovkonto § 20.4.16.62, jfr. tekst-anmærkning)	8 000 kr.	8 000 kr.
2. Tilskud til Dansk-islandsk Samfund (finanslovkonto § 20.8.80.64)	7 000 kr.	7 000 kr.
Statstilskud specielt til samarbejdet med Island, ialt	15 000 kr.	15 000 kr.
<i>VI. Bilaterale kulturfonds</i>		
Dansk-islandsk Fond	1 100 000 kr. (føndskapital pr. 1.april 61)	
Fondet for dansk-islandsk Samarbejde	1 327 026 kr. (nominelt værdier pr. 1. juli 61)	
Fondet for dansk-finsk Samarbejde	2 657 800 kr. (nominelt værdier pr. 1. juli 61)	
Fondet for dansk-svensk Samarbejde	7 974 160 kr. (nominelt værdier pr. 1. juli 61)	

TILLÄGG 2

Översikt över i Norge beviljade medel till nordiskt kulturellt samarbete

	1961	1962
<i>I. Forskjellige permanente tiltak</i>		
<i>1. Vitenskapelige formål</i>		
Nordisk sommeruniversitet (kap. 348)	Kr. 35 000	Kr. 54 500
Nordisk institutt for folkediktning (kap. 348)	» 13 700	» 13 700
Nordisk institutt for teoretisk atomfysikk (kap. 348)	» 160 000	» 160 000
Nordisk marinbiologisk samarbeid (kap. 320)	Kr. 48 200	Kr. 50 000
	Kr. 256 900	Kr. 278 200
Hertil kommer ytterligere midler til nordiske formål under universitetenes og høyskolenes budsjetter.		
<i>2. Skoleformål</i>		
Den nordiske folkehøgskolen i Kungälv (kap. 259)	Kr. 22 000	Kr. 29 000
Den nordiske folkehøgskolen i Genève (kap. 259)	» 15 000	» 15 000
Nordiske utvekslingsstipend for gymnasiaster (kap. 390)	» 32 000	» 32 000
Nordenstipend, 25 å kr. 900 til folkehøgskoleelever (kap. 390)	» 22 500	» 22 500
	Kr. 91 500	Kr. 98 500
<i>3. Andre permanente tiltak</i>		
Nordisk journalistkurs, Århus (kap. 348)	Kr. 31 700	Kr. 31 700
Nordiske utvekslingsstipend à kr. 3 000 for litteraturkritikere (kap. 350)	» 6 000	» 6 000
Nordisk litteraturpris (kap. 350)	—	» 17 000
Nordisk musikk-samarbeid (kap. 353)	—	» 10 000
Nordisk teatersamarbeid (kap. 354)	» 42 000	» 42 000
Tilskott til Nordisk kulturkommisjon (kap. 106)	» 45 000	» 50 500
	Kr. 124 700	Kr. 157 200
<i>II. Andre nordiske samarbeidstiltak</i>		
Kirke- og undervisningsdepartementets disposisjonsbevilgning ¹ (kap. 348)	Kr. 100 000	Kr. 100 000
Ekstraordinært:		
Nordisk paviljong på Biennalen i Venezia (kap. 106)	» 352 700	—
Tilskott til Fondet for dansk-norsk samarbeid (kap. 106)	—	» 500 000
	Kr. 452 700	Kr. 600 000

	1961	1962
Tilskott fra Norges almenvitenskapelige forskningsråd (tippemidler) til »Kultur- historisk leksikon for nordisk middelalder»	Kr. 65 000 Kr. 65 000	Kr. 65 000 Kr. 65 000
<i>Særlig tilskott til samarbeid med Island</i>		
Stipend til islandske elever ved norske folke- høgskoler (kap. 390)	Kr. 9 000	Kr. 9 000
(Av departementets disposisjonsbevilgning et det for 1962 reservert kr. 5 000 som sti- pend til viderekomne studenter i nordisk språk til kortere opphold i Island.)	Kr. 9 000	Kr. 9 000
Til sammen	Kr. 999 800	Kr. 1 207 900

For så vidt angår bilaterale kulturfond har man ikke noe særlig å merke for beretningsperioden.

For 1962 er det bevilget kr. 500 000 til å styrke fondskapitalen til Fondet for dansk-norsk samarbeid.

¹ Departementets disposisjonsbevilgning for 1961, kr. 100 000, er benyttet til:

Vitenskapelige formål	Kr. 27 500
Skoleformål	• 13 200
Diverse formål	• 59 300
	Kr. 100 000

Meddelanden
om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i
fråga om produktion och utbyte av elkraft

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 4 januari 1962:

Handels- och industriministeriet har skrivit till Ministeriet for offentlige arbejder i Danmark, till kungl. kommunikationsdepartementet i Sverige och till Industridepartementet i Norge för att förfråga sig om deras ställningstagande till en gemensam kommitté, där representanter från de nordiska länderna kunde diskutera elkraftfrågor av gemensamt intresse. Om svaren av respektive länderna är positiva, kan valda representanter samlas i vår för att närmare diskutera om kommitténs blivande uppgifter.

Norges regering (Departementet for industri og håndverk) meddelar den 6 november 1961 [*se Sak D 37*]:

Tilläggsförslag

om tillsättande av nordisk elkraftkommitté

(Väckt av *Kaarlo Pitsinki*)

Nordiska rådet rekommenderade år 1959 regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att företaga en förutsättningslös utredning angående ett utvidgat samarbete beträffande produktion och utbyte av elkraft (rekommendation nr 23/1959). Finlands regering, som varit koordinerande för denna rekommendation, har föreslagit att de berörda länderna borde tillsätta ett gemensamt organ för behandling av frågan om produktion och utbyte av elkraft. Sedan numera en allnordisk samkörning av elnätet kan beräknas komma till stånd, synes det vara ändamålsenligt att ett organ av föreslagen art för behandling av gemensamma spörsmål rörande elkraftförsörjning inrättas.

Jag får därför föreslå

att Nordiska rådet rekommenderar de nämnda fyra regeringarna att tillsätta ett sådant organ för behandling av gemensamma elkraftfrågor.

Helsingfors den 7 mars 1962

Kaarlo Pitsinki

Meddelanden
om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig ut-
formning av exportdokument

(Överlämnade av Danmarks och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 7 november 1959 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 29 november 1961:

— — — man oplyse, at den nordiske ekspertkomité for eksportdokumentspørgsmål, i hvilken også Danmark er repræsenteret, påtænker at afholde et nyt møde i Oslo i begyndelsen af december d.å.

På mødet ventes godkendt et nu foreliggende udkast til en fælles meddelelse til Nordisk Råd angående nævnte rekommendation. Meddelelsen vil blive fremsendt gennem Det nordiske økonomiske Samarbejdsudvalg og Ministerkomiteen for nordisk Samarbejde.

Danmarks regering (Handelsministeriet) meddelar den 19 december 1961:

I fortsættelse af ministeriets skrivelse af 29. november 1961 vedrørende Nordisk Råds rekommendation nr. 24/1959 om standardisering af eksportdokumenter [*se oven*] skal man oplyse, at det i skrivelsen omhandlede møde i Oslo afholdtes den 7. og 8. december 1961. På mødet godkendtes en meddelelse til Nordisk Råd angående nævnte rekommendation. Meddelelsen vil af den svenske regering på samtlige nordiske regeringers vegne blive fremsendt til Nordisk Råd.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 13 januari 1962 å samtliga regeringars vägnar:

Nordiska kommittén för exportdokumentfrågor har under 1961 hållit sammanträden i Stockholm den 8 mars, i Köpenhamn den 16—17 juni och i Oslo den 7—8 december. Under året har vidare överläggningar ägt rum mellan tekniska experter från de olika nordiska länderna. På det internationella planet har ett intimt nordiskt samarbete bedrivits inom ramen för den exportdokumentutredning, som för närvarande pågår inom FN:s eko-

nomiska kommission för Europa (ECE). I samband härmed har utarbetats ett förslag till en gemensam nordisk konossementlösning, vilket framlagts för det särskilda arbetsutskott inom ECE:s handelskommitté, som behandlar hithörande frågor, samt för Internationella sjöfartskammaren i London.

Standardiseringen inom Norden på exportdokumentområdet har hittills i första hand omfattat viktigare dokument för internationella fartygstransporter, såsom konossement, tull-, statistik- och valutadokument m. m. Det har emellertid under arbetets gång kunnat konstateras att betydande fördelar — framför allt i form av ökade samskrivningsmöjligheter — skulle uppnås om överensstämmelse kunde skapas inom Norden även beträffande övriga aktuella exportdokument. Kommittén har mot denna bakgrund övervägt möjligheterna för en enhetlig nordisk dokumentlösning som omfattar hela transportområdet och därvid i första hand upptagit frågan om en nordisk standardisering av post-, järnvägs-, bil- och flygdokument till behandling.

De transporthandlingar, som användes i den internationella varutrafiken, ligger till grund för dels exportrutinerna i avsändningslandet, dels motsvarande importrutiner i mottagarlandet. Båda dessa dokumentförfaranden är baserade på i stort sett samma uppgifter beträffande avsändare, mottagare, varubeskrivning, transportsätt etc. och det torde därför rent principiellt finnas stora förutsättningar för att även importdokumenten skall kunna samordnas med det nordiska exportdokumentsystemet. Kommittén avser att i samband med det fortsatta arbetet på en enhetlig nordisk dokumentlösning företaga en närmare undersökning angående möjligheterna för en sådan samordning.

Meddelande
om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Sveriges regering (socialdepartementet) meddelar den 10 januari 1962:

I fråga om denna rekommendation angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land är att anföra: såsom framgår av meddelande till rådets nionde session¹ har denna rekommendation av Kungl. Maj:t överlämnats till den svenske ledamoten i Nordiska socialpolitiska kommitténs underutskott för behandling av vissa sidor av ålders- och invalidpensioneringen (nordiska pensionsutskottet), med uppdrag att i utskottet verka för den i rekommendationen avsedda utredningen. Kommittén har inlett behandlingen av frågan om den allmänna tilläggs pensioneringens tillämpning på nordiska medborgare. Före ytterligare ställningstagande måste pågående omarbetning av den svenska lagstiftningen på området avvaktas. Nästa sammanträde kommer att äga rum i Helsingfors under våren 1962.

¹ 9. sess., s. 1133.

BILAGA**PM angående bestämmelser i lagen om ATP rörande utlänningar**

I det förslag till lag om allmän försäkring, som den 26 januari 1962 framlades av socialdepartementet, har förslagits vissa förändringar i avseende på svensk pension för utlänningar.

I stället för det nu gällande stadgandet om halvering av eljest utgående pension och pensionsberäkning på grundval av basbeloppet vid den tidpunkt, då bosättningen i riket upphörde, föreslås nu regler, som syftar till att reduktionen skall bli mindre. Enligt förslaget skall nämligen inte göras annan nedsättning än den som betingas av ändrad kvotberäkning samt att pensionsberäkningen i övrigt anknytes till det basbelopp, som gällde vid ingången av det år, då den försäkrade sist förvärvade pensionspoäng.

Nedsättningen av pension enligt de regler, som nu nämnts, avser endast tid, varunder pensionstagaren är bosatt utomlands. Bosätter han sig ånyo i Sverige, kommer pensionen att utgå enligt eljest gällande regler.

Avsteg från dessa bestämmelser kan göras genom överenskommelser med främmande makter.

Rätt till tilläggspension i form av ålderspension skall även enligt lagförslaget tillkomma försäkrad utlänning från och med den månad, varunder han fyller sextiosju år, under förutsättning att pensionspoäng tillgodoräknats för minst 10 år. För svensk medborgare erfordras pensionspoäng för minst 3 år.

Meddelanden
om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam
läkarmarknad

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 11 januari 1962:

Indenrigsministeriet har den 1. februar 1961 over for udenrigsministeriet anbefalet, at Danmark undertegner forslaget til overenskomst mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om fælles nordisk arbejdsmarked for læger. Undertegnelsen har endnu ikke fundet sted.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Med anledning av det av svenska inrikesdepartementet uppgjorda förslaget till konvention om en samnordisk arbetsmarknad för läkare, daterat den 20 september 1960, har medicinalstyrelsen den 21 december 1960 till ministeriet för inrikesärendena avgivit ett utlåtande, vari det konstateras, att konventionen i Finland skulle förutsätta synnerligen tidsödande lagändringar, bl. a. med anledning av vissa stadganden i grundlag, och vari det vidare framhålles, att konventionen ovillkorligen borde uppgöras med beaktande av den verkan den möjligen kunde ha på den i Finland för närvarande rådande bristen på läkare, så att den icke vore ägnad att fördröja eller bromsa de åtgärder, som syfta till hävande av denna brist. I ministeriet för inrikesärendena har handläggningen av ärendet ännu icke slutförts. Det påverkas av planerna på ökning av läkarutbildningen i Finland, vilken fråga för närvarande överväges.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 17 november 1961:

Etter å ha fått seg forelagt framlegg til avtale mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige om felles nordisk arbeidsmarked for leger og være gjort kjent med Nordisk Råds rekommandasjon under 8. sesjon i Sak A 2/1960 har Justis- og politidepartementet den 5. mai 1961 uttalt:

Etter fremmedloven og forskriftene slik de nå lyder må også nordiske leger ha arbeidstillatelse for å kunne utøve praksis ved selvstendig virksomhet.

Fremmedforskriftene av 20. mars 1957 er imidlertid for tiden under revisjon. En overveier å endre § 46 for så vidt angår kravet om arbeidstillatelse for borgere av de nordiske land som ønsker å utøve selvstendig ervervsvirksomhet i Norge. Inntil så skjer vil det være en kurant sak å oppnå arbeidstillatelse.

En vil senere komme tilbake til saken.

Det antas at fremmedforskriftene vil bli foreslått endret i løpet av 1962. Kirke- og undervisningsdepartementet har den 3. mars 1961 uttalt:

Saken har vært forelagt universitetene i Oslo og Bergen til uttalelse. Som det vil sees av vedlagte dokumenter (kopier¹), har de medisinske fakulteter ved universitetene stillet seg positivt til forslaget om overenskomst om felles nordisk arbeidsmarked for leger.

Før man tar endelig stilling til spørsmålet om å søke fremmet en kongelig resolusjon om faglig jevnbyrdighet for de nordiske leger, vil dette departement henlede det ærede Sosialdepartements oppmerksomhet på problemet om norske leger med utenlandsk eksamen, nevnt i uttalelsen fra Det medisinske fakultet i Bergen.

Det medisinske fakultet ved Universitetet i Bergen har blant annet uttalt:

En vil imidlertid ikke unnlate å peke på det urimelige i formuleringen av artikkel 1, som utelukker den gruppe av våre leger som har utenlandsk medisinsk eksamen og som av norske myndigheter er kjent likeberettiget med dem som har avlagt »norsk medisinsk embetseksamen». Fakultetet vil uttale som sin mening at det ville være ønskelig om de norske myndigheter kunne finne en løsning på dette spørsmål.

Den norske lægeforenings sentralstyre har den 24. januar 1961 blant annet uttalt:

Sentralstyret vil tillate seg å fremheve at det finner det urimelig at nordmenn med utenlandsk medisinsk eksamen, som har gjennomgått tilleggsutdannelse her hjemme og har avlagt de fastsatte prøver og som har fått attestert at deres utdanning er faglig sidestillet norsk medisinsk embetseksamen, — ikke uten videre skal omfattes av overenskomsten. Såfremt denne blir vedtatt i samsvar med det utformede forslag, kan sentralstyret vanskelig se det annerledes enn at nevnte forhold innebærer en underkjennelse av de norske medisinske myndigheters vurdering av de nevnte kandidaters kvalifikasjoner. Skulle det derfor ennu by seg en mulighet for å oppnå en endring på dette punkt, tillater sentralstyret seg å anmode det ærede departement om å søke dette utvirket.

Videre uttales:

Til slutt vil sentralstyret tillate seg å være av den oppfatning at overenskomsten ikke bør settes i kraft før kravet om statsborgerskap ved tilsetting i visse lægestillinger i de øvrige nordiske land er opphevet.

Sosialdepartementet viser til ovenstående.

Här ej tryckta.

For øvrig gjøres oppmerksom på at gjeldende norsk rett ikke gjør det mulig å forplikte seg i samsvar med bestemmelsen i framlegget til avtale, artikkel 4, 1. punktum, som i norsk oversettelse lyder:

Er autorisasjon som lege i en kontraherende stat gitt en lege på grunnlag av autorisasjon i et annet land, skal autorisasjonen tilbakekalles dersom den opprinnelige autorisasjon tilbakekalles.

Etter lov av 29. april 1927 om lægers rettigheter og plikter, § 16, kan en autorisasjon kun frakjennes ved dom, dersom en lege på grunn av sinnsykdrom eller sjelelig svekkelse eller misbruk av sterke drikke eller bedøvende midler anses uskikket til å utøve sin virksomhet. For øvrig kan tap av retten til å utøve legevirkosmhet bare idømmes den som kjennes skyldig i en straffbar handling, jfr straffelovens § 29 nr. 2.

Den nye svenske lag om behørlighet att utöva läkaryrket av 30. juni 1960 har i § 4, siste ledd, følgende bestemmelse:

Har läkare vunnit legitimation i Sverige på grundval av auktorisation i annat nordiskt land och fräntages läkaren denna auktorisation, skall medicinalstyrelsen återkalla legitimationen.

En lovendring som gir legelovens § 16 en tilsvarende tilføyelse, vil i tilfelle være nødvendig av hensyn til utformingen av artikkel 4, 1. punktum, i framlegget.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

I anledning av rekommendation nr 7/1957 tillsattes samma år en internordisk kommitté för att utreda frågan om en gemensam arbetsmarknad för läkare. Den 13 oktober 1959 överlämnade kommittén ett i allt väsentligt enhälligt betänkande med förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om nordisk arbetsmarknad för läkare. I enlighet med förslaget har därefter erforderliga lagändringar vidtagits i den svenska behörighetslagstiftningen. Vidare har inrikesdepartementet i skrivelse den 5 september 1960 hemställt, att det svenska utrikesdepartementet måtte vidtaga åtgärder för överenskommelsens undertecknande. Kontakter har därefter tagits med regeringarna i övriga länder men ännu icke lett till något undertecknande.

Tilläggsförslag

om enhetliga regler om specialistbehörighet för läkare

(Väckt av Birger Andersson)

Ett direkt samband med frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare har reglerna för specialistbehörighet.

Härutinnan gäller för Sveriges del enligt 10 § lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket att läkare, som icke äger särskild skicklighet och erfarenhet inom viss gren av läkarvetenskapen, icke må för allmänheten tillkännagiva att han är specialist inom den grenen av läkarvetenskapen eller eljest äger särskild kunnighet däri. Villkoren för rätt att beteckna sig som specialist är fastställda i kungörelsen 25/11 1960 (nr 653) med tillämpningsföreskrifter till lagen om behörighet att utöva läkaryrket. Tjänstgöring som är föreskriven för specialistkompetens kan enligt 5 § nämnda kungörelse i vissa fall fullgöras vid sjukvårdsanstalt eller inrättning i Danmark, Finland eller Norge. Specialistbehörighetsärenden handlägges inom medicinalstyrelsen av dess nämnd för specialistbehörighet.

Rörande frågans handläggning i Sverige kan meddelas följande.

I brev till medicinalstyrelsen den 25 november 1960 uppdrog Kungl. Maj:t åt nämnden att utarbeta förslag till en för det allmännas handhavande av specialistväsendet lämpad förteckning över läkarspecialiteter samt en därtill anslutande uppställning över utbildning, som bör krävas för specialistkompetens. Härvid borde beaktas, bland annat, önskvärdheten av såvitt möjligt enhetliga regler på förevarande område i de nordiska länderna.

Den 19 december 1961 har nämnden framlagt förslag till nya specialistbehörighetsbestämmelser. I motiven till förslaget, som åtföljes av en översiktlig redogörelse för gällande ordning inom specialistväsendet i övriga nordiska länder, uttalas att möjligheten av enhetliga nordiska regler på området ingående diskuterats vid en den 7—8 april 1961 hållen konferens mellan sakkunniga på vidareutbildningsområdet från de olika nordiska länderna och att läkarförbundets ledamöter i nämnden även lämnat en redogörelse för de åsikter som därvid framkommit. Av denna hade framgått, att en överensstämmelse i fråga om specialistbehörighetsreglerna visserligen borde eftersträvas men att en sådan vore ett mål på ganska lång sikt.

Den svenska nämnden för specialistbehörighet har i skrivelse den 7 juni 1961 till Sundhedsstyrelsen i Danmark, till Helsedirektoratet i Norge samt till medicinalstyrelsen i Finland anhållit om uttalanden, huruvida det från

sagda länders sida föreläge intresse för en sammanjämkning av reglerna för specialistkompetens i de nordiska länderna och om praktiska möjligheter ansågs föreligga för att få en sammanjämkning till stånd. Av de från Danmark, Norge och Finland avgivna svaren å nämndens förfrågan framgår, att dessa länder har intresse för sammanjämkning av specialistbehörighetsreglerna i Norden.

Dessutom har frågan om sammanjämkning av de olika nordiska specialistbehörighetsreglerna varit föremål för diskussion vid det nordiska hälsovårdsministermötet i Göteborg den 21 september 1961. Därvid bekräftades att intresse för saken förefanns bland övriga länder.

Det synes angeläget — bl. a. med hänsyn till den gemensamma arbetsmarknaden — att en samordning av specialistreglerna i de nordiska länderna kommer till stånd. Samtidigt med en sådan samordning synes även böra upptagas frågan om erkännande av ett nordiskt lands specialister i annat nordiskt land.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa,

att rådet ville rekommendera regeringarna att söka genomföra enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare.

Tidaholm den 2 mars 1962

Birger Andersson

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader

(Överlämnade av Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Spörsmålet är slutbehandlat utom såvitt avser Islands anslutning till överenskommelsen om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna.

Jfr Sak A 10.

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 4 december 1961 å samtliga regeringars vägnar:

På møte i København den 12. og 13. juni 1961 mellom representanter for de sentrale utlendingsmyndigheter i Danmark, Finland, Norge og Sverige og en representant for det islandske justisministerium ble det avtalt at man i Island skal studere hvilke endringer av den islandske fremmedlovgivning er nødvendige for at Island kan tiltre overenskomsten av 12. juli 1957 om oppheving av passkontrollen ved de internordiske grenser. Fra islandsk side skal så de sentrale utlendingsmyndigheter i de øvrige nordiske land underrettes om resultatet av overveielsene. Når den islandske redegjørelse er mottatt, skal de sentrale utlendingsmyndigheter konstatere om de tekniske forutsetninger for Islands tilslutning til overenskomsten er til stede. Det er hittil ikke kommet inn noen redegjørelse som nevnt fra vedkommende islandske myndigheter.

Den svenske regjering vil tillegge følgende:

Svenska regeringen har förelagt riksdagen proposition med förslag till sådana jämkningar i den svenska utlänningslagen som föranledes av Islands anslutning till passkontrollöverenskommelsen. Propositionen behandlas nu (nov. 1961) av riksdagen.

Sveriges regering (inrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962:

Den svenska utlänningslagen har ändrats så att den möjliggör Islands anslutning till överenskommelsen den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna. Vid sammanträde i Köpenhamn

den 12—13 juni 1961 med representanter för de centrala utlänningsmyndigheterna i Danmark, Finland, Norge och Sverige samt för det isländska justitieministeriet har förutsättningarna för Islands anslutning närmare diskuterats. De isländska myndigheterna undersöker f.n. vilka författningsändringar som måste vidtagas före en isländsk anslutning.

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att *F i n l a n d* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

Med anledning av rekommendationen inbjöd landshövdingen i Lapplands län landshövdingarna inom Nordkalotten till ett möte i Kilpisjärvi den 17 mars 1961.

Mötet fann det vara av synnerligen stor vikt att landshövdingarna stå i fortsatt kontakt med varandra och föreslog, att landshövdingarna skulle få i uppdrag att åren 1962—1964 årligen sammanträda för att rådgöra om sådana gemensamma ärenden, vilka av regeringarna i vederbörande länder överlämnats till mötet för behandling eller vilkas behandling föreslagits av kommunala myndigheter samt andra inrättningar och sammanslutningar (t. ex. föreningarna Norden och Nordiska samerådet) eller vilkas behandling landshövdingarna finna nödig. På grund av de erfarenheter, vilka landshövdingarna under denna tid erhålla av mötena, skulle de till sina regeringar avge utlåtande om huruvida dessa möten borde bli en bestående institution.

Mötet uttalade som sin uppfattning, att sådana nordkalottkonferenser som den, vilken i informationssyfte anordnats av föreningarna Norden i Torneå den 5—7 mars 1960, äro av stor betydelse för främjande av samhörighetskänslan och samarbetsviljan samt såsom åsiktsbildande faktor i frågor av gemensamt intresse. Därjämte underströks den betydelse dylika konferenser kunna ha såsom impulsväckande faktor för landshövdingarnas samarbete. Det kan antagas, att mellan landshövdingarnas möten och de större nordkalottkonferenserna kan åvägabringas en fruktbar växelverkan. Landshövdingarna funno efter diskussion, att de praktiska arrangemangen för dessa större konferenser lämpligast kunde skötas av föreningarna Norden med hjälp av de kommunala myndigheterna. Då nödiga erfarenheter ännu icke erhållits, kunde landshövdingarna icke uttala sig om huru ofta det vore skäl att anordna dessa konferenser.

Norges regering (Justis- og politidepartementet) meddelar den 25 november 1961:

Som tidligere meddelt ble nevnte rekommandasjon fra norsk side gjennomført ved at Justisdepartementet ba fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark om en utredning om de spørsmål det her gjelder, jfr. Sak D 82 under rådets sesjon i København 1961¹.

Rekommandasjonen ble i januar 1961 drøftet på et møte mellom de nevnte fylkesmenn og ble noe seinere — etter innbyding fra finsk side — tatt opp til behandling på møte i Kilpisjärvi 17. og 18. mars. Møtet ble ledet av den daværende landshövding i Lapplands län, Martti Miettunen. Blant møtedeltakerne var også landshövdingen i Norrbottens län (Sverige) og fylkesmennene i Nordland og Troms, mens fylkesmannen i Finnmark på grunn av sjukdom var representert ved fylkeskontorsjefen. På dette møte ble en enig om å sende følgende felles tilråding til regjeringene i Finland, Sverige og Norge:

Mötet anser det vara av största vikt, att Nordkalottens landshövdingar och fylkesmän har fortlöpande kontakt i frågor rörande näringslivet samt i sociala och kulturella angelägenheter och föreslår i detta syfte regeringarna i Finland, Norge och Sverige, att sagda landshövdingar och fylkesmän får i uppdrag att under perioden 1962—64 årligen sammanträda till överläggningar i sådana för Nordkalotten gemensamma frågor, som av vederbörande länders regeringar blivit överlämnade till behandling vid dessa möten, eller upptagits av landshövdingarna och fylkesmännen, eller blivit föreslagna av representanter för statliga och kommunala myndigheter och institutioner samt av andra intresserade organisationer (exempelvis föreningarna Norden och Nordiska samrådet). På grund av de erfarenheter, som landshövdingarna inhämtar under nämnda period, kommer de att till sina regeringar ingiva utlåtande om huruvida dessa årliga landshövdingmöten i Nordkalott-området bör bli en permanent institution.

Angående nordkalottkonferenser av det slag, som föreningarna Norden i informationssyfte anordnade i Torneå den 5—7 mars 1960, uttalade mötet, att dylika konferenser hade stor betydelse för att främja samhörigheten och samarbetsviljan inom Nordkalott-området. Mötet vill också framhäva deras betydelse som opinionsbildande faktor i frågor av gemensamt intresse. Därjämte betonas den betydelse de kan få i idégivande syfte i samband med den verksamhet, som föreslås på det administrativa planet enligt ovan angivna riktlinjer. Det kan sålunda antagas, att en fruktbarande växelverkan erhålles mellan landshövdinge- och fylkesmansmötena och de större nordkalottkonferenserna.

Bäst skickade att handha de praktiska arrangemangen av de större konferenserna vore — efter samråd med landshövdingarna och fylkesmännen — föreningarna Norden i samarbete med vederbörande kommunala myndigheter. Angående frågan om huru ofta dylika konferenser borde anordnas kunde mötet ej uttala sig, enär tillräcklig erfarenhet ännu icke vunnits.

For det tilfellet at regjeringene godkjenner forslaget om årlig »landshövding-» og fylkesmannsmøter, ble det vedtatt at neste møte skulle holdes i Norge 1962 på et tidspunkt som bestemmes seinere.

I likelydende brev av 19. mai d. å. til Statsministerens kontor og til Uten-

¹ 9. sess. s. 1149.

riksdepartementet, Kommunaldepartementet, Industridepartementet, Landbruksdepartementet og Samferdselsdepartementet har Justisdepartementet gitt uttrykk for at saka foreløpig måtte kunne ligge i påvente av et initiativ fra Finnland som er koordinerende land for denne rekommandasjon. De praktiske spørsmål i samband med et nordkalottmøte i Norge er neppe større enn at de vil kunne løses i løpet av kort tid.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 29 januari 1962:

Kungl. Maj:t har uppdragit åt landshövdingen i Norrbottens län att i samråd med landshövdingen i Lapplands län samt fylkesmännen i Troms och Finnmark fylken utreda frågan om behovet av konferenser, där gemensamma frågor rörande Nordkalotten kunna behandlas, samt att, därest ett dylikt behov anses föreligga, lägga fram förslag om formerna för anordnandet av sådana konferenser.

BILAGA**Skrivelse från kommunikationsdepartementet angående konferenser om nordkalottspörsmål**

Kungl. Maj:t finner gott uppdraga åt landshövdingen i Norrbottens län att i samråd med landshövdingen i Lapplands län samt fylkesmännen i Troms och Finnmark fylken utreda frågan om behovet av konferenser, där gemensamma frågor rörande Nordkalotten kunna behandlas samt att, därest ett dylikt behov anses föreligga, lägga fram förslag om formerna för anordnandet av sådana konferenser.

Detta får jag, på nådig befallning, härigenom meddela.

Stockholm den 26 januari 1962

Kommunikationsdepartementet

G. Skoglund

Meddelanden

om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningsarbetet

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Statsministeriet) meddelar den 19 februari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Sagen har været til behandling på Nordisk Turisttrafik Komité's plenarforsamlings møde den 14. september 1961, hvor det godkendtes, at Island var blevet optaget som medlem af Nordisk Turisttrafik Komité.

Statens turistbureau i Island har i denne anledning fået bevilget et begrænset statsbidrag, der muliggør deltagelse i driften af de fællesnordiske turistbureauer i Tyskland og Schweiz (Frankfurt og Zürich).

Islandske rejsebureauer har allerede i 1961 kunnet deltage i salget af billetter til de nordiske rundture. Det nordiske rundtursprogram bliver kun revideret hvert andet år, og Islands egentlige optagelse i programmet vil derfor først kunne ske i 1962. I det kommende program, som vil blive drøftet på et møde mellem jernbanestyrelserne i Åbo den 20—23/2 1962, påregnes optaget 2 ture, hvori Island indgår.

Finlands regering (ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena) meddelar den 5 januari 1962:

Underhandlingar med isländska myndigheter har vidtagits och positiva resultat väntas.

Meddelanden

om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Udenrigsministeriet) meddelar den 30 november 1961:

Efter at det på udenrigsministtermødet i Oslo den 29. og 30. august 1960 var besluttet, at cheferne for administrationsafdelingerne i de nordiske landes udenrigsministerier skulle tage kontakt med hinanden for at drøfte spørgsmålet om nordisk samarbejde om udenrigstjenesten, afholdtes et møde mellem administrationscheferne i København den 9. og 10. januar 1961. Der udarbejdedes herved en fælles rapport om det nordiske udenrigstjenstlige samarbejde. Ved mødet mellem de nordiske udenrigsministre i marts 1961 i Stockholm besluttede disse at overgive Nordisk Råd denne rapport, som ministrene tog til efterretning.

Samarbejdsspørgsmålet var genstand for fortsatte forhandlinger i Stockholm den 12.—13. juni 1961 mellem administrationscheferne. Ved denne lejlighed opnåedes enighed om den nærmere praktiske gennemførelse af det i administrationschefernes rapport foreslåede nordiske samarbejde i Vestafrika, hvor en vis spredning af de diplomatiske repræsentationer er blevet gennemført ved, at Danmark som eneste nordiske land opretter en ambassade i Accra og Sverige en tilsvarende repræsentation i Monrovia. Der aftales likeledes en vis ko-ordinering og praktisk samvirke på en række andre steder i verden.

Administrationscheferne foreslog endvidere, at de nordiske udenrigsministerier iværksætter en nærmere undersøgelse af de retlige forudsætninger og muligheder for en generel aftale om udbygning af det praktiske samarbejde på det konsulære område. Efter afslutningen af de forberedende undersøgelser i de enkelte lande vil cheferne for udenrigsministeriernes retsafdelinger i nær fremtid mødes i København for at drøfte retningslinierne for det udvidede samarbejde.

Ved administrationschefsmødet i Stockholm opnåedes endvidere principiel

enighed om etablering af et kontorfællesskab mellem de norske, svenske og danske ambassader i Lagos. Planernes gennemførelse er forbundet med visse praktiske vanskeligheder, men det tilstræbes at nå frem til en fælles-nordisk løsning.

Administrationscheferne enedes også om at grundlaget for fastsættelsen af lønningerne for de nordiske udenrigstjenestemænd skulle undersøges, og på et lønekspertmøde, der derefter afholdtes i København i dagene 23. og 24. oktober 1961, konstateredes der enighed om, at det må anses for ønskværdigt og hensigtsmæssigt, at det af hvert land tilvejebragte materiale til bedømmelse af omkostningsniveauet i de lande, hvor de er repræsenteret, efter bearbejdelse i de enkelte udenrigsministerier udveksles og gennemdrøftes på et årligt møde mellem de enkelte udenrigsministeriers udetillægssekretariater. Efter en sådan udveksling af oplysninger, der skulle muliggøre en sikrere bedømmelse af omkostningsniveauet i de enkelte lande, vil de enkelte nordiske udenrigsministerier frit kunne drage deres konklusioner i lønmæssig henseende for deres udenrigstjenestemænd. Et nyt lønekspertmøde er planlagt til januar 1962 med henblik på at udveksle oplysninger om grundlaget for lønfastsættelserne ved repræsentationerne i en række særlig udvalgte lande.

F i n l a n d s r e g e r i n g (ministeriet för utrikesärendena) meddelar den 6 april 1961:

Cheferna för de nordiska utrikesministeriernas administrativa avdelningar sammanträdde den 9—10 januari 1961 i Köpenhamn för att dryfta frågan om nordisk samverkan beträffande utrikestjänsten. Härvid utarbetades en gemensam »Beretning om nordisk udenrigstjenstligt samarbejde», vilken beslöts underställas respektive länders utrikesministrar. Vid det nordiska utrikesministermötet i Stockholm den 14—15 mars 1961 godkändes administrationschefernas rapport och beslöts överlämna den till Nordiska rådet.

Ministeriet hänvisar till den anslutna rapporten [*se Tillägg*].

F i n l a n d s r e g e r i n g (ministeriet för utrikesärendena) meddelar den 28 februari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Efter sitt sammanträde i Köpenhamn den 9—10 januari 1961 avgav cheferna för de administrativa avdelningarna vid de nordiska utrikesministerierna en gemensam rapport om det nordiska utrikestjänstliga samarbetet, vilken efter godkännande vid det nordiska utrikesministermötet i Stockholm den 14—15 mars 1961 överlämnades till Nordiska rådet den 6 april 1961.

Efter detta har de administrativa cheferna sammanträtt två gånger, i Stockholm den 12—13 juni 1961 och i Helsingfors den 17—18 januari 1962. Vid dessa möten har frågan om det nordiska samarbetet på utrikestjänstens område ytterligare behandlats. En närmare redogörelse för dessa överläggningar kommer att underställas utrikesministrarna i respektive länder.

1. *Representationen i Västafrika*

Det regionala nordiska samarbeidet i Västafrika har tagit fastare form, sedan numera ambassader opprättats av Danmark i Accra (Ghana) och av Sverige i Monrovia (Liberia). Såväl Danmark som Sverige meddelar, att ifrågasvarande ambassader är beredde att opplåta kontorsutrymmen samt i annan form bistå representanter for øvrige nordiske länder, vilke i offisielle oppdrag bes ker disse afrikanske länder. Fr gen om Finlands representation i Västafrika  r ännu öppen. Danmark, Norge og Sverige har alle oppr ttet ambassader i Lagos (Nigeria).

2. *Annat diplomatisk samarbeide*

Koordinering og praktisk samverkan i det löpande arbeidet har n rmere utformats for visse andre länder, där ett nordisk land saknar fast diplomatisk representation. Härvid har överenskommelse träffats bl. a. om visst utbyte av rapporter av allmän natur. De nordiske utrikesdepartementene fortsetter  t hålla varandra underr ttede om framtidspaner beträffande oppr ttandet av l nede representationer i nye stater for  t m jligg re en spridning av representationene eller koordinering av samarbeidet på respektive pl tser.

3. *Fastighetsfrågor*

Frågor rörande gjensamme fastigheter har varit föremål for fortsatt  verl ggingar såvel vid mötet i Stockholm som i Helsingfors. Därvid har s rskilt oppm rksomhet lokalfrågorna i New York, Minneapolis, Lagos og Brasilia. Beträffande sistnämnde plåt har beslut fattats om n rmere undersökning av f ruts tningene for en koordinering av projektering og oppf rande av de ambassadbyggnader, som förväntas bli oppf rde.

4. *Konsul rt samarbeide*

Vid  verl ggingene i Stockholm enades administrasjonssjefene om önskvärdheten av en nærmere utredning rörande möjligheten av en utbygging av det nordiske konsulære samarbeidet. D  ett sådant samarbeide kan kræve revisjon av g llende lagar og f rordninger i visse av l ndene, kommer de juridiske aspektene på ett sådant samarbeide  t bli f rem l for en nærmere utredning gjennom sjefene for r ttsavdelningene i de nordiske utrikesministeriene. Denne  r avsedd  t  ge rum under våren 1962.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 27 november 1961:

I forbindelse med bestrebelsene for   utvide de nordiske lands samarbeid vedrørende utenriktjenesten, er der gjennomført en ordning hvorved administrasjonssjefene i landenes utenriksdepartementer m tes til drøftelse av felles problemer og tilretteleggelse og utdyping av det praktiske samarbeid. Det første møte ble holdt i København i januar 1961 og det er forutsetningen at slike møter skal holdes med jevne mellomrom. Et nytt møte ble således

holdt i Stockholm i juni 1961 og administrasjonssjefene skal igjen drøfte det praktiske samarbeidsspørsmål i Helsingfors i januar 1962. I oktober 1961 ble det dessuten avholdt et møte mellom lønnssekspertene fra de nordiske utenriksdepartementer for å etablere samarbeid i forbindelse med beregning av utenlandstillegg etc. for de utsendte tjenestemenn.

Det er allerede åpenbart at det samarbeid som nå er etablert, kan bringe resultater av stor betydning både med hensyn til de generelle samarbeidsproblemer og med hensyn til løsning av spesielle oppgaver og man er derfor innstillet på at bestrebelsene i denne retning blir fortsatt.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 18 december 1961:

På uppdrag av de nordiska ländernas utrikesministrar avhöll administrationscheferna från de nordiska utrikesdepartementen överläggningar i Köpenhamn den 9—10 januari 1961, varvid förutsättningarna för ökad praktisk samverkan beträffande utrikestjänsten närmare utreddes. Den gemensamma redogörelsen för resultatet av dessa överläggningar har efter godkännande vid det nordiska utrikesministermötet i Stockholm den 14—15 mars 1961 överlämnats till Nordiska rådet.

Administrationscheferna var vid mötet i Köpenhamn eniga om önskvärdheten av fortsatt nära samråd i olika frågor av gemensamt intresse för de nordiska ländernas utrikesförvaltningar. Ett andra administrationschefsmöte ägde till följd härav rum i Stockholm den 12—13 juni 1961. Vad som under detta möte och i andra sammanhang sedermera förekommit kan sammanfattas enligt följande.

1. Det regionala nordiska samarbetet i Västafrika har tagit fastare form, sedan numera Sverige upprättat ambassader i Monrovia och Lagos samt Danmark i Accra. Härigenom har förutsättningar skapats för praktiskt bistånd på de platser, där ett nordiskt land icke är representerat. Bl. a. kan såväl Danmark i Accra som Sverige i Monrovia ställa lämpligt kontorsutrymme till förfogande vid besök av officiell representant från annat nordiskt land.

2. Koordinering och praktisk samverkan i det löpande arbetet har närmare utformats för vissa andra länder, där ett nordiskt land saknar fast diplomatisk representation. Härvid har överenskommelse träffats bl. a. om visst utbyte av rapporter av allmän natur. De nordiska utrikesdepartementen fortsätter att hålla varandra underrättade om framtidsplaner beträffande upprättandet av lönade representationer i nya stater för att möjliggöra en spridning av representationerna eller koordinering av samarbetet på respektive platser.

3. I Nordiska rådets rekommendation (nr 6/1960) framhölls särskilt möjligheterna till samverkan beträffande de konsulära uppgifterna. I anslutning till överläggningarna mellan administrationscheferna vid Köpenhamns-mötet behandlades vid mötet i Stockholm ett förslag om utbyggnad av det nordiska konsulära samarbetet, varigenom bistånd skulle kunna erhållas av

medborgare i nordiskt land från lönad representation från annat land på platser, där vederbörandes eget land ej är konsulärt representerat. En kartläggning äger för närvarande rum var behov av konsulärt samarbete av detta slag kan förekomma, varefter det förutses ske en närmare utredning genom cheferna för rättsavdelningarna i de olika utrikesdepartementen rörande de juridiska aspekterna på sådant samarbete. För svenskt vidkommande kan bl. a. vissa ändringar i lagar och förordningar erfordras för att åtgärd, som vidtages av annat lands konsul, skall äga giltighet i Sverige.

Det må här även erinras om de överläggningar, som nyligen inlets om en nordisk samarbetsöverenskommelse, i vilken en särskild artikel förutses bliva intagen rörande bistånd från lönad utlandsmyndighet åt medborgare från annan fördragsslutande stat.

4. Det sedan länge existerande nordiska samarbetet mellan olönade konsulära myndigheter har fortsatt på olika platser. Det må som exempel nämnas, att den nordiska samhörigheten nyligen framhållits inför det tunisiska utrikesministeriet, sedan Tunisien förklarat att en olönad konsul måste vara antingen medborgare i den utnämmande staten eller tunisier. Tunisiska utrikesministeriet har därvid vid förfrågan förklarat, att ur nämnda konsulära aspekt de nordiska länderna skulle kunna betraktas som en enhet.

5. Frågor rörande gemensamma kanslifastigheter har varit föremål för fortsatta överläggningar, såväl vid Stockholms-mötet som genom fortlöpande kontakt. Särskild uppmärksamhet har därvid ägnats lokalfrågan i Lagos. Bland alltjämt aktuella spörsmål må nämnas lokalfrågorna i New York, Minneapolis, Berlin och Brasilia.

6. Vid mötet i Stockholm skedde utbyte av informationer rörande andra spörsmål av gemensamt intresse t. ex. angående beskickningars status, sidosäckreditering av sändebud, tjänstgöringsperiodernas längd i hälsovådliga klimat och utlandstraktamentenas storlek. Uppmärksamhet ägnades möjligheterna till samverkan beträffande införskaffandet av levnadskostnadsuppgifter samt jämförande genomgång av systemet för avlöning av den utomlands placerade personalen. Den 23—24 oktober 1961 sammanträdde i Köpenhamn löneexperter från de olika länderna för en första sådan genomgång. Fortsatta överläggningar i samma syfte planerades äga rum i början av år 1962.

7. Ett nytt möte mellan administrationscheferna från de nordiska länderna är avsett att avhållas i Helsingfors den 15—16 januari 1962, varvid olika frågor avseende nordiskt samarbete beträffande utrikestjänsten kommer att ytterligare behandlas.

TILLÄGG**PM rörande samarbete beträffande utrikestjänsten***(Utarbetad av utrikesministeriernas personalchefer)*

Under Nordisk Råds 8. session i Reykjavik i juli 1960 vedtoges det i en rekommandation nr. 6 at anbefale de nordiske regeringer at undersøge, i hvilket omfang der ved nordisk samarbejde kan opnås en rationalisering af udenrigstjenesten, særlig i de efter den 2. verdenskrig oprettede nye stater.

Med udgangspunkt heri rejste den danske udenrigsminister spørgsmålet ved det nordiske udenrigsministermøde i Oslo i august 1960. Som et konkret eksempel til belysning af sagen fremsatte den danske udenrigsminister i denne forbindelse et skitse-mæssigt forslag om, hvorledes et nordisk samarbejde kunne tænkes udformet ved tilrettelæggelsen af repræsentationsforholdene i staterne langs Nordvestafrikas kyst. Det vedtoges at hen-vise såvel det generelle samarbejdsspørgsmål som det konkrete danske dis-kussionsgrundlag til nærmere drøftelse mellem cheferne for de nordiske udenrigsministeriers administrationsafdelinger.

Disse drøftelser fandt på dansk initiativ sted i København i dagene 9.—10. januar 1961 under deltagelse af:

Danmark

Udenrigsråd Sigurd Christensen.
Sekretariatschef A. Tscherning.
Kontorchef F. de Jonquières.

Finland

Direktør for det finske udenrigsministeriums administrationsafdeling
Torsten Tikanvaara.
Attaché Wilhelm Breitenstein.

Island

Ambassaderåd P. Tryggvason.

Norge

Ekspeditionschef T. Brodtkorb.
Bureauchef Asbjørn Slørdahl.

Sverige

Fg. administrationschef P. Anger.
Førstesekretær B. Arvidson.

Det fastsloges indledningsvis, at spørgsmålet om nordisk udenrigstjenst- ligt samarbejde igennem de sidste 10 år er blevet rejst gentagne gange i den offentlige debat, ligesom der i Nordisk Råd er blevet fremsat forskel- lige medlemsforslag og vedtaget rekommandationer om emnet.

Den fælles hovedbegrundelse for de mange forskellige forslag, der i tidens

løb er blevet udkastet i Nordisk Råd, i de nordiske landes lovgivende forsamlinger, i pressen og andetsteds, har været, at forslagernes gennemførelse ville betyde en rationalisering og en væsentlig besparelse.

Nogle forslag er gået ud på oprettelse af egentlige fællesnordiske repræsentationer med blandet nordisk personel og med den opgave at varetage alle de 5 nordiske landes interesser. Andre forslag har forudsat rent nationale repræsentationer, der foruden deres eget lands tillige varetog et eller flere af de øvrige 4 nordiske landes interesser. Atter andre har taget sigte på et mere begrænset samarbejde, f.eks. gennem kontorfællesskab eller fællesnordiske specialattachéer.

Ved administrationschefsmødet har der været enighed om, at det vil være rigtigst til brug ved regeringernes besvarelse af Nordisk Råds ovenomtalt henstilling om undersøgelse af mulighederne for rationalisering ved udenrigstjenstligt samarbejde at foretage en gennemgang og saglig vurdering af de samarbejdsformer, der kan komme på tale.

1. Problemstilling

Nordisk udenrigstjenstligt samarbejde er ikke af ny dato. Det er en mangeårig fast praksis, at de nordiske udenrigsrepræsentationer overalt i verden, altså ikke alene i de nye stater, holder nær forbindelse med hverandre og samarbejder på alle områder, hvor forholdene gør det muligt. De udveksler og sammenligner i et vist omfang de oplysninger, de hver især har skaffet til brug for deres generelle indberetningsvirksomhed. Undertiden har de aftaler med opholdslandets øverste myndigheder, hvis tid som regel er kostbar, om fælles informationsmøder, hvorunder de søger orientering om politiske eller andre begivenheder af betydning. Forskellige former for gensidig bistand med hensyn til bestyrelse af repræsentationerne under vakancer er jævnligt forekommende. På steder, hvor kun et enkelt af de nordiske lande er repræsenteret, sker det også, at dette land i visse situationer varetager de andre landes interesser. Under urolighederne i Irak 1958—59 varetog det danske gesandtskab i Bagdad, hvor dengang kun Danmark havde en fast stationeret repræsentation, både danske, norske og svenske interesser. I Stettin har den svenske konsularagent i mange år varetaget danske og norske konsulære interesser. Ved udbruddet af opstandene i Kongo, hvor der findes et antal norske statsborgere men ingen norsk udsendt repræsentation, påtog de danske og svenske udsendte repræsentationer i Léopoldville sig i fællesskab beskyttelsen af de norske statsborgere. På pladser, hvor kurérposten sendes og modtages på fjerntbeliggende steder, opretholder repræsentationerne jævnligt en fællesnordisk kurértjeneste. Også i mangfoldige andre praktiske anliggender samarbejder de nordiske repræsentationer til gensidig gavn.

Hvad der skal undersøges i denne beretning, er altså ikke spørgsmålet om, hvorvidt der kan og bør etableres et nordisk udenrigstjenstligt samarbejde. Det eksisterer allerede og er ret udstrakt. Det hviler ikke på for-

melle aftaler. Dets art og omfang varierer fra post til post og afhænger i hvert enkelt tilfælde af de stedlige forhold. Spørgsmålet er ej heller, om dette samarbejde kan og bør udvides. Stillet over for de usædvanligt vanskelige forhold, hvorunder udenrigsrepræsentationerne må arbejde i de nye stater, kan der næppe herske tvivl om, at repræsentationerne simpelthen vil være nødsaget til at hjælpe hverandre i endnu højere grad end andetsteds i verden. Problemet er i virkeligheden kun, hvorvidt og i bekræftende fald i hvilket omfang samarbejdet i såvel de nye stater som i den gamle verden med fordel kan bringes ind i faste baner ved generelle nordiske aftaler om dets former og indhold.

2. *Personalefællesskab*

Der kan tænkes to hovedformer for fællesnordiske repræsentationer. Den ene ville være rent nationalt sammensat, men have til opgave helt eller delvis at varetage flere nordiske landes interesser. Som omtalt ovenfor er en sådan repræsentationsform mulig i enkelttilfælde som midlertidig foranstaltning og så længe de øvrige landes interesser på stedet er stærkt begrænsede og hverken omfatter opgaver, hvis løsning kræver detaillkendskab til disse landes forhold, eller spørgsmål der kan give anledning til interessekollisioner. Udviklede de øvrige landes anliggender sig i en sådan retning, kan der næppe herske tvivl om, at både den pågældende repræsentationschef og de instanser i de andre lande, hvis interesser det gjaldt, ville kræve medarbejdere fra disse lande knyttet til repræsentationen. Sproglige grunde ville gøre dette særligt ønskeligt, såfremt finske eller islandske interesser skulle varetages af en repræsentation fra et af de andre lande.

Bortset fra rent midlertidige ordninger eller tilfælde, hvor kun ét nordisk land har interesser af større betydning på stedet, er fællesnordiske repræsentationer altså i virkeligheden kun tænkelige i den anden hovedform, d. v. s. som repræsentationer med integreret personel.

En blot nogenlunde udstrakt anvendelse af repræsentationer af denne karakter ville forudsætte et meget væsentligt videregående nordisk økonomisk og politisk interessesammenfald end det faktisk foreliggende. Derudover ville det kræve en så stærk ko-ordination af centralledelserne, at denne repræsentationsform næppe ville kunne gennemføres uden oprettelse af et fællesnordisk udenrigssekretariat som supplement til de nationale udenrigsministerier med alle deraf følgende politiske og administrative komplikationer. Der ville altså efter al sandsynlighed blive tale om en personale- og udgiftsforøgelse i hjemmetjenesten.

Ved de integrerede repræsentationer i udlandet ville ordningen næppe føre til nogen større personalebesparelse. For at kunne løse deres opgaver i udlandet tilfredsstillende må udenrigstjenestemænd først og fremmest kende deres eget land. En svensk tjenestemand uden nærmere kendskab til dansk handelspolitik ville ikke med sin bedste vilje kunne gøre fyldest i arbejdet til fremme af danske handelspolitiske interesser. En dansk tjenestemand

ville savne det nødvendige indblik og indføling i norsk økonomi og politik til at kunne holde den norske regering tilfredsstillende underrettet om de udenlandske begivenheder af særlig interesse for Norge. Ej heller ville han have den rette baggrund, når det gjaldt om aktivt at fremføre islandske eller finske synspunkter i argumentationen for en bestemt løsning af en sag. Allerede disse rent saglige grunde ville gøre det nødvendigt at sende en repræsentant for hvert af deltagerlandene til alle de vigtigere arbejdsområder inden for de enkelte repræsentationer.

Under den offentlige debat er det blevet fremhævet, at det ikke skulle volde vanskeligheder for en fællesnordisk repræsentation at opfylde kravet om samtidig loyalitet over for flere lande. Det afgørende for tjenestemandens anvendelighed som repræsentant er imidlertid — foruden hans saglige indsigt — hans mandanters villighed til at benytte hans bistand. Det må anses for givet, at der i tilfælde af oprettelse af fællesnordiske repræsentationer ville opstå vanskeligheder på dette punkt. Under de nylig afsluttede forhandlinger i udenrigskommissionen i Danmark tog samtlige danske hovederhvervsorganisationer således klart afstand fra tanken om at lade danske handelsinteresser varetage af andre end danske udenrigstjenestemænd.

Med det voksende antal nye stater kan det for mange mindre lande blive finanspolitisk vanskeligt at opretholde repræsentationer i alle eller blot de vigtigste af de selvstændige stater, med hvilke de er interesseret i at have diplomatisk og konsular forbindelse. Det kan derfor ikke betragtes som udelukket, at et udenrigstjenstligt samarbejde mellem grupper af mindre lande med tiden kan blive en mere almindelig foreteelse. Indtil da ville fællesnordiske repræsentationer af de her beskrevne typer imidlertid være nydannelser, der muligt ville blive mødt med en vis skepsis fra en række modtagerlandes side. Det må herved erindres, at de fleste lande ser væsentlig mere formelt end de nordiske på spørgsmål om diplomatiske og konsular forbindelser. Dertil kommer, at en række stater tillægger prestige-hensyn en betydning, som det kan være vanskeligt for en nordisk tankegang at forstå. Sådanne lande ville omvendt stå helt uforstående over for og let føle sig stødt over et forsøg på ud fra besparelshensyn at sende dem en repræsentation, der afveg på iøjnefaldende måde fra de vedtagne former.

3. Fællesnordiske specialattachéer

I maj 1959 stillede repræsentanter for Danmark, Finland, Norge og Sverige i Nordisk Råd et forslag, der tog sigte på et mere begrænset nordisk personalefællesskab. Forslaget gik ud på, at rådet skulle henstille til de 4 landes regeringer at undersøge mulighederne for at dele omkostningerne ved opretholdelsen af specialattachéstillinger i udlandet. Forslagsstillerne var på forhånd klar over, at det forretningsmæssige konkurrencemoment muligt ville stille sig hindrende i vejen for gennemførelsen af en sådan ordning med hensyn til specialattachéer for handel, landbrug og fiskeri, og tænkte

derfor i første række på specialattachéer for mere neutrale områder som f. eks. sociallovgivning, arbejdsmarkedsspørgsmål, videnskab og teknik.

Forslaget blev sendt til høring hos de i betragtning kommende myndigheder i de 4 lande, og svarene bekræftede ganske forslagsstillernes formodning. Tanken ansås i alle de 4 lande for mindre praktisk, hvor det drejer sig om specialattachéer med kommercielt betonedede opgaver, hvis løsning forudsætter indgående kendskab til de enkelte landes erhvervsliv, og som i øvrigt indebærer nærliggende muligheder for interessekonflikter. Derimod var der en positiv indstilling over for tanken om fællesnordiske udsendinge på de tekniske og forskningsmæssige områder, ligesom der sporedes en vis interesse for oprettelse af fællesnordiske socialattachéstillinger.

Den foreslåede rekommandation blev derefter vedtaget under Nordisk Råds 7. session i Stockholm i november 1959, og Danmark udpeget som ko-ordinerende land ved gennemførelsen af de nærmere undersøgelser af mulighederne for en virkeliggørelse af forslaget.

Resultatet af disse undersøgelser er nedfældet i det danske udenrigsministeriums vedlagte 2 meddelelser af 30. november 1960 og 21. februar 1961 til Nordisk Råd¹.

Som det vil ses, har de 4 landes interesserede instanser efter fornyede undersøgelser ikke fundet grundlag for principielle ændringer af deres oprindelige udtalelse i sagen.

4. Nordisk kontorfællesskab

Også om en anden form for begrænset samarbejde er der blevet stillet forslag i Nordisk Råd. Det var et dansk medlemsforslag, der behandledes ved rådets 5. session i februar 1957 i Helsingfors, og som gik ud på, at regeringerne burde undersøge mulighederne for i fællesskab at erhverve bygninger til deres udenrigsrepræsentationer og andre institutioner i udlandet.

Resultatet af drøftelserne blev, at rådet vel kunne anbefale fortsat fremme af den allerede igangværende udvikling i retning af fælles bygninger og lokaler for nordiske institutioner som sømandshjem og -kirker, biblioteker o. lign., men derimod ikke mente at kunne støtte tanken om lokalefællesskab for diplomatiske repræsentationer. Det var endvidere rådets opfattelse, at det kun i undtagelsestilfælde, f. eks. med nyoprettelse af konsulater på afsides beliggende pladser, ville indebære en besparelse af nævneværdig betydning at koncentrere flere konsulære repræsentationer under samme tag.

Deltagerne i administrationschefsmødet kan for deres vedkommende tilslutte sig den opfattelse, at udenrigstjenstligt kontorfællesskab i udlandet næppe kan tilrådes som en generel foranstaltning. En sådan ordning ville forudsætte, at de nordiske landes interesser og repræsentationsbehov på de enkelte poster var af nogenlunde samme størrelsesorden. Dette vil erfaringsmæssigt kun undtagelsesvis være tilfældet, og da det vanskeligt vil kunne

¹ *Här ej tryckt; se 9:e sess., Sak D 62.*

ventes, at det land, hvis interesser på stedet er størst, skal begrænse størrelsen eller sænke kvaliteten af sine kontorer af hensyn til kontorfællesskabets øvrige deltagere, vil disse let kunne komme ud for at måtte ofre større udgifter på formålet, end deres stedlige interesser kræver. Også beliggenheden i de enkelte byer er et problem, der kan stille sig hindrende i vejen for et kontorfællesskab. Et udpræget søfartskonsulat er interesseret i at have sine kontorer nær ved havnen, en erhvervsbetonet repræsentation bør ligge i byens forretningscentrum, o. s. v.

Selv bortset fra disse vanskeligheder må det siges at være problematisk, om kontorfællesskab ville kunne føre til den tilsigtede rationalisering og besparelse. Et sådant resultat ville være betinget af et vist arbejdsfællesskab i det daglige, f. eks. fælles kontormedhjælpere, fælles arkiv, kommunikationstjeneste o. s. v. Men denne forudsætning er ikke til stede. Danske kontordamer kan ikke tage norsk og svensk diktat og omvendt. Med hensyn til finsk og islandsk må der regnes med sprogvanskeligheder selv i den mundtlige forretningsgang. Arkivsystemerne er helt forskellige, og deltagerlandene kan ikke give afkald på hver at have deres eget kode-, chiffer- og sikkerhedssystem med tilhørende personel. Tilbage bliver i det store og hele kun muligheden for fælles bud-, telefon- og vagttjeneste, der i almindelighed ikke spiller nogen afgørende rolle på en udenrigsrepræsentations samlede budget.

Dette sidste kan dog vise sig at ligge anderledes på steder, hvor postvæsen, telefon og politi ikke altid fungerer normalt, og hvor det derfor er nødvendigt at opretholde større stabe af bude og telefon- og bevogtningspersonel end sædvanligt. I sådanne tilfælde vil der eventuelt kunne opnås en rationalisering og en vis besparelse derved, at to eller flere repræsentationer slår sig sammen om at leje lokaler, der muliggør et fællesskab om disse tjenester. Lokaler med fælles indgang, venteværelse og andre faciliteter kan også vise sig praktisk i de undertiden forekommende tilfælde, hvor der efter stedlig praksis kun er mulighed for at leje arealer af en vis minimumsstørrelse, f. eks. en hel etage. I disse tilfælde vil det kunne være hensigtsmæssigt, at ét nordisk land lejer et sådant større areal og fremlejer overskudsarealet til andre nordiske lande fremfor til en stedlig privatvirksomhed.

Selv om nordisk udenrigstjenstligt kontorfællesskab i udlandet i almindelighed næppe vil være praktisk, er mødedeltagerne således enige med Nordisk Råd i, at der kan forekomme enkelttilfælde, hvor det gør sig særlige forhold gældende, og hvor det kan anbefale sig at træffe en sådan fællesordning.

5. Andre samarbejdsformer

Under Sveriges rigsdags førstekammers debat i februar 1960 om det svenske udenrigsdepartements budget udkastede fhv. ambassadør Boheman (Folkpartiet) en tanke om et vist nordisk udenrigstjenstligt samarbejde i de nye stater i Afrika og Asien. Ambassadøren understregede i sit indlæg, at der ikke var tale om et gennemtænkt forslag, men om en mulighed, der

måske burde undersøges. Hovedindholdet af forslaget, som ambassadøren uddybede nærmere i en artikel i »Sydsvenska Dagbladet» for 3. marts s. å., gik ud på, at Danmark, Norge og Sverige traf aftale om i visse grupper af stater, som de hver især må søge at dække ved hjælp af en enkelt repræsentation, hvis chef akkrediteres i alle eller et flertal af staterne, at placere deres repræsentationers hovedsæde i forskellige stater. Hver af de 3 repræsentationer skulle derefter varetage ikke alene sine egne, men også de 2 andre landes rent konsulære bistandsopgaver, ligesom de skulle holde hverandre underrettet om den almindelige udvikling i deres respektive opholdslande. Erhvervsbistandsarbejdet og eventuelle politiske opgaver skulle derimod i det væsentlige varetages af hvert land for sig. Som et eksempel på et geografisk område, hvor en sådan ordning måske kunne gennemføres, nævnte ambassadøren staterne langs Afrikas vestkyst.

Efter nogle foreløbige iagttagelser på stedet har også den danske udenrigstjeneste fået det indtryk, at der netop i de nordvestafrikanske stater måske ville være en vis mulighed for et samarbejde af den beskrevne art. Som et grundlag for en nærmere internordisk drøftelse af spørgsmålet skitserede man derfor fra dansk side ved udenrigsministermødet i Oslo i august 1960 det tidligere omtalte forslag, der navnlig tog sigte på repræsentationsforholdene i Ghana, Liberia og Nigeria, men eventuelt tillige Sénégal, Sierra Leone, Guinea, Elfenbenskysten, Togo og Cameroun. Det vidstes allerede på det daværende tidspunkt, at Norge agtede at omdanne sit generalkonsulat i Lagos til en ambassade, og at Sverige havde planer om at oprette en ambassade i Monrovia. For Danmarks vedkommende pegede udviklingen stærkt i retning af, at der ville blive behov for en ambassade til dækning af i hvert fald disse to sidstnævnte lande og Ghana, samt at det fra et dansk interessesynspunkt ville være naturligt at placere en sådan ambassades hovedsæde i Accra. Med denne spredning af de tre nordiske repræsentationer syntes forudsætningerne at være til stede for at etablere et indre praktisk samvirke, der kunne lette arbejdet og øge effektiviteten.

Uden på forhånd at lægge faste rammer for den gensidige bistand under dette første forsøg på et mere udbygget og organiseret repræsentations-samarbejde pegede det danske forslag på visse praktiske muligheder.

De vigtigste af de områder, inden for hvilke samarbejde tænktes etableret, var den generelle informatoriske indberetningsvirksomhed, tilsynet med de honorære konsulater, bistand i visse enkeltsager samt tilvejebringelse af kontorfaciliteter. I sidstnævnte henseende skitseredes et samarbejde under den form, at hver repræsentation under tjenestebesøg skulle stille kontorplads og telefon til rådighed for tjenestemænd fra de andre repræsentationer.

Der var under administrationschefernes drøftelser enighed om, at der i Nordvestafrika må formodes at være særlig basis for et udvidet nordisk udenrigstjenstligt samarbejde. Både af bevillingsmæssige og praktiske grunde vil de enkelte nordiske udenrigstjenester være nødsaget til at søge at dække en række stater i området ved hjælp af én ambassadør. Klima- og

rejseforholdene er imidlertid overordentlig vanskelige, ligesom der er store forskelle i administration og tankesæt i de enkelte afrikanske stater. Leve- og arbejdsvilkårene frembyder også en del praktiske problemer. For at en repræsentationschef kan dække de lande inden for sit embedsområde, i hvilke han ikke har fast bopæl, nogenlunde effektivt, vil det derfor være af betydning, at han under sine tjenestebesøg har et vist tjenstligt apparat at støtte sig til. De foreliggende oplysninger om forholdene viser, at en repræsentationschef meget let risikerer ikke at få det tilsigtede udbytte af sine tjenestebesøg, såfremt de ikke tilrettelægges i god tid i forvejen af lokal kendte repræsentanter. Elemæntære praktiske ting som hotelreservationer, tilvejebringelse af transportmidler, aftaler om møder o. s. v. må ordnes på denne måde for at opnå blot nogen sikkerhed for, at arrangementerne er i orden ved representationschefens ankomst. Under tjenesteopholdet kan han ikke regne med at kunne afvikle sine embedsforretninger uden at have et regulært kontor på stedet. På alle disse rent praktiske områder vil de nordiske repræsentationer i området kunne yde tilrejsende nordiske kolleger en værdifuld bistand.

Før der er høstet erfaringer i praksis, kan det ikke bedømmes i enkeltheder, hvilke andre muligheder for gensidig bistand der måtte foreligge, men det danske forslag forekommer mødedeltagerne at udgøre et velegnet udgangspunkt.

Forudsætningen for et udenrigstjenstligt samarbejde i Vestafrika efter de skitserede retningslinier er som nævnt til en vis grad, at der sker en spredning af repræsentationerne. På det nuværende tidspunkt har de nordiske lande følgende foreløbige planer for området:

Danmark. Forslag om etablering af ambassader i Accra og Lagos behandles for øjeblikket af folketinget. Regeringen håber, at den nødvendige lovhjemmel vil kunne opnås med virkning fra 1. april 1961. Der må dog påregnes at ville hengå nogen tid fra denne dato, før repræsentationerne vil kunne træde i funktion.

Finland overvejer muligheden af oprettelse af en ambassade i Vestafrika. Visse steder har været drøftet, men overvejelserne er endnu ikke afsluttede.

Norge har etableret en ambassade i Lagos og påtænker ikke for tiden at oprette andre repræsentationer i området.

Sverige. Den svenske regering har i forbindelse med forelæggelsen af forslaget til finansloven for 1961/62 anmodet rigsdagen om bevilling til oprettelse af ambassader i Lagos og Monrovia. Den ønskede lovhjemmel vil altså tidligst kunne foreligge med virkning fra finansårets begyndelse den 1. juli 1961.

Som det vil ses, har Danmarks, Norges og Sveriges interesser i Nigeria vist sig at være af en sådan størrelse, at de 3 lande alle har været nødsaget til at foreslå Lagos som hovedsæde for en udsendt repræsentation. Bortset fra Nigeria skulle imidlertid alle de nordvestafrikanske stater kunne inddrages under det regionale samarbejde. Spørgsmålet om ydelse af gensidig bistand vil foreløbig blive aktuelt med hensyn til den planlagte danske repræsentation i Accra og den påtænkte svenske i Monrovia.

Med hensyn til Nigeria er der enighed om at undersøge, om der skulle bestå mulighed for et lokalemæssigt fællesskab mellem de nordiske repræsentationer. De forskellige landes interesser og repræsentationsbehov er ikke væsentligt afvigende. Hertil kommer, at repræsentationerne alle i hovedsagen er erhvervsmæssigt motiverede og således i princippet har samme interesse i at leje kontorer i Lagos' centrale forretningskvarterer. Da den norske ambassade allerede har sikret sig kontorplads for de første 3 år, og den svenske i dette som i alle andre spørgsmål om fast ejendom til brug for udenrigsrepræsentationerne vil være afhængig af den svenske bygningsstyrelses afgørelse, er det dog ikke muligt på forhånd at udtale sig om resultatet af undersøgelserne. Fra dansk side har man udkastet den tanke, at den danske stat lejer en eller to etager i en forretningsejendom og fremlejer den nødvendige del af arealet til Sverige og Norge, efterhånden som disse lande får behov derfor. Det er imidlertid ikke udelukket, at den svenske bygningsstyrelse vil foretrække, at Sverige selv opfører både bolig og kontorer til den svenske ambassade.

6. Konklusioner

a. I betragtning af de stigende vanskeligheder ved en effektiv udenrigstjenstlig dækning af det stadig voksende antal af selvstændige stater, med hvilke de nordiske lande er interesseret i at optage diplomatisk og konsulær forbindelse, kan der ikke herske tvivl om, at udviklingen vil gå i retning af en udvidelse af det allerede eksisterende nordiske udenrigstjenstlige samarbejde. Mødedeltagerne er enige om at anbefale deres respektive regeringer at støtte denne tendens til øget samarbejde mest muligt overalt i verden.

Samarbejdets nærmere udformning er dog ikke egnet til fastlæggelse i generelle aftaler. Det må tilrettelægges ved konkrete aftaler mellem de i hvert enkelt tilfælde interesserede landes udenrigsministerier eller de pågældende repræsentationer i udlandet.

b. Det anbefales, at de nordiske udenrigsministerier i videst muligt omfang holder hverandre underrettet om deres fremtidsplaner med hensyn til oprettelse af repræsentationer i de nye stater, således at der bliver lejlighed til at drøfte mulighederne for 1. en spredning af placeringen af repræsentationernes hovedsæde inden for den gruppe af stater, de hver især tænkes at skulle dække, eller 2. kontorfællesskab i tilfælde, hvor flere repræsentationer af hensyn til de interesser, de skal varetage, må have hovedsæde i samme by, samt 3. ko-ordination og indre praktisk samvirke i det løbende arbejde.

Med henblik på drøftelse af bl. a. disse spørgsmål er det hensigten fremtidig med regelmæssige mellemrum at afholde møder mellem administrationscheferne fra de nordiske udenrigsministerier.

c. I staterne langs den nordvestafrikanske kyst bør der tilstræbes et regionalt nordisk samarbejde. Når Danmark og Sverige måtte åbne ambassader i henholdsvis Ghana og Liberia, vil disse være opmærksom på enhver praktisk mulighed for at bistå hinanden og de andre nordiske landes repræsentationer i området.

Muligheden for at en rationalisering ved etablering af et lokalemæssigt fællesskab mellem de nordiske repræsentationer i Nigeria vil blive gjort til genstand for en nærmere undersøgelse.

d. Mødedeltagerne er enige om, at rent nationale nordiske repræsentationer som hidtil i enkeltstående tilfælde vil kunne varetage andre nordiske landes interesser, forudsat at disse er af begrænset omfang og ikke kræver detailkendskab til de pågældende landes forhold eller frembyder mulighed for interessekollisioner. Sådanne ordninger vil dog også kunne anvendes med fordel i midlertidige nødsituationer.

Derimod foreligger der ikke et sådant nordisk økonomisk og politisk interessesammenfald, at de nødvendige forudsætninger for oprettelse af fællesnordiske repræsentationer med integreret personel kan siges at være til stede.

e. Oprettelse af fællesnordiske specialattachéstillinger må anses for mulig og ønskelig på tekniske, forskningsmæssige og andre neutrale områder, hvor konkurrencemomentet er mindre væsentligt. På kommercielt betonedede områder ville det derimod næppe være gennemførligt at anvende fællesnordiske specialattachéer, dels fordi det ville være overordentlig vanskeligt at finde et tilstrækkeligt stort antal handels-, industri-, landbrugs- og fiskeri-attachéer med det nødvendige indgående kendskab til erhvervslivet i alle de nordiske lande, hvis interesser i hvert enkelt tilfælde skulle varetages af en sådan specialattaché, dels fordi det kommercielle arbejde indebærer nærliggende muligheder for interessekollisioner.

Det ret udstrakte samarbejde, der på en række områder af fælles interesse, derunder navnlig den generelle informationsvirksomhed, allerede foregår mellem de nordiske landes erhvervstjenester og deres repræsentanter i udlandet, bør imidlertid søges udbygget mest muligt.

f. Der var enighed om at anmode Finland om i sin egenskab af ko-ordinerende land med hensyn til Nordisk Råds rekommandation nr. 6/1960 at henstille til rådet at udsætte den videre behandling af rekommandationen, indtil de nordiske udenrigsministre har haft lejlighed til at tage stilling til denne fællesberetning fra administrationscheferne.

Tilsvarende anmodning rettedes til Danmark som ko-ordinerende land med hensyn til rekommandation nr. 8/1959.

København, den 10. januar 1961

Sigurd Christensen

Udenrigsråd, chef for det danske udenrigsministeriums administrationsafdeling

Torsten Tikanvaara

Direktør for det finske udenrigsministeriums administrationsafdeling

P. Tryggvason

Ambassaderåd ved den islandske ambassade i København

Thor Brodtkorb

Ekspeditionschef, det norske udenrigsdepartements administrationsafdeling

P. Anger

Fg. chef for det svenske udenrigsdepartements personaleafdeling

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1960**

Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté har till behandling förehåft dels den mera principiellt utformade promemorian av den 10 januari 1961 rörande samarbetet beträffande utrikestjänsten, vilken utarbetats av utrikesdepartementets personalchefer och som överlämnats av Finlands regering till rådet enligt beslut vid nordiska utrikesministermötet den 14—15 mars 1961, dels ock ländernas meddelanden i ämnet till rådets tionde session.

De allmänna principer för samarbetets uppläggning, som redovisas i nämnda promemoria av den 10 januari 1960, synes kommittén godtagbara ur Nordiska rådets synpunkt. I promemorian diskuteras frågor om personalgemenskap både i stort och vad avser specialattachéer, lokalsamarbete samt andra samarbetsformer. Med tillfredsställelse anser sig kommittén av uppgifterna i meddelandena kunna utläsa att dessa grundsatser efterhand också börjat få praktisk tillämpning. Regeringarna lämna olika exempel på att olika spörsmål inom utrikestjänsten kunnat eller är på väg att lösas gemensamt.

Enligt kommitténs mening synes lämpligt att rådet vid tionde sessionen uttalar sig för att det praktiska arbetet på detta område fortsättes efter de riktlinjer som nu dragits upp. Icke minst är av vikt att de möjligheter till betydande kostnadsbesparingar, som ligger i ett effektivt samarbete beträffande lokalfrågorna, noggrant tillvaratages. I svenska regeringens meddelande omnämns aktuella kansliproblem av gemensam natur i Lagos, New York, Minneapolis, Berlin och Brasilia.

Kommittén vill vidare rikta uppmärksamheten på projektet om ett gemensamt »Scandinavia house» i New York, som skulle innehålla lokaliteter för ett flertal olika i New York verksamma myndigheter och institutioner med anknytning till de nordiska länderna. Denna fråga, som länge övervägts, synes kommittén snarast böra upptagas till avgörande.

Helsingfors den 10 februari 1962

Knut Ewerlöf

Förman

Ole Bjørn Kraft

Kaarlo Pitsinki

Per Hækkerup

Urho Kähönen

Bent Røiseland

Sigurður Ingimundarson

Finn Moe

Axel Strand

Tilläggsförslag

om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York

(Väckt av Per Hækkerup)

Et forslag om at nedsætte en fælles nordisk komité på bred basis til at studere spørgsmålet om et »Scandinavia house» i New York blev i februar 1958 rejst i Det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg. Udvalget tog dog ikke stilling til spørgsmålet, men henskød det til de nordiske udenrigsministre. Disse enedes på deres møde i København den 8. og 9. september 1958 om at lade de nordiske generalkonsuler i New York undersøge mulighederne for at opføre et »Scandinavia house» i New York.

Generalkonsulernes foreløbige undersøgelse viste, at kontantindsatsen ved opførelsen af et »Scandinavia house» ville beløbe sig til mellem 5,5 og 6 millioner dollars.

Spørgsmålet er siden da blevet behandlet ved udenrigsministermøderne i Reykjavik 3.—4. september 1959, i Helsingfors 25.—26. april 1960, i København 6.—7. september 1961 og ved mødet mellem de nordiske udenrigsministeriers personalechefer i juni 1961. Under denne behandling har det vist sig, at der særlig fra dansk, finsk, islandsk og norsk side findes interesse for tanken om at skabe et »Scandinavia house». Ved udenrigsministermødet i København i august 1961 omtalte den danske udenrigsminister, at Danmarks generalkonsul i New York havde fået bemyndigelse til gennem en ejendomsmægler at lade udarbejde et detaljeret overslag over de foreliggende muligheder for at skabe et »Scandinavia house» tillige med en finansieringsplan og rentabilitetsberegninger. For Sveriges vedkommende udtalte udenrigsminister Undén ved samme lejlighed, at man ville afvente resultatet af denne undersøgelse, førend man i Sverige tog stilling til sagen.

Af hvad her er sagt fremgår, at tanken om et »Scandinavia house» har været aktuel i snart fire år, uden at spørgsmålet endnu er kommet ud over undersøgelsesstadiet.

Det drejer sig her om et projekt, som på grund af de høje grundpriser i det centrale New York kræver betydelige investeringer. På den anden side er det åbenbart, at en sådan ejendom vil betyde en praktisk løsning på de lokale problemer, flere af landenes New York-institutioner for tiden kæmper med. Hertil kommer den betydning, det vil have for kendskabet til Norden i den øvrige verden, om de nordiske lande kan samvirke om en repræsentativ fælles bygning i den centrale del af New York. Et »Scandinavia

house» ville for indbyggerne og de tilrejsende i denne verdensstad fremstå som et synligt udtryk for nordisk samarbejde. Ikke mindst i den nuværende situation, hvor det er ønskeligt, at man i USA på enhver måde styrker kendskabet til det nordiske samarbejde, vil dette være værdifuldt.

I betragtning af de betydelige udgifter gennemførelsen af planerne om et »Scandinavia house» i New York medfører, synes det naturligt, at Nordisk Råd får lejlighed til på et forholdsvis tidligt tidspunkt at udtale sig om disse planer. Resultatet af de undersøgelser, som er sat i gang, bør derfor forelægges rådet så snart som muligt.

Med henvisning til det ovenfor anførte tillader jeg mig at foreslå,

at Nordisk Råd — når enkelthederne vedrørende en eventuel opførelse af et »Scandinavia house» i New York er blevet belyst og rådet har fået sig forelagt resultatet af denne undersøgelse — henstiller til regeringerne at søge tanken om en sådan bygning virkeliggjort.

København, den 9. marts 1962

Per Hækkerup

Meddelanden
om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder

(Överlämnade av Danmarks och Norges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Danmarks regering (Udenrigsministeriet) meddelar den 13 december 1961 å samtliga regeringars vägnar [*se Sak D 75*]:

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 22 november 1961:

at Sak D 69 — rek. nr. 9/60 — spesialutdannelse av eksperter for underutviklede land — har vært behandlet av Den nordiske ministerkomité for samordning av hjelpen til utviklingslandene, som i nær fremtid vil avgi en samlet rapport om sit arbeid til Nordisk Råd [*se Sak D 75*].

Meddelanden

om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 9 november 1961:

I Danmark vil de fornødne midler til dette formål blive ydet inden for rammerne af de tilskud, som bevilges på de årlige finanslove til grupperejser for sprogstuderende til de andre nordiske lande. I indeværende finansår 1961/62 udgør bevillingen hertil 11 100 kr.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Undervisningsministeriet kommer, försåvitt sökande av stipendier yppa sig, att bevilja stipendier såsom tidigare av i statsförslaget observerade anslag.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 20 februari 1962:

Ministeriet henviser til sin meddelelse til Nordisk Råds 9. session ang. denne sag (dat. 21. jan. 1961)¹.

Ministeriet er bekendt med at sagens praktiske gennemførelse er under overvejelse hos Nordisk Kulturkommissions I. afdeling.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 27 november 1961:

Av disposisjonsbevilgningen til nordiske samarbeidstiltak, vil det for 1962 bli reservert et beløp på kr. 5 000 som støtte til studiereiser til Island for studenter i nordisk språk.

¹ 9. sess. s. 1174.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

Medel härför anslogs i budgeten 1961—1962.

*BILAGA***PM rörande äskade bidrag till Svenska kommittén för nordiskt-akademisk samarbete**

Som bidrag till Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete har i statsverksproposition för budgetåret 1962/63 uppförts 25 000 kr., varav 10 000 kr. är avsedda för anordnande av gruppresor för studerande vid svenska universitet och högskolor till de övriga nordiska länderna.

Kommittén förordar med tillstyrkande av universitetskanslern en höjning med 20 000 kr. för möjliggörande av dessa gruppresor. Detta förslag har ej biträts av departementschefen. För studentresor inom Norden överhuvud kommer sålunda under 1962/63 sannolikt att utgå oförändrat 10 000 sv. kr.

Mars 1962

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

*Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att **F i n l a n d** skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.*

D a n m a r k s r e g e r i n g (Undervisningsministeriet) meddelar den 30 oktober 1961:

Sagen blev dröftad på IX nordiske undervisningsministermøde i marts 1961 i Helsingfors, hvor følgende resolution blev vedtaget:

Undervisningsministermøtet förutsätter, att representanter till den planerade samarbetskommissionen snarast utses i alla de nordiska länderna och att samarbetskommissionen fortsätter arbetet med saken.

Medel bör — på sätt de institutionella förhållandena i varje land möjliggör — ställas till förfogande för samarbetskommissionen och för konkreta samnordiska forskningsprojekt.

För den händelse, att Finland i anslutning till Uleåborgs universitet inrättar ett institut för forskning rörande arktisk medicin, är de övriga länderna beredda att stödja forskningsarbetet vid detta institut i den omfattning och de former, som för varje land är möjliga.

Fra dansk side har man udpeget overlæge, dr. med. Ove Bøje og professor, dr. med. Bengt Lambert til medlemmer af samarbejdskommissionen.

F i n l a n d s r e g e r i n g (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Statsrådet har den 1.12.1960 till representanter för Finland i nordiska samarbetsutskottet förordnat generaldirektör Niilo Pesonen och biträdande professor Jarl-Axel Grönroos. Undervisningsministeriet har anmodat de övriga nordiska länderna att även de utse representanter till samarbetsutskottet.

N o r g e s r e g e r i n g (Sosialdepartementet) meddelar den 22 december 1961:

Den fortsatte behandling av denne sak er overført fra Kirke- og undervisningsdepartementet til Sosialdepartementet.

I henhold til anbefalingen i rekommandasjon nr. 11/1960 og resolusjon nr. 7/1961 på det 9. nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors i mars 1961 har Sosialdepartementet oppnevnt professor, dr. med. Leiv Kreyberg og overlege Terje Due Strand som norske representanter i samarbeidsutvalget.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 2 februari 1962:

Såsom svenska representanter i den föreslagna samarbetskommittén har nominerats professor Hans Ronge, Lund, och professor Håkan Linderholm, Umeå.

Meddelanden
om rekommendation nr 12/1960 angående revision av
medborgarskapslagstiftningen

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 31 juli 1960 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Indenrigsministeriet) meddelar den 16 november 1961:

Der er endnu ikke modtaget indbydelse fra Sverige til at deltage i det udredningsarbejde, som forestår. Danmark har udpeget 2 sagkyndige til at deltage i dette arbejde.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 30 december 1961:

År 1959 har tillsatts en kommitté med uppgift att revidera lagstiftningen om förvärvande och förlust av finskt medborgarskap samt att uppgöra förslag till ny lagstiftning i ämnet. Vid fullgörandet av sin uppgift fäster kommittén speciell uppmärksamhet vid möjligheterna att bringa Finlands lagstiftning i överensstämmelse med motsvarande lagstiftning i de övriga nordiska länderna. I den mån de övriga nordiska länderna, medan kommitténs arbete pågår, skrider till förnyande av medborgarskapslagstiftningen, kommer kommittén att undersöka möjligheterna att anpassa Finlands lagstiftning i samklang med dessa förändringar.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 8 december 1961 *å samtliga regeringars vägnar*:

Vid det nordiska justitieministermötet den 17 januari 1961 har beslut fattats om tillsättande av sakkunniga för utredning av frågan. Sådana har sedermera utsetts från Danmark, Norge och Sverige. Från finsk sida torde en sakkunnig tillsättas inom den närmaste tiden.

BILAGA

Förteckning över ledamöter tillsatta för arbetet med revision av medborgarskapslagstiftningen

Från Danmark (förordnade av Indenrigsministeriet)

Udskrivningschef Knud Larsen.

Kontorchef K. A. Bjørklund Bertelsen

Från Finland (medborgarskapskommittén)

Rikspolischef Fjalar Jarva (ordf.).

Avdelningschef Sigurd Waldemar von Numers (förordnad av utrikesdepartementet).

Regeringssekreterare Aarne V. Kovero (förordnad av inrikesdepartementet).

Regeringssekreterare Hemmer (förordnad av inrikesdepartementet).

Sekreterare: Vice häradshövding Henry E. A. Stenlund.

Från Norge (som sakkunnig)

Høiesterettsdommer Andreas Endresen.

Från Sverige

Landshövding Martin Wahlbäck.

Sekreterare: Hovrättsrådet E. O. Nyman.

Meddelanden

om rekommendation nr 1/1961 angående nordiskt litteraturpris

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 7 november 1961:

Efter anmodning fra IX nordiske undervisningsministermøde i marts 1961 i Helsingfors har Nordisk Kulturkommission den 2. august 1961 for undervisningsministrene i de nordiske lande forelagt udkast til statutter for Nordisk Råds litteraturpris.

På et møde mellem de 5 undervisningsministre den 7. august 1961 i København blev Kulturkommissionens forslag tiltrådt i princippet med et par mindre ændringer. Man vedlægger et eksemplar af de således ændrede statutter tillige med de af Kulturkommissionen udarbejdede bemærkninger til statutudkastet [*se Tillæg 1*] samt et udkast til instruks for den nordiske bedømmelseskomité, som hvert år skal udvælge det værk, der skal hædres med denne litteraturpris [*se Tillæg 2*].

På mødet i København besluttede ministrene endvidere, at man hver i sit land skulle dels søge tilvejebragt de fornødne bevillinger, dels udpege medlemmer og suppleanter til bedømmelseskomiteen så hurtigt, at den første prisuddeling kan finde sted som ønsket af Nordisk Råd ved rådets 10. session i februar 1962.

I Danmark, hvor det er ministeriet for kulturelle anliggender, som beskikker bedømmelseskomiteens medlemmer, har man for den første 3-års periode udpeget forfatterne Karl Bjarnhof og Tom Kristensen som medlemmer af nævnte komité og forfatteren Thorkild Bjørnvig som suppleant. Folketingets finansudvalg har givet tilslutning til afholdelse i finansåret 1961/62 af Danmarks part af udgifterne 15 420 kr.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Statsrådet har till representanter för Finland i prisnämnden för utdel-

ning av litteraturpris förordnat professor Lauri Viljanen och filosofie magister Jarl-Olof Tallqvist samt till suppleanter filosofie magister Kai Laitinen och redaktör Nils-Börje Stormbom, ävensom samma dag fastställt stadgar för litteraturpriset. Undervisningsministeriet har fastställt reglemente för prisenämnden.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 20 februari 1962:

Efter at de nordiske landes undervisningsministre på deres møde i København 7. aug. 1961 var kommet overens om sagens praktiske gennemførelse på grundlag af Nordisk Kulturkommissions forslag, udnævnte undervisningsministeriet d. 22. sept. 1961 professor dr. Steingrímur J. Þorsteinsson og Helgi Sæmundsson, formand for Menntamálaráð islands, til at tage sæde i litteraturprisens dommerkomité for Island de første tre år.

På finansloven for 1962 bevilges der kr. 70 000 til at bestride Islands del af udgifterne i anledning af prisen.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 28 november 1961:

Etter anmodning fra de nordiske undervisningsministre har Nordisk Kulturkomisjon utarbeidet utkast til statutter for Nordisk Råds litteraturpris og instruks for den nordiske bedømmelseskomité. Vedtektene og instruksene er godkjent av de fem undervisningsministre, med et par mindre endringer.

I Norge er for den første 3-års periode oppnevnt som norske medlemmer av bedømmelseskomitéen: professor dr. philos. Johs. Dale og dr. philos. Philip Houm, med dr. philos. Ellisiv Steen som varamann.

På statsbudsjettet for 1962 er foreslått bevilget n.kr. 17 000.— til Nordisk Råds litteraturpris.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 2 februari 1962:

Sedan Kungl. Maj:t den 26 januari godkänt statuterna (bifogas [*se Tillägg 1*]) till Nordiska rådets litteraturpris, vilka tidigare godkänts av Danmark, Finland, Island och Norge, är nu nämnda litteraturpris formellt instiftat. Priset, som uppgår till 50 000 danska kronor, skall utdelas en gång om året i samband med Nordiska rådets session för ett skönlitterärt verk skrivet på något av de nordiska ländernas språk. En särskild bedömningskommitté med två ledamöter och en suppleant från varje land har utsetts. Till denna kommitté har anförtrots uppgiften att utvälja det verk som skall prisbelönas.

Svenska ledamöter är professorn Victor Svanberg, fil. dr Erik Hjalmar Linder och skriftställaren Bengt Holmqvist (suppl.).

Priset kommer första gången att utdelas vid Nordiska rådets nästkommande session i Helsingfors i mars innevarande år. Prisbelöningen kommer enligt statuterna att gälla verk som publicerats 1960 eller 1961.

TILLÄGG 1**Stadgar för Nordiska rådets litteraturpris**

(Utarbetade av Nordiska kulturkommissionen och i princip godkända vid 9:e nordiska undervisningsministermötet)¹

§ 1

Nordisk Råds litteraturpris er indstiftet af de nordiske landes regeringer i fællesskab i medfør af Nordisk Råds rekommandation nr. 1/1961.

§ 2

Litteraturprisen, som udgør 50 000 d.kr., uddeles én gang om året, normalt i forbindelse med Nordisk Råds session, for et skønlitterært værk skrevet på et af de nordiske landes sprog.

Ved skønlitterært værk forstås i denne henseende roman, drama, digt-, novelle- eller essaysamling samt andet litterært værk, som opfylder høje litterære og kunstneriske krav.

Ved bedømmelsen tages i betragtning værker, som er første gang udgivet inden for de to seneste kalenderår forud for uddelingsåret.

§ 3

Udvælgelsen af de værker, som skal udmærkes med denne pris, foretages af en fællesnordisk, sagkyndig bedømmelseskomité, bestående af 10 medlemmer, 2 fra hvert land.

Undervisningsministeren i hvert af landene — i Danmark ministeren for kulturelle anliggender — udpeger for 3 år ad gangen sit lands medlemmer af bedømmelseskomiteen, 2 ordinære medlemmer samt i Finland 2 suppleanter, i hvert af de øvrige lande 1 suppleant.

§ 4

De til formålet fornødne midler tilvejebringes ved statsbevillinger i de enkelte lande. Fælles udgifter fordeles mellem landene i forhold til antallet fra hvert land af valgte medlemmer af Nordisk Råd.

§ 5

Nærmere bestemmelser om disse statutters anvendelse optages i en af undervisningsministerierne i de nordiske lande fastsat særlig instruks for bedømmelseskomiteen.

§ 6

Spørgsmålet om eventuel revision af disse statutter skal inden udgangen af 1967 rejses over for de andre deltagerlande af Sverige, som er koordinerende land for den i § 1 nævnte rekommandation.

Anmærkninger**ad § 1**

Prisen skal ifølge Nordisk Råds rekommandation indstiftes af regeringerne i fællesskab.

I betænkningen »Fælles institutioner i Norden» (Nordisk udredningsserie,

¹ Stadgarna har stadfästas av samtliga nordiska regeringar.

nr. 2/1960) udtales det side 7, at inden for det nordiske samarbejde bør der ved oprettelse af fælles institutioner søges anvendt en mere enkel fremgangsmåde end egentlig formel konvention. I det her foreliggende tilfælde foreslås følgende fremgangsmåde:

- a. Statutudkast godkendes i princippet af undervisningsministrene.
- b. Undervisningsministrene søger de fornødne bevillinger.
- c. Statutterna bliver, når de fornødne bivillingsmæssige tilsagn er opnået, endeligt underskrevet af undervisningsministrene.

ad § 2

ad stk. 1. Man foreslår, at prisuddelingen foretages under Nordisk Råds årlige sessioner, f. eks. af rådets præsident under højtidelige og festlige former. Nordisk Råd skal ifølge sine vedtægter holde møde hvert år. For en sikkerheds skyld har man dog med ordet »normalt« villet åbne mulighed for, at en prisuddeling undtagelsesvis kan finde sted uden for en session.

Det er forudsat, at prisen uddeles hvert år, idet det forekommer stærkt usandsynligt, at der i 2 år, jfr. stk. 3, ikke i noget af de 5 nordiske lande skulle fremkomme noget værk, som fortjener denne udmærkelse. Hvis det imidlertid skulle indtræffe, at der et år ikke finder nogen uddeling sted, bør en sådan ikke uddelt pris ikke komme til uddeling noget senere år, idet der efter sektionens opfattelse aldrig bør uddeles mere end én pris noget år. Ej heller bør den årlige litteraturpris kunne deles mellem flere forfattere. Endelig bør det — men heller ikke om dette har man fundet det påkrævet at opstille nogen udtrykkelig bestemmelse — ialfald kun i meget sjældne undtagelsestilfælde forekomme, at samme person opnår prisen mere end én gang.

Litteraturprisen bør i sin egenskab af hæderspris være skattefri for modtageren.

ad stk. 2. Begrebet skønlitteratur er her taget i videre betydning end den gængse. F. eks. vil et biografisk eller litteraturhistorisk værk kunne komme i betragtning, hvis det opfylder høje litterære og kunstneriske krav. Den relative sætning om disse krav vedrører sprogligt kun »andet litterært værk«, idet det er en selvfølge, at også romanen, dramaet, digtsamlingen o. s. v. må være af høj litterær kvalitet for at kunne vinde prisen.

ad stk. 3. Af praktiske grunde — bl. a. fordi tidspunktet for Nordisk Råds årlige sessioner ikke ligger fast og af hensyn til den ekstra tid, som vil medgå til oversættelser til brug for bedømmelseskomiteen, jfr nedenfor ad § 5 — anser man det for nødvendigt, at der ved hver årlig bedømmelse tages to år i betragtning.

Det bemærkes i denne forbindelse, at der i statutudkastet ikke er optaget nogen klausul om, at det sejrende værk ikke må oversættes mellem sprogene dansk, norsk eller svensk tidligere end 6 måneder efter prisuddelingen. En sådan klausul synes at støde på for store praktiske vanskeligheder, idet mange kvalificerede værker på forhånd inden prisuddelingen vil være oversat eller solgt til oversættelse i nabolandene, jfr. Den danske forlæggerfor-

enings og den svenske forfatterforenings skrivelser til Nordisk Råd af henholdsvis 19. januar og 15. februar 1961. I den ekspertudredning af bogmarkedproblemerne, som Nordisk Kulturkommission har ladet foretage — overbibliotekar Ib Magnussens betænkning af december 1960 »Problemer omkring et fælles nordisk bogmarked» — bliver der i øvrigt taget til orde for, at man muligvis ikke bør nære så store betænkeligheder ved sådanne oversættelser.

ad § 3

Sektionen lægger stor vægt på, at den nordiske bedømmelseskomité bliver så arbejdsduelig som muligt, således at de endelige udvælgelser foretages på grundlag af en realitetspræget drøftelse og vurdering i fællesskab. Man foreslår derfor, at antallet af egentlige medlemmer — og dermed af deltagere i de nordiske møder — begrænses til 10.

Den foreslåede suppleantordning skal dels tjene til at sikre, at der så vidt muligt altid deltager 2 repræsentanter for hvert af landene i de fællesnordiske drøftelser i bedømmelseskomiteen, dels muliggøre — i lande hvor dette måtte findes formålstjenligt — en styrkelse af det forberedende arbejde på nationalt plan derved, at suppleanten medinddrages i dette arbejde. Suppleantens mandat må i hvert enkelt land nærmere udformes af vedkommende undervisningsministerium.

ad § 4

Den foreslåede fordelingsnorm for de fælles udgifter — angående disse se nedenfor ad § 5 — blev på Nordisk Kulturkommissions plenarmøde i Reykjavik i juli 1960 vedtaget som en almindelig retningslinje, der bør følges, medmindre særlige hensyn gør sig gældende.

ad § 5

Sektionen har anset det for hensigtsmæssigt, at statutterne affattes i mere generelle former, medens de detaljerede regler om ordningens praktiske gennemførelse optages i en særlig instruks for bedømmelseskomiteen. Som et foreløbigt arbejdsgrundlag har sektionen udarbejdet det vedlagte instruksudkast.

Udkastet indeholder forslag til bestemmelser om valg af medlemmer og suppleanter, om fremgangsmåden ved værkeres udvælgelse, herunder om oversættelser til brug for komiteen af værker på andre nordiske sprog end dansk, norsk eller svensk, samt om formandskab, forretningsorden, sekretariater, udgifter m. m. Ved affattelsen har mønstervedtægten i den ovenfor nævnte betænkning »Fælles institutioner i Norden» været vejledende.

Man foreslår, jfr. § 7 i instruksudkastet, at sekretariatsforretningerne i de enkelte lande varetages af Nordisk Råds nationale sekretariater, og at de fælles forretninger bestrides af rådssekretariatet i Sverige, som er koordinerende land for rekommandationen om en nordisk litteraturpris. Af hen-

syn til kontinuiteten i arbejdet er det formentlig hensigtsmæssigt, at det fælles sekretariat således ligger fast i et bestemt land.

De årlige udgifter til ordningen består dels af fælles udgifter, hvoraf hvert land bærer en vis andel, dels af de nationale udgifter, som derudover falder på hvert enkelt land.

Fælles udgifter omfatter:

Selve litteraturprisen	50 000 d. kr.
Omkostninger i forbindelse med oversættelser til brug for bedømmelseskomiteen, skønsmæssigt anslået til	10 000 d. kr.
	60 000 d. kr.

Heraf bærer Danmark, Finland og Norge hver 1/5 eller 12 000 d.kr., Sverige 2/5 eller 24 000 d.kr.

De nationale udgifter for hvert enkelt land udover andelen af de fælles udgifter er vanskelige at beregne eksakt. Disse udgifter vil i første række omfatte rejsepenge og diæter i forbindelse med møder, indkøb og forsendelse af bøger etc., hvilke poster skønsmæssigt anslås til 1 000 à 1 500 kr. for det enkelte land.

Sektionen skal imidlertid endvidere henstille, at det i hvert enkelt land tages op til overvejelse at yde et passende honorar — eksempelvis 2 000 d.kr. årlig til hvert medlem — til bedømmelseskomiteens medlemmer, idet der vil være et betydeligt arbejde forbundet med dels hvert år at læse og bedømme 8 værker fra nabolandene, jfr. § 2 i instruksudkastet, dels stadig at holde sig à jour med hjemlandets aktuelle litteratur.

ad § 6

Det er vanskeligt at overskue på forhånd, hvorledes ordningen vil komme til at fungere i enkeltheder. Der synes derfor at være god grund til udtrykkeligt at hjemle mulighed for en revision på grundlag af de erfaringer, der vil være opnået efter de første 6 års forløb.

TILLÄGG 2

Instruktion för Bedömningskommittén för Nordiska rådets litteraturpris

§ 1

Bedømmelseskomiteen består af 10 medlemmer, 2 fra hvert af de nordiske lande. Undervisningsministeren i hvert af landene udpeger for 3 år ad gangen 2 ordinære medlemmer og 1 suppleant, der alle bør være sagkyndige med hensyn til hjemlandets og i størst muligt omfang også med hensyn til nabolandenes aktuelle litteratur. Genvalg kan finde sted.

I hvert land udgør de 2 ordinære medlemmer og — efter undervisningsministeriets nærmere bestemmelse, jfr. § 9 — eventuelt tillige suppleanten vedkommende lands nationale komité.

§ 2

Bedømmelseskomiteen træffer sin beslutning om prisens tildeling på grundlag af indstillinger fra de nationale komiteer omfattende højst 2 værker fra hvert land.

§ 3

Senest 3 måneder inden den 1. i den måned, i hvilken prisuddelingen skal finde sted, skal hver national komité sende eksemplarer af det værk eller de to værker, som indstilles fra vedkommende land, til de andre nationale komiteer.

I det omfang de pågældende værker ikke foreligger på dansk, norsk eller svensk, skal vedkommende nationale komité drage omsorg for, at oversættelse til et af de tre nævnte sprog foretages til brug for de andre komiteer inden den i stk. 1 angivne tidsfrist. Udgifterne til disse oversættelser betragtes som fælles udgifter, der fordeles mellem landene, jfr. § 8.

§ 4

Bedømmelseskomiteen, som normalt afholder møde en gang om året, skal inden 2 uger førend åbningen af den rådssession, ved hvilken prisen skal uddeles, fremsende meddelelse om sin beslutning samt motivering til Nordisk Råds præsidium.

§ 5

Bedømmelseskomiteen vælger blandt sine medlemmer for 2 år ad gangen en formand og en næstformand, som ikke må være fra samme land. Hvervene som formand og næstformand går på omgang mellem landene i alfabetisk rækkefølge. I den første 2-års periode bør dog af praktiske grunde formanden være fra Sverige, hvor det fælles sekretariat er beliggende, jfr. § 7, medens næstformanden vælges blandt de danske medlemmer. I den næste 2-års periode er formanden dansk og næstformanden finsk, i den tredje 2-års periode er formanden finsk og næstformanden norsk osv.

§ 6

Bedømmelseskomiteen er kun beslutningsdygtig, når alle 5 deltagerlande er repræsenteret på mødet.

Bedømmelseskomiteens beslutning træffes ved simpel stemmeflerhed. Hvert medlem har én stemme. I tilfælde af stemmelighed gør formandens stemme udslaget.

I bedømmelseskomiteens møder kan en suppleant kun deltage i egenskab af stedfortræder for et af sit lands ordinære medlemmer. Når en suppleant deltager, har han almindelig stemmeret.

Over det på bedømmelseskomiteens møder passerede føres en protokol, der underskrives af formanden.

§ 7

Sekretariatsforretningerne varetages af Nordisk Råds sekretariater således, at hver enkelt national komité bistås af Nordisk Råds sekretariat i vedkommende land, og at herudover de fælles sekretariatsforretninger bestrides af Nordisk Råds svenske sekretariat.

§ 8

I hvert af deltagerlandene søger undervisningsministeriet under sit årlige budget hjemmel til at afholde de fornødne udgifter til Nordisk Råds litteraturpris.

Hvert land bærer egne nationale udgifter samt en anpart, jfr. statutternes § 4, af de fælles udgifter.

Nationale udgifter er: rejsepenge og diæter samt honorarer til den nationale komité's medlemmer og suppleant, indkøb og forsendelse af bøger m. m.

Fælles udgifter er: litteraturprisen samt omkostninger i forbindelse med oversættelser til brug for bedømmelseskomiteen, jfr. § 3.

§ 9

Undervisningsministeriet i hvert af deltagerlandene kan fastsætte supplerende specielle bestemmelser for vedkommende lands nationale komité.

§ 10

Bedømmelseskomiteen kan til de deltagende landes undervisningsministerier afgive forslag til ændring af disse bestemmelser.

*BILAGA***PM angående 1962 års litteraturpris**

Bedömningskommittén har den 7 februari 1962 beslutat utse författaren Eyvind Johnson, Sverige, till förste mottagare av Nordiska rådets litteraturpris. Det officiella meddelandet om beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådets litteraturpris 1962 går till Eyvind Johnson för romanen »Hans nådes tid», som med gestaltskapande kraft och i en hemlighetsfull, ironisk stil lyfter fram ett stort historiskt stoff till en spegel för vår tid.

Meddelanden

om rekommendation nr 2/1961 angående samnordisk filmproduktion

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Ministeriet for kulturelle anliggender) meddelar den 30 november 1961:

Justitsministeriet og finansministeriet, skattedepartementet, der er resortministerier med hensyn til ovennævnte rekommandation, har truffet aftale om, at skattedepartementet påtager sig det arbejde, som forudsættes udført fra dansk side efter Danmarks udpegning som koordinerende land.

Efter at sager vedr. film- og biografteatervæsenet med undtagelse af statens filmcensur er overført fra justitsministeriets til ministeriet for kulturelle anliggendes sagområde, er en repræsentant for sidstnævnte ministerium beskikket som medlem af det af finansministeriet nedsatte udvalg, der har til opgave at foretage en gennemgang af problemerne i forbindelse med forlystelsesafgiften. Til dette udvalg er oversendt et forslag fra justitsministeriet om at lempe bestemmelsen i forlystelsesafgiftslovens § 10, stk. 4, således at der på nærmere angivne vilkår åbnes adgang til en dansk deltagelse i samproduktion på filmens område.

Spørgsmålet er nu taget op til realitetsbehandling i det nævnte udvalg med henblik på den hurtigst mulige gennemførelse af en ændring i forlystelsesafgiftsloven i overensstemmelse med forslaget.

Finlands regering (undervisningsministeriet) *hänvisar i meddelande den 5 januari 1962 till Danmarks regerings meddelande.*

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 27 november 1961:

Etter departementets bestemmelse av mai 1958 er det i Norge åpnet adgang til statsstøtte til co-produksjoner. En viser til vedlagte rundskriv til norske filmprodusenter og filmutleiebyråer¹, side 4, punkt V: Generelle reg-

¹ *Här ej tryckt.*

ler for godkjenning av samproduksjoner som norske, med rett til statsstønad.

Kirke- og undervisningsdepartementet vil i samsvar med henstilling fra Nordisk kulturkommisjon til de nordiske lands regjeringer av 26. juli 1960, og med forslag fra Nordisk Råd, kulturutskottet, rette en henvendelse til de øvrige nordiske lands myndigheter, og invitere representanter for disse til et møte i Oslo for å drøfte mulighetene for felles nordiske retningslinjer for co-produksjoner.

Da Norge for tiden er det eneste land som har bestemmelser om statsstøtte til co-produksjoner, kan det synes naturlig at det fra norsk side tas initiativ til et slikt møte med sikte på utarbeidelse av felles retningslinjer slik forslaget fra Nordisk Råd anbefaler.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Syftet med förevarande rekommendation torde till en del redan vara tillgodosett i gällande svenska bestämmelser om statligt stöd till filmproduktionen, vilka är så utformade att de för sin tillämpning inte utesluter en ganska långt gående internationell samverkan på filmområdet.

Från svensk sida har man — sedan inbjudan därtill utfärdats — förklarat sig beredd att delta i förberedande internordiska överläggningar i ämnet.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 2 februari 1962:

Svenska representanter i det nordiska expertutskottet [för samnordisk filmproduktion] är undervisningsrådet E. Ullstad och adjunkt O. Storm. — — — räknar man icke med att den gemensamma produktionen av undervisningsfilm skall kunna komma igång under år 1962, då finansieringsfrågan inte i något av de nordiska länderna är löst. Från finsk sida föreslås i en skrivelse av den 19 januari 1962 att expertutskottet skall kallas till konstituerande sammanträde inom en snar framtid.

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Udenrigsministeriet) meddelar den 13 december 1961 å samtliga regeringars vägnar:

I rekommendation nr. 3/1961 har Nordisk Råd anbefalet regeringerne:

at nedsætte en nordisk ministerkomité for samordning af hjælpen til udviklingslandene og

at tilvejebringe en sådan ordning, at repræsentanter for de nordiske lande får mulighed for at tage del i og følge det forberedende arbejde, som finder sted i de enkelte lande.

I medfør af rekommendation nr. 3/1961, første stykke, nedsattes i 1961 Den nordiske Ministerkomité for Samordning af Hjælpen til Udviklingslandene.

Ministerkomiteen har følgende sammensætning:

Danmark: Udenrigsminister J. O. Krag, der den 7. september 1961 afløstes af økonomiminister Kjeld Philip.

Finland: Undervisningsminister Heikki Hosia.

Island: En repræsentant for Islands ambassade på det sted, hvor møderne blev afholdt.

Norge: Statsråd fru Aase Bjerkholt.

Sverige: Statsråd fru Ulla Lindström.

Ministerkomiteen har afholdt møder den 24. april 1961 i Köbenhavn, den 15. maj 1961 i Oslo, den 4. juli 1961 i Stockholm, den 12. september 1961 i Helsingfors og den 11. december 1961 påny i Köbenhavn.

Under ministerkomiteen er nedsat et embedsmandsudvalg, der har afholdt en række møder i de nordiske hovedstæder.

Ministerkomiteen besluttede på sit møde i Oslo den 15. maj 1961 at overtage de opgaver, som er pålagt i medfør af rekommendation nr. 9/1960, hvori Nordisk Råd har anbefalet regeringerne, at de behandler spørgsmålet om fællesnordisk initiativ med henblik på at befordre og samarbejde uddannelsen af eksperter, der sendes til udviklingslandene.

I det følgende er der redegjort for ministerkomiteens behandling indtil nu af de spørgsmål, der er rejst i Nordisk Råds rekommandation nr. 9/1960 og rekommandation nr. 3/1961. Yderligere meddelelser vil eventuelt blive afgivet til Nordisk Råds kommende session.

1. Et fællesnordisk projekt i Afrika

Vid ministerkommitténs möte den 24 april 1961 enades man om att en gemensam nordisk insats borde genomföras på utbildningsområdet, och ämbetsmannautskottet fick i uppdrag att närmare utreda frågan. Vid sammanträdet den 15. maj 1961 beslöts att material skulle insamlas rörande ett antal afrikanska stater samt att en nordisk delegation senare skulle sändas till Afrika för att närmare studera möjligheterna för ett gemensamt nordiskt biståndsprojekt.

När ministerkommittén sammanträdde den 4 juli 1961 enades man om att från FN:s sekretariat begära dels material som belyste förhållandena i de aktuella länderna, dels sekretariatets bedömning av möjligheterna för en gemensam nordisk hjälpinsats i ett av dem. För att få en så allsidig bild som möjligt av de olika länderna beslöt ministerkommittén vidare — på ämbetsmannautskottets förslag — att en särskild arbetsgrupp skulle resa till Genève, Rom, London och Paris för att ta del av de synpunkter och erfarenheter, som fanns samlade hos de internationella organisationerna i Europa och hos de engelska myndigheterna. Denna resa företogs i augusti.

I en omfattande rapport till ministerkommittén gav arbetsgruppen en översikt över utbildningssituationen i Afrika och pekade på ett antal allmänt förekommande problem, som är förknippade med behoven på undervisningens område. Därefter redogjorde arbetsgruppen för ett antal afrikanska stater, varvid inte bara utbildningsbehov utan även politiska och ekonomiska förhållanden behandlades. Härjämte redovisades de nordiska ländernas verksamhet (handelsintressen, missionsverksamhet) i respektive stater och den internationella hjälp dessa fått eller kunde påräkna på multilateral eller bilateral bas. Arbetsgruppen konstaterade att samtliga undersökta länder uppenbart var i behov av internationellt bistånd men att Tanganyika från vissa synpunkter föreföll bäst lämpat för en gemensam nordisk insats.

Vid sitt sammanträde den 12 september 1961 behandlade ministerkommittén denna rapport. Efter ingående diskussion beslöt kommittén att Tanganyika och Nigeria borde bli föremål för en sondering rörande lämpligheten av en nordisk biståndsinsats respektive en samordning av vissa nordiska länders insatser. I anledning därav enades kommittén om att informera regeringen i Dar es Salaam om de nordiska planerna och meddela att man i början på nästa år önskade sända en nordisk delegation till Tanganyika. Avsikten med denna resa skulle vara att på ort och ställe närmare studera möjligheterna för en gemensam nordisk biståndsinsats i landet. Man överenskom vidare att underrätta den nigerianska regeringsdelegation, som i början av oktober skulle besöka de tre skandinaviska länderna, om

ministerkommitténs beslut beträffande Nigeria. I Nigeria skulle den nordiska delegationen underhandla med respektive myndigheter om de planer på bilateral hjälp till landet som fanns eller kunde bli aktuella i några av de nordiska länderna och undersöka om det gick att samordna dessa hjälpplaner så att de fick en nordisk prägel. Då man i Finland inte hade aktuella planer beträffande Nigeria, önskade man från finsk sida emellertid inte binda sig ifråga om deltagandet i resan till Nigeria, och från norsk sida anfördes att det norska deltagandet kunde bli beroende av hur de bilaterala norsk-nigerianska planerna avancerade under höstens lopp och på de möjligheter att koordinera dessa planer med övriga nordiska länders som därvid framträdde.

Premiärminister Nyerere har sedermera per brev förklarat att han välkomnar delegationen och att de tanganyikanska myndigheterna är beredda att motta den i januari 1962. Även från nigeriansk sida har man förklarat sig beredd att motta delegationen.

Den tidigare nämnda arbetsgruppen har på ministerkommitténs uppdrag insamlat och bearbetat kompletterande material rörande utbildningsläget i Tanganyika samt preliminärt undersökt förutsättningarna för en samordning av bilaterala hjälpprojekt i Nigeria.

2. Uddannelse og rekruttering af eksperter, der sendes til udviklingslandene

På grundlag af forslag udarbejdet på et møde i embedsmandsudvalget i Oslo den 4. og 5. maj og yderligere behandlet på ministerkomiteens møder den 15. maj og den 4. juli fandt komiteen, at uddannelse af eksperter, der sendes til udviklingslandene mest formålstjenligt kunne foretages ved tilrettelæggelse af en forhåndsorientering for eksperterne om det land og den opgave, de sendes ud til, og ved kortvarige kursus eller såkaldte seminarer.

Yderligere fandt man, at et særligt bidrag til videregående uddannelse af eksperter kunne ydes gennem oprettelse af de under pkt. 3 nedenfor behandlede u-landsinstitutter, der bl. a. kunne påtage sig uddannelse af eksperter, herunder sådanne som benyttes ved gennemførelsen af nordiske eller bilaterale projekter.

a. Forhåndsorientering af eksperter, der sendes til udviklingslandene

På grundlag af drøftelser i embedsmandsudvalgsmøde og forslag udarbejdet fra dansk side opnåedes der i ministerkomiteen på mødet den 4. juli 1961 i Stockholm enighed om, at der skulle indsamles et materiale til forhåndsorientering af eksperterne, omfattende oplysninger om ekspertens generelle opgaver, forpligtelser, ansvar og rettigheder, om FN's og andre organisationers tekniske bistandsarbejde, om leveforholdene i udviklingslandene, deres økonomiske, sociale og politiske forhold og endelig oplysninger om ekspertens eget hjemland. Indsamlingen måtte omfatte sådant grundlæggende materiale, som eksperten før sin udsendelse relativt hurtigt kunne sætte sig ind i. Der var endvidere enighed om, at Danmark skulle foretage en undersøgelse af, hvilket materiale der fandtes, og på grundlag heraf dels

udarbejde forslag til anskaffelse af materialet i de nordiske lande, dels, hvor det var praktisk, forestå indsamling af materialet til fordeling blandt de nordiske lande.

Til gennemførelsen af dette arbejde og udarbejdelsen af det endelige forslag, der forventes at foreligge i begyndelsen af 1962, er udpeget en dansk ekspert. Den danske ekspert holder sig ved gennemførelsen af opgaven i kontakt med de embedsmænd i de øvrige nordiske lande, som forhåndsorienteringen sorterer under.

b. Nordisk ekspertseminar

På grundlag af forslag udarbejdet i embedsmandsudvalget besluttede ministerkomiteen på sit møde den 4. juli 1961 i Stockholm at lade afholde et nordisk ekspertseminar.

Formålet med dette seminar er blandt dem, som beskæftiger sig med rekruttering af eksperter eller med udviklingslandenes problemer iøvrigt, at skabe en dybere interesse for og større kendskab til den internationale bistandsvirksomhed og dennes baggrund, herunder udviklingslandenes centrale problemer og forskellige former for økonomisk hjælp. Som foredragsholdere og indledere er inbudt fremstående eksperter fra Norden samt chefen for FN's europæiske rekrutteringskontor i Paris.

Seminaret skulle vare 7 dage med 6—10 deltagere fra hvert land.

Omkostningerne i forbindelse med seminarets afholdelse skal efter aftale fordeles med 40 % til Sverige og med 30 % til henholdsvis Norge, Finland og Danmark.

Finland står for det praktiske arrangement i forbindelse med seminarets afholdelse. Et foreløbigt program er udarbejdet, og seminarets afholdelse er berammet til dagene den 7.—13. januar 1962 i Finland.

3. Nordiske u-landsinstitutter

Komiteen har drøftet spørgsmålet om oprettelsen af fællesnordiske u-landsinstitutter til varetagelse af indsamling af materiale om u-landene, forskning samt oplysnings- og kursurvirkosomhed vedrørende disse lande.

Man fandt, at der ikke var grundlag for at oprette et enkelt fællesnordisk institut, hvorimod der var enighed om, at de enkelte lande ved oprettelsen af nationale u-landsinstitutter, for hvilke der i en rapport er foreslået visse retningslinier, burde tilstræbe en arbejdsdeling f. eks. på regionalt grundlag. De erfaringer, der indhøstes fra det eller de først oprettede institutter burde komme alle de nordiske lande til gode. Det foreslås endvidere, at samtlige nordiske lande bliver repræsenteret i styrelserne for de enkelte institutter, hvorefter man vil kunne overlade den nærmere udformning af det fremtidige samarbejde på dette område til institutternes ledelse.

Fra svensk side har man erklæret sig rede til at give et planlagt Afrika-institut et nordisk præg efter ovenstående retningslinier.

4. *Forskellige samordnings-foreanstaltninger i de nordiske lande*

Komiteen anbefaler, at de nordiske lande ved rekruttering af eksperter til deres bilaterale projekter også søger at anvende eksperter fra de øvrige nordiske lande.

Komiteen har drøftet mulighederne for at tilrettelægge en ordning, hvorefter de administrative chefer for de nye styrelser for den tekniske bistand i de enkelte lande mødes regelmæssigt.

Komiteen har endvidere kendskab til, at der mellem de nordiske lande er foregået en omfattende udveksling af oplysninger om de enkelte landes arbejde med hjælp til udviklingslandene.

Repræsentanter for de nordiske lande deltager i den svenske Beredningen för internationella biståndsfrågor. Fra dansk, finsk og norsk side har man ment, at en tilsvarende orientering af repræsentanter for de øvrige nordiske lande ved møder i henholdsvis Danmark, Finland og Norge var ønskelig, men af praktiske grunde måtte et sådant arrangement afvente etableringen af den nye administration af teknisk bistand i de tre lande. De nordiske lande er indstillet på, at der i de råd, der tænkes oprettet i landene i forbindelse med denne nye administration, bør gives adgang for observatører fra de øvrige nordiske lande.

D a n m a r k s r e g e r i n g (Udenrigsministeriet) meddelar den 6 mars 1962 i anslutning till ovanstående meddelande:

Det i meddelelsen punkt 2 a. omtalte arbejde med indsamling af materiale til forhåndsorientering af nordiske eksperter, der sendes til udviklingslandene, er afsluttet. Beretning om arbejdet, der er udført af Danmark, er afgivet til Nordisk Ministerkomité for Samordning af Hjælpen til Udviklingslandene¹.

Det er den almindelige opfattelse blandt nordiske eksperter, ansat under FN eller FN's særorganisationer, at den forhåndsvejledning, som hidtil er givet af en FN-myndighed, har været i større eller mindre grad utilstrækkelig, og at den bør suppleres særlig med nærmere oplysning om det land hvortil eksperten udsendes. For de nordiske eksperter, der deltager i de direkte hjælpeprogrammer, er adgang til en sådan orientering endnu mere påkrævet.

Det foreslås, at der i hvert af de nordiske lande, for eksempel inden for rammerne af de respektive administrationsorganer for teknisk bistand eller en tilslutning til eventuelle kommende u-landsinstitutter, etableres et oplysningscenter, og at der til disse centre anskaffes materiale, der er egnet til at give eksperterne de mest nødvendige oplysninger i løbet af forholdsvis kort tid. De foreslåede anskaffelser omfatter følgende:

1. Litteratur om det tekniske bistandsarbejde, herunder årsrapporter fra FN og særorganisationen og de nordiske landes beretninger om deres indsats i arbejdet med teknisk bistand.

¹ Tryckt i «Nordisk udredningsserie», 1962: 7.

2. Litteratur om samtlige lande eller om hele verdensdele, omfattende såvel nogle opslagsværker som enkelte standardværker om de underudviklede landes problemer i almindelighed.

3. Litteratur om de enkelte lande, fortrinsvis skrifter i serier, udgivet af FN eller af nationale myndigheder. Hertil kommer de enkelte landes egne årsrapporter eller beskrivelse af udviklingsplaner.

4. Et begrænset antal tidsskrifter med artikler af høj kvalitet om udviklingslandene eller den tekniske bistand.

5. Litteratur om de respektive nordiske lande.

Der må lægges vægt på, at centrene er i stand til at henvise til andre kilder angående yderligere oplysninger, og der må derfor findes bibliografier over litteratur egnet til videregående studier, herunder om faglige emner. Endvidere foreslås det, at der i hvert af de nordiske lande findes et å-journført kartotek over nuværende og tidligere eksperter, hos hvem man kan henvise de kommende eksperter at søge oplysninger.

I beretningen er givet anvisning på, hvor det nævnte materiale kan erhverves, og der er opstillet et budget for indkøbene. Udgifterne ved anskaffelsen er anslået til 3.000 d.kr for hvert af de nordiske lande, hvilket beløb bliver en årlig udgift, idet materialet stadig skal føres å-journ. Det nævnte beløb må anses for at være minimum, da en senere udvidelse af materialesamlingen må regnes for sandsynlig.

Beretningen indeholder endvidere fortegnelser oven en række biblioteker, institutioner m.v. i de nordiske lande, hvortil kan henvises angående videregående studier.

Samarbejdet mellem de nordiske centre vil antagelig navnlig kunne bestå i udveksling af oplysninger om nyt materiale og henvisninger, men samarbejdet må til sin tid nærmere fastlægges ved aftale mellem lederne.

Selv om centrene i første række skal virke for FN-eksperter og andre eksperter, der deltager i hjælpearbejde, vil de tillige kunne anvendes til vejledning af andre, der skal udføre arbejde i et af udviklingslandene.

Forslaget om anskaffelse af materiale til oplysningscentre hviler på den forudsætning, at der særlig er behov for kortfattede og koncentrerede oplysninger. Centrene vil imidlertid senere kunne danne udgangspunkt for en videregående undervisning, f. eks. i lighed med den kursusvirksomhed, som nu findes nogle steder i udlandet.

Finlands regering (ministeriet för utrikesärendena) meddelar den 6 mars 1962:

Det nordiska expertseminarium som omnämnes i det av Danmarks regering den 13. 12. 1961 avgivna meddelandet p. 2 (b) avhölls i Finland under tiden 8—13 januari 1962.

I seminariet deltog sammanlagt 55 personer fördelade enligt följande: Danmark 10, Norge 15, Sverige 15 och Finland 15. Dessutom hade som föredragshållare inbjudits Mr. Gordon Menzies från FN:s kontor i Paris.

Seminarieprogrammet upptog sammanlagt tolv föredrag med efterföljande diskussion samt en estraddebatt. Av föredragsämnena kan följande nämnas: Vad är underveckling, — Hur utvecklingshjälp lämnas, — Betydelsen av olika former av utvecklingshjälp, — Bilateral nordiska fältprojekt, — Värdering av multilateral biståndsverksamhet, — Hur kan rekryteringen och utbildningen av experter förbättras, — Rekryteringen och utbildningen av experter ur nordisk synpunkt samt — Utbildningsverksamhet och utvecklingshjälp.

Deltagarna fördelades i fyra »case study»-grupper, vilka med den internationella biståndsverksamhetens problem som bakgrund studerade fyra underutvecklade länder. Grupperna överlämnade var sin rapport innehållande de konklusioner och rekommendationer grupperna kommit fram till under sitt arbete. Rapporterna kommer tillsammans med det slutliga seminarierferatet att underställas ministerkommittén vid dess nästa möte. I detta skede är det därför skäl att endast i huvuddrag redogöra för de synpunkter på expertbriefing och -rekrytering som framfördes under seminariet.

Helt schematiskt kan de av seminariet omfattade rekommendationerna uppdelas i två huvudgrupper: a. åtgärder, vilka de nordiska länderna bör vidta och själva genomföra var för sig eller samfällt, samt b. åtgärder, som bör vidtas av FN och dess särskilda organ, men till vilka initiativet kan tas av de nordiska länderna.

a. Seminariet underströk vikten av att de experter, som står i beråd att resa ut på expertuppdrag kan få en möjligast effektiv och grundlig individuell förhandsorientering. Efter behov borde möjligheterna undersökas att anordna kurs- och seminarieverksamhet antingen på nationell eller nordisk bas.

Av en avgörande betydelse för de nordiska ländernas framtida insats på utvecklingshjälps område är att man ibland arbetsgivarna såväl inom den statliga som inom den privata sektorn kan skapa en större förståelse för expertrekrytering och därmed sammanhängande problem. Härvid är det främst fråga om möjligheterna för experterna att erhålla tjänstledighet och om deras rätt att återinträda i tjänsten utan att bli försatta i ett sämre läge än vad de varit om de icke åtagit sig expertuppdraget. Uppmärksamhet fästes därvid på att vissa yrkesgrupper ofta är tvungna att sluta eller avbryta sin anställning innan deras expertuppdrag börjar, varvid de lider ett ekonomiskt avbräck. Denna förlust borde vidkommande regering kunna ersätta.

b. Ett allmänt omdöme var att den förhandsorientering, som de experter får vilka ger sig ut på uppdrag för FN och dess organ, i sin nuvarande form är alltför summarisk och kort. En av orsakerna härtill är den begränsade procentuella andel, som inom FN:s biståndsprogram anslås till administrativa kostnader, till vilka förhandsorienteringen räknas. Man ansåg att de nordiska länderna borde verka därefter, att dessa kostnader icke

skulle hänföras till de administrativa kostnaderna utan att de borde anses som egentliga projektkostnader. En annan möjlighet vore att i biståndsbudgeten uppta en särskild post för kostnader föranledda av briefing.

Vidare påtalades den bristande kontrollen från FN:s sida av de s. k. job-descriptions, den alltför korta tidsfristen som ges experterna för att förbereda sig för sitt uppdrag samt den ofta ringa förberedelse som på platsen gjorts för att underlätta expertens arbete.

Seminarieret rekommenderade slutligen att de centrala biståndsorganen i Norden skulle anmoda FN att löpande tillhandahålla samtliga översiktsrapporter som framlagts av olika FN-organ och av dem utgivna tillgängliga referensförteckningar över expertrapporter.

Med stöd av de erfarenheter detta i experimentsyfte anordnade seminarium gav, har man från seminarieledningens sida för avsikt att för ministerkommittén framlägga ett utkast till ett framtida verksamhetsprogram på detta område.

Sveriges regering (utrikesdepartementet) meddelar den 15 januari 1962 *med hänvisning till Danmarks regerings meddelande:*

Sedan meddelandet den 13 december avgavs, har i Sverige den 1 januari 1962 inrättats ett statligt centralt organ, nämnden för internationellt bistånd, med uppgift att vara planerings- och samordningsorgan för frågor, som rör Sveriges offentliga tekniska bistånd till underutvecklade länder.

Enligt instruktionen för nämnden (SFS 651 den 15 december 1961) är till denna knutet ett råd för kontakt med skilda intressegrupper och med uppgift att bistå nämnden med sakkunskap på de områden som beröres av dess verksamhet (7 §). Representanter för övriga nordiska länder äger närvara vid rådets sammanträden (7 §).

Vissa av de i de båda rekommendationerna nämnda frågorna har behandlats i det delbetänkande, som avgavs i juni 1961 av administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna, »Den svenska utvecklingshjälpen. Expertrekrytering och stipendiatmottagning». Andra åter kommer att beröras i den proposition om Sveriges bidrag till internationell biståndsverksamhet, som avses föreläggas riksdagen våren 1962.

Denna proposition kommer delvis att basera sig på diskussioner, som ägt rum inom en särskild Beredning för internationella biståndsfrågor, i vilken övriga nordiska länder har varit representerade.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 2 februari 1962:

Eftersom detta ärende framför allt behandlats av den Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna, har Nordiska kulturkommissionen i avvaktan på kommitténs berättelse ännu icke tagit slutgiltig ståndpunkt till kommissionens framtida roll på detta område.

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Finansministeriet) meddelar den 16 november 1961:

Departementet for told- og forbrugsafgifter har indført de i bekendtgørelse nr. 177 af 5. juni 1961 omhandlede regler.

Herefter kan rejsende, som ankommer med de lange fartøjsruter og flyveruterne (bortset fra ruten Malmö—København) samt over landegrænsen, told- og afgiftsfrit medføre indtil 3/8 liter spiritus, indtil 1 liter vin, indtil 200 cigaretter eller 250 g tobaksvarer i anden form og indtil 200 blade cigarettepapir, når de har bopæl i europæiske lande. Rejsende med bopæl uden for Europa kan told- og afgiftsfrit medføre indtil 2 liter spiritus eller vin og indtil 400 cigaretter eller 500 g tobaksvarer i anden form.

Rejsende, der ankommer med flyveruten Malmö—København, med skibsruter over Øresund, med skibsruter mellem Sverige og Bornholm, med skibsruter fra Flensborg til Kollund eller Sønderborg eller med andre lignende skibs- og flyveruter, kan, når de har bopæl i de lande, som den benyttede rute beflyver eller besejler, told- og afgiftsfrit kun medføre indtil 40 cigaretter eller 20 cigarer eller cerutter eller 100 g tobaksvarer i anden form, men ingen vin og spiritus og intet cigarettepapir. Sådanne rejsende kan dog told- og afgiftsfrit medføre samme kvanta spiritus, vin og tobaksvarer som nævnt under de lange ruter, såfremt det ved afgiftsmærker, banderoler o. lign., der er anbragt på varerne, dokumenteres, at varerne er beskattet i afrejselandet.

På et møde, som Nordisk toldadministrativt Råds almindelige udvalg afholdt i dagene 13.—15. september 1961, blev der opnået enighed om ensartede nordiske regler for rejsendes told- og afgiftsfri indførsel af vin, spiritus og tobaksvarer svarende til ovennævnte danske regler, idet der fra finsk og svensk side blev givet udtryk for, at man var indstillet på at gennemføre sådanne regler, medens det dog fra norsk side blev pointeret, at man

ikke kunne være med til at foreslå en nedskæring af det kvantum spiritus — 1 liter — som det i en årrække havde været tilladt rejsende på de lange ruter at indføre toldfrit til Norge, og ej heller kunne gå med til at tillade told- og afgiftsfri indførsel af tobaksvarer fra de korte fartøjsruter.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 5 mars 1962:

Frågan om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror har efter Nordiska rådets 9. session i februari 1961 varit föremål för överväganden inom de centrala tulladministrationerna i de nordiska länderna. I fråga om tobaksvaror föreligger numera enighet. Såsom regel gäller, att resande, hemmahörande i utomeuropeiskt land får införa 400 st. cigaretter eller motsvarande mängd andra tobaksvaror, medan resande hemmahörande i europeiskt land får införa 200 st. cigaretter eller motsvarande mängd tobaksvaror i annan form. På vissa korta rutter får dock resande införa högst 40 st. cigaretter.

I fråga om vin och sprit har de centrala tulladministrationerna i Finland, Danmark och Sverige enats om att resande, hemmahörande i utomeuropeiskt land, bör få införa 2 liter vin eller sprit, medan resande, hemmahörande i europeiskt land, bör tillåtas införa 3/8 liter sprit och 1 liter vin. Dessa bestämmelser ha genomförts i Danmark från den 1 juni 1961 och i Sverige från den 1 februari innevarande år. Finlands regering har ej ännu fattat ståndpunkt i ärendet. I Norge har man ansett, att också europeisk resande bör få införa 1 liter sprit och 1 liter vin.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 29 november 1961:

På möte i Helsingfors 13.—15. september 1961 i Det nordiske tollsamarbejdsråds alminnelige udvalg ble spørsmålet om ensartede nordiske bestemmelser for toll- og avgiftsfri innførsel av brennevin, vin og tobakkvarer behandlet. Utvalget ble enig om å tilstille Nordisk samferdselskomité følgende melding:

Utskottet har nått enighet om ensartede nordiske bestämmelser för resandes tullfrihet i fråga om spritdrycker, vin och tobaksvaror i följande hänseende:

I. Flygrutter (dock ej Malmö—Köpenhamn), långa fartygsrutter och trafik över landgränserna

1. Utomeuropeiska resande

2 liter spritdrycker eller vin samt 400 cigaretter eller 500 g andra tobaksvaror.

2. Europeiska resande (inkl. nordbor)

3/8 liter spritdrycker och 1 liter vin, dock att man från norsk sida icke finner skäl att sänka den nuvarande kvantiteten spritdrycker, 1 liter, till 3/8 liter samt 200 cigaretter eller 250 g andra tobaksvaror.

II. Korta fartygsrutter (ävensom flygrutten Malmö—Köpenhamn)

(Vad som skall förstås med korta fartygsrutter bestämmes genom bilaterala avtal. Mellan de danska och svenska representanterna i utskottet är man redan enig om att följande passagerarfartygsrutter mellan Danmark och Sverige skola anses vara korta rutter, nämligen mellan danska och svenska hamnar vid Öresund samt hamnar på Bornholm och hamnar i Skåne eller Blekinge (fartygsrutterna mellan Jylland och svenska västkusten är således att anse såsom långa.)

40 cigarretter, 20 cigarrer eller cigariller eller 100 g andra tobaksvaror (ej spritdrycker eller vin), dock att man från norsk sida icke finner skäl att i passagerartrafiken mellan Syd-Norge och norra Bohuslän tillåta tullfri införsel av tobaksvaror.

I korta rutter må dock tullfrihet enligt I åtnjutas för varor, som medförts från utrikes ort (således icke inköpts ombord å fartyget).

Som det går fram av meldingen fant de norske representanter ikke grunn til å tilrå noen reduksjon av det kvantum brennevin som det i henhold til de gjeldende norske tollbestemmelser er tillatt å innføre toll- og avgiftsfritt.

En gjør merksam på at de norske bestemmelsene på området i det vesentlige er overensstemmende med det forslag til felles nordiske regler for tollbehandling av reisegods som Den nordiske parlamentariske komité for friere samferdsel m. m. la fram i sin innstilling II om »Lettelser i tollbehandling av reisende i den internordiske trafikk» avgitt den 26. april 1952. I »medlemsförslag om resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror (väckt av Nils Hønsvald och Jon Leirfall)» av 20. oktober 1960 til Nordisk Råd vises det også til nevnte komités innstilling.

En tilføyer at Tolldirektoratet har pekt på at den forenklede tollkontroll med reisetrafikken som er gjennomført, ikke vil kunne bli opprettholdt hvis bestemmelsene om de reisendes tollfrie införsel av brennevin og vin ble endret slik som foreslått av representanter for Danmark, Finnland og Sverige i Det nordiske tollsamarbeidsråds alminnelige utvalg.

De norske bestemmelsene på området, som nå har vært gjeldende i en rekke år, er vel innarbeidet og godt kjent både av de reisende og av andre som har med reisetrafikken å gjøre.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Frågan om enhetliga nordiska tullfrihetsbestämmelser på området behandlades vid det nordiska tulladministrativa rådets sammanträde i Reykjavík den 6—8 juli 1961. Därvid var även representanter för finansdepartementet i Sverige — som är koordinerande land för detta spørsmål — närvarande. Rådet beslöt vid mötet att överlämna frågan till behandling av rådets allmänna utskott. Detta gjorde vid sammanträde i Helsingfors den 13—15 september 1961 ett uttalande, enligt vilket utskottet nått enighet om vissa ensartade nordiska bestämmelser för resandes tullfrihet i fråga om spritdrycker, vin och tobaksvaror.

Enligt de bestämmelser, som sålunda föreslogs, skulle europeiska resande inklusive nordbor åtnjuta tullfrihet för 3/8 liter spritdrycker och 1 liter vin samt för 200 cigaretter eller 250 gram andra tobaksvaror, medan utomeuropeiska resande skulle erhålla tullfrihet för 2 liter spritdrycker eller vin samt för 400 cigaretter eller 500 gram andra tobaksvaror. För resande, som anländer med korta fartygsrutter, förutsattes emellertid vissa undantagsregler. Vidare förklarade man sig från norsk sida icke anse skäl föreligga att frångå den i Norge för nordiska resande gällande regeln om tullfrihet för 1 liter spritdrycker.

För Sveriges del har Kungl. Maj:t den 15 december 1961 — efter förslag av generaltullstyrelsen — utfärdat nya bestämmelser om resandes rätt till tullfri införsel av spritdrycker, vin och tobaksvaror, varigenom regler motsvarande vad det nordiska tulladministrativa rådets allmänna utskott föreslagit kommer att gälla från och med den 1 februari 1962. Regler av liknande innehåll har under år 1961 utfärdats i Danmark, och förslag om sådana bestämmelser har i Finland framlagts av vederbörande centrala tullmyndighet. I Norge gäller regler av i huvudsak den innebörd det nordiska tulladministrativa rådets allmänna utskott föreslagit, beträffande nordiska resande dock med den avvikelse som från norsk sida förutskickats i utskottets uttalande. I övrigt torde få hänvisas till de meddelanden som lämnas av regeringarna i Danmark, Finland och Norge.

Det i rekommendationen uttalade önskemålet om ensartade nordiska regler för resandes tullfrihet i fråga om spritdrycker, vin och tobaksvaror torde härmed få anses tillgodosett i den utsträckning som för närvarande kan bedömas möjlig.

Meddelanden

om rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem

(Överlämnade av Finlands, Islands och Norges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Island skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 9 januari 1962:

att oaktat Finland i handelspolitiskt avseende inom fiskeribranschen icke har lika stora intressen att bevaka som de övriga nordiska länderna och därför icke heller är i behov av ett lika kontinuerligt samarbete inom detta område, som de andra nordiska länderna, vill man icke från finsk sida motsätta sig tillsättandet av ett permanent nordiskt kontaktutskott för fiskerifrågor och är Finland i sinom tid redo att utse sina representanter till utskott.

Finlands regering (ministeriet för utrikesärendena) hänvisar i meddelande den 15 januari 1962 till Islands regerings meddelande.

Islands regering (Efnahagsmálaráðuneytið) meddelar den 18 januari 1962:

1. På Nordisk Råds 9. session i Köbenhavn i februar 1961 blev der, på den islandske regerings henstilling, vedtaget en rekommendation til regeringerne angående samarbejde om fiskeriproblemer. Rekommandationen hen viste til retningslinjerne i det PM af 2. december 1960, som var udarbejdet af det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg. Den nordiske Ministerkomité for økonomisk Samarbejde havde for sit vedkommende den 9. december 1960 bestemt at støtte de der fremsatte forslag.

I PM-et blev fortrinsvis de følgende områder, hvor et nordisk samarbejde kunde finde sted, påpegede:

a. For det første kunde der indenfor GATT arbejdes for en sænkning eller afskaffelse af importtold på fiskeriprodukter, specielt på fersk og fros sen fisk, og forsåvidt det ikke lykkedes at opnå generelle toldnedsættelser, kunde der forsøges at få frem praktiske løsninger i form af toldkontingen ter.

b. For det andet kunde der indenfor OECD virkes for at arbejdet på fiske-riområdet fortsattes og styrkedes.

I den forbindelse blev specielt påpeget vigtigheden af at dette blev så vidt muligt uafhængigt af arbejde med jordbrugsproblemer og endvidere at tilstrækkeligt mange og kvalificerede personer arbejdede med disse proble-mer indenfor sekretariatet.

2. De nordiske regeringers foranstaltninger på disse områder har været som følger:

a. I GATT har de nordiske lande, undtagen Island, som ikke er medlem, ført forhandlinger i 1960 og 1961.

Danmark. Danmark har siden åbningen i september 1960 af den stedfin-dende GATT-toldkonference under forhandlingerne om etableringen af en toldbindingsliste for Det europæiske økonomiske Fællesskab (de såkald-te art. XXIV:6-forhandlinger) fremført ønske om toldkoncessioner for en række af fiskerierhvervets betydeligste produkter. Under toldkonfere-nens generelle del (de såkaldte art. XXVIII bis-forhandlinger) har Danmark ikke forhandlet med mere betydende fiskeimporterende lande. Under for-handlingerne i forbindelse med Spaniens tiltrædelse af GATT har Danmark fremsat ønske om toldindrømmelse for importen af klipfisk. Disse forhand-linger er endnu ikke afsluttet. Endvidere har Danmark under særlige for-handlinger med Brasilien opnået en binding under GATT af den brasilianske toldfrihed for importen af klipfisk.

Norge. Da kompensationsforhandlingene med kommisjonen tok til i Ge-neve høsten 1960 ble det fra norsk side bl. a. utarbeidet lister over posisjon-er hvor fellestariffen i CEE ikke var tilfredsstillende. Alle viktigere fiske-varer var med på disse lister.

CEE's reaksjon på listene var et fåtall reduksjonstilbud og et stort an-tall tilbud om bindinger av fellestariffen, samt tollkontingenttilbud for vis-se varer. Disse tilbud var ikke akseptable fra norsk side.

Kompensasjonsforhandlingene sluttet uten at Norge hadde kommet frem til noen avtale med CEE og kommisjonen. Norge vil avvente resultatet av Dillon-forhandlingene før en tar endelig standpunkt til de fremsatte forslag.

Finland. Finland har inte vid de pågående tullförhandlingarna inom GATT fört förhandlingar angående fiskeriprodukter.

Sverige. Sverige har vid förhandlingar i GATT:s regi (de s. k. artikel XXIV:6-förhandlingarna) med den Europeiska ekonomiska gemenskapen framfört önskemål om lättnader för exporten av fisk (sill). Ifrågavarande önskemål har även upptagits vid den allmänna tullsänkingskonferensen (den s. k. Dillon-rundan). Överläggningarna har ännu ej slutförts.

b. På islandsk initiativ og med støtte fra Danmark, Norge og Sverige er det nu inden for OECD oprettet en selvstændig fiskerikomité (Fisheries Committee). Komiteen oprettedes samtidigt med OECD's ikrafttræden den 30. september 1961 og har allerede holdt møder.

Endvidere har de fire nordiske landes repræsentanter i OECD foreslået oprettelsen af en speciel afdeling (division) for fiskerisager inden for OECD.

N o r g e s r e g e r i n g (Fiskeridepartementet) meddelar den 17 januari 1962:

Det foreligger som kjent et dansk regjeringsforslag om opprettelse av et

nordisk kontaktorgan for fiskerispørsmål [*se Sak B 1*]. Den norske Regjering (Fiskeridepartementet) har den 8. december f. å. meddelt Nordisk Råd at en har funnet det ønskelig at enkelte sider av spørsmålet blir gjort til gjenstand for nærmere drøftelse mellom de nordiske fiskeriministre før en tar endelig standpunkt til forslaget. Da det er nær sammenheng mellom det danske regjeringsforslag og rekommandasjon nr. 5 antar en at også Regjeringens (Fiskeridepartementets) stillingtagen til rekommandasjon nr. 5 bør utstå til omhandlede drøftelse har funnet sted.

Meddelanden

om rekommendation nr 6/1961 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Landbruksministeriet) meddelar den 24 november 1961:

Landbruksministeren har med hänvisning till den på det nordiske landbruksministermöde i Köbenhavn den 21. juni 1961 trafikerade beslutning om nedsættelse af et Nordisk kontaktudvalg for landbrugsspørgsmål udpeget følgende danske delegation til udvalget:

For landbruksministeriet: kommitteret V. Brorson og kontorchef E. Mortensen med ekspeditionssekretær J. Rønning-Petersen og fuldmægtig P. Kr. Lau-Jensen som suppleanter.

For landbruksorganisationerne: medlem af landbruksrådets præsidium, næstformanden i de danske mejeriforeningers fællesorganisation, gårdejer C. Christensen med direktør N. Kjærgaard, landbruksrådet, som suppleant samt formanden for de samvirkende danske husmandsforeninger boelsmand Peter Jørgensen med sekretariatschef K. Milthers, de samvirkende danske husmandsforeninger, som suppleant. Kommitteret Brorson er samtidig udpeget som formand for den danske delegation.

Finlands regering (lantbruksministeriet) meddelar den 9 januari 1962:

att Republikens President den 9 september 1961 utsåg Finlands representanter till det nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål. När även de övriga nordiska länderna utnämmt sina representanter till ifrågavarande kontaktorgan, kan utskottets och dess arbetsförhållanden reglerande första möte härefter hållas.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar den 4 december 1961:

Representanter til Nordisk kontaktutvalg for landbruksspørsmål er tidligere utpekt fra norsk side, — jfr. ekspedisjon av 9. oktober 1961 til Nordisk råd, Den norske delegasjon.

En har for øvrig intet å bemerke.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Överläggningar mellan de nordiska regeringarna rörande upprättandet av kontaktorganet har ägt rum i Stockholm den 24 april och i Köpenhamn den 21 juni 1961. Enighet nåddes därvid om att i enlighet med Nordiska rådets rekommendation upprätta kontaktorganet. Likaså träffades överenskommelse om vissa riktlinjer för organets sammansättning m. m.

Regeringarna har numera utsett representanter i kontaktorganet.

Ett första möte med kontaktorganet kommer att äga rum i Helsingfors inom kort.

*BILAGA***Förteckning över ledamöter och suppleanter i Nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål**

L e d a m ö t e r

S u p p l e a n t e r

Danmark

V. Brorson, kommitteret.
 E. Mortensen, kontorchef.
 C. Christensen, gårdejer.
 P. Jørgensen, boelsmand.

J. Rønning-Petersen, ekspeditions-
 sekretær.
 P. Kr. Lau-Jensen, fuldmægtig.
 N. Kjærgaard, direktør.
 K. Milthers, sekretariatschef.

Finland

S. Suomela, professor, ordf.
 E. Lähdeoja, lantbruksråd.
 E. Winqvist, agronom.
 H. Rautavaara, agronomie och forst-
 doktor.

Norge

B. Robberstad, departementsråd.
 A. Lidtveit, landbruksdirektør.
 B. H. Eika, formann i Norges bonde-
 lag.
 P. Jacobsen, stortingsrepr., formann
 i Norsk bonde- og småbrukarlag.

H. Holager, byråsjef.
 H. Sande, konsulent.
 O. Bergflødt, konsulent, Norges bon-
 delag.
 O. Moen, fylkesagronom, Oppland
 landbruksselskap, Gjøvik.

Sverige

V. Paulsson, statssekreterare i jord-
 bruksdepartementet, ordf.
 R. Magnusson, generaldirektør i sta-
 tens jordbruksnämnd, v. ordf.
 T. Bengtsson, advokat, förbundsord-
 förande, Sveriges lantbruksför-
 bund.
 F. Edblom, förbundsordförande, Riks-
 förbundet landsbygdens folk.

C. Senning, byråchef i jordbruksde-
 partementet.
 S. Larson, byråchef i statens jord-
 bruksnämnd.
 H. Håkansson, direktör, Sveriges
 lantbruksförbund.
 P. Grabö, agronomie licentiat, Riks-
 förbundet landsbygdens folk.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbeide

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 23 februari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

I sin rekommendasjon nr. 7/1961 har Nordisk Råd anmodet regjeringene om å gi sin støtte til de tiltak vedrørende industrielt samarbeid som er foreslått i Nordisk økonomisk samarbeidsutvalgs P.M. av 1. desember 1960. I samarbeidsutvalgets P.M. ble det redegjort for et omfattende nordisk samarbeid på det industrielle område både når det gjelder samarbeid mellom myndighetene, som f. eks. på kraftområdet, og særlig når det gjelder samarbeidet mellom enkelte bedrifter og bransjeorganisasjoner og industriens hovedorganisasjoner.

Disse spørsmål har vært drøftet mellom samarbeidsutvalget og industriens organisasjoner. Det har vært enighet mellom industriorganisasjonene og myndighetene om at initiativet til et direkte samarbeid mellom nordiske bedrifter og organisasjoner må komme fra bedriftene og organisasjonene selv. Mellom de nordiske industriorganisasjoner er det allerede etablert en nær kontakt.

Samarbeidsutvalget pekte imidlertid i sitt P.M. på visse områder der det ville være nyttig om myndighetene kunne medvirke til et samarbeid eller legge forholdene til rette for et slikt samarbeid. Dette gjelder a. deltakelse i internasjonale messer, b. tollpolitiske tiltak for å lette produksjonssamarbeidet mellom de nordiske land og c. eksportfinansiering. I det følgende gis en redegjørelse for det arbeid som er i gang på disse områder.

Samarbeid om deltakelse i messer m.v.

Det har allerede gjennom lengre tid bestått et nært samarbeid mellom de nasjonale komitéer for deltakelse i internasjonale messer. Disse komitéer har også i det forløpne år på nordisk basis drøftet oppleggene for de nordiske lands deltakelse i internasjonale messer. Likeledes har messedeltakelsen vært drøftet på de hyppige møter mellom sjefene for de handelspoli-

tiske avdelinger i de nordiske utenriksdepartementer. Bestrebelsene for et nærmere nordisk samarbeid på dette område pågår. Mulighetene for fellesdeltakelse på de forestående internasjonale messer er under vurdering og man er blitt enige om at intet av de nordiske landene skal ta standpunkt til nasjonal messedeltakelse uten at saken har vært drøftet på nordisk basis.

Tollpolitisk samarbeid

Danmark, Norge og Sverige samt fra 1. juli 1961 Finland deltar i tollavviklingen innenfor EFTA. Dette innebærer at mellom disse land er tollsatsene for alle varer med EFTA-behandling redusert med 30 % fra 1. juli 1961. Et vedtak om en ytterligere akselerering av tollavtrappingen mellom EFTA-landene ble fattet på EFTA's ministerrådsmøte i Genève i høst slik at tollsatsene fra 1.3.1962 og dels fra 1.9.1962 vil være redusert med 40 %. Denne tollavvikling på det industrielle område har i tilsvarende grad redusert de tollmessige hindringer for et utvidet nordisk produksjonssamarbeid og økt nordisk arbeidsdeling. Utover dette har det i det forløpne år ikke vært gjennomført noen særnordiske tiltak på det tollpolitiske område.

Samarbeid om eksportfinansiering

Nordisk økonomisk samarbeidsutvalg har nedsatt et særskilt finansielt utvalg med oppdrag å utrede formene for et nordisk samarbeid på det finansielle område. Utvalget har blant annet behandlet spørsmål om nordisk samarbeid om eksportfinansiering. En redegjørelse for utvalgets virksomhet gis i rapport av 23. februar 1962 fra Ministerkomitéen for nordisk økonomisk samarbeid [Se Sak C 5].

Meddelanden

om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köpenhamn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 2 januari 1962:

att den ansluter sig till det meddelande om rekommendationen, som den svenska regeringen avgivit. I syfte att ernå största möjliga likvärdighet främst med hänsyn till däck- och maskinbefälets utbildning önskar Finlands regering även fästa uppmärksamheten vid betydelsen av anordnandet av gemensamma utbildningskurser för sjöbefälsskolelärare. Med beaktande av navigationsskolelärarnas ringa antal i ettvarvt av de nordiska länderna skulle anordnandet av gemensamma kurser även av ekonomiska och rent praktiska skäl vara fullt motiverat.

Sveriges regering (handelsdepartementet) meddelar den 13 januari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

Den 10—12 oktober 1961 har ett sammanträde ägt rum i Stockholm mellan experter på sjöbefälets utbildningsfrågor från vederbörande myndigheter i de nordiska länderna. Därvid har en teknisk undersökning verkställts om jämförbarheten av de danska, finska, norska och svenska högre certifikaten för sjöbefäl.

För diskussion dels av det spörsmål, som behandlats vid ovannämnda sammanträde, och dels av övriga med rekommendationen avsedda frågor ha därefter överläggningar hållits i Stockholm den 7—8 november 1961 mellan representanter för de nordiska ländernas ministerier för sjöfartsärenden.

Från överläggningarna och sammanträdet föreligger en redogörelse respektive en rapport jämte bilagor [*se Tillägg*].

Redogörelsen eller utdrag av densamma samt rapporten jämte bilagor ha — såsom förutsatts vid överläggningarna — samtidigt¹ tillställts redare- och befälsorganisationerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige för ytt-

¹ Den 29 december 1961.

rande, varjämte i sistnämnda land jämväl sjöfartsstyrelsen erhållit motsvarande remiss. Sedan yttrandena inkommit, komma nordiska överläggningar att ånyo hållas.

Vad angår den vid överläggningar föreslagna särskilda undersökningen av förutsättningarna för en gemensam nordisk arbetsmarknad för fartygs-telegrafister ha förberedande åtgärder för en sådan undersökning vidtagits. Undersökningen beräknas kunna ske under första halvåret 1962.

I övrigt pågå inom varje land de överväganden, som påkallas av rekommendationen.

TILLÄGG

Gemensam redogörelse för överläggningar i anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk

Representanter för de nordiska ländernas ministerier för sjöfartsärenden höllo i Stockholm den 7—8 november 1961 överläggningar med anledning av rekommendationen nr 8/1961. Den isländska representanten deltog dock endast i egenskap av observatör.

Överläggningarna hade föregåtts av ett sammanträde i Stockholm den 10—12 oktober 1961 mellan experter på utbildningsfrågor på sjöfartens område från vederbörande myndigheter i de nordiska länderna, varvid en teknisk undersökning verkställdes om jämförbarheten av de nordiska högre certifikaten för sjöbefäl. Expertgruppens rapport jämte bilagor fogas vid denna redogörelse [*se Bihang*].

A. Rekommendationens punkt 1—2 och 4, avseende utbildningen av nordiskt sjöbefäl jämte tillhörande krav för tillträde till tjänst på nordiska fartyg

1. Enighet rådde om att ett system med tilläggsutbildning torde i allmänhet vara förenat med så stora vanskligheter, att det synes tveksamt, om några praktiska resultat stå att vinna på denna väg. Det ansågs dock, att uppmärksamheten bör vara inriktad på möjligheten att lösa frågan genom sådan utbildning i de fall, då det visar sig svårt att eljest åvägbringa internordiskt godkännande av behörighetsbevis.

Vad angår expertgruppens rapport förklarade sig representanterna för sin del icke ha något att erinra mot den metod och de förutsättningar, som expertgruppen uppställt för sitt arbete. Från svensk sida uttalades dock tveksamhet om det berättigade i att det — såsom angivits i rapporten — vid »jämförelsen mellan kraven å teoretisk utbildning skulle främst beaktas omfattningen av utbildningen i fackämnen».

Representanterna beslöto föreslå, att rapporten med bilagor jämte ut-

drag av denna redogörelse skulle tillställas redare- och befälsorganisationerna i de nordiska länderna för yttrande. Därjämte beslöto representanterna föreslå, att det mot bakgrunden av rapporten med bilagor och däröver inkomna yttranden skulle i ett första skede av det fortsatta arbetet prövas, huruvida ett lands certifikat, som kan bedömas såsom likvärdigt med certifikat i annat land, kunde generellt godkännas såsom behörighetsbevis i det senare landet. Vidare beslöto representanterna föreslå, att det i ett senare skede av arbetet skulle prövas i vad mån förutsättningarna för godkännande med eller utan tilläggsutbildning kunde föreligga även beträffande andra certifikat än de positivt behandlade.

Från svensk sida upplystes, att rapporten med bilagor avsågs att remitteras även till den svenska sjöfartsstyrelsen för yttrande.

Beträffande de i 14 § 1. och 117 § i den svenska sjöbefälsskolestadgan intagna bestämmelserna om krav på svenskt medborgarskap för inträde i svensk sjöbefälsskola samt om sjöfartsstyrelsens rätt att meddela undantag därifrån (Nordisk udredningsserie, 1961: 5, s. 17 och 90; jfr s. 88) upplystes vidare från svensk sida, att kravet på svenskt medborgarskap genombrutits av en så gott som 100-procentig dispensgivning och att frågan om slopandet av kravet avses bli föremål för prövning, i vart fall i fråga om övriga nordiska medborgare. En prövning härutinnan anses å svensk sida dock helst böra ske i samband med behandling av annan ändring av stadgan. Prövning av stadgeändringar i ifrågavarande hänseenden väntas kunna ske inom den närmaste framtiden.

Från den isländske observatörens sida erinrades om de av det isländska samfärdselministeriet i yttrande den 16 januari 1961 gjorda uttalandena i fråga om kraven på isländskt medborgarskap och å isländsk nautisk och maskinteknisk utbildning för rätt att utöva fartygs- och maskinbefäl å isländska fartyg m. m. (Nordisk udredningsserie 1961: 5, s. 68), varvid upplystes, att vederbörande isländska sjöfolksorganisation bestämt motsatt sig att bestämmelserna i ämnet (lag nr 66/1946) ändras därhän att — under förutsättning av ömsesidighet — rätt skapas för sjöbefäl från övriga nordiska länder att utöva fartygs- och maskinbefäl å isländska fartyg.

2. Vid behandlingen av frågan om fartygstelegrafisterna, fartygselektrikerna, stewardarna och kockarna (Nordisk udredningsserie, 1961: 5, s. 54—63 och 90) upplystes från isländsk sida såsom tillägg till redogörelsen därutinnan i utredningsserien, att det enligt isländsk lag (nr 50/1961) för anställning å isländskt fartyg såsom steward eller kock erfordras isländsk utbildning på området men icke isländskt medborgarskap. Enligt den isländska telekommunikationslagen kräves i fråga om anställning såsom fartygstelegrafist även isländsk utbildning i ämnet. Såsom förutsättning för anställning såsom fartygstelegrafist torde dock därutöver gälla, att isländskt medborgarskap är erforderligt.

Representanterna beslöto föreslå följande.

a. En särskild undersökning av förutsättningarna för en gemensam nor-

disk arbetsmarknad för fartygstelegrafister verkställes genom telemyndigheterna i samråd med sjöfartsmyndigheterna.

b. Prövningen av en gemensam nordisk arbetsmarknad för fartygselektriker respektive för stewardar och kockar uppskjutes i avvaktan på att det inom ettvarvt av länderna tages ställning till frågan om vilken utbildning som i fortsättningen kan bli anordnad för dessa kategorier samt till spörsmålet om kompetenskrav.

B. Rekommendationens punkt 3, avseende avlägsnandet av diskriminerande behandling, då nordiska sjömän söka arbete på nordiska fartyg

1. *Danmark.* Vid behandlingen av de hinder och svårigheter, som i Danmark stå i vägen för en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk (Nordisk udredningsserie, 1961: 5, s. 14—16 och 89) uppehöll man sig särskilt vid de danska reglerna om anvisning av arbetskraft och deras tillämpning å nordiska icke-danska sjömän, liksom för utländska sjömän i övrigt, när dessa söka anställning på danska fartyg i danska hamnar.

Från dansk sida förklarades, att man där överväger, huruvida och på vad sätt det är möjligt att undanröja ifrågavarande hinder och svårigheter.

2. *Finland.* Från finsk sida påpekades, att bestämmelser om krav på finsk nationalitet för anställning av manskap på finska fartyg icke finnas (Nordisk udredningsserie, 1961: 5, s. 13 och 88). På grund av hävdvunnen praxis anställas dock endast personer, som tillhöra finsk eller annan nordisk sjömansorganisation. Någon diskriminering i form av s. k. closed shop mot övriga nordiska sjömän förekommer sålunda icke. Det vore dock tänkbart, att i fall av arbetslöshet i Finland de anställdas organisationer där kunna komma att fordra inskränkningar beträffande anställning av icke-finskt sjöfolk.

3. *Island.* Det upplystes från den isländske observatörens sida, att för anställning på utländskt handels- och fiskefartyg av nordiska icke-isländska sjömän och utländska sjömän i övrigt erfordras uppehålls- och arbetstillstånd. För anställning å isländskt fiskefartyg gäller därutöver särskilda regler (lag nr 33/1922), nämligen att antalet utlänningar på isländska fiskefartyg, som bedriva fiske innanför den isländska sjöterritorialgränsen, icke får överstiga hälften av hela antalet sjömän.

4. *Norge.* Beträffande de norska bestämmelserna, att antalet utlänningar — svenska medborgare därvid undantagna — å ett norskt fartyg icke må överskrida 1/3 av besättningen (Nordisk udredningsserie, 1961: 5, s. 13 och 88—89) framhölls från norsk sida, att man i Norge är inställd på att slopa denna bestämmelse även i fråga om danska, finska och isländska medborgare. Frågan avses att lösas vid en revision av nu gällande norska bemanningsföreskrifter. Denna revision antages komma att äga rum senast under loppet av år 1962.

5. *Sverige.* Det erinrades från svenskt håll, att några hinder, som avses med rekommendationens punkt 3, numera icke torde föreligga på svensk sida (Nordisk udredningsserie, 1961: 5, s. 13 och 88).

Stockholm den 8 november 1961

Rapport från överläggningar i Stockholm den 10—12 oktober 1961 rörande likvärdighet av de nordiska ländernas certifikat för sjöbefäl

Efter förslag av socialpolitiska utskottet har Nordiska rådet den 24 februari 1961 antagit en rekommendation angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk (nr 8/1961). Ifrågavarande rekommendation, som jämlikt 16 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning tillställts regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige, upptar bland annat följande uttalande:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att företa en jämförande översyn och värdering av de i de nordiska länderna för skilda kategorier av sjöfolk uppställda utbildningskraven i syfte att överväga möjligheterna att genom fastställande av erforderlig tilläggsutbildning skapa tillträde till tjänster på fartyg, hemmahörande i annat nordiskt land än den berörde sjömannens hemland, och därmed bana vägen för en fri nordisk arbetsmarknad på sjöfartens område.

Sverige har utsetts att vara koordinerande land vid behandling av detta spörsmål. På föranstaltande av det svenska handelsdepartementet har representanter för de nordiska länderna sammanträtt i Stockholm under tiden den 10—12 oktober 1961 för en teknisk undersökning om jämförbarheten av de högre certifikaten för sjöbefäl i de olika nordiska länderna.

I dessa överläggningar har deltagit

från Danmark: navigationsdirektören K. J. L. Hansen och direktören för maskinmesteruddannelsen C. Knak Christensen,

från Finland: undervisningsrådet P. B. Cronhjort, inspektören för navigationsskolorna S. F. Neirama och diplomingenjören, lektorn G. Renqvist,

från Norge: navigationskonsulenten P. Christiansen och maskinistkonsulenten H. R. Holm,

från Sverige: nautiske överinspektören för sjöbefälsskolorna S. V. Bratt och maskintekniska överinspektören för sjöbefälsskolorna S. Y. Nylinder.

Därjämte har som observatör deltagit förste ambassadsekreteraren vid isländska ambassaden i Stockholm Kj. Ragnars.

Överläggningarna har hållits i sjöfartsstyrelsen under ledning av sjöfartsrådet G. Lindencrona. Såsom sekreterare har fungerat byrådirektör A. Berg.

Vid överläggningarna enades man om att förfara på det sättet, att ettvarvt av de högre av de i bilagorna 4 och 5 till det vid Nordiska rådets 9:e session 1961 behandlade medlemsförslaget om likställighet vid anställning av nordiska sjömän på nordiska fartyg angivna certifikaten skulle jämföras med närmast motsvarande certifikat i ettvarvt av de övriga länderna. Som utgångspunkt vid denna jämförelse skulle för Danmarks och Sveriges del tagas de gällande utbildningsordningarna, för Norges del där gällande ordning med

den förändring, som avsåges komma att genomföras under år 1962, samt för Finlands del den utbildningsordning, som avsåges komma att tillämpas från och med läsåret 1962/63. I fråga om Island har utredningsmaterial icke ställts till konferensens förfogande, och någon bedömning av de isländska certifikaten har därför icke kunnat verkställas.

Vidare var man ense om att jämförelsen skulle avse de genom respektive certifikat reglerade utbildningskraven och sålunda omfatta såväl teoretisk som praktisk utbildning.

Då värdet av den teoretiska utbildningen vid sjöbefälsskolorna måste i viss mån bero av elevernas teoretiska och praktiska kunskaper före inträdet i dessa, företogs först en allmän genomgång av olika förekommande inträdeskrav för sjöbefälsskoleutbildning. Därvid uppnåddes enighet om att, även om vissa skillnader föreligger i de olika länderna mellan kraven å allmän skolutbildning eller motsvarande teoretiska kunskaper, skillnaderna dock icke borde anses vara av den betydelse, att hänsyn därtill behövde tagas vid en direkt värdering av den teoretiska sjöbefälsutbildningen i de skilda länderna. Likaledes ansågs att vid jämförelsen mellan de olika formerna av teoretisk utbildning hänsyn icke behövde tagas till förefintliga skillnader beträffande krav å praktisk tjänstgöring av skilda slag före inträde i den teoretiska utbildningen. Omfattningen och arten av den teoretiska utbildningen borde sålunda kunna tagas till direkt jämförelse. Vid jämförelsen mellan kraven å teoretisk utbildning skulle främst beaktas omfattningen av utbildningen i fackämnen.

Beträffande kraven å praktisk tjänstgöring eller praktisk utbildning av skilda slag för utfående av de olika certifikaten enades man om att beakta icke endast den sammanlagda praktiktiden utan även dennas uppdelning i praktiktid i manskapsställning och i befälsställning av olika slag. Hänsyn skulle även tagas till de skillnader, som kunde förmedlas av om praktiktiden infölle före eller efter den teoretiska utbildningen. Beträffande den praktiska utbildningen för maskinbefälscertifikat skulle skillnad göras mellan praktik till sjöss och praktik vid varv eller på verkstäder.

Enighet rådde jämväl därom, att vid jämförelsen mellan de olika certifikaten hänsyn icke kunde tagas till de speciella krav, som i de olika länderna uppställdes å certifikatsinnehavarna om särskild kännedom om certifikatlandets speciella författningsbestämmelser på sjöfartens område eller av landets språk eller å viss ålder för utfående av certifikat. Icke heller skulle vid jämförelse mellan utbildningskraven för de olika certifikaten tagas hänsyn till den mer eller mindre begränsade behörighet varje särskilt certifikat medförde enligt certifikatlandets nationella föreskrifter.

Vid den härefter företagna jämförelsen mellan de olika certifikaten delade konferensen upp sig i två arbetsgrupper, en nautisk och en maskinteknisk, som var för sig — med beaktande av de angivna grunderna — verkställde jämförelserna.

Resultatet av de sålunda verkställda jämförelserna redovisas i bilagda

scheman [se *Bihangstillägg 1—27*]. En allmän förutsättning för den i scheman för de nautiska certifikaten redovisade likvärdigheten av visst certifikat med annat sådant är dock, att vederbörande styrker sig hava utfört all den sjötjänst, som erfordras för utfående av sistnämnda certifikat, därvid brist i sådan sjötjänst som skall vara fullgjord före vederbörande examen bör kunna ersättas med sjötjänst i motsvarande eller högre befattning efter avlagd examen. Beträffande den maskintekniska utbildningen, vilken omfattar såväl teoretisk utbildning som verkstadspraktik och sjötjänst, gäller samma förutsättning som nyss angivits såvitt avser sjötjänsten.

Stockholm den 12 oktober 1961

Bihangstillägg 1

Danmark: bevis som skibsfører af 1. grad

J ä m f ö r t m e d:

i Finland	i Norge	i Sverige
<i>Sjökapitensbrev</i>	<i>Skipsførersertifikat</i>	<i>Sjökapitensbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Ja, under förutsättning att vederbörande innehar radarcertifikat	Ja, under förutsättning att vederbörande innehar radarcertifikat	Ja

Bihangstillägg 2

Danmark: bevis som skibsfører af 2. grad

J ä m f ö r t m e d:

i Finland	i Norge	i Sverige
<i>Överstyrmansbrev</i>	<i>Styrmannssertifikat av 1. klasse</i>	<i>Styrmansbrev + sjökaptensexamen</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Ja, under förutsättning att vederbörande innehar radarcertifikat	Ja, under förutsättning att vederbörande innehar radarcertifikat	Ja

Danmark: bevis som styrmand af 1. grad

J ä m f ö r t m e d:		
i Finland	i Norge	i Sverige
1. <i>Överstyrmansbrev</i>	1. <i>Styrmannssertifikat av 1. klasse</i>	<i>Styrmansbrev + sjökaptensexamen</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Nej	Nej	Ja
Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?	
För att erhålla bevis som styrmand av 1. grad kräves, att vederbörande har avlagt skibsføreløksamen	För att erhålla bevis som styrmand av 1. grad kräves, att vederbörande har avlagt skibsføreløksamen	
2. <i>Överstyrmansbrev + sjökaptensexamen</i>	2. <i>Styrmannssertifikat av 1. klasse + skipsføreløksamen</i>	
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	
Ja, under förutsättning att vederbörande innehar radarcertifikat	Ja, under förutsättning att vederbörande innehar radarcertifikat	

Danmark: bevis som styrmand av 2. grad

J ä m f ö r t m e d:		
i Finland	i Norge	i Sverige
1. <i>Styrmansbrev</i>	1. <i>Styrmannssertifikat av 2. klasse</i>	1. <i>Styrmansbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Nej	Nej	Nej
Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?

i Finland	i Norge	i Sverige
Den teoretiska utbildningen är väsentligt kortare än den danska	Den teoretiska utbildningen är väsentligt kortare än den danska	Den teoretiska utbildningen är väsentligt kortare än den danska
2. <i>Överstyrmansbrev</i>	2. <i>Styrmannssertifikat av 1. klasse</i>	2. <i>Styrmansbrev + sjökaptensexamen</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Ja, under förutsättning att vederbörande innehar radar certifikat	Ja, under förutsättning att vederbörande innehar radar certifikat	Ja

*Bihangstillägg 5**Danmark: bevis som skibsmaskinchef*

Jämfört med:

i Finland	i Norge	i Sverige
<i>Övermaskinmästarbrev</i>	<i>Maskinsjefs certifikat</i>	<i>Sjöingenjörsbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Nej	Ja, under förutsättning att vederbörande har verkstadsutbildning vid skola under ett läsår	Nej
Om svaret är nej, vari ligger bristen?		Om svaret är nej, vari ligger bristen?
Otillräcklig verkstadspraktik		Otillräcklig verkstadspraktik

*Bihangstillägg 6**Danmark: bevis som skibsmaskinmester af 1. grad*

Jämfört med:

i Finland	i Norge	i Sverige
1. <i>Maskinmästarbrev</i>	<i>Maskinistsertifikat av 1. klasse</i>	<i>Maskinteknikerbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Nej	Nej	Nej

i Finland

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig

2. *Övermaskinmästarbrev*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Otillräcklig verkstadspraktik

i Norge

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Otillräcklig teoretisk utbildning

i Sverige

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig

Bihangstillägg 7

Danmark: bevis som skibsmaskinmester af 2. grad

J ä m f ö r t m e d :

i Finland

Maskinmästarbrev

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig

i Norge

1. *Maskinistsertifikat av 2. klasse*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Otillräcklig teoretisk utbildning

2. *Maskinistsertifikat av 1. klasse*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Otillräcklig teoretisk utbildning

i Sverige

Maskinteknikerbrev

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig

Bihangstillägg 8

Danmark: bevis som skibsmaskinmester af 3. grad.

J ä m f ö r t m e d :

i Finland	i Norge	i Sverige
1. <i>Undermaskinmästarbrev</i>	<i>Maskinistsertifikat av 2. klasse</i>	1. <i>Fartygsmekanikerbrev av 1:a klass</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Nej	Nej	Nej
Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?
Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig	Otillräcklig teoretisk utbildning	Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig
2. <i>Maskinmästarbrev</i>		2. <i>Maskinteknikerbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?		Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Nej		Nej
Om svaret är nej, vari ligger bristen?		Om svaret är nej, vari ligger bristen?
Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig		Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig

Bihangstillägg 9

Danmark: bevis som skibsmaskinist

J ä m f ö r t m e d :

i Finland	i Norge	i Sverige
<i>Undermaskinmästarbrev</i>	<i>Maskinistsertifikat av 2. klasse</i>	1. <i>Fartygsmekanikerbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
Nej	Ja	Nej

i Finland	i Norge	i Sverige
Om svaret är nej, vari ligger bristen?		Om svaret är nej, vari ligger bristen?
Otillräcklig verkstadspraktik		Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig
		2. <i>Fartygsmekanikerbrev av 1:a klass</i>
		Råder minst likvärdighet med ifrågavarande danska certifikat?
		Nej
		Om svaret är nej, vari ligger bristen?
		Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig

Bihangstillägg 10

Finland: sjökaptensbrev

Jämfört med:

i Danmark	i Norge	i Sverige
<i>Bevis som skibsfører af 1. grad</i>	<i>Skipsførersertifikat</i>	<i>Sjökaptensbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?
Nej	Ja	Ja
Om svaret är nej, vari ligger bristen?		
Ur sjösäkerhetssynpunkt föreligger intet hinder för likvärdighet. En förefintlig differens på cirka 1 000 timmar i den teoretiska utbildningen beror på olika läroplaner		

Finland: överstyrmansbrev

J ä m f ö r t m e d:

i Danmark

1. *Bevis som styrmand af 2. grad*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

2. *Bevis som skibsfører af 2. grad*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

i Norge

Styrmannssertifikat av 1. klasse

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

i Sverige

Styrmansbrev + sjökaptensexamen

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

Finland: styrmansbrev

J ä m f ö r t m e d:

Danmark

1. *Bevis som sætteskipper af 1. grad*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Läroplanerna kan icke jämföras

2. *Bevis som styrmand af 2. grad*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

i Norge

1. *Kystskippersertifikat av 1. klasse*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Den norska teoretiska utbildningen är alltför kort

2. *Styrmannssertifikat av 2. klasse*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

i Sverige

Styrmansbrev

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

Finland: övermaskinmästarbrev

J ä m f ö r t m e d:

i Danmark

Bevis som skibsmaskinmester af 1. grad

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

i Norge

1. *Maskinistsertifikat av 1. klasse*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Otillräcklig teoretisk utbildning

2. *Maskinsjefsertifikat*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

i Sverige

Maskinteknikerbrev med sjöingenjörsexamen

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Otillräcklig verkstadspraktik

2. *Sjöingenjörsbrev*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Otillräcklig verkstadspraktik

*Bihangstillägg 14**Finland: maskinmästarbrev*

J ä m f ö r t m e d:

i Danmark

Skibsmaskinmester af 2. grad

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Ja

i Norge

1. *Maskinistsertifikat av 2. klasse*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Otillräcklig teoretisk utbildning

i Sverige

1. *Maskinteknikerbrev*

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande finska certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig

i Danmark

i Norge

i Sverige

2. Maskinistsertifikat
av 1. klasse2. Maskinteknikerbrev
med sjöingenjörsexamenRåder minst likvärdighet
med ifrågavarande finska
certifikat?Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande finska
certifikat?

Nej

Nej

Om svaret är nej, vari lig-
ger bristen?Om svaret är nej, vari lig-
ger bristen?Otillräcklig teoretisk ut-
bildningOtillräcklig verkstadsprak-
tik*Bihangstillägg 15**Finland: undermaskinmästarbrev*

J ä m f ö r t m e d :

i Danmark

i Norge

i Sverige

*Bevis som skibsmaskinist**Maskinistsertifikat*
*av 2. klasse*1. *Fartygsmekanikerbrev*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande finska
certifikat?Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande finska
certifikat?Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande finska
certifikat?

Ja

Ja

Nej

Om svaret är nej, vari lig-
ger bristen?Varken teoretisk utbild-
ning eller verkstadsprak-
tik är tillräcklig2. *Fartygsmekanikerbrev*
*av 1:a klass*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande finska
certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari lig-
ger bristen?Otillräcklig verkstadsprak-
tik

Norge: skipsførersertifikat

Jämfört med:

i Danmark	i Finland	i Sverige
<i>Bevis som skibsfører af 1. grad</i>	<i>Sjøkaplensbrev</i>	<i>Sjøkaplensbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?
Nej	Ja	Ja

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Ur sjösäkerhetssynpunkt föreligger intet hinder för likvärdighet. En förefintlig differens på cirka 1 000 timmar i den teoretiska utbildningen beror på olika läroplaner

Norge: styrmannsertifikat av 1. klasse

Jämfört med:

i Danmark	i Finland	i Sverige
<i>1. Bevis som styrmand af 2. grad</i>	<i>Överstyrmansbrev</i>	<i>Styrmansbrev + sjökaptensexamen</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?
Nej	Ja	Ja

Om svaret är nej, vari ligger bristen?

Likställighet omöjliggöres av vissa differenser i den teoretiska utbildningen beträffande timal och ämnesfördelning

2. Bevis som styrmand af 1. grad

Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?

Ja

Norge: styrmannssertifikat av 2. klasse

Jämfört med:

i Danmark	i Finland	i Sverige
1. <i>Bevis som sætteskipper af 1. grad</i>	<i>Styrmansbrev</i>	<i>Styrmansbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?
Nej	Ja	Ja
Om svaret är nej, vari ligger bristen?		
Undervisningsplanerna kan icke jämföras		
2. <i>Bevis som styrmand af 2. grad</i>		
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?		
Ja		

Norge: maskinsjefsertifikat

Jämfört med:

i Danmark	i Finland	i Sverige
<i>Bevis som skibsmaskinchef</i>	<i>Övermaskinmästarbrev</i>	<i>Sjöingenjörsbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?
Ja	Nej	Nej
	Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?
	Otillräcklig verkstadspraktik	Otillräcklig verkstadspraktik

Norge: maskinistsertifikat av 1. klasse

J ä m f ö r t m e d:

i Danmark	i Finland	i Sverige
<i>Bevis om skibsmaskinmester af 2. grad</i>	1. <i>Maskinmästarbrev</i>	1. <i>Maskinteknikerbrev</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?
Ja	Nej	Nej
	Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?
	Otillräcklig verkstadspraktik	Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig
	2. <i>Övermaskinmästarbrev</i>	2. <i>Maskinteknikerbrev med sjöingenjörsexamen</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?
	Nej	Nej
	Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?
	Otillräcklig verkstadspraktik	Otillräcklig verkstadspraktik

Norge: maskinistsertifikat av 2. klasse

J ä m f ö r t m e d:

i Danmark	i Finland	i Sverige
<i>Bevis som skibsmaskinmester av 3. grad</i>	1. <i>Undermaskinmästarbrev</i>	1. <i>Fartygsmekanikerbrev av 1:a klass</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?
Ja	Nej	Nej

i Danmark	i Finland	i Sverige
	Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?
	Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig	Varken teoretisk utbildning eller verkstadspraktik är tillräcklig
	<i>2. Maskinmästarbrev</i>	<i>2. Maskinteknikerbrev</i>
	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande norska certifikat?
	Nej	Nej
	Om svaret är nej, vari ligger bristen?	Om svaret är nej, vari ligger bristen?
	Otillräcklig verkstadspraktik	Otillräcklig verkstadspraktik

*Bihangstillägg 22**Sverige: sjökaptensbrev*

J ä m f ö r t m e d:

i Danmark	i Finland	i Norge
<i>Bevis som skibsfører af 1. grad</i>	<i>Sjökaptensbrev</i>	<i>Skipsførersertifikat</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?
Nej	Ja	Ja
Om svaret är nej, vari ligger bristen?		

Ur sjösäkerhetssynpunkt föreligger intet hinder för likställighet. En föreliggande differens på cirka 1 000 timmar i den teoretiska utbildningen beror på olika läroplaner

Sverige: styrmansbrev

J ä m f ö r t m e d:

i Danmark

1. *Bevis som sætteskipper
af 1. grad*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Nej

Om svaret är nej, vari lig-
ger bristen?Den danska utbildningen
avser endast förhållanden
på fartyg under 500 ton2. *Bevis som styrmand
af 2. grad*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Ja

i Finland

*Styrmansbrev*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Ja

i Norge

*Styrmannssertifikat
av 2. klasse*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Ja

Sverige: sjöingenjörsbrev

J ä m f ö r t m e d:

i Danmark

Bevis som skibsmaskinchef
Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Ja

i Finland

*Övermaskinmästarbrev*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Ja

i Norge

*Maskinsjefsertifikat*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Ja

Sverige: maskinteknikerbrev

Jämfört med:

i Danmark	i Finland	i Norge
<i>Bevis som skibsmaskinmester af 2. grad</i>	<i>Maskinmästarbrev</i>	1. <i>Maskinistsertifikat av 2. klasse</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?
Ja	Ja	Nej
		Om svaret är nej, vari ligger bristen?
		Otillräcklig teoretisk utbildning.
		2. <i>Maskinistsertifikat av 1. klasse</i>
		Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?
		Ja

Sverige: fartygsmekanikerbrev av 1:a klass för ångfartyg resp. motorfartyg

Jämfört med:

i Danmark	i Finland	i Norge
<i>Bevis som skibsmaskinist</i>	<i>Undermaskinmästarbrev</i>	<i>Maskinistsertifikat av 2. klasse</i>
Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?	Råder minst likvärdighet med ifrågavarande svenska certifikat?
Ja	Ja	Ja

Sverige: fartygsmekanikerbrev för ångfartyg resp. motorfartyg

J ä m f ö r t m e d :

i Danmark

*Bevis som skibsmaskinist*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Ja

i Finland

*Undermaskinmästarbrev*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Ja

i Norge

*Maskinistcertifikat
av 2. klasse*Råder minst likvärdighet
med ifrågavarande svenska
certifikat?

Ja

Meddelanden

om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 23 november 1961:

På grundlag af den indstilling fra et ekspertudvalg, som omtales i rekommendationen, blev denne sag drøftet på IX nordiske undervisningsminister-møde i marts 1961 i Helsingfors og senere, som eneste punkt på dagsordenen, på et nyt undervisningsministermøde den 21. juni 1961 i Kungälv, hvor undervisningsministrene definitivt besluttede at gå ind for oprettelsen af et nordisk folkeakademi i Kungälv som et forsøg for en 5-årig forsøgsperiode.

De på mødet vedtagne beslutninger herom har følgende ordlyd:

1. Att rekommendera sina regeringar att medverka till att en nordisk folklig akademi i enlighet med vad nedan sägs försöksvis under en period av fem år upprättas i Kungälv i lokaler, som därstädes skola byggas för Nordiska folkhögskolan och i erforderlig utsträckning disponeras av akademien samt, i den mån så behövs, utformas med hänsyn till akademiens särskilda behov.

2. Att, om verksamheten vid akademien kommer till stånd, den skall ha i huvudsak den omfattning som angivits i »Betänkning vedrørende Nordens folkelige akademi» samt att undervisningen skall ligga på ett idémässigt plan och bedrivs efter ett program, som utarbetas och fastställs av undervisningsministrarna.

3. Att förorda, att kostnaderna för akademien bestridas så, att de nordiska länderna på nedan angivet sätt mellan sig fördela investeringskostnaderna för den del av den Nordiska folkhögskolans i Kungälv nybyggnad, som beräknas bli disponerad av akademien. Härvid skall man utgå från vad som i ovannämnda betänkande är angivet i fråga om utrymme och kostnader. Fördelningen av investeringskostnader och driftkostnader för akademien skall ske enligt samma princip, nämligen så, att Sverige bestrider 40 %, Danmark och Norge vardera 25 % och Finland 10 % av kostnaderna.

4. Att den förutsättningen skall gälla, att den nybyggnad, som under försöksperioden skall disponeras av Nordiska folkhögskolan och akademien

tillsammans, i sin helhet skall tagas i anspråk för Nordiska folkhögskolans verksamhet, eventuellt för något annat samnordiskt ändamål, därest det beslutas, att akademien inte skall bestå efter försöksperiodens utgång. Garantier för att så kommer att förfaras med nybyggnaden skola skapas.

5. Att styrelsen för akademien skall bestå av två representanter för vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige samt en representant för Island ävensom att styrelsen skall tillsättas så snart de ekonomiska garantierna för akademiens upprättande föreligga och därefter förbereda akademiens upprättande.

6. Att byggnadskommittén för Nordiska folkhögskolans nybyggnad skall kompletteras med en representant för vardera Danmark, Norge och Sverige med uppgift att i byggnadsärendet framföra de synpunkter, som kunna förmedlas av att jämväl akademien skall inrymmas i nybyggnaden.

7. Att Sverige skall vara koordinerande land i vad avser styrelsens tillsättande.

I de enkelte lande er man herefter i gang med at søge det bevillingsmæssige grundlag tilvejebragt.

Finlands regering (undervisningsministeriet) hänvisar i meddelande den 5 januari 1962 till Danmarks regerings meddelande.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 1 december 1961:

Denne saken ble drøftet på IX nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors i mars 1961 og senere på et møte av de nordiske undervisningsministre i Kungälv 21. juni 1961. Protokollen for sistnevnte møte har denne ordlyden [*se ovan*].

Spørsmålet om bevilgning til formålet vil bli tatt opp til drøfting i forbindelse med forberedelsene til budsjettet for 1963.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

Ämnet har under året behandlats inom departementet, men medel till en folkakademi har ej ställts till förfogande 1961/62.

Meddelanden

om rekommendation nr 10/1961 angående samarbeite i fråga om högre utbildning och forskning

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

På regeringens försorg har vidtagits åtgärder för avgivande av den i rekommendationen avsedda utredningen till Nordiska rådet inom utsatt tid. I detta syfte har regeringen låtit uppgöra en utredning om den högre utbildningen och forskningen i landet i detta nu och översänt den samt övriga nödiga tillgängliga uppgifter till Norges regering, som dragit försorg om den i rekommendationen förutsatta koordineringen. Finlands undervisningsminister har deltagit i de nordiska undervisningsministrarnas överläggning den 27. 11. 1961, där den i rekommendationen avsedda utredningen varit under beredning.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 4 december 1961:

På en nordisk undervisningsministerkonferanse i Oslo 27. november 1961 drøfttet ministrene en rekke aktuelle samarbeidstiltak innen høgre utdanning og forskning. Til Nordisk Råds 10. sesjon vil det bli lagt fram melding om de forslag som ble vedtatt. Man regner med at denne meldingen vil foreligge ca. 15. januar 1962.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddeler den 24 januari 1962:

På det IX nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors 20.—23. mars 1961 ble undervisningsministrene enig om etter nærmere drøftninger å legge fram for Nordisk Råd et skisseprogram for samarbeidet innen utdanning og forskning. Kirke- og undervisningsdepartementet i Norge ble utpekt som koordinerende instans for dette arbeidet. På møte i Oslo 27. november 1961 kom ministrene fram til hovedlinjer for et slikt program med angivelse av konkrete samarbeidstiltak.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

Särskild rapport härom kommer att avlämnas till Nordiska rådet. Rapporten grundar sig på de beslut, som fattades vid nordiska undervisningsministermötet i Oslo i november 1961.

BILAGA**Rapport om nordiskt samarbete om högre utbildning och forskning***(Utarbetad på uppdrag av undervisningsministrarna)***I n n h o l d**

I. Innledning	4
II. Store og små lands problemer	5
III. De store årskull og studenttilgang i 1960 årene	6
IV. Investeringer og driftsutgifter	9
V. Sammenlikninger med andre land	13
VI. Planer og utviklingslinjer for 1960-årene	15
VII. Nordisk samarbeid fram til i dag	16
VIII. Norden som forsknings- og studieenhet	19
IX. Ressurser og mål	20
X. Situasjonen i dag og forslag til samarbeidstiltak	21
XI. Videreføring av arbeidet	24

I. Innledning

Utdanning og forskning er av voksende betydning for all utvikling og vekst i samfunnet. Dette forhold gjør det nødvendig i tiden som kommer å legge stor vekt på arbeidet med å tilfredsstille de utdanningsbehov som melder seg. Ekspansjon og utvikling i høgre utdanning og forskning vil i alle land føre med seg krav om større innsats av personell og materiell. Spesialisering på etablerte fagområder og virksomhet i nye fag og fagområder er blant de særtrekk som preger denne utviklingen. Samtidig foregår det en fundamental endring i oppfatningen av utdanning og forskning som grunnlag for sosial og økonomisk velstand; en endring som får konsekvenser bl. a. for den økonomiske planlegging i de ulike land. Man er blitt oppmerksom på den nære sammenheng mellom økonomisk vekst og investeringer i utdanning og forskning.

Det er en forutsetning for videre framgang at de som vokser opp, får en utdanning som setter dem istand til å nyttiggjøre for seg og samfunnet de resultater vitenskap og teknikk oppnår. I denne forbindelse er det viktig å være oppmerksom på at den utdanning som planlegges og utvikles i 1960-årene vil danne grunnlaget for menneskenes innsats i resten av dette århundre. Utdanningen i de enkelte land kan derfor ikke baseres på de eksisterende forhold, men må søkes programmert slik at det, i den utstrekning det er mulig, blir tatt hensyn til både vitenskapelige og tekniske framskritt og sosial og økonomisk utvikling i årene som kommer. Planlegging og koordinering på lengre sikt når det gjelder områdene høgre utdanning og forskning, blir derfor en sentral oppgave i alle land.

På Nordisk Råds møte i København 24. februar 1961 ble det etter forslag fra kulturutvalget i Sak nr. 16 om planlegging av samarbeid innenfor høgre utdanning og forskning vedtatt følgende (Nordisk Råds rekommandasjon nr. 10/1961):

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. under medvirkning av Nordisk kulturkommisjon og i samråd med rådets kulturutvalg å utarbeide med sikte på rådets 10. sesjon et skisseprogram for de nærmeste tre års utbygging av samarbeidet mellom de nordiske lands høyere undervisnings- og forskningsinstitusjoner med forslag til prioritering av de ulike tiltak, samt

2. innen rådets 10. sesjon å overveie formene for en utbygging av et permanent organ, som med ansvar overfor de nordiske undervisningsministermøter skal ha til oppgave å planlegge en systematisk arbeidsdeling innenfor alle områder av forskning og vitenskapelig utdanning i Norden.

Undervisningsministrene behandlet denne sak på IX nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors, 20.—22. mars 1961, og det ble her vedtatt følgende (undervisningsministermøtets resolusjon nr. 5/1961):

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation nr. 19/1961 beslutar de nordiska undervisningsministrarna att åta sig ansvaret för att det senast den 20 maj 1961 för resp. land föreligger en översikt av den aktuella utbyggnadssituationen beträffande den högre utbildningen och forskningen. På grundval av denna kartläggning av läget i de nordiska länderna avser undervisningsministrarna att vid ett särskilt möte i Oslo hösten 1961 fatta beslut om den programskiss för det nordiska samarbetet på den högre utbildningens och forskningens område samt formerna för arbetets bedrivande, som förutsatts i Nordiska rådets rekommendation nr. 10/1961. Nämn-da överläggning på ministernivå kommer att förberedas genom diskussioner mellan dem, som i varje land biträder vederbörande minister med den nationella kartläggningen av utbyggnadsplanerna.

Etter undervisningsministermøtet i mars måned har de enkelte lands undervisningsministerier tatt opp arbeidet med å få laget samlende oversikter som kan gi et detaljert bilde av virksomheten innen høgre utdanning og forskning. Samtidig er det foretatt en registrering av den planlagte utbygging av de enkelte fag ved universiteter og høgskoler, og samlet inn statistiske data som belyser utviklingen ved de enkelte institusjoner. For Islands vedkommende har arbeidet ikke kunnet gjennomføres på grunn av andre viktige oppgaver. Dette materialet er videre bearbeidet og analysert av de ulike lands ministerier med henblikk på å registrere fag og fagområder hvor man mener at spørsmålet om fellestiltak nå er aktuelle. Resultatet av denne analyse var oppe til behandling i drøftinger mellom undervisningsministrene høsten 1961 og man kom da fram til følgende generelle retningslinjer:

at planlegging og utbygging av høgre utdanning og forskning i framtida bør foregå på grunnlag av et nært samarbeid mellom undervisningsministrene i de nordiske land,

at utbygging av virksomheten i de sentrale fag i første rekke er en nasjonal oppgave, hvor bare midlertidige samarbeidstiltak kan komme på tale, men at utviklingen i andre fag følges nøye slik at muligheter for samarbeidstiltak registreres og tas opp i tilfelle hvor et samvirke mellom ulike lands institusjoner, lærere og forskere kan fremme virksomheten på området,

at planlegging, koordinering og gjennomføring av aktuelle samarbeidstiltak om høgre utdanning og forskning innen den ramme som settes for det nordiske samarbeid, skal høre til undervisningsministrenes sentrale arbeidsoppgaver.

II. Store og små lands problemer

Skal universiteter og høgskoler kunne bli istand til å møte 1960-årenes krav til utdanning og forskning blir det nødvendig med en innsats av helt andre dimensjoner enn den en hittil har vært vant til. De økonomiske ressurser og det personell de enkelte land rår over er begrenset og det vil derfor, særlig for mindre land som de nordiske, bety en urimelig hard belastning om en skal bygge ut forsknings- og utdanningsvirksomhet på alle de

forskjellige spesialområder. Utviklingen fram til i dag har vist at selv større nasjoner har vanskelig for å løse sine aktuelle utbyggingsoppgaver. Som resultat har man fått internasjonalt samarbeid om løsningsoppgaver i en rekke fag. For mindre land vil det derfor være naturlig i et enda større omfang å samordne virksomheten innen høgre utdanning og forskning.

Utviklingen av et slikt samarbeid foregår i dag for de nordiske lands vedkommende både som tiltak organisert mellom flere land og ved tosidig samarbeid. Nordisk og internasjonalt tar de enkelte land del i en rekke konkrete samarbeidstiltak på ulike fagområder innen høgre utdanning og forskning. Det er også i de siste år blitt en meget viktig oppgave å koordinere den felles nordiske innsats i større internasjonale samarbeidstiltak. Samarbeidsavtaler eksisterer alt mellom nordiske land på fagområder hvor slike overenskomster er kommet i stand som en naturlig følge av utviklingen, og også hvor det har vist seg at man på denne måte oppnår en bedre utnytting av ressursene.

I stor utstrekning påligger det undervisningsministeriene i de nordiske land å registrere og følge med i den samarbeidsvirksomhet som til enhver tid foregår. Faglig er ikke all forsknings- og utdanningsvirksomhet i landene underlagt disse ministre, men med assistanse av andre fagministerier, Nordisk kulturkommisjon, forskningsrådene og andre har en til enhver tid hatt oversikt over det arbeid som er i gang. Med det omfang som arbeidet etter hvert får er det imidlertid ønskelig at de enkelte lands undervisningsministerier i framtiden kan styrke sin innsats på området. Særlig viktig er det å utvikle og styrke forbindelsen mellom ministeriene, institusjoner, forskere og andre nordiske og internasjonale samarbeidsorganer som deltar i denne virksomhet.

III. De store årskull og studenttilgang i 1960-årene

Ekspansjonen i virksomheten ved universiteter og høgskoler skyldes i stor utstrekning de store årskull og den tilgang på studenter som disse fører med seg. I 1970 antas den samlede befolkningensmengde i de nordiske land å ha steget til (tallene i parentes gjelder for 1960):

I alt	ca. 21 780 000	(20 270 000)
Danmark	4 950 000	(4 579 000)
Finnland	4 800 000	(4 456 000)
Island	190 000	(172 000)
Norge	3 850 000	(3 583 000)
Sverige	7 990 000	(7 480 000)

Etter de planer som nå foreligger for utbygging av de høgre undervisningsinstitusjonene rekker man i 1970 med å ha 24 500 (13 624) studerende i Danmark, 27 000 (20 280) i Finland, 1 000 (ca. 800) i Island, 18 500 (12 275) i Norge og 53 000 (35 634) i Sverige. Det antatte studenttall uttrykt i prosent av befolkningen i de enkelte land i 1970, vil da bli følgende:

Danmark:	0,50 %	(0,33)
Finnland:	0,56 %	(0,46)
Island:	0,55 %	(0,47)
Norge:	0,48 %	(0,34)
Sverige:	0,64 %	(0,48)

I de fire nordiske land, Danmark, Finland, Norge og Sverige, er det høsten 1961 samlet inn opplysninger og foretatt beregninger som kan belyse vekst og utvikling ved universiteter og høgskoler i tiden fra 1950 til 1970. Beregninger og prognoser gjelder for årene 1961—70, og de er for hvert lands vedkommende utført etter stort sett samme normer. Prognosene er laget etter tilgjengelige opplysninger om befolkningsutvikling, studenttilgang, utdanningskapasitet, m. v.

Framstillingen ovenfor gir i store trekk opplysninger om det rekrutteringsgrunnlag som i de enkelte år vil være til stede. Man må imidlertid være oppmerksom på at studenttilgangen ved universiteter og høgskoler i årene som kommer i større utstrekning enn tidligere vil komme fra andre skoleslag enn gymnasene. Dette er en usikkerhetsfaktor en må gjøre regning med når det gjelder å vurdere omfanget av rekrutteringen. Et annet forhold som kan få betydning for økt i studenttilgang, er endringer i universitetenes og høgskolenes utdanningsopplegg. Det arbeides for tiden i flere land med endring av gjeldende studieplaner for å skape nye utdanningsveger.

Studenttilgangen ved universiteter og høgskoler er for åpne studiers vedkommende bereknet på grunnlag av de erfaringer en har fra utviklingen i de senere år og de utdanningskapasiteter som foreligger ved fullføring av byggeplaner m. v. For de lukkede studiers vedkommende er det stort sett institusjonenes kapasitet i de enkelte år som angir tilgang av nye studenter. Sammenholder en disse oppgaver med oversikten foran i *tabell I* går det fram at studenttilgangen i årene 1950—60 var høyst ulik i de forskjellige land. For Finnlands og Sveriges vedkommende har dette bl. a. sin grunn i at det i disse land er et større antall utdanningsveger.

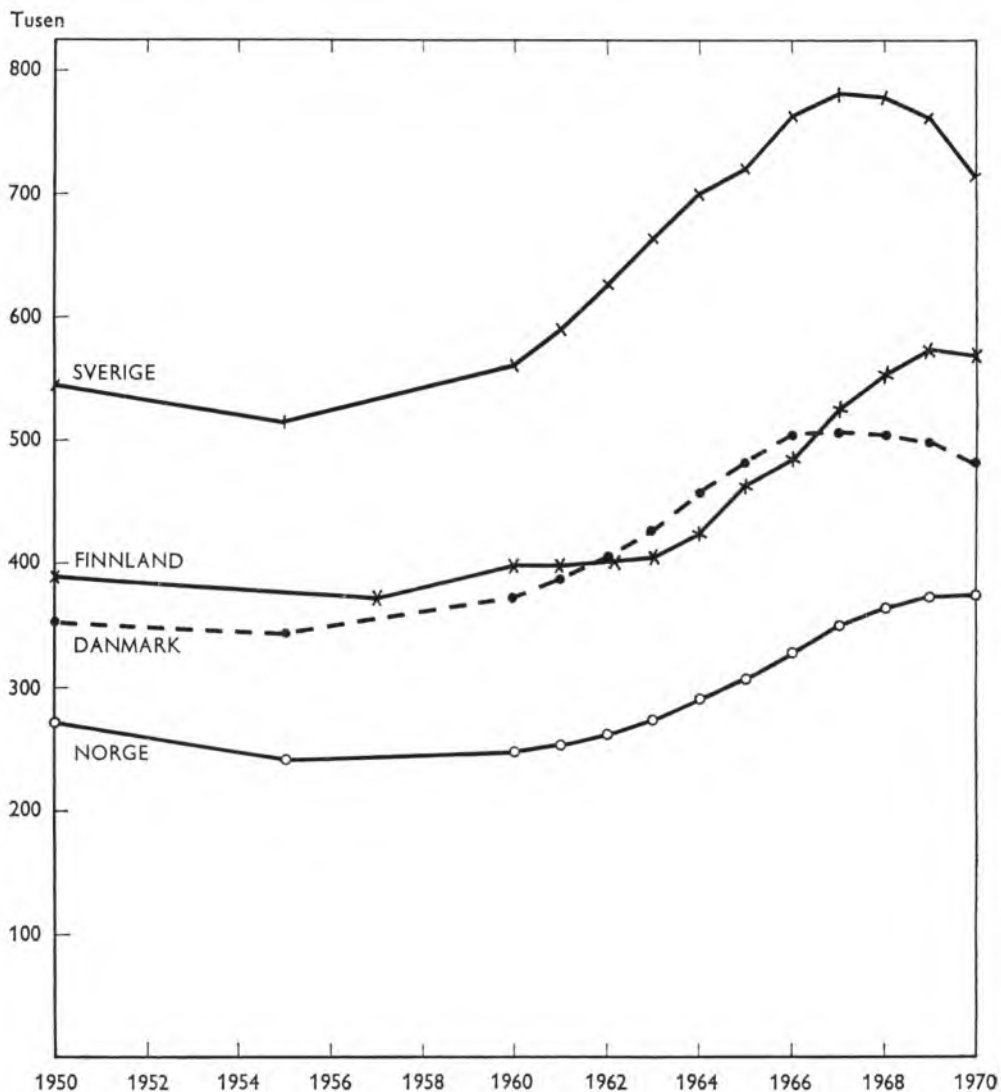
Samlet studenttall ved universiteter og høgskoler i de nordiske land er en kommet fram til ved de beregninger som er nevnt ovenfor. Det går for øvrig av *tabell IV* fram at enkelte fag i årene som kommer vil få et mindre studenttall en tidligere. For Norges vedkommende skyldes dette at eventuelle norske studenter i utlandet i årene fram til 1970 ikke er tatt med i oversikten. For Sveriges vedkommende er forholdet uttrykk for reelle forskyvninger i studenttilgangen til enkelte fag.

I *tabell V* og *VI* er i de norske tallene tatt med kandidater som uteksamineres ved utenlandske læresteder.

Oversiktene gir for øvrig uttrykk for målsettingen i utbyggingen av høgre utdanningsinstitusjoner i de land det er kommet oppgaver fra.

Beregningen av antall kandidater med høgre utdanning i yrkesvirksom alder i årene 1950, 60 og 70 har det på det nåværende tidspunkt ikke vært

Tabell I. Befolkningsutviklingen i aldersgruppen 19—24 år i 1960-årene

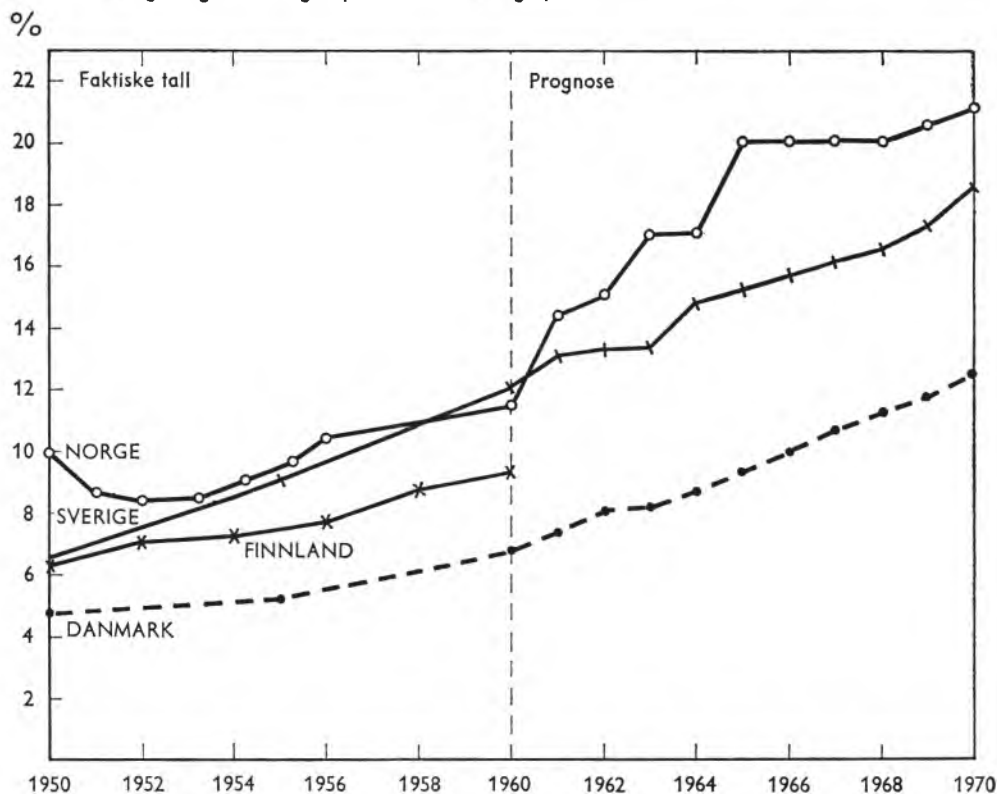
Tabellen viser de aldersgrupper en kan vente tilgang av nye studenter fra i årene 1960—70. Oppgavene angir antall 19—24-åringar i 1000-tall ved det enkelte års slutt.

mulig å få gjennomført i samtlige land. Av oppgavene går det fram at en gjennomgående må rekne med en fordobling av antall yrkesvirkosomme kandidater i de fleste fag.

Tabell II. Antall uteksaminerte fra gymnas

(For Danmark i prosent av 18-åringer, for Finland og Norge i prosent

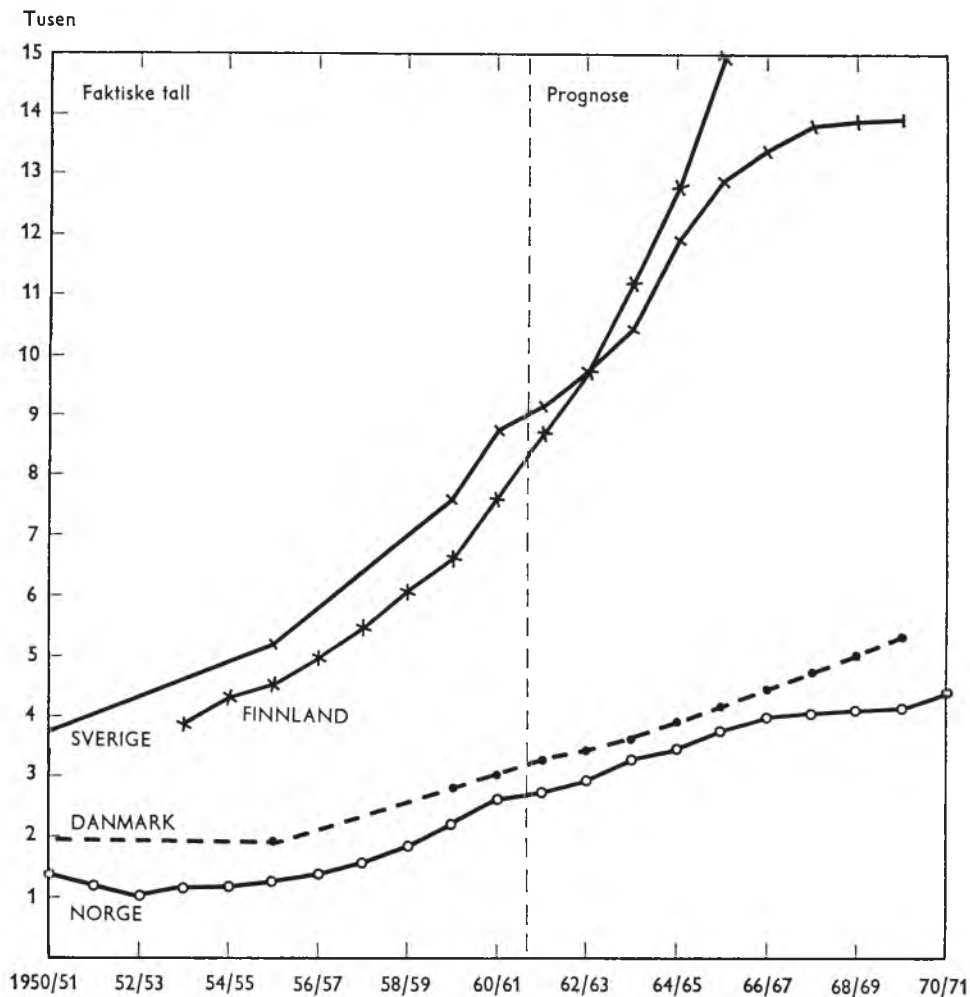
av 19-åringer, og for Sverige i prosent av 20-åringer).

IV. Investeringer og driftsutgifter

Foreløpige omkostningsoverslag som viser behovet for investeringer i nybygg, utstyr, stillinger m. v. i første del av tiårs-perioden, d. v. s. fram til 1965, foreligger nå i forbindelse med gjennomføring og planlegging av aktuelle utbyggingstiltak. De beløp som her gjengis må ikke tas som endelig uttrykk for hva som blir nødvendig for gjennomføringen av planene. Pristvikling, endring i byggeplaner og andre faktorer gjør berekningene usikre. Når en likevel fører opp beløpene, så er det fordi en gjør rekning med at den siste del av tiårsperioden, årene 1965—70, vil kreve minst like store investeringer. Det viser seg etter dette at de gjennomsnittlig investeringsutgifter pr. år i tiårs-perioden for de enkelte land vil bli omkring 5 ganger større enn de var i årene 1955—60. For første del av 60-årene blir det samlet rechnet med følgende beløp:

Tabell III. Studenttilgangen ved universiteter og høyskoler i 1960-årene

Danmark	ca.	500 mill. danske kroner
Finland	»	17 500 mill. finske mark
Norge	»	350 mill. norske kroner
Sverige	»	515 mill. svenske kroner

I tillegg kommer utgifter til anskaffelse av vitenskapelig utstyr, og disse utgifter svarer ofte til 25—50 % av de samlede investeringer til byggene.

Generelt sett gjelder det her investeringer at et slikt omfang at det vil være naturlig gjennom samarbeid mellom de nordiske land å søke en maksimal utnyttning av den kapasitet en oppnår ved utbyggingen. Målsettingen på lang sikt bør derfor bli en så fullstendig utnyttning som mulig av de institusjoner som blir bygd i de enkelte land, og et så effektivt samarbeid som mulig om oppgaver både når det gjelder utdanning og forskning.

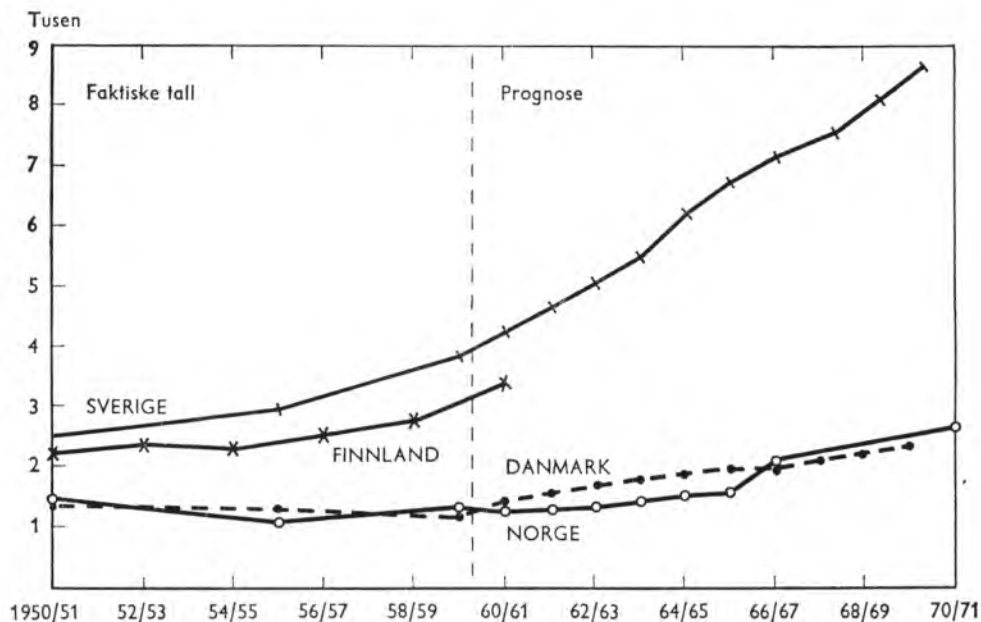
Tabell IV. Samlet studenttall ved universiteter og høyskoler i 1960 og 1970

	Danmark			Finnland			Norge ^a			Sverige		
	1959—60	1970	øking i %	1959—60	1970 ^b	øking i %	1960	1970	øking i %	1960	1970	øking i %
Teologi	436	870	100	501			250	500	100	800	980	23
Rettsvitenskap	1 602	3 200	100	921			750	2 000	165	2 106	4 300	104
Økonomi 2)	508	1 020	100	2 346			530	1 000	90	1 380	2 700	95
(herav i Norge)							(280)	(1 000)	(255)			
Humanistiske fag	2 443	4 890	100	8 711			2 920	5 600	90	14 777	14 600	—1
Realfag	1 009	2 020	100	2 429			2 050	3 500	70	5 769	13 000	125
Medisin	3 027	6 050	100	1 769			1 600	1 400	—10	3 316	4 300	30
(herav i Norge)							(800)	(1 400)	(75)			
Odontologi	867	1 000	15				700	600	—15	1 173	1 700	45
(herav i Norge)						(200)	(600)	(200)				
Farmasi	291	400	37,5	280			100	200	100	538	500	—7
Ingeniør- og arkitektfag	2 408	3 600	49,5	2 566			3 000	3 200	10	5 099	10 400	104
(herav i Norge)							(1 850)	(3 200)	(75)			
Landbruksfag	1 033	1 650	60,0	757			375	550	45	676	650	—4
I alt	13 624	24 700	81,3	20 280	34 000	67,6	12 275	18 550	50	35 634	53 130	49
(herav i Norge)							(9 575)		(100)			

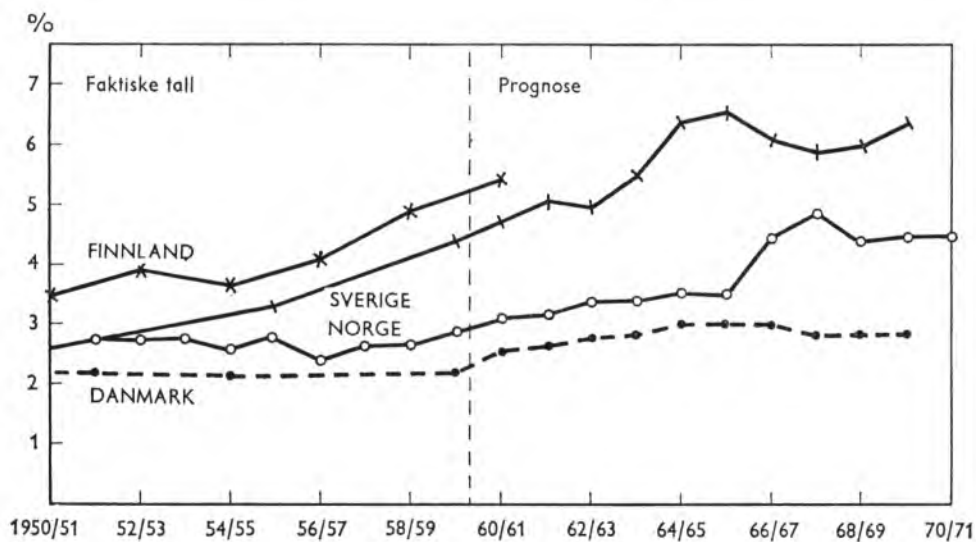
¹ Finska detaljoppgaver for 1970 mangler.

^a I de norske tall er tall med utenlandsstudenter.

Tabell V. Samlet antall uteksaminerte kandidater fra universiteter og høyskoler

Tabell VI. Samlet antall uteksaminerte kandidater i prosent av 25-åringar

De årlige driftsutgifter til høgre utdanning og forskning var i 1960—61 i de enkelte land:

Danmark	148 mill. danske kroner
Finland	2 230 mill. finske mark
Norge	192 mill. norske kroner
Sverige	285 mill. svenske kroner

I disse beløp er det ikke tatt med utgifter til studentsosiale tiltak.

I løpet av den første 5-årsperioden vil det i tillegg bli behov for en øking av driftsutgiftene som minst svarer til den økte studenttilgang. Anlegg av nye læresteder og utbygging av utdanning og forskning på nye fagområder vil føre til ytterligere økninger i driftsutgiftene. Det personell og materiell som kan stilles til rådighet for høgre utdanning og forskning i hvert av de nordiske land er begrenset, og alt nå hemmes utviklingen av disse forhold. En felles planlegging av tiltak i forbindelse med spørsmål om opprettelse av nye læresteder og undervisning på nye fagområder bør derfor kunne føre til en bedre og mer effektiv utnytting av de midler som står til rådighet.

V. Sammenlikninger med andre land

Tilgangen på elever i alle skoleslag er i sterk vekst, og en må derfor gjøre rekning med at ungdommens studietilbøyelighet i årene som kommer vil stige minst like kraftig som hittil. Den forlengede obligatoriske skolegang vil utvide tallet på dem som får anledning til å velge mellom å gå ut i yrkeslivet eller å gå videre på utdanningsvegen. De unges og foreldrenes intensjoner vil på dette område falle sammen, og erfaring fra den utvikling vi har hatt tilsier at en stadig større del av ungdommen vil gå til høgre utdanning.

I de nordiske land gjelder for tiden skoleplikt for alle 14-åringer. I aldersgruppen 15—19 år får mellom 18—36 prosent videre utdanning ved de vanlige utdanningsinstitusjoner. For U. S. A. er de tilsvarende tall 64 prosent og for Sovjetunionen 49 prosent.

I de nordiske land får i dag mellom 5, 6—11,0 prosent av ungdom i aldersgruppen 19—24 år videregående utdanning, og en gjør rekning med at de tilsvarende prosenttall i 1970 vil ligge på 7,6—13,1 prosent. I U. S. A. får i dag 12,0 prosent av all ungdom i årsklassene 20—24 år videregående utdanning, og det er anslått at tallet i 1970 vil ligge på 16,0 prosent. Motsvarende tall for Sovjetunionen er 8,2 prosent respektive 12 prosent. I aldersgruppen 19—25 år i de nordiske land får i dag 2,0—4,5 prosent utdanning ved universitet og høgskoler, og en gjør rekning med at tilsvarende prosenttall for 1970 vil ligge på 3,0—6,5.

Sammenlikning av forholdene innen høgre utdanning og forskning med de tilsvarende forhold i andre land faller vanskelig på grunn av den ulike målsetting man har ved universiteter og høgskoler verden over. De midler som disponeres til høgre utdanning i de nordiske land er heller ikke direkte sammenliknbare med de som brukes i denne del av utdanningssektoren i land, som f. eks. U. S. A. og Sovjetunionen. Disse land har bl. a. et mer dif-

Tabell VII. Kandidater med universitets- og høyskoleeksamen i yrkesvirksom alder i 1950, 1960 og 1970¹

	1950				1960			1970		
	Danmark	Finnland	Norge	Sverige	Danmark	Norge	Sverige	Danmark	Norge	Sverige
Teologer	1 850 (7,6)	1 540 (15,4)	1 500 (6,6)	3 500 (7,6)	2 000 (6,4)	1 585 (5,1)	3 200 (5,1)	2 500 (5,6)	1 600 (3,5)	3 100 (3,0)
Jurister	6 000 (24,6)	4 720 (16,7)	4 900 (21,4)	6 850 (14,9)	7 500 (24,1)	5 195 (16,8)	7 500 (12,0)	10 000 (22,7)	5 700 (12,4)	8 600 (8,5)
Økonomer	900 (3,7)	4 240 (14,9)	800 (3,5)	3 600 (7,8)	1 200 (3,8)	2 180 (7,1)	5 000 (8,0)	2 000 (4,5)	3 950 (8,6)	7 400 (7,3)
Humanister	1 700 (7,0)	4 650 (16,3)	2 360 (10,3)	9 100 (19,9)	2 400 (7,7)	3 625 (11,7)	14 700 (23,5)	3 500 (7,9)	6 450 (14,1)	27 800 (27,3)
Realister	1 200 (4,9)	1 800 (6,3)	1 080 (4,7)	3 200 (7,0)	1 200 (3,8)	1 810 (5,8)	5 400 (8,4)	2 200 (4,9)	3 850 (8,4)	14 600 (14,4)
Leger	4 450 (18,3)	1 970 (6,9)	3 300 (14,4)	4 330 (9,4)	5 800 (18,5)	4 065 (13,2)	5 900 (9,5)	7 500 (17,0)	5 650 (12,4)	8 500 (8,4)
Tannleger	1 600 (6,5)	1 235 (4,3)	1 600 (7,0)	3 230 (7,0)	1 950 (6,2)	2 215 (7,2)	4 400 (7,0)	3 000 (6,9)	3 250 (7,1)	5 900 (5,8)
Farmasøyter, reseptarier	1 700 (7,0)	3 630 (12,8)	1 400 (6,1)	2 380 (5,1)	2 000 (6,4)	1 500 (4,9)	3 200 (5,1)	2 400 (5,4)	1 850 (4,0)	4 700 (4,6)
Sivil- og akademiingeniører	5 000 (20,5)	4 260 (14,9)	5 400 (23,6)	9 800 (21,3)	7 200 (23,0)	7 600 (24,6)	13 200 (21,1)	11 000 (24,9)	11 750 (25,3)	21 100 (20,7)
Arkitekter		425 (1,5)	600 (2,6)			1 100 (3,6)			1 800 (3,9)	
Gymnastikdirektører			740				1 200			1 900
Veterinærer	1 300	230	400	630	1 700	545		1 900	650	
Landbrukskandidater o. a.	3 300	3 365	2 000	750	3 800	2 370	2 800	4 900	2 800	3 100
I alt	29 000 (100)	32 805 (100)	25 340 (100)	47 370 (100)	36 750 (100)	33 790 (100)	66 500 (100)	50 900 (100)	49 300 (100)	106 700 (100)

¹ Relative tall er angitt i parentes.

ferensiert høgre utdanningssystem for den del av befolkningen som er i alderen 19—25 år.

VI. Planer og utviklingslinjer for 1960-årene

I det følgende er det gitt en del faktiske opplysninger om de planer som for tiden foreligger i de enkelte land om utbygging av høgre undervisning og forskning.

I Danmark ble det i 1958 laget en samlet investeringsplan for høgre utdanning og forskning. På grunn av endrede forutsetninger som er inntrådt i forbindelse med økt studenttilgang, endring av studieplaner m. v., har et embetsmannsutvalg på ny tatt opp det generelle investeringsprogram for forskning og utdanning på grunnlag av en prognose for elever og lærerkrefter fram til 1980. Utvalget har avgitt innstilling i januar 1962; den del av innstillingen som angår København og Århus universiteter bygger på en særlig innstilling fra Undervisningsministeriets 10-års utvalg. På grunnlag av disse innstillinger drøftes nå spørsmålet om opprettelse av et tredje universitet.

I Finland oppnevnte den finske regjering, 4. desember 1952, en komité som fikk i oppdrag å gjøre ferdig en generalplan for utviklingen av den høgre utdanning og forskning ved landets universiteter og høgskoler. Komitéen (høgskolekomitéen) la i 1956 fram en betenkning om utbygging av høgre utdanning og forskning i tiden fram til 1965. Flere nye høgre undervisningsinstitusjoner er etter komitéens forslag etablert, og for tiden drøftes spørsmålet om grunnlegging av et nytt universitet i østre Finland.

I Norge oppnevnte Kirke- og undervisningsdepartementet i 1960 en komité som fikk til mandat å komme med rammeplaner for utvikling av universiteter og høgskoler, vurdere hvilken utbygging disse planer krever og komme med forslag til utbygging i tiden 1961/1970. Komitéen (Universitets- og høgskolekomitéen av 1960) avgav i 1961 sin innstilling som viser situasjonen i dag for høgre utdanning og forskning, med forslag til retningslinjer for den framtidige utbygging. Kirke- og undervisningsdepartementet vil legge fram en egen melding om innstillingen for Stortinget i 1962.

I Sverige tilkalte Ecklesiastikdepartementet i 1955 et sakkyndig utvalg som fikk i oppgave å utrede og avgi innstilling om universitetenes og høgskolenes framtidige oppgaver og behov (1955 års universitetsutredning). Fra utvalgets side foreligger det fram til i dag en rekke betenkninger om behovet for høgre utdannet arbeidskraft, studenttilgang og planer for utbygging av de høgre læresteder. For enkelte områder er universitetsutredningens forslag blitt ytterligere bearbeidet og fulgt opp av spesielle arbeidsgrupper. Beslutninger i henhold til disse forslag og planer er fattet av Riksdagen i tiden 1958—61 og ytterligere forslag til vedtak er eller vil bli lagt fram i 1962.

Det pågår således for tiden i alle de nordiske land utrednings- og planleggingsarbeider med sikte på mer inngående analyse og tilrettelegging av utbygging av høgre utdanning og forskning. I hvert enkelt land er det lagt vekt

på effektiv utnytting av personell og materiell ved de ulike læresteder. Av de foreliggende planer går det imidlertid fram at en i samtlige land tar sikte på å opprette nye læresteder for å øke utdanningskapasiteten i sentrale fag. Dette betyr at utdanningsmulighetene også i de enkelte landsdeler blir utvidet og styrket.

VII. Nordisk samarbeid fram til i dag

Nordisk kulturkommisjon, som bl. a. er undervisningsministrenes organ for utvikling av samarbeid på kulturelle områder, tok til med sin virksomhet i 1947. I 1954 ble kulturkommisjonens arbeidsområde fordelt på tre seksjoner: en for vitenskap, en for skole spørsmål og en for kunst og kultur. Gjennom Nordisk kulturkommisjons seksjon for vitenskapelige spørsmål er det i løpet av denne tid tatt opp til behandling og utredning tiltak på ulike fagområder. NKK's vitenskapelige seksjon, og de organer seksjonen samarbeider med, har løst en rekke oppgaver i forbindelse med nordisk samarbeid. Seksjonens virksomhet har også hatt betydning for utbyggingen av samarbeidet mellom institusjoner og forskningsråd. I den oversikt som nå er oversendt Nordisk Råd for seksjonens virksomhet i årene 1952—61, er det gjort nærmere rede for de saker seksjonen har arbeidet med i dette tidsrom. Samarbeid av varig verdi er kommet i stand ved de tiltak kulturkommisjonen har tatt opp eller fått seg oversendt til utredning, og uten at man peker på bestemte tiltak, kan det konstateres at seksjonens virksomhet har vært av grunnleggende betydning for nordisk samarbeid på området.

De nordiske universitets- og høgskolerektormøter, som i første rekke tar sikte på kontakt og informasjon, har også hatt betydning for samarbeidet mellom de enkelte institusjoner. I nær kontakt med kulturkommisjonens seksjon for vitenskapelige spørsmål har de tekniske høgskolers rektorer tatt opp utredningsarbeidet om samarbeidstiltak når det gjelder lærer- og studentutveksling, felles kapasitetsutnytting og til en viss grad spesialisering og arbeidsdeling mellom høgskolene. Erfaringer fra dette utredningsarbeid bør kunne tjene som grunnlag for det videre arbeid med liknende spørsmål ved andre utdanningsinstitusjoner.

I oversikten nedenfor er det ført opp samarbeidstiltak om høgre utdanning og forskning som er eller har vært under arbeid i Nordisk kulturkommisjons vitenskapelige seksjon. Tiltakene er gruppert etter virkemåte og fag.

A. Tiltak som går på tvers av faggrupper

1. Bevilgninger til utveksling av universitetslærere og gruppereiser for studenter.

Arbeidet hittil har tatt sikte på å øke bevilgningene til disse formål og å finne løsninger på spørsmål i forbindelse med permisjoner og lønns- og arbeidsvilkår for universitets- og høgskolelærere. En har oppnådd visse resultater uten at spørsmålene foreløpig kan sies å være endelig løst.

2. Nordiske lektorer ved universitetene i de nordiske land.

Ordningen er ennå ikke fullt utbygget, men samtlige land har slike lærerstillinger.

3. Nordiske studentvandringer.

a. Gjensidig godkjenning av deleksamener i de nordiske land: Til nå er det utformet forslag til regler for 12 fag.

b. Stipend og lån ved studieopphold i andre nordiske land: Bestemmelser som sikrer adgang til å bruke stipend og lån ved studier i andre nordiske land er nå innført i samtlige land.

c. Løsning av boligproblemet for korttids-studenter fra andre nordiske land: Dette spørsmål søkes løst i forbindelse med bygging av studentboliger i de enkelte land.

d. Adgangen til de akademiske studier i de nordiske land: Spørsmålet er aktuelt for lukkede studier, og det behandles for tiden bl. a. av utvalget for samarbeid mellom de tekniske høyskoler i Norden.

4. Nordisk samarbeid om etterutdanning av universitets- og høyskoleutdannet personell.

Utredninger om dette spørsmål for flere fagområder pågår.

5. Samarbeid om utbygging av vitenskapelige institusjoner.

En redegjørelse er gitt i Nordisk kulturkommisjons beretning for tiden 1952—61.

6. Samarbeid mellom forskningsrådene.

Et fruktbart samarbeid er kommet i stand gjennom de teknisk-naturvitenskaplige forskningsråds organisasjon »Nordforsk». For de øvrige forskningsråds vedkommende er saken under drøfting.

7. Samarbeid mellom de vitenskapelige biblioteker.

Samarbeidet på dette område er vel etablert, og nye tiltak er under drøfting.

8. Studiet av sammenhengen mellom utdanning og samfunnsøkonomi.

Arbeidet med dette spørsmål er ikke ført videre, men saken er tatt opp av O.E.C.D.

9. Utveksling av yngre forskere mellom de nordiske land.

Arbeidet med dette spørsmål er ikke ført videre.

10. Samordning av kulturstatistikken i Norden.

Arbeid med spørsmålet pågår.

11. Undersøkelse av behovet for lærebøker og annet studiemateriell.

Denne sak er tatt opp av Nordisk kulturkommisjon i 1961.

12. Felles nordisk arbeidsmarked for intellektuelle yrker, og samarbeid om utredning av akademisk arbeidskraft.

Utredningsarbeid pågår uten at det ennå er oppnådd særlige resultater.

B. Samfunnsvitenskap og humaniora

1. Kurs i språk og litteratur for morsmålsstuderende fra andre nordiske land.

De første kurs ble arrangert høsten 1955. Kursene går nå på omgang mellom universitetene i alle 5 nordiske land.

2. Nordisk institutt for folkediktning.

Instituttet tok til med sin virksomhet høsten 1959.

3. Nordisk institutt for sjørett.

Nødvendige bevilgninger er gitt slik at instituttet kommer i gang med sin virksomhet i 1962.

4. Samarbeid om studiet av internasjonal politikk.

Et seminar ble holdt sommeren 1960, og to mindre bibliografiutredninger er under arbeid. Videre forberedes det for tiden et større forskningsprosjekt om nordisk forsvars- og sikkerhetspolitikk.

5. Studiet av fjerntliggende land.

Arbeid med sikte på nordisk koordinering av slike tiltak er tatt opp, og behandles også av samarbeidsministrene for hjelp til utviklingslandene.

6. Oversettelse av faglitteratur fra finsk og islandsk.

Samarbeidet er påbegynt, og oversettelser av litterære verk, islandsk-norsk og finsk-svensk, er gjennomført.

7. Årlige studiereiser til Island for studerende i nordiske språk fra de øvrige land.

Mindre bevilgninger er stilt til disposisjon for formålet.

8. Nordisk kriminologisk samarbeid.

Et felles nordisk forskningsråd er nå etablert.

9. Nordisk husstellhøgskole.

Bevilgninger til å sette i gang virksomheten vil bli gitt i 1962, og det er vedtatt å oppnevne et styre for høgskoleundervisningen.

C. Naturvitenskap og teknologi

1. Samarbeid om marin biologi.

I nordisk regi skjer det for tiden et samarbeid om utbyggingen av de marin-biologiske stasjoner i hvert land.

2. Samarbeid om teknisk utdanning.

Utredningsarbeid pågår og ventes avsluttet i nær framtid. Samarbeid mellom institusjonene er alt etablert.

D. Medisin

1. Samarbeid om forskning innen arktisk medisin.

Et nordisk samarbeidsutvalg er utpekt for å arbeide videre med saken.

2. Samarbeid på ernæringsforskningens område.
Arbeidet har ennå ikke ført til konkrete resultater.
3. Samarbeid om beskyttelse mot radioaktiv bestrålingsfare.
Samarbeid om disse spørsmål pågår.
4. Felles nordisk utdanning i helsestell.
Nordisk utdanning er alt etablert.

E. Landbruksvitenskap

1. Nordisk akademi for hagekunst.
Denne saken er foreløpig ikke løst.
2. Utvidet samarbeid om jordbruksforskning.
En rammeplan er foreløpig lagt opp, og midler til gjennomføring av forskningsprosjekter er stilt til disposisjon for Nordiske jordbruksforskernes forening.

VIII. Norden som forsknings- og studieenhet

De nordiske land har i de senere år hatt en utvikling med stigende velstand — en utvikling som bl. a. skyldes de resultater en hittil har oppnådd i forskning og høgre utdanning. Velstandsøkningen fører med seg stadig stigende behov for utdanning — et behov som må tilfredsstilles om en skal sikre fortsatt utvikling med økonomisk og kulturell framgang. Disse forhold vil også være av avgjørende betydning for de nordiske lands framtidige konkurransevne overfor andre land.

Den kraftige vekst i alle grener av forskning og høgre utdanning, med etablering av nye fag og fagområder og økende spesialisering, gjør at det ikke lenge er mulig for mindre land hver for seg å tilfredsstille de omfattende krav til personell og bevilgninger som er nødvendig for å følge med i utviklingen.

Det faller derfor på mange måter naturlig å betrakte Norden som en enhet når det gjelder forskningsvirksomhet. Selv om et slikt regionalt samarbeid på enkelte fagområder kan bli en for liten enhet. Spørsmålet om et samarbeid på nordisk basis i videre omfang ble tatt opp av Nordisk Råd alt i 1953, og dette samarbeidet er etter hvert blitt utvidet til å omfatte stadig flere fagområder.

Den store tilstrømning av nye studenter til universiteter og høgskoler i de nordiske land skaper for tiden betydelige vansker. De fleste universiteter og høgskoler er inne i en periode som er preget av at etterspørslen på lokaler, utstyr og ikke minst kvalifisert personell er større enn den aktuelle tilgang. Særlig aktualitet har derfor samarbeidstiltak som kan gjøre det lettere å tilfredsstille behovene for utdanning i 1960-årene.

En må imidlertid være oppmerksom på at den nåværende situasjon i første omgang vil kreve energisk innsats på det nasjonale plan, og det

nordiske samarbeid må derfor utvikles slik at dette ikke hindrer den utbygging som foregår i hvert enkelt land. Det bør også tilføyes at det fortsatte samarbeid mellom undervisningsministrene i disse spørsmål ikke må hindre universitetene og høgskolene og de øvrige samarbeidsorganer i Norden i å legge opp felles planer for utdanning og forskning innen rammen av sine fullmakter. Målet er å stimulere tiltak som alt er i gang, og å skape bedre grunnlag for virksomhet i fag hvor samarbeid ikke alt er etablert. Særlig viktig er dette i fag hvor det er tydelig at de nasjonale ressurser for tiden ikke er tilstrekkelige, og der det av andre grunner kan være rasjonelt å samordne virksomheten.

IX. Ressurser og mål

De midler som i kommende år kan stilles til disposisjon for høyere utdanning og forskning i de enkelte land, vil knapt kunne tilfredsstille alle de behov som oppstår. Store anstrengelser blir nødvendig om en skal sikre gode vekstvilkår for nye fag og fagområder som er av betydning for den generelle utvikling. Den økende tilstrømning av nye studenter vil stille store økonomiske krav, og det kan bli aktuelt, i hvert fall for en kortere tid, å legge hovedvekten av bevilgningene på utdanningsiden.

En rasjonell innsats av de tilgjengelige, men begrensede ressurser, særlig når det gjelder lærere og forskere, aktualiserer behovet for effektivisering og intensivering av undervisningen, og for en gjensidig utnyttning av undervisningskapasiteten i de enkelte land.

Erfaringer man i dag har fra gjennomførte samarbeidstiltak om høyere utdanning og forskning, viser at det ved universiteter og høgskoler er stor interesse for å gå videre på denne veg. Ved institusjoner hvor en alt har gjennomført slikt samarbeid, og hvor en betrakter disse tiltak som positive, oppgis følgende grunner for fortsatt samarbeid:

Samarbeidstiltak mellom institusjonene betyr:

A. Mer effektiv utnyttning av de midler som stilles til rådighet for ansettelse av personell og anskaffelse av vitenskapelig utstyr.

B. Reduksjon av de samlede utgifter institusjonene får til et bestemt fagområde.

C. Innskrenkning av konkurransen mellom de enkelte institusjoner og land om kvalifisert vitenskapelig personell.

D. Bedre forbindelse mellom universiteter, høgskoler, institutter og forskere i de ulike land.

E. Økt stimulans i det vitenskapelige arbeid både for forskere og studenter.

Bedre informasjon om studier og forskningsmuligheter som de enkelte samarbeidstiltak fører med seg representerer en utvidelse av institusjonenes utdannings- og forskningsprogrammer og gir bedre valgmuligheter for både forskere og studenter.

X. Situasjonen i dag og forslag til samarbeidstiltak

Drøftinger mellom undervisningsministrene og mellom deres medarbeidere har gitt et godt bilde av forholdene i dag og utviklingen som ventes på ulike fagområder. De foreliggende planer for utvidelse av virksomhet i eksisterende fag og framtidig virksomhet på nye fagfelt er registrert i forbindelse med den utførte kartlegging av utdannings- og forskningsforhold. Sammenholdt med oppgaver over kapasitet og behov har man fått et godt grunnlag for forhandlinger om framtidige samarbeidstiltak. I forbindelse med den praktiske gjennomføring av de enkelte samarbeidstiltak vil det imidlertid bli nødvendig med mer detaljerte utredninger.

A. Spesifikke og sentrale fagområder — lang- og kortsiktige samarbeidstiltak

Det er foran nevnt at de sentrale fagområder må bygges ut på nasjonal basis. For flere spesifikke fagområder gjelder at det enkelte lands forsknings- og utdanningsbehov gjerne er så beskjedent at innsatsen og virksomheten på disse fagfeltene er begrenset. Norden som enhet vil derfor langt lettere enn det enkelte land kunne gi utviklingsmuligheter for slike fag. De drøftinger som har funnet sted har vist hvilke muligheter som er til stede for en framtidig fordeling av forskningsoppgaver på spesifikke områder, og gitt grunnlaget for videre utvikling av det samarbeidsprogram som er satt opp nedenfor.

For øvrig bør det framheves at et samarbeidsprogram av større omfang vil kunne medføre en omfattende integrert nordisk virksomhet på en rekke fagområder og gi økonomiske fordeler. Samtidig kan en gjennom dette få organisert forsknings- og utdanningsvirksomhet på nye og spesifikke fagområder på et langt tidligere tidspunkt enn om oppgavene skulle løses på nasjonal basis.

Det kan imidlertid også i de sentrale fag oppstå situasjoner hvor samarbeid er hensiktsmessig. En tenker her i første rekke på kortsiktige samarbeidstiltak som i bestemte situasjoner kan føre til en bedre utnytting av den samlede utdanningskapasitet. Slike tiltak kan gjennomføres ved at studenter fra et land som midlertidig har for liten utdanningskapasitet får adgang til å studere ved universiteter og høgskoler i et annet nordisk land hvor det er plass. I denne forbindelse nevner en at spørsmålet er tatt opp om å gi norske odontologi-studerende plass ved svenske institusjoner når den planlagte tannlegehøgskole i Göteborg er ferdig.

B. Tverrgående tiltak

For å kunne møte de aktuelle krav til utvidelse og effektivisering i undervisning og forskning må det i første rekke sørges for:

1. økte bevilgninger,
2. mer plass til undervisnings- og forskningsvirksomhet,

3. et større antall kvalifiserte lærere og forskere,
4. en bedre og mer langsiktig planlegging, og at det planlegges på lengre sikt,
5. at en tar i bruk nye og mer effektive undervisnings- og arbeidsmetoder.

For nordisk samarbeid generelt og for utviklingen framover er ikke minst punktene 4 og 5 av stor betydning.

Gjennom utvikling og bruk av felles metoder og hjelpemidler kan en skape grunnlag for et mer omfattende samarbeid i tiden som kommer. En vil også kunne oppnå gjensidige fordeler ved mer effektiv utnytting av de menneskelige og materielle ressurser som er tilstede. De tiltak som her kommer på tale, kan kalles tverrgående idet de er aktuelle ved samtlige høgre undervisningsinstitusjoner. Det utredningsarbeid som er foretatt, viser at det særlig er på følgende områder at forholdene ligger til rette for slike tiltak av denne art:

Samarbeid om opplegg av nye undervisnings- og studieplaner. Erfaringene fra tidligere arbeid med etablering av internordisk eksamensgyldighet viser at det er nødvendig med samarbeid om opplegg og endringer av studieplaner. Bare på dette vis kan man oppnå bedre muligheter for studentvandringer og legge grunnlaget for mer enhetlige studier.

Organisasjon av undervisning. Bedre og mer tidsmessig organisering av undervisningen vil gi bedre arbeidsvilkår for både lærere og studenter. Dette igjen fører med seg at forskere og lærere blir avlastet for administrativt og organisasjonsmessig arbeid og får bedre tid til forskning og undervisning.

Hjelpemidler i utdanningen. Et samarbeid om bruk av moderne hjelpemidler i universitets- og høgskoleutdanningen kan i noen utstrekning avhjelpe mangel på faglig kvalifisert personell og effektivisere utdanningen. Samtidig vil man gjennom dette kunne få styrket den pedagogiske del av universitets- og høgskoleutdanningen.

Studierådgivning. Økende studenttall og større enheter vanskeliggjør en god personlig kontakt mellom lærere og studenter, særlig i den første del av studiet. Det har vist seg at en organisert studierådgivning som integrert del av utdanningen kan bli et effektivt hjelpemiddel for de studerende. Et felles nordisk tiltak med henblikk på utdanning av kvalifisert personell for disse oppgaver er aktuelt.

Undervisningsministrene forutsetter at et samarbeid om disse tverrgående tiltak skal tas opp hurtigst mulig. Det foreligger konkrete opplegg for det videre arbeid med de enkelte samarbeidstiltak.

C. Spesifikke fag

En første analyse av situasjonen innen de ulike fagområder viser at det i flere fag foreligger utbyggingsforslag som vil føre med seg parallellutvikling med uheldige konsekvenser for det enkelte land. For flere fags vedkommende mener man at forholdene bør ligge vel tilrette for en nordisk arbeidsdeling, men det vil kreves inngående utredninger før eventuelle planer kan settes i verk. Nedenfor er nevnt samarbeidstiltak som man for tiden mener

er aktuelle. Valg av fagområder er av naturlige grunner gjort med en viss forsiktighet, og er ment å skulle tjene som en første anvisning av spesialområder hvor det skulle være mulig å oppnå full enighet om samarbeid, varig eller temporært.

D. Sjeldne fag

I en egen gruppe er det tatt med fagområder hvor behovet for utdanningskapasitet er forholdsvis begrenset, og hvor det i hvert fall i første omgang neppe kan komme på tale å utvikle fagene på nye steder.

Bostedsmarknadslære. Undervisning og forskning drives på dette område ved universitetet i Stockholm, og en bør her kunne ta imot viderekomne nordiske studenter.

Keltisk. I Norge er man forberedt på å ta imot nordiske studenter og forskere, og det vil være mulig å bygge ut faget ved Universitetet i Oslo.

Medisinsk historikk. København universitet vil være et naturlig sentrum for denne virksomhet, uten at dette behøver å gå utover arbeidet med den folkloristiske og nasjonalhistoriske side av emnet i de enkelte land.

Torvmarkslære (myrskogslære). Ved Helsingfors universitet drives det omfattende virksomhet på området, og man er forberedt på å ta imot studerende fra de andre nordiske land.

Til denne gruppen hører også en rekke fagområder hvor et samarbeid vil være aktuelt gjennom mer organisert bruk av lærere og forskere en har i de ulike land, f. eks. egyptologi, hvor det er utdannings- og forskningsmuligheter i København og Uppsala, og assyriologi, hvor det foreligger studiemuligheter både i København, Helsingfors og Uppsala. Studerende fra universiteter hvor disse fag ikke er representert, bør kunne få anledning til å dekke sine studiebehov ved de institusjoner hvor en alt har fagene.

Disse tiltak vil i første omgang ikke kreve stor økonomisk innsats, men at universitetene og høgskolene gir sine studenter informasjon om foreliggende studiemuligheter i de øvrige nordiske land.

E. Personalmessige og økonomisk-begrunnede tiltak

Det vil også av økonomiske grunner være nødvendig å søke fram til rasjonelle samarbeidsordninger. Det gjelder her fagområder hvor utviklingen hindres ved at ikke noen av de nordiske land for tiden har økonomisk eller personellmessig grunnlag for å fremme en ønskelig utvikling. Forholdene er for tiden slik på fagområdene:

Oseanografi. De foreliggende forslag om utbygging i de enkelte land bør i samråd med spesialister bli vurdert med henblikk på mulighet for et nærmere samarbeid. Særlig aktuelt er spørsmålet om felles utnyttning av forskningsfartøy.

Aerodynamikk og aeroplanlære. I Sverige og Danmark bør det foretas en undersøkelse av de muligheter som foreligger, for å utbygge utdanningsvirksomheten slik at den kan konsentreres ved en eller to institusjoner i Norden.

F. Nye fagområder

Nye spesialområder hvor det fra før ikke eksisterer noen virksomhet ved nordiske universiteter og høgschooler trenger seg etter hvert fram. Dette er særlig fagområder som er nært knyttet til og har betydning for utviklingen på andre områder av samfunnslivet, og hvor en lenge har hatt et behov for videregående utdanning og forskning. I hvert fall i utviklings- og oppbyggingsperioden vil det på slike fagområder av personalmessige grunner være behov for et nordisk samarbeid.

Spesialpedagogikk. Ved Jyväskylä pedagogiske høgschool i Finland kan man ta imot studerende fra andre nordiske land. Det er for øvrig aktuelt å utrede spørsmålet om videre samarbeidstiltak på dette fagområde i forbindelse med en planlagt utbygging av lærerhøgschoolene i Sverige.

Film — radio — TV. Spørsmålet om behov for et nordisk utdannings- og forskningscenter for film og televisjon vil bli tatt opp til utredning i samråd med faglige eksperter.

Til denne gruppe hører også arbeidet med sikte på å få etablert institutter for afrikanske og sentralasiatiske språk og kulturer, og konfliktforskning. Målsettingen for disse institutter bør da være å skape en virksomhet på universitets- og høgschoolnivå i samarbeid med eksisterende forskningsinstitutter.

G. Temporært samarbeid i bestemte fag

I en del fag, hvor det alt nå er klart at de enkelte land før eller senere vil utvikle egen utdannings- og forskningsvirksomhet, er det i dag behov for funksjonelt samarbeid landene imellom. Samarbeidet er nødvendig både på grunn av den knappe tilgang på vitenskapelig personell og for å sikre det nødvendige grunnlag for framtidig virksomhet i disse fagene i hvert enkelt land. Det gjelder bl. a. fag som kinesisk, japansk og hindi.

XI. Videreføring av arbeidet

Etter undervisningsministermøtet i Helsingfors våren 1961 er det i undervisningsministeriene i de enkelte land foretatt et omfattende arbeid med sikte på mulighetene for å koordinere og tilrettelegge nordisk samarbeid innen høgre utdanning og forskning. Under dette arbeid har det vært kontakt mellom ministrene, og de som har det daglige ansvar for framdriften har også hatt anledning til å drøfte de forskjellige spørsmål med fagfolk i de enkelte land og med representanter for institusjonene.

Under arbeidet har en også kunnet dra nytte av den virksomhet som skjer i Nordisk kulturkommisjons regi og det internordiske samarbeid mellom forskningsråd, institutter og organisasjoner. En har således bedt Nordisk kulturkommisjons seksjon I om å ta seg av utredningsarbeidet i forbindelse med aktuelle samarbeidstiltak.

Under de drøftinger undervisningsministrene hadde høsten 1961, var man av den oppfatning at den arbeidsform som er fulgt, har vist seg formålstjen-

lig, i hvert fall på sakens nåværende utviklingstrinn. Det var derfor enighet om at man inntil videre bør fortsette samarbeidet etter de retningslinjer som er trukket opp etter IX nordiske undervisningsministermøte, 20.—22. mars 1961, i Helsingfors.

Tilläggsförslag

om upprättande av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation

(Väckt av Hugo Osvald)

Nordiske jordbruksforskarens förening har till Nordiska rådet riktat bifogade förslag om att låta närmare utreda frågan om inrättande av ett nordiskt centrum för lantbrukskooperationen (*se Tillägg*). Jag anser detta förslag vara förtjänt av att närmare prövas av rådet vid dess nu förestående session i samband med andra frågor om forsknings- och utredningssamarbete. Jag får hemställa

att rådet ville rekommendera regeringarna att närmare utreda den i skrivelsen berörda frågan om ett nordiskt »samvirkesentrum».

Stockholm den 8 mars 1962

Hugo Osvald

TILLÄGG

Skrivelse från Nordiska jordbruksforskarens förening till Nordiska rådet angående upprättande av forskningscentrum för jordbrukskooperation

Som ledd i det mellomfolkelige samarbeid er det i den senere tid blitt en betydelig interesse for opprettelse av internasjonale sentre for opplæring og forskning. Som eksempel på slike sentre på landbruksområdet kan nevnes et internasjonalt senter for veiledningsteknikk i Wageningen, Nederland og et senter for middelhavsområdet for videreutdanning etter høgskoleeksamen. Begrunnelsen for opprettelse av slike sentre er bl. a. at de fleste universiteter og høgskoler er for små til å kunne make den nødvendige spesialutdannelse på alle fagområder.

Det er internasjonalt anerkjent at de nordiske land har et vel utbygd produsent- og forbrukersamvirke som har vært forbilde for utbygging av lignende virksomhet i mange andre land. Interessen er stor både i utviklings-

landene og i de industrialiserte land for adgang til å studere samvirke i de nordiske land. Samtidig er det i de nordiske land behov for en betydelig utbygging både av forskningen og undervisningen på samvirkeområdet. Forholdene skulle ligge godt til rette for et nordisk samarbeid på dette område da problemene og behovene er felles for alle landene.

Nordiske jordbruksforskeres forenings økonomiske seksjon la i august 1961 fram forslag om opprettelse av et nordisk samvirkesenter (*se Bihang 1*). Det var i første omgang vesentlig tenkt på behovene i utviklingslandene. I brev av 23. november 1961 til Ministerkomiteén for samordning av hjelpen til utviklingslandene anmodet foreningen komiteén om å ta saken opp til nærmere utredning. Gjenpart av foreningens henvendelse til komiteén legges ved (*se Bihang 2*). Så vidt man kjenner til har komiteén enda ikke tatt noe standpunkt til henvendelsen. I mellomtiden har den økonomiske seksjon arbeidet videre med spørsmålet og er kommet til at det påtenkte samvirkesenter bør få et betydelig videre program slik at det bedre kan dekke både de internasjonale og de nordiske lands egne behov. I en ny utredning av 26. februar 1962 har den økonomiske seksjon nærmere utformet det foreslåtte samvirkesenters formål og arbeidsprogram. Seksjonens utredning legges ved (*se Bihang 3*).

Sentralstyret i Nordiske jordbruksforskeres forening har behandlet saken i to møter senest i møte 13. februar 1961 der planene for et utvidet program for samvirkesentret forelå. Det er sentralstyrets oppfatning at et slikt samvirkesenter som den økonomiske seksjon foreslår, vil få stor betydning både internasjonalt og for de nordiske land selv. Forholdene ligger meget gunstig til rette for nordisk samarbeid på dette område og for et betydelig felles nordisk bidrag til det mellomfolkelige samarbeid. Sentralstyret besluttet å rette en anmodning til Nordisk Råd om å ta saken opp til behandling og eventuelt foranledige at spørsmålet blir nærmere utredet. Foreningen vil, om det finnes ønskelig, gjerne yte sin medvirkning i det videre utredningsarbeid.

Oslo den 2 mars 1962

Nordiske jordbruksforskeres forening

John Ringen

BIHANG 1

Skrivelse från Nordiska jordbruksforskarens förenings ekonomiska sektion från föreningens centralstyrelse angående ett internationellt centrum för jordbrukskooperativa frågor

NJF:s ekonomiska sektion vill härmed föreslå, att centralstyrelsen tar upp till behandling frågan om möjligheterna att upprätta ett internationellt centrum för studium och undervisning i kooperativa, framförallt jordbruks-

kooperativa, frågor och prövar formerna för NJF:s medverkan vid inrättandet av ett dylikt centrum. Som stöd för detta förslag får sektionen anföra följande:

Det får anses som ett internationellt bekant förhållande, att nordisk producent- och konsumentkooperation är relativt väl utbyggd. Utan tvekan är också det internationella intresset för de olika nordiska ländernas kooperativa företag stort. Inom de olika kooperativa organisationerna finns samlade erfarenheter om verksamhetens lämpligaste organisation samt karaktären och lösningen av de olika problem, som uppstår i dylika företag. Den erfarenhet som här har samlats utgör en fond av kunskaper, som bör internationellt utnyttjas. Detta är den ena av de två utgångspunkter, som förslaget att inrätta ett nordisk centrum för kooperationsstudier kan baseras på.

Den andra utgångspunkten är det förhållandet, att under efterkrigsperioden på ett flertal håll i Europa vuxit upp internationella centra för studier av olika slag på jordbrukets område. Det här framförda förslaget passar sålunda väl in i mönstret hos den utveckling som nu pågår.

Som exempel på denna utveckling kan nämnas, att redan år 1953 ett centrum för studier rörande jordbrukets rådgivning startades i Holland¹, att ILO och FAO sedan 1953 årligen anordnar en företrädesvis för personer från utvecklingsländerna öppen, Internationell kurs i Kooperation i Danmark, att ett internationellt centrum för studier av frågor rörande undervisning i jordbruket startades år 1959 i Schweiz² samt att ett internationellt centrum för studier rörande jordbrukets ungdomsarbete skapats i Tyskland och att vid detta centrum den första kursen hålles i år. I samtliga dessa centra anordnas kortare kurser på omkring 4 å 6 veckor, i regel en kurs varje år och avsedda för personer, som är verksamma inom respektive områden. En annan typ av centra representerar det medelhavscentrum för högre studier inom jordbruket, väsentligen ekonomiska och sociala, som man inom OEEC f. n. söker organisera. Vid detta är avsikten att studier på högre akademisk nivå (post-graduate studies) skall bedrivas under en kurs-tid av ett år och att ett diplom skall ges kursdeltagarna vid avslutad kurs.

Samtliga dessa centra organiseras och understödes i större eller mindre utsträckning av internationella organisationer, såsom FAO, ILO, OEEC och Council of Europe. Vederbörande länders regeringar och något eller några universitet i de olika länderna medverkar även.

Som exempel på de kurser, som genomförs vid den förstnämnda typen av centra, bifogas en inbjudan³ till den nionde internationella träningskursen i driftsplanering, som hålles vid det internationella centrat i Holland för studier rörande jordbrukets rådgivning mellan 12. juli och 6. august 1961. Hur det större medelhavscentrat avses bli organiserat framgår av en bilagd organisationsplan³.

¹ *The International Agriculture Centre, Wageningen.*

² *The International Centre for Agricultural Education, Zürich.*

³ *Här ej tryckt.*

Enligt den ekonomiska sektionens uppfattning är upprättandet av ett internationellt centrum för studier på kooperationens, främst då på jordbrukskooperationens, område en synnerligen lämplig internordisk arbetsuppgift. Den kan organiseras antingen enbart för jordbruket eller i samarbete med konsumentkooperationen. Sektionen skall här inte gå närmare in på vilka organisationsformer man kan tänka sig. I det följande skall dock möjligheterna på detta område antydvas.

Det aktuella centrat kan läggas upp som en ettårskurs för postgraduate studier inom kooperationens område. Kursen kan uppbyggas efter i stort sett samma linjer som det nämnda medelhavscentrat. Om man vid starten vill vara försiktigare och börja i mindre skala kan man tänka sig att bygga upp en verksamhet lik den, som användes vid de holländska, schweiziska och tyska centra, som endast ger en kortare kurs varje eller varannat år. Denna verksamhet bör dock i så fall successivt byggas ut till att omfatta ett 1-årsprogram för postgraduate studier.

Centrat kan förläggas i anslutning till lämplig undervisningsanstalt, lantbrukshögskola eller universitet. Lärare från de olika nordiska länderna, var och en bäst kvalificerade i sitt område, sköter undervisningen. Finansiering kan ske på fyra olika vägar, vilka lämpligen samtliga bör utnyttjas, nämligen statstillskott från de olika nordiska länderna, bidrag från de kooperativa organisationerna i de olika länderna, bidrag från internationella organisationer samt bidrag från de stater, som sänder studenter till centrat. Finansieringen av studenternas vistelse vid centrat bör kunna ske genom stipendier från respektive hemland.

Det förutsättes att en verksamhet som den här föreslagna uppbygges i nära samarbete med jordbruks- och konsumentkooperationerna. På jordbrukets sida torde det härvid framförallt bli fråga om ett samarbete med Nordens bondeorganisationers centralråd (NBC). Härigenom finns det också möjlighet att koordinera centrats verksamhet med den övriga kurs- och seminarieverksamhet samt den allmänna upplysning till studiebesökare, som bedrivs av de nämnda organisationerna.

Med stöd av nu anförda synpunkter får sektionen sålunda härmed föreslå, att centralstyrelsen undersöker möjligheterna att på nordisk basis upprätta ett internationellt centrum av nu nämnd karaktär samt att pröva formerna för NJF:s medverkan vid inrättandet av ett dylikt centrum.

Helsingfors och Stockholm i augusti 1961

För NJF:s ekonomiska sektion

Nils Westermarck

Ordförande

Ulf Renborg

Sekreterare

**Skrivelse från Nordiska jordbruksforskarens förening
angående ett internationellt centrum för jordbruks-
kooperativa frågor**

Det får anses som ett internationellt bekant förhållande, att de nordiska ländernas producent- och konsumentkooperation är väl utbyggd. Intresset i andra länder för denna kooperativa verksamhet är också stort. Hårtill kommer att den kooperativa organisationsformen — om ock något modifierad — torde vara en möjlig arbetsform inom utvecklingsländernas näringsliv. Enligt Nordiska jordbruksforskarens förenings uppfattning är därför upprättandet av ett internationellt centrum för utbildning på kooperationens, främst jordbrukskooperationens, område icke blott en viktig angelägenhet utan även en lämplig internordisk arbetsuppgift. Nordiska jordbruksforskarens förening anser att detta är ett realistiskt projekt, som borde kunna bli till ett fullvärdigt uttryck för nordiskt samarbete.

Nordiska jordbruksforskarens förenings ekonomiska sektion har i bifogade skrivelse föreslagit upprättandet av ett dylikt internordiskt centrum för utbildning i kooperativa frågor. I skrivelsen skisseras hur ett sådant skulle kunna organiseras. Nordiska jordbruksforskarens förening stöder detta förslag och vill särskilt framhålla lämpligheten av att det i en första etapp bygges ut för det behov, som kan förefinnas för studier inom området, från utvecklingsländernas sida. Utfaller detta försök tillfredsställande kan vidare utbyggnad tänkas till ett centrum, som står öppet för studenter från alla länder oberoende av om de räknas till utvecklingsländerna eller icke.

Nordiska jordbruksforskarens förening, som vid sammanträde med föreningens centralstyrelse och delegeradeförsamling i Helsingfors sista tiderna 16—17 november behandlat föreliggande ärende, får härmed vördsamt föreslå, att ministerkommittén måtte upptaga den här i korthet refererade frågan till behandling och, om så befinnes lämpligt, låta närmare utreda densamma.

Stockholm och Helsingfors den 23 november 1961

Otte Valle

Ordförande

R. Torssell

Generalsekreterare

Skrivelse från Nordiska jordbruksforskarens förenings
ekonomiska sektion till föreningens centralstyrelse
angående ett nordiskt samarbetscentrum för jordbruk
et

Den økonomiske seksjonen har i brev av august 1961 sendt et forslag til sentralstyrelsen om et nordisk samvirkesenter.

Da saken er møtt med stor interesse både i og utenfor NJF, har en til støtte for den videre diskusjon utarbeidet et mer konkret forslag.

I den senere tid er det kommet frem forslag om opprettelse av internasjonale sentra for forskjellige landbruksspørsmål. I 1959 blev det bl. a. holdt et OEEC-møte i Paris hvor en drøftet den høyre landbruksopplæring. En av de ting som kom fram på møtet var det stadig stigende behov, men også de manglende muligheter for videregående studier på flere fagområder. Det ble pekt på at de aller fleste landbrukshøyskoler og universiteter i Europa var for små til å sette i gang kurser for videregående studier på hvert enkelt fagområde.

Deltakerne på møtet sluttet seg enstemmig til et forslag om at OEEC skulle undersøke nærmere mulighetene for å utvikle studiesentre i Europa. I første rekke for å dekke følgende fagområder: administrasjon, markedsføre, rådgivningsmetodikk, landsbygdsosologi og samvirke. På daværende tidspunkt var det allerede startet et internasjonalt jordbrukssenter i Wageningen. Dette kom i gang allerede i 1953 og dekker jordbrukets rådgivningsteknikk. Det dreier seg imidlertid her om kurser av kortere varighet. I 1960 ble det fremmet forslag gjennom OEEC om opprettelse av et utdanningscenter for middelhavsområdet. Det er i første rekke en videreutdanning etter avsluttende høyskoleeksamen en tar sikte på.

Når NJF's økonomiske seksjon tar opp forslag om et nordisk samvirkesenter for landbruket, er en klar over at saken kanskje ligger noe utenom de ting som seksjonen normalt befatter seg med. På en annen side er det en sak som i sterk grad berører den høyere landbruksundervisning og forskning, og saken må derfor betraktes som noe som også angår seksjonen.

Saken har vært drøftet med en rekke personer, og de fleste har gitt sin uforbeholdne tilslutning til tanken. På grunnlag av disse drøftinger har en kommet fram til en mer konkret formulering av et forslag.

Hensikten med et nordisk samvirkesenter for landbruket

Hensikten med et samvirkesenter for landbruket kan kort sammenfattes slik:

1. Å ivareta og videreutvikle den nordiske samvirketanken, slik at landbrukssamvirket tilfredsstiller de krav som utviklingen setter.

2. Utnytte de felles nordiske ressurser av fagfolk og praktiske erfaringer til fordel for studerende som søker videre utdanning på fagområdet.

3. Gjennom dette fellessenter å ta opp på en forskningsmessig basis aktuelle landbrukssamvirkemessige problemer som melder seg.

4. Å holde en stab av høyt kvalifiserte spesialister, som kan nyttes som spesielle rådgivere for andre land når dette er ønskelig.

5. Å gi studerende fra andre land muligheter til å studere det nordiske landbrukssamvirke inngående, særlig med sikte på å kunne tilpasse samvirket til forholdene i deres eget land.

Hvordan en har tenkt seg et nordisk samvirkesenter for landbruket

Samvirkesentret bør reises i tilknytning til et landbruksuniversitet i Norden, eller i tilknytning til annen aktivitet som kan skape et godt miljø for forskere og studerende på dette spesielle området.

Samvirkesentret bør ledes av et råd med en professor (direktør) som den daglige leder. Sentret bør ha sekretariat og en del faste forskerstillinger. Forskerstaben bør ellers være folk som arbeider på spesialoppdrag eller studerende som arbeider for en licentiat- eller doktorgrad. De nordiske land bør låne ut sine eksperter (professorer, organisasjonsfolk osv.) til å forelese fra sine spesialområder. Det bør også forutsettes at en del av dem som er knyttet mer eller mindre fast til sentret kan hjelpe til med undervisningen..

Kursene bør være av minimum ett års varighet og føre fram til en avsluttende diplomeksamen. Parallelt med dette kan en holde andre kortere kurser. Undervisningen bør i første rekke bygge på seminarprinsippet, hvor studentene får seg forelagt praktiske samvirkeproblemer til løsning. Forskningen ved samvirkesentret vil i stor grad bli bestemt ut fra landbrukssamvirkeorganisasjonenes problemer, og vil komme til å bli delvis av praktisk karakter, delvis av mer teoretisk karakter.

Alle kurser, og undervisningen i det hele tatt, må ligge på det absolutt høyeste nivå, og en må allerede fra starten ta sikte på å bygge opp et senter som vinner internasjonal anerkjennelse.

Når det gjelder finansieringen kan denne skje på fire forskjellige måter, nemlig ved statsbevilgninger fra de ulike nordiske land, ved bidrag fra samvirkeorganisasjonene i de ulike land, ved bidrag fra internasjonale organisasjoner og kursavgifter.

Da sentret delvis vil spare de offentlige budsjetter for utgifter i tilknytning til utbygging av undervisning på dette fagområdet, bør en kunne forutsette ganske betydelige statsbevilgninger til samvirkesentret. Slike bevilgninger bør dekke en vesentlig del av de løpende utgifter. Sentret vil også uten tvil ha sin store verdi for de nordiske landbrukssamvirkeorganisasjoner, og det er vel derfor også grunn til å regne med at disse på den ene eller annen måte vil støtte opp om samvirkesentret økonomisk, enten gjennom stipendieordninger eller ved bevilgninger til spesielle forskningsoppdrag. Under forutsetning av at sentret får den internasjonale status som en mener det bør ha, vil en også sikkert kunne regne med støtte fra internasjonale organisasjoner, bl. a. organisasjoner under FN.

Det forslag en her har framsatt er fremdeles bare en løs skissering av hvordan en kan tenke seg et landbrukssamvirkesenter. For det videre arbeid vil det være nødvendig at en setter ned en mindre arbeidsgruppe som fører saken videre. Det bør tas standpunkt til det rent faglige opplegg og de administrative forhold ved et slikt senter, og en bør finne fram til et realistisk budsjett og finansieringsplan for reising og drift av et slikt senter. En mener at det vil være all mulig grunn til å fremme denne saken så raskt som mulig, fordi behovet for noe slikt allerede i dag er meget stort. Gjennom et slikt samvirkesenter kan Norden gjøre en innsats som vil ha stor verdi for våre egne land og for alle land som vil utvikle et landbrukssamvirke på grunnlag av den nordiske samvirkeidéen.

Oslo/Helsingfors, 26. februar 1962

N. Westermarck

Formann for den økonomiske seksjon av NJF

Tilläggsförslag

om upprättande av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation

(Väckt av Per Borten och V. J. Sukselainen)

Nordiske jordbruksforskernes forening har oversendt til Nordisk Råd vedlagte forslag om opprettelse av et nordisk sentrum for landbrukssamvirke (se vedlagte kopi av brev fra NJF's generalsekretær til rådet av 2/3 1962 [*se Sak D 82, Tilläggsförslag 1, Tillägg*]). Forslaget som er nærmere beskrevet i vedlagte P. M. [*se Tillägg*], anser jeg for å være så verdifullt at det bør prøves av rådet allerede i forestående sesjon. Forslaget bør behandles i tilknytning til andre spørsmål om forsknings-, utrednings- og undervisnings-samarbeide. Jeg vil henstille

at rådet overfor sine regjeringer anbefaler at det foreslåtte samarbeide om et nordisk landbrukssamvirkesentrum blir nærmere utredet.

Oslo, 9. mars 1962

Per Borten

V. J. Sukselainen

TILLÄGG

PM rörande ändamålet med oppbyggandet av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation

Hensikten med et nordisk samvirkesenter for landbruket

Hensikten med et samvirkesenter for landbruket kan kort sammenfattes slik:

1. Å ivareta og videreutvikle den nordiske samvirketanken slik at landbrukssamvirket tilfredsstiller de krav som utviklingen setter.
2. Utnytte de felles nordiske ressurser av fagfolk og praktiske erfaringer til fordel for studerende som søker videre utdanning på fagområdet.

3. Gjennom dette fellessenter å ta opp på en forskningsmessig basis aktuelle landbrukssamvirkemesige problemer som melder seg.

4. Å holde en stab av høgt kalifiserte spesialister, som kan nyttes som spesielle rådgivere for andre land når dette er ønskelig.

5. Å gi studerende fra andre land muligheter til å studere det nordiske landbrukssamvirke inngående, særlig med sikte på å kunne tilpasse samvirket til forholdene i deres eget land.

Hvordan en har tenkt seg et nordisk samvirkesenter for landbruket

Samvirkesentret bør reises i tilknytning til et landbruksuniversitet i Norden eller i tilknytning til annen aktivitet som kan skape et godt miljø for forskere og studerende på dette spesielle området.

Samvirkesentret bør ledes av et råd med en professor (direktør) som den daglige leder. Sentret bør ha eget sekretariat og en del faste forskerstillinger. Forskerstaben bør ellers være folk som arbeider på spesialoppdrag eller studerende som arbeider for en licentiat- eller doktorgrad. De nordiske land bør låne ut sine eksperter (professorer, organisasjonsfolk osv.) til å forelese fra sine spesialområder.

Kursene bør være av minimum ett års varighet og føre fram til en avsluttende diplomeksamen. Parallelt med dette kan en holde andre kortere kurser. Undervisningen bør i første rekke bygge på seminarprinsippet, hvor studentene får seg forelagt praktiske samvirkeproblemer til løsning. Forskningen ved samvirkesentret vil i stor grad bli bestemt ut fra landbrukssamvirkeorganisasjonenes problemer, og vil komme til å bli delvis av praktisk karakter, delvis av mer teoretisk karakter.

Alle kurser, og undervisningen i det hele tatt, bør ligge på et høyt nivå, og en bør allerede fra starten ta sikte på å bygge opp et senter som vinner internasjonal anerkjennelse.

Tilläggsförslag

om inrättande av nordiskt institut för konfliktforskning

(Väckt av Danmarks regering)

Under drøftelserne af sagen om nordisk samarbejde om højere uddannelse og forskning (Sag D 82) er forskningen af internationale konflikter blevet nævnt som et eksempel på et sådant nyt forskningsmæssigt specialområde, hvor et samarbejde vil være naturligt og velmotiveret bl. a. på grund af de begrænsede personalemæssige ressourcer i de enkelte lande inden for et så specielt felt, og fra dansk side har man over for det norske kirke- og undervisningsministerium, som har ledet og koordineret behandlingen af Sag D 82, bebudet et nærmere forslag om et nordisk samarbejde om konfliktforskningen.

Vedlagte PM af 13. februar 1962 [*se Tillæg*], som er udarbejdet af det danske undervisningsministerium på grundlag af udkast fra professor ved Københavns universitet, dr. phil. Sven Henningsen, indeholder et skitse-mæssigt forslag til et nordisk institut for konfliktforskning. Det påtænkte instituts arbejdsområde skal være studiet af det internationale statssamfund med særlig vægt på forskning af konflikter mellem staterne. Institut-tet skal følge og regelmæssigt analysere den udenrigspolitiske udvikling og samle og bearbejde materiale til belysning af de aktuelle internationale konflikter. På grundlag heraf skal instituttet stå til rådighed for vedkom-mende myndigheder og statsinstitutioner i de nordiske lande og efter begæring forsyne disse med analyser af den udenrigspolitiske situation og memoranda om de internationale konflikter. Samtidig skal instituttet sigte mod at medvirke inden for den internationale forskning af konfliktteori.

Instituttet tænkes oprettet i tilknytning til et bestående universitet som en selvstændig institution under ledelse af et råd på 10 medlemmer, idet hvert af de 5 nordiske lande udpeger 2 repræsentanter, hvoraf den ene skal være videnskabsmand, den anden repræsentere myndighederne. Rådet udnævner en direktør til varetagelse af den daglige ledelse.

Det er den danske regerings opfattelse, at der her er tale om en ny forskningsgren, som både vil være af stor videnskabelig interesse og tillige — ved sine emners betydning og aktualitet — til direkte nytte for de nordiske landes regeringer, idet disse vil blive forsynet med et oplysningsmateriale, der hidtil ikke har foreligget, og som muligvis vil kunne tjene som grundlag

for initiativ fra de nordiske regeringers side til forsøg på løsning af internationale konflikter; og hvem tør på forhånd afvise, at forslag, der fremsættes af de nordiske lande på basis af dybtgående, videnskabelige undersøgelser, vil kunne gøre nytte i en given situation?

Den foreliggende skitse til et konfliktforskningsinstitut må nærmere undersøges og gennemarbejdes, inden der kan opstilles et konkret forslag indeholdende udgiftsoverslag. En sådan nærmere undersøgelse vil antagelig bedst kunne foretages af et nordisk sagkyndigt udvalg.

Med henvisning til ovenstående skal jeg på den danske regerings vegne foreslå,

at rådet rekommanderer regeringerne at undersøge mulighederne for oprettelse af et nordisk institut for konfliktforskning.

København, den 8. marts 1962

K. Helveg Petersen

TILLÄGG

PM rörande nordiskt institut för konfliktforskning

1. Indledning

I det samspil mellem sammenfaldende og modstridende interesser, som karakteriserer det internationale samfund af stater, har konflikten såvel historisk som aktuelt en central placering. Uden at tage standpunkt til problemet om, hvorvidt interessefælleskabet eller modsætningerne i interesser er det dominerende træk i staternes forhold til hverandre kan det dog uden videre fastslås, at modsætningerne gennem århundreder har indtaget en dominerende plads i den internationale politik. I den nutidige verden har konsekvenserne af konflikterne på grund af den tekniske udvikling og en global politisk struktur fået afgørende betydning.

Studiet af konflikterne mellem staterne er gammelt. Det indtager en central plads i den diplomatiske historie; folkeretsjuristerne har studeret stridighederne mellem staterne fra et normativt synspunkt og endelig kan måske også nævnes, at politisk filosofi har forsøgt at opstille mere eller mindre omfattende forklaringer på konflikterne mellem staterne. Med de begrænsninger, som en bred generalisering rummer, kan det vel siges, at historikerne først og fremmest har været interesseret i de enkelte konflikter og ikke i konflikten som sådan. De har detaljeret analyseret og skildret det sær-

prægede og »en gang forekommende» i hver konflikt, men derimod i mindre grad, om overhovedet, været interesseret i at undersøge de generelle momenter i konflikterne inden for de enkelte historiske perioder. Juristerne har på den anden side først og fremmest været interesseret i at opstille normer for staternes adfærd under konflikter, såvel i deres politiske faser som disses fortsættelse: krigen.

Først med udviklingen af disciplinen international politik inden for statskundskaben er interessen for konflikten mellem staterne i alle dens aspekter blevet skærpet og dette endda først i større omfang siden 1945. Den almene baggrund for denne interesse er det overflødig at påpege. Ud fra international politik synspunkter kan målet for en sådan forskning i almindelighed siges at være forsøg på at nå frem til en dybere forståelse af de internationale konflikter ved at undersøge dem i deres helhed: d.v.s. ikke alene at analysere deres historiske forudsætninger og forløb, men at nå til en så omfattende indsigt som muligt i de kræfter i samfundet, som ligger til grund for konflikterne; de politiske faktorer, som er bestemmende for deres udvikling, hvorledes processen foregår, den diplomatisk-politiske teknik, som træder frem o.s.v. Et videre mål kan siges at være ønsket om gennem et tilstrækkeligt stort materiale at kunne nå frem til en dyberegående opfattelse af mønstre for de internationale konflikter.

To tendenser har gjort sig gældende indenfor denne forskning. Den ene kan karakteriseres ved koncentrationen om »case studies» af enten afsluttende eller løbende konflikter med det formål at nå til en så detaljeret indsigt i hver enkelt af disse som muligt og som næste skridt ved sammenlignende undersøgelser af resultaterne nå frem til formulering af hypoteser om adfærdsmønstre. I denne kategori af studier kan f.eks. nævnes de »case studies», som Carnegie Endowment for International Peace har foretaget gennem flere år og som endnu er løbende. I disse studier, der alle er valgt indenfor »andenrangs» internationale konflikter siden 1945, er undersøgt eller undersøges Saar-konflikten mellem Tyskland og Frankrig, Trieste-konflikten mellem Italien og Jugoslavien, konflikten mellem Frankrig og Marokko, Cypern-konflikten og den engelsk-iranske oljekonflikt. Ved forskellige amerikanske universiteter foretages lignende »case studies»; for eksempel er der ved Stanford University gennemført en omfattende undersøgelse af den første verdenskrigs udbrud ud fra sådanne synspunkter.

Den anden retning inden for konfliktforskningen er først og fremmest teoretisk indstillet. Med udgangspunkt i andre samfundsvidenskabers interesse for at opstille »modeller» for samfundskonflikter — f.eks. har »game»-teorien haft betydning, men også andre forsøg har virket inspirerende på denne side af konfliktforskningen — forsøger denne retning at skabe »modeller» og teorier som arbejdsredskaber for studiet af international politik og derfor også internationale konflikter. Et karakteristisk udtryk for denne forskning rummes i tidsskriftet »Conflict Resolution. A Quarterly for Research Related to War and Peace», som udgives af en gruppe ved University of Michigan. Interessante er også de studier, som drives af professor Richard

Snyder ved North Western University, hvori »decision-making»-processen lægges til grund for studiet af internationale konflikter.

Medens det måske i øjeblikket kan siges, at der hersker en vis modsætning i opfattelserne af metoder mellem disse to retninger, turde det måske være rigtigt, at et sammenspil mellem dem er nødvendig for at nå resultater.

Først og fremmest må det konstateres, at denne forskning er særdeles ny og endnu i mange henseender famlende både med hensyn til metoder og de mål, som kan opstilles, når videnskabelige krav skal honoreres. Det kan på den anden side også fastslås, at den interesse, de har vakt blandt både yngre og ældre forskere, og den rigdom af ideer, som de allerede har frembragt, antyder, at der her er et forskningsområde, som — bortset fra dets praktisk-politiske nytte — kan udvikles med videnskabelige resultater af interesse. Det bør måske påpeges, at denne karakter af at være en begyndende og famlende forskningsgren naturligvis er intimt knyttet til den kendsgerning, at studiet af international politik som helhed er ny og eksperimenterende, præget af mangfoldige ideer, men måske manglende disciplin og klarhed over, hvorledes den bør defineres som videnskabsgren.

Dernæst vil en sådan forskning kræve et nøje samarbejde mellem forskere inden for flere videnskabsgrene. Hvis det skal være muligt at nå til den omfattende og dybtgående indsigt i konflikternes baggrund, indhold, struktur og udvikling, som tilstræbes, må konfliktforskningen drage nytte af den indsigt og viden, som rummes inden for samfundsvidenskaberne i deres helhed. Der vil her være tale om »team-work», som nok kan begynde beskedent, men dog må udvikle sig til at være meget omfattende og intimt, omend elastisk alt efter den type konflikt, som skal undersøges. Det centrale problem kan formuleres således, at sådanne studier må drives af forskere, som koncentrerer deres opfattelser omkring international politik synspunkterne, men samtidig kan inddrage forskning fra områder, der kan kaste lys over de specielle sider af konflikterne.

II. Forslag til institut for konfliktforskning

Opgaver

Det påtænkte instituts arbejdsområde skal være studiet af det internationale statssamfund med særlig vægt på forskning af konflikterne mellem staterne. Med dette udgangspunkt pålægges der instituttet følgende 3 arbejdsområder:

1. Instituttet skal anlægge og opbygge en dokumentation, som sætter det i stand til løbende at følge den udenrigspolitiske udvikling med den opgave at kunne udarbejde analyser af den øjeblikkelige udenrigspolitiske situation. Konkret vil dette sige, at instituttet som mål for dette arbejde sætter udarbejdelse af regelmæssige oversigter og analyser, hvor særlig vægt bør lægges på de forandringer, der er sket i udviklingen og hvilke vurderinger, der kan anlægges på disse nye udviklingstendenser med international stabilitet eller konflikt som hovedsynspunkt. Instituttet skal efter begæring forsyne ved-

kommende myndigheder og statsinstitutioner i de nordiske lande med dette materiale.

2. Instituttet bør endvidere gradvis opbygge materiale, der belyser de løbende internationale konflikter og gennem systematisk indsamling af de voksende informationer holde bearbejdelsen af disse problemer à jour, således at instituttet med kort varsel vil være i stand til at forelægge memoranda for myndighederne om disse spørgsmål.

3. Instituttet bør endelig i sitt arbejde sigte mod deltagelse i den internationale forskning af konfliktteori og derved efterhånden yde bidrag til udvikling af denne side af studiet af international politik.

Organisation

Instituttet for konfliktforskning bør være en selvstændig institution, hvorved dets videnskabelige status sikres. Det bør dog etableres i tilknytning til et bestående universitet, med hvilket det bør have et vist samarbejde. For at opnå disse formål nedsættes et institutråd på 10 medlemmer, hvoraf 5 skal være videnskabsmænd inden for de områder, som instituttets arbejde dækker, og 5 repræsentere myndighederne. Medlemmerne af dette råd skal endvidere udpeges således, at hver af de deltagende nordiske lande repræsenteres med 1 medlem i hver af de to ovennævnte grupper.

Rådet skal godkende retningslinierne for instituttets drift og arbejde. Dette bør ske enten ved, at rådet accepterer de forslag, som instituttets leder forelægger, eller at individuelle rådsmedlemmer selv foreslår opgaver for instituttet.

Rådet vedtager endvidere instituttets årlige budget.

Ledelsen af instituttet varetages af en direktør, som vælges af rådet.

Direktøren har over for rådet ansvaret for instituttets videnskabelige og administrative drift. Han skal i den indledende periode opbygge instituttets arbejdsorganisation, gøre indstilling til rådet om ansættelse af instituttets medarbejdere samt udarbejde budgetforslag og rapporter til rådet. Direktøren har ansvaret for, at den i afsnittet »opgaver» skitserede virksomhed for instituttet gennemføres. Direktøren knytter også kontakten med de myndigheder, som instituttet skal træde i forbindelse med og har overfor disse ansvaret for instituttets arbejder.

Instituttet henlægges til en af de nordiske hovedstæder i tilknytning til et bestående universitet, hvor der findes de nødvendige biblioteker m. m.

Instituttet bør anlægge og udvikle et selvstændigt avisarkiv, bibliotek og samlinger, og have en selvstændig medarbejderstab. Dette er en forudsætning for, at de to første grupper af de i afsnittet »opgaver» nævnte arbejdsområder kan udføres. Instituttet bør med hensyn til de under 3. nævnte opgaver søge et intimt samarbejde med de i de nordiske lande allerede eksisterende institutter for udenrigspolitisk forskning og søge kontakt med internationale institutter og institutioner med lignende arbejdsområder. Endvidere bør instituttet naturligvis ved løsningen af de under 1. og 2. nævnte opgaver i videst muligt omfang samarbejde med de eksisterende institutter,

hvor disse er i besiddelse af særlig sagkundskab, og i sådanne tilfælde virke koordinerende ud fra sine specielle opgaver, ligesom instituttet må være i kontakt med vedkommende myndigheder, herunder Unesco-nationalkommissionerne og de under opbygning værende institutioner, der forestår det tekniske bistandsprogram vedrørende udviklingslandene. Ved sammensætningen af instituttets medarbejderskab bør både tages hensyn til de krav, som kontinuiteten i instituttets arbejde kræver, og hensynet til det ønskelige i at skabe en nordisk repræsentation.

Tilläggsförslag

om inrättande av gemensam institution för sinologi

(Väckt av Gunnar Helén och Ingrid Segerstedt Wiberg)

I den av de nordiska undervisningsministrarna framlagda rapporten om nordiskt samarbete om högre utbildning och forskning har angivits olika områden, inom vilka ett nordiskt samarbete ter sig naturligt. Som en särskild grupp har upptagits nya fack, inom vilka för närvarande någon forskning och undervisning icke bedrivs i de nordiska länderna. Några exempel härpå angives i rapporten.

Om sättet för arbetets fortsatta bedrivande sägs i rapportens slutavsnitt, att arbetet skall föras vidare efter de riktlinjer som uppdrogs efter IX nordiska undervisningsministermötet i Helsingfors i mars 1961. I själva resolutionen vid undervisningsministermötet uttalas härom icke annat än att överläggningar skall hållas på ministernivå förberedda genom diskussioner mellan dem, som i varje land biträder vederbörande minister med den nationella kartläggningen av utbyggnadsplanerna. Enligt rapporten har undervisningsministrarna vid sina överläggningar under hösten 1961 överenskommit om ett nära samarbete mellan departement och ministerier med avseende å planläggning och utbyggnad av högre undervisning och forskning. Vidare har de enats om att vad angår specialfacken ha uppmärksamheten inriktad på samarbetsmöjligheterna och tillvarata dessa.

Till någon konkret plan för hur det skall tillgå vid utbyggnaden har man ännu icke hunnit. Ur allmän synpunkt vore önskvärt att man finge tillfälle att taga ställning till flera samarbetsprojekt samtidigt. Om så skedde skulle finnas förutsättningar att åstadkomma en ändamålsenlig fördelning mellan de olika länderna. Därvid måste på en gång hänsyn tagas till synpunkten var de gynnsammaste förutsättningarna finns för en institution i varje särskilt fall och till rättvisekrav. Här skall närmare beröras ett fack, vilket lorde böra komma i fråga vid en första fördelning.

I avsnittet rörande nya fack påvisas behovet av institutioner inom området för centralasiatiska språk och kulturer. I detta sammanhang synes särskilt uppmärksamhet böra fästas vid sinologin. Inom detta fält har nordiska forskare tidigare gjort betydande insatser. I Sverige har exempelvis under åren 1918—1939 i Göteborg funnits en professur i östasiatisk språkvetenskap och kultur. I Köpenhamn finns en särskild lärostol i östasiatiska språk. I Norge har tidigare funnits viss undervisning i kinesiska, men denna

lär numera ha upphört. Totalt sett befinner sig undervisningen i kinesiska på tillbakagång i Norden.

Denna utveckling ter sig desto beklagligare, som behovet av personer med insikter i kinesiska språket och kännedom om östasiatisk kultur över huvud taget befinner sig i tillväxt. I första hand kan pekas på det förhållandet, att det kinesiska språket, som talas av en stor del av jordens befolkning och som utgör ett av FN:s fem officiella språk, ur allmän politisk synpunkt måste tillmätas en alltmera växande allmän betydelse. Här till kommer ett stegrat kommersiellt intresse för Kina. Näringslivet har redan börjat sända ut personal till Kina för att där knyta kontakter. Kännedom om kinesiska blir allt nödvändigare i detta arbete.

Vidare kan nämnas den s. k. Skandia-planen. Enligt denna skall universitets- och forskningsbiblioteken inom sina specialområden systematiskt följa den utländska litteraturen. Överenskommelsen tar särskilt sikte på sådan litteratur som utkommer i ur nordisk synpunkt mer perifera områden. Omhändertagandet av den kinesiska litteraturen har enligt planen anförtrots bibliotek i Göteborg. Det har emellertid visat sig vara svårt att få planen att fungera på detta särskilda område på grund av bristande tillgång på kinesisk-kunnig personal.

Av det sagda framgår nödvändigheten av att en universitetsinstitution i sinologi kommer till stånd snarast möjligt. Yngre svenska forskare på området har, för att få möjlighet till fortsatt verksamhet inom sin vetenskap, varit nödsakade att bege sig till läroanstalter i främmande världsdelar.

Vid behandlingen av den rapport, undervisningsministrarna tillställt Nordiska rådet rörande den högre undervisningen och forskningen, bör behovet av förbättrad undervisning och forskning i sinologi beaktas.

Vi får därför hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att vid uppgörande av en nordisk plan för fördelning av nya institutioner för utbildning och forskning tillse, att å denna upptages inrättandet av en institution för sinologi samt att vidtaga nödiga utredningsåtgärder för tillskapandet av en dylik institution.

Stockholm den 10 mars 1960

Gunnar Helén

Ingrid Segerstedt Wiberg

Tilläggsförslag

om inrättande av gemensam institution för forskning rörande massmedia

(Väckt av Gunnar Helén och Ingrid Segerstedt Wiberg)

Under hänvisning till de allmänna synpunkter beträffande den av undervisningsministrarna uppgjorda rapporten om nordiskt samarbete om högre utbildning och forskning, vilka vi anfört i ett annat tilläggsförslag till Sak D 82/1962, vill vi erinra om ett särskilt fack som bör uppmärksammas i förevarande sammanhang.

Under senaste tiden har en allt intensivare opinion framfört önskemål om inrättande av en utbildnings- och forskningsinstitution på nordisk basis rörande den i rapporten omnämnda ämnesgruppen film-radio-television. I rapporten säges att frågan om behovet att upprätta ett nordiskt utbildnings- och forskningscentrum för detta fack kommer att bli föremål för utredning i samråd med fackliga experter.

Av vad som hittills förekommit må följande nämnas:

I februari 1961 framlade konservator Wingaard vid Norsk filminstitut konkrata planer på en nordisk filmakademi. Enligt detta förslag skulle filmakademiens säte flyttas mellan de nordiska huvudstäderna för att på så sätt bibringa den rätta förståelsen för de enskilda ländernas filmproblem. — Frågan om en filmakademi behandlades även av Nordiska kulturkommissionen vid dess plenarmöte i Reykjavik på sommaren 1960, varvid tillsattes ett särskilt utskott med uppgift att utreda möjligheterna till ett gemensamt nordiskt utbildningscentrum för filmfolk. — Också inom akademiska kretsar har man vid behandlingen av frågan om samordning av den akademiska undervisningen i de nordiska länderna diskuterat en nordisk filmakademi eller filmhögskola. I en skrivelse år 1961 till Nordiska kulturkommissionen från ordförandena i de nordiska studentkårerna framhölls sålunda bl. a., att möjligheter till akademisk utbildning på filmområdet saknas i de nordiska länderna. Då detta ämnesområde ej hade de ekonomiska resurser som vore önskvärda, fordrades enligt denna skrivelse en samordning av disponibla resurser för att få till stånd behövlig undervisning och därigenom höja filmproduktionens standard. En sådan institution skulle även kunna syssla med utbildning av kvalificerad personal för andra massmedia, t. ex. radio och TV. — I en resolution från konferensen Film och författare den 25—26 november 1961 heter det bl. a.:

Behovet av akademisk filmforskning och filmundervisning, baserad på bl. a. välutrustade filmarkiv, är självklart i ett modernt samhälle. Även behovet av yrkesutbildning för film och andra masskommunikationsmedel är väl dokumenterat. Av särskild betydelse för konferensen är den yrkesutbildning som förenas med praktiskt filmarbete, främst produktion av mera experimentell kortfilm.

Det senaste inom detta område är bildandet — efter ett omfattande förberedelsearbete — av Nordisk film- och televisionsunion vid ett möte i Stockholm den 17 februari 1962. Unionens syfte är att fungera som nordiskt kontaktorgan för de inom produktionen av film och television konstnärligt och tekniskt verksamma, att stimulera nordiskt samarbete på det ideella planet och verka för förbättrad utbildning, forskning och debatt.

Med hänsyn till den stora betydelse massmedia av olika slag erhållit, ter det sig ytterligt angeläget att en verklig forskning kommer till stånd rörande dessas bruk och verkningsätt. Utbildningsbehovet på området är också påtagligt. Här föreligger uppgifter som uppenbarligen lämpar sig att lösas i nordiskt samarbete. Vi får därför hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att vid uppgörande av en nordisk plan för fördelning av nya institutioner för utbildning och forskning tillse, att å denna upptages inrättandet av en institution för forskning rörande massmedia, deras användning och betydelse samt för högre utbildning på området, även som att vidtaga nödiga utredningsåtgärder för tillskapandet av en dylik institution

Stockholm den 10 mars 1962

Gunnar Helén

Ingrid Segerstedt Wiberg

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1961 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m.

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Finansministeriet, skattedepartementet) meddelar den 17 november 1961:

Til brug ved det juridiske udvalgs behandling af rekommandationens punkt 1, hvori henstilles tilvejebragt en ordning, hvorefter der gives arbejdssøgende fra andet nordisk land oplysning om skatteforholdene i de respektive lande, skal man meddele følgende:

Man har opfattet rekommandationen således, at en arbejdssøgende i et hvilket som helst af de nordiske lande skal kunne erholde oplysning om beskatningsreglerne i samtlige nordiske lande.

Det fornødne oplysningsmateriale — omfattende dels dansk skattelovgivning, dels de øvrige nordiske landes skattelovgivninger — vil i Danmark bedst kunne placeres på arbejdsanvisningskontorerne, arbejdsløshedskassernes kontorer, skattekontorerne i købstæderne samt på amtsligningsinspektoraternes kontorer, hos hvilke sidste landkommunernes skattekontorer i givet fald kan rekvirere materialet.

Det tilføjes, at skattedepartementet er indforstået med at udarbejde en oversigt over dansk skattelovgivning. Man forudsætter, at der af de øvrige nordiske landes skattemyndigheder udarbejdes tilsvarende oversigter over de pågældende landes skattelovgivninger.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 2 januari 1962:

Beträffande rekommendationens punkt 1 kan konstateras att rekommandationen kan genomföras i Finland sålunda, att alla skattebyråer tillställas den av finansministeriet avdelning för skatteärenden årligen utgivna publikationen »Anvisningar för uppgörande av skattedeklaration».

För förverkligandet av punkterna 2 och 4 erfordras lagstiftningsåtgärder. Då revision av den materiella skatterätten står på programmet för det nya året, komma de i de nyssnämnda punkterna anförda synpunkterna att bli

föremål för prövning vid lagstiftningsarbetet. Det vore dock även skäl att pröva, huruvida icke dessa frågor såsom en del av den s. k. utlänningsbeskattningen skulle kunna avgöras mera praktiskt på internordisk nivå genom utvecklande av ett ömsesidigt skatteavtalssystem. Försåvitt såsom mål alltjämt ställes ett förenhetligande av de nationella stadgandena, borde de måhända såsom detaljfrågor i rådets arbete såvitt möjligt förläggas till ett mera omfattande principiellt dryftande av beskattningen.

Norges regering (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 31 oktober 1961:

Ad 1. Finansdepartementet har bedt direktøren for skattevesenet overveie hvordan opplysninger om det norske skattesystem bør meddeles arbeidssøkere fra andre nordiske land.

Ad 3. Spørsmålet om å gi klassefradrag ved ligningen i Norge av personer som har lønnsinntekt under midlertidig opphold her, vil bli overveiet av det utvalg som er oppnevnt for å utrede hvordan en lønnskattordning bør utformes.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 11 januari 1962:

Koordinerande land för denna rekommendation är Finland, vars finansministerium i skrivelse den 6 november 1961 begärt upplysning om finansdepartementets allmänna inställning till de i rekommendationen berörda frågorna. Skrivelsen har besvarats av finansdepartementet den 17 november 1961.

Tilläggsförslag

om multilaterala dubbelbeskattningsavtal

(Väckt av Juha Rihniemi)

Punkt 4 i rekommendation nr 11/1961 tar upp frågan om möjligheterna för regeringarna i Finland och Sverige att bevilja personer, som tillfälligt vistas i respektive land samma rätt till avdrag för försäkringspremier m. m. vid beskattning av inkomst av personligt arbete som den som tillkommer personer som är fast bosatta i nämnda länder.

Detta spørsmål är av omfattande principiell natur och det torde ej vara uteslutet att ett tillmötesgående från regeringarna lagstiftningsvägen av Nordiska rådets önskemål på berörda områden kommer i konflikt med **allmänna internationellt tillämpliga nondiskrimineringsregler** på beskattningsområdet.

I anledning härav synes frågan lämpligen böra behandlas i samband med dubbelbeskattningsavtalen, i första hand genom en utvidgning av de nuvarande bilaterala avtalen till multilaterala.

Under återopande av vad som ovan anförts får jag hemställa

att Nordiska rådet rekommenderar Finlands och Sveriges regeringar att vid behandling av de med punkt 4 i rekommendation nr 11/1961 förknippade problemen överväga möjligheterna att ingå multilaterala nordiska beskattningsavtal såsom ett alternativ eller komplement till interna lagstiftningsåtgärder.

Helsingfors den 3 mars 1962

Juha Rihniemi

Meddelande

om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Köpenhamn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 15 januari 1962 å *samtliga regeringars vägnar*:

De åtgärder, som föranletts av rekommendationen ha behandlats av de sakkunniga, som enligt vid justitieministermötet 1959 fattat beslut i varje land tillsatts för att undersöka möjligheterna att åstadkomma en enhetligare aktiebolagslagstiftning i de nordiska länderna. De sakkunniga äro professor O. A. Borum, Danmark, professor Curt Olsson, Finland, professor Per Augdahl, Norge och professor Håkan Nial, Sverige. Gemensamma möten ha hållits i Oslo i mars 1961 och i Köpenhamn i december 1961. Arbetet vid sistnämnda möte försiggick på basen av tvenne i Sverige uppgjorda promemorior. Av dessa rörde den ena större likställighet än tidigare för medborgare i de nordiska länderna i aktiebolags organ och såsom aktieägare, den andra ett förenhetligande av stadgandena rörande aktiebolags representation. Beträffande den förstnämnda frågan ifrågasattes det vid mötet, huruvida likställighet för de nordiska ländernas medborgare kunde förverkligas i lagstiftningsväg, medan det däremot ansågs möjligt att uppnå rekommendationens syftemål i detta hänseende genom att utvidga dispensmöjligheterna. Ämnet skulle vidare övervägas. Beträffande stadgandena om aktiebolags representation ansågs det påkallat att fortsätta strävandena att förenhetliga de nationella lagstiftningarna efter vissa riktlinjer. De sakkunnigas följande möte, där behandlingen av de ovannämnda frågorna fortsattes, kommer att hållas i mars 1962 i Helsingfors. Därvid skall även upptagas frågor rörande aktiebrev och andra aktierättsliga dokument, om ogiltighet och klander av bolagsstämmobeslut samt vissa skadestandsfrågor.

*BILAGA***Utlåtande av Nordiska rådets juridiska niomannakommitté i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1961**

Komiteen vil understrege betydningen af, at det iværksatte udredningsarbejde fremskyndes mest muligt, og at man med henblik på tilslutning til EEC fra et eller flere nordiske lande nøje følger det arbejde, der foregår inden for EEC's organer med henblik på en harmonisering af selskabslovgivningen. Komiteen minder i denne forbindelse om, at EEC's kommission gennem længere tid har arbejdet med forslag til koordinering af fællesmarkedslandenes selskabslovgivning for så vidt angår bestemmelserne om beskyttelse af selskabsdeltagere og tredjemands interesser, jfr. Rom-traktatens artikel 54, 3. g., og at dette arbejde efter planerne skal være tilendebragt i indeværende år.

I sin udtalelse til rådets 9. session angående det da rejste medlemsforslag om ensartet associationsretlig lovgivning, gav komiteen udtryk for, at de fællesnordiske drøftelser angående en mere ensartet aktieselskabslovgivning burde finde sted under medvirken af repræsentanter for næringslivet. Komiteen vil påny fremhæve dette synspunkt.

Oslo, den 20. januar 1962

Emil Ahlkvist

Holger Eriksen

Nils Hønsvald

Magnús Jónsson

Harras Kyttü

Erkki Leikola

Jon Leirfall

Olov Rylander

Förman

Knud Thestrup

Meddelanden

om rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushållsutbildning

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Danmark skule vara koordinerande land för detta spörsmål.

Danmarks regering (Undervisningsministeriet) meddelar den 29 november 1961:

at det ved Nordisk Råds 9. session vedtoges at rekommandere uddannelsens gennemførelse med de under behandlingen foreslåede ændringer, hvorefter rådet anså sagen for færdigbehandlet for sit vedkommende.

På det nordiske undervisningsministermøde i Helsingfors den 20. marts—22. marts 1961 besluttedes det:

1. at rekommandere oprettelsen af en immateriel husholdningshøjskole, ledet af en styrelse og med den opgave at meddele akademisk uddannelse samt at fremme og drive forskning inden for det huslige område,

2. at rekommandere, at højskolen og dens styrelse i hovedsagen bygges på forslaget i betænkningen af 31. december 1959,

3. at rekommandere, at styrelsen får følgende opgaver:

a. at udarbejde forslag til vedtægter for højskolen,

b. snarest, med nødvendig ekspertbistand at lade udarbejde studieplaner for højskolens linier i ernæringslære ved universitetet i Oslo, i økonomilære ved universitetet i Aarhus og i tekstillære ved Chalmers tekniske højskole i Göteborg, hvorved de synspunkter, som er fremkommet ved behandlingen af ovennævnte betænkning, tages i betragtning og prøves,

c. at foreslå placering af linien i husholdningsteknik og lade udarbejde studieplaner for denne,

d. at forestå den permanente ledelse af højskolen, hvilket hovedsagelig omfatter følgende opgaver: at virke for, at hver studielinie oprettes i hvert fald på ét sted i Norden, at fastsætte studieplaner og eksamenskrav for højskolens uddannelse, at udfærdige eksamensbeviser på grundlag af beviser for gennemførte, godkendte prøver ved de nordiske landes universiteter og læreanstalter, samt at afgive forslag til budget for styrelsens udgifter,

4. at rekommandere, at udgifterne for oprettelsen og driften af højskolen skal bestrides af hvert land for så vidt angår den uddannelse, som gives i dette land, og for så vidt angår udgifterne til styrelsen af samtlige lande i

fællesskab med følgende fordeling: Sverige 40 %, Danmark, Finland og Norge hver 20 %,

5. at rekommandere, at hvert land udpeger sine medlemmer af styrelsen inden den 1. juni 1961 med bemyndigelse til Sveriges styrelsesmedlemmer til at sammenkalde styrelsen til konstituerende møde,

6. at udvirke, at styrelsen får midler til sin virksomhed også for tiden før det første budgets ikrafttræden.

På det nordiske undervisningsministermøde i Kungälv i juni 1961 besluttedes det at nedsætte et styre for husholdningsuddannelsen, bestående af 2 medlemmer fra Sverige, Norge, Finland og Danmark og 1 medlem fra Island; styrets formand udpeges uden for de nævnte medlemmers kreds.

De nordiske landes regeringer har herefter udpeget følgende medlemmer til styret:

Formand

Professor Birger Bergersen, Oslo, Norge.

Medlemmer

Sverige

Byrådirektör i Kungl. skolöverstyrelsen Ebba Virgin (1961—1964).
Intendent, fil. mag. Marit Neymark (1961—1963).

Norge

Professor, dr. med. Ragnar Nicolaysen (1961—1964).
Forsøksleder Bergliot Qviller Werenskiold (1961—1963).

Finland

Professor Unto Vartiovaara (1961—1964).
Professor Paavo Roine (1961—1963).

Island

Forständerinde Vigdis Jónsdóttir (1961—1963).

Danmark

Professor, dr. med. Fritz Schønheyder (1961—1964).
Forständer Folmer Dam (1961—1963).

Styret vil blive indkaldt til sit første møde af formanden.

Finlands regering (undervisningsministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Statsrådet har den 1 juni 1961 utsett professor Unto Vartiovaara till representant för Finland i den nordiska hushållshögskolans styrelse för tiden 1. 6. 1961—1. 6. 1964 och professor Paavo Roine för tiden 1. 6. 1961—1. 6. 1963.

Islands regering (Menntamálaráðuneytið) meddelar den 20 februari 1962:

Ministeriet tillader sig at henvise til det danske undervisningsministe-

riums meddelelse dat. 29. november 1961, hvori der gøres rede for den vedtægt, som undervisningsministermødet i Helsingfors 20.—22. marts 1961 gjorde om ovennævnte sag, samt for udnævnelse af bestyrelsen for den højere nordiske husholdningsskole.

Norges regering (Kirke- og undervisningsdepartementet) meddelar den 23 januari 1962:

Saken ble behandlet på det IX Nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors i mars 1961, og man ble der enig om å oppnevne et felles styre som kunne stå for det videre arbeid med organiseringen av høgskolen, og sørge for at styret får bevilgninger til sin disposisjon. På et seinere møte mellom undervisningsministrene ble man enig om at professor Birger Bergersen, Universitetet i Oslo, skulle oppnevnes som styrets formann.

De enkelte nordiske land har dessuten utpekt sine medlemmer til styret. En har imidlertid funnet det korrekt å forelegge saken for Stortinget før medlemmene blir formelt oppnevnt og styret trer sammen. Det blir nå utarbeidet en proposisjon til Stortinget, og en regner med at den blir fremmet med det første.

Når den er behandlet, vil de norske medlemmer bli formelt oppnevnt og styret kan ta til med sitt arbeid.

Sveriges regering (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 4 januari 1962:

Principbeslut om upprättandet av en nordisk hushållsutbildningslinje vid Chalmers tekniska högskola har fattats. Styrelsen härför har utsetts.

Meddelanden

om rekommendation nr 14/1961 angående samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 5 januari 1962:

Till förverkligande av Nordiska rådets rekommendation sammanträdde myndigheterna för kontroll av konkurrensbegränsningar i Stockholm 27—28. 10. 1961. I mötet deltog representanter från Norge, Sverige, Danmark och Finland. Under mötet diskuterades utvecklandet av det i rekommendationen förutsatta samarbetet och såsom resultat därav utsåg varje land en kontaktman för att följa med utvecklingen på området i de olika nordiska länderna samt för att underlätta upprätthållandet av kontakten mellan myndigheterna i de nordiska länderna.

Den kommitté som i Finland bereder en ny lagstiftning rörande konkurrensbegränsning har i sitt arbete i mån av möjlighet beaktat de nordiska strävandena att förenhetliga lagstiftningen. Kommitténs förslag kommer också att i hög grad följa motsvarande i Sverige gällande lagstiftning samt i vissa punkter den danska lagstiftningen.

Norges regering (Lønns- og prisdepartementet) meddelar den 6 december 1961 å *samtliga regeringars vägnar*:

Som et vesentlig ledd i samarbeidet har det i de senere år vært holdt møter mellom representanter for kartellkontrollmyndighetene i de nordiske land. Det første møte ble holdt i Oslo i 1959, deretter fulgte møter i Köbenhavn i 1960 og i Stockholm i 1961. Neste møte vil bli holdt i Helsingfors i 1962. På møtene har først og fremst gjeldende rettsregler og anvendelsen av dem i de forskjellige land vært drøftet. Det er dessuten redegjort for nye generelle bestemmelser og viktige utredninger og avgjørelser i enkeltsaker.

Det har vist seg at det i mange tilfelle er de samme problemer kartellkontrollmyndighetene i de forskjellige nordiske land stilles overfor. De forskjellige land har også i stor utstrekning det samme grunnsyn på problemene.

Ved siden av det arbeid som har foregått på eller i direkte tilknytning til møtene har det også ellers vært samarbeid mellom landene. Således har det vært personlige kontakter mellom tjenestemenn i de forskjellige land, og det har vært en regelmessig utveksling av de publikasjoner som landenes kartellkontrollmyndigheter gir ut.

På møtet i Stockholm i dagene 26. og 27. oktober 1961 var det enighet om at det uformelle samarbeidet som etter hvert har vokst fram har vært av stor betydning, og at det bør fortsette og utvikles under frie former. Møtet enedes om følgende protokolluttalelse:

Samarbetet mellom de nordiska kartellmyndigheterna i dess nuvarande form tog sin början år 1959 med ett möte i Oslo mellan företrädare för myndigheterna. Liknande möten har därefter hållits år 1960 i Köpenhamn och nu år 1961 i Stockholm. Avsikten är att nästa möte skall äga rum år 1962 i Helsingfors.

Dessa årligen återkommande möten har omfattat överläggningar och diskussioner framförallt om innebörden och tillämpningen av gällande rättsregler på detta område i de olika länderna. Ehuru vissa skillnader föreligger i utformningen av lagstiftningen, har konstaterats att många problem, som myndigheterna haft att lösa, är likartade och att överensstämmelse också i allmänhet råder mellan de olika länderna i grundsynen på konkurrensproblemen. Jämsides med detta erfarenhetsutbyte har överläggningarna avsett redogörelser för nya lagstiftningsåtgärder liksom för viktiga utredningar och avgöranden på området.

Samarbetet har vidare innefattat en regelbunden utväxling av myndigheternas officiella publikationer. Detta har underlättat möjligheterna att mera kontinuerligt följa utvecklingen i grannländerna i fråga om utredningar, lagstiftning och praxis.

Åtskilliga kontakter har även tagits i särskilda frågor. Besök i grannländerna har företagits av tjänstemän i samband med utredningar och eljest för att närmare studera ett ämnesområde och för att inhämta råd.

Myndigheterna är ense om att detta organiskt framvuxna, informella samarbete varit av stort värde. De är också överens om att samarbetet bör fortsätta och utvecklas under fria former.

Mötena mellan företrädare för myndigheterna bör sålunda upprepas såsom hittills med tämligen jämna mellanrum, och den regelbundna utväxlingen av publikationer m. m. bör självfallet likaledes fortsätta. När behov därav föreligger för diskussion av frågor av gemensamt intresse, bör verkscheferna eller vissa av dem kunna även eljest sammanträffa personligen för överläggningar.

I syfte att skapa en något fastare grundval såväl för det mera regelmässiga samarbetet som för kontaktverksamheten i övrigt på området är myndigheterna överens om att för varje land skall utses en kontaktman. Den allmänna uppgiften för kontaktmännen skall vara att tillse, att samarbetsverksamheten fortlöpande hålles i gång. De skall kunna förmedla upplysningar i olika frågor länderna emellan och även personliga kontakter och sammanträffanden mellan tjänstemän. De bör även kunna biträda vederbörande verkschefer i förberedelserna för kommande möten och i andra gemensamma organisationsfrågor. Vid behov skall kontaktmännen kunna sammanträffa personligen för att överlägga i hithörande frågor.

Rapport

från Nordiska rådets presidium

Enligt 22 § arbetsordningen för Nordiska rådet åligger det rådets presidium att mellan sessionerna handhava rådets löpande angelägenheter samt att till varje ordinarie session avgiva rapport om sin verksamhet sedan senaste ordinarie session. Under hänvisning till detta stadgande får presidiet härmed till rådet överlämna en redogörelse för sin verksamhet mellan rådets nionde och tionde sessioner.

I. Sammansättning, möten m. m.

Vid rådets nionde session utsågs till medlemmar av presidiet fhv. statsminister Erik Eriksen, Danmark, såsom rådets president, samt talmannen Karl-August Fagerholm, Finland, direktören Gísli Jónsson, Island, Stortingets visepresident Nils Hønsvald, Norge, och professorn Bertil Ohlin, Sverige, såsom rådets vicepresidenter.

Presidiet har sammanträtt i Köpenhamn den 17—18 april och den 18 augusti 1961, i Oslo (Voksenåsen) den 20 augusti 1961, i Helsingfors den 10 november 1961, i Stockholm den 8 februari 1962 och i Helsingfors den 16 mars 1962. Gísli Jónsson deltog icke i presidiemötena den 17—18 april 1961 samt den 18 och den 20 augusti 1961. Vid mötet den 8 februari 1962 var Erik Eriksen och Hønsvald förhindrade närvara; Hønsvald ersattes av lagman John Lyng.

Härjämte sammanträdde presidiet och representanter för regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige den 24 februari 1961 i samband med rådets nionde session i Köpenhamn (se härom nedan under II). Vid nämnda möte beslöts bl. a. att avhålla en konferens i Finland med deltagande av presidiets medlemmar och statsministrarna för överläggningar rörande regeringarnas samverkan med rådet och beträffande uppläggningsen av rådets tionde session. På inbjudan av Finlands statsminister ägde konferensen rum i Hangö den 11—12 november 1961; om denna se närmare under IV.

Presidiets medlemmar har härutöver stått i kontakt med varandra genom sekretariatet.

II. Åtgärder i anledning av rådets beslut

1. Vid presidietts ovannämnda sammanträde med företrädare för regeringarna i Köpenhamn den 24 februari 1961 överenskomms, att beträffande envar av de vid rådets nionde session beslutade rekommendationerna något lands regering skulle åta sig uppgiften att vara koordinerande och initiativtagande vid det fortsatta arbetet samt att rekommendationerna i detta syfte skulle fördelas mellan länderna på följande sätt:

Rekommendation nr 1 angående nordiskt litteraturpris.	Sverige.
Rekommendation nr 2 angående samnordisk filmproduktion.	Danmark.
Rekommendation nr 3 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna.	Danmark.
Rekommendation nr 4 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror.	Sverige.
Rekommendation nr 5 angående samverkan beträffande fiskeriproblem.	Island.
Rekommendation nr 6 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål.	Sverige.
Rekommendation nr 7 angående industriellt samarbete.	Norge.
Rekommendation nr 8 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk.	Sverige.
Rekommendation nr 9 angående nordisk folkakademi.	Danmark.
Rekommendation nr 10 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning.	Norge.
Rekommendation nr 11 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m.	Finland.
Rekommendation nr 12 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.	Finland.
Rekommendation nr 13 angående högre nordisk hushållsutbildning.	Danmark.
Rekommendation nr 14 angående samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar.	Norge.

Rekommendationerna jämte därtill hörande handlingar överlämnades av presidiet till regeringarna den 27 mars 1961. Härjämte har presidiet till regeringarna i skrivelse den 31 januari 1962 anmält, att ett framlagt förslag till rekommendation angående upprättande av atomvapenfri zon i Norden förkastats av rådet.

2. Förhandlingarna vid nionde sessionen har redigerats av bibliotekarien Tryggve Byström, Stockholm. Vid redigeringen har eftersträfvats att nedbringa volymens omfattning. Förhandlingarna har tryckts vid kungl. boktryckeriet P. A. Norstedt & söner, Stockholm. Upplagan, vilken i sin helhet inbundits av firma M. F. Åkerdahl, Stockholm, har liksom föregående år uppgått till 2 500 exemplar. Utsändandet ägde rum i juni—augusti 1961, varvid förhandlingarna utdelades till de medlemmar av parlamenten i de nordiska länderna, som önskade erhålla dem, samt överlämnades till ministerier, departement och olika ämbetsverk, offentliga bibliotek och politiska partier, tidningar m. fl. institutioner samt vissa enskilda personer i de nor-

diska länderna. Vidare har förhandlingarna tillställts andra parlament, utländska bibliotek, vetenskapliga institutioner i utlandet, internationella organisationer m. fl.

3. I anledning av presidiets skrivelse den 27 juli 1960 till regeringarna angående föreskrifter om att godkännande av elektrisk materiel i ett nordiskt land skall äga giltighet även i övriga nordiska länder (se Nordiska rådet, 1960, s. 456—460) har presidiet från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete fått mottaga en den 23 oktober 1961 dagtecknad svarsskrivelse. Beträffande detta spörsmål hänvisas till ett sedermera väckt medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel och i anledning av detta förslag företagen utredning (se *Sak A 29*).

4. Vid sitt möte den 18 augusti 1961 beslöt presidiet i anledning av en underhandsförfrågan från regeringarna att provisoriskt medgiva, att rådets sekretariat finge åtaga sig att ombesörja de administrativa uppgifterna för den av regeringarna tillsatta Bedömningskommittén för Nordiska rådets litteraturpris. Detta pris har instiftats i anledning av rådets rekommendation nr 1/1961 (se *vidare Sak D 73*).

I avvaktan på slutligt beslut rörande instruktionen för kommittén har sekretariaten — med det svenska som koordinerande — i enlighet med presidiets medgivande omhänderhaft sekretariatsfunktionerna för kommittén.

5. Nordiska samerådet anhöll i skrivelse den 21 december 1960 till presidiet (se *Nordisk Råd*, 1961, s. 1019), att rådet ville rekommendera regeringarna att lämna Nordiska samerådet ett administrationsbidrag å 5 000 svenska kronor. Sedan juridiska utskottet vid Nordiska rådets nionde session i sitt förslag nr 4/1961 (se *Nordisk Råd*, 1961, s. 1238) förklarat sig förutsätta, att presidiet på lämpligt sätt toge upp frågan om det begärda statsbidraget till samerådet med regeringarna, och Nordiska rådet bifallit utskottets förslag, har presidiet i skrivelse den 13 april 1961 till regeringarna i Finland, Norge och Sverige till efterkommande av utskottets förslag hemställt, att nämnda tre regeringar ville lämna Nordiska samerådet det önskade administrationsbidraget å tillhoppa 5 000 sv. kr. (se *Tillägg 1*).

I anledning av presidiets skrivelse har i Finland i proposition med förslag till inkomst- och utgiftsstat för 1962 föreslagits ett anslag på 77 600 fmk, utgörande Finlands andel av beloppet.

I Norge har för år 1962 anslagits 15 000 n. kr. för Nordiska samerådet som stöd för nordiskt samarbete beträffande samerna (se *Sak D 47*).

Vad angår Sverige har i statsverkspropositionen till 1962 års riksdag på jordbruksdepartementets huvudtitel under anslaget »Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.» upptagits en post om 15 000 kronor, från vilken det belopp om 1 667 kronor, vilket beräknats vara Sveriges del av administrationsbidraget till Nordiska samrådet, förutsatts skola utgå.

6. I skrivelse den 3 juli 1961 har Finlands handels- och industriministerium, vilket land omhänderhaft uppgiften såsom koordinerande beträffande arbetet med Nordiska rådets rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten, hos rådets presidium förfrågat sig, huru-

vida det vore ur rådets synpunkt ändamålsenligt att ett vid samarbete mellan regeringarna uppgjort utkast till konvention i det av rekommendationen omfattade ämnet, innan saken fördes vidare, förelades rådet vid dess tionde session 1962 eller om konventionsutkastet redan hösten 1961 kunde underställas regeringarna för godkännande.

Vid sitt möte den 18 augusti 1961 tog presidiet del av handlingarna i saken och beslöt som sin mening uttala, att det ej finnes anledning att låta arbetet med ifrågavarande konvention anstå i avbidan på nästa råds-session. Enligt presidiets mening var det i detta fall fråga om en rent teknisk nautisk konvention, över vilken det ej syntes erforderligt att inhämta rådets yttrande vad anginge själva fördragstexten, innan denna godkändes av regeringarna. Det vore ur rådets synpunkt i förevarande fall tillfyllest, att rådet finge del av den färdiga konventionen genom regeringarnas meddelanden till tionde sessionen med anledning av rekommendationen. — Förevarande beslut bragtes till Finlands handels- och industriministeriums kännedom i skrivelse den 24 augusti 1961 från presidiet till ministeriet (*se Sak D 43*).

7. Presidiet har genom sekretariatet följt behandlingen hos regeringarna och annorstädes av de olika frågor, i vilka rådet antagit rekommendationer eller beträffande vilka presidiet riktat hänvändelser till regeringarna, samt bistått vederbörande myndigheter vid handläggningen av dessa. Bland annat har presidiet därvid ägnat uppmärksamhet åt rådets rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning.

III. Finansiella förhållanden

I enlighet med det principbeslut, som presidiet — såsom redovisats i presidiets rapport till rådet vid femte sessionen (Nordiska rådet, 1957, s. 658) — tidigare fattat, har presidiet under tiden sedan nionde sessionen i ett antal fall belutat om vissa gemensamma utgifter, för vilkas täckande därefter medel tillskjutits av de nationella delegationerna i överensstämmelse med bestämmelserna i § 21 arbetsordningen för rådet.

De gemensamma kostnaderna har avsett bl. a. utgifter för redigering, tryckning och inbindning m. m. av årets förhandlingar och av publikationer ingående i »Nordisk utredningsserie» — däri inberäknat arvode för redaktören för förhandlingarna och utredningsserien — vidare ersättning till sekreterare m. fl. i av rådet tillsatta kommittéer och till utredningsmän, som enligt presidiets beslut anlitas för särskilda uppdrag, ävensom för den stencilerade publikationen »Nytt från Nordiska rådet».

Vad angår »Nordisk utredningsserie» har presidiet beslutat att — för den händelse icke särskilda omständigheter föreligger — låta på rådets bekostnad trycka 1 000 ex. av sådana i serien ingående betänkanden, vilka rätteligen skulle ha ingått i rådsförhandlingarna. I den mån myndigheterna önskar erhålla exemplar utöver vad som kunde rymmas inom denna ram,

skall de enligt presidiets beslut äga mot erläggande av merkostnaden erhålla så många exemplar de önskar beställa. Presidiet har förutsatt, att i fråga om sådant betänkande i utredningsserien, vilket saknar omedelbart samband med rådets arbete, vederbörande myndighet själv skulle ha att bestrida tryckningskostnaderna. — Med ledning av detta beslut har Nordiska kulturkommissionens i fjolårets presidierapport omförmälda skrivelse (se Nordisk Råd, 1961, s. 1194) besvarats.

För rådets gemensamma kostnader under 1962 har presidiet uppgjort följande budget, omfattande 215 000 sv. kr.:

Arvoden			
Redaktör för rådstrycket	25 000		
Sekreterare i rådets kommittéer	12 000		
Andra utredningsarvoden	10 000	47 000	
Tryckningskostnader			
Förtryck till 1962 års session	60 000		
Förhandlingarna vid 1962 års session	65 000		
Rådets utredningsserie (10 × 2 500)	25 000	150 000	
Informationsmaterial			
»Nytt från Nordiska rådet»	8 000		
Annat material	2 000	10 000	
Resesättningar			
Kommittésekreterares m. fl. resor till kommittémöten			8 000
	Summa		215 000

Till innehavare av den fr. o. m. den 1 juli 1962 nyinrättade heltidstjänsten som redaktör för rådets olika publikationer har presidiet utsett bibliotekarien vid svenska riksdagsbiblioteket Olof Wallmén.

Under 1961 har presidiets undersökningar rörande begränsning av kostnaderna för rådets förhandlingar och för »Nordisk Kontakt» slutförts.

Frågan om besparingar med avseende å de årliga rådsförhandlingarna, som sedan länge övervägts inom presidiet, fick ny aktualitet, då svenska riksdagens bankoutskott 1960 vid behandlingen av frågan om anslag till Nordiska rådet för budgetåret 1960/1961 begärde en undersökning av möjligheterna att nedbringa kostnaderna för bl. a. publiceringen av rådets förhandlingar. Sådana kostnadsbesparingar har numera åstadkommits dels genom att upplagan av förhandlingarna nedskurits från 3 600 år 1959 till 2 500 exemplar de båda senaste åren, dels genom att stora utredningar, som tidigare tryckts i rådsförhandlingarna, numera utgives separat i mindre upplaga i »Nordisk utredningsserie». Ytterligare besparingar har befunnits ej kunna uppnås annat än genom en radikal omläggning av hela rådstrycket, något som presidiet icke ansett sig kunna tillstyrka. Tillika bör anmälas, att presidiet överväger — i syfte att öka rådsförhandlingarnas hanterlighet — att uppdelade dessa på två volymer, en åtgärd, som dock skulle verka något fördyrande.

Vad åter angår kostnaderna för »Nordisk Kontakt», vilkas nedbringande jämväl omfattades av det av bankoutskottet uttalade utredningsönskemålet, är allt omförmäla, att redaktionskommittén för tidskriften, åt vilken uppdragits att utreda besparingsfrågan, med skrivelse den 17 maj 1961 till pre-

sidiet överlämnat resultatet av sina undersökningar. Utredningen återfinnes tryckt som bilaga till kommitténs rapport till rådet (*se Dokument 5*). Utredningen visar, att kostnaderna för tidskriften kan mera väsentligt reduceras endast genom en radikal minskning av antalet årligen utkommande nummer. Presidiet har icke för sin del ansett sig böra taga någon ställning till de av kommittén framlagda tre alternativen (1. att bibehålla nuvarande utgivningstäthet om 15 nummer per år, 2. att minska den till 12 nummer per år, 3. att minska den till 9 nummer per år) utan avser att utan eget yttrande i enlighet med kommitténs förslag överlåta åt rådet att självt taga ställning till tidskriftens fortsatta utgivning.

IV. Hangö-mötet den 11—12 november 1961

Såsom nämnts ovan under I ägde en konferens mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium rum i Hangö den 11—12 november 1961. I mötet deltog samtliga medlemmar av rådets presidium och statsministrarna Viggo Kampmann, Danmark, Martti Miettunen, Finland, Einar Gerhardsen, Norge, och Tage Erlander, Sverige, samt t.f. statsministern Bjarni Benediktsson, Island, ävensom såsom observatör vice ordföranden i Nordiska rådets norska delegation lagman John Lyng, Norge. Härjämte medverkade bl. a. rådsdelegationernas nationella sekreterare och statsministrarnas sekreterare.

Mötet godkände följande, av presidiet uppgjorda utkast till dagordning:

1. Åtgärder för en fastare utformning av det nordiska samarbetet.
2. Dagordningen för Nordiska rådets tionde session.
 - a. Samarbetet i förbindelse med marknadsförhandlingarna.
 - b. Samarbetet om straffrättslagstiftningen.
 - c. Diskussion av principerna för beskattningen, speciellt företagsbeskattningen.
 - d. Samarbete om åtgärder beträffande utvecklingsländerna.
 - e. Planläggningen av samarbetet om den högre utbildningen och forskningen.
 - f. Den nordiska luftfartspolitik.
3. Genomförandet av besluten från mötet på Harpsund i oktober 1960.
4. Uppskjutna saker.
 - a. Rådets deltagande i ministermöten.
 - b. Regeringarnas hörande av rådet.
5. Rådssekretariatets organisation.
6. Kalenderiet.

Till grund för behandlingen av samtliga punkter på dagordningen låg inom Nordiska rådets sekretariat utarbetade diskussionspromemorior. Under punkt 1 behandlades bl. a. det i ett medlemsförslag (*Sak A 23*) väckta spörsmålet om ingående av en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse. De nämnda promemoriorna är såsom bilagor fogade till denna rapport (*se Tillägg 2*). Mötets resultat framgår av den efter överläggningarna utfärdade presskommunikén, vilken hade följande lydelse:

I anledning av medlemsförslaget till Nordiska rådets 10:e session i februari 1962 angående ingåendet av en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse har Nordiska rådets presidium låtit utarbeta ett utkast till en sådan överenskommelse, vilket översänts till de nordiska statsministrarna. Presidiet har för sin del vid sitt möte i Helsingfors den 10 november 1961 beslutit hos de nordiska statsministrarna hemställa, att de måtte med utgångspunkt från det föreliggande utkastet låta i kontakt med Nordiska rådets sekretariat utarbeta ett preliminärt förslag till överenskommelse som kan föreläggas rådet vid dess session i februari 1962.

Statsministrarna har vid det gemensamma mötet med Nordiska rådets presidium den 11 november 1961 i Hangö funnit sig kunna biträda presidiets hemställan. Skulle det emellertid visa sig, att praktiska hinder möter att få förslaget färdigt till februarisessionen, förutsätter statsministrarna, att förnyade överläggningar kommer till stånd med presidiet rörande sakens behandling vid sessionen.

Önskvärdheten av förbättrad upplysning utanför Norden rörande det nordiska samarbetets framsteg diskuterades ingående och statsministrarna förklarade sig vilja närmare överväga saken efter det presidiet inkommit med en framställning i ärendet.

Beträffande Nordiska rådets 10:e session i Helsingfors i februari 1962 enades man om att som huvudämnen upptaga frågorna om förslaget till nordisk samarbetsöverenskommelse, samarbetet under berörda länders marknadsförhandlingar, verkställighet av straffdomar i annat nordiskt land än domslandet, utformningen av samnordiska projekt till hjälp åt utvecklingsländerna samt en treårsplan för utbyggnaden av institutioner för högre utbildning och forskning. Vidare skulle en jämförande studie av företagsbeskattningen i de olika länderna förberedas till en senare session.

Därutöver diskuterades i anslutning till vad som förekommit vid fjolårets Harpsunds-möte åtskilliga frågor rörande samverkan mellan regeringarna och Nordiska rådet.

Över mötets förhandlingar har sedermera upprättats ett protokoll, vilket underskrivits av mötesdeltagarna (*se Tillägg 3*).

Vad angår den fortsatta behandlingen av de vid Hangö-mötet behandlade frågorna hänvisas till VI.

V. Deltagande i ministermöten

1. Vid det nionde nordiska undervisningsministermötet i Helsingfors den 20—22 mars 1961 företrädde rådet av agr. dr Johannes Virolainen samt av rådets sekreterare i Finland (Eiler Hultin) och i Sverige (Gustaf Petrén).

2. Som rådets representanter vid socialministermötet i Pallastunturi den 12—13 september 1961 fungerade riksdagsmannen Gunnar Henriksson och rådets sekreterare i Finland (Eiler Hultin).

3. Nordiskt hälsovårdsministermöte hölls i Göteborg den 21 september 1961. Därvid representerade riksdagsmannen Birger Andersson och rådets sekreterare i Sverige (Gustaf Petrén) rådet.

4. I samband med justitieministermötet i Oslo den 18—19 januari 1962

hölls sistnämnda dag en gemensam överläggning mellan justitieministrarna och rådets juridiska niomannakommitté. Från rådets sida deltog därvid samtliga niomannakommitténs medlemmar, nämligen riksbanksfullmäktigen Emil Ahlkvist, redaktör Holger Eriksen, lagtingspresident Nils Hønsvald, bankdirektör Magnús Jónsson, stadsdirektören Harras Kyttä, professorn Erkki Leikola, stortingsrepresentant Jon Leirfall, landshövdingen Olov Rylander och dommer Knud Thestrup ävensom rådets sekreterare i Danmark (Frantz Wendt), i Finland (Erik Hultin), i Norge (Einar Løchen) och i Sverige (Gustaf Petré) samt kommitténs sekreterare fuldmäktigen Poul Eefsen.

Beträffande detta möte hänvisas till rapporten från niomannakommittén (*se Dokument 2*).

5. För den gemensamma överläggningen mellan representanter för rådet och företrädare för regeringarna, som hölls å Voksenåsen den 19—20 augusti 1961, redogöres närmare under VI: 3.

VI. Förberedelserna för tionde sessionen

1. Vid sin nionde session beslöt rådet den 24 februari 1961 att förlägga nästa ordinarie session till Helsingfors under senare hälften av februari 1962; samtidigt bemyndigade rådet presidiet att bestämma den närmare tidpunkten för sessionens avhållande. Med stöd av detta bemyndigande beslöt presidiet per capsulam, att rådets tionde session skulle taga sin början i Helsingfors den 17 februari 1962. I enlighet med reglerna i § 1 tredje stycket arbetsordningen för rådet underrättades regeringarna samt rådets valda medlemmar och suppleanter med skrivelse den 2 november 1961 om tiden för tionde sessionen.

På grund av att nyval till Finlands riksdag utsatts att äga rum den 4 och 5 februari 1962 blev det omöjligt att avhålla sessionen på sålunda bestämd tid. I anledning härav beslöt presidiet med samtliga nationella delegationsers samtycke i överensstämmelse med föreskrifterna i 1 § första stycket arbetsordningen för rådet att — med ändring av tidigare beslut — bestämma att rådets tionde session skulle taga sin början lördagen den 17 mars 1962. Härom underrättades regeringarna samt rådets valda medlemmar och suppleanter i skrivelse den 21 november 1961.

2. I skrivelse den 24 november 1961 till regeringarna framställde presidiet — i likhet med vad fallet varit under föregående år — till dessa vissa önskemål och förslag beträffande förberedelserna för tionde sessionen. Inledningsvis erinrade presidiet om att man vid det gemensamma mötet mellan de nordiska statsministrarna och rådets presidium i Hangö den 11—12 november 1961 utgått från att huvudfrågan vid tionde sessionen komme att utgöras av frågan om en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse (*se Sak A 23*) samt att därutöver en central plats vid sessionen komme att intagas av frågorna om samarbetet under marknadsförhandlingarna, om

verkställighet av straffdomar i annat nordiskt land än domslandet, om hjälpen till utvecklingsländerna och om planläggningen inom området för högre utbildning och forskning.

Presidiet sade sig i skrivelsen utgå från att regeringarna i överensstämmelse med hittills tillämpad praxis vore villiga att tillstålla rådet berättelser rörande verksamheten inom alla viktigare permanenta nordiska samarbetsorgan för tiden efter det berättelsen senast lämnats. Presidiet uttryckte önskemål om att rådet måtte erhålla berättelser från Nordiska kulturkommissionen, Nordiska socialpolitiska kommittén, Nordiska samfärdselkommittén, Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet, Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor och Nordiska arbetsmarknadsutskottet. Därutöver förklarade sig presidiet önska erhålla berättelser beträffande det nordiska lagstiftningssamarbetet och om samarbetet mellan språknämnderna.

Beträffande regeringarnas meddelanden i anledning av rådets tidigare rekommendationer uttalade presidiet, att det emotsåge sådana meddelanden dels beträffande de fjorton rekommendationer, som antogs vid nionde sessionen, dels beträffande de rekommendationer, vilka antagits vid föregående sessioner och som ännu icke avskrivits såsom slutbehandlade. I en bilaga till presidiets skrivelse uppräknades samtliga ifrågavarande 86 rekommendationer. Presidiet erinrade även om att vid Harpsunds-mötet i oktober 1960 enighet förelegat om att meddelandena borde innehålla klara upplysningar om regeringarnas ståndpunkter och motiveringarna för dessa.

Presidiet fäste regeringarnas uppmärksamhet på några rekommendationer beträffande vilka fylliga meddelanden om eventuella framsteg skulle vara värdefulla, nämligen rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeföroreningar i Östersjön, rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden, rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning och rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad.

Rörande några rekommendationer påpekade presidiet, att rådet kan förutsättas hysa speciellt intresse för dessa. — Sålunda vore det beträffande rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent betydelsefullt, om meddelandena kunde innehålla upplysning om i vilken mån arbetet inom Norden påskyndats med tanke på att frågan vore under utredning även utanför de nordiska länderna. — I anknytning till meddelandena i rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg skulle det vara av värde om de yttranden, som inkommit om det i ärendet avgivna betänkandet, kunde närmare redovisas. — Presidiet påpekade vidare, att det av tidigare avgivna meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor framgått, att begränsade belopp ställts till förfogande i Danmark och Finland för detta ändamål och att det därför vore av intresse för rådet att erhålla upplysning rörande de övriga regeringarnas ståndpunkt till frågan. — Slutligen erinrade presidiet om att rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst tills vidare icke kunnat realiserats och fann det därför önsk-

vårt, att de svårigheter, som yppat sig i denna fråga, bleve redovisade i meddelandena om denna rekommendation.

Presidiet hemställde tillika, att berättelserna och meddelandena måtte inlämnas till rådet den 15 januari 1962, och påpekade att, därest något av intresse funnes att meddela angående vissa rekommendationer, tilläggsmeddelanden sedermera kunde insändas före sessionens början.

Med avseende å regeringsförslag fäste presidiet uppmärksamheten på önskvärdheten av att eventuella förslag med hänsyn till sessionens närmare planering anmäldes till rådets sekretariat så snart som möjligt.

Vad gällde de uppskjutna sakerna förklarade presidiet sig vara tacksamt, om regeringarna, därest de hade tillgång till material till belysning av dessa, ville ställa detta till rådets förfogande.

3. I anknytning till rådets rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete och till förberedande av behandlingen i rådet av de europeiska marknadsspörsmålen tog presidiet under maj 1961 under övervägande, huruvida rådets ekonomiska utskott med stöd av 7 § stadgan för rådet borde inkallas till möte under sommaren 1961, eventuellt förstärkt med företrädare för de inom rådet representerade partier, som inte har medlemmar i utskottet. I en skrivelse till Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete den 8 juni 1961 utvecklade presidiet sina synpunkter på läget på följande sätt:

Ud fra de synpunkter rådet repræsenterer, er det af yderste vigtighed, at den endelige ordning, som kan blive truffet vedrørende dannelsen af et europæisk stormarked, udformes på en sådan måde, at det nordiske økonomiske samarbejde — og dermed også store dele af det øvrige nordiske samarbejde — som nu eksisterer, kan bevares og videreudvikles. EFTA-landene er for tiden i færd med at forberede deres stillingtagen med henblik på kommende forhandlinger mellem Det europæiske Fællesmarked (CEE) og EFTA. I denne situation synes det velbegrundet, at der inden for rammen af rådets udvidede økonomiske udvalg bliver adgang til en udveksling af synpunkter mellem repræsentanter for de i rådet repræsenterede partier. Ligesom rådets udvidede økonomiske udvalg ved et par lejligheder trådte sammen forud for den afgørende forhandlingsfase, dengang forslaget om en nordisk toldunion behandledes, finder præsidiet et sådant møde naturligt forud for de kommende europæiske forhandlinger, hvis udfald på en afgørende måde kan påvirke forudsætningerne for et fremtidigt økonomisk samvirke i Norden.

Av de skäl, som ovan redovisats, beslöt presidiet att inkalla rådets ekonomiska utskott, förstärkt på sätt nyss sagts, till ett möte omkring mitten av augusti 1961 för att närmare överväga de aktuella marknadsproblemen och dessas inverkan på samarbetet i Norden. Presidiet hade uppgjort följande preliminära program för mötets förhandlingar.

1. Redegørelse for den ved tidspunktet for mødet aktuelle europæiske markedssituation.

2. Redegørelse for det svenske udkast til retningslinjer for forhandlinger mellem CEE og EFTA samt oplysninger om forskellige nordiske ønsker og vurderinger med særligt henblik på virkningerne på det nordiske økonomiske samarbejdes fremtidige udvikling. — Diskussion.

3. Redegjørelse for Rom-traktaten med gjennomgang af dennes enkelte bestemmelser.
4. De forskellige landes vurdering af Rom-traktatens enkelte bestemmelser. — Diskussion.
5. Mulighederne for en nordisk samordning af eventuelt afvigende standpunkter. — Diskussion.
6. Forudsætningerne for inden for et europæisk stormarked at drive et videregående nordisk økonomisk samarbejde samt udformningen af bestemmelser, som sikrer udviklingen af et sådant samarbejde inden for stormarkedet.

I nyssnämnda skrivelse den 8 juni 1961 riktade presidiet en förfrågan till ministerkommittén, huruvida det kunde räkna med ministerkommitténs medverkan till ett möte av föreslagen art.

Sedan presidiet inhämtat medlemmarnas i ministerkommittén synpunkter beträffande mötet, utfärdade utskottets förman på presidiets anmodan kallelse till mötet i två skrivelser av den 27 juni 1961, den ena ställd till medlemmarna av det utvidgade ekonomiska utskottet, den andra till ministerkommittén. I skrivelserna angavs att mötet skulle äga rum på Voksenåsen utanför Oslo den 19—20 augusti 1961 med den dagordning som ovan refererats. I skrivelsen till ministerkommittén utbad sig utskottets ordförande tillika kommitténs medverkan vid framskaffande av material till belysning av vissa punkter på den föreslagna dagordningen.

Mötet avhölls planenligt på Voksenåsen nämnda båda dagar enligt följande dagordning:

1. Fastsettelse av den endelige dagsorden.
2. Redegjørelse for den aktuelle situasjon med hensyn til de europeiske markedsordninger.
3. Redegjørelse for Roma-traktaten, spesielt institusjonene — etableringsrett — jordbruk — ytre handelspolitikk. — De enkelte nordiske lands vurdering av traktaten. EFTA's stilling under overgangstiden og fremover.
4. Diskusjon.
5. Mulighetene for fortsatt å bygge ut det nordiske samarbeid etter et eller flere nordiske land har tiltrått Roma-traktaten og eventuelle overenskomster som sikrer et slikt samarbeid.
6. Eventuelt.

I mötet deltog utom utskottets medlemmar samt representanter för de i utskottet ej företrädde partierna följande regeringsrepresentanter: udenrigsminister J. O. Krag och økonomiminister Bertel Dahlgaard, Danmark, biträdande finansministern T. E. Niemi, Finland, statsrådet Arne Skaug, Norge, och statsrådet Gösta Netzén, Sverige. Vid mötet klargjordes skiljaktigheterna i de nordiska ländernas inställning till den nya situation, som inträtt efter Storbritanniens ansökan om medlemskap i Europeiska ekonomiska gemenskapen. Mötet antog två uttalanden, vilka av utskottet överlämnades till presidiet. De båda uttalandena hade följande lydelse:

a. Nordisk Råds økonomiske utvalg har i forbindelse med den aktuelle europeiske markedsituasjon holdt møte forsterket med representanter for alle de partier som er representert i rådet og med innbudte representanter for

regjeringene. Møtet ble ledet av formannen i Nordisk Råds økonomiske utvalg, fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft.

Utvalget minner om det nordiske samarbeid på det økonomiske, politiske, kulturelle, rettslige, sosiale og samferdselsmessige område som gjennom generasjoner har vært drevet mellom regjeringer, parlamentarikere, administrasjoner og organisasjoner. Dette samarbeid som er blitt styrket gjennom Nordisk Råd er kommet til uttrykk dels i konvensjoner og dels ved harmonisering av lovgivning og administrativ praksis i de nordiske land.

Utvalget henstiller til Nordisk Råds presidium å gjøre de nordiske regjeringer kjent med et bestemt ønske fra utvalgets side om at regjeringene i den nye situasjon som berører de nordiske land på forskjellig måte og særskilt under markedsforhandlingene overveier alle muligheter til å bevare og videreutvikle det nordiske samarbeid som hittil er gjennomført på forskjellige områder.

Utvalget uttrykker ønske om at Nordisk Råds økonomiske nimannskomité må bli holdt løpende orientert om utviklingen av forhandlingene om markedsproblemene.

b. Nordisk Råds utvidede økonomiske utvalg vil uttale tilfredshet med at de nordiske regjeringer har godtatt et islandsk forslag om snarest å opprette et nordisk embetsmannsutvalg for å utrede fiskeriproblemene i de nordiske land i forbindelse med de europeiske markedsproblemer.

Presidiet beslöt vid möte den 20 augusti 1961 översända de båda uttalandena till regeringarna.

I skrivelse den 22 augusti 1961 till regeringarna, vid vilken presidiet fogat det ovan under a. återgivna uttalandet, lämnade presidiet sin anslutning till detta. I en annan skrivelse samma dag till regeringarna översände presidiet utskottets under b. refererade uttalande till orientering.

4. Sedan presidiet vid sitt möte den 17—18 april 1961 beslutat, att rådets kulturutskott skulle inkallas till möte före sessionen för att förbereda de saker av kulturell art, som skulle behandlas vid denna, fastställde utskottets förman i samråd med rådssekretariatet dagarna den 19—20 november 1961 som tidpunkt för mötet. För mötet, som avhölls den första dagen å Biskops-Arnö och den senare dagen i Uppsala, gällde följande dagordning:

1. Redegørelse for undervisningsministermødet i Helsingfors 9.—11. marts 1961.

2. Den videre behandling af spørgsmålet om arbejdsmarkedet for intellektuelle (rek. nr. 16/1959).

3. Meddelelse om etableringen af Nordisk Råds litteraturpris (rek. nr. 1/1961).

4. Redegørelse for stillingen vedrørende arbejdet med rekommandationen om samarbejde vedrørende højere uddannelse og forskning (rek. nr 10/1961).

5. Indstilling fra redaktionskomiteen for »Nordisk Kontakt» vedrørende tidsskriftets fremtidige udformning.

6. Gennemgang af kulturelle forslag til 10. session.

a. Udsat tillæggsforslag om nordisk kartoffelforædlingsanstalt (Sag A 11/1962).

b) Medlemsforslag om oprettelse af et nordisk institut i Reykjavik (Sag A 24/1962).

c) Medlemsförslag om utvidet kursusvirksomhed for lærere (Sag A 26/1962).

7. Gennemgang af rekommandationerne angående kulturelle spørgsmål.

I en kommuniké från mötet uttalades bl. a. följande:

Efter att ha nödgats konstatera, att ett flertal förslag om forskningssamarbete ej kunnat realiserats, beslöt utskottet föreslå rådet att finna vägar att övervinna de krafter, som lokalt och nationellt motverkat ett effektivt nordiskt forskningssamarbete.

5. Vid rådets nionde session visade sig vissa olägenheter följa därav, att omröstningsreglerna i rådets arbetsordning icke innehåller krav om visst minimumantal avgivna ja-röster för en rekommandations antagande. Teoretiskt är det möjligt, att en rekommandation antages med endast en ja-röst, förutsatt att övriga i omröstningen deltagande förklarar sig avstå från att rösta. En konsekvens av denna regel är, att medlemmar, som egentligen icke önskar uttala sig rörande ett rekommandationsförslag men som ej vill att detta antages, ser sig nödsakade att rösta nej för att förhindra förslaget godkännande.

Inom presidiet har diskuterats olika möjligheter till ändring i arbetsordningens omröstningsregler på förevarande punkt. Presidie medlemmarna har i ett medlemsförslag för tionde sessionen lagt fram ett förslag till frågans lösning. Presidiet kan hänvisa till detta (*Sak A 15*).

6. Sedan tre rådsmedlemmar till tionde sessionen väckt ett medlemsförslag om allmän nordisk samarbetsöverenskommelse (*Sak A 23*), uppdrog presidiet vid sitt möte den 20 augusti 1961 åt rådssekretariaten att uppgöra ett utkast till en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse i enlighet med vad som föreslagits ävensom att utarbeta förslag till sådana ändringar i rådets stadga, varigenom ändamålet med det nordiska samarbetet skulle kunna preciseras i själva stadgan. De av sekretariaten i anledning härav utarbetade texterna till samarbetsöverenskommelse och till stadgeändringar förelades, såsom framgår av vad ovan anförts under IV, de nordiska statsministrarna i samband med Hangö-mötet den 11—12 november 1961.

Sedan regeringarna efter detta möte övertagit det fortsatta arbetet med nämnda samarbetsöverenskommelse, har rådets organ beretts vissa möjligheter att medverka i arbetet, i det rådssekretariaten haft tillfälle att närvara vid delar av de tre möten, som den av regeringarna för saken tillsatta expertgruppen avhållit (den 15 december i Stockholm, den 9 januari 1962 i Helsingfors och den 24 januari 1962 i Köpenhamn) och där framföra synpunkter rörande överenskommelsens utformning. Även rådets tre niomannakommittéer liksom rådets kulturutskott, vilka organ sammanträtt under den tid, arbetet med samarbetsöverenskommelsen pågått, har genomgått överenskommelseutkastets olika delar och gjort vissa uttalanden, som vidarebefordrats till regeringsexperterna. Presidiet har sedermera vid sitt möte den 8 februari 1962 haft tillfälle överlägga rörande det slutliga förslag till konventionstext, som framgått som resultat av regeringsexperternas överläggningar och som av regeringarna förelagts rådet (*Sak B 3*). Vid presidie-

mötet den 16 mars 1962 tog presidiet ställning till sakens behandling i rådet och beslöt bl. a. väcka ett ändringsförslag till regeringsförslagen (*se Sak B 3*).

7. Jämlikt § 3 arbetsordningen för rådet har presidiet beslutat införskaffa utredning dels beträffande vissa uppskjutna saker, dels beträffande de nya saker, som väckts till tionde sessionen. I stor utsträckning har presidiet därvid haft bistånd av myndigheter och organisationer. Därjämte har material sammanställts inom sekretariaten.

8. Förberedelserna av sakerna har i vad gäller saker av juridisk, kulturell, socialpolitisk och ekonomisk natur i övrigt omhändertagits av respektive niomannakommittéer och kulturutskottet. I fråga om saker, tillhörande ämnesområdet för rådets trafikutskott, har rådssekretariaten på presidiets uppdrag haft motsvarande förberedelsearbete om hand. Därvid har bl. a. ställning tagits till frågan om vilka saker som lämpligen borde kunna avgöras av rådet utan utskottsbehandling. Från presidiets sida har eftersträvat att i möjligaste mån nedbringa antalet saker, som skall upptagas till realbehandling i rådet och för den skull fordrar utskottsbehandling.

9. De politiska ungdomsorganisationerna, tillhörande de i de nordiska ländernas parlament representerade politiska partierna, har liksom tidigare av presidiet inbjudits att sända envar en observatör till rådets tionde session. Skrivelse härom avläts till organisationerna den 23 januari 1962.

10. Presidiet har förberett de val, som skall företagas vid tionde sessionen, och i övriga avseenden planlagt de yttre arrangemangen vid denna.

VII. Rådets tioårsjubileum

Nordiska rådet kan icke tillskriva sig någon bestämd födelsedag. Beslut om rådets inrättande fattades i de olika länderna i varierande statsrättsliga former vid skilda tidpunkter under 1952. Den första sammankomsten i rådets namn ägde rum den 3—4 november 1952 i Köpenhamn, då ordförandena i de nyvalda nationella rådsdelegationerna möttes och började planlägga rådets verksamhet. Den första rådssessionen hölls i februari 1953. Inför den tionde sessionen i Helsingfors har presidiet beslutat att vidtaga vissa åtgärder för att markera dennas karaktär av jubileumssession.

1. På presidiets anmodan har en av medlemmarna av rådets första presidium, tillika en av rådets tillskyndare, professor emeritus Nils Herlitz, författat en historik »Nordiska rådets tillkomst» med en redogörelse för och personliga minnen av händelserna kring rådets tillblivelse. Skriften, till vilken fogats vissa eljest svårtillgängliga dokument, har publicerats i början av mars 1962 som ett supplement till tidskriften »Nordisk kontakt».

2. En mera utförlig redogörelse på något nordiskt språk av nordiskt samarbete och rådets verksamhet har länge saknats. Det danska manuskriptet till den av generalsekreterare Frantz Wendt år 1959 utgivna skriften »The Nordic Council and cooperation in Scandinavia» har av sin författare förts å jour. Boken förväntas kunna utkomma i anslutning till tionde

sessionen. Samtidigt avses boken skola utgivas även på finska språket i något förkortat skick.

3. Den i senaste presidierapporten omförmälda översikten över nordiskt samarbete inom radio och television (Nordisk Råd, 1961, s. 1193) varom beslut fattats den 5 oktober 1960, har färdigställts av en arbetsgrupp inom Sveriges radio under ledning av programdirektör Henrik Hahr och ingår som ett särskilt nummer av »Nordisk udredningsserie» (NU 1962: 2).

4. Som ett bidrag till jubileumsfirandet är också att betrakta den av presidiet sedan länge planerade översikten över rådets verksamhet under tiden 1952—1961. Om denna översikt lämnas närmare upplysningar nedan under VIII: 2, vartill här får hänvisas.

5. Presidiet har vidare beslutat, att en jubileumshögtid skall äga rum i samband med rådets tionde session, närmare bestämt den 22 mars 1962 i Helsingfors. Till högtidligheten har inbjudits ledande personer i Finland liksom också några tidigare rådsmedlemmar och andra för nordiskt samarbete intresserade. Vid denna kommer Nordiska rådets litteraturpris att för första gången utdelas. För högtidssammankomsten har uppgjorts ett särskilt program med professorerna Bertil Ohlin, Francis Bull och Steingrímur Þorsteinsson som huvudtalare.

VIII. Övrig verksamhet

1. Under 1961 har följande nummer utkommit i den av presidiet utgivna »Nordisk udredningsserie», vari sedan 1960 samnordiska betänkanden löpande publiceras (upplagans storlek anges inom parentes):

NU 1961: 1. Den nordiske husholdshøgskolen (1 000 ex.).

NU 1961: 2. Nordens folkelige akademi (1 000 ex.)

NU 1961: 3. Nordisk filmsamarbeid (1 300 ex.).

NU 1961: 4. Internordiske flytteattester (1 330 ex.).

NU 1961: 5. Nordisk arbeidsmarknad for sjöfolk (1 300 ex.).

NU 1961: 6. Gemensam lagstiftning i rättstillämpningen (1 800 ex.).

NU 1961: 7. Prøvning af dentalmaterialer (1 650 ex.).

NU 1961: 8. Kvalifikationskrav for lærartjänster (1 700 ex.).

Redaktör för serien är bibliotekarien Trygve Byström.

2. Det i föregående presidierapport berörda arbetet med uppgörande av en översikt över vad som hittills i de olika länderna åtgjorts med anledning av rådets samtliga rekommendationer samt presidiets framställningar har numera i huvudsak slutförts. Översikten föreligger i en korrekturupplaga. Sedan primärmaterialet insamlats och sammanställt inom rådssekretariatet, har förslag till texten i korrektur underställt departement och ministerier för granskning. Dessa har därvid lämnat värdefullt bistånd. Rådets tre niomannakommittéer — den ekonomiska, den socialpolitiska och den juridiska — har liksom rådets kulturutskott genomgått envar sitt område. Sedan ytterligare översyn ägt rum, kommer skriften att utges som ett nummer av »Nordisk udredningsserie» (1962: 8).

3. Presidiet har till fortsatt behandling förehaft frågan om förstärkning av rådssekretariaten.

Vid presidiemötet den 17—18 april 1961 förelåg till presidiets övervägande en inom rådssekretariaten uppgjord promemoria. Enligt denna åvilar bl. a. följande uppgifter den ledande personalen inom sekretariaten: att planlägga och följa rådets arbete, att noga följa regeringarnas arbete med rådets rekommendationer, att tillvarataga det löpande organisatoriska arbetet inom rådet, att driva upplysningsverksamhet samt att följa det egna parlamentets arbete utifrån nordisk synpunkt och därvid taga nödvändiga initiativ. Av promemorian framgick vidare, att arbetsmängden vad avser dessa uppgifter oavslåligt ökat, i och med att rådets verksamhet utsträckts till nya områden, samt att det efter hand blivit snart sagt fysiskt omöjligt för en enda person att för varje lands del fullgöra alla dessa uppgifter. Erfarenheter från senare tid hade enligt promemorian visat, att organisatoriska åtgärder måste vidtagas, såvida rådet i fortsättningen skulle kunna lösa sina uppgifter tillfredsställande.

Presidiet, som konstaterade frågans vikt för rådet, beslöt uttala sig för en förstärkning av de nationella sekretariatens personal samt att upptaga frågan med statsministrarna vid det gemensamma mötet med dessa. Vid mötet i Hangö den 11—12 november 1961 anmäldes presidiets ståndpunkt beträffande rådssekretariatens organisation för statsministrarna.

Presidiet har sedermera vid sitt möte den 8 februari 1962 ytterligare diskuterat frågan samt beslutat uppdraga åt sekretariaten att till tionde sessionen iordningställa en promemoria med allmänna synpunkter på organisationsfrågans betydelse för det nordiska samarbetets fortsatta utveckling. Vid mötet den 16 mars 1962 beslöt presidiet uppskjuta den fortsatta behandlingen av spørsmålet, till dess sekretariaten framlagt ett preciserat förslag till personalförstärkning.

4. I skrivelse till regeringarna i de nordiska länderna den 12 maj 1962 (*se Tillägg 4*) har presidiet för dessa anmält sin avsikt att utgiva ett kalendarium med uppgifter om tid och plats för möten i Nordiska rådet och dess organ, möten med deltagande av nordiska ministrar och med kommittéer av skilda slag, ävensom möten mellan företrädare för specialmyndigheter såsom kommunikationsverken samt hälsovårds- och arbetsmarknadsmyndigheterna. Presidiets tanke har varit att med hjälp av kalendariet de, som sysslar med offentligt nordiskt samarbete, skulle kunna anpassa sitt arbete till mötesverksamheten inom andra organ. I skrivelsen efterhörde presidiet, hurvida regeringarna vore beredda att tillställa rådets sekretariat kontinuerliga upplysningar om mötesverksamheten.

I anledning av ifrågavarande skrivelse har i Danmark, Finland, Norge och Sverige utfärdats cirkulär i ämnet, i Danmark den 22 augusti 1961, i Finland den 15 augusti 1961, i Norge den 27 november 1961 och i Sverige den 27 oktober 1961 (nr 502) (*se Tillägg 5—8*).

Sedan ett kalendarium av angivet slag försöksvis utgivits vid åtskilliga

tillfällen under senare halvåret 1961, utkommer »Kalendarium över nordiska möten» fr. o. m. ingången av 1962 regelbundet var fjortonde dag. Det utsändes till intresserade myndigheter samt till vissa tidningar. Redigeringen omhänderhas inom det svenska sekretariatet av bibliotekarien Olof Wallmén.

5. Till följd av det alltmera intensifierade nordiska samarbetet har efterhand ett växande antal stadgar, instruktioner, reglementen och andra liknande författningar avseende nordiska institutioner eller samnordisk verksamhet av något slag kommit till stånd. Dessa föreskrifter har stundom samnordisk karaktär; än är fråga om nationella stadganden reglerande ett nordiskt ämne. Behov har visat sig föreligga av publicering av dylika bestämmelser på ett enhetligt och lättillgängligt sätt. Vid sitt möte den 10 november 1961 uppdrog presidiet åt bibliotekarien Tryggve Byström att närmare utreda denna fråga och att framlägga förslag till lösning av densamma.

Sedan Byström fullgjort uppdraget och avgivit en promemoria i ämnet (*se Tillägg 9*), diskuterades frågan preliminärt inom rådets juridiska niomannakommitté vid dess möte i Oslo den 18—20 januari 1962. Kommittén förordade därvid, att dylika författningar borde tryckas i en särskild avdelning i de årliga rådshandlingarna. Saken anmäldes tillika för de nordiska justitieministrarna vid niomannakommitténs gemensamma möte med dessa den 19 januari 1962.

Presidiet har den 8 februari 1962 beslutat i enlighet med juridiska niomannakommitténs förslag.

6. Arbetet med uppgörande av en ny konvention om indrivning av underhållsbidrag, i vilket ämne presidiet tidigare riktat en hemställan till regeringarna (*se Nordiska rådet, 1958, s. 1638*), har numera slutförts, och en ny konvention är färdig för undertecknande.

7. Vid mötet med statsministrarna i Hangö den 11—12 november 1961 hemställde presidiet om regeringarnas medverkan till ett effektivt upplysningsarbete utanför Norden rörande nordiskt samarbete. Vid mötet förklarade sig statsministrarna vilja närmare överväga saken, efter det att presidiet inkommit med en framställning i ärendet.

Presidiet ingav i anledning härav den 13 december 1961 en skrivelse i ämnet till regeringarna (*se Tillägg 10*). I denna hemställdes om vissa mer kortfristiga upplysningsåtgärder i sammanhang med pågående och väntade marknadsförhandlingar, samtidigt som presidiet uttalade önskemål om en undersökning av formerna för en framtida mera permanent upplysningsverksamhet utanför Norden om nordiskt samarbete. I skrivelsen anmälde presidiet även sina synpunkter på utgivning av en nordisk årsbok på engelska (*se Nordiska rådet, 1960, s. 413*); en promemoria med utredning i ämnet bifogades presidiets framställning.

8. Rådet har av World Federation for the Protection of Animals inbjudits att delta i en internationell konferens om transport av slaktdjur, som skall hållas i Versailles den 20—23 maj 1962. Presidiet har förklarat att rådet ej har möjlighet sända någon representant till konferensen.

9. Sedan andra upplagan av publikationen »Nordiska medborgares sociala rättigheter» helt tagits i anspråk, framförde riksdagsmannen Gunnar Henriksson på presidiet uppdrag till de nordiska socialministrarna vid deras ovannämnda möte i Pallastunturi den 12—13 september 1961 en önskan om att åtgärder skulle vidtagas för utgivande av en ny reviderad upplaga av nämnda publikation.

IX. Inkomna skrivelser

1. På bordet vilar alltjämt för fortsatt utredning följande under tidigare verksamhetsår till presidiet inkomna framställningar:

a. Skrivelse av januari 1959 från de nordiska advokatförbunden om advokaters tystnadsplikt (se Nordiska rådet, 1959, s. 1864).

b. Skrivelse den 2 november 1959 från fru Vieno Jensen om utförelse av kapital från Finland (se Nordiska rådet, 1960, s. 413).

c. Skrivelse den 10—11 september 1960 från de nordiska arkitektförbunden om nordiska byggnads- och stadsplanetävlingar (se Nordisk Råd, 1961, s. 1194).

2. Skrivelsen den 10 mars 1960 från Nordisk Institut for Teoretisk Atomfysik (NORDITA) om skattebefrielse för vid institutet anställda (se Nordiska rådet, 1960, s. 414) har av presidiet avskrivits såsom slutbehandlad den 16 mars 1962, sedan tilläggsförslag om vid nordiska institutioner anställdas ställning i skattehänseende (Sak D 26/1962) väckts till tionde sessionen.

3. En från ett antal nordiska filologer till rådet insänd framställning, dagtecknad den 23 maj 1960, om ett nordiskt initiativ i Förenta Nationerna för bevarande av språk, som är i färd med att dö ut, har presidiet ansett närmast tillhöra Unescos kompetensområde. Sedan framställningen hänvisats till de nordiska ländernas Unesco-råd för åtgärd, har presidiet vid sitt möte den 17 april 1961 ansett frågan för dess del slutbehandlad.

4. En skrivelse av den 26 augusti 1960 från Nordiska administrativa förbundet om tjänstemansutbyte har av presidiet hänvisats till juridiska nio-mannakommittén för fortsatt utredning.

5. Turistforeningen for Danmark, Københavns Turistforening, Samvirkende Turistforeninger i Fyns Stift, Samvirkende østdanske Turistforeninger, Samvirkende jyske Turistforeninger och Skånes turisttrafikförbund har i olika skrivelser under tiden december 1960—februari 1961 hemställt om rådets medverkan att införliva Norden med det europeiska passområdet. Sedan presidiet beslutat låta trycka framställningarna i anslutning till medlemsförslaget om ytterligare pass- och reselättnader (Sak A 9/1961; se Nordisk Råd, 1961, s. 323—328), har presidiet vid sitt möte den 17 april 1961 funnit saken för dess del slutbehandlad.

6. Frågan om inrättande av ett särskilt nordiskt organ för omsättning av renkött har rests i en skrivelse den 21 december 1960 av Nordiska same-rådet. Skrivelsen har presidiet låtit trycka i anslutning till regeringarnas meddelanden år 1961 om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan

på renskötselns område (Sak D 21/1961; se Nordisk Råd, 1961, s. 894—897), varefter presidiet den 17 april 1961 avskrivit saken för sin del.

7. I framställningar, ingivna vintern 1960—1961 av de nordiska ländernas FN-föreningar, har hemställts om rådets medverkan till allmän flaggning på FN-dagen den 24 oktober. Presidiet har ansett framställningarna icke innefatta ett ämne av sådan vikt, att ett initiativ från presidiets sida vore påkallat, och därför den 17 april 1961 beslutat avskriva saken från vidare handläggning.

8. Juoksengi arbetarkommun har till rådet insänt en framställning, dagtecknad den 11 januari 1961, om en vintervägförbindelse över Torne älv vid Juoksengi. Framställningen har överlämnats till Nordiska samfärdselkommittén, med vilken åtgärd presidiet den 17 april 1961 ansett skrivelsen för dess del slutbehandlad.

9. En framställning från de akademiska körsångsammanslutningarna i Norden av den 18 januari 1961 med anhållan om ekonomiskt stöd till internordiska studentsångarturnéer har av presidiet enligt beslut den 17 april 1961 överlämnats till Nordiska kulturkommissionen för eventuell åtgärd; saken har därmed ansetts slutbehandlad av presidiet.

10. Den norska sammanslutningen Grensehandlergruppen har den 20 januari 1961 till presidiet ingivit en framställning rörande de svenska bestämmelserna om förbud för personer under 12 år att införa matvaror från Norge till Sverige (se Nordisk Råd, 1961, s. 789). Skrivelsen har av presidiet hänvisats till rådets ekonomiska niomannakommitté, som föreslagit presidiet att icke företaga sig något i anledning av framställningen. Nordisk Köbmandkomité har i skrivelse till rådet den 15 april 1961 upptagit gränshandelsspörsmålen ur mera allmän synpunkt (se s. 1073). Sedan tilläggsförslag om ytterligare uppmjukning av gränshandelsbestämmelserna väckts (Sak D 24/1962), har presidiet funnit de båda skrivelserna för sin del slutbehandlade.

11. I en framställning av den 3 februari 1961 har Sjuksköterskors samarbete i Norden hemställt om konferenser mellan representanter för rådet och organisationen angående vissa spörsmål i samband med genomförande av en nordisk arbetsmarknad för sjuksköterskor. Rådets socialpolitiska niomannakommitté, till vilken skrivelsen hänvisats, har föreslagits att organisationen skulle anmodas upptaga spörsmålet direkt med norska socialdepartementet såsom det för saken ansvariga regeringsorganet. Skrivelse med sådant besked beslöt presidiet vid sitt möte den 18 augusti 1961 översända till Sjuksköterskors samarbete i Norden. Därmed var skrivelsen för presidiets del slutbehandlad.

12. Drättselkammaren i Strömstad har i skrivelse den 15 februari 1961 till rådet (se Nordisk Råd, 1961, s. 381—382) hemställt om rådets medverkan till undanröjande av eller jämkning i vissa norska tullbestämmelser rörande försäljning av tullfria varor. Skrivelsen har tills vidare bordlagts.

13. En framställning av den 7 juni 1961, ingiven av sivilingeniør Arnulf Brækken, Oslo, om gemensamt nordiskt språk har presidiet tills vidare bordlagt.

14. Rådet har fått mottaga de båda resolutioner, som fattades vid Nordkalott-konferensen i Hammerfest den 3—4 juli 1961, avseende turismen inom Nordkalotten och gränshandeln inom samma område. Ifrågavarande båda uttalanden har enligt presidiets beslut den 18 augusti 1962 tryckts som bilaga, den ena till regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten (Sak D 54/1962), den andra till regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor (Sak D 24/1962), och får därmed anses slutbehandlade från presidiets sida.

15. En framställning av den 17 augusti 1961 från Dansk Kirke i Udlandet rörande överförande av kyrkoskatt till nordiska församlingar i annat nordiskt land än hemlandet har av presidiet hänvisats till juridiska niomannakommittén för vidare utredning av saken.

16. I ett uttalande, antaget den 26 augusti 1961 i Kolding av ungdomsledare från Kolding och dess nordiska vänorter, har dessa velat hänleda rådets uppmärksamhet på de aktuella ungdomsproblemen. Uttalandet har bordlagts av presidiet.

17. Vid föreningarna Nordens delegerademöte den 29—30 augusti 1961 i Bergen antogs ett uttalande om Norden och den europeiska integrationen. Detta översändes sedermera till rådet. Presidiet har den 8 februari 1962 beslutat låta trycka uttalandet som bilaga till medlemsförslaget om allmän nordisk samarbetsöverenskommelse (Sak A 23/1962), varmed uttalandet är slutbehandlat för presidiets del.

18. Nordiska samerådet har i skrivelse den 25 september 1961 hemställt att Nordiska rådet ville upptaga frågan om den norsk-svenska renbeteskonventionen på sin dagordning samt verka för ett samarbete mellan Norge och Sverige i denna sak (se s. 1028—1031). Presidiet, som hänvisat framställningen till rådets juridiska niomannakommitté, har den 16 mars 1962 avskrivit frågan från vidare handläggning, sedan tilläggsförslag i ämnet väckts (Sak D 14/1962).

19. Från en konferens den 7 oktober 1961 med representanter för elevkårerna vid Nordens lärosäten för högre socialutbildning har dessa elevkårer hos Nordiska rådet anhållit om bidrag till utgivande av läroböcker lämpade för undervisningen vid dessa utbildningsanstalter. Presidiet beslöt vid sitt möte den 10 november 1961 att översända framställningen till Nordiska kulturkommissionen och därmed anse frågan för sin del slutbehandlad.

20. Den 8 november 1961 har Norsk byplanforening dagtecknat en framställning till rådet om förbättrad stadsplanerarutbildning. Denna har presidiet den 8 februari 1962 beslutat låta trycka som bilaga till ett medlemsförslag om samverkan vid utbildning av stads- och regionplanerare m. m. (Sak A 30/1962). Saken får därmed anses slutbehandlad för presidiets del.

21. I en framställning av den 12 januari 1962 redogör folkskollärare Inge Torneberg för hur de i Sverige gällande reglerna om tillgodoräknande av tjänstgöring som folkskollärare i annat nordiskt land verkar i praktiken.

Bl. a. med utgångspunkt från de i denna framställning anmärkta förhållandena har i rådet till tionde sessionen väckts ett medlemsförslag angående gemensam arbetsmarknad för lärare (Sak A 27/1962). Då frågan härigenom kommer under rådets bedömande, har presidiet vid sitt möte den 16 mars 1962 ansett sig kunna avskryva saken från sin dagordning.

22. Den 25 januari och 10 februari 1962 har civilingenjören H. Nygard ingivit två skrivelser om vissa samnordiska språkproblem. Andra likartade framställningar av Nygard, dagtecknade den 10 februari 1960 och den 22 januari 1961, har av presidiet enligt beslut den 17 april 1961 överlämnats till de nordiska språknämnderna. De båda nu aktuella framställningarna har bordlagts.

23. Professorn John Hertz har i skrivelse den 27 januari 1962 för rådet anmält vissa förhållanden rörande den svenska tandläkarutbildningen, som bör av rådet observeras, innan ställning toges till införande av en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare. Skrivelsen har av presidiet den 16 mars 1962 hänvisats till rådets socialpolitiska niomannakommitté för utredning.

24. Finlands medikalgymnasters förening har ingivit en den 31 januari 1962 dagtecknad framställning angående gemensam utbildning av undervisningsmedikalgymnaster. Denna har av presidiet bordlagts.

25. Föreningen Sveriges sändaramatörer har i en framställning den 20 februari 1962 hemställt om rådets medverkan att genomföra internordisk giltighet för licens för radioamatör att bruka sändarstation. Framställningen har bordlagts.

X. Delegationerna och parlamenten

1. Danmarks delegation avgav i maj 1961 berättelser om Nordiska rådets åttonde session i Reykjavik den 28—31 juli 1960 och nionde session i Köpenhamn den 18—24 februari 1961. Sedan berättelserna hänvisats till det utskott, som Folketinget varje session skall tillsätta för behandling av delegationens redogörelse, avgav detta den 2 juni 1961 utlåtande om berättelserna. I utlåtandet säger sig utskottet med intresse ha konstaterat den utveckling av samarbetet mellan rådet och regeringarna, vartill rådets presidium och statsministrarna tog initiativet under åttonde sessionen och utformade närmare vid det gemensamma mötet på Harpsund den 6 och 7 oktober 1960. Utskottet uttalar vidare sin anslutning till den i delegationens berättelse framställda önskan om att regeringarna i större omfattning än hittills måtte framlägga förslag för rådet. Utskottet fäster sedan uppmärksamheten vid några av de frågor inom rådets fem ämnesområden, som varit föremål för behandling under de båda sessionerna. Därvid konstaterar utskottet med tillfredsställelse, att rådet fortsatt sina strävanden vad gäller det nordiska samarbetet inom utrikestjänsten. Vad angår det ekonomiska samarbetet framhöll utskottet följande.

Såvel rådet som dets økonomiske udvalg og den økonomiske nimbandskomité har, som det fremgår af beretningerne, behandlet de nordiske økonomiske problemer på baggrund af bestræbelserne for at tilvejebringe et

bredt europæisk fællesskab. Fra flere sider er peget på ønskeligheden af, at de nordiske lande i god tid gennemtænker, hvordan deres stilling vil blive, når den europeiske sammensmeltning har fundet sted, og træffer foranstaltninger for til den tid at optræde samlet i stedet for hver for sig. Udvalget er i denne forbindelse opmærksom på, at rådet efterlyser en analyse af det nordiske samarbejdes problematik, som skal danne grundlaget for forsøget på at finde frem til et kompromis mellem landenes på visse områder divergerende handelspolitiske interesser.

I enlighet med utskottets förslag beslöt Folketinget den 9 juni 1961 att lägga berättelserna till handlingarna.

2. Sedan Nordiska rådets Finlands delegation den 1 februari 1961 överlämnat berättelse till riksdagen rörande rådets verksamhet under år 1960 med redogörelse för Nordiska rådets åttonde session i Reykjavik den 28—31 juli 1960, hänvisades berättelsen till utskottet för utrikesärenden. Efter att ha handlagt berättelsen föreslog utskottet för utrikesärenden, som icke hade några anmärkningar att framställa mot densamma, i sitt betänkande den 17 mars 1961 (nr 1) att riksdagen måtte översända detta utskotts betänkande såväl till Nordiska rådets Finlands delegation som till regeringen.

Finlands riksdag fattade beslut den 24 mars 1961 i enlighet med utskottets betänkande.

3. Rådets norska delegation avgav i december 1961 en rapport till Stortinget om verksamheten vid Nordiska rådets nionde session i Köpenhamn (Dokument 2/1961—62). Stortingets utenriks- og konstitusjonskomité avgav den 9 februari 1962 utlåtande över rapporten (Innst. S. nr. 86/1961—62).

Rapporten har behandlats av Stortinget den 5 mars 1962, därvid den lades till handlingarna.

4. Svenska delegationen översände den 23 mars 1961 till Kungl. Maj:t en redogörelse för rådets nionde session. Med skrivelse den 7 april 1961 (nr 101) överlämnade Kungl. Maj:t skrivelsen till riksdagen. I anledning av redogörelsen väcktes i riksdagens andra kammare två motioner (II: 781 och II: 792). Utrikesutskottet uttalade i sitt 4 maj 1961 dagtecknade utlåtande (nr 7), att det icke funnes anledning till att riksdagen nu gjorde något särskilt uttalande i anledning av vad som förevarit vid sessionen, utom för såvitt angår de två i motionerna berörda ämnesområdena.

Beträffande det i motionen II: 781 framförda yrkandet i fråga om likställighet mellan nordiska medborgare med hänsyn till rätten att förvärva fast egendom för bostadsändamål hänvisade utskottet till en början till Nordiska rådets rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål. Utskottet framhöll vidare, att juridiska utskottet vid rådets nionde session i ett enhälligt utlåtande biträtt juridiska niomannakommitténs uttalande, vari kommittén förklarade sig vilja fashålla vid de principer, som rådet givit uttryck åt i nyssnämnda rekommendation. Utskottet underströk särskilt, att någon erinran häremot icke rests vid ärendets behandling i rådet, som på juridiska utskottets förslag beslöt avvakta meddelanden från regeringarna i frågan till rådets nästa session.

Vad åter angick yttrandet i motionen II: 792, att enhetliga nordiska regler

skulle införas rörande den maximikvantitet av vin, sprit och tobaksvaror, som resande får tull- och avgiftsfritt införa som resgods från utlandet till ett nordiskt land, fann utskottet, att regeringarnas prövning av Nordiska rådets rekommendation nr 4/1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror borde avvaktas och att den kvantitetsfråga, som berördes i motionen, därvid lämpligen borde tagas under övervägande.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte giva Kungl. Maj:t tillkänna vad av utskottet sålunda anförts.

Riksdagen godkände den 12 maj 1961 enhälligt utskottets utlåtande utan annan debatt än ett inlägg i andra kammaren av herr Braconier.

Helsingfors den 16 mars 1962

Erik Eriksen

Karl-August Fagerholm

Nils Hønsvald

Gisli Jónsson

Bertil Ohlin

TILLÄGG 1

Skrivelse från Nordiska rådets presidium till Finlands, Norges och Sveriges regeringar angående administrationsbidrag till Nordiska samerådet

Nordiska samerådet har till Nordiska rådets presidium ingivit en såsom bilaga till Sak D 59/1961 i rådets handlingar tryckt framställning av den 21 december 1960, vilken här bifogas¹. I framställningen anholder samerådet, att rådet ville rekommendera regeringarna att lämna samerådet ett administrationsbidrag å 5 000 svenska kronor. Frågan har vid Nordiska rådets nionde session behandlats av juridiska utskottet, vilket i sitt förslag nr 4/1961 till rådet utlåtits i förevarande del på följande sätt:

Utskottet vill endast understryka, att samernas eget samarbetsorgan, Nordiska samerådet, bör givas allt stöd i sitt betydelsefulla arbete. Det synes utskottet rimligt, att samerådet för sitt sekretariat erhåller det statsbidrag, varom dess arbetsutskott anhållit i skrivelse den 21 december 1960. Därigenom skulle samerådets för närvarande mycket blygsamma resurser erhålla en behövlig förstärkning. Utskottet förutsätter, att presidiet på lämpligt sätt tager upp saken med regeringarna.

Utskottets förslag, vilket här bifogas¹, har bifallits av rådet.

Under åberopande av det anförda får Nordiska rådets presidium, till efterkommande av vad sålunda beslutats, hemställa, att regeringarna i Finland, Norge och Sverige ville lämna Nordiska samerådet det önskade administrationsbidraget å 5 000 svenska kronor.

København, den 13. april 1961

För Nordiska rådet:

Erik Eriksen

Frantz Wendt

¹ Här ej tryckt. Se Nordisk Råd, 1961, s. 1238.

*TILLÄGG 2***Diskussionspromemorior för de gemensamma överläggningarna mellan statsministrarna och Nordiska rådets presidium i Hangö den 11—12 november 1961****ad punkt 1. Åtgärder för en fastare utformning av det nordiska samarbetet**

Det nordiska samarbetets framtida utformning sammanhänger nära med de europeiska marknadsfrågornas utveckling. För närvarande gäller det dels ett nordiskt samarbete med avseende på själva marknadsförhandlingarna — d. v. s. det akuta spörsmålet om på vilka punkter de nordiska länder, som avser att förhandla med de sex, har likartade intressen och kan enas om samma förhandlingskrav, ävensom i vad mån de därutöver är villiga att ömsesidigt stödja varandras rent nationella krav — dels det långsiktiga problemet om hur det nordiska samarbetet skall kunna bevaras och utvecklas i en blivande europeisk stormarknad.

1. Förhandlingssamarbetet

Denna fråga kan väntas bli en huvudfråga vid Nordiska rådets tionde session i Helsingfors. För rådets behandling av denna fråga erfordras, att det har tillgång till erforderliga material och upplysningar. Det kan här erinras om att rådets presidium i skrivelse till regeringarna vidarefört det av rådets förstärkta ekonomiska utskott på Voksenåsen den 20 augusti 1961 enhälligt framförda önskemålet om att rådets ekonomiska niomannakommitté skulle hållas löpande orienterad om utvecklingen av förhandlingarna beträffande marknadsfrågorna.

Ur rådets synpunkt uppkommer frågan i vad mån regeringarna anser sig kunna tillmötesgå detta önskemål och i övrigt förse rådet med upplysningar om förhandlingarnas gång.

2. Det nordiska samarbetets framtid

Frågan om det nordiska samarbetets framtid i ett läge, då i vart fall flertalet av de nordiska länderna får förmodas vara anknutna till den europeiska stormarknaden, låt vara på olika villkor, måste tagas upp snarast.

I rådets presidium har den tanken framförts, att man i förväg, redan i samband med de nordiska ländernas anknytning till CEE, måste erhålla ett klart medgivande från denna organisation, att CEE-länderna icke kommer att motsätta sig ett nordiskt samarbete, som går längre än det allmänna samarbetet enligt Rom-avtalet och som kan komma att omfatta även nordiska länder, som står utanför också en vidgad marknad. Inom presidiet har man utgått från att det skulle stöta på allvarliga svårigheter att erhålla ett dylikt medgivande till nordiskt samarbete in blanco. Presidiet har därför i anledning av ett i rådet väckt medlemsförslag (Sak A 23/1962) om

allmän nordisk samarbetsöverenskommelse beslutat låta sekretariatet uppgöra utkast till en sådan överenskommelse; utkastet, till vilket presidiet icke tagit någon ställning, bifogas jämte en inledande promemoria¹. Under arbetet har framkommit även andra förslag till utformning av en överenskommelse, enligt vilka denna skulle bli ett register över alla nordiska konventioner och samarbetsföretag.

Presidiet har vidare beslutat att — som ett alternativ till överenskommelsen — upprätta ett utkast till sådana ändringar i stadgan för rådet, vilken för närvarande endast innehåller organisatoriska föreskrifter, att den kommer att inrymma materiella regler om det nordiska samarbetets inriktning och uppgifter (*se Bihang 2*).

Från rådets sida torde det under denna punkt närmast bli fråga om i vad mån regeringarna är villiga att positivt arbeta för att i de berörda nordiska ländernas uppgörelser med de sex medtages ett klart medgivande till ett fortsatt nordiskt samarbete.

3. Vidgad upplysningsverksamhet

Det har visat sig, att våra motparter vid de blivande marknadsförhandlingarna har relativt liten kunskap om det nordiska samarbetets hittillsvarande resultat. Av betydelse för våra möjligheter att vinna gehör för de krav, som diskuterats ovan under 2, torde vara att det i utlandet sprides ökad upplysning om dessa resultat. Nordiska rådet har bedrivit en viss upplysningsverksamhet, men då nu större insatser erfordras är regeringarnas medverkan oumbärlig.

Det är här fråga dels om mera ögonblickliga åtgärder dels om ett arbete på längre sikt. I det förra avseendet borde snarast möjligt kortfattade översikter på tyska, engelska och franska kunna sammanställas med redogörelser för det nordiska samarbetets resultat i alla de avsnitt, som behandlas i Romfördraget.

Därutöver föreligger behov av fortlöpande upplysning i utlandet om det nordiska samarbetets framsteg i form av någon periodiskt utkommande skrift (årsbok eller kvartalsskrift).

ad punkt 2 a. Samarbetet i förbindelse med marknadsförhandlingarna

Frågan om de nordiska ländernas ställning inför den nya fasen i de europeiska marknadsförhandlingarna, som inleddes med Englands beslut att ansöka om inträde i de sex av den 31 augusti 1961, kan beräknas komma att bli huvudsaken vid Nordiska rådets tionde session i Helsingfors. Vilket material som skall föreläggas rådet till belysning av hithörande spörsmål och vilket förberedelsearbete i övrigt som erfordras torde vara frågor, vilkas besvarande får bli beroende av den fortsatta händelseutvecklingen. Hela problemställningen torde komma upp i rådet i anslutning till det redan väckta medlemsförslaget om en nordisk samarbetsöverenskommelse (Sak A 23/

¹ Här ej tryckt; se Sak A 23.

1961). Det torde ankomma på rådets ekonomiska niomannakommitté att närmare överväga förberedelsearbetets bedrivande och att därvid hos regeringarna anhålla om det biträde som kan behövas.

I övrigt kan här hänvisas till det material, som framlagts till punkt 1 på dagordningen.

ad punkt 2 b. Samarbetet om straffrättslagstiftningen

Under den gemensamma rubriken straffrättsligt samarbete kan två skilda problem komma att tagas upp vid Helsingfors-sessionen i februari 1962, nämligen dels frågan om verkställighet av straff i annat land än domlandet, dels ock de allmänna ungdomsproblemen.

A. Vad först angår straffverkställighetsfrågan föreligger i Danmark, Finland, Norge och Sverige färdiga förslag till nationell lagstiftning i ämnet. Genom denna blir det möjligt att verkställa frihetsstraff i annat nordiskt land än domlandet, ävensom kriminalvård i frihet vad angår såväl villkorligt dömda som villkorligt frigivna. Vidare löses frågan om verkställighet av bötesstraff generellt. Lagförslagets slutliga genomgång sker på ett ämbetsmannamöte i slutet av november i Helsingfors.

De nordiska justitieministrarna, som skall sammanträda i Oslo den 18—19 januari 1962, kommer då att taga ställning till huruvida detta lagstiftningsärendet skall föreläggas Nordiska rådet. Från rådets juridiska niomannakommitté har uttryckts önskemål om att så skall ske på grund av det stora principiella intresse, som knyter sig till detta, såvitt känt är, i hela världen unika lagstiftningssamarbete.

Härtill torde kunna fogas, att det särskilt nu finns anledning att utnyttja det icke ringa publicitetsvärde i förhållande till utlandet, som ligger i att man inom Norden lyckats driva lagstiftningssamarbetet så långt som skett i detta fall. Här finnes ett utmärkt tillfälle att utåt demonstrera det nordiska lagstiftningssamarbetets vittgående natur. Det vore därför även av detta skäl önskvärt att saken fördes upp i rådet. Detta synes lämpligast kunna ske genom att huvudprinciperna i lagförslagen underställes rådet för yttrande genom ett regeringsförslag.

B. Vid skilda tillfällen har uttryckts önskemål att i Nordiska rådet få till stånd en debatt om ungdomsproblemen, en debatt, som tänkts närmast skola vara av informativ art och innefatta ett utbyte av erfarenheter. Oaktat debatter av denna art egentligen icke varit brukliga i rådet, vilket enligt sin stadga har att behandla frågor, som avser samverkan mellan länderna, möter självfallet icke hinder att anordna en debatt av ifrågakarande slag.

En dylik debatt måste anknytas till någon punkt på rådets saklista. Under överläggningarna vid nordiska socialministermötet å Pallastunturi den 11—14 september 1961 väcktes frågan om ett närmare nordiskt samarbete beträffande den forskning rörande ungdomsocialiteten, som försiggår i de olika länderna, bl. a. vid ungdomsvårdsskolorna i Sverige i form av s. k. behandlingsforskning.

Vid närmare undersökning har visat sig, att ett samarbete kring denna forskning troligen bäst kan ordnas inom ramen för den verksamhet, som det nystartade Nordiska kriminologiska forskningsrådet skall upptaga. Det är icke fullt klart, huruvida detta råds verksamhet kommer att avse jämväl forskning rörande ungdomsocialiteten överhuvud. Därest en utvidgning av det kriminologiska forskningsrådets behörighet skulle erfordras, kan ett tilläggsförslag härom väckas i samband med regeringarnas meddelanden i anledning av rådets rekommendation nr 3/1959 om nordiskt kriminologiskt forskningsråd (Sak D 45/1962). Huruvida ett dylikt tilläggsförslag i så fall skulle väckas av någon regering eller av enskild rådsmedlem, får betraktas som en öppen fråga.

Det torde icke vara någon svårighet att skapa en yttre ram för en debatt. Härefter uppkommer spørsmålet, huruvida det erfordras något särskilt material som underlag för debatten. Troligen skulle behövas vissa statistiska data rörande omfattningen och utvecklingen av ungdomskriminaliteten och av andra former av ungdomsocialitet och måhända därutöver vissa antaganden om bakomliggande orsakssammanhang. Ett material av sådant innehåll torde endast kunna tillhandahållas genom regeringarnas försorg. Skall en debatt komma till stånd, måste sålunda rådet påräkna regeringarnas medverkan för anskaffande av erforderligt material.

ad punkt 2 c. Diskussion av principerna för beskattningen, speciellt företagsbeskattningen

Under Harpsunds-överläggningarna 1960 framförde statsminister Gerhardsen tanken att i Nordiska rådet anordna en allmän skattepolitisk debatt. En sådan debatt behövde icke syfta till några åtgärder från rådets sida men borde ge representanter för olika meningsriktningar tillfälle att konfrontera sina åsikter och att belysa ländernas aktuella skattepolitiska problem. Delvis i anslutning härtill väcktes i rådet ett medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning (Sak A 26/1961), vari förslagsställarna hemställde om undersökning av möjligheterna för ett samarbete beträffande utformningen av de nationella beskattningssystemen. Förslaget har uppskjutits från 1961 till 1962 års session.

Vid ett presidiummöte den 17—18 april 1961 visade sig inom rådets presidium förefinnas viss sympati för att närmare pröva statsminister Gerhardsens uppslag. De frågeställningar, som i en sådan debatt särskilt förtjäna uppmärksamhet, och som beröras i medlemsförslaget, är följande:

a. Avvägningen mellan direkt och indirekt beskattning, mellan vilka huvudgrupper förskjutningar ägt rum under senare år i de olika länderna.

b. Inom området för den direkta beskattningen avvägningen mellan företagets beskattning och den individuella beskattningen.

c. Inom området för den individuella beskattningen planerna på att göra skatten proportionell inom ett de lägre skatteskiten upp till en relativt hög

nivå samt att låta den progressiva skatteskalan sätta in först i de högre inkomstlägena.

d. Utformningen av företagsbeskattningen.

Att ställa samtliga dessa problem under debatt samtidigt torde emellertid vara föga ändamålsenligt. Bättre ägnat att ge överblick vore om diskussionen kunde begränsas till ett av de ovannämnda huvudproblemen, t. ex. till utformningen av företagsbeskattningen. En sådan begränsning har förordats av rådets ekonomiska niomannakommitté, som vid sitt möte den 6 maj 1961 hade att behandla skatteproblemen i anledning av det nyssnämnda till 1962 års session uppskjutna medlemsförslaget om samarbete beträffande beskattningens utformning.

Att rådet koncentrerar sig på företagsbeskattningen kan synas naturligt med hänsyn till att de skärpta konkurrensförhållanden och de ändrade ekonomiska förutsättningar, som tillkomsten av de nya stora marknadsområdena medför, torde komma att öka betydelsen av att de nordiska länderna enar sig om vissa gemensamma huvudprinciper i fråga om företagsbeskattningens utformning. Å andra sidan kan häremot invändas, att beskattningsreglerna vad angår företagen är ganska tekniska och ej särskilt lämpade för en allmän debatt i rådet.

Det kan därför ifrågasättas, huruvida det icke vore lämpligare att som debattämne utvälja reglerna om den individuella beskattningen med tyngdpunkt på avvägningen mellan direkt och indirekt beskattning (se ovan a. och c.). Företagsbeskattning bör lämpligen bli föremål för fortsatta undersökningar i niomannakommittén.

Ytterligare upplysningar om skattefrågornas aktuella läge i de olika länderna kommer att lämnas senare.

ad punkt 2 d. Samarbete om åtgärder beträffande utvecklingsländerna

A. Den i anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 3/1961 tillsatta nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna har under 1961 sammanträtt fyra gånger: i Köpenhamn den 24 april, i Oslo den 15 maj, i Stockholm den 4 juli och i Helsingfors den 12 september. Ministerkommitténs hittillsvarande verksamhet har ägnats följande fyra frågor:

1. Nordisk biståndsinsats i Afrika

En vid ministerkommitténs möte i Stockholm den 4 juli tillsatt expertgrupp har utarbetat en rapport om Sierra Leone, Ghana, Nigeria, Tanganyika och Sudan med tanke på en gemensam nordisk insats på utbildningens område i något av dessa länder. På grundval härav har ministrarna enats om att sända en studiedelegation till Tanganyika, det enligt expertgruppens mening för ett nordiskt samprojekt bäst lämpade landet. Delegationen skall bestå av 1—2 deltagare från varje land. Resan, som redan aviserats till Tanganyikas premiärminister, planeras att äga rum i januari 1962 och även om-

fatta Nigeria. Till det senare landet avser Danmark, Norge och Sverige enligt tidigare förpliktelser att lämna bilateral hjälp. Ehuru någon gemensam nordisk insats av denna grund nu icke synes möjlig, är det likväl icke uteslutet, att ett nordiskt samarbete småningom kan komma till stånd även i Nigeria.

2. Insamling av material för förhandsorientering av experter

Vid mötet i Stockholm den 4 juli beslöt ministerkommittén tillkalla två experter med uppgift att inom en tremånaders period: a) insamla grundläggande upplysningsmaterial för kort elementär orientering av experter, som skall vara verksamma i utvecklingsländerna, b) analysera och systematisera detta material samt c) tillse att det fördelas till samtliga nordiska länder. Som exempel på den typ av informationsmaterial som åsyftas kan nämnas:

Material rörande expertens generella uppgifter, skyldigheter och ansvar.

Upplysningar om FN och FN:s tekniska biståndsprogram samt om andra internationella biståndsorgan.

Upplysningar om kostnadsförhållanden m. m. i utvecklingsländerna samt om dessas politiska, ekonomiska och sociala förhållanden etc.

I anledning av detta uppdrag har två danska sakkunniga under oktober framlagt en preliminär rapport.

3. Nordiskt expertseminarium

Ministerkommittén har diskuterat anordnandet av nordiska expertseminarier såsom en lämplig form för allmän utbildning av potentiella u-landsexperter. Tanken är att genom dylika expertseminarier bland sådana experter samt bland representanter för tidningspressen, ungdomsorganisationerna och eventuellt andra intresserade väcka ett djupare intresse för den internationella biståndsverksamheten och dess bakgrund. Till dylika seminarier skulle även inbjudas personer som tidigare verkat som experter i utvecklingsländerna. Föreläsare skulle i första hand hämtas från de nordiska länderna.

Ministerkommittén har beslutat att ett första expertseminarium skulle anordnas i Helsingfors under 7—10 dagar i januari 1962.

4. Nordiskt u-landsinstitut

Tanken på ett gemensamt u-landsinstitut placerat i något nordiskt land har måst skrinläggas, då olika intressen icke kunnat förenas. Ministrarna ha fått inskränka sig till att eftersträva, att de u-landsinstitut, som länderna vart för sig kommer att upprätta — ett Afrika-institut i Uppsala och ett allmänt utredningsinstitut i Danmark — skall ges en så nordisk prägel som möjligt.

B. Vid ministerkommitténs nästa sammanträde i Köpenhamn den 20 november 1961 kommer att föreligga utkast till en rapport om kommitténs hitillsvarande verksamhet. Rapporten skall behandlas av ministrarna och avses skola överlämnas till Nordiska rådets tionde session i februari 1962.

C. Något större gemensamt projekt kommer under angivna omständighe-

ter icke att vara färdigt att föreläggas rådet vid den tionde sessionen i februari 1962. En allmän debatt i rådet torde därför komma att få begränsad betydelse och främst gälla den under B. omnämnda rapporten. Hjälpen till utländerna lärer med hänsyn härtill knappast kunna göras till ett huvudämne vid sessionen.

ad punkt 2 e. Planläggningen av samarbetet om den högre utbildningen och forskningen

Vid nordiska rådets nionde session i Köpenhamn 1961 antogs en rekommendation, nr 10/1961, angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning. I denna rekommendation hemställer rådet till regeringarna att med sikte på rådets tionde session 1962 låta utarbeta en programmatisk skiss för utbyggnaden i samarbete av nordiska undervisnings- och forskningsinstitutioner under de närmaste tre åren, tillika angivande förslag till prioritering av de olika projekten. Vidare innehåller rekommendationen en uppmaning till regeringarna att före rådets tionde session överväga formerna för ett permanent organ, som med ansvar inför de nordiska undervisningsministrarna skulle ha till uppgift att planlägga en systematisk arbetsfördelning inom alla områden av forskning och vetenskaplig utbildning i Norden.

Denna rekommendation betraktades som en av de mera betydelsefulla rekommendationerna vid nionde sessionen. Den togs upp till behandling av de nordiska undervisningsministrarna vid deras nionde möte i Helsingfors den 20—22 mars 1961. Därvid beslöt ministrarna att själva påtaga sig ansvaret för den ifrågavarande programskissens uppgörande. Det bestämdes att ministerierna/departementen senast den 20 maj 1961 skulle ha uppgjort, envar för sitt lands vidkommande, en översikt av den aktuella utbyggnadssituationen beträffande den högre utbildningen och forskningen. Det har emellertid sedan dragit ut på insamlandet av detta material, vilket torde ha inkommit från alla länder först under oktober. Materialet håller nu på att sammanställas, varefter ministrarna avser att hålla ett möte på Voksenåsen i slutet av november för att själva taga ställning till vad som nu skall göras i saken.

Det är för dagen icke möjligt att avgöra, huruvida någon programskiss av det slag, varom rådet uttalat önskemål i ifrågavarande rekommendation, kommer att föreligga vid tionde sessionen och då kan utgöra grundval för rådets behandling av forskningsfrågan. Intresset för hithörande frågor är dock så stort inom området, att, även om något positivt förslag icke hinner framkomna från ministrarna till rådsrådet, rådsmedlemmarna själva kan väntas komma att i alla fall taga upp ämnet till behandling vid sessionen.

Det kan slutligen nämnas, att frågan om en långsiktig nordisk planering beträffande utbyggnaden av institutioner och forskningsanläggningar, rörande vilka nordiskt samarbete kan komma i fråga, tagits upp i utkastet till nordisk samarbetsöverenskommelse.

ad punkt 2 f. Den nordiska luftfartspolitik

Under denna rubrik kan komma i fråga att behandla ett par olika spörsmål.

1. I ett medlemsförslag till Nordiska rådets nionde session upptogs åtskilliga frågor om ytterligare koordinering av skilda sidor av den nordiska luftfartspolitik. Vid tidpunkten för nionde sessionen i februari 1961 hade utredningarna kring SAS' aktuella situation ännu icke slutförts och den offentliga debatten kring detta företags ekonomiska läge därför ej kommit i gång. Då senare under våren 1961 parlamenten i Danmark, Norge och Sverige hade att besluta om den ekonomiska rekonstruktionen av SAS, var tiden så knapp, att det samarbete på parlamentariskt plan, som varit naturligt och önskvärt rörande denna gemensamma angelägenhet, av tidsmässiga skäl icke kunde ordnas.

Då rådet nu samlas, synes det emellertid ofrånkomligt, att det till allsidig behandling upptar frågan om det inom SAS bedrivna nordiska luftfartssamarbetets framtida målsättning och utformning. Av vikt är att motiveringen för ett nordiskt samarbete på detta område blir klart redovisad. Efter de delvis mycket kritiska uttalanden, som gjordes under vårens parlamentsbehandling om SAS och behovet av ett utrikes flygnät överhuvud, skulle det icke minst för detta nordiska företags fortsatta utveckling vara av värde, om den tidigare obrutna uppslutningen kring SAS som en pionjär inom det nordiska samarbetet kunde på lämpligt sätt ånyo manifesteras, även om det nu blåser motvind. En debatt förd i en konstruktiv anda skulle otvivelaktigt tjäna ett sådant syfte och stärka förutsättningarna för det vidare samarbetet på detta område.

2. Under flera år har en viktig uppgift för nordiskt utrikespolitiskt samarbete i vad gäller Danmark, Norge och Sverige varit luftfartsförhandlingar med utanförstående länder. Det finnes anledning att i rådet taga upp dessa spörsmål för att understryka de nordiska ländernas samfällda intresse på denna punkt. Vid förhandlingarna om luftfartsrättigheter med icke-nordiskt land möter ofta stora vanskligheter. Ur opinionsbildande synpunkt kan det vara av viss betydelse, om rådet ger sitt stöd åt strävandena att hävda luftens frihet.

3. Ett annat spörsmål, som det skulle vara av intresse att få allsidigt be-lyst ur nordisk synpunkt, är koordineringen av de nationella flygplatsbyggena. Stundom synes man icke med tillräcklig uppmärksamhet beakta nytan av internordisk planering på detta område.

Om man vid överläggningarna mellan statsministrarna och Nordiska rådets presidium enas om att något eller några av de angivna temata lämpligen bör upptagas som ett viktigt ämne vid Nordiska rådets tionde session i Helsingfors, torde regeringarnas medverkan erfordras för framskaffande av behövt material. Man kunde tänka sig, att de tre berörda regeringarna på presidiets hemställen till rådet överlämnade en samfällad berättelse med en redogörelse för regeringarnas syn på den allmänna målsättningen för de

tre ländernas luftfartspolitik i vad gäller SAS, upplysningar om planerade flygfältsbyggen m. m. I sistnämnda avseende torde även Finland ha intresse av att medverka. Vad angår flygförbindelserna på Nordkalotten erfordras särskilt material.

På förslag av enskilda medlemmar skulle rådet vid tionde sessionen kunna antaga rekommendationer i hithörande ämne.

ad punkt 3. Genomförandet av besluten från mötet på Harpsund i oktober 1960

Enligt det vid mötet mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium på Harpsund den 6—7 oktober 1960 förda protokollet (se Nordiska rådet, 1961, s. 1211—1216) fattades vid detta möte följande beslut.

1. Förstärkning av samarbetet

Enighet rådde vid mötet om att i möjligaste mån stärka det nordiska samarbetet och finna ändamålsenliga former för dettas vidare utbyggnad. Därvid skulle ännu bestående hinder för ett effektivt samarbete mellan länderna elimineras och kontakterna mellan de ansvariga instanserna i länderna förbättras.

Denna beslutspunkt torde lämpligen behandlas i samband med punkt 1 på dagordningen. Beslutet torde i huvudsak kunna realiserars, om den föreslagna allmänna samarbetsöverenskommelsen kan förverkligas.

2. Möte mellan statsministrarna och presidiet

Statsministrarna beslöt att årligen hålla möte med rådets presidium bl. a. för att planlägga nästkommande råds-session.

Denna beslutspunkt är med det nu planerade Hangö-mötet i färd med att realiserars.

3. Nordiska ministermöten

a. Vid mötet överenskoms att ordningen med regelbundna ministermöten skulle utbyggas.

Regelbundna ministermöten torde numera förekomma på flertalet områden.

b. Vid mötet underströks betydelsen av att verkställigheten av beslut, som fattas vid ministermöten, i möjligaste mån inordnas i respektive länders normala förhandlingsgång.

Särskilda åtgärder torde icke ha vidtagits i nu angivet avseende. Det torde dock kunna konstateras, att beslut, fattade vid de olika ministermöten, som hållits under det gångna året, i stort sett har realiserats genom regeringarnas verkställande organ.

c. Vid mötet överenskoms, att samverkan i form av överläggningar mel-

lan rådsrepresentanter och ministrar i samband med ministermöten borde fortsatt komma till stånd och vidareutvecklas.

Denna fråga har upptagits som särskild punkt på dagordningen — se under 4 a — vartill hänvisas.

4. Nordiska frågors handläggning inom regeringskontoren

Statsministrarna förklarade sig vilja var och en för sitt lands vidkommande närmare överväga de åtgärder, som kunde vidtagas i förenklings- och rationaliseringssyften med avseende å handläggningen inom regeringarna av nordiska spörsmål. Därvid skulle sådana former läggas fast, att dels arbetet med rådets rekommendationer tillförsäkras önskvärd uppmärksamhet inom regeringskontoren, dels ock överhuvudtaget de nordiska aspekterna beträffande frågor inom vederbörande departement/ministerium tillräckligt beaktas.

Följande organisatoriska åtgärder har vidtagits:

Danmark. Enligt skrivelse den 9 februari 1961 har meddelats, att den danska regeringen icke funnit ändamålsenligt att utse kontaktmän i danska ministerier och styrelser (jfr nedan under 5).

Finland. Redan före Harpsunds-mötet genomfördes enligt beslut den 30 september 1960 en ordning, enligt vilken varje ministerium och vissa ämbetsverk tillsatt en kontaktman för Nordiska rådets rekommendationer och därjämte en kommission med övervakande uppgifter tillkallats.

Norge. Enligt brev den 6 december 1960 har kontaktmän för Nordiska rådets angelägenheter utsetts i de norska departementen.

Sverige. Kontaktmän har utsetts för Nordiska rådets angelägenheter i flertalet departement.

I länder, där kontaktmän finnes, har ett direkt samarbete mellan rådets organ och vederbörande kontaktman i nordiska frågor kunnat utvecklas.

5. Kontakten mellan regeringarna i nordiska frågor

Statsministrarna överenskom att genom ändamålsenliga anordningar stärka denna kontakt.

Den under 4. omnämnda kontaktmannaorganisationen torde ombesörja kontakten även mellan länderna; på lagstiftningsområdet avhåller kontaktmännen regelbundna möten två gånger årligen.

För Danmarks del, där kontaktmän saknas, gäller enligt nyssnämnda skrivelse av den 9 februari 1961, att erforderlig kontakt vid behov skall förmedlas av vissa namngivna tjänstemän i statsministeriet.

6. Nordisk behandlinggång

Statsministrarna överenskom att söka nå fram till en fast internordisk behandlinggång av frågor, som särskilt lämpar sig för en sådan, t. ex. frå-

gor rörande gränshandel och spørsmål om kommunikationsleder av omedelbar betydelse för grannland.

Någon sådan ordning torde ännu ej ha prövats. Frågan återkommer i samband med den föreslagna nordiska samarbetsöverenskommelsen.

7. Uppläggningsen av rådssessionerna

Man överenskom att samverka för en sådan uppläggning av varje råds-session, att denna kommer att koncentreras till ett eller ett par centrala frågor. Regeringarna skulle medverka till anskaffande av material till belysande av dylika centrala temata. Man enades om vissa synpunkter på de ämnen, som skulle kunna behandlas i rådet.

Hangö-överläggningarna avse bl. a. att tillgodose beslutet under denna punkt.

8. Regeringarnas meddelanden

Statsministrarna förklarade sig skola verka för att regeringarnas meddelande enligt 11 § stadgan för Nordiska rådet om rådets rekommendationer framgent utformas så, att rådet i dessa får klara upplysningar om regeringarnas ståndpunkter och motiveringar.

Meddelandena till 1961 års session torde i högre grad än tidigare ha utformats i överensstämmelse med ovan angivna riktlinjer.

9. Direkt kontakt mellan myndigheterna

Mötesdeltagarna enades om en vidareutveckling av den redan tillämpade ordningen med direkt skriftlig och muntlig kontakt mellan myndigheterna i de olika länderna.

Utvecklingen i riktning mot ökad direkt kontakt mellan myndigheterna torde ha fortsatt under det gångna året.

10. Rådssekretariatet

Undersökningar skulle verkställas om behovet av och möjligheterna för att i respektive lands nationella rådssekretariat få till stånd en central för information rörande offentligt utredningsarbete och därmed sammanhängande mötesverksamhet.

Ett nordiskt kalendarium har börjat utkomma med upplysningar om mötesverksamheten (se därom punkt 6 dagordningen). I övrigt kan hänvisas till punkt 5 på dagordningen om rådssekretariatets organisation.

ad punkt 4 a. Rådets deltagande i ministermöten

Vid Harpsunds-mötet den 6—7 oktober 1960 mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium diskuterades frågan om möjlighet för representanter för rådet att vid nordiska ministermöten få på lämpligt

sätt överlägga med ministrarna om nordiska samarbetsspörsmål, som tagits upp i rådet eller eljest vore av intresse ur rådets synpunkt. Till grund för diskussionen låg en inom rådssekretariatet utarbetad promemoria (se Nordiska rådet, 1961, s. 1203—1204), till vilken kan hänvisas.

I protokollet från mötet har angivits (Nordiska rådet, 1961, s. 1212), att mötesdeltagarna konstaterade, att erfarenheten visat värdet av dylika överläggningar, och överenskom att denna form för samverkan borde begagnas även framgent och vidareutvecklas. Vidare antecknades i protokollet, att överläggningarna mellan ministrar och rådsrepresentanter kunde försiggå i olika former — exempel härpå lämnades — men att mötesdeltagarna icke toge ställning till förmån för någon bestämd form av överläggningar.

Att rådets presidium önskat återupptaga diskussionen kring detta ämne vid Hangö-mötet beror på att under året vid något tillfälle från ministerhåll andra meningar gjorts gällande än de, som kommit till uttryck i ovan refererade beslut.

Det har sålunda hävdats, att överläggningar av detta slag icke bör förekomma mellan ministrar och rådsrepresentanter av konstitutionella skäl. Rådet riktar sina rekommendationer till regeringarna. Deras företrädare överlägger vid ministermöten om vad regeringarna önskar företaga i anledning av rekommendationerna utan insyn från rådet och lämnar därpå rådet årligen meddelanden om sina åtgärder och ståndpunkter. Rådet har därefter tillfälle att vid sin årliga session taga ställning till regeringarnas meddelanden och uttala sin mening om vad däri upplyses.

Vidare har framkommit uttalanden som antyder, att överläggningarna mellan rådets representanter och ministrarna närmast borde vara av den karaktären, att ministrarna upplyser rådsrepresentanterna om de ståndpunkter, till vilka ministrarna kommit fram under sina enskilda överläggningar.

De överläggningar mellan ministrar och rådsrepresentanter, som hittills förekommit, har regelmässigt bestått i verkliga meningsutbyten, där synpunkter och åsikter utväxlats rörande frågor av intresse såväl för rådsmedlemmarna som för ministrarna. Det är denna typ av överläggningar, som Harpsunds-mötet — enligt vad ovan angivits — beslöt skulle vidareutvecklas.

Presidiet har önskat återupptaga frågan för att få klarlagt, att Harpsunds-mötets beslut på denna punkt skall stå fast.

ad punkt 4 b. Regeringarnas hörande av rådet

Vid Harpsunds-mötet den 6—7 oktober 1961 framfördes från Nordiska rådets presidium önskemål om att regeringarna skulle i större utsträckning än hittills varit fallet begagna sig av de möjligheter, stadga och arbetsordning för rådet erbjuder regeringarna att underställa skilda spörsmål rådet för yttrande. De närmare synpunkterna på detta spörsmål ha utvecklats i den promemoria i ämnet, som iordningställdes till Harpsunds-mötet (se Nordiska rådet, 1961, s. 1204—1205) och till vilken det här kan hänvisas.

Enligt protokollet för Harpsunds-mötet förekom vid mötet i denna del följande (se Nordiska rådet, 1961, s. 1212—1215):

Nordiska rådets presidium uttryckte önskemål om att regeringarna måtte i större utsträckning än hittills skett lägga fram förslag för rådet (regeringsförslag). Enligt presidiets mening vore det t. ex. i åtskilliga fall lämpligt, att rådet finge tillfälle att uttala sig beträffande resultatet av sådana utredningar, som inletts och utförts i anledning av ett ursprungligt initiativ av rådet. Även i frågor av gemensam natur, som vid upptagande i de nationella parlamenten kunna förmodas ge anledning till meningsskiljaktigheter i dessa, ansåg presidiet en föregående behandling i rådet kunna vara nyttig i syfte att minska och utjämna meningsmotsättningarna.

På förslag av statsminister Erlander uppskötts behandlingen av spörsmålet om regeringarnas förslagsställande till ett senare överläggningstillfälle.

Efter Harpsunds-mötet har denna fråga såvitt angår lagstiftningsspörsmålen behandlats vid Nordiska rådets nionde session i Köpenhamn i februari 1961. Därvid fattades dock icke något beslut i saken. Juridiska utskottet anförde följande (se Nordiska rådet, 1961, s. 1240):

Denna fråga om rådets deltagande på nu ifrågavarande stadium i det nordiska lagstiftningssamarbetet har varit föremål för en ingående diskussion i utskottet. Olika meningar har därvid kommit till uttryck. Sammanfattningsvis torde dock kunna sägas, att enligt utskottets uppfattning utrymme finnes för en viss medverkan på detta stadium av rådet och dess organ. Juridiska niomannakommitténs förslag innebär, att regeringarna skulle rekommenderas att beträffande vissa viktigare lagstiftningsfrågor av nordisk natur efterhöra rådets mening eller något dess organs, innan de nationella lagstiftande församlingarna fattar beslut i saken. Om en så generellt utformad rekommendation har emellertid enighet icke kunnat vinnas i utskottet.

I detta sammanhang torde först böra erinras om att spörsmålet, huruvida regeringarna i större utsträckning än hittills varit fallet skulle inhämta rådets mening i olika frågor, upptagits till behandling vid statsministrarnas och presidiets möte i oktober 1960. Såsom framgår av det vid presidiets rapport till rådet fogade protokollet från nämnda möte, beslöt man där att uppskjuta behandlingen av detta spörsmål till ett senare överläggningstillfälle. Den av niomannakommittén resta frågan utgör endast en del av detta större problem om relationerna mellan regeringarna och rådet. Det synes därför lämpligt, att det anstår med fattande av en rekommendation i frågan vad angår lagstiftningsområdet, till dess rådets presidium och statsministrarna fått tillfälle att i grund genomgå hela problemet om regeringarnas hörande av rådet, ett problem, vilket är av grundläggande betydelse för rådets ställning och arbetsuppgifter.

Härutöver kan tilläggas, att i det utkast till allmän nordisk samarbetsöverenskommelse, som utarbetats inom rådssekretariaten och som överlämnats till rådets presidium och de nordiska statsministrarna att utgöra material vid Hangö-mötet, en artikel (art. 36) innefattar en anmaning till regeringarna att höra Nordiska rådet om dess mening rörande vissa frågor.

I övrigt torde spörsmålet befinna sig i samma läge som vid Harpsunds-mötet.

ad punkt 5. Rådssekretariatens organisation

Nordiska rådets sekretariat har för närvarande följande nationellt anställda personal i högre löneställning:

- Danmark: 1 generalsekreterare.
- Finland: 1 sekreterare.
- Island: (Altingets kontorschef ombesörjer förekommande sekretariat-uppgifter.)
- Norge: 1 sekreterare.
- Sverige: 1 sekreterare och kanslichef.
1/2 biträdande sekreterare.

Därjämte finns centralt av presidiet anställda följande personer, vilka alla sköter sina rådsuppdrag som bisysslor: en redaktör för rådstrycket (placerad i Sverige), en redaktör för »Nytt från Nordiska rådet» (placerad i Sverige) och två sekreterare för två av rådets niomannakommittéer (placerade i Danmark och Sverige).

Rådets presidium har efter noggrant övervägande funnit, att den ovan angivna personalen är helt otillräcklig för att sköta de rådssekretariaten åvilande uppgifterna. Dessa har under senare år befunnit sig i ständig tillväxt. Arbetskraften räcker för närvarande knappast till ens för rent löpande uppgifter, än mindre för mera konstruktivt arbete, annat än om de löpande uppgifterna skjutes åt sidan. Presidiet har för sin del kommit till den uppfattningen, att de nationella sekretariaten måste förstärkas, t. ex. så att varje sekretariat har två heltidsanställda med högre utbildning.

Med hänsyn till rådets ställning som samarbetsorgan mellan de nordiska ländernas parlament och regeringar har presidiet ansett sig böra anmäla denna sin ståndpunkt för regeringarna, innan i varje land åtgärder vidtages för förstärkning av rådssekretariaten. Enligt vad som framkommit under presidiets överläggningar måste för övrigt förekomsten av effektivt arbetande rådssekretariat med goda resurser innebära avsevärt ökade möjligheter att förverkliga den nordiska samarbetspolitik, som regeringarna i alla länderna har på sitt arbetsprogram.

ad punkt 6. Kalendariet

I skrivelse den 12 maj 1961 till de nordiska ländernas regeringar anmälde Nordiska rådets presidium sin avsikt att utge ett kalendarium beträffande nordiska möten av olika slag, t. ex. ministermöten, möten i rådets egna organ, kommittésammanträden o. s. v. Presidiet ville genom skrivelsen efterhöra, huruvida regeringarna voro villiga att genom cirkulär eller på annat lämpligt sätt tillse att rådets sekretariat kontinuerligt erhöle upplysningar om statliga samarbetsorgans mötestider och mötesplatser.

Cirkulär av föreslagen art har sedermera utfärdats, i Danmark av statsministeriet den 22 augusti 1961, i Finland av statsministern den 15 augusti

1961 och i Sverige den 27 oktober 1961 av Kungl. Maj:t. I Norge har regeringen i brev den 2 juni 1961 anmält, att det från norsk sida icke föreligger någon allmän önskan om att utgiva ett dylikt kalendarium men att, om övriga länder ansluter sig till tanken, norska regeringen är villig att medverka och tillse att rådets norska sekretariat kontinuerligt får erforderliga upplysningar.

Kalendariet har på prov utgivits sedan mitten av 1961 och är avsett att utkomma mera regelbundet fr. o. m. 1/1 1962.

Med hänsyn till vad sålunda numera förekommit torde denna punkt på den föreslagna dagordningen icke fordra någon behandling vid Hangö-mötet.

TILLÄGG 3

Protokoll fört vid möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium i Hangö den 11—12 november 1961

Mötets deltagare

Företrädare för de nordiska ländernas regeringar: statsminister Viggo Kampmann, Danmark, statsminister Martti Miettunen, Finland, statsminister Bjarni Benediktsson, Island, statsminister Einar Gerhardsen, Norge och statsminister Tage Erlander, Sverige (nedan kallade statsministrarna);

Nordiska rådets presidium: Rådets president fhv. statsminister Erik Erikson, Danmark, och vicepresidenterna talman K.-A. Fagerholm, Finland, altingsman Gisli Jónsson, Island, lagtingspresident Nils Hønsvald, Norge, samt professor Bertil Ohlin, Sverige.

Övriga närvarande

Vice ordföranden i Nordiska rådets norska delegation John Lyng,

Nordiska rådets sekreterare generalsekreterare Frantz Wendt, Danmark, äldre justitiesekreterare Eiler Hultin, Finland, byråchef Friðjón Sigurdsson, Island, byråsjef Einar Løchen, Norge, hovrättsrådet Gustaf Petrén, Sverige, ävensom

ministersekretær i danska statsministeriet Helge Hjortdal, bitr. avdelningschefen i Finlands utrikesministerium A. von Heiroth, statsministerns sekreterare Kalervo Siikala, Finland, statssekretær Dagfin Juel, Norge, byråchef Olof Palme, Sverige samt andre sekreteraren i svenska utrikesdepartementet Staffan Wahlqvist.

Dagordning m. m.

Vid överläggningarna följdes bifogade av mötesdeltagarna fastställda dagordning (bil. 1 [*se s. 6*]). Till dagordningens olika punkter hade inom Nordiska rådets sekretariat utarbetats diskussionspromemorior, vilka tillika bilägges (bil. 2 [*se Tillägg 2*]).

§ 1

Frågan om allmän nordisk samarbetsöverenskommelse.

I anledning av medlemsförslaget till Nordiska rådets 10:e session i februari 1962 angående ingåendet av en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse hade Nordiska rådets presidium låtit utarbета ett utkast till en sådan överenskommelse, vilket översänts till de nordiska statsministrarna. Presidiet hade för sin del vid sitt möte i Helsingfors den 10 november 1961 beslutit hos de nordiska statsministrarna hemställa, att de måtte med utgångspunkt från det föreliggande utkastet låta i kontakt med Nordiska rådets sekretariat utarbета ett preliminärt förslag till överenskommelse, som kan föreläggas rådet vid dess session i februari 1962.

Statsministrarna förklarade sig kunna biträda presidiets hemställan. Skulle det emellertid visa sig, att praktiska hinder möter att få förslaget färdigt till februari-sessionen, förutsatte statsministrarna, att förnyade överläggningar komme till stånd med presidiet rörande sakens behandling vid 10:e sessionen.

Vidare överenskommo statsministrarna, att i varje land experter skulle genomgå det föreliggande utkastet till överenskommelse och att Sveriges regering skulle inbjuda till ett nordiskt expertmöte i Stockholm första veckan i december 1961 med uppgift att påbörja utarbetandet av det nyssnämnda preliminära förslaget.

§ 2

Frågan om fortlöpande information av rådet rörande marknadsförhandlingarna.

Statsministrarna förklarade sig villiga att i enlighet med önskemålet uttalat av rådets förstärkta ekonomiska utskott vid mötet på Voksenåsen den 19 augusti 1961 låta rådets ekonomiska 9-mannakommitté erhålla information om marknadsförhandlingarnas utveckling.

§ 3

Frågan om upplysningsverksamheten utanför Norden om det nordiska samarbetet.

Presidiet hemställde hos statsministrarna om regeringarnas medverkan till ett effektivt upplysningsarbete utanför Norden rörande de områden av nordiskt samarbete, som vore av särskild aktualitet i samband med marknadsförhandlingarna, i form av exempelvis redogörelser på huvudspråken.

Statsministrarna förklarade sig vilja närmare överväga saken efter det presidiet inkommit med en framställning i ärendet.

§ 4

Vid genomgång av vilka viktigare frågor, som lämpligen kunde behandlas vid Nordiska rådets 10:e session i Helsingfors — förutom spörsmålet om ingåendet av en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse — enades statsministrarna och Nordiska rådets presidium om följande:

a. Frågan om samarbetet mellan de nordiska länder, som i en eller annan form avser att ernå anslutning till EEC, vad gäller förhandlingar med nämnda organisation.

Förberedandet av detta spörsmål skulle upptagas till närmare behandling vid rådets ekonomiska niomannakommittés möte i december 1961.

Det förutsattes, att ekonomiska utskottet vid sessionen skulle erhålla muntliga redogörelser om det aktuella förhandlingsläget av vederbörande regeringsrepresentanter.

b. Frågor om samarbete på straffrättens område.

Statsminister Erlander ställde i utsikt, att svenska regeringen komme att till rådet överlämna ett regeringsförslag rörande principerna i de av regeringarna utarbetade förslagen till lagstiftning om verkställighet av straffdomar i annat nordiskt land än domlandet.

Frågan om ungdomsbrottsligheten befanns lämpligen kunna uppskjutas till en senare session.

c. Frågan om samarbetet på beskattningens område.

Man förordnade, att rådets ekonomiska 9-mannakommitté med bistånd av vederbörande myndigheter skulle till en senare session låta verkställa en jämförande studie av de olika ländernas regler angående företagsbeskattning.

Frågan om samarbetet beträffande den individuella beskattningens utformning borde närmare övervägas av rådets ekonomiska 9-mannakommitté.

d. Frågan om samarbete angående hjälpen till utvecklingsländerna.

I anledning av önskemål från nationella delegationer om att till 10:e sessionen erhålla konkreta förslag till samnordiska projekt inom detta område underströk presidiet vikten av att något förslag av den nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna kunde föreläggas rådet vid 10:e sessionen.

Statsministrarna förklarade, att de ville undersöka de tekniska möjligheterna att tillmötesgå de framförda önskemålen.

e. Frågan om nordisk planläggning inom området för högre utbildning och forskning.

Statsministrarna förklarade, att den i rådets rekommendation nr 10/1961 förutsatta programmatiska skissen för uppbyggnaden under den närmaste treårsperioden av institutioner för högre utbildning och forskning komme att föreläggas rådet av regeringarna vid 10:e sessionen.

f. Frågor om samarbete beträffande luftfartspolitiken.

Det konstaterades att frågor inom området för luftfartspolitiken icke på regeringarnas eller presidiets initiativ komme att uppföras på dagordningen vid 10:e sessionen.

§ 5

Harpsundsmötets beslut.

En redogörelse lämnades för vad som åtgjorts i anledning av berörda beslut.

§ 6

Rådsrepresentanters deltagande vid ministermöten.

Sedan Harpsunds-mötets beslut i denna del genomgåtts, enades man om att fasthålla därvid.

§ 7

Regeringarnas hörande av Nordiska rådet.

Sedan det befunnits, att denna fråga komme att behandlas i samband med utredningarna rörande ovan under § 1 nämnda samarbetsöverenskommelse, bordlades spörsmålet ånyo.

§ 8

Rådssekretariatens organisation.

Presidiets beslut om förstärkning av sekretariaten anmäldes för statsministrarna.

§ 9

Nordiskt kalendarium.

Det konstaterades, att numera en tillfredsställande ordning genomförts, som möjliggjorde utgivande av ett kalendarium enligt presidiets skrivelse till regeringarna av den 12 maj 1961.

§ 10

En kommuniké rörande vad som förekommit vid mötet godkändes (bil. 3) [*se s. 6—7*].

Hangö den 12 november 1961

Eiler Hultin

Ovanstående protokoll godkännes:

Viggo Kampmann

Martti Mieltunen

Bjarni Benediktsson

Einar Gerhardsen

Tage Erlander

Erik Eriksen

K.-A. Fagerholm

Gisli Jónsson

Nils Hønsvald

Bertil Ohlin

TILLÄGG 4**Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna angående lämnande av upplysningar till ett nordiskt kalendarium**

Vid mötet den 6—7 oktober 1960 å Harpsund överenskommo de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium, såsom framgår av 12 § i det vid mötet förda protokollet, att i varje land låta undersöka behovet av och möjligheterna för att i respektive nationella rådssekretariat få till stånd en central för information rörande offentligt nordiskt utredningsarbete och därmed sammanhängande mötesverksamhet. Enligt presidiets erfarenhet har såväl myndigheter som allmänheten ett betydande behov av att på något ställe kunna erhålla upplysningar om det pågående officiella nordiska samarbetet. Särskilt påtagligt är detta behov såvitt angår den allt livligare mötesverksamheten.

I avvaktan på resultaten av de mera vittsyftande överväganden, vartill det ovannämnda beslutet vid Harpsunds-konferensen kan ge anledning, har presidiet ansett vissa åtgärder omedelbart kunna vidtagas för att skaffa överblick över mötesverksamheten. Under förutsättning av att regeringarnas medverkan kan erhållas, avser presidiet att i stencil utgiva ett kalendarium innehållande uppgift om tid och plats för nordiska ministermöten, kommittémöten och andra överläggningar under den närmaste tiden. Ett dylikt kalendarium, som kunde utkomma t. ex. varannan vecka, skulle utsändas till dem som sysslar med nordiskt offentligt samarbete. Alla uppgifter skulle insamlas på ett ställe och där sammanställas för att därefter distribueras. För att ett sådant kalendarium skulle fylla sin uppgift, borde det innehålla upplysning om möten i Nordiska rådet och dess organ, om möten med deltagande av nordiska ministrar, om möten med regeringskommittéer av skilda slag ävensom om möten mellan företrädare för specialmyndigheterna, såsom kommunikationsverken, hälsovårds- och arbetsmarknadsmyndigheterna. Med hjälp av detta kalendariums upplysningar skulle de med nordiskt samarbete sysselsatta kunna anpassa sitt arbete till mötesverksamheten inom andra organ, vilket ofta är av stor praktisk betydelse för att kunna träffa ändamålsenliga dispositioner och undvika förseningar.

För att ett sådant kalendarium skall kunna upprättas erfordras, att vederbörande skilda organ kontinuerligt förser respektive nationella rådssekretariat med nödiga upplysningar. Det blir sedan rådets sak att på lämpligt sätt sammanställa och distribuera detta material.

Under återopande av ovanstående tillåter sig Nordiska rådets presidium härmed efterhöra, huruvida regeringarna är beredda att genom utfärdande av cirkulär till underordnade myndigheter eller genom andra lämpliga åtgärder tillse att rådets nationella sekretariat framgent erhåller kontinuerliga

upplysningar om statliga nordiska samarbetsorgans mötestider och mötesplatser.

Den 12 maj 1961

För Nordiska rådets presidium

Erik Eriksen

Gustaf Petrén

TILLÄGG 5

Danmarks Statsministeriums cirkulär till övriga danska ministerier angående lämnande av vissa upplysningar till Nordiska rådets danska sekretariat

Fra Nordisk Råds præsidium har statsministeriet modtaget en anmodning om, at der til brug ved udarbejdelse af periodiske fortegnelser over planlagte møder om nordisk samarbejde, såsom ministermøder, komitémøder m. v. gives rådet oplysninger om sådanne møder.

I denne anledning skal man herved anmode ministeriet om kontinuerligt at tilsende Nordisk Råds danske sekretariat de ønskede oplysninger med anførsel af tid og sted for mødernes afholdelse.

København, den 22. augusti 1961

P. m. v.

J. Elkjær Larsen

Ruth Bruun-Pedersen

TILLÄGG 6

Rundskrivelse från statsrådets kansli i Finland till kontaktmännen för Nordiska rådets ärenden i Finlands ministerier och centrala ämbetsverk angående lämnande av vissa upplysningar till Nordiska rådets Finlandsdelegations sekreterare¹

Hänvisande till bestämmelserna i statsrådets beslut av den 30 september 1960 om effektivisering av behandlingen av Nordiska rådets rekommendationer och tillsättande av kontaktmän vid ministerierna och vissa centrala ämbetsverk tillsänder statsrådets kansli härmed kontaktmännen till känne-

¹ Skrivelsen översatt från finska.

dom Nordiska rådets presidiums skrivelse rörande upplysningar till rådets sekretariat om de nordiska samarbetsorganens mötestider och -platser.

Därjämte uppmanar statsrådets kansli kontaktmännen att kontinuerligt inom sin egen förvaltningsgren följa med det pågående nordiska samarbetet och att om alla nordiska kommittéers och övriga samarbetsorgans möten omedelbart meddela direkt till sekreteraren vid Nordiska rådets Finlands delegation, justitiesekreterare Eiler Hultin, adr. Riksdagshuset. Meddelande skall göras både om möten i Finland och om de möten annorstädes, vid vilka såvitt kontaktmännen har sig bekant representanter för vederbörande ministerium eller centrala ämbetsverk deltagar.

Helsingfors den 15 augusti 1961

Statsminister *Martti Miettunen*

Regeringssekreterare *Hanna Lönnrot*

TILLÄGG 7

Skrivelse från Statsministerens kontor i Norge angående lämnande av vissa uppgifter till Nordiska rådets norska sekretariat

Den norske delegasjon i Nordisk Råd har bedt om å bli holdt underrettet om nordiske minister-, ekspert- eller tjenestemannsmøter som skal holdes i Norge.

Statsministerens kontor skal be om at anmodningen blir imøtekommet.

Oslo, den 27. november 1961

Dagfin Juel

Bjørn Brevik

TILLÄGG 8

Kungl. Maj:ts i Sverige cirkulär angående skyldighet att lämna vissa uppgifter till Nordiska rådets svenska sekretariat

(Svensk författningssamling 1961: 502)

I skrivelser till regeringarna i de nordiska länderna har Nordiska rådets presidium anmält sin avsikt att utgiva ett kalendarium med uppgifter om tid och plats för möten i Nordiska rådet och dess organ, möten med deltagande av nordiska ministrar och med kommittéer av skilda slag ävensom möten

mellan företrädare för specialmyndigheterna, såsom kommunikationsverken samt hälsovårds- och arbetsmarknadsmyndigheterna. Med hjälp av kalendariet skola de, som syssla med offentligt nordiskt samarbete, kunna anpassa sitt arbete till mötesverksamheten inom andra organ.

Kungl. Maj:t anbefaller statlig myndighet, som anordnar eller eljest deltagar i möte inom ramen för offentligt nordiskt samarbete, att så snart överenskommelse träffats om sådant möte underrätta Nordiska rådets svenska sekretariat om tid och plats för mötet.

Stockholms slott den 27 oktober 1961

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

Bertil

Herman Kling

TILLÄGG 9

PM rörande publiceringen av författningsmaterial som tillkommit genom el- ler rör nordiskt samarbete

*(Utarbetad på uppdrag av Nordiska rådets presidium av bibliotekarien
Tryggve Byström)*

Det nordiska offentliga samarbetet innebär, resulterar i eller för med sig ofta ändrade eller nya författningar av växlande statsrättslig valör och reell betydelse. För författningsmaterialets form och publikationssätt är i stort sett samarbetets karaktär och område bestämmande. Med särskild hänsyn till den legislativa konkretiseringen kan vissa typer av detta samarbete urskiljas. Någon skarp gräns mellan dessa kan dock ej dragas, och flera av dem kan kombineras i samma individuella samarbetsåtgärd.

Nordisk rättsunifiering (1)

Denna traditionella samarbetstyp innebär, att de nationella rättsordningarna ändras eller kompletteras på visst område till större eller mindre överenskommelse. Stundom förutser de nya rättsreglerna även framtida nordisk samverkan i något avseende. Den lagstiftningstekniska formen är regelmässigt lag i egentlig mening, medan följd författningar i regel är av lägre statsrättslig valör. Exempel på nyare åtgärder av detta slag är lagstiftningen om upphovsrätt och om utlämning av förbrytare.

Nordisk medborgarrätt (2)

Till en särskild typ av samarbete kan sammanföras åtgärder, som går ut på att i olika avseenden utsträcka medborgerliga rättigheter och skyldigheter till medborgare i annat nordiskt land. De grundar sig ofta på en konvention eller mera formlös överenskommelse, som sedan genomföres genom nationella författningar av skiftande valör. Av i senare tid vidtagna åtgärder av denna art må nämnas den nordiska arbetsmarknaden, samordningen i fråga om ålderspension och rätten till sportfiske.

Nordiska samarbetsorgan (3)

Nordiska institutioner. Inrättandet av självständiga nordiska offentliga institutioner förutsätter, att organisation, arbetsformer och finansieringssätt regleras. Detta kan ske genom såväl internordiska överenskommelser som nationellt antagna stadgar. Förslag till mönsterbestämmelser för nordiska institutioner har utarbetats av en nordisk kommitté (NU 1962: 2).

Nordiska konferensorgan. För behandling av uppkommande frågor inom ett visst samhällsområde hålles mer eller mindre regelbundet konferenser mellan representanter för nationella organ. Dyligt samarbete kan försiggå i helt obundna former (hälsovårds- och kulturministermöten, möten mellan cheferna för medicinalstyrelserna), men regleras i andra fall av överenskomna bestämmelser (t. ex. samarbetet mellan luftfarts- och tullmyndigheterna).

Nordiska kommittéer. De samarbetsorgan, som tillsättes för utredning eller beredning av en viss fråga, är i regel sammansatta av nationella delegationer. Eventuella direktiv gäller vanligen formellt endast för de sistnämnda. För närvarande arbetar nordiska kommittéer bl. a. i fråga om patentväsen, gemensam arbetsmarknad för tandläkare, gemensam vägtrafiklagstiftning och gemensam farmakopé.

Statsanslag till privata nordiska samarbetsprojekt (4)

Samarbete i denna form hänför sig till sådana nordiska företag som journalinstitutet i Århus, utgivandet av en nordisk domssamling, det nordiska skolungdomsutbytet m. fl. Författningmässig reglering tar formen av anslagsvillkor, fastställande av statuter m. m.

Övriga konkreta samarbetsformer (5)

Åtskilliga samarbetsåtgärder faller utanför de uppställda typerna. Som exempel på frågor, i vilka sådana genomförts eller föreslagits, kan nämnas dubbelbeskattningen, dubbel värnplikt, gränsuppgång, straffregisterutdrag, utbyte av förvaltningstjänstemän, uppgifters lämnande till nordiskt kalendarium m. m. I de flesta fallen torde en nordisk överenskommelse föreligga eller föreslås, kompletterad av nationella författningar av skiftande valör.

Internordiska överenskommelser

I Norge och Sverige offentliggöres av respektive land slutna folkrättsliga överenskommelser löpande i en särskild publikation (Överenskomster med

fremmede stater; Sveriges överenskommelser med främmande makter). I Danmark och Finland ingår överenskommelserna som en särskild avdelning respektive »fristående del» av den allmänna författningssamlingen (Lovtidende for kongeriget Danmark, afdeling C; Finlands författningssamlings fördragsserie). I Island publiceras de tillsammans med viktigare nationella författningar i första avdelningen (A-deild) av »Stjórnartíðindi».

De internordiska konventionerna offentliggöres på samma sätt som övrigt traktatmaterial. Överenskommelser av mindre vikt t. ex. sådana som avslutas i form av utväxling av noter redovisas ofta endast med rubrik och innehållsreferat.

De nationella författningssamlingarna

Danmark. Enligt lag av den 25 juni 1870 utgives löpande »Lovtidende for kongeriget Danmark» och »Ministerialtidende for kongeriget Danmark». I den förra publikationen skall intagas alla kungliga och i princip alla ministeriella »anordningar». Beträffande de sistnämnda kan dock genom kunglig »anordning» bestämmas, att vissa grupper av dem skall publiceras på annat sätt. »Lovtidende» utges numera i tre avdelningar, av vilka »afdeling A» redovisar det allmänna materialet, medan »afdeling B» innehåller »finansloven», förlånanden av medborgarrätt, ändringar i kommunal indelning m. m. och »afdeling C» — som ovan nämnts — internationella överenskommelser.

»Ministerialtidende» skall innehålla kungliga eller ministeriella anvisningar till myndigheter »af almindigere karakter» samt beslut och meddelanden rörande »enkelte tilfælde» av allmänt intresse. Även »Ministerialtidende» utges i avdelningar: »afdeling A» (allmänt innehåll) och »afdeling B» (stadfästelse av donationsbrev). Efter beslut av respektive ministerium kan dels anvisningar till underordnade myndigheter meddelas helt eller delvis på annat sätt, dels i »Ministerialtidende» intagas meddelanden, som det i övrigt befinnes ändamålsenligt att där offentliggöra. — Från den färöiska författningssamlingen »Kunngerðarsavn» kan bortses i detta sammanhang.

Finland. Enligt förordningen av den 30 december 1932 angående »Finlands författningssamling» skall i denna publiceras »lagar och förordningar samt statsrådets och ministeriernas beslut, innefattande bestämmelser angående deras verkställighet». I författningssamlingen kan vidare offentliggöras annat beslut av statsrådet eller minister samt annan kungörelse till tillkännagivande av allmänna betydelse. Enligt särskilda bestämmelser skall publicering ske i författningssamlingen i vissa fall, t. ex. beslut om riksdagens upplösning, utnämning av medlem i statsrådet m. m. — Landskapet Ålands författningssamling saknar i detta sammanhang intresse.

Island. Den isländska författningssamlingen »Stjórnartíðindi» är enligt lag av den 16 december 1943 delad i två avdelningar, av vilka den första (A-deild) innehåller författningar och tillkännagivanden av allmänt innehåll härrörande från de högsta statsorganen (jämte som redan nämnts konventioner) och den senare (B-deild) författningar av lägre statsrättslig valör

eller mindre räckvidd jämte meddelanden om beslut och officiella kungörelser av olika slag.

Norge. Även den norska författningssamlingen »Norsk lovtidend», varom stadgas i lag av den 1 april 1876, är uppdelad på två avdelningar. I »1ste avdeling», som tjänstgör som promulgationsinstrument, skall intagas lagar i egentlig mening, »provisoriske anordningar» och »vedtak och skattepålegg» samt sådana kungliga eller departementala förordningar, vars överträdelse kan medföra ansvar eller rättighetsförlust för enskilda medborgare. Författningar av sistnämnda art, som härrör från central myndighet, kan likaledes publiceras i denna avdelning. I »2nen avdeling» kan intagas även andra av Konungen, departement eller myndighet utfärdade bestämmelser i den mån de är av tillräcklig vikt. I stor utsträckning redovisas materialet i »2nen avdeling» endast genom rubriker.

Sverige. Innehållet i »Svensk författningssamling» regleras av kungörelse av den 4 januari 1928. I denna publikation skall intagas lagar i egentlig mening och andra författningar, som skall tjäna till allmän efterrättelse, instruktioner o. d. för myndigheter och allmänna inrättningar, om de anses böra komma till allmänhetens kännedom samt beslut av tillräcklig vikt. Dessutom kan i författningssamlingen offentliggöras myndigheters kungörelser i den mån de är av vikt för en större allmänhet.

Utöver de här angivna allmänna författningssamlingarna finns i de olika länderna ett växlande antal speciella löpande författningspublikationer utgivna av centrala myndigheter för respektive förvaltningsområden.

En nordisk författningssamling

Konventioner samt lagar och andra författningar avsedda att lända till allmän efterrättelse torde intagas i de nordiska ländernas traktat- och allmänna författningssamlingar i huvudsakligen samma omfattning och är härigenom relativt lättillgängliga för intresserade även i annat nordiskt land än det där materialet publiceras. De nordiska — nordiskt samarbete innebärande eller reglerande — rättsnormer, som tillhör denna kategori, är också utan tvivel de viktigaste. Men även de icke fåtaliga nordiska författningar, som ej har samma allmänna räckvidd, är i många fall av intresse för dem som vill följa det nordiska samarbetets utveckling. Beträffande sådana torde publiceringspraxis vara mera oenhetlig såtillvida att de i mellan länderna — och kanske även inom respektive land — växlande omfattning endast intages i administrativa (speciella) författningssamlingar eller icke alls offentliggöres.

Särskilt med hänsyn till sistnämnda förhållande skulle en nordisk författningspublikation ha en uppgift att fylla. Givetvis kan en sådan icke ersätta eller komplettera de nationella författningssamlingarna som promulgationsinstrument. Däremot skulle på såväl det nationella som det nordiska planet en bättre översikt kunna vinnas över ifrågavarande författningsmaterial.

I den nordiska författningspublikationen skulle alltså i första hand intas andra författningar än de som är avsedda för allmän efter rättelse. Dit hör främst sådana som reglerar de samarbetsåtgärder som ovan betecknats som (3) - (5) men torde även förekomma som verkställighetsförfattningar i fråga om åtgärder som betecknats som (1) och (2). Därutöver kunde med rubrik och hänvisning till nationell författningssamling redovisas även övrigt nordiskt författningsmaterial, i fråga om åtgärder i grupp (1) dock endast i den mån det reglerar framtida nordisk samverkan i något avseende.

Då den nordiska författningspublikationen endast skulle vara ett medel att vinna bättre översikt över visst normmaterial, saknas anledning att utge den löpande. Det torde vara fullt tillräckligt, att den utkommer med ett häfte i början av varje år med redovisning av föregående års författningsproduktion. I det första årshäftet kunde med rubrik och källhänvisning, eventuellt även genom innehållsreferat, lämnas en översikt av då gällande nordiska författningar.

Den 30 december 1961

TILLÄGG 10

Skrivelse från Nordiska rådets presidium till regeringarna angående internationell upplysningsverksamhet rörande det nordiska samarbetet

Sedan länge har det för Nordiska rådet framstått som en angelägen uppgift att utanför Norden söka sprida ökade kunskaper om vad som hittills uppnåtts inom det nordiska samarbetets ram. Ett sådant upplysningsarbete är självfallet av allmän betydelse för att skapa kännedom om och good-will för våra länder. Därutöver har det ett mera speciellt värde, i det nordiskt samarbete måhända på åtskilliga håll kan tjäna som förebild eller i vart fall vara till vägledning för andra länder, vilka söka utveckla ett regionalt samarbete. Utifrån dessa allmänna betraktelsesätt har rådets presidium bl. a. låtit avgiva den av rådets danske generalsekreterare Frantz Wendt författade skriften »The Nordic Council and cooperation in Scandinavia», som utkom år 1959 och som spritts i olika länder och visat sig fylla ett betydande behov. Även i övrigt ha rådets sekretariat på olika sätt utåt verkat för information om nordiskt samarbete.

Frågan om upplysningsarbetet utanför Norden har kommit i ett delvis nytt läge sedan det blivit klart att flertalet nordiska länder redan upptagit eller kunna väntas komma att upptaga förhandlingar med Europeiska ekonomiska gemenskapen och dess organ om anslutning i någon form till denna. I samband med de förestående förhandlingarna med gemenskapen och de sex i denna ingående länderna komma de berörda nordiska länderna att

stå inför uppgiften att för sina motparter vid förhandlingsbordet klargöra den närmare innebörden av detta nordiska samarbete och dess resultat. För detta ändamål äro icke mera allmänt hållna beskrivningar till fyllest, utan nu erfordras mera i detalj gående redogörelser för det nordiska samarbetet inom en rad viktiga områden. Då det här är fråga om ett upplysningsarbete av en sådan storleksordning, att uppgiften icke kan lösas med rådets egna begränsade resurser, och då för övrigt spørsmålet har samband med de enskilda ländernas förhandlingsförberedelser, har Nordiska rådets presidium ansett sig böra upptaga saken med regeringarna. Så skedde också vid mötet mellan de nordiska statsministrarna och presidiet i Hangö den 11—12 november 1961. Presidiet tillåter sig nu återkomma i ämnet.

Frågan om ett nordiskt upplysningsarbete utåt kan uppdelas i flera. Å ena sidan äro de mera långsiktiga problemen att beakta, å andra sidan träda just nu de av det aktuella förhandlingsläget föranledda behoven i förgrunden.

A. Den långsiktiga upplysningen

Vad angår den upplysning som skall verka på längre sikt, vill presidiet erinra om att under 1930-talet dessa behov i viss utsträckning tillgodosågos genom en av utrikesministerierna utgiven skrift »Le Nord», som i artiklar på främmande språk behandlade nordiska förhållanden och olika avsnitt av nordiskt samarbete. Denna tidskrift upphörde att utkomma under andra världskriget. — Vidare bör nämnas, att en nordisk juridisk årsbok på engelska, närmare avsedd att för utlandet presentera de nordiska ländernas rättssystem för en utländsk fackpublik samt överhuvud nyheter inom nordiskt rättsligt samarbete, under lång tid planerats. Sedan de nordiska justitieministrarna fattat beslut om årsbokens utgivande uppfördes i Sverige t. o. m. i statsbudgeten under ett par år särskilt anslag för utgivande av en sådan nordisk juridisk årsbok avfattad på engelska. Emellertid blevo planerna av olika skäl aldrig realiserade. — Presidiet kan i nu berörda delar hänvisa till en av generalsekreterare Wendt den 12 mars 1960 uppgjord promemoria, som bifogas [*se Bihang*], vari närmare uppgifter lämnas i nu ifrågasvarande avseenden.

Frågan om nordisk upplysning utåt har även behandlats av Nordiska kulturkommissionen, som bl. a. låtit ombesörja en periodisk redovisning av sitt eget arbete på engelska. Kulturkommissionen har därutöver också sysslat med mera allmänna kulturella upplysningsfrågor. Vid sitt möte i Reykjavík sommaren 1960 beslöt sålunda kommissionens tredje sektion att låta utreda utgivandet på engelska av böcker rörande nordiska förhållanden. I dessa skulle olika kulturella ämnen behandlas från nordisk synpunkt, t. ex. skolväsendet, folkbildningen, den bildande konsten etc. Sektionssekreterariatet fick i uppdrag att utarbeta en plan för utgivningen av en sådan skriftserie till närmare belysning av de nordiska ländernas förhållanden på speciella områden. Utredningsarbetet härom pågår.

Enligt presidiets mening torde dessa informationsproblem nu böra upp-

tagas i ett sammanhang. Det bör klargöras, huruvida en allmän upplysande framställning lämpligen gör givas i en för de olika områdena gemensam publikation eller om den skall fördelas i flera olika efter det fackliga innehållet. Vidare kunna skilda lösningar ifrågakomma vad angår utformningen av de publikationer som behövas. Man kan t. ex. tänka sig utgivandet av en periodisk skrift av typen kvartalstidskrift innehållande översiktliga artiklar från skilda fält av nordiskt samarbete. Får publikationen formen av en årsbok skulle den kunna innehålla mera utförliga redogörelser för vad som hänt på skilda områden under året, ävensom översättningar av under året ingångna nordiska konventioner av större vikt. En årsbok skulle sålunda kunna få karaktären av en relativt fullständig dokumentariskt belagd beskrivning av nordiska samsarbetsåtgärder under det ifrågavarande året. Ett särskilt spörsmål är, huruvida en sådan årsbok borde uppdelas i fristående avsnitt för kultur, juridik, socialpolitik etc. Dessa båda publikationsformer kunde också kombineras så, att en mera litterärt hållen kvartalstidskrift kompletterades av en mera redogörande årsbok, som ger faktiska upplysningar i koncentrerad form.

Som redan nämnts ha dessa informationsproblem behandlats i olika nordiska sammanhang utan att ännu någon egentlig lösning kan skönjas. Erfarenheterna under senare tid peka emellertid nu oförtydligt i den riktningen, att något bör göras för att få till stånd en bättre upplysning i främmande länder om nordiska förhållanden. De relativt blygsamma utgifter, om vilka här är fråga, kunna ej vara avgörande. De administrativa kostnaderna torde för övrigt kunna begränsas med hänsyn till att medverkan bör kunna erhållas från exempelvis utrikesministeriernas pressbyråer och ländernas organ för utlandsupplysning.

B. Omedelbart påkallade upplysningsåtgärder

Mera överhängande problem erbjuda de kortsiktiga åtgärder, som enligt presidiets mening böra vidtagas inför de stundande förhandlingarna med gemenskapen. Det gäller att så snabbt som möjligt få fram upplysningsmaterial, som kan användas för att bland inflytelserika kretsar i gemenskapen och de i denna ingående sex länderna sprida upplysning om det nordiska samarbetets form, innebörd och resultat. På åtskilliga fält, t. ex. då det gäller en gemensam arbetsmarknad, ha de nordiska länderna funnit lösningar på de problem, som nu äro aktuella inom gemenskapen, lösningar, som stundom t. o. m. gå längre än vad Rom-traktaten uppställer som slutmål. Andra exempel kunna hämtas från det rättsliga området. Redogörelser, som väcka intresse kunna måhända ej blott vara till omedelbar nytta i förhandlingsläget utan också skänka Norden ökad good-will som i vissa avseenden pionjär inom området för internationell samverkan.

Närmast erfordras relativt preciserade redogörelser för samsarbetsläget inom de specialfält, som beröras av Rom-traktaten. Sålunda skulle det vara önskvärt att få till stånd översättningar av bl. a. den nordiska konventionen om social trygghet och de nationella lagbestämmelser jämte nordiska över-

enskommelser, vilka reglera den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Även på andra områden bör man genom direkta översättningar av relevanta stadganden kunna bidra till att klarlägga resultatet av nordiskt samarbete. Härjämte erfordras översiktligt sammanfattande men dock relativt exakta framställningar av förhållandena på olika fält av den typ som exempelvis den i EFTA-bulletinen för november 1961 (s. 5) publicerade artikeln om »Nordic cooperation in social policies».

Tid för mera omfattande utredningar förefinnes icke nu, och sådana erfordras knappast heller. Det torde närmast bli fråga om att fördela arbetsuppgifterna. Härjämte bör övervägas på vad sätt ett sammanställt material kan med önskvärd hastighet spridas i de till gemenskapen hörande länderna. Därvidlag synas utrikesförvaltningarna och deras pressorgan kunna lämna värdefullt bistånd.

Vid förenämnda möte mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium i Hangö den 11—12 november 1961 förklarade sig statsministrarna vilja närmare överväga här behandlade angelägenheter sedan presidiet gjort en framställning i saken. Då rådets presidium av olika skäl anser skyndsambeten vara av nöden, vill presidiet hemställa om en snabb behandling av denna framställning.

Under återopande av vad som anförts, får Nordiska rådets presidium hemställa till regeringarna att så snabbt som möjligt låta utreda frågan om ökad upplysning ute i världen om Norden och nordiskt samarbete samt att vidtaga för ändamålet nödiga åtgärder.

København den 13 december 1961

För Nordiska rådets presidium

Erik Eriksen

Gustaf Petrén

PM rörande tidskrift på engelska om nordiskt samarbete

(Upprättad av generalsekretær Frantz Wendt)

I 1952 foreslog den finske professor Kyösti Haataja, at de nordiske lande i fællesskab skulle udgive en årbog i nordisk ret for at sprede kendskab i fremmede lande til retslivet i Norden. Tanken blev taget op af Nordisk udvalg for lovsamarbejde (NUL), og på forslag af udvalget besluttede justitsministrene at virke for planens gennemførelse. På ministermøderne i 1955 og 1956 kunne det oplyses, at der var skaffet midler til veje i Sverige, Norge, Danmark og Finland. I nogle af landene var man nået så vidt, at der var udpeget redaktører.

Længere var planen ikke nået, da det juridiske fakultet ved Stockholms högskola i samarbejde med juridiske videnskabsmænd fra de andre nordiske lande i foråret 1957 begynte at udsende en engelsksproget publikation med navnet »Scandinavian studies in law». Denne publikation var dog af en helt anden karakter end den af NUL forberedte årbog.

Mens årbogen først og fremmest skulle give videnskabsmænd, lovgivere og andre interesserede personer i fremmede lande orientering om det nordiske retsliv og dets baggrund, give oplysning om det vigtigste, der hænder på lovgivningens område med særligt eftertryk på det nordiske samarbejde, og dertil meddele registre over juridiske afhandlinger af interesse og over oversættelser til fremmede sprog af nordiske lovværker og afhandlinger o. l., har »Scandinavian studies in law» et ganske andet rent videnskabeligt sigte. Man har ikke til opgave at orientere om gældende ret i Norden eller om nordisk lovgivningssamarbejde, men vil lade udlandets videnskab stifte bekendtskab med de nordiske juridiske forskeres udgangspunkt og metodik.

Udgivelsen af »Scandinavian studies in law» bevirkede, at NUL på ny tog spørgsmålet om årbogen op til overvejelse. Man var enige om, at den nye publikation ikke opfyldte det, der tilsigtedes med årbogen. Især savnede man redegørelserne for lovgivningsarbejdet. Man var imidlertid stemt for at undersøge mulighederne for et samarbejde med »Scandinavian studies». Nordisk Råds juridiske nimandskomité, som har interesseret sig for sagen, anbefalede også et sådant samarbejde. På fællesmødet mellem nimandskomiteen og justitsministrene i Oslo 4. februar 1958 var man derfor enige om at stille arbejdet med den officielle nordiske juridiske årbog i bero indtil videre, og at man i stedet søgte at opnå et samarbejde med udgiverne af tidsskriftet.

Til justitsministrene og den juridiske nimandskomité's fællesmøde i Stockholm 9. juni 1959 forelå resultatet af forhandlingerne om et samarbejde. Ledelsen af »Studies in law» foreslog, at tidsskriftet udvidedes med en af-

deling på ca. 100 sider, som skulle udgøre en årbog med oplysninger om lovgivningen i de nordiske lande. Tidsskriftets redaktion skulle også redigere årbogen, der foresloges indbundet sammen med tidsskriftets øvrige materiale, men desuden udgives i et særplag på 5 000 eksemplarer forsynet med eget omslag. Disse særtryk var bestemt til fordeling mellem justitsministerierne til uddeling til interesserede i udlandet.

Repræsentanterne for Stockholms högskola opstillede følgende kalkule i sv. kr. over en sådan engelsksproget årbog:

Trykning i tidsskriftet af 7 ark à 16 sider = 112 sider à 150 sv. kr.	16 800,—
Separatudgaven i 5 000 eksemplarer	5 880,—
Redaktionsomkostninger	14 000,—
	Ialt sv. kr. 36 680.—

Hverken nimandskomiteens medlemmer eller justitsministermødet var tilfreds med den foreslåede løsning. Men fandt det bl. a. uheldigt, at publikationen blot fremtrådte som et appendix til en svensk universitetspublikation.

Den juridiske nimandskomité rejste spørgsmålet, om ikke man hellere fremfor en årbog på engelsk begrænset alene til de juridiske spørgsmål skulle arbejde for en udvidet publikation omfattende også kulturelle og sociale spørgsmål, f. eks. i lighed med det afdøde kvartalstidsskrift »Le Nord».

Justitsministermødet og nimandskomiteen enedes om, at initiativet i sagen skulle overlades til nimandskomiteen, som derefter besluttede at bede rådets præsidium udrede sagen.

Nå Nordisk Råds præsidium på denne foranledning skal overveje spørgsmålet, rejser sig især fire problemer:

- Er der behov for et sådant tidsskrift?
- Hvilket indhold skal det have?
- Hvad vil det komme til at koste?
- Hvem vil forestå udgivelsen?

Behovet. Allerede i slutningen af 1930'erne mente udenrigsministerierne, at der forelå så stort et behov for oplysning på fremmede sprog om nordiske forhold og nordisk samarbejde, at man besluttede at udsende »Le Nord». Siden da er interessen for det nordiske samarbejde vokset meget stærkt ude i verden, fremfor alt i de engelsktalende lande og da særligt i USA. Denne større interesse skyldes sikkert i ikke ringe grad oprettelsen af Nordisk Råd, men har også sammenhæng med den i øvrigt begrænsede oplysningsvirksomhed, Nordisk Råd har drevet i udlandet.

Man har derfor lov at gå ud fra, at behovet for en fællesnordisk, fremmedsproget publikation vil være betydeligt større nu, end da man i 1930'erne besluttede at udsende »Le Nord». Hertil kommer yderligere, at denne interesse ikke er noget statisk. Tilvejebringelsen af et oplysende tidsskrift om de nordiske lande, som man skaffer vid udbredelse gennem offentlige biblioteker, universiteterne, parlamenterne, de forskellige nordiske kulturelle institutioner i udlandet, de nordiske diplomatiske repræsentationer

samt SAS vil i sig selv bidrage til at henlede omverdenens opmærksomhed på Norden og øge omverdenens ønske om at lære vore forhold, problemer og arbejdsmetoder nærmere at kende. I forvejen findes der ikke noget nordisk fremmedsproget tidsskrift, som tilfredsstillende et sådant behov. Ganske vist udsender det danske udenrigsministerium et smukt og velskrevet tidsskrift trykt på fremmede sprog i forskellige udgaver, men det behandler alene danske emner. Måske findes lignende publikationer fra de andre landes udenrigsministerier.

Tidligere udgaves i London tidsskriftet »The Norseman», som for nogle år siden gik ind, men nu er begyndt igen. Men dels var dette tidsskrift ikke noget fællesnordisk foretagende, dels bragte det kun forholdsvis lidt og meget tilfældig oplysning om nordiske forhold.

Endelig fortjener »The American-Scandinavian review» omtale. Dette er mere almentnordisk i sit indhold end »The Norseman», men da det udgives af den private og ikke nordiske institution The American-Scandinavian Foundation, kan man ikke forvente, at det får den udbredelse, man fra de nordiske landes myndigheders side kunne ønske.

Konklusionen af ovenstående er, at der dels findes et behov for et oplysende tidsskrift på fremmede sprog, og at dette behov må antages at kunne bringes til at vokse. At det er i de nordiske landes egen interesse at skabe mest muligt kendskab til Norden ude i verden kræver ingen begrundelse.

Indholdet. Et nordisk oplysende tidsskrift af den art, som der her er tale om, skal naturligvis først og fremmest beskæftige sig med det nordiske samarbejde under alle dets former, som der ikke her er någon grund til at opregne. Men ligeledes bør det på en række områder bringe artikler om forhold, problemer, personer og institutioner i de enkelte lande.

»Le Nords» eksempel kan godt følges her. Blader man dets årgange igennem, finder man således en række artikler om de enkelte landes udenrigspolitiske problemer, især naturligvis i tidsskriftets første årgange forud for 9. april 1940. Det er desuden instruktive oversigter over de enkelte landes vigtigste næringsveje, berømte institutioner — nationale såvel som nordiske, især på kulturlivets område. Man skildrer nordiske forskeres indsats i den øvrige verden, fremtrædende personligheder navnlig på åndslivets område i de enkelte lande. Endvidere sociale, juridiske og politiske forhold, forfatningsforhold, trafikproblemer, kirke-, skole- og universitetsforhold og befolkningsforhold i hvert enkelt land. Andre artikler præsenterede kunst, musik, teater. Til de enkelte hefter var der desuden knyttet en kronik for hvert land med korte oplysninger om de aktuelle politiske, økonomiske og lovgivningsmæssige spørgsmål, som kunne tænkes at interessere udlandet. Desuden bragtes et begrænset antal anmeldelser. De forskellige artikler var skrevet af de bedste kapaciteter på de enkelte områder og er endnu i dag af stor værdi.

Når man tager i betragtning, at krigen hurtigt på mange måder vanskeliggjorde redaktionens arbejde, viser »Le Nord», at det ikke vil volde vanske-

ligheder at skaffe tilstrækkeligt stof af den rette karakter til et genoplivet nordisk oplysningstidsskrift på et fremmed sprog.

Men »Le Nords» artikler var enten på engelsk, fransk eller tysk, vil det nu være naturligt udelukkende at benytte engelsk. Titlen kunne f.eks. være »Nordic Review».

Der er indhentet foreløbige oplysninger om trykkeudgifterne til tidsskriftet gennem Munksgaards Forlag, som i sin tid var kommissionær for »Le Nord» og som er Nordens førende forlag for fremmedsprogede tidsskrifter, med et meget stort salg af nordiske tidsskrifter til amerikanske biblioteker og boghandlere.

Beregningen er foretaget på grundlag af vol. 2 hefte 4 1939 af »Le Nord», men således at dette heftes stofindhold er placeret i et noget mindre format. Det beregnes dog, at der pr. side står det samme i det nye format som i det tidligere. Beregningen er baseret på, at 4 1/2 ark er en-spaltet og 4 1/2 ark to-spaltet tekst.

Udgiften til teknisk at producere et sådant hefte på ialt 144 sider anslås for 3 000 eksemplarer et blive ca. 11 500—12 000 danske kroner. Andre klicheer end stregklicheer er der ikke regnet med.

For at sikre tidsskriftet forfattere af fornøden kvalitet, bør man sikkert regne med et forfatterhonorar på 800 d. kr. pr. ark, d. v. s. for de 9 ark 7 200 d. kr.

Redaktionshonoraret er altid vanskeligt at fastsætte ved en publikation af denne art. Ved det gamle »Le Nord» havde hovedredaktøren 2 000 kr. om året for de fire hefter og de fire lokalredaktører hver 1 000 kr. Under hensyn til prisstigningen må man vel regne med en tre-dobling nu, til henholdsvis 6 000 og 3 000 kr. om året eller i alt for et år 6 000 kr. plus 12 000 kr. d. v. s. 18 000 kr. Hertil kommer 2 000 kr. til udgifter ved redaktionsmøder. Ialt 20 000 d. kr. pr. år og fordelt på 4 hefter 5 000 d. kr. pr. hefte.

Endelig anslår forlaget, at der pr. hefte behøves 1 000 kr. til oversættelse og sprogrevision. Da det er vigtigt, at tidsskrifter fremkommer i pletfri oversættelse bør dette beløb dog snarere være 2 000 kr. pr. hefte.

Budgettet pr. hefte ser da således ud:

Den tekniske fremstilling	d. kr. 12 000
Forfatterhonorarer	» » 7 200
Redaktionshonorarer	» » 5 000
Oversættelse og sprogrevision	» » 2 800
Redaktionsmøder etc.	» » 2 000
	d. kr. 29 000

Den samlede årlige bruttoudgift vil på dette grundlag for 4 hefter med i alt 36 ark eller 576 sider beløbe sig til 116 000 d. kr.

Der vil selvfølgelig komme noget ind ved salg af tidsskriftet til abonnenter, men da det er hensigten at skaffe det en vid udbredelse ved at skænke det til biblioteker o. l. institutioner, er det mest realistisk ikke at tage noget

hensyn til indtægten ved salg. Til gengæld bør man budgettere med en udgift til porto.

Den tidligere hovedredaktør af »Le Nord» fhv. præsident Holger Andersen oplyser, at »Le Nord» modtog et tilskud på 6 000 kr. kun af regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Desuden havde i Danmark storbankerne og store erhvervsforetagender tegnet sig for en mindre årlig sum i en slags støtteabonnement.

Såfremt det blev besluttet at udgive et tidsskrift, som det her omtalte, ville det være naturligt at lade det udkomme under Nordisk Råds auspicer og lade det blive financieret som en fællesudgift under rådet. Et andet fordelingsstal end det sædvanlige for fællesudgifter vil dog være naturligt. Rådet kunne nedsætte en redaktionskomité til at følge tidsskriftet, men dettes redaktører burde i øvrigt være fremtrædende personligheder i de enkelte lande. For »Le Nord» vedkommende var det foruden hovedredaktøren, fhv. præsident Holger Andersen bl. a. stortingspræsident Hambro, professor Sigurður Nordal, professor Axel Boëthius og generalkonsul R. Numelin.

Ovenstående er blot ment som en vejledende skitse til at danne grundlag for en første overvejelse. Såfremt præsidiet skulle finde, at sagen fortjener at blive ført videre, vil det være rigtigt at udarbejde et nøjagtigt budget hvilende på bindende tilbud indhentet fra flere bogtrykkere og med beregning af portoudgifter o. l. Det vil da også være nødvendigt at træffe bestemmelse om, i hvilket oplag tidsskriftet skulle udsendes.

Den 12 mars 1960

Rapport

från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté

Til medlemmer af Nordisk Råds juridiske nimandskomité valgtes på rådets 9. session i København den 24 februar 1961:

Danmark

Holger Eriksen.
Knud Thestrup.

Norge

Nils Hønsvald.
Jon Leirfall.

Finland

Harras Kyttä.
Erkki Leikola.

Sverige

Emil Ahlkvist.
Olov Rylander.

Island

Magnus Jónsson
med Ólafur Björnsson som suppleant.

Til formand har komiteen valgt Rylander og til næstformand Thestrup. Som komiteens sekretær har virket fuldmægtig Poul Eefsen.

Komiteen har holdt møder i Trondheim den 8.—9. juni 1961, i Kalmar den 10.—11. oktober 1961 og i Oslo den 18.—20. januar 1962. Ved møderne i Trondheim og Kalmar var såvel det islandske medlem som suppleanten forhindret. Ved mødet i Trondheim var desuden Ahlkvist og Thestrup, og ved mødet i Kalmar Ahlkvist og Hønsvald forhindret i at give møde.

I forbindelse med det nordiske justitsministermøde i Oslo afholdtes den 19. januar 1962 en forhandling mellem justitsministrene og komiteen.

Komiteen har på sine møder behandlet de juridiske sager, der agtedes gjort til genstand for forhandling på rådets 10. session. Der henvises herom til komiteens udtalelser, der er vedføjede de pågældende sager, nemlig:

1. Sag A 1 om oprettelse af fælles rådgivende domstolsorgan med ændringsforslag.
2. Sag A 4 om anerkendelse af Europarådets menneskerettighedsdomstols kompetence.
3. Sag A 12 om nordisk etableringsfrihed for enkeltpersoner.
4. Sag A 13 om lovgivning vedrørende det offentliges erstatningsansvar.
5. Sag A 14 om revision af den fælles lovgivning om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.
6. Sag A 15 om ændrede afstemningsregler i Nordisk Råds arbejdsordning.

7. Sag A 22 om skattefrihed for stiftelser og foreninger som har til formål at fremme nordisk samarbejde.

Endvidere har komiteen forberedt rådets behandling af følgende medlemsforslag:

1. Sag A 31/1962 om foranstaltninger mod radioudsendelser, som strider mod det internationale radioreglement.
2. Sag A 32/1962 angående større ensartethed mellem de nordiske luftfartslovgivningers bestemmelser om misbrug af alkohol.

I arbejdet med en almindelig nordisk samarbejdsoverenskomst (Sag A 23) har komiteen medvirket såvidt gælder artiklerne om det retslige samarbejde og samarbejdets former.

Komiteen har gennemgået de af regeringerne til 10. session afgivne meddelelser og beretninger i juridiske sager og har forberedt disse sagers behandling i rådet. I følgende sager har komiteen afgivet indstilling, hvortil der henvises:

1. Sag D 2 angående nordiske statsborgeres retsstilling i andet nordisk land.
2. Sag D 21 angående ensartede frednings- og jagttider for visse dyr.
3. Sag D 22 angående ligestilling med hensyn til erhvervelse af fast ejendom og opnåelse af lån til bosætningsformål.
4. Sag D 26 angående retningslinier for administrationen af fælles institutioner.
5. Sag D 84 angående ensartet lovgivning vedrørende aktieselskaber.

Ved forhandlingerne med justitsministrene den 19. januar 1962 drøftedes følgende spørgsmål:

1. Oprettelse af fælles rådgivende domstolsorgan.
2. Det nordiske retsfællesskabs stilling ved ét eller flere nordiske landes tilslutning til EEC.
3. Nordisk samarbejdsoverenskomst (juridiske spørgsmål).
4. Forbedret oplysning uden for Norden om nordisk lovgivningssamarbejde.
5. Henvendelse til Nordisk Råd fra Rom-instituttet for unificering af privatretten.
6. Det offentliges erstatningsansvar.
7. Fuldbyrkelse af straf i andet nordisk land.
8. Fuldbyrkelse af administrativ beslutning i andet nordisk land.
9. Aktieselskabslovgivning.
10. Lovgivning angående kommission, handelsagentur og handelsrejsende.
11. Navneret.
12. Retten til at erhverve fast ejendom.
13. Formen for offentliggørelse af bekendtgørelser vedrørende fælles institutioner o. lign.
14. Kriminologisk samarbejde.

Komiteen har iøvrigt fulgt regeringernes arbejde med rådets tidligere rekommandationer og holdt sig à jour med behandlingen af lovgivningsspørgsmål med nordisk aspekt. I denne forbindelse kan oplyses, at de respektive landes medlemmer af komiteen er blevet orienteret af vedkommende justits-

ministerier om regeringernes arbejde med nordiske lovgivningsspørgsmål; jfr. herved justitsministrenes tilsagn herom på rådets 9. session (se juridisk udvalgs forslag nr. 5, Nordisk Råd, 9. sess., s. 1239 ff.).

I anledning af at der efter den svenske lov om ophavsret fra 1960 ydes ophavsret til kunstindustri og kunsthåndværk en beskyttelse på kun 10 år, medens disse frembringelser ifølge den danske, finske og norske ophavsretslovgivning beskyttes i 50 år fra ophavsmandens død, har komiteen efter stedfunden drøftelse af dette spørgsmål rettet henvendelse til det svenske justitiedepartement, idet komiteen gav udtryk for det ønskelige i ensartet nordisk lovgivning på dette felt.

Ud over de foran nævnte emner har komiteen på sine møder behandlet følgende spørgsmål:

1. Lovgivningsspørgsmål i forbindelse med ét eller flere nordiske landes tilslutning til EEC.
2. Den islandske ophavsretslovgivnings forhold til ophavsretslovgivningen i de øvrige nordiske lande.
3. Mestbegunstigelsesklausuler.
4. Radioens juridiske ansvar.
5. Tjenestemandsudveksling.
6. Købelovgivning.
7. Norsk-svensk reinbeitekonvention.

Oslo, den 20. januar 1962

På den juridiske nemandskomités vegne

Olov Rylander

Formand

Rapport

från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Vid sin nionde session i Köpenhamn valde Nordiska rådet följande personer till medlemmar av rådets socialpolitiska niomannakommitté:

- Från Danmark: medlemmarna av Folketinget Nina Andersen och Harald Nielsen.
- Från Finland: riksdagsledamöterna Gunnar Henriksson och Judit Nederström-Lundén.
- Från Island: altingsmannen Einar Olgeirsson med altingsmannen Hannibal Valdimarsson som suppleant.
- Från Norge: stortingsrepresentanterna Claudia Olsen och Rakel Seweriin.
- Från Sverige: riksdagsmännen Birger Andersson och Sven Sundin.

Till ordförande har kommittén utsett Nina Andersen och till vice ordförande Birger Andersson. Hovrättsfiskalen Hans-Olov Stark har tjänstgjort som kommitténs sekreterare.

Kommittén har hållit sammanträden i Tammerfors den 21—22 juni 1961, i Rønne den 19—21 september 1961 och i Lillehammer den 1—2 december 1961. Samtliga kommittémedlemmar har deltagit i kommitténs möten. Vid enstaka tillfällen har dock någon medlem haft förhinder.

En väsentlig del av kommitténs arbete har ägnats åt det uppskjutna medlemsförslaget om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. (Sak A 2/1962). Ärendet utgjorde huvudpunkten på föredragningslistan vid sammanträdet i Tammerfors och blev även föremål för ingående diskussion vid de båda övriga mötena. Vid sammanträdet i Lillehammer kunde kommittén enas om utlåtande över medlemsförslaget.

Härjämte har kommittén avgivit utlåtanden över följande saker:

1. Medlemsförslag om samordning av änkepengen (Sak A 6/1962).
2. Medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (Sak A 7/1962).
3. Medlemsförslag om samarbete i fråga om medicinsk livsmedelskontroll (Sak A 21/1962).
4. Medlemsförslag om samordning av invalidpensioner (Sak A 25/1962).

Härutöver har kommittén genomgått betänkandet »Prøvning af dentalmaterialer» (Nordisk udredningsserie, 1961: 7) och förberett behandlingen av det uppskjutna medlemsförslaget om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 3/1962).

Kommittén har ägnat uppmärksamhet åt vissa av de av regeringarna av-

givna meddelandena angående rådets tidigare beslutade rekommendationer, vilka är av beskaffenhet att vid råds-sessionen behandlas av rådets socialpolitiska utskott.

Vidare har kommittén beretts tillfälle att taga del av och ange synpunkter på ett utkast till allmän samarbetsöverenskommelse (se Sak A 23/1962) och har även genomgått avdelningen för sociala frågor i en på presidietts uppdrag upprättad översikt över Nordiska rådets rekommendationer under åren 1952—1961.

Kommittén har även till diskussion upptagit rekommendationen nr 15/1957 angående tillgodoräkande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension och har för avsikt att fortsätta arbetet med denna sak efter den tionde sessionen.

Lillehammer den 2 december 1961

För Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté

Nina Andersen

Förman

Rapport

från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté

Till medlemmar av Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté utsågs vid rådets nionde sesion i Köpenhamn den 24 februari 1961:

- Från Danmark: folketingsmand Per Hækkerup med folketingsmand Carl Petersen som suppleant och fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft med fhv. statsminister Erik Eriksen som suppleant.
- Från Finland: riksdagsmännen Urho Kähönen och Kaarlo Pitsinki med riksdagsmännen Yrjö Enne och Juha Rihtniemi som suppleanter.
- Från Island: alltingsman Sigurður Ingimundarson med alltingsman Birgir Finnsson som suppleant.
- Från Norge: stortingsrepresentanten Finn Moe med stortingsrepresentanten Trond Hegna som suppleant och stortingsrepresentanten Bent Røiseland med stortingsrepresentanten Chr. L. Holm som suppleant.
- Från Sverige: riksdagsmannen Knut Ewerlöf och förste vice talmannen Axel Strand med riksdagsmännen Lars Eliasson och Bertil Ohlin som suppleanter.

Till ordförande har kommittén valt Knut Ewerlöf.

Kommittén har sammanträtt dels i Stockholm den 6 maj 1961, dels i Köpenhamn den 19—20 december 1961, dels ock i Helsingfors den 10 februari 1962. Till mötet i Stockholm kunde varken Sigurður Ingimundarson eller hans suppleant infinna sig. Vid mötet i Köpenhamn var såväl Per Hækkerup, Kaarlo Pitsinki, Sigurður Ingimundarson och Axel Strand som deras respektive suppleanter förhindrade att närvara. I mötet i Helsingfors deltog icke Kaarlo Pitsinki och Sigurður Ingimundarson och ej heller deras suppleanter. Kommitténs medlemmar har tillika varit samlade i samband med mötet i rådets förstärkta ekonomiska utskott i Oslo (Voksenåsen) den 19—20 augusti 1961.

I kommitténs sammanträden har följande regeringsrepresentanter deltagit vid behandlingen av de frågor, som legat inom respektive ministers verksamhetsområde; i Stockholm statsrådet Gunnar Lange, i Köpenhamn udenrigsminister J. O. Krag, økonomiminister Kjeld Philip och fiskeriminister A. C. Normann samt i Helsingfors biträdande finansministern J. E. Niemi och undervisningsministern H. Hosia.

Kommittén har under sina möten främst behandlat de saker, som skulle bli föremål för behandling i rådets ekonomiska utskott vid tionde sessionen.

Beträffande nedan uppräknade saker har kommittén avgivit utlåtande, till vilka hänvisas.

1. Sak A 5/1962 om samarbete beträffande beskattningens utformning.
2. Sak A 8/1962 om fiskerigränserna i Norden.
3. Sak A 9/1962 om samarbete inom byggnadsforskningen.
4. Sak A 20/1962 om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna.

De av regeringarna till tionde sessionen avgivna meddelandena, vilka kunna väntas bli hänvisade till ekonomiska utskottet, har genomgåts av kommittén, som likaledes förberett dessa sakers behandling i rådet. I följande saker har kommittén avgivit utlåtande:

1. Sak D 23/1962 om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift.
2. Sak D 68/1962 om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten.

Kommittén har under verksamhetsåret följt utvecklingen av frågorna om nordiskt ekonomiskt samarbete och de nordiska marknadsfrågorna i förhållande till de europeiska. Härvidlag får kommittén hänvisa till sitt utlåtande vid *Sak D 52* om ekonomiskt samarbete.

På presidiets uppdrag har kommittén ävenledes granskat utkastet till en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse, i vad det avser ekonomiska spörsmål och formerna för samarbetet (se *Sak A 23/1962*). De vid kommitténs genomgång framkomna synpunkterna har framförts till den av regeringarna tillsatta internordiska expertgruppen av ämbetsmän.

Vidare har kommittén genomgått det ekonomiska avsnittet av den översikt beträffande Nordiska rådets verksamhet 1952—1961 som förberedes för utgivning i samband med rådets tioårsjubileum.

Härutöver har kommittén till särskild behandling förberett följande frågor:

1. Nordiskt produktionssamarbete (sak D 79/1962)
2. Uppförande av en sulfitfabrik i Kirkenes (sak D 16/1962)
3. Vissa gränshandelsfrågor (sak D 24/1962)
4. Samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (sak D 75/1962)
5. Inrättande av nordiskt organ för fiskerispörsmål (sak B 1/1962)
6. Samordning av kontrollbestämmelser rörande elmaterial (sak A 29/1962)
7. Nordiskt deltagande å mässor.
8. Frihet för kapitalrörelser.

Kommittén har fortlöpande hållit regeringarna underrättade om sitt arbete genom att till ministrarna för ekonomiskt samarbete översända sina protokoll.

Stockholm i februari 1962

För Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté

Knut Ewerlöf

Förman

Rapport

från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»

Nordiska rådet utsåg vid sin nionde session i Köpenhamn den 18 februari 1961 till medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» följande personer:

- Danmark: folketingsmand Per Hækkerup och fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft.
 Finland: riksdagsledamöterna Nils Meinander och Olli J. Uoti.
 Island: avdelningschefen Haraldur Kröyer.
 Norge: stortingsrepresentanterna Erling Fredriksfryd och Trond Hegna.
 Sverige: riksdagsmännen Gunnar Helén och Yngve Möller.

Medlemmarna i kommittén har ansett det dem lämnade uppdraget gälla till dess nytt val förrättas under Nordiska rådets tionde session år 1962.

Kommittén har sammanträtt den 22—23 februari 1961 i Köpenhamn, varvid till förman utsågs Helén. Nästkommande sammanträde är avsett att äga rum i Helsingfors den 19 mars 1962 i samband med rådets tionde session därstädes. Under 1961 har Haraldur Kröyer lämnat redaktionskommittén. Islands delegation i Nordiska rådet har i hans ställe utsett Torleifur Thorlacius. I övrigt har någon ändring i redaktionskommitténs sammansättning ej ägt rum.

Som redaktionssekreterare och ansvarig utgivare har inom redaktionen fungerat redaktören Ivar Arnö, Stockholm. Nationalredaktörer har liksom tidigare varit för Danmark protokollsekreterær Svend Thorsen, för Finland redaktören Harry Elg och för Sverige redaktören Åke Malmström. I Island har under 1961 Haraldur Kröyer ersatts med Þorleifur Thorlacius och i Norge redaktören Kåre Mosland med redaktören Oddvar Hellerud.

De svenska medlemmarna av redaktionskommittén har enligt redaktionskommitténs bestämmande utövat den närmare tillsynen med tidskriftens redigering och utgivning.

Vid sitt möte den 22—23 februari 1961 behandlade redaktionskommittén frågan om minskning av kostnaderna för tidskriftens utgivning. I samband därmed genomgicks resultaten av de undersökningar, som enligt redaktionskommitténs beslut den 31 juli 1960 hade företagits i vissa länder för att utröna i vilken mån parlamentsmedlemmarna verkligen hade intresse av att erhålla tidskriften. Med stöd av dessa undersökningar och andra åtgärder som vidtagits har tidskriftens upplaga fr. o. m. nyåret 1961 kunnat minskas från tidigare 4 200 till 3 850 exemplar. Vissa ytterligare begränsningar har under året kunnat företagas ned till 3 700 exemplar.

Kommittén har beslutat att i de länder där tidigare så icke skett undersökningar skall göras bland samtliga grupper av tidskriftens läsare för att utröna intresset av att fortlöpande erhålla tidskriften. Resultatet av dessa undersökningar i Danmark har visat att i detta land ett stort intresse förefinnes för tidskriften.

Rådets nationella sekretariat har enligt redaktionskommitténs beslut ständigt översett förteckningarna över gratisprenumeranter och hållit dessa aktuella.

På kommitténs uppdrag har de svenska medlemmarna av kommittén i syfte att nå fram till besparingar företagit en analys av tidskriftens utgifter och inkomster och därvid arbetat med olika alternativ, avseende nuvarande utgivningstäthet (15 nummer per år) samt ett till 12 respektive 9 beskuret antal årligen utkommande nummer. Denna analys har legat till grund för redaktionskommitténs principiella ståndpunktstagande till tidskriftens fortsatta utgivning. Kommittén har sammanfattat utredningsresultatet i en redogörelse (*Tillägg 1*) till rådet, vilken kommittén med en skrivelse den 17 maj 1961 överlämnat till presidiet med förslag att redogörelsen skall utskottsbehandlas vid rådets tionde session, varigenom rådet skulle få möjlighet taga ställning till de i redogörelsen diskuterade frågorna.

Kommittén har vidare diskuterat spörsmålet om tidskriftens tryckningsort på grundval av från svenska tryckerier i och utom Stockholm infordrade anbud. Inom kommittén har enighet rått om att fördelarna med fortsatt tryckning av tidskriften i Stockholm vida överväger de med en tryckning på annan ort förknippade relativt ringa kostnadsminskningarna.

Nedanstående av de svenska medlemmarna utarbetade förslag till budget för år 1962 kommer att föreläggas redaktionskommittén vid ovannämnda möte den 19 mars 1962. Förslaget är baserat på en utgivningstäthet av 15 nummer per år, ett vart om 56 sidor med en upplaga av 4 000 exemplar (beloppen i svenska kronor). Kostnadsfördyringarna är huvudsakligen att hänföra till det förhållandet att på grund av ökade rekvisitioner från särskilt Danmark och Norge upplagan under 1962 måst ökas med cirka 250 ex.

	1962	1961
<i>Inkomster</i>		
1. Försäljning	2 000	2 991: 53
2. Anslag	113 325	110 122: 35
	115 325	112 413: 88
<i>Utgifter</i>		
1. Tryckning (2 350/nr + 1 000 för register m. m.)	36 250	41 878: 70
2. Papper	7 000	
3. Korrekturläsning (200/nr)	3 000	5 588: —
4. Översättning (175/nr)	2 625	
5. Häftning och skärning (400/nr)	6 000	5 688: 68
6. Inläggning (100/nr)	1 500	1 477: 38
7. Porto (250/nr)	3 750	3 743: 31

	1962	1961
8. Adressering	700	595: —
9. Övriga omkostnader (telefon m. m.)	200	141: 48
		61 025
10. Arvoden:		59 112: 55
5 nationalredaktörer (4 × 9 000 + 5 000)	41 000	46 541: 33
1 redaktionssekreterare	5 000	
kassagöromål m. m.	1 800	1 800: —
författararvoden	6 500	4 960: —
		55 300
		53 301: 33
Summa kronor	115 325	

Med hänsyn till erfarenheterna under tidskriftens hittillsvarande utgivningstid har kommittén på grundval av bifogade promemoria (*Tillägg 2*) diskuterat »Nordisk Kontakts» uppgifter. Inom kommittén har därvid rått enighet om att tidskriftens huvuduppgift även framgent borde vara att lämna folkrepresentationernas medlemmar upplysningar om vad som försiggår i de nordiska grannländernas parlament men att vid sidan av denna huvuduppgift även tidskriftens övriga uppgifter, som efterhand blivit allt betydelsefullare — t. ex. att användas för undervisningsbruk, att tjäna som upplysningskälla för pressen och för allmänheten samt att vara diskussionsforum för nordiska frågor — borde beaktas i redaktionsarbetet.

I fråga om tidskriftens redigering har kommittén framhållit vikten av att ledarspalten innehåller intresseväckande artiklar. Redaktionskommitténs egna medlemmar har förklarat sig beredda att underlätta redaktörernas arbete att skaffa bidrag till ledarspalten genom att själva medverka samt om möjligt även genom att lämna redaktörerna konkreta uppslag till sådana artiklar och förslag till andra lämpliga skribenter.

Sedan presidiet beslutat att till rådets tioårsjubileum utgiva en skrift om rådets tillkomsthistoria, författad av professor emeritus Nils Herlitz, har redaktionskommittén medgivit att denna skrift finge utkomma — utan särskild kostnad för tidskriften — som ett supplementshäfte till denna.

Till revisorer för tidskriften utsåg rådet den 24 februari 1961 riksdagsmännen Birger Andersson och Leif Cassel, Sverige. Cassel jämte riksdagsman Anselm Gillström, vilken på grund av förfall för Birger Andersson utsetts att ersätta denne, har företagit revisionen av tidskriftens räkenskaper för kalenderåret 1961. Beträffande den ekonomiska förvaltningen under nämnda år får redaktionskommittén hänvisa till bifogade av revisorerna avgivna revisionsberättelse (*Tillägg 3*).

Stockholm den 28 februari 1962

På redaktionskommitténs vägnar

Gunnar Helén

Förman

TILLÄGG 1**Utredning om kostnaderna för »Nordisk Kontakt»****1. »Nordisk Kontakts» uppgift och innehåll**

Vid tidskriftens tillkomst angavs dess huvuduppgift vara att lämna medlemmarna i de nordiska ländernas parlament upplysning om verksamheten inom de nordiska grannländernas parlament. Beträffande tidskriftens innehåll framhöll de sakkunniga, som tillkallats för att utreda frågan om utgivande av en nordisk parlamentarisk publikation — se »Nordisk Kontakt. Betänkande om utgivande av en nordisk parlamentarisk tidskriftspublikation» (för Sveriges del tryckt som »Statens offentliga utredningar», 1954: 8) — att publikationen borde utformas som en löpande redogörelse för de nordiska ländernas parlamentariska verksamhet; tidskriften förutsattes skola utkomma med 18 48-sidiga nummer om året. För att stimulera läsarnas intresse borde så långt som möjligt ett reportagemässigt framställningssätt eftersträvas. Rimligt vore, att Nordiska rådet skulle ägnas en relativt utförlig behandling, men det ojämförligt största utrymmet måste dock enligt de sakkunniga materialet från de nationella parlamentens verksamhet erhålla. Tanken var, att materialet från övriga länder skulle användas icke endast för information utan även som en källa till uppslag i det egna parlamentsarbetet.

Under de år som förflutit, sedan tidskriften år 1955 började utkomma, har tidskriftens uppgifter i viss mån förskjutits. Den ursprungligen avsedda uppgiften kvarstår visserligen, men nya ändamål har tillkommit, vilka numera måste tilläggas icke oväsentlig betydelse och som också påverkar tidskriftens innehåll. Redan tidigt vidgades ramen för tidskriften såtillvida, att även originalartiklar innehållande jämförande stoff beträffande skilda frågor av intresse ur parlamentarisk synpunkt började införas. Under senare år har vidare eftersträvats att göra tidskriften till ett forum för diskussion i nordiska frågor av politisk natur. I sammanhang härmed har en särskild ledaravdelning upprättats. En viktig ny uppgift för tidskriften ligger däri, att den numera i stor utsträckning används för undervisningsbruk vid folkhögskolor och andra läroanstalter. Tidskriftens roll som upplysningskälla för press och allmänhet torde också ha ökat. En icke förutsedd biverkan är, att tidskriftens redogörelser för arbetet i respektive parlament kommit till icke ringa nytta i det egna landet. Motsvarighet till tidskriftens objektivt men journalistiskt utformade översikter saknas nämligen i stort sett. Även för upplysning om Norden i utlandet spelar tidskriften en icke obetydlig roll. En inom rådets svenska sekretariat utarbetad promemoria om tidskriftens nuvarande uppgifter närslutes som bilaga till denna rapport [*se Tillägg 2*].

Inom redaktionskommittén råder enighet om att tidskriften även framgent bör i huvudsak bibehålla sin karaktär av upplysningsorgan för parla-

mentariker och andra inom centrala statsorgan verksamma personer men att dess övriga uppgifter t. ex. som forum för debatt och för jämförande redogörelser beträffande spörsmål med parlamentarisk anknytning och som hjälpmedel i skolans undervisning också måste tillbörligt beaktas. Kommittén anser, att, om hänsyn toges till alla faktorer, tidskriften fyller flera olika behov på sådant sätt, att dess existensberättigande ej kan ifrågasättas. Från nu angiven utgångspunkt har kommittén utgått i sina fortsatta överväganden.

2. »Nordisk Kontakts» redigering

Under 1960 och 1961 har vissa ändringar successivt genomförts i fråga om tidskriftens redigering. Sålunda har, som nyss nämnts, en avdelning för ledande artiklar införts. Också i övrigt har eftersträvat att vidga utrymmet för debattinlägg. Redaktionskommittén har fastställt vissa principer för att säkra objektiviteten i referaten av de parlamentariska händelserna, vilka referat utgör huvuddelen av tidskriftens innehåll. — Artiklar rörande ur politisk-parlamentarisk synpunkt intressanta ämnen publiceras fortlöpande. En avdelning för kortare notiser har införts.

Med den utformning, tidskriften sålunda erhållit, bör den enligt redaktionskommitténs mening i stort sett väl kunna fylla sitt syfte. Därvid måste självfallet oavslätlig uppmärksamhet ägnas redigeringsarbetet. Särskilt bör eftersträvas att uppslag till nya debatt- och artikelämnena tillvaratages, så att icke tidskriften stelnar i en rutin.

Redigeringen av tidskriften ombesörjes i gemenskap av de nationella redaktörerna med en i Sverige placerad redaktionssekreterare som sammanbindande kraft. Materialet införskaffas sålunda i varje land för sig — även vad gäller t. ex. porträtt, ledare och allmänna översiktsartiklar — men efter en gemensam plan. Att få fram materialet kan stundom vara vanskligt och ställa betydande krav på redaktionspersonalen. För egen del vill redaktionskommittén betona angelägenheten av att redaktionen från medlemmar av rådets nationella delegationer och andra intresserade får hjälp vid anskaffande av artiklar och ledare men även med uppslag av olika slag.

3. Möjligheter att minska kostnaderna för utgivningen av »Nordisk Kontakt»

Under längre tid har redaktionskommittén vid skilda tillfällen övervägt olika möjligheter att nedbringa kostnaderna för tidskriften. Sedan vid ett tidigare möte uppdragits åt redaktionskommitténs svenska medlemmar att utarbeta alternativa kostnadsförslag, framlades vid kommitténs senaste möte i Köpenhamn den 22—23 februari 1961 resultatet av dessa undersökningar. Till en början torde redogörelse böra lämnas för den analys av tidskriftens utgifter och inkomster som därvid gjordes (alla belopp i svenska kronor).

Utgifterna för tidskriften uppgingo under 1960 till icke fullt 120 000 kronor, medan inkomsterna ligger mellan 2 000 och 3 000 kronor. Då en ökning av inkomsterna av sådan storleksordning, att totalresultatet mera märkbart påverkas, icke torde vara möjligt utan övergång till annonsering

— ett alternativ som redaktionskommittén icke velat tillstyrka — har intresset måst koncentreras till utgiftssidan. Utgifterna under 1960, vilka framgår av bifogade tablå (*se Bihang*), fördelar sig grovt uttryckt tämligen jämnt på två huvudposter: kostnader för redaktionspersonalen inkluderande arvode till korrekturläsare, översättare m. fl. (cirka 62 500 kronor) och kostnaderna för tryckning och distribution m. m. (cirka 56 000 kronor). För 1961 beräknas i budgeten motsvarande kostnader till cirka 61 000 kronor resp. 52 500 kronor. Minskningen av den senare posten beror på att vissa besparingsåtgärder genomförts under 1960. Dessa har främst åstadkommit genom minskning av tidskriftens upplaga. Sedan flertalet av dem som hittills gratis erhållit tidskriften tillfrågats om de önskade alltså mottaga densamma, har utsändandet begränsats till sådana, som besvarat nämnda fråga jakande. Därigenom har en reduktion av upplagan från tidigare 4 300 till 3 880 kunnat åvägabringas.

De svenska medlemmarna har i första hand undersökt möjligheterna att begränsa tryckningskostnaderna. Sålunda har beträffande posten »tryckning» anbud infordrats från tryckerier dels i Stockholm och dess närhet (Södertälje, Norrtälje), dels i Norrköping. Av de inkomna anbuden, vilka är tillgängliga hos rådets svenska sekretariat, kan utläsas, att endast relativt små besparingar kan göras vid en övergång från nuvarande tryckeri (statens reproduktionsanstalt, belägen i Stockholm) till annat tryckeri i eller utanför Stockholm. Störst blir vinsten vid övergång till landsortstryckeri, men då denna vinst med all sannolikhet skulle helt uppvägas av nya utgifter för resor m. m., anser redaktionskommittén att någon förändring i nuvarande arrangemang icke bör vidtagas. Kommittén har därvid även övervägt möjligheten att flytta tryckningen till annat land, därvid främst Danmark kommer i fråga. Vid en sådan omläggning torde emellertid distributionskostnaderna öka och det redaktionella arbetet försvåras i sådan grad, att några verkliga besparingar av betydelse icke kunna påräknas. Endast beträffande posten 5 »häftning och skärning» torde enligt vad ett studium av anbudshandlingarna ger vid handen en minskning av något tusental kronor kunna åvägabringas. Övriga hithörande delposter har befunnits icke medgiva nämnvärt besparingsutrymme.

Vad härefter angår kostnaderna för redaktionspersonalen torde en nedskärning med några hundratal kronor möjligen kunna åstadkommas i fråga om arvoden under posterna »korrekturläsning» och »översättning». Utgifterna för dessa ändamål är dock av underordnad storleksordning i jämförelse med utgifterna för arvode till redaktörerna och redaktionssekreteraren. Med nuvarande arbetsbelastning synes dessa arvoden, som varit oförändrade sedan 1955, ehuru de då måhända kunde förefalla väl kraftigt tilltagna, numera på grund av penningvärdets fall utgöra en tämligen normal ersättning för redaktionsuppgifter av liknande art. Någon nedskärning av arvoden anser sig redaktionskommittén därför icke kunna förorda.

En särskild fråga är, huruvida besparingar kan erhållas genom en omorganisation av Nordiska rådets sekretariat vad avser rådets informations-

verksamhet. Inom presidiet har tanken diskuterats att koncentrera hela informationsverksamheten hos en heltidsanställd tjänsteman, som i sådant fall skulle övertaga såväl redaktionssekreteraruuppgiften som ett lands nationalredaktörskap, för vilket ändamål nu 14 000 kronor utgår. Från denna möjlighet har emellertid redaktionskommittén på nuvarande stadium ansett sig kunna bortse.

På grundval av sålunda företagna överväganden har redaktionskommittén kommit fram till den slutsatsen, att några kostnadsminskningar av sådan storleksordning, att de verkligen påverkar de enskilda ländernas bidrag, knappast är möjliga med bibehållande av nuvarande utgivningstäthet (15 å 16 nummer per år ettvarvt å 48—56 sidor). Kommittén har därför ansett sig böra överväga vilka besparingar som kan nås genom en nedskärning av tidskriftens omfång. Därvid har förutsatts, att numrens antal skall reduceras men att ettvarvt av dessa skall vara av ungefär samma omfång som för närvarande. I nedanstående sammanställning redovisas resultaten av beräkningen rörande kostnaderna för tidskriften, därest denna skulle utkomma endast med nio (alt. A) respektive tolv (alt. B) nummer per år. Som jämförelse redovisas de för 1961 beräknade kostnaderna för 15 nummer (alt. C).

	Alt. A (9 nr)	Alt. B (12 nr)	Alt. C (15 nr)
1. Tryckning (2 300/nr + 1 000 för årsregister m. m.)	21 300	28 400	35 000
2. Papper	3 600	4 800	6 000
3. Korrekturläsning (175/nr)	1 575	2 100	2 625
4. Översättning (175/nr)	1 575	2 100	2 625
5. Häftning och skärning (350/nr)	3 150	4 200	5 250
6. Inläggning (60/nr)	600	800	1 000
7. Porto (250/nr)	2 250	3 000	3 750
8. Adressering	360	480	600
9. Övr. omkostnader (telefon m. m.)	300	400	500
	34 710	46 280	57 850
10. Arvoden			
5 nationalredaktörer	32 800	36 900	41 000
1 redaktionssekreterare	4 000	4 500	5 000
kassagöromål	1 080	1 440	1 800
författararvoden	4 800	6 400	8 000
Summa	77 390	95 520	113 650

Kostnaderna för posterna 1—9 samt för kassagöromål och författararvoden har i sammanställningen betraktats såsom direkt proportionella mot antalet nummer. Beträffande redaktörernas arvoden har företagits en reduktion vid Alt. A med 20 % och vid Alt. B med 10 %. En omläggning torde vara möjlig att genomföra först från och med 1962.

Jämfört med de för år 1961 budgeterade kostnaderna, 113 650 kronor, uppvisar således alt. B en besparing med 18 130 kronor och alt. A med 36 260 kronor. Fördelat på respektive länder skulle besparingarna bli:

för Danmark, Finland och Norge 3 600 respektive 7 250 kronor samt för Island 900 respektive 1 800 kronor och för Sverige 6 400 respektive 12 600 kronor.

Enligt redaktionskommitténs uppfattning får de beräknade besparingarna vid alt. B anses så begränsade, att de icke uppväger de avsevärda olägenheter som en minskning av utgivningstätheten från 16 till 12 nummer per år medför. Redan med nuvarande täthet föreligger svårigheter att hålla stoffet aktuellt och möjliggöra att tidskriften blir forum för en levande debatt. Besparingarna vid alt. A äro betydande. Å andra sidan minskar en nedskärning till endast nio nummer per år tidskriftens användbarhet i så avsevärd grad, att den knappast kan rätt fylla sin uppgift. Redaktionskommittén kan för den skull icke för sin del förorda något av alternativen A eller B. Enligt kommitténs mening bör den nuvarande utgivningstätheten med 15—16 nummer årligen bibehållas.

Redaktionskommittén har genom de verkställda undersökningarna sökt klarlägga att en tidskrift av den typ »Nordisk Kontakt» utgör icke kan framställas avsevärt billigare än nu sker, därest den skall fullgöra nuvarande uppgifter. Självfallet är det redaktionskommitténs avsikt att framgent på allt sätt verka för genomförande av alla tänkbara rationaliseringar och besparingar vid framställandet. Enligt kommitténs mening är emellertid lika angeläget att krafterna sättes in på att ytterligare öka tidskriftens läsvärde. De möjligheter, som tidskriften erbjuder nordiska politiker som plattform för debatt, bör exempelvis kunna utnyttjas i högre grad än hittills skett. På detta sätt kommer de medel, som de nordiska länderna anvisar till tidskriften, att skänka ökad utdelning.

Stockholm den 12 april 1961

BIHANG

**Utgifterna för »Nordisk Kontakt» under 1960
(s. v. kronor)**

1. Redaktionskostnader			
Redaktörsarvoden	48 691: 65		
Författarhonorar	6 789: 84		
Korrekturläsning, översättning	5 266: —		
Kassagöromål m. m.	1 800: —	62 547: 49	
2. Tryckningskostnader			
Tryckning av n:ris 1—15/1960	34 358: 45		
Häftning av n:ris 1—15/1960	6 246: 30		
Papper	8 848: 03	49 452: 78	
3. Expenser			
Adressering	700: —		
Distribution och porto	5 997: 34		
Kontorskostnader	432: 40	7 109: 74	
		119 110: 01	
Inkomst vid försäljning av »Nordisk Kontakt»		—	2 645: 35
	Underskott	116 464: 66	

TILLÄGG 2**PM rörande den parlamentariska tidskriften »Nordisk Kontakt»**

1. Nordisk Råds kulturudvalg, som 19. og 20. november 1961 holdt møde på Biskops-Arnö og i Uppsala for at forberede de sager, som kunne forventes oversendt til udvalget under rådets 10. session i Helsingfors, fik også forelagt sig en rapport til rådet, afgivet af redaktionskomiteen for »Nordisk Kontakt». Denne rapport var blevet udarbejdet efter anmodning fra rådets præsidium i anledning af ønsker fra forskellig side om at få undersøgt mulighederne for at nedbringe udgifterne til det parlamentariske tidsskrift »Nordisk Kontakt». Præsidiets havde imidlertid besluttet ikke at tage stilling til komiteens indstilling, men oversendt rapporten til rådet for at dets medlemmer selv kunne tage stilling til tidsskriftets udformning og fremtid. Præsidiets agtede ved sessionen at foreslå rapporten henvist til behandling i kulturudvalget.

5. *Kulturudvalgets overvejelser.* Kulturudvalget bifaldt redaktionskomiteens standpunkt, at et tidsskrift som »Nordisk Kontakt» ikke kan fremstilles væsentligt billigere end tilfældet er. Udgiften kan heller ikke anses for for stor i betragtning af den nytte, tidsskriftet gør. Kulturudvalget var derfor helt enig med redaktionskomiteen i, at dets omfang ikke bør reduceres, men dets indhold gøres endnu bedre. Såfremt dette kan ske, bør økonomiske hensyn ikke lægge hindringer i vejen herfor i betragtning af tidsskriftets betydning for parlamentarikerne, embedsmændene, pressen, undervisningen, folkeoplysningen samt oplysningsarbejdet overfor omverdenen.

Der var endvidere almindelig enighed om, at et oplysende og debatterende tidsskrift af »Nordisk Kontakts» karakter er særlig påkrævet i en tid, hvor det nordiske samarbejde får stadig stigende betydning på baggrund af den økonomiske udvikling i Europa, og hvor man overalt i ansvarlige kredse i Norden kan regne med en stærk interesse for de andre nordiske landes standpunkter og beslutninger i forhold til markedsplanerne.

Det blev oplyst i udvalget, at der ikke i Finland havde været gjort indvendinger mod tidsskriftets nuværende omfang, og at det trods sprogsforskellen havde mødt overordentlig interesse blandt finske parlamentarikere. Det tilføjedes, at man i Finland ville beklage, om man begrænsede værdien af den fælles oplysningskilde udadtil om Norden, som »Nordisk Kontakt» udgør.

Fra anden side understregedes den særlige betydning »Nordisk Kontakt» har ved at bringe interesserede i det øvrige Norden løbende underretning om de politiske forhold i Island og Finland, om hvilke dagspressen ellers kun sparsomt bringer meddelelser.

Ligeledes påpegedes den folkeoplysende og politisk-pædagogiske værdi det har, at »Nordisk Kontakt» bringer kontinuerlige og objektive efterretninger om det egne lands politiske liv og lovgivningsarbejde.

Foruden at drøfte »Nordisk Kontakts» formål og tidsskriftets nytte rettede udvalget særligt sin opmærksomhed mod spørgsmålet om, hvordan man kan øge dets læseværdighed og skabe øget interesse om det. Man fandt i det store og hele »Nordisk Kontakt» stofrigt og værdifuldt, selv om nogle af udvalgets medlemmer mente, at for stor en del af indholdet udgjordes af referat. Der var enighed om, at det ville øge tidsskriftets værdi, læseværdighed og evne til at interessere en videre kreds, om der kunne bringes flere originale artikler, ikke mindst debatindlæg om aktuelle politiske problemer i de nordiske lande, skrevet af kendte parlamentarikere. Desuden fremsattes ønsker om en mere aktiv og planmæssig redigering af fællesstoffet, eftersom stofvalget til tider kan virke noget tilfældigt.

Udvalget fandt endelig, at der burde gøres en større indsats for at udbrede kendskabet til »Nordisk Kontakt» i almenheden.

TILLÄGG 3

»Nordisk Kontakts» oppgifter

»Nordisk Kontakts» främsta uppgift angavs vid tidskriftens tillkomst vara att lämna medlemmarna i de nordiska ländernas parlament upplysning om det arbete, som pågår i de nordiska grannländernas parlament. En viss förskjutning har efter hand inträtt vad angår tidskriftens uppgifter. För närvarande kunna dessa anses vara följande.

1. Att lämna folkrepresentationernas medlemmar upplysning om vad som försiggår i de nordiska grannländernas parlament, upplysningar, som tänkas även kunna ge uppslag i det egna parlamentariska arbetet eller eljest brukas i det politiska arbetet.

2. Att hålla myndigheter och intresserade ämbetsmän orienterade om åtgärder och debatter i grannländerna; även för dessas del förutsättes denna orientering understundom kunna komma till praktisk nytta i vederbörandes arbete.

3. Att användas för undervisningsbruk på folkhögskolor och liknande läroanstalter.

4. Att tjäna som upplysningskälla för pressen vad angår det politiska livet i grannländerna.

5. Att i övrigt för en intresserad allmänhet i in- och utlandet vara en upplysningskälla rörande den politiska utvecklingen såväl i grannländerna som i det egna landet.

6. Att vara ett diskussionsforum beträffande nordiska frågor av politisk natur.

TILLÄGG 4

Revisionsberättelse om »Nordisk Kontakt» för 1961

Undertecknade, som av Nordiska rådet utsetts att granska »Nordisk Kontakts» räkenskaper, får härmed avgiva följande berättelse beträffande den av oss företagna revisionen av »Nordisk Kontakt» avseende år 1961.

Under år 1961 utkom 15 nummer av tidskriften. Den har i likhet med föregående år tryckts hos statens reproduktionsanstalt enligt upprättat kontrakt samt bokbinderibehandlats och distribuerats av M. F. Åkerdahl bokbinderi ab, båda i Stockholm. Upplagan har varierat mellan 3 700 och 3 900 och omfånget av varje nummer mellan 48 och 72 sidor. I ungefärliga tal har upplagan fördelats mellan länderna på följande sätt: till Danmark 900 ex., till Finland 675 ex., till Island 200 ex., till Norge 600 ex. och till Sverige 1 000. Härtill kommer 148 postprenumererade ex., vars geografiska fördelning ej är känd. Till bibliotek och institutioner i utlandet har utgått 37 ex. Hos bokbindaren och svenska sekretariatet kvarligger för efterbeställningar genomsnittligen cirka 150 ex. per nummer.

Prenumeranternas antal har under år 1961 varit sammanlagt 313, fördelade på 148 postprenumeranter och 165 direktprenumeranter (en minskning från föregående år med 90). Antalet lösnummerförsålda exemplar har varit 26.

Under året influtna inkomster har uppgått till 2 291 kronor 53 öre.

De sammanlagda utgifterna har under kalenderåret 1961 uppgått till 112 413 kronor 88 öre, varav i trycknings- och distributionskostnader 53 383 kronor och 7 öre och i arvoden till huvudredaktör, lokalredaktörer och distribution per nummer har uppgått till 3 558 kronor 87 öre.

Nettokostnaderna, d. v. s. de samlade utgifterna efter avdrag av inkomsterna, har fördelats mellan de olika länderna på följande sätt:

Danmark	20 %	av	nettokostnaderna	sv. kr.	22 024: 47
Finland	20 %	»	»	» »	22 024: 47
Island	5 %	»	»	» »	5 506: 11
Norge	20 %	»	»	» »	22 024: 47
Sverige	35 %	»	»	» »	38 542: 83

I övrigt hänvisar vi till bilagda tablå [se *Bihang*].

De utgifter, som utbetalats av Sverige, har granskats i samma ordning, som tillämpas beträffande övriga för riksdagen och dess verk anvisade medel. De utgifter, som förskottsvis utlagts av övriga länder och påförts tidningens utgiftskonto, står i god överensstämmelse med vad som upptagits i budgeten för år 1961.

Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» har under 1961 hållit ett sammanträde, nämligen den 22 mars i Köpenhamn.

Revisionen har icke givit anledning till någon erinran från revisorernas sida.

Stockholm den 28 februari 1962

Anselm Gillström

Leif Cassel

**Utgifterna för »Nordisk Kontakt» under 1961
och deras fördelning (sv. kronor)**

1. Redaktionskostnader

Redaktörsarvoden

Danmark (d. kr. 12 000: —)	9 066: —		
(kurs 30/12 1961 75: 75)			
Finland (fmk 558 000: —)	9 039: 60		
(kurs 30/12 1961 1: 62)			
Island (isl. kr. 44 313: —)	5 361: 87		
(kurs 30/12 1961 12: 10)			
Norge (n. kr. 12 447: —)	9 073: 86		
(kurs 30/12 1961 72: 90)			
Sverige: nationalredaktören	9 000: —		
redaktionssekreteraren	5 000: —	14 000: —	46 541: 33
Författar- och tecknararvoden	4 960: —		
Korrekturläsning, översättning	5 588: —		
Kassagöromål m. m.	1 800: —		58 889: 33

2. Tryckningskostnader

Tryckning av n:ris 1—15/1961	35 535: 60		
Häftning av n:ris 1—15/1961	5 688: 68		
Papper	6 343: 10		
Kliché	20: —		47 587: 38

3. Expenser

Adressering	595: —		
Distribution och porto	5 200: 69		
Kontorskostnader			
Finland (fmk 5 000: —)	81: —		
Sverige	60: 48		5 937: 17
			112 413: 88

Avgår: inkomst vid försäljning av »Nordisk Kontakt»
(beloppet i sin helhet influtet i Sverige) 2 291: 53

Brist att fördelas 110 122: 35

	Utlagda kostnader	Bristen fördelas sålunda	Differens
Danmark	9 066: —	20 % 22 024: 47	— 12 958: 47
Finland	9 120: 60	20 % 22 024: 47	— 12 903: 87
Island	5 361: 87	5 % 5 506: 11	— 144: 24
Norge	9 073: 86	20 % 22 024: 47	— 12 950: 61
Sverige	77 500: 02	35 % 38 542 83	+ 38 957: 19

UTSKOTTSFÖRSLAG M. M.

Riktlinjer för utskottsarbetet

(Antagna av arbetsutskotten den 16 mars 1962)

1. Utskottets första möte öppnas av den som står först på den i bokstavsordning uppgjorda förteckningen över de i utskottet invalda medlemmarna.

Vid mötet

a. väljes förman och en vice förman,

b. anmäles, vem presidiet jämlikt § 8 arbetsordningen för rådet utsett till sekreterare,

c. inbjudes de rådsmedlemmar, som är regeringsrepresentanter, att, i den mån icke annat särskilt beslutes, delta i utskottets förhandlingar,

d. bemyndigar utskottet ordföranden att i förekommande fall tillåta vald rådsmedlem ävensom suppleant i rådet att övervara utskottets förhandlingar,

e. bestämmer utskottet, vilka sakkunniga som enligt 13) andra stycket arbetsordningen för rådet skall inkallas till utskottet för att biträda utskottet beträffande de olika sakerna (presidiet har fastställt en förteckning på personer, som enligt dess mening kan ifrågakomma som sådana sakkunniga),

f. fastställer utskottet en preliminär plan för sitt arbete.

2. Utskottets förhandlingar är slutna, och utskottet äger icke göra sina möten offentliga.

3. Tillträde till utskottets förhandlingar har, utöver vederbörande utskottssekreterare och dem som enligt vad under 1. beslutats beretts tillfälle närvara, de som utskottet eljest jämlikt 13) arbetsordningen beslutat tillkalla, presidiets medlemmar och delegationernas huvudsekreterare. Presidiedlemmarna och huvudsekreterarna har liksom vederbörande utskottssekreterare rätt erhålla ordet i utskottet.

4. Vid utskottets möten föres protokoll av sekreteraren, som däri antecknar tidpunkten för varje mötes begynnelse och avslutning, namnen på närvarande medlemmar och regeringsrepresentanter samt tillkallade sakkunniga ävensom de av utskottet fattade besluten.

5. Varje sak föredrages för utskottet av en utskottsmedlem, utskottsekreteraren eller tillkallad sakkunnig. Utskottet har att till rådet avge förslag angående varje till utskottet hänskjuten sak.

6. För varje förslag utses en talesman med uppgift att, i den mån det anses påkallat, framlägga saken för rådet. I fråga om saker av större betydelse hör utskottet förbereda debatten i rådet, t. ex. genom att upprätta förslag till en preliminär talarlista för plenarmötet.

7. Utskottets förslag skall innehålla upplysningar om vilka som har deltagit i eller varit närvarande vid sakens behandling i utskottet, hänvisning till de dokument m. m., som har förelagts utskottet, motivering för utskottets

konklusion, själva konklusionen samt eventuella reservationer (minoritetsförslag). Förslaget avfattas på dens språk, som har uppgjort det.

8. För konklusionernas avfattande har i förenhetligande syfte uppgjorts visst schema, vilket om möjligt bör följas. I fråga om medlems- och regeringsförslag och sak, i vilket tilläggsförslag väckts, bör konklusionen gå ut på något av följande tre alternativ: antagande av rekommendation, avslag (ej företaga sig något) eller uppskov. Berättelser och meddelanden förutsättes skola läggas till handlingarna, meddelande tillika med angivande av om rekommendationen anses slutbehandlad eller om nya meddelanden avvaktas till senare session.

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 29/ 1954 angående nordiska patent (Sak D 8)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommendation nr. 29/1954 angående nordisk patent, indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara (talsmand), Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knud Toven samt justitsminister Bjarni Benediktsson, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup, statsrådet Herman Kling og justitieministern Pauli Lehtosalo.

Som sagkyndig har vicehäradsövdingen Sten Finne, Finland, deltaget i sagens behandling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Af meddelelserne fremgår det, at de nordiske patentkomiteer nu har afgivet foreløbige betænkninger. I tilslutning hertil blev det i udvalget oplyst, at endelige betænkninger med lovforslag om nordisk patent kan ventes fremlagt senest i efteråret 1963.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 19. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/ 1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m. (Sak D 84)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelse om rekommandation nr. 12/1961 angående ensartet lovgivning om aktieselskaber m. m., indsendt af Finlands regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald, Harras Kytä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup (talsmand) og Knut Toven samt justitsminister Bjarni Benediktsson, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup, statsrådet Herman Kling og justitieministern Pauli Lehtosalo.

Som sagkyndig har professorn Curt Olsson, Finland, deltaget i sagens behandling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse af rådets juridiske nemandskomité.

Det er for udvalget oplyst, at de af de respektive lande udpegede sagkyndige, som hidtil har haft til opgave at overveje mulighederne for indførelse af ensartede bestemmelser på visse nærmere afgrænsede områder inden for aktieselskabslovgivningen, på deres seneste møde har besluttet at foreslå regeringerne at udvide deres opgaver til at omfatte aktieselskabslovgivningen i sin helhed.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 19. marts 1962

Harras Kytä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan jämte ändringsförslag om bevarande av den nordiska rättsgemenskapen inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen (Sak A 1)

Til juridisk udvalg er henvist udsat medlemsforslag om indretning af fælles rådgivende domstolsorgan tillige med ændringsforslag om bevarelse af det nordiske retsfællesskab inden for rammerne af Det europæiske økonomiske Fællesskab, fremsat af Knud Thestrup.

I et ved 6. session fremsat forslag (Sag A 14/1958) henstillede Harras Kyttä, Olov Rylander og Knud Thestrup, at rådet rekommanderede regeringerne at undersøge mulighederne for at indrette et rådgivende domstolsorgan med den opgave at medvirke ved fortolkningen i retsanvendelsen af fællesnordisk lovgivning. Efter indstilling af juridisk udvalg (nr. 20/1958) blev forslagens behandling udsat for nærmere udredning og spørgsmålet var ikke genstand for realitetsbehandling på de følgende sessioner.

I ændringsforslaget henstilles, at rådet vedtager en rekommandation til regeringerne om i forening at overveje, hvorledes det nordiske retsfællesskab bedst bevares og udvikles inden for rammerne af Det europæiske økonomiske Fællesskab og at træffe de efter regeringernes opfattelse i så henseende fornødne foranstaltninger.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup (talsmand) og Knut Toven samt justitsminister Bjarni Benediktsson, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup, statsrådet Herman Kling og justitieministern Pauli Lehtosalo.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse af rådets juridiske nimanjskomité, hvorefter der foreslås vedtaget en rekommandation i overensstemmelse med ændringsforslaget.

Som det fremgår af den juridiske nimanjskomités udtalelse viser de un-

dersøgelser, der ved nimandskomiteens foranstaltning er foretaget af rets- praksis vedrørende fællesnordisk lovgivning, at praksis stort set har været ensartet. Efter nimandskomiteens opfattelse er der herefter ikke noget behov for indførelse af et organ til koordinering af praksis. Udvalget kan tiltræde denne opfattelse.

Med hensyn til ændringsforslaget har de tilstedeværende justitsministre oplyst, at de i høj grad er opmærksomme på det i forslaget rejste spørgsmål om det nordiske retsfællesskabs stilling ved ét eller flere nordiske landes tilslutning til Det europæiske økonomiske Fællesskab. Ministrene har samtidig meddelt, at man påtænker at nedsætte en studiegruppe med repræsentanter for hvert land til at undersøge, hvorledes lovgivningen i de respektive lande stiller sig til Rom-traktatens bestemmelser.

Udvalget er klar over, at det på indeværende tidspunkt er særdeles vanskeligt at overskue, hvilke konsekvenser en tilslutning til fællesskabet af et eller flere af de nordiske lande vil kunne få for det nordiske retsfællesskab, og udvalget ser sig ikke i stand til at angive nogen løsning på, hvilke foranstaltninger, der bør træffes, for i videst muligt omfang at sikre det nordiske retsfællesskab i påkommende tilfælde. Udvalget vil imidlertid stærkt understrege betydningen af et snævert samarbejde mellem de nordiske lande angående dette spørgsmål, og har med tilfredshed noteret sig det initiativ til samarbejde, der som ovenfor anført agtes taget af justitsministrene.

Med disse bemærkninger, og idet udvalget i øvrigt kan tilslutte sig det i nimandskomiteens udtalelse anførte, vil udvalget anbefale vedtaget en rekommandation i overensstemmelse med ændringsforslaget, dog med en enkelt ændring til tydeliggørelse af rekommandationens tekst.

Udvalget indstiller herefter,

I. at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget;

II. at rådet i anledning af ændringsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i fællesskab at overveje, hvorledes det nordiske retsfællesskab bedst kan bevares og udvikles, såfremt ét eller flere af de nordiske lande tilslutter sig Det europæiske økonomiske Fællesskab, og at træffe de efter regeringernes opfattelse i så henseende fornødne foranstaltninger.

Helsingfors, den 19. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om likartade stadgan- den mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen (Sak A 32)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om ensartede bestemmelser mod alkoholmisbrug i luftfartslovgivningen, fremsat af Magnús Jónsson, Harras Kyttä og Jon Leirfall. I forslaget henstilles, at rådet rekommanderer regeringerne i fællesskab att søge gennemført ensartede og fuldt betryggende bestemmelser i de nordiske luftfartslove angående misbrug af alkohol.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven (talsmand) samt justitieministern Pauli Lehtosalo.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter. Udvalget kan ganske tiltræde det i medlemsforslaget anførte og indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at søge gennemført ensartede og fuldt betryggende bestemmelser i de nordiske luftfartslove angående misbrug af alkohol.

Helsingfors, den 20. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag
i anledning av uppskjutet medlemsförslag om erkän-
nande av Europeiska domstolens för de mänskliga rät-
tigheterna jurisdiktion (Sak A 4)

Till juridisk udvalg er henvist udsat medlemsforslag om anerkendelse af Den europæiske Menneskerettighedsdomstols jurisdiktion.

I et ved 8. session fremsat forslag (Sag A 19/1960) henstillede Nils Hønsvald, Jon Leirfall og Olov Rylander, at rådet vedtog en rekommandation til Norges og Sveriges regeringer om at anerkende Den europæiske Menneskerettighedsdomstols jurisdiktion. Efter indstilling af juridisk udvalg (nr 5/1960) besluttede rådet at udsætte den videre behandling af forslaget til næste ordinære session. Spørgsmålet var ikke genstand for realitetsbehandling på 9. session.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar (talsmand), Erkki Hara, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven samt statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup, statsrådet Herman Kling og justitieministern Pauli Lehtosalu.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse af rådets juridiske nimanndskomiteé.

De norske og svenske justitsministre har i udvalget givet udtryk for, at den norske og svenske regering fortsat er af den opfattelse, at spørgsmålet om norsk og svensk anerkendelse af Den europæiske Menneskerettighedsdomstols jurisdiktion bør afvente yderligere erfaringer med hensyn til domstolens virksomhed.

Udvalget finder under disse omstændigheder, at en stillingtagen fra rådets side i sagen påny bør udsættes.

Udvalget indstiller,

at rådet udsætter den videre behandling af medlemsfor-
slaget til næste ordinære session.

Helsingfors, den 20. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Reservation

Jag kan helt instämma i vad rådets juridiska niomannakommitté uttalat i sitt utlåtande i denna sak. Jag finner de skäl kommittén anfört för att rådet nu rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige att erkänna europarådsdomstolens behörighet helt övertygande.

Jag får därför föreslå,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige att avgiva förklaring om erkännande av europarådsdomstolen enligt artikel 46 i Europarådets konvention angående de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Helsingfors den 20 mars 1962

Ingrid Gärde Widemar

Juridiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (Sak A 12) samt meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (Sak D 7)

Til juridisk udvalg er henvist udsat tillæggsforslag om nordisk etableringsfrihed for enkeltpersoner samt meddelelser om rekommandation nr. 26/1964 angående nordiske statsborgeres ret til at drive næring, indsendt af Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringer.

I et til 9. session fremsat tillæggsforslag (Sag D 10/1961) henstillede Harras Kyttä, at rådet rekommanderede regeringerne at åbne mulighed for enkeltpersoner, der driver næring ved handel og håndverk, til frit at etablere sig på samme vilkår som landets egne statsborgere. Efter indstilling af juridisk udvalg (nr. 7/1961) blev den videre behandling af sagen udsat til næste ordinære session.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer at udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald, Harras Kyttä (talsmand), Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse af rådets juridiske nimandskomité.

Som nærmere udviklet i den af den juridiske nimandskomité afgivne udtalelse, drejer den foreliggende sag sig i første række om afskaffelsen af krav om statsborgerret og længere tids forudgående ophold som betingelse for enkeltpersoners næringsudøvelse inden for handel og håndverk. Men også andre hindringer for udlændinges handels- og håndværksvirksomhed berøres af medlemsforslaget, således krav med hensyn til en særlig forudgående uddannelse og eksamen og andre særlige krav der stilles over for udlændinge der ønsker at drive næring inden for de nævnte næringsgrene, f. eks. krav om sikkerhedsstillelse for skat.

Af nimandskomiteens udtalelse fremgår det, at komiteen principielt tilslutter sig gennemførelse af en etableringsfrihed på det her omhandlede

område, d. v. s. går ind for afskaffelse af krav om statsborgerret og en vis tids forudgående ophold, anbefaler anerkendelse af lige så god uddannelse og tilsvarende eksamen i udlandet på lige fod med tilsvarende indenlandsk uddannelse og eksamen og afskaffelse af krav der i særlig grad er diskriminerende over for udlændinge, f. eks. krav om sikkerhedsstillelse for skat. Nimandskomiteen mener det derimod ikke urimeligt at opretholde krav om bopæl i det land, hvor næringen drives.

Uanset sit principielle standpunkt har nimandskomiteen imidlertid ikke ment at kunne fremkomme med nogen indstilling i sagen. Komiteen har herved henvist til sagens nære sammenhæng med problemer i forbindelse med visse nordiske landes aktuelle forhold til Det europæiske økonomiske Fællesskab.

Udvalget vil for sit vedkommende tilslutte sig den opfattelse, at nordiske statsborgeres adgang til at drive næring i andet nordisk land bør lettes i videst muligt omfang. Som fremhævet i nimandskomiteens udtalelse er man imidlertid ved behandlingen af de i denne sag omhandlede spørgsmål inde på problemer som kommer op i anden sammenhæng, nemlig i forbindelse med visse nordiske landes overvejelser angående tilslutning til Det europæiske økonomiske Fællesskab. Det er endnu uklart, i hvilket omfang der fra Norden sker tilslutning til dette fællesskab, og under disse forhold finder udvalget det betænkeligt at der vedtages nogen rekommandation til regeringerne om etableringsfrihed for nordiske statsborgere på det her omhandlede område.

Som det fremgår af de trykte dokumenter har sagen været genstand for en omfattende behandling i den juridiske nimandskomité, der har indhentet udtalelse fra en lang række interesserede organisationer og myndigheder. Dette materiale, i hvilket der er fremsat vægtige synspunkter angående spørgsmålet om etableringsret inden for handel og håndværk, vil antagelig kunne være af stor værdi ved senere overvejelser i regeringerne af dette spørgsmål.

Udvalget indstiller,

I. at rådet ikke foretager sig noget i anledning af tilrådsforslaget;

II. at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 20. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag
i anledning av berättelse om samarbete på lagstiftningens område (Sak C 1)

Til juridisk udvalg er henvist beretning om samarbejde på lovgivningens område, indsendt af Finlands regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvold, Harras Kyttä (talsmand), Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven.

Som sagkyndige har fuldmægtig N. C. Bitsch, Danmark, og regeringsrådet Kai Korte, Finland, deltaget i sagens behandling.

Udvalget har gjort sig bekendt med det foreliggende trykte dokument.
Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning.

Helsingfors, den 20. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider
för vissa djurarter (Sak D 21)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommandation nr. 1/1958 angående samordnede frednings- og jagttider for visse dyrearter, indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen (talsmand), Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven samt statsrådet Eric Holmqvist.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse af rådets juridiske nemandskomiteé.

Af de afgivne meddelelser fremgår det, at der endnu ikke er kommet noget nordisk samarbejde i stand i anledning af den i sin tid foreslåede rekommandation, men den svenske landbrugsminister har i udvalget oplyst, at Sverige, der er koordinerende land vedrørende denne sag, nu har taget initiativ til samnordiske drøftelser, der ventes at ville finde sted i nær fremtid.

Udvalget indstiller

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 20. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål (Sak D 22)

Till juridiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler (talesman), Knud Thestrup og Knut Toven samt justitieministern Bjarni Benediktsson, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup, statsrådet Herman Kling och justitieministern Pauli Lehtosalo.

Såsom sakkunnig har utskottet hört hovrättsrådet Gustaf Petré, Sverige.

Utskottet har tagit del av föreliggande tryckta dokument, däribland ett utlåtande från rådets juridiska niomannakommitté.

Utskottet konstaterar, att några större framsteg inom ramen för denna rekommendation icke nåtts sedan senaste sessionen. Det är därför önskvärdt, att rådets niomannakommitté även framgent följer utvecklingen på detta område.

Utskottet delar juridiska niomannakommitténs uppfattning om att spörsmålet om nordiska medborgares likställighet i fråga om rätt att förvärva fast egendom för bostadsändamål bör betraktas som en fråga, vilken har nära samband med de europeiska marknadsförhandlingarna. Såsom utskottet meddelat i sitt förslag nr 3 har justitieministrarna för avsikt att tillätta en studiegrupp för att undersöka i vad mån den nordiska rättsgemenskapen påverkas vid en eller flera nordiska länders anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen. Enligt utskottets mening bör denna studiegrupp låta sitt arbete omfatta även det nu förevarande spörsmålet.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 20 mars 1962

Harras Kyttä

Förman

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område jämte tilläggsförslag 1 om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige och tilläggsförslag 2 om gemensamt organ för renskötsel frågor (Sak D 14) samt meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden jämte tilläggsförslag om samarbete för lösning av samebefolkningens gemensamma problem (Sak D 47)

Till juridiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar, jämte tilläggsförslag 1 om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige, väckt av Hugo Osvald, och tilläggsförslag 2 om gemensamt organ för renskötsel frågor, väckt av Olavi Lindblom, samt meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar, jämte tilläggsförslag om samarbete för lösning av samebefolkningens gemensamma problem, väckt av Hugo Osvald. I tilläggsförslag 1 i Sak D 14 hemställes, att rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige att i samråd med samernas organisationer träffa överenskommelse om ny renbeteskonvention och i tilläggsförslag 2 i Sak D 14, att rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att i enlighet med Finlands förslag inrätta ett gemensamt nordiskt organ för behandling av de med renskötseln sammanhängande frågorna. I tilläggsförslaget i Sak D 47 hemställes, att rådet ville rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige att snarast upprätta nödiga samarbetsorgan för lösning av de för de nordiska ländernas samebefolkning gemensamma problemen.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald (talesman för Sak D 47), Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler (talesman för Sak D 14), Knud Thestrup og Knut Toven samt statsrådet Eric Holmquist.

Som sakkunniga har medverkat regeringsrådet Kai Korte, Finland, och hovrättsrådet Gustaf Petrén, Sverige.

Utskottet har tagit handlingarna i saken under övervägande, däribland en framställning från Nordiska samerådet rörande frågan om ingående av en ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige.

Något egentligt nordiskt samarbete har icke kommit till stånd på det officiella planet med avseende å samefrågorna i allmänhet, ej heller i de mera speciella renskötselsspörsmålen. I avvaktan på slutförande av nationella utredningar i Norge och Sverige har frågan om ett nordiskt samarbete på detta fält hittills ställts på framtiden i dessa båda hänseenden, medan man från Finlands sida påyrkat tillsättande av samarbetsorgan. Dessa frågor har tagits upp i två tilläggsförslag till årets session, det ena anknutet till meddelandena om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötelsens område, det andra anknutet till meddelandena om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden, som berör det allmänna spørsmålet om bevarande och förstärkande av den samiska kulturen.

Enligt utskottets mening sammanhänger förutsättningarna för samekulturens fortsatta bestånd och utveckling nära med renskötelnäringens vidare utbyggnad. Det ter sig från dessa synpunkter naturligt för utskottet att behandla renskötels- och samespörsmålen gemensamt. Utskottet finner för sin del angeläget att ett permanent samarbetsorgan kommer till stånd mellan regeringarna med behörighet att syssla med alla slag av same- och renskötelspörsmål. På det officiella planet erfordras en motsvarighet till Nordiska samerådet, som är ett samarbetsorgan mellan samernas egna sammanslutningar. Utskottet anser sig därför kunna tillstyrka såväl tilläggsförslag nr 2 i Sak D 14 som tilläggsförslaget i Sak D 47. Enligt utskottets mening bör nu mandatet för ett sådant allmänt nordiskt samarbetsorgan för samespörsmål bestämmas. Härefter kan länderna utse representanter i detta organ. Det kan tilläggas, att Finland enligt vad det meddelats i utskottet redan utnämnt två medlemmar i ett tidigare planerat samnordiskt organ för enbart renskötselfrågor.

Vad härefter angår tilläggsförslaget om den norsk-svenska renbeteskonventionen är att anteckna, att den nu gällande konventionen efter uppsägning utlöper med innevarande års utgång. Utskottet, som understryker vikten av att samernas utkomstmöjligheter icke bör försvåras, finner angeläget att förhandlingar om ett nytt avtal snarast inledes ånyo. Det har också i utskottet från regeringshåll upplysts, att man är beredd att inom kort återupptaga förhandlingarna mellan länderna i frågan. Tillika har det meddelats utskottet från norskt håll, att man är beredd att under den tid förhandlingarna pågår temporärt förlänga den nu gällande konventionen.

Någon rådets rekommendation synes under sådana omständigheter icke vara erforderlig i närvarande läge. Tilläggsförslaget kan därför i avvaktan på förhandlingarnas resultat uppskjutas till en senare session.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 20/1956 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 5/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

III. att rådet uppskjuter vidare behandling av tilläggsförslag 1 i Sak D 14 till nästa ordinarie session;

IV. att rådet i anledning av tilläggsförslag 2 i Sak D 14 och tilläggsförslaget i Sak D 47 antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att snarast tillsätta ett nordiskt organ för behandling av gemensamma samespörsmål och renskötsel-frågor.

Helsingfors den 21 mars 1962

Harras Kytä

Förman

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land jämte tilläggsförslag om samverkan i fråga om verkställighet av administrativ myndighets beslut (Sak D 2)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelse om rekommandation nr. 7/1953 angående nordiske statsborgeres retsstilling i andet nordisk land, indsendt af Sveriges regering, samt tillæggsforslag om samvirken med hensyn til iværksættelse af administrativ myndigheds beslutning, fremsat af Erkki Leikola og Knud Thestrup. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne på de områder, hvor der måtte være praktisk behov derfor, at undersøge forudsætningerne for iværksættelse af beslutninger truffet af administrativ myndighed i andet nordisk land.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvold, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg (talsmand), Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven samt justitsminister Bjarni Benediktsson, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse af rådets juridiske nimanndskomiteé.

Udvalget finder det rimeligt, at man i det omfang der er praktisk behov herfor undersøger mulighederne for at kunne iværksætte administrative beslutninger i andet nordisk land, og minder om at der i udkastet til den nordiske samarbejdsoverenskomst art. 7 findes en bestemmelse om at parterne bør virke for at gennemføre sådanne bestemmelser, at afgørelser truffet af domstole eller andre myndigheder i et andet nordisk land tillige kan fuldbyrdes inden for parternes område.

Udvalget vil herefter foreslå, at der vedtages en rekommandation i overensstemmelse med tillæggsforslaget.

Hvad angår meddelelsen om rekommandation 7/1953 er udvalget enig med nimanndskomiteen i, at denne sag vil kunne afskrives som slutbehandlet, såfremt den foran nævnte rekommandation vedtages.

Udvalget indstiller,

I. at rådet tager meddelelsen til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende;

II. at rådet i anledning af tillæggsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne på de områder, hvor der måtte være praktisk behov derfor, at undersøge forudsætningerne for iværksættelse af beslutninger truffet af administrativ myndighed i andet nordisk land.

Helsingfors, den 21. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete (Sak A 22)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om skattefrihed for stiftelser og foreninger med det formål at fremme nordisk samarbejde, fremsat af Birger Lundström og Ingrid Segerstedt Wiberg. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd — med henblik på at skabe ensartede regler i Norden med hensyn til beskatningen af stiftelser og foreninger med hovedformål at fremme nordisk samarbejde — rekommanderer den svenske regering at virke for sådanne ændringer af heromhandlede regler i den svenske skattelovgivning, at denne overensstemmer med hvad der gælder i de øvrige nordiske lande.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthías Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud (talsmand), Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven samt statsrådet Herman Kling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse af rådets juridiske nimandskomité.

Nimandskomiteen har anført, at formålsbestemmelsen, således som den er angivet i medlemsforslaget, bør udformes noget mindre vidtrækkende, og har henledt opmærksomheden på, at en passende begrænsning synes at kunne opnås, såfremt det anføres, at der skal være tale om at fremme nordisk samarbejde i samvirke med statslig eller kommunal myndighed eller med godkendelse af en statslig instans. Herigennem udelukkes de mere perifere samarbejdsopgaver som ikke kan påkalde opmærksomhed fra det offentliges side. Nimandskomiteen foreslår derefter, at der vedtages en rekommandation til regeringen i Sverige om at gennemføre sådanne ændringer i reglerne om beskatning af stiftelser og foreninger, at stiftelser og foreninger med formål at fremme nordisk samarbejde såvidt muligt befries for skattepligt.

Den svenske justitsminister har i udvalget oplyst, at den svenske regering — uagtet sin principielt tilbageholdende indstilling til spørgsmålet om udvidelse af skattefrihed for stiftelser og foreninger — er rede til at overveje foranstaltninger til gennemførelse af formålet med det forslag, der er fremsat af den juridiske nimandskomité.

Udvalget indstiller,

at rådet udsætter den videre behandling af medlemsforslaget til næste ordinære session.

Helsingfors, den 21. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 11/1961 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m. jämte tilläggsförslag om multilaterala dubbelbeskattningsavtal (Sak D 83)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelser om rekommendation nr. 11/1961 angående samordning af visse fradragsregler ved indkomstbeskatning m. m., indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer, tillige med tillæggsforslag om multilaterale dobbeltbeskatningsaftaler, fremsat af Juha Rihtniemi. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer Finlands og Sveriges regeringer ved behandlingen af de med punkt 4 i rekommendation nr. 11/1961 forbundne problemer at overveje mulighederne for at indgå multilaterale nordiske beskatningsaftaler som et alternativ eller tillæg til interne lovgivningsforanstaltninger.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen (talsmand), Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Udvalget finder ikke på det foreliggende grundlag at kunne tage stilling til det rejste tillæggsforslag og foreslår sagens behandling udsat på nærmere udredning i den juridiske nimanndskomiteé.

Udvalget indstiller,

I. at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session;

II. at rådet udsætter den videre behandling af tillæggsforslaget til næste ordinære session.

Helsingfors, den 21. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av regeringsförslag om samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar (Sak B 2)

Til juridisk udvalg er henvist regeringsforslag om samarbejde med hensyn til fuldbyrdelse af straffedomme, fremsat af Sveriges regering. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd udtaler sig om principperne i de lovudkast vedrørende samarbejde mellem de nordiske lande med hensyn til fuldbyrdelse af straffedomme, som omhandles i et tillæg til forslaget.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvald (talsmand), Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven samt justitsminister Bjarni Benediktsson, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Som sagkyndige har departementschef Vilhelm Boas, Danmark, afdelingschefen Östen Elfving, Finland, statssekretæren Bengt Hult, Sverige, og departementsråd Rolv Ryssdal, Norge, deltaget i sagens behandling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Som det fremgår af den redegørelse, der er givet i det regeringsforslaget vedhæftede tillæg, har der i de senere år, tildels efter tilskyndelse fra Nordisk Råd, af regeringerne været foretaget et særdeles omfattende forbedrende arbejde med henblik på gennemførelse af en lovgivning som den i forslaget omhandlede.

Nogle hovedprincipper i de i hovedsagen ensartede lovforslag, der er udarbejdet i de respektive lande, skal her fremhæves:

1. Den ved en konvention fra 1948 mellem Danmark, Norge och Sverige indførte adgang til fuldbyrdelse af bødestraf og lign. i andet nordisk land, udvides til at gælde alle de nordiske lande.

2. Frihedsstraf idømt i et af de nordiske lande skal under visse nærmere betingelser kunne fuldbyrdes i et af de andre nordiske lande.

3. Tilsyn og andre foranstaltninger i forbindelse med betinget dom afsagt i et af de nordiske lande skal kunne iværksættes i hvert af de øvrige lande. Tilsvarende gælder tilsyn m.v. med prøveløsladte.

4. En straffedom afsagt i et af de nordiske lande lægges uden prøvelse til grund ved fuldbyrdelse i andet nordisk land. Ved frihedsstraf sker en omsættelse til en straf af tilsvarende straffeart i det andet land.

5. Den foreslåede ordning bygger på frivillighed, for så vidt som det i hvert enkelt tilfælde tilkommer den stat, overfor hvem begæring om overflytning af strafafsoning fremsættes, at tage stilling til om begæringen skal efterkommes, men det er forudsat, at en begæring skal efterkommes, hvis der ikke foreligger særlige hindringer derfor.

6. Beslutninger vedrørende overflytning til strafafsoning eller anordning af tilsyn i andet nordisk land skal efter begæring af den domfældte kunne underkastes juridicel prøvelse.

Udvalget er enig i de principper, der har fundet udtryk i de omhandlede lovforslag, og kan give sin fulde tilslutning til en snarlig gennemførelse af denne lovgivning, som efter udvalgets opfattelse vil betyde et usædvanligt stort fremskridt på det nordiske lovsamarbejdes vej. Det er glædeligt at konstatere, at retsopfattelsen i de nordiske lande er så ensartet, at forudsætningerne for en sådan lovgivning foreligger, en lovgivning, der er enestående i verden.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af regeringsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at antage en lovgivning om samarbejde mellem de nordiske lande angående fuldbyrdelse af straf m.v. i overensstemmelse med de principper, der er anført i det for rådet fremlagte regeringsforslag (Sag B 2).

Helsingfors, den 21. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om åtgärder mot radio- utsändning i strid mot det internationella radioreg- lementet jämte ändringsförslag om förkastande av med- lemsförslaget (Sak A 31)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om foranstaltninger mod radioudsendelse i strid med det internationale radioreglement, fremsat af Nina Andersen, Chr. Christiansen, Erik Eriksen, Håkon Johnsen, Aksel Larsen, Helge Larsen og Knud Thestrup, tillige med ændringsforslag om forkastelse af medlemsforslaget, fremsat af Ingrid Gärde Widemar, Poul Møller og Hugo Osvald. I medlemsforslaget henstilles, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne om, at de i fællesskab træffer foranstaltninger for at sikre gennemførelsen af det af dem alle tiltrådte internationale radioreglement, for så vidt angår radiospredning i strid med dette og bestemt til modtagning på et nordisk lands område. I ændringsforslaget henstilles, at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Nils Hønsvold, Harras Kyttä, Matthías Mathiesen, Sven Mellqvist (talsmand), Gustav Pedersen, Berte Rognerud, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven samt statsrådet Herman Kling, minister for offentlige arbejder Kai Lindberg og statsrådet Gösta Skoglund.

Som sagkyndige har afdelningschefen Östen Elfving, Finland, revisionssekretæren Inge Lekman, Sverige, og afdelningschefen Gunnar von Sydow, Sverige, deltaget i sagens behandling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Som det fremgår af medlemsforslaget har samtlige nordiske lande tiltrådt det internationale radioreglement af 1959, i hvilket det under punkt 422 hedder, at etablering og benyttelse af radiospredningsstationer ombord i skihe, luftfartøjer eller enhver anden form for flydende eller luftbårne objekter uden for nationale territorier er forbudt. Efter udvalgets opfattelse må den stedfundne tiltrædelse af reglementet konsekvent medføre, at de enkelte lande bør træffe foranstaltninger til at sikre overholdelse af dette. Den om-

stændighed, at såkaldte »piratsendere» har været i virksomhed i flere år i strid med dette reglement, og deres eksistens for så vidt har været tolereret, bør efter udvalgets opfattelse ikke afholde de respektive lande fra snarest at gribe ind. Ejheller det forhold, at tilsvarende spørgsmål opstår for lande uden for Norden, f.eks. Holland, og disse lande endnu ikke har grebet ind over for tilsvarende virksomhed i strid med det omhandlede reglement, bør efter udvalgets opfattelse medføre tilbageholdenhed fra de nordiske landes side på dette område.

Selv om de eksisterende »piratradioers» virksomhed er baseret på reklameudsendelser, og det derfor vil kunne hævdes, at basis for deres eksistens vil blive fjernet, såfremt der indføres reklame i de statslige radiofonier, er der efter udvalgets opfattelse ikke grund til i den foreliggende sag at komme ind på overvejelser angående indførelse af reklame i radio og TV. Dette spørgsmål har tidligere været bragt frem i rådet på sessionen i 1959 (Sag A 7/1959), hvor rådet besluttede ikke at foretage noget i anledning af et fremsat forslag om at lade spørgsmålet om reklame i radio og TV udrede i fællesskab.

Udvalget vil understrege, at ensidige foranstaltninger fra et enkelt af de nordiske landes side overfor »piratsendere» ikke vil have den fornødne virkning, idet de eksisterende nordiske piratsendere er placeret i internationalt farvand mellem Danmark og Sverige, og mellem Sverige og Finland.

Det fremgår af sagen, at embedsmænd fra de nordiske lande i samarbejde har overvejet mulige foranstaltninger til sikring af radioreglementets overholdelse. Udvalget finder det imidlertid ikke nødvendigt at tage stilling til, under hvilke former en indgriben mod piratsendere mest hensigtsmæssigt bør ske.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget og ændringsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de i fællesskab træffer foranstaltninger for at sikre gennemførelsen af det af dem alle tiltrådte internationale radioreglement, for så vidt angår radiospredning i strid med dette og bestemt til modtagning på et nordisk lands område.

Helsingfors, den 21. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Reservation

Radiosändning från fartygsstationer utanför territorialvattnen strider mot det internationella radioreglementet, vilket biträtts av de nordiska länderna. Det torde därför i och för sig åligga dem att vidtaga vissa åtgärder mot dy-

lika sändningar. Fråga är vilka åtgärder det kan gälla. För utskottet har redogjorts för det lagförslag, som avses skola framläggas, om rekommendationen antages. Detta innehåller vittgående bestämmelser om straffsanktioner för verksamhet ägnad att befrämja stationernas verksamhet.

Även om utskottsmajoriteten uttalar, att man inte för närvarande tar ställning till vilka åtgärder som skall vidtagas, torde ett förverkligande av rekommendationen i alla fall förutsätta långtgående ingrepp av det slag, som omnämnes redan i den vid förslaget fogade promemorian. Dessa torde inte ha något stöd i det allmänna rättsmedvetandet, som inte uppfattat dessa radiostationers verksamhet som brottslig än mindre den annonsering som sker genom dem. De program, som utsänts från dessa stationer, har varit tämligen oförargliga, och icke från något håll har påståtts att de åstadkommit skada eller störningar.

Enligt min uppfattning, vilken tydligen delas av utskottsmajoriteten, hänger dessa sändares verksamhet helt samman med det förbud mot kommersiell radio och TV, som gäller i alla de nordiska länderna. Borttagandet av detta förbud bör övervägas, då det uppenbarligen finns en önskan om reklam genom radio och denna för närvarande endast kan tillgodoses genom de sändare, som arbetar utanför det internationella radioreglementet.

I detta sammanhang uppkommer frågan om inte en kriminalisering av den annonsering, som sker genom de sändare, det här är fråga om, skulle strida mot de grundprinciper om allmän upplysningsfrihet, på vilka den svenska tryckfrihetsförordningen vilar.

Under åberopande av vad ovan anförts föreslår jag,

att rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

Helsingfors den 21 mars 1962

Ingrid Gärde Widemar

Juridiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 13)

Till juridiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet.

I ett till 8:e sessionen väckt förslag (Sak A 10/1960) hemställde Olov Rylander och Knud Thestrup, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att genomföra en lagstiftning om det allmännas skadeståndsansvar för felaktiga åtgärder i överensstämmelse med vissa i förslaget närmare angivna grundsatser. På förslag av juridiska utskottet (nr 3/1960) beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session. Även vid 9:e sessionen beslöt rådet på förslag av juridiska utskottet (nr 10/1961) att saken skulle uppskjutas till nästa ordinarie session.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar (talesman), Erkki Hara, N. Chr. Holm, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven samt justitieministern Bjarni Benediktsson, statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup och statsrådet Herman Kling.

Som sakkunniga har utskottet hört departementschef V. Boas, Danmark, hovrättsrådet Gustaf Petrén, Sverige, och departementsråd Rolv Ryssdal, Norge.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna, däribland ett utlåtande från juridiska niomannakommittén.

Juridiska niomannakommittén, som ansett att saken nu borde färdigbehandlas i rådet, har i sitt utlåtande hemställt, att rådet måtte antaga en rekommendation, vari dessa uppmanas att verka för att — så snart det låter sig göra — en i möjligaste mån likartad lagstiftning om det allmännas ansvar för skada i offentlig verksamhet antages i de nordiska länderna.

Kommittén har därvid utgått från att samtliga länder hade för avsikt att bygga vidare på de sakkunnigförslag, som efter gemensamt utredningsarbete avgavs åren 1958—1959 och som utgick från att skadeståndsskyldig-

het för det allmänna i princip skulle inträde, då skada vållats av företrädare för det allmänna under tjänsteutövning.

Under arbetet i utskottet har visat sig att denna förutsättning icke längre är för handen. Den svenske justitieministern har nämligen i utskottet upplyst att i Sverige tillkallats en ny utredning rörande den administrativa rättsskipningen, vars uppdrag berör bl. a. frågan om det allmännas skadeståndsskyldighet i administrativa sammanhang. Under sådana omständigheter är i närvarande läge icke att räkna med svensk medverkan beträffande förevarande lagstiftningsspörsmål.

Nära till hands ligger under dessa förhållanden, att rådet rekommenderade övriga länder att antaga en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med de ursprungliga förslagen. Då utskottet emellertid förmodar att kontakt mellan de närmast berörda länderna kommer att tagas i saken inom ramen för det ordinarie nordiska lagstiftningssamarbetet, har utskottet ej funnit erforderligt att nu förorda en till vissa länder ställd rekommendation i ämnet. Utskottet förutsätter därvid, att niomannakommitténs medlemmar i vederbörande länder hållits underrättade om lagstiftningsfrågans vidare utveckling.

Under hänvisning till det anförda får utskottet föreslå,

att rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

Helsingfors den 22 mars 1962

Harras Kyttä

Förman

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner jämte tilläggsförslag om vid nordiska institutioner anställas ställning m. m. (Sak D 26)

Til juridisk udvalg er henvist meddelelse om rekommandation nr. 7/1958 angående retningslinier for administrationen af fælles institutioner, indsendt af Danmarks regering, samt tillæggsforslag om ved nordiske institutioner ansattes stilling i skattemæssig henseende, fremsat af Knud Thestrup. I forslaget henstilles, at rådet tager de i den juridiske nemandskomiteés udtalelse af 10. oktober 1961 fremførte henstillinger under overvejelse og i forbindelse dermed udtrykkeligt udtaler, at personer ansat ved fælles nordiske institutioner ikke bør nyde særlige skattemæssige begunstigelser.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Chr. L. Holm, Nils Hønsvold, Harras Kyttä, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup (talsmand) og Knut Toven.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse af rådets juridiske nemandskomiteé.

Udvalget kan tiltræde nemandskomiteéns udtalelse om, at det er ønskeligt at foretage en yderligere udredning af de af nemandskomiteen nævnte spørgsmål bl. a. vedrørende ansættelsesforholdene for personer ansatte i fællesnordiske institutioner og vedrørende afholdelsen af udgifter till sådanne institutioner. Udvalget vil understrege, at en yderligere udredning ikke nødvendigvis behøver at resultere i ganske bestemte løsninger af de nævnte spørgsmål. Også alternative løsninger eller blot en redegørelse for de synspunkter, der vil kunne anlægges med hensyn til de nævnte spørgsmål vil efter udvalgets opfattelse have stor betydning.

punkter, der vil kunne anlægges med hensyn til de nævnte spørgsmål vil

Hvad angår spørgsmålet om skattefritagelse for personer ansatte i fællesnordiske institutioner skal udvalget henvise til, at der allerede under behandlingen af forslaget til rekommandation om retningslinier for admi-

nistrationen af fællesnordiske institutioner af juridisk udvalg blev givet udtryk for, at der ikke bør indføres diplomatisk immunitet for personer ansatte i fællesnordiske institutioner (forslag nr. 9/1958). Dette standpunkt er også indtaget i den af det fællesnordiske udvalg afgivne betænkning.

Udvalget indstiller,

I. at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session;

II. at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

1. i samarbejde med rådet at lade foretage supplerende undersøgelser af de i den juridiske nimanndskomités udtalelse af 10. oktober 1961 fremdragne spørgsmål vedrørende administration af fællesnordiske institutioner, samt

2. at søge udformet skattelovgivning m.v. således, at der ikke tilstås personer ansatte ved fællesnordiske institutioner særlige skattemæssige fordele i kraft af dette ansættelsesforhold.

Helsingfors, den 22. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

Juridiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg jämte tilläggsförslag om internordiska flyttningsbetyg (Sak D 3)

Till juridiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar, jämte tilläggsförslag om internordiska flyttningsbetyg, väckt av Knud Thestrup. I förslaget hemställs att rådet rekommenderar regeringarna att genomföra det av regeringarnas experter framlagda förslaget om »internordiske flytteattester» (Nordisk udredningsserie, 1961: 4).

I utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara (talesman), N. Chr. Holm, Nils Hønsvald, Harras Kyttä, Matthías Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven samt justitieministern Bjarni Benediktsson och statsråd Jens Haugland.

Som sakkunnig har utskottet hört sekreteraren Staffan Wahlquist, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken föreliggande handlingarna.

Under år 1961 avlämnade den år 1956 tillsatta internordiska expertgruppen betänkande om »internordiske flytteattester». Därav framgår att expertgruppen bestämt förordar ingåendet av ett avtal mellan Danmark, Island, Norge och Sverige om internordiska flyttningsbetyg. Expertgruppen understryker även önskvärdheten av att Finland kan ansluta sig till detta avtal så snart som möjligt. Därvid har expertgruppen uppmärksammat den svårighet som ligger i att folkregistreringen i Finland, såvitt kan bedömas, icke är samordnad. Finland har dessutom en lagbestämmelse, som direkt förbjuder myndigheterna att utställa flyttningsbetyg till egna medborgare för utflyttning ur riket.

Vad gäller tilläggsförslaget anser utskottet att det bör uppskjutas för närmare utredning i juridiska niomannakommittén.

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet,

I. att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet uppskjuter vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 21 mars 1962

Harras Kyttä

Förman

Juridiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om revision av den gemensamma lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande (Sak A 14)

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om revision af den fælles lovgivning om kommission, handelsagentur og handelsrejsende, fremsat af Holger Eriksen, Harras Kyttå og Erling Wikborg. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i fællesskab at optage spørgsmålet om en revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Holger Eriksen, Ingrid Gärde Widemar, Erkki Hara, Chr. L. Holm, Nils Hønsvald (talsmand), Harras Kyttå, Matthias Mathiesen, Sven Mellqvist, Gustav Pedersen, Gösta Rosenberg, Rickard Sandler, Knud Thestrup og Knut Toven samt justitsminister Bjarni Benediktsson, statsråd Jens Haugland og statsrådet Herman Kling.

Som sagkyndig har fuldmægtig N. C. Bitsch, Danmark, deltaget i sagens behandling.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, herunder en udtalelse af rådets juridiske nimandskomité.

Som det fremgår af den juridiske nimandskomités udtalelse, er der i Finland nedsat en komité med henblik på udarbejdelse af en lov om kommission m.v. På det nordiske justitsministermøde i Oslo den 19. januar 1962 er det endvidere vedtaget, at der skal udpeges repræsentanter for de øvrige nordiske lande til at bistå den finske komité og i øvrigt med den opgave under hensyn til hvad der fremkommer under samarbejdet med denne komité at overveje eventuelle ændringer i de respektive landes kommissionslovgivning.

Udvalget er enig i, at den i medlemsforslaget omhandlede revision af de bestående love i Danmark, Norge og Sverige iværksættes på denne måde.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at optage spørgsmålet om en revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

Helsingfors, den 22. marts 1962

Harras Kyttä

Formand

**KULTURUTSKOTTET
FÖRSLAG NR 1****Kulturutskottets förslag****i anledning av medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för lärare (Sak A 27)**

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om felles arbeidsmarked for lærere, fremsatt av Chr. Christiansen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Helge Larsen og Hugo Osvald. I forslaget henstilles det til rådet at det anbefaler regjeringene å få i stand et felles arbeidsmarked for lærere på nærmere presiserte vilkår.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget; Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen (talsmann), Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman og undervisningsminister K. Helveg Petersen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt fuldmægtig Helge Thomsen, Danmark.

I forslaget henvises det til rekommandasjon nr. 16/1959 om et felles arbeidsmarked for de intellektuelle yrker og til vedtak fra det nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors i mars 1961 på basis av en utredning av Nordisk kulturkomisjon om kvalifikasjonskravene for lærertjeneste i de nordiske land.

Det forutsettes her at skolemyndighetene i hvert enkelt land, for samtlige skoleslag, i sine forskrifter vedrørende den faglige kompetanse til lærere, utformer bestemmelser som lar ervervet kompetanse i et annet nordisk land utstrekkes til å kunne gjelde tilsvarende undervisningsstillinger i det egne land.

Det fremgår av uttalelsene om forslaget fra skolemyndigheter og andre kompetente instanser i samtlige land unntatt Island at det ansees for ønskelig å gjennomføre en ordning som gjør det mulig for lærere å ta tjeneste i et annet nordisk land. På den annen side blir det fremhevet at forutsetningen må være at vedkommende kan dokumentere kjennskap til vedkommende lands sprog og i visse tilfeller også til landets historie og samfunnsforhold.

Utvalget finner at det må være en forutsetning at fagmyndighetene i de

nordiske land etablerer et nært samarbeid ved utformingen av disse regler, hvilket innebærer at undervisningsministeriene bør konsultere hverandre før det fattes endelig vedtak i hvert enkelt land.

Kulturutvalget anser det for meget betydningsfullt at de nordiske land på dette viktige felt etablerer et felles arbeidsmarked, ikke bare ut fra hensynet til vedkommende yrkesgrupper, men også ut fra ønsket om å fremme det nordiske fellesskap. Man er imidlertid klar over at de relativt store forskjeller i lærernes lønninger i de enkelte land kan komme til å skape problemer, men går ut fra at eventuelle vanskeligheter på dette punkt bør kunne overvinnnes.

Med henvisning til ovenstående vil utvalget innstille

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å etablere et felles arbeidsmarked for lærere ved at skolemyndighetene i de enkelte land utarbeider forskrifter i dette øyemed, i nært samarbeid med de tilsvarende myndigheter i de andre nordiske land.

Helsingfors, 19. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/ 1961 angående nordisk folkakademi (Sak D 81)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 9/1961 angående et nordisk folkeakademi, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen (talsmann), Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman og undervisningsminister K. Helveg Petersen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt fuldmægtig Helge Thomsen, Danmark.

Det fremgår av meddelelsene at innstillingen fra det ekspertutvalg som omtales i rekommandasjonen, ble drøftet på det IX. nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors i mars 1961 og deretter på et særskilt møte mellom undervisningsministrene i Kungälv i juni samme år.

Undervisningsministrenes vedtak forutsetter at et nordisk folkeakademi skal opprettes i Kungälv, forsøksvis for en periode av fem år, i lokaler som skal bygges for den nordiske folkehøyskole samme sted. Utgiftene skal bestrides ved at de nordiske land på nærmere angitte vilkår dekker investeringsomkostningene for den del av nybygget som forutsettes disponert av akademiet.

Det fremgår videre av meddelelsene fra de respektive regjeringer at spørsmålet om bevilgning til formålet er under behandling i hvert av landene.

Kulturutvalget vil uttrykke sin tilfredshet med at det nå foreligger en konkret plan for realisering av dette forslag, etter at saken har vært behandlet i en årrekke. Det ville være særdeles uheldig om ytterligere forsinkelser skulle oppstå fordi det ikke blir stillet midler til rådighet i de respektive land.

Utvalget vil derfor sterkt understreke at bevilgningene må bli tilveiebragt snarest mulig, slik at også sakens budsjettmessige side kan bli løst.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Helsingfors, 19. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

**KULTURUTSKOTTET
FÖRSLAG NR 3****Kulturutskottets förslag****i anledning av medlemsförslag om plan för vidgat
radio- och televisionssamarbete (Sak A 34)**

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om en plan for utvidet radio- og fjernsynssamarbeid, fremsatt av Lars Eliasson og Sven Sundin. I forslaget henstilles til rådet at det anbefaler medlemslandenes regjeringer å treffe tiltak for å få i stand en plan for utvidet nordisk utveksling og samarbeid i spørsmål om radio- og fjernsynsvirksomhet i overensstemmelse med forslagets hensikt.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen (talsmann), Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman og undervisningsminister H. Helveg Petersen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt sekretær Søren-Ole Olsen, Danmark.

Forslaget tar ikke bare sikte på at man bør tilstrebe innslag fra andre nordiske land i de nasjonale riksprogrammer, men også at man bør søke å utbygge mulighetene for å lytte på andre nordiske lands sendelser, samt at man bør søke gjennomført ordninger med felles regionale programmer for f.eks. Nordkalott-området og Øresund-regionen. Det understrekes i denne forbindelse at man hittil har gjort for lite for befolkningene i nabolandenes grenseområder. Det pekes videre på ønskeligheten av en utvikling og forbedring av senderstasjonene i de nordiske land, slik at det legges mer vekt på å kunne dekke større områder i flere nordiske land.

Videre fremheves ønskeligheten av å oppnå en såvidt stor kapasitet at det skapes mulighet for på visse tider å sende spesielle nordiske programmer på særlige bølgelengder og kanaler.

Generelt uttales det i medlemsforslaget at det i den fortsatte utbygging av radio- og fjernsyn bør legges større vekt på de nordiske synspunkter enn hittil.

Det fremgår av et vedlagt P.M. om samarbeidet innenfor Nordvisionen, utarbeidet av programdirektøren Nils Erik Bæhrendtz, at det nordiske sam-

arbeid innenfor radio- og fjernsyn er etablert i relativt faste organisatoriske former, og det gis videre en oversikt over dette samarbeid.

Kulturutvalget er oppmerksom på at forslaget må betraktes som en plan på meget lang sikt og at det reiser en rekke problemer av juridisk, teknisk og praktisk natur.

På den annen side anser utvalget det for ønskelig å få disse spørsmål nærmere utredet og vil derfor be om at de nordiske lands radio- og fjernsynsinstitusjoner anmodes om å legge frem konkrete opplysninger om de aktuelle muligheter for samarbeid, i lys av de ønskemål som er stillet opp i det foreliggende medlemsforslag.

Kulturutvalget vil for sitt vedkommende uttrykke sin tilfredshet med det nordiske samarbeid som hittil er gjennomført på dette område.

Utvalget innstiller

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å fremskaffe redegjørelser fra landenes radio- og fjernsynsinstitusjoner med sikte på en nærmere utredning av de spørsmål som er reist i medlemsforslaget Sak A 34.

Helsingfors, 19. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushållsutbildning (Sak D 85)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 13/1961 angående høyere nordisk husholdningutdannelse, innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström (talsmann), Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt statssekretær Enevald Skadsem, Norge.

Det fremgår av meddelelsene at det nordiske undervisningsministermøte i Helsingfors i mars 1961 vedtok å anbefale opprettelsen av en immateriell husholdningshøyskole, hvis oppgaver og administrasjon i hovedsaken er basert på forslagene i den foreliggende innstilling om saken.

Videre skal det utarbeides studieplaner for høyskolens linjer i ernæringslære ved Universitetet i Oslo, i økonomilære ved universitetet i Århus og i tekstillære ved Chalmers tekniske høyskole i Göteborg m.v.

Av meddelelsene fra de enkelte regjeringer fremgår det videre at det i hvert land er utpekt styremedlemmer, men at styret ennå ikke har konstituert seg. De nødvendige midler er heller ikke tilveiebragt i samtlige land.

Utvalget konstaterer at det således gjenstår uløste problemer før planen kan realiseres og finner derfor at rådet fortsatt bør følge sakens utvikling.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Helsingfors, 20. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

**i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/
1959 angående samarbeide i fråga om högre teknisk ut-
bildning (Sak D 59)**

Till kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommendasjon nr. 21/1959 angående samarbeid i spørsmål om høyere teknisk utdanning, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen (talsmann), Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Det fremgår av uttalelsene at det nordiske undervisningsministermøte i mars 1961 i Helsingfors ga sin tilslutning til de konkrete forslag om samarbeid mellom de tekniske høyskoler i Norden, fremsatt av Nordisk kulturkommissjon og dets ekspertutvalg, samt at ministrene var rede til å anmode de tekniske høyskoler i sine respektive land om å ta de nødvendige skritt for å gjennomføre disse forslag.

Når det gjelder annen del av ekspertutvalgets innstilling, fremgår det videre at arbeidet er blitt forsinket på grunn av uforutsette vanskeligheter. Utvalget har underhånden fått opplyst at sluttrapporten ventes levert i løpet av første halvår 1962.

Utvalget understreker at dette forslag berører sentrale problemstillinger i samarbeidet mellom de nordiske land innenfor den høyere undervisning og forskning. Det vil derfor understreke betydningen av at de foreliggende forslag må få praktiske konsekvenser så snart som mulig og at den manglende innstilling fra ekspertutvalget må bli fremlagt innen den antydede frist.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Helsingfors, 20. mars 1962

Gísli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst (Sak D 41)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 31/1958 angående felles høyere utdanning i hagekunst, innsendt av Danmarks, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald (talsmann), Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt tf. byråchefen Claes Senning, Sverige.

Det fremgår av meddelelsene at det i mars 1960 ble holdt et møte i København mellom representanter for hagearkitektenes organisasjoner og de institusjoner som utdanner hagearkitekter i de nordiske land. På dette møte ble det anbefalt opprettelse av et nordisk institutt for hagekunst som i en forsøksperiode på fem år skulle knyttes til kunstakademiet i København. Kunstakademiet har deretter utarbeidet forslag til vedtekter, plan for virksomheten samt budsjettoverslag.

Det danske Undervisningsministerium har forelagt dette forslag for vedkommende departementer i de øvrige nordiske land. Av meddelelsene kan det konstateres at saken ikke er ført videre frem siden forrige sesjon.

Fra islandsk side er det opplyst at landbruksministeriet ikke er interessert i å medvirke i denne sak. Det svenske Jordbruksdepartement erklærer seg rede til å delta i de drøftelser som er foreslått fra dansk side. Det norske Landbruksdepartementet gjentar sin tidligere uttalelse om at spørsmålet kun vil være av interesse, dersom det tas sikte på en nordisk høyere utdanning som et overbygg til den studieordning man allerede har ved Norges landbrukshøyskole. Forøvrig er man på norsk faglig hold av den oppfatning at de fremlagte planer ikke er tilstrekkelig konkret uttrykt.

I betraktning av at det foreligger utarbeidet en plan som flere av landenes representanter er villige til å drøfte nærmere, finner utvalget allikevel at rådet bør beholde denne sak på dagsordenen. Utvalget understreker at det innen neste sesjon bør være fattet et endelig vedtak om hvorvidt det er ønskelig å fremme denne plan eller ikke.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Helsingfors, 20. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbeide beträffande jordbruksforskning (Sak D 18)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 21/1957 angående forbedret samarbeid om jordbruksforskning, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald (talsmann), Paulu Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt andre sekretæren Staffan Wahlquist, Sverige.

Fra Danmarks, Norges og Sveriges regjeringer er det opplyst at midler er stillet til rådighet for Nordiske jordbruksforskernes forening til nordisk kontaktpvirksomhet i overensstemmelse med rådets forutsetninger. Således er bevilgningen i Danmark økt til d.kr. 35 000,—, i Norge er det bevilget n.kr. 30 000,— og i Sverige som tidligere sv.kr. 30 000,—.

Videre fremgår det av meddelelsene at det på norsk side kan regnes med bevilgninger fra Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd til konkrete nordiske forskningsoppgaver, mens det i Sverige er foreslått at forskningsrådet for annet år på rad ydes kr. 100 000,— til fremme av jordbruksforskning med nordiske aspekter.

Utvalget finner det således unødvendig å innhente nye meddelelser i saken fra Danmark, Norge og Sverige.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av berättelse från Nordiska kulturkommissionen (Sak C 2)

Til kulturutvalget en henvist beretning fra Nordisk kulturkommissjon, innsendt av Islands regjering.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen (talsmann), Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman, justitsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt regeringssekretæren Ragnar Meinander, Finland, og fuldmægtig Helge Thomsen, Danmark.

Utvalget har ved gjennomgåelse av de mange saker som er under behandling i Nordisk kulturkommissjon særlig festet oppmerksomheten ved spørsmålet om videreføring av arbeidet med utforming av regler for godkjenning av deleksamener, samarbeidet om studiet av internasjonal politikk, modernisering av matematikkundervisningen og utgivelsen av en 15-binds serie av nordisk skjønnlitteratur på et amerikansk forlag.

Dessuten vil utvalget understreke ønsket om at kommisjonen arbeider videre med spørsmålet om TV i skolen, som det tillegger meget stor betydning. Videre vil utvalget peke på ønskeligheten av å få utredet spørsmålet om undervisningsfilm i relasjon til fjernsynet og forutsetter at dette spørsmål blir behandlet i kommisjonens ekspertutvalg for film, supplert med fjernsynseksperter.

Utvalget har videre hatt en prinsipiell drøftelse av kulturkommisjonens stilling, på bakgrunn av den kritikk mot kommisjonen som fra flere hold er fremkommet i rådet.

Utvalget finner ikke at denne kritikk er berettiget, men vil fremheve at dersom kommisjonens innsats ikke alltid fører til de ønskede resultater, må dette i første rekke være regjeringenes ansvar. Kommisjonen er ifølge sitt mandat et utredende og rådgivende, ikke et utøvende, organ.

Under diskusjonen har utvalget fått opplyst at kommisjonen selv akter å

ta sin stilling opp til prinsipiell drøftelse på plenumsmøtet til høsten, og utvalget finner det rimelig at resultatene av denne drøftelse legges frem for rådet sammen med eventuelle forslag til endringer i kommisjonens mandat.

Forøvrig er det blitt fremhevet i utvalget at en nær tilknytning til administrasjonen i de enkelte land er meget ønskelig, dersom kulturkommisjonen skal kunne oppnå en aktiv medvirkning fra fagdepartementenes side, med sikte på utformning av konstruktive forslag til løsning av de forskjellige problemer som tas opp til behandling.

Utvalget vil for sitt vedkommende understreke at det anser kulturkommisjonens arbeid for meget verdifullt og beklager det faktum at resultatene av innsatsen ofte uteblir eller forsinkes. Det kan derfor anbefales at kommisjonen søker kontakt med fagdepartementene under behandlingen av organisasjonsformene med sikte på utarbeidelse av nye regler, som vil sette kommisjonen i stand til å gjøre den best mulige innsats i den nåværende situasjon.

Utvalget innstiller

at rådet tar beretningen til etterretning.

Helsingfors, 20. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag
**i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/
1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor
mellan nordiska skolor (Sak D 28)**

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommendasjon nr. 10/1958 angående statsstøtte til studieutvekslingsreiser mellom nordiske skoler, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen (talsmann), Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt og undervisningsminister K. Helveg Petersen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt direktøren Arne F. Andersson, Sverige.

Det fremgår av meddelelsene at det i samtlige land unntatt Island er stillet midler til rådighet for dette formål.

I betraktning av at forslaget hensikt må sies å være oppnådd i og med de bevilgninger som er stillet til rådighet, finner utvalget at saken må kunne avskrives for rådets vedkommende.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, 20. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/ 1960 angående årliga studieresor till Island för stu- derande i nordiska språk från övriga nordiska länder (Sak D 70)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 10/1960 angående årlige studiereiser til Island for studerende i nordiske sprog fra de øvrige nordiske land, innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal (talsmann), Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt og undervisningsminister K. Helveg Petersen.

Utvalget har som sakkyndig hørt første byråsekretæren Ulla Åhgren-Lange, Sverige.

Det fremgår av meddelelsene fra regjeringene at det i Danmark, Finland, Norge og Sverige er stillet midler til rådighet for studiereiser til Island, enten som særskilt bidrag eller som bidrag til gruppereiser for studerende til andre nordiske land.

Utvalget har videre fått opplyst at det norske Kirke- og undervisningsdepartement har anmodet Nordisk kulturkommisjons seksjon I om å foreslå en praktisk ordning for gjennomføringen av islandsreisene på nasjonal eller fellesnordisk basis. Spørsmålet vil bli drøftet på seksjonens forestående møte i Århus 14.—15. mai 1962 i forbindelse med et forslag til omlegning og intensivering av virksomheten når det gjelder nordiske sprogkurser. Ifølge dette forslag skal det hvert 3. år arrangeres sprogkurser av 6—8 ukers varighet i Island.

Utvalget konstaterer at saken med dette er ført såvidt langt frem at det ikke skulle kreves ytterligere skritt fra rådets side.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, 20. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 1/ 1961 angående nordiskt litteraturpris (Sak D 73)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 1/1961 angående en nordisk litteraturpris, innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft (talsmann), Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt og undervisningsminister K. Helveg Petersen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt fuldmægtig Helge Thomsen, Danmark, og generalsekretær Frantz Wendt, Danmark.

Utvalget konstaterer med tilfredshet at denne sak er gjennomført i overensstemmelse med Nordisk Råds rekommandasjon. Det fremgår av meddelelsene at det på grunnlag av en innstilling fra Nordisk kulturkomisjon er utarbeidet statutter og nedsatt en nordisk litteratursakkyndig bedømmelseskomité samt tilveiebragt de nødvendige bevilgninger i samtlige land i så raskt tempo at den første prisutdeling finner sted under den inneværende sesjon.

Utvalget har fått opplyst at bedømmelseskomitéen på et møte i februar 1962 drøftet et forslag om å bekjentgjøre, ikke bare det verk som innstilles til prisen, men også de øvrige verker som hvert år er blitt uttatt til endelig bedømmelse.

Kulturutvalget vil anbefale dette forslag, ut fra den vurdering at formålet med den nordiske litteraturpris er å bidra til stimulering av interessen for nabolandenes litteratur. En offentliggjørelse av titlene på de verker som hvert år ansees for mest fremtredende, vil gi vedkommende verker økt publisitet.

På det nevnte møte i februar vedtok bedømmelseskomitéen dessuten å henstille til regjeringene å foreta en endring i statuttens paragraf 2, avsnitt 3.

Ordene »inden for de to seneste kalenderår forud for uddelingsåret» ønskes av praktiske grunner rettet til »inden for de to seneste år».

Kulturutvalget vil for sitt vedkommende anbefale dette forslag og uttrykke håpet om at regjeringene vil foreta denne endring i god tid før neste prisutdeling.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, 20. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning jämte tilläggsförslag 1 och 2 om upprättande av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation, tilläggsförslag 3 om inrättande av nordiskt institut för konfliktforskning, tilläggsförslag 4 om inrättande av gemensam institution för sinologi samt tilläggsförslag 5 om inrättande av gemensam institution för forskning rörande massmedia (Sak D 82)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 10/1961 angående samarbeid i spørsmål om høyere utdannelse og forskning, innsendt av Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer, sammen med tilleggsvorslag 1 og 2 om opprettelse av et nordisk forskningsssentrum for landbrukssamvirke, fremsatt av Hugo Osvald, henholdsvis Per Borten og V. J. Sukselainen, tilleggsvorslag 3 om nordisk institutt for konfliktforskning, fremsatt av Danmarks regjering, tilleggsvorslag 4 om opprettelse av en felles institusjon for sinologi, fremsatt av Gunnar Helén og Ingrid Segerstedt Wiberg og tilleggsvorslag 5 om opprettelse av en felles institusjon for forskning vedrørende massemedier, fremsatt av Gunnar Helén og Ingrid Segerstedt Wiberg. I tilleggsvorslagene 1—2 henstilles det at rådet overfor sine regjeringer anbefaler at spørsmålet om et nordisk forskningsssentrum for landbrukssamvirke blir nærmere utredet. I tilleggsvorslag 3 henstilles det at rådet anbefaler regjeringene å undersøke mulighetene for opprettelse av et nordisk institutt for konfliktforskning. I tilleggsvorslag 4 henstilles det til rådet å anbefale regjeringene å påse at man ved utarbeidelse av en nordisk plan for fordeling av nye institusjoner for utdannelse og forskning tar opp innretning av en institusjon for sinologi, samt tar de nødvendige skritt for å utrede spørsmålet om å skape en slik institusjon. I tilleggsvorslag 5 henstilles det til rådet å anbefale regjeringene at man ved utarbeidelse av en nordisk plan for fordeling av nye institusjoner for utdannelse og forskning påser at det i denne forbindelse tas opp spørsmålet om å opprette en institusjon for forskning vedrørende massemedier, deres anvendelse og betydning og høyere utdannelse på dette område, samt å ta de nødvendige skritt for å få utredet spørsmålet om å skape en slik institusjon.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen (talsmann), Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt statssekretær Enevald Skadsem, Norge.

Rekommandasjonen om samarbeid i spørsmål om høyere utdanning og forskning inneholder en henstilling til regjeringene om å få utarbeidet et skisseprogram for utbygging av samarbeidet om høyere undervisning og forskning i de nordiske land. Videre er det bedt om en prioritering av samarbeidstiltakene for en 3-års periode og et forslag til utbygging av et permanent planlegningsorgan.

Den foreliggende rapport fra undervisningsministeriene er utarbeidet på grunnlag av oversikter og materiale som er skaffet til veie i de enkelte land. I dokumentet er det gitt en summarisk oversikt over samarbeid som er kommet i stand ved Nordisk kulturkommisjons formidling. Det blir nevnt at kulturkommisjonens virksomhet har ført til samarbeid av varig verdi og at seksjon I's arbeid har vært av grunnleggende betydning for nordiske fellesløsninger når det gjelder forskning og høyere utdanning.

Videre blir det gjort rede for problemer som små land står overfor ved utbygging av høyere utdanning og forskning, særlig personellproblemene og de begrensede økonomiske ressurser. Deretter gis det en oversikt over befolkning og antall studerende i de enkelte nordiske land i 1960 med prognosetall for 1970. Ellers er det tatt inn tabeller og grafiske fremstillinger som viser den nåværende situasjon og den sannsynlige utvikling innen de enkelte fagområder i årene fremover.

På grunnlag av det innsamlede oversiktsmateriale har de enkelte lands ministerier foretatt analyser med sikte på å registrere fag og fagområder hvor man mener at spørsmålet om felles tiltak nå er aktuelle.

Når det gjelder rekommandasjonens punkt 2 om et permanent nordisk planlegningsorgan, fremgår det at undervisningsministrene er av den oppfatning at arbeidsformen som er fulgt ved utarbeidelsen av det foreliggende materiale har vist seg formålstjenlig, ihvertfall på sakens nåværende utviklingstrinn. Det dreier seg her om samarbeid av en så sentral betydning for undervisningsministeriene at disse nødvendigvis selv må ta ansvaret for utforming av planene.

Under diskusjonen i kulturutvalget er det pekt på at man ikke har fått seg forelagt en prioritert 3-års plan og forslag til et eget planlegningsorgan som forutsatt i rekommandasjonen.

Fra de tilstedeværende regjeringsrepresentanter er det imidlertid blitt presisert at undervisningsministrenes direkte samarbeid om utredningen er å betrakte som et svar på forslaget om et planlegningsorgan, idet ministrene har funnet det nødvendig å ta ansvaret selv.

Videre er det fra regjeringshold blitt understreket at et meget omfattende kartlegningsarbeid er utført og at departementene nå har et godt grunnlag for å arbeide videre med saken. Forøvrig er det en nødvendig forutsetning for gjennomføring av felles tiltak på dette område at de ansvarlige fagfolk deltar aktivt i utformingen av planen.

Endelig er det av regjeringsrepresentantene blitt presisert at undervisningsministeriene har et nært samarbeid med Nordisk kulturkommisjon, som vil bli trukket inn i utredningsarbeidet der det ansees hensiktsmessig.

Utvalget finner at undersøkelsene med sikte på utvidet nordisk samarbeid om høyere utdanning og forskning bør videreføres og imøteser nye konkrete forslag fra regjeringene til neste sesjon.

Det fremgår av de foreliggende dokumenter om tilleggsforslagene 1 og 2 at hensikten med et forskningssenter for landbrukssamvirke kan sammenfattes slik:

1. å ivareta og videreutvikle den nordiske samvirketanken slik at landbrukssamvirket tilfredsstillende de krav som utviklingen setter;

2. å utnytte de fellesnordiske ressurser av fagfolk og praktiske erfaringer til fordel for studerende som søker videreutdanning på dette fagområde;

3. å ta opp forskning om aktuelle problemer når det gjelder landbrukssamvirke;

4. å samle høyt kvalifiserte spesialister, som kan nyttes som spesielle rådgivere for andre land når dette er ønskelig;

5. å gi studerende fra andre land muligheter til å studere det nordiske landbrukssamvirke inngående, særlig med sikte på å kunne tilpasse samvirket til forholdene i deres eget land.

Samvirkesentret tenkes reist i tilknytning til et landbruksvitenskapelig miljø i Norden. Når det gjelder de kurser som forutsettes arrangert ved dette senter, er det antydning to typer, dels kortere kurser bygget på seminarprinsippet, dels kurser av et års varighet som kan føre frem til en avsluttende diplomeksamen.

Med tilleggsforslaget om konfliktforskning fulgte et P.M. som gir en foreløbig skisse til et nordisk institutt for studiet av det internasjonale statssammenheng, med særlig vekt på forskning av konflikter mellom statene. Instituttet tenkes opprettet i tilknytning til et bestående universitet.

Det fremheves i forslaget at det her er tale om en ny forskningsgren, som både vil være av stor vitenskapelig interesse og dessuten vil være av verdi for de nordiske lands regjeringer. Det er en forutsetning at instituttet skal delta i den internasjonale forskning av konfliktteori.

Under drøftelsen av tilleggsforslaget er det i utvalget tildels gitt uttrykk for skepsis når det gjelder mulighetene for å løse de skisserte forskningsoppgaver.

Utvalget finner allikevel at saken bør undersøkes nærmere, men vil forbeholde seg å ta endelig standpunkt når utredningen foreligger.

I tilleggsforslag 4 om opprettelse av et felles institutt for sinologi (kinesisk) understrekes det at nordiske forskere tidligere har gjort en betydelig innsats på dette felt, men at undervisning og forskning av kinesisk språk og østasiatisk kultur er på tilbakegang i Norden.

Videre pekes det på at kinesisk er ett av FN's fem offisielle språk og at kinesisk etterhvert som utviklingen skrider frem, vil få økt betydning.

Kulturutvalget deler dette syn og finner at forslaget er i overensstemmelse med prinsippet om en nordisk arbeidsdeling, med de muligheter dette gir for en bedre utnyttelse av det vitenskapelige personell på dette område.

I tilleggsforslag 5 om opprettelse av et institutt for forskning når det gjelder massemedier pekes det på de ønsker som i den senere tid er fremkommet om å få en nordisk utdannings- og forskningsinstitusjon for emnegruppene film, radio og televisjon. Slike ønskemål er reist av de nordiske studentsamskipnader, konferansen Film og forfattere og Nordisk film- og televisjonsunion.

Kulturutvalget henviser til at dette forsknings- og utdanningsspørsmål er tatt opp i undervisningsministrenes redegjørelse, som er vedlagt meddelelsene om rekommandasjonen. Det blir her uttalt at dette spørsmål vil bli utredet i samråd med faglige eksperter.

Utvalget finner derfor å burde fraråde at rådet vedtar noen rekommandasjon i denne sak.

Utvalget vil med henvisning til det ovenfor anførte innstille

I. at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon;

II. at rådet i anledning av tilleggsforslag 1 og 2 vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å foreta en nærmere utredning av spørsmålet om et nordisk samvirkesenter for landbruket;

III. at rådet i anledning av tilleggsforslag 3 vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å undersøke om det er grunnlag og behov for å opprette et nordisk institutt for konfliktforskning;

IV. at rådet i anledning av tilleggsforslag 4 vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å påse at det ved utarbeidelsen av en nordisk plan for fordeling av nye institusjoner for utdanning og forskning blir overveiet å opprette en institusjon for sinologi, samt å ta de nødvendige skritt for å få utredet spørsmålet om å opprette en sådan institusjon;

V. at rådet ikke foretar seg noe i anledning av tilleggsfor-
slag 5.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (Sak D 40)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 30/1958 angående felles bokmarked m. m., innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen (talsmann), Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Dessuten har utvalget som sakkyndig hørt fuldmægtig Helge Thomsen, Danmark.

Det fremgår av meddelelsene og av Nordisk kulturkommisjons beretning at kulturkommisjonen, på grunnlag av en ekspertutredning (Nordisk utredningsserie, 1962: 4), er i gang med en rekke tiltak med sikte på å fremme og utvikle et felles nordisk bokmarked.

Et av de viktigste skritt er opprettelse under foreningene Norden av permanente bokkomitéer i hvert land, bestående av representanter for bokmarkedets forskjellige grupper, forleggere, bokhandlere, forfattere, biblioteksfolk osv. Her arbeides det med en rekke konkrete planer, og som eksempel kan nevnes et forslag om å arrangere nordiske forfatterturnéer til skoler og lærerskoler, i samarbeid med forfatterforeningene.

Når det gjelder tanken om å arrangere en større nordisk litteraturkonferanse, har kulturkommisjonen merket en viss skepsis hos bokmarkedets viktigste parter, forleggerne og bokhandlerne. En stor konferanse ville kreve betydelige statstilskudd og et omfattende teknisk apparat. Det er derfor viktig at en slik konferanse ikke avholdes før man kan være noenlunde sikker på reelle resultater. Kulturkommisjonen har derfor besluttet å se tiden an og nøye følge arbeidet i bokkomitéene, hvor forleggerne og bokhandlerne er representert og kan engasjeres i de konkrete samarbeidsplaner som komitéene arbeider med.

For å få i stand sakkyndige drøftelser av bokmarkedetsproblemer på nor-

disk plan, har imidlertid kulturkommissjonen henstillet til foreningene Norden å samle representanter for bokkomitéene til en felles nordisk drøftelse av noen av problemene, så snart man finner det opportunt.

Om rekommandasjonens annet ledd opplyses det i meddelelsene at det på IX. nordiske undervisningsminister møte i mars 1961 i Helsingfors ble besluttet å søke tilveiebragt, i de land hvor det ikke allerede er skjedd, de foreslåtte bevilgninger til stipendier for litteraturkritikere, innkjøp av nabolandslitteratur på originalsproget til folkebibliotekene, samt avholdelse av stilkonkurranser i skolene. For Danmarks, Finnlands og Norges vedkommende inneholder meddelelsene forøvrig opplysninger om hvilke bevilgninger som er skaffet tilveie.

Med hensyn til rekommandasjonens tredje ledd har utvalget fått opplyst at det for tiden ikke eksisterer vesentlige toll- eller importmessige hindringer for et nordisk bokmarked.

Utvalget konstaterer at det er oppnådd fremgang i arbeidet med å føre denne omfattende og betydningsfulle sak videre og anser det for ønskelig å motta nye meddelelser i saken.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 60)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 22/1959 angående bevilgning av midler til felles kulturelle formål m.m., innsendt av Danmarks, Finnlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten (talsmann), N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Heritta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt og undervisningsminister K. Helveg Petersen.

Meddelelsene fra regjeringene inneholder en oversikt over de midler som står til rådighet i de enkelte land til nordisk kulturelt samarbeid.

Utvalget ville finne det hensiktsmessig om samtlige land kunne anvende den systematiske oppstilling som er gjennomført for Danmarks og Norges vedkommende, etter henstilling fra rådet.

Utvalget konstaterer at det fremdeles ikke er skaffet tilveie disposisjonsbevilgninger til nordiske kulturelle formål i samtlige land og at det heller ikke finnes midler spesielt beregnet på det bilaterale samarbeid med Island i noe land unntatt Danmark.

Av disse årsaker og fordi denne sak berører selve grunnlaget for det nordiske kultursamarbeid, finner utvalget det ønskelig at rådet fortsatt innhenter meddelelser fra regjeringene om saken.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gísli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om samverkan vid utbildning av stads- och regionplanerare m. m. (Sak A 30)

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om samarbeid ved utdanning av by- og regionplanleggere m. m., fremsatt av Henning Gustafsson, Helge Larsen og Helge Seip. I forslaget henstilles det til rådet å anbefale at det søkes gjennomført en løsning på nordisk plan for utdannelsen av by- og regionplanleggere og en nærmere koordinering av den nordiske byplanforskning.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen (talsmann), Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Utvalget har som sakkyndig hørt statssekretær Enevald Skadsem, Norge.

I medlemsforslaget henvises det til at utviklingen har skapt behov for utdanning av et betydelig større antall spesialister på dette felt enn de nordiske land for tiden kan imøtekomme. I denne forbindelse blir det nevnt at britiske eksperter forutsetter at man bør ha et befolkningsgrunnlag på 15—20 millioner for å skape en tilstrekkelig stor forsknings- og studieenhet. Med disse motiveringer blir det i medlemsforslaget anbefalt at saken søkes løst på nordisk plan.

Som bilag til medlemsforslaget fulgte en rekke uttalelser fra sakkyndige institusjoner og organisasjoner.

Kulturutvalget finner på dette grunnlag at et nordisk samarbeid synes å ligge vel til rette på området by- og regionplanlegging.

Utvalget innstiller

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommendasjon:

Nordisk Råd anbefaler en utredning av mulighetene for å gjennomføre en løsning på nordisk plan for utdannelsen av

by- og regionplanleggere og en nærmere koordinering av den nordiske byplanforskning.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 3/ 1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig (Sak D 9)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 3/1955 angående et nordisk paviljonganlegg på Biennalen i Venezia, innsendt av Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper (talsmann) samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Som sakkyndig har utvalget hørt første byråsekretæren Ulla Åhgren-Lange.

Det fremgår av meddelelsene at den finske, norske og svenske regjering har bevilget de nødvendige beløp til oppføring av en felles utstillingspaviljong for disse land på Biennalens område, ved siden av den eksisterende danske paviljong.

I løpet av høsten 1961 er det undertegnet kontrakt mellom de tre lands regjeringer og byen Venezia angående bygging av en tomt for paviljongen. Paviljongen vil stå ferdig innen den forestående biennale i juni 1962, slik at de tre lands utstillinger kan arrangeres i den nye bygning.

Utvalget konstaterer således med tilfredshet at denne sak er gjennomført i overensstemmelse med rådets rekommandasjon.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og anser spørsmålet som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gísli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag
i anledning av rapport från Redaktionskommittén för
»Nordisk Kontakt» (Dokument 5)

Til kulturutvalget er henvist rapport fra Redaksjonskomitéen for »Nordisk Kontakt».

Ved utvalgets behandling av rapporten har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen (talsmann), Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Som sakkyndig har utvalget hørt generalsekretær Frantz Wendt, Danmark.

Utvalget gir sin tilslutning til de synspunkter som er fremsatt i rapporten og konstaterer i denne forbindelse at redaksjonskomitéen er innstillet på å gjennomføre den rasjonalisering og de besparinger som det er mulig å komme frem til.

Utvalget understreker betydningen av at redaksjonskomitéen stadig har oppmerksomheten henvendt på spørsmålet om fortsatt forbedring og større utbredelse av tidsskriftet.

Utvalget innstiller

at rådet tar rapporten til etterretning.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin (Sak D 71)

Til kulturutvalget er henvist meddelelser om rekommandasjon nr. 11/1960 angående forskning i arktisk medisin, innsendt av Danmarks, Finnlands, Norges og Sveriges regjeringer.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström (talsmann), Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Herlta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt og undervisningsminister K. Helveg Petersen.

Som sakkyndig har utvalget hørt generaldirektøren Niilo Pesonen, Finland.

Det fremgår av meddelelsene at saken ble behandlet på det nordiske undervisningsministermøte i mars 1961 i Helsingfors, hvor det ble vedtatt å utpeke representanter til den foreslåtte samarbeidskommisjon så snart som mulig i hvert land, samt å gå inn for at midler blir stillet til rådighet for kommisjonen til konkrete nordiske samarbeidsprosjekter. Videre var de andre land rede til, i den utstrekning det er mulig, å støtte forskningsarbeidet ved et planlagt finsk institutt for arktisk medisin ved Uleåborgs universitet.

De nevnte medlemmer av samarbeidskommisjonen opplyses å være utpekt, og utvalget imøteser med interesse de konkrete forslag til samarbeid på dette felt som måtte bli resultatet av kommisjonens virksomhet.

Utvalget innstiller

at rådet tar meddelelsene til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gísli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag
i anledning av berättelse om samarbete mellan språk-
nämnderna (Sak C 9)

Til kulturutvalget er henvist heretning om samarbeidet mellom spognemndene, innsendt av Danmarks regjering.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal (talsmann), Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Utvalget har med interesse gjort seg kjent med det arbeid som drives av spognemndene når det gjelder innsamling og registrering av nye ord, arbeidet med fjernsynets terminologi, forslag vedrørende navn på stater, hovedsteder, nasjonalitetsbetegnelser m.v.

Spesielt vil utvalget uttrykke sin tilfredshet med den verdifulle og vellykkede innsats som er gjort i forbindelse med en nordisk »sprogoffensiv» i pressen.

Forøvrig finner utvalget det nyttig at også den tilsvarende islandske nemnd nylig har erklært seg interessert i å delta i dette samarbeid.

Utvalget innstiller

at rådet tar beretningen til etterretning.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gísli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om kurser för språklärare (Sak A 26)

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om kurser for sproglærere, fremsatt av Stig Alemyr, Birger Andersson, Chr. Christiansen og Helge Larsen. I forslaget henstilles det til rådet at det anbefaler regjeringene i tilstrekkelig omfang å sørge for at det arrangeres kurser for lærere, hjemmehørende i et nordisk land, som underviser i nabolandenes sprog.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu (talsmann), J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt og undervisningsminister K. Helveg Petersen.

Som sakkyndig har utvalget hørt regeringssekretæren Ragnar Meinander, Finland.

I medlemsforslaget pekes det på den undervisning i nabolandenes sprog som pågår i samtlige nordiske land og på betydningen av en effektivisering av undervisningen ved å øke lærernes ferdigheter i vedkommende sprog og forbedre den pedagogiske metodikk.

Det vises dessuten til de forskjellige typer av kurser som har vært arrangert i de nordiske land etter forslag fra Nordisk Råd og Nordisk kulturkommissjon og understrekes at sprogkurser for lærere burde arrangeres i større omfang enn hittil.

Utvalget har i denne forbindelse gjort seg kjent med den serie av kurser i sprog og litteratur, beregnet på studerende fra andre nordiske land, som siden 1955 har vært gjennomført i ett av de nordiske land hvert år. Videre er det oppmerksom på kurset i svensk for studerende i nordisk filologi fra Finland sommeren 1961.

Det fremgår ellers av uttalelsene om forslaget fra de sakkyndige instanser i de respektive land at sprogkurser for lærere tillegges betydning, en oppfatning som kulturutvalget fullt ut deler.

Utvalget vil imidlertid henlede oppmerksomheten på at Nordisk kulturkommissjon ikke er et utøvende organ og således ikke bør pålegges å arrangere kurser av denne art, som antydnet i medlemsforslaget. Derimot vil det

være naturlig at Nordisk kulturkommissjon får seg forelagt saken til nærmere utredning, med sikte på å fremlegge en samlet plan for den anbefalte kursvirksomhet.

Utvalget innstiller

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene i tilstrekkelig omfang å sørge for at det arrangeres kurser i nabolandenes sprog for lærere som underviser i vedkommende sprog.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt (Sak A 11)

Til kulturutvalget er henvist utsatt tilleggsforslag om nordisk potetforedlingsanstalt.

I et til 9. sesjon fremsatt forslag (Sak D 38/1961, Tilleggsforslag) henstillet Hugo Osvald til rådet å anbefale regjeringene snarest å undersøke mulighetene for opprettelse av en nordisk potetforedlingsanstalt. Etter innstilling av kulturutvalget (nr. 10/1961) vedtok rådet å utsette videre behandling av forslaget til neste ordinære sesjon.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft, Hertta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald (talsmann), Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, statsrådet Ragnar Edenman, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Som ekspert har utvalget hørt andre sekreteraren Staffan Wahlquist, Sverige.

Med medlemsforslaget fulgte en rekke uttalelser fra sakkyndige instanser, hvorav 8 kan sies å være overveiende negativt innstillet til forslaget, mens 8 finner at saken fortjener å utredes nærmere og 2 støtter forslaget.

Selvom flertallet av uttalelsene fra de nevnte instanser er tvilende eller negative overfor en så vidtgående plan som opprettelse av en særskilt nordisk potetforedlingsanstalt, blir det gjennomgående understreket at det nordiske samarbeid på dette område fortjener å utbygges. Et sådant samarbeid tenkes eventuelt å skulle foregå i form av en samordning av virksomheten ved de nasjonale anstalter for potetforedling.

Utvalget har i denne forbindelse overveiet hvorvidt det bør vedtas en særskilt rekommandasjon om saken eller om det påtenkte samarbeid kunne etableres på initiativ av felles nordiske organ på jordbruksforskningens område.

Utvalget henviser på dette punkt til rekommandasjon nr. 21/1957 og til sin innstilling nr. 7 under inneværende sesjon, samt til rekommandasjon nr. 6/1961 om et kontaktorgan for jordbruksspørsmål. Såvel det sistnevnte

organ som Nordiske jordbruksforskernes forening burde eventuelt kunne ta de nødvendige skritt for å få etablert et samarbeid på dette felt.

Utvalget går ut fra at et samarbeid på potetforedlingens område blir viet fortsatt oppmerksomhet i de organisasjoner som således er etablert og at rådet derfor ikke behøver å foreta seg noe i saken.

Med henvisning til ovenstående vil utvalget innstille

at rådet ikke foretar seg noe i anledning av tilleggsfor-
slaget.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Kulturutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om inrättande av nordiskt institutt i Reykjavík (Sak A 24)

Til kulturutvalget er henvist medlemsforslag om opprettelse av et nordisk institutt i Reykjavík, fremsatt av N. Chr. Christensen, Chr. Christianesen, Gunnar Helén, Gísli Jónsson og Ole Bjørn Kraft. I forslaget anbefales det at rådet henstiller til regjeringene, på grunnlag av et forslag utarbeidet av foreningene Norden, å undersøke mulighetene for å opprette et nordisk institutt i Reykjavík, som kan virke som et sentrum for opplysning i Island om de andre nordiske land.

Ved utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Per Borten, N. Chr. Christensen, Anselm Gillström, Håkon Johnsen, Gísli Jónsson, Ole Bjørn Kraft (talsmann), Heritta Kuusinen, Helge Larsen, Johan Møller Warmedal, Hugo Osvald, Paula Ruutu, J. O. Söderhjelm og Fridolf Thapper samt justitieministern Bjarni Benediktsson, minister for kulturelle anliggender Julius Bomholt, undervisningsminister K. Helveg Petersen og statsråd Helge Sivertsen.

Som bilag til medlemsforslaget fulgte et P.M. fra foreningene Norden, et sirkulærbrev fra Nordisk kulturkommissjons ekspertutvalg, samt uttalelser fra diverse myndigheter og institusjoner. Utvalget har også fått seg forelagt en preliminær rapport fra det nevnte ekspertutvalg.

Kulturutvalget konstaterer med tilfredshet at utredningen av denne sak allerede er langt fremskredet, idet forslaget fra foreningene Norden også er fremmet overfor Nordisk kulturkommissjon, som på sitt plenumsmøte i september 1961 vedtok å la forslaget utrede av et ekspertutvalg, hvis mandat bl. a. inneholdt en bestemmelse om å bestrebe seg på å fremlegge et foreløbig materiale innen rådets 10. sesjon.

Det fremgår av den foreliggende preliminnære rapport fra ekspertutvalget at den endelige innstilling vil foreligge innen de planlagte møter i Nordisk kulturkommissjons respektive seksjoner i løpet av mai og juni dette år.

Kulturutvalget mener at den foreliggende rapport gir et tilstrekkelig grunnlag for å kunne fastslå at denne plan i høy grad fortjener å realiseres. For sitt vedkommende vil utvalget understreke følgende synspunkter:

a. Instituttet bør være en frittstående og selveiende institusjon med statsstøtte fra de nordiske land, såvel til opprettelse som drift.

b. Instituttet bør innbefatte såvel en filologisk avdeling som en folkeopplysningsavdeling på bredt grunnlag.

c. De arbeidsoppgaver som er skissert i ekspertutvalgets foreløbige innstilling synes vel egnet til å fylle den oppgave som tilsiktes i forslaget, og institusjonens størrelse bør fastsettes under hensyntagen til løsningen av disse oppgaver i relasjon til forholdene på stedet.

d. Spørsmålet om hvorvidt instituttets leder bør være islending eller representere et av de øvrige nordiske land bør overveies nærmere, da det etter utvalgets oppfatning er meget som taler for at den planlagte institusjon bør stå under islandsk ledelse.

e. Institusjonen bør plasseres i Islands hovedstad og arbeide i nær kontakt med sentraladministrasjonen, universitetet, høyere læresteder, landsomfattende organisasjoner m.v. samt basere seg på folkeopplysningsarbeid på bred basis.

Forøvrig vil utvalget uttrykke håpet om at denne plan må bli realisert så snart som mulig ved at regjeringene tar de nødvendige skritt for å tilveiebringe de midler som ifølge det endelige forslag fra Nordisk kulturkommisjon ansees for påkrevet.

Utvalget innstiller

at rådet i anledning av medlemsforslaget vedtar følgende rekommandasjon:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene, på grunnlag av et forslag utarbeidet av foreningene Norden og etter innstilling fra Nordisk kulturkommisjon, å opprette et nordisk institutt i Reykjavik, som kan virke som et sentrum for opplysning i Island om de andre nordiske land.

Helsingfors, 21. mars 1962

Gisli Jónsson

Formann

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m. (Sak A 2)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter m. m.

I ett till 8:e sessionen väckt förslag (Sak A 13/1960) hemställde Nina Andersen, Birger Andersson, Magnhild Hagelia, Gunnar Henriksson, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen och Claudia Olsen, att utkast till internordiska överenskommelser måtte i samråd med vederbörande sjöfolks- och redareorganisationer utarbetas om likställighet av nordiska sjömän som yrkesutövare i relation till nationell lagstiftning samt att regeringarna i detta syfte måtte vidtaga de åtgärder i lagstiftning och av administrativ natur, som är nödvändiga till uppnående av att nordiska sjömän på ett nordiskt fartyg såvitt möjligt ges samma sociala förmåner som fartygets hemland tillförsäkrar egna medborgare, genomföra att de i varje land förekommande administrativa organ, som har att tillvarata sjömannens intressen, drar försorg om icke bara det egna landets sjömän utan även om varje nordisk sjöman, som tjänstgör ombord på fartyg hemmahörande i vederbörande land, vidtaga åtgärder till upprättande och drift av dylika organ, medverka till att den centrala sjömansadministrationen i varje land är de övriga ländernas administration behjälplig med sådana åtgärder rörande sjömän, redare, organisationer och institutioner, som kan anses påkallade med hänsyn till förslaget syfte, samt sträva till att sjömän, som är medborgare i annat nordiskt land, i framtida lagstiftning av betydelse för sjömannens sociala rättigheter i hans egenskap av yrkesutövare så vitt möjligt tillförsäkras samma sociala förmåner som landets egna medborgare.

På förslag av socialpolitiska niomannakommittén beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session. Beslut av samma innehåll fattades även vid 9:e sessionen.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson (talesman), Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit fuldmächtig H. Andreassen, Dan-

mark, kanslirådet Åke Hartvig, Sverige, och departementsråd Agnar Kringlebotten, Norge.

Såsom ett led i strävandena att fullt ut genomföra en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk har rådet tidigare på begränsade områden tagit initiativ, som syftar till att åstadkomma likställighet mellan nordiska sjömän på nordiska fartyg. Sålunda pågår på grundval av rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m.m. ett utredningsarbete på ämbetsmannaplanet, som gäller bland annat delar av sjömanslagarna och vissa socialförsäkringsformer. I detta sammanhang må även erinras om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk, vilken rekommendation huvudsakligen behandlar den nordiska sjömansutbildningen.

Enligt utskottets mening framstår det såsom synnerligen angeläget att, till fullföljande av det sålunda redan pågående arbetet på ämbetsmannaplanet, ett utredningsarbete på nordisk grund upptages även beträffande på andra områden förekommande nationella särbestämmelser av betydelse för sjömännen. Utskottet är övertygat om att den bristande likställighet mellan de nordiska sjömännen, som föreligger inom viktiga områden av lagstiftningen angående sjöfolkets sociala rättigheter, utgör ett allvarligt hinder mot genomförandet av en nordisk arbetsmarknad för sjöfolk. I övrigt anser sig utskottet kunna ansluta sig till de skäl, som framförts av socialpolitiska niomannakommittén i dess utlåtande över medlemsförslaget.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att i samråd med vederbörande sjöfolks- och redareorganisationer företaga en undersökning av förutsättningarna för att tillerkänna nordiska sjömän tjänstgörande ombord på fartyg från annat nordiskt land samma sociala förmåner som fartygets hemland ger landets egna medborgare,

2. att utreda möjligheterna att i lämplig omfattning utvidga den egna konsulära verksamheten beträffande sjöfolkets angelägenheter till att avse icke blott ombordanställda från det egna landet utan även ombordanställda från alla övriga nordiska länder, samt

3. att sträva till att i framtida lagstiftning av betydelse för sjömannens sociala rättigheter i hans egenskap av yrkesutövare ombordanställda från annat nordiskt land tillförsäkras samma förmåner som det egna landets medborgare.

Helsingfors den 19 mars 1962

Nina Andersen

Förman

SOCIALPOLITISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 2**Socialpolitiska utskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr 32/
1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.
(Sak D 42)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m., överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen (talesman), Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hage-
lia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit fuldmächtig H. Andreasen, Danmark, kanslirådet Åke Hartvig, Sverige, departementsråd Agnar Kringlebot-
ten, Norge och överdirektören Svante Sundman, Finland.

Av meddelandena om rekommendationen framgår att frågan om en sådan överenskommelse om likställighet för nordiska sjömän i fråga om sociala förmåner enligt de nordiska sjömanslagarna, som avses med rekommendationens punkt 1, kommit i ett delvis nytt läge genom den i Sverige framlagda utredningen om likställighet i berörda avseenden för alla utländska sjömän å svenska fartyg och den prövning, som i anledning därav påbörjats å svensk sida. Utskottet förväntar att — sedan denna prövning slutförts — arbetet med punkten 1 omedelbart återupptages och bedrivs med största möjliga skyndsamhet.

Vad angår rekommendationens punkt 2 om gemensam hälsotjänst för nordiska sjömän m. m. har utskottet med tillfredsställelse konstaterat, att en av de tre tillsatta expertkommittéerna på det medicinska området — nämligen kommittén för utarbetande av likartade bedömningsgrunder vid läkarundersökning i nordiska och främmande hamnar — nu framlagt betänkande nr 1 i ämnet (Nordisk udredningsserie, 1962: 1). Det är utskottets förhoppning, att de förslag och rekommendationer, som framföres i betänkandet, skall bli föremål för prövning så snart som möjligt.

Utskottet motser, att arbetet inom de båda övriga kommittéerna på det medicinska området, lärobokskommittén och skeppsapotekskommittén, på skyndas och slutföres.

I fråga om arbetet inom det av Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatta underutskottet för behandling av vissa frågor rörande socialförsäkring för sjömän har upplysts att det material, som kommittén har att behandla, är mycket oenhetligt.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 19 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/ 1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk (Sak D 80)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen (talesman), Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hage-
lia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit fuldmächtig H. Andreasen, Danmark, kanslirådet Åke Hartvig, Sverige, departementsråd Agnar Kringlebotten, Norge, och överdirektören Svante Sundman, Finland.

Av de inför utskottet lämnade redogörelserna har framgått, att man vid behandlingen av rekommendationens punkt 1—2 och 4, avseende utbildningen av nordiskt sjöbefäl jämte tillhörande krav för tillträde till tjänst på nordiska fartyg, bedömt att ett sådant system med tilläggsutbildning, som avses med rekommendationens punkt 1, är förenat med stora vanskligheter och att det därför syntes tveksamt, huruvida några praktiska resultat står att vinna på denna väg. Det har dock ansetts, att uppmärksamheten bör vara inriktad på möjligheten att lösa frågan genom sådan utbildning i de fall, då det visar sig svårt att eljest åvägabrunga internordiskt godkännande av certifikat för sjöbefäl.

I stället för att vidtaga åtgärder för att skapa ett system med tilläggsutbildning har man såsom ett första försök att nå ett resultat i fråga om en gemensam arbetsmarknad för sjöbefäl valt tillvägagångssättet att enligt viss metod och vissa förutsättningar företaga direkta jämförelser mellan de i Danmark, Finland, Norge och Sverige gällande certifikaten. Det resultat, som därvid framkommit, har sammanfattats i en rapport med bilagor, som tillställts bl. a. redare- och befälsorganisationerna i de berörda länderna för yttrande. Avsikten är, att det mot bakgrunden av rapporter med bilagor och däröver inkomna yttranden skall i ett första skede av det fortsatta arbetet prövas, huruvida ett lands certifikat, som kan bedömas såsom likvärdigt med

certifikat i annat land, kan generellt godkännas såsom behörighetsbevis i det senare landet samt att det i ett senare skede skall prövas i vad mån förutsättningarna för godkännande med eller utan tilläggsutbildning kan föreligga även beträffande andra certifikat än de certifikat, som i yttrandena eller eljest ansetts kunna godtagas såsom likvärdiga.

Utskottet anser sig kunna ansluta sig till de riktlinjer, som enligt vad här nämnts uppdragits för arbetet med rekommendationens punkt 1.

I meddelandet från Finlands regering har denna — i syfte att få till stånd största möjliga likvärdighet främst med hänsyn till däck- och maskinbefälets utbildning — fäst uppmärksamheten på betydelsen av anordnandet av gemensamma utbildningskurser för sjöbefälsskolelärare. Utskottet förutsätter, att det skall vara möjligt att i det fortsatta arbetet jämväl undersöka förutsättningarna för anordnandet av dylika utbildningskurser.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 20 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning (Sak D 57)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin (talesman).

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit generaldirektören Niilo Pesonen, Finland.

Av meddelandena framgår, att sakkunniga från institutioner i Danmark, Finland, Norge och Sverige, verksamma inom berörda forskningsområden, varit samlade i Stockholm den 23 och den 29 september 1961 för diskussion av den situation, som uppstod med anledning av de vid Novaja Zemlja företagna kärnvapenproven och att deltagarna i mötet enats om vissa synpunkter och rekommendationer. Utskottet har med intresse tagit del av en promemoria rörande risker för strålskador för befolkningen i de nordiska länderna, som upprättats vid nämnda möte.

Vidare framgår av meddelandena, att nordiska strålhygieniska experter sammanträffat i Köpenhamn den 9—den 11 januari 1962 och ytterligare dryftat de spörsmål i samband med radioaktivt nedfall, som behandlades på den tidigare konferensen. Vid detta möte dryftades även problem rörande reaktordrivna fartyg.

I meddelandena framhålls av Danmarks och Norges regeringar, att samarbetet mellan de nordiska myndigheterna på förevarande område fungerar smidigt och är väl tillrättalagt. Rekommendationen borde därför enligt regeringarnas uppfattning för rådets del kunna anses som slutbehandlad. För utskottet har upplysts, att Finlands regering har samma uppfattning.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att syftet med rådets rekommendation sålunda blivit tillgodosett.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Helsingfors den 20 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 3)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning.

I ett till 8:e sessionen väckt förslag (Sak A 9/1960) hemställde Nina Andersen, Margit Borg-Sundman, Per Borten, Sigrid Ekendahl, Hertta Kuusinen, Claudia Olsen, Anders Pettersson, Johan Poulsen, Rakel Seweriin och Hannibal Valdimarsson att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga de åtgärder, som må befinnas erforderliga för att få till stånd ett samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om odontologisk materialprovning och forskning i samband härmed. Sedan det upplysts, att regeringarna under våren 1960 tillsatt en nordisk kommitté med uppgift, bland annat, att utarbeta förslag om upprättande av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial, beslöt rådet på förslag av socialpolitiska utskottet (nr 3/1960) att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session. Vid den 9:e sessionen upplystes att arbetet inom den nordiska kommittén alltjämt pågick, varför rådet ånyo uppsköt behandlingen av förslaget.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia (talesman), Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit medicinalrådet Paavo Kuusisto, Finland.

Utskottet har med stort intresse tagit del av ett av Nordisk Komité angående Dentalmaterialer framlagt betänkande om upprättande av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial (Nordisk udredningsserie, 1961: 7). För utskottet har även varit tillgängliga remissyttrandena över kommitténs förslag från Finland, Norge och Sverige, medan däremot, enligt vad som upplysts, remissbehandlingen i Danmark av betänkandet ännu icke avslutats.

Av det hitintills föreliggande utredningsmaterialet i saken framgår, att det allmänt bedömes som angeläget att en ställig kontroll av dentalmaterial kommer till stånd ävensom att en sådan kontrollverksamhet och forskning i samband därmed synes väl ägnade för nordiskt samarbete. Utskottet hyser också den uppfattningen, att det framlagda betänkandet i avsevärd mån främjat en lösning av dessa spørsmål.

Det hade i och för sig varit önskvärt att rådet vid den 10:e sessionen i en rekommendation på grundval av medlemsförslaget kunnat taga slutlig ståndpunkt till det i betänkandet framlagda förslaget. Ett sådant ställnings-tagande låter sig emellertid enligt utskottets uppfattning svårligen ske med hänsyn i första hand till att remissyttranden över förslaget icke föreligger från Danmark. Dessutom har remissmaterialet från Finland och Sverige kommit utskottets medlemmar tillhanda först samtidigt som saken behandlats i utskottet. Särskilt när som i förevarande fall ett ärende rymmer en mängd problem av väsentlig betydelse, vilka kräver ett noggrant övervägande, innan ståndpunkt kan tagas i frågan, föranleder en sådan försenad distribution till medlemmarna av sakmaterialet, att ärendets utskottsbehandling väsentligt försvåras. Utskottet vill i detta sammanhang uttrycka den förhoppningen, att i fortsättningen alla möjligheter tillvaratages att på ett tidigare stadium bereda rådets medlemmar tillfälle att taga del av sakmaterialet i de ärenden, som skall förekomma till behandling.

Under hänvisning till vad sålunda anförts föreslår utskottet,

att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 20 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler jämte tilläggsförslag om införande av sommartid (Sak D 25)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar, jämte tilläggsförslag om införande av sommartid, väckt av Sigrid Ekendahl, Allan Hernelius och Birger Lundström. I förslaget hemställs, att rådet ville i anledning av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 6/1958 uttala sig för sommartidens genomförande i de nordiska länderna.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl (talesman), Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit medicinalrådet Paavo Kuusisto, Finland, statssekreteraren C. G. Persson, Sverige, och andre sekreteraren Staffan Wahlquist, Sverige.

Utskottet har tagit del av föreliggande utredningsmaterial från medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen i Sverige angående försättningsarna för införande av sommartid. För utskottet har vidare upplysts, att dessa utredningar avses skola utsändas på remiss till ett stort antal av förslaget berörda myndigheter och institutioner samt enskilda organisationer, innan regeringen tager slutlig ståndpunkt till frågan om genomförande av sommartid i Sverige.

Med hänsyn härtill och då för närvarande någon enighet om genomförande av sommartid icke kan förväntas föreligga inom rådet anser utskottet, att den slutliga behandlingen av tilläggsförslaget lämpligen bör uppskjutas i avvaktan på att utredningsarbetet rörande genomförande av sommartid slutföres i Sverige.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet uppskjuter vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 20 mars 1962

Nina Andersen

Förman

SOCIALPOLITISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 7

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om samarbete i fråga om medicinsk livsmedelskontroll (Sak A 21)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om samarbete i fråga om medicinsk livsmedelskontroll, väckt av Nina Andersen, Gunnar Henriksson, Judit Nederström-Lundén och Claudia Olsen. I förslaget hemställs, att rådet måtte rekommendera regeringarna att genomföra en ensartad hälsomässig lagstiftning och gemensam medicinsk kontroll rörande livsmedel.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak (talesman), Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Såsom framgår av niomannakommitténs utlåtande över medlemsförslaget har rådet tidigare tagit initiativ till vidgat nordiskt samarbete på livsmedelskontrollens område utan att dock rådets rekommendation i frågan (nr 16/1954) lett till något påtagligt resultat. Utskottet noterar mot bakgrunden härav med tillfredsställelse, att det föreliggande förslaget bedömts mycket positivt av remissinstanserna. Spörsmålet har uppenbarligen nu kommit i ett ändrat läge, som gör det motiverat att företaga en förnyad rekommendation i saken.

Förslaget rymmer en mångfald problem av skiftande beskaffenhet och berör många skilda områden, varför ett genomförande av medlemsförslaget torde komma att visa sig komplicerat. Utskottet anser det med hänsyn härtill motiverat att på detta stadium begränsa rekommendationen till att avse en utredning av möjligheterna att genomföra en likartad livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk kontroll i fråga om livsmedel. Utskottet ansluter sig till vad som anförts i niomannakommitténs utlåtande över förslaget.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda

möjligheterna att genomföra en likartad livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk kontroll i fråga om livsmedel.

Helsingfors den 20 mars 1962

Nina Andersen

Förman

**SOCIALPOLITISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 8****Socialpolitiska utskottets förslag****i anledning av uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel (Sak A 7)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel.

I ett till 9:e sessionen väckt förslag (Sak A 19/1961) hemställde Lis Groes, Erkki Leikola och Erling Wikborg, att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder, genom vilka den officiella kontroll av läkemedlens kvalitet, som utföres i ett nordiskt land, skulle förklaras giltig i samtliga nordiska länder. På förslag av socialpolitiska utskottet (nr 4/1961) beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen (talesman), Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit medicinalrådet Paavo Kuusisto, Finland.

Till beriktigande av vad som i niomannakommitténs utlåtande över medlemsförslaget anförts angående innehållet i ett av en statlig kommitté i Finland nyligen framlagt betänkande rörande handeln i Finland med medicinska specialiteter har för utskottet upplysts följande. Kommittén har funnit det vara erforderligt, att bestämmelser om registrering av farmaceutiska specialiteter utfärdas och att förbud införes mot försäljning av andra än registrerade specialiteter.

Utskottet vill för sin del understryka önskvärdheten av att ett vidgat nordiskt samarbete beträffande forskning och upplysning i fråga om läkemedel upptages och hyser den förhoppningen att det av det norska Sosialdepartementet väckta förslaget om inrättande av ett gemensamt nordiskt institut för sådan verksamhet skall kunna genomföras. I detta avseende och i övrigt kan utskottet helt ansluta sig till vad som anföres i niomannakommitténs utlåtande.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt låta utreda spørgsmålet om upptagande av ett nordiskt samarbete beträffande forskning och upplysning i fråga om läkemedel samt om en vidareutveckling av samarbetet beträffande kontrollen av farmaceutiska specialiteter.

Helsingfors den 20 mars 1962

Nina Andersen

Förman

SOCIALPOLITISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 9**Socialpolitiska utskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr 6/
1959 angående informationsmaterial för utvandrings-
intresserade (Sak D 48)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade, överlämnade av Danmarks och Norges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen (talesman), Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Utskottet föreslår

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 20 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag
i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska
kommittén (Sak C 3)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén, överlämnad av Finlands regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak (talesman), Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit kanslichefen Aarne Tarasti, Finland.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Helsingfors den 20 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag
i anledning av berättelse från Nordiska arbetsmark-
nadsutskottet (Sak C 7)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet, överlämnad av Finlands regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl (talesman), Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson och Sven Sundin.

Utskottet har med stort intresse tagit del av arbetsmarknadsutskottets berättelse, som upptager en rapport från utskottets möten den 21—24 september 1960 i Lillehammer och den 1—3 februari 1962 i Helsingfors.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Helsingfors den 21 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag
**i anledning av meddelande om rekommendation nr 1/
1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för
löntagare från annat nordiskt land (Sak D 63)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land, överlämnat av Sveriges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin (talesman).

Utskottet har tagit del av ett inom socialdepartementet i Sverige upprättat förslag till, bland annat, lag om allmän försäkring, vilket förslag genom beslut den 26 januari 1962 remitterats till lagrådet. Enligt förslaget kommer utlänningar att få rätt till förtidspension och familjepension inom tilläggs-pensioneringen på i stort sett samma villkor som svenskar. Vidare avses en förbättring av pensionsförmånerna bli genomförd för utlänningar, som varit bosatta i Sverige under arbetstiden och förvärvat rätt till pensionsförmåner men som därefter återvänt till hemlandet.

Av meddelandet framgår, att Nordiska socialpolitiska kommitténs underutskott för pensionsfrågor, Nordiska pensionsutskottet, inlett behandling av frågan om den allmänna tilläggs-pensioneringens tillämpning på nordiska medborgare.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan
på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 21 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer (Sak D 36)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer, överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak (talesman), Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Av meddelandena framgår att ett möte avhållits i Köpenhamn den 31 januari—1 februari 1961 mellan representanter för lärarförsamlingarna vid de nordiska veterinärhögskolorna. Utskottet har med intresse tagit del av en rapport från mötet, avgiven av det veterinärvetenskapliga fackrådet vid Kgl. veterinär- og landbohøjskole i Köpenhamn. Vid mötet behandlades det i punkt 1 i rekommendationen upptagna spörsmålet om utjämning av olikheterna i veterinärutbildningen i de nordiska länderna.

Utskottet vill uttala den förhoppningen, att det sålunda inledda arbetet kommer att skyndsamt föras vidare. Utskottet förväntar sig att därvid till en början kommer att klarläggas, vilka olikheter i de olika ländernas veterinärutbildning som förefinnes, samt att man vidare undersöker förutsättningarna för att i möjligaste mån utjämna dessa olikheter.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 21 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om införande av 40 timmars arbetsvecka (Sak A 33)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om samarbete i fråga om införande av 40 timmars arbetsvecka, väckt av Eino Kilpi, Hertta Kuusinen, Hellä Meltti och Gösta Rosenberg. I förslaget hemställs, att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga lagstiftningsåtgärder för införande av 40 timmars arbetsvecka utan att förtjänsten minskas.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl (talesman), Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin samt arbets- och socialminister Kaj Bundvad och statsrådet Sven af Geijerstam.

Utskottet har tagit del av remissyttranden över förslaget från berörda myndigheter i Danmark, Finland, Norge och Sverige samt från arbetsmarknadens organisationer i Finland, Norge och Sverige. För utskottet har upplysts, att intresseorganisationerna i Danmark ställer sig avvisande till att genom lagstiftning införa 40 timmars arbetsvecka.

Utskottet delar helt den av förslagsställarna framförda åsikten, att en ytterligare begränsning av arbetstiden i och för sig framstår som synnerligen önskvärd och bör eftersträvas. I det närmaste alla remissinstanser har också mer eller mindre tydligt uttalat sig i sådan riktning.

I medlemsförslaget rekommenderas emellertid att en förkortning av arbetstiden skall genomföras lagstiftningsvägen i form av 40 timmars arbetsvecka. Förslaget innebär således ett ställningstagande till såväl frågan hur en förkortning av arbetstiden lämpligen skall utnyttjas som vilken väg man skall gå för att uppnå ett sådant resultat. Enligt utskottets mening kan allvarliga erinringar resas mot förslaget i dessa avseenden.

Enligt utskottets uppfattning måste frågan om en förkortning av arbetstiden betraktas i ett större sammanhang. Det kan nämligen ifrågakomma att utnyttja en möjlighet till förkortning av arbetstiden även genom att exempelvis införa längre semester eller förkortad arbetsvecka under del av året. Denna åsikt framföres även av ett flertal remissinstanser såsom socialministeriet i Finland, arbetarskyddsstyrelsen i Sverige och landsorganisationerna i Norge och Sverige. Därmed må å andra sidan icke vara sagt, att på längre sikt en förkortning av arbetsveckan ej bör ske. Frågan gäller hur

man i dagens läge på bästa sätt skall utnyttja en möjlighet till förkortning av arbetstiden.

För parterna på arbetsmarknaden i de nordiska länderna framstår det som naturligt att vid förhandlingsbordet diskutera dessa frågor och att därvid nå fram till lösningar som tillfredsställer berörda parter intresse. Det kan enligt utskottets mening med hänsyn härtill icke vara lämpligt att från Nordiska rådets sida en rekommendation skulle givas, som kunde föranleda att parterna bleve bundna vid någon viss lösning av arbetstidsfrågan. Utskottet anser sålunda att det icke kan ifrågakomma för närvarande att i en rekommendation från rådet taga ställning till hur en eventuell ytterligare förkortning av arbetstiden skall utnyttjas.

Av föreliggande remissyttranden från de nordiska ländernas fackliga huvudorganisationer på arbetstagar sidan — vilken part naturligen skulle ha det största intresset av en arbetstidsförkortning lagstiftningsvägen — framgår, att organisationerna under innevarande år avser att upptaga spørsmålet om ytterligare förkortning av arbetstiden till gemensam behandling och att man därvid även kommer att överväga efter vilka riktlinjer man skall söka förverkliga detta strävande. Organisationerna har också, liksom samtliga övriga remissinstanser, ställt sig avvisande till medlemsförslaget.

Utskottet är av den bestämda uppfattningen, att det för närvarande icke är lämpligt att lagstiftningsvägen genomföra en förkortning av arbetstiden. Detta spørsmål torde i stället i första hand få behandlas av arbetsmarknadens parter.

Vid utskottets diskussion av saken har den tanken framförts, att man borde uppskjuta behandlingen av ärendet till en senare session samt att under mellantiden en bearbetning av förslaget borde ske inom rådets organ till åstadkommande av en sådan utformning av förslaget, som skulle kunna accepteras även av dem som är principiellt positiva till förslagets grundtanke men icke kan godtaga rekommendationsförslaget i dess nuvarande lydelse.

I detta avseende anser emellertid utskottet, att situationen på arbetsmarknaden i de nordiska länderna i dagens läge icke motiverar något initiativ från rådets sida i saken samt att läget under närmaste tid icke kan förväntas undergå sådana förändringar, att det vore någon mening med att uppskjuta förslagets slutliga behandling. I detta sammanhang må även erinras om att spørsmålet om arbetstidens längd avses skola behandlas vid 1962 års internationella arbetskonferens, vid vilket tillfälle de nordiska regeringarna kommer att få taga ställning till frågan. Skulle ett förändrat läge inträffa, står självfallet den möjligheten öppen att senare på nytt väcka frågan i Nordiska rådet.

Under hänvisning till vad sålunda anförts föreslår utskottet,

att rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

Helsingfors den 20 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Reservation

Vi har vid behandlingen av föreliggande medlemsförslag icke kunnat förena oss med flertalet utan föreslår,

att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 20 mars 1962

Judit Nederström-Lundén

Einar Olgeirsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet tilläggsförslag om samordning av änkepensionen (Sak A 6) samt medlemsförslag om samordning av invalidpensionerna (Sak A 25)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats uppskjutet tilläggsförslag om samordning av änkepensionen samt medlemsförslag om samordning av invalidpensionerna, väckt av Nina Andersen, Judit Nederström-Lundén och Einar Olgeirsson.

I ett till 9:e sessionen väckt tilläggsförslag (Sak D 64/1961, Tilläggsförslag) hemställde Nina Andersen att rådet måtte rekommendera regeringarna i de länder, där änkepension finnes, att undersöka möjligheterna för att låta en mottagare av änkepension vid flyttning till annat nordiskt land vara bibehållen vid rätten till pension intill dess vederbörande blir berättigad till änkepension eller ålderspension i det nya landet. På förslag av socialpolitiska utskottet (nr 1/1961) beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session.

I medlemsförslaget hemställs att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för åvägabringande av en ordning, varigenom den som i ett nordiskt land erhållit invalidpension får bibehålla denna vid flyttning till annat nordiskt land, intill dess han där uppfyller villkoren med hänsyn till uppehållstid för erhållande av pensionsrätt.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen (talesman), Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin samt arbets- och socialminister Kaj Bundvad och statsrådet Sven af Geijerstam.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit departementsråd Agnar Kringebotten, Norge, och kanslichefen Aarne Tarasti, Finland.

För utskottet har upplysts, att inom Nordiska socialpolitiska kommittén underutskottet för pensionsfrågor (Nordiska pensionsutskottet) till behandling upptagit frågan om samordning av änkepensionen och invalidpensionen.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att det utredningsarbete som åsyf-

tats med de båda medlemsförslagen sålunda redan igångsatts. Det är utskottets förhoppning, att arbetet skall leda till en snar lösning av dessa betydelsefulla frågor.

Med hänsyn till vad som upplysts i saken torde en viss jämkning böra företagas i föreliggande förslag till rekommendationer.

Under hänvisning till vad sålunda anförts föreslår utskottet,

att rådet i anledning av tilläggsförslaget och medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att fortsätta och skyndsamt slutföra det inledda utredningsarbetet angående samordning av änke- och invalidpensioneringen.

Helsingfors den 21 mars 1962

Nina Andersen

Förman

SOCIALPOLITISKA UTSKOTTET
FÖRSLAG NR 16**Socialpolitiska utskottets förslag****i anledning av meddelanden om rekommendation nr 2/
1960 angående gemensam läkarmarknad jämte till-
läggsförslag om enhetliga regler om specialistbehörig-
het för läkare (Sak D 64)**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar, jämte tilläggförslag om enhetliga regler om specialistbehörighet för läkare, väckt av Birger Andersson. I förslaget hemställs, att rådet ville rekommendera regeringarna att söka genomföra enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson (talesman), Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin samt arbets- og socialminister Kaj Bundvad.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit byråchefen Eskil Hellner, Sverige, statssekreteraren C. G. Persson, Sverige, och generaldirektören Niilo Pesonen, Finland.

I rekommendation nr 2/1960 tillrådes regeringarna att genomföra det av en nordisk kommitté framlagda förslaget om en gemensam arbetsmarknad för läkare i enlighet med ett utkast till nordiskt avtal i ämnet med viss jämkning med hänsyn till norska kompetenskrav för auktorisation som läkare. Av meddelandena rörande rekommendationen framgår att Finland och Norge ej genomfört de författningsändringar, som är nödvändiga för att dessa länder skall kunna ingå ett avtal av föreslaget innehåll. Utskottet vill understryka vikten av att dessa hinder snarast undanröjas, så att avtalet, för vars ingående Danmark och Sverige ej anmält något hinder, kommer till stånd och den gemensamma nordiska arbetsmarknaden för läkare förverkligas.

Från norsk och finsk sida har numera framkommit önskemål om en utvidgning av de kategorier läkare, för vilka den gemensamma arbetsmarknadens förmåner skulle gälla, nämligen till att omfatta även läkare, som är nordiska medborgare men utbildats i icke-nordiskt land och som vunnit

auktorisation i nordiskt land. I anledning härav vill utskottet framhålla, att det synes utskottet föreligga möjligheter till en utvidgning i nämnda hänseende. Utskottet förutsätter, att frågan ägnas uppmärksamhet under det fortsatta arbetet med genomförandet av den gemensamma arbetsmarknaden för läkare och vill peka på möjligheterna att upprätta ett tilläggsavtal härom eller att vidtaga jämkningar i det föreliggande avtalsförslaget.

Med möjligheterna för nordiska läkare att utöva läkaryrket inom hela det nordiska området aktualiseras också frågan om deras behörighet att vara verksamma såsom specialister. Sådan behörighet, som i Norden för närvarande endast äger nationell giltighet, vinnes i Danmark, Finland och Sverige genom statlig auktorisation, i Norge däremot efter norska läkarförningens prövning. Indelningen i specialiteter och kompetenskraven för specialistbehörighet uppvisar också skillnader länderna emellan.

Det synes utskottet medföra väsentliga fördelar såväl för läkarna som för det allmänna vid utnyttjandet av i Norden tillgängliga utbildningsplatser för specialister, om enhetlighet kunde åvägbringas i reglerna för specialistbehörigheten. Härigenom skulle de olika utbildningsavsnitten inom specialistutbildningen, vilken nästan uteslutande utgöres av olika slags sjukhustjänstgöring, kunna fullgöras i vilket som helst nordiskt land, och förvärvad specialistbehörighet i ett land skulle — på samma sätt som förvärvad läkarbehörighet — kunna erkännas i annat nordiskt land.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet i anledning av tilläggsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att söka genomföra enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare.

Helsingfors den 22 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning (Sak D 30)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson (talesman), Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit medicinalrådet Paavo Kuusisto, Finland.

Utskottet noterar med stor tillfredsställelse, att hälsovårdsministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige vid möte i Göteborg den 21 september 1961 godkänt ett avtal rörande organisationen av en gemensam nordisk hälsovårdsskola. Därmed har syftet med rekommendationen uppnåtts.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spørgsmålet för rådets del slutbehandlat.

Helsingfors den 22 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag
i anledning av regeringsförslag om vidgat samarbete
på sjukvårdsplaneringens område (Sak B 4)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats regeringsförslag om vidgat samarbete på sjukvårdsplaneringens område, väckt av Sveriges regering. I förslaget hemställs, att rådet måtte överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik (talesman), Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia, Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit statssekreteraren C. G. Persson, Sverige, och generaldirektören Niilo Pesonen, Finland.

Utskottet har tagit del av en inom Sveriges inrikesdepartement upprättad promemoria rörande samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

Utskottet delar helt den i promemorian framförda uppfattningen, att väsentliga fördelar skulle kunna vinnas, om utrednings- och forskningsarbetet på detta område i möjligaste mån samordnades.

Enligt utskottets mening är det med hänsyn härtill synnerligen önskvärt, att ett vidgat nordiskt samarbete snarast kommer till stånd beträffande sådana uppgifter, som lämpar sig för samarbete mellan de olika länderna.

Under hänvisning härtill föreslår utskottet,

att rådet i anledning av regeringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

Helsingfors den 22 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor (Sak D 32), meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar (Sak D 33) samt meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (Sak D 34)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor, överlämnade av Finlands och Norges regeringar, meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar, överlämnade av Finlands och Norges regeringar, samt meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor, överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Nina Andersen, Birger Andersson, Kaj Andresen, Kjell Bondevik, Sigrid Ekendahl, Karl-August Fagerholm, Magnhild Hagelia (talesman), Harald Løbak, Judit Nederström-Lundén, Harald Nielsen, Einar Olgeirsson, Arvo Pentti och Sven Sundin.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit jur. dr Åke Larsson, Sverige.

Utskottet har med stort intresse tagit del av ett i Sosialdepartementet i Norge på grundval av nordiskt samarbete utarbetat förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för sjuksköterskor. För utskottet har upplysts att förslaget kan väntas bli genomfört i huvudsaklig överensstämmelse med den föreliggande lydelsen, sedan det gjorts till föremål för remissbehandling. Rekommendationens syfte skulle därmed vara uppnått.

Av meddelandena om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar framgår att det icke ansetts möjligt att för närvarande träffa överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad eller om särskild tilläggsutbildning för hälsosystrar. Emellertid föreligger enighet mellan de nordiska länderna om att en sjuksköterska, som är godkänd såsom sådan i ett land, bör vara berättigad att genomgå hälsosyster-

utbildning i annat nordiskt land. En bestämmelse härom har införts i det nyssnämnda förslaget till överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för sjuksköterskor.

Beträffande rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor har upplysts att det med hänsyn till de väsentliga olikheter i utbildningen av barnmorskor med starkt varierande utbildningstid, som föreligger i de olika länderna, icke visat sig möjligt att träffa överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för denna arbetstagarkategori. Utskottet konstaterar med beklagande att rekommendationen således för närvarande icke kan genomföras. Enligt utskottets mening bör dock frågan tagas upp till förnyat övervägande, när det pågående reformarbetet i Danmark beträffande barnmorskeutbildningen slutförts.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 15/1958 till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 16/1958 till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

III. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 17/1958 till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Helsingfors den 22 mars 1962

Nina Andersen

Förman

Trafikutskottets förslag
i anledning av berättelse från Nordiska samfärdselkom-
mittén (Sak C 4)

Til trafikudvalget er henvist beretning fra Nordisk Samfærdselskomité, indsendt af Finlands regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel (talsmand), Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen samt minister for offentlige arbejder Kai Lindberg.

Som sagkyndige har udvalget hørt byråsjef John Paxal, Norge, og afdelingschefen Gunnar von Sydow, Sverige.

Udvalget ønsker at understrege det ønskelige i, at det i sag nr. 13 pkt. 2 omhandlede forslag om adgang for visse rejsende til at passere de internordiske landgrænser, hvor de selv ønsker, snarest må blive realiseret, idet udvalget finder, at det relativt store antal grænsepasseringer uden for kontrolstederne, som faktisk finder sted, bør legaliseres.

Det oplystes, at det i sag nr. 20 anførte forsikrings spørgsmål for cykler med hjælpemotor, der indkører i et andet nordisk land, nu er løst.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning.

Helsingfors, den 19. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) (Sak C 6)

Til trafikudvalget er henvist beretning fra Nordisk Interimskomiteé for Samordning af Transportforskningen (Nordisk Transportforskningskomité), indsendt af Danmarks regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Ásgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen (talsmand), Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen.

Som sagkyndig har udvalget hørt byråsjef John Paxal, Norge.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning.

Helsingfors, den 19. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik (Sak D 51)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 11/1959 angående et forenklet opkrævningssystem for passagerafgift i lufttrafik, indsendt af Danmarks og Norges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Ásgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson (talsmand), Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter, hvoraf fremgår, at opkrævningen af passagerafgiften nu i stor udstrækning sker samtidig med billetudstedelsen.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, den 19. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag
**i anledning av meddelande om rekommendation nr 4/
1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och
Sverige i Öresund (Sak D 1)**

Til trafikudvalget er henvist meddelelse om rekommandation nr. 4/1953 angående en fast forbindelse i Øresund mellem Danmark og Sverige, indsendt af Sveriges regering.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Ásgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström (talsmand), Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen samt minister for offentlige arbejder Kai Lindberg.

Som sagkyndig har udvalget hørt sekretær Søren-Ole Olsen, Danmark.

Det oplystes, at man endnu mangler en ekspertredegørelse vedrørende de samfundsøkonomiske virkninger af de opstillede 2 alternativer. Denne redegørelse forventes at foreligge i april måned 1962. Man forventer at de samlede Øresunds-delegationer på et møde i maj måned 1962 vil kunne afgive endelig betænkning, som herefter skulle kunne foreligge færdigtrykt i løbet af sommeren 1962.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 19. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om dansk-svensk planering av Öresunds-regionen (Sak A 16)

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om dansk-svensk planlægning af Øresunds-regionen, fremsat af Jean Braconier, Helge Larsen og Birger Lundström. I forslaget henstilles, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Danmark og Sverige at indlede et nært samarbejde om en fælles udvikling af Øresunds-regionen. Der gøres i forslaget opmærksom på, at det rejste spørgsmål er aktualiseret af den snarlige færdiggørelse af undersøgelserne angående en fast forbindelse over Øresund, samt at markedsudviklingen i Europa med al sandsynlighed vil bidrage til at gøre Øresunds-regionen til et centralt område, såvel trafikalt som økonomisk og befolkningsmæssigt.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Ásgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström (talsmand), Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen samt minister for offentlige arbejder Kai Lindberg.

Udvalget har som sagkyndig hørt sekretær Søren-Ole Olsen, Danmark.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter og har konstateret, at de respektive myndigheder i de to lande stiller sig positivt til medlemsforslagets tanke, og at regeringerne allerede har opmærksomheden henledt på problemerne i Øresunds-området, hvor man under alle omstændigheder må regne med en stærk økonomisk ekspansion i årene fremover.

Udvalget ønsker for sit vedkommende at understrege vigtigheden af at planlægningsarbejdet påbegyndes snarest og finder det derfor ønskeligt, om regeringerne nedsatte en fælles forberedende komité som foreslået af det danske landsplanudvalg og Länsstyrelsen i Malmöhus län.

En sådan komité kunne eventuelt få den opgave alene at foretage en kortlægning af hele problemkredsen omkring Øresunds-regionens udvikling og gøre opmærksom på alle de konkrete opgaver, som kræver nærmere undersøgelser (f.eks. vandforsyningsspørgsmålet).

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige at indlede et nært samarbejde om planlægning af udbygningen i Øresunds-regionen.

Helsingfors, den 19. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om internordisk giltighet för körkort (Sak A 19)

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om internordisk gyldighed for førerbeviser til motorkøretøjer, fremsat af Victor Gram, Erkki Leikola og Jon Leirfall. I forslaget gøres opmærksom på, at det i hjemlandet udstedte førerbevis giver nordiske statsborgere ret til at føre motorkøretøj ved midlertidige besøg i et andet nordisk land, men at denne ret bortfalder, så snart den pågældende bosætter sig i det andet land; det henstilles derfor, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne snarest at undersøge mulighederne for at lade nordiske statsborgeres nationale førerbeviser til motorkøretøjer bevare gyldigheden også ved bosættelse i et andet nordisk land end det, hvor førerbeviset er udfærdiget.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall (talsmand), Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen samt statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Gösta Skoglund.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter og finder, at der bør findes en løsning af det rejste spørgsmål. Efter den i udvalget stedfundne diskussion går udvalget imidlertid ud fra, at regeringerne vil anmode Nordisk Vejtrafikkomité om også at tage spørgsmålet om førerbeviser til motorkøretøjer op til behandling, og at Nordisk Samfærdselskomité også fortsat vil beholde sagen om fælles nordiske regler om udfærdigelse, fornyelse og inddragelse af førerbeviser på sin dagsorden (Sag C 4, sag nr. 32 på komiteens sagsfortegnelse), samt at de to nævnte komiteer til sin tid eventuelt optager fælles drøftelser om dette spørgsmål.

Udvalget indstiller,

at rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Helsingfors, den 19. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
3/1960 angående ytterligare pas- och reselättnader
(Sak D 65)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 3/1960 angående yderligere pas- og rejselettelser, indsent af Norges og Sveriges regeringer.

Spørgsmålet blev slutbehandlet på 9. session bortset fra Islands tilslutning til overenskomsten om ophævelse af paskontrollen ved de internordiske grænser, angående hvilken rådet uden udvalgsbehandling besluttede at afvente nye meddelelser til næste ordinære session.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason (talsmand), Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen samt statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup og statsrådet Herman Kling.

Endvidere har som sagkyndig deltaget byråchefen Eskil Hellner, Sverige.

Det oplystes, at Islands tilslutning til den nordiske pasunion nu beror på en revision af den islandske fremmedlovgivning.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 20. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 17)

Till trafikutskottet har hänvisats medlemsförslag om gemensam utlänningsmyndighet, väckt av Birger Andersson. I förslaget hemställs, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samband med pågående överväganden också företaga en undersökning av spörsmålet om upprättande av ett gemensamt organ för ombesörjande av vissa administrativa uppgifter i samband med utlänningskontrollen i Norden.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson (talesman), Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki och Johan Poulsen samt justitsminister Hans Hækkerup och statsrådet Herman Kling.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit byråchefen Eskil Hellner, Sverige, och departementsråd Rolv Ryssdal, Norge.

Utskottet har tagit del av de i sakerna tryckta handlingarna.

Av de i saken föreliggande upplysningarna framgår, att från svensk sida en utredning om utlänningskontrollens utformning tillsatts och att denna utredning skall bedrivas under hänsynstagande till den nordiska passkontrollöverenskommelsen. Denna förutsätter ett långtgående samarbete mellan de nordiska ländernas utlänningsmyndigheter. Samarbetet är nu väl utvecklat. Vidare skall under utredningen i erforderlig utsträckning kontakt tagas med vederbörande myndigheter i de nordiska länderna. Med hänsyn härtill och då frågan om uppgifterna för en eventuell gemensam nordisk utlänningsmyndighet belysts i de remissyttranden, som sakkunniga myndigheter avgivit över medlemsförslaget, anser utskottet det icke för närvarande föreligga behov av en särskild rekommendation till regeringarna av innehåll, som anges i medlemsförslaget.

Utskottet föreslår,

att rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

Helsingfors den 20 mars 1962

Jon Leirfall

Förman

Trafikutskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader (Sak A 10)

Till trafikutskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader.

I ett till 8:e sessionen väckt förslag (Sak A 20/1960) hemställde Per Hækkerup, Nils Hønsvald, Ole Bjørn Kraft, Jon Leirfall och Folke Nihlfors, att rådet måtte rekommendera 1. Islands regering att ratificera överenskommelsen av 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna, 2. Norges regering att avskaffa det system, enligt vilket resevaluta får inköpas endast mot påteckning i giltigt pass eller i pass, vars giltighet utlöpt men som icke är mer än 5 år gammalt, och 3. de nordiska regeringarna att biträda den europeiska konventionen av den 13 december 1957 om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater och den europeiska konventionen av den 20 april 1959 om upphävande av visumpikten för flyktingar bosatta i Europarådets medlemsstater. På förslag av trafikutskottet (nr 1/1960) beslöt rådet att uppskjuta den vidare behandlingen av förslaget i vad gäller konventionen om persontrafik mellan Europarådets medlemsstater, och i anledning av förslaget i övrigt att antaga rekommendation nr 3/1960.

Förslaget om biträdande av konventionen av den 13 december 1957 om bestämmelser för persontrafik mellan Europarådets medlemsstater blev vid nionde sessionen på förslag av trafikutskottet (nr 13/1961) på nytt uppskjutet till vidare behandling vid nästa ordinarie session.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ásgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn (talesman), Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki och Johan Poulsen samt statsråd Jens Haugland, justitsminister Hans Hækkerup och statsrådet Herman Kling.

Som sakkunnig har utskottet hört byråchefen Eskil Hellner, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna.

Jämsides med den under senare år allt mer ökande turisttrafiken och intensifieringen av de mellanstatliga förbindelserna över huvud taget har en omfattande liberalisering av gränsformalitetserna genomförts, till en början

mellan varandra närstående stater och sedermera även mellan grupper av sådana stater. Åtskilliga icke-nordiska länder har genom anslutning till den ifrågakvarande europeiska konventionen frånfallit kravet på giltigt pass och godtager identitetskort jämte vissa andra legitimationshandlingar vid besök under högst tre månader av medborgare i annan konventionsstat.

De nordiska staternas liberalisering av gränsformalitetserna gentemot de icke-nordiska europeiska staterna — vilken liberalisering i och för sig icke kan anses oväsentlig — har hittills ej berört kravet på en från alla synpunkter fullgod reselegitimation. Intresset av att lättnader i gränsformalitetserna och i utlänningskontrollen i övrigt ej utnyttjas obehörigt har i Norden ansetts ha väsentlig tyngd. Emellertid måste också särskild betydelse tillmätas intresset av att formaliteterna ej verkar hämmande på turisttrafiken till Norden. Det synes utskottet angeläget att en sådan följd av gränskontrollen så långt möjligt motverkas.

Ett godtagande av andra identitetshandlingar än pass — vilket måste ske i samma utsträckning i alla de nordiska länderna, om det gemensamma passkontrollområdet skall kunna bevaras — synes förutsätta att jämväl möjligheterna att avlägsna icke önskvärda utläningar under den uppehållstillståndsfria tiden är i huvudsak desamma i alla de berörda nordiska ländernas utlänningslagar.

Utskottet anser, att frågan om en nordisk anslutning till den i medlemsförslaget avsedda konventionen bör anstå men finner att reselivets intressen bör kunna tillgodoses i något större utsträckning än för närvarande.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslagets icke slutbehandlade del antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att — med bibehållande av det nordiska passkontrollavtalets principer om enhetliga regler för reselegitimation och om fri rörlighet inom det nordiska området — genom nationella bestämmelser av enhetligt innehåll genomföra en sådan ordning, att identitetskort ävensom pass, vilkas giltighetstid utlöpt inom fem år, i lämplig utsträckning kan godtagas för inresa i och vistelse under tre månader inom det nordiska passkontrollområdet, samt att i samband därmed reglera möjligheterna att under samma tid avlägsna icke önskvärda utläningar från detta område i huvudsak enhetligt i de berörda nordiska ländernas utlänningslagar.

Helsingfors den 20 mars 1962

Jon Leirfall

Förman

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige jämte tilläggsförslag om byggande av mellanriksväg över Graddis (Sak D 53)

Til trafikutvalget er henvist meddelelse om rekommandasjon nr. 13/1959 angående veiforbindelse mellom Nordland fylke og Sverige, innsendt av Norges regjering, sammen med tilleggsforslag om bygging av mellomriksvei over Graddis, fremsatt av Jon Leirfall. I forslaget henstilles at Nordisk Råd rekommanderer Norges og Sveriges regjeringer snarest å påbegynne byggingen av en mellomriksvei over Graddis.

I utvalgets behandling av saken har deltatt følgende medlemmer av utvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall (talsmann), Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen.

Videre har som sakkyndig deltatt byråsjef John Paxal, Norge.

Utvalget har gjort seg kjent med de foreliggende trykte dokumenter, og det er videre opplyst at Graddis-veien er opptatt på den svenske veiplan med henblikk på å begynne byggingen i 1965.

Den svenske riksdags finansutvalg har uttalt at planleggingen bør utføres på den måte at byggingen kan fremskyndes for så vidt sysselsettingssituasjonen tilsier det. Fra svensk side ønskes bindende norsk tilsagn om tilsvarende utbygging på norsk side.

Utvalget anser en utbygging av kommunikasjonene i nord for å være av stor betydning. Således bør både vegen over Umbukta og vegen over Graddis bygges snarest. Opførelsen av en sponplatefabrikk i Saltdalen i Norge har gitt Graddis-vegen økt betydning ved at den vil muliggjøre avsetning av trevirke fra store områder i Sverige og derved øke sysselsetningsmulighetene i disse grensedistrikter.

Utvalget innstiller,

I. at rådet tar meddelelsen til etterretning og imøteser nye meddelelser i spørsmålet til neste ordinære sesjon;

II. at r6det i anledning av tilleggsoforlaget vedtar f6lgende rekommandasjon:

Nordisk R6d henstiller til regjeringene i Norge og Sverige 6 samordne byggingen av vegen over Graddis, s6ledes at man n6r frem til grensen samtidig.

Helsingfors den 20 mars 1962

Jon Leirfall

Formann

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om samarbete mellan resebyråer i utlandet (Sak A 35)

Till trafikutskottet har hänvisats medlemsförslag om samarbete mellan resebyråer i utlandet, väckt av Hugo Osvald. I förslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att snarast undersöka möjligheterna för att samordna den statliga eller statsunderstödda resebyråverksamheten i utlandet i syfte att härigenom uppnå en rationalisering och besparingar för det allmänna.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Åsgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen (talesman), Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki och Johan Poulsen.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit byråsjef John Paxal, Norge, och andre sekreteraren Staffan Wahlquist, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna.

Av medlemsförslaget framgår att det redan förekommer visst samarbete mellan de statliga järnvägarnas resebyråer i utlandet. Utskottet anser i likhet med förslagsställaren att man bör undersöka möjligheterna att vidga detta samarbete. Detta synes ej minst angeläget med hänsyn till det gemensamma intresset att i utlandet sprida upplysningar om Norden i dess helhet och ej endast om de enskilda länderna.

Vid den undersökning av samsamarbetsmöjligheterna på ifrågavarande område, som kan komma till stånd, synes det utskottet minst lika viktigt att sikta till att öka verksamhetens samlade effektivitet som att åstadkomma besparingar för det allmänna.

Dessutom bör undersökningen omfatta ej endast den statliga eller statsunderstödda resebyråverksamheten i utlandet utan även statliga turistkontor och andra organ med liknande intressen.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet hemställer till regeringarna att undersöka möjligheterna att samordna den verksamhet som i utlandet bedrivs av statliga eller statsunderstödda resebyråer och turistkontor samt andra organ med sammanfallande intressen i syfte att härigenom åstadkomma dels högre effektivitet, dels rationalisering och besparingar för det allmänna.

Helsingfors den 20 mars 1962

Jon Leirfall

Förman

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafikken inom Nordkalotten (Sak D 54)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 14/1959 angående udbygning af flyve- og turisttrafikken på Nordkalotten, indsendt af Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg (talsmand), Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen.

Som sagkyndige har udvalget hørt kanslirådet Åke Hartvig, Sverige, og kanslichefen Klaus Häkkänen, Finland.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Udvalget har med tilfredsstillelse erfaret, at et privat selskab i samarbejde med Finnair har optaget ruteflyvning mellem Ivalo og Kirkenes med beflyvning 3 gange om ugen. Den planlagte udbygning af flyvepladser, der allerede er i god gang, må også anses for tilfredsstillende, og udvalget er af den opfattelse, at man kan anse rekommandationen for færdigbehandlet for så vidt angår flyvetrafikken.

Antallet af turistbesøg i Nordkalot-området har i de senere år været kraftigt voksende, og det forventes, at væksten vil fortsætte i stærkt stigende takt. Udvalget ønsker i denne forbindelse at udtale sin anerkendelse af, at samarbejdet mellem de tre berørte lande om turistoplysningsvirksomheden for Nordkalot-området er kommet så godt i gang, og utvivlsomt har været årsag til en meget væsentlig del i stigningen i turistbesøgene; man finder, at dette samarbejde om udbygningen af oplysningsvirksomheden bør fortsættes og udvides.

Udvalget har endvidere med tilfredshed konstateret, at kapaciteten i hoteller, turiststationer m.v. er forøget, og udvalget ønsker at fremhæve betydningen af, at der fortsat arbejdes på en forøgelse af overnatningsmulighederne. Udvalget ville i øvrigt finde det hensigtsmæssigt, at der til brug for rejsebureauer og turistkontorer m. fl. blev udarbejdet en oversigt over samt-

lige hoteller, turiststationer, moteller, pensionater, vandrehjem og campingpladser i hele Nordkalot-området.

Udvalget vil endelig meget stærkt understrege den betydning, som en udbygning af vejnettet på Nordkalotten vil have for befolkningen i området, bl. a. også fordi det ud fra et turistmæssigt synspunkt ville være ønskeligt, at der blev skabt flere muligheder for rundture.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser til næste ordinære session, for så vidt angår udbygning af turisttrafikken på Nordkalotten, samt i øvrigt anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, den 20. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/ 1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål (Sak D 66)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommendation nr. 4/1960 angående konferencer om nordkalottspørsmål, indsendt af Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg (talsmand), Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen.

Endvidere har som sagkyndig deltaget direktøren Veikko Karsma, Finland.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Udvalget er af den opfattelse, at man bør afvente resultatet af den af landshøvedingene og fylkesmændene i området iværksatte undersøgelse af behovet for konferencer, hvor spørgsmål af fælles interesse for befolkningen på Nordkalotten skal kunne behandles.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 20. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om reguljär bilfärjeförbindelse Finland-Sverige (Sak A 18)

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om regulær bilfærgeförbindelse Finland—Sverige, fremsat af Sigrud Ekendahl, Hans Gustafsson og Nils Meinander. I forslaget gives en redegørelse for de i forhold til trafikbehovet — især for Ålands vedkommende — mangelfulde overfartsmuligheder, og det henstilles under henvisning hertil, at Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Finland og Sverige at samarbejde om oprettelse af formålstjenlige regulære bilfærgeförbindelser mellem Finland og Sverige over Åland.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg (talsmand), Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen.

Endvidere har som sagkyndig deltaget överdirektören Svante Sundman, Finland.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Den stadige vækst i antallet af overførsler af biler mellem Finland og Sverige gør det ønskeligt, at der sker en samordning af nyanlæg og udvidelse af færgehavne og tilkørselsveje, idet disse store faste anlæg rimeligvis ikke kan anvendes til andet end betjening af biltrafikken mellem Finland og Sverige.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at undersøge mulighederne og behovet for at samordne arbejdet med oprettelse af hensigtsmæssige regulære færgeförbindelser for automobiltrafikken mellem Finland og Sverige, herunder förbindelser over Åland.

Helsingfors, den 21. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av
farvatten (Sak D 43)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 1/1959 angående ensartede regler om afmærkning af farvande, indsendt af Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Ásgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn (talsmand), Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen.

Som sagkyndige har udvalget hørt kanslirådet Åke Hartvig, Sverige, og överdirektören Svante Sundman, Finland.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Udvalget har med tilfredshed konstateret, at der er udarbejdet et udkast til overenskomst mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om ensartede regler for afmærkning af farvande. Overenskomstudkastet er foreløbigt godkendt af regeringerne i de nævnte lande og forventes underskrevet inden den 1. juli 1962, på hvilket tidspunkt overenskomsten skulle træde i kraft. Det i overenskomstudkastet foreskrevne afmærkningssystem, som skal være gennemført senest den 1. juli 1965, vil give en fuldstændig ensartethed i afmærkningen af »de ydre» farvande og dermed fremme sikkerheden til søs i den del af de nordiske farvande, som har størst betydning for den internationale søfart. For de »indre farvande» foreskrives en vis ensartethed med hensyn til sømærkernes udseende, men det er over for udvalget oplyst, at forudsætningerne for en yderligere ensartethed i afmærkningen i de indre farvande for tiden ikke er til stede.

Udvalget vil udtale ønske om, at regeringerne vil undertegne det foreliggende overenskomstudkast og at regeringerne vil være opmærksom på de muligheder, der kan komme til at foreligge, for også at skabe fuldstændig ensartethed i afmærkningen af de »indre farvande».

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 21. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag**i anledning av meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning (Sak D 44)**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 2/1959 angående isbrydersamarbejde, indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki (talsmand) og Johan Poulsen.

Som sagkyndig har udvalget hørt överdirektören Svante Sundman, Finland.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

Udvalget, som med tilfredshed har konstateret, at en overenskomst mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om isbrydersamarbejde er blevet undertegnet i Helsingfors den 20. december 1961 og er trådt i kraft samme dag, indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, den 22. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysnings-samarbetet (Sak D 67)

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 5/1960 angående Islands deltagelse i turistoplysningssamarbejdet, indsendt af Danmarks, Finlands og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason (talsmand), Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen, Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter og herved med tilfredshed konstateret, at Island nu er blevet deltager i det nordiske turistoplysningssamarbejde i udlandet i overensstemmelse med rådets rekommandation.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, den 22. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Trafikutskottets förslag
**i anledning av meddelanden om rekommendation nr 4/
1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit
och tobaksvaror (Sak D 76)**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser om rekommandation nr. 4/1961 angående rejsendes adgang til told- og afgiftsfrit at indføre vin, spiritus og tobaksvarer, indsendt af Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer.

I udvalgets behandling af sagen har deltaget følgende medlemmer af udvalget: Asgeir Bjarnason, Leif Cassel, Hans Gustafsson, Raino Hallberg, Svend Horn, Nils Jacobsen, Kauno Kleemola, Harry Klippenvåg, Aksel Larsen (talsmand), Jon Leirfall, Birger Lundström, Kaarlo Pitsinki og Johan Poulsen.

Som sagkyndig har udvalget hørt tullrådet Holger Sandström, Finland.

Udvalget har gjort sig bekendt med de foreliggende trykte dokumenter.

For Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges vedkommende er forholdet nu det, at rejsende hjemmehørende i et europæisk land ved indrejse til landene — bortset fra de tilfælde, hvor visse korte flyve- og skibruter benyttes — told- og afgiftsfrit i håndbagagen kan medføre 200 cigaretter eller 250 g tobaksvarer i anden form og 1 liter vin i overensstemmelse med forslaget i rekommandationen. — For så vidt angår spiritus foresloges i rekommandationen et kvantum på 1 liter, hvilket kvantum for tiden tillades indført told- og afgiftsfrit i Finland og Norge, medens Danmark fra den 1. juni 1961 og Sverige fra den 1. februar 1962 tillader rejsende told- og afgiftsfrit at indføre 3/8 liter. Såfremt den finske regering i overensstemmelse med forslag fra den finske toldstyrelse fastsætter samme regel som i Danmark og Sverige, er der overensstemmelse mellem landenes regler bortset fra, at Norge fortsat tillader indførsel af 1 liter spiritus. De norske repræsentanter i Nordisk toldadministrativt Råds almindelige udvalg, hvor man behandlede rejsegodsbestemmelserne på et møde i Helsingfors den 13.—15. september 1961, ønskede imidlertid ikke at foreslå en nedskæring af det kvantum spiritus, som man i lang tid har kunnet indføre i Norge.

Nordisk Samfærdighedskomité, som har fulgt udviklingen i dette spørgsmål, og som under sit sidste møde i Finland den 13.—15. september 1961

afholdt et fælles møde med det ovennævnte udvalg for at drøfte mulighederne for fælles rejsegodsbestemmelser, udtaler i sin beretning af 15. december 1961 (Sak C 4) sag nr. 13, punkt 3, at komiteen principielt fastholder sit tidligere standpunkt om, at rejsende skulle have adgang til at medføre 1 liter spiritus told- og afgiftsfrit, men forstår betænkelighederne ved at tillade dette kvantum. Samfærdselskomiteen finder, at ensartethed i reglerne i sig selv er meget ønskelig, og henstiller, at den norske regering på ny tager spørgsmålet op til overvejelse, såfremt der opnås ensartede regler i Danmark, Finland og Norge.

Trafikudvalget kan — bl. a. under henvisning til, at rejsetiden i mange forbindelser er blevet væsentlig nedsat — tilslutte sig denne udtalelse.

Idet man forudsætter, at sagen fortsat vil blive fulgt af Nordisk Samfærdselskomité, og at en redegørelse for den videre udvikling vil blive optaget i komiteens beretning, indstiller udvalget,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, den 22. marts 1962

Jon Leirfall

Formand

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen (Sak A 9)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats uppskjutet ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen.

I ett till 9:e sessionen väckt förslag (Sak A 18/1961, Ändringsförslag) hemställde Knut Ewerlöf och Olavi Lindblom, att rådet måtte rekommendera regeringarna att tillse, att organen för nordiskt samarbete inom byggnadsforskningen erhåller erforderligt bistånd i sitt arbete för att förbilliga kostnaderna för hus- och vägbyggandet i de nordiska länderna, samt att verka för förenhälligande av de bestämmelser, som normerar själva byggnadsverksamheten. På förslag av ekonomiska utskottet (nr 9/1961) beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup, Olavi Lindblom (talesman), John Lyng, Finn Moe, Poul Møller, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen och Axel Strand samt statsråd Aase Bjerkholt, udenrigsminister Jens Otto Krag, statsrådet Gunnar Lange, utenriksminister Halvard Lange och økonomiminister Kjeld Philip.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit byggnadsrådet B. Kelopuu, Finland.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna, däribland ett utlåtande av rådets ekonomiska niomannakommitté, som föreslår, att rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för en förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforskningsinstitutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten.

Byggnadsverksamheten är för närvarande stadd under stark utveckling i de nordiska länderna. Nya byggnadsmetoder och byggnadsmaterial framkommer. Omfattande forskning erfordras för att de skall kunna nyttiggöras på ett ekonomiskt och tekniskt riktigt sätt. För att de snabbast och på bästa sätt skall kunna ställas till samhällets förfogande fordras därjämte en förstärkning av normeringsverksamheten. Hittills vunna erfarenheter pekar på att nordiskt samarbete på ifrågavarande område är till stort gagn för bygg-

nadsproduktionens rationalisering och effektivisering i länderna. Utskottet vill därför uttala sin anslutning till det av ekonomiska niomannakommittén avgivna utlåtandet.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av ändringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforskningsinstitutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten.

Helsingfors den 19 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna (Sak A 20)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna, väckt av Anselm Gillström. I förslaget hemställs att rådet ville rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för statliga nordiska provningsanstalter av olika slag att bredda och intensiviera samarbetet mellan de nordiska länderna i fråga om av dessa anstalter bedriven provningsverksamhet.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson (talesman), Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, John Lyng, Finn Moe, Poul Møller, Carl Peiersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen och Axel Strand samt statsråd Aase Bjerkholt, udenrigsminister Jens Otto Krag, statsrådet Gunnar Lange, utenriksminister Halvard Lange, statsrådet Ulla Lindström och økonomiminister Kjeld Philip.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit andre sekreteraren Staffan Wahlquist, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna, däribland ett utlåtande av rådets ekonomiska niomannakommitté, som föreslår att rådet rekommenderar regeringarna att ytterligare utveckla samarbetet mellan såväl statliga som enskilda provningsanstalter i de nordiska länderna. Vad kommittén anfört i sitt utlåtande om de fördelar, som står att vinna genom en utökad samverkan mellan de statliga provningsanstalterna i de nordiska länderna, kan utskottet ansluta sig till.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ytterligare utveckla samarbetet mellan såväl statliga som enskilda provningsanstalter i de nordiska länderna.

Helsingfors den 19 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel (Sak A 29)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel, väckt av Lars Eliasson och Lis Groes. I förslaget hemställs att rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att föranstalta om ett förenhettligande av elmaterielkontrollen i Norden.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson (talesman), Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, John Lyng, Finn Moe, Poul Møller, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen och Axel Strand samt statsråd Aase Bjerkholt, udenrigsminister Jens Otto Krag, statsrådet Gunnar Lange, utenriksminister Halvard Lange, statsrådet Ulla Lindström och økonomiminister Kjeld Philip.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit andre sekreteraren Staffan Wahlquist, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna. Det utredningsmaterial som samlats är mycket omfattande. Delade meningar har kommit till uttryck i olika avseenden. Det är enligt utskottets mening angeläget att såvitt möjligt enhetlig elmaterielkontroll utövas i de nordiska länderna och att nära samarbete råder mellan kontrollorganen. Åtskilligt har redan uppnåtts härvidlag. En närmare genomgång av materialet i saken synes emellertid erforderlig för att underlag skall vinnas för en säkrare bedömning av de olika problem, som möter vid en utvidgning av samarbetet. Särskild uppmärksamhet torde därvid böra ägnas de avgiftsfrågor, som är förknippade med provningsverksamheterna. Den förordade beredningen av saken bör lämpligen kunna anförtros åt ekonomiska niomannakommittén.

Utskottet föreslår,

att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 19 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter (Sak D 49) samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten jämte tilläggsförslag om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York (Sak D 68)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter, överlämnade av Danmarks och Norges regeringar, samt meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar, jämte tilläggsförslag om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York, väckt av Per Hækkerup. I förslaget hemställs att rådet — när de olika omständigheterna rörande eventuellt uppförande av ett »Scandinavia house» i New York blivit klarlagda och rådet fått resultatet av utredningen sig förlagt — hemställer till regeringarna att söka få tanken på en sådan byggnad förverkligad.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Tegna, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, John Lyng, Finn Moe (talesman), Poul Møller, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen och Axel Strand samt statsrådet Aase Bjerkholt, udenrigsminister Jens Otto Krag, statsrådet Gunnar Lange, utenriksminister Halvard Lange, statsrådet Ulla Lindström och økonomiminister Kjeld Philip.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit fuldmægtig Vagn Korsbæk, Danmark.

Utskottet har tagit del av de i sakerna tryckta handlingarna, däribland ett utlåtande av rådets ekonomiska niomannakommitté, som bl. a. framhåller, att det synes lämpligt att rådet uttalar sig för att det praktiska arbetet på utrikestjänstens område fortsättes efter de riktlinjer, som uppdragits i den av utrikesministeriernas personalchefer utarbetade promemorian den 10 januari 1961 rörande samarbete beträffande utrikestjänsten. Kommittén riktar vidare uppmärksamheten på projektet om ett gemensamt »Scandinavia house» i New York, som enligt kommitténs mening snarast bör tagas upp till avgörande.

I likhet med ekonomiska niomannakommittén finner utskottet de riktlinjer man numera enats om rörande samarbetet beträffande utrikestjänsten ändamålsenliga. Åtskilliga praktiska tillämpningsfrågor är emellertid ännu icke helt lösta. Nämnade förhållande talar för att rådet avvaktar ytterligare meddelanden rörande de erfarenheter, som samlas under riktlinjernas första tillämpningstid, innan saken betraktas som slutbehandlad för rådets del.

Beträffande projektet om ett gemensamt »Scandinavia house» i New York gäller att åtskilligt utredningsmaterial numera föreligger rörande de praktiska och ekonomiska förutsättningarna för detsamma. Det synes angeläget att rådets ekonomiska niomannakommitté får del av detta material så snart det låter sig göra. Först sedan kommittén sålunda berett saken, kan ståndpunkt tagas till tilläggsförslaget.

Vad slutligen angår spørgsmålet angående samverkan i fråga om specialattachéposter konstaterar utskottet, att detta numera inrymmes i den större frågan om samarbete på utrikestjänstens område och upptagits i den förut nämnda promemorian såsom en av de punkter där viss samverkan överväges.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 8/1959 till handlingarna och anser spørgsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 6/1960 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørgsmålet till nästa ordinarie session;

III. att rådet uppskjuter vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 19 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak D 69) samt om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (Sak D 75)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder, överlämnade av Danmarks och Norges regeringar, samt meddelanden om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna, överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup (talesman), Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, John Lyng, Finn Moe, Poul Møller, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen samt statsråd Aase Bjerkholt, udenrigsminister Jens Otto Krag, statsrådet Gunnar Lange, utenriksminister Halvard Lange, statsrådet Ulla Lindström och økonomiminister Kjeld Philip.

Härjämte har såsom sakkunniga deltagit kontorchef Alice Brun, Danmark, och professor Nils Osara, Finland.

Utskottet har tagit del av de i sakerna tryckta handlingarna. De redogörelser, som lämnats för det arbete, som utträttats av Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna och i dess regi, ger vid handen, att det nordiska samarbetet fått en lyckosam start. Grunden har lagts för en betydelsefull samnordisk insats. Utskottet tänker därvid särskilt på de planer, som föreligger rörande ett samnordiskt projekt i Tanganjika. Det ligger ett betydande värde i ett gemensamt nordiskt uppträdande för ett sådant projekts förverkligande. Utskottet vill uttrycka sin tillfredsställelse med vad som hittills åstadkommit av nordiska ministerkommittén samtidigt som utskottet vill understryka vikten av att samarbetet beträffande hjälpen till utvecklingsländerna stärkes och utvidgas så långt det är praktiskt möjligt. Det har inom utskottet framförts tankar på att den planerade hjälpen till utvecklingsländerna borde vidgas att omfatta mer än ett land och

att en insats borde övervägas även i något franskspråkigt land i Afrika. Dylika tankar bör inte vara främmande under den fortsatta planeringen. Enligt utskottets mening är det emellertid väsentligt att man i närvarande stund koncentrerar krafterna på ett förverkligande av den insats som först nämnts. Det är angeläget att denna snarast kommer i gång.

Utskottet vill vidare understryka vikten av att de möjligheter som finnes att skapa en gemensam nordisk expertmarknad tillvaratages. Icke blott användningen av experterna utan även deras utbildning är väl ägnad för nordisk samverkan. Betydande fördelar står att vinna, om denna expertmarknad ställes till förfogande icke blott för multilaterala utan även för bilaterala projekt. Härigenom kan även de bilaterala projekten ges en nordisk prägel.

Nära samarbete mellan de nationella organen för hjälp till utvecklingsländerna bör eftersträvas. Representanter för övriga nordiska länder bör beredas tillfälle att delta i organens möten och därvid ges en ställning, som så nära som möjligt överensstämmer med den som landets egna medlemmar intager.

Utskottet vill slutligen framhålla, att grundandet av ett nordiskt afrikainstitut i Uppsala bör kunna lösa åtskilliga problem rörande dokumentation och forskning i afrikafrågor. Det bör kunna tjäna som förebild för nordiska institut med motsvarande uppgifter beträffande andra utvecklingsländer.

Spörsmålet om specialutbildning av experter för underutvecklade länder ingår numera såsom framgått av det förut anförda i den större frågan om samordning av hjälpen till utvecklingsländerna och kräver därför ej längre särbehandling.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 9/1960 till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat;

II. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 3/1961 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet nästa ordinarie session.

Helsingfors den 20 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelande om rekommendation nr 12/1959 om ekonomiskt samarbete jämte tilläggsförslag om samarbete under marknadsförhandlingarna (Sak D 52) samt berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (Sak C 5)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 12/1959 om ekonomiskt samarbete, överlämnat av Norges regering, jämte tilläggsförslag om samarbete under marknadsförhandlingarna, väckt av Hans Gustafsson, samt berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, överlämnad av Norges regering. I förslaget hemställas, att rådet ville rekommendera regeringarna att under de pågående och förestående marknadsförhandlingarna samverka på sådana punkter, där förutsättningar därför finnes.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, John Lyng, Finn Moe, Poul Møller, Bertil Ohlin (talesman), Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen samt statsminister Einar Gerhardsen, ministern för utrikesärendena Ahti Karjalainen, udenrigsminister Jens Otto Krag, statsrådet Gunnar Lange, utenriksminister Halvard Lange, statsrådet Ulla Lindström, ministern Jussi Niemi och økonomiminister Kjeld Philip.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit byråsjef Gudmund Saxrud, Norge.

Utskottet har tagit del av de i sakerna tryckta handlingarna, däribland ett utlåtande av rådets ekonomiska niomannakommitté, vari det bl. a. uttalas, att kommittén övervägt huruvida den skulle föreslå rådet att göra några uttalanden vid tionde sessionen i marknadsfrågorna men avstått därifrån med hänsyn till svårigheten att i förväg överblicka vad som vid tidpunkten för sessionens avhållande kunde vara vid då rådande förhandlingsläge önskvärt.

I samarbetsministrarnas berättelse och därtill fogade handlingar redovisas åtskilliga positiva resultat från det nordiska samarbetet på handelspolitikens område. Särskilt glädjande är det samråd som utvecklats mellan de nordiska länderna beträffande frågor, som möter inom olika internationella

organisationer, i vilka länderna deltagar. Utskottet förväntar att, i den mån möjligheter och förutsättningar härför yppas, samarbetet på det handelspolitiska området fördjupas ytterligare.

Av särskilt intresse i dagens situation är spørgsmålet om samarbete under marknadsförhandlingarna. Ekonomiska niomannakommittén har här å rådets vägnar tagit flera initiativ under den senaste tiden med syfte att få till stånd en samfällid nordisk förhandlingslinje på sådana punkter där de nordiska länderna kan förväntas ha gemensamma eller likartade intressen. Tilläggsförslaget är att se mot bakgrund av dessa strävanden från niomannakommitténs sida.

Det är enligt utskottets mening av största betydelse att alla möjligheter tillvaratages till samarbete under marknadsförhandlingarna. Vad som erfordras är framför allt samnordiska utredningar och samråd under förhandlingarnas gång. Arbetsmarknadsproblemen och socialpolitiken kan nämnas som exempel på sådant som bör utredas på gemensam nordisk basis. Åtskilligt har redan uträttats i utredningsväg genom sådana organ som Nordiska socialpolitiska kommittén, Nordiska arbetsmarknadsutskottet och Nordiska utskottet för finansiella frågor. Genom att utredningsmaterial sålunda sammanställas underlättar man för förhandlingarna att vid förhandlingarna hålla de nordiska synpunkterna i tankarna. Vad gäller samråd rörande förhandlingarna har utskottet med tillfredsställelse erfarit att detta utvecklats väl. Icke minst värdefullt synes det vara att erfarenheter utbytes mellan dem som redan befinner sig i förhandlingsskedet och dem som står i begrepp att inleda förhandlingarna.

Det synes i rådande läge icke påkallat att mera konkret ange vilka förhandlingpunkter som bör ägnas särskild uppmärksamhet ur nordisk synpunkt. Utskottet anser emellertid önskvärt att ett uttalande från rådets sida göres rörande vikten av samarbete under marknadsförhandlingarna och ställer sig därför bakom tilläggsförslaget.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørgsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet i anledning av tilläggsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att under de pågående och förestående marknadsförhandlingarna samverka på sådana punkter, där förutsättningar härför finnes;

III. att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Helsingfors den 20 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

**i anledning av meddelande om rekommendation nr 7/
1961 angående industriellt samarbete (Sak D 79)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelandet om rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbete, överlämnat av Norges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Trond Hegna, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, John Lyng (talesman), Finn Moe, Poul Møller, Juhha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukse-lainen samt statsminister Einar Gerhardsen, ministern för utrikesärendena Ahti Karjalainen, statsrådet Gunnar Lange, utenriksminister Halvard Lange och ministern Jussi Niemi.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit byråchefen Paul Gustafsson, Finland.

Utskottet har tagit del av den i saken tryckta handlingen. Av densamma framgår att strävanden mot vidgat nordiskt samarbete pågår på de områden som berörs av rekommendationen. Den fortsatta utvecklingen bör följas från rådets sida.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 20 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (Sak D 16)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Trond Hegna, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom (talesman), John Lyng, Finn Moe, Poul Møller, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen samt statsminister Einar Gerhardsen, statsrådet Gunnar Lange, utenriksminister Halvard Lange och ministern Jussi Niemi.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit ekon. mag. Ingvar Melin, Finland.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna. Mellan Finlands och Norges regeringar uppnåddes på sommaren 1960 enighet om avtal — vilket sedermera under 1960 godkänkts av respektive parlament — angående ekonomiskt samarbete mellan Finland och Norge i Enare- och Kirkenes-områdena. Huvudpunkten i detta avtal gäller uppförandet av en gemensamt ägd kraftpappersfabrik i Kirkenes i Sørvaranger. För detta ändamål har bildats ett särskilt aktiebolag, i vilket bägge staterna skall teckna aktier till samma belopp. Då Finlands riksdag den 16 december 1960 beviljade 300 milj. mk i reservationsanslag för Kirkenes-projektet, uttalades i motiveringen till beslutet i frågan, att regeringen, innan den påbörjar uppförandet av fabriksanläggningen i Kirkenes, låter utreda sagda industris företagsekonomiska förutsättningar samt klarlägger, huruvida trävarutillgången i Enareområdet är tillräcklig med beaktande av det pågående och det planerade utbyggnadsprogrammet för den inhemska träförädlingsindustrin. I Finland utredes dessa frågor nu av en kommission, som med stöd av utlåtanden från forststyrelsen, skogsforskningsanstalten samt lokala myndigheter i Nordfinland väntas avge en utförlig utredning. Utskottet vill framhålla angelägenheten av att utredningsarbetet snarast slutföres, så att klarhet vinnes huruvida ifrågavarande projekt skall förverkligas eller ej.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan
på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 20 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (Sak D 37) samt meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft jämte tilläggsförslag om tillsättande av nordisk elkraftkommitté (Sak D 61)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna, överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar, samt meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft, överlämnade av Finlands och Norges regeringar, jämte tilläggsförslag om tillsättande av nordisk elkraftkommitté, väckt av Kaarlo Pilsinki. I förslaget hemställes, att rådet ville rekommendera Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att tillsätta ett gemensamt organ för behandling av frågan om produktion och utbyte av elkraft.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna (talesman), Per Hækkerup, Olavi Lindblom, Finn Moe, Poul Møller, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen samt statsråd Nils Lysø, minister Jussi Niemi och fiskeriminister A. C. Normann.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit tekniske direktören Tore Nilsson, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i sakerna tryckta handlingarna.

Vad först gäller frågan om utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna har utskottet erfarit följande:

Nordiska vattenkraftkommitténs slutrapport om möjligheterna att bygga ut vattenkraften i Torne och Kalix älvar överlämnades den 9 december 1961 till Finlands, Norges och Sveriges regeringar. Kommittén har konstaterat, att utbyggnaden vore möjlig enligt tre skilda alternativ. Det första av dessa är det mest konventionella och innebär att man bygger sammanlagt 37 sta-

tioner utmed båda älvarna. Det andra syftar till att man leder över vattnet från Kalix till Torne älv och bygger färre men större stationer, sammanlagt 26. Det tredje alternativet går ut på överledning av vatten från Torne älv och Kalix älv till Torne träsk och vidare till Atlanten. Mellan Torne älv och Atlanten skulle vattnet utnyttjas i en stor anläggning med 345 m fallhöjd. Kommittén förordar att intresserade parter i fortsättningen inriktar sig på att närmare undersöka de praktiska utbyggnadsmöjligheterna i anslutning till de två förstnämnda alternativen, med de modifikationer, som kan befinnas lämpligt, bl. a. med hänsyn till att behovet av en utbyggnad bedömes göra sig gällande tidigare i Finland än i Sverige.

De rättsliga förhållandena vid en utbyggnad enligt ettdera av de två första alternativen bör regleras i en vattenrättslig konvention mellan Finland och Sverige. En kommitté har i oktober 1961 tillsatts för att utarbeta förslag till en allmän sådan konvention mellan Finland och Sverige beträffande nyttjandet av gränsvattendraget.

Vad går frågan om samarbete rörande produktion och utbyte av elkraft märkes att yttranden över förslaget om tillsättande av en nordisk kraftkommitté ännu inte erhållits av samtliga berörda länder, varför behandlingen av förslaget bör uppskjutas till nästa ordinarie session.

Utskottet föreslår,

I. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 22/1958 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

II. att rådet lägger meddelandena om rekommendation nr 23/1959 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session;

III. att rådet uppskjuter vidare behandling av tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 21 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål (Sak B 1)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål, väckt av Danmarks regering. I förslaget hemställes att rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett permanent nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål, som skall ha till uppgift bl. a. att följa utvecklingen och att till behandling upptaga konkreta problem rörande såväl själva fisket i de nordiska länderna som av-sättningsproblemen länderna emellan och gentemot tredjeland.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson (talesman), Olavi Lindblom, Finn Moe, Poul Møller, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen samt statsrådet Eric Holmqvist, statsråd Nils Lysø, ministern Jussi Niemi och fiskeriminister A. C. Normann.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit tf. byråchefen Claes Senning, Sverige.

Utskottet har i ett förberedande utlåtande tillstyrkt regeringsförslaget.

För närvarande hålles vartannat år nordiska fiskerikonferenser, där olika spörsmål av gemensamt intresse för det nordiska fisket avhandlas. Det skulle emellertid vara av värde om ett permanent nordiskt organ finnes som under perioderna mellan konferenserna kan handlägga uppkommande spörsmål rörande fisket i Norden. Upprättandet av ett sådant organ bör även kunna bidra till en rationalisering och effektivisering av arbetet på konferenserna. Den omständigheten att ett permanent kontaktorgan för fiskerispörsmål inrättas bör icke lägga hinder i vägen för att särskilda nordiska kommittéer bildas för speciella fiskerispörsmål, då så finnes påkallat.

Utskottet föreslår,

att rådet i anledning av regeringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett permanent nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål enligt följande:

Organet skall ha till uppgift att följa utvecklingen och att till behandling upptaga konkreta problem såväl rörande själva fisket i de nordiska länderna som avsättningsproblem länderna emellan och gentemot tredje land. Härutöver skall organet kunna dryfta andra problem av gemensamt intresse som kan uppstå.

Organet skall bestå av representanter för regeringsmyndigheterna i de nordiska länderna och ett motsvarande antal representanter för fiskerierorganisationerna.

Organet skall sammanträda, när framställning härom göres av representanterna från regeringsmyndigheterna eller näringsorganisationerna i ett av länderna.

Helsingfors den 21 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/ 1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem (Sak D 77)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem, överlämnade av Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson (talesman), Olavi Lindblom, Finn Moe, Poul Møller, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen samt statsrådet Eric Holmqvist, statsråd Nils Lysø, ministern Jussi Niemi och fiskeriminister A. C. Normann.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna.

De med rekommendationen avsedda syftena har i huvudsak blivit tillgodosedda. Utskottet anser det emellertid värdefullt att få del av ytterligare ett års erfarenheter rörande de nordiska ländernas samverkan i fiskerispörsmål inom GATT.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 21 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (Sak A 8)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden.

I ett till 8:e sessionen väckt förslag (Sak A 23/1960) hemställde Karl-August Fagerholm, Nils Hønsvald och Bertil Ohlin, att rådet måtte rekommendera Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att undersöka möjligheterna för en gemensam lösning av fiskerigränsfrågan för dessa länders del samt att, i den mån det låter sig göra, överenskomma om likställighet för nordiska medborgare eller särskilda grupper av sådana vad angår fisket inom speciella områden. På förslag av presidiet beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session. Vid den fortsatta handläggningen vid rådets 9:e session beslöt rådet på förslag av ekonomiska utskottet (nr 3) att uppskjuta vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session (Sak A 6/1961).

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna (talsman), Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, Finn Moe, Poul Møller, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røise-land, Aarne Saarinen och Axel Strand samt statsrådet Eric Holmqvist, statsråd Nils Lysø, ministern Jussi Niemi och fiskeriminister A. C. Nor-
mann.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit tf. byråchefen Claes Senning, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna, däribland ett utlåtande av rådets ekonomiska niomannakommitté, som föreslår, att rådet ånyo uppskjuter saken till en senare session.

I likhet med ekonomiska niomannakommittén finner utskottet att något initiativ från rådets sida i närvarande läge — särskilt med tanke på spørgsmålets samband med de europeiska marknadsfrågorna — knappast kan bidra till en lösning av de problem, som är förknippade med fiskerigränsernas utformning.

Utskottet föreslår,

att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 21 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av lax-
beståndet i Östersjön (Sak D 19)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation av 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön, överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson (talesman), Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, Finn Moe, Poul Møller, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen och Axel Strand samt statsrådet Eric Holmqvist, statsråd Nils Lysø, ministern Jussi Niemi och fiskeriminister A. C. Normann.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit departementschef B. Dinesen, Danmark.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna. Av desamma framgår, att förhandlingar tidigare ägt rum beträffande ifrågavarande spörsmål mellan länderna vid Östersjön och att man därvid nått principiell enighet om vissa åtgärder till skydd för laxbeståndet därstädes. Utredning pågår i Sverige rörande betydelsen av viss fredningstid för laxen. Avsikten är att, sedan denna utredning slutförts, förhandlingar skall upptagas med i första hand Danmark om en avtalsmässig reglering av denna och andra hörande frågor.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 21 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
6/1961 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruks-
spörsmål (Sak D 78)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 6/1961 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, Finn Moe, Poul Møller, Bertil Ohlin, Carl Petersen (talesman), Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand samt statsrådet Eric Holmqvist, statsråd Nils Lysø, ministern Jussi Niemi och fiskeriminister A. C. Normann.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit tf. byråchefen Claes Senning, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna och muntligen lämnade upplysningar, av vilka framgår att ett kontaktorgan för jordbruksspörsmål upprättats i enlighet med rådets rekommendation.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser
spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Helsingfors den 21 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor jämte tilläggsförslag om ytterligare uppmjukning av gränshandelsbestämmelserna (Sak D 24)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor, överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar, jämte tilläggsförslag om ytterligare uppmjukning av gränshandelsbestämmelserna, väckt av Harry Klippenvåg. I förslaget hemställs, att rådet efter vederbörlig utredning av saken ville rekommendera regeringarna att, i den mån det är möjligt, ytterligare uppmjuka gränshandelsbestämmelserna.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Trond Hegna, Sigurður Ingimundarson, Finn Moe (talesman), Poul Møller, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen samt ministern Jussi Niemi.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna. Ifrågavarande rekommendation innebär, att regeringarna vid lagstiftning eller administrativ handläggning beträffande gränshandelsspörsmål skall konsultera berörda nordiska grannland innan beslut fattas. Sedan samtliga regeringar numera förklarat sig ha för avsikt att handla i enlighet med rekommendationens syfte, får densamma anses tillgodosedd.

Utskottet förutsätter, att regeringarna vid sina ömsesidiga konsultationer i gränshandelsfrågor beaktar intresset av att gränshandeln kan bedrivas under så fria förhållanden som möjligt. Under sådan förutsättning synes något nytt initiativ från rådets sida icke påkallat i anledning av tilläggsförslaget.

Utskottet föreslår,

- I. att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spørgsmålet för rådets del slutbehandlat;
- II. att rådet icke företager sig något i anledning av tilläggsförslaget.

Helsingfors den 22 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av uppskjutet medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning (Sak A 5)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats uppskjutet medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning.

I ett till 9:e sessionen väckt förslag (Sak A 26/1961) hemställde Holger Eriksen, Hans Gustafsson och Harras Kyttä, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för ett samarbete beträffande utformningen av de nationella beskattningssystemen. På förslag av presidenten beslöt rådet att uppskjuta vidare behandling av förslaget till nästa ordinarie session.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Trond Hegna, Sigurður Ingi-mundarson, Finn Moe, Poul Møller (talesman), Bertil Ohlin, Carl Petersen, Juha Rihntniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen samt ministern Jussi Niemi.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna, däribland ett utlåtande av rådets ekonomiska niomannakommitté, som föreslår dels att rådet uppskjuter behandlingen av medlemsförslaget i vad det gäller företagsbeskattningen och den individuella beskattningen till en senare session, dels ock att rådet rekommenderar regeringarna att etablera nära samråd mellan de myndigheter, kommittéer och sakkunniga, vilka sysslar med utredning av skatteregler, som kan antagas vara av gemensamt nordiskt intresse.

I medlemsförslaget uttalas önskemål om att man i de nordiska länderna enas om i vart fall vissa gemensamma huvudprinciper för beskattningens framtida utformning såväl vad gäller enskilda som i fråga om företag. Såsom framgår av niomannakommitténs utlåtande pågår för närvarande arbete på komparativa framställningar rörande såväl företagsbeskattningen som den individuella beskattningen i de nordiska länderna. En realitetsbehandling av medlemsförslaget i förevarande delar bör därför anstå tills dessa framställningar färdigställts.

Medlemsförslaget förordar emellertid även ett nordiskt samarbete mellan de organ i länderna, som bedriver utredningar på beskattningsområdet. Liksom niomannakommittén finner utskottet det med hänsyn till vidden och

betydelsen av de utredningsuppgifter på beskattningens område som väntar angeläget att resurserna och arbetet samordnas i möjligaste mån. En sådan samverkan bör taga sin början snarast möjligt.

Utskottet föreslår,

I. att rådet i anledning av medlemsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att etablera nära samråd mellan de myndigheter, kommittéer och sakkunniga, som sysslar med utredning av skatteregler, som kan antagas vara av gemensamt nordiskt intresse;

II. att rådet uppskjuter vidare behandling av medlemsförslaget till nästa ordinarie session, såvitt avser den framtida utformningen av företagsbeskattningen och den individuella beskattningen.

Helsingfors den 22 mars 1962

Axel Strand

Förman

**Ekonomiska utskottets förslag
i anledning av berättelse från Nordiska kontaktorga-
net för atomenergifrågor (Sak C 8)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor, överlämnad av Norges regering.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Trond Hegna, Sigurður Ingimundarson, Finn Moe, Poul Møller, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Juha Rihniemi (talesman), Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukse-lainen samt ministern Jussi Niemi.

I fråga om berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor har enighet rått om att en sådan skall lämnas rådet, så snart någonting av värde finnes att meddela. Då till årets session icke överlämnats annat än referat från två av kontaktorganet avhållna möten, utgår utskottet därför från att annat av värde icke funnits att upplysa om.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Helsingfors den 22 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag
i anledning av meddelanden om rekommendation nr
4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk
skrift (Sak D 23)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift, överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar.

Vid utskottets behandling av saken har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Trond Hegna, Sigurður Ingimundarson, Finn Moe (talesman), Poul Møller, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit hovrättsrådet Gustaf Petrén, Sverige.

Utskottet har tagit del av de i saken tryckta handlingarna, däribland ett utlåtande av rådets ekonomiska niomannakommitté, som föreslår, att rådet beslutar uppdraga åt presidiet att på prov under 1962 utgiva en statistisk skrift i huvudsaklig överensstämmelse med ett av f. d. byråchefen J. Sjöstrand framlagt förslag.

En statistisk skrift av förordat slag bör kunna bli av stort värde som upplysningskälla icke blott inom Norden utan även och framför allt i andra länder. I sistnämnda avseende är utgivandet av en gemensam statistisk skrift att se som ett led i strävandena att utanför Norden sprida upplysning om förhållandena i de nordiska länderna. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att Nordiska rådets presidium i skrivelse den 13 december 1961 till regeringarna under framhållande av att ett betydande informationsbehov föreligger och värdet av samverkan för behovets tillgodoseende hemställde att dessa så snabbt som möjligt ville låta utreda frågan om ökad upplysning ute i världen om Norden och nordiskt samarbete samt vidtagna för ändamålet nödiga åtgärder. Utskottet ansluter sig under hänvisning till det anförda till niomannakommitténs förslag.

Beträffande innehållet i en gemensam statistisk skrift vill utskottet blott framhålla önskvärdheten av att material medtages rörande byggnadsverksamheten i Norden.

Utskottet föreslår,

I. att rådet beslutar uppdraga åt rådets presidium att på prov under 1962 utgiva en statistisk skrift i huvudsaklig överensstämmelse med det av f. d. byråchefen J. Sjöstrand framlagda förslaget;

II. att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Helsingfors den 22 mars 1962

Axel Strand

Förman

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse (Sak A 23) samt regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse jämte ändringsförslag om samarbetsöverenskommelsens bestämmelser om samarbetsformerna (Sak B 3)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse, väckt av Karl-August Fagerholm, Finn Moe och Bertil Ohlin, samt regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse, väckta av Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar, jämte ändringsförslag om samarbetsöverenskommelsens bestämmelser om samarbetsformerna, väckt av Erik Eriksen, Karl-August Fagerholm, Gísli Jónsson, Nils Hønsvald och Bertil Ohlin.

I medlemsförslaget hemställas att rådet uppmanar regeringarna att föranstalta om ingående av en konvention mellan de fem nordiska länderna, som lägger fast hittills uppnådda resultat inom nordiskt offentligt samarbete och som anger riktlinjerna för dess fortsatta utveckling. I regeringsförslagen begäres Nordiska rådets yttrande över förslag till samarbetsöverenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. I ändringsförslaget hemställas, att rådet rekommenderar regeringarna att medverka till att de bestämmelser i samarbetsöverenskommelsen, som avser samarbetsformerna, kommer att på ett tydligt sätt framhålla rådets centrala ställning i det nordiska samarbetet.

Vid utskottets behandling av sakerna har deltagit följande medlemmar av utskottet: Ebon Andersson, Lars Eliasson, Erik Eriksen, Trond Hegna, Per Hækkerup, Sigurður Ingimundarson, Olavi Lindblom, John Lyng, Finn Moe (talesman), Poul Møller, Bertil Ohlin, Carl Petersen, Juha Rihtniemi, Bent Røiseland, Aarne Saarinen, Axel Strand och V. J. Sukselainen samt statsminister Einar Gerhardsen, ministern för utrikesärendena Ahti Karjalainen, statsrådet Herman Kling, udenrigsminister Jens Otto Krag, statsrådet Gunnar Lange, utenriksminister Halvard Lange, ministern Jussi Niemi och økonomiminister Kjeld Philip.

Härjämte har såsom sakkunnig deltagit hovrättsrådet Gustaf Petrén, Sverige.

Rådet har i samband med förslagets hänvisande till utskottet ålagt utskottet att införskaffa yttrande över förslagen jämväl från övriga utskott.

Sådana yttranden har inkommit till utskottet. Ettvart utskott har granskat de artiklar i det vid regeringsförslaget fogade förslaget till samarbetsöverenskommelse, som angår dess verksamhetsområde. De från de olika utskotten till ekonomiska utskottet inkomna yttrandena är av följande lydelse.

Juridiska utskottet

Utskottet har genomgått artiklarna om rättsligt samarbete. Utskottet finner artiklarna i detta avsnitt väl avvägda. Utskottet har övervägt införande av en bestämmelse om att parterna skall åta sig att söka skapa förutsättningar för en enhetlig tillämpning av sådan lagstiftning, som tillkommit i nordiskt samarbete, men har funnit sig böra avstå från att föreslå sådan bestämmelse.

Vad angår artiklarna 35 och 36 har utskottet beslutat för sin del förordad den i ändringsförslaget föreslagna lydelsen med den modifikationen att i artikel 36 i den nya avfattningen ordet »spörsmål» utbytes mot »nordiska samarbetsfrågor».

Kulturutskottet

Utvalget finner at de kulturelle avsnitt i samarbeidsavtalen er for generelt utformet og har drøftet mulighetene for å få frem mer presise formuleringar.

I denne forbindelse har utvalget overveiet å foreslå ordet »bør» erstattet med »skal» i artiklene 9—13. Man har imidlertid under omstendighetene funnet å burde akseptere den foreliggende tekst, men vil til gjengjeld uttrykke ønsket om at regjeringene i praksis vil søke å sette mest mulig realiteter bak den avtale som inngås. Forøvrig beklager utvalget at særlig artikkel 9 i regjeringsforslaget er betydelig svakere enn den opprinnelige artikkel 10 i medlemsforslaget.

Utvalget foreslår kun én tilføyelse, nemlig i artikkel 13, som da vil få følgende ordlyd:

For å støtte og styrke den kulturelle utviklingen skal de kontraherende parter fremme det frie nordiske folkeopplysningsarbeidet og utvekslingen innenfor litteratur, kunst, musikk, teater, film og de øvrige kulturområder, hvorunder bl.a. de muligheter radio og televisjon byr på bør utnyttes.

Socialpolitiske utskottet

Utskottet anser sig kunna godkänna den utformning de socialpolitiska artiklarna erhållit i utkastet till allmän samarbetsöverenskommelse.

I utskottet fästes uppmärksamhet på att det önskemål om att utvidga den gemensamma arbetsmarknaden till områden, där yrkesverksamheten är beroende av viss kompetens eller särskilda föreskrifter, som framställts vid den preliminära behandlingen av utkastet i rådets organ, synes bliva tillfredsställt av de allmänna föreskrifterna i artiklarna 2 och 10. Utskottet anser det därför icke vara skäl att yrka på en ändring av artikel 14 i detta avseende.

I utskottet framfördes även farhågor för att avfattningen av andra stycket i artikel 14 skulle kunna innebära en möjlighet att försämra de anställas ställning. Dessa farhågor delas ej av utskottets majoritet.

Beträffande artikel 16 fästes uppmärksamhet på att ordalydelsen i de olika versionerna icke är samstämmiga vad gäller nykterhetsvården. Utskottets majoritet anser, att artikeln skall avfattas i enlighet med den danska och svenska texten, varigenom tyngdpunkten lägges på alkoholistvården utan att det upplysningsarbete m. m., som bedrivs beträffande nykterhetsfrågor, direkt kommer till uttryck i avtalet.

Trafikutskottet

Trafikudvalget önskar af tidsmässige grunde ikke at fremsætte ændringsforslag til den i regeringsforslaget indeholdte tekst til en samarbejdsoverenskomst, men ville have foretrukket, at arbejdet med samordning af jernbanetakster og på luftfartens område var optaget i teksten som foreslået i sekretariatets udkast. Udvalget forudsætter, at det samarbejde, som er indledt på samfærdselsområdet, og som på flere vigtige felter har givet resultater, der peger ud over samarbejdsaftalens tekst, fortsætter med størst mulig intensitet.

Ekonomiska utskottet har tagit del av handlingarna i sakerna och de av de övriga utskotten tillhandahållna yttrandena.

Utskottet finner det synnerligen önskvärt, att en överenskommelse av i huvudsak det slag, som föreslås i medlemsförslaget och vartill ett utarbetat förslag framlägges för rådets yttrande i regeringsförslaget, nu ingås mellan de nordiska länderna. Det är av stor vikt att dessa i nuvarande läge på detta sätt blir i tillfälle att i stora drag angiva vad som hittills åstadkommits genom ett sekellångt nordiskt samarbete på samma gång som de inför den nya utvecklingen av förbindelserna mellan länderna i Europa blir i stånd att uppdraga riktlinjer för det framtida arbetet. Även om det nu är vanskligt att uttala sig om vilken betydelse avtalet kan komma att få — något som bl. a. torde bli beroende av den allmänna europeiska utvecklingen — måste det dock betraktas som en milstolpe i det nordiska samarbetet.

Trots överenskommelsens allmänna avfattning är det utskottets livliga förhoppning att länderna skall med kraft och intresse ägna sig åt förverkligande av överenskommelsens målsättning på alla områden. Den samarbetsvilja, som från alla håll dokumenterats vid innevarande rådssession, synes utskottet båda gott i nu ifrågavarande avseende.

Utskottet vill härefter övergå till en granskning av enskildheterna i överenskommelseförslaget, vilket synes utskottet böra i huvudsak tillstyrkas. Ekonomiska utskottet, som kan ansluta sig till vad de övriga utskotten uttalar, ettvart beträffande sitt ämnesområde, har för sin del särskilt granskat de delar av förslaget till överenskommelse, som icke behandlats av övriga utskott.

De i avsnittet om ekonomiskt samarbete ingående bestämmelserna anser

utskottet vara utformade på sådant sätt, att de bör kunna utgöra ett gott underlag för ett framtida framgångsrikt nordiskt samarbete på det ekonomiska området. Utskottet vill därför tillstyrka deras antagande i föreslaget skick.

Beträffande artikel 30 vill utskottet framhålla, att enligt dess mening denna är så att förstå, att samråd kan äga rum även i sådana fall, då icke alla fem länderna är företrädare i en organisation eller vid en konferens.

Vad härefter angår formerna för det nordiska samarbetets bedrivande kan utskottet ansluta sig till den uppfattning, som kommit till uttryck i det av rådspresidiets medlemmar väckta ändringsförslaget. Nordiska rådet bör sålunda höras av regeringarna i samarbetsfrågor av principiell betydelse, där est detta icke av tidsskäl är ogörligt. Denna regel föreslås intagen i artikel 36 i dess nya avfattning. Härigenom erhålles en lösning av frågan om regeringarnas hörande av rådet, vilken under längre tid diskuterats, senast vid mötet mellan statsministrarna och rådets presidium på Hangö den 10—11 november 1961, men som då hänsköts till avgörande i samband med denna samarbetsöverenskommelsens ingående. Genom den nya avfattningen av artiklarna 35 och 36 kommer de där intagna stadgandena att på ett tydligt sätt framhäva samspelet mellan de olika organ, som samverkar för en utveckling av det nordiska samarbetet på det offentliga området.

Jämväl de nordiska samarbetsinstitutionerna och med dem förknippade problem kunde i och för sig varit förtjänta av att behandlas i överenskommelsen. Då emellertid ännu icke närmare regler utformats i fråga om dem, torde det vara för tidigt att nu upptaga några föreskrifter därom i överenskommelsen.

Enligt vad det meddelats utskottet har det vid överläggningar mellan regeringsrepresentanter och rådets presidium samt några andra av de nationella delegationerna utsedda rådsmedlemmar framgått, att de nordiska ländernas regeringar för sin del är beredda att godta de ändringar i regeringsförslagets text, som utskottet ovan förordat.

Vid nämnda överläggningar har man tillika enats om att samarbetsöverenskommelsen bör om möjligt undertecknas omedelbart efter det att rådet beslutat sitt yttrande. Utskottet tillstyrker ett sådant förfaringsätt och uttrycker förhoppningen att ratifikationsproceduren därefter skall kunna genomföras före sommarferierna. Från regeringarnas sida har utfästs, att de skall göra vad på dem ankommer för att möjliggöra en sådan utveckling. Ratifikationsinstrumenten bör enligt utskottets mening deponeras i Helsingfors. För traktatens ikraftträdande bör erfordras att samtliga fem länder ratificerat densamma.

Under hänvisning till ovanstående motivering får utskottet hemställa,

att rådet i anledning av medlemsförslaget, regeringsförslagen och ändringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en

överenskommelse om nordiskt samarbete i enlighet med det förslag, som finnes fogat vid Sak B 3, ehuru med följande ändringar:

Artikel 13

Artikelns ges i den svenska texten följande lydelse (motvarande lydelse i övriga texter):

I syfte att stödja och stärka den kulturella utvecklingen skall det fria nordiska folkbildningsarbetet och utbytet inom litteratur, konst, musik, teater, film och övriga kulturområden främjas, varvid böra tillvaratagas bland annat de möjligheter som radio och television erbjuda.

Artikel 16

I den norska texten utbytes ordet »edruelighetsarbeidet» med ordet »alkoholistbehandling».

Artikel 35

Artikelns ges i den svenska texten följande lydelse (motvarande lydelse i övriga texter):

För att uppnå de syften, som angivas i denna överenskommelse, böra de fördragsslutande parterna fortlöpande samråda och vid behov vidtaga samordnande åtgärder.

Detta samarbete skall liksom hittills äga rum på ministermöten, inom ramen för Nordiska rådet och dess organ enligt de riktlinjer som äro uppdragna i stadgan för rådet, inom särskilda samsarbetsorgan eller mellan vederbörande myndigheter.

Artikel 36

Artikelns ges i den svenska texten följande lydelse (motvarande lydelse i övriga texter):

Nordiska rådet bör beredas tillfälle att yttra sig om nordiska samsarbetsfrågor av principiell bärvidd, då detta av tidsskäl icke är ogörligt.

Helsingfors den 22 mars 1962

Axel Strand

Förman

Reservation

Med hänvisning till mitt anförande i generaldebatten i Nordiska rådets plenum den 17 mars 1962 och till de synpunkter, jag framfört i ekonomiska utskottet, föreslår jag,

att rådet i anledning av medlemsförslaget, regeringsförslagen och ändringsförslaget antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskommelse om nordiskt samarbete i enlighet med det förslag, som finnes fogat vid Sak B 3, ehuru med följande ändringar:

Artikel 18

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (mot-svarande lydelse i övriga texter):

De fördragsslutande parterna skola i avsikt att främja det nordiska ekonomiska samarbetet på olika områden samråda i fråga om den ekonomiska politiken.

Artikel 19

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (mot-svarande lydelse i övriga texter):

De fördragsslutande parterna skola vid den vidare utvecklingen av det internationella samarbetet söka att gemensamt och var och en för sig för alla länders vidkommande avskaffa hindren för den internationella handeln och för annat ekonomiskt samarbete. De skola främja det ekonomiska samarbetet mellan sina länder för höjande av folkens levnadsnivå, ökning av den ekonomiska tryggheten och bekämpande av arbetslösheten.

Artikel 20

Uteslutes.

Artikel 21

Uteslutes.

Artikel 22

Uteslutes.

Artikel 30

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (mot-svarande lydelse i övriga texter):

De fördragsslutande parterna — — — internationella konferenser.

Härvid böra de med all kraft främja alla strävanden till fredens tryggande samt genomförandet av allmän och fullständig nedrustning under internationell kontroll.

Helsingfors den 22 mars 1962

Aarne Saarinen

BESLUT

Rekommendationer

- Nr 1. *Nordisk rättsgemenskap inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen.*
- Nr 2. *Nordiska sjömäns sociala rättigheter.*
- Nr 3. *Samarbete inom byggnadsforskningen.*
- Nr 4. *Samarbete mellan provningsanstalter.*
- Nr 5. *Utbyggnaden i Öresunds-regionen.*
- Nr 6. *Vidgat radio- och televisionssamarbete.*
- Nr 7. *Samarbete under marknadsförhandlingarna.*
- Nr 8. *Likartade bestämmelser mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen.*
- Nr 9. *Gemensam arbetsmarknad för lärare.*
- Nr 10. *Radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet.*
- Nr 11. *Likartad livsmedelslagstiftning m. m.*
- Nr 12. *Samarbete i fråga om läkemedelsforskning m. m.*
- Nr 13. *Nordiskt organ för samespörsmål.*
- Nr 14. *Nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation.*
- Nr 15. *Nordiskt institut för konfliktforskning.*
- Nr 16. *Nordisk institution för sinologi.*
- Nr 17. *Legitimation vid inresa i det nordiska passområdet.*
- Nr 18. *Verkställighet av administrativa beslut.*
- Nr 19. *Samordning av änke- och invalidpensioneringen.*
- Nr 20. *Mellanriksväg över Graddis.*
- Nr 21. *Samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet.*
- Nr 22. *Bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige.*
- Nr 23. *Kontaktorgan för fiskerispörsmål.*
- Nr 24. *Allmän samarbetsöverenskommelse.*
- Nr 25. *Samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar.*
- Nr 26. *Enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare.*
- Nr 27. *Nordiskt institut i Reykjavik.*
- Nr 28. *Kurser för språklärare.*
- Nr 29. *Samarbete i fråga om sjukvårdsplanering.*
- Nr 30. *Samarbete i fråga om skatteutredningar.*
- Nr 31. *Administration av gemensamma institutioner.*
- Nr 32. *Revision av kommissionslagstiftningen.*
- Nr 33. *Gemensam utbildning av stadsplanerare m. m.*

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordisk rättsgemenskap inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 3) med 60 röster. 9 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regeringerne i fællesskab at overveje, hvorledes det nordiske retsfællesskab bedst kan bevares og udvikles, såfremt ét eller flere af de nordiske lande tilslutter sig Det europæiske økonomiske Fællesskab, og at træffe de efter regeringernes opfattelse i så henseende fornødne foranstaltninger.

De 60 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Hegna, Trond</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Moe, Finn</i> , Norge

<i>Møller, Poul</i> , Danmark	<i>Ruutu, Paula</i> , Finland
<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland	<i>Saarinen, Aarne</i> , Finland
<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige
<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Pitsinki, Kaarlo</i> , Finland	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark	<i>Söderhjelm, J. O.</i> , Finland
<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Rognerud, Berte</i> , Norge	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland	<i>Toven, Knut</i> , Norge

Helsingfors den 20 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordiska sjömäns sociala rättigheter*.

REKOMMENDATION NR 2

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (nr 1) med 63 röster. 6 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att i samråd med vederbörande sjöfolks- och redareorganisationer företaga en undersökning av förutsättningarna för att tillerkänna nordiska sjömän tjänstgörande ombord på fartyg från annat nordiskt land samma sociala förmåner som fartygets hemland ger landets egna medborgare,

2. att utreda möjligheterna att i lämplig omfattning utvidga den egna konsulära verksamheten beträffande sjöfolkets angelägenheter till att avse icke blott ombordanställda från det egna landet utan även ombordanställda från alla övriga nordiska länder, samt

3. att sträva till att i framtida lagstiftning av betydelse för sjömannens sociala rättigheter i hans egenskap av yrkesutövare ombordanställda från annat nordiskt land tillförsäkras samma förmåner som det egna landets medborgare.

De 63 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige

Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Horn, Svend, Danmark

<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Pitsinki, Kaarlo</i> , Finland
<i>Jónsson, Gisli</i> , Island	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge	<i>Rognerud, Berte</i> , Norge
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland	<i>Ruutu, Paula</i> , Finland
<i>Kyttä, Harras</i> , Finland	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark	<i>Saarinen, Aarne</i> , Finland
<i>Larsen, Helge</i> , Danmark	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige
<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Løbak, Harald</i> , Norge	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige	<i>Söderhjelm, J. O.</i> , Finland
<i>Moe, Finn</i> , Norge	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Møller, Poul</i> , Danmark	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge	<i>Toven, Knut</i> , Norge
<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland	

Helsingfors den 20 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete inom byggnadsforskningen*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 1) med 67 röster. 2 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforskningsinstitutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten.

De 67 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge

Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gísli, Island
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Helge, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Løbak, Harald, Norge
Mathiesen, Matthias, Island
Mellqvist, Sven, Sverige
Moe, Finn, Norge
Møller, Poul, Danmark

<i>Møller Warmedal, Johan, Norge</i>	<i>Rosenberg, Gösta, Finland</i>
<i>Nederström-Lundén, Judit, Finland</i>	<i>Ruutu, Paula, Finland</i>
<i>Nielsen, Harald, Danmark</i>	<i>Røiseland, Bent, Norge</i>
<i>Ohlin, Bertil, Sverige</i>	<i>Saarinen, Aarne, Finland</i>
<i>Olgeirsson, Einar, Island</i>	<i>Sandler, Rickard, Sverige</i>
<i>Osvald, Hugo, Sverige</i>	<i>Strand, Axel, Sverige</i>
<i>Pedersen, Gustav, Danmark</i>	<i>Sukselainen, V. J., Finland</i>
<i>Pentti, Arvo, Finland</i>	<i>Sundin, Sven, Sverige</i>
<i>Petersen, Carl, Danmark</i>	<i>Söderhjelm, J. O., Finland</i>
<i>Pitsinki, Kaarlo, Finland</i>	<i>Thapper, Fridolf, Sverige</i>
<i>Poulsen, Johan, Danmark</i>	<i>Thestrup, Knud, Danmark</i>
<i>Rihtniemi, Juha, Finland</i>	<i>Toven, Knut, Norge</i>
<i>Rognerud, Berte, Norge</i>	

Helsingfors den 20 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete mellan provningsanstalter*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 20 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 2) med 67 röster. 2 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ytterligare utveckla samarbetet mellan såväl statliga som enskilda provningsanstalter i de nordiska länderna.

De 67 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Larsen, Helge</i> , Danmark
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Møller, Poul</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige

Olgeirsson, Einar, Island
Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Petersen, Carl, Danmark
Pitsinki, Kaarlo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rognerud, Berte, Norge
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland

Røiseland, Bent, Norge
Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 20 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark och Sverige nedanstående rekommendation angående *utbyggnaden i Öresunds-regionen*.

REKOMMENDATION NR 5

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (nr 5) med 59 röster. 3 medlemmar avstod från att rösta och 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige at indlede et nært samarbejde om planlægning af udbygningen i Øresunds-regionen.

De 59 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Holm, Chr. L., Norge
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge

Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Kleemola, Kauno, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Løbak, Harald, Norge
Mathiesen, Matthias, Island
Mellqvist, Sven, Sverige
Moe, Finn, Norge
Møller, Poul, Danmark
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Olgeirsson, Einar, Island
Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Petersen, Carl, Danmark
Pitsinki, Kaarlo, Finland

Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

De 3 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Hertta Kuusinen*, Finland, *Paula Ruutu*, Finland, och *Aarne Saarinen*, Finland.

Helsingfors den 21 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstått regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *vidgat radio- och televisionssamarbete*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 3) med 62 röster. 7 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å fremskaffe redegjørelser fra landenes radio- og fjernsynsinstitusjoner med sikte på en nærmere utredning av de spørsmål som er reist i medlemsforslaget Sak A 34.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Jónsson, Gísli</i> , Island
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller, Poul</i> , Danmark
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige

Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Petersen, Carl, Danmark
Pitsinki, Kaarlo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Røiseland, Bent, Norge

Saarinen, Arne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 21 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete under marknadsförhandlingarna*.

REKOMMENDATION NR 7

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 6) med 57 röster. 6 medlemmar avstod från att rösta och 6 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att under de pågående och förestående marknadsförhandlingarna samverka på sådana punkter, där förutsättningar härför finnes.

De 57 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hækkerup, Per, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge

Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jönsson, Gisti, Island
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Larsen, Aksel, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Løbak, Harald, Norge
Mathiesen, Matthias, Island
Mellqvist, Sven, Sverige
Moe, Finn, Norge
Møller, Poul, Danmark
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Osvald, Hugo, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Petersen, Carl, Danmark
Pitsinki, Kaarlo, Finland

Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

De 6 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Hertta Kuusinen*, Finland, *Judit Nederström-Lundén*, Finland, *Einar Olgeirsson*, Island, *Gösta Rosenberg*, Finland, *Paula Ruutu*, Finland, och *Aarne Saarinen*, Finland.

Helsingfors den 21 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *likartade bestämmelser mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 4) med 52 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 16 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at søge gennemført ensartede og fuldt betryggende bestemmelser i de nordiske luftfartslove angående misbrug af alkohol.

De 52 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gisti</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Møller, Poul</i> , Danmark
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Pitsinki, Kaarlo</i> , Finland
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Ruutu, Paula</i> , Finland
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge

Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Harald Nielsen*, Danmark.

Helsingfors den 21 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *gemensam arbetsmarknad för lärare*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 21 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 1) med 48 röster. 21 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å etablere et felles arbeidsmarked for lærere ved at skolemyndighetene i de enkelte land utarbeider forskrifter i dette øyemed, i nært samarbeid med de tilsvarende myndigheter i de andre nordiske land.

De 48 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Møller, Poul</i> , Danmark
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Ruutu, Paula</i> , Finland
<i>Hækkerup, Per</i> , Danmark	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Saarinen, Aarne</i> , Finland
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige

Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige

Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 21 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 15) med 48 röster mot 7. 5 medlemmar avstod från att rösta och 9 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de i fællesskab træffer foranstaltninger for at sikre gennemførelsen af det af dem alle tiltrådte internationale radioreglement, for så vidt angår radiospredning i strid med dette og bestemt til modtagning på et nordisk lands område.

De 48 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Kirkegaard, Jacob</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Klemola, Kauno</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark

Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige

Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

De 7 medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *Per Borten*, Norge, *Ingrid Gärde Widemar*, Sverige, *Ole Bjørn Kraft*, Danmark, *Jon Leirfall*, Norge, *John Lyng*, Norge, *Poul Møller*, Danmark, och *Ingrid Segerstedt Wiberg*, Sverige.

De 5 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Ebon Andersson*, Sverige, *Kjell Bondevik*, Norge, *Lars Eliasson*, Sverige, *Chr. L. Holm*, Norge, och *Johan Møller Warmedal*, Norge.

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att *S v e r i g e* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *likartad livsmedelslagstiftning m. m.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (nr 7) med 55 röster. 14 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna att genomföra en likartad livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk kontroll i fråga om livsmedel.

De 55 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Klemola, Kauno</i> , Finland
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Møller, Poul</i> , Danmark
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland

Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige

Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete i fråga om läkemedelsforskning m. m.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (nr 8) med 55 röster. 14 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt låta utreda spørgsmålet om upptagande av ett nordiskt samarbete beträffande forskning och upplysning i fråga om läkemedel samt om en vidareutveckling av samarbetet beträffande kontrollen av farmaceutiska specialiteter.

De 55 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Gillström, Anselm, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge

Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gísli, Island
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Larsen, Hans, Danmark
Lundström, Birger, Sverige
Løbak, Harald, Norge
Mathiesen, Matthias, Island
Mellqvist, Sven, Sverige
Moe, Finn, Norge
Møller, Poul, Danmark
Nederström-Lundén, Judit, Finland
Nielsen, Harald, Danmark
Olgeirsson, Einar, Island
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland

Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige

Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordiskt organ för samespörsmål*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 10) med 53 röster. 3 medlemmar avstod från att rösta och 13 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att snarast tillsätta ett nordiskt organ för behandling av gemensamma samespörsmål och renskötselfrågor.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigríd, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hernelius, Allan, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gísli, Island

Kirkegaard, Jacob, Danmark
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kyttä, Harras, Finland
Larsen, Hans, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lundström, Birger, Sverige
Lyng, John, Norge
Løbak, Harald, Norge
Mathiesen, Matthias, Island
Mellqvist, Sven, Sverige
Møller, Poul, Danmark
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Olgeirsson, Einar, Island
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland

Sandler, Rickard, Sverige

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige

Strand, Axel, Sverige

Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige

Thapper, Fridolf, Sverige

Thestrup, Knud, Danmark

De 3 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Nina Andersen, Danmark, Erik Eriksen, Danmark, och Svend Horn, Danmark.*

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation*.

Jämlikt 10 § stadgan för nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 12) med 57 röster. 12 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å foreta en nærmere utredning av spørsmålet om et nordisk samvirkesenter for landbruket.

De 57 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Møller, Poul</i> , Danmark
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Hernelius, Allan</i> , Sverige	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland

Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Arne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordiskt institut för konfliktforskning*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 12) med 52 röster. 5 medlemmar avstod från att rösta och 12 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å undersøke om det er grunnlag og behov for å opprette et nordisk institutt for konfliktforskning.

De 52 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Hernelius, Allan, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge

Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jönsson, Gisli, Island
Klemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kyttä, Harras, Finland
Larsen, Hans, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Løbak, Harald, Norge
Møller, Poul, Danmark
Nielsen, Harald, Danmark
Olgeirsson, Einar, Island
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige

Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland

Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

De 5 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Hans Gustafsson*, Sverige, *Hertta Kuusinen*, Finland, *Aksel Larsen*, Danmark, *Gösta Rosenberg*, Finland, och *Aarne Saarinen*, Finland.

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordisk institution för sinologi*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 12) med 57 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta och 10 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å påse at det ved utarbeidelsen av en nordisk plan for fordeling av nye institusjoner for utdannelse og forskning blir overveiet å opprette en institusjon for sinologi, samt å ta de nødvendige skritt for å få utredet spørsmålet om å opprette en sådan institusjon.

De 57 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Asgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland

Hegna, Trond, Norge
Hernelius, Allan, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Klemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Kyttä, Harras, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Hans, Danmark
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Løbak, Harald, Norge
Nederström-Lundén, Judit, Finland

Nielsen, Harald, Danmark
Olgeirsson, Einar, Island
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland

Sandler, Rickard, Sverige
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

De 2 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Poul Møller*, Danmark, och *J. O. Söderhjelm*, Finland.

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *legitimation vid inresa i det nordiska passområdet*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (nr 9) med 53 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 15 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att — med bibehållande av det nordiska passkontrollavtalets principer om enhetliga regler för reselegitimation och om fri rörlighet inom det nordiska området — genom nationella bestämmelser av enhetligt innehåll genomföra en sådan ordning, att identitetskort även som pass, vilkas giltighetstid utlöpt inom fem år, i lämplig utsträckning kan godtagas för inresa i och vistelse under tre månader inom det nordiska passkontrollområdet, samt att i samband därmed reglera möjligheterna att under samma tid avlägsna icke önskvärda utlännningar från detta område i huvudsak enhetligt i de berörda nordiska ländernas utlänningslagar.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige

Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge

Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kyttä, Harras, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Hans, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Løbak, Harald, Norge
Mellqvist, Sven, Sverige
Møller, Poul, Danmark
Nielsen, Harald, Danmark
Olgeirsson, Einar, Island
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland

Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Gösta Rosenberg, Finland.*

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *verkställighet av administrativa beslut*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 11) med 56 röster. 13 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne på de områder, hvor der måtte være praktisk behov derfor, at undersøge forudsætningerne for iværksættelse af beslutninger truffet af administrativ myndighed i andet nordisk land.

De 56 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hernelius, Allan, Sverige
Holm, Chr. L., Norge

Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Kirkegaard, Jacob, Danmark
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kyttä, Harras, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Hans, Danmark
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Løbak, Harald, Norge
Mellquist, Sven, Sverige
Nielsen, Harald, Danmark
Olgeirsson, Einar, Island
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland

<i>Rosenberg, Gösta, Finland</i>	<i>Sukselainen, V. J., Finland</i>
<i>Ruutu, Paula, Finland</i>	<i>Sundin, Sven, Sverige</i>
<i>Saarinen, Aarne, Finland</i>	<i>Söderhjelm, J. O., Finland</i>
<i>Sandler, Rickard, Sverige</i>	<i>Thapper, Fridolf, Sverige</i>
<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige</i>	<i>Thestrup, Knud, Danmark</i>
<i>Strand, Axel, Sverige</i>	<i>Toven, Knut, Norge</i>

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att S v e r i g e skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samordning av änke- och invalidpensioneringen*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (nr 15) med 49 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 19 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att fortsätta och skyndsamt slutföra det inledda utredningsarbetet angående samordning av änke- och invalidpensioneringen.

De 49 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hernelius, Allan, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Ingimundarson, Sigurður, Island

Jacobsen, Nils, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Hans, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Løbak, Harald, Norge
Mellqvist, Sven, Sverige
Olgeirsson, Einar, Island
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige

Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige

Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Gösta Rosenberg, Finland.*

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *mellanriksväg över Graddis*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (nr 10) med 50 röster. 4 medlemmar avstod från att rösta, och 15 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Norge og Sverige å samordne byggingen av vegen over Graddis, således at man når frem til grensen samtidig.

De 50 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Borten, Per, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hegna, Trond, Norge
Hernelius, Allan, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge

Jónsson, Gisli, Island
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Hans, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Mellqvist, Sven, Sverige
Moe, Finn, Norge
Nederström-Lundén, Judit, Finland
Nielsen, Harald, Danmark
Olgeirsson, Einar, Island
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland

Thapper, Fridolf, Sverige
Toven, Knut, Norge

De 4 medlemmar, som avstod från att rösta, var: *Nina Andersen, Danmark, N. Chr. Christensen, Danmark, Hertta Kuusinen, Finland, och Gösta Rosenberg, Finland.*

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 22 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (nr 11) med 49 röster. 1 medlem avstod från att rösta, och 19 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet hemställer till regeringarna att undersöka möjligheterna att samordna den verksamhet, som i utlandet bedrivs av statliga eller statsunderstödda resebyråer och turistkontor samt andra organ med sammanfallande intressen, i syfte att härigenom åstadkomma dels högre effektivitet, dels rationalisering och besparingar för det allmänna.

De 49 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Bjarnason, Asgeir</i> , Island	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Ekendahl, Sigrid</i> , Sverige	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Jönsson, Gisli</i> , Island	<i>Ruutu, Paula</i> , Finland

Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sukselainen, V. J., Finland

Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland
Thapper, Fridolf, Sverige
Toven, Knut, Norge

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Allan Hernelius, Sverige.*

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att S v e r i g e skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstått regeringarna i Finland och Sverige nedanstående rekommendation angående *bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige*.

REKOMMENDATION NR 22

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av trafikutskottet (nr 14) med 47 röster. 1 medlem avstod från att rösta, och 21 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at undersøge mulighederne og behovet for at samordne arbejdet med oprettelse af hensigtsmæssige regulære færgeforbindelser for automobiltrafikken mellem Finland og Sverige, herunder forbindelser over Åland.

De 47 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Hernelius, Allan, Sverige
Horn, Svend, Danmark
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johansen, Håkon, Norge

Jónsson, Gísli, Island
Kleemola, Kauno, Finland
Kuusinen, Hertta, Finland
Larsen, Aksel, Danmark
Larsen, Hans, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Mellqvist, Sven, Sverige
Moe, Finn, Norge
Nederström-Lundén, Judit, Finland
Nielsen, Harald, Danmark
Olgeirsson, Einar, Island
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Sandler, Rickard, Sverige
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige

Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Söderhjelm, J. O., Finland

Thapper, Fridolf, Sverige
Toven, Knut, Norge

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Magnhild Hagelia*, Norge.

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *kontaktorgan för fiskerispörsmål*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 22 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 10) med 55 röster. 14 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett permanent nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål enligt följande:

Organet skall ha till uppgift att följa utvecklingen och att till behandling upptaga konkreta problem såväl rörande själva fisket i de nordiska länderna som avsättningsproblem länderna emellan och gentemot tredje land. Härutöver skall organet kunna dryfta andra problem av gemensamt intresse som kan uppstå.

Organet skall bestå av representanter för regeringsmyndigheterna i de nordiska länderna och ett motsvarande antal representanter för fiskeriorganisationerna.

Organet skall sammanträda, när framställning härom göres av representanterna från regeringsmyndigheterna eller näringsorganisationerna i ett av länderna.

De 55 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Ekendahl, Sigrid, Sverige
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark

Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge

<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Pitsinki, Kaarlo</i> , Finland
<i>Jónsson, Gísli</i> , Island	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge	<i>Ruutu, Paula</i> , Finland
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark	<i>Saarinen, Aarne</i> , Finland
<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige
<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige
<i>Larsen, Hans</i> , Danmark	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Lundström, Birger</i> , Sverige	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island	<i>Söderhjelm, J. O.</i> , Finland
<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark	<i>Toven, Knut</i> , Norge
<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island	

Helsingfors den 22 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att *D a n m a r k* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *allmän samarbetsöverenskommelse*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 19) med 56 röster mot 4. 9 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskommelse om nordiskt samarbete i enlighet med det förslag, som finnes fogat vid Sak B 3, ehuru med följande ändringar:

Artikel 13

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (mot-svarande lydelse i övriga texter):

I syfte att stödja och stärka den kulturella utvecklingen skall det fria nordiska folkbildningsarbetet och utbytet inom litteratur, konst, musik, teater, film och övriga kulturömråden främjas, varvid böra tillvaratagas bland annat de möjligheter som radio och television erbjuder.

Artikel 16

I den norska texten utbytes ordet »edruelighetsarbeidet» mot ordet »alkoholistbehandling».

Artikel 35

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (mot-svarande lydelse i övriga texter):

För att uppnå de syften, som angivas i denna överenskommelse, böra de fördragsslutande parterna fortlöpande samråda och vid behov vidtaga samordnande åtgärder.

Detta samarbete skall liksom hittills äga rum på ministermöten, inom ramen för Nordiska rådet och dess organ enligt de riktlinjer, som äro uppdragna i stadgan för rådet, inom särskilda samarbetsorgan eller mellan vederbörande myndigheter.

Artikel 36

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

Nordiska rådet bör beredas tillfälle att yttra sig om nordiska samarbetsfrågor av principiell bärvidd, då detta av tidsskäl icke är ogörligt.

De 56 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Asgeir</i> , Island	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Borten, Per</i> , Norge	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Hernelius, Allan</i> , Sverige	<i>Ruutu, Paula</i> , Finland
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Sukselainen, V. J.</i> , Finland
<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge	<i>Söderhjelm, J. O.</i> , Finland
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Jónsson, Gisli</i> , Island	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Klemola, Kauno</i> , Finland	<i>Toven, Knut</i> , Norge

De 4 medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *Hertta Kuusinen*, Finland, *Judit Nederström-Lundén*, Finland, *Gösta Rosenberg*, Finland, och *Aarne Saarinen*, Finland.

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 14) med 51 röster. 18 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at antage en lovgivning om samarbejde mellem de nordiske lande angående fuldbyrdelse af straf m. v. i overensstemmelse med de principper, der er anført i det for rådet fremlagte regeringsforslag (Sag B 2).

De 51 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Johansen, Håkon</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gísli</i> , Island
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Hernelius, Allan</i> , Sverige	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland

Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige

Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (nr 16) med 52 röster. 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att söka genomföra enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare.

De 52 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Klemola, Kauno</i> , Finland
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kyttä, Harras</i> , Finland
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Hernelius, Allan</i> , Sverige	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Ruutu, Paula</i> , Finland
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Saarinen, Aarne</i> , Finland

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige

Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordiskt institut i Reykjavik*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 22) med 54 röster. 15 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regjeringene, på grunnlag av et forslag utarbeidet av foreningene Norden og etter innstilling fra Nordisk kulturkommisjon, å opprette et nordisk institutt i Reykjavik, som kan virke som et sentrum for opplysning i Island om de andre nordiske land.

De 54 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Hernelius, Allan, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge

Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Hákon, Norge
Jónsson, Gísli, Island
Kirkegaard, Jacob, Danmark
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kyttä, Harras, Finland
Larsen, Hans, Danmark
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Lyng, John, Norge
Løbak, Harald, Norge
Mathiesen, Matthías, Island
Mellqvist, Sven, Sverige
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nederström-Lundén, Judit, Finland
Nielsen, Harald, Danmark
Olgeirsson, Einar, Island
Osvald, Hugo, Sverige

Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland

Saarinen, Aarne, Finland
Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att I s l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *kurser för språklärare*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 20) med 52 röster. 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regjeringene i tilstrekkelig omfang å sørge for at det arrangeres kurser i nabolandenes sprog for lærere som underviser i vedkommende sprog.

De 52 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland
Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge

Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gísli, Island
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Larsen, Hans, Danmark
Lindblom, Olavi, Finland
Lundström, Birger, Sverige
Lyng, John, Norge
Mathiesen, Matthias, Island
Mellqvist, Sven, Sverige
Moe, Finn, Norge
Møller Warmedal, Johan, Norge
Nederström-Lundén, Judit, Finland
Nielsen, Harald, Danmark
Pedersen, Gustav, Danmark
Pentti, Arvo, Finland
Poulsen, Johan, Danmark
Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige

Strand, Axel, Sverige
Sundin, Sven, Sverige

Thapper, Fridolf, Sverige
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete i fråga om sjukvårdsplanering*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av socialpolitiska utskottet (nr 18) med 54 röster. 15 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

De 54 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bjarnason, Asgeir</i> , Island	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hernelius, Allan</i> , Sverige	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland

<i>Poulsen, Johan, Danmark</i>	<i>Strand, Axel, Sverige</i>
<i>Rosenberg, Gösta, Finland</i>	<i>Sundin, Sven, Sverige</i>
<i>Ruutu, Paula, Finland</i>	<i>Thapper, Fridolf, Sverige</i>
<i>Saarinen, Arne, Finland</i>	<i>Thestrup, Knud, Danmark</i>
<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige</i>	<i>Toven, Knut, Norge</i>

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete i fråga om skatteutredningar*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av ekonomiska utskottet (nr 16) med 54 röster. 15 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att etablera nära samråd mellan de myndigheter, kommittéer och sakkunniga, som sysslar med utredning av skatteregler, som kan antagas vara av gemensamt nordiskt intresse.

De 54 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Jönsson, Gisli</i> , Island
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Møller Warmedal, Johan</i> , Norge
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Hernelius, Allan</i> , Sverige	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark

<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Rosenberg, Gösta</i> , Finland	<i>Sundin, Sven</i> , Sverige
<i>Ruutu, Paula</i> , Finland	<i>Thapper, Fridolf</i> , Sverige
<i>Saarinen, Arne</i> , Finland	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid</i> , Sverige	<i>Toven, Knut</i> , Norge

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *administration av gemensamma institutioner*.

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 17) med 56 röster. 13 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

1. i samarbejde med rådet at lade foretage supplerende undersøgelser af de i den juridiske nimanjskomité's udtalelse af 10. oktober 1961 fremdragne spørgsmål vedrørende administration af fællesnordiske institutioner, samt

2. at søge udformet skattelovgivning m. v. således, at der ikke tilstås personer ansatte ved fællesnordiske institutioner særlige skattemæssige fordele i kraft af dette ansættelsesforhold.

De 56 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Ebon, Sverige
Andresen, Kaj, Danmark
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bondevik, Kjell, Norge
Cassel, Leif, Sverige
Christensen, N. Chr., Danmark
Eliasson, Lars, Sverige
Eriksen, Erik, Danmark
Eriksen, Holger, Danmark
Fagerholm, Karl-August, Finland
Gillström, Anselm, Sverige
Gustafsson, Hans, Sverige
Gärde Widemar, Ingrid, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge
Hallberg, Raino, Finland

Hara, Erkki, Finland
Hegna, Trond, Norge
Hernelius, Allan, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Horn, Svend, Danmark
Hønsvald, Nils, Norge
Ingimundarson, Sigurður, Island
Jacobsen, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gíslí, Island
Kirkegaard, Jacob, Danmark
Kleemola, Kauno, Finland
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Kuusinen, Hertta, Finland
Larsen, Hans, Danmark
Lindblom, Olavi, Finland

<i>Lundström, Birger, Sverige</i>	<i>Poulsen, Johan, Danmark</i>
<i>Lyng, John, Norge</i>	<i>Rihtniemi, Juha, Finland</i>
<i>Mathiesen, Matthias, Island</i>	<i>Rosenberg, Gösta, Finland</i>
<i>Mellqvist, Sven, Sverige</i>	<i>Ruutu, Paula, Finland</i>
<i>Moe, Finn, Norge</i>	<i>Saarinen, Aarne, Finland</i>
<i>Nederström-Lundén, Judit, Finland</i>	<i>Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige</i>
<i>Nielsen, Harald, Danmark</i>	<i>Strand, Axel, Sverige</i>
<i>Olgeirsson, Einar, Island</i>	<i>Sundin, Sven, Sverige</i>
<i>Osvald, Hugo, Sverige</i>	<i>Thapper, Fridolf, Sverige</i>
<i>Pedersen, Gustav, Danmark</i>	<i>Thestrup, Knud, Danmark</i>
<i>Pentti, Arvo, Finland</i>	<i>Toven, Knut, Norge</i>

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *revision av kommissionslagstiftningen*.

REKOMMENDATION NR 32

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av juridiska utskottet (nr 19) med 56 röster. 13 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at optage spørgsmålet om en revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

De 56 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Mathiesen, Matthias</i> , Island
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Mellqvist, Sven</i> , Sverige
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Osvald, Hugo</i> , Sverige
<i>Hernelius, Allan</i> , Sverige	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Rihtniemi, Juha</i> , Finland

Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige
Strand, Axel, Sverige

Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *gemensam utbildning av stadsplanerare m. m.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 23 mars 1962 av Nordiska rådet efter förslag av kulturutskottet (nr 15) med 54 röster. 15 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler en utredning av mulighetene for å gjennomføre en løsning på nordisk plan for utdannelsen av by- og regionplanleggere og en nærmere koordinering av den nordiske byplanforskning.

De 54 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Ingimundarson, Sigurður</i> , Island
<i>Andersson, Ebon</i> , Sverige	<i>Jacobsen, Nils</i> , Norge
<i>Andresen, Kaj</i> , Danmark	<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Jónsson, Gisli</i> , Island
<i>Bondevik, Kjell</i> , Norge	<i>Kirkegaard, Jacob</i> , Danmark
<i>Cassel, Leif</i> , Sverige	<i>Kleemola, Kauno</i> , Finland
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Eliasson, Lars</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Eriksen, Erik</i> , Danmark	<i>Kuusinen, Hertta</i> , Finland
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Larsen, Aksel</i> , Danmark
<i>Fagerholm, Karl-August</i> , Finland	<i>Larsen, Hans</i> , Danmark
<i>Gillström, Anselm</i> , Sverige	<i>Lindblom, Olavi</i> , Finland
<i>Gustafsson, Hans</i> , Sverige	<i>Lundström, Birger</i> , Sverige
<i>Gärde Widemar, Ingrid</i> , Sverige	<i>Lyng, John</i> , Norge
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Mellquist, Sven</i> , Sverige
<i>Hallberg, Raino</i> , Finland	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Hara, Erkki</i> , Finland	<i>Nederström-Lundén, Judit</i> , Finland
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Hernelius, Allan</i> , Sverige	<i>Olgeirsson, Einar</i> , Island
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Horn, Svend</i> , Danmark	<i>Pentti, Arvo</i> , Finland
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Poulsen, Johan</i> , Danmark

Rihtniemi, Juha, Finland
Rosenberg, Gösta, Finland
Ruutu, Paula, Finland
Saarinen, Aarne, Finland
Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige

Sukselainen, V. J., Finland
Sundin, Sven, Sverige
Thapper, Fridolf, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Toven, Knut, Norge

Helsingfors den 23 mars 1962

Karl-August Fagerholm

Eiler Hultin

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Övriga beslut (utom val)

A. Beslut att ej företaga sig något med anledning av:

(den 20 mars)

1. uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan (Sak A 1)
2. medlemsförslag om internordisk giltighet för körkort (Sak A 19)

(den 21 mars)

3. tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare (Sak A 12)

(den 22 mars)

4. medlemsförslag om införande av 40 timmars arbetsvecka (Sak A 33)
5. tilläggsförslag 5 om inrättande av gemensam institution för forskning rörande massmedia (Sak D 82)
6. medlemsförslag om gemensam utlänningsmyndighet (Sak A 17)

(den 23 mars)

7. uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet (Sak A 13)
8. uppskjutet tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt (Sak A 11)
9. tilläggsförslag om ytterligare uppmykning av gränshandelsbestämmelserna (Sak D 24)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spørsmål:

(den 18 mars)

1. meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (Sak D 6)
2. meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart (Sak D 20)
3. meddelande om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd (Sak D 45)
4. meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut (Sak D 50)

(den 20 mars)

5. berättelse från Nordiska samfärdselkommittén (Sak C 4)
6. berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Sak C 6)
7. meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upp- tagande av passageraravgiften i lufttrafik (Sak D 51)

(den 21 mars)

8. meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder (Sak D 69)
9. berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete (Sak C 5)
10. meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i frå- ga om skydd mot radioaktiv strålning (Sak D 57)
11. berättelse om samarbete på lagstiftningens område (Sak C 1)

(den 22 mars)

12. meddelanden om rekommendation nr 1/1961 angående nordiskt littera- turpris (Sak D 73)
13. meddelanden om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i frå- ga om specialattachéposter (Sak D 49)
14. meddelanden om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska med- borgares rättsställning i annat nordiskt land (Sak D 2)
15. berättelse från Nordiska kulturkommissionen (Sak C 2)
16. meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor (Sak D 28)
17. meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studiere- sor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska län- der (Sak D 70)
18. berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (Sak C 3)
19. berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (Sak C 7)
20. meddelanden om rekommendation nr 6/1961 angående nordiskt kontakt- organ för jordbruksspörsmål (Sak D 78)

(den 23 mars)

21. meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk pa- viljonganläggning på Biennalen i Venedig (Sak D 9)
22. berättelse om samarbete mellan språknämnderna (Sak C 9)
23. meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam häl- sovårdsutbildning (Sak D 30)
24. meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam ar- betsmarknad för sjuksköterskor (Sak D 32)
25. meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam ar- betsmarknad för hälsosystrar (Sak D 33)

26. meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor (Sak D 34)
27. meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning (Sak D 44)
28. meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet (Sak D 67)
29. meddelanden om rekommendation nr 4/1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror (Sak D 76)
30. meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor (Sak D 24)
31. berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (Sak C 8)
32. meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av en gemensam statistisk skrift (Sak D 23)

b. i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session:

(den 18 mars)

1. meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (Sak D 4)
2. meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (Sak D 5)
3. meddelande om rekommendation nr 12/1955 angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (Sak D 10)
4. meddelande om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av delstraffrättsliga samarbetet (Sak D 11)
5. meddelanden om rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafiknykterhet (Sak D 12)
6. meddelanden om rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem (Sak D 13)
7. meddelanden om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare (Sak D 15)
8. meddelanden om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension (Sak D 17)
9. meddelande om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten (Sak D 27)
10. meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m. (Sak D 29)
11. meddelanden om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter (Sak D 31)
12. meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster (Sak D 35)
13. meddelande om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning (Sak D 38)

14. meddelanden om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter (Sak D 39)
15. meddelanden om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförening i Östersjön (Sak D 46)
16. meddelanden om rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningsskatt för flyttgods (Sak D 55)
17. meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken (Sak D 56)
18. meddelanden om rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva lärarkonsten (Sak D 58)
19. meddelanden om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av expordokument (Sak D 62)
20. meddelanden om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarlagstiftningen (Sak D 72)
21. meddelanden om rekommendation nr 2/1961 angående samnordisk filmproduktion (Sak D 74)
22. meddelanden om rekommendation nr 14/1961 angående samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar (Sak D 86)
23. meddelanden om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (Sak D 8)

(den 20 mars)

24. meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m. (Sak D 84)
25. meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsojänst för sjömän m. m. (Sak D 42)
26. meddelande om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige (Sak D 1)

(den 21 mars)

27. meddelanden om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (Sak D 75)
28. meddelanden om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete (Sak D 52)
29. meddelande om rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbete (Sak D 79)
30. meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler (Sak D 25)
31. meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (Sak D 7)
32. meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter (Sak D 21)

33. meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställdhet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål (Sak D 22)
34. meddelanden om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi (Sak D 81)
35. meddelanden om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk (Sak D 80)
36. meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område (D 14)

(den 22 mars)

37. meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden (Sak D 47)
38. meddelanden om rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning (D 82)
39. meddelanden om rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushållsutbildning (Sak D 85)
40. meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning (Sak D 59)
41. meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam nordisk utbildning i trädgårdskonst (Sak D 41)
42. meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader (Sak D 65)
43. meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden (Sak D 16)
44. meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten (Sak D 68)
45. meddelanden om rekommendation nr 11/1961 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m. (Sak D 83)
46. meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning (Sak D 18)
47. meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade (Sak D 48)
48. meddelanden om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land (Sak D 63)
49. meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer (Sak D 36)
50. meddelanden om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige (Sak D 53)
51. meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten (Sak D 54)
52. meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål (Sak D 66)

53. meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna (Sak D 37)
54. meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft (Sak D 61).
55. meddelanden om rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem (Sak D 77)
56. meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön (Sak D 19)

(den 23 mars)

57. meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad (Sak D 64)
58. meddelande om rekommendation nr 7/1958, angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner (Sak D 26)
59. meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (Sak D 3)
60. meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m. (Sak D 40)
61. meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. (Sak D 60)
62. meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin (Sak D 71)
63. meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utpickning av farvatten (Sak D 43)

C. Beslut att till nästa ordinarie session uppskjuta vidare behandling av:

(den 18 mars)

1. medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier (Sak A 28)
2. tilläggsförslag om samarbete i fråga om specialistvård på sjukhus (Sak D 4)
3. tilläggsförslag om tillgodoräknande av nordisk offentlig tjänst i fråga om pensionsrätt (Sak D 17)
4. medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel (Sak A 29)

(den 21 mars)

5. tilläggsförslag om införande av sommartid (Sak D 25)
6. uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion (Sak A 4)

(den 22 mars)

7. uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning (Sak A 3)
8. tilläggsförslag 1 om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige (Sak D 14)
9. tilläggsförslag om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York (Sak D 68)
10. medlemsförslag om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete (Sak A 22)
11. tilläggsförslag om multilaterala dubbelbeskattningsavtal (Sak D 83)
12. tilläggsförslag om tillsättande av en nordisk elkraftkommitté (Sak D 61)
13. uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden (Sak A 8)

(den 23 mars)

14. uppskjutet medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning, såvitt avser den framtida utformningen av företagsbeskattningen och den individuella beskattningen (Sak A 5)
15. tilläggsförslag om internordiska flyttningsbetyg (Sak D 3)

D. Beslut i interna spørsmål:¹

(den 18 mars)

1. att lägga rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna (Dokument 1)
2. att lägga rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté till handlingarna (Dokument 2)
3. att lägga rapport från Nordiska rådets socialpolitiska niomannakommitté till handlingarna (Dokument 3)
4. att lägga rapport från Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté till handlingarna (Dokument 4)
5. att bifalla medlemsförslag om ändrade omröstningsregler i Nordiska rådets arbetsordning (Sak A 15)

(den 23 mars)

6. att lägga rapporten från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» till handlingarna (Dokument 5)
7. att avhålla nästa ordinarie session i Oslo kring månadsskiftet januari—februari 1963

¹ Beslut i procedurspörsmål här ej redovisade.

V a l

(den 17 mars)

1. Val av presidium
2. Val av medlemmar i utskotten
3. Val av medlemmar i Redaktionskommittén för »Nordisk kontakt»

(den 23 mars)

4. Val av medlemmar i juridiska niomannakommittén
5. Val av medlemmar i socialpolitiska niomannakommittén
6. Val av medlemmar i ekonomiska niomannakommittén
7. Val av revisorer för »Nordisk kontakt»

**PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT
SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA**

Presidium

Karl-August Fagerholm, Finland, president
Erik Eriksen, Danmark, vicepresident
Gísli Jónsson, Island, vicepresident
Nils Hønsvald, Norge, vicepresident
Bertil Ohlin, Sverige, vicepresident

Arbetsutskott

Danmark

Erik Eriksen, formand
Ole Bjørn Kraft
Aksel Larsen
Helge Larsen
Gustav Pedersen
Carl Petersen, næstformand

Finland

Karl-August Fagerholm, ordförande
Hertta Kuusinen
Harras Kyttä
Juha Rihtniemi
V. J. Sukselainen, viceordförande
J. O. Söderhjelm

Island

Sigurður Ingimundarson, vice ordförande
Gísli Jónsson, ordförande
Einar Olgeirsson

Norge

Per Borten
Nils Hønsvald, formann
John Lyng

Sverige

Leif Cassel
 Lars Eliasson
 Bertil Ohlin, ordförande
 Rickard Sandler
 Axel Strand, vice ordförande

Sekretariat

Justitiesekreteraren Eiler Hultin, huvudsekreterare, tillika Finlands delegations sekreterare
 Notarien Håkan Branders
 Jur. kand. Wilhelm Breitenstein
 Jur. kand. Richard Müller
 Kanslisten Irja Tammio
 Bibliotekarien Olof Wallmén, redaktör
 Fuldmægtig Poul Eefsen, sekreterare i juridiska utskottet
 Konsulent Helene Andersen, sekreterare i kulturutskottet
 Hovrättsfiskalen Hans-Olov Stark, sekreterare i socialpolitiska utskottet
 Ekspeditionssekretær Axel Gormsen, sekreterare i trafikutskottet
 Kammarrättsfiskalen Bertil Wennergren, sekreterare i ekonomiska utskottet
 Ekon. mag. Ingvar Melin, biträdande sekreterare i ekonomiska utskottet
 Generalsekretær Frantz Wendt, danska delegationens sekreterare
 Byråchefen Friðjón Sigurðsson, isländska delegationens sekreterare
 Byråsjef Einar Løchen, norska delegationens sekreterare
 Hovrättsrådet Gustaf Petré, svenska delegationens sekreterare
 Sekreteraren Staffan Wahlquist, svenska delegationens biträdande sekreterare

Sakkunniga

(Enligt presidiets beslut den 16 mars 1962)

Danmark

Fuldmægtig H. Andreasen
 Fuldmægtig N. C. Bitsch
 Departementschef Vilhelm Boas
 Kontorchef Alice Brun

Kontorchef Ruth Bruun-Pedersen
 Departementschef B. S. Dinesen
 Fuldmægtig Poul Eefsen
 Ambassadør P. H. Fischer
 Ekspeditionssekretær Axel Gormsen
 Direktør Ole Harkjær
 Bankdirektør Olaf Hedegaard
 Ministersekretær Helge Hjortdal
 Ministersekretær H. Holm
 Fuldmægtig Vagn Korsbæk
 Udenrigsråd Erling Kristiansen
 Ekspeditionssekretær Christian Møller
 Departementschef Otto Müller
 Sekretær Søren-Ole Olsen
 Attaché Søren Storgaard
 Fuldmægtig Helge Thomsen

Finland

Afdelningsschefen Östen Elfving
 Byråchefen Paul Gustafsson
 Regeringsrådet Jouni Hakkarainen
 Industrirådet Urho Hakkarainen
 Kanslichefen Klaus Häkkänen
 Afdelningsschefen Max Jakobson
 Verksamhetsledaren Veikko Karsma
 Byggnadsrådet B. Kelojuu
 Regeringsrådet Kai Korte
 Medicinalrådet Paavo Kuusisto
 Regeringssekreteraren Veijo Lappalainen
 Överdirektören Olavi Mattila
 Regeringssekreteraren Ragnar Meinander
 Ministern Olavi Munkki
 Generaldirektören R. H. Oittinen
 Rektorn Curt Olsson
 Regeringssekreteraren Paul Paavela
 Generaldirektören Niilo Pesonen
 Regeringsrådet Esko Rekola
 Tullrådet Holger Sandström
 Bitr. afdelningsschefen Wilhelm Schreck
 Afdelningsschefen Erik Törnqvist
 Överdirektören Svante Sundman
 Kanslichefen Aarne Tarasti
 Regeringssekreteraren Ensio Vasarla

Island

Skolkonsulenten Magnús Gíslason
Avdelningschefen Þorleifur Thorlacius

Norge

Sekretær Arne Arnesen
Generalsekretær Henry N. Bache
Konsulent Bjørn Brevik
Underdirektør Knut Hedemann
Statssekretær Dagfin Juel
Departementsråd Agnar Kringlebotten
Byråsjef John H. Paxal
Departementsråd Rolv Ryssdal
Byråsjef Gudmund Saxrud
Statssekretær Enevald Skadsem

Sverige

Direktören Arne F. Andersson
Kabinettssekreteraren H. de Besche
Förste sekreteraren E. A. Edelstam
Byråchefen Åke Englund
F. d. direktören Knut Ewerlöf
Kanslirådet Åke Hartvig
Byråchefen Eskil Hellner
Statssekreteraren Bengt Hult
Kanslisekreteraren Åke Larsson
Förste kanslisekreteraren N. B. Leuf
Byråchefen Hans Lundström
Teknische direktören Tore Nilsson
Byråchefen B. A. Odhner
Statssekreteraren C. G. Persson
Byråchefen Claes Senning
Avdelningschefen G. von Sydow
Förste byråsekreteraren Ulla Åhgren-Lange
Rättsavdelningschefen N. E. Åquist
Utrikesrådet Sverker Åström
Statssekreteraren K. E. Önneshj

REGISTER

Översikt
över sakernas behandling

S a k	
nr	r u b r i k
	<i>Medlemsförslag</i>
A 1	Uppskjutet medlemsförslag om inrättande av gemensamt rådgivande domstolsorgan Ändringsförslag om bevarande av den nordiska rättsgemenskapen inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen
A 2	Uppskjutet medlemsförslag om nordiska sjömäns sociala rättigheter
A 3	Uppskjutet medlemsförslag om samarbete i fråga om odontologisk materialprovning
A 4	Uppskjutet medlemsförslag om erkännande av Europeiska domstolens för de mänskliga rättigheterna jurisdiktion
A 5	Uppskjutet medlemsförslag om samarbete beträffande beskattningens utformning
A 6	Uppskjutet tilläggsförslag om samordning av änkepensionen
A 7	Uppskjutet medlemsförslag om gemensam kontroll av läkemedel
A 8	Uppskjutet medlemsförslag om fiskerigränserna i Norden
A 9	Uppskjutet ändringsförslag om samarbete inom byggnadsforskningen
A 10	Uppskjutet medlemsförslag om ytterligare pass- och reselättnader
A 11	Uppskjutet tilläggsförslag om nordisk potatisförädlingsanstalt
A 12	Uppskjutet tilläggsförslag om nordisk etableringsfrihet för enskilda företagare
A 13	Uppskjutet medlemsförslag om lagstiftning rörande det allmännas skadeståndsskyldighet
A 14	Medlemsförslag om revision av den gemensamma lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande
A 15	Medlemsförslag om ändrade omröstningsregler i Nordiska rådets arbetsordning
A 16	Medlemsförslag om dansk-svensk planering av Öresunds-regionen
A 17	Medlemsförslag om gemensam utlänningsmyndighet
A 18	Medlemsförslag om reguljär bilfärjeförbindelse Sverige—Finland
A 19	Medlemsförslag om internordisk giltighet för körkort
A 20	Medlemsförslag om utvidgat samarbete mellan de statliga provningsanstalterna
A 21	Medlemsförslag om samarbete i fråga om medicinsk livsmedelskontroll
A 22	Medlemsförslag om skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete
A 23	Medlemsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse
A 24	Medlemsförslag om inrättande av nordiskt institut i Reykjavik

Tryckt	1:a	Utskottsförslag			2:a	Rekom-		Annat beslut	Sak
	behandl.	utskott	nr	s.	behandl.	nr	s.		
s.	s.				s.			innehåll	nr
227	109	jur.	3	1453	111	1	1618	ingen åtgärd	A 1
234									
236									
281	109	soc.	5	1531	167			uppskov	A 3
283	109	jur.	5	1456	141			uppskov	A 4
287	109	ekon.	16	1603	212	30	1676	uppskov ¹	A 5
293	109	soc.	15	1547	183	19	1654		A 6
297	109	soc.	8	1537	168	12	1640		A 7
317	109	ekon.	12	1598	190			uppskov	A 8
320	109	ekon.	1	1580	115	3	1622		A 9
358	109	traf.	9	1564	179	17	1650		A 10
367	109	kult.	21	1519	217			ingen åtgärd	A 11
396	109	jur.	6	1458	146			ingen åtgärd	A 12
436	109	jur.	16	1477	215			ingen åtgärd	A 13
440	109	jur.	19	1483	213	32	1680		A 14
480	108	—	—	—	—			nya meddel.	A 15
485	109	traf.	5	1559	121	5	1626		A 16
524	109	traf.	8	1563	179			ingen åtgärd	A 17
542	109	traf.	14	1573	188	22	1660		A 18
562	109	traf.	6	1561	114			ingen åtgärd	A 19
584	109	ekon.	2	1582	116	4	1624		A 20
628	109	soc.	7	1535	167	11	1638		A 21
652	109	jur.	12	1469	182			uppskov	A 22
665	109	ekon.	19	1608	194	24	1664		A 23
680	109	kult.	22	1521	209	27	1670		A 24

¹ i viss del.

S a k	
nr	r u b r i k
A 25	Medlemsförslag om samordning av invalidpensionerna
A 26	Medlemsförslag om kurser för språklärare
A 27	Medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för lärare
A 28	Medlemsförslag om gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier
A 29	Medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelser rörande el-material
A 30	Medlemsförslag om samverkan vid utbildning av stads- och regionplanerare m. m.
A 31	Medlemsförslag om åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet Ändringsförslag om förkastande av medlemsförslaget
A 32	Medlemsförslag om likartade stadganden mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen
A 33	Medlemsförslag om införande av 40 timmars arbetsvecka
A 34	Medlemsförslag om plan för vidgat radio- och televisionssamarbete
A 35	Medlemsförslag om samarbete mellan resebyråer i utlandet
<i>Regeringsförslag</i>	
B 1	Regeringsförslag om inrättande av nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål
B 2	Regeringsförslag om samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar
B 3	Regeringsförslag om allmän samarbetsöverenskommelse Ändringsförslag om samarbetsöverenskommelsens bestämmelser
B 4	Regeringsförslag om vidgat samarbete på sjukvårdsplaneringens område
<i>Berättelser</i>	
C 1	Berättelse om samarbete på lagstiftningens område
C 2	Berättelse från Nordiska kulturkommissionen
C 3	Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén
C 4	Berättelse från Nordiska samfärdselkommittén
C 5	Berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete
C 6	Berättelse från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén)
C 7	Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet
C 8	Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
C 9	Berättelse om samarbete mellan språknämnderna

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak	
		utskott	nr	s.		s.	nr			s.
697	109	soc.	15	1547	183	19	1654	uppskov uppskov	A 25	
711	109	kult.	20	1517	211	28	1672		A 26	
723	109	kult.	1	1485	147	9	1634		A 27	
744	108	—	—	—	—				A 28	
746	109	ekon.	3		117				A 29	
779	109	kult.	15	1511	214	33	1682		A 30	
805	109, 111	jur.	15	1474	153	10	1636		ingen åtgärd	A 31
817										109, 111
819	109	jur.	4	1455	140	8	1632			A 32
831	109	soc.	14	1544	162					A 33
842	109	kult.	3	1489	123	6	1628	A 34		
849	109	traf.	11		187	21	1658	A 35		
857	109	ekon.	10	1595	189	23	1662	B 1		
864	109	jur.	14	1472	205	25	1666	B 2		
871	109	ekon.	19	1608	194	24	1664	B 3		
900										
905	109	soc.	18	1552	211	29	1674	B 4		
910	109	jur.	7	1460	147			till handl.	C 1	
917	109	kult.	8	1496	182			till handl.	C 2	
942	109	soc.	10	1540	183			till handl.	C 3	
944	109	traf.	1	1555	113			till handl.	C 4	
961	109	ekon.	6	1588	130			till handl.	C 5	
983	109	traf.	2	1556	114			till handl.	C 6	
991	109	soc.	11	1541	183			till handl.	C 7	
996	109	ekon.	17	1605	219			till handl.	C 8	
997	109	kult.	19	1516	217			till handl.	C 9	

S a k	
nr	r u b r i k
<i>Meddelanden</i>	
D 1	Meddelande om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund
D 2	Meddelande om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land Tilläggsförslag om samverkan i fråga om verkställighet av administrativ myndighets beslut
D 3	Meddelanden om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg Tilläggsförslag om internordiska flyttningsbetyg
D 4	Meddelanden om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet Tilläggsförslag om samarbete i fråga om specialistvård på sjukhus
D 5	Meddelanden om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel
D 6	Meddelanden om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område
D 7	Meddelanden om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring
D 8	Meddelanden om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent
D 9	Meddelanden om rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig
D 10	Meddelande om rekommendation nr 12/1955 angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (överlämnat av Danmarks regering)
D 11	Meddelande om rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet
D 12	Meddelanden om rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafiknykterhet
D 13	Meddelanden om rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsförsas problem
D 14	Meddelanden om rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område Tilläggsförslag 1 om renbeteskonvention Tilläggsförslag 2 om organ för renskötselrör
D 15	Meddelanden om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare
D 16	Meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
		s.	s.	utskott		nr	s.		
999	109	traf.	4	1558	121			nya meddel.	D 1
1000	109	jur.	11	1467	181	18	1652	slutbehandl.	D 2
1002									
1005	109	jur.	18	1481	215			{ nya meddel. uppskov	D 3
1007									
1008	108	—	—	—	—			{ nya meddel. uppskov	D 4
1010									
1013	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 5
1014	108	—	—	—	—			slutbehandl.	D 6
1016	109	jur.	6	1458	146			nya meddel.	D 7
1018	109	jur.	1	1451	111			nya meddel.	D 8
1020	109	kult.	16	1513	217			slutbehandl.	D 9
1022	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 10
1024	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 11
1025	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 12
1026	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 13
1027	109	jur.	10	1464	169	13	1642	nya meddel. uppskov	D 14
1037									
1041									
1042	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 15
1044	109	ekon.	8	1591	180			nya meddel.	D 16

S a k	
nr	r u b r i k
D 17	Meddelanden om rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension Tilläggsförslag om tillgodoräknande av tjänst i fråga om pensionsrätt
D 18	Meddelanden om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning
D 19	Meddelanden om rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön
D 20	Meddelanden om rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart
D 21	Meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter
D 22	Meddelanden om rekommendation nr 3/1958 angående likställdhet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål
D 23	Meddelanden om rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av en gemensam statistisk skrift
D 24	Meddelanden om rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor Tilläggsförslag om ytterligare uppmjukning av gränshandelsbestämmelserna
D 25	Meddelanden om rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler Tilläggsförslag om införande av sommartid
D 26	Meddelande om rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner Tilläggsförslag om vid nordiska institutioner anställas ställning
D 27	Meddelande om rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten
D 28	Meddelanden om rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor
D 29	Meddelanden om rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.
D 30	Meddelanden om rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning
D 31	Meddelanden om rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter
D 32	Meddelanden om rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor
D 33	Meddelanden om rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak		
		utskott	nr	s.		s.	nr			s.	innehåll
1046	108	—	—	—	—	31	1678	} nya meddel.	D 17		
1048		—	—	—	—					} uppskov	
1049	109	kult.	7	1495	182			} nya meddel.	D 18		
1051	109	ekon.	13	1600	190			} nya meddel.	D 19		
1054	108	—	—	—	—			} slutbehandl.	D 20		
1055	109	jur.	8	1461	147			} nya meddel.	D 21		
1059	109	jur.	9	1462	147			} nya meddel.	D 22		
1063	109	ekon.	18	1606	219			} slutbehandl.	D 23		
1071	109	ekon.	15	1602	219			31	1678	} slutbehandl.	D 24
1072											
1075	109	soc.	6	1533	139					} nya meddel.	D 25
1080											
1081	109	jur.	17	1479	212					} nya meddel.	D 26
1085											
1086	109	—	—	—	—					} nya meddel.	D 27
1087	109	kult.	9	1498	182					} slutbehandl.	D 28
1089	109	—	—	—	—					} nya meddel.	D 29
1091	109	soc.	17	1551	218					} slutbehandl.	D 30
1096	109	—	—	—	—					} nya meddel.	D 31
1098	109	soc.	19	1553	218					} slutbehandl.	D 32
1103	109	soc.	19	1553	218					} slutbehandl.	D 33

S a k	
nr	r u b r i k
D 34	Meddelanden om rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor
D 35	Meddelanden om rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster
D 36	Meddelanden om rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer
D 37	Meddelanden om rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna
D 38	Meddelanden om rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m.
D 39	Meddelanden om rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter
D 40	Meddelanden om rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m.
D 41	Meddelanden om rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst
D 42	Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.
D 43	Meddelanden om rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten
D 44	Meddelanden om rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning
D 45	Meddelande om rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd
D 46	Meddelanden om rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförorening i Östersjön
D 47	Meddelanden om rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden Tilläggsförslag om samarbete för lösning av samebefolkningens gemensamma problem
D 48	Meddelanden om rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade
D 49	Meddelande om rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter
D 50	Meddelanden om rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut
D 51	Meddelanden om rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik
D 52	Meddelande om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete Tilläggsförslag om samarbete under marknadsförhandlingarna

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
		s.	s.	utskott		nr	s.		
1105	109	soc.	19	1553	218			slutbehandl.	D 34
1107	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 35
1109	109	soc.	13	1543	183			nya meddel.	D 36
1113	109	ekon.	9	1593	188			nya meddel.	D 37
1116	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 38
1117	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 39
1118	109	kult.	13	1508	216			nya meddel.	D 40
1121	109	kult.	6	1493	179			nya meddel.	D 41
1123	109	soc.	2	1525	113			nya meddel.	D 42
1129	109	traf.	15	1574	218			nya meddel.	D 43
1134	109	traf.	16	1576	218			slutbehandl.	D 44
1135	109	—	—	—	—			slutbehandl.	D 45
1139	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 46
1142	109	jur.	10	1464	169	13	1642	nya meddel.	D 47
1146									
1147	109	soc.	9	1539	183			nya meddel.	D 48
1148	109	ekon.	4	1584	181			slutbehandl.	D 49
1150	108	—	—	—	—			slutbehandl.	D 50
1153	109	traf.	3	1557	114			slutbehandl.	D 51
1154	109	ekon.	6	1588	130	7	1630	nya meddel.	D 52
1157									

S a k	
nr	r u b r i k
D 53	Meddelande om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige Tilläggsförslag om byggande av mellanriksväg över Graddis
D 54	Meddelanden om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten
D 55	Meddelanden om rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningsskatt för flyttgods
D 56	Meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken
D 57	Meddelanden om rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning
D 58	Meddelanden om rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten
D 59	Meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning
D 60	Meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.
D 61	Meddelanden om rekommendation nr 23/1959 angående samarbete i fråga om produktion och utbyte av elkraft Tilläggsförslag om tillsättande av nordisk elkraftkommitté
D 62	Meddelanden om rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av exporthandlingar
D 63	Meddelande om rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land
D 64	Meddelanden om rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad Tilläggsförslag om enhetliga regler om specialistbehörighet för läkare
D 65	Meddelanden om rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader
D 66	Meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål
D 67	Meddelanden om rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet
D 68	Meddelanden om rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten Tilläggsförslag om uppförande av ett »Scandinavia house» i New York
D 69	Meddelanden om rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder
D 70	Meddelanden om rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder

Tryckt	1:a behandl.	Utskottsförslag			2:a behandl.	Rekom- mendation		Annat beslut	Sak
		utskott	nr	s.		s.	nr		
1158) 1164)	109	traf.	10	1566	184	{ 20	1656	nya meddel.	D 53
1165	109	traf.	12	1570	188			nya meddel. ¹	D 54
1173	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 55
1178	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 56
1181	109	soc.	4	1529	138			slutbehandl.	D 57
1202	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 58
1203	109	kult.	5	1492	178			nya meddel.	D 59
1208	109	kult.	14	1510	217			nya meddel.	D 60
1216)	109	ekon.	9	1593	188			nya meddel.	D 61
1217)								uppskov	
1218	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 62
1220	109	soc.	12	1542	183			nya meddel.	D 63
1222)	109	soc.	16	1549	208	{ 26	1668	nya meddel.	D 64
1225)									
1227	109	traf.	7	1562	179			nya meddel.	D 65
1229	109	traf.	13	1572	188			nya meddel.	D 66
1233	109	traf.	17	1577	218			slutbehandl.	D 67
1234)	109	ekon.	4	1584	181			nya meddel.	D 68
1250)								uppskov	
1252	109	ekon.	5	1586	127			slutbehandl.	D 69
1253	109	kult.	10	1499	182			slutbehandl.	D 70

¹ delvis slutbehandl.

S a k	
nr	r u b r i k
D 71	Meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin
D 72	Meddelanden om rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarskapslagstiftningen
D 73	Meddelanden om rekommendation nr 1/1961 angående nordiskt litteraturpris
D 74	Meddelanden om rekommendation nr 2/1961 angående samnordisk filmproduktion
D 75	Meddelanden om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna
D 76	Meddelanden om rekommendation nr 4/1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror
D 77	Meddelanden om rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem
D 78	Meddelanden om rekommendation nr 6/1961 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål
D 79	Meddelanden om rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbete
D 80	Meddelanden om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk
D 81	Meddelanden om rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi
D 82	Meddelanden om rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning Tilläggsförslag 1 om upprättande av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation Tilläggsförslag 2 om upprättande av nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation Tilläggsförslag 3 om inrättande av nordiskt institut för konfliktforskning Tilläggsförslag 4 om inrättande av gemensam institution för sinologi Tilläggsförslag 5 om inrättande av gemensam nordisk institution för forskning rörande massmedia
D 83	Meddelanden om rekommendation nr 11/1961 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m. Tilläggsförslag om multilaterala dubbelbeskattningsavtal
D 84	Meddelanden om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.
D 85	Meddelanden om rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushållsutbildning
D 86	Meddelanden om rekommendation nr 14/1961 angående samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar

Tryckt	1:a	Utskottsförslag			2:a	Rekom-		Annat beslut	Sak
	behandl.	utskott	nr	s.	behandl.	mendation	nr		
s.	s.				s.	nr	s.	innehåll	nr
1256	109	kult.	18	1515	217			nya meddel.	D 71
1258	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 72
1260	109	kult.	11	1501	152			slutbehandl.	D 73
1269	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 74
1271	109	ekon.	5	1586	127			nya meddel.	D 75
1279	109	traf.	18	1578	218			slutbehandl.	D 76
1283	109	ekon.	11	1597	190			nya meddel.	D 77
1286	109	ekon.	14	1601	190			slutbehandl.	D 78
1289	109	ekon.	7	1590	134			nya meddel.	D 79
1291	109	soc.	3	1527	166			nya meddel.	D 80
1313	109	kult.	2	1487	147			nya meddel.	D 81
1315								nya meddel.	D 82
1340									
1348	109	kult.	12	1503	172	14	1644	ingen åtgärd	
1350									
1356									
1358									
1360	109	jur.	13	1471	182			nya meddel.	D 83
1362									
1363	109	jur.	2	1452	111			nya meddel.	D 84
1365	109	kult.	4	1491	178			nya meddel.	D 85
1368	109	—	—	—	—			nya meddel.	D 86

Översikt över behandlingen av dokumenten utanför saklistan

<i>nr</i>	<i>Dokument rubrik</i>	<i>Tryckt s.</i>	<i>Behandl. s.</i>	<i>Beslut innehåll</i>
1.	<i>Rapport från Nordiska rådets presidium</i>	1370	{50} {77}	<i>till handl.</i>
2.	<i>Rapport från Nordiska rådets juridiska niomannakommitté</i>	1427	107	<i>till handl.</i>
3.	<i>Rapport från Nordiska rådets social- politiska niomannakommitté</i>	1430	107	<i>till handl.</i>
4.	<i>Rapport från Nordiska rådets ekono- miska niomannakommitté</i>	1432	107	<i>till handl.</i>
5.	<i>Rapport från Redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt»</i>	1434 ¹	{108} {217}	<i>till handl.</i>

¹ Remitterad till kulturutskottet (nr 17, s. 1514).

Personregister

(Siffrorna hänvisar till sidor)

Alemyr, Stig, Sverige (s)

Suppleant

Medlemsförslag:

Kurser för språklärare: 711

Andersen, Nina, Danmark (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Kontroll av livsmedel: 628

Samordning av invalidpensionerna:
697

Åtgärder mot piratsändarna: 805

Tilläggsförslag:

Tillgodoräknande av viss tjänst för
pension: 1048

Yttrande:

Arbetsmarknad för sjöfolk: 166

Andersson, Birger, Sverige (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Gemensam utlänningsmyndighet: 524

Kurser för språklärare: 711

Tilläggsförslag:

Specialistvård på sjukhus: 1010

Behörighet för läkare: 1225

Yttranden:

Sjömäns sociala rättigheter: 112

Behörighet för läkare: 208

Andersson, Ebon, Sverige (h)

Vald medlem

Yttrande:

Provningsanstaltssamarbete: 116

Benediktsson, Bjarni, Island (Sj)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Generaldebatt: 90

Allmän samarbetsöverenskommelse: 199

Bjerkholt, Aase, Norge (A)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 98

Bomholt, Julius, Danmark (S)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 99

Bondevik, Kjell, Norge (Kf)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 77

Europeiska domstolen: 144

40 timmars arbetsvecka: 165

Institut i Reykjavik: 210

Borten, Per, Norge (Sp)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Forskningscentrum för jordbruksko-
operation: 1348

Yttranden:

Åtgärder mot piratsändarna: 160, 161

Forskningsamarbete: 177

Braconier, Jean, Sverige (h)

Suppleant

Medlemsförslag:

Planering av Öresunds-regionen: 485

Cassel, Leif, Sverige (h)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 68

Samfärdselkommitténs berättelse: 113

Allmän samarbetsöverenskommelse: 199

Christensen, N. Chr., Danmark (V)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Institut i Reykjavik: 680

Yttranden:

Folkakademi: 148

Utbildning av stads- och regionplanerare m. m.: 214

Christiansen, Chr., Danmark (S)

Vald medlem till den 14 februari 1962

Medlemsförslag:

Institut i Reykjavik: 680

Kurser för språklärare: 711

Arbetsmarknad för lärare: 723

Arbetsmarknad för bibliotekarier: 744

Åtgärder mot piratsändarna: 805

Ekendahl, Sigrid, Sverige (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Reguljär bilfärjeförbindelse Finland—Sverige: 542

Tilläggsförslag:

Sommartid: 1080

Yttranden:

Sommartid: 139

40 timmars arbetsvecka: 162

Eliasson, Lars, Sverige (cp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Kontroll av elmateriel: 746

Radio- och TV-samarbete: 842

Yttranden:

Kontroll av elmateriel: 117

Radio- och TV-samarbete: 125

Eriksen, Erik, Danmark (V)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Ändrade omröstningsregler i arbetsordningen: 480

Åtgärder mot piratsändarna: 805

Ändringsförslag:

Allmän samarbetsöverenskommelse: 900

Yttrande:

Presidentens öppningsanförande: 44

Eriksen, Holger, Danmark (S)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Revision av lagstiftningen om handel: 440

Erlander, Tage, Sverige (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 79

Fagerholm, Karl-August, Finland (Sd)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Ändrade omröstningsregler i arbetsordningen: 480

Allmän samarbetsöverenskommelse: 665

Ändringsförslag:

Allmän samarbetsöverenskommelse: 900

Yttranden:

Presidentens tillträdesanförande: 46

Presidentens avslutningsanförande: 221

Gerhardsen, Einar, Norge (A)

Regeringsrepresentant

Regeringsförslag:

Allmän samarbetsöverenskommelse: 872

Yttrande:

Generaldebatt: 69

Gillström, Anselm, Sverige (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Provningsanstaltssamarbete: 584

Arbetsmarknad för lärare: 723

Arbetsmarknad för bibliotekarier: 744

Gram, Victor, Danmark (S)

Vald medlem

Förfall vid 10:e sessionen

Medlemsförslag:

Internordisk giltighet för körkort: 562

Groes, Lis, Danmark (S)

Suppleant

Medlemsförslag:

Kontroll av elmateriel: 746

Gustafsson, Hans, Sverige (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Reguljär bilfärjeförbindelse Finland—Sverige: 542

Tilläggsförslag:

Marknadsförhandlingarna: 1157

Gustafsson, Henning, Sverige (fp)
 Suppleant
 Medlemsförslag:
 Utbildning av stads- och regionplane-
 rare m. m.: 779

Gärde Widemar, Ingrid, Sverige (fp)
 Suppleant
 Ändringsförslag:
 Åtgärder mot piratsändarna: 817
 Yttranden:
 Europeiska domstolen: 141, 143, 145
 Åtgärder mot piratsändarna: 154, 160

Hara, Erkki, Finland (Kok)
 Vald medlem
 Yttrande:
 Flyttningsbetyg: 215

Hegna, Trond, Norge (A)
 Vald medlem
 Yttranden:
 Generaldebatt: 83
 Ekonomiskt samarbete: 132

Helén, Gunnar, Sverige (fp)
 Medlemsförslag:
 Institut i Reykjavik: 680
 Tilläggsförslag:
 Institution för sinologi: 1356
 Institution för forskning rörande mass-
 media: 1358
 Yttranden:
 Generaldebatt: 57, 82

Henriksson, Gunnar, Finland (Sd)
 Suppleant
 Medlemsförslag:
 Kontroll av livsmedel: 628
 Tilläggsförslag:
 Specialistvård på sjukhus: 1010

Hernelius, Allan, Sverige (h)
 Suppleant
 Tilläggsförslag:
 Sommartid: 1080

Horn, Svend, Danmark (S)
 Vald medlem
 Yttrande:
 Planering av Öresunds-regionen: 122

Hosia, Heikki, Finland (Ml)
 Regeringsrepresentant

Yttrande:
 Utvecklingsländerna: 129

Hækkerup, Per, Danmark (S)
 Vald medlem
 Tilläggsförslag:
 Scandinavia house: 1250
 Yttrande:
 Utvecklingsländerna: 127

Hønsvald, Nils, Norge (A)
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 Andrade omröstningsregler i arbets-
 ordningen: 480
 Ändringsförslag:
 Allmän samarbetsöverenskommelse:
 900
 Yttranden:
 Europeiska domstolen: 143, 144
 Samefrågor: 169
 Verkställighet av domar: 205
 Tid och plats för nästa session: 220

Ingimundarson, Sigurður, Island, (A)
 Vald medlem
 Yttrande:
 Kontaktorgan för fiskerispörsmål: 189

Jacobsen, Nils, Norge (A)
 Vald medlem
 Yttrande:
 Graddis-vägen: 185

Johansson, Rune, Sverige (s)
 Regeringsrepresentant
 Regeringsförslag:
 Samarbete på sjukhusplaneringens
 område: 905

Johnsen, Håkon, Norge (A)
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 Institut i Reykjavik: 680
 Arbetsmarknad för lärare: 723
 Arbetsmarknad för bibliotekarier: 744
 Åtgärder mot piratsändarna: 805
 Yttranden:
 Generaldebatt: 91
 Radio- och TV-samarbete: 123
 Åtgärder mot piratsändarna: 161
 Forskningssamarbete: 172

Jónsson, Gísli, Island (Sj)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Ändrade omröstningsregler i arbetsordningen: 480

Institut i Reykjavik:

Ändringsförslag:

Allmän samarbetsöverenskommelse: 900

Yttrande:

Generaldebatt: 60

Jónsson, Magnús, Island (Sj)

Medlemsförslag:

Alkoholmissbruk i luftfart: 819

Kampmann, Viggo, Danmark (S)

Regeringsrepresentant

Regeringsförslag:

Allmän samarbetsöverenskommelse: 871

Yttrande:

Allmän samarbetsöverenskommelse: 201

Karjalainen, Ahti, Finland (MI)

Regeringsrepresentant

Regeringsförslag:

Allmän samarbetsöverenskommelse: 871

Yttrande:

Allmän samarbetsöverenskommelse: 197

Kilpi, Eino, Finland (Skdl)

Vald medlem till den 2 mars 1962

Medlemsförslag:

40 timmars arbetsvecka: 831

Kling, Herman, Sverige (s)

Regeringsrepresentant

Regeringsförslag:

Verkställighet av straffdomar: 864

Allmän samarbetsöverenskommelse: 873

Yttranden:

Europeiska domstolen: 142, 144

Åtgärder mot piratsändarna: 156, 158, 161

Allmän samarbetsöverenskommelse: 200

Verkställighet av domar: 207

Klippenvåg, Harry, Norge (A)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Gränshandelsbestämmelserna: 1072

Yttrande:

Ekonomiskt samarbete i norr: 180

Kraft, Ole Bjørn, Danmark (KF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Institut i Reykjavik: 680

Yttranden:

Generaldebatt: 62

Nordiskt litteraturpris: 152

Forskningssamarbete: 173

Institut i Reykjavik: 209

Gemensam bokmarknad: 216

Krag, Jens Otto, Danmark (S)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 51

Kuusinen, Hertta, Finland (Skld)

Vald medlem

Medlemsförslag:

40 timmars arbetsvecka: 831

Yttrande:

Generaldebatt: 94

Kyttä, Harras, Finland (Kp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Revision av lagstiftningen om handel: 440

Alkoholmissbruk i luftfart: 819

Yttrande:

Etableringsfrihet: 146

Lange, Gunnar, Sverige (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Industriellt samarbete: 136

Lange, Halvard, Norge (A)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 97

Larsen, Aksel, Danmark (SF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Åtgärder mot piratsändarna: 805

Yttranden:

Generaldebatt: 103
 Åtgärder mot piratsändarna: 160
 40 timmars arbetsvecka: 165
 Allmän samarbetsöverenskommelse:
 201

Larsen, Helge, Danmark (RV)

Medlem av kulturutskottet

Medlemsförslag:

Planering av Öresunds-regionen: 485
 Kurser för språklärare: 711
 Arbetsmarknad för lärare: 723
 Arbetsmarknad för bibliotekarier: 744
 Utbildning av stads- och regionplane-
 rare m. m.: 779
 Åtgärder mot piratsändarna: 805

Leikola, Erkki, Finland (Kok)

Vald medlem till 2 mars 1962

Medlemsförslag:

Internordisk giltighet för körkort: 562

Tilläggsförslag:

Verkställighet av beslut: 1002

Lcirfall, Jon, Norge (Sp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Internordisk giltighet för körkort: 562
 Alkoholmissbruk i luftfart: 819

Tilläggsförslag:

Graddis-vägen: 1164

Yttranden:

Europeiska domstolen: 142, 144
 Graddis-vägen: 184

Lindblom, Olavi, Finland (Sd)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Organ för renskötsel: 1041

Yttrande:

Byggnadsforskning: 115

Lindström, Ulla, Sverige (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 101

Lundström, Birger, Sverige (fp)

Vald medlem

55—610520. Nordiska rådet.

Medlemsförslag:

Planering av Öresunds-regionen: 485
 Skattefrihet för stiftelser och förening-
 ar med ändamål att främja nordiskt
 samarbete: 652

Tilläggsförslag:

Sommartid: 1080

Yttrande:

Planering av Öresunds-regionen: 121

Lyng, John, Norge (H)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 66
 Industriellt samarbete: 134
 Europeiska domstolen: 144

Løbak, Harald, Norge (A)

Vald medlem

Yttrande:

Kontroll av livsmedel: 167

Meinander, Nils, Finland (Sv)

Vald medlem till 2 mars 1962

Medlemsförslag:

Reguljär bilfärjeförbindelse Finland—
 Sverige: 542

Mellqvist, Sven, Sverige (s)

Vald medlem

Yttranden:

Åtgärder mot piratsändarna: 153, 159

Meltti, Hellä, Finland (Skdl)

Vald medlem till den 2 mars 1962

Medlemsförslag:

40 timmars arbetsvecka: 831

Moe, Finn, Norge (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Allmän samarbetsöverenskommelse:
 665

Yttranden:

Generaldebatt: 54
 Allmän samarbetsöverenskommelse:
 195

Møller, Poul, Danmark (KF)

Vald medlem

Ändringsförslag:

Åtgärder mot piratsändarna: 817

Yttranden:

Åtgärder mot piratsändarna: 157, 162

Møller Warmedal, Johan, Norge (H)

Vald medlem

Yttrande:

Radio- och TV-samarbete: 124

Nederström-Lundén, Judit, Finland (Skdl)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Kontroll av livsmedel: 628

Samordning av invalidpensionerna: 697

Yttrande:

40 timmars arbetsvecka: 163

Nielsen, Harald, Danmark (V)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Specialistvård på sjukhus: 1010

Yttrande:

Kontroll av läkemedel: 168

Normann, A. C., Danmark (RV)

Regeringsrepresentant

Regeringsförslag:

Kontaktorgan för fiskerispörsmål: 857

Ohlin, Bertil, Sverige (fp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Ändrade omröstningsregler i arbetsordningen: 480

Allmän samarbetsöverenskommelse: 665

Ändringsförslag:

Allmän samarbetsöverenskommelse: 900

Yttrande:

Ekonomiskt samarbete: 130

Olgeirsson, Einar, Island (Ab)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samordning av invalidpensionerna: 697

Yttrande:

Generaldebatt: 97

Olsen, Claudia, Norge (H)

Vald medlem till 1 oktober 1961

Medlemsförslag:

Kontroll av livsmedel: 628

Osvald, Hugo, Sverige (fp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Arbetsmarknad för lärare: 723

Arbetsmarknad för bibliotekarier: 744

Resebyråsamarbete: 849

Ändringsförslag:

Åtgärder mot piratsändarna: 817

Tilläggsförslag:

Renbeteskonvention: 1037

Samernas problem: 1146

Forskningscentrum för jordbrukskooperation: 1340

Yttranden:

Industriellt samarbete: 135

Nordisk potatisförädlingsanstalt: 217

Pedersen, Gustav, Danmark (S)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 86

Philip, Kjeld, Danmark (RV)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 95

Pitsinki, Kaarlo, Finland (Sd)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Elkraftkommitté: 1217

Poulsen, Johan, Danmark (V)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 102

Rihtniemi, Juha, Finland (Kok)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Dubbelbeskattningsavtal: 1362

Yttrande:

40 timmars arbetsvecka: 164

Rosenberg, Gösta, Finland (Skdl)

Vald medlem

Medlemsförslag:

40 timmars arbetsvecka: 831

Yttranden:

Medborgares rättsställning: 181

Verkställighet av beslut: 181

Allmän samarbetsöverenskommelse: 200

Røiseland, Bent, Norge (V)

Vald medlem

Yttranden:

Ekonomiskt samarbete: 131, 133

Industriellt samarbete: 137

Saarinen, Aarne, Finland (Skdl)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 71

Allmän samarbetsöverenskommelse:
197

Sandler, Rickard, Sverige (s)

Vald medlem

Yttrande:

Renskötselfrågor: 170

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sverige (fp)

Suppleant

Medlemsförslag:

Skattefrihet för stiftelser och föreningar med ändamål att främja nordiskt samarbete: 652

Tilläggsförslag:

Institution för sinologi: 1356

Institution för forskning rörande massmedia: 1358

Seip, Helge, Norge (V)

Vald medlem till den 1 oktober 1961

Medlemsförslag:

Utbildning av stads- och regionplanerare m. m.: 779

Sivertsen, Helge, Norge (A)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Forskningsarbete: 174

Allmän samarbetsöverenskommelse:
199

Strand, Axel, Sverige (s)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 87

Sukselainen, V. J., Finland (MI)

Vald medlem

Tilläggsförslag:

Forskningscentrum för jordbrukskooperation: 1348

Sundin, Sven, Sverige (cp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Radio- och TV-samarbete: 842

Yttranden:

Generaldebatt: 73

Radioaktiv strålning: 138

Thestrup, Knud, Danmark (KF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Åtgärder mot piratsändarna: 805

Ändringsförslag:

Bevarande av rättsgemenskapen inom ramen för EEC: 234

Tilläggsförslag:

Verkställighet av beslut: 1002

Flyttningsbetyg: 1007

Vissa anställdas ställning: 1085

Yttranden:

Generaldebatt: 93

Bevarande av rättsgemenskapen inom ramen för EEC: 111

Nordiska institutioner: 213

Toven, Knut, Norge (KF)

Vald medlem

Yttrande:

Alkoholmissbruk i luftfart: 140

Wikborg, Erling, Norge (Kf)

Vald medlem till den 1 oktober 1961

Medlemsförslag:

Revision av lagstiftningen om handel:
440

Virolainen, Johannes, Finland (MI)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 50

Ämnesregister

(De kursiverade saknumren hänvisar till översikten över sakernas behandling, s. 1702—1716; övriga siffror hänvisar till sidor. NU hänvisar till ett nummer i Nordisk udredningsserie.)

- Administration av gemensamma institutioner: *Sak D 26*
 Administrativ myndighets beslut, verkställighet av: *Sak D 2 (Tilläggsförslag)*
 Adoptionslagstiftning: 911
 Advokaters tystnadsplikt: 1387
 Afrika-institut: 1398
 Akademi, folklig: *Sak D 81*
 Akademisk arbetskraft: se Bibliotekarier, Farmaceuter, Intellectuella yrken, Läkare, Lärare, Psykologer, Tandläkare, Veterinärer
 Aktiebolagslagstiftning: *Sak D 84*
 Alkohol, se Tullåttnad i trafiken: *Sak D 12*
 Alkoholmissbruk, stadganden mot: *Sak A 32*
 Allmän samarbetsöverenskommelse: se Samarbetsöverenskommelse
 Aluminium—produktion: 138
 Ambassadör: se Utrikestjänst
 Ammunition: 951
 Anställdas ställning vid nordiska institutioner: *Sak D 26 (Tilläggsförslag)*
 Arbetarskyddslagstiftning: 943
 Arbetskraft, kvinnlig: 994
 —, rörlighet: 994
 Arbetslöshetspolitik: 994
 Arbetsmarknad: se Barnmorskor, Bibliotekarier, Farmaceuter, Hälsostrar, Intellectuella yrken, Läkare, Lärare, Sjukgymnaster, Sjuksköterskor, Sjöfolk, Tandläkare, Veterinärer
 Arbetsmarknadsundersökningar: 993
 Arbetsmarknadsutskottet, nordiska: *Sak C 7*
 Arbetsvecka, 5 dagars: 929
 Arbetsvecka, 40 timmars: *Sak A 33*
 Arkitekter, utbildning av: se Trädgårds-konst
 Arktisk medicin: *Sak D 71*
 Arvslagstiftning: 911
 Associationsrättslig lagstiftning: *Sak D 84*; 913
 Atomenergi: *Sak C 8*
 Atomvapenfri zon i Norden: 1371
 Atomvåben-: se Atomvapen-
 Avdrag: se Skattefritt avdrag
 Barnalagstiftning: 911
 Barnmorskor, arbetsmarknad för: *Sak D 34*
 Behörighet att utöva läarkonsten: *Sak D 58*
 — för psykologer: se *Sak D 29*
 Beskattning: *Sak A 5*; 1396, se även Alkohol, Anställdas ställning, Flygskatt, Flyttgods, Skattefritt avdrag
 Beskickningar: se Utrikestjänsten
 Betygsättning i skolan: 931
 Bibliotekarier, arbetsmarknad för: *Sak A 28*
 Bidragsförskott, lagstiftning om: 942
 Biennalen i Venedig: *Sak D 9*
 Bilfärjeförbindelse Finland—Sverige: *Sak A 18*
 Bilfärjeförbindelse Finland—Sverige:
 Bokmarknad: *Sak D 40*; 152, 934, NU 1962: 4
 Bolagsrätt: se *Sak D 84*
 Bostadsändamål, lån för: *Sak D 22*
 Bottniska viken, Decca — samarbete i: 958
 Brevskolor: 931
 Busstrafik: 947
 Byggnadsforskning: *Sak A 9*
 Böcker: se Bokmarknad
 Carnet-område, nordiskt: 955
 Centralbankkrediter: 962
 Cigarrettpapper, resandes införsel av: se *Sak D 76*
 Cykel med hjälpmotor: 955

- Danmark, förvärv av fast egendom: se *Sak D 22*
- Dentalmaterialprovning: *Sak A 3*; NU 1961: 7
- Djurskyddslagstiftning: se Fridlysnings- och jakttider
- Dobbelbeskatning: se Flyttgods
- Domstolsorgan, rådgivande: *Sak A 1*
- Dubbelbeskatning: se Flyttgods
- Dubbelbeskattningsavtal: *Sak D 83 (Tilläggsförslag)*
- Dyrevärnslovgivning: se Fridlysnings- och jakttider
- Dyrläuger: se Veterinärer
- EEC: se Ekonomiskt samarbete, Etablerringsfrihet, Marknadsfrågorna, Marknadsförhandlingar, Näringsrättslagstiftning, Rättsgemenskapen
- EFTA: se Ekonomiskt samarbete, Handelspolitik, Industriellt samarbete, Marknadsfrågorna
- Egendom: se Fast egendom
- Ekonomiska niomannakommittén: se Nordiska rådet
- Ekonomiskt samarbete: *Sak C 5, D 52*; 961, 1379, se även Nordkalotten
- Eks-: se Ex-
- Elektrisk kraft: *Sak D 61*, se även *Sak D 37*
- Elektrisk materiel: se Elmateriel
- Elkraft: *Sak D 61*
- Elkraftkommitté: *Sak D 61 (Tilläggsförslag)*
- Elmateriel, kontrollbestämmelser för: *Sak A 29*; 1372
- Emigrantförmedling: *Sak D 48*
- Enke-: se Änke-
- Erstatning: se Skadestånd
- Ersättningslagstiftning: 912
- Etableringsfrihet för företagare: *Sak A 12 (Tilläggsförslag)*, D 7
- Europarådskonventioner: se *Sak A 4*
- Europeisk marknad: se EEC
- Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna: *Sak A 4*
- Europeiska frihandelssammanslutningen: se EFTA
- Evaluering: 930
- Exekutionslagstiftning: 913
- Experter för utvecklingsländerna: se Utvecklingsländer
- Exportdokument: *Sak D 62*
- Exportkreditgarantiinstitut: 962
- Facklärare, utbildning av: 929
- Farledsutprickning: *Sak D 43*; 1372
- Farmaceuter, arbetsmarknad för: *Sak D 31*
- Farmaceutiska specialiteter, registrering av: 298
- Fartygspersonal: se Sjöfolk
- Farvandsafmärkning: *Sak D 43*; 1372
- Fast egendom, förvärv av: *Sak D 22*
- Fem dagars arbetsvecka: 929
- Filmproduktion av: *Sak D 74*
- Filmsamarbete: 925, NU 1961: 3
- Filmspörsmål, expertkommittén för: 938
- Firmalagstiftning: 914
- Fiske: se Laxbeståndet i Östersjön
- Fiskefartygspersonal: se Sjöfolk
- Fiskerigränser: *Sak A 8*
- Fiskerispörsmål, kontaktorgan för: *Sak B 1*
- , samverkan om: *Sak D 77*
- Flaggning på FN-dagen: 1388
- Flottningsredskap, tullättnad för: 958
- Flygskatt: *Sak D 51*
- Flygtrafik inom Nordkalotten: *Sak D 54*; 1389
- , passageraravgift i: *Sak D 51*
- till Røros: 959
- Flyttgods, omsättningskatt för: *Sak D 55*
- Flyttningsbetyg: *Sak D 3, D 3 (Tilläggsförslag)*; 1378, NU 1951: 4
- Flyve-: se Flyg-
- Folkakademi: *Sak D 81*; NU 1961: 2
- Folkbildning: 931
- Folkbokföring: se *Sak D 3*
- Folkhögskoleelevstipendier: 931
- For-: se även För-
- Forbrugsbeskatning: se Flyttgods
- Forskning och forskningsinstitut: *Sak D 82*
- Forskning: se även Pedagogisk forskning, Transportekonomisk forskning, Utbildning och forskning
- Forskningssamarbete: 922, 1382, se även Utbildning och forskning
- Fraktavtal: se Vägtransportlagstiftning
- Fridlysnings- och jakttider: *Sak D 21*
- Fyrtio timmars arbetsvecka: *Sak A 33*
- Färdsel-: se Trafik-
- Färje-: se Bilfärje-
- Förbindelserna Norden—kontinenten, utbyggande av: *Sak D 27*
- Førerbevis: se Körkort
- Föreningar, skattelättnad för: *Sak A 22*

- Företagare, etableringsfrihet för: *Sak A 12 (Tilläggsförslag)*
- Företagsbeskattning: 1396
- Författningssamling: se Författningssamling
- Författningssamling, Nordisk: 1386, 1414
- Försäkring: 912
- Förvaltning(s-): se Administration
- Gesandtskaber: se Utrikestjänsten
- Godtrosförvärv av lösöre: 911
- Graddis-vägen: *Sak D 53 (Tilläggsförslag)*; 953
- Gränshandel, konsultation om: *Sak D 24*
—, uppmykning av bestämmelserna: *Sak D 24 (Tilläggsförslag)*: 1388, 1389
- Gränspassage: 114, 949
- Gränssjukvård: 1010
- Gymnasiesystemets bekantgörande i USA: 925
- Hagekunst: se Trädgårdskonst
- Handelsagenter, revision av lagstiftningen om: *Sak A 14*
- Handelspolitik, samarbete om: 981
- Handelsresande, revision av lagstiftningen om: *Sak A 14*
- Hangö-mötet: 1375, 1393, 1407
- Harpunds-konferensen: 1401
- Havekunst: se Trädgårdskonst
- Helsingfors-avtalet: se Samarbetsöverenskommelse
- Hjälp till utvecklingsländer: se Utvecklingsländer
- Hushållsutbildning, högre: *Sak D 85*; NU 1961: 1
- Hälso- och sjukvårdsforskning: *Sak D 6*
- Hälsosystrar, arbetsmarknad för: *Sak D 33*
- Hälsotjänst för sjömän: *Sak D 42*; NU 1962: 1
- Hälsovårdsutbildning: *Sak D 30*
- Illojal konkurrens, Lagstiftning om: 914
- ILO-konventioner: 942
- Industriellt samarbete: *Sak D 79*; 137
- Information: se Gymnasiesystemet, Skolpublikation, Statistisk upplysningskrift, Tidskrift, Upplysningsarbete, Utvandringsintresserade, Årsbok
- Inkomstbeskattning: se Skattefritt avdrag
- Institutioner, administration av gemensamma: *Sak D 26*; jämför NU 1960: 2
—, anställdas ställning: *Sak D 26 (Tilläggsförslag)*
- Institut i Reykjavik, nordiskt: *Sak A 24*, 934
- Intellektuella yrken, arbetsmarknad för: *Sak D 56*
- Internationella arbetsorganisationen: se ILO-konventioner
- Internationellt lagstiftningssamarbete: 916
- Invalidentpensioner, samordning av: *Sak A 25*
- Invalidentvård: *Sak D 13*
- Investeringsbank, nordisk: 965
- Investeringsfonder och andra skattepolitiska åtgärder i arbetsmarknadspolitiken: 993
- Isbrytning: *Sak D 44*; 948
- Island, studieresor för studerande i nordiska språk till: *Sak D 70*
— deltagande i turistupplysningsarbete: *Sak D 67*
— trafikförbindelser med: 947
- Jakttider: *Sak D 21*
- Jernbane-: se Järnvägs-
- Jordbruksspörsmål, kontaktorgan för: *Sak D 78*
- Jordbruksforskning: *Sak D 18*
- Jordbrukskooperation, forskningscentrum för: *Sak D 82 (Tilläggsförslag 1 och 2)*
- Jordemødre: se Barnmorskor
- Juridiska niomannakommittén: se Nordiska rådet
- Jurisdiktionskompetens: se *Sak A 4*
- Jus practicandi; se Behörighet
- Järnvägstaxor: 949
- »Kalendarium över nordiska möten»: 1385, 1406, 1411
- Kartofler: se Potatis-
- Kinesiska: se Sinologi
- Knallerter: se Moped
- Kommission, handelsagentur och handelsresande, revision av lagstiftningen om: *Sak A 14*
- Kommittén för friare samfärd: 949

- Kommunikationer: se Kontinentförbindelser, Samfärdsel-, Trafik-, Transport-, Vägar
- Kommunikationsproblem, Kartläggning av: 955
- Konfliktforskning, institut för: *Sak D 82 (Tilläggsförslag 3)*
- Konkurrens, Lagstiftning om illojal: 914
- Konkurrensbegränsningar, kontroll av: *Sak D 86*
- Konkurrenslagstiftning: 913
- Konsultation i gränshandelsfrågor: *Sak D 24*
- Kontaktorganet för atomenergifrågor, Nordiska: *Sak C 8*
- Kontinentförbindelser: *Sak D 27*
- Kreditinstitut, nordiskt: 962, 963
- Kriminologiskt forskningsråd: *Sak D 45*
- Kulturella ändamål, medel för: *Sak D 60*
- Kulturkommissionen, Nordiska: *Sak C 2*
- Kustfart: *Sak D 20*
- Kvarntorp-industrin: 134
- Kvinnlig arbetskraft: 994
- Kvävegödselproduktion: 134
- Kyrkoskatt: 1389
- Kyst-: se Kust-
- Köplagstiftning: 911
- Körkort, internordisk giltighet för: *Sak A 19*
- , regler för utfärdande, förnyelse och indragning av: 958
- Körsång: 1388
- Laboratorieundersökningar: se Dentalmaterialprovning
- Lagstiftningssamarbete: *Sak C 1*, se även *Sak A 14*
- Lagsökning: 913
- Laks-: se Lax-
- Landssvikoppgjör: 143
- Lastbilstrafik: 947
- Lastpall-pool, Nordisk: 956
- Laxbeståndet i Östersjön: *Sak D 19*
- Legitimation: se Behörighet
- Litteratur: se Översättning
- Litteraturkonferenser: 935
- Litteraturkritiker: 935
- Litteraturpris, nordiskt: *Sak D 73; 937, 1372*
- Livsmedelskontroll: *Sak A 21*
- Lovgivningssamarbete: se Lagstiftningssamarbete
- Luftfartslagstiftning: 914, se även Alkoholmissbruk
- Luftfartspolitik: 1400
- Lufttrafik: se Flygtrafik
- Lustfartyg: 951
- Lån för bostadsändamål: *Sak D 22*
- Läkare, arbetsmarknad för: *Sak D 15, D 64; 1378*
- , behörighet som: *Sak D 58*
- , specialistbehörighet som: *Sak D 64 (Tilläggsförslag)*
- Läkarmarknad: *Sak D 64; 1378*
- Läkemedel, kontroll av: *Sak A 7*
- , samarbete i fråga om: *Sak D 5*
- Läkemedelsinstitut: 300
- Lärare, arbetsmarknad för: *Sak A 27; 1389*
- Lärares rättsliga ställning: 927
- Lärares yrkesanpassningsproblem: 929
- Lärartjänster, Kvalifikationskrav för: 924, NU 1961:8
- Lärostoff: 924
- Marknadsfrågorna, förhandlingar om: 961, 973, 1379, 1389, se även EEC
- Marknadsförhandlingar: *Sak D 52, (Tilläggsförslag); 1377, 1394*
- Massmedia, institution för forskning av: *Sak D 82 (Tilläggsförslag 5)*
- Matematikundervisning: 925
- Materialprovning, dental: *Sak A 3*
- Medborgares rättsställning: *Sak D 2*
- Medborgarskapslagstiftning: *Sak D 72; 915*
- Medicinsk personal, arbetsmarknad för: se: Barnmorskor, Hälsostrar, Läkare, Sjukgymnaster, Sjuksköterskor, Tandläkare, Veterinärer
- Mellanriksvägar: se Vägar
- Menneskerettigheter: se Mänskliga rättigheterna
- Meteorologisk terminologi: 997
- Ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, Nordiska: *Sak C 5; 1379, se Ekonomiskt samarbete*
- Ministermöten, representation vid: 1376, 1403
- Moped: 955
- Motorförare: se Trafikonykterhet
- Multilaterala dubbelbeskattningsavtal: *Sak D 83 (Tilläggsförslag)*
- Myndighets beslut, verkställighet av: *Sak D 2 (Tilläggsförslag)*
- Mänskliga rättigheterna, Europeiska domstolen för: *Sak A 4*
- Mönsterskyddslagstiftning: 914

- Namnlagstiftning: 911
 Narvik, Transittrafik över: 958
 Navn-: se Namn(-)
 Nordisk(a): *se i regel efterföljande ord*
 »Nordisk Kontakt»: *Dokument 5*; 49, 220, 1374
 »Nordisk udredningsserie»: 1373
 »Nordiska medborgares sociala rättigheter»: 942, 1387
 Nordiska rådet
 Arbetsordning, ändrade omröstningsregler i: *Sak A 15*; 1382
 Arbetsutskott: 1695
 Ekonomiska niomannakommittén: 107, 219, 1432
 Inkomna skrivelser: 1387
 Juridiska niomannakommittén: 107, 219, 1427
 Kommittéer, bemyndigande för presidiet att tillsätta: 220
 Medlemmar: 11—19
 Ministermöten: deltagande i: 1376, 1403
 Nordiska rådet och parlamenten: 1390
 Nordiska rådet och regeringarna: 1404
 Nordiska rådets tryck: 1371, 1374
 Rekommendationer, regeringarnas meddelanden om: 999
 Rekommendationer, översikt över 1961 års: 1371
 Sekretariat: 1385, 1406
 Socialpolitiska niomannakommittén: 107, 219, 1430
 Uppläggning av sessionerna: 1403
 Utskott, riktlinjer för: 1449
 »Verksamhetsöversikt 1952—1961»: 1384, NU 1962: 8
 10:e sessionen, förberedelser för: 1377
 —, generaldebatt vid: 50—75, 77—107
 —, högtidssammankomsten: 1733
 —, kallelse till: 7
 —, medlemslista vid: 8—10
 —, presidentens avslutningsanförande: 221
 —, presidentens öppningsanförande: 44—45
 —, presidierapport till: 1370—1426
 —, presidium vid: 46, 1695
 —, remiss av saker till utskott vid: 108—109
 —, sakkunniga vid: 1696
 —, saklista vid: 20
 —, sekretariat vid: 1696
 —, tioårsjubileum: 1383, 1733
 —, utskott vid: 48
 —, översikt över: 38
 —, 11:e sessionen, tid och plats för: 220
 »Nordiska rådets tillkomst», historik: 1383
 Nordiska språk, kurser i: 921
 —, studieresor till Island för studerande i: *Sak D 70*
 Nordiskt språk: 1388
 Nordkalotten, ekonomiskt samarbete inom: *Sak D 16*
 —, flyg- och turisttrafik inom: *Sak D 54*; 957, 1389
 —, konferenser om problem inom: *Sak D 66*
 —, turistfrågor: 957, 1389
 —, vägar inom: se *Sak D 53*
 Nordland fylke, vägförbindelse mellan Sverige och: *Sak D 53*
 Norge, tullåttnader i: 1388
 —, vägförbindelser mellan Sverige och: *Sak D 53*; se även Vägar
 Nya ord, registrering av: 997
 »Nytt från Nordiska rådet»: 1373
 Näringsrättslagstiftning: *Sak D 7*
 Odontologisk materialprovning: *Sak A 3*; NU 1961: 7
 Oljeförörening i Östersjön, skydd mot: *Sak D 46*; 1378
 Omsättningsskatt för flyttgods: *Sak D 55*
 Ord, lista över inbördes olika: 997
 Ord, registrering av nya: 997
 Partiellt arbetsföra: *Sak D 13*
 —, rehabilitering av: 994
 Passageraravgift i lufttrafik: *Sak D 51*
 Pass- och reselåttnader: *Sak A 10, D 65*; 1387
 Passområde: 1387
 Passunion, nordisk: 952
 Patentlagstiftning: *Sak D 8*; 914, 1378
 Paviljonganläggning i Venedig: *Sak D 9*
 Pedagogisk forskning: 929, 939
 Pension: se Invalidpension, Pensionsrätt, Tjänstepension, Ålderspension, Ånkepension

- Pensionsrätt för i offentlig tjänst anställda: *Sak D 17, D 17 (Tilläggsförslag)*
- Persontrafik: se Pass- och reselättnader
- Piratsändare: se Radioreglemente
- Potatisförädlingsanstalt: *Sak A 11 (Tilläggsförslag)*
- Praktikantutbyte: 993
- Preskriptionslagstiftning: 912
- Priser, nordiska (utom litteratur): 937, se även Litteraturpris
- Provningsanstalterna, utvidgat samarbete mellan: *Sak A 20*
- Psykologer, legitimation för: *Sak D 29*
- Radio- och televisionssamarbete, plan för vidgat: *Sak A 34*; jämför NU 1962: 2
- Radioaktiv strålning, skydd mot: *Sak D 57*
- Radioamatörer: 1390
- Radioreglementet, utsändning i strid mot: *Sak A 31*
- Radioutsändning: *Sak A 31*
- Regionplanerare, utbildning av stads- och: *Sak A 30*
- Reklam i radio och TV: se Radioreglemente
- Renbeteskonvention: *Sak D 14 (Tilläggsförslag)*, 1389
- Renkött: 1387
- Renskötsel: *Sak D 14, D 14 (Tilläggsförslag)*
- Resebyråer i utlandet, samarbete mellan: *Sak A 35*
- Reselättnader: *Sak A 10, D 65*
- Resevaluta: 952
- Resgods: 952
- Ret-: se Rätt-
- Reykjavik, Nordiskt institut i: *Sak A 24*; 934
- Rådgivande domstolsorgan: *Sak A 1*
- Rådgivningstjänst i skolan: 928
- Rättsgemenskapen inom ramen för EEC: *Sak A 1 (Ändringsförslag)*
- Rättslig likställighet: *Sak D 2*
- Rättsliga ställning, Lärares: 927
- Røros, linjeflygning på: 959
- Salpeter-produktion: 134
- Samarbetsöverenskommelse, allmän: *Sak A 23, B 3*, 1375, 1377, 1382
- , bestämmelser om samarbetsformerna i: *Sak B 3 (Ändringsförslag)*
- Samernas levnadsförhållanden: *Sak D 47*; 1378, se även Renskötsel
- problem, lösning av: *Sak D 47 (Tilläggsförslag)*
- Samerådet, Nordiska, bidrag till: 1372, 1392
- Samfärdselkommittén, Nordiska: *Sak C 4*
- SAS: 1400
- »Scandinavia house»: *Sak D 68 (Tilläggsförslag)*
- Sinologi, institution för: *Sak D 82 (Tilläggsförslag 4)*
- Sjukgymnaster, arbetsmarknad för: *Sak D 35*
- Sjukhusvård: *Sak D 4*; se även Hälso- och Sjukvårdsforskning
- Sjuksköterskor, arbetsmarknad för: *Sak D 32*, 1388
- Sjukvård i gränstrakter: 1010
- Sjukvårdsplanering, samarbete om: *Sak B 4*
- Sjöfolk, arbetsmarknad för: *Sak D 80*; NU 1961: 5
- , hälsotjänst för: *Sak D 42*; NU 1962: 1
- , sociala rättigheter för: *Sak A 2*
- Sjölagstiftning: 914
- Sjörättsinstitut: *Sak D 50*
- Skadestånd, det allmännas skyldighet att erlagga: *Sak A 13*
- Skattefrihet för stiftelser och föreningar: *Sak A 22*
- Skattefritt avdrag: *Sak D 39, D 83*
- Skolans fostrande uppgift: 926
- Skolbibliotekens standard: 927
- Skolmyndighetssamarbete: 926
- Skolpublikation, nordisk: 929
- Skoltelevision: 928
- Skolutbildningens innehåll: 930
- Socialpolitiska kommittén, Nordiska: *Sak C 3*
- Socialpolitiska niomannakommittén: se Nordiska rådet
- Socialutbildning, läroböcker: 1389
- Sommartid: *Sak D 25, D 25 (Tilläggsförslag)*; NU 1962: 5
- Specialattachéer: *Sak D 49*
- Specialistbehörighet för läkare: *Sak D 64*
- Specialistvård på sjukhus: *Sak D 4 (Tilläggsförslag)*
- Sprit: se Alkohol i trafiken, Tullättnad
- Språk, utdöende: 1387
- Språkfrågor: 1390
- Språklärare, kurser för: *Sak A 26*

- Språknämnder: *Sak C 9*
 Språkskivor, nordiska: 925
 Stads- och regionplanerare, utbildning av: *Sak A 30*; 1389
 Statistisk upplysningssskrift: *Sak D 23*
 Stiftelser och föreningar, skattefrihet för: *Sak A 22*
 Straffdomar, verkställighet av: *Sak B 2*; 1378
 Straffrättssamarbete: *Sak D 11*; 915, 1395
 Strålningsskydd: *Sak D 57*
 Studentsång: 1380
 Studieresor för nordisk ungdom: *Sak D 28*
 — för studerande i nordiska språk till Island: *Sak D 70*
 Studieutbytesresor: *Sak D 28*; 1378
 Sundheds-: se Hälso-
 Svensk-undervisningen i finskspråkiga läroanstalter: 928
 Syge-, Syke-: se Sjuk-
 Sysselsättningspolitik: 994
 Sjö: se Sjö
- Tandläkare, arbetsmarknad för: *Sak D 15*; 1390, NU 1962: 6
 Teaterhögskola, nordisk: 937
 Teknisk utbildning, högre: *Sak D 59*; 1378
 Teleterminologi: 997
 Television i skolan: 928
 —, betydelse i nordiskt samarbete: 933, NU 1962: 2
 —, plan för vidgat samarbete: *Sak A 34*
 —, terminologi: 997
 Tentamensgiltighet: 919
 Tidskrift på engelska om nord. samarbete: 1422
 Tjänstemannautbyte: 1387
 Tjänstemän i nordisk tjänst, beskattning av: *D 26 (Tilläggsförslag)*
 Tjänstepension: *Sak D 17, D 17 (Tilläggsförslag)*
 — för nordiska löntagare i Sverige: *Sak D 63*
 Tobaksvaror: se Tullåttnad
 Told-, Toll-: se Tull-
 Tonåringars utvecklingsproblem: 930
 Trafikförsäkring: 912
 Trafiklagstiftning: 946
 Trafikonykterhetslagstiftning: *Sak D 12*; 915
 Trafiksäkerhetsfrågor: 956
 Transittrafik över Narvik: 958
- Transportekonomisk forskning: 945
 Transportforskning i Norden: 987
 Transportforskningskommittén, Nordiska: *Sak C 6*
 Trädgårdskonst, högre undervisning i: *Sak D 41*; 1378
 Tullkontroll utövas av järnvägspersonal: 952
 Tullåttnad vid resandes införsel av vin m. m.: *Sak D 76*; 950
 Tullåttnad: se även Flottningsredskap, Upplysningsfilm
 Tullstationer, gemensamma: 948
 Turiststatistik: 957
 Turisttrafik inom Nordkalotten: *Sak D 54*; 1389
 Turistupplysningssamarbete, Islands deltagande i: *Sak D 67*
 Tystnadsplikt, advokaters: 1387
- Ud(en)-: se även Ut-
 U-landsinstitut: 1398
 Underhållsbidrag, indrivning av: 913, 1386
 Underutvecklade länder: se Utvecklingsländerna
 Undervisningsanstalter, Gemensamma: 920
 Undervisningsmedikalgymnaster: 1390
 Undervisningssamarbete: 919
 Ungdomsproblem: 1389
 Uppfinningar, Lagstiftning om arbetstgares: 914
 Upphovsmannarätt: 913
 Upplysningsarbete rör. nordiskt samarbete: 1386, 1394, 1418
 Upplysningsfilm, in- och utförsel av: 955
 Utbildning och forskning; högre: *Sak D 82*; 1378, 1399
 Utbildning: se även Facklärare, Stads- och regionplanerare, Teknisk utbildning, Utbildning och forskning
 Utdöende språk: 1387
 Utlämningslagstiftning: *Sak D 38*
 Utlämningsmyndighet, gemensam: *Sak A 17*
 Utmätning: 913
 Utprickning av farvatten: *Sak D 43*; 958, 1372
 Utrikestjänsten, samarbete om: *Sak D 68*
 Utvandringsintresserade, information för: *Sak D 48*
 Utvecklingsländerna, experter till: *Sak D 69*; 1398, NU 1962: 7
 —, hjälp till: *Sak D 75*; 1378, 1397

- Vand-: se Vatten-
 Vapen: 951
 Varumärkeslagstiftning: 914
 Vattenkrafttillgångar, Utnyttjande av: *Sak D 37*; NU 1962: 3
 Veje: se Vägar
 Venedig, Biennalen i: *Sak D 9*
 Verkställighet av administrativ myndighets beslut: *Sak D 2 (Tilläggsförslag)*
 — av straffdomar: *Sak B 2*; 1378
 Veterinärer, arbetsmarknad för: *Sak D 36*
 Vin: se Tullättnad
 Vägar
 Graddis-vägen: *Sak D 53 (Tilläggsförslag)*; 953
 mellan Nordland fylke och Sverige: *Sak D 53*
 Mo—Umbukta—Tärnaby: 953
 inom Nordkalotten: se *Sak D 53*
 i norr: 953, 1388
 norsk-svensk mellanriksväg: 954
 Vägtransportlagstiftning: 915
 Yrkesklassificering: 993
 Yrkesskadeförsäkring i Sverige, sjömäns och fiskares: 251
 Yrkesutbildningssamarbete: 929
 Yrkesvägledningsfrågor, lärare för: 927
 Alderspension vid flyttning till annat nordiskt land: 943
 Årsbok på engelska: 1386, jmf. 1420
 Äktenskapslagstiftning: *Sak D 10*; 910
 Änkepension: *Sak A 6 (Tilläggsförslag)*
 Økonomisk-: se Ekonomisk-
 Öresund, fast förbindelse i: *Sak D 1*
 Öresunds-regionen, naturvården i: 516
 Öresunds-regionen, planering av: *Sak A 16*
 Östersjön, skydd för laxbeståndet i: *Sak D 19*
 —, skydd mot oljeförorening i: *Sak D 46*; 1378
 Översättning av litteratur: 935, 938

SUPPLEMENT:
NORDISKA RÅDETS HÖGTIDS-
SAMMANKOMST DEN 22 MARS 1962

Program vid Nordiska rådets 10-årsfest

i Helsingfors universitets solennitetssal den 22 mars 1962 kl. 16.30

HÄLSNINGSTAL

Nordiska rådets president
K.-A. Fagerholm

ANDANTE FESTIVO
(Jean Sibelius)

Stråkensemble ur Radions Symfoni-
orkester dir. Erik Cronwall

TAL

Professor Bertil Ohlin

IMPROMPTU (Jean Sibelius)

Stråkensemblen

TAL

Professor Francis Bull

**UTDELNING AV NORDISKA
RÅDETS LITTERATURPRIS**

Presentation av pristagaren
Utdelning av priset
Tal av pristagaren
Akademiska Sångföreningen

Professor J. Steingrímur Þorsteinsson
Rådets president
Författaren Eyvind Johnson
Dir. Ensti Pohjola

Sortunut ääni (Jean Sibelius)
Sjöfararen vid milan
(Selim Palmgren)

SLUTORD

Statsminister Viggo Kampmann

Generaldirektören Karl-August Fagerholm, Finland:

Herr Republikens President och fru Kekkonen.

Mina damer och herrar.

Nordiska rådet har velat erinra om sin tioåriga verksamhet genom denna festliga sammankomst. På detta sätt får vi också tillfälle att under högtidliga former utdela Nordiska rådets litteraturpris när det nu sker för första gången.

Olemme iloisia voidessamme lausua Tasavallan Presidentti ja rouva Kekkonen tervetulleiksi juhlaamme. Kun Suomi liittyi Pohjoismaiden neuvostoon oli nykyinen presidenttimme pääministerinä ja hän toimi myös hallitusvaltuuskunnan johtajana Kööpenhaminan istunnossa vuonna 1956, jolloin Suomi oli ensimmäisen kerran mukana. Tiedämme, että hän on pohjoismaisen yhteistyön lämmin ystävä.

Det gläder oss att få hälsa Republikens president och fru Kekkonen välkomna till vår fest. När Finland anslöts till Nordiska rådet var nuvarande presidenten statsminister och han ledde också regeringsdelegationen vid sessionen i Köpenhamn 1956, då Finland första gången var med. Vi vet att det nordiska samarbetet i honom har en god vän.

Vi ser här i dag några av dem som var med i begynnelsen men inte längre är medlemmar i rådet vid denna session. Det är oss mycket kärt att få hälsa Nils Herlitz välkommen. Han var medlem i den lilla kommitté som utarbetade rådets stadga hösten 1951 och det var han som förde pennan. Inte hade vi mycket tid på oss och snabbt gick arbetet undan, men det har visat sig vara hållbart.

Vi har Marius Buhl, Bertel Dahlgaard och Jörgen Jørgensen från Danmark här, Claudia Olsen har kommit från Norge och från Sverige Olov Rylander och Martin Skoglund samt från Finland Urho Kähönen. Alla har de under större delen av rådets tillvaro utfört ett hängivet arbete för vårt nordiska samarbete. Vi hälsar dem alla mycket hjärtligt välkomna till denna lilla festlighet och tackar dem för god nordisk insats.

Kymmenes istunto lähenee loppuaan. Montakaan päivää ei ole ollut käytettävissämme, mutta hyvin lukuisia kysymyksiä on pohdittu. Kun tarkastelee päiväjärjestyksessä olleita asioita, havaitsee, kuinka monivivahteista ja laajalle ulottuvaa yhteistyömme on. Vaikka monet kysymykset saattavat näyttää pieniltä ja vähemmän innoittavilta, niin niistä jokaisella

kuitenkin on oma merkityksensä. Jokainen Pohjoismaiden neuvoston istunto merkitsee sitä, että vanhoja raja-aitoja puretaan ja että meistä vuosi vuodelta tulee yhä enemmän Pohjolan kansalaisia.

Aivan erikoisella ilolla näemme, että Pohjoismaiden suuri yhteistyösopimus tulee tässä istunnossa valmiiksi ja että sitä jokapäiväisessä puheessa tullaan kutsumaan Helsingin sopimukseksi. Harvoin, jos milloinkaan on viiden kansakunnan välinen sopimus, jolla on tällaiset mittasuhteet, saatettu päätökseen näin lyhyessä ajassa. Tämä on osoituksena erinomaisesta yhteistyöstä hallitusten ja Pohjoismaiden neuvoston välillä. Se antaa meille hyvän pohjan, jolle voimme edelleenkin rakentaa.

Den tionde sessionen närmar sig slutet. Många dagar har vi inte haft till vårt förfogande, men ett stort antal frågor har dyftats. När man går genom förteckningen över frågorna på dagordningen finner man hur mångskiftande och vittfamnande vårt samarbete är. Låt vara att mången fråga kan synas vara liten och föga fantasifångslande, de har dock alla sin betydelse. Varje session i Nordiska rådet innebär att gamla skiljande gården bryts ner och att vi år för år i allt högre grad blir medborgare i det som kallas Norden.

Med aldeles speciell glädje ser vi att den stora nordiska samarbetsöverenskommelsen blir klar under denna session och att den skall bära Helsingfors namn i dagligt tal. Sällan om någonsin har en överenskommelse av denna storleksordning mellan fem nationer färdigställts på en så kort tid. Den utgör ett gott bevis på ett utmärkt samarbete mellan regeringarna och Nordiska rådet. Den ger oss en god grund att arbeta vidare på.

Också därför har vi orsak att samlas till festlig samvaro i tioårsminnets tecken.

Varen välkomna.

Professor Bertil Ohlin, Sverige:

Sommaren 1951 togs på Hans Hedtofts initiativ frågan om ett organiserat samarbete mellan parlamenten i Norden upp på det nordiska interparlamentariska mötet. Redan på våren nästa år hade de avgörande besluten om bildande av Nordiska rådet fattats, fastän Finlands medlemskap kom att dröja några år. Förklaringen till att beslut blev möjligt redan inom 9 å 10 månader efter förslagets framförande är väl delvis att söka i en känsla att något borde göras för att psykologiskt släta över det bakslag, som den nordiska politiken mött, när förhandlingarna om ett skandinaviskt försvarsförbund misslyckats.

Men oberoende härav fanns nog inom politiska kretsar i alla Nordens länder en önskan att pröva nya former på samarbetets område. Parlamentarisk samverkan aktualiserades bl. a. av utredningarna kring en nordisk tullunion. Kanske hade också de parlamentariska delegationernas deltagande i försvarsförbundsförhandlingarna år 1949 visat att naturliga uppgifter inom

den nordiska samverkans ram kunde vid regeringarnas sida finnas för parlamentens företrädare, även om ett positivt resultat denna gång inte kunnat uppnås.

Bland dem som vid sidan av Hans Hedtoft och Nils Herlitz arbetade med förberedelserna bör främst nämnas Nordiska rådets nuvarande president Karl-August Fagerholm, vars klokhet och verklighetssinne var av den största vikt för en utveckling, som efter några år genom Finlands anslutning gjorde den nordiska femtalskretsen fullständig. Hedtofts redan från början »tveklösa entusiasm» varom Herlitz talar och hans egen målmedvetenhet, sakkunskap och skicklighet var naturligtvis av utomordentlig betydelse. Oscar Torp och Sigurdur Bjarnason deltog i förberedelserna och stödde en positiv linje. I sista hand var det naturligtvis regeringarnas och de ledande parlamentarikernas nordiska intresse som blev avgörande.

Det andra världskriget hade i flera avseenden splittrat Norden genom att föra Danmark och Norge in i Atlantpakten, medan Sverige och än mera bestämt Finland gav sin utrikespolitik en annan orientering. Men psykologiskt hade krigets olyckor och påfrestningar drivit de nordiska folken samman med gisselslag. Därmed grundlades en vilja att trots allt — i ett för nordis- men allt kallare utrikespolitiskt klimat — hävda den nordiska tanken som en realitet, förverkliga den i nya former.

Skepsis fanns emellertid på många håll. Vad kunde väl en institution för samverkan mellan Nordens parlament och regeringar uträtta, när utrikes- och försvarspolitik måste uteslutas? Så ställdes frågan — inte sällan åtföljd av en axelryckning — i den offentliga debatten. Till detta kan man nu svara genom en jämförelse. Romtraktaten som är den gemensamma europeiska marknadens grundlag utesluter också utrikespolitik och försvarsproblem i egentlig mening. Det hindrar inte att inom dess ram en mycket långtgående samverkan är avsedd att komma till stånd.

Nordiska rådets stadga skiljer sig emellertid på ett avgörande sätt från Romtraktaten. Medan den senare är så till vida konkret, att den innebär tillkomsten av en rad gemensamma institutioner och kräver en långtgående ekonomisk och social integration, är rådets stadga i huvudsak blott en formell ram. Det är inte oriktigt att betrakta den nordiska samarbetsöverenskommelsen, vilken jag hoppas rådet inom 24 timmar kommer att tillstyrka och regeringarna acceptera, som ett väsentligt steg för att fylla ut denna stadgas ram. Den snabbhet med vilken regeringarna handlat i denna sak tillhör de ljusaste sidorna av Nordiska rådets korta historia.

Vid ett jubileum brukar man kasta en blick tillbaka på vunna resultat. Den översikt av Nordiska rådets hittillsvarande verksamhet som nu publicerats ger ett starkt intryck av arbetets mångsidighet och praktiska inriktning. Man får räkna i mer än ett hundratal de frågor där rådet verkat initiativtagande, stimulerande eller pådrivande. En huvudtanke har varit att främja tillkomsten av gemensamma nordiska institutioner både för administrativa ändamål och för utbildning och forskning. Den nordiska journalisthögskolan i Århus, det nordiska atomforskningsinstitutet i Köpenhamn och den ge-

mensamma hälsovårdsutbildningen i Göteborg är exempel härpå. Men de initiativ som rådet tagit kommer — vågar jag hoppas och tro — att leda till en snabb ökning av sådana gemensamma institutioners antal.

På lagstiftningens område fortgår som bekant sedan seklets början ett av världskrig och andra allvarliga påfrestningar nästan oberört nordiskt samarbete. Det är en imponerande prestation. Nordiska rådet har inte kunnat göra mer — men har heller inte gjort mindre — än att främja detta arbetets fortsättning och utvidgning, berörande bl. a. nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land samt viktiga sidor av förvaltningsrätten och straffrätten.

Talrika är de initiativ som rådet tagit på arbetsmarknadens, sociallagstiftningens, hälso- och sjukvårdens samt trafikväsendets områden. Av ganska avgörande betydelse tror jag rådet var när det gällde att snabbt avskaffa passtvánget i Norden och genomföra lättnader i tullkontrollen. På det ekonomiska området har en hel del åtgärder genomförts eller bragts fram till utredning i positiv anda — avsedda att avskaffa grus i det ekonomiska maskineriet och avlägsna irriterande konfliktorsaker. Men det måste erkännas att intresset länge dominerades av tullunionsfrågan och att kvarnarna maler långsamt innan resultat framkommer rörande patentkontroll, kraftproduktion, Nordkalottens näringsliv, arbetsfördelning inom utrikestjänsten och utlandshjälpens expertfrågor. På en hel del områden är emellertid ett löftesrikt förberedande arbete i gång.

Många andra saker skulle kunna nämnas, där Nordiska rådet medverkat till att föra nordiska reformer ett eller flera steg framåt. De flesta gäller saker av begränsad räckvidd. Inte sällan rör det sig om spörsmål som på ett förtjänstfullt förberedande sätt aktualiserats av föreningarna Norden, vilkas arbete under mer än fyra årtionden stärkt den känsla av nordisk samhörighet utan vilken Nordiska rådet kanske inte skulle kommit till stånd.

Som bekant hävdar många iakttagare, att resultaten av rådets arbete inte motsvarat förväntningarna. Därom lönar det sig väl inte att strida. Ty det beror ju inte minst på hur högt spända förväntningar man haft.

Däremot kan det bestämt hävdas att Nordiska rådet visat sig vara en institution med utvecklingskraft och förmåga att anpassa sitt arbete efter skiftande förutsättningar. Vid en jämförelse med lösare sammanslutningar av den interparlamentariska unionens typ framträder detta i klar dager. Rådets förmåga att befrämja konkreta lösningar av nordiska problem beror säkert till mycket stor del på att man har ett fast sekretariat till förfogande — låt vara av ringa omfattning men av hög personlig kvalitet. Dessutom spelar det stor roll att enskilda medlemsförslag blir före rådssessionerna belysta genom yttranden av ämbetsverk och enskilda sammanslutningar. Låt oss vidare inte förbise att regeringarna är skyldiga att i rapporter till rådet redogöra för hur långt man hunnit med behandlingen av frågor, där rådet gjort rekommendationer. Denna skyldighet att redovisa inför rådet är en ytterst betydelsefull sak — även om regeringarnas meddelanden allt emellanåt visar prov på en högt utvecklad teknik att spara på trycksvärtan. Rådet kommer

faktiskt att verka som en påtryckning på regeringarna att handla. Det gäller inte minst situationer där mängden av pressande regeringsuppgifter på hemmafronten eljest skulle kunna förmå även en för Norden varmt intresserad regeringsmedlem att skjuta nordiska reformer på framtiden. Man vill ju inte gärna inför Nordiska rådet, dess kommittéer och utskott ta upp ett försvar för en passiv eller negativ hållning.

Att tidningspressen — likom radion och TV — ägnar ett så glädjande stort intresse för rådets arbete som fallet är spelar naturligtvis därvidlag, liksom i andra avseenden, en betydande roll. Vad jag här anfört bör inte fattas som kritik mot regeringarna utan som en hänvisning till en problematik som väl delvis är ofrånkomlig. Många medlemmar av de nordiska regeringarna förtjänar enligt min mening tvärtom en eloge för det intresse som de visar för deltagande i rådets sessioner. Att de åtföljes av framstående experter är naturligtvis också betydelsefullt för rådets arbete.

Jag nämnde nyss att rådet visat förmåga till utveckling. Detta gäller bl. a. det arbete som numera utföres mellan sessionerna av de s. k. niomannakommittéerna och av de ordinarie utskotten — ev. förstärkta för att uppnå en politiskt allsidig representation. Betydelsefullt är förvisso att regeringarna vidtagit åtgärder inom den centrala administrationen, som starkt minskar riskerna att rådets ärenden alltför länge samlar damm i skrivbordslådorna inom arbetstyngda ämbetsverk och departement.

Vid årets generaldebatt har en rad uppslag ventilerats, som skulle tillföra inte bara rådets debatter utan hela dess arbete mera livaktighet och därigenom ökad betydelse. Vi har fått höra att partipolitiska motsättningar och påtryckningar med hjälp av den allmänna opinionen borde framträda med större klarhet och skärpa. Till detta vill jag endast säga att försöka duger — sen får man bedöma resultatet. Men vi bör vara aktsamma att inte överskrida sådana gränser, att de särskilt nordiskt inställda kretsarna inom alla partier finner det svårare att stödja varandra i gemensam strävan för Nordens sak.

Vågar jag kasta blicken framåt och sikta på 1960-talets mitt, finns det en annan fråga som jag tror framför allt och redan i dag förtjänar vår uppmärksamhet. Kan Nordiska rådet i längden fullgöra sin uppgift om vi inte skaffar oss ett eget självständigt — av de olika staterna som sådana oberoende sekretariat? Jag syftar på ett sekretariat med en ställning närbesläktad med den som sekretariatet har i FN, EEC och Europarådet, även om storleken av dess stab naturligtvis skulle bli mera blygsam. Ett sådant sekretariat under ledning av en högt kvalificerad generalsekreterare, som har samma relation till sitt eget lands regering som till övriga nordiska länders regeringar, skulle bl. a. lättare kunna se frågorna ur allmän nordisk synvinkel.

Måhända invändes det att de yttre förutsättningarna i Europa de närmaste åren ter sig sällsynt ogynnsamma för tanken på ett oberoende, inför rådet ansvarigt nordiskt sekretariat av FN-sekretariatets typ. Jag vill svara att just därför att svårigheterna för nordisk samverkan kan bli stora behöver rådet effektivisera sina arbetsmetoder. När 1949 års planer på försvarsförbund

måste skrinläggas föddes — som jag inledningsvis omnämnde — snart därefter tanken på ett Nordiskt råd. Det var en positiv reaktion på ett bakslag. Tio år senare, 1959, blev den i detalj förberedda nordiska tullunionen inaktuell genom utvecklingen av de europeiska stormarknaderna. Vad blir vårt positiva nordiska svar på detta nya bakslag? I Kungälv, där den nordiska tullunionens dödförklaring skedde, talades liksom vid rådets följande session mycket om att nu skulle det övriga nordiska ekonomiska samarbetet i stället utvecklas så mycket mer. Men Karl-August Fagerholm hade redan i middagstalets skämtsamma form pekat på vad som skett. Den som går ut på björnjakt och kommer hem med en kanin kan trösta sig med att det är en rund och fin och fet kanin, men han kan inte intala varken sig själv eller andra att det är ett lika bra byte som en björn.

Vad blir vårt svar på den inför utvecklingen i Europa nu hotande försämringen av det nordiska samarbetets villkor? Det är den fråga vi alla i dag ställes inför. Svaret kan väl endast bli att vi först och främst måste arbeta för sådana lösningar av den europeiska stormarknadens problem att alla de nordiska staterna — låt vara under olika former — kan få möjlighet till handel i Europa och alltså även inom Norden på i huvudsak samma fria betingelser. Lyckas detta ljusnar det åter för nordisk samverkan. Men den kommer att kräva mer av organiserade och sammanhållande insatser än under de förhållanden vi tidigare tänkt oss.

Skulle marknadsfrågorna de närmaste åren få en ur nordisk synvinkel mindre gynnsam lösning mörknar det över vägen. Finns det då någon annan utväg än att även i detta fall fördubbla våra ansträngningar och skapa åt samverkan i Norden en fastare institutionell ram? Även om det till en tid skulle ge så stora resultat, kan det betyda ett skydd mot alltför svåra bakslag och ge oss en beredskapsorganisation, så att vi är redo för ny framryckning när en gång tiden är inne.

Den nordiska samarbetsöverenskommelsen är ett lika betydelsefullt som glädjande resultat av ett gott samarbete mellan Nordiska rådets regeringsmedlemmar, parlamentariker, sekretariat och experter. Den har karakteriserats på olika sätt: Som ett hjälpmedel vid internationella förhandlingar, som en propagandametod, som en stimulans, som en nordisk bekännelse och viljeyttring. Den kan vara något av allt detta. Men jag tror att vi främst bör se den som en programförklaring. I samklang med stämningen på folkdjupen är regeringar och parlamentariker beslutna att sätta in sina krafter för ett vidgat samarbete och ökad samhörighet i Norden. Trots allt! Trots alla hinder som avtecknar sig vid horisonten!

Finlands folk har visat många prov på vad den sega, envisa uthålligheten kan uträtta. Finsk *sisu* är ett begrepp känt över hela världen. Vid Nordiska rådets jubileumsfest är det inte främst de uppnådda resultaten vi har anledning erinra oss. Framför allt bör vi lova varandra uthållighet och målmedvetenhet i det fortsatta arbetet.

Professor Francis Bull, Norge:

For diktningen i Norden er denne dag en festdag. Ved hjelp av den store litteraturpris som Nordisk Råd nå har innstiftet, vil i årene fremover en rekke nordiske diktere få lettere økonomiske kår, og hva som i lengden betyr enda mer — de vil ha muligheter for å nå frem til et større publikum enn før, til mennesker i alle de fem landene i Norden. Det skal ikke lenger være slik som Henrik Wergeland skrev for mer en 120 år siden i »Følg Kaldet»:

Kongeørn med Lænke spændt
om sit Ben og Vingen brudt,
som i over tyve Aar,
siden den blev halvdød skuddt
har for simpel Gaardhund tjent
paa en ensom Bondegaard,
lider dog
ei den arme Digers Vaande,
som i lidet Folk er født,
hen i Verdens hjørne stødt
med et Sprog,
som ei rækker fra sin Krog
længer end dets Læbers Aande.
Han er lig en Klokke, dækket
til med tet og fugtigt Tæppe
lik et Rosentræ, der stækket
er indunder mørke Skræppe,
Geniusens Vinger sprede
løs at lade da sin Aand
som de lykkelige andre
der til Millioner kvæde
var at ville verden vandre
rundt i snevre Tøndebaand.

Wergelands poesi rakk ikke i hans liv frem til å bli »nordisk diktning» og vant selv i hans eget land bare et lite publikum utenfor Norge. Han fikk få lesere trods sine henvendelser til Tégnér og Johan Ludvig Heiberg, trods sin entusiasme for Island og sitt forsøk på kontakt med Finland, trods sitt vennskap med Fredrika Bremer. Det har tatt fler enn hundre år før Wergeland er blitt fullt erkjent i våre naboland. Men nylig er han av en dansk mann som var dansk lektor i Sverige blitt kalt Nordens største dikter og tar man ordet dikter i betydningen lyriker kan vel den attesten gjelde. Den kloke dansk-jødiske dikter og kritiker Goldschmidt skrev i sitt blad »Corsaren» i 1845, at de danske skandinaver var så opptatt av dagsaktuelle politiske diskusjoner, at de ikke la merke til at Henrik Wergeland, en av

Nordens største ånder, lå for døden. Da Bjørnson i 1870 sendte ut sine »Digte og Sange» nevnte han der i »Siste Sang» Grundtvig, Runeberg og Wergeland som de tre store nordiske diktere han så opp til og kjente seg i sammenheng med.

Med Bjørnson først og dernest — og i enda høyre grad Ibsen — ble begrepet »nordisk diktning» en realitet. De blev lest over hele Norden og de preget forestillingen om Norden som en åndelig enhet og at den diktning kunne bety noe vesentlig både for den enkelte og de mange har vi konkrete eksempler på. I året 1859 fordypet Bjørnson seg atter og atter i Runebergs diktning og en dag kom inspirasjonen over ham da han leste:

Vårt land är fattigt, skall så bli
för den som gull begär
En främling far oss stolt förbi
men detta landet älska vi,

og så formet Bjørnson den fulltonende opptakt i vår norske fedrelandssang »Ja, vi elsker dette landet». Da Sønderjydene fem år senere kom under prøyssisk trykk, ble Bjørnsonske sanger en varig hjelp, så de kunne synges sammen og holde motet oppe og den nordiske ånd levende. Og de steile moralkrav i Ibsens »Brand» styrket dem til å holde ut i sin stille kamp og aldri la seg friste av akkordens ånd. For mange unge i 1880-årenes Sverige var »Brand» den hellige bok, en ren Bibel, men aller dypest kom den til å prege Eugen Schauman her i Finland, han som ble sitt lands nasjonale martyr. I sine dagbokopptegetninger fra de måneder da han planla og forberedte skuddet mot Bobrikoff, sitt lands undertrykker, da skrev Schauman rett som det var ned sitater fra »Brand». De har ildnet og styrket ham i ensomme stunder da han hadde planmessig isolert seg fra slekt og venner så ingen skulle kunne bli tatt som hans medskyldige i den offerhandling i »Brands» ånd, den som var hans og hans alene.

Henrik Schück har sagt om sin generasjon i Sverige i ungdomsårene i 1870—80 årene, at de mere leste norske enn svenske bøker. Om Finland i de samme årene har det vært brukt det uttrykk at landet formelig kunne betraktes som en norsk kulturprovins og i Danmark følte man seg nærmest som medeiere av alle disse norske bøker som kom på dansk forlag, som inn tok en viktig plass på Københavnertheatrenes repertoarer og i skuespillernes utvikling og som først da stillet nye oppgaver for den danske litteratur- og teaterkritikk.

Forut for Ibsen og Bjørnson hadde ikke mange diktere i Norden kunnet regne med et stort skandinavisk publikum. Den danske gullalderlitteratur ble nok meget lest i Norge, men lite i Sverige og Finland når unntas H. C. Andersen, og diktning på svensk sprog nådde lite frem til Danmark, bare Tegnér og Runeberg til en viss grad. Først et stykke ut i 1880-årene begynte det i våre naboland en reaksjon å melde seg imot det norske litteraturhegemoni som da hadde vart i en tyve-tredve år. August Strindberg som hadde hatt enkelte gode men ikke mange lesere i Norge, skrev at nå burde man

»skicka hem» disse Dovregubbene som »kommo från sina töckniga högfjell» med ideale fordringer og gjorde livet tungt og mørkt og dystert, og satirisk utnyttet han Osvalds slutningsord i »Gengangere»: »Ge oss solen tillbaka — inte hela solen förstås, bare en liten smule så man får se att det gamla klotet ennå finns kvar på den gamla himmelen». Snart etter kom Verner von Heidenstam med sin forkynnelse om at nå burde svenskene skrive svensk diktning og ikke lenger prøve å etterligne norsk eller fransk, og så — i 1890-årene skilte de nordiske lands nasjonallitteraturer seg atter ut fra hverandre. Dansk og svensk diktning rykket frem med hvert sitt særpreg og norsk diktning så en stund ut til å sakke akterut inntil året 1907 bragte nye toner og innvarslet en ny blomstringstid for norsk litteratur. Men nordisk diktning kan man vanskelig kalle det som ble til i ti-året før og ti-året etter århundreskiftet. Ja, jeg tror overhodet ikke at diktningen i Norden historisk kan oppfattes som en enhet. Med en viss rett kan vi nok tale om hvert av de fem nordiske lands diktning gjennom tusen år som en slags enheter, men ikke om en fellesnordisk diktning. Derimot kan vi se at det ofte, især i de siste halvannethundre år har gått betydningsfulle forbindelseslinjer mellom de nordiske lands diktning. Et talende eksempel vil jeg nevne: Adam Oehlenschlägers diktskyklus »Helge» bidro til å inspirere Esaias Tegnér's berømmelige »Frithiofs Saga» og fra begge disse verker har Johan Ludvig Runeberg fått impulser til sin diktning om »Kung Fjalar», spor etter alle disse tre »fornnordiska gestalter» lar seg finne i Bjørnstjerne Bjørnsons »Arnljot Gelline», og bakom disse fire diktningene fra det 19-århundre, — en dansk — en svensk — en finlandssvensk og en norsk, fornemmer vi islendingenes gamle sagaer som en art urkilde både for emnevalg og grunntanker. Her er det virkelig en prøve på nordisk sammenheng.

Også på en annen vis kan vi erkjenne nordisk sammenheng blandt visse grunnmotiver i vår lyrikk og vår menneskeskildring. Poesiens evig sentrale emner sier franskmennene er naturen, kjærligheten og døden. Dernest kunne man vel nevne slikt som rettferdighetstanken og nemesisideen, konflikten mellom fedre og sønner, ungdommens opprør mot de gamle. Alt dette er almenmenneskelige motiver og problemer som også vi kjenner og tar del i. Men for oss i Norden med den lange mørke vinter og de lyse sommernetter er det et annet motiv som trenger seg stadig på med spesiell nordisk farve — lengselen. Utlengselen over de høye fjelle, mot syd — mot syd til solskinnskyst, hjemlengselen til stenene og marken i det fattige landet i Nord, vårlengselen til åpne vanne etter vinterens lange stengsel, lengselen bort fra virkeligheten til det deilige alveland som »stig av hav» langt ute i vest, til det landet som Edith Södergran kalte »Landet som icke är». Runeberg — han har med ömhet kunnet peke på det nære: »och här och här är detta land, vårt öga ser det här, vi kunne sträcka ut vår hand och peka glatt på sjö och strand och säga — se det landet där — vårt fosterland det är». Men også Runeberg har diktet om lengsler. Han har skrevet »Flyttfåglarna» og hos nær sagt alle lyrikere i Norden er trekkfuglmotivet noe som ofte kommer frem. »Längtan heter vår arvedel» og den går både ut og hjem. Når nordboer møt-

tes i Rom og Paris kjente de sitt innbyrdes slektskap nettop gjennom lengselen — hjemlengselen. »Strändernas svall» lokket dem med drømmen om Ithaka »mitt hjärtas hem, min vita ö i havet», ideallandet, men også Ithaka som barndomsland — minnenes virkelige land.

Jonas Lie dro en dag ut fra Rom ned til havet for å drikke saltvann av hånden og kjenne noe som hadde smaken av norsk sjø, og Henrik Ibsen kunne aldri frigjøre seg fra minnenes makt:

Mot snelandets hytter
fra solstrandens kraft
rider en rytter
hver eneste natt
hver eneste natt.

Som ung var jeg bedrøvet over at nordiske dikteres verker ble oversatt til nabosprogene. Men den sorgen tynger meg ikke lenger. Også Holberg og Wessel ble i sin tid oversatt til svensk og enda om vi må håpe på at det alltid i Norden vil være en elite som ønsker å lære diktningen å kjenne i dens originale sprogform, så må vi se den sannhet i øynene at både folks nokså alminnelige åndelige dovenskap og økonomiske interesser i de forskjellige nordiske land gjør oversettelsene til en naturnødvendig foreteelse. Personlig ble jeg overbevist om dette ved begynnelsen av 1920-årene da jeg i en statistikk fikk se at Gösta Berlings Saga ble meget mere solgt og lest i Norge i dansk oversettelse enn i svensk original. Så ble »Gösta Berlings Saga» endelig oversatt på norsk riksmål, den ble en av de første svenske bøker man fikk på den vis norsk oversettelse av, og den er i de siste 40 år fulgt av mange andre svenske bøker frem til »Hans Nådes Tid» av Eyvind Johnson.

I det 19. århundre var det av Nordens diktere bare få som hadde nærmere kjennskap til nabolandene selv. Selma Lagerlöf som levde det meste av sitt liv like ved grensen til Norge — i Värmland, i Dalarna, i Båhuslen, hun har visstnok bare to korte ganger passert over grensen og inn i Norge — ganske flyktig. Alexander Kielland visste vel ikke stort mere om Sverige enn fra et besøk ved det gode matsted Hotell Kramer i Malmö og slik var det med mange. Blandt de folk fra de nordiske forfattere, fra Sverige, Finland, Norge, Island, som kom til København for kortere eller lengre tid var det slik at de færreste oppdaget, at det fantest et Danmark også utenfor hovedstaden. I de siste 40 år er forholdene blitt helt annerledes. Turistlivet har knyttet bånd mellom alle de fem nordiske land, foreningene Nordens vennskapsbyer, skolereiser, foredragskurser og opplesningsturnéer har bragt selve folkene — det nordiske publikum nærmere til hinannen. Men den gamle skandinavisme for litt over hundre år siden, den hadde jo ikke rukkit synderlig langt utenfor akademikernes krets. Nå er det blitt helt forandret. Og Nordens diktere, ikke bare fra Danmark, Sverige og Norge, men også fra Finland og Island, har stiftet vennskap — kommet hverandre nær — på forfattermøter. Johannes V. Jensens og Martin A. Hansens reiser i Norge har satt sine spor

både i direkte skildringer og ved impulser som er merkbare i disse danske dikteres forfatterskap. Johan Falkberget og Sigurd Hoel har lært Sveriges land og svensk ånd godt å kjenne. Ja — man kunne godt fortsette slik, men dette får være nok. Det tema jeg fikk er for stort og de femogtyve minuttene som ble meg tildelt er for lite til at jeg har kunnet gi mer enn noen smakebiter.

Jeg har ingen som helst tro på at de fem nordiske land kan eller vil eller bør smelte sammen. Men jeg tror fullt og fast på verdien av alle de forbindelseslinjer mellom oss hvor hvert enkelt folk har mulighet for både å gi og motta, og følge Henrik Ibsens grunntanke i »Peer Gynt» — alltid være seg selv, men aldri være seg selv nok.

Professor Steingrímur Þorsteinsson, Island:

Det är en stor glädje och ära för mig att här vid Nordiska rådets högtids-sammanträde få presentera dess förste litteraturpristagare, den svenske författaren Eyvind Johnson.

Det är min förhoppning att det nordiska litteraturpriset skall bestå — aldrig kunde Nordiska rådet bruka sina krafter i ett bättre syfte. Det är inte bara det att Eyvind Johnson i högsta grad förtjänar denna hedersbevisning. Det kunde knappast heller tänkas en bättre början, ett bättre omen för framtida fördomsfria prisutdelningar.

Vi vet alla, att de nordiska ländernas styrka inte ligger i folkmängd, rikedomar eller rymdraketer. Långt när i stället vår konst och vår litteratur, — kulturen och människans rättigheter är vår dyrbaraste egendom och vårt kraftigaste värn. Det som starkast förenar oss inbördes är gemensamma kulturvärden och frihetsideal, ett socialt utvecklat samhälle, som försvarar individens rättigheter och självständighet.

När Nordiska rådets litteraturpris nu utdelas för första gången, kunde man kanske ha väntat sig att ett praktexemplar ur det högt utvecklade nordiska kultursamhället hade valts för att visa hur dess utomordentliga undervisningsprinciper och skolsystem blir fruktbar jordmån för en stor författare. Visserligen är Eyvind Johnson en lärd, högt kultiverad man, en av Nordens, ja Europas finast belästa författare, kompetent professor i europeisk filosofi, historia och litteratur. Men det är som autodidakt förre biografmaskinisten och grovarbetaren Eyvind Johnson har kommit fram till allt detta — och till så mycket mera: han har bringat sin litterära skaparkraft till mognad, tyglat sin fantasirika intelligens, kultiverat sin stilkonst och blivit en av vår tids största nordiska författare. Det är sålunda ingen samhällsproducerad eller statsfabricerad skriftställare vi har framför oss, utan en man som vi på isländska säger vara »mikill af sjálfum sér», stor av sig själv.

Man kunde kanske också ha föreställt sig, att här skulle prisbelönas ett typiskt nordiskt verk, nordiskt till ämne och andra, för att på så sätt pre-

sentera vår särpräglade historia, kultur och konst för omvärlden. Den ståndpunkten var medlemmarna i litteraturprisnämnden lika främmande som någon gång den nationella. Jag tror knappast, att jag avslöjar någon hemlighet, när jag säger att bland de föreslagna böckerna var »Hans nådes tid» en av de mest o-nordiska. Den är universell både till innehåll och giltighet. Mellan Norden och den övriga världen finns inga murar. Respekten för konsten höjer sig över all propaganda.

Så kunde man slutligen också ha tänkt sig att ett nordiskt litteraturpris delades ut för att presentera en ung och föga känd författare — och ofta blir det kanske så. Men här valdes en av Nordens mest aktade författare, jämnårig med seklet och med omkring 40 böcker bakom sig. Stor litteratur kan aldrig bli tillräckligt känd.

Nordiska rådets litteraturpristagare kan förvisso vara akademiker eller självlärd, konservativ eller radikal, sårnordisk eller universell, berömd eller okänd. Den ståndpunkt som betydde mest vid valet — och som väl alltid kommer att betyda mest — var bokens skönlitterära, konstnärliga värde. »Hans nådes tid» tillhör utan tvivel huvudverken i nittonhundratalets nordiska romankonst.

Eyvind Johnson väljer olika plan i tid och rum åt sina romaner — de spänner över årtusenden och når från jordklotet till himlakropparna, från jordiskt helvete till himmelrik. — Hans nyansrika stil skiftar från knapphet och klarhet till musikalisk stämning, från oväntade vändningar till det varsamma, eftertänksamma, — den spelar mellan ironi och allvar, lyrik och epos. Under kylan bor värme och medlidande.

Rikast är dock hans personskildringar. Han beskriver den helgjutna människan och den kluvna, övermänniskan och vardagsmänniskan, erövraren och framför allt den lidande människan. I Eyvind Johnsons diktning uppfattar vi människans intimaste själsliv och lyssnar till hennes innersta tankar. »Så rik är en människosjäl, att den kan uppdelas på femtielva typer och ändå kan var och en av dem vara en sann människa», säger författaren (Tidens gång, 1955). Och ytterligare: »Det gäller att söka upp sanningen om människan, där den finns.» (Avsikter, 1945, s. 89). I sina sagor och myter, fabler och legender är han också sanningens och verklighetens tjänare, i sin fantasi realist, — även himlastormaren står på jordisk grund. Karakteristiken gäller i hög grad »Hans nådes tid». Eyvind Johnson fulländar där sitt konstgrepp att vidga det enskilda, göra det allmängiltigt och låta samtiden igenkänna sig i det förflutna, skönja evigheten i nuet. Denna vittomspännande giltighet gör verket lika innehållsrikt som omfångsrikt.

Det är karakteristiskt att Eyvind Johnson tänker använda sitt pris till en vistelse i Grekland, vars gamla kultur har haft så stor betydelse för honom. Mätte den vederkvickande humanistiska atmosfären bli honom till glädje och stimulans.

Det är med tacksamhet, vördnad och lyckönskningar Nordiska rådet utdelar sitt första litteraturpris till Eyvind Johnson.

Författaren Eyvind Johnson, Sverige:

Herr Republikens President! Fru Kekkonen! Herr Rådspresident! Mina damer och herrar! Min första tanke inför meddelandet om det pris, som har tilldelats mig, kan i hög grad liknas vid en känsla, som inställer sig hos en man, som har vunnit på lotteri, ett lotteri, där han veterligen inte har köpt någon lott. Det vara alltså en blandkänsla, som jag inte riktigt kunde klara upp då omedelbart utan tänkte: »Det är väl bäst att fortsätta att skriva för att komma ur det här». Jag återvände till skrivbordet och sökte där de sista raderna jag hade skrivit, då meddelandet hade kommit som ett avbrott i mitt arbete. Skrivbordet drar ju författaren till sig ungefär som opium drar opieätaren eller låt oss säga politik politikern. Man slipper inte lätt undan, och jag kunde inte motstå frestelsen att titta efter vad det var som jag hade skrivit senast, innan denna störning i mitt arbete kom. Och jag kom då till mitt i en mening i en skildring från medeltiden, en dialog från medeltiden på omkring 800-talet. Det var ett samtal i den nuvarande kantonen Graubünden mellan en äldre dam och en ung man på friarstråt, som framlämnade en skrivelse att undertecknas. Strax innan jag fick höra om Nordiska rådets litteraturnämnds beslut, yttrade den unge mannen på 800-talet nere i Schweiz följande ord: »Ge mig blott Edert namn nu, min höga fru, resten räcker». Den höga frun skulle alltså då yttra något, men budskapet från Nordiska rådet gjorde, att hennes yttrande blev, som jag nämnde, avbrutet. Och först sedan författaren hade samlat sig en smula, kunde han anteckna fortsättningen på detta samtal. Det löd så här: »Den godsinta kvinnan sjönk tillbaka i sin bekväma stol, pressade skrivelsen mot sina svällande bröst och ropade med hög röst inåt borgen Mina skrivdon, mina skrivdon!» Just det ropet är ofta en författares räddning i en krånglig situation, liksom det ropet också kan vara hans olycka. Men ropet innebär även ett försök att skaffa sig ett medel att undersöka sin egen tid, d. v. s. den tidens innehåll också om det ibland bara kan ske genom speglingar av det förflutna. Varje författare har ju sina egna vägar att vandra, flyga eller vackla fram på. Mina vägar har blivit ganska krokiga ju längre från Norrbotten man kom genom ett Sverige, som man i sin ungdom inte tyckte att var så gott att vara i och sedan ut i ett Europa, som inte heller då, i ungdomen, var så gott att vara i. Och efter åtskilliga år tillbaka till ett Norden, som höll på att bli gott att vara i. Därute lärde man sig att betrakta Europa som en större enhet, där den mindre enheten, Norden, fanns. Man träffade Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige där i gestalter av unga människor i en ung tid, en tid, som man trodde var en ny tid, och därute kände man första gången den känsla, som uttryckts en tid senare av en stor nordisk diktare, nämligen Pär Lagerqvist, med orden: »Norden är vårt fosterland, fött i nöd och smärta».

Många av oss, som har följt Nordiska rådets verksamhet under de här tio åren, har ofta känt ängslan inför behandlingen av detaljer, som kanske skiljer, men också känt glädje över synen av de ibland slingrande stigar,

som löper genom våra marker fram till den breda vägen, som inte är syndens utan tvärtom något som är bättre vägar, som är Nordens. Vi drömmer om en gemenskap, och plötsligt en stund, om en tid, så är den där, och i de är Europas, och till slut drömmer vi möjligen om den fria gemenskap som ögonblicken drömmer vi kanske vidare drömmen om en gemenskap, som kan bli hela jordklotets. Vi här i Norden har en gemensam historia, en gemensam kultur och kulturskydd och, skulle jag vilja tillägga, en i stort sett gemensam samhällssyn. Den ram som våra interna debatter rör sig inom, är det fria samtalets ram och alla meningsriktningar kan yttra sig och bör yttra sig fritt inom den. Norden är vårt fosterland, en dröm, som kan vara en drömkanton, helt fri, som vi väl alla hoppas skall bli verklighet.

När Nordiska rådet nu har tilldelat mig sitt litteraturpris, som jag kanske inte, troligen inte, är den rätte, den mest värdige att mottaga, skulle jag vilja, att mitt tack skulle tolkas som ett tack från nordisk diktning i dess helhet. Jag skulle vilja uttrycka det tacket på Nordens alla språk, men eftersom jag inte kan dem alla, kan jag alltså inte göra detta. Jag får nöja mig med det svenska språk, som jag har försökt att använda till att kommentera något av vår egen tid och även andra tider nu, när jag framför mitt ödmjuka tack.

Statsminister Viggo Kampmann, Danmark:

Det er overdraget mig at fremføre regeringernes hilsen i anledning af Nordisk Råds 10-årsjubilæum.

Fra digtningens verden, personificeret i Eyvind Johnson, vender vi tilbage til den politiske virkelighed. Og dog tror jeg, at bestræbelser som de nordiske mere end meget andet politisk arbejde må inspireres af en idé, bæres frem ikke blot af sansen for de praktiske realiteter, men også af fantasien og fremtidsdrømmen. Det er fra disse kilder, den nordiske sag har hentet ny styrke i sine modgangstider.

Nordik Råd får sit særpræg ved, at det i sig rummer repræsentanter både for rigsdagene og regeringerne. Såvel parlamentarikere som ministre udgør dets medlemmer. I dette samarbejde, hvis frugter professor Ohlin skildrede, har de rigsdagsvalgte medlemmer udgjort det inspirerende og tilskyndende element. De har peget på målene og regeringerne har efter evne søgt at virkeliggøre dem.

Vi har et godt eksempel herpå i samarbejdsoverenskomsten, som er denne jubilæumssessions største enkelte resultat. Som den foreligger i dag, er den blevet til på grundlag af et medlemsforslag, som rådspræsidiets og statsministrene enedes om at lade regeringsekspertene give den endelige udformning.

Jeg er enig med dem, som mener, at samarbejdsoverenskomsten mere er en deklARATION om viljen til sammenhold i Norden, end en forpligtende af-

tale. Jeg tror på den anden side, at dette er ikke blot det i dag opnåelige, men også det som dækker øjeblikkets behov. Der rummes i denne overenskomst en målsætning, som vi må stræbe efter at virkeliggøre, og en inspiration for vore folk.

Jeg lyttede interesseret til den tanke, professor Ohlin udkastede om kraftigere udbyggede nordiske institutioner, frigjort fra hensynet til de enkelte landes nationale særinteresser. Jeg skal ikke ved denne lejlighed kommentere det fremtidsperspektiv, der her oprulledes. Men jeg vil gerne understrege en anden aspekt på vort arbejde: nødvendigheden af at sikre den stærkest mulige folkelige og parlamentariske tilslutning i hjemlandene.

Kun hvis forståelsen i vore folk og vore rigsdage bevæger sig i takt med det arbejde, vi udretter gennem Nordisk Råd, bygger vi på realistisk grund.

Ikke mindst ud fra dette synspunkt hilser jeg tilkomsten af den nordiske samarbejdsoverenskomst, fordi den kan sætte vore folks tanker og fantasi i bevægelse og være med til at styrke deres vilje til sammehold og samarbejde i Norden.

At udforme overenskomstens målsætning i praktiske beslutninger bliver »det nærmeste krav» for Nordisk Råd, de nordiske rigsdage og regeringer.

På den danske regerings vegne — og på de andre regeringers også — tilsiger jeg vort fulde medarbejderskab hertil.

De nordiske folk står ved indgangen til et betydningsfuldt afsnit i deres historie. Idet jeg bringer Nordisk Råd regeringernes hilsen til 10-års-sessionen, udtrykker jeg glæden over, at vi i denne session har Nordisk Råd som et levende og stærkt redskab for den nordiske tanke.

PLAN ÖVER SESSIONSSALEN

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Thestrup	Toven	Nederström-Lundén					
----------	-------	-------------------	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Thapper	Söderhjelm	Sundin	Sukse-lainen	Strand	Sar
---------	------------	--------	--------------	--------	-----

Johnsen	Jönsson	Kleemola	Klippenvåg
---------	---------	----------	------------

Jacobsen	Ingimundarson	Hønsvald
----------	---------------	----------

Normann	Niemi	Miettunen	Lyø	Lindström, Ulla	Lindberg	Lehtosalo	Lange, H	Lange, G	Krag
---------	-------	-----------	-----	-----------------	----------	-----------	----------	----------	------

Andersen, Nina	Andersson, B.
----------------	---------------

Holmqvist	Hosia	Hudtich	Hækerup	Johansson	Kampmann	Karjalainen	Kling
-----------	-------	---------	---------	-----------	----------	-------------	-------

Helweg Petersen	Haugland	Gundersen	Gerhardsen	al Geirerham	Erlander	Erkkila
-----------------	----------	-----------	------------	--------------	----------	---------

Beneditsson	Bierholt, Kase	Bombolt	Bundvad	Edehman
-------------	----------------	---------	---------	---------

Talarstol

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

Saarinen	Raiselant	Ruutu, Paula	Rosenberg	Rihtniemi	Poulsen
----------	-----------	-----------------	-----------	-----------	---------

uusinen, Hertta	Kyttä	Larsen, A.	Larsen, H.	Leirfall
--------------------	-------	------------	------------	----------

torn	Holm	Helén	Hegna
------	------	-------	-------

sson	Bondevik	Borton
------	----------	--------

Pitinki	Peteren	Pentti	Pedersen	Osvold	Andresen	Olgeirsson	Othin	Nielsen	Møller	Warmedal
---------	---------	--------	----------	--------	----------	------------	-------	---------	--------	----------

Lindblom	Lundström	Lyng	Lebak	Mathiesen	Mellqvist	Moe	Møller
----------	-----------	------	-------	-----------	-----------	-----	--------

Hara	Hallberg	Hagelia, Meghild	Gustafsson	Gillström	Fagerholm	Eriksen, H.
------	----------	---------------------	------------	-----------	-----------	-------------

Cassel	Christensen	Ekendahl, Sigrid	Eliassen	Eriksen, E.
--------	-------------	---------------------	----------	-------------

